5.ª 19

Digitized by Google

VLYSSIS ALDROVANDI

PHILOSOPHI AC MEDICI
BONONIENSIS.
Hiſtoriam Naturalem in Gymnaſio Bononienſi
Profitentis,

ORNITHOLOGIAE

HOC EST
DE AVIBVS HISTORIAE
LIBRI XII.

AD CLEMENTEM VIII.

PONT. OPT. MAX.

CVM
INDICE SEPTENDECIM LINGVARVM
COPIOSISSIMO.

31.9.h.7.
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
31.9.h.7.

BONONIAE
Apud Franciſcum de Franciſcis Senenſem.
CIↃ. IↃ. XCIX
SVPERIORVM PERMISSV

BEATISSIMO,
AC SANCTISSIMO
DOMINO NOSTRO
CLEMENTI OCTAVO
PONT. OPT. MAX.

CVR in tanta Sereniſsimorum, Illuſtriſsimorumq́; Principum, qui non ſolùm in hac noſtra Italia, verùm etiam in toto orbe, verſantur, copia, tibi potiſsimùm, CLEMENS VIII Pontifex Opt. Max. Pontificum, quotquot hactenus regnarunt, quotquot olim regnabunt, clementiſsime, præclariſsime, celeberrimeq;, hoſce meos fructus, hoſce, inquam, priores meos de Auibus Commentarios, qualeſcunque illi ſunt, (Sunt autem multis vigilijs, ac magnis ſumptibus conſcripti, iconibuſque, in quibus ad viuum depingendis, ac ſculpendis, non dico huic ſoli operi inſerendis ſolùm, ſed alijs pariter, vbi hoc prodierit, in lucem edendis, omnes penè facultates meas impendi) cur, inquam, tibi dicare, nuncupareq; cenſuèrim, viri multi, ijque grauiſsimi, præſertimq; Illuſtriſsimi aliquot Cardinales, atque inter hos feliciſsimæ memoriæ Palæotus, & ante aliquot menſes Illuſtriſsimus, ac Reuerendiſsimus Parauicinus acerrimo iudicio pollens, cùm Muſæum meum viſitaret, authores fuere, multæque præterea, ac grauiſsimæ rationes impulere: Supremus in primis ille dignitatis vertex, Pontificatus, inquam, ad quem ſplendidiſsimis illis toto terrarum orbe virtutibus tuis, geſtis, factiſque præclariſsimis æternùm memorandis, communi purpuratorum conſenſu, DEO ita ſtatuente, euectus es; ad hæc flagrantiſsimum bonarum omnium diſciplinarum, maximè verò ſacrarum litterarum, quarum quoque multa in hiſce meis lucubrationibus loca enodantur, ac dilucidantur, ſtudium; amor etiam, & gratia incredibilis, qua omnes viros doctos, eorumque cultores complecteris, & Cardinalis etiamnum complectebaris, necnon ſingularis illa tua erga me beneuolentia, ac animi promptitudo, cuius ampliſsimus mihi teſtis eſt Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſs. Cardinalis Bandinus, cùm te mei iuuandi cauſa alloqueretur. Accedit etiam, quòd Ciuibus Bononienſibus hoc peculiare quaſi videatur, vt nominis Pontificij ſtudioſiſsimi ſemper fuerint. Sed vt ad te me conuertam, eſt in primis Familiæ Tuæ antiquitas, à minimè obſcuris hiſtoricis, qui de nobilioribus Italiæ familijs libros ediderunt, celebrata, cùm quendam prædicent Hildebrandum, virum ſtrenuum, Ducem inuictiſsimum, ac rei militaris peritiſsimum, qui Longobardorum olim Dux Italiam inuaſit, multa in ea loca occupauit, atque indu-

bitanter nominis ſui ſtirpem reliquit; vt veriſimile ſit, eo tempore, quo ſermo Romanus cum Barbaro illo confundebatur, ex Hildebrando ALDOBRANDINVM nomen dimanaſſe. Quapropter cùm & noſtræ familiæ cognomen (ſi minima maximis æquare fas eſt) cum eadem voce ſimilitudinem haud paruam gerere cernerem, (Quippe Aldobrandi non vt hodie, corrupta videlicet voce, Aldrouandi, primis temporibus nominabamur) iuro nihil mihi gratius, nihil iucundius vnquam accidiſſe, quàm audire Cardinales ALDOBRANDINOS nominari, & eiuſdem familiæ Summum Pontificem haberi, eumque Pontificem, quem ego, ob admirabilem Naturam, exquiſitamq; doctrinam cum acerrimo iudicio coniunctam, & ſummam vitæ, ac morum honeſtatem, quam cum Polonia reuerteretur, & Bononia tranſiret ſuſpexi, tanto dignitatis faſtigio digniſsimum iudicabam, occaſionem mihi demum dari exoptans, qua hoc meum deſiderium, obſeruantiamque demonſtrare poſſem: quod nunc demum facio, haſce meas vigilias ante Sanctiſs. pedes tuos genibus flexis humiliter admodum offerens. Adeſt poſtremò ipſius operis conditio, quæ pariter & ipſa ad hoc me conſilium, deliberationem, ſententiamque non ſolùm inuitauit, ſed & incitauit. In quo quantum laboris, quos ſumptus conſumpſerim, Tua velim Sanctitas iudicet. Etenim non nomina duntaxat auium, de quibus agitur, Græca, ac Latina, verùm Hebraica etiam, Arabica, Italica, ac deníque omnium gẽtium indicaui: ad hæc aues deſcripſi, deſcriptas, quas nanciſci licuit, delineatas legentibus ob oculos pono, naturam earum & mores patefacio, quo victu vtantur, qua arte capiantur, quomodo condiri debeant, quale comedentibus nutrimentum præbeant (quæ pars in ſecundo opere magis pertractabitur) quibuſuè medeantur morbis, edoceo; emblemata, ſymbola, icones, numiſmata, adagia, myſtica cùm ex ſacris, tùm ex profanis, ac hieroglyphica, declaro: Ex quo quicquid de Auibus dici queat, hinc peti poteſt, adeo vt Illuſtriſs. Parauicinus, quem heroem ob exactiſsimum, quo præſtat, iudicium, libenter nomino, cùm hoc opus ei monſtrarem, diceret, nullum me alijs dicendi locum reliquiſſe. Quotquot autem ab alijs de animalibus lucubrationes hactenus editę ſunt, eæ propemodum omnes vel Summis Pontificibus prædeceſſoribus tuis, vel Imperatoribus, vel Regibus, conſimilibuſque Sereniſsimis Principibus nuncupatæ ſunt. Et quamuis in communi adagio ſit, *Vino vendibili non opus eſſe ſuſpenſa hedera:* contrà tamen ſeſe res habere videtur in hoc negotio. Siquidem lucubrationes, licet per ſe laudabiles, ac poſteritate dignæ, niſi magnorum virorum cura, authoritateque diuulgentur, plerunque vel intereunt ſubitò, vel ſaltem parui fiunt. Hi enim idem litteris præſtant, quod aqua lupinis; nam ſicuti hoc leguminis genus ea maceratum, omnem amarorem deponit; eodem pariter modo litteras illi ſuo fauore cuique gratiores & efficaciores efficiunt: Quod videntes viri ſapientiſsimi, tam priſci, quàm recentiores, principum authoritate doctrinam ſuam protexerunt. Hinc eſt, quod naturalis Plinij hiſtoria ſemper floruit, floret etiamnum, ac perpetuùm florebit, quia nimirum Veſpaſiano Cæſari dedicata eſt, & commiſſa. Aurea Oppiani carmina, quæ ætas delebit? nulla profectò, nulla; nam immortalia ea reddidit Antonini Cæſaris patrocinium. Neque fortè Ariſtotelis nunquam ſatis laudatos, laudandoſque de animalibus commentarios haberemus, niſi Magnus ille Alexander, cùm in conſcribendis, tùm in edendis ſuam interpoſuiſſet Regiam Maieſtatem. Sexcentis prætereà deſtitueremur aureis libris, quos nunc exoſculamur, non tam authoribus, quàm quorum commiſsi ſunt fidei, gratiam habentes. Sed vt coætaneos meos appellem, Hippolytus Saluianus, mihi olim familiariter notus, ſuas de piſcibus præſtantiſsimas hiſtorias lucubrationes Paulo IV. Pontif. Max. Andreas Matthiolus, & ipſe non notus mihi tantùm, ſed cui plurima communicaui, commentaria in Dioſcoridis de materia medica libros Maximiliano II. Imperatori, Petrus Bellonius

Cenomanus

Cenomanus de auibus hiſtoriam Gallicè conſcriptam Henrico II. Gallorum Regi
nuncupauit. Cùm itaque, tu Beatiſsime Pater, potentiſsimos hoſce heroas digni-
tate præcellas, ingenio verò ſis quàm ſimillimus, eandem planè, quam illi viam ple
no, imò pleniori inſiſtens gradu, ac maximo cum doctorum virorum ſolatio ad
conſimilem gloriam totis viribus contendas, ego hanc Ornithologiæ primam par-
tem pudore ſimul, ac tædio tarditatis meæ victus, ſub Sanctiſsimi tui nominis præ-
ſidio nunc tandem in publicum mitto, ſecundam, ac tertiam propediem editurus.
Ecquem enim patronum in toto terrarum orbe te potentiorem nanciſci queam,
qui eam & poſteritati commendare, & aduerſus innatum quibuſdam hominibus
maleuolentiæ virus vindicare valeat? quo nimirum nihil altius, nihil clarius, nihil
venerabilius, imò cui nihil ipſe par habet terrarum orbis. Tu enim, qui in D. Pe-
tri Principis Apoſtolorum locum ſuffectus es, quin ipſiuſmet Saluatoris Noſtri
IESV CHRISTI partes agis, iuremeritò Rex Regum, Princeps Principum
exiſtis. Tibi vni, quotquot Chriſtiani ſunt, quotquot id nominis ſibi vendicant,
quotquot totum hunc orbem habitant, tibi, inquam, vni obediunt, vel ſaltem obe-
dire diuino iure tenentur. Te is Paſtorem nobis dedit, qui in te veterum illorum
Sanctiſsimorum Pontificum imaginem rediuiuam agnoſcit, quam & nos magis
agnoſceremus, ſi corruptiſsima huiuſce ſæculi conditio pateretur. Quamplurima,
eaque prorſus admiranda de tuis innumeris virtutibus hic mihi ſcribenda forent, ſi
mihi ita, vt mente cõcepi, ac prout equidem vellem, & res ipſa deſiderat, liceret ex-
plicare. Etenim admirabilis quædam ac in omni re commendabilis animi tui mo-
deſtia, magnitudinem geſtorum tuorum altiſsima diſsimilatione abſtrudens, &
occultans, maiorique ſtudio laudari refugiens, quàm plerique geſtiunt, tuis me de
rebus timidè, ac parcè dicere cogit. Sed vt ſaltem aliquo pacto ſatisfaciam officio,
ſimul & animi tui modeſtiæ obſecundem, dicam breuiſsimè, nam prorſus tacere
nefas reor. Tu (dicam hoc verè, & dicam magno doctorum, bonorumq; omnium
aſſenſu, gaudio, ſolatioq;). Tu, inquam, quod pauciſsimis mortalibus cõtigit, cum
ſplendore nobilitatis, virtutis omne genus, cum virtutis præſtantia, prudentiam re-
rum eccleſiaſticarum; cum prudentiæ gloria ardorem animi coniungens, ſtudia
Chriſtianæ pietatis, & doctrinæ tueri, prouehere, ornateque cupientium, non di-
cam adæquaſti, at omnibus, vt aiunt, ſtadijs, & paraſangis longè ſuperaſti. Quid
verò nobilius, quid bono Paſtore dignius, quàm oues ſuas protegere? Quid magni-
ficentius, quid hominibus Chriſtianam fidem profitentibus, quid Deo ipſi gratius
accidiſſe potuit, quàm Regem à Chriſtianæ pietatis ſinceritate aberrantem ad ve-
ram Romanæ Eccleſiæ doctrinam ac fidem, & è profundiſsimis tenebris ad lucem
perduxiſſe? Tu CLEMENS VIII. non tantùm tuas oues, populum Chriſtia-
num aduerſus communes hoſtes tueris, pecunijs, ac militibus iuuando, verum
etiam IOANN. FRANCISCVM ALDOBRANDINVM conſan-
guineum tuum, Virum tanto & maiori etiam oneri parem, dum eò proficiſci ipſe
non poſſes, quoties opus fuit, miſiſti, vt Imperatore, cæteriſq; Chriſtianum nomen
defendentibus vnà coniunctis prudentia, conſilio, authoritateque res Chriſtiano-
rum in melius procederent, quemadmodum certè fauente Deo proceſſerunt. Tu
Illuſtriſsimi ac Reuerendiſsimi Cardin. PETRI ALDOBRANDINI ne-
potis tui cariſsimi, in quem Deus immortalis omnia bona effudiſſe videtur, opera,
induſtria, ductu, auſpicijs totam Ferrarienſium diœceſim tam illuſtri victoria, ea-
que incruenta potitus, Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ imperio adieciſti. Tu eo
ipſe profectus populum incredibilis CLEMENTIAE tuæ vinculo mirum in
modum obſtrinxiſti, quod poſitis per vrbem ſimulacris, ad ſummam illam tuam
CLEMENTIAM alludentibus ſatis ſuperque indicauit. Tu tandem terrarum
orbe, ingenti totius Catholicæ Reip. oblectatione in pace compoſito, ita duo præ-

cipua Chriſtiani nominis imperia optato pacis fœdere deuinxiſti, vt Philippus Secundus Hiſpaniarum Rex tanto obſtrictus beneficio, cum de filio ſuo, quem vnicum Regnorum ſuorum, regiæ magnanimitatis, atque inuictiſsimi animi ſui hæredem reliquit, fœlicioribus coniugij vinculis obſtringendo deliberaret, Apoſtolicæ tuę celſitudinis CLEMENTIAM obnixè rogarit, vt quæ Filius ſuus nuptiarum ſponſalia cum Sereniſs. Auſtriacæ gentis Margarita contracturus eſſet, ea Ferrariæ Apoſtol. tuæ benedictionis præſentia ſacrarentur. Ita enim fieret, vt inuictiſsimus Philippus Tertius Hiſpaniarum, atque Indiarum Rex à felicibus tuæ benedictionis auſpicijs tanti ſui Imperij primordia inchoatet, & Sereniſsima coniux, quam è Germaniæ partibus ingenti apparatu, ac pompa mirabili iam oras Italiæ penetrantem, atque ad Beatiſsimorum Pedum tuorum oſcula properantem incredibili omnium lætitia, veluti alteram Reginam Sabam ab vltimis terræ finibus ad audiendam Salamonis ſapientiam aduentantem, & ſuſpicimus, & admiramur; non tam futuræ prolis arrham, quàm ſanctæ fœcunditatis, qua auita Auſtriacæ gentis pietas propagetur, certum capiat auſpicium. Prætereo modo nobiliſsimam illam tuam ad Sigiſmundum Suetiæ ac Sarmatiæ Regem legationem de tam grauibus, & ad vniuerſam Chriſtianam Remp. pertinentibus negotijs. Etenim hæc quamuis qui vir eſſes, & ad quàm ardua, magnaque natus, demonſtret: attamen ſi cæteris actionibus tuis decantatiſsimis aſsimuletur, exigua exiſtit. Quid modò de liberalitate dicam, qua non pauperes ſolùm ac inopes ſubleuas, ſed viros pariter benemeritos manu ipſa Mecænatis proſequeris? Hæc & cæteros ineffabiles virtutes tuas, quibus vndequaque ceu Sol ſplendes, cætera inquam, longè maiora facta prędicabunt haud dubio alij, quorum celebrandis tuis laudibus ingenium atque eloquentia ſuffecerit. Mihi, qui philoſophiam naturalem perpetuos iam quadraginta ſex annos in hoc florentiſsimo Archigymnaſio Bononienſi profiteor; non oratorem, aut hiſtoricum ago; modulamen illud orationis, atque phraſis, quam nuncupant alij, Ciceroniana non eſt, quibus tua Sanctitate Maieſtateque digna canere valeam. nam fortia facta, vt Cato Cenſorius grauiſsimus ille vir dicere ſolet, eleganti egent oratione, videlicet ne ſua fraudentur gloria. Ita priſci illi ſapientes nullius rei memoriam diutius perſeuerare poſſe animaduertebant, niſi quæ facunda vberiq; oratione litterarum monimentis fuiſſet commendata. Quapropter ne ego dum encomia tua quodammodo illuſtrare contendo, orationis meæ rubigine tenebras offundam, dicendi finem libenter facio, atque has meas interim vigilias, & me ipſum tibi dico, tibi inquam CLEMENS VIII. tanquam vnico, & ſplendiſsimo orbis Soli, qui quemadmodum radios ſuos omnibus, quæ eorum capacia ſunt, citra inuidiam ac ſummo cum eorundem emolumento communicat, ita pariter Tuæ benignitatis, pietatiſque fuerit, non ægrè ferre, ſi quod vniuerſum tuùm eſt, ſcintillas aliquas ad me, & alios eam implorantes tranſmittat. Ego interim Deum precor Opt. Max. vt totius Chriſtianæ Reip. nauem, teque huius nauclerum, gubernatorem ſapientiſſimum vnà cum vectoribus tuæ ab illo fidei commiſſis atq; concreditis, inter tot ac tantas ſæculi huiuſce ceu pelagi fluctuoſiſſimi procellas atque tempeſtates ſecunda ſemper gratiæ ac fauoris ſui aura proſequatur, & quàm diutiſſime ſaluos incolumeſque conſeruet. Vale Pontifex Opt. Max. atque hoſce meos labores accipere, ea qua cætera ſolitus es, beneuolentia, & me humillimè ad Sanctiſſimos Pedes tuos prolapſum amplecti ne dedignere.

Beatitudinis veſtræ Humillimus Seruus.

Vlyſſes Aldrouandus.

PRAEFATIO AD LECTOREM.

CVM perpetua, planeq; immutabili naturæ lege ita comparatum ſit, Candide Lector, vt nihil naſceretur immortale, ſuoq; cuncta, quæ in hoc hæmiſphærio ortum aliquando habuiſſent, exitio eſſent obnoxia: fieri profectò non potuit, vt quantumuis inſignia doctiſſimorum hominum monumenta, non eidem, cui cætera omnia interitus neceſſitati ſubiacerent. Nam etiamſi ſummus ille rerum opifex Deus, eiuſq; miniſtra natura nihil ijs diuturnius, nihilq; viuacius gigni, nihil minus deniq; temporis iniuriam reformidare voluerint; ſuum tamen & ipſis modum ſtatuerunt, eademq; lege naſci voluerunt, vt & æui virin obſoleſcerent, & cæcis bellorum, incendiorum, aliarumq; iniuriarum caſibus in præceps raperentur. Quæ omnia tanquàm nimis vera conſideranti mihi, tantarumq; cladium cauſas paulò altiùs reputanti: tandem in mentem venit aurea illa Saluſtij, quam de auaritia omnis malitiæ, ac prauitatis materie protulit, ſententia, quod illa ſit, quæ fidem, probitatem, cæteraſq; bonas artes euertat. Tam diù enim prima illa artium omnium, virtutumq; alumna, atque exculptrix Priſcorum Græcorum, Aegyptiorum, Romanorumq; ætas floruit, ac in ſuo vigore ſtetit quàm diù Reges, Principes, cæteriq; homines ſuo contenti ſtatu viuentes, non quærerent aliena, non dominij ſui limites egrederentur, non regni amplificandi cauſſa alios bello laceſſerent, non rebus per fas, nefaſq; cumulandis inhiarent: ſed pacem domi colentes bonarum diſciplinarum, aliarumq; virtutum inuentores, cultoreſq; ſummo afficerent honore, & ampliſſima ijs præmia proponerent. Poſtquàm verò immanis illa peſtis, auaritia inquam, hominum animos inuaſit, tum opes malorum irritamenta virtutibus præferre, artes omnes honeſtas, earumq; peritos negligere, & nihili pendere, ſed fines agrorum ſuorum dilatare, pomœria extendere, ſolis diuitijs accumulandis incumbere homines cœpere. Sed verò illi mihi veram, ac ſolidam demereri gloriam viſi ſunt; qui ſuo labore, ſumptuq; Patriam, Remq; publicam ornant, amplificantq;: Cum primis autem ij, qui in id incumbunt, vt veterum ſcripta labore ſuo in lucem proferantur, ſuiſq; ſumptibus ad nunquam intermorituram poſteritatis memoriam propagentur, quorum quidem certè numerus eſt rariſſimus. Quapropter diſertiſſimus noſter Plinius plurimorum naturæ partuum, qui Priſcis illis erant notiſſimi, ſuo æuo ne memoriam quidem ſupereſſe queritur; & maximopere miratur, cùm ob maieſtatem, dilatatumque Imperium Pop. Romani non ea ſolùm, quæ illi cognoſcebant, ſed quæ illos latuere quoque nota eſſe deberent: Felices illos aſſerens, atque beatos, quòd exiguo admodum labore naturæ arcana perſcrutari potuerint; ſe verò, ſuoſq; coætaneos infelices, ac miſeros, propter auctum laborem; quòd non deperdita tantùm ob mutatos hominum mores, ſed ea etiam, quæ noua tunc erant, poſteris tradere cogerentur. Quorum cognitio quanto honore, quouè pretio apud antiquiſſimos reges, prudenteſq; homines fuerit, paſſim loquuntur quorũcunq; claſſicorum Scriptorum monumenta, in quibus recenſendis, ne tempus teramus, pauca tantummodo hic ſubdo à Magni illius Alexandri Macedonum Regis liberalitate exorſus, quem conſtat Ariſtotelis nomini non ſolùm patriam condidiſſe, ac tantæ rerum claritati benignum (vt Plinius inquit) animi teſtimoniũ miſcuiſſe, ſed etiam naturæ ſacra, & cauſas perquirenti opem maximam tuliſſe: ne tàm diligenti ſtudio, & honeſtiſſimæ diſciplinæ ſua deeſſent emolumenta. Quantum verò illud eſt, quòd cùm libros illos quinquaginta de animalibus compoſuit, qui à Græcis πολυτάλαντα βιβλία ſunt appellati, octingenta quidem talenta, teſte Athenæo, in hos impenſa ſunt? neque id mirum nobis videbitur, ſi modo Plinio fidem habeamus referenti, aliquot hominum millia in totius Aſiæ, Græciæq; tractu parere illi eſſe iuſſa, eorum videlicet, quos venatus, aucupia, piſcatuſq; alebant: quibuſq; viuaria, armenta, piſcinæ, auiaria in cura erant, ne quid vſquam gentium à tanto viro poſſet ignorari. Romanos quoque deinceps Imperatores legimus ſcientiam hanc non ſolùm maximo affeciſſe honore, verùm etiam (vt refert Galenus) libros, in quibus vel plantæ, vel animalia, vel alia quæpiam res naturalis depicta erant, vel de ijs agerent, & viros etiam, qui eos enuclearent, magnis conquiſiuiſſe ſumptibus. Antoninus Imperator Seueri filius erga Oppianum ob confectum de animalibus poema inſignem in primis liberalitatem exercuit, vt nedum patris ei exilium remiſerit, verùmetiam pro ſingulis verſibus totidem aureos annumerari iuſſerit, quibus muneribus exhilaratus Poëta, aureis characteribus poema ſuum conſcripſit: quod cùm eam ob cauſam, tùm ob elegantiam, ac præſtantiam aureum iuremeritò nuncupatum fuit. Quid de Neruæ, & Hadriani cùm Aeliano, quid de Veſpaſiani cùm Plinio, quid de Traiani cùm Plutarcho, quid de multorum aliorum Imp. Regumq, cum alijs huiuſce cognitionis peritis familiaritate dicemus? familiaritate autem? immò ſummorum in eos honorum collatione, & munificentia omni æuo deprædicanda. Hinc nimirum factum eſt, vt multi doctiſſimi viri partim naturæ admiratione, partim præmijs propoſitis impulſi, alij de ſtirpibus, alij de animalibus, alij de alio naturæ partu hiſtoriam diligentiſſimè conſcripſerint; inter quos, vt alios præteream, Plinius maxima laude dignus eſt, qui ex melioribus authoribus optima quæq; decerpens, integram naturalem hiſtoriam triginta ſeptem libris contexuit, cum quo quem conferre poſſumus, authorem nullum haberemus, ſi longiori vita à Deo data, quædam recognoſcere, ac ijs iudicium adhibere potuiſſet. Quæ cùm ita ſe habeant, in promptu ratio eſt, cur veteres hanc ſcientiam tanti fecerint: in qua ſi Plinius multa, quæ ſuo

tempore

Omnia interitui obnoxia.

Doctorum monumenta interire temporis longitudine.

In Catilinario.

Auaritiam eſſe radicem omnium malorum.

Lib. 14. in proemio.

Priſcorũ felicitas in cognoſcẽdis rebus naturalibus.

Rerum naturaliũ cognitionis honor apud priſcos

Alex. Magni liberalitas erga Ariſt.

Ariſt. Lib. de Animal. quot.

L. 8. c. 16.

Imp. Rom. maximi feciſſe rerum natur. perſcrutatores.

Antonini Imp. liberalitas ergà Oppianum.

Oppiani carmen cur aureũ dictum.

Cur multi de rebus naturalib. ſcripſerint.

Plinij laus.

tempore perierant, nobis ſcripſit, quid nos de noſtrorum proauorum ſæculo poſt Plinij ætatem dicemus? qui rerum domeſticarum ſtudio potiùs, quàm ſcientijs hiſce, atq; alijs bonis diſciplinis intenti, & in ſumma verſantes barbarie, in cauſa fuere, vt in tantos errores demerſi fuerimus, omneſq́, artium, & ſcientiarum fructus amiſerimus.

Dei Benig.

Deo igitur Opt. Max. auctori, conſeruatori, à quo omnis rerum cognitio ad mortales proficiſcitur, quiq; hoc theſauro carere nos diutius noluit, immortales gratias debemus, quòd noſtri tandem miſertus, varios in varijs orbis partibus excitarit viros, qui perdita illa reſtituerent, quæq; in profundo obſcuritatis, ac ignorantiæ cœno demerſa erant, & iam multis ſæculis latuerant, ad lucem reducerent: ex quibus alios, prout varia maieſtatis eius, vt ait D. Paulus, ſunt talenta, & gratiæ, vidimus, qui barbariem eam funditùs, radicituſq́; ſuſtulerunt, alios, qui in ſacra Theologia, alios qui in Iuriſprudentia, alios qui in Medicina immenſos pertulere labores, qui Anatomen, cuius ſcientia omninò erat abolita, renouarunt, alios qui noui orbis notitiam præbuerunt, alios qui philoſophiam, quiq; abſtruſos hoſce naturæ partus, quorum cognitio non medicis, non viris doctis (proh dolor) ſed pharmacopæis, vetuliſq; maximo cum ægrorum detrimento erat commiſſa, illuſtrarũt:

Epiſtol. 12. Corinth.

Dona Deus diuerſimodè largitur.

Autores hiſtor. naturalium.

Inter quos tanquàm præcipua lumina præterire non poſſum Ruellium, Petrum Bellonium, Iacobum Siluium, Io: Fernelium Ambianum, Vvilhelmum Rondoletium, Iacobum Dalechampium inter Gallos: Inter Germanos Valerium Cordum, Hieronymum Tragum, Ioachimum Camerarium filium, Bauhinos Iohannem, & Gaſparum fratres, Rembertum Dodonæum, Matthiam Lobelium, Carolum Cluſium, Melchiorem Guilandinũ: Inter Italos Iulium Cæſarem Scaligerum, Petrum Andream Matthiolum, Bartholomæum Marantam, Antonium Braſauolum, Andream Cæſalpinum, Andream Baccium, Iohannem Baptiſtam Portam, Hieronymum Mercurialem in almo Gymnaſio Piſano primarium Medicinæ Profeſſorem, Iohannem Coſtæum Laudenſem, Fabium Columnam, Maſſarium Venetum, Lucam Ghinum olim præceptorem meum, qui primus cùm Bononiæ, tùm Piſis hiſtoriam ſtirpium publicè profeſſus eſt, Aloyſium Anguillaram eius diſcipulum, Iacobum Antonium Cortuſum, vtroſq; Patauini horti olim Præfectos. Inter Hiſpanos Amatum Luſitanum, Andream Lacunam, Garziam ab Horto, Franciſcum Valeſium. Quorum clariſſimorum virorum alij in id, ut eorum quæ in terra, alij quæ in aere, alij quæ in aqua gignuntur, cauſas, actiones, uires, formas illuſtrarent, omne ſuum ſtudium, omnem operam, induſtriam, curamq́; contulere.

Authoris genius.

Qua equidem tàm præclara exercitatione ego à teneris ferè unguiculis nihil præſtantius eſſe duxi, nec ullam ferè rem aliam eſſe exiſtimaui, quæ melius, & illuſtrius Deum nobis ob oculos ponat, & ſummam eius potentiam, eximiam bonitatem, ſapientiam inexplicabilem oſtendat. Quapropter ſtatim, ut ſtudia humaniora deguſtaui, cùm ſeptem continuos annos iuri ciuili, ac canonico totum me dediſſem, tantoſq; in eo progreſſos feciſſem, ut me quilibet ad inſignia ſupremi eius gradus accipienda hortaretur; tamen guſtatis philoſophiæ primordijs, logica ſcilicet, tanto philoſophici ſtudij amore exarſi, ut inuitis, meq; acriter increpantibus amicis iuriſprudentiæ ualedixerim, eiq; philoſophiam prætulerim. Quam cùm ex rebus his particularibus conſtare animaduertiſſem, ad eas intelligendas naturæ inſtinctu ſummoperè ſum inflammatus, ad has uelut ad ſummi boni finem, ſcopumuè omne dictum, omne factum, omnem operam, & ceu nauigans quiſpiam ad certum aliquod ſidus, curſum direxi, Stoicorum præcepto monitus, qui cuilibet homini finem aliquem certum proponendum eſſe iudicabant. Vbi uerò à ſummo illo bonorum auctore hocce mihi talentum tributum cognoui, abſtruſa ſcilicet, ac recondita naturæ arcana (quod ueri philoſophi munus eſt) perſcrutandi, & uitam ad ea percipienda, ac intelligenda, ſatis mihi longam ſuppeditatam, non potui non ob accepta hæc à diuina maieſtate beneficia, ne ingratus ſim (neq; enim qui plantat, ut ait D. Paulus, neque qui rigat, eſt aliquid, ſed qui incrementum dat Deus) tantillum grati animi ſignum edere. Quod ex parte me facturum arbitror, ſi ea, quæ toto hoc uitæ meæ curſu, ſummis laboribus, ac maximis ſumptibus acquiſiui, poſteris relinquerem. Verùm enimuerò cùm otij acerrimus ſemper fuerim hoſtis, & ad intelligenda hæc recondita diù noctoq; vix habita ſanitatis ratione, nec horridæ hyemis intenſa frigora, nec torridæ æſtatis intolerabiles æſtus perhorreſcens, nec vllos vel perarduos labores effugiens, omne tempus impenderim, multa non de rebus naturalibus ſolùm, ſed alia etiam philoſophica, ac medica opera, philoſophis in primis, ac medicis, alijſq; viris literatis, vt opinor non inutilia, atque neceſſaria conſcripſi.

Authoris opera, & ea imprimẽdorum.

Inter quæ illa primo loco mihi edenda viſa ſunt, quæ de animalibus tractant, quòd nobilitate cæteris præferri debeant. Cùm verò animalium quatuor genera totidem huius mundi elementis reſpondentia diuinus ille Plato faciat, vnum nempè terreſtre, ſeu in terra uictitans, πεζὸν καὶ χερσαῖον ipſi dictum, alterum ἔνυδρον, ſeu aquatile, tertium πτηνὸν ἢ ἀεροπόρον ſeu volucre, quartum ac poſtremum τὸ πύρινον, ſiue igneum; quare à volucrium genere haud inconſultò exordiri mihi videbor, quòd id tanquam ordine primum (igneum enim haud in rerum natura eſſe exiſtimo) mihi ſeſe offerat.

Animalium quatuor genera.

Volucrum nomine quæ animalia cõtineantur.

Sed cùm etiam ſub hoc genere inſecta quædam volatilis, quorum alia ἀνέλυτρα ſeu detectas alas, vt apis, alia κολεόπτερα, hoc eſt, in vagina abſconditas habentia nuncupantur, vt Scarabeus, itaq; ordo dignitatis expoſtulare videtur, vt modò de Auibus, vtpotè non cartilagine, vt inſecta illa, ſed pennis volitantibus agam: perarduum ſanè propoſitum, ſed quantò quæq; res difficilior, tantò dignior, in qua generoſus animus vires ſuas experiatur, vt ſi ad optatum finem adſpiret, nihil plebeium, nihil vulgatum, at magnificum quidpiam, ac honorabile videatur aſſecutus; ſin ad eum peruenire nequeat, laudetur tamen egregius, & Hercule dignus conatus.

Cauſa cur prius de Auibus, quàm de quadrupedibus ſermo habeatur.

Sed arguat fortè me hic quiſpiam, cur non potius de quadrupedibus, quàm de auibus tractarim: Quadrupeda enim ſunt, quæ quòd vſui hominum quàm maximè inſeruiant, operas commendent, alimoniam quotidie ſuppeditent primum in animalium genere locum ſibi vendicant. Ille tamen facilè, ut arbitror, ueniam mihi dabit, ſi cauſas, quæ me ad Ornithologiæ editionem impulerunt, intellexerit, vt ſuo loco intelliget: Secundum itaq; quadrupedibus locum dabo, atq; eò maximè, quòd aues vt plurimùm in aere, illa nobiſcum in terra vitæ vſura fruantur.

Piſcium hiſtoria difficultas.

Tertiò animo concepi Ichthyologiam, ſeu aquatilium hiſtoriam, vbi inexhauſtam, & fœcundam vndarum ſobolem, ac cærula, vt Poetæ loquuntur, Neptuni regna innantes piſcium greges, pelagios, ſaxatiles, littorales, & qui in ſtagnis marinis, fluuijs, & lacubus degunt, declarabo.

Exanguiũ hiſtoria.

Quartus & poſtremus inter animalia locus exanguibus cùm vtilibus, tùm inutilibus debetur, vbi multa quidem animalcula veteribus, & neotericis haud cognita in lucem prodam. Deinde ad locupletiſſimum

illum

illum plantarum, foſſiliumq; campum me conferam. Cum itaq; de auibus generalem quoq; hiſtoriam, opus, ni fallor, egregium, ac omnino philoſophicum, aliàs ſi Deo placuerit, typis mandandum, conſcripſerim, naturæ ordinem aliquis me inuertere dicat, ſi modo particularem hanc Ornithologiam generali illi præferam, cui reſponſum uelim, uarijs me, ut dixi, atque ijs grauiſſimis cauſis, ad quas enumerandas nunc me conuerto, eò induci; nam cùm particularis huiuſce hiſtoriæ dignitatem, uenuſtatem, utilitatem, quam alijs præbet ſcientijs (ut proprio capite uidere eſt) atq; immenſos, qui penè loculos meos exhauſere, ſumptus mecum perpendo, quæ poſſim obſecro, & ſtudioſorum omnium, & meis etiam rebus conſulens, hoc opus particulare, quod non bis ad vniuerſale melius intelligendum aditum præbet, non iure optimo alijs edendis operibus præuertere? At nemo quidem ſumptuum, quos in eo impendi, magnitudinem, niſi qui ſimilem aliquando prouinciam ſuſceperit, æſtimare poſſit. Nam cum compertum mihi eſſet Plinium, Auicennam, Auerroem, Albertum Magnum, atq; alios nonnullos probatos ſcriptores multa ſæpè ex aliorum relatu memoriæ tradidiſſe, eaq; tanquàm uera, & ex tripode, quod aiunt, profecta, ad poſteros transfudiſſe, uerbi cauſa, quòd vipera à fratribus interficiatur, quòd fœmina mari caput mordendo amputet, quòd Caſtor ſibi teſtes auferat, ſimileſq; nugas alias, quæ à multis tanquam ueræ habitæ ſunt. Eis igitur, qui rerum harum ſenſibilium, quæ in maximo hoc hemiſphærio procreantur, hiſtoriam typis ad poſteros tradere cupiunt, omnino neceſſarium eſſe exiſtimaui, vt proprijs eæ oculis uideantur, proprijſq; manibus tractentur, earum deniq; anatomen ipſi exerceant.

Author ſcripſit Ornithologiam generalem. *Author cur incipiat ab Ornith particulari.* *Sumptuum enumeratio quos Author in hoc opere impendit.* *Veterũ quorundã nugæ.*

Quemadmodum enim illi, qui de repub. eamq; gubernandi ratione libros condere ſtudent, niſi ex proprijs exercitationibus vrbis gubernandæ periti fuerint, grauiter ſæpè hallucinantur, legentemq; in maximos errorum labyrinthos deducunt, ut de Pittaco legum conditore olim accepimus, qui multa ex aliorum relata tranſcribens malè apud homines audiuit, ſic qui proprio periculo de eadem re ſcribunt, uera narrant, & laude maxima apud omnes extolluntur, ut de Solone, & Lycurgo conſtat: quare cùm nihil magis ad officium Philoſophi ſpectare uiderem, quàm cæteris omiſſis ueritati aſſiduè incumbere, quoniam hæc tàm altè poſita eſt, tanquàm in tenebris obruta, atque recondita, ut nihil ſit æquè difficilè, quàm eam indagando peruestigare, peruestigatamq; cognoſcere: nec temere dictum fuit à Democrito, in profundo puteo eam latere: Videmus etiam placitis his ueterum Philoſophorum Chriſtianorum placita conſentire, aſſerentium, nihil in tota vita aut eſſe amplius, aut melius, quàm diuinæ ueritatis patrocinium ſubire, & in eius maieſtate conquieſcere. Vnde ego in ſingula ferè auium noſtrarum hiſtoria, ut tàm interna quàm externa nota redderem, & eorum oculatus teſtis eſſem, ingentem pecuniæ uim cùm in uarijs peregrinationibus in diuerſas orbis regiones auium potiſſimùm, ac aliarum etiam rerum naturalium cauſa ſuſceptis, tùm in eiſdem deſcribendis, proprijs coloribus depingendis, ac in tabulis ex pyro confectis, delineandis, exculpendiſq;, atque tandem excudendis, conſumpſi: ideoq; pictori in ea arte vnico triginta, & amplius annos annuum aureorum ducentorum ſtipendium perſolui, delineatores celeberrimos, Laurentium Benninum Florentinum, & Cornelium Suintum Francofortenſem meo ære conduxi, necnon Iacobi Ligotij Sereniſſimi Hetruriæ Ducis pictoris eximij opera in hac eadem prouincia Florentiæ quandoq; vſus ſum, vt quo maximo fieri poſſet artificio, aues eæ deſignarentur; tandem Sculptorem habui, & adhuc habeo inſignem Chriſtophorum Coriolanum Norimbergenſem, atq; eius Nepotem, qui eas adeò venuſtè, adeò eleganter exculpſerunt, ut non in ligno, ſed in ære factæ videantur.

Comparatio *Pittacus cur malè apud doctos audiat.* *Solonis, & Lycurgi laus.* *Democriti dictum de veritate.* *Authoris diligentia.* *Deſignatores auium.* *Artifices qui operam ſuã collocarunt in perficienda hac Hiſtoria.*

His tam magnis expenſis aliæ accedunt cauſæ, inter quas hæc imprimis non eſt inuoluenda ſilentio, quòd pictor meus, vt maiorem ſibi faceret quæſtum, clàm multis nobilibus, ac ſtudioſis icones multas vendiderit, quas verebar, ne aliquando typis mandarent, quemadmodum aliàs mihi contigit. Nonnulli enim plurimas plantas, quas vel a me in celeberrima hac Bononienſi Academia, ubi quadraginta ſex annos publicè profiteor, aut didicerunt, aut dono acceperunt, tanquàm ſuas edidere, & me qui eas aliquando in lucem dare decreueram, præuenerunt; ut ex mea ſegete meſſem facerent. Præterea authorem inter Italos (de ijs loquor, qui ex profeſſo ſcripſere) qui de auibus egerit, neminem eſſe ſciebam; inter Gallos ſolum Petrum Bellonium, ſed ſuo idiomate, & inter Germanos Ornithologum tantùm, ſed confuſè omnia ſine ulla methodo, utpotè ordine alphabetico, & paucarum tantummodò, earumq; vulgatarum icones tradentem. Ad hæc deniq; ſpem emolumenti, quod ad alia edenda auxilio mihi futuru eſt, & preces adiungo multorũ literatorũ hominũ, Illuſtriſſimiq; Senatus noſtri, (cui ob multa in me collata beneficia, atque ob opem in hoc opere, cùm ſua ſponte, tùm Sixti V. Pont. Opt. Max. iuſſu, mihi præſtitam obedire & debeo, & uolo) authoritatem, ac adhortationem, qui uiſis hiſce lucubrationibus magnoperè mihi authores fuerunt, ut quas Reipub. literariæ gratas, utiles, fructuoſas cognoſcerent, in lucem ederem. In quarum declaratione utilia ſimul cum iucundis miſcebo, Horatianæ normæ haud immemor, ait enim.

Pictoris fraus. *Senatus Bononienſis liberalitas.* *Sixti Quinti Põt. Max. beneficẽtia.*

Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci.

Nam quæ cum iucunditate coniunctam ſimul habent vtilitatem, ea legentis animum exhilarant, memoriæ commodiùs mandantur, tenaciuſq; inhærent. multa enim imprimis ad priuatam publicamq; vitam, atque mores benè informandos regendoſq; perquàm utilia documenta Ethica, Oeconomica, Politica, atq; etiam militaria ex antiquis literarum monumentis deprompta in hoc volumine continentur, multa valetudini tuendæ, atque conſeruandæ ſalutaria ac medica præcepta in eodem reperies; habebunt adhæc linguarum variarum ſtudioſi ſynonimorum varietatem omnibus penè idiomatis expreſſam. Multas alias vtilitates hic licebit videre, quas nunc non commemoro, abundè de ijs ſuo loco acturus. Quæ omnia lucida admodum, ac perſpicua (niſi me animus fallit) methodo traduntur, & quæ ad Phyſicam ſpeculationem ſpectant, vt puta Aequiuoca, Synonima, Genus, Differentiæ, Locus, Cognominata, Denominata primò adducuntur; dein ea quæ iucunditatem legentibus parere ſolent, vt Moralia, Vſus, Myſtica, Hieroglyphica, Hiſtorica, Symbola, Numiſmata, Icones, Emblemata, Fabulæ, & Apologi.

Ratio tractãdi operis. *In arte Poetica.* *Utilitas huius operis.* *Ordo obſeruandus in tractando opere.*

Vt verò magis adhuc ſtudioſorum rebus conſulerem, omnes quas naſciſci potui, auium, multarumq; cum externarum, tùm internarum partium Icones, tanto ſculptas artificio, vt viuæ potiùs quàm mortuæ appareant, quæ non viſu tantùm ſpectatorem oblectant, ſed ad auium, quarum ſunt, cognitionem (ſunt enim picturę muti

Pictura vtilitas.

quidam magiſtri, qui quaſi digito demonſtrant, quæ in Hiſtorijs tractantur) perducunt, addidi, & ſuo quæq; loco diſpoſui, non tamen, vt earum ſpectator tantummodu ſit lector, ſed vt vtriſq; collatis lectione ſcilicet, & inſpectione veras cùm internas, tùm externas auium notitias in animum deferat, & memoriæ affigat, curioſitate, atq; inutili viſus voluptate contempta: Abſurdum enim eſt, ac nulla ratione comprobandum rerum naturalium imagines ideò ſpeculari libentius, vt ingenium eorum, qui eas fecerunt, pictoris ſcilicet, & ſculptoris admiremur, & ſolertiam; rerum autem naturæ miro ingenio, ac ſtudio procreatarum contemplationem non potius proſequamur, atque amplectamur, vt cauſas earum indagare valeamus. His prætereà Iconibus multarum plantarum, atque animalium figuras ad viuum exſculptas addidi, quibus aues illæ vel veſci ſolent, vel oblectari, uel ſanitatem conſeruare, uel recuperare. Quantum verò eiuſmodi Icones ad rem ipſam declarandam conducant, uel ex hoc manifeſtum eſt, quòd plurima ab antiquis conciſe, breuiterq; deſcripta, ac tanquàm nimis vulgata neglecta, nobis hodierna die vel adhuc incognita ſint, vel maximas obſcuritates pariant, quæ ſi Iconibus expreſſa eſſent, omnem nobis laborem ademiſſent. Cuius rei difficultatem olim Euax rex fortè ſecum reputans, plantas non tantùm exactè deſcripſit, ſed depingi etiam curauit, quas ita depictas, & deſcriptas Neroni Cæſari miſit honoris gratia.

Iconib⁹ cur hiſtoria ornentur.

Cur multa nobis incognita.

Euax rex plantas cur depinxerit.

Habebis præterea Lector humaniſſime Hiſtoriam Auium non ſimplicem, ſed veluti commentarios copioſos, & plurimas caſtigationes non tantùm ueterum, uerùm etiam neotericorum, qui de animalibus ſcripſere, quos videre nobis hactenus licuit, præſertim in lucubrationibus Ariſtotelis, Plinij, Aeliani, Oppiani, Athenæi, authorum de re ruſtica, Alberti Magni, & quoruncumq; aliorum, ideoq; vt noſtra hæc Ornithologia, non Philoſophis ſolùm & Medicis, ſed cuiuslibet etiam alterius facultatis ſtudioſis prodeſſet, & vt legentium animi in multiplici, ac varia lectione aliquid ſaltem inuenirent, quod ingenium ſuum inſtruere, aut excitare poſſet, libuit præter noſtras obſeruationes quoq; quaſi ſyluam Claſſicorum Scriptorum Græcorum, Latinorum, ac Arabum admittere; inter quos præter Philoſophos, ac Medicos, Theologi etiam ſunt, & Iuriſconſulti, multique Poëtæ cùm antiqui, tùm recentiores, quorum omnium floſculis, roſiſque hinc inde diuerſo tempore, cùm ſe mihi obtulit occaſio, collectis, ſpinis, & inutilibus reiectis, opus hoc recto ordine, & methodo viſus exornaui; & *Floriferis vt apes in ſaltibus omnia libant, omnia nos itidem decerpſimus aurea*, & quemadmodum illæ flores ad mel accumulandum petentes, ſua faciunt, quæ modò erant aliena, & ſua induſtria in propriam conuertunt vtilitatem, ita nos ſtudio, labore, &, quod caput eſt, longa experientia ea, quæ ab alijs deſumpta ſunt, ruminauimus, digeſſimus, & tanquam in ſuccum, & ſanguinem huius fœtus noſtri conuertimus. Cuius rei Lectorem admoneri oportuit, ne temerè conjectos, & conſarcinatos eſſe authorum locos exiſtimet. Cuipiam hic fraudis me accuſandi anſam capienti, quòd non ſemper eorum, à quibus aliquando quicquàm mutuor, meminerim, cum Diuo Hieronymo reſpondeo, qui cùm plurima ex Origenis ſcriptis in ſuos libros tranſtuliſſet, atq; ideò ab æmulis carperetur, ſeſe defendit, dicendo, ſe ea ad leuiandum Lectori tædium tacuiſſe, quæ in præfatione ſat fuerat ſemel innuiſſe: nam & ego eandem ob cauſam eos tacui quandoq;, atque eò maximè, quòd quæ ex illis excerpſi, ex primis claſſicorum fontibus deprompta ſint, quodq; qui illis, idem & mihi ſpiritus inſtillare potuit. Ne tamen arroganter nimium mihi tribuere videar, cùm *ingenui ſit pudoris*, vt ait Plinius, *fateri per quem profeceris*, omnium authorum, quotquot in hac Ornithologia vſus ſum, nomina ſuo præmittam loco. Eorum uerò uirorum, qui mihi aues mittendo, uel ſecando opitulati ſunt, nomina hic recenſeo, quemadmodũ & in alijs Hiſtorijs omnes celebro, qui microcoſmum meum nouo aliquo naturæ partu ditarunt, cùm ne ingratus (quo ut ait Mimus, terra nil peius creat) ijs uidear, tùm etiam, ut eorum animos ad alia mittenda, ac impertienda excitem, ac calcar inijciam.

Ornithol. nõ eſſe hiſtoriã ſimplicem.

Authores, quibus author vſus eſt ĩ hoc opere.

Comparatio Author. ad apes.

Author cur ſemper eorũ non meminerit, à quibus quid mutuatur.

In Præf. ad Veſpaſ.

Non me clam eſt, poſſe eſſe multa, quæ in hoc opere iuſtam reprehenſionem ſeueri, & attenti Lectoris non effugiant, quorum ſi me admoneant docti homines, ſiq; euincant, beneficij loco habebo per eos profeciſſe. Etenim homo ſum; humani nihil à me alienum puto; Errare, labi, decipi humanum eſt; & in tanta, tamque immenſa naturæ uarietate, multa ſcio reſtare incomperta nobis: quæ diſcere non erubeſcam, ſi quid de ijs melius, vel oratione, vel ſcriptis aliorum liquere poſſit. Et uerò ego is ſum, qui nihil tàm carum, & pretioſum apud me habeo, quod non cupiam uel vltro in commune conferre, modo intelligam, id bonis, & ſtudioſis profuturum, cum vix aliud uiro bono tam indignum eſſe cenſeam, quàm uelle occultare, quod prodeſſe, & iuuare poſſit plurimos: At uidemus hac noſtra ætate nimis uberem horum mortalium prouentum, qui ſub modio abſcondunt, quod iuxta Euangelicam ſententiam, ſupra montem ponere, & in lucem proferre debuerant, atq; adeò in confeſſo eſt, multos optimos authores hodie paſſim deſiderari, & à tineis rodi, quòd qui eos poſſident, & in occultu compreſſos tenent, bonis, & ſtudioſis inuideant. Quod quàm ſit illaudatum, & flagitioſum, atque adeò ſordidi animi, nemo eſt, qui non videat, quandoquidem non ſolùm nobis ipſis nati ſumus, imò ad hoc maximè nati, ut alij alijs proſint, & vt communes utilitates in medium conferamus, dando, & accipiendo humanam ſocietatem foueamus. Non ambigo fore nonnullos, (neq; enim dicente Aeliano omnibus omnia placent) qui cupidine magis accuſandi, quàm animo rectè iudicandi, hæc ſint adituri; quoniam pleriſq; innatum hoc eſt, vt malint uideri in alieno opere ingenioſi, quàm in docendo, atq; intelligendo alijs prodeſſe: nam reprehendere, atque damnare imperiti etiam uolunt; iudicare, ac probè expendere prudentes tantùm, atque egregiè docti poſſunt, ad quorum ego iudicium ſemper mihi elaborandum duxi. Hoc unum tantùm ab æquis laboris mei iudicibus peto, vt quod minus uidebitur illis probandum, æſtimata rei totius difficultate, leniùs, & placidiùs reijciant abſq; contentionis, & conuiciorum acerbitate. Scio enim multa quoq; poſt noſtras obſeruationes ſuperfutura, quæ vel à me prætermiſſa, vel non ſatis animaduerſa (nam interdum hebeſcunt etiam perſpicacium oculi, & quandoq; bonus dormitat Homerus) acriora iudicia poſtulent, à quibus nec odio commotis, nec inuidia, facilè, ni fallor, impetrabo, vt ueniam dent, aut ſedatè arguant. Spero tamen, (abſit inuidia dicto) omnibus quarumcunq; artium ſtudioſis, atque profeſſoribus hoſce meos labores aliquid allaturos utilitatis, imò magno admodum illis ad quoſuis authores cùm ſacros, tùm profanos faciliùs intelligendos, futuros adiumento.

Author ueniam precatur, ſi errauerit.

Multa hactenus incognita.

Authoris liberalitas in docendo.

Multorũ inuidia, & illiberalitas in cõmunicando.

Authoris humilitas.

Vtilitas operis.

PRÆFATIO.

Quod ſi quis à viro magno, ac graui alienum eſſe putet de auibus, & rebus ad eas pertinentibus ſcribere, mihi grauiter hallucinari, & tota quod aiunt, uia errare uidetur. Et illiberalis ſordiduſq; eorum animus eſt, qui hiſce ſpretis ad eas ſolùm ſcientias incumbunt, quæ ad rem domeſticam ſolummodò augendam faciunt, & vbiq; vtilitatem, & lucrum ſpectant; illi profectò Aeſopico gallinaceo ſimiles cenſendi ſunt, qui repertæ gemmæ hordei granum prætulit, quòd vſum gemmæ ignoraret. Cùm itaq; nullum ſit animal, teſte Ariſtotele, adeò exiguum, adeoq; abiectum, in quo non aliquid rarum, reconditum, imò (vt ita dicam) diuinitatis aliquid ſpectetur, itaq; & auium, quæ animalia ſunt perfecta, & admiratione plena, notitia non cum faſtu reijcienda, at pro viribus cuique amplectenda eſt. Quo in genere cum elaborarint non pauci, neque obſcuri viri, egregiam operam huic ſcientiæ nauaſſe ſunt iudicandi: quorum laborem quantum illuſtrarim, quilibet æſtimet, at ij faciliùs, qui in hac diſciplina verſati ſunt.

Hæc autem omnia, Lector ſtudioſe, ab animo bono, ac Reipub. literariæ quouis modo gratificandi cupidiſſimo profecta (quæ vt & alia tibi utiliſſima iamdiù edere volui, ſed propter ingentes ſumptus non potui) ſi bona, beneuolaque mente acceperis, ad reliquas lucubrationes, quarum Franciſcus Senenſis Typographus, ſponte ſua, ſi vita ſuppetat, edendarum prouinciam ſuſcepit, alacriori animo, & voluntate me accingam. Vale, & faue.

✠

Gallo Aeſopico qui ſimiles.

Lib. 1. de part. c. 1.

In minimis admiranda Dei conſpiciuntur.

In V. C.

In V. C. VLYSSEM ALDOBRANDVM ſuorum editionem operum ab Ornithologia inchoantem.

Aſcanij Perſij.

Ἀλδοβράνδε, φύσις τῷ πανδώτειρα δίδωσιν
Ἴδμεν' ἔμεν πάντων, ὅσ' ἡ ἔτυχε, μόνῳ,
Ὄρνεα μὲν ἀρ' ἧς πρὶν πάντως εἰσορᾶσθαι,
Σοῦ κλέος ὡς πτηνὸν θᾶττον ἔχῃ σκιδάσαι;

Iulius Signius vertit.

Aldobrande, datur cui ſingula noſcere ſoli,
Quæ natura parens prouida in orbe creat,
Num prius emittis volucres, vt præpete penna
Ocyus effundant ſcripta, decuſq; tuum?

Eiuſdem Iulij Signij. I. V. D.

Aldobrande forent totidem ſi candidi olores
Aonij, quot aues explicat iſtud opus;
Quæ miranda tuum Muſæum continet inſtar
Parui orbis, cantu non ſatis exprimerent.

OMEN FELIX
Ex eo, quod Clariſsimus D. D. Vlyſſes Aldrouandus Libris ſuis edendis initium fecit
DE AVIBVS.

Acceptum à Iuſto Raphelengio Antuerpienſi Med. XXIIII. Martij M. D. XCVII.

QVod libris, vir magne, tuis primordia ſumis
Ex Auibus, fauſto non caret augurio.
Ominor, & numquam quiſquam etſi doctus aruſpex
Auſpicium ex vlla certius hauſit aue.
Nam velut alituum genus alta per æthera cæli
Alarum celeri remigio vehitur,
Sic te præpetibus rapiet quoque gloria pennis
Aſtra per, & cælo contiguum faciet.
Nec ſolùm hoc, ſed ceu Phrygius Iouis alite vectus
Aecitus ſtellis celſa per aſtra puer,
Non ſecus ipſe uouum cælo accenſeberis aſtrum
Aldrouande, tuo &. nomine ſidus erit.
O te felicem? iunget te gloria Olympo,
Famaq; per terras irrequieta vehet.
Fixum erit in cælis nomen, terriſq; volabit,
Quamdudum pennis vlla feretur auis.

Elogium

Elogium in Aquilas, & naturam earum, & more, inſtitutoque hominum Imperatrices, earumque vnum γραφιώτερον, hiſtoriographum, virum Illuſt. & Clariſs. Vlyſſem Aldrou.

Quid mea ſumpſiſti tibi dicere Muſa? Iouiſne
Summi Aquilas? magis an ſigniferumne Aquilæ
Aldrouandum Aquilæ cunctæ gerulum vnicum Vlyſſem
Et notorem auium, cætera mille genus.
Atqui ea nunc illi propria iſta negocia ſoli,
Et rem linque tuam tot modo auiſpicia.
Jamq; ipſam mihi ſaltem Aquilam ſpectato, ſuas vt
Uni iſti laudes conferat illa viro.
Nempe auium ante alios adamauit Iupiter orbem,
Et regnum aëreum proprium habere dedit.
Uni cumprimis Aquilæ, quam ſceptra tyranni,
Et ſummam fecit tollere verticem humo.
Reginamq; auium incendit propriore fauilla
Admiſſam Veſta cælitis in penetral.
Vtque illam vltrici poſſe incandeſcere flammæ,
Sic iras voluit, telaq; ferre ſua.
Et ſolam vultum & Phœbææ lampadis ignes
Inſpicere & fecit cetera deſpicere:
Flammauitq; orbes oculorum; & fulminis alit
Afflatum, atrauit plumeolum omne ſagum.
Ac totum incoxit generoſo pectus honeſto,
Omniaq; irarum nobilium arma dedit.
Inſuper & vitæ igniculum ſolidauit aheno:
Certare & ſeclis addidit æthereis.
Quas iam omnes dotes, ſuaq; regalia ſigna
Huicce ſuo confert illa Tyranna viro.
Remigioq; ſuo fama ſecum euehit: ipſis
Diuinum ingenium reddere prompta dijs.
Nuncq; alium nobis per terrarum omnia, Vlyſſem
Giratum ſpatia, & totius orbis opes.
Nunc alium Promethea habet, quem certius ipſum
Admoueat regnis denique & æthereis.
Quique fidem faciat priſci rumoribus æui
Noſter Prometheus verior Italicus.
Hic vir, hic eſt etenim: cor cui rosêre tenellum
Vngue inde à primo Vulturium omne genus:

Et vita genialem omnem pauere medullam,
Inq; ſuas leges tota habuere virum.
Ergo etiam his ſtudijs illo immoriente Saperda
Magno Naturæ totius indiculo.
Sanguinibus tumuloq; viri nec alid, niſi veræ
Naſcentur totidem congeneres Aquilæ.
Ac famam implebunt veterem & Promethea Vlyſſem
Perpetuarum addent gloriæ Olympiadum.

Viri Naturæ conſultiſſimi honori gratiæq; faciebat Io: Ferſius Sileſius D. cùm iterum ipſum Italiamq; inuiſeret: Anno quem numerales literæ indicant huius ſolennis voti etiam numeroſi.

VIVat ODIſſeVS
BononIenſIs ALDroVanDVS
AVſonIæ IVbar ſVæ.

Io: Cornelius VVtervverius Batavus Delphenſis Med. Doct. congratulatur Illuſt. & Excell. D. Vlyſſi Aldrovando præceptori ac hero ſuo, quod ab avibus inceperit, hortaturq; ut cætera, quæ in eius Muſæo conſpiciuntur, opera admiranda propediem in lucem edat.

GAVDEO, ſed quæ animo concepi gaudia, lingua
Et manus, & morbus ſignificare vetant.
Letitiæ cauſa eſt, quia tum tot ſcripta reſeruat
Ingenio diuino accumulata tuo,
Ab volucrum genere ordiris, quod gratulor, & ſi
Chriſticolæ fas eſt, accipio augurium.
Id, quod maius eò eſt, quoniam Iouis ales honoris
Obtinuit primum non ſine laude locum.
Aduentu quæ cuncta ſuo extinxiſſe putata eſt
Auguria, & quamuis proſpera ſæpe forent.
Laus quoq; Vulturibus magna eſt, quod Reme probaſti
Morte tua, fratri regia ſceptra parans.
Unguibus Accipiter curuis, tua Phœbe volucris,
Rariùs infelix edidit augurium.
His igitur tribuens primas celeberrime Vlyſſes
Tute tibi felix augurium inde capis.
Macte age ſic quotquot retines cognomine veſtro
Inſcriptos, etiam propediem ede libros.
Nonne vides prudens, vt publica commoda tardas,
Quæ potes ingenio demeruiſſe tuo?
Diſce tuis viuus mercedem ferre laboris,
Nam venit extructo gloria ſera rogo.

Sic etiam

Sic etiam veſtrum venientia ſæcula nomen
Noſcent, & quis ſis fama loquetur anus,
Et manè auroræ qua Lucifer excitat ignes,
Et iuga quà Titan veſpere ſoluit equis.
Quam canis, ad cælum Iouis ales nube ſerena
Te feret, atque nouum ſidus ibi eſſe dabit,
Sidus, quod radijs omnes fulgentibus oras
Clarabit, cælo ſidera donec erunt.

IN VLYSSIS ALDROVANDI Ornithologiam.

P. AEMILII LVCHINI C.

NATVRAE atque artis perquirere facta labore
Nil opus eſt, hoc qui quæris anhelus iter.
Vnius eſt ſed enim ſtudio, vix credere dignum,
Factum hominis, ſi hominem dicere tanta ſinunt.
Ut quicquid vigilans animi prudentia cernit,
Hic doceat turbæ pennipotentis honos.
Hinc quantum vel terra tenet, mare claudit, & æther
Ponderat, omnicremo quicquid & igne calet,
Multicolor monſtrat ſoboles, hic dicta, volucrum,
Aligerum & faciunt ſymbola multa patens.
Hoc variæ Altilium ſpecies teſtantur, & Hæmi
Concaua quæ in gelidis vallibus antra petunt:
Quæq; Arabum terris totiens longæua reſurgit
Rara auis, & nullum quæ capit vna cibum.
Magna quidem dictu; ni quondam ſæcula prima
Maiora ex auibus vaticinata forent.
Læta etenim volucres monuere negotia Priſcis
Fortia, Vulturibuſq; eſt data ſæpè fides.
In bellis fulsêre Aquilæ ſignata ferocis
Corpore vexilla; hæc ſcuta notata virûm.
Et Grus, alta petens Cæli, monſtrante magiſtro
Vſu, homini atque artes prodidit vna bonas.
Quid Corui, pluuiam referentes voce canora
Ex ſole, atque imbris ſole tepente fugam?
Et viridis noſtri quædam ſermonis imago,
Pſittacus, humaniq; æmula Pica ſoni?
Reſque aliæ, quarum ſpecies veneranda vetuſtas
Credidit ex auium fingere poſſe notis?
Quæ, licet innumera, hic numero Aldrouandus Vlyſſes
Comprendit; calamoq; abdita multa docet.
Nec mirum: Poſtquam rutilo quod Phœbus in ortu,
Veſperis occidui & quod parit ora, ſimul
Collectum ſua ſola domus tenet. Inſpice Lector,
Naturæ liber hic totius inſtar erit.

In Ornithologiam celeberrimi viri Vlyſsis Aldrouandi Philoſophi, ac Medici Bononienſis.

Annibal Paganus Regienſis, eius Alumnus.

INCLYTA non pandam rudibus tua facta camœnis
Aldrouande meis, digna Marone cani,
Qui fructus etenim velocibus hiſce petantur
Ex pennis, breuibus claudere Muſa iubet:
Sumereq́; à primis noſtra hac exordia ſignis,
Quæ celeres formant celſa per aſtra Grues;
Fabellas numeris vanas intexere vatem,
Appologos vero Mercurium ex auibus.
Alma quibus ſeruare parens dedit arcta per æuum
Vincula connubij, munus & Oeconomi;
Miſceri & rebus ſeſe, queis publica gaudent,
Queis Architectus, Muſicus, Aſtronomus.
Hic Emblematibus patefacta arcana recondis,
Atque ſimul pandis, ſymbola cuique parans.
Hinc Hieroglyphicis penetras myſteria olympi,
Inque agros artem fundis Apollineam.
Exacta demum ſapiens indagine quicquid
Perpendit, docta perficit atque manu,
Hiſce nouis calamis illuſtras, omnibus vt ſis
Et rerum interpres vnicus omnigenum,
Teq́; trahant ad ſe, quos gloria, fama, decuſq́;
Virtutis terris aurea ad aſtra vehit.

In Excellentiſs. Vlyſsis Aldrouandi Ornithologiam.

Innocentij Honeſtij Pi cenſis tetraſticon.

ABDITA qui ſophiæ geſtis perquirere mente
Dogmata, naturas alituum omnigenas,
Et ritè expreſſas oculis luſtrare figuras;
Perlege diuinum, Lector, Vlyſſis opus.

VLYSSIS

VLYSSES ALDROVANDVS BONONIENSIS ANNO ÆTATIS LXXIIII.
NON TVA, ARISTOTELES, HÆC EST, SED VLYSSIS IMAGO:
DISSIMILES VVLTVS, PAR TAMEN INGENIVM
SENSIBVS HÆC IMIS, RES EST NON PARVA, REPONAS

31.9.h.7.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

PROLEGOMENA IN ORNITHOLOGIAM.

DE VTILITATE Operis.

INTER plurima diuinæ bonitatis munera, quorum magnitudinem vel numero metiri, vel pretio æſtimare neutiquam poſſumus; certè hoc non in poſtremis collocandum videtur, quod toti hominum generi flagrantiſſimos quoſdam veritatis cognoſcendæ igniculos naturâ inſeuerit; quibus à fluxis ac caducis rebus procul ad præſtantiſſimarum artium cognitionem auiditas quædam immenſa ac inſatiabilis excitaretur. Quæ ſanè cura multorum clariſſimorum virorum ingenia aſſiduâ ſolicitudine ita exercuit, vt plurimi poſtpoſitis huiuſcæ vitæ illecebris, prauiſq; cupiditatum lenocinijs extinctis, omnium diuitiarum onere, ac amicorum ſolatio ſe liberauerint; quò deinde melius ciuilis, & non ſimulatæ philoſophiæ delicijs, veriſque animi voluptatibus oblectentur. Horum ego probatiſſimo exemplo, laudatiſſimoq; inſtituto mirum in modum extimulatus, cùm ipſius ſapientiæ exactam cognitionem longè, latèque in omnes humanæ ſocietatis partes, ineffabili ſuo decore diſſeminatam eſſe perpendiſſem: atq; hocce meum de natura Auium opus cœteris nô inferius eſſe cognouiſſem, nô parum ſtudioſorum, omniumq; doctiſſimorum virorum reipub. me profuturum credidi, ſi in lucem id tandem darem, eoq; maximè; quòd Auium cognitio profundo ferè hactenus ignorantiæ cœno ſubmerſa, ac penitus oppreſſa iacuerit.

Antequàm verò tractationem hác lectorum oculis ſubijciam, haud alienum ab officio meo facturus mihi videor, de vtilitate, quam omnibus ferè ſcientijs, atque artibus præbet, quædam præfari, ac nonnulla etiam ab ipſomet Ariſtotele; etſi multifaria cognitione exculto, ac diſertiſſimo philoſopho prætermiſſa, adducere. Ille enim quamuis abſtruſas rerum cauſas, ac recondita principia ſedulâ indagatione inueſtigauerit, aditumque nobis ad quamplurima maximis difficultatibus implicita percipienda patefecerit; tamen & ego nonnulla obſeruaui propriâ experientiâ, cùm in anatome, tùm generatione, alijſq;, vt poſteà Deo fauente oſtendemus, quæ illius operâ minimè adhuc nota ſunt.

Inter artes igitur, quæ hinc non parum hauriunt emolumenti, primo loco occurrit Grammatica, cui literarum ſequentium inuentione Aues opitulatæ videntur: quamuis Phœnicibus Grammatica.

eam multi adſcribant. Exploratum enim eſt, Troiani belli tempore, Palamedem ex Gruum volatu ſibi literas finxiſſe, eaſque prioribus Phœnicum addidiſſe: illæ enim volantes aut γ, aut ν, aut λ efformant, quod rectè his verbis innuit [a] Martialis:

[a] In Xenijs.

Turbabis verſus, & litera tota volabit,
Vnam perdideris ſi Palamedis auem.

Ad quod rectè etiam alludit [b] Lucanus, dum ait:

[b] Lib. 5. de bello Pharſalico.

Effingunt varias, caſu monſtrante, figuras,
Mox vbi percuſſit tenſas Notus altior alas,
Confuſos temerè immixtæ glomerantur in orbes,
Et turbata perit diſperſis litera pennis.

Hinc & [c] D. Hieronymus, *Grues*, inquit, *vnam ſequuntur ordine literato*.

[c] Epiſtol. 4. ad Ruſt. monachum.

Rhetorica.

Quid hîc deſumptas ex Auibus ſimilitudines, quibus Oratorum ſcripta plena ſunt: Quid parabolas: quid apologos commemorem; quibus orationes ſuas tanquàm ſale condiunt, & quaſi gemmis quibuſdam exornant?

Poëſis.

Sed nonne & Poëtarum optimi, atque antiquiſſimi ab Auibus etiam plurima, & perquàm accommodata exempla depromunt? nullus enim habitus humanæ voluntatis eſt, quem nõ ab Auium actionibus, affectibusq; exprimi videamus. Quinimo ad ſedandos animi noſtri effrenes motus, plurima virtutum, ac officiorum ſpecimina, quæ neſcio qua peculiari, latenteq; vi ac energia, & veluti tacita quadam exprobratione, calcar nobis ad virtutes capeſſendas addunt, ab auibus, ſi ab vllis alijs rebus, depromuntur.

Ethica.

Gruũ prudentia.

Ethica philoſophia hinc ſua habet emolumenta, de quibus adducta hæc exempla fidem faciant: Ac Gruum in primis inſignis illa in ſemetipſis conſeruandis prudentia, quem non reddat prudentiorem? has, ferunt, imbecillitatis ſuæ conſcias, atq; ideò non mediocriter pertimeſcentes: ne in pernitiem aliquid redundet, metamq; deſtinatam præuaricent, lapillos portare, vt ex eorum caſu, ſupra terram ne; an ſupra mare volitent, percipiant, vlteriusq; progrediendum, an conſidendum, cognoſcant. Sed quid de Anſeris verecundia dicam, quem conſtat modo, & modeſtia vitæ ſuæ curſum metiri? Quid de Luſcinia? quæ pullis ſuis, ſimul atq in hanc lucem factus eſt aditus, canendi viam aperit, ac eos magnâ diligentiâ inſtruit. Quem, quæſo, non incitet admirabilis illa Reguli, etſi omnium minimæ auiculæ magnanimitas? ille enim, quamuis corporis exiguitate contemptibilis videatur: tamen ex tenui corpuſculo formoſum animum quandoq; exire, quaſi non ignarus (poteſt enim virtus ſub qualibet cute latere, ac poſſeſſorem ſuum adornare) non Aquilæ auium omnium fortiſſimæ magnitudinem, ferociamq; perhorreſcit. ſed de imperio cum ea decertare audet.

Luſciniæ inſtitutio.

Reguli magnanimitas.

Oeconomica.

Pica œconomiæ magiſtra.

Cuculi ſedulitas.

Qui fortunæ bonis, facultatibusq; cumulandis inhiant, Picæ in primis ſedulam in victui neceſſarijs cogendis operam, ac curam ſecum expendant. Illa enim, ne brumali tempore pereat inediâ, glandium, quibus tunc victitet, aceruos, non aliter ac formicæ fruges, terrâ recondit. Quid de Cuculo dicam? quem aſſerunt tantâ glandium affluentiâ, cauitatem, in qua hyeme latet, replere: vt multa elapſo frigore, atq; adueniente vere, adhuc ſuperſint ad propulſandam famem. Quis igitur eſt; qui, niſi rationis impos, harum ac aliarum, quas breuitatis cauſa taceo, exemplo, ad res neceſſarias proſpiciendas non incendatur?

Reſpubl.

Grues magiſtri politici.

Quantum verò huius operis lectio ijs, qui rempub. adminiſtrandam ſuſcipiunt, conducat, compertum habebunt omnes, ſi Gruum, inter alias aues in hoc genere, ſedulos labores agnoſcant. Hæ enim cùm gregatim volant, exacta indagine perpendunt, ac communibus quaſi ſuffragijs conſentiunt, qui non ſolùm aduerſis rebus perfugium, atque ſolatium inuenire: verùm etiam ſecundas maioribus ornamentis illuſtrare poſſint; ac inde quod diuerſæ ſententię, denuò mutuo neceſſitudinis vinculo alligentur, (deducto inde verbo) Congruere dicuntur.

Agricultura.

Nonne Agricola, qui operis pręſtantia, & nobilitate, cæteris omnibus mechanicas artes exercentibus: pręfertur, Auium acceſſu, & receſſu imminentes imbres, aliasq; tempeſtatum iniurias aduentare colligit? nonne etiam ex Gruum in ſublime migrantium volatu, aduentantis hyemis acceſſum exploratum habet; ac ideò terræ exercendæ magis animo incumbat? id ſanè & [d] Heſiodus teſtatur his verbis:

[d] Lib. 2. de die & opera.

Φράζεσθαι δ' εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης
Ἥτ' ἀρότοιό τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην
Δεικνύει ὀμβρηρῦ. ideſt

Conſidera verò, cùm vocem Gruis audieris
Altè ex nubibus quotannis clangentis,

Quæ &

Quæ & arationis ſignum affert, & hyemis tempus
Indicat pluuiæ.

Nonne auium excrementis lætæ fiunt ſegetes? nonne cicurãdo ſylueſtres; paſcendo cuſtodiendoq; cicures; alendo fœcundas; cùm ex ouis fructu dulciſſimo atq; vberrimo; tùm ex fœtura gregem ſupplente maximum ſibi comparat prouentum? Sed quorſum hæc refero? cur non potius exprimam Aues ſationis, ac inſitionis modum aperuiſſe? Tradit id ſanè [e] Plinius, *Semine quoque*, inquiens, *inſerere natura docuit, raptim fame Auium deuorato, ſolidoq; ac alui tepore madido, cum fœcundo fimi medicamine abiecto in mollibus arborum lectis, & ventis ſæpè translato in aliquas corticum rimas: vnde vidimus Platanum in Lauro, Laurum in Ceraſo, & baccas ſimul diſcolores. Tradunt & Monedulam condentem ſemina in theſauros cauernarum eiuſdem rei præbere cauſſas: hinc nata inoculatio ſutoria ſimili fiſtula aperiendi in arbore oculum cortice exciſo, ſemenq; includendi eadem fiſtula ſublatum ex alia.* Hactenus ille. Sic Cornices ſæpè ſerunt iuglandes, quas nos ita ſatas comedimus. Non minori quoque emolumento Seleucides aues Caſij montis incolis à Ioue impetratas, vt Locuſtas agrorum ſuorum fruges deuaſtantes occiderent, [f] idem aſſerit.

[e] *Lib. 17. cap. 14.*

Inoculationis origo.

Cornices iuglandes ſerunt.

Seleucides frugiuoras Locuſtas necant.

[f] *Lib. 10. cap. 27.*

Qui verò formas rerum ductis lineis repræſentant, pictores dicti, maximum arti ſuæ decorem, opesq; conciliant ex imaginibus Auium, in quibus cùm diuerſa figura effingendis, tùm varijs ac diuerſis colorum generibus diſtinguendis, qui iucundiſſimam oculis omnium venuſtatem pariunt, tantum luxuriata fuit natura, quantum in nullo alio animalium genere. Hinc ea promanauit conſuetudo, quod magnates, viriq; nobiles ac diuites, cùm inter cætera animalia Aues non infimum nobilitatis locũ obtinere cognoſcerent; partim huius, partim illius Auis effigie inſignia ſua cõdecorarint; quemadmodum Semiramidem Columbæ, Romanos Aquilæ (quam & noſtri adhuc Imperatores ſibi ſeruant) alios Corui, alios Gryphi, alios Vulturis, alios Anſeris, alios denique aliarum nobilium Auium iconibus in inſignibus ſuis delectatos eſſe accepimus.

Ars pictoria.

Aues ad inſignia illuſtrium hominũ tranſlatæ.

Plumatilis ars, quam Indi Floridæ regionis incolæ ſumma induſtria exercent, quantum ab alitum genere vtilitatis reportet, vel ex hoc conſtare arbitror; quod non exemplaria ſolùm; ſed & inſtrumenta, ac materiam ex eo petere cogatur. De cuius artis præſtantia, cùm ſuo loco acturus ſim, ſuperuacaneum nunc exiſtimo longiori eam ſermone proſequi; vnam tamen, eamq; eximiam huius generis tabulam ſilentio inuoluere non poſſum; quam Illuſtriſſimus Cardinalis Palęotus incomparabili doctrina & probitate vir mihi dono dedit; quamq; ego in Muſæo meo appenſam adhuc aſſeruo. In hac D. Hieronymi Chriſtum Saluatorem noſtrum cruci affixum genu flexo adorantis imago, ex verſicoloribus Auium Indicarum pennis ad viuum ita expreſſa eſt; vt non plumis contexta, ſed penicillo ducta videatur. Hac ex Hiſpanijs ſecum allata, Illuſtriſſimus Cardinalis de Burgos Illuſtriſſimo Cardinali Palęoto gratificari voluit; qui eam poſtea noſtro Muſæo conſecrauit. Antonius Gigas, morum probitate, & eruditione præſtans vir, inter plurima, quæ habet rariſſima, capitium quoq; aſſeruat ſcitè admodum atq; affabrè contextum ex Auium pennis; cuius imaginem ego reliquis meis iconibus appingi curaui.

Ars plumatilis.

Opus plumariũ egregium.

Scripturis quoq; ab auibus compluribus, potiſſimum autem ab Oloribus, atq; Anſeribus, neceſſaria ſuppeditari inſtrumenta, quis eſt qui ignoret? Illud tamen haud ita vulgatum adijcio, pennarum ſeu calamorum Coruini Generis Auium, in iconibus in tabulis ex pyro ſectis, multò quàm cum aliarum calamis fieri ſolet, ſubtilius delineandis; vt poſtmodum ſculpturo ſeruiant, maximum vſum eſſe; quod mihi è pictore meo Cornelio Suint Francofurtenſi, iuuene huius artis peritiſſimo, exploratum eſt.

Scriptores.

Pennarum ex Coruino genere vſus.

Illud etiam minimè tacendum cenſeo, ex Auium plumis, potiſſimùm verò Anſerum, Onocrotalorum, Cygnorum, Anatum & Gallinarum humano generi quietem conciliari; laſſitudinemq; vel ex longo ac difficili itinere, vel ex alio quouis diutino labore leniri ac penitus ſubleuari. Hiſce enim lectos & culcitras, aliaq; id genus quieti deſtinata inſtrumenta; quæ πτερωτὰ καὶ πτιλωτὰ προσκεφάλαια Græcis dicuntur, impleri videmus: neq; nobis tãtum id vſitatum eſt, ſed antiquiſſimis quoq; Romanis; vt ex hiſce [g] Ciceronis verbis colligere eſt; *Eripiamus huic ægritudinem, quomodo eum collocemus in culcitra plumea, pſaltriam adducamus.*

Ars quieti deſtinata.

[g] *Li. 3. Tuſc. Quæſt.*

Quarundam etiam Auium pennis matronæ nobiles in Italia, ac potiſſimùm ex Struthionum plumis flabella ſibi parant; quibus æſtiuis temporibus calidiorem aërem temperent. Nonne & Muſas olim eiſdem ab antiquis decoratas veriſimile eſt; cùm non alias reperias pretioſiores? Ego ſanè, qui earum ſtatuas ita exornatas Romæ in ædibus Petri de Radicibus; vt in libro meo de ſtatuis iam ante multos annos edito, videre eſt; obſeruaui: ita eſſe non dubito; idque ideo factum fuiſſe exiſtimo, quòd illæ cantus ſui dulcedine, ac lenocinijs, nec non poëtarum carminibus, quibus materiam ſubminiſtrare credebantur, eos, de quorum laudibus & encomijs ſcribunt, quaſi volare faciant.

Architectura. Hirundinis ſolertia in nidificio. [h] In Auibus.

Sed quid? nonnè caſas quoque, magnasq; domos fabricare; omnemq; Architecturam ab Auibus edocti videmur? Quis enim, bone Deus, eſt; etſi in hac arte peritiſſimus; qui ſe ab Hirundinis auicu[illegible]am exiguæ ſolertia, ac labore in nidi ſui conſtructione, ſuperari non fateatur? Illa enim ſi[illegible]dum, quo quieti conſulat; quo ſobolem ſuam nutriat; totum luto conſtruit; ſtramine ro[illegible]; eorumq; inopiâ, multâ ſe madefacit aquâ, pennisq; puluerem ſpargens lutum ſibi parat, & p[illegible]ſtramine mollibus vtitur plumis, floccisq;; atque hac tam inſigni ſagacitate defectum ſupplet. Quarè rectè [h] Ariſtophanes ὄρνιθας τέκτονας, id eſt, Aues fabros vocabat: & Epigrámatarius πηλοχύτους θαλάμους, Hirundinis nidos; & πηλοδομεῖν, ex cœno fabricare dicebat.

Ars militaris. Grues militiam exercendā edocuerunt. Buteonis audacia.

Quin etiam quantum ad militarem diſciplinam ſpectat; nonne Grues in orbem conglobatæ, omnesq; ſibi aduerſantibus Aquilis roſtra obuertentes: ita vt impunè laceſſiri nequeant, aciei inſtruendæ modum quendam aperuiſſe videntur? Buteo ad primum, ac etiam ſecundum, quo petitur, telum; immotus atque vix tertio cedens; fugaci militi timiditatem apertè exprobrat. Nonne etiam Grues caput ſibi, regemq; conſtituendo ducis in bello ſummam demonſtrant neceſſitatem? Imò verò tota ferè militaris ars ab eis accepta videri debet; ſi modo vera ſunt, quę de eis legimus: aliæ enim in excubijs nocte locatæ ſunt: aliæ cœteris dormientibus circumeũt, & explorant; ne qua ex parte inſidiæ tententur; vbi vigiliarum tempus fuerit impletum, perfunctæ munere in ſomnum ſe præmiſſo clamore componunt, vt excitent dormientes, quibus vicem muneris traditur æ ſint: at illæ volentes ſuſcipiunt ſortem, vicemq; exequuntur; & quam acceperunt gratiam, pari cura & officio compenſant. Hinc etiam antiquiſſimum illum apud Romanos vſum profluxiſſe reor; quod coronis plumeis, vt [i] Polybius refert, è Struthionum, vt puto, pennis contextis, capita ſua adornare conſueuerint; quemadmodum & noſtri adhuc milites cum hoſtibus manus conſerturi pileos, caſſidesq; eiſdem cohoneſtant. Tibiarum bellicarum inuentionem ex Gruum tibijs, ad ſonũ edendum aptiſſimis, promanaſſe conſtat. Aethiopes etiam in clypeorum locum pelles Gruum ſubrogaſſe [k] Herodotus ſcripſit; ita vt ex horum obſeruatione clypeos hiſce diebus notos eſſe videamus. Accepimus quoq; Aues tabellariorum vice nonnunquam eſſe functas; vt de Marrhe Aegypti rege narrat [l] Alexáder ab Alexandro; qui Cornicem habuit, cui litteras perferendas traderet. Columbam hoc quoq; officio functam narrat * Egnatius. Galli enim ac Veneti Ptolomaidem in ora Syriæ obſidentes tabellariam Columbam litteras circumferentem, à Sultano ſuis ciuibus diutina obſidione defatigatis, adepti ſunt; quibus ſignificabatur, Regem breui cùm maxima claſſe hoſtium vires facile extirpaturum: quo explorato pro interceptis fictitias litteras affigunt, quibus Regis nomine monebantur obſeſſi, vt ſe dederent; hoſtibus parerent; rebusq; ſuis conſulerent: ſe alijs negotijs diſtrictum, minimè illis opitulari poſſe; pertulit ita ſuis Columba fictitias litteras, quibus perlectis ſine mora eorum mandatis obſequentes, repentè vrbem dediderũt. Tale quippiam I. Lipſius [m] refert factitatum eſſe apud Batauos, Columbis literarum adminiſtris, & ad eos delatis, ſeſe è maximis vitæ periculis ereptos, Atq; eodem in loco alia ſimilia exempla de Columbis recenſet.

[i] Lib. 6. de mil. Rom. Tubæ antiquitus fiebant ex tibijs Gruũ. [k] Lib. 7. Aues tabellariorũ munere functæ. [l] Lib. 1. cap. 17. * Lib. 7. c. 4. [m] Lib. 2. Sat. cap. 6.

Ars nauigatoria. [n] Lib. 6. c. 22.

Quin etiam maximum aues naucleris auxilium præbent, teſte [n] Plinio, curſum nauium dirigentes. Miluus gubernandæ nauis modum edocuiſſe videtur, flexu caudæ iter ſuum per aëra dirigens; natura præmonſtrante in aëre, quid in aqua fieri oporteat. At in Taprobana inſula, quod nulla ſit ſyderum obſeruatio; neque Septentrio cernatur; alites nauibus imponunt; quarum volatum ſequuntur nautæ, cum datur occaſio, & ſimul terram petunt.

Ars culinaria.

Coquinam, popinamq; omnem frigere, ac ieiunam eſſe ſine auium ſupellectile, norũt, quotquot in Apicij ſchola edocti ſunt. Neque enim ad neceſſitatem ſolum & ſanitatem alendi corporis: verùm & ad ſuauitatem oblectandi guſtus (cùm in nullo cibi genere maiorem palato adlubeſcentium ſaporum varietatem ſit reperire, quàm in hoc ipſo, quod ab Auibus petitur) tanquam quodam cupediarum penu vberrimo, homini abundè ex auium genere proſpectum voluit benigna parens rerum natura: ita vt nec opipara, nec dapſilis cõuiuatoris habeatur menſa; ſed à lautioribus potius faſtidiatur conuiuis; quæ non varijs ex volucrum materia ferculis inſtructa ſit. Hinc omnibus hominibus; tùm maximè epulonibus, ac ventribus; quorum nulla præter aqualiculi, & cuticulæ curandæ cura mentem ſollicitat: ſcilicet, vt edant natos ſe credentibus, tantis votis expetuntur in epulas Gallinacea familia, Columbæ, Palumbi, Pauones, Anates, Anſeres, Perdicẽs, Coturnices, Turtures, Turdi, Attagenes, Phaſiani, Ficedulæ, Cenchrides ſiue Miliariæ, quas Horulanos Bononiæ dicunt; Sturni, Merulæ, & huiuſcemodi aliæ plurimæ.

Aucupes quoq; Accipitrum, Falconum, Bubonum, ſimiliumq; Auium miniſterio; non minori voluptate, quàm fructu; Auibus tàm vagis, quàm gregalibus capiendis inhiant.

Ludi.

Hoc quoq; inter cœteras haſce vtilitates ſilentio inuoluere non poſſum; quod Auium quoque vſus in ludis apud antiquos fuit; vt ex Suidæ hiſce verbis eſt colligere: Ὀρτυγόκοπος *Ludus*

quidam

quidam eſt, in quo Coturnices in orbem collocant, quorũ capita feriunt, & qui in gyro Coturnicem proſtrauerit, ordine reliquas capit: qui verò aberrat, tradit alteri Coturnices verberandas; idq; per vices faciunt.

Coturnicũ ludus.

Phyſica.

Phyſico abſtruſa ac recondita naturæ arcana perſcrutari cupienti, diuina quædam ſpeculatio, in Auium omnium, ac operationum earum examine, præter vtilitatem, ſummam quoque parit gratiam, ac voluptatem. Hinc enim Symbola, Emblemata, Prouerbia, Hierogliphyca, ſimiliaq; alia ſuam originem agnoſcunt.

Medicina.

Medicis quoque ex huius noſtræ Ornithologiæ opere non mediocris vtilitas acceſſura eſt: cùm quia in victu tam ſanis, quàm ægris præſcribendo, hinc ſalubrium & inſalubrium Auium diſcrimina ſcitu neceſſaria hauriant: tùm quòd ab Auibus integris & earum partibus medicamina ſæpius depromant. Efficax enim Ciconiæ vſus eſt in Apoplexia & Paralyſi: Alaudæ in morbo Colico: Picæ loquacis in Cordis Palpitatione: Icteri ſeu Galbulæ in Ictero: Paſſeris Trogloditis in Calculo, & Vrinæ difficultate. Pelles Cygnorum, Onocrotalorum, Vulturum & Aquilarum ventriculo appoſitæ, concoctionem promouent. Pinguedines multarũ Auium, Fel, atque ipſa etiam excrementa in medicinæ vſum cædunt. Quid? nonne medici ipſi multarum quoq; plantarum inuentionem Auibus acceptam referre debent? quæ à natura eruditæ, eas nobis ceu digito commonſtrarunt, earundem in ſeipſis prodito effectu. Pauca, ne ſim longior, exempla fidem facient: Morbum enim ingruentem Hieracio herba Accipiter propulſat; Chelidoniam viſui ſaluberrimam Hirundines monſtrauêre; vexatis pullorum oculis illâ medentes: Origano ſibi medetur Ciconia; Aetite Lapide Aquila: Circus Cichorio; quòd faſcinationi reſiſtat: Miluus Rhamno; Vpupa Adianto; Turdi Myrti ramo; Pauo radice Lini; Ardea Cancro; Palumbes, Gracculi, Merulæ, Perdices lauri ramo annuum faſtiduum purgant; Columbæ, Turtures & Gallinacei herba, quæ vocatur Helxine: Anates, Anſeres, cæteræq; aquaticæ herba ſiderite: Grues & ſimiles Iunco paluſtri: Coruus occiſo Chamæleonte, qui etiam victori nocet, Lauro infeſtum virus extinguit. Ad hæc valetudinis conſeruandæ ſtudium ijs maximam ineſſe videmus; cùm regiones ac ſedes pro tempeſtatum varietate, nunc caloris, nunc frigoris, aliarumq; aëris iniuriarum, mutare ſoleant; vt in Ciconijs, Gruibus, Coturnicibus, cæteriſq; huiuſmodi licet obſeruare. Præterea non magis quàm natura fert ſe cibo replent; motus & quietis modum ſeruant: ſorte denique ſua contentæ viuunt: adeò, vt nulla ferè medicinæ pars ſit, quæ non ab auibus aliquod emolumentum reportet; quod huc vſque oſtenſum paſſim eſt ab authoribus. Therapeuticam autem Ibis auis roſtro Nili aqua pleno ſaturam aluũ proluens, qua reddi ciborum onera maximè ſalubre eſt, Clyſteris inuentione auxit.

Homines quæ medicamẽta didicerunt à varijs Auibus.

Auiũ temperantia in cibo.

Aſtronomia.

Qui tempora anni diſtinguere non norit, ab Auibus quibuſdam id facile edocebitur. Nam Hirundinis, Coturnicis, Ciconiæq; aduentus, redeuntem annum demonſtrat: Coturnix eijciens triſtitiam hyemis, lætitiam veris introducit, recedens frigus inſtare denunciat: ita Hirundinis aduentus æquinoctium vernale, receſſus autumnale ſignificat: Luſcinia cum ſolſtitio æſtiuo colorem & vocem mutat. Vnde [o] Baptiſta Mantuanus de Auium ingenio loquẽs ſic canit;

[o] *Li. 5. Alphonſi.*

Aſtra etiam, pluuiasq; docent, & certa dierum
Tempora, & annorum; Sic ver cognoſcit Hirundo;
Alcyones hyemem, ventos & fulmina cudunt,
Et tempeſtiuos campis ſitientibus imbres.

Muſica.

Muſicis opus hoc quoque non erit inutile, cùm pateat à quibuſdam Auibus viam quandam patefactam, qua ad vocis harmoniam amplectendam dirigamur; vt rectè meminit [p] Plinius; *Luſcinijs*, inquit, *diebus ac noctibus quindecim garrulus ſine intermiſſu cantus, denſante ſe frondium germine, non in nouiſſimum digna miratu aue. primum tanta vox tam paruo in corpuſculo, tam pertinax ſpiritus. dein in vna perfecta muſica ſcientia modulatus editur ſonus; & nunc continuo ſpiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc diſtinguitur exciſo, copulatur intorto, promittitur reuocato, infuſcatur ex inopinato; interdum & ſecum ipſe murmurat, plenus, grauis, acutus, creber, extenſus vbi viſum eſt, vibrans, ſummus, medius, imus.* Quanta in Acanthidis; quanta in Oloris voce præſtantia? Quis obſecro Auium garritum muſicum concentum in ſe habere non dicat? nonne earum cantus in prouerbium abijt? Poëtas enim Theocritus Μουσῶν ὄρνιθας vocare conſueuit, quod Luſciniarum in morem aſſiduè canant ſua poëmata. *Clitarchus*, referente [q] Aeliano, *author eſt in India volucrem amatorio affectu flagrantem nomine Horionem (ſi rectè memini) naſci magnitudine parem Ardeæ, rubris ſimiliter cruribus, oculis cæruleis; ſic à Muſica inſtructum, vt naturæ munere tam ſuauiter canat, vt ipſas referat Sirenes, & dulcedine ad ſuauiſſimos hominum cantus, qualis eſt in primis Hymenæi nuptialis, accedat.*

[p] *Lib. 10. cap. 29.*

[q] *Lib. 17. cap. 22.*

Theologia.

Quantum ad Theologiam ſpectat, & illa certè maximam hinc perceptura eſt vtilitatem; quam ſiquidem cùm in nouo, tùm in veteri teſtamento plurimarum Auium fit mentio; multæq; ab ijs ſimilitudines capiuntur; earumq; aliæ mundæ; aliæ immundæ cenſentur; quorum

omnium rationem, ac cauſas percipere non poſſunt, qui Auium naturam perſpectam non habent. Quin etiam conſtat Aues quaſdam inſignia nobis probitatis, pietatiſq; exempla præbere. Quis enim ita Cupidinis, Veneriſq; retibus irretitus eſt, quem non inſigne illud in Porphyrione adulterij odium reuocet ad pudicitiam? Quæ obſecro fœmina tam impudica eſt, quæ viſa Turturis caſtitate vitam eam nefariam ac belluinam non prorſus deteſtetur? Auis ea non niſi vni iungitur marito, coniugium nunquam deſerit; imò ne morte quidem à ſe dirempti mariti, quoad viuit, quem ſolitario gemitu teſtatur, torum violat. Quis erga parentes adeò durus & immanis eſt; qui Ciconiæ, aut Meropis, Pellicaniue pietate erga parentes conſpecta, impietatem cum pietate commutare non cogitet? Quem non moueat Hirundinis, Accipitriſq; in ſui generis Auibus ſepeliendis amor? Quis adeò in ſuos inhumanus, illiberaliſq; eſt, quem Oſſifragæ benignitas in pullos Aquilæ non faciat paulò humaniorem? Erubeſcant ſanè illi, qui parentibus ſuis pietatis beneficium negant, & ad Cornicis exemplar ſeſe conferant, quæ pullos ſuos in iuuentute omni ſedulitate paſcit, eiuſdem officij in ſenectute ab ijs talionem receptura. Narrat [e] Albertus Magnus, aucupes quoſdam in ſuperiori Germaniæ parte caſu in canũ, cœcumq; arbori inſidentem Falconem incidiſſe, admiratoſq; qui ſibi victum pararet, atque ideò dum in ſylua ſe abſcondunt, duos conſpexiſſe Falcones alios, qui ſuam illi prædam, inſigni profectò pietatis exemplo, participabantur. Non minor etiam affectus quarundam Auium eſt erga homines; a quibus diſcant auari illi & *μισάνθρωποι*, illiberaleſq;, qui omnem humanitatem erga proximos exuerunt; & noſcant beneficia etiam in alienos collocare. Tale eſt, quãuis fabuloſum mihi videatur, quod narrat [f] Diodorus Siculus de Semiramide à matre ſua in loca ſaxoſa & deſerta, in quibus Aues erant plurimæ, expoſita. *Tradunt*, inquit, *rem mirandam, Aues infantem alis confouentes nutriſſe coagulato lacte ex proximis paſtorum mapalibus rapto. Acto anno cum firmiori egeret alimento, Aues caſeum eodem ex loco raptum ori infantis admouiſſe. Qua re à paſtoribus ex corroſione caſei animaduerſa, infantem ſpecioſam forma compertam ferunt; nutritamq; apud ſe dono poſteà datam præſidi paſtorum, regio nomine Simma: Hic liberis carens, vt filiam magna cura nutritam Semiramidem ab Auibus (eo enim nomine linguâ Syrâ vocantur) appellauit: quas poſtmodum Syri omnes vt deas honorant.* Romani quoque, [g] Plutarcho teſte, Picum Martium diuino ſolent afficere honore, quòd Romulus & Remus à Lupa, & ab ea Aue enutriti fingerentur. Adhæc ſempiternum illud materni erga liberos affectus vinculum, ſi ab vllis animãtibus, ab Auium genere in primis ſuam agnoſcit originem. Cuius rei mirum equidem exemplar hominibus præbet Hirundo, vt interim alias prætercam; illa enim in prole enutrienda, inſigni atque incomparabili æquitate tam mas, quàm fœmina, vt ſæpius in Tuſculano meo obſeruaui, laborat: impartit ſingulis pullis cibum, obſeruat conſuetudinem quandam; ne qui acceperit, bis accipiat, excrementa pullorum communi ope vterque eijcit, ne eorum putor proli noceat; quam, vbi adoleuerit, circumagi foraſq; ea egerere docet. De eadem Aue idem ferè canit [h] Baptiſta Mantuanus.

——Dum parua domus, dum infirma propago,
Dum nati implumes, tepido fert pabula nido
Semper, & extenſis docet ire per aëra pennis.
Hæc eſt cura tenax, ſtudiumq; immobile matri.

Non minori quoque induſtria, atque amore rapaces Aues filios ſuos inſtruunt ad venationem, donec ad perfectum robur peruenerint; quod tempus per menſem vnum durat; poſtquàm verò è nido euolare cæperint; Aues viuas capiunt, & coram pullis dimittunt, eiſq; occidendas tradunt: atque ita tandem ad venatum eos aſſuefaciunt.

Ex quibus omnibus facilè conſtare arbitror, quantum vtilitatis ex hac noſtra Ornithologia quiuis reportare poſſit. Nulla enim ſcientia eſt, atque ars, quæ non ab Auibus, etſi rationis omnis expertibus, vel ſua hauſerit rudimenta, vel ſaltem aliqua acceperit emolumenta.

[e] Tract. 2. lib. 8. de Animal. c. 6.
[f] Lib. 3. c. 2.
[g] In Quæſt. Rom.
[h] Li. 6. Alphonſi.

DE ORDINE.

CVM ordinem, qui τάξις Græcis dicitur, rerum animam appellare Platonem videam; & tantum ei tribuere Menandrum, vt diſpoſitione fabularum conſtituta, per hunc illi poëtices parti colophonem impoſuiſſe crediderit; non abre fore decreui, cùm rectam tractandarum rerum diſpoſitionem maximo præconio, ſummiſq; laudibus doctiſſimorum virorum cõſenſu efferri cognoſcam: quippe quæ tanquam arctiſſimum vinculum cœtera omnia complectitur, & omnium tam dictorum, quàm factorum norma eſt, & regula; ſi pauca de ordine huius hiſtoriæ noſtræ præfatus fuero. In ſpem enim ducor, his prælibatis, cœtera clariora & dilucidiora fore. Nam cùm rerum naturalium riui innumerabiles ſint, ideòq; earum hiſtoriam perpolire arduum eſſe introſpexiſſem; rationi conſentaneum eſſe duxi, in methodum eas redigere: ac deinde ne confuſa cognitio obſcuritatem pariat, ad ſua propria loca omnia reuocare. Cum itaque particularem omnium auium, tam ab antiquis, & recentioribus deſcriptarum, quàm noſtris diuturnis obſeruationibus conquiſitarum hiſtoriam contexendam ſuſceperim; in huius enarratione ſeriem dignitatis ſeruare duxi: primumq; rapacibus, tanquam nobilitate reliquis longè præferendis, inter omnes Aues dare locum ſtatui. Primò igitur omne id genus Auium, quod aduncis eſt vnguibus, carnibuſq; vt plurimum (quandoq; enim etiam glande & pomo) victitat, ex noſtro hoc auiario propoſiturus ſum. Carniuora autem iſthæc, cùm quædam diurna, quædam nocturna habeantur; ego primùm de diurnis, quod prædam interdiù rapientia, ſenſu, & viribus alijs præpolleant, tractabo. Nocturnorum verò, quæ obſcura nocte carnium paſtum quærunt, veluti Vlularum, Bubonum, Aſionis, Aluconis, Caprimulgi explicationem ad proprium librum transferam. His & alias multas Aues ſubiungam, & non ſine ratione; vt patebit poſteà.

Ordo materię tractatæ in hoc libro.

A diurnis igitur rapacibus auſpicaturus, in primis de Aquila Auium reginâ, in genere, ſingulas ſtatim Aquilarum ſpecies ſubnectens: deinde hoc eodem ſemper dignitatis ordine ſeruato, de reliquis rapacium diurnorum ſpeciebus ſum acturus. Non tamen me latet alios alium ordinem fuiſſe ſecutos: [a] Plinius enim à Struthiocameli hiſtoria orditur; Phœnicemq; mox ſubijcit. Verùm cùm horum ille quidem ancipitis inter quadrupedes, & bipedes ſit naturæ: hic verò fabuloſis hominum figmentis potius, quàm à natura ſic compoſitus exiſtat; ego potius ab his, quæ reuera & ſimpliciter volatilia ſunt, quàm à Phœnice commentitijs authorum mendacijs obuoluto, aut ab ancipitis naturæ Struthiocamelo inchoandum putaui. Arbitror tamen Plinium maxima Struthiocameli corporis mole ac robore motũ, primum ei inter Aues locum tribuiſſe. At qui alphabeticum in Scientijs ordinem ſecuti ſunt, vt Galenus in ſimplicium facultatibus deſcribendis: & Paulus Aegineta, atq; Auicenna; vt & in hac Auium hiſtoria quidam recentiores ſemper mihi ſummoperè diſplicuerunt: quod rerum ſpeties commiſcentes, quæ ſimilis naturæ ſunt; ideoq; coniungenda, diſtrahant, quæ verò plurimũ à ſe mutuo diſcrepant, ideoq; diſtinguenda; contrà connectant, naturæ ordinem turbent, ſcientiarumq; methodum omnem inuertant, ac confundant. Neque Petri Bellonij ordo quicquam me mouet, vel authoritas, qui hiſtoriam de Auibus particularem linguâ Gallicâ conſcriptam (quam nos multis ab hinc annis latinam fecimus) aggreſſus, Vulturi principem locum aſſignat: inductus fortè fuit hic vir egregius ijſdem, quibus [b] Pierius Valerianus rationibus, qui in volucrum genere nullam hac magis admirandam eſſe cenſuit; idque peculiari eius vitæ ratione ab omnium Auium vulgo ſemota, tum etiam ob ſingulares ingenij eius dotes, quibus cœteris præcellit, principumq; dicterijs & picturis ſæpe inſeruit. Sed me eximia illa aquilinæ naturæ dignitas, quæ in progreſſu manifeſtè apparebit, cui veterrima apud antiquos exiſtimatio, nec non philoſophiæ, ac poëſios principum Ariſtotelis & Homeri authoritas accedit, vt inter rapaces Aquilæ primas tribuam, impellit. Philoſophus enim in ordine rapacium diurnarum primo loco Aquilam nominat; vltimo verò vulturem; Neque ipſe [c] Plinius, cùm de Phœnice abundè dixiſſet, ab hoc ordine deflexit: ſed proximè Aquilæ tractationem ſubiunxit; Etenim diſertis verbis in ipſo capitis limine Aquilæ debitum honorem præfatus, *Ex his*, inquit, *quæ nouimus Aquilæ maximus honor, maxima vis.* Quamuis enim eiuſdem generis diuerſarum ſpecierum nulla ordine eſſentiæ aliam præcedat, nec vna aliâ ſit prior; ſunt enim ſimul naturâ omnes ſpecies ſub vno genere contentæ; dignitate tamen ac nobilitate, ſi ſpecies inter ſe, non ad genus conferantur, cœteris præminet Aquila, quòd multiplici cùm animi, tùm corporis dote præcœteris Auibus ſit inſignita. Secundum itaque locum cùm ob iam dictas rationes, tùm quòd excepta vna Aquila rapacium

Plinij ordo refutatus.

[a] *Lib.* 10. *cap.* 1.

Bellonij ordo.

[b] *In hieroglibphycis.*

[c] *Lib.* 10. *cap.* 3.

omnium diurnarum ſit maximus, Vulturi aſcribendum exiſtimo. Tertium iure optimo ſibi vendicant Accipitres, quòd nõ Aegyptijs ſolùm, ſed alijs etiam gentibus ſacri ſint habiti; ideoq; ἱέρακες Græcis dicti; His Falcones non quòd viribus ſint inferiores, ſed quòd Accipitrum quoque ſpecies ſint (Falconis enim nomen recentioribus tantum vſitatum eſt) ſubiungam: Hos Miluus ſequitur cùm animi, tùm corporis dotibus multo inferior; at à Plinio inter Accipitrum quoque genera relatus. Agmen hoc claudit Cuculus, & Ariſtotelis item temporibus Accipiter creditus; alioquin ex rapacium genere reijciendus; quòd à minimis etiam auiculis impunè laceſſatur. Inter nocturnas verò rapaces Bubo, poëtarum in primis ſcriptis ſummoperè decantatus, cœteraſq; omnes magnitudine vincens, primus occurrit; ſecundus Aſio ſiue Otus illi ſimillimus ferè, at paulò etiam minor; quibus Scopem quamuis Alucone, Vlulaq; minorem, ſubneximus; quòd excepta magnitudine tota facie ferè eos referat; quare quartum Aluconi, qui corporis mole vix Aſioni cedit; quintum Vlulæ locum aſſignauimus; ſextum Noctuæ, quæ, ſi animi eius dotes conſideremus, vel primum, vel ſaltem ſecundum ſibi vendicabat: hanc ſeptimò ſubſequitur Strix, noctuæ, vt patebit, haud abſimilis; octauò atq; vltimò Caprimulgus cũ hac confuſa auis. Quarum omnium rapacium traditâ hiſtoriâ de Veſpertilione, etſi non à nocturnis ſolùm, ſed à cœteris etiam omnibus, præter vnicam Vulpeculam, diuerſa aue habebitur ſermo, quòd nocturno tempore ſua, ut nocturnę, obeat munera: Veſpertilioni Struthium cùm quòd & ille auis ſit ambiguæ naturæ, tùm quòd aptior illi locus alius aſſignari non poterat, addidimus. Cùm verò de Gryphe, Harpyis alijſq; cùm rapacibus, tùm etiam alijs fabuloſis Auibus paſſim claſſicorum ſcriptorum monumenta referta ſint, non ab re facturum me credidi, vt & de illis quid memoriæ proderem; ſed cùm mecum reputarem, qua operis parte eas reponerem, tandem concluſi rapacium hiſtoriæ; quòd & illæ vt plurimum ex raptu viuere crederentur, ſubiungere; Inter quas Gryps, quòd viribus alias præcellat, principem locum ſortitur; ſubſequentibus Harpyis: tertiò Stymphalides aues tãta corporis mole, vt ſolis radios obumbrare fingerentur, deſcribuntur; Quibus tandem Sirenum, etſi minimè carne veſcentium, fabuloſarum tamen, hiſtoria adnectitur. Hiſce itaque rapacibus cùm diurnis, & nocturnis, tùm fabuloſis ſatis ſuperq; declaratis; antequàm ad Coruini generis Aues, quibus caro quoque aliquando pro paſtu eſt, primùm de Pſittacis mihi agendũ duxi; hac ſola ratione, quod Accipitribus toto corporis habitu ſint apprimè ſimiles: nam & roſtrum habent curuum, & pedes aduncos. Inter Coruini generis aues Coruus & robore & corpore maior, primas obtinet; hunc Cornices, has Graceuli, hos Picæ, inter quas Picam Breſilicam quoq; repono, ſequuntur; atque ita data à poſtrema hac aue occaſione, de peregrinis quibuſdã ſermo habetur, videlicet de Rhinocerote, de Manucodiatis, Rhyntace, de fabuloſo Phœnice; item de Cinnamomo, & Ruc aue omnium maxima. Adduntur tandem & aliæ in hoc opere pertractandæ, quòd roſtra habeant robuſta in quibus Picis martijs, vt reliquas præteream, ſuo loco abundè dicturus, meritò primæ attribuuntur. Atque ita in tres partes Auium omnium, quotquot vel mea induſtria, vel aliorum opera hactenus obſeruare mihi licuit, hiſtoria diuidetur; In quarum prima de iam recenſitis, agetur; Secunda pręter Graniuoras aues, Gallinacea ſcilicet genera, Columbas, Pauones, Phaſianos, ſimileſq; alias, eas quoque continebit, quę Vermibus victitant, item quę Pamphagæ ſunt. Tertia ac poſtrema parte Aues omnes quotquot vel in aquis, vt Anſeres, Mergi, Anates, vel circa eas, vt Ardeæ, victitant, recenſebuntur; ſi Auctor ille vitæ noſtrę dabit vitam & vires.

DE PRÆSAGIIS NATVRALIBVS.

SED priuſquam hiſtoriam ipſam aggrediamur, nos operam non luſuros fore credimus, ſi primùm de præſagijs Auium; poſtmodum verò de augurijs ſermonem habeamus: re profectò non ingrata, ſed ad operis intellectum maximè neceſſaria. Sæpenumerò enim in hanc narrationem incidemus, vt quid ipſæ præſagiant, quæ diuinationum genera ab ipſis apud antiquos deprompta ſint, dicamus; quorum ratio niſi prius conſtiterit, vel negocium faceſſet exquiſitis ac delicatis ingenijs, vel in re obſcura & incognita non exiguas tenebras legentibus offundet. Accedit quod hi quidem effectus ſint maximè generales Auium, & ex quibus agricolis in primis, tum uerò nautis & mercatoribus, qui, ut rem faciant, ſub Dio uerſari coguntur; quin medicis ipſis non exiguum emolumentum accedat. Ex his equidem auguria reuera præſtigiæ ſunt, quibus à uiro Catholico fides haberi non debet; at præſagiorum rationem cauſamq; afferri certiſſimam poſſe, non obſcurè profitemur. Quæ enim præſagiunt aues, licet nullo penitus rationis diſcurſu cognoſcant, ſagaciſſimo tamen naturæ inſtinctu, aëris ſæpius permutationem, quæ eas uellicat, noxamq; infert, percipiunt. Huius perceptionis cauſam, quamuis etiam alij ad cœlum, eiusq; ſtatum tantummodo referant; id tamen ad particularem earum naturam potius reduci debere arbitror. Nam quemadmodum etiam multi noſtrorum ex alteratis ſuis corporibus, lunæ, ſolisq; coniunctionem, adfuturasq; tempeſtates conijciunt; ſic & illæ, cùm ex ambientis aëris uapore afficiuntur, temporis mutationes denunciant: non tamen præſagiendi omnes eadem ſigna habent, In alijs enim obſeruatur uox, in alijs uolatus, ſunt quæ locum mutent, quæ nouos geſtus exerceant, aliæ pennas ſuas expurgant, aliæ ſeſe in aquis abluunt: rurſus cœli ſtatum nonnullæ, aliæ morbos, peſtem, & iram quandoque diuinam, aliæ agrorum ſterilitatem portendunt. Sed manifeſtiora omnia euadent, ſi ad ſingula accedamus. Pluuiam in primis annunciabunt Aues, quæ lacus, fluuiosq; incolunt; ſi, ut obſeruauit [a] Virgilius,

Lacuſtriũ auium præſagia.

[a] *Georg. 1.*

Certatim largos humeris infundere rores,
Et caput obiectare fretis, & currere in vndis,
Ac ſtudio incaſſum cernes geſtire lauandi.

Nam cum in aqua uictitent, illius aduentu iam iam adfuturo exultant atque geſtiunt. Vel hæc etiam in aquatilibus hiſce Auibus cauſa aſſignari poſſit, calida ſcilicet quędam intemperies ab uaporoſa illa exhalatione in earum corporibus inducta: tunc enim calidiori aura æſtuantes impendentis pluuiæ refrigerium ſummoperè exoptant. Quæ in arboribus uitam degere conſueuêrunt, ſi ad eas ocyus quam ſolent, recurrant, procellarum, uentorumq; iam iam imminentium haud incerti teſtes ab agricolis habẽtur; Tales enim Aues cùm ſiccitatis potius quàm humiditatis ſint amantes, cœleſtem breui adfuturam aquam ſubterfugiunt. Quæ uerò rarius, uel nunquam aquas frequentare ſolent; ſi ad earum margines & riuos plumas obſeruet uellicare agricola, ſub tecta meſſem ſuam, ne à pluuijs, quas ab auibus ſumpto argumento adfuturas extemplò agnoſcit, corrũpatur, deſert: Tum enim aëris humidioris exhalatio grauedinem Auibus adfert: quapropter ut ab ea noxa ſe liberent, pennas ſuas uellicando id onus excutere adnituntur.

Arborum incolæ.

Rurſus ſi eædem, atque etiam marinæ relictis ſedibus in ſiccum exeant, maximę tempeſtatis nunciæ habentur. Quæ terreſtria loca habitant, ſi cum ſilentio ad humidiora proficiſcantur, ſerenitatem portendunt: quemadmodum etiam procelloſo tempore ſi aliæ alias inuolent, atque ultrò citròq; inter ſe contendant. Prætorea ſi terreſtres uel ſaltem quæ in aquis habitare non ſolent, abluere ſeſe obſeruaueris; de procellis uenturis metuendum Ariſtoteles docet, ac Aelianus.

Marinæ.

Terreſtres.

Auium, quæ inſularum incolæ eſſe conſueuêre, ingens conuentus, ac præter morem in ęſtate congregatio, aquam portendit. Siq; in magno numero in regione, quam habitare non ſolent, appareant, damnaq; inferant; iram Dei in eam gentem adteſtari uidentur. Vnde [b] Ieremias propheta uerba Domini de punitione pronuncias, ait: *Et viſitabo ſuper eos quatuor ſpecies, dicit Dominus, gladium ad occiſionem, canes ad lacerandum, & volatilia cæli, & beſtias terræ ad deuorandum & deuaſtandum.* Porrò ſi alites relictis inſulis, campis, atque ſyluis ad ciuitates, oppidaq; atque alia loca habitata ſeſe transferant, agrorum ſterilitatem ſignificant; uti & morbos, aërisq; contagium ſi uel mortui in terram decidant, uel ſi nidos proprios relinquant.

Inſularum incolæ.

[b] *Cap. 15. in princip.*

Aquila ſi in Orientem contẽderit, uentorum nuncia creditur. Si accipiter, inquit [c] Theophraſtus, in arbore conſidens, & intus inuolans pediculos quęrat, haud procul abeſſe pluuias demonſtrabit. Noctua ſi ante ſolis occaſum & citius; quam ſolet garrula nimis, cauis ſuis exeat, pluuias portendit: tunc etenim tempus prębuertit, ne a pluuia, cuius breui adfuturę nuncia eſt, & inimica, pabulum

Aquila.

[c] *De ſignis pluuiar.*

Noctua.

ca, pabulum

ca, pabulum ſibi parare impediatur. Si verò dum pluit nimia quoque loquacitate moleſta eſt,
Coruus. tranquilliorem, ſerenioremq́; cœli ſtatum prædicit. Si Corui, ac Gracculi magna copia aggregatim volantes, Accipitrina voce vtantur, procellas iam iam imminere pollicentur. Auſtrina verò atque humida aëris intemperies mutationem vocis adferre potuit. Nam cùm aërem, & per eum, arteriam & pulmones, cœteraq́; formandæ vocis inſtrumenta, humiditas nimia impleat; diuerſam ab conſuetudine ſua vocem proculdubio efformant: quòd verò turmatim coëant ac congregentur: quædam Sympathia ac mutuus amor id poteſt efficere. Corui quoque ſi arborum ramis inſidentes, alas præter morem multoties concutiant; pluuiam ex veterum obſeruatione indicare creduntur, tunc enim motu illo (qui ab Academicis cenſetur calefacere) corporis ſui noxam, quæ ab humida illa cœli aura inducta eſt, naturâ duce ſtudent eijcere. De ſignis
[d] 1. Georg. futuræ pluuiæ, quæ de Coruo obſeruantur, eadem ferè canit [d] Virgilius;

E paſtu decedens agmine magno
Coruorum increpuit denſis exercitus alis,

Sicca enim & retorrida eorum complexio cauſam præbet, vt adueniente iam humore præſenti aduerſus illam remedio, hæ Aues exultent, quaſi & geſtiant. Rurſus raucam edentes vocem, atque, vt Plinij verbis vtar, cum ſingultu quodam diù multumq́; latrantes, aquas vel pro illis ventos ſignificant.
Cornix. Cornix vbi nimia garrulitate faſtidium parit, ſeq́; vndis ſubmergere ſubinde nititur, certa pluuiæ prænuncia eſt. De hoc ſic apud [e] Virgilium;
[e] 1. Georg.

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.

Præterea ſi frequēti numero prope aquas cornicatur, eaſdem portendit. Ratio eſt, quòd aduentitia corporis eius moleſtia; quam vaporoſus ille aër induxit, ad expellendum eam inuitat; vnde ad aquas ſeſe recipit, vt earum frigiditate calorem illum ſuperfluum obtundat. Si denique ſub veſpertinum crepuſculum nimis querulam ſe audiri ſinat, tum ſerius imminere pluuiam pollicetur; quia eam deteſtari creditur.
Gracculus. Gracculi ſub domorum tecta ſolitariè degentes, & alas præter morem motitantes, vellicanteſq́; & explumantes, pluuias in propinquo eſſe annunciant; quemadmodum etiam ſi ſerius quàm ſolent, à paſtu domum redeant. Huius rei ratio eſt; quòd præcognitis naturæ ductu cœli iniurijs, vt proſequentibus etiam diebus de pabulo ſibi præuideant, ſolliciti ſunt. Si verò ſummo manè loquaciores, vocalioreſq́; ſint, quàm ſolent; tempeſtatum haud dubia teſtimonia ſecum ferunt.
Picus Martius. Picus Martius, qui & pluuiæ Auis nuncupatur, ſi altiori voce, & plus ſolito ſtrideat, tunc certus eris de adfuturis aquis.
Gallus. Gallus Gallinaceus, quē ad excitandos ad opera mortales, rumpendūq́; illis ſomnū natura genuit, nouit ſidera & ternas diſtinguit horas cantu, cum ſole it cubitum, ſolis ortū percipit, diem nūciat venientem cantu & alarum applauſu; Hic ſi primis noctis horis, ſtatimq́; vbi occubuit ſol, inſolita ac rauca voce cucuriat, alaſq́; quatiat, imbrium, procellarumq́; teſtis habetur. Nam exhalatio illa humida, atque Auſtrina aëris conſtitutio, voci deſtinata membra, vt ſenſim replet; ita multa pituita infarcit, raucitatemq́; parit; à cuius pondere atque moleſtia cùm liberare ſeſe ſtudeat, ad vocis ac motus opem confugit; vel quòd larynx ab humidiori aëre dilatatus grauiorem vocem efformat, eamq́; raucam & clangoſam.
Pulli. Pulli Gallinacei, & cœteræ ferè alites omnes, ſi roſtro pedunculos ſuos plumatim vellicent, ſeq́; præter ſolitum ſaburrent (quod de Echinis quoq; teſtatus
[f] Lib. 18. cap. 35. eſt [f] Plinius); pluuiam adfore denotant. Pruriunt enim ob efferuefactos intus humores, & ab ambiente expirari prohibitos; quam noxam vellicatu eo, vel tollere penitus, vel mitigare ſaltem
Gallinæ. adnituntur. Gallinæ ac Galli, ſi, vbi mox oborta eſt pluuia, domum ſub loca ab aquis tuta magno curſu ex agris contendant; & ſi manè ad paſtū tardius quàm ſolent, & quaſi coacti exeant, procellarum, magnarumq; tempeſtatum futurarum, aut præſentium, quæ nondum ceſſaturæ
Gallinaceus. ſint, teſtimonia adferunt. Gallinaceos quoque teſtatur Aelianus, cœteraſq́; domeſticas Aues, ſi alarum, vociſq́; nimio ſtrepitu ac cucuritu obmurmurent, tempeſtatem minari.
Columbus. Columbi ſi domicilia ſua ſerius quam ſolent repetant, nullo etiam abigente, vel ſi à paſtu ſolitum redeundi tempus præueniant, pluuias metuunt; atque ideò tantum ſibi cibum quærunt, vt pro craſtina
Pauones. die etiam ſufficiat. Pauones per nocturna ſilentia vocem clangoſam ſæpius reiterantes, haud longè abeſſe vndas denotant; cauſam ſuperiora declarant; Vocis tamen illa ingeminatio copioſiorem intus calorem, auctumq́; vocalem ſpiritum teſtatur.
Paſſer. Paſſerculi crepuſculo matutino pipientes, tempeſtatum ſigna in aëre impreſſa ſignificant.
Grus. Grues ſi è mari ad mediterranea loca contendant, vehementes pluuias, ſi Philoſopho habenda eſt fides, minantur; contrà ſi inter volandum non clamitent, ſerenitatem promittunt. Si volantes à recto flecterent curſu, & retrocederēt, infandam nautis tempeſtatem, & mare procelloſum, mox turbines & fluctus pronun-
[g] Lib. 1. Georg. ciant; idq; [g] Virgilij teſtimonio comprobatur;

Nunquam imprudentibus imber

Obfuit,

Obſuit, aut illum ſurgentem vallibus imis
Aërea fugêre Grues. & alio loco,
—— Quales ſub nubibus atris
Strimoniæ dant ſigna Grues, atque æthera tranant
Cum ſonitu, fugiuntq́; Notos clamore ſecundo.

Horum enim Notorum calorem fugiunt, cùm reuertuntur in Thraciam. Eædem ſi voce vtentes inconcinna & male explicata, & non ſeruato ordine in volatu ſuo per aëra ferantur, ſiq; tandem valles deſerant, & humilem volatum, & obliquè inſtituant, atq; eundem, vnde venêre, locum repetant pluuiarum & hybernæ conſtitutionis nunciæ habentur. Demiſsè autem volitant, vt nubem, quæ in altiori aëris parte tunc exiſtit, fugiant: primum locum repetunt, ne pluuia ac tempeſtas iter earum impediat. Hirundo aquas & paludes frequenter petens, & ventre illas, & alis contingens adfuturas iam pluuias prænunciat. Eadem ſi nullo fixa loco, modò hâc, modò illac volitans parietibus ſubinde hæreat; vel demiſſum adeò exerceat volatum, vt terram tangere videatur, & puluerem excitare, pluuiarum item ſignum adfert. Dixerit quiſpiam; quod ipſa futuram tempeſtatem præcognoſcens, dum ſerenum adhuc cœlum eſt, de muſcis, formicis, atque id genus animalculis humi & in muris victitantibus, ſibi pulliſq; ſuis proſpicere cupiat: vel quòd ſurſum elatos vapores perhorreſcens, (eſt enim Auis mollicula) humi degat; vel quòd per eam auram, æſtuante aëre excalefacta, in terra, lociſq; vmbroſis, refrigerium quærat. Regulus Auis omnium quotquot hactenus obſeruaui, auicularum minima, ſi motum, cantumq; exerceat inſolitum, eadem per omnia promittit. Retorridam enim, atque exuſtam ſentiens temperiem, humidiori lætatur aura, aduentantemq; pluuiam exoſculatur. Rubecula auis tecta, locaq; ab hominibus habitata, motu inſolito petens, tempeſtati mox venturæ ſe ſubducere innuit. Picrochola auis aquam ſuæ naturæ congruam ac peropportunam voce ſua annnuciat, & venientem maximo applauſu ſalutat. Anſeres magno cum clangore ad aquas accelerantes, ſeſeq; placidè ijs immergentes: adhæc inſolito garritu tumultuantes pluuias (modo recentem aquam frequentare liberè anteà potuerint) præſagire annotarunt antiqui, & quotidiana docet experientia: ad bilem, quam præ omnibus animalibus magis æruginoſam egerunt, noua humiditate temperandam, aquas proximè adfuturas, magna voce, atq; applauſu inter ſe congratulantur. Anates ſi tempore ſereno gregatim ſocientur, & nullo ſeruato ordine volitent; adhæc ſi frequentius, quàm ſolent, & turbulentius vociferentur (niſi aliquos ex ſuis ſe amiſiſſe ea voce teſtentur) ſub tecta reducenda ſunt, quæcunq; ab inſtantibus procellis corrumpi poſſint; quarum aduentus illi naturali inſtinctu periti, nullum cùm in motu, tùm in voce ac volatu ordinem ſeruant; quibus tanquam peropportuno remedio moleſtiam, quam à vaporoſo aëre acquiſiuerunt, expellere conantur. Eædem Aues & Mergi, ſi alis nimium laſciuiant, ventum portendunt, &, vt inquit [h] poëta:

Hirundo. Regulus. Rubecula. Picrochola. Anſeres. Anates. Mergi. [h] 1. Georg.

Cum medio celeres reuolant ex æquore Mergi,
Clamoremq́; ferunt ad littora: cumque marinæ
In ſicco ludunt Fulicæ.

Fulicæ.

Haud enim ignorant Aues illæ nubem eam obſcuram, quę à vaporibus ex âquis ſurſum elatis dependet, aquam denuo minari; cuius impetum vetitæ aliò migrant: vel quòd tunc pabulum ijs ſuum (piſcibus enim victitant) ob talem auram in medijs aquis deficiat. Ardea aquas ſtagnantes ſibi familiares vociferabunda deſerens, longeq; inde ad medios agros plorabunda ſubſiſtens, aut ſupra altam nubem ſe efferens, pluuias & tempeſtates præſagire traditur. De quo [i] Virgilius ita:

Ardeæ. [i] Georg. 1.

—— Notaſq́; paludes
Deſerit, atque altam ſupra volat Ardea nubem.

Propter enim vaporoſi aëris iniuriam ad loca à pluuijs, ventiſq; tutiora profugit, corporis ſui imbecillitatis conſcia; vel adde, quòd tum ob cutis raritatem noxâ contractâ virium robore quodammodo deſtituatur. Hinc illæ querelæ, & ad refocillandum calorem altus volatus. Eadem etiam impetuoſam tempeſtatem, Ariſtotele teſte, ſi mane in aurora clamitet, annunciat.

DE AV-

DE AVGVRIIS.

HIS ità enarratis, tractatus de augurijs & auſpicijs annectatur, res non abſimilis ſuperioribus; quæq; ex illo diuinandi genere ortum ſuum habuit. Cùm enim Aues naturali quodam inſtinctu, ſiue quòd animalia ſint, quæ ſenſu ſaltem viuant, & ſenſibus addicta ſenſilium impreſſiones facile percipiãt; ſiue quòd imbecilliora ſint, & ad patiendum faciliora externas affectiones præſagire videret ſuperſtitioſa antiquitas: itaque eò deuenit ſententiæ, vt aliquid diuinius in eis ineſſe exiſtimaret, & non ſolum externas cœli, aërisq; mutationes; ſed futuros etiam euentus, quorum vel Deus ſolus, vel nos ipſi authores ſumus, coniectare eas, & diuinare crederet. Quæ ſententia maximè erronea eſt, & ſuperſtitioſa, ſacrisq; literis planè contraria. Quid enim de actionibus noſtris, atque earundem euentis, quarum principium in noſtra poteſtate ſitum eſt; & in nobis ſit velle & nolle; quarum progreſſus tot caſibus, vel impediri, vel adiuuari, etiam nobis inconſultis, poſſunt: quoniam exitus ſoli Deo notus eſt; quid, inquam, Aues ex his rebus dubijs prænoſcant? Habent equidem pluuiæ, tempeſtates, ſerenitatesq; cauſas ſuas naturales ſtatas & certas; at de bellis, de nuptijs, de itinere, de auſpicandis quibuſcunque negocijs, & ſummatim de ijs, quæ in noſtra voluntate ſita ſunt, & ab conſilio, vel noſtro, vel aliorum dependent, nulla certa coniectura eſt, vel opinio. Quid? quod Deus qui cœteras coniecturales artes, medicinam, agriculturam non modo admittit: ſed etiam laudibus extollit, hanc Hetruſcorum diſciplinam maximè exoſam habet: atque ideò eius vſum Hebræis planè interdicit: [a] *Vos nolite*, inquit, *audire Prophetas veſtros, & ſomniatores & augures*. Et [b] iterum: *Gentes iſtæ quarum poſſidebis terram augures & diuinos audiunt: tu autem à Domino Deo aliter inſtitutus es*.

[a Ierem. 27] [b Deut. 18]

Nolim ergò hiſce anſam dari Chriſtianis mentibus, ad hanc vanam & ſuperſtitioſam diſciplinam amplectendam (hanc enim amentiam piis mentibus extirpari optimum exiſtimo) ſed, vt qui noſtra hęc lecturi ſunt, vel in antiquis monumentis peruoluendis quotidiè verſantur; quæq; his nugis paſſim plena ſunt, ea facilius & commodius percipiant; & vana quæ ſunt, vt vana cognoſcant, atque vt vana contemnant. Non enim ſcire, ſed facere mala, malum eſt.

Verùm cùm veteres, ut Nonius Marcellus annotat, auguria pro rerum omnium coniecturis acceperint, vnde [c] Cicero, *O mea ſemper fruſtrà veriſſima auguria rerum futurarum*: latius quoque pro quauis dixit diuinatione. Ego auguriorum uocem hìc accipio, ut à ſolis Auibus dependeat; ut ſcilicet ſint diuinationes ſiue coniecturæ, quæ uel ex earum inſpectione, uel uoce obſeruabantur. Non poſſum autem laudare argutam quidem, atque ingenioſam [d] Iohannis Goropij etymologiam, quam ex Germanorum ſuperiorum lingua depromit: illi enim pro Oog, quod ſine diſcrimine uel acutè uidere, uel oculus ſuis dicitur, Aug ſcribunt; Vult ergò augur eſſe uocem compoſitam ex aug & ur; & hac excellentiam perfectionis: illa acumen uidendi notari. Nam reuera augurium ab Auium garritu; ut ait Feſtus: uti auſpicium ab Auibus ſpeciendis, ut uult Varro; nomen traxit: & augur paſſim pro auſpice apud Authores ſumitur.

[c 2. Philipp.] [d In hieroglyph.] [e Lib. 5. c. 13. genial. dier.]

Et quamuis [e] Alexander ab Alexandro quinque recenſeat ex Feſto auguriorum genera; quorum alia proſpera, alia piacularia ſint; primum videlicet ex cœlo; ſecundum ex Auibus; tertium ex tripudijs quartum ex animalibus; quintum ac poſtremum ex diris: ego qui de Auium augurijs hìc ſolummodo ago, ad bina hæc genera ea reduco; ad oblatiua ſcilicet, & imperatiua. Imperatiua petebantur a Dijs; nec in imperantis erat manu, ea uel accipere, uel non accipere: uel agnoſcere, vel non agnoſcere: Quæ uerò ultrò non petentibus facta & oblata erant, in poteſtate hominum erant. Vtraque modò fauſta, modò infauſta portendebant; infauſta, Piacularia quoque dicebantur. Cliuia erant, quæ fieri aliquid prohibebant; & caduca, cùm in templo, ſeu augurij loco, per augures metato, excidebant; ueluti uirga è manu. Triplici uerò ratione Aues auguria faciebant; uolatu nempe, uoce, & paſtu: primæ Præpetes dicebantur: quarum item duplex erat genus; aliæ enim altum, quæ Præpetes ſimpliciter; aliæ humilem, quę Inferæ nuncupabantur, uolatum exercebant. Quæ uerò uoce, uel cantu, uel garritu augurium edebant, Oſcines dicebantur; quaſi ore canentes; quare & oſmen pro omen quoque ueteres dicebant. Erat & tertium genus, quod ex Auium paſtu colligi dixi; id tripudium Soliſtimum appellabant: [f] Cicero Terripauiũ primùm dictũ fuiſſe ſcribit; & poſtea voce paulatim immutata Tripudiũ. Soliſtimum uerò à ſolo nomen meruit: coactum id augurium idem Cicero loco citato uocat; quòd auguretur è pullis in cauea antè fame enectis, & quod ex offa cadere aliquid oporteret, ut tripudium ſoliſtimũ fieret: contrà liberum, quod ex præpetibus capiebatur, quali uſum fuiſſe refert Deiotarũ; qui liberè uolãtes Aues aperto cœlo, non clauſas cauea, ſpectabat.

[Auguriorũ genera.] [Imperatiua auguria quæ.] [Oblatiua.] [Piacularia.] [Cliuia.] [Caduca.] [Auguriandi modi.] [Præpetes.] [Inferæ.] [Oſcines.] [f De Diui.] [Tripudiũ Soliſtimũ.] [Terripauiũ] [Coactũ augurium.] [Liberum.]

Græci ac Perſæ, vt ex [g] Xenophonte liquidò conſtat, auſpicia dextra feliciora crediderunt; Romani verò ſiniſtra magis approbare viſi ſunt: vnde [h] Plautus; *Tacete*, inquit, *habete animum bonum liquido exeo foras auſpicio, Aue ſiniſtra*. Et [i] Dionyſius Halicarnaſſæus, vt cauſam adferat, cur ſiniſtra auguria pro felicibus habita ſint; in hæc verba ſcribit; penes quem fides eſto: *Habent autem*, inquit, *Romani talia pro addictorijs, ſiue ex diſciplina Hetruſca, ſiue ita edocti à maioribus, hac ratione (vt equidem arbitror) vt ſedes ſit optima in captandis auſpicijs, quæ Orientem ſpectet; vnde ſol & luna ſurgunt, ſtellæq́ tam fixæ, quàm erraticæ, & vnde mundi motus ſumit exordium; cuius circulari vertigine, quæ in eo ſunt, modo ſuper terram exiſtant, modo ſub terra latitant. Porro qui Orientem ſpectant, Septentriones à ſiniſtris habent; à dextris Meridiem, Honoratius autem eſt prius, quàm poſterius: Sublimis enim ab Aquilonari tractu polus attollitur; circa quem mundus voluitur; & è quinque cæli circulis, qui vocatur Arcticus, hac parte ſemper eſt conſpicuus: At ab Auſtrali tractu, is qui vocatur Antarcticus, ſemper in ea parte delitet. Veriſimile eſt autem inter ſigna, quæ de cælo ſeruantur, ea præcellere, quæ fiunt in parte optima, & quoniam ad Orientem vergentia potiorem partem obtinent, quàm Occidentalia; tum in his ipſis celſiora ſunt Auſtralibus Aquilonaria, meritò habentur optima.* Hæc ille: Et Donatus in hæc [k] Virgilij verba:

—Subitoq́ fragore
Intonuit læuum:

læuum pro proſpero accipiendum eſſe vult; hancque addit rationem, quòd precantis latus læuum, dextrum ſit eius, qui poſtulata largitur; Pariter & Seruius ſiniſtra auguria, à ſinendo; quòd nos agere aliquid ſinant, dicta ſcribit; quod & [l] Feſtus ex [m] Varrone probat. Ego tamen & auguria dextra fauſta fuiſſe Romanis quoque reperio, Corui in primis atq; Aquilæ; [n] Plautus; *Impetritum*, inquit, *inauguratum eſt, quouis ammittunt Aues, Picus, Cornix eſt ab læua, Coruus, Parra à dextera conſuadent*. Et [o] Cicero. *Quid habet augur, cur à dextra Coruus, à ſiniſtra Cornix faciat ratum?* Item & [p] Horatius:

—Ego cui timebo
Prouidus auſpex
Antequam ſtantes repetat paludes
Imbrium diuina Auis imminentem
Oſcinem Coruum prece ſuſcitabo
Solis ab ortu.

Aquila ſi è dextra parte veniret felix omen faciebat, & magnarum rerum auſpicia. Sic [q] Homerus, cùm primò Aquilam altè volantem populū retinere pro infelici augurio dixiſſet; mox, vt ſentiat nihil intereſſe inter dextrum & ſiniſtrum in hęc verba Hectorem introducit loquentem, auguriaq; vt vana contemnentem.

—Τῶν οὔ τι μετατρέπομ᾽, οὐδ᾽ ἀλεγίζω,
Εἴτ᾽ ἐπὶ δεξί᾽ ἴωσι πρὸς ἠῶ τ᾽ ἠέλιόν τε,
Εἴτ᾽ ἐπ᾽ ἀριστερὰ τοίγε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα.

—Quas minimè moror, neque curo
Siue ad dextram vadant, verſus auroram, ſolemq́,
Siue ad ſiniſtram iſta aduerſus occaſum obſcurum.

Bonum quoque & felix habebatur augurium ſi pulli per quos auſpicabantur, comediſſent, præſertim ſi eis comedentibus aliquid ab ore decidiſſet; pulticula enim illis potiſſimùm dabatur in auſpicijs, quia ex ea neceſſe erat aliquid decidere; quod tripudium faceret. Sin verò omninò non ediſſent; periculum imminere credebant, & infauſta portendi.

Erant & Aues, quarum auguria plerumq; bonum: item & aliæ quarum infelicem euentum ſortiebantur. Inauſpicatarum variæ erant nomenclaturæ. Alteræ enim dicebantur, quæ ſuperuenirent, & felici auſpicio vitium facerent; Arculæ, quæ arcerēt: Cliuiæ, quæ difficulter admitterent; Enebræ & Inebræ, quæ obſtaculum darent, ab inhibendo: Remores; Fecilytræ; Voiſgræ; quæ ſeſe vellendo malum auſpicium nunciarent. Bubo funebris, & maximè abhorrens publicis præcipuè auſpicijs, deſerta incolit; ſi itaque in vrbibus aut omninò in luce viſus eſſet; pro diro habebatur oſtento; & Vrbs luſtrata quandoque dicitur, quod Capitolij cellam intraſſet. *Cornices inauſpicatæ garrulitatis haberi* ſcribit [r] Plinius, *à quibuſdam tamen laudari. Corui*, eodem teſte, *in auſpicijs ſoli videntur intellectum habere ſignificationum ſuarum: peſſima eorum ſignificatio, cùm glutiunt vocem velut ſtrangulati.* Parra item eſt inauſpicata, de qua [ſ] Horatius Galateæ ſuæ nauigationem diſſuadens, inquit:

Impios Parræ retinentis omen
Ducat, &c.

Inter auſpicatas Aues Aquila primas obtinet; vnde apud [t] Homerum Priamus ab Hecu-

[g] Lib. de pædia Cyr.
Auguria dextra, an ſiniſtris feliciora, & contra.
[h] In Epidico.
[i] Lib. 2 non longè à principio.
[k] Lib. 2. Aeneid.
[l] Lib. 17.
[m] Lib. 5. Epiſt. Quæſt.
[n] In Aſinaria.
[o] 1. De Diuinat.
[p] Lib. 3. carm. Od. 27.
[q] Iliad. M.
Alteræ. Arculæ. Cliuiæ. Enebræ. Inebræ. Remores. Fecilytræ. Voiſgræ. Bubo. Cornix.
[r] Lib. 10. cap. 12.
Corui. Parra.
[ſ] Lib. 3. Ode. 27.
Auſpicatæ Aues.
[t] Iliad. Ω.

ba admonitus; Iouem orat, vt Aquilam mittat, cuius volatu in bonam ſpem erectus, auſpicioq; ſecundo confiſus, ad Naues Græcorum ſe conferat,

Πέμψον δ' οἰωνὸν ταχὺν ἄγγελον, ὅστε σοι αὐτῷ
Φίλτατος οἰωνῶν, καὶ εὖ κράτος ἐστὶ μέγιστον,
Δεξιόν, ὄφρα μιν αὐτὸς ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας
Τῷ πίσυνος ἐπὶ νῆας ἴω Δαναῶν ταχυπώλων, id eſt.

Mitte autem Alitem velocem nuncium; qui tibi ipſi
Dilectiſſimus inter alites; cuius fortitudo eſt maxima.
Dextrum, vt eum ipſe oculis percipiens;
Hoc fretus in naues eam Danaorum equitum:

Atque hinc eſt, quod [u] Seneca inquirat, *cur Aquila hic honor ſit datus, vt magnarum rerum fa-*
[u] *Lib.2.natural. quæſt. cap.32.* *ceret auſpicia?* de quibus nos ſuo loco. [x] Plinius *ex Accipitribus Circon* refert *claudum altero pede, proſperrimi fuiſſe augurij, nuptialibus negotijs:* Nuptias enim ſtolida gentilitas, teſtibus Macrobio
[x] *Lib.10. cap.8.* & [y] Alexandro ab Alexandro; *duobus auſpicibus, & totidem ſignatoribus ſpondebat, ſtipulabaturq;* inquit, *in noctu, ac quandoque prima diei luce; magna cautione; id ne fieret motu cæli & terra; cælo*
Circus. *turbata; inquieto; procelloſoq; die; publicis feſtis; lemurijs, quibus occiſi Remi vmbra placabatur; fera-*
[y] *Lib.2.c.5.* *libus; ſiue parentalibus; ancylibus nondum conditis; poſtridie nonas; idus; calendas; quoniam ij dies*
[z] *In prologo Caſina.* *atri erant.* Quas ſuperſtitiones ridet [z] Plautus his verbis;

Argentum ſi quis dederit, vt ego ſuſpicor;
Vltrò ibit nuptum; non manebit auſpices.

Triorchis. Sed ad auguria, vnde digreſſa eſt oratio; reuertamur. *Triorchi, quem Buteonem Romani appellant, familia etiam ex eo cognominata, cùm proſpero augurio in ducis naui ſediſſet; Phæmonoe principa-*
Vultur. *tum in augurijs dedit*, vt Plinius loco citato narrat. Vulturis quoq; plurimus erat vſus; quia Romulo in condenda vrbe duodecim apparuiſſent; vel quia, vt Herodotus vult; *Vultur nulli nocet animali, qui non niſi cadauera comedit: nec Aues mortuas attingit;* Erat tamen infauſtum plerumq; eius augurium; potiſſimùm ſi fana Deorum inuolaſſet. Sed de Auibus alijs, quarum felix, &
[a] *Lib.5.capit.13.* infelix augurium erat; conſule [a] Alexandrum ab Alexandro.

Auguraculum. Augures auguria captaturi in ſupremam curiæ partem, quam auguraculum antiqui appellabant; ſe recipiebant; veſtemq; induti ſacerdotalem; lituum, qui virga erat, manu tenentes eleuata, oculis intenſiſſimis Aues obſeruabant; ſiniſtrorſum ne, an dextrorſum; canentes ne, an tacitę, aduolarent; bonum inde aut malum rei, quam meditabantur; elicientes euentum. Captan-
[b] *In Marcello.* tes porrò auguria ſedebant, vt ex [b] Plutarchi his verbis quis intelligat, Ὅτ' ἂν ἄρχων ἐπ' ὄρνισι καθεζόμενος, ἔξω πόλεως οἶκον, ἢ σκηνὴν μεμισθωμένην, ὑπ' αἰτίας τινὸς ἀναγκασθῇ, μήπω γεγονότων σημείων βεβαίων ἐπανελθεῖν εἰς πόλιν ἀφεῖναι ἐχρῆν, τὸ προμεμισθωμένον οἴκημα, καὶ λαβεῖν ἕτερον ἐξ οὗ ποιεῖσθαι τὴν θέαν αὖθις ἐξ ὑπαρχῆς. hoc eſt *Magiſtratum; cùm extra vrbem con-*
ducta ad hoc domo aut tabernaculo augurij capiendi gratia conſediſſet; atque priuſquam id eſſet peractum; neceſſaria aliqua de cauſa, in vrbem redire coactus fuiſſet, oportebat priori loco relicto alium con-
[c] *Lib.9. Aeneid.* ducere indeq; augurium petere. Hinc Seruius in illud [c] Virgilij, *Sacrata valle ſedebat, ſecundum augures*, inquit, *ſedere eſt augurium captare:* Interdum verò cubantes auſpicabantur; vt idem quoque teſtatur. Precabantur autem certa ſibi, ac clara & proſpera, è cœlo ſigna dari; quæ
[d] *3.Aeneid.* Deos eorum precibus annuere teſtarentur; harum precationum formulas expreſſit [d] Virgilius his verbis:

Quem ſequimur? quòue ire iubes? vbi ponere ſedes?
Da Pater augurium, atque animis illabere noſtris.

Augurari quibus & quãdo prohibitum. Si verò augures vlcus haberent; augurandi cauſa prohibebantur; quia integros & ſanos corpore & mente eos eſſe oportebat. Erant & tempora, quibus augurari erat vetitum: Metellus enim Pontifex Maximus poſt ſextilem mẽſem auguria captari noluit; quòd adultis & perfectis Auibus auſpicando; antequam æſtas aduenerit, ſit prudentiæ: autumno autem Aues partim inutiles ſunt; partim morbidæ; partim pulli imperfecti; & aliquę propter anni tempus aliò deuolant: Sic ex vlceratis Auibus auguria captari non licere (ſiquidem morboſæ Aues augurium nullum faciebant) ſæpe relatum eſt.

Augurũ honor apud Romanos. Ceterùm quanto olim in honore atque authoritate haberentur augures apud omnes gentes; ac potiſſimùm apud Romanos: paſſim quæuis ſcriptorum monumenta teſtantur. Hos etenim ex maioribus, præſtantioribusq; Vrbis eligebant, vnde Cicero ſe ab Hortenſio viro clariſſimo in collegium augurum fuiſſe cooptatum gloriatur; Et Q. Mutium Sceuolam augurem videmus, inter primarios omnium ætatum viros connumerari; cuius ſanguine; quòd aram in templo Veſtæ, quo nihil in Vrbe habebatur præſtantius; illum amplexantem Syllæ carnifices interfeciſſent; ignem illum qui Virginum cura perpetuus erat; penè extinctum fuiſſe credebant.

bant. Sed & Paulus Aemylius ſolitus eſt dicere; quod nec Senatus cogi, nec conueniendi locum poterat habere; niſi quando & vbi augures præſcripſiſſent. Omnia enim gerebantur auſpicatò; præſertim in bellis; vnde [e] Cicero; *Rem bellicam noſtri maiores adminiſtrari niſi auſpicatò, noluerunt*; Et Liuius prælio Allienſi, vt nouum & triſte prodigium habet, quod *nec auſpicatò, nec litatò inſtruunt aciem*; Et ſæpè apud eum, aliosq; hiſtoricos fit mentio, *Conſules auſpicio operam dediſſe*. Sed *quid maius, ſi de iure quærimus*; *quàm poſſe* (vt cum [f] Cicerone dicam) *à ſummis imperijs, & ſummis poteſtatibus comitia tollere; conſilia & inſtituta demittere; vel habita reſcindere? quid grauius quàm rem inceptam dirimi, ſi vnus augur ALIO DIE dixerit? quid magnificentius, quàm poſſe diſcernere, vt magiſtratu ſe abdicent Conſules? Quid religioſius, quàm cum populo, cum plebe agendi ius dare, aut non dare?* Non parum quoque augurum authoritatem extollere illud videtur; quod cum cæteris ſacerdotibus ſimul, ac ad iudicium ducti, ac damnati ſunt, alium ſoleant ſubſtituere: Augurem verò donec vita ſuppetebat, licet maximorum criminum conuictum; ſacerdotio non mulctarent. Hos etiam Deorum internuncios, interpretesq; vocitabant; vt ex verbis Aeneæ apud [g] Virgilium ad Helenum augurem conſtat, ait enim:

[e] *Lib.2. de Diuinat.*
[f] *Lib. 2. de legib.*
[g] *Aeneid. 3*

Troiugena interpres Diuûm; qui numina Phœbi,
Qui tripodas, Clarij lauros; qui ſydera ſentis;
Et volucrum linguas; & præpetis omina pennæ.

Quapropter non plebeios ſolùm illis morem geſſiſſe legimus; ſed ipſos etiam Conſules; Dictatores, nec non & Reges; penes quos omne erat imperium. Scipionem ferunt, quòd augures iudicaſſent; vitio creatum eſſe; ſponte ſua ſe magiſtratu abdicaſſe. P. Claudius, ac L. Iunius Coſſ. ſupplicio digni iudicati ſunt; quòd contra auſpicia nauigaſſent. Et quamuis Proprætores, & Proconſules legamus rem quandoque geſſiſſe inauſpicatò, id augurum dignitati non repugnat, quòd ſoli magiſtratus auſpicia haberent. Denique tanti fecerunt auguria, vt apud [h] Liuium extet, *Auſpicijs vrbem conditam eſſe; auſpicijs bello ac pace, domi militiaq; omnia geri; quis eſt qui ignoret? Quid enim eſt, ſi pulli non paſcantur, ſi ex cauis tardius exierint? ſi occinerit Auis? parua ſunt hæc; ſed parua iſta non contemnenda, maiores noſtri maximam rem hanc fecerunt*.

[h] *Lib.5.*

Sed vt deteſtandam hanc idolatriam, quæ à viro Chriſtiano omnino debet eſſe aliena, ac tanquam ſumma pernicies euitari; plenius perſequamur; paucis itaque adductis argumentis ex eorundem ſuperſtitioſorum Ethnicorum ſcriptis, quàm breuiter fieri poteſt, eandem refutemus: Cùm etenim ſimia ille Dei Dæmon, vt Deus haberetur; auguriorum ſit inuentor: (quamuis Car ea, à quo Caria appellata ſunt, reperiſſe dicatur [i] à Plinio) nihil inde boni haberi potuit. Quis enim ita mente captus, qui Deum Opt. Max. ſecreta ſua, quæ non homines ſolùm, ſed ipſos etiam latent Angelos, Auibus manifeſtaſſe credat? quando ipſamet Auis periculum ſibi ob oculos propoſitum non noſcat? Quanam obſecro ratione, quod futurum erat, prædixiſſe potuit? Equidem è nido auolans aliunde paratura alimoniam nutricandis pullis, plerunque regreditur re infecta, nec uſpiam inuento cibo. Refert [k] Euſebius, cùm Alexander Macedo ad mare rubrum proficiſceretur; Iudęum quendam adfuiſſe, nomine Moſomanum; qui augure omnes conſiſtere iubente, Auemq; ei cauſam illius rei inquirenti oſtendente, ac dicente conducere ità conſiſtere, donec Auis an hâc vel illac eundem indicaſſet; Auem ſagitta interfecit; auguriq; ac alijs id ægreferentibus reſpondit; quis eſt iſte furor? quomodo Auis iſta, quæ nihil de ſagitta præuiderat, de itinere nobis prædicere potuit? Quare ocioſos & feriatos fore Deos dicebat doctiſſimus M. Varro; ſi ſua Conſilia Corniculæ crederent, aut Coruo. Cicero etiam ipſe augur auguria ridebat, hominesq; arguebat, qui Auium vocibus, aut volatu, aut paſtu conſilia ſua moderarentur; & Nonio dicenti, *ſpem optimam habere licere, quòd ſeptem Aquilæ in caſtris Pompei eſſent captæ, rectè dicebat moneres, ſi contra Picas nobis pugnandum foret*. Sed Clodium, Flaminium, aliosq;, ſuperſtitioſus quiſpiam dixerit exercitum perdidiſſe; quòd pullorum Soliſtimum Tripudium expectare recuſaſſent. Quid Regulus? nonne auguria ſeruauit, & captus eſt? Mancinus religionem tenuit, & ſub iugum tamen miſſus eſt. Pullos edaces habuit Paulus ad Cannas; tamen cum maiore reipub. parte proſtratus eſt. C. Cæſar ne ante brumam in Africam nauigia tranſmitteret, augurijs & auſpicijs renitentibus ſpreuit: eò facilius & nauigauit & vicit. Troianorum fortiſſimus Hector auguria prorſus contemnens, ſic infit apud [l] Homerum:

[i] *Lib.7. capit.56.*
[k] *Lib. 9. de Præparat. Euang.*
[l] *Iliad. M.*

Ἡμεῖς δὲ μεγάλοιο Διὸς πειθώμεθα βουλῇ,
Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης
Nos autem magni Iouis pareamus conſilio
Vnum auſpicium optimum, pugnare pro patria.

Quo poſtremo verſu Epaminundam Thebanum vſum etiam fuiſſe, teſtatur [m] Diodorus ante Leuctricam victoriam. Qui quoque cum duo contraria auguria, quo tempore moturus erat

[m] *Lib.15.*

caſtra, apparuiſſent, quorum altero uictoria, altero clades portendebatur; anxios inde milites conſpicatus, ac ſciens huiuſmodi res eſſe uaniſſimas, animos addidit militibus; dicens moneri altero exercitum; ſi fortiter hoſtem aggreſſus eſſet, uictoriam promitti: altero autem internecionem, niſi ordinem in acie tenuiſſent, uel ducibus non obtemperaſſent. Ita Q. Fabius Maximus augur apud [a] Ciceronem dicere eſt auſus: *optimis augurys ea geri, quæ pro resp. ſalute fierent; & quæ contra remp. ferrentur, contra auſpicia ferri*. & Conſul ille, qui pullos paſci nolle annunciantibus, iuſſit, ut biberent, proijci in fluentem, is minimi auguria feciſſe uideri poteſt. Rectè Virgilius:

[a] *Lib. de Senect.*

Neſcia mens hominum fati, ſortisq; futuræ.

Vt itaque finem confutandæ uanæ huic gentilium auguriorum fiduciæ colophonem imponam, [o] Prudentij ſequentes uerſus epilogi quaſi loco ſubiungam, qui ſcilicet ſuperſtitionem illam egregiè refutant.

[o] *Lib. 2. cōtra Symmachum.*

Si Brennum, Antiochum, Perſen, Pyrrhum, Mithridatem,
Flora, Matuta, Ceres & Laurentina ſubegit,
His tamen auſpicibus ſucceſſus dextra dederunt
Omina lætificos, & felix adfuit ales,
Quid ſibi vult virtus, quid gloria, ſi Coruinum,
Coruus Apollineus penna vel gutture iuuit?
Sed tamen hic Coruus, cur defuit exitiali
Forte die, infauſtas tegerent cùm funera Cannas,
Oppeteretq; ſuper congeſta cadauera conſul?
Cur Cremeræ in campis Cornice vel oſcine Parra,
Nemo Deum monuit perituros Marte ſiniſtro
Ter centum Fabios vix ſtirpe ſuperſtite in uno?
Nullane triſtificis Tritonia Noctua carris
Aduolitans, præſto eſſe Deam prænuncia Craſſo
Prodidit? aut Paphiam niuea vexère Columbæ,
Cuius inauratum premeret gens Perſica lembum.

Non mirum itaque, cùm plena mendaciorum ac fallaciæ; ut omnes ſunt Dæmonum inuentiones, ſint ipſa auguria: ſi à Deo, eiusq; miniſtris in ueteri teſtamento, ac tandem à Sanctiſſimo Concilio Tridentino reiecta, & hominibus Chriſtianis interdicta fuerint. Sed hæc quantum ad generalem quandam cognitionem attinet, ſatis dicta ſunt; nobis enim properantibus ad altiora, plura de his ſcribere, & tempus & ratio prohibet.

VLYSSIS

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS ORNITHOLOGIAE LIBER PRIMVS,

Qui eſt DE AQVILIS IN GENERE,

DE AQVILÆ DIGNITATE.

NON ſatis efficax eorum, etſi grauium virorum, mihi videtur opinio, qui vel Gallinaceo Gallo, vel Pauoni principem in alitum genere locum tribuunt. Nam quamuis dimicans Gallus cantu ſuo exultans ſuperbiat, & Leonibus ipſis omnium animalium ferociſſimis aſpectu ſuo pauorem incutiat, regnumq; in quacunq; ſit domo, exerceat, atque ternas diſcernendo horas, quaſi gnarus aſtrorum dicatur; ille tamen ſponte ſua Aquilæ, cuius non præſentiam ſolùm, ſed vocem etiam eminus expaueſcit, meritò cedet. Pauo autem licet ob verſicolores pennas, pręſertim ſi in rotam eas expandat, Auium ſit formoſiſſimus, maieſtatemq; ac grauitatem incedendo præ ſe ferat, atque rationis aliquo pacto (laudatus namque orbem erectis caudæ pennis gloriabundus effingit, idque aduerſo maximè ſole, vt fulgentius radient) particeps videatur, cum Aquila tamen de dignitatis, nobilitatisq; loco certare non poteſt: præſertim ſi volatus ſublimitatem, celeritatem, ac durationem, viſusq; acumen, animi generoſitatem, magnificentiam, liberalitatem, corporis robur, vim, audaciamq;, denique & viuacitatem contemplemur. Aquila enim reliquis omnibus volat altius, adeò vt cœlum petere, illudq; adniti contingere videatur: vnde apud Ethnicos Iouis nuncia vocatur, & à Theologis D. Iohanni Euangeliſtæ, quo nullus myſtica, cœleſtiaq; Dei dogmata accuratiori indagine perſcrutatus eſt, meritò aſſignatur, ita vt teſte D. Auguſtino, ſi altius de Deo locutus eſſet, cum diceret, *In Principio erat Verbum*, nemo hominum intelligere potuiſſet. Ob eandem excellentiam Romani bellica & triumphalia ſigna eius imagine decorarunt, vnde meritò Romanus ales fuit nuncupata. Nulla enim ferè orbis terrarum pars fuit, ad quam modò patuerit acceſſus, quam feliciſſimo huius Auis ductu Romani ſuo non ſubiecerint imperio. *Quorum cuiq; legioni praeerat*, vt [a] Ioſephus teſtatur, *rex ipſa Auium omnium, & eadem valentiſſima; vnde etiam imperij ſignum ipſis eſt, & velut omen victoriæ in quoſcunque eunt*. Haud me fugit tamen Perſas longè ante illos auream Aquilam alas expandentem ſibi pro ſigno militari feciſſe. Omniũ præterea Auium (reiecto, exploſoq; fabuloſo Phœnice, quem ſexcentos & ſexaginta annos viuere vulgus nugatur) viuaciſſimam, ſolertiſſimam, ac velociſſimam Aquilam eſſe perſpectum eſt. Inſuper quænam cum hac viribus contendere audeat, quæ Dracones ad pugnam laceſſit, ac cum ijs decertat; Tauros adoritur, ac interimit; Hinnulos vincit; Vulpes lacerat; Anguibus veſcitur? Quæ hac ipsâ alia Auis in prole educanda benignior? quæ in deligenda iuſtior? quæ viſu præſtantior? quæ in auſpicijs felicior? quæ præſagiendo habita veracior? qua ſanè ratione Græci nominis, etymiq; dignitatem meretur Ἀ'ετος, quaſi veritatis ſignum dicta. Huic enim vni aliti Ethnicorum omnium & Haruſpicum maximè conſenſu id honoris datum, vt magnarum rerum ſecundi ſemper euentus eius auſpicijs portenderentur, ac Buteonem, Sanqualim, Immuſſulumq; longè diuinando anteire crederetur. Reliquarum ergo volucrum oſtenta quæcunque interuentu ſuo abolebat. Neque verò per aërios tractus vlli omninò cedit, præterquàm fulmini.

[a] *Lib. 3. de bel. Iud. c. 5.*

Aquilam itaque reliquis omnibus Auibus prælucere non ſolùm ex deſumptis rationibus, quas iam adduximus, ſed & grauiſſima poetarum, philoſophorum, aliorumq́; illuſtrium ſcriptorum authoritate euinci poteſt, & in primis fatidicæ Sibyllæ canentis:

Ex Aſia veniet Aquila Rex magnus ad inſtar
Ardens, qui terram peditumq́, equitumq́, caterua
Obducet, qui cuncta malis labefacta replebit.

Item [b] Homeri, qui τελειότατον πετηνῶν, hoc eſt volatilium perfectiſsimam tanquàm βασιλικώτατον eam appellauit. [c] Daretis quoq; Phrygij ita ſcribentis, regioq; eã nomine compellantis.

Rex Auium, ac viſo cunctatur funere, fulmen
Deponens.

[b] Iliad.9. & ω. [c] Lib. 6. de bello Troiano.

Pindarus quoque hanc Auem pluribus in locis ſummo honore dignatur; præſertim verò his verbis, [d] ταῦτ' ἄρα οἱ φαμένῳ πέμψεν θεὸς ἀρχὸν οἰωνῶν μέγαν αἰετόν, id eſt, *hæc illi locuto miſit Deus ducem Auium magnam Aquilam.* Item vbi excellentiam eius in exemplum trahens de Arceſilao tradit in hæc verba: [e] κρέσσονα μὲν ἁλικίας νόον φέρβεται, γλῶσσάν τε, θάρσος τε τανύπτερος ἐν ὄρνιξιν αἰετὸς ἔπλετο, id eſt, *præſtantiorem ætate mentem alit, & linguam, & animi magnitudine eſt veluti Aquila inter Aues expandens alas.* Alibi etiam reginam volucrum à Deo declaratam prodit. Ad cuius confirmationem inter cætera, quæ adduci poſſint, minimè digna omiſſu, aut neglectu, viſa eſt tam multis & tantopere decantata illa, licet fabula, de Iouis alite; idq́; propter authorum, qui eam literis tradiderunt, eruditionem ac dignitatem, narrationis varietatem; exempla quoque morum hinc emanantia; denique ob tractationem omnibus numeris abſoluendam; ne quid ſcilicet huic noſtræ deſit hiſtoriæ, quod latere ſub fabularum cute dubitemus: atque vt, ſi quid exiſtimauit antiquitas poſſe ex fabuloſis commentis rei naturalis cognitioni, virtuti, famæ, & honori accedere; illud etiam & nos animo & re ipſa aſſequamur. Primùm itaque cur Ioui dicata ſit, eiusq́; ſceptro inſideat, vt [f] Luciano, & [g] Oppiano placet; item quod Auis Dei dicatur, vt Danti; triplici oſtendi poteſt ratione, naturali nimirum, hiſtorica, & fabuloſa. Nam quemadmodum ipſa viſu, vt diximus, eſt perſpicaciſſimo, oculorumq́; acie ſubtiliſſima atque puriſſima: ita principibus ad rectam rerum adminiſtrationem ſumma prudentia & perſpicacitate eſſe opus certum eſt. Ioui autem aduerſus Titanas proficiſcenti, ſacraq́; facienti, vt [h] Lactantius aſſerit, in auſpicium aduolauit; ſicuti etiam cum Saturnum bello ſuperauit, vt Seruio placet, ideoq́; victor pro bono omine acceptam tutelæ ſuæ addixit. Sunt & multa huiuſmodi alia; quæ de ea referuntur; quæ hic recenſere longum eſſet. Eam etiam Ioui cum Gigantibus prælio dimicanti fulminum tela ſubminiſtraſſe narrant. Aglaoſthenes enim author eſt Iouem Aquilæ aſſumpta figura Naxum inſulam, in qua primùm infans Cretæ ſubreptus, educatus fuit, vt regnum conſequeretur, petiiſſe: Addit & Aquilam Ioui ſacrificanti auſpicatam; & cum Titanibus manus cõſerenti tela ſubminiſtraſſe, eoq́; auſpicio vſum, eam inter aſtra collocaſſe. Qua de cauſa [i] Virgilius, [k] Ouidius, & [l] Claudianus *armigerum Iouis alitem* vocant, & *flammigerum* [m] Statius

——Nec ſegnius ardens
Accurrit, niueo quem flammiger ales olori
Immutet.

Et quidam Ornithologus recentior

Inter quadrupedes debetur quanta Leoni
Gloria, tanta mihi creditur inter Aues.
Ales ſacra Iouis magnarum gloria rerum,
Inter Aues omnes regia ſceptra gero.

[d] Ode. 6. Iſthmior. [e] Ode. 5. Pythior. [f] In Deor. concil. [g] In Ixeut. [h] Lib. de falſa Relig. [i] Aeneid. 9. [k] Metamorph. 13. [l] Epig. de Phœn. [m] Thebaid. 8.

Vnde in multis vetuſtis numiſmatibus Aquilam ſupra Iouis fulmen, & in aliquibus ferentem ipſius ſimulacrum videre eſt, in alijs geſtantem Iouis ac Iunonis effigiem: Sicuti autem Aquila Iouis, ita Pauo & Struthiocamelus Iunonis Aues dictæ ſunt. Referunt etiam Iouem ob memoriam anteacti obſequij, quòd ſcilicet Ganymedem, quem ardenter deperibat, vt pocillatoris munere apud ſe fungeretur, in cœlum rapuerit, hanc Auem ſuam feciſſe; Fabula eſt notiſſima, verùm in ea enarrãda authoribus non omnino inter ſe conuenit. Ganymedes patria Phryx fuit, Trois Regis filius (catamitus Feſto & Martiali ab officio cognominatus, & ante illos [n] Plauto, *Dic mihi nunquid vidiſti tabulam pictam in pariete, vbi Aquila catamitum raperet?*) puer vultu adeò venuſto, adeò liberali; vt nihil ſupra; quem aliqui paſtorem; aliqui venatorem faciunt. Hunc, dum in ſyluis venaretur, vt Virgilius; ſeu dum greges paſceret; vt Lucianus ait, Iouis iuſſu ab Aquila in cœlum ſublatum ferunt. Lucianus Iouem ipſum in Aquilam conuerſum, puerum pocula miniſtraturum ſublimem abripuiſſe ſcribit: Vt vt ſit, fabuloſum vtrumq; eſt: In hoc tamen omnes conſentiunt; nempe in huius facti præmium Aquilæ effigiem cœlo donatam & collocatam eſſe; quæ ſuper Aquario, quem Ganymedem, quaſi aquam ex vrna affundentem

Iunonis Aues quæ. [n] In Menæch.

vocari

vocari plures teſtantur, volitare videtur. Hanc fabulam [o] Theocritus, [p] Ouidius, [q] Virgilius deſcripſerunt. Virgilius diuinè his verbis: [o] *In Syracuſis.* [p] *10. Metamorph.* [q] *Aeneid. 5*

Intextusq́; puer frondoſa regius Ida
Veloces iaculo Ceruos, curſuq́; fatigat
Acer, anhelanti ſimilis; quem præpes ab Ida
Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger vncis.
Longæui palmas nequicquam ad ſidera tendunt
Cuſtodes, ſæuiq́; Canum latratus ad auras, &c.

Sic autem Ouidius:

Nec mora percuſſum mendacibus aëra pennis
Arripit Iliädem; qui nunc quoque pocula miſcet;
Inuitaq́; Ioui nectar Iunone miniſtrat.

Meminit item Auſonius:

Stat Iouis ad cyathum, genuit quem Dardanius Tros.

Huc facit & [r] Martialis dialogus: [r] *Lib. 5. Epigramm.*

Dic mihi quem portes volucrum regina? Tonantem.
Nulla manu quare fulmina geſtat? amat.
Quo calet igne Deus? pueri. Cur mitis aperto
Reſpicis ore Iouem? de Ganymede loquor.

Aquilam marmoream iam dictæ fabulæ manifeſtum teſtimonium; Ganymedem ſcilicet raptum ferentem, ego olim Romæ in ædibus Reuerendiſſimi Epiſcopi de Ruſticis, in platea de Valle vulgò dicta obſeruaui: item apud Illuſtriſſimum Camillum Capranicum, nudi Iouis ſimulacrum, cui item marmorea Aquila prope pedes aſtabat. Aſteriam quoque Cei filiam à Ioue, vt ait Fulgentius, adamatam, poſt vitiatam Latonam, ab eoque in Aquilam mutato oppreſſam fuiſſe tradunt, & ex eo concubitu Ioui Herculem peperiſſe. His ſi placet & hanc adde fabulam, quæ Aquilam Ioui adhuc puero nectar miniſtraſſe, atq; ideo inter aſtra relatam, narrat; Meminit huius Mæro apud [s] Athenæum his verbis: [s] *Lib. 11. Deipnoſoph. cap. 13*

Educabatur in Creta Magnus Iuppiter, nec vlli
Cognitum id erat beatorum; is autem membris omnibus creſcebat.
Ipſum autem alebant in antro diuino ✻ *Trerones,*
Ex Oceani fluentis Ambroſiam adferentes.
Nectar verò ex ſaxo ingens Aquila ſemper hauriens
Aduolans portabat conſultò, prudentiq́; Ioui.
Eam victo patre Saturno Iuppiter altiſonus
Immortalitate donatam, in cœlo habitare voluit.
Eademq́; magnificentia Treronas Pleiadas honorauit,
Quæ nunc æſtatis ſunt ac hyemis nunciæ.

✻ τρήρωνες pauidæ Columbæ: trepidæ Pleiades.

Nec deſunt qui fabulentur, cum Dij Aues omnes inter ſe partirētur, Aquilam in portionem ſuam ſortitum eſſe Iouem, quòd altius cunctis euolet, & inter omnes principatum obtineat: Vnde & prouerbio locus datus Ζεὺς ἀετὸν εἵλετο, ideſt *Iuppiter Aquilam delegit*; vbi quis aſciſcit ſibi præclaros, ſuisq; rebus accommodatos viros. Hinc peculiari priuilegio à fulmine eam immunem eſſe; cuius tela Ioui porrigat; non tantum ex antiquorum monumentis oſtenditur; verùm etiam naturali ratione. Dicitur enim ſupra ſecundam aëris regionem nubium ac fulgurum ſedem euecta, cùm fulgura, quæ infra ſe ſunt, tantum feriant, ab omni horum ictu ſeſe tutam præſtare, quemadmodum [t] Apuleius his verbis teſtatur: *Aquila cum ſe nubibus tenus altiſſimè ſublimat, euecta alis totum iſtud ſpatium, quo pluitur & ningitur, vltra quod cacumen nec fulguri, nec fulmini locus eſt in ipſo, vt ſic dixerim, ſolo ætheris & faſtigio hyemis; cùm ſe extulerit, nutu clementi leuorſum & dextrorſum tanta corporis mole labitur, velificatas alas quò libuit, aduertens, modico cauda gubernaculo &c.* In hanc opinionem comprobandam facit quod Pindarus eam *nubiuagam* vocat, & [u] Homerus de ea loquens, *vt Aquila*, inquit, ὑψιπετήεις, ideſt *alta petens, quæ deſcendit in campum* διὰ νεφέων ἐρεβεννῶν, ideſt *per nubes obſcuras.* Et [x] Ariſtophanes γενοίμαν αἰετὸς ὑψιπέτας, ideſt, *Aquila fiam in nubibus* de altiſſimo volatu dixit. Ad hunc ſenſum Romæ, teſte literatiſſimo [y] Iuſto Lipſio; in vinea apud Cardinalem Carpenſem in arcula marmorea antiquiſſimum extat monumentum; in quo inſculptum eſt Iouis nubiferi caput, cum pectore, & ſub eo Aquila expanſis alis ſubuolans ſubſequitur. Honores item Aquilæ in ſacris & templis delati, vſusq; in triumphis ac ludis varijs, quos conſultò hîc prætereo, proprio capite de ijs acturus; regiā, principemq; Auem eſſe, cœterisq; anteponendam declarant. Hanc denique noſtram ſententiam duplici Ariſtotelis authoritate communire placet, [z] primâ ex primo hiſtoriæ: [a] alterā ex nouo eiuſdem:

[t] *In Floridis.* [u] *Iliad. χ.* [x] *In Auibus.* [y] *In Antiq.* [z] *Cap. 5.* [a] *Cap. 32.*

quarum

quarum prioris hæc ſunt verba: *Volucrum aliquæ penna volant, vt Aquila & Accipiter; Aliquæ membrana ſicca, vt Apes & Scarabæi, aliqua inſecta volatilia, quæ exanguia ſunt: alia cute, vt Vulpecula Auis & Veſpertilio. Volant pennis & cute ſanguine prædita.* Ex his verbis palam eſt inter volucres pennis volantes rapacibus, & inter has Aquilæ primatum ab illo dari. Eadem omnino ratione adſerere poſſumus inter inſecta membranâ volitantia primum nobilitatis gradum Apibus ab eo adſcribi. Neque id ab re, cùm ab his tot, tantaq; & tam ſtupendo artificio proueniant emolumenta; quod Maro disertè ac copiosè ſuo carmine oſtendit. Altera item authoritate Ariſtotelis ductus omnibus alitibus anteponendam Aquilam, clarè colligo, quæ ſic habet: *Volant ſublimes, vt quàm longiſſimo diſſita interuallo deſpiciant, qua de re ſolam Auium omnium Aquilam diuinam perhibent.*

Apum primatus inter inſecta.

Dubitare autem quiſpiam poſſit, cùm Aquilarum multæ ſint ſpecies, quænam harum Ioui in miniſterium aſcita fuerit, tranſlataq; in cœlum: cui reſponſum eſto, eam ſibi Iouem delegiſſe, quæ aurea dicitur nomine Chryſaëtos. Sanè non omnes Aquilæ fuluæ ſunt, ſeu aureæ: Alias nigricantes eſſe conſtat; alias albicante cauda; alias aterrimas; alias denique alterius coloris; vt ſuo loco apparebit. Verùm quæ colore ſunt ſubrutilo, vt cœteris nobilitate præſtant, ita teſte Ariſtotele raræ ſunt conſpectu. Ex his ea cœlo donata dicitur, quæ Ganymedem Ioui amanti tradidit. Itaque Clearchus Tyrannus cùm ex ſucceſſu continuæ felicitatis ſe Iouis filium diceret, præferri ſibi Aquilam auream tanquam generis argumentum voluit; & [b] Pindarus aureas tantummodo Aquilas Ioui ſacras indicat; vbi ait, ἔνθα ποτὲ χρυσέων Διὸς Αἰητῶν πάρεδρος, id-eſt, *vbi olim ea, quæ aureis Iouis Aquilis aſſidet Sacerdos:* Idem teſtatur [c] Ouidius, inquiens:

Grata Ioui fuluæ roſtra videbis Auis.

Et [d] Cicero de glandifera quercu loquens, *fuluam Aquilam Iouis nunciam olim refert ex ea euolaſſe.* Item & Claudianus —*Fuluusq; Tonantis Armiger*, pro Aquila nobiliori dixit.

[b] *Ode.4. Pythior.*
[c] *Lib.5. Faſtor.*
[d] *Lib. 2. de leg.b.*

ÆQVIVOCA NOMINIS AQVILÆ.

QVONIAM verò maximam ad rem ipſam intelligendam negocium legentibus faceſſere ſolet eiuſdem vocabuli varia ſignificatio, quam æquiuocationē vocant Philoſophi; idcirco rectæ rationi conſentaneum exiſtimo; ne in ambiguo verſemur; vt prius huius dictionis (Aquila) æquiuocationem in diuerſas rerum ſignificationes diffuſam diſtinguamus. Omnis autem æquiuocatio inde naſcitur, quòd res, quàm voces multò plures numero ſint. Quò fit, vt ſæpenumero grauium errorum tricis implicari, turpiſſimeq; hallucinari nos contingat, dum animum non ſatis aduertentes vnam rem pro altera, etſi toto cœlo ac genere diſſideat, accipimus; & quæ longè diuerſiſſima ſunt, eadem facimus: Nempe morbum, plantam, lapidem, animal, idq; nominis ſimilitudine decepti.

Quòd ipſum ſummis, doctiſſimisq; Theologis vſu veniſſe videmus: nempe uerbi gratia Diuo Ambroſio, qui pro uoce Græca Τρυγὼν in Hexamero piſcem marinum planum, Paſtinacam Latinis dictum deſignante, quæ per radium ceu telo virus eiaculatur, Turturem, Auis innocuæ nomen vertit, (vtrumque enim ſignificat) amphibologiâ ſcilicet deceptus. In eundem errorem D. Baſilij interpretem, item qui Galeni librum de compoſitione medicamentorum in Latinā linguam tranſtulit, lapſum, imò & Plinium aliquoties ſimiliter hallucinatum uidemus: Nam exempli gratia, [a] nominis Ixia (quod Chamæleonis nigri venenum etiam alioqui ſignificat,) ſimilitudine falſus, Ixon (quod viſcum ſonat, & non uenenum, ſed illo met teſte præſens contra id remedium) interpretatus eſt, non ſine graui errore.

Errores quorūdam grauiſſimorum hominū ob amphibologiam.
[a] *Lib.22.capit.15.*

Quò itaque omnia dilucidiora appareant, huius dictionis (Aquila) diuerſam notionem ad diuerſas res manifeſtandas deſumptam, paucis perſtringamus, eo ſeruato ordine, quem rerum dignitas poſtulat. Aquilæ nomine uir uenit intelligendus genere Ponticus, religione Iudæus, de quo D. Lucas, *Egreſſus*, inquit, [b] *Paulus Athenis Corinthum petijt, & inueniens quendam Iudæum, Aquilam nomine, & Priſcillam, acceſſit ad eos, & quoniam illis erat* ὁμότεχνος, ideſt *eiuſdem artis*, uidelicet *Scænofactoriæ, vel Sutoriæ* (vt interpretatur Origenes) *itaque unà cum illis huic opificio operam dedit, poſtquam ipſi in Achaiam ab vrbe Roma veniſſent.* Huius D. Paulus multis in locis tanquam dulciſſimi amici meminit. Erat enim ipſis, ut artificium commune, ita & animus concors, mensq; eadem. Nam & unà ſimul, cùm ſe Deo uouerunt, capillitium ſibi ſuccidi iuſſêre, pro more, qui ab omni ætate, apud omnes gentes, omniq; in religione inualuerat.

Aquila Pōticus.
[b] *Act.18.*

Alius fuit Aquila, Ponticus itidem, ac religione Hebręus, qui ſub Adriano Imperatore vixit,

Aquila Pōticus.

cui adeò

chi adeò charus fuit, vt eum reſtituendæ Hieroſolymæ operum conſtitueret præfectum. Hic cum quotidiè Chriſtianorum numerũ augeri, Deumq́; oſtenta & prodigia per eos edere cerneret, occulto ſtimulo quodam percitus, ſe Chriſtianis adiunxit, baptizariq́; iuſſit. Erat autem Aſtrologiæ peritiſſimus, & genethliacis iudicijs aſſiduè intentus. Quo factum eſt, poſtquam Chriſtianorum religione fuiſſet imbutus, & priora ſtudia nollet deſerere, vt Chriſtiani Sacerdotes, qui eum poſt multas admonitiones ab aſtrologicæ diſciplinæ ſtudio deſiſtere nolle cernerent, hominem illum à cœtu ſacro ablegarent, & Eccleſia eijcerent, hac ſcilicet pœna irrogata emendatum eum iri exiſtimantes. Ille verò contra iracundia maiori accenſus ad Iudæorum ſacerdotes ſe contulit, ac per execrationem Chriſtianiſmo eiurato, circumciſionem denuò recepit, & Proſelytus effectus eſt. Atque hac ipſa de cauſa linguam hebraicam breui edoctus, nouam quandam ex Hebræo in Græcum ſermonem interpretationem literarum ſacrarum inſtituit, & quædam etiam in Caldaicum vertit, teſtimonia de Chriſto prorſus obſcurare ac tegere ſummo ſtudio conatus. Deum autem cum Mane hæretico mendacem dixit. Nam vocem hanc Græcam, *κατ' αὐτὸν*, contra ipſum Deum ſic interpretabatur, propterea quòd Adamum Eua non multo poſt ad mandati diuini violationem impulerit, ideoq́; facta ſit inſidiatrix, quę adiutrix appelletur. Hæc illius erat opinio, ſed ex D. Cyrilli & Damaſceni interpretatione adiutrix Adami dicta eſt ad humani generis propagationem. Multa alia de Deo & pręſertim de Chriſto Ieſu mentitus eſt, eaq́; de cauſa à Iudæis cæteris omnibus interpretibus antepoſitus, vt notat [c] Diuus Auguſtinus. Hic Aquila creditur eſſe ille, qui & Onxelos D. Hieronimo vocatur.

Epiph. lib. de pond. & menſur.

[c] Lib. 15. de Ciuit. Dei. cap. 23.

Fuit inſuper alius vir Aquilæ nomine Alexandriæ Aegypti præfectus teſte [d] Nicephoro, qui vixit ſub Heliogabalo, tempore eo, quo Origenes Alexandriæ florebat.

Aquila præfectus Alexandriæ.

[d] Lib. 5. Hiſtor. Eccl.

Fuit & Aquila Rhetor celebris, qui ſcripſit de luminibus illis orationis, quæ Schemata vocantur, teſte [e] Petro Victorio.

Aquila Rhetor.

[e] In Demet. Phalar.

Pontij Aquilę nobilis tribuni meminit [f] Tranquillus, quem *vnum è collegio triumphanti, & ſubſellia tribunitia prætervehenti non aſſurrexiſſe ſibi adeò indignatus eſt Cæſar, vt proclamauerit; Repete ergo à me Aquila remp. tribunus: & nec deſtitit per continuos dies quicquam cuiquam, niſi ſub exceptione polliceri, Si tamen per Pontium Aquilam licuerit.*

Aquila Pontius tribunus.

[f] In C. Cæſare c. 78.

Eſt & Aquila nomen piſcis ex genere planorum, quem & Græci Ἀετὸν appellant, cartilagineus, Paſtinacæ ſimilis, adeò vt aliqui eum ſecundam Paſtinacæ ſpeciem exiſtiment. Ariſtoteli notus & Romanis ſub nomine Aquilonis celebratus: Genuẽſibus peſce Ratto. Aquila ideò vocatur, quia veluti expanſis alis Aquilam imitatur: Peſce Ratto à cauda tenui, oblonga & murinæ ſimili.

Aquila piſcis. Aquilo. Peſce ratto

Aquila etiam lignum ſignificat, his qui hiſtoriam rerum Indicarum conſcripſerunt, nempe corticem ligni Aloes, Alue di Campaa appellatum, quod quidam odoratum admodum in Iaponenſi regione naſci aſſerunt, quamuis Chinam id producere tradant eius hiſtoriographi. Huius vſum eſſe in ſuffumigijs, ſeu thymiamate ad Idolorum ſacrificia apud Barbaros propter gratum odorem, rerum Iaponicarum Liber V. teſtatur. Equidem crediderim eſſe verum Agallochum [g] Dioſcoridis, & Agalugin Arabum, ex quo barbari extrahentes ſuccum ad nos exuccum, aridumq́; corticem tranſmittunt inſigni impoſtura.

Aquila lignum. Alue di Campaa. Agallochũ

[g] Li. 1. c. 21.

Agalugin.

Aquila prętereà herba eſt Heſychio quę in Libya prouenit, item & Varino. [h] Galenus refert Pamphilum quendam in opere ſuo de herbis inſcripto, grammatico & magico potius, quàm medico Ἀετὸν, ideſt, Aquilam herbam inter alias recenſere, cuius nulla vſpiam apud Græcos mentio vnquàm facta legatur, præterquàm in libro quodam Hermæ Aegyptio attributo, cui titulus eſt, de triginta ſex ſacris horoſcoporũ herbis, quas clarũ eſt, nihil aliud, quam nugas veras ac deliramenta anilia eſſe ipſius Pamphili ſimilia Ophionicis Conchlacis. Nec enim prorſum quiſpiam extitit Conchlax: ad riſum enim fictum nomen eſt, ſicuti pleraque alia in libro eius conſcripta. Nec triginta ſex herbæ illę vltra nomen ipſum quicquam ſunt, nec vlla ipſis res ſubiicet. Verùm Pamphilo, ſicuti & pleriſq́; alijs ocium fortaſſis ſupererat inutiles fabulas libris intexere: Hactenus Galenus. Hæc fortè fuerit Promethei herba dicta Apollonio, quam è ſanguine eius natam fingit: qui à iecinore, quo Aquila depaſcebatur, profluebat. Vnde & radix ſanguinolenta apparet, flore croceo cubitali vel cubitum à terra diſtante, caule gemino. Scholiaſtes poëtam hanc comminiſci ait, cùm à nullo rhyzotomo talem ſtirpem deſcribi comperiamus. Centaurij quidem maioris radicem ſuccó manare ſanguineo apud veteres legimus, verùm huic reliqua deſcriptio minimè conuenit.

Aquila herba.

[h] Lib. 6. Simpl.

Hermę Aegyptij liber.

Promethei herba.

In Argonaut.

Centauriũ maius.

Aſtrum item eſſe Latinis Aquilæ nomine donatum Arabibus Alkair, omnes aſtrologiæ periti teſtantur. Eſt autem decima nona ſtellarum Septentrionalium imago, ſeu partitio. Stellis quatuor conſtat, quarum vna in capite eius conſtituta eſt, vt inquit [i] Hyginus, In vnaquaq́; ala

Aquila Aſtrum. Alkair.

[i] Lib. 3. Aſtro.

vnam,

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

vnam; vnam item in pectore ſed obſcuram, in capite vnam, eamq́; fulgentem admodum habet: Cœli multam partem occupat, dextra quidem ala extra circulum Aequinoctialem non multum prodit, ſiniſtra autem nō lōgè à capite Ophiuchi figurata videtur. Roſtrum à reliquo corpore eius diuidit circulus ille, qui à Cácro ad Capricornum peruenit. In duodecima Aquarij parte ſiniſtra oritur vnà cum Capricorno, occidit autem exorto Leone xiij. Cal. Auguſti; cuius [k] Plinius meminit; *coitus omnibus*, inquit, *pecoribus ad Arcturi occaſum*, ideſt, *à tertio idus Maias ad Aquilæ occaſum*. Aſtrologorum experientia tempeſtates ciet, Genethliacis verò (ſi his fides adhibenda ſit.) fauſta ac felix eſt. In [l] Arati commentario legitur de Aquilæ die quod ſit in Italia ad xiij. Cal. Ianuarias, & quòd ſi puro & miti appareat aëre, lætas promittat futuras ſegetes. Nam tum genitalis lacteusq́; ſuccus traſmittitur à lacteo circulo in terras. Si verò Luna illà die roſcido frigore aſperſerit ſegetes, ægrè illas habituras ſignificatur; ſi verò fuerit interlunium, omnes hybernos fructus lætos iri. Porrò de hoc aſtro [m] Manilius ita canit:

[k] Lib. 8. capit. 47.
[l] Capit. penult.
[m] Lib. 1. c. 4. & lib. 5. c. vnico.

Nunc Aquilæ ſidus referam, quæ parte ſiniſtra
Rorantis iuuenis, quem terris ſuſtulit, ipſa
Fertur, & extenſis prædam circumuolat alis.
Fulmina miſſa refert, & cœlo militat ales,
Biſſextamq́; notat partem fluuialis Aquari,
Illius in terras Orientis tempore natus
Ad ſpolia, & partas ſurget vel cæde rapinas.

Sal ammoniacum. Mercurius. Sulphur. Arſenicū. Aurum.

Aquilæ nomine Chymicis multa veniunt, Paracelſus ſalem ammoniacū ob leuitatem ſuam in ſublimationes, item & Mercurium præcipitatum, Aquilam vocat, Hortulanus idem quoq; nomen ſulphuri, arſenico, nec non & auro tribuit.

Aquila lapis. Gryphus lapis.

Lapis item eiſdem eſt Aquilæ nomine, verbi gratia cùm aquam Aquilæ, aquam lapidis eſſe dicant, qui huiuſmodi commenta vocibus tam obſcuris & inauditis inuoluunt, ne ſcilicet intelligantur pulchra ſua iſtæc myſteria, & certè hæc non intelligi multò ſatius eſt. Appellatur idem etiam lapis illis Gryphus non temere forſan, quòd non aliter ac hoc animal ſua rapacitate nocet, ita ille lapis cæteraq; omnia, quibus ad ſuam Chryſopœam vtuntur Chymici, pecunias ex loculis noſtris eripiant, noſq́; ſæpius Codro, quod aiunt, pauperiores reddant. De hoc lapide [n] Auicennas ſeu potius Chymiſta quiſpiam:

[n] Lib. de lapid. nomin.

Aquila fluuius. Nilus.

Hoc idem Aquilæ nomen eſt cuidam fluuio Aegypti (præter Nilum, qui & ipſe à multis Aquila cognominatus fuit,) ob curſus velocitatem, ſeu rapiditatem, alueiq; profunditatem à Priſco rege quodam Aegyptio inditum: Hic enim cùm olim intima Aegyptij longè ac latè inundans totam regionem depopulatus eſſet. Itaque ab Hercule gnauo (vt fama eſt) continuò obturata eſt eius eruptio, & in ſuum alueum concluſa. Quare Græci fabulati ſunt Herculem Aquilam occidiſſe; quæ Promethei iecur aſſiduè rediuiui deuoraret.

Fluuius Scythiæ.

Eodem nomine & Scythiæ quidam fluuius vocatur apud Herodotum, & Agretam, à quo quòd optimam atque intimam Scythiæ, cui imperabat Prometheus, partem deuaſtaret, locum datum volunt fabulæ, quod Promethei hepate veſceretur, idque Iouis iuſſu, quoniam imbres frequentes, eius impetum & amplitudinem augerent.

Fluuius in Eridanum influens. [o] Lib. 1. capit. 7.

Fluuium eiuſdem nominis eſſe, & in Eridanum defluere [o] hiſtoria habet tripartita, de quo memorandam hanc refert hiſtoriam: *Maxentio Herculij filio perempto, Conſtantinoq́; iam ſolo regno potito, Eccleſia Chriſti efflorescere ac vigere in religione cœpère, datumq́; ijs iam licenter; & alacriter agere potiſſimùm, qui circa Tyberim fluuium & Eridanum (quem Padum accolæ appellant) item circa Aquilam commorabantur. In hūc locum ſermo fertur aduectam nauigio Argo ad Tyrrhenum pelagus fuiſſe perductam. Argonautæ enim ventum validum declinantes, non eodem nauigio in regreſſione vſi ſunt, ſed tranſeuntes mare, quod ſuper Scythas eſt, per hæc flumina venerunt ad terminos Italorum, & hic hyemantes condiderunt ciuitatem, quæ vocatur Amona. Aeſtate verò ſuperueniente, cooperantibus eis prouincialibus ferè quadringenta ſtadia arte mechanica trahentes Argo per terram ad fluuium Aquilam deduxerunt, qui permiſcetur Eridano fauces habens in Italicum mare.*

Iſter fluuius. * In Teſauro Georg. [p] Lib. 3. capit. 18.

Sozomenus, Zozimus & Caliſtus Iſtrum fluuium ἄκυλιν Acylin vocāt, quorum interpretes, teſte * Abrahamo Ortelio Aquilā & Aquilum fecère. Iſter autem hic apud antiquiſſimos authores Iſtriæ fluuius eſt, alius ab Iſtro Germaniæ, vt Pomponius affirmat, qui addidit, eum ex aduerſo Padi oſtio in mare effluere, idq; ratione horum duorum fluminum aluei dulce exiſtere. Fluuius fabuloſus eſt etiam [p] Plinio teſte. Nec deſunt tamen, qui hunc eundem cum Plinij Nauporto putant, & hodie Quiero dici, ſed & hoc falſum.

Cataloniæ oppidum.

Aquila oppidum eſt in regno Cataloniæ, propter quod cæſus fuit exercitus Ioſephi Eneſiris regis Morochi.

Abrutiorū urbs.

Aquila ciuitas eſt Veſtinorum ſeu Abrutiorum, vbi olim Amiternum, quod & Turconium

Vola-

Volaterrano dicitur,fuit,natalibus C.Criſpi Saluſtij Oratoris ac hiſtorici præclari inſignis. Reſtauratæ tempore Caroli primi Siciliæ regis,nomen Aquilæ impoſitum eſt ea occaſione, quòd qui vrbem ſtatuebant,eam inter vicinas caput elaturam haud aliter, quàm Aquila inter Aues ſperarent, vel quod magis eſt veriſimile, quòd Amiterno primo illius conditori nomen eſſet Aquilo; Meminit eius Baptiſta Mantuanus hoc verſu:

Sfortia belligerans Aquilæ ſub mœnibus altis.

Aquila ſeu Ἀκυλα apud Ptolomeum Tuſciæ mediterranea vrbs eſt. Leander Acqua pendente vocat. Aquenſes forte Plinij,quos Taurinos cognominat, Ortelio authore. — *Tuſciæ vrbs.*

Aquilæ etiam tres inſulæ ſunt in mari mediterraneo paulo ſupra littus Bethicæ. — *Inſulæ Aquilæ.*

Video etiam pagum quendam prope Treuiros,Igle,idest,Aquilam indigete voce ab ea genteuocari,quo antequam Romani operis molem etiamnum licet conſpicere. — *Igle.*

Aquila maior & minor Mauritaniæ Tingitanæ duo loca ſunt apud Antoninum. — *Mauritaniæ loca.*

Item prædium in Phrygia apud Nicetam. — *Prædium Phrygiæ.*

Ad Aquilas Atticæ locus eſt apud Pauſaniam. — *Ad Aquilas.*

Locus item eſt ab Rauenna viceſimo miliari, vbi baſilica D. Chriſtophoro extructa viſitur, id nominis habens.

Eſt etiam mons Aquilæ nomen in comitatu Veldkirchij Germaniæ vrbis.

Eſt quoque machina bellica ſiue tormentum miſſile antiquis vſitatum. — *Machina bellica.*

In carcerum Olympici certaminis embolo,ideſt roſtro, Delphis æreus in canone erectus viſitur,& in medio ara, quæ Aquilam ex ære alis longè extenſis ſuſtinet. Eſt autem machina huiuſmodi,vt ea commota Delphinus in terram cadat.

Aquila monetæ genus eſt Ferrarienſibus inde nuncupatum, quòd in ea Aquilæ alas expandentis effigies inſculpta ſit. — *Moneta.*

Aquila inſuper, quòd Imperatorum militare inſigne eſſet, vt ſuo loco declarabitur, paſſim pro eo,& pro quauis legione accipitur. — *Signũ militare. Legio.*

SYNONYMA, EORVMQVE ETYMVM.

AQVILA Græcis ἀετὸς teſte Heſychio etiam dicitur τὸ κυμάτιον τὸ ἐν γείσοις, cymation in ſuggrundijs, forſitan quia id formam Aquilæ, vt poſtea ſuo loco dicemus, volantis habeat. Primùm ſi quid ominis eſt in vocabulis Græcis, vt certè eſt,aptè profectò Græcis ἀετὸς dicitur παρὰ τὸ ἀΐσσω: quod eſt propemodum rapior impetu, & concitus feror, Hoc volandi probat pernicitate, vt & Cælius notauit: vel παρὰ τὸ ἀεὶ ἐτεὸς εἶναι, quòd ſemper augurium Aquilæ ſoleat eſſe veridicum: Ἀετός communi lingua vocatur, Attici tamen aptius αἰετὸς ſine ι proferunt: legitur vtraque vox apud Ariſtotelem. Quamuis Orion αἰετὸν dici à verbo αἰτέω, ideſt, imperium facio, non impetum, quòd in cæteras Aues imperium habere videatur, exiſtimet. Alij ab α particula intendente, & dictionis ſignificatum augente, & nomine ἐτεὸς deriuari volunt, quoniam Ioui, qui allegoricè aërem denotat, ſacra eſt, eadem origine, qua & aër à verbo ἄω, ideſt ſpiro, deducitur. Cypriorum dialecto Ἄγον teſte Heſychio, Ἴβινος Varino, Macedonum, Πακαδὸς, Pergæorum Ἄϊβινος, dicitur. Rurſus iiſdem Macedonibus Ἀργιόπους, item Ἀγύπτου; Ἄρξιφος Perſis; Καταρράκτης Sophocli; Ἀκυλᾶς Heſychio voce forſan à Latina corrupta. Quibuſdam Αἴας, Homero Οἰωνὸς, vt & nonnullis alijs. Demum & Ὑδάτιον vocatam eſſe comperio: item & Ὄρνιν voce generica κατ' ἐξοχὴν, vt apud Plutarchum & Athenæum. Eodem modo Latini Auem Aquilam vocant. Aquila autem ijs dicitur, ab acutè videndo, vt Pompeius vult; Eſt enim tam exacti contuitus, ut ſuper mari immobili penna in eam altitudinem elata adeò, ut nec humanis pateat oculis, piſciculos tamen de ſublimi natare uideat, unde Aquila quaſi Acula nomen nacta uideri poſſit, quia triplici acumine uiſus, iræ & uenandi inſtrumentorum, roſtri ſcilicet, unguium, & oculorum, prædita eſt. Alij uerò ab Aquilo colore uocem hanc manare uolunt: Eſt enim Aquilus color fuſcus & ſubniger ab aqua denominatus, qualis eſt Aquilæ. Nuncupatur & Latinis paraphraſticè regia & regalis Ales, Iouis ales, flammigera Auis, regina Auium, aliiſq; modis. Arabibus Alneſer,& Zumac, Hebraicè נשר neſer Alchal gagita & Aakeb. Pandectario Eſcos: Gallis Aigle, Anglis an Egle,& Arnt,vel Arent. Illyricis Ozel vel Orzis. Germanis, Heluetijsq; Ein Adler, quaſi Adelar, ac ſi nobilem Aquilam dicas, quod Chryſaëto maximè congruit. Hiſpanis Aguila conocida. Germanis inferioribus Arn & Arent, ut & antiquis Frãcis, vnde ipſorum Rex Arnhulphus ab Aquilæ auxilio nomen adeptus fuit Carlomani filius. Alijs etiam inferioribus Germanis Ein Aar, nempe Tungris. Hæc de Synonymis: Reſtat autem vt iam rem ipſam aggrediamur.

Aquila Cymation dicta,& cur. Etymologia. Ἐτεὸς. Aquila unde dicta. Iouis ales. Regina Auium.

FORMA

FORMA ET DESCRIPTIO Aquilarum in genere.

ARDVVM atque difficile eſt, confuſum in ſuas partes ordine referre; ſed difficilius omnibus ſatisfacere: vtrunque pro viribus & ingenio præſtare conabimur. Nunc prima facie ſe oſtendit ſubiecti tractatio, illius quidem vniuerſalis, (cùm Aquila non vnicā tantum complectatur ſpeciē) ſub quo & Aquilas omnis generis exactè inquirimus. Earum tractationem vtpote naturæ ordine poſteriorem, generali ſermoni ſubnectere proponimus; vt non ſolùm vniuerſale à particularibus rectioris doctrinę gratia ſeiungamus, ſed etiam, vt illud hiſce iubente Philoſopho, & natura ipſa dictante præferamus. Auium quædam natura placidæ ſunt ac mites, quædam verò feræ, cultu tamen, arteq; cicurantur ac manſueſcunt. Aquila nec habilis eſt ad vllam diſciplinam, nec facile humano ſtudio domatur; tantum naturæ impetu præceps fertur. In deſcribenda eius forma in genere, neque colorem, neque magnitudinem determinatam adferre poſſumus, vterq; enim pro varietate ſpecierum in ſingulis diuerſus eſt; Illud tantum, quod commune erit omnibus hic proſequemur.

Delineatio Aquilæ. Eſt Aquila omnis γαμψώνυξ, ideſt adunco roſtro, & recuruo vngue; Corpore cæteris Auibus collata, magno quidem, non tamen maximo, cùm a multis magnitudine vincatur, Carne dura, & oſſe firmo; Plumis rigidis: tota pene corporis compoſitione denſa, probè compacta, ac robuſta; figura, vt plurimùm erecta, ita vt vel ex ipſo habitu poſſis intelligere carniuoram eſſe Auem, quietis ac pacis inimicam, ſolitariam, ſylueſtrem, ad prædam ac pugnam natam.

Roſtrum. Capitis anterior pars porrecta paulatim arctatur, & terminatur in roſtrum, quod durum ſolidumq; eſt, ſed temporis tractu fit inutile, qua de re vbi de iuuentæ renouatione habebitur ſermo, plura ſumus dicturi. Creſcere idem vſque ad ſenectam mirum videri non debet, cùm ex genere ſit excrementorum, vnà cum vnguibus & pennis, quæ ſuperſtite animali continuo augentur incremento. Proprium verò maximè eſt Aquilę roſtrum habere admodum aduncum, *Naſus Aquilinus.* adeò vt in prouerbium, abierit: Naſus Aquilinus, pro inſigniter adunco, quem generoſi animi ſpeciem præbere adulatoriè potius, quàm verè aſſeri vulgò, Plutarchus ſentit.

Oculi Aquilæ quales. Oculi vt plurimùm rubore viuido perfuſi ſunt, non glauci, ſed quales Leonum, charopi dicti, concaui, ac profundi; non admodum rotundi, nec nimium oblongi, magnitudine mediocres, ad reliquum verò corpus comparati, parui videntur: acutùm cernunt, limpidiſſimi enim ſunt *Animoſi qui dicēdi.* & acres: Vnde Philoſophus, quibus oculi non glauci, ſed charopi ſint, animoſos haberi dicit, cóiectura quadam à ſimilitudine ad Leonem & Aquilam ducta, qui omnium animalium animoſiſſimi reputantur. Hanc verò, quam omnes & ſcriptis & verbis celebrant, admiranturq; viſus aciem, diligentiores rerum naturalium ſcrutatores, Haliæto tribuunt præcipuam, & quàm reliquis maiorem. Laudatiſſimis autem Aquilis oculi profundi & caui, in quibus vis vidēdi melius colligitur. *Dentes.* Dentibus caret omnis Aquila, etiam Morphnos: cui quidam dentes falsò tribuunt, demunt linguam. Crediderim ego ſerratum intus roſtrum, minus propriè dentatum os exiſtimari & vocari. *Collum.* Collum habet longum, *Alæ.* alas rectas & extenſas, ſed in ſummitate recuruas, neruoſas paucaq; carnis, tantæ magnitudinis vt eas [a] Homerus thalami ianuis compararit, vbi ait, Τόσσ' ἄρα τῦ ἑκάτερθεν ἔσαν πτερά, hoc eſt tantæ eius ab vtraque parte erant alæ, videlicet quantæ ianuæ thalami, ſeu alæ iſtius Aquilæ magnitudine ſua fores thalami æquabant. *Crura.* Crura præ corporis proportione, haud ita longa. *Pedes.* Pedes minimè æquales; Dextrum nempe ſiniſtro maiorem; colore varios, à natura obtinuit. *Cauda.* Cauda prædita eſt breui. *Cerebrum eiuſq; uis.* Cerebrum ei obtigit calidiſſimum, adeò vt in puluerem redactum, etiamſi Cicutæ ſucco permiſceatur, & cuipiam propinatum, calido uapore imbutis cerebri ventriculis imaginationem mirè concitet, imò vt & in maniam inducere, à quibuſdam credatur: *Fel.* Fel cuiuſcunq; Aquilæ impendiò acre & mordax eſt, ad cor rodendi uim uſque: quamobrem colore uiſitur ærugineo [b] Galeno teſte, qui tamen, cùm de præſtantiſſima Aquilæ ſpecie loquatur, de Chryſaëto intelligendus uenit. *Sanguis.* Sanguinem habere craſſum, fibroſumq; uериſimillimum eſt, cùm animal ſit magnanimum, ac robuſtum; Qualia omnia ſanguinem conſiſtentiá ſpiſſum, ut timida tenuem ac dilutum poſſidere Philoſophi ſentiunt. *Oſſa.* Oſſa craſſiſſima duriſſimaq; & ſolida pene ei natura dedit, quibus & medullæ ineſt minimum. *Pennæ.* Pennas habet, firmitate ac duritie inſigni, quæ (ut experientia multorum & authoritate didici) pennas aliarum Auium, præſertim uerò Anſerum & Columbarum permixtæ abſumunt, idque forſan ob latentem quandam, qua præditæ ſunt, uim; Auis

[a] *Iliad. ω.*

[b] *Lib. 4. de comp. med. ſecundum loca.*

enim

enim ipſa, dum viuit, reliquis omnibus volucribus infeſta eſt; itaque deriuari vim illam animalem in res quoque eius exanimes per ſympathiæ contagionem non improbandum eſt: vt re[l] euentus docuit, etiam in interemptis, ſuper quos patrator ſceleris vel caſu, vel ad teſtandam conſcientiam adductus fuerit. Alij peſtiferam quandam malcolentiæ vim aliti ineſſe deprehendère, nam & animam ipſi peſſimè olere certum eſt, propter quam contacta ab ea corpora facilè computreſcant: Indicio eſſe reliquias eius heſternas, quæ neque ab ea ipſa, neq; ab alio quopiam animalium repetantur. Permeare verò eam contagionem in pennas, ita vt alienas iuxta ſe poſitas propemodum adurant, eſt probabile; itaque ſi telorum aliquod ex pennis ipſius alarum in pharetram immiſſum fuerit, hanc conſumere cæteras pennas, plurimi tradunt. Aluus ei mollior eſt, quàm cæteris Auibus: cibus enim eius multò, quàm non rapacium, eſt humidior; Qua etiam de cauſa non bibit.

Halitus Aquilæ peſtifer.

Pennarum Aquilæ cōtagiū in alias pēnas.

Aluus.

Cibus Aquilæ qualis.

Vngues, vt omnium rapaciſſima, pro mucronibus gerit aduncos, recuruos, firmos, Leonum unguibus non diſſimiles, qui & ipſi adunci ſunt. Cùm enim multa animalium genera, docente [g] Ariſtotele vngues, ſed diuerſos obtineant, (habent autem illa vngues quibus digiti ſunt, his verò digiti ſunt, quibus ſunt & pedes, excepto Elephanto; huic enim digiti indiuiſi, ac leuiter formati, neque vngues omnino ſunt) erunt aut rectis vnguibus inſtructa, vt homo, aut aduncis, ut inter quadrupedes, Leo, inter volucres, Aquila & Accipiter. Quod ad corporis totius magnitudinem attinet, nihil vt dixi, determinatum adferre poſſumus, videmus tamen quaſdam uiſendæ adeò & magnæ proceritatis, vt incommodum ſit eas in pugno geſtare. [h] Athenæus ſcriptum reliquit 20. Aquilas cubitalis magnitudinis in pompa Ptolomæi Philadelphi delatas fuiſſe. Apud Ornithologum hiſtoria talis eſt, Inter Miſenam & Breſam Germaniç oppida, dum ruſtici pecora amiſſa quærerent, in nido ingenti ſuper tres patulas quercus, quaquauerſum tanto ſpatio expanſo, vt quadrigę ſub eo conuerti potuiſſent, pulli Aquilini tres ſpectandę magnitudinis inuēti fuerunt. Horū maximus alæ per tranſuerſum extenſæ ſeptem vlnarū menſuram ęquarunt, vngues viri grandis & corpulenti digitis nihilo minores, crura Leoninis maiora erant. Verumenimuerò pro ſpecierum diuerſitate corporis earum quantitatem variari iam paulò ante monuimus, itaque cùm ad particularem de ſingulis tractationem ventum erit, accuratè & ſigillatim exponemus. Temperiem ſeu craſim Aquilæ calidam, & ſiccam arguunt motus, ira, ſalacitas, ferocia & animoſitas, habitus corporis denſus, anhelitus grauè olens, ſtercus denique tantæ acrimoniæ, vt nulli in Medicina vſui eſſe poſſit, [i] Galeno authore. Sanguine tamen abundant magis hæ, quæ frigidioribus naſcuntur regionibus, quia nempe ad Aquilonem vergunt.

Vngues Aquilæ quales.

[g] 3. *Natur. Hiſtor. c. 9.*

Magnitudo Aquilæ quæ.

[h] *Lib. 5. Dypnos.*

Aquilarum maximarū hiſtoria.

Tēperies.

Stercus quale.

[i] *Lib. 10. de ſimpl. med. facult.*

Robore magno, viribusq; corporis inter omnes Aues Aquilam validiſſimam eſſe, ex natura partium, conſtitutione inſtrumentorum, diſpoſitione totius molis, ac temperatura; ipſa tādem experiētia cognoſcimus, authoritate probamus, iudicio fatemur. Non autem credat quis, cùm tanta corporis adſit moles, multum carnis poſſidere, vnde & grauior, & ignauior ad motum, vel hoc indicio exiſtimari poſſit; Nam pondere carnis deſtituta Aquila neruorum robore abunde armatur, & quæ pauca caro eſt, pondus addit; neruus robur ac fortitudinem.

Fortitudo.

DE AQVILÆ SENSIBVS, & primò de viſu.

PRAECELLENS animal intèr uolatilia, & omni admiratione dignum, ſapiens natura fecit Aquilam; ſed hoc parum eſſet βασιλεὺς ſi tantū inſtructam adunco roſtro, aduncisq; unguibus, & ſolo neruorum robore munitam finxiſſet; niſi additi fuiſſent oculi pluſquam lyncei, & ad clariſſimos ſolis radios inconniuētes & intrepidi. Qua de cauſa ob aciem luminum felix à [a] Seneca vocatur, & ipſam Aquilam inde nomen ſortitam eſſe plerique uolunt. Et ſanè exacta neruorum opticorum compagine, puritate & copia ſpirituum uiſibiliū, cryſtallini humoris ſoliditate & ſplendore Aquilarum oculos conſtructos eſſe, uero eſt admodum ſimile. Et quidquid Auerroes ſuis moliatur aſſertionibus, clarum eſt uiſum Aquilæ eſſe perfectiſſimū, cùm remotiſſima quęque exactè perſpiciat. Hęc eminus uidendi uis, non ab imbecillitate ſeu defectu, ut ille contendit, ſed ab inſtrumenti proficiſcitur ſplendore & ſpirituum claritate & copia. Fit etiam quòd ab obiecti exceſſu minimè lędatur; non autem quòd differentias uiſibilium exactiſſimè diſcernat; hoc enim indicio uerius, quàm ſenſorio tribuitur. Vnde cùm à uiris doctis Aquila omnium animalium ſenſu uidendi pręſtantiſſima ſcribatur; non utiq; ho-

Oculi pluſquam lyncei Aquilis.

[a] 2. *De beneficijs.*

Auerrois opinio refutatur de perſpicacia Aquilarum.

Quomodo Aquila hominib. exactius uideat.

mini anteponitur diſcernendi ui, ſed ſenſorij ſoliditate, ac ſplendore. Homo quidem pro ſui magnitudine minimè procul uidet, uerùm uiſibilium differentias accuratiſſimè dignoſcit: ſyncerum enim purumq; habet oculum, in quo exigua queq; apparet motio, ueluti in ueſte mundiſſima minima etiam macula clarè conſpicitur; Quemadmodum etiam tactu cęteris animalibus prępollet, quòd pro ſui corporis proportione cutem tactus organum, tenuiſſimam minimeq; corpulentam ſortitus ſit. Quare in aſpectabilium diagnoſi homo non ſolùm reliquas animanteis, ſed & ipſam Aquilam ſuperat, ob animę ſcilicet pręſtantiam; hæc uerò ob organi robur, & ſpirituum copiam, & nitorem, uiſu ualet; præſertim ad eminus proſpectandum. Ad quod etiam facit oculorum ſitus profundior, quem in Aquilis notant, qui harum bonitatem ac præſtantiam, oculorum alta cauitate metiuntur. Quandoquidem conſtipatius lumen habent, & radios obiectorum magis congregatos recipiunt. Quæ omnia efficiunt, ut non ſolùm citra noxam intēta acie ſolem aſpiciat Aquila, uerum etiam ut uiſus eius ſolis lumine quodammodo perficiatur. Idem habemus ex [b] D. Auguſtino, cùm dicit; *Sol iſte, quo verè nihil inter viſibilia pulchrius inuenitur, noſtros ſauciat & obtenebrat oculos; Aquilinos verò vegetat inſpectus*. His ipſis de cauſis Galenus, Plinius, & alij complures aciem noſtram, ſi cum Aquilina conferatur, debilem affirmarunt; Et [c] Baptiſta Mantuanus ſummam oculorum aciem exprimens, ait:

Homo uiſibiliū differentias accuratiſſimè dignoſcit.

Tactu homo pręcæteris animalibus ṗpollet.

[b] Lib. 2. de morib. Manich. c. 50.

[c] Lib. 2. Alphonſi.

——Vt intrantum noxas & nomina finxit
Diuino clarum ingenio, viſuq; potentem
Perſpicuo, cui non Aquila, quæ pignora ſoli
Obyciunt, non ſe valeant componere Lyncei.

Eſt enim tanti contuitus Aquila, ut cùm ſuper maria immobili penna feratur, nec humanis pateat obtutibus, de tanta ſublimitate piſciculos etiam minutos natare uideat. In eandem ſententiam Aurelius Auguſtinus. *Oculus* (inquit) *Aquilæ multò quam noſter eſt breuior, ea tamen ipſa ſublimè ita volans, vt à nobis tanta luce difficilè cernatur, latentem ſub frutice Lepuſculum, ſub fluctibus natantem piſciculum uidere comperta eſt*. Quam rem grauiſſimo ſacræ paginę teſtimonio ſi confirmauerimus, facilius quiuis inducetur, ut credat. [d] D. Iob enim iſtęc ſunt uerba. *Aquila de rupibus contemplatur eſcam, & de longè oculi eius proſpiciunt*. [e] Homerus autem, cuius minimè uulgaris eſt authoritas, pulcherrimè idem uerſibus expreſſit qui latinè redditi ſic ſonant, uerbo ad uerbum reddito; *Vndeq; circumſpiciens vt Aquila, quam quidem dicunt acutiſſimè cernere inter cæli volucres, quam etiam in alto exiſtentem non celer pedibus latuit Lepus ſub frutice umbroſo recubans*. Apud [f] Plutarchum carmen ita latinitate donatum reperitur:

Maxima Aquilarum perſpicacia.

[d] Cap. 9. & 37.

[e] Lib. 17. Iliad. verſ. 675.

[f] Lib. de Homero.

Illa etiam ſublime volans, caloq; propinquans,
Velocem pedibus Leporem videt eminus; atque
Arripit, &c.

Eodem accedit [g] Horatius, dicens.

[g] Lib. 1. ſermon. ſat. 3.

Cùm tua peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum
Quàm aut Aquila, aut ſerpens Epidaurius?

Verùm inſigne illud Aquilæ viſus acumen, vel ex eo maximè æſtimare debemus, quòd ipſa à natura ſeipſam, ſuasq; dotes agnoſcere edocta, in exploranda prole a viſu indubitatum argumentum ſumit. Cùm enim ipſa contra ſolis radios obtutum nõ flectere conatur, & ſola contra rotantis iubaris ſplendorem immotam tenere aciem, itaque pullos ſuos ſuſpenſos vngue ſolis radijs obijcit, & quos viderit immobilem contra firmare pupillam, vt dignos ſuo genere conſeruat; quos verò flectere obtutum videt, quaſi degeneres abijcit, & hac quidem ratione, vt Silius Italicus ait:

Phœbæa dubios explorat lampade fœtus.

Vnde rectè viri perſpicaces & docti Aquilis, indocti ac cæci Noctuę prouerbialiter comparantur. Martialis. *Aquilasq; ſimiles facere Noctuis quæres?* Nec audiendus eſt ille magnus alioqui ſubtilitatũ indagator, aſſerens Aquilam aduerſus Lunæ fulgorẽ, cùm plena eſt, nictare: Nã omnibus clarum eſt, Aquilam inter Aues diurnas cenſeri, ac re vera eſſe; Quæ verò diurnæ ſunt, noctu quieſcant, neceſſe eſt; & quidem maximè rapaces, quæ victum labore ac corporis motu ſibi quęrunt ſub ſole, vt è contrario nocturnæ, nunquam vel rariſſimè interdiu videntur; Non eſt ergo exiſtimandũ, vt mea fert opinio, in tale diſcrimen à natura vocari Aquilam, vt viſum probet contra lunæ fulgorem, cùm illum in Phœbæos radios lucidiſſimos & acutiſſimos figat intrepidè. Imò ſenio hebetatum oculorum lumen ſolari lumine emendat, vti latius exponetur cùm ad locum de affectibus Aquilæ ventum erit. De Aquila itaq; hęc [h] Hetruſcorum poëtarum principis verba ſunt accipienda:

Aquila an aduerſus lunæ fulgorem nictet.

[h] Petr. ſonet. 18.

Son animali al mondo di ſi altera
Viſta, che contra il Sol pur ſi defende.

DE ODO-

DE ODORATV, GVSTV reliquiſque Aquilæ ſenſibus externis.

AQVILA iuxta, ac Vultures odore percipere dicuntur à Philoſophis cadauera remotiſſima, atque etiam tranſmarina, ad quorum eſcam aggregantur: quod & [a] D. Hieronymus attingit ad illum locum: *Vbicumq; fuerit corpus, illuc congregabuntur & Aquilæ*. Adijciunt alij eam cadauera diſſita fere miliaribus quingentis odore perſequi. Quamuis id non de omni in vniuerſum Aquila intelligi velim. Cadauera enim reliquæ non conſectantur, ſed Gypaëtos, ideſt, Vulturina Aquila inde dicta; cui & Hypaëto, ideſt, Subaquilæ, tanquam degeneri eadem de cauſa nomen inditum eſt: Neque enim alioqui [b] Ariſtoteli aſſentiremus, qui ſolum Gypaëtum ex Aquilis, cadaueribus ueſci ſcribit. Quoad guſtum, non tantum carniuora, ſed & multiuora dicitur eſſe. Quadrupedes, Aues, Piſces, Serpentes, Inſecta, & Glandes, & ſi perrarò, comedit; placētas quin etiam, & mellita pulmenta vorare perhibetur. ſed plura, vbi de uictu Aquilarum agemus. Reliquos ſenſus, auditum nempe & tactum, eidē minimè denegamus, cùm hi animali omni perfecto, ſola Talpa excepta, omnes adſint. Aquilam uerò animal perfectum eſſe, utpote quæ notus quatuor moueatur, ſitq; ſanguinea, nulli dubium eſt, qui [c] Ariſtotelem legerit,

[a] *In Comm. Matth. capit. 24.*

Gypaëtos dicitur Hypaëtos, & cur.

[b] *Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.*

Gypaëtos ſolus ueſcitur cadaueribus.

Aquila carniuora, & multiuora eſt.

[c] *De inceſſu animal. & de natura corundē.*

SEXVS.

QVOD ad ſexum attinet, huius differentijs nomina peculiaria non ſunt poſita, ſed Aquilæ nomine, cùm mas, tùm fæmina ſine diſcrimine Grammaticis intelligenda uenit. Quod etiam Iureconſultorum Coryphæus [a] Baldus confirmat, cui ſubſcribit Bartholomæus Cæpola [b]. Reuera Aquilæ inter ſe diſcrimen habēt ſexus, cuius natura certiſſimum in omnibus animalibus perfectis ſtatuit indicium; penem ſcilicet in mare & teſtes, uterum uerò in fæminis; quòd non ſolum in plurimis obſeruauimus Auibus, quas diſſecuimus, uerùm & in ſerpētibus: imò binum in uipera mare penem, & in fæmina duplex vuluæ orificium, facta à celeberrimo noſtri temporis anatomico D. Gaſparo Taliacotio earum anatome conſpeximus. Accipitris quoque id genus, quod eam ob rem Triorchis appellatum fuit, tribus à natura donatum ſcimus teſticulis, quamuis quibuſdam aliter niſum ſit. De quibus ſingulis ſuo loco latius. Externis quoque notis quibuſdam ſexum Aquilarum deprehendere inde docemur, quòd fæminæ omnes in genere rapacium corporis mole maiores, pulchrioreſq;, at ingenio ferociores minuſq; tractabiles eſſe videamus, Contra mares, & minores, & manſuetiores.

[a] *l. quicūq; . 2. col. in verbo. Item nomine vniuerſitatis. C. de ſeru. fug.*

[b] *l. 1. penul. col. ff. de verbor. ſign.*

SEDES, LOCVS.

[a] *Lib. 9. c. 32. de nat. anim.*
[b] *Lib. 10. cap. 3.*
[c] *Cap. 39.*
[d] *Cap. 49.*
[e] *Lib. 9. Hiſtor. c. 32.*

MONTIVM vertices editiſſimos quoſque, & conſpicuos incolunt Aquilæ, ſiue cùm à venatu ad quietem ſe recipiunt, ſiue vbi ſoboli nidos parant. Rarò ſanè ad campos relictis rupibus deſcendunt, ſed vt plurimùm è ſpeculis hiſce ſuis, vti teſtatur Oppianus, cælum proſpectant. Verùm non in petris ſolùm, ſed & in arboribus, præſertim admodum celſis, ſi [a] Ariſtoteli, ac [b] Plinio credimus, vitam agunt. Denique loca ardua, aſpera, & inacceſſa habitant, quod [c] D. Iob etiam docet, cùm ait: *Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur Aquila, & in arduis ponet nidum ſuum? In petris manet & in præruptis ſilicibus commoratur, atque inacceſſis rupibus.* Idem [d] Propheta Hieremias innuit, dicens. *Si eleuaueris vt Aquila nidum tuum, inde detraham te.* Solerter admodum hoc faciunt, quo nempe, vt affirmat [e] Philoſophus, ab animalium cæterorum inſidijs tutę degant, nevè ſerpens aut aliud animal noxium veneno aut ſtrage prolem enecet, atque ne corporis mole ſublimem aëra ſubiturę impediantur, cùm difficulter à terra tollantur: præterea ne cum alijs Auibus rapacibus quid commune habeant, prout ſyluestris ac ſolitaria feraq; earum natura eſt: Ab omnibus enim hominum ędificijs, atque ab aliorum Auium rapacium nidis ſemota procul affectant loca, cùm quò (vt diximus) pulli extra omnem periculi metum degant, tùm ne ob loci propinquitatem cum alijs de præda contendendum ſit, multæq; mutuæ ſuſtinendæ moleſtiæ. Iſtud cunctis Aquilarum ſpeciebus conuenit, præterquam Hinnulariæ, quæ Pygargos dicitur, & Morphno: illa enim in planis, oppidis, & campis, luciſq; commoratur, vt eſcæ propriæ vicinior ſit, quæ tamen quandoque montes & altiora ſuis freta viribus conſcendit: huic verò vita circa ſtagna eſt & lacus, aquaticas nempe appetenti Aues. Fugere tamen ſcribitur Aquila quæcunque ſaxa, cùm quia ſua duritie vngues hebetant, tùm quia horum curuitate non facile loca lęuia amplectitur, & gradum figit. Hoc tamen his, quæ ſupra allata ſunt, aut etiam rationi aduerſari minimè putandum eſt; Nam vt eminentiſſimis præcipitibuſq; locis, quæ non ſemper, vt plurimum tamen petroſa ſunt, ſedem figere, nidumq; collocare dicamus, non tamen ideo neceſſe eſt eam huc illuc diuagari, & ſumma ſaxorum pedibus obire. Cauet enim maximoperè, ne vngues iniuriam patiantur, quorum magna conſeruandorum cura tenetur, vt fuſius ſuo loco dicemus. Magnum loci ambitum tenet vnum par Aquilarum, vt ampliori ad prædandum tractu occupato facilius ſatientur, neque vllo pacto vicinas patiuntur; determinant ergo ſpacia, nec in proximo prædantur nidis loco, ſed diſtanti admodum, vt [f] Ariſtoteli & Plinio placet: Quod quidem non temere facere vidētur, ut ita minus nidum prodant, & prædam, quæ in propinquo capi poſſet, ad vſum maiorem, vrgente neceſſitate reſeruent, cùm illa ſemper, vbi lubet, potiri poſſint. Remotiores verò eſſe volunt, ne aut citius fuga euadere venatum earum, aut ab alijs rapacibus comprehenſa facile queat præripi. Aelianus cauſam eſſe ſcribit, ne ex mutua loci propinquitate inopes prædæ pereant. Inſulas non habitant, paruas præſertim, cùm hæ neque montes excelſos, neque animalia in quæ rapacitatem exercere, ſuamq; voracitatem explere queant, habeant. In inſula Rhodo idcirco nunquam alioqui conſpecta. Tiberio in ea agente ante paucos, quàm Romam reuocaretur dies, vt narrat [g] Suetonius, in culmine domus eius Aquila aſſedit, quod portenti loco acceptum fuit. Et [h] Strabo ſcribit hoc locis prope Mæotidem paludem peculiare eſſe, ne Aquilam gignant. Earum verò regionum, magnos potiſſimùm montes incolit, quæ animalibus abundant, ibiq; vbi cibi copia abundè ſuppetit, frequens viſitur. Quare cùm regiones Septentrionales, ut Polonia, Britannia, Suecia, Dania, & his finitimæ, Ruſſia, Boruſſia, Lituania, Liuonia, Auibus aquaticis, quæ ad volatum, adeoq; ad effugium tardiores ſunt, & Agnis, qui quia carnoſiores ſunt eſcam largiorem præbent, (in his enim ob cęlum frigidius corpora ſucculentiora, & obeſiora ſunt,) refertæ ſint; fit vt hiſce in locis Aquilæ plerumque eximiæ ſint magnitudinis, ſummæ rapacitatis ac ferocię; Quanquam in alijs regionibus pro corporis proportione, ac (vt aiunt) cæteris paribus, uigore, audacia ac feritate haud inferiores poſſint uideri. Peruanum Americæ regnum, vt [i] Franciſcus Lopez refert Aquilis abundat, quæ coloribus varijs & pennis lucidiſſimis ornatæ ſunt. In Tauro quoque & Caucaſo frequentes reperiuntur, raræ verò aut planè nullę in Scythia extrema & parte Sarmatię ob aëris inclementiam. Hiſce adijcitur quòd Aquila, quoad viuit, neque nidum, neq; locum mutet, ſed uno quoque anno ad eundem reuertatur. Atqui hinc obſeruatum eſt eam diu viuere, quaſi connatus aër, atq; cęlum domeſticum ad vitam prorogādam etiam Aquilis, quę ſponte & ſuapte natura benè conſtitutę ſunt, non minimum conferat. Teſtatur [k] Ariſtoteles *diuturnitate eiuſdem nidi viuacitatem declarari*, quod, niſi idem perpetuò ei nidus eſſet, minimè verum eſſet dicere.

Aquila procul ab hominibus & alijs Auibus habitat.

[f] *Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.*
[g] *In Tyberio. c. 14.*
[h] *Lib. 7. Geograph.*

In Septentrionalibus regionibus Aquilę grādiores sūt & ferociores.

In Peruano regno Aquilę uariæ ſunt colore.

[i] *Parte 2. hiſt. Ind.*

Aquila neque nidum neque locū mutat.

[k] *9. Hiſtor. cap. 32.*

VOLA-

VOLATVS.

DIXIMVS, cùm de corporis, partiumq́; habitu ageremus, alas Aquilis neruoſas,& maximè denſas ac firmas eſſe, ne ab re ſtatuere videremur, quòd nullo labore & exiguo tempore magna itineris ſpatia dimetiantur, & volatu ſint quàm velociſſimo. Adhæc pennas nactæ ſunt valde denſas,& corpus, ſi id illis compares, admodum exiguum. Quare tam ſublimes feruntur, vt cęteras Aues omnes, atque eas potiſſimùm, quæ corporis mole & pennarum raritate in altum ſe efferre non poſſunt, ſub ſe deſpiciant: deſpiciunt autem eas induſtria naturali ſpontaneoq́; motu, ac tum præſertim cùm prædæ inhiant, nempe, vt quàm maximè procul, iuxta Philoſophi[a] opinionẽ, eam aſpiciant. Vti pulcherrimè deſcribit[b] Apuleius his verbis: *Cùm nubium tenus ſeſe Aquila extulit, nutu clementi leuorſum vel dextrorſum tanta mole corporis labitur, velificatas alas, quo libuit, aduertens modico caudæ gubernaculo, inde cuncta deſpiciens, ibidem pennarum eminus indefeſſa remigia, ac pauliſper contabundo volatu pene eodem loco pendula circumtuetur, & quærit, quorſus potiſſimùm in prædam ſupernè ſeſe ruat fulminis vice*. Quam rem allatis aliquot tùm è ſacris, tùm è prophanis literis, teſtimonijs confirmare libet: [c] Salomon in Prouerbijs: *Opes* (inquit) *faciunt ſibi pennas quaſi Aquilæ; & volabunt in cælum*. [d] Habacuch. *Venient equites eius à longinquo, & aduolabunt vt Aquila feſtinans ad comedendum*. Eandem velocitatem iſtæ quas ponemus, comparationes, declarant. Prima eſt ex[e] Deuteronomio: *Adducet Dominus ſuper te gentem de longinquo, in ſimilitudinem Aquilæ volantis cum impetu*. [f] Item: *Aquilis velociores, Leonibus fortiores Saul & Ionathas*; Hinc eſt, vt ad prophanos tranſeamus, quod eam[g] Homerus, cæteris Auibus ſublimia petendi facultate præualere oſtendere volens, per antonomaſiam Α᾽ετὸν ὑψιπέτην, & ὑψιπετήν, ideſt altiuolantem vocat, & πετεηνὼ, ideſt volucrem κατ᾽ ἐξοχὴν. [h] Item vbi Achillem ei comparat: *Aquilæ* (inquit) *impetum habens nigræ venatricis, quæ ſimul fortiſſimaq́, celerrimaq́, alitum eſt*. Pindarus Aquilam velocem appellat inter uolatilia. Homericum Aquilæ epitheton * Lucretius hoc verſu repetijt:

Hic neque tum ſolis rota cerni lumine largo
Altiuolans poterat. Vtriuſque dictionem vnicam * Vergilius duabus expreſſit:
Vtque volans altè, raptum cùm fulua Draconem
Fert Aquila, &c.

Minus mirandum videbitur, quod eam ſeſe noſtris obtutibus eripere altiſſimo ſuo volatu tradunt, quando, vt * Oppianus canit:

——Aquila æthereas pennis pernicibus auras
Sulcans æquarit ſola.

Et Ludouicus[i] Arioſtus, vt Gryphi celeritatem in uolando exprimeret, ipſum Aquilam & Falconem ſuperare dicebat:

A vſo facea andar di Palafreno
L'Ippogrifo per l'aria à sì gran corſo,
Che l'Aquila, e il Falcon vola aſſai meno.

Ex alto eam cæteras Aues adoriri[k] Virgiliana probant hæc carmina:

Aſpice bis ſenos lætantes agmine Cycnos
Aetherea quos lapſa plaga Iouis ales, aperto
Turbabat cœlo &c.

Ad eundem ferè ſenſum[l] Cicero: *Ad interpretem*, inquit, *detulit, Aquilam ſe in ſomnis viſum eſſe factum. At ille, viciſti. Iſta enim Aui volat nulla vehementior. Huic equidem Antipho. Baro* (inquit) *victum te eſſe non vides? iſta enim Auis inſectans alias Aues & agitans, ſemper ipſa poſtrema eſt*. Illud ſanè peculiare, & eximium Aquilæ inter volandum alarum robur liquidò oſtendit, quòd ipſa ſola inter Aues recta via, non obliquò, vt cæteræ, ſurſum feratur, deorſum item vnico impetu inſtar iaculi deſcendens ſeſe præcipitet, neque hinc vel inde inclinata. Pindarus, qui in laudibus Aquilæ canendis multus fuit, vt ipſarum mirabilem pernicitatem innueret, fabulam commentus eſt, qua refert Iouem, cùm vellet maximè mediam habitabilis orbis partem certa menſura deprehendere, duas pari velocitate Aquilas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidente emiſiſſe; Illas verò vtrinque pari pernicitatis contentione vſas conueniſſe Delphos, ſeu Pythonem, cui loco idcirco Omphalo ſeu vmbilico nomen ſit. Itaq; in rei memoriam Aquilas aureas in templo Apollinis binas cõſecraſſe, quæ poſtea bello Phocico ſublatæ ſint. * Idem Dei potentiam, quem nulla quantumuis maxima remorentur interualla, exprimere volens, Aquilæ comparatione vtitur *Deus* (inquiens) *qui & alatam Aquilam aſſequitur, & marinum præuertit Delphina*,

Margin notes: [a] *Hiſt. lib. 9 cap. 22.* [b] *Floridis lib. 1.* [c] *Prou. 23.* [d] *Habac. 1.* [e] *Deut. 28.* [f] *2. Regum cap. 1.* [g] *Iliad. O.* [h] *Iliad. Φ.* * *De rer. nat. lib. 5.* * *Lib. 11. Aen.* * *Lib. 1. de Venat.* [i] *Cant. 33. ſtan. 96.* [k] *Aeneid. 1* [l] *Lib. 2. de Diuinat.* Aquilę miſera inuolatu pernicitas. Omphalus ſeu Vmbilicus Delphi dicti, & cur. * *Pythior. Ode. 2.*

[m] *In Nemeis.* Hic ſe tanquam ardua petentem, Aquilam vocat,[m] at Bachilidem æmulum humi reptantem Gracculum: videlicet, quòd illum tanto vinceret carminibus interuallo, quanto cœlum à terra diſtat. Homerus ſublimipetę Auis velocitatem, cum ſumma viſus excellentia coniunctam ex eo probat, quòd ipſa in ſublimi conſtituta, maximoq; diſiuncta ſpatio, animal paruum, idq; velociſſimum, & videt & capit, multas dotes ſimul vno verſu complectens, quem Plutarch. citat:

Illa etiam ſublimè volans, caloq; propinquans
Velocem pedibus Leporem videt eminus, atque
Arripit, &c.

Huc faciunt Adagia, quæ hinc manarunt, eodem celebrata ſenſu. Ἀετὸς ἐν νεφέλαις, ideſt *Aquila in nubibus*: quòd de re magna, quàm non facilè aſſequaris, plerique interpretati ſunt, ad diſtantiam referentes; Alij de ijs qui longè reliquos antecedunt, & ad virtutem reſpiciunt. Vnde apud[n] Ariſtophanem:

[n] *In Equitibus.*

—Ὥσπερ ἥδομαι,
Ὡς ἐν νεφέλῃσιν αἰετὸς γενήσομαι, ideſt,
—*Gaudeo iſthoc nomine,*
Quòd Aquila fiam in nubibus.

Verba ſunt populi Athenienſis promittentis ſibi fore, vt orbi vniuerſo imperet, tãtoq; interuallo reliquas antecellat vrbes, quanto Aquila in nubibus reliquis uolatilibus eſſet ſublimior. Item illud: *Aquilam volare doces.* Ἀετὸν ἵπτασθαι διδάσκεις; in hos, qui monere quempiam conantur in ea re, in qua ipſe ſit exercitatiſſimus & feliciſſimus. At uerò tempore generationis, incubatus, ac pullorum nutricationis minus ualet pernicitate, atque ui uolandi; ita ut nec eam, quam aſſiduè ſolent, aſſequantur prædam. Volatus quoque ſicuti, & quietis tempus proprium illis eſſe ab ipſo Philoſopho accepimus, cui Plinius aſtipulatur. Nam ab meridie operantur & uolant, prioribus uerò horis diei ſeu mane, donec impleantur hominum conuentu fora, prandendiq; iam inſtet hora, ignauę ſedent. Inſuper diuerſum ab alijs Auibus uolatum, dum prędę intenta eſt, exercet Aquila, eum tonicum uocant, qui ſublimipetis tantum competit, cæteriſq; ſarcophagis. Eſt autem motus tonicus firma quædam & ſtabilis motio, qua mouens ſumma contentione, ac niſu potius in loco manens, quàm ab eo diſcedẽs mouetur: fitq; ut medicis placet, muſculis ſimul contractis, & membrum quaſi immotum conſeruãtibus, dictus quidem tonicus ἀπὸ τοῦ τόνου quod eſt firmum, quoniam uolatuum atq; motuum is habetur firmiſſimus, ut cui magna ſit opus ui, ac neruis ad illum ſuſtinendum, nempe dum eiuſmodi Aues ſeſe in aërem altiſſimè attollentes paſſis licet alis, tamen immotæ manent, adeoq; aduerſo uento & proprio corporis ponderi reſiſtunt, ut neque hoc ipſo premente ferantur deorſum, neq; illo etiam huc atque illuc impellente loco dimoueantur.

Volatus tẽpus propriũ Aquilæ.

Motus tonicus in Auibus qualis ſit.

DE INGENIO SEV MORIBVS Aquilæ.

Animaliũ differentię penes eorũ ingenia.

INGENIVM eſt uis quædam naturalis, uel naturæ cuique ingenita, quæ Græcè dicitur εὐφυΐα, ſecundum quam ſic uel aliter animalia affecta eſſe dicimus, ſpectatq; ad partẽ animæ iraſcibilem. Hoc in ſingulis admodũ differens cernitur. Nam alia mitia, remiſſa ac minimè peruicacia ſunt, ut Boues: alia animoſa, peruicacia, bruta omnino, ut Sues ſylueſtres: alia ingenioſa, ac timida, ut Cerui, Lepores, Cuniculi: alia illiberalia, perfida, inſidioſa, ut Serpentes: alia liberalia, fortia, & generoſa, ut Leones: alia ferocia, inſidioſa, ut Lupi: alia aſtuta, malitioſa, ut Vulpes: alia animoſa, blanda, & obſequioſa, ut Canes: alia mitia & manſuetudini addicta, ut Elephantes: alia uerecunda, & cauta, ut Anſeres: alia inuida ac ornatus & polituræ ſtudioſa, ut Pauones. Quod[a] Lucretius aſtruit inquiens:

[a] *Lib. 6. de rer. nat.*

Quippe etenim varij ſenſus animantibus inſunt,
Quarum quæq; ſuam propriè rem percipit in ſe.

Alibi[b] Ariſtoteles ingenium deſcribit uim quandam certã, qua ea perficere aut adipiſci poſſit quiſpiam, quæ ad propoſitum pertinent. Sanè non priore ſolùm ratione animantes ingeniũ ſuum quaſque habere proprium, ſed & hac poſterius allata ingenioſas eſſe quaſdam, & ſolertes uerum eſt aſſerere; etiamſi hæc homini magis propriè, & excellentius competere minimè negandum ſit. Veruntamen non ſolùm huius, ſed & diſciplinæ, eruditioniſq; complures animanteis commune aliquid habere[c] Ariſtoteles docet, & ratio, experientiaq; confirmant. Alia

[b] *Ethicor. lib. 3. c. 5.*

[c] *Lib. 9. hiſtor. anim. cap. 1.*

enim uiciſſim inter ſe, alia ab homine prolatas, (quæ ſcilicet auditu non carent) non modo ſtrependi, ſed & ſignificandi differentias poſſunt dignoſcere. Et certè niſi his ingenium eſſet, & docilitas, non uocum formulas, non tempus reſpondendi addiſcerent; non motus compoſitos; non uocem altoris & domini, non ſibila, non nutus cognoſcerent, non omnia quæ cultura atq; cicuratione blanditijsq; addocentur. Atque hoc quidem pacto alijs magis, alijs minus ingenij adeſſe pro totius corporis temperie, organorumq; diſpoſitione putandum eſt: Adeò ut [d] Philoſophus ita ſcribat: *Omnino ratio brutorum magnam refert vitæ humanæ ſimilitudinem, magisq. in minori genere, quàm maiori videris intelligentiæ rationem*. Sed non eſt exiſtimandum hominis ingenium cum brutorum ingenio unitate ſpeciei idem eſſe, aut uniuocè de utroq; dici, uerùm his ineſt tantummodo per analogiam quandam, ea parte qua diſciplinæ capaces ſunt: Diſſimile autem eſt inuentionis munere. Præterea etſi animal omne meminiſſe poſſit, reminiſci ſolius eſt hominis. Imperfectius quinetiam, multoq; debilius brutis adeſt ingenium, quippe quod patientis ſolum rationem obtineat: homini uerò nobilius, quod & agendi & patiendi munus ſubeat, diſciplina, inuentione & iudicio.

[d *Hiſt. c. 7. lib. 9.*] [Ingenium Per Analogiam quale ſit.]

Quòd cùm ita ſit: ut ad Aquilam noſtram ueniamus, hanc non ſolùm communi illo omnibus animantibus modo, ingenium peculiare, animæq; mores congenitos, quibus à cæteris plurimùm diſcrepet, habere fatendum eſt, præſertim cùm uehementiſſiriorum, maximeq; diuerſorum affectuum in ea conſpiciamus effectus, iuxta quos non ſolùm generoſam Aquilam, magnanimam, fortem, temperantem, feram, ſylueſtrem uocamus: uerùm etiam illo altero modo ingenioſam, miraq; ſolertia ac ſagacitate, ſi quę alia, prędītam: Imò aſtu, induſtriaq; ſibi à natura indita (cuius inſtinctum ductumq;, ut cæterę omnes ratione deſtituta ſequitur) hanc multis atque adeò pro maiori parte, animantibus præcellere meritò affirmare poſſumus. Cui ſententiæ noſtræ [e] Philoſophus clariſſimis uerbis aſtipulatur, ubi tradit: optimè conſtare ea animalia, quæ calidum, tenuem & ſincerum ſanguinem habent, quippe quæ unà & uiribus corporis & ingenio plurimum ualeant. Aquilam uerò, cùm ſupra calidę, ſiccęq; temperaturę fuerit declarata; ſanguine bilioſo, ac propterea minimè craſſo, feruido defęcatoq; eſſe, nemo iuerit inficias. Ex quibus eam ingenio cæteris pręſtare conſecutione ſyllogiſtica colligimus. Cuius plurima ac diuerſiſſima ſpecimina, euidentiſſimaq; poſtea ſigillatim recenſebimus. Profectò eſſet eadem forſan aliquanto minus noxia, niſi (ut ferrum per ſe nocens ueneno tinctum magis noxium euadit) ad arma dotesq; corporis aſtus accederet ingenij. Calliditas enim & uafricies in potente, & uice uerſa, potentia in homine docto, at malo; eſt tanquam gladius in manu furioſi; ut contra homini opulento, at ſtolido & rerum ignaro; opes ac potentia idem ſunt, quod annulus aureus in roſtro Suis humum effoſſurę, uellusq; aureum Oui naturę; Obſunt enim potius, quàm proſint. Imò uerò, quod uiribus minus eſt conceſſum, hisq; deficit, ſępenumerò aſtu ſupplet; Inferior alioquin futura eſſet Aquila, niſi Vulpinā pellem adderet, ut cùm Ceruos, ac etiam Tauros aggreditur. Sic ut raptas Teſtudines frangāt è ſublimi iaciendo ingenium Aquilis eſſe teſtatur [f] Plinius, uti latius ſuo loco declarabimus. De ſingulis autem quę ad Aquilę ingenium ſpectant, aut eius naturę peculiaria ſunt, dicturi, primùm, num docilis etiam ſit, conſideremus. Inde enim uel maximè ingenij uis elucebit.

[Aquila duplici præſtat ingenij ſignificatione.] [e *Lib. 2. de part. cap. 2.*] [Effectus calidi tonuis & ſinceri ſanguinis.] [f *Lib. 10. cap. 3.*]

DOCILITAS.

SVAPTE quidem natura Aquila ingenium ſuum varijs commonſtrat exemplis, cùm tamen naturæ ſit feræ, ſylueſtris, ac ſolitariæ. Nam infirmis adhuc alis iuxta parentes volitat, ijſque magiſtris ad uolatum ſe exercet, cùm verò efferre ſe poteſt, parentes anteuertit, præſertim cùm prædæ auidos eſſe, & ob nidorem humi uolitare ſentit. Ingenio eſt minus tractabili, difficiliq; admodum ad parendum humanæ inſtitutioni. Nihilominus tamen, etiamſi hoc docilitati Aquilæ haud parum deroget, non tamen eam penitus abrogat, cùm ex ſententia multorum, & experimentis, prima & tenera etiamnum ætate cicurari poſſit, cùm nimirum adhuc pullus nido eximitur, nec in feritate ſua confirmata adoleuerit; ſolent enim audacia innata, ac feritas vnà cum ætate nobis ſimul accreſcere. *Fœmina quoque*, [a] Ariſt. teſte, *moribus mollioribus, miteſcunt celerius, & malum facilius patiuntur. Diſcunt etiam, imitanturq; ingenioſius, minus quàm mares animoſæ*. In quibuſdam regionibus citius ac faciliori opera miteſcunt, obtinent namque loca ac plagæ quandam varietatem naturæ, qua ingenia quoque fiunt diſſimilia. Imò verò nullius animalis feritas aut ferocia tanta tamvè indomita eſt, quæ non humana ratione, arteq; & longo vſu paulatim domari ac cicurari queat. Nam, vt ait ille:

[a *Lib. 9. Hiſtor. c. 1.*]

Longa

Longa dies homini docuit parere Leones.

Aquilę quomodo perdomandæ ſint.

Quodſi igitur cuipiam huius Auis capiendæ, necnon manſuefaciendæ cupido inceſſerit, ille, à me rationem ac modum edoctus hæc obſeruabit. Ante omnia fune longiſſimo ab excelſis rupium montiumve cacuminibus in ſporta demiſſus, pullum Aquilinum è nido tollito, inter abripiendum interim ab Aquilæ ferocia caueto, caput probè munitus, necnon humeros & brachia, & manus craſſiori quopiam tergore ſeu corio. Sublatum palo alligato haud procul à nido. Sic enim fiet, vt querulo pullo excitus, vel alter vel vterque parens aduolet, eſcam delaturus. Eſcę genus diligenter obſeruato, poſt eodem quo illi cibo ipſum paſturus, obſcuroq; repoſitum loco, primùm doceto in manus aſſilire: hinc Aues cicures inuadere, quas ab eo examinatas in paſtū exhibebis. Quò verò à fugæ metu ſecurus eſſe poſſis, aut pennas caudæ, ne eas ad volandum queat extendere conſuito, aut podicem in ambitum plumis ſpoliato, quo tenellæ ac frigoris impatienti parti conſulens, neque aëris, & auræ algidiori ſeſe committere auſa, ab altiori volatu abſtineat, & humi ſeſe contineat: Quorum hoc tutius erit, ne cauda conſuta & volandi impotens cæteris Aquilis ad iniuriam exponatur. Eo igitur modo, vt dictum eſt, pulli necdum prouectæ ętatis nidis eximendi & manſuefaciendi ſunt. Adultas haud tutum eſt cicurare, cùm propter connatam ingenij feritatem, qua per ætatem magis proficiunt; (tantum abeſt vt eam exuant) tùm propter inſtrumentorum robur, quo blanditijs reluctari, faciem manus aliasque inſtitutoris partes grauiter poſſent lædere. Solent verò in hunc finem cicures reddi, ac inſtrui, vt earum ope Aues grandes quæuis, præſertim verò odore Canum deprǽhenſi Lepores, Cuniculi, & Hinnuli capiantur.

Aquila ad uenádum quomodo manibus geſtanda.

Qui autem eam manu geſtaturus eſt ad venatum, robuſtus ſit oportet, vt pondus eius ſuſtinere queat, ac ſtatim ſimulatq; viderit prædam à Cane depræhenſam, inſtructam ad hoc, & aſſuefactam extemplò dimittat ſupra Canem tātiſper volitaturam, donec Leporem conſpicata adortum capiat. Aegrè verò Aquila etiam cicur manu geſtari poteſt. Brachio tamen onus tolerabilius erit, ſi ab humero vltra manum pelle ſeu tergore Ceruino, aut alio corio munitū ſit.

Volare conata impedienda, aut retinenda non eſt, ſed dimittenda, ne impetu illo brachium geſtantis offendat; aut ſanè oculis uelatis portanda eſt. Reuocata redit ad brachium aucupis, ut uel prædam adepta, uel fruſtrata ei inſidens quieſcat.

Aquilarū cibus.

Nutrienda omnino eſt earum animantium carnibus, quas rapuit, aut ſolet rapere, vt Anſerum, Ardearum, Caprearum, Agnorum, Leporum &c.

[b] *Lib. 4. de Anim. c. 26*

Pullorum Aquilæ inſtitutio ad uenatū Leporem, & Vulpium apud Indos.

Si ergò Leporem ceperit, Leporina in cibum porrigenda eſt, idq; ſæpius, quo libentius animalia huiuſmodi inſequatur. Cuius rei probè gnari Indi, ut [b] Aelianus refert, Aquilarū pullos educatos, ad Leporum, Vulpiumq; uenatum, (neq; enim ad horum capturam Canibus egent) hoc modo inſtituunt. Primùm ad Leporem, ſeu Vulpem manſuefactos carnem appendunt, eos abire ſinunt, & ad curſum incitant; Ad eos à tergo inſequendos Aues emittunt. Illæ prædam acriter conſectantur, & ſimul ut hanc uel illum ceperint, pręmium pro captura appenſam carnem conſequuntur. Hæc nimirum apud eas proſequendi has beſtiolas maxima illecebra eſt. Poſteà uerò quàm eas exactè ad uenationem erudierint, tum in montanos Lepores ac feras Vulpes emittunt. Alites aſſueti, ſpe prædij, quæ ex obiecta præda ijs oſtenditur, & inſequuntur celeriter, & comprehendunt. Quæ ceperunt, dominis reportant, non planè inſcij pro carne illa, quæ prędæ domeſticæ appendi ſolebat, ſeſe ex fera nunc uiſcera reportaturas.

Lupi ab Aquilis capti.

Habuiſſe perhibetur Cublai Tartarorum imperator multas Aquilas, neſcio utrum naturali blandicie, an magica arte cicuratas, quę nō ſolùm Lepores, Capras, Damulas & Vulpes caperent, uerùm etiam inaudita audacia, & magno cum impetu in Lupos inſilientes eos adeò diuexarent, ut ab hominibus ſine labore & periculo capi poſſent.

Venatio cū Aquilis apud Africanos.

In Africa quoque aſſuefiunt uenari Vulpes, atque Lupos, qui reſiſtentes, acriter cum eis certant: uerùm ſolertes ac ingenioſę Aquilę ſupra uerticem eorum uolant, inſident capiti, ac faciem roſtro impetunt, ita ut Lupis eas ſauciare ſit difficile. Et quamuis humi deiectus Lupus volutando, Aquilam à ſe conetur excutere, perſiſtit tamen illa, nec niſi effracto ipſi capite, aut euulſis oculis ab eo diuellitur.

Aquila magica arte cicuratæ.

[c] *In Numa.*

Inueniuntur quinetiam Aquilę magica aliquandò cicuratę arte, ut [c] Plutarchus de Pythagora teſtatur, *Cùm Romana Reſpublica bellicoſis audaciſſimiſq; hominibus tunc æſtuaret, cum Numa principatum obtineret, fluctuantem & exaſperatum populum tractare, & ad pacem traducere intelligens, à religione primùm auxilium petijt; quæ res cum primis effecit, vt ſapientiam, diſciplinamq; ſuam Pythagoræ conſuetudine paraſſe videretur. Nam & huius Philoſophiæ, & illius ciuilis prudentiæ, magna pars in congreſſu cum Dijs, & ſtudio religionis conſumebatur. Iam ſplendorem etiam externum habitumq;, eodem quo Pythagoras conſilio, aſſumpſiſſe dicitur, qui Aquilam cicuratam, cùm ſuperuolaret, magicis quibuſdam vocibus, ac ſuſurraminibus ſiſtere atque deducere ſolitus eſſet, & in Olympijs per cætum populi tranſiens fa-*

mur au-

mur aureum oſtendiſſe, alijſque portentoſis machinationibus & actionibus vſus fuiſſe perhibetur. Hactenus Plutarchus. Apolloniadæ Epigramma extat in Aquilam, quę Rhodijs, vbi alioqui Aquilæ nunquam conſpiciuntur, Neroni Imperatori illic agenti, vltrò ſeſe manſuetam præbuit.

Verùm vt ad inſtitutionem Aquilarum edocendam, vnde digreſſa eſt noſtra, reuertatur oratio, videamus, num qua ratione proſpicere poſsimus, ne iam multa opera perdomitæ fugitiuæ aliquando factæ ſpe concepti emolumenti dominum fruſtrentur. Potiſſimùm verò eo tempore, fugæ periculum eſſe ſolet, quo Aues libidine accenſæ generationi dant operam. Quare tunc arſenicum ſeu auripigmentum cibo permiſtum offerendum eſt: hoc enim æſtum ac feruorem libidinis eius extinguit. Fugam an moliantur, hoc pacto deprehendi poterit: Quum Aquila dominum ſuum circumuolat, ſic vt non longè ab eo recedat, ſe fugitiuam non futuram oſtendit. At ſi volans caudam extenderit, & ſe circa illam conuerterit, verſus plagam aliquam aſcendens, tum fugam meditari indicium eſt. Item ſi non deſcenderit ad clamorem, quo paſtus offerendi ſignum datur, niſi forte nimis ſatura eſt aut obeſa. Quum circa pugnum, cui prius inſedit, deſertum circumuolat, aut in terram deſilit, captandæ fugæ deſiderium prodit. Illud quoque eius ingenio adſcribendum videtur, quod paſſim de ea referunt authores, quòd ſcilicet aduerſus noxia animalia Callitrichum herbam in nidum ſuum ingerat.

Quomodo Aquilæ ab fuga prohibeantur.

Quomodo Aquilæ fugam moliri cognoſcantur.

Aquilæ callitricho ſe tuentur ab animalibus noxijs.

VOX.

CLANGOR propriè Aquilarum vox eſt: & dicitur Græcè κλάζειν, vt Apollonius aſſerit, quod varijs etiam Homeri probari poteſt locis, præſertim[a] eo: Ἀυτὸς δὲ κλάγξας πέτετο πνοιῇσ' ἀνέμοιο.

Ipſa verò (Aquila) *clangens volabat flatibus venti.*

Quod tamen Euſtathius Auium ſignare vocem voluit, quæ leuiuſculum clamorem aut clangorem edunt, & minus eſſe, quam κλάζειν. [b] Heſiodus hâc vocem Aquilis quidem, at non ſolis, tribuit, nam & Vulturibus. Homerus verò cum [c] Apollonio fabuloſis etiam Harpijs. Vnde [d] Vergilius:

At ſubitò horrifico lapſu de montibus adſunt
Harpyiæ, & magnis quatiunt clangoribus alas.

Clangor.
[a] *Iliad. M.*
[b] *In Aſpide.*
[c] *Argon lib. 2.*
[d] *Aeneid. 3.*

Alij Gruum proprium eſſe clangorem dixerunt, ſed author Philomelæ Aquilæ peculiarem facit:

Dum clangunt Aquilæ, Vultur pulpare probatur.

Eſt autem Aquilarum clangor aliarum Auium clangori admodum diſſimilis. Quidam illum reboatum appellarunt, propter ſtrepitum grauem, Auibus alterius ſpeciei, maximè nocentibus tam inimicum, adeoque terribilem, ut earum feratur tardare motum, & obtundere, qualis ſanè regiam Auem decebat: qui tamen, quod mirum eſt, ſpernitur à pauidis Columbis. Reuera tantum abeſt, ut vocem aliquam edat, aut canat Aquila, vt mutam pene quidam tradant, aut uix uocalem: Melanætum uerò, ne uix quidem, quam [e] Plinius ſine clangore, ſine murmuratione eſſe ſcribit. Quod cùm de generoſiſſima ac præſtantiſſima Aquila etiam à [f] Philoſopho verum eſſe ſcribatur, cõtrà uerò famelicam ſemper eſſe, & querulam, degeneri Aquilarum generi, Vulturinæ nempe (Subaquilæ ideo dictę) tribuatur; uideri cuipiam haud temere poteſt, quòd animi quadam magnitudine ducta hæc Aquila pulla, & innata temperantia, qua fame ac ſiti illam ſuperiorem eſſe dixit [g] Gyllius, ab clangore illo, queruloq; murmure ſeſe contineat. Voces enim huiuſmodi plerunq; intemperantis, impotentisq; animi affectus aut inopiam, aut cupiditatem, aut timorem, aut lætitiam indicant. Nam Melanætum, quam liberalem uocat, inuidięq; expertem, ideò non clangere nec murmurare [h] Ariſtoteles autumat, quia modeſta minimeq; petulans affectus moderari, ac cohibere melius poſſit, quàm cæteræ. An ob organorum uocis prauam quampiam aut ineptam conſtitutiónem uocem non edit? Nam pullos adhuc mutos omnino eſſe conſtat, quod illis ob linguam humore quopiam etiamnum tenellis impeditam fortaſſe accidere quis exiſtimet. An id potius naturali quadam prudentia facit? ne præda, cui inhiat, hac ſua uoce ac reboatu admonita ſibi fuga conſulat, atque ea ratione uox ſua ſibi ipſi damnoſa ſit. Hoc ingenio ſanè Aelurus Muſculum inuadens altum agit ſilentium, molliq; ac ſuſpenſo gradu incedens omnimodo cauet, ne uel minimo ſtrepitu de præſentia ſua eum commonefaciat.

Reboatus Aquilarũ ſtridor inimicus eſt auibus.

Melanętos ſine clangore.
[e] *Lib. 10. cap. 3.*
[f] *Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.*
[g] *Ex Aeliã. cap. 3. lib. 14. de hiſt. animal.*
[h] *Lib. 9. Hiſtor. 32.*

Cauſa cur non clangant Aquilæ.

VICTVS.

ANIMANTIBVS omnibus natura quærendi uictum non una, at varia admodum ratione prouidit. Sunt quæ ſummo labore eſcam acquirant, ſunt quę nullo penè: ut quid valerent ingenio, quid ſolertia, quidue pigritia, aut vecordia, viribus quoq; quantum inter ſe differrent, eadem oſtentaret. Etenim quibus vires, & expeditiorem motum largita eſt, his modum quærendi eſcam, occaſionemq; difficilem reddidit. Contrà verò cui difficile erat, & propter corporis munia aut imbecillitatem, aut paruitatem victum quærere, nec illi conſuluit de ingenio, nec detraxit de alimonia, imò ex ſubiecta humo accommodauit appetitui commodam alimenti ſubſtantiam. Damnanda profectò erat Natura, ſi Leoni vim laniandi Ceruos, Ceruis autem velocitatem ad fugam; ſi Aquilis rapacitatem, ac non Ardeis pernicitatem; ſi quibuſdam dentes piſcibus, & non alijs teſtam, dediſſet, cuius munimine vita eorum virium inops ab aliorum aſſultu tuta eſſet. At nec imprudens in cæteris fuit:

[Cur appetitus ſtimulum natura animantibus indiderit.]

Nam cùm per virium corporis reſtaurationem, quibus vegeti mobileſq; ſpiritus vitam fouent, animalium indiuidui perpetuitatem, quoad fieri poſſet, moliretur, itaque illud abſque alimonia fieri noluit, ſed internum illis motum appetitus tanquam ſtimulum quendam ingenuit, vt pro ſeipſis paſtum quotidiè quærerent. Quem etiamſi non continuò quæritant, continuò tamen aluntur; Vnde tunc animalibus neceſſe fuit, quibus corporis robur ac inſtrumenta aderant, vſque ad feritatem protrahi ob indiuidui ſcilicet conſeruationem. Hinc eſt quod animalium quædam rapacia, quædam mitia dicantur; & quæ rapacia, carniuora: mitia pene omniuora; & rurſus quæ carniuora, victus & cibi auida; quæ verò omniuora eadem temperantia, præſertim, quæ ex herbis, frugibus, fructibusq; victitant: Neceſſe autem fuerat huiuſmodi animalia, quæ carniuora erant, ex alijs animalibus viuere & eſcam raptu acquiſitam auiditate conficere.

[Aquila carniuora eſt.]

Ex horum numero eſt Aquila, quæ, quorum carnibus victitet, rapina docet; Ob nutrimentum enim carnes omnis generis animalium deuorat; At ob ſui à morbo tutelam quærit Lepores, qui ad cibum & medicinam faciunt, vt quorundam opinio eſt. Quadrupedes ergo, Aues, Piſces, Serpentes venatur. *Violentum enim* (teſte [a] Aeliano) *animal & tyrannicum non modo in aſſequendis ad viuendum neceſſarijs rapinas exercet; ſed etiam vſu carnium delectatur: nam ad ſe explendam Lepores, Hinnulos, Auſeres ex corte, & alia plerunque rapit.* Quæ verò his Aelianus addit, dum ita ſcribit: *Vna tantum ex Aquilarum genere, quæ Iouis appellatur, carnes nan attingit, ſed ad victum ei herba ſatis eſt: & quamuis Pythagoram Samium non audiuit, nullam tamen animantem edit:* fabulam ſapit, & rei veritati aduerſatur. Nam [b] Ariſtoteles expreſsè teſtatur *aduncas Aues omnes carniuoras eſſe & fruges* (quanto magis herbas?) *etiamſi in os indideris, reſpuere.*

[a Lib. 9. cap. 10. de animalib.]

[b Lib. 8. Hiſtor. cap. 3.]

[Serpétum Aquila auida eſt.]

Anguibus etiam veſcitur, hoſq; vel propter antipathiam, vel propter eam, quam ex humido & frigido cibo capit voluptatem, maximè omnium appetit. Nam in eos, vbicunque viderit ex alto magno ſtridore fertur, oppreſſos laniat, & poſtquam extracta de viſceribus venena ſugendo decerpſerit adhuc ſaucios deuorat.

[Aquila gregales Aues maximè inſequitur.]

Ex Auibus gregales maximè inſequitur, vt Columbas, Anſeres, Cycnos, Gallinas, & huiuſmodi alias. Agnos & Oues raptos in frequenti cibo habet; vt & [c] Flaccus de Aquila loquens teſtatur:

[c Lib. 4. Car. Ode 4.]

—— Mox in ouilia
Demiſit hoſtem viuidus impetus,
Mox in reluctantes Dracones
Egit amor dapis atque pugnæ.

[Aquilę canes apud gregem abripiunt.]

Imo non Oues tantum, ſed & Pecoris cuſtodes quantumuis truces Canes abripit, ita vt paſtores, vbi forſan Aquila in propinquo agit, non minus Canibus ſumma cura ab his, quam gregi ſuo prouidere cogantur. Tauri quinetiam, Cerui, Hinnuli, & Vulpes in cibum ipſis cedunt, aliaq; permulta: de quibus copioſius in Venatu enarrando agetur.

[d Lib. 23. de animal.]

[Piſcibus Aquilonares Aquilæ delectantur.]

Piſcibus libentius, quàm carnibus veſci Aquilonares Aquilas [d] Albertus magnus refert; & Cancros inter cætera eis eſſe gratiſsimos, niſi fortè de Haliæto dicere voluiſſe credendus eſt. *Candunt reſeruantq;*, vt inquit [e] Philoſophus, *ſuo nido, quantum cibi pullis ſupereſt. Cúm enim die quaque facultas venandi nan detur, fit interdum, ne quod portent, extrinſecus habeant.*

[e Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.]

[Aquilæ maximè auidæ ſunt.]

Auidæ admodum & pene inexplebiles ſunt Aquilæ, ideoq; ſi quando famem (cuius alioqui patientes ſunt) tolerarint, tum diuturnum ieiunium multo cibo aſſumpto conpenſant. Vnde ſi quid ex copioſo venatu ſupereſt iam exſatiatis, reliquis Auibus, quæ ipſas huius rei cauſa aſſectari ſolent, relinquunt; At ſi eis ad plenam ſaturitatem quidpiam deficiat, ad conuiuas reuertuntur, quibus ſuam ingluuiem,

[Aquilæ in hoſpites immanes.]

violata

violato hoſpitij iure, explent. Nam iuxta [f] Ouidium:

Viuitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite tutus.

Imò, ſi forſan maior fames eas premat, neque à ſui generis volucri abſtinent. Quo nomine prophanarum notam, quam illis inurit Aeſchylus, haud poſſunt effugere. Vnde meritò auaræ vocantur ab [g] Aeliano. At Albertus hoc non facere ſcribit Aquilam, niſi iratam; quando videlicet diu cum alia de præda colluctatur. Tunc enim contingit, vt victrix deuoret de victam. Cadauera & exanima corpora non tangunt, præter ſolam Percnopterum Auem degenerem. Quare quod in [h] Euangelio Matthæi ſcriptum eſt: *Vbicunque fuerit corpus illic congregabuntur & Aquilæ*, vt de myſtico ſenſu, de quo agere non eſt huius loci, nihil dicam, [i] D. Iohannes Chryſoſtomus *de Vulturibus* intelligi vult, cum inquit; *De Vulturibus enim dicit ſcriptura, in* [k] *Iob. Quoniam vbicunq; fuerit corpus, illic inuenientur Vulturum pulli. Hoc enim naturale his eſt,* vt dicit [l] D. Hieronym. *vt etiam tranſmarina cadauera ſentiant.* Ne verò ſacrum Textum aut corrumpere, aut in eo temere quidpiam innouare, vel etiam antiquorum Patrum ac Eccleſiæ Doctorum ſententiæ refragari velle videamur, accommodum vtriq; reconciliando loco, & veritati hiſtoriæ naturalis maximè conſonum erit exiſtimare cum [m] Ariſtotele, Aquilas, quæ cadauera ſectantur, Vulturinas eſſe & Vulturis ſpeciem referre, dubij nempe inter hunc & illam generis. Vnde & Subaquilæ Latinis & ὑπαιέτοι, vel γυπαίετοι, id eſt, Vulturinæ Aquilæ Græcis, dicuntur, nempe degeneres & victu inertes. Hac itaq; ratione cùm Iob, & D. Chryſoſtomo Vultures, cum D. Matthæo Aquilas vocabimus, vtroq; modo aptè, cùm vtriuſq; naturam referant.

[f] Lib. 1. Metamorph.
[g] Lib. 2. de animal. cap. 39.
[h] Cap. 24.
[i] Hom. 49. In 24. Ma.
[k] Cap. 39.
[l] Tom. 6. 71. d.
[m] Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.
Cõciliatur Iob. & D. Chryſ. cum D. Matth.

Sed Hactenus victus potiorem partem, eſculenta ſcilicet, abundè præſtruximus: nunc poculenta examinemus. Aquila, ut aduncæ prope omnes (excipiuntur enim Tinnunculus & Miluus) ſine ullo potu uiuit, quod ſanè Heſiodus neſciuit; facit enim in narratione obſidionis Nini Aquilam augurij præſidem bibentem. Siti enim ſuperior, & inaudita fortitudine, temperantiaq; in victu præſertim prædita, fontes minimè quærit, nec puluerulentas uolutationes, ut Aelianus, nec arenam eius firmitudo deſiderat, ut Suidas ait, neque ſiti neque frigore uicta, laboris alleuationem extrinſecus obiectam expectat, & aquas & requiem præclarè contemnens. Hanc miratur hiſce uerſibus Scaliger.

Aquila nõ bibit.
Heſiodi error.

Patientia quanta eſt Aquilæ Miluoq;
Terras abeunti, ac maria, aëriſq; tractus?
Quanto tolerant tempore ieiunia?

Sunt qui exiſtiment, inter quos eſt Suidas, eam idcirco aquam non bibere, quòd ad potum ſanguis eorum animalium, quæ ceperit, ipſi ſufficiat. Et Aegyptijs, teſte [n] Oppiano placuit, Aquilas non aquam, ſed ſanguinem bibere ſeu ſorbillare. Quod ne cui dubium relinquatur, irrefragabili [o] Diui Iobi authoritate aſtruemus, qui ſic habet. *Pulli eius* (de Aquila loquens) *lambunt ſanguinem.* Cæterùm ſi forſan aliquando aquam bibiſſe uiſæ ſunt, non potus, ſed medicinæ gratia id feciſſe putandum erit. Aluus uerò earum ſemper mollis ac liquida eſt, etiam ſi non bibant; nam humoris, quod ſatis eſt, ex nuper occiſorum animalium ſanguine ad coctionem & digeſtionem ſufficit. Si tamen vel morbo, aut nimio æſtu cõfectas, aut fractas eſſe contingat, refrigerium quærere, idq; non niſi tardè ac ſumma neceſſitate coactas eaſdem docuit natura ſolers ac prouida; Vnde in vltimo ſenio roſtro præ ſiccitate incuruato, ita vt cibum capere nequeant, vitam aliquandiu, bibendo ſaltem ſuſtinere coguntur.

[n] In Ixeuticis.
[o] Cap. 39.
Aquila ſanguinẽ lambit.

COITVS.

AQVILAM, quia fera admodum eſt, Venereis illecebris minus tangi cuipiam videri poſſet. Gregalia enim propter abundantem in eis humiditatem ac ſocietatis vſum, Veneri indulgere magis quis credat? Eã nihilominus, quòd fortaſſe bilioſi valdè ſit habitus, ſalaciſſimam eſſe conſtat; Quod probè perſpectum habuerunt Memphitici ſapientes; Cùm enim Martis congreſſum cum Cytærea uellent pingere, duas Aquilas ſimul ſibi mutuo ex aduerſo ſedentes delineabant, marem Marti & fæminam Veneri comparantes: Et hoc ideò, quia cùm reliqua animalia non ſemper mari ad omnem mixtionem parere velint, (niſi forte Paſſerem ſalaciſſimum omnium Auium excipias) Aquila nunquam ſubigi recuſat. Ter decies enim in die compreſſa, poſtquam ſurrexerit, ſi mas reuocet, denuò accurrit. Eandem ob cauſam, nempe quòd in Venerem maximè prona ſit, Aegyptij eam Venerem vocarũt, & Soli dicarunt, quia ſolem, qui munus ſuum atque verſum triginta dierum ſpatio, ſaltem ſecundum Aegyptios

Aquila Veneri maximè indulget.
Paſſer ſalaciſſimus.
Orus lib. 1.
Aquila dicata ſoli.

abſoluit

abſoluit, imitata ter denum numerum coeundo compleat. Miretur nec immeritò quiſpiam, quòd cùm animalia omnia ſalacia breuioris vitæ ſint (Venus enim dum ſpeciem inſtaurat, abſumendo humidum perdit Indiuiduum) Aquila tamen libidinoſiſſima ſit æquè, ac volucrũ viuaciſſima. Aiunt Accipitrẽ quandoq; commiſceri cum Aquila fæmina, ſed ipſa oua, quæ ignobilitate ante conceperit, ne incubare quidem dignatur, & vt marem lateat, procul auolat. Nam ille, quum adulterio corruptam ſenſerit, vlciſcitur grauiter, & tandem data pœna abigit. Narrant qui res Africanas literis mandarunt, Aquilam marem aliquando cum Lupa coire, grauidæ autem in tantam molem vterum, vt rumpatur, intumeſcere, Produciq; ac edi Draconem, qui roſtro & alis Auis ſpeciem referat, cauda Serpentem, pede Lupum, cute eſſe verſicolorem, nec ſupercilia poſſe attollere. Hoc quidquid dicant alij, in mundi ratione poſſibile eſſe, monſtrum tamen eſt deforme ac inſolens, etſi fama ſit Africam ſemper aliquid noui producere, & Dracones frequentes dare. Mihi equidem, vt [a] Iulij Scaligeri verbis vtar, animal quodpiam illis in locis eſſe tale, quò minus credam, detrahit fidem vanitas generationis. Vnicuiq; homini libero licet in re literaria, & quod nõ nolit, admittere, & quod nolit, repudiare.

Aquila uiuaciſſima. Draco mõſtrificè ex coitu Aquilæ maris, & Lupe ortus.

[a] Exerc. 183.2.

INCVBATVS. EXCLVSIO.

IN Nido ex ſublimi rupe aut excelſa arbore conſtructo, ac concinnè preparato, oua deponit, vt incubet. De horum numero ſcriptoribus inter ſe non conuenit. Quidam in ea ſunt ſententia, vt tria in nido collocare dicant, antiquis adhærentes. Quòd verò [a] Ariſtoteles tradit ex Muſæi verſu:

[a] Lib. 6. ca. 6. Hiſt.

Excludit binos, edit terna, educat vnum.

Licet vt plurimùm hoc ita fieri verum ſit, tamen binos aliquando viſos pullos alij, & Auicenna quandoque ternos ex vnico nido exemptos memoriæ prodiderunt. Et Ornithologus teſtis eſt, tres in uno nido inuentos, ut ſupra habuimus. Quod verò de ſeptenis Aquilæ pullis Mario puero repertis, item alijs ad Albini cunas è nido allatis ſcriptum eſt, & à nobis inter auguria poſt referetur, aut inter fabulas, cum Plutarcho, qui ternos tantum ad ſummum naturæ conſueto more excludi aſſerit, aut inter portenta & monſtroſos partus cum ipſo Albini patre aſcribimus: Cùm autem duos plerunq; excludant, vnum tantummodò educunt, & alterum (vt Ariſtoteles & Plinius tradunt) expellunt nutriendi tædio. Quippe eo tempore ipſis cibum negauit natura, proſpiciens ne omnium ferarum fœtus raperent. Vngues quoq; ipſis tum inuertuntur, & pennæ inedia albeſcunt, vt meritò partus ſuos oderint, quos cùm ſcilicet generant, eò maciei rediguntur, vt exhauſtis viribus feris capiendis non ſufficiant, vnde hebetiores & ignauiores redditę, Exaétω̃ν degenerantium Aquilarum eo tempore nomen accipiunt. Tempus, quo ouis incubant, ſpatio tricenûm dierum maioribus, minoribus verò viginti, vt plurimùm definitur.

Ἐξάετοι degenerãs Aquila.

Maxima verò difficultate fouendis ad excluſionem ouis dant operam, nec omnino pullos excluſuræ eſſent, niſi Aetitem lapidem in nidum importarent. Ipſæ enim adeò exæſtuant, vt oua propè excoquantur (incaleſcunt enim tantopere, ac ſi bulliant) quare neceſſe erat eius lapidis refrigerio feruorem temperari, & peculiari qua pollet ui, accellerari partum. Et cùm binos tantum lapillos nempe marem & fæminam (vt quidam volunt) in nidum inferant, binos etiam tantummodò pullos pariunt. Alij ideò hoc fieri dicunt, vt lapidum pondere depreſſus firmius conſiſtat nidus; ſed prior ſententia vero eſt magis ſimilis. Hinc [b] Lucanus:

Aetitem lapidem cur in nidũ inferat Aquila.

[b] Lib. 6. de bello ciuil.

Quaq; ſonant fœta tepefacta ſub Alite ſaxa.

Alij lapidem eam ob cauſam in nidum inferri inquiunt, vt is contra uentorum, tempeſtatumq; violentiam tutus ſit; quod tamen ſuperſtitioſum eſt credere. Vnde hominem, qui alicubi firmas ſedes fixit, per Aquilam lapidem ita in nidum collocantem, hieroglyphicè ſignificari volunt. Huius autem lapidis mira uis eſt ad eliciendum fœtum, quamobrem hodie parturientibus admouetur ad accelerandum partum, vt ego Deo dante, in libris de foſſilibus abundè dicturus ſum, ſed nunc vel illud quoque ſolum dixiſſe volui, lapidem eſſe nobilem, qui ab Aquilis nomen meruit, magnitudine vix ouum ſuperans, colore puniceus, vel rubeus, vel cinereus. Quod nunc de hoc lapide diximus ab Aquila in nidum inferri, id [c] D. Hieronymus tamen ex incerto authore Amethyſto gemmæ tribuit, ſi hoc verum eſt, ob recenſitas rationes, fiat, neceſſe eſt, idq; fortè in defectu Aetitis, uel etiam ut eo nidum à uirulentis animalibus defendat, quæ enim ebrietari reſiſtit gemma, ut etymum nominis indicat, id facilè præſtare, poſſe, etſi non affirmem, rationi tamen haud abſonum iudico. Sunt præterea qui & Adiantum herbam ab Aquila ob eaſdem rationes in nidum imponi tradant.

Aetitis lapidis uis ad partum accelerandũ.

[c] Tom. 4. li. in Eſaia. cap. 65.

Alber-

[d] Albertus Aquilam fruſta ait, ſeu partes Vulpinæ pellis, Leporinęue, aut molles calidosq; pilos animalium colligere, hisq; oua fouenda imponere. Editis verò iam pullis, quorum ſummo amore flagrat, omne ſtudium, omnemq; curam nutricationi impendit. Verùm, * vt Claudianus poëta canit:

Paruos non Aquilis fas eſt educere fœtus
Ante fidem Solis &c.

[d] *Lib. 23. de Anim.* Vulpinæ, Leporinæve pellis retrimenta, cur in nidū importet Aquila.
* *Li. 11. in præfatione tertij Cōſulatus Honorij Augu.*

Antequam ergo enutrire pergant, iure pullos ſuos, ne ſcilicet degeneres alant partus, diligentius examinant, & adhuc teneros & volare non valentes ex vnguibus ſuſpendunt, Solisq; offerentes radijs, cogunt aduerſos intueri ſolem, percutiunt recuſantes, ſoli inuitos obuertunt, Ariſtotele teſte, vt ſi fortè oculos ſuos vi ſplendoris inflexerint, aut nictatione obnubant, eos tanquam degeneres & adulterinos nido abdicent, ac laxato vngue in præceps dimittant: Si verò conſtanter aduerſum ſolem oculisq; immotis aſpiciant, tum extra omnem ſuſpicionem illos inter legitimos fœtus aſcribant. Itaq; cæleſtis ignis, vt inquit Aelianus, eſt generis incorruptus iudex, quo ſuorum pullorum ingenuitatem legitimam Aquilæ experiuntur. Ariſtoteles, cuius oculi illachrymarint, à parentibus occidi, ſcribit: at illum educari, cuius acies firma contrà ſteterit. Huius facti cauſam reddit [e] Plinius, quia *Haliæti*, (quibus id potiſſimū tribuit etiam Ariſtoteles) *ſuum genus non habent, ſed ex diuerſo Aquilarum coitu naſcuntur. Id quidem quod ex ijs natum eſt, in Oſſifragis genus habet, è quibus Vultures progenerantur minores, & ex ijs magni, qui omnino non generant.* Hinc fit vt eiectos pullos ab Aquilis cognatum genus Oſſifragę, quas Phanas Antigonus vocat ex Ariſtotele, excipiant & educent cum ſuis. Sanè nullū eſt Auiū genus, quod ſpecies ſuas magis permiſceat, ac cōfundat, quàm Aquilarū, vt in tractatu earum particulari exponetur latiùs.

Aquila qd experiatur antequam pullos enutriat.
Aquilæ q̄ ſpuriæ, & quæ legitimæ.
[e] *Li. 10. c. 3.*

Cæterùm genuinos ac legitimos, qua ratione educare ſoleat Aquila, luculenter docemur, [f] vbi dicitur. *Quomodo portauerim vos ſuper alas Aquilarum, & aſſumpſerim mihi*, quaſi uelit dicere. Portaui vos quaſi in humeris, ſicut Aquila pullos ſuos geſtat, pręter morem cæterarum Auium, quæ pullos pedum digitis comprehenſos, quò lubet, ferunt. Timent enim eis ab Auibus, quæ ipſis uolāt altius. Aquila uerò cùm omnes uolatus ſublimitate ſuperet, ea de re ſecura, attamen, quia telo poteſt impeti, pullos ſuis alis exceptos per ſublime vehit, inſigni pietatis argumento, quaſi corpore clypei vice telis obiecto, ſeſe diſcrimini malit exponere, quàm pullos perire, nō detrectans vel vitæ propriæ diſpendio, quam fœtui dederit, incolumem conſeruare. Hinc maxima ſolicitudine pro nido, pullisq; tutandis excubias agit. Fertur ipſi quædam præſagiendi inesſe vis, qua hoſtem quantumuis procul abſit, nido inſtare ſentit, eum aut arcet, aut, ſi iam violantem nidum deprehendit, vnguibus lacerat teſte [g] Ariſtotele. Ad venationem aliquādo exercendam à teneris pullos inſtituit, & imbellibus adhuc Agnos, Arieteſq; & huiuſmodi animalia non omnino extincta, ſed ſpirantia adhuc ac ſemiuiua tradit, ac in paſtum exhibet, quò minori negotio ea debellare poſſint, & quodammodo triumphantes ferocitatis ſuæ quoddam faciant tyrocinium.

Aquila quomodo educat ſuos legitimos fœtus.
[f] *Exod. 19.*
Aquila pullos ſuos in alis portat.
[g] *Lib. 9. Hiſtor. c. 32.*
Ad uenatū exercet pullos ſuos Aquila.

Erga eoſdem, ſi quando ægrotare cōtingat, magna indulgentia ac benignitate vtuntur. Vbi enim ob ſtomachi debilitatem, ſolidiorem cibum cōcoquere nequeant, tum ſanguinem è prędà exuctum, oreq; hauſtum ſuo, in os pullorum parentes euomunt, hoc pacto leui ac digeſtu facili recreantes cibo, qui morbo fracti duriuſculum ſeu difficiliorem conficere non poſſunt. Iuxta illud [h] Iobi paulò antè adductum: *Pulli eius*, nempe Aquilæ, *lambunt ſanguinem*.

Aquila ægris pullis quomodo indulgeat.
[h] *Cap. 39.*

Dehinc viribus ac ætate aliquantum confirmatos ad volatum inſtruit. Vnde optimus Iehoua paternum ſuū affectum erga Iſraëlitas exprimere volens, ab hac Aue comparatione deſumpta, ita fatur [i]. *Sicut Aquila prouocans ad volandum pullos ſuos, & ſuper eos volitans expandit alas ſuas, & aſſumpſit eos, atque portauit in humeris* &c. Parentes enim, vt primùm alis paulò firmioribus volatum affectare vident, pullos in altum ſublatos, vt teſtatur [k] Sineſius, dimittūt, quaſi permittentes, aut potius periculo ipſo monentes, vti proprijs fultæ pennis, iam (quod dici ſolet) ſine cortice natare, & æthera uolatu ſuperare diſcant. Sibi relictas, ac dilapſas fortè, rurſus ſuſcipiunt, anteuertentes ætatis ipſorum debilitatem. Hoc exercitationis genus ſæpe iterant, accreſcente paulatim cum viribus ac ætate, audacia & robore. D. [l] Hieronymus eos qui de animantium ſcripſere naturis, omnium quidem beſtiarum, & Iumentorum, & Pecudum, Auiumq; ingenitum eſſe in filios, pulloſq; ſuos affectum teſtari perhibet, ſed maximum amorem eſſe Aquilarum, quod Homerus [m] quoq; approbare videtur, Telemachum atq; Vlyſſem eis comparans, longam ab ſe inuicem abſentiam deflentes. Verba eius ſunt:

Ad uolatū quomodo Aquila ſuos fętus inſtituat.
[i] *Deute. 32.*
[k] *In Dione.*
[l] *Lib. 18. in Eſaiā c. 65. fol. 292. g.*
[m] *Odyſſ. π.*

——Τηλέμαχος δὲ
Ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων.
Ἀμφοτέροισι δ' ὑπὸ ἵμερος ὦρτο γόοιο
Κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἤ τ' οἰωνοὶ

φῆναι, ἢ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, οἷσι τε τέκνα
Ἀγρόται ἐξείλοντο, πάρος πετεινὰ γενέσθαι. ideſt,
——Telemachus autem
Circumfuſus patrem bonum lugebat lachrymas fundens
Ambobus autem his deſiderium obortum eſt luctus.
Flebant autem ſtridulè tanquam Aues
Aquila aut Vultures curua unguibus: quibus filios
Ruſtici excipiunt, antequam volatiles fierent.

Aquila quo modo fœtus grādiuſculos aſſuefaciat ad cibū quærendum.

[n] *Li.10.c.3.*

[o] *Lib.6. Hiſtor. Anim. cap.6.*

Factos verò iam pullos grādiuſculos, eoq; annorum ac roboris prouectos, vt iam ſine parentum ope victum parare queant, tum longiſſimè à nido fugāt, imò ne quidem in eadem regione eos hærere patiuntur, rapinæ ſcilicet æmulos, vt [n] Plinius refert, adeo vt, quemadmodum Auicenna teſtatur, fœtus fugientes, & parentes perſequentes, in retia ſimul quandoque incidant. Imò verò, ſi [o] Ariſtoteli potius (vti ſanè debemus) fidem adhibemus, eijciunt ſuos pullos antè, quàm tempus ſit, & dum adhuc parentis operam deſiderant, necdum volandi facultatem adepti; quod per inuidiam eos facere creditur. Naturâ enim inuida ac famelica eſt, nec copioſæ venationis, & vt ille ait, amicus egomet mihi. Inuidet igitur ſuis liberis iam maiuſculis, ac edacioribus, & ob eam rem vnguibus ſecat.

Oſſifragæ pietas erga fœtus aliarum Aquilarum.

[p] *Li.9.c.32 Hiſtor.*

Ariſtotelis cōciliatio.

[q] *Lib.4. carmi.Ode.4.*

Pullorum propulſio vnde naſcatur.

Pulli etiam ipſi inter ſeſe de ſede ac paſtu pugnare incipiunt: Itaque à parente domo exturbantur; deiecti vociferantur ac periclitantur. Eos Oſſifraga recipit, tuetur & alit, vſq; dū, quod ſatis eſt, adoleuerint. Huic tamen loco repugnare videbitur, quod ab eodem [p] Ariſtotele ſcriptum eſt, in hæc verba: *Alunt pullos ſuos, donec poteſtas volandi fiat; tum nido eos expellunt.* Verùm hos locos prima fronte diſſidentes tertius eiuſdem Philoſophi locus conciliabit, eiuſdem capitis, vbi de Melanæto agens ita ſcribit. *Vna hæc fœtus ſuos alit, atque educit; pernix, concinna*, &c. cæteras igitur eos abdicare & exponere indicat. Cæterùm iſtam naturæ ingenijq; in Aquilis inter ſe diſcrepantiam ac varietatem in tractatu particulari minutiùs excutiemus. Propulſionem pullorum innato & patrio vigori [q] Horatius tribuit;

Olim iuuentas, & patrius vigor
Nido laborum propulit inſcium:
Verniq; , iam nimbis remotis
Inſolitos docuere niſus
Venti pauentem: mox in ouilia
Demiſit hoſtem viuidus impetus:
Nunc in reluctanteis Dracones
Egit amor dapis atque pugnæ.

[r] *Satyr. 14.*

Aquilæ pulli quam eſcam appetant.

Cuius verò dapis amore teneantur potiſſimùm, pulchro docet carmine [r] Iuuenalis:

Sed Leporem & Capram famulæ Iouis & generoſæ
In ſaltu venantur Aues, tunc præda cubili
Ponitur, inde autem cùm ſe matura leuabit
Progenies, ſtimulante fame feſtinat ad illam
Quam primò rupto prædam guſtauerit ouo:

Innuit Poëta ea in poſterum eſca pullos affici, quam à matre poſitam, oblatamq; , ſimulatq; oui putamine effracto excluſi ſunt, primò delibarunt.

[s] *In Ligurino.*

Pullorum grādiuſculorum naturæ deſcriptio.

Eorundem pullorum naturam iam grandiuſculorum poëta vetus [s] Guntherus in ſuo culto canit carmine.

Regia ſic volucris primas vt creſcere plumas
Artubus, & teneros dureſcere ſenſerit vngues;
Natura ſectatur iter; iam iamq; parentum
Officio contemnit ali, nidoq; relicto
Egreditur, pro ruoq; pudet latuiſſe cubili;
Mox confiſa ſibi ſecuro tuto volatu,
Aut Leporem venatur agris, aut æthere Cycnum
Corripit, & proprios in acuta rupe penateis
Aedificat, ſimileſq; ſibi parat edere fœtus.

GENEROSITAS AQVILÆ.

GENEROSISSIMAE eſſe naturæ Aquilã plurima ac manifeſta argumenta ſatis docent. In primis verò regiam illius indolem vel illud maximè declarat, quòd minus quàm poſſit lędere contenta, in nidi violatore, tanquam ſubiecto parcens, vltionis rigorem, quadam clemētia temperet. Nam, vt refert[a] Aelianus; Cùm ex omnibus animalibus maximo ſtudio in natos ſuos exiſtat, acriter eum perſequitur, quem illos inuaſiſſe conſpexerit, nec inultũ impunitumq́; dimittit; Non tamen ad infligendam illi pœnam, aut ſumendum de eo ſupplicium roſtro vtitur, ſed moderatiùs verberat alis tantùm, & vnguibus lacerat. Non minus etiam excelſam eius ac generoſam indolem commonſtrat, quòd generis ſui legitimiq́; ortus ſeueriſſima aſſertrix ſit, malẽs proprij fœtus facere iacturam, quàm natales eorum in dubium reuocare, & uel ſolius ſuſpicionis nota, tanquam parum genuini ſint, contaminari: Vnde ut dictum eſt, ſolari lumine ceu incorrupto iudice examinatos, ab oculorum limpiditate probat, legitimam & ſe dignam prolẽ minimè exiſtimãs, in qua ſemina paternæ uirtutis non eluceãt. Etenim ut[b] Flaccus canit:

Eſt in Iuuencis, eſt in Equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant Aquilæ Columbam.

Et hunc imitatus Ludouicus Arioſtus:

Che la Damma non genera il Leone,
Ne le Colombe l'Aquila, ò il Falcone.

[c]item rurſus:

Di Vacca naſcer Cerua non vedeſti,
Ne mai Colomba d'Aquila, ne figlia
Di madre infame di coſtumi honeſti.

Illud quoque magni animi magnum eſt argumentum, quòd etſi Cornix eam inſectetur, ac conflictationibus eludere ſtudeat, hanc tamen præclarè contemnat, & innata quadam nobilitate diſſimulans, ipſam deorſum ferri ſinat. Illa uerò ſurſum quàm poteſt ſublimius euolat.

Hoc quidem non Cornicum timore agit (Quis enim hoc dicat, qui planè perſpectam habeat Aquilæ uim?) ſed potius propria quadam animi magnitudine, qua Cornicis infra ſe uolantis lapſum non ægrè patitur, ut author eſt Aelianus. Sin uerò non deſiſtat ab incepto, nec importuna procacitate moleſta eſſe deſinat, tunc correptam unguibus lacerat. Hinc natum adagium, Ἀετὸν κορώνη ἐρεχθεῖ, ideſt, *Aquilam Cornix prouocat*: ſi quando leuiuſculus quiſpiam homuncio, qui neque prodeſſe queat, neque lædere, maximis uiris oblatrat. Huic ſimile eſt & illud: *Aquila Thripas aſpiciens*, Ἀετὸς θρῖπας ὁρῶν, De animo generoſo qui puſilla negligit. Eſt autem Thrips, ut quidam arbitrantur, Auicula quædam minutiſſima, quam Aquila cùm uideat (eſt enim oculatiſſima) haud quaquam dignatur perſequi, utpote prædam ſuis unguibus parum dignam. Ad hunc ferè modum in Græcorum commentarijs ſcriptum legitur: Ego mendum ſubeſſe ſuſpicor. Nã Thripas uermiculi genus eſſe conſtat, & Theophraſtus σκώληκας, καὶ θρῖπας nominat, quos Theodorus Gaza Vermiculos, & Tineas uertit: Plinius Tineas, & Thripas uocauit, & culicibus ſimiles. Per Thripes etiam ſignificare uidetur uermiculos, qui radices ſiccas erodunt; unde radices θριπηδέσαι apud Theoph. dicuntur, quę corroſæ ſunt uermibus. Sæpenumero huiuſcemodi uermiculos circa fruticum radices inueni, & etiam circa ligna eorundem, cuius materies facillimè ab illis perforatur, maximumq́; damnum radicibus illorum inferunt. Huiuſmodi uermium diſcrimina multa obſeruauimus ſecundùm differentias uarias radicum plantarum, quorum effigies ad uiuum in noſtris Inſectorum Hiſtorijs inſculptas, & ligno inciſas habemus; quemadmodum etiam Coſſos obſeruauimus, qui in lignis ſponte naſcuntur, eaq́; corrodunt, teſte[d] Plinio: qui uerò his Coſſis ueſcuntur, θριποφάγοι dicuntur. Eodem pertinet & illud. Ἀετὸς οὐ θηρεύει τὰς μυίας, ideſt, *Aquila non captat muſcas*. Summi uiri negligunt minutula quæpiam, animusq́; excelſus res humiles deſpicit. Et maximis occupati negotijs ad puſilla conniuent. Huic non diſſimile eſt. *Ne ſuſtineas tenere primas inter Graculos, ſi Aquila eſſe poſſis*. Huius Auis exemplo exprobrata uecordia, quendam obiurgat[e] Sannazarius Poëta, cum ait:

——An hoc pudendo ſanguine
Se tingit Aquila fulminum, & cæli immemor?
Ponenda honeſtæ mortis hæc ſpes eſt tibi.

Quod uerò Falco ſeu Gryfalco, quandoque Aquilam turbare ac inſequi dicitur, nihil huius debet derogare generoſitati, imò eius eſt culpanda audacia, & tanquam maieſtatis rea, inſimu-

D 2 landa

[a] Lib. 2. capit. 42.
Aquilæ vltio aduerſus inuadẽtes fœtus ſuos.
Aquila quo modo ſuos fœtus legitimos probat.
[b] Lib. 4. carm. Ode 4
[c] Sat. 5.
Cornix cur laceret ab Aquilã.
Aquilam Cornix prouocat.
Aquila Thripas aſpiciens.
Thrips Auicula.
Thripes vermiculi radices corrodentes.
Coſſi uermes.
[d] Lib. 11. c. 33.
θριποφάγοι.
Prouerbiũ aliud.
[e] Lib. 2. carm.
Falco quãdoq; Aquilã inſequitur.

landa ſuperbiæ ac rebellionis,quòd Auium reginam offendere præſumat. Neq; Aquilis ignauiæ nota propterea inuri poteſt,cùm multò maiora & fortiora non ſolùm uolucria,ſed & quadrupeda,ut Ceruos & Tauros aggrediatur,& deuincat, indubitato ſanè,& euidenti magni animi,qui ſibi ipſi imperat, argumento. Hinc etiam cadauera non guſtat, per arrogantiam quandam, quòd regiam in genere ſuo obtineat dignitatem, niſi fortè à ſe occiſi & relicti animalis. Adde etiam quòd cùm maxima alitum pars in Noctuam uel terrore, uel nouitate excitæ inuolent,illa id parum regiam Auem decere credens,illius ſpectaculo non moueatur.

Aues multæ cur in Noctuam inuolent.

TEMPERANTIA, LIBERALITAS.

AB aliena præda ſe continet Aquila. Nihil enim tale, etſi humi iacens, attingit,ſed ſuis laboribus gaudet,imò neque prædam ſuam, niſi admodum famelica ſit, totam ſola deuorat; ſed Auibus alijs ſe eius rei gratia ſectantibus tanquam menſæ aſſeclis communem exponit, ſua tamen prius recepta portione, hactenus enim à communicando cum alijs abſtinet. Poſteaquam verò expleta eſt,reliquias cæteris ſuas relinquit,verùm(ut Aelianus ait)ipſis iam ad vſum ineptas. Vnde ſi participes eius prędæ futuræ ſint Aues aliæ, intactam ipſi nanciſcantur oportet, veluti cùm fortè prædæ pondus experta,neque totam aſportare potis,circumfuſis Auibus, ſuamq; quaſi portionem ſibi dari præſtolantibus, impertiri partem cogitur, alioquin inutilem ipſis futuram,ſi ab ea ſemeſa foret,quòd putido illo halitu, vt dictum eſt, omnia inficiat. Hinc meritò dubitare quiſpiam poſſit, nunquid liberalitati id attribuendum ſit. Nihil enim ſuapte largitate,aut communicandi animo,cæteris Auibus impertit,ſed id ſolummodo,quòd ipſi iam ad ſummum expletæ ac ſaturæ ſuperfluit,ac inutile eſt. Imò uerò inexplebili quadam auiditate,nec non immani crudelitate prædita cõſideranti uidebitur, quòd cùm reliquæ omnes Aues, quæ rapina uiuũt,omnibus à ſe ſuperatis animalibus ueſcuntur,præterquam his, quę ſunt eiuſdem ſecum ſpeciei, (quod Aeſculus Poëta teſtatur citante* Plutarcho;

Aquila an liberalis cẽſenda.

* *In Romulo.*

Volucrem volucris eſt prophana ſi voret)

Aquila tamen neque ab his quidem uorandis ſibi temperet. Eam tamen quidam ſic excuſaret, quòd id non faceret deuorãdi animo, uerùm dum eſcæ quidpiam ex gutture alterius euellat,illam hoc pacto iugulet. Alij putant unam Aquilam perſequi alteram,ac uenari,ut prędam, quam fortè nacta eſt,ab ea extorqueat. Hæc ſi ad ſedandum latrantem ſtomachum ſuffecerit, ſinit ut auolet libera, aut ea inoffenſa recedit. Sin minus, & uictam iam à ſe & iure belli in ſua poſitam poteſtate, innata uoracitate depaſcitur. Auicenna uult Aquilam hoc non facere, niſi præ nimia ira,qua æſtuat,dum propter prædam cum altera colluctatur. Vnde iure merito eius crudelitas culpãda uenit.Vna namq; (ut inquit Soſitheus)Aquila innumeras exagitabit Aues, quòd uiolentum ſit in rapinis animal & inexplebile, nempe cùm cæteras omnes Aues rapacitate ſuperet. Sed quicquid ſit,hoc maximè admirandum eſt,quòd non niſi labore & induſtria partis ſpolijs gaudeat.

Auicennæ opinio de Aquilæ liberalitate.

VENATVS, PVGNA, PRÆDA.

VENARI à meridie quædam incipiunt, deſinunt veſpere. Quædam verò ab orto ſole vſque ad meridiem. Cùm verò vnguium beneficio potiſsimùm prædam & aſſequuta rapiat, & raptam auferat; ideoq; eorum vſus, probè gnara, maximam illorum curam gerit, cauetq; ne vlla ratione obtundantur. Hinc in inceſſu eoſdẽ intrò ſemper vertit, ac contrahit. Sic in ſaxoſa ingredi refugit, ne aciẽ eorũ vllo modo atterat. Et ſi fortè eam in petris agere, aut inſidere contingat, tum pelles occiſorum à ſe animantium, ne offendantur, pedibus ſubſternit. Tantopere de his ſolicita eſt,vt vbicunq; ſedens, niſi aut ſolem, aut prædam intueatur, vngues ſuos perpetuò inſpiciat, metuens ne nimium incuruentur. Si verò fortè hebetati fuerint, tùm roſtro acuit, aut ad lapides atterendo prædationi aptiores reddit. Accipitres prædam digitis adoriuntur, & capiunt, Aquilæ verò ſecundum quoſdam, poſteriore digito pedis eam feriunt prius, (vnde & à feriendo nomen Stoéſſar apud Germanos impoſitum) non tamen quamlibet impetunt; ſed eam dumtaxat, qua ſe credunt viribus eſſe ſuperiores. Sunt autem ad prædam apprehẽdendã admodum veloces ac dextræ, vnde ὀξυλαβῦς eas Græci vocarũt, ac ὀξυλάβειαν ſtudium velociter quidpiam capeſſendi. *Raptam non protinus deferunt, ſed primò deponunt,*

Accipitres & Falcones quomodo uenentur.

Aquila cur Stoéſſar Germanis dicta.

deponunt, expertæq; pondus tum demum abeunt, vt [a] Plinius refert. At Gaza, ex [b] Ariſtotele paulò aliter: *Rapta*, inquit, *non protinus ferunt, ſed cum corripuerint & ſuſtulerint, deponunt, expertæq; iam pondus requieſcunt*. Iam quod occiderint, non eodem de loco ſtatim deuorant, ne quis ſubitus hoſtis incurſus incautas depr.hendat, & præda liberè potiri prohibeat; ſed exploratis prius ac refectis viribus, prædam in nidum, velut in caſtra, locumq; tutum deuehunt. Cum verò venationi ſeſe accingunt, tum in alta rupe ſedentes, & velut ex alta ſpecula longè lateq; proſpectantes, prædam obſeruant, vt ſcitè hoc ipſum quidam autor refert: Aquila in ſublime elata, indeq; cuncta deſpiciens, ibidem pauliſper contabundo volatu penè eodem loco pendula, circumtuetur & quærit, quorſum potiſſimùm in prædam ſupernè ſeſe ruat, fulminis vice. De cælo improuiſa ac inſtar tormenti deſcendens, ſimul campis pecora, ſimul montibus feras, ſimul homines vrbibus, vno obtutu ſub eodem impetu cernens, num roſtro transfodiat, num vnguibus necet, vel Agnum incurioſum, vel Leporem meticuloſum, vel quodcunq; eſui plumatum vel lanatum fors obtulit. Leporem autem, vt tradit [c] Ariſtoteles, non ſtatim rapit, ſed expectat dum prodeat in plana, nec protinus de alto in terram deſcendit. Quod ideò facit, vt tutior ſit ab inſidijs. Rapit hos vt plurimùm anniculos, quorum vt & Agnorum pulpis, iuxta Oppianum maximè delectatur, [d] vnde Homerus;

[a] *Lib. 10. cap. 3.*
[b] *Lib. 9. Hiſtor. c. 32.*
[c] *Lib. 9. Hiſtor. c. 32.*
[d] *Iliad. χ.*

—— ὥς' αἰτὸς ὑψιπετήεις
Ὅς' εἶσι πεδίονδε διὰ νεφέων ἐρεβεννῶν,
Ἁρπάξων ἢ ἄρν' ἀμαλὴν, ἢ πτῶκα λαγωόν, id eſt,
—— velut Aquila altè volans,
Quæ deſcendit in campum per nubes obſcuras,
Raptura vel Agnam teneram, vel timidum Leporem.

Teſtudines terreſtres, quibus etiam mirè afficitur, hac item ratione venari ſolet, eas non ſolum in cibum, ſed etiã in medicamentũ, (ſi fortè ægra eſt) expetit. Hæ igitur fœminæ in coitu ſupinæ iacent, quo peracto, cùm ſeſe conuertere nequeant, tum Aquilis prǽda & alijs animalibus relinquuntur. Menedemus, vt eſt apud [e] Diogenem Laërtium in eius vita, Aquilam à teſtudine capi dicebat, prouerbiali ſcilicet dicterio: Non quòd res in ſe habeat veritatem, ſed vt oſtendat, fortes ab imbellibus nonnunquam interimi: ſic Leporem à boue capi noſtrates dictitant eodem ferè ſenſu, non quidem velocitate, ſed aſtu: ſic & Homerus Martem celerrimum à claudo Vulcano comprehenſum ſcripſit; ſunt autem Menedemi hæc verba:

[e] *Lib. 2. de vita Philoſoph.*

Ἥλισκετ' ἄρα καὶ πρὸς ἀετῶν ταχύς,
Καὶ πρὸς χελώνης αἰετὸς βραχεῖ χρόνῳ.
Deprehenſus olim eſt ab impotenti celer,
Et tarda cepit teſtudo regem alitum.

Has autem raptas è ſublimi iaciendo frangunt, vt [f] Plinius teſtatur: Nam unguibus complexa & ex alto locum ſpeculata idoneum, eas in ſaxum aliquod demittit allidendas, vt hoc modo effracta teſta, carne veſci poſsit. Quæ ſors interemit Aeſchylum poëtam, eius diei ruinam fatis, vt ferunt, prædictam, ſecura cæli fide cauentem. Sed fuit in hoc parum Aquilinis oculis Aquila, cùm ad huius albicantem caluariam, ſaxum eſſe rata, demittens teſtudinem, miſerum illum occidit, vt vel ob hanc vnam cauſam optimo iure poëtis omnibus conueniat inuiſam eſſe. Aues cæteras hoc ferè pacto perſequitur. Sanè tam ſublimis volat, vt ſub ſe omnes alias deſpiciat volucres, quarum nulla cùm robore, tùm pondere, & impetu ei par eſſe poteſt. Quod ſi impreſsionem primã fruſtra fecerit, ita vt petita Auis euadat celeritate, atq; inferior ictum euitet, ſiq; eſt ex genere non rapaci, puta Ardea, Anas aut Columba, tum abit libera, & periculum cum fuga, & metum cum ſpe commutat. Sin aliud genus Aquilarum fuerit, vbi eam pondere, atque impetu delatam uidet, tum viciſſim audet eam aggredi, cùm ſuæ celeritatis, tùm illius tarditatis cõſcia, teſte [g] Aeliano. Quod *à nobis* (ait [h] Scaliger) *in Petrocorijs cõſpectum ac obſeruatum eſt accidiſſe. Nam Falco ab Aquila appetitus, cùm celeri dilapſione ſeſe irruenti illi ſubtraxiſſet, collectis cum animo viribus, aliquot rotationibus redintegratis vltrò aggreſſus in fugam compulit* Vnde non ſemper ſuperiorem eſſe, nec quauis præda à ſe petita potiri eam apparet: Nam & de Cyminde, de quo * Homerus: χαλκίδα κικλήσκουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ κύμινδιν. id eſt,
Chalcida Dij perhibent, homines dixere Cymindem:
licet victoriam, Cadmæam tamen & ipſi etiam victori exitialem reportat. Tam acriter enim cum ipſa pugnat, vt ſæpius ambæ deferantur in terram, alis ſibi mutuò implexæ, quo fit ut uiuæ in paſtorum manus ambæ deueniant. Verùm hæc de hybride uidetur tradere Ariſtoteles, de qua proximè erat locutus, etſi Gaza eam uocem omiſit, in Græco textu tamen reperitur. Vulpes etiam Aquilæ impetum ſupina excipit; Hoc & ipſa Aquila, Aeliano teſte, cùm in pugna contra neſcio quæ animalia ſuccumbit, prǽſtat: nam ſupinam ſe ad terram abijciens in hoſtem

[f] *Lib. 10. capit. 3.*
Aeſchylus Poëta à teſtudine ab Aquila demiſſa interfectus.
[g] *Lib. 7. capit. 16.*
[h] *Exercitat. 231.*
Falco quãdoq; perſequitur Aquilam.
* *Iliad. ξ.*
Accipitris nocturni pugna cũ Aquila.
Aquilę pugna contra quędam animalia.

vngues dirigit, quod cùm hoſtis præſtare non poſſit, in fugam facilè compellitur. Sed tamen Polypũ imbellem alioqui, & timidum nõ impunè, uti de Cymınde quoq; retulimus, capit, ut ex hac hiſtoria fiet palam, quam [i] Aelianus refert. *Cùm in ſaxum non admodum è mari eminens, Polypus aliquando correpens aſcendiſſet, ibiq́; explicatis brachijs ſumma cum voluptate, quòd frigida tempeſtas eſſet, à tepore ſolis caleſceret, neq́; ſanè in ſaxi colorem ſe vertiſſet (quod quidem ipſum cùm ad declinandas, tùm ad moliendas magis piſcibus inſidias facere ſolet:) Aquila acris & acuta in videndo, prædam non quidem ſibi futuram bonam paratam & promptam ſibi, & ſuis pullis perſpicuè cernens quanto potuit maximo alarum impetu in Polypum inſiluit. Sed & piſcis hic circumplicantibus Aquilam, & pertinaciter adhæreſcentibus cirris in profundum detraxit, & hoſtem capitaliſſimum ſimul interfecit: quæ quidem ceu Lupus hiãs, (vt eſt in prouerbio) inani ſpe deluſa deinde in mari mortua fluitabat.* Id ideo accidere exiſtimo, quòd alas quaſi loris quibuſdam vinctas explicare nequeat. Sed illud ſatis admirari nequeo, quod [k] Ambroſius Nolanus refert, Sturnorum conglomerantium turmam Aquilæ pauorem incutere, quo minus illis inuadat, aut rapiat, cuius verba, quòd inſolens quippiam narrent, hîc libuit adijcere: *Spectante*, inquit, *Ferdinando rege Alphonſi primi filio fortè ſupra molem, ſtationemq́; Neapolitanam, ad turmam Sturnorum ingentem aduolauit Aquila, cuius præſentia perterriti Sturni, veluti ſigno dato, omnes quoad fieri potuit, ſibi hæſerunt volando, grexq́; omnis adeò compactus erat, vt Aquila nullo pacto auderet quenquam eorum inuadere. Quinetiam illi vnà atque arctim volantes ſemel atque iterum circumière ſub Aquila inſidiante, ac deinde recto volatu facto ſubfugierunt nemine eorum offenſo, nec illos etiam Aquila inſecuta eſt.* Quæ res, ſi apud alios, apud me fidem non habet. Audio tamen Aues aquaticas, ac Anates in primis viſa Aquila ſimul quoq; cõgregari in aqua, & in Aquilam demerſo capite aquam ſpargere, atque ita acceſſum prohibere. Feliciori ſanè ſucceſſu, quamuis maiori ingenio, & audacia, quàm viribus, Tauros in Cræta inuadit, [l] Aeliano atteſtante, *Interea cùm Taurus ſe abijcit ad paſtum, tùm ex inſidijs Aquila in ceruicem inuolans, crebras illi, & acerrimas plagas roſtro infligit. Ille tanquam aſylo excitatus, primùm incenditur ad curſum, deinde, quà poteſt ſeſe in fugam confert. Quamdiu in plano & ſtabili loco fertur, ab Aquila moleſtia requieſcit; ea nimirum, quoad in planitiem excurrit, nihil illi exhibet negotij, ac quieta volans illum acerrimè obſeruat, quacunque ingreditur. Cùm illum proximè ad præcipitem locum ac decliuem acceſſiſſe videt, explicatis in orbem alis, illius oculos quatit, & ea quæ ante pedes ſunt, nihil illum prouidentem, vi magna præcipitem agit, laniatuq́; ventrem appetens, quantum eius cupiditas fert, nullo deinde negotio, præda potitur.* Simili ſolertia Ceruos quoque ingenti confidentia ac animoſitate adorta vincit. His enim, vt author eſt [m] Plinius *multum puluerem volutatu collectum inſidẽs ipſorum cornibus, excutit in oculos, eius ora pennis verberans, donec in rupes præcipitet. At acrior eſt cum Dracone pugna multoq́; magis anceps etiamſi in aëre, Hic Aquilæ conſectatur oua auiditate malefica, at illa ob hoc rapit vbicumq; viſum Draconem. Ille multiplici nexu alas ligat, ita ſe implicans, vt ſimul decidant.* Hãc pugnam [n] Nicander deſcribit his verbis: *In Dryinum ſerpentem ſupramodum excandeſcit regia ales Aquila, ad viſum vbicunque Draconem confeſtim aduolans, & infeſto cum eo animo dimicans, quamprimùm in ſylua paſcentem conſpexerit, quandoquidem totos nidos deſertos fecerit, ſpoliarit, diruerit, vaſtauerit, æque cum ipſius Aquilæ fœturas, tùm mitia oua lancinans. Enimuerò impetu quodam ex inopinato ſuperueniens, & Auem & Leporem leuem facilè Draco extrahit ex recens deprehendentis vnguibus, ex arbuſtis, & fruticibus, quibus abditus latebat, fortè fortuna proſiliens: ſed is malum declinat. Ibi tum pro conuiuio acriter decertatur. Interim Lepus ſeſe in fugam dat. Sed hinc inde volantem alitem nequicquam inſequitur in ſpiram contractus, oculosq́; in Aquilam retorquens ſuſpicit, quod in ſublime elatam attingere non poſſit.* Hanc deſcriptionem ſeu pugnæ hiſtoriam, idem carmine reddidit non inuenuſto:

Prouocat hunc vero fuluus Iouis ales ab æthra,
Plumea colla tumens, ſi quando in valle repertum
Paſcentem videat. Namque hic populatur vbiq́;
Nidorum pullos, diffringens dentibus oua.
Aſt Aquilam, rapuit Leporem cùm aut vnguibus hædum
Forte Draco ſurgens denſo de ceſpite, præda
Nudat. & hæc volitans, dapibus pro lurida pugnat:
Hic ſequitur fruſtrà deluſus præpete curſu,
Contorquens orbes ac toruo lumine cernens.

Idem certamen [o] Homerus ita depingit:

Auis enim ipſis venit tranſire promptis,
Aquila altè volans, ſiniſtrorſum populum impediens
Cruentum Draconem ferens vnguibus magnum
Viuum adhuc, palpitantem, & nondum oblitus eſt pugnæ:
Incidit enim ipſam tenentem in pectore circa iugulum
Reuolutus retrò, hæc à ſe miſit humum

Dolens

[i] *Lib. 7. capit. 11.*
Polypus Aquilã in mare detraxit, & interfecit.
Lupus hians prouerb.
[k] *Lib. Proble. 314.*
Anates quomodo acceſſum Aquilæ prohibeant.
[l] *Lib. 2. capit. 39.*
Aquilę pugna cum Tauris.
Aquilæ pugna cum Ceruis.
[m] *Lib. 10. cap. 4.*
Draconis pugna cum Aquila.
In Dryinũ excãdeſcit Aquila.
[n] *In Theriacis.*
[o] *Iliad. M.*

Dolens doloribus, media autem in deÿcit multitudine;
Ipſa autem clangens volauit flatibus venti.

Et[p] Cicero: [p] *Lib. 1. de Diuinat.*

Hic Iouis altiſoni ſubitò pennata ſatelles,
Arboris è trunco ſerpentis ſaucia morſu,
Subbigit ipſa feris transfigens vnguibus anguem
Semianimum, & varia grauiter ceruice micantem.
Quem ſe intorquentem lanians, roſtroq́ cruentans
Iam ſatiata animos, iam duros vlta dolores
Abÿcit efflantem, & laceratum affigit in vnda,
Seq́ obitu à ſoles nitidos conuertit ad ortus.

Hosq́ imitatus[q] Vergilius: [q] *Lib. 11. Aeneid.*

Vtq́ volans alte raptum, cùm fulua Draconem
Fert Aquila, implicuitq́ pedes, atque vnguibus hæſit,
Saucius at ſerpens ſinnoſa volumina verſat,
Arrectisq́ horret ſquammis, & ſibilat ore,
Arduus inſurgens, illa haud minus vrget adunco
Luctantem roſtro, ſimul æthera verberat alis.

Naſo[r] idem aſſerit: [r] *Li. 4. Metamorph.*

Vtq́ Iouis præpes vacuo cùm vidit in aruo
Præbentem Phœbo liuentia terga Draconem,
Occupat aduerſum, neu ſæua retorqueat ora,
Squammigeris auidos figit Ceruicibus vngues.

Vbi Poëta Aquilæ aſtum in opugnando Dracone optimè deſcribit, quem imitatus uidetur noſter[s] Ludouicus Arioſtus Rogerium Aquilæ comparans, cuius uerſus propter uenuſtatem, non poſſum præterire: [s] *Cant. 10. Stan. 103.*

Come d'alto venendo Aquila ſuole,
Ch'errar fra l'erbe viſto habbia la biſcia:
O che ſtia ſopra vn nudo ſaſſo al ſole,
Doue le ſpoglie d'oro abbella, e liſcia;
Non aſſalir da quel lato la vuole,
Onde la velenoſa ſoffia, e ſtriſcia;
Ma da tergo la adugna, e batte i vanni,
Perche non le ſi volga, e non l'azzanni.

Item rurſus[t] Ouidius in fabula Salmacis, & Hermaphroditi: [t] *Metamorphoſ. 4.*

Implicat vt ſerpens, quàm regia ſuſtinet ales
Sublimemq́ rapit pendens caput illa pedesq́
Alligat, & cauda ſpatiantes implicat alas.

Albertus hanc Aquilæ cum Dracone pugnam negare velle videtur, vbi ſcribit. *Ariſtoteles videtur dicere Vulturem cum Dracone pugnare, quod falſum eſt.* Imo potius Ariſtotelem hoc ſcripſiſſe falſum eſt, ſed Auicenna aut huius interpres Vulturem cum Aquila ſæpe confundit. Addit Albertus: *Non omnis quoque Aquila cum Dracone pugnat. Sed quoddam Aquilæ genus eſſe paruum, quod venetur Serpentem quendam, qui generali nomine Draco appellatur.* Verùm qua ratione fultus ipſe tantorum virorum authoritati refragari audeat, equidem non video, præſertim cùm ipſemet alio loco, velut ſui oblitus, dicat: *Aquila etiam cùm tyro* (id eſt vipera) *& Dracone pugnat pro animalibus quæ aliquando venantur, dum alter alteri prædam eripere conatur.* Sanè paruum illum quem ipſe Draconem communi vocabulo dici affirmat, Serpentem, animalia venari non eſt veriſimile.

Draco Alberti.

Aquilę pugna cum Vipera, & Dracone.

ANTIPATHIA.

IAM verò internecino odio ſe mutuò proſequi Aquilam & Draconem, ex dictis facilè eſt colligere, ob innatũ ſine dubio & contrarium quẽdam animi affectum, quem Antipathiam vocant Philoſophi. Qualem in plureis alias gerere Aquilam animanteis in ſequentibus latiùs declarabimus. Quamuis Draconem ódiſſe videtur propter victum: Nã Serpentibus veſcitur Aquila. Huiuſmodi ei diſsidium ac inimicitia cum Oloribus intercedit, qui authore [a] Ariſtotele, Aquilam repugnantes vincunt, ſi pugnam cœperint: ipſi autem nũquam niſi prouocati, inferunt pugnam. Idem [b] Athenæus refert ex eodem Ariſtotele, ſed in numero ſingulari. Verùm hic in numero multitudinis Cycnos Aquilam ſuperare ſcribit, Hoc quidem eſt veriſimile, ſi Cycni plures cùm ſint Aues gregariæ, Aquilam vnam aggrediantur. Sin verò aliquando vnicum Cycnum ab alijs ſemotum repererit Aquila, non eſt mirum, ſi eum uincit, quod [c] Ariſtoteles alibi teſtatur, cùm ait. *Cum Aquila pugnat Olor, nutritq́ eam ſæpius*. Vbi pro (nutrit) malè quidam (uincit) legunt. Hanc rem Albertus confirmat; *Si quæ* (inquiens) *Auium rapacium, vt Vultur aut Aquila Cycnos adortæ fuerint, acriter ſe tutantur, ipſi tamen nunquam pugnæ authores, aliàs vincunt, aliàs ſuccumbunt. Aliquando inſpectantibus nobis cum multis alijs amicis Aquila & Olor inuicem conflixerunt, vterq; in aërem euectus adeò ſublimis, vt neutrum viſu aſſequeremur. Poſt duas horas vterq; delapſus, Aquilam Cycno ſuperiorem animaduertimus, quæ famulo noſtro, vt Olorem caperet, accurrente, fuga arrepta auolauit*. De hac pugna [d] Statius:

Aquilæ cũ Oloribus pugna.

[a] 9. Hiſtor. cap. 12.
[b] Lib. 9. deipnoſoph. capit. 16.
[c] Lib. 9. Hiſtor. cap. 1.
[d] Li. 3. Thebaid.

——Clara regione profundi
Aeteris innumeri ſtatuerunt agmina Cycni,
Siue hos Strymonia Boreas eiecit ab arcto,
Seu fœcunda refert placidi clementia Nili:
Fixerunt curſus, hæc vere in imagine Thebas.
Nam ſeſe immoti gyro, atque in pace ſilentes,
Ceu muris, valloq́ tenent, ſed fortior ecce
Aduentat per inane cohors, ſeptem ordine fuluæ
Armigeras ſummi Iouis exultante caterua
Intuor, Inachij ſint hi tibi (concipe) reges.
Inuasêre globum niuei gregis, vncaq́ pandunt
Cædibus ora nouis, & ſtrictis vnguibus inſtant.
Cernis inexperto rorantes ſanguine ventos?
Et plumis ſtillare diem? &c.

Et [e] rurſus: *——Nec ſegnius ardens*
Accurrit niueo quàm flammiger Ales Olorî
Imminet, & magna trepidum circumligat vmbra.

Et [f] rurſus: *——Vtq́ ferit victorem fulminis albus,*
Cùm ſuprà reſpexit Olor, cupit hiſcere ripam
Strymonos, & trepidas in pectora contrahit alas.

[e] Lib. 8. Thebaid.
[f] Lib. Thebaid. c. 9.

Nec temere hiſcere ripam Poëta dixit, nempe vt ſe ſubmergat & fugiat Aquilam. Mirum ſanè (vt inquit) [g] Oppianus ab ea vinci ſæpenumero, ac ſuperari tam pugnacem beluam. Eſt enim, teſte Ariſtotele, referẽte [h] Athenæo, Cycnus fœcundus & pugnax. Nam mutuò pugnãtes interficiuntur. Beroaldus capitalem quorundam inter ſe inimicitiam exprimere volens, ab his volucribus exemplo petito, ſic ait:

Vtque Aquilam Cycnus, Congrum Murena, Camelum
Odit Equus, &c.

[g] Lib. 5. de piſcibus.
[h] Li. 9. Dipnoſophiſt. capit. 16.

Eodem modo Aquila cum Auicula Trochilo, cui & ſenatoris, & regis nomen eſt, pugnare fertur, [i] ut Philoſophus tradit, ideoq; cum ea diſſidet, ſi credimus, quoniam Rex appellatur Auium. Quare vt regni affectatorum extremo perſequitur odio, quanquam non is eſt hoſtis, cuius vires metuit Aquila. Nam Trochilus imbecillis eſt & fugax, ſolertia tamen & ingenio pręditus, fruticetis & cauis abdit ſeſe, vt à potentiore facilè capi nequeat. Hinc [k] Baptiſta Mantuanus, aliquid à primo ſuo inſtituto mutatum deſignare volens, ita à ſimilitudine ab harum natura ducta, ait:

Non Cycnus infeſta Aquila, diſcordia nulla eſt
Cum Trochilo, licet hic faſtus, nomenq́ ſuperbum

Aquilæ & Trochili pugna.

[i] Lib. de Hiſt. anim. 9. cap. 11.
[k] Tom. 3. lib. 5. Alph.

Regũ

Regis & immeritos Aquilæ indignetur honores.

Nec cum Gruibus eis ſatis conuenit. Hæ tamen ab illis ſolertia & ingenio ſuperantur. Etenim cùm Grues è Cilicia migrantes, montem Taurum Aquilis plenum parant tranſmittere, quibuſdam lapillis, quò vocem cohibeant, in os ſumptis noctu tacitè tranſuolant, atq; ita deceptis Aquilis tutò traijciunt. At cùm ſe ab Aquila impeti perſpiciunt, in orbem conſiſtunt, & contractæ in ſinum, & tanquam acie inſtructa ſpeciem pugnæ oſtendunt; quare Aquila regreditur. Idem Anſeres ab Aquila ſibi metuentes cùm Taurum traijciunt, facere teſtatur Plutarchus[l] & ex eo Ammianus Marcellinus. Pugnat & cum Ardeolis Aquila, vt ex [m] Ariſtotele diſcimus. Nam hæ Aues vnguibus fretæ non verentur eam adoriri, & tam acriter dimicare, vt in conflictu ſæpe moriantur. Cum Ciconia frequenter dimicandi cauſam habet, quòd vna comedat oua alterius, Ciconia Aquilam (vt vult Albertus) potiſſimùm inſequitur tempore pullorum, & ſi ſola non ſufficit, plures alias ſibi adhibet pugnæ ſocias. Hæc roſtri mucrone multùm valet. Eandem ob cauſam ſummo odio perſequitur Sittam & Subim, quòd & hæ Aues Aquilarum oua frangant. Hoc etiam de Scarabæo in fabulis refertur. Bellum & inimicitiam haud leuem gerit cum eo Accipitrum genere, quem Hieroſalconem, item cũ eo quem Falconem montanum vocant. Hic Aquilam magnitudine, moleq; corporis haud inferior, prælio aliquando ſternit. Vulturem veluti edacitatis æmulum, & homotechnum odit maximopere, de quo [n] Q. Calaber. *Et imbellibus*, inquit, *Vulturibus ſimiles gradum ſiſtere non audebunt, quos in fugam egit Aquila omnium Auium præſtantiſſima, cùm in montibus greges à Lupis deiectos dilacerant.* Rapaces omnes, vt carniuoras, inimicas habet, eas capit aliquando, maximè cùm videt geſtare lora pedum, id cibi aliquid eſſe exiſtimans. Alioqui in deſerto, vbi & feræ ſunt, & ſine loris, eas non ſolet aggredi. Quare vt hoc periculum euitetur, non niſi ademptis loris tam Aquila, quàm alia ex rapacibus cicurata in prædam emittenda eſt. Denique omnes in vniuerſum Aues tam rapaces quàm non rapaces Aquilam extimeſcunt, adeo vt illa, qua eam aut viderint, aut audierint die, ad prædam non auſint prodire, vt Plinius tradit: ita vti & Draco ipſe clãgorem Aquilæ audiẽs, terrore perculſus intra latebras ſuas mox mox ſe abſcondat. Rectè igitur Ariſtoteles Aquilam dicit nullum habere animal amicum, plurima inimica. Quidam, inter quos Albertus, non verentur dicere, omnia. Neque tamen ideò ſtatim exiſtimandum eſt inter ipſam, & omnia ea, quæ perſequitur animantia, Antipathiam quandam eſſe propriam, nempe innatum illud, & maximè occultum odium, quo percita omnibus æquè animalibus bellum indicat, & non potius euidente aliqua cauſa ducta ac incitata, vt cùm —*pedibus prædator aduncis*

Depoſuit nido Leporem Iouis ales, vt ait [o] Ouidius: aut cùm vt [p] Valerius Flaccus:

—*altum Iouis armiger æthra*
Aduenit, & validis fixam abripit vnguibus Agnam:

denique quamuis aliam

Venatrix prædam roſtro meditatur adunco
. Alituum regina.

Nam non magis ea odiſſe dicitur, quàm Gallus hordei, aut frumenti granum, Pyrrhocorax panem, Picus uermem, Canis Leporem, Vulpes Gallinam, aut homo Turdũ & Perdicem: quæ nihilominus omni ſtudio conſectatur, non vt tãquam de hoſte mortuo gaudeat: verùm ut uoluptatem ex ſimili præda ſtimulata fame & cibum capiat, huius rei argumentum ſatis manifeſtum eſt, quòd omnia occiſa comedat. Probat hoc cùm natura eius, ſi ullius alterius Auis, maximè ſanè rapax, tùm vniuerſalis omnium, præſertim eorum, quæ uincere poteſt, perſequutio. Nam & Rex dicitur Auium, non quòd verum imperandi modum imitetur, ſed potius à uiolentia, & tyrannide, qua omnibus dominatur, dum omnes opprimit, dum deuorat, dum omnibus hoſtis omnes habet pro hoſtibus. Non iuerim tamen inficias ſibi cum quibuſdam Antipathiam & internecinum intercedere odium, ſed cum paucis admodum, nempe cum Dracone, cum Olore, cum Cyminde, cum Subi &c. Ad antipathiam illud quoque procul dubio eſt referendum, quòd quæ ſerpentibus impunè veſcitur, & à Dracone uictrix illæſa abit, innoxio homini ſymphyto interimitur, quod [q] Aelianus ſcriptum reliquit. Denique nulla re tam liquidò Aquilas à multis Auibus naturali quodam diſſidio diſtare patet, quàm eo, quod quidam referunt, ſi modò uerum eſt, nempe quòd non modò præſentem & uiuentem, ceu reginam cæteræ Aues & multa alia etiam animantia extimeſcant: uerùm quòd & pennæ eiuſdem, quaſi deriuata quadam odij illius parte in partes exanimes cum alijs præſertim Anſerum, aut Columbarum pennis communem ſocietatem haud quaquam ferant, ſed ipſæ incorruptæ atque integræ, alias ſibi admixtas corrumpant, quod in pharetris probaſſe aſſerunt. Quibuſdam tamen aliter uiſum eſt, qui dicunt idem accidere etiam non coniunctis, & ſeorſim aſſeruatis utriuſq; pennis. Sicciorum enim animalium partes ſicciores, & minus excrementitias eſſe, atq; ideò diuturniores;

Cum Gruibus nõ cõuenit Aquilæ.

Grues quo modo contra Aquilas ſe defendant.

Anſeres quomodo ab Aquilis ſe defendant.

[l] *Tom. 2. li. de Garrulitate.*

Aquilæ pugna cũ Ardeolis.

[m] *Lib. 9. Hiſtor. c. 1.*

Aquilæ pugna cũ Ciconia.

Aquila cur Sittæ & Subi infeſta.

Aquila cũ quibus Accipitribus pugnet.

Aquila cur Vulturem oderit.

[n] *Lib. 3. Paralipom.*

Omnes Aues Aquilã timent.

Aquilã non ex odio omnia perſequi animalia.

[o] *Li. 6. Metamorph.*

[p] *Lib. 1. Argon.*

Aquila cur rex dicatur.

Aquilæ antipathia cũ Symphito herba.

[q] *Lib. 6. capit. 46. de Anim.*

Pennarum Aquilæ antipathia cũ alijs pẽnis.

res;

res; è contra verò humidiorum. Syluestria autem omnia manſuetis ſicciora ſunt, cùm quòd exerceantur ampliùs, tùm quòd pabulo ſicciore & minus copioſo fruantur. Non deſunt, qui contrarium aſſerunt, ſcilicet quòd, quia carnes, quàm fruges ſint humidiores, ideo non potu opus ſit, quibus victus eſt è carnibus. Verum vtcunq; ea res ſe habeat, certum eſt Aquilæ naturam calidam eſſe, & ſiccam admodum, ideoq; corporis partes denſas, duras, & corruptioni minus obnoxias. Albertus quidem profitetur, pennas plures Anſerinas ab vna Aquilina conſumptas, ſeſe expertum eſſe. Sed ſi naturâ citius pereunt Anſerinæ, neque verè aut propriè ab Aquilinis eas deuorari, ac interteri dicemus, nec occulto aliquo, ac ingenito diſſidio ſeu antipathiæ id attribuemus. Experiri poterunt curioſi, Anſerinis pennis alijs ſeorſim ſepoſitis, alijs cum Aquilinis commixtis, vt videant pariter, nunquid hæ vel illæ priores contabeſcãt.

Temperies Aquilæ.

DE MORBIS AQVILÆ.

PAVCISSIMIS Aquila morbis obnoxia eſt. Horũ præcipui ſunt, viſus hebetudo, pennarum caſus, & roſtri nimia aduncitas, quę extremo iam ſenio victum impedit. Vnde rectè [a] Plinius non ægritudine, ſed fame Aquilas ait oppetere, in tantum ſuperiore accreſcente roſtro, vt aduncitas aperiri nequeat. Quòd verò hæc ægra medicata ad iuuentam redeat, authores vno conſenſu produnt; & [b] Io. Baptiſta Porta eã ob cauſam ad cutis hominis mutationem eam prodeſſe aſſerit. At de modo alij aliter ſentiunt. Mihi quidem nulla ratio tam probabilis huius mutationis eſſe videtur, quàm quæ de mutatione pennarum intelligitur. Videntur enim Aues, quæ pennas mutarunt, quod vt plurimùm faciunt rapaces, vt in Aquilis & Accipitribus præſertim obſeruare licet, renouari ac velut ſenecta depoſita reiuueneſcere. Quam quidem ſententiam varijs Sacræ ſcripturæ locis confirmare licet. In primis verò illo [c] Micheæ Prophetæ, *Dilata caluitium tuum ſicut Aquila*. Item altero [d] Dauidis vbi ait: *Renouabitur vt Aquila, iuuentus tua*. Ita ſanè etiam Serpentes quotannis reuireſcere dicuntur, cùm leberidem; id eſt, pellem veterem, quam inde & ſpolium & ſenectam, nec non exuuium vocant, exuerit. [e] Diuus verò Hieronymus, iuuentutis in Aquila renouationem hoc pacto deſcribit: *Aquila vbi conſenuerint, grauantur pennæ, & oculi: Quærit illa fontem, erigitq; pennas, calorem in ſe colligit; eo modo ſanantur oculi, in fontem ſe ter mergit, atque ad iuuentam redit*; vnde in [f] Pſalmo: *Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua*. In eundem hunc locum [g] D. Auguſtinus ſcribens, multò aliter id recenſet. *Dicitur Aquila cùm ſenectute corporis preſſa fuerit, creſcentis roſtri immoderatione os aperire, & cibum capere non poſſe. Itaque modo quodam naturali in menſura quaſi reparandæ iuuentutis, Aquila dicitur collidere ad petram ipſum quaſi labium ſuperius, quo nimis creſcente, edendi aditus clauditur, atque ita caret prioris roſtri onere, quo cibus impediebatur, accedit ad cibum, & omnia reparantur, erit poſt ſenectutem tanquam iuuenis Aquila, redit vigor omnium membrorum, nitor plumarum, gubernacula pennarum, volat excelſa, ſicut antea: fit in ea quadam reſurrectio*. Quòd autem ſupra modum vnguium, & roſtri redunci vitium ad ſaxa illidendo emendet, & verum, & re ipſa compertum eſſe teſtatur Albertus Magnus. Rabbi Rahadias, reſte [h] Rabbi Dauid, hiſtoriam Aquilæ reuireſcentis ita refert: *Quolibet decennio ad centum annos vſque ignem elementarem petit, cuius calore ſupra modum accenſa, in mare ſeſe dat præcipitem, ſicq; renouat, plumæ nouæ repullulant. Centeſimo verò anno, cùm id tentet facere, deſtituitur viribus, quare cum è mari præcipitata reſurgere nequeat, ita tandem emoritur*. Alij hanc rem ita referunt. Cùm ſenecta grauatur, ſuper nubes, quàm poteſt, volat ſublimius; vnde Solis calore hebetudo, & caligo oculorum conſumitur. ipſa mox impetu facto in ipſo adhuc caloris feruore, aquis frigidiſsimis tertiò immergitur, atque inde reſurgens, ſtatim nidum petit, vbi inter pullos iam capturæ aptos quadam quaſi febre correpta, cum ſudore quodam plumas exuit, à quibus donec pennas, plumasq; reſumpſerit, ſedulò fouetur, & paſcitur. Etenim naturalis στοργὴ, & erga parentes pietas, quam non minimam inſeuiſſe naturam brutis conſpicimus, in Aquila præcipua eſt, ac ſingularis; ſicuti & in Ciconia, quæ parentes ſenio iam confectos, ac ſi ipſi pulli eſſent, educare, & nutrire ſolet, non ingrata acceptorum beneficiorum memoria. Cùm enim ſenes iam effœtæ viribus rapinas ampliùs exercere nequeant; itaq; à iuuenibus, iiſq; maximè rapacibus, & robuſtis auxilium petere coguntur. Hoc Epicrates apud [i] Athenęum his verſibus, quibus in Laidem meretricem iam anum ludit, aptè admodum expreſſit:

— Mihi videtur id perpeſſa, quod
Solent Aquilæ, nanq; hæ iuuenes cùm ſunt, Oues,
Lepóresq; carpunt arduis ex montibus,

[a] Li. 10. c. 3

[b] Li. 5. Phyſog. c. 13.

Aquila quo modo ſenectam mutet.

[c] Cap. prim.

[d] Pſal. 102.

Serpentes ſenectam exuunt.

[e] Tom. 4. in Comment. in Eſaiam.

[f] Pſal. 102.

[g] In eodem Pſalm.

[h] In Comment. c. 41. Eſaiæ.

Ciconiæ amor erga pullos ſuos.

[i] Li. 13. Dipnoſoph. c. 10

Tulêre

Tulêre ſublimes quos pedum robore,
Vbi ſenecta mox grauis compreſſerit,
Iuuenes volantes quæritant acta fame.

Ad eundem ferè modum, quo diximus,[k] Albertus ex Ioracho, & Adelino authoribus ſenem Aquilam recreari iuuenta reſumpta refert, licet eius rei periculum feciſſe neget, cùm ait: *Dicunt ſenem Aquilam eo tempore, quo pulli iam adulti volare poſſunt: ſicubi deprehendat fontem clarum, & latè ſcaturientem, rectè ſupra illum in ſublime efferri, vſque ad tertiam aëris regionem, quem in Meteoris æſtum vocauimus, vbi cùm incaluerit, ita vt ferè exuri videatur, ſubitò demiſſis, retractiſq; alis in fontem frigidum illabi, vt à frigiditate forinſecus adſtringente, calor internus augeatur: tum fonte relicto ad nidũ ſuum non procul diſtantem aduolare, & inter alas pullorum tectam reſolui in ſudorem; & ſic eum veteribus pennis ſenectam exuere, induiq; nouis; interea verò dum renatæ fuerint, nutriri præda pullorum. Ad hæc non habeo, quod dicam, niſi mirabilia naturæ eſſe multa: in duabus quidem Aquilis, quæ apud nos alebantur, nihil huiuſmodi obſeruaui; erant enim illæ cicures, & ad modum aliarum Auium rapacium mutabantur.* Hoc enimuerò Accipitri in genere tribuitur, vt annoſus iam ſpirante Auſtro Solis radijs alas oppandat, vt tepente aura pori cutis aperiantur, pennæq; relaxatæ veteres, excuſſæ excidant, nouis ſuccedentibus. Quod ipſum ſanè ſacræ literæ diſertè teſtantur ore[l] Iobi dicentis: *Nunquid* (ò Deus) *per ſapientiam tuam plumeſcet Accipiter, expandens alas ſuas ad Auſtrum?* Prætereà quemadmodum domeſticus Accipiter, cui, vt pennis veteribus exutis nouæ ſuccreſcant, in loculum quendam, ſeu ædiculam recluſo, ſi quid cibi venenoſi exhibeamus, vt ſerpentis carnem, citius, ac facilius renouatur (Nam Tyrorum vſu, ex quibus antidotum illud præſtantiſſimum Theriaca conficitur, Elephanticis, Leproſis, alijſq; cutaneis vitijs deturpatis priſtinus decor,[m] Galeno teſte, reſtituitur) ita etiam Aquilę ſerpentum paſtum, quo delectari ſolet, ad plumeſcendum denuò, priſtinumq; nitorem recuperandum, haud parum conferre, non temere quiſpiam exiſtimare poſſit. Vnde hæc tria, nempe flatum Auſtri, & Solis radios (addunt quidam, calorem motu, & agitatione corporis, dum ſublimis volat, comparatum) vim denique veneni ad reparandas vires, ac iuuentam inducendam plurimùm facere veriſimile eſt. Verùm, vt ſerpentum eſus hac in parte Aquilæ ſalubris eſt, ita idem cauſa eſt incommodi illius, quod in viſu perpetitur. Nam in tanta virium & annorum iactura haud facilè poteſt illam, quam antè iuuenis adhuc digerebat, cruditatem concoquere; vnde craſſis uaporibus ad caput elatis oculos ſuffundi contingit, cui affectui, ſolari lumine ex præſcripto naturæ, eo, quo ſuprà retulimus, modo mederi ſolet. Verùm ſenio decrepitis iam ſuperius roſtrum vſque adeo recuruatur, ut tandem fame pereat. Hinc fabula fidem inuenit, quæ id ideò accidiſſe ait Aquilæ, quòd olim cùm homo eſſet, hoſpiti iniuriam fecerit. Idem ex Ariſtotele Aelianus paulò aliter refert: Latio fuit, qui in Aquilam mutatus, vncis vnguibus uidetur. Hic in ſenecta, roſtro eius ob nimiam aduncitatem reddito inutili, hanc pœnam, famem ſcilicet ob vitam, dum homo eſſet, crudeliter peractam ſubit, & inſuper Scarabeorum odium. In ſenecta ergò cùm cibum vorare nequit, ſorbere cogitur, vnde natum prouerbium, *Aquilæ ſenectus*, in ſenes bibaces exprobratio, quippe quòd amiſſa edendi facultate, edentuli humorem aſſiduè ſorbillent, & uitam pertenui illa ope aliquandiu protrahãt. Hinc[n] Terentius: *Viſa verò eſt, quod dici ſolet, Aquilæ ſenectus.* Verba ſunt Syri adulantis hero, quòd ſtrenuè bibiſſet pridie in conuiuio. Peculiaris enim ſenibus eſt bibacitas, & uinoſior ſenilis ætas: nam uinum minuit ſenectutis moleſtiam, eiuſq; ſiccitatem, & frigiditatem humiditate, ac caliditate temperat. Hinc Plato iuuenibus nullum, uiris moderatum, ſenibus largiorem uini uſum concedit. Et ſanè uinum lac ſenum vulgò eſt, & dicitur. Dicitur etiam idem prouerbiũ alio paulò ſenſu de his, qui in ſenecta meliores ſunt, non quidem ſponte, quia nolint, ſed quia ob ætatem inepti praua agere nequeant, uti tum uictum uitæq; conditionem mutant Aquilæ ob roſtri incuruationem innocentiores. Solet & iſtæc dici parœmia *Aquilæ ſenecta, Corydi iuuenta* de uiridi, & cruda ſenecta; quæ aliquorum ignauæ iuuentæ præſtat. Nam Aquila anus præſtat Corydo auiculæ etiam ætate integra. Huius ſententiæ ſunt illa ſapientis Græci:

Illa ſenectus gratior, quæ parilis iuuentæ,
Illa iuuentus grauior, quæ ſimilis ſenectæ.

Eſt autem notandum, quòd[o] Aelianus, ubi faſcinãtium oculos etiam beſtias etſi omnis rationis expertes, arcana ac mirabili quadam ui cauere ſcribit; Aquilam quoque gentili ſuo lapide etiã te contra faſcinationem ſe tueri teſtatur. Pręter hos, quos recenſuimus affectus, quidam phtyriaſi quoque, ſeu pediculari morbo Aquilas quandoque infeſtari ſcribunt, hac fortaſſe de cauſa, quia pulueratrices nõ ſunt, quemadmodum Perdices, Gallinę, Phaſiani &c. quę eidem alioqui malo obnoxię in puluere uolutatę ſibi medentur. Quandoquidem uerò iam Aquilam ad extremum ſenium, imò ad ultimam uitę metam perduximus, ut quemadmodum ipſa ſua uita,

[k] *Lib. 23. de Animal. c. de Aquila.*

Accipiter pẽnas quomodo mutet.

[l] *Cap. 39.*

Theriacæ vis.

[m] *De Theriaca ad Piſonem.*

Aquilæ uiſus quomodo corrumpatur.

Aquilæ roſtri curuitas quã noxã inferat.

Aquilæ Senectus ꝓuerbium.

[n] *In Heauton.*

Vinum ſenibus maxime confert.

[o] *Lib. 5. ca. 35. de Animal.*

Pedicularis morbus Aquilæ.

ita & nos quoque eius enarratione defuncturi, extremam manum imponamus, colophonis vice hoſce verſus ignoti cuiuſdam Pöetæ, qui capita ſumma totius Aquilinæ vitæ complectuntur, memoriæ cauſa adijcere libuit:

Aquilinæ vitæ breuis deſcriptio.

Alta volat, manet in petris, roſtrum terit, eſt rex,
Venatur, ieiunat, habet gemmam, rota Solis
Sola probat pullos, lambit, fonte innouat alas,
Fulua, videns vngues, piſces, prædaſq; clangit,

HISTORICA.

CVM ea, quæ de Aquila ſparſim, & apud diuerſos authores leguntur, hiſce quæ hactenus de natura eius ac indole, totiusq; vitæ ratione dicta ſunt, tam arcto vinculo colligentur, vt commodè ab his diuelli nequeant, quippe quæ vel potiſſimùm Aquilæ ingenium, mores, eiusq; ingenitas, ac naturales affectiones oſtendant. Itaque historica quædam hoc loco ſubnectere non ab re nobis viſum fuit. Sunt autem pleraque huiuſmodi, vt ſingularem quendam affectum pietatis, ac amoris erga hominem, vt vel in beneficio collocando benignos, vel pro accepto ſeſe gratos declarent. Ex quibus ſanè quanta ipſi cum reliquis animalibus antipathia eſt, tantam è conuerſo cum homine ſympathiam intercedere conſtat. Gratitudinis præclaræ illud eſt, quod referunt in Seſto educatam à virgine Aquilam, eamq; libertate donatam, hanc duplicis beneficij gratiam retuliſſe, primò ut Aues, mox etiam vt venatus virgini aggereret. Quid? quòd cùm virginem diem obijſſe, iamq; rogum exurendæ extructum vidiſſet, in accenſam pyram ſeſe iniecit, & ſimul conflagrauit, quippe quæ pari fato interire, quàm altrici dominæ ſuperuiuere ſatius habuerit. Hanc ob cauſam incolæ, quod vocant Heroum, in eo loco fecerunt, appellatum Iouis, & Virginis, quoniam illi Deo ales adſcribitur. Si quis tamen à veritate hoc alienum putet, [a] Plinium huius rei authorem mendacij inſimulet, per me licet, penes quem fidem eius rei eſſe volo. Simile eſt, quod de Aquila Pyrrhi Epirotarum regis alumna narratur. Hæc affectũ erga dominum demonſtrãs, gaudebat ſi quis fortè dixiſſet Pyrrhus, quaſi ad nomen altoris auditum geſtiens. Hæc eadem mortuo domino ab omni cibo prorſus abſtinẽs inediâ ſemet confecit. Ptolomæum Soterem Arſinoæ filium ferunt Macedones expoſitum, & ab Aquila nutritum. Hæc ſublimis ſuper infantem extenſis alis, & æſtum ſolis & pluuiam auertebat, Aues gregales arcebat, & Coturnicum ſanguine tanquam lacte infantem alebat, vt Suidas in Lago teſtatur. Ariſtomenem quoque ſcribit [b] Pauſanias miro ab Aquila modo è Ceade (ſic altè dehiſcentem ſoueam uocabant) liberatum, cuius rei hiſtoria, cùm inſolens ſit, ac relatu iucunda, non pigebit authoris hìc verba referre: *Ariſtomenem qui ſæpè aliàs, idem & tunc Deus ſeruauit: cuius qui res geſtas magnificentius extollunt, aduolaſſe Aquilam dicunt, quæ cadentis corpus paſſis alis ſubiens, ita illum liberauerit, vt omni ex parte illæſus ad eius barathri ima delatus fuerit: Fato certè neſcio quo exitus ei è tetro illo hiatu monſtratus eſt. Nam cùm in ima iam ſpecu conſtitiſſet, veſte obuolutus decubuit, extremam, quam proximè adeſſe putabat, vitæ horam expectans. Triduum erat ibi iam commoratus, cùm audito ſtrepitu quodam retecta facie per ſubluſtres tenebras Vulpem vidit cadauera appetentem. Cogitans itaque per oſtiolum omnino aliquod beſtiam illuc penetraſſe, vt ea quantiſper propius accederet, operiebatur: Id cùm, vti volebat, accidiſſet, feram manu altera comprehendit, altera, quoties ſe illa conuertiſſet, manu, chlamydem mordicus prenſandam obijciebat, & currentem quidem, qua ſe via dabat, curſu conſequebatur: trahendum verò ſe beluæ per inuia præbebat. Vidit poſtremò cuniculum nihilo ampliorem, quàm vnde poſſet Vulpes euadere, per quem luminis ſe aliquid oſtendebat, per illum quadrupes, vt primum dimiſit eam quaſi manumiſſam Ariſtomenes, luſtrum ſuum repetijt. At ille anguſtam illam & minimè peruiam cauernulam manibus aperiens intrans ad ſuos tandem euaſit. Fuit eius fortuna, cùm captus eſt, mira & inopinata; maior enim viri ſpiritus erat, maior ex rerum geſtarum magnitudine audacia, quàm vt quiſquam capi illum poſſe ſperare debuerit, ſed nihil fuit admirabilius, nullum certius præſtantiæ huiuſce argumentum, quàm quòd è Ceada elabi potuerit.* Quam ſanè ſalutem Aquilæ debebat; nunquam enim Vulpeculæ beneficio euaſurus fuiſſet, niſi in medio lapſu ab Aquila ſuſtentatus placidè ad ima conſediſſet, alioquin in mille fruſta abiturus.

Aquilæ in virginẽ mirus amor.

[a] *Li. 10. c. 5*

Aquila Pyrrhi nominis amans.

Ptolomæus Soter ab Aquila nutritus.

[b] *Lib. 4.*

Ariſtomenes quomodo liberatus ab Aquila.

Sed quoniam in Aquilæ benignitatem incidimus, minimè omittẽdum eſt, quod apud [c] Plutarchum legitur, vt ſi cui argumentum placuerit, totius hiſtoriæ ſcenam ſibi pingendam curet. Cùm peſtis olim apud Lacedæmonios graſſaretur, vrbemq; exhauriret, oracula monuerũt mali vim ceſſaturã, ſi quotannis nobilem aliquam virginem immolaſſent. Obſequuti Lacedæmonij oraculi fidem approbauerunt. Fortè verò euenit, vt Helenæ ſors obtigerit, quæ cùm ma-

[c] *In Parallelis ex Ariſtodemo in tertia congerie fabul.*

Helena ab Aquila ſeruata.

ctanda

ſtanda duceretur, Aquila deuolans ſacrificuli gladium abripuit, & ad armenta delatum ſuper iuuencam demiſit, cuius prodigij argumento Παρθενοτόνια ſublata eſt.

Pari prorſus pacto apud Valerios Virgo, cui nomen Valeriæ Lupercę erat, ſacrificio ſorte deſtinata Aquilæ beneficio ſeruata eſt.

Valeria virgo ab Aquila ſeruata.

Non minus memorandum ardentiſſimi amoris Aquilæ in hominem inſigne exemplum, quod à Philarcho acceptum Athenęus ſcriptum reliquit. *Puer Auium ſtudioſiſſimus Aquilæ pullum, quem dono accepiſſet, vario, & multiplicè cibo aluit, & ſtudioſè diligenterq́; curauit; ægrotanti quandoq́; medici officium præſtans: Nam eam ipſam non tanquam rem ludicram alebat, ſed tanquam alius vel amores ſuos & delicias, vel natu minorem germanum fratrem, ſic ſanè is Aquilam magna diligentia & cura tuebatur. Cùm autem progreſſu ætatis in mutuam inter ſe amicitiam vehementer exarſiſſent, atque accidiſſet, vt ex morbo puer laboraſſet, tum ei Aquila aſſiduitate officij aſſiſtebat, & cùm non ederet, ipſa pariter cibum non admittebat: Poſteà verò quàm è vita exceſſiſſet, atque efferretur ad monumentum ſepulchri, eum proſequuta eſt, cùmq́; cremaretur in medios ſeſe rogos immiſit.*

Aquilæ & pueri mutuus amor.

Crates Pergamenus hiſtoriam in beneficentiæ genere præclaram de Aquila recitat, quam & Steſichorus Poeta poëmate proſequutus, &[d] Aelianus refert. *Decem*, inquiens, *& ſex viri frumentū in area perticis excutientes vaſtiſſimis Solis ardoribus, cùm ardentiſſimè ſitirent, vnum ex ſuis, vt aquam de proximo hauriret fonte, miſerunt. Is meſſoriam falcem in manibus habebat, & in humeris ſitulam geſtabat, vbi verò ad fontem venit, Aquilam ſtrictiſſimè, cautèq́; offendit ſerpente circumplicatam, iam iam proximam, vt ſtrangularetur. Agricola vel quòd non ignoraret, vel quòd auditione accepiſſet, Aquilam Iouis nunciam & miniſtram eſſe, & item quod egregiè teneret feram beſtiam eſſe ſerpentem, falce eum diſſecuit, & vinculis Aquilam, vnde effugere non poterat, exoluit. Cùmq́; his obiter geſtis reuertiſſet, atque hauſta aqua vinum temperatum omnibus miniſtraſſet, ij quidem auidiſſimè bibere aggrediuntur. Is autem qui aquam hauſiſſet, iam poſt illos bibiturus erat. Ad labra igitur poculum cùm admouiſſet, ſeruata Aquila circum locum illum etiam nunc verſans, vt hanc mercedem ſuæ ſalutis perſolueret, ſic in poculum inuolauit, vt ſcyphum frangeret, potioq́; omnis effunderetur. Ille quòd vehementer ſitiret, grauiter indignatus ait: Hancne gratiam, cùm ſis illa (nam Auem agnoſcebat) tuo conſeruatori refers? Itane Iouem gratiarum inſpectorem & præfectum vereris? Cùm hæc eloquutus in ſiti ſe ad alios conuerteret, videt ex venenata potione palpitantes extremum ſpiritum efflare. Serpens enim vt conijcere licebat, ſuo veneno fontem infecerat. Itaque redemptionis præmium ei, qui ſe conſeruaſſet, Aquila cum pari ſalute compenſauit.* Hoc gratitudinis & relati beneficij exemplum eſt.

[d] *Lib. 17. c. 37. de Animal.*

Agricola Aquilā liberat aduerſus ſerpentem pugnātem.

Agricola ab Aquila præſeruatur.

Nunc aliud non minùs memorabile, ſponte ſeruati infantis ex eodem [e] Aeliano addamus, cuius hæc ſunt verba; *Eſt & amor & benignitas erga homines in brutis laudabilis; Nam Aquila olim infantem ſeruauit. Sed operæpretium eſt hiſtoriam integram explicare, amplum ſententiæ noſtræ futuram teſtimonium. Sacchora Babyloniorum regi futurum è filia nepotem, qui regnum auo adimeret Chaldæi prædixerant. Hoc ille metuens, in filiam durior eſt: & vt omnis abeſſet ſuſpicio, arctiſſimè incluſam cuſtodiri voluit. Sed fruſtra ſuo conſilio rem fatalem impedire conatus eſt. Nam filia ex obſcuro quodam homine grauida peperit. Natum autem ex ea infantem cuſtodes regis metu ex arce (cui filia includebatur) præcipitarunt. fortè autem prætereuolans Aquila, viſo caſu, perſpicaciſſima nimirum Auis, illicò, priuſquam terra allideretur, volando ſubiens infantem dorſo excepit, & in hortum quendam deportatum leniter depoſuit: Eum loci dominus inuentum, forma eius delectatus amauit, educauitq́;: & Tilgamum appellauit. is poſtea in Babylonios regnum adeptus eſt. Hoc ſi cui fabula videtur, me quoque non approbare illi fatebor. Audio tamen Achemenem Perſam quoq; à quo nobilis Perſarum proſapia deſcendit, Aquilæ alumnum fuiſſe.*

[e] *Lib. 12. de anim. c. 21.*

Infans ab Aquila ſeruatus.

Tilgamus rex.

Achemenes Perſa Aquilę alumnus.

Prophanis hiſce ſacras aliquot hiſtorias libet ſubnectere, veriores procul dubio & fide magis dignas, ex quibus appareat, vt multarum aliarum auium & animantium, ſic etiam Aquilæ miniſterio ad priorum ſubſidium diuinam bonitatem vſam eſſe. Laurentius [f] Surius hanc de S. Medardo narrat hiſtoriam. *Poſt eius deceſſum, cùm iam domi paratum eſſet conuiuium, per quemdam ſeruorum puer à parentibus vt conuiuio intereſſet, inuitatur. Ille verò, qui ad hoc miſſus eſt, eminus proſpiciens, videt puerum propter pluuiam, quæ tunc fortè ingruebat, aliquantum ab equis ſeceſſiſſe, ac tanquam latebram propter imbrium effuſionem quærentem, ab officio declinaſſe: & in altum oculos eleuans videt Aquilam alarum expanſione, omniq́; ad hoc diſtento corpore, tam congruenter puerum cooperire, vt in nullo, cùm circumquaque pluuia illa graſſaretur, ab innundante aëris illius contingi poſſet exundatione. hoc diu miratus tandem non ſine multa trepidatione appropinquans, humillimè puerum ſanctum adyt, & ex præſcripto patris paterno intereſſet conuiuio, diligentiſſimè inuitauit.*

[f] *To. 3. de vitis ſanctorū in vita S. Medardi.*

Aquila puerum ſanctū à pluuia defendens.

Idem auctor de S. Benedicto refert, quod occiſi à latronibus corpus eius ab Aquila ſit inuentum; *Cùmque* ait, *per tres annos exemplo magiſtri diſtrictè vitam ageret, latrones ſuperuenientes, & multam apud ipſum pecuniam eſſe ſperantes, ductum ad ripam fluminis Vuag, iugularunt, & in ipſam aquam demerſerunt. Diu verò corpore eius quæſito & non inuento, per integrum annum viſa eſt Aquila in ri-*

S. Benedicti corpus repertū ab Aquila.

pa eiuſdem fluminis, quaſi quadam obſeruatura, ſedere: per quam de corpore certi effecti, quendam in aquas immergi fecerunt, & ſic integrum, quaſi nuper obijſſet, inuenerunt.

[a] *Lib.3. Polonica hiſt.*

Ioannes Herbortus, item Martinus Cromerus de Stanislao Epiſcopo Cracouienſi ſanctiſsimo hanc referunt hiſtoriam, hoc ferè modo: *Iratus, furensq́; Boleslaus Poloniæ Rex, in ædem D. Michaëlis in rupe prærupta ſupra Viſtulam conſpectu arcis ſitam, quò ipſe ad faciendam ſacræ miſſæ ſacrificium cum paucis ſacerdotibus commeabat, contendit, & Stanislaum ſacris operantem per Satellites ſuos aggreditur, qui introgreſſi, ſubito & inſolito fulgore perculſi, ſupini cadunt, indeq́; manibus & pedibus reptantes, ſe proripiunt. Submittit Rex alios iterum atque iterum, idem & ijs, quod primis, accidit. Furore igitur percitus, moraq́; impatiens, increpita ſatellitum ignauia & formidine, ipſe ſtricto enſe in templum irrumpit, lethaliq́; ictu ſacroſancti Epiſcopi verticem ferit, ita ut cadens parietem proximum cerebro aſpergeret. Ibi ſatellites templo corpus humi procumbens extractum minutim, furori regio morem gerentes, concidunt, & in ſubiectis pratis Canibus, & Volucribus laniandum diijciunt. Dies, quo hæc patrata ſunt, fuit octauus May anno Chriſti, 1079. cùm Stanislaus vix triennium Epiſcopus fuiſſet. Rege autem cum ſuis militibus abeunte, quatuor Aquilæ inuſitatæ magnitudinis apparuiſſe feruntur, corpus ſanctum à laniatu Canum & Rapacium Auium defendentes, toto biduo, donec moti ea re pij Sacerdotes reſumptis animis membra diſiecta collegerunt, & ſuo ordine diſpoſuerunt, quæ è veſtigio mirandum in modum coaluiſſe dicuntur. Ita corpus integrum pro foribus adis illius, vbi martyr Dei caſus eſt, in Vrna venerabundi condiderunt, quod decimo poſt anno in arcem Cracouienſem in medio Baſilicæ reconditum eſt. Quin & lucerna permulta in aëre ſuper eum locum, vbi diſiectum erat corpus Stanislai nocte proxima, quæ eadem conſequuta eſt, ardere à nonnullis viſa commemorantur.*

S. Stanislaus à Boleslao Poloniæ Rege occiſus.

S. Stanislai mẽbra ab Aquilis ſeruantur.

In vita S. Cuthberti Epiſcopi.

Beda Venerabilis cognominatus, qui martyrum Eccleſiæ Anglicanæ pro Chriſto cæſorum hiſtoriam texuit, Aquilæ cuiuſdam meminit, quæ miraculosè Piſcem accepit è flumine, & Sancto Cuthberto Epiſcopo Lanſarnienſi, ne fame periret, detulit; eius verba ſunt: *Diſce, filiole*, inquit vir ſanctus, *Dei fidem ſemper, & ſpem habere in Domino, quia nunquam fame perijt, qui Deo fideliter ſeruit. Et ſurſum aſpectans, vidensq́; Aquilam in altum volantem: Cernis, inquit, Aquilam illam porrò volitantem? Etiam per huius miniſterium poſsibile eſt Domino Deo noſtro, nos hodie reficere. Talia confabulantes, agebant iter iuxta fluuium quendam. Et ecce ſubitò vident Aquilam in ripa reſidentem, dixitq́; vir Dei: viden vbi noſtra, quam prædixi, miniſtra reſidet? Curre, rogo, & quid epularum nobis attulerit, inſpice, & citius affer. Qui accurrens attulit piſcem non modicum, quem nuper illa de fluuio prehenderat. At vir Dei, quid, inquit, feciſti fili? quare miniſtra ſuam partem non dediſti? ſeca citius medium, & illi partem, quam nobis miniſtrando meretur, remitte. Fecit vti iuſſerat, ſumptaq́; ſecum parte reliqua, vbi tempus reficiendi aderat, diuerterunt ad proximum vicum, & dato ad aſſandum piſce, ſe pariter & eos, ad quos intrabant, gratiſſimo refecêre conuiuio, prædicante Cuthberto verbum Dei, atque eius beneficia collaudantes. Et quia beatus vir, cuius eſt nomen Domini ſpes eius, & non reſpexit in vanitates & inſanias falſas. Et ſic reſumpto itinere ad docendum eos, quos propoſuêre, ſunt profecti.*

S. Cuthbertus ab Aquila piſcem accipit.

VSVS

VSVS.

HAudquaquam muneri noſtro nobis facturi ſatis viſi ſumus, ſi nudam tantummodo Aquilæ hiſtoriam texere contenti eſſemus, niſi etiam prodeſſe, adq; eius vtilitatem, in cuius gratiam æternus ille & optimus naturæ pater omnia animãtia produxit, ſermonem conuertere velimus. Nam vt inquit [a] Horatius:

Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci.

Qua de cauſa Aquilæ uſum, qui ad finem cauſarum omnium nobiliſſimum refertur, ſingillatim exponere decreuimus, vt non minus vtilitate, quàm nobilitate ſua, tantopere iactata poſthac omnibus fiat commendatior. Aquilæ uſus uarius eſt ac multiplex: & alius quidem nominis, alius verò rei: & qui rei, alius in ſacris, alius in humanis. Qui in ſacris, uel ad cultum diuinum, aut actorum expiationem, aut futurorum augurium, & huiuſmodi alia. Qui in humanis, vel ad actiones ac mores, & affectus uel animi, uel corporis, uel ad externa, ut ad quæſtum, ſpectat. Et hæc partim à primordio inuenta, ſed non ad nos uſque propagata, partim per multum antea tempus ad noſtrum uſque æuum obſeruata ſunt, præſertim quod ad ſacra attinet, vt ex ſequentibus apparebit. In ſacris uerò tractandis, nihil mihi liceat, niſi authoritatem ſanctorum patrum puram deſcribere, doctorumq; dogmata, quę ab Eccleſia Romana recipiuntur. Nolo falcem meam, ut dici ſolet, in meſſem alienã mittere, verùm omnia ab orthodoxis patribus tradita, & Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ aſſenſu comprobata, vera, firma ac rata, indubitataq; habere volo: vt & ſi quid in meis ſcriptis minus purgatum aures pias offenderit, irritum eſſe cupio, ac iubeo. Reſtat nunc, vt de vſu, quem præbet in ſacris, aliquid dicamus.

[a] *In arte poëtica.*

Aquilę multiplex vſus.

COGNOMINATA, & Denominata.

AQVILAE cognomine ſacris ſcriptoribus uenit D. Ioannes Euangeliſta, neq; id immeritò, quippe qui aſſumptis ſanctæ contemplationis pennis, ut Aquila recto intuitu ad Solem, ſic ipſe ad Dei uerbum, ipſum Solem iuſtitiæ mentis oculis conuerſis eleuatus fuit. Vnde [a] D. Auguſtinus de eo in hanc ſententiam ſcribit: *Eius doctrina Euangelica altitudine differt à reliquis. In quatuor Euangelijs vel potius in quatuor libris vnicus Euangelij Ioannes Apoſtolus non immeritò ſecundum intelligentiam ſpiritualem Aquilæ comparatus multò ſublimius alijs tribus erexit prædicationem ſuam, & ita corda erigi voluit. Nam cæteri Euangeliſtæ tanquam cum homine Domino in terris ambulabant, de diuinitate eius pauca dixerunt. Iſtum autem, quaſi piguerit in terra ambulare, ſicut ipſe in exordio ſui ſermonis intonuit, erexit ſe non ſolùm ſuper terram & ſuper omnem ambitum aëris, & cæli, & ſuper etiam omnes exercitus Angelorum, omnemq; conſtitutionem inuiſibilium poteſtatum, & peruenit ad eum, per quem omnia facta ſunt; dicendo: In principio erat verbum, &c.* Idem [b] Auguſtinus ita ſcribit. *Ioannes maximè diuinitatem Domini, qua patri eſt æqualis, contendit, eam præcipuè ſuo Euangelio, quantum ſufficere credidit, commendare curauit. Itaq; tribus alijs altius fertur, ita ut uideas eos quaſi in terra cum Chriſto homine conuerſari, illum autem tranſcendiſſe nebulam, qua tegitur omnis terra, & perueniſſe ad liquidum cælũ, vnde acie mentis acutiſſima atque firmiſſima videret, In principio verbum, verbum apud Deum, per quod facta ſunt omnia, & ipſum agnoſceret carnem factum eſſe, vt habitaret in nobis, & quod acciperet carnem, non quòd mutatus fuerit in carnem.* Tres Euangeliſtæ temporalia facta Domini, & dicta, quę ad formandos mores uitę pręſentis maximè ualerent, copioſius proſequuti, circa actricem illam uerſati ſunt virtutem. Ioannes uerò facta Domini multò pauciora narrans, dicta uerò eius, præſertim quæ Trinitatis unitatem & uitæ æternæ felicitatem conformarent, diligentius, ac uberius conſcribens, in uirtute contemplatiua commendanda, ſuam intentionem prædicationemq; tenuit. [c] Idem, *inter ipſos*, inquit, *Euangeliorum ſcriptores, Ioannes eminet in Diuinorum myſteriorum profunditate, qui à tempore aſcenſionis per annos LXV. verbum Dei abſque adminiculo ſcribendi, vſq; ad vltima Domitiani tempora prædicauit, ſed occiſo Domitiano à Senatu Romano, cùm permittente Nerua ab exilio rediſſet Epheſum, compulſus ab Epiſcopis Aſiæ de coæterna patri diuinitate filij ſcripſit hoc Euangelium aduerſus hæreticos, qui eo abſente in eius Eccleſiam irruperant, qui Chriſtum ante Mariam fuiſſe negabant.* Vnde meritò in figura quatuor animalium, quæ uidit Ezechiel, Aquilæ uolanti cõparatus eſt. Et [d] alibi rurſus inquit: *Iohannes iſte Euangeliſta multum altè volat, vix eſt*

D. Ioannes cur dictus Aquila.

[a] *Serm. 34. in D. Ioannem.*

[b] *Lib. 1. de cõſenſu quatuor Euãg.*

Euangeliſtarum diſcrimen.

[c] *In Prolog. ſuper Euangel. Ioan.*

[d] *Serm. 25. ſuper Ioan.*

eum mente comprehendere ; adeò, vt alibi idem D. Auguſtinus teſtatur, *ſi altius de Deo ſcripſiſſet, nullus hominum eum intellecturus fuiſſet*. Inter cæteros ſcriptores Eccleſiaſticos, qui Ioannem Aquilæ cognomine donant, [e] Hieronymus Vida eum ſcitè hiſce ſuis verſibus depingit:

[e] *Li.4. Chriſtiados in principio.*

Qualis vbi alta petens terris aufertur ab imis
Alituum regina, vagas ſpatiata per auras
Dat plauſum gyro, atq; in nubila conditur alis,
Aetherea iamq; illa plaga leuis inſtat, & aerem
Intendens aciem, criniti lumina Solis
Suſpicit, obtuituq; oculos fixa hæret acuto.

Et [f] Baptiſta Mantuanus.

[f] *Lib.3. Parthe. ſecund.*

Quartus Ioannes Aquila ſignatus, amictu
Lucet in albenti, mentoq; & vertice caluus.

Cæſar & Ariſtoteles Aquilæ dicti.

Sunt qui lepidè admodum & doctè Cæſarem & Ariſtotelem vitæ humanæ lumina & præcipuarum virtutum ſimulacra Aquilas cognominent, vnde hæc carmina alibi legimus:

Geminas Aquilas rebus in arduis notaui,
Cæſar creperi gloria, fulmen atque belli,
Ac Ariſtoteles altera natura loquendo.

Nabuchodonoſor cur cognominatus Aquila.

De Nabuchodonoſore magno Babylonis Rege ſub Aquilæ cognomento hæc habet ſcriptura ſacra apud [g] Ezechielem Prophetam : *Aquila grandis magnarum alarum longo membrorum ductu, plena plumis & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam Cedri, ſummitatem frondium eius euulſit, & tranſportauit eam in terram Chanaam. In vrbe negotiatorum poſuit illam, & tulit de ſemine terræ, & poſuit illud in terra pro ſemine, vt firmaret radicem ſuper aquas multas, in ſuperficie poſuit illud. Cùmq; germinaſſet, creuit in vineam latiorem, humili ſtatura reſpicientibus ramis eius ad eam, & radices eius ſub illa erant. Facta eſt ergo vinea, & fructificauit in palmites, & emiſit propagines, & facta eſt altera Aquila grandis, magnis alis, plumiſq; multis, & ecce vinea iſta quaſi mittens radices ſuas ad eam, palmites ſuos extendit ad illam, vt irrigaret eam de areolis germinis ſui, quæ in terra bona ſuper aquas multas plantata eſt, vt faciat frondes, & portet fructum, vt ſit in vineam grandem*. Huius vaticinij hic eſt ſenſus; Nabuchodonoſor Rex Babylonis, qui ideò Aquila nominatur, quia quemadmodum illa habet inter Aues principatum, ſic ille inter homines Chaldæos, de quo & [h] Ozeas: *Quaſi Aquila ſuper domum domini*. Magnarum autem alarum & longo membrorum ductu dicebatur, quia multas gentes ſibi ſubditas regebat, ducebatq; magnum exercitum, qui alarum nomine ſignificatur, vt apud [i] Eſaiam. *Erit extenſio alarum eius implens latitudinem terræ* : Et aqud [k] Ieremiam. *Extendens alas ſuas ad Moab* : apud Latinos etiam dicta eſt ala equitum turma, quòd pedites tegat alarum vice. Et in acie ala dextra locatur & ſiniſtra inſtar alarum Auium. (Plena plumis) quia ditiſſimus erat. (Venit ad Libanum) hoc eſt, ad templum Salomonis, propter eminentiam & excellentiam ſic vocatum, vel quia erat ex lignis Libani, ſeu ex Cedro montis Libani, quæ & Cedrus maior dicitur, conſtructum. Venit enim Nabuchodonoſor Hieroſolymam, quam expugnauit, & abduxit ſecum quicquid erat pretioſum, cum Ieconia Rege, & optimatibus ferè omnibus qui per medullam Cedri intelliguntur. Et facta eſt altera Aquila grandis. hic fuit Rex Aegypti potens ac magnus, & præcipuus Babyloniorum hoſtis, ad quem Zedechias confugiens, totum ſeſe ad eius fidem & amicitiam contulit, & fœdus, quod cum Nabuchodonoſore inierat, & iureiurando confirmauerat, periurus violauit.

[g] *Cap.17.*
[h] *Cap.18.*
[i] *Cap.8.*
[k] *Cap.48.*

Ala dicitur turma equitum, & quare.

Templum Salomonis ex quo ligno ſtructum.

Hieroſolyma capta.

Aiax cur Aquilæ cognomẽ habuerit.

Cur Aiax Aquilæ cognomine cohoneſtatus fuerit, [l] Pindarus exponit in hæc verba:

[l] *Iſthm. Ode. 6.*

Ταῦτ' ἄρα οἱ φαμένῳ πέμψεν θεὸς
Ἀρχὸν οἰωνῶν μέγαν αἰετόν.
Ἀδεῖα δ' ἔνδον μιν ἔκνιξεν χάρις.
Εἶπέν τε φωνήσαις, ἅτε μάντις ἀνὴρ,
Ἔσσεταί τοι παῖς ὃν αἰτεῖς ὦ Τελαμών.
Καί νιν ὄρνιχος φανέντος
Κέκλετ' ἐπώνυμον εὐρυβίαν
Αἴαντα, λαῶν ἐν πόνοις ἔκ-
παγλον Ἐνυαλίου. id eſt.

Hæc illi loquuto miſit Deus ducem Auium magnam Aquilam & dulce intus ei titillauit gaudium, & dixit loquutus, vt vir vates, erit tibi filius, quem petis Telamon, & eum Aquilæ, quæ apparuerit, cognomento appellabis Aiacem latepotentem, ſtupendum in laboribus turmarum Martiarum. Cùm enim Hercules in Telamonis gratiam ſacrificaret, vt ei filius naſceretur, itaq; filius propter Aquilæ præteruolantis auſpicium, Aiax Telamoni natus primùm Αἰετὸς dictus eſt. Pyrrhum Epirotarum Regem

Pyrrhus rex Aquila dici voluit; & quare.

Regem Aquilæ ſibi cognomen aſſumpſiſſe, & eo gauiſum fuiſſe Plutarchus teſtatur. *Pyrrhus à pugna, magna cum gloria ac celebritate nominis, ac lætitia in Epirum reuerſus, cùm Ἀετὸς, idest Aquila ſalutaretur, per vos, inquit, Ἀετὸς ſum, qui me veſtris armis, tanquam alis in altum extuliſtis. Vnde ſemper ei Aquilæ cognomen ſummè placuit, eoq́; vſui eſt.* Tradit item [a] Plutarchus Tyrannos quoſdam & Reges ſe vrbium expugnatores, fulmina, victores, Aquilas, Accipitres appellari ingenti cum voluptate voluiſſe. Hos tamen non nominat. Scimus autem Antiocho gratum fuiſſe Accipitris cognomen, etſi aliquibus Buteo propter impudicitiam dictus fuit. Ea eſt enim animi humani elatio, vt propter gloriam ac oſtentationem, multa ab animalibus quoq; ratione carentibus mutuetur, quorum vel actio, vel conſtitutio aliqua nobilis, atq; clara appareat. Vnde etiam Pindarus Lyricorum Princeps, ſuauiſſimusq; alioqui Poëta ſe Aquilam, at æmulum Bacchilidem Gracculum cognominauit. Qui verò metempſychoſim profitētur, nō re ſaltem, ſed & nomine cum animalibus communicare voluerunt. Sic Magi Aegyptiorum, patres appellabāt Aquilas & Accipitres, & Leones, qui ſacris iiſdem initiantur. Quid? quod ab animantibus, quibus quid generoſum ineſſe cōſpexerunt, natos ſuos Germani ſua indigete lingua iam ab omni æuo recepta conſuetudine ſemper denominarunt. Huius rei exempla ſunt Arnhulphus, & Arnoldus. Arnhulph enim non aliud, quàm Aquilæ auxilium ſonat, quo quicunq; id nominis nactus eſt, monetur, vt natis ſuis, amicis, ſubditis, Aquilina fortitudine, ſeu inſtar Aquilæ auxilium præbeat, præſertim ſi princeps fuerit. Fuit autem Arnhulphus Caroli magni filius Rex Francorum, qui honeſtè ac ſapienter ab Aquilæ auxilio, quod, vt quidam volunt, aliquando ab ea accepit, vel potius quod populis ſuis debuit, & tulit, cognominari, imò nominari uoluit. Siquidem vox illa Aren, ſeu Arn, vel Aar, quæ, vt quibuſdam placet, ab Hebræa in Germanos deriuata eſt; vt autem mihi videtur, ex ipſorūmet linguæ fontibus hauſta eſt, quibus (Ar) iratum ſignat, cùm nulli volucri bilis plus inſit, quàm huic omnium crudeliſſimæ, quæ Aquila dicitur, quamuis non deſint, quibus Arnhulphus quaſi Ernhulphus dictus putetur, qui honeſto opē ferat, idq; promoueat. Pari pacto Arnoldus Aquilæ nomen debet, quod Medico illi Villanouano fuit, & Aquilini animi ſeu indolis heroem denotat. Simili ratione Arnehim Belgij vrbi, ab Aquila Romanorum, qui caſtra illic habuerunt, nomen remanſiſſe (ſonat enim Aquilæ domicilium) veriſimile eſt.

Pyrrhus rex Aquila dici voluit, & quare.
[a] *In Ariſtide.*
Tyrāni quibus nominibus appellari voluerunt.
Antiochus Accipiter dici uoluit.
Pindarus Aquila dici uoluit.
Aquilæ & Accipitres, Leonesq́, quinam dicti apud Aegyptios.
Arnulphus Frācorum Rex, nominisq; illius Etymologia.
Aquila quo modo Germanis dicta.
Arnehim urbs unde dicta.

Aquilæ cognomen etiam Nilo fluuio olim fuiſſe legitur, vt ex [o] Diodoro Siculo palàm fit, ob curſus videlicet velocitatem & aluei altitudinem. Nonnulli verò Nilum Aquilam cognominari opinati ſunt à colore, vtpotè qui, vt [p] Maro inquit:

Et viridem Aegyptum nigra fœcundat arena.

Aquilę autem pleræq; tali ſunt colore. Catullus etiam æquora colorari à Nilo affirmat. Nomen illi a limo, quem trahit, factum aiunt Etymologici. Nam mare in longa inficit ſpatia, eaq; de cauſa Melas olim, & mox Melon Ennio, Auſonio & alijs appellatus fuit. Atque id etymon à nigrore Feſtus & Seruius agnouēre. Hinc eſt quòd Aquila apud Aegyptios Nili fluminis hieroglyphicum habita fuerit.

Nilus fluuius cur Aquila dictus.
[o] *Lib. 1. c. 2.*
[p] *Lib. 1. Georg.*
Nili Etymologia.

Ab Ἀετὸς Aëtius Medicus & rerū naturæ indagator inſignis denominatus eſt, fortaſſe propter animi impetum & acumen ingenij.

Aëtium ab Aquila nomen habuiſſe.

Huic ſimile eſt apud Latinos Aquilius ſiue prænomen, ſiue cognomen ſit, ab Aquilo colore (vt videtur) petitum.

Ἀετὸς ἵππος Archiæ equus eſt Iberus tantæ uelocitatis, ut ſolæ cum eo certare poſſe uideantur Aquilæ.

Equus ab Aquila dictus.

Ἀέτωμα Græcis ab Aquila dictum. Cuius inuentionem Ion & Pindarus Corinthijs aſcribunt. [*] Pindarus in hæc uerba quærit:

Τίς θεῶν ναοῖσιν οἰωνῶν βασιλῆα δίδυμον ἔθηκε; ideſt,

Quis Deorum templis Auium regem duplicem poſuit?

Aetoma autem templi pars erat in modum alæ conſtructa, uel quòd Aquilæ effigiem ſupra templi culmen haberet, qualis erat in faſtigio templi Salomonis ab Herode erecta. Ante uerò retroq; aëtomata concinnari ſolita prodidit Didymus, quod quidā cum Pindari Scholiaſte de duplici Aquila intelligunt. Euſtathius uerò de illa culminis parte, quæ ſpeciem volātis Aquilæ oſtendit, nempe qua tectum in altum ſcādit figura triangulari. Neq; enim omnia tecta hac ſpecie conſtituuntur. Solent autem ditiores ex antica parte, ſeu frontiſpicio, & poſtica trigona figura muros, qui per interualla ſcanſilia ſeſe colligunt in mucronem ad inſtar pēnarum extenſarum huiuſmodi tectis adſtruere, qui ipſi muri uel pinnę murorū, an ſimiliter aëti uel aëtomata dici poſſint, uiderint alij. [q] Galenus in hæc Hippocr. uerba *ἀνάλκιν τὴν κλίμακα καὶ πρὸς πύργον τινὰ ὑψηλὸν, ἢ πρὸς ἀέτωμα οἴκου, ideſt, Scala ad turrim aliquā altam, aut domus faſtigiū attrahenda. Ἀέτωμα οἴκου* (inquit) *vocat culmen ſeu ſupremā domus partem triangulari forma; nā ſi ſolarium quiſpiam fa-*

Aetoma quid ſit.
In Agamēnone.
[*] *in Olymp.*
[q] *Li. 3. comment. in lib. Hipp. de articulis.*

cere uelit, loco tegularum aream planam conſtituet, at ſi tegulas imponat, ea forma tectum erigit, qua facilè pluuialis aqua defluere queat. Vnde in altum medio culmine à poſteriore in anteriorem partem per longitudinem porrecto, hinc & inde ſupra laterales parietes tectum humiliter deducitur, vt geminarum alarum demiſſarũ ſpeciem præ ſe ferat, ex qua ſimilitudine veteres huiuſmodi tecto aetomatis nomen indidiſſe videntur, quod & ἀετὸν appellarunt tum Diocles, tum alij. Hactenus [t] Galenus. Rurſus ἀέτωμα τὸ εἰς ὕψος ἀνατεταμένον τῆς ὀροφῆς ὥσπερ τρίγωνον exponit, id quod ſupra tectum triangulari forma eleuatum eſt, aut in ſublime erectum. Erotianus verò ἀέτωμα τὴν στεφάνην τοῦ δώματος, domus faſtigium & culmen. Dicitur & ἀετὸς, vt ex Galeno dixi, & Varinus quoq; annotat, qui ex Suida ait, ἀετώματα dici τὰ τῶν ἱερῶν στεγάσματα, ἃ πτέρυγάς τινες καὶ ἀετοὺς καλοῦσιν, hoc eſt; ſacrarum ædium tecta, ἀετώματα & ἀετοὺς; hoc eſt, Aquilata & Aquilas dici & alas. Ex quo ſcriptum eſt apud Ariſtophanem [u] τὰς γὰρ ὑμῶν οἰκίας ἐρέψομεν πρὸς ἀετὸν, ideſt: veſtras domos ad faſtigium tegemus. Heſychius ἀετὸν dici vult κυμάτιον τὸ ἐν τοῖς γείσοις, cymatium aut prominentiam ſuggrundarum & imbricum, fortè quia ea Aquilę volantis formam præ ſe ferat. Annotatur etiam ex Euſtachio μέρος τι τῶν ναῶν dici ἀέτωμα, & ἀετὸν, διὰ τὸ ἐοικέναι πτέρυξιν αὐτά, nempe templorũ pinnacula & faſtigia, quòd Aquilæ alarum ſint ſimilia. Ex quibus doctiſsimus [x] Anutius Fœſius in Galeni loco à nobis etiam primùm citato manifeſtum adeſſe vitium aduertit, vbi enim huius nominis notionem exprimit, quòd tectum ab vtraque parte demiſſum ſit ad alarum expanſarum inſtar, ſic legendum cenſet, ἔοικασι γὰρ ἐκ ταύτης οἱ παλαιοὶ καλέσαι τοῦτο τῆς οἰκίας τὸ μέρος, ἀετὸν δὲ καὶ οὗτος, videntur enim, inquit, veteres ex hac ſignificatione iſtam domus partem ſic vocaſſe & ἀετὸν quoque: vt ſignificet Galenus tecti culmina, & pinnacula πτέρυγας dicta, & ἀετοὺς antiquis. Apud quem ibidem quoque ex Diocle τὸ ἀέτωμα οἰκίας, ἀετὸν explicari legendum mihi videtur, cùm locus in omnibus exemplaribus legatur corruptus.

[t] *In Exeg.*
[u] *In auibus.*
[x] *In Oecon. Hippo.*

Aegypti regio Aetia cur dicta.

Aetia dicta fuit olim Aegypti nobiliſsima & fertiliſsima regio, vt quibuſdam placet, ab Aquila; vt alij volunt; ab Aeto quodam Indo.

Aquilus color quis. Aquila vnde dicta.

Aquilus color dicitur fuſcus & ſubniger, verùm dubium eſt, vtrum hic ab Aquila, an Aquila ab hoc fuſco colore dicta ſit.

Aquilam etiam ab acutè videndo quidam dictam volunt: alij verò ab aquæ colore, qui incertus eſt inter album & nigrum.

Aquilaria locus.

Aquilaria locus eſt in Africa authore [u] Cæſare à Clupeis diſtans. 22. milliaribus non incommoda æſtate nauibus ſtatio.

[u] *Lib. 2. de bel. Ciu.*

Aquilo vẽtus vnde, & cur ſic dictus. Aglar. Acyleia. Trigeſtinus ſinus. Golfo di Trieſte.

Ab Aquila etiam, vt notat Leander, ſecundum quoſdam Aquileia Fori Iulij vrbs primaria Ptolomæo, Straboni, Plinio & alijs dicta eſt, quæ Incolis adhuc nomen retinet, Germanis Aglar vocari puto. Aquilam quoque vocatam teſtatur Euſtathius. Acyleia ἀκυληΐα eſt Stephano. Colonia dicitur in Veſpaſiani nummo.

Item Trigeſtinus ſinus Plinij vocatur ab Euſtathio & Stephano Aquileius ſinus, vti & Ptolomæo. Intimus Maris Hadriatici receſſus eſt, hodie golfo di Trieſte appellant.

Aquilonem ab Aquila deduci pleriq; arbitrantur: eſt autem Aquilo ventus Septentrionalis frigidus ac ſiccus, ita dictus à vehementiſsimo & maximè impetuoſo flatu, inſtar Aquilæ. Huius vim [x] Ouidius ita deſcribit.

[x] *Lib. 6. Metamorph.*

Apta mihi vis eſt, quia triſtia nubila pello,
Et freta concutio, nodoſaq; robora verto,
Induroq; niues, & terras grandine pulſo:
Idem ego cùm fratres cælo ſum nactus aperto:
(Nam mihi campus is eſt) tanto molimine luctor,
Vt medius noſtris concurſibus inſonet æther,
Exilianto; cauis eliſi montibus ignes:
Idem ego cùm ſubij conuexa foramina terræ,
Suppoſuiq; ferox imis mea terga cauernis,
Solicito manes, totumq; tremoribus orbem.

[y] *Lib. 2. ca. 47.*

Aquilonis venti Etymum.

[z] *Lib. 4. Chronic. in origin. Antuerpianis.*

Flat autem hic ventus [y] Plinio teſte inter Septentrionem & exortum ſolſtitialem, è regione Cauri. Atqui hic ego [z] Ioannis Goropij Becani viri longè doctiſsimi, de Aquilone, eiuſq; Etymo ſententiam præterire nequeo, qui ſic ſcribit: *Sexto menſe certo ſigno demonſtrabatur id, quod antè Noë crediderat, ita vt iam reuera oſtenderetur, Deum fidum in hit, quæ promiſerat, fuiſſe. Nullo autem certiore ſigno id poterat oſtendi, quàm flatu vehementer deſiccante & omnia nubila maxima vi diſijciente, qualem Aquilonem eſſe nemo eſt qui neſciat, cui inde Romani nomen dederunt, quod cælum ſudum ab eo redditum Aquilum colorem videatur habere, id eſt aquæ tranquillæ extra Solis radios & reliquæ colorem immutantia inſpectæ ſimilem. Ventus hic vnà cum colore, à quo nomen habet, Saturninus eſt: atque idcirco facilè Suetonio credo, Auguſtum partem huius coloris à Saturni domo præcipua, quam*

, in Ho-

In Horizonte cœleſtis ſchematis habuit, ſibi traxiſſe. Quemadmodum verò Saturno ſeptimi orbis Planetæ gratus eſt hic ventus, & hic in cælo color, ita Noacho, cui Saturni nomen à poſteris eſt impoſitum, nihil potuit vnquam in vita accidere iucundius, quàm hunc flatum ſentire in arca tectis magna vi detonantem, cui Aquilum, ſudumq́; cælum neceſſario ſuccedit. Hactenus Goropius.

Ab Aquilis eſt & Aquilo villa non lógè à Nicomedia, cuius meminit [a] Platina, ubi Conſtantium Magni Conſtantini filium hæreticum & ſecundo rebaptizatum ab Euſebio Nicomedienſi in ea villa clarè tradit. Hinc autem deprehendi error poteſt, quo ducuntur nonnulli, qui hanc hęreſim Conſtantino adſcribunt, quæ profectò in tantum Principem tanquam religionis Chriſtianæ amantiſſimum, nec debuit cadere, nec potuit.

Aquilo villa. [a] *In Felice, ſecundo.*

Aquilonia Hirpinorum, quos Aquilonos Plinius vocat, in Italia ciuitas, ab Aquila quoque nomen meruiſſe videtur: Liuius atque ipſe etiam Ptolomæus illius faciunt mentionem, & [b] Leander eam nunc Agnone caſtellum vocat.

Aquilonia urbs. [b] *In Aprutio.*

Aquilinus verè ab Aquila denominatur, uel naſus adúcus, uel uiſus acutiſſimus Græcè ἀετώδης, & ἀέτωος. Naſus ille apud Perſas, vt Plato [c] & Plutarchus ſcribunt, in maxima veneratione fuit, quaſi animi cuiuſdam generoſi indicium prę ſe ferat, adeò vt regno indignos exiſtimarēt, quibus hic faciei ornatus aberat. Nam Cyrum talem fuiſſe hiſtorici plures tradunt, atq; ea ſe ſpecie gloriari ſolitum. Aquilinus item in malam partem accipitur, videlicet pro rapaci, [d] Plautus. *An tu inuenire poſtulas quenquam coquum, niſi ſit Miluinis & Aquilinis vngulis?* vbi Aquilinas vngulas pro manibus rapacibus dixit. Eadem vox & in propria cedit nomina. Hinc dictus Aquilinus Epiſcopus quidam Ebroicenſis, cuius vita apud [e] Surium legitur.

Aquilinus quid ſignificet. Naſi Aquilini nobilitas. [c] *In Apophthegmatib.* [d] *In Pſeud.* Aquilinus Epiſcopus. [e] *Lib. 5. de uitis ſanctorum.*

Aquilifer etiam ab inſigni Aquilæ ferendo dicitur, vulgò Alfiero.

Aquilex verò non ab Aquila, ſed ab Aquis legendis nomen habet eleganti certè vocabulo, quòd aquas inueſtiget & colligat.

Aquilifer quis. Aquilex qs dicatur.

AQVILÆ VSVS IN VANIS Ethnicorum ſacris.

VARIO certè ritu, & diuerſo reſpectu Aquilam antiqui Ethnici in vſum religionis attrahebant. Quidam viuas ad cultum diuinum adhibebant: Quidam earum ſimulacro vtebantur. Illi eas aut alebant in honorem Iouis, aut Dijs immolabant, vt gratiam Deorum ſibi vel conciliarent, vel augerent, vel referrent, vel propter conſuetudinem. Apud quoſdam funeralibus & iuſtis adhibebantur, vel ad cœlum emittebantur animam crematorum Regum, & Imperatorum (quod prorſus viris Chriſtianis non eſt credendum, vtpotè quod Catholicæ, & Apoſtolicæ religioni repugnet) in cœlum encturæ. Vnde legimus intra ſepta templi Syriæ Deæ liberi, ac Dijs cōſecrati paſci ſolitos fuiſſe Boues magnos, & Equos, & Aquilas & Vrſos, & Leones, atq; illos homines haudquaquam læſiſſe, ſed omnes & ſacros fuiſſe, & māſuetos. [a] Arnobius item ſacrificari Aquilas ſolitas innuit, cùm inquit. *Quòd ſi animantium cruore afficiuntur ſuperi, cur non mactatis ijs Aquilas & Vultures?* Idem teſtatur [b] Iulius Capitolinus; *Si*, inquiens, *hecatombe Imperatorio ſacrificio fiebat, non centum Pecora, ſed centum Leones, centum Aquilæ, & cætera huiuſmodi animalia centena feriebantur.* Hecatombas enim vouere, & Græcis & Romanis olim moris fuit, cùm peſtilentia alijsq́; grauibus morbis laborarent, quem morem à Laconibus primùm fluxiſſe ferunt. Cuius voti obſeruatio talis erat, vt centum aras vno in locó aggeſto ceſpite facerent, in eisq́; centum Boues, centum Oues, centumq́; Sues vno tempore immolarent. Si verò Imperatorum id votum eſſet, tum Leones centum, centum Aquilas vno tempore mactabant; fuitq́; inſtitutum, vt cùm hecatombæ, vel publica vota ſoluebantur, lugere populus & męrere deſineret. Nam in luctu vouere mali auſpicij erat, & deteſtabile. Sic Paulus Aemilius ſacrum centum Boum vouit apud Plutarchum. Quod & Marium feciſſe [c] idem teſtatur. Longo verò antè tempore apud [d] Homerum Minerua monuit Pindarum, vt Apollini voueat hecatómben Agnorum primogeniorum. Idem videre eſt in [e] Odyſſea & alibi. Apud Luſitanos id ſacrificij genus in vſu etiam fuiſſe teſtis eſt [f] Strabo. Quod verò in funeribus & iuſtis Aquila adhiberi ſit ſolita, in primis ex Antipatri, ſeu ut alij, ex Speuſippi memorabili Epigrammate, de Platonis ſepulchro facilè liquet, cuius ille animam ad ſepulchrum è cœlo allapſam in Aquilæ ſpeciem agnoſcit.

Cur Aquila ad tumulum hunc volitas dic: nunquid ab aſtris
Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?

Aqlæ vſus in funeralibus. AquilęDijs ſacrificatę. [a] *Lib. 7. cōtra gentes.* [b] *In vita maximi, & Balbini.* Hecatombas quādo vouerent Græci, & Romani. Hecatombarum inſtitutio. [c] *In vita propria.* [d] *Iliad. 8.* [e] *Lib. 23.* [f] *Lib. 3. Geogr.*

Imò anima extincti ſum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, ſed corpus terrigenum Attica habet.

[g] *Lib. 4. Hiſtor. Rom.* [h] *Lib. 56. Hiſt. Rom.*

Aquilæ vſus in funeralibus Imperatorũ.

Idem [g] Herodianus & [h] Dion graues hiſtorici teſtantur. Imperatore enim, qui in Deos referendus & conſecrandus erat, vita functo, pyram in tabernaculi formam conſtruebant, idq; auro, & ebore, ſignisq; & tabulis pictis exornatum mirificè, alio deſuper breuiori vſque ad tertiam contignationem erigebant. Aquilam vnà cum omnium odorum aggeſtu, lectoq; auro & purpura conſtrato, in quo defuncti effigies iacebat, in ſummo culmine collocabant. Hunc lectum Senatus, Equeſter ordo, ac viri triumphales, quiq; ampliſſimos honores geſſerant, in pyrã cum carmine & hymnis deferebant, multis omnis generis honoribus diuinis & humanis aggeſtis: tandem incensâ pyrâ cùm vapore & fumo Aquila agitata, è ſummo culmine tabernaculi aëra petijſſet, religio incuſſa fuit, ipſius Imperatoris animam per inane cœlum petijſſe, ipſumq; omni eo, quod mortale & caducum erat, depoſito, & quaſi defæcato, in numerum cœleſtium, & Deorum concilium, receptum eſſe: quam conſecrationem ἀποθέωσιν, & ἀθανάτωσιν Græci nuncuparunt.

Apotheoſis Græcis q. d.

[i] *Lib. 56. Rom. Hiſt.*

[i] Dion Caſſius funus Auguſti deſcribit his verbis: *Hæc cùm recitaſſet de ſcripto Tiberius, feretrum ijdem, qui antè, ſublatum triumphali porta, ex Senatuſconſulto extulerunt. Aderant ducendo funeri Senatus, Equitesq; cum coniugibus, Prætorianiq; milites, ac ferè omnes, qui tum Romæ agebant, homines. Poſtquam cadauer rogo in campo Martio impoſitum fuit, primùm omnes Pontifices eum circumierunt, deinde Equites, tum Legionarij, reliquiq; milites, & ij demum, qui cuſtodiæ præfuerant, omnia præmia, quæ ob ſua quondam in bello egregia facinora ab ipſo accepiſſent, ſuper eum conijcientes. Poſthac Centuriones acceptis facibus, iuſſu Senatus, rogum ſuccenderunt. Eo abſumpto, Aquila ex eo emiſſa euolauit, quaſi animam Auguſti in cælum ferens. His peractis reliqui diſceſſerunt. Liuia autem cum Equitum primis in eo loco quinque dies commorata, oſſa eius legit, ac in monumento condidit: luxêre viri non multos dies, luxêre mulieres integrum annum, quod decretum erat.*

Aquila Auguſti animã in cęlum efferre putatur.

Romanorũ falſa perſuaſio de animę Imperatorum immortalitate.

Tanta itaque erat olim in his & alijs multis Romanorum credulitas, vt non ſolùm Imperatoris animam ab Aquila è rogo raptam in cælum portari, & inter numina referri exiſtimarent, ſed vt etiam ſeſe id oculis vidiſſe ſanctè adiurarent. Vt autem augerent hanc perſuaſionem, itaque homines conducebant, qui plebi hanc fallaciam impingerent. Vnde Imperatoribus Aquilæ dedicatæ fuerant, cùm propter hoc, tùm ob portenta varia per illas non ſine ſucceſſu allata. Imperatori Seuero ſigna mortis attulerunt Aquilæ quatuor, à quibus ſibi viſus eſt per nocturnam imaginem in cęlum abripi. De qua re plura, cùm ad auſpicia ventum erit. Idem videre eſt in numo, cuius inſcriptio eſt D. AVGVSTI PATRIS. in quo Aquila ex igne ſubiecto euolat. Hoc ego ad iuſta eius retulerim. Nonnulli ſacrum eſſe putant, quòd Imperatoria ſacrificia, quæ Græci Hecatombas appellant, ex centum Leonibus & centum Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, vti & à Græcis, quemadmodum paulò antè diximus. Sed hoc nihil ad Auguſtum, de quo nihil tale memoriæ proditum legitur.

Aquilę pilę inſidentis declaratio.

In numo autem, cuius inſcriptio eſt: DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila eſt pilæ inſidens, quaſi ipſum ſupra cælum ſublatum eſſe velit innuere. Nam altera inſcriptio eſt CONSECRATIO. eſt verò iſtæc Aquila in Diui Marci Antonini Pij, & Pertinacis numis diuerſo modo expreſſa, nonnunquam cum fulmine, alias Antoninum ipſum inter alas geſtat, nonnunquam verò cubicularem lectulum in cælum tollit cum inſcriptione: CONSECRATIO. Simile numiſma depingit Sebaſtianus [k] Erizzus, ſed veri Imperatoris effigiem repræſentans. At [l] Gulielmus Choul M. Aurelij numum habet, in quo Aquila fulmen pedibus ferens, & in dorſo virum nudum, qui ſceptrum manu tenet, alis expanſis ad cęlum volare conſpicitur, cum inſcriptione; CONSECRATIO S.C.

[k] *De numiſmatibus.* [l] *De reliq. antiq. Rom.*

Funeralia fœminarũ ſine Aquila.

In fœminarum funeralibus non Aquila adhibebatur, ſed Pauo, quamuis id vni Sabinæ Auguſtæ non negatum ſit. Huius rei duo item videas numiſmata Fauſtinæ apud eundem Choul, quorum vnum Pauonem ſolummodo habet ad cælum aſpicientem cum inſcriptione, CONSECRATIO, aliud verò Auem mulierem nudam ferentem eodem titulo.

Aquilæ diuini honores attributi.

Aquila aurea ab Herode ſupra templi portam cur poſita.

Iudęorum lex cõtra Idololatriã.

Huius alitis imagini alij diuinos honores deferebant, tanquam ſub eius ſpecie Iouem ipſum venerantes. Iudæos verò hoc genus idolomaniæ exoſum habuiſſe vel ex eo oſtenditur, quòd cùm Herodes inter cætera templi ornamenta ſupra maiorem portam Aquilam auream poſuiſſet in ſignum ſaltem Romani nominis, à quibus regnum Iudææ acceperat, non vt illam adorarent Hebræi; illi indignantes eò collocari animantis effigiem, quò religio ſua vetabat, authores fuerunt quibuſdam iuuenibus magni animi, & fortitudinis, vt Aquilam eò collocatam detraherent, infringerent, & patrios ritus illibatos conſeruarent.

AVGVRIA ET AVSPICIA.

TANTVM tribuit ſuperſtitioſa antiquitas augurijs & auſpicijs, vt nihil inauſpicatò tentaret, vel agendum ſuſciperet. Cùm verò ab Aquila ſæpiſsimè auguria antiquis deſumerentur, itaq; illis Præpes dicta fuit, quaſi volatu auſpicia faciens, vt aliæ Oſcines, quæ garritu. Verùm quòd aduolantem Aquilam imperia portendere & honores afferre crederent, id temerè ſanè, & ſtultè admodum egiſſe videntur, quòd & ignobilibus, infimæq; ſortis hominibus Aquilam aduolare ſæpe contingat, quorum tamen nemo vllam aut nominis, aut dignitatis celebritatem aſſequitur. Apud honoratiores verò hæc oſtenta ſaltem obſeruabant. Nam magnificis omnia ſunt magnifica. Et fieri conſueuit, vt eorum, qui ad aliquam amplitudinem euehuntur, tam dicta, quàm facta quamuis leuia ſedulò obſeruent homines, & nil niſi ſumma & diuina in illis admirentur. Veruntamen tot exemplis moniti, inficias ire non poſſumus, quin in Aquila id ſit præcipua admiratione dignum, quòd vna omnium animantium, idem apud omnes nationes genteſq; ſemper indicarit, quodq; Aquilæ rebus gerendis tam ſæpe ſeſe duces exhibuérint & quaſi diuinitus (vt ipſi putabãt) miſſæ, vel quid agendum oſtenderint, vel quò res euaſura eſſet, præmonuerint. Sed omnia iſtæc portenta non aliò, quàm ad Cacodæmonem referri poſſunt, nec debent, qui huiuſmodi præſtigijs vanas nimium & credulas gentilium mentes irretire, & ad cultum ſuum pertrahere ſtuduit. Auſpiciorum, quæ ab Aquila petebantur, hæc erat ratio. Si enim è dextra parte aduolabat, patuliſq; ac exporrectis perſtrepebat alis, tum omen bonum certiſsimò ſibi perſuadebant. Si ſedentem vidiſſent, magnum omnino auguriũ eſſe exiſtimabant, ſed laborioſum in re peragenda; Nam ſedenti Aquilæ Aues cæteræ moleſtæ ſunt. Si cor victimæ raptum ab Aquilis fuiſſet, nimium propitios fore Deos ea res oſtendebat. Minora auſpicia, etſi priora, vt Cornicis & Columbarum, ſemper maioribus cedebãt, & Aquila ſuperueniente, nullum erat. Rurſum ſi Aquilæ, Corui, & Vultures in vnum coijſſent, cędem interpretabantur. Si cuius ædibus inſediſſet Aquila, aut ſi pileum in alicuius caput miſiſſet, imperium portendebat. Haſce & alias auſpiciorum Aquilę ſignificationes ex quamplurimis exẽplis, quæ ideò hîc ſubiungimus, colligere ac confirmare licet.

Aquila prępes dicta.

Aquilã nõ portẽdere Imperium.

Augurium felix ab Aquila.

Aquilæ in augurijs pſtantia.

In natali Alexandri Magni die, Aquilæ duæ præpetes ſupra culmen domus inſederunt, omen duplicis Imperij, Europæ Aſiæq; præ ſe ferentes.

Alexandro Magno qño Aquilæ duæ Imperium portendant.

Nato Maximo (qui turbulentiſsimis Reip. temporibus Imperator electus eſt à Senatu, ut Maximini obuiam iret crudelitati) quamuis ex humili & obſcuro genere, patre ſcilicet arte ferrario, aut, vt alij dicunt, carpentario, auſpicium dedit Aquila, cùm carnem bubulam, & quidem multam in patris cellam anguſto impluuio proieciſſet, eam deniq; cùm iaceret, & nemo attingere auderet religionis metu, iterum ſuſtulit, & in proximum ſacellum Iouis Præſtitis detulit.

Maximus quomodo imperium adeptus.

Simili oſtento infantem adhuc Aurelianum vinctum faſcia ſine vlla noxa de cunis ſuſtulit, & in aram, quæ iuxta ſacellum fortè ſine ignibus erat, depoſuit, vt author eſt Sabellicus.

Aurelianus Imp. ab Aqla de cunis ſublatus.

Albino etiam ſeptima hora, poſtquam natus eſt, in conuiuio, quod natalitijs ſuis deputabatur, dum ſibi inderetur nomen, ſeptem Aquilæ paruulæ allatæ ſunt, & quaſi ad cunas pueri conſtitutæ. Omen pater eius procliuiùs admiſit, eò quòd id rariſſimum eſſet in illis regionibus, vbi Hadrumentum eſt.

Albino ſeptem Aquilę allatæ paruæ.

Octauio Auguſto, cùm puer adhuc ruri quarto ab vrbe lapide via Campana educaretur, in nemore prandenti ex improuiſo Aquila de manibus panem rapuit, moxq; altiſsimè euolauit, quæ paulò poſt leniter delapſa ex improuiſo eundem ei reddidit, Xiphilino, Suetonio, & Dione teſtibus.

Auguſto Aquila panẽ eripuit, & reſtituit.

C. Marius cùm nidum Aquilæ cum ſeptem pullis puer adhuc in agro reperiſſet, eumq; gremio ſuſceptum ad patrem detuliſſet, is admiratione motus conſultis auſpicibus ſepties penes filium rei ſummam futuram accepit. Id in tot, quot geſſit, conſulatibus apparuit, quos eo numero primus omnium aſſequutus eſt. Hoc tamen [a] Plutarchus Romanæ quodammodo hoſtis hiſtoriæ, rem fabuloſam exiſtimat, quòd Aquilam dicant non vltra duos pullos parere, vt ſuo loco dictum eſt.

Mario qd ſeptẽ Aquilę pulli portenderint.

[a] *In Mario.*

Regni auſpicium Romulo allatum ex Ennio habemus in hiſce verſibus à [b] Cicerone citatis.

Et ſimul ex alto longè pulcherrima præpes
Læua vòlauit Auis, ſimul aureus exoritur ſol,
Cedunt ter quatuor de cælo corpora ſancta.

[b] *1. Diuina.*

Auium, præpetibus ſeſe pulchriſq; locis dant:
Conſpicit inde ſibi data Romulus eſſe priora
Auſpicia regni, ſtabilitaq; ſcamna ſolumq;.

Aquilę duę Romulo apparẽtes Imperiũ portenderunt.

Dum enim fratres de Imperio certarent, ac vter eorum mœnia conditurus eſſet, contenderent, ſe auſpicio ſtaturos pactum inierunt; Itaq; Aquilæ binæ præpetes Romulo primas detulerũt.

Tarquinio Priſco Aquila Imperiũ promittit.

[c] Li.3. Antiq. Rom.

Pileũ è Tarquinij Priſci capite raptũ ab Aquila, & poſt ab eadem capiti impoſitum quid portendent.

Aquilam Tarquinio Priſco regnum portendiſſe vulgatiſſimum eſt; quippe quæ pileum ſedenti abſtulit, mox remiſit: futurum inde Tanaquil eius vxore Hetruſcorum diſciplina instructa, interpretante, vt principatum caperet, de quo Dionyſius [c] Halicarnaſſæus ita ſcribit. *Vt enim ad Ianiculum peruenit* (Plinius affirmat id factum, cùm Capitolium peteret) *vnde Roma ex Hetruria venientibus primùm conſpicua eſt, Aquila repente demiſſa pileum ei de capite rapuit, ac ſublime reuerſa, cùm penſile vehiculum, cui Tarquinius inſidebat, volatu obijſſet, & deinde ſe in altiſſima aëris regione abſcondiſſet, mox ſubitò rurſum delapſa, capiti pileum aptè repoſuit: ibi omnibus prodigij miraculo ſtupentibus, mulier ſeorſum abductum virum complexa benè ſperare iuſſit, euaſurum à priuata fortuna ad poteſtatem regiam; monuit tamen, daret operam, vt volentibus Romanis principatum aſſumeret, dignumq; ſe præberet honore tam eximio. Ille cœleſti prodigio lætus, iam portæ propinquus vocatis in vota Dijs, precatus eſt, vt ratum auſpicium facerent, aduentumq; ſuum fortunarent, atque ita vrbem inuectus eſt. Poſthac admiſſus ad Martij Regis colloquium, primùm quis eſſet, indicauit, deinde habitatum in vrbem ſe veniſſe cum toto patrimonio, quod vt maius, quàm pro priuatis hominis facultatibus, libenter ſe depoſiturum in vſum Regis & Reip.*

[d] Orat. 2. de fort. Alex.

Agon cur rex deſignatus.

[d] Plutarchus de Agone ſcribit: *Apud Arginos aliquando defecit Heraclidarum genus, è quo Regem eos deligere patria conſuetudo iubebat; Quærentibus & ſciſcitantibus, oraculum datum eſt, regem ab Aquila demonſtratum iri, ac poſt paucos dies Aquila in domum Agonis deuolare conſpecta fuit, itaque Agon Rex deſignatus eſt.*

Penelopis ſomniũ de Aquila, & Anſeribus.

[e] Odyſſ. τ. lib. 19.

Auſpicatum ſimiliter etiamſi ſomnium Aquilæ per quietem viſæ Penelopi fuit, quod illa Vlyſſi marito nondum agnito recenſet apud [e] Homerum:

χῆνές μοι κατὰ οἶκον ἐείκοσι πυρὸν ἔδουσιν
Ἐξ ὕδατος, καί τέ σφιν ἰαίνομαι εἰσορόωσα.
Ἐλθὼν δ' ἐξ ὄρεος μέγας αἰετὸς ἀγκυλοχείλης
Πᾶσι κατ' αὐχένας ἦξε, καὶ ἔκτανεν, οἱ δ' ἐκέχυντο
Ἀθρόοι ἐν μεγάροις. ὁ δ' ἐς αἰθέρα δῖον ἀέρθη.
Αὐτὰρ ἐγὼ κλαῖον, καὶ ἐκώκυον ἔν περ ὀνείρῳ.
Ἀμφὶ δέ μ' ἠγερέθοντο ἐϋπλοκαμῖδες Ἀχαιαί,
Οἴκτρ' ὀλοφυρομένην ὅ μοι αἰετὸς ἔκτανε χῆνας.
Ἂψ δ' ἐλθὼν κατ' ἄρ' ἕζετ' ἐπὶ προὔχοντι μελάθρῳ.
Φωνῇ δὲ βροτέῃ κατερήτυε, φώνησέν τε,
Θάρσει Ἰκαρίοιο κόρη τηλεκλυτοῖο.
Οὐκ ὄναρ ἀλλ' ὕπαρ ἐσθλόν, ὅ τοι τετελεσμένον ἔσται.
Χῆνες μὲν, μνηστῆρες, ἐγὼ δέ τοι αἰετὸς ὄρνις
Ἦα πάρος, νῦν αὖτε τεὸς πόσις εἰλήλουθα,
Ὃς πᾶσι μνηστῆρσιν ἀεικέα πότμον ἐφήσω.

Anſeres mihi in domo viginti triticum edunt
Ex aqua, & ipſis lætor inſpiciens.
Veniens autem ex monte magna Aquila curua roſtro,
Omnibus in ceruices ruit, & interfecit; hi autem fuſi ſunt
Congregati in domibus; hæc autem in æthera diuinum eleuata eſt.
At ego flebam & lugebam in ſomnio;
Circum autem me congregatæ ſunt pulchra crinibus Achiuæ
Miſerabiliter lugentem, quòd mihi Aquila interfecit Anſeres;
Retrò autem veniens deſedit in prominenti domo:
Voce autem detinuit vociferauitq;:
Confide Icarij filia valde inclyti,
Non ſomnium, ſed verè bonum, quod perfectum erit:
Anſeres quidem proci, ego autem Auis
Fui antea; nunc rurſus tuus maritus veni,
Qui omnibus procis indecentem mortem inferam.

Marciano Imper. vmbra ab Aquila facta quid portendat.

Marcianus Imperator egregia præditus indole, cùm miles eſſet, fortè ad expeditionem ſe conferebat: in itinere cùm dormiret aliquando, ij, qui cũ eo cubabant, citius experrecti, Aquilam homini expanſis alis vmbram præbere vident. Itidem in expeditione aduerſus Giſerichũ Libyæ Principem accidit, vt Marcianus inter alios in hoſtium poteſtatem veniret. Itaque Gi-

ſerichus

ſerichus captiuos inſpicere volens ex ſublimi quodam loco eos intuebatur. Hic Marciano con ſopito cernens vmbram fieri ab Aquila expanſis alis, rem pro miraculo habuit, & virum diuinum, & Imperio Romano dignum cenſuit.

Baſili⁹ Macedo quo regnum obtinuerit.

Idem accidit Baſilio Macedoni Imperatori, qui annis viginti regnum obtinuit. Is cùm adhuc infans admodum eſſet, vti Zonaras commemorat, fortè Soli expoſitus in æſtu iacebat, meſſe occupatis parentibus egenis admodum. Tum verò Aquila de ſublimi aduolans, expanſis alis vmbram ei præbebat. Quum autem aliquoties mater eam abigere conata nihil efficeret, tandem hanc rem boni augurij loco duxit.

Baſilio Macedonum Imp. Aquila umbram facit.

[f] Suetonius quoque inter alia prodigia, quæ Galbæ Imp. regnum portendebant, de Aquila ita ſcribit. *Galba Imperatoris auum dum ſacra peragerèt fulgur procurans, quum Aquila ex eius manibus exta rapuiſſet, ſublimiſq́ elata in frugiferam extuliſſet quercum, augurq́ ſummum, ſed ſerum Imperium portendi dixiſſet; ſanè, inquit ille irridens, quum pariet Mula. Quo prodigio in primis Galba confirmatus dicitur; Nam cùm in Hiſpania res nouas moliri eſt adortus, in ea terra Mula enixa eſt.* Idem quoque ex Suetonio recenſet [g] Sabellicus.

[f] *In Galba cap. 4.*
Galbę Imp. quo Aquila Imperiũ portẽderit.
[g] *Enncade 7 lib. 2.*

Felix inſuper illud fuit, quod idem [h] Suetonius recenſet de Claudio, qui cùm diu inter ludibria aulæ fuiſſet, ſub Caio demum fratris filio Conſulatum adeptus eſt; *quamprimum autem*, inquit author, *cum faſcibus ingreſſus eſt forum, præteruolans Aquila dexteriore conſedit humero, indicio futuri apud eum Impery manifeſto.*

ClaudioAquila Imperiũ promittens
[h] *In Claudio cap. 7.*

[i] Et rurſus de Vitellio copias ſuas diuidente, quas aduerſus Othonem præmitteret, quaſq; ipſe perduceret, fauſtum hoc narrat augurium. *Præmiſſo agmine lætum euenit augurium: ſiquidem à parte dextra repentè Aquila aduolauit: luſtratisq́ ſignis ingreſſos viam ſenſim anteceſſit.*

[i] *In A. Vitellio cap. 9.*
Auſpicium lętũ capit A. Vitellius Imp.

Non minus celebre fuit auſpicium, quod in extructione vrbis Lauinij accidiſſe ſcribitur. Feruntur namq;, dum conderetur, oblata Troianis quædam prodigia. In nemore orto ſua ſponte incendio, Lupus ore aggeſſit fomitem aridum, Aquila verò alarum ventilatione flammam excitauit, contrà Vulpes cauda in flumen intincta, ignem conata eſt extingere: & cùm nunc accendentes, nunc extinguentes præualuerant, tandem vicerunt illi duo: hæc verò abijt conatu irrito: Quo viſo illuſtrem quidem, & mirandam futuram eam eſſe Coloniam Aeneas dixit, ſed ſuis incrementis inuidos impedimentum non ſine moleſtia allaturos, fore tamen vt tandem vincat ſuæ felicitatis aduerſarios fauore numinum. Extant tam inſignis futuræ vrbis fortunæ præſagij monumenta in foro Lauinienſium, effigies æreę horum animalium, longiſſimo quidem tempore aſſeruatæ.

Lauinium urbs quo extructa.

Non minore admiratione dignum illud fuit, quòd Aquila, cùm primùm ſupra caput arantis filij Gordij, pauperis alioqui viri, volaſſet, currus iugo inſidere non prius deſierit, quàm is arationem ad veſperam dimitteret; vnde Phrygiæ regnum Midæ filio præmonſtratum.

Midę quo regnum ab Aquila pręmonſtratũ.

Hieronem quoq; Siculum admodum adoleſcentem, priuatæ fortunæ hominem Aquila, quæ primo bello, quod inijt, in eius clypeo reſidit, regem aliquando futurum indicauit.

Hieroni Siculo regnũ pmóſtratũ.

Xenophonti tale quid oblatum eſt. Cùm Epheſo ad Cyrum iter arriperet, dexteræ Aquilæ, quæ ſedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandæ, vt poſtmodum probauit euentus, omen accepit.

Xenoph. Aquila celebritatis augurio eſt.

Galeotes & Telmiſſes fratres, filij Apollinis, & Themiſtûs filiæ regis Hyperboreorum, Labij dicti, oraculum in Dodona acceperunt, vt hic Orientem, ille Occidentem verſus nauigaret, & cùm de ſacrificijs ipſorum fœmora rapuiſſet Aquila, aram ibi conderent: Itaq; Galeotes in Siciliam, Telmiſſes in Cariam, vbi Apollinis Telmiſſi ædem condidit, profecti fuerunt.

Galeotes, & Telmiſſes fratres, eorũq; augurium.

Deiotaro Regi omnia ferè auſpicatò agenti ſalutaris Aquilæ conſpectus fuit, qua viſa continuit ſe ab eius tecti vſu, quod nocte ſequenti ruina concidit, vt refert [k] Valerius Maximus.

Deiotarus rex cur tectũ nollet ingredi.
[k] *Lib. 1. c. 4. de ominib.*

Hactenus fortunæ melioris nunciam fecimus, nunc quos bellorum euentus prædixerit, videamus. Anacreon author antiquiſſimus ſcribit Iouem aduerſus Titanas (alij dicunt, aduerſus Gigantes) profecturum, ſacrificium feciſſe cęlo in Naxo inſula, in qua primùm infans educatus fuit, Aquilaſq; dum ſacrum faceret, ei apparuiſſe, & telum prætuliſſe. Quibus mox viſis bonum auſpicium ſuſcepit, victoriæ indicium, quæ cùm ſubſequuta eſſet, inſigne bellicum auream inde Aquilam, vt proprium geſtaſſe dicitur, vt Aglaoſtenes alijq; teſtantur.

Iuppiter Aqlę auxilio uſus cõtra Gigantes.
Iupiter cur Aquilã auream geſtet.

Magnam quoque ſpem Cyrus Perſarum Rex ex ſequẽti cepit augurio, quod [l] Xenophon his verbis narrat. *Cyro aduerſus Armenos proficiſcenti continuò in primo agro conſurgit Lepus. Aquila autem volans dextra Leporem deſpiciens in fugientem irruit & percuſſit, extulitq́ correptum, & ablato pro libidine vtebatur præda. Augurium igitur Cyrus intuitus, cùm lætatus eſt, tùm Iouem Regem adorauit, dixitq́ ad præſentes: Venatio quidem pulchra eſt futura, ſi Deo libuerit.* Et [m] alibi de eodem Cyro; *Cùm talia diſſerentes*, inquit, *ad fines vſq́ Perſidis veniſſent, eſſetq́ his Aquila dextra apparens itineris dux facta Deos, heroasq́ precati terram colentes Perſida, vt ſe propitij iuuarẽt ac mites, ita fines ſuperarunt.*

[l] *Lib. 2. de Pedia Cyri.*
[m] *In principio eiuſdẽ.*
Cyro Aqla itineris dux

Aquila

Mario Aquila reditum pollicita ē. [n] In Mario.

Aquila Mario reditum cum ſumma gloria triumphabũdum pollicita eſt, cùm Anguem arreptum vnguibus dilaceraſſet,& in aquas abieciſſet, atque inde occaſum verſus auolaſſet: vt

Sic Aquila clarum firmauit Iuppiter omen
Partibus intonuit cæli pater ipſe ſiniſtris. vt teſtatur [n] Cicero.

Alexãdri victoriæ ſignum ante pugnam.

Ariſtander augurio Aquilæ traijcientem in hoſtes Alexandrum victorẽ pronunciauit ante conflictum. Illa autem(non quæ duplex imperium tulit, de quo ſupra in natalitijs) à claſſe in continentem progreſſa, ibiq; firmata augurio fuit, Perſas terra, non mari debellandos eſſe etiã Alexandri ipſius interpretatione, ſecus quàm ſentiret Parmenio.

Alexandri de Darianis victoriæ ſignum.

Et difficilimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbellam commiſſum eſt, quo nullum vnquã acrius inter eos fuit, Aquila paululum ſupra caput Alexãdri placidè volitans, nec annorum ſonitu, nec gemitu, clamoreue vllo morientium terreri potuit, ſed diu circa Equum Regis pendenti magis quàm volanti ſimilis conſtitit, præſagiens vel indicans potius, quò res euaſura eſſet.

[o] Lib. prim. Fabio valẽti dux Aquila quid portendat.

Neque diſſimile eſt, quod [o] Tacitus Fabio Valẽti ſcribit oblatũ, cui cùm exercitum in bellum educeret, ipſo profectionis die Aquila leni meatu, prout agmen incedebat, veluti dux viæ pręuolauit, & per longum ſpatium cùm nullo gaudentium militum clamore, & augurium accipientium, alitemq; ſaluere iubentium, terrefieret, iter ita continuauit, vt haud dubiè magnæ & proſperæ rei omen traderet.

[p] In Domit. 6. Aquilæ augurium in cõplexu ſtatuę Domit.

Teſtatur tale quoque quid [p] Suetonius. *Siquidem*, inquiens, *ipſo, quo dimicatum eſt die, ſtatuam Domitiani Romæ inſignis Aquila circumplexa, pennis clangores latiſsimos edidit: pauloq; poſt occiſum Antoninum (belli motorem) adeò vulgatum eſt, vt caput eius quoque apportatum pleriq; contenderent.*

[q] Iliad. μ. Troianorũ auguriũ felix ab Aquila ſiniſtra.

Troianis feliciter pugnantibus apud [q] Homerum & iam foſſam ac vallum Græcorum tranſituris, Aquila ſiniſtra apparet, non (vt Scholiaſtes interpretatur, & vt malè colligit Polydamas) tanquam infauſta auis, cùm alioqui ſiniſtræ infortunatæ ſint, ſed ad decipiendos Græcos, quominus illi ſibi cauerent, tanquam Troianorum conatu non ſucceſſuro. Ait itaque Homerus.

Ὄρνις γάρ σφιν ἐπῆλθε περησέμεναι μεμαῶσιν,
Αἰετὸς ὑψιπέτης, ἐπ' ἀριστερὰ λαὸν ἐέργων,
Φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον.
Auis enim ipſis venit tranſire paratis.
Aquila altiuolans ſiniſtrorſum populum impediens,
Cruentum Draconem ferens vnguibus magnum.

Aquila dextra felix ſẽper auguriũ. [r] Hom. Iliad. N. [s] Odyſſ. O.

Aquilam verò dextram fauſtam ſemper eſſe [r] idem innuit.

Ὣς ἄρα οἱ εἰπόντι ἐπέπτατο δεξιὸς ὄρνις
Αἰετὸς ὑψιπέτης. ἐπὶ δ' ἴαχε λαὸς Ἀχαιῶν
Θάρσυνος οἰωνῷ.
Sic ei dicenti (inquiens) *volauit dextera auis*
Aquila altiuolans, ſubclamauit autem populus Achiuorum.
Confiſus augurio.

Locrorũ victoria ab Aquilę portento. [t] Lib. 2 ann. [u] In Comm. Cæſaris victoriæ ſignum. [x] Lib. 43.

Sic Helena apud [s] eundem Menelao Vlyſſis in patriam reditum auguratur, ac Telemacho, cùm dextra ei Aquila Anſerem vnguibus ferens apparuiſſet.

Pugnantibus autem Locris cum Crotoniatis Aquila à facie Locrorum nunquam receſsit, eosq; tandiu circumuolauit, quoad vincerent. In cornibus quoque duo iuuenes, diuerſo à cæteris armorum habitu, eximia magnitudine ex albis Equis, coccineis chlamydibus paludati pugnare viſi ſunt: nec vltra apparuerunt, quàm pugnatum eſt.

[t] Cornelius Tacitus auſpicium Aquilarum octo notat his verbis. *Intentus paratusq; miles, vt ordo agminis in aciem adſiſteret,* (adſtitère legit doctiſſimus [u] Iuſtus Lipſius & mea quidem ſententia optimè) *viſis Cheruſcorum cateruis, quæ per ferociam proruperant, validiſſimos Equitum incurrere latus; Stertinium cum cæteris turmis circumgredi, tergaq; inuadere iubet, ipſe in tempore adfuturus. interea pulcherrimum augurium octo Aquilæ ſyluas petere & intrare viſæ, Imperatorem aduertère: exclamat, irent, ſequerentur Romanas Aues, propria legionum numina.*

Pompeij exitij ſignũ. [y] In vita Craſſi. [z] Lib. 4. de bello ciuili. Aquilę duę ſigniferorũ Aquilis inſidentes.

Cęſari contra Pompeium dimicanti victoriam nunciarunt, [x] Dione authore. *Aquilæ* (inquit) *legionum eius alas concutientes & fulmina, quæ aurea pedibus tenebant, abijcientes Pompeio exitium palam denuntiabant, ipſæq; ad Cæſarem quaſi auolabant.*

Simili pacto tradunt primam Aquilam, quæ in exercitu Craſsi ferebatur, ſua ſponte nemine cogente eſſe conuerſam, cùm aduerſus Parthos proficiſceretur, vt author eſt [y] Plutarchus.

[z] Appianus quoque binas Aquilas refert in Caſſij caſtris apparuiſſe, vbi ait: *Paulò poſt & Imperatores ſequuti ſunt: Eo tempore Aquilæ duæ supernè demiſſæ argenteas ſigniferorum Aquilas inſederunt*

tundentes

incidentes roſtris, vel, vt quidam tradunt, alis protegentes. Permanſerunt in exercitu alentibus Imperatoribus ex publico, donec pridie, quàm pugnatum eſt, auolarent.

De Octauio Auguſto contra Antonium & Lepidum pugnaturo [a] Suetonius in hæc verba ſcribit. *Contractis ad Bononiam Triumuirorum copijs, Aquila tentorio eius ſuperſedens, duos Coruos hinc inde infeſtantes afflixit, & ad terram dedit, notante omni exercitu; futuram quandoque inter collegas diſcordiam talem, qualis ſecuta eſt; ac exitium præſagiente.* Nam Aquilâ ſignificabatur Auguſtus, qui collegas Antonium & Lepidum infeſtos ita conflictaret, vexaretq́; quemadmodum Aquila duos Coruos afflixit.

Auguſti cõtra Antoniũ & Lepidũ uictoriæ ſignum.

[a] *In Auguſto. cap. 96.*

Non diſſimile ſiue augurium, ſiue portẽtum Bruto, cum Antonio, Cæſareq́; prælio decertaturo, exitium indicauit. Cùm enim ſtarent ambæ acies in procinctu ſignum expectantes, duæ Aquilæ magno alarum clangore ex aduerſo conflixerunt, roſtris ſeſe mutuo ac infeſto volatu inceſſentes. Suſpendit id oſtentum vtrumq́; agmen in præſentis pugnæ euentum: poſtremò quæ ex Antonij plaga ſtetit, validè aduerſam Auem fugauit. Quo omine Antoniani in ſpem certam victoriæ erecti, ſublato clamore in hoſtem decurrunt: Nec aduerſa parte minus ferociter confligitur: fit primo congreſſu cruentum prælium, complexi ſe inuicem milites, cõnſertisq́; manibus, non minore odio, quàm vi vtriq́; dimicant, circunſonare gemitus & ſuſpiria cadentium, & iam plurimus erat cruor fuſus tetra illa & cruenta cæde, quum prima acies Bruti loco ſubmota eſt, ordinibusq́; vi ſolutis, ad ſecundum, tertiumq́; ordinem penetrauit metus. Tum res ad fugam inclinauit, qua animaduerſa Octauij milites hoſtilium caſtrorum portas multa vi occupant, ne cedentibus à tergo pateret effugium. Tum verò excluſorum cædes fit, & à fronte Brutiani preſſi fæda colluctatione, cæcoq́; occurſu in ſe ruentes cæduntur. Meminit eiuſdem augurij [b] Appianus, cuius hîc verba aſcribere non pigebit. *Iamq́; dies*, inquit, *dum ſe parant, ad nonam horam proceſſerat, cùm Aquilæ duæ pugnare cœperunt inter vtramq́; aciem intentam ſummo ſilentio, cùmq́; fugata eſſet, quæ à Bruto ſteterat, conclamarunt hoſtes, & ſigna collata ſunt, fuitq́; congreſſus ſuperbus & immitis.*

Aqla duos Coruos affligẽs quid denotet.

Bruti interitum Aquilæ præſagiẽtes.

[b] *Lib. 4. de bell. ciuil.*

Eiuſmodi duarum Aquilarum pugnantium auſpicium Veſpaſiano contigit, narrante his verbis [c] Suetonio: *Ac non multò poſt, comitia ſecundi Conſulatus ineunte Galba, ſtatua Diui Iulij ad orientem ſponte verſa eſt: acieq; Bebriacenſi prius, quàm cõmitteretur, duæ Aquilæ in conſpectu omnium conflixerunt, victâque alterâ ſubuenit tertia à Solis ortu, ac victricem abegit.* Per duas autẽ Aquilas primas intelligitur Vitellius & Otho, tertia verò veniens ab ortu Solis, ſignificabat Veſpaſianum, qui, cùm ex Iudæa veniret, abegit victricem illam Aquilam, hoc eſt Vitellium Othonis victorem.

[c] *In Veſpaſiano cap. 5.*

Vitellius & Otho per duas Aquilas ſignificati.

Veſpaſian' per Aquilã uictricem deſignatus.

Hæc auguria & oſtenta non ſolùm Ethnicos idolomaniæ tenebris immerſos, ſed etiam qui Chriſto nomina dederunt, ſolicitos ac ſuſpenſos aliquando tenuerunt, tantum valet apud homines ſemel concepta opinio. Verùm hi ipſi ſuperſtitionis notam effugere minimè poſſe videntur, quòd vera pietas omnem vanis hiſce obſeruationibus auctoritatem ac fidem abroget. Huiuſce humanæ imbecillitatis exemplum dabit [d] Baptiſta Mantuanus, qui de Gonzagę victoria Aquilæ auſpicio (vt ipſe ait) prænuntiata, ita canit:

Hinc igitur motis montana per inuia caſtris,
Dum properant, Aquilas ſudum per inane volantes
Quot ſimul ire hominum nemo conſpexerat vnquam,
Suſpiciunt, mirati Auium ſpectacula fixo
Lumine & à cilio, dextris pendentibus, altè
Obſeruant, quò ſe inclinent, quò tendere pergant:
Illæ vbi caſtra ſuper gyros duxêre frequentes,
Parthenopen verſus celerem vertêre volatum.
Et quanquam augurio non ſit mens fidere, Ductor
Id tamen eſt felix omen ratus, Imperiumq́;
Parthenope à Gallis iam nunc diſcedere fatus,
Mactis animo tali auſpicio grandiuntur, &c.

Chriſtianos augurijs aliquãdo credidiſſe.

[d] *Lib. 4. Trophæi Gonzagæ.*

Gonzagę uictoriam Aquila portendit.

Hactenus fortunata auſpicia quæq́; honores atq́; dignitates ac proſperos euentus, aliquibus ſaltem, prænuntiaſſe putantur, enarrauimus; nunc infelicium ſucceſſuum exempla aliquot ponemus.

Auguria infelicia ab Aquila.

Penelopis procis mortem ex duarum Aquilarum augurio prædicit Halitheres. de quo augurio ſic [e] Homerus ſcripſit.

[e] *Odyſ. B.*

Ὥς φάτο Τηλέμαχος. τῷ δ' αἰετὼ εὐρύοπα Ζεὺς
Ὑψόθεν ἐκ κορυφῆς ὄρεος προέηκε πέτεσθαι.
Τὼ δ' ἕως μὲν ῥ' ἐπέτοντο μετὰ πνοιῆς ἀνέμοιο,
Πλησίω ἀλλήλοισι τιταινομένω πτερύγεσσιν.

Ἀλλ' ὅτε δὴ μέσσην ἀγορὴν πολύφημον ἱκέσθην,
Ἐνθ' ἐπιδινηθέντε τιναξάσθην πτερὰ πολλὰ,
Ἐς δ' ἰδέτην πάντων κεφαλὰς, ὄσσοντο δ' ὄλεθρον.
Δρυψαμένω δ' ὀνύχεσσι παρειὰς ἀμφί τε δειρὰς,
Δεξιὼ ἤιξαν διά τ' οἰκία καὶ πόλιν αὐτῶν.
Sic ait Telemachus: huic duas Aquilas latè videns Iuppiter,
Ex alto à vertice montis præmiſit volare,
Hæ vſque quidem volabant ad flatum venti,
Propinquæ inuicem extendentes alas.
Sed cùm iam ad mediam concionem celebrem perueniſſent,
Hic conuerſæ quatiebant alas denſas.
Aſpexerunt autem omnium capita; portendebant autem mortem
Laniantes verò vnguibus maxillas, circum autem collum
Ad dextras volarunt & per ædes & per vrbem ipſorum.

Tarquinij ſuperbi exitij ſignum.

Fœtus Aquilarum implumes, à Vulturibus roſtro pedibusq; à paſtu abacti, & raptati, concerptiq; cum ipſis nidis, Tarquinio ſuperbo exilia portenderunt, ac regni amiſſionem.

Dionyſius Syracuſanus regnũ amittit.

Iaculum de ſatellitum manibus roſtro extortũ, & deiectum in profundum ab Aquila; Dionyſio Syracuſano regnum abrogauit, & diras calamitates incuſsit.

Ariſtotimi Eleorũ Tiranni exitij ſignum.
[f] *Lib. de uirtut. mulier.*

Ariſtotimo Eleorum Tyranno, Aquilę oſtentum, exitium portendebat. Hoc [f] Plutarchus narrat: *Cùm meridie*, inquit, *cum vxore cubaret, prandiumq; eſſet paratum, viſa eſt Aquila in aëre ſe librans ſupra domum, ac quaſi prudens ac dedita opera, lapidem iuſtæ magnitudinis, in eam partem tecti deiecit, vbi erat cubiculum, in quo iacebat Ariſtotimus, ſimul autem deſuper ingenti ſonitu exiſtente, & foris clamore ſublato ab ijs, qui Auem viderant, perterritus Tyranus uatem acciuit, quo ſolebat aſſiduè in foro vti, perturbatusq; interrogauit, quid iſto ſigno portenderetur. Vates bono ipſum animo eſſe iuſſit, quòd excitatus, & adiutus eſſet à Ioue. Ciuibus autem, quibus fidebat, dixit, vindictam Tyranus capiti impendere, ac iam iam elapſuram: Quò oſtento confirmati, qui Duce Hellanico in Tyranni necem conſpirauerant, ſine ſtipatoribus in forum deſcendentem trucidarunt.*

Lacapeni Imperatoris & Simeonis Bulgarorum Ducis diſſidij indicium.

Triſte item minimeq; fauſtum fuit, quod Lacapeno Imperatori, & Simeoni Bulgarorum Principi accidiſſe ſcribitur. Quo enim tempore hi congreſſi inter ſe colloquebantur, Aquilæ duæ ſupra ipſos volaſſe traduntur; cùmq; non ſine clangore & alarum inſigni ſtrepitu, ſeſe mutuò infeſto roſtro, vnguibusq; aggreſſæ conflixiſſent, mox alteram ab altera diſceſſiſſe, cùm vna ſe ad vrbem conferret, altera Thraciam verſus volaret. Hoc prodigium augures minimè lętum eſſe iudicabant; nam ſignificari futurum, vt hæc inter eos pax reſcinderetur.

[g] *In Paral.*
Amphiarai haſta ab Aquila abrepta mortẽ illi portendit.

Scribit [g] Plutarchus Aquilam quandoq; Amphiarai haſtam abreptam ſuſtuliſſe in altum, mox dimiſiſſe, eam verò terræ impactam, Lauri ſpeciem prębuiſſe. Poſtero die hoſtibus acri prælio ibidem congredientibus, terrę hiatu repentino hauſtus cum curru Amphiaraus perit, vbi poſtea condita fuit vrbs Harmatis cognomine inſignis.

[h] *Lib. 1. Paralip.*

Priamus quoque, vt narrat [h] Q. Calaber, victoriam à Ioue implorans, Pentheſileam non reuerſuram è prelio incolumem, inde credebat; quòd Aquila à dextra precanti, acutum clangorem edens, Columbamq; num reſpirantem vnguibus tenens, impetuoſè aduolaſſet.

Niger cõtra Seuerũ expeditionẽ omiſit.

Niger, cum bellum motum eſſet, venit Byzantium, inde Perinthum exercitum duxit: ſed cùm multa prodigia ei minus proſpera eueniſſent, vehementer perturbari cœpit. Nam Aquila, quæ in ſtatua eius militari cõſederat, licet abigeretur, immota tamen, quouſque capta eſt, conſtitit. Apes etiam in ſignis militaribus, & maximè in ſtatuis ipſius fauos finxerunt: his de cauſis Niger expeditionem contra Seuerum omiſit. Contrà Galdus Scotorum rex, quum ducenti in Romanos exercitum, varia oblata eſſent prodigia, atque Aquila diem penè totum expanſis alis ſupra exercitum laborioſiſſimè volitaret, idq; multis terrorem incuteret, ſeſe eo prodigio interpretantibus, Romanis, quibus Aquila inſigne erat, dedendos iri, benè omnes ſperare iuſſit; fore namq;, vt ea expeditio Romanis multum laboris & anxietatis eſſet allatura. Nec omnino eum ſpes fefellit. Cruentiſsima enim ea fuit pugna, & magna vtrinque cum ſtrage: Romanorum ſex millia cæſa: Rex & ipſe ſaucius, duodecim millibus cæſis, exercitum amiſit.

Helleborus niger quãdo non debeat effodi.
[i] *Lib. 9. hiſt. plant.*

Helleborum nigrum effoſſuros circunſcribere iubent (vt ſcribit [i] Theophraſtus) ſpectando exortum, precandoq;, vt liceat id ſibi concedentibus Dijs facere, cauere Aquilam, tàm à dextra, quàm à ſiniſtra. Periculum enim aiunt ſecantibus imminere: & ſi Aquila propè aduolarit, moriturum illo anno, qui ſuccidit, exiſtimant.

MYSTICA

MISTYCA.

HVC vſquè promiſcuè tam ſacris, quàm profanis impij paganiſmi cultibus adhibitas Aquilas declarauimus. Nunc quæ ad pietatem conferant, quæue myſteria ex Aquilis eruerint, atque in vtilitatem Philoſophiæ Chriſtianæ conuerterint Eccleſiæ Doctores, paucis videamus.

Aquilæ viſus quid in ſacris ſignificet.

Clariſsimum & acutiſsimum Aquilæ viſum, vnde & nomen accepit, altam arduam, intentamq; beatorum contemplationem ſignificare, ſancti patres referunt. Qui enim mentis aciem in Deum, ſolem verum, ac omnis luminis fontem figunt: hoſce diuinæ viſionis ſumma felicitate participes, meritò Aquilæ cognomine appellari dicunt.

Aquilę qui miſticè dicendi.

Et ſicuti Aquila fulmine non tangitur, quod tamen mortalibus omnibus terrori eſt: ita pijs nulla manet damnatio, vltimum re vera terribilium.

Aquilã fulmine non tangi qui myſticè intelligatur.

[a] D. Dionyſius Carthuſianus Aquilam ſcribit in ſacra ſcriptura ſignificare regiam dignitatem, motumq; ad ſuperna tendentem, celeremq; volatum, atque ad captandum reparandis viribus cibum, agilitatem atque vigilantiam & curſum & facilitatem ſummam: ac præterea vim illam ſingularem ſpeculandi liberè, directeq; ac in nullam partem inclinando, aciem oculorum in vberrimum illum & lucidiſsimum Deitatis radium.

[a] *Cap. 15. cœleſt. hierarc.*

[b] *In Ezechielem homilia 11. cap. 17.*

[c] *Cap. 17.*

Multa de Aquila myſticè à Propheta Ezechiele recenſentur, quæ, etſi ad Nabuchodonoſoris cognominata ſuperius partim relata ſint, hic tamen, etiamſi [b] Origenes plurimis illa tradat, quàm breuiſſimè fieri poterit, myſterij ſenſum apponere non ab re nobis viſum fuit. Sacræ itaque literæ per Aquilam terrarum dominationem intellixerunt, vti apud [c] Ezechielem legimus; *Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam Cedri. ſummitatem frondium eius auulſit, & tranſportauit eam in terram Chanaam, in vrbe negociatorum poſuit illam.* &c. Neque huic abſimilis altera adiecta eſt, quę vinum earum palmites deprædaretur. *Facta eſt ergò vinea, & fructificauit in palmites, & emiſit propagines. & facta eſt Aquila altera grandis magnis alis, multisq; plumis, &c.* Per priorem illam Theologi aiunt, Nabuchodonoſora Babyloniorum Regem interpretari: per alteram verò Pharaonem Aegypti Tyrannum. Horum ille Hieroſolymam cepit, & populum cum Rege ipſo Sedechia, principibusq; alijs in captiuitatem abduxit: Hic verò, cùm bellum aduerſus Aſſyrios mouiſſet, Iſraëliticum populum ſeruitutis affectum tædio ad ſe traduxit. In vtroque Aquilæ hieroglyphicum proponitur, ſed longè eſt latior interpretatio in ea, quæ Nabuchodonoſora deſcribit. Alæ ſiquidem diffuſæ, numeroſos indicant exercitus, quos ille ſecum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem ac amplitudinem. Plumæ nihil aliud ſibi volunt, quàm diuitias, quibus eſſet affluentiſsimus. Varietas plumarum gloriam rerum ab eo geſtarum innuit. Armorum horrorem, vngues. Libanus Iudeæ claritatem atque celſitudinem longa annorum ſerie conſpicuam; vnde ille medullam Cedri auulſit, quippe nobilitatem extirpauit, & ſummas quaſq; frondes decerpſit, hoc eſt, ne tenerrimæ quidem Regum proli, ætatis ſcilicet infirmæ pepercit. Verùm, vt [d] D. Chryſoſtomus teſtatur, *Propheta*, inquiens, *ipſe interpretationem iſtius allegoriæ minimè ſinit ſuſpenſam eſſe ad libidinem auditorum, ſed ipſe ediſſerit, quem per Aquilam intelligat, quem rurſus per Cedrum.*

Aquila magna quid myſticè.

Nabuchodonoſor per Aquilam ſignificatur.

Pharao Aegypti Tyrãnus per Aquilam ſignificatus.

Alę myſticè quid.

Plumę myſticè quid.

Libanus mons myſticè quid.

[d] *Tom. 1. in cap. 5. Eſaię.*

[e] *Prou. c. 23*

[f] *Cap. 40.*

[g] *Cap. 11. & 12.*

[h] *Cap. 7.*

[i] *Cap. 12.*

De alarum Aquilarum magnitudine, ac robore ſacra [e] Biblia item parabolicè ita loquuntur. *Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere, quia facient ſibi pennas quaſi Aquilæ, & volabunt in cælum.* Item alibi [f] Eſaias. *Aſſument pennas ſicut Aquilæ, current & non laborabunt.* &c.

Aquila apud [g] Eſdram, alarum duodecim, Imperatores deſignabat, qui fuerunt integri Romanæ Monarchiæ poſſeſſores, & tria eius capita, triplex ſignificabant eiuſdem monarchię Imperium; hæc Aquila apud [h] Danielem vocatur quarta beſtia; de hac vide Antonium Louiſinum, qui integrum de ea librum accurratiſſimè Italo ſermone conſcripſit. In eiuſmodi quoque ſenſum [i] D. Iohannes Euangeliſta in Apocalypſi ita ſcribit: *Datæ ſunt mulieri duæ alæ magnæ, vt volaret in deſertum, in locum ſuum.* Mulier iſta animam pænitentem ſignificat, de qua Chriſtus apud [k] D. Ioannem ait: *Mulier cùm parit, triſtitiam habet*, id eſt: Anima, cùm parit in confeſſione peccatum, quod delectatione concepit, mœret, atque dolet. Sunt qui Mulieris nomine Romanam Eccleſiam, & alarum Imperium cùm Orientale, tùm Occidentale exponant.

Mulier volans myſticè quid.

[k] *Cap. 16 Euang.*

Mulier pariens quid myſticè.

[l] *In Exodũ.*

Rabanus, citante [l] Lipomano, alas Aquilarum doctrinas myſticè appellat duorum teſtamentorum. Eccleſia enim in modum volucrum, in primis verò Aquilæ, duobus teſtamentis perinde ac duabus alis vtitur, quorum remigio omnium inimicorum inſidias geſtit euadere,

Doctrina duorum teſtamentorũ per alas Aquilę ſignificata.

geminæ charitatis præcepto ſubnixa. Aquila altè volat, ardenteſq; ſolis radios fixè intuetur, nidum in ſublimi petra reponit, ne callidus raptor propè quandoq; accedat. Sic ipſa Dei Eccleſia ſuper Chriſtum, ſolidam celſiſſimamq; petram compoſita, fidei lumine ſolem diuinitatis irreflexè intuetur, à terra nimium, nimiumq; ſublata, vt nihil terreni ſpiret, nihil ſapiat, ſpem totam vitæ in ſolo Deo collocet, cui ſolitudo eſt mundana peregrinatio, de qua loquutus fuit [m] D. Ioannes: *Et datæ ſunt mulieri duæ alæ magnæ Aquilæ, vt volaret in deſertum in locum ſuum.* &c.

[m] *In Apoc. cap. 12.*

Ad hæc alia etiam ratione Aquilæ comparatur Eccleſia; illa nanq; altiùs cæteris alitibus volans, viſo tamen cibo, indigentia naturali ſubacta, mox ad ima deſcendit: Sic Eccleſia in ſpiritualibus membris, cùm ea, quæ ſurſum ſunt, mente comprehendat, infirmitate tamen corporis grauata, neceſsitatibus ſubiacet indigentiæ corporalis, pro quibus ingemiſcit, & vſque adhuc parturit.

[n] *Cap. 4.*

Alæ ſex Aquilæ quid myſticè denotent.

[n] D. Ioannes in Apocalypſi vbi de quatuor animalibus ſenis alis præditis agit; Aquilæ, vti cęteris, ſex quoque alas aſſignat. Quarum prima lex denotatur naturalis, ſecunda lex Moſayca, tertia Prophetarum oracula, quarta Euangelium conſiliorum, quinta doctrina Apoſtolorum, ſexta ſtatuta generalium conciliorum. Iſtis enim ſex alis, ſex viri Eccleſiaſtici debent deſcendere deorſum ad ædificationem proximi, & volare ad dexteram per gratiarum actionem in ſecundis, ad ſiniſtram per patientiam in aduerſis. Vel ſex alæ ſunt cognitio operum Dei factorum ſex dierum curſu, vt oſtendit Moyſes, quorum notitia in altum tolluntur, qui in eis benè operantur.

[o] *Apoc. introduct. c. 19*

Aquila, quæ viſa eſt inter quatuor animalia prope ſedem Dei, *ſignificat*, vt [o] Abbas Ioachim ſcribit, *Eccleſiam Conſtantinopolitanam, quia infra terminos tenebatur illa Eccleſia, cui à D. Paulo non ſine cauſa myſtery à principio dictum eſt: Aemulor enim vos æmulatione Dei: deſpondi enim vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto, & ad virgines pertinent pennæ Aquilæ volantis iuxta illud; & datæ ſunt mulieri alæ duæ, ſicut Aquilæ.*

Aquilę caliditas myſticè interpretata.

Quemadmodum Aquila eſt calida & ſicca temperamento, ac fortis; ita viri probi per charitatem calidi, per ſpontaneam paupertatem vel etiam per ſobrietatem, ac abſtinentiam ſicci, ſunt conſtantes, ac in aduerſis fortes.

Aquila viſus myſticè. D. Iohãnes cur Aquila dictus.

Vt etiam Aquila viſus acie pollet, ita Chriſtus Deus noſter humilia reſpicit in cælo, & in terra, qui in altis habitat. Sed hac de re etiam paulò ſupra mentionem habuimus. Ob eandem viſus aciem D. Ioannes Euangeliſta, quod etiam aliâs meminimus, quoniam recondita illa & altiſſima diuinæ in Chriſto natiuitatis myſteria acerrimè ſolus introſpexerit, Aquila dictus fuit. Vnde Sedulius.

More volans Aquila verbo petit aſtra Ioannes.

[p] *In Cõmẽt. Symbolicis.* [q] *In Proœmio Catenæ aureæ.*

Sunt tamen & aliæ cauſæ præter hanc, cur eidem hoc nomen rectè competat, quæ [p] Antonius Ricciardus Brixianus ex [q] D. Thoma colligit. Solus enim altiora de reſurrectione Domini miracula expreſſit. Solus ipſe à principio omnium rerum Deo ipſo Euangelium ſuum exorſus eſt. Solus ſupra cęlos omnes euectus, ad contemplationem ſummi boni conuertitur, cùm cæteri actiuam vitam ſolummodo complectantur. Quam eandem ob cauſam Ioannes Euangeliſta verè diuinitus Aquilæ altiuolantis, ſoliſq; iubar irreuerberatis oculis intuentis, effigiem iuremeritò ac imaginem gerit, illius quidem, quam, vt inquit [r] D. Irenæus, *Sacri prauidêre vates, quæ Ioannis noſtri beneficio ſpiritus in Eccleſiis aduolantis gratiam manifeſtat.* Hic enim altè exorſus principium, quod à patre eſt, effigiem verbi, quæ refertur in filio, & præclaram eius generationem enarrat, tanta cum fiducia rem tam arduam agreſſus, vt Aquilæ meritò figuretur ſymbolo. Ioannes, inquam, ille altiloquus, quòd Aquilæ referatur typo, ipſa ſuſceptæ, vt Eucherius teſtatur, lucubrationis materia, & ab eo ipſo rerum principio repetita, in cauſa fuit. Proinde cùm volatu ſublimi in ipſam omnipotentis Dei aulam elatus ſit, & oculorum aciem viſu præpollens, in admirandæ diuinitatis faciem infixerit, doctrinam nullo antea mortalium ingenio conceptam, ab alto detulit, cuius initium. *In principio erat verbum.*

[r] *Lib. 3. aduerſus hęreſ.*

* *Ioan. c. 1. Euang.*

Sicut Aquila à longè contemplatur, & præter mare odoratur eſcam, & vbicunque ſenſerit, ad cadauer delabitur, ita piæ mentes eminus vltra huius mundi mare, quæ in cęlo locata eſt: ſuam prædam olfaciunt Deum ipſum, ad quem ardenti mentis deſiderio ſeſe conuertunt.

[s] *Cap. 8.* Vox Aquilę myſticè. [t] *Hom. 6. in Apoc.* [u] *In Cõmẽt. ca. 8. Apoc. ſect. 5. pũct.*

De voce Aquilæ in [s] Apocalypſi D. Ioannes: Ita ſcribit, *Et vidi, & audiui vocem vnius Aquilæ volantis per medium cæli & dicentis magna voce, vaeh, vaeh, vaeh, habitantibus in terra.* [t] D. Auguſtinus per Aquilam hanc Eccleſiam intelligit volitantem in medio cęli, id eſt in medio ſui diſcurrentem & plagas nouiſsimi temporis magna voce prædicantem. Quando enim ſacerdos diem Iudicij annunciat, Aquila in medio cęli volat. Viſio eadem, vt ſcribit [u] Cælius Pannonius, imaginaria fuit, vt cæteræ, ſed myſtica, in qua idem ſunt videre & audire. vidit, ergò [illegible]iuit, ideſt, intel[illegible] [illegible]quædam exemplaria Angelum habent, vetuſtiora Aquilam.

lam,ſed nihil refert,dunmodo certò teneas, typum eſſe vniuerſorum decretorum Dei interpretum, tam Angelum, quàm Aquilam, quorum conuerſatio cæleſtis eſt, & volant in omni ſolicitudine annunciantes decretum Dei in plebe. Triplicat autem vaeh Aquila, ad exaggerandum terrorem, clarioremq; mentis ſuæ expreſſionem, conformans ſe conſuetudini Prophetarum, qui inſtante graui diſcrimine, ſæpius eandem vocem repetere conſueuerunt; ſæpè per id interim doloris vehementiam exprimentes. Sic Ioel, ſic Ieremias, ſic Ezechiel. In Zacharia O, bis repetitur, ad terrorem audientium, propter quem ſæpe voces eiuſmodi geminantur. Eſt autem vaeh, nota maledictionis & execrationis pęnam cōminantis Dei omnipotentis, quaſi diceretur: Maledictioni & execrationi ſunt obnoxij omnes, quotquot relicto Deo & iuſtitia eius, viam peccati ſequuntur. Abbas Ioachim hiſce vocibus Gregorium Papam ſignificari author eſt. Hic fuit anno Domini 590. & compoſuit multa ad correctionem populi Dei, in quibus operibus ſemper exclamat, dicens inſtare tempora valdè amara. At Franciſco Riberæ quoniam non dicit, *audiui uocem Aquilæ uolantis*, ſed *unius Aquilæ*, magna ſuſpicio eſt, virum aliquem illius temporis ſanctitate inſignem indicari, ſiue is ex prædictorum numero ſit, ſiue priuatus homo, cui tunc Deus hanc Prophetiam inſpiret.

Prophetæ cur eādem vocem repetant.

Vaeh particula quid.

Gregorius Papa per Aquila denotatus.

Aquila maximè omnium auium eſt ſublimipeta & volat altiſſimè. Ita Chriſtus Dominus noſter ſupra omnes cælos, vnde venerat, redijt, eoq; nomine meritò Aquila dicitur. Vnde & Beatus[x] Iob dixit: *Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur Aquila, & in arduis ponet nidum ſuum?* Præterea eodem hoc loco, vt teſtatur[y] D. Gregorius, Aquilæ nomine ſubtilis Sanctorum intelligentia & ſublimis eorum contemplatio deſignatur. Tantum enim eſt Aquilæ viſus acumen, vt oculos in Solem fixos nulla luminis quanuis ſplendidiſſimi coruſcatio reuerberet, aut nictare faciat. Sic ſancti Dei verentes magnitudinem & eminentiam diuini iubaris, à cuius gloria incautus perſcrutator potius opprimitur, omnem mentis, & cogitationis aciem in eius contemplationem dirigunt, & nulla vi ab hac tam ſuaui & alta meditatione coacti deſiſtunt. Ad præceptum ergò Dei eleuabitur Aquila, ideſt, pia mens, dum mandatis Dei obtemperat (Nam in his vita eſt) & in arduis ponent nidum ſuum, dum abiecto terrenarum rerum deſiderio mente & ſpe iam in cęlis cum Deo conuerſantur,[z] iuxta illud: *Noſtra conuerſatio in cælis eſt*; &[a] rurſum, *Qui conreſuſcitauit & conſidere nos fecit.*[b] Et Iob. *Sicut Aquila uolans ad eſcam.* Mos quippe eſt Aquilæ, vt cùm refectione indigeat, eandem oculorum aciem, quam radijs ſolis infixerat, ad cadauer inclinet, & quanuis ſublimis ſuper aërem euolet, pro ſumendis tamen carnibus terram petit. *Sic* (inquit idem[c] D. Gregorius) *antiqui patres in quantum humanitatis infirmitas admittebat, creatoris lucem erecta mente contemplati ſunt: ſed incarnandum hunc in mundi fine præſcientes, quaſi à Solis radijs ad terram oculos deflexerunt; & quaſi de ſummis ad ima ueniunt, dum hunc Deum ſupra omnia & hominem intra omnia agnoſcunt, quem pro humano genere, dum paſſurum moriturumq; conſpiciunt, qua ſcilicet morte ſemetipſos refici, atque reformari ad uitam nouerunt, quaſi more Aquilæ poſt contemplatos Solis radios in cadauere eſcam quærunt. Libet ſpectare Aquilam Solis iubar intuentem,[d] quæ ait: Deus fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis; ſed ab alto uolatu celſitudinis ad terras ueniat, eſcam cadaueris inferius inquirat, dicens.[e] Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & eius liuore ſanati ſumus. Et rurſum: Et homo eſt, & quis cognoſcet eum?* In eundem locum, alio tamen ſenſu idem author ſic ſcribit: *Aquila alto valdè uolatu ſuſpenditur, & anniſu præpeti ad æthera libratur, ſed per appetitum uentris terras expetit, ſeſeq; à ſublimibus repentè deorſum fundit; ſic genus humanum in parente primo ad ima de ſublimibus corruit. Quod nimirum conditionis ſuæ dignitas in rationis celſitudine, quaſi in aëris libertate ſuſpenderat: Sed quia contra præceptum uetitum contigit, per uentris concupiſcentiam ad terras uenit, & quaſi poſt uolatum carnibus paſcitur, quia illa libera contemplationis ſpiracula perdidit, & deorſum corporis uoluptatibus lætatur.*

Aquilę quō Chriſtus cō paretur.

[x] Cap. 39.

[y] Lib. 31. moral. c. 19.

Sanctorum intelligentiam Aquila denotat.

[z] Philip. 3.

[a] Epheſ. 2.

[b] Cap. 9.

[c] Lib. 9. moral. cap. 16.

[d] Eſai. 9.

[e] Eſai. 53.

Aquila cum impetu volans, vt eſt in[f] Deuteronomio, ad prędandū, ſignificat[g] quoque Diabolum eiusq; membra, & rapinas potentum, & eos qui verbis nil niſi ſublime, & pium ſapiunt; opere verò ac reipſa res proximorum diripiunt: deniq; ſuperbos & ipſam ſuperbiam. Huius ſimilitudinis meminit[h] Baptiſta Mantuanus his verbis:

——Socios ac Dæmones omnes
Ad prædam ciet ex aris adytisq; Deorum.
Illi præcipites altis è turribus adſunt
Corripiuntq; vagas animas, ſtygijsq; coercent
Perſimiles Aquilis, quoties uidere uolucres
Dulcibus è ſtagnis tolli, tenuemq; per auram
Nare cateruatim, campisq; inferre uolatum.

Aquila cum impetu volans quid ſignificat.

[f] Deut. 14.

[g] Sylua Alleg. ex Clem. Alex. 3. Pæda. 9.

[h] Lib. 3. Parth. ſecundæ.

Hinc & apud[i] Abacuc *Aquila feſtinans ad comedendum*, Diaboli ſignificat promptitudinem ad perdendas animas. Sic vbi à[k] Moſe in Deuteronomio profertur: *Sicut Aquila prouocans ad*

[i] Cap. primo.

[k] Cap. 2.

volandum pullos ſuos, & ſuper eos uolitans expandit alas ſuas. poteſtas Deo aduerſaria intelligitur, quæ ex permiſſu Dei elata in ſuperbiam, multa poteſt, ſicut &[l] Propheta ait: *Et erit ſicut Aquila ſuper domum Dei*: Ob hanc ipſam ſuperbiam Diabolum prophetæ tumentem ſuper montes Aquilonis eleuari ſcribunt, & ſuper aſtra cæli ponere ſedem ſuam, cupientem ſe exæquare Altiſsimo. In arduis quoque ponit nidum ſuum, ideſt (myſticè intellectum) in magnis quibuſq; & eminentibus ſeculi huius hominibus ſedem ſibi conſtituit, vt in eis velut trux dominus & immaniſsimus tyrannus commoretur.[m] Vnde, *Si exaltatus fueris ſicut Aquila, inde detraham te, dicit Dominus*. Et[n] Ieremias, *Velociores fuerunt perſequutores noſtri Aquilis cæli*, de inſidiatoribus ſpiritibus dixit. Quare[o] & in lege præcipitur, vt non comedamus Aquilam: & Iſidorus inquit, *qui Aquilam, aut Miluum aut Accipitrem odit, odit raptores & ſcelere uiuentes*: &* D. Thomas Aquilam ſuperbiæ typum eſſe inquit.[p] D. Auguſtinus quoque Dæmonem Aquilam myſticè vocat ob rapacitatem, vbi ſic habet: *Si & per aurum traheris, quò non vis, & ideò te quærit maior raptor, quia inuenit minorem raptorem, ideò te quærit maior Aquila, quia prior cepiſti Leporem. præda tibi fuit minor, præda eris maiori. Hæc non vident homines, in rebus humanis, tanta cupiditate cæcantur. Quærit potentior infirmiorem, & quærit eum opprimere, non ob aliud, niſi quia habet, quod illi auferat. Videt illum pati ſub ſe tribulationem, non ob aliud niſi propter quod habet, & hoc ipſe, propter quod ille patitur tribulationem, ad ſe congerit*. Hactenus D. Aurelius. Pari pacto vbi apud[q] D. Iobum legitur: *In petris manet & præruptis ſilicibus, ac rupibus inacceſſis commoratur Aquila*: Per Aquilam malus genius ſeu Dæmon intelligitur, qui in potentibus ac malitia fortibus, petris certè excelſis ac duris habitat. Per præruptas verò rupes ac ſilices deſignantur illi, qui in cęlum attollentes os ſuum horrendas & immanes aduerſus Deum blaſphemias effutiunt, homines corde duro ac indomito, nec vnquam in melius profecturo. Inacceſſæ verò rupes homines ſunt immodico adeò, & intolerabili faſtu tumentes, vt vel nullus monendo, & corrigendo eò accedere, aut pertingere poſſit.

Aquila etiam quę ſingulari naturæ inſtinctu pullos abijcit eos, qui vel ad Solem illachrymant, vel auerſi ſplendorem eius non ſuſtinent, pios parentes innuit, quibus pignora ſua non ſunt cordi, niſi & ipſi pietatem colant, & niſi totos ſeſe ad præcepta & nutum diuini Solis componant, iuxta conſilium ſapientis in[r] Eccleſiaſte dicentis: *Ne iucunderis in filijs impijs, ſi multiplicentur, nec oblecteris ſuper ipſos, ſi non eſt timor Dei in illis*. Et iterum: *Melior eſt vnus timens Deum, quàm mille filij impij, & vtile eſt mori ſine filijs, quàm relinquere filios impios*. Sed & ad Chriſtum parabola myſticè referri poteſt. Quemadmodum enim Aquila nonnunquam alienam prędatur prædam, ita Saluator noſter Ieſus Chriſtus, quum Limbum aperiret, Diabolo ſuam prædam eripuit.[s] D. Ambroſius Ieſum Aquilæ aſſimilans ita ſcribit: *Quemadmodum Aquila colona quaſi mater nidi ſemper vnius eſt, nec ad procreandam ſobolem aliud quandoq; cubile perquirit, & cùm primùm calidis ouis maturo ortu fætus eruperit interior, pullos educit implumes, hos contra faciem feruidi ſolis opponit, vt qui ægram & inualidam coruſco radiorum appulſu aciem ſubmiſerit oculorum, materno damnatus arbitrio, & à fratrum conſortio ſeparetur & deijciatur in terram: & ſicut Auis iſta inimica ſerpentum eſt, quos cùm in aëra alarum remigio ſubuectando ſupportat, hos adunco roſtro, & armatis quaſi quibuſdam telis, pedibus ſuis lacerat ac diuellit, quos cùm deuorat, calore ſuo interno noxium illud virus extinguit. Ita Chriſtus Dominus vnam diligit Eccleſiam, vt Aquila nidum ſuum, quam ab æſtu perſequutionis alarum ſuarum defendit vmbraculo. Sic quoque extra Eccleſiam proijcit, in quibus fides lumen infirmum eſt, qui igneam Euangeliorum lucem vitijs ſecularibus inquinati ferre non poſſunt. Et vt Aquila ſerpentes deuorat, & eorum venena calore concoquit interno: Ita & Chriſtus Dominus noſter Dracone percuſſo, ideſt, Diabolo lacerato, dum humanum ſibi corpus aſſumit, peccatum illud, quod hominem tenebat obnoxium, tanquam pernicioſum virus extinxit, ſicut[t] Apoſtolus ait. Et de peccato damnauit peccatum in carne ſua. Et alibi:[u] Qui cùm peccatum non noſſet, pro nobis peccatum fecit. Ad hoc quoque[x] Moſes ſerpentem æneum in eremo ſuſpendit in ligno, qui proprius erat typus corporis Chriſti, vt[y] quicunque in eum aſpiceret, non periret. Corpus enim hominis per tranſgreſſionem vas fuerat ſerpentis effectum. Sic & alibi ipſe[z] Moyſes virgam proiecit in terram, quæ in ſimilitudinem eſt corporata ſerpentis, quæ quia & ipſa imago erat corporis Chriſti, & tanta virtutis in ſe typum gerebat, omnium Aegyptiorum poteſtatem abſorbuit*. Illud quoque quod idem[a] Salomon in Prouerbijs ſuis ſcribit, vbi ait: *Tria ſunt mihi incognita, quæ aſſequi nequeo; veſtigia Aquilæ volantis &c.* ad Chriſti referendum eſt perſonam. Hic enim, vt idem D. Ambroſius paulò poſt interpretatur, *etſi poſt paſſionem & reſurrectionem ſuam præſentibus Apoſtolis aſcendit ad cælum, tamen cuius hominis tam altus ſenſus & tantus eſt, vt explicare poſſit, quomodo illa tanta maieſtas de cælo aut venire dignata fuerit, aut redire? Cùm hoc nobis ſolùm ſcire liceat, quod aut venit, aut redit. Quis enim cognoſcere poterat, quomodo verbum in Virginem venerit, vt repentè conceperit, vt tam felicem fætum partus Virginalis effunderet, vt hominem Deus indueret, quem totus mundus non poteſt ſufferre, nec capere? id eſt, quod ait: veſtigia Aquilæ volantis, ideſt, Chriſti aduenientis ad terram, ac redeuntis ad cælos veſtigia comprehendi*

[l] *Oſeæ.*
Diaboli cũ Aquila cõparatio.
[m] *Abdiæ. b. 4.*
[n] *In Threnis cap. 4.*
[o] *Leu. c. 11.*
Aquilæ eſus cur in lege prohibitus.
* *Aquila ſuperbiæ typus 1. 2æ q. 102.*
[p] *Tom. 8. Commen. in Pſal. 123.*
[q] *Cap. 39.*
Blaſphemi myſticè ſignificati.
Superbi myſticè indicati.
Aquila pullos degeneres abijciẽs quid myſticè ſignificet.
[r] *Cap. 16.*
Chriſtus Aquilę comparatus.
[s] *Tom. 2 lib. de Salomone cap. 2.*
[t] *Ad Ro. 8.*
[u] *2. Corin. 5.*
[x] *Num. 21.*
[y] *Ioan. 3.*
[z] *Exod. 4.*
[a] *Prou. 30.*
Tria incognita Salomoni.

bendi non poſſe. Item alibi: *Aquila*, inquit, *intelligitur Chriſtus, qui volatu ſuo deſcendit ad terras. quod animalis genus non nutritur, etſi primùm caſtitas comprobetur matris, vt apertis oculis abſque palpitatione totum aſpiciat Solem. meritò enim hoc animal comparatur Saluatori: quoniam cùm aliquid rapere voluerit, non veſtigijs ambulat terras, ſed excelſum eligit locum. ſic & Chriſtus alta Cruce ſuſpenſus, tonante ſtrepitu & terribili uolatu impetum ab inferis fecit, ſanctoſq́ rapiens ad ſuperna remeauit.* Non'ne item Deus & Chriſtus per Moyſem nominatus Aquila, [b] alibi (*quoties volui congregare filios tuos, ſicut Gallina pullos ſub alas, & noluiſti?*) dici voluit Gallina, quæ idem eſt, ſi ponderemus ſignificatum per Aquilam vel Gallinam, quæ paſcunt ſuos pullos? nam & Chriſtus verus paſtor ita fecit, qui in ſacra Scriptura nominatur terra viuentium, mare magnum, puteus aquarum viuentium, paradiſus voluptatis, regnum Dei, lapis fundamenti, Architriclinus, Aquila, Gallina, vel quæcunque Auis pullos enutriens. D. Thomas citante * Antonio Ricciardo Brixiano Aquilam ſpiritum Sanctum ſignificare ſcribit, qui locutus eſt per ora Prophetarum, & hinc eſt quòd doctores Græci Aquilam D. Marco attribuunt, quòd à Prophetico teſtimonio Euangelium ſuum ſit exorſus. & Titus Proſper [c] Martinengius hiſce Iobi verbis, *Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur Aquila, & in arduis ponet nidum ſuum?* Beatam Virginem matrem Mariam ſignificari ſcribit.

In fragmento capitis quinti eiuſdem.

[b] *Matt.* 23

* *In Comment. Symbol.*

[c] *In Theotocodia.*

Vt etiam Aquila, cuius idcirco inſignis prædicatur liberalitas, prædam, quam cepit cum alijs Auibus communem facit: Ita Chriſtus æternę beatitudinis præda nequaquam ſolus potiri voluit, ſed omnes nos eius participes reddit: vnde eſt, quòd frequens eum fidelium turba inſequuta eſt, nempe prædę huius ſpe allecti, diuinæ gratię in hac vita, ac ſempiternæ glorię in futura, dicente [d] D. Matthęo, *Magiſter, ſequar te, quocunq; ieris.*

[d] *Cap.* 8.

Eadem iſtæc liberalis Aquila hominem pium deſignare poteſt, qui lubens ſiti & fame preſſis, larga, quantum poteſt, manu ſubuenit, præmium aliquando ab ſupremo illo Agonotheta reportaturus. Locum [e] Matthæi & [f] Lucæ, vbi dicitur: *Illuc, ubi fuerit corpus, congregatum iri & Aquilas*, D. Auguſtinus ait, *ſignificare Sanctos de uolatu ſpiritualis corporis, quorum congregantibus Angelis conuentus futurus eſt in loco paſſionis Dominicæ*. Eundemq́; [g] D. Chryſoſtomus emendans inquit. *De Vulturibus dicit ſcriptura in* [h] *Iob. Vbicunque fuerit corpus, illic inueniuntur Vulturum pulli: Hoc enim naturale eſt Vulturum, ſicuti dicunt quidam, vt etiam transmarina cadauera ſentiant. Quoniam ergò turpes Aues ſunt Vultures, ideò Vulturinis quidem moribus aptauit nomina Aquilarum, ut in moribus quidem Vulturum Sanctorum congregatio oſtendatur ad Chriſti aduentum; in Aquilis autem regalibus, regalis Sanctorum dignitas oſtendatur. Ideo enim Sancti Aquilis aſſimilantur, quia ſicut filij Aquilarum ad ſolem probantur, ut ſiquidem recto aſpectu intendere potuerint contra radios Solis, intelligantur eſſe legitimi; ſi autem non potuerint, cognoſcantur adulterini, ita & filij Dei ad Chriſti iuſtitiam comprobantur. Si enim potuerint pleno corde iuſtitiæ uerba ſuſcipere, intelliguntur eſſe legitimi, ſi autem non potuerint, cognoſcuntur de Diabolo eſſe nati.*

[e] *Cap.* 24.

[f] *Cap.* 17.

[g] *Tom.* 2. *Homil.* 94. *c.* 24. *Matt.*

[h] *Iob.* 39.

Sancti cur Aquilis cóparati.

Aquila à longè dicitur eſcam proſpicere apud [i] D. Iobum, nempe vt eam det pullis ſuis, allegorico ſanè ſenſu. Aquila enim eſt nedum familia Iſraëlitica, ſed etiam virtus illam nutriens & dirigens, de qua virtute ſcriptum eſt: [k] *Sicut Aquila prouocans pullos ſuos ad uolandum*. Hęc Aquila eſt mulier illa niſi fallor, de qua dicitur: [l] *Facta eſt nauis quaſi inſtitoris, de longè portans panem ſuum*, Illum videlicet panem, quem edocuit nos filius Dei petere, dicentes: [m] *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.*

[i] *Cap.* 9.

[k] *Deut. c.* 32.

[l] *Prou.* 31.

[m] *Luc.* 11.

Nemo verò Deum ipſum Aquilæ comparari miretur, etiamſi immũda ſit & rapax. Nam & Leoni, & Serpenti cóparatur Chriſtus, non quidẽ ob malitiam, aut rapacitatem, ſed propter virtutem & regnũ. Leo enim Rex Ferarum eſt. Serpenti verò, & pręcipuè Viperę vis ineſt ſalubris aduerſus omnia venena. Non igitur quòd rapax ſit vel in immunditijs delectetur Chriſtus noſter, ideò Aquila eſt, ſed quia Rex noſter eſt, & ſuper omnia poſitus, fidelium ſuorũ, vt clemens pater, curã gerit. Aquila aliàs ratione contraria Diaboli typũ gerit ob rapacitatem & ſuperbiam.

Deus comparatur Aquilæ.

Diaboli typus Aquila.

Eadem & iuſtos ſignificat, vt apud [n] D. Ambroſiũ quoque, qui locum eum [o] D. Lucæ ſupra dictum, nempe de congregatione Aquilarum ad corpus, enarrans, ita ſcribit: *Iuſtorum animæ Aquilis comparantur, quòd alta petant, humilia derelinquant, longæuam ducere ferantur ætatem, vnde* [p] *Dauid animæ ſuæ dicit: Renouabitur, ut Aquilæ iuuentus tua. Si igitur intelleximus Aquilas, de corpore iam non poſſumus dubitare, maximè ſi meminerimus, quòd à* [q] *Pilato Ioſeph corpus acceperit. Non'ne uidentur tibi Aquilæ circa corpus,* [r] *Maria Cleophe, Maria Magdalena, Maria mater Domini, Apoſtolorumq́ conuentus circa Domini ſepulturam? Non'ne tibi uidentur Aquilæ circa corpus, quando ueniet in illa die cum intelligentibus nubibus filius hominis,* [s] *& uidebit eum omnis oculus & qui compunxerunt eum. eſt etiam corpus, de quo dictum eſt: Caro mea uerè eſt cibus, & ſanguis meus uerè eſt potus. Circa hoc corpus uera Aquilæ ſunt, quæ circumuolant alis ſpiritualibus. ſunt & circa corpus Aquilæ, quæ credunt Ieſum in carne ueniſſe, quia omnis ſpiritus qui confitetur Ieſum Chriſtum in carne ueniſſe, de Deo eſt: ubi ergò fides, ibi ſacramentum, ibi diuerſorum ſanctitatis. Eſt etiam corpus Eccleſia, in qua per baptiſmi*

[n] *Tom.* 3 *lib.* 7. *comment.*

[o] *In Euang. Lucæ c.* 18.

[p] *Pſal.* 102.

[q] *Ioan.* 19.

[r] *Apoc.* 1.

[s] *L.* 99.

gratiam renouamur ſpiritu, & occidua ſenectutis in rediuiuas reparantur ætates. Rurſus vbi de innouatione agit baptiſmatis in illa verba (*Renouabitur ſicut Aquilæ iuuentus tua*) *Intelligit*, inquit, *Propheta per gratiam baptiſmi occiduam vitam noſtram poſſe reuiuiſcere, & iuuentute quadam renouari id, quod in nobis fuerat delictorum vetuſtate collapſum. Vt autem intelligas, quia de gratia batiſmatis Propheta loquitur, innouationem ipſam Aquilæ comparauit, quæ Auis aſſidua commutatione habitus ſui longam ducere fertur ætatem, & vetuſtis iam fatiſcentibus plumis noua pennarum ſucceſſione iuueneſcere, ita vt depoſitis antiquitatis exuuijs, rediuiua indumentorum natiuitate ſe veſtiat. vnde intelligimus, quòd ſenectutem Aquilæ non ſentiunt membra, ſed plumæ. De nouo ergò ſe veſtit, & pullulantibus pennis vetuſta mater iterum renouatur in pullum: pullis enim tunc comparanda eſt, quando radiantibus plumis, neceſſe eſt, illi rurſum meditari rudem volatum & alarum olim exercitata remigia, tanquam nouella volucris intra nidum pigra compeſcere: quamuis illi ſit volandi notitia de conſuetudine, deeſt tamen illi de pennarum raritate fiducia. De baptiſmatis igitur gratia hoc Pſalmographus prophetauit. Nam vtique Neophiti noſtri nuper baptizati, tanquam Aquilæ depoſitis vetuſtatis exuuijs, noua ſanctitatis indumenta ſumpſerunt, & fatiſcentibus antiquis maculis, ſicut plumis leuibus, rediuiua gratia immortalitatis ornantur, ita vt in his ſenectutis occidua peccata ſenuerint, vita non ſenuerit: tanquam Aquila in pullum, ſic illi in infantiam reuocati. eſt eis ſeculi de conuerſatione notitia, ſed adeſt illis iuſtitiæ de reparatione ſecuritas. Quid igitur ſanctus Dauid dicat, adhuc diligentius videamus. Non enim ait, renouabitur ſicut Aquilarum, ſed ſicut Aquilæ iuuentus tua. Vnius ergò Aquilæ renouandam in nobis aſſerit iuuentutem, quam vnam, & ſolam Aquilam rectè Chriſtum Dominum dixerim, cuius iuuentus renouata eſt tunc, cùm à mortuis reſurrexit. Depoſitis enim corruptelæ corporalis exuuijs, rediuiua carnis aſſumptione refloruit, ſicut ipſe ait per*[t] *Prophetam. Et refloruit caro mea & ex voluntate mea confitebor illi. Refloruit,*

[t] Pſal. 27.

inquit, caro mea. videte, quo verbo vſus eſt; non ait, floruit, ſed refloruit. Non enim refloreſcit, niſi quod antè floruerit. Floruit autem caro Domini, cùm primùm de Maria Virginis illibata vulua proceſſit, ſicut ait[u] *Eſaias, dicens. Exibit virga de radice Ieſſe, & Flos de radice aſcendet. Refloruit autem, cùm ſucciſo per Iudæos corporis flore, rediuiuus de ſepulchro reſurrectionis gloria germinauit & in floris modum odorem pariter & nitorem cunctis immortalitatis afflauit: odorem bonorum operum ſuauitatem circumferens: nitorem in corruptelā perpetuæ diuinitatis oſtendens*. Hactenus ille. Simili ferè ſenſu[x] D. Chryſoſtomus eum Pſaltis Regij locum, quem modò tetigimus, exponens, ait. *Renouationem eam (quam Pſalmographus iuſtis pollicetur, cùm dicit; Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua) Dominus per ſanctum baptiſma donauit, atque abraſo peccati ſenio, nos ex ſenibus iuuenes reddidit. Quibus verbis congruunt ea, quæ Deus per Eſaiam Prophetam ait: Qui expectant me, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas vt Aquilæ. Quoniam enim diuinas ac regias notas in ortu noſtro accepimus, eaſq́; per varia peccati ſtudia obſcurauimus, atque corrupimus, idcirco Prophetica oratio regni recuperationem nobis pollicetur (regia enim hæc eſt auis & volucrum regina) docet autem nos etiam diuinæ liberalitatis & munificentiæ modum, vt huiuſmodi iuuentus renouetur, veterem hominem deponens, nouum autem, qui in Creatoris agnitionem renouatur, aſſumens. Ad hunc enim modum inquit: Iuuentus tua renouabitur, vt in vita ab omni interitu aliena conſtanter florens ac vegeta ſit. Quandoquidem Aquila omnium Auium maximè regia eſt atque altiſſimè volans. Præterea, quoniam hoc vnum animal aduerſus Solis radios obtueri poteſt, idcirco haud ab re animæ renouationem, atque à terra in cælum volatum, ipſiuſq́; vitam in ſummo lumine futuram Aquilæ naturæ comparauit*. Sancti itaque repueraſcunt aſſumpto immortali corpore, laborem non ſentientes mortalium, Chriſto obuiam in nubibus rapti. Deſijt alia ratio, quæ cogat hominem ſuarum virium obliuiſci, & toto pectore ſe Deo credere, ſenectus certè abundè id præſtat. reddit enim hominem moroſum, querulum, voluptatum oſorem, vilem, ridiculum. Itaque ſi in eo rerum ſtatu quiſpiam iuuentam reddat, nonne is videbitur ſemimortuum reuocaſſe in vitam? Atqui mirum videtur, cur non omnia nobis polliceamur de noſtro conditore, quando ſacer ſpiritus ſponſor exiſtit iuuentutis, ſimilitudinem afferens Aquilæ, quæ exuit ſenectam. Quanquam minimè in hac vita ſperandum alicui idem arbitretur, cùm de anima præcipuè loquatur. Alia quoque ratione reiuueneſcit Aquila, cùm roſtrum nimio ſenio aduncum adeò, vt cibum capere nequeat, ad petram rupis excutit, atteritq́;, priſtino ſtatui reſtituens. Hæc petra Chriſtus eſt. Roſtrum obuncum prauitatem animi, iracundiam & rapacitatem phyſiognomis deſignat. vitia hæc non alia ratione, quàm per Chriſti diſciplinam excuti queunt, atque ita pro iuuentutis renouatione animi depurationem intelligimus. Corpus enim noſtrum ab adoleſcentia pergit ad ſenium, verùm anima ſapientis, pij, probatiq́; viri à ſenecta in adoleſcentiam tranſmittitur, atque flaueſcente, & deficiente homine exteriore interior magis vigeſcit, ac reuireſcit. quo diutius in iuſti honeſtiq́; meditatione exercitioq́; vitam degit. Tale aliquid apud Platonem inuenias dicente Socrate. *Tunc ſanè mentis oculus acutè cernere incipit, cùm oculus corporis incipit hebeſcere*.

[u] Cap. 11.

[x] In Pſ. 102. homil.

De amore Aquilæ in pullos ita ſcribit[y] D. Hieronymus. *Inter cæteras animantes omnes Aquilarum quidem maximus in pullos eſt amor, quæ in excelſis & inacceſſis locis nidos collocant, ne Coluber fœ-*

[y] Comm. in Eſaiam cap. 65 lib. 18.

tus uiv-

tus violet. Amethyſtum quoque inter pullos eius lapidem reperiri ſcribunt, quo omnia uenena ſuperentur. Si hoc verum eſt, rectè affectus Dei in ſuas creaturas Aquilis comparatus eſt, qui omni ſtudio protegit liberos ſuos, ne Draco, & Coluber antiquus Diabolus obrepat nouellis fœtibus, vt ad nomen lapidis, qui ponitur in fundamentis Syon, omnes aduerſariorum inſidiæ frangantur. Eadem amittens pennas ſuas, vt eſt apud [a] Micheam, ſignificat pęnitentes, qui caluitium pęnitentiæ aſſumpſerint, vt idem tradit, citante [a] Ricciardo Brixiano.

[a] *Cap.1.*
[a] *In Symb.*

Quemadmodum etiam Aquila, vbi cum Ceruo pugnat, puluerem alis collectum in oculos eius excutit, vt mox excœcatum præcipitet, ita aduerſarius noſter Diabolus, quos aggreditur, obiectis diuitijs, alijsq; huius mundi illecebris excęcare & in caſſes ſuos præcipites dare annititur. Nihil enim aptius eſt ad fallendas hominum mentes, quàm opes, honores, cupiditates, & alia vitæ blandimenta, quibus fretus Diabolus quamplurimos ineſcat & ad ſe attrahit immotos aliâs, ſi aperto Marte & validis tribulationum, & miſeriarum tormentis ageret. Quo ſenſu [b] apud Eſaiam dicitur. *Excæca cor populi huius, ne audiat, aureſq; eius aggraua, & oculos eius claude, ne fortè uideat oculis ſuis, & auribus ſuis audiat, & corde ſuo intelligat, & conuertatur, & ſanem eum.*

[b] *Cap.6.*

MORALIA.

PLVMAE Aquilæ pro diuitiis ac opibus præſertim Principum ac Regum, in primiſq; Imperatoris, cui Aquila eſt pro inſigni, accipi quandoq; ſolent; vt enim alarum plumis deſpoliata Aquila volandi impotens fit: Ita & Principum dignitas omnis, niſi pecunia (quam belli neruum vocant) fulta, ſeu robore omni deſtituta, & labefactata facilè corruit, quemadmodum argutè ac ſapienter Imperator Carolus Quartus ad Principes Germanię ſermonem faciens, [a] Dubrauio referente, diſſerebat.

Diuitias plumæ Aquilæ denotant & cur.

[a] *Lib.22.*

Ob temperaturam cum Aquilis non incongruè Tyranni & iracundi quiuis conferuntur, quorum animos ira, leuiſsima quauis de cauſa tranſuerſos rapit. Ira etenim fortis, vt teſtatur [b] Ariſtoteles, non niſi in corporibus admodum ſiccis dominatum obtinet. Aquilę exemplo voluptates ac ſuperuacanea omnia reijcere ac aſpernari docemur. Parit enim ea tria ad ſummum oua, quorum tertium, tanquam duo ad conſeruandam ſpeciem ſint ſatis, è nido præcipitat. Incubatu enim fotuq; ouorum, ſpiritibus abſumptis, vires adeò fatiſcunt, vt propemodum volatui inepta ſit, tantum abeſt, vt ad venatum prodire poſsit & prædam agere. Terna hæc oua triplicem hominis repræſentant appetitum. Quandoq; recta ratione quippiam humanus animus appetit, quod ad perfectionem ſuam & felicitatem attinet. Nonnunquam de his quę ad corporis vſum ſpectant, eſt ſolicitus, ne animus hoſpes ſqualente, ac ruinam minitante domicilio peius, quàm opus eſt, habitet. His tamen, quæ neceſſitati ſufficiunt, non contenta mens noſtra ad voluptates quandoq; à fronte blandientes conuertitur. Verùm hæ eædem vt tertium Aquilæ ouum non tantummodo, ut ſuperuacaneæ, ſed & tanquam pernitioſæ homini repudiandæ ueniunt. Emolliunt enim deliciæ atque animum virtuti intentum aliò diſtrahunt, impediuntq; quo minus liberè euolare & arduam uirtutis uiam ſectari poſſit, ſed deprimunt ſenſum multa cogitantem, & ut ait [c] Horatius:

Tyranni Aquilę comparati.

[b] *Ethic.3.c.8.*

Appetitus hominis triplex per Aquilę oua deſignatus.

Affigunt & humo diuinæ particulam auræ.

[c] *In Satyr.*

Quæ de liberalitate Aquilæ afferuntur, ſanè ad generoſam, ac regiam indolem declarandam faciunt. Nec enim in puſillis animis ac ſordidis hæc uirtus inhabitat: Sed Regium eſt, ut in Emblematis ſuis Bochius inquit, ET POSSE, ET VELLE BEARE. Quandoquidem ex tantilla præda, quam fecit Aquila, ſortem ſuam alijs, aut Auibus, aut beſtijs relinquit. Pietatem verò cùm in pleriſq; brutis animantibus erga parentes inſignem, tùm uerò uel maximè in Ciconia & Aquila eſt conſpicere. Hos ſenio confectos non alunt tantùm, ſed & humeris ſuis aut alis exceptos, quò opus eſt, tranſportant, dignam certè accepti beneficij mercedem rependentes. Hîc notent ſuam ἀστοργίαν & impietatem plurimi, qui parentibus non modò non nutricationis præmium referunt, ſed iam ſenio confectos uix uiuere ſuſtinent: imo uerò mortem etiam iјs imprecantur. At hi non erubeſcunt ſeſe rationis capaces, ab irrationalibus pietate & benignitate uinci.

Indoles generoſa & regia ab Aquilę liberalitate.

Aquilę pietas erga parentes.

Quod de Aquila Polypi cirris implicata, ideoq; in mare delapſa ac demerſa, refertur; ad eos pertinet, qui aut prædam ſibi damnoſam captant, aut in alios moliuntur, quæ ſibi ipſis exitio futura ſunt. Quemadmodum Cambyſis filius alter Cyrus apud [d] Meſſagetas ab Herodoto decantatus; & Polycrates cùm ad diripiendum aurum magno ſtudio ad Orætem profectus

Aquilę à Polypo captæ qui ſimilis.

Cyrus Cambyſis filius deceptus.

[d] *Lib.3. in Euterpe.*

Polycrates deceptus.

eſſet

eſſet, tanquam eſca illecti, tandem decepti fuerunt; & in foueam, quam alijs foderant, ipſi irruerunt. Bruta eiuſmodi diſcrimina, quia ignorant, ſæpe non cauent: homines verò & prudentes in tantum praua cupiditate vinci, vt ſemetipſos præcipitent, hoc moleſtum eſt. Vnde prouerbium; *Malum conſilium conſultori peſſimum*. Et vt verè non minus, quàm ſcitè Ouidius canit:

—— Neque enim lex iuſtior vlla eſt,
Quàm necis artifices arte perire ſua.

Fures quo Aquilam imitentur.

Aquila non venatur locis nido ſuo propinquis. Qua in re vafri & verſipelles eam probè imitari norunt, qui à vicinis expilandis abſtinent, gnari non diu ſe latituros, apud quos iam innotuerint.

Auari Aquilæ rapaci comparati.

Cum rapaci quoq; Aquila non inconcinnè illi comparari poſſunt, qui ſublimibus ſtudijs operam dantes, cœleſtium corporum motibus & rerum naturis conſiderandis intendunt. Aut etiam qui altiſſimorum pietatis noſtræ myſteriorum contemplationem profeſſi, vita interim & impuri ſint ac ſcelerati, toti ſordibus terrenis immerſi, ſuis commodis omnia metiuntur, & inexplebili auaritia æſtuantes, quoruncunq; bona per fas & nefas ad ſe pertrahunt. Huius farinæ hominem [a] D. Hieronymus notat, nempe Heremitam quendam, qui publicas priuataſq; eleemoſynas in ſuum & ſuorum vſum conuerterat. Ita enim ſcribit: *Vidimus & planximus, Craſſi opes vnius morte deprehenſas, vrbiſq; ſtipes, quaſi in vſum pauperum cõgregatas, ſtirpi & poſteris derelictas.*

[a] Epiſt. 4. ad Ruſtic. monach. de viuẽdi forma.

Aquilę renouatio quid denotet.

Aquilæ renouatio omnes in cognitionem ac emendationem vitiorum ducit. Virtutes enim quoniam nos perficiunt, atque exornant, præclara quædam animi indumenta ſunt, quibus homo amictus & ornatus, longo à vulgo diſcrimine ſeiungitur.

Aquila etiã quæ inter ambulandũ vngues contrahit, ne aciẽ eorũ atterat: teſte Plutarcho, monet, ne ingenij noſtri acumẽ in rebus vilibus hebetemus; ſed arduis, & pręſtãtibus impẽdamus.

HIEROGLYPHICA.

QVANDOQVIDEM ea doctrina, quam notis illis ſacris, & occultis Aegyptij ſapientes exprimere voluerunt, ad moralem potiſſimùm Philoſophiam ſpectat; atque cùm fabulæ quoque, apologi ac emblemata ſub fictæ hiſtoriæ aut ſimilitudinis inuolucro, ceu ſub cortice medullam, præclara quædam documenta, ſimile argumentum cum illis contineant; ne ea, quæ inter ſe maximam affinitatem habent, diuelleremus, ideo myſticis, moralibusq; iam tractatis, Hieroglyphica primùm, quæ & ipſa myſtica ſigna ſunt, hinc fabulas, dein apologos, denique emblemata, hiſce, quæ ab Aquila petuntur, commoda, iam iam ſubnectemus.

Hieroglyphica quid & quando & cur inuenta.

Quod ad ſacra ſigna, ſeu hieroglyphica attinet, vt quid ea ſibi velint, primùm intelligat lector, ſcire licet characteres illos, ſeu literarum quædam rudimenta, quibus Aegyptij vſi ſunt, tum primùm fuiſſe excogitatos, cùm primi parentes (Ioſepho teſte) qui rerum cæleſtium rationem primi mortalium indagaſſe traduntur, ante diluuium illud vniuerſale duas diuerſæ materiæ columnas conſtituerunt, lateritiam vnam, quæ ignibus, ſi fortè orbis conflagraturus fuiſſet, reſiſteret; lapideam alteram, quæ ab aquis terram totam inundaturis non offenderetur, in quibus totum de conſumatione mundi arcanum deſcriberent, & id quidem varijs animalium, rerumq; naturalium formis ac imaginibus literarum loco effigiatis. Cuius rei non ignarus videtur fuiſſe [a] Lucanus, qui Phœnicibus, qui Syriæ prope Damaſcum populi erant, nempe Hebræi Paleſtinę incolę antiquiſſimi, primis hanc inuentionem aſcribit, cùm ait:

Phœnices Hieroglyphica inueniſſe.

Aegyptij quãdo hieroglyphica inuenerit.

Phœnices primi, fama ſi creditur, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.

[a] Lib. 3.
[b] Lib. 36. c. 8.

Pythagoras & Plato cur in Aegyptum profecti.

Moyſes hieroglyphicorũ peritus.

Poſt verò cataclyſmum Aegyptij hieroglyphicæ huius ſcripturæ primi authores aſſeruntur, quos conſtantiſſima fama eſt, omnem naturæ obſcuritatem adeò manifeſtè cognitam perſpectamq; habuiſſe, vt eandem per manus traditam, quaſi hæreditariam poſſiderent. Eam notis illis myſticis occulentes poſteritati ſolebant conſignare. Has literas, quas ſcalpturas effigieſq; vocat [b] Plinius, ſoli nouerant Sacerdotes, & qui ab ijs deſcribendis ἱερογραμματεῖς vocabantur: vulgus enim alijs vtebatur. Harum præclara fama ac nomine exciti Pythagoras ac Plato, relicto patrio ſolo in Aegyptum magno ſtudio profecti ſunt, vt hiſce ſe erudiendos traderent. Moyſes quoque gentis Hebreæ dux à Pharaonis filia adoptatus, adhibitis regio more peritiſſimis quibuſq; Aegyptiorum, omni ſcientiarum genere imbutus fuit.

Aquilæ in hieroglyphicis variæ ſignificationes.

Inter cæteras itaque Hieroglyphicas notas ipſis Aquilæ imago frequens admodum fuit, & variæ ſignificationis.

In primis Regem, rerum tantũmodo ſuarum ſatagentem, nec aliorum cõmoda vel incommoda aſpicientem, quique tantum gauderet ſolitudine, per eam, quam propoſuiſſent, Aquilam, oſtendere voluerunt. Hæc enim in extruendo nido ſolicita admodum, in excelſis arduiſq; locis nidulatur, & altiſsimo volatu cęteras Aues omnes ſuperat; Hinc fit, vt ab aliarum conſortio ſeſe longiſſimè abducere videatur; Qui quidem pleriſq; regibus mos eſt, humanam & præcipuè ſubditorum conuerſationem ita auerſantibus, vt non niſi propria vel vtilitate vel neceſſitate coacti, ſui videndi copiam faciant.

Regem Aquila denotans, & qualem.

Prętereaquum Deum, aut ſublimitatem, altitudinemue, aut contrà humilitatem, depreſſionem ve, aut excellentiam, aut ſanguinem, aut victoriam, ſignificare volunt; Aquilam pingunt. Et primò quidem Deum, eò quòd ſit Auis hęc fecunda & longæua: & quia ſimulachrum videtur eſſe Solis, cùm præter cæterorum volatilium naturam, intentos oculos, immotoſq; ad radios ſolares teneat.

Deum Aegyptij notabant per Aquilam & quare.

Hinc & Solem, ceu viſus dominum, aliquando Aquilæ figura repræſentant.

Solis imago Aquila.

Altitudinem verò, quandoquidem cæteræ alites, cùm ſurſum euolant, obliquo tramite aſcendunt, ſola Aquila in altum recto fertur.

Altitudo cur Aquilæ cõparetur, & cur depreſſio.

Depreſſionem contrà eandem ob cauſam, nempè quia ſola inter volucres Aquila, maximo & infracto impetu recta, ac veluti perpendiculari linea deorſum labitur.

Excellentiam autem, quoniam præſtat cęteris volatilibus omnibus.

Excellentię Aquilę typus.

Sanguinem, quia non aquam, ſed ſanguinem ſeu cruorem, dicunt bibere.

Victoriam, quòd reliquas Aues omnes robore, ac viribus longè ſuperat. Quinimò ſi fortè cum Aue quapiam congreſſa, propè eſſe, vt ipſa vincatur, pręſentit; ſupinam ſeſe in terram proijcit, vngues exporrigit, horumq; ſeſe armis tuetur, ac alteram impugnat & laceſſit, quod ipſum cùm aduerſaria Auis pręſtare nequeat, in fugam facilè vertitur.

Sãguis per Aquilam indicatus.

Victorię Aquila hieroglyphicum, & quare.

Pro Anima quoque Aquila ponitur, ex nominis interpretatione. Vocatur enim apud Aegyptios anima Baieth; hoc autem nomen diuiſum cor & animam ſignificat. Eſt enim Bai anima, Eth verò, Cor. Cor autem apud Aegyptios eſt ambitus animæ, vnde nomen ipſum ſonat, quaſi cordatam animam. Quia & Aquila eiuſdẽ naturæ cum anima, vt plurimùm aquam non bibit, ſed ſanguinem, quo & cor nutritur: non autem anima, vt perperam opinabantur Aegyptij; nam ſic & anima corpus eſſet.

Aquila quoque Sacerdotum Aegyptiorum hieroglyphicum fuit, quæ ſaxum geſtaret, hominemq; deſignaret, qui firmam ſtabilemq; in vrbe, locoue quopiam ſedem ſibi poſuiſſet. Illa enim ſimul atque nidum ſuum compoſuit, vt ſtabilitatem ei maiorem conciliet, ac procuret, lapidem quendam quæſitum, allatumq; in nidum pro firmamento collocat. Neq; aliam huius rei cauſam ſacerdotes illi tradidêre, ſatis habentes conſtructi nidi firmitatem hoc argumento indicaſſe. Nam & firmandis nauibus priuſquam anchoræ vſus repertus eſſet, id opis ſaxa contulêre. Id quod Apollonius Argonautas feciſſe ſcribit.

Hominis, qui firmas in loco ſedes poſuit, hieroglyphicum.

Saxa ꝑ anchoris in vſu fuiſſe.

Quidam etiam, cùm pium ac miſericordem, vel regem, vel diuitem, qui ſcilicet victum, cæteraq; vitę ſuſtentandæ neceſſaria, inopibus erogat liberaliter, deſcribant, Aquilam ob oculos ponunt, eam præſertim, quæ ab inſigni vigore Oſſifraga nominata fuit, quæque pullos ab Aquilis alijs eiectos nido, imbecilles adhuc, ac parentis opera etiamnum egentes, ad ſe recipit, tueturq; benignè, ac fouet, donec ad iuſtum robur adoleuerint, & ſibi ipſis victum parare poſſint.

Regis Pij hieroglyphicum.

Oſſifragæ pietas.

Eandem benignitatem, cùm alij denotare vellent, Aquilam cum alia quauis alite, ex eadem olla cibum capientem finxerunt.

Benignitatis typus.

Sed enim ab his diuerſa ponere videntur Aegyptij ſacerdotes, qui moroſum & difficilem admodum in filios patrem, per id genus Aquilæ, cui Pygargo nomen eſt ab albicante cauda, ſignificare voluerunt. Ea enim maximè omnium animalium pullos ſuos faſtidit, vt non immeritò Plotinus eos, qui ſine ratione, modoq; ciuitates atque imperia, aut domos ſuas, & familias adminiſtrauerint, poſt obitum per *παλιγγενεσίαν* Aquilas fieri dixerit.

Patris in filios impij typus.

Pygargi Aquilæ impietas in filios.

Ob eandem hanc cauſam per Aquilam haud ineptè regni ſolitudinem intelligimus. Sunt enim qui hoc, quam iniquitatem in prolem quidam uocant, ita tuentur, vt regium eſſe dicant unicum è filijs hæredem inſtituêre, rerumq; habenas vni ſoli committere, quandoquidem ut ait [c] Ouidius:

Solitudinis regni imago.

Non bene cum ſocijs Regna, Venuſq; manent. & alibi:

Non bene conueniunt, nec in vna ſede morantur
Maieſtas & Amor. & ut [d] Lucanus.
Nulla fides regni ſocijs, omniſq; poteſtas.
Impatiens conſortis erit.

[c] *Lib.3.Metamor.*

[d] *Lib.1.*

Et

Et meo iudicio non immeritò. Nam apud rerum ſcriptores paſſim legimus potentiſſimas vrbes euerſas, clariſſima regna deleta, illuſtres familias extinctas, & in populos omnia malorum genera graſſari cepiſſe, ſimul atque poteſtas regia pluribus fuit communicata. Quin etiam [e] Iſocrates æquabiliorem ciuibus monarchiam oſtendit, propterea quòd illa ambitiones, omnium popularium diſſenſionum ſemen, extinguat. Quod cùm [f] Ariſtoteles quoque mirum in modum approbaret, [g] Homeri ſententiam ſequutus, quo diſputationibus ſuis pondus adderet, & authoritatem, verſum eius citauit:

[e] *In Nicocle.*
[f] *Polit. 4. cap. 4.*
[g] *Ill. B.*

Ο'υκ ἀγαθὸς πολυκοιρανίη: εἷς κοίρανος ἔςω,
Εἷς βασιλεὺς. Quæ latinè ſonant:

Non bonum eſt multorum dominatus: vnus dominus eſto,
Vnus Rex.

[h] *In Iliad. ex Polyantea. 728. 2.*

Alibi etiam [h] Homerus vnius Imperium optimum eſſe teſtatur, cùm ait:

Multorum Imperium multa eſt confuſio ſemper,
Multi ſunt damno domini: rex vnicus eſto.
Vnus ſit Princeps populum ditione gubernans,
Cui dedit Imperij ſceptrum Saturnius ingens.

Potētiæ perniciosæ typus.

Simili ratione ijdem Sacerdotes potentiam cuiuſpiam, quæ ſocijs & amicis pernicioſa eſſet, per Aquilæ pennas ſignificabant. Huiuſmodi ſiquidem pennarum, vt ſuo loco à nobis dictum, ea vis eſt, vt aliarum Auium plumas, ſi commiſceantur, interterere, & quodammodo deuorare videantur. Quod & in tergoribus Pantherę, atque Hyenæ identidem fieri compertum eſt. Ita eius, qui rerum ſumma potitur, maieſtas, fulgore ſuo reliquos obſcurat, & veluti micantiſſimum Solis iubar, vbi exortum fuerit, lucem omnibus ſtellis intercipit. Obijciunt alij, hoc in multorum Principum tyrannidem, & rapacitatem, quibus non ſine rerum tuarum iactura poſſis adhæreſcere. Quomodocunque autem quiſpiam hoc acceperit, ita natura comparatum eſt, vt debiliora à validioribus abſumantur.

Pantheræ antipathia cū Hyena.

Si verò hominem eo mortis genere, quod Homero, Platoniq; omnium eſt miſerrimum, perijſſe, ijdem ſignare voluiſſent, hieroglyphicum habebant Aquilæ, cuius roſtrum eſſet curuum enormiter. Seneſcentibus enim Aquilis roſtrum ſupernum increſcit adeò, & curuatur, vt nulla demum aperiendi data copia, inediâ plerunque deficiat. Hinc illa in bibaces ſenes exprobratio: *Aquilæ ſenectus*. quòd hæc amiſſa comedendi facultate ſorbillando aliquandiu vitam ſuſtinere cogatur.

Conuitiorū contēptoris hieroglyph.

Si verò conuiciorum contemptorem ſignificare volebant, Aquilam depingebant immotam, quæ nec pennis, nec roſtro minaretur quicquam mali, & iuxta eam Cornicem, quæ eam laceſſeret, & conuicijs moleſtaret.

[i] *Lib. de abſtinendo ab animatis.*

Magi homines brutorū nominibus compellāt.

Magi quoque, vt [i] Porphyrius refert, hominum ad animalia bruta affinitatem inſinuantes, brutorum etiam nominibus eos appellant, vt Leones, iiſdem ſacris initiatos mulieres Hyenas, miniſtros Ceruos, patres verò Aquilas & Accipitres.

Maſculi, & feminis typus.

Aquilæ autem pullus Aegyptijs maſculum & orbiculatum quidpiam, vel ſemen hominis denotabat.

EMBLEMATA.

Magnanimitatis ſymbolum.

HOS, qui Emblematis conſcribendis operam dederunt, pulcherrima ab huius Alitis natura, ſymbola mutuatos eſſe videmus. Huius rei fidem facturi exempla aliquot ex doctiſſimi Alciati poemate ante alia ſubijciemus. Primum ad magnanimitatem ſpectat, quę per Aquilam demonſtrabatur, Alitem nempe generoſam & fortiſſimi Ariſtomenis tumulo inſidentem. Hoc ſic habet:

Quæ te cauſa mouet, Volucris Saturnia, magni
Vt tumulo inſideas ardua Ariſtomenis?
Hoc moneo, quantum inter Aues ego robore præſto,
Tantum ſemideos inter, Ariſtomenes.
Inſideant timidæ timidorum buſta Columbæ,
Nos Aquilæ intrepidis ſigna benigna damus.

Alterum eiuſdem Emblema inſcriptum:

QVAE SVPRA NOS, NIHIL AD NOS, Aquilæ voraciſſimè Promethei iecur exedentis ſymbolum, curioſis maieſtatis cæleſtis, rerumque diuinarum ſcrutatoribus applicat, cuius hæc ſunt verba:

Caucaſea

Caucaſea æternùm propendens rupe Prometheus,
Diripitur ſacri præpetis ungue iecur:
Et nollet feciſſe hominem, figulumq́; peroſus
Accenſam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur varijs prudentum pectora curis,
Qui cæli affectant ſcire Deúmq́; vices.

Tertium eiuſdem authoris, ſub lemmate, DEVS, Aquilæ Ganymedem in cælum rapientis imagine, in Deo lætandum docet:

Aſpice, ut egregiùs puerum Iouis alite pictor
Fecerit Iliacum ſumma per aſtra vehi:
Quiſue Iouem tactum puerili credat amore?
Dic hæc Mæonius finxerit unde ſenex?
Conſilium, mens atque Dei, cui grandia præſtant,
Creditur is ſummo raptus adeſſe Ioui.

Sed Homerus diuina potius ad nos, quam humana ad Deos transferre debebat: neque enim in Deum humanorum huiuſmodi affectuum uitia cadere credendum eſt. Habet & aliud Emblema quod nos à minimis quoque timendum eſſe admonet ex [a] Oro Apolline nimirum, vel ex Aeſopica fabella, quam poſtea nos ponemus, deſumptum, ita habens: [a] *Lib. 1. Hierogl.*

Bella gerit Scarabeus, & hoſtem prouocat ultrò,
Robore & inferior, conſilio ſuperat.
Nam plumis Aquilæ clam ſe neque cognitus abdit,
Hoſtilem ut nidum ſumma per aſtra petat.
Ouaq́; confodiens, prohibet ſpem creſcere prolis,
Hocq́; modo illatum dedecus altus abit.

Quidã eruditus vir Cęſar Triuiſanus, vt narrat doctiſſimus [b] Ioachimus Camerarius iunior Medicus præclarus, olim diſcipulus noſter, integrum commentarium edidit Italicum, de quodam ſymbolo ſiue emblemate. Curauit autem author ille depingenda quatuor diuerſi generis animalia eo modo, vt unum alterum reſpiceret. Inter illa Aquila, & Leo è regione ſuperius, & inferius Siren, & Draco conſpiciebantur. His animalibus, amorum quatuor genera voluit repræſentare; nimirum, deſiderium, & amorem veræ gloriæ, & famæ; ſecundum virtutis, & præſtantiæ animæ; tertium pulchritudinis; quartum diuitiarum. His eorum proprietates accommodat. Nam ad primum, quod omnia inferiora in altum ducit, & famæ & gloriæ è rebus præclaris, & laudabilibus conquiſitæ incumbit, Aquila pertinet, quæ inter omnes alias Aues volatu ſuo partes ſuperiores cæli petit, & acie præterea oculorum ſingulari prædita eſt. Vnde veteres Poëtæ, vt antea diximus, Iouis miniſtram eſſe fabulati ſunt. Solæ autem Aquilæ corona in capite addita eſt, quę amorem ſanctum, & diuinum circa res cęleſtes deſignat. Leo ſecundo generi accommodatur, qui robore & fortitudine quadam cęteris animalibus dominari dicitur, adeò generoſo animo & alto, vt quemadmodum ſcribunt, hominibus dormientibus, vel in terram, quaſi mortui eſſent proſtratis, uel etiam infantibus parcat, nec ullam noxam inferat. Præterea in campis apricis & amplis ſecurus, ſpretis uenatoribus, non mutato conſueto ingreſſu procedit, quod uirtutis & magnanimitatis exemplum eſt. Ad tertium genus amoris, quod in pulchritudine appetenda conſiſtit, Siren additur, cui, ut fingunt poëtę, tam ſuauis uox eſt, ut omnes, qui audiant, ita demulceat, ut etiam ſomno inde corripiantur. Draco ultimo generi comparatur, quod uerſetur circa diuitias, & opes mundanas; nam his illum pręſidere, eaſque cuſtodire perhibent, eſtq́; oculis acutiſſimis, quę omnia diuitijs conquirendis non malè poſſunt applicari. Emblematis ſiue ſymboli huius inſcriptio erat; AMOR CAVSA OMNIVM. Quòd ſi cum microcoſmo quoque, ideſt paruo mundo, ſiue homine hęc conferre uoluerimus, Aquilę ſemper in altis locis uiuenti, & pręde inhianti, caput reſpondet, in quo eſt intellectus in perpetua rerum inueniendarum meditatione occupatus, cui os quoque ad cibum ingerendum ineſt. Leoni cum pectore conueniet, in quo conſiſtit fortitudo. Sireni tanquam uoluptuarię, & in aquis degenti, inferior uenter. Et tandem Draconi per terram repenti, pedes & crura attribuentur. Circum hęc uerò animalia undequaque flamma mollis & lucida depicta erat, qua nobilitas ex excellentia amoris denotatur. Nam inter alia elementa ignis pręcipuum locum obtinet, tanquam reliquis efficacior: Occupat autem hęc flamma uniuerſum ſpatium circa quatuor animalia, quoniam ipſius uis & potentia per cũctas res penetrat, atq; ſeſe diffundit; quod etiam catena indicat, qua animalia inuicem colligantur, & ſæpè vnum ad alterum pertrahitur. Eſt autem illa in ſuperiore parte aurea circa Aquilam, & Leonem, cùm amor diuinus & vniuerſalis ſit pręſtantiſſimus; circa

Marginalia: [b] *Cent. 2. de anim. ſymb. vltimo.* — Amorum quatuor genera repræſentata per quatuor animalia. — Amor cauſa omniũ.

inferiora autem animalia plumbea, humanum, atque etiam beſtialem amorem ſignificãs Huic μυθολογικῷ figmento auctor addidit inſcriptionem græcam hanc, Ο' ἜΡΩΣ Α'ΠΑ'ΝΘΩΝ Α'ΙΤΙΟΝ, ΚΑΙ` ΠΡΟ'Σ Α'ΥΤΟ'Ν Α'ΠΑ'ΝΤΑ. ideſt: AMOR CAVSSA OMNIVM, ET AD IPSVM OMNIA: quod nimirum ex amore vero, omnes res originem ducant, primumq; rerum ſit principium, & ſic tandem in ipſum vniuerſa quoque reuertantur. Hæc ex Cæſare Treuiſano Camerarius, & alia quæ breuitatis cauſſa prætereo.

Iulianum Apoſtatam legimus Aquilam, quam homo proprijs ipſius pennis transfigeret, pro Symbolo cum inſcriptione, SIC ARS DEPRENDITVR ARTE: quod in labaro ante ſe ſemper ferri voluit, habuiſſe. Hoc ſignificabat ſe à proprijs artibus impetitum fuiſſe: meminit eius Emblematis[d] Achilles Bocchius conciuis noſter, his verbis:

[d] Lib. 1. ſymb. quæſt. ſymb. 19.

Impoſtor ille Iulianus maximè,
Qui Chriſtianos perſequi decreuerat,
Artes eos docere vetuit liberis
Dignas hominibus, ſcilicet ne prapetes
Euellerent de Aquila ſua pennas, quibus
Configerent etiam Aquilam. Qua imagine
Vſum ferunt illum eſſe, vbi primum artibus
Seſe impetitum fortè deprehendit ſuis.

[e] Lib. de ſymb. Heroicis.

[e] Claudius Paradinus, vt monſtret ad res difficiles & arduas ſuperandas, ſumma induſtria, labore, ac diligentia opus eſſe, Aquilam depingit, Cerui capiti inter cornua inſidentem. Illa enim Ceruum adoriens in eius cornua ſe inſinuat, puluereq; (quem plumis ſuis ad eam rem prius congerit) ita eius oculos opplet, vt tandem de rupe aliqua præcipitem ſe dantem ſuperet; inſcriptio huius Symboli eſt: ARDVA DETVRBANS VIS ANIMOSA QVATIT.

Draconi ſuprà diximus cum Aquila perpetuam intercedere inimicitiam, quò fit, vt nunquam abſque acerrima pugna mutuùm occurrant, tamq; periculosè in aëre inter ſe committantur, vt Aquila Draconis cauda circunuoluta, ambo deorſum ſimul corruant. Animalia iſtęc ita conuoluta cum inſcriptione, VT LAPSV GRAVIORE RVANT; depingit idem author. Hoc Emblemate ſuperbos, & potentes inter ſe contendentes, ac diſſidentes, vtroſq; ſæpè exitium ſibi accerſere, ſignificare poſſumus. Aquilæ enim & Draco pugnantes ambo ſæpe moriuntur.

Hieronymus Ruſcellus, vt ducem, cui alioquin bella potius, quàm pax colenda eſſet, pacis amantem exprimat, Aquilam depingit, pedibus oliuæ ramum ferentem cum inſcriptione. BELLA GERANT ALII.

In Inſigni Franciſci Gonzagæ.

Aquila eodem authore, quæ teneat oculos intentos in Solem cum verbis: CHE MI PVO' FAR DI VERA GLORIA LIETA. Significat mulierem, quæ demonſtret habituram ſe ſemper mentis ſuæ oculos in Deum intentos, qui ſolus cùm cordis, tùm renum abſcondita illuminat.

In Inſigni Irenis Caſtriotæ.

Eadem Auis apud Camillum Camillium liberos Soli opponens, quod facere ſolet, vt probet, nunquid ad illius lumen caligent, patrem, qui filios ad paternam nobilitatem adhortetur, denotat adiectis Verbis, MEI NON DEGENERANT.

In Inſigni Gabrielis Caſarini.

Ruſcellus ſimile ferè refert emblema, ſed diuerſo admodum ſignificatu. Aquila enim eodem modo fœtus ſuos in Solem intentis oculis exponens, in nido depingitur cum inſcriptione, SIC CREDE. Hæc viri à muliere, quam deperit, non redamari ſe credentis, typus eſt, niſi ea veri amoris de ſe edat ſpecimina. Nam Aquila, etſi roſtrum, caput, pectus, vngues, pennasq; ac reliquum corpus, ſuo ſimillimum liberos ſuos habere videat, ſi tamen ad Solem nictent, tanquam ſpurios eos reijcit.

In Inſigni Vnici Acolti Aretini.

Quæ verò recto volatu ad Solem contendit, cum Hetruſci huius verſus inſcriptione, PVR CHE NE GODAN GL'OCCHI, ARDAN LE PIVME, egregiè vel virum exprimet, qui de nulla alia re ſe ſolicitum demonſtret, quàm vt mulieris, quam ſummo proſequitur amore, conſpectu fruatur: vel eum, qui nullum non contemnere laborem velit, aut aduerſa quæuis ſubire, dummodo ad gloriæ, quæ ex ſcientiarum cognitione procedit, metam perueniat. Aquila enim mentis intentionem denotat, & Sol, vt Philoſophi teſtantur, ſcientiarum fons eſt, ac origo.

In Inſigni Curtij Gõzagæ.

Ad eundem ferè ſenſum illud eſt emblema apud eundem, in quo Aquila ita depicta, vt ſub cælo procelloſo, ac fulgurante, immunis atque intacta, Solem inſpiciendo, ab altera parte ad montem volatu contendere videatur; cum lemmate, NI MAZZAR ME, NI SPAVENTAR ME, hoc eſt: NEQ; OCCIDERE ME, NEQ; TERRERE ME,

In Inſigni Galeatij Gregoſij.

ME, ſignificat virum, qui nullis aduerſitatibus expaueſcit, quò minus in incœpto amore, vel in quouis alio honeſto negocio perſeueret. Ales enim virum, mons virtutem, tempeſtas aduerſitates denotat.

Aquila Promethei cor ſiue hepar corrodens cum lemmate, ALTA COGITATIO, Principem ſignificat, qui profunda atque alta mentis indagatione perſcrutetur, atq; ponderet.

A Dipſade ſerpente Aquila in pectore morſa, cum inſcriptione, SEMPER ARDENTIVS, virum exprimit, qui quò ſæpius dilectę à ſe fœminæ conſpectu fruitur, eò magis eam deperear. Tantam enim ſerpentis illius morſus affert ſitim, vt eo ipſo puncto, quò plus ſint potæ, plus ſitiantur aquæ. Hæc eadem ales oculos in Solem intentos, fixosq; tenens apud amatores amantis in amatam reiteratum ſignificat ſæpius intuitum.

Si pedibus pingatur terram tangentibus, capitibusq; (eſt enim noſtris Impp. biceps) ad cęlum elatis & alis expanſis, cùm fulmine à ſiniſtra, & Lauri ramo à dextra, & cùm lemmate ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΕΚΑΤΕΡΟΝ, id eſt: IN OPPORTVNITATE VTRVNQVE, typus erit Imperatoris, ſe in terris quidem imperare demonſtrantis, ſed tamen mentis intentione ad cęlum aſpirare, ſummoq; deſiderio cùm contemplando, tùm imperium domi, militiæq; benè gerendo ita intentum, vt tandem ad Deum, cui omnia refert accepta, peruenire ſtudeat. Aquila enim Imperij, fulgur belli, & pœnarum, laurus pacis & pręmij ſignum eſt.

Non inuenuſtum quoque eſt hoc Emblema quod [g] Stephanus Vinandus Pighius deſcribit, Principis, inquit, noſtri (loquitur autem de Carolo Cliuenſis ducis filio) clypeus coloris erat argentei cum margine purpureo, qui diſtinguebatur aureis Leonum capitibus & roſis. In vmbone medio ſynthema depictum iſtud: Aquila nigra, fulmen aureum vnguibus tenens à dextris: item Vultur, ſiue Accipiter fuluus, cùm diademate aureo in vnguibus à ſiniſtris. Quæ Aues duo ſceptra inter ipſas decuſſatim poſita contingant, quibus notatur concordia, & confœderatio potentiæ Aquila deſignat ſummum in primis Imperium atque Principatum: Vultur in Hetruſca diſciplina, & augurijs Romanis inter alia multa, regem, & regnum, quemadmodum etiam Accipiter in literis Aegyptiorum hieroglyphicis, vt Orus Apollo teſtatur: ſic etiam Imperij vim ipſam, fulmen iſtud Iouis, & diadema regnum ſignificant. Hactenus itaque ille. [g] *In deſcrip. pōpæ equeſt. in Coronat. Rodulphi Imp.*

FABVLÆ.

FABVLAE, etſi commentitiæ plerunque, & pro authoris libitu excogitatæ ſint, veritatis tamen nonnihil tanquam ſub vmbraculo in ſe quandoque continent. Hoc inter alios ea, quæ de Ganymede ab Aquila Iouis miniſtra rapto, paſſim apud fabuloſos ſimul & myſticos poëtas legitur, ſatis declarat. Hanc enim, vt fabulam, ſcitè his verſibus [a] Ouidius Iouem in Aquilam verſum fingens expreſſit. Ganymedis à Ioue rapti fabula. [a] *Lib. 10. Metamor.*

Rex ſuperûm Phrygij quondam Ganymedis amore
Arſit, & inuentum eſt aliquid, quod Iupiter eſſe
Quàm quod erat, mallet, nulla tamen alite verti
Dignatur, niſi qua poſſet ſua fulmina ferre,
Nec mora percuſſo mendacibus aëre pennis
Arripit Iliadem, qui nunc quoque pocula miſcet,
Inuitaq; Ioui nectar Iunone miniſtrat.

De eadem Fabula hęc [b] Ciceronis extant verba: *Nec Homerum audio, qui Ganymedem à Dijs raptum ait propter formam, vt Ioui pocula miniſtraret; non iuſta cauſa, cur Laomedonti tanta fieret iniuria. Fingebat hæc Homerus & humana ad Deos transferebat, diuina mallem ad nos.* Vbi Ganymedem Laomedōtis filium facit, lapſus videlicet memoria, quo nomine magni viri magnis, grauibusq; curis impediri, cùm citant vel authores vel eorum teſtimonia, laborare ſolent. Homerus Trois filium facit, cuius fabula refertur in hanc ſententiam, vt vertit Nicolaus Valla: [b] *In prima Tuſculana.*

Tros ab Ericthonio ſatus eſt de ſanguine Trois
Ilus & Aſaracus, ſimilisq; Deo Ganymedes
Egregius forma raptus ſublimis in auras
A ſuperis cælo poſitus. Diuûm inter honores
Pulcher, vt ante Iouem miſceret pocula menſis.

Veruntamen hanc fabulam [c] Herodianus præter alios, ad rem verè geſtam refert, cùm inquit. [c] *Lib. 1. in vita Commodi Imp.*

Pugnam illic Ilum Phrygem, Tantalumq́ Lydum inter ſe conſeruiſſe, ſiue de via, aut obiter ortam, ſiue ob raptum Ganymedis, comperio, nomenq́ ex ea clade conſlictus loco eſſe impoſitum. Cùm enim aquis viribus decertatum eſſet, & permulti vtrinque cecidiſſent, Ganymedem ipſum ferunt trahentibus in diuerſa Germani fratris & amatoris manibus, vita eſſe orbatum ſublatumq́ è medio. Pro calamitatis ſolatio relata ad Iouem raptorem fabula, diuinis fuiſſe honoribus affectum. [d] Paulus etiam Oroſius, *Tantalus*, inquit, *Rex Phrygiorum Ganymedem Trois Dardaniorum regis filium, cùm flagitioſiſſimè rapuiſſet, maiore conſerto certaminis fœditate detinuit, ſicut Phanocles poëta quoque confirmat, qui maximum bellum ob id concitatum fuiſſe commemorat.* [e] Euſebius idẽ ferè ſcribit, inquiens, *Ob raptum Ganymedis, & Trois patris, Ganymedis & Tantali bellum exortum eſſe.* Quam in rẽ confirmandam Phanoclem poëtam citat authorem. [f] Lactantius verò poëticum velamentum ita reſerat, vt tradat ideò dici Iouem rapuiſſe in Aquila catamitum, quia aut per legionem rapuit, cuius inſigne Aquila eſt, aut quia nauis qua fuit impoſitus, Aquilam tutelarem habuit. Fruſtra igitur Iouis fabula fertur, & raptrix Aquila fingitur, ideoq; magis, quòd Chalcidenſes, vt & Strabo confirmat, oſtendere ſolebant locum, vocareq; harpagium. ἁρπάζω enim Græcis eſt Rapio. Id autem circa Dardanium montem accidiſſe arbitrantur. Hanc Aquilam tanto ex ære fecit artificio Leocras ſtatuarius, vt [g] Plinius refert, *vt quid raperet ipſa videretur intelligere, parceretq́ ne vnguibus veſtem, quem ferret, Ganymedis rumperet*, vnde etiam Martialis ait:

[d] *Lib.1.c.12*
[e] *In Chronicis.*
[f] *Lib.1. de falſa relig.*
[g] *Lib.34. cap.8.*

Illæſum timidis vnguibus haſit onus.

Promethei fabula.

Illud quoque, quod Prometheum poſt factos à ſe homines, ſolis ignem furatum, ideoq; iratos Deos febres ac morbos immiſiſſe terris, vt Sappho & Heſiodus commemorant, & [h] Horatius obiter his verbis attingit:

[h] *Lib.1 car. ode.3.*

Poſt ignem ætherea domo
Subductum, macies & noua febrium
Terris incubuit cohors.

Prometheus Aſtrologiã inuenit.

Et quod ipſum in monte Caucaſo per Mercurium religatum ad ſaxũ, adhibita Aquila Typhonis, & Echidnæ filia, quæ cor eius (alij hepar) exederet, fabulantur, ad hiſtoriam referri nec ſine ratione poteſt. Nam Prometheus vir prudentiſſimus, & quidem à prouidentia ſic dictus, primus Aſtrologiam Aſſyrijs indicauit, quam agens in monte altiſſimo Caucaſo, nimia cura, & ſolicitudine depræhenderat. Quod autem ad fabulam ipſam attinet, [i] Lucianus Prometheum de ærumnarum diuturnitate conquerentem inducit hiſce verbis: *Igitur ſufficientem iam pœnam perſolui, tantum tempus in Caucaſo affixus, peſſimam alitum perditam Aquilam nutriens hepate.* Et [k] Martialis de pœna Laureoli:

[i] *Dial. prim. Deor.*
[k] *Lib.2. Epig.7.*

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Aſſiduam nimio pectore pauit Auem.
Nuda Caledonio ſic pectora præbuit vrſo
Non falſa pendens in cruce Laureolus.

Hercules Prometheum liberat occiſa Aquila.

De liberatione verò ipſius [l] Pauſanias inter cætera Herculis facinora, illud quoque memoriæ prodidit, quòd Hercules Aquilam voracem ſagitta trãsfixam interemerit, Prometheumq; è vinculis exemerit. Hoc etiam Phærecides teſtatus eſt, vbi Herculem à Prometheo poculum accepiſſe ſcribit, ac in eo nauigaſſe per Oceanum, cùm ad aurea [m] Heſperidum mala contenderet. A Prometheo quoq; iam vinculis ſoluto viam didiciſſe, qua illuc pergeret.

[l] *In Eliacis.*
[m] *Lib.10. de nuptijs Iunonis.*

Prometheum cur Iupiter liberauit.

Alij tamen, non ab Hercule occiſam Aquilam, ereptumue Prometheum, ſed à Ioue ſolutum ſcribunt, quoniam illi vaticinatus eſſet, quòd ſi rem cum Nerine nympha haberet, vel vt alij cum Tethide Achillis matre, futurum eſſe, vt filius ei naſceretur, à quo eadem Iupiter pateretur, quæ ab ipſo paſſus fuerat Saturnus. [n] Philoſtratus verò Herculem non illum fuiſſe ſcribit, qui Thebis eſt ortus, ſed alium quendam, cuius genealogiam tamen non recenſet. Ligatum autem fuiſſe Prometheum, vt alij putant, in antro, quod in radice montis oſtenditur, vbi & vincula petris affixa conſpici Damis refert, quæ difficillimum noſſe ſit, quanam ex materia confecta ſint: vel ut alij in ſummo cacumine, & fuiſſe biceps, ideoq; ſingulis tumulis ſingulas manus alligatas fuiſſe, cùmq; ſtadij unius ſpatio inuicem diſtent, ideò tanta illum corporis proceritate fuiſſe narrant. Addit etiam Aquilas quicunque Caucaſum habitant, inimicas habere, ideoq; illarum nidos, ubicunque enatos igniferis ſagittis incendere, laqueos demum ad eas capiendas tendere, Prometheum ſeſe ulciſci dictitantes. Non deſunt, qui dicant, Aquilam corrodẽtem Promethei cor, ſiue hepar ſignificare Nilum fluuium, cuius incremẽti cauſas cùm ille inueſtigare neſciret, ab Hercule edoctus, ab Aquila liberatus dicitur. Ouidius uerò Periclimenum, qui à Neptuno poteſtatem habuit, ut in quas uellet, ſe mutaret, formas, cùm in Aquilam uerſus eſſet ab [o] Hercule ſagitta confoſſum fuiſſe ſcribit hiſce uerſibus:

[n] *Lib.2. In vita Apollo.*
[o] *Lib.12. Metamor. M.109.*

Hic vbi nequicquam eſt formas variatus in omnes,

Vertitur in faciem volucris, quæ fulmina curuis
Ferre ſolet pedibus, Diuûm gratiſſima Regi,
Viribus vſus Auis, pennis, roſtroq́; redunco
Hamatisq́; viris laniauerat vnguibus ora.
Tendit in hunc nimium certos Tyrynthius arcus,
Atque inter nubes ſublimia membra ferentem,
Pendentemq́; ferit lateri, qua iungitur ala.

Fabula etiam eſt Meropem Coum, cùm vxorem Nymphã Ethemeam (quæ, quòd colere Dianam deſijſſet, ab ea iaculis configi cœpta, tandem viua ad inferos à Proſerpina rapta fuerat) mortuam deflere non deſineret, ſibiq; mortem præ dolore vellet conſciſcere, à Iunone, quam fortè dum vxorem lugeret, hoſpitio exceperat, ſortis miſerta, in Aquilam conuerſum, & inter ſidera relatum eſſe, ne ſic etiam ſi hominis effigie illum eò collocaſſet, nihilominus coniugis deſiderio teneretur.

Merops Cous cur figura Aquilæ inter aſtra relatus

Nonnulli tradiderunt Mercurium, alij Anapladem pulchritudine inductum, Venerem deperiſſe, & cùm eius copia non daretur, animo vt contumelia accepta, defeciſſe. Iouem autem eum miſeratum, cùm Venus in Acheloo flumine lauaret, miſiſſe Aquilam, quæ ſoccum eius in Amythaoniam Aegyptiorum delatum, Mercurio traderet, quam perſequens Venus ad cupientem ſui peruenit, qui uoti compos factus, pro beneficio accepto, Aquilam cælo locauit.

Mercurius Veneris amore captus.

Aquila cur in cælo locũ habeat.

Similem ſiue fabulam, ſiue hiſtoriam de [p] Rhodope Strabo, vbi de Pyramide agit tertia Aegypti, quæ primis duabus quidem minor eſt, ſed maiore impenſa exſtructa, in hæc uerba ſcribit: *Hæc dicitur meretricis ſepultura ab animantibus facta, quam Sappho poëtria Doricham vocat. Alij eam Rhodopen nominant, atque fabulam narrant, quòd; dum lauaretur, Aquila alterum ex calceis è manu ancillæ ereptum Memphim deportarit, & in ſublime ſupra Regis verticem iura dantis elata, calceum in eius gremium demiſerit, cuius ille venuſtate, & rei miraculo permotus, tota eam regione perquiri iuſſerit, quæ huiuſmodi calceum geſtaret, quæ tandem in vrbe Naucratitorum inuenta, & ad Regem adducta, ab eo in vxorem accepta fuerit, & poſt mortem hanc ſepulturam habuerit.*

[p] *Lib. 17. Geogr.*

Eadem penè [q] Aelianus, Regem hunc Aegypti, in cuius gremium iniectus ſit calceus, Pſammeticum nominans, enarrat.

[q] *Lib. 13. de varia Hiſt.*

In Aquilam item mutatum Cæneum fuiſſe poſt mortem Poëtæ referunt, qui cum Centauris pugnauerit, cuius item Ouidius [r] meminit his verbis:

[r] *Metamorphoſ. 12.*

Abnuit Ampycides, medioque ex aggere fuluis
Vidit Auem pennis liquidas exire ſub auras,
Quæ mihi tum primùm, tunc eſt conſpecta volucris,
Hanc vbi luſtrantem leni ſua caſtra volatu
Mopſus, & ingenti circùm clamore ſonantem
Aſpexit, pariterq́; animo eſt, oculiſque ſecutus,
O ſalue, dixit, Lapithææ gloria gentis,
Maxime vir quondam, ſed Auis nunc vnica Caneu.

APOLOGI.

APOLOGI [a] Plutarcho teſte, veluti emblemata animata ad vſum virtutis, & ad actiones hominũ diſtinguendas efficti ſunt, & vtilitatem ſimul cum delectatione coniungunt. Cuiuſmodi inter alios ſatis frequentes ab Aquilæ natura petiti ſunt. Hęc enim vbicumq; magnorum ac potentum aptè perſonam gerit.

[a] *Lib. de audien. Poët.*

Talis eſt, qui de colloquio inter Aquilam & Vulpem confictus eſt. Cuius narratio talis eſt. Vulpis catuli aliquando, quæ in antro ſuo latitabat, ludibundi foris diſcurſabant, eos uiſos Aquila diligenter obſeruauit, tandemque vnguibus abripuit comprehenſos. Horum clamore & planctu excita mater, è cauerna prodijt, quid rei eſſet uiſura, ſuſpiciens, catulos Aquilæ prędam factos conſpicit, ſupplex rogat, vt eos demiſſos ſibi velit reddere. Hæc vlla ratione id facere ſe poſſe negat, his pullis ſuis famelicis pro eſca opus eſſe: quo dicto nidum petens auolat. Vulpecula calamitatem ſuam fruſtra deplorat, ad nidum uſque catulos proſequitur, inſtat precibus, vt ſalutem catulorum impetret. Tandem vbi ſe incaſſum querelas fundere, nec quicquam precando promouere videt, ad ſolitas artes conuertitur. Arripit ignitam facem & ſtipulis, aridiſque ligni ramentis, quę arbori, cui Aquila inſidebat, circumpoſuerat, admouet. Quo peracto, ita ad Aquilam infit. Nunc quæ alijs ſalutem, quam potes, non vis præſtare, te ipſam cum pullis, ſi potes, ſerua. Aquila periculi

Vulpis & Aquilæ colloquium.

Calamitas Calamitoſo non addenda.

magnitudine viſa, ac pietate materna ergà pullos mota, Vulpem orat, igni parcat, nec arborem comburat, ſe catulos incolumes reſtituturam eſſe. Docentur hoc apologo potentes ac locupletes, ne miſeris, inopibuſque inferant iniuriam, non tantùm, quia iniquum ſit calamitatem addere calamitoſo, ſed etiã, quòd ſępenumerò contingat, vt etiam infimę ſortis quiſpiam & minus potens nocendi facultatem nanciſcatur. Hic apologus carmine non ineleganti ita expreſſus legitur:

Dum Vulpes Aquilam pro rapta prole perungit
Melle precum, prædam reddere neſcit Auis.
Præda gemit, volucriſq́; timet cibus eſſe guloſæ,
Sed redimit natos vtilis arte parens:
Arboreum ſepit ſtipulis, & vimine truncum,
In ſtipulis docto dirigit ore facem.
In pullos Aquilæ conturat copia fumi,
Hunc timet, & Vulpem prouida placat Auis.
Non ſit, qui ſtudeat, quia maior, obeſſe minori,
Cùm benè maiori poſſit obeſſe minor.

Cornicis & Aquilæ Apologus.

Alius de eadem & Cornice interloquentibus apologus ex Aeſopo Phrygio tranſlatus ita habet. Aquila, cùm aliquando in maris litore obambularet piſcationis gratia, nihilque aliud quo famem expleret, inuenire poſſet, Concham fortè repertam, ſed quæ Teſtudinem haberet intus, vnguibus abreptam ad litus detulit, illic Teſtudinem voratura. Concham verò vtpote teſtâ duriſſimâ, Aquila, etſi robuſto admodum roſtro, vnguibuſq́; fruſtra frangere tentauit. Aderat fortè fortuna eorum, quæ ab Aquila gerebantur, ſpectatrix Cornix, & Aquilam uidẽs operam ludere, propius acceſſit, & hiſce verbis cõpellauit. Si mihi Teſtudinis portionẽ impartiri non renuis, rationem edocebo, qua incluſa Concha eſca potiri poſſis. Placuit Aquilæ conditio.

Cornix Aquilam ludit.

Itaque Cornix magiſtra vafra Aquilam ita inſtruit: Se in altiſſimũ æthera pernicibus alis euehat, & è ſublimi, laxato ungue, Concham præcipitem in ſaxum aliquod allidat: Ita fore, vt ruinæ impetu, confracta teſta in cibum, quæ ſubeſt, Teſtudo cedat. Probat credula Cornicis conſilium Aquila, & in ſublimè euolans, ex alto explicato pede Concham deorſum prolabi ſiuit. Quod ipſum vt fieret, expectans Cornicula, quę eodem loco humi conſtiterat, proiectam

Ingenio vires ſuperari.

ab Aquila Teſtudinem abripuit, eoq́; aſtu Aquilam famelicã ſperato cibo fruſtrata eſt. Innuit hæc fabula ingenio ſæpè à minimis perfici, quæ fruſtra potentes viribus, quantiſcunq́; conentur, exequi. Hæc tali Epigrammate reddita ſunt:

Pes Aquilæ prædo Teſtudinis aëra ſcandit,
Hanc ſua Concha tegit, cornua longa latent.
Hoc monitu Cornix Aquilam præmunit, ineptum
Fers onus, & fiet vtile crede mihi.
Quod geris in Concha, cibus eſt, tibi ſurripit illum
Concha cibum, Concham frange, cadetq́; cibus.
Vt Concham lanies, pro viribus vtere ſenſu,
Hanc ſi celſa cadet, ſaxea franget humus.
Decipientis homo ſubuerſus turbine linguæ
Corripit, & fortes iſta procella rapit.
Ingenium ſuperat vires, prudentia ſumma eſt,
Credere prudenti lingua miniſtra necis.

Lepores cũ Aquilis pugnantes.

De Leporibus cum Aquilis bella gerentibus hæc quoque habet Aeſopus: Lepores olim belligerantes cum Aquilis, inuocarunt in auxilium Vulpes. Hæ autẽ dixerunt, vobis auxiliaremur, niſi ſciremus, qui vos eſtis, & cum quibus bellamini. Fabula hæc ſignificat eos, qui cum præſtantioribus certant, ſuam ſalutem contemnere.

Aquilæ & Scarabei apologus.

De Aquila item Leporem perſequente, & interceſſore Scarabeo, huiuſmodi fabula narratur. Lepus, inſectante Aquila in luſtrum Scarabei profugit, rogans, vt ab eo ſeruaretur, Scarabeus Aquilam orauit, ne occideret ſupplicem, per ſummum Iouem, ne hoſpitij iura violaret, neue paruitatem ſuam contemneret. Illa verò irata Scarabeum percuſſum terræ alliſit, Leporemq́; arreptum deuorauit. Scarabeus vnà cum Aquila ad nidum luſtraturus ſubuolauit,

Scarabeus oua Aquilę rumpit

vt acceptam iniuriam quauis occaſione vlciſci poſſet. Ad quem cùm perueniſſet, oua Aquilæ deuoluta deorſum diſrupit. Illa indigniſſimè ferens quempiam repertum fuiſſe, qui hoc auſus fuiſſet, ſublimiori loco ſecundum denuò nidum conſtruxit, quò nihilominus ſimiliter Scarabeus ſurrepſit, eodemq́; facinore, quod prius patrauit, oua diffregit. Aquila conſilij inops ad Iouem conſcendit, inq́; eius gremio tertium ouorum partum deponit, obſecrans, vt ea ſibi cu-

ræ ſint. Scarabeus, qui Iouem ſordibus inſuetum offendi ſciret, ex fimo pillulam factam in eius ſinum in ſublime elatus demiſit. Iupiter ſpurcitiem hanc exhorrens, cùm, vt fimum excuteret, ſurrexiſſet, depoſiti immemor, cum fimo ſimul & oua gremio iacentia, deorſum deturbata contriuit. Faſſus eſt Scarabeus ingenuè id ſeſe non alia de cauſa facere, quàm vt vindictam de Aquila non ſolùm in ſe iniurioſam, ſed in Iouem etiam ipſum hoſpitij iuris vindicem, contumelioſam ſumeret. Reuerſæ igitur Aquilæ, reiq; indignitate commotæ, Scarabeum eſſe, qui has turbas excitaſſet, eamq; hac contumelia affeciſſet, & id quidem iuremerito, Iupiter indicauit. Ne verò poſteritas periclitaretur, Aquilæue rareſceret genus, Scarabeo conſulit, vt Aquilæ concilietur. Scarabeus autem inueteratum hoc odium exuere ſe poſſe negans, eo tempore, quo Aquila parit, vſpiam gentium apparere, aut è latebris prodire à Ioue prohibetur. Nullum impunè contemni monet fabula. Nemo enim tam vilis eſt, qui ſe contemptum non ferat ægerrimè, & opportunitate data omni ſtudio de illata contumelia non quærat vindicare. Hinc natum eſt adagium *Α'ετὸν Κάνθαρος μαιεύσομαι*, Aquilæ Scarabeus ero obſtetrix, de ijs qui potentiores, laceſſiti iniuria, vlciſcuntur.

Nemo con temnẽdus.

Alibi ab Aeſopo huiuſmodi refertur fabula: Sedebat quondam ab excelſa rupe proſpiciens, & in Leporem capiendum intenta Aquila: hanc interim iaculo quidam confixit. Quo vulnere languens, & in ſagittam Aquilæ pennis alatam inſpiciens, ait: Eheu quòd proprijs perimus pennis. In eos quadrat hic apologus, qui, vt de Turdo prouerbium habet, *ſibi ipſis malum cacant*, ſuoq; ſe gladio iugulant.

VSVS IN MEDICINA.

DE vſu, quem Aquila præbet, iam acturi, primò, quas corpori vtilitates, quoſque queſtus dominis ſuis conferat, dicemus.

Pellis Aquilæ, vt à ſimilaribus incipiamus, curata diligenter cum plumulis, quibus denſiſſimis, ijsq; tenerrimis adinſtar Cygni, ceu leniſſimo vellere obſita eſt, colicos mirè adiuuat, & qui ſtomachi vitio laborant.

Pellis Aquilæ ad colicũ dolorẽ valet & coctionẽ promouet.

Neruos & præſertim colli & dorſi, nec nõ vertebrarum ſpinas dextras dextris, ſiniſtras ſiniſtris doloribus manuum, & pedum mederi putant. Simili ratione crurum Aquilinorum nerui, ſi Kyranidi credimus, gonagram & podagram ſanant.

Nerui Aquilę ad Chiragram.

Oſſa præcipuè verticis, corio Cerui inuoluta, hæmicraniam curant. Vnde quidam:

Nec taceas iecoris laudes, nec verticis oſſa.

Oſſa cranij ad cephalalgiam magno miraculo alligantur, dextrum dextrę, & ſiniſtrum ſiniſtrę. At illius, quæ vocatur Phenes ſeu Oſſifraga, ad coxam ſuſpenſa *Κίρσους*, id eſt varices pedum curant.

Oſſa Aquilarum.

Sanguis Aquilæ per decem dies potus cum oxymelite, Epilepticos ſanat.

Sanguis Aquilę ad Epilepticos.

Alis pedibus ſubiectis partum accelerandi vim adſcribunt.

Lumborum dolorem Aquilæ pedes euellunt in ſuffragine alligati, dexter dexteris, ſiniſter ſiniſtris, vt Plinius author eſt.

Lumborũ dolores ſanant Aquilę pedes.

Cerebrum in vini cyathis tribus epotum morbo regio reſiſtit: quod ipſum cum oleo, & modica cedria inunctum ſcotomaticos, & omnem capitis affectum ſanare dicitur. Addunt quidam hoc, ſi in puluerem redigatur, & ſucco Cicutæ commixtum comedatur, futurum eſſe, vt qui comederit, non prius ſibi euellere capillos deſinat, quàm concoctum, ac digeſtum ex toto fuerit: eſt enim cerebrum calidiſſimum Aquilæ, ita vt multo ſpiritu, quem gignit, mentem obnubilatam, ac turbatam lędat.

Morbus regius.

Capitis dolor.

Cerebrum Aquilæ ad quæ mala vtile.

Non præteribo, quod de Aquilina herba, ſcribit[a] Io. Baptiſta Porta, nempe quòd ſemen eius dragmæ pondere, addito croci momento, potum in vino, ſanet icteritiam, quia flores in caulium cacuminibus inferiori parte cornicula ſurſum reflexa, Aquilę quodammodo roſtrum æmulentur. Habet & vim melli commixtum, vt viſum acuat.

[a] *Lib. 4. c. 15 phitog.*

Incontinentiam vrinæ idem, vti & eius lingua & Anſerina vi quadam occulta perſanat. Eadem Aquilæ lingua collo, è panno lineo ſuſpenſa, ſummoperè ad arterię aſperæ, columellęq; vitia, & ad ſpiritus difficultatem, & tuſſim facit, vt[b] Galenus docet.

Linguę Aquilę vſus.

[b] *In Eupor. lib. 3. c. 37.*

Cor Aquilæ impoſitum vino, melleq; & aromatibus conditum diebus ſeptem, corio deinde Lupino inuolutum, ac geſtatum, omne malum, morbos, & feras amoliri dicunt, ſed fides penes authores eſto, mihi autem non fit veriſimile.

Cordis Aquilæ virtus.

Ventriculus Aquilæ, & præſertim Oſſifragæ, arefactus & potus (madefactus & appoſitus in codice Marcelli Empirici, quod non placet) qui non conficiunt cibos, vtiliſſimus eſt, vel ſi ma-

Ventris Aquilę vſus.

nu

nu tantum teneant, dum cibum capiunt. Quidam alligant eadem ex cauſa, ſed nolim proſequantur. Facit enim maciem.

Hepar Aquilæ ad Epilepticos.

Hepar ſiccum & tritum, cum proprio ſanguine & oxymelite potum per dies decem, epilepticos ſanare exiſtimant.

Fellis Aquilæ vſus.

[c] Lib.2.cap. 96.

[d] De ſimpl. lib. 10. cap. 13. & de cõpoſ. ſecundũ locos lib.4.

Fel omne acre eſt, & amarum, calidumq́; , ſed aliud magis alio. Aquilinum inter efficaciſſima [c] Dioſcoridi numeratur, quod vel colore ſuo æruginéo teſtatur, qui tamen interdum niger eſt. Hoc [d] Galenus inquit, miſceri collyrijs ad ficoſas, aliasq́; eminentias, & oculorum ſuffuſiones. *Liquida.* inquit, *baſilis, hoc eſt reginæ: hanc Reparatricem appellamus. Recip. Omphacij 3. ij. Myrrhæ 3. ij. fellis Aquilæ 3. ij. Opobalſami drac. ij. Lacrymæ oleæ drac. ij. Ammoniaci thymiamatis 3. i. fellis hyenæ 3 vrij. excipe melle Attico.* Quidam efficacius reddi credunt, ſi medicamento hellebori lib. I. aut dimidia addatur myrrhæ, cui tantundẽ mellis adiectum attemperatam faciat inunctionẽ. Auicenna eius Aquilæ, quam ipſe Rachame vocat, & interpretes Oſſifragã vertunt, *fel*, inquit, *cum oleo violaceo in aurem oppoſitam aduerſus hamicraniam & aurium dolorem inſtillatur.* Paratur ex eodem Errhinum pueris, & infantibus idoneum, ad flatus in capite diſſoluendos. Cum aqua frigida leucomata, ſeu albuginem oculorum deterget. Aſſerit medicorum Arabum quidam, Aquilę fel exiccatum vaſe vitreo in vmbra, vtiliter illiniri Viperæ morſui: addunt alij, & venenum Scorpij, & Serpentum illitu extinguere.

Teſticulorum Aquilæ vſus.

Teſticulorum exiccatorum puluis venerem ſtimulat.

Pennæ Aquilę ad myrmecias.

[e] Lib.14. Meth.c.17

Pennis Aquilinis ad myrmecias vtimur. Hæ myrmecijs craſſitudini reſpondeant, ne eas excedant amplitudine, ſed arctè amplecti totas poſſint. Imum verò, quod in circulum exectum eſt myrmecias, & tenue ſit, & acutum, vt profundius adigatur, atque ita melius educant myrmecias, & radicitus euellant. Sunt autem Aquilinę cæterarum Auium pennis aptiores multò, & commodiores, quòd firmiſſimæ ſint, ac duriſſimæ. Abſcindere verò à myrmecijs tantum radicem verſus oportet, quantum ſatis ſit, vt calamus exactè eas complectatur, vt docet [e] Galenus. Apud Columellam Aquilæ pennis aluearia emundantur, qua parte emundari non potuerunt. Idem de pennis cuiuſuis alitis vaſtæ, quę rigore commendantur, verum eſt.

Fimus Aquilę ad quid.

Fimi ſuffitum fœtum expellere ex Dioſcoride Serapio inquit. Alij ex eodem Gypaëto, ſeu Vulturinæ Aquilæ hoc tribuunt: alij rurſum, inter quos Syluaticus, Alrachama.i. Oſſifragæ. Porta fimo Aquilæ non fugari ſolùm Serpentes ſcribit, ſed ne ad locum quidem accedere, vbi ille ſit.

De vngue Aquilæ.

Non præter rem futurum exiſtimo, ſi, quam Antonius Ludouicus in ſuis miſcellaneis narrat, hiſtoriam hoc loco apponam. *Fortè fortuna*, inquit, *cùm ad aurificem deueniſſem, offendo quendam, qui argentei annuli pala, Aquilæ vnguem iuberet includere excuſſori; Rogito, cuiuſnam rei gratia: Reſpondet puellam cordis valetudine affici; ad eam rem Aquilinum vnguem, dum carnem tangeret, apprimè conducere argento clauſum; Auro non ita validam vim obtinere; addebat volucrem cardiaco morbo ſæpius tentari, atque vbi pede & vnguibus pectus pulſarit, & percuſſerit, ſanitati mox reſtitui.* Cuius quidem rei veritatis ego me iudicem non interponam, ſed alijs diſcutiendam relinquo.

[f] Lib.37.c.9

Magorum vanitas, [f] Plinio teſte, è ſmaragdis promiſit, ſi Aquilæ ſcalperentur, aut Scarabei grandinem auertere, ac ſimilia, & locuſtas, precatione addita. Sed hoc ipſi, vt ait verè Plinius, ſcripſerunt non ſine contemptu & irriſu generis humani.

VSVS IN CIBIS.

[a] Leuit.11.

Aquilã cur Chriſtiani non comedant.

CVM edicto Dei vetitũ eſſet [a] Hebręis comedere carnes animalium rapacium: itaque nullus erat antiquis earundem in menſis vſus, aut apparatus. Chriſtiani qui ſenſum præcepti cognoſcunt, non ob id ab Aquilæ eſu abſtinent, quòd ex ſe immunda ſit (nã & Accipitres inter rapacia volucria, & Sues inter quadrupeda immunda aſſiduè comedunt, & ſanguine animalium in cibis vtuntur) ſed quoniam dura carne ſit, & fibroſa, atque excrementitia, necnon quia ſubſtantia ſua humorem atrum procreet. Hinc à D. Hieronymo inter eas enumeratur Aues, à quibus non cibus, ſed medicamina petuntur.

VSVS IN VENATV.

Aquila cicurari poteſt.

ETSI Aquila ferox, & ſylueſtris ſit, non deſtitit tamen humana mens, quæ indefeſſa induſtria, præſertim ab artium magiſtro, ut ait Perſius, ventre incitata, quiduis tentat etiam difficillimum, quouſque etiam Aquilam edomare, & naturam eius maximè infractam manſuefacere. Itaque non exiguum ex ea quæſtum herus percipit, dum canum venaticorum ope Aues quaſcunque, quantumuis magnas, vti & Lepores, Capreolos capit, ac huiuſmodi alia, nullo aut exiguo negotio, quamuis etiam Cteſias Indos ea ſine Canum ope vſos ſcribat.

Aucupes quomodo ex Aquila quæſtum ſibi parent.

Neque his contenta humana ſedulitas, aliam præterea rationem excogitauit, qua ex Aquila etiamnum fera, & indomita vberiorem tamen multò fructum, quàm ex manſueta ſibi compararet. Quæ quidem eſt huiuſmodi. Aucupes ſeu venatores dum inſignem Aquilarum erga pullos affectum, & ſolicitam in educandis curam probè perſpiciunt, nidos conſcendunt, & pullorum anus vinculo conſtringunt: Sic prohibita excretione, omnis ciborum appetentia ipſis deijcitur. Parentes, vt ægram prolem reficiant, curentq́; ferarum omne genus aëre, terra, mariq́; conquiſitum in nidos inferunt, vt ſaltem aliquo cibi genere languentem appetitum excitent. Hæc aucupes è nido auferunt, eaq́; aut edunt, aut vendunt, non ſterili ſanè quæſtu. Nam quandoque Lepores, Vrogallos, Phaſianos, Anſeres, Anates, Lucios prægrandes pluris æſtimatos inueniunt: adeoq́; felix eſt aucupium hoc, vt aucupem vnum ex duobus Aquilarum pullis plus lucri facere, quàm agricolam ex binis prædijs ſæpenumerò compertum ſit. Tum verò ne pulli fame pereant, podicem laxant, animæq́; languenti cibum viciſſim indulgent, dein rurſum aluum colligant, idq́; iterant, quantum natura tolerare eorum queat diutiſſimè. At ſanè difficilem ab ijs prouinciam ſuſcipi certum eſt. Remotiſſimas enim, abditasq́; ſemper ſedes, nec niſi arte peruias quærunt Aquilæ, & inhabitant.

VSVS IN SIGNIS, INSIGNIBVS, & Imaginibus.

DIVINAE huius Alitis imaginem non ſolùm viros virtute, ac potentia celebres, ſed & populos integros, tanquam fortitudinis ſuæ teſtem, ab omni memoria adhibuiſſe, cùm belli, tùm domi legimus. Ipſa enim, cùm Auium omnium longè ſit nobiliſſima, ac generoſiſſima, ideoq́; Regis imaginem repręſentet, licet non ſit formoſa, aut canora, aut apta eſui, ſed carniuora, rapax, prędatrix, bellatrix, inuiſa omnibus, non immeritò à magnanimis tanquam non abſimilis ſua virtute, idoneum maximè, & vnicum nobilitatis animi ſignum ſemper habita fuit. Varijs autem modis ſignis inſerebatur, & ex varia materia, variaq́; figura effingebatur, prout & vſus, & luxus, & occaſio poſtulabat.

Aquilæ in inſignibus vſus origo.

[a] Lib. 4. de Mil. Rom. dialogo. 5.

[b] Ode 1. Pythior.

[c] To. 2.

[d] In Symb. Heroicis.

Inter primos Iouem huius imaginem, ſignumue excogitaſſe ferunt, eoq́; tanquam teſſera aduerſus Titanas in bello vſum eſſe, inde ad Cretenſes delatum, à Cretenſibus ad Troianos, à Troianis demùm in Latium ab Aenea tranſportatum. Sunt tamen, qui ab Hetruſcis ad Romanos deriuaſſe velint. Iuſtus [a] Lipſius ipſoſmet Romanos illius inuentores ſtatuit, vel vicinarum gentium exemplo Aquila vſos fuiſſe. Hinc factum eſt, vt ſceptris Iouis proximè fulmina inſidere Aquila credita ſit & vt Pindarus eam dormire in ſceptro [b] Iouis fabuletur, vel vt alijs placuit, in capite, idq́; hac de cauſa quoniam Aues vnicuique Deo ſacras in capite collocare veteres ſolebant. Iouis autem imago, læua ſceptrum, capite diadema, dextra verò nunc Aquilam, nunc victoriam prętendebat, illam quidem ob vtriuſque excellentiam, victoriam verò, quòd omnia ei deuicta & ſubiecta fuerint. Vnde etiam [c] Lucianus de ea ita inquit: *Proinde neque de Aquila quidquam dicturus ſum, quod & illa in cælo verſatur, regio ſceptro inſidens, & tantùm non ſuper capite tuo nidificans, & Deus eſſe geſtiens, aut illam quoque in Ganymedis gratiam præteribimus.* Verùm & in antiquiſſimis cùm Conſulum, tùm Imperatorum numis videre eſt Regiam hanc Alitem, non fulmini, ſceptroq́; Iouis inſediſſe ſolùm; ſed ipſius quoq; Dei ſimulachrum modò in capite, modò ſupra alas tuliſſe. Ad huius rei confirmationem numiſma Hadriani Græci extat, in quo ab vna parte Auis Iouem in capite, ab altera Iouem in dextra, Iunonem in ſiniſtra ala portat. Extat eiuſdem rei emblema apud [d] Claudium Paradinum, cuius inſcriptio eſt,

CAELO

CAELO IMPERIVM IOVIS EXTVLIT ALES. Qua de cauſa in ſceptris Regum, quòd, hi ceu Iouis filij ſint, exprimi ſolet, vt Ariſtophanes teſtatur; & [e] Iuuenalis vbi ait:

[e] *Sat.10.*

Da nunc & volucrem ſceptro, quæ ſurgit eburno.

[f] *Lib.7.Pæd. Cyri.*

Cyri inſigne. Artaxerxis.

Prudentius item noſter, *Aquila*, inquit, *ex eburno ſumit arrogantiam*: [f] Xenephon quoque ita de ea ſcribit: *Erat autem ei ſignum Aquila aurea extenſis alis in longa haſta ſuſpenſa*. Id inſigne Perſarum Regibus multò pòſt manſit, à Romanorum tamen Aquila paulò diuerſum. Sic Artaxerxis id ſignum Regium fuiſſe, idem author eſt, cùm inquit: *Barbari cunctati ſunt, primum quid ageretur, incerti, & ſe Regale ſignum videre dicebant, auream Aquilam in pelta ad ſummam haſtam alligata*.

Alexandri Epirotarũ regis.

Alexandrum Epirotarum Regem Aquilam habuiſſe pro inſigni ex eius numo antiquiſſimo licet coniectare, in quo ab altera Regis caput, ab altera tota ſedentis & Aquilam dextra ferentis icon apparet. De Romanis æneum adducitur numiſma, in quo Aquila ſtellam in roſtro ferens, & duos poſt tergum, quaſi globos habens cum inſcriptione, ROMA, Romam ipſam ac eius imperium denotat. Id paſſim alia, cùm Coſſ.tum Impp. numi teſtantur. Liuius, Florus, cæteriq; qui Romanorum res geſtas memoriæ conſignarunt,

Tarquinij Priſci maieſtas.

Tarquinium Quintum Romanorum Regem, vt exemplum adferunt. Is toga purpurea vtebatur, Sellâ eburneâ, geſtabat in capite coronam auream, ſceptrumq; in manu eburneum, cui in ſumitate Aquila aurea inſidebat, permiſſu ſcilicet Senatus & populi Romani. Solere autem hanc eburneo imponi ſcipioni, ſeu ſceptro, etiam alibi ſcripſit [g] Liuius; *Eumeni*, inquiens, *Regi omnes à Senatu habiti honores, donaq; ampliſſima data cum ſella curuli atque eburneo ſcipione*. Idem etiam author eſt [h] *Maſaniſſam Regem appellatum, eximijsq; ornatum laudibus, & aurea corona, aurea patera, ſella curuli, & ſcipione eburneo, toga picta, & palmata tunica à ſcipione donatum*. Conſtat autem ex [i] Dionyſio Halicarnaſſæo ſceptrum illud Elephantinum non aliud, quàm ſcipionem eburneum fuiſſe, cui Aquila impoſita erat. Quæ Regia ornamenta poſteriores Romanos à maioribus accepta, ſemper retinuiſſe patet.

[g] *Lib.42.*
[h] *Lib.30.*
[i] *Lib.3.*

Marius primò habuit Aquilã auream.

Imò verò C. Marius bello Cymbrico, reliquis militaribus ſignis depoſitis (nam ante Lupi, Minotauri, Equi, Apri, ſingulos ordines anteibant) poſthabitis Lupis, etſi Romanæ gentis nutritijs, Vulturibus etiam neglectis, etſi horum auſpicio Romanorum imperium conditum eſſet, Aquilam ſolam tenuiſſe fertur, eamq; argenteam magis, quàm auream habuiſſe:

Aquila cur ex aurea Argentea facta.

Nam ex argento omnia ſigna olim fuiſſe Plinius teſtatur, etiam in caſtris Bruti, hac nempe de cauſa, quòd fulgentior ex argento, quàm ex auro foret, & conſpectior. Paruam verò hanc fuiſſe ex [k] Floro colligere licet, vbi ait: *Tertium Aquilam ſignifer, priuſquàm in manus hoſtium veniret, euulſit, & intra balthei ſui latebras gerens in cruenta palude delituit*: Non enim balthei, vt doctiſſimus Iuſtus Lipſius etiam annotat, latebris tegi potuiſſet, Aquila tam magna. Romana itaque Aquila ſummæ haſtæ inſiſtebat, eratq; vel ex auro, vel argento, & fulmen ſæpe tanquam manibus tenebat, quaſi iaculatura; licet [l] Dion ſecus ſcripſiſſe videatur hiſce verbis: *Quod Aquilam dicunt, eſt modicum ſacellum, & in eo Aquila aurea, conſtituiturq; in omnibus legionibus; Eam vir vnus aliquis haſta oblonga impoſitam portat, cuius haſtæ ima pars acuta eſt, vt defigi in ſolum poſſit*. Quod autem ait ſacellum eſſe, caue cenſeas, inquit [m] Lipſius, in haſta ipſa ſimile quippiam fuiſſe templi (nuda enim Aquila & ſine tegmine ullo ſacelli fuit, vt docent monumenta, & numi, quorum centenæ aliquot extant) ſed ad caſtra hoc referendum eſt, in quorum principijs ædicula quædam, ſiue templum, in quo religionis cauſa Aquilæ, & ſigna ſeruabantur. Præterea nonne etiam prægraue pondus, (vt eiuſdem verbis vtar,) ferenti fuiſſet? In columna tantùm Traiani, neſcio quid in alis Aquilarum imponitur, quod fateor me non explicare. Niſi ergo Dionis vltimo illo æuo mutata Aquilę forma, cenſeo mentem eius eſſe, Aquilam cùm in hybernis eſſet in ſacello repoſitam, atque inde motam, cùm educenda. Id mihi approbat [n] Herodianus, qui de Prætorianorum caſtris loquens, Antonium facit venire in ſacellum, in quo ſigna & imagines exercitus adorantur. Eſt autem in Dionis etiam deſcriptione, *defigi in terram ſolere*, quod in exemplis multis legas; [o] Tacitus: *Plurimus circa Aquilas labor, quæ nempe figi limoſa humo, neque aduerſum ferre ingruentia tela poterant*. Figebantur igitur, & in ipſa pugna, cùm ea in loco ſtaret, nec impelleretur hoſtis. Sed & in caſtris defixæ ſtabant, ac legis inter prodigia, cùm in hoſtes eundem eſſet, non potuiſſe euelli. Huius ſententiæ puto, quod in Thebaide Tragedia Senecæ inſcripta, legitur:

[k] *Lib.4.*
[l] *Lib. 40.*
[m] *Lib.1.cõ. in Tacit.*
[n] *Lib.4.*
[o] *Lib.1.Annal.*

——ara iam bella ciente
Aquilaq; pugnam ſignifer mota vocat.

Munacius Plãcus quomodo a ſeditione militum liberatus.

Non enim ibi ventilatio aliqua, aut in aëre motus Aquilæ capiendus, ſed quòd refixa, ac loco mota ab ſignifero fuerit præeunte ad pugnam. Ex Dione etiam palam fit, quanta hanc ipſa religione coluerint, adeò etiam vt ad eam tanquam ad ſacram anchoram confugerent, vt ex Taciti hiſce uerbis facile colligere eſt, de Munacio Planco, in quem ſeditioſi milites conjura-

rant;

rant: *Neque aliud*, inquit, *periclitanti ſubſidium, quàm caſtra primæ legionis, illic ſigna, & Aquilam amplexus, religione ſeſe tutabatur*. Obſeruationis tantæ erat, vt quæ in caſtris ante Prætorium figebatur, non antè euelleretur, quàm acie dimicandum foret, nec prius hybernis moueri ſolita eſt, quàm vniuerſus exercitus egrederetur, aut captatis auſpicijs legiones in prælium prodirent. Prælia enim maiores noſtri nunquam niſi, vt alibi abundè demonſtrauimus, auſpicatò gerebant, & hoc eſt, quod [q] Virgilius canit:

——Vbi primùm vellere ſigna
Annuerint ſuperi, pubemq; educere caſtris.

Munacius Plãcus quomodo à ſeditione militum liberatus.
[q] Lib. 11. Aeneid. circa principium.

Tantæ dignitatis fuit iſtud Aquilæ ſignum, vt in omni legione in prima ſemper cohorte præferretur, quam viris doctis, ac literatis ferè conſtitiſſe ſcribit [r] Fonteyus. Itaque illam, & principatus inſigne putabant, omenq; victoriæ, quodcunque bello petierit. Erat enim, & anteà prima inter quatuor alia ſigna, quæ ſingulos ordines anteibant. Sed, vt ante dixi, Marius ſolam in acie portare cœpit; reliquis in caſtris relictis. Hinc Iulius Cæſar, cùm ſuperata Britãnia ad Caledoniam Syluam arma Romana perduxiſſet, & aduerſus Pictones, Scotosq; rei etiam benè geſtæ memoriam relinqueret, non procul à Carrona amne lapideam domum extruxit, quatuor ſupra viginti cubitos altam, latam amplius cubitis duodecim, ex magnæ molis quadratis, politisq; ſaxis. Quibus Aquilas inſculpſit (nunc vetuſtate penè attritas) vt poſteris ſeculis monumentum eſſet illò Romanas copias perueniſſe: Refert id [s] Hector Boëthius. Similiter Veronæ in vico D. Thomæ in quodam trophæo ex marmore Aquilæ inſigne conſpicitur: quod trophæum C. Marius, vel indè deuouiſſe dicitur, quòd primus, vt aliquoties dixi, Aquilę argenteæ ſigno ſit vſus, vel quòd magis veriſimile eſt, in memoriam cladis inſignis, qua ille & Domitius collegæ Germanos in eo agro affecerant. Ex tantis itaque Aquilæ attributis honoribus, *notatum, non ferè apud legiones vnquam hybernatum eſſe in caſtris, vbi Aquilarum non ſit conſpectum ingum*, vt [t] Plinius tradit. Signa verò apud Romanos militaria erant vel vocalia, vel muta. Vocalia erant tubæ, cornua, litui. Muta verò & principalia erant Aquilæ, & Dracones, manipulus & vexillũm. Poſtea verò vni Aquilæ militaris ſigni honor habitus, hac nihil vnquam apud Romanos frequentius, nihil honoratius, aut ſacratius fuit, ita vt Romana cognomento appellari meruerit, cuius ductu totum ferè orbem ſubiecerint. Nam, vt ait illa:

Hac duce Romanus Gallos Iouis arce fugauit,
Hac laudem domitor Cæſar ab hoſte tulit.

Aquilæ ſigni dignitas.
[r] Lib. 2.
[s] Lib. 3. Hiſtor. Scoth.
Marij & Domitij pugnę cũ Germanis memoria.
[t] Lib. 10. cap. 4.
Signa Romanorum qualia.

Qui hanc Aquilam ferculo, ſeu haſtæ longæ præfixam ſignifer portabat, Aquilifer dicebatur, qua primàm quidem, ut ſuprà ſæpius diximus, Marius argentea uſus eſt, deinde Catilina, ut Ciceró oſtendit. Pompeius quoq; argentea in campo cæruleo, Cæſar auream in purpureo habuit, Octauianus Auguſtus nigram, quę Inperatoribus hucuſq; ſeruata durat. Hæc ſingulis legionibus unica præferebatur, (ut docet doctiſsimus Iuſtus Lipſius) quarum ſingulæ ſub huius unius Aquilę ductu, decem cohortes continebant; ideo (ut Lipſij uerbis utar) improuidè à Lucano ſcriptum aliquis cenſeat, de Arimino à Cæſare capto:

Vt notæ fulsère Aquilæ, Romanaq; ſigna.

Aquilifer quis.
Orat. prima in Catil.
[u] Lib. 4. de mil. Roman. Dial. 3.
[x] Lib. 1.

Nam una profectò fuit, nec tunc apud Cæſarem (conſenſu omnium) non niſi legio una: ſed aut improuiſio, aut de induſtria enallage quædam poëtica numerorum. Legio ſi perfecta erat, pedites habebat ſex mille & centum, equites ſeptingentos uigintiſex. Maior numeros interdum eſſe conſueuit, minor eſſe non debuit, prętérquam ſolius milliarię, quæ Aquilam etiam ferebat. Triginta autem legiones fuiſſe ſub Traiani imperio conſtat, ſicuti & ſub finem belli Punici viginti, ſub imperio Iulij Cæſaris ſedecim, ſub Veſpaſiano autem triginta ſex. Haſce ſingulas certis ſignis diſtinctas fuiſſe, ita ut legionum ordines deſignarent, & legionarij milites ſuã Aquilam ab alijs diuerſam facilè agnoſcerent. Nam primæ legionis ſignum erat una Aquila, præter frondes, omni alio ornamento nuda. Secundę autem ſignum erat eadem inter lauream coronam. Tertiæ uerò hæc ipſa intra lauream itidem coronam: hoc tamen intererat, inter ſecundam & tertiam (nam prima per ſe nota eſt) quòd illam laurea tantum corona cingebat, ad hanc ultra laureum ſertum etiam aliud accedebat. Simili ratione cæteræ certis differentijs dirimebantur. Collocabatur autem Aquila in medio legionis, & ubi erat Imperator, quem ante eam ſtetiſſe, docet luculẽter admodum Iuſtus Lipſius: inter Principes, *Argumento*, inquit, *quòd is eius ſitus in caſtris, ante principia dico, & Aquilas*. Itaq; & Saluſtius de Catilina: *Ipſe cum libertis propter Aquilam adſiſtit*. Idem Legatis & Tribunis erat locus, ut ex Taciti hiſce uerbis doctiſſimus ille uir colligit: *Ante Aquilam Præfecti caſtrorum, Tribunique, & primi Centurionum, &c.* Triariorum uerò cuſtodiæ erat Aquila, & ſigna præcipua. Prę erat uerò ei primus Centurio, licet quæuis legio, ut idem quoq; Lipſius alibi docet, ſexaginta haberet Cẽturiones, & totidem Succenturiones ſiue optiones; quod autem Cæſar ſcribit, *rel ua ad ſe centum octoginta ſigna militaria, Aquilas*

Legio perfecta.
Aquilæ legionum diuerſitas.
Imperatoris locus in bello.
[y] Lib. 4. de mil. Roman. dial. 4.
Legatorũ, & Tribunorũ locus in acie.

nouem fuiſſe; fieri non potuit, ſi Polybio credimus: ſi enim nouem Aquilæ (Lipſij uerba ſunt) capta, quæ ratio aut proportio, ut tantùm centum octuaginta è reliquis? Atqui legiones Romanæ illic undecim ſteterant: ergò ſigna manipulorum circiter ſexaginta ex priore illa ſententia: quod minimè conuenit in numerum Iulianum. Qui itaq; Aquilæ præerat Primipilus, Dionyſio ἡγεμὼν τοῦ τάγματος, dux legionis, aliquoties ϛρατοπεδάρχης τοῦ τάγματος, præfectus legionis dicitur: Cui omnes parebant, quòd Aquilam regeret, primum ſignum: Alij Centuriones ſua quidem ſigna adſiſtebant & tuebātur: hic uerò totius legionis Aquilam cuſtodiebat. Quod etiam in [a] Vegetio clarè: *Centurio*, inquit, *Primipili non ſolùm Aquilæ præerat, ſed etiam quatuor centurias in prima acie gubernabat.* De Aquila (& hæc Lipſij verba ſunt) benè, & ad vetuſtum morem: de quatuor centurijs, ad nouitium: æquè iſte noſter non, niſi uni præfuit, & ſuæ. Ad eundem morem [a] Valerius: *Aquilarum altera vix conuelli à Primipilo potuit*. Indicat ita præfuiſſe, vt etiam ſub iter euelleret refixam, & ſignifero ſuo in manum daret. Quinetiam in ipſa acie adſiſtebat, & tuebatur. Dionyſiana illa ſuprà hoc oſtēdunt, tum illud [b] Taciti; *Ipſam Aquilam Atilius Verus Primipili Cēturio multa cum clade hoſtium, & ad extremum moriens ſeruauerat*. Hîc quoq; [c] Plinij locus inſignis declarandus uenit, ita ſcribentis; *Centurionum in manu uitis, & opimo præmio tardos ordines ad lentas perducit Aquilas, atq; etiam in delictis pœnam ipſam honorat.* In caſtigandis militibus Centuriones vite vſos fuiſſe, etiam Liuius tradit, & eò præſertim, ſi nimis pigrè & lentè Aquilas ſequerentur, ſed in ciuibus tantùm, nam exteri fuſte cædebantur. Hunc locum Plinij [d] Iuſtus Lipſius explicans pro lentas, *latas* legendum cenſet; tùm quia de lentis ordinibus primùm dixiſſet; tùm etiam, quia re lætæ ipſa, & lætificantes ob *præmia*, vt loquitur, opima. Non enim dignitas ſolùm, ſed opes adiunctæ, ideoq; *locupletem Aquilam* hoc ſenſu mihi quidem [e] Iuuenalis dicit:

Primipili munus.

Centurionū munus.

[a] Lib. 2. c. 8.

[a] Lib. 2. c. 7.

[b] Lib. 3. Annal.

[c] Lib. 14. cap. 1.

Vrbis flagellum in militia.

[d] Lib. 2. de mil. Roman. dial. 8.

[e] Sat. 14.

Vt locupletem Aquilam tibi ſexageſimus annus
Adferat.

Hinc factum eſt, vt apud authores paſſim pro legione ipſa, ſeu exercitu ſub ea militante, & pro ipſo munere, & Primopilatu Aquilam acceptam videamus; quod fecit Nonius: huic enim bello Pharſalico dicenti, Aquilas ſeptem adhuc ſupereſſe, & apud Pompeianos extare, Cicero reſpondit, *Probè moneres, ſi cum Graculis nobis pugnandum foret*. Atq; ita Hirtius. *Erat Pompei acies tredecim Aquilis conſtituta*, ſignificat, & valet totidem legionibus. Et [f] Baptiſta Mantuanus:

[f] Lib. de Fort. Gonzaga.

Aſpice Pompeium terra, pelagoq; ferentem
Victrices Aquilas, & mox quaſi fulmine miſſo
Cælitus attonitum, magnoq; à Cæſare victum
Ire vagum &c. Et [g] Claudianus:

[g] Lib. 3.

Stant bellatrices Aquilæ, ſæuiq; Dracones. Item rurſus:

[h] Lib. 44.

——Nec vt rubris Aquilas figamus arenis. [h] Item alibi:

Sed quid ego Hannibalem circa, Pyrrhumq; tot annos
Certatum memorem? vilis cùm Spartacus omne
Per latus Italiæ ferro bacchatus & igni,
Conſulibusq; palam toties congreſſus, inertes
Exuerit caſtris dominos, & ſtrage pudenda
Fuderit imbelles Aquilas.

Sic & Aquilas eadem ſignificatione poëtæ Hetruſci accipiunt; Arioſtus:

E quindi ancora in ripa à la Dannoia
Cacciata fu da l'Aquila Romana.

[i] Lib. 3. Faſt.

Fœni manipulus Romanorū ſignum militare.

Sæpius verò pro ſignis ipſis accipitur, vt apud [i] Ouidium, vbi de antiquo illo militari ſigno Romanorum imperij in primordijs ſub Romulo, fœni nempe manipulo, eoq; haſtæ, ſeu perticæ alligato, appenſove agit, inquit enim:

Non illi cæla labentia ſigna tenebant,
Sed ſua, quæ magnum perdere crimen erat.
Illa quidem fœno, ſed erat reuerentia fœno,
Quantum non Aquilas cernis habere tuas.
Pertica ſuſpenſos portabat longa maniplos,
Vnde maniplaris nomina miles habet.

Item, dum ſigna Romanorum olim erepta à Parthis, per Auguſtum recuperata ſcribit:

Addiderat animos Craſſorum funera genti,
Cùm perijt miles, ſignaq; duxq; ſimul.
Signa decus belli Parthus, Romana tenebat,
Romanaq; Aquilæ ſignifer hoſtis erat.

Iſque

Iſque pudor manſiſſet adhuc, niſi fortibus armis
Cæſaris Auſonia protegerentur opes.
Ille notas veteres, & longi dedecus æui
Suſtulit, agnorunt ſigna recepta ſuos.

Ad eundem ſenſum [k] Lucanus:

Vt nota fulsêre Aquilæ, Romanaq́; ſigna.

[k] *Lib. 1. de bel.ciu.*

Habebant autem multa ſigna alia præter Aquilam, quæ ſola ipſis erat in ſummo honore, vt ex his [l] Appiani verbis etiam eſt colligere. *Pompeius Cæſarianos egregiè repulit, verſosq́; in fugam vſque caſtra eorum proſecutus eſt, ereptis multis ſignis, Aquila etiam penè potitus. ni Aquilifer eam, vt propriam Romanis in ſumma veneratione militi habitam, intra vallum ieciſſet, conixus totis viribus.*

[l] *Lib. 2. de bel.ciu.*

Neque verò ſignis, aut vexillis bellicis Aquilæ ſimulacrum tantummodò imponebatur, ſed & trophæis. Sertum enim ex Quercu vnguibus tenentes ferebantur in triumphis, ex quo corona ciuica torqueri poſſet, caputq; victoris redimiri, vittis vtrinq; pendentibus, quibus ad ſinciput alligaretur, qua ſemel accepta, perpetuò vti licebat. Quanto uerò honore Romani Aquilæ ſignum proſecuti fuerint, ex iam dictis facilè liquere arbitror, tùm ex hoc potiſſimùm, quod [m] Plinius memoriæ prodidit, de unguẽtorum decore loquens *maximè*, inquit, *mirum eſt, hanc gratiam penetraſſe & in caſtra. Aquila certè & ſigna pulverulenta illa, & cuſtodijs horrida inunguntur feſtis diebus, vtinamq́; dicere poſſemus, quis prius inſtituiſſet. Ita eſt, nimirum hac mercede corupta terrarum orbem deuicêre Aquilæ.*

Aquilæ coronatæ in triumphis. Corona ciuica.

[m] *Li.13.c.3*

Aquilarum etiam uſus erat in teſſeris. Hæ autem Romanis erant duplices, teſte Vegetio, mutę ſcilicet, ac uocales. Vocalis humana uoce pronunciabatur, ut Venus uictrix Cæſari, Hercules inuictus Põpeio, Lar Mario, Syllę Apollo Delphicus. Muta uerò, ut Aquilę penna: quod ſignũ neceſſe erat circumgeſtari à milite. Sunt hac tempeſtate tenię uariorum colorum, quas bandas uulgus nuncupat, ut ex ea infula militis factio cognoſcatur. Præter Romanos etiam alias gẽtes Aquilæ imaginem adhibuiſſe, ſacris literis docemur. Arrius enim Rex Lacedæmoniorum tempore Oniæ, Aquilam pro inſigni uſurpabat, quæ Draconem arreptum unguibus tenebat. Et Pierius Valerianus ad inſigne Lacedæmoniorum remp. hieroglyphycè ſignificare tradit, ea ſcilicet ratione, quòd tali ſigno literas illi publicè obſignarent. Et Pauſanias refert, Liſandrum duas conſecraſſe Aquilas in templo Iouis apud Lacedæmonios, quarum vtraque victoriæ ſimulacrum ferret, eiſque bis ſe de Athenienſibus victorem fuiſſe, ſignificaſſe. Tantali præterea, Hectoris Troiani, & Clearchi inſigne fuit, Euripili telo transfixa Aquila. Heracleenſium Tyrannus, qui ſe Iouis filium iactabat, in generis argumentum auream præferri voluit ſibi Aquilam. Hunni quoque in vexillis coronatam ferebant Aquilam, quod quidem inſigne ad Geyſe ducis vſque tempora conſeruarunt Hungari, Bonfinio teſte.

Teſſera apud Romanos duplex. Arrij Lacedęmoniorũ regis inſignia.

VSVS AQVILARVM IN CLYPEIS, & alijs rebus.

ANTEQVAM de inſignibus, ſeu armis, vt vulgò dicunt, agamus, in quibus ſculpebantur, & pingebãtur domi Aquilæ, Leones, & alia animalia, atq; quædam alia, quæ nobilitatem denotabant, in primis de clypeis, ſeu ſcutis ſermonem habebimus, à quibus omnino crediderim domeſtica inſignia ortum duxiſſe. Nã, vt inquit [a] Goropius, vulgus Arma vocat, quia inſignia in armis, maximè verò in clypeis depingi ſculpiq; cõſueuerint. Huius rei apud [b] Virgilium inter alia hoc exemplum eſt in Auentino Herculis prole, qui inter primos Turni ſocios & auxiliares recenſetur.

—— Clypeoq́; inſigne parentum
Centum angues; cinctamq́; gerit ſerpentibus Hydram.

Inſignia domeſtica vnde orta.

[a] *Lib. 4. Franciſ.*

[b] *Li.7.Aen.*

Dicuntur Clypei ἀπὸ τῦ καλύπτειν, quòd celent totũ corpus; & poſſunt dici Gallicè targe ou eſpauoir: vel melius ἀπὸ τῦ γλύφειν, ideſt, à ſculpendo & cęlando, quaſi γλύπτος, hoc eſt ſculptus. Scutum Latini dictũ putant à Græco σκυτὸς, quo coriũ denotatur; cuius nominis rationem nullus Grammaticorum intimius perſpicit. Goropius tamen è Cimbrica lingua & σκυτὸς pro corio, & ſcutum pro clypeo manaſſe dicit, in qua Scut idem eſt, quod depello, amolior, tueor. Germani Schut vocãt aggerẽ, propugnaculũ, & Schutzen defendere, quo fit; vt & corio & clypeo id nomen attributũ ſit. Solitos autẽ eſſe veteres clypeis inſculpere imagines quaſdã bellicas, vel inſignia, etiam ipſo [c] Plinio teſte, patet. Nam ſcutis qualibus apud Troiam pu-

Clypei etymon. Scutum dictum. Σκύτος quid. In clypeis pingebantur imagines.

[c] *Li.35.c.3*

Clypei Achillis ſculptura. Clypei ſũt ſcuta maiora. [d] *Lib.6.* Vmbo qd. Parma qd. Pelta quid. [e] *Reg.3.c.10.* Clypeos & ſcuta ſuſpẽdebant in publicis locis. [f] *Cant.4.* Ex Turri Dauid clypei ſuſpẽſi. [g] *2.Reg.23.* [h] *Plin.lib.35.cap.3.* Clypei i ſacris vel publicis dicari. Clypeos argenteos q habuerint.

guatum eſt, continebãtur imagines, vnde & nomen habuêre clypeorũ, *&*, vt ait ipſe, *non, vt perverſa Grammaticorum ſubtilitas voluit, à cluendo*. Vnde non poſſumus non ſuſpicari, vel à Thracibus, vel à Phrygibus ſuam in Achillis clypeo ſculpturam, Homerum mutuatum fuiſſe. Sunt autem clypei maiora ſcuta peditum tantùm, vt docet Seruius: ſcuta verò equitum. Vnde [d] Liuius: *Clypeis ante Romani vſi ſunt, deinde poſtquam ſtipendiarij facti, ſcuta pro clypeis fecêre.* Huius pars media eminentior Vmbo dicitur. Clypeo & ſcuto cõgeneres ſunt parma & pelta. Parma ſcutum eſt rotundum, è medio in omnes partes æqualiter extenſum, breue, quo pedites & expediti milites vtebantur. Gallis bouclier dici poteſt. Pelta ſcutum breuiſſimum eſt, in modum Lunæ mediæ. Alijs ſcuta ſub diuerſis formis poſſunt fieri. Pœni, quod ait Plinius, ex auro factitauêre clypeos & imagines, ſecumq́; in caſtris tulêre. Talem ijs captis, Haſdrubalis inuenit Q. Martius Scipionum in Hiſpania vltor. *Fecit quoque Rex [e] Salomon ducenta ſcuta de auro puriſſimo, ſexcentos auri ſiclos dedit in lamina ſcuti vnius, & trecentas peltas ex auro probato.* Clypeos & ſcuta in memoriam benegeſtorum ſuſpendere, & publicis locis conſecrare antiqui conſueuerũt. Vnde illa ſimilitudo in ſacris [f] literis profluxit: *ſicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis mille clypei pendent, ex ea omnis armatura fortium.* Hoſce tam heroum illorum, quos peculiariter decantant ſacræ [g] literę, quàm parẽtum fuiſſe Dauidis & amicorum, vti etiam ſubditorum; quorũ opera in bello pręclara, & illuſtris fuit, nemini dubiũ eſt. Sic *Appius* [h] *Claudius, qui Cõſul cũ Seruilio fuit, ſuorum clypeos in ſacro vel publico priuatim dicare primus inſtituit. Poſuit enim in Bellonæ æde maiores ſuos, placuitq́; in excelſo ſpectari, & titulos honorum legi. Poſt eum M. Aemilius collega in Conſulatu Q. Luctatij non in Baſilica modo Aemilia, verùm & domi ſuæ poſuit.* Haſdrubalis etiã clypeus, quem, vt ſupra ex Plinio diximus, Q. Martius Scipionum vltor cepit in Hiſpania, ſupra fores Capitolinæ ædis vſque ad incendium primum fuit. Romanorum certè, vt inquit Plinius, *tanta ſecuritas in ea re annotatur, vt L. Manlio, Q. Fuluio Coſſ. anno vrbis quingenteſimo, ſeptuageſimo quinto M. Aufidius tutelæ Capitolij redemptor, docuerit patres argenteos eſſe clypeos, qui pro æreis per aliquot iam luſtra aſſignabantur.*

Aquilam i clypeis qui habuerint. Ariſtomenis ſcutum Aquila inſignitum. Hungarorũ inſigne. [i] *In Hercule Prodicio.* Mitus Hũgarorũ ſui neglectus. Herculanorum inſigne.

QVI igitur Aquila in clypeis vſi ſunt, iam ſequuntur, fama inſigniores. Ariſtomenes victis Lacedæmonijs ſcutum recepit, cui inſigne erat Aquila paſſis alis adusq́; clypei margines. Nam cùm Delphos veniſſet, id Dei monitu in Triphonij antro, quod ad Labadeam eſt, reperit, ac rurſus eodem in templo dedicauit, quod Pauſanias ibi poſitum ſe vidiſſe aſſeuerat.

De Hungarorum inſigni in clypeis ita ſcribit [i] Stephanus Vinãdus Pighius: inter cętera generoſæ nobilitatis, militariſq́; virtutis inſignia, prę eminebant expanſæ Aquilarum alæ ingentes vaſtis clypeis inhærentes, vel auratis galeis impoſitę, vetuſtum decus nobilis apud Hungaros familiæ, & præcipua fortitudinis bellicæ apud poſteros inſignia. Maxima enim his habentur victoriæ pręmia, ac veluti laureæ quædam eximiæ pro ſingulis occiſorum hoſtium capitibus ex acie relatis, ſingulas Aquilarum pennas accipere, atque eas crebris victorijs multiplicare. Glorioſum plurimas clypeis, caſſidibusq́; affixas, aut è lanceis haſtilibusq́; dependẽtes referre in pręlium. Pulchrum eſt eaſdem per caſtra, atque vrbes in capite geſtare; imò etiam cute perforata temporibus ac fronti propriè infixas oſtendere poſſe; atque hic adhuc Imperatoris triumphalis in circum eſt ingreſſus.

Aquila lutei coloris trunco inſidẽs, in parma luti ſapphirei (cuius imaginem eodem colore, ſed admodum dilutiore circulus ambibat) Herculanorum iuniorum erat inſigne, qui ſub magiſtro militum pręſentiali militabant, quod in antiquis quibuſdam eius militiæ commentarijs apud Maffæos Romæ inuenit Pierius. Seniores verò Herculani cæruleam Aquilam alis vtrinque paſſis habuêre, in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quem linea nigra circũdata in partes duas ęquè diſtantes diſſecabat. Erant verò Iouiniani, ſiue, vt apud Vegetium, Iouiani, & Herculani, Illyricæ legiones duæ, quæ ſena militum millia habebant, quos Diocletianus, qui ſe Iouẽ latinè vocitabat, & Maximinianus, qui pro Hercule ſe gerebat, cùm ad Imperium perueniſſent, pro merito virtutis ita nominibus à ſe inditis appellandos cenſuêre, eoſque cunctis legionibus iunctis prætulerunt.

Iouinianorũ inſigne.

Iouinianorum autem, qui iuniores vocabantur, inſigne erat Aquilæ apotheoſis, redimiculo ſupra caput impoſito. Ales ipſa natiui coloris in parma lùtea, quę rubro primùm circulo claudebatur, inde altera ſapphirei coloris toto margine complectebatur. E pęctore autem Aquilæ aureus extabat umbilicus. Seniores verò purpuream geſtabant in parma cęrulea, duoque erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

Quartodecimanorũ inſigne.

Cærulei coloris aliquanto diluti Aquilam geſtabant Quartodecimani, qui ſub magiſtro militum per Thracas militabant. Ea verò Ales in alba parma inſidebat orbi cæruleo denſioris luti, intra quem circulus ruber erat, è cuius medio aureus extabat vmbilicus.

Non ab re erit hoc loci ex Ludouico Arioſto poëtarum Italicorum coriphęo, qui imitatus

antiquos

antiquos in bello gerentes clypeos, multis in locis ſui poëmatis Rugerij clypeum Aquila alba & argentea inſignitum extollit, nónulla in medium afferre. Cùm enim Bradamas mulier quidem, ſed ob virtutem, qua pręſtabat in bello, vir generoſus dicenda, Rugerium ſuum, quem deperibat, pugnantem cognoſcere cuperet, eam dicentem inducit [k] poëta, ſic canens:

[k] Cant. 36 Stan. 30. & 31.

Di quà di là ſi volge, e ſi raggira,
Se Ruggier può veder, per cui ſoſpira;
Lo riconoſce à l'Aquila d'argento,
C'hà ne lo ſcudo azurro il giouinetto.

Dicit autem poëta illam eum cognouiſſe ex clypeo cæruleo, in quo Aquila argentea depicta erat. Et alibi eandem Aquilam appellat albam. Nec mirum, cùm color argenteus albi ſit coloris. Ait [l] autem:

[l] Cant. 30. Stan. 18.

L'vna li moue il giouine Ruggiero,
Perche l'Aquila bianca non li cede. Et [m] rurſus:

[m] Stan. 42. eiuſd. cant.

—— E per Dio
Non mi fate vn augurio coſi triſto,
E ſiate certa, chè'l mio onor mi hà ſpinto,
Non ne lo ſcudo il bianco Auggel dipinto. * Idem:

* Stan. 48.

Quinci, e quindi venir ſi vede il bianco
Augel, che Gioue per l'aria ſoſtiene
Come nella Teſſalia ſi vide anco
Venir più volte, ma con altre penne.

Per Auem enim albam intelligit Aquilam albam. Quam quidem meritò gerebat in clypeo Rugerius, ob præclaras eius dotes, & robur, vt inquit [n] poëta:

[n] Stan. 44. eiuſd. cant.

L'animoſo Ruggier, che moſtrar vuole,
Che con ragion la bella Aquila porta.

Idem narrat Marphiſam, dum cum Rugerio pugnaret, Aquilã, id eſt clypeũ eius percuſſiſſe.

Perche Marfiſa vna percoſſa orrenda
Li mena, per diuiderli la teſta.
Leua lo ſcudo, che'l capo diffenda,
Ruggiero, e'l colpo in ſu l'Aquila peſta,
Vieta lo'ncanto, che lo ſpezzi, ò fenda,
Ma di ſtordir non però il braccio reſta.

De eodem ſcuto inquit idem poëta paulò inferius:

Ruggier il braccio manco à pena moue,
A pena più ſoſtien l'Aquila bella.

Hanc autem quandoque ex campo cæruleo mutabat in Monocerotem album in campo purpureo, vt teſtatur poëta, [o] ſic canens:

[o] Cant. 44. Stan. 77.

A queſt'impreſa non li piacque tore
L'Aquila bianca nel color celeſte,
Ma vn candido Liocorno, come giglio,
Vuol nello ſcudo, e'l campo habbia vermiglio.

Non omittá etiam vſum fuiſſe apud Chinenſis Regis Gubernatores, vt Aquilã gerant ante pectus, vel poſt humeros, mira ac egregia opera contextam: In tergore Aquilæ effigiem habuit Apis Aegyptiorum Rex, vt tradit [p] Herodotus: In calceis verò ferre ſolitos eandem Imperatores auro textam legimus.

Aquilæ vſus in veſtimẽtis apud Chinenſes.

Apis Aegyptiorũ Regis inſigne.

Ex Aquilarum pennis, quòd fulmine tangi nunquam ſint creditæ, veteres capiti faſciculos plumeos circumponebant.

[p] In Thalia.

Aquilarũ pennis antiqui caput ornabant.

Pingebant quoq; veteres Aquilas in delubris, & porticibus, vt apud [q] Pauſaniam Laconem legimus. *In porticu*, inquit, *ea qua ad meridiem excurrit delubrum eſt Iouis Coſmeta cognomento, & ante ipſum Tyndarei monumentum. At quæ in occaſum procedit, porticus habet Aquilas duas, quibus & victoria ſingulæ vehuntur, deiecto ſcilicet Antiocho Alcibiadis gubernatore, & oppreſſis Athenienſium triremibus apud Epheſum.* D. Auguſtus in Curia, quam in comitio conſecrabat, duas tabulas impreſſit parieti, quarum altera, cuius admiratio eſt, puberem habet ſeni patri maximè ſimilem, ſalua ętatis differentia, quibus ſuperuolabat Aquila Draconem complexa.

Aquilæ in delubris pictę, & porticibus.

Interim verò dum in inſignium mentione verſamur, antequam memoria excidat, obiter Suetonij [r] locum reſtituere libet. Vbi enim ſcriptum eſt, *vt Aquilifero moranti cuſpide ſit comminatus*, legendum ex Plutarcho, *Aquilifer*, in caſu recto: confer hiſtoriam, & probabis.

[q] Lib. 3.
[r] In Cæſare.

A Ferrarienſibus Ducibus monetæ genus excuſſum eſt, in quo Aquila eſt alas expandens,

inſignium eorum euidens ſimulacrum; ſed & antiquiſſimos Phocenſes accepimus hac nobili Aue monetam ſuam nobilitaſſe,& ab altera parte tripodem quoque addidiſſe. Apud Epirotas quondam etiam monetam fuiſſe legimus,quę Aquilam haberet fulmine ſubter pedes deiecto, & duos quercus ramos cum inſcriptione Dorica, *Α'ϖειρωτᾶν*. Hãc monetã [f] Valerianus Chaonias glandes & oracula Dodonæa ſignificare ſcribit. Neapolitanorum antiquorum monetæ aureæ olim Sirenem tumulo inſidentem, & lyram manu prehendentem ab vna parte habebãt impreſſã, ab altera verò victorię alatę ſimulacrum, quę vna manu coronã, altera Aquilã ferret.

[f] *Lib. 19. Hiero. De Imp. Maie.*

VSVS AQVILARVM IN INSIGNIB. vulgò armis dictis.

IAM de Aquilæ vſu diximus tempore belli in clypeis, & pace in delubris & porticibus, alijſq; rebus & locis: nunc verò dicamus, quomodo Aquilas multi ad oſtentandum nobilitatis decus, in inſignibus, quæ vulgò Arma vocãt, adhibuerint, & in primis vndenam hæc arma originem ſumpſerint, quę eorum ratio, & vtendi modus ſit, paucis & in vniuerſum aliquid dicamus. Sed forſan quis non immeritò nos arguet, quòd in his Auium hiſtorijs, & pręcipuè iam in Aquilarum tractatione tam longè digrediamur. Quid enim commune videtur Aquilis Auibus, & eorum naturę cum inſignibus mutis, eorum vſu atq; inuentione? Sed hac in parte diuinũ [a] Platonem imitamur, qui & ipſe multoties aliena ſuis immiſcet, non tam utilia, & ad ſubiectæ rei cognitionem pertinentia, quàm rerum varietate voluptuoſa & ſcitu digna. Cùm enim hæc Philoſophiæ pars, non tam, vt cæteræ, locuples ſit & fœcunda, & paucis hactenus abundè pertractata, itaque, quæ huc ſpectare poſſent, & noſtræ hiſtoriæ lucem addere, ſimulq; variarũ rerum cognitione lectores allicere, ea non immeritò huc inſerenda duximus. Accedit, quòd multoties tam in his Auium hiſtorijs, quàm in alijs naturalium rerum pertexendis, non tam volucrium, quàm quadrupedum, piſcium, ſerpentum, exanguium, plantarum, & rerum inanimarum ſermo occurrat, & eorum vſus in inſignibus; itaq; quæ hæc illuſtrare poſſent, & ad eorum intelligentiam conducere, atque ne ea denuò repetere liceat, in hunc locum conferre volui. Id autem in Aquilis primo loco faciendum eſſe exiſtimaui, quòd nullum animal vel in maiori vnquam exiſtimatione habitum fuerit, & Imperatoribus, Regibus, Principibus, Imperijs totis, & Regnis maius vel nobilitatis vel virtutis ſignum exiſtimatum. Debui autem & morem gerere quibuſdam viris illuſtribus, qui, vt hanc prouinciam ſuſciperem, quique apud me multum poſſunt, vehementer me exhortati ſunt. Si qui tamen ſint, quibus hæc minimè arrideant, ij ab harum lectione abſtineant velim, cùm etiam abſque his ſibi poſſint conſulere, & nihilominus hiſtoria hæc integra permanſura ſit. Sciant tamen velim procliuius eſſe aliquid reprehendere, quàm ipſe efficere. Atque in hoc maximè, quoad potui, elaboraui, vt non vni ſolùm, ſed & multis ſatisfacerem.

Cauſæ digreſſionis.

[a] *In Dial.*

Aquilæ maxima dignitas.

Sępenumerò certè admiratus ſum, cur in tanta inſignium, ſiue armorum vulgò & diuerſitate & copia, hactenus vel de eorum origine, vſu & varietate tam pauca ſcripta ſint, cùm tamen hoc vnum & verum nobilitatis monumẽtum omnes vno ore exiſtiment, & peculiarem familiarum notam, atque nemo non ijſdem inſigniri, & ornari gaudeat.

Inſignium nomen ex linguæ latinę videtur fluxiſſe inopia. Et certè vix aliud vocabulum huc magis quadrat, quòd hæc præcipua virtutis, & gentilitatis ſiue nota, ſiue ſignum ſit. Inuentio eorum multò fuit poſt Romanorum tempora. Nec inconſultò tamen aut ineptè inſignia armorum nomine vocata ſunt. Siquidem & antiquis, & noſtris in armis cęlari aut depingi ſolita ſunt, vt hinc vel armis tecti, & omni ex parte incogniti facilius agnoſcerentur. Atque in hoc ſenſu accipi illud poteſt [b] Virgilij:

Inſignia vnde dicãtur, & cur.

Inſignia cur arma dicantur.

[b] *Li. 1. Aen.*

Aut Capin, aut celſis in puppibus arma Caici. Idem: [c]

——Criſtaſq; comantes

Arma Neoptolemi.

[c] *Li. 3. Aen.*

Tanquam ſcilicet illæ criſtæ comantes eſſent ſua inſignia. Et [d] rurſus:

Nomen & arma locum ſeruant.

[d] *Li. 6. Aen.*

Quo in loco vbi Seruius inquit, arma depicta, hoc rectius de inſignibus, quàm de Armis propriè intellectis, imò vix de illis intelligi poteſt. Et [e] rurſus:

Pacem orare manu præfigere puppibus arma.

[e] *Lib. 10. Aen.*

Nam & huiuſmodi inſignia puppibus quoque ſolebant pręfigi, vt idẽ author oſtendit, ſcribẽs:

——Aeneia

——Aeneia puppis
Prima tenet, roſtro Phrygios ſubuecta Leones.

Vnde Leones Phrygum inſignia fuiſſe intelliges. Et quod hanc quoq; opinionem adiuuat, Donatus [*] Terentij enarrans locum: *Hanccine ego contumeliam tam inſignem in me accipiam?* ſcribit inſignia armorum eſſe. Cæterum [f] Virgilium inſigne ſingulariter pro eo, quod arma vulgò dicimus, videtur poſuiſſe:

——Clypeoq; inſigne parentum.

At [g] idem inſignia dicit:

Ipſe oratores ad me, regniq; coronam
Cum ſceptro miſit, mandata inſignia Tharcon.

[*] *In Eunucho.*
[f] *Li.7. Aen.*
[g] *Li.8. Aen.*

Ex quibus etiam Regum fuiſſe propria quædam inſignia videmus. Et cùm inſignia homines oſtendant nobiles, hinc inſignes propriè dicti ſunt, qui ſigno quopiam præcellenti ſunt cæteris notiores. Noti.n. & inſignes eodem ſenſu dicuntur apud [h] Ciceronem. Vnde etiam [i] Lucanus:

——Titulis inſignis Auorum.

Et inſigne dicitur aliquid ſubſtantiuè, quod vulgò arma vocamus, & verbum inſignire eſt nobilitare. Vnde [k] Virgilius: *——Paſſimq; trophæis*
Inſignis agros.

Qui dicantur iſignes.
[h] *Lib. 3. ad Heren.*
[i] *Lib.8.*
[k] *Lib. 11. Aen.*

Et malè, vt mihi videtur, faciunt, qui notas eas, vel ſigna, quibus cauponę, officinę mercatorum & ſimilia interſtinguntur, inſignia appellant. Nulla enim neque uirtutis, neque gloriæ monumenta ſunt, ſed ſaltem habitationis indices, & pro uoluntate domini immutantur, alijſque etiã à ſua familia diuerſis cõmunia eſſe poſſunt. Crediderim autem omnino à tempore Lombardorum, & adeo à Carolo Magno uni noſtratum armorum cœpiſſe uſum. Nam Romani antea non armis, ſed imaginibus uſi ſunt, in memoriam geſtorum ſuorum, quęquè non deſcendebant ad poſteros. Cùm enim Italia tot Vãdalorum, Gottorum, Hunnorum, Saracenorum, & Lombardorum exercitibus, ueluti examinibus antea oppleta eſſet; & quia in pręda illa multiplici quamplurimæ lites, & factiones ortæ erant, quæ totam Italiam in plures partes diſciderunt; itaque præfecti militiæ & Principes ob egregiam in bello nauatam operam, aliquod grati animi indicium militibus ſuis exhibere uoluerunt, quod non tam rerum præclarè geſtarum monumentum eſſet, quàm quòd hoc incẽſi denuò, Ducibus ſuis ſtrenuam bello operam elocarẽt. Acceperunt itaq;, qui Lupas, Ceruas, Canes, Lutras; qui Aues, ut Aquilas; qui Plantas, ut Lilia, & alia huiuſmodi. Hæc igitur Arma nil aliud ſunt, quàm nobilitatis & rerum ſtrenuè geſtarum teſtimonium, cùm præſertim fuerint antiqua, & maximè à Principe maximo donata. Olim nobilitas Romanorum non ab Armis, ſed à cognominibus dignoſcebatur, & inter ſe diſtinguebantur. Quæ cognomina familiarum quandoque caſu, nonnunquam naturâ, aliquando moribus, & ab alijs facta ſunt. Vtputa naturâ dicebantur Planci à latitudine pedum, Craſſi à craſſitie, Cincinnati à capillis; caſu, ut Valerius Coruinus: moribus, Metellus celer, quia expeditiones ſuas peragebat celeriter: à loco, ut Scipio Africanus; ab agricultura; ut Lactucini à lactuca, Fabij à fabis, Piſones à piſis, Melij à milio, Frondiſij à frondem in capite geſtante milite Romano, cùm per Vulturnum fluuium nataret: ab animalibus, ut Scrophæ & ſimilibus.

Signa cauponũ & ſimilia nõ dicuntur inſignia.
Origo inſignium.
Romani imaginibus vtebantur nõ iſignib⁹ noſtratib⁹.
Quid ſint Arma.
Romani nobiles dignoſcebantur à cognominibus.

Græci pariter nobiles non armis diſtinguebantur, ſed cognominibus; nempe Patronimicis. Nam Agamemnon & Menelaus dicti ſunt Atrides, id eſt, filij Atrei, Pelides Achilles Pelei filius, pariter Aeneades nepotes Aencę; Alij à patria dicti ſunt, ut Alexander Macedo, Pyrrhus Epirota, Themiſtocles Atheniẽnſis, Epaminundas Thebanus, Leonides Spartanus, Annibal Carthaginenſis.

Apud Hebręos nobiles erant, qui ex duodecim tribubus orti erant: extra hos putabant omnes naturâ uiles & abiectos.

Apud Africanos habebantur nobiles tantùm, qui è ſanguine Regali orti fuiſſent, uel à Sacerdotibus, reliqui in nulla exiſtimatione erant.

In Aſia non reperiebatur nobilis, niſi qui uel militiæ, uel Sacerdotij officijs fuiſſet deditus, atque in ijs uerſatus.

Græci nobiles quõ dignoſcebantur.
Apud Hebræos qui fuerint nobiles.
Apud Afros qui fuerint nobiles.
Nobiles Aſiani qui.

In Europa autem conſtat à Carolo Magno primò hæc nobilitatis inſignia emanaſſe. Fuit autem is Pipini filius natione Germanus, patria Francus, armis potens, Franciæ Rex, & Imperator Germanus, & primus, qui Romano Imperio totam Germaniam ſubiecit, aut Romanum Imperium ad Germanos tranſtulit. Vera igitur Arma fuêre cõceſſa & donata ab Imperatoribus: poſt hũc & Regibus, atq; ijs ſaltem, qui in bello ſtrenuè ſeſe geſſerint. Nulli enim dabatur, niſi militia hoſce honores aſſequi. Sunt enim Arma ęternę gloriæ monumenta, quam ſolam eſſe exiſtimarunt ſemper homines, aut omnium maximam, quæ bello paratur. Et Arma

Inſignia à Carlo Magno.
Carolus Magn⁹ qui fuerit.
Arma dabãtur ſolis militia pręclaris.

vocantur, quòd in armis parta ſint. Fama eſt ſub hoc Carolo meliores equites fuiſſe in militia, quàm ſub alijs vnquam Principibus.

Arma cur data à Principibus.

[l] *In tractat. nobil. in p. q. 3. q. in prin.*

Sed vt arma ob præclara geſta, atq; adeò in bello ſaltem à ſummis Principibus data ſunt, ita non tam ijs, qui ea benemeritis ſuis acquiſiuerunt, quàm omnibus, ad quos eorum hæreditas peruenerit, maximam impartiri atque conferre videntur nobilitatem, quemadmodum multis rationibus docet[l] Raynerius. Vnde nõ niſi nobilibus licere deferre armorum inſignia videtur. Nam nulla alia ratione videri poteſt Princeps cõferre nobilitatem, dum inſignia concedit, niſi quia inſignia nobilibus tantùm dicata ſunt, & propterea ſi quibus dantur, ijs etiam quod nobilium proprium eſt, nobilitatem conferunt. Quare plebeis haudquaquam conueniet, ſi quę alicui à Principe data ſint, arma deferre. Sunt enim Principis, & Principis munere benemeritis conceſſa. Hoc etiam conferunt, vt per arma quæque familiæ, & agnationes cognoſcantur, eorumq; veluti ſigna ſint & notæ. Habuit & antiquitas ſuas notas, quibus uniuſcuiusq; genus, & familia ab alijs diſcerneretur. Tale quid refert[m] Ouidius.

Inſignia dantur nobilibus tantùm.

Antiquorũ inſignia.

[m] *Metam. 7.*

Sumpſerat ignara Theſeus data pocula dextra,
Cùm pater in capulo glady cognouit eburno
Signa ſui generis.

[n] *In Caligula. c. 35.*

Sic[n] Suetonius inquit de Caligula: *Cætera familiarum inſignia nobiliſſimo cuique ademit, Torquato torquem, Cincinnato crinem.* Sed hæc eadem planè diuerſa eſſe à noſtris inſignibus res ipſa loquitur, & multas ijs caruiſſe familias facilè mihi perſuadeo.

Armorum dignitas.

Alexander Magnus quos honorarit.

Arma noſtratia maximę ſemper admirationi fuerũt, & peculiaribus priuilegijs donata ſunt. Arma enim quauis vel depicta, uel affixa, maximè tranſeuntes morari ſolent, & cognoſcendi cupidos efficere, quis eò loci degat, quiſnam poſſideat, qui ſint maiores, quid pręclarè geſſerint, qui adhuc uiuant ex eo genere, qua dignitate & æſtimatione, & ſimilia. Legitur de Alexandro Magno, quod ſumma voluptate intuebatur ſimilia ſpectacula, atque ſi id inſigne alicuius virtutis monumentum eſſe compererat, tum vel magno honore id afficiebat. Sic ſummo gaudio Achillis ſepulchrum ſpectaſſe dicitur, ſolitusq; eſt, ſi quis ſtrenuè ſeſe in bello geſſiſſet, aliquo honoris ſigno eum decorare, in virtutis teſtimonium. Illud tamen ſignum, vt & apud Romanos non tranſibat ad poſteros, nec nobilitatem illorum commendabat, vt apud nos hodiè fieri ſolitum eſt. Habebant quidem Romani ſuorum anteceſſorum imagines, quorum ſpectata & accommodata reipub. virtus fuit, quas tam in locis publicis, quàm priuatis collocabant, vt his admoniti poſteri maiorum veſtigia ſibi ſequenda ducerent. Quapropter *Piſonem*[o] Cicero *imaginibus fumoſis maiorũ ſuorum deceptũ fuiſſe* ait. Verùm & hæc inſignium ratio, à noſtris aliena eſt.

Imagines Romanorũ in locis publicis & priuatis poſitæ, & cur.

[o] *In Piſonẽ.*

Armorum priuilegia.

Tantæ dignitatis apud nos arma ſunt, ut, ſi quà eruantur è fundamentis, uel inciſa, uel ſculpta, & cognita; locus is, unde eruta ſint, domino armorum cedat: nec licitum eſt ea abradi, donec ille locus à legitimo armorum domino venditus fuerit. Si qua fortè fortuna fuerint depicta in aliquo pariete, tum parietem, cuius hęc arma ſint, eſſe probant: aut ſaltem ex ea parte, vbi ſunt. Nam credibile eſt, nullum conceſſurum, vt quis ſua inſignia alieno loco collocet. Arma etiam haudquaquam tranſeunt ad affines & cognatos, vt nuptis ſororibus. Honor enim tantũ debet remanere apud agnatos, vt inquit[p] Bartholus; Suntq; arma honor ipſius domus, & breui fieret omnium familiarum permiſtio. Videmus tamen alicubi obſeruari, vt & ad cognatos & affines tranſeant: Hoc pacto cum adiunctione in parte vna armorum alterius familiæ, ex ſiniſtra maximè: atque ad eos, qui ab his deſcendunt. Nam diuiſim in dextra parte arma patris pinguntur, in ſiniſtra matris. Et quamuis in domo paterna, aut qui à patribus, id eſt, maſculis deſcendunt, incorrupta ſerie permaneant, ab his tamen ad hæredes arma haudquaquam tranſeunt, qui commisêre crimen læſæ maieſtatis tam diuinæ, quàm humanæ, qui fuere proditores, qui falſarij, qui parricidæ, vel aliud enorme commiſerunt. Memoria enim eorum de iure deleri debet, cùm turpius eijciatur hoſpes, quàm non admittatur. Nec tranſeunt arma ad fideicommiſſarium, ſed tantùm ad dominum directum hæredem. Sed hoc etiam arma peculiare habent, vt quamuis omnibus liberis æquè ſint communia, incorrupta tamen apud eum ſolum remanent, penes quẽ dignitas & prærogatiua familię eſt, & in quo tanquã in capite ſtat ſplendor genituræ. Et hoc apud Gallos obſeruari videmus, apud quos inſignia auita plana, & nullatenus immutata ferunt primogeniti, cæteri aliud quidpiam illis admiſcent, aut barram, quã vocant, aut teniam, aut ſimile quid. Ideo primogenito primus debetur honos, & is omnes anteit domi, foriſq;. Nothis præterea, & illegitima copula natis filijs maiorum ſuorũ inſignia haudquaquam ferre licebat integra, ſed quadamtenus immutata. Tanto in pretio apud maiores noſtros paulò pòſt Caroli illius Magni tempora fuerunt arma, ſecus quàm hodiè apud nos. In Gallia tamen, & Neapoli adhuc tales teniã luteam admiſcent, vti & apud quaſdam nationes idem vſu venit, vt aliqua ex parte inſignia permutentur. Baldus tamen legitimatis, vt vocãt,

Armorum proprietas vt ad affines nõ trãſeant.

[p] *Tract. de armis.*

Arma quõ ad affines tranſeant.

Armis qui priuentur.

Arma non tranſeũt ad fideicõmiſſarium.

Arma incorrupta qui ſeruent.

Galli quibus ſua arma dent.

Spuriorum arma qualia.

Priuati nõ poſſunt geſtare inſignia nobilium.

integra ſuorum inſignia ferre poſſe etiam concedit. Sic prohibitum eſt, vt priuatis & plebeis, nobilium armis haudquaquam vti liceat. Non equidem interdictum eſt, vt armis vtantur, ſi tamen notæ potius, & ſigna, quàm arma dicenda ſunt, ſed benè quo modo iam diximus. Certè apud quaſque gentes priuati ab ingenuis, certis quibuſdam ſignis diſtincti ſunt. Sic apud Agathyrſos humiles, id eſt, ignobiles minutis, rariſque notis, id eſt, inſignibus, nobiles verò latis, fucatis, & denſioribus vtebantur, vt ſcribit Ammianus Marcellinus. Sed ratum eſt, notas, & inſignia virtutum, niſi a Principibus concedantur, ignobiles haudquaquam vſurpare poſſe, licet Panormitanus id velle videatur, vt etiam plebei arma deferant, dum dicit: *ſunt quædam inſignia nobilium, quædam popularium, ſed non poteſt ignobilis cuiuſquam nobilis inſignia aſſumere*, vt etiam Baldus docet, & nos ſuprà diximus. Quare ne quid tale vnquam vſu veniat, & præcipuè, ſi quædam familia defecerit, itaq; conſuetum eſt, vt arma vnà cũ eo condantur, & ſepeliantur, in quo ſtemma, ſeu genus auitum nullis hæredibus maſculis poſt ſe relictis euaneſcat. Quibus cæremonijs demonſtratur vnà cum nomine, & res geſtas, & rerum geſtarum notas, cui hæc ſors tulerit, interijſſe, & perpetua terræ caligine obrutas eſſe. Principem tamen ſua ipſius arma benè de ſe meritis poſſe cócedere, quibuſdam placet. Videmus tale quid hodiè in Italia vſurpari. Iuriſperiti id ſimpliciter fieri poſſe negãt, ſed ſemper aliquid addendũ eſſe ad diſtinctionem. Atq; ex his videre licet, quo in loco, qua dignitate inſignia nobilitatis, ſeu arma, vt vocãt, vſque dum eorum vſus eſt inuentus, habita fuere. Atque ea ſaltem à ſummis Principibus, id eſt, Imperatoribus, & regibus elargiri conſuetum eſt. Quare legibus ciuilibus cautum eſt, præſetim apud Bartholum, quod magis prodeſt arma habere à Principe, quàm à ſeipſis, niſi Princeps conceſſiſſet, alioqui arma alterius familiæ nobiliſſima. Tũc enim tale priuilegium conceſſum à Principe, intelligitur ſine præiudicio tertij. Quapropter ſi Princeps concedat arma alicui noua, quæ quis non habuit alias, prohiberi nequit: ſecus ſi quis ſolitus eſt geſtare ea, iam ab antiqua patrũ memoria, & quorũ origo non extaret. Tunc enim is conqueri poſſet hac de re, quòd Princeps non intelligatur aliquid feciſſe in præiudicium illius, niſi ipſe diceret, NON OBSTANTE &c. Sed contingit aliquando, vt duo eadem arma ſumpſerint, nec conſtet, quiſnam illorum, vel prior, vel poſteriot fuerit, tùm ille præferendus eſt, qui ea à Principe habuit. Et certè maxima eſt armorum authoritas, ſi à ſummis Principibus defluxerint, vnde Bartholus de Leone rubeo à Carolo IIII. Imp. ſibi donato ſummè gloriabatur.

Priuati quo cognoſcantur ab ingenuis.

Arma cum quibus ſepeliantur, & quare.

Arma quæ nobiliora.

Priceps arma nó concedit cum præiudicio alterius.

Cæterùm ex his multę dubitationes oriuntur, & pręcipuè ob authorum, quos huius rei gratia adiuimus, diſcrepantiam: res, vt eſt incerta, ita difficillima & periculoſa. Deſumuntur autem dubitationes hæ partim àb armis ipſis, partim à perſonis, quæ ea geſtant. Sed de illis primùm. Videmus paſſim arma galea inſignita eſſe (nam hîc arma vnà cum ſcuto intelligimus) videmus etiam in quibus illa deeſt: & ſi qui eam habeãt, ijs partim occluſa, partim aperta eſt. Sic dubitatur, nunquid ij præferendi ſint, qui res animatas in ſcutis geſtant, an qui inanimas? atque ex illis, ijne potiores, qui quadrupedes, an qui uolucres habeant. Qui hominis figurã geſtant, pauci ſunt, ijque haudquaquam ſummi, quod ego ſcio. Multi dicunt ex galea ſeu caſſide, quam cimiero uulgò uocant, nobilitatem deprehendi. Quorum enim arma impoſitam habent galeã, eos nobiliores affirmant, alios uerò minus. Tales enim à Principibus ſummis ob res bello præclarè geſtas, hiſce inſignibus donatos uolunt. Sic maioris nobilitatis eſſe referũt, in quibus promuſcis, aut galeæ facies aperta eſt: minoris, in quibus occluſa. Sed neutrum perpetuum eſt, & inueniuntur præſtantiores quique qui caſſides occluſas habent, & minores, qui apertas: uti & in Italia, & Hiſpania inueniuntur, quibus nulla in inſignibus galeæ appoſita eſt, ſiue modo eam unquam habuerint, ſiue non, nos latet. Hoc equidem ſcimus, multorum clypeos haudquaquã galeatos eſſe. Eodẽ pacto inuenies, qui animata in inſignibus nobiliora dicant rebus inanimis. Nec ratio deficit. Inueniemus tamen eccellentiſſimas quaſdam familias, quinimo Principes & Reges fruges geſtare, flores, uexilla, uaſa, & alia eiuſmodi, animatis per ſe longè ignobiliora. Quadrupeda præſtantiora eſſe uolatilibus, quis credat facilè. Si tamen hac in parte noſtrum iudicium quis expectat, præcipuè cùm loquamur de ijs rebus, quæ opinione potius, quàm ratione conſtituut, fortaſſis Aues nobiliores dicemus, quadrupedibus, & præcipuè Aues generoſiſſimas, quibus præ cæteris Imperatores, Reges, ſummosq; Duces delectatos fuiſſe nouimus. Aues enim aërem magis, & ignem, quæ elemẽtorum excellentiſſima ſunt, quàm aquam & terram participant. Et certè hæ magis Magnatum inſignibus conueniunt, quum quòd in ſublimi uiuant, excellentiorisq; cuiuſdã, & diuinæ naturæ uideantur terreſtribus, & præcipuè Aquila, quàm quòd uolucrium omnium regina exiſtimetur Aquila, & in maximo ſemper honore habita fuerit, non ſolùm apud ethnicos, qui ipſam Ioui, utpote ſummo Deorum conſecrarunt, ſed etiam in ſacris literis, ubi D. Iohanni Euangeliſtarum maximo aſcripta eſt.

Dubitationes quædã de armorũ nobilitate.

Nunquid galeę in armis, eaque aperta maiorem nobilitatem afferat, quã ſi nulla adſit, aut occluſa.

Nunquid res animatæ in armis quam inanimæ nobiliores faciant.

Nunquid Aues ſint pſtantiores quadrupedibus in armis.

Opinio propria.

Auium nobilitas.

Aquilę maximus honor.

Sed longè difficilior iam emanat quæſtio: nunquid illi præferendi ſint, quorũ inſignibus co-

gnomina

Arma coniũcta cum nominibus an nobiliora iis quæ nomina ab illis diuerſa habent.

gnomina reſpondent, an quibus minus, atque ſi nomina ab armis diuerſa ſint, an qui à publicis rebus, uel ciuitatibus, uel prouincijs, uel regnis denominantur. Sunt multæ familiæ, quibus nomina cum inſignibus reſpondẽt, ut Columnæ à Columna, Caſtiliones a caſtello, Criuelli a cribro, Rouorei a robore, Morońi à moris, Gambari à Gammaro, Turriani a turre, Maleſpini à ſpina. Sunt, quibus aliud nomen eſt, aliud inſigne, ut familia Eſtenſis, Gonzaga, Farneſia, Vicecomitum, Seuerina, Sfortia, Rangoniorum, Palauicinorum, Beccariorum, Borrhomeorum, Balionum, Roſſorum, Pepulorum, Malueziorum, Boncompagnia, & multi alij. Veruntamen vt alij alijs ſint nobiliores, nulla ratio reddi poteſt, & ſunt ex his, qui & antiquiores, & nobiliores illis exiſtimantur: ſunt qui non ſint adeo celebres. Certè inter has tam inſignes & illuſtres

Nũquid arma illorum nobiliora ſint, qui à priuata familia cũ titulo Ciuitatis ſic appellantur: an qui nullo familię nomine coniũcto à prouincijs denominanť.

familias indicare de præſtantia velle, valdè odioſum eſt. Ex his & alijs, ſunt, quorum appellatio eſt à familijs vnà cum titulo ciuitatis: è contrario quidam tam arma, quàm cognomina à prouincijs habent. Exempli gratia, cum armis familiæ ſuæ appellatur dux Mediolani, ſic dux Florentię cum Mediceis, ſic Parmę & Placentiæ dux cum Farneſijs, ſic dux Ferrariæ, Vrbini, Mantuæ, Medinæ, & multi in regno Neapolitano, qui cum loci titulo parentum inſignia coniungunt. At Archidux Auſtriæ, Dux Sabaudiæ, Saxoniæ, & quamplurimi alij titulum habent & arma à ſuis prouincijs, vt Reges faciũt. Rationi quidem conſentaneum eſt, vt arma Prouinciarum maioris ſint dignitatis, & præferri debeant illis, quæ à familijs cum titulo ciuitatis profluunt. Ego tamen, ſi licet, dicerem, quod titulus antiquior, & dominium antiquius in longa ſucceſſione, & poſſeſſione procedere debeat minus antiquum, niſi tamen in eo etiam minus antiquo ſit maior virtus, & tituli plures regnorum, & prouinciarum ſimul concurrant, quæ omnia, quamuis ſint recentiora, antiquis tamen præferenda ſunt. Quidam credunt in his arma illius eſſe prouinciæ, atque tum Principem eum arma publica gerere, non priuata. Nam quamuis dux Sabaudiæ, exempli loco, gerat crucem albam, non tamen eius arma eſſe aſſerunt, ſed

Principes in armis regios mores obſeruant.

ſuarum prouinciarum, quas ritè poſſidet. Veriſimile tamen eſt, etiam Principes paulò inferiores regibus eundem, quem Reges, ſeruare morem, qui & ipſi ſuorum regnorum, & prouinciarum armis vtuntur. Itaque quemadmodum de his, ita de illis iudicare haud fuerit abſonum.

Quibusmodis arma acquiranť.

Verùm arma hactenus elegerunt quidam caſu, quidam dedita opera, quidam conceſſione Principum, atque hæc vel gratia, vel corruptione, vel perſuaſione, vel voluptate, vel ob honeſtam quamuis occaſionem, quarum hæc omni exceptione maiora, ac præſtantiora ſunt. Vnde fit, vt elapſo aliquo ſeculo, ſine diſcrimine eodem loco omnia hebeantur, & ſimul nobilitatem æquè atteſtẽtur: ſiue caſu, ſiue honeſtis actionibus, ſiue alia quauis occaſione, ea quis nactus fuerit. Sic omnia delet ac cõfundit antiquitas.

Armorum ſculptura, & figura. Scutorũ diuerſitas. Ancylia q̃.

Solent autem arma inſcribi, exſculpiue, vel in marmore, vel lapide, vel ære, vel ſimilibus. Effinguntur quandoq; forma ſcuti, nonnunquam clypei, quandoq; parmis, aliquando teſſellis, & huiuſmodi. Scuta fiunt diuerſo modo; uel enim forma trigona, uel & ut plurimum rotunda, uel non rotunda, ſed ex utroque latere reciſa, ita ut nullos angulos habere uideantur, aut ſaltem mixtos, qualia forſan Ancylia Romanorum erant, dicta uel ab am, & cęſum, quaſi anciſum, uel ab ἄγκων, quod eſt cubitus, uel ab ἀκὸς, quòd remediũ peſtilentiæ fuerint. Fertur Ancyle Numæ tempeſtate de cælo decidiſſe, unàq; editã uocem, omnium potentiſſimam fore Vrbem, quandiu in ea Ancyle permanſiſſet. Itaque facta ſunt eiuſdem generis plura, quibus id miſceretur, ne internoſci cœleſte poſſit, de hoc [a] Ouidius.

[a] *Faſtor.3.*

Ecce leui ſcutum verſatum leniter aura
Decidit: & paulò pòſt:
Idque Ancyle vocant, quod ab omni parte reciſum eſt,
Quodque notes oculis, angulus omnis abeſt.

[b] Liuius pariter:

[b] *Lib.1.*

Salios item duodecim Marti Gradiuo legit, tunica picta inſigne dedit, & ſuper tunicam pectori tegmen, cæleſtiaq; arma, quæ Ancylia appellantur, ferre, ac per Vrbem ire canentes carmina, cum tripudijs, ſolenniq; ſaltatu iuſſit: Horatius hoc Ancylium declinauit, cùm ait:

Ancyliorum nominis & toga.

Iuuenalis adiectiuum fecit; cùm dixit:

——Clypeis Ancylibus.

Colores armorum. Color nobilior quis in armis. Animalia quo pingẽda ĩ armis.

Colores autem in inſignibus maximè aduertendi ſunt, ne, qui in areis inſignium ponuntur, imagines obſcurent, ſed clariores, atque iucundiores reddant. Tales ſunt cæruleus, luteus, albus; nunquam viridis & niger; & raro ruber ad obſcurum tendens. Sic color cæteris nobilior, ſcilicet ſi arma ſint verſicoloria, primo loco poni debet. Primus autem eſt, qui ſuperior. Ignobiliores colores, ſecundo, tertio, &c. ſeruato tamen ordine. Porrò naturam animalium, quæ in inſignibus apponuntur, decet aduertere, utputa, ſi fuerint Aues, vt Aquila, tum ſtare debent. Alioquin mala eſſent. Quapropter ſi ponatur Aquila aurea ſeu Chryſaëtos ſupra herbulam,

uel

uel florem, aut Narciſſi, aut Hyacinthi, cùm id ſua natura non poſtulet, itaq; eam ſic collocare indecorum erit. Si quis etiam terreſtrem Auem in aqua pingeret, utique & is præter regulam faceret: ut ſi quis piſcem in arbore, uel aëre effingeret, uel ſupra terram, ubi nec uiuit, nec ſtare poteſt. Vel ſi efformaretur bos in aëre, uel aqua, uti arma antiqua Aleceſſium, quæ bouē è nube egredientem habēt, hoc enim naturæ bouis, ut è nube egrediatur, contrarium eſt. Nam bos haudquaquam uolat.

Arma quō eligenda.

Gordij bubulci arma.

Ratio autem in eligendis armis hæc obſeruanda eſſet, ut quiſque pro ſua conditione & ſtatu ea effingat. Quod Gordium bubulcū feciſſe nouimus, qui cùm regnum Phrygię acquiſiuiſſet, & filium nactus eſſet Midam, ciuitatem extruxit inter minorem Aſiam & maiorem, Gordiam, neque tæduit ipſum, neque puduit conditionem ſuam humilem fateri, ſed pro inſigni familiæ ſuę aratrum ſumpſit, atque ex funibus, quibus vtebatur ad nectendos aratro boues, mirabilem illum nodum connexit, Gordium, regni ſui fatum. Nec filius Midas originem ſuam aſſerere opprobrio ſibi duxit, quippe qui ſciebat ſummam eſſe laudem, ab anguſtis rebus ad eximias prouectum fuiſſe, & quòd non infimus honor ſit, ſuam & ſuorū ſortem cōfiteri: vti patres ſuos, quaſi ſuperbia quadam negare, maximè illiberale eſt, & dedecori. Fuerunt etiam, quibus pro inſignibus imagines non tam præteritæ conditionis indices, quàm ſymbola ad vitam vtilibus præceptis inſtruendam accommodata, magis placuerunt. Sic Vlyſſem in clypeo Delphinum geſtaſſe Lycophron obſcuro illo Pleiadico lumine nobis indicauit. Significauit callidus ille, ſe animalis eius dotes maximè ſequi uelle, quòd ſimul et humanitate, & muſices amore & mira celeritate cæteris præſtaret omnibus uel terra, uel mari vitam degentibus. Et ſunt profectò id genus inſignia tantò illis, quę de rebus à maiorum quopiam præclarè geſtis accipiuntur, excellentiora, quantò habēt plus cùm artis & ingenij, tùm efficaciæ ad animos monitu ſuo perpetuò in officio continendos. Videor mihi, dum hæc Vlyſſis arma intueor, ipſum dicentem audire:

Vlyſſis inſignia.

Et genus & proauos, & quid non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra puto.

Contrarium obſeruauit [a] Virgilius in Auentino Herculis prole, qui

Clypeo inſigne parentum
Centum angues, cinctamq́; gerit ſerpentibus Hydram.

[a] Li. 7. Aen.

Arma Auētini Herculis filij.

Et rectè quidem. Quum enim cuiuis alij Poëta militaria inſignia à paterna virtute ſumpta dare poterat, tum ei conuenientiſſimè applicauit, cui præter maiorum decus, nihil amplius erat adſcripturus.

Homerus rectā in armis eligendis rationē docet.

Homerus ille Poëtarum Apollo (atq; hæc omnium armorum regula ſit & norma) animaduertens ſtudioſè à pleriſq; generis claritatem in armis pręferri ſolere, illuſtriſſimo nos exemplo docere voluit, quid nam illud eſſet, quod homines maximè nobilitaret, ac Dijs ipſis proximos collocaret. Hic enim Achilli ſuo clypei inſignia non à Thetidis, non à Pelei, non à Iouis, à quibus genus ducebat, ſplendore petenda ſibi putauit; tametſi ab hoc fulmen, quo arma terribilia redderet, potuiſſet mutuari: verùm altius humani ſupputans animi decus, rectam nobis ad veram nobilitatem viam oſtendit. Ea enim clypeo inſculpſit, quorum inſpectu animus noſter ad ſummi Opificis rapitur contemplationem, quæ cùm ſummum bonorum complectatur, ſummam quoque abſoluit nobilitatem. Primùm enim omnium ſiderum varietatem in ſcuto Vulcanus depinxit, tum pacis & belli artes omnes, & officia addidit, nulla ferè earum rerum parte, quæ ad hominum cœtus benè gubernandos ſpectant, omiſſa. Quo quid aliud voluit indicatum, quam illud firmiſſimum ad omnem malorum impetum propulſandum homini ſcutum eſſe, ſi tota ſeſe ſapientiæ panoplia armarit, atque etiam quibuſuis aduerſitatibus obiecerit? Nec interim ocioſam & inertem laudat Philoſophiam, ſed eam, quam ab ordinatis aſtrorum motionibus ad rempubl. gubernandam detraxit, vnà & exemplar, & finem rerum gerendarum proponens, vnà ipſius exemplaris inter homines vſum exponens. Videant modò qui totam nobilitatem cædibus & ſanguine metiuntur, quàm longè ab Homerica nobilitate abſint, quàmq; nihil habeant cum ea communionis Pyrgopolinicæ illi, qui ſibi eo maximè nomine placent, quòd nihil vnquam didicerint humanioris diſciplinæ. Conferāt hoc ſcutum Achillis, qui volent, cum ijs, in quibus Aquilæ, Gryphes, Leones, Pardales, & id genus carniuorę feræ cernuntur; & examinent quanto plus ad omnem vim propulſandam illud, quàm hæc habeāt firmitatis. Hoc enim in ſola philoſophia inuenient, quod latinum ſcuti nomen ſe perfecturnm profitetur. At contrà Leonibus, beluis ad omnem ingenij cultum ineptis tantum abeſt, vt quicquam cernas, quod ſatis virium habeat ad hominem ab aduerſis defendēdum, vt ipſæ hæ feræ, ne ſeſe quidem vel à minimorum animalculorum iniurijs, vel à viliſſimæ rei obiectu queant tueri. Notum eſt illud de Scarabeo & Aquila iactatum prouerbium. Iam

Achillis inſignia.

quid

Regum Longobardorũ inſigne erat ſcutum quadripartitum,& in vna parte Aquila biceps, rubra,in aureo campo;in altera aureus Leo,in campo rubro. Non in conſultò fortaſſis bellicoſos hoſce Reges rubram Aquilam ſibi elegiſſe, quiſpiam autumet, propter coloris inter alios nobilitatem. Legibus olim ſancitum fuiſſe legimus,ne qui niſi ſanguine clarus eo uteretur. Talis enim color audaciam pugnantibus addit,& pyropo pretioſiſſimæ gemmæ comparatur. Sed præſtantia eius inde potiſſimùm innotuit,quod vexillum illud,quod miraculosè cælitus Regibus Galliæ traditum legimus,eius coloris fuerit.

Inſignia Longobar.

Coloris rubri præſtantia.

Dicunt quidam Marchiones Auſtriacos Aquila bicipiti ſola vſos eſſe. Anteà Alaudas quinque vſurpabant,quas pro inſigni habuit Alauda legio militum Auſtriacorum ſub M. Aurelio, & ſub Traiano in bello Dacico. Hodie tamen aliud Auſtriacis inſigne eſt,nempe faſcia alba & lata tranſuerſim ducta,in ſcuto ſanguineo.

Marchiones Auſtriaci.

Alauda legio.

VVittẽbergenſis regio ſcutum habet quadripartitum,in ſupera parte à dextris teſſellæ, à ſiniſtris tria raſtra:in inferna à dextris vexillum,in quo Aquila biceps,ab altera parte duo piſces, qui contemplantibus Lucij videntur.

VVitenbergẽſis regio.

Ex familijs nobilibus, quibus Aquilę bicipitis inſigne fuit, Albitij ſunt, familia Veneta ampliſſima. Eſt autem Aquila coloris rubri in campo aureo.

Albitij.

Cominorum etiam familia Veneta,Aquilam bicipitem auream habet, in campo cæruleo.

Comini.

Cornouigiorùm nobilis item eiuſdem Vrbis familia, Aquila bicipiti vtitur eiuſdem coloris, ſed in campo rubro.

Cornouigij

Aquila item bicipiti vſa eſt illuſtris Craſſorum,ſeu de Graſſis apud Bononienſes familia. Eſt autem diſcolor, cuius dextrum caput corporis nigri diademate inſignitum eſt,in campo albo: alterum corporis albi coronatum in campo nigro,& tribus lilijs ſupra adornatum. Habuit hęc familia homines ſingulares: Cardinales, ſub Eugenio tertio Hildebrandum, ſub Alex. tertio Lesbium,vt [r] Carolus Sigonius quoque teſtatur, ſub Iulio ſecundo Achillem Presb. Cardinalem,& Epiſcopum ciuitatis Caſtelli,& rotæ item auditorem, demum ſub Pio Quinto Carolũ. Habuit & Epiſcopos,è quibus inſtar omnium,eſt Hannibal Epiſcopus Fauentinus à Gregorio XIII. ad Regem Catholicum Legatus, vt de recens nato illi filio congratularetur,& Senatores multos,vt Achillem Equitem,Io: Antonium, Gaſparum,eiuſque filium Fuluium, virum ampliſſimum,dum hæc ſcriberem,iuſtitiæ vexilliferũ,quę dignitas in noſtra repub. ſumma eſt.

Craſſi, ſeu Graſſi.

[r] *Lib. 3. de Epiſc. Bon.*

Henrico de Cardone Hiſpano Cardinali ſub Clemente ſeptimo, & Archiepiſcopo montis Regalis inſigne erat ſcutum bipartitum, cuius inferior pars habebat nigram Aquilam bicipitem,ſuperior Leonem cum duobus caſtris.

Cardinalis de Cardone.

Theodorus Panuinio,vel Chriſtophorus Sãſuino,Paleologus Marchio Montisferrati,Protonotarius Apoſtolicus, Cardinalis ſub Paulo ſecundo, Aquila bicipiti uſus eſt, cum alijs inſignibus Marchionatus Salutiorum, vt apud Illuſtrem D. Ioan: Galeatium Butrigarium Equitem in libro cuiuſdam Saracini obſeruaui.

Cardinalis Paleologus

Gambarorum præclaræ familiæ Brixienſis inſignia ſunt Aquila biceps expanſis alis, diademate inſignita,& ſub hac Aſtacus, vel gammarus,quem quãdoq; ſex liliorum flores,quãdoque ſex pilæ, aut glóbuli circumambiunt, vt apparet ex diuerſis huius familiæ armis. Habuit hæc familia aliquando inter cætera lumina Hubertum Cardinalem ſub Paulo tertio, Epiſcopum Dertonenſem,& Parmæ & Placentiæ Legatum; & Io. Franciſcum Cardinalem & Epiſcopum Tuſculanum ſub Pio quarto.

Gambari.

Antonius Perenottus Granuellanus Burgundus Cardinalis,Epiſcopus, & perpetuus adminiſtrator Archiepiſcopatus Mechliniẽſis ſub Pio Quarto, in inferiori ſcuti inſignium ſuorum parte tres faſcias albas, in campo nigro, & Aquilam bicipitem in ſuperiori vſurpabat ex priuilegio,teſte illluſtri Equite D. Ioan. Antonio Petromelario.

Cardinalis Granuellanus.

Petrus Bertanus Mutinenſis,Ordinis Prædicatorum Theologus, Cardinalis, Epiſcopus Fanenſis, ſub Iulio Tertio, vſus eſt pro inſignibus in ſcuti bipartiti ſuprema parte Aquila bicipiti coronata: inferna Cane in pedes erecto,cum his verbis adiectis: SPES NVTRIT.

Cardinalis Bertanus.

Marchionum de Arena regni Neapolitani Aquila nigra eſt biceps,in cuius pectore ſcutum eſt quatuor faſcijs in campo rubro adornatum.

Marchiones de Arena.

Ioanna Caſtriotta Marchioniſſa ciuitatis S. Angeli ex nobiliſſima familia Georgij Scanderbech, vtitur Aquila bicipiti,nigra,coronata, in campo aureo, cui ſuprà imminet vnus angulus cæruleus,in cuius medio ſtella aurea eſt.

Ioanna Caſtriotta.

Familia de Gattinarijs,inter quos fuit Mercurius Gattinaria comes de Caſtro in regno Neapolitano,pro inſigni habet Aquilam Imperialem,nigram, aurea corona decoratam,in campo aureo,in infera verò ſcuti parte cærulei coloris duo oſſa decuſſatim poſita, quorum angulis liliorum flores aurei coloris interiecti ſunt.

Gattinarij.

Solenne

Ciuitates Imperiales.

Solenne etiam eſt omnibus Romani Imperij ciuitatibus, cùm honoris atque ornamẽti, tùm obedientiæ teſtandæ cauſa erga Imperatorem ceu ſummum ſuum magiſtratum, auguſtiori figura Aquilam bicipitem ſuis inſignibus adiungere, vt exempli gratia Auguſtæ Vindelicorum, quæ Aquilam bicipitem habet, cuius vtrumq; caput diademate inſignitum eſt. In medio vtriuſque, paulò altius tamen, quàm caput vel hoc, vel illud contingat, corona conſpicitur. In pectore eius Aquilæ ſcutum eſt, quod ab vna parte fert animal erecta ſtatura, ab altera tranſuerſalem beſtiam.

Soranzi.

Soranzi, qui & Superanzij dicuntur, nobiles Veneti, hæc habent inſignia, duos ſcilicet campos, aureum vnum, cæruleum alterum, & in hoc ſcutum aureum Aquilam ferens bicipitem, nigram, inter cuius capita corona eſt.

Iuſtiniani.

Iuſtinianis itidem Venetis, qui originem ſuam ab Imperatoribus, quum ſedes eorum adhuc Bizātij eſſet, traxiſſe dicuntur, Aquila biceps olim coronata erat, coloris aurei in campo rubro, quæ in pectore habet ſcutum cæruleum cum tęnia tranſuerſa lutea. Quę inſignia poſtmodum immutarunt in caſtri ſpeciem, cui Angelus albus imminet in campo aureo, quemadmodũ videre eſt in libello inſignium illuſtrium familiarum Venetarum ſuis coloribus depictorũ, quem mihi communicauit illuſtris Eques Hercules Butrigarius Bononienſis, vir ætate noſtra dignus, vt conferatur ijs, qui uel uitæ integritate, multiuga eruditione, vel animi celſitudine, atque acerrimo iudicio pollent. De cuius ingenij præſtantia locupletiſſimum, ac certum teſtimonim nos, & ſua ipſius ſcripta in lucem edita exibemus.

Aquila biceps in columna Antonini.

In columna Antonini Romæ Aquila biceps viſitur. Hæc fortè illum ſignificat, qui legioni gemellæ præerat, quoniam duæ velut Aquilæ in vnam ſic mixtæ eſſent: tum enim illa diuiſio imperij non erat. Neque hæc militi priuato congruebat, teſte * Lipſio.

* *In anal. lib. 3. dial. 1. de mil. Rom.*

Aquila vniceps cũ alijs admixtis.

AQVILAM verò vnam, vnicipitem, atque eam, vel ſolam, vel alijs rebus admixtam hi habuerunt ſubſequentes.

Iohannes XIIII. Põt.

Ioannes XIIII. Pontifex Maximus ciuis & Epiſcopus antè Papienſis, Aquilam vnam pro inſignibus habuit. vixit anno 984. regnante Ottone tertio Imp.

Butili.

Butillorum familia Neapolitana videtur habuiſſe pro inſignibus Aquilam vnã ſimplicẽ. Ex hac familia oriundus erat Vrbanus ſextus, qui ab Archiepiſcopatu ſtatim ad ſummũ Pontificatus apicẽ euectus fuit. Et Frãciſcus Butillus Cardin. & S.R.E. Vicecãcellarius, Vrbani nepos.

Cardinalis Reatinus.

Eleazarus Epiſcopus Reatinus Cardinalis ſub eodem Pontifice vnam habebat Aquilam, vt & ſubſequentes.

Card. Cracouienſis.

Fredericus Caſimirus Poloniæ Regis filius electus Epiſcopus Cracouienſis, Cardinalis ſub Alexandro ſexto.

Card. Mutinenſis.

Iohannes Baptiſta Ferrarius ciuis & Epiſcopus Mutinenſis Cardinalis, ſub eodẽ Pontifice.

Card. Merinus.

Stephanus Gabriel Merinus Hiſpanus Cardinalis ſub Clemente ſeptimo.

Cardin. de Cicadis.

Ioan: Baptiſta de Cicadis Genuenſis Camerę Apoſtolicæ auditor, Cardinalis, Epiſcopus Albigonenſis ſub Iulio tertio.

Cardin. de Morionib.

Gerardus de Morionibus Eugubinus Cardinalis ſub Eugenio Tertio.

Card. Veronenſis.

Adelardus Cardinalis, ciuis, & Epiſcopus Veronenſis, ſub Lucio tertio.

Epiſc. Vratiſlauiẽſis.

Vinceſlaus Germanus Epiſcopus Vratiſlauienſis, creatus quidem ab Vrbano quinto Cardinalis, verùm ne ſe imprudens gliſcenti ſchiſmati immiſceret, honorem illum vnà cum tribus eiuſdem nationis Archiepiſcopis, Moguntino ſcilicet, Colonienſi, Treuirenſi, atq; vno Epiſcopo Leodienſi recuſauit, vt author eſt [f] Panuinius, ex quo quamplurima horum decerpſimus.

[f] *Lib. de Pontif. & Cardin.*

Cardin. de Corregio.

Hieronymus de Auſtria de Correggio Cardinalis ſub Pio quarto.

Gaſparus Tunica Archiepiſcopus Hiſpalenſis ſub eodem Pontifice.

Atque hos quidem omnes vnam Aquilam vſurpaſſe obſeruauimus. Nunquid verò ſolam, vel alijs rebus intertextam, vt de re nobis hactenus non ſatis nota, nil certò affirmare audemus.

Marchiones Brãdeburgenſes.

Marchionibus Brandenburgenſibus Aquila item pro inſigni eſt, expanſis alis, pedibus diuaricatis.

Leopolis.

Eiuſdem figuræ Aquila Leopolis Ruſſiæ vtitur.

Mechlinia.

Dominatus Mechliniæ habet in medio ſui ſcuti aliud ſcutulum cum Aquila.

Aquila teſſellata.

SED vſum vnius Aquilæ, quæ vel figura, vel colore nobis notior eſt, hic latius ſubiũgemus.

Comites Signiæ.

Aquilam igitur albis & nigris teſſerulis diſtinctam nobiliſſima illa familia Comitum Signiæ habuit, natione Hernicorum, patria Anagninorum. Habuit hæc illuſtriſſima familia pręter Innocentium tertium, Gregorium nonum, Alexandrum quartum, ſummos Pontifices, Cardinales diſtinctis temporibus quindecim, quos, qui ſigillatim ſcire voluerit, Onophrium Panuiniũ adeat, vti & ex eo noſſe poterit quis, cuius ordinis, & dignitatis hi, quorum mentio iam facta eſt, & fiet denuò, Cardinales fuerint.

Ex ea-

Ex eadem familia fuit & Iulius, Cardinalis ſub Alexandro tertio, cuius mentionem facit Scipio Mazzella. Verùm, vt obiter dicamus, non ſolùm noſtris, ſed etiam antiquis familiæ illæ, quę non tam armis, quàm pace, atq; multis continuò ſeculis floruerunt, illuſtres dictę ſunt, ſic [t] Cicero: *Ex familia veteri, & illuſtri.* Et [u] Propertius:

Nec ſi qua illuſtres fœmina iactat auos.

Et [x] Iuſtinus: *Liſimacus erat illuſtris Macedoniæ familia natus:* & *illuſtrem ſanguinem* dixit [y] Valerius Maximus: & Seneca *genere illuſtris:* ſic [z] Cornelius Tacitus: *Iulius Blæſus genere illuſtri.*

[t] *Pro Murena.* [u] *Lib. 11. eleg. 14.* [x] *Lib. 15.* [y] *Lib. 4. c. 6* [z] *Lib. 18.*

Morauiæ item regioni talis eſt Aquila teſſerulis aureis, & argenteis diſtincta, in campo cæruleo, roſtro & pedibus aureis.

Morauiæ regnum.

VNIVS Aquilę coronatæ vſus, vti virtutis meritò familijs, multisq; ab Imperatoribus cōceſſus eſt, ita biceps, quamuis ab Imperatoria ſemper aliqua ex parte differat, tamen non niſi maximorum meritorum cauſa donarium erat.

Aquila coronata.

Coronata Aquila in primis, & alba in inſignibus vtuntur Reges Poloniæ, idque factum ea, vt fertur, occaſione, quòd eo loco, vbi vrbis condenda eſſet, Aquilæ nidus repertus eſſet. Vnde etiam vrbi illi nomen inditum ſit Gniſdo, quæ vox eorum lingua nidum ſignificat.

Reges Poloniæ.

Brutiorum prouincia regni Neapolitani vtitur Aquila alba, coronata, tribus mōtibus aureis inſiſtente, in campo cęruleo. Quamuis quidam, teſte Scipione Mazzella, Hadriano Imper. indè oriundo, illud inſigne aſcribant, alij eiuſdem prouinciæ vrbi primariæ, Aquilæ.

Brutij.

Oppida Imperialia, vt Francofurtum ad Męnum, nobiliſſimum Germanię emporium, item Seleſladiū Alſatię ſuperioris, Nordlinga Rhetiæ inferioris, Bāberga item, & VVeiſſenburgum Alſatię inferioris, vt fortaſſe & alia quędam Aquilam coronatam pro inſigni ſuo in vſu habēt.

Oppida Imperialia.

Comitatus Tirolenſis vtitur quoque Aquila coronata.

Comitatus Tirolenſis.

Cardinales: Bendinellus Epiſcopus Hieracenſis, & Antonius genere Sauliorum Genuenſium Aquila rubra coronata vſi ſunt, in campo albo. Indè fortaſsè toti Sauliorum familiæ communem eſſe exiſtimes.

Cardin. Saulij.

Odettus de Caſtilione Gallus electus Epiſcopus Beluacenſis, Cardinalis, qui poſteà ea dignitate priuatus fuit, vtebatur Aquila alba, coronata aurea, in campo rubro.

Cardin. de Caſtilione.

Ptolomæus Gallus Cardinalis, ſub Pio quarto vſurpat Aquilam coronatā, nigram, ſex globulis circundatam, in cuius pectore ſcutulum bipartitum, cuius ſuprema pars alba Leonē complectitur rubrū, qui duas criſtas gallinaceas ferebat; inferna verò quędā rubra habet repagula.

Cardinalis Gallus.

Albertus Archidux Auſtrię, Cardinalis, Legatus Luſitaniæ, iam verò ſupremus Belgicarum prouinciarum pro Rege Catholico auunculo ſuo gubernator, Aquilam habet nigram coronatam, in cuius pectore ſcutum familiæ Auſtriacæ efformatum eſt.

Cardinalis Auſtriæ.

Georgio Ragiuil Polono perpetuo adminiſtratori Epiſcopatus Vilnenſis, Cardinalis ſub Gregorio XIII. pro inſigni erat Aquila coronata, expanſis alis.

Card. Ragiuil.

Hieronymus Matthæus Romanus Cardinalis ſub Sixto V. pro inſigni geſſit ſupera ſcuti parte Aquilam nigram coronatam, infera opus teſſellatum partim cœruleum, partim album cuius medium tęnia percurrit aurea.

Card. Matthæus.

Io: Baptiſta Spinellus Princeps de Scalea, dux de Caſtrouillaro, Marchio de Meſuraca, Aquilam nigram coronatam habet, in cuius pectore ſcutulum itidem alia corona ornatū eſt, cum tęnia tranſuerſa tribus ſtellulis inſignita. Et Ferrantes Spinellus eodem inſigni vtitur. Dicuntur autem iſti Spinelli de Aquila ad differentiam aliorum eiuſdem nominis, quibus aliud inſigne eſt ſine Aquila.

Spinelli.

Auriarum, ut uocat Iouius, alij Doriarū, ſeu de Oria familia Aquilam quidem habet, ſed variè à varijs vſurpatam. Nam Hieronymus Cardinalis ſub Clemente VII. vnam habuit Aquilam coronatam, ſimplicem, nigram. Ioannes uerò Andreas Princeps Molfetanus regni Neapolitani vtitur pro inſignibus Aquila coronata bicolore, in ſupera parte rubra, in cāpo aureo, infera verò nigra in campo argenteo, ſub cuius vnoquoq; pede flamma eſt. Principis hic titulo donatus eſt ab Imp. Carolo V. itidem ciuitate Doria, cum alijs quibuſdam ditionibus. Sic Dauid Imperialis Marchio de Oria ſcutum inſignium ſuorum habet diſtinctum duabus lineis, parallelis nigris dependentibus, intra quas quod ſpacium interiectum eſt, aureum, continet Aquilam nigram corona decoratam, alijs duabus utrimque relictis argenteis ſpacijs.

Cardin. de Oria.

Lottiera nobilis familia regni Neapolitani hæc habet inſignia. Aquila nigra coronata ſuſtinet ſcutum cæruleum, in quo tęnia tranſuerſa aurea, tres roſæ purpureæ, duoq; Leones aurei inſunt, unus ſupra, alter infrà. Aquilæ uerò uſus hinc illi familiæ eſt, quòd Conradino Sueuo regnum occupante, illa cum tribus alijs nobilibus familijs in honorem & auxilium illius uexillum Aquila inſignitum publicè prætuliſſet.

Lottiera familia.

FVIT Aquila alba quorundam Imperatorum inſigne.

Aquila alba. Imperat.

Familia de Eſte.

Familia quædam Veneta de Eſte facta à magno Concilio anno 1381, Aquilam fert albam roſtro & pedibus rubris in campo cæruleo.

Aquila nigra. Reges Apuliæ.

PRISCIS Apuliæ regibus Aquila erat nigra, Manfredo quidem in campo aureo, at patri in argenteo.

Sileſia.

Sileſia prouincia, quæ Polonis ſubiecta fuit, iam uerò Bohemis, Aquilam habet nigram, cui lingua in ore exerta eſt.

Cardin. de Eccleſia.

Iohan: Paulus de Eccleſia Cardinalis uſus eſt Aquila nigra in campo aureo.

Mãfredus dux Mirãdulæ.

Aquilã nigrã Cõſtantius Conſtantini filius Manfredo Mirãdulæ Dom. pro inſigni dedit.

Vicecomites.

Matthęus ſeu Maphęus Thebaldi filius ex Vicecomitũ genere, cui ob res benè geſtas Magni cognomẽtum attributum fuit, habuit in armis pro inſigni Aquilam nigram. Fuit heros iſte electus Vicarius generalis Mediolanẽſium, expugnauitq; Pontem Sturæ, Moncaluum, Nouaram multasq; alias urbes. Fuit item Dom. Papię, Cremonæ, Bergomi, Laudi, Placentiæ, Nouaræ, Alexandriæ, & Dertonæ, ut refert Sanſouinus.

Foroiulij duces.

Foroiulij ducibus Aquila aurea uolans in campo cæruleo pro inſignibus erat.

Aquila lutea. Raimũdi.

RAIMVNDA familia habet Aquilam luteam in ſuperiori parte ſcuti, quæ cærulea eſt, inferior lutea.

Aquila rubra. Martinengi.

MARTINENGAE apud Brixienſes familiæ Aquila rubra eſt in ſcuto aureo. Hãc familiã antiquiſſimã eſſe, cùm apud varios ſcriptores, tùm ex nõnullis effigiebus, quæ in Vrago caſtro ducentis, & amplius ab hinc annis elapſis adhuc videntur, patet. Inter quas vnius icon eſt, gladium dextra, ſiniſtra verò ſcutum tenentis, in quo Aquila rubra depicta eſt, hiſce verbis: *Longofredus de Euſonia ſereniſſimum Rolumphardum Poloniæ, Vngariæ & Bohemiæ regem cum immenſo exercitu in Italiam tranſeuntem ſecutus, inter tot, ac tantos Principes & Duces, ab eodem ſereniſsimo Rege totius militiæ ſuæ capitaneus deſignatus eſt*. Imò verò tãta huius familiæ antiquitas eſt, vt [a] Iacobus Maluezzus Chronologus Brixienſis teſtatur, vt tempore Imp. Adriani anno 12c Cæſarem & Celſum Martinengos Martirij palma decoratos habuerit, cuius rei eorũ ſepulcra indices ſunt certiſſimi. Orunda fuit à Gallis, qui Brixiæ remanſerunt, & viginti duobus caſtris, & villis, inter quæ vnũ à Leopardo ędificatũ eſt, & à cognomine Martinengũ dictũ, imperat, & pluſquam centũ millia aureorum annuũ habet redditum. Dedit eadem familia inter alios viros egregios Epiſcopum Bergomatum, & cõſiliarios Henrici quarti Imp. Othonem, Lanfrancũ, & Corzonem, multosq; diſciplinæ militaris peritiſſimos duces, vt abundè apud Sanſouinũ videre eſt.

[a] *In famil. Martinẽg.*

Aquila bicolor. Polenti.

PRINCIPES Rauennæ ex familia Polentorum vſi ſunt Aquila bicolore, cuius dextra pars rubra in campo cæruleo, ſiniſtra alba in campo rubro.

Lombardi.

Familiæ Lombardorum Aquila bicolor eſt cærulea in dextra parte in campo albo, ex ſiniſtra verò alba in cæruleo.

Valerij.

Familiæ Valeriorum Venetæ Aquila ex ſupera parte corporis rubra eſt, in campo aureo, ex infera aurea in campo rubro.

Clementis quarti inſig.

CLEMENS quartus Pontifex maximus, Gallus, pro inſigni habebat Aquilam, ad cuius roſtrum lilij flos, ſub pedibus Draco volans conſpicitur.

Aquilæ inſignia cum animalib. potiſſimũ admixtæ. Regni Meſſicani inſig.

Aquilam altero pede Tynno inſidẽtem, alterò uerò Auem aliam unco continentem, Meſſicani in nouis Indijs pro inſignibus habent, eò quòd illa prima, quanuis Dæmonum ſuggeſtione, & primariæ urbis, & regni condendi auſpicia dederit, teſte [b] Ioſepho ab Acoſta.

[b] *Lib. 7. c. 7 Hiſt. Indic.*

Rodulphi Pij inſign.

Aquilam cum Leone uſurpauit Rodulphus Pius Carpenſis Epiſcopus Agrigentinus, Cardinalis ſub Paulo tertio.

Mareſcottorũ inſig.

Raynerius Mareſcottus Cardinalis ſub Lucio ſecundo, Achilles Epiſcopus Ceruienſis, item Ioan: Aloyſius Epiſcopus Strongylenſis, Claudius Abbas Monaſterij S. Michaelis in Boſco Bononię, Io. Aloyſij ſucceſſor; inter Doctores Ioannes, & Ludouicus eques, Agamemnon Senator Romanus creatus à Sixto quarto, Hannibal Iuriſprudentiæ pub. profeſſor, Galeatius Senator, qui liberauit Ioannem Bentiuolum captum à Duce Mediolani in arce Varani: Inter rei militaris ſtrenuos Duces Aemilius, Ludouicus, Sigiſlaus, Agamemnon, Sforza Capitaneus in exercitu Caroli quinti, Pauli PP. tertij, & Ducis Venetorum, & Bartholomęus inter Senatores Hannibalis frater, inter Comites Viganelli, & Pirani Sfortius: ut & tota nobilis iſtæc familia pro inſigni habuerunt Leonem ſupra tres faſcias tranſuerſas, quarum ſupremæ inſidet Aquila expanſis alis.

Stephani Gabrielis Merini inſigne.

Aquila cum duobus Leonibus, ac totidem ouibus in uſu erat Stephano Gabrieli Merino Hiſpano, Archiepiſcopo Barenſi, Cardinali ſub Clemente ſeptimo.

Matthæi Heluetij inſigne.

Matthęus Heluetius Epiſcopus Sedunẽſis Card. ſub Iulio ſecundo, utebatur duobus Leonibus erectis, nigris, ac totidem floribus liliorum, & in ſuprema ſcuti parte Aquila, quam ex priuilegio geſſiſſe, ut & multos alios, qui ea eo loci geſtant, autumo.

Reginaldus Polus Anglus Cardinalis ſub Paulo tertio, utebatur ſex leonibus unà cũ Aquila, & multis liliorum floribus in diuerſis ſcuti partibus, unaq; cum quadrangulo quodam teſſellato ut uidere eſt apud Panuinium.

Reginaldi Poli inſig.

Albertus Marchio Brandeburgenſis, Archiepiſcopus Moguntinus, ſacri Romani Imperij Elector, Card. ſub Leone decimo, tribus vſus eſt ſcutulis in medio inſignis ſui, & teſſellis quatuor inferius poſitis albis, & nigris, item ſex Leonibus, & Aquila.

Alberti Brãdeburgici inſign.

Ioannes Mela Hiſpanus Epiſcopus Zamotenſis Card. ſub Calixto tertio, in ſuis inſignibus uſurpabat octo Leones, & Aquilam.

Ioãnis Melæ Hiſpani inſigne.

Totidem etiam utebatur Adamus Anglicus Epiſcopus Londinenſis Cardinalis ſub Vrbano ſexto. ſunt tamen, qui unam tantummodo Aquilam illi attribuant.

Adami Anglici inſig.

Adolphi Archiepiſcopi Colonienſis ex illuſtriſſima familia Comitum de Scouuimberg, quę ab antiquiſsimis Holſtainis originem ducit, Electoris ſacri Romani Imperij, Domini Vueſtphalię & Angrię, tale erat inſigne: in ſcuto bipartito ſuperius à dextris crux, à ſiniſtris equus, in campo uerò inferiori è regione crucis Aquila pedibus, atque alis expanſis; in alia uerò parte, quę equo opponitur, tres chamę ſtriatę. In medio totius ſcuti, aliud ſcutulum eſt, in quo aſtrum uidetur tribus clauis infixum.

Adolphi à Scovvenberg inſig.

Franciſcus Alciatus Mediolanenſis Cardinalis ſub Pio quarto, in inſignibus ſuis habuit Aquilam ſupra Taurum ſeu Bouem, vnà cum turre, & quibuſdam repagulis.

Franciſci Alciati inſigne.

F. Archangelus de Blanchis Cardinalis Theani ferebat in inſignibus Aquilam nigram in campo aureo cum duabus Auibus inferius, quoddam aſtrum referens in roſtris gerentibus.

Archangeli de Blanchis inſig.

Camillus Burgeſius Cardinalis Romanus, camerę Apoſtolicæ auditor, creatus nuper à Clemente octauo, inſigne habet bipartitum, in cuius ſuperiori parte lutei coloris Aquila eſt nigra, coronata, alis expanſis; in inferiori, quæ triplo maior eſt, & coloris cærulei, alatus Draco viridis, cauda erecta, tortuoſa, in cuius extremitate aliud caput eſt, quod linguã exerit coloris rubri.

Camilli Burgheſij inſigne.

Auguſtino Valerio Veneto Cardinali ſub Gregorio tertiodecimo erat Aquila bicolor, in cãpo pariter bicolore, expanſis alis; ſcutulũ pectori cũ ſemidracone inſerto, affixũ complectens.

Auguſtini Valerij inſigne.

Familia Boſchetta in plurimis Lombardiæ locis clara ac illuſtris diuerſis temporibus diuerſa item habuit inſignia. Cùm enim Mutinę floreret vtebatur terebra, quam dein in faſcias trãſmutauit, hoc videlicet pacto, ut ſupra ſcutum cæruleus campus ſit, atque ſub eo tęnię tranſuerſæ colore alternatim rubro, & albo cum Leone coronatam caſſidem ferente, cum hac inſcriptione; DONAT OMNIA VIRTVS. ſupra verò illam inſcriptionem conſpicitur cuiuſdam Auis ala expanſa, ac annexa coronæ Leonis cum Aquila nigra, quam à Maximiliano primo Imp. qui huic familiæ Equites, & notarios creandi authoritatem conceſſit, viroſque ſuos Comites Palatinos creauit, obtinuit. Quæ ſanè tum & alia eius antiqua à diuerſis Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, Principibus, & Ducibus ob res geſtas conceſſa priuilegia Maximilianus ſecundus comprobauit. Ex hac familia, tanquam ex equo Troiano viri multi cùm literis, tùm armis pręclari eruperunt. Paulus in primis Cardinalis ſub Alexandro ſecundo, anno 1064. Atque multo ante illum tempore, anno ſcilicet. 656. Sfortius Archiepiſcopus Mediolanenſis quartus ſub Eugenio primo. Albertinus Albertus dictus, Gerardi filius anno 1234. fuit Epiſcopus Mutinenſis, & multa præclarè geſſit. Anno verò 950. floruit Albertus ſub Othone Imp. pręfectus militię. Quinque item Albertini dicti, viri in bello ſtrenui ac pręclari, quemadmodum & Philippus, & Gerardus, Robertuſq;, qui Othonis Imp. dapifer fuit. Nec præterire poſſum Albertum Albertini filium, quem Ioannes XXIII. Pont. max. maximo ſemper in honore habuit. Illum. n. in ſuis diplomatibus vocabat defenſorem, protectorem Bononiæ, & ſtatus Eccleſiaſtici, & Domicellum ſeu Baronẽ, qui titulus niſi magni nominis, & proſapię viris à Pontificibus dari ſolet. Floret hęc eadem familia Bononiæ, vbi iam à Sixto V. ſenatoria facta eſt, ſenatoremq; habet Hieronymũ virum ampliſſimũ, ac doctorũ proborumq; patronũ vnicũ.

Comitũ à Boſchettis origo, & inſigne.

ATQVE his inſignibus animalia præcipuè inſerta ſunt, hæc verò plantas continent.

Aquilã cũ Plantis habentes.

Ioannes Poggius Bononienſis præter alia ſuis inſignibus interiecta, ramo oliuæ etiam vtitur, & Aquila. Erat Epiſcopus Tripienſis, Legatus etiã in Hiſpaniã, & Cardinalis ſub Iulio III

Ioann. Poggij inſigne.

Henricus de S. Aloyſio Epiſcopus Dertonenſis, & Papienſis, poſtea Archiepiſcopus Mediolanenſis Cardinalis ſub Eugenio quarto, vſus eſt talibus inſignibus: ſcutum diuiſum erat in tres partes tranſuerſas; ſuperior Aquilam erectam alis expanſis, roſtro aliquantiſper aperto; media duos lilij, vt & inferior, flores continebat.

Henrici de S. Aloyſio inſigne.

Philippus Sega Bononiẽſis, Epiſcopus Placentinus, Legatus in Gallias, & Cardinalis ſub Innocentio nono in ſcuto ſuorum inſignium ſuperius habuit Aquilã, in medio tęniam tranſuerſam tribus liliorum floribus ornatam, inferius ſerram.

Philippi Segæ inſigne.

Boruſſię Duces vſurpãt Aquilam corona, roſtro, & pedibus colore luteo, lingua verò rubra

Boruſſiæ Ducum inſigne.

cùm trifolijs luteis in campo albo,& eiuſdem coloris litera S, quam fert in pectore.

Familię de Robore inſignia & origo. Ducum Vrbinatũ inſignia.

Iulius de Ruuere Vrbinas Franciſci Mariæ Ducis Vrbini filius, & Guidi Baldi Ducis Soræ frater,nepoſq; Iulij ſecundi Pont.max.& pronepos Papę Sixti quarti: Cardinalis ſub Paulo tertio,ex cæteris varijs rebus ſuorum inſignium etiam robur eſt,& Aquila. Duces verò ex hac familia oriundi Vrbinates tempeſtate noſtra cum clauibus & haſtili umbellæ Pontificijs in medio, cum robore proprio inſigni in ſiniſtra ſcuti parte ſuprà, infrà verò cum lilijs Gallicis in lõgitudinem ſibi inuicem ſuppoſitis, & cum inſignibus regnorum Hieroſolymæ, & Aragoniæ, habẽt etiam in dextra parte ſuprà Aquilam nigram coronatam, & infrà faſcias tres in diametrum ductas luteas,quarum ſuprema aliam Aquilam, eamq; nigram continet, Feltriæ domus inſignia. Hæc autem familia antiquitate nobiliſſima eſt. Etenim vt ſcribunt authores,originem traxit Auguſtæ Taurinorum à Principibus Longobardis. Ex his dicunt anno Chriſti ſeptingenteſimo Ermundum fuiſſe, cuius ſucceſſores multarum terrarum,& oppidorum dominium habuerunt, inter alia Vicuſnoui, Cinciani, & Ripæ albæ,vulgò Riualbæ; qui celebres in militia per ditionem Genuenſium tranſeuntes,Sauona nobili ciuitate Liguriæ conſiſterunt,vbi dominij fundamenta iecẽre.

Familiæ de Robore Venetæ inſig.

Eiuſdem nominis nobilis familia Veneta pro inſigni præter Aquilam nigram in campo aureo,& robore in cæruleo vtitur. Habet etiam duas tænias ſubcæruleas,claues Papales luteas,decuſſatas,ſub vmbella lutea,in campo rubro, & ſub robore quaſdam lineas per lõgitudinem ductas,demum ſex liliorum flores in campo luteo.

Maluetiorum inſig. Sigiſmundus.

Maluetiorum Bononiẽſium familia antiquiſſima,à vetuſtiſſimo Sigiſmundo Maluetio, qui anno à partu ſalutifero ſeptuageſimo primo ſub Veſpaſiano vnius partis exercitus dux,vnà cũ eo Hieroſolymam expugnauit, oriunda,cùm ſanguine, tùm multorum virorum fortium rebus domi,foriſque geſtis,clara,atque inter nobiliſſimas Italiæ familias meritò à ſcriptoribus recenſita eſt. Ea duces,vrbium præſides,dominos,comites, barones,commendatores Hieroſolymitanos, legatos tam ad Reges, quàm ad multas reſp. eloquentiſſimos, Senatores, Iuriſconſultos, Theologos,alioſque viros egregios habuit. Verùm vt excellentiores quoſdam enumeremus,produxit hæc illuſtris familia in primis Carolum Ioannis filium à Friderico tertio Imp.

Senatores duo Maluetij eodẽ tempore. Achilles Eques Rhodius. Aſtor eques Rhodius. Ludouicus Gaſparis filius. Taranti & Quadri comitatus. Hercules præfectus militum. Pyrrhus p̃fectus equitum. Gaſpar Capuę rector. Lucius præfectus leuis armaturæ. Inſignia militaria ſeruata apud Maluetios. Iulius Virgilij filius Senator primus.

inter equites relatum in ædibus D. Petronij,vnum ex ſexdecim ſenatoribus, vti & Virgilium, qui hac dignitate potitus eſt, Carolo adhuc viuo, res inſolita certè, vt binos ex eadem familia ſimul reſp.noſtra Senatores habuerit. Hic Carolus à Calixto tertio comitatum Siluæ in diœceſi Bononienſi obtinuit,quem noſtris temporibus Camillus,& Hippolitus poſſidebant. Ex hac familia Achilles fuit Gaſparis filius Eques Rhodius, Senatus Bononienſis ad Concilium Mantuæ orator. Hic S. Petri caſtrum & Gelphi à Pio PP. ſecundo accepit. Hunc Fridericus tertius Imp. comitem Palatinum fecit,& baronem S. Romani imperij. Præclara ſemper fuit huiuſce familię hoſpitalitas. Nam ſummo cum magnificentię elogio ducem Calabriæ,& Lotharingiæ cum ingenti nobilium comitatu, à quo,vt fertur inſignia domus Lotharingicæ habuit, hoſpitio excepit,vt & ducem Mediolani, & Fridericum Aragoniũ Neapolitani Regis filium, tandem ad regnum euectum. Fuit & Aſtor Maluetius Eques Rhodius, Epiſcopus Peruſij ab Innocentio octauo factus. Ludouicus Gaſparis filius fuit, miles ſtrenuus, qui in excurſione à Venetis facta ſub Mediolanum uexillum fixit in ipſis Mediolani mœnijs. Factus ſummus dux copiarum Eccleſiaſticarum,ſtrenuè rem geſſit cum Malateſtis. Eundem Fridericus Aragonius Vicarium ſuum conſtituit,à quo terras Taranti & Quadri obtinuit ſub titulo comitatus, & baronatus,quas adhuc hæc familia hodiè poſſidet. Eundem Friderici pater Ferdinandus honeſtiſſimo ſtipendio inuitauerat, & in conſortium magni pace & bello conſilij aſciuerat. Huic ſucceſſit Hercules frater præfectus militum,primò apud Ferdinandum Regem Neapoli, mox apud Venetos contra Turcas. Habuit hæc familia Pyrrhum fratrem vltimum Gaſparis Senatorem noſtrum,& leuis armaturæ equitum præfectum,vti & Gaſparem ſecundum Capuæ, & aliarum ciuitatum rectorem. Lucius Maluetius vir fuit ſumma gloria, & ſplendore, primùm leuis & grauis armaturæ apud Venetos præfectus, mox à Ludouico Sfortia Mediolani duce in auxilium Piſanorum contra Florentinos miſſus,vbi tam præclarè rem geſſit, vt conſeruator Piſarum contra tantam Florentinorum vim duce Hercule Bentiuolio publicè dictus fuerit, & in pręmium rerum benegeſtarum Lauizanum à duce Sfortia retulerit. Idem anno 1510. poſtquam Sfortia Mediolano per Gallos expulſus eſſet, in locum comitis Pitiliani ſummi exercitus Venetorum ducis ſuffectus fuit, & militaria, ſummaq; dignitatis inſignia tradentibus Laurentio Orio,& Petro Moroſino in Eccleſia Cathedrali Patauij, nomine Senatus accepit, quæ domi ſuæ inter cætera familiæ ornamenta ad tantam rei memoriam domini Maluetij ſanctè cuſtodiunt. His annumero Iulium filium Virgilij primũ quadragintauirum poſt eiectos Bentiuolos,& Pyrithoum Ludouici filium Tarantæ & Quadri dominum, & Pyrrum ſecundum

Pyrri filium Senatorem maximum,& Alphonſum militiæ Piſanæ pręfectum. Hercules ſecundus Pyrrhi ſecundi frater, bello pręclarus, Parmæ à Paulo tertio Gubernator factus, primus ea dignitate ibi præfuit, poſtquã ab Eccleſia reſciſſa fuit. Dominus erat caſtri Gelphi, baro Tarantæ,& Quadri, Senator noſtræ Vrbis maximus, vir elegans,& probus. Huic ſucceſſit M. Antonius primogenitus, qui gloriæ cauſa vnà cum aliorum nobilium manu voluntaria Imp. Carolum V. ad bellum in Germaniam proprijs ſumptibus ſequutus eſt, ſed cui debita honoris prę mia mors immatura vigeſimoſexto ætatis anno eripuit. Eius filius eſt Pyrithous ſecundus adhuc viuens, Vir humanitate ſingulari, ſumma prudentia, multarum rerum cognitione pręſtans, & in omni virtutum genere cultiſſimus, ſingulare noſtræ vrbis decus. Lucius ſecundus M. Antonij frater, præfectus peditum ad Carolum nonum Galliarum regẽ nomine Pij Quinti contra Hugonotos iuuenis adhuc profectus eſt, vbi poſtquam pręclara generoſę indolis,& bellicę virtutis inditia edidiſſet,& præcipuè in conflictu apud Monconturnum, breui pòſt nõ ſine dolore omnium morbo extinctus eſt. Quid memorem Aemilium hominem magnificẽtiſſimum, quem Sigiſmundus Poloniæ Rex fama eius permotus, honorificentiſſimè in Poloniam vſque accerſiuit, ſummis muneribus affecit, annua mille aureorum penſione donauit. Qui poſtquam in Italiam reuerſus eſſet, rerum Polonicarum apud Sanctam ſedem Apoſtolicam,& per totam Italiam curator fuit,& præcipuè in ea cauſa, quæ cum Ioanne tertio Suetiæ Rege, & Catherina vxore eius,& Sigiſmũdi Polonię Regis filia, gratiâ ducatus Bari interceſſit. Produxit etiam hæc nobiliſſima familia Pyrrhum tertium Herculis ſecũdi filium Senatorem optimum, adhuc nobis ſuperſtitem, virum in primis fidei Catholicæ aduerſus hęreticos acerrimum propugnatorem, Honophrij & Frãceſini pariter Maluetiorum exemplo, qui duces Chriſtianorum anno 120. pro Chriſti nomine dimicando mori non recuſarunt. Huius opera & virtus, tum etiam illuxit, cùm in inſigni illa ad Echinadas Ionij inſulas anno 1571. nonis Octobris, Turcarum clade, Duce Ioanne Auſtriaco, quò magnam voluntariorum militum manum ſuis expenſis adduxerat, poſt ſubſidia Prætoriæ Pontificiæ conſtitutus, pro Chriſtiani nominis gloria ſtrenuè dimicauit, cuius non leuia præmia retuliſſet, ni immaturum Pontificis fatum obſtetiſſet. Hic anno ætatis ſuæ trigeſimonono cum ſuprema poteſtate, nomine Summi Pontificis Gregorij XIII. exercitum Auinionem Galliæ duxit,& ſumma cum laude præfuit. Marchio factus eſt caſtri Gelphi, & comes Sancti Pauli ſub Gregorio XIIII. Eſt idem heros a Rege Catholico ob ſummas eius virtutes, pedeſtrium aliquot copiarum ducatus Mediolani præfectus factus,& in collegium conſiliariorum adoptatus cum penſione annua. Huius pręclara in me,& familiam noſtram ſemper extiterunt officia, adeo vt ſine ingratitudinis nota tãti viri laudes,& monumenta præterire non potuerim. Habet autem hæc familia in inſignium ſuorũ ſuperna parte, quæ cęrulea eſt, tres liliorum flores luteos, linea rubra diſtinctos, in inferna verò pariter cęrulea faſciam luteam diametralem, in cuius medio aliud eſt inſigne paruum ſeu ſcutulum, quod Aquilam albam explicatam continet.

Pyrrhus ſecundus. Alphonſus Hercules ſecundus, caſtri Gelphi omnes, & Baro Tarantæ, & Quadri. Marc. Ant. primogen. Pyrithous ſecundus. Lucius ſecũdus præfectus peditum. Aemilius apud Poloniæ Regẽ in ſummo honore habitus. Pyrrhus tertius Marchio caſtri Gelphi,& Comes S. Pauli, & Senator noſter. Victoria Chriſtianorũ Naualis cõtra Turcas.

SED Aquilam cum inanimatis tam naturalibus, quàm artificialibus ſequentes habent.

Vrbanus ſecundus Pontifex max. antea Otho dictus, Gallus, primò Canonicus Regularis Lateranenſis, mox monachus Cluniacenſis, demum Victori tertio ſuccedens, in ſcuto ſuo bipartito ſuperius habet Aquilam nigram in campo argenteo, infrà vero diſtinctam teſſellis rubris & nigris.

Vrbanus tertius Pont. max. Mediolanenſis ex familia Cribella, ante Pontificatum Archiepiſcopus Mediolanenſis, cribrum cum Aquila in inſignibus ſuis habuit, vt & Alexander Mediolanenſis ex eadem familia Cardinalis ſub Pio Quarto, vt Petromelario placet.

Pius Quartus Pont. Max. ſub quo finita eſt Tridentina ſynodus, antea dictus Io. Angelus de Medicis Mediolanenſis, Archiepiſcopus Raguſinus, Cardinalis ſub Paulo tertio, in ſuperiori ſcuti parte Aquilam gerit ex priuilegio, in inferiori ſex pilas.

Alexander Coſmius Bononienſis, Epiſcopus Biſilianus in inſigni bipartito habet Aquilã expãſis alis in parte ſuperiori, in inferiori verò faſciam diametralem, vnà cum tribus montibus.

F. Vincentius Iuſtinianus Ord. Prædicat. Cardinalis ſub Pio V. vſus eſt Aquila nigra in infera ſcuti parte, ſupera verò caſtro albo in campo rubeo. Iiſdem armis gaudet Benedictus ſub Sixto V. Cardinalis eadem proſapia genitus.

Aquilam cum caſtro,& duabus ciſtis in ſuis inſignibus, flagellis circundatam gerebat Henricus Manricus Cordubenſis Hiſpanus Cardinalis ſub Paulo tertio.

Io. Paulus de Eccleſia Cardinalis Dertonenſis ſub Pio quinto, Aquilam fert in inſignibus ſupra templum.

Theodorus Lelius de * Torni Epiſcopus Teruiſinus, Cardinalis ſub Paulo ſecundo, vſus eſt Aquila ſupra turrim, qui ſubito poſt adeptam dignitatẽ mortuus, titulo nedũ decoratus fuit.

Vrbani II. Pont. inſig. Vrbani tertij inſignia. Pij quarti Pont. inſig. Alex. Coſmij inſig. Vincent. & Benedicti Iuſtinianorum inſig. Henrici Manriques inſignia. Io: Pauli de Eccleſia inſigne. * Ego de Turri exiſtimo. Theodori Lelij de Torni, vel de Turri inſigne.

Io: Anton. de S.Georgio iſignia.

Aquilam cum cruce in ſuis inſignibus ferebat Io. Antonius de S. Georgio Mediolanenſis, Epiſcopus Alexandrinus, Cardinalis ſub Alexandro ſexto.

Pōpeij Arigonij inſignia.

Pompeius Cardinalis Arigonius Romanus, Auditor Rotæ, iam ſub Clemente VIII. factus, ſuperius habet Aquilam nigram in campo luteo: inferius tres faſcias, rubras, diametrales, & in medio hos caracteres rubros AR. in campo albo, cum aſtro vtrinq;.

Gregorij de Matthelicis iſignia.

Gregorius de Matthelicis Cardinalis ſub Anacleto Antipapa, ſupra teſſellas vſus eſt Aquila, quo priuilegio familiam ſuam donauit Otho primus Imp. vnde etiam totius familiæ proſapia de Othonis appellata eſt, fuitq; domina Matthelicæ, teſte [b] Sanſouino.

[b] *In Othona familia.*

Stephani Bonutij inſignia.

F. Stephanus Bonutius Aretinus Cardinalis ſub Sixto V. ſupra Oenophorum habet Aquilam nigram in campo aureo.

Ioannis de Eſtunica Hiſpani inſignia.

Ioannes de Eſtunica Hiſpanus magiſter Equitum de Alcantara, Archiepiſcopus Hiſpalenſis Card. ſub Iulio ſecundo, vſurpauit Aquilam vnà cum quibuſdam alijs rebus admixtis nobis ignotis. Sunt tamen qui Aquila tantùm vſum fuiſſe dicant. Alij eam aſcribunt Gaſparo Archiepiſcopo Hiſpalenſi, & Cardinali ſub Pio V.

Egræ Bohemiæ oppidi inſignia.

Egra Bohemiæ oppidum Aquila primùm vſa eſt libera, poſtquam triginta quatuor annis pignori data eſt, Aquilā in inferiori parte vſurpauit incluſam, atq; extra clauſtrum ſex faſcias ſimul coniunctas. Sigillum eiuſdem vrbis incluſum habet hominis iconem vmbilico tenus, dextra enſem, ſiniſtra ſceptrum ferentem, & inferiori parte Aquilam expanſis alis.

Beccariorū origo, & inſignia.

Vtrique, Italæ ſcilicet & Germanæ familiæ Beccariæ, Beccarius ex Numeriano Cari Imp. filio genitus, per binos filios, Vithemum ſcilicet, à quo Germana, & Beccarium, à quo Itala, originem dedit. Is autem ſub Conſtantino magno cùm militaret, tredecim victorijs, iiſque cruentis aduerſus hoſtes potitus, poſteris in earundem memoriam in inſignibus ſuis tredecim montes colore ſanguineo, eoſque in campo aureo, pariter in memoriam aurei ſcuti, quod Caro, & Numeriano pro more à Senatu Romano tanquam ſtrenuiſſimis Impp. in Capitolio dedicatum fuit, circumferre copiam fecit. Antiquitatem certè iam ab nongentis annis incorruptam oſtendunt res geſtæ & contractus, vnde feuda, gradus, dominia, vaſalagia, & omnis dignitas illorum manifeſta ſunt. Cùm verò Aquilam nigram ſupra eoſdē montes vſurpet iſtæc familia, ideò ab Imperatore aliquo, non quidem antiquorum, ſed poſteriorum, vt Carolo magno, ſub quo honorificentiſſimè militarunt, hiſce inſignibus donatos eſſe, veriſimile eſt. Ex hac autem illuſtriſſima familia viri cùm armis, tùm varijs ſcientijs, & ſanctitate, & miraculis præclari, orti ſunt. Lanfrancus in primis anno octingenteſimo in caſtro Crope'li, cuius & multorum aliorum caſtrorum dominus erat, natus, & F. Franciſcus ordinis minorum, cuius corpus ſepultum eſt Spoleti; ambo ſancti habiti ſunt. Anno nongenteſimo tertio habuere dominium Papię, ſicuti monetę excuſſę atteſtantur, domini fuere multarum aliarum terrarum, & arcium, vt D. Alexij, Broni, Georgij, & aliorum, quæ hîc ſponte prætereo. In militia ſtrenuiſſimi fuere, primùm Beccaredus exercitus Caroli Magni Dux, qui Mauros in Sardinia ſuperauit, & Corſica eiecit: tum Alphōſus dominus, & comes, Hieronymus, & Carolus. Nobilitatem eorum cognoſcemus ex affinitate cum varijs Principibus Mātuę, & Marchionibus Caretti, cum Scaligeris dominis Veronæ, cum Vicecomitibus, & Sfortijs Mediolani ducibus, cum Manfredis Fauentiæ dominis, cum Vrſinis, & alijs illuſtriſſimis familijs. Ex eadem familia fuit Theſorus Abbas generalis totius ordinis vallis vmbroſę, & Legatus ad Florentinos miſſus ab Alexandro quarto ad tumultus & factiones ciuiū ſedandas, & poſtea Cardinalis deſignatus. Eſt etiam ætate noſtra rei Theologicæ conſultiſſimus, & in omni ſcientiarum genere apprimè eruditus, acerrimuſque literarum propugnator, ac morum & vitæ probitate præſtans F. Hippolituſmaria à Monte regali Pedemontanus Generalis ordinis Prędicatorum ex nobiliſſima eadem familia Papienſi oriundus. Habuit præterea familia iſtæc Beccaria Epiſcopos, protonotarios Apoſtolicos, gubernatores, conſules, prætores, & Senatores Mediolanenſes, quorum nomina breuitatis cauſa taceo.

D. Lanfrancus multorū caſtrorū Dominus.

Theſorus Abbas Generalis totius ordinis Vallis Vmbroſæ, Cardinalis deſignatus.

F. Hippolituſmaria Generalis ordinis prędicatorum.

Familiæ Cornaræ inſignia.

Familia Cornara Veneta aliquando in inſignibus ſuis per longitudinem bipartitis, dextra ſcilicet parte lutei, ſiniſtra cęrulei coloris, vſurpauit coronam, cuius loco nunc intra duos campos, vnum aurei, alterum cærulei coloris ſcutulum aureum cum nigra Aquila geſtat.

Verardorū Venetorū inſignia.

Verardorum itidem nobilis Veneta familia in medio repagulorum aureorum & rubrorum inſertum habet ſcutum rubrum cum Aquila aurea.

Palauicinorū familiæ Venetæ inſignia.

Palauicinorum familia itidem Veneta vtitur Aquila cum teſſellis in campo aureo.

Ex Monaldeſcorum familia apud Vrbem veterem, quam vulgò Oruieto vocant, quidam Aquilam habuerunt in caſſide. Ortum habuit hæc familia iam tum à Caroli Magni temporibus, cum quo quatuor fratres nobiliſſimi in Italiam aduenerunt, quorum quartus vrbi veteri ſedem figens, originem & famam Monaldeſchis dedit. Hi ſummis muneribus & priuilegijs

à ſummis

à ſummis Pontificibus affecti fuere, cùm circa annum 1313. cùm iam quaſi domini eſſent totius patriæ, & territorij, orta inter eos diſcenſione, in quatuor partes ſciſſi ſunt, atque vt inter ſe dignoſcerentur, retentis quidem auitis in ſcuto inſignibus, unuſquiſq; eorum peculiarem galeę notam, qui Aquilam, qui viperam, qui canem, qui ceruum impoſuit. Summa animorũ contentione per trecentos quinquaginta & vltrà annos hi inter ſe dimicarũt, ſed, quod mirum eſt, & quod [c] Dantes illis minatur, poſt tot, & tam acerbas mutuò clades haudquaquam conciderunt, & nomen antiquum cum multarum terrarum poſſeſſione conſeruarunt. Ex ijs, qui Aquilam habuerunt, vti & ex cæteris, multi illuſtres toga, & armis viri profluxerunt: quos breuitatis cauſa omitto. Vnum tamẽ non tacebo Monaldum primò Soannę Epiſcopum, & mox Beneuenti Archiepiſcopum, à Bonifacio octauo creatum, hominem tam patriæ, quàm Curiæ Romanæ cariſſimum.

ſignia. Monaldeſcorum origo, & inſignia.

[c] *Cant. 6. de Purgat.*

Paulus Aemil. Gõzaga vtitur Aquila coronata in ſuperiori parte inſignis ſui, in inferiori tribus faſcijs tranſuerſis nigris.

Pauli Aemilij Gonzagæ inſignia.

HACTENVS ergò de integra Aquila: Nunc de dimidiata aliquid dicamus.

Aquilã dimidiatam habentes.

Honorius ſecundus Pontifex max. Lambertus antea vocatus, ex Fagnana, vel, vt alijs placet, Scanabecchorum familia Bononiæ oriundus, primò Canonicus Regularis Lateranenſis, mox ſuæ vrbis Archidiaconus, deinde Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis à Paſchali ſecundo creatus, & mortuo Calixto II. ſuccedens in Pontificatũ, geſſit in inſignibus ſuis inter alia ſemiaquilam.

Honorij ſecundi Pontificis inſignia.

Lothatij Imperatoris inſigne erat ſcutum bipartitum, in cuius dextra parte erat ſemiaquila nigra, corona, roſtro, & pedibus rubris: ſiniſtra verò ſcutulum cęruleum lilijs aureis reſperſum habebat.

Lotharij Imperatoris inſigne.

Hiberniæ Regum inſignia ex vna ſcuti parte aurea, erant brachium gladio armatum, ex altero in argenteo campo ſemiaquila.

Hiberniæ Regum inſignia.

Bernardus de Vbertis Florẽtinus Cardinalis Epiſcopus Parmenſis, ſub Vrbano ſecundo, gerit ſcutum per longitudinem diuiſum, in cuius parte dextra ſemiaquila eſt, à ſiniſtris teſſellę.

Bernardi de Vbertis inſignia.

Georgius Hesler Germanus Herbipolenſis Protonotarius Apoſtolicus, poſtea Cardinalis ſub Sixto quarto, prẹter ſemiaquilam, quam in ſupera ſcuti parte gerit, habet item faſciam diametralem, & vtrinque aſtrum.

Georgij Hesleri Germani inſigne.

Ex Cæſarina familia tres fuerunt Cardinales, Iulianus ſub Martino quinto: Iulianus alter, Protonotarius Apoſtolicus, electus Epiſcopus Aſculanus ſub Alexandro ſexto, & Alexander tertius pariter Protonotarius Apoſtolicus ſub Leone decimo. Horum inſigne fuit ſemiaquila ſupra columnam vnà cum vrſo figura erecta, columnæ catenâ alligato.

Cæſarinorũ inſignia.

Ex Rouerella familia antiquiſſima (quam hiſtorici anno nongenteſimo trigeſimo dimanaſſe tradunt ab Emundo ſtrenuo quodam milite, ab Henrico primo Imp. ob immenſam eius fidelitatem in Comitem creato, atque Rigenſtein metropoli diuerſarum terrarum, & caſtrorum in prouincia dicta Eichẽlaub, vel Effhai, loco quercubus, ſeu roboribus abundante, donato) Bartholomæus Eugenij quarti Pont. max. ſecretarius, & ab eodem Archiepiſcopus Rauennas; inde à Pio ſecundo Pontifice maximo Cardinalis creatus, quemadmodum conſtat ex ſepulcro, quod Romæ conſpicitur in Eccleſia Sancti Clementis, ſtatuis, & marmoribus pretioſiſſimis adornato, vſus eſt pro inſigni ſemiaquila in campo quadripartito, vnà cum robore, quam relicto vetere inſigni ſibi elegit cum Imperatoris confirmatione Emundus ſupradictus, tum ob copiam roborum, quæ in ſuo Dominatu erant, (à quibus ille non ſolùm, verùm etiam eius poſteritas Rouerettorum, & poſtea Rouerellorum cognomine inſignita eſt) tum etiam, quia eius loci incolas craſſæ Mineruæ, rudes, & duros quercuum inſtar ad vitam ciuilem perduxerit. Huius Cardinalis frater Laurẽtius fraternis inhęrens veſtigijs, Philoſophię, & Medicinæ lauream Patauij adeptus, primùm in Gymnaſio Ferrarienſi Philoſophiæ, & Medicinę profeſſor factus, mox à Nicolao quinto Pont. max. miſſus legatus ad Hungaros, tandem in Epiſcopum Ferrariæ euectus eſt anno 1462. iterum legatus in Galliam miſſus, vltimò legatus exercitus Eccleſiaſtici, cuius Napoleon Vrſinus præfectus erat, factus, cũ ſummo honore munus ſuum ubiq; obijt. Nec prætereundus uidetur Florius frater eius Eques Hieroſolymitanus, uel potius Rhodius, necnon Filaſius anno 1474. primùm Protonotarius Apoſtolicus, mox à Sixto quarto Pont. max. in locum patrui ſui Archiepiſcopus Rauennas, demum Peruſij ob inſignem cùm in humanis, tùm in diuinis legibus doctrinam, legatus creatus eſt. Philos itẽ eiuſdem familię ob ſuas illuſtres uirtutes primùm electus Epiſcopus Tolonię, deinde Aſcoli. Ex eadem familia multos omito breuitatis cauſa.

Rouerellæ familiæ origo, & inſignia.

F. Marcus Vogerius Sauonenſis ordinis minorum Epiſcopus Senogalienſis, Cardinalis ſub Iulio ſecundo, habuit ſemiaquilam ſupra duos triangulos ſubnigros, in quorũ medio eſt aliud ſpatium album ferè trigonum.

M. Vogerij inſigne.

Alphon-

Alphõſi & Raphaelis Petrutiorũ inſigne.

Alphonſus Petrutius Senenſis electus Epiſcopus Groſſetanus, Cardinalis ſub Iulio ſecundo, vſus eſt in campo quadripartito ſemiaquila in ſupera parte vnà cum vnda. Raphael ex eadem Petruciana familia, Epiſcopus quoq; Groſſetanus, Molis Hadriani præfectus, Cardinalis ſub Leone decimo, eadem inſignia habuit.

Matthæi Langij Germani inſig.

Matthęus Langius Epiſcopus Curcenſis. poſtea Coadiutor, & Archiepiſcopus Salisburgenſis, teſte Ioanne Sambuco, Cardinalis ſub Iulio ſecundo, vſurpabat ſemiaquilam, & Solem quibuſdam veluti foliolis perornatum.

Andreæ de Valle inſig.

Andreas de Valle Romanus Epiſcopus Melitenſis, Cardinalis ſub Leone decimo, pręter ſemiaquilam pariter duos leones, & quatuor ſtellas habuit.

Cãpegiorũ inſigne.

Ex Campegiorum Bononienſium nobiliſſima familia, in qua fuère viri literis non ſolùm, ac morum integritate, verùm etiam rara prudentia, miroq; rerum vſu inſignes, duo fuère Cardinales, Laurentius ſub Leone decimo, legatus ad Anglos miſſus, & à Clemente ſeptimo factus Comes Dozzę: & alter Alexander ſub Iulio tertio. Eiuſdem familię Epiſcopi fuerũt Thomas Epiſcopus Feltrienſis gubernator Placentiæ: Io. Baptiſta Epiſcopus Maioricenſis, cui ego multũ certè debeo, vtpote qui ad promouendos meos labores, & leuandos ſumptus, quos in meo rerum naturalium immenſo opere edendo, facio maximos, mille mihi aureos liberaliſſimè donauit. Fuit item Philippus Maria Epiſcopus Feltrienſis, ... Epiſcopus Groſſetanus, & Laurentius ſecundus nuncius electus ad Neapolitanos, & Venetos, Epiſcopus Ceruienſis, & Collegij Philoſophorum, Medicorum, & vtriuſque Iuris Archidiaconus, & Rodulphus Reipublicæ Venetæ Dux generalis, necnon & Reipub. noſtræ Senatores Antoniuſmaria, Vincentius, atque Hannibal adhuc viuens, Senator huius vrbis ampliſſimus, & peculiare decus. Huius igitur tam illuſtris familiæ præter Canem Leporarium erectum ex vno latere eſt etiam dimidiata Aquila diademate inſignita.

Ennij Philonardi de Bauco inſigne.

Ennius Philonardus de Bauco Verulanus Cardinalis ſub Paulo tertio, vtebatur dimidiata Aquila cum duabus arboribus, & faſcijs diametralibus, & ſex floribus Liliorum, qui ſunt inſigne Pauli tertij.

Sbignei Poloni inſig.

Sbigneus Polonus Epiſcopus Cracouienſis, Cardinalis ſub Eugenio tertio, vſurpabat dimidiatam Aquilam coronatam in ſiniſtra bipartiti ſcuti parte, in dextra verò crucem.

Ant. mariæ Saluiati inſigne.

Antoniuſmaria Saluiatus Comes, Cardinalis ſub Gregorio decimotertio, etiá vtitur ſemiaquila, teſſellata, nigra & lutea, in campo rubro, ex cuius oppoſito à dextris ſunt raſtra alba pariter in rubro, in ſuperiori verò inſignis parte ſunt arma Gregorij ſupradicti, nempe ſemidraco alatus viridis.

Lucanorũ populorũ inſigne.

Lucanis populis etiam pro inſignibus ſemiaquila eſt colore fuluo, coronata, cum tribus lineis vndam præferẽtibus in campo aureo. Sunt qui inde profecta putent hæc inſigna, quòd de Græcis, qui malè eos tractauerant, aliquando triumpharint.

Imperialiũ quarũdam ciuitatũ inſigne.

Ciuitates quædam Imperij Romani etiam ſemiaquilam vſurpant, vt Norimbergum, Egrana, Ingelhemium, & fortaſſis aliquæ alię, vt & Burggrauiatus Magdeburgenſis cum faſcijs nigris duabus à ſiniſtris per longitudinem ſcuti poſitis.

Ricciæ famil. inſig.

Familiæ Ricciæ regni Neapolitani inſignia ſunt, ſcutum in tres ęquas partes tranſuerſas diſtinctum, ſuperior habet Aquilam dimidiatam nigram in campo aureo, media pars aurei coloris Echinum terreſtrem nigrum, infima vndas cæruleas in campo itidem aureo.

Montanariorũ inſig.

Priſcum Montanariorum Veronẽſium inſigne fuit, ſcutum per longitudinem bipartitum cum ſemiaquila coronata à dextris, & vndis fortaſſis à ſiniſtris.

Aleptorum inſigne.

Inter Familias nobiles Florentinas eſt Aleptorum, quæ Aquilam gerit in dextra dimidiatam, ſiniſtra verò tres faſcias in longitudinem ſcuti ductas.

Qui Aquilis duabus vſi ſunt.

SED Aquilis duabus hi ſubſequentes vſi ſunt.

Regni Siciliæ inſigne.

Inſigne Regni Siciliæ eſt cum quibuſdam repagulis dependentibus, & duabus Aquilis coronatis.

Vienæ Auſtriæ inſig.

Aquilam bicipitem à dextris coronatam, à ſiniſtris aliam diademate ornatam vſurpat Vienna Vrbs Germaniæ nobiliſſima, & Imperatoris ſedes.

Didaci ſpinoſæ inſig.

Aquilis duabus in campo quadripartito cum capite Meduſæ, & Leone vſus eſt Cardinalis Diegus Spinoſa Hiſpanus ſub Pio quinto.

Franc. Mẽdozzę iſig.

Aquilas duas cum quatuor Leonibus, igneis linguis, arcibus quatuor, turriculis duabus, crucibusq; & catenis totidem, atque tænia diametrali in ſuis inſignibus habuit Franciſcus Mendozza Hiſpanus Cardinalis, Epiſcopus Caurienſis ſub Paulo tertio.

Bernardi Cleſij iſig.

Eadem ferè inſignia erant Bernardo Cleſio Germano Epiſcopo Tridentino, Cardinali ſub Clemente ſeptimo. Vſus eſt quoque Aquilis duabus, Leonibus quatuor, ſed nullis alijs rebus adiectis.

Simeonis Talrauiæ inſigne.

Simeon Taliauia de Aragona Siculus, filius Ducis Terræ nouæ, Cardinalis ſub Gregorio tertiodecimo, duas Aquilas, & duos Leones in inſignibus vſurpauit.

Franciſci Alidoſij inſigne.

Franciſcus Alidoſius Foroliuienſis filius Ioannis nati ex Ludouico, Epiſcopus Papienſis, & Theſaurarius Iulij ſecundi Pontificis, & ab eodem Cardinalis creatus, in inſignibus habuit Aquilas duas cum duabus quercubus. Hæc autem domus Alidoſia antiquitate nobiliſſima multis annis Forocornelij, & Foroliuij, alijsq́; Flaminiæ, ſeu Romandiolæ oppidis, vt Maſſæ, Formioni, Toſſignano, Fontanæ, Gago, & Caſtro de Rio imperauit, habuitq́; inter alios Ludouicum illum Bertrandi filium, nobilem Venetum à Duce Antonio Venerio creatum, & Comitem Nicolaum de Pitiliano Venetorum claſſis præfectum, eiuſque eiuſdem nominis filium, Dominum Gagi, & Formionis, Obici illius patrem, cuius filiam Franciſcam clariſsimus Senator Bononienſis Fuluius Mareſcalcus meus primus conſobrinus maternus in vxorem duxit. Ex eadem familia eſt Cyrus Dominus Caſtri de Rio, & Maſſæ, merumq́; & mixtum imperium obtinens, qui ſæpe orator ad diuerſos Principes, vt ad Maximilianum Imperatorem, ad Regem Hiſpaniæ, & Portugalliæ, & ad Comitia Ratisbonenſia à Magno Hetruriæ Duce Franciſco Mediceo miſſus fuit.

Eſtenſis famil. inſig.

Præter alia inſignium Hippoliti Ateſtini Ducis Ferrarienſis Alphonſi primi filij, Cardin. ſub Paulo tertio, duæ, teſte Sanſuino, Aquilę erāt albę vnicipites cum ſex lilij floribus in cāpo quadripartito. Quę inſignia Marchionibus primò, & iam alijs Eſtenſibus Ducatus honore nedum inſignitis, qualis eſt hodie Cæſar Eſtenſis Sereniſs. Alphonſi II. ex fratre nepos, geſtari ſolita ſunt, quæ mutato rerum ſtatu Ducibus in duas nigras, ſed bicipites, & coronatas abierunt, retenta tamen vna alba vnicipite in ſcuti meditullio, antiquę originis monumento, quæ clauibus, & haſtili vmbellæ Pontificijs ob ſummam præfecturam copiarum Eccleſiaſticarum collatis, imponitur. Eiuſdem familię Aloyſius de Eſte primus eius nominis Cardinalis, electus Epiſcopus Auxitanus, Protector Galliæ, ſub Pio quarto. Habuit autem Sereniſſima iſtæc Eſtenſium familia ſtrenuiſſimos, & laudatiſſimos Ferrariæ Duces, quorum primus fuit Borſus à Friderico tertio Imp. Dux creatus; inde Hercules primus, cui Alphonſus primus eques ordinis S. Michaelis, huicque Hercules ſecundus ſucceſſit, ſtrenuiſſimi, ac inuictiſſimi Alphonſi ſecundi nunc imperantis pater. Eſtenſis verò iſtius præclariſſimę familiæ antiquiores primùm Domini vocabantur, poſtea verò Marchiones, qui deinde Duces, vt diximus partim creati ſunt, partim verò Marchiones, Ducibus regnantibus, remanſerunt ijſdem inſignibus. Verùm tam diuerſa fuêre huius familiæ Eſtenſis inſignia, vt, referente Alberto Pigna, ad vigintiquinque propè acceſſerint. Qui igitur hæc exactius volet, eum adeat.

Durãtis de Durãtibus inſigne.

Durantes de Durantibus ciuis, & Epiſcopus Brixienſis Card. ſub Paulo tertio, in inſignibus habet Aquilas duas, cum duodecim liliorum floribus.

Caietanæ familiæ inſignia.

Familia Caietana à Bonifacio octauo originem ducēs, multos dedit Cardinales, inter quos fuit Iacobus Franciſcus, Benedictus, Antonius Patriarcha Aquilegienſis ſub Bonifacio nono; Nicolaus ſub Paulo tertio, & Henricus Card. legatus primùm Bononiæ, pòſt ad Regem Poloniæ ſub Clemente octauo nunc regnãte. vtitur autem illuſtriſſima iſtæc familia binis Aquilis albis vnà cum vnda. Eiſdem inſignibus vtitur nobiliſſima & eiuſdem nominis familia Neapoli oriunda, ſed Aragonię familiæ inſignia cum illis habet adiuncta, vt oſtendant ſe cum nobiliſſimis alijs familijs matrimonia contraxiſſe, vt teſtatur Scipio Mazzella.

Ludouici Madrucij inſigne.

Ludouicus Madrutius Germanus Cardinalis à Pio quarto creatus in inſignibus vtebatur duabus Aquilis coronatis vnà cum ponte, tribus pilis, organo, repagulis, & faſcijs.

Cõtarinorum Venetorũ inſig.

Familiæ clariſſimæ Contarinæ Venetæ binæ item ſunt Aquilæ nigræ, in campo luteo ſcuti quadripartiti, & faſciæ ſex cæruleę, & in medio duarum duo flores liliorum lutei in ſcutulo cęruleo. Ex hac familia etiam aliquot Cardinales, vt Gaſparus ſub Paulo tertio, & Epiſcopi inſignia ſuæ reip. ornamenta profluxerunt.

Ducatus Mediol. inſignia.

Ducatus Mediolanenſis præter ſerpentem etiam in inſignibus ſuis duas habet Aquilas.

Aquilas tres habentes.

Stephani noni Pont. max. inſig.

STEPHANVS Nonus dictus decimus Pont. max. antea Fridericus appellatus, dux Lothoringiæ in ſcuto vſurpauit tres Aquilas albas cum vna lamina diametrali.

Ioannes Lotharingus electus Epiſcopus Metenſis Gallus Cardinalis ſub Leone decimo, vſus eſt pręter tres Aquilas duob. Delphinis, multis liliorũ floribus, cruce, repagulis, & faſcijs.

Lotharingiæ famil. inſigne.

Carolus de Guiſa Lotharingus Gallus Card. ſub Paulo tertio, eodem vtitur inſigni, quemadmodũ & eiuſdem familiæ ſubſequentes: Ludouicus Card. ſub Iulio tertio, Aloyſius Card. ſub Gregorio XIII. Carolus electus Epiſcopus Tullenſis, Card. ſub eodem, item alius Carolus ſub Sixto V. qui filius fuit ducis Lotharingię, & Ferdinãdi Magni Hetruriæ ducis leuir.

Chriſtophori Madrutij inſigne.

Chriſtophorus Madrutius Tridentinus Cardinalis ſub Paulo tertio cum tribus Aquilis ex priuilegio, inter cætera etiam vſurpat agnum.

Gulielmi Enthefort, vel Hincefort inſig.

Gulielmus Enthefort Panuinio, Hincefort Iouio, Traiectenſis Brabantus, Epiſcopus Dertuſienſis Cardinalis ſub Hadriano ſexto, Aquilis tribus ſimpliciter vſus eſt.

Hannibalis Bozzuti inſig.

Hannibal Bozzutus Cardinalis ſub Pio quarto, in dextra inſignium ſuorum parte ſupra faſciam cæruleam, in campo luteo, tria cōchilia alba; & in ſiniſtra, quę cærulea eſt, habet faſciam luteam, & tres Aquilas nigras. Petromelarius vtramque faſciam tranſuerſalem eſſe teſtatur.

Indię extra Gangē inſigne.

India extra Gangē Europæ propinquior pro inſigni tribus Aquilis nigris vtitur alis expāſis.

Bentiuolorum famil. inſig.

Familiæ Bentiuolorum, quæ aliquando Vrbis noſtræ dominium tenuit, inſignia varia ſunt. Primùm duas habebat Aquilas è diametro oppoſitas, totidem ſerras in ſcuto quadripartito. Supra caſſidem alia adhuc Aquila erat eiuſdem cum cæteris coloris, cū inſcriptione collo annexa, MAXIMIMILIANI MVNVS. Aquilis enim à Maximiliano primo Ioannes ſecundus Bentiuolus donatus fuerat. Verùm vt obiter moneam, aſſerunt quidam flāmam potius in antiquiſſimis Bentiuolorum armis conſpectam fuiſſe quinquilinguem in cāpo luteo, poſtea in ſerram tranſuerſam permutatam. Secunda inſignia aurea inter cætera habebant lilia Ludouici Gallorum regis donum. Hæc conſpecta fuerunt partim ſex, partim cum ſeptem lilijs, excepta Aquila ſupra galeam. Tertia, quę flammas habent cum glandibus aureis in campo cyaneo, quibus moderni Bentiuoli vtuntur, Iulius ſecundus Pontifex, cùm Bononiam Eccleſiæ ſubieciſſet, hiſce dedicauit. Quamuis eoſdem flammas abſque glandibus, iunctis tamen lilijs gerere paſſim videamus. Sed Aquilam Bentiuolorum inſigne conſpectum fuit in celebri illo torneamento, quod anno 1489. Hannibal Ioānis, dicti filius ad æmulationem ſimilis, quod Laurentius Medices Florentiæ habuit, ſumma ſua laude, ſummiſque expenſis ſuis Bononiæ celebrauit, cuius deſcriptionem ex Sanſouino licet petere. Pręter homines ſingulares, quos hęc familia produxit, & antiquiores, noſtra ætate fuerunt de Bentiuolis Andreas, & Ludouicus Senator, pater Herculis, qui nunc decanus eſt huius ampliſſimi Senatorij ordinis, viri integerrimi, omnibus æquè cariſſimi. Ex his eſt Vlyſſes magni Hetruriæ ducis Franciſci gener. His adnumero Ludouicum Conſtantij hominis noſtra ętate rari filium, Epiſcopum Policaſtri, ſiue ciuitatis caſtri à Gregorio XIII. factum, hominem ſumma eruditione, & virtute prædittum, & comitem Baptiſtam eius fratrem, qui in vxorem duxit Hippolitam Filiam Raynerij Marchionis à Monte, & Comitis Montis Barotij, & Andream Fratrem I. V. Doctorem, magnę expectationis iuuenem, ſed cuius operam, & conſpectum dura mors nobis inuidit.

Familia Guinatiorū Neapolitana in inſignibus ſuis habuit tres Aqlas cū lamina una argētea.

Aquilę quatuor.

Mormillorū eiuſdē vrbis familię pręter tres Aquilas binę etiā in inſignibus ſuis laminę ſunt. Hactenus de tribus: iam de quatuor.

Philippi Hiſpaniarum Regis inſig.

INVICTISSIMI, & potētiſſimi Hiſpaniarū Regis inſigniā inter tot regnorū auitorū & nuper ſumma felicitate acquiſitorum notas, Aquilę etiā quatuor condecorant, quarum duæ vnicipites cum tænijs quibuſdam ſūt regnorum Sicilię, tertia quidem, cuius regni aut prouinciæ propria ſit, quāuis anxiè perquiſiuerimus, indagari tamen non potuimus. Quarta verò vniceps alas expanſa nigra, regiā coronā inſignita, ſcutum totum cum tot regnorum, & prouinciarum inſignibus, velut fulcrum continet, quæ, vt ego exiſtimo, & Imperatoriam prolem, & auitam cum Imperatoribus non ſolùm iam, ſed inde à multis ſeculis, atq; adeo ab Friderici illius primi bellicoſiſſimi Imperatoris temporibus coniunctionem denotat.

Gonzagorum famil. origo, & inſignia.

Gonzagorum illuſtriſſima familia, quæ ante ſexcentos annos à Ludouico Germano Regia prole, vt nōnulli referūt, prognata eſt, in ſuis inſignibus quatuor Aquilas in quatuor ſpatijs magnæ crucis totum inſigne occupantis vſurpauit, vnà cum duobus Leonibus in ſcutulo quadripartito, & tænijs tranſuerſis. Antiquiſſima, & prima huius familię inſignia, vt refert Petrus Gritius tæniæ luteę, & nigrę fuerunt, ſed mox per Leones obſcuratę, quos identidē quatuor Aquilæ obſcurarunt & hoſce mox Paleologorum arma nuper inſerta. Sed quoniam hæc omnia ſimul ineſſe videmus inſignibus antè à nobis enarratis, ideo ignoro, quidnam obſcuratum eſſe author dicat. Mihi auctiora, & ampliora videntur reddita eſſe. Habuit hęc Regia familia Cardinales maximos, Franciſcum Epiſcopum Mantuanum ſub Pio ſecundo, cui inſigne donatum fuit a Sigiſmundo Imper. & Sigiſmundum earundem planè dignitatum Cardinalem & Epiſcopum ſub Iulio ſecundo, vt & Herculem ſub Clemente ſeptimo: Pyrrhum, vt Petromelario, vel Perinum, vt Panuinio placet, Epiſcopum Mutinenſem, & Cardinalem ſub eodem, F. Ioannem Vincentium ſub Gregorio decimotertio, Scipionem ſub Sixto quinto. Ex his fuit Princeps Morphetti, vulgò di Molfetta, & Dux Traiecti regni Neapolitani Ferrantes Gonzaga. Notandum verò, vt teſtatur Mazzella, Princeps in regno Neapolitano Ducibus dignitatis gradu pręferri. Duces habuit Mantuæ quatuor, quorum primi duo titulum & dominium Marchionatus Monferrati habuēre. Horum ille Fridericus à Carolo quinto Imp. creatus fuit eo tempore, quo Bononię à Clemente ſeptimo inaugurar etur. Huic ſucceſſit Franciſcus, cui Gulielmus

ſielmus frater à Maximiliano ſecundo Imp. Dux Monferrati creatus cum inſignium ampliatione, qui Vincentium tanti dominij, & nominis hęredem ex Sereniſſima Auſtriacorum familia genitum poſt ſe nobis reliquit. Totidem etiam Marchione, habuit hęc eadem nobiliſſima familia antequam Ducis dignitate inſigniretur, quorum primus fuit Ioannes Franciſcus ann. 1433. à Sigiſmundo Imp. creatus, in eius eximię virtutis bellicę remuneratione. In eius locum ſucceſſit Ludouicus, deinde Fridericus, qui Mediolanenſis Ducis rerum omniũ pręfectus fuit: demum Fráciſcus huius nominis ſecundus. Marchio de Spechio regni Neapolitani erat Andreas Gonzaga. Comes Fundi in eodem regno erat Veſpaſianus Gonzaga. Comes de Iouenazzo eiuſdem regni erat Ferrantes Gonzaga.

Huc vſque de quatuor Aquilis egimus.

FAMILIA Monmorantiorum Gallorum in ſuis Inſignibus ſedecim Aquilis cæruleis in campo aureo, teſte [d] Caſſaneo, vſa eſt. *Monmorantiorum inſigne. Aquilas ſedecim habentes.* *[d] Par. 1. Catalog. Glor. mund.*

De inſignibus itaq; Aquilam ferentibus, etſi latius tractari potuiſſe ſatis ſciamus, quatenus tamen nos obſeruare licuit, iſtęc breuiter ac per tranſennam ſubducere voluimus. In qua quidem re fateor cùm additionibus factis ad Onuphrium Panuinium à Paulo IIII. vſque ad Clementem VIII. me adiutum eſſe, tùm etiam multa mihi communicata fuiſſe ab Illuſtri Equ. D. Io: Antonio Petromelario Bonon. viro prudentia ſingulari, ſumma integritate, & harum rerum ſtudioſiſſimo. Fateor etiam me Iulij Cupellini Bonon. ſpectatæ virtutis & doctrinæ viri, olim Iacobi Boncompagni Ducis Soræ, deinde Card. Sanctorum quattuor Coronat. nepotis Innocentij Noni, ac demum Franciſci Mariæ Ducis Vrbinatis, Secretarij opera vſum fuiſſe. Res tamen, vt ingenuè fatear, & difficilis fuit, & laborioſa, tot Vrbium, prouinciarum, regnorum, familiarum, Principum, Ducum, Imperatorum, & ſummorum Pontificum inſignia ſimul comprehendere, vbi nulla rerum inter ſe connexio eſt, vbi nihil commune inuenire nequit, à quo ſenſim per media ad extrema recto ordine procedas, vbi prout captus fuit, & affectus, ſic pro arbitrio modò hoc, modò illud nobilitatis ſignum ſibi quiſq; elegit. Hoc autem loco ſaltem de Aquilis & potiore ex parte ſermonem habuimus, de animalibus, plantis, & cæteris rebus, quæ in vſum armorum veniunt ſuo loco, quoad ſciemus, latius dicturi. Antequam tamen huic rei coronidem imponamus, epilogi loco hanc de Aquilarum depictarumq́ in inſignibus numero quaſi legem, quam neſcio equidem, vnde deſumptam, ſancit, ac præſcribit [e] Caſſanæus, libet adijcere. *Quòd ſi*, inquit, *Aquilæ in inſigni, ſeu ſcuto collocatæ non fuerint plures, quàm decem & ſex, omnes nominandæ, ac numero ſuo determinato exprimendæ ſunt, quo numero Monmorantia gens in clypeis geſtat: ſin verò maior eſt numerus Aquilarum, tum definiendi eiuſdem nulla habetur ratio, dicunturq́; ſeminatæ Aquilæ; ſeu incerti ac indeterminati numeri, qua ratione expreſſas eſt videre in inſignibus dominorum de Peuſſe.* *[e] Lib. de Catalog. Glor. mund.*

Finis Libri Primi.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS ORNITHOLOGIÆ

Liber Secundus,

Qui eſt,

DE AQVILIS IN PARTICVLARI.

DE ORDINE CAP. PRIMVM.

ETSI nulla legis neceſsitate præfinitum adhuc ſit, rectiùſne vniuerſalia ſingularibus, an è conuerſo ſingularia vniuerſalibus in naturalium contemplatione præponantur, tamen quoniam vniuerſalia naturá prima ſunt, & ſimpliciora, ideoq; à principe noſtri parte verius cognoſcuntur, quæq; velut cauſa & origo ſunt cęterorum: quare & nos hunc ordinem obſeruauimus, & iam explicatis, quę in genere de Aquilis tradi poterant, ad particularem earum tractationem deſcendemus. Accedit, quòd ipſe Philoſophorum culmen Ariſtoteles, quem imitari nunquam non fuit laudatiſſimum, hunc eundem ordinem ſemper ſeruauit: atque id veriſſimū eſt, niſi vniuerſalia priùs explicentur, fiet tum vt ſæpius eadē repetamus, & vt aiunt, actum agamus. Quare illis à principio ſic poſitis, in ſingularium hiſtoria ea ſolùm enarraturi ſumus, quæ cuique peculiaria ſunt, nec toti generi congruunt; rurſum ea omittemus, quæ de omnibus in vniuerſum alibi ſcripſimus: vel ſi quidpiam antè toti generi ab authoribus eſt attributum, quod de vna tantum ſpecie dicere verum ſit, id paucis in ſingularum hiſtoria, dū proprias cuique dotes aduendicamus, vt decet, indicabimus. Aquila autē vna hoc ab altera differt, vel quòd ei peculiare quidpiam natura dedit, quod cæteris minimè commune eſt, aut ſi fortè fuerit, magis tamen in hac, quàm in illa reperiatur, vti ex partium corporis in qualitate ac quantitate differentia, vti ex ingenij & actionum diſcrimine procliue eſt colligere. Sub Aquila verò ceu genere ſpecies eſſentiali differentia diſtinctas ſex ſolummodo veteres poſuerunt, videlicet Pygargon, Morphnon, Melanæton, Perenopteron, Haliaeton & Gneſiam. Sunt qui addant ſeptimam Oſſifragam, quam rurſus alij, quòd à ſpecie diuerſis promiſcuo congreſſu ortum ducat, ab Aquilarum genere abdicant. Verùm non ex ſola magnitudine nos ſpecierum diuerſitatem metimur, ſed etiam ex ingenij, actionumq; diſcrimine, quæ à natura ſeu forma vniuſcuiuſque animantis emanant. Cæterùm non ineptè facturi videbimur, ſi in hac particulari hiſtoria hūc ordinem ſeruemus, vt ea, quæ naturæ ſimilitudine maximè inter ſe conueniunt, ſibi mutuò in tractationis ordine proximè ſuccedant: quæ verò minùs, ea longè inuicem diſiungamus, ſemper tamen habita dignitatis ac præſtantię ratione. Nec animum noſtrum ab hoc inſtituto reuocare debēt, etſi grauiſſimi authores,[a] Ariſtot. &[b] Plinius. Hi etenim promiſcuè nullo prorſus, neque dignitatis, neq; etiam naturæ ordine ſeruato de Aquilarum ſex generibus egerunt. Nam neque ad magnitudinem reſpexerunt, neque actionum aut ingenij ſeu indolis præſtantiam attenderunt. Si enim dignitatis & præſtantiæ rationem eos habuiſſe quiſpiam ęſtimare velit, cur non omnium primam ceu verè nobiliſsimam ſtatuunt Chryſaëton? quare Clangæ ignarę poſtponit viribus pręſtantiſſimam, alijsq; innumeris naturę dotibus prędită Melanaëton Ariſtoteles? Si verò magnitudinis ordinem ſeruaſſe dicatur, cur non eandē potius Chryſaëton Aquilarum omnium, ipſomet aſſertore maximam (etſi Plinius in hoc, vt in multis alijs ab eo diſcrepans, neſcio quàm rectè, medię eam magnitudinis faciat) primo loco collocat? Cur proximè ſubiungit Pygargo Plăgam, vni ex mediocribus magnitudine, à maxima ſecundam?

Quomodo Aquilę differant.

Aquilarū genera veteribus cognita.

Oſſifraga cur non ſit ex genere Aquilarū.

Aquilarum differentiæ vnde parendæ.

Ordo qui ſeruandus.

[a] Lib. 9. Hiſtor. c. 32.

[b] Li. 10. c. 3.

Ariſtotelē & Plinium Aquilarum genera cōfudiſſe.

dam? cur Melanaëton omnium minimam Haliæto & Gnœſiæ longè maioribus anteponit? Qui enim magnitudinis ordinem obſeruaturus erat, illi certa ſerie à maximis per mediocres ad minimas gradatim proficiſcendum erat. Sed neque à minimis ad maximas ordine contrario proceſſit; hac enim ratione minima omnium Melanaëtos primum locum merebatur. Plinius verò etſi diuerſa ab Ariſtotele uia inceſſerit, fortuitam tamen & ipſe hanc Aquilarum enarrationem inſtituit, prout primùm unaquæque in mentem uenit. Attamen ne hos, quibus pleraque, imò plurima debemus, ingrati filij deſeramus, nos eos extra culpam eſſe fatemur, neque reprehendi iure merito poſſe: ſpecierum enim, quę ſub eodem genere comprehenduntur, nulla alterâ prior eſt aut poſterior, & omnes æquabiliter generis naturam participant, itaq; Aquilæ omnes eodem loco habendę ſunt, neq; hæc illi, aut illa huic poſthabenda eſt. Recentiorum quidam, dum alij aliam moliuntur methodum, Aquilę genus in magnas, mediocres & paruas Aquilas ceu ſpecies dirimunt; ſed parum rectè. Magnitudo enim ex ſua ratione minimè rerum ſpecies conſtituit aut immutat; etſi uerum ſit, eam quandoq; diuerſas rerum formas proximè conſequi, ac tãquam nexu alligatam perpetuò comitari. [c] Creſcentienſis melius Aquilas omnes in nobiles ſeu generoſas, & ignobiles ſeu degeneres diuidit. Quędam enim nõ niſi animalia grandia, ipſaq; etiam ferocia, & quę eis maximum in pugna faceſſunt negotium, appetunt, obuios quoſque; & qui nullo labore parantur, cibos reſpuentes; quædam uerò contrà ignauę ac uiribus ſuis diffidentes, cadauera animantium tantùm ſectantur, atque ita ad Vulturum & Miluorum naturam proximè accedunt. Sed & ab affectu ſeu ingenio earum poſſet deſumi differennia, ut quędam pullos ſuos nutriant, quędam è nido eiectos deſerant, quędam demum non ſolùm ſuos fœtus, ſed & alienos foueant. Quo nomine Oſſifraga, etſi uix in Aquilarum numerũ, ob cauſas, quas ſuo loco recenſebimus, admiſſa eſt, primas teneret, ſecundas Melanaëtos. Legitimi uerò ac incorrupti ortus merito primum locum (quę & pręſtantię nec non magnitudinis cauſa primatum ſibi uendicauit) Chryſaëtos etiam obrinebit. Actionum præterea uarietas eas à ſe mutuò ſeiungit ac diſcrepare facit; ſunt enim, exempli gratia, quędam quæ ætitem lapidem in nidum inferunt, quædam verò minimè hoc præſidij adhibent. Nos verò qui ordinẽ dignitatis ac pręſtantiæ ab initio obſeruare inſtituimus; imitati Philoſophum animalium hiſtoriam ſcribentem, vti eundem item cum Theophraſto de Plantis tractantem, has nobis leges præſcribimus, vt cùm plurimum nobilitate & indole inter ſe differant, ab ea quę omnium nobiliſſima eſt, fuitq; apud omnes ſemper habita, tractationem auſpicemur. Hęc extra omnem dubitationem Chryſaëtos eſt: ſola enim genuina eſt, & legitimorum natalium, omnium maxima, fortiſſima, nec non Aquilarum pulcherrima. Secundum locum Halięto daturi ſumus, vt qui non ſolùm nobili, præclaraq; viſus acie omnibus præpolleat, ſed & Phœbo iudice, ſui generis indubitatam fidem accipiat. Tertium locum Melanaëtos occupabit: hæc enim etſi corporis mole minima eſt, viribus tamen omnibus pręſtat, vnde Valeria nuncupatur, alijsq; inſuper plurimis naturæ ſeu ingenij dotibus ab [d] Ariſtotele decãtatur. Quartã claſſem Pygargo tribuimus: nam & regia Auis aliquãdo dicta fuit, & maior ferociorq; eſt cęteris, vt quæ hinnulos capiat. Quinto loco recenſebitur Morphnos, hoc merito Pygargo cedens, quòd Philoſopho teſte, magnitudine & viribus ei ſecunda ſit: potior tamen eſt Perenoptero, quòd Anates & ſimiles aquaticas Aues etſi minutiores, viuas tñ abripit. Omniũ viliſſima ideoque infimo loco digna Perenopteros eſt. Hæc non ſolùm exanimata corpora ſectatur Vulturum more, quorum & ſpeciẽ refert, verùm & à Coruis cæteriſq; id genus Auibus fugatur, verberatur, capitur. His omnibus Oſſifragam, etſi adulterini generis, nec ab Ariſtotele inter Aquilas annumeratam, ob maximam tamẽ cũ his cognationem (nam ex Haliætis naſcitur, vnde & cognatum genus [e] Plinius vocat, & Aquilis aſcribit) vti & ob ingenij præſtãtiam, qua non ſolùm Perenopteris, ſed & alijs quibuſdam Aquilis fortaſſe pręcellit, tandem ſubnectemus. Etenim tanquam originis ſuę conſcia, non ſolùm ſuorum, ſed Aquilę cognatę pullorum iuxtà curam gerit, memorabili pietatis exemplo. Ad has veluti ad genera præcipua, pleraſq; quas pluſculas & frequentiores quàm hactenus quiſpiam alius, dabimus, ſuæ vnamquamque ſpeciei, ſi non indubitatâ ac irrefragabili, ſaltem probabili, quantum res patietur, ratione ducti, attributuri, reducemus.

Plinij ordo refutatus.
Cõciliatio.
Recentiorũ ordo de Aquilarum generib. refutatus.
[c] Lib. 10. capit. 15.
Differentię penes nobilitatem.
Ab affectu ſiue ingenio.
Ab actionibus.
Ordo qui ſeruandus.
Chryſaëtos Aquila qualis, & cur ab ea incipiendum.
Halietus.
Melanætos
[d] Lib. 9. Hiſtor. c. 32.
Pygargos.
Morphnos.
Perenopteros.
Oſſifraga.
[e] Li. 10. c. 3.

DE CHRYSAETO. CAPVT II.

SYNONIMA.

Etymum.

CHRYSAETOS Græcis, quaſi auream ſeu fuluam Aquilam Latinè dicas, merito iure appellata fuit, quòd colore ſit aureo, aut ſaltē ad hunc cæteris propius accedat: Aquilæ quoq; nomen huic ſimpliciter ac ſine adiuncto, κατ' ἐξοχὴν competit, vt quæ dignitate reliquis in vniuerſum potior ſit. Sola germana

Gneſia.

ac legitima eſt, & gemini ac incorrupti ortus exiſtimatur, vnde Gneſię nomine eam Gręci cohoneſtarūt. [a] Albertus Magnus, philoſophus alioquin eximius,

[a] Lib. 23. de Animal.

meliora proculdubio rebus daturus nomina, ſi ſeculo paulò cultiori ipſe datus fuiſſet, at nunc in tanta ſui ęui barbarie, linguarumq; ignorantia venia dignus, hoc primum & pręcipuū Aquilarum genus Herodium vocat, tanquam Auium omnium, vt ipſe ait, heroē. Quo ſenſu & Auē regalem Apuleius dixit. Quamuis id nominis alijs quoque Auibus datum eſt, nempe Accipitri ſeu Falconi ſacro, qui & Hieroſalco vocatur, nec non Ardeæ. Nā Ariſtoteli Herodius Auis

Gaza.

ea eſt, quam Ardeolā in vertit Gaza, quidam Ardeam ſtellarē. Hęc ea eſt Aquila, quæ [b] Pindaro reliquisq; Iouis ales & Aquila Iouis nominatur, ſola digna habita tanti Domini miniſtra. Aquilā item à macularum notis ſtellarē vocat [c] Aelianus, Aegiopon Heſiodus, Phlegian Sophocles, & Cataractin in Lacoonte. Ab Hebræis נשר Neſer. Chaldæis נישרא Niſra. Perſis uerò אנשימורג An ſi mureg. Arabibus נסר Neſer, Samech litera pro Schin poſita. Iiſdē Zimmach, Alchal Gagita & Aukeb. Syris Napan. Gręcis Ἀετὸς, quo nomine etiamnum vulgò Gręcorum appellatur, vel αἰτός. Cyprijs αἰγόφ, Heſychio & Varino teſtibus. Pergeis Aibetos. Macedonibus Braos. Italis Aquila vel Aguglia. Hiſpanis Aguila. Gallis Aigle Royal. Germanis Adelar, quaſi nobilem Aquilam dicas, & Adler. Inferioribus Germanis, ut Thungris Aar, ſeu Ar, quæ vox cùm Chaldaica voce Ar, Aquilæ ſeu Accipitris genus ſignificante, prorſus conuenit. Flandris Arent, vel Arn. Anglis Eagle. Illyrijs Orel, uel Orzil. Sed nomenclaturarum harum plurimę genericæ ſunt, omnibusq; communes, ut antea monſtratum fuit.

[b] Pytheoris Ode. 4.

[c] Aelian. li. 2. c. 39. de animal.

FORMA DESCRIPTIO.

CHRYSAETI formam expoſituri, primùm qualem veteres eam depinxerint, examinabimus, qui pauca adeo ſuæ Chryſaëti nobis indicia reliquerunt, vt difficillimum ſit, ex eorum præſcripto vel de noſtris iudicare, vel certi quidpiam ſtatuere; deinde ſingulas eas; quarum icones dabimus, ordine deſcribemus. [a] Ariſtoteles germanam hanc Aquilam ruffam eſſe ſcribit. Vnde & [b] Virgilius fuluam Aquilam dicit; [c] Plinius verò ſubrutilam. Corporis mole omnium maxima eſt Ariſtoteli, maior etiam Oſſifraga: ſed cæteras etiam ſeſquialtera proportione excedit. Plinius ab Ariſtotele diſſidet: nam mediam magnitudine ſtatuit. Verùm corruptus locus videtur, emendandusq; ex Ariſtotele hoc pacto: Cæteras media magnitudine excedit. Seſquialtera enim proportio, qua Ariſtoteles eam reliquas ſuperare ſcribit, talis eſt, vt maior Aquila minorem contineat ſemel & media eius parte, vti nouenarium numerum media parte ſenario maiorem, duodenarium octonario dicimus. Charopos eſſe Aquilæ oculos, ex eo Ariſtotelis loco colligemus, vbi [d] ſcribit: *Quorum oculi non glauci, ſed charopi ſunt, animoſi habentur, per coniecturam à ſimilitudine ad Aquilam & Leonem*. Aliud quod equidem ſciam, de hac Aquila lonis à veteribus nihil eſt proditum. Nunc eius Aquilæ, cuius iconem ceu germanæ vel ſimpliciter dictæ primam exhibuimus omnibus exactè notis expreſſam, ob oculos ponemus.

[a] Lib. 9. Hiſtor. c. 32.

Color.

[b] Lib. 11. Aeneid.

[c] Lib. 10. cap. 3.

Magnitudo.

Plin. emendatus.

[d] In Phiſiog.

SERENISSIMVS Princeps Ferdinandus Medices Magnus Hetruſcorum Dux, ſimul atq; meas accepiſſet literas, quibus Aquilam anatomiæ ſubijciendam, à ſua Celſitudine mihi tranſmitti. obnixè petieram, cùm Piſis id temporis ageret, extemplò imperauit, vt Aquilarum vna, quę Florentiæ Ducali magnificentia aſſeruari ſolent, ſiue viua ſiue mortua, ſuis ſumptibus (quę eius erga bonas literas, earumq; ſtudioſos, in me verò in primis perpetua ac inſignis eſt liberalitas, & tanto Principe digna munificentia) ad me deferretur, eam viuam ac incolumem ſuis mulis aduectam & caueæ ligneæ incluſam accepi. Hanc dies nouem viuam, mores ac ingenium eius obſeruaturus, non ſolùm carnibus bubulis, ſed alterius etiam Aquilæ, nempe marinæ, vel oſſifragæ fortaſſis (quam ſuo loco examinabimus, & quæ ab Excellentiſſimo viro D. Alphonſo Cataneo Sereniſſimi Ferrariæ Ducis Archiatro, & primario profeſſore publico

Aquilã ab Aquila deuorari. blico,dono miſſa erat) iam integrum octiduum mortuæ pulpa,quam perquàm auidiſſimè de-
uorabat,alui. Hoc equidem miratus ſum,quum Aquilam prophanam eſſe, ſi Aquilam voret,
Chryſaeti ferocia. Aeſchylus Poeta antiquiſſimus,& Lupum lupina carne abſtinere, vulgus perhibeat. Hæc ſum-
ma ferocia quiduis obuiũ laceſſebat, & Feles, Canes, ſi ad caueam imprudentiùs paulò acceſſiſ-
Vox. ſent,atque adeò hominem ipſum, aut vnguibus,aut roſtro impetebat. Interdum vocem quan-
dam querulam,lamentantis in morem,& clangoſam edebat(clangere enim ſeu plangere pro-
priè ac peculiariter Aquilarum eſt) minimè obſtreperam aut ſtridulam, ſed acutè ſonoram ac
claram. Tandem laqueo ceruici iniecto ſtrangulata, adque ſtateram examinata libras duode-
Pondus. cim pendere comperta eſt. Ab extremo roſtro ad vltimam caudam commenſurata, quinque
Lõgitudo. dodrantum longitudinem explebat. Longitudo totius à roſtro ad extremos vſq; vngues,qua-
Latitudo. tuor erat ſpithamorum & medij. Lata erat expanſis alis ſpithamos octo. Roſtrum palmam &
Roſtrum. pollicem vnum longum. Nam aduncitas ſola ſeu curuatura extrema vltra inferiorem mandi-
bulam ad pollicem vnum propendebat. Latitudo roſtri,præſertim medij, pluſquam duorum
erat digitorum. Acies roſtri hamata ſeu vncus nigrior, reliquo roſtro corneus color ad cæru-
Os. leum dilutum tendens,fuſco maculatus. Rictus oris, quantum nempe eius aperitur, vnius erat
Lingua. palmi & pollicis. Lingua humanæ ſimilis,lata,extremo teres,verſus radicem duobus vtrinque
ceu hamatis appendicibus corneis armata, inferiori mandibulæ per tenuem quandam mem-
Palatum. branam media nectebatur. Palatum medio perforatum. Inferior roſtri pars canaliculata, qua
vtrinque eminentioribus marginibus à ſuperiore inſerta excipitur. Membrana, quę à fronte
Colli plumæ. vltra nares protenſa eſt,nec non fræni ſeu rictus initij oræ luteæ ſunt. Plumæ colli rigidę, ferru-
gineæ. Oculum tunica quædam craſſa ab infra ſurſum exporrecta, inter nictandum tegebat.
Oculus. Hanc pertophthalmium vocant. Palpebræ binæ oculum integebant cùm ſupernè, tùm infer-
Palpebræ. Supercilia. nè,etiamſi inferior totum oculum ſola cooperire, ſurſum porrecta,ſufficiebat. Superciliorum
regio eminẽs erat admodum, inſtar eius quod in domorum tectis prominet, dictum ſuggrun-
Oculi. dium, ſub qua in alta cauitate latebant,& quaſi immerſi erant oculi. Hi charopi, quibus in di-
luto virore ſplendor igneus intermicabat; pupilla ſaturi erat nigroris. Eſt autem maximoperè
mirandum,quantoperè natura oculorum conſeruationi, quibus nil præſtantius eſt in hoc ani-
mali,ſedulò ſtuduerit,vt quę illi quadruplices palpebras videatur extruxiſſe, non contenta vno
integumento,quod in alijs animalibus vſu venit. Quod enim in homine palpebræ ſunt,& quẽ
vſum illæ habent, id eſt,præſtatq; periophthalmium illud. Huic autem & duas palpebras alias
ſuperaddidit,atque inter has infimam tam amplam, vt ſola ad hoc conſeruandi oculos munus
Alæ. Caudæ. ſufficiat. Alarum & caudę color fuſcus,eoq; magis,quò pennæ maiores. Cæterarum totius cor-
Totius color. poris minutiorum plumarum ex fuſco ferrugineus ſeu caſtaneus erat, maculis ſparſim inter-
currentibus albis,paucis dorſo, pluribus ventre,radicibus vbiq; albis. Rectrices alarum pennæ
Rectrices pennæ. vtrinque ſenæ erant,dodrantes binos & palmum longæ,calamis firmiſſimis, ac duris, breuiori-
bus tamen Anſerinis, ad ſcribendum aptiſſimæ. Crura ad pedes vſque plumoſa ferruginei co-
Crura. loris. Atq; hinc facilè liquere cuiuis poterit,quo in errore verſetur * Petrus Bellonius, Aquilas
Pedes. vno ſolo ſigno à Vulturibus dignoſci ſcribens, quòd ſcilicet crura nullo modo plumis veſtita
Vngues. habeant,vt in Vulturibus conſpicimus. Pedes autem ſubflaui erant. Siniſtri pedis poſticus vn-
* *Li.2.c.4. de Auibus.* guis ſeu calcar,ſex digitos in circumferentia longus: dextri verò quatuor tantum, inſigni inter
vtrumque differentia, quam non naturalem, ſed vi illatam exiſtimo. Hic enim mutilus vide-
batur. Primus anticus ſiniſtri erat quinque digitorum longitudine,medius trium cum medio,
tertius & minimus vnguis duorum digitorum. Dextri pedis ungues proportione calcaris,pau-
lò quàm ſiniſtri minores. Singulos digitos tabellæ quaternæ ſemicirculares, extremos propè
ungues integebant, excepto maximo anteriori, quem tres tantùm annuli veſtiebant cætera
ſquamulæ cooperiebant ad granorum milij,aut paulò minorem magnitudinem. Atque hanc
pedum rationem tam ſceleton Aquilæ noſtræ, quàm ipſius Ornithologi Aquila rectè expri-
mit,ſecus atque icones aliæ. Error hinc emanauit, quòd dum uiuam pictor delinearet ob ſæui-
tiam eius propius accedere uerebatur, atq; ſic pedes oculatius inſpicere minimè poterat. Vn-
gues autem una cum digitis noſtri poëtæ artigli uocant:

* *Arioſt. Cant.34. Stan.78.* ** V'eran d'Aquile artigli.* Vt etiam Dantes;

E poi diſteſi i diſpietati artigli.

Hic igitur exterior corporis habitus fuit,& qui maximè in rei cognitionem nos deducit. Ve-
rùm antequam ulterius progrediamur, libuit hoc loco non tam pedis noſtræ Aquilæ magni-
tudinem ad uiuum expreſſam,quàm deſcriptionem & iconem Chryſaeti ab Ornithologo tra-
ditæ ſubnectere,ut tum deſcriptionem, quæ cum noſtra ferè eadem eſt,lector cognoſcat,& ſi-
mul iconum diuerſitatem cum ea conferat, differentiamq;, quæ non exigua certè eſt, videat.
Pes itaque noſtræ Aquilæ talis erat.

Aquilam

Aquilam ſuam Ornithologus ſic deſcribit.

AQVILAE pullum ante paucos annos in agro Tigurino, captum & in urbem allatum uidi huiuſmodi: Alarum pennæ maximæ in contrarium extenſæ interuallum relinquebant dodrantum nouem, & dimidij. Longitudo à principio roſtri ad finem caudæ, dodrantes quinque. Proceritas ſtantis pro more, non extenſo collo, dodrantes tres, palmo minus. Pedes erant crocei, & crura à pedibus ad palmi menſuram ſine plumis (ſecus tamen, quam hîc ex eo exhibemus, icon demonſtrat). Digiti pedum medij, longitudine & craſſitudine humani medij in uiro mediocri, aut paulò maiores. Pars dorſi ſuperior inter alas cucullum quodammodo ſua figura referebat, nempe triangula, mucrone deorſum uerſo. Ventris plumarum color ruffus ferè aut caſtaneæ, maculis albis aſperſus. Roſtrum poſterius ſubflauum, anterius nigricabat Indico propè colore. Longitudo roſtri ſuperioris ad tres digitos ferè, unco præterea ad digiti menſuram deſcendente. A' media lingua unci duo hamorum inſtar retrorſum ſpectabant. In agro etiam Heluetiæ Solodorenſi quinto, priuſquam hæc ſcriberem, anno, iuxta pagum Hofeſtettam, Iulio menſe capti fuêre duo pulli Aquilæ, deſcriptioni

CHRYSAETOS ORNITHOLOGI.

præmiſſæ conuenientes. Pennæ ceruicis rigebant & longiuſculè diſtabant. Qui Aquilam adultam uiderant, colorem cum ætate mutari aiebant, & pennas albas in capite, pectore, & alis omnes ad fuluum colorem conuerti. Hoc genus Aquilæ audio etiam circa Geneuam ſæpe capi, prægrande, ita ut cùm uolare nititur Aquila, licet nondum adulta, fune alligata ad crus hominis robuſti, ægrè ab eo retineri poſſit: Cicuratas per urbem uolare aiunt, & feles aliquando ſuper tectis arripere, & dilaniare. Hæc omnia Ornithologus.

Bellonij verò errorem de pedum Aquilarum opinione aduertimus ſuperius, nũc illius iconem hîc adijciemus (vt de eo quiſuis iudicet) cum hiſce, quibus Chryſaëton deſcribit, uerbis perquam parcis. Aquila, inquit, à Vulturibus dignoſci poterit, quòd crura nullo modo plumoſa habeat, ut in Vulturibus uidere eſt. Sunt autem breuia, & fulua anterius tabellis ornata. Vngues lati, roſtrum uerò nigrum oblongum, & in fine aduncum.

CHRYSAETOS BELLONII.

DESCRIPTIO PARTIVM internarum.

ATQVI quoniam ritè philoſophantis eſt, non ſolùm rerum ſuperficiem inſpi-
cere, ſed & penitiora rimari, in quibus forſan maior opera, & ſapientia diuini
factoris eluceſcit, & in quibus non exiguus veræ ſcientiæ theſaurus reconditus
eſt: itaque & nos, quæ in Aquila aduertimus, ea diſſecta, iam exponemus. Fa-
teor quidem hanc operam, qui vnum genus ab altero velint diſcernere, non eſ
ſe neceſſariam (id enim exterior forma docet) ſed non minor & vtilitas, & iu-
cunditas accedit, qui hanc philoſophiæ partem tractant, & in hominibus ſedulò admirantur:
à quibus quomodo cætera animalia differant, & qui vſus ſint ſingularum partium, quomodo
natura ſagax ſingulis pro diuerſitate & proprietate animarum diuerſas, & proprias partes attri
buerit, ſingulas eas pro modo vſus earundem emenſa, quæ, inquam, ſcire iucundiſſimum eſt, &
vtiliſſimum. Veruntamen nullus hîc abſolutam à me anatomiam expectet; ſed qualis ob tem-
poris anguſtiam eſſe potuit, & copia Aquilarum, quam vnicam tantùm habuimus, quæq; ad
exiguos dies conſeruari potuit, paſſa eſt. Erunt autem hæc quaſi rudimenta quædam, quę alij
exactius perpolire, erunt ſigna quædam viam præmonſtratura, qui in alijs hanc operam atten-
tare uelint, & potuerint. Primùm itaquę in Aquila ſummoperè admirati ſumus, quî fieret, vt
dum nictaret membrana quadam, ab angulo maiori ad minorem obduceretur oculus. Nam
animalium, vt ait Ariſtoteles, viuiparorum omnia palpebras duas habēt infernā & ſupernam,
atque his iiſdem nictant. Quæ uerò oua pariunt atque tam quadrupeda, quàm uolucres, unam
tantùm palpebram habent, eamq; infernam, qua conniuent ſimul & nictant. Hoc tamen Aui-

bus pe-

bus peculiare eſt, quòd ad palpebræ ſubſidium, quæ difficulter mouetur, ut idem ait, etiã membrana auxiliaris accedat, præterquam in Columborum genere, quibus & duę palpebræ ſunt, & membrana illa deficit. Hęc igitur in Auibus cæteris conſpicua eſt; maximè in grandioribus, vt Aquilis, quæque ab angulo interno & maiori ad externum uſque ducta, & minorem oculum totum in omnem ambitum obtegit. Cauſam uerò huius membranæ Ariſtoteles affert, ut ſit ob uelamentum maximè oculorum, quos humidiſſimos habent ob uiſus aciem. Quę quidem non uſque ſatis conſtat, & accipienda uidetur. Quid enim membranam potius, quam palpebram natura Auibus tribuit? nonne & palpebrę oculos obuelant? & hominẽ cur eadem membrana expertem eſſe voluit, & viſu acerrimo, & humidiſſimo? Ego mihi eam loco palpebræ ſuperioris naturam dediſſe perſuadeo, atque hanc eius officio fungi; ad angulum uerò collocatam eſſe, & maximè ad internum, eò quòd cutis capitis ob duritiem, ut ait ipſe Ariſtoteles, aut ut ego autumo, quia antè cohæret, nec vt nos in fonte, ita Aues eo loci mobilem habent, in palpebram abire nequit, & quòd maximè ab anteriori parte, quales nares ſunt, principium eſt. Atque ea membrana in Gallinaceo genere ſine muſculo mouetur, ſaltem apparenti, in Aquila tamen muſculus aderat, & ſanè conſpicuus; quem inuenimus rari ſpectaculi deſiderio moti, vt antea diximus. Huius muſculi initiũ erat haud procul ab eruptione nerui optici è cerebro, vnde per membranæ, quam σκληρωτικὴν Græci vocant, ſuperficiem obliquè ferebatur, & mox poſtquam ſeſe in angulum internum inſinuaſſet, in membranam illam, quam diximus, inſerebatur. Principium eius exile erat & carneum, at mox in tendinem deſinebat.

Membrana dura q.

Et quoniam oculum iam ex orbita erueramus, itaque & internas eius partes perſcrutari voluntas inceſſit. Membrana igitur dura illa ſimul atque diſſecta erat, tum intuenti oculus egregiè perſpicuus eſſe cõſpiciebatur, & cornea antè inſtar cryſtalli, & limpidiſſima, & lucidiſſima.

Humor aqueus.

Humor aqueus copioſus admodum anteriori oculi parte cõtinebatur, adeo vt etiam ad poſteriora eius nõnihil redundaret.

Vuea tunica.

Quo effuſo vuea tunica eoſdẽ colores foris, quos oculus integer in Alite viua, exhibebat, argumento certè nõ leui, quòd ea colorum varietas, quam in oculis conſpicimus, non tam ab humoribus & ſpiritibus diuerſimodè affectis, quàm ab ipſa vuea variè tincta proficiſcatur.

Humor cryſtallinus.

Humor cryſtallinus adamantem ſplendore referebat, ſatis magnus, utroque latere nonnihil compreſſus, ac ſeſſilis & apprimè ſolidus, è contrà quàm in Noctuis, quibus vnà cũ aqueo effuſus quaſi diffluit. Atque hæc maximè in oculo perſpeximus.

Ingluuies.

Ingluuiem etiam ſub iugulo, quæq; arterię aſperæ in longitudinẽ incumbebat circa mediam Oeſophagi regionem, cuius pars eſt, vidimus.

Gula.

Gula enim ſeu Oeſophagus, cùm ad palmi cũ dimidio ſpacium deſcenderit, in inſignem quaſi ventrem dilatatur.

Vẽtriculus qualis.

Hic integer adhuc, nec diſſectus aut extentus, palmum latus eſt. Fundum eius ab initio gulæ ſpithamum diſtat, ipſe plus minus palmum longus. Intus rugoſa eſt plicis frequentibus in longum ductis. Fundum membrana quędam alba inęqualis, calloſa, dura, qualis ferè in Gallinaceis, intima ventriculi tunica inſternit, in latum & longum ad palmum diſtenta patens. Ab huius exitu ad orificium ventriculi ad palmum & medium oeſophagi portio producitur, primò quidem anguſtior, dein paulatim dilatata, intus poroſa tota, inſtar ſubſtantiæ humanæ linguæ, poſt ultimam uerò ingluuiem membranoſior ac candidior, vt prope ventriculum carnoſa tota, ac rubicundior. Hæc itaque paucula in intimis viſceribus tum rimari nobis integrum fuit. Quoniam verò & ocium tum & maior occaſio ſuppetebat, itaq; & muſculorum ſectionem aggreſſi ſumus, & eorum figuram, ſitum, vſum, quantum licuit, obſeruauimus; quę omnia etiam paucis iam iam ad cõmunem ſtudioſorum vtilitatem ſubnectęre decreuimus. Verùm, vt ingenuè fatear, ea non tã ſcita, & elaborata erunt, quàm forſitan quis deſideret. Atq; is ſciat, nullum hactenus, quod ſciam ego, hoc ſaxum voluiſſe antea, & nos materiæ ſubiectæ penuria laboraſſe, neque etiam ijs viris forſan abundaſſe, quorũ opera & ſolertia vteremur, cùm hanc diſſecandi corporum artem nunquã exercuerimus. Neque ſi quid prætermiſſum fuerit per incuriam aut per inconſiderantiã commiſſum, facilè vnuſquiſque condonabit. ſic enim exigua primùm & rudia rerum, atq; artium incrementa ſunt, mox ſedulitate, & tempore augenda & perpolienda.

DE

DE MVSCVLIS COLLI, Eorumque ortu, atque vſu.

Muſculi colli.

MVSCVLORVM colli alij antici, alij poſtici, alij laterales. Poſtici & antici hi ſunt; Primum par veluti cutaneum oritur à tota regione ceruicis, quàm vnà cum toto collo amplectitur, ſurſumque per ceruicem delatum in ſecundæ & tertiæ ceruicis vertebræ proceſſum tranſuerſum deſinit; hinc in occiput prope mammillarum proceſſum infigitur: Huius beneficio ad latus caput ducitur. Secundũ par à primæ thoracis vertebræ ſpina enatũ, exile ac carnoſum per collũ vniuerſum, ſurſum; ſecũdum ceruicis longitudinem fertur, deſinitq; tandem in occiput, & ad poſteriora caput trahit. Tertium par enaſcitur à ſpina ſecundæ vertebræ ceruicis, ſurſumq; delatum at exiguũ, inferitur ſub muſculis iam enarratis in occiput. Quartũ perbreue eſt à tranſuerſis ſecundæ ac tertiæ vertebræ proceſſibus enatũ, & obliquè ſurſum delatũ ac expanſum magis, in latera occipitis carnoſo fine implantatur. Hoc deorſum caput flectit. Quintum par & ipſum breue eſt, ſed craſsius quarto, quod ab iiſdem proceſsibus tranſuerſis enaſcitur, & fine tendineo inſeritur ad latera occipitis, deorſum etiam caput attrahẽs. Sextum longiſſimum, ceruici & capiti commune eſt, acuto & carnoſo principio, ab internis proceſſibus vertebrarum thoracis principium ſumens, quod ſurſum per ceruicem delatum tendines à ſe emittit in omnes proceſsus vertebrarum thoracis ac ceruicis, & tandem in capitis partem anteriorem deſinit. Hoc ceruicẽ & caput ad anteriora ducit. Laterales muſculi tres ſunt. Horum primus à prima thoracis vertebra enaſcitur, ſurſumq; carnoſus delatus, obliquè tamen & in tranſuerſum proceſſum primæ vertebræ inſeritur. Secundus carnoſus à lateralibus proceſſibus primæ & ſecundæ vertebrarum thoracis enatus, & carnoſus ſurſum in omnes proceſſus vertebrarũ ceruicis productus, in latera ceruicis inſeritur. Vltimus & tertius ab anteriori parte primarum vertebrarum thoracis carnoſus explantatur, atque in omnes vertebras ceruicis deſinit, ita ut tot ſint muſculi, quot vertebræ, diſtincti finibus, ac tendinibus diuerſis. Huius eſt deorſum flectere ceruicem.

Laterales.

DE MVSCVLIS THORACIS.

Muſculi Thoracis.

THORACIS muſculi vtroque latere terni ſunt. Primus carnoſus, exilis, ortum ducit à poſtremę vertebrę colli proceſſu tranſuerſo, & in primam coſtam inſeritur. Hic thoracem ſurſum trahit, & primo muſculo thoracis in homine reſpondet. Secundus longus, tenuis, à tota ſpina, carnoſo ac lato naſcitur principio, perque gibboſitatẽm thoracis repẽs, in omnes coſtas inſeritur. Hic thoracem dilatat. Tertius muſculus ortum ſuum ducit à ſuperioribus partibus coſtarum, qu à oſſi ſterni nectuntur, & in ſeptem coſtas pectinatim inſeritur. Hic muſculus thoracem conſtringit. Præter hos intercoſtales muſculi plurimi adſunt, minimè tendinoſi, carnoſi, quos enumerare ſuperuacaneum ducimus.

MVSCVLI ABDOMINIS.

Muſculi abdominis.

QVATVOR in vtroque abdominis latere ſunt muſculorum paria. Primum imitatur muſculos obliquè deſcendentes in homine & ortum ducit à quinq; coſtis vltimis thoracis. Dein deorſum obliquè repens, deſinit in lineam albam medio abdomine, & infernè in cartilaginem oſſis pubis terminatur. Secũdum par ab extremis oris ſterni vtrinq; enaſcitur, quod deorſum obliquè latum, in os pubis carnoſum deſinit. Tertium par ab vltima coſta originem ducit, rectis fibris præditum, id deſcendens totum illud ſpatium replet, quod eſt inter vltimam coſtam & oſſa, quæ oſſibus ilei, & pubis in homine reſpondent. Vltimum par oritur à vertebrarum, quę in lumbis ſunt, proceſſibus tranſuerſis, quod ipſum pariter tranſuerſis fibris præditum eſt adeoq; peritonæo annexum, vt vix ab eo auelli poſſit. Hoc tranſuerſalium in nobis locum obtinet.

MVSCVLI ALAS Mouentes.

ALARVM motui inſeruientes muſculi decem ſunt numero. Primus omnium totius corporis muſculorum maximus eſt, & oritur à toto oſſe ſterni & iugulo, magno, amplo & carnoſo inſigniter principio, acuto, infera parte lato, quà ſterni coſtas attingit, & totam pectoris capacitatem ſua inſigni mole replet. Ad humerum verò vergens paulatim, ipſiusq; caput equitans, deſinit in aciem humeri externam, cuius beneficio ala ad pectus adducitur. Secundus huic ſubiectus eſt à ſuperiore ferè ſterno exoriens, acuto & carneo principio, eo loco, vbi cauitas quędam in ipſa oſſis iuguli diuaricatione exculpta eſt. At ſurſum tendens ingreditur cauitatem ſuperioris ſcapulæ, means ſub eo ceu ponte vel fornice à proceſſu ſcapulæ ſuperiore, & iuguli poſteriore, compoſitus tandem tendineo fine deſinit in humeri ſuperiorem, & internum proceſſum, qui tamen ſcapulæ proprior eſſe videtur. Tertius his duobus enarratis muſculis exiguus & carnoſus ſubijcitur, ſuperiori parte membranoſus argenteo colore admixta purpura. Hic ortus ab externo iugulo, quà ſterno iungitur, ſurſumq; latus ad humeri caput, fine tandem tendineo, ac tereti in humeri eiuſdem partem inferam inſeritur. Quartus muſculus ſubtilis admodum, carnoſus tamen ac latus, ortum ducit à ſecunda, tertia, quarta, quinta, ſexta, & ſeptima vertebris, & ſurſum ad ſcapulam delatus, eamq; equitans, ipſi ſcapulæ coniungitur, deinde anguſtior factus in poſteriorem humeri partem deſinit. Hic quarto illi muſculo inſigni in homine reſpondet, ducitq; alam retrorſum ac deorſum. Quintus a ſuperiori ſcapulę parte oritur, carnoſo principio, & deorſum lapſus lato fine in aciem humeri implantatur, ad poſteriora ſurſum humerum attrahens. Sextus à tota ſcapula lata inferius carnoſus exoritur, dehinc anguſtior redditus & in teretem finem deſinens, in internum humeri proceſſum inſeritur. Hic in gyrum flectit retrorſum oppoſitus tertio. Septimus paruus ab interna ac ſuperiori ſcapulę parte enatus, carnoſus ac rotundus in humeri poſteriora carneus totus inſeritur, ſurſum ad poſteriora trahens. Octauus omnium minimus à ſuperiori ſcapulæ cauitate, carnoſus, tereſq; educitur, cui tendo ſecundi muſculi ſubſternitur, cumq; ad caput humeri deuenerit, in aciem & partem eiuſdē ſuperiorem non procul à principio implātatur. Nonus & ipſe carnoſus totus ac teres, à ſuperiore ſcapulæ proceſſu enatus in humeri ceruicem ad anteriora terminatur. Hi duo ad ſuperiora humerum mouent. Decimus ab interna & ſuperna ſcapula ortus carnoſus, deinde anguſtior redditus finitur in internum humeri proceſſum ſuperius. Hic ad poſteriora deorſum paululùm humerum deprimit.

MVSCVLI SCAPVLAE.

PRIMVS ſcapulæ muſculorum, qui ſunt quatuor numero, initiū capit à vertebris poſtremis ceruicis, nec non ab omnibus thoracis, quę ſecundum longitudinem ſcapulæ exporriguntur. Carnoſus eſt, deſinitq; in totam longam ſcapulam, ad poſteriora eam trahens & ob diuerſitatem fibrarum nunc ſurſum, nunc deorſum ducens. Secundus paruus primo ſubiectus eſt. Ortum autem ducit à proceſſibus duarum vertebrarum thoracis, vnde delatus inſeritur obliquè in internam aciem ſcapulæ. Hic ſurſum ipſam trahit ad poſteriora. Tertius muſculus carnoſus à ſexta, & ſeptima coſta non procul ab ea parte, vbi in cartilaginem deſinunt, oritur, ſurſumq; euectus in angulum inferiorem ſcapulæ deſinit, & deorſum trahit. Quartus exiguus, teres, & carnoſus oritur à prima coſta, antequam in cartilaginem deſinat, deinde ſurſum latus tendine tenui deſinit in mediam ſcapulam, non procul à ceruice.

MVSCVLI VLNAM, cubitumve mouentes.

QVI vlnam mouent, ſeni ſunt. Horum primus carnoſus, duplex principium habet, quemadmodum in homine biceps dictus, quorum vnus à magno humeri capite, alius verò à capitis parui cauitate oritur. Hic deorſum ad poſteriora delatus, & oſſi toti incumbens deſinit in tendinem, & in vlnę partem ſuperiorem implantatur. Hic dirigit vlnam, & extendit. Secundus ab interno tubere humeri enatus carnoſus, obliquè deſcendens, ad externum caput radij inſeritur, cubitumq; flectit. Tertius ab externo capite humeri carnoſus enaſcitur, atque deorſum ita defertur, donec ſuperauerit mediam humeri regionem, demum tendineus factus, deſinit in ſuperiorem vlnę partem, non procul ab articulo. Quartus cubitum mouentium muſculus exiguus oritur ab externo, ſed inferiori capite humeri, & articulo ſuperato in aciem externam radij deſinit. Quintus ab eodem capite, ſed paulò inferius neruoſo ortus principio, deorſum obliquè repit, primùm carnoſus, mox verò tendinem longum acquirens, hoc ipſo in eam partem inſeritur, quæ carpi humani vicem gerit. Hi muſculi radium ad humerum ducunt. Sextus ſub his duobus poſtremis collocatur, & quaſi occultatur. Is ab interna cauitate humeri erumpit carnoſus & articulo inſidens, deorſum latus, deſinit tandem in externam oſſis cubiti aciem, & oppoſitum ſuprà dictis motum efficit.

MVSCVLI MOVENTES EAM partem, quæ Carpo in homine reſpondet.

PRIMVS ab externo vlnæ tubere carnoſus enaſcitur, & deorſum per vlnę interiora delatus, tendineus ſimul & carnoſus, in ſuperiorem partem atq; internam eius oſſis deſinit, quod humano carpo reſpondet. Secundus huic oppoſitus ab interno capite humeri infrà exortus, deorſum per externam radij regionem, à cuius medio tendineus fit, defertur, & ad externum eiuſdem oſſis caput in carpum implantatur. Huius eſt dirigere partem ſeu extendere. Tertius carnoſus exoritur ab ea, & quidem ſuperiori radij, & vlnæ parte, vbi ſimul inuicem iunguntur, & teres factus, carneus ſimul, atq; nerueus, totam eam, quæ eſt inter radium, & vlnam cauitatem replet, vnde ſupra articulum erectus, duplici tendone, vno externo, altero interno in extremum carpi caput inſeritur. Hic flexor eſt illius partis: Quartus ab vlna enaſcitur. Is non procul à principio, quod carnoſum eſt, tendineus fit atque teres, & per internam vlnæ regionem ſuper articulum delatus, quemadmodum & tertius ad extremam vſque alam excurrit, vti & ſuperiores. Quintus nerueus ſimul eſt atque carneus, & ab extremo apice vlnę enatus, per eiuſdem exteriora incedit, vbi tendineus factus, in reliquam alam totam inſeritur. Hic reliquos alæ articulos omnes flectit. Poſtremus ab inferiori parte vlnæ prope articulum erumpit, ab ea regione, qua ſe mutuò duo oſſa reſpiciunt, exiguus eſt, & teres, atque ad ſuperiorem carpi regionem defertur.

MVSCVLI CRVRIS AQVILINI, & primùm femoris.

QVINQVE ſunt muſculi, quibus femur mouetur: Primus exoritur carnoſus à tota ſuperiori cauitate oſſis ilei, quā totā replet, hinc deorſum lapſus, & coarctatus, tendine lato admodum, in ſuperiorem partem eius apophyſis, quæ trochanteri maiori in homine reſpondet, inſeritur. Secundus multò minor eſt primo, cui aliqua ex parte ſubijcitur, ab eodem loco enatus, quo ille anguſtior poſtea redditus, in ceruicem oſſis femoris non procul à primo deſinit. Hi duo muſculi ad ſuperiora femur attrahunt. Tertius paruus eſt admodū, & à ſuperiori regione oſſis ilei, qua femur illi coniungitur, atque ad extremam illius aciem enaſcitur. Hic paruam quandam cauitatem replere videtur, & deorſum ſuper externam regionem trochāteris maioris quodāmodo equitans, tere:e tendine in ceruicem trochanteris iam dicti inſeritur. Huius muſculi beneficio femur

mur rectum quodammodo,& extenſum attollitur. Quartus duobus primis opponitur tam ſitu quàm actione (nam flectendo deorſum partem impellit). Is à tota inferiore coxendicis regione enaſcitur,cauitatemq; ibidem exculptam replet ſua corpulentia,principio carneus eſt, dein anguſtior fit, & tendine argenteo inter primum atque ſecundum in trochantera iam dictum inſeritur. Quintus,& vltimus exiguus eſt, tertio oppoſitus carnoſus. Is à quodam foramine naſcitur & id totum in femoris caput finiens, replet. Hic muſculus femur deorſum reuellit. Eſt autẽ & ſextus muſculus,ſed hic vropigij potius eſt: quare in ſuum locum reijcietur.

MVSCVLI TIBIAM MOVENTES.

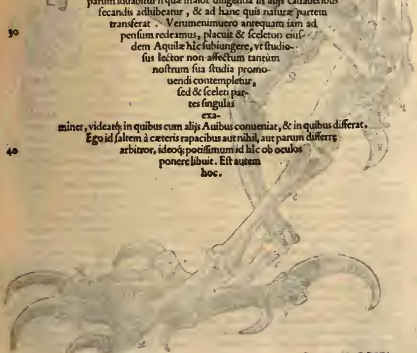
PRIMVS muſculus,ille nempe qui ſeſe nobis primùm omnium obiecit, oritur à ſuperiore acie oſſis ilei, tegens femoris muſculos iam dictos ferè omnes. Ab hinc per femoris anteriora deſcendens in magnum ac robuſtum tendinem degenerat,qui ſimul cum ſecundo, quem mox enarrabimus, tam arctè colligatur, vt citra dilacerationem nulla ratione diuelli poſſit. Secundus huic ſubſternitur amplus,carnoſus,biceps. Horum vnum caput ab interna capitis femoris regione, alterum verò ab externa exoritur, deorſumque repens vniuerſam femoris regionem amplectitur, & in tendinem latum cum ſuperiori deſinit. Hi duo muſculi patellam cõprehẽdunt, eamq; in ſuo loco retinent, quam vbi ſperauerint,tandem in ſuperiorem tibiam implantantur. Tertius paruus eſt valde & teres. Is ab interno ac inferiori coxendice enatus, & carnoſa portione ſui adinſtar lubrici exporrectus, vbi ad mediam vſq; femoris regionem pertigerit,in tendinem tenuem admodum degenerat, & mediam patellam tranſuerſim perreptat vbi per canalem quendam, quem ad ſuperiores tendines natura eò inſculpſit, delatus, in tarſi tandem ſuperiorem partem ſub muſculis reliquis quodammodo occultatus deſinit. Quartus à latere primi exoritur, id eſt, à ſuperna parte oſſis ilei, qui non procul à capite femoris productus in ſuperiorem ac internam regionem oſſis tibiæ inſeritur. Sed primus ac ſecundus muſculus,quod ad conſtructionem & vſum ſpectat,imitantur ſeptimum, octauum atque nonum in homine,eos nempe,qui tibiam extendunt. Quartus verò trahit eandem ad interiora. Quintus acutus eſt,& carneus,enaſcitur ab interna regione ceruicis femoris, per quam vbi intra delapſus,ſed oſſi tenaciter adhærens,& ſuper articulum vectus fuerit, cum quarto in eundem locum deſinit, qui ambo quoque eodem munere funguntur. Sextus ab interiori appendice coxendicis explantatur,carnoſus ac teres. Is deorſum per interiora femoris repit, & tendine terete internum tibiæ latus adit. Hic muſculus reſpondet ſecundo in homine,cuius beneficio ad internum latus tibia adducitur. Septimus latus eſt, ac carnoſus, à poſtica parte appendicis coxendicis productus, à qua deorſum per internam ac poſteriorem partem delapſus, in illam quaſi inſeritur,ita vt in vniuerſum femur deſinere videatur ſecundum longitudinem. Hic muſculus inter eos, qui femur & tibiam ſimul mouent, connumerari poteſt. Atq; hic à fine coniungitur muſculo vni ex his, qui digitos mouent. Officium huius eſt femur & tibiam intro adducere. Octauus muſculus à ſuperiore acie appendicis coxendicis enaſcitur principio carnoſo. Hic per poſteriora & exteriora incedens,vbi ad mediam regionem vſque peruenerit in tendinem,eumq; teretem degenerat. Aſt vbi ad poplitem acceſſerit, tum admirabili quodam naturæ artificio, per ligamentum, veluti per annulum ad inſtar ſtapedis tranſmiſſus ad extremum tibiæ latus fertur. Huius igitur beneficio ducitur retrorſum tibia. Ne verò in actione hac hic muſculus aut tendo excideret, igitur natura ei pro ſubſterniculo ſeu fulcro hunc annulum addidit. Sextus autem & ſeptimus flectunt tibiam.

DE MVSCVLIS PEDEM, ET digitos mouentibus.

QVI muſculi pedem mouent, & digitos eorum, alij explantantur à tibia, alij à tarſo. Qui à tibia originem trahunt, alij ſunt anteriores, alij poſteriores. Primus poſteriorum,qui quaterni vtrimque collocantur, à ſuperiori tibia ſeu poplite enaſcitur,carnoſus ab vna parte,ab interno nempe tuberculo tibiæ, unde delatus in ualidum ac maximum tendinem deſinit, qui in caput tarſi unà cum cæteris ligamentis inſeritur. Vbi ipſe ſic ligamentum euaſerit, tum tendinem à ſe ad minimum uſque digitum emittit, & eundem flectit. Secundus huic ſubiectus eſt carnoſus,

ſus,

ſus, corpulentus, & ab eodem, vti ille loco eductus. Hic deſcendens per poſteriora, prope articulum in latum ac robuſtiſſimum tẽdinem degenerat, dehinc articulo ſuperuectus in omnes digitos, vti in homine, inſeritur. Tertius ſecundo item, vt ſecundus primo ſubſternitur. Erumpit autem ab externo ſimul capite tibiæ, nec non ab interno, & totam eam regionem occupat, per quam deorſum ad articulum latus, ac ſub ligamento tranſiens, & ipſe in omnes digitos diſtribuitur. Hi duo muſculi perforantium in homine vicem gerunt. Quartus muſculus & ipſe carnoſus eſt, ſed exilis, partim ab interno tibię proceſſu enatus, partim ab acie ipſius femoris interna. Hic quaſi duplex apparet & deorſum per externam tibiam delatus in tendinem primi muſculi inſeritur. Hoc ipſo pes ad latera trahitur. Anteriores muſculi tres ſunt numero. Horum primus vnum habet principium ad ſupremam tibiam atque fibulam. Carnoſus eſt ac inſignis molis & deorſum per tibiæ anteriora deſcendit, vbi gracileſcens articulo prius, quẽ perreptat, ſuperato, duplicem tendinem effingit, quorum, alter in medium os illud, quod pedio in homine reſpondet, alter verò in partem inferiorem prope digitos implantatur. Huius munere ſurſum pes attollitur. Secundus ab interno latere capitis tibiæ exoritur, atque vbi per interiorem illam regionem carnoſus deſcẽderit, in finem tandem eiuſdem tibiæ deſinit. Tertius huic oppoſitus eſt, & ab oppoſita parte naſcitur, exiguus admodum & carnoſus. Is ad eundem, quo ſecundus, locum etiam pertingit & in vltimum os tibiæ inſeritur. Muſculi autem, qui ad tarſum ſunt, ſunt quatuor numero. Primus ab anteriore parte pedij procedit carnoſus, ſed exilis & in duos teretes fines deſinit, qui in pollicem & medium digitum inſeruntur, eoſque attollũt. Alij tres muſculi poſtici ſunt. Primus horum prodit à ſuperiori parte tarſi, & deorſum delatus carnoſus tendine finit in ſuperiorem regionem pollicis. Huius eſt primum articulum dirigere. Secundus & tertius à lateribus oriuntur exiles admodum, ſed carnoſi tamen, præſertim à principio, hinc delapſi in tendines terminantur, quorum operi abducuntur ad latera index & minimus, in quos & implantantur. Hæc igitur ſunt, quæ in hac Aquila, quantum res ipſa paſſa eſt, obſeruare potui, quæ vel alij ampliare poterunt, vel meo exemplo exciti de ſuo ſua in medium adferre, & mecum liberalia ſtudia adiuuare: præcipuè rem Anatomicam, quæ certè non parum iuuabitur ſi quæ maior diligentia in alijs cadaueribus ſecandis adhibeatur, & ad hanc quis naturæ partem transferat. Verumenimuero antequam iam ad penſum redeamus, placuit & ſceleton eiuſdem Aquilæ hic ſubiungere, vt ſtudioſus lector non affectum tantùm noſtrum ſua ſtudia promouendi contempletur, ſed & ſceleti partes ſingulas examinet, videatq; in quibus cum alijs Auibus conueniat, & in quibus differat. Ego id ſaltem à cæteris rapacibus aut nihil, aut parum differre arbitror, ideoq; potiſſimum id hic ob oculos ponere libuit. Eſt autem hoc.

L AQVI-

A
B
C
G
M
O
P
Q
R
S
T
V
X
y
Z

AQVILINI SCELETI NOTARVM EXPLICATIO.

A. Roſtrum.
a. Mandibula inferior.
B. Vertebræ colli nouem.
C Vertebræ dorſi.
DD. Clauicularum pars ſuperior.
II. Clauicularum pars inferior, qua ſterni humero, & ſcapulæ adnectitur.
F. Omoplatæ.
FF. Os humeri ex vno latere, in quo etiam denotantur vlna, atq; radius per L. & M. Ex oppoſito verò latere carpus, & metacarpus oſtenduntur per N. & O.
G. Sternum.
H. H. H. H. H. H. H. à ſiniſtro latere denotant coſtarum exortum è vertebris: eædem literæ à dextro latere demonſtrant eaſdem coſtas vbi deſinunt in cartilagines.
K. Principium oſſis ſacri, quod à vertebris dorſi exoritur, quà poſtremæ coſtę duæ ilij adnexæ ſunt, totum continuum cum oſſibus ilij, coxendicis, atque pubis. K. inferius oſtendit os pubis cum ſuo foramine.
L. Vlna.
M. Radius.
O. Carpus.
N. Metacarpium.
P. P. Coccyx. P. ſuperius vertebras eius demonſtrat, P. inferius eius finem.
Q. R. S. T. Demonſtrant crura. Ab vno latere per Q. denotatur femur: Tibia verò per R. Ab altero verò latere per S. oſtenditur fibula, quæ in huiuſmodi Aue vix conſpicitur, tibiæ quaſi conntinua. T. oſtendit eam partẽ, quę in homine proportione reſpondet tarſo, quod in manu reſpondet carpo.
V. X. Y. Z. demonſtrant digitos, nempe V. digitum poſticum, X. anticum primum, Y. ſecundum, Z. tertium.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

SED Aquilam noſtram, quam primo loco ponimus & primum Aquilarũ genus facimus, Chryſaëton ſeu Regiam illam, Iouis armigeram & ſimpliciter κατ' ἐξοχὴν Aquilam dictã eſſe, multa ſunt, quæ faciunt, vt credam. Hæc paucis in medium adferre operæpretium fore duxi, ne quiſpiam id me vel temere pronunciaſſe, vel eam non vndiquaque Chryſaëto veterum congruere exiſtimet. Rationes non prorſus erunt neceſſariæ, ſed probabiles ſaltem, & quantum in tanta ſcriptorum veterum, qui hãc Auem deſcripſerunt, verborum parſimonia aſſequi licuit, vero maximè ſimiles, eæque vel hanc eam ipſam eſſe oſtendent, vel vera & germanæ Chryſaëto maximè cõgenerem, vt ad aliud Aquilarum genus (ad ſex enim ſpecies cum [a] Ariſtotele & [b] Plinio omnes reuocamus) referri omnino nequeat. Primùm autem ſigna oſtenſuri ſumus, quæ hanc à Chryſaëto veterum, ſi vſpiam aliæ, quadrare demonſtrabunt: dein quæ ab omni alia, quæ in eadem claſſe ſunt, Aquila, hanc eandem excludunt. Notæ quibus Chryſaëton antiqui finierũt, binæ tãtùm ſunt: prior eſt, quòd ex [c] Ariſtotelis ſententia cæteras Aquilas ſeſquialtera proportione excedat: altera, eaque imbecillis, & quæ ex ſola etymologia petitur, quòd aureo ſit colore, aut ruffa, vt Ariſtoteli. Quod ad magnitudinem attinet, eam hac ipſa reliquas omnes ſuperare & quidem proportione ſeſquialtera, veriſſimum eſt, vt ex deſcriptione cuiuis comparanti eam reliquis, liquidò conſtabit. Cæterarum omnium minima Ariſtoteli & Plinio Valeria eſt ſeu Melanaëtos, quam alij Buteoni ſeu Triorchi corpore parem eſſe ſcribũt. Media inter omnes eſt Percnopteros, quæ Miluum ferè æquat, vti & Haliætos. Hiſce autem maiorem eſſe noſtram Aquilam, & quidem menſura, quam Ariſtoteles præfinijt, extra controuerſiam eſt. Quin & Oſſifragæ, etſi non multò, maiorem tamen eſſe, vtriuſque deſcriptio, ſi conferatur, manifeſtò docet. Hęc enim Oſſifraga ſcilicet vndecim tãtum, at Aquila illa duodecim libras pendet, & ad minimum medio ſpithamo, ſi a roſtro ad caudam vſque menſures, Oſſifragâ longior eſt. De ſecunda nota quiſpiam dubitare poſſit. Nam Chryſaëti nomen vti & fuluæ epitheton, aurei eam coloris eſſe indicat: nos verò ferrugineo colore præditã noſtram ſcripſimus, ſed hac in re Bellonio ſuffragor lubens, qui eam id nominis adeptum vult, non quòd tota aurea ſit & fulua, ſed quod magis quàm cæterę Aquilæ fuluum colorem participet. Ariſtoteles quidem ruffum ei adſcribit, verùm Plinius paulò mitiori voce vſus, ſubrutilũ. [d] Albertus Magnus Chryſaëton, quam ipſe Herodium vocat, totam nigram aſſerit, & colorem eum ingruente ſenecta mutari in cineritium. Ornithologus quoque colorem Aquilę ſuę cum

[a] Lib. 9. Hiſtor. c. 32.
[b] Lib. 10. capit. 3.
[c] Lib. 9. c. 32
Color.
[d] Lib. 23. de Animal.

ætate mutari teſtatur, & maculas albas cùm dorſi, tùm ventris omnes pòſt fuluеſcere, alioqui
caſtaneam eſſe totam. Quod tamen minus mirum videbitur, qui Accipitribus Aſterijs non ſo-
lùm dorſi, ſed & oculorum nigredinem paulatim ingraueſcente æuo ruffeſcere legerit, vt alias
maiores, & quæ ſingulis annis in quibuſdam auibus accidunt, colorum metamorphoſes præ-
teream. Præterea ſi recte * Ouidio

[* *Metamorphoſ. 8.*] *——Fuluis Haliatus in alis*

dicitur, cuius tamen dorſi & alarum color, iuuenis præſertim magis ad nigrum è ruffo vergit,
cuiuſmodi noſtrę ferè eſt Aquilę: quare hęc ipſa non ineptè ſimili planè ratione fulua dici po-
terit, etſi caſtanei coloris vel ferruginei ſit magis, quàm aurei, quem tamen paulò pòſt acquirit.
[Oculi.] Denique quos Ariſtoteles Aquilæ, vt omnium Auium generoſiſſimę, oculos charopos tribuit,
qui ſcilicet dilutè virentes, igneo ſplendore micẽt, in hac noſtra Aquila ceu tertiam ex his, quas
veteres reliquerunt, notam, manifeſtè reperimus. His addimus quod Stellaris nomen, quod *
[* *Lib. 2. de Anim. c. 29.*] Aelianus Aquilæ Germanæ attribuit, in noſtram quadret ob eas, quibus diſtinguitur, maculas
& quàm aptiſſimè. Sed illud minimè noſtram ſententiam euertit, quod eam dum deſcripſi-
mus clangoſam vocem emittere diximus. Non enim ex eo Planga ſtatuenda eſt, quoniã nuſ-
quam dictum eſt ab Ariſtotele eam ſtatim Aquilam Clangam eſſe, quæ plangit, verùm ſola
inquit Melanaëtos non clangit, vnamque omni prorſus abſtinet murmuratione. Vnde facilè
quiuis colligit, quod cæteris omnibus Aquilis excepta Melanaëto, vt clangant, competat: om-
nium verò maximè querulam eſſe Morphnon, quæ à perpetuo clamore & murmure Clangæ
ſeu Plangæ nomẽ inuenit. Sed reſtat, vt quare ab cæteris omnibus diſſideat Aquilis, nunc tan-
dem excutiamus. Præter id quod duabus vniuerſalibus iiſque inſignibus, & quæ ſolæ ſufficere
poſſent, notis à toto reliquarum genere diſcrepare hanc palam eſt, robore nempe, magnitudi-
neque eximia, qua omnibus anteit, & cruribus ad pedes vſque muſculoſis & plumis obueſtitis,
alias quoque particulares, quibus à ſingulis earum ſpeciebus manifeſtè ſeparatur, in promptu
eſt reperire. Primum igitur à Melanaeto hoc differt, quòd eam clãgere antea ſcripſimus. Nam
Melanaëtum nullum planè clangorem edere Ariſtoteles & Plinius affirmãt. Præterea Mela-
naëtos vniuerſo corpore nigricat, hæc verò præterquam quod ferruginea eſt, maiori ex parte
multis etiam maculis iiſque albicantibus reſpergitur. Pygargo hoc peculiare eſt, vt albam cau-
dam habeat, qua nota nõ ſolùm à Chryſaëto, ſed & ab alijs omnibus Aquilis diſtinguitur. Per-
cnopteron ab hac & à cæteris Aquilis ſeiungit capitis albedo, & deformem adulterinam natu
[Oſſifragæ color.] ram eius atteſtatur, vt inſignem ignauiam omittam. Oſſifragam color cineritius inter cætera
ab hac diuerſam facit. Morphnos prominentiore cauda eſt, quam ei [f] Plinius attribuit, neſcio
[Morphni cauda.] tamen quàm verè; roſtro, cruribus & pedibus cęruleis, atque hinc ab hac noſtra differens, prę-
[f *Li. 10. c. 3.*] ter id quod omnium Aquilarum magnitudine ſecunda eſt, vt ille primus. Ab Haliæti familia
[Haliæti, & Chryſaëti diſcrimina.] multa ſunt, quæ hanc ipſam excludant. Haliætus enim littoribus gaudet, & maritimam oram
paſtus gratia incolit: hanc verò in altiſſimis montium iugis degere comperimus. Illa etiam,
iuxta [g] Ariſtotelem, prędita eſt ceruice magna & craſſa, alis curuãtibus, cauda lata, quibus neo-
[g *Lib. 9. Hiſtor. c. 3.*] terici adijciunt pedes cæruleos, quæ tamen omnia noſtræ Aquilæ minimè conueniunt. Hoc
verò ei cum Haliæto commune eſt, quòd pedes habeat nõ tabellis totos, ſed ſquammis tãtum
intectos, qua proprietate hæ duæ Aquilæ ab omnibus cæteris diſcernuntur. Vnde errorem in
Haliçti icone, quam ex Bellonio mutuati ſumus, commiſſum eſſe obiter admonemus, dũ per-
peram tibijs anterioribus ac pedibus continuas per totum tabellas affinxit. Quare cum illã ad
nullam aliam ſpeciem, vt apparet ex his, reducere poſſimus, ergò nihil aliud reſtat, quàm vt ei
Chryſaëti ius & honorem concedamus atque uel eandem ipſam eſſe, uel ab hac non abſimi-
lem certò ſtatuamus. Plures enim quàm à Philoſopho & Plinio acceperimus Aquilarum ſpe-
cies ponere, neque neceſſitas ulla cogit, neque ratio perſuadet. Quam noſtram ſententiã non
parum confirmarunt aucupes Magni Thuſcorum Ducis quorum curę hęc Aquila inter cęte-
ras commiſſa fuerat: illi interroganti cuiuſnam ſpecie eam eſſe exiſtimarent, & quo nomine
[Aquila regalis.] diceretur reſponderunt: ipſam (Aquila Reale) Italico & uernaculo Idiomate, ideſt, Aqui-
lam Regalem eſſe & nuncupari. Vnde non parum mirari ſubit, quid in mentem doctiſſimo
[h *Lib. 2. de Hiſt. Auium cap. 8.*] [h] Bellonio uenerit in hęc ſcribẽti: *Inter omnes in vniuerſum rapaces, nulla nobis viſa eſt aut nota, quæ
ſub alis & in tibijs plumis veſtiatur, præter hãc* (de Oſſifraga loquitur) *& Vultures & nocturnas omnes.*
Equidem non puto hanc opinionem eſſe uero cõſonam, nec dubito ſi hanc noſtram, quã pro-
[Petri Bellonij error.] cul dubio nunquam uidit, conſpexiſſet, quin ſententiam mutaturus fuiſſet. Nõ enim ullas om-
nino reperiri tales, ſed quas ipſe conſpexit, negat ſolummodò. Et certè quamuis Oſſifragam &
Vultures tibijs plumoſis eſſe dicat, nihilominus tamẽ & O.ſifragam & Vultures quotquot edi-
dit, omnes nudis tibijs, in iconibus ſpectandos exhibet. M ılè igitur aut icones delineatæ ſunt,
aut hoc perperam ab ipſo ſcriptum eſt. Vnicum tantum, eumque Ornithologi Vulturem au-

reum

reum, tibias habere plumis inte&ctas obſeruaui, quem quidem Ornithologus ob ſimilitudinem tibiarum aliarumque partium, quam habet cum ſua alpina ſeu ſimpliciter dicta Aquila, quãq; nos Chryſaëton facimus ex Vulture & Aquila miſtis progenitam arbitratur. His autem vtriſque cùm Aquilis, tùm Vulturibus aureis ea de cauſa naturam plumas addidiſſe in tibijs, idem author exiſtimat, quòd in celſiſſimis niuoſiſque alpium iugis vitam degant, vnde aduerſus niues & frigora haſce partes munitas eſſe oportebat. Hoc ipſum videre eſt in alijs quibuſdam monticolis Auibus, vt Lagopode, Gallinis mõtanis, Attagene noſtro & nocturnis quibuſdam. Differẽtiam autem verã, quę ſit inter Vultures & Aquilas idem * Ornithologus declarat, dum ſcribit: *Mihi quidem Vulturum genus ab Aquilarum & Accipitrum, Falconum ue genere, quod ad roſtri figuram differre videtur in hoc maximè; quòd non ſtatim in vncum flectatur, ſed rectum primò ad duos vel amplius digitos ſit, deinde curuetur deorſum, ut apparet in Vulture aureo pariter & Leporario, quorum picturas exhibuimus, & in Gypaëto, quem inter Aquilas poſuimus: Nam cùm Vultures ferè cadauera tantum aggrediantur, non ſimiliter adunco, & ita valido roſtro fuit opus, vt rapacibus cæteris, quæ viuas plerunque inuadunt & rapiunt animantes.* Hactenus ille. Hinc eius ſententiam adſtruit ſanè noſter Gypaëtus, cuius iconem ſuo loco exhibebimus, cuius roſtrum cætera rectũ, extremo tantummodo aduncum eſt. Quin & ipſemet Bellonius aliud diſcrimen inter Vultures & Aquilas ſtatuit, nempe quòd his, quæ caput integunt plumæ multo atque Aquilę breuiores, & curtę ſint atque veluti attonſæ, vt quidam caluos eſſe exiſtimarint, etſi re vera non ſint. Sed alias differentias in ſuum locum reijcimus. Illud interim adijciam, quòd cætera ſigna quæ plerumque à neotericis Aquilæ aſcribuntur, in hac noſtra conſpicere liceat, Nam pedibus eſt flauis, vt Vultures fuſcis ſeu corneo colore. Vngues ei prægrandes longi, lati, ac validi, nigri, quemadmodũ & roſtrum. Breuis huic & Melanaëto cauda eſt, extrema parte robuſta, vt Vulturi.

Vultur tibijs plumeis.

*Cap. de Vulture.

Vulturib. roſtrũ adũcum nõ eſſe neceſſarium.

Chryſaëti pedes. Vngues. Cauda.

GENERATIO, INCVBATVS.

HERODIVS, inquit Albertus Magnus, eo nomine Chryſaëton deſignans, *vnum tantum ouum ponit, & ſi duo fecerit, horum alterum vt plurimùm putre deprehenditur.* Hoc reipſa aucupes ita ſeſe habere compererunt in ſuperiori Germania. Nam octo annis continuis, luſtrato ac inſpecto Chryſaëti, ſeu, vt ipſemet ait, Herodij nido nunquam plures vno pullo ſe reperiſſe confirmarunt. Sunt hæ Aues natura calidiſſimæ; quare oua incubatu fota tantopere incaleſcunt, vt quaſi ebulliant, & quodammodo excoquantur. Rurſus idem ſubiungit: *Tradunt quidam Herodium binos ternosue pullos excludere, oua tantum duo parere, ex quorum altero vnicus, ex altero vero gemini fœtus naſcantur, quod equidem falſum exiſtimo: Quin potius hæc ipſa, cum magni ſit corporis, parum ad ſemen confert*, ideſt, vt opinor, paucum ſemen emittit. Hoc intelligendum exiſtimo ad proportionem tantæ molis, ideoque non plura vno aut duobus oua parit, ad ſummum tria, præſertim ſi iuuenis ac vegeta eſt, ita vt ex ſingulis ouis ſinguli pulli gignantur, niſi fortè præter naturæ ordinem quidpiam innouari contingat. Aut ſi plures excludit, vt Ariſtoteli & Plinio placet, alterum expellit nutritionis tędio. Cauſam eiectionis, vt ſcribit ibidẽ Albertus, alij aliam aſſignant. Quidam ideo abijci volunt à parente pullum, quòd ſpurium fœtum, nec genuinum eſſe ſuſpicetur. Affirmant enim Aquilam fæminam cum alijs genere diuerſis coire aliquando. Hoc quidem nobis haud fit veriſimile. Alij Aquilam diuerſam genere effractis prius ouis Herodij ſua aiunt ſupponere: vnde ſuppoſititia illa & adulterina proles ab rigido iudice & ſeuero generis ſui vindice, regia Aquila ſcilicet meritò abdicatur. Veruntamen cùm Herodius ſeu Chryſaëtos ferociſſima ſit & cui præſciendi vim quandam ineſſe exiſtimant, qua etiam abſens ſi quid aduerſum nido imminet, prænoſcit; itaque nulla Auis eſt, quæ ad huius nidum etſi abſentis accedere audeat vel nocendi vel oua commutandi gratia, præſertim cùm oua in nidum alienum deportare, & alijs excludenda ſubijcere non niſi ad viliſſimas & maximè ignobiles Aues pertineat, quæq; fouendis ouis proprijs atque excludendis minimè ſufficiunt: cuiuſmodi Aues ſunt meticuloſæ & quæ ideo cæteris multò minus ad nidum Herodij accedunt. Alij demum referunt Chryſaetum ſua oua alteri Aquilæ ſubijcere, atque ſic alienis permiſcere. Excluſis omnibus naturæ inſtinctu reuerti & pullos ſuos, quos ſole tanquã lydio lapide probarit, alere, notos abijcere, & eiectos colligi & ab ea cui Herodius ab initio ſua ſuppoſuerat, nutriri. Quod equidem, niſi exempla deſiderarentur, probabilius multò iudicarem. Nam operoſo illo ouorum incubatu, mirum quantum extenuetur & elangueſcat Aquila. Solent enim ferè id temporis totum frugaliori victu aut inedia tranſigere volucres, quam Herodius propter naturæ ſuæ nobilitatem & cibi copiam, qua vti conſueuit, non facilè ſuſtinet. Dici etiam poteſt,

a Lib. 23. de Animal.

Ouũ vnũ parere.

Herodiũ pullum ex ſingulis ouis excludere.

Cur pullũ eijciat nido.

Fœminæ adulterũ.

Oua ſupponi.

Herodius inediæ impatiens.

Pullum cur abijciat Heſiodius.

quòd pullum aliquem Chryſaëtos non tanquam ſpurium & adulterinum ſimpliciter abijciat, verùm vt viliorem cæteris, minuſque generoſum. Vnde etiam in illis regionibus, vbi Aquilarum nidi nunquam inueniuntur, pullos eos aliquando capi contingit, qui aucupibus peregrini dicuntur. Sed eiectionis cauſam, vt in generali hiſtoria retulimus, nutricatus difficultatem & tædium eſſe volunt, quod vti parentes, ita & pulli copioſo alimento egeant, eoque longè & latè à parentibus conquirendo. Eadem de cauſa minimè vicinis locis nidum ſtruunt; quandoquidem magno ad prædandum tractu opus habent. Si tamen vſpiam, ſanè in Septentrionalibus regionibus plures vno tractu ſimul reperire licebit, idque iuxta ſyluas ac maria, vbi minorum quadrupedum & piſcium, prędę quod ſatis eſt, ſuppetit. Verùm hac de re pluribus in generali hiſtoria actum eſt.

VENATVS, ET VICTVS.

ª Lib. 2. capit. 39.

Æliani error de Chryſaëti cibo.

Præter carnẽ alijs rebus etiam veſcit Chryſaëtos.

ᵇ Lib. 8. Hiſtor. Anim. cap. 8.

Ariſt. error.

ROBVR ei cum feritate par eſt. Neque enim iſtæc ſolùm Lepores, Grues, Anſeres rapit & hinnulos, ſed & Tauros aggreditur & proſternit, immẽſo certè auſu, nec minore aſtu. Quod quidẽ quo pacto fiat, etſi in generali de Aquilis hiſtoria ex ª Aeliano copioſè poſitum eſt, ad hanc tamẽ peculiariter pertinet. Vnde falſum eſſe conſtat, quod ibidem ſcribit, quòd ea, quæ Iouis Aquila dicitur, carnibus in totum abſtineat, ſolis herbis contenta. Quorſum enim tanto conatu ex decliui Ceruum agit præcipitem, niſi carne eius potiri aueat? Vt tamen carnibus victitat, ita nihil obſtat, quin aliquando fame aut alia ratione inducta fructibus veſcatur, aut frugibus. Quin carne alioquin abundè ſuppetente panem manu mea exhibitum voraſſe eam meis mihi oculis viſum eſt; Quæ experiẽtia mea ᵇ Ariſtotelem deceptum eſſe manifeſtò conuincit, dum fruges, etiamſi in os ingeras, Aquilam reſpuere aſſerit. Demum non ſolùm omne carnis genus deuorat, ſed ne ab Aquilina quidem, atque ab ſuo genere ſibi temperat, licet id à quibuſdam negatum ſit; Aquilinam enim carnem, vt ſupra retuli, quæ tum fortè ad manus erat, auidiſſimè Chryſaëtos deglutiebat, adeò vt bubulæ etiam recenti hãc præferre videretur.

INGENIVM ET MORES.

Liberalitas.

Adulatores Auibus comparati.

Maieſtas Regia.

Ingenium.

HVIC autem potiſſimùm Aquilæ præ cæteris laus liberalitatis debetur. Nam prędam niſi immodica fame coacta ſola minimè abſumit, verùm Auibus quibuſdam ea ſpe ſeſe ſectantibus portionem impertit regia quadã magnificentia. Multi enim culinę ſolùm nidore allecti in aulas regum & principum ſe ingerunt, quos tamen vt viles & ad diſpergendum, non ad colligendum natos haud quaquam abigunt, ſed ſuæ munificentiæ riuulos ad eos etiam transfundunt. Atque regiam maieſtatem inter cætera frequens caterua comitum, clientum ac ſatellitum vel maximè declarat; ſed hanc Aquilæ minimè deeſſe videmus, quæ vt plurimum aſſeclis ſuæ menſæ, Auibus ſtipata fertur, idque graui quodam geſtu & maieſtatẽ antecedentibus alijs, alijs ſubſequentibus, nonnullis latera eius cingentibus. Quare cùm de ſuo alijs ſponte elargiatur, itaque minus mirum eſt, ſi ab aliena præda, etiamſi humi ſtrata, ſeſe contineat. Ingenium ei eſt vngues fortè nimium aduncos, aut hebetes ſaxis atterere, acuere & venatu commodiores reddere: quemadmodum contrà, ne ſaxorum durities eorum aciem obtundat, hoſce minimè explicare, ſed contrahere, ſi quando diutius in cautibus perſiſtendum eſt.

VSVS.

Vtilitas.

Pellis ad quid vtilis.

Docilitas.

QVAE ex hac Aquila accedit vtilitas, duabus potiſſimùm in rebus conſiſtit, nẽpe pelle, & venatu. Pellis enim eodem, quo Vulturina pręparatur modo, quòd non minus, quàm illa ob tenerrimam lanuginem ad radicem maiorum pennarum mollicula ſit, & eundem in ventriculo fouendo vſum præſtet. Quem in finẽ à venatoribus præcipuè expetitur, & magis forſan quàm ad aucupium, quòd ob nimium corporis pondus & geſtatu difficilis ſit & præ ferocia vix atque difficulter diſciplinæ capax. Quare, qui aucupij commodum ex hac volũt percipere, eam iuuenem adhuc & teneram, necdum acquiſito virium robore perfectam, & rebellem, ideoq; facilẽ domabilem ẽ nido abripiunt, & hac ratione operã minimè perdunt, ſed eas potiſſimùm

ſibi

ſibi deligunt periti aucupes in quibus hæc præcipua bonitatis indicia conſpiciunt, nempe rutilum colorem, oculos profundos, maculas in capite, dorſoq; candidas. Atque hæc quidem duo poſteriora in noſtra, quam Chryſaëton ſtatuimus, minimè deſiderabantur: tertium illud, nempe ruffam colorem ætatis maturitate conſequutura erat proculdubio, ſi longior ei vita obtigiſſet. Delectus Aquilæ ad venatum.

VSVS MVLTIPLEX IN VARIIS REBVS.

MIRABITVR proculdubio quiſpiam, cur quæ hîc de Aquilæ vſu in inſignibus Romanis, clypeis, armis, necnon & numiſmatibus dicturi, non potius ad generalem libri primi narrationem, quàm ad hunc locum retulerimus. Non enim tam Chryſaëto, quàm cæteris Aquilis ex æquo competunt. Nobis verò etiam hîc aptè conferri poſſe viſa ſunt, non tam leuandi tædij gratia, quod vniformis oratio ſæpe parit, quàm quòd ad hanc Aquilæ ſpeciem omnino reducantur. Hîc enim de Aquilis legionarijs, præcipuis Romanæ maieſtatis ſignis, & quomodo eas illi ipſi, tum alij, tam in numis, quàm in alijs rebus expreſſerint, dicturi ſumus, quas ad imitationem huius Aquilæ aureæ effictas, & ab Ioue deſumptas eſſe mihi facilè perſuadeo. Non enim aliam Aquilam, quàm hanc, & generoſiſſimam & bellicoſiſſimã aſciſcere, è Romana dignitate, & maieſtate erat, & ad æmulationem Iouis expreſſam, qua ſibi hanc terreſtrem monarchiam, vt Ioui cęleſtem illam, tacito velut calculo aſcriberent. Sic enim [a] ille: [a] *Virgil. in poëm.*

Diuiſum imperium cum Ioue Cæſar habet.

Cùm igitur aurea Aquila ſiue fulua, vt in hiſtoria ſuprà generali ſatis diximus, Ioui propria fuerit, itaque & hanc præ cęteris Romana potentia, & ſuorum factorum incitamentum, & glorię monumentum eſſe voluit. Quæ igitur vel ſigna, vel numiſmata ad huius imaginem expreſſa ſunt, ad hunc locum non ineptè referentur. Itaque ne defraudare lectorem hiſce rebus non iniucundis videar, ea inſtar appendicis cuiuſdam ad ſuperiora annectam. Volo tamen, vti quæ hîc ad Chryſaëton referimus, ſic quę ſimili ibi cum his argumentum habẽt, vt ille nobilis apud tot Pontifices, Imperatores, Cardinales, Duces, Regna, Imperia Aquilarum vſus, nõ ad aliam, quàm ad hanc auream Aquilarum pręſtantiſſimam ſpectare, & abſq; dubio aſcribi exiſtimẽt. Chryſaëti vſus in numiſmatib.

Vt modò ſtudioſi omnis antiquitatis vtilitatẽ aliquam ex noſtris hiſce naturæ hiſtorijs percipiant, ſuis proprijs, ac aptis locis numiſmatum Imperatorum, aliarumq; familiarũ antiquiſſimarum, & præſertim in quibus Aquilæ inſerebantur vtrumque latus declarare decreui. Atque id eò libentius facio, cùm cognoſcam hoc eruditiſſimo ſeculo in maximo haberi honore illa ſtudia, in quibus variæ traduntur hiſtoriæ, & pręſertim illæ, quę ad numiſmatũ, marmorumq; antiquorum lectiones ſpectant. Multa enim ſub eorum cortice latent myſteria naturæ, quæ maximè ea perſcrutantium palato arrident, animumq; oblectant. Fateor equidem me ex hiſce ſtudijs maximum ſemper fructum percepiſſe, atque hîc inter alios authores Aeneę Vici, Huberti Goltzij, Galielmi Chouli Galli, Sebaſtiani Eritij opera vſum fuiſſe. Sed ſtudia iſtæc in primis promouet autopſia ipſa, ideoq; tum Romę, Florentiæ, Ferrariæ, tum item in alijs locis apud Sereniſſimos Principes rariſſima multa vidiſſe mihi plurimum profuit. Verùm cùm varia ſint numiſmata, in quibus ab vna parte Aquila eſt, primùm ab ijs auſpicabimur, in quibus Iupiter eſt. Is enim vt ſtolidę antiquitatis ſummus Deus in quamplurimis conſpicitur. Numiſma in primis vnũ eſt Alexãdri Mammeæ, in cuius vna parte eius imago eſt laurea decorata cum hac inſcriptione: ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΜΑΚΡΟΣ ΑΥΡΕΛΙΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ideſt, Imperator Marcus Aurelius Auguſtus Alexander. Ab altera parte numi Iupiter in parte ſuperiori ſeminudus, in inferiori veſtitus in medio quatuor elementorum ſedet, vna manu haſtam, alia verò caput Aquilę contingens. Ab eodem latere numiſmatis conſpiciuntur duo cęleſtes currus, Solis ſcilicet, & Lunæ, & duo ſimulacra aquę, ſcilicet, & terrę, ſub pedibus Iouis iacentia: circuncirca conſpicitur Zodiacus cum ſignis cęleſtibus duodecim. Hac Iouis in numo imagine ſignificabat antiquitas, cęleſtia, atque adeo altiora mortales debere latere, iuxta vulgatum illud, QVAE SVPRA NOS, NIHIL AD NOS. Numiſmatum cognitio in ſummo honore apud nobiliores.

In numiſmatis Didij Iuliani Mediolanenſis filij Petronij Seueri, & Claræ Aemilię, qui pecunię vi Imperator electus eſt, vt refert [b] Iacobus de Strada Mantuanus antiquarius, dextra parte, vbi exculpta eſt eius effigies laurea redimita, & in ceruice faſcia quadam promiſſa deuincta, hęc circunſcriptio legitur, nempe IMP. CAES. M. DID. SEVER. IVLIANVS. AVG. In aduerſa verò parte eſt templum Ionicis columnis extructum, quibus tympanum incumbit, in quo imago eſt erectę figurę, & vtrinque aliæ procumbentes. In medio templi Iupiter conſpicitur [b] *De imagin. Imp.*

ſpicitur ſeminudus, Aquilæ inſiſtens, ſiniſtra fulmen gerens, & dextram Imperatori porrigẽs. In foribus templi ara eſt, in cuius baſi duo augurales pulli farinã colligunt, & ſuper illos imago viri cum alijs ornamentis ex frondibus confectis. Ad dextrũ aræ latus Imperator loricatus, & galeatus conſiſtit, dextra ſchedam tenens, à cuius tergo duo videntur milites galeati. A lęuo arę latere ſacerdos palliatus, ſiniſtra ſchedam tenens, dextra pateram, ante aram ſacrificaturus, aſſiſtit: à cuius tergo duo milites loricati nudo capite conſpiciuntur ſine inſcriptione.

Eiuſdem Dei caput in quibuſdam numiſmatibus Græcis reperitur in parte dextra, cum his literis Gręcis: ΖΕΤΣ ΕΛΕΤΟΣ, ideſt, Iupiter Eleos. In parte verò oppoſita fulmen, & Aquila cum hac inſcriptione: ΣΤΡΑΚΟΣΙΩΝ; Quæ verba nobis oſtendunt, quo in honore Syracuſani olim habuerint Iouem Eleum, cui pulcherrimum dedicarunt templum, & in æternam eius memoriam talia numiſmata ſculpenda curarunt. Reperiuntur, & alia Syracuſarum numiſmata cum eadẽ ferè inſcriptione Grẹca, nempe ΔΙΟΣ ΕΛΛΕΝΙΟΤ, & ΣΤΡΑΚΟΣΙΩΝ. In parte verò oppoſita Aquila eſt cum fulmine, atq; aſtrum etiam prope alitis pedes ad latus, octo radijs micans. Lubet verò hic paucis ſubdere, cur Iupiter (qui varijs apud diuerſas nationes nominibus cognominatus eſt) à Syracuſanis prẹſertim Eleos, & à [c] Liuio templũ eiuſdem (alioqui appellatum Olympium) celeberrimum ob eius oracula, diceretur. Conſtat autem ita vocatum ab Elide in agro Piſano, in quo publici illi inſtituebantur ludi.

[c] Lib.4.decad.3.

L. Lentuli, & C. Marcelli Numiſmata.

Numiſmata pariter argentea fuere ſculpta in memoriã L. Lentuli, & C. Marcelli Coſſ. inter quę vnũ eſt, in quo ab vna parte Iouis imago integra erat, fulmen dextrâ, Aquilam ſiniſtrâ portans, ante verò ipſam paruũ conſpicitur altare, & prope fulmen aſtrum ſalutiferum, quod inter aſtra errantia ſecundum locum obtinet. Quæ omnia ſignificant ſacrificium factum pro dictis conſulibus ipſi Ioui ob cauſam fulminis, quod Romæ ſupra templum Capitolinum cecidit.

Carciniorum numiſmata.

In numiſmatibus Carciniorũ magnę Grẹcię vnum eſt, in quo erecta Iouis figura cõſpicitur barbata, nudaq;, & fulmina dextra vibrans, ſiniſtraq; Aquilam ferens. Adſtat ei ad latus tripos Apollinis, & ſupra eum ignis accenſus: Numus habet hanc inſcriptionem ad dextrum Iouis latus: ΚΑΡΚΙΝΙ, ſub pedibus verò ΩΝ, ideſt: ΚΑΡΚΙΝΙΩΝ.

Locrenſiũ numiſm.

Apud Locrenſes etiam numiſma eſt, in quo Iupiter ſedens Aquilam dextra tenet, haſtam verò ſiniſtra. Conſpicitur ad latus cornucopia cum inſcriptione: ΛΟΚΡΩΝ. Aquilam verò hic ſculpendam curarunt, vt eam, cùm aduerſus Crotonienſes pugnaſſent, eorum aciem circumuolitaſſe, nec antè, quàm vicerant, receſſiſſe oſtenderent. Quapropter non mirum eſt, ſi ea in multis Locrenſium numiſmatibus inſculpta conſpiciatur. In alia verò parte duo videntur capita, quorum pileus eſt ſimilis ei, quem Turcę hodie vſurpant, & ſupra vtrunque eſt aſtrum. Quę nil aliud, quàm Caſtorem, & Pollucem ſignificant. Locrenſes enim quandiu contra Crotonienſes pugnauêre, binos iuuenes inſigni forma, armatos pro illis pugnantes, apparuiſſe ferunt, eodemq; fugatis hoſtibus derepentè euanuiſſe. Vnde Caſtorẽ, & Pollucem fuiſſe creditũ. In memoriam autem tantę victorię Locrenſes huiuſmodi numiſmata efformarunt, & teſte Strabone, ad ſacrę fluminis ripam, vbi Crotoniates victi ſunt, tẽplum Caſtori, & Polluci ſumptuoſiſſimũ ẹdificarũt, qđ etiamnũ eiuſdẽ Strabonis ſẹculo extitiſſe refert Hubertus Goltzius.

Agrigentinorum numiſmata.

Agrigentini quoque numiſmata habebant, in quibus pariter Iupiter ſedens in manu dextra portabat Aquilam, in ſiniſtra verò haſtam, ſine inſcriptione: In altera verò numi parte caput imberbe erat cum inſcriptione: ΑΚΡ, ideſt: ΑΚΡΑΓΑΝΤΩΝ.

Pyrrhi Epirotarũ Regis numiſma.

Numiſma argenteum eſt apud antiquarios, in quo ab vna parte Alexandri Regis Epirotarum, ab alia parte Iouis ſedentis, manu Aquilam gerentis imago exculpta eſt: Hanc volucrem nulla alia ratione tribuebat Ioui ſtolida antiquitas, niſi, vt quemadmodum illa Auium dicitur regina, ita illum Deorum ſummum regem demonſtraret.

Brutiorum numus.

In quodam etiam Brutiorum numo in aduerſa parte conſpicitur biga, cuius equos Iupiter, dextrâ gerens fulmina, aurigęque loco conſiſtens, impellit: ſub equis eius Aquila parua eſt cum inſcriptione: ΒΡΕΤΙΩΝ.

Antonij Pij numus.

Reperiuntur quoque aliquot numi, in quibus ſine Iouis effigie, ſola Ales iſtæc illum ſignificat, qualę in primis eſt Antonini Pij ex ęre, in quo ab vno latere caput Antonini cernitur cum hac inſcriptione: ANTONINVS AVG. PIVS P.P. TR. P. COS. III. ab alio verò latere tria animalia, Aquila nempe, Pauo, atque Noctua. Aquila Iouem, Pauo Iunonem, Noctua Mineruam denotans.

Romæ in quadam marmorea pila idem videre eſt. Iouem cum ſua Aquila, Iunonem cum Pauone, Neptuunm cum tridente, Mercurium cum caduceo, galero, atque talaribus. Hi autem omnes Dij ita picti ſunt, ut ſacrificio cuidam præeſſe videantur.

Octauij Auguſti numiſmata.

Interęrea Octauij Auguſti numiſmata quædam reperiuntur, in quibus regia iſtæc Auis orbi inſiſtens expreſſa eſt cum his literis S.C.

Videtur

Videtur eadem in Titi æreo quoque numo, vti item in numo ab eodem Tito reſtituto, in quo hæc uerba circuncirca expreſſa ſunt: IMP. T. CAES. AVG. RESTITVT.

Titi numus

Reperitur etiam numus cum eadem Aue, atq; hac inſcriptione: IMP. T. VESPASIANVS RESTITVIT. cuius fortè erat.

T. Veſpaſiani numus.

Item in numis Neruæ Imperatoris, eodē modo reperitur Aquila cum hiſce verbis: IMP. T. CAES. AVG. RESTITVIT.

Neruæ numi.

Numiſma quoq; obſeruatur paruum, ęreum, maximo artificio exculptum, in quo, etſi nulla ſit inſcriptio, ex effigie tamē facile eſt iudicare, eſſe Antonini Pij. In alia uerò parte pulcherrima conſpicitur Aquila alis expanſis, pedibus fulmen premens, neque item aliæ literæ, præter S.C. Numiſma hoc Romę in eiuſdem Principis honorem excuſſum fuit. Aquila enim præterquam quòd in inſignibus militaribus ea uterentur Romani, nihil quidem aliud denotat, niſi Imperatoriam maieſtatem. Vnde apud Sacerdotes Aegyptios regiæ potentiæ hieroglyphicum erat. Videtur enim Iupiter Rex Deorum, ſi fabulis credimus, huic ſoli dominium inter Aues dediſſe, fortitudineque & robore omnibus præcellere voluiſſe, atque eò maximè, cum à naturâ ipſa regijs moribus donata fuiſſe videatur. Nos igitur nobiliſsimę huius volucris exemplo dicemus, non regiam tantùm maieſtatem, ſed Principem etiam pium Aquilinæ virtutis aſſiduum ſtrenuumque ęmulatorem reprę̨ſentari. Quia itaque Aquila Iouis ales dicitur, idcirco pedibus illa fulmen ferre in multis quoque numis obſeruatur. Nam ut ait ille:

Aquila q̃d denotat in nuſmimatibus.

Aquila cur ſub pedib. habeat fulmen.

Fulmina ſub Ioue ſunt.

Præter item regiam maieſtatem, quam ſignificat Aquila, gloriæ etiam multitudinem antiqui illi Sacerdotes Aegyptij eius typo denotabāt, vti & famam per totum orbis terrarum ſpacium extenſam; atque ita fulmina pedibus tenere dipingitur. Talis enim præcipua fulminis ſignificatio eſt, vt eo deſignetur ſonus, atque ex remotiori loco rumor atque ſtrepitus, id eſt clara rerum geſtarum diffuſa, & diſperſa per totum terrarum orbem fama; quoniam nulla alia res reperitur, quæ maiorem hominib. terrorem incutiat, maioremque ſonum edat, quam ipſum fulmen. Quam ob rem Apellem pictorem eximium, cùm magni illius Alexandri monarchæ effigiem pingeret, fulmen in manu eius expeſſiſſe legimus, quò nominis illius ſplendorem, rerumque præclarè geſtarum in remotiſſimis etiam regionibus acquiſitam gloriam, æternamq; memoriam oſtenderet. Fuit autem imago ea, teſte Plinio, in templo Dianæ Epheſiæ locata, atque ab illo, vt diximus, ſummo artifice talentorum Atticorum viginti (quæ aſcendunt, ſi ad monetam noſtram calculaueris, ad duodecim millium coronatorum ſummam) pretio depicta. Fulmen itaque apud antiquos nominis & celeritatem, & celebritatem denotabat, & augurium faciebat. Talis enim erat ſuperſtitioſa augurum diſciplina, ut quibus in ſomnijs fulminis imagines apparuerant, illis aliquid ex animi ſententia mox euenturum dicerent: vnde legimus Olympiæ matri Alexandri, cui tale ſomnium apparuerat, ab auguribus prædictū fuiſſe, claram aliquando futuram Alexandri filij famam; atque hinc videmus in multorum Græcorum numiſmatum tam æreorum quàm argenteorum diuerſorum Principum parte oppoſita fulmen, & circuncirca nomen eorum, qui numiſmata excudi curabant; quemadmodum in primis quilibet conſpicere poteſt in numiſmate æreo Hieronymi Tyranni Syracuſani, & in alio pariter æreo Antiochi Euergetis, ætate adhuc puerili ſculpti, cui Cupido adiūgitur, in cuius numi aduerſa parte fulmen eſt, & talis inſcriptio: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥΣ, id eſt, Regis Antiochi Euergetis.

Virgil. in poēm.

Fulminis vis magna.

Alex. Mag. effigies ab Apelle depicta, & quo pretio.

Fulmen q̃d denotat.

Olympiæ Alexandri matris ſomniū, eiuſque explicatio.

Hieron. Tyranni Syracuſani numiſma, & Antiochi Euergetis.

In numiſmate pariter Pyrrhi Epirotarum regis ſub capite ipſius armato cōſpicitur fulmen.

Pyrri Epirotarum regis numiſma.

Erat in Ptolomęorū Aegypti numis fulmen & Aquila, inter quos unus apud antiquarios magnus ex ære, ſculptura valde eminenti obſeruatus eſt, in quo ab una parte erat Ptolomęus capillis, & barba promiſſis, ab altera verò Aquila fulmen pedibus premens, cui ex oppoſito erat cornu copiæ ſpicis refertum, Aegypti fertilitatem denotans. Huius autem numi talis erat inſcriptio: ΒΑΣΙΛΕΩΣ, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. id eſt, Regis Ptolemæi.

Ptolomęor. Aegypti numiſmata.

Inter Gręca quædam magna numiſmata argentea videre eſt Neronis adhuc imberbis effigiē, in cuius aduerſa parte erat Aquila alis apertis, pedibus fulmen continens, & à parte dextra lauri ramus. Sunt qui Aquilæ typo interpretentur in poteſtate Neronis fuiſſe, bellum gerere, uel prauos punire, ac mundū deſtruere, & in pacem redigere, vtpote qui in terris ſummum Iouem, qui fulmine ſuo nequam homines punit, apud credulos homines referebat. Idem quoq; emblema expreſſum fuit in numiſmatibus græcis argenteis Veſpaſiani, & Domitiani, in quibus eadem Aquila alis expanſis fulmen pedibus tenebat.

Neronis numiſma.

Veſpaſiani, & Domit. numiſmata

Inter Domitiani huius antiqua numiſmata vnum eſt, idque argenteum, in quo eius nōdum adulti effigies conſpicitur, cū his literis: IMP. CAES. DOMITIANVS AVG. P.M. in alia verò parte numiſmatis, eâq; aduerſâ eadem Aquila pedibus triſulcum fulmen premit,

cum

cum hac circunſcriptione IVPITER CONSERVATOR. Hoc numiſma in honorem Domitiani factum eſt, qui magnum vitæ ſuæ periculum, cùm Vitelliani eum perſequerentur, ad aram Ioui Conſeruatori ſacram fugiẽs, euaſerat. Refert id Cornelius Tacitus in hęc

*Lib.19.

verba: *Domitianus prima irruptione apud adituum occultatus, ſolertiâ liberti lineo amictu turbæ ſacricolarum immiſtus, ignoratus apud Cornelium primum paternum clientem, iuxta velabrum delituit, ac potiente rerum patre, disiecto aditui contubernio modicum ſacellum IOVI CONSERVATORI aramque poſuit, caſuſque ſuos in marmore expreſſit. Mox Imperium adeptus IOVI CVSTODI templum ingens, ſeque in ſinu Dei ſacrauit.*

Petiliæ gentis numiſ.

Ex Petilia gente plebeia, cuius ſæpe fit mentio apud Liuium, Petilius Capitolinus fuit, cuius numus vnus, iſque argenteus, ex vna parte ædem Iouis Capitolini continet cum duabus hiſce ad latera literis S. F. ex altera verò Aquilam expanſis alis, & vtroq; pede fulmen triſulcũ comprehendentem. Suprà ſcriptum erat PETILLIVS, infrà CAPITOLINVS. Templum autem Iouis Capitolini in nummo ſuo exculpſiſſe credimus, & Capitolinum dictum, vel quòd ſacerdos Iouis Capitolini fuerit, vel ut Porphirioni Horatij Scholiaſti placet, quòd Capitolio præfuerit. Vnde etiam de corona ſubrepta poſtulatus, cauſam dixit, & abſolutus eſt.

M. Pletorij Ceſtiani numiſma.

M. Pletorius cognomento Ceſtianus ex Pletoria, vel Letoria gente (eſt enim eadem) oriũdus, inter cæteros vnum habet denarium argenteum, ex cuius parte una Aquila eſt alas expanſa cum fulmine triſulco vtroque pede comprehenſo, & cũ circunſcriptione M. PLETORIVS M.F. AED. CVR. ex altera verò caput galea comante inſtratum, cum aliqua parte humerorum paludata, cui à tergo ala vna cum ſuperiore parte pharetræ adiacet, antè verò pars eſt ſceptri eminentior. Inſcribitur retrò CESTIANVS, ante uerò S.C. Hic deſignatus prætor fuit cum Cicerone anno Vrbis 686. Eius meminit Cicero.

In Orat. pro A. Cluētio, & M. Fonteio.

Corneliæ gentis numiſma.

Inter numiſmata Corneliæ gentis tria ſunt, eaque argentea, quorum unum pertinet ad Cn. Cornelium Lentulum Marcellinum, qui anno ab V.C. DCXCVII cõſul fuit cum L. Martio Philippo: quique, cùm ex Claudiæ gentis Marcellorum familia ortus eſſet, adoptatus in Corneliam, Cn. Lentulus Marcellinus dictus eſt. Huius numiſmatis pars dextra habet Iouis erecta figura effigiem, tenentis dextra fulmen triſulcum; ſiniſtra Aquilam, ſub qua eſt meſſoria falx ad indicandum Siciliæ patrocinium, quod habuerunt Marcellini orti à M. Marcello, qui Syracuſas cepit. Adeſt præterea inſcriptio, nempe ſub fulmine LENT. ſupra uerò brachium per rectam lineam MAR. & ſub Aquila prope meſſoriã falcem COS. quæ ſi cõiungas, ſic ſe habent: Lentulo Marcellino Conſule. Pars autem aduerſa habet tria crura cum femoribus ſuis & pedibus, & ſpicas tres cum capite humano in horum meditullio, Siciliæ ſymbolum. Hoc etiam reperitur ſignatum in denarijs Claudiæ gentis. Reliqua duo numiſmata ſpectant ad L. Cornelium P.F. Flaminem Martialem, qui anno libertatis Reip. & Vrbis conditæ D.CCIIII. conſul fuit cum C. Marcello, ut ex ipſa denariorum inſcriptione indicatur; ad quorum ſculpturam intelligendam, quæ pertinere videbuntur, in Claudia Marcellorum familia infrà proferemus.

Gelonis Siciliæ regis numiſma.

Gelonis Siciliæ regis numiſmata extant ex ære, in quibus ab vna parte Aquila fulmen pedibus comprimit, ad latera habens literam A, & hanc circunſcriptionem ΣΥΡΑΚΟΣΙΟΥ ΓΕΛΩΝΟΣ. Ab altera caput regis conſpicitur.

Brutiorum numiſmata

Sunt & in Magna Græcia apud Brutios numiſmata, in quibus Aquilæ varijs modis inſculptæ erant. In quibuſdam enim æreis apparet Aquila fulmina pedibus tenens, prope collum aſtrum conſpicitur, & ad latus cornucopia, cum hac inſcriptione ΒΡΕΤΙΩΝ. Erant & alia numiſmata, in quibus erat eadem Aquila cum fulmine, ſed cum cithara ab vna parte, & ab altera cum eadem inſcriptione.

Locrẽſium numiſma.
Proſerpinæ effigies eſt cum teda accenſa.

Apud Locrenſes in Magna Gręcia exculptum reperitur numiſma cum Aquila pedibus fulmen premente, ad latera verò lauri ramum habente, prope autem pectus literas ſimul iunctas ΑΓ, & inſcriptionem ΛΟΚΡΩΝ. in anteriori verò parte Proſerpinæ effigies eſt cum teda accenſa. Apud eoſdem in ſimili numiſmate eſt Aquila, quæ in dorſo ſuo gerit fulmen triſulcum, & Leporem pedibus tenet, illumque roſtro verberat, cum eadem inſcriptione: ΛΟΚΡΩΝ. In alio pariter numiſmate eadem habetur Aquila, ſed ſine fulmine.

In numiſmate ęreo Mamertinorum aduerſa pars continet caput cum inſcriptione Græca ante capitis faciem ΑΡΕΩΣ, retrò nucem piceam, quia ea regio piceis abundat. Syluam namque piciferam apud Mamertum urbem fuiſſe veteres tradiderunt, & picem Brutiam ad uaſa vinaria picanda præcipuè commendarunt. Quod uerò picę ſit fructus, qui in hiſce numis conſpicitur, conſtat ex Plinij ſequentibus uerbis, qui piceæ eam omnino figuram, qua ab antiquarijs in numiſmatibus exprimitur, tribuit. ſunt autem hęc: *Panniculis quam abietis minoribus, graciliorıbusq́, nucleos minimos eſſe, ac nigros atque propterea à Græcis phthirophoron vocari*

Picea arbor quæ.

Naſcun-

Naſcuntur etiam abundè inter abietes in alpibus ſancti Peregrini in agro Regienſi. A Grecis picea pytis appellatur, quam vocem Theodorus Gaza quandoque piceam, quandoque laricem transfert, cùm tamen ſemper eodem accentu ſcribatur. Vnde hallucinatus mihi videtur, eoque maximè, cùm larix Theophraſto incognita fuerit, quemadmodum abundè diſputauimus in noſtra hiſtoria de larice contra Matthioli opinionem, ubi multis argumentis deſumptis à veræ laricis definitione, quam [f] Vitruuius, & [g] Ceſar, & Plinius deſcribūt, oſtēdimus laricem Matthioli cedri maioris ſpeciē eſſe, non autē laricem antiquorū, quę ſterilis eſt, neque crematur, ſecus ac larix Matthioli. Sed de hoc ſatis. Reuertamur, modò, unde digreſſi ſumus. In aduerſa verò parte eſt Aquila pedibus fulmen premens cum inſcriptione ΜΑΜΕΡΤΙΝΩΝ.

Piceam falsò laricem dici. Gazę error.

[f] Lib. 2. [g] In Comm.

Maſſilienſium numiſmata quædam inuenta ſunt, in quibus erat Aquila erecta cum fulmine ad latus, & inſcriptione ΜΑΣΣΑ, id eſt, ΜΑΣΣΑΛΙΗΤΩΝ. In aduerſa uerò parte erat caput Palladis armatæ galea, comis ex ſetis equinis perornata, cum litera A, quæ ſignificat Ἀθηνᾶν, id eſt Mineruam.

Maſſilienſiū numiſ.

In numiſmate argenteo L. Cottæ eſt Aquila ſupra fulmina, intra coronam lauream erecta cum litera R. & inſcriptione L. COT. In numiſmate verò Auguſti eſt Aquila cùm inſcriptione AVGVSTVS.

L. Cottæ numiſma. Auguſti numiſma.

Præterea multa ſunt numiſmata Græca tam ærea, quàm argentea, quę Aquilam habent in aduerſa parte cum varijs inſcriptionibus. Inter hęc autem numiſmata Pyrrhi Epirotarum regis vnum reperitur cum Aquila in aduerſa parte alis expanſis, pedibuſque fulmen premente. Inſcriptio eius dorica eſt ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, id eſt, Epirotarū. Ex quo manifeſtè oſtenditur Pyrrhi illius numiſma eſſe. Illum enim ob res preclare domi foriſque geſtas Aquilæ cognomentum meruiſſe tradunt: quod & nos in primo libro tetigimus, licet tamen ipſe apprimè modeſti, geſtorum ſuorum illuſtrium gloriam ſæpiſſimè militibus ſuis aſcriberet. Legitur nanque poſt adeptam victoriam domum reuerſus militibus ſuis, qui ipſum Aquilam vocabāt, ſumma cum modeſtia reſpondere conſueuiſſe: per uos verè ſum Aquila, quorum armis ueluti pennarum ſuffulcro in ſublime euectus ſum. Atque hinc fortaſſis contingere potuit, quòd in aduerſa numiſmatis eius parte Aquila ſculpta fuerit. Multa enim apud antiquarios reperiuntur numiſmata tum ex ęre, tum ex argento, in quorum parte aduerſa fulmen conſpicitur pedibus comprehenſum Aquilinis. Quæ res regiam Principis illius, cuius eſt numiſma, maieſtatem, ut ſæpe dictum eſt, indicat.

Pyrrhi Epirotarum regis numiſ.

Victoria, mater caſtrorum dicta, poſt occiſos Poſthumium, Lollianum, Mariū apud Treuiros, Tetricum ad Imperium adhortata, eoque regnāte occiſa, (quamuis nonnulli ſcribant eam fatali neceſſitate occubuiſſe) in eius memoriam numi aurei, argentei, & ęrei cuſi ſunt, quorum forma apud Treuiros extat: inter quos unus reperitur æreus, cuius altera pars imaginem refert Aquilæ expanſis alis fulmini inſidentis. Inſcriptio eſt Græcis characteribus, quę tamen propter uetuſtatem cognoſci non potuit. In anteriori verò parte ipſius Victorię effigies conſpicitur galeata, & ſcutata antè & pòſt, cum inſcriptione latina IMP. VICTORIA AVG.

Victorię numiſma.

Reperiuntur inter numiſmata Neronis Cæſaris, & Domitiani quædam, in quibus à tergo Iupiter eſt effictus in ſolio ſedens, dextra fulmen habens, leua haſtam, cum hac inſcriptione IVPITER CVSTOS. Domitianus, vt [h] Suetonius aſſerit, nouam excitauit ædem in Capitolio cuſtodi Ioui, ſeque in ſinu ipſius Iouis, ut inquit, Martianus, ſacrauit, quod confirmat etiam [i] Conſtantinus Landus. Qua de re etiā meminit [k] Cornelius Tacitus, ubi Capitolium deſcribit à Vitellianis captum. Non ab re autem mihi videtur, (expoſitis huculque quamplurimis numiſmatibus, in quibus fulmina Ioui attributa, ſub pedibus Aquilę poſita ſunt,) ex Plinio rationem reddere, cur ſic ea Ioui aſſignentur. Inquit autem Plinius: *Supernorum trium ſiderum ignes eſſe, qui decidui ad terras fulminum nomen habeant. Sed maximè ex his medio locò ſiti: fortaſſis quoniam contagium nimij humoris ex ſuperiore circulo atque ardoris ex ſubiecto, per hunc modum egerat: Ideòque dictum Iouem fulmina iaculari.* Quòd Ioui fulmina attributa fuerint, indicat idem [l] Plinius, vbi ſcribit, quòd *Thuſcorum litera, nouem Deos emittere fulmina exiſtimant, eaq; eſſe vndecim generum: Iouem enim tria iaculari, Romani duo tantùm ex his ſeruauère, diurna attribuentes Ioui, nocturna Summano. Rariora ſanè eadem de cauſa frigidioris cæli.* Addit etiam idem [m] Plinius: *Ideo Aquilam fulmini adiungi, & aſſociari, huiuſque teli armigerum fingi, quòd Aquila è cunctis volucribus à fulmine non tangatur.* Ideo in quibuſdam numiſmatibus perantiquis Aquila ſub pedibus fingitur habere fulgur ſeu fulgetram. Hinc & hodiè, hac, ut puto, de cauſa in numis argenteis ſeu dimidiatis aureis Caroli Quinti Cęſaris noſtri, Aquilam cum fulmine, & mundo ſub pedibus effingi videmus. *Fulmen etiam*, vt [n] idem author dicit, *fruticem lauri non icit, nec unquam altius pedibus q; quinque deſcendit in terram, nec è pellibus belluarum uitulos marinos percutit.*

Neronis; & Domitiani numiſma.

[h] Cap. 5. [i] Lib. de numiſm. [k] Lib. 19.

Fulmina, cur Ioui attributa.

[l] Lib. 2. c. 52

Fulminum vndecim genera.

[m] Li. 2. c. 55

Aquila cur fulmini adiungatur. Aquila cur orbi adiecta.

[n] Ibidem.

Laurus, & Vitulus marin. immunes ſunt à fulmine.

Quantumuis in primo libro nonnulla de apotheoſi, ſiue conſecratione dixerimus, placuit

Cōſecratio

tamen

tamen & hoc loco alia quędam tanquãm exempla ſubiungere, atque id eò lubentius à me factum lector puta, quòd hæc ibi deeſſe viſa ſint.

L. Veri numiſma.

L. Veri numiſma ęreum reperitur, in quo caput eius ab una parte eſt cum hac inſcriptione DIVVS VERVS; in parte altera Aquila orbi inſidens, & hæc verba circuncirca CONSECRATIO. & S. C. Numiſma id Romæ in memoriam eius poſtquã conſecratus erat, ſculptum fuit. Meminit eius Iulius Capitolinus his verbis: *Poſt fratrem primùm corpus eius Romam deuectum eſt, & illatum maiorum ſepulcris, diuini honores decreti. Deinde cùm gratias ageret ſenatui, quòd fratrem conſecraſſet, occulte oſtendit omnia bellica conſilia ſua fuiſſe, quibus ſuperati ſunt Parthi.* Et alibi idem. *Tanta autem ſanctitatis fuit Marcus, vt Veri vitia & celauerit, & defenderit, cum ei vehementiſſimè diſplicerent, mortuumque eum Diuum appellauerit.* Aquila autem antiquitus Romæ Principibus iuſtis poſt illorum mortem dedicata erat. In more enim apud Romanos poſitum erat, tales Principes in Deorum numerum coaptare. Quapropter in eorum conſecratione accenſa circuncirca pyra, ſolebant, ut diximus, ex tabernaculo foras emittere Aquilam, quę rectà æthera verſum volans, animam Principis ſuperſtitioſæ, & nimis credulæ plebeculę in cælum acceptam eſſe demonſtrabat. Cuius rei plurima Cæſarum numiſmata extant cum tali inſcriptione CONSECRATIO: ſicuti in hac L. Veri.

In vita Marci fratris.

Aquila conſecrata Principib. iuſtis.

Cadauerũ cremãdorũ mos, atque cinerũ conſeruatio.

Sed fortè non ab re erit hoc loci (vt ſtudioſis omnis antiquitatis prodeſſe ſtudeamus) oſtendere, quomodo Principum cadauera cremarentur, eorumque cineres ſeruarentur. Pyra in primis inſtituebatur, in qua cadauer addita pice cremabatur, deinde collectum cinerem in quibuſdam fictilibus uaſis, vel in quibuſdam phialis ex auro cõfectis, addito vino, & lacte, quæ in ſacrificijs adhiberi ſolebant, reponebant, ac demum lucernas addebant. Hinc ætate noſtra in erutis ſepulcris varia vaſa funeralia diuerſę magnitudinis, modò ex terra, modò ex metallo, modò ex alabaſtro confecta inueniuntur, in quibus mirabili induſtria, magnoque ſumptu liquorem quendam pinguem ex auro paratum, ac per multa ſęcula ignem uelut perpetuũ conſeruantem infundunt. Res certè admiranda, quomodo ſub terra ſine aëris auxilio id præſtare poſſent: ſed veriſimile eſt ſub terra occultos quoſdam canales cõſtruxiſſe, aut ſpiracula, ex quibus intus aërem lucernæ recipere poſſent. De hac cineris collectione, & more ita legitur apud [a] Herodianũ: *Nam corpuſculo ignibus tradito cinerem ipſum cum odoribus in vaſculum alabaſtri cõlectũ Romam ferebant, vt videlicet in ſacris Principum monumentis componeretur*[b]. Idem author ſcribens de vrna, & cineribus Septimij Seueri, ita inquit: *Igitur Principes ipſi cum purpura Imperatoria poſt ſequebantur, Conſules vrnam cum Seueri reliquijs geſtantes. Qui autẽ nouos Imperatores conſalutauerant, prægreſſi, deinde vrnam quoque ipſam ſupplices adorabant. Ita comitati magna pompa, compoſuerunt ipſam in templo, vbi Maree, & ſuperiorum Principum ſacra viſuntur templa, monumentaque.* Et [c] Suetonius etiam mentionem faciens funeralis pompæ, ita ſcribit: *Nec defuit vir Prætorius, qui ſe effigiẽ cremati euntem in cælum vidiſſe iuraret. Reliquias legerunt primores equeſtris ordinis, tunicato, & diſcincti, pedibuſque nudis, ac in mauſoleo condiderunt.* Ex quibus verbis annotatur, in exequijs magnorum Principum in aliquo loco homines cadaueris cineres collegiſſe; & cùm deberent illos in mauſoleum ſuorum maiorum efferre, humeris ſuis extuliſſe in vrna incluſos, liquoreſque odoriferos addidiſſe, ut teſtatur Herodianus. Intellexi aliquando quædam ſepulcra antiquiſſima fuiſſe inuenta, quæ aperta ilico ſuauiſſimos odores efflabant. Vaſorum iſtorum in ſepulcro Romanorum clauſorũ meminit item [d] Herodianus: *Cadauer efferri* (inquit) *iuſſit, compluribuſq; ignis rogum ſtrui, deinde impoſitum in medium, mactatiſque omne genus animalibus, ſubiecit ignem, phialã manu tenens, vinumque libans, ventos precabatur.* De hoc verò artificioſo lumine, quod apud antiquos in Principum ſepulcris, ut diximus, apponebatur, loquitur Plinius, confirmatq; [e] Appianus, vbi de quodam antiquiſſimo ſepulcro Patauij inuento ſcribit, inquiens: *Patauij monumentum uetuſtiſſimum nuperrime repertum, videlicet vrna fictilis cum inſcriptione infraſcriptorum ſex verſuum; intra quam reperta eſt lucerna adhuc ardens intra duas ampullas, altera auro, altera argento puriſſimo liquore quodam plena, quarum uirtute creditur per multos annos lucerna hac arſiſſe. Erant autem verſus primi ſex tales;*

Ignis perpetuus in ſepulchris.

[a] Lib. 3.
[b] Lib. 4.
[c] In Aug.
[d] Lib. 4.

Lumen perpetuum.

[e] Lib. de antiquit.

Lucerna perpetuò ardẽs Patauij inuenta.

Plutoni ſacrum munus ne attingite fures,
Ignotum eſt nobis hoc, quod in urna latet.
Nanque elementa graui clauſit digeſta labore,
Vaſe ſub hoc modico, Maximus Olybius.
Adſit fæcundo cuſtos ſibi copia cornu;
Ne pretium tanti depereat laticis.

Huiuſcemodi autem lucernæ tum ex terra, tum ex varijs metallorum generibus ſumma cum arte elaborata, cum emblematibus varijs in magna quantitate conſpiciuntur in antiquis ſepulcris, in quorum ore conſpicitur ſignum, in quo erat ignis per longa ſęcula ardens; & in tot lu-

cernarum diuerſitatibus cõſpiciuntur uariç literç, & characteres, ſicuti etiam in noſtro Muſęo plurimas videre eſt, atque inter reliquas unam antiquiſſimã, quæ ſculpta eſt ab Iulio Iacobono, quam habuit ex meo Muſęo. Habeo item vrnam antiquiſſimam pulcherrimam ex terra leuiſſima confectam, mihi communicatã, atque donatam à perilluſtri viro Philippo Fuggero Kirchbergæ, & VVeiſſenhorni Comite, olim meo diſcipulo. Talis, quem diximus, ignis perpetuus viſus eſt Bononiæ in ſepulcro quodam in ædibus D. Laurentij prope templum D. Iob, de quo multa in noſtris [t] commẽtarijs de foſſilibus diſſerimus. Poſtremò aduertendum eſt ſepulchra Regum, Conſulum, Imperatorum Romanorum fuiſſe repoſita in campo Martio, teſte Suetonio, ut & nos in hiſtoria noſtra de ritu ſepeliendi apud diuerſas nationes oſtendimus. [t] *Cap. de amyantho.*

L. Aurelij Veri numiſmata duo excuſa ſunt an. Orb. 4131. V.C. 921. I.C. 169. quorum alteri impreſſa eſt Aquila, alteri rogus, additaq; hæc inſcriptio CONSECRATIO S.C. Alia quoque duo numiſmata reperta ſunt eodem anno ſculpta cum inſcriptione ab vna parte tali DIVVS VERVS PARTHICVS. ab alia verò CONSECRATIO S.C. Eorum in vno Aquila globo inſiſtit, altero eadem ſurſum ſpectat: Is fortè eſt, cuius mentionem ſuprà fecimus ſub nomine L. Veri. L. Aurelij Veri numiſmata.

L. Aelius Aurelius Commodus, qui anno Orbis 4142. V.C. 932. I.C. 180. Imperium cum prænomine Marci accepit, habuit numiſma, in cuius priori parte talis erat inſcriptio DIVO COMMODO. in poſteriori verò CONSECRATIO. Ibi quoq; Aquilæ figura conſpiciebatur. Is eo anno, quo excuſum eſt numiſma, nempe O. 4154. V.C. 944. I.C. 192. prænomen Lucij rurſus accepit, & Hercules Rom. dictus eſt. L. Ael. Aurel. Commodi numiſma.

Vidi etiam aliquando numiſma magnum Antonini Caracallæ ex ære luteſcente, in quo ille toto pectore ſculptus eſt cum huiuſcemodi literis ΑΥΤ. Κ. Μ. ΑΥΡ. CΕΟΥΡ... ΑΝΤΩΝΙΝΟC... id eſt, Imperator. Cæſar. Marcus. Aurelius. Seuerus. Antoninus. Aduerſa pars pulcherrimam figuram Herculis nudam habet, qui in ſiniſtra manu clauam gerit, in dextra verò pateram, qua vti velle videtur ad ſacrificandum. Adeſt enim altare, & ſupra ignem eius conſpicitur Aquila volans, circum verò talis eſt inſcriptio ΠΕΡΙΝΘΩΝ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Hoc numiſma fuit ſculptum in honorem huius Principis à Neocoris (id eſt nouis colonijs, nam *χώρον* ſignificat multitudinẽ, *νέος* verò nouam) Perinthijs Thracię populis, de quibus meminit [u] Plinius his uerbis: *Oppida Selymbria Perinthus latitudine ducentorum pedum continenti annexa*. Figuram verò Herculis, quæ eſt in hoc numiſmate, iudico fuiſſe Deum populorum eorum protectorem; Aquilam verò volantem ſupra aram Chryſaëton eſſe, cuius in conſecratione iuſtorum, & bonorũ Principum vſus, vt antè diximus, eſſe ſolet; de qua Imperatorum cõſecratione meminit [x] Herodianus in morte Seueri patris Caracallæ, cui (Seuero inquam) quatuor Aquilæ, à quibus videbatur ob nocturnas imagines raptus, & in cælum delatus, mortis ſigna attulerunt. Et quia poſt mortem filiorum conſecratus fuit, fieri fortè potuit, ut Hercules huiuſcemodi ſacrificium ad aram illã pro anima Seueri, Caracallę patris, deificati adminiſtraret, ac pręſertim cùm in eo numiſmate conſpiciatur Aquila volãs, quæ quaſi animã Principis in cęlũ efferre videtur, ſicuti in multis alijs aduerſis numiſmatũ Principũ poſt mortẽ conſecratorum partibus videmus, in quibus ſcilicet tales Aquilę ſculptę ſunt, cùm literis circũcirca CONSECRATIO. Veriſimile etiã eſt Perinthios illos populos ſumma cũ aſſentatione Caracallę eius filij numiſma hoc excudi pſiſſe. En quanta hominum ſuperſtitio, quanta Dęmonis fallacia antiquitùs etiam regnabat. Antonini Caracallæ numiſma. Perinthij Thracię populi. [u] *Li. 4. c. 11.* [x] *Lib. 4.*

In numiſmate Diocletiani ex argento conſpicitur Iupiter Victoriam ferens, quę ſub pedibus globum habet, & Iupiter ſibi Aquilam uicinam. Diocletiani numiſ.

Conſimile etiam Licinius numiſma excudi voluit, in quo Aquila roſtro gerit coronã lauream cum hac inſcriptione IOVI CONSERVATORI AVGVSTORVM NOSTRORVM. Romani, vt Imperatorum ſuorum, quos ſuperſtitiosè in Deorum numerum relatos aſſerebant, Conſecrationis memoriam poſteris traderent, in numis altare ſculpebant cum igne ardente, & cum inſcriptione CONSECRATIO, ut in numiſmate ęreo Auguſti conſpicitur. Licinij numiſma. Auguſt. numiſma.

Pariter hoc uideri poteſt in numiſmate ex ęre Conſtantini, in quo duę habentur Aquilę ad latera altaris erectę, cum hac inſcriptione in ſuperiori numiſmatis ſemicirculo, nempe, MEMORIA FELIX, & ſub altare PTR. Conſtantini numiſ.

In numiſmate Traiani ex ęre columna eſt erecta in eius honorem, in cuius medio ſcriptum eſt S. C. ad baſim uerò duę iacent Aquilę, ſuprà uerò columnam inſidet, ut credo, Imperator, cum inſcriptione S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. Traiani numiſma.

Argenteum Marcianæ Traiani ſororis numiſma excuſum eſt, in cuius vna parte talis conſpicitur inſcriptio DIVA AVGVSTA MARCIANA: in oppoſita verò CONSECRATIO. hic quoq; Aquila ſcipioni inſiſtit. Aliud item eiuſdem ex argento quoq; numiſma videtur Marcianæ numiſm.

detur cum eadem Aquila ſcipioni inſiſtente, & inſcriptione CONSECRATIO, cui quidem hæ literæ S.C. additæ ſunt, ſecùs ac ſuperiori.

Matidiæ numiſm.

Matidia Marcianæ filia, ſoror Sabinæ Hadriani, argenteũ numiſma habuit, cuius pars prior ſic inſcribebatur DIVA AVGVSTA MATIDIA. poſterior verò CONSECRATIO. in qua etiam Aquilæ figura expreſſa erat.

Pertinacis numiſm.

Aquila inſiſtens globo inſculpta eſt in P. Heluij Pertinacis numiſmate, quod cuſum eſt an. O. 4155. V.C. 945. I.C. 193. In cuius poſtrema parte circunſcriptio talis erat CONSECRATIO. & S. ad globi dextrum latus, ad ſiniſtrum verò C. id eſt, Senatus Conſulto. Prima pars ſic habet DIVVS PERT. PIVS PATER. Is vir bonus fuit, ſtatura Imperatoria, habitudine corporis pinguiori, eloquentia mediocri, magis blandus, quàm benignus, optimo ingenio, & robuſto corpore præditus, niſi quòd paulùm pedum laboribus impediretur. Imperium adipiſcente eo, Senatus vetere conſuetudine vocatus eſt, tum verò corrigere cœpit omnia, quæ fierent ſine ordine, & modo: Quocirca breui temporis ſpatio à Prætorianis, & Læto præfecto, qui eũ Imperatorẽ fecerat, eo anno Cal. Aprilis eſt confoſſus in Palatio, Didio Iuliano cõſcio.

L. Septimij Seueri numiſmata.

Aquila quoq;, & inſcriptio aliâs dicta CONSECRATIO, exprimitur in numiſmate quodam L. Septimij Seueri Pertinacis, vti & rogus cum eadem inſcriptione in alio ſuo numiſmate. Et hæc quidem in auerſa parte. In vtrorumque verò dextra ſic inſcriptum erat DIVO SEVERO PIO. Erant autem ex argento, cuſaq; an. O. 4173. V.C. 963. I.C. 211. quo tempore Imp. ipſe pridie nonas Febr. Eboraci obijt.

Auguſti numiſma.

In numiſmate Auguſti argẽteo eſt eius effigies ſenilis coronata, cum inſcriptione DIVVS AVG. ex aduerſa parte CONSECRATIO. Hoc numiſma Romę cuſum fuit in ipſius memoriam poſt mortem, idque à Tiberio Cæſare factum teſtantur, & illi conſecratum, ut ex aduerſæ partis inſcriptione ſuprà dicta oſtenditur. Dion huius conſecrationis mentionem faciens, qui ei honores exhibiti ſunt, his verbis oſtendit: *Tum verò immortalitatẽ ei tribuerant, Flamineſq; & Sacerdotem Liuiam (qua tunc Iulia etiam, Auguſta cognomenta acceperat) conſtituerunt, lictoreq; vti eam in ſacrificijs permiſerunt. Caterùm Liuia Numerio cuidam Attico, Senatori, & Prætorio, decies ſeſtertiûm dono dedit, quòd iurauerat ſe vidiſſe Auguſtum in cælum aſcendentem, quemadmodum antiquitus Romulum Proculus vidiſſe perhibetur. Decretum quoque Romæ Auguſto ſacrarium à Senatu, à Liuia autem, & Tiberio factum. Alibi quoque de multis locis ei fana extructa ſunt à populis partim volentibus, partim inuitis; Nolæq; domus, in qua deceſſiſſet, in templum mutata. Dum eius Romæ templum ædificabatur, auream ipſius imaginẽ in æde Martis lecto impoſitam collocauerunt, omniq; eam cultu, quo in poſterum eſſent uſuri, venerati ſunt*, &c. Ex quibus verbis cognoſcimus nõ ſolùm immortales honores exhibitos eſſe Auguſto, ſed etiam tunc ei dedicatos fuiſſe Flamines, & ſacerdotes, & Romæ, & multis in locis ab alijs populis dedicata templa & præter id domũ eius, in qua mortuus eſt Nolæ, in templum tranſmutatam fuiſſe. Tali quoq; deceptione in numerum Deorum relatus fuit Seuerus, & multi alij Imperatores, quos breuitatis cauſa prętereo.

Antiquiſſimi illi Romani, vt conſecrationem ſuorum Auguſtorum denotarent, in numiſmatibus ſuis ponebant Aquilam ſupra fulmen triſulcum, vel id pedibus tenentem, ut apparet ex numiſmate ęreo Ti. Veſpaſiani, vbi eſt talis circumſcriptio IMP. T. VES. AVG. REST. additis ab lateribus Aquilæ his literis S.C. nempe S. ad dextrum latus, C. verò ad læuum.

Tit. Veſpaſiani numiſma.

Domitiani numiſm.

Eadem in numiſmate Domitiani Imp. ſed cum hiſce circuncirca literis Gręcis, nempe AI prope alam dextram, poſtea cum aſtro, deinde ſupra caput cum Δ, tum alio aſtro, poſtremò prope ſiniſtrã alam cũ I, quę literę ſi iungãtur, notãt ΑΙΔΙ fortaſſis ΑΙΔΙΟΣ, id eſt ſempiternus.

Neruę numiſmata.

Neruę numiſma excuſum eſt anno Orb. 4060. V.C. 850. I.C. 98. idque à Gallieno in eius honorem, vt & aliorum Impp. factum eſſe creditur. In huius priori parte eſt radiatum caput, & inſcriptio DIVO NERVAE. In auerſa verò conſpicitur Aquila expanſis alis cum tali inſcriptione CONSECRATIO. Is poſt Domitiani cędem Imperator deſignatus, eos ſtatim qui rei facti erant impietatis, abſoluit, exuleſq; reſtituit, prohibuit ſęuitiam, quæ in Chriſtianos exercebatur, & ſycophãtas quoſdam occidi iuſſit, inter quos & Suram Philoſophum. Vir erat nobiliſſimus, atq; humaniſſimus princeps, iuſtus, ac beneficus, vſque adeo bonus, ac honeſtus, vt aliquando dicere auſus ſit, ſe nihil feciſſe, quominus poſſit, depoſito Imperio, priuatus tutò viuere. Id quod præſtitit haud ita multò pòſt. Nam cùm propter ſenectutem minimè honoraretur, ſed contemptui eſſet, Capitolium conſcendens M. Vulpium Traianum Hiſpanum, adoptat. Cenſebat enim virtutem cuiuſq;, non patriam exiſtimari, & ponderari debere. Vnde eum poſtea in Senatu Cæſarem deſignauit, & ſucceſſorem. Quandoque eandem Aquilam ſupra orbem, vt ex alio numiſmate eiuſdem Neruæ conſtat, & alio Ti. Veſpaſiani ponebant abſque ulla alia inſcriptione, pręter has literas S.C. ad orbis latera.

Ti. Veſpaſiani numiſma.

Nonnunquam etiam eadem Aquilam, ad denotandam eandem Conſecrationem, collocabant ſupra

bant ſupra

Veſpaſiani numiſm.

bant ſupra fulgur, non tamen triſulcum, vt ex numis argenteis D. Veſpaſiani Auguſti duobus patet, in quorum altero à dextra parte erant hę literę CON, à ſiniſtra VIN. in altero autem à dextris plantę cuiuſdam, fortaſſis lauri ramulus ſupra fulminis diuerſi à ſuperiori ferè extremitatem poſitus, & cum hac inſcriptione ETOVC in dextra parte, poſtea cum aſtro ſupra alitis capite, demum cum alia inſcriptione in ſiniſtra IAPOY.

Neronis Claudij numus.

Eadem Aquila viſa eſt in numo Claudij Neronis, ſed ſine ulla inſcriptione, & ſine aſtro, licet in ſiniſtra parte eſſent hi characteres latini hoc modo accommodati H C P.

In numiſmatis Marci viri grauis, & prudentis, quem Philoſophum cognominat Zonaras, poſt Gordiani mortem in Imperatorem adoptati, aduerſa parte habetur hæc inſcriptio MARCVS AVG. IMP. CAES. In alia verò eſt templum figura quadrata, in cuius medio apparet ianua, & in ſuperficie, & angulorum veſtigio litui ſunt infixi, & in medio tecti ignis emicat: inſcriptio eſt CONSECRATIO.

Aelij Hadriani numiſma ac geſta.

Inter alia Imperatorum numiſmata, in quibus aliqua conſecrationis nota conſpicitur, ſilẽtio non inuoluam illud P. Aelij Hadriani, Aelij Hadriani filij cognomento Afri, in quo etiam multa eius præclara geſta expreſſa ſunt. Sedauit in primis hic Imperator Parthorum bellum, & per Aſiam in Achaiam nauigauit, Eleuſinaq; ſacra ſuſcepit. Et hinc Romam, deinde in Africam tranſijt, multum prouincijs benefaciens, Reges omnes ad amicitiam ſuam inuitauit. Peragrata Arabia, Peluſium venit, ibi Pompei ſepulcrum innouauit, eiq; parentauit. Arithmeticæ, Geometriæ, picturæq; peritiſſimus fuit. Literarum & poëmatũ ſtudioſiſſimus, ita ut multa amatoria carmina ſcriberet, & verſus componeret. Profeſſores omniũ diſciplinarum locupletauit, & ditauit, licet quæſtionibus eos exagitaret. Famæ tam cupidus, vt libros à ſe ſcriptos de ſua vita, libertis ſuis publicandos ſuo nomine traderet. Armorum, & rei militaris peritiſſimus erat, vocatosq; ad militiã, equis, mulis, veſtibus, ſumptibus, & omni ornatu donauit. Tantas etiam copias habuit, quãtas vnquam alius Imperator. Peditum ducenta, equitum quadraginta milia, Elephantos trecentos bellicoſos. Curuum præterea ad prælium inſtructorũ duo milia, ac armorum in ſupplementum trecenta millia, & hæc quidem terreſtris eius erant copiæ. Maritimæ verò; minorum nauium duo millia, triremiũ à ſeſcuplis in quinqueremes mille quingentarum claſſem, Inſtrumentorum quoque naualium numerum duplicem. Ad hæc naues partim proris, partim puppibus auro exornatas, quas Thalomigas appellant, ad belli pompam, quibus Imperatores vehi conſueuêre, octoaginta. Pecuniarum præterea magnã vim in theſauris Aegyptiorum, talentorum nempe quatuor & ſeptuaginta milia habuit. Peregrinationis ita cupidus, ut omnia, quę legerat de locis orbis, pręſens vellet addiſcere. Inſtaurauit Romę Pãtheon, Septa, Baſilicam Neptuni, Forum Auguſti, Lauacrum Agrippæ. Fecit ſibi ſepulcrũ, & pontem ſui nominis, innocentes pauperes ditauit, ſacra Romana diligẽtiſſimè curauit, peregrina contempſit, officiũ Pontificis Maximi peregit. Dicaculus fuit, & iocoſus. Vno tẽpore ſcripſit, dictauit, audiuit, & cũ amicis confabulatus eſt. Tum ludos Circenſes, & donatiuum populo exhibuit, ac militibus. Anno ætatis ſexageſimo ſecundo, cùm imperaſſet annis 21. menſibus 11. apud Baias vita functus eſt. Vir fuit ſtatura procerus, forma comptus, flexo ad pectinẽ capillo, promiſſa barba, vt vulnera, quę in facie erãt naturalia, tegeret. Primus enim Cæſarum Hadrianus, Dione teſte, barbam nutriuit. Memoriæ & omnis penè artificij opifex incredibilis, Ingenij liuidi, laſciui, & ad oſtentationem ſui, inſolentis. Numiſmatis pars vna, eaq; dextra Hadriani caput Leonina pelle indutũ repręſentat. Ante illius effigiem, quæ in humero ſiniſtro clypeum fert, in quo eques quoddam quadrupes (Leonem opinor) confodit, adeſt ſagitta: Inſcriptio ex oppoſito circunlegitur talis IMP. CAES. HADRIANVS. FOEL. AVG. PER P. P. P. Altera numiſmatis pars talis eſt: Põs quadratis lapidibus, quatuor fornicibus in Tyberi fabrefactus apparet. Cui vtrinque quatuor columnę inſiſtũt, in quarum ſummitatibus quatuor ſtatuæ marmoreæ ſunt poſitæ. Ponti coniunctum eſt ſepulcrum, vel moles Hadriani, cũ inſcriptione CONSECRATIO. Pons Aelius dictus eſt ab Aelio Hadriano Imperatore, qui cum pontem iuxta molem ſepulcri excitauit iuxta Tyberim, ea de cauſa, vt per Tyberim tranſeuntes propius molem aſpicerent poſitam è regione Mauſolei, quod Auguſtus fecerat. Iam enim Auguſti monumentum repletum erat, neque quiſquã amplius in eo ſepeliebatur, & ipſe primus Hadrianus in ea, quam ipſe extruxit, mole ſepultus dicitur, vbi ipſius cineres, & omnium Antoninorum poſt eum conditi, vt inciſæ inſcriptiones, & epitaphia illius hodie oſtendunt. IMP. DIVI TRAIANI PARTHICI, FILIO DIVI NERVAE, ADNEPOS TRAIANO, AVG. PONT. MAX. TRIB. POT. XXII. MP. II. COS. III. P. P. ET DIVAE SABINAE IMP. CAES. T. AELIVS ADRIANVS ANTONINVS AVG. PIVS, PONT. MAX. TRIB. POT. II. DESIGN. IIII. COS. II. P.P. PA-

Naues Thalomigæ.

Pub. Aelij Hadriani numiſma.

RENTIBVS SVIS. Item, CAESARI L. AVRELIO VERO AVG. ARMENI. AC MED. PARTHIC. PONTIF. TRIBVNIT. POT. VIIII. IMP. V. C. COS. III. P.P. Erat olim tota ea moles extrinſecus marmoribus incruſtata, varijsq; columnis ex diuerſo marmore, altera ſuper alteram extructa, quarum quædam ad Sancti Petri Baſilicam ornandam tranſlatæ ſunt, interq; binas columnas ſtatua erat poſita. Ibi & ſtatuæ erant aliquæ, vtpote Antinoi, Adonidis, Perſei, pulcherrimæ recèns inuentæ. Eam molem [y] Procopius optimè deſcribit, cum inquit: *Hadriani quondam Imperatoris ſepulcrum, extra portam Aureliam*, ſiue, vt [z] Iacobo Stradæ placet, Aeliam, *iactu lapidis poſitum*. Primus eius ambitus quadrigati figuram habet. Conſtat enim totus ex marmore Pario ſumma artificum diligentia ædificatus. In medio verò huius quadrati, rotunda moles aſſurgit, excelſa altitudine, & tanta, vt in ſuprema eius parte area ſit, cuius diameter vix iactu lapidis tranſigitur. Quam molem Beliſarius occupans pro arce, & præſidio contra Gothos vſus eſt. Erant olim in ſumma parte vndiq; ſtatuæ magnæ hominum, equorum, quadrigarum, miro artificio elaboratæ. Has partim integras milites demoliti, partim confractas in hoſtes deiecerunt. Viſuntur adhuc in hoc monumento boum capita, & quædam alia inſculpta.

[y] *Lib. de bel. Gothico.*
[z] *In Theat. antiq.*

Hadriani numiſm.

Hadriani quoque aurea numiſmata habentur, quę cuſa ſunt an. O. 4079. V.C. 869. I.C. 117. Horum autem vni in anteriori parte eſt Hadriani caput cum hac inſcriptione IMP. CAES. TRAIAN. HADRIAN. OPT. AVG. G. D. PARTH. in poſteriori verò DIVO TRAIANO PATRI. In alijs additur AVG. Traianus conſecratus. Eiuſdem Hadriani argenteum numiſma reperitur, quod excuſum fuit an. O. 4100. V.C. 890. I.C. 138. Huius altera pars, eaq; prima ſic inſcribitur HADRIANVS AVG. poſtrema verò ita CONSECRATIO. Aquila hìc inſiſtit globo.

Marinianę numiſma.

Marinianæ numiſma inuentum eſt, idque argenteum, in quo ab vna parte talis habebatur inſcriptio DIVA MARINIANA. in auerſa verò CONSECRATIO. Aquila inſuper hìc ſculpta Marinianæ animam in cælum efferre videbatur. Numiſma hoc cuſum eſt an. O. 4222. V.C. 1012. I.C. 260.

Q. Fuluij Macriani numiſma.

Q. Fuluius Macrianus M.F. numiſma habuit ex argento cum tali ab vna parte inſcriptione DIVO MACRIANO: ab altera CONSECRATIO KAA. addita Aquilæ figura, vt videre eſt in picturis Alberti Principis Bauariæ. Is à patre Imperator Cæſar Auguſtus an. O. 4223. V.C. 1013. I.C. 261. appellatus eſt, & licet multùm armis potens eſſet, cum patre tamen à Domitiano Aureoli duce vincitur, & occiditur. Eodem anno numiſma hoc cuſum eſt.

P. Piueſij Tetrici numiſma.

Aquila item cõſpicitur in æreo numiſmate P. Piueſij Tetrici, ſed inſcriptiones diuerſæ ſunt. Prima enim ſic ſe habet IAP. C. TETRICVS P.F. AVG. Secunda CONSECRATIO. hic Piueſius Tetricus Galliæ præſes, Victoria ſuadente, Imperium ſuſcipit, & Auguſtus appellatus. Is cùm multa præclara geſſiſſet, & militum inſolẽtiam diutius ferre non poſſet, maluit ſe Aureliano committere, quàm inſidioſis imperare. Hunc pòſt Aurelianus in triumpho cum Zenobia ductum non ſolùm uiuere, ſed etiam in ſumma dignitate, commiſſa illi tota Italia, manere paſſus eſt, collegam ſæpe, nonnunquam commilitonem, Imperatorem aliquando appellans. Hoc autem numiſma cuſum eſt an. O. 4230. V.C. 1020. I.C. 268.

Claudij Gothici numiſm.

Inter numiſmata M. Aurelij Claudij Gothici, quæ ſculpta fuêre an. O. 4232. V. C. 1022. I.C. 270. tria reperta ſunt, quæ retrò inſcribũtur ita CONSECRATIO. In quorũ vno cõſpicitur ara, cui Aquila inſiſtit, altero ara tantùm, tertio nihil, cuius anterior inſcriptio talis eſt DIVVS CLAVDIVS. alterius verò DIVO CLAVDIO GOTH. primi autẽ DIVO CLAVDIO. Is digitis fuit adeo robuſtis, vt ſæpè equis, & mulis ictu pugni dentes excuſſerit.

Fl. Valer. Conſtantij numiſma.

Reperitur numiſma ex ære FL. Valer. Conſtantij, in cuius priori parte eſt Imperatoris uelatum caput, adiecta inſcriptione DIVO CONSTANTIO AVG. in poſteriori uerò CONSECRATIO P. L.C. addita Aquilæ figura. Numiſma hoc excuſum eſt an. O. 4267. V.C. 1057. I.C. 305. Hic Imperator uir pius fuit, & Chriſtianus, natura mitiſſimus, diuitiarum ſpretor, modici cultus, tantæ modeſtiæ, vt facilem ſe, & amabilem cunctis etiam præberet.

Antonini Pij, & M. Aurelij numiſmata.
Qui Impp. conſecrabantur.

Poſtremò in gratiam eorum maximè, qui in antiquitatibus cognoſcendis omnem operam collocant, duo libet ſubiungere numiſmata, eaque magna Antonini Pij, & M. Aurelij, in quibus tabernacula illa multis ſtatuis, & ornamentis perornata, ita ad viuũ excùlpta ſunt, ut quem ordinem, quaſque cæremonias in eiuſmodi conſecratione obſeruarent, facilè ex eorum figura cognoſcas. Erat & in his numis aliâs dicta inſcriptio CONSECRATIO. Conſecrabant autem Romani illos ſolùm Imperatores, qui filios Imperij hæredes relinquebant. Falsò autem ſibi perſuaſum habebant conſecratione iſtac in falſorum illorum Deorũ numerũ eos coaptari. Eo tempore ciues omnes pullis veſtibus induti, vultu mœſtitiam, doloremq; præ ſe ferente per vrbem incedebant, velut Imperatoris ſui miſerati; cuius ſimulacrum cereum palli-

dum mortui per omnia ſimile, maxima cum ſolemnitate, multiſq; cęremonijs eburneo lecto ſuperbiſſimo pannis pretioſiſſimis cooperto in ſublimi tabernaculi vertice in aditu Imperialis palatij collocabant. Sedebant propè ſiniſtrum latus ſenatores omnes, lugubri veſte induti, maiorem diei partem ibi conterentes. A dextro verò latere matronæ omnes ſeruato dignitatis ordine & generis ſui claritate ſine gemmarum, annulorum, brachialium, & torquium ornatu, ſed leuiſſimis tantùm veſtibus ijſq; albis (qualibus multæ in Italia virgines vti ſolent) inductæ ſedebant, magnam præ ſe ferentes animi mœſtitiam. Atque hæ cęremoniæ ſeptem continuis diebus durabant; quo tempore etiam Medici ſingulis diebus ad tabernaculum accedebant, ęgri ſeſe Imperatoris pulſum examinare fingentes, & in dies morbi vehementiam accreſcere. Cùm verò expiraſſe ipſum dixiſſent, ilico ſenatores ſurgebant, & lectum in humeris efferebant in viam ſacrã ad mercatum veterem, quo in loco Magiſtratus Romani munerum ſuorum dignitatibus ſeſe exuere ſolent; Erant hoc in loco à duobus lateribus quædam contignationes cum quibuſdam gradibus, vt in amphitheatro, & ab vno latere iuuenes nobiliores, & Patritij Romani ſedebant, in alio verò illuſtriores matronæ canebant hymnos pios, & valdè mœſtos, quales in funebribus pompis fieri ſolent. Quo peracto Senatores iterum humeris libitinam ſuſcipiebant atque extra Vrbem in campum Martium perducebant. Hoc loco tabernaculum erat quadratum ex lignis ſiccis maximis confectum, & ſarmentis, palea, faſciculis intus refertum, extrà verò magnificè cortinis acu Phrygio elaboratis, ſtatuis eburneis, varijſq; picturis perornatum. Atque tale erat primum tabernaculum, ſupra quod erat aliud ſimile, ſed minus, egregiè item exculptum, vt primum; ſed portas habebat, & feneſtras apertas, per quas deinceps in tertium aſcendebant, quod altius erat, & vtroq; minus. Poſſet hæc ſtructura quibuſdam turribus aſſimiliari, quæ in mari, aut ſupra portus conſtruuntur, quæq; à recentioribus Italis fanali, ab antiquis verò phari vocantur, quales multos vidi in Italia, Gallia, & Hiſpania, & in portu Laburni Magni Ducis Hetruriæ, & Rauennæ, & Puteolis, in quibus noctu faces accenduntur, ut ijs conſpectis ad loca ſecura nauigantes ſeſe conferant. Nõ omittam Pharon inſulam quondam fuiſſe, quæ in maris medio ſtetit. In ea turris eſt ingens in petra poſita, albo lapide, octingentis talentis à Ptolomęo Philadelpho Rege, Soſtrati Gnidij architecti Alexandrinorum amici opera extructa, quę & ipſa Pharos dicta eſt, in qua noctu accenſæ faces nauigantium curſum regebant, à cuius ſimilitudine cæterę quoq; ſpeculæ ſimilem in vſum cõſtructæ, Phari appellatæ ſunt. Vnde Statius:

Lumina noctiuaga tollit Pharus æmula Luna.

Scribit * Hegeſippus Pharon à Gręcis, Latiniſq; appellari ex ipſius rei vſu, eo quòd lõgè videatur à nauigantibus tãquam ἀπὸ τοῦ φανοῦ, quod lucidum ſignificat, immutata litera Pharos dicatur. Reuertamur modò ad Tabernaculum, ſeu ſtructuram, vnde digreſſi ſumus. Perducto verò iam ad ſecũdum tabernaculi ſolium Imperatoris lectulo, tum magnam aromatum, tymiamatum, fructuum, herbarum, vnguentorum odoriferorum, ac pretioſorum ex diuerſis orbis terrarum partibus conductorum quantitatem aſpergebant, atque inter ſe omnes contendebant, quiſnam Principem ſuum maiori honore afficeret, atque melius hoc vltimum beneuolentiæ munus demonſtraret. Quo peracto ſurgebant quidam equites, & circum tabernaculum pyricas choreas, vulgò La moreſca, ducebant; Pariterq; etiam circa tabernaculum quadrigæ & bigæ ab aurigis ſuis oloſerico purpureo indutis conductæ, magno curſu ferebantur. Induerant autem iſti aurigæ perſonas, quæ Principes, præfectoſq; mentiebantur eos, qui conſecrando Imperatori, dum erat in viuis, ſeruiebant. Poſt omnes verò iſtas cęremonias ſucceſſuri in Imperium cereum accenſum in tabernaculo reponebant. Sequebantur deinde & alij idem facientes, & ſic demum omnes. Vnde tam ob ligni ſiccitatem, quàm alia, quę aderant, pinguia, flamma ſtatim ex tabernaculo erumpebat, & ex minori, & altiori Aquila verſus cęlum euolabat. Quo viſo ſtolida & nimis credula plebecula animam ſui Principis ad cęlũ efferri ab Aquila proclamabat, eumq; poſtea, ut Deum adorabat, altariaq; & templa erigebat, vitulos, agnos ſacrificabat, Flamines, & ſacerdotes aſſignabat, ut de Cæſare teſtatur Prudentius:

* Lib. 4.

Hunc morem veterum docili iam ætate ſecura
Poſteritas menſa atque adytis, & flamine & aris
Auguſtum coluit: vitulo, placauit & agno.

M. Aurelij Antonini Philoſophi argentea numiſmata quædam reperiuntur, inter quæ vnũ in anteriori parte ſic inſcriptum legi DIVVS M. ANTONINVS PIVS. in poſteriori verò CONSECRATIO. Aquila inſuper inflexo capite hîc lauream roſtro tenet. Tria quoq; adſunt eiuſdẽ ex argento numiſmata cũ ſimili inſcriptione, his tamen additis literis S. C. In horum altero Aquila globo inſiſtit, altero arę, tertio Rogus adeſt, qualem [a] Herodianus deſcribit. Hæc autem numiſmata excuſa ſunt an. O. 4142. V. C. 932. I. C. 181.

M. Aurelij Antonini numiſm.

[a] *In Seuero.*

Aquila cũ inſignibus militarib. in numiſmatibus.

Habito iam ſatis ſuperq; ſermone de numiſmatibus Romanorũ, Græcorum, & aliarum nationum, quæ de conſecratione Imperatorum agebant: nunc quomodo Imperatores ad milites ſuos in bello orarent, & qui intererant, & quæ ſigna militaria ferrent, quibuſdam exemplis hîc oſtendam.

Cùm multa reperiantur, vt oſtendemus, numiſmata, in quibus pulcherrima Imperatorum velut milites adloquens effigies conſpicitur cũ hac inſcriptione ADLOCVTIO COH. S. C. Quia verò inter audientium militum primarios etiam adeſſet Aquilifer, non inconueniens erit, imo è re in primis legentium, ſi hoc loci adlocutionis eius originem paucis examinem, cuius veritas ex numiſmatum antiquiſſimorum quorundam, de quibus inferius mentionem faciemus, aduerſa parte quàm maximè eluceſcet. Fuit itaque eius origo antiquiſsima, vtpote vtiliſſima in re militari. Eâ enim milites à Ducibus ad bellum inflammati acrius, & alacriori animo pugnabant & magis ac magis ad obtinendã victoriam accendebantur, & Aquilifer, alijq; ſigniferi audacius contra hoſtes ibant.

Quoties fiebant adlocutiones.

Bis autem adlocutiones in bello fiebant; primùm, cùm milites iuramento ſe obſtringerent; ſecũdùm, cùm cõgregatis militibus dux ipſe è ſuggeſtu eos adloqueretur, idq; eo potiſſimùm tempore fiebat, quando cum militibus, aut de modo pugnãdi, aut de fuga, aut de adhortatione cõtra hoſtes, aut de ſtipẽdio, aut de liberatione aliqua facienda, aut de alijs rebus neceſſarijs conſultandis agere cogeretur. Adlocutionum harum pluribus in locis apud hiſtoricos mentio fit, & in primis apud [b] Liuium, qui de Scipione Africano loquens, ita ſcribit: *Eòdem legiones ex hybernis conuenire cùm iuſſiſſet, ipſe cum quinque millibus ſociorum ab Tarracone profectus ad exercitum. Quò cùm veniſſet, adloquendos maximè veteres milites, qui tantis ſuperfuerant cladibus, ratus, cõcione aduocata ita diſſeruit.* [c] Item rurſus de eodem Scipione ſeditioſos milites adloquente: *Tum ſilentio*, inquit, *per præconem facto, ita cœpit: Nũquam mihi defuturam orationem, qua exercitum meum adloquerer, credidi.* & apud [d] Herodianum, qui de principio Imperij Commodi Cęſaris ſic inquit: *Paucis autem pòſt diebus celebrato iam funere, viſum amicis eſt adoleſcentem adducere ad exercitum, vt & milites adloqueretur & qui nouis Imperatoribus mos eſt, præmijs eligendis veluti auctoramento quodam illorum animos adiungeret.*

[b] Li. 6. dec. 3

[c] Li. 8. dec. 3

[d] Lib. 1. Hiſtor. Aug.

Militum iuramẽtum.

De militum iuramento meminit Vegetius his verbis: *Milites iurare ſolent; & ideo militia ſacramenta dicuntur. Iurant autem ſe omnia ſtrenuè facturos, quæ præcepit Imperator, nunquam deſerturos militiam pro Rom. repub.*

Quibus militibus abſcindebatur pollex.

Qui itaq; iuramentum non ſeruabant, ijs pollices ilico abſcindebantur; vnde qui militiam deſerere volebant, ſibi pollices detruncabant, vt inutiles in poſterum ad militiam cenſerentur. Si verò Imperatori morem geſturos ſignificare vellent milites, habita oratione, clypeos ſuos haſta percutiebant, vt ex antiquarum hiſtoriarum lectione habemus. Iuramentum verò ſacramento confirmabant, pollice non ſolùm in ſublime erectò, ſed enſibus etiã euaginatis collo admotis. Id quàm ſanctum, quàm inuiolabile fuerit in Rom. rep. & quanta reuerentia accipiebatur, & ſeruabatur, hiſtorici optimè teſtantur. Quæ autem iurarent, his verbis indicat [e] Liuius: *Per omnes Deos paratos iurare magis quæ velint, quàm quæ ſciant vera eſſe, & obſtringere periurio non ſe ſolum, ſuumq; caput, ſed ſigna militaria, & Aquilas, ſacramentiq; religionem.*

[e] Li. 6. dec. 3

Seueri numiſma.

Antiquitas huiuſcemodi adlocutionis in primis cognoſcitur ex numiſmate magno Seueri ex pulcherrimo metallo, & optimè ſculpto cum toto pectore cum hac inſcriptione L. SEPTIMIVS SEVERVS AVG. In huius numiſmatis aduerſa parte trium uirorum imagines in ſuggeſtu conſpiciuntur, quorum vnus haſtam ſiniſtra retinens, & dextrum brachium velut milites adloquens, qui ante ſuggeſtum armati velut orantem illum attentis auribus audiunt, exporrigit. Habent illi milites, quorũ ſex icones in numo videri poſſunt, ſcuta & alia inſignia militariã, & ſub ipſis leguntur tales literæ FIDEI MILIT. id eſt, fidei militari, & in circumferentia ſunt aliæ literæ, quarum quædam ob antiquitatem contritæ legi nequeunt; aliæ verò ſunt huiuſmodi COS. II. P.P. vt videre eſt apud Sebaſtianum Eritium. Numiſma hoc in honorem Septimij Seueri factum fuit. Figuræ in aduerſa parte nil aliud indicant, quàm adloquentem Imp. ad exercitum, quod ex multis aliorum Impp. numiſmatibus, in quorum aduerſa parte ſimiles adlocutiones videntur, liquidò conſtat.

Vnde fides militaris orta.

Quoniam verò ex iuramento, quo aſtringebantur milites coram ducibus, fides militaris oriebatur, idcirco ſculpebatur in numiſmate FIDEI MILITARI. Nam duo eo tempore præſtabat Imperator: ſimul enim milites adloquebatur, & ab eis iuramentum capiebat.

Alex. Seueri numiſm.

Sed de hac militum fide aliud numiſma eſt æreum, mediocre, Alexandri Seueri, in quo hæ literæ circa caput eius leguntur, IMP. SEVERVS ALEXANDER .... In aduerſa verò parte habet tres effigies, duas nempe militum, qui dextram aræ cuidam imponunt, tertiam verò è regione, quæ uelut Imper. iuramentum à militibus accipere demonſtrat. Erat autem cum ab inſcriptione FIDES MILITVM, & Senatus Conſulto. Reperitur & aliud Alexandri Seueri numiſma magnum, optimè ſculptum, pectore armato, cum

to, cum huiuſmodi inſcriptione IMP. SEV. ALEXANDER AVG. Ab altera verò parte tres habet figuras ſuggeſtui inſiſtentes, quarum vna brachium exporrigens, adloquitur tres alias figuras armatas, quæ humi ſtare videtur, in manu militaria ſigna tenentes: circumcirca leguntur hæc verba ADLOCVTIO AVGVSTI. S.C. Hoc numiſma in honorem Principis cuſum fuit, & figuræ, quę ſunt in parte aduerſa repræſentant Imp. exercitum adloquentem. Nec mirum, ſi in hoc numiſmate talis adlocutio videatur, cùm illius Imp. tempore multa bella, quibus interfuit, præſertim contra Parthos & Perſas geſta fuerint, & ex quibus ſæpe victoriam reportarit. Vicit præterea Mauritanos & Tingitanos in Africa, & Illyrios, & Armenos. Vnde procul dubio neceſſe illi fuit varia obire munera, & quàm ſæpe milites in diuerſis ſtationibus adloqui, quemadmodum etiam aduerſæ numiſmatis partis inſcriptio ADLOCVTIO demonſtrat.

Neronis Claudij numiſma.

Neronis pariter numiſma iuuenili ætate depicti magnum eſt ex pulchro metallo, cum hac inſcriptione NERO CLAVD. CAESAR AVG. GER. P. M. TR. P. IMP. P.P. Ab alia verò parte ſupra ſuggeſtum (prope quem aliud etiam ædificium apparet) Imperator milites quoſdam legionarios adloquitur. Suprà legitur S.C. inferius ADLOCVT. COH. id eſt Adlocutio cohortis vel cohorti, quæ verba propriè Neronis adlocutionem ad milites ſignificant. Hoc numiſma, quod in honorem Principis cuſum eſt, olim in ſtudio Herculis Baſſi Bononienſis antiquarij videre mihi contigit.

Aliud eiuſdem Neronis numiſma eſt ex ære, in cuius alia parte Imperator in ſuggeſtu manu eleuata ad milites legionarios præcipuos militaria ſigna ferentes ſermonem habet, quorum vnum, idq; anterius Aquilam habet cum inſcriptione ADLOCVT. COH. Imperatori alius quiſpiam aſtat.

M. Antonij numiſm.

Vidi etiam inter alia apud antiquarios numiſma M. Antonini magnum ex metallo luteo cum tali inſcriptione in ſuperiori ſemicirculo M. ANTONINVS. AVG. TR. P. XXVI. In alia verò parte duæ figuræ, nempe L. Veri, & M. Antonini fratrum armatorum in loco ſtant eminentiori, & inferius quatuor armati milites cum militaribus inſignibus, equo, & literis attritis, inter quas tamen eæ ad latera numiſmatis leguntur, nempe S.C. & PROVIDENT. infrà. Creditur hoc numiſma eo tempore cuſum eſſe, quo poſt primam expeditionem, quam ſolus fecit L. Verus contra Parthos Senatus conſenſu, nato ſcilicet alio bello Marcomatico, Lucius & Marcus fratres contra Parthos & Marcomanos, qui aduerſus Romanos rebellârant à Senatu duces electi fuerunt. Crediderim huiuſmodi duorum eorum Principum ſermonem ad præcipuos legionum præfectos fuiſſe, de proſpiciendis ſcilicet omnibus ad id bellum neceſſarijs. Nam in tali numiſmate duo Principes armati adinſtar eorum, quibus de tali prouincia conſulendum, & armati legionarij milites conſpiciuntur cum inſignibus ſuis militaribus, adloquentibus ſeſe Principibus diligenter aures præbentes.

Aliud M. Antonini numiſma cuſum eſt an. O. 4150. V.C. 940. I.C. 188. in quo ab vna, eaq; poſteriori parte Imperator cohortes adloqui conſpiciebatur, cum inſcriptione P. M. TR. P. XIII. IMP. VIII. OOS. (fortè COS.) V. P.P. FIDES EXERCITVS. Pars verò prior ſic inſcribebatur M. COMMODVS. ANT. P. FEL. AVG. BRIT.

M. Didij numiſma.

M. Didij Seueri Iuliani numiſma conſpicitur, in cuius anteriori parte talis inſcriptio legitur IMP. CAES. M. DID. SEVER. IVLIAN. AVG. In altera verò Imperator adloquitur cohortes, cum inſcriptione IMP. TR. POTES. VI. COS. VII. F. EXERC. vt videre eſt in picturis Alberti Principis Bauariæ. Numiſma hoc cuſum eſt an. O. 4155. V.C. 945. I.C. 193. M. hic Didius vir fuit guloſus, luxurioſiſſimus, quamuis ſenex, aleator, ſuperbus adeo, vt à militibus Imperium mercatus ſit.

C. Caligulæ numiſ.

Non omittam etiam inter numiſmata ærea illud C. Caligulæ, in quo etiam Imp. in ſuggeſtu brachio extenſo ſermonem habet ad quatuor ſcutatos Aquiliferos, cum inſcriptione ſuprà ADLOCVT. & infrà COH. prope Imp. eſt cathedra.

Apud [f] Aeneam Vicum numiſma eſt ex ære, in quo Imp. in ſuggeſtu ſtãs prope cathedram adloquitur milites ſigniferos, quorum duo anteriores habent legionis Aquilã, cæteri duo manum fidei. Cùm verò ſint duæ Aquilæ, neceſſe eſt, vt duas legiones etiam repræſentent.

[f] Lib. de inſig. Caſ. tab. Ser. Gal. nu. 8.

Aquilę duę in numiſmate quodam.

Meminêre etiam poëtæ eiuſmodi adlocutionis ac in primis Virgilius, vbi [g] Aeneas parentis Anchiſæ manibus parentans, in hunc modum Troianos adloquitur.

Poſtera cum primo ſtellas oriente fugarat
Clara dies, ſocios in cœtum littore ab omni
Aduocat Aeneas, tumuliq; ex aggere fatur:
Dardanidæ magni genus alto à ſanguine Diuûm,
Annuus exactis completur menſibus orbis,

[g] Li. 5. Aen.

Ex quo relliquias, diuiniq́; oſſa parentis
Condidimus terra, mœſtasq́; ſacrauimus aras.
Iamq; dies (ni fallor) adeſt, quem ſemper acerbum
Semper honoratum (ſic Dy voluiſtis) habebo.

[h] *Lib. 12. Aeneid.*

Aliud apud [h] eũdẽ exẽplũ eſt clarius & pulchrius, quo vera effigies adlocutionis exprimitur ſic.

Continuò pugnæ accendit maioris imago:
Mneſthea, Sergeſtumq́; vocat, fortemq́; Sereſtum,
Ductores, tumulumq́; capit, quo cætera Teucrûm
Concurrit legio; nec ſcuta aut ſpicula denſi
Deponunt, celſo medius ſtans aggere fatur:
Ne qua meis eſto dictis mora: Iupiter hac ſtat:
Neu quis ob inceptum ſubitum mihi ſegnior ito,
Vrbem hodie cauſſam belli, regna ipſa Latini,
Ni frænum accipere, & victi parere fatentur,
Eruam & æqua ſolo fumantia culmina ponam.
Scilicet expectem, libeat dum prælia Turno
Noſtra pati? rurſusq́; velit concurrere victus?
Hoc caput ô ciues, hæc belli ſumma nefandi,
Ferte faces properè, fœdusq́; repoſcite flammis.
Dixerat, atq; animis pariter certantibus omnes
Dant cuneum, denſaq́; ad muros mole feruntur.

Hiſce, quę dixit poëta, adlocutionis, de qua in illis numiſmatibus à nobis iam explicatis memoria viget, ueram imaginem depinxit. Quid enim militum illa clypeata cohors in nummis, atq; in medio ſtans Imp. ſibi volunt aliud, quàm quod Virgilius adloquendi ad milites moris probè gnarus, verſibus illis expreſſit? Ita mehercle iſta non mediocriter in maximo vate, quàm alia conſideratione digna ſunt. In eo tantummodo à numiſmatibus diſſidet, quòd orantes Imperatores ad milites illos excelſo aggere, aut ex tumulo profari facit: numiſmata, vt diximus, ex caſtrenſi cathedra, aut ſuggeſtu. De adlocutione autem hæc meminit [i] Suetonius, qui ita ait: *Iure autem Tribunitia poteſtatis coacto Senatu, inchoataq́; adlocutione de repub. derepentè veluti impar dolore congemuit.* [k] Idem: *Obſeruatum eſt. Cal. Ian. ſacrificanti coronam de capite excidiſſe, auſpicanti pullos euolaſſe: adoptionis die neq; milites adlocuturo caſtrenſem ſellam de more poſitam pro tribunali oblitis miniſtris, & in ſenatu curulem peruersè collocatam.* Quo loco legendum Adlocuturo. Sic apud Liuium ADLOCVTIONIS templum per D literam, non autem per L ſcribendum, ut etiam animaduertit [l] Politianus. Sic quodannis, ſic adq;, ſic adgradior apud Virgilium ex fide veterum codicum legendum eſt. Adlocutionem pulcherrimam, ac elegantiſſimam videre eſt apud [m] Liuium, vbi Scipio ratus adloquẽdos milites veteres, qui magnis cladibus ſuperfuerant aduocata concione ita diſſeruit: *Nemo ante me Imperator militibus ſuis, priuſquam opera eorum vſus eſſet, gratias ageret iure, ac merito potuit.* Sed hic templum Adlocutionis, de quo [n] Liuius meminit, ponam: Hunc autem in modum ſcribit: *ADLOCVTIONIS templum propter cœleſtem vocem exauditam in noua uia iuſſimus fieri.* Ideoq; à Furio Camillo Adlocutionis templum cõſtructum fuit, prope viam nouam ſupra ædem Veſtę, quæ iuncta Romano foro, & Velabro fuerit. [o] Suetonius ſic de adlocutione mentionem facit: *Nam cum in adloquendo, adhortandoq́; ſæpius digitum læuæ manus oſtendens adfirmat, ſe ad ſatisfaciendum omnibus, per quos dignitatem ſuam defenſurus eſſet, annulum quoque æquo animo detracturum ſibi. Extrema concio, cui facilius erat videre concionantem, quàm audire, pro dicto accepit, quod viſu ſuſpicabatur, promiſſumq́; ius annulorũ cũ millibus CCCC. fama deſtruit.* Sed quia ante de aggere tumuli ex Virgilio mentionem feci, hic quædam ex [p] Plutarcho libet ſubnectere. Ille igitur eo loco, vbi narrat illi nunciatam Mithridatis mortem è Ponto, ſubiecit etiam literas illi allatas fuiſſe, cùm ipſe eſſet in bello, quæ certum illum de Mithridatis morte fecerunt; quæ cùm per exercitum diuulgata foret, illum ad Pompeium curſitare, ipſumq́; præcingere cœpiſſe refert. Cùmq; deeſſet ſuggeſtus eminentior, ex quo adloqui milites Imperatoribus mos eſt, nec miles illum ſtruxiſſet, tum militem editum illi erexiſſe tumulum, & ſellam attuliſſe, quam aſcenderit Pompeius, & ex literis recitauerit Mithridatem per filij Pharnacis ſeditiones mortem ſibi conſciuiſſe, ac omnia, quæ ipſe poſſederat, Pharnacem ad ſe, Romãq; ſcriptitaſſe. Quo loco explicat Plutarchus, quonam modo tumulus ille ex aggere factus, cùm Imperator legiones adloqueretur, conſtrui ſoleret, verba ſunt: *Fieri quippe is ſolet eminentior ſuggeſtus exciſum cœſpitem excelſo accumulando cœſpiti.* Ex quibus verbis pulcherrimè oſtenditur in numiſmate adlocutionis imago, & ob oculos ponitur; & proprijs verbis expreſſa à poëta Virgilio dignoſcitur. Sed hæc ſatis.

[i] *In Tiber.*
[k] *In Galba.*
[l] *Lib. 4. epiſtol. ad Philip. Poſthum.*
[m] *Lib. 6 decad. 3.*
[n] *In Orat. M. Furij Camilli in concione ad P.R. de non tranſmigr. ad Veios.*
[o] *In Cæſare.*
[p] *In vita Pompeij.*

Gordiani Iunioris numiſma.

In numiſmate Gordiani Imperatoris iunioris, ſenioris nepotis, eſt eius ſtatua paludata, thorace picto induta, ocreata & redimita tempora lauro, ſtans in ſuggeſtu; ſiniſtra ſchedam tenens, dextra geſticulans, quaſi ad milites oraret, quorum alij loricati, alij haſtati, alij ſigna geſtantes militaria, quibus Aquila, imago Imperatoris, velabrum & Delphinus ſunt impoſiti, coram eo conſiſtunt. Subſcriptum EXERC. PERS. Pars autem anterior imberbem ipſius Imperatoris effigiem demonſtrat, laurea redimitam. Circunſcriptio talis eſt IMP. GORDIANVS. PIVS. FEL. AVG.

Traiani numiſmata.

Traiani numiſmata quinq; inuẽta ſunt, quorum primum in auerſa parte Imperatorem habet in ſuggeſtu ſtantem, adlocuturum milites ad ſuſcipiendam expeditionem aduerſus Germanos, vt ex inſcriptione numiſmatis huius huic parti adiecta conſtat, quæ talis eſt PROFECTIO AVG. GERMANIAE S.C. Altera verò pars ſic inſcribitur DIVO NERVAE TRAIANO AVG. P. M. TR. P. COS. III. P. P. In alijs quoq; eiuſdem duobus numiſmatibus conſpicitur Imperator adloquens cohortes. Horum in vno anteriori parte talis inſcriptio legitur DIVO NERVAE TRAIANO AVG. in altera verò, vbi eſt adlocutio dicta, ſic inſcriptum eſt P.M.TR.P.COS.III. P.P. S.C. (Hoc autẽ numiſma & illud ſuperius dictum, cuſa ſunt an. O. 4062. V.C. 852. I. C. 100.) In altero verò numiſmate pars prior ſic inſcripta conſpicitur IMP. CAES. NERVAE TRAIAN. AVG. GERM. DACIC. P.M.TR.P. poſterior autem IMPERATOR VIIII. S. C. Hoc numiſma cuſum eſt an. O. 4078. V. C. 868. I. C. 116. Anno præcedenti Traiani huius numiſma ſculptum viſum eſt, in cuius poſteriori parte cernebatur cohortium Adlocutio cum inſcriptione IMPERATOR VIII. S. C. in anteriori verò IMP. CAES. NERVAE TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. VI. P.P. Anno verò O. 4079. V.C. 869. I.C. 117. aliud eiuſdem numiſma factũ eſſe obſeruaui, in cuius parte huiuſcemodi inſcriptio erat IMP. CAES. NERVAE TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC. PARTH. TR. P. COS. VI. P.P. poſterior verò ſic ſe habebat EXERCITVS PARTH. Hic Imperator exercitum adloqui videbatur.

Hadriani numiſma.

Quatuor erant ſigna in numiſmate Hadriani, quæ à militibus portabantur. Horum autem duo media in ſummitate Aquilam legionis habebãt, externorum verò dextrum, manum; ſiniſtrum, ſertum, cuius miles ſcutatus incedebat. Præterea Imperator erat ante milites, ad quos orare videbatur, atq; è militibus vni manum iunxerat in concordiæ ſignum. Inter milites & Imperatorem erat ara & ſupra eam ignis. Circunſcriptio talis SECVRITAS P.R. & ſub altare, & militibus S.C. Aliud eiuſdem numiſma viſum eſt cum huiuſcemodi inſcriptione SPES PERPET. AVGVST. COS. III. P.P. Imperator autem adloquitur cohortes. Numiſma hoc cuſum fuit an. O. 4081. V. C. 871. I. C. 119. Aliud idem habuit cum hac inſcriptione EXERCITVS DACICVS S.C. Figura quoq; adeſt inſtar Imperatoris ſtantis in ſuggeſtu, adloquentis quatuor figuras ante eum tenentes ſigna militaria. Hoc autem contigit an. O. 4088. V.C. 878. I.C. 126.

Commodi numiſma.

In Commodi galeati & ſcutati numiſmate milites videntur, legionis Aquilam, & cohortium ſigna duo ferentes. Eos autem Imperator adloqui videtur, ſceptrum læua tenens, ſtans in ſuggeſtu. Subſcriptio eſt eiuſmodi FID. EXERCIT, circunſcriptio verò talis P. M. TR. P. XI. IMP. VII. COS. V. P.P. ad numiſmatis oram prope militum pedes habetur S. ex oppoſito verò ad ſuggeſtum & oram eſt C. Aliud Commodi numiſma cuſum eſt an. O. 4142. V.C. 932. I.C. 180. cum tali ab vna parte inſcriptione IMP. CAES. L. AEL. AVREL. COMMODVS ANT. P. FEL. AVG. P.P. Altera pars ſic inſcribebatur IMP. TR. POT. V. COS. III. F. EXERC. Imperator quoq; cohortes adloqui videbatur.

Sergij Galbæ numiſma.

Reperitur numiſma Sergij Galbæ, qui ex patre Sergio Galba, & matre Numia Achaia ex nobiliſſima Sulpitiorum familia. IX. Cal. Feb. natus eſt, Valerio Meſſala, & Cn. Lentulo Coſſ. In huius dextra parte Imperatoris caput abraſa barba conſpicitur, laureo ſerto perornatum, faſcia à ceruice promiſſa, ſertoq; alligata, cum huiuſcemodi circunſcriptione SER. GALBA IMP. CAES. AVG. In ſiniſtra verò parte eſt Imperator thorace varijs ornamentis expolito, & paludamento indutus: ſtat in ſuggeſtu militibus concionaturus. A tergo illius eſt Tribunus militum loricatus, & paludatus. Ante eum legio militum loricatorum, & ſcutatorum, quorum vnus Aquilam, alius Labarum, ſigna militaria, alius verò equum Imperatoris tenet cum inſcriptione FIDES MILITVM. S.C.

Zenobiæ numiſma.

Inter Principum numiſmata, in quibus Aquila ſculpebatur, illud Zenobiæ totius orientis Reginæ commemorãdum eſt; quæ ex Cleopatra, Ptolomęorumq; gente oriunda, & Odonati vxor, Gallieno adhuc iniquiſſimè agente, accepto ſago, & diademate imperiali, filiorum Nerenniani, & Timolai nomine, diutius, quàm fæmineum ſexum decuit, imperauit, mulier peregrina, moribus ac vitæ integritate inſignis, pulchritudine conſpicua, tantæ caſtitatis, vt ne vi-

rum

rum ſuum agnoſceret, niſi propter conceptionem. Vixit regali pompa, Regum Perſarum more adornata incedebat, & Imperatorum Rom. inſtar conuiuia celebrabat. Ad conciones procedebat galeata, cum purpureo limbo, gẽmis dependentibus per vltimam fimbriam, vt ex huius numiſmatis dextra parte conſpicere licet, vbi eſt illius effigies, & talis circunſcriptio IMPER. ZENOBIA. AVG. TOTIVS ORIENTIS R. Hiſtoriæ Alexandrinæ, atq; Orietalis ita erat edocta, vt eam in epitomem redegiſſe videretur. Ab Aureliano victa, ac in eius conſpectum perducta, ab eoq; interrogata, quare Rom. Imperatoribus reſiſtere auſa fuiſſet, fertur reſpondiſſe IMPERATOREM TE ESSE RECOGNOSCO, QVI VINCIS, GALLIENVM ET AVREOLVM, ET CAETEROS PRINCIPES NON PVTAVI, VICTORIAM MEI SIMILEM CREDENS, IN CONSORTIVM REGNI VENIRE, SI LOCORVM FACVLTAS PATERETVR, OPTAVI. Deinde ab eodem in triumpho ducta, ea ſpecie, tot gemmis, tantoq; ornamentorum genere onuſta, nihil ſplendidius, nihil magnificentius populo Rom. viſum eſt. Hæc autem; vita ab Aureliata conceſſa more matronarum Rom. cum liberis ſuis eam poſtea traduxit. Mulieri vultu ſubaquilino, fuſci coloris, nigris oculis, ſpiritus diuini, incredibilis venuſtatis, tantus erat in dentibus candor, vt margaritas eam pleriq; in ore ferre, non dentes crederent. In huius numiſmatis altera parte Zenobia galeata, loricata, & paludata, in ſuggeſtu velut orans, dextra haſtam tenet, vtrinque collocatis ſignis militaribus, ita ut à dextra labarum, à ſiniſtra Aquila appareat. Ante eam milites ſcutati, & galeati conſpiciuntur velut Imperatricem audientes orantẽ, quorum vnus equum ducit, adiecta inſcriptione VIRTVS AVGVST. ſubſcriptum verò FIDES EXERCIT. ſed hæc de Adlocutione; nunc de ſignis militaribus.

Ex numiſmatibus Romanis alios in ſignis militaribus imaginem Principis, alios baculũ, cum manu ſuperius in ſignum concordiæ, alios Aquilam argenteam vel auream in baculi ſummitate portaſſe liquidò conſtat. Aquilifer. Qui verò Aquilæ inſigne ferebat, Aquilifer dicebatur & hæc erat præcipuum legionis ſignum. Hic verò baculus ſimilis erat haſtæ, aut, vt vulgò dicitur, piccæ mediæ, inferius acuminatę, vt facilius terræ infigi poſſet, teſte Dione. Erat autem haſta illa quibuſdam pateris vel circulis optimè perornata, vt paſſim in numiſmatibus antiquis, & in libro, quem vocāt Eſcoto, teſte [a] Antonio Auguſtino, & in alio libro qui dicitur Notitia dignitatum, videre licet, vbi cohortium eorum temporum imagines tales conſpiciuntur. [a] De Numiſ. dial. 3. nu. 13. Vidi etiam, dum eſſem Romæ, ſi benè memĩni, apud Thomam de Cauallerijs librum antiquum, in quo antiqua illa arma depicta erant. Aquibus colore vario arma ſua inficere, vt hodie Hiſpani, Galli, & Itali faciunt, mos fortaſſe dimanauit. Sed ad penſum redeamus. Portabāt autem argenteam illam Aquilam, vt teſtatur Plinius, quia argentum à lõgè melius conſpicitur. Draconifer. Draconiferi verò portabant Draconem pro inſigni, capite argẽteo, reliqua verò parte ex oloſerico ſubtiliſſimo, atq; leuiſſimo perornata, vt à vento percuſſa ad inſtar viui Draconis tremeret, qui craſſis funiculis annexus è ſummitate haſtæ pendebat. Funiculi autem illi erant floccis ex oloſerico perornati; Labarum. ipſum verò labarum, quod portabāt, cum Imperator intererat in campo, erat coloris purpurei, perornatum aurea tænia, vulgò frangia dicta, gemmis pretioſis referta. Scire licet, imò ad multorum ſcripta rectius intelligenda in primis neceſſarium eſt, qualis fuerit illius effigies, quod in multis numis videre eſt. Inter quos aurei quidam ſunt, ijq; ipſius Auguſti, quorũ vnus in auerſa parte victoriam globo inſiſtentem alis apertis, Aui volanti ſimilẽ, coronam lauream in dextra ferentem continet, in alia labarum, quod Galli appellant Cornetta, quale Principi, cùm in bello eſſet, præferebatur. Inſcriptio huius numi eſt IMP. CAESAR. In aduerſa verò eſt caput Cęſaris cum inſcriptione CAESAR AVGVSTVS. Pòſt in declinatione Imperij Rom. Imperatores in tali labaro Aquilam depingere cœperunt, vt ex Maxentij cuiuſdam numi auerſa parte conſtat, in quo Imperator thoricatus, & ocreatus, necnon & veſte militari indutus, labarum manu vna, altera lauri ramum geſtat, & prouinciam, ſeu hoſtem ſub pedibus retinet cum hac inſcriptione VICTORIA AVGVSTI LIBERATORI ROMANORVM, licet poſtea à Conſtantino Magno virtute crucis, ſeu ſigilli, quod per viſionem ei apparuerat, expugnatus fuerit. Quo interempto, Conſtantinus Imperium Romanũ in ſuam dignitatem reſtituit, factusq; Chriſtianus, omnes Chriſtum, cui multa templa extruxit, & nuncupauit, adorare voluit. Hinc in omnibus poſtea adminiſtrationibus ſuis labarum purpureo, & aureo colore inſignium loco cum hoc geſtabat charactere XP. quod ſignum nil aliud ſignificat, niſi nomen & virtutẽ Chriſti. Addebat item binas iſtas literas A & Ω, vt ſignificaret, principium, & finem omnium rerum eſſe Deũ. Quia verò Græci nomen Chriſti ab X exordiuntur, itaq; eos plurimum hallucinatos eſſe conſtat, qui ſignum illud crucem auream fuiſſe dixerunt, eamq; Conſtantinum, dum ex Gallia in Italiam contra Maxentium expeditionem ſuſciperet, feciſſe. Vſi ſunt poſtea eo inſigni Conſtantini ſucceſſores, vt in monetis Conſtantis vide-

re eſt,

re eſt, in quibus Imperator armatus & pallio militari indutus Victoriam manu vna tenet, quæ quaſi illi laureã imponere videtur, & alia labarũ cum ſigno Conſtantini; pedibus verò inſiſtit proræ triremis, cuius temonem manu vna Victoria tenet, & cum hac inſcriptione FELIX TEMPORVM REPARATIO. Decẽtius, Conſtãtius, aliiq; Imperatores ad Iuliani Apoſtatę tẽpora vſq; ſemper tali inſigni, & ſigillo vſi ſunt, cum huiuſcemodi verbis SALVS DOMINORVM AVGVSTORVM LVCET. Quod verò tale ſignum, & ſigillũ eſſet Chriſti, probatur [a] ex D. Ambroſio, vbi ad Theodoſium Imp. ſcribit, necnon ex [b] Prudentio:

[a] Lib. 5. Epiſtol. 2. [b] In poem.

Chriſtus purpuream gemmanti tectus in auro
Signabat labarum clypeorum inſignia Chriſtus,
Scripſerat, ardebat, ſummis crux addita criſtis.

Conſtabat vexillum hoc ex oloſerico amethiſtino purpureo, tænia aurea circuncirca, multiſq; lapidibus precioſis peromatum, in medio verò vexilli erat crux Chriſti ſculpta, & in huius medio acu Phrygio cõtextum inſigne Conſtantini, & hoc modo in ſummitate haſtæ deauratæ in bello ſemper Imperatoribus præferebatur. Atq; hinc fortè vſus iſte dimanauit hodie, qui Bononiæ, & aliis etiam vrbibus obſeruatur, ut uexilla ſcilicet dedicata alicui ſancto, quando fiunt rogationes, ſocietatibus præferantur. Ex his itaque, quæ diximus, manifeſtò conſtat antiquiſſima illa Romanorum inſignia, ac in primis labari, & Aquilæ ad meliorem, & laudabiliorem uſum tandem reducta. Sed unde digreſſa eſt, oratio reuertatur.

In primis conſpiciuntur in Semproniæ gentis numiſmatibus in aduerſa parte caput imberbe cum inſcriptione retrò DIVI, antè IVLI. F. ex altera uerò coloniæ deducẽdæ ſymbola, nempe cohortis ſignum, Aquila legionis, ſtiua, & ſceptrum, cum inſcriptione TI. SEMPRONIVS GRACCVS. IIII. VIR. Q. DESIG. Alterum numiſma eadem inſignia habet deductionis cũ inſcriptione TI. SEMPRONIVS GRACCVS Q. DESIG. idq; ex una parte; ex altera caput imberbe redimitum, retrò cũ litera S. antè uerò C. nempe Senatusconſulto. Fuit hic Graccus unus è Quartumuiris, argento publicè ſignando à Cæſare Dictatore inſtitutis, quo munere C. Cæſaris primo triumuiratus quinquẽnio, functus eſt, vt ex primo numo apparet, quem cudit, cùm Quæſtor etiam eſſet deſignatus. Cęterùm ſymbola illa deducẽdæ coloniæ ad Caſilinum coloniam ſpectant, quæ anno 694. ab V. C. à Cæſare, & Bibulo Coſſ. ex S. C. deducta eſt, Quæſtore Ti. Sempronio Gracco, quod ſecundo numiſmate clarè patet, vt etiam è primo, quod tamen haudquaquam ob coloniam à C. Cæſare tum deductam cuſum eſſe exiſtimamus, ſed ob paternæ magnitudinis memoriam.

Semproniæ gentis numiſma.

Valeriæ gentis C. Valerius Flaccus tale ex argento numiſma condidit. Ex una parte facies eſt una cũ ſummis humeris, muliebribus crinibus, in multos funes circuncirca intortis, & mox ſimul retrò in nodum collectis. Pars tamen, & quæ à temporibus aſſurgit, capillitii geminatim intorta ſupra caput rectà adducitur, & in ſincipite reuincitur. Ab humeris ſtatim ſub collo ala eſt. Retrò verò, atq; ſupra nodum capillorum litera eſt N. quam uictoriæ ſignum exiſtimo, quod alatum pingi ſolet: ut & litera N. exprimit, nempe *νικη*. Altera pars duo cohortium ſigna habet è latere, & in medio legionis Aquilam cum inſcriptione ad primum cohortis ſignum C. VAL. FLAC. poſt alterum ſignum eodem ordine S. C. quæ omnia ſi coniungantur, ſic ſe habent C. VAL. FLAC. IMPERAT. EX S. C. Tale numiſma apud nobilem, & eruditum uirum Dom. Fuluium Capibouium Bononienſem ipſi noſtris oculis uidimus. Cæterùm hunc Flaccum ex Gallica prouincia, quam Prætor obtinuit, Imperatorem appellatum fuiſſe ex [c] Cicerone colligere poſſumus, dum ait: *Expulſus atq; eiectus è prædio Quinctius accepta inſigni iniuria confugit ad C. Flaccum Imperatorem, qui tum erat in prouincia.* Quare uel ad propriæ dignitatis monumentum illa in numo ſigna impreſſit: uel ut alterius C. Valerii Flacci inſigne facinus notaret, cuius [d] Valerius Maximus meminit, dũ inquit: *Cum Hannibal Capuam, in qua Romanus exercitus erat, obſideret, Vibius Accaus Peligna cohortis præfectus, vexillum trans Punicum vallum proiecit: ſe ipſum & ſuos commilitones, ſi eò hoſtes potiti eſſent, execratus: & ad id petendum ſubſequenti cohorte primum impetum fecit. Quod ut Valerius Flaccus Tribunus tertiæ legionis aſpexit, conuerſus ad ſuos: ſpectatores, inquit, ut video, alienæ uirtutis huc uenimus: ſed abſit hoc dedecus à ſanguine noſtro, ut Romani gloria cedere Latinis velimus. Ego certè aut ſpecioſam optaui mortem, aut felicem audaciæ exitum, vel ſolus igitur percurrere paratus ſum. His auditis Pedanius Centurio conuulſum ſignum dextra retinẽs: iam hoc, inquit, intra hoſtile vallum mecum erit: proinde ſequantur, qui id capi nolunt. Et cum eo in caſtra Pœnorum irrupit, totamq; ſecum traxit legionem. &c.*

C. Valerii Flacci numiſma.

[c] Pro P. Quinctio.

[d] Li. 3. c. 2.

Nerius quidam è tribu, ut opinor, Pupinia inter ruſticas nuncupata, numum habuit cum capite barbato & inſcriptione antè NERI. Q. VRB. ex una parte, ex altera uerò duo cohortium ſigna, quorum alteri in medio unius tabellę quadratę H, litera inſcribitur, alteri Γ Gręcum ſimili tabella. In medio legionis Aquila eſt, inter quam, & primum ſignum eſt CO, ut inter

Nerii Pupinii numus.

eandē, & alterum ſignum S. litera. Cæterùm extra primum uerſus marginem ſignum legitur L. LENT. & poſt alterū C. MARC. quæ ſi iungantur, ſic habent L. LENT. C. MARCEL. COSS. His autem COSS. Nerius hic in Quæſtorem urbanum conſcriptus eſt.

M. Anton. triumuiri numi.
[u] Lib. 55.
[x] Li. 5. bell. ciuil.

M. Antonij triumuiri numi uiginti quatuor uidentur, ſinguli ſingularum legionum nomine, continuato ordine inſigniti. Dicitur habuiſſe, ut [u] Dion uult, uigintiquinque legiones ſub Imperio ſuo, uel, ut [x] Appianus, uiginti octo, uel, ut ex epiſtola Galbæ ad Ciceronē colligitur, numero triginta quinq;. Horum impreſſiones eodem planè modo nulla excepta, ex una quidem parte nauem Prætoriam habent, ſuprà ANT. AVG. infrà uerò III. VIR. R. P. C. inſcriptam: ex altera uerò Aquilas legionis inter cohortium ſigna, ſingulas ſingulis proprias addito infrà legionis numero. Adſunt tamen & alij eiuſdem numi ab illis paulò diuerſi, nēpe legionis ſextæ, quæ ex una parte nauem habent Prætoriam cum eadem inſcriptione: ex altera uerò eadem militaria ſigna cum legionis infrà numero, ſic tamen circunſcriptam ANTONINVS ET VERVS AVG. REST. nēpe quòd ab his Imperatoribus hęc legio reſtituta ſit: & legionis duodecimæ ex illa parte, ubi legionis ſigna ſunt, ſic inſcriptæ LEG. XII. ANTIQVAE. & legionis decimæ ſeptimæ cū inſcriptione è ſignorū latere LEG. XVII. CLASSICAE, uti & decimæ octauæ, hiſce uerbis ſupra legionis ſigna LEG. XVIII. LYBICAE Verùm hi M. Antonij numi præclara certè antiquitatis monumenta ſunt, quæ qui latius uelit percipere, ipſum [y] Fuluium Vrſinum, ex quo hæc breuiter deſumpſimus, adeat. Non omittam tamen argenteum eiuſdem M. Antonij numiſma, quod cuſum fuit an. O. 3921. V. C. 711. I. C. 41. Huius pars anterior Antonij galeatum caput exprimit cum inſcriptione ANTONIVS IMP. Poſterior verò tria ſigna caſtrentia, ſeu militaria, & Aquilam in medio cum inſcriptione IIIVIR. R. P. C. Numiſmatis huius mentionem facit [z] Adolphus Occo. Adiungam quoque numiſma quoddam, apud multos antea non conſpectum, ex ære Corinthiaco, tam puro, ſicut aurum, vetuſtate penè conſumptū, quod Romæ ſe inueniſſe [a] Iacobus Strada teſtatur. In huius altera parte, eaq; poſteriori, Triūmuiri toti loricati, & galeati in ſuggeſtibus columnis diſtinctis ſedentes: à dextra parte Antonius, à ſiniſtra Lepidus, media Octauius: à tergo Antonij, & Lepidi ſigna militaria, à tergo Octauij Aquila poſita: à dextra parte lictores cum faſcibus, & ſecuribus aſtantes: A ſiniſtra lena ferens caput Ciceronis Antonio: à tergo lenæ ſeruus eius, dextram Ciceronis afferens: in medio capita proſcriptorum, vtrinque duo vaſa plena pecunijs, ex quibus capita proſcriptorum deferentes, perſoluebantur, cum nulla inſcriptione. Pars autem numiſmatis anterior eorūdem Triūmuirorum capita exprimit, ex hiſq; illud Antonij, & Lepidi Laurea, cui à ceruice alligata faſcia pendet, redimitum eſt: Octauio verò regia corona impoſita eſt. Huius tota cōſpicitur efigies, aliorum verò ad latera tantùm, eaq; ad Octauiū verſa. Suprà ſcriptum eſt CONCORDIA, infrà IMPERATORVM.

[y] *De famil. Roman. ex antiq. numiſ.*
[z] *De Impp. Rom. numiſmatibus.*
Antonij Octauij, et Lepidi numiſma.
[a] *In Epitome Theſ. antiq.*

Cæſaris Auguſti numiſmata.

Argenteū Octauij Cęſaris Auguſti numiſma conſpicitur, quod ab vna parte eius caput habet cum inſcriptione CAESAR AVGVSTVS. ab altera clypeum, cum his literis in medio CL. V. circuncirca verò S. P. Q. R. & ſuprà SIGNIS, infrà RECEPTIS, & ſigno militari ab vtroque clypei latere, in quorum dextro eſt Aquila legionis. Numiſma hoc excuſum fuit an. O. 3943. V. C. 733. I. C. 19. poſt victoriam belli Parthici, quia, vt inquit Suetonius, cùm Auguſtus expugnaſſet Armeniam, Parthi ſine contentione redacti ſunt ſub iugum Cæſaris, & reſtituerunt ſigna militaria, quæ à M. C. & à M. A. abſtulerant, quemadmodū oſtendunt literæ SIGNIS RECEPTIS. Quapropter, vt huius victoriæ extaret memoria, in honorem Auguſti huiuſmodi numiſma excuſum fuit. Literę, quæ ſunt in medio clypei CL. V. ſignificant: Clypeus Victorius. Aliud eiuſdem ex argento quoque numiſma cuſum eſt an. O. 3955. V. C. 745. I. C. 7. cuius pars prima Auguſti laureatum caput continet, cum inſcriptione CAESAR AVGVSTVS. ſecunda verò Martis templum, in quo eſt figura, tenens dextra Aquilam, ſiniſtra militare ſignum.

L. Lentuli & C. Marcellinum.

Eadem Aquila inter cohortium ſigna cum his literis H. P. vt in Nerij Pupinij numo habetur, conſpicitur in eo L. Lentuli, & C. Marcelli Coſſ. an. DCCIIII. ab V. C. qui fuerunt ex Claudia plebeia gente, quorum meminit A. Hirtius, cum inquit: *Aduerſarios Cæſaris gloriari L. Lentulum, & C. Marcellum Conſules creatos, qui omnem honorem, & dignitatem Cæſaris expoliarent.* Huius autē numiſmatis totā deſcriptionē ſuprà habuimus in Nerio Pupinio, quā ſi cupias videre, ipſum adeas. Aliud inſuper inuentū eſt eorundē L. Lentuli & C. Marcelli numiſma, cuius mentionē in huius numiſmatū tractatus principio fecimus. His Conſulibus, cùm Cal. Ian. in Q. Metelli Pij Scipionis ſententiam S. C. factum eſſet, vti ante certam diem Cæſar exercitum dimitteret: ſi non faceret, cum aduerſus Remp. facturum videri, eiq; S. C. M. Antonius, & Q. Caſſius interceſſiſſent, Senatus negocium dedit, ut curarent, ne quid Reſp. detrimenti caperet; quò fortaſſe ſpectat Iouis propugnatoris imago in illo, & ſigna legionum in altera de-

nariorum

nariorum parte in hoc notata; ſuſcepto ſcilicet ab optimatibus cõtra Cæſarem bello ciuili. De C. Marcello hoc ita ferè ſcribit Cicero: *Scit C. Marcellus, & Cn. Lentulus Marcellinus, quorum fide atque præſidio Siculi maximè vtuntur, quod omnino Marcellorũ nomini tota illa prouincia adiũcta ſit*. In quo loco Aſconius, Marcellos & Marcellinos gẽtiles dicit, & quare Sicilię patroni ſint, docet.

Tiberij numiſma.

In Tiberio adeſt numiſma, quod excuſum fuit an. O. 3993. V. C. 783. I. C. 31. cum inſcriptione VETTIACVS. & duobus ſignis militaribus, in quorum medio Aquila eſt. In altera verò parte inſcriptio ſic habet CATO IIVIR CAA.

Traiani numiſmata.

In numiſmate argenteo Traiani tria ſunt inſignia militaria, quorum medium habet Aquilam legionis, dextrum verò in ſummitate coronam, ſiniſtrum Imperatoris manum, qua vnio, & concordia, quæ in exercitu eſſe debebat, oſtendebatur, à qua victorias ferè omnes emanare credebant. Circunſcriptio eſt huiuſmodi S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI.

Aliud Traiani numiſma exculptum eſt an. O. 4065. V. C. 855. I. C. 103. cum hac inſcriptione IMP. CAES. NERVAE TRAIANO AVG. GER. DAC. atq; id in aduerſa parte: in auerſa verò DACIA AVGVSTA PROVINCIA. Dacia hac in parte inſidet ſellæ rupi impoſitæ, coronam triticeam capite geſtans: aſtant ei duo pueruli, quorum vnus ſpicam porrigit; alter racemum ſeu glandem dextra, ſiniſtra Aquilam ſignum militare tenet.

Philippi numiſma.

In numiſmate ęreo Philippi habentur quatuor inſignia, quorum interiorum vnum in ſummo habet Aquilam, aliud verò manũ: exteriora verò nil in ſummo habent. Circunſcriptio eſt FIDES EXERCITVVM, & S.C. ſub inſignibus.

Hadriani numiſma.

Hadriani numiſma cõſpicitur, in quo tria militaria ſigna ſunt, nempe Aquila legionis, fidei manus, & cohortis ſignum, & galeati milites ea portantes, quos anteit imaginifer, ut credo, ſeu labarifer, cùm tale quid ferat haſtæ extremo præfixum. Sub illis inſcriptio eſt FIDES EXERC. & ſub hac S. C.

Alia quoque eiuſdem numiſmata viſa ſunt, in quorum vno ab vna parte habetur huiuſcemodi inſcriptio HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. ab alia verò DISCIPLINA AVG. S. C. ibiq; adeſt Imperator peregrè proficiſcens, fortè ad aliquam expeditionẽ: ſubſequuntur quinq; milites geſtantes ſigna militaria. Numiſma hoc cuſum eſt an. O. 4088. V. C. 878. I. C. 126. Eodem anno aliud Hadriani numiſma factum eſſe tradit[b] Adolphus Occo, in quo conſpiciebantur tres milites tenentes militaria ſigna, cum Imperatore equite dextram in ſublime porrigente. Inſcriptio talis erat EXERCITVS SYRIACVS. S.C.

[b] *De numiſmatib. Imper. Romm.*

Claudij numiſmata.

Numiſma ex ęre haud mediocre Claudij reperitur cum hac inſcriptione TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. GERMAN; in huius alia parte inſignia militaria ſunt, in quorum vno caput alicuius barbari conſpicitur, ſupra quod eſt bilanx eidem ſcipioni affixa, ſicuti & in dextro; in medio verò legionis Aquila triſulcum fulmen pedibus premens ſecus ac in alijs legionum ſignis, cum his literis COL. A. A. PATR. id eſt, vt opinor, Colonia Auguſta Patrenſis. Numerus XXII. denotat vigeſimam ſecundam legionem. Hoc numiſma in honorem Claudij à Colonia Auguſta Patrenſi excuſum fuit, fortè quia ibi hæc legio ſuam ſedem habuit. Hæc colonia XXII. fuit vocata primigenia, & ob fidem incorrupta, in Aegypto ab Auguſto conſtructa, quam poſtea Veſpaſianus traduxit in Iudęam. De ea Spartianus, & Tacitus hiſtorici meminerunt. Conſultò quidem factum eſt in hac victoria, vt caput barbari in ſummo militaris inſignis affixum eſſet, quia, vt inquit Cornelius[c] Tacitus, *caput Galbæ lanceis & inſigni militari affigebatur*.

[c] *Lib. 7.*

Claudij huius aliud numiſma cuſum eſt in quo conſpicitur eius ab anteriori parte imago imberbis, ſimili corona, & tænijs ijſdem perornata. Ante eam Aquila ſupra militare ſignum eſt. numiſmatis ora ſic inſcripta TI. CLAVDIVS CAES. AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. Is Lugduni ex Druſo Nerone fratre Tiberij Imp. & Antonia minore natus eſt, Iulio, & Fabio (alij Iulo Antonio, & Q. Fabio Max.) Africanis, Coſſ. Romm. Imperator creatus eſt anno ætatis quinquageſimo, promittens ſingulis quaterna dena ſeſtertia; & ſic primus Cæſarum fidem militis præmio eſt pignoratus. Parentibus ac maioribus ſuis auiæ & fratri, cunctiſq; propinquis diuinos honores inſtituit, ſacrificiaq; in eorum memoriam, cum ludis & ſpectaculis celebrauit, honores ſibi illatos ſpreuit, ac contempſit. In cunctis tam ciuilem ſe geſſit, vt breui ſpacio omnium in ſe fauorem, & amorem traheret. Priuatis tamen inſidijs infeſtabatur, ac bellum ciuile contra eum à Furio Camillo Scriboniano Dalmatiæ Legato motum eſt, quem etiam milites in Imperatorẽ elegerunt. Verum intra quintũ diẽ oppreſſus eſt, legionibus, quæ ſacramentũ mutauerant, in pœnitentiã religione conuerſis. Cenſurã deinde Claudius intermiſſam reuocauit, eamq; geſſit, in qua populi laſciuiam ſeueris edictis increpuit. In huius numiſmatis altera parte eſt ædificium lapidibus quadratis rudibus, duos arcus ſubleuatos continens, ſuperiore parte, in templi figuram extructum: In cuius medio eſt ſtatua Imperatoris haſtile manu

tenens. Ante eum ſignum militare, cui Aquila impoſita. Ex vtraq; ſtatuæ parte columnæ tympanum ſuſtinent. Inſcriptio in medio ędificij talis eſt IMP. RECEPT. Aquæ Claudiæ introductum repręſentans. Fuit autem Aquęductus à Caligula inchoatus, ſed à Claudio magnificè ex duob. fontibus Cæruleo altero ob colorem, altero Curtio, in Vrbem inductus & perfectus. Opus omnium reliquorum aquæductuum longiſſimo interuallo ſplendidiſſimũ. Omnes enim Romanos colles altitudine excedit. Veſtigia eius in Auentino prope S. Priſcam, & prope Næuiam portam, quæ nunc MAIORIS appellatur, in muro conſpiciuntur, canales ſcilicet ſaxei tres, alter alteri impoſitus, magnæ amplitudinis. In frontiſpicio eiuſdem Portę titulus huiuſmodi legitur TIBERIVS CLAVDIVS DRVSI F. CAESAR AVGVSTVS GERMANICVS PONTIF. MAXIM. TRIBVNITIA POTESTATE XII. COS. V. IMPERATOR XXVII. PATER PATRIAE, AQVAS CLAVDIAM EX FONTIBVS, QVI VOCABANTVR, COERVLEVS ET CVRTIVS A MILIARIO: XXXXV. ITEM ANIENEM NOVAM A MILIARIO XII. IMPENSA SVA IN VRBEM PERDVCENDAS CVRAVIT.

Alij item tituli de huius aquæductus reſtitutione leguntur, quos ſuo loco annotabimus. Atq; in id opus Claudij erogata ſunt Talentûm ſexaginta millia, cuius rationem cùm putaret Budæus, auri, vt vulgò loquimur, millionem, ac CCCLXXXV. millia & D. coronatos efficere monuit.

Septimij Albini numiſma.

Conſpicitur in numiſmate argenteo Decimi Clodij Septimij Albini ab vna parte talis inſcriptio IMP. CAES. D. CLO. SEP. ALB. AVG. ab altero verò FIDES LEGION. COS. II. cum duabus dexteris iunctis (alij duo ſigna militaria) & Aquila in medio. Hoc numiſma cuſum eſt an. O. 4159. V. C. 949. I. C. 197. Is Imperator fuit nobilis Romanus, ſtatura procera, capillo renodi, & criſpo, fronte lata, admirabili candore, & voce muliebri ad ſonum Eunuchorum, motu facili, iracundia graui, furore triſtiſſimo, in luxuria varius, voracitatis maximæ, & ingratus: poſuit enim inſidias Seuero, qui eum Cæſarem, & Imperij conſortem fecerat. Sed cùm fuſæ eius copiæ eſſent in prælio Lugduni commiſſo, ſauciatus à militibus captus, ſemiuiuus ad Seuerum ductus eſt; cuius abſciſſum caput pilo prius circunlatum, Romam miſſũ, publico patibulo affixũ eſt eo, quo cuſũ eſt hoc numiſma, anno ad xj. Cal. Martias. Corpus eius ante Prętorium ad fœtorem iactum, laceratũq; à Canibus, & in profluẽtem coniectũ.

Septimij Seueri numiſma.

L. Septimij Seueri Pertinacis numiſma reperitur, cuſum an. O. 4155. V. C. 945. I. C. 193. in cuius priori parte talis habetur inſcriptio IMP. L. SEPT. SEV. PERT. AVG. COS. I. in poſteriori verò LEG. XIIII. GEMM. TR. P. COS. Hic præterea ſunt duo militaria ſigna, Aquila legionaria intermedia. Aliud eiuſdem Septimij Seueri numiſma conſpicitur cum inſcriptione ab vna, eaque priori parte, nempe IMP. CAES. L. SEP. SEV. PERT. AVG. in aduerſa parte nonnullæ apparent literæ, ſed non omnes propter corroſionem: hæ autem ſunt..... LIT. AL. cum duobus ſignis militaribus, in medio Aquila, & infrà TR. P. COS. Hoc numiſma eodem anno cuſum eſt. Aliud item Septimij Seueri huius numiſma inuentum eſt cum tali inſcriptione L. SEPT. SEV. AVG. IMP. XI. PARTH. MAX. ab altera verò parte MARTI STATORI. Ibidem Mars adeſt ſtans, dextra Aquilam, ſiniſtra militare ſignum tenens. Numiſma hoc cuſum eſt an. O. 4165. V. C. 955. I. C. 203. Is rebenè geſta contra Partos, Imperator XI. ſalutatus eſt. In Aegypto Alexandri Magni ſepulcrum clauſit. Antequam moreretur, fertur hæc dixiſſe filijs: *Facite vt conueniat inter vos, locupletate milites, cæteros omnes contemnite.* Regnauit annis ſeptendecim, menſibus octo, diebus tribus. Huius mentionem facit Herodianus ſic inquiens: *Seuerus genere Afer, vehemẽs homo negocijs gerendis ac ferox, vitæq; inſuetus duræ, & aſperæ, promptus excogitandis, acer exequẽdis rebus. Longè aliud in lingua promptum, quàm in animo reconditum gerebat.*

Marini Imper. numiſma.

Marini Ducis limitis ſarmatici aduerſus Scythas à fide Romanorum deficientes, numiſmatis pars anterior eius effigiem continet, barba promiſſa, & regia corona decoratam, tænijs duabus à ceruice dependentibus, & coronæ annexis. Circunſcriptio huiuſmodi MARINVS CAESAR. Is Imperator ab exercitu Illyricorum creatus, paulò pòſt in ſeditione militari interfectus eſt. In huius numiſmatis poſteriore parte ſigna militaria tria videntur, medio eſt Aquila impoſita, cum tali inſcriptione FIDES MILIT.

Gallieni numiſma.

P. Licinij Gallieni habetur ex argento numiſma vnum, in cuius dextra, ſiue anteriori parte ſic inſcriptum eſt IMP. GALLIENVS AVG. in læua verò, ſiue poſteriori FIDES MILITVM. præterea ibi ſculpta ſunt duo ſigna militaria, & in medio Aquila. Hoc numiſma cuſum eſt an. O. 4225. V. C. 1015. I. C. 263. Hic Imperator patre capto, cum reliqui mærerent, ipſe lætatus eſt. Excuſſo ceruicibus iugo paterno, vino, mulierculis, popinis, lenonibus ſe totum dedit, ac ſtupris perdidit orbem terrarum.

Inter

Inter numiſmata antiqua eſt numiſma aureum Victorini iunioris, ſenioris filij, in cuius aduerſa parte conſpicitur eius effigies imberbis cum ſceptro ad latus ceruicem verſus. Huius circunſcriptio hoc pacto legitur IMP. CAES. VICTORINVS. IVN. P. F. AVG. In auerſa verò parte continetur ara, in qua eſt ignis iniectus. A dextra aræ parte eſt muliebris ſtatua, longiore veſte induta, dextra globum Imperatori ab altera aræ parte ſtanti offerens, ſiniſtra ſchedam tenens. A tergo eius duo ſigna militaria, Labarum, & Aquila ſunt collocata. Imperator loricatus, & paludatus, ſiniſtra ſceptrum gerit, dextra globum oblatum recipit. A tergo eius Tribunus militum apparet, cum tali inſcriptione VICTORIA MATRIS CASTRORVM. infrà ſubſcriptum F. M. P. A.

Victorini iunioris numiſma.

Signa quoque militaria cum Aquila conſpiciuntur in numiſmate M. Fuluij Macriani. Inſcriptio talis LIB. MACRIANA LEG. I. Hęc autem in aduerſa parte: In altera verò ſic erat inſcriptum L. CLODI. MACRI. S. C. Hic numus penes Adolphum Occonem eſt elegans valdè. Num verò ad illum Macrianum referri debeat, incertum eſt; nam prænomen repugnat. Cuſus eſt an. O. 4223. V. C. 1013. I. C. 261.

Macriani numiſma.

In numiſmate Conſtantini Copronymi, filij Leonis Imp. caput eius conſpicitur caluum, abraſa barba, præditum infula à ceruice alligata duobus funiculis pendentibus. Inſcriptio circa numiſmatis oram talis eſt D. N. CONSTANTINVS NOB. CAES. Is cognominatus eſt Copronymus, quòd infans Baptiſmi lauacro admotus, media cæremonia aquam ſacram, ventris ſolutione maculauerit, paternos mores imitatus eſt, impio patri ſceleſtiſſima ſuccedens proles, magicis vanitatibus ad inſaniam vſq; deditus, nullo ſcelere abſtinens, non Chriſtianus, non Græcus, non Hebræus, ſed omnis impietatis mancipium. Numiſmatis huius alterum latus repræſentat Imperatorem dextram eleuantem, ſiniſtraq; Aquilam ferentem, vtrinq; collocatis ſignis militaribus, cum inſcriptione PRINCEPS DES. infrà XXI. B.

Conſtantini Copronymi numiſma.

Coloniæ, & Municipij Auguſti numiſma reperitur, cuius pars prior Auguſti caput exprimit cum inſcriptione PERM.SSV CAESARIS AVGVSTI. poſterior verò duo ſigna militaria, & Aquilam in medio.

Municipij Auguſti numiſma.

Totidem ſunt ſigna militaria in ęreo numiſmate Caligulę & Neronis & Galbę cum Aquila legionis ſigno in medio eorum, & in alio numiſmate Galbæ tria Aquilæ ſigna cum litera S. propè eorum dextrum & C. propè ſiniſtrum latus.

Caligulæ Neronis & Galbæ numiſma.

Templum Martis, in quo ſignũ militare & Aquilã, cum inſcriptione S. P. Q. R. conſpicitur in auerſa parte argentei Cæſaris Auguſti numiſmatis, quod cuſum fuit an. O. 3955. V. C. 745. A. C. 7. cum huiuſmodi in aduerſa parte inſcriptione CAESARI AVGVSTO. Argentea quoque Auguſti numiſmata duo inuenta ſunt, in quibus ab auerſa parte Martis vltoris templum ſculptum eſt, quod Romæ in Capitolio ab Auguſto conſtrui curatum eſt in figura rotunda, vt etiam ex hiſce numiſmatibus patet, ob bellum quod contra Philippum iurauerat, in patris vltionem, vt ſcribit Suetonius, & [e] Ouidius ſic canens:

Auguſti numiſmata.

Templa ferens & me victore vocaberis vltor,
Vouerat & fuſo latus ab hoſte redit.

[e] *In faſtis.*

In vtriuſq; numiſmatis templo conſpicitur ſignum militare, nempe Aquila legionis, ibidem vnà cum alijs ſignis militaribus Auguſti iuſſu teſte [f] Dione portata. Horũ autem duorum numiſmatum, vnum in templi medio Martis galeati figuram nudam ſtantem exprimit dextra militare illud Aquilę ſignum, ſiniſtra ſceptrum vt credo, tenentem, vel aliud ſignum militare: à latere dextro templi hæ literæ ſunt MAR. à ſiniſtro verò VLT. id eſt Marti vltori, in huius anteriori parte, eſt caput Auguſti laureatum cum inſcriptione CAESAR AVGVSTVS. In altero numiſmate idem ſignum militare impoſitum eſt, quadrigæ temonem erectum habêri, quam Senatus Rom. in eo templo maioris Auguſti honoris gratia, cũ ſupra illam triumphaſſet, conducendam curauerat. Sub templo habentur hæ literæ S. P. Q. R.

[f] *Li. 54. Hiſtor. Rom.*

In argenteo quodam numiſmate, cuius iconem [g] Antonius Auguſtinus exhibet, cõſpicitur ab aduerſa parte Aquila apertis alis, ceu Auis volans, ſupra ferculum, ſignum militare ſtans. Hoc ſignum poſt dextram togæ partem ibi exiſtentis ſitum eſt, ad ſiniſtram verò laurea videtur. Supraſcriptio eſt huiuſmodi: SPQRPAREN; infraſcriptio verò: CONSAVG. apud [h] Adolphum Occonem habetur CONS.SVO. In altera numiſmatis parte quadriga triumphalis eſt cum alijs equis, vt credo, quatuor (quanuis tres tantùm appareant) qui ſupra currus anteriorem partem erecti, aurigarum loco poſiti videntur. Extra currus ſpondam dextram ſupraq; rotam apparent quatuor humanę figuræ ſtantes. Supra equos currum vehentes ſcriptum erat CAESAR (alibi CAESARI) infrà verò AVGVSTO: Numiſma hoc excuſum eſt, teſte [i] eodem Occone, an. O. 3945. V. C. 735. A. C. 17. quo tempore Octauium nondum Auguſtum factum aſſerit. [k] Antonius verò Auguſtinus cuſum ſub M. Aurelio putat.

[g] *Tab. 51. num. 41. in Dial. numiſ.*
[h] *In Aug. de numiſm. Impp. Rom.*
[i] *Ibidem.*
Octauij. Cæſaris. M. Aurelij numiſma.
[k] *In Dial. 2 numiſ. n. 41*

Lepidi numiſma.

Lepidus Imperator triumuir argẽteum numiſma habuit, quod cuſum eſt añ. O. 3921. V.C. 711. A.C. 41. in cuius anteriori parte talis inſcriptio erat LEPIDVS IMP. PONT. MAX. IIIVIR. R.P.C. in poſteriori verò EX S.C. Tria hic erant ſigna militaria, inter quæ etiam Aquilam legionis fuiſſe crediderim.

Signorum origo, ac ratio.

Vt facilius verò Aquilarum in ſignis militaribus, de quibus ſermonem habuimus, vſum vnuſquiſq; calleat, quædam hic addere libuit, de illorum origine. Conſtat autem omnes quidem gentes, quæ laude, & gloria belli præeminebant, certum in exercitu ordinem, quo vrgente neceſſitate, & premente hoſte milites quieſcentes, & per contubernia diſtributi conuenire facilius ad ſuos præfectos, & redigi citra iacturam temporis in aciem poſſent, inſtituiſſe. Sic apud Macedones phalanx, apud Gallos caterua apud Romanos legio, quæ in decem cohortes tanquam partes diuiſa, à tribunis moderabatur, partes, & ſuos habebat præfectos, quò facilius ſinguli ſuos milites conuocare poſſent, quia confuſa, ac ſubitò affluens multitudo conſpici à præfectis non poterat. Itaque perticas, ſiue fercula quædam lignea portabant, quibus certa affigebãt ſigna, quibus ſuã quiſq; cohortẽ agnoſcere poſſet. Vnde rectè inquit [l] Vegetius: *Sed inter reliqua nihil magis ad victoriam proficit, quam monitis obtemperare ſignorum.* Nam cũ voce ſola in tanto præliorum tumultu regi multitudo non poſſit, & plura pro neceſſitate rerum ex tempore iubenda atq; facienda ſint, antiquus omnium gentium vſus inuenit, quomodo, quod ſolus Dux vtile iudicaſſet, per ſigna totus agnoſceretur, & ſequeretur exercitus. Itaque prima cohors millenaria, quæ & numero militum, & honore præſtabat, Aquilam vſurpabat Romanam Auem: reliquæ verò alijs atque alijs in ferculis erectis ſignis dignoſcebantur, quæ & propriè ſigna Romanis vocabantur. Erant autem pro arbitrio Tribunorum ſculpta in illis capita animalium, hoſtium deuictorum facies, manuum effigies, ſartagines cum igne, & circuli, vt in numiſmatibus alijsq; monumentis veteribus videre eſt. Inter præcipua tamen quæ cæteris honore præſtabant cohortium ſigna erant Aquilæ; tametſi & illæ ferculis geſtarentur, vt cætera ſigna, nomenclatura tamen, & prærogatiua ſeparabantur. Hinc eſt illud [m] Cæſaris. *Pompeius in conſpectu vtrorumque oppidorum, neque ſuis auſus eſt ſubſidio venire. Aquilas habuit, & ſigna tredecim legionum: ſed ex quibus aliquid frumenti ſe exiſtimabat habere.* Sic [n] Cornelius Tacitus, cùm Varianam cladem deſcribit: *Medio campi* (ait) *albentia oſſa vt fugerãt, vt reſtiterant, diſiecta, vel aggerata adiacebant, fragmina telorum, equorumq; artus, ſimul truncis arborum infixa ora Lucis propinquis Barbarorum aræ, apud quas Tribunos ac primores ordinum Centuriones mactauerant, & cladis eius ſuperſtites pugnam aut vincula elapſi referebant: Hic cecidiſſe Legatos, illic raptas Aquilas: primum ibi vulnus Varro adactum, vbi infelici dextra, & ſuo ictu mortem inuenerit: quo tribunali concionatus Arminius, quot patibula captiuis, quæ ſcrobes, vtque ſignis, & Aquilis per ſuperbiã illuſerint.* & [o] rurſus: *Audita conſternatione ad Germanicum tendentes, fugerunt contumelias, cædem parant, Planco maximè, quem dignitas fuga impediuerat. Neq; aliud periclitanti ſubſidium, quàm caſtra ponere primæ legionis. Illic ſigna & Aquilas complexus, religione ſe tuebatur:* Hęc ille. Loquitur autem primo loco de multis Aquilis, & ſignis, quia tres erant legiones cum Varro cæſę: quarum quęlibet vnam Aquilam, & plura ſigna habebat. In altera verò authoritate de vna Aquila, & pluribus ſignis mentio fit: vt apparet in vna legione vnã Aquilam extitiſſe, & plura ſigna. Huc facit, quod idem [p] Corn. Tacitus ſcribit: *Vt verò deformis, & flens, & præter ſpem incolumis valens proceſſit, gaudium, miſeratio, fauor verſi in lætitiam, vt eſt vulgus vtroque immodicum, laudãtes, gratantesq; circundatum Aquilis ſignisq; in tribunal ferunt.* Et [q] iterum, cùm legiones Veſpaſiani auxiliares recẽſeret: *Dein Septima Claudiana agreſti foſſa* (ita locus erat) *præmunita dextro, octaua per limitem apertum, mox tertiadecima denſis arbuſtis interſepta. Hic Aquilarum ſignorumq; ordo.* Et alio loco: *Duces partium, vt curſulas venẽre, paucos ad requiem dies ſumunt, donec Aquilæ ſignaq; legionum adſequerentur.* Hæc ex Tacito. Huc alludit [r] Appianus Alexandrinus: *Inſigne interea prælium ab vtraque parte editur, in quo ſuperior Pompeius, Cæſaris milites in fugam vertit, eoſque in caſtra vſque perſequitur. Signa porrò militaria pleraq; ſuſtulit, inter quæ & Aquilã præcipuũ Romanis ſignũ penè eripuit.* Huc pertinet quod [ſ] Lucanus ſcribit

Barbaricas ſæui diſcurrere Cæſaris alas,
Ipſum omnes Aquilas, collataq; ſigna ferentem.

[l] *Lib. 3. c. 5. de re milit.*
[m] *Li. 6. bell. ciu.*
[n] *Lib. 1. Hiſtor. Aug.*
[o] *Ibidem.*
[p] *Lib. 18.*
[q] *Lib. 19.*
[r] *Lib. 2. bel. ciu.*
[ſ] *Lib. 2. Pharſal.*

Ignis prælati ornamentum.

Patet igitur ſigna ab Aquilis fuiſſe diuerſa. Cùm verò de ſartagine eiusq; igne obiter quid dixerimus non ab re erit teſtimonia quædam authorum de ea huc adducere. Clarum quidem eſt inter præcipua Imperij inſignia eam fuiſſe connumeratam, & præſertim inter ornamenta, quæ ſcilicet in ſummitate ferculi ſuprapoſita ignem inferret, cuius imaginem ex multis numiſmatibus & monumentis [t] Vuolphgangus Lazius Viennenſis exhibuit. Meminit huius ignis [u] Herodianus, inquiens: *Sed poſtquam L. Verus fato functus eſt, manentibus adhuc Lucilla principibus inſignibus, Pompeiano eam pater deſpondit: nihilo tamen ſecius priſtinum illi honorem Commodus reliquit vſurpandum. nam & ſella Imperatoria ſeſſitare in theatro, & ignem de more præferri patiebatur.*

[t] *In principio Comment. de Rep. Ro.*
[u] *Lib. 1. hiſt. Aug.*

patiebatur. Et[x] iterum de Commodi pellice ſcribens: *Quod vbi conſilium ſuum ad Martiam retulit, unam ex ſuis concubinis, cui ſcilicet plurimum deferebat, ac propè vxoris eã loco habebat, ſic ut præter ignem omnes honores veluti Auguſtæ tribuerentur.*[y] Idem de Pertinace locutus: *Igitur poſtquam illuxit, in curiam ſe contulit, neq; ignem ſibi præferri, neq; ulla principatus inſignia paſſus attolli, donec Senatus ſententiam ſciſcitarentur.* [z] Itẽ rurſus de Macrino loquẽs: *Talia loquentem, exercitus omnis, cæterumq́; uulgus Imperatorem atque Auguſtum conſalutauit: tum amictum purpura, reliquoq; aulico ornatu atque apparatu ibidem ex tempore conquiſito, præcedente etiam igne, in Antiochia primum templa, mox ad ſuas ædes deduxerunt.* [a] Idem aliàs: *Nã cùm magnoperè indoluiſſent Alexãdri nece, ac forteſortuna in quendã ex illius amicis, cui nomen Quartino fuit, paulò antè è caſtris à Maximino dimiſſum incidiſſent, correptũ atque retractantem, neq; tale quicquam cogitantem, ducem ſibi delegerunt, purpuraq; eum, prælatoq; igne, funeſtis ſcilicet honoribus condecoratum, nihilq; minus optantem, ad Imperium protulerunt*. Idem poſtea de Gordiani inauguratione tractans: *Sequebatur autem ipſum principalis pompa omnis, militeſq; quicunq; aderant, iuueneſq; urbani procera ſtatura, ad eorum ſimilitudinem, qui Romæ Imperatorem comitantur: Virga item laureata, quo inſigni principes à priuatis dignoſcuntur: præterea ignis de more præferebatur, ut ſpeciem fortunamq; exiguum ſanè ad tempus, Romanæ ciuitatis Carthago repræſentaret.* Ad huiuſmodi præterea inſignia alludit[b] Ammianus Marcellinus: *Tunc in memoriam Conſtantini ut nouatoris turbatoriſq; priſcarum legum, & moris antiquitus recepti, uexauit eum apertè incuſans, quòd barbaros omnium primùm aduſque faces auxerat*. De ortu iſtius ignis in triumphis legimus Iouem Agetorem apud Lacedæmonios fuiſſe cultum, & ex eius ara ignem depromptum, quem inextinctum & continuum Imperatoribus in aciem exeuntibus præferrent, vtpote ſummum inter elementa, vt author eſt[c] Nicolaus: quæ conſuetudo poſtea ad Romanos tranſiuit. Herodianus etiam ſic ſcribit: *Cùm non fuit modus ambitions, & adulationibus, niſi Deorum inſignia, & ornamenta primum in triumphantes*, *inde* inquit Fabianus, *in Imperatores transferrentur*. Hipparchus ignem rerũ omniũ principiũ opinabatur, & multi ſecuti ſunt, vt aptè Carthago Iunoni, quę mundi Genium ſignificat, ignem ſupremum elemẽtum dederit, etiamſi alioquin nihil foret ei cum marito commune. Amplius ſcire oportet nouem fuiſſe in perfecta legione ſigna quot cohortes videlicet, milliaria excepta, quæ Aquilam ferebat, id quod ſubinde authores legenti occurrit. Sic[e] Liuius: *Primo leuis armatura Romanorum præoccupatum inferiore loco ſuccedens tumulo pulſa detruſaq; terrorem in ſuccedentẽ intulit equitem, & ad ſigna legionum refugit*. [f] Item: *In præoccupatis anguſtijs loco iniquo eſt circumuentus, quatuor millia militum amiſſa, & legionis ſecundæ ſigna tria*: [g] Idem: *Vnus remanſit M. Licinius Strabo Tribunus militum tertiæ legionis cum tribus ſignis à legione relictis*. Vbi per ſigna cohortes intelligit ferculi ſcilicet illius voce cohorti, quam diſtinguebat, attributa.

[x] *Lib. eod.* [y] *Lib. 2.* [z] *Lib. eod.* [a] *Lib. 7.* [b] *Lib. 1.*

Ignis prælati origo.

[c] *Lib. περὶ τῶν ἐθῶν.* [d] *In Augusti principatus honorẽ.*

Signa nouem in legione perfecta excepta cohorte milliaria.

Cohors milliaria Aquilã ferebat.

Nunc de religione, quam Romani in euellendis ex terra ſignis obſeruabant, pauca ex hiſtorijs adferam. Equidem reperio ſignifero non licuiſſe euellere ſigna, niſi augurio capto; eratq́; hæc ſuperſtitio populi eius, vt quãdo ſigna faciliter euellebantur, certam de victoria ſpem cũcti conciperent, ſin difficulter, cladem imminentem ſuſpicarentur. Hinc *Craſſum Parthico bello occiſum* Appianus refert, *quòd iturus ad bellum euellere ſigna nequiuerit*. Eodem euentu Romanorum ſtragem contigiſſe ad Traſymenum lacum probati authores memorant. Et de Camillo Scriboniano, qui contra Claudium Cæſarem in Dalmatia Imperium arripuerat[h] Oroſius nominatim ſic ſcribit: *Furius Camillus Scribonianus Dalmatiæ Legatus bellum ciuile molitus legiones multas fortiſſimasq́; ad ſacramenti mutationem pellexerat. Itaque die dicto, vt in unum undiq́; ad nouum Imperatorem conueniretur, neque Aquilæ ornari, neque conuelli quoquam modo ſigna mouериq́; potuerunt*. Ad hunc morem euellendi ſigna alludit Maro hoc carmine:

——Vbi primùm euellere ſigna
Adnuerint ſuperi.

[e] *Li. 2. dec. 3* [f] *Li. 9. dec. 4* [g] *Li. 1. dec. 5*

Religio euellẽdi ſigna in locis ſuis.

[h] *In Claud. hiſtor.*

Erat & altera Romanis in hac re conſuetudo ornandi videlicet ſigna in victoria & triſti caſu incõpta proferẽdi. Vnde eſt illud Taciti, cùm parentationem Germanici Cæſaris enarrat: *Igitur Tribunorum Centurionumq; humeris cineres portabantur. præcedebant incomptè ſigna*. Quòd verò ornarentur hæc ſigna, ſic innuit[i] Claudianus:

Lætaturq; tamen, Mauortia ſigna rubeſcunt,
Floribus & ſubitis animantur frondibus haſtæ.

De ornamentis inſignium militarium.

[i] *In nuptijs Honorij, & Mariæ.*

Porrò inuenio inter ſigna portata Romanis in legionibus, fuiſſe imagines Imperatorũ & Ducum: quas qui ferebant, Imaginarij vocabantur, & Imaginiferi, vt alias diximus; quorum inter genera militũ & Vegetius meminit.[k] Suetonius quoq; *Militi poſt publicata ex Auguſti teſtamento legata, nihil unquam largitus eſt, præterquam ſingula millia denariorum prætorianis, quòd Seiano ſe accommodaſſent, & quadam munera Syriacis legionibus, quòd ſola nullam, ſola Seiani imaginem inter ſigna coluiſſent*. Huc pertinet illud Cornellij Taciti de Vitellio loquentis: *Exercitum* (inquit) *Superio-*

Imagines Imperatorum, & Ducum inter ſigna.

[k] *In Tiber.*

ris Germaniæ, Calendis Ianuarijs diripuiſſe imagines Galbæ, tumultuariq; cœpiſſe. Cuius turbationis ac flagitij ſpectator aderat Ordeonius Flaccus Legatus Conſularis, non auſus compeſcere mentes, non retinere dubios, non cohortari bonos. Sed ſubſiſtit ſignis pauidis, & ſecordia innocens: quatuor Centuriones eum protegerent Galbæ imagines, impetu militum abrepti, vinctiq; ſunt.[l] Item aliàs: *Equeſter ordo, cuneum Germanici appellauit, qui iuniorum dicebatur: inſtituitq;, vt turmæ Idibus Iulijs imaginem eius ſequerentur.* Et[m] rurſus, cùm de deditione regis Parthorũ ageret: *Nec recuſaturum Tyridatem, accipiendo diademati in vrbem venire, niſi ſacerdotij religione attineretur: iturum ad ſigna, & effigies principis, vbi legionibus coràm regnum auſpiceretur.* Et ſubdit: *Tum placuit Tyridatem ponere apud effigiem Cæſaris, inſigne regium, nec niſi manu Neronis reſumere. Et colloquium oſculo finitum. Deinde paucis diebus interiectis, magna vtrinq; ſpecie: Inde eques compoſitus per turmas, & inſignibus patrijs: hinc agmina legionum ſtetère fulgentibus Aquilis, ſignisq; & ſimulachris Deûm in modum templi.* Atq; hactenus de imaginibus Imperatorum, Ducumq; exercitus, inter ſigna receptis. Ad quod genus militum alludit & inſcriptio vetuſtatis, quæ Lugduni viſitur:

[l] Lib. 2. Hiſtor. Auguſta ſub finẽ.
[m] Lib. 15.

D. M. ET MEMORIAE AETERNAE.
SOLENNIO FIDO MIL. LEG. I. MINERVAE IMAGINI
FERO MATVRINA VICTORINA CONIVGI CHARIS-
SIMO, PONENDVM CVRAVIT, ET SVB
ASCIA DEDICAVIT.

Capita ferarum in ſignis militaribus.

Cæterùm inter ſigna capita ferarum ſculpta, àtque interdum hoſtium occiſorum vera capita geſtata fuiſſe, hiſtorias legentibus paſſim occurrit. Quemadmodum[n] Tacitus ſcriptum reliquit: *Simul naues in aduerſum amnem agebantur. Hinc veteranorum cohortium ſigna, inde deprompta ſyluis, lucisq; ferarum imagines, vt cuique genti inire prælium mos eſt, iuſta belli ciuilis externiq; facie obſtupefecerãt.* Huc quoq; facit, quod idẽ[o] Tacitus ſcribit, de Galbę cæde atq; interitu locutus: *Nullam cædem Otho maiore lætitia excepiſſe, nullum caput tam inſatiabilibus oculis perluſtraſſe dicitur, ſeu tum primùm leuata omni ſolicitudine mens vacare gaudio cœperat, ſeu recordatio maieſtatis in Galba, amicitiæ in Tito Iunio, quanuis immitem animum, imagine triſti confuderat. Piſonis vt inimici & æmuli cæde lætari ius faſq; credebat. Præfixa contis capita geſtabantur inter ſigna cohortium, iuxta Aquilam legionis.* Sic apud ſigna tanquam Aſyla quiſq; tueri ſe poterat, & à captiuitate vindicare. Vnde ſcribit Tacitus:[p] *Planco maximè quem dignitas fuga impediuerat, neq; aliud periclitãti ſubſidium, quàm caſtra primæ religionis illic ſigna & Aquilam amplexus, religione ſe tutabatur.* Eadem religionis cauſa apud ſigna captiui cuſtodiebantur, id quod ex his verbis[q] Marcellini colligitur: *finitiſq; epulis Vadomarium fortiter apprehenſum, rectori militum antè cuſtodiendum apud ſigna commiſit.* Inuenio etiam pecuniam ex præda contractam deponi ac collocari à Romanis apud ſigna ſolitã. Author eſt[r] Vegetius ab antiquo videlicet inſtitutum fuiſſe, vt dimidia pars rerũ comparatarum deponeretur apud ſigna, & ibidem militibus ſeruaretur, ne per luxũ & inanium rerum coëmptionem ſua abſumerent. Hinc enim fiebat, vt miles ſecurus, & de ferendo nihil cogitans, in acie fortius dimicaret, ad ſigna tuenda videlicet, circa quæ cuiuſq; ſubſtantiæ eſſent. Hinc mos ille de follibus, ſiue ſaccis in Romano exercitu proceſſit: quorum decem folles numarij, ſiue marſupia dicere mauis, per ſingulas cohortes ponebantur, in quibus ſumma pecuniæ, quę militibus cedebat, reponebatur. His addebatur ſaccus vndecimus, in quẽ tota legio particulatim conferebat, ſepulturæ cauſa: vt ſi quis de contubernalibus defeciſſet, de illo vndecimo ſacco ad ſepulturam illius monumentumq; erigendum expromeretur expenſa. Et ſic intelligitur illud[s] Suetonij de Domitiano, qui eã volebat conſuetudinẽ immutare: *Geminari, ait, legionum caſtra prohibuit, nec pluſquam mille numos à quoquam ad ſigna depoui: quod L. Antonius apud duarum legionũ hyberna, res nouas moliens, fiduciam cepiſſe ex depoſitorum ſumma videretur.* Non poſſum hîc & aliã Romani populi conſuetudinẽ ſilentio trãſire, cuius meminit[t] Herodianus, in medio caſtrorũ ædificiũ fuiſſe memorãs, in quo omnia ſigna militaria recondebantur. Verba ſic habent: *Vt autem caſtra attigit, ædiculamq; eam, intra quam ſigna ac ſimulachra exercitus adorantur, procidens humi gratias agebat, votis quaſi pro ſalute ſuſceptis.* Meminit &[u] Tacitus, cùm de ſeditioſis in Pannonia legionibus agit, quæ ad Nauportum contra Bleſum exurgebant: *Commotis per hæc mentibus, & inter ſe ſuſpectis, tyronem à veterano, legionem à legione diſſociant. Tum redire paulatim amor obſequij, dimittunt portas: ſigna vnum in locum principio ſeditionis congregata, ſuas in ædes referunt.* Atqui Romæ, ceſſante bello, ſigna in ærario cuſtodiebantur. Vnde eſt illud[x] Liuij: *Is impigrè exercitu ſcripto, cùm omnes extra portam Capenam, ad Martis ædem conuenire armatos minores iuſſiſſet, ſignaq; ad Quæſtorem ex ærario deferri, quatuor expletis legionibus.* Videtur denique & illud facere ad magnificentiam ſignorum Romanorum; quod hæc videlicet proconſulibus prætoribuſq; & prouinciarum præſidibus præferebantur.

[n] Lib. 14.
[o] Lib. 18.
Capita occiſorum hoſtium inter ſigna.
[p] Lib. 1. Hiſtor. Aug.
Captiui apud ſigna cuſtodiebantur.
[q] Lib. 21.
Quæ pecunia apud ſigna deponeretur.
[r] Lib. 2. de re mil.
[s] In Domitiano.
[t] Lib. 4. Hiſtor. Aug.
Tabernaculum in medio caſtrorũ pro ſignis.
[u] Lib. 1. Hiſtor. Aug.
[x] L. 7. dec. 1.

Ambigere

Ambigere quis meritò poſſit, num hæc ſigna militaria ante incœptum Imperium fuerint, dū adhuc Conſules Romanæ potentiæ pręeſſent. Præterea num inclinante Imperio, barbaris iam gentibus Romanos milites inuadētibus, quod fuit ſub Valentinianis, ſignorū huiuſmodi fercula adhuc ſolita fuerint geſtari. Ad quam quidem quæſtionē ex fide hiſtorica reſpondemus: fuiſſe vtroq; tēpore, eiuſq; populi ętate. Scribit enim [y] Liuius in Hiſtrici belli enarratione, quod pluſquā ſeculū ante dictaturā Cæſaris fuit: *Vnus*, inquit, *remanſit M. Licinius Strabus Tribunus militum tertiæ legionis, cum tribus ſignis ab legione ſua relictus*. De inclinantis Imperij ætate dubium nullum eſt. Teſtatur enim hoc [z] Marcellinus his verbis: *Tali textu rectè factorum Coſtantius, iam metuente ſublimior, militariq; conſenſu ſecundo Sarmaticus appellatus ex vocabulo ſubiectorum. Iamq; diſceſſurus conuocatis cohortibus, & centurijs, & manipulis omnibus tribunal inſiſtens, ſignisq; militaribus & Aquilis, & agmine multiplicium poteſtatum.* Et [a] iterum: *Qui ducens militem rei ſufficientem, cùm veniſſet ad loca, diſcriminatis ordinibus, barbaros ante colluctationem adeo terruit, & turbauit, vt nec controuerſas opponerent manus; ſed ſignorum Aquilarumq; fulgore præſtricti, venialem poſcerent pacem.* Huc pertinet quod Procopius refert, *Neruios rotam, Iouiam cohortem Aquilam auream* habuiſſe, & *cornua cornutorum cohortem*; alludens nimirum ad ſigna, quę portabantur in ferculis.

Quādo ſignorū militariū vſus cœperit. [y] *Lib. 1. decad. 5.* [z] *Lib. 17.* [a] *Lib. 28.* Iouia cohors.

Amplius videndum eſt, quænam eſſent SIGNA FIXA, ET NON FIXA. Fixa autem in caſtramentatione erant terræ infixa, ſicuti hodie figere ſolemus haſtas in caſtris. Meminit [b] Marcellinus: *Locorum gnaritati confiſi vnum ſpirātibus animis montem occupauere præcelſum per confragoſos colles vndiq; præruptum & inuium abſq; ſeptentrionali latere, unde facilem habet deuexitatem & mollem. ſignis ilico fixis ex more, cùm vndiq; ad arma conclamaretur, imperio Principis & ductorum ſtetit regibilis miles, vexillum operiens extollendum, quod erat opportunè ſubeundæ indicium pugnæ.*

Signa fixa, & non fixa, quænam eſſent. [b] *Lib. 27.*

SIGNA EVVLSA, Siue cōuulſa, contrariæ ſignificationis erāt, cùm ſigna terræ fixa, dum miles per cōtubernia quieſcebat, rurſus ex terra ad vſum militię euellebant. Meminit [c] Liuius: *Territis omnibus, qui circà erant, velut fœdo omine incipiendæ rei, inſuper nunciatur, ſignum omni vi moliente ſignifero, conuelli nequire. Conuerſus ad nuncium: Num literas quoq;, inquit, à Senatu affers, quæ me rem gerere vetent? Abi, nuncia, ſignum effodiant, ſi ad conuellendum manus præ metu obtorpuerint.* [d] Idem: *Qui, vbi allatum eſt, hoſtes aduētare, propè eſt factum, vt iniuſſu Prætoris conuulſis ſignis in aciem exirent.* [e] Sic alibi: *Magis inde impetu, quàm conſilio ducis conuulſis ſignis, firmiſq. infeſto agmine ſignis.* Et [f] iterum: *Confeſtim ſignis conuulſis, citato agmine iter ingrediuntur.* Alludit ad huiuſmodi morem conuellendi ſigna [g] Virgilius:

Nunc iter ad regem vobis, muroſq; Latinos
Arma parata animis, & ſpe præſumite bellum.
Neque mora ignaros, vbi primùm euellere ſigna
Annuerint ſuperi, pubemq; educere caſtris.

Signa euulſa. [c] *Lib. 22. dec. 3.* [d] *Li. 5. eiuſdem.* [e] *Li. 7. dec. 1* [f] *Li. 5. dec. 3* [g] *Lib. 11. Aen.* Vexillorū varia genera.

Cùm verò de Romanis vexillis à ſignis & Aquilis, vt ex numiſmatibus oſtendi poteſt, diuerſis, ſæpè meminerimus, non erit præter noſtrum inſtitutum & de ijs aliquid hic dicere. Quorum varia diſcrimina ſunt, nempe ſi vno ea faſce cōmprehendas, Labarum, ſiue Flammeum aureū, argenteum, cæruleum, centuriatum, equeſtre, prætorianorum, & auxiliariorum; quorum primum Ducis, ſiue Imperatoris exercitus erat, ſecundum Senatus Romani, quartum claſſis; quæ tametſi diuerſa extiterint, figura tamen omnibus, & forma erat eadem, vt ex ſculpturis & numiſmatibus deprehenditur. Penè huiuſmodi ſunt, vt noſtra templorum vexilla, ſi crucem ſuprapoſitam, & ſciſſuram triplicem dempſeris, quam Chriſtianos opinor ad indiuiduæ Trinitatis, CHRISTIQVE Victoriam demonſtrandam gentibus adieciſſe: ſiquidem, vt [h] Vegetius eſt author, vexilla à velis nauium appellationem acceperūt, quòd ceu vela in antennis nauium, ita pannus & flāmulæ in pertica geſtabantur, quod vexillum Romanis tanquam minus velum nominabatur. Cæterùm in vexillis Romanis imagines paſſim & Deorum, & Imperatorum Ducumque militarium erant depictæ, quæ adhuc conſuetudo tenet, ut inſignia Principum in vexillis à pictoribus exprimantur. Meminit [i] Cornelius Tacitus: *Octaua erat ac ſeptima Claudiana imbuta fauore Othonis, quamuis prælio non interfuiſſent. Aquileiam iam progreſſa, proturbatis, qui de Othone nunciabant, laceratiſque vexillis, nomen Vitellij præferentibus.* Et [k] rurſus: *Et quorum imagines pro vexillis ſecuti forent, Duces Imperatoreſq; deligerent.* [l] Lampridius pariter: *His ita geſtis ſigna in caſtris & vexilla fieri Antoniana iuſſit, fecitq; Baſſiani ſimulachra ex auro atque argento, atque dies ſeptem ſupplicatio pro Antoniani nomine celebrata.*

Vexillorū figura qualis. Vexilla Chriſtianorum qualia. [h] *Lib. 2.* Vexilla vnde dicta. Picta vexilla apud veteres Romanos. [i] *Lib. 18.* [k] *Lib. 5.* [l] *In Diadumeno.*

Non videtur extra inſtitutū eſſe mentionem facere de vexillo caudato, de quo ſcribit [m] Appianus: *Horum è numero cùm vnus vexillo in cōtrarium verſo, caudam ad Cæſarem extendiſſet, eius mandato à ſcutiferis occiſus eſt.* De cæteris verò vexillis, vt pedeſtri, centuriato, prætoriano, veteranorum, tyronum, calonum, auxiliariorum, equeſtri, claſſico, videas abundè [n] VVolphgangum Lazium Viennenſem.

Vexillum caudatū. [m] *Li. 2. ciu.* [n] *Lib. 7. ... rēt. de rep. Rom.*

Inter

Flaminũ vexillum. [o] Lib. 20.

Inter tot tamen vexillorum genera, non omittam Flaminum vexillum, quod erat inſigne Imperij, de quo ſcribit [o] Marcellinus: *Aduentās itaq; rex per optimates ſuos propius admiſſos, pacatiore colloquio flectere defenſores ad ſuum non potuiſſe arbitrium, & diem integrum dedit, & matutina lucis exordio, ſigno per flameum erecto vexillum, circunuaditur ciuitas à quibuſdam vehentibus ſcalas.* Huc alludit & [p] Claudianus.

[p] In tertiũ Honorij Conſulatũ.

Hyrcanas populatus opes, aut cade ſuperbus
Aſſyria, ſic enſe rubens, ſic flamine crebro
Turbidus & grato reſperſus puluere belli.

Labar' vexillum.

Silentio non inuoluam nobiliſſimum illud vexillum, quod Labarus ſiue aureum vexillũ nuncupatum eſt, de quo meminit Marcellinus ſic inquiens: *Conſtantius concluſo Iani templo, ſtatiſq; hoſtibus cunctis Romam geſtiebat viſere, poſt Maxentij exitium abſq; nomine ex ſanguine Romano triumphaturus. Nec enim gentem ullam bella cientem per ſe ſuperauit, aut victam fortitudine ſuorum reperis ducum: vel addidit quadam imperio: aut nuſquam in neceſſitatibus ſummis primus extentam, rigentiaq; auro vexilla, & pulchritudinem ſtipatorum oſtenderet.* Hæc ille. Huc verò etiam pertinet, quod in hiſtoria [q] Tripartita ſcriptum eſt de labaro precioſis lapidibus adornato, quod à militibus adorabatur, & in quo CRVCEM CHRISTI, vt teſtatur [r] VVolphgãgus Lazius Viennenſis, Conſtantinus finxerat, eiuſq; auxilio Licinium ſuperauerat. De quo & [ſ] Septimius Florens: *Sypara illa,* inquit, *vexillorum, & labarorum ſtola crucium ſunt.* Scribit & [t] Eutropius: *Tum verò letus redditus, & de victoria iam ſecurus, ſignum crucis, quod in cælo videras, in militaria vexilla transformat, ac labarum, quem dicunt, ex auro & lapidibus pretioſis in ſpeciem crucis Dominicæ. Hoc enim ſignum bellicum inter alia precioſius, eo quòd Imperatorem præcederet, & adorari id à militibus moris eſſet.* Et ſubdit: *Portabaturq; per omnes acies in prælio. Semper enim hoc ſignũ præponebatur ante ordines vniuerſos, quod maximè laborantibus aciebus in prælijs adeſſe præcipiebat. Conſtituit itaq; certos ſigniferos, qui in eo laborarent: quorum opus erat, vt vicibus humeris eum veherent, & omnes acies ita luſtrarent.* Porrò meminerunt labarorum & [u] Iureconſulti, cùm de præpoſitis ſacri palatij diſſerunt, atq; archiatris: licet falsò Laborum pro Labarorum legatur. Huc pertinere videtur, quod ſcribit [x] Procopius de Pando, & Pandofero: *Talibus,* inquit, *Beliſarius adhortatus equites omnes præter quingenarios, eo die præmiſit, ſcutigeros verò ac ſignum, quod Romai Pandum vocant, Ioanni Armenio committens, ac ſi fuerit occaſio, iaculari mandauit.* Hæc ille. Porrò deſcribit formam huius vexilli [y] Aurelius Prudentius poëta hocce carmine:

[q] Li. 1. ca. 5
[r] Lib. 7. c. 5 com. de rep. Rom.
[ſ] In Apologetico c. 16.
[t] In uita Cõſtãtini Magni.
[u] In duodecimo Codicis.
[x] Li. 4. Gothicæ hiſt.
Pandũ vexillum.
[y] Lib. 1 cõtra Symmachum.

Hoc ſigno inuictus, tranſmiſſis alpibus vltro
Seruitium ſoluit miſerabile Conſtantinus,
Cùm te peſtifera premeret Maxentius aula.

Et Paulò pòſt:

Teſtis Chriſticolæ ducis aduentantis ad vrbem
Miluius, exceptum Tyberina in ſtagna tyranum
Præcipitans, quænam victritia viderit arma
Maieſtate regi, quod ſignum dextera vindex
Prætulerit, quali radiarint ſtemmate pila.
Chriſtus purpureum gemmanti textus in auro
Signabat labarum, clypeorum inſignia Chriſtus
Scripſerat, ardebat ſummis crux addita criſtis.
Ipſe Senatorum meminit clariſſimus ordo,
Qui tunc concreto proceſſit crine, catenis
Squallens carcereis, aut nexus compede vaſta,
Complexuſq; pedes victoris, ad inclyta flendo
Procubuit vexilla iacens. Tunc ille Senatus
Militiæ vltricis titulum, Chriſtiq; verendum
Nomen adorauit, quod collucebat in armis.

Cùm magna pompa ſenatus Romanus in pompis procederet, vexillumq; argenteum geſtaret, nõ inconſultò hîc aliqua tradam in gratiam eorum, qui intelligere appetunt antiquitatem Romanam, marmora ſcilicet ſculpta atque numiſmata.

Vexillum Senatus argenteum.
[z] L. 9. dec. 4

VEXILLVM SENATVS argenteum erat, & in comitijs paſſim, & pompis Senatui Romano præferebatur. Meminit [z] Liuius, cùm de Bacchanalium abrogatione orationem Cõſulis ad Senatum recitat: *Primùm igitur,* inquit, *mulierum magna pars eſt, & is fons mali huiuſce fuit. Deinde ſimillimi fœminis mares, ſtuprati, & cõſtupratores, fanatici vigiles, vino, ſtrepitibus, clamoribuſq; nocturnis attoniti. Nullas adhuc vires coniuratio, cæterùm incrementum ingens virium habet, quòd in dies plures fiunt. Maiores noſtri, ne vos quidem niſi cùm aut vexillo in arce poſito, comitiorum cauſa exercitus edictus eſſet, aut plebi concilium tribuni edixiſſent, aut aliquis ex magiſtratibus ad concionem vocaſſet.* Huc

pertinet,

pertinet, quod [a] Appianus Alexandrinus ſcribit: *Hæc effatus, & verbo & opere, muneribuſq́ eos inſtruens concionem dimiſit. Ipſi perſiſtentes Caſſium & Brutum ſummis extulere laudibus, ac pro illis, quæ æqua forent, facturos ſe obtulerunt. Hi verò munera illis confeſtim perſoluerunt, & alia porrò ad occaſiones multas illuſtrioribus impenderunt, & qui ſuſcepiſſent continuè armatos, per partes emittebant. Nec multò poſt ipſi inſecuti ſunt. Binas Aquilas ad eos aduolantes in argenteis vexillis conſediſſe, fama eſt, ſe inuicem roſtris vnguibuſq; lacerantes, vel vt alijs placet, ſe mutuò obſeruantes ac manentes, quæ publicis alimonijs à Prætoribus educatæ ſunt.* Et [b] rurſus loquens de Sylla: *Fuit autem ad omnia feliciſſimus vſque in finem, tantum proſperitatis, quantum concupierat, aſſecutus: corpuſq; per Italiam in vrbem, lectica aurea regio more illatum eſt. Tibicinum copia equitumq; ac cæterorum multitudo prægrediebatur. Poſt hos milites omni ex parte, & ad pompam inſtructi armis accurrebant. Et vt quiſq; acceſſerat, protinus in ordinem referebatur. Verùm multitudo tam ingens, qualis nullo vnquam in opere viſa fuerat, acceſſit. Præcedebant ſigna ſecureſq;, quibus dictator cùm eſſet, vtebatur. Hunc in modum inſigni pompa, magno apparatu in vrbem defertur. Coronæ ex auro ad duûm millium numûm, pluresq́ ſumma cura fabricatæ. Vrbium dona, ac legionum ſub eo militantium, ab amicis ſingulatim ferebantur, aliaq́ ad ſepulchri decus addita, quorum ſplendorem eloqui nemo poſſet. Corpus denique accurrente exercitu, ſacerdotes ſacræq; Virgines per vices detulere. Senatus item reliquiq; magiſtratus cùm vexillis eorum ſequebantur. Alio deinde ornatu equitum turba exercituſq; omnis per partes diuiſus, qui ſub ipſo fuerat. Magno demum ſtudio vnuſquiſq; ad ferendum accurrit vexilla aurea argenteis præferentes armis, quibus ad pompam nunc etiam vtuntur.* Hæc ille. Et de huiuſmodi vexillo intelligendum eſt hoc [c] Claudiani poëtæ carmen:

[a] Lib. 4. de bel. ciuil.

[b] Lib. 1.

[c] In quartũ Honorij cõſulatum.

Patritios ſumunt habitus & more Gabino
Diſcolor incedit legio, poſitiſq́ parumper
Bellorum ſignis, ſequitur vexilla Quirini.

Poſtremò oſtendendum eſt Aquilas diuerſas cùm à ſignis, tùm à vexillis Romanis extitiſſe, quod partim etiam ſuprà nobis eſt oſtẽſum, partim etiam [d] Liuius teſtatur: *Stare hinc legionarios milites, hinc claſſicos per omnes Deos paratos magis quæ velint, quàm quæ ſciant vera eſſe, & obſtringere periurio non ſe ſolum ſuumq; caput ad ſigna militaria, & Aquilas ſacramentiq; religionẽ.* Sic [e] Marcellinus: *Edictoq́, vt futura luce cuncti conuenirent in campo, progreſſus princeps ambitioſius ſolito tribunal aſcendit, ſignis Aquiliſq; circumdatus & vexillis.* Porrò vnam modo in legione Aquilam extitiſſe, cùm plura & ſigna, & vexilla fuerint, videtur cõfirmare [f] Cornelius Tacitus: *Primani ſtratis vna & vicesſimanorum Principibus, Aquilam abſtulere. Qua dolore accenſa legio, & plura ſigna vexillaq́ ex hoſtibus rapuit.* Et iterum. *Quatuor legionum Aquilæ per frontem, totidemq; circà è legionibus alijs vexilla, mox duodecim alarum ſigna, & poſt peditum ordines.* Hæc ille. Cæterùm cuius figuræ Aquila Romano in exercitu fuerit, oſtendit Dion [g] Caſſius. Ε'ςι δὲ νεὼς μικρὸς, καὶ ἐν αὐτῷ ἀετὸς χρυσοῦς ἐνίδρυται ἐν πᾶσι τοῖς ἐκ τοῦ καταλόγου ςρατοπέδοις. καὶ αὐτὸν εἷς ἀνὴρ ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἐς ὀξὺ τὸν ςύρακα ἀπηγμένου, ὥςε καὶ ἐς τὸ δάπεδον καταπήγνυσθαι, φέρει. Id eſt, ſi Latinè reddas: *Ferculum eſt paruum, in quo Aquila aurea collocatur: in omni iuſto exercitu ab Aquilifero haſta longa præfixa defertur, quæ quò facilius humi defigi poſſit, in acutam cuſpidem deſinit.* Huc pertinet locus [h] Appiani Alexandrini: *Inſigne præterea prælium,* ait, *ab vtraq; parte editur, in qua ſuperior Pompeius Cæſaris milites in fugã vertit, eoſq́ in caſtra vſque perſequitur. Signa porrò militaria pleraq, ſuſtulit, inter quæ & Aquilam præcipuum Romanis ſignum penè eripuit, niſi quòd eam anteferens miles, præoccupato eorum curſu, Aquilam intra vallum ad ſuos iecit.* Ex quibus verbis liquet, Aquilam quoq; inter ſigna fuiſſe enumeratam: ſed quia Auis Romani populi peculiaris erat, primum in legione locum meruiſſe, milliariæq; cohorti additã. Id quod ex [i] Plinio animaduertitur, vbi de Aquila animali ex profeſſo diſſerit: *Romanis cum legionibus,* inquit, *Marius in ſecundo Conſulatu ſuo propriè dicauit. Erat & antea prima cum quatuor alijs, lupis, minotauris, equis, apris, quæ ſingulos ordines anteibant. Paucis antè annis ſola in acie portari cœperat, reliqua in caſtris relinquebantur. Marius in totum ea abdicauit. Ex eo natum non ferè apud legiones vnquam hybernatum eſſe in caſtris, vbi Aquilarum non ſit ſignum.* Hactenus Plinius. Cæterùm quanto loco hoc genus ſigni Romano in exercitu fuerit, ex eo apparet, quòd præfectus caſtrorum, tribuni, ac centurionum præcipui ante Aquilam incedebant: & apud Aquilam ſontes religione ſe tutabantur, vt etiam ſupra diximus. Vnde eſt illud Cornelij Taciti: *Ante Aquilam præfecti caſtrorum tribuniq; & primi centurionum candida veſte, cæteri iuxta ſuam quiſq; centuriam armis doniſq; fulgentes, & militum phaleræ torqueſq́ ſplendebant.* & [k] rurſus: *Plurimus circa Aquilas labor, quæ neq; aduerſum ferri ingruentia tela, neq; figi limoſa humo poterant.* Hæc ille. Quæ oſtendunt, Aquilarum fercula quemadmodum & cætera ſigna in caſtris, dum miles quieſcebat, fuiſſe fixa. Quòd verò Aquilarum ſigna declinante adhuc imperio Romanis in vſu extiterint, ex eius ætatis ſcriptoribus colligitur, quorũ [l] Marcellinus ſic ſcriptum reliquit: *Finita oratione, quam authoritas erexerat inopina, flexit Imperator in*

ſuam

[d] L. 6. dec. 3

[e] Lib. 20.

Vna Aquila in vna legione.

[f] Lib. 18.

[g] Lib. 40.

Aquilæ figura.

[h] Lib. 2. ciuil. bel.

[i] Li. 10. c. 3.

[k] Lib. 1. Hiſtor. Aug.

[l] Lib. 27.

ſuam ſententiam vniuerſos: conſilijq́, eius viam ſecuti, qui paulò antè fragrantiſſimis vocibus aliud poſtulabant, circũſeptum Aquilis & vexillis agminibusq́, diuerſorum ordinum. Huc pertinet & [l] Enodij Ticinenſis Sidonij Apollinaris Synchromi, quem Vuolphgangus Lazius à ſitu vindicauit, locus: *Nam Auieni mei non vnus, ſed primus eſt conſolatus, ſtirpis ſuæ geſtitura Aquilas agmina, prænius anteceſſit, & ad principalem militiam iter virtutis oſtendit.* Meminere Aquilarum in hoc ſenſu & poëtæ illius temporis, quorum [m] Claudianus ſic canit:

[l] *In Panegyrico Auieno Auguſto dicto.*
[m] *In Panegyrico Stiliconi dicto.*
[n] *In Panegyrico Soceri.*

Te duce Romana tandem ſe vindicat ira,
Ipſa iubet ſignis, bellaturoq́, togatus
Imperat, & ſpectant Aquilæ decreta Senatus.

[n] Sidonius Apollinaris:

Quid facias bellis, ò quas tibi ſæpe iugabit
Inflictis gentes Aquilis, qui maxima regni
Omnia priuatus fugit.

[o] *Lib. 2. c. 7. de re mil.*
[p] *Li. 2. c. 20.*

Pertinet ad hunc locum & quod [o] Vegetius ſcribit: *In ipſa quoq; enucleati aſcribendi ſunt iuniores, quia in ſecunda acie poſt Aquilam, & imagines cohors ſexta conſiſtit.* Scitum eſt & illud, quod non ſolùm Aquilæ, ſed ſignorum etiam cæterorum dignitatem declarat: Id quod ſcribit [p] Vegetius: *Et ideo ſigniferi non ſolùm fideles, ſed etiam literati homines eligebantur, vt ſeruarent depoſita, & ſcirent ſingulis reddere rationem:* loquitur autem illic de pecunia legionis, ac militum apud eos depoſita, & ſeruata in vndecim ſaccis. De hac Aquila bellatrice in exercitu non omittam illud, de quo [q] Claudianus meminit:

[q] *In Panegyrico de conſulatu Honorij.*
[r] *In nuptijs Honorij, & Mariæ.*
[s] *In Panegyrico ad Antemium.*

Pars longè ſpiculis, pars comminus horrida contis
Hi volucres tollunt Aquilas, hi picta Draconum
Colla leuant, multuſq; tumet per nubila ſerpens.

Idem [r] poëta alibi:

Vt bellatrices Aquilæ ſæuiq; Dracones
Fas ſit caſtra meis hodie ſuccumbere ſignis.

[s] Item:

His primùm noſtras Aquilas prouincia vidit,
Deſijt hoſtiles confeſtim horrere Dracones.
Ilicet edomiti prælo prædaq; carentes.

Aquila cũ animalib. alijs in numiſmat.

POSTQVAM egimus de Aquilæ vſu in inſignibus militaribus, vt in numiſmatib. cõſpicitur, nũc de illis agemus, in quibus Aquila vnà cũ Ioue & fulmine, animalibus ac alijs inſculpebat̃.

Antonij Pij numiſma.
Iuppiter cur frater & maritus Iunonis ſit dictus.

In quibuſdam numiſmatibus Antonini Pij ſculpebatur Iupiter eburneæ ſedi inſidens, magnamq; pr̨e ſe ferens maieſtatem, ſiniſtra regale ſceptrum vibrans, & dextra inferius fulmen in gigantes, quos ſub pedibus velut oppreſſos tenet, eiaculatur; è regione uerò ipſius conſpicitur Aquila, ad pedes eius ſubuolans, quæ Ganymedem pulcherrimum puerum raptum, cyathum vt Ioui propinaret, portat. Finxerant antiqui Ioue᷉ Iunonis eſſe & fratrem, & maritum, quoniam per eos intelliguntur duo elementa, ignis nempè & aër, quæ æqualia ſunt in ſubtilitate, & ideo appellauêre fratres, & Iunonem ſeu aërem Ioui ſeu igni ſubiectam dicebãt. Vnde & illum appellarunt maritum, & vtrumq; à iuuando, quia nihil eſt, quod magis nutriat, & conſeruet res huius mundi, quàm calor & aër; quia ſine illis nullum animal ſubſiſtere poteſt.

ZΕΥΣ, q̃d ſignificat.
Lucetius quid.

Atque hinc Iupiter apud Græcos dicitur ZΕΥΣ, quæ vox nil aliud apud Latinos denotat, quàm calorem & vitam; quia nil aliud eſt hoc elementum, niſi calidum: & ideò dixit Heraclytus: *Omnia animata ſunt ab igne vitali.* Vnde lingua Volſcorum dicitur Lucetius, quia luce᷉ præſtat hominibus, & à Latinis Dieſpiter quaſi diei Pater.

Fulmina cur aſcripta Ioui.
Aquila cur aſcripta Ioui.

Finxerunt etiam Poëtæ, Iouem eiaculari fulmina, & tonare, quia ſecundum naturam hæc ortum habent à rebus ſuperioribus, & impreſſionibus aëris. Præterea Ioui Aquila aſcribitur & ſub eius tutela eſſe fingitur, miniſtraſſeq; illi cum gigantibus bellanti, fulmina. Vnde currum eius à duabus Aquilis trahi ferunt. Ratio, quæ naturalis redditur, eſt; quia cùm Aquila temperiem nacta ſit præ cæteris volucribus calidiſſimam, quæ ſcilicet ſuo calore quod in ouis eſt, diſſipat, & ſpem futuræ prolis fallit, niſi ætitem lapidem in nidum ſuũ inferat, Ioui ignis præſidi eam hac ratione ſacrã eſſe voluerunt. Vnde mirum non eſt, ſi paucæ Iouis ſtatuæ reperiantur, in quibus non addita ſit Aquila.

Sceptrum cur Ioui attributum.
Iouis cognomina, ſeu epitheta quæ.

Conſultò etiam Ioui attribuitur ſceptrum: eſt enim ſignum poteſtatis: & Aquila pariter, tanquã omnibus præſtantior. Fuit autem Iupiter varijs epithetis inſignitus. In primis enim Pater dictus eſt, ob beneuolentiã & prouidentiã, quam in omnibus ei tribuebat antiquitas. Rex ab Orpheo & Homero. Optimus ac Maximus quia vult & poteſt omnibus prodeſſe. Fulminans Fulgurator atq; tonãs ab auguribus teſte Cicerone; & Statoris nomine adoratus à Romanis ethnicis. Vindicator, & Vltor, quia ſceleratos vlciſcebatur; Milichius id eſt, iucundus, & mitis Eleus, Olympius, Aſcr̨eus, & Stratius, ſiue militaris. Meliſſ̨eus à nympha eius, vt creditur nutrice: Xencos, ſiue Hoſpitalis de quo Virgilius: *Iuppiter hoſpitibus nam te dare iura loquuntur.* Trifonius, & Caſius à Caſio mõte & ciuitate qųedã Aegypti, Ammonius ab arena, quæ gr̨ecè

ἄμμος

ἄμμος appellatur, in qua repertus eſt, vt quidã putant, vel à galea, qua in bello vſus eſt, cuius galeæ inſigne fuit arietis caput, à quo Κερατοφόρος ſiue cornutus vocatus eſt. Dictus eſt inſuper Eleutherius (unde Eleutheria feſta in Græcia in honorem Iouis Eleutherij celebrata) quem σωτῆρα, id eſt, liberatorem vocabant. Celebrabantur hæc in Syracuſeis Tarenti, apud Plateenſes in Caria, in quibus nec heris in ſeruos, & magiſtratui in maleficos animaduertere licebat, vnde Eleutheria à libertate dicta. De porticu Eleutherij Iouis, qui Athenis fuit, meminit [t] Plato. Dictus eſt quoq; Seruator, quòd illius opera ſeſe liberatos fuiſſe à Medis crederent. Item ἀγοραῖος ζεὺς, id eſt Iupiter Forenſis: & Καταιβάτης ζεὺς, id eſt diſcenſor cognominũ, teſtimonia habentur in numiſmatibus græcis. Nec non ὅριος ζεὺς. i. Iupiter terminalis, terminorum ſcilicet præſul, cuius imago cornuta conſpicitur vetuſta in terminis marmoreis plurimorum locorũ. Nominatus etiam eſt Νεφεληγερέτης, i. congregator nebularum, quod eas congreget. Multa inſuper alia nomina ac dignitates Ioui ſuperſtitioſa antiquitas aſcripſit, & quandoque etiam ipſum victorem nuncupauit, vtpote qui illis victorias donare crederetur. Quapropter etiam eum cum victoria in manu ſculpſerunt, nec non & cum ſceptro, & nonnunquam etiam ſculpebant victoriam, quę illum laurea redimeret, vt in antiquo Calcidonio Venetijs vidi apud pięmem. Patriarcham Aquileię, qui, vt erat uir ſingulari humanitate, multa mihi peregrina in ſuo Chimiliarchio oſtendit, ac inter ea Iouem hunc victorẽ in Calcidonio antiquiſſimo, magnitudine ferè numiſmatis. Hic lapis antiquitus Ioui Fulguratori conſecratus fuit, quòd ex eo chalybe icto ignis eliceretur; vnde hodie etiam milites uoſtri in catapultis bellicis optimo ſucceſſu eo vtuntur. Dicebatur item Iupiter Anxurus, vt videre eſt in argenteo quodam numo, in quo ab vna parte eſt duplex titulus, nempè IOVIS AXVR. C. VIBIVS, & GN. Erat autem barbata ac intonſa eius facies; in altera verò numiſmatis parte erat quidem barbata, ſed galeata, & vultu toruo cum hoc nomine PANSA. Imago Iouis erat ſtrata haſtam dextra, ſiniſtra poculo quoddam ſimile tenens. Vidi etiam antiquiſſimum numiſma ęreum paruum apud D. Fuluium Capibouium ciuem Bononienſem, harum rerum antiquarum ſummum ſcrutatorẽ, in cuius poſteriori parte erectæ figuræ Aquila Chryſaeto Bellonij ſimilis cõſpicitur cum inſcriptione ΑΠΟΛΛ. fortaſſe ΑΠΟΛΛΩΝΙΕΩΝ (de vrbe, ſiue oppido Ἀπολλωνία, vide [u] Hubertũ Goltziũ). In anteriori verò caput, fortaſſe Iouis Anxuri, ſine inſcriptione. Placuit numiſma hoc hîc inſerere, vt humaniorũ literarũ ſtudioſi videãt, qui ſæpenumero authores in his, quæ ad antiquitatem ſpectant, decipiantur. Fertur igitur Iupiter cognominatus Anxurus in Italia in tractu Campaniæ, habitu puerili imberbis. Meminit eius etiam [x] Virgilius:

Circumq; iugum quîs Iupiter Anxurus aruis
Præſidet.

Eleuteria feſta quæ.

[t] *In Theagene.*

[u] *In Theſ. Reg. pop. oppid. fluuior.*

Iupiter Anxurus cur ita dictus.

[x] *Li. 7. Aen.*

Quo loco Maurus Seruius doctiſsimus interpres, circa tractum, ait, Campaniæ colebatur puer Iupiter, qui Anxurus dicebatur, quaſi ἄνευ ξυροῦ, id eſt ſine nouacula, quia barbam nũquam raſiſſet, vnde doctiſſimus [y] Conſtantius Landus ex numiſmate iſtoc apud Frãciſcum Nouelium Placentinum à ſe viſo inquit: Videant modò peritiores num id, quod dixit Seruius, verum ſit, cùm in numiſmate Iouis Anxuris barbata facies fuerit. Nam imberbem eſſe magis Phœbo conuenit, & Baccho, quorum ęterna iuuenta à Poëtis celebrata eſt. Vnde Tibullus:

[y] *De numiſmatibus.*

Solis æterna eſt Phœbo Bacchoq; iuuenta,
Nam decet intonſus crinis vtrumq; Deum.

Aut igitur dicendum eſt, quidem barbatum fuiſſe, vt & numiſma oſtendit, ſed nunquam raſiſſe barbam. Ideo iuuenem Deum, aut erit intelligendum, ſi fuit puer, nunquam raſiſſe barbam, quia imberbis fuerit, quod numiſma facie barbata fictum negat: quod etiam numiſma diademate coronatum capitulum habuit. Fuit & Anxur vrbs Trachina, nunc Terracina dicta.

Sed antequam ad reliqua numiſmata, in quibus Aquila ſculpebatur, ſermonem cõuertam, primò cur Ioui ea magis, quàm cæteræ alites, ſacra diceretẽ, dein quæ fulminis figura in numis, & quid ſibi ea vellet, paucis declarabo. Quantum ad Aquilam attinet, ſunt qui aſſerant Ioui eam ideo conſecratam fuiſſe, quòd ipſe primus in Creta Aquilę nidum inuenerit, & poſtmodum ea in venatu vſus fuerit, ideoq; Leoni etſi quadrupedum regi, & Regulo auiculæ prætulerit. Vnde in numo Alexandri Magni ab vno latere Iupiter ſedẽs ſceptrũ ſiniſtra, dextra Aquilam tanquam auceps portat: inſcriptum eſt ad latus ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. ab alio latere conſpicitur eius caput. Reperiuntur & alia eiuſmodi numiſmata Græcorum potiſſimùm, in quibus Iupiter Aquilam pariter dextra portat. Alij verò ideò Ioui datam Aquilam volunt, quoniam ea Auium regina dicatur, ob victorias ſcilicet, quas ab alijs auibus illa reportat. Hinc cùm inter clariſſima & ampliſſima donaria, quæ in Metaponto vrbe Ioui Olympico mittebantur, etiam ſimulachrum eiuſdem eſſet inſigni ſpecie, quod altera manu fulmen, altera Auem teneret, capite vernis floribus ornato, Auem illam Aquilam peculiarem Iouis alitem crediderim. Quò

Aquila cur Ioui ſacra dicatur.

ad ful-

ad fulmen,cuius toties etiam meminimus; ſculpitur id cum alis & tribus aculeis, quorum vnus ad inſtar ſagittæ videtur,quia fulmina non rectà procedunt, ſed tortuoſè,ſecundum diuerſos aculeos: alij terebræ,alij flāmę ignis ſimiles ſunt,quos crediderim propriè fulgura dici. ex quibus multa non ſolùm vnà cum Ioue in numis,ſed in clypeis etiam militum conſpiciuntur,vt in columna Traiani & alijs numiſmatibus videre eſt. Atque hinc legio quędam temporibus Augusti,vt Dion Caſſius ſcriptum reliquit,fulminatrix,& fulminifera dicta eſt,quāuis Xiphilinus ita vocatam velit ob miraculum illud, quod Chriſtiani ſub M.Aurelio edidêre. Qui deficiente ſitibundo exercitui eius aqua, rogati ab Imperatore ingentem imbrem, ex quo commodè bibere potuit exercitus,tempeſtiuè à Deo precibus impetrarunt ſimul cum fulminibus,à quibus hoſtium Marcomanorum exercitus ictus,Chriſtianis victoriam reliquit. Atq; hinc ab eo tempore ea legio, ſub qua milites Chriſtiani militabāt,fulminifera dicta,& fulmine pro inſigni vſa eſt. Erat autem legio duodecima cognominata,antiquiſsima ſanè, quæ nempe ſub ipſo Cæſare cùm in Gallijs,tùm etiam contra Pompeium ſtrenuè militans, ab ipſo plurimùm comēdatur. Miraculi verò illius à Chriſtianis, vt diximus, impetrati etiam Tertullianus meminit,eademq; repetit Euſebius Pamphilus, & apud Græcos Apollinaris, qui etiam ipſam legionem, pro inſignis facti miraculo, mutato nomine,vocitatā dicit ab Imperatore fulmineam. Tertullianus verò M. Imperatoris epiſtolas etiamnunc habere dicit, quibus de hiſce apertius indicatur. Porrò hanc inclinante repub. in Aſiam tranſlatam reperio. Scotus enim illius ſub Duce Armeniæ ad Melitenam meminit, niſi alteram extitiſſe vnà cum VVolphgango Lazio Vienenſi etiā credamus. Sed vt,vnde digreſſa eſt,oratio reuertatur. Seruius alijq; veteres ſcriptores,tres fulmini proprietates aſcribunt,adurentē nempè primam, ſecundam frangentem, perforantem ſeu terebrantem tertiam. Addunt etiam fulguri alas ob velocitatem & radios tortuoſos & nō rectos,quòd ſcilicet modò ædes,modo arbores,modò maria fulmē feriat. Quod verò de Ceraunio lapideo dicitur,qui lingue & aculei ſagittæ ſimilis eſt, aliquādo ſub terra inueniri; id experiētia verum eſſe comperi & adhuc in meo Muſęo talem lapidem cæli tempeſtate deiectum prope quercū in agro Bononienſi,ex ipſius terræ viſceribus ad tres, & amplius cubitos erutum,aſſeruo: eſt autem totus denticulatus. Sed aduertendum eſt in Melitenſi Inſula lapides Ceraunijs admodum conſimiles effodi, & multis pro ijs venales obtrudi. Hi lapides à Cardano ophiogloſſi ſeu linguæ ſerpentis,ab alijs linguæ natricis,nuncupantur. Horū etiam multas differentias videre eſt in noſtro Muſęo. Verumenimuero nunquid & alijs Dijs, præter Iouem in numiſmatibus fulmen attributum ſit quiſpiam à me quærat, cui reſpondeo Iunoni & Mineruæ etiā aliquando dari,vt cōſtat in primis ex numiſmate Domitiani & [a] Virgilio,vbi de vindicta Iunonis,quā ab Aiace Oileo ob illatā in tēplo ſuo Caſsādrę vim ſumpſit,loquitur:

Fulminatrix legio.

Aqua cælitus impetrata.

Fulminis tres proprietates.

Ceraunium lapideum.

Ophiogloſſus lapis.

Fulmen Iunoni, & Mineruæ quādoq; attributum.

Ipſa Iouis rapidum iaculata in nubibus ignem

[a] *Li.1.Aen.*

Quod verò hiſce Deabus fulmen tribuatur,ratio talis aſsignari poteſt: quoniam ſcilicet Iuno aër eſt,vel,vt rectius dicam ſecūdum Poëtas,aëris Dea, & in aëre intra nubes fulmina gignuntur: Palladi verò ad oſtendendum furorem & ignem; Vnde [a] Virgilius

[a] *Li.6.Aen.*

——duo fulmina belli
Scipiades

Sed hæc obiter dicta ſint, nam & antè alias rationes aſſignauimus, cur Aquila & fulmen Ioui ſoli dicarentur: reuertamur modo ad numos,qui Aquilam cum fulmine & Iouem ferunt.

M.Antonij triūuiri numiſma.

Aereū M. Antonij triumuiri numiſma excuſum eſt an. Orbis 3931. Ab Vrbe cōdita 721. Ieſu Chriſti,31. in quo ab vna parte Antonij caput conſpicitur cum inſcriptione IMP. ab altera verò Aquila inſiſtens fulmini cum caduceo. Hoc anno Cn. Domitius Aenobarbus & C. Soſius (Dioni Soſſius) conſules facti ſunt.

Domitiani numiſma.

Inſiſtit quoque fulmini Aquila,quę conſpicitur in aureo Domitiani numiſmate excuſo an. O.4039. V.C. 829. I.C. 77. inſcriptio eiuſmodi eſt IVPITER CONSERVATOR. ab alia uerò,eaque anteriori parte talis IMP. CAES. DOMITIANVS AVG. P.M. Aliud Domitiani numiſma idem cum ſuperiore,ſed ex argento,cuſum eſt an. O.4045. V.C.835. I.C.83. Argenteum eiuſdem numiſma repertum eſt, cuius anterior pars habebatur hoc pacto IMP. CAES. DOMITIANVS AVG. GERMANIC. Poſterior hoc modo P. M. TR. P.III. IMP. V. COS. X. P. P. ibidem erat Aquila cum fulmine. Hoc numiſma factum eſt an. 4046. V.C. 836. I.C. 84. Hic neminem unquam uerè & ex animo dilexit, præterquam paucas mulieres. Homo audax,& iracundus; inſidiator, & uafer, temerarius, & fraudulentus.

Neruæ numiſma.

In numiſmate Neruæ quod an. O. 4060. V. C. 850. I. C. 98. excuſum fuit, præter Aquilam fulmini inſiſtentem, laurea circunſcripitur cum huiuſcemodi græca inſcriptione in auerſa parte: ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΕΤΟΥΣ. in aduerſa uerò: ΑΥΤ. ΝΕΡΟΥΑΣ ΚΑΙΣ. ΣΕΒ.

Hadriani numiſma.

Viſum eſt Hadriani numiſma,in cuius prima parte radiatum caput erat, & talis inſcriptio

ΑΥΤ. ΚΑΙΣΑΡ ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. in ſecunda uerò ΔΙΟΣ ΝΑΟΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. Præterea expreſſum eſt templum ſex columnarum, in cuius medio Iupiter dextra fulmē, ſiniſtra ſceptrum cum Aquila, ad dextram Pallas & Mercurius, ad ſiniſtram Mars & Venus & duæ aliæ figuræ ſedentes in gradibus, ut uidere eſt in picturis Alberti Principis Bauariæ. Hoc numiſma excuſum eſt anno O. 4100. V. C. 890. I. C. 138. eodem anno ad 6. Id. Iulij. Hadrianus Imp. moritur.

Antinoi numiſma.

Antinoi numiſma habetur, quod ſic inſcriptum fuiſſe legi ΗΠΑΤΡΙϹ ΑΝΤΙΝΟΟΝ ΘΕΟΝ, ab alia uerò parte ΖΕΥϹ ΑΥΤΟΚ. ΠΑΤΗΡ. ubi etiam eſt Aquila fulmini inſiſtens.

Antonini Pij numiſ.

Non omittam illud Antonini Pij, in cuius aduerſa parte Iupiter ſtat cum Aquila ad pedes dextra fulmen, ſiniſtra temonem habens, cum hiſce literis, partim Latinis, partim Græcis nēpe: L. T. Q. ΤΑΡϹΟΥ. Anterioris uerò partis inſcriptio ſic habebat ΑΥ. Τ. ΑΙΑ. ΑΔΡΙΑ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ. Numiſma hoc uſum eſt an. O. 4123. V. C. 913. I. C. 161. quo tempore nónis Martijs Imperator obijt.

Antonini Pij natura qualis.

Aliud Antonini Pij numiſma reperitur, in cuius poſteriori parte Iupiter inſidet Aquilæ, dextra pateram, ſiniſtra ſcipionem tenens, hac adiecta inſcriptione, græcis characteribus expreſſa. Δ. ϹΡΑΤ. ΘΥ Ρ. in poſteriori verò ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΑ. ΑΔΡ. ΑΝΤΟΝΙΝΟϹ ΕΥϹ ΣΕΒ. Fuit is Imperator ſingularis eloquētiæ, nitidæ literaturæ, præcipuè ſobrius, diligens agricultor, mitis, largus, ab alieno abſtinens, & omnia hæc cum mediocritate, & ſine iactātia. Cùm eſſet longus & ſenex, incuruareturq́; tiliaceis tabulis in pectore poſitis faſciabatur, vt rectiùs incederet.

Scribit Antonius Auguſtinus Antonini Pij huius reperiri numiſma, in quo adeſt fulmen, & Auis, quæ ſceptrum ore tenet. Hanc Auem dicūt quidam eſſe Aquilam, nonnulli uerò Columbam: hanc iuxta Pij naturam: illam ad ſuam potentiam, cùm alius Iupiter in terris eſſet, Inſcriptio talis erat PROVIDENTIA DEOR.

Antonini Philoſophi numiſma.

M. Aurelius Antoninus cognomento Philoſophus in ſuo numiſmate quod an. O. 4116. V. C. 906. I. C. 154. excuſum eſt, figuram ſtantem habuit, quæ dextram ſuper ara extēdebat, ſiniſtra quaſi ſcipionem cum Aquila gerens, atq; ex auerſa parte cum tali inſcriptione TR. P. VIII. C. II. in aduerſa verò AVRELIVS CAESAR AVG. PII. F. Is cùm in plurimos toto ferè ſui principatus tēpore morbis incidiſſet Galeni Pergameni medici clariſſimi opera uſus eſt.

Commodi numiſmata.

Iupiter nudus dextra globū cum victoriola, ſiniſtra haſtā tenens, & ad pedes Aquila conſpiciuntur in numiſmate argenteo M. Aurelij Cōmodi Antonini, qd an. O. 4145. V. C. 935. I. C. 183. excuſum fuit. Huius pars prior inſcribebatur ita M. COMMODVS ANTON. AVG. PIVS; poſterior autem TR. P. VIII. IMP. VI. COS. IIII. P. P. S. C. Aliud eiuſdem numiſma cuſum eſſe obſeruaui idq; an. O. 4151. V. C. 941. I. C. 189. in cuius altera parte ſic inſcriptum erat M. COMMODVS ANTONVS P. FELIX AVG. BRIT. in altera verò IOVI IVVENI P. M. TR. P. XIIII. COS. V. PP. S. C. Hic Iupiter ſtabat ſiniſtra haſtam, dextra fulmen habens cum Aquila ad pedem dextrum.

Pertinacis numiſma.

L. Septimius Seuerus Pertinax duo numiſmata habuit, quorum in vno eoq; argenteo prioris partis inſcriptio talis erat SEVERVS PIVS AVG. poſterioris autem P. M. TR. P. XIII. COS. III. P. P. Huius lateris ſculptura Iouem exprimebat tenentem dextra fulmen, ſiniſtra haſtam, ac Aquilam ad pedem dextrum. Numiſma hoc an. O. 4167. V. C. 957. I. C. 205. cuſum eſſe reperi. Poſt autem annis ſex elapſis, aliud Septimij Seueri ex argento quoq; numiſma excuſum tradunt, quod ab vna parte eaque auerſa Iouem ſedentem exprimebat tenentem dextra victoriolam, ſiniſtra haſtam cum Aquila & inſcriptione P. M. TR. P. XVIIII. COS. III. PP. Anterior verò pars ſic ſe habebat SEVERVS PIVS AVG. BRIT.

Caracallæ numiſma.

M. Aurelio Antonino Caracallæ numiſma excuſum fuit an. O. 4176. V. C. 966. I. C. 214. in cuius priori parte ſic inſcriptum erat ANTONINVS PIVS AVG. GERM. in poſteriori verò Iupiter ſtabat nudus dextra fulmen, ſiniſtra haſtam cum Aquila tenens, adiecta inſcriptione P. M. TR. P. XVII. COS. IIII. P. P. In alio quoque Antonini Caracallæ numiſmate Iupiter ſedens cum Aquila conſpicitur, tenetq́; dextra victoriolam, ſiniſtra haſtam: vtraque numiſmatis pars inſcriptionem ſuperiori ſimilem habet, niſi quod vbi dicitur TR. P. XVII. hîc habetur XVIII. Hoc numiſma excuſum eſt an. O. 4177. V. C. 967. I. C. 215.

Alexandri numiſm.

Habúit Seuerus Alexāder. Iuliæ Mamææ filius numiſma, in cuius dextra parte talis erat inſcriptio IMP. ALEXANDER PIVS AVG. in ſiniſtra ſiue auerſa P. M. TR. P. V. COS. III. P. P. ibi pulcherrimū ſacrificiū cōſpiciebatur cū Imperatore, quatuorq́; militibus, duobus hinc inde, & ſacerdote, in medio tēpli Iupiter inſidens, Aquilæ ſiniſtra fulmen vibrat. Numiſma hoc cuſum eſt an. O. 4188. V. C. 978. I. C. 226. Is tantæ aſſiduitatis erat, vt ne vllum quidē diem ſine exercitio aliquo tranſire pateretur. Eodem, quo natus erat, die, cum imperaſſet annis tredecim, trucidatus eſt à militibus in Gallijs. Argenteum eiuſdem numiſma reperitur an. O.

4194. V. C. 984. I. C. 232. excuſum, in cuius priori parte aderat huiuſcemodi inſcriptio IMP. ALEXANDER PIVS AVG. poſterior verò pars hanc exprimebat IOVI PROPVGNATORI: ibi Iupiter dextra fulmen habet, ſiniſtra Aquilam.

Valeriani numiſma. Numiſma ex ære P. Licinij Valeriani excuſum eſt an. O. 4222. V.C. 1012. I. C. 260. cum hiſce in anteriori parte characteribus Græcis ATT. K. ΛΙΚΙΝ. ΒΑΛΕΡΙΑΝΟΣ: in auerſa uerò ΕΦΕΕΙΩΝ. Γ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Hic exprimitur Iouis nudi figura, quæ dextra tenet fulmen, ſiniſtra Aquilam, aut aliam Auiculam.

Diocletiani numiſ. C. Valerij Diocletiani numiſmata duo ex ære inuenta ſunt cum eadem inſcriptione in anteriori parte, nempe ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟϹ CEB. in auerſa verò vnius eorum, Iupiter ſtabat, ſiniſtra tenens haſtam, & Aquila ad dextrum pedem: alterius autem pars eadem Iouem in ſubſellio ſedentem continebat, habentem dextra pateram, ſiniſtra haſtam cum Aquila ad pedes. Hæc numiſmata cuſa ſunt an. O. 4246. V. C. 1036. I. C. 284. Is poſt depoſitum imperium ſenio confectus, priuatus manſit Salonis agriculturam exercens annis decem.

Aliud eiuſdem ex ęre numiſma percuſſum eſt an. O. 4245. V. C. 1035. I. C. 283. cum tali inſcriptione IMP. C. VAL. DIOCLETIANVS AVG. ab alia parte IOVI CONSERVAT. vnà cum Ioue nudo ſtante, dextra fulmen ſiniſtra haſtam geſtante.

Liciniani Licinij numiſma. Aquila quoque Iouis fulmen tenens, habetur in auerſa parte numiſmatis ærei C. Valer. Liciniani Licinij. Addita eſt huiuſcemodi inſcriptio IOVI CONSERVATORI AVG. in altera verò ſic inſcriptum erat IMP. LICINIVS AVG. Numiſma hoc cuſũ eſt anno O. 4271. V. C. 1061. I. C. 309. Eodem anno alia duo numiſmata eiuſdem Liciniani Licinij excuſa ſunt, quorum vni ex ære eiq; minuto in priori parte ſic inſcribebatur IMP. LICINIVS P. F. AVG. in poſteriori verò IOVI CONSERVATORI SIS. hac in parte conſpiciebatur Iupiter, dextra uictoriolam, & Aquilam, & ſiniſtra haſtam tenens. Alterũ numiſma ex argento ab vna parte talem inſcriptionem habebat IMP. C. VAL. LICIN. LICINIVS P. F. AVG. ab altera verò IOVI CONSERVATORI AVGG. NN. TSA: vbi erat Iupiter, dextra imaguncula̋ tenens, & Aquila. Reperitur & aliud eiuſdẽ Licinij Liciniani numiſma ex auro, in cuius altera parte continetur ſtatua Iouis nuda, pallio de collo pendente, ſiniſtra haſtam, dextra globũ tenens, in quo victoria alata impoſita erat, ſiniſtra ramum palmæ, dextra coronā lauream fert. A dextro eius ſtatuæ latere, ad pedes Aquila alis expanſis, & à ſiniſtro captiuus uinctis manibus apparet, ſupra quem characteres hi notati XIII. Inſcriptio talis eſt addita IOVI CONSERVATORI & inferius ſubſcriptũ legitur SVNG. Pars autem anterior ſic inſcribebatur IMP. LICINIVS P. F. AVG. & in hac Imperatoris laureatum caput cernebatur, effigie barbata, à cuius ceruice faſcia ſerto annexa pendebat. Is annis quindecim elapſis à militibus cum Martiano interfectus eſt. Sunt qui ſcribant, cùm filiam Chriſtianæ religionis cultricem ab equis iuberet diſcerpi, (Chriſtianis infenſiſſimus) ipſum à ſuorum uno, morſu interfectum eſſe.

Aquilam apud D. Fuluium Capibouium in numiſmate æreo paruo uidi, expanſis alis & fulmen pedibus gerentem, cum aſtro ante pectus multis radijs micante: in huius parte eſt talis inſcriptio ΟΥΡΣΩΝ. quæ ob temporis vetuſtatem corroſa difficillimè comprehendi poteſt: ex altera parte caput galeatum imberbe: in ſuperiori numiſmatis ora hæ literæ ſunt ΕΥ fortè ΕΥΑΙΩΝ, vel fortaſsè ΕΥΑΕΩΝ, & tum Neronis fuerit; aut ΕΥΒΟΙΕΩΝ, aut ΕΥΠΑΤΡΙΔΩΝ, tum Veſpaſiani fuerit; aut ΕΥΘΗΝΙΤΩΝ.

Municipię Auguſti numiſma. Coloniæ & municipia Auguſti poſt eius obitum numiſma excuderunt, an. O. 3976. V. C. 766. I. C. 14. cum hac inſcriptione DIVVS AVGVSTVS PATER ab vna parte: ab altera verò S. C. hic adeſt figura militaris galeata ſtans, dextram eleuans inter duas alias, quarum altera (Veſtam puto) inſidet ſubſellio, ſiniſtra cornucopiam tenens; altera (Iouem arbitror) ſtans, haſtam puram dextra tenet, cum victoria alata, in medio Aquila, & monſtra.

Pốpeij Magni numus. In argẽteo Pompeij Magni numo conſpicitur columna cũ ſuprapoſito Neptuno reduce, ſiniſtro pede nauis roſtrũ calcãte, infra quem triremis fuſcina eſt, & Aquila legionaria, cũ inſcriptione MAG. PIVS IMP. ITER. Hic numus an. A.C. 66. V.C. 686. O. 3896. excuſus eſt.

Aquila ſceptrum Romanorum, quod ita dictum credo, quoniam ſuprà Aquila inſideret, conſpicitur in numiſmate argenteo Auguſti. Tenebatur manu hoc ſceptrũ ab homine quodam galeato, nudo, erectæ ſtaturæ, obſcenas partes veſte operiente, & manu ſiniſtra aliud tenente ſignum, quod fortaſsè cohortis fuerit, cum his verbis, nempe ab vna parte SIGNIS: ab altera RECEPTIS. Idem illud etiam conſpici poteſt in alijs numiſmatibus eiuſdem Auguſti non tantùm æreis, verùm etiam aureis, nec non & in Tiberij, Claudij, Galbæ, & Vitelij numiſmatibus varijs conſpicitur.

Tiberij Claudij Galbæ Vitellij numiſmata.

Traiani numiſmata. Iupiter ſtans, dextra pateram porrigens, ſiniſtra ſceptrum tenens, cui Aquila impoſita eſt,

conſpicitur

conſpicitur in auerſa numiſmatis Traiani parte cum tali inſcriptione ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞ. (aliud ΕΞΟΥcΙΑc) ΥΠΑΤοc ΚΟΙΝΟΝ. ΚΥΠΡΙΩΝ. Aduerſæ verò partis inſcriptum ſic habet ΑΥΤ. ΚΑΙc. ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝΩ ΑΡΙcΤΩ cΕΒ. ΓΕΡ. ΔΑΚΙΚ. Numiſma hoc poſt Traiani mortem factum fuit.

Traiani numiſmata.

Traiani numiſma aliud reperitur cum figura in ſuggeſtu ſtante, ad cuius pedes duę alię paruæ figuræ & quatuor Aquilæ. Figura illa dextra tenet ramum oleæ, ſiniſtra ſcipionem aut baculum, eius capiti Victoria Lauream imponit. Priori parti ſic erat in ſcriptum IMP. CAES. NERVAE TRAIANO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. V. P. P. poſteriori ſic S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI S.C. Numum hunc excuſum eſſe reperio an. O. 4068. V. C. 856. I. C. 106.

Hadriani numiſmata.

HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. ita inſcriptum eſt argenteo cuiddam eius numiſmati, in anteriori parte; in oppoſita verò ſic legitur DACIA S.C. Hîc figura mõtibus inſidet, dextra Aquilam legionariam, ſiniſtra ramũ tenens. Hoc numiſma percuſſum eſt an. O. 4086. V.C. 876. I.C. 124. Duo capita alis expanſis Aquilæ impoſita, cum his literis L. I H. viſa ſunt in auerſa alterius numiſmatis. Hadriani, quod excuſum fuit an. O. 4100. V.C. 890. I. C. 138. Huius aduerſa pars ſic inſcripta ΑΥΤ. ΚΑΙc. ΤΡΑΙ. ΑΔΡΙΑΝΟc CΕΒ.

Antonini Caracallæ numiſma.

M. Aurelius Antoninus Caracalla numum habuit, cum inſcriptione ab vna parte tali M. ΑΥΡ. ΑΝΤΟ. ΚΑΙ. ab alia verò ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠ. Δ. Ε. S. C. Hac in parte figura inſidebat Aquilæ, dextra ramum, ſiniſtra ſcutum habens, cum alia figura humi procumbente. Cuſum eſt an. O. 4179. V.C. 969. I.C. 217.

Elagabali numiſma.

Aries inſultans oui, cum ædificio quodam ſupernè, & aſſiſtente figura quadam, altera parte Aquila legionaria conſpicitur in numo M. Aurelij Antonini Elagabali, in cuius prioris parte talis erat inſcriptio IMP. CAES. M. AVR. ANTONINVS P.F. AVG. in poſteriori verò COL. NEAPOL. Is cũ matre meretricio more omnia turpia exercuit. Circũcidit ſe, poſtea ex viro mulier factus, nupſit, appellabaturq; Domina & Regina. Tandem cùm ob impudiciſſimam & crudelem vitam omnibus eſſet inuiſus, à militibus interfectus eſt, & cùm eo mater, quæ eum mordicus tenebat, an. O. 4184. V. C. 974. I.C. 122. quo tempore hoc numiſma excuſum fuit. Vtriuſq; capita abſciſſa, denudataq; cadauera primũ per circum & totam vrbem trahuntur: deinde mulieris corpus aliò, iſtius cadauer in Tiberim pondere annexo præcipitatur, ne vnquam ſepeliri poſſet.

Alexandri numiſma.

Habuit Seuerus Alexander inter alia numiſmata vnum, cuius pars vna ſic inſcribebatur ΑΔΡcΕΤΔΑΕΞ ΑΜΑcΙΑΙΗΤΝΕ ΠΡΠΟ quę quidẽ inſcriptio nõ legitima videtur. Aderat inſuper in hoc numiſmate figura inter quatuor equos cum Aquila in ſubſtructione quadam ex lapide quadrato, cum notis ΕΤcΚΗ. Alia verò pars eaque prior habebat hanc inſcriptionem ΑΥΤ. Κ. Μ. ΑΥΡ. cΕΒ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟc. Numiſma hoc eo, quo occiſus fuit Imperator anno cuſum eſſe tradunt, nempè O. 4197. V. C. 987. I. C. 235.

Maximini numiſma.

Maximini argẽteum numiſma reperitur, quod anno ſequenti percuſſum fuit, in cuius anteriori parte eiuſmodi inſcriptio legebatur IMP. MAXIMINVS PIVS AVG. in auerſa verò P.M. TR. P. II. COS. P. P. S. C. Erat hic currus triumphalis, cui inſidebat Imperator, dextra ramum, ſiniſtra Aquilam legionariam tenens, poſt quem ſtat victoriola alata, dextra ſertum Imperatori imponens, ſiniſtra habens ramum palmæ. Is in prima pueritia paſtor fuit, & opilio in mõtibus Thraciæ, vbi & natus erat, procerus adeo, vt ad pedum octo & propè ſemis longitudinem perueniret, calciamentum eius pede maius hominis veſtigio, atq; menſura: tantæ voracitatis, vt vno die ſexaginta carnis libras ederet, amphorã Capitolinã vini biberet. De eo hoc extat memorandum, quod Germaniam ingreſſus cum omni exercitu, hoſtes vicit, per trecẽta vel quadringẽta millia barbarici ſoli, vicos incẽdit, greges abegit, prædas ſuſtulit, plurimos Barbarorũ interemit, militem diuitẽ reduxit, innumeros hoſtes cepit; & niſi Germani per amnes & paludes in ſyluas confugiſſent, omnem Germaniam in Romanam ditionem redegiſſet.

Philippi numiſma.

Conſpicitur in æreo numiſmate M. Iulij Philippi figura coronã turritam in capite geſtans, ſaxo inſidens, dextra tenens Aquilam & ad pedes animal alatum inſtar Pegaſi: Hic quoque talis erat inſcripſio ΦΑcΑΜΟcΑΤΕΩΝ. ΜΗΤΡΟΠΚΟΜ. in alia verò parte ΑΥΤΟC. Κ. Μ. ΙΟΥΛΙ. ΦΙΛΙΠΠΟc CΕΒ. Hoc numiſma excuſum fuit an. O. 4211. V. C. 1001. I. C. 249. Sunt qui hunc Philippũ Chriſtianũ fuiſſe tradant, quorũ teſtimonio hominis perfidia fidẽ abrogat.

Decij numiſma.

Tradit Adolphus Occo Traiani Decij quoddã numiſma ex ære Corinthio albo pulcherrimũ ac rariſſimũ, reperiri quod belli Gothici primi tempore, quo & ipſe Imp. obijt, cuſum eſt, anno nẽpe O. 4213. V.C. 1003. I.C. 251. Huius pars aduerſa ſit inſcripta ΑΥΤ. Κ. Γ. ΜΕΚΥ. ΔΕΚΙΟG ΤΡΑΙΑΝΟC CΕΒ. Auerſa verò ita cΕΠΚΟΛΡΙΙcΑ ….. ΩΝLΙΙ. Figura hic ſacrificans cernebatur, ſiniſtra cornu Amaltheæ geſtans, ſupraſtante Aquila. Hic Imperator à mili-

tibus Illyricianis factus, dehinc à Senatu Auguſtus dictus. Vir bonitate Traiano adæquatus, ob vitæ præſtantiam omnibus charus, & in omnibus laudandus, ſi à Chriſtianorum ſupplicio abſtinuiſſet, in quos plurimùm deſæuijt, adeoq; crudelis fuit, vt publico edicto propoſito omnes Chriſti cultores necari iuſſerit. Eam tyrannidem vlciſci Deus voluit. Nam cùm aduerſus Gothos, Moeſiam, & Thraciam infeſtantes audacius, quàm conſultius pugnaret, à Treboniano Gallo duce limitis Moeſiæ proditus (quorundam ſententia) cum toto exercitu cæſus, corpusq; paludis voragine abſorptum, nec vſquam repertum eſt. Filius primo conflictu extinctus.

Licinij Gallieni numiſma.

Inter numiſmata P. Licinij Gallieni vnum reperitur ex ære quod anno O. 4218. V. C. 1008. I. C. 256. percuſſum eſt: in cuius vna parte tale erat inſcriptum VIRTVS AVG. Duo ibidem milites haſtati, alter globum ſiniſtra tenens, alter Aquilam dextra.

Martiniani numiſma. * In vita Conſtantini.

Martiniano Imperatori, cuius meminit * Sextus Aurelius Vi&tor, numiſma fuit, cuius pars prior talem inſcriptionem exprimebat, nempè DNN. MARTINIANVS P. F. AVG. poſterior verò IOVI CONSERVATORI XIII. S. M. H. A. præterea ibidem figura nuda ſtabat, dextra globum cum vi&toriola, ſiniſtra haſtam, cum Aquila geſtante ſertum roſtro ad dextram, captiuus reuinctis ad tergum manibus ad læuam.

Aqla cum Auibus. Antonini numiſma.

AQVILA, Pauo, & Noctua inſculptæ ſunt in numiſmate quodam ex ære Antonini, Idq; in eius auerſa parte cum hac inſcriptione ſuprà COS.III. infrà verò S.C. His tribus Auibus, figurati ſunt Iupiter, Iuno, & Minerua, nempe Iupiter Aquila, Pauone Iuno, Minerua Noctua. Numiſmatis huius pars prior Imperatoris laureatum caput habebat effigie barbata, à ceruice faſcia ſerto alligata pendente. Inſcriptum hocce circa numiſmatis oram, nempe ANTONINVS AVG. PIVS P. P. TR. P. COS. III.

Syracuſarũ numiſmata.

In numiſmatibus Syracuſarum eſt inſculpta Aquila Ardeam, uel, vt alijs placet, Vulturem pedibus prehenſum tenens, in alia verò parte eſt cancer. & ſub eo duo delphini.

Aquila cũ quadrupedibus. Cęſaris Auguſti numiſma.

AVREVM Cæſaris Auguſti numiſma cuſum eſt an. O. 3927. V. C. 717. I. C. 35. cuius pars prior ſic inſcribebatur IMP. CAESAR DIVI F. PONT. IIIV R ITER. R. P. C. in altera verò parte conſpiciebatur Templum Martis, cui ineſt currus temone erecto; ei equus inſidebat, & in curru medio ſceptrum inſiſtente Aquila alis expanſis.

Iuliani Apoſtatæ numiſma.

Fl. Claudius Iulianus Apoſtata numiſma habuit, in quo ab vna, eaq; priori parte eius galeatũ capute figie barbata inſculptũ eſt, humeris loricatis antè, & pòſt, apparet quoq; clypei pars aliqua, ſicuti & ſagittæ, vel haſtæ ſuperna. Circunſcriptio talis FL. CL. IVLIANVS. P. F. AVG. In numiſmatis huius parte altera Taurus, & ſupra eum duæ ſtellæ, ad pedes verò anteriores Aquila, cum inſcriptione SECVRITAS REIPVB. infrà verò ſcriptum T. CONST.

Iuliani geſta.

Iuliani huius aliud ex ære numiſma factum eſt an. O. 4322. V. C. 1112. I. C. 360. cum hac in priori parte inſcriptione D. N. FL. CL. IVLIANVS P. F. AVG. poſterior verò pars, vbi Taurus quoque cum Aquila erat, ſic inſcribebatur SECVRIT. REIP. CON. Is commiſſa cum Perſis pugna, acceptoq; vulnere læthali, & manu cruore repleta, vt Chriſto impiè malediceret, in aërem ſanguinem proijciens, dixit VICISTI TANDEM GALILAEE, VICISTI (ſic enim Chriſtum vocare ſolebat) ac vacuatus paulatim ſanguine, vita ſolutus eſt. Chriſtianos impio quodam odio inſectatus, quanquam ab eorum ſanguine abſtineret, militiam tamen, & ſtudia eis interdixit, ne doctores artium liberalium haberent, vnde materia deeſſet, & paulatim ingenium fidei defendendæ.

Papię gentis numiſmata.

Viſuntur inter alia numiſmata Papiæ gentis duo ex argento, quæ L. Papius Celſus excudit, C. Papij filius, eius, qui Trib. Pleb. anno ab V. C. 688. L. Cottą & L. Torquato Coſſ. legem tulit, ne quis peregrinus in urbe conſiſteret; quæ lex mox Papia ab eo dicta fuit. Horum numiſmatum alterum ex parte vnà caput habet Caprina pelle integris cornibus, auribus, & naribus, vice galeæ inſtratum: in altera uerò Lupam, quæ titionem ardentem ore prehendit, & Aquilam, quæ alis auram leniter afflat, cum inſcriptione ſuprà, CELSVS. III.VIR, infrà PAPIVS. Alter nummus eandem Lupam, Aquilam, & inſcriptionem habet ex vna parte, ex altera verò laureatum caput, cui retrò trophęum apponitur, cum ſubſcriptione in ſemicirculo TRIVMPVS.

Papię gentis origo. * Lib. 1. In Lauinio condendo pręſagium.

Cæterùm vt Papiam gentem Lauinio, aut Laniuio oriundam indicaret Papius, Aquilæ, & Lupæ monumenta, quæ in foro Lauiniorum extabant ſopitæ Iunonis, quæ Lauinij colebatur, ſimulachrũ in denarijs expreſſit. Huius originem, quia celebris eſt, & ſcitu digna, ex * Halycarnaſſęo ſubiungendã duximus: *Fertur, dum Lauiniũ conditur, oblata Troianis quædã prodigia: in nemore orto ſua ſponte incendio, Lupũ ore aggeſſiſſe fomitem aridum, Aquilam verò alarum ventilatione flammã excitaſſe: Vulpem contrà cauda in flumen intincta ignẽ conatã extinguere: & nunc accendẽtibus, nunc extinguentibus præualentibus, tandẽ viciſſe duos, illam verò abyſſe conatu irrito. Quo viſo Aeneã dixiſſe, illuſtrẽ quidem & mirandã eam coloniam, ſed ſuis incrementis inuidioſam & moleſtã cæteris, fore tamen, vt tandẽ vincat aduerſarios, humana inuidiæ præualẽte fauore numinũ. Tã inſigne futura vrbis fortuna*

tuna præſagium tunc accidiſſe dicitur: ex tantoq́ rei monumento in foro Laninienſium effigies ærea horum animalium adſeruata longiſſimo tempore. &c.

Adraniorum numiſmata duo cuſa eſſe inueni, eaq́; ex argento, in quibus ab vna parte Aquila Leporem pedibus, & roſtro prehendẽs conſpiciebatur cum hac inſcriptione circùm ΑΔΡΑΝΙΩΝ; Horum alterum in auerſa parte cancrum marinum cum tribus vtrinq; ſuprà orbiculis, & ſquilla, vt credo, infrà exprimebat: Alterum verò eundem cancrum marinum cum pectine inter maiores forfices ſuprà, infrà cum angue ſiue anguilla tortuoſa, ad denotandam in eo loco anguillarum abundantiam.

Adraniorũ numiſmata.

Tria Agrigentinorum argentea numiſmata reperiuntur, in quibus ſculpta eſt ab vna parte Aquila Leporem pedibus premens, ac quandoq́; illum dilacerans roſtro, cum inſcriptione in eorum vno, tali ΑΚΡΑΓΑΝΤΟΣ, in altero ΑΚΡΑΝΤΟΣ, in tertio verò ΑΚΡΑΓΑΝ: Horum autem numiſmatum pars oppoſita cancrum marinum, & piſcem exprimit. Vnius inſcriptio talis ΑΚΡΑΓ, alterius ΑΚΡΑ, tertij verò ΑΚΡΑΓΑ, in quo anguis eſt piſciculum ore tenens.

Agrigentinorum numiſmata.

Inter Zephyriorum numiſmata vnum idq́; argenteum reperiri tradunt cum eadem Aquila leporem roſtro & pedibus tenente, ſed ſine inſcriptione: ab altera verò parte Apollinis tripos eſt in medio laureæ cum inſcriptione tali prope tripodis dextram ΖΕΦΥΡ, ad lęuam verò ΙΕΩΝ, nempe ΖΕΦΥΡΙΕΩΝ.

Zephyriorum numiſma.

Locrenſium duo cuſa ſunt ex argento numiſmata, quorum in vno ab vna parte humanum & laureatum caput atq; barbatum conſpiciebatur cum inſcriptione ante faciem ΛΟΚΡΩΝ, à ſiniſtris ſpectantem. In altero triſulcum fulmen erat cum caduceo à dextris, & inſcriptione ſuperiori à ſiniſtris. Amborum autem numiſmatum oppoſita pars Aquilam exprimebat Leporem pedibus premẽtem cum dicta inſcriptione ΛΟΚΡΩΝ: prioris numiſmatis Aquila anteriorem leporis pedem roſtro tenebat.

Locrẽſium numiſmata.

Totidem Faliſcorum argẽtea numiſmata inuenta ſunt; in quorum uno pars una Aquilam Leporem pedibus prementem, & ſiniſtrum pedem anteriorem; in altero eadem pars collum dilaniantem exhibet. Prioris numiſmatis pars altera triſulcum fulmen habet inter has literas F A, quæ vnà cum dicto fulmine laurea circundantur, ſitum. Alterius numiſmatis pars eadem exprimit, additis tamen duobus alis fortè Aquilinis. Literæ F A, *φαλισκ*, id eſt Faliſcorum ſignificant.

Faliſcorũ numiſmata.

APVD eoſdem populos eſt Aquila erecta, contractis alis, anguem erectum tortuoſum, qui ore roſtrum Aquilæ reſpicit, comprehenſum tenens cum iiſdem literis FA: ab altera parte eſt laureatum caput capillis à ceruice promiſſis, ac effigie barbata.

Aquila cũ ſerpẽtibus. Faliſcorũ numiſma.

P. Licinij Valeriani numiſma magnum ex ęre cum capite laureato, ac imberbi, & hac circumſcriptione IMP.C.P.LIC.VALERIANVS AVG. habet in auerſa parte Aquilam ſtantem, quæ roſtro anguem tenere videtur, pòſt habet inſigne aliquod militare cum ſimpulo prope alam dextram, atque circunſcriptionem talem COL. ... ROM ET..... Numiſma hoc extra Romam ab aliqua Colonia in huius Imperatoris, & Romæ honorem cuſum eſt, cùm literæ dicant ROMAE ET AVGVSTO.

Licinij Valeriani numiſma.

Aquilam cum ſerpente quoque habuit in numiſmate ſuo ex auro C. Valerius Diocletianus. Huius pars vna ſic inſcripta eſt Α.Κ.Γ. ΟΥΑΛ. ΔΙΟΚΛΙΤΙΑΝΟϹ ϹΕΒ. altera ſic ΕΤΟΥϹ. Percuſſum eſt hoc numiſma an. O. 4246. V.C. 1036. I.C. 284. Is, in quibuſdam Imperij regionibus tyrannis inſurgentibus, vir prudens aduertens Imperij conſorte opus eſſe, legit Maximianum, mox Galerium; Maximianum & Conſtantium Chlorum Cæſares fecit & adoptauit. In gubernanda rep. tanta fuit inter vtrunque Imp. concordia, vt alter alteri nunquam repugnauerit, & Maximianus, vt filius patri Diocletiano obtemperabat, qui ſe Iouium, Maximianus Herculeum appellauit.

Diocletiani numiſma.

Aquila cũ inſectis.

EXTANT etiam Pomponiæ gentis numiſmata, inter quę vnum ex altera parte Aquilam habet alis expanſis, quæ vno pede baſi inſiſtit, altero ſertum continet, capite retroflexo ad ſcorpionem, quem paulò ſupra alam ſiniſtram eò loci habet. Subſcriptio eſt Q. POMPONI. altera numiſmatis pars caput gerit, quod Fuluius Vrſinus Iouis eſſe exiſtimat, cum inſcriptione antè RVFVS, retrò verò S.C. Huic genti aliàs plebeiæ à Pompone Numæ Pompilij regis filio, vt Plutarchus habet, origo fuit.

Pomponiæ gentis numiſmata. De famil. Rom. in famil. Pomp. In Numa Pompil.

DELPHIN, & Aquila conſpiciũtur in argenteo Põpeij magni numiſmate, quod excuſum fuit an. O. 3892. V.C. 682. A.C. 70. cum hac ſubſcriptione MAGN. PROCOS. Vix pubeſcens, & ob ætatem nondum in Senatu admiſſus, de Hiarba Mauritaniæ Rege triũphat; anno nempe O. 3882. V.C. 672. Ante Chriſtum 80. Eodem anno Magni cognomen à Sulla adeptus eſt.* Plutarchus: *Vt ergo Sulla venientem Pompeium aſpexit militeſq́ incredibili aſtare robore, & ob pugnas ſtrenuè geſtas elatos, hilareſq́ eſſe. Ex quo exiliens, & Imperator de more appellatus, Pom*

Aqla cũ aquatilibus. Põpeij Magni numiſ. * In Pompeio.

peium & ipſe Imperatorem contrà ſalutauit: quod præter omnium ſpem fuit, vt viro iuueni, necdum in Senatum admiſſo, id nomen Sulla communicaret, pro quo cum Scipionibus Marijſq́; certauerat. Idem: *Profectus ergo Sulla Pompeio obuiam, quàm lætiſſimè dexteram iunxit, eumq́; ingenti voce Magnum ſalutauit, iuſſitq́; omnibus, qui tum aderant, vt ſimiliter Magnum eum appellarent.* Altera numiſmatis pars ſic habet VARRO PROQ. cui adiectum eſt Termini barbati ſimulacrum more Africano, vt quidam volunt.

M. Terētij Varronis numus.

Terentia familia plebeia M. Terentium Varronem habuit, Magni Pompeij in Hiſpania Legatum, & præterea ſimul Proquæſtorem. Hic numum cudit argenteum ſuperiori omnino ferè ſimilem, in quo Iouis Terminalis caput ex vna parte impreſſum eſt cum inſcriptione retrò VARRO PROQ. ex altera verò Delphin primò, mox ſceptrum, dein Aquila vtroque pede, leuiter atque vix alas diducens, torquata, cum inſcriptione MAGN. PRO-COS. quæ duo poſtrema poteſtatis illius monumenta ſunt. Nam Delphin ad maris Imperium pertinet, quod Cn. Pompeio ex S.C. bello Pyratico demandatum eſt, cui gerendo vnus ex quindecim legatis M. hic Varro præfuit, quo confecto roſtrata corona à Pompeio donatus fuit. Sed quid ſi tria illa ſymbola æquè ad maris imperium pertinere dicamus? Eſt quidem alius Varronis numus ijſdem imaginibus, ſed lōgè rudioribus, & inſcriptionibus confuſis, nec vt legi poſſint, impreſſus.

L. Caldi numiſma.

In numiſmate argēteo quodam L. Caldi Conſulis caput expreſſum eſt, iuxta quod ſcipioni inſidet Aquila, & ſquilla etiam conſpicitur, cum inſcriptione CL. CALDVS COS.

Auguſti numus.

Aureum Auguſti numum cum Aquila querceam coronam vnguibus tenente, in cuius coronæ medio S.C. & vtrinque duo rami lauri, exculptum eſſe an. O. 3936. V. C. 726. A. C. 26. tradunt cum tali inſcriptione AVGVSTVS DIVI F. COS. VII. CIVIBVS SERVATEIS. Cæſar hoc anno in VII. Conſulatu AVGVSTVS, & rebus feliciter in Mœſia, Dacia, ac vniuerſa Thracia per M. Craſſum geſtis, quod ipſius auſpicijs ea victoria parta eſſet Imp. VII. appellatus eſt.

Aquila cū plantis. Antonini Caracallæ numiſma.

Aquila expanſis alis roſtro lauream tenens conſpicitur in æreo M. Aurelij Antonini Caracallę numo mediocris magnitudinis cum huiuſcemodi ex auerſa parte inſcriptione ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΥΠΑΤΟΣ ΤΟ Β. in aduerſa verò ΑΥΤ. Κ. Μ. Α. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ. Hic numus conditus eſt an. O. 4170. V. C. 960. I. C. 208. Aquila in corona laurea cum S C. conſpicitur in auerſa Antonini Caracallæ huius, numiſmatis parte; in aduerſa verò eſt talis inſcriptio ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ ΣΕΒ.

Alexandri numiſma.

Reperitur Seueri Alexandri numiſma, in quo ex aduerſa parte inſcriptio talis habetur. M. AVREL. ALEXANDER CAES. ex auerſa verò laurea eſt, in qua S. P. Q. R. Eam tenet Aquila cum inſcriptione METROPOLIS. Hoc numiſma excuſum eſt, cùm ipſe Imp. adoptatus eſſet ab Elagabalo, anno nempe O. 4183. V. C. 973. I. C. 221.

Decij numiſma.

NVMISMA Græcum M. Q. Traiani Decij magnum ex metallo albeſcente, in quo is pectore toto depictus, cū talibus literis circūcirca ΑΥΤ. Κ. Γ. ΜΕΚΥ. ΔΕΚΙΟϹ ΤΡΑΙΑΝΟϹ. ΣΕΒ. id eſt Imperator. Cæſar. Cn. Meſſius. Decius. Traianus. Auguſtus. Habet in aduerſa parte Aquilā, quæ alis expāſis roſtro coronā gerit triumphalem, palmamq́; ſub pedibus. Infrà legitur S.C. circumcirca hæc verba græca ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΟΥϹΙΑϹ. id eſt Tribunitiæ. poteſtatis. Numiſma hoc Græciæ aliqua vrbs in gloriam huius Principis excuſſit, anno ſcilicet O. 4213. V. C. 1003. I. C. 251. quo tempore bellum Gothicum primum cœpit, obijtq́; Decius. Numiſmatis huius mentionem facit Adolphus Occo, ſed Aquilam tantùm ſiniſtrorſum ſpectantem ponit. Et quamuis nomen eius in hoc numiſmate deſideretur, nihilominus opinantur quidam in Antiochia fuiſſe impreſſum. Sed hoc notatu dignum eſt, cur in hoc numiſmate S.C. quod in numiſmatibus Romanis tantùm ſcribi ſolet, apponatur. Auem tamen, quæ in ſupina parte conſpicitur, clarum eſt Aquilam eſſe, quam Romani in ſuis inſignibus vſurpare ſolebant. Quę in hoc numiſmate expreſſa cum triumphali corona in roſtro, palmaq́; ſub pedibus, nihil aliud quàm Victoriæ ſignum denotat.

Decij filij numiſma.

Decij filij Iuuenis numiſma ex metallo albo magnū, in quo is ſine laurea in capite cōſpicitur cū pectore addita inſcriptione ΕΡΕΝΝ. ΕΤΡΟΥ. ΜΕΚΥ. ΔΕΚΙΟϹ. Κ. id eſt, Herennius. Etruſcus. Meſſius. Decius. Cæſar. In aduerſa eius parte Aquila eſt expanſis alis, quæ roſtro coronam triumphalem, ſubq́; pedibus palmam tenet cum his literis S. C. in circunferentia verò ſunt hæc verba græca ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΟΥϹΙΑϹ. id eſt: Tribunitiæ. Poteſtatis. Hoc numiſma, vt arbitror, in Decij Iuuenis honorem ab eadem ciuitate græca, quæ pariter idem numiſma Decio patri cum eadem Aquila in aduerſo latere excuſſit, factum fuit.

Domitij Aureliani numus.

L. Domitij Aureliani numus habetur cū hac inſcriptione ΑΥΤ. Κ. Λ. Δ. ΑΥΡΗΛΙΑΝΟϹ ΣΕΒ. In alia verò parte L. Δ. & Aquila roſtro lauream tenens. Is Imperator contra Perſas pugnaturus,

Domitij Aureliani natura, & obitus.

rus,cùm per Illyricum iter faceret,apud Zenophorium inter Heracleam, & Bizantium malitia notarij ſui,quod princeps eſſet ſeuerus, truculentus, ſanguinarius, Imperator magis neceſſarius,quàm bonus, interemptus eſt, anno Imperij ſexto. Eo mortuo fuit interregnum menſium ſeptem,dierum octo & viginti.

Romæ numiſma.

In æreo quodã numiſmate,quo Roma denotaẽ, inſcriptũ eſt ROMA cũ Aue ſtãte cõtractis alis,Aquilę ſimili,in roſtro habẽte euomini fructũ, ac globulos duos à dextris ſupta dorſũ.

Faliſcorũ numi.

Apud Faliſcos argentei numi duo reperti ſunt cum Aquila in medio coronę quandoq; expanſis alis, quandoq; contractis, & cum humano capite in altera numiſmatum parte, infula, vt opinor,circundato: Horum illud alitis contractas alas exprimens, in oppoſito latere habet has literas F. A, nempe F ab capitis colli dextra parte, à ſiniſtra verò A. Illud autem expanſas alas habens,ab altera parte, vbi caput eſt, in infula ſic inſcribitur ΦΑΛΕΙΩΝ. Eorundem Faliſcorum numus alius habetur cum Aquila pariter expanſis alis inter has literas F.A,ac in medio laureæ: in alia verò parte cum humano capite infula perornato, à cuius ceruice pendent duæ tricæ ſine aliqua inſcriptione.

Coſanorũ numiſma.

In Coſanorum numiſmate Aquila Iouis ales pede dextro contextam è lauro corollam, ſiniſtro ſceptrum premit,non ambiguo ſymbolo Iouis numen in ea colonia in veneratione fuiſſe, vel potius, vt Liuius ſcripſit,ideo cuſum fuit, quòd arma in Iouis Vicilini templo, quod in agro Coſano erat, Q. Fabio Maximi F. & Ti. Sempronio iterum Coſſ. prodigioſè concrepuiſſe teſtetur. Apud Coſſanos etiam numus eſt, iſque argenteus cum Aquila erecta expanſis alis,quæ pede vno lauream retinet, altero ſceptrum abſque vlla inſcriptione. In oppoſita verò parte tres humanæ figuræ euntes conſpiciuntur,quarum dextra,& ſiniſtra quippiam baculo ſimile in humero portant. Subſcriptio talis: ΚΟΣΩΝ.

Macrini numiſma.

Non omittam numiſma græcum mediocre ex ære Macrini, cum tali inſcriptione: ΑΥΤ. Κ. Μ. ΟΠ. CE. ΜΑΚΡΙΝΟC.CEB. id eſt, Imperator. Cæſar. Marcus. Opelius. Seuerus. Macrinus. Auguſtus. Habet id in parte aduerſa Aquilam,roſtro coronam triumphalem ferentem, & inter ipſius pedes Regis conſpicitur caput,idq; etiam coronatum,circa quod apparent literę grę cæ,quæ ob antiquitatem legi nequeunt. Numiſma hoc ab aliqua ciuitate Græcię,cuius ibi nomen conſpicere non licet,in honorem huius Principis excuſum fuit. Atque credendum videtur,caput illud,quod inter pedes Aquilæ conſpicitur, eſſe Regis illius ciuitatis, quæ numi eius author fuit. Aquila ſupra caput Regis inſigne eſt Romanorum, quod in ſignis militaribus legionum Aquilifer ferebat.

Brutiorũ numiſma.

Itidem Brutij habebant numiſma cum Aquila coronæ inſidente & Ioue nudo ſtante, brachio ſuo haſtæ humi infixæ innitente,pedeq; alio erecto epiſtilium columnæ premente, his literis ab vna parte, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. ab altera caput humanum eſt cum ſceptro, &, ni fallor,cicada poſt capitis ceruicem. Cicadam autem eſſe iudico,quod huius animalis ibi copia ſit.

Maximini numus.

Maximinus Thrax ex patre Micæa,& matre Ababa barbaris natus, numũ percuſſit, in quo ab vna eaque priori parte barbatum ipſius laureatumq; caput eſt cum faſcia à ceruice pendente,& laureæ annexa. Circunſcriptio talis IMP. MAXIMINVS. PIVS. AVG. altera pars triumphi typus eſt. Imperator enim in curru varijs inſignibus exornato,& quatuor equis conducto conſiſtens, dextra lauri ramum, ſiniſtra haſtam, cui Aquila ſuprà impoſita eſt,gerit. A cuius tergo alia ſtatua Imperatoris coronati conſpicitur cum inſcriptione PON. MAX. TR. P. II. COS. P.P.

Aquila cũ inanimatis. Faliſcorũ numus.

IN magna Græcia apud Faliſcos argenteus numus eſt cum Aquila erecta contractis alis ſupra columnæ epiſtiliũ,inter hos characteres F.A ſita. In altera numiſmatis parte laureatum ac barbatum caput hominis eſt tricis tribus à ceruice promiſſis,abſque vlla inſcriptione.

Brutiorum numiſma.

Brutij item argenteũ habebant numiſma cum Aquila erecta,aliſq; expanſis cum tuba Delphino ſimili erecta, cum inſcriptione ΒΡΕΤΤΙΩΝ. In altera verò parte Palladis galeatum caput cum Pegaſo ſupra galeam.

Auguſti numus.

Aquila expanſis alis inſiſtens globo, & cælum aſpiciens videtur in quodam Auguſti numo cum his literis S.C. cuſo poſt eius obitum cum tali inſcriptione in priori parte DIVVS AVGVSTVS PATER.

Tiberij numus.

Anno Orbis. 3950.V.C.740. I.C.12. æreus Tiberij numus excuſſus fuit,in cuius priori parte talem inſcriptionem legi, nempe TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVGVSTVS. pars verò poſterior tria habebat militaria ſigna, ſeu Aquilam legionariam in medio duorũ ſignorum militariũ,cum tali inſcriptione CCA IVAIAIo LVPO P.R.C. CAESAR. C. POMPON. PARRA. Hic Imperator primus quoque triumphalibus ornamentis honoratus, &

Tiberij natura & geſta.

Imperium ætatis anno ſexageſimo ſexto ſenex,& cæcutiens ingreſſus, cum Præſides onerandas tributo prouincias ſuaderent,illis reſcripſit: *Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere.* Idem

rurſus

rurſus aduerſus quorundam famoſos libellos,& conuicia,vltionem poſcentibus amicis, *In libera ciuitate liberas eſſe linguas debere*,reſpondit. Sæpe etiam illud vſurpauit: *Oderint,dum probent*. Idem precari ſolitus eſt tantum ſibi vitæ,& imperij,quantum Reipublicæ conduceret: poſtea crudelior factus,violati numinis poſtulari iuſſit,qui contra ipſum,aut matrem quicquam egiſſent,locutiuè eſſent incommodius. Vicies ſepties millies ſeſtertiûm coëgiſſe dicitur, id eſt, ſexaginta ſex milliones, & quinquaginta millia aureorum coronatorum, quæ omnia Caius non toto triennio abſumpſit.

Theſaurus aureorum maximus à Tiber. coactus, & à Caio abſūptus.

Othonis numus habetur, in quo hæ literæ ſunt IMP. M. OTHO CAESAR. AVG. TR.P. à læua Dea ſtãs,quę lęua ſcipionẽ tenet,dextra Aquilã. Literę ſunt SECVRITAS P.R.

Othonis numus.

In Veſpaſiani numiſmate an.O. 4034. V.C. 824.I.C.72. excuſo, habetur Aquila globo inſiſtens cum his literis in poſteriori parte. S.C.in priori verò IMP. CAESAR VESPASIAN. AVG. P.M. TR. P. P.P. COS. IIII.

Veſpaſiani numiſma.

Domitiani numus an. O. 4058. V. C. 848. I. C. 96. percuſus eſt cum hac in parte aduerſa inſcriptione IMP. CAES. DOMIT. AVG. GERM. P.M. TR. P. XV. in auerſa verò IMP. XXII.COS.XVII.CENS.P.P.P. Ara,vt videtur,adeſt,in cuius extremitatibus Aquila vtrinq;.

Domitiani numus.

Aquila ſtans coram Herculis claua,inſculpta eſt in Traiani numo cum hac inſcriptione ab vna parte ΑΥΤΟΚΡΑ. ΚΑΙϹΑΡ. ΝΕΡΟΥΑ ΤΡΑΙΑΝΟϹ. ab alia verò ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞ. ΥΠΑΤ. Reperitur & alius Traiani numus cum laureato eius ab vna parte capite,in quo & Aquila & claua Herculis conſpicitur,& hęc inſcriptio adiecta ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙϹ ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝΟϹ ϹΕΒ. ΓΕΡΜ. ΔΑΚ. in alia vero ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΥΠΑΤ. Ε. Ibi quoque figura turrita ſedet, dextra palmam tenens,dextro crure calcans figuram nudam,quæ dextra apprehendit crus figuræ illius turritæ. Numus hic percuſſus eſt an. O. 4069.V.C.859. I.C. 107.

Traiani numus.

Duæ conſpiciuntur Aquilæ iuxta aram in æreo Fl. Valer. Conſtantij numo,qui an.O.4267. V.C. 1057. I.C. 305. percuſſus eſt cum hac inſcriptione in priori parte DIVO CONSTANTIO PIO. in poſteriori verò MEMORIA FELIX PEN.

Fl. Valer. Conſtantij numus.

Inter Andaluſiæ,Cordubæq; clariſſimarum Hiſpaniæ vrbium numiſmata vnum reperitur, in quo ab vna parte inſcriptio eſt CAESARIS AVGVSTI IMPERATORIS; in alia verò parte tres conſpiciuntur lanceæ, quarum media habet Aquilam cum his literis COLONIA PATRICIA. Aquilam illam legionis eius,quæ in illa vrbe Romanorum Colonia degebat, ſignũ eſſe facilè crediderim: vocabatur antea ea Colonia Patricia, quia qui Cordubam lares ſuos tranſportarunt,patricij Rom. eſſent. M. enim Marcellus,vt inquit Strabo,illam condidit,& Coloniam fecit,patriciæq; nomine,ut quidam arbitrantur,inſigniuit, licet hoc ab alijs non admittatur,quoniam cùm patricius ille non eſſet, nomen etiam illud dare non potuerit. Patriciorum autem erant duæ differentiæ, maiorum gentium nempè, & minorum. Maiores illi ſolùm dicebantur, qui à ſolis illis centum Senatoribus, quos Romulus Romæ recens conditæ habitare voluit,originem ſuam producerent. Minorum verò gentium dicebãtur,qui à L. Bruto expulſis Tarquinijs,alijs additi ſunt. Atq; iſti Romæ nobiles habebantur, ſed nõ ſolùm ipſi,quia & omnes nobiles illi dicebantur,qui ortum duxiſſent à magnis Senatoribus,vt Dictatoribus,Cenſoribus,Conſulibus,Prætoribus &c. orti fuiſſent,quamuis etiam eſſent ex familia plebeia,quemadmodum Marcelli & Metelli,quorum nobilitas valdè antiqua fuit, nihilominus ex plebeis nati. Habebantur & equites nobiles, ſicut etiam apud nos; & propriè dicebantur,qui ad bellum equo proficiſcebantur,& quadraginta millia ſeſtertiorum, quæ ad noſtrorum Ducatonorum ferè duodecim millium ſummam aſcendunt, poſſidebant, inter quos & patricij erant & plebei: iſti omnes magiſtratus dignitates aſpernabantur, bello tantummodo & ſuo lucro intenti. COLONIA autem PATRICIA nil aliud ſignificat, quam Coloniam ſenum & honorabilium,qui omni honorum cumulo digni ſunt, vt Patres. Sic & Iuſtinianus patricios vocabat viros quoſdam, quibus patriciorum titulum illum dabat & loco patrum habebat.

Andaluſię. Cordubæ numiſmata.

Patricij maiorum gentium.

Patricij minorũ gentium.

Equites quanam proprè eſſent.

Colonia Patricia quid.

IN numiſmate Auguſti poſt obitum eius excuſo Aquila expreſſa eſt cum tali inſcriptione ab vna parte DIVVS AVGVSTVS PATER. ab alia IMP. T. VESP. AVG. REST. S. C.

Aquila ſimpliciter. Auguſti numiſma.

Argenteum Veſpaſiani numiſma reperiri tradunt. an.O.4037. V.C. 827. I.C. 75. excuſum in cuius priori parte inſcriptio talis eſt IMP. CAESAR VESPASIANVS AVG. in poſteriori verò COS. VI. & Aquila. Hic Imperator grauiter in Syria copias adminiſtrauit,& legiones auxit pręſens,& fortis in conflictu fuit,adeo vt in oppugnatione cuiuſdam caſtelli lapidis ictum genu, ſcuta, ſagittasq; aliquot exceperit. Cùm Iudęi deſciuiſſent, & ob humilitatem generis eum ſpreuiſſent, Hieroſolymam oppugnauit, in cuius excidio vndecim centena millia ferro, & fame perierunt. Centum millia capta,& venundata. Quare pater & filius eodem curru triumpharunt,Domitiano ſequente in equo cãdido. In pretio autem habuit conquiſitos

Veſpaſiani numiſma.

quiſitos ex Dauidis regia ſtirpe. Ingenia, & artes maximè fouit. Primus enim è fiſco Latinis, & Græcis Oratoribus annua ſalaria cõſtituit, præſtantes poëtas, & artifices coluit. Anno Chriſti 79. Octauo Cal. Iul. profluuio vẽtris extinctus eſt ętatis an. 69. menſe ac die Imperij decimo, diebus ſex minus, Conſulatu ſuo nono.

In quodam Seueri Alexandri numiſmate conſpicitur Aquila cum hac inſcriptione CONSECRATIO. idque in ſiniſtra, ſiue poſteriori parte, in dextra verò, ſiue priori DIVO ALEXANDRO. Numus hic an. O. 4197. V.C. 987. I.C. 235. excuſus eſt.

Alexandri numiſma.

Aquila dextrorſum ſpectans, cum hac in auerſa parte inſcriptione ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΟΤϹΙΑϹ. cõſpicitur in æreo Traiani Decij numo belli Gothici primi tẽpore cuſo, videlicet an. O. 4213. V.C. 1003. I.C. 251. quo & ipſe Decius obijt, in aduerſa ſic inſcriptum eſt ΑΤΤ. Κ. Γ. ΜΕΚΤ. ΤΡΑΙΑΝΟϹ ΔΕϹΙΟϹ ΣΕΒ.

Decij numiſma.

Aquilam quoque in ſuo numiſmate eodem anno cuſo. Q. Herennius Hetruſcus Meſ. Decius habuit, in quo talis ab vna eaque priori parte inſcriptio græca eſt Κ. ΕΡΕΜΝ. ΕΤΡΟΤ. ΜΕΚΤ. ΔΕΚΙ ΚΑΙϹΑΡ: ab alia verò ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΟΤϹΙΑϹ S.C.

Q. Herẽnij Hetruſci Meſ. Decij numiſma.

Eandem pariter Aquilam in æreo M. Aurelij Valer. Marciniani numo ſculptam eſſe legimus. Huiuſcemodi inſcriptio in aduerſa parte, nempe DIVVS MAXIMIANVS SEN. FORT. IMP. in auerſa verò, vbi ea eſt Aquila MEMORIAE ETERNAE. G.P. Numus hic an. O. 4248. V.C. 1038. I.C. 286. conditus eſt.

Maximiani numiſma.

Fl. Valer. Conſtantij numiſma habetur ex ære, cuius aduerſa pars ſic inſcribitur DIVO CONSTANTIO PIO PRINCIPI: auerſa verò, in qua etiã Aquila conſpicitur, hoc pacto MEMORIAE ETERNAE. R.D. Cuſũ fuit numiſma hoc an. O. 4267 V.C. 1257. I.C. 305.

Valerij Cõſtantij numiſma.

Mirabitur quiſpiã, & fortè non immeritò, cur tam longo ſermone in hoc de Chryſaëto capite noſtram orationem extendimus. Id certè non præter rationem à nobis factum eſt, cùm in tot numiſmatum parte auerſa, diuerſo tamen reſpectu ea reperiatur: eam autem Chryſaëton eſſe, & Iouis miniſtram aliàs à nobis monſtratum eſt. De numiſmatibus verò ideo quoq; omnia, quæ potui, in quibus ſaltem Aquila erat, vel eſſe debebat, hîc adduxi, vt aliqua ex parte vtilitatem, quæ ex eorum notitia percipitur, demonſtrarem: idq; eò libentius præſtiti, vt multis morem gererem, qui obnixè me rogarunt, vt quę in aduerſis eorum partibus ad plantarum, animaliumq; & aliarum rerum naturam attinerent, enuclearem, & præſertim, cùm in hac re plurimos (pace eorum dixerim) halucinatos videam. Differunt ea penes vel gentium vel linguarum diuerſitatem. Alia enim ſunt latina, eaq; vel Romanorum vel Coloniarum & Municipiorum Italiæ, vel Gallorum, vel Hiſpanorum: alia Græca, eorumq; quædam Italorum, quædam Hiſpanorum, multa Siculorum: plurima ex Achaia, Peloponeſo, Thracia, & Macedonia, & alijs inſulis, quædam ex Aſia, quædam ex Africa, vt Cyrenis. Inter exoticarum linguarum numiſmata reperiuntur Carthaginenſia & Sicula cum Punicis, Iudaica & Syriaca cum Hebræis & quædam etiam Italica cum ignotis Oſcorum & Hetruſcorum characteribus, necnon & Hiſpanica demum in prima Hiſpanorum lingua. Apud quoſdam etiam quædam obſeruantur numiſmata Gothorum Italiæ Regum, qualia etiam ego apud Sereniſſimum Franciſcum magnum Hetruriæ Ducem vidi, & Antonius Auguſtinus numiſmata Arabica antiqua, quæ in parte aduerſa literas Arabicas, in alia verò Græcas expreſſas habeant, poſſediſſe ſe affirmat. Reperiuntur tamen etiam, quæ literis Arabicis ſolummodo inſignita ſunt. Doctrina itaque in ijs tanta eſt, vt niſi ſub virorum in omni linguarum genere verſatiſſimorum intellectum cadant. In quibus præter tantam characterum diuerſitatem, item in auerſa eorum parte omnes ferè ditiſſimæ naturæ partus videas, vt vix vel animal ſit, vel planta, uel quæuis res alia, quam in ijs non reperias: exempli cauſa, ibi conſpicias Hippopotamum, Hippocampum, Crocodilum, Sphingem, Ichneumonem, Rhinocerotem, Elephantem, Chimerã, Pegaſum, Syrenes, Minotaurum, aliaq; id genus animalia quadrupeda rariora. Inter piſces, Delphinum, Squillam, Cãcrum, Buccinum, Pectines, Conchas ſtriatas vel imbricatas, Gryphũ marinum, Locuſtam marinam, Teſtudinem marinũ, Pagurum, Polypum, & Stellam marinam. Inter aues Chryſaëton Aquilam, Struthiocamelum, Pauonem. Inter ſerpentes, Cherſidrum, Viperam, Draconem. Inter plantas, Piceam, Laricem, Silphium ſeu Laſerpitium Cyrenaicum, Dictamum, Populum, Selinum. Itaque videre eſt ſummam in primis ex numorũ lectione animi voluptatem à quouis etiam percipi, ſed maximè ab harum rerum ſtudioſis. Sæpè enim in difficillimos diuerſorum auctorum, eorum maximè, qui harum rerum parum periti, vnam pro alia ſæpè capiũt, nodos incidimus: pro exemplo nobis ſit ille Terentij locus: *Tibijs paribus imparibus dextris ſiniſtris Sarranis.* In cuius explicatione Oedipo illo coniectatore opus videretur, niſi ex numiſmatum oculari inſpectione id haberes: in quibus hominis cuiuſdam imago tibiam vtraque manu eodem tempore inflans conſpicitur. Erãt autem

Vtilitas ex cognitione numiſmatum qualis pcipiatur.

Numiſmata cũ diuerſis characteribus.

illæ tibiæ

Tibia læua ac dextra.

illæ tibiæ inæquales: vna ſcilicet exilior, breuiorq́; alia longior, & craſsior: illam dextram, hanc ſiniſtram vocabant, quòd vel ab hac, vel ab illa manu pulſaretur. Hoc idem habeas ex Plinio de arundinibus loquente: *Et eam*, inquit, *quæ radicẽ anteceſſerat, læuæ tibiæ conuenire, quæ acumen, dextræ*; quod ex Theophraſtro * Plinius fortè mutuauerit, *radici proximam linguam læuam eſſe, dextram verò, quæ ad germina eſt*, aſſerente. Attamen Plinius perquàm aptè ad dextram læuamq́; tibiam id refert, ipſiuſq́; † Theophraſti quodammodo locum illuſtrat. Eodem modo de malis Heſperidum non minor etiam quæſtio me diu ambiguum tenuit, donec ipſa autopſia (nam in monte Capitolino in Palatio Conſeruatorum Herculis, æream ſtatuam antiquiſſimam, manu vna clauam, altera ea poma cum annexis folijs retinentem videre mihi contigit, & in quibuſdam Græcis Commodi numiſmatibus conſpiciuntur) Cydonia mala eſſe cognouerim, quæ perperam Citria alij iudicabant. Videas in plurimis etiam ſphæris, magno cum ſtudioſorum detrimento, Aſtacum ſeu Gammarum communiter obtrudi, cùm cancrum potius, qui non ſpecie tantùm ab illo, ſed genere etiam differt, depingere deberent. Qui item error ex ſtatuarum antiquiſſimarum monumentis proditur. In lapidea enim ea ſphæra, quam marmoreus ille Atlas, qui Pauli tertij Pont. Max. temporibus, quibus & ipſe Romæ degebam, effoſſus fuit, humeris portat, Cancer non Aſtacus conſpicitur. Vnde cùm fortè in Eccleſia D. Petronij Bononiæ per foramen quoddam ſupra Eccleſiæ portam ad radios ſolares recipiendos factum, Tropicum Cancri oſtendere, Cancrumq́; ipſum in medio Eccleſiæ in marmore exculpere vellet P. Egnatius Dantes Peruſinus Epiſcopus, ordinis Prædicatorum, in cõmunem illũ errorem incidiſſet, niſi à nobis rectiùs edoctus fuiſſet. Sed videamus, nunquid alia nobis pariant numi emolumenta, quæ certè maxima ſunt. Placent enim iſthæc numiſmata viris principibus, quibus vel pro ſingulari quodã dono offeruntur, vel maximo etiam precio comparãtur, quæ res in cauſa ſæpè eſt, cur arguta quorundam ingenia, à quibus exactior nobis eorũ cognitio tradi poſſet, ijs ob ſumptus maximos careant. Pictores, ſculptores, argentarij, aurifices, alijq́; eius generis opifices & præcipuè monetarij plurima ex antiquis illis diuerſimodò elaboratis numiſmatibus in ſuũ vſum transferre poſſunt.

* Lib. 16. capit. 36.

† Lib. 4. Hiſtor. c. 12.

Mala Heſperidũ q̃.

Aſtacus p canco vulgò pictus.

Monetaria ars quãdo erat in precio.

Monetariã enim artem magni illius Alexandri olim tẽpore ac in Græcia præſertim, & Aſia, ad Gallienũ Imperatorẽ vſq́;, ſub quo vnà cũ Imperio Rom. oĩa degenerare cœperunt, & in peius ruere, in ſumma perfectione fuiſſe, maximèq́; floruiſſe conſtat; quamuis enim numiſmata etiam, eaq́; omnium ferè Imperatorum Iuſtiniani tempore reperiantur, longè tamẽ deteriora ſunt, & minus, quam illa, pulchra. Quę verò poſt Iuſtinianum cuſa ſunt, vix intuitu digna. Culpam eã Hunnis, Vandalis, Alanis. Gothis, Oſtrogothis, Longobardis, qui tum toti ferè Europæ imperabant, nonnulli aſcribunt, Eo namq́; tempore liberales artes omnes peſſundatæ ſunt, ac veluti profundiſſimo cęno immerſæ; & viri, ſi qui erant, docti, in nullo tamen pretio habebãtur, ac exiſtimatione.

Artes quãdo neglectæ.

Sunt & in antiquis illis numis picturæ adeò perfectæ, & ſitum figurarum ad amuſſim, & ad viuum ita æmulantur, vt pictor quilibet & diligens ſculptor nullo pacto corrigi poſſe eas iudicet. Et ſtatuę Romę, vt in noſtra hiſtoria de ſtatuis Rom. declarauimus, multæ ſunt, tanta excellentia atq́; artificio elaboratæ, vt quoſuis in ſui admirationem rapiãt; quas inſignes illic quotidiè pictores ſculptoreſq́; imitãtur, adeoq́; aliquãdo ad viuum exprimunt, vt veras ab imitatis admodum difficulter diſtinguas: ſed coruo illi rariores albo ſunt.

Poëtæ quã vtilitatem percipiant ex numiſmatum cognitione.

Poëtæ quoq́; non paruam hinc hauriunt vtilitatẽ: cùm enim in numis Deorum Dearumq́; gentilium omniũ imagines expreſſæ ſint, vtputa Famæ, Famis, Somni, Diſcordiæ, Pacis, Belli, Victoriæ, Harpocratis, Silentij, Ageronæ, Onocephali, Dianæ Epheſiæ, Veneris Paphiæ, Muſarum, hinc ſuas deſcriptiones deprométes, ſuo dein Marte ſcripta ſua illuſtrarunt. His adde tot inuentiones & rerum antiquarum ſubtilitates, quæ in his ob oculos ponuntur, pręcipuè verò prouincię & ciuitates, flumina, ędificia, templa, theatra, amphitheatra, circi, palatia, columnæ, forũ, & via Traiani, roſtra, puteal Libonis, portus Oſtiæ, & multa alia rerum antiquarum curioſi ex numiſmatibus habere poſsũt, verbi cauſa, quid ſit ſiſtrum, quæ crotala, quæ ſacrificiorum inſtrumenta, quæ armorum differentiæ, vt parazonium, ancylia, geſa, & quę veſtimenta ſacerdotum, ac aliorum, vt toga. Neque illud quoque tacendũ videtur, multorum nominum propriorum Romanorum Græcorumq́; veram atque optimam Ortographiæ rationem ex numiſmatibus percipi. Quamuis enim ab ignaris artificibus ea efficta ſint, nihilominus à doctis dictata atque recognita ſunt; quod inde potiſſimùm quis iudicet, quia aureo illo, quo eloquentiſſimi oratores, comici tragiciq́; puriſſimi, hiſtorici, & Poëtæ ornatiſſimi, alijq́; in omni ſcientiarum genere viri præſtantiſſimi floruerunt, ſeculo, paulò ante, & poſt Ciceronem, qui paſſim fons eloquentiæ habetur, plurima cuderentur. Haud enim credendum eſt, quempiam benè latinèq́; loqui, qui malè, barbarèq́; & nõ ſeruata Ortographię ratione ſcribat. Cùm verò manuſcripta eorum monumenta temporis iniurijs perdita ſint, nec amplius reperiantur, duriſſimorum lapidum, ac æreorum, argenteorum, aureorumq́; numiſmatum antiquiſſimis in-

ſcriptionibus,

ſcriptionibus, qui nullam temporis cariem ſentiunt, ſed illæmet ſunt, quas vetuſtiſſimi illius aurei ſeculi viri, maxima cura ac ſedulitate condiderunt, fides maxima adhibenda eſt, neque ab illis ne tantillum quidem nobis recedendum, imò verò illis potius, quàm modernis ſcriptoribus credendum. Itaq; antiquiſſimorum nominum, quæ in multarum familiarum Rom. Græcorumq; notitiam, nos ducunt, vt Fuluius Vrſinus diligentiſſimus antiquitatum obſeruator, & amicus noſter (qui rariſſima mihi in Palatio Farneſiano Illuſtriſſimi Alexandri Card. Farneſij tempore, atque adeo multa Romæ oſtendit, vt ad videnda ea ſolũmodo uix una ſufficiat ætas) tradit, rectè ſcribendi ratio, haud exiguum non ſcriptoribus ſolùm, ſed amanuenſibus quoque emolumentum, ex earum cognitione percipitur. Habes enim ex his nomina, prænomina, familias, tribus, legiones, magiſtratus, ſacerdotia, eorumq; miniſtros, officia prouinciarum, gubernacula, cunctaq; ad militum munus ſpectãtia, ut ex uarijs quilibet epitaphiorum ab Onuphio Panuinio, Iuſto Lipſio,* & à me adductis exemplis, in quibus plurima antiquitatum myſteria abdita ſunt, intueri poteſt: ſed ab antiquo illo ſcribendi uſu plurima mutata ſunt. Siquidem illi magnis ſcribebant literis, & characteribus lõgè à noſtris diuerſis, & quaſdam etiam literas alio, quàm nos facimus, modo pronuntiabant, præſertim uocales, quarum quãtitas ex ſola pronunciatione, nunquid ſcilicet uel longę eſſent, uel breues; nunquid cum accẽtu, eoque uel graui, uel acuto, uel circumflexo ſcriberentur, intelligebatur. Quam ſanè pronunciationem huius ſeculi nemo queat aſſequi. Quare rectè dicebat † Horatius:

* *Lib. de ſtatuis.*

Pronũciatio veterũ à noſtra diuerſa.

† *In arte Poëtica.*

> *Multa renaſcentur, quæ iam cecidere, cadentq;,*
> *Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet vſus.*
> *Quem penes arbitrium eſt & vis & norma loquendi.*

Vocales veterum.

Hæc paucis dixiſſe volui, eoq; maximè, vt illius temporis Ortographiam, quiſpiam in eam incidens, rectiùs intelligat, de qua multa Grammaticorum extant teſtimonia, quę breuitatis cauſa prætereo. Duplicabant autem uocales longas, ut Feelis, & Muutius. Ex numiſmatibus præterea diſcas, quomodo Principi tuo, tam viuo, quàm mortuo, ob rem fortiter cùm domi, tùm foris geſtam, epitaphium, perpetuum eius apud poſteritatem monumentum, condas. Hinc, ſi quid egregij in ingreſſu ſummi Pontificis, Imperatoris, Regis, Cardinalis, Ducis, aliorumq; Principum, vel in coronatione, vel in alijs pompis eorundem excogitandum inueniendumq; eſt: Si quid iucundi in haſtiludijs, torneamentis, bacchanalibus, ſimilibusq; feſtiuitatibus ludicris exhibendum eſt: id inquam, hinc, vnde emblematum ſymbolorumq; inſtructiſſimum penu habere queas, petas, quibus item potentiſſimorum cùm publica, tùm priuata palatia egregiè perornantur. Non incongruũ erit etiam cognoſcere, quomodo vtramq; numiſmatũ partem authores appellẽt, vnam eamq; præcipuam Itali rouerſo dicũt, voce ſcilicet à latina (Reuerſus) mutuata, quoniam oſtenſa vna parte, quam aduerſam vel dextram Romani, Itali Drito dicunt, in qua caput eius, cuius gratia cuſum eſt numiſma, cõſpicitur, vertatur: vtraq; dictione vſus eſt Cicero ſic: *Aduerſus & auerſus impudicus.* Sunt tamen multa, quæ parte auerſa carent, ab utraq; caput cum eadem inſcriptione habentia, qualia quædã ſunt Antonini Pij. Sunt item quædam, quæ in utraq; parte quidem caput habent, ſed cum diuerſis inſcriptionibus, quale illud M. Bruti eſt, in cuius parte vna Brutus, altera Ahala conſpicitur, vt duorum eorum cauſa cuſum fuiſſe conſtaret, qui ſimilia geſta edidiſſent. Caput unum Bruti erat, illius, qui Romam à Regum tyrannide liberauit: alterum C. Seruilij Ahalæ, qui Spurium Maelium de tyrannide Romã inuehenda cogitantem interfecit. Talia item ſunt illa, quæ ab una parte Cæſarem, ab alia Auguſtum, & quę Tiberium Claudium ab una, & ab alia Agrippam conſobrinum ſuum repręſentant. Item alia ſunt, ut Gręca, aliarumq; nationum, ut Siclus, qui ab una parte calicem ab alia amygdalum florentem, & Taraconenſe, quod ab una Taurum ab alia palmam habet cum his literis C. VTTB. cuius numiſmatis interpretationem uide apud * Antonium Auguſtinum. Quę uerò utraq; parte, aduerſa ſcilicet & auerſa carent, nempè in quibus neque in hac neque in illa emblema conſpicitur, antiquarijs numiſmata ſine capite appellantur, acephala quis non ineptè dicat. Cùm verò in plurimis numiſmatibus uox hæc (Imperator) occurrat, diligenter admodum aduertendum eſt, in quo ſenſu ea accipienda ſit: nõ enim ſemper ipſiſſimum Imperatorem, hoc eſt, qui ſolus regni gubernacula haberet, ſignificat; quandoquidem ſi pro prænomine uſurpetur, ſupremam eius authoritatem in rep. denotat, cũ verò poſt nomen ponitur, rerum præclarè bello geſtarum numerum, vt in inſcriptione cuiuſdam numiſmatis Auguſti patet, quæ talis eſt IMP. CAES. AVG. IMP. VIIII. TR. POT. V. ab alia parte S. P. Q. R. SIGNIS RECEPTIS. Præterea obſeruandum eſt nomen Imperatoris non eſſe magiſtratus titulũ, vt erat nomen Dictatoris, Conſulis, Cenſoris, Tribunorum: ſed quod ob inſignem aliquam victoriam milites vel alij Ducibus ſuis attribuebant. Quoties enim Duces vel hoſtes profligaſſent, vel cædiſſent, vel ſuos liberaſſent, vel quoduis aliud egregium in

Numiſmatum partes quo dictæ.

M. Bruti & Ahalæ numus.

Siclus.

Numus Tarraconenſis.

* *Dial. 2. de numiſmat.*

Numiſmata ſine capite quæ.

Imperator quid.

bello

bello facinus edidiſſent, Imperatores dicebãtur. quo ſignificatu Imperatoris voce Ciceronem alioſq; claſſicos ſcriptores vſos fuiſſe comperio. Sic ipſemet Cicero, adeptâ contra Catilinam victoriâ, & cùm Proconſul in Cilicia eſſet, Imperator dictus eſt: ſic quidam etiam eo nomine honorati ſunt, qui tamen nunquam bello interfuêre, ſed quorum vice præfecti pugnaſſent, victoriamq; abſentibus vel Cõſulibus, vel Dictatoribus aſcripſiſſent. Atq; hæc de numiſmatum cognitionis, quæ velut cæterarum ſcientiarum inſigne ornamentum eſt, vtilitate dixiſſe ſufficiant. Hoc tamen illis adde, Principibus dignam eam videri ſolam, cùm reliquæ ſcientiæ lucri tãtùm cauſa inuentæ ſint, ſi vnã excipias Philoſophiam, quod innuit noſter Hetruſcus Poëta:

Pouera, e nuda vai Filoſofia
Dice la turba al vil guadagno intenta.

Numiſmata ex qua materia fierent. Electrum quid. Aes Corinthium.

Sed rem fortè non ingratam antiquitatis ſtudioſis faciemus, ſi breuiter, ex qua materia numiſmata fierent, enucleemus. Potior equidem eorum pars ex ære conſtabat, quędam ex argento, quædã ex auro eoq; puriſſimo, quædam ex materia ex his mixta, quæ Electrum Plinio dicitur, cùm ſcilicet quinta argenti pars auro permiſceretur, quod perperam mea ſententia nonnulli æs Corinthium vocarunt. Quæ ex ære Corinthio confecta erant, in magno honore & ſumma exiſtimatione habita fuiſſe nos minimè latet, quia id vel nunquam, authore Cicerone, vel ſaltem tardiſſimè corrũpatur. Mixtum autem erat ex quatuor metallis, auro nempè argẽto, ære, & ferro, ſeruata quadam proportione. Erat & viſui gratiſſimum, præſertim ex ſolius auri vel argenti intuitu defeſſis. Numiſmata inſpicienti diuerſa, multa etiam metallorum diſcrimina ſeſe offerunt. Nam quædam auri aliquid habent admixtum, alia nihil, alia alijs plures colores recipiunt; ſed quæ ex metallo Corinthio ſunt, paſſim apud omnes pro pulchrioribus habentur, ſicut antiquarij omnes mecum teſtari poſſunt, cùm in Chimiliarchio magni Etruriæ Ducis Franciſci, atque apud Sereniſſimum Ferrarię Ducem Alphonſum ſecundum, necnõ apud Fuluium Vrſinum Romę in Palatio Farneſiano plurima ex tali ære obſeruauerim. Appellatur autem Corinthiacum, quoniam, vt teſtatur Plinius, ob deſtructam ac incenſam à L. Mummio Corinthum, metalla illa, ex quibus in ea vrbe vaſa fiebant pulcherrima, permiſcerentur, eaq; mixtio artificibus admodum placeret, adeoq; vt ex ea ſtatuas, menſas, ac diuerſa vaſorum genera poſtmodum fingerent; Itaq; cùm rerum nouarum omnes maximè cupidi eſſent, & prima illa materia deficeret, maximè illa delectari cœperunt, & ad primæ imitationem vſi ſunt. Et hæc modò eſt, quam propriè æs Corinthium vocãt: Sed de his aliàs latius.

Aqla marmorea ĩ Palatio Card. Sabellij. Sabellorũ familiæ origo.

Reperitur etiam Aquila, præterquàm in tot antiquiſſimis numiſmatibus, in marmoribus etiam, imò ex ijs efficta, qualem Romę vidi ego in Palatio Cardinalis Sabellij in Theatro Marcelli, in platea, quam vulgò Montanara vocant, quæ alis magnis, & expanſis Chryſaëton ęmulabatur. Hęc verò familia, vt obiter inſeramus, Romanorum antiquiſſima eſt, atque adeo, vt volunt, ab Auentino Albanorum rege oriunda, quæ quidem & Cõſules, & magiſtratus Romæ olim habuit, & pòſt ſex Põtifices maximos, nempe Liberum primum, Eugenium primum, Benedictum ſecundũ, Gregorium ſecundum, Honorium tertium, & Honorium quartum; Cardinales vnum & triginta, Archiepiſcopos, & Epiſcopos plurimos: inter eos verò, qui ſanctitate, & miraculis floruerunt, C. Sabellum Epiſcopum Mediolanenſem, diſcipulum S. Barnabę, martyrio coronatum, & D. Peregrinum Epiſcopum ciuitatis Antiſidori, necnon & Gabinum martyrem ſub Diocletiano.

Aqla marmorea cũ Maratonio tauro ab Hercule occiſo. Aquila in radice filicis inciſa. Aquila lapis apud Mexicanos

Non abſimilem aliam vnà cum Hercule Maratonium taurum interficiẽte marmore inciſam vidi in Palatio Card. Farneſij, quæ res Auis nobilitatem nõ parum indicat. Sed admirandus profectò naturę ille luſus eſt, quę non viuam tantùm procreare contenta, etiam huius imagine in alijs rebus delectata uidetur, ut in radice filicis fęminę fruticoſę apparet, quã ſi tranſuerſim incîdas, quod ueteres non uiderunt, tum Aquilæ paſſis alis non obſcura figura emicat. Cęterum, ut obiter dicamus, Aquilæ lapis apud Mexicanos fanum eſt cuiuſdam ſui Idoli, cuius mentionem facit Ioſephus Acoſta.

VSVS IN MONETIS,

PERDVCTO iam ad calcem capite de numiſmatibus, in quibus Aquila uel aliqua ſaltem ex parte inſculpebatur: de monetis quędam reſtant dicenda, quas hac potiſſimùm illis ratione ſubiungo, quoniam ſimul ſępè ab autoribus confunduntur, ut eleganter [a] Antonius Auguſtinus demonſtrat, & ex hoc Horatij verſu

[a] *In tractat. de numiſm.*

Rettulit acceptos Regale numiſma Philippos,

luce clarius euadit. Ibi enim numiſma uocat monetam, in qua Philippi effigies erat expreſſa,

& non

& non loquitur de numiſmatibus antiquis, cùm Philippus Alexandri, quem Chærillo poëtæ illa donaſſe innuit, pater fuerit. Hinc multos etiam viros doctos diſputare videmus, nunquid antiqua illa numiſmata Romanorum, Grçcorum, aliarūmq; gentium, monetę eorum fuerint. Quod cùm plurimos, eoſq; probatiſſimos quoſq; inficiari videam, certè neq; ego etiam id facilè crediderim, eòque maximè, cùm rationi videatur repugnare, quod numiſmata tātà artificum induſtriâ elaborata, vulgari plebeculæ, vt magnatibus communia fuerint. Non negauerim tamen quædā pro monetis vſurpata, ſed illa duntaxat aſſirmauerim, *quorū*, vt dicit [b] Pomponius, *vel aureorum, vel argenteorum vſuſfructus legari poteſt*. Hęc autē parua fuiſſe conſtat. Atque eo modo [c] Ariſtoteles numiſma à lege, quę Græcè νόμος appellatur, dictū voluit. Ita & [d] Vlpianus: *Si quiſpiam*, inquit, *legauerit aurum & argentum ſignatum, & excuſum, vt moneta eſſe ſolet, tunc comprehenduntur monetæ Philippi, & illæ pariter quæ dicuntur numiſmata*. Et alibi rurſus: *ſi autem aurum & argentum ſignatum legatum eſt, id paterfamilias videtur teſtamento legaſſe, quod eius aliqua forma eſt expreſſa, veluti quæ Philippo ſunt: item quæ numiſmata & ſimilia*. Sed fortè quiſpiam opinetur, quod nunc moneta dicitur, id olim numiſma dictum fuiſſe, atque ita numiſmatis nomen monetæ antiquius eſſe. Cui reſponſum eſto, vtramq; dictionem antiquiſſimam eſſe, vt ex varijs ſcriptorum locis liquidò conſtat, ac in primis ex hoc Martialis:

[b] Cap. 28. Hi. de uſufructu.
[c] Lib. 5. Ethic. cap. 5.
[d] C. 27. Hi. de auro & argento legato.

Et centum dominos noua moneta. & alibi:

Nos niſi de flaua loculos implere moneta.
Non decet, argentum vilia ligna ferant.

Cùm verò & in monetis quibuſdam tam veterum, quàm noſtri æui etiam Principum, Aquilę noſtræ effigiem expreſſam viderem: decreueram omnia, quæ paſſim apud diuerſos authores de monetis loca obſeruaui, hiſtoriæ noſtrę inſerere: ſed quoniam multa ea eſſent, & in immenſam molem aucta, ſuperſedere ijs hîc volui; ac, ne fortè incōgrua huic loco lectori viſa, tędium parerent, pro peculiari tractatu ſeorſum edendo reſeruare, atque modo de ijs agere, in quibus Aquila noſtra depicta eſt; Vt in antiquiſſimo quodam numo, qui Ptolomaicus dicebatur: in quo ab vna parte, eaque aduerſa erat Iouis imago cum Ptolomæi nomine; ab altera Aquila fulmen pedibus premens. Numū hunc apud Rhodios primùm cuſum tradunt; quod tamen nomini eius apertè refragari uidetur: Ptolomæos enim Aegyptijs imperitaſſe cūctis ſatis innotuit: quare quis cum iudicio fortè inferat, monetas etiam olim, vt noſtro æuo, nō in vna tantùm regione, vbi cuderentur, ualuiſſe, ſed quoq; in alienis. In Aſſibus etiam olim Iouis atque Aquilæ imaginem cælatam fuiſſe refert Antonius Auguſtinus: De aſſe conſule Budæum: Erat autem moneta parui ualoris, & aſſaria pro obolis poſita legimus: Hinc [f] Cicero: *Aſſem*, inquit, *ſeſe negat daturum, niſi prius de rebus, rationibuſq; omnibus ſocietatis decidiſſet*. Et Horatius:

Num. Ptolomaicus.
[e] Dial. 5 de numiſmat.
[f] Pro Quintio.

Quem ſi diminuas, vilem redigetur ad aſſem.

Hinc etiam illud poëtæ:

Non aſſis faciunt, euntq; rectà.

Cui conſimile eſt illud Catullianum:

Non pili faciunt cohortem.

Qui loquēdi modus nobis item communis eſt. Nam quem cōtemnimus, dicere ſolemus, non ti ſtimo un pelo, aut non ti ſtimo un quatrino. Eleganter item Seneca: *Emas non quod opus eſt, ſed quod neceſſe eſt: quod non opus eſt, aſſe carum eſt*. Valebat autem as (inquit Budęus) quaternos denariolos noſtros. Vincentius Burginus, qui de illuſtrium familiarum Florentię armis ſeu inſignibus, nec non & de monetis ſcripſit, author eſt inter antiquos eiuſdē pulcherrimę, nobiliſſimęq; urbis nummos, reperiri, in quibus quandoq; nigra Occidentalis, quādoq; Aquila aurea biceps Orientalis imperij ſymbolum cælata ſit. Eam multis familijs Florentinis, ut pòſt etiam dicetur ſingulari beneficio Ioannes Paleologus Orientis Imperator conceſſit, quādo ſub anno 1439. ad Conciliū Florentinum opes Occidentis aucturus cōtra Turcas ipſe acceſſerat. Quo etiam factum ut denuò quę interceſſerant inter Grçcam & Latinā Eccleſiā diſſidia, tum ſublata ſint. De Neapoli teſtatur Scipio Mazzalla, aureā olim habuiſſe monetā, in cuius aduerſa parte depicta erat Parthenope tumulo inſidens, ac lyram tenens: in auerſa verò victoria alata, quæ manu vna coronam, altera Aquilam ferret. Inter Lucēſium, quibus cudendi poteſtas ab Othone primo conceſſa fuit, tradente Ioanne Villano, monetas, vna inuenitur, quæ ab vno latere ſancti cuiuſdam, ab altero Aquilæ effigiem impreſſam habet; Fuit hęc moneta omnium, quas cuderunt, prima, ac Aquila priuilegium illud ab Othone conceſſum denotat; Vnde & in quibuſdam Genuenſium numis eadem ales conſpicitur vnà cum Friderici nomine, à quo & illi poteſtatem eam obtinuerunt. Eodem modo ciuitates Imperiales dictæ, necnon & Principes Imperatori ſubditi, Aquilam aut nomen eius in monetis ſuis excudunt.

Florentina moneta qualis.
Lucentis moneta.
Aquila monetis Imperialium ciuitatum.

DE SCVTORVM DIFFERENTIIS & vſu à quibus inſignia familiarum, quæ arma vulgò dicuntur, originem duxerunt.

Scutum quid.

Annorum honos.

a Philip. 2.

b Pro Cecinna.

c Lib. 2. de finib. bonor.

d Lib. 8. belli Punici.

Herculis clypeus & habitus.

ET de his in ſuperiori libro à nobis actũ; quia tamẽ & ibi hæc, quæ ſequuntur digniſſima ſcitu, omiſſa ſint; itaq; ea hîc ſubijcere placuit. Sed fortè præter inſtitutũ noſtrũ quis iudicet, quod de ijs, tam longè latèq; nos extẽdimus. Quid enim de Aquilis ſcribenti cum ſcutis? illi reſponſum eſto, id ideò à nobis factum, quia cùm arma vulgò dicta, illuſtrium familiarum inſignia, in quibus ſanè plurimus noſtræ Aquilæ vſus eſt, vt longo ſatis ſermone, in priori libro demonſtratum eſt, & paulò poſt etiam oſtendetur, hinc ſuam originem agnoſcant, neceſſarium omninò mihi videbatur, de ſcutis etiam quædam pertractare. Aduertendum autem in primis eſt, ſcutororum nomẽ paulò latiùs extendi, nẽpè quod pro armis ab authoribus etiam accipiatur. In quanto verò vſu, ſcuta ſiue clypei fuerint, cùm apud Troianos, tùm verò præcipuè apud Romanos, claſſici authores docent. [a] Cicero: *Agmine*, inquit, *quadrato cum gladijs ſequuntur ſcutati milites, ſicas portare videmus.* [b] Idem: *Etſi non ſolùm impulſu ſcutorum, neq; conflictu corporum.* &c. [c] Item: *Simulatq; ipſe graui vulnere exanimari videret ſe, vt primùm deſpexit, quæſiuit ſaluus ne eſſet clypeus?* ſic [d] Titus Liuius, *Erant in Celtiberorum exercitu quatuor millia ſcutata & ducente equites.* Sed Herculis inſignis ille & famoſus clypeus, longè antiquiorẽ uſum demonſtrat, cui, cùm ad bellum proficiſceretur eques, inter arma ſua, quæ gerebat, primùm maximè confiſus erat, de quo ſi benè memini, mentio fit in Pandectis Florentinis, vel ſaltem, quod certò noui, in epigrammate Græco, quod Latinè tranſlatum, ſic habet:

Alcidem vt magno ſi quis clypeo armet, & ornet,
Sic tuus hoc quæſtor ſtruxit opus varium.
Ille pererrato tot monſtra feraſq; ſubegit.
Orbe, tuas leges orbis vbiq; colit.

Magni equidem, vt obiter dicam, Herculis habitum, qui ex pellibus animalium conſtabat, & laneis veſtimentis longè antiquior eſt, & ephippij vice vſurpatus, antiqui æſtimarũt; vt ex numiſmate Alexandri Magni in primis conſtat, in quo ipſe eundem Herculis habitum in capite ſuo ferre conſpicitur, vt ſcilicet ab Hercule originem ſuam deducere teſtaretur; & Commodus etiã Imperator Herculis pelle vtebatur & in ſuis numis & ſtatuis, tali habitu ſe exculpendum curabat, vt etiam in palatio Summi Pontificis, quod Beluedere vulgò nuncupant, videre eſt: addebat etiam in numiſmatibus clauam Herculis, cum hac inſcriptione HERCVLES ROMANVS. Arbitrabatur enim ſe Hercule ipſo in transfigendis ſagitta feris haud eſſe inferiorem, vnde illum Hiſtorici tanta eas dexteritate, tantoq; artificio interfeciſſe tradunt, vt ſingulis ictibus ſingulas etiam occideret, & ſcopum quemuis ſemel propoſitũ ſagitta ſua ſemper attingeret. Cæterùm; vt ad ſcuta reuertamur, erant eorum etiam diſcrimina quædam. (de parma ac vmbone poſteriùs dicemus) Meminerunt authores claſſici clypeorum ſubinde, ardentis, micantis, & ærei: [e] Virgilius itẽ Argolici, quo Argiui vtebantur: ſic æratũ clypeũ & detritũ Silius Italicus celebrat, & fulgentẽ [f] Ouidius. Ad quem alludit [g] Claudianus iſto carmine:

Differẽtiæ ſcutorum.

e Aen. 3.

f L. 8. Metamorphoſ.

g In quartũ honori conſulatum.

Quis decor, incedis quoties clypeatus, & auro
Squammeus, & rutilus criſtis & caſſide maior?

Cetra.

Erant inter alia ſcuta in primis, quę vocabant cętras vel citras, quorum pleraq; Afrorum erant: horum etenim meminit Virgilius:

Leuas cetra tegit, falcati cominus enſes,

Scuta corea.

h Li. 3. anastectorum.

Appianus tradit Maſaniſſam Regem ἐλεφαντίνῳ geſtaſſe, id eſt ſcutũ è corio elephanti, quod non ita facilè penetrari poteſt: hodie verò Mauri iſti loreis ſcutis vtuntur, ſed maiuſculis, & formatis ferè in cor humanum, ut ex icone, quam [h] Iuſtus Lipſius exhibet, conſtat. Britannis etiã Tacitus hæc ſcuta tribuit, & pugnare eos facit, *ingentibus gladijs, cum breuibus cetris.* Oſtendit paruas fuiſſe, cuiuſmodi vſi ſunt Hiſpani. Strabo de Luſitanis inquit: *Clypeolum eos habere dicunt diametro cauum, antrorſus loris ſuſpenſum:* diametrum Lipſius, cui hac in re facilè aſſentior, intelligit lineam ambientem, alioquin non eſſet paruus. Quod verò parui eſſent, docet etiam Diodorus Siculus, inquiẽs: *Ferunt peltas in bello omnino paruas, neruis intertextas.* Hęc ſcuta erant leuia, vt ex Suida oſtẽditur; *at ſcutũ Hiſpanorũ geſtatu facilè.* Addit Lipſius, Hiſpanos cetris etiam vſos fuiſſe, ad pulsãdũ rhytmicè, & cũ cãtu ſaltuq; hoſtẽ ſic inuaſiſſe, idq; ex [i] Silio ita cõfirmat.

Scuta parua eſſe.

i Lib. 3.

Miſit

—— Miſit diues Gallecia pubem
Barbara non patrijs vlulantem carmina linguis,
Nunc pedis alterno percuſſa verbere terra,
Ad numerum reſonas gaudentem plaudere cetras.

Item [k] alibi:

———— ac ritu moris Iberi
Carmina pulſata fundentem barbara cetra
Inuadit.

[k] *Lib.16.*

Ex his plurimùm eos hallucinatos fuiſſe conſtat, qui cetram volunt latronum fuiſſe ſcutum. Cetrati enim propriè Hiſpani atque Afri dicebantur, qui minimas atque exactè rotundas peltas geſtabāt. Meminit horū ſæpiſſimè Liuius, ex quo aliquas hîc libuit adducere authoritates: *Pro eo,* inquit [l] alibi, *ſupplemētum ipſe ex Africa maximè iaculatorū leuiū armis petijt, ut Afri in Hiſpania, Hiſpani in Africa melior procul ab domo futurus vterq; miles, velut mutuis pignoribus obligati ſtipendia facerent. Tredecim millia octingentos quinquaginta pedites cetratos miſit in Africam.* Et [m] iterum: *Nec Numida Hiſpano eques par fuit, nec iaculator Maurus cetrato* [n] Itē: *Theſſalonica Eumenes & Athenagoras praerant cum paruo præſidio duorum millium cetratorum.* Item [o] rurſus. *Extra hanc veluti iuſtam aciem parte dextra Conſul Achaorum cetratis immiſtos auxiliares, Eumenes tria millia peditum æquata fronte inſtruxit.* Meminit etiam [p] Cæſar: *Erant, vt ſuprà monſtratum eſt, legiones Afranij tres, Petrai duæ: præterea ſcutata citerioris prouinciæ, & cetratæ vlterioris Hiſpaniæ, cohortes circiter octuaginta.* Et iterum: *Hos leuis armatura Luſitani, peritiq; earum regionum cetrati vlterioris Hiſpaniæ conſectabantur.* Porrò Latini cetram paſſim pro pelta accipiunt. [q] Liuius: *Pelta cetra haud diſſimilis eſt:* quod de Græcorū pelta Lipſius intelligendū putat, quam nō longè diuerſam credit à Romana & velitari parma; licet fortaſsè haud vſquequaq;, ſit rotunda, cùm Suidas dicat πέλτας ἀσπίδια τετράγωνα, id eſt, peltæ clypei quadranguli. Sed hæret in eo Lipſius, cùm Plutarchus rotundam facere videatur, vbi de ancylibus loquitur: *Non enim,* inquit hic, *circuli forma ſunt, nec reddunt, vt pelta, circumferentiam, ſed inciſionem habent lineæ flexuoſæ.* Pelta autem parua fuiſſe creditur, vt ex Statio etiam quiſpiam colligat, ita canente:

Cetram nō fuiſſe latronum ſcutū.
[l] *L.1.dec.3.*
[m] *L.3.dec.3*
[n] *L.4.dec.5*
[o] *L.7.dec.4*
[p] *Lib.1. de bello ciuil.*
Cetra pro pelta accepta.
[q] *Lib.18.*
Pelta Græcorū quid.
Pelta an rotunda, vel quadrāgularis.

Sauaq; difficiles excludere vulnera peltas.

Qui peltas humeris ſuis in formā lunæ ſuſpendebant, quod item hodie ac olim in Hiſpanienſi exercitu vſu viſitur, peltati ſeu peltaſtæ dicebantur; meminit horum [r] Liuius: *Menippum item quendam ex regijs Ducibus cum mille peltatis Chalcidem mittit.* [s] Idem: *Noctu cetratos, quos peltaſtas uocant, loco oportuno inter bina caſtra in inſidijs abdiderat.* Dicebantur ijdem etiam palmularij, cùm parma tecti pedites pugnarent. [t] Quintilianus: *Percunctans Theodorus, an Apollodorus eſſet, ego, inquit, palmularius ſum, nec ſanè potuit vrbanius ex confeſſione inſcitia ſua elabi.* Et [u] Suetonius: *Detractum e ſpectaculis in arenam canibus obiecit, cum hoc titulo, Impiè locutus palmularius.* Peltarum figura fortaſſis non omnibus fuerit eadem: plurimi tamen ad Lunæ ſimilitudinem factas purant. Ad hunc ſenſum Seneca: *Lunata,* inquit, *latus protecta pel'e.*
Pariter & Iſidorus: *Pelta ſcutum breuiſſimum in modum luna media.* Habemus item ex antiquis lapidibus & numiſmatibus, bilunes fuiſſe, id eſt, duplici ſemiluna inſignes: quod cùm marmor quoddam in Pontificijs hortis docet, vbi Amazonidum pugna expreſſa eſt, cum huiuſmodi ſcutis, tùm Martianus Capella, qui partem Italiæ extremam, quæ Brutios habet, *leuorsùm inflectere* ſcribit, *& duobus promontorijs pelta Amazonica formam reddere, dextro autem cornu Leucopetram tendere, ſiue Laſcinium.* Amazonum verò peltas eiuſmodi figuræ fuiſſe, ex hoc Virgilij liquidò conſtat:

Pelta fuiſſe paruam.
Peltati & Peltaſtæ q dicti.
[r] *L.8.dec.3*
[s] *L.1.dec.4*
Palmularij qui.
[t] *Lib.2.*
[u] *In Domit.*
Peltarum figura.

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis.

Neque fortè ab hac figura deflectit [x] Plinius, vbi de ficu Indica loquitur: *Foliorum latitudo pelta effigiem Amazonica habet.* Conſtat enim eam folia hederaceis (ſi modo quam Cluſius depingit Plinianæ reſpondeat) ſimilia habuiſſe, quibus etiam peltæ à Xenophonte comparātur. Alibi tamen [y] Plinius *eas thlaſpios folijs ſimiles facit*, ſed vereor ne id ad fructum potius, quam ad folia transferendum ſit, vt ab alijs factum video. Adde quod crocodilij, & alyſſi fructus thlaſpios fructui quodammodo ſimiles ſunt, quos [z] Dioſcorides duplicis ſcuti figuram habere ſcriptum reliquit, & Auicenna alyſſon eadem de cauſa ſcutalem herbam vocat. Huius generis militum armaturam Aelianus breuiter depingit; *Peltatis, ait, ſimilis Macedonica illi armatura in vſu eſt, ſed leuior.* Nam & pelta paruum, vt diximus, ſcutum, leueq; eſt, & conti eorum ſariſſis ſunt longiores. Deniq; genus illud armaturæ locum inter velites, & armatos tenere apertum eſt, videlicet grauius quàm velites, leuius quàm armati faciunt. Quam ob rem plures ſunt, qui eos cum velitibus iungant, & vtroſque vocari velint leuem armaturam. De parma, quid ſit inter ſpecies armorum [a] VVolphgangus Lazius, quam doctè & exactè declarat, quem qui plura de ea deſiderat, adire poterit. Erat autem parma, vt breuiter dicamus, quadran-

[x] *L.12.c.5.*
[y] *L.27.c.13*
[z] *Lib.3.c.10.& c.79.*
Parma deſcriptio.
[a] *Lib.8.cap.16.cōment. de rep.Ro.*

gularis,non ſolùm ſcuto,verumetiam clypeo leuior,ſic dicta,quòd in omnes partes parem haberet extenſionem: ſuſpẽdebatur enim ex humero, & alio nomine pelta vocabatur. [b] Liuius: *Quingenti fermè Numidæ præter conſueta arma telaq́ ,gladios occultos ſub loricis habentes,ſpecie transfugarum,cùm ab ſuis parmãs poſt terga habentes adequitaſſent,repentè ex equis deſiliunt.* Item [c] alibi: *Dat ſignum Volſcis Imperator,vt parmatis noua cohorti hoſtium locus detur.* Item [d] rurſus: *Quem cuſpide parmaq́ innixum* &c. Polybius verò aliam parmæ figuram tribuit,dum inquit: *Iubentur natu minimis gladium geſtare,pila,parmamq́. Parma tum firmitatẽ habet ob ſtructuram,tum magnitudinem, quæ tutando corpori ſit ſatis. Nam rotunda cùm ſit, tripedalem habet diametrum.* Extat hoc genus ſcuti adhuc apud Indos. Hodie Hungari tantùm, Turcæq́; clypeati cernuntur, diuerſa tamen clypei figura. Meminerunt & parmæ Poëtæ: [e] Virgilius

[b] L.2.dec.3 · [c] Lib.4. · [d] Lib.8.

Enſe leuis nudo parmaq́ inglorius alba. [f] Horatius:

Tecum Philippos,& celerem fugam
Senſi,relicta non benè parmula; Et [g] Martialis:
Parma tibi ſcutum pumilionis erat.

[e] L.9. Aen. · [f] Lib.2.carminum. · [g] Lib.14.epigram.

Parmæ vſũ quis primò inſtituerit.

Porrò parmæ vſum primùm Iphicratem inſtituiſſe, & C. Mariũ ſuſtuliſſe, hiſtorica fides nobis tradit. Vmbonem verò alij mediam clypei partem appellant, alij extremam, alij demum vniuerſum clypeum, ſi modo minoris quantitatis foret. In primò quidem ſignificatu vſurpatur à [h] Liuio: *Aſſurgentem ibi Regem umbone reſupinat.* In ſecundo vtitur [i] Plinius: *Arabica excellunt candore circuli prælucido,atq; non gracili,neque in receſſu gemma,aut in deiectu renitente, ſed in ipſis vmbonibus intenta, præterea ſubſtrato nigerrimi coloris:* Poſtremò in tertio ſignificatu vmbonem accepit [k] Virgilius.

Vmbo q̃d. · [h] Lib.4. · [i] Lib.37. · [k] L.9.Aen.

——— nec ſufficit vmbo
Ictibus

Ancyliorũ figura.

in fortem vmbonem Lucanus commemorat. Quę nam verò eſſet figura Ancyliorum in primo libro ex Feſto oſtendimus. Cuius qui veritatem exactè deſiderat, numiſmata adeat, in quibus eorum icones veræ expreſſæ ſunt: ut in numiſmatibus Antonini Pij, in quibus duodecim Salij ſacerdotes Marti ſacri, tunicas auro purpuraq́; intertextas, æneum pectorale ægidi Mineruæ non abſimile induti, in brachijs ea ferre conſpiciũtur, cum his literis inſculptis ANCYLIA. Mammuſius Veturius illa fecit ad imitationem illius, quod in pallatio Numæ è cælo cecidit, quodq́; aruſpices diligentiſſimè cuſtodiendum pronunciarunt, quoniam vbi illud ſeruaretur, ibi foret totius orbis dominium. Itaque multa ſimilia cõfecta ſunt, & qui ea facerẽt, nullum ſibi aliud poſtulabant præmium, niſi quòd cùm Salij illi ſuas choreas ducerent, hymnoſq́; canerent, Mamniuſium aliquãdo nominarent. Dionyſius de ancylibus plura, quàm Liuius adfert, duodecim ſcribens fuiſſe Salios patricios, Palatinos dictos, vt ab Agonalibus & Colinis à Tullio Hoſtilio inſtitutis diguoſcerentur. Erant autem omnes ſaltatores & menſe Maio per vias publicas, vt in foro & Capitolino monte ſaliebant. Tunicas ferebant pictas cinctaſq́; metallo, trabeamq́; purpura interiſtinctam, prętexta annexã humeris fibulã, & pileolum altum ad inſtar mitræ, quem vocabant tutulum. Accingebantur item enſe, & dextra lanceam aut ſceptrum, ſiniſtra ancylia gerebant, quæ tamen defatigati cùm eſſent, ſerui aliquando ſupra baculum efferebant, vt omnibus eſſent conſpicua. Virgilius de ſcuto Aeneæ loquens, de ancylibus & Salijs ſacerdotibus etiam meminit.

Salij ſacerdotes. · Tutulus quid.

Hinc exultantes Salios, nudoſq́ Lupercos
Lanigeroſq́ apices & lapſa ancylia cælo. Item [l] alibi:
Ipſe Quirinali lituo,paruaq́ ſedebat
Succinctus trabea, læuaq́ ancyle gerebat
Picus equũm domitor.

[l] L.7. Aen.

Scuta grãdia quorũ fuerint.

Præterea fuêre etiam ſcuta grandia, qualia erant Germanorum, Bohemorum, Gallorumq́; vt refert Tacitus his verbis: *Immenſa ſcuta, enormes haſtæ,* Quod genus adhuc in portis arcuum cernitur, ſed de longitudine id maximè accipiendum eſt, vt de Gallis Diodorus; *Scutis vtuntur ad hominis longitudinem pro cuiuſq́ ingenio pictis.* Virgilius de eiſdem.

——Scutis protecti corpora longis. Et [m] Ouidius
Iacta ſuper galeas, ſcutaq́ longa ſonant.

[m] L.6.Faſt. · Scuta lõga · [n] Lib.38. · [o] Lib.3.

Scutũ Gallicanum. · Cimbrorũ & Teutonum ſcuta. · Romanorũ clypeus.

Sunt & ſcuta longa, & lãceę ad proportionẽ, authore Strabone, ſed longa tamen magis, quàm lata, ex [n] Liuio clarè patet: *Scuta longa, cæterum ad amplitudinem corporum parum lata, & de ea ipſa plana malè tegebant Gallos,* [o] Polybius hoc ipſum affirmat *Scutum Gallicanum parum aptum hominem totum tegere.* Tacitus ſcuta etiam plana fuiſſe indicat, cùm ſcribit *Germanis fuiſſe pro ſcutis tenues & fucatas colore tabulas.* Plutarchus tamẽ Cimbris & Teutonis dat θυρεοὺς πλατεῖς hoc eſt, *ſcuta lata.* Cuius verò figura Romanorum clypeus quondam extiterit, Polybius tradit in hæc uerba:

Romana

Romana armatura primum ſanè clypeus, cuius latitudo curuæ ſuperficiei pedum duorum ſemis, longitudo pedum quatuor: maiori additi amplius quatuor digiti, è duplici tabulato, glutino taurino linteolo infuſo compactus. Eius exterior ſuperficies vituli corio integitur, hinnuliuè, aut eiuſmodi animalis. Habet circumferentia varium munimen, à ſummis imiſq; partibus, quò enſiū ictus vehementiores tutò excipit, terraq; admitendo non corroditus. Impactus eſt autem huiuſmodi clypeo etiā ferreus vmbo, qui ingentes ſuſtinet ictus, ac lapidum impetum, Sariſſarumq; teliq; quantumlibet violenti. Milites verò illi ſcutarij nuncupabantur, qui in poſtrema acie ſcuta ferebant: cuius generis Triarij fuêre. Quorū [p] Suetonius ſic meminit: *Aſſuit, & clientibus ſcuti ſcutario cuidam euocato quondam.* Et [q] Marcellinus: *Inter quos Valerianus fuit, domeſticorum omnium primus, & natus ex ſpadone quidam ſcutarius excectus: Ita bellator, vt Scicinio veteri compararetur.* Verumenimuerò eorum armaturam elegāter deſcribit [r] Vegetius: *Pedites autem ſcutati præter cataphractas & galeas, etiam ferreas ocreas in dextris cruribus cogebantur accipere: Sic erant armati illi, qui in prima acie pugnantes Principes, in ſecunda haſtati, in tertia Triarij vocabantur*; ſed obiter hic admonendus eſt lector, ſcutarios in alio ſignificatu, dici fabros ſcuta facientes: Et ſic de fabris ſcutariorum [s] Vegetius, & codex præfecturarum loquuntur. Verùm vt hic obiter etiam inſeramus, ſcutariorum militaris ſocietas in ſcholis militaribus, quæ pro tyronum exercitio erāt, primo ſemper loco habita fuit: quamuis & aliæ eſſent, vt Sagittariorum, cæteræq; etiam ſcutariorum & clibanariorum, quorum hi erant equites cataphracti, illi pedites. Erant & gentilium ſcholæ, qui exercebantur ad cohortes aut legiones. Habebant item & ſpeculatores ſuas ſcholas, quæ ad ſpeculandas res hoſtiū alebantur, de quibus non eſt, quod nunc agamus. De ſchola verò ſcutariorum meminit [t] Ammianus: *Interq; eos quidem ſpe vana ſufflati, moderatione quæritabant diu exploratum, & grauem, & rumoretenus obſcuris paucorum ſuſurris nomen præſtringebatur Equitij, ſchola prima ſcutariorum etiam tum Tribuni.* [u] Idem ſecundæ ſcholæ meminit: *Quibus compertis, Valentiniano, qui cum his redierat, Scutariorū ſecunda committitur ſchola, qui multò pòſt auctus dignitate, malè rem apud Illyricum geſſit.* Deniq; ſcutariorum & clibanariorum mentionem facit codex præfecti Romanorum, qui tibi, ſi plura petas, adeundus eſt. Nunc in ſcutis ſuis varia ab antiquis erant depicta (cuius rei originem ad Cares [x] Herodotus refert) vt diuerſas militum factiones, & præclara eorum facta diſtinguerēt: quare etiam veſtes habebant coloratas, vt ſi forte inter ſe miſcerentur, quiſq; à ſuo præfecto agnoſceretur, quemadmodum videre fuit in Circenſibus ludis, in quibus variorum equitum factiones ab eiuſmodi veſtibus, à quibus alia ruſſata, alia vermilia ſiue coccinea, alia praſſina ſeu viridis appellabatur, diſtinguebātur. Quod verò ſcuta cælare & depingere vetus ritus ſit, & Heroicis quoq; temporibus obſeruatus, varijs diuerſiſq; modis docet [y] Iuſtus Lipſius, vbi Saguntini cuiuſdam inſignia ex Silio Italico adducit:

Milites ſcutarij qui. Triarij qui. [p] In Aug. [q] Lib. 27. Scutariorū armatura. [r] Li. 1. c. 20. Fabri ſcutarij. [s] Lib. 2. Scholę militares quę. [t] Lib. 26. [u] Sub finem libri p̄dicti. [x] Lib. 1. In clypeis varia depingebātur, & quare. Veſtes coloratæ cur in bello gerebantur. [y] In analectis ad militiam.

Centum angues idem calatum inſigne gerebat
In clypeo.

Solebant autem Græci, Romani, Barbariq; varias, diuerſiſq; coloribus figuras in ſcutis depingere, vt aquilas, legiones, delphinos, atque id genus alia animalia; ſiue ad inſigne, vt cognobiles eſſent, ſiue ad decorem, ſiue ad familiarum nobilitatem indicandam. Non enim omnis color idem ſignificat: albus nempè rectè innocentiam ſimplicitatemq;, ruber dominium, viridis ſpem de re aliqua conceptam denotat; Ita pariter animalia proſapiæ nobilitatem quàm egregiè oſtendunt: hinc [z] Plutarchus *Vlyſem* tradit *delphina in ſcuto habuiſſe.* Idem *de eo, qui Lyſandrum interfecit, inſigne clypei Draconem vſurpaſſe, eoq; oraculo monitum, vt draconem vitaret*, ſcribit: Item de Spartano quodam, qui clypei inſigne muſcam haberet, viua nihilo maiorem: cumq; irrideretur ab alijs, quaſi ab ignauia & metu ita faceret, ne hoſti conſpicuus eſſet: *imò* inquit, *vt agnoſcas, vſq; eò enim accedo, vt cernere cominus poſſint ſigni mei modum.* Licurgus etiam tridentem Palamedi in clypeo aſſignat. Et [a] Athenæus de Alcibiade: *Scutum ex ebore & auro confectum habuiſſe* memorat, & *in eo Cupidinem pro inſigni, qui brachijs fulmen complecteretur.* Ad hunc ſenſum [b] Propertius loquens de vetuſtis Romanis, negansq; ita cultos fuiſſe:

Cur variæ in clypeis depingerentur. [z] Lib. de ſolertia anim. Vlyſſis clypeus. Lyſandri interfectoris clypeus. Spartani cuiuſdā mirū inſigne in clypeo. Palamedis clypeus. [a] Lib. 12. Alcibiadis clypeus. [b] Lib. 4. elegia 11.

Picta nec inducto fulgebat parma pyropo,
Pendebant caſi baltea lenta boues.

Non vult pro temporis ſui luxu pyropo ſcuta ornata, ſiue lapide ipſo, ſiue potius colore rutilo & flammante, cùm tales in fulmine ſint, quod crebrū valdè, & quaſi de more in ſcutis Romanis erat: ſed tamen antè de Tacio Sabinorum Rege idem Poëta ſcripſerat:

Pictaq; per flauas arma leuare iubas.

Et ſcutum intelligit, in quo iam olim imagines etiam Iuuenalis agnoſcit:

Pendenteſq; Deos perituro oſtenderet hoſti.

Romulum & Remum de Lupa *pendentes* & *oſtenderet*, nēpè admoto ſcuto. Phidias clariſſimus per omnes gentes pictor, *in ſcuto Minerua Amazonum præliū calauit, intumeſcente (Vt* [c] Plinij ver-

Tarij Sabini clypeus. Mineruæ clypeus. [c] Li. 36. c. 5.

bis vtar) *ambitu parmæ: eiuſdem concaua parte Deorum & gigantum dimicationem; in ſolijs verò Lapitharum & Centaurorum: In baſe autem quod cælatum erat, Pandoras geneſim appellauit: ibi Dij erant triginta numero naſcentes, Victoria præcipuè mirabili: periti mirantur, & ſerpentẽ, & ſub ipſa cuſpide æream ſphingem*. Huc etiã illud [d] Liuij pertinere videtur, ubi de Samnitibus loquitur: *Scuta alterius auro, alterius argento cælauerunt: forma erat ſcuti, ſummum latus, qua pectus & humeri teguntur, faſtigio æquali: ad imum cùm caetur mobilitatis cauſa.* [e] Item vbi à Martio caſtra Aſdrubalis, Hannibalis in Hiſpania Ducis, deleta ſcribit, *author eſt Claudius*, inquit, *qui annales Actlianos ex Græco in Latinum ſermonem vertit, raptos ad mille octingentos triginta, prædam inſignem partam: in ea fuiſſe clypeum argenteum, pondo centum triginta ſeptem cum imagine Barchini Aſdrubalis*. Et paulò pòſt de eodem: *monumentumq́; eius de Pœnis vſque ad incenſum Capitolium fuiſſe in templo clypeum, Martium appellatum, cum imagine Aſdrubalis*. Huc etiam referre potes, iſtud [f] Virgilianum:

[d] L.9.dec.1

[e] Lib.25.

Aſdrúbalis clypeus.

Martius clypeus.

[f] Li.7.Aen.

Poſt hos inſignem palma per gramina currum,
Victoresq́; oſtentat equos, ſatus Hercule pulchro
Pulcher Auentinus,

Et paulò pòſt:

Atque leuem clypeum ſublatis cornibus Iò
Auro inſignibat, iam ſetis obſita, iam bos:
Argumentum ingens, & cuſtos Virginis Argus
Cælataq́; amnem fundens pater Inachus vrna.

Subintelligendum autem eſt, omnia hæc fuiſſe in clypeo cælata ac ſculpta. Extat & apud Heſiodum vetuſtiſſimum Poëtam mentio de clypeo ſculpto ac depicto, quo Hercules vſus eſt, cuius verſus Latinè redditi ſic ſonant:

Tum capit ingentem clypeum prorſusq́; ſtupenda
Arte laboratum, iactu quem nulla recepto
Vulnera, nec duris religarant ictibus haſta;
Vndiq; cæruleis circumcurrentibus aurum
Orbibus infuſum, duroq́; volumina gypſo
Incuruata, eboris niueo candore relucent,
Multaq; permiſtis variata coloribus æra,
Alternant viuos clypei cæleſtis honores,
In medio ſpiris tortus draco, fronte reflexa
Atque retrouerſis oculis in terra recumbit
Ingens, terribilis, multoq; rubentibus igne
Luminibus ſtringens adapertis faucibus ora.

Et quę ſequuntur. Alludit & ad eandem clypeorum picturam [g] Sidonius:

[g] In Panegyrico Andemij.

Inſeritur clypeo victrix manus, illius orbem
Martigena Lupa, tibris amor, Mars ilia complet,

Et [h] iterum:

[h] In Panegyrico Maioriani.

Huic fulſit rutilus ſpatioſa circite læuum
Vmbo latus, uideas hic craſſo fuſa metallo
Antra Rhea, fatamq; lupam, quam fauce retecta,
Blandiri quoque terror erat, quanquam illa uorare
Martigenas, & picta timet pars proxima Tibri
Exprimit.

Cetræ depictæ.

Cetras etiam cęlare ac depingere ſolent, quod etiam [i] Silius indicat:

[i] Lib.3.

Verſicolor contra cetra, & falcatus ab arte
Enſis Adyrmachida.

Verſicolorem enim appellat, à variante hac pictura. Eodem pariter modo noſtris etiam tẽporibus ſępè quid in ſcutis ſuis milites depingunt. Hinc Arioſtus noſter Rugerium ſuum Aquilam in clypeo vſurpaſſe ſcribit:

Rugerij clypeus.

† Cant.27. Stan.99. & 100.

Poi che vede Rugier, che per inſegna
Porta l'Angel che ſopra gli altri regna.

Id enim de Aquila intelligẽdum eſt, quæ cæteris auibus imperat, & illemet † poſtea ita ſubiungit, vbi de pugna eiuſdem cum Mandricardo ob huius Aquilæ inſignia, loquitur:

Nel campo azuro l'Aquila bianca hauea,
Che de Troiani fu l'inſegna bella,
Perche Ruggier l'origine traea
Dal fortiſſimo Ettor portaua quella:
Ma queſto Mandricardo non ſapea,
Ne vuol patire, e grande ingiuria appella,

Che

Che ne lo ſcudo vn'altro debba porre
L'Aquila bianca del famoſo Ettore

Portaua Mandricardo ſimilmente
L'augel, che rapì in Ida Ganimede &c. Et * paulò pòſt:

* *Stan.*104 & 105.

Vn'altra volta pur per queſto venni
Teco à battaglia, e non è gran tempo anco,
Ma d'vcciderti allora mi contenni
Perche tu non haueui ſpada al fianco,
Queſti fatti ſaran, quelli fur cenni,
E mal ſarà per te quel augel bianco
Ch'antica inſegna è ſtata di mia gente,
Tu te l'vſurpi, io'l porto giuſtamente.

Anzi t'vſurpi tu l'inſegna mia
Riſpoſe Mandricardo, e traſſe il brando.
Quello che poco inanzi per follia
Hauea gittato à la foreſta Orlando.

Porrò & maiorum facta in ſcutis ſuis exprimebant, vt de Scæuola quodam tradit [k] Silius.

Scæuola, cui dira cælatur laudis honora
Effigie clypeus; flagrant altaribus ignes,
Tyrrhenum vallis medio ſtat Mutius, ira
In ſemet verſa.

Facta maiorũ in clypeis depicta.
[k] *Lib.*8.
Scęuolæ clypeus.

Sed & proprias fortaſsè laudes, & facta cælabant, quod liber de bello Hiſpanienſi, etſi parum integer, ſubijcit, de ſingulari congreſſu in ſignum duorum militum: *Dum ad dimicãdum in planitiem ſeſe contuliſſent, ſcutorumq́; laudis inſignibus præfulgens opus cælatum.* Erat & nomẽ vniuſcuiuſq; militis in aduerſo ſcuto adſcriptum, addito ex qua eſſet cohorte, quauè centuria. Quin etiam oculis intueri eſt Romæ in columna Traiani ſcuta quædam coronis varijs ornata, quas donaticas fuiſſe Lipſius arbitratur, & de eo iudicio latas: Hinc fortè etiam [l] Silius de Chrypo quodam Gallo inquit:

——in titulos Capitolia capta trahebat,
Tarpeioq́; iugo, demens, & vertice ſacro
Penſantes aurum Celtas vmbone ferebat.

Laudes propriæ in ſcutis pictæ.
Nomẽ militũ in ſcutis.
Scuta coronis ornata.
[l] *Lib.*4.

De eiſdem Gallis etiam Diodorus ſcripſit, ſcuta habuiſſe variegata inſigni aliquo proprio: benè dicit proprio, nam, & communia quædam gentibus, legionibus, cohortibus erant, quod in notitia Imperij diſces: Item ex [m] Vegetio: *Ne milites tumultu prælij à ſuis contubernalibus aberrarẽt, diuerſis cohortibus diuerſa in ſcutis ſigna pingebant, vt ipſi vocant dygmata.* Sicuti etiam nunc moris eſt fieri. Atque hactenus de clypeorum pictura ſiue ſculptura Romanorum, aliorumq́; veterum celebrata; Vnde nimirum & noſtras cælaturas in his clypeis, vt dictum eſt, profectas eſſe credendum eſt. Iam enim galeas illa quoq; atque coronas ſuprapoſitas cum criſtis atq; auium alis repreſentabat: & quemadmodum adhuc hodie in more poſitũ eſſe videmus, clypei in exequijs præferebantur, atque in templo ſuſpendebantur. Quod confirmans [n] Tranquillus, cùm funus & ſuprema Cęſaris recenſet: *Intraq́; lectus eburneus*, inquit, *auro ac purpura ſtratus, & ad caput trophæum cum veſte, in qua fuerat occiſus, præferentibus munera (quia ſuffecturus dies non videbatur) præceptum eſt, vt omiſſo ordine, quibus quiſq; vellet itineribus vrbis, portaret in campum.* Vbi nimirum per munera, dona militaria intelliguntur, quæ tum in rogum conijciebantur. Quem adhuc benè morem apud Viennẽſes durare nobis tradit VVolphgangus Lazius, vt ſcilicet poſtremo familiæ extincto, præſertim in ordine baronum, nobilium, equitum, & hodie coronatus in exequijs & parentationibus præferatur: qui poſtea ex ſuggeſtu cum ſolenni pompa deiectus comminuitur. Ad quas cæremonias & [o] Cornel. Tacitus alludit, cùm Germanici in vrbe factam parentationem deſcribit: *Nos vulgi ſermones*, inquit, *audita mori adeo incendit, vt ante edictum magiſtratuum, ante Senatus conſultum ſumpto iuſtitio deſererentur fora, clauderentur domus, paſſim ſilentia gemitus, nihil cõpoſitũ in oſtentatione.* Huc etiã alludit [p] Virgilius, vbi Pallantis exequias deſcribit:

Ducunt & rutilo perfuſos ſanguine currus,
Poſt bellator equus poſitis inſignibus Aethon
It lacrymans, guttiſq́; humectat grandibus ora,
Haſtam alij galeamq́; ferunt, nam cætera Turnus
Victor habet.

Gallorum ſcuta.
Clypei cũ proprio inſigni.
[m] *Li.*2.*c.*8.
Clypei in exequijs præferebãtur.
[n] *In Cæſare.*
Clypeus coronatus in exequijs pfertur & ex ſuggeſtu deijcitur.
[o] *Lib.*2. *Hiſtor. Aug.*
[p] *Lib.* 11. *Aen.*
Pallantis exequiæ.

Clypeus loco epitaphiorum vſurpatus.

Quorum quidem ex numero & clypeum extitiſſe credendum eſt. Præterea epitaphiorum loco clypeum & quondam in templis fuiſſe ſuſpenſum, quemadmodum etiam hodie fieri videmus, facilè mihi perſuadent Trebellij Pollionis, quę in hiſtoria Claudij Cæſaris protulit, verba: *Claudium* inquit, *principem loquor, cuius vita, probitas, & omnia, quæ in rep. geſſit, tantam poſteris famam dedêre, vt Senatus Populuſq́; Romanus nouis eum honoribus poſt mortem affecerit. Illi clypeus aureus, vel ut Grammatici loquuntur, clypeum aureum, Senatus totius iudicio, in Romana curia collocatum eſt, vt etiam nunc videtur, expreſſa thorace vultus eius imago.* Et iterum: *Rogo, quantũ pretium eſt, clypeus in Curia tanta victoria? quantum vna aurea ſtatua?* Inter iſtæc, quæ in templis Deorum ſuorum Romani offerebant, parietibuſq; ſuſpendebant, coronas quoq; fuiſſe autor eſt Macrobius. Meminit item Virgilius hiſce verſibus:

Coronę in tẽplis Deorũ ſuſpẽſæ.

Multaq́; præterea ſacris in poſtibus arma
Captiui pendent, currus, curuaq́; ſecures,
Et criſtæ capitum, & portarum ingentia clauſtra
Spicula, clypeiq́;. Et iterum:
Horrendum ſonuêre, tremunt in vertice criſtæ
Sanguineæ, clypeoq́; micantia fulmina mittit. Et [q] rurſus:
Fronde ſuper galeam & felici comptus oliua.

[q] *L. 7. Aen.*

[r] *Lib. 2. de bello ciuil.*

[s] *In Claud.*

Teſtatur idem [r] Appianus; *Figura multiformis,* inquit, *eius ſtatua inſcripta, quarum nõnullis coronæ ex quercu addita veluti ſeruatori patriæ, quibus olim ciuem clypeo tegentes ornabantur.* Adde & illud [s] Trebellij Pollionis, cum dona militaria à Valeriano Cæſare, Claudio conceſſa enumerat; *torquem libralem vnum,* inquit, *caſſidem inauratam vnã, ſcuta chryſographata duo, loricã vnã, quã refundat.* Videmus etiam noſtra hac tempeſtate nonnullos principes, præfectoſq; clypeos vexillaq; & id genus arma alia in templis ſuſpendere, quod vel in victoriæ memoriam, vel voti etiam cauſa faciunt: Clypei enim, caſſides, aliaq; huiuſcemodi ſupra oſtia poſita, nihil aliud ſunt, quàm trophæorum demonſtrationes, quemadmodum ex hoc [t] Virgiliano oſtenditur:

[t] *Lib. 11. Aeneid.*

Clypeumq; ex ære ſiniſtra
Subligat, atque enſem collo ſuſpendit eburnum:

[u] *L. 9. Aen.*

[u] Alibi quoque dum Aeneã de Danais victoribus loquentẽ introducit, ita cecinit idẽ Poëta:

Aere cauo clypeum magni geſtamen Abantis
Poſtibus aduerſis figo, & rem carmine ſigno.

Seueri, & Commodi numiſma.

Hinc in numiſmate Seueri & Commodi videas Victoriam clypeo inſidentem, aliumq́; manu retinentem, qui haud dubiò Victoris fuerit: & in alio Commodi numo duos item clypeos propè pedes iacentes, Victoriamq́; lauream coronam, qua victoris caput redimere videtur, una manu contingentem. De armis ſuſpenſis ſic etiam Eutropius cecinit:

Feſtinas vrgete, manus meus exuperatur
Ad bellum Stilico, qui me de more trophæis
Ditat, & hoſtiles ſuſpendit in arbore criſtas.

Huc pertinet Sidonij carmen à paucis hactenus rectè intellectum.

—— nec ſolum militis artem,
Ferret ad Imperium, ſuſpenderet ilicet arma.

[x] *L. 8. Aen.*

Huc demum alludit [x] Virgilius:

Tum leues ocreas electro, auroq; recocto,
Haſtamq;, & clypei non enarrabile textum,
Illic res Italas Romanorumq; triumphos,
Haud vatum ignarus, venturiq; inſcius æui,
Fecerat ignipotens. Illic genus omne futuræ
Stirpis ab Aſcanio, pugnataq; in ordine bella
Fecerat, & viridi fœtam, Mauortis in antro
Procubuiſſe lupam, geminoſq; hic vbera circum
Ludere pendentes pueros & lambere matrem.

Quod ſcutum præferendum.

Cęterùm quale ſcutum præferendum ſit, habes ex Aeliano: *Scutum optimum* inquit, *eſt, quod Macedonicum, æneum, mediocriter cauum, ad octo dodrantum magnitudinem.* Atque hæc de clypeorum in bello uſu, & eorum differentijs dicta ſint: Iam ad familiarum inſignia, quæ ab ijs originem ducunt, accedamus.

VSVS IN INSIGNIBVS, QVÆ vulgò arma dicuntur.

QVAMVIS etiam de vſu inſignium, quæ vulgò arma dicuntur, & præſertim de ijs, in quibus Aquila depingebatur, nec non & de ſcutis, à quibus illa ortum traxerunt, in primo libro egerimus; placuit tamen iſtæc tanquam illic derelicta hoc loco etiam ſubijcere, ne qui illa lecturi ſunt, defectum noſtrum culpent. Armorum itaq;, quæ vulgò gentilitia lingua VVapen, Cancellorũ vocabulo clenodia, nobis, vt dictum eſt, arma vocantur, vſum quondam Romana in rep. non minùs, quàm hodie extitiſſe, non ſolùm veterum monumentorum ſcripturæ, atque numiſmata, verùm etiam hiſtoricorum fide digniſſimorum ſcripta oſtendunt.[a] Liuius: *Adhæc de tera quoq; belli non commemoraſſe tantùm, ſed protuliſſe etiam conſpicienda ſpolia hoſtium cæſorum ad triginta, dona Imperatorũ ad quadraginta, in quibus inſignes duas murales coronas, ciuicas octo*. Et[b] iterum: *Recitato veteri Senatu indè primùm in mortuorum locum legit, qui poſt L. Aemilium & C. Flaminium Cenſores curulem magiſtratum cepiſſent; nec non in Senatu lecti eſſent, vt quiſque eorum Senator primus creatus erat, tum legit, qui ediles, Tribuni, Prætores, Quæſtoreſue fuerant, tum ex ijs, qui ſpolia ex Romano hoſte fixa domi haberent, aut ciuicam coronam accepiſſent*. Meminit huiuſmodi armorum, &[c] Cornelius Tacitus: *Finis ſermonis in eo, vt quina millia nummûm ſingulis militibus numerarentur, tum Otho ingredi caſtra auſus, atq; illum Tribuni Centurioneſq, circumſiſtunt, abiectis militiæ inſignibus*. Et rurſus: Cùm colloquij Arminij & Flauij fratris mentionem facit: *Flauius*, inquit, *aucta ſtipendia torquem & coronam aliaq; dona militaria commemorat*. Ad eundem ſenſum[d] Cæſar: *Vacua caſtra hoſtium conſpicatus, tectis inſignibus ſuorum, occultatiſq; ſignis militaribus raros milites, ne ex oppido animaduerterentur, ex maioribus caſtris in minora traducit*. Huc etiam facit illud Saluſtij vbi C. Marium gloriantem introducit, quòd licet imagines maiorum ſuorum nullas poſſet demonſtrare, tamen dona militaria multa accepiſſet, quæ virtutem ſuam teſtarentur. Item & illud[e] Suetonij huc referas: *Dona militaria aliquantò facilius, phaleras & torques & quicquid auro argentoq; conſtaret, quàm vallares ac murales coronas, quæ honore præcellerent, dabat, has quàm parciſſimè & ſine ambitione ac ſæpe etiam caligatis tribuit*. Quibus equidem nihil potuit manifeſtiùs dici, ad ſimilitudinem exprimendam veterum donorum militarium cum noſtris, quæ vocantur, inſignibus; Sic & Carolus in coronis tribuendis parciſſimus eſſe ſolet, & Ferdinandus infimis quibuſq; militibus, qui res egregias geſſiſſent, dona militaria largiebatur. Hodie quoque Comites Palatini ab Auguſtis creati, ius & prærogatiuam habent pingendi & concedendi inſignia, vti & antiquitùs ab omnibus triumphalibus viris cõferebantur; & ſic intelligitur illud[f] Suetonij: *Solos*, inquit, *triũphales quamquam & ſocios expeditionum & participes victoriarum ſuarum nunquam donis partiendos putauit, quod ipſi quoq; ius habuiſſent tribuendi ea, quibus vellent*. De huiuſmodi inſignibus atque donis plurimi quoque alij probati hiſtoriç authores meminerũt: Sic apud[g] Trebellium Pollionem legas, vbi à Valeriano Auguſto, Claudio tũ adhuc Tribuno talia dona conceſſa memorat: *Fibulas argenteas* inquit, *inauratas duas, fibulam auream cum acu Cypriã vnam, balteũ argẽteum inauratum vnum, annulum bigemmeum vncialem, brachialem vnum vnciarum ſeptem, torquem libralem vnum, caſſidem inauratam vnam, lanceas Herculeanas duas, aclydes duas*. Talis eſt &[h] Vopiſci in Probi hiſtoria locus: *Me equidem Senatus Principem fecit de prudentis exercitus voluntate, attamen ſciendum tibi eſt, tuis nunc humeris magis incubuiſſe rẽpub. qui & quantus ſis, omnes nouimus, ſcit Senatus: Adeſto igitur noſtris neceſſitatibus, tua familia aſſere, vt ſoles, remp. Nos tibi decreto totius Orientis ducatu, ſalarium quintuplex fecimus, ornamenta militaria geminauimus, conſulatum in annum proximum nobiſcum decreuimus; te enim manet pro virtutibus tuis Capitolina palmata*. Et[i] rurſus, ubi omnium donorum militarium catalogum recenſet, ſic infit: *Cùm bello Sarmatico iã Tribunus, tranſmiſſo Danubio multa fortiter geſſiſſet, publicè in concione donatus eſt, haſtis puris quatuor, coronis vallaribus duabus, corona ciuica vna, vexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo vno, patera ſacrificali quinquelibri vna*. Huc referri poſſunt & hæc[k] Lãpridij uerba: *Huc acceſſit nimia & Senatus & populi inclinatio poſt illam cladem, quæ non ſolùm Antoninorum nomen decolorauit, ſed etiam Romanũ dehoneſtauit Imperiũ. Certatim deniq; omnia directa ſunt*, inquit, de Alexandro loquens, *& nominum genera & poteſtatum. Primus deniq; omnium cuncta inſignia & honorificentiæ genera ſimul recepit*. Atq; illud etiam[l] Aurelij Victoris: *Poſſidio Eunucho poſt triumphũ Britannicũ inter multorũ fortiſſimos arma inſignia tanquã participi victoriæ dono dedit*. Et ſic intelligenda veniunt, hęc[m] M. Tullij verba: *Donum ne capiunto, neuè petenda, neuè gerenda, neuè geſta poteſtate*[n] Item & hæc: *Tantum donis datis muneribuſq; profecerat*: Poſſim & infinita eiuſmodi exempla ex diuerſis hiſtoricis in medium afferre,

VVapen. Clenodia. Vsũ armorũ antiquiſſimũ eſſe.

[a] L. 6. dec. 1

[b] L. 3. dec. 3

[c] Lib. 18.

[d] Lib. 7. de bello Gall.

[e] In Aug.

[f] In Aug.

[g] In Claud.

[h] In epiſtol. Taciti Auguſ. ad Probum Præfectum.

[i] In Probo.

[k] In Alex.

[l] In Claud.

[m] Lib. de legibus.

[n] In orat. p. Cluentio.

ferre, verùm ne legētibus tędium pariant, ſuperſedebo, paucis tantū ex Liuio adductis, qui nobis vnus ſit inſtar omniū; *Vbi*, inquit[o] alibi, *cùm Procōſul veteres milites primùm, prout cuiuſq; virtus atque opera in ea pugna fuerat, militaribus donis donaſſet.* Et rurſus: *Si Claudio Proconſuli aliter videretur, faceret quod è repub. fideq; ſua duceret, dum ne quis eorū munere vacaret, neuè dono militari virtutis ergò donaretur*, Et iterum: *Criſpinus equum armaq; rapta & cruentum cuſpidem inſignis ſpolijs oſtentans, cum magna laude & gratulatione militum ad Conſules eſt deductus, laudatuſq; ibi magnificè & donis donatus.* Item[p] alibi: *Deſtituti Duces, cùm ſua ipſi inſignia & profana imagine imperij, quod gererent, veram iuſtamq; mox in ſe verſuram poteſtatem exhorrebant*: quanquam forſam hoc loco alia ſignificatione inſignium vox Liuio vſurpetur. In priori ſignificatu rurſus alibi[q] idem author ita ſcribit: *Scipio præfectos equiteſq; prout cuiuſq; opera fuerat, & ante omnes Maſaniſſam inſignibus donis donat.* Item alibi: *dum bellum in Macedonia geritur, legati tranſalpini ab Regulo Gallorum* (Balanos ipſius traditur nomen: gentis, ex qua fuerat, non traditur) *Romam venerunt ad Macedonicum bellum auxilia: gratia ab Senatu acta, muneraq; miſſa, torques aureus duo pondo, & patera aurea quatuor pondo, equus phaleratus, armaq. equeſtria.* Alludunt huc quoque Poëtæ nobiliſsimi quique, atque inter eos ipſemet[r] Virgilius:

[o] L. 4. dec. 3
[p] L. 8. dec. 2
[q] L. 9. dec. 3
[r] L. 7. Aen.

Quin etiam veterum effigies ex ordine auorum,
Antiqua ex cedro, Italuſq; Paterq; Sabinus
Vitiſator, curuam ſeruant ſub imagine falcem:
Saturnuſq; ſenex, Ianiq; bifrontis imago
Veſtibulo adſtabant: alijq, ab origine Reges,
Marcia qui ob patriam pugnando vulnera paſſi.
Multaq præterea ſacris in poſtibus arma,
Captiui pendent currus curuaq; ſecures,
Et criſtæ capitum, & portarum ingentia clauſtra,
Spiculaq; clypeiq; erectaq; roſtra carinis.

Sic &[s] Claudianus:

[s] In Panegyrico Stiliconis.

Quidquid auus ſenior Mauro vel Saxone victis,
Quicquid ab innumeris ſocio Stilicone tremendus
Quæſiuit genitor bellis, quæcunq; Gelonus
Armeniuſue dedit, quantum crinita ſagittis
Attulit extremo Meroe circumflua Nilo,
Miſit Achemenio quicquid de Tygide Medus,
Quum ſupplex emeret Romanam Parthia pacem.
Nobilibus gazis opibuſq; cubilia ſurgent
Barbaricis, omnes thalamo conferte triumphos.

Huc ſpectat illud[t] Sidonij Appollinaris:

[t] In Panegyrico Maioriani.

Quid poſſeſſorem maneas, quos deniq; mores
Ius ciuile paret, ne ſolam militis artem
Ferret ad imperium, ſuſpenderis ilicet arma
Emeritus iuuenis, ſterilis ieiunia terra
Vomere fœcundans.

Item & illud[u] Prudentij:

[u] Lib. 2. in Symachū.

Vis decorare tuum ditiſſima Roma Senatum?
Suſpende exuuias armis & ſanguine captas
Cingere cæſorum victrix diademata Regum:
Frange repulſorum fœda ornamenta Deorum,
Tunc tibi non terris tantum victoria parta,
Sed ſuper aſtra etiam media ſeruabitur æde.

Satis ſuperq; itaque ex Hiſtoricis tàm antiquis, quàm recentioribus dona illa militaria (quæ ſi non cum armis nobis dictis eadem ſint, eorum tamen vſus initium prębuerūt) ob res cùm domi tùm foris pręclarè geſtas à Principibus donata aut conceſſa probauimus. Sic in bello Troiano victores, etiam ſpolijs hoſtium, quos in acie vicerant, tanquam trophæis ſeſe exornaſſe accepimus. Sic Hectorem ſcripſit Homerus, Achyllis arma, quibus Patroclum ſpoliauerat, velut egregiæ magnæq; victoriæ ſignum, geſtaſſe; ſic Romanos hoſtium ſpolijs domorū ſuarum oſtia condecoraſſe, & tanquam res ſacras à nemine contingi voluiſſe, ſed ibi per multa ſecula tanquā propria domorū ornamēta affixiſſe antè diximus. Sic apud Suetoniū legas de incendio Neroniano, quo potior Vrbis pars conflagrauit, multas nobilium memorias vnà cum ipſis ædibus deletas, quæ varijs hoſtium ſpolijs, quæ in bello olim ataui ſui acquiſiuerant, erant pernornatę. Sic in templis ſuis illa, geſtorum ſuorum perpetua monumenta, conſecrabant, quę item uel incendio, vel alijs temporum iniurijs poſtmodum interierunt. Sic quoque T. Manlium Gallo illo ſuperbo, ſingulari certamine deuicto, aureum monile, quod eorum lingua torquis

Hector Achyllis arma induit.
Oſtia Roman. clypeis ornata
Clypei in Deor. templis ſuſpēſi.
T. Mālius cur Torquatus dictus.

quis dicitur, à collo eius detraxiſſe hiſtorica fides tradit, indeq; poſtmodum Torquatum appellatum, atque nomen illud poſteros eius omnes ſibi poſtmodum conſeruaſſe. Sic Cęſar interfecto Elephãte, qui Maurorum lingua cęſar appellatur, Cæſaris nomen obtinuit, quamuis id alijs minimè placeat, qui ita dictum volunt, quod de matris ventre exciſus, ita in hanc lucem prodierit. Sic Sylla, quia Iugurthã ceperat, eius caput in ſigillo ſuo ſculptũ habuit. Sic Luſitani quinq; clypeos in armis ſuis vſurpãt, victorię cõtra totidẽ Mauritanos Reges ſempiterna teſtimonia. Sic & Hiſpanis in more poſitũ eſt, pro inſignibus vſurpare vexilla, quæ Mauris aliquando vi in bello eripuerunt. Conſtat itaq; armorũ originem (namq; à Carolo Magno aliàs ortũ duxiſſe, eumq; ab antiquis illis Romanis, qui benemeritis in bello uaria dona militaria perpetua geſtorum ſuorũ monumenta, vt ea in clypeis atq; armis dictis, domi foriſq; oſtenderent, conferebãt, edoctũ fuiſſe diximus) à præclara quadã victoria dimanaſſe. Profecturi enim ad bellũ Tyrones, primo anno in ſcuto & paludamento nullũ habebant colorem aliũ, præterquam album: ſi verò ab eo tempore præclaræ rei aliquod edidiſſent tyrocinium, vt puta, ſi anguem, vel aliud aliquod animal immanius occidiſſent, tunc eius imagine ſcuta ſua condecorabant: quandoq; tamen ſi intra annum in haſtiludio aliquo, uel torneamento egregiè partes ſuas defendiſſent, tum uel quęlibet pro libitu in armis ſuis eligere conceſſum erat. Præterea quot quiſque ſtipendia feciſſet, quot coronas, & quales meruiſſet, quot armillas, criſtaſq;, quot torques, quales phaleras, haſtas puras, pila, balteum, hæc omnia ſupra clypeum galeamq; appoſita, in belliſq; & expeditionibus geſtari ſolita, cùm pacis munia iterum foueret, domumq; regreſſus optimus quiſq; ſuſpenderet, ea ornamentorum ſiue inſignium loco longa ſucceſſione ad poſteritatem transmittebantur. Poſtquam verò inclinante iam imperio, Boij, Franci, Gothi, Heruli, Romanarum legionum reliquijs in limitibus Danubij & Rheni, mixti, Marcomani Seueri temporibus acceſſerunt, quemadmodum linguam confuſam fecerunt, ita populum etiam perfecerunt quendam, qui Romanorum Teutonumq; ritus atque mores coniunxerat, tum arma ſuam originem habuiſſe Lazius opinatur. Sũt autem in duplici diſcrimine, priuilegiata & ſpeciali cuiuſdam Principis fauore conceſſa, vel donata: alia è familijs propria auctoritate ſine Principis fauore electa, vt nouam aliquam dignitatem atque honores propria virtute conſecutos oſtendant. Priori modo, ſi toti alicui familiæ donentur, tunc ad omnes poſteros ſuos deſcendunt; ſin vni ſoli, tunc ad illius ſucceſſores duntaxat. Conſtat etiam antiquos illos militaris rei periti ſſimos in eligendis ſibi armis bellica accepiſſe inſtrumenta, vt caſſides, ſcuta, haſtas, enſes, vt bello ſe interfuiſſe, ac in eo quippiam egregij præſtitiſſe ſignificarent: contrà verò agricolas ad bellum profecturos aratris, vomere, ligonibus & huiſcemodi alijs inſtrumentis arma ſua exornaſſe: pariter & nautas eandem ob cauſam, ſibi elegiſſe remos, proras, puppes, antennas, anchoras, malos, nec non & integras naues: quamuis tamen & alij nauium inſignibus vſi ſint: imò verò & naues ipſæ ſua habebant peculiaria inſignia, vt Chimeras, Centauros, ſimiliaq; alia: ſic de naue, quæ D. Paulum ad Melitem Inſulam olim conduxit, D. * Lucas Caſtorem pro inſigni habuiſſe fidus nobis teſtis eſt. Præter id videmus multos artifices, ea in armis ſuis vſurpaſſe inſtrumenta, quæ artium illarum, quibus illa deſtinata ſunt, peritiſſimos eos eſſe demonſtrant. Non ab re etiam fuerit noſſe, quomodo campi armorum diuidẽdi ſint: diuiduntur autem per ſimplicem lineam rectam in duas partes, idq; trifariam: aut per diametrum, aut per tranſuerſum, atque id vel obliquè, vel rectè: & quandoque lineę iſtæ acutis dentibus vel piſcium ſpinis haud abſimiles ſunt. Diuiduntur pariter campi in bandas vulgò dictas & repagula, quæ sbarras vocant, inter quas vna quandoq; directa eſt, quæ columna quibuſdam dicitur. Sunt etiam quæ raſtra habent eorumq; alia per longitudinem, alia per tranſuerſum, alia ad inſtar ſpinarum piſcium. Quædam etiam crucem habent, & eandem, vel rectam, vel tranſuerſalem; hæc vulgò vocant inquartata, hoc eſt, per diametrum oppoſita; quędam crucem integrã. Sunt quæ vulgò ſcaccata dicãtur, hoc eſt, per quadratas figuras vel teſſellas, vel rhomboides vel amygdalatas ad inſtar retis facta. Sunt quæ non integrum habeant campum, ſed partem tantùm vnam vel duas &c. Sunt quæ ſimplices tænias ad amuſſim redactas, quas ſquadras vocãt. Sunt quæ vnã habent amuſſim, vt Aldrouanda familia, quæ à Longobardis, teſte Faneſio, ortũ duxit: Itẽ quędam, quæ duas. Reperiuntur in quibus circuli ſunt, ita ſibi inuicem incluſi, vt veluti cæpas imitentur & hęc numero, non figura variari poſſunt: Sunt quæ pilas ferunt, vt Illuſtriſſima Mediceorum familia, quæ inter ſe numero & coloribus variari nõ poſſunt: alia vndas habent, eaſq; vel albas vel purpureas uel alterius coloris; quædam animalia, puta aues, piſces, quadrupedes, eaq; uel integra vel dimidiata, uel quædam tantummodo eorum membra: quædam arbores, & has etiam uel integras uel earum partes; Inueniuntur præterea in quibus animalia quidem ſunt, ſed coloribus diuerſis à naturalibus diſparata, qualia ſunt, quæ lupos, leones, Aquilas atq; huiuſcemodi alia animalia habent cærulea, ſimiliſq; coloris; qui uſus, mutare ſcilicet natiuos colores,

Cæſar vnde dictus.
Syllæ ſigillum.
Luſitanorũ arma.
Hiſpanorũ arma.
Armorum honos.
Armorum origo.
Tyrones militesq; quo & quando quid in armis ſuis depingerent.
Arma ĩ duplici diſcrimine.
Arma quãdo ad poſteros deſcendũt, & quãdo nõ.
Antiquorũ militum arma.
Agricolarũ arma.
Nautarum arma.
Nauiũ inſignia.
D. Paulus qua naue vectus.
* In actibus Apoſt. c. 28
Artificũ arma.
Camporũ in armis diuiſio.
Bandæ in armis.
Repagula.
Sbarræ.
Armorum diuerſitas.
Raſtra.
Crux in armis.
Inquartata arma q.
Scaccata quæ.
Animalia ficta ferre in armis vnde natum.

lores, hinc uidetur dimanaſſe, quoniam nobiles, cùm equos ſuos uel ad uenatum, uel ab bellum profecturi, diuerſi coloris ueſtibus adornarent, arma etiam ſua eiuſcemodi fictis animalibus inſignire uoluerint.

Armorum varietas vnde.

Haud eſt itaque, quod quiſpiam miretur, tantam armorum multitudinem ac uarietatem, qui tot familiarum miriades ſibi ob oculos ponat. Quamuis tamen in eligendis armis immenſum ſit pelagus, nihilominus uix fieri poteſt, quin eadem arma à diuerſis familijs uſurpata ueniant: quæ res ſi in eadem ciuitate contingat, lites, diſſidia, imò uerò & bella ſæpè excitat: contrà ac ſi in diuerſis urbibus habitent: Contingit tamen quandoquidem, ut à diuerſis familijs in eadem urbe uſurpentur: & ſic minus nobiles à peregrinis & ignotis, cum nobilioribus confunduntur. contrà ſi eiuſdem nominis familiæ diuerſis armis utantur, tunc quarum nobilitas præponderet, arma indicant.

Colores in armis obſeruandi.

Porrò in armis faciendis maximè aduertendum, ut colores æqualem ſeruent proportionem, ut ſcilicet clarus cum obſcuro coniungatur: quoniam ſi clarum cum claris, & obſcurum cum obſcuris copules, arma inſpicientium oculos minimè oblectabunt;

Colores clari & obſcuri.

eſt autem albus clarorum præcipuum fundamentum, ut niger obſcurorum, luteus inter claros, uiridis & rubeus, maximeq; cæruleus inter obſcuros referuntur. Si itaque hi colores aptè & cum iudicio in armis exprimantur, homines in ſui admirationem rapiũt, & oculis iucunda erunt; ſcio tamen quoſdam à nigro colore abhorrere, quem tamẽ ego graue quippiam, firmum, ac ſtabile in armis denotare crediderim; pro quo à nobiliſſimis quibuſdam familijs etiam uſurpatus eſt.

Arma quę laudantur.

Illa autem laudantur, quæ ſimpliciora ſunt, & minus permiſta; nam talia maiorem antiquitatem demõſtrant.

Crux.

Valdè etiam magnificum eſt habere crucem, qualem legatis à latere Summus Pontifex concedit, nec non Equitibus, qui pro defenſione Chriſtianę reip. aduerſus ueræ fidei hoſtes dimicant: ſed ea crux non deſcendit ad poſteros; quales etiam ſunt Equites Hieroſolymitani, ſi modo in bello quicpiam egregiè præſtarint, ut de Sabaudiæ Duce liquidò conſtat.

Pontificiæ claues.

Pontificiæ claues non minus arma decorant, quas item Pontifex Maximus, niſi illuſtri loco natis, Equitibuſq; ac Oratoribus Chriſtianorum Principum, & qui propria uirtute talibus inſignibus digni ſunt, confert.

Arma quæ antiqua faciant. Animalia. Hectoris et Achillis arma.

Sunt item arma ualdè antiqua, quæ animalium iconibus inſigniuntur: ea enim niſi ab Imperatoribus, Regibus, Ducibus, Principibus, cæteriſq; potentioribus conceſſa, atque illis tãtummodo, qui uel propria nobilitate illuſtres ſunt, uel in militia ſtrenuè ſe geſſerunt: talibus enim in uirtutis ſuæ teſtimonium leones, aquilas, columbas, atq; id genus alia animalia concedebant; qui ritus quàm ſit antiquus, Hector, Achilleſq; nobis exemplo ſunt: illum duos leones aureos in campo rubro, hunc totidem ſed rubeos in campo argenteo uſurpaſſe quidam tradunt.

Plantæ.

Plantæ egregiè etiã arma nobilitant, inter quas roſa, ut uulgò florum regina, prærogatiuam quãdam, ut leo inter quadrupedes, et Aquila inter Aues habere uidetur. Verùmenimuerò mutant ſua quandoq; arma, licet eiuſdem nominis & eiſdem utentes familiæ, exempli cauſa, ſi eiuſdem familiæ roſa utentes, in campo cæruleo, inter ſe odia gerant, pugnẽtuè; tum cãpum cæruleum in nigrum uel quemuis alium una pars, ut dignoſcatur, tranſmutabit. Conceduntur autem quandoq; à Principibus arma, cum tali conditione nè ea, uelint, nolint, mutent.

Cur quidã arma habeant cũ aliqua additione.

Quęritur haud immeritò, cur ſit quòd quidam quandoque habeant arma cum quadam additione, qua prius carebant: id eos facere crediderim, vel ex peculiari quodam Principis priuilegio, vel ex propria etiam electione, quia præclarè ſe geſſerint; ſi ex priuilegio tunc poſteri ijs non gaudebunt, ut puta, ſi Cardinali alicui quid in armis ſuis, ab aliquo principe concedatur, id ad fratres & nepotes minimè deſcendit, niſi ille hanc clauſulam addiderit, quod toti eius familiæ permiſerit: Si verò ex propria electione; tũc ad hæredes tranſeunt:

An fratres regis, eius armis vti poſſint.

Quæritur etiam nunquid fratres Regis eiſdem armis uti poſſint; reſpondetur, Regis debere eſſe pura, fratrum cum aliqua additione: Quæritur deinde, num arma quæ habent tęnias, raſtra, truncos, & pilas, ea habeant determinatim: reſpondetur reperiri, quæ numerum habent determinatum, ut Hetruriæ Ducum, quibus ſeptem pilę nec plures, nec pauciores, pro inſigni ſunt. Item eſſe uidemus in quibus talis numerus minimè obſeruatur.

Armorum honos.

In quãta uerò apud veteres exiſtimatione arma fuerint & apud nos, cuiuis liquidò cõſtare arbitror. Nam ut apud illos, non uiuos tãtum, ſed mortuos etiam honorarẽt, quos ſcilicet vnà cum imaginibus ad ſepulchra vſque comitabantur; vt de Miſeni ſepulchro legimus, quod Aeneas tuba & remo illius inſignibus exornauit: Sic noſtris temporibus conſuetudo tenet, ut ſcelere aliquo inquinatorum arma tanquam illis indigna Heroldi deijciant pro ſumma contumelia. Atque hæc hactenus dicta nobis ſufficiant, in quibus, quę hic deſiderari poſſent, alij quibus placuerit, ſupplere poterunt & defectum noſtrum iuuare, alioſq; qui plura de his petunt, ſcriptis ſuis recreare.

VSVS AQVILAE IN INSIGNIBVS.

ETSI multa in primo libro de ijs dicta ſint uiris, qui Aquilam ceu Auium Reginam in inſignibus ſuis uſurparunt: quia tamen modo adferenda, quorum cauſa bina pręcedentia capita ſcripſimus, tam hic, quàm ibi adiungi poterant, non potui nō ea, etiam huc, ſeruato tamen eodem, qui ibi, ordine, ſubiungere.

Itaq; inter Aquilę bicipitis inſignia, quibus pleraq; Imperialia oppida gaudere diximus, Schuuinfurtum ad Mænum non contemnenda Vrbs in orientali Francia referri poterit.

Schuuiſurti oppidi arma.

Huius itē Aquilę inſigni [a] Arioſtus Rogeriū uſum fuiſſe memorat, ubi Leonis Imper. Conſtantinop. filij loco eum cum Bradamāte amica ſua ſingulari certamine decertaturū inducit,

Rogerij arma.

[a] Cant. 45. Stan. 69. & 52.

Es per parer Leon, la ſopraueſte
Che di anzi hebbe Leon, s'hà meſſo in doſſo
E l'Aquila de l'or con le due teſte,
Porta depinta ne lo ſcudo roſſo. Et rurſus:
S'appreſentò Ruggier con l'Augel d'oro,
Che nel campo vermiglio hauea due teſte.

Marignolorum, Petrutiorum, Camborum, & Cochorum illuſtres Florentinæ familiæ Aquila utuntur aurea bicipiti, in campo rubro, imperij orientalis ſiue Conſtantinopolitani inſigni, quod Ioannes Paleologus Imperator in quodam Concilio, in quo præſens erat, conceſſit, & quaſi iu ſuam eos cooptauit familiam.

Gulielmus Comes Henembergicus duas Aquilas bicipites per diametrum, totidemq; Gallos habet in inſignibus ſuis, unà cum clatris.

Guil. Com. Henembergici iſignia.

Cæſarinis ſemiaquilam pro inſigni eſſe in primo libro diximus. Verùm integram eos Aquilam vſurpare Franciſcus Sanſouinus tradit, eamq; Imperialem, quoniam ab antiquiſſima Cęſarum ſtirpe originem ſuam trahant: addit etiam ſub Aquila illa conſpici Vrſum columnæ alligatum, inſignis eorum contra Vrſinos uictorię ſymbolum, quod poſtmodum poſteri, relictis primis inſignibus, uſurparunt: unde nonnulli ab Vrſinis illorum originem dimanaſſe crediderunt, cum tamen, ut diximus, ea antiquiſſima ſit, ut ex multis ueterum ſcriptorum monumentis liquidò conſtat; inter quos Fanuſius Campanus, ubi de Monaldeſcorum familię nobilitate tractat, Cæſarinorum obiter mentionem facit, hiſce uerbis: *Nobiliſſima progenies de Monaldis originem habuit tempore Caroli Magni anno domini 809. hoc pacto. Nam cum Rodaricus Monaldus Dux & heros ac collega Imperij de ſtirpe Ducum Andegauenſium, poſt expulſos Longobardos commorando perſiſteret, maxima cum amplitudine in Vrbeueteri accepit in uxorem D. Aemiliam Cæſarinam Romanam ex qua ſuccepit tres filios &c.* Quę ſanè uerba illuſtriſſimę huius familię Cęſarinorum nobilitatem exprimunt. Haud enim ueriſimile eſt, tantę potentię Ducem connubio ſibi iunxiſſe, niſi matrona nobiliſſima illuſtriſſimoq; loco nata fuiſſet. Habuit pręſtantiſsima hęc familia Cardinales tot, tantiq; ualoris, vt quæuis alia familia: habuit item uiros cùm domi, tùm foris clariſſimos, de quibus, qui plura deſiderat, Franciſcum Sanſouinum adeat, qui exactè, ut ſolet, eorum præclara facta proſequitur.

Cæſarinorū inſignia.

Aquilam etiam Pomeranię Duces Bugiſlaus & Caſimirus à Friderico primo Imperatore inſignium loco nacti ſunt.

Pomeranię Ducum arma.

De Agolantis nobilibus olim Florentinis tradit Vincētius Burghinus, Aquila uſos fuiſſe primùm alis expanſis, pedibuſq; diuaricatis, mox alis complicatis, ea ſcilicet figura, qualem Falco pugno geſtatus, referre ſolet, quę tamen priorem colorem non immutaret.

Agolantorum arma.

Tres reperio familias, quæ Palauicinæ cognominantur, diuerſę omnes originis, quarum tamē una a tertia orta fuerit. Habebant illę pro inſigni tres delphinos cæruleos in campo albo. Poſtquam uerò in Italiam uenerūt, in ſuperiori inſignium parte Aquilam adiunxerunt. Nacti ſunt forſan hos delphinos à Lothoringiæ uel Ghiſę Ducibus, quibus antiquitùs illi pro inſignibus erant. Fuerunt & alij Palauicini Genuæ & Venetijs. Item & alij nēpè Marchiones Badenſes, ex quibus primus in Italiam cum Othone primo Imperatore uenit, eiuſq; equitatus Dux primarius fuit, Adelbertus dictus, qui dum adhuc Badæ Marchio eſſet, duodecim in armis ſuis latrunculos, quos uulgò ſcaccos uocant, uſurpabat albos & purpureos: factus uerò vicarius & feudatarius, in ſuperiori armorum campo Aquilam addidit Imperialem, & Marchionatus titulum depoſuit, ſeruato tamen antiquo Palauicinorum nomine, emitq; propè Placentiam tria oppida, multoſq; agros: cui item ob res pręclarè geſtas, tria alia Imperator donauit, & poſteros eorum hæredes ſemper eſſe uoluit, quos ab eius virtute nūquam defecturos ſibi perſuadebat, qui, quas res geſſerint, abundè apud Sanſouinum videre lector poteris.

Pallauicinorū arma

Ingelhemium non ignobile apud Germanos oppidum, pro inſigni ſemiaquilam habere in primo libro diximus, quod tamen Franciſcus Modius Brugenſis integram, eamq; Imperialem vſurpare tradit, vti etiam & Heylbrunam, nec non Eſſlingiam in ditione VVirtembergenſi.

Alberto Marchioni Brãdenburgenſi pro inſigni eſt Aquila vniceps vnà cum duobus Leonibus quorum vnus à latere Aquilæ eſt, alter ſub illa: ſunt enim inſignia eius in quatuor partes diuiſa & in eorum medio aliud eſt ſcutum, in quo ſceptrum regium videtur.

In Bambergæ, Vrbis in extrema Francia orientali amænißimæ (vbi XXXIIII ludi equeſtres Germanici celebrati ſunt) inſignibus vir depingitur armatus, dextra uexillum ferens in quo orbis imago apparet, & in eius ſuperficie crux, altera verò ſcutum tenens, in quo Aquila eſt expanſis alis, & pedibus diuaricatis.

EMBLEMATA.

NICOLAI Reuſneri hominis ſummè literati tale Emblema eſt ſub lemmate, RENOVATA IVVENTVS.

Alituum regina potens, & fulminis expers,
Sola Aquila eſt ſummi fida miniſtra Iouis.
Quæ ſi longæua nimium ſit tarda ſenecta,
Flumine ſe liquido terq́ quaterq́ lauat:
Subuolat hinc, ſoliſq́; capit de culmine lumen:
Et renouat pennas, membraq́ feſſa ſibi.
Qui prius eſt ſacro luſtratus fonte ſalutis:
Fulmineo nunquam læditur igne Iouis.
Namq; fide certa numen cæleſte tuetur:
Solicitatq́ ſuo lumine lumen heri.
Sol eſt iuſtitiæ Chriſtus, vitaq́ perennis:
Quem qui corde uidet ſimplice ſaluus erit:

Aliud eſt apud eundem de Chryſaëto emblema, cum lemmate, ΘΥΑΤΟ ΓΕΝΝΑΙΟΝ: ad Dominum Iacobum Fuggerum Com. Kirchbergæ, & Vueiſſchornæ.

Cælum quando petit leui volatu
Ales regia, lucidas per auras:
Fixos lumine Solis haud ocellos
Flectit: ſed radijs ſuis penetrat
Phœbum cominus intuens ſerenum:
Et ſic viſum acuit ſuum, iuuatq;
Quum viſum volucrum fatiget idem
Sol ſplendens, hebetetq; cæterarum.
Sic in te generoſa mens refulget,
Claris orte parentibus, Iacobe:
Quando ſemine languet haud paterno
Virtus inſita: ſed magis magiſq;
Inter viuida, & efficax vireſcit:
Dum non à nitidis hebes reclinas
Maiorum radijs tuos ocellos:
Mentis celſius explicans ſed alas,
Pulchro vertice tangis aſtra cæli.
Macte o laude, Iacobe, macte tanto:
Felix es ter, & amplius: beati
Quem tot Dij cumulant bonis: perennis
Laus nullo tua conticeſcet æuo.

Aquila Cygnos ad pugnam laceſſens, & ab illis circundata, atq; uicta, cum uerbis SIC REPVGNANT: virum ſignificat, qui pacis amatorem ad bellum irritans, ipſe temeritatis ſuæ pœnas luat. De pugna harum Auium nos in primo libro egimus. Symbolum hocce fuiſſe illuſtriſſimi Herculis Cardinalis Gonzagę, tradit Ruſcellus, & multa ibi de Cygnorum encomio adducit, quæ cùm breuitatis gratia, tùm quòd huius loci non ſint, prętereo. Quod verò ex Æliano ait Aquilam eam Chryſaëton eſſe, & ſolummodo herbis nutriri, id fabulas ſapere aliàs quoque demonſtraui. Symbolo uerò iſtoc uir ille illuſtriſſimus, animi ſui haud dubiò integritatem, atque ad colendam in patriæ ſinu pacem, promptitudinē eius demonſtrare voluit. Symbolum

Herculis Card. emblema.

bolum his Hetruſcis uerſibus expreſſum hoc pacto legitur, ſed diuerſæ omnino ſententię, quæ meo iudicio rectiùs rei ueritatem ſequitur.

Quantunque di ſtreppar le piume e i vanni
S'affatichin col becco altieri Cigni
A l'Aquila, e con lei fieri e maligni
Contendano, ſi pronti a' i coſtei danni:
Ella: cui non ſpauentano gli affanni,
Non cura i colpi loro aſpri e ſanguigni,
M'hauendo i fati, e i ciel deſtri e benigni,
Forte ſgombra da ſe pene & inganni.
Coſi queſto corteſe alto Signore
Non teme aſſalto di fortuna audace,
Ch'offenda quel di dentro, o quel di fuore,
E con i virtuoſi hà rado pace,
Che ſeco gareggiando di valore,
Ciaſcuno è vinto, e à ſua virtù ſoggiace.

Dicit autem Aquilam, quæ, ut diximus, illuſtriſſimę huic familię pro inſigni eſt, Cygnorũ atrociſſima acie ſeſe oppugnantium vim facillimè repellere: eodemq́; modo clariſſimum illum virum, ſi ad bellum prouocaretur, prouocantes peſſundaturum.

Apud eundem poëtam Aquila ſtellifero cælo inſidens, cum lemmate, IN MOTV IMMOTVM, ſignificat uirum, qui continuo niſu in hoc totus incumbit, vt paternis veſtigijs inhęreat. Fuit id ſymbolũ illuſtriſſimi Cardinalis de Eſte de quo pariter ſic ſcribit Hetruſcus ille: Cardinalis de Eſte emblema.

Con mouimento eterno il Ciel s'aggira,
Ma però ſi può dir ch'immobil ſia,
Perche ritorna, onde partì di pria
Ne da l'uſato corſo ei ſi ritira.
Coſi, mentre ſi volge e ſi raggira
Pel poggio del valor, douumque ſia
Queſto Signor, à l'alta corteſia,
Propria de gli auol ſuoi, mai ſempre aſpira
L'Aquila, antica di ſua ſtirpe inſegna,
Ad ogni tempo è ſeco, e lo conduce
Ad ogni impreſa glorioſa e degna.
Quanto il cielo hà di bello, in lui riluce,
Ma lingua humana è di parlarne indegna
L'occhio abbaglia al fulgor de la ſua luce.

Egregium equidem, & à uiro acerrimi iudicij excogitatum emblema eſt, quod Ruſcellus quoque depinxit, Aquila ſcilicet in quercu nidum habens, cum uerbis REQVIES TVTISSIMA: Fuit id perilluſtris comitis Antonij Landriani, ſereniſſimi Vrbini ducis Guidibaldi generi, qui nihil, quo mentis ſuę intentionem exprimere poſſet, magis appoſitum po.uit inuenire. Cùm enim ex eiuſmodi nuptijs maximam ſeſe contra quoſcunq́; fortunæ impetus ſpem concepiſſe indicare vellet, pulchrè admodum Aquilam, quæ ei pro inſigni erat, in quercu ſiue robore, arbore pariter ducis illius inſigni nidulãtem depingebat. Quis enim a tantę potentiæ Duce, in quo ſimul omnes etiam virtutes elucent, non omnem ſemper ſibi operam promittat, qui arborem illam non ſine myſterio aliquo in armis ſuis vſurpat? Nam vt duas potiſſimùm ob cauſas, eam ueteres celebrarunt (quoniam ſcilicet Ioui ſacra haberetur, ipſaq́; proprio robore nullis ventorum iniurijs ſuccumberet) ita vir ille Omnipotẽtis Dei, cuius pręcepta egregiè obſeruat, auxilio, ac propria quoque virtuti confiſus, omnia fortunę ludibria contemnit. Si itaque Aquilam Auium reginam, Ioui pariter ſacram ac per ſe omnium fortiſſimã, in tanti roboris arbore nidum ponere, hoc eſt, robur robori addere quempiam videamus, nonne quid inſuperabile inde emerſurũ iudicabimus? Emblema hoc, uerſu iſto Hetruſco redditũ legitur. Antonij Landriani emblema.

Soura vn tronco gentil l'Aquila audace
Fra rami, che le fan corona intorno
Troua queto riposo, e ferma pace
E dolce e tranquilliſſimo ſoggiorno.
Coſi chi ſoura à ſalda pianta giace
D'alma virtù, che l'huom fà chiaro e adorno
Sicuriſſimo ſtanzà al caldo al gelo,
Ne teme venti, ò l minacciar del cielo.

Aquila reliquis auibus prædam ſuam participans, cum lẽmate HOC HABEO, QVODCVNQVE DEDI, viros doctos ſignificat, qui ſumma liberalitate ac benignitate diſcipulis ſuis doctrinam ſuam ſtudent impartiri. Symbolo hocce vſus eſt Gonzaluus Zatiuus à Molina Eques Hiſpalenſis, quem animi ſui generoſitas ac celſitudo tali ſymbolo dignum fuiſſe demonſtrat. Cælauit autem id in oſtio Muſæi ſui, in quo rariorum ac vtiliſſimorum librorum immenſum numerum, armorum omnia genera, icones virorum illuſtrium, numiſmata, lapides, animaliaq́;, atque alios naturæ partus ex vtraq; India, alijſq́; orbis partibus longinquioribus collectos reſeruat.

Gonzalui Zatiui emblema.

Aquila expanſis alis, & capite ad Vrſæ ſidus elato, velut eius opem implorans, cum lemmate ET SOLE ALTRO NON HAGGIO, id eſt, SOLEM ALIVM NON HABEO, ſignificat virum, qui præter mulierem, quã ardet, nullius alterius amore tãgitur. Inuentor huius ſymboli fuit illuſtriſsimus Curtius Gonzaga, qui quantum & quàm ſyncerè Vrſam nomine matronam nobiliſsimam deperiret, eo nobis indicauit. Præter enim communem illam, quam omnes, quos vidi, authores de Aquilæ in ſolem inſpectu cauſam, nempe uiſus illius potentiam, roburq́; atque acumen ſtatuunt, propenſa etiam voluntas, nec non & occulta quædã voluptas atque deſiderium accedit, quæ illuſtriſſimi iſtius herois ſymboli fundamentum eſſe arbitror. Hinc duo potiſſimùm in fabrica eius aduertenda veniunt, primùm quàm egregiè ad amaſiæ ſuę nomen alluſerit, & quàm concinnè Solem eam uocauerit, quo nomine etiam alij amantes Glyceres ſuas appellare ſolent: ſecundum, quàm propriè Aquilam familiæ ſuæ inſigne ex ſolo Solis illius intuitu voluptatem capere demonſtrauerit. Cætera vide apud Camillum Camilli, à quo iſtæc mutuauimus, cuius verſiculos tamen præterire nolui, cùm quia pauci ſunt & docti, tum etiam, quia velut totius hiſtoriæ compendium:

Curtij Gõzagæ emblema.

Di bello Orſa celeſte
A gli amoroſi rai
Mi volgo, e non ſan queſte
Luce volgerſi altroue,
Che doue ella le moue
Ne d'altro ſol già mai
Fien paghe ch'ella à ben mirar l'ha deſte.

Draconi animalium vigilantiſſimo, perſpicaciſſimoq́;, aurea Heſperidum mala cuſtodienti ſuperueniens Aquila, pomaq; furtim ſubducens cum verbis AB INSOMNI NON CVSTODITA DRACONE, ſignificat neminem adeo vigilem eſſe poſſe, quem nunqnã quicquam poſſit fugere. Emblema fuit Illuſtriſſimi Hipoliti Card. Ferrariẽſis de Eſte, (apud quem artes liberales omnes, & earum periti in ſummo honorum culmine habebantur) et perpulchrè Hetruſco hocce carmine expreſſum eſt:

Hippoliti Card. de Eſte emblema.

Benche il vigil dragon sù'l lito Moro
Cuſtodiſſe ad ogni hora
I ricchi frutti d'oro:
Pur ſi trouò chi addormentollo, e colſe
Del bel caro theſor, quant'ei ne volſe,
Com' Aquila in tal guiſa animo puro
D'ogni vitio, e ſicuro,
S'adorna altramente adhora adhora
De la virtù, ch'ogni gran ſtato honora.

AVGVRIA.

PROGENIEM Cæſarum in Nerone defeciſſe, idq́; compluribus quidem ſignis, ſed euidentiſſimis duobus apparuiſſe tradit Suetonius, de quorum vno in hæc verba ſcribit: *Liuia olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Veientanum ſuum reuiſenti prætervolans Aquila Gallinam albam ramulum Lauri roſtro tenentem ita vt rapuerat, demiſit in gremium, cùmq; nutriri Alitem, pangiq́; ramulum placuiſſet, tanta pullorum ſoboles prouenit, vt hodiè quoque ea villa Ad Gallinas vocetur. Tale verò Lauretum, vt triumphaturi Cæſares inde laureas decerperent: fuitq́; mos triumphantibus alias confeſtim eodem loco pangere: & obſeruatum eſt ſub cuiusq́; obitum arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ergo nouiſſimo Neronis anno & ſylua omnis exaruit radicitus; & quicquid ibi Gallinarum erat, interijt: ac ſubinde tacta de cælo Cæſarum æde capita omnibus ſtatuis ſimul deciderunt, Auguſtiq́; ſceptrum è manibus excuſſum eſt.* Idem augurium

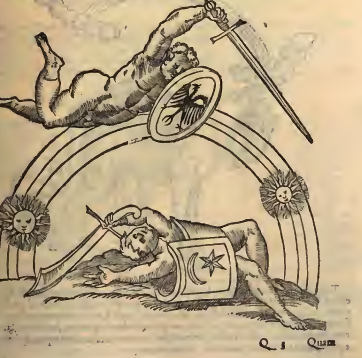
rium Plinius, vbi lauri encomia abundè enumerat, his verbis proſequitur: *Sunt & circa Diuum Auguſtum euenta eius digna memoratu. Namq́ Liuia Druſilla, quæ poſteà Auguſta matrimonij nomen accepit, cùm pacta eſſet illa Cæſari, Gallinam conſpicui candoris ſedenti Aquila ex alto abiecit in gremium illæſam. Intrepideq́ miranti acceſſit miraculum, quoniam teneret roſtro laureum ramum onuſtum ſuis baccis. Conſeruari Alitem & ſobolem iuſſère aruſpices, ramumq́ eum ſeri, ac ritè cuſtodiri. Quod factum eſt in villa Cæſarum fluuio Tiberi impoſita iuxta nonum lapidem Flaminia via, quæ ob id vocatur Ad Gallinas: mireq́ ſylua prouenit. Ex ea triumphans poſteà Cæſar, laurum in manu tenuit, coronamq́ capite geſſit: ac deinde Imperatores Cæſares cuncti. Traditusq́ mos eſt ramos, quos tenuerunt, ſerendi. Et durant ſyluæ nominibus ſuis diſcretæ, fortaſſis ideo mutatis triumphalibus. Vnius arborum latina lingua nomen imponitur viris. Vnius folia diſtinguuntur appellatione: Lauream enim vocamus. Durat & in vrbe impoſitum loco, quando Loretum in Auentino vocatur, vbi ſylua lauri fuit.*

VSVS AQVILAE IN DIEBVS FESTIS.

POST enumeratos tam varios Aquilæ vſus; illud quoque minimè ſilendio inuoluendum videtur, in luſtralibus Romanorum ludis Marti dedicatis, quos peculiari nomine Rubigalia nuncupabant, Aquilas, tubas, ſimiliaq; bellica arma alia ferri ſolita. Ludi iſti 7. Calend. Aprilis celebrabantur, ſimileſq; apparent feſtiuitatibus ijs, quas per diem natalis S. Georgij nos Chriſtiani etiam colimus, in quibus pariter omnis pompa caſtrenſis ex vrbibus defertur.

METEORA.

ANTEQVAM verò Chryſaëti noſtrę hiſtoriæ finē imponā, placuit iſtęc meteora pro calce eius apponere, ut nihil omnino ei deeſſe videatur, qd lecturi alioqui fortè deſiderēt.

Quam itaque prior huius tabulæ icon exhibet pugnám, bis in aëre viſam reperio noſtris temporibus: primùm in Hiſpaniæ quodam oppido, anno poſt partum ſalutiferum 1536. die Februarij menſis ſeptimo, circa horam noctis ſecundam. In eo certamine viſi ſunt cælo aquoſo ac nubilo duo adoleſcentes armati, gladijs congredientes, quorum vnus habebat in læua manu parmam Aquila inſignitam, cum inſcriptione REGNABO. Alter verò ſcutum prælongum cum inſcriptione REGNAVI. Verùm cùm monomachiam inſtituiſſent, Aquilam habens, proſtrato hoſte victor demum euaſit.

Eodem modo in Hungariæ ciuitate Babatſcha anno 1556. die Octobris ſexta ante ſolis exortum, uiſa eſt in aëre duorum puerorum nudorum quidem, ſed clypeis militaribus ac gladijs armatorum monomachia, in qua qui ſcutum duplici Aquila ornatum habebat, armatura Turcica munitum, adeò proſtrare viſus, vt corpus multis ictibus vulneratum è nubibus in terrã cadere viſum ſit. Eodem etiam tempore ac loco, viſus eſt arcus cæleſtis, naturalibus ſuis coloribus depictus, ac duo ex vtraq; eius parte Soles, ut in pictura etiam apparet. Sequenti anno Calendis Februarij in Italia uiſa eſt Aquila per aërem volans, quæ dextro pede lagænam, ſiniſtro verò ſerpentem inuolutum, ac implicatum geſtaret, quem ingens picarum copia ſecuta eſt.

Tali figura Aquila, qua depicta hic eſt, intra Norimbergam, Fichtuuangium, & Anoltzbachium tertio idus Auguſti anno, 1550. die ſereno apparuit, videbatur item ſol uarij quidem coloris, ac ſuper eundem uaſculum ſanguine plenum, quo ſol, vt pictura quoque oſtendit, conſpergebatur, circa Aquilam, expanſis alis, varijſq; coloribus inſignitam, pedibus autem carentem. Paulò item inferiùs arcus cęleſtis conſpiciebatur, ac iuxta eundem eques, qui una manu equum, altera uerò canem uenaticum album duceret.

Viros

Viros quoſdã honeſtos Brũſch VVicenſes aiũt noſtri tẽporis hiſtorici, anno 1549. cũ noctu iter facerent, lunã uidiſſe circundatã conſpicua ſpecie, quæ nominatur halos, & iuxta eam duo παρασέληνας: ipſam uerò lunã quater circumuolui, deinde iuxta παρασέληνας igneũ cõſpexiſſe Leonem, atque Aquilam fodientem ſibi pectus, quorum icones hîc expreſſas uidere eſt.

Deniq; in Gallia monſtrũ natũ eſſe audio triceps, capite nempe Aquilæ, Rubetæ & Leonis.

DE HALIETO CAP. III.

ΑΛΙΆΕΤΟΣ. Grecis, AQVILA marina Latinis dicitur. Varinus tamen Haliæẽtos quatuor ſyllabis & ſpiritu tenui effert, verùm minus rectè. Hebræis verò [a] צובית. Hanc enim vocem, qua Auis immunda ſignificatur Septuagiuta Interpretes Haliætum vertũt. Italis Auguſta Piumbina, hiſce præſertim qui lacum Lemanũ accolunt populis, tanquam ſi latinè Auguſtã plumbinam dicas, vocatur, eo quòd è ſublimi in aquam præceps plumbi inſtar rectà feratur. Idem in mediterraneis circa ſtagna facit Aquila, quæ Percnos Homero, Anataria Latinis dicitur. Gallis Oſfraye ſeu Orfraye, fortè ab Oſſifraga detorto vocabulo, licet lõgè alia ab Haliæeto iſtæc ſit. A Gallis ſuam acceperunt vocem Angli, dum Oſprey Haliætum vocant. Burgundi verò ab actione eam Crot Peſcherot, id eſt, Coruum piſcatorem, vt Sabaudi Aigle de mer appellant. Germanis inferioribus Viſarent dicitur: ſuperioribus verò Fiſchadler, quod vtrumq; Teutonicum vocabulum piſcium Aquilam ſonat. Repertus fuit, qui Haliętum Germanicè Soker interpretaretur. Illirice Oſtrziſl. A Naſone hæc Aquila Niſus vocatur, idq;, vt ipſe ait, eo quòd Niſi Megarenſium Regis in ipſam mutati nomen etiamnum retineat, de qua idem author: *Et modo factus Auis fuluis Haliætus in alis.*

Non eſt tñ Niſus recentiorum. Hic. n. ex Accipitrũ eſt genere, quem Sparuierũ vulgò vocãt.

Nomenclatura. [a] *Leu.* 11. [b] *Deut.* 14. [c] *L. 8. Metamorph.* Niſus recẽtiorum.

ÆQVIVOCA.

AQVILAE marinę nomine ab Italis ẽt donatur Paſtinaca marina, piſcis pelagius, cartilagileus, planus, quẽ Genuenſes peſce ratto indigetãt. Quibuſdã ſ͠m genus Accipitrũ Haliętos dicit, ſed perperã. Quin & Accipitres marini ita q̃q; appellati sũt.

Paſtinaca marina.

FORMA

FORMA

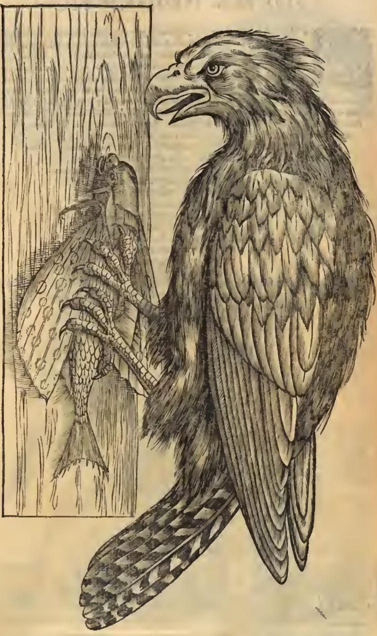
FORMA. DESCRIPTIO.

QVOD ad deſcriptionem Haliæti attinet, pauciſſimis ſanè notis, & ex quibus eã à reliquis uix dignoſcimus, ab Ariſtotele, & ſolo quidem, delineatam videmus.[a] Hic ita ſcribit. *Aquila quintum genus, quod Haliætus, hoc eſt, marina, vocatur, ceruice magna & craſſa, incuruantibus alis, cauda lata, moratur hæc in littoribus.* Cùm autem nobis verum Haliætum videre hactenus datum non fuerit, itaq; aliena deſcriptione, nempe quam medicus quidã præſtantiſſimus poſuit, & cuius iconẽ[b] Bellonius exhibuit, nos cõtẽtos eſſe oportuit. Nã eã, quam olim ad nos miſit ad viuum coloribus expreſſam iconem, genuinum veterum Haliætum eſſe ratus, D. Iohannes Brancionus Patritius Mechlinienſis Belga, non Aquilæ marinæ, ſed Oſſifragæ genus eſſe, argumentis quæ ſuo loco recenſebimus, inducti, comperimus. Deſcriptio illius viri eſt iſta. Magnitudine Haliętos eſt Milui, capite albis & fuſcis diſtincto lineis, roſtro Aquilino, oculis in medio nigris, in ambitu aureis, lingua ferè humana, niſi quod ad eius radicem utrinque appendicem cæterarum more habet, colore per ſumma Aſturis, per ima albo, gutture maculis notato ruffis, vt & ventre, pectore purè candido. Supra magnitudinem corporis longitudo alarum eſt, quæ ad pedes Romanos duos & digitos vndecim extenditur, crure craſſo & ſquammoſo, pede hamato & colore cæruleo, digitis quatuor per ſuperna ad dimidiam longitudinem etiam ſquammoſis, ad reliquam inciſis, per inferna aſperis & aculeatis tenacitatis cauſa, & his tam validis, vt flexos vix ulla ui diſtendas. Pedum digitos non, vt ſteganopodibus cute craſſiore nexos, ſed fiſſos, ut cæteræ Aquilæ, obtinet.

[a] *Lib. 9. Hi. cap. 32.*

[b] *Lib. 2. de auib. cap. 8.*

Magnitudo. Caput. Lingua. Guttur. Longitudo alarum. Crura. Pedes.

Secun da quam damus icon Bellonij eſt, de qua ille nihil peculiare tradit, pręterquàm quòd proprium huic eſſe dicat habere maculã, ſed vbi, nõ addit: item quod teſtas habeat in cruribus, cum cæteræ tabellas habeant: demum quòd vngues habeat omnino rotundos, qui alijs Aquilis cum quadam planitie ſunt. Verùm hoc loco inſignis de pedibus Haliæti controuerſia excutienda eſt, certè in tãta authorum diſcrepantia compoſitu difficilis. Albertus enim de Aue quadam varia agit, quam piſcium Aquilam Germanico idiomate vocatam ait, in pectore alba, dorſo nigra, quæq; in ſtruma (ſic opinor gulam vocat) nigras habeat maculas, & piſcibus ſuper flumina ac ſtagna arboribus inſidens inſidietur. Quibus uerbis proculdubiò Haliætum, etſi à ſuperiore diuerſam depingit, quem pedẽ unum Anſerinis ſimilem habere dicit, nempe digitis, membrana coniunctis planum: alterum verò Accipitrinum, aduncis unguibus, & fiſſis digitis. Confirmat hanc ſententiam Vincentius Bellunenſis, aſſerens Aquilã Orfraye (ita Haliætos Gallis dicitur) altero pede aduncis vnguibus ad prædam inſtructam eſſe, alte o lato ad natandum: gyro enim multiplici vſa in aëre, nunc more ludentis, nunc more inſidiantis, tandem præda in aquis viſa, impetu maximo deſcendit, altero quidem pede prædam rapiente, altero uerò natante, & prædę raptorem adiuuante. Quin & Ornithologus ipſe ab his ſtare videtur, vbi ſcribit ſe ab Anglis accepiſſe, quibus, vt ſæpè audiui, multò notior eſt, quã multi uelint, qui piſces in viuarijs alunt, quos omnes breui tempore abſumit, nempe Haliætum, quem ipſi Oſprey uocant, pede uno Anſerino eſſe, altero Milui, atque huius magnitudinem referre, pectore eſſe albo, piſces maximos capere, adipem in cauda pretioſum continere, volare per aërem & in eo interdum ueluti pẽdere, tum adipis aliquid in aquam dimittere, unde piſces attoniti quaſi & torpeſcentes uertantur ſupini, ſuper quos mox rectà ſeſe præcipitem deijciat inſtar iaculi, & unum ex illis altero pede, adunco nempe arripiat. Burgundi etiam Aui illi, quam Crotpeſcherot, id eſt, Coruum piſcatorem appellant, pedes ſimiles & eundem piſcandi morem cum Haliæto eſſe ferunt, quę piſcẽ, vbi Aquilino pede in aqua corripuit, nec propter põdus ex aqua euolare queat, mox altero pede, quo palmipes eſt, ad ripam uſque remiget. Negat opinionem quam exhibemus, Aquila marina Bellonij: negat & conſtanter in literis, quas ad nos dedit doctiſſimus quidam medicus, & fabuloſum eſſe affirmat, quidquid de diuerſitate pedum in Haliæto ab alijs proditur, ſed germanum uerumq; Haliętũ pedibus ait eſſe uniuſmodi, & in morem reliquarum Aquilarum acutis, atque in digitos, quos nulla membrana contineat, diſſectis. Nos ſanè hãc litem decidere, ratione quadam certa & indubitata nõ audemus. Si quid tamen coniectura, atque ex longo rerum naturalium vſu hauſta aſſequimur, dicamus certè autores vtroſq; qui de pedibus Aquilæ marinę diuerſa in medium adferunt, non tam reipſa, quàm ſpecie ſolùm tenus pugnare. Eſſe enim plures Aquilarum marinarum ſpecies, quæ ad Haliætum ceu genus quoddam referantur, nihil obſtat, imo vero eſt quam ſimillimum. Neque Alberto Magno, Anglis, Burgundis oculatis teſtibus, temerè contradixerim; Optimè enim vnicuique perſpecta eſſe ſolent, quæ patriæ ſuæ ſeu tellure ſeu æquore peculiaria ſunt. Tùm vel ea maximè de cauſa, quòd, etſi Aquilæ huiuſmodi nullæ mihi viſæ ſint, alias tamẽ Aues nempe Gallinulas aquaticas iiſdem, quos paulò antè expoſuimus, pedibus dotatas eſſe certò ſcio, vt partim palmipedes, partim verò fiſſi pedes dici mereantur. Atq; ſic mihi retulit ſtudioſiſs. iuuenis Leonardus Canſarts Haſſelenſis Tungrus P. & M. D. qui duas eiuſmodi extra ciuitatem Haſſeletum ditionis Leodienſis in piſcina quadam captas Aues habuit. Vnde & falſum eſſe conſtat quod quidam nullas tales in rerũ natura reperiri alites, audaciùs quàm ſapientiùs pronunciãt. Simile etiam in Aquilarum præſertim marinarum genere, vſu venire poſſe non video, quo pacto negari poſſit. Ex hoc etiam diſſoluimus, quod ab Ariſtotele ſcriptum eſt, accidere Haliæto ſæpius, vt cùm ferre quod ceperit, nequeat, in gurgitem demergatur. Nam de priore illo genere fiſſipede ſcilicet, quod Ariſtoteles ſolùm cognouit, atque ad natandum ineptum eſt, id intelligere oportet; minimè verò de altero, quod natando quoties & quandocũq; lubet, poteſt euadere. Hanc autem veteribus non ignoratam fuiſſe, vel ex Oppiano liquet, qui Haliætum inter Aues amphibias, pręſtantiſſimam eſſe, nec forma à terreſtribus Aquilis abſimilem, atque è mari victitare, ſcribit. Caudam latam, quam ipſi Ariſtoteles tribuit, vt alijs pleriſq; rapacibus ad commoditatem & volandi normam, qua cæteris magis opus habent (exactiùs enim & longè rectiùs in aliquid feruntur) natura conceſſit, vt hac tanquam temone & gubernaculo volatus impetum, qui quandoq; ad perpendiculũ inſtar ſaxi deorſum ruentis fit, dirigere commodiùs ac moderari poſſint. Carne eſt cinerea, ad nigrum vergente, fibroſa & dura.

Controuerſia de pedibus Haliæti.

Auis vno pede plano, altero fiſſo.

Oſprey.

Crotpeſcherot.

Gallinulæ aquaticæ partim palmipedes, partim fiſſi pedes.

VISVS.

ETSI omnes ferè Aquilæ præ cæteris diurnis vncunguibus hoc habeant, vt acutiſſimo viſu præditę ſint, quemadmodum in generali hiſtoria palam fecimus, Haliætos tamen omnium authorum iudicio vno ore in hoc cęteris pręfertur, idq; ſummo iure. Hic enim de viſus acie tam eſt certus, vt pullos ſuos adhuc implumes hac ipſa, de indole ac generoſitate exploret. Ad hanc igitur peculiari ratione ſpectat, quod Tertulianus ait, *Solem Noctua neſciūt oculis, Aquilæ ita ſuſtinent vt natorum ſuorum generoſitatem de pupillarum audacia indicent; alioqui non educabunt vt degenerem, quem ſolis radius auerterit*, Vnde & Silius Italicus de Haliæto canit;

Phœbea dubios explorat lampade fœtus.

Videtur enim naturali quodam inſtinctu ac ſagacitate ortus ſui minimè neſcius, omni ſtudio cauere velle, ne quemadmodum ipſe diuerſi generis parentibus prognatus eſt, & labem quandam contraxit, ita proles ipſius, ſi illegitima fuerit, nouo & ſecundo errore irrecuperabile generi damnum adferat, atque omni generoſitate exuta ſobolis genuinæ honorem perdat. Illud igitur omni induſtria procurat, vt iniuſta generi nota diligenti examine eluatur, & detrimentum quod in ſua geneſi accepit, cuius ipſe non eſt inſcius, in prole poſtliminio reſarciatur. Haliætum enim intemeratis natalibus ortum negat [a] Plinius, cùm ait: *Haliæti ſuum genus non habent, ſed ex diuerſo Aquilarum coitu naſcuntur*. Hoc ipſum [c] Oppianus etiam inſinuare videtur his verbis: *Aquilam marinam aiunt ſpurium eſſe fœtum terreſtrium Aquilarum, ideoq; à paternis nidis repelli, deinde per alios quoſdam alites* (Oſſifragas nimirum intelligit) *educatā neglecta terra maritimum victum amplecti*. Præter id commodum, quod Aquila marina ex perſpicaciſſimo obtutu percipit, nempe vt genus ſuum eius beneficio incorruptum conſeruet, alteram inſuper vtilitatē eamq; non minoris momenti ex eodem aſſequitur, nempe vt victum huius opera facilius & commodiùs ſibi paret. *Eſt enim* (vt [b] Iſidorus teſtatur) *tāti contuitus, vt cùm ſuper maria immobili penna feratur, nec humanis pateat obtutibus, de tanta ſublimitate piſciculos natare videat, ac inſtar tormenti deſcendens raptam prædam pedibus ad littus pertrahat*. Sed quoniam de viſu ſatis multa aliàs diximus, itaq; occaſione emolumenti, quod inde percipit, ad hoc ipſum nempe ad victum tranſiremus (quibus nimirum locis, quem & qua ratione ſibi paret, ad quod præda & venatus, nec non motus pertinent, tandem expoſituri) niſi de eius ortu nobis etiam dicendum aliquid eſſet.

[a] Lib. 10. c. 3

[b] Lib. 12. Orig. c. 7.

ORTVS.

DE ortu Haliæti mira nobis [a] Plinius hunc in modum tradit: *Haliæti genus ſuum non habent, ſed ex diuerſo Aquilarum coitu naſcuntur. Id quidem quod ex ijs natum eſt, in Oſſifragis genus habet, è quibus Vultures progenerantur minores; & ex ijs magni, qui omninò non generant*. Illud in primis intellectu admodum difficile eſt, quomodo Auis, quam fœtus ſuos ad radios ſolares, tanquam legitimi generis acerrimos iudices examinare ſcribit, genus ſuum neget habere. An fortè ea verba *non habere genus ſuum*, ita intelligenda ſint, vt Haliætum, quem ex diuerſo Aquilarum coitu gigni dicit, ex nobiliorum Aquilarum congreſſu naſci dicere voluerit, cui nempè clariſſimam oculorum aciem tribuit, quam ſanè niſi à nobili quadam Aquila obtinere non potuit? Secundùm non paruam etiam mihi dubitationem faciunt iſtæc verba, *naſcuntur ex diuerſo Aquilarum coitu*: ſi enim, vt dixi, ex nobiliorū, fruſtrà addiderit Plinius, *diuerſo*, quę vox ignobiles etiam includit: ſi ergò ignobiles inter ſe miſceantur, quomodo filium generabunt, qui parentes ſuos viſus acie, quam in Haliæto prædicat, ſuperet? Tertia dubitatio eſt, cur, etſi ex diuerſo coitu gignatur, quod ex eo naſcitur in Oſſifragis potiùs, quàm in alijs Aquilis genus habeat? & cur nō Haliætus coiens cum Haliæto, vt cæteræ Aquilæ, genus ſuum conſeruet? Quis enim ſpurios liberos ſteriles dicat? An fortè ſpurius Haliætus mas, ſpuriæ fœminæ, & è contrario ſpurio mari ſpuria fœmina amplexum neget? Ita enim tam mas, quam fœmina cum alijs Aquilis rem habere cogentur, & nunquam genus ſuum habebunt: ſi ita, cum quibus? haud dubiò cum ignobilioribus; nobiliores enim eadem animi generoſitate, tam mares, quàm fœminæ ſpurios ſpernent; ergò cum Oſſifragis, quas Plinius Aquilarum etiam genūs facit. Qui igitur ex Oſſifraga & Haliæto generatur pullus, etſi Haliętus, vel potiùs Semihaliætus eſt, genus tamen ſuum non habebit, quoniam ab alijs Haliætis, qui diuerſo Aquilarum coitu nati ſunt, tanquam noua quędam ſpecies fugabitur. Quod verò Haliætus cum Oſſifraga coeat, quis forſitan inde probet,

quoniam

[a] Li. 10. c. 3.

quoniam Oſſifraga,(quod Ariſtoteles omneſq; Philoſophi etiam admittunt) pullos ab Aquila (Haliæto fortè) nido expulſos, tanquã adulterij ſui conſcia, educet pro ſuis. Quarta & maior etiam hinc ſurgit dubitatio, quomodo ex Oſſifragis procreentur Vultures minores, ut Plinius vult; An hoc non de veris Oſſifragis, ſed de ſpurijs illis, videlicet ex ſemihaliætis procreatis intelligendum eſt, ſi cum ijs Vultures (qui alioqui Aquilas ſeſquialtera portione in quantitate ſuperant) coierint? eo enim modo pulli ex ijs naſcentur, qui maioribus Vulturibus erunt minores, Aquilis verò maiores: cum quibus ſi poſtmodum maiores iterum Vultures coierint, fœtum facient, ſi non magnitudine ſibi parem, ſaltem non multò inferiorem. Neceſſariò enim iſtæc generatio, vt hæ Aues inter ſe magnitudine differũt, eodem etiam modo ſemper aliquod augmentum faciet. Quinta & poſtrema dubitatio eſt, quomodo qui matre & patre Vulturibus procreatur pullus, ſterilem gignat filium: ſic enim iam ante multa ſecula genus ſuum illi perdidiſſent. An id natura, quæ ſimile in quadrupedibus nobis mõſtrauit (ex equa & aſino ſterilem procreans mulum) in Auibus etiã fieri voluerit? Sed cùm abſtruſa iſtæc Plinij verba intimiùs examinarem, & parum veriſimilia eſſe viderem: placuit illa etiam excellentiſſimorum ac celeberrimorum horum philoſophorum, domini Frederici Pendaſij nempè, & Domini Camilli Baldi iudicio ſubijcere. Ea itaque verba *Haliati genus non habent*, ille ita exponit. Haliętus mas non coit cum Haliæta fæmina, ſed cum aliûs ſpeciei Aquila. *Id quod ex ijs natum eſt in Oſſifragis genus habet*, hoc eſt educationem, ſed id quod pro legitimo approbat, ab ipſo Halięto educatur, è quibus coeuntibus cum Oſſifragis, generatur quid ſimile Vulturibus minoribus. Ex quibus magni Vultures procreantur ſteriles, vt Plinius inquit. Atque hactenus ille vir præſtantiſſimus. Clariſſimus verò Baldus nihil a noſtra interpretatione diſcedere, vt aiebat, volens, hunc in modum interpretabatur. Illud in primis mihi dubitationem facit, an ſcribat Plinius Halięτum ad ſolis radios exponere fœtus ſuos, cùm infrà videatur dicere Halięτum genus ſuum non habere: & quomodo ad ſolis radios exponit fœtus ſuos, cùm in Oſſifragis, quod ex ipſo naſcitur genus habeat: ſanè enim Oſſifraga videretur Haliæto imperfectior. At ego, ni fallor, crederem, uel in textu Plinij mendum eſſe, vel ſatis oſſitanter hæc ſcripſiſſe. Iam enim ait: *Haliati ſuum genus non habent, ſed ex diuerſo Aquilarum coitu gignuntur*; ſuprà dixerat, *nullam Aquilam præter Melanætum pullos alere*. quare neque Haliætus alit ſuos. Hæc Ariſtoteli pia, & benigna eſt, neque ſolùm ſuos, ſed alienos etiam pullos alit. Quæ igitur apud Plinium non alit fœtus, apud Ariſtotelem maximè alit, & ſi genus ſuum non habet, quomodo ſolaribus radijs probet ſuos fœtus: habet igitur, ſi probat. Iure igitur in Plinio mendum me ſuſpicari dixi: cùm enim clariſſimè cernere dicit Plinius, eundemq; cogere pullos ſuos inſpicere ſolem, quod à marina Aquila fieri ſenſit Ariſtoteles, at ſi in Oſſifragam genus degenerent Haliæti pulli, quorum nebuloſus ac imbecillus eſt viſus; quomodo ab eorum parentibus cogentur ſolem aſpicere? & qui non ſuſtinẽt, eijciuntur? iam enim omnes eijcerentur. Mihi itaque videtur multa confuſio, & quæ ſequuntur, id docent, cum ait. *Nidificant in petris*: de qua enim ſpecie Aquilarum loquatur, non apparet, Sed maximam mihi dubitationem facit, quod dixit *ex diuerſo Aquilarum coitu ortas Haliætos ex his Oſſifragarum genus, ex quibus Vultures minores, ex minoribus maiores, qui ſunt infœcundi*. Paulò infrà in capite de Vulture, hos habere genus ſuum & pullos educare docet, hi ſanè omnes Vultures maiores eſſe deberent, & in alienum genus degenerare dicendum erat. Ego ſanè credo hæc volucrum genera proprios fœtus habere, & educare, neque adeò facilè Aues diuerſarum ſpecierum ſimul miſceri, & pręcipuè maiores: iam enim cum ſuo pari à primordio naſcuntur, ſimulq; viuunt & nidificant, & oua fouẽt & excludunt. Non enim videtur hęc mixtio ſeminum facta, præterquàm in his animalibus, quæ incertum quodãmodo coniugium incertumq; marem habent, neque probabile eſt, fœminas, quæ ſui generis marem in promptu habeant, alienum velle pati, quod in aſinis & equis perſpicuum eſt: qui enim mulos ex equa aut aſina procreare volunt, mares earum ſpecierum, quàm longiſſimè abigunt, & diu hæc ſimul degere faciunt, vt tandem ex conſuetudine pati aſinum equa non renuat. Hæc dixiſſe volui, quò aliquid feciſſe videar, quæ omnia acerrimo tuo iudicio ſubijcio. Præ cæteris autem illud mihi videtur intolerabile, quòd ex Aquilis Halięti, ex his Oſſifragi gignãtur, ex quibus deinde Vultures minores & tandem ſteriles fiant: iam omne genus talium volucrium perijſſe debuiſſet. Vnde non poſſum non adduci vel ſubeſſe mendum, vel ſatis oſſitanter hæc à Plinio dicta fuiſſe. Hactenus itaque doctiſſimus Baldus. De quibus omnibus ego pariter aliorum aliquando iudicium expecto.

Vultures minores ex Oſſifragis.

Vultures maiores ex minoribus.

Vultures ſteriles vnde.

Frederici Pendaſij & Camilli Baldi opinio de Haliæti generatione.

VICTVS. LOCVS. VENATVS.

[a] *Lib.9.Hiſtor.cap.32.* [b] *Li.10.c.3.* [c] *Li.2.Ixeutic.*

MORATVR Haliætos,vt [a] Ariſtoteles tradit, circa mare,vnde & ei nomen, nec non in littoribus & oris. Nimirum quia è mari, & piſcibus victitat. Hos clariſſima oculorum acie in uitreis ac profundis vndis conſpectos,ex alto ſeſe librans, & in altũ mare ſe præcipitans, aquis pectore diſcuſſis rapit, referente [b] Plinio,& maximè quidẽ (ſi [c] Oppiano credimus) illos,qui ſublimiùs natãt, & in ſummo aquæ; ita vt corporis ipſorũ pars aliqua ſub conſpectum veniat. At non perpetuò res ſuccedit. Interdum enim cùm in maiores piſces vnguium mucrones infixit, nec illos in altum eleuare poteſt,quarè põdere victus, vnà cum piſcibus peſſum it & perditur potiùs,quàm perdat alios,abreptus nimirum ad imum pelagi,quò ſeſe piſces vrgente dolore recipiunt. Quibus verbis Oppiani, Ariſtotelis locus dilucidatur,vbi ait: *Accidit huic ſæpe, vt cùm ferre quod ceperit,nequeat,in gurgitem demergatur.* Vnde imbecillitatis ſuæ conſcius, ſuaſq; vires metitus,minoris tantùm ponderis & quibus ferendis par eſt futurus,piſces corripit, in hoc ſagax certè,ne viribus deſtitutus,vel ab incepto cogatur deſiſtere, vel oneri ſuccumbat, nõ ſine ſuo periculo. Verùm rationem capiendi piſces ſingularem quandam & cum nulla vi, atq; periculo coniunctam,quęque veteres prorſus latuit,& Haliçto propria eſt,hoc loco minimè prçteribo,quam vir quidam doctiſſimus ac fidedigniſſimus,mihiq; amicus ad me ſcripſit. Ea inter plurima quę natura admirãda fecit,non modicam admirationem meretur. Eſt autem in hunc ferè modum: In Britãnia Auium rapacium & præſertim Aquilarum marinarum alumna,vbi frequenter iucundiſſimum ſuæ diligentis piſcationis in littore ſtãtibus hęc Auis ſpectaculum præbet, iſtæc opinio apud vulgus inoleuit, quòd vim quandam naturalem ineſſe ei credant, quæ piſces,qui ſibi in aëre libranti ſubſint, aut ab ea conſpiciantur,extemplò reſupinari cogat, ad ſummam aquam aſcendere,atq; quaſi lethargico quopiam affectu ſopiti ſint,ſeu morte extincti ventrem albicantem exhibere, vt ſic facilior præda fiat aduolanti Haliæto. Vt ut ſeſe negotium habet,reclamare in totum nolim. Si tamen naturali cuipiam eius Auis,etſi latẽti facultati huiuſmodi effectum aſcribendum putemus: equidem non tam in euidẽti piſcium ſtupore hunc virum decipi,quàm in ratione eiuſdem aſſignanda hallucinari credam. Cum enim iuxta vulgatiſſimum illud Phyſicorum axioma: omne agens naturale, non niſi per contactum conſtet agere: itaque non ideò piſces torpore corripi arbitror, quòd uel ab Haliæto conſpecti ſint,vel is ipſe ſupra eos in aëre aliquamdiu ſuſpenſus hæſerit (Neque enim hîc nugiuendę cuipiam,qui de Baſiliſco, ſolo intuitu necante; aut de oculis vetulæ cuiuſpiam faſcinatoribus fabula texit,auſcultare libet,quorum illud commentitium eſt,hoc,ſi verum eſt, naturæ limites egreditur)verùm vt paulò ſuprà dictum eſſe memini, quòd Haliętus adipem quẽdam, quem in cauda reconditum habet, dum pendens in aëre piſcibus exitium machinatur, guttatim ſupra piſces in aquam demittit, cuius ui ipſi veluti attoniti & ſiderati omni prorſus motu deſtituantur & ſic abſque difficultate capiendas ſeſe prębeant. Quod nunquid narcotica quapiam vi,more torpedinis;num potiùs(nam calidum hunc adipem magis eſſe debere cõtendat quiſpiam) tenuitate partium, quę inſtar aquę uitæ inebriet & vertiginem inducat; an demum latente nobis,& abſtruſa quapiam ratione illud efficiat,alijs iudicandum relinquo. Hoc ſcio,nos iure poſſe & ſine ullo ſuperſtitionis crimine huic rei præſtare fidem;ſi modò his,quę de torpędine ſcribuntur meritò fidem adhibemus. Quare ut eiuſdem ueritati adſtruendę, non immorer diutius,vnum ſolummodo,& pro faciliore fide impetranda, exemplum adducam non abſimilis in alia Aue uirtutis. Coloniæ Agrippinæ inferioris Germaniæ urbis celeberrimæ incolæ & accolæ ruſtici pro certo ſibi perſuadent, imo pro comperto aſſerunt, Ardeas, quę eo loci ſatis frequentes ſunt, hac ui pollere, ut ad pedem, ſi in aquam imponat, tanquam ad illicium quoddam,ſiue ad eſcam frequentes piſces adnatent, quibus ultrò accurrentibus & deuoratis famem ſolentur. Qua de cauſa eiuſdem urbis Pharmacopolæ, Ardearum adipem, uenalem ſemper aſſeruant,& piſcatoribus in piſcandi uſum uendunt, ut mihi pro certo affirmauit fide digniſſ.ac doctiſſ. Iuuenis Ioannes Bachouius Aechtius Colonienſis Medicus,Medici Aechtij filius. Simili pacto in eandem piſcium capturam,Haliæti adeps ſeruit Anglis piſcatoribus. Hi enim eſcę, quam fallendis piſcibus deſtinarunt,aut Haliæti adipem illinunt,aut immiſcẽt,eam hoc multò efficaciorem fore putantes. Ne uerò quiſpiam miretur,Aquilam uolucrem calidiſſimam,tantam adipis copiam in cauda continere, ut quotieſcunq; lubet, ex ea guttas aliquot neq; eas pauciſſimas in mare deijciat. Equidem anatomica inſpectione edoctus, in Aquilę regalis ſeu Chryſaëti uropygio tam copioſum adipem reperi, ut id non paruam admirationem mihi attulerit: uerùm copioſiorem multo in Oſſifragæ coccyge,in utriſque medij pugni craſſitudine

Ariſtoteles dilucidat[b].

Britannia auiũ rapaciũ alumna

Qũo in piſcibus torporé excitet Haliætus.

Adeps qualis ĩ cauda Haliæti.

Ardeærum mirabilis piſcatio.

Adipis ardearũ uſus.

Adipis Haliæti uſus ad capiendos piſces.

ſitudine & uertebris aliquot inſtratum uti ſuo loco latiùs expoſui. Vnde ut opinor, minus mirum uidebitur, ſi Haliætum Auem per [e] Oppianum amphibiam atque ob uictum frigidiorem & humidiorem, adipe multo, præſertim in uropygio, inſtar Cygni aut Anſeris, collecto abundare dicemus. At ne Ichtiophagum ſolummodò & parum generoſè rapacem quis exiſtimet, uiuit etiam, ut teſtis eſt [f] Ariſtoteles, auibus marinis. Venationem earũ admodum ſolertẽ idem his uerbis exponit: *Aggreditur ſingulas cum emergentem obſeruarit; refugit auis, vt euolans vidit Aquilam, & metu perculſa rurſus ſe ingurgitat, vt in diuerſa prolapſa emergat: Sed hæc acie oculorum valens ſedulò aduolat, donec vel ſtrangulet in humore, uel per ſumma corripiat. Vniuerſas nunquam inuadit, arcent enim frequenter, ſuisq; alis repellunt.* Hæc ipſa autem ex Ariſtotelis iſtoc loco trãſlata [g] Plinius Anatariæ ſeu Morphno attribuit. Sed & Theocronus Oppiano Aquilæ genus ſpurium, piſcibus inſidiatur & victitat. Haliætos verò non tantummodò ex piſcibus & auibus aquaticis victum quærit, verùm etiam, vt [h] Aelianus teſtatur, Columbæ ab Aquilis marinis ſibi timent. Captus aliquando Haliætus à doctiſſimo quodam Medico, moribus ſic ſatis placidus viſus fuit ac tractabilis, famisq; patientiſſimus. Vixit dies ſeptem abſque omni cibo, & quidem in alta quiete, niſi ſi hoc non natura tulit, ſed fames quæ domat omnia. Carnem ablatam recuſauit, piſces ſine dubio voraturus, ſi exhibiti fuiſſent, cùm certò conſtaret eum hiſce viuere.

[e] *In Ixeuticis.*
[f] *Ariſtot.* Haliætas quõ marinas Aues comprehẽdat.
[g] *Plinius.* Theocronus ſpuriũ genus Aquilarum quibus victicet.
[h] *Lib. de Animal. 3. cap. 45.*

ANTIPATHIA.

CVM Cirhide aue Haliætus internecinum alit odium. Hanc ipſam (quam ex puella in Auem mutatã in fabulis referemus) ſi forſan oberrantẽ viderit, mox per inſidias captam perdit, vt author eſt [a] Oppianus, ſed huius cauſã fabuloſã quidẽ paulò pòſt expoſituri ſumus.

[a] *Ixeut. lib. 2*

PRAESAGIA.

HI qui temporum mutationes ex auium aduentu & receſſu obſeruant, inter ſigna ſerenitatis ponunt, ſi quando Haliætum ſublimem volitantem videãt. Quod [a] Vergilius etiam obſeruauit, cum canit:

Apparet liquido ſublimis in aëre Niſus.

Eſt pręthereà, vt tradit Oppianus, conſpectus ipſorum exoptatus boniq; indicij (nimirum copię piſcium) apud piſcatores.

[a] *Georg. li. 1.*

VSVS IN CIBO.

IN veteri [b] teſtamẽto huius, ut & omnium Aquilarum vſus, menſis interdictus erat, vti in generali Aquilę hiſtoria, adiuncta etiam ratione fuſiùs diſſeruimus. Vtrum verò aliquibus in cibum veniat, hac tempeſtate, certò non poſſum ſtatuere. Bellonius locis quibuſdam maritimis, vbi lacus ſunt & æſtuaria plena piſcibus, ſi quando uideant accolæ nullum vſpiam Haliæto locum relictum eſſe, vbi capta præda conſideat (non enim longè auolare probè ſciũt, nec procul prædam aſportare) quoniam in amplo ac ſpatioſo æquore neque arbor vlla nec palus extet, tum retibus in ambitum tenſis eum capi quidem ſcribit, verùm in quem vſum, non addit. Nunquid ideò, vt piſcibus ab eo captis potiãtur? an potiùs ut caro eius iu eſcam cedat? num denique vt manſuefactus ipſis ad venationem piſcium inſeruiat?

[b] *Leu. 11.*

VSVS IN MEDICINA.

IN Medicum vſum nihil præter eius fel adhiberi reperio. [a] Plinius, ita tradit: *Aquila quam diximus pullos ad contuendum Solem experiri* (id autem dixerat Haliætum facere) *mixto felle cum melle Attico, inunguntur nubeculæ & caligationes & ſuffuſiones oculorum.* Alij tamen Aquilæ felli ſimpliciter hanc vim aſcribunt.

Fellis Haliæti vſus.
[a] *Li. 29. c. 6.*

VSVS IN SIGNIS.

Verona vrbs Friſię.

FVISSE olim Friſiæ vrbem, Hollandis conterminam, nomine Veronam, vrbem, inquam, ſuo tempore opulentiſſimam, tradunt eius regionis hiſtoriographi, habuiſſeq́; ſigillum, in quo Aquila cælum ſpectans explicatis alis expreſſa eſt, cum gladio poteſtatis iuſtitiæq́; ſymbolo ad dextram. Eiuſmodi ſigillum æri Cyprio inſculptum, ita ærugine deformatũ, vt nulla forma potuerit agnoſci, in illius vrbis ruinis fortuitò inuentum eſſe memorãt, quod uaſcularij opera & arte defricatum, ac ſequaci ceræ impreſſum antedictam cum epigraphe ſpeciem mõſtrauit. Quod hoc loco dixiſſe volui, quoniam Aquila illa cælum reſpiciens, Haliætus fortaſsè fuerit, cuius præcipua laus atque encomium inter alias in viſu conſiſtit. Placuit & hîc obiter etiam inſerere, veteres Hebræos per ſingulas Tribus propria ac diſtincta vexilla habuiſſe: Tribus nempe Ruben figuram hominis, Iuda Leonis, Ephraim bouis, Dam Aquilæ vſurpauit.

FABVLAE.

* Lib. Metamorph. 8. Niſus in Haliætum.

OVIDIVS Niſi mutati in Auem ſui nominis (quem & Haliætum vocant) fabulam refert, hoc pacto: Niſus Rex erat Megarenſium aureos habens capillos,

cui ſplendidus oſtro
Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat, magni fiducia regni:

Huic oraculum conſulenti reſponſum eſt, eum tam diu regno potiturũ, quandiu capillos intonſos retineret. Cùm igitur ab Minoë, ob interfectum dolo ab Athenienſibus & Megarẽſibus Androgeũ filium Megara obſideretur, Scylla filia Niſi hoſtis amore flagrans vt illum magis deliniret, noctu dormienti patri comam totõdit, & Minoi obtulit, qui dono accepto, & victoria potitus, Niſum euerſa regia occidit. Tum Niſus Deorum commiſeratione in ſui nominis auem, quæ aliàs Haliætus dicitur, conuerſus eſt, qui perpetuum in Cirin Auem, in quam Scylla mutata dicitur, odium exercet. Cùm enim ab Minoë, qui impietatem eius ac proditionem deteſtabatur, contempta relinqueretur, illa amoris impatiens, *inſilit vndis,*

Scylla in auem.

Conſequiturq́ rates faciente Cupidine vires
Gnoſiacaq́ hæret comes inuidioſa carinæ:
Quam pater vt vidit (nam iam pendebat in auras,
Et modo factus Auis fuluis Haliætus in alis)
Ibat, vt hærentem roſtro laceraret adunco:
Illa metu puppim dimiſit, & aura cadentem
Suſtinuiſſe leuis, ne tangeret æquora, viſa eſt;
Pluma fuit, plumis in Auem mutata vocatur
Ciris, & à tonſo eſt hoc nomen adepta capillo.

ᵇ Georg. 1.

Sed ᵇVergilius inter ſigna ſerenitatis Niſum in Auem mutatum agnoſcens, eum cui cum Scylla capitalis eſt inimicitia, ratione à fabula petita, exponit his verſibus:

Apparet liquido ſublimis in aere Niſus
Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo:
Quacunq́ illa leuem fugiens ſecat æthera pennis,
Ecce inimicus atrox magno ſtridore per auras
Inſequitur Niſus, qua ſe fert Niſus ad auras
Illa leuem fugiens raptim ſecat æthera pennis.

Sunt tamen qui Scyllam illam in piſcem Cirim, quem vocant, mutatam tradunt, Haliætumq́; ſi quando eum piſcem conſpexerit, mittere ſe in aquam, raptumq́; vnguibus dilaniare.

ᶜ In Metamorph.

Pandarei fabula.

Aëdon Pãdarei filia.

De Pandareo in Haliætum mutato ᶜ Antoninus Liberalis, hanc quoque recenſet fabulam. Pandareus (vt eſt apud Bœum in Ornithogonia) in agro Epheſio habitauit, quo loco nunc iuxta vrbem eſt Prion. Huic Ceres id largita eſt beneficij, vt uenter eius cibis nunquam grauaretur, quantumcunque ingeſſiſſet. Fuit Pandareo filia Aëdon: eam duxit Polytechnus faber, Colophone Lydiæ habitans: plurimumq́; temporis ſuauiter vnà vixerunt, vnico filio procreato, cui nomen Itys. Fuerũt autem felices, quàmdiu Deos debito affecêre honore. At poſtquam inani voce gloriati ſunt, magis ſe inuicem amare, quam Iupiter & Iuno ſe multuò diligant: Iuno offenſa eo dicto, Eridem ad eos miſit, quæ contentionem operum inijceret ipſis. Paulùlum reſtabat Polytechno ad curulem ſellam conficiendam, & Aëdoni ad pertexẽdam telam. Itaq;

hanc

hanc ſponſionem coeunt, vt vterq; ipſorum celeriùs opus ſuum abſoluiſſet, ei alter famulam daret. Citiùs telam pertexuit Aëdon, Iunone opus adiuuante. Cui inuidens victoriam Polytechnus, ad ſocerum proficiſcitur, ſimulans ſe ab vxore miſſum ad abducendam ſecum ſororem Chelidonem: & Pandareus nihil mali ſuſpicatus filiam Chelidonem ei committit. Ei Polytechnus in ſylua uirginitatem eripit, tonſoq; capite, alijs eam veſtibus induit: mortemq; minatus, ſi quid horum vnquam Aëdoni indicaſſet. Ita domum reuerſus, eam vxori loco ancillæ ex pacto tradit. Aliquandiu eam ſoror operis exigendis attriuit, donec Chelidonis cum vrna ad fontem prolixè ſuam deplorans calamitatem, à ſorore exaudita eſt. Poſtquam ſe mutuò agnouerunt, & ſalutauerunt, malum ilicò Polytechno ſunt machinatæ. Filium eius in fruſta conciderunt, carnes in ollam coniectas coxerunt, cùmq; Aëdon vicino ſuo mãdaſſet, vt Polytechnum eas iuberet edere, ipſa cum ſorore ad patrem Pandareum peruenit, indicauitq; in quas deueniſſet miſerias. Polytechnus cognito ſe de filij ſui carnibus epulatũ fuiſſe, eas ad patrem vſque inſecutus eſt. At famuli Pandarei eum, quod tantum familiæ Pandarei probrum intuliſſet, correptum inſolubili vinculo conſtrinxêre: corpuſq; melle inunctum in paſcuũ proiecêre, vbi cùm muſcæ adſidentes eum diuexarent, Aëdon ob priſtinam miſerata amicitiã eas abigebat. Quod cùm deprehendiſſent parentes & frater, odio concitati eam ſtatuerunt interficere. Sed Iupiter Pandareum miſeratus, antequam in domo eius grauiora inciderent mala, eos omnes in Aues conuertit, quæ partim ad mare vſque prouolarunt, partim in aërem ſubuolarunt. Pandareus mutatus eſt in Haliætum, mater Aëdonis in Alcyonem, ſtatimq; ſe in mare voluerũt deijcere, ſed Iupiter id prohibuit, atq; hæ Aues nauigantibus ſunt ſecundæ. Polytechnus in Pelecanem tranſijt, quod ei Vulcanus fabricanti ſecurim dediſſet, atque ea Auis fabris uiſa fauſta fuit. Frater Aëdonis Vpupa extitit. quę auis terra mariq; eſt auſpicata idq; magis ſi coniungitur Halięto, aut Alcyoni. Aëdõ quæ eſt Luſcinia, circa fluuios, & nemora, filium Ityn deplorat. Chelidonis Hirundo facta eſt hominum contubernalis, Dianæ conſilio: quod inuita virginitatẽ amittens, plurimùm inuocaſſet Dianam. Sed hæc hactenus de fabulis dicta ſint, quibus ſi nullam adhibeas fidem, rectè ſapies.

Pandareus in Halięctũ. Aedon in Alcyonem.

MORALIA.

HALIAETVS etſi corpore paruus, uiribus tamen plurimùm præſtans, maiores etiam Aues inuadit, atque interemit: ita pariter aduocati, ac rabulę forenſes, etſi parum etiam iuſtam cauſam defendentes, potentioribus tamen non verentur ſeſe opponere, & ſæpe etiam æqua defendentibus.

DE MELANAETO SEV AQVILA Valeria. Cap. IIII.

AQVILAE genus, cui dignitatis ac nobilitatis nomine tertium locum tribuimus, quod item [a] Ariſtoteli tertiũ in ordine eſt, licet nõ eadẽ ratione, cùm ordinis rationem nullam habuerit, Melanętus vocatur uel Melanaëtus. Apud Euſtathiũ etiam rectè Μελανάιετος legitur, nempe à colore nigro, qui μέλας dicitur, & totam Auem inficit. Quare Melęnaëtum ſcribi per diphtongum in ſecũda ſyllaba, vt impreſſi codices Ariſtotelis habent, non probo. Ariſtotelis interpres Gaza hanc vocem Melanætos vertit pullam & fuluam. Et primùm quidem rectè, cùm pullus color & niger idem ſint: Quid verò fuluus cum nigro, pulloue commune habeat, planè non video. Valeria Hermolao dicta eſt, quod viribus pręcipuè valeat. Λαγωφόνος Ariſtot. etiam dici poteſt, pro quo Gaza reddit rectè Aquilam Leporariam; Heſychio & Varino eodem ſenſu Λαγοθήρας vocatur, quarũ vocum hęc (capiens) illa (occidens Lepores) ſignificat. Nam quamuis Germana Aquila Lepores rapiat aliquando, hęc tamen id potiſſimum facit. Homerus Achillem Melanæto ob fortitudinẽ & celeritatẽ comparãs his vtitur verbis.

[a] Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.
Nomẽclatura.
Fuluus color diuerſus à nigro.
Valeria Aquila.
Leporaria cur ſic dicta.
[b] Iliad. φ.

Πηλείδης δ' ἀπόρουσεν, ὅσον τ' ἐπὶ δουρὸς ἐρωὴ,
Αἰετοῦ οἴματ' ἔχων μέλανος τοῦ θηρητῆρος,
Ὅς θ' ἅμα κάρτιστός τε καὶ ὤκιστος πετεηνῶν, id eſt

Pelides autem aufugit quantum eſt haſtæ iactus,
Aquilæ impetum habens nigræ venatricis
Quæ ſimul fortiſſimaq; & celerrima eſt alitum.

Phaſſophonos. Euſtachius correctus. [c] Lib. 9. Hiſtor. c. 32. Phaſſophonos qualis auis. [d] Lib. 9. Hiſtor. cap. 12. Varini error. Hypecionis auis. [e] Lib. de Falconib. Stozaren Germanorum. Alberti error. Erna Friſiorum.

Hunc locum exponens Euſtathius, Mélanætũ Aquilam ſcribit Phaſſophonon etiam, id eſt, Palumbariam nominari; vbi Lagophonon potiùs legẽdum eſt. Sic enim ab [c] Ariſtotele nominatur. Atqui ex Ariſtotele deſcripſiſſe hunc locum Euſtathium vel inde apparet, quòd addit eſſe hanc Aquilam corpore paruo, & cęteris robuſtiorem. Hoc autem, ſi uerum eſt, nempe quod ſit fortiſſima: itaque meritò ſanè a Leporum potiùs, quàm Palumborum prę da denominabitur. Phaſſophonos verò eſt ex Accipitrum genere, teſte [d] Ariſtotele. Porrò hoc eodẽ loco quidam legũt μέλανος τοῦ, id eſt, nigri alicuius venatici alitis, pro μέλανος τοῦ θηρευτῆρος: alij; μελανόσσου, id eſt, nigros oculos habentis: alij deniq; μελανόστου, id eſt, nigra oſſa habentis, quod contra naturam videtur. Sed omnes videntur reprehendendi, ſcribendumq; μέλανος τοῦ θηρευτῆρος per articulum, non pronomen encliticum, ut rectè Euſtathius annotauit. Apud Varinum in uoce Τρίορχος, ineptè ſcribitur μελανοαλιτης pro μελαναιέτος. Alio nomine etiã dicitur Hyperionis auis Gallis petit Aigle noir: item iiſdem Gerfault, quamuis eorundem quibuſdam ita Hieroſalco appelletur. Quin & illuſtris [e] Marchio Montherculeus Melanætum credit eſſe genus Falconis, quod venatores uocant Hieroſalcum, quod & nigro colore ſit, & montes ſyluasq; colat, ac lepores capiat. Albertus Magnus tertium Aquilæ genus (quod Melanætus eſt Ariſtoteli) interpretatur Aquilam, quæ vulgò ſuis Germanis Stockaren, id eſt, trũcalis dicitur, eò quòd arboribus, arborumvè truncis inſidere ſoleat. *Hoc*, inquit, *rapit parua, ſi qua occurrunt, animalia, & etiam Anates & aliquando Anſeres & huiuſmodi, primo & ſecundo genere minus, cinerei coloris.* Verùm ſeſe ultima hac nota hallucinatum prodit. Eſt etenim Melanæti color niger, adeò ut nomen ab hoc adeptus ſit, non autem cinereus, qui Morphno potiùs competit. Audio uerò in Gallia & Sabaudia cinerei ferè coloris Aquilas ſæpe conſpici, quæ non ſolæ, ſed ternę aut quaternę uel etiã quinæ unà uolitẽt, indicio ſanè paucæ aut nullius rapacitatis. Apud Friſios iuxta Oceanum Germanicum, Aquilę genus nigrum cernere eſt, hyeme potiſſimum, quod ipſis Erna uoce indigete uocatur, quam prædę ſuę reliquijs inhians Cornicum quoddam genus ſequitur. Hiſpanis Aguglia nigra Melanætus eſt.

FORMA. DESCRIPTIO.

EA, cuius iconem primo loco nos exhibemus, quamq; aliquando uiuam conſpeximus, Aquila nigra, infra reliquarum, quæ quidem mihi uiſæ ſunt, magnitudinem eſt. Roſtro uerè Aquilino, admodùm adunco, extremo nigro, nempe quãtum hami recuruum eſt. Cætera colore ſunt corneo ſubcęruleo. Supra narium foramina, roſtri initium membrana quędam trãſuerſim obueſtit. Fręni ſeu rictus incipientis oræ utrobiq; luteæ. Oculi pupilla eſt nigra. Iris charopa, & ex luteo nonnihil ruffeſcit. Vertex ac ceruix ferrugineo obſcuro tinguntur. Reliqui uerò corporis totius color nigricat, niſi quòd ternis exiguis notulis, iiſque albicantibus dorſum aſpergitur. Alę longè ad ultimam ferè caudam exporriguntur. Cauda ſic ſatis lata. Crura propemodum tota plumis operta, ita vt vix ad digiti vnius ſpatium, quod nudatum eſt, ad pedes vſque ſuperſit. Illud tamen quantulumcunq; eſt, exquiſitè luteum eſt: quemadmodum & pedes toti: vtraque tam crura, quam pedes, horumq; digiti ad vngues vſque tabellis veſtiũtur parte antica. Vngues toti nigerrimi. Apud veteres, nempe apud Ariſtotelem & Plinium nullã deſcriptionem aliam reperio præter duas notas, nempe quòd magnitudine omnium minima ſit, & quòd tota nigricet.

Sed ſi his datis notis fidendum eſt, ea quam ſecundo loco damus, ſi non vera Melanętos fuerit, ſaltem ei ualdè reſpondet: eſt enim tota nigra, ſi vnicam quam in tergo habet, maculam albam excipias, quæ tamen defectu pictoris expreſſa non eſt. Erat hæc Auis ſuperiori per omnia ſimilis, niſi quod capillares colli, verticiſq; plumulæ non ita eſſent erectæ: quare forſan quiſpiam non temere conijciat ſexu tantummodò differre. Quod alij, qui viuas aliquando nacturi ſunt, experiri poterunt inſtituta de utraque anatome.

Tertio loco poſita Bellonij eſt, quæ quantum à noſtra diuerſa ſit, ex icone licet colligere. Quid autem de Aue dicam, non habeo, cùm ille nullam eius deſcriptionem adferat.

LOCVS

LOCVS.

COlit montes ac ſyluas,in quibus ſcilicet Leporum capturæ commodiùs incumbit.

EDVCATIO.

[a] Li.10.c.3.

QVEMADMODVM Haliæto laudi datum eſt, pullum, quem cæleſtis iudicis virga reprobauit, reijcere, ita huic omnes enutrire. Hæc enim,vt [a] Plinius eſt teſtis, *ſola Aquilarum fœtus ſuos alit*. In illo pulli degeneris abdicatio generoſitati tribuitur,quia natalium temeratorum,quæ ſubeſt,ſuſpicione,ſeſe liberare ſatagit; In hac uerò Aquila nigra pietati ac liberalitati aſcribitur omniū fœtuum fotus ac educatio. Par eſt in cunctos amor ac beneuolentia:omnis inuidiæ exp. rs. Quandoquidem cùm incorrupti ortus ſui,ac prolis certa & ſecura ſit,ideò omnes pro legitim's agnoſcit,ac complectitur.

VENATVS. PVGNA.

[a] Lib.9. Hiſtor.c.32.
Numantij ducis prudentia.
[b] Li.3. Faſt.

IN venando ſingularem induſtriam demōſtrat. Cùm enim leporem à longè conſpexit,cuius uenatu hanc potiſſimùm uiuere diximus, nō ſeſe repentè ex alto præcipitē dare ſolet, ſed ſenſim in terram demittere,quò ſcilicet ab inſidijs tutior ſit,teſte [a] Philoſopho;& ne impetu illiſa offendat. Imò ne hūc quidem,quem maximè appetit,ſtatim aggreditur,donec uiderit in plana deſcēdiſſe. In hoc ſanè Ducis illius Numantij prudentiam imitata,cunctādo ſibi cauet,reiq; bene gerendę occaſionē captat. Cuius exēplū [b] Naſo nos imitari monet,hoc uerſu:

Differ,habent parua commoda magna mora.

[c] 9.Hiſ.c.32
[d] Li.10.c.3.
[e] Lib.3.c.3.

Verùm nequis cauilletur, huic tantum roboris à natura fruſtra tributum eſſe, ut, etſi minima ſit,robuſtiſſima tñ, ac fortiſſima [c] Ariſtoteli & [d] Plinio dicatur,quòd imbellis ac timidiſſimi animalium auriti Leporis venatui ſolummodò indulget, vt Philoſophus ſcribit. Inutilis enim ea eſt fortitudo,quæ nihil unquam præclari agit. Facile autem eſt, & nullius molis uincere nō repugnātem,inermem certè ac meticuloſum Lepuſculum.Sed [e] Plinium adducam, qui hāc obiectionem accuratiſſima reſpōſione diluit,his verbis: *Primo* (id eſt Melanęto, quem ob pręſtātiam primo loco dignatus fuit) *& ſecundo generi non minorum tantùm quadrupedū rapina,ſed etiam cum Ceruis prælia: Multum puluerem volatu collectum inſidens cornibus excutit in oculos,pennis ora verberans,donec præcipitet in rupē.Hic vnus hoſtis illi ſatis eſt. Acrior eſt cum Dracone pugna, multoq́ magis anceps,etiamſi in aere.Oua hic conſectatur Aquilæ auiditate maleſica: at illa ob hoc rapit vbicumq; viſum. Ille multiplici nexu alas ligat, ita ſe implicans, vt ſimul decidant.*

Melanæti cū Ceruis pugna.
Cum Dracone.

Viden obſecro, vt verum ſit, quod ille ait:

Maior in exiguo regnabit corpore virtus.

Verùm etſi alioqui validiſſima ſit,nimirum pro corporis ſui proportione, viribus tamen auſus maiores eſſe,& corporis paruitatem,animi magnitudine compenſari,quis non videt? Nec ſolùm excelſus animus,ſed & aſtus, ingenijq; ſolertia puſillanimitatis vitiū reſarcit. Opinione.n. de exiguo ſuo corpore maiora ſine dubio perficit, adeò vt authoris libelli illius verſus, qui ob ſententiarum grauitatem Catonis nomine inſcriptus vulgò circumfertur, in hanc veriſſimè comperiantur quadrare:

Corporis exigui vires contemnere noli,
Ingenio pollet,cui vim natura negauit.

Cautior tamen cum Ceruo, quem dolo circumuentum præcipitat, quàm felix cum Dracone pugna eſt. Hic enim fortuna audaciam ſuperat, etſi laudando conatu. Nam etiamſi omnibus viribus in certamine exertis aliquando victoria potiri uideatur,hanc tamen nō niſi Cadmæam obtinet,cùm ſinnoſis Draconis caudæ flexibus implexa, neque expedire ſeſe poſſit, neque alas ad volatum explicare,ſed vnà cum eo deorſum graui pondere delapſa collidatur, perinde atq; Aquilæ marinæ,quæ Polypi ab ſeſe rapti cirris implicatur, & demergitur, in hiſtoria generali ex [f] Aeliano,accidere ſcripſimus.

[f] Lib.7. de Anim.c.2.

MORES.

QVEMADMODVM ex pugna, quam cum acerrimis hoſtibus habet, quiuis facilè perſpicit, Melanætum bellicoſam certè & fortiſſimam Auem eſſe; vnde etiam Valeriam Latini vocant. Huic meritò Achillem comparauit Homerus, ob fortitudinem & celeritatem, cuiuſmodi eſt Melanæti. Ex ijs, quæ paulò antè de fœtus educatione dicta ſunt, inſignis eius erga ſuos pietas ac clementia manifeſtè apparet. Hoſtibus itaque trux ac ferox eſt, vti erga ſuos benigna, in quo boni Principis ingenium præ ſe fert. Has omnes & plures inſuper eius dotes complexus [a] Ariſtoteles, talibus eam encomijs proſequitur: *Eſt*, inquit, *liberalis, ſtrenua, intrepida, pernix, concinna, polita, apta, non inuida, modeſta etiam, nec petulans, pia ac omnino mitis, quippe quæ non clangat, neque lippiat, aut murmuret.* Sed hoc loco lippire, à Gaza per onomatopeiã ab ea, quam clangendo vocem edit Aquila, confictam eſſe oportet; alioqui apud Latinos pro ὀφθαλμιᾶν, quod eſt lippitudine oculorum laborare, vſurpatur. Plinius lippiendi verbo omiſſo ex [b] Ariſtotele: ita ait: *Sola ſine clangore, ſine murmuratione.* Hoc vno eam amplius, magiſq; celebrans, quàm Ariſtoteles, quòd ſoli, non obſtrepere, aut querulam eſſe, competere dicat, cùm ceteræ omnes clangant, & obſtrepent Aquilæ.

Achilles Aquilæ Valeriæ comparatus.

Principis boni typ⁹.

[a] Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.

[b] L. 10. c. 3.

VSVS IN ARMIS VVLGO DICTIS.

MARIONVM Eugubinorum familiam, antiquiſſimam, nobiliſſimamq; fuiſſe, paſſim è multorum chronicis docemur, qui & vrbes, oppidaq; ædificaſſe eos memorant, multaq; Imperialia priuilegia virtutibus ſuis obtinuiſſe. Sunt qui à Marione illo, qui à Caſſio olim Aſſyriæ præſide, Tyri, vt Ioſephus teſtatur, in præſidio relictus fuit, Mariones hoſce originem ſuam deducere exiſtimẽt, atq; ad Theodoſij vſque tempora vix quicquam memoria dignum geſſiſſe, vel eorum quæ geſſerint, non extare monumentum. Tunc verò, anno videlicet, poſt natum Chriſtum 396 Marionum uirum egregium in curia Theodoſij Imp. dominium habuiſſe. Meminit eius Marioni Petrus Beccarinus ex auctoritate [a] Ioãnis Selini: *Familia de Marionibus de Eugubio, antiquiſſima & illuſtris incœpit anno Domini 383. Nam quidam vir nomine Marionus heros nobiliſſimus Theodoſij Magni Imp. Conſtantinopoli diſcedens ex Oriente, & petens oras Occidentis, poſt labores multos perpeſſos, conſtituit ſe habitare in Eugubio Vmbriæ ciuitate, in qua accipiens vxorem, prole ſuſcepta plantauit familiam, quam de Marionibus à ſuo nomine nuncupauit.* In antiquiſſima item hiſtoria legimus Iuliam Eugubinam ciuitatem Vmbriæ, à Iulio Mariono eius ciue fuiſſe reſtauratam, ideoq; Iuliam Eugubinam, quæ antea Plinio & alijs Eugubium dicebatur, appellatam. Huius rei ſempiternum monumentum noſtro quoque æuo extat, ſigillum nempe armis Marionum inſignitũ, olim ibi ſub ſaxo quopiã in via S. Vbaldi repertum, cum literis, quæ illis ſimiles ſunt, quæ in tabulis illis æneis in eodem loco etiam inuentis, partim Hetruſcis, partim Latinis, & ob attritionem, lectionem vix admittentibus leguntur, ac magna diligentia ab vrbis primoribus hodiè adhuc conſeruantur. Sunt qui ſigillum illud Regis fuiſſe arbitrentur. Erat enim Eugubium ciuitas Regia. Ex hac familia fuit Theodoſius Marionus Eugubinus, uir nobilis ac potens, anno Domini 520 electus undecimus Epiſcopus Eugubij à Sancto Hormaſdo Pontif. Opt. Max. anno pontificatus ſui ſexto, & ſedit annis uiginti. De Oldeberto Mariono legitur in hiſtoria Eccleſiæ Mediolanenſis hoc modo: *Oldebertus Marionus de Eugubio anno Domini 815, fuit creatus decimuſoctauus Archiepiſcopus Mediolani à Papa Leone tertio in vigeſimo anno ſui pontificatus, & ſedit annis nouem.* Gerardus Marionus ex eadẽ familia fuit Præsbyter Cardinalis S. R. E. ſub Eugenio tertio anno 1145. Varia ac maximi ponderis priuilegia iſtæc clariſſima familia ab Imperatoribus ob res domi foriſq; præclarè geſtas habuit. Hinc Beccarinus, *ex hac familia*, inquit, *ſemper exorti ſunt viri officioſi, ac ſtrenuiſſimi, & fuit multum priuilegiata ab Othone primo.* Sed & Fredericus primus ei non pauca priuilegia conceſſit anno 1162. Iulio Mariono ob præclara eius facta Imperator Aquilam integram Imperialem in armis ſuis, atque etiam poſterorum conceſſit, equitem (heroem habet priuilegium) & tribunum cohortis nobilium ſacri imperij creauit, qua quoque dignitate unum ſemper ex poſteris eius gaudere uoluit, titulumq; uiri generoſi ac illuſtris donauit, ut ex priuilegio anno imperij ſui octauo, conceſſo, & in caſtris ante Mediolanum ſeptimo idus Aprilis dato conſtat, quod ego breuitatis cauſa ſponte prætereo, Beccarinus, qui ſanè in huius familiæ encomijs multus fuit, tradit etiam Canthium Marionum

Marionum origo.

[a] L. 1. Chronica.

Eugubium reſtauratũ.

Arma Marionũ in ſigillo inuenta.

Theodoſi⁹ Marionus.

Oldebert⁹ Marionus.

Gerardus Marionus.

Canthius Marionus.

caſtrum in uia Flaminia ædificaſſe,& Canthianum à nomine ſuo appellauiſſe:ex quo item potentia eorum non parum eluceſcit. Hæc tandem clariſſima familia, cùm à partibus Gibellinæ factionis etiam ſtaret, ac Gelphorum in Vmbria potentior eſſet, unà cum alijs Eugubio fuit expulſa,multaq́; caſtra & iuriſdictiones amiſit, ac tandem Veronam, ubi & nunc honorificè agit,ſedes ſuas tranſtulit.

Ioan: Rouerelli arma.

Iohanni eius nominis quarto Rouerello,Viro,qui ueluti Sol inter reliqua Rouerellorũ nobiliſs. familię ſidera illuxit,Fredericus tertius,ob egregias cùm animi,tũ corporis dotes,Aquilã nigram in armis conceſſit, cùm primùm Robur duntaxat uiride uſurparet. Creauit item eundem Comitem Palatinum,multaq́; illi donauit priuilegia, quæ magnis tãtùm uiris dari ſolent.

Mãtuæ ducum arma.

De Marchionibus ac Ducibus Mãtuę in ſuperiori libro diximus; ſed illud hic præterire nõ potui,nigram illam Aquilã à Sigiſmũdo accepiſſe anno 1433.in campo aureo cũ cruce rubra.

Dominorũ de Corregio arma. Sibert⁹ Auſtriacus.

Antiqua Dominorum Corrigij,quorũ familia Auſtriaca nuncupatur, inſignia erant faſcia alba in campo rubro:pòſt anno nempe 1452 Fredericus tertius Manfredo, Antonio, ac Nicolao eorum nepoti Aquilam conceſſit nigram, in medio ſcuti, alis expanſis in campo luteo, & ab vtraque illius parte Leonem luteum, cauda, collo ac capite erectis, ac lilio aureo decoratum in campo cæruleo. Habuit illuſtriſsima iſtęc familia viros vbiq;, tùm maximè in militia celeberrimos, quorum opera egregiè ſæpè Imperatores vſi ſunt. Inter quos Sibertum illum præterire nequeo, qui à Carolo Magno, cuius temporibus familia hæc in Italiam venit, Vicarius Imperialis Parmæ ac Regij creatus eſt, Corrigiumq́; primus condidit, aliudq́; oppidum, Brixillum Plinio,Brixellum Tacito,Ptolomæo ac Antonino dictum,reſtaurauit. Fuit ex eadem familia Sibertus ſecundus,magnus primùm Henrici tertij Cãcellarius,dein Vicarius eius, legatusq́; in Italiam miſſus, ac Archiepiſcopus Rauennas factus, demum in ſummum Pontificem euaſit,& Clemens tertius dictus eſt,quamuis Onuphrius Panuinius Antipapam fuiſſe aſſerat,viuente videlicet Gregorio ſeptimo. Taceo modò breuitatis cauſa,multa ab huius familiæ uiris varijs ſtrenuis præclarè in militia geſta,ut Guidorum ſeptem,decem Sibertorum, Robertorum vndecim, qui omnes in primis Italiæ urbibus dominati ſunt. Qui iam nunc ſuperſunt,Auſtriacę familię adhuc aſcribuntur, ut ex ſigillo eorum quoque manifeſtum eſt, in quo (Manfredi pro exemplo ſit)hæc uerba leguntur: *Sigillum Manfredi de Corrigio & Auſtria comitis Corrigij & Berſilij*. Habuit item clariſſima iſtæc familia Hieronymum Cardinalem ſub Pio IIII. atq; Archiepiſcopũ Tarentinum, & ſub Pio V. Anconę gubernatorem. Non omittam etiam Fabricium,accerrimi iudicij uirum, qui in hac urbe philoſophiæ, atque iuriſprudentiæ ſedulam nauauit operam,muſęumq́; noſtrum quàmpluries uiſitauit, rerum naturalium ſcientiæ auidiſſimus:ac in perpetuum ſui erga me amoris atque beneuolentiæ teſtimonium,nomen ſuum in libro meo,in quo alij quoq; nobiles ſcribere ſolẽt,propria manu exarauit. Sunt huius familiæ omnes,comites Palatini.

Corrigium à quo conditum.

Hieronymus Card. Corrig.

Fabricius Auſtriacus

Lonatorũ arma.

Inter nobiliſſimas Brixiæ illuſtris Lombardiæ urbis familias, Lonatos Frederici primi tempore in ſummo honorum omnium culmine fuiſſe habitos, uaria eorum feuda ac dominia teſtantur,utpote Lona,Pozolum,Holegium,Pomblum,Luna,in agro Brixienſi; nec non mons clarus,Caſtion,ac Melzum in agro Mediolanẽſi. Cum Torrianis Vicecomitum Mediolanenſium hoſtibus ſanguinolenta acie dimicarunt,ac magnam eorum ſtragem ediderũt, egregiè q; Vicecomitum partes defenderunt. Hinc atq; ob alias virtutes plurima ab Imperatoribus priuilegia nacti ſunt,anno nẽpe 1161. quę pòſt anno nẽpe 1398. die Martij 20 à Duce Mediolanenſi renouata ſunt. Arma eorum,in quibus columna primùm erat erecta, atque viperâ circundata cum lunæ imagine in eius vertice, nunc Aquilam ferunt nigram in circulo aureo in campo rubro. Sunt qui familiam hanc à Luna Hetruriæ vrbe ortum duxiſſe tradunt. Ex qua tanquam ex equo Troiano viri proruperunt militaris diſciplinę peritiſſimi,inter quos Bernardus Lonatus Mediolanenſium Ducis militum præfectus,atque imperij uicarius non infimum locum obtinuit. Paulo Lonato, qui venienti in Italiam Sigiſmundo Imperatori anno 1431. obuiam iuit,multa conceſſa ſunt priuilegia, quæ, quoniam magna ſunt, magnum etiam illum fuiſſe demonſtrant. Dedit eadem familia viros literatos, vt Antonium iurecõſultum preſtantiſſimum,qui pariter Cremonæ, & Peruſij prætor factus eſt. Dedit pariter, qui ſummis Eccleſiaſticis dignitatibus effulſerunt, vt Bernardus Cardinalis & Legatus ad Alexandrum ſextum electus. Habet & noſtro æuo viros præclaros,quorum nomen,famamq́; Petrus Antonius Ducis Vrbinatis gener non parum adauxit in celeberrimo illo contra Turcas certamine, in quo cum triremium Pontificiarum præfectus eſſet, egregiè admodum ſeſe geſſit,dein Orano, ac mox Melitenſi inſulæ cum duobus millibus peditum ſubuenit,multaq́; alia,quę breuitatis cauſa taceo,præſtitit:quare eques de Alcantara,Senator Mediolanenſis, conſiliarius ſecretus Regis Catolici creatus ſummo cum honore tandem vita functus eſt.

Bernardus Lonatus.

PaulusLonatus.

Pet. Antonius Lonatus.

DE PYGARGO. Cap. V.

AEQVIVOCA.

PYGARGVS vox eſt ambigua. Eſt quoddam Capræ feræ genus, Pygargos dictum, quod alij Pygardon rectiùs fortè vocant. Apud Iuuenalem Pygargus etiam legitur, vbi multorum animalium, quæ gulæ illecebris, ad quas Aquila illaudabilis eſt, apta ſunt, meminit: verſus eius ſunt:

—Diſcipulus Tripheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, & Pygargus,
Et Schytica volucres, & Phœnicopterus, ingens
Caditur: &c.

Pygardos Capra. [a] *In comm. in Iliad.* K. Pygargos Ardea. [b] *Lib. 9. Hiſtor. c. 9.*

Eſt & Pygargos apud Euſtathium (ſed is authoritate Zophyri nititur) Ardearum genus, cui in coitu oculi manant ſanguine. Verùm Ariſtoteles Pellam Ardeam difficulter coire tradit: Pygargon verò inter Aquilas tantummodò recenſet, Zopyri Pygargos fortaſsè Ardea Stellaris Ariſtoteli fuerit, quæ & Ocnos, ideſt, ignaua dicitur, Argos enim & Ocnos Synomina ſunt.

Ardea. Ocnos.

SYNONIMA.

POTISSIMA ergò & principalis eius ſignificatio Aquilæ ſpeciem demonſtrat, de qua nunc dicturi ſumus. Sed antiphraſticè Pygargos dicta eſt, vt annotauit [a] Cęlius Rhodoginus, ceu minimè deſes, quod ἄργος Gręcis ſonat, prę ſertim cauda ſiue nates πύγη iiſdem dictę, quæ huic rarò ocioſæ ſunt. Scribitur enim in Venerem admodum procliuis & ſalax eſſe hæc Aquila. Quin & timidum rectè Pygargum dixeris, quod albicans ei ſit pyga: cui diuerſum eſt prouerbium. *Melampygo necdum occurriſti.* Hic enim, vti Hercules, robore intelligitur inſignis: proinde Leucopygi imbellia infames concipi ferè valent. Ex ſententia Heſichij & Varini πύγαργος dicitur παρὰ τὸ ἔχειν τὴν πύγην ἀργὴν καὶ λευκὴν, id eſt, quòd caudam albam habeat. Quibus Gaza aſtipulatur, dicens Pygargon ab albicante cauda dictum eſſe, quaſi Albicillã quis eum nominet. Heſychio Atarama vocatur, & Νεφρυφόρος nonnullis, vt tradit Ariſtoteles. Hoc Latinis eſt Hinnularia, ſiue hinnulos occidens. Auicennæ Barbaiam dicitur.

Etymologia. [a] *L. 4. Antiq. lect. c. 8.* Albicilla. Atarama. Νεφρυφόρος. Hinnularia. Barbaium.

FORMA. DESCRIPTIO.

PYGARGOS maior eſt iuxta Ariſtotelem [a], non ſolùm Melanæto Aquilarũ omnium minima, ſed & Morphno: minor autem Percnoptero, & Germana Aquila, quæ ipſa magnitudine excedit omnes Aquilas, etiam Oſſifragam. Albicante eſt cauda, vndè & ei nomen. Eius verò, cuius nos iconem damus, quamq; viuam aliquando habuimus, huiuſmodi eſt. Magnitudine eſt mediocri, quanta ferè eſt Gallus maiuſculus. Roſtro toto luteo, adunco, nempe à principio ipſo ſenſim ac leniter ad extremam vſque vnci aciem incuruato, paulò quàm cæteris Aquilis longiore, ſi proportionis rationem habeas. Oculi pupilla nigerrima, iris lutea. Verticis ac colli totius color eſt dilutè caſtaneus ex cinereo; apices tamen plumarũ magis nigricãt. Dorſum, alarumq; pars ſuperior ferrugineis obſcurè plumulis, ac ſubnigris integuntur, vti ferè & venter ac femora. Cauda ab vropygio ad finem vſque tota albicat. Vnde meritò Albicillæ nomen datum ab Gaza. Duæ tamen pennæ minores, & quæ reliquis maioribus ac principalibus incumbunt, extremo nigræ ſunt. Tibiæ totæ ferè nudæ ſunt, eæq; cum pedibus intensè luteæ, vtraq; tabellis vbiq; ſuperintegentibus. Vngues acerrimi. Albertus [b] aliam Aquilam quandam deſcribit his verbis. *Poſt Herodium* (ſic vocat Aquilam Germanam) *nobilior reliquis Aquilis eſt, quæ Anſeres rapit & Cycnos, & huiuſmodi Aues magnas, & etiam Lepores & Cuniculos, præcipuè quando pullos habet. Hæc minor eſt Herodio, varia ex albis & cinereis pennis intermixtis, ſed in cauda penultimæ extremæ pennæ videntur eſſe albæ, & alba eſt in pennis ani, & eſt breuis admodum cauda.* Hanc Ornithologus exiſtimat ueterũ eſſe Pygargon. Verùm is meo iudicio deceptus eſt. Iſtæc enim extrema in cauda pennas, & quidem penultimas, tantum albicantes habet, non totam caudam vti noſtra Albicilla. Anum plumis albis veſtiri, pluribus Aquilis commune eſt. Mihi quidem ſigna omniã huius Aquilæ, quæ Albertus deſcripſit, noſtræ Oſſifragæ conuenire videntur, vt qui contulerit vtriuſque deſcriptionem, videre poteſt.

[a] *9. Hiſtor. cap. 32.* Magnitudo. Roſtrum. Pupilla. Collum. Venter. Femur. Cauda. Tibiæ. Vngues. [b] *Lib. 23. de Anim.* Ornithologi error.

LOCVS

LOCVS.

VAGATVR Pygargus in oppidis & cãpis, vt[a] Plinius ait. Gaudet etiam planis atq; lucis. At reliqua genera rarò plana & lucos adeunt, vt[b] Ariſtoteles teſtatur. Nonnunquam tamen montes cęterarum more, ſyluasq; petit, atque id ſuis viribus freta, quibus multis alijs haud inferior eſt. Romæ rariùs hanc volucrẽ viſam fuiſſe ex hac[c] Q. Aurelij Symmachi epiſtola facilè colligo: *Ludos Prætoriós*, inquit, *præparamus, quorum ornatus peregrina animalia deſiderat: vt nouo cultu Romana ſplendeſcat editio. Addaces igitur & Pygargos ſtudio mihi opto præſtari, quorum copiam limes vobis finitimus ſubminiſtrat. Dignare igitur amicitiam noſtram votiuo pignore fœderare.* &c. Sunt tamen qui hoc loco Pygardos legant, qui Plinio authore è Caprearum ſylueſtrium genere eſt, vt antè etiam diximus.

[a] *Lib.10.c.3*
[b] *Lib.9.Hiſtor.c.32.*
[c] *Lib.9.Epiſtol.115.*
Pygardos capra ſylueſtri.

EDVCATIO.

PYGARGVM aſſerit[a] Ariſtoteles *difficiliorem eſſe reliquis* (ſi Gypaëtum excipias) *in alendo fœtu, hocq; ipſo ab Melanæto maximè diffidere.* Non enim omnes æquè prolem ſuam faſtidiunt Aquilæ. Quarè verò id faciat Philoſophus alibi exponit, dicens de Aquila in genere, quòd pullis ſuis iam maiuſculis inuideat, & edaculis, verita ne vtriſque famelicis victus deficiat, ideoq; eos è nido expellit adhuc parentum ope egentes. Idem confirmat Auicenna, qui Barbaium ob alimentorum, defectum pullorum aliquos è nido tradit eijcere. Numeratur verò Pygargos[b] à Plinio inter eas Aquilas, quæ Aetitem lapidem in nidũ inferũt, de pariendo ac edenda prole quàm enutrienda magis ſolicitas, adeò vt[c] idem alibi aſſerat, *Aetitem ab Aquila, quæ condicante cauda eſt, nomen habere potiſſimùm.*

[a] *Lib.9.Hiſtor.c.32.*
[b] *L.10.c.3.*
[c] *L.37.c.11*
Aetites lapis vnde dictus.

VENATVS.

ETSI Melanæto in prole educanda paterno officio & pietate cedat Pygargus, fortitudine tamen par eſt, & pugnę illius magno animo inceptę in Ceruis adoriendis ſocius. Ita enim de vtroq; Plinius[a]: *Pygargo & Melanæto Aquilis non minorum tantùm quadrupedum rapina, ſed etiã cum Ceruis prælia; multum puluerem volutatu primo collectum inſidens cornibus excutit in oculos, pennis ora verberans, donec præcipitet in rupes.* Hinc etiam Hinnulariæ cognomen meruit, quòd Ceruorum hinnulos præ cęteris inuadat ac rapiat. Eos cùm adoritur à dextro latere inſilit, in oculos inuolat, ac tandiù alis percutit, donec temerè procurſantes huc illuc incertos actos, neque præ metu ac dolore, quò currant, proſpicientes, in præcipitium agat, ut hinc effracto collo in prædam cedant.

[a] *Lib.10.c.3*
Hinnularia Aquila.

HIEROGLIPHYCA.

MOROSVM patrem, ac in filios durum admodum & difficilem, Aquilam, quæ pullos ſuos faſtidit, cuiuſmodi Pygargum vitio cæteris infamem magis diximus, Aegyptij ſacerdotes pingebant. Quòd Aquilę ingenium, etſi quidam excuſant, damnat tamen[a] D. Baſilius, & in educanda prole iniquiſſimam appellat. Haliæto volũt id minimè vitio vertendũ, qui non niſi, quem ſpurium & non ſuum agnoſcit, abdicet; vt genus ſuum ſartum ac incorruptum conſeruet. Pygargo autem, quia genuinos, propriosq; agnoſcit, ob ſolam edacitatem deſerenti, & exponenti pullos, minus ignoſcendum uidetur. Inuidiæ enim & impietatis notam, uti & helluonis, ac uaſti ciborum gurgitis uix poteſt effugere. Vnde non immeritò eos, qui ſine ratione & modo ciuitatibus & imperijs præſunt, & ſubditos non ſolùm ab aliorũ iniurijs non tutos reddunt, ſed ipſimet etiam expilant, poſt obitum per παλιγγενεσίαν Plotinus Aquilas dixit fieri.

Moroſi Patris hierogliphycũ.
[a] *Orat.18. de bonore quo efficiendi ſunt parentes.*

Ab hac diuerſam alteram, non tamen admodũ abſimilem, ſed cuius icon deſideratur, Aquilam idem Bellonius ſubijcit: quę eſt huiuſmodi. Eadem cum pręcedente, etſi paulò diſſimilis, eſt ea Auis, quam itidem Queue blanche, id eſt, Pygargon ſeu Albicillã Galli uocant uernaculo idiomate. Roſtrum illi nigrum nonnihil, & aduncum. Crura ſeu tibiæ potiùs graciles ſunt ſed luteæ admodùm, tabellis anterius tectæ. Vngues haud craſſos, ſed atros, breues & in fornicem curuatos, eoſq; acutos habet. Miluo Regali adeò ſimilis eſt, vt vix eſſet, qui vnum ab altero dignoſceret, niſi hic & minor eſſet, & ventre intentiùs albeſcente, pennas ſcilicet circa vropygium cùm ſuperiores, tùm inferiores candidiſſimas obtinens, vnde & nomen habet. Cauda longa eſt, & varia, alarum in morem. Quæ ventrem plumulæ induunt, fuluo nitent ad calami longitudinem: candent reliqua. Huiuſmodi ſunt & femoris pennæ. Radices plumarum colli & ceruicis, vti occipitis, albæ ſunt, apices verò fului; quemadmodum & plumulæ alarum minores in ſumma extremitate. Remiges plumæ magis fuſcæ ſunt. Hic per campos Alaudas inſectatur, in quas conſpectas impetuosè ruit: illę autem in altum ſublatæ, eumq; volatu ſuperantes ſic ab hoſte ſibi cauendo illius tyrannidem euadunt. Quod ſi Subbuteonem huic rei intereſſe contigerit, amœnum certè & iucundum præbetur intuentibus ſpectaculum. Hic enim cùm multò agilior ſit & velocior, confeſtim Pygargum volatu præuertit: dum verò de pręda certant, Alauda fugâ ſibi conſulit, & vtrumq; eludit. Vbi Subbuteo ſeu Hypotriorchis Alaudam cepit, tum prædam extorquere Pygargos enititur. Quo certamine, etſi Subbuteo Pygargum agilitate & celeritate longè ſuperet, viribus tamen ab hoc ipſo vincitur. Aliquãdo huius conflictus ſpectatores Alaudam prius nactum Subbuteonem, ab Albicilla comprehenſum uidimus, ſed pedibus ac alis conſertis ac implicatis vtrumq; delabi in terram neceſſe fuit. Vnde capti ab aucupibus mutuum ſibi exitium attulêre. Hæc res immortale inter eos diſſidium eſſe mihi perſuaſit. Licet autẽ Subbuteoni velocitate volatus hic Pygargus cedat, priorem tamen Albicillam hoc nomine longo interuallo poſt ſe relinquit. Habitat in Syluis, ac intra dumeta frequens viſitur.

Roſtrum. Crura. Vngues. Cauda. Venter. Femur. Colum. Alæ. Subbuteo Pygargum uolatu ſuperat. Subbuteonis cum Pygargo pugna. Locus.

DE MORPHNO SEV CLANGA.
Cap. VIII.

QVINTVM verò propter vires & actionum præſtantiam inter Aquilas locum obtinet Morphnos, qui à [a] Plinio Melanęto, ab [b] Ariſtotele verò proximè Pygargo, vti, & à nobis ſubiungitur, vtpotè magnitudine & robore ei ſecundus.

[a] *L. 10. c. 3.* [b] *9. Hiſtor. cap. 32.*

SYNONIMA.

VARIIS iſtæc Aquila nominibus appellatur. Græcis eſt Μόρφνος, Πλάγγος, & κλάγγος; Νηττοφόνος quoq; ab actione dicta eſt. Ariſtoteli pręſertim. Homero uerò Πέρκνος. Latini interpretes Theodorus & Plinius pro Græcis ſequentes Latinas ſubſtituunt: Næuia, Clanga, Planga aut Planca, Anataria ſeu Auicida. Morphni nomen obtinuit à pennæ macula ſeu ab næuo, vnde Næuiam Latinè meritò dixeris. Sunt qui Μόρφνον exponant per ſyncopen tanquàm Auicidam, hoc eſt, cędis aliarum Auium authorem τὸν μεμορφωμένον περὶ φόνον, ἢ μόρον φέροντα; Alij εὔμορφον, id eſt, formoſam appellant; Alij rapacem παρὰ τὸ μάρπτω, unde pręteritum μέμαρφα, α in ο breue conuerſo, & abundante litera ν, ut Euſtathius & Varinus tradunt. Clanga cùm Gręcis, tùm Latinis à uoce dicta fuit. Illi enim clangorem κλάγγην etiam vocant, qui de Aquilarum voce propriè dicitur, vti in vniuerſali hiſtoria latiùs declaratum fuit. Plangum habet Plinius, vetuſti codices Clangum, ut Hermolaus habet. Facile enim ac procliue fuit pro κλάγγος legere πλάγγος. Sunt qui apud Plinium pro Plango Planûnta legunt, quaſi errauerit, ſed homines hi de imperitia Hermolao reprehenſi ſunt, quod vt ipſe ait, & authorem non habeant, & Ariſtoteles πλάγγον appellet. Percnon Grammatici interpretantur tum ſimpliciter nigrum, tum nigro colore infectum, ut idem cum Morphno ſignificet. De hac voce, nec non de Morphno Euſtathius exponens hęc uerba Homerica τελειότατον πετεηνῶν Μόρφνον θηρητῆρ᾽ ὃν καὶ περκνὸν καλέουσι: ita tradit: περκνὸς vltimum acuit, quanquam Ariſtarchus hanc vocem berytonam eſſe voluerit: Morphnus verò ſcribitur cum acuto in penultima. Diuerſa ab hac Aquila Percno, eſt Percnopterus, de qua pòſt ſuo loco. φληγύας Aquila eadem mihi uidetur quæ Morphnos, uel potiùs Morphni eſſe epithe-

Μόρφνος. Πλάγγος. Κλάγγος. Νηττοφόνος. Πέρκνος. Næuia. Planga. Anataria. Auicida. Planunta. Percnos quid. Φληγύας.

[c] In Aſpide. — Ornithologi error. — Scahau. — Huard. — Gerfault. — Enteſtoeſſer. — Balbuſardo Anglorum. — Dibachi.

ton: nam apud [c] Heſiodum legimus, Μορφνοῖο φλεγύαο, ubi Grammatici exponunt μέλανος ἀετοῦ, ut habet Varinus, quaſi Phlegyam ſubſtantiuum faciant, & Morphnum adiectiuum: Sed mihi contrà faciendum (inquit Ornithologus) uidetur. Idem Aquilam eam, qui Aquilaſtro Italis dicitur, Morphnum eſſe exiſtimat, hoc argumento, quòd uiuat piſcibus. Nos potiùs Oſſifragam, Italorum Aquilaſtrum pòſt proprio capite declarabimus. Turcis Morphnos uocatur Scahau. Gallis quibuſdam Huard. Bellonio uerò Gerfault. Germanis Entenſtoeſſel, quaſi Anaticida dicas. Turnerus opinatur Auem Balbuſardo Anglis ſuis dictam, eſſe Anatariam: ſed hanc ab Anataria diuerſam eſſe, atque eam potiùs Auem Ornithologus arbitratur, quæ Germanis Maſſvvy, id eſt, Miluus paluſtris dicitur, quòd circa paludes & lacus Anates Aues aliasq; paluſtres venetur. Hic ab alijs Fiſcher appellatur, id eſt, piſcator, quòd piſces etiam captet quandoq;. Anataria ab interprete Auicennę Dibachi Arabicè nominatur.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] Lib.9. Hiſtor. c.32. — Magnitudo. — Color.

RELIQVARVM omnium maxima eſt Gnęſia, minima Melanętos: cęterę, vt Anataria, Pygargos Percnopteros, Oſſifraga, inter has interiacent: Anataria ergò omnium pręter Melanętum minima fuerit. Nam teſte [a] Ariſtotele, magnitudine & uiribus Pygargum proximè ſequitur. Homerus loco paulò antè citato Percni alas tantum patere cecinit, quantum ualuę oſtij thalami cuiuſdam uiri diuitis. Color Anatariæ ueterum ex nomine ipſo colligitur. Μόρφνον enim Grammatici nigrum & obſcurum interpretantur παρὰ τὴν ὄρφνην, id eſt, à tenebris & caligine. Apud Homerum legitur, Νύκτα δι' ὀρφναίην pro nocte obſcura. Περκνὸν quoque nigrum interpretantur, & uuam nigram περκάζουσαι dicunt; ſed ea nigredo non ſine quodam cęruleo colore eſt, qualem ferè dicunt Indicum. Hic color totius eſt Anatariæ, qui tamen maculis ſeu nęuis quibuſdam interſtinguitur, vnde & Morphno, id eſt, Nęuię nomen eſt: Sed qualeſnam ſint hæ maculæ nemo veterum exponit. Bellonius albas exiſtimat, quo authore, ignoro. Iſtæc ergò ſunt, quæ de Morphno veterum ex eiſdem authoribus, quod ad formam attinet, colligi poſſunt. Quæ omnia cùm nulli adhuc Aquilarum, quæ quidem vnquam à me viſæ ſunt, competere animaduerterem: quare certi aliquid de ea non poſſum ſtatuere, aut exactam eius delineationem lectori ab oculos ponere. Si tamen eam aliquando nanciſci dabitur, ne hîc quidē & veterū ſcripta illuſtrādo, & quæ deſunt, adijciendo, noſtro muneri deerimus: Sed nec recentiorum Morphni icones aut deſcriptiones, veterum notis vndiquaq; reſpondere video: quia tamen ad hoc Anatariæ Aquilæ genus potiùs, quàm ad aliud quodpiam referri debere videntur: itaque ſingularum ſeorſim hiſtoriam hîc ſubnectam.

Ornithologus ſuam, cuius iconem primo loco exhibebimus, pinxiſſe contentus, nullam adfert deſcriptionem, vnde de ea iudicium non licet facere. Bellonius diuerſarum opinionum fluctibus agitatus, nec opinionis ſuæ ipſe ſatis certus, Auem Gallis Gerfault dictam nobis pro Morphno obtrudit: quibus verò argumentis aut rationibus id faciat, ſubticet. Sanè vel ex eo, quòd Auem hanc (vt ex ſequentibus liquet) terreſtri venatui ubiq; à magnatibus adhiberi tradit, & ne verbum quidem de Anatum aut piſcium raptu facit; itaq; Morphnum veterum non eſſe, euidentiſſimum eſt. De iſtac ita uerò ſcribit.

Magnitudo.

Falconē ſeſcupla magnitudine excedit; ferox & audax. Pugno geſtatoris recta inſidet, corpore ſatis longo, roſtro, tibijs, pedibusq; eſt cęruleis, pedum digitis oblongis, unguibusq; admodum patulis. Memini me legiſſe, cum uera ac genuina Aquila pugnam inire auſam, & uictricem abijſſe. Hæ toti Italiæ & Galliæ peregrinę ſunt, neq; in his regionibus alias licet conſpicere, quàm quæ illuc ex Germania tam ſuperiori, quàm inferiori importantur. Germaniam tamen ſolum natale non habent, ſed ut aduenæ eò confluunt, vbi ab aucupibus inſtar Falconum exoticorum capiuntur: alioquin apud Rutenos natę, ubi & nidos ſuos conſtruunt. Ad omne genus aucupij idoneę ſunt, & ad prędam emiſſę, promptiſſimę inſequi, cęterisq; omnibus rapacibus audaciores, cicuratu tamen difficillimę, Earum alię ſunt caſtanei coloris, alię cinereo uarię. Sed nunquid iſtęc uerè Morphno conueniunt, aliorum eſto iudicium.

Balbuſardus Anglorum. — Coutæ.

Turnerus apud Ornithologum Balbuſardum Anglorum ueterum Percnum eſſe contendit, & omnia quę Ariſtoteles & Plinius huic tribuerunt, congruere aſſerit: ſolam magnitudinem ſi excipias. Eſt aut illa, inquit, quam Anatariam eſſe conijcio, Auis Buteone maior, & longior, nęuo albo in capite, colore fuſco proximo, ad ripas fluminum, ſtagnorum & paludium ſemper degens, uiuit ex uenatu Gallinarum aquaticarum nigrarum, quas Coutas nominant Angli. Venationem hanc, cuius Plinius meminit, inter Aquilam iſtam (ſi Aquila eſt dicenda)

& aqua-

ANATHARIA SEV MORPHNOS ORNITHOLOGI.

MORPHNOS BELLONII.

& aquaticas Aues, non ſolùm ego ſępiſſimè uidi, ſed infiniti apud Anglos quotidiè uident. Si qua terræ portiúcula ſuper aquas inter arundineta emineat, in hac ſolet nidum facere, ut quoniam uolatu non admodum ualet, à pręda non procul abſit. Aues ſubitò adoritur, & ſic capit. Cuniculos iſta interdum etiam dilaniat. Nunc an iſta Anataria ſit, nec ne, doctis uiris iudicandum propono. Hactenus igitur Turnerus.

Eandem Ornithologus à Germanis Acronij lacus accolis Entenſtoeſſer, id eſt, Anaticidam uocari ſcribit. Vnguibus eſt aduncis, Miluo colore & corpore ſimilis, ſed hoc ipſo maior. Anates capit.

De Morphno ueterum [b] Plinius prodigioſa quędam affert, authorem fabulæ Phemonoën Apollinis filiam dictam referens, quæ Morphno dentes tribuit, mutæ aliàs, carentiq́; lingua. Verùm nos in Auium genere dentatas nullas nouimus, præter Anates quaſdam, aut Mergos nonnullos maiores. Cuius generis etiam Cataractæ eſſe uidentur, quas Aues Accipitre minores eſſe dicunt, aliqui Aquilæ ſimiles, & longiſſimo tempore ſub aqua manere.

[b] L. 10. c. 3.

Aues dentatæ.

Cataractę.

LOCVS.

SALTVS & conualles & lacus incolere ſolet, teſte [a] Ariſtotele. [b] Plinius *circa lacus eam uiuere ſolummodo* ſcribit. Hi enim abundè uictum ſuppeditant.

[a] 9. Hiſtor. cap. 32.

[b] L. 10. c. 3.

VICTVS.

AVIBVS aquaticis, ut Fulicis & Anatibus potiſſimùm paſcitur, ſed & piſcibus aliquando. Suidas tamen author eſt Morphnon Aquilæ genus, ſolum non venari, ſed cadaueribus ali. Quod quomodo defendi queat, ipſe viderit.

GENERATIO.

ARISTOTELES tradit Percnon ex Oſſifragis naſci. Quod mirum videtur. qua ratione ex eis, quæ ab Ariſtotele in Aquilarum catalogo non collocantur, Aquilę Percni gignátur. Verùm hac de re fuſius, cùm ad Oſſifragam ventum erit. Inter eas à Plinio cenſetur Aquilas, quæ ætitem in nidum inferunt.

In Mirabilibus.

VENATVS.

AQVILA *illa, quam tertiam fecimus* (inquit [a] Plinius, Morphnon denotans) *aquaticas Aues appetit, mergentes ſe ſubinde, donec ſopitas laſſatasq́; rapiat.* [b] Ariſtoteles eadem ferè de Haliæto refert, *quem* dicit *eas tātiſper inſequi, donec vel ſtrangulet in humore, vel per ſumma corripiat*. Et ſanè nil mirum eſt, ſi vtræq́; circa venatum Auium aquaticarum, quibus uitam ſuſtentant, eodem ingenio vtantur. Sed venandi modum Morphno vſitatum ex Plinio proſequamur. *Spectanda dimicatio*, inquit, *eſt, Aue ad perfugia littorum tendente, maximè ſi condenſa harundo ſit: Aquila inde ictu abigente ala, & cum appetit in lacus cadente, umbramq́; ſuā nanti ſub aqua, à littore oſtendente: rurſus Aue in diuerſa, & vbi minimè ſe credat expectari, emergente. Hæc cauſa gregatim Auibus natandi, quia plures ſimul non infeſtantur, reſperſu pennarū hoſtē obcæcantes. Sæpe & Aquilæ ipſæ non tolerantes pondus appenſum, vnà merguntur.* Germanorum Anaticidæ ſeu Anatariæ quoque lacum Conſtantienſem ſeu Acronium incolunt, feruntur ad piſcium capturam rectà, vnde alibi Fiſchers, id eſt, piſcatores uocantur, & vno impetu in aquam ſe præcipitant; quod etiam de Haliæto dictum eſt, atque toties in Anates irruunt, donec defatigatas capiant tandem, quod ad duos aliquando & tres horæ quadrantes in Anate una capienda differunt. Sæpe verò volantes ſiue natantes tam diu inſectantur, donec fatigatam aliquam excipiant. Solent autem fugientes ſeſe in gregem colligere.

[a] L. 10. c. 3.

[b] 9. Hiſtor. c. 32.

VSVS IN SACRIS.

[a] *Iliad.Ω.*

MORPHNON matri Deorum ſacram eſſe Gyllius ſcribit.[a] Homerus augurium Priamo ab Ioue Morphno datum, hoc pacto refert. Cùm Priamus Ioui ſupplicaret, Iupiter ei Aquilam miſit, cuius alæ tantum patebant, quantum ianua thalami diuitis alicuius uiri,

τελειότατον πετεηνῶν
Μόρφνον θηρητῆρ', ὃν καὶ πέρκνον καλέουσι, id eſt,

Perfectiſſimam alitum
Morphnon venatricem, quam & Percnon dicunt.

Hac ad dextrã per urbẽ uolante lętati ſunt plurimùm Troiani. Quod augurium, ut inquit Euſtathius, ueteres ſic interpretantur, tãquam Auis nigro colore clam adeundum eſſe Achillem Priamo indicarit, & ſpem petitionis ſuæ ratam futuram, quod eſſet θηρητὴρ, id eſt, uenationis & capturæ ſtudioſa. Præterea quia prædam nullam tenebat, Achillem quoque (qui tanquam uir regius per Alitem regiam deſignetur) placidum, & mitem ipſi futurum, & quæ deſideret, conceſſurum.

Achilles cui Aquilę comparatus.

VSVS IN PROPHANIS.

Herculis ſagittæ.

SCRIBIT Heſiodus ſagittas Herculis Morphni pennis alatas fuiſſe; alioqui nullus eius vſus eſt. Imò verò in lacubus & viuarijs voracitate ſua admodum noxia eſt hæc Auis, ita ut in quibuſdam locis homini, qui eam ceperit, aut occideret, tres dragmę donentur è publico.

DE MORPHNO CONGENERE.
Cap. IX.

[a] *Lib. 2. de Auib. c. 6.*

SI tamen verum eſt, quod [a] Bellonius ſcripſit, nempe Morphnon, quæ à macula pennæ dicitur quaſi Nęuia, teſte Gaza, notis albis diſtinctam eſſe (alioqui næuorum color verus à nullo veterum expreſſus eſt) ſanè quam nunc deſcripturi ſumus, ſi ipſa Morphnos non eſt, ſaltem ei congener, & maximè affinis erit. Hęc enim alas notis albis, iiſq; plurimis inſignitas habet. Hęc igitur Aquila quam illuſtris D. Hannibal Gozadinus Bononienſis compater meus biennio in ędibus ſuis enutriuit, Galli Gallinacei ſat magni altitudine eſt, & corpulentia. A roſtro extremo ad vltimam caudam trium cum dimidio ſpithamarũ. Roſtro erat oblongo ſatis, adunco, deorſum rectà propemodum tendente, membranula capiti coniuncto, eaq; lutea. Color totius propè ferrugineus eſt, niſi quod ad extremas alas uerſus ueutrem attinet, maculis multis ouualibus, & hinc inde ſparſis inſigniretur; ſed & ipſę remiges extremo apice albicãt, vti & principium caudæ & extremitas ſingularum in ea pẽnarum, & inferius vropygium. Crura tota hirſuta ſunt ad principium digitorum uſque, & albis ſimiliter notis è bætico aſperſa. Pedes flaui. Digiti ſupernè ſquammis, infernè prope vngues tabellis ſeu annulis integuntur. Radices omnium plumarum albent. Macula medio pectore alba conſpiciebatur, quæ non à natura, ſed à vulnere quodã ibidem accepto, defectu caloris natiui, vti canities ſenibus, exorta erat. Oculi in ambitu bætici, pupilla nigra. Hæc Aquila uel ſola docet falli [b] Bellonium, qui crurum hirſutiem indubitatam Vulturum notam eſſe cupit. Mures excoriatos primùm, ut gratum cibum perauidè vorare ſolet.

Magnitudo. Roſtrum. Color. Crura. Pedes. Oculi. [b] *Lib. 2. c. 1.* Bellonij error.

DE PERCNOPTERO. Cap. X.

a Lib. 9. Hiſtor. c. 32.

PERCNOPTEROS ob ignauiam & deformitatem Aquilarum omnium viliſſima, & degener maximè, in ſextũ, quas quidem Aquilę nomine [a] Ariſtoteles dignatur, eumq; ultimum locum meritò reiecta fuit, vt in qua præter nomen nihil ſit Aquilinum, alioquin Oſſifragæ, imo Vulturibus etiam poſtponenda.

SYNONIMA.

Etymologia. Cęlij error. a L. 26. Antiq. lect. c. 29. b Iliad. Ω. Gypaëtos. Subaquila. Hypaëtos. Γρυπαίετος. c In Auib.

PERCNOPTEROS. Ariſtoteli hæc Aquila vocatur ab alarum notis, vt Gaza ſentit, ac de ſuo addit. Ego malim dicere ab alarum colore. Πέρκνον enim tum ſimpliciter nigrum, tum nigro colore diſtinctum Grammatici interpretantur. Alia autem ab hac Aquila eſt Percnos, & de qua ſuperiori capite egimus. Percnos enim eodem per totum corpus eſt colore, quo hæc in alis tantùm. Vnde falli [a] Cælium patet, qui eandem eſſe Percnopterum exiſtimat cum ea, cuius [b] Homerus meminit, quæq; reuera Morphnos eſt, ſeu Anataria. Iſtæc verò alio nomine Gypaëtos Philoſopho nuncupatur, id eſt, Aquila Vulturina. Porrò ubi apud Ariſtotelem Γυπαίετος legitur, uoce compoſita à Vulture & Aquila, (quòd, etſi Aquilæ genus ſit, Vulturē tamen & corporis ſpecie & ignobilitate prę ſe ferat, vt Ariſtoteles ipſe interpretatur) Gaza tamen ὑπαίετος legit. Vertit enim Subaquila. Neque tamen hæc nomina huic malè conueniunt, vt & Hypaëtos & Subaquila dicatur, ſeu ſpurium Aquilæ genus, & reliquis Aquilis nobilitate inferius. Gypaetouicina eſt vox Γρυπαίετος apud [c] Ariſtophanē, quod ſcholia interpretantur inſignia ſcutorum, quia in his Aquilæ depingi ſolent. Sunt quidem Aquilæ omnes γρυπαὶ, id eſt, roſtris recuruis, vnde & Gryphes dictę videntur, & naſum Aquilinum pleriq; cognominant, quem Græci γρυπὸν. Aegypios ex ipſa nominis cōpoſitione, partim ad Vultures, partim ad Aquilas pertinere videtur, vt eadem cum Gypaëto exiſtimari poſſit.

Oripelargus. Ciconia montana. d Lib. 2. cap. 589. Rachame. Rocham. Acmon. e Lib. 2. de Auib. c. 9. Buſe. Buſard. f In Rud.

Deniq; Oripelargus Ariſtoteli & Plinio Græcè dicitur, ob pennarum colorem in alis quidem nigrum, reliquo corpore albicantem. Hæc vox Latinè Ciconiam montanam ſonat. Arabicè [d] ab Auicenna Rachame dicitur, vt Ornithologus autumat. Eius ſententiam etiam approbat Andręas Bellunenſis, cùm ait: *Alrachame eſt Auis magna ſicut Miluus, plumis corporis albis, & pennis alarum nigris, edit carnes putridas & ſimilia*, quibus verbis haud dubiò non aliam, quàm Gypaëtum deſcribit. Malè igitur Syluaticus & vetus Auicennæ Gloſſographus (apud quos pro Alrachame corruptè legitur Arathamati, Aracamati, Akakamati) exponunt Auem, quæ dicitur frangens oſſa, id eſt, Oſſifraga. Hebraicè ſecundum quoſdam dicitur Rocham. Ἄκμων genus Aquilæ apud Varinum exponitur, quæ vox ab Hebraica Rachame, vel Rocham facta videri poteſt. Gallicè ex ſententià [e] Bellonij vocatur Buſe vel Buſard. Subaquilum pro ſubfuſco [f] Plautus dixit:

Eia corpus huiuſmodi Subuulturium?
Illud quidem Subaquilum volui dicere.

FORMA. DESCRIPTIO.

a 9. Hiſtor. cap. 32. b L. 10. c. 3. Magnitudo. Roſtrum.

DE figura Gypaëti Ariſtoteles iſta prodit. *Aquila*, inquit, *genus, quod Percnopteros appellatur, capite eſt albicante, corpore maiore, quàm cætera adhuc dicta, ſed breuioribus alis, longiore cauda, Vulturis ſpeciem refert, ideò Subaquila, & montana Ciconia cognominata.* Eadem ferè Plinius, ſed acciſa; *Percnopteros*, ait, *in Aquilarum genere, eadem Oripelargus, Vulturina ſpecie, alis minimis, reliqua magnitudine excellens.* Vnde ex vtroque colligitur, hanc Aquilam omnium, vna Chryſaëto excepta, eſſe maximam: His profectò non malè reſpondet, quam aliquando vidimus ex Hiſpania allatam, cuius iconem primo loco collocamus, Aquilæ Vulturinę deſcriptio, quæ talis eſt. Inſignis magnitudinis eſt, imo Chryſaëto non multò minor, ſed inſolentis & ridiculę ſpeciei. Roſtrum non vt cæteris Aquilis ſenſim ab initio ad finem uſque continua decliuitate inflexum, ſed medio ferè tenus rectum, deinde extremo in uncum inſignem curuatum, eo quo Vulturibus modo prin-

Os. Oculi. Tergus. Color. Cauda. Pedes.

do principio iuxta frontem album,nigrum cætera.Inferior mandibula tota albicat.Oris rictus coloris caſtanei. Oculi non vt quibuſdam alijs Aquilis,iride chárops,ſed ſubalbida; pupilla nigra. Caput totum ſubalbidum eſt,ad fuſcum uergens. Collum dimidia ferè parte, eaque ſuperiore caluum propemodum,& pauciſſimis, ijſque exilibus plumulis conſitum, candicans. Ad huius caluitij finem,medio propè collo inſtar pilorum quorundam hirſutorum ac criſporum, plumulæ ueluti ſetę oblongę ac tenuiſſimę ſupra cęteras plumas extabant. In pectore item & dorſi initio ſimilia plumarum capillamenta prominebant, aduerſis planè locis,nec non ad inferius vropygium.In tergo ueluti cucullus quidam,ad medium uſque protenſus, in acutum finem, velut in triangulum deſinebat. Corporis totius color ex caſtaneo obſcuro ad nigrum vergebat.Cauda longa. Pedes albi, tibiæq;. Vngues fuſci. In hac itaque & magnitudinem eximiam,& Vulturinum habitum,næuum quoque in capite album,quem Aquilę Vulturinę Ariſtoteles tribuit,obſeruare licet.

Maguitudo. Roſtrum. Caput. Color. Cauda. Pedes.

Perilluſtris D.Pompeius Aldrouãdus Comes Viani,noſtrę Vrbis Senator ampliſſimus,conſanguineus meus Aquilam, quam ſecundo loco pro Gypaëto exhibeo, à ruſticis in montibus alpeſtribus oppidi Guiliæ in comitatu Herculis Aldrouandi patris ſui pariter Senatoris captã delineandam dedit, quam ſimulatq; ad me iuſſu illius perducta eſſet, ex primo ſtatim intuitu è Gypaëtorũ genere eſſe iudicaui,eiq; in multis non diſſimilem,quam ex Ornithologo haud admodũ ſcitè depictã quarto loco dabimus.Longa erat ab extremo roſtro ad vltimã uſq; caudã commenſurata ſpithamas tres. Roſtro oblongo,ſed plurima ſui parte tunica tecto,ſeu membrana,ita vt tantum pollicis menſura roſtrum extremum eadem nudum eſſet,vnco exiguo,tenui. Caput ad occiput uſque caluum; capillitio plumarum deſtitutum erat, ita ut pennæ poſt verticẽ ſurrectæ cuculli,quem monachi ac proficiſcentes cùm caput aperiunt,in ceruicem reducunt,ſpeciem exhiberet. Color pennarum ferè omnium totius corporis fuſcus erat ad caſtaneum uergens obſcurum. Verùm hunc ferè alibi perpetuum diſtinguebat in vltimo collo albicantium nonnihil ordo continuus,angulum acutum in dorſum exeuntem conſtituens,qui veluti cuculli humeris inducti baſis erat acuminata in tergum propendens. Altera item huic non abſimilis plumarum candicantium ſeries dorſum totum inferius uerſus alarum complicationes in acumen faſtigiata medio, ex concurrentibus in apicem lineis vtrinq; obliqua compoſitum diſterminabat,quod quidem pallij quandam imaginẽ præ ſe ferebat. Cauda lata,mediocris. Pedes fuſci ſquamis continuis per totum tecti. Vngues roſtro concolores, cornei, fuſci. Plumę femorum vltra poplites non pertingebant. Contrectari facilè ſe paſſa, vnde ignauiam conijcias. Vocem irritata edebat Milui. Quare habitus deformis & puſillanimitas Aquilam degenerem arguunt.

[c] *Lib.2.c.9.*

Quam tertio loco exhibemus figuram, [c] Bellonij eſt,nempe parciſſimis ab eo alioquin deſcripta verbis,& Auis illius,quam Galli Buſe ſeu Buſard vocant. Hanc enim eſſe vult Percnopteron,quòd omnium,quas ipſe viderit,ignauiſſima ſit, Buteone multò maior, nigro colore, inſtar Aquilæ nigræ,alis breuibus, longiore cauda. Verùm cùm addat,Buſardum Gallorum, Cuniculorum viuaria depopulari, Auibus aquaticis inſidiari, in ſipibus item & dumetis propter pagos,Gallinaceos deprędari, licet id eum non aliarum Aquilarum, ſeu rapacium more dicat facere,nempe inter volandum, ſed quòd ex arbuſto ſeu dumeto quopiam humili velut ex inſidijs in illos prerumpat,itaque is Ariſtotelis Gypaëtos,qui illi ad victum uenatione comparandum iners eſt,& ſola Aquilarũ corpora fert exanima, eſſe non poteſt. Si enim piſces capere & Gallinacea ignauiæ eſt,certè Haliætus, aliæq; ſimiliter Aquilæ ab hoc vitio immunes minimè dici poterunt. Per me tamen vnicuiq; ſuum eſto iudicium.

Magnitudo. Forma. Victus.

Eius verò,quam ex Ornithologo quartam locauimus,ipſe hoc modo deſcribit: Aquila iſta, cuius figuram damus, inquit, ſi non eſt Gypaëtos uel Oripelargus, ſaltem ex altero parente, huius generis Aquilę nata uideri poteſt. Nam roſtro Vulturem,colore Ciconiam refert,ignobilis & ignaua. Noſtris aucupibus ignota eſt, nunquam ad nos, quod ſciam,capta. Sed anno ſalutis noſtrę 1551 Septemb. die 29. cùm nix inſolita caderet, huius generis Auis alis grauatis madidisq; in locum ſub dio anguſtum, ciuis cuiuſdam ædibus adiunctum, incidit. Per omnia referebat Ciconiam forma, & coloribus. Carniuora erat; piſces non attingebat: frigoris impatiens; corpore intensè calebat; ita ut tangentium manus frigidæ mox incaleſcerent. Quatuor aut quinque horis uno loco immota ſedebat, & ſolem aliquando ſplendentem intuebatur. Gallinæ & Aues innocuam oderant. Illam plus menſe domi alui, cibum manu prębui, è quibus bolos vorauit,fruſta vnguibus decerpſit,& cùm non biberet,ex roſtro ſtillas aqueas emittebat. Tandem inter Falcones ad Magiſtrum equitum Galliæ deportata eſt. Hactenus Ornithologus.

LOCVS

INCOLIT Percnopteros lucos & plana ut plurimùm: quandoq; tñ montes, vnde montana Ciconia Ariſtoteli cognominatur. In Syria abundat hoc Auis genus, & in Aegypto.

GENERATIO.

FABVLOSVM quidem eſt, quod Aelianus, neſcio quo authore, narrat. *Vultures, qui medij ſunt inter Vulturum genus & Aquilarum, eſſe tum mares, tum nigros colore audio, & nidos extruere, in quibus non oua, ſed pullos ſtatim pariant*. Res monſtroſa & inaudita mares Aues parere, & viuos ſtatim præter morem reliquarum Auium: Cautus tamen in hoc Aelianus, quòd audiſſe ſe ab alijs dicit, non aſtruit.

INGENIVM. VICTVS.

IMBELLIS ac degener, *nec vitijs cæterarum*, ut inquit [a] Ariſtoteles, *caret, & bonorum, quæ illæ obtinent, expers eſt, vt quæ à Coruo, cæteriſq; id genus alitibus verberetur, fugetur, capiatur. Grauis enim eſt, ac ad rapinam iners, ſola Aquilarum corpora fert exanima. Hæc facit*, inquit [b] Plinius, *vt quintum genus Gneſion vocetur, velut verum, ſolumq; incorruptæ originis*. Eadem famelica ac ieiuna ſemper eſt, auida & querula, clamat & clangit. Muribus quoque victitat, ſi Bellonio credimus, qui in ſuis ſingularibus circa Gazaram Aegypti vrbem tantam murium copiam eſſe ſcribit, ut niſi Percnopteri adeſſent, ijque permulti Gallis Boudres dicti, à quibus deuorantur, periculum foret, ne fruges omnes à muribus conſumerentur.

[a] *Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.*

[b] *L. 10. c. 3.*

V S V S.

[a] *Lib.2.cap. 589.*

GYLLIVS Perdicotheron Apollinis miniſtrum eſſe ſcribit, Accipitrum & Aquilarum genera enumerans, vbi fortè debet Percnopteros legi.[a] Auicenna remedia aliquot ex felle Auis Rachame, quo nomine Percnopteron Arabicè vocari in Synonimis diximus, deſcribit his verbis: *Rachame fel diſtillatur cum oleo violaceo in aurium dolorem. Fit ex eodem caputpurgium medicamẽtum pro infantibus* (pueris opinor) *aut infunditur in nares eorum, vt flatus incluſi diſſoluantur. Fit etiam ex eo Alcobol ad leucoma ſeu albuginem oculorum cum aqua frigida. Filius Alpatrich docet fel huius Auis exiccari in uaſe vitreo in umbra, fieriq́; inde alcohol in latere morſus viperæ, quod non eſt veriſimile. Aliqui experimentum eius prædicarunt ad uenenum ſcorpij & viperæ maioris per illinitionem.* Fimus Rocham, *ſi ſuffiatur, fœtum expellit,* vt ex Dioſcoride Serapio teſtatur, qui *fimum Gypos,* id eſt, *Vulturis idem facere teſtatur.*

Fimus.

D E O S S I F R A G A.
Cap. XI.

[a] *In Mirabilibus.*
[b] *L.10.c.3.*

ETIAMSI Ariſtoteles Oſſifragam inter Aquilas non recenſeat, ſed ſeorſim de ea tractet, tamen non potuimus adduci, quin & in hiſce ipſi locum etſi infimũ, veluti adulterinę, aſſignaremus. Nam vel ipſo[a] Ariſtotele teſte, ex Haliætis naſcitur.[b] Plinius Aquilam eam uocat, & Aquilarum catalogo etiã aſcribit, vbi ait. *Quidam adijciunt genus Aquilæ, quam barbatam vocant, Tuſci uerò Oſſifragam.* Cognatum enim, vt idem aſſerit, Aquilis genus eſt. Demùm ob inſignem pietatem erga prolem non modo ſuam, ſed & alienam (verùntamen Aquilarum tantùm) ab ijs excludi nequit, quam eiectam excipit, & cum ſuis educat, conſcia cognationis, quę ipſi cum illis intercedit. Quo ipſo inſigni paterni affectus officio, reliquas omnes, quotquot ſunt, Aquilas longè ſuperat. Adde quòd neque magnitudine corporis, neque robore, neque actionum præſtantia, Aquilarum cuiquam, ſi Chryſaëton & Valeriam excipias, cedere uidetur. Sanè ſi Oripelargum ſeu Percnopterum in Aquilarum gregem admittimus, quam & ignauiorem, quàm Aquilam decet, & degenerem, ac tantùm non Vulturem omnes fatentur, potiori ſanè merito ab Aquilarum numero minimè eximenda Oſſifraga videtur. Non enim piſces ſolùm vt Haliætus, ſed animalia etiã & grandiuſcula capit, à quibus trucidatis & oſſibus eorum confractis nomen inuenit. Neq; huic obſtare debet, quòd ex Haliætis naſci dicatur. Eos enim etſi ex diuerſo Aquilarum coitu genitos, Aquilas tamen nemo unquam negauit. Quinetiã cùm [c] Ariſtoteles diſertè tradat, ſolam Gneſiam ſeu Chryſaëtum ueri & incorrupti ortus credi (cętera enim genera & Aquilarũ & Accipitrum & minutarum etiam auium promiſcua, adulterinaq; inuicem procreare) quę cauſa erit, vt ex Aquilarũ albo Oſſifragam potiùs, quàm aliam quamuis, etſi ſpuria ſit, extirpemus. An verò ob ſolam oculorum viſuſue imbecillitatem, qua alia, pręſertim verò Haliętus, pollent, ea ſpeciem mutare & ab Aquilarum familia abdicari debeat, cùm alioquin & forma & cæteris omnibus Aquilam referat, alij viderint; præſertim verò cùm [d] Ariſtoteles minimè de hac, quòd interdiù nõ cernat, ſed noctu venetur, ut de Noctua & Cicuma capite eodem fecit, tradidiſſe legatur, licet oculis parum valere dixerit. Sed vt uerum ſit Oſſifragam non niſi ſummo mane & veſperi, vt ſuo loco dicitur, venari, non ideo inter nocturnas cenſenda erit; nam & Aquilę teſte [e] Plinio, à meridiano tantùm tempore ad uenatum prodeunt, adeo vt Bellonius non ſit veritus dicere, Chryſaëtum in obſcuro prædam quærere. Verùm hac de re, quod cuique luber, ſentiat.

Etymologia.
Ortus.
[c] *Lib.9.Hiſtor.c.32.*
[d] *9. Hiſtor. cap.34.*
[e] *Lib.10.c.3*

AE Q V I V O C A.

OSSIFRAGVS, vt Caſſius Seuerus aſſerit apud Senecam,[a] eum ſignificat, qui oſſium fractura quempiam debilitat. Φήνιον apud Suidam montis nomen eſt. Φηνεὸς Stephano Arcadiæ oppidum deſignat. Sanqualis porta appellatur proxima ædis Anci apud Feſtum.

[a] *Lib. 6. Controuerſ.*
φήνιον mōs. φήνεα oppidum.

S Y N O N I M A.

AVIS hæc Græcis φήνης & Ariſtoteli φήνη dicitur, Latinis & Thuſcis Oſſifraga, quòd oſſa ex alto in rupes demiſſa frangat. Diuerſum ab hac Oſſifragum eſſe genere maſculino elatum [a] Hermolaus exiſtimat, cùm inquit: *Differt Oſſifragus ab Oſſifraga, etiamſi confundant aliqui, quod Oſſifraga eſt ſeptimum Aquilæ genus, quæ Barbata dicitur, & Sanqualis: Oſſifragus verò ſiue Phinis ea eſt Auis, quæ alienos fœtus cum ſuis alit, quos Aquila nutriendi tædio eiecerint.* Verùm quod pace Barbari dictum ſit, huiuſmodi differentiã nullam apud authores obſeruare licet.[b] Plinius enim maſculino genere Oſſifragũ profert, at [c] Lucretius Oſſifragam fœminino. Marcellus Empiricus vtroque. Gaza ex Ariſtotele φήνην Oſſifragam ſolet reddere. Ego vtro genere efferatur, nihil referre dixerim, & vtroq; genere eandem Auem ſignificari. Φήνης (vt Hermolaus & [d] Cælius ſcribunt) vt χρύσης, caſu recto non inueniri puto, ſed φήνη tantùm, vt μύλη, benè tamen φήνις teſte Dioſcoride. Plinius Barbatam quoque uocari aſſerit: [e] Oppianus Harpen Auem ſolam barbatam facit, quę cum Oſſifraga confunditur: ego omnino eandem eſſe exiſtimo; Verba Oppiani ſunt. *Harpæ conſpectui ſeſe offerunt raro, rupium aſperrimarum incolæ. Nidos enim pullis ſtruũt in altis montium hiatibus, præcipitijs, vt reliquæ volucres truncis & ramis inſident. Pullos miro amore proſequuntur, adeò vt ſi quis ruſticus pullum Harpæ latenter ſuffuratus fuerit, illa nidum deinceps, cibo neglecto non relinquat, & locum omnem gemitu plorantis inſtar mulieris impleat, & lachrymarum defluxu genas madefaciat. Veſtiuntur autem eis maxillæ & mentum tam frequentibus plumis, ut barba quãdam ſpeciem ad collum demiſſam repræſentent, & hæc eis inter omnes Aues nota peculiaris. Lapidibus veſcũtur, & pridem mortuorum animalium oſſibus. Quodſi deglutire poſſunt, auidè, quod obtigerit, ingerũt. maiora verò unguibus apprehenſa in ſublimè volantes per ſaxa deijciunt toties, donec frangantur, edendoq; ſint.* Quę ſanè omnia Oſſifragæ, ut ubique hîc apparebit, competunt, & non Vulturi aureo, cũ quo Harpam Ornithologus confundit. Oſſifragæ etiam nomina ſunt Sanqualis, atque Immuſſulus, de quibus ita [f] Plinius; *Sanqualem autem & Immuſſulum augures Romani in magna quæſtione habent. Immuſſulum aliqui Vulturis pullum eſſe arbitrantur, & Sanqualem Oſſifragæ: Maſſurius Sanqualem Oſſifragam dicit eſſe, Immuſſulum autem pullum Aquilæ, priuſquam cauda albicet.* Maſſurij ſententiam Feſtus aſtruit, cùm ait: *Sanqualis Auis eſt, quæ Oſſifraga dicitur.* Item alibi. *Immuſſulus Auis genus, quam alij Regulum, alij Oſſifragam dicunt.* Sed apud Feſtum Immuſculus, alibi etiam & Immuſtulus ſcriptum reperitur, uocibus, ut apparet, corruptis, ubi ait: *Immuſſulus ales ex genere Aquilarum eſt, ſed minorum virium quàm Aquila, quæ volucris raro, & non ferè, præterquam uere apparet, quia algorem, æſtumq; metuit: appellatur autem ita, quod ſubitò & inexpectata ſe immittat.* Videtur autem ſecundum hanc deriuationẽ ab immittendo Immiſſulus debere ſcribi. Vnde antiqua uocabula eandem Romanis Auem, nempe Oſſifragam denotaſſe perſpicuum eſt. Auicennæ interpres uocem Cabarum in hiſtoria animalium uertit Oſſifraga, quam lingua Arabica dicit uocari Belez & Perſicè Hamoni. Syluaticus dictionem Arathamati expoñit frãgens oſſa. Verùm corrupta uidetur uox pro Alrachame: quam uocem pro Vulture poſitã inuenio apud Auicennæ interpretem libro paulò antè citato. Raham uel Racham ראם Hebræis Auis quædam ſic dicta eſt, quòd ſit benigna in pullos ſuos, quam Iudæi noſtrates Picam interpretantur. Scio uocem Raham Hebræis ſignificare miſericordem & benignum: & cùm Oſſifragę benignitas non ſolùm in ſuis, verùm etiam in Aquilæ pullis celebretur; itaque eandem Auem eſſe credi poteſt. Aut fortè latiùs patet vocabulum Racham, ita vt & Vulturem & Oſſifragam & Gypaëtum ſimul comprehendat. Apud Albertum alia quædam barbara nomina leguntur, vbi ſcribit in hæc verba, *Auis quæ Græcis dicitur kym* (corrupta uox à φήνη) *Arabicè vocatur Cekar, quam Auicenna kebin, eiectum Aquilæ pullum recipit & nutrit*; Et alibi: *Pullos ab Aquila eiectos dicunt aliam Auem colligere, quam Græci Febit* (vox corrupta pro φήνην) *Latini Fulicam dicunt, ut quidam interpretantur, ſed falsò. Nam quæ Febit uocatur Auis Conſuba* (ſic habet) *ſpecies eſt, quæ Aquilam non nutrit. Fulica autem eſt Mergus niger vocatus, & Anate minor.* Sic D.[g] Ambroſius & alij quidam recẽtiores φήνην

Fulicam,

φήνης. φήνη.
Oſſifraga.
Oſſifragus.
[a] *In Coroll. in Plin.*
[b] *L. 10. c. 3.*
[c] *Lib. 5. de natur. rer.*
[d] *L. 10. c. 6. lect. Ant.*
[e] *Lib. de Aucupio.*
Harpe Oppiani.
Sanqualis.
Immuſſulus.
[f] *L. 10. c. 7.*
Regulus.
Cabarum.
Belaz.
Hamoni.
Arathamati.
Raham.
Racham.
Kym.
Cekar.
Febit.
[g] *Lib. 5. Hexam. cap. 8.*

Cuni. Ciſred. [h] Lib. 23. de Anim. Kyrij. Kynium. Quetrantabueſſos. Chebalos. Beinbrecher. Aquilaſtro.

Fulicam, ſed malè interpretantur. Idem Albertus alibi; *Auis* (inquit) *quam Cuni Græci vocant venera eſt illa, quam alij Ciſred vocauerunt, & Latinè dicitur Oſſifragus.* Idem [h] alibi Oſſifragam vocat Kyrij, vel vt alij legunt kynium: alibi Kym dixit, quæ vox pro Kyni fortè corrupta eſt, aut contrà: nam m litera & ni Syllaba facilè inter ſe permutantur, in dictionibus barbaris præſertim. Ego Kyni duabus potiùs ſyllabis legerim, cùm etiam Cuni alibi ſcribatur, quæ forſitan vox à Græca φηνὶ corrupta eſt, vt aliæ pleræque, quas Arabes ſcriptores ita à Græcis detorſerunt, vt origo earum vix agnoſci poſſit. Quas ſordes omnes Albertus doctior certè, quàm eloquentior, ex Arabum ſentinis hauſit. Hiſpanis Oſſifraga nuncupatur Quetrantabueſſos & Chebalos. Germanis Beinbrecher. Italis Aquilaſtro.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] Lib. 8. Hiſtor. cap. 3. Magnitudo. Color. [b] Lib. 9. Hiſtor. c. 32. Viſus. [c] Lib. 9. Hiſtor. cap. 34. Lõgitudo. Pondus. Roſtrum. Rictus. Lingua. Mãdibulæ. Caput. [d] L. 10. c. 3. [e] Lib. 2. de Auib. c. 8. Penna.

OSSIFRAGAE, inquit [a] Ariſtoteles, *magnitudo maior eſt, quàm Aquila, color ex cinere albicans.* Verùm ex his verbis non omnibus Aquilis ſimpliciter, & vniuerſim maior putanda eſt. Superatur enim ſola à Chryſaëto, vt [b] Ariſtoteles ipſe teſtatur, cùm de ea agens, ita ait: *Maxima Aquilarum omnium hæc eſt, maior etiam Oſſifraga.* Vnde verè dixiſſe illum conſtat, maiorem eſſe Aquila Oſſifragam etiam omni, ſi vnicam Gneſiam excipias. *Parum oculis valet. Nubecula enim oculos habet oblæſos,* eodem [c] Ariſtotele teſte. Hæc à veteribus de Oſſifragæ ſpecie prodita ſunt. Eius verò, cuius nos iconem exhibemus, iſtæc deſcriptio eſt. Oſſifraga, quam excellentiſſimus D. Alphonſus Cataneus Sereniſſimi Ferrariæ Ducis Archiater mihi dono miſit, ab extremo roſtro ad vltimã caudã vel pedes (vtrorumq; enim, ſi extendebantur fines in idem coincidebant) longa erat quatuor dodrantes & medium: Alis verò extenſis ſpithamas nouem lata. Pendebat libras vndecim. Roſtrum ei aduncum admodum, adeo vt vncus ſolus pollicem latum adæquaret. Totum verò digitos duos latum, palmum verò longum, ſubnigrum, & ex corneo colore fuſcum, nonnihil ad ſubcæruleum obſcurum accedens. Initium membrana quædam vltra narium foramina, protenſa inueſtit, quæ finibus ſuis ſeu marginibus S literam exprimit. Rictus palmum & digitum vnum longus eſt. Lingua humanæ ſimillima, lato apice, vtrinque hamatis appendicibus, duriuſculis & corneis, & membrana quadam tenui ad inferiorem mandibulam connexa. Extremam eandem, quà mentum ſpectat, cornea mẽbrana ambit. Inferior mandibula inſtar canalis excauata, oris ſublatis palatum vtrimque ſubit, eiuſque marginibus includitur, quod medio rimam quandam exhibet, per quam pituita è capite deſtillat. Caput & collum totum oblongis plumis & anguſtis riget. Quin & de mento plumulæ tenues villorum inſtar propẽdent ad arũci ſeu barbæ ſpeciẽ. Vnde forſan à [d] Plinio, nec non [e] Bellonio Aquila barbata cognominatur, & ego ex ea potiſſimùm nota Harpen Oppiano dici autumo. Plumæ totius corporis ſingulæ triplici colore variant, ſubalbo, fuſco, ferrugineo. Remiges tamen pennæ ferè ex toto fuſcæ ſunt, nonnihil ad caſtaneum tẽdentes. Sed & duodecim caudæ nihil aut perparùm ruffeſcunt, albo tantùm & nigro maculatæ. Albeſcunt ea parte, quæ intrò ſpectat, quæ extrà, fuſcæ ſunt. Mediæ duæ promiſcuè notis albis conſperſæ, maiori ex parte fuſcæ ſunt. In extremo omnes nigræ: quæ his ab extremo dorſo incumbunt, ferè totæ albicant, pauco tamen nigrore reſperſæ, & niſi quòd extrema nigricent. Crura fuſcis plumulis, aliquantulùm fulueſcentibus ferè tota obteguntur, ita vt ad duos digitos tantùm, quod plumis nudum eſt, ad pedes vſque interijciatur. Totius verò corporis cutem proximè veſtiunt plumulæ molliculæ, candidiſſimæ, tanquam leniſſimum ac tenerrimum quodpiam uellus, ſeu plumoſa lanugo, eo prorſus, quo Cycnus modo. Pars crurum ſeu tibiarum infima, quæque ad duos digitos plumis deſtituta eſt, vnà cum pedibus intenſo luteo tincta eſt. Expanſi digiti ſpithamam explent. Medij longitudo palmum æquat. Vngues nigerrimi, adeò vt præ atrore ſplendeant. Semicirculum adamuſſim repræſentant. Eorum ad ſe mutuò hæc eſt proportio. Poſticus maximus binos digitos longus eſt, hoc ipſo minor anticorum primus, iſte rurſum maior penultimo, minimus omnium eſt poſtremus. Vnguium ſubſtantia intus alba & oſſea, foris fuſco cortice intecta. Crus & pes ſquammulis rotundis maiori ex parte inæqualibus prædita ſunt, ſed antica cruris pars, & ſuperior digitorum tabellas ſemicirculares habent, uti & Chryſaëti. Huius mihi Auis iconem ad viuum coloribus ſuis expreſſam olim, videlicet ante triginta annos, magnus ille Botanicus Carolus Cluſius, vir doctiſſimus, mihiq; amiciſſimus tranſmiſit, ſed in hoc plurimum hallucinatus, quòd Haliætum vocaret, qui ſanè Oſſifraga multò minor eſt: hũc verò fermè in modum ad me ſcripſit: Haliætus hic, quẽ maritimæ noſtræ oræ Zee Arent, hoc eſt, Aquilam marinam uocant, globo traiectus fuit ſuperiore hyeme, atq; poſtridie delatus ad genero-

Doſum. Crura. Pedes. Vngues.

ſum virum

ſum virum Carolum ab A… Brugas oppidum Flandriæ. Eum prius exenteratum ili-
cò depingi curauit,inſtitut… ſecutus,ut omnis generis,quas quidē nāciſci poteſt, Aues,
qiuadrupedes & piſces, t… irpes ad uiuum exprimi curet. Hanc uerò Aquilam ſolis
piſcibus ueſci,teſtis eſſe p… præſens aderam,cùm exenteraret. Nam in eius uentriculo
nihil præter piſces conſp… gros,etiamnum alios,ſemeſos alios. Tanto autem fœtore
triclinium,in quo illam ſ… plebat, ut uix ferre poſſemus. Fœtor uerò erat ueluti pu-
tridorum ſalſamentorun… do quæ alijs Aquilis. Alæ expanſę id ſpacij comprehende-
bant, quod uir mediocris… nibus brachijsq́; extenſis amplecti poteſt, hoc eſt orgyam
unā. Color totius corpo… one cōſpicitur(erat autem talis, qualem diximus) Fabu-
loſum autem eſt,quod qu… uila marina commenti ſunt,quod alterum uidelicet pe-
dem planum Anſeris, alter… uaticę auis modo habeat, cuius adminiculo natare poſſit:
alterum uerò reliquarum rapacium modo, ut prædam captet. Hactenus Clariſſimus Cluſius: Verùm quod antea in Chryſaeto fecimus,cuius interna quantum licuit,perſcrutati ſumus non ut hæc quid ad ocularem ſpecierum cognitionem cōferre exiſtimemus, ſed ut quantum fieri potuit,honeſta ſtudia promoueamus; itaque eodem inſtituto obſeruato idem in Oſſifraga facturi ſumus,& eius anatomiam adminiſtraturi, non tamen integram, ſed eorum,quæ & uiſu digna nobis uiſa ſunt,& in penuria materię uideri potuerunt.

PARTIVM INTERNARVM deſcriptio, ſeu anatomes ab Eccellentiſs. D. Ioh. Baptiſta Corteſio adminiſtratæ explicatio.

Sternum.

STERNVM ſolidiſſimū, robuſtiſſimumq́; profundius multò, quàm in reliquis alitibus,inſtar nauis excauatum eſt,æquabile,nullis tuberibus,ut in cæteris uſu uenit,in quibus uerſus iugulum interſtitium quoddā oſſeum eſt, quod ſternum ſecūdum longitudinē in duas partes ęquas diuidit, & cauitates duas utrimq́; & angulos conſtituit. Vniformi itaque fornice exculptum eſt per totū,eaq́; tereti ac alra cauitate in parte ſuprema proxima iugulo, qua cor membranis quibuſdam illi adhęreſcit.

Fel.

Veſica fellis exigua,cui nullum cum hepate conſortium eſt. Neque enim illius cauo,ut in alijs animantibus continetur,ſed ſub uentriculo multo adipi immergitur. Abdomen copioſiſſima pinguedine redundat. Vterus infera parte anguſtior,ſupera latior,pyri formā exhibet, craſſo ſatis corpore, cuiuſmodi quadrupedum ferè, plenus ſemine.

Oculi. Vuea. Periophtalmion. *Lib.9.Hiſtor.cap.34.

Oculum totum membrana quædam ab inferiori parte oriens ſurſum ducta inter nictandum tegit,ideoq; periophthalmium dicta eſt. Sed in oculo dignum obſeruatione eſt, quod vuea quæ homini in pupilla perforatur,tenuiſſimam quandam membranulam pupillæ prætenſam habeat. Atqui hoc eſt,quod * Philoſophus dicere voluit illis verbis, *Parum oculis valet: nubecula enim oculos habet oblaſos*: ſubtiliſſimam eam membranam nubeculam vocans. Iſtæc tamen ne prorſus viſionē prępediret,quod retrò & ab lateribus nigro, vt homini, colore imbuta, & ſubſtantia paulò craſſior ſit;itaq; partem,quæ iridis ambitu clauditur,ſubtiliſſimam omniſq; coloris expertem & exactè pellucidam natura fabricata eſt. Hoc ipſum viſus detrimentum nonnihil reſarcire poteſt ſuperciliorum aut ſupernę orbitæ oculorum partis prominentia,quę ceu tectum aut ſuggrunda quædam oculos ſupernè operit,non tam ad arcendas,quæ ſupernè ingruunt,iniurias,quàm quòd ſpirituum diſſipationem prohibet,& ad eorundem collectionem & vnitatem plurimùm confert.

Vētriculus.

Ventriculi autem hęc eſt compoſitio. Corpus eius non ut pleriſq; alitibus carnoſum,ſed membranoſum erat,totum inſtar humani, oblonga figura crumenam prę ſe ferens,fundo nempe quàm ſuperiori orificio latius. Ingluuie caret, quod Plinium non videtur latuiſſe, ex hiſce verbis, *Vnum Oſſifrago inteſtinum, mirabili natura omnia deuorata conficiendi*.

Oeſophagus. Victus.

Verūm qui ventriculo incumbit œſophagus, ſimulatq́; iugulum tranſijt, paulatim magis ac magis ad uentriculum vſque dilatatur, & procul dubiò ingluuiei ſeu prolebi vicem gerit. Ventriculo diſſecto Anguillæ fruſta tria reperimus,vnde etiam piſcibus ueſci manifeſtò conijcimus. Hæc in ſtomacho iam coqui cœpta,tam dirā mephitim exhalabant,atq; adeo tetro ac acuto fœtore nares offendebant, vt nos penè in animi diliquiū incidere coegerint. Sed pręterquam quod Auis iam ad duas hebdomadas mortua fuerat, vnde nil mirū, ſi putre illud alimentum,anguſtijs cadaueris incluſum, nulloq́; aëre ventillatum peſſimè fœtere perceptum ſit,illud Aquilę etiam peculiare ſcribitur, vt illi halitus malè oleat(ego credo ob bilioſam Auis intemperiem)

intemperiem) adeò vt contacta ſemel ab ea, aut ſemeſa alites cæteræ, etiamſi famelicæ, deguſtare abhorreát, ob tranſlatum nimirũ in ea putridæ qualitatis contagium. Cor ipſi mediocre & [Cor.] pro reliqui corporis proportione paruum potiùs, quam magnum, quale alitem magnanimam decebat. Alæ tres articulos maiores ſupernè membrana quædam robuſta continet, palmum [Articuli.] & digitum lata, dodrantem longa cum medio. Lien rotundæ ferè figuræ non uſq; adeò magnus. [Alæ.] [Lien.] Vropygium medij pugni craſſitudine adipe ſuprà quàm credi poteſt, copioſam cótinet. [Vropygiũ.]

Sed rationes, quibus mihi hanc proximè à me deſcriptam Auẽ, Oſſifragam eſſe, & non aliã certò perſuadeo, huiuſmodi ſunt, & quidem euidentes. Colore in primis eſt ex cinereo albicás, [b 8. Hiſt. c. 3.] quod Ariſtoteles de Oſſifraga tradidit: ſic nubecula oculos læſos obtinet. Hoc anatomica inſpectione palam factum, eſtq; huic Aui peculiare, nec in alia Aquila obſeruatum, nempe quòd pupillam alia adhuc præter corneam membranam obtendat. Oſſifragæ *vnicum eſſe inteſtinum mirabili natura omni deuorata conficiendi*, ſcribit Plinius. [Inteſtina.] Hoc ſi quis non de propriè dicto inteſtino, ſed de ventriculo intelligat, non ineptè fortaſsè faciet. Inteſtina enim in omnibus omnino ſubſtantia vnum ſunt, plura officio. Voluiſſe autem Plinium dicere Oſſifragam nulla ingluuie, ut alias Aquilas & Aues pleraſq; inſtructam eſſe, ſed vnico vẽtriculo omnia aſſumpta concoquere, res ipſa ac autopſia euidẽter demõſtrauit. Quo argumento hanc Oſſifragam barbatam eſſe & cognominari tradit. Huic noſtro Aliti ſub mento villus eſt plumoſus, qui barbam exactè repræſentat. Cùm igitur omnes, quæ à veteribus Oſſifragæ attributæ ſunt, proprietates huic vni accuratè congruant, non video, cur ego ab hac mea ſententia, nempe quòd hæc ipſa Oſſifraga uera ſit, poſſum diuelli. Sed Ariſtotelicis & Plinianis argumentis & meæ coniecturæ non ineptæ (vt arbitror) libet addere nomen, quo apud Ferrarienſes hæc auis, vbi capta eſt, vocatur, videlicet Aquilaſtro, quod Oſſifrago potiùs conuenire uidetur, quàm Anatariæ, ut Ornithologus exiſtimauit, infirmo eoq; ſolo argumento ductus, quòd Aquilaſtrum Italorum piſcibus veſci acceperat. [Aquilaſtro.] Hác enim vocem ſpurium quiddam & imperfectum deſignare cóſtat, quemadmodum Philoſophaſtros & Poëtaſtros vocamus eos, qui Philoſophorũ & Poëtarũ ſcripta exprimere conantur quidem, ſed nequeunt aſſequi, & ſurdaſtrũ, non qui planè ſurdus eſt, ſed qui ægrè audit. Aquilæ autem ſpuriæ ſeu illegitimæ nomen in eam, quam omnes veram Aquilam eſſe fatentur, nec quiſquam vnquam degeneris naturæ arguit, in Anatariam nempe cadere non poteſt. Oſſifragæ uerò, quæ, etſi ab altero parente Haliæto genita credatur, ob illegitimos tamen natales, & ob alia uitia, ut eſt uiſus imbecillitas, ab Aquilarũ generoſitate aliena eſt, apprimè cóuenit. Verùm ne quis, quòd hác eádẽ Auẽ piſcibus et uictitare diximus, Haliætum eſſe opinetur; quæ res profectò Clariſſimo viro, mihiq; amiciſſimo, doctiſſimo alioquin D. Carolo Cluſio impoſuit, qui huius Auis effigiem pro vero Haliæto, vt rebatur, mihi, vt antè dixi, tranſmiſit. [Carol' Cluſius deceſſit.] Imo verò etiamſi alia, eaq; manifeſtiſſima, vt paulò antè declarauimus, ſigna deeſſent, vel ex ſola magnitudine illa eximia hanc ab Aquilis reliquis ſeiungi, & Oſſifragam eſſe, probari poteſt. Hác enim Ariſtotelès cæteris omnibus Aquilis una excepta Gneſia, maiorem ſtatuit. Cùm verò ea, quam nos damus, Oſſifraga, alis expanſis ſpithamarum nouẽ menſuram æquet, vt ſcripſimus; cùmq; illius Cluſius, cuius olim ad nos dedit, longitudinem & latitudinem, quanta hominis vndiquaq; expanſi fuiſſe teſtatus ſit, ideo vel ipſi Chriſaëto parum vel nihil cedere clarum erit. Haliætus enim vix Miluum magnitudine ſuperat; & Anataria iuxta Ariſtotelem omnium Aquilarum, excepta Melanæto, minima eſt.

Ea, quam ſecundam poſuimus, figurã [c] Bellonij eſt, quæq; Auem, quam ipſe pro Oſſifraga [c Lib. 2. c. 8.] exhibet, repræſentat. Hæc talis eſt. Corpulentia, colore & ſpeciei Milui eſt, hoc excepto, quòd [Magnitudo.] duabus maculis, iiſq; nigris ad alarum latera notetur. Caput ei Accipitri ſtellari ſimile Crura & [Color.] pedes Vulturina, colore luteo. Corpus totum molli & tenerrima lanugine inſtar Vulturini tectum. [Caput.] Tibiæ totæ plumis ueſtiuntur. [Crura.] Dominus Aramontius eam ſecum redux è Turcia attulit, quæ compluribus aucupibus ſpectata, à nemine agnita eſt, quòd rara admodum in haſce [Pedes.] oras deportetur. Aiebat ipſam in Illyrio, dum Turturem depaſcebat, captam fuiſſe: poſtea tamen uenationi adhibitam, nullum vnquam ferociæ uel magnanimitatis ſpecimen edidiſſe. [Plumæ tomentius.] Vngues ei ualdè patuli. [Tibiæ.] Roſtrum ac pedes flaueſcebant. Cadaueribus ſe explere putabatur. Hanc [Vngues.] Oſſifragam eſſe non poſſe, cùm ex eo quòd Miluo non ſit maior, tùm ex reliquis ſignis ſuprà expoſitis, quibus caret, manifeſtum eſt. Quod etiam ipſe Bellonius haud grauatim admittit, Vulturis minimi quoddam genus eam appellans: ſed quia, quã pro Oſſifraga exhiberet, Auem non haberet, itaque ad hunc locum ob quandam cum ea ſimilitudinem, hanc eandem referri poſſe putauit, atque etiam quòd ex Oſſifragis Vultures procreari minores huiuſmodi a [d] Plinio ſcriptum ſit. [d L. 10. c. 3.]

Oſſifragam

Oſſifragam etiam, ſi non cum noſtra eandem, ſaltem ad huius genus reducendam, quantum ex eius habitu ac moribus aſſequor, non temerè autumauerim, eam Auem, quæ, vt ex nobili quodam viro Tyrolenſis comitatus accepi, in ſummis montium ibidem iugis nidificat, & ab aucupibus ac uenatoribus indigete voce Beinbrecker, id eſt, verbo ad verbum reddito, Oſſifraga appellatur. Rupicapras enim ſublatas ex alto ad rupes & montium hiatus præcipitat, ut ita alliſis, & ruina graui enecatis, oſſibusq; omnibus diffractis eſca ſua commodiùs potiatur, Quid? quod etiam fruſta oſſium, eaq; maiuſcula interdum deglutiat. Color in dorſo, qui Accipitribus, in uentre albicans. Magnitudo, quæ maximæ Aquilæ: Diſtenſis enim utrimq; alis, orgyæ eſt latitudo, quanta nempe hominis mediocris ſtatura eſt, ubi brachia expanderit. Venationem exercet ſummo mane ac ſub ueſperam, ceſſat meridie, quo tempore quieſcentem aucupes & uenatores ſclopeto deijciunt, caput ac pedes amputāt, eaq; ad regionis metropolim, quam Oenipontem uocant, deferunt, præmium duorum Imperialium Thalerorum relaturi è publico à Sereniſſimo Arciduce omnibus propoſitum, qui has Aues, ut noxias, & Rupicapris, quibus eò loci non eſt nobilior uenatio, maximè infenſas occiderit. Tardè admodum ac difficulter ob ingentem corporis molem feruntur, adeò ut dùm uolant, ab peritioribus aliquando glande miſſili perimātur. [e] Albertus Magnus aliud quoddā genus parat deſcribere, ubi ait: *Quintum Aquilarum genus apud nos eſt perparuum & varium, & à quibuſdam vocatur frangens os, eò quòd quando carnes oſſium comedit, oſſa in altum ſubiecta ſuper lapidem deijcit, & ex fractis oſſibus medullam ſugit*. Hęc ille, ſed cùm paruulam admodum hanc Aquilam eſſe ſcribat, non poteſt eſſe Oſſifraga aut φήνη, quam [f] Ariſtoteles omnibus Aquilis, præter ſolā Germanā, maiorē facit.

Venatus. — Color. — Magnitudo. — Quo tempore venetur. — Præmium propoſitū occidentibus Oſſifragam. — [e] Lib. 23. de Anim. — [f] Lib. 9. Hiſtor. c. 32.

Ornithologus ex amicorum relatu alias quaſdam depingit. Audio, inquit, in mōtibus Heluetiæ noſtrę Auem Aquilini generis nominari Beinbrecker, hoc eſt, Oſſifragā; ab alijs Steinbruckel, quaſi dicas, Saxifragam, quoniam oſſa (ut ex Alberto relatum eſt) ſaxis iniecta confringat. De hac olim amicus quidem ex Clarona inſigni Heluetiæ pago, ſic ad nos ſcripſit. Oſſifraga, quam uidi annicula erat, capite nudo, & flauo colore, roſtro incuruo, plumis albis: alæ hinc inde nigram habebant pennā, ueluti Ciconia; affirmabat auceps eas creſcere ferè in magnitudinem Vulturis, & omnino flaueſcere, & ex interioribus eius plumis, quę teneriores ſunt, pelliculas pretioſas fieri, ut ex Vulturibus quoque ad fouendum debilem ac frigidum uentriculum. Rurſus ab alio accepi, hanc Auem aliquantò minorem eſſe Vulture, eiuſque genus quoddam uideri; colore fuſco; cùm Vultur pectore, collo, & capite magis flaueſcat, raro capi, etſi quando à montibus propiùs ad pagos, & agricolarum domos aduolet, hyemem propinquam & aſperam expectari. Item ab alio, auem eſſe tantam, ut ſpatium ab ala extrema extenſa ad alteram, orgyam ſiue ulnam excedat; uaria animantium genera inuadere, Mures alpinos, Rupicapras paruulas; nidulari in rupibus, ſolam & ſolitariam agere, colore ex caſtaneo nigricante. Sed hæc forſitan Aquilæ ueræ deſcriptio fuerit; ego nihil affirmo. Hactenus igitur Ornithologus.

Caput. — Roſtrum. — Plumæ. — Alæ. — Magnitudo. — Vſus pellis. — Præſagium hyemis. — Venatus. — Nidus.

GENERATIO.

QVOD *ex Haliatis* (inquit Plinius) *ex diuerſo Aquilarum coitu genitis natum eſt, in Oſſifragis genus habet, è quibus Vultures progenerantur minores, & ex ijs magni, qui omnino non generant.* Quę generatio, quàm parum videatur veriſimilis, alibi diximus.

[a] L. 10. c. 3.

INGENIVM.

DE indole huius Auis, quæ pręclarum ac inſigne liberalitatis exemplum prębet, vnius [a] Ariſtotelis inſtar omnium verba apponam. *Quæ Oſſifraga*, inquit, *vocatur, probè & fœtificat & viuit*, (vnde mirari ſubit doctiſſimum Scaligerum, qui Oſſifragam inter aues ad prolem multiplicandam, minus aptas refert) *cana gerula eſt, nutricat benè pullos ſuos & Aquilæ. Cùm enim illa ſuos nido eiecerit, hac recipit eos & educat. Mittit namq; pullos ſuos Aquila antequàm tempus ſit, adhuc parentis operam deſiderantes, nec volandi adeptos facultatem; quod per inuidiam facere creditur. Natura enim inuida eſt, ac famelica, nec copioſæ venationis, magnum tamen quid nāciſcitur, cùm venatur. Inuidet igitur liberis ſuis iam maiuſculis atque edaciuſculis, & ob eam rem vnguibus ſecat. Pulli etiam inter ſe pugnare incipiunt de ſede ac paſtu. Itaque à parente eijciuntur & pulſantur, deſecti vociferantur, periclitanturq; ſed. Oſſifraga recipit eos benignè, ac tuetur, & alit, dum quantum ſatis eſt adoleſcant.* Quod ipſum [b] Plinius

[a] Lib. 9. Hiſtor. c. 34. — [b] L. 10. c. 3.

teſtatur his uerbis: *Eiectos ab his* (nempe Aquilis) *cognatum genus Oſſifragæ excipiunt & educāt cum ſuis.* Hinc Bellonius factum exiſtimat,& nomen(ut conijcit)& figmentum de Phœnice (quæ vox ad Phenem non parum accedit) Aue apud recentiores, quæ ſuper nidum pingitur pectus ſuum dilanians,& cruore proprio pullos paſcens. Sed hoc alij Pelicano tribuunt. Harū Auium
[c] Odyſſ. π. amorem erga ſobolem ſuam [c] Homerus in Vlyſſe, & Telemacho ſeſe recognoſcentibus celebrat, dum ait:

Κλαῖον δὲ λιγέως, ἁδινώτερον ἤ τ' οἰωνοὶ
Φῆναι, ἢ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, οἷσί τε τέκνα
Ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι, id eſt,
Flebant autem ſtridulè abundantiùs, quàm aut Aues
Oſſifragæ, aut Vultures curuæ unguibus, quibus pullos
Ruſtici excipiunt, antequam uolatiles ſint.

[d] Lib. 1. de piſcibus. Quem locum imitatus eſt [d] Oppianus:

καὶ μέν τις φήνης ἀδινὸν γόον ἔκλυεν ἀνὴρ
Ὄρθριον, ἀμφὶ γὰρ τέκεσσι, &c.

VENATVS. VICTVS. PVGNA.
Solertia. Vox.

NON minorum animalium tantùm, ſed maiorum etiam venatu viuit. Nam Rupicapras & earū hinnulos ſublatos ex alta rupe deijcit; nec Canes venatorum aut paſtorum ab ijs, ſi ſoli conſpiciantur, tuti ſunt.

Quin & piſcibus eam victitare, Anguillæ, quas in diſſectę ventriculo reperimus, reliquiæ declarant. Neque hoc Haliæto, vt diximus, proprium exiſtimandum eſt, cùm prǽter haſce & Anataria piſces capiat, quam tamen nemo ob id Haliætum dixerit. Quod ipſum minus mirum videbitur. Si quis Oſſifragam commune quippiam cum Haliæto cognationis & generis merito habere conſiderauerit, ut à quo ortum & vitam, ab eo etiam morum & ingenij partem trahat.

Solertia. Solertiæ & naturalis cuiuſdam inſtinctus in Oſſifraga memorabile Auicenna exemplum tradente quodam uiro docto, adfert.

Viſa eſt cum Vipera pugnare Oſſifraga,& ex pugna ad herbam ſeſe recipere ſoncho ſimilem, quam cùm quidam experiundi cauſa ſubtraxiſſet, rediens Auis neque herbam inueniens, ſtatim perijt.

Vox. Vocem eam non ſemper eandem edere [e] Lucretius innuit:
[e] Lib. 5. de natur. rer.

——Accipitres, Oſſifraga, Mergi,
Longè alias alio iaciunt in tempore voces.

VSVS IN SACRIS.

[a] Odyſſ. γ. OSSIFRAGAM & Harpam (hanc ego cum Oſſifragra eandem facio) Aues Mineruæ attributas olim, Gyllius author eſt. Nam & [a] Homerus Mineruam huic Aliti comparauit, cùm ait: *Minerua è Pylo abyt φήνῃ εἰδομένη*, id eſt, *Oſſifragæ ſimilis*; vbi interpretes Phenen Auem Aquilę ſimilem faciūt. Honeſtior autem (inquit Euſtathius) hæc comparatio Mineruę ad Oſſifragam eſt, quam illa *Ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο*. Nam *φήνη* uidetur denominata *παρὰ τὸ φαίνειν*. *Anopæa Auis.* Eſt autem Minerua *φωσφόρος*, id eſt, lucifera. Cæterùm Anopæam Auem aliqui genus Aquilę ſimile Oſſifragis eſſe tradunt, vt poſtea latiùs declarabitur. Fuit autem, ut Alexander ab
[b] Lib. 5. c. 13. Genial. dier. Alexandro [b] ex Plinio refert, diu inter Romanos augures quæſitum, nunquid Sanqualis & Immuſſulus, quas cum Oſſifraga eaſdem Aues ſupra ſtatuimus, inter Aquilas cenſendi forent: quorum volatus licet æuo priore incognitus, ſecundiſſimos tamen euentus habere crede-
[c] L. 10. c. 7. batur. *Quidam* (inquit [c] Plinius) *poſt Mutium augurem viſos non eſſe Romæ confirmauère. Ego in deſidia rerum omnium non arbitror agnitos.* Feſtus item teſtatur alites uolatu auſpicia facientes iſtas fuiſſe putatas, Buteonem, Sanqualim, Immuſulum.

VSVS IN HIEROGLYPHICIS.

ÆGYPTII, vt ſcribit [a] Pierius, cùm pium & placidis moribus ornatum Regem, & qui victum & neceſſaria inopibus erogeret, oſtẽdere volebant, Auem illam, quam à vigore, quo egregiè prædita eſt, Oſſifragam appellant, proferebant, quòd pullos alienos ſibi adoptet, ac unà cum ſuis foueat.

[a] Lib. 19. Hierogl.

VSVS IN MEDICINA.

HABET & vſum ſuum Auis hæc in medicamẽtis. *Oſſifragi venter* (inquit [a] Plinius) *arefactus & potus* (in codice Marcelli Empirici, *madefactus & appoſitus*, quod non placet) *ijs qui cibos non conficiunt, vtiliſſimus, vel ſi manu tantùm teneãt capientes cibum. Quidam adalligant ex hac cauſa. ſed continuare non debent: maciem enim facit.* Et alibi quoque ita ſcribit: *Vnum eſt Oſſifrago inteſtinum mirabili natura omnia deuorata conficiens: huius partem extremam adalligatam prodeſſe contra colũ conſtat.* Item alio loco: *Oſſifragi venter arefactus cõtra calculos & alias difficultates veſicæ commendatur.* [b] Dioſcorides verò de eiuſdem Auis uentriculi efficacia ſimilia prodidit, his verbis: *Oſſifragi Auis venter particulatim potus calculos cum lotio pellere proditur.* Marcellus quoque Empiricus ex hiſce deſumpta iſtæc tradidit: *Auis Oſſifraga ventriculus ſalitus, ut ſeruari poſſit, aut exuctus, aut in puluerem redactus, cum uini potione datus, vrinam efficaciter prouocat.* Idem aliàs. *Huius inteſtini pars extrema colligitur & reponitur, & cum opus fuerit, ventri laborantis alligatur. Remedio miro omnes inteſtinorum dolores citiſſimè ſanat.* Phenes *os ad coxam ſuſpenſum, cirſos*, id eſt, uarices ſanare ſcribit Kiranides. Eadem ferè remedia Harpæ attribuuntur. Idem Kiranides author eſt fel eius cum melle albedinem (*leucen*) & lepram curare. Item ſtercus eius aridum & tritum ſi quis biberit, uel guſtauerit, cõcoctionem promoturum, & calculoſę affectioni & dyſuriæ opem allaturum.

[a] L. 30. c. 7.
Inteſtini natura.
[b] L. 2. c. 47.
Inteſtini vſus.
Oſſis vſus

Verùm appendicis loco ad Oſſifragæ hiſtoriam ſubnectam, quæ de Anopæa, cuius apud Homerum mentio fit, varij ſentiunt. Huc enim potiſſimùm referri videtur, quòd interpretes Auem eſſe de genere Aquilarum, & Oſſifragæ ſimilem exponant. De hac [c] Homerus, vbi de Minerua agit, ita habet:

Ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο. Alij verò uocem ἀνόπαια interpretãtur pro ἀφανὴς quod eſt inuiſibilis: vel pro ἀναφερὴς, quod eſt, ſurſum euecta, ut Empedocles de igne ſcribit, Καρπαλίμως δ' ἀνόπαιον, id eſt, celeriter verò ſurſum. Et ſic Herodianus apud Homerum accipit, ἀνοπαῖα penanflexum ſcribens, neutrum plurale, loco aduerbij, vt πυκνὰ pro πυκνῶς. Alij ἀνόπαια interpretantur ἀνὰ τὴν ὀπὴν, id eſt, per foramen tecti, quod καπνὴν & καπνοδόκην (infumibulum) nominant. Sunt poſtremò qui πανόπαια ſcribant, & Hirundinem intelligant; quod Panope ciuitas in Phocide ſit. Finguntur autem in Aulide Phocidis contigiſſe, quæ poetæ fabulantur de Tereo, vt Varinus ex Euſtathio teſtatur. Eſt & montis nomen Anopæa Herodoto & viæ iuxta Locridem.

Anopæa quæ Auis.
[c] Odyſſ. A.
πανόπαια

DE AQVILA ALBA SEV CYCNEA. Cap. XII.

AQVILAM autem albam ſeu Cycnæam ad Oſſifragam potiùs, quàm ad aliud Aquilæ genus reducendam eſſe exiſtimo, & præcipuè hac ratione. Albertus enim magnitudine eam ferè Herodij, id eſt, Chryſaëto æqualem eſſe, ſed ignobiliorem ſcribit. Nulla autem alia ab Oſſifraga ad Chryſaëti magnitudinem propriùs accedit. Deinde quia tam piſcibus, quàm quadrupedibus victitet, quod Oſſifragæ conuenit. Verba Alberti huc aſſcribam, quò faciliùs vnuſquiſque iudicet. *Album genus Aquilæ rarum, inuenitur tamen aliquãdo in alpibus & rupibus circa Rhenum, vt ſæpe experti ſumus. Eſt autem hæc Aquila tota alba niuei candoris, magnitudine fermè Herody*, id eſt, Chriſaëti ſeu Aquilę Germanę, *ignobilior tamen, minusq́ velox. Viuit venatu Leporum, Cuniculorum & huiuſmodi paruorum animalium. Nam aliquãdo Catulos, Vulpeculas & Porcellos rapit, & quando piſces in ſumma aqua natantes.* Hæc fortaſſis eadem fuerit cum ea, quàm ſuperius in alpibus Tyrolenſibus conſpici, ac Rupicaprarum hinnulos, Agnos, Canes abripere diximus, albam prono corpore, magnitudine Aquilæ Germanæ, & volatu tardam admodum: uti ſi quis Alberti verba expendat, & cum hac Oſſifraga conferat, facilè eluceſcit.

Color.
Magnitudo.
Victus.

DE AQVILA HETEROPODE. Cap. XIII.

AQVILAE iſtius picturam Ornithologus ab Argentinenſi quodam ciue ſeſe accepiſſe memorat, homine diligentiſſimo, & auium præcipuè naturę ſtudioſo, qui tamen nihil certi ſuper hac Aquila referre potuerit. Hoc tantùm dixiſſe, ab alijs quibuſdam pictoribus hanc picturam ceu veram ſeſe accepiſſe. Nos, inquit Ornithologus, heteropodem appellare volumus, quòd in una hac auium (ſi uera eſt pictura) crura coloribus diuerſis inſigniantur, ſiniſtrum cæruleo, ut roſtrum quoq; : dextrum fuſco albicante. Venter fuſcus eſt, & punctis nigricantibus, maculoſus, vt pectus etiam & collum. Reliquum corpus magis nigricat, oculi ſubrubent. Pars etiam alarũ fuſca eſt, & punctis notatur nigris, vt venter. Capitis & ceruicis pennę ſummę rigere videntur: & dorſi initium circa alarum ſummitates in gibbum attolli. Hæc ille: de quibus ego, cùm nunquam talem Aquilam uidere contigerit, nihil iudicare potui.

DE SCYTHICA AVE.
Cap. XIIII

SCYTHICAM Auem cæteris Aquilis hîc etiam ſubiungere viſum eſt. Nã &[a] Ariſtoteles capiti de Aquilis eius tractationẽ ſtatim ſubnectit, eamq́; multa more Aquilarum facere aſſeuerat; Et Albertus cũ Olao Magno oculato teſte hanc ipſam Aquilam appellare non verentur. Magnitudine enim, & figura etiam quàm maximis Aquilis non eſt abſimilis, vti icon eius ex Olai hiſtoria Septentrionali apponenda declarat. De hac ita ſcribit Ariſtoteles. *Scythia terra incola eſt Auis magnitudine Otidis ſeu Tarda Auis, qua duas procreat pullos; & qua peperit oua, non incubat aut fouet; ſed cõdita in Leporina aut Vulpina pelle relinquit, atque ita obuoluta in ſumma arbore collocat. Cumq́; à venatione vacat, cuſtodit: & ſi quis ſcãdit, impugnat, & verberat alis, perinde vt Aquilæ faciunt.* De eadem Plinius, his verbis: *In Scythis Auis magnitudine Otidis, binos parit in Leporina pelle ſemper in cacuminibus ramorum ſuſpenſa.* Niphus dubitat, an Auis hæc Scythica Otidis genus ſit; Sed ab Otide quidẽ, id eſt, à Tarda Aue, quam nos cognoſcimus, diuerſum, quoniam Græcè legitur ἐν δὲ Σκυθίᾳ ὀρνίθων γένος ἐστὶν ὠτίδι ἴσον, ſed Gaza legit ὡς ὠτίδος Plinium ſcilicet ſecutus, & rectè mea quidẽ ſentẽtia. Neq; enim Otidẽ ſiue noſtrã ſiue alterius generis, hanc Auem eſſe putarim, ſed de genere Aquilarum, vt antè diſſeruimus. Albertus vtrumq́; authorem ſcilicet Ariſtotelem & Plinium falſi inſimulat, maiori fortaſſis audacia, quàm ratione nixus, etiamſi nobis oculatam ſuam fidem obtrudat, vbi ait: *Omne genus Aquilarum partes Vulpina pellis, ſiue à vulpe, quam raptam laniarit, ſiue caſu inuentas colligere ſolet, vt oua in eis reponat, vel in alio quopiã loco calida & molli pilo. Quod autẽ Plinius prodit Aquilã Aquilonarẽ oua in pelle Vulpis inuoluta à ramis arborum ſuſpendere, donec calore ſolis foueantur, perficiantur & excludantur pulli, tum ad eas redire expertus ſum eſſe falſiſſimum, quoniam in Liuonia, vbi Aquilæ Aquilonares & perquam feroces, magnæq́; ſunt, nihil planè eiuſmodi experimur, ſed potius fauent oua Aquilæ, & piſcibus, Auibus, quadrupedibusq́;*

[a] 9. Hiſtor. cap. 33.

nutriunt pullos ſuos. Verùm quid reſponſurus ſit Olao Magno Vpſalēſi Epiſcopo Albertus, non video, qui eius regionis, cęterarumq; Septentrionalium hiſtoriam perſecutus eſt, hiſque natales ſuos debet, & qui ſic infit: *Circa Scretfinicam regionem Septentrionalem remotiſſimam Aquila grandis detracta Leporis pelle oua ſua inuoluit, cuius fœtifico calore pulli educuntur*. Sed nunquid hæc ratio ſit incubatus in Aquilis, quemadmodum Ariſtoteles, Plinius & Olaus Magnus volunt, & Albertus negat, mihi nondum compertum eſt. Homines literati & naturalium rerum indagatores alij hac in parte nobis ſubuenire, & defectum noſtrū ſupplere poterunt, & exactiora quandoque de his tradere. Sic nedum, quæ ſit hæc Auis Scythica, aliquid certi, præterea quæ Ariſtoteles habet atque Plinius, cognoui.

Ornithologus hanc figuram, ſiue Aquilæ ſiue maioris cuiuſdam auis, quam propter magnitudinem, non in vnius, ſed duarum aut plurium arborum vicinarum ramis nidificare tradit, ſeſe ex tabula regionum Septentrionalium Olai Magni etiam deſumpſiſſe ſcribit; nullam tamen Olaum in tabulæ, aut picturarum explicatione huius Auis mentionem facere. Nobis verò, quoniam primo libro de admiranda eius magnitudine loquuti ſimus, figuram eandem apponere placuit. Sed hæc tam in ſpecie, quàm in genere de Aquilis dicta ſufficiant. Nunc ad Vultures accedo.

Finis Libri Secundi.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Tertius.

Qui eſt

DE VVLTVRIBVS IN GENERE.

Quæ Vulturibus in genere conueniunt. Cap. I.

PRINCIPEM certè inter volueres locum,quem citra vllam controuerſiam meretur,abſque vlla hæſitatione Aquilæ dedimus. Verùm animi nobis pendétibus,quæ potiſſimùm ales ei ſuccederet,Vultur occurrit,qui multis de cauſis ac ſuo quodam iure hũc ſecundum locum ſibi vendicat. Si enim rapacium dignitatem è corporis mole metiendam,quod quidam faciunt,putauerimus, ſanè hoc nomine vel Aquilæ anteponendus erit. Nam vel ſeſquialtera proportione nonnunquam Aquilas excedit,ac rapaces omnes vincit corpulentia. Qua ſola ratione motus doctiſſimus [a] Bellonius, ſuam,quam de rapacibus ſcripſit, historiã a Vulturibus exorſus eſt,hiſque Aquilas ſubiunxit. At verò,ſi indolis rationem habemus;ſi natalium claritati aliquid concedamus,nõ temerè forſam,& hoc ipſo profectò iure,ſi non priores Vultures, neque pares Aquilis,ſaltem his ordine proximos eſſe cõcedemus. Etenim ſi [b] Plinio credimus, Vultures Aquilarum progenies ſunt,licet adulterina: *Halıæti* enim *ſobolem Oſſifragam* facit, *& ex ea Vultures minores;ex his deniq; maiores qui non generent,procreari.* Sed & Gypaetos inter Aquilas numeratus & natura & nomine ad Vulturẽ proximè accedit, quare & Subaquila & Aquila Vulturina dictus eſt, & multò lõgiùs à Germanæ Aquilæ natura ac indole abeſt, quàm is Vultur, quem aureum dicunt, vti ſuo loco latiùs declarabimus, & iam antè in Aquilæ historia ſcripſimus: Huic enim tanta ſimilitudo ac cognatio cum vera Aquila intercedit, vt hactenus neminem legerim,qui exactam vtriuſq; diſtinctionem ſtato aliquo & è rei natura petito ſigno adſignare potuerit,præſertim verò quod ad corporis habitum attinet. Quod non eò dicimus,vt ſpecies confundamus, ſed vt non iniuria Vulturem primum ab Aquila locũ obtinere demonſtremus. Et ſi quæ confuſio ſubeſt,vti ſanè eſſe inficias ire nequimus,ea non à nobis,ſed ab Alitibus ipſis oritur,quæ fortè etiam ipſæ ob mutuam ſimilitudinem deceptæ,promiſcuo inter ſe & ſine differentia permiſcentur. Vnde mediæ cuiuſdam naturæ, ac inter vtraſque ambiguæ Aues oriri non ambigendum eſt. Quin etiam procul dubiò Vultures vulgò dicti habitiuè reperiuntur,qui propius ad Aquilæ naturam eant,quàm veri Vulturis. Si tamen reperiri veros ac genuinos Vultures,& tota ſpecie à reliquis volucribus diuerſos negauerimus, & rei veritati,& menti ac inſtituto noſtro alienũ quippiam ac repugnans aſſeremus. Qua quidẽ diſtinctione fundamenti loco poſita,quam alibi latiùs probabimus, plurimas ſuo loco authorum, qui contraria de hac alite tradere videntur,controuerſias,tã verè,quàm appoſitè componemus. Aliud pręptereà priuilegium eſt,quod non parum ad dignitatem eius oſtendendam facit, & Vulturi cum Aquila commune eſt,diuinitatis nimirum cuiuſdam credi participem. Quemadmodum enim Aquila ob altiſſimum volatum & viſum acutiſſimum diuina hominibus perhibetur, vt Ariſtoteles teſtatur, ita & Vultur ob admirandas quaſdam, ac particulares dotes diuini quippiam

Cur Aquilis annectatur Vultur.

[a] *Lib. 2. de Auib. c. 1.*

[b] *L. 10. c. 3*

piam

Qúo bellū præſagiat.

piam habere exiſtimatus eſt. Tradunt futuri prelij euentus præſagam Auem exercitus ſequi, & biduo triduove antè volare eò, vbi ſunt futura cadauera, certamq; exercitui cladem prenunciare, ad quem ſeſe conuerterit. Vnde Marti ſacros cenſuerunt Vultures ſuperſtitioſi veteres, vt ſcribit Phurnutus. Aegyptij verò Iunoni vel potius Iſidi eos conſecrabãt, atque eorum pennis Iſidis caput teſte [d] Aeliano, & veſtibulorum faſtigia ornabãt. Quinetiam Iunonem & Palladem huius auis imagine ſignificabant, nempe ob inſignem ſecunditatem. Nam feminę ſine maris ope copulauè non ſubuentanea, ſed ad ſobolem propagandam idonea oua edunt, ipſiq; parentis vtriuſque loco ſunt, quemadmodum tellus, quam Iuno occupat, vbere prouentu ac pleno ſinu plantas & animalia ex ſe fundit. Cælum verò, quod Mineruą tenet, planetas, Solem Lunam, cæteraſq; ſtellas tanquam fœcunda numeroſi partus mater producit. Quam rem minimè leue virginei puerperij confirmãdi argumentum D. [e] Baſilius adfert. Illud etiam quanto in honore apud Romanos fuerint olim Vultures, vel maximè declarat, quòd, vt Plutarchus tradit, ipſis ad auguria maximè vti ſolebant veteres, atque quòd prærogatiua quadam inter cæteras præpetes excellerent. Semper enim eorũ aſpectum aliquid ſignificare pro certo habebant. Eaſq; Aues omnium carniuorarum iuſtiſſimas ac innocentiſſimas exiſtimabant, quippe quæ neque ſui generis, neque alia vlla animantia viua lædant, neque fruges aut quicquam eorum, quæ homini vſui ſunt, conſumãt, & cùm maximè poſſint, & vaſto corpore & robore inſigni, nemini tamen noceant. Pietatis nomine vel maximè Aegyptijs alijſq; gentibus Vultur commendatus fuit, vt qui totum fermè annum in ſobole procreanda, & educanda occupatus ſit, omnemq; curam ac ſolicitudinem alendis pullis adhibeat, toto educationis tẽpore penè nunquam auolans aut eos deſerens. Imò ſi Oro credimus, deficiente fortè pullis alimonia, femur vulnerat, & proprio ſanguine, etiam cum ſuo periculo mauult paſcere, quàm vel tãtillum, quo victum quærere poſſit, relictam prolem ſine cuſtode periclitari. Deniq; tanta in veneratione apud Italos olim habitos ſcribit [f] Artemidorus, vt veteri lege apud eos ſancitũ fuerit, ne quiſpiam eam, vt Auem innoxiam, necare auderet, quin & tales & inſidiatores & [illegible], id eſt, impios, eſſe, illi homines opinabantur.

Cur Iſidi et Iunoni ſacer.

[d] Lib. 10. c. 22.

[e] In Hexa. diuin. offic. Homil. 8.

Vulturem cur Romani magni fecerint.

[f] In Onocriticis.

AE QVIVOCA.

Vultur aſtrum.

VVLTVRIS nomine, qui Grecis γὺψ eſt, preter alia ſignificata ſidus quoddam cæleſte Aſtrologis venit, in ipſa lyræ effigie collocatum, inter ſtellas primi nominis. Ptolomæi Regis æuo in Sagittario idem habere, gradu decimoſeptimo, minuto vigeſimo: noſtra verò tempeſtate in Capricorno gradu ſeptimo obſeruatum eſt. Id ad Veneris & Mercurij naturam accedit. Arabibus Vuega; Latinis Vultur cadens dicitur. Cui propter corporis molem & luminis excellentiam maior debetur afflatus. Quare quæ de lyræ imagine Firmicus ſcribit, huic ſtellæ tanquam anteſignanæ attribuenda cõcludit [a] Ioannes Stoeflerus. Eſt præterea vna Beibeniarum ſtellarum, quaſi cor ipſius lyræ, dans dona grandia, (ſi credere fas eſt) quę modũ excedunt.

Vuega.

Vultur cadens.

[a] In Comm. Sphærę Procli.

Vultur [b] Iulio Scaligero nõ illepido, ſed ad rem appoſito vocabulo nuncupatur quoddam animal è quadrupedum genere voraciſſimum, Germanis ea de cauſa Vilfraſs, hoc eſt, de nerbo (vt aiunt) ad verbum appellatum multiuorum: quo nomine etiam edonem quempiã, helluonem, & ciborũ voraginẽ appellare ſolent, A Sclauis petito nomine Roſomacha vocatur. Suedi Ierff indigitãt. Hoc planè illud eſſe exiſtimo, quod [c] Olaus Magnus ob eandem cauſam Gulonẽ vocat, quę vox Germanicam exprimit. Deſcribit verò id animal alibi hiſce verſibus:

[b] Exercit. 303. cap. 4.

Vultur quadrupes.

Vilfraſs.

Roſomacha.

Ierff.

[c] Lib. 18. Sept. c. 5.

Gulo.

Crocuta.

Hyena.

Saturum ex epulis ſurgere, belluina quam ſit
Res vero homini, digna fameliča triremi
Incredibili illuuie Roſomacha monſtrat.
Eſt hoc animal Sarmaticis idea gulonum:
Felis facie, ornatibus expetita pelle,
Hac beſtia nidore procul cadauerum acri
(Hinc Vulturem ego quadrupedem vocare ſueui:)
Illecta vbi in ſaltibus eſt prandia nacta:
Se infarcit eis delicijs magis magiſq;
Adeo, atque adeo, vt penè nimis viſcera tenta
Rumpantur. ibi captitas arbores propinquas:
Turgentia queis pondera diſtringas omaſi:
Atque redeas ad relliquias ventre leuato.

Crocutam

Crocutam quoque fortè, aut Hyenam non malè quis cum hoc animali eaſdem eſſe putet. Nos ioco, ait Scaliger, Vulturem quadrupedem conſueuimus appellare: cadauera namq; miro certoq; odore ſectatur inſatiabilis.

Vultur teſte Acrone in illum locum Horatij: *Vultur fluuius.*

Me fabuloſæ Vulture in Appulo,

fluuij nomen eſt in Apulia, qui per Venafrum, mediamq; Campaniam labitur, authore [d] Strabone; Dicitur & Vulturnus. Meminit eiuſdem Lucanus his verbis:

——Et arua

Vulturis, & calidi lucent buxeta Matini.

[d] *L. 9. Geog.*

Significare tamen Vulturem eius regionis montem quidam annotarunt. *Vulturmõs*

Accipitur etiã pro certo tali latere, at iactus infelicis, vt ex [e] Plauto manifeſtum eſt, vbi ita habet: *Prouocat me in aleam, vt ego ludam: pono pallium, ille annulum oppoſuit, Inuocat Phaneſium, iacit Vulturios quatuor: Talos arripio, inuoco almam meam nutricem Heren, iacto Baſiliſcum.* Talis Vulturijs nomen datũ [f] Rhodoginus inquit, quòd vt Vultures carniuori ſunt, & rapto viuunt, compari modo & talorum ludi ita ſunt, vt luſorem ex toto diſpolient, atque vt Plautino verbo vtamur, deruncinẽt. Calcagninus ait appellatos vel à rapacitate, uel à fœcunditate, quòd id animal foret naturæ ſymbolum Aegyptijs.

Vultur talus.

[e] *In Curcul.*
[f] *L. 8. Ant. lect. c. 18.*

SYNONIMA.

HEBRAICVM nomen איה Aiah quidam Vulturem interpretantur, vt D. Hieronymi quoq; tranſlatio haber, & Dauid Kimhi uel uulturem, uel Miluũ ſignificare ſuſpicatur, ut refert [a] Ornithologus. Itẽ ראה & דיה, id eſt, Daah, & Daiah eiuſdem linguæ uocabula, unde Daioth Eſaiæ plurali numero; Sũt qui ſimiliter Vulturem exponant. Legitur & Raah inter Aues impuras, quæ uox ad Daah proximè accedit. Hanc ab acuto, quo prædita eſt, uiſu nomen ſortitam eſſe uolunt: nam Raah Hebræis uidere eſt. Sunt qui Vulturem reddãt, quemadmodum & Septuaginta interpretes γῦπα; Alij Miluum. Communis interpretatio Ixon transfert, quam Albertus Auem ait de genere Vulturum eſſe, at Vulture maiorem. Arabibus Vultur vocatur Rachame vel Rocham, vti ex Auicennæ & Serapionis interpretibus colligitur. Apud Albertum pro Vulture Aradam legimus, niſi vitioſa, quòd ſuſpicor, lectio eſt, & mutanda in Aracham, quam ex cœnoſo Arabũ fonte, vt pleraq; alia hauſiſſe videtur. Vocabulum hoc kipoz apud Hebræos varios variè accipitur. Quibuſdam Vulturem denotat; Alijs Ericium. Pari pacto & Chaſida multa ſignificat. Nonnulli enim ita Vulturem; Alij Vpupam; Quidam Vulturem album; Alij deniq; aliud quidpiam ita dici volunt. Ita quoque Anapha alias Vulturem; alias Miluum; alias Ardeam interpretantur רשף, id eſt Reſcheph, & numero plurali Reſcaphim, Dauid Kimhi exponit carbones & horũ prolem ſcintillas. Secus [b] Abraham Eſre facit, qui idem alibi pro Aue exponit, cui adſtipulatur Moſes Rambam. Septuaginta interpretes huius vocis interpretationem mirè variãt. [c] Alibi enim ὀρνέων vertunt; [d] Alibi ἄνθρακες trãsferunt, id eſt, carbones; [e] Alibi γῦπα, id eſt, Vulturem; [f] Alibi πεδίον; [g] Alibi κράτη; [h] Alibi πυρί. Neque D. Hieronymus ſibi vbique conſtat; nunc Auem; nunc ignem; nunc Diabolum &c. hac voce ſignificari volens. Si tamen penes huius linguæ peritos arbitrium litis & fides eſt, uox ea propriè ac principaliter carbonem deſignat, cuius filij ſeu ſoboles ſunt ſcintillæ Analogicè verò ſeu per metaphoram iaculum ignitum ſignificat, & morbos vehementiſſimo æſtu affligentes, nec non inflammationes peſtilentes. Ita incerta & varia eſt in Hebræa lingua vocum ſignificatio. Albertus Arabicum Chym ſeu Kym ponit nonnunquam pro Vulture; alibi velut ſui oblitus ſic Oſſifragam vocat, & hoc quidem rectiùs, Auicennam nempe vt ſolet, alioſque Arabes ſecutus. Hi enim cùm Ariſtotelem, alioſq; Græcos authores in ſuam linguam malè translatos haberẽt, & ipſi Attici ſermonis rudes eſſent, & ſua ſcripta a Barbaris ac ſemilatinis hominibus multò peiùs pòſt latina facta fuiſſent, in cauſa fuère, quod Albertus & alij qui Arabum veſtigijs inſiſterunt ſæpè alia pro alijs accipientes, in non leues errores inciderint. Talis eſt, quod Albertus exiſtimet, & ſcribat Ariſtotelem & alios quoſdam philoſophos Vulturem cum Aquila confudiſſe, & pro iiſdem habuiſſe, ſed Ariſtoteles tale quid nunquam cogitauit, tãtum abeſt, vt id ſcriptis mandauerit. Quare Albertus cùm falſa Ariſtotelis authoritate niteretur, atque ipſe expers eſſet Græcarum literarum, promiſcuè his nominibus vſus, ſæpenumerò ea Vulturi attribuit, quæ Aquilæ conueniunt, vitioſa nimirum interpretatione deceptus. Apud Pandectarium pro Vulture legitur Tagiptaram, & Tagued. Sed tantum de Hebræis ac Arabibus

Aiah.
Raah.
Ixon.
Rachame.
Rocham.
Aradam.
Aracham.
Kipoz.
Chaſida.
Anapha.
Reſcheph.
Chym.
Kym.
Albert⁹ cur errauerit.
Tagiptarã.
Tagued.

[a] *Lib. 1. de Quad. cap. de Onocentauro.*
[b] *Deut. 32. & Iob. 5.*
[c] *Deut. 32.*
[d] *Cant. 8.*
[e] *Iob. 5.*
[f] *Abac. 3.*
[g] *Pſal. 76.*
[h] *Pſal. 78.*

bibus nominibus Vulturis. Nunc apud reliquas gentes eius nomen inueſtigemus. Græcis veteribus Vultur uocatur Γύψ. Neotericis γύπας. Helichius & Varinus tradunt τόργον genus Vulturis eſſe, quod ſanguinem ſorbeat, & apud Siculos pro Vulture capi. Hoc nominis adeptum à monte Siciliæ, qui τόργον dicitur, in quo frequentes Vultures nidificent. Ita etiam apud Lycophronem τόργος pro Vulture, qui ſanguinem ſorbeat, ſeu hæmatoropho, ut ipſe ait, legitur. [i] Volateranus tamē huic uocem quàm ſimillimam Aſtorgios nempe Accipitrem maiorem ſignificare uult Pauſaniç, ſed quo loco, equidem neſcio; mihi ſanè hactenus quæſitum inuenire non licuit. Οἰωνὸς omnium quidem Auium carniuorarum, vt quidam volunt, nomen eſt, propriè tamen Varino teſte, Vulturem deſignat. Dictus autem ita apud Homerum multis in locis eſt, παρὰ τὸ οἶον τῷ μονῷ, eò quòd ſolitaria in ſuo ſexu, & ſine coniuge, ut volunt, Auis ſit, & ex uento, calore ac ſolis radijs concipiat. Heſiodi interpretibus etiam Οἰωνὸς Vultur eſt. Dictus verò Οἰωνὸς alijs, quaſi Οἰονὸς, quòd Ὀ ὡς οἶον ſibi ſit, quod ab uno & ſolo gignatur, ut Phauorinus putat. Quam eandem ob cauſam Orus paulò antè poſitū ac proprium nomen, non ut cæteri in maſculino genere γῦπος, ſed in fœminino tantùm τὴν γῦπα effert. Vultures enim fœminas omnes arbitratur. Alij pleriq; maſculino γὺψ utuntur; Varinus nominis etymon exponens, inquit Γύψ παρὰ τὸ γυπεύειν τὰ ἐν ὕλῃ. Eius plurale γῦπες primā producere admonet Euſtathius, adducto exempli gratia illo [k] Homeri uerſu:

Margin: γύψ. γύπας. τόργον. τόργον mons. [i] Lib. 15. Philol. Aſtorgios. Οἰωνὸς. Etymum. [k] Iliad. Ζ.

—Πολλοὺς δὲ κύνες καὶ γῦπες ἔδονται
Τρώων, id eſt
—*Multos verò Canes & Vultures comedent*
Troianorum.

Grammaticorum quidam Aegypion Vulturē interpretantur, ac ita dictam eſſe ἀπὸ τοῦ ἀΐσσω, id eſt, irruo & cum impetu incido. Mihi potiùs Gypaëto conuenire id nominis videtur, & ita compoſitum ἀπὸ τοῦ αἰετοῦ καὶ γυπὸς, ab vtroq; cùm Aquilæ, tùm Vulturis nomine, quòd vtriuſq; alitis naturam participet. Vnde Aquila Vulturina dicta eſt. Quod etiam ex [*] Nicādro probatur, qui vtrumq; diſtinguit hoc verſu:

Margin: Aegypion quid. [*] In Ther.

Αἰγύπιοι, γῦπές τε, κόραξ τ' ὀμβρήρεα κλάζων.

Mendum eſt apud [l] Homerum in his verbis Φῆναι ἢ Αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, vbi textus Græcus corruptè αἰγύπτιοι habet pro αἰγυπιοὶ (vt Iohannes Spondanus rectè quoque legit & Vultures vertit, ſed genus Aquilæ facit, quo iure ipſe viderit) pro quo interpres, qui verbum verbo reddidit, Vulturem rectè vertit. Eodem errore Philo ſe inuoluit, niſi dicamus (ſed nullo authore) à loco ita dictum Aegyptium. Verùm ſi ita volumus, adiectiuo huic ſaltem aliquod ſubſtantiuum adiungere oportet, nimirum Auis aut aliud huiuſmodi, alioquin generalem nimium ſignificationem habituro. Iam vulgo Græcorum ὀρνιθόρνιον dicitur. Latinis dicitur Vultur genere maſculino, quemadmodum & Vulturis nominandi caſu, quo vſus eſt Ennius illo verſu:

Margin: Homerus correctus. [l] Odyſſ. Π. Vulturis.

Vulturis in ſyluis miſerum mandebat homonem.

Cicero, Plautus, Lucretius, Catullus, & alij hoc nomen Vulturius uſurpant. Crinitus tamen genere fęminino protulit ex Varrone, qui Gręcos imitatus uidetur. Dictus eſt Vultur à tardo uolatu, quaſi Volitardus. Nam ob corporis molem, eamq; uaſtiſſimā ægrè ab humo in altum ſeſe attollit, & per aëra graui ac tardo motu fertur, unde non immeritò Sammonicus ei tardi epitheton attribuit, amplum alibi cognominans. Per periphraſim ex genere & proprietate quadam compoſitam Vultur uocatur Auis Titij, quòd Titio iecinoris rediuiui fibras continuè depaſtum poetę fabulentur. Item torua Auis a tetro ac truculēto aſpectu. [*] Lycophron Olorem rapacem uocat: ſed hoc nominis albo tantùm Vulturi, non autem reliquis, utpotè nigræ aut aureæ cōpetit. [m] Seneca per Alitem auidā Vulturem intelligit; & [n] Plautus per Aues magnas non alias, quam Vultures innuere uoluit, cùm ait. *Nam hercle te barba continuò arripiā & in ignem conyciam, ſeq; ambuſtulatum obyciam magnis Auibus pabulum.* Poëtis etiam Vultures, Palatinę Aues nūcupātur, ab augurio, quod Romulus & Remus, ut pòſt dicemus, ex ijs ceperūt, [o] Propertius:

Margin: Vulturius. Etymum. Volitardus. Auis Titij. Torua Auis. [*] In Caſſandra. Olor rapax. [m] In Herculē. Ales magnæ. [n] In Rudente. [o] Lib. 2.

—*Murorum Romulus augur*
Ire Palatinas non bene vidit Aues.

Dicuntur etiam eidem Poëtæ Aues Caucaſeæ:

Caucaſeas etiam ſi pateremur Aues.

A Caucaſo nempe mōte, in quo Promethei iecur quotidiè renaſcens depaſcebatur. [p] Hermogenes Græcus Vultures ſepulchra animata uocari annotauit, τάφους ἐμψύχους: cuius appellationis rationem ſuo loco latiùs exponemus. Sunt qui Vulturē Gryphem eſſe uelint. Et ſanè nulla forſan alia Auis in rerum natura fuerit, cui quæ de fabuloſa Gryphe circumferuntur, quàm Vulturi quadrent aptiùs, Aui etiam Aquilis maximis maiori, rapaciſſimæ, crudeliſſimæ, uoracitatis inexplebilis. Alij Harpen eſſe volunt, ſed nos quid de eo ſentiamus, antè diximus. Denique

Margin: [p] Lib. 4. Sepulchra animata. An Gryps ſit. An Harpe.

niq; authori cuidam licet obſcuro Kiranidi nempe Lynx auis, Vultur exponitur, nimirum ut conijcio, ab acutiſſimo uiſu, qui utriq; cõmunis eſt, & Lynceis (ut dici ſolet) oculis. Italicũ Vulturis nomen eſt Auoltoio. Hiſpanicum Bueytre. Gallicum Vautour ſeu Vaultour. Sabaudi nonnihil variante dialecto Vaulteur efferunt. Polonicum Semp, vel Sep. Illyricum Sup. Anglicum Gier. Germanicum Gyr & Geir. Belgicum Vogel Ghyer. Nomen Germanicum pro ſpecierum diuerſitate diuerſimodè componitur. Albus enim Vultur VVeiſgyr vocatur; is qui piſcium præda viuit Fiſchgyr; qui Lepores capit Haſengyr; qui cadauera ſectatur Oſgyr, & Aſgyr, nec non Keibgyr; ſi equorum morticinijs delectatur, Roſgyr appellatur. Saxones quoddam genus Gallinas impetens & roſtri ictu feriens ab eo ingenio Stoſſgyr nuncupant. Qui ruffo eſt pectore apud Heluetios Goldgyr iiſdem dicitur.

Lynx Kiranidis.

VVLTVRIS GENERATIM conſiderati deſcriptio.

OMNIVM Auium rapacium, quotquot ad noſtram hactenus ætatem vel ab authoribus proditæ, vel aliorum & noſtro experimento in rerum natura exiſtere compertæ ſunt, maximus Vultur eſt. Nam & Aquilam ſeſquialtera proportione excedere ex [a] Ariſtotele tradit Bellonius, quod tamen apud Ariſtotelem nondum legi: Quamuis non vna omnium eſt magnitudo. Qui enim albicante eſt corpore, Aquila aliquantulum minor eſt. Quod autem in reliquis, quæ rapina viuunt, auibus ſolenne obſeruauimus, vt mares, quod ad magnitudinem attinet, fœminæ longo poſt ſe interuallo relinquant, adeo vt diſpares prorſus eſſe ſpecie videantur, id in Vulturum familia minimè locum habet, vti Bellonius aduertit. Singulorum verò magnitudinẽ, cùm ſingulos in ſpecie deſcripturi ſumus, declarabimus exactiùs. Toto corpore Aquilam ferè imitãtur. Imò quidam Vulturem ita exprimunt, vt vix ab Aquila eum liceat diſcernere, uti de Vulture Aureo pòſt dicetur. Roſtro eſt obunco, ut [b] Virgilius etiam teſtatur:

Magnitudo. [a] Lib. 2. cap. 1. de Auib. Forma. Roſtrum. [b] Aen. 6.

——Roſtroq; immanis Vultur obunco.

Hanc tamen Vulturini roſtri aduncitatem ab alijs pleriſq; rapacibus, vt Aquilis & Accipitribus in hoc diſcrepare Ornithologus autumat, quòd Vulturi nõ confeſtim atque à fronte enaſcitur, in hamum incuruetur, verùm poſt duorum digitorum ſeu medij palmi continuam rectitudinem. Quod in pluribus Vulturũ ſpeciebus ſeſe obſeruaſſe ſcribit. De qua re latiùs, cùm de Aquila regia ageremus. Oculos Vulturi truculentos & fœdos eſſe omnes aiunt, ut ex D. Iobi loco iſtoc colligitur, vbi ait: *Semitam ignorauit Auis & non eſt intuitus eam oculus Vulturis.* Tradunt quidam, inter quos eſt Philes Græcus, quòd diuerſas ab alijs nares habeãt Vultures. Quatuor enim illis eſſe narium ſpiracula; à qua nota *τέτραπτοι* vocantur. Verùm cùm nihil tale in uero Vulture conſpiciamus, itaque huic commento occaſionem, eximiam illam, qua cæteris omnibus anteſtat, odorandi ſagacitatem dediſſe puto: quę quingentis paſſuum millibus diſtantium cadauerum putorem præſentire poſſunt, inſigni ſanè odoratus priuilegio. Collum ferè implume habere, [c] Martialis uidetur innuere, cùm inquit:

Oculi. Nares. Collum. [c] Lib. 9. Epigramma.

Et Vulturino mentulam parem collo.

Et ità Scholiaſtę hunc locum commentãtur, cùm mentulam eneruatam eſſe, & mollem breuibus pilis inſtar Vulturini colli plumis carentis dicant. Verùm opinionem hanc ex eo natam eſſe conijcere licet, quòd Vultures, præſertim albi, ut teſtis eſt doctiſſimus [d] Bellonius, plumas capitis breues admodum obtineãt, ſi cum Aquilis conferantur: adeò ut caluos quidam, cùm tamen reuera non ſint, exiſtimarint. Bellonius, qui plurimos omnis generis Vultures, Regiæ liberalitatis & longinquæ peregrinationis beneficio uidit, & curioſè admodũ obſeruauit, tradit eos, ſub gutture ſpatium habere, palmi latitudine, non tam plumis, quàm pilis, qui uitulinis quàm ſimillimi ſunt, ueſtitum, ruffis, quẽadmodum etiam utrumq; colli latus: eſſe enim tenerimos & molliſſimos, inſtar leniſſimi cuiuſdam uelleris, eaſq; pilos potiùs, quàm pennas dicendas, quippe quæ uel calami ſcapo omne deſtitutæ ſint, uel eius uix informe aliquod rudimentum exhibeant. Guttur eos habere longitudine ac capacitate inſigni docet propendens eorum ingluuies ante uentrẽ, ſeu pars illa gulæ ſinuoſa, quæ ipſis uentriũ plurimorum, quibus ruminantia inſtructa ſunt, loco eſt; in qua ceu uentriculo cibos magnis ac integris fruſtis affatim ingeſtos, & nullo manſu comminutos, rudi quadam coctione præparant. Huiuſmodi gula, qui huic uni dediti ſũt, & à qua guloſi dici merẽtur, nihil poſſet obtingere optatius: quod [e] Ariſtoteles tetigit in hæc uerba; *Quapropter*, inquit, *gulones optant linguam longam, ſed quemadmodũ Philoxenus ex Hyride, Vulturis guttur.* Vulturi præ cæteris rapacibus peculiare eſt, ut interiorem alæ

[d] L. 2. c. 1. Guttur. [e] L. 3. Ethic. Alæ.

partem,

partem, & quæ corpori incumbit leni uellere totam intectam habeat, cùm reliquæ illud alarum cauum plumulis nudum obtineant. Cutis eadem ferè eſt craſſitudine, qua in Capreolo. Omnibus crura tota ad pedes uſque plumoſa ſunt. Hac nota eos ab alijs raptu uiuentibus diſtingui exiſtimat doctiſſimus Bellonius, licet & Aquilis quibuſdã id competat, quæ non minus quàm Vultures in editiſſimis montium iugis degũt. Nam cùm omnia gelu ac niue ob altitudinem, & mediæ aëris regionis propinquitatem ibi rigeant, itaq; natura, ut contra has iniurias, Aues eas muniret, omnibus crura plumis induxit, & hirſuta fecit. Vngues Vulturi, quemadmodum omnibus carniuoris adunci ſunt. Quæ uerò ſingulis ſpeciebus propria ſunt, ſingularum deſcriptionibus reſeruamus.

Cutis. Crura. Vngues.

SENSVS.

[a] Lib. 1. Hierogl. Viſus. Vultur pro aſpectu pictus. [b] L. 12. Orig. c. 7.

ORVS Vulturem animalibus cũctis videndi acumine præſtare ait, qui oriente Sole in occaſum, occidente verò in ortum proſpiciat, atque è longiſſimo interuallo de cibo futuro ſibi prouideat. Quamobrem Aegyptij, dum viſum ſignificare uolunt, Vulturem appingunt. Cauſam [b] Iſidorus in volatum potiùs ſublimem refert, cùm inquit: *Altius quippe volantes, quæ multa montium obſcuritate celantur, ex alto illi conſpiciunt*: quàm in organi compoſitionem, quæ potior cauſa exiſtimanda eſt, licet inſignem aciem haud parum altiſſimus volatus adiuuet. Verùm de viſus prærogatiua fortaſſe Aquila cum eo neque iniuria contendet.

Odoratus.

Odoratus palmam vno ore Vulturi omnes meritò tribuunt: quod Plinius cõfirmat his uerbis, tanquam iuſtus arbiter, ſuam vtriq; dotem aſſignans: *Aquilæ clarius quàm nos cernunt. Vultures ſagacius odorantur.* Idem teſtantur vulgatiſſimi illi verſiculi incerti authoris:

Nos Aper auditu præcellit, Aranea tactu,
Vultur odoratu, Lynx viſu, Simia guſtu.

[c] L. 12. Orig. c. 7. [d] Lib. 2. de Anim. Comment. 97.

Admiranda ſanè, & miraculo proxima, authores claſſici de huius Auis odorandi vi prodiderunt. Neq; enim vltra maria tantùm, vt [c] Iſidorus ſcribit, ſed per quingenta etiã millia paſſuum & eò amplius, vt author eſt D. [d] Thomas Aquinas, cadauerum putorem percipit. Quod autem aliqui addunt, tam ſagaciter odorari Vultures, vt biduò triduoue, imò ſeptenis, vt alij, diebus antè ea loca circumuolent, in quibus cadauera futura ſunt, ineptè ſanè ad odorandi facultatem refertur, cùm eorum, quæ necdum ſunt, cadauerum nullus odor eſſe poſſit. Senſus enim præſentium eſt. Quare ad quandam augurandi vim, ſi ſic loqui poſſumus, id pertinere putandum eſt. Ridiculè igitur Georgius [e] Pictorius:

[e] In Pantopol.

Hanc volucrem narrant luces tres noſſe cadauer
Venturum, olfactu tam viget hæc volucris.

Melius, veriusq; Lucretius:

——Ideoq; per auras
Mellis Apes quamuis longè ducuntur odore,
Vulturijq; cadaueribus &c.

Vulture ſagacior prouerb.

Dedit ſanè inſignis ea Vulturis odorandi facultas prouerbio locum; quo *Vulture ſagaciores* dicuntur, quidam culinarum & menſę aſſeclę, quos dapnm odor ſolicitè indagatus allicit. Quò Apuleius reſpexit, cùm impudentem quendam helluonem in Magia notat, his verbis: *Si verò naribus nidorem domeſticum præſentit, vincit idem ſagacitate odorandi & Canes & Vulturios.* Hic ſpectat illud [f] Luciani: *An nõ dixi quòd citius latuerit Vultures cadauer pridianum, ac marcidum in propatulo poſitum, quàm ſpectaculum aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiamſi Corinthũ illum oporteat ſine reſpiratione curriculo abire?* Qua verò ratione ex tam longinquo nimirum ex quingentorum millium paſſuum, vt ex D. Thoma dictum eſt, interuallo cadauerum putorem olfaciat, multi diſputant. Illud enim vſque odorem vel corporalem euaporationem pertingere, prorſus abſurdum credunt, præſertim cùm ſenſibile medium immutet vndiq;, ſecundum eandem & æquabilem diſtantiam, niſi præpediatur: neque enim ſufficit, vt tantum ſpacij occupet, etiamſi in fumidam euaporationem reſoluatur integrum cadauer, quando certus ac præſcriptus eſt rarefactionis terminus, ad quem naturale corpus peruenire poteſt, atque ſi etiam raritas ignis fuerit. Sed nec huiuſmodi vapore cadauer cognoſcitur ſaltem immutatum eſſe. Proinde dicendum exiſtimat [g] Cælius Rhodiginus, ab odorabili quidem reſolui poſſe fumoſum halitum, ſed tamen non produci ad eum terminum, vbi odor percipiatur: mediũ autem ſpiritualiter immmutari, ultrà ac longiùs quàm commemorata euaporatio peruenire poſſit. Auicẽna verò pro eo, quo pollebat, ingenio, huiuſmodi eius rei conatus eſt rationem adferre,

[f] In Nauigio. [g] L. 8. lect. antiq. c. 18.

cùm

cùm inquit: *Odores perueniunt ad multa ex animalibus, pluſquam ad homines. Similiter redduntur eis viſibilia à longinquis ſpatijs, & vltra montes altiſſimos. Iam enim videmus Vultures circumuolitantes in aëre, & peruenit viſus eorum in longinquum vltra modum, quo vſque eleuantur multum ſupra montes altiſſimos: ergò poteſt eſſe, quod Aues illæ eleuatæ fuerint in aëre, quouſq; apparuerit illis lõgitudo eius ſpatij, & viderint cadauera. Si autem negauerint colores cadauerum reddi eis, plus debent negare odores reddi, quorum vis eſt debilior: & ſicuti non omni animali neceſſe eſt mouere palpebram & oculum ad hoc ut videat: ſimiliter non eſt omni animali neceſſe olfacere ad hoc vt odoret; multis ex illis accidit odorare non olfaciendo.* Hæc ratio certè ingenioſa eſt, & Auicenna digna. Mihi à ratione non videtur abſonum, ſi per tanta locorum ſpacia odorari Vultures concedam. Si enim inſtrumenti exquiſitiem, & ſiccitatem, ſi copiam exhalationis ab integris quandoque exercitibus confectis ſublatam video, ſi eam non undiquaquam expanſam, ſed conglobatam, & uentis eò delatam conſidero; nihil præter rationem dixero. Nec ſpiritalia obiecta mihi quis obtrudat. Nam quod corpus afficit, corpus eſt, aut quid corporeum. Hæc tamen alij exactiùs examinent.

LOCVS.

ETSI de loco, in quo vitam agere Vultur ſolet, multi dubitant: pleriſq; tamen in eo conueniunt, ut altiſſimorum montium iugis habitare dicant. Horũ præcipuus eſt[a] Ariſtoteles; qui ſic ait. *Vultur nidificat in rupibus excelſiſſimis, vnde fit, vt rarò nidus & pulli Vulturis cernantur: Quocirca Herodotus Rhetoris Bryſonis pater, Vultures ex diuerſo orbe nobis incognito, ac ſitu eminentiore quodam aduolare putauit, argumento quòd nemo nidum vidiſſet Vulturis, & quod multi exercitũ ſequentes repentè appareant. Sed quanquam difficilè nidum eius aliis videris, tamen viſus aliquando eſt.* Huic Ariſtotelis ſententiæ[b] Plinius aſtipulatur, dicens: *Vulturum nidos nemo attigit, ideo etiam fuêre, qui putarent illos ex aduerſo orbe aduolare, falsò. Nidificant enim in excelſiſſimis rupibus.* Eandem cauſam habet, quod Aegyptij hominem peregrinum & ignotum omnibus, per Vulturem ſignificare ſoleãt.[c] Albertus etiã in mõtibus inacceſſis & in altis rupibus nidulari Vultures memorat Ariſtotelem proculdubiò & Plinium ſecutus. Sed id[d] Homerus quoq; teſtatur hiſce uerſibus:

[a] 6. Hiſtor. cap. 5.
[b] L. 10. c. 7.
Ignotus per Vulturem deſignatur.
[c] L. 6. c. 3.
[d] Iliad. π.

Οἱ δ' ὥς' αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες ἀγκυλοχεῖλαι,
Πέτρῃ ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μάχονται, id eſt,
Hi autem ſicut Vultures vnguibus curuis & roſtris aduncis
Scopulo in excelſo valdè clangentes pugnant.

[e] Georgius Agricola ex his Auibus Vulturem eſſe tradit, quę cum æſtate degant in ſyluis, hyeme in finitimos locos, eoſq; apricos demigrent. Huius etiam ueritatem confirmat[f] Bellonius. Verùm hoc intelligendum eſt de regionibus, quæ in Oriente tantummodò ſitæ ſunt; in illas enim id facere Vultures uerum eſt. Rariſſimos enim in Italia, Germania, & Gallia loca plana adeuntes videre eſt, præterquam hyberno tempore, quo ferè ubiuis locorum uolitare cernuntur. Nam tum mõtes deſerũt, frigoris euitaturi iniurias, & calidas regiones, eaſq; tranſmarinas petunt. Alioquin & æſtate aliquando in Gallia in monte Auerniæ, cui aureo cognomen eſt, aliquot viſi ſunt. At in Cretæ montibus frequentes admodum ſunt, ubi nidificant non in arboribus cæterarum Auium more, ſed in difficillimis rupium præcipitijs ſuper mare propendentibus, ita ut uideri uix poſſint, nec pullis eorum nidis eximi, niſi quis longo fune à rupibus demittatur. Funis autem caput, ut[g] Bellonius tradit, palo in mõtis uertice terræ infixo firmiter adalligatur: per eum ruſticus quidam ſe demittit, donec ad Vulturis nidum perueniat deinde per eundem funem denuò in altum ſubit. Vel puerum magno corbi impoſitum ex ſummo ſepulchro demittunt: cùmq; ad nidum peruenit, pullos eximit, eoſq; corbi imponit, quem poſtea rurſus ſurſum attrahũt. Simile quid narrat[h] Georgius Braunus, cùm Edimburgium Scotiæ urbem deſcribit, in qua arcem eſſe refert inexpugnabilem, ut ad eam ne ullis quidem ſcalis, liceat aſcendere, adeò prærupta eſt ex ſolido ſaxo rupes. In hac Vultures nidos faciunt, quos animoſiores iuuenes ex arce ſportis demiſſi deprædãtur. Scribit itẽ[i] Bellonius in arenoſa Aegypti parte Vultures habitare. Montes etiam qui inter Vangionum urbem, quæ nunc VVormatia dicitur, & Treuirorum Auguſtam medij ſunt, à Vulturibus incoli[k] Albertus teſtis eſt. Et Franciſcus Patricius mihi aliquando ſcripſit in Apennino prope Auerniæ montem in Hetruria, ubi Illuſtriſſimorum Saluiatorum ſylua eſt, Vultures nidulari. Item in Zacintho inſula habitare Reu. Andreas Panicus Bononienſis, qui biennium ibi uixit, mihi retulit. Caucaſum Scythiæ montem, crebros habitaſſe Vultures fabula innuit, quæ Prometheum ſaxo alligatum, in eodem furti pœnas dediſſe Vulturibus, qui iecur ipſi exedebant, effingit. Vnde &

[e] L. de Animal. ſubterraneis.
[f] Lib. 2. de Auib. c. 2.
Vultures pulli quo eximãtur.
[g] L. 1. Obſeruat. c. 11.
[h] In Theatro Vrbiũ.
[i] Lib. 2. Obſeruat. c. 30.
[k] L. 23. de Anim.

Aues caucaſeæ quæ. / [l] *In Bucolicis.* / [m] *Satyr. 14.*

Caucaſeæ Aues à Poëtis dictæ ſunt, vt [l] Virgilio; *Caucaſeasq́ refert volucres, furtemq́ Promethei.* Et Propertio:

Caucaſeas etiam ſi pateremur Aues.

Quamuis quidam per haſce Aquilas intelligant, rectiùs tamẽ Vultures exponi teſtis eſt Petronius Arbiter. Sed tamen in arboribus aliquando eos nidificare [m], Iuuenalis ſentit:

—— Partemq́ cadaueris adfert
Hic eſt ergo cibus magni quoque Vulturis, & ſe
Paſcentis, propria cùm fecit in arbore nidos.

[n] *Lib. de ſub terr.* / [o] *Matth. 24. & Luc. 17.* / [p] *Lib. 1. Peruuin.*

Quod quidẽ à mẽte [n] Georgij Agricolæ, qui in ſyluis eos æſtate degere aſſerit, nõ eſt alienum. In Arabiæ verò deſertę, ac Aegypti locis planis & campeſtribus, præſertim inter vrbẽ Cayrum dictam Memphim & Erythreũ mare numeroſos ſe obſeruaſſe ſcribit Bellonius: cuius rei ratio eſt, quòd vt [o] Chriſti Seruatoris verbis vtar, *vbi cadauer, illuc quoq; cõgregentur Vultures.* Iter enim illud Aegyptijs Camelis eſt perquàm tritum, quo tam frequenti numero intereunt, vt appareat ex eorum oſſibus, quæ hinc inde diſperſa iacent, vt hoc verum eorum cæmiterium meritò dici poſſit: quibus allecti, quod nũquam paſtus ibi ipſis deficit, crebri ſeſe eò conferunt, ſuapte natura alioquin plana ac humilia euitãtes. In altiſſimis Heluetiæ mõtibus, vt in Amano propellacũ Riuariũ, Ornithologus, & in littore Peruiano numeroſos [p] Leuinus Apollonius eſſe tradit.

MOTVS. VOLATVS.

[a] *Lib. 12. Orig. c. 7.* / [b] *Lib. 23. de Animal.* / [c] *In Ibin.*

TARDVM motu eſſe Vulturem ac pigrum omnes fatentur; cuius cauſam in corporis magnitudinem reijciũt [a] Iſidorus & [b] Albertus, unde etiam nomẽ traxiſſe volunt. Hinc eſt, quod, vt Plinius inquit, *Vultur & ferè grauiores, niſi ex procurſu aut tumulo emiſſæ non euolant.* Quæ res ipſi nonnunquam exitium adfert, vt Albertus teſtatur. Cùm enim vix tertio aut frequentiori etiam niſu ſeſe in altum attollat, fit ſæpenumerò, vt antequam in ſublime fertur, à latente in inſidijs aucupe capiatur: vnde & à ſe aliquando vnum captũ eſſe, ſed iam cadaueribus ſaturum ac grauem Albertus refert. Non temerè igitur Poëtæ ei tardi epitheton dedêre, vt [c] Ouidius:

Vnguibus & roſtro tardus trahet ilia Vultur.

Et Calentius:

Aut Milui aut tardi Vulturis inſidias.

[d] *Lib. 2. Obſeruat. c. 70.*

Sunt tamen qui apud Ouidium hanc vocem (*tardus*) exponũt perſeuerans. Albertus quidem tardè eum volare concedit, at cùm à terra ſeſe eleuauerit, benè & ſatis altè: vnde etiam ab egregio, ſi Dijs placet, volatu Vulturis nomẽ deriuatum contendit, ſed quàm appoſitè, ipſe videat. Reuera difficulter admodum ſeſe humo tollit, quemadmodũ & Struthiocamelos, nimio corporis pondere prægrauatos non volare, ſed alarum beneficio curſum promouere videmus. Sic cùm in aërem ſublatus eſt, tardum etiam volatum exercet: quem ſcitiſſimè Ariſtophanes ea de cauſa natationem quandam vocare videtur, quòd lento gradu per aëra euectus, veluti natare in nubibus videatur, vnde ei γάμψοι αἰγύπιοι dicuntur Vultures. Quapropter cùm veloces Homerus eos vocaret, ita accipiendum eſſe credo, quòd cadauera, de quibus loquitur, velociùs deuorent. Volare autem bimatim ſemper ferè conſtat, vt notat, etiam Barbarus. [d] Bellonius affirmat inter reliquas rapaces atque recuruis vnguibus præditas Aues ſolos Vultures turmatim volare; quorum magnas turmas, & in ſingilis non pauciores quàm quinquagenos obſeruauit, cùm è Cairo in montem Sinai proficiſceretur.

VOX.

Pulpare quid. / [a] *Iliad. 11.*

VVLTVRES cùm vocem edũt, proprio vocabulo pulpare dicuntur, vt Ouidius ſeu quiſquis eſt Philomelæ author teſtatur illo uerſu:

Dum clangunt Aquilæ: Vultur pulpare probatur.

Et Thomas Radinus in eo libello, quem Abyſſum ſtellarum inſcripſit, inquit.

Vultur pulpans, Accipiter pipans.

[a] Homerus tamen eos dicit clangere.

INGENIVM.

INTER animantia bruta, quibus natura ingenium, quam cæteris largiore manu contulit, minimè vltimo loco Vultur conſtituendus eſt. Quinimo aliquid amplius ingenij obtinere reliquis haud grauatim admittet, qui non ſolùm memoriam & prudentiam, verùm & futurorũ quandam præſcientiam aut preſagium ei ineſſe conſiderauerit. Prudentiæ quidem non leuia iſtæc argumenta ſunt; primùm quòd rapacium ſiue vncunguium, quarum ſolitaria ferè natura eſt, ſoli gregatim volant. Hoc quidem illos prudenter, & naturæ ſuæ conſcios ideo facere veriſimile eſt, vt ab hominum inſidijs, & ab aliarum rapacium violẽtia ſint tutiores. Deinde quòd frigus inimicum euitaturi, ſolum mutent, inſtanteq; hyeme in calidiores regiones commigrent (Nam & Aegypto non minus, quàm Ciconias aduenas eſſe idem Bellonius teſtatur) ſolerter admodum imminentia incommoda, tanquam præuiſa fugientes, idq; beneficium olim ſibi ſucceſſiſſe non immemores. Sed & hoc memoriæ eorum aſcribendum eſt, quòd ad idem cadauer, à quo ſatiati ſæpius receſſerunt, identidem redeant. Illud ſanè Oeconomis bonis imitandæ prudẽtię ſignum eſt, vbi cadauerum ipſis copia ſuppetit, quòd tum bonam eorum partem ſeponant, ac in futurum prouidè reſeruent. Sed illud omnem admirationem ſuperat, quod de præſagientibus illis cadauera narrat [a] Aelianus: *Expeditos*, inquit, *ad bellum exercitus præſentione quadam conſequuntur, planè ſcientes, & quòd ad bellum proficiſcuntur, & quòd omnis pugna ſtrages edere ſoleat.* Teſtatur idem [b] Philes poëta Græcus:

Vultures cur mutẽt regiones.

Memoria in repetendo cadauere.

Prudentia in reſeruando cadauere.

Præſagia cladium.

[a] *Lib. 2. de Anim. c. 46*

[b] *De proprietat. Auium cap. de Vult.*

> Πλὴν μαντικὴν ἔχουσιν οἱ γύπες φύσιν,
> Καὶ γὰρ συνεκδημοῦσι τοῖς μαχουμένοις
> Τῶν σωμάτων ἐλπίδι τῶν πτωσομένων, id eſt,
> *Caterùm vaticinam habent Vultures naturam,*
> *Etiam comitantur pugnantes*
> *Corporum ſpe, quæ in bello ceciderunt.*

Vnde etiam facetiarum & ſalium plenus Plautus, lurcones quoſdam famelicos taxans, ait: [c] *Iam quaſi Vulturij triduo prius prædiuinabant, quo die eſituri ſient.* Futurã ſtragem præſenſione quadam mirè percipere etiam [d] D. Baſilius comprobat. Quod quidem hactenus citati authores ad ingenium referunt: non deſunt tamen, qui altiùs huius rei cauſam repetant. Nam eius rationem perſcrutari difficillimum cenſuit Albertus, & alij tanquam naturæ limites egreſſum ad occultã ſtellarum poteſtatẽ confugiunt. Non minori ſagacitate, cuius tamen ratio magis intra ſepta communis naturæ conſiſtere videtur, in ſanitate conſeruanda, vti Vultures comperti teſte [e] Laurentio Iuberto: *Cùm minus violenta eſt*, inquit, *peſtis perniciesſaltem quæ ſupremis gaudent locis inferiora quærunt; id enim obſeruatione cõſtat, Vultures peſtilenti aëri cedere, vt certum ſit indicium, quæ loca tenent Vultures infeſto aëri ſubiecta non eſſe.* Ex quo colligitur non ſolùm ipſos ſuæ ſaluti conſulere, dum noxa virulenti aëris percepta conſueta domicilia deſerunt, ſed etiam loca ea, ad quæ ſeſe recipiunt, tuta eſſe monere homines, & vt ibidem ſe ſeruent, exemplo ſuo inuitare. [f] Nicander hoc Vulturis in ſanitate ſua ſolicitè conſeruanda callidum ingeniũ ſimiliter oſtendit, dum quæ à venenoſo ſerpente percuſſa ſint, cadaueribus abſtinere aſſerit:

[c] *In Trucul.*

[d] *In Hexa. Homil. 8.*

Præſagij Vulturis cauſa.

Peſtis præſagus Vultur.

[e] *Lib de peſte. cap. 5.*

Sanitatis conſeruatores eſſe.

[f] *In Ther.*

> *Dum ferit, ardeſcit percuſſum corpus, & altis*
> *Membris atra caro ſtillas liuore nigreſcens,*
> *Nulla rapax animans audet tractare cadauer,*
> *Non Aquila aut Vultur, non Coruus nuncius imbris.*

Et rurſus ubi de Baſiliſco loquitur:

> *Nulla etiam volucres, quæ fœda cadauera paſcunt,*
> *Sic occiſum hominem tangunt, vt Vultur & omnes*
> *Huic ſimiles alia.*

Nec minori ſolertia amiſſam ſanitatem recuperat, quàm præſentem tuetur. Si enim Razi fidem adhibemus, cùm hepati ipſius ægrè eſt, tum magnarum Auium, quas in hunc vſum venatus eſt, iecinora vorat, quæ & alimenti & medicamenti loco eſſe poſſint. Denique & hoc ad ingenium & mores pertinere videtur, quòd cùm alioqui omne genus cadauerum liguriat, attamen à ſui generis cadaueribus abſtineat.

A ſuo genere ſe continet Vultur.

SEXVS. COITVS. PARTVS.
Incubatus. Educatio.

PORTENTOSA ſanè & valdè controuerſa multi non ſolùm poëtæ, ſed grauiſſimi etiam Philoſophi ac Theologi de Vulturina generatione memoriæ prodiderunt. In quorum tanta lite & contradictione concilianda nos extrema, quæ plerumq; in uitio ſunt, euitabimus, & media quadam via incedemus, & noſtram ſententiam, quantulacunq; ea ſit, quam longo vſu comparauimus, rerum naturalium cognitione adiuti, diſcuſſis tenebris, claram facere tentabimus: prius tamen aliorum opiniones exponemus.

[a] *Lib. 2. de Anim. c. 46*

[b] *L. 1. Hierogl.*

[c] *In Pantopolio.*

[d] *Chiliad. 12. c. 439.*

Nidos extruere Vultures [a] Aelianus & alij aliquot omnino negant. Præterea in Vulturum ſpecie fæmineum ſexum tantummodò reperiri, plurimi aſſerunt: prodigioſum quendam procreandi ritum, & qui à fęminis ſolis, nulla maris opera peragatur, commenti. Hoc tamen Aelianus, velut ex aliena ſententia, adſtruit, cùm inquit: *Vulturem non naſci marem aiunt, ſed fæminas omnes generari, quam rem non ignorantes hæ beſtiæ pullorumq; ſolitudinem ac inopiam timẽtes, ad gignendos pullos talia machinantur. Aduerſæ Auſtro volant, vel ſi Auſter non ſpiret, ad Eurum vẽtum oris hiatu ſe pandunt. Spiritus venti influens ipſas implet.* Idem, at paulò aliter [b] Orus: *Inter Vultures*, inquit, *mas non eſt, gignuntur autẽ hunc in modũ: Cum amore concipiendi fæmina exarſerit, vuluam ad Boream ventum aperiens, ab eo velut comprimitur per dies quinque, quibus nec cibum, nec potum omnino capit, fœtus procreationi intenta.* Hinc [c] Pictorius:

Vulturis & miram naturam dicere poſſum,
Dum genus hoc marem non peperiſſe patet. Et [d] Tzetzes:
Vultures quidam inconſideratè dicunt animantia parere,
Habereq; lac, & mammas, & cætera talia:
Ego autem, vt inueni mares eſſe omnes Tygrides
Sic & fæmineum Vulturum inueni omne genus,
Quinque autem diebus natibus volantes contra ventos
His concipiunt prolem ſubuentaneam.

[e] *In Hexa. Homil. 8.*

[f] *L. 1. Hexa. cap. 20.*

Quàm diù vterum gerat Vultur.

[g] *L. 1. Hierogl.*

Anni hieroglyphicũ.

[h] *Chiliad. 12. c. 439.*

Tantum nonnunquam valet in animis hominum præoccupata opinio, vt etiam Magnus ille [e] Baſilius, ſiue ita ex animo ſentit, ſiue aliorum placita in vſum ſuum traducit, *ſubuentanea oua in cæteris irrita eſſe* author ſit, *nec ex illis fouendo quidquam excuti, at in Vulturibus extra coitum fœcunditate eſſe inſignia.* Paulò cautiùs D. [f] Ambroſius, non ſimpliciter aſſeuerat, ſed *Vultures dicuntur*, inquit, *ſine concubitu concipere & generare.* Verùm vt in hoc pleriſq; inter ſe conuenit, quod abſq; coitu è vento concipiant fæminæ: ita quàm diù vterum gerant, ac quid tandem pariant, mirè authores variant: Sic [g] Orus; *Animal hoc trecentos illos ac ſexaginta quinque dies, quibus completur annus, ita diſtribuit, vt centum quidem & viginti diebus prægnans maneat, totidem pullos enutriat, reliquis verò centum ac viginti ſui curam gerat, neque vterum ferens, neque alendis addictum liberis, ſed ſeipſum duntaxat ad aliam parans conceptionem. Quinque autem illos, qui ſuperſunt anni dies in uentis, vt iam dictum eſt, compreſſionem, & coitum inſumit.* Quapropter Aegyptij annum, vt idem teſtatur, ſignificaturi, Vulturem depingunt. Ab hoc in temporis diſtributione, ac educationis diuturnitate nonnihil diſſentit [h] Tzetzes, ita inquiens:

Quinque autem diebus natibus volantes contra ventos,
His concipiunt prolem ſubuentaneam,
In centum autem & viginti diebus procreant
Subuentanea oua, in totidem verò alijs
Ex ouis extrudunt, & pullos generant,
In centum autem & viginti diebus alijs,
Vſque ad alarum perfectionem ipſorum educant illos.

[i] *L. 10. c. 7.*

Oua parere.

Ita de eorum partu; alioquin Oro conformis eſt, qui ſuam ſententiam his verbis explicat: *Sunt porrò & alia Vulturum genera, quæ ex vento non concipiunt, quorum oua ad eſum duntaxat, non item ad fœtum ſuſcipiendum ac formandum ſunt accommodata. At eorum Vulturum, quorum non eſt ſubuentaneus duntaxat, & inefficax coitus, oua ad tollendam, gignendamq; ſobolem ſunt in primis idonea.* Huic opinioni ſuffragatur non ſolùm Plinius, ſed & Ariſtoteles, veritas ipſa, quantum quidem ad ouorum procreationem attinet. [i] Plinius quidem diuerſis locis Vmbricium etiam Aruſpicem clariſſimum teſtem allegans, oua excludere Vultures aſſerit. Idem ipſemet Ariſtoteles bis diſertis verbis, quæ pòſt citabimus, teſtatur. Ab horum ſententia longè diſcedunt Simocatus,

Philes,

Philes,& Ariſtoteles ipſe (ſi dijs placet) ſui ſcilicet oblitus, niſi potiùs huius ſimius quiſpiam nobis fucum facit,in Geoponicis, quæ eius nomine circumferuntur,ita ſcribens: *Vultures tertio à conceptu anno pariunt,nec nidum ſtruunt,vt fertur,neque oua pariunt,ſed ſtatim pullos , eosq́ mox à natiuitate volucres.* Huic quiſquis eſt,magis quàm veritati conſentanea dicit Simocatus, vbi, *Vultures*,inquit, *trienio vterum gerunt,nullus enim eſt mas inter illos , ſed fæmina ore aperto ,extenſisq́ alis Zephyrum aut eius loco Eurum hauriunt,ac inde concipiunt materiam quandam, quæ ob ſui tenuitatē pluſimo tempore eget ad animalis perfectionem , animal enim, non ouum pariunt .* Ab horum parte ſtat Philes ità ſcribens:

Θῆλυς δὲ πᾶς γὺψ καὶ φθορᾶς ἄνευ κύει,
χαίνων γὰρ ἀντίπρωρος ὑψοῦ πρὸς νότον,
Συλλαμβάνει τὸ πνεῦμα, καὶ τρίτου χρόνου,
Στρουθοὺς πτερωτοὺς ἀπὸ μήτρας ἐξάγει.
Οἳ ζῶσιν εὐθὺς ἐξ ὀνύχων ἁρπάγων, id eſt,
Fæmina uerò omnis Vultur,& absq́ coitu gignit,
Hians enim conuerſus in ſublime ad Notum
Concipit ſpiritum,& tertio anno
Pullos volucres è matrice excludit ;
Qui viuunt è veſtigio ope vnguium rapacium.

Hi quidem omnes Vultures fæminas tantùm eſſe, & ſine copula, vt[k] Iſidori verbis vtar, concipere & generare vnanimiter aſſerunt. Quibus plus aliquid addit Orus,qui Vulturem non ſolùm in fæmineo ſexu principem, ac primarium conſtituit,ſed & hermaphroditum facit, cùm per Vultures ſolos ex Dijs mares ſimul ac fæminas , nempe Vulcanum , & Mineruā apud Aegyptios ideo deſignari prçter cçtera tradit,quòd generationis ipſe ſibi author crederetur & mater,& principium. At in reliqua procreationis fabula texēda, mirè variant,cùm hic ouiparum , alius viuiparum facit;hic intra centum & viginti dies;ille non citius triēnio parere affirmet. Nimirum ut ſimplex & una eſt ueritas,ita mēdacium multiplex,& ex uno,ut inquit Philoſophus, abſurdo multa ſequuntur . Verùm de hac opinione ſatis ſuperq; dictum ſit . Nunc alterā partem audiamus,quæ cum ſuperiore planè pugnat. Primùm nidificare Vulturem , idq; in excelſiſſimis rupibus antè ex[l] Ariſtotele &[m] Plinio patuit. Sed & Niphus in Italia ſe Vulturis nidum uidiſſe ſcribit. Albertus Magnus Philoſophus haud uulgaris,& D. Thomæ præceptor,non ſolùm nidos eos extruere,ſed,& Venerem exercere apertè docet, ubi ait: *In montibus,qui ſunt inter ciuitatem Vangionum,quæ nunc Vuormatia uocatur,& Treuiros,ſingulis annis nidificant Vultures,ita vt magnus vndiquaq́ fœtor ex congeſtis cadaueribus ſentiatur. Quod autem fertur quoſdam Vultures non coire,falſum eſt:nam illic quoque ſæpè permiſceri videntur .* Sed ut eo loco permiſceri uiſos eſſe tanto uiro lubens credo , tamen quàm benè ex hoc colligat nullos non coire , non uideo : Fieri enim poteſt, ut ſterile quoddā ſit Vulturū genus,ut paulò pòſt Ariſtoteli & Plinio placere demonſtrabimus,& quod abſque Veneris illecebris uitam agat . Vt uerò quid ſentiam hac in re dicam,pleroſq; coire certus ſum,& fabuloſa reputo,quæ de conceptu ex uento feruntur:non tamen omnes fœcundos neceſſariò ſtatuendos exiſtimo . Etenim & marem & fæminam in Vulturum etiā genere reperiri,& fæminam à mari iniri naturæ lex dictat. Sunt enim Vultures Aues ueræ & perfecta animalia,quæ omnia cōmuni naturæ prçſcripto , utroq; ſexu gaudent. Quæ itaq; quæſo ratio eſt,cur Vultures altero ſexu mancos ſtatuamus? Verùm cùm mecū reputo,unde hoc cōmentū naſci potuerit;id pluribus modis fieri potuiſſe uideo . Primùm enim oua tredecim (ita quidā legunt) Vulturem parere Plinius ſcribit ex Vmbricio Aruſpice . At fortaſſe cùm ouorū plurima pars irrita ſit (binos enim plerumq; Vulturis excludi pullos idē author eſt) itaq; occaſionem illi arripuêre in animū inducendi, quaſi è vēto hæ Aues pariant. Huiuſmodi enim tum harum,tum aliarū Auiū oua & ſubuentanea,& Zephiria dixêre,quæq; ad cibū ſolummodo, non etiā ad prolem producendā eſſent vtilia . Alterā id credendi anſam Auis iſtius libido ſubminiſtrare potuit,quæ tāta eſſe dicitur,ut ea accēſæ fæminæ,ſi mas fortaſſis abſit, inter ſeſe ſaliant,& mutua libidinis imaginatione concipiant , uel, ut nonnulli arbitrati ſunt,ipſo puluere in naturā uento aut ui pruritus attracto,ouaq; edant,ut Gallinæ , Perdices, & Anſeres ſolent,hypēnemia ſeu ſubuentanea. Alterius cauſę id opinandi,quçq; ab hac utraq; diuerſa eſt,[n] Plinius author eſſe potuit,marem aſſerens,qui proli gignendę incumbat,in Vulturibus nullum reperiri,cùm inquit: *Haliæti ſuum genus non habent,ſed ex diuerſo Aquilarum coitu naſcuntur:id quidem quod ex ijs natum eſt, in Oſſifragis genus habet , è quibus Vultures progenerantur minores:& ex ijs magni,qui omnino non generant.* Hæc Plinius,eaq; ex[o] Ariſtotele proculdubiò excerpta. Verùm licet ex his verbis poſtremis maſculorum in quibuſdam Vulturibus defectum,non malè aliqui fortaſſe colligant, an uerò ex eo omnes fæminas eſſe rectè inferunt ? Sed vtriuſli-

[k] *Lib. 12. Orig. cap. 7.*

[l] *Lib. 8. Hiſtor. cap. 5.*

[m] *Lib. 10. cap. 7.*

Oua quot pariat.

Oua ſubuētanea quæ.

[n] *L. 10. c. 3.*

[o] *In mirabilibus.*

bet ſexus ſint, cùm eos omnino non generare Philoſophus aſſeueret, non eſt vt tãtam fœcunditatem, cui ad prolis conceptum ventus ſit ſatis in vterum admiſſus, hiſce affingant. Oua poſſe parere admittam (neque enim id negare animus eſt Ariſtoteli,) ſed fœtum ullum producere eos rectè ex eo elici diffiteor. Cùm enim Aquilæ, Oſſifragæ, & Vultures, ut partim ex Ariſtotele & Plinio palàm eſt, partim res ipſa docet, promiſcuo inter ſe coitu vtantur, nihil mirum eſt, ſi ex diuerſarum ſpecierum duabus auibus, tertia quædam alia, & ab harum ſpecie diuerſa nempe ſterilis generetur (quemadmodum ex Equa & Aſino ſterilem Mulam procreari videmus) quæ ob ſimilitudinem, quam maiorem profectò cum Vulturibus, quàm cũ Aquilis ipſis habet, illorum claſſi aſcribatur. Hunc enim Vulturem [p] Ariſtoteles vocat, ſed magni cognomento adiecto ab alijs diſtinguit, & diſertis verbis ſterilem eſſe docet, argumentum inde capiens, quòd à nemine vnquam nidus eius conſpectus fuerit. Verba eius hæc ſunt: *Ex Aquilarum paribus alternis Haliatus & Aquila naſcuntur, quoad par eiuſdem generis coniugabile naſcatur. Ex Haliatis Fulica, ex his Accipitres, Vultureſq; generantur. Verùm Vultures non diuerſum genus, ſed grandes rurſum Vultures gignunt, eoſq; ſteriles, indicio eſt, quod Vulturis magni nidus nemini mortalium viſus ſit.* Tantum Ariſtoteles de Vulturum generatione ſcribit, quam dum exponit, à Plinio non vna in re diſſentire videtur. Quod fortaſſe quiſpiam mirabitur, cùm paulò antè dixerimus Plinium, quæ de Vulturina geneſi, quam ibidem citauimus, ſcripſit, omnia ex mirabilibus Ariſtotelis tranſtuliſſe. Sed cùm hæc loca conferrem, facilè animaduerti non ex authoribus ipſis, at ex interpretibus hanc diuerſitatem ortam eſſe. Quod enim de Fulica hîc legitur, minimè apud Ariſtotelem reperitur. Textus enim Græcus eo loco habet vocem *φήνη*, pro qua interpres, quiſquis ille fuit, ineptiſſimè Fulicam vertit. Quo multò oculatior, & vtinam vbiq; tã circumſpectus fuiſſet, Plinius optimè Oſſifragam expoſuit, Auem nempe Aquilis cognatam, vt non vno Ariſtotelis loco facilè liquere poteſt. Quid enim quæſo, Fulicæ cum Aquilis aut Vulturibus, Aui nempe aquaticæ & palmipedi cũ vncunguibus rapacibus? Quid hoc aliud eſt, quàm nomina cum rebus ipſis confundere? Simile mendum eſt in dictione *Accipitres*; huius enim loco textus Græcus habet *οἱ περκνοὶ*, quæ quidẽ vox non Accipitres, ſed Aquilam Anatariã ſeu Clangam, alibi etiam Morphnon appellatam [q] Ariſtoteli vbiq; denotat; vt & Gaza doctè interpretatus eſt. Eſt tamen etiam inter ipſos authores nonnulla, ſed modica diſſenſio. In hoc enim variant, quòd Ariſtoteles ex Oſſifragis, præter Vultures etiã Percnos ſeu Anatarias Aquilas gigni tradat, Plinius verò tãtũmodò Vultures. Atqui Percnos Accipitres interpretati ſunt, fortaſſis alio [r] Ariſtotelis loco eò deducti ſunt, vbi inquit: *Quinetiam aduncorum Accipitres ſpecie diuerſi coire putantur.* Sed hîc non *περκνοὶ*, ſed *ἱέρακες*, quæ quidem vox propriè Accipitres deſignat, legitur. Eodem hoc capite ea, quæ de promiſcuo Vulturum & Aquilarũ coitu diximus, generali quadam propoſitione confirmat, in hæc verba: *Coeunt animalia generis eiuſdem ſecundum naturam, ſed ea etiam quorum genus diuerſum eſt quidem, ſed natura non multùm differt, ſi par modò magnitudo ſit, & tẽpora æquent grauiditatis. Rarò id fit, ſed tamen fieri & in Canibus & in Vulpibus & in Lupis certum eſt; nec non in Auibus ſalacioribus idem fieri viſum eſt.* &c. Sanè Aquilas cùm magnitudine, tùm natura nimium diſcrepare, antè oſtendimus. Reperiri verò alios, qui perpetua generatione poſteritatem conſeruent, vel inde euidentiſſimum eſt, quòd alioquin iam olim à multis ſeculis periſſe neceſſe eſſet eorum genus, nec Vulturem ampliùs vllum uerum in natura haberi. Hiuſmodi ſunt minores Vultures Ariſtotele & Plinio teſtibus, Oſſifragæ Aquilinæ ſobolis proles, maiorumq; Vulturum ſterilium parentes, cognatum Aquilis genus. Nam ex Haliæetis Oſſifragas naſci iidem authores aſſerunt. Quod quidem hi ſuboleuiſſe videntur, qui medium quoddam inter Aquilas & Vultures genus, quod Aegypion vocant generationi indulgere ſtatuunt. Inter quos eſt ille, quiſquis tandem eſt, Geoponicorum Ariſtoteli vulgò attributorum author, ita ſcribens: *Vultures tertio à conceptu anno pariunt, nec nidum ſtruunt, vt fertur, ſed Aegypij media inter Vultures & Aquilas natura. Mares ſunt etiam* (id eſt, vtrumq; ſexum habent) *vt audio, eorumq; nidi oſtenduntur.* Item Philes, qui in ſuo de Vulture carmine iſtæc tradit:

p In Mirabil.

Ariſtoteles correctus.

q 9. Hiſtor. cap. 32.

r Lib. 2. de gen. Anim. cap. 5.

Aegypij Aues.

Αἰγυπίους rectiùs legendum.

Τὐναντίον δὲ φασι τὰς αἰγυπτίους
Τίκτοντας ὠὰ τῇ ἀπορᾳ τῶν ἀῤῥένων,
Εἰς τὰς καλιὰς τὰς νοττιὰς ἐκγλύφειν,
Ῥώμης ἀγαθῆς, καὶ πτερῶν ἀλλοτρίους. id eſt,

E contrario autem inquiunt Aegypios
Parientes oua ſatu marium
In nidis pullos efformare
Roboris laudati, pennisq; carentes.

Idem Orus innuere velle videtur hiſce verbis:

At eorum Vulturum, quorum non eſt ſubuentaneus duntaxat, & inefficax coitus, oua ad gignendam, tollendamq;

lendamq́ ſobolem ſunt in primis idonea. Maior profectò Vulturum pars, qui à Neotericis deſcribuntur (qualis verbi gratia eſt Vultur aureus Heluetiorum apud Ornithologum, & quē Equinum ſeu etiam Leporinum cognominant Germani Alpini, de quibus ſigillatim pòſt agemus) tanta coniunguntur affinitate, vt difficillimum ſit certò ſtatuere, ad vtram potiùs ſpeciem referendi ſint. Quæ ambiguitas procul dubiò non aliundè quàm ex promiſcuo eorum inter ſe congreſſu oritur, quibus ipſis fortaſſe etiam mutua ſimilitudo ac ſpeciei cognatio imponit; quemadmodum & diuerſarum ſpecierum quadrupedes, Lupos nimirum, Vulpes, Canes eadem ad coeundum inter ſe allicit & inuitat. Vnde ex Vulturibus & Aquilis diuerſimodè ſibi permiſtis varios & deformes fœtus oriri, atq; de varijs varia ēt & diuerſa ſcribere, ac ſentire authores iam minus mirum viſum iri vnicuiq; arbitror. Sed de hac controuerſia ſatis. Antequam tamen ad reliqua, quæ ad generationem ſpectant pergamus; illud neutiquam præteriundum exiſtimamus, quod ex D. Hieronymo ſcribit Stephanus Aquæus, *Vulturem* nempe *cùm cœperit oua edere, quippiam ex Indico tractu adferre, quod eſt tanquam nux, intus habens, quod moueatur, ſonumq́ ſubinde reddat; id verò ſibi, vt appoſuerit, multos fœtus producere, ſed vnum tantùm remanere, qui Immuſſulus dicitur:* Verùm nux ea meo iudicio ætites lapis eſt, quem nunquid Vultur in nidū inferat, nondum habeo exploratum. A' fabulis prorſus alienum eſt, quod [f] Ariſtoteles de ouis eorum tradit, inquiens. *Pariunt Vultures oua bina:* Et [t] alibi: *Edunt non pluſquam ouum vnum, aut duo compluri mùm*. Et quæ [u] Plinius de fœtibus. *Fœtus*, inquit, *cernuntur ſæpe bini*. & rurſus: *Vmbritius Haruſpicum noſtro æuo peritiſſimus, Vulturem parere tradit oua tria* (alij tredecim legunt, ſed tria legendum eſſe Barbarus ex Ariſtotele contendit, &, vt ego reor, rectè) *vno ex ijs reliqua oua, nidúq; luſtrare, mox abijcere*. Et hos fortè ſecutus [x] Albertus bina oua parere ait, quòd plures pullos nutrire non poſſit. Fabulam verò reſipit, quæ de pullorum educatione [y] Orus prodidit in hanc ferè ſententiam. Centum illis & viginti diebus, quibus in filiorum enutritione detinetur, nunquam ad prædam longiùs prouolat, vni illi curæ intentus, ne pullos deſerat, deq; propinquo tantùm, quæ fuerint in promptu conuenatur. Quod niſi aliud quicquam ſuggeratur, occurat uè, quod filijs in alimentum paret, ipſe dicitur ſuis fœmoribus roſtro vellicatis ſanguinem ciere, quem filijs exugendum præbeat, tanta curat charitate, ne illi victus egeſtate deficiant. Hinc ab ea ſymbolum miſerationis ceperunt Aegyptij. Albertus, tantùm abeſt, ut illis hanc in liberos pietatem tribuat, quin alis illos tradit verberare, vnguibusq; vulnerare, & ex ſuperfluo ſibi cibo nutrire, donec volare poſſint; nec deinde ferre, vt in eadem regione ſecum viuant ob victus paucitatem. Attamen & cadaueribus etiam eos paſcit, vſitato ſibi pabulo, vt [z] Lucianus innuit, vbi Aſinus ſortem ſuam deplorans, ita ſecum loquitur: *τί ἔτι μένεις, ἐνταῦθα γύπες σοί, καὶ γυπῶν τέκνα δαπτήσουσιν*; id eſt: *Quid amplius expectas, ò miſer, eſca Vulturibus & eorum pullis futurus?*

[f] *Lib.8. Hiſtor. cap. 5.*
[t] *Lib.9. Hiſtor. cap. 11.*
[u] *L.10. c.8*
[x] *L.6. c.6.*
[y] *L.1. Hierogl.*
Pietas & charitas vulturis erga pullos.
Miſerationis hieroglíphicum.
[z] *In Aſino ſeu Lucio.*

VICTVS. VENATVS.

DE Vulturum victu ac præda, ſimilis ſuperiori, ſed extricatu facilior, nodus occurrit, pugnantibus hinc indè authorum ſententijs. De his enim multi multa paſſim fabulati ſunt. Quidam enim partim ex ratione, partim ex reipſa, quòd iecore Titij veſci dicantur, viſceribus eos delectari, & cadauerum eſcam olfactu eminùs venari, ac unicè appetere, cæteriſq; quę viuunt, abſtinere aſſerunt. Alij è contrario rapacia, ac varij generis animalia, eaq; viua perſequi ac deprędari. Inexplebilem verò edacitatem omnes vno ore ipſi exprobrant, vti ex hiſce authorum teſtimonijs manifeſtum eſt. Etenim [a] Ouidius *Edacem* eum uocat:

Aut ut edax Vultur corpus circumſpicit.

Et ex eo fortè Baptiſta Mantuanus.

Vultur edax, auido Coruuſue famelicus ore, Et Strozius:
Vultur edax fœdum tabo ſtillante cadauer, Et rurſus:
Hæc ne aliud quàm Vultur edax? fibræue renatæ?

Catullus *auidum*.

Lingua exerta auido ſit data Vulturio.

Item [b] Seneca: *Vbi tondet Ales auida fœcundum iecur:*
Et [c] Sophocles: *Proijciar auido Vulturi*
[d] Silius verò *obſcœnum:*

Examina obſcœnus conſumit corpora Vultur.

Pontanus *cupidum:*

Prædaq́ ſum cupidis heu data Vulturijs.

Vulturum edacitas.
[a] *Lib. 1. de triſt.*
[b] *In Agamem.*
[c] *In Aiace.*
[d] *Lib.12.*

Tantoperè

Tantoperè perfectò ob edacitatem famoſus eſt Vultur, ut voracitas eius in prouerbium abierit.
Vulture edacior. Prouerbium. *Vulture* enim *edacior* vulgari iactatur parœmia, homo ingluuiei ſupra modum deditus. Quo
ſenſu Lucianus per metaphoram comedonem vocat *Vulturem omnium edaciſſimum*. Hanc ve-
rò ſuam vorandi auiditatem carnium eſu explet: *(Sunt enim*, inquit, [e] Ariſtoteles, *Vultures, vt*
[e] Lib. 8. Hiſtor. cap. 3. *pote quibus adunci ſunt vngues, carniuori)* ac potiſſimùm cadauerum humanorũ. Vnde Heſychio
appellantur Ὄρνεα σαρκοφάγα καὶ νεκροφάγα, hoc eſt, Aues, quæ carne viuunt, & cadauera
[f] Lib. 2. de Anim. c. 46 ſectantur. *In hominum* enim, vt [f] Aelianus teſtatur, *cadauera Vultures infeſtiſſimi feruntur, in qua
incurrentes, tanquam hoſtilia inuadunt, ac hominem vicinum ad moriendum, quando ſupremũ vitæ diem
agit, diligenter obſeruant*. Verùm eius, quod poſtremo loco hîc additur, penes Aelianũ fides eſto,
cui vera falſis miſcere alioquin ſolenne eſt. Morticinorum appetentem ex antiquioribus plu-
[g] Iliad. Δ. ribus in locis [g] Homerus ſcribit, cùm inquit:

Τῶν ἤτοι αὐτῶν τέρενα χρόα γῦπες ἔδονται, id eſt,
Horum verò ipſorum tenera corpora Vultures comedent.

[h] Iliad. Π. Item [h] alibi, vbi Hector Patroclum alloquitur morientem:

——Σὲ δέ τ᾽ ἐνθάδε γῦπες ἔδονται, id eſt,
——*Te autem hîc Vultures comedent.*

[i] Iliad. Χ. Item [i] alibi, vbi Priamum de futura Hectoris ſtrage lamentantem inducit, ſi cum Achille
manus conſereret:

——Αἴθε θεοῖσι φίλος τοσσόνδε γένοιτο
Ὅσσον ἐμοί, τάχα κέν ἑ κύνες καὶ γῦπες ἔδονται, id eſt,
——*Vtinam Dijs charus tantum eſſet,*
Quantum mihi, citò eum Canes & Vultures comederent.

[k] Iliad. Λ. Item [k] vbi de cadaueribus quibuſdam loquitur:

——Οἱ δ᾽ ἐπὶ γαίῃ
Κείατο, γύπεσσιν πολὺ φίλτεροι, ἢ ἀλόχοισιν, id eſt,
Hi autem in terra iacebant Vulturibus meliores, quàm vxoribus.

[l] Odyſſ. Ξ. Item & [l] alibi, vbi Eumenius de mortuo forſan Vlyſſe, ait:

Τοῦ δ᾽ ἤδη μέλλουσι κύνες ταχέες τ᾽ οἰωνοὶ,
Ῥινὸν ἀπ᾽ ὀστεόφιν ἐρύσαι, id eſt,
Illius iam debent Canes, veloceſque Vultures

Cutem ab oſſibus trahere. ubi Οἰωνοὶ Vultures vertunt, vt ex paulò antè citato verſu etiã & in mul-
tis alijs locis videre eſt, quæ breuitatis cauſa prætereo, & rectè quidem (aliàs pro Aquila etiam
accipitur, quæ cadauera non tangit) quamuis Aues Iohannes Spondanus traduxerit, niſi Vir-
gilium aſſecutus ſit, qui item Vultures Alites κατ᾽ ἐξοχὴν vocat, vt hoc loco:

——*Canibus data præda Latinis*
Alitibuſque iacet. Item alibi.
Alitibus liquêre feris. [m] Euripides verò:
In Troad. Act. 3. *Et tabo fluentia mortuorum corpora*
Ante ora Palladis
[n] In Rhoeſo. *Vulturibus laniata iacent.* Et [n] alibi:
Act. 3. *Exponam volucribus eſcam Vulturibus.* Item [o] alibi:
[o] In Adrom. *Perij ego ò fili, te periment*
Act. 1. *Gemini correptum Vultures.*

[p] Cant. 20. Et ex hiſce authoribus etiam [p] Arioſtus noſter:
Stan. 71. *E ch'indi à Lupi, e à gli Auoltoi del loco*
Laſciamo i corpi, e la cittade al foco. Et [q] rurſus:
Poi li pare aſſai meglio s'apparecchia
Vn paſto à gli Auoltoi di quella carne Item alibi:
Paſto da Corui, e di Auoltoi laſciollo.

[q] Cant. 24. Stan. 37. Idem [r] Martialis hoc ſalſo in teſtamentorum captatores dicterio innuit:
Cuius Vulturis hoc erit cadauer?
[r] L. 1. Epig. Item illud [ſ] Senecæ, in hæredipetas eiuſmodi:
[ſ] Lib. 15. Epiſt. 96. *Si Vultur es, cadauer expecta:*

Vultures qui dicti. Animata ſepulchra. Hoc enim hominum genus vulgata metaphora Vulturis nomine appellatur, quod ſenibus or-
bis ceu cadaueribus inhient. Quoniam autem Vulturibus, vt antè dictum, cadaueribus tãtùm
viuere proprium eſt: itaque quidam eos τάφους ἐμψύχους, id eſt, animata ſepulchra dixêre, Varino
teſte, quòd quem laniarint, deuorarintque ventribus ſuis tanquam ſepulchris condant. Legimus
non ſolùm Heſperios populos Barcæos dictos, ſed Indos etiam & Caſpios corpora defuncto-

rum Vulturibus lanianda obiecisſe. Vnde Diogenes Cynicus ille Philoſophus facetus occaſionem deſumpſit, dum dicere ſolebat; ſi mortui ipſius corpus à Canibus lacerari contingeret, in Hyrcana condendum iri ſepultura; ſin à Vulturibus, Barcęa. Hoc olim Hiſpanis in more fuiſſe etiam Silius Italicus tradit:

Tellure vt perhibent, is mos antiquus Ibera
Exanima obſcænus conſumit corpora Vultur.

Hoc ſenſu & illi, qui nullo ſepulchri honore digni habentur, vtpote qui ob ſcelus commiſſum, aut ſuſpendio vitam finierunt, aut in crucem ſublati, aut quauis ratione extremo ſupplicio affecti ſunt, aut qui ab hoſte cæſi in agro inhumati reliquuntur, canibus, Coruis, Vulturibus eſca futuri, ſepulti tamen non omnino ineptè dici poſſunt; quòd eorum ſcilicet, à quibus depaſti ſunt, animalium uiſceribus condantur. Ita ſanè Ennius loquitur, cùm ait:

Vulturis in ſyluis miſerum mandebat homonem,
Heu quàm crudeli condebat membra ſepulchro.

Pari pacto Octauianus Philippēſi prælio cuidam ſuppliciter ſepulturam precanti, reſpondit; iam iſtam in Volucrum poteſtate fore. Quemadmodum enim in hiſce regionibus, ſiue in crucem actorum cadauera, maioris nempe ignominiæ cauſa, ſiue acie interemptorum propter hoſtile odium, aut aliam quamlibet cauſam, ſine ſepulturę decore à Canibus & Coruis diſcerpuntur, ita in Græcia, ac alijs locis Vulturibus, quorum ibi magna eſt copia, pro pabulo obijci ſolent, vti partim ex allatis authorum (potiſſimùm autē Homeri) teſtimonijs; partim ex ſubnectendis manifeſtum eſt. Diſertum eſt hoc Sibillino carmine:

Corpora Vulturibus linquunt laceranda, ferisq́;, Et illo [t] Euripidis: [t] *In Rhaſo.*
Exponam volucribus eſcam Vulturibus. *Act.3.*

Ad eundem ſenſum [u] Apuleius, *Patibuli cruciatū*, inquit, *iam canes & Vultures intima protrahunt viſcera.* Et Fracaſtorus: [u] *In Aſino.*

Vulturyq́; caput, effoſſaq́; lumina paſcant
In cruce ſuſpenſo.

Sed [x] Luciani lepidam de Aſini nece fabulam ad hanc rem condocendum, adferre operæpretium duco, cuius hęc ſunt verba, dum ſub interfectoris Aſini perſona loquitur. *Aſinum ſuga virginis miniſtrum & ſocium interficiamus primùm, tum ſcindamus ventrem, atque inteſtinis abiectis, intus virginem includamus, ita vt ſolùm ſuperextet caput, ne encitigiò ſuffocetur: reliquum corpus intra uentrem lateat, quo conſuto ambos Vulturibus eijciamus nouo more præparatum cibum.* Aduertite quæſo ad hoc tormenti genus. Primùm viua mortuo Aſino inhærebit, deinde Sole vrente in eius uētre decoquetur: inſuper fame ad mortem torquebitur, neque poterit ſeipſam perimere. Cætera quibus excruciabitur, cùm ex putrefacti cadaueris fœtore, tùm ex uermibus ſcaturiētibus, prętermitto. Vultures deniq; cadauer depaſti, & uiuentem quoque unà laniabunt. Ad quod Baptiſta Mantuanus reſpexit inquiens: [x] *Lib.12.Ioſeph.* Extremum tormēti genus.

O' potius montane trahas mea pectora Vultur.

Huc pertinent etiā [y] Lycophronis iſtæc verba à Ioſepho Scaligero Iābico carmine tranſlata: [y] *In Caſſandra.*

Setæa miſera rupium te crux manet,
Vbi uumellis membriuincis ferreis
Miſella paſſis compedita brachijs
Moriēre, heriles auſa claſſes vrere,
Ad Crathin eiulante queſtu Vulturum
Rapina pendens oſcinum voracium.

Non tamen alioquin ſpernit aliorum animalium cadauera, ut ex [z] Iuuenale etiam liquet: [z] *Sat.14.*

Vultur iumento & Canibus, crucibusq́; relictis,
Ad fœtus properat, partemq́; cadaueris adfert.

Funeſta enim Auis Vultur eſt, & morticinijs non minus, quàm Coruus delectatur, unde meritò *immundus* à [a] Gratio uocatus eſt: [a] *Lib.43.de Venat.*

Sunt quibus immundo decerpta Vulture pluma:

[b] Valerius Flaccus uerò eum *dirum* appellare non eſt ueritus:

Dixit, & è Scopulis media inter pabula diri Vulturis &c. id eſt, inter cadauera.

Quinimo ueteres Vulturem ita abominati ſunt, ut dæmonem mortuos rodentem ei compararint, teſte Pauſania: *Euryomus Dæmon, quem mortuorum carnes rodere fingunt, ita ut nihil præter oſſa relinquat, colore pingitur inter cæruleum & nigrum, qualis eſt Muſcarum, quæ carnibus inſidēt: & dentes exerit, & pellis Vulturis ei ſubſternitur.* Etenim in Auium tetricarum ac turpium, infeliciumq́; numero cum Strygibus & Harpyis cēſetur, hisq; uelut ſocia à plerisq; adiūgitur, ut Quintiano:

Vultur & infanda Stryges omine, Taxus & ater
Bubo. &c.

Et Oui-

[e] Lib. 1. Amor.

Et [e] Ouidio, dum arborem, ex qua tabellæ triſtes factæ erant, deteſtatur:

Illa dedit turpes raucis Bubonibus umbras,
Vulturis in ramis, & Strygis oua tulit.

quia nempe haud aliter atque Stryges & Harpyiæ immundus ſit, & contactu omnia defœdet, atque inſuper inſatiabilis ſit voracitatis. Quare Harpyias Vulturum corporibus præditas fuiſſe fabulantur; & quemadmodum infauſtæ illæ, ac in maledictis habebantur, ita & qui ignominioſam alicui mortem imprecari volebant, Vulturibus ſe illum tradituros dicebant, eodẽ, quo Corui, nomine odioſis. Huiuſmodi eſt illa apud Fracaſtorium Ioſephi imprecatio:

Poſt obitum tibi ſit tormentum Vulturis atri.

[d] In Quæſt. Rom.

Quidam cadaueribus ſolis contentos tradunt viuere, & à viuentibus omnibus ſibi temperare. Inter hos eſt Herodotus Ponticus, qui, teſte [d] Plutarcho, aſſerit Vulturem animãtium nullum perſequi aut attingere, & ſui generis volucres, ne mortuas quidem deguſtare. Quinetiam his quæ ad uſum ac alimoniam hominis ſeruntur ac plantantur, omnibus abſtinere, adeoq; animal eſſe Vulturem tradunt, ſi quod aliud, innoxium. Sed cum his è diametro pugnant cùm veterum complurium authoritates, tùm rei ipſius, quàm neoterici adferunt, experientia. Qui non ſolùm cadauera animantium aliorum, ſed & volucrũ, imò verò uiuas cùm volucres, tùm quadrupedes maiores etiam, & acriter perſequi, & rapere Vultures teſtãtur. Quod enim ſatis parcere dicitur, nihil mirum, cùm & cũ reliquis rapacibus ei hoc cõmune eſt. Primum locum teſtimonio Homeri ob antiquitatem & authoritatem grauiſſimam meritò dabimus, qui ait:

Fonti ruens tanquam Vultur in Anſeres.

[e] Odyſſ. λ.

[e] Idem indicat, quam idẽ author tradidit, Titij fabula, cuius viſcera, ſeu hepar perpetuò renaſcens ac fibris ſuis repullulans corrodi & abſumi Vultures ſcribuntur. Hinc etiam viuis perenne tormentum imprecandi formula nata eſt, qualis apud Pontanum:

In tua manſurus migret præcordia Vultur.

[f] Lib. 2. de Auib. c. 23.

[g] Lib. de Aromat.

Rapere q̃d ſignificet.

Orus quoque Apollo infeſto animo cætera perſequi atque interimere Vulturem tradit animalia. [f] Bellonius crebros in Cretæ montibus Vultures eſſe, ibiq; rapere Agnos, Hædos, Leporesq;, quos præſertim ſub dio deprehenderint, affirmat. In altiſſimis etiam Heluetiorum montibus, vt in Ammano prope lacũ Riuarium Agnos à Vulturibus rapi Ornithologus teſtis eſt: alibi etiam Lepores (vnde nimirum Germani Haſengyr, id eſt, Leporarium quoddam eorum genus appellarunt) nec non hinnulos Ceruorũ, Caprarumq; & alia animalia infirma, vel nondum adulta. In Chyle Indiæ, quam vocant, Occidentalis, prouincia Vultures ſunt, qui Pecudes venantur, ac dilaniant, ob paſtorum, cuſtodumue incuriã, vt [g] Manardes Hiſpanus author eſt. Vnde & rapax Vultur plurimis apud authores locis dicitur, quos ſi propriè locutos putamus, ideo ita vocaſſe exiſtimare debemus, quòd viua animantia prædarentur. Rapere enim violentiam quandam includit, & rapiuntur, quæ renitũtur, ac fugiunt. Quorum nihil cadaueribus congruit, quæ quandocunq; libitum eſt, ſine vi aut moleſtia vlla aſportat, potiùs quàm rapit, nemine reluctante. Hinc [h] Baptiſta Mantuanus nunc *rapacem*:

[h] L. 3. troph. Gonz.

——Vulturq; rapax & odora Canum vis:

nunc *prædonem* eum vocat:

Quæ comprenſa ſemel curuos ſi euaſerit vngues.
Vulturis, effigiem quoties prædonis & ora
Viderit, antiquæ redit in veſtigia curæ.

Sanguinarij Vultures qui. Torgos. Hæmatorrhophi Vultures.

[i] L. 5. Agelar.

Genus etiam quoddam Vulturum ſanguinarium vocatur, quod alio nomine Torgos dicitur, haud dubiè, quòd ſanguine & cæde gaudeat, quod hęmatorrhophum, id eſt, ſanguiſorbũ ideò Græci vocant. Viuas volucres inſectari, & eiſdem terrori eſſe eminùs viſos Vultures, alibi idem [i] Poëta innuit:

——Aſt vbi mox procera apparuit haſta
In mucrone caput, monſtriq; immanis imago eſt
Viſa procul, tanquam volucres, cùm Vulture viſo
Diffugiunt, magno Mauri dant terga tumultu.

Sed omnes hoſce authores, qui locis à nobis adductis prima fronte ſibi mutuò contradicere videntur, certè nullius negocij erit conciliare, ſi Vultures ab inuicem diſtinguamus. Eos enim qui legitimi ſunt, & nulla cum Aquilis, Oſſifragis, Accipitribuſq; cognatione coniuncti, nec ſpurij, aut qui ſaltem ad Vulturum propiùs, quam ad vllius alterius Auis naturam accedunt, procul dubiò eſt ex eorundem indole maximè participare, nec non cadaueribus tantùm famem explere, atque à uiuorum raptu abſtinere. Hi verò quibus fortè præter nomen nihil reſtat Vulturinum, quibuſq; ſanguinis vinculum, ob diuerſi generis parentes, ſtrictiſſimum cum Aquilis Oſſifragis, alijſue intercedit, omnia animantia, quæ diximus, eaq; uiua adoriuntur, capiunt,

piunt, occidunt, deuorant. Sic Vultur aureus Heluetijs dictus, item Leporarius à Leporũ raptu cognominatus, qui Aquilis aliquot ab Ariſtotele poſitis & generoſiores, & bellicoſiores ſunt, ingenio planè feroci ac Aquilino, quod ex prædominantis indolis præſcripto habẽt, venatum exercent. Cæterùm [k] Albertus Vulturem ſcribit venari à meridie vſque ad noctem, & ab ortu ſolis uſque ad illud tempus quieſcere; moriq; inedia, roſtro in vltimo ſenio ad nimiam aduncitatem procreſcente, volandiq; viribus deficiente; quod latroni etiam tandem euenire fabulæ tradunt, qui in Vulturem mutatus dicitur. Commune item huic Aui eſt eodem teſte, vt & omnibus ferè Aquilis, venari in locis longè à nidis ſuis diſtãtibus. Sed hæc ab Aquilis mutuata potiùs, & ad Vultures tranſducta eſſe quiſpiam non immeritò cenſeat, vt etiam alia, vt [l] vbi de pugna animalium pro cibo & pullis ſcribit, Vulturem teſtatur peculiariter quoddã animal, quod Græcis Arodycum, Latinis Ardolatum (neutrum nomen mihi cognitum eſt) interimere teſtatur. Item & binas tradit eſſe Aues, quæ itidem cũ Vulture inimicitias gerant, vnam Pſitaci Græcè, Latinè Camulgum dictam, hanc quòd oua eius frangat, deuorare: illam Prece Troylon Græcè, Latinè Trochilum dici, ſed hanc Auiculam (modò ille hanc intelligat, ut corruptum Græcum nomen Prece, πρέσβυς enim quandoq; Ariſtoteli dicitur, indicare uidetur) nos ex Philoſopho cum Aquila pugnare anteà diximus, atq; ipſemet [m] Albertus poſtea affirmat, ſed uelut ſui oblitus Dereolirin uocari ait, uoce meo iudicio corrupta à rege, quo nomine ea Auicula etiam uenit. Camulgum uerò ego Caprimulgum eſſe puto, ut ex illius uerbis colligo, nam & hunc cum Vulture pugnare tradit ſequenti deinde capite. Vbi etiam neſcio quem uermem ſerpentinum Vulturem aliquando ſuperare memorat. Ad hæc Auem acutiſſimi alioqui uiſus, de die tamen non apparentem dici Cokym, & cum Vulture pugnare teſtatur; necnon & Ariſtotelem auſus fuit accuſare mendacij, quòd Vulturem cum Dracone diſſidere ſcripſiſſet, quod tamen apud Ariſtotelem neque mihi, neque alijs (ni fallor) legere contigit. Mergus autem à Vulturibus nõ aliter, quàm ab Haliæto ſibi metuit, quem cùm uidet, in aquis ſe ſubmergit. Pugnant item Vultures, ut & aliæ Aues propter habitationem, uictum & pullos, ut Albertus quoque alibi prodidit. Quare & Vultures ſibi inuicem inimici ſunt.

[k] Lib. 8. c. 5. — Latro in Vulturem mutatus. — *[l] Lib. 8. c. 2. tractat. 1 de Animal.* — Camulgus. — *[m] Lib. 8. c. 3. tractat. 2. de Anim.* — Caprimulgus. — Mergus à Vulture ſibi metuit.

ANIMI MORES.

INDOLEM Vulturis atque mores expoſituri, eadem, qua paulò antè, methodo utemur, & ſimilem ſuperioribus nodum dilucidabimus. Quidã enim Vultures audaces faciunt, alij timidos & imbelles. Audaces eſſe declarat Baptiſta [a] Mantuanus, dum Auiculis minoribus parcentes, & magnas tantummodò inuadentes, quales ſunt Olores, introducit, ubi ait;

Flebat, ut inuadi cernens à Vulture nidos
Lactenteis imbellis Olor, prædator aduncis
Vnguibus, & duro diſcerpit uiſcera roſtro.

Item [b] alibi;

Si placet aut laqueo uolucrem uel fallere uiſco
Aut alijs petere inſidijs, ut ab æthere lapſus
Fulminis inſtar, auem feriat pede pectore & ore
Vultur, &c.

[a] Lib. 2. Parth. — *[b] Lib. 2. Syluar.*

Imbelles uerò uocat Q. [c] Calaber, inquiẽs: *Imbellibus Vulturibus ſimiles gradum ſiſtere non audebunt, quos in fugam egit Aquila Auium præſtantiſſima.* Illud quod à Bapt. Mantuano Vulturi attribuitur, illi competit, qui hybris eſt, altero ſcilicet parente nobili, nimirum Aquila, altero ignobili nato, nempe Vulture. At ignauum eſſe ac meticuloſum, cui nihil neque in generatione, neque ingenio cum Aquila eſt commune, legitimo ſcilicet Vulturi aſcribendum eſt. Pietatem Vulturum in parentes, quam ἀντιπελαργεῖν ab inſigni Ciconiarum gratitudine uocant, diſertiſſimus noſtræ ætatis uates celebrat hoc uerſu:

Patrem ſenio iam gelidum, ſituq; fractum,
Nudo capitis caluitio, atque glabritate
Ecce reficit munere Vultur Africanus
Hoc idem grata Ciconia &c.

[c] Lib. 3. Paralip. — Pietas Vulturis in parentes.

Libidine ingenti æſtuare ſcribitur, adeò ut uel ſola nonnunquam Veneris uehementi imaginatione à quibuſdam concipere putetur. Quæ res fabulæ illi originem fortaſſe dedit, quòd abſque maris opera, ſolius Fauonij cura, uteris excepta oua non ſolùm ſubuentanea, ſed & fœtus pariant. Sed hoc naturæ ac ueritati repugnare ſuperiùs docuimus.

Lidido. — Conceptio.

SYMPA-

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

Aeſalo Vulturi inimicus & cur.
[a] 9. *Hiſt. c.* 1.
Vultur pugnat cum Aquila.
[b] *Lib.* 14. *Hiſt. c.* 14.
Columbæ Vultures & Aquilas nõ metuunt.
Vulturi peculiare delectari putridis.
[a] *In Geoponicis.*
[d] *In mirabilibus.*
[e] *Lib.* 4. *de cauſ. Plant.*
[f] *L.* 12. *c.* 53
Roſę nomine quid Plinio ſignificetur.
[g] *Lib.* 2. *de Pedagog.*
Vulturis inimicitia cũ malo Punico.
[h] *Lib.* 6. *de Anim. c.* 46
[i] *L.* 20. *c.* 5.

VVLTVR etſi innoxius ac innocens à quibuſdam putatus eſt, hoſte tamen non caret. Etenim cum Aeſalone in primis inimicitias habet, ut ſcriptum reliquit[a] Ariſtoteles, qui cauſam aſsignat, quia ungues utriq; adunci ſunt. Quin etiam eodem authore Vultures & Aquilæ pugnant. Ex quo ſolo minimè timidos & imbelles eſſe facilè cognoſcere poſſumus. Verùm ad tam arduos conatus non ſolùm ſui roboris, cuius ſibi eſt conſcius, confidentia, ſed innatum quoddam odium ipſos impellit, cuius impetu incitus etiam Scarabeus Aquilam perſequi audet, & lædere. Eius uerò rei Albertus teſtem citat Ariſtotelem, in quo tamẽ nihil tale reperias; ſed benè apud Auicennam, eiuſq; interpretem, qui Vulturem cum Aquila ſæpe confundit. [b] Gyllius pro magno habet, quòd Accipitres Aues pugnaciſsimæ cum Vulture manus cõſerere audeant, dicens: *Iuſtæ magnitudinis Accipitres & integræ ætatis ſæpenumerò etiam contra Aquilas & Vultures pugnare aiunt.* In Columbas tamen mitiores non admodum ſęuire uidentur, ſi Aeliano credimus: *Clangorem*, inquit, *quidem aut Aquilarum, aut Vulturum facilè Columbæ ſpernunt, non item Circi aut Aquilæ marinæ.* Hoc in Vulture peculiare, ac mirum eſt, putidis affici, ſuaueolentia auerſari. Quemadmodum enim cadauerum odore & paſtu mirum in modum capitur; ita ab unguentis tantoperè abhorret, vt tradente Oppiano, ne armenta quidem mortua, quorum carnes unguento illitæ fuerint, attingat. Rationem reddit[c] Ariſtoteles, vbi inquit: *Animal nullum ſuaui odore per ſe delectari videtur, niſi quatenus is cibo coniungitur, quædam etiam offenduntur, ſicuti notum eſt, quod de Vulturibus & Scarabeis fertur.* Noxa autem, quam percipiunt, quęque eos fugat, tanta eſſe dicitur, vt idem[d] alibi ſcribat, *Vultures odore unguentorũ perire, ſi quis cibum vel inunxerit, vel illitum obtulerit.* Idẽ aſſerit[e] Theophraſtus præceptori ſuo ſuffragatus, cùm ait: *Animalia quædam ab his, quæ nobis ſuauiſsimè olent, perimuntur, ceu Vultures ab unguẽtis, & Canthari à roſis.* Confirmãt idem Zoroaſtres & Aelianus pluribus locis. [f] Plinius uerò, *Vultures*, inquit, *unguento qui fugantur, alios appetunt odores, Scarabei Roſa.* Is exitium ipſis ab unguentis odoratis adferri non refert; ſed tantùm abhorrere & auerſari odorata quæuis indicat. Roſam autem hoc loco apud Plinium pro unguento roſaceo accipi exiſtimo, vti Celſo etiam alicubi. Quod etiam ex[g] Clemente licet colligere; ubi inquit: Οἱ γῦπες καὶ κάνθαροι ῥοδίνῳ χρισθέντες μύρῳ τελευτᾶν λέγονται, id eſt, *Vultures & Scarabei rhodino vtentes unguento mori dicuntur:* quibus uerbis etiam eorum fauet opinioni, qui unguentorum odore interire Vulturem dixerunt. Neque cum myriſticis ac odoratis ſolùm maximum ipſi intercedit à natura diſsidium, ſed etiã cũ grano mali Punici, ſi uerum eſt, quod[h] Aelianus dicit, nempe *Vultures & alias quaſdam Aues mali Punici grano perire.* [i] Plinius ſemine Siſeris Cretici Vultures oblectari dixit.

CORPORIS AFFECTVS.

Vultur obſtructione laborans quo ſibi medeatur.
[b] *Lib. de remed. Accip.*
[c] *L.* 8. *Hiſt. cap.* 3.
Ceruæ Seſeli Creticũ quęrunt & cur.
Pediculi Vulturũ venenoſi, & eorum forma.
Dedi pediculi nomẽ.

HABET præterea, Vultur & alia incommoda pręter ea, quę ab unguentis ipſi oblatis imminẽt. Nam & morbis obnoxius eſt, quos natura duce ſibi ipſe medicus, non minùs quàm aliæ plurimæ Aues propellit. Tradũt Raſis & Albertus magnus, hepatis dolore aliquando Vulturem affici, (qui fortè propter obſtructionem uiſceris, aut inflammationem ex nimia uoracitate contractam oriri poteſt,) cùm itaq; hoc affectu laborat, tum Aues magnas uenari, & hepar earum deuorare ſolet pro medicamine. Quod quidem eius inſtitutum non admodum à Medicorum placitis alienum eſt, qui ſimilibus ſimilia conſeruari docent. In eundem fortaſſe vſum, nempe ut hepatis farctus expediat, Seſelios Cretici, ut teſtis eſt[a] Plinius, ſemen eſſe dicitur. Hoc Gyponomon[b] Demetrius Conſtantinopolitanus ideò uocat proculdubiò, quòd à Vulturibus deuoretur, non tamen, quia id in cibum quærant, (pauciſſimi enim aut nullius eſt nutrimẽti, & carnibus uiuũt rapacia, & leguminibus abhorrẽt, ut tradit[c] Ariſtoteles) ſed quòd in eo medelam ſui mali naturæ inſtinctu agnoſcant repoſitam. Cuius quoque herbę inſignem in liberandis ab obſtructione membris efficaciam Ceruæ non ignorant, ut quæ eandem à partu, quo faciliùs à lochijs expurgentur, depaſcentes, nos eius uſum docuerunt.

Sed & Pediculis infeſtatur Vultur, quantum ex Auicenna colligimus, qui eius mentionem facit multis in locis. Hoc inſectum aiunt eſſe venenoſum, ſimile pediculo paruo, vel ei qui in inguine naſcitur, cuius Perſicum nomẽ Dedi eſſe volunt. Alij alijs, ſed ab hac voce corruptis nuncupant,

cupant, vocabulis Indica nomina ſunt Meluke, Tagomus, Ragarius, vt vult Matthias Syluaticus. Eſt quoque apud eoſdem barbaros dictio Tafatis vel Tafaris pro Vulturis pediculo in vſu, de quo in hiſtoria inſectorum, Deo dante, aliquando plura dicturi ſumus; ſed de eius curatione plura videre licet, cui lubet, apud Auicennam, eiuſque commentatorem [d] Gentilem.

Meluke. Tagomus. Ragarius. Tafatis. [d] Tract. 5. cap. 12.

ÆTAS.

VVLTVRES [a] D. Ambroſius exiſtimat, quod abſq; coitu naſcantur, nec eo vtantur, alijs diutius viuere, & plurimùm ſupereſſe æui, adeò ut ad cẽteſimum annum vitę eorum ſeries producatur. Idem [b] Iſidorus, ſed ex aliorum ſententia aſtruit. Id annorum ſpatium cùm Vulturibus congruit. Itaque Aegyptij humanæ ætatis curriculum huius volucris imagine indicabant, rationẽ huiuſce vitæ noſtræ diuturnitatis non illepidam quidem, ſed fabellæ ſimillimam commenti. Hi ſingulo quoq; anno ad drachmam vnam ab ipſo vitæ primordio noſtrum cor dixerunt accreſcere, donec ad annum uſque quinquageſimum peruentum fuerit, in quo apicem quodammodo conſtituunt ætatis ac ſtatum, abhinc per annos totidem alios decreſcere eodem modulo, quo ad illud vſque tempus adauctum fuerat, hominemq; tunc deficere, cùm ad duas drachmas cor ipſum redactum fuerit. Ita demum vitam humanam centum annis, vt plurimùm circumſcribi, niſi aut negligenter aut intemperanter acta ipſa ſibimet, in morẽ Turdi, incommoda compararit, ſeq; parte aliqua fraudauerit. Cor enim affectum iniuria, & tranquillitate ſua defraudatum, pro moleſtiarum portione properantiùs flacceſſit ac deficit. Sanè hoc elegans magis, quàm verum humani ęui & accrementi & decrementi cauſa cõmentũ eſt.

[a] *Lib. 5. Hexam. c. 20.* [b] *Lib. 12. Orig. c. 7.* Vultur ætatis humanæ Hieroglyphicũ. Fabula de accremẽto cordis Vulturini.

COGNOMINATA.

QVONIAM hæc Auis cadauera, eaq; tabida ſummoperè affectat, propterea cauſidicos, & oratores forenſes, quòd eis (ut Columella dixit grauiſſimè), conceſſum ſit in medio foro latrocinium, [a] Apuleius probroſo nomine Vulturios nominauit.

Cauſidici Vultures dicti. [a] *Lib. 10. de Aſin. aureo.*

Quemadmodum [b] M. Tullius Vulturios paludatos appellauit Gabinium & Piſonem Imperatores, qui tam auidè lucro inhiabant, vt pretio nundinarentur omnia. Idem Cicero alibi Piſoni ab Auis rapacitate ſumpta analogia, Vulturij cognomen dedit, rapacem eſſe indicans his verbis: *Appellatus eſt hic Vulturius illius prouinciæ, ſi Dijs placet, imperator*. Ex quibus prouinciam expilaſſe eum ac ſpoliaſſe innuit.

Togati Vultures. [b] *Pro Sextia.*

Porrò eadem ratione ſalibus ſuis [c] Plautus inſeruit Vulturios pro talis. Vt enim Vultures rapto viuunt, compari modo & tali adeò voraces ſunt, vt aleatorem ex toto ſpolient, vt non inſcitè [d] Cælius Rhodoginus exponit.

Vulturij Paludati. [c] *In Curcul.* [d] *Lib. 4. lect. Antiq. c. 18*

Captatores quoq; teſtamentorum Vulturios dici non ſolùm [e] Seneca, ſed & Catullus hoc verſiculo indicauit:

Suſcitat à cano Vulturium capite.

[e] *Lib. 15. Epiſtol. 96.*

DENOMINATA.

VVLTVRNVS ventus, qui ab Oriẽte ſpirat hyberno, vt ait [a] Plinius, dictus à Vulturis volatu, quoniam altè reſonat, ut quidam volunt: Græci Euronotum vocant, quod inter Notum & Eurum ſit. Authore Gellio tres ſunt venti Orientales, Aquilo, Vulturnus, Eurus, quorum medius Euronotus eſt, ſeu Vulturnus:

Vulturnus ventus. [a] *L. 2. c. 47.* Euronotus. [b] *L. 2. Noct. Attic. c. 22.*

Nomen quoque dediſſe videtur Vultur oppido, quod ὐολτυρνον Ptolomæo, Vulturnum Plinio, Liuio, Melæ, Frõtino, & Varroni dicitur, eratq; Romana Colonia in Campania. A' Leandro Caſtello al mar di Botorno hodiè uocatur. Vulturnum per o ſcribit Varro, uti etiam Ptolomæus Blondus: Vulturariam uocat.

Vulturnũ oppidum. Caſtello al mar di Botorno. Volturnũ. Vulturaria

Vulturnus prætereà Plinio & Virgilio eiuſdem Campanię fluuium ſignificat, qui iuxta Cumas in mare labitur, vt annotat Seruius in eum locum Virgilij.

—— Amnisq; vadoſi
Accola Vulturni &c.

[c] *Lib. 3. c. 5.* Vulturnus fluuius. [e] *Aeneid. 7*

Vulturnũ mare. Natarone. [e] L.5.Geog.

Vnde Vulturnum mare habet etiam Plinius ad eiuſdem fluminis oſtium. Natarone recentiore vocabulo dici ſcribit Leander. Attamen Vulturno eum etiam hodiè vocant accolę. Huius Suetonius & [e] Strabo mentionem faciunt.

Vulturnũ oppidum. [f] Lib.4. Vulturna Dea. [g] Lib. 4. de ling. lat.

Vulturnum Hetruſcorum oppidum teſte [f] Liuio. Nam & Vulturna, cuius non ſemel idem meminit, celebris Hetruſcorum Dea fuit, quamuis [g] Varro hanc vocem *è Samnio ortam nihil ad latinam pertinere* dicat; *at quod proximum*, inquit, *oppidum ab eo ſecundum mare Vulturnum.* Ad nos iam vocabulum latinum venit.

Vulturnũ vicus. [h] In Ligur.

Eſt & Vulturnum vicus in Liguria, teſte [h] Blondo, quem Cheruſa torrens perfluit.

Vulturnalia feſta.

Feſta quoq; antiquis Romanis quædã fuerunt Vulturnalia, quę Varrone teſte celebrabantur ſexto Calendas Septembris. Et Vulturnalis Vulturni Dei flamen Varroni quoque dicitur, cuius cognominis origo latet.

Vulturin⁹. Subuulturius. [i] In Rudẽte.

A Vulture Vulturinus adiectiuum deriuatur, id quod eſt Vulturis, denotans. Vti etiam Subuulturius, quo [i] Plautus vtitur: *Eia corpus cuiuſmodi Subuulturium? illud quidem ſubaquilum volui dicere*. Grammatici interpretantur, rapiens ad ſe homines. Budæus ubi de κωδωνοφόροις loquitur, eos ait eſſe, cuiuſmodi ſunt apud nos hodiè Vulturij illi κωδωνοφόροι, id eſt, tintinabula geſtantes, quos anteambulatores atratos latinè appellare poſſumus, & ferales præcones: quorum omnium vota ſunt eadem quę Orci. Alij verò aliter accipiũt uocem κωδωνοφόρος pro eo nempe, qui nolam fert, vt is qui in excubijs caſtra circumiens nolam ferebat, eamq; pulſans explorabat, an ij quorum erat excubias agere, dormirent necne: ad nolæ enim pulſum reſpondere & vigilantię ſuæ teſtimonium voce edere oportebat.

Gyponomos herba.

Gyponomos herba Græcis eſt, quam quidam Seſeli Creticum, alij Maſſilienſe dicunt, à Vulturum paſtu vocata, ad quam ęgri forſan confugiunt.

[k] Lib. 4. de Thermis.

Citra montes, qui Italiã diuidũt a Germania inter multa ac diuerſi generis balnea, temperatæ qualitatis aliqua habẽtur. Sulphurea autẽ ſunt in Helueticis quædã, quæ à Vulturibus patrio nomine, ut refert [k] Doctiſſimus mihiq; amiciſſimus. Andreas Baccius, cognominantur.

Γυπαρία appellantur latibula ſeu ſpeluncæ, fortaſſis quòd Vultures vt ſuo loco diximus, in excelſiſſimis rupibus nidificent. Gaza alibi γυπαῖον tiguriun & ſpoluncam appellat, ſed fortè ea vox corruptè ſcripta eſt pro γυπάριον.

VSVS IN SACRIS.

Iſidis ſtatua coronata pẽnis Vulturis. [l] Lib.10. de Anim.c.22

AEGYPTII ſuperſtitioſi certè ſacrorum cultores ſtatuam Iſidis, quæ ipſis inſtar omnium, quæ apud Græcos & Romanos fuerunt, dearum erat, Vulturinis plumis coronabant. Eiuſmodi enim volucres Iunoni ſacras putabant, earumq; pennis nõ Iſidis tantùm caput, ſed & faſtigia veſtibulorum ornabãt, ut [l] Aelianus tradit. Quemadmodum nunc viris militaribus mos eſt ornatus gratia in capite aliarum Auium, vt Struthiocameli, Ardeæ, & ſimilium plumas geſtare.

Marti quoque ſacros cenſuit Vultures veterum authoritas, vt ſcribit Pharnutus, quoniam plurimi videantur, vbi ſint πτώματα πολλὰ ἀρηΐφατα.

AVGVRIA.

[a] In quæſt. Rom. & in vita Romuli.

VVLTVR Feſto inter volucres præpetes recenſetur: *Aues*, inquit, *volatu auſpicia facientes ſunt Buteo, Sanqualis, Immuſſulus, qui eſt pullus Vulturis, Aquila, & Vulturius*. Erat autem maximi in augurijs apud Romanos vſus. Cuius rei rationem inueſtigans curioſè admodum [a] Plutarchus, ita ſcribit: *Quid eſt, quòd Romani Vulturibus ad auguria maximè vtuntur? An quia etiam Romulo vrbem condenti duodecim apparuêre? Vel quoniam Auium omnium hæc minimè frequens, & conſueta homini eſt? neque enim quiſquam in Vulturis nidum facilè inciderit. Derepentè enim & inopinatò aduolant aliundè è longinquo: quò fit, vt eorum aſpectus ſemper aliud ſignificet. An vel hoc etiam ab Hercule didicerunt? ſiquidem omnium maximè ſi verè dicit Herodotus, Vulturibus gaudebat Hercules, qui circa rerum gerendarum principia comparuiſſent, vt qui Vulturem inter cũctas carniuoras Aues iuſtiſſimum exiſtimaret. Primùm enim nullum animal viuum attingit, neque animatum vllum interimit, quod Aquila Accipitres, atque nocturna Aues faciunt. Sed extinctis tantùm corporibus paſcitur: & inter ea etiã ſuo generi parcit. Nunquam enim volucrem aliquam guſtare viſus eſt Vultur, cum Aquila & Accipitres cognatas maximè Aues perſequantur & feriant. Atqui iuxta Aeſchylum Auis Auem deuorãs pura eſſe non poteſt. Deinde etiam hominibus ferè non nocet, cùm neque fruges conſumat aut vaſtet, neque ſtirpes aut animantes*

mantes manſuetas lædat. Quod ſi, vt Aegyptij fabulantur, omne genus eorum fœmineum eſt, & hauſto Subſolanis flatu concipiunt, vt arbores Fauonio, prorſus firma, certaq́ ab eis ſigna poſſe colligi probabile eſt, cùm in cæteris Auibus ex libidinis motu, rapinis, fugis & perſecutionibus magnam turbationem & inconſtantiam oboriri neceſſe ſit: Hactenus ergò Plutarchus. Quod [b] Lucanus quoque tetigit, inquiens.

Vulturis vt primum læuo fundata volatu. Item & Statius:

Non venit augurijs melior quàm Vultur.

Veruntamen inauſpicatus, maliq́; ominis Vulturum viſus ferè habitus Romanis fuit; & Ariſtoteles ac Plinius eorum cóſpectum ſemper in malum retulerũt. Vnde etiam eſt, quod [c] Plutarchus Vulturem Auem in augurio dicit infeliciſſimam. Quod adductis, quæ ſubſequuntur exemplis manifeſtum euadet, item & ex iſtoc [d] Senecæ:

Hic Vultur, illic luctifer Bubo gemit.

[b] *Lib. 3. de bel. ciuil.*
Vultur inauſpicati augurij.
[c] *In Symb. Pythag.*
[d] *In Herculę furente.*

Vulturem in ędem Iouis aut Deorum inuolaſſe, prodigij, maliq́; auſpicij loco receptum eſt. [e] Liuius quoq; Vulturem frequenti foro in tabernaculum deuolaſſe tradit. Et [f] Dion teſtatur complures Vultures in templo Genij P. R. ac Concordiæ inſediſſe, eoq́; tempore cædes illas, quales olim Sylla in proſcriptione vſus fuerat, editas fuiſſe, totamq́; Vrbē cadaueribus impletã.

P. Craſſo, & Q. Scæuola Coſſ: vt narrat [g] Iulius Obſequens, Vultures Canem mortuum laniantes, occiſi & comeſi ſunt ab alijs Vulturibus. Similiter eodem teſte L. Sylla & Q. Pompeio Coſſ: Stratopedo, vbi ſenatus haberi ſolet, Corui Vulturem tundendo roſtris occiderunt.

[e] *Lib. 7. de bell. Punic.*
[f] *L. 47. Hiſtor. Rom.*
[g] *L. de Prodig.*

Dario Accipitres viſi, duo Vulturũ paria vellicantes, omen fuêre, quod è coniuratis ſumpto ſupplicio haud multò poſt Perſarũ regno potiturus eſſet. Et hoc quidē cõiurationis cóſcijs infauſtũ erat, etſi Regi felix fuiſſe videatur, ad quem Accipitrum auſpicium propriè ſpectabat.

Vultures ab Accipitribus occiſi quid portendant.

Vultures pręterea Aquilarum implumes fœtus occidiſſe, nidosq́; euertiſſe, ipſosq́; à paſtu pedibus & roſtro abegiſſe; Tarquinio Superbo exilium, & regni amiſſionem, quæ mox ſecuta ſunt, portenderunt.

Tarquinij Supbi exilij portẽtũ.

Tradunt inſuper ingruentis mali certiſſimum pręſagium haberi, ſi exercitum Vultures inſequerentur; imò vbicunq; Auiũ quarumuis, quæ cadaueribus veſcuntur, vt ſunt Vultures, Corui, Cornices, aliæq́; eiuſmodi agmen apparuerit, & per aliquot dies ibi permanſerint, id futuri excidij ſignum eſſe omnes conſentiunt, vt [h] Auguſtinus Niphus teſtatur. Idem D. [i] Ambroſius affirmat ſcribens in hæc verba: *Solent Vultures mortem hominis quibuſdam ſignis annunciare. Cùm enim lacrymabile bellum acies inter ſe inſtruunt, multo Vultures ſequuntur agmine, & eo ſignificant, quòd multa hominum multitudo bello caſura ſit, futura præda Vulturibus.* Iulius Obſequens pro malo augurio recenſet, quòd Vulturum & aliarum Alitum, quibus ſtrages cadauerum pabulo eſt, ingens vis ad exercitũ aduolarit. Imò Vmbritius haruſpex, teſte [k] Plinio, biduo triduoue antè eò volare tradit, vbi cadauera futura ſunt. Hoc quidem (inquit Niphus) experientia cõſtat, & in excidio Troianorũ ita accidiſſe [l] meminit Ariſtoteles. Idē innuit [m] Plautus, cum de helluonibus quibuſdam cænipetis Dynarchi loquitur: *Iam quaſi Vulturij triduo prius prædiuinabant, quo die eſuritari ſient.* Dion vbi de prodigijs agit, quæ Philippenſem pugnam præceſſere, *& quod maximè,* inquit, *perniciem eis ſignificauit, ita vt hoſtes quoque id animaduerterant, multi Vultures, aliaq́; Aues, quæ cadaueribus paſcuntur ſuper ſolos ipſos* (exercitum ſcilicet Caſſij & Bruti) *volauère, in eos intuiti ſunt, & terribilem clangorem & ſtrepitum ediderunt.* Vnde limitem ſignificaturi Aegyptij Vulturē pingunt, vt ex [n] Oro conſtat, quòd cùm belli conficiendi tempus inſtat, locum, vbi committenda ſit pugna, ſeptem antè diebus, quod maius eſt, ad eum accedens præfiniat & circũſcribat. Præſagium quoque demonſtrat, cùm eandem ob cauſam, tùm etiam quòd ad eam exercitus partem ſeſe conuertere ſoleat, vbi maior clades futura ſit, inde futurũ ſibi ex cadaueribus alimentum prouidè cognoſcens. Vnde & priſci reges, ut idem Orus & Aelianus tradunt, exploratores mittebant, per quos in utram aciei partem reſpexiſſent Vultures, cognoſcerent, indeq́; vincendoſne ſeſe, an victuros fore colligerent. Huius quidem ex Vulturum præſentione augurij rationem ſcrutari difficillimum cenſuit Albertus. Ex ſtellarum occultiore poteſtate fieri colli beat credere, inquit [o] Cælius Rhodoginus. Apud gētes regni Pegù peſſimum omen cenſetur, ſi Vulturem videant, & propterea cuſtodes foribus adponunt, qui eos eijciant.

[h] *Lib. de Augurijs.*
[i] *Lib. 5. Hexam. c. 23.*
[k] *L. 10. c. 7.*
[l] *In Augur.*
[m] *In Truculento.*
Bruti, & Caſſij exitium.
Vultur pro limite pictus.
[n] *L. 1. Hieroglyph.*
Præſagiũ cladis.
[o] *L. 8. Ant. lect. c. 8.*

Quamuis autem infelicis augurij veteribus plerunq́; habitum fuiſſe conſpectum Vulturum ſupra ex nonnullis diximus, & exemplis probauimus, nihilominus tamen & proſpera auguria, maximi ſanè momenti & ſummis tantùm Imperatoribus Romanis tribus, nempe Romulo Imperij conditori, Iulio Cæſari primo Imperatori, & Auguſto Vrbis, imperijq́; reſtauratori, attuliſſe legimus. Romulus enim & Remus Vrbem condituri, cùm de loco per eius eligendo litem inter ſe ab Auibus intercidi cuperent, diuerſa ad augurandum loca ceperũt. Prius Remo in augurio veniſſe ferunt ſex Vultures, cùm duplex numerus ſe Romulo oſtendiſſet. Sed dicitur à quibuſdam verè Remum vidiſſe, Romulum verò id eſſe ementitum; ſed cùm acceſſiſſet

Romuli & Remi augurium in condenda Vrbe.

Remus, tunc Romulo duodecim apparuiſſe; indeq; manſiſſe morem Romanis ex Vulture augurandi. Quod autem duodecim Vultures auſpicij felicitatem Romulo prænotarint, cùm hiſtoriæ multorum teſtantur, tùm Q.[p] Ennius his verbis:

[p] *In Annalibus.*

Certabant vrbem, Romam Remamne vocarent,
Omnibus cura uiris vter eſſet Induperator,
Et ſimul ex alto longè pulcherrima præpes
Læua volauit Auis; ſimul aureus exoritur ſol.
Cedunt ter quatuor de cælo corpora ſancta
Auium præpetibus ſeſe pulchriſq; locis dant.

Idem quoque augurium[q] Baptiſta Mantuanus hiſce verſibus expreſſit:

[q] *Lib. 1. Agelarior.*

Martigenæ fratres facturi nomina Romæ,
Conſuluiſſe Deos gentis de more feruntur,
Templaq; metati ter ſex vidiſſe volucres
Carniuoras, oculis ſolitas occurrere rarò;
Mole graui tardas, prolem ſine patre ferentes,
Longaq; tradentes in feram ſæcula mortem,
Nomen aui Vultur, nidi cui tertia ſemper
Pars perit, & natis fœtat contenta duobus;
Rupibus in ſummis parit, & præſaga futuræ
Cædis adit tepida ſpargendas ſanguine terras.
Ille ſacer numerus portendere creditur annos
Vrbis.

Quæ omnia fortaſſe Poëta hic ex Terentio[r] Varrone tranſtulerit, qui vt refert[s] Petrus Crinitus, fuiſſe Romæ Vectium in augurandi diſciplina nobiliſſimum ſcribit, eumq; affirmaſſe futurum Romani imperij terminum poſt M. CC annos; ſi modo, inquit, verum foret, quod in annalibus hiſtorijsq; Romanis tradatur de duodecim Vulturibus, quos Poëta Ennius corpora ſancta appellat. Sic autem Varro: ſi verum eſt, quod de Romuli augurio traditũ in condenda Vrbe, deq; XII. Vulturibus, ad M. CC. annos Romanus populus perueniet, cùm CXX. annos incolumis præteriſſet. Qua in re factum eſt quidem iudicium, ex numero alitũ, vt ſinguli Vultures centenos annos portenderent. Cenſorinus verò in perquirendis veterum monumentis vir diligens, & qui M. anno ab vrbe condita vixit, minimè ad ſuum iudicium pertinere aſſeruit, hoc ipſum diiudicare, ne in re parum comperta minus prudenter poſteritati faceret imposturam, quod his ferè hominibus accidit, qui maiore ſtudio, quàm conſilio fortunæ aleam penſant, temporumq; varietatem conſiderant. Cæterùm tali ſentẽtiæ Vectij videtur annorum numerus conuenire; Siquidem CC annis poſt Cenſorinum adiectis, imperãtibus Conſtantijs, Romana illa dignitas conſumpta eſt, quæ Italiæ fines egreſſa, Byſantium ſe recepit: Nam ingruentibus in Italiam Hunnis, Vandaliſq; & Gotthis maximè ſub Athalarico, qui Vrbem ante Genſericum annis XLIIII. inuaſerat Imperatore Romano incolumi, etſi nõ extinctum planè, attritum tamen valdè Imperium fuit, & Stiliconis Ducis contra Athalaricum victoria vtcunque conſeruatum, cuius[t] Claudianus meminit hiſce verſibus:

[r] *L. Antiq.*
[s] *Lib. 16. de honeſ. diſcipli. cap. 5.*
[t] *Lib. 14.*

Sed malus interpres rerum metus omne trahebat
Augurium peiore via, truncataq; membra
Nutricemq; Lupam Romæ, regnoq; minari
Tunc reputant annos, interceptoſq; volatu
Vulturis, incidunt properatis ſæcula metis.

Omnem verò maieſtatem ſimul cum nomine tum amiſit, & prorſus peſſum ijt Imperiũ, cùm vt ſcribit[u] Paulus Diaconus in his, quæ Eutropio addidit, & vt Oroſius quoque teſtatur, Adoaacer cum fortiſſima Herulorum manu Italiam irrupit, cuius nuncij terrore perculſus Auguſtulus purpuram ſponte depoſuit. Ita conditæ Vrbis anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo nono Occidentis Imperium finitum eſt, anno ab incarnatione verbi quadringẽteſimo quinto. In augurium hoc inuectus[x] Prudentius, illiuſq; falſitatem arguens hunc in modum canit:

[u] *Lib. 16.*
[x] *In Romano.*

Cur Vultur cẽtum annos ſignificarit.

Antiquitatem Romuli, & Mauortiam
Lupam renarras primùm, & omen Vulturum:
Si res nouellas reſpuis, ni tam recens
Vix mille faſtis implet hanc ætatulam
Curſus dierum conditore ab augure &c.

Cæterùm quòd Vultur vnus annos centum ſignificaſſe exiſtimetur in auſpicio Romuli, inde forſitan ſumptum eſt, quòd vita ſingulorum cẽteſimum ferè annum attingere putatur. Quanquam

quam Aegyptij Vulture picto annum vnum duntaxat ſignificant, quod annum totũ hæc ales in conceptu, in partu, in incubatu ouorũ & pullorum educatione cõſumat. Fauſti huius quod Romulo apparuit, auſpicij [y] Aelian. meminit his verbis: *Romulus in Palatino colle ex duodecim Vulturibus optima auguria egit. Nam ex Auium numero cõmutatione in totidem homines facta, principes totidem Romanos, quot Aues perſpexiſſet, virgis antecedere iuſſit.* Sunt qui Romulum in memoria duodecim eorum Vulturum, duodecim etiam lictores conſtituiſſe ſcribunt, quamuis nec deſint qui ex duodecim populorum Hetruriæ numero factos tradant.

Vultur anni imago & cur.

[y] Lib. 10. de Ani. c. 22.

Duodecim Vultures item C. Iulio Cæſari in conſulem cũ Q. Pædio inaugurato, dum Conſulari pompa ad ſacrificandum Vrbem ingrederetur, oblati ſunt, vt [z] Appianus refert.

Vultures duodecim Cæſari quõ apparuerunt.

Simile demùm augurium Auguſto Cæſari poſt illos ſoli datum eſt. Hic enim, vt tradit Iulius Obſequens, quum in campum Martium exercitum deduceret, ſex Vultures apparuerunt. Conſcendenti deinde roſtra, creato Conſuli, iterum ſex Vultures conſpecti, veluti Romuli auſpicijs nouam vrbem condituro ſignum dederunt. Et [a] Suetonius: *Octauio*, inquit, *Auguſto primo conſulatu auguria capienti, duodecim ſe Vultures, vt Romulo oſtenderunt.* Author item eſt Dion poſt Cæſaris cædem Octauio in campum Martium deſcẽdenti Vultures ſex augurium feciſſe, mox verò apud milites concionanti duodecim: vnde eſt ab eo coniectatum ſe Romuli monarchico principatu conſtanter potiturum. Sed illud inter hæc obſeruatione dignum videtur, inquit Pierius, ter hanc annorum M. CC. ſupputationem tribus maximis imperijs, æquo propemodum temporis ſui curriculo, inſignes admodum rerum mutationes adduxiſſe. Primam à Romulo ad Genſericum, ſiue quis ad Audoacrem, qui etiam de Vrbis nomine abolendo, ac Audoacria vocanda cogitauit: ſecundam ab Octauiano Auguſto ad Fredericos, tertiam Cõſtantinopolitanam à Fl. Conſtantino ad Conſtantinum eum, qui oppreſſus ab Othomanno Turcarum duce, vitam cum imperio finiuit.

[z] Lib. 3. de bel. ciuil.

Auguſto quõ duodecim Vultures viſi.

[a] In Aug.

M O R A L I A.

DIVVS [a] Baſilius ſcitam admodum inuidorum cum Vulturibus comparationem inſtituens, à tam turpi vitio nos deterrere conatur, in hunc modum: *Sicut Vultures per multa quidẽ prata, multa etiã amena & odorata circumuolitãtes ad tabida, & faculenta loca feruntur; ſic & inuidi ad vitæ ſplendorem, ac rerũ benè geſtarum magnitudinem minimè quidem reſpiciunt, manca verò, & fragilia, & ſi quid erratum (vt quandoq. rebus accidit humanis) tantùm obſeruant, hæc diuulgant, & per hanc tantùm homines cognoſci volunt.* Et [b] S. Iſidorus Peluſiota, *omnis vir iuſtus* inquit, *ſibi eſſe videtur: Etenim ad ea quidem, quæ alij rectè, atque virtute gerunt, cæcutit: eorum autem vitia perſpicit non ſecus videlicet ac Vultures prata perſæpe atque hortos prætereuntes, cadauera volatu petunt.* Hiſce non abſimilia [c] Plutarchus ſcribit in hæc verba: *Inimicus, ſi quid delinquas, inhæret affixus, ſcrutaturq́; & profectò Vulturum exprimere videtur mores. Hi quippe tabida tantùm conſectantur cadauera, nam pura beneq́; habentia ne ſentiunt quidem: Conſimiliter inimicum vitæ modo labes mouet, ægra illũ excitant ac quæ computruerunt.* Vulturibus ſimiles ſunt inuidi, qui ad fœtida duntaxat cadauera deſcendunt, & partibus tetris, corruptisq́; veſcuntur, bonas integrasq́; abominantes. Gaudet Vultur bellis ac cædibus ob cadauerum paſtum, quem inde conſequitur, adeo vt exercitus per lõgiſſima etiam ſpacia ſequatur. Quos potiùs his comparare liceat, quàm eos, qui ſeditiones vrbium affectãt, & principum exercitus ſequuntur, vt quorum proſperitati moleſti eſſe nõ poterant, fortiorem viribus contractos expolient. Et qui veluti dicit Adamantius alienæ morti incumbunt, qui arte fraudeue teſtamenta ſubijciunt, veluti mortuorum cadaueribus inhiantes, propterea quòd his Auibus ſemper mortuorũ, ait, corpora cibus ſunt. Ea verò de cauſa prophanæ ſunt in [d] ſacris literis, ac inter immundas Aues recẽſentur. *Non manducabis*, inquit lex, *hæc quia immunda ſunt, Aquilam & Vulturem* &c. quod, vt ait Heſychius Hieroſolymitanus, per eos homines intelligantur, quos oblectant rixæ ſtragesq́;, quippe qui viſcera miſerorum & atrum ſanguinẽ depaſcuntur, cùm minimè oporteat hominem contemplatione diuinæ deditum ex caſibus aduerſis aliorum nutriri aut lætari. Quare [e] Baptiſta Mantuanus, ubi in deſcriptione tartarorum lictores eius loci Vulturibus ſimiles facit:

——Lictor volat agmine magno
Vulturis ora gerens, veſtigia prima leonis
Vltima bellatoris equi.

Id autem quod de Vulturum ſpontanea & ſine maris auxilio ex uento Zephyro conceptione fertur, ab Ortodoxis doctoribus aptiſſimè ad mirandum ac ſalutiferum Virginis partum adſtruendum

[a] Homil. 11 de inuidia.

Inuidi Vulturibus cõparati.

[b] L. 3. Epiſ. 237.

[c] Lib. de vtilitate.

Inimici vulturũ æmulatores.

Seditioſi Vulturibus comparati.

Hæredipetæ.

[d] Leuit. 7.

[e] L. 4. Alphonſi.

[f] *In Hexa. Homil.8.*

Partus ſalutiferus Vulturibus aſſimilatus.

ſtruendum traducitur. [f] Baſilius Magnus ex hoc omnibus animaduerſum cupit, vt cùm nonnulli ſint, qui humanæ Chriſti natiuitatis arcanum irrideant, quaſi verò fines cancelloſq; naturæ egrediatur, Virginem parere, integra nihilominus, & intemerata perſiſtente virginitate, ipſi Deum exempla pleraq; iam indè ab initio præmiſiſſe aſpiciant, atque in ipſa natura rerum ſemina quædam conſperſiſſe, vnde poſſet vnuſquiſque, vbi quod alta mente conceperat, effeciſſet, talibus mirabilibus fidem adhibere, atque ita ijs occurrere voluiſſe, quorum ſtuporine dicam, an peruerſitati nihil quicquam aliud perſuadere queas, quàm quòd vel manibus attingunt, vel oculis aſſequuntur. Hinc miratur D. [g] Ambroſius neminem, qui ſe ſubuentaneo Vulturis conceptu aliquid audierit, rerum naturalium ſcriptoribus refragari; cùm verò Virginẽ numine diuino afflatam peperiſſe ſentiāt, tum riſum inceptare. Tangit hoc idem [h] Adamantius, vbi Celſo reſpondet, qui duplex (Almæ) ſignificatum ex Hebræorum interpretatione obijcit. Sed enim de intacta Virgine, non autem de adoleſcentula (quod Theodotion Epheſius & Aquila Ponticus intelligendum fruſtra conantur perſuadere) prophetatum eſt, priuſquam in Babylona fieret populi tranſmigratio, hoc eſt, antequam Medi & Perſæ principatum inuaderent. Reddita autem ſunt hæc in ſermonem Græcum ab ipſis Iudæis, nempè ſeptuaginta interpretibus, qui Ptolomæi Lagi iuſſu (tūc enim Macedonibus parebant) libros ſacros vnanimi prorſus conſenſu, eademq; ſententia ita tranſtulerunt, atque ſi ab vno tantùm traductiones omnium emanaſſent, multò ante tempora aduentus Domini noſtri, imò antequam Romani Iudæos in poteſtatē redigiſſent, adeò ut nulla ſuſpicio relinquatur, inquit, Irinæus, ne fortè nobis morem gerentes Iudæi, hæc ita ſint interpretati. Qui quidem ſi agnouiſſent nos futuros, & his teſtimonijs vſuros, quæ eorum ſcriptis ſunt, nunquam & hæc & reliqua Prophetarum monumenta comburere dubitaſſent. Plurimùm uerò indignatur Adamātius antiquiſſimus ille Eccleſiæ Doctor, pleroſq; adhibere fidem hiſtoricis philoſophiſq;, qui hæc de Vulture & aliquot alijs animantibus, quod ſine maris cōiunctione cōcipiunt, indubitatò tradunt, negare tamen Deum, qui hæc in alijs animantibus facit, in hominibus idem poſſe perficere, ubi adlibuerit. Et Græcorum pleriq; tradunt homines primùm ex limo procreatos: nos non credemus ex dimidia humanæ ſubſtantiæ parte iuſſu Dei, imò eo de ſe ita ſtatuente, fieri potuiſſe, ut Ieſus ex eo filius naſceretur? Eſto igitur Vultur documēto nobis, ne myſterium illud ſacroſanctum, unde uera ſalus, ueraq; felicitas nobis obtigit, fabuloſum fuiſſe uel minimum quidem ſuſpicari unquam in animum inducamus.

[g] *Lib.5.Hexam.c.22.*

[h] *Lib.1.cōtra Celſum.*

Beatus Iob, teſte Iacobo de Vitriaco, de reproba Synagoga dixit: *Semitam ignorauit Auis, nec intuitus eſt eam oculus Vulturis.* Nam, ut ait D. Gregorius, Auis nomine ille ſignificatur, qui corpus carneum, quod accepit, aſcendendo ad æthera liberauit. Iudæa autem ſemitam ignorauit Auis, quia humilitatis Chriſti uias, quibus nos in altum ſubleuamur, conſiderare uoluit, nec eſt intuita oculos Vulturis, id eſt, Chriſti: Diuus Gregorius enim redemptorem noſtrum Vulturis appellatione ſignari dixit, qui manens in altitudine deitatis ſuæ, quaſi quodam uolatu ſublimi cadauer noſtrę mortalitatis cōſpexit in infimis, & ſe de cæleſtibus ad ima demiſit, & dum animal mortuum petijt, mortem apud nos inuenit. Huius Vulturis oculus fuit intentio noſtræ reparationis. Populus ergò Iudaicus Vulturem quidem conſpexit, ſed oculos Vulturis nō aſpexit, unde & prædicatores repulit. Ad eundem locum ſic ſcribit D. [i] Hieronymus: *Poſſunt hic duo populi intelligi non abſurdè, id eſt, Iudæorum & gentium. Carnalis ergò Iudæa fidem in Chriſto nō habens: ſed potiùs legis operibus viuens, eundem Chriſtum pro nobis factum ſemitam ſiue viam, qua reditur ad patriam, vt incredulus ignorauit, propter elationem ſuam, qua ſe putabat legis operibus poſſe iuſtificare. Auis dicta eſt, leuis vtiq; & vaga, atque in ipſis operibus legis inſtabilis. Vulturi verò gentium populus ideò aſſimilari uidetur, quoniam per errores mortuorum hominum diſcurrebat, & rebus mortuis paſcebatur. Hi ergò Chriſtum legis litera obtectum & terram repromiſſionis per Chriſtū futuram, opacitatis ſignificationum vmbraculis non poterunt omnino perſpicere.* In illa verò D. [k] Matthæi verba: *Vbicunq; fuerit corpus, illuc congregabuntur & Aquilæ: De exemplo,* inquit, *naturali, quòd quotidiè cernimus, Chriſti inſtruimur ſacramento. Aquilæ & Vultures etiam trans maria dicuntur ſentire cadauera, & ad eſcam huiuſmodi congregari. Si ergo irrationabiles volucres naturali ſenſu tantis terrarum ſpatijs, & maris fluctibus ſeparata paruum cadauer ſentiunt, vbi iaceat: quanto magis nos & omnis multitudo credentium debet feſtinare ad eum, cuius fulgur exit ab Oriente, & patet vſque ad Occidentem? Poſſumus autem corpus, id eſt, πτῶμα, quòd ſignificantiùs latinè ſignificat cadauer, ab eo quòd per mortem cadat, paſſionem Chriſti intelligere, ad quam prouocamur, vt vbicunq; in ſcripturis legitur, congregemur, & per illam venire poſſimus ad verbum Dei* &c.

[i] *Comm. in Iob.c.28.*

[k] *Cap.24.*

VSVS

VSVS IN MEDICINA.

QVANTVS verò in medicina vſus ſit Vulturis inſignis ille D.[a] Hieronymi locus vel ſolus manifeſtiſſimè docet, vbi in hũc modum ſcribit. *Nõ omnes animantes à Deo nobis data ſunt ad comedendum, ſed ad reliquos varios vſus. Nõ enim Vipera, non Ceti, non Hyena, non Vrſus, non Vulpes, non Noctua ad veſcendum data ſunt, ſed eorum caro, ſperma, fel, partes ſimilares, hepar, pulmo, ſanguis in medicina parata ſunt. At quid dicam de Vulture? Volucris eſt minimè ſapida, minimè eſcatilis, at ſi medicorum volumina legeris, videbis tot curationes eſſe in Vulture, quot ſunt membra.* Quòd quidẽ tanti viri encomium Vulturi veriſſimè conuenire liquidò cõſtabit, ſi plurimis, iiſq; grauiſſimorum virorum authoritatibus id comprobauerimus, è quibus tam à toto Vulture, quam ab omnibus ferè eius partibus, quas ſingulas percurremus, præclara ſumi medicamẽta clarũ euadet. Operoſum in primis eſt, ac longum, quòd ex integro Vulture paratur, ab[b] Aëtio præſcriptum. Curat elephantiaſim, abſceſſus, condylomata, ſtrumas, corporis eminentias, ſteatomata, paronychias, bronchocelas, & omnes malignas eminentias quacunque corporis parte, atque multo, vt ipſe ait, experimento cognitum eſt. Huius talis eſt apparatus. *Vulturem viuum accipito, eumq́; in vini dulcis aut ſapa ſextarijs nouem, aut ſex ſuffocato; aut Vulturinum Gallum* (ita latina tranſlatio habet, ſed pullum non gallum fortè legendum exiſtimem) *eodem modo tractato, & à veſpere vſque ad matutinum tempus ad vitis ligna coquito. Cæterùm ægrum tenui victu connutrito, ſæpe etiam inediam perferre iubeto, & per ſubſcriptum medicamentum purgato, perq́; dies ſeptem ex marina aqua lauato. Poſtquam verò Vultur coctus fuerit & excolatus, oſſa ipſius contrita cum ægri ſudore, præſertim qui à ſole prolectus eſt, Cani edenda proijcito, maſſas verò ſeptem inde formatas Cani dato: Vulturem autem ipſum per triduum à veſpere vſque ad matutinum tempus, ne ab aurora conſpiciatur, coquito, atque id ſimiliter tertia die facito, probeq́; contectum omni die manè in domo tenebricoſa reponito. Atque vbi tandem ita percoctum ac excolatum habueris, ad iuſculum in nocte, minimè verò in die ſequentia addito, ſalis foſſilis marini in petris condẽſati trientem* (alij vnciam vnam habent) *atramẽti ſutorij ſeu chalcanthi* (galbani habet alia lectio) *opoponacis, vtriuſque ſextantem, colophonia, picis vtriuſque quadrantem, euphorbij, caſtorij, ſanguinis capræ, ammoniaci, thymiamatis, cuiuſque trientem, foliorum ſemperuiui numero ſeptem, catanance herbæ ſcrupulos tres, amianti ſcrupulum vnum, polypodij herbæ, quæ per contrariam affectionem lunæ deficiẽte auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ, ſingulorum quadrantem, bituminis Iudaici ſextarium vnum, artemiſiæ herbæ, camemelis herbæ, cuiuſque ſextantem. Hæc omnia cum iuſculo, vt dictum eſt apparato, probè trita & comminuta vnito. Cæterùm Vulturem primum unà cum pennis vſque ad pedes excoriato, atque ita in ſapam coniectum ſuffocato. Pellem autem ipſam cum myrrha conditam, & in fumum ſuſpenſam exiccari ſinito, pedes verò in oleo coquito, & cum oleo podagricos per Vulturis etiam pennam illinito. Neruos verò ad pedes podagrici pro amuleto appendito, & ab affectione eum liberabis. Porrò purgantiuũ, cuius mentionem feci, hoc eſto: Aloës vncia dimidium gari, aceti, parem mẽſuram vnito, & octauam ſextarij partem bibendam præbeto.* Aliud eodem loco idem author ex Vulturino capite integro, aliiſque quamplurimis ſimplicibus admixtis componit ad elephantiaſim, ad carcinomata, ad podagram, ad articulorum morbum, ad ſtrumas, ad condylomata, & ad conuulſiones, quod tale eſt. *Vulturis,* inquit, *cerebrum vnà cum capitis oſſiculis & plumis ac carnibus capitis accipito, & in vino dulci coquito, atque excolata quidem illa proijcito, cum iuſculo verò ipſo euphorbij, croci, atramenti Indici, piperis albi, caſtorij, Zinziberis cuiuſque ſextantem coquito, & foliorum rubi, ſeminis Satyrij, picis cuiuſque dodrantem. Succi mandragoræ, cedriæ cuiuſque vnciam vnam, fel tauri aut capræ integrum, vermes ex lignis putreſcentibus & marcidis numero tres addito. Hæc omnia in vini dulcis ſextarijs nouem ſimul coquito. Hic,* inquit, *iuramento adſtrictus accepi, ne cuiquam reuelarem. Hic apparatus ad illinitionem in nouem dies ſufficit, & eminentias ipſas exterit. Cæterùm cum penna Vulturis etiam illinatur.*

Nunc ad reliquarum partium facultates examinandas pergamus, & primùm quidem interiorum, à cerebro incipientes. De hoc[c] Galenus: *Ad dolorem capitis ſedandum, cerebrum Vulturis terens vnge caput & tempora.* Item Plinius: *cerebrum Vulturis ſi commiſceat cum oleo cedrino, & inde nares frequẽter tangas, capitis dolorem aufert.* Quod ipſum ferè alijs verbis,[d] Marcellus refert, dum inquit: *Vulturis cerebro paululum cedriæ ſi immiſcueris, & nares inde intrinſecus, caputq́; perfricueris, omnes capitis dolores ſtatim minues.*[e] Aretæus id ad morbum Herculeum commendat, dicens; *Fama eſt Vulturis cerebrum in cibo ſumptum, morbum comitialem diſcutere, cuius ego periculum non feci.* Kiranides verò: *Si Vulturis cerebro,* inquit, *mulieris venter & viri liniantur, ſterilitas inducitur.*[f] Albertus tradit in cerebro Vulturis quandoq; reperiri lapidem, qui Quãdros dicatur, valere contra omnem noxam, ac producere lac in mammillis.

Pulmoni etiam ſuæ tribuuntur dotes, quas nonnullas Plinius recenſet: *Pulmonis,* inquit, *Vul-*

[a] *Lib. 2. aduerſus Iouinianum.*

[b] *Lib. 13. c. 124.*

Crebri vſus.

[c] *Lib. 9. Eupor. cap. 91.*

[d] *Lib. 1.*

[e] *L. 7. c. 4.*

[f] *Lib. 2. de lap. precioſ. cap. 15.*

Quandros lapis.

Pulmonis vſus.

turini

turini partes dextra Venerem concitant viris alligatæ Gruis pelle. Item alibi: *Sanguinem reÿcientibus pulmo Vulturinus vitigineis lignis combuſtus, adiecto flore mali Punici ex parte dimidia medetur*. Obſcurus quidam recentior aduerſus epilepſiam commendat pulmonē & cor Vulturis arida trita & potata. Sunt enim & cordi ſuæ vires ſalutares, de quo item Plinius. *Cor pulli Vulturini adalligatum aduerſus comitialem morbum prædicatur: quidam pectus eius bibendum cenſent, & in cerrino calice:* Alexāder Benedictus. Ex poſterioribus nonnulli de Vulturino corde ſcribunt, ſi in corio lupi adalligetur, tœdium Veneris afferre.

Cor.
Pectus.

Iecur. Iecur quoq; ad medicamenta aptum eſſe Plinius his verbis teſtatur: *Iecur Vulturis tritum cum ſuo ſanguine ter ſeptenis diebus potum, aduerſus comitialem morbum prædicatur*. Variant nonnihil à Plinio Sextus & Aeſculapius, qui pro ter ſeptenis diebus ſolummodo *ſeptem* ponunt; Et Galenus luſcioſum veſci beta iubet, Vulturis iecore aſſato, eiuſq; felle illiniri. Serenus ad iecoris dolorem, Vulturis iecur commendat. Sed & ex iecoris magnitudine id agnoſci nobis tradit[g] Io: Baptiſta Porta, vbi alia etiam animantium iecinora magna ad illius viſceris dolores valere tradit, nec non ad oculorum vitia, quoniā Vultur acutiſsimè, vt diximus, videat. Idem Serenus iecur (pro quo Plinius habet cor) exectum de Vulture geſtari iubet ceu prophylacticum aduerſus ſerpentium morſus.

[g] *L.3. Phytogn.c.38.*

Vētriculus. Ventriculus Plinio teſte, neruis utilis.

Fel. Fel quoque oculis præcipuè prodeſſe tradunt plurimi authores. Ex hoc Q. Serenus medicamentum parare docet ad ſuffuſos oculos:

Si tenebras oculis obducit pigra ſenectus,
Expreſſa marathro guttæ cum melle liquenti
Detergere malum poteris, vel Vulturis atri
Fella, chelidonia fuerint queis gramina miſta,
Hæc etiam annoſis poterunt ſuccurrere morbis.

Idem ad morbum caducum commendat alibi: cùm ait:

——*Comitiali*
Prodeſt cum veteri Baccho fel Vulturis ampli:
Sed cochlear plenum guſtu tibi ſufficis vno.

Similiter Marcellus: *Fellis Gallinacei vel Vulturini, quod longè magis prodeſt, ſcrupulū, & mellis optimi vnciam, benè trita coniunges, atque in pyxide cuprea habebis, & opportunè ad inungendum uteris. Hoc nihil potentiùs caliginem releuat*. Et[h] Plinius: *Nubeculæ & ſuffuſiones caligationesq́; oculorum inunguntur Aquilæ felle, quam diximus pullos ad contuendum ſolem experiri, cum melle Attico. Eadem vis & in Vulturino felle eſt cū porri ſucco & melle exiguo*. Sed meliùs hîc habēt aliqui authores marubij pro porri, & facilè Plinius praſon, id eſt, porrum, pro praſio, id eſt, marrubio, Græcarum uocum ſimilitudine deceptus, accipere potuit. Hoc ex[i] Galeno intelligere licet, qui hoc medicamentum etiam approbat: *Omnem*, inquiens, *oculorum obſcuritatem, incipiētemq́; ſuffuſionem curas fel Vulturis cum marrubij ſucco & melle Attico: cuius ſi nulla ſit copia, tenero ac molli utere: eſto autem ſucci marrubij, tum mellis dupla ad ipſum fel portio*.

[h] *L.19.c.6.*

Plinius correctus.

[i] *Lib. Euporiſt.1.c.44.*

Renes. Renes verò Vulturini, authore Marcello, aridi in melle triti, uel decocti, tonſillis mirum remediū præſtant, ſi pro emplaſtro apponantur. Ego tamē nunquā renes in Auibus obſeruaui.

Excrementa. Excrementa etiam huius Auis in uſum medicum ueniunt, adeo ut nihil in ea tam abiectum ſit, quòd non aliquam utilitatem adferat. Etenim ut author eſt grauiſsimus Dioſcorides, Vulturini fimi nidore partus excuti produntur. Quintus quoq; Sammonicus Serenus ait:

Vt partus ſtercus ſupponunt Vulturis atri.

Illam enim, quam ei natura dedit, pariendi facilitatem in mulieres etiam deriuat, fimi ſui ope nec non pennarum, quæ item ipſi excrementa ſunt, ut homini pili, de quibus ita Plinius: *Penna Vulturina ſubiecta pedibus, adiuuat parturientes*, uel, ut alijs uerbis Sextus Platonicus: *efficit vt ſine labore partum adant*. Ornithologus narrat quendam ſibi notum in ſua Heluetia (nimium fortaſſe credulum) tantum Vulturinæ pennæ ad partum educendum tribuiſſe, ut niſi tempeſtiuè auferatur, uteri etiam detrahendi periculum ſit, ſeſe tamen nimium huiuſmodi remedijs tribuere ſubiungit. Præclarum uerò in primis illud eſt elogium, quo ut Aeſculapium, Sextum Philoſophum, & Serenum prætereamus, tùm tota Auis, tum in primis pennæ eius à[k] Plinio decorantur. *Ex volucribus*, inquiens, *in auxilio contrà ſerpentes primum Vultur eſt. Annotandum quoque minus virium eſſe nigris. Pennarum ex his, nidore, ſi vrantur, fugari eas dicunt*. Et Aelianus ſuffitis Vulturum pennis ex cauis ſuis elici tradit. Kiranides ſuffitu lethargum & ſuffocationem uteri & phrenitidem ſanari affirmat.

Pennæ.

[k] *L.28.c.4.*

Adeps. Adeps quoque Vulturinus inſignes dotes habere legitur. Rhaſis diſſoluendi uim, cum Aſini ſylueſtris adipe parem ei tribuit. Et Plinius: *Adeps*, inquit, *Vulturinus cum ventre areſactus, contritusq́;*

tritusq́; cum adipe Suillo inueterato neruorum dolores tollit, & nodis medetur. Eiuſdem facultatem, vtendiq́; modum Serenus docet:

Si verò occultus neruos dolor vrget inertes
Vulturis exciſos adipes, rutamq́; remitte,
Aut ceram, & tali recreabis languida fotu.

Et Marcellus Empiricus tradit neruis & arthritidi adipem Vulturinum cum felle eiuſdem, & axungia vetere ac melle malagmatis more appoſitum mederi.

Nec minori facultate reliquæ huius volucris partes, eæq́; ſimilares præditæ traduntur, videlicet oſſa, nerui, pellis &c. In primis oſſa combuſta, trita, inſperſa ſanare omne vlcus, & contra dolorem prodeſſe cum vino Kiranides aſſerit. Plinius verò & Marcellus oſſa capitis pulli Vulturis filo purpureo ad cubitum ſuſpēſa cephalgiam ſanare & veterem ſcotomiam, vt & idem Kiranides repetit, ſcriptum reliquerunt. His conſentit [l] Galenus, vbi ait: *Aquila capitis os ſimile ſimili, vt dextrum latus dextro appende, perinde & Vulturis:* quod ad hemicraniam curandam ſummè facere tradit.

Oſſa.

[l] 3. Eup. 34.

Vulturis crus, inquit Raſis, ſi ablata carne ſuſpendatur ſupra crus excoriatum, auferetur dolor, & ſanabitur.

Crus.

Pellis Vulturina, ac præſertim quæ pectus tegit, tenerrimo mollicularum plumularum vellere obſita, his qui ægrè coquunt, vt Alexander Benedictus, alijq́; complures teſtantur, plurimùm conducit. Huic rei cùm inter cæteros non ſolùm locupletiſſimū præbeat teſtimonium, ſed pulchram admodum ſuam de hac pelle obſeruationem addat medicus doctiſſimus [m] Leuinus Lemnius, non pigebit cùm ob ſermonis terſi elegantiam, tùm ob rei alijs intactæ cognitionem eius verba huc aſcribere. *Quum multa ſint, quæ foris admota ventriculo robur adferant, ac concoctioni adminiculentur, tum nihil magis præſentaneum, aut efficacius, quàm Vulturis tegmen, vel detracta pellis, cæterarum pellium modo ſubacta ac concuſſione complanata. Quum autem eius ſit conditionis ac naturæ hæc Auis, vt omnia auidè appetat, & inoffensè conſumat, tegmini eius ea vis infuſa eſt, vt ventriculum humanum fulciat, ac faſtidioſa, nauſeantiq́; ſtomacho vires appetendi & concoquendi cibi conferat, quin & alui profluuium cohibet, & vomitum compeſcit, ſed diuerſo modo ventriculo applicatum. Hoc enim experimento comprobatum habeo, vt ſi quis tegmē è corpore alitis exemptum, arteq́; pellicea concinnè elaboratum, ſubactumq́;, flaccido ac languenti ventriculo admoueat, fluxum ſiſtere, ac leuitati inteſtinorum auxiliari, præſertim ſi eo ſitu applicetur, vt plumoſa pilorum congeries deorſum ſpectet: quemadmodum in ſuffultis veſtibus, ſecundo, vt ita dicam, flumine, pelles palma demulceri ſolent. Confartat enim, fouetq́; calorifica vi, & aſtringendi ratione facultates ſeu potentias naturales, quibus alimenta attrahi contingit, retineri, concoqui, & expelli: tres quoque ventriculi neruoſas tunicas & totidem fibras corroborat, vtq́; ſuo officio fungantur, efficit. Cæterorum tegmen id contrario aduerſoq́; ſitu collocatum piloſo acumine ſurſum exporrecto, atque in ſublime nitente, vomitum compeſcit, deorſum detractis ſtomachi muſculis, quibus cibum amplectitur ac retinet.* Quæ res cùm ita ſe habeat, itaq; mirari ſubit, quod à [n] Plinio ſcriptum eſt; *pennam Vulturis, ſi dentes cum ea ſcalpantur, acidum anhelitum facere:* quod ei facultati quam paulò antè pelli attribuimus, maximè videtur repugnare. Corroborari enim ſtomachum in caloris natiui augmento conſiſtit, vt acidus anhelitus non niſi à vētriculo debili proficiſcitur, qui cibum coquere quidem aggrediatur, at cœptū opus perficere exactè nequeat. Aut dicēdum eſt, aliam pennis, aliam pelli ineſſe vim, quod tamen præter rationem videtur, cùm pelles Vulturinæ ſtomacho, non niſi tenellis illis plumulis fultæ admoueri ſoleant, ſi vtilitas ab illis expectanda eſt. Vt vt ſit, res tanti non eſt, cui diutius inhærendum putem. Alijs, quibus lubebit, eam diſcuſſuris, liberum iudicium relinquo.

Pellis.

[m] Lib. 4. de Occult. nat. mirac. c. 26.

[n] L. 30. c. 4.

Ex neruis [o] Alexander Trallianus medicamentum podagricū præſcribit huiuſmodi: *neruos Vulturis ex cruribus ac ſummis pedibus collectos ad talos ægri alligato, cui is, vt neruos dextri pedis Vulturis dextro ægri pedi alliges, & ſiniſtros ſiniſtro. Similiter etiā cubitorū, manuū, & humerorū neruos, alasq́;.*

Neruus.

[o] Lib. 11.

De ſanguine demum Vulturino vnicū vnicus Plinius tradit (alioquin omnia huius Auis vtilia ſunt ad medicinam) & leproſis prodeſſe: Vulturinus ſanguis cum Chamæleonis albi, quem herbam eſſe diximus, radice, & cedria tritus, contectusq; braſſica lepras ſanat. Rem admirandam de Vulturis ſanguine tradunt quidam penes quos fides eſto, Anguillas videlicet defectu aquæ mortuas, ſi corpore integro exiſtente ponantur ſub fimo in aceto, & addatur de eo ſanguine, poſt paucos dies, omnes recuperare vitam.

Sanguis.

VSVS

VSVS IN EXTERNIS.

Tibiç ex oſſibus Vulturum & Aquilarũ. Pennarum vſus.

DE vſu, quem Vultur in bello & pace præbet, nunc dicendum. Ad prælia cum tympanis tibias ferunt Scythæ Anthropophagi, Malenchleni, atque Arimaſpi ex Aquilarum & Vulturum oſſibus, vt author eſt Pollux.

Paſtores in montanis Cretæ Vulturibus inſidiãtur, cùm quia Agnos ſuos, & Hædos rapiunt, (ſunt enim illic frequentiſſimi) tùm vt pennas eorum, quas incolæ ſagittis inſerunt pro alis, diuendant.

Pellis.

Pelles quoque pellionibus tradunt, & non modicum ex hiſce quæſtum faciunt. Præcipuus earum vſus eſt apud Turcas, præſertim apud magnates, vti & apud Gallos, qui eis tunicis talaribus, & pallijs, rhenonibusq; ſubdere, totamq; anteriorem ventris regionem armare ſolent, ſi eo modo, quo pelles ſubigi & elaborari arte pellicea ſolent, parentur. Quare ſat magno venire author eſt [a] Petrus Bellonius.

[a] Lib. 2. de Auib. c. 2.

Pennæ. Rete pinnatum.

Gratius in eo, quod de venatione fecit, carmine, deſcribens retis genus, quod pinnatum vocant, eò quòd pennæ ei ad terrendas feras attexantur, ſic inquit:

Sunt quibus immundo decerpta Vulture pluma,
Inſtrumentum operis fuit, & non parua facultas.
Tantum inter niuei iungantur vellera Cycni. Et mox:
—— Ab Vulture dirus auaro
Turbat odor ſyluas, meliusq; alterna valet res.

Vulturis etiam pennæ literis exarandis idoneæ ſunt.

Oſſiũ vſus ad candelabra.

Ex oſſibus Vulturis, ſeu ex cruribus apud quoſdam vſus eſt conficiendi candelabra, cùm credant hæc ipſa innata quadam ui uenenum, quod in menſam adfertur, explorare, imò id ſibi tanquam magnes ferrum, attrahere.

Vultures ꝑ ſepulchro. Canes ſepulchrales dicti.

Barcæis, Indis, Caſpijsq; Vultures ſepulchrorum loco erant, & quidem ſepeliendi modus apud Barcæos præſertim honoratiſſimus erat, Vulturibus cadauera, qui bello fortiter cecidiſſent, lanianda proponere. Quemadmodum apud Hyrcanos defunctorum corpora Canibus, quos in eum uſum alebãt, obiecta legimus, quos inde ſepulchrales dicebant, quòd eorum uenter illis pro ſepulchro eſſet. Et apud Perſas mortuus non prius humabatur, quàm ab Alite, aut à Cane traheretur, vt ſcribit [b] Herodotus, & D. [c] Hieronymus; Idem quoque Bactrianos factitaſſe memorat Plutarchus. Huic rei etſi inſolenti facilè fidem adhibebit, qui legerit Maſſageras Eſſedoniosq;, atque ipſos Scythiæ populos, iam ſenio grauatos parentes iugulaſſe, eosq; in fruſta conciſos, & Ouium ac Pecudum carni permixtos, nõ minore quàm qua nos in nuptijs ſolemus, hilaritate appoſuiſſe & abſumpſiſſe. Atque hac ratione hi mortuos ſuos in uentribus ſuis tumulabant. Quanto iuſtior hic eius Poetæ eſſet querela?

[b] Lib. 1.
[c] Lib. 11.

Parẽtes ſenes à filijs occiſi, & comeſi.

Heu quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi?

Vulturis vſus in picturis.

In picturis quoque ac ſimulachris ſui vſum præbuit Vultur. Legimus in numiſmate Titi Imperatoris, qui orbis amor dici meruit, Vulturis effigiẽ impreſſam fuiſſe, fortaſſe ob felicia Romuli Vrbis conditoris auſpicia. In antiquiſſimo quodam numiſmate in vertice galeæ conſpiciuntur alæ geminæ, quod ex captatis à Remo & Romulo augurijs (prior enim Remus ſex Vultures, duodecim mox Romulus, vt dictum fuit, vidit) proceſſiſſe [d] Cõſtantius Landus opinatur. Verùm & apud Aegyptios in veſtibulis domorũ, alas Vulturis proponere, indiciũ nobilitatis, & vetuſtatis familiæ cenſebatur, quod animaduertit [e] Alexander ab Alexãdro. Hũcq; numum Landus credit Iulij Cæſaris, aut Auguſti, aut cuiuſuis alterius ex Cæſaribus eſſe, atque ideo cuſum, vt vetuſtatem ſanguinis oſtentarent. Addit item ſe vidiſſe Romuli numum cum Vulturibus, eumq; ſibi poſtea dono datum fuiſſe à Bernardo Lochetta impreſſore Papienſi, in quo Romuli imago iuuenilis fuit, cum hac inſcriptione DIVO ROMVLO NVDIS CONS. in auerſa parte erat quoddam veluti templum, ſeu idea vrbis facta in modum caueę ſeu turris, in cuius faſtigio erat Auis, quam putat ex figura fuiſſe Vulturem. Circum orbem numi hic legebatur titulus AETERNAE MEMORIAE. In imo erant notæ hæ, R E S T. Reperiuntur & alia Romanorum numiſmata, in quibus ab vna parte Romæ caput conſpicitur, ab altera verò Romæ duobus ſcutis inſedentis integra effigies haſtata, vnà cum Lupa Romulum & Remum lactante ad pedes, & Vulturibus duobus ab vtroque eius latere. Olim quoque, qua Græcæ virgines per pompam ad Helenæ templum uehi ſolebant, vt author eſt Varinus, canathra, id eſt, vehiculũ plegmata habebat, Ceruis ornata & Vulturibus. [f] Pauſanias refert Eurynomum Dæmonem, qui ad oſſa vſque mortuorum carnes arrodere fingitur, colore pingi ſolere inter cæruleum & nigrum medio, qualis eſt muſcarum, quæ carnibus inſident, & pellem Vulturinam ei ſubſtratam eſſe. Porrò quamuis Vultur ſit immenſæ molis,

[d] In numiſ. Caſtor. & Pollucis.
[e] Lib. 5. Genial.
[f] In Phocicis.

ſæ molis,

ſæ molis, Turcæ tamen, vt obſeruauit [g] Bellonius, aucupandi artem cum eo tenent; quem cùm reuocant, houb houb duntaxat acclamant: dextra ferunt, & interdum oua Gallinarum dura veſcenda præbent, in recentis carnis penuria.

[g] Lib. 3. obſ. cap. 40.

HIEROGLYPHICA.

PLVRIMA per Vultures in myſticis ſuis notis denotabant Aegyptij ſapientes, eaq; non abiecta, ſed ſumma quæq; & diuina: cuiuſmodi fuerunt annus, mater, ſiue naturæ vocabulum, mundus, intuitus ſeu ſpeculatio, terminus, iuſtitia, liuor, Pallas, Iuno, & alia quamplura.

Quoniam verò ex ea præcipuum erat anni ſignificatum, vt inquit [a] Pierius Valerianus in hieroglyphico ſuo Vulture, qua ratione id ſit receptũ, etſi antè, vbi de generatione ſermo erat, tetigimus, hìc tamen obiter explicare operæpretium eſſe puto.

[a] Lib. 18.

Vultur, vt apud Aegyptios habetur, trecentos eos & ſaxaginta quinq dies, quibus annuum conficitur ſpatium, ordine mirifico partitur. Nam cùm annum illi tribus tantùm ſpatijs metirentur, uere quippe, æſtate & hyeme, ipſi ſingula tempora centum viginti diebus conſtare voluerunt, ac quinque inſuper dies addiderunt, quos interea lares uocabant. Vultur uerò ad eiuſmodi partitionem anni aptè accomodatur. Nam cùm primùm excitatus fuerit ad cõceptum, quem à uento fieri uolunt, tum quinq; continuos dies pertinaciſſimo ieiunio maceratus perdurat ſine cibo & potu: mox centum & uiginti dies prægnans manet, totidem diebus pullos educat; per reliquos centum uiginti dies, ut quibuſdam placet, immunis eſt, ſuarumq; tantùm rerum ſatagit, neque prægnationi operam dat, neque educationi. Quamuis ut ſuo loco monuimus, quidam eum totum anni curriculum generationis ac educationis officio tradant impendere: quibus ſubſcribit Tzetzes. Illud etiam ad anni rationem pertinet, quod ex Vmbritij Aruſpicis ſententia [b] Plinius ſcribit, Vulturem tredecim oua parere, quę quidem adinſtar totidem Lunæ coitionum accipi poſſunt, quę per vniuerſum annum potiſſimùm obſeruantur.

Annus Aegyptiorũ.

[b] L. 10. c. 7.

Aliud ſequitur hieroglyphicum, vt per eandem Auem vel ſenio cõfectam; vel demortuam centum annos intelligamus. Eam enim augures magna cum religione obſeruare ſoliti ſunt, ac per ſingulos Vultures ſingula annorum centena portendi tradiderunt, duodecimq; illas, quas Romulus obſeruauit, imperium Romanum ad annos MCC duraturum oſtendiſſe, quod obſeruatum à Vectio tradit Varro; exceptum mox à Cenſorino qui circiter mileſimo ab Vrbe condita claruit, quod ita poſtmodum ſub Gẽſerico Athalarico, & Odoacre barbaris regibus euenisſe fœda ac miſerabili totius Italię clade, quodq; acerbius eſt, totius literaturę interitu ſatis conſtat, & nos ſuprà in capite de augurio Vulturum luculenter enarrauimus. Cur verò annorum centena per ſingulos Vultures ſignificarentur, inde ſumptum eſt, quod eos ad centum vſq; annos viuere compertum ſit apud antiquiores, quibus aſtipulatur D. [c] Ambroſius. Nunc ad reliqua huius Auis hieroglyphica pergamus.

Cur anni Vulturibus aſſimilati.

[c] Lib. 5. Hexam. c. 20.

Cùm in genere Vulturũ marem nuſquam inueniri arbitrati ſint, ſed omnes fœminas, quod priori opinioni congruit, quæ ex vento eas concipere exiſtimat, itaque manifeſtum eſt, cur Aegyptij ſacerdotes per eam Alitem, uropygio ſurrecto atque ad Aquilonem uerſo, matrem aut naturam intelligant: Mater ſiquidem fœmineum eſt animal. Vultur enim, ut ex antiquorum Aegyptiorum ſententia dictum eſt, appetente conceptus tempore, quod per quinq; dies illos, quos ſupra memorauimus, producitur, ſine mare, eo, quo dictum fuit, modo, impletur.

Matris hieroglyphicũ Vultur, & cur.

A ſimili cauſa profectum eſt, quòd cælo in ſuperius & inferius hæmiſphærium diuiſo Aegyptij, quod ſupra finitorem eſt, Palladi; quod uerò infra eſt & ab oculis ſemper noſtris ſummotum, Iunoni dicauerint. Quoniam uerò cælum ipſum muliebri genere Vraniam, non οὐρανὸν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat, uocitabant, utpote quæ ſolis, Lunæ, ſtellarumq; omnium mater haberetur, & Vulturem, ut ſæpè dictum eſt, omnino fœminam intelligerent, utrumq; itidem hęmiſphęrium, quo cælum conſtat, per Vulturem exprimebant, atque ita tam Pallada quàm Iunonem hoc ſimulachro ſignificabant. Quinetiam unicuiq; muliebri ſigno alitem hanc tanquam in eo ſexu principem pro geſtamine addidêre, atque ita demum unamquamq; Deam unius Vulturis figuratione intelligebant.

Cur Palladi & Iunoni ſacer ſit.

Cœlũ Vrania dictum Aegyptijs & cur.

Cùm uerò mundũ uniuerſum ex mare atq; fœmina conſtare profiterẽtur, ſolos uerò Deorum Vulcanum & Pallada maſculofęminas ſeu utriuſq; ſexus participes eſſe crederent, itaq; eos icone Vulturis denotare ſunt ſoliti. Quamuis paulò ſecùs habeãt emendatiores Hori codices, nempe ſupra Vulcani caput Scarabeum, ſupra uerò Mineruæ Vulturem. Atqui mundum ex Scarabeo, qui tãtùm mas eſt, ab iiſdem intelligi, docẽt Aegyptiorum ſacra, & ex Vulture

Mũdi imago.

Vulcanus & Pallas cur per Vulturem figurentur.

ture Pallada, quæ ſupremum eſt hemiſphærium ac muliebri ſexu perhibetur, atque ita fieri, ut Palladis & Vulcani opera, quidquid in rerum natura cernere eſt, formam conſequatur, & ad abſolutam ſpeciem perueniat. Nam Pallas ſuo ingenio freta nihil non concipit, nihil non parturit: Vulcanus verò ea, qua pollet, peritia ignis ſui beneficio omnia, quæ fuerint diſſoluenda, liquat: contrà verò alia cogit in duritiem, firmoq; concretu peruincit. Eam verò ob rationem commenti ſunt Aegyptij Vulturem adiungere Scarabeo, qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatam fingũt. Vſurpatum eſt autem à veteribus maximè, quod in Orphicis etiam hymnis obſeruatur, vt duas has cæleſtium animorum vires in eadem ſubſtantia meditarentur, quarum altera concipit per contemplationem, quæ à ſuperiori poteſtate intelligentiæ infunditur, quod quidem munus eſt Palladis: altera verò in hæc inferiora agit, & eorum quæ ſibi credita ſunt, curam gerit, regit, inſtruit, quod ad Vulcanum ſpectat. Atque ita hoſce æthereos ſpiritus maris & fœminæ cognominibus nuncupauêre. Vnde etiam Empedocles, cùm ſe Deum iam effectum aſſeueraret, puerum & puellam eſſe ſe dictitabat, cuius hæc circunferuntur carmina, quæ rem atteſtantur:

Vultur cũ Scarabeo adiunctus.

Empedocles puer & puella.

Immortalis ego, haudquaquam mortalis habendus,
Sumq;, valete omnes, puer ecce, puellaq; factus.

Sed hominem, de quo apud Philoſophos conſideratio eſt, vtriuſq; ſexus eſſe reuera comperimus. Vnde quantum pertinet ad intellectum, nullum diſcrimẽ ponebat Socrates inter marem & fœminam, eandemq; virtutem ac docilitatem in vtroque deprehendebat. Nam minimum commentitium eſt vtriuſq; naturæ homines reperiri, qui partem inter ſe vtramque peragant, cuiuſmodi præter Naſamonis populis vicinam, at ſuperiorem gentem, Calliphanis teſtimonio notam, & non ſolùm apud Lunenſes, vt exiſtimauit annalium commentator Feneſtella, ſed in reliqua etiam Europa plurimos reperiri experientia teſtatur: in quos reuera admodum lege cautum eſt, ut quem mauelint ſexum eligant, altero ſi abutantur, capitali ſupplicio puniendi.

Perfectionis typus. Eadem ratione nec diſſimili myſterio, cùm perfectum quid, ac conſummatum in rerum natura ſignificare vellent Aegyptij, Vulturem & Scarabeum iuxta ſe mutuò ponere conſueuerunt, vtpote qui ex duobus his ſimulachris Palladem & Vulcanum, vti dictum eſt, intelligerẽt. Cõprehendebant autem picturam hanc uno tantùm argumento, ex quo maſculofœmineum, ut ita dicam, ſexũ ſignificari profitebantur. Ita tamen imagines diſponebant, vt ſi Vulcanum ſignificare uellent, Scarabeum priori loco ponerent, Vulturem uerò ſecundo: Sin Mineruam à Vulture incipientes in Scarabeum deſinebant.

Miſeratio. Ad hæc ijdem miſerationem per Vulturem, qui femora ſua roſtro proſcindebat, exprimebant. Ille enim, vt quidam volunt, centum & viginti diebus, quibus in filiorum educatione detinetur, nunquam ad prædam longiùs prouolat, vni illi curæ intentus, ne pullos deſerat, & de propinpuo tãtùm, quæ fuerint in promptu, venatur. Quod niſi aliud quicquid occurrat, quod pullis paret in alimentum, ipſe ſuis femoribus roſtro cõciſis ſanguinem elicit, quem filijs exugendum præbet; tanta curat charitate, ne illi victus egeſtate deficiant. Sanè verò hinc factum crediderim, vt maiores noſtri, cùm incõparabilem prorſus Saluatoris noſtri miſerationem indicare vellent, hanc alitem, non autem Pelicanum, in ſacroſanctæ crucis apice, ea femorum vellicatione ſpectandam erexerint. Nam quamuis omnino per Pelecanum incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio ſignificetur, nuſquam tamen legimus apud antiquos, qui hoc ſcriptionis ſaxum voluerunt, Auem aliam, quàm Vulturem femorum ſuorum lãcinatu, effuſo ſanguine pullos ſuos paſcere, conſueuiſſe. Phœnix tamen & ipſa femora vellicare & cõſcindere dicitur, nõ vt ſanguine ſuo filios alat, quos nullos habet, ſed vt ex eo effuſo vermiculus ille oriatur, quem mox in Phœnicem exire fabulantur. Non minor quoque miſeratio ac pietas eſt in liberis Vulturum, qui parentes extremo ſenio alũt. Huc ſpectat, quod [d] Iulius Scaliger de Africano Vulture narrat, quem tam diù in Libya & Atlante monte, vbi Sner vocant, aiunt viuere, quoad nudus pennis a ſuis alatur pullis, vt iam aliud verbum ab hoc officio Græcis fingendum ſit, quàm ἀντιπελαργῶν, nempe ἀντιποιεῖν.

Solus Vultur Auium pullos ſuo ſanguine nutrit.

[d] *Exec.* 231

Sner.

Scopi typ⁹. Præter hæc & alia quædam ex Vulture hieroglyphica commenti ſunt Aegyptij ſapientes ex ijs, quæ ab eo plurimùm fieri obſeruarunt. Nam ſcopum ſiue locum, quo quis tendere deſignarit per eum, ſed altè volantem expreſſêre, propterea quòd hunc ſupra reliqua animantia acutiſſimo viſu præditum aſſerebant, adeò vt oriente ſole Occaſum verſus, decedente verò ad Orientem ſpatioſiſſimis quantumlibet interuallis diſſitum eſculeutum proſpiciat, atque quòd vno ad id volatu, quaſi ſagitta ad ſcopum feratur. Quinetiam vt D. Hieronymus atteſtatur, *tranſmarina cadauera Vultures ſentiunt*. Sunt autem qui viſui, ſunt qui odoratui, quo ſagaciſſimo pollent, rẽ aſcribant. Sed vtcunq; ſit, hoc ingenia aliorũ diſputet. Illud ſatis cõſtat, Aegyptios intuitum ea loci deſignatione in remotiſſimas quantumlibet partes per Vulturem indicaſſe,

Inſuper

Inſuper & circūſcriptum terminum per eandem Alitem intelligebant, propterea quòd ſi conflictus uſpiam futurus eſt, locum ipſe præſcribat, quo acies concurſuræ ſunt & pugnam inituræ, atque ſeptem antè diebus, vt Aegyptij tradunt, vt alij, tantùm triduo antè volant.

Termini hieroglyphicum.

Ab hac præſagiēdi vi, qua ante tot dies cadauera, & ubi ſtrages futura ſit, præſeniūt, iidem Aegyptij præſagituram ex Vulturis ſimulachro ſignificabant, aſſerebātq; conſueſſe priſcos reges belli tempore exploratores dimittere, qui obſeruarēt, in quamnam exercitus partem Vultures imminerent, inde ſtragem futuram commonefacti, vbi earum Auium grex frequentior incubuiſſet. A qua quidem huius alitis præſcientia Aſtronomi, vt Hermes & alij fabulandi ceperunt occaſionem, vt eum, qui Vulturis cæleſtem afflatum ab horoſcopo ſortitus fuerit, ſapientem & prouidum in negotijs obeundis fore, imò & regnūm ei portendi crederent.

Præſagituræ hieroglyphicum.

His igitur notis Aegyptij tam in myſterijs ſuis edocendis, quàm in naturæ ſecretis, & ciuilium morum præceptis aperiendis vtebantur. Sed & in reliquis diſciplinis ab eodem ſcriptionis genere non recedebant. Vt ſi de mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas dicere voluiſſent, Vulturem, ait Horus, ponebant. Cauſam quidam exiſtimant, quia apud Aegyptios duæ lineæ vnitas eſt, Horo eodē teſte. Vnitas verò cuiuſlibet numeri ortus eſt ac principium vnà cum binario. *Optima itaque ratione* inquit, *duas dragmas indicare volentes, Vulturem pingunt, quod generationis ipſe ſibi author, materq́; ac principiū, quemadmodū & vnitas eſſe videatur, quæ dragmarū duarū inſtar exiſtimatur.* Hic igitur Vulturis vſus erat apud antiquos in hieroglyphicis.

Dragmæ duæ p Vulturē ſignificatæ.

[a] L. 1. Hierogl.

PROVERBIA.

SI *Vultur es, cadauer expecta*, prouerbium eſt à [a] Seneca vſurpatum in teſtamentorum captatores, cænipetas, ac hæredipetas, qui mirum in modum, vt Iuuenalis verbis vtar, oblectantur *aliena viuere quadra*, non ceſſant blanditijs & obſequijs alienos delinire, ut vel bolum ex aliena cæna aut hæreditate capiant, non ſecus ac Vultures cadaueribus inhiantes, quos *Diabolus*, vt Tertulliani verbis utar, *docuit patientiam, eam dico, quæ maritos dote venales, aut lenocinijs negociantes vxorum poteſtatibus ſubijcit, quæ aucupandis orbitatibus omnē coacti obſequij laborem mentitis adfectionibus tolerat.* Sunt autem iſti hæredipetæ, ut de his aliquid dicamus, Vulturibus nocentiores, & crudeliores. Hi enim & viuis omnibus, & ab Auiū cadaueribus generis ſui abſtinent: illi viuis etiamnum inhiant & mille modos mente ſua concipiunt, quibus mortem eis accelerent, ut eò citius concupito bono potiantur. Hoc [b] Martialis eoq; perlepido monſtrat adagio, vbi ad Oppianum hæredipetam ſcribit in hunc modum:

[a] 15. Ep. 96

[b] L. 6. Epigram.

Amiſit pater vnicum Silanus,
Ceſſas munera mittere Oppiane?
Heu crudele nefas, malaq; Parca,
Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

Huiuſmodi hæredipetas venuſtè admodum quoque depingit poëta quidam doctiſſimus:

Pollinctor, Ambubaia, cerdo, Veſpillo,
Qui Vultures cadaueri imminent fœdo,
Hi ſacra rapiunt, nulla dant, ſibi viuunt;
At non ſibi moriuntur; at ſibi regnant,
Sibi propinant, ſibi viuunt, ſibi ſtertunt.

Et noſter [c] Arioſtus inquiens:

[c] Cant. 35. Stan. 10.

Longo, e d'intorno quel fiume volando
Giuano Corui & auidi Auoltori,
Mulacchie & varij Augelli; che gridando
Facean diſcordi ſtrepiti, e rumori;
E à la preda correuan tutti, quando
Sparger vedean gli ampliſſimi teſori,
E chi nel becco, e chi nell'vgna torta
Ne prende, ma lontan poco le porta.

Similis parœmia eſt apud Suidam Ἄπειροι γῦπες, id eſt, infiniti egentes Vultures. Proinde ſicuti qui diuites audent aut accuſare aut veneno tollere, Milui vocantur; pari pacto, qui obſequijs tantùm & adulationibus aucupantur, vt miſceantur teſtamento, Vultures dicuntur. Ad eum ferè ſenſum etiam [d] Arioſtus:

Mihi qui, & cur dicti.

E come quà ſiā i Corui, e gli Auoltori,

[d] Cant. 35. Stan. 20.

E le Mulacchie, e gli altri varij Augelli
S'affaticano tutti per trar fuori
De l'acqua i nomi, che veggion piu belli,
Così là giu ruffiani, adulatori,
Buffon, cinedi, accuſatori, e quelli,
Che viuono à le corte, e che vi ſono,
Più grati aſſai, che'l virtuoſo, e'l buono.

In eos etiam, qui humilibus ſordidisq; rebus delectantur, illud è [e] Lucretio vſurpari poteſt:

[e] *Lib. 4. de nat. rer.*

Ducuntur cadaueribus Vulturij.

Vulturis vmbra, Γυπὸς σκιὰ, de homine nihili dicebatur. Refertur à Diogeniano. *Mihi magis quadrare videtur*, inquit Adagiorum author, *in hæredipetas, aut alioquin rapaces, inhiantesq́ prædæ.* Huic reſpondet illud antè relatum, *Si Vultur es, cadauer expecta.* Cuius quidem Diogenianus etiam in Collectaneis meminit, ſed alia figura, Ἄπες γῦπιν, id eſt, Vulturum ritu. Admonet autem dictum de ijs, qui vel ob hæreditatis, vel alterius emolumenti ſpem cuipiam inſidiantur.

In hæredipetas prouerbium.

[f] Claudianus de re minimè veriſimili huiuſmodi adagium uſurpauit:

[f] *Lib. 1. in Eutrop.*

Profert iam cornua Vultur.

Sola quidem Auiũ Tragopanas veteribus cornuta putata eſt, Plinio * teſte, ſed qui fabuloſam eſſe arbitretur. Scio tamen noſtra tempeſtate Auem Aquilina ferè magnitudine in aëre viſam, quæ cornu in naſo gerat, quam Rhinocerotem Auem quorundam ſuſpicor. Verùm de hac ſuo loco copioſiùs. Reliquarum Volucrum cornibus præditam eſſe quampiam, nemo ne quidem ſomniauit, quantò minus Vulturem. Eſt & illa vſitata paræmia *Vulture edacior* ab animatis ſumma voracitate deſumpta. Quadrat in helluones, qui tantùm, vt edant, ſibi nati videntur, quales ſunt paraſiti, & alienarum menſarum aſſeclæ, quos ventris operarios rectè vocat [g] Tertullianus, & [h] Niger ἀλλοτριοφάγους, [i] Plutarch. verò τῇ γαστρὶ, ὖ τῇ ψυχῇ συνδειπνοῦντας, D. Hieronymus uentris animalia, gulæ mancipia, liguritores, quaſi mures & ſemper alienum cibum edentes. Hi meritò Vultures appellantur. Nam Vultur, perinde ac captator cœnas, cadauera ſectatur præter cæteras Aues.

* *Lib. 10. cap. 49.*
[g] *Lib. de Patientia.*
[h] *In Epſophagia.*
[i] *In ſympoſiacis.*

EMBLEMATA.

EMBLEMATVM, quæ uaria Vulturis ingenium ingenioſis ſuppeditare poteſt, omnium inſtar nobis erit vnum atq; alterum ex Alciato deſumptum, ut gratia exempli, quod inſcribitur OPVLENTI HAEREDITAS. Eſt hoc eiuſdem cum ſuprà memorato in hæredipetas ſententiæ.

Patroclum falſis rapiunt hinc Troes in armis,
Hinc ſocij atque omnis turba Pelaſga vetat,
Obtinet exuuias Hector, Graeciq́ cadauer.
Hæc fabella agitur, dum vir opimus obit.
Maxima rixa oritur, tandem ſed tranſigit hæres,
Et Coruis aliquid Vulturijsq́ ſinit.

Alterum eſt alterius argumenti, in eos confictũ, qui malis ſeu rebus macris alienis pingueſcunt, cuius hic eſt titulus EX DAMNO ALTERIVS VTILITAS.

Dum ſæuis merent in mutua vulnera telis.
Vngue Leana ferox, dente timendus Aper.
Accurrit Vultur ſpectatum, & prandia captat,
Gloria victoris præda futura ſua eſt.

APOLOGI.

DE Vulturijs ſcitus admodum narratur apologus, inquit [a] Cælius, aduerſus fœneratores. Vulturius quidam vehementer agitatus vomere ampliùs cœpit, ſimulq; etiam queri, ac ſeſe affligtare, quòd inteſtina eiectare videretur. Pax ſit rebus, inquit alter, non eſt, quòd ægro ſis animo, neque enim tui euomis quidpiam, ſed cadaueris portiones, quod nuper conſcidimus. Ita fœneratores ſi quando his, quæ iniuſtè acquiſiuerunt, bonis exuuntur, aut fiſco addictis aut alia ratione perditis, uti ſolent iuſto Dei iudicio malè parta malè dilabi, non ſua amittunt, ſed

[a] *Lib. 8. c. 18. Antiq. lect.*

quæ nefarijs uſuris eripuerunt debitoribus. Cælius Rhodiginus alio ſenſu apologum exponit, inquiens: *Eadem ratione fœnore adobruti non agros emunt diſtrahuntq́, proprios, ſed fœneratoris, quem ijs dominum præfecerunt*. Creditores uerò [b] Plutarchus etiam Vulturibus comparat, cum ait: *Creditores in foro debitores tanquam loco miſeris aſſignato Vulturum inſtar exedunt & arrodunt, roſtro in eorum corpus inſerto & alijs tanquam Tantalis aſtant, vetantq́, eorum quicquam guſtare, quæ colligunt.* [b] *Lib. de nõ accip. mutuo pro fœnore.*

F A B V L Æ.

APVD poëtarum pleroſq; paſſim celebratiſſima extat fabula de Tityo, cuius iecur apud inferos à Vulturibus perpetua arroſione exedi comminiſcuntur, tantumq; nocturna accretione reparari, quãtũ diurna auis uoracitate abſumitur. Tityj fabula. Huius fabulæ præcipuus ac primus author [a] Homerus fuiſſe uidetur, qui luculenter eam deſcribit, his uerbis: [a] *Odyſſ. λ. in fine.*

Καὶ Τιτυὸν εἶδον γαίης ἐρικυδέος υἱὸν,
Κείμενον ἐν δαπέδῳ, ὁ δ' ἐπ' ἐννέα κεῖτο πέλεθρα.
Γῦπε δέ μιν ἑκάτερθε παρημένω ἧπαρ ἔκειρον
Δέρτρον ἔσω δύνοντες, ὁ δ' οὐκ ἀπαμύνετο χερσί.
Λητὼ γὰρ ἥλκησε Διὸς κυδρὴν παράκοιτιν
Πυθώδ' ἐρχομένην διὰ καλλιχόρου Πανοπῆος. ideſt,

Et Tityon vidi terræ glorioſiſſimæ filium
Humi iacentem per nouem iugera,
Vultures autem duo vtrinq́, aſſidentes iecur tondebant,
Viſcera dolore afficientes, hic autem non tuebatur manibus.
Latonam enim læſit Iouis venerandam concubinam
A Pytho venientem per amœnum Panopæa.

Quæ quidem maiori ex parte [b] Vergilius ſic reddidit: [b] *L. 6. Aen.*

Necnon & Tityon terræ omniparentis alumnum
Cernere erat, per tota nouem cui iugera corpus
Porrigitur, roſtroq́, immanis Vultur obunco
Immortale iecur tondens, fœcundaq́, pœnis
Viſcera, rimaturq́, epulis, habitatq́, ſub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis.

Reliqua Simon Lemnius Rhetus expreſſit hoc carmine:

Nec ſe defendit manibus, nec còrda tuetur:
Dicitur ille Iouis quondam rapuiſſe tonantis
Pellicis eximia magno deceptus amore,
Latonæ amplexus olim Pythona petentis,
Dum per amœna Iouis Panopæaq; rura mearet.

Tangit eandem hanc fabulam varijs locis * Ouidius, vt * *Metam.*

Viſcera præbebat Tityo lanianda, nouemq;
Iugeribus diſtractus erat. Et alibi:
Iugeribusq; nouem, qui ſummus diſtat ab imo
Viſceraq; aſſidua debita præbet Aui.

[c] Idem alibi pœnæ eius æternitatem apud inferos oſtendere volens, ait: [c] *Lib. 1. de Ponto.*

Sic inconſumptum Tityi ſemperq; renaſcens
Non perit, ut poſſit ſæpe perire, iecur.

De eodem Tytyo ita quoque [d] loquitur. [d] *In Ibide.*

Hic inconſumpto viſcere paſcit Aues.

Et Tibullus Homerum ſequutus:

Porrectuſq; nouem Tityus per iugera terræ,
Aſſiduas atro viſcere paſcit Aues.

Eadem [e] Seneca recolit. [e] *In Thieſt.*

Aut pœna Tityi ſemper accreſcens iecur.
Viſceribus atras paſcit effoſſis Aues:
Et nocte reparans quicquid amiſit die:

Et alibi per imprecationem [f] idem innuit: [f] *In Hippol.*

Vultur relicto tranſuolet Tityo ferus,
Meumq; pœna ſemper accreſcat iecur.

Lib.2. Pari ratione [g] Propertius.

Atque inter Tityi volucres mea pœna vagetur.

Neque Claudianus intactam hanc fabulam reliquit:

Quid dicam Tityon, cuius ſub Vulture ſæuo
[h] Lib. 2. de rapt. Proſer. *Viſcera naſcuntur grauibus certantia pœnis.* Et [h] alibi.
Inuitus trahitur laſſo de pectore Vultur. Tityi ſcilicet.

Et inſignis noſtri æui Poëta:

Minus tremendi Tartari periculum,
Saxum, Rotasq; Vulturis dapes iecur.

Illud enim de Tityo etiam intelligendum venit, vti hoc quoque eiuſdem:

——Lubricum tibi ſaxum
Et Vultur, & fugacibus latex pomis
Parens iubenſq; deſtinatur, atque id quod
Rotæ volumen incitatur æternum.

Vt verò ſub hoc fabularum cortice aliquid veritatis, moralisq; Philoſophiæ latere, quod vſui ac utilitati noſtræ accommodatum eſſe poſſit, percipiamus: itaque grauiſſimorum aliquot authorum, qui hanc allegoriam commentati ſunt, expoſitionem afferamus. [i] Fulgentius, ubi Promethei iecur non ab Aquila, ſed à Vulture corrodi tradit, perbellè id interpretatur, cui & Petronius Arbiter his hendecaſyllabis congruit:

[i] In Mithologico.

Cui Vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit intimaſq; fibras,
Non eſt, quem tepidi vocant poëtæ,
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Similiter & Seruius in ſuprà citatum Vergilij locum, cùm prius monuiſſet, hac in re Vergilium ab Homero uariare, quod ille dicat duos Vultures uiciſſim in Titij pœnã ſuccedere ſibi mutuò, hic vnius tantùm meminerit, ſubdit per hoc, quod Tityum ad nouem iugera exporrigi poëta canit. Quantum ad primam faciem, magnitudinem oſtendit corporis, ſed aliud ſignificat, quia de amatore loquitur, nempe quod libido latè pateat. Tityus enim Latonam adamauit, ob eam rem ab Appolline telis confixus, hac inſuper pœna apud inferos damnatus, ut eius iecur Vultur exedat. Sanè de his omnibus mirè rationem reddit Lucretius, & confirmat in noſtra uita eſſe omnia, quæ finguntur de inferis. Dicit enim Tityon amorẽ eſſe, hoc eſt libidinem, quæ ſecundum Phyſicos & Medicos in iecore eſt. Vnde etiã exeſum à Vulture dicitur in pœnã renaſci. Etenim libidini non ſatis fit re ſemel peracta, ſed recrudeſcit ſemper. Vnde ait Horatius:

Libidinis ſedes.

Incontinentis aut Tityi iecur. Hæc Seruius.

[k] Lib. 6. rer. nat.

Locus uerò [k] Lucretij à Seruio citati teſtis, quo probat ea, quæ poëtæ de Tantalo, Siſypho, Tityoq; fabulati ſunt, aniles nugas eſſe ac friuolas, nec credendum apud inferos à morte animas haſce pœnas perpeti, ſed omnia in hac uita accidere, his uerſibus continetur:

Nec Tityon Volucres ineunt Acheronte iacentem:
Nec quod ſub magno ſcrutentur pectore, quicquam
Perpetuam ætatem poterunt reperire profectò:
Quamlibet immani proiectu corporis extet:
Qui non ſola nouem diſperſis iugera membris
Obtineat, ſed qui terrai totius orbem:
Non tamen æternum poterit perferre dolorem,
Nec præbere cibum proprio de corpore ſemper,
Sed Tityus nobis hic eſt: in amore iacentem
Quem volucres lacerant, atque exeſt anxius angor:
Aut alia quauis ſcindunt torpedine curæ.

[l] Lib. 1. de Somn. Scip.

Lucretio aſſentitur [l] Macrobius, qui fabulæ iſtius ſenſum ad hanc vitam transfert. *Commenti ſunt poëtæ*, ait, *Vulturem immortale iecur tondentem, nihil aliud intelligi volentes, quàm tormenta conſcientiæ obnoxia flagitio viſcera interiora rimantis, & ipſa vitalia indefeſſa ſceleris admonitione laniantis, ſemper curas, ſi requieſcere fortè tentarint, excitantis, fibris renaſcentibus inhærendo, nec vlla ſibi miſeratione parcentis lege hac, qua ſe iudice nemo nocens abſoluitur, nec de ſe ſuã poteſt vitare ſententiam.* Sed hactenus Macrobius. Ex his igitur videre eſt, neque prorſus vanam eſſe hanc fabulã, neq; omni omnino vtilitate carere, ſed antiquã illam Orphei theologiam ſapere, quę ſub tali hiſtoriarum commenticiarũ cortice arcanæ aliquid philoſophiæ, ac ſecretiora quædam morũ præcepta ceu myſteria occulebat. Puræ verò neque quidem aliud, quàm meræ fabulæ ſunt, quæ

Bæus

m Bœus antiquus author n Antonio Liberali citante ſcripta reliquit, dum Aegypij Bulidisq́; geneſim indagans, homo ſacræ ac veræ rerum omnium per Deum omnipotentem creatarum hiſtoriæ ignarus, vt omnino aliquid dicat, ea comminiſcitur, quæ ne per ſomnium quidem homini ſano in mentem veniant. Is altiſſimis paganiſmi tenebris immerſus, ſic infit: *Aegypius Anthei filius, Nomionis nepos, in extremis Theſſaliæ habitauit finibus, charuſq́; fuit & Dijs ob pietatem, & hominibus magnanimitatis iuſticiæq́; cauſa. Is cùm vidiſſet Tymandram, amore eius captus eſt; & cùm viduam eſſe intellexiſſet, pecunia data impetrauit, vt ipſi ad ſe domum ventitanti corporis ſui poteſtatem faceret. Aegrè id ferens Neophron Tymandræ filius, Aegypij æqualis, inſidiaſq́; ei ſtruens, multis donis Bulidem Aegypij matrem eò pellexit, vt cum ea domum ſuam deducta rem haberet. Horam deinde maturè cognoſcēs, qua ad Tymandram erat venturus Aegypius, ſuam matrem quacunque occaſione domo emiſit, inq́; eius locum matrem Aegypij introduxit, ſe ad eam rediturum ſimulans, itaque ambobus impoſuit. Aegypius nihil eorum, quæ Neophron machinatus fuerat, ſupputans, ſuſpicanſue, cum matre corpus miſcuit, quam eſſe Tymandram putabat. Eum ſomno iam captum Bulis agnouit, acreptoq́; gladio oculos filio eruere & ſeipſam interficere ſtatuit; Apollinis interim voluntate ſomno Aegypius ſoluitur, intellectiſq́; Neophronis inſidijs, in cælum ſublatis oculis, optauit omnia ſecum aboleri. Iupiter porrò eos in volucres mutauit, factiq́; ſunt Aegypius & Nephron, Aegypij, id eſt, Vultures cognomines, minor tamen corpore Nephron. Bulis in Mergum abijt, eiq́; Iupiter alimentum tale deſtinauit, vt nihil terra editum edat, ſed tantùm oculis piſcium, Auium, aut ſerpentum veſcatur, quia filio Aegypio oculos erat ademptura.* Idem paulò poſt de Phylio non minus nugatus, inquit: *Erant in Aetolia regione Vultures monſtroſæ magnitudinis, qui multos homines interficiebant. Hos Cygnus Apollinis filius è Tyria Amphinomi filia viuos capere & ad ſe perducere quauis ratione iuſſit. Dubitante Phylio quomodo hoc mandatum conficeret, diuinitùs euenit, vt Aquila raptum Leporem ſemianimemq́; eòdem deijceret, non perlatum ad nidum. Phylius direpto Lepore, ſanguine eius ſe impleuit & humi procubuit. Itaque Vultures ad eum vt mortuum deuolarunt, quorum ille duos pedibus arreptos tenuit, atque ad Cygnum pertulit.* Refert præterea ex Bœi Ornithogonia Agrium in Vulturem mutatum fuiſſe, à Mercurio ab Ioue miſſo, quòd Deorum hominumq́; contemptor eſſet, peregrinoſq́; deuoraret, vnà cũ fratre Oreco. Hactenus Antonius Liberalis. Fabuloſum quoque & illud eſt, quod Euſtathius refert de Iphiclo Deionei nepote (fuit enim Deioneo filius nomine Phylacus Iphicli pater) qui etiam Iphicles nominatur, Hic bona quædam ipſius Tyrus occupauit; quod vt intelligatur, ſciendum eſt Tyro fuiſſe filiam Salmonei, cuius frater fuit Cretheus: huic autem deſponſata fuit illa: Iam verò ex Cretheo & Tyrone natus eſt Neleus: qui ex Chloride vxore, inter alios liberos Peronem etiam filiam habuit pręſtantiſſimam. Mortuo itaque Salmoneo patre Tyro ex Phylace (quod eſt oppidum Pthioticæ regionis Theſſaliæ) ad Deioneum patris fratrem: vel, vt alij dicunt, ex Ioleo (quod eſt oppidum Magneſiæ regiunculę Theſſaliæ ab ortu annexæ) Phylacam ad auunculum venit. Mortuo autem Deioneo, Iphiclus quædam Tyrus bona (inquam) occupat, inter quæ erant etiam boues quædam præſtantiſſimæ, quas diligenter aſſeruari curabat. Eas cùm repeteret Neleus, negauit Iphyclus ſe redditurum. Itaque Neleus filiam ſuam Pero ei pollicitus eſt, qui boues illas Iphiclo abſtuliſſet. Hoc omnes facere recuſabant, quod fieri nō poſſe videbatur, propter accuratam earum cuſtodiam. Vnus Bias Melampodem fratrem ſuum rogauit, vt hoc ſui cauſa tentaret. Ille verò licet ex diuinandi ſcientia, qua maximè pollebat, intelligeret ſe captum iri, ſi hoc aggrederetur, tamen fratris gratiâ auſus eſt facinus aggredi. Ad boues ergo capiendas cùm acceſſiſſet, captus eſt, traditusq́; Iphiclo, & carcere incluſus cuſtodiebatur. Dati autem ei ſunt cuſtodes duo, qui miniſtrarent, vir & mulier: & vir quidem humaniter eum tractabat, mulier verò contrà. Procedente tempore audijt vermium ſtrepitum & ſtridorem quendam in ſuperiore parte cœnaculi. Ille verò, vt talium vocum erat intelligentiſſimus, cognouit eos dicere, ſe trabem integram iam conſumpſiſſe, & corroſiſſe. (Fuit autem Melampus ita diuinandi peritiſſimus, vt animalia ratione carentia intelligeret: repurgatas enim illi aures à Draconibus crediderunt.) Hoc igitur cùm ille percepiſſet, dicitur morbum ſimulaſſe, & quaſi ex imbecillitate concidens, aduocat ſuos miniſtros, petitq́; vt foras educatur: ſic aperto cubili à parte pedum mulier, à parte capitis vir eum extrahũt. Interea cùm vir iam eſſet extra fores, reſtaret autem mulier intus, trabes illa fracta mulieri in caput concidit & eã interfecit. Vir qui ſupra fuerat, factũ Phylacus, Phylacus, Iphiclo exponunt. Hic verò à Melampede quærit quiſnam eſſet, & cur huc aduenisset. Ille vatē ſe dicere, & boũ Iphicli cauſa veniſſe. Ei igitur boues illas Iphiclus pollicetur, ſi rationē indicet, qua prolem ex vxore poſſet ſuſcipere. Melampus immolato boue, partes Auibus diſtribuit. Eò cùm omnes præter Vulturem acceſſiſſent, rogat an poſſit fieri, vt Iphiclus liberos ſuſcipiat. Illæ cùm hoc exponere non poſſent, poſt eas aduenit Vultur, & cauſas Iphicli ἀπαιδίας docet, quæ erãt huiuſmodi. Quòd Phylacus aliquando pręira Iphiclum perſequens ſtricto gladio, cumq́; nō valens aſſequi, gladium ἀχέρδῳ (quod ſpinæ genus eſt) vel ut alij volunt,

m *Lib. 1. de Auiũ ortu.*

n *In Metamorph.*

Aegypius & Nephrũ i Vultures.

Phylij fabula.

Agrius in Vulturem.

Iphicli & Melampodis fabula.

Melampodis ſciētia.

ſylueſtri pyro affixiſſet, ita gladio circumnatum eſſe corticem & in hoc eum occultari: hincq́; præ timore Iphiclum in poſterum gignendo aptum non extitiſſe. Arborem illam indicauit Vultur, & vbi gladius lateret reconditus, cui demi corticem iuſſit, eiuſque rubiginem Iphiclo in decem dies propinari. Quo facto Iphiclus prolem ſuſcepit, Melampoq́; boues Tyrus reſtituit, quibus acceptis Melampus Pylum reuerſus, eas Neleo in dotem Biantis fratris pro eius filia Pero tradidit: quam Neleus cùm recuſaret, pugna tamen victus eam dare coactus eſt. Vnde Melampus effugiſſe Nelei auunculi ſui & regis iram dicitur. Quæ dixiſſe volui, cùm quòd ad hiſtoriam noſtram pertinerẽt, tùm etiam quòd perquàm obſcurè ab Vlyſſe apud [a] Homerum ea fabula narraretur, cuius hæc ibi verba:

[a] *Odyſſ. λ.*

Τοῖσι δ' ἐπ' ἰφθίμην Πηρὼ τέκε, θαῦμα βροτοῖσι,
Τὴν πάντες μνώοντο περικτίται, οὐδέ τι Νηλεὺς
Τῷ ἐδίδου ὃς μὴ ἕλικας βόας εὐρυμετώπους
Ἐκ φυλάκης ἐλάσειε βίης Ἰφικληείης
Ἀργαλέας· τὰς δ' οἶος ὑπέσχετο μάντις ἀμύμων.
Ἐξελάαν. χαλεπὴ δὲ θεοῦ κατὰ μοῖρα πέδησε,
Δεσμοί τ' ἀργαλέοι, καὶ βουκόλοι ἀγροιῶται
Ἀλλ' ὅτε δὴ μῆνές τε καὶ ἡμέραι ἐξετελεῦντο
Ἂψ περιτελλομένου ἔτεος, καὶ ἐπήλυθον ὧραι
Καὶ τότε δή μιν ἔλυσε βίη Ἰφικληείη,
Θέσφατα πάντ' εἰπόντα. Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.
Poſt hos eximium Pero peperit miraculum hominibus
Quam omnes precabantur accolæ, neque Neleus
Huic dabat, qui non boues latis frontibus
Ex Phylace abegerit vis Iphiclea
Indomitas, has ſolus promiſit vates inculpatus
Abacturum, ſæuum autem Dei fatum impediuit
Vinculaq́; ſæua, & paſtores agreſtes.
Sed quando certò menſeſq́; & dies perficiebantur,
Rurſus circumuoliti anni, & aduenerunt horæ,
Tum certè ipſum ſoluit vis Iphiclea,
Vaticiniaq́; omnia locutum. Iouis autem perficiebatur conſilium.

HISTORICA.

[a] *In libello de fluuijs.*

AVTHOR eſt Cteſippus in Scythicis, [a] Plutarcho referente, accolas Phaſidis fluminis homines quoſdam facinoroſos in voraginem impiorum dictam, inijcere. Ea ferè rotunda eſt, & puteo conſimilis, & quod iniectum fuerit, poſt trigeſimum diem in Mæotidem paludem vermibus iam refertum eructat, quos Vultures ſubitò & ex improuiſo inuolantes dilaniant. Aliam hiſtoriam [b] Aelianus refert de Barcæę gẽtis conſuetudine rituq́; ſepeliendi ſic ſcribens: *Barcæi gens Heſperiæ ex aliquo morbo mortuos, vt muliebriter & ignauiter defunctos, ad notandam mortis ignominiam igni cremant. Eos verò qui in bello morte occubuerunt, vt ſumma virtute ornatos, Vulturibus deuorandos obijciunt, quòd eas Aues ſacras exiſtiment.* Verùm de his etiam ſuprà meminimus. Hæc igitur ſunt quæ in genere de Vulturibus dici poterant.

[b] *L.10.c.22*

DE VVLTVRVM DIFFERENTIIS AC SPECIEBVS diuerſis. Cap. II.

NVNC vniuerſam Vulturum familiam, variaſq́; eorum, quotquot hactenus in cognitionem noſtram venerunt, ſpecies hoc capite ex profeſſo examinandas & diſquirendas proponimus.

[a] Ariſtoteles duo tantummodò Vulturũ genera agnoſcit, vnum paruum & albicãtius; alterum maius & multiformius. At hoc loco, vt hoc obiter notem, vbi Gaza parum rectè multiformius vertit, textus Ariſtotelicus Græcus σποδοειδέστερο: habet, quæ vox non multiformis, quod ad omne genus colorũ pertinere ac referri poteſt,

[a] *Lib.8. Hiſtor.c.3.*

poteſt, ſed comparatiuo gradu magis cinerei ſignificat. Recẽtiores verò plures Vulturum ſpecies obſeruaſſe agnoſcuntur, quarum tamen pleraſq; ad hæc duo ceu ſumma genera reducere conantur. Quod quidem eò facilius eſt, quòd Philoſophus bina hæc genera nullis peculiaribus notis diſtinxerit, ſed tantummodò velut per trãſennam nominetenus attigerit. Prioris generis eſt, quod [b] Albertus Magnus ſæpè apparere ſcribit in rupibus Rheni, & Danubij, & Germanis accolis VVeiſgier, id eſt, Vulturem album vocari. Vultures etiam vndiquaque albos in nonnullis Heluetiorum montibus, vt circa Claronam, interdũ reperiri Ornithologus ſcribit. Cinereum verò illud genus & maius griſeum, id eſt, canum ſuis Germanis nominari tradit. Apud quendam authorem recentiorẽ me legiſſe recordor Vultures albos ut & Aquilas, aliaq; animalia, imò & Coruos albos non in Noruegia ſolùm, ſed etiam in Iuthra & Scythia reperiri in niuoſis locis, quod ex niuium aſpectu euenire ſcribit Andreas Baccius. Petrus [c] Bellonius Gallus tria Vulturum genera ponit, nempe albidorum, cinereorum & nigrorum, & Bæticos Vultures cum albicantibus eoſdem facit. At ſi teſte Alberto & Ornithologo prorſus albi nonnulli reperiantur, quales Bætici eſſe dici non poſſunt, ſine dubio alborum quoddam genus à Bæticis diuerſum ſtatuendum erit. Bæticum quomodo albicantem vocet, mirum videri poteſt. Nam cùm & Ariſtoteles cinereorum ab albis diuerſum genus faciat; Bæticum colorem ab albo longiùs abeſſe, quàm cinereum nemo non videt. Sed & hocipſum Bæticorum genus minimè ſimplex eſſe videtur. Nam etſi Bæticus, quem Bellonius ponit ab aureo Ornithologi, quantũ ad colorem, vix differre cuipiam putari poſſet, deſcriptio tamen vtriuſque, & icon diſcrepare deprehenduntur. Quem verò Germani Haſengier, id eſt, Vulturem Leporarium vocant, ad cinereum commodè reduci non poteſt. Eſt enim Ornithologo teſte, cinereo minor & in rutilo nigricans, ideoq;, vt apparet, ad nigrum magis ſpectat. Ex hiſce manifeſtum eſt præter binas ab Ariſtotele enumeratas ſpecies, alias ad minimum duas ſtatuendas eſſe: vnam quidem aureorum Vulturum, alteram nigrorum. Nam & [d] Plinius nigros ab Ariſtotele omiſſos nominatim memorat. Et [e] Albertus Vultures reperiri ſcribit nigri coloris, & cæteris corpore quidem minores, ſed viribus præſtantiores, & habitare in montibus deſertis. Hos ego cum Leporario Germanorum vel eoſdẽ uel ſimillimos facio. Idem Vulturis genus eſſe refert, quod Hargum antiqui, nonnulli Abachionem uocent, cuius plerunq; habitatio ſit in locis nemoroſis, ſed ad ciuitates etiam aliquando accedere, altè uolare, reſidere in montibus ſyluoſis, ut ſyluestribus animalibus inſidietur uiribus ſuis confiſus. Hæc autem Alberti uerba, quòd nullam corporis notulam demonſtrẽt, ambiguum me reddidêre, ad quod genus is Vultur ſit reducendus. Niſi enim idem cum Leporario ſit, Aquilinam tamen naturam ſapit, quòd animalia uenetur. Item & aliud Vulturum genus eidem ab antiquis Abbatos uocatur, cui etiam nullam aliam deſcriptionem addit. Aliud quoque eſt collo craſſo, aliſque ad dorſum ualdè retortis & magno pectore. Id frequenter degit in ripis maris, & quæ uenatur, defert eò, quòd cæteras Aues pertimeſcat, ne prædam abripiant.

[b] Lib. 7. c. 4. de Anim.

[c] Lib. 2. de Auib. c. 23.

Vultures Bætici.

Vultur Leporarius.

[d] L. 10. c. 7.

[e] Lib. 8. Hiſtor. cap. 5.

DE VVLTVRE CINEREO
Cap. III.

SED de hoc cinereo Vulture, proprio capite Bellonius, quem è Gallico in Latinum tranſtulimus ita ſcribit: Hunc Vulturem [a] Ariſtoteles σποδοειδέστερος nominat, id eſt, magis cinereum ad differẽtiam nigrorum. Albi pilos ſeu plumulas capillaceas & capillamentorum inſtar ſubtiles adeò candidos obtinent, ut pellem ſubdititiam & arte pellicea elaboratam muſtelę alpinę albę, ſeu etiam Vulpis albæ eſſe, quiſpiam ſpecie deceptus, exiſtimare poſſet. Huius etiam pellis multò, quàm nigri aſpectui eſt gratior, ac iucũdior. Deſcripturi uerò Vultures nigros, hoſq; ab albicantibus ſeu Bæticis diſcreturi, monẽdum primùm ducimus, minimè eſſe unum genus altero frequentius aut rarius, & parum abeſſe, ut pari inter ſe ſint corporis magnitudine. Fallitur quiſquis nigros ab albis ſexu tantummodò differre opinatur. Nigrorum enim uterq; nempe tam mas, quàm fæmina nigreſcit, & magnitudine albos excedit. Cuius etiam ſententiæ Ariſtoteles fuit. Et ne quis raritate maiorem his animantibus admirationem conciliare conetur, certior mihi reddendus es, frequentes hoſce Vultures conſpiciendos dari in magnorum Principum aulis, qua de cauſa etiam haud difficulter eius iconem nacti ſumus. Neque operoſum nobis fuit omnes inter ſe diſtinguere, qui uarijs locis ijſq; deſertis, Vulturibus capiẽdis inſidiantibus retiaq; tendentibus interfuimus, eiſq; operam noſtram accomodauimus. Vnde cuius facilè

[a] Lib. 8. Hiſtor. cap. 1.

Nigri Vultures ab albis ſexu nõ differunt.

cilè

cilè erit colligere nõ magni negotij, imò commodum nobis ac integrum fuiſſe eorum mores obſeruare, figuram, colores, deſcriptionem. Nec ignorare præter hæc te uolumus, etiamſi eos locis deſertis uidere nobis nõ obtigiſſet, à mercatoribus tamen peregrinis diuerſorum animalium pelles ueſtibus ſubdendas diſtrahentibus, huc eas importari ita integras, ut caput, pedes, alęq; totę etiamnum cuti reliquę, vt ex ijs Vultures cùm à ſe mutuò, tum ab Aquilis dignoſcerę liceat. Hæc igitur habet Bellonius. Veruntamen miror ego, & quiſpiam mecum meritò admiretur, cur cùm tantam facilitatem, oportunitatemq; diuerſos videndi & habendi ſibi oblatam iactet Bellonius, ipſe tamen nullam neque cinerei neque nigri integram deſcriptionem nobis exhibeat, nihilq; præter nudam iconem ponat, quæ nec ipſa his, quæ de Vulturibus in vniuerſum dicit, nempe quòd omnes cruribus totis hirſuti ſint ad pedes vſque, & hac nota ab Aquilis differant, reſpondeat, ipſa nudis planè tibijs depicta. Eò referendum eſt, quòd nigrorum Vulturum & marem & fæminam Bæticis maiores eſſe Ariſtotelem etiam ſentire ſcribit. Equidem nihil tale in Ariſtotele inuenio, & hoc potiùs cinereis ab eodem aſcribi ſcio; Attamen cinereos à nigris diuerſos facere diſertis verbis Bellonium, antè monui.

A V G V R I A.

QVAMVIS augurium hocce ad generalem Vulturis hiſtoriam referendum fuerat, quia tamen icones in particulari hiſtoria potiùs ponendę uidentur, itaque huic loco etiam id inſerere placuit. Eſt autem tale: Vitellius Romanorum Imperator antequam contra Veſpaſiani milites pugnaret, dum ſacrificaret, atque ad milites ſuos concionaretur, magnus numerus Vulturum tam impetuoſo uolatu, ut icon ſubſequens oſtendit, irruit, extaq; ſacrificij diſcerpſit, ac ipſum ferè Imperatorem de tribunali deturbauit.

M E T E O R A.

PROPE Claurum montem, & Compenium anno 1194. Corui vel potiùs Vultures immenſæ multitudinis in aëre de loco ad locum uolitantes cum roſtris uiuos atque ardentes carbones portare uiſi ſunt, quibus domos incendebant: eo ipſo etiam die in Epiſcopatu Laudunenſi caſtrum quoddam circa Clauimontem fulminibus de cælo penitus deſtructum eſt, & eodem anno Henricus Imp. totam Apuliam, Calabriam atque Siciliam (quæ iure hæreditario ex parte ſuæ uxoris eum contingebant) Imperio ſuo ſubiugauit.

DE VVLTVRE BÆTICO. Cap. IIII.

VVLTVR autem Bæticus Aquila paulò minor eſt, atque pennas colli, dorſi, uentris, totiusq; adeò corporis bætico colore, ſeu caſtaneo tinctas habet, atque hinc à nigro differt. Alarum verò maiores & caudæ pennæ, eiuſdem cuius nigri, ſunt coloris. Vtriq; caudâ ſunt breui, alarum longiſſimarum reſpectu. Hæc quidem vt cæteris rapacibus in alis, naturam ac conſtitutionem minimè ſequuntur, ſed potiùs vt Picis viridibus Gallis dictis, id eſt, Martijs. Reperiuntur vt plurimùm extremis cuſpidibus mutilæ ac diffractæ, quod indicio eſt has eos atterere

Vulturis Bætici & nigri differentia.

rere rupium ſaxis, quibus degunt ac nidum conſtruunt. Vultures Bætici ſeu albi conſpectu rariores ſunt, quàm nigri, & hoc peculiare habent, quòd plumæ verticis ipſis breuiculæ ſint ac curtę admodum, ſi Aquilis compare͂tur; quæ cauſa eſt, cur caluos eſſe eos quidam ſint opinati. Crura obtinent breuia, plumis vndiquaq; contecta ad ſuperiorem vſq; digitorum parte͂. Quę nota quidem peculiaris eſt, nec cuipiam cæterarum rapacium aduncarum competens, præterquàm nocturnis. Bæticis his plumæ colli admodum anguſtæ ac longiuſculæ ſunt, quales Gallis Gallinaceis & Sturnis è collo propendent, ſi reliquis, quæ dorſum, latera, necnō alarum ſinus operiunt, comparentur, quę exiguæ ſunt & latiuſculæ inſtar ſquammarum. Eæ verò, quæ dorſum, ventriculum, ventrem, & vropigij radicem veſtiunt, ruffæ apparent in Baetico Vulture, in nigro verò nigræ, ſed in vtroq; latæ ſatis. Huius autem Bætici ſui Vulturis hanc, quam poſuimus, Bellonius iconem exhibet.

DE VVLTVRE LEPORARIO Germanorum. Cap. V.

Vulturis Leporarij Sinonyma

Aſſgyr.
Keybgyr.
Roſſgyr.
Hotzgyr.
Steingyr.
Haſengyr.

ORNITHOLOGVS de eo Vulture, quem Germani à Leporum raptu Leporarium voca͂t, in hunc modum ſcribit: Ego hoc genus Germanicè Aſſgyr, id eſt, cadauerum Vulturem rectè nominari puto, unde & keybgyr dicitur, ab alijs Roſſgyr, ab equis nimirum, quòd eorum cadauera appetat, ab alijs (vt circa Claronā Heluetiorum) Hotzgyr, neſcio qua ratione, alibi Steingyr, à rupibus, in quibus nidificat. Lepores rapit, unde illi nomen factum Haſengyr, id eſt, Leporum Vultur. Pectore non ita fuluo eſt, ut aureus noſter, magnitudine inferior.

FORMA DESCRIPTIO.

Iconem eius Germaniæ noſtræ ornamentum Georgius Fabritius ad me miſit, hac etiam adiecta deſcriptione: Vultur que͂ Germani Ein Haſengyr appella͂t, roſtro eſt obunco, nigro, fœdis oculis, corpore firmo & magno, alis latis, cauda longa & directa, colore in rutilo nigricante, pe-

te, pedibus flauis. Stans aut ſedens criſtam quaſi cornuta in capite erigit, quæ in uolante non apparet. Alę extenſæ menſuram orgyę excedunt. Inceſſu, duorum palmorum ſpatio gradum facit. Ex Auibus perſequitur omne genus. Ex feris uenatur Lepores, Cuniculos, Vulpes, hinulos, necnon piſcibus inſidiatur. Non manſueſcit feritate. Nec ſolùm uolatu ex præcipiti, verùm etiam curſu prędam inſequitur. Volat magno & ſonoro impetu. Nidificat in děſis & deſertis ſyluis, & in altiſsimis arboribus. Paſcitur carnibus & extis animalium, ne à cadaueribus quidem abſtinens; famem quatuordecim diebus integris tolerat, quamuis voraciſſimus. Eiuſmodi Vultures duo capti in Alſatia anno M.D.XIII. měſe Ianuario, in ditione Geroiſeckenſi; ſuperioribus annis vnus Rotachi in Francis mõtanis; proximo & hoc ipſo anno, plures ex nido, in

Venatus.
Natura.
Volatus.
Nidus.
Victus.

do, in altiſſima quercu cõſtructo, inter arcem nouam Mauricij Principis, & Miſenã oppidum. Vulgus opinatur eſſe Aquilas, neq; aliter de Alſaticis in Cronicorum libris ſuſpicatur Hedio, cuius deſcriptio cum ijs Vulturibus, quorum tres hic uidimus, maxima ex parte conuenit. Pedibus nonnulli utuntur, ut ijs imponãt candelabra. Adijcit Ornithologus Agnos, Hędos & in rupibus hinnulos Rupicaprarum roſtro impetentem ferire, & ſi collabantur, iacentium corpora depaſci. De hoc ſimpliciterne Vultur ſit, an ex Vulture & Aquila compoſitum genus, alij iudicent. Sed quid ego ſentiam, iam dixi anteà. An hoc ſit genus illud, quod Albertus Homero Melanokon uocari ſcribit? Huic enim ſoli peculiare eſt Leporibus inſidiari, eosq; necare, pręterea niger eſt, & pullos incorrupto alimento enutrit, docetq; venari, ſolus inter cæteras uelox, & ad docendum aptus.

DE VVLTVRE AVREO ORNITHOLOGI. Cap. VI.

VVLTVRIS aurei pellem ad nos, inquit Ornithologus, aliquando miſſam ex Rhætis Alpinis, roſtró adhuc & cruribus hęrentibus, dum contemplarer, hoc modo deſcripſi: Multa hic Vultur communia habet cum genere Aquilę alpinę (cuius figuram & deſcriptionem in Aquilę hiſtoria primam dedimus) ſed per omnia maior eſt. Longus eſt à roſtro ad extremam caudam ſex dodrantes & paulò amplius: ad extremos ungues quinque dodrantes, aut paulò minùs. Longitudo ſuperioris roſtri, quantum eius aperitur, ſeptem ferè digiti tranſuerſi. Caudę longitudo circiter tres dodrantes. Tota pars ſupina, id eſt, collum inferius, pectus & uenter, & pedes quoque ruffo ſunt colore, dilutiore quidem caudam uerſus, rubentiorę autem uerſus caput. Digiti pedum fuſco vel corneo colore ſunt. Alarum pēna longiſſima quatuor ferè dodrantes ęquat. Subnigricant ſeu fuſcę ſunt omnes alarum pennæ vno ferè colore; paruulæ tamen ſupremæ in alis nigriores ſunt, & per medium aliæ ſubruffis maculis, aliæ ſubalbidæ, circa imum diſtinguntur. eò nigriores autem ſunt, quò propiores dorſo, ubi ſplendent præ nigredine. Pennæ per medium dorſum nigræ ſunt, ſplēdentq;: in earum medio cauliculi albi, præſertim: quę circa medium dorſum ſunt, & dimidia colli parte: reliqua enim colli pars pennas ex albido ruffas habet. Caudæ pennis idem color eſt, qui alarum, nempe fuſcus. Huic omnino mihi reſpondere videtur, ſi tamen Vultures verè cognouit, genus illud, quod Albertus vocat Vulturem verum, Gręcis, ut ille ſomniat, Greſſion dictum: maius cæteris ſeſquialtera proportione, uocem edens fortem, colore citrino, aliquantum rubeſcente, rariùs apparet. Veruntamen ſi falſus uoluit Albertus γνήσιον dicere, quod Aquilę aureæ competit: atque is uel Aquilas cum Vulturibus confudit, uel non benè diſtinxit. Aurei uerò Vulturis icon, quam Ornithologus exhibet, ea eſt, quæ capite de Leporario Vulture ſecundo loco typographi incuriâ poſita eſt.

Finis Libri Tertij.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS ORNITHOLOGIÆ

Liber Quartus.

Qui eſt

DE ACCIPITRIBVS IN GENERE.

Et primò de eorum dignitate.

NVLLA equidem re Accipitri noſtro maiorem nobilitatis dignitatisq́; opinionem poſſe conciliari reor, quàm ſi diuinitatis ei aliquid ineſſe à ſuperſtitioſa antiquitate putatũ, diuinosq́; ei exhibitos honores, præter alias, quibus excellit dotes, oſtenderim. Quemadmodum enim peſſimis erroribus irretitæ, ac Dęmonis aſtu illuſę nationes pleręq́;, quędam fabuloſum Iouem, Apollinem & Mineruam, alię Iunonem, Venerem aliæ, aliæ alium ſuum Deum aut Deam, imò etiam febrim ac famem adorabant: ita Aegyptij cæteris ſuperſtitioſiores præter Crocodilum & Ibim, maximo in primis Accipitrem in honore habebant: dum non ſolummodò per hunc, Deum ſuum Oſirim deſignabant, ſed eum ipſum etiam diuino cultu honorabant. Illud [a] Plutarchus pluribus locis teſtatum reliquit; vno, vbi ait: *Accipitre picto Oſirim ſæpe proponunt, Deum illum ſuum & ſacroſanctum regem omni laudis & honoris genere decoratum.* Sai quoque oppido Arabiæ, in Aethiopia ſub Aegypto, [b] Plinio teſte, ſito; quod hodie Sibuit vocari ſcribit doctiſs. Guilandinus, veſtibulo templi Mineruæ, infans & ſenex inſculpti erãt, nec non Accipiter. Quorum illi, nempe infans & ſenex, ortum atque interitum notabant: hic verò Deum, nempe Oſirim, cuius figura Accipitris deſignati nomine, Aegyptij Solem, Apollinem & Phæbum alijs vocatum intelligebant: eiuſque ſymbolum plures ob cauſas Accipitrem gerere ſibi perſuadebant: Primùm, quòd inſtar Solis, qui viuifico calore cuncta fouet ac generat, inſigni fœcunditate inter volucres polleat. Dein, quòd longæua viuacitate ſua Solis quodammodo perpetuitatem æmuletur. Tertiò, quia, uti Sol lumine ſuo mundum hunc inferiorẽ vniuerſum illuſtrat, orbis videlicet oculus; ita ipſe Accipiter viſus acie clariſſima, ſplendoreq́; oculorum eximio præditus eſt, vnde etiam Παντόφθαλμος Ariſtophani, quaſi omni oculus dictus meritò fuit. Deniq́; quòd Solis, qui ſingula quaque die, immenſa primi mobilis cæli ſpatia conficit, & quotanis Zodiaci circulum integrum peragrat, velocitatem pernicitate ſui volatus (à qua dote ὠκυπέτης ab Heſiodo, & ὠκύπτερος ab Homero, id eſt, præpes ac citiſſimi volatus ales uocatur) imitetur. [c] Porphyrius aliã pręter prędictas rationem huius auis cum Sole analogicè inſinuat: *Accipitrem*, inquit, *Aegyptij Soli acceptum putant; cuius totam ſubſtantiam aiunt ex ſanguine ac ſpiritu conſtare; & hominis miſericordia affici; ac mortuum lugere; ac in oculos eius terram aggerere, in quibus ſcilicet Solis lumen habitaſſe exiſtimet: nempe cognatum veneratus Solem.*

Accipiter ab Aegyptijs diuinus habitus & pro Oſyri cultus.

[a] *Lib. de Iſid. & Oſiride.*

Sai oppidũ

[b] *L. 2. c. 30.*

Oſiris Aegyptijs Sol cuius ſymbolum Accipiter.

Accipiter cur Soli dicatus.

[c] *Lib. 4. de abſtinen. ab animatis.*

Quare non omnino temerè Deus hic aurea coma pulcher lyricen, pręter varias formas, quas diuerſarum amore impulſus olim induiſſe dicitur, utpote Leonis, Cerui; Accipitris etiam ſpeciem ſæpius aſſumpſiſſe fingitur. Vnde etiam eſt, quòd, ut Euarthes in fabuloſis memorię prodidit, Accipitrem Apollini conſecratum, eiusq́; numini dicatum omnis antiquitas exiſtimauit, ut ex illo Homeri uerſu conſtat:

Κίρκος Ἀπόλλωνος ταχὺς ἄγγελος.

Circus Apollinis celer nuncius.

Quòd

Quòd uerò Ioui ſacrum Accipitrem [d] Pontanus canit, ubi ait:

Namque Ioui ſacer Accipiter ſua tela miniſtrat:

Hoc alitum affinitate quadam ac ſimilitudine deceptus fuiſſe uideri poteſt; cùm hoc Aquilæ competat. At Marti dicatum Seruius autumat, & ſacrũ dici ſimpliciter per antiphraſin, quaſi omnibus auibus execrabilẽ, uti auri ſacra fames dicitur; ſed perperã, ut mihi quidem uidetur. Etenim ſcriptorum maxima & optima pars, quòd pro ſpecierum uarietate uarijs Dijs conſecratus fuerit, ita dictum affirmat. Cuius rei [e] Aeliani hæc uerba ſint teſtimonium: *Diſtributi autem ſunt Accipitres, & conſecrati varijs Dijs: Perdicarius & Ocypteros Apollinis miniſter eſt, vt ferunt: Palumbario Mercurium delectari aiunt: Iunoni dicatur Tanyſipteros: Dianæ Buteo: Matri Deûm Mermaus: alij deniq; alijs Dijs*. Imò uerò quod maius eſt, diuina hanc uolucrem Aegyptios ueneratione proſequutos eſſe complurimis authorum locis probare placet, quò euidentiùs eius dignitas liqueat. [f] Aelianus Accipitres à Tentyritis ſanctiſſimè cultos & adoratos, ſcriptum reliquit. [g] Cicero Accipitres etiam inter Barbarorũ Deos enumerat. Legimus & in Philis inſulis nominis inſtar fuiſſe cultum Accipitrem. [h] Diodorus Siculus & [i] Euſebius referũt, Accipitres magno apud Aegyptios in honore fuiſſe, plurimùmq; cultos eam ob cauſam, quòd utilitatem ex his non minimam caperent, cùm regionem ſuam à uenenatis animalibus, qualia ſunt Scorpiones, Ceraſtę, aliaq; morſu nocentia, illorum ope liberari ac repurgari cernerent. Sunt enim ſerpentibus inimiciſſimi, & ubicunq; uiſos, nec in latebris quidem oculorum eorũ aciem ſubterfugientes, cõfeſtim necant. Huius rei argumentum eſto, quòd, uti [k] Plutarchus tradit, apud Hermopolim ſimulacrum oſtenditur Typhonis, equus fluuialis, cui Accipiter inſiſtit in Serpentem pugnans. Diodorus dictæ rationi alteram adijcit, ueteribus Ethnicis creditam; quòd uidelicet Accipiter *priſcis temporibus librum puniceis ſcriptũ literis, in quo cõtinebatur, qui cultus Dijs deberetur, Thebas ad Sacerdotes detuliſſet; quapropter literarum ſacrarum ſcriptores & puniceum filum geſtabant, & Accipitris alam in capite*. [l] Strabo quoque author eſt, Philarum incolas (quę habitatio communis erat Aegyptiorum & Aethiopum) Aegyptia templa habuiſſe, ubi ales colebatur, quem Accipitrem uocabant. Quinetiam diuinum quidpiam huic aui ineſſe credebat antiquitas. Etenim, ut è [m] Porphyrio patet, Accipitrem annis cõpluribus uiuere, & pòſt exactam hãc uitam, quadã uaticinãdi ſeu potiùs præſagiẽdi ui pollere, arbitrabatur. Adde quod tanta, ut [n] Gyllius annotat, erga homines ducatur reuerentia, ut ſi cadauer humanum attigerit, ueluti pollutionis pœnam ieiunio emendare cupiens, ea die nihil cibi aſſumat; tanquam religio ipſi ſit cadauer humanum attigiſſe: qua re uel maximè ſe à funeſtarum obſcęnarumq; auium natura longiſſimè differre declarat. Tanto denique ueteribus in honore fuiſſe Accipitrem legimus; ut legem tulerint, quo capitis eos, qui Accipitrem etiam imprudentes occidiſſent, condemnaret. Aegyptij inſuper interfectum ſepulchri honore afficiebant, ac in urbem Butim, ut [o] Herodotus teſtatur, aſportabãt. Has omnes ob cauſas non immeritò à [p] Vergilio ſacri alitis cognomento honoratus fuit hoc carmine:

Quàm facilè Accipiter ſaxo ſacer ales aperto
Conſequitur pennis ſublimem in nube Columbam.

[d] *Lib. 3. de Stellis.*
Seruij error
[e] *L. 12. c. 4.*
Accipitres varijs Dijs conſecrati.
[f] *L. 10. c. 24*
[g] *Lib. 3. de nat. Deor.*
[h] *Lib. 2. c. 4*
[i] *Lib. 2. de præp. Euãg.*
Cur ab Aegypt. culti.
[k] *Lib. de Iſide, & Oſiride.*
[l] *Lib. 17. Geog.*
[m] *Lib. 4. de Abſtin. ab animatis.*
[n] *Lib. 14. cap. 14.*
Accipitrũ reuerentia erga homines.
[o] *In Euterpe.*
[p] *Aen. 11.*

Sed hactenus de diuinis ei exhibitis honoribus ſatis dictum eſto; Nunc, ne ex opinione tantummodò eius dignitas pendere videatur, virtutes eius proprias, actioneſq; naturales, quę reuera in eo conſpicuæ ſunt, demonſtremus. Atqui quid ad animi pariter & corporis fortitudinem eius oſtendendam hoc adferri poteſt maius, quàm quòd etiam cum Aquila Auium ſine controuerſia regina, bellum gerere nõ ueretur? Vnde iure merito D. [q] Iſidorus hoc eum celebrat præconio: *Accipiter auis regia, quæ plus animo, quàm vngulis eſt armata, & quod ſi in quantitate corporis natura denegat, hoc ei in virtute & audacia animi rependit*. Neque verò in tanta ferocitate, generoſaq; audacia benignã etiam clemẽtiam deſideres; teſtãte [r] Plinio *Noctua à cæteris auibus infeſtata, auxiliatur Accipiter collegio*, vt ille opinatur, *quodam natura, bellumq; partitur*. Quare ego crediderim Accipitres ob ſingulares iſtas cùm ab antiquis, tùm à recentioribus aſcriptas dotes, & non ob venationis ſolummodò oblectamenta Principibus noſtri æui in maximo habeṙi pretio, ac Sereniſſimo Ferrarienſium Duci in primis, qui non paruum ei honorem exhibere inde videri debet, quòd ab Illuſtriſſimo ac Excellentiſſimo D. Iacobo Boncompagno Duce Sorę, ſingulis annis, in feſtiuitate ſanctiſſimę Natiuitatis, bina ſibi Accipitris retinacula ſeu vincula, quæ Getti vocant Itali, pro feudo ſoluenda voluerit. Multæ pręterea ſunt dotes Accipitrũ, eęq; inſigniores & quàm in alijs Auibus excellentioribus, quę tamen diffuſiùs pertractanda, ut quam primùm rem ipſam aggrediamur, in ſuum locum reijcimus.

Accipitris virtutes & actiones.
Accipiter cum Aquila audet congredi.
[q] *Lib. 12. Orig. c. 7.*
[r] *L. 10. c. 17*
Noctuam infeſtatam Accipiter adiuuat.
D. Iacobus Boncompagnus Ferrarienſiũ Duci Accipitrũ retinacula ꝓ feudo ſoluit.

AE Q V I V O C A.

[Accipiter piſcis. a L. 7. c. 38. & 8. c. 9.]

AMPHIBOLOGIAE non eſt expars hæc vox Accipiter: quæ dilucidioris doctrinæ gratia, ante omnia è medio tollenda eſt.

Primùm enim Accipiter piſcis eſt apud a Athenæum, duobus ab eo locis memoratus; priore, vbi ex Epicharmo hæc adducit:

Chalcides, ſues, Accipitres, pinguisq́; canis,

Græcus textus habet ἱέρακας, quod alij uertunt Miluij: alij Accipitres piſces: quamuis Miluij piſces alias etiam ἰκτῖνοι appellentur: quos Romæ Rondine vocari autumat Saluianus: ut alij, Capone. Altero, vbi de piſciū alimonia loquitur: *Porcus*, inquit, *anguilla eſt ſimilis, at ore eſt aſper. Accipiter verò carnem habet duriorem quàm Cuculus; etſi ſimilis eſt alijs in rebus. Cor-*

[Miluus piſcis. Lucerna piſcis. Lupus maior piſcis.]

uus Accipitre eſt aſperior. Hic Græcis ſimiliter ἱέραξ dicitur; eſtq́; idem cum eo, quem Latini alio nomine Miluum & Lucernam vocant, & Lupum maiorem. Hic cùm ſibi à maiore piſce metuit, volitat; ſed ſumma tantùm maria attingens, vt neſcias, volitetne, an ſuper aquam natet.

[Accipiter vir. b In Metamorph. c Lib. de Faſcijs Gal.]

Fuit & apud Mariandinos Hierax ſeu Accipiter nominatus vir, vt b Antonius Liberalis ſcribit, *iuſtus ac illuſtres, qui templa primus Cereri poſuiſſe dicitur*. Cuius metamorphoſim inter fabulas ſuo loco referemus.

Apud c Vidum Vidium faſciæ chirurgicæ cuiuſdam mentio eſt duobns in locis, quam Accipitrem vocat. De qua qui plura videre uolet, authorem ipſum adeat.

[Accipiter tormētum bellicum.]

Accipitris quoque nomine veniunt quædam tormenta bellica, quæ parum pyrij pulueris recipiunt. Hæc Itali Smerigli & Moſchetti (quod nomen enim Germanorum Musket; qui eorum portatores, Muskettiers vocant, commune eſt) appellant.

S I N O N Y M A.

[Netz. Sparuerius a Leu. c. 11. Naba. Nibio. Baſi. Mar an bas Κόραξ. Niſus. Natah. Noſah. b Cap. 39. c Leuit. 11. & Deuter. cap. 14.]

ACCIPITER Hebræis נץ Netz vocatur. Quam vocem Rabbi Kimbi interpretatur Auem, quæ venetur; & poſtquam auolarit, reuocata ad dominum redeat, vulgoq́; Sparuerium dictū addit: quē ſimiliter Rabbi Salomon ſequitur. a Author Chaldaici Dictionarij Aſturē exponit. Pro Nez Chaldaica interpretatio iam citato loco habet נבא, Naba; vnde forſan Italorū Nibio. Arabica verò verſio באזי. Baſi, vel adiecto articulo Albaſi fit dictio, quam Andreas Bellunenſis interpretatur auem, quę, Falco peregrinus vulgò dicitur. Perſicum vocabulum, מר אנ בז, quod ſonat Mar an bas: Septuaginta interpretes ἱέραξ exponunt: Hieronymus Accipiter. Iidem Septuaginta in Deuteronomio perperā pro voce Hebraica antè poſita Netz, verterunt Κόραξ, id eſt, Coruus. Hæc enim vox omnino Accipitrem ſignificat; à qua forſitan etiam Niſus Latina deſcenderit. Videtur autem facta à uerbo נצה, Nazah, quod volare ſignificat; quoniam hæc auis volatu plurimum valeat; ut uel primum inter volucres locum obtineat. Recentiores nonnulli dictionem ניצה Nozah b Iobo plumam ſignificare volunt; non autem Accipitrem, ut alij

[Peres. Cyanopus. Blafuſſ. Περὸς. Περκνὸς. Παραὸς. d Prou. 30. Sarſir. Aſturgal. Scachaph. e Leuit. 11. Bubo. Baijth. Thauſton. * Lib. 10. cap. 14. Ιἶρηξ & ei° etymō. Ἶρηξ. * Iliad. N. * L. 1. dier. & oper. γεράκι. βαρβαξ.]

vertūnt. Septuaginta relicta voce Hebraica, νίσσα reddiderunt. פרס Peres, etiam Accipiter exponitur, vel Haliętos, à Iudęis uulgò בלאבא, quod Cyanopem ſignat, Germanis Blafuſſ dictū. Alioquin περὸς, vel potiùs περκνὸς Aquila eſt venationi dedita: itē παραὸς Aquila ſimpliciter eſt Macedonibus, Varino teſte. Sarſir d Hebraicam uocem alij aliter exponunt. quidam auem אשטורגל Aſturgal, Sturnū aliqui conijciunt intelligendū: Ornithologus mauult Aſturem. Pro e Scachaph dictione Hebraica, Septuaginta Hierax, id eſt, Accipiter vertūt: Alijs Bubo potiùs ea deſignari creditur. Aegyptijs Accipiter Baijth dicitur, quaſi anima, nomine opinioni ſuæ, qua Accipitrē Deum eſſe, totūq́; ſpiritu conſtare ſentiūt, congruo. Qua de uoce ac re in Hieroglyphicis pluribus agemus. Iidem ſimilē ob cauſam eūdem Thauſton, id eſt, admirabilem nūcupāt, teſte * Aeliano. Græcis ἱέραξ ἀπὸ τοῦ ἵεσθαι ῥᾶον, nępe à celeritate uolatus; uel παρὰ τοῦ ἵεσθαι ὠκὺν φέρεσθαι ἐν τῷ ἀέρι ῥαδίως, & per craſim dicitur ἵραξ. Ego potiùs ἱέρακα dictū exiſtimarē, quaſi ſacrū ac uenerandū, ob eas quas in eius dignitate explicāda antè oſtēdimus, rationes. Dicitur quoque ἴρηξ Homero * & Heſiodo: * item D. Greg. Nazianzeno, Ionico more α in η uerſo: & prima ſyllaba per craſim cōtracta. Non rectè etiam Scholiaſtes quidam apud Homerum Aquilæ genus interpretatur. Hodie Græcorum vulgo γεράκι Accipiter uocatur, quod nomen etiam Falconi tribuunt. Eſt tamen ubi nomen hoc ἱέραξ generatim pro omni ferè rapaci aue uſurpatur à Græcis, ut & Accipiter apud Latinos. Quinetiam & Falco nomen eſt Gręcę, ut quidam exiſtimant, originis: & ipſum uniuerſo Accipitrum generi ſępe attributum. Verum huius nominis diſquiſitionem ſuo loco reſeruamus. Apud Libyas, ut author eſt Heſychius, Accipiter βάρβας uocatur. Apud eundem authorem nōnunquam κιρκὸν, & quandoq;

doq́; Electrion ſcriptum reperias. Sed rectiùs fortè Circos leges: licet hoc tantùm uni Acci-
pitris ſpeciei Ariſtoteles nomē addiderit, quod ille generale eſſe uoluit. Simile huic Κέρκαξ etiā
alicubi inuenitur. Tyrrhenorum lingua ac dialecto ἄρπαξ dictus fuit Accipiter: quod pro le-
gumine apud [f] Galenum uſurpatum ſcio. Alijs μέρμνης etiam Grecè dicitur.

Auis hæc Latinis appellatur Accipiter; cuius originem pleriq; ab accipiendo deducunt, eius
rapacitatem notātes. [g] Iſidorus, vt probet accipere nonunquam idem ſignificare, quod rapere,
adfert hunc locum D. Pauli: *Suſtinetis enim, ſi quis vos accipit. Vt enim diceret*, inquiens, *ſi quis ra-
pit; dixit: Si quis accipit*. Et [h] Beda ex nominis etymo aues omnes, quæcunq; aucupio aptæ ſunt,
Accipitres vocari aſſerit. Etenim, vt inquit D. [i] Gregorius hanc ſentētiam confirmās, *Accipere,
aliquando auferre dicimus, vnde aues, quæ alias rapiunt, Accipitres vocamus*. Alij Accipitrem, inuerſo
vocabulo, tanquam ter acceptum, dictum fuiſſe volunt, quòd Romanis optimum augurium
volatu adferre rebus gerendis crederetur: ideoq; ſacrum alitem illis etiam nominatum. Italicè
Sparauiero & Sparuier profertur, à Græco verbo fortè, vt [k] Scaliger annotauit, σπαράσσω,
quod eſt lacero & vellico: ait enim, nomē Sparauerij Italis deductum παρὰ τῦ σπαράττειν aues,
eamq́; vocem in Italiam Exarchatum ſimul cum Græcula ſuperbia importaſſe videri poſſe;
niſi Germanicè ſic appellaretur. Hi enim Accipitrem, Sparuer vocant; quæ dictio eorum idio-
mate idem ſonat, quod expandens alas. Ver enim per craſim à veder, ſeu per F feder, Germa-
nis præſertim inferioribus, alam ſeu potiùs plumam denotat. Sparren verò infinitiuus; quod
Germani ſuperiores, Sperren dicunt, expandere ſeu diſtendere ſignificat, quemadmodum &
Italis idem ferè uocabulum ſparare. Huius etymi ratio ab auis ipſius natura petita uideri me-
ritò poteſt: eiq́; optimè quadrat. Sæpenumerò enim, ut obſeruaui, cùm in Buteone, quæ pri-
ma apud [l] Aſtritotelē eſt Accipitrum ſpecies, tùm in alijs Accipitribus, quòd cælo ſereno, cùm
in Sole apricātur, aut ſeſe aquis immerſitando proluunt, alas expandunt inſtar conopęi (quod
eam ob cauſam Itali forſan Sparauiero uocant) quò uidelicet calorem Solaris luminis in uni-
uerſum corpus undiquaque meliùs recipiant: aut etiam cùm prædam ſuam dilaniant, alis item
diſtentis eam cooperiunt, eiq́; ueluti tentorium quoddam obtendunt: fortaſſe ut eam cęteras
rapaces, celent, eaſq́; arceāt. Deniq; cùm ueterum plumarum ſenectam annuam deponendi
tempus inſtat, expāſis alis Auſtro obuerſi, uenti teporem captant, quo relaxatis udo modera-
toq́; calore poris faciliùs excidant, quibus ſuccedant poſtea nouę, ut qui de Accipitribus ſcri-
pſēre, frequentes authores teſtantur. Sparauiero interim Italorum; & Sparuer Germanorum,
nec non Eſpreuier Gallorum, paſſim hac tempeſtate eorum linguis propriè ei Accipitris ſpe-
ciei tribuitur, qui Niſus uocatur; eſtq́; Accipiter minor fæmina: cuius mas Muſchettus vulgi
eſt hodie, ſeu Accipiter Fringillarius, Accipitris alioquin ſimpliciter dicti naturę ac habitui co
loriq́; proximus. Vnde non mirum, ſi id nominis utriq; nonnunquam tribuatur. Itali enim
communi ſeu generali nomine, quod omnes ſpecies complectatur, carent: & Aſtor eis di-
ctus, æquè anguſtæ, atque Sparauiero, ſignificationis eſt; & Accipitrem præcipuè maiorem
ſeu Palumbarium iſta voce ſibi ſignificari exiſtimant. Ita etiam apud ueteres & recentiores
authores, cùm generali voce careant, Accipitris vel Palumbarij, uel Fringilarij nomine ſpe-
ciali vterq́; ſexus denotatur. Ita neque Galli, vel Bellonio [m] teſte, uocem generalem omni-
bus in vniuerſum ſpeciebus propriè competentem habent: quod ipſemet, Gallus alioquin,
ſuorum, nec non peregrinorum vocabulorum curioſus indagator, & ea de re cæteris fide di-
gnior, ingenuè fatetur. Quòd enim quidam in Accipitris locū ſubſtituunt, Oyſeau de Proye,
nimis latè patet, omnes in vniuerſum rapaces ſuo ſignificatu includens; neque noſtro con-
gruum eſt argumento. Hic enim nomen peculiare, quod Accipitrem Latinum ſignificanter
exprimat, eiq́; reſpondeat, quærimus: quale in ſua lingua Bellonius reperiri negat. Etenim
hanc vocem, Sacre, etſi ipſis idem, quod Græcis Hierax ſonet: uni tamen tantummodò ſpe-
ciei aptatam, eamq́; Buteonem eſſe, ipſemet teſtatur. Dictionem verò Gallicam, Vautour,
quam Ornithologus Accipitris nomē commune exprimere exiſtimat, ſequutus fortaſſe Tar-
diuum Gallum, qui de re Accipitraria Gallicè ſcripſit quidem, ſed linguæ Latinę, cæterarumq́;
præterquam vernaculæ ignarus, de nominibus alienis rectè ſentire aut iudicare non potuit.
Bellonius Aſteriam Accipitrem ſeu ſtellarem ex nominis argumento & Gallorum conſuetu-
dine, ſpeciatim nominat. Qua in re Auguſtinus Niphus etiam cum eo ſentit. Nullum verò
nomen inter ea, quæ Accipitribus ſignificandis, Gallis inſtituta ſunt, latioris eſſe ſignificatus,
idem Bellonius aſſerit hoc nomine, Faucon, vtpote quod ceu generale ferè plerisq́; Accipitrū
ſpeciebus attribuunt, eorūq́; particularibus uocabulis ceu commune pręponunt; vt cùm exem
pli cauſa Aeſalonē, le Faucon Lanier: Buteonem, le Faucon Sacre: Aſteriam, le Faucon Vau-
tour indigetant. Attamen ſi [n] Bellonio credimus, qui auem eidem genti Gerfault dictam, hoc
etiam prænomine, Faucon, donat; quam tamen alibi inter Aquilas repoſuit; ſanè alijs etiam

Χέρκαξ. Ἅρπαξ.
[f] *Lib. de ſimp. med. facult.*
Accipitris etymum.
[g] *Lib. 12. Orig. c. 7.*
[h] *In quæſt. ſup. ſentent. cap. 10.*
[i] *Lib. 33. Moral. capit. 11.*
Sparauiero, & eius origo.
[k] *Exer. 233*
Sparuer & eius origo.
[l] *Hiſt. lib. 9. cap. 36.*
Sparauiero pro conopæo vnde dictum.
Accipitres cur alas expandant.
Eſpreuier.
Niſus.
Muſchett.
Fringillarius.
Aſtor.
[m] *Lib. 2. de Auib. c. 13.*
Oyſeau de Proye.
Sacre.
Aſterias Accipiter.
Gallos nullam vocem habere, quæ Accipitri reſpondeat.
[n] *Lib. 2. de Auib. c. 6.*

quàm Accipitribus id nominis conuenire fateatur, neceſſe erit; niſi Accipitris nomen adeo generale facit, vt omnes omnino rapaces ſub ſe complectatur. Quod quidem etſi quibuſdam fortaſſe viſum eſt, Ariſtotelis tamen repugnat menti, qui Accipitres ab Aquilis & Vulturibus, nec non rapacibus nocturnis, de ſingulis ſeorſim tractans, manifeſtè ſeparat; & noſtro præterea minimè conuenit inſtituto.

Accipitris nomen nõ omnib⁹ rapacibus cõuenire.

Falcones quæ Aues dicantur.

Sed eſto, uocem hãc, Faucon, Gallis latè adeo patere, ut omnem rapina victitantem uolucrem comprehendat: quemadmodum etiam Feſtus hanc uocem, Falco, ad cunctas, ungues falcatos habentes, ſeu uncungues aues extendere uidetur: nihilominus præter uniuerſalem hanc ſignificationem, aliam inſuper particularẽ obtinere ipſam, quæ cùm ſimpliciter ſine ulla alia adiunctione pronuntiatur, Accipitrẽ Palumbarium ijſdem Gallis denotat, omnibus Gallicæ linguæ gnaris cõſtat, neque ipſe inficias it Bellonius. Nullam itaque apud ipſos uocem conſtat eſſe, quæ latinam, Accipiter, ad unguem ita reddat, ut neq; plus neq; minus ſignificet. Si tamen quæpiam eſſe exiſtimanda eſt; eam hanc, Faucon, dici poſſe, non admodum repugnabimus. Ex quibus facilè uidere eſt, quanta ſit uocum cuiq; idiomati propriarum, etiamſi prima fronte idem notare videantur, in ſignificando diuerſitas, in explicando & conciliando difficultas: quàm operoſum præterea ad priſca vocabula nouas voces velle reducere. Aliud enim Hierax Græcis, aliud Sacre Gallis, & Sacker Germanis, aliud ſimiliter Aſterias Ariſtoteli, aliud Aſtor Italis, aliud Vautour Gallis. Pari modo & Falconis nomen ſignificatum ſuo varijs gentibus variat, vt de ſingulis ſuo loco docebimus. Sed ſi quæ ſint, quæ idem propemodum ſignificare videantur, nunquam tamen ita reſpondent, ut vbiuis gentium planè

Authores cur ſæpius vni potiùs quàm alteri ſpeciei quędam aſcribant.

prorſus communi ſignificatione conueniant. Vnde minimè mirum videri debet; ſi in tanta nominum varietate & incertitudine ſæpenumerò ab authoribus, quæ multis in genere cõmunia ſunt, vni ſpeciei tanquam peculiaria attribuantur, & è cõtra: præſertim cùm præter nomina, etiã maxima, quæ inter ipſas Accipitrum ſpecies eſt, ſimilitudo, frequenter incautis imponat. Quare candidum Lectorem nobis, qui venatum volaticum, ſeu aëreum hunc, ſeu per Accipitres inſtitui ſolitum aucupium, nunquam exercuimus, ſi alieno aliquando nos errore inuolui contingat, veniam daturum ſpero, pręſertim cùm Authores ipſos, qui de hac arte ex profeſſo ſcripſerunt, mirum in modum à ſe mutuò diſſentiãt. Nunc eò, vnde digreſſa eſt reuertatur oratio. Etſi, vt antè monuimus, nullam neque Itali, neque Galli vocem habeant propriã, quæ Accipitri reſpondeat ad amuſſim, ſed diuerſis diuerſas ſpecies nominibus appellent, & fęminas pręſertim, quę in vſum uenationis potiſſimùm cedũt: Accipitres tamen mares omnes uno ac cõmuni nomine utriſq; vernacula lingua ueniũt: illis enim Terzuolo; his Turcelet numero ſingulari dicuntur.

Terzuolo. Tercelet. Tertiolus. Tercellin⁹

Has uoces recentiores Latinas facere conati, Tertiolum vel Tercellinum reddunt, quas abſolutè poſitas pro mare Accipitre accipiunt. Alioquin pro aliarum etiam rapacium mare uſurpari cõtingit: earum nempe quę ternos pariunt. Tertiolo enim, quod eſt diminutiuum a tertio, nominis origo ex eo data eſt, quòd pulli tantùm tres, ut plurimùm, in Accipitris nido naſcantur, quorum duæ fœminæ maiores, tertius mas omnium minimus ſemper inueniatur.

Tercellin⁹ Tertianus.

Ita vt alij hac ipſa de cauſa Tercellinum, quaſi Tertiarium dictum uelint; quòd fœminis tertia magnitudinis parte ſit inferior.

Halcon ò Acor.

Hiſpani Gallos ſequuti videntur, cùm uniuerſum Accipitrum genus Halcon ò Acor vocant, quaſi Falconem dicant, f literam ſuo more in aſpirationem commutantes. Quod minus mirabitur, qui etiam quoſdam, nempe Aquilam, Theodotionem & Symmachum voce, Falco, adeo latè vſos fuiſſe conſiderauerit, ac impropriè; ut præcipuas & maximè propriæ dictas Accipitris ſpecies, Aſturem nempe & Niſum, Falcones vocent, Falconemq; in hos ceu ſpecies ſubdiuidant: vulgi fortaſſe conſuetudinem ſequuti.

Falconis lata ſignificatio.

Germanicæ linguæ cõmendatio.

Germanorum lingua locupletiſſima ac proprijs omnium rerum vocabulis, ſi quę alia, ditiſſima, quam nulla hactenus alieni idiomatis ſeu peregrini confuſio corrupit, adeoq; ſyncera, hanc vocẽ, Hapich vel Habich, pro Accipitre in genere vſurpat: quam ſi examini ſubijcere, etymumq; eius curioſè indagare libet, multò exactiùs rei ſignificatæ, vt pleraq; huius linguæ vocabula alia, naturam exprimere comperiemus, quàm vel Accipiter Latinus, aut aliarũ gentium huius auis quæuis vernacula nomina.

Hapich. Habich. Hap.

Cùm enim Hap ipſis idem, quod arripio, ſignificet vel ipſo * Goropio Becano vnico ſuæ linguæ excultore ac lãpade, teſte: quid hoc verbo, quęſo ad auis huius ingenium tribus literis declarandum, excogitari poſſit ſignificantius, cùm proprium huic aui ſit rapere ac rapto viuere: adeo vt & homines libido inceſſerit, eis ad raptum animalium abutendi? Quidam aliam nominis rationem adferũt, vt, Habich, mitiori litera proferentes, ita dictum volunt à verbo Haben, ab habendis & retinendis auibus, neſcio quàm rectè.

* *Lib.* 12. *Hierogl.*

Haben. HauicK.

Germani inferiores, quos Flandros vocamus, vulgò Hauick pronuntiant. Hau verò ipſis teneo deſignat: vnde dictus Accipiter videri poteſt, uel quòd animantes captas unguibus firmiſſimè teneat: vel quòd ipſe ab accipitrarijs ſeu venatoribus manu teneatur, geſteturq;: ad quod ſignificandum etiam eadem ſeſe dictio extendit. Alij Haſkin diminutiua voce dicunt.

Anglis Accipiter vocatur Hauuke, quæ vox, cùm à Germanis Saxonibus ſine dubio profecta ſit, etymi vocis Hauick Belgarum rationem ſuprà adductam confirmat: quòd Hauu per duplex uu Germanis vſitatiſſimum, non aliò detorqueri poſſit, quàm ad ſignificandum, quod diximus, nempe, retinere. Alioquin, v, ſimplex Belgis literæ, F, æquiualet, in conſonante abiens. Dicitur tamen iiſdem Anglis altero nomine Accipiter, nimirum Hobie. Illyrijs Geſtrzab. Polonis Zaſtrzamp.

Hauuke. Hobie. Geſtrzab. Zaſtrzap.

ACCIPITRVM GENERA ET Differentiæ.

ACCIPITRVM differentiæ à neotericis multò plures enumerantur, quàm à ueteribus, quibus non omnes fuiſſe cognitas uerisimile eſt, quòd naturã ſingularum, ut & aliarum auium omnium potiùs, quàm oblectamenta & utilitates conſiderarent. Cùm uerò hac tempeſtate maximum ex hoc auium genere capiatur emolumentum, non mirum eſt, ſi diligentiùs & accuratiùs omnes diuerſitates inquirẽdi ac diſcutiendi occaſionem prębuerint.[a] Ariſtoteles decem ad ſummum genera ponit; & huiuſmodi ordine enumerat. *Accipitrum*, inquit, *præcipuum genus eſt Buteo, Triorchis à numero teſtium nuncupatur: Secundum Aeſalo: Tertium Circus. Stellaris autem ſeu Aſterias, Palumbarius & Pernix differunt. Latiores verò Accipitres Hypotriorchæ, id eſt, Subbuteones appellantur: Alij Percæ & Fringilarij vocantur: Alij leues & Rubetarij, qui abundè viuunt.*[b] Plinius uerò genera Accipitrum ſedecim inueniſſe ſe dicit, nec tamẽ perſequitur, ne nominatim quidem: cùm Ariſtoteles decem tantùm genera huc recenſere conſpiciatur, ut fortaſſe erratum eſſe in notis numeri apud Pliniũ ſuſpicari cum doctiſſimo[c] Budæo poſſimus, imò debeamus. Quæcunq; enim de Aquila & Accipitre dicit, ex Ariſtotele ad uerbum vertiſſe uidetur. Hodie ſanè ueterum iſtæ nomina ſeruari uix poſſunt, uti rectè etiam Budæus ſentit, cùm quòd nomine tenus tãtummodò ab Ariſtotele & Plinio recenſita, & nullis, quibus dignoſci poſſint, notis diſtincta ſint, tùm quia in tanta Accipitrum uarietate apud diuerſas nationes nomina, quæ tamen nullam antiquitatem ſapiunt, confundantur. Huius rei difficultatem auget, quòd maxima inter authores de uocabulis eſt diſſenſio, quæ fortè inde nata eſt, quòd quiſq; ueterem nomenclaturam ei conetur aſſignare ſpeciei, cuius nomen uernaculum antiquo nonnihil reſpõdere uiderit.[d] Bellonius Ariſtotelica nomina, coniecturis quibuſdam ductus, ſingula Gallicis accõmodat: quàm uerò rectè id faciat, hîc recẽſere nobis longum eſſet, qui ſuo loco illa examinaturi, non ſolùm Gallicas, ſed & aliarum gentium indigetes uoces ad ueterum relatas ſpecies, earumq; uocabula, quàm aptiſſimè fieri poterit, reducemus. Præter eam Accipitris in decem ſpecies diſtributionem Ariſtoteles eodem loco alteram diuiſionem ſubiungit, eamq; non ab auium, ut illa, natura ſeu forma ſpecifica petitam, ſed, ut ipſe inquit, à uenandi, quo inter ſe diſſentiũt, modo: *Alij enim*, inquit, *Columbam humi conſidentem rapiunt, volantem non appetunt: alij ſupra arborem, aut tale quid conſcendentem venantur: ſiu humi eſt, aut volat, non inuadunt. Alij neque humi, neque in ſublimi manentem aggrediuntur; ſed volantem capere conantur.* Quæ quidem diſtinctio à Philoſopho aſſignata à uenatus quidem modo petita eſt: ſed quem ſponte ſua ac naturæ inſtinctu, ſuopteq; ingenio obſeruant: non autem ab eo, quem à manſuefactarijs ſeu magiſtris edocti ſunt. Eas enim, quæ ab inſtitutione pendent, ac diſciplina comparantur, differẽtias, ſuo loco reſeruamus, cùm de arte uenatoria ſeu Accipitraria nobis ſermo erit: uti etiã omnes, quotquot quouis modo ad eam ſpectant, illiusq; gratia ab accipitrarijs fuerunt excogitatæ ac obſeruatæ. Videntur autem iſtæ differentiæ non unius, ſed diuerſi generis Accipitribus ab Ariſtotele aſcriptæ, quandoquidem poſt decem enumeratas eorum ſpecificas diuerſitates eaſdem & alia ratione, nempe uenandi modo inter ſe diſſidere ſcribit. Recentiores uerò, qui de Accipitraria uenatione ſcripſere, ut Albertus Magnus, Auguſtinus Niphus, alijque, accipitrariorum magiſtrorum ſui temporis, & huius etiam noſtrę tempeſtatis, ut uidetur, morem ſequuti ac nomina; vniuerſam Accipitrum familiam, communiori quadam ratione, primùm in tria quædam vniuerſalia genera diuidũt; nempe Aſturem; quo maiores Accipitres deſignare videntur: Falcones, quorum nomine generoſiores quoſque ac nobiliores comprehendunt: demum Accipitres ſimpliciter vulgari nomine dictos, per quos reliquas minorum Accipitrum ſpecies intelligunt. Hæc ſingula genera deniò in plures ſpecies partiuntur, & ſub Aſture Palumbarium Accipitrem, Aſteriam, aliasq; plures ponunt. Sub Falconis genere, Falconem ſacrum, Girofalcum, Falconem gibboſum, Falconem peregrinum, & aliquot alias ſpecies collocant.

Accipitrũ differentiæ cur veteribus incognitæ.
[a] 9. Hiſ. 36.
Accipitrũ genera apud Ariſt.
[b] L. 10. c. 8.
Accipitrũ genera apud Plin.
[c] In Pand.
[d] Lib. 2. de Auib. c. 13.
Differẽtiæ à venatione.
Recentiorũ diuiſio.
Accipitrũ genera tria
Aſture qui deſignent.
Falcones q Accipitres.
Generum ſubdiuiſio.

Accipitres diurni, & nocturni. Cymindis. Hybris. [e] *Lib.9. Hiſtor.cap.12* [f] *L.10.c.8.* Plinij loc' emẽdatus. Hybris hiſtoria.

cant. Sub Accipitribus verò communi nomine dictis Niſum, Muſchettum & Aeſalonem, vulgò Smerillum, ac Tinnunculum ſtatuunt. Hoſce præterea alijs differentijs, partim à loco natali, partim colore ac robore petitis, variè inter ſe diſtinguunt; quas ſuis locis latiùs proſequemur. Poſſit & alia, tamen huc pertinens Accipitrum diuiſio inſtitui, & ex natura ipſorũ elui; qua Accipitrum alij diurni dicuntur, alij verò nocturni à recentioribus vocati, quales ſunt ab Ariſtotele (licet ille Accipitres non vocet) enumerati, Cymindis & Hybris. Hic enim, etſi in codicibus Latinis omiſſus eſt, nec à Gaza, hac forſan ratione, quòd Plinius eius nuſquã meminerit, expreſſus, in exemplaribus tamen Græcis pleriſque legitur, ſtatim à verſu Homerico ab [e] Ariſtotele citato ſubiunctus. Et hunc quidẽ à Cyminde alium ac diuerſum, ſeorſimq; ab Ariſtotele de eo tractatum peculiari capite, rationibus minimè vanis quiſpiã oſtendat. Non ſum tamen neſcius, à quibuſdam in dubiũ reuocari, num Accipitrum generi, an potiùs nocturnis rapacibus, ut Vlulis, Aſionibus, Bubonibusq;, & cæteris id genus auibus ſit annumerandus. [f] Plinius, ſi corruptis fortè codicibus fides habeatur, Cymindim nocturnum Accipitrem facit. Vt autem dicam liberè quid ſentiam, non video, cur Chalcis ſiue Cymindis Accipitribus ſit aſſcribendus. Scio quidem magnitudine Palumbario Accipitri ſimilem à Philoſopho dici. An ideo Accipiter vocandus? Præterea colore eſt nigro, eodem teſte. Quis vnquam Accipitrem nigrum vidit? Quare in Plinio ego pro Cymindis, Hybris legendum cenſeo: vt ex Chiffletio Medico etiam legit Dalechampius ex libro manuſcripto. *Hybris* enim (Philoſophi verba ſunt) *quam alij Ptyngem eſſe volunt, interdiu minus apparet, quia non clarè videt: ſed noctu venatur more Aquilæ, & pugnat cum Aquila adeo acriter, vt ſæpius implexa ambæ deferantur in terrã, & viuæ à paſtoribus capiantur. Parit hæc oua duo; & ſaxis ſpeluncisq; nidulatur.* Præterea venantur Accipitrum quidam natura, quidam arte docti: Sed hodierna hæc eſt ex venatus more accepta differentia, quæ arte potiùs, quàm natura conſtat.

FORMA. DESCRIPTIO.

Corporis ſimilitudo non arguit ſpecierum identitatẽ. [a] *Lib.6. Hiſtor.c.7.* Cuculi cũ Accipitre minimo ſimilitudo. [b] *L.10.c.9.*

DIFFICILE quidem eſt, in tanta ſpecierum varietate, Accipitris in genere formam deſcribere: eſt tamen aliquid, in quo omnes conueniunt; ut roſtro & vnguibus, ac quadam formæ cùm internę, tùm externę cõtinuitate. Natura enim diſſimiles non ſolùm inter ſe eiuſdem generis aues fabricata eſt: verùm etiam animalia alia, quæ ſub diuerſis generibus poſita, corpore ſimillima, ſpecie tñ admodum diſſimilia ſunt. Hoc in piſcibus videmus. Nihil.n. ſimilius Capitoni quàm Mugil, ſi faciem ſpectes: nihil diſſimilius, ſi cætera. Cuculus & Accipiter una modò uidetur auis eſſe: eorum naturæ ita cohærẽt, ut Gallica & Hiſpanica. Quod diſertè [a] Ariſtoteles monet omnem ambiguitatis erroriſq; occaſionem ſubmouens his uerbis: *Accipitrum minimo ſimilis eſt Cuculus magnitudine ac volatu, qui magna ex parte per id temporis non cernitur, quo Cuculus apparet. Illud putauerunt alioquin Cuculum ex Accipitre fieri, mutata figura. Sed ita ferè euenit, ut ne cæteri quidem Accipitres item cernantur, cum primùm vocem emiſit Cuculus, niſi perquã paucis diebus. Aliquando tamen vnà viſi ſunt & Cuculus & ſimilis ei Accipiter. Quinetiam ab Accipitre interemptus eſt Cuculus, quod nulla auis ſuo in genere facere ſolet.* Imitatur autem Accipitrem nulla alia re quàm colore, niſi quòd hic maculis diſtinguitur ceu lineis: Cuculus velut punctis. Pari pacto [b] Plinius: *Coccyx*, inquit, *ex Accipitre videtur fieri, tempore anni figuram mutans, quoniam tunc non apparent reliqui, niſi perquam paucis diebus: ipſeq; modico æſtatis tempore viſus non cernitur poſtea. Eſt autem neque aduncis vnguibus ſolus Accipitrum, nec capite ſimilis illis, neque alio, quàm colore, ac rictu Columbis potius. Enim & abſumitur ab Accipitre ſi quando vnà apparuere, ſola omnium auis à ſuo genere interempta.* Quibus verbis manifeſtè ab Accipitre differre Cuculum, tùm vnguibus, tùm roſtro declarat Plinius: nihilominus tamen eundem ſub Accipitrum genere ac nomine comprehendere videtur. Quod mirum videri poſſit, cùm ipſe eas partes, quibus potiſſimùm rapacium genus indicatur, nempe roſtrum, vngueſq; adunca, ipſi detrahat. Quare nõ niſi larga admodum ſignificatione, ac impropriè admodum, nimirũ ob cæteri corporis quandã ſimilitudinẽ, Accipiter vocãdus videtur. Similis locus eſt apud D. [c] Iobum, qui lectori negotium forſan faceſſere poſſit, vbi ait: *Penna Struthionis ſimilis eſt pennæ Herody & Accipitris*. Abſurdum certè cuipiam videatur, harum auium pennas ad inuicem comparari; cùm nõn vno nomine diſcrepent. Struthio enim pilis ſimiles & lanuginoſas quodammodo plumas habet, prętèr nõ ſolùm Accipitrum, ſed & cæterarum auium morem. Verùm eo loco aduertendum eſt, hoc tantũ agere illis verbis Prophetam, vt ex hac qualicunq; harum auium ſimilitudine maximã ingenij actionumq; earum diuerſitatem innuat ac declaret, quaſi ita diceret: Pennæ Struthionis cum pennis Ac-

Cuculus quatenus dici poſſit Accipiter. [c] *Cap. 39.* Iobi locus explicatus.

nis Ac-

nis Accipitris in eo conueniunt, quod vtræq; æquè pennæ ſunt, nec hæ magis pēnæ, quàm illę cenſendæ ſunt: adeo vt plumarum ratione, quæ utrique ex ęquo datæ ſunt; pari etiam uolandi pernicitate pręditi eſſe debere uideantur: Vel ut Gloſſa interlinearis exponit, & res ipſa etiam teſtatur: Penna Struthionis ſimilis eſt pennæ Herodij & Accipitris, nimirum colore caſtaneo & nigro: uſu tamen & uiribus toto hæ diſtant cælo. Accipiter enim plumis denſiſſimis, quæ exiguæ molis corpus obueſtiunt, celerrimo per aëra fertur uolatu; Struthio uerò, etſi penas habeat, quę reliquis auibus ad uolandi uſum conceſſę ſunt, uix tamen hiſce ſuis ab humo ſeſe potis eſt attollere ob ingens corporis pondus, ideoq; ad curſus tantummodò uelocitatem promouendam ei ſeruiunt. Verùm hac de re ſatis: nunc ad reliquas partes deſcribendas pergamus. Accipitrum in uniuerſum generi natura roſtrum,

Oraq; adunca dedit, curuos dedit vnguibus hamos,

Vti Aquilino & Vulturino, atque ut æquè rapinæ aptū eſſet, idoneis ad eam inſtrumentis armauit. Oculi Accipitri ſunt, teſte Ariſtotele, mobiles ac celeres, id eſt, continuo motu huc illuc diuagātes, nec unquam ſtabili intuitu in eandem rem, aut unum locum defixi, præcipitem ac rapacē auis naturam declarantes. Vnde, qui huiuſmodi oculos habēt homines, Accipitrum argumento, rapaces ſimiliter ac impetuoſos eſſe tradit idem author. Pulcherrimos verò etiam Accipitres oculos habēt, ac ſplēdidiſſimos clariſſimosq;, quæ ei prę alijs auibus egregia ac peculiaris dos eſt, ob eamq; cauſā Soli pręcipuè antiquitùs ſacri habiti. Color uerò oculorū non omnibus idem eſt, nec iiſdem quidem auibus perpetuus aut conſtans, ſed cum ætate mutari dicitur. Quemadmodum etiam roſtri, quod tamen pleriſq; extremo corneum eſt. Corporis magnitudine nonnunquam uix Aquilis cedit, quæ tamen pro ſpecierum diuerſitate uariat. Quinimò uni & eidem ſpeciei, pro regionum, in quibus naſcuntur, natura, diuerſa eſt. Accipitres enim, Ariſtotele [d] teſte, *in Aegypto minores, quàm in Græcia ſunt.* Et, ut inquit Albert. Magnus, *Accipitres maiores fortioresq; in regionibus Aquilonem verſus naſcuntur.* quia cùm hæ frigidę ſint; & in regionibus frigidis naſcantur corpora magna, quæ copioſo ſanguine & ſpiritu abundant, ideo etiam aues rapaces ibi magnæ ſunt. Tappius etiam in rupibus grandiores gigni ſcribit, quàm alibi. Sed & ſexus maximum quantitatis ſeu molis corporeæ diſcrimen inter has aues conſtituit. Etenim non in hoc tantùm, ſed omni rapacium genere mas minor eſt; fæmina maior, & rapacior: Huius rei cauſam adferre conatus [e] Calentius ita ſcribit: *Ferocia Accipitribus non niſi ex diuino ineſt calore, qui quantò eſt in maſculo vehementior, tantò minus virium ſufficit ad incrementum: fæminis autem, quia remiſſior eſt, maius creſcendi adiumentum præſtat. Impedit enim munus id naturæ calor intemperatus.* Hęc ille; quibus docere vult in mare ab immodico calore humidū omne, quod incremento materiam ſuppeditare debebat, abſumi. Contrà in fæmina ſe rem habere, in qua cùm moderatior calor, & ſanguis copioſior eſt, augmento quantum ſatis eſt, materiæ ſuppetit. Simili ratione etiam color ipſis pro ætate variat, vt plurimùm tamen ex albido, fuluo, & nigro diuerſus, maculisq; diſtinctus eſt. Albi enim toti, qualem Auguſtinus Niphus Sueſſanus in ſuę regionis montibus captum ſibi donatum ſcribit, rariſſimi ſunt. Alioquin & leucophæi reperiuntur, qui peregrini ſunt. Quinetiam pro ratione loci, imò arborū, in quibus agunt, colorem diuerſum obtinent. Nam ſi Tappio credimus, qui in frutice ſpinoſo, aut acere habitant, ad ruffum aut nigrum colorem magis inclinant: qui in fago, ad giluum ſeu pallidum. Pectore, vti omnes ferè rapaces, ſunt acutiſſimo, modica munito carne: quod non parum ad expeditiorem volatum eis confert; vtpote cuius oſſea acie nullo negotio aëra ſecent, & cui ad aues inuadendas vnguibus & roſtris etiam neglectis, vni confidant. Alas acutiores plerumq;, quàm reliquæ rapaces, habent. Omnibuſq; ferè hoc etiam commune eſt, paucis exceptis, vt cauda linearum macularumuè ductu tranſuerſo varia præditi ſint. Pleriſq; etiā crura, pedesq; colore luteo, ac magis minuſue ſaturo tinguntur. Sunt autem Accipitres, vti vncungues omnes, authore [f] Ariſtotele, *pede firmiore, & crure craſſiore, cauſa victus.*

Quod ſpectat ad partes internas, earum hęc ferè eſt conſtitutio. Carnem habent aſperiorem quàm Cuculus, teſte [g] Athenæo. Cerebrū eis copioſum ſatis natura largita eſt, vti nobis in multis obſeruatum eſt. Lingua eſt ſatis lata, principio obtuſa, non acuta, nec bifida. Roſtrum enim acutum ſat illis fuerat. Cor magnum, cuſpide obtuſa, non aliorſum, atq; ad pectus tendente; Lien, *adeò exiguus eſt*, Ariſtotele [h] teſte, *vt ſenſum propemodum effugiat.* Præterea *Iecori eius ſimul & inteſtino adiungitur fel*, vt [i] Athenæus: uel vt [k] Plinius ait: *Fel ipſi toto inteſtino eſt.* Eſt autem, vt tradit Galenus, *colore nonnunquam æruginea.* Apud Demetrium Conſtantinopolitanum, qui Græcè de Accipitraria uenatione ſcripſit, rariora quædam partium, ſeu excrementorum Accipitris nomina leguntur; qualia ſunt: Ὀβελοὶ ὀνύχων, id eſt, mucrones vnguium. Ἔλατα verò, vel ἐλατῆρες τῶν πτερῶν, ἢ τῆς οὐρᾶς, maiores pennas intelligo, quæ in alis & cauda ſunt. Hinc & προτέλλατα, vel potiùs προτέλατα, vox videtur compoſita, & ex maioribus alarum

pennis

Accipitris pennæ.
Struthionis pennæ quē vſum habeant.
Accipitris roſtrum.
Vngues.
Oculi.
Mobilitas oculorū in homine q̄d indicet.
Magnitudo.
[d] Lib. 9. Hiſtor. c. 28.
Fæmina in rapaciū genere maior & ferocior mare.
[e] In Epiſt.
Albi Accipitres.
Pectus.
Alæ.
Crura.
Pedes.
[f] Lib. 3. de gen. An. c. 1
Partes internæ.
[g] L. 8. c. 9.
Cerebrum.
Lingua.
Cor.
[h] De partibus c. 38.
[i] Lib. 8. c. 8.
[k] 2. c. 15.
Fel.
Mucrones vnguium.
Pennæ maiores.

pennis primas ac longiſſimas ſignificare, quas & ὠκύπτερα nominari cenſeo. Nam ut Scholiaſtes Ariſtophanis ſcribit, pennarum aliæ πτίλα uocantur, molliores ſcilicet minoresq́; plumæ potiùs dicendæ: aliæ πτερὰ, id eſt, pennæ ſimpliciter: aliæ ὠκύπτερα, maximæ ſcilicet, in quibus ad pernicitatem uolandi præcipua uis eſt. Porrò ἀλιπταρίας partem in uropygio puſtulæ inſtar eminentem interpretor, ſic dictam fortaſſis, quòd humorem album & pinguem cõtineat. Ita enim Demetrius inquit: *Aliptarea pars eſt ſupra crura, qua eminet, hordeum nonnullis dicta*, qua parte inflammata, uel intumeſcente aues quædam morbo acuto, quem auium morbum Germani uocant, pereunt. Cùm ex excremento gignantur pennæ, & totum ferè id aduncis auibus in alas & pẽnas uertatur, quod alijs auibus non uolacibus in ſemen prolificum tranſit, ut [1] Philoſophus aſſerit: nõ mirum, ſi copioſioribus, quàm grauiores aues, plumis Accipiter integatur. Nam uel hac de cauſa, quòd ſuperfluam omnem materiam ad pennas amandari contingat, earumq́; generationi deſtinari, ideo æquiſſimum erat, ut in ætatis primordio ante bimatum quater reiectis ueteribus, & deinceps per totam ætatem ſingulis annis eas renouent. Alui excrementa alba eos excernere, Manardus ſcribit; quod licet plerumq́; uerum ſit, ego tamen nigra etiam aliquando deieciſſe obſeruaui. Temperies totius alitis calida eſt & ſicca, quæ quidem ipſi cum rapacibus uncũguibus communis eſt. His enim corpus Ariſtoteles teſtatur calidum ſiccumq́; haberi: quod etiam ſumma auis audacia cum iracundia coniũcta, uiresq́; longè ſuperans, tum anhelitus, odorq́; grauis, qualem Aquilis eſſe diximus, indicant. Anhelitus enim uirulento adeo fœtore nares offendit, ut Albertus uenenoſum dicere non dubitarit, ubi inquit: *Accipitres aliaq́; rapaces aues habent pennas & pedes & anhelitum venenoſum*. Ventriculus ei ferurntior, quàm his, quibus uita in terra aut aquis agitur. Caro etiam modica & fibroſa, calidæ ſiccæq́; conſtitutionis eſſe teſtes ſunt.

Pennarum diuiſio. Ἀλιπταρία. Auiũ morbus. Pennarum ortus. [1] *Lib. 3. de gener. c. 1.* Accipiter cur copioſas pennas obtineat. Alui excrementa. Temperies. Anhelitus. Vẽtriculus.

V I S V S.

AVIVM *ſoli Accipitres*, inquit [a] Aelianus, *ſemper nullo negotio aduerſos Solis radios intuentur, neque intentis oculis ſurſum verſus iter ſuſcipere grauantur; nec diuina flãma offenduntur. Idcircò illis cum Apolline, qui eſt Sol, magnam conuenientiam eſſe aiunt.* Similiter [b] Caſſiodorus ſupra omnes alites acutiùs intueri teſtatur. Verùm cùm Aelianus, tùm Caſſiodorus hanc clariſſimã viſus aciei laudem, quam ſoli Accipitri tribuunt, Aquilæ detrahunt: niſi Accipitris nomine generatim ita utantur, vt rapacium genus omne ſub ſe contineat. [c] Plutarchus etiam *Accipitris imagine Solem denotare Aegyptios ſolitum, ob eximiam eius videndi facultatem aſſerit*. Et Homerus eo referente *celeritatem viſus & actiones Accipitri* confert, *qui*

Cæde Palumbibus infenſus, volucrumq́; ſupremus,
Impete pennarum celeri.

Eandem etiã ob dotem Ariſtophani ἱέραξ παντόφθαλμος, id eſt, omnioculus dictus fuit. Eodem pertinet, quod inquit Epies maximus apud Aegyptios Deorum interpres, citante [d] Pamphilo Euſebio: *Diuiniſſimum animal Serpens, & Accipitris habẽs caput, valde iucundum eſt id. ſi palpebras erigebat, luce primogenitam omnem ſuam regionem replebat, cùm verò clauſos retinebat oculos, tenebræ fundebantur.* Vt non dubium ſit, naturam eius maximè igneam exiſtimaſſe, ac Solis effectus illis Accipitris geſtibus demonſtrare voluiſſe. Præter acrem videndi ſenſum, quo viget Accipiter, hoc ei etiam peculiare eſt, vt docet Ariſtoteles, oculos celeriter mobiles habere.

[a] *Lib. 10. de Anim. c. 14* Cur Apollini ſacri. [b] *Lib. 8. Epiſt. 32.* [c] *Lib. de Oſiride.* Solis Hieroglyph. Cur multioculus dictus. [d] *Lib. 1. de præp. Euangel. c. 7.*

L O C V S.

A[a]RISTOTELES author eſt, Accipitres locis ſaxoſis & arduis, petriſq́; præruptis nidum facere aſſolere. Quod Germani quoque in ſua regione obſeruarunt, nẽpe nidulari eos in aſperis & altis rupibus, ſed inter vepreta, quandoq́; ſuper arboribus, acere preſertim, aut quercu fagoue, & ſuper abiete aliquando vel pinu: quod vel [b] Homeri teſtimonio comprobatur in Calypsûs inſulæ deſcriptione. Verba eius ſunt:

Ὕλη δὲ σπέος ἀμφιπεφύκει τηλεθόωσα,
Κλήθρη τ' αἴγειρός τε, καὶ εὐώδης κυπάριωσος,
Ἔνθαδέ τ' ὄρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο,
Σκῶπές τ' ἴρηκές τε &c. id eſt,

[a] *3. de gen. cap. 1.* [b] *Odyſſ. E.*

Sylua

Sylua autem ſpecum circumcreuerat vireſcens,
Alnus populusq́; & bene odorata cypreſſus,
Ibi quoq; aues extenſas alas habentes nidulabantur,
Bubones, Accipitresq́; &c.

Vbi pro σκῶπας Bubones verterunt, cùm tamen Scopes longè minores ſint, ut poſtea docebimus. Idem Oppianus quoque atteſtari videtur hoc verſu:

At ſequitur volitans arbuſta virentia prapes
Accipiter.

Humi etiam fortificant, inquit Plinius, *qui Maſſilia agros incolunt, nec alibi naſcuntur, illis aſſueti gentibus.* Alibi plerunq; in nemoribus naſcuntur aut montibus; atque adeo in alpibus diuerſis: cuiuſmodi ſunt alpes Pruſſiæ in Illyrico, vulgò Sclauonia, alpes Tridẽtinę, Veronenſes, Helueticæ, cùm aliæ pleræq;, tùm maximè Galanda in Rhetia. Id autem cunctis ferè animantibus peculiari naturæ inſtinctu tributum ab authoribus aſſeritur, ut ubi maiori copia eſca ijs ſuppetit, ibi libentiùs degant. Hinc in locis verſus Aquilonem, vt in Anglia, Suecia, Liuonia, Pruſſia, Illyrico, Ruſſia Accipitrũ maximus numerus eſt, quòd eas regiones mare alluat, & auibus multa carne grauibus, ideoq; tardioris volatus, ob ſitus humiditatem aquarumq́; copiam, abundent, è quibus tanquam præſenti & copioſo cibo viuunt. Alioquin, ſed non tam frequentes, in plurimis alijs regionibus Oriẽtis naſcuntur, vt in Syria, Armenia, Perſia, Africa, Aegypto, Gręcia, Creta. In noſtra etiam Italia, circa Neapolim præſertim, præter alpium loca dicta: & in Germaniæ ea regione, quæ Marchia VVeſtphalica vocatur, Sereniſſimisq; Principibus VVilhelmo & Iohãni Cliuiæ, Iulię ac Borgarũ Ducibus &c. ſubiecta paret, laudatiſſimi proueniũt.

Accipitres cur in locis Septentrionalibus frequentes.

VOLATVS.

RATIO Græci nominis ἴρηξ, aptè ſatis, imò manifeſtè motus actioni ſeu volatui congruere videtur: ideoq; non temerè eam Græcorum quidem παρὰ τοῦ ῥᾷον ἰέναι, id eſt, à facili motu, petunt. Etenim rapacia quidem omnia citiſſimi perniciſſimiq; eſſe volatus, probant multi: ſed Accipiter tantum in eo præſtat alijs, vt prouerbio locũ fecerit: Θάσσονες ἰρήκων, ab [a] Homero ſumptum: Ocyores Accipitribus, vbi Achillis equos illis comparat, verba illius ſunt:

ἴρηξ vnde dictus.
[a] Iliad. N.

Θάσσονας ἰρήκων ἔμεναι καλλίτριχας ἵππους.
Velociores Accipitribus eſſe pulchrorum crinium equos.

Quam quidem admirandam celeritatem non ſolùm dicta prouerbiali hyperbole, ſed & ſymbolis & parabolis multifariam veteres indicarunt. Aethiopes enim, vt [b] Iohannes Bohemus memorat, in Accipitre celeritatem deſignabant, Aegyptij pari pacto pro celeritate Accipitris iconem pingebant; quaſi pro confeſſo haberent, Accipitre volãte, nihil eſſe velocius. [c] Diodorus tradit *Accipitrem rem denotare citò factam, quoniam hac aliarum ferè omnium auis ſit velociſſima.* Et Oro Hieroglyphicorum interpreti, Accipiter pictus eadem ratione ventos denotat. *Ob hãc*, inquit Varinus, *motus velocitatem Apollini ſeu Soli Accipitrem antiquitus dedicarunt. Nam vt Sol velociſſimus eſt, ita volatu ſuo perniciſſimus Accipiter.* Vnde *Tentyrita*, teſte [d] Aeliano, *Accipitres ſanctiſſimè colunt & adorãt, propter comparationem, quam cum igne ijs eſſe affirmant: atq; huius teſtimonium rei adferunt, quòd ſimiliter, atq; ignis hi veloces & violenti ſint.* [e] Ariſtophanes Accipitres ἱπποτοξότας cognominat, nomine compoſito ab equo, propter pernicem volatum, & telo, ob eandem forſitan cauſam, quòd teli inſtar rapidiſſimo per aëra ferantur impetu; licet ſecus Scholiaſtes ſentiat, qui ab arcus ſimilitudine, quam in vnguibus aduncis gerit, nomen ei adaptat. Pari ſenſu apud [f] Plutarchum legere eſt hanc vocem πτεροφόρος, qua tabelarij intelligendi veniunt, quorum inſignia ſurrectæ pennæ, ſunt ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis:

Accipitris celeritas.
[b] Lib. de morib. Gẽt.
[c] Biblioth. 4
Accipiter cur Soli cõſecratus.
[d] L. 10. c. 24
[e] In Auib.
[f] In vita Othon.

Anxia præcipiti veniſſet epiſtola penna.

Meritò verò natura in Accipitre rapacitati velocitatem addidit, propter victus neceſſitatem. Neque enim ipſe, niſi auibus, quas inſequitur, uelocior eſſet, aſſequi, nec earum venatu victum ſuſtentare poſſet. Vnde ſagax natura modica carne ei pectus circumuallauit, ne huius pondere præpeditus minus expeditè in prædam rueret. Alto adeo volatu nonnunquam ſe eleuat, vt viſum omnino humanum effugiat. Attamen è tanta altitudine, præda in vno viſa, inſtar ſagittæ velociſſimè deorſum ruit, eamq́; rapit. Quare quam de reliquis auibus plerunq; reportat victoriam, alis, earumq́; pernicitati uel potiſſimùm debet. Hac itidem dote, volatu ſcilicet, reliquas omnino volucres antecellit, adeo vt in Hieroglyphicis victoriam præcipuè ſignificaret & gloriam, quia victoriæ partæ fama ſeſe ſtatim humo tollit, amplexaq; gloriã per ſumum æthera latè

Victoriæ hieroglyphicum.

ra latè

ra latè volans,perq; immenſos terrarum tractus expatiata, offenſiones & impedimenta omnia agilitate ſua declinat. Huius Accipitrinę velocitatis teſtificandæ,ſi ea quæ allata ſunt,non ſufficiunt,teſtes plurimos adhibere licet. In primis [g] Homerum, qui ita canit:

[g] *Iliad.N.*

Αὐτος δ' ὥς' ἴρηξ ὠκύπτερος ὦρτο πέτεσθαι,
Ὅς ῥα τ' ἀπ' αἰγίλιπος πέτρης περιμήκεος ἀρθεὶς
Ὁρμήσῃ πεδίοιο διώκειν ὄρνεον ἄλλο.

Ipſe autem ut Accipiter pernix concitatur ad volandum
Qui à prærupta petra prælonga leuatus,
Properat per campum inſequi auem aliùs generis.

[h] *Iliad.O.* Item [h] alibi,vbi Apollinem ei comparat:quid enim Sole velocius? verba eius ſunt:

——Ἀπόλλων
Βῆ δὲ κατ' Ἰδαίων ὀρέων, ἴρηκι ἐοικὼς
Ὠκέϊ, φασσοφόνῳ, ὅς' ὤκιςος πετεηνῶν. id eſt.

——*Apollo*
Deſcendit verò ab Idæis montibus, Acipitri ſimilis
Celeri, Columbarum occiſori, quiq; celerrimus volucrum.

[i] *Lib.4.* [k] *Lib. 1. de Venat.*

Quintus etiam Calaber Teucri Telamonij & Aiacis, curſu certantium celeritatem indicare volens, è carceribus rapido curſu, inſtar Accipitrum effuſos, affirmat. Sic [k] Oppianus de velocitate equi Iberi:

Hunc Aquila æthereas pennis pernicibus auras
Sulcans æquarit ſola, aut velocibus alis
Accipiter, delphinq; per æquora ſpumea currens.

Accipiter quo in aëre ſe reſupinet.

Præter ſummam,qua reliquas aues ſuperat,pernicitatem,alteram inſuper peculiarem, & quæ cum ſola ei Noctua communis eſt,dotem habet,qua,ut teſtis eſt Aelianus, *ſeſe in aëre reſupinat: alas verò,caudamq; inferius ſeu deorſum expandit,quibus vice ſoli vtitur,ſeq; ſuſtinet.* Quæ dos quidem eximiam alitis viuacitatem ac agilitatem manifeſtè demõſtrat, ipſiq; admodum vtilis eſt; tum præſertim,quando cum fortiore ei dimicandum eſt,vti in cap.de pugna latiùs explicabimus. Quòd verò his,quæ ſuprà diximus,quiſpiam opponere queat, quoſdam Accipitres humipetas [l] Ariſtoteli dictos,quòd prope terram volitent, non ita intelligendum eſt, quòd hi in altiſſimum æthera ſubuehi, cùm libuerit,nequeant,ſed quòd tum ſolummodò prope terram volitant,cùm prædæ inhiant,eo fine,ne ab auibus,quibus inſidiantur,uideri poſint. Quinetiam uolandi morem nonnunquam mutant,nec ſemper pari utuntur uelocitate. Etenim cùm rapere quid appetunt,velociſſimè uolãt,ac maximo ferũtur motus impetu, pòſt uerò tardiùs paulò.

[l] *9. Hiſtor. cap.36.*

Accipitres qũo dicant humipetæ.

V O X.

Pipare.

ACCIPITRVM vox acuta, ut plurimùm & clamoſa eſt: Quam quidem Græci,vt apud Pollucem legere eſt,verbo Ῥύζειν per Onomatopæiam, vt volunt,confictο,exprimunt. Latini verò pipare Accipitres dicunt. Quod authoris Philomelæ verſu patet:

Accipiter pipat, Miluus hiansq; lipat.

Nequetamen eandem omnino ſemper vocem edere eos exiſtimandum eſt. Nam ut & alia animantia,pro affectuum ac perturbationum ratione, uocem uariant:& aliam,cùm eſuriunt: aliam,cùm pugnant aut iraſcuntur,aliam,cùm Venerem appetunt, edunt. Vnde rectè Lucretius,huius rei probè gnarus,ita canit:

Accipitres atque Oſſifraga Mergiq; marinis
Fluctibus in ſalſis victum vitamq; petentes
Longè alias alio iaciunt in tempore voces.

Quin etiam pro ſpecierum deſcrimine uox diuerſa nonnihil eſt, ut de ſingulis ſuo loco docebitur.

MORES. INGENIVM.

ACCIPITER auis eſt animoſa, & pariter iracunda, eiuſdem ferè conſuetudinis & rapacitatis cum Aquila: ingenij præcipitis ac indignabundi, conſortis impatiens. Vnde, vt inquit Albertus, *ſolitaria ſemper volat, præterquam tẽpore coitus.* [a] Iſidorus ex profeſſo laudes eius & ingeniũ pulchrè declarat, auemq; eſſe animo planè regio præditam his verbis aſſerit: *Accipiter animo plus armata, quàm vngulis, virtutem maiorem in minore corpore geſtans:* ita vt animi fortitudine in eo compenſetur, quod corporis magnitudini deeſt. Hoc ferè etiã paruis hominibus contingit. Etenim, ut inquit ille,

[a] L. 12. Origen. cap. 7.

Maior in exiguo regnabit corpore virtus.

Quamuis enim pectus ei anguſtum & modicæ carnis ſit, in illo uno tamen neglectis roſtro & unguibus confidit. Cunctas profectò aues fortitudine & audacia uincit. Omnes impugnat, etſi corpore maiores. Quinetiam *iuſtæ magnitudinis Accipiter & integræ ætatis, cum Vulpibus*, inquit Aelianus, *pugnaciter certat, & ſæpenumerò contra Aquilas & Vultures.* Eſt & hoc fortitudinis ſignũ, quòd in ſublimi & aperto aëre prædam inuadere non uereatur. Adeò uerò generoſa auis eſt, ut qui ſunt in hoc genere nobiliores, prædam non tam propter eſcam, quàm auiditate gloriæ aggrediantur, & ipſa quodammodo crudelitate, tanquam bellicoſi & pugnæ appetentes delectari uideantur. Ad fortiter uerò agendum non parum naturali eo, quo plurimum ualent, impetu, incitantur, inſitoq; iracundiæ ardore ſtimulantur. Etenim, ut [b] Seneca inquit: *Animalia generoſiſſima habentur, quibus multum ineſt ira. Verùm errat, qui ea in exemplum hominis adducit, quibus pro ratione ineſt impetus: homini pro impetu ratio eſt. Sed nec illis quidem omnibus prodeſt. Iracundia Leones adiuuat, pauor Ceruos, Accipitrem impetus, Columbam fuga, &c.* Cùm uerò feroces adeo ſint Accipitres, mirum profectò eſt, quòd non ſolùm in rapacium, ſed in toto quidem auium genere cicuratu faciliores ac dociliores ſint, hominumq; nutui promptiùs obtemperent, atque ad uenationis obſequium paratiores ſeſe præbeant. Cuius rei hac noſtra tempeſtate quotidiana experientia ac frequens eorum uſus admirationem omnem ſuſtulit. Neq; nunc ſolùm, ſed olim etiam, antequam hic mos per Accipitrum operam inualuiſſet, naturæ quodam inſtinctu hominum gauiſos eſſe conſortio, eorumq; quodammodo affectaſſe conſuetudinem legimus. Ex [c] Ariſtotele enim & Plinio ſatis conſtat, *in Thraciæ parte ſupra Amphipolim homines atque Accipitres ſocietate quadam aucupatos fuiſſe.* Et Aelianus Accipitrum genus agnoſcit, quod *eſcæ illecebris*, ut ipſe ait, *capitur, iiſdemq; manſuefactum poſtea nunquam abſcedit ab eo, quem experitur in ſe benignum.* Idem alibi teſtatur, *ex auibus rapacibus longè hominũ ſtudioſiſſimos manſuetiſſ.moſq; Accipitres haberi.* Quare id quidem non tam in eſcæ illecebram, quàm in ſocialem alitis cũ hominibus naturam ingeniumq; tractabile mihi referendum uidetur. Multas enim alias etiam rapaces aues, nulla cura aut diſciplina, nullo deniq; eſcæ lenocinio ad eam, ad quam hi perueniunt, manſuetudinem, perducere unquam licet. De manſuetudine Accipitris hæc [d] Plinius: *In Inſula Africæ Cerne in Oceano Accipitres totius Maſſyliæ humi fœtificant: nec alibi naſcuntur, illis aſſueti gentibus.* [e] Strabo Accipitrem Aegyptium mitem eſſe, præter alios, qui alibi ſunt, tradit. Hoc etiam clementis mitiſq; ingenij in tam feroce aut non exiguum argumentum eſt; quod quidam de ea ſcribunt nempe, quòd auem, quam ei ſors ſub noctem affert, tota nocte ſub pedibus teneat, & tandem exoriente ſole, licet famelica, manumittat, eandemq;, & ſi aliàs obuiam factam, nunquam poſtea perſequatur, ueluti commodi ab ea accepti memor. Sunt qui Accipitrem captam auem pectori admotam ideo tenere putant, ut incaleſcat. Verùm cùm calidiſſimi temperamenti ſit Accipiter, & uentriculi feruentis uis quiduis abſque negotio coquat, externo calore aliarum minus fortaſſe calidarum egere non uidetur. Ego hoc potiùs eum facere putarim animi quadam magnitudine planè regia, utpote cui nocere potuiſſe ſatis ſit, nonnunquam ſubiectis parcendum putanti. Victoriam tanta contentione affectat, tantaq; fiducia ſibi quodammodo pollicetur: vt, niſi primo impetu præda potiatur, ab omni deinceps eiuſdem perſequutione ceſſet, tantaq; nonnunquam indignatione rapitur, vt ad dominum reuerti nolit. Voces quoque magiſtrorum varias edoctus intelligit, eorum alioquin imperio nutuiq; non ita citò, alacriter atq; promptè obedituris. Solertiores verò ad prædam veterani plerunq; tyronibus. Terram enim volatu ſtringentes, deuolantem auem excipere nouerunt, & anguſtiſſimis finibus latebrã eius circumſcribere, ne uenatores aberrent. Aſtutè etiam quàm poſſunt, proximè terram volant, ne ſe prædæ quam captant, prodant. In hoc quoq; callidi ſunt, quod Lepori capto oculos ſtatim iniectis vnguibus eruãt, tanquam non ignari, dempto illis lumine, ſpem omnẽ fugę ademptam, velocitatemq; vnicum antè aſylum iam ampliùs nulli vſui eſſe. Illud admirabile in primis, & planè diuinæ prudentiæ opus eſt, oculorũ acie caligine hebetata, inſtar botanici cuiuſpiam,

Fortitudo.

Generoſitas.

[b] Lib. 2. de ira. c. 16.

[c] 9. Hiſ. 36. lib. 10. c. 8.

[d] L. 10. c. 8.

[e] Lib. 17.

Cur auem pectori admoueat.

Victorię cupidus.

Accipitres qui venandi periti ſunt res.

Accipitrũ aſtutia.

piam,nulla tamen Anazarbæi lectione inſtructos herbam è tot millibus vnam quærere,agnoſcere, inuenire:quam propterea Hieracium vocaſſe creduntur. Huius confricati ſucco oculos tingunt, priſtinam eorum claritatem ſe recuperaturos eſſe non ignari. Hoc demum quod [f] Aelianus narrat, neſcio vtrum ipſius ſolertiæ,an potiùs miraculo aſcribere debeã: *Sacrilegum,* inquit, *olim Delphis,cùm in eum incurriſſet Accipiter,eius caput conuellens, indicauit.*

Hieracium cur quærãt Accipitres. [f] Lib.2. Animal.c.43.

CIBVS. POTVS.

Accipiter famelicus.

FAMELICA eſt Accipitris natura & ſemper cibi,quem raptim admodum vorat, auida:adeo ut præ fame ſtercora nonnunquam deglutiat: cui rei tanquàm à nobis uiſæ fidem ac teſtimonium præbere poſſumus. Alioquin naturæ ductu,more omnium rapacium,ne fruges quidem vllas edit,easq; etiam in os inditas reſpuit,ut Ariſtoteli placet. Hinc eſt fortaſſe,quod D. [a] Auguſtinus panem Accipitri lethalem faciat, ubi ait: *Panis hominem alit, Accipitrem necat.* Prædæ verò carnium illum potiùs inhiare,indeq; uiuere,indicio eſt, quòd natura eum roſtro, vnguibusq; aduncis, inſtrumentis ad prædam aptiſſimis, inſtruxerit. Quanquam experti ſcimus,captos & cauea incluſos, aut quouis modo mancipes Accipitres, aliasq; rapaces, imò & Aquilam ipſam fruges & panem auidè deglutiſſe,tantum abeſt,ut auerſarentur,idq; etiã tum, cum non admodum fame premerentur,& ſuppetente etiamnum carnis pabulo. Quem itaq; ſponte ſua nunquam eſuræ erant panem frugeſue, manu noſtra exhibitum, deuorarunt:neq; tamen vllam inde noxam percepiſſe deprehenſæ ſunt, quantò minus interijſſe. Naturaliter autem carniuoræ ſunt rapaces omnes,& non tantùm Accipitres. Eſu delectantur auium plerarumq;, præcipuè tamẽ Gallinacei & Columbacei generis, nec non aquaticarum, in quibus carnis plurimum eſt: tum minutiorum auicularum,vt Turdorum,Fringillarum. Coturnicum in primis auidi ſunt, vt [b] Cicero etiã teſtatur. Coruini ẽt generis aues,Coruos, Picas & Cornices deuorare lubenter ſolent. Qui viliores in hoc genere ſunt, muribus etiam ranisq; & talpis alijſque id genus animalculis victitant: Generoſioribus verò leporina caro magis placet. Neq; piſces ſpernunt. Nam quibuſdam circa maria degentibus, & his ferè ſolis, uictus eſt; de quibus [c] Lucretius cecinit:

[a] Lib.2.Cõtra Manichæos.
Panis necat Accipitrem.
Accipiter quando fruges reſpuat & quando non.
Quo cibo delectẽtur Accipitres.
[b] Lib. de natur. Deor.
[c] Lib. 5. de nat.rer.

Accipitres,atque Oſſifragæ, Mergiq; marini
Fluctibus in ſalſis victum vitamq; petentes.

Sunt ex nobilioribus quidam,qui Cancrorum eſca mirum in modum capiantur, quos tamen alioquin non venari ſolent. Vnde fit,ut hi cicures arte redditi, multò maiorem magnarum auium capturam faciant,& dominis ſuis magis quęſtuoſam,pro qua præmij loco Cancrorum cibum ab his accipiunt:ideoque auidè volatilia venantur, ut gratam hero pro tam exquiſita ac ipſorum palato blandiente alimento reſtituant prædam. Magna inter ſcriptores controuerſia eſt,utrum Accipiter cor animalium & præſertim auium edat. Id enim in primis negat [d] Ariſtoteles: *Auium*, inquit, *quas ceperit, cor nunquam edit,idq; nonnulli in Coturnice & Turdo, alij in alijs obſeruauerunt.* Huic ſubſcribit [e] Plinius: Aelianus item; Accipitres *à cordibus tanquam ſacro quodam inttiatis ſe contineri, & veluti religione quadam ab illorum eſu prohiberi,acceptum à maioribus* tradit. Contrarium planè [f] Albertus ſentit, ſcribens in hæc uerba: *Si quid de præda appetunt, cor eruunt ac deuorant, quare auem captam ad latus perforant.* Idem alicubi *Coredulam* quandam auem nominat, *quæ venatione viuat, & corda eorum,quæ venatur,edat:de reliquo verò corpore parum accipiat* quaſi eadem prorſus Coredula,qui Accipiter,ſit. Hunc rurſus reprehendit Niphus, & ne cor quidém auium,quas rapuerit,deguſtare aſſerit. Me ſanè oculata fides in Alberti ſententiam ire compellit: Exhibui enim corda auium,& ab ea depaſta conſpexi. Verũ eſt,quod Niphus fortè obiecturus eſſet,ea non fuiſſe auium ab ſe captarum. Sed dicat mihi quiſpiam,quæſo, quid religionis inuenerit Accipiter magis in rapina propria, quàm in oblata eſca? Cerebrum etiam è cranio diuulſum,vt Albertus loco citato quoque obſeruauit,deuorare vidimus, ſed quod ille addit, *reliquum corpus reijcere*,minimè. Quinimo cerebri medulla abſumpta,reliquum deinceps corpus lacerabat atque abſumebat. Nullum,ſi Alberto credimus, genus Accipitris, *ad reliquias prædæ ſuæ reuertitur,dum ſylueſtre eſt*,id eſt,ferum adhuc, nec manſuefactum: *nec vllum ex eis inſidere unquam cadaueri viſum fuit*, in eo Vulturibus & Miluis diſſimillimum. Accipitres ſine vllo potu,ut aduncas omnes,ſolo Tinnunculo excepto, vitam tranſigere ſcribit [g] Ariſtoteles. Et Suidas in voce Ε'πιῤῥογχὶς Accipitrem inter aues vncungues nõ bibẽtes numerat. [h] Gylius tamen in ſuo authore Aeliano bibere eos innuẽs,hunc in modum de ijs ſcribit: *Accipiter ſi corpus hominis defuncti teſsigerit, ieiunus manet, neque ſi vnus tantùm aquam in ſulcum derinet, aquam guſtat,*

An auium cor edat.
[d] 9. Hiſtor. cap.11.
[e] L.10.c. 8.
[f] Lib.23. de Anim.
Coredula auis.
Cerebrum edere.
Cadauera fugere.
Potus.
[g] Lib.8. Hiſtor.c.38.
[h] L.14.Hiſtor. anim.

guſtat, quod ſanè exiſtimet, illi vnico homini incommodare, ſua nimirum potione aquam ex illius vſu auferens: Sin plures homines irrigant, videns affluentis aquæ copiã, velut ab eis inuitatus libenter bibit. Quinimo huic etiam ſententiæ [h] Plutarchus aſtipulari videtur: *Cùm bibendi gratia ad fluuium*, inquit, *appulerit Accipiter, alas erigit, quas, cùm biberit, rurſum demittit, vnde ſaluum eum eſſe, & à Crocodilo illæſum apparet. Nã ſi ab illo rapiatur, alæ, vt erant, erectæ rigidæq; manent.* Quamuis horum poſteriorem partem [i] Cælius Calcagninus ita tranſtulit: *Deſcendentem ad flumen rectis pennis deferri tradunt, quas rurſus declinat ad latus, metu Crocodili, ad fugam paratus; quod ne quando imprudens opprimatur, aſſiduè meditari ſolet.* Sic ille. Nos ut in Græcis publicatis legimus, ad verbum tranſtulimus. Quod autem ad hanc litem de Accipitrum potu attinet, credimus certè, quamdiu viuentium animalium rapina ſuppetit, è quibus ſanguinis tantum exugere poſſint, quantum ſedandæ ſiti ſufficiat, aliũ potum eos minimè deſiderare. Vnde & in Hieroglyphicis legimus, eos aquam non bibere, ſed ſanguinem. Sin cibis ſiccis & exanguibus veſci cogãtur, ſitire etiam & bibere. Nam & nos Buteonem, qui Ariſtoteli vel inter primos Accipitres eſt, non ſemel bibere vidimus, ſed qui manſuefactus animantium mactatarum carnibus exuccis alijſuè quibuſuis cibarijs obiectis veſceretur.

[h] *L. de Iſid. & Oſir.*

[i] *Lib. de reb. Aegypt.*

Quando bibant.

RAPACITAS. VENATVS. PVGNA.

A RAPIENDO ſeu capiendo Accipitrem dictum non temere multi volunt & Itali grifagno nuncupant, hoc eſt, auidum, cupidum ac rapacem, à verbo grifare, hoc eſt, vnguibus eripere. Dantes: *Ma l'altro fu ben Sparauier grifagno.* Sunt tamen qui apud Petrarcham, vbi de Cæſaris oculis loquitur pro grifagni, lucidi & micantes exponant, cùm auidos potiùs, atque imperio potiundo inhiantes uocare debuiſſent: quo ſenſu Arioſtus etiam Aquilam grifagnam alibi nominauit. Rapacitatem autem, quam Accipitri natura à principio ſui ortus latenter inſeuit, omni loco ac tempore exercet. Nam vt Ouidius canit:

——Accipiter nullis ſatis aquus in omnes
Sæuit aues, alijsq; dolens fit cauſa dolendi.

Et non ſolùm volucres, ſed & propriam ſpeciem infeſtat. Inſuper alias animantes rapit, lacerat, occidit & vorat: adeo ut non illepidè quidam *mortibus eum paſci alienis* dicat; ut *rapto qui viuit, & omnes Terret aues.* vt Ouid. *& ad perdendum*, vt inquit Plutarchus *comparatus eſt.* Vnde non immeritò prędo vocatur [a] Martiali;

Prædo fuit volucrum, famulus nunc aucupis, idem
Decipit, & captas non ſibi mæret aues.

Et [b] Pictorio Martialem imitanti:

Eſt auis Accipiter prædo, quæ viuit in omnes
Crudelis volucres, vnguibus iſta valet.

[a] *Lib. 14. Epig.;*

[b] *In Pãtop.*

Ferus quoq; Claudiano dicitur inſolens quidpiam innuenti:

Non ferus Accipiter, non armiger ipſe Tonantis
Bella mouent &c.

Quare *Aegypty per Accipitrem notabant vim & principatum, quo ille violenter ſibi quaſito ſæpe per improbitatem, tum ipſe turbari, tum alios perturbare ſua ſponte voluerit*; vt [c] Plutarchus docet. Iure ergo etiam, ut [d] Ouid. inquit:

Odimus Accipitrem, quia viuit ſemper in armis.

[c] *L. de Oſid.*

[d] *Lib. 2. de art. amandi.*

Exoſi enim plerunque, qui metum per vim adferunt, quod tyrannicum eſt. Hunc ſanè, ceu tyrannum ac latronem, nullæ non aues uehementer metuunt; Et ut [e] Lucretius ait:

Hinc varia fugiunt volucres, pennisq; repentè
Solicitant Diuûm nocturno tempore lucos
Accipitres ſomno in leni, ſi prælia, pugnasq;
Edere ſunt perſectantes viſaq; volantes.

[e] *Lib. 4. de nat. rer.*

Aduerſus inſolentem huius rabiem immanemq; tyrannidem, cùm aliud deſit præſidium, unicum in planctu & lamentis repoſitum eſt ſolatium, vti ſcitè [f] Pindarus Thebanus innuit:

Vt volucris decerpta ſui cùm corpora nati
Accipitrem laniare videt, nec tendere contra
Auxilium nec ferre ſuo valet anxia nato,
Quodq; poteſt leuibus plangit ſua pectora pennis.

[f] *In Epitom. Iliad.*

Ita ſanè etiam in humanis, ut nunc ſunt mores, agi uidemus: ut quamuis natura omnes ſint pares, potentiores tamen libidini omnia ſubijciant, ut M. Varro rectè dixerit:

Qui te plus vrget, piſces ut ſæpe minutos
Magnus comeſt, vt aues enecat Accipiter:

Accipiter Colũbas in primis inſectatur.

Inter aues uerò imbelles Colũbas in primis inſequitur uel ex inſidijs, uel aperto Marte. Qua ratione incogitantes opprimat, [g] Plinius his uerbis exponit: *Columbis ineſt quidam & gloriæ intellectus. Noſſe credas ſuos colores, varietatemq; diſpoſitam. Quin etiam ex volatu creduntur plaudere in cœlo, varieq; ſultare. Qua in oſtentatione vt vincta præbentur Accipitri, implicatis ſtrepitu pennis, quæ non niſi ipſis alarum humeris eliditur: alioqui ſolutæ volatu in multum velociores. Speculatur occultus fronde latro, & gaudentem in ipſa gloria rapit.* Quàm facili etiam negotio in aperto ætheris campo eas inuadat atque capiat, eleganter [h] Poëta his uerſibus expreſſit:

[g] L.10.c.36
[h] Aeneid.11

Quàm facilè Accipiter ſaxo ſacer ales ab alto
Conſequitur pennis ſublimem in nube Columbam
Comprenſamq; tenet, pedibuſq; euiſcerat uncis:

Item [i] Ouidius:

[i] Lib. 3. de arte amãdi.

Terretur minimo pennæ ſtridore Columba,
Vnguibus Accipiter ſaucia facta tuis.

Alibi tamen ſibi contrarius uideri poſſit, ubi dixit:

—— Et Accipitri iuncta Columba fuit.

Sed ea verba non de amicitia eorum ſunt accipienda, ſed ut Arionem ſumma dulciſſimi cantus ſui harmonia adeo animalium animos demulſiſſe oſtenderet, vt inimiciſſima etiam inter ſe amica redderet. Nam & multis alijs locis de eorum odio locutus eſt, nempe:

Vt ſolet Accipiter trepidas vrgere Columbas.
Vt fugere Accipitrem penna trepidante Columba.

[k] Iliad. O.

Qua de cauſa [k] Homerus Accipitrem φασσοφόνον vocabat, id eſt, Columbarum occiſorem. Item Pontanus:

—— Acer per inane Columbam
Delapſus cœlo Accipiter ſequiturq; feritq;.

[l] L.6.Chriſt.

Idem pulchrè deſcribit [l] Vida, ubi Diſcipulorum capto Saluatore noſtro in diuerſa dilabentium fugam appoſita à Columbis, quas Accipiter diſturbauit, deſumpta comparatione, hunc in modum enarrat:

Sicut vbi Accipiter celſa de ſede Columbam
Suſtulit, apprenſam quam roſtro euiſceret unco,
Diffugiunt aliæ huc illuc, mox turribus imis
Condunt ſe celeres, & inania murmura miſcent.

[m] 9. Hiſt. cap.36.
Differẽtiæ à venandi ratione.
Columbæ Accipitres agnoſcunt.

Differunt autem, teſte [m] Ariſtotele, inter ſe venandi modo Accipitres: *quidam enim conſidentem Columbam rapiunt, volantem non appetunt: alij ſuper arborem, aut tale quid conſcendentem venantur: Sin humi eſt, aut volat, non inuadunt: alij neque humi, neque in ſublimi manentem aggrediuntur; ſed volantem capere conantur: proinde fertur à Columbis etiam vnumquodq; Accipitris genus agnoſci. Itaque cùm Accipiter prouolat, ſi ſublimipeta eſt, manent quo conſtiterint loco: ſed ſi humipeta, continuò auolant.* Q. [*] Calaber Homeri paraphraſtes, aſtu nonnũquam plus, quàm vi effici oſtẽdẽtem Calchantem, parabolam ab Accipitre Columbam non vno modo perſequẽte petitam, recitantem inducit: cuius pulcherrima hæc eſt hiſtoria. *Hers ſignum quoddam,* inquit Calchas, *oculis notaui. Accipiter Columbam perſequebatur, illa autem præcipiti volatu acta, antri receſſum ſubijt: tum Accipiter ira inflammatus diu obſedit antrum: hæc autem fuga ſibi conſuluit: ille iram diſſimulãs, ramo ſe occultabat: hæc autem inſipientiæ impulſu exilijt, illum abijſſe ſperans, tum ille ſublatus miſeræ Columbæ exitium attulit.*

[*] Lib. 12. Paralip. in princ.
Troiæ excidium Accipitris, & Columbæ parabola monſtratũ.

Ita quod virtute non potuit Accipiter, dolo Columbam capiens, Græcos monuit, ne vi tentarent Troianam vrbem inuadere, ſed periculum facerent, dolone & conſilio id poſſent conficere. Contingit uerò etiam Accipitrem, præſertim ſi moræ impatiens eſt, à Columba, quam turris aut petræ latibulum ingreſſam fruſtra foris expectat, deludi, ut [n] Homerus innuit, accepta hinc ſimilitudine.

[n] Iliad.φ.

Δακρυόεσσα δ' ἔπειτα θεὰ φύγεν, ὥστε πέλεια,
Ἥ ῥά θ' ὑπ' ἴρηκος κοίλην εἰσέπτατο πέτρην,
χηραμόν, οὐδ' ἄρα τῇ γε ἁλώμεναι αἴσιμον ἦεν, id eſt,

Lacrymabunda autem deinde Dea fugit velut Columba
Quæ quidem ab Accipitre in cauam volauit petram
In latebram: neque enim illi capi fatale erat.

Si verò Columbam quauis ratione nactus fuerit, miſeris eàm modis tractat, Cuius non ignara Caſſandra apud Lycophronem, vim, quę ſibi inferri poſſet, metuens, præſagienſq;, Columbæ, quæ in Accipitris poteſtatem venit, ſe comparat:

Τῆμος βιαίως φάσσα πρὸς τόρχυ λέχος
Γαμφαῖσιν ἅρπης οἰνὰς ἑλκυσθήσομαι.

Tunc

Tunc violenter Palumba ad Accipitris lectum
Faucibus Harpes Columba raptabor.

Prædatur etiã aues domeſticas, vt Gallinas, maximè verò [n] Columella teſte, albas, propter inſigne candoris. Quare [o] Varro ſupra ornithoboſcion intendi rete iubet, quod prohibeat Gallinas extra ſepta volare, & in eas inuolare extrinſecus Accipitrem. Anates etiam iuxta ſtagna uenatur, unde [p] Ouidius: Accipiter Gallinas ꝑdatur. [n] Lib. de re Ruſt. 9. c. 1. [o] Lib. 3. de re Ruſt. c. 9. [p] Metamorphoſ. 12.

Viſa fugit Nymphe, veluti perterrita fuluum
Cerua Lupum: longeq́ lacu deprenſa relicto
Accipitrem fluuialis Anas.

Quare, vt docet [q] Columella, Neſſotrophium, id eſt locus, vbi Anates aluntur, contegendus eſt clathris ſuperpoſitis, vel grandi macula retibus, ne Accipitribus inuolandi poteſtas fiat. Nec Leporem uel perniciſſima leuiũ pedum celeritas Accipitri raptori eripere poteſt. Quem cùm capit, vt author eſt Albertus, ſiniſtrum pedem terræ infigit, & dextro pede prædam retinet, tum quàm primùm poteſt oculos eius eruit & interficit. Cornicum, Picarum, Sturnorum, Turdorum, aliarumq; huiuſmodi minutiorum auicularum ſtragem edere ei pro ludo eſt: ut [r] Homerus varijs locis innuit. Primùm, vbi Aeneam & Hectorem, qui Grecos in fugã agunt, Accipitribus comparat, ita ait: [q] Lib. 8. de re Ruſ. c. 15 Neſſotrophiũ quid. Anates. Leporem. Aues minutiores. [r] Iliad. 17.

——δύω δ' ἐν τοῖσι μάλιστα
Αἰνείας τ' Ἀγχισιάδης καὶ φαίδιμος Ἕκτωρ.
Τῶν δ' ὥς τε ψαρῶν νέφος ἔρχεται ἠὲ κολοιῶν
Οὖλον κεκλήγοντες, ὅτε προΐδωσιν ἰόντα
Κίρκον, ὅ, τε σμικρῇσι φόνον φέρει ὀρνίθεσσιν.
Ὥς ἄρ ὑπ' Αἰνείᾳ τε καὶ Ἕκτορι κοῦροι Ἀχαιῶν
Οὖλον κεκλήγοντες ἴσαν, λήθοντο δὲ χάρμης. id eſt,

—— duo autem inter hos maximè
Aeneasq́, Anchiſiades & Illuſtris Hector:
Horum autem ſicut Sturnorum agmen venit vel Gracculorum
Acutè vociferantes, quando vident accedentem
Accipitrem, qui paruis cædem affert auibus:
Sic ab Aeneaq; & Hectore iuuenes Achiuorum
Acutè clamantes ibant, obliuiſcebanturq; dimicationis.

Et [ſ] alibi, ubi Patroclũ ob virtutem, ac fortia bello facta extollit, Accipitri comparat his verbis: [ſ] Iliad. 16.

Ἴθυσεν δὲ διὰ προμάχων, ἴρηκι ἐοικὼς
Ὠκέϊ, ὅς τ' ἐφόβησε κολοιούς τε ψῆράς τε.

Iuit autem rectà per propugnatores, Accipitri ſimilis
Veloci, qui terruit Gracculoſq; Sturnoſq;.

Rurſus de Neptuno, poſtquam Aiacem adhortatus, veloci ſe curſu recepit, Accipitri aſſimilato ita loquitur:

Ἦ, καὶ σκηπανίῳ γαιήοχος ἐννοσίγαιος
Ἀμφοτέρω κεκοπὼς πλῆσεν μένεος κρατεροῖο,
Γυῖα δ' ἔθηκεν ἐλαφρὰ, πόδας καὶ χεῖρας ὕπερθεν.
Αὐτὸς δ' ὥς τ' ἴρηξ ὠκύπτερος ὦρτο πέτεσθαι,
Ὅς ῥά τ' ἀπ' αἰγίλιπος πέτρης περιμήκεος ἀρθεὶς
Ὁρμήσῃ πεδίοιο διώκειν ὄρνεον ἄλλο, id eſt,

Dixit, & ſceptro, terram continens, terræ quaſſator Neptunus Accipitri aſſimilatus.
Ambos feriens impleuit robore forti
Membra autem fecit leuia, pedes & manus ſupernè.
Ipſe autem, vt Accipiter pernix concitatur ad volandum,
Qui à prærupta petra prælonga leuatus,
Properat per campum inſequi auem aliùs generis.

Item Q. [t] Calaber de Aiacę Achillis cadauer defendẽte: *Belloſe turmatim ſubduxerunt Turdis non abſimiles, in quos Accipiter irruit, vt deuaſtet. Hi tum turmatim, alij aliò pernici fuga feruntur, magnam perniciem propulſantes.* Certiſſimum enim illis & vnicum eſt in fuga præſidium. Temerè namq; pugnaturos cum Accipitre, & tãquam Culices cum Elephãto congreſſuros ſe non ignorant. Raptis tamen etſi non eluctari, ſaltem reluctari aliquo modo, etſi fruſtra, conceſſum eſt; & vt inquit Strozza pater: [t] Lib. 3. Paralip. Aiax. Accipitri ſimilis. Strozza.

Molle pecus quacunque poteſt defendere ſeſe
Certat, & Accipitri parua repugnat auis.

Coturnices

[a] L.10.c.23

Coturnicum præda in primis etiam delectatur, adeo vt ceu expectatam diu, referẽte [a] Plinio, *primam earum, quum vere ad nos redeunt, terræ appropinquantem* rapiat. Perdici etiam, vbicunque poteſt, inſidias ponit: quod Arioſtus etiam ita attigit:

Che fuggian, come il ceruo innanzi à cani,
O la Pernice à li Sparuieri ſciolti.

Accipiter Accipitrẽ capit.

Vſq; adeo verò nimia rapiendi libidine flagrat, vt ne proprio quidem generi, Accipitrino ſcilicet, parcat, quod præterquam Aquilæ, vt teſtatur Plutarchus, & Olori, vt volunt aliqui; nulli aliarum auium cum eo commune eſt. Arioſtus Accipitrem Accipitri pugnare etiam facit, vbi Orlandũ introducit, cum ſummo iræ impetu in Agramantem regem irruentem, eumq; occidentem, ſic canens:

Come di piè à l'Aſtor Sparuier mal vino,
A cui laſciò à la coda inuido, ò ſtolto;
Orlando giunſe, e miſe il colpo, giuſto,
Oue il capo ſi termina col buſto.

[x] Lib. 6. de legib.

[y] Lib.6. Hiſtor. c.7.

[z] L.10. c.9.

Quare ex Aeſchyli Poëtæ decreto, merito prophanus cenſendus eſt. Atqui huc fortaſſe reſpexit [x] Tiraquellus, cùm dixit: *Accipiter Accipitri placet.* Nã *Cuculus* teſte [y] Ariſtotele, & [z] Plinio *abſumitur ab Accipitre, ſi quando vnà apparuere, ſola omnium auis à ſuo genere interempta.* Quod ſi verum eſt, ſoli hoc infandæ rapacitatis vitium Accipitri competet: quod tamen alijs quibuſdam etiam attribui paulò antè diximus. Hæc ferè ſunt auium genera, quæ plerunq; perſequi ſolet Accipiter, quæ omnia pulchro hoc carmine complexus eſt Titus Veſpaſianus Strozza, quo Bagarini, ſic dicti Accipitris, laudes eleganer expreſſit:

Ille non altus pernicibus ocyor alis
In miſeras tanta ſtrage ruebat aues.
Non fuga Perdici, non magni corporis ingens
Phaſiacis robur profuit alitibus.
Non illum vano Cuculus deceperat aſtu,
Dum vagus incertas itq; reditq; vias.
Non tibi ſe eripuit Turtur, Bagarine, ſequenti,
Non velox pennis & pede ſegnis Anas.
Congreſſusq; tuos Corui tremuere feroces,
Et Picas letho tradere luſus erat.
Haud facilè euaſit, quem tu ſemel vnguibus hoſtis
Attigeras, quamuis ſtrennuus ille foret.
Quin etiam paruas volucres placidiſſime rerum
Ad domini aſſuêras ipſe referre manus.

Venationis modus.

[a] Lib.9. Hiſtor. cap.11.

Cur prædã nõ inſequi pergat.

Aſtus in pugna cũ fortiori.

Quod verò ad venandi rationem attinet, huius, vt docet [a] Ariſtoteles, differentia in Accipitre notatur. Neque enim ſimili modo æſtate, vt hyeme, rapit. Venaturus ſolus ſemper volat, ne ſi venatus ſocium admiſerit, prædæ etiam participem habere cogatur. Quum prædam quampiam conſpexit, humili volatu prope terram fertur, ne auibus, quibus inſidiatur, viſus, fugiendi anſam præbeat. Deſtinatam iam prædam inuaſurus, velociſſimo volatu, perniciq; alarum remigio à principio vtitur, impetuq; quodam atque omni virium conamine ad eam rapiendam inſtat, vt primo illo motu ardoreq; plerunq; præda potiatur. Quòd ſi primo eo niſu vehementiq; fruſtrari eum contigerit, auem poſtea perſequi deſinit, non quòd viribus diffidat, aut deſperet obtineri poſſe, ſed veluti ſibi ipſi, indignabundus ob rem minus proſperè geſtam, ſuccenſeat, adeo vt ſæpenumerò ad Dominum ſuum etiam vocatus redire nolit, & in arborem vicinam ſecedat, tam diu in ea moraturus, donec ira illa deferbuerit. Si verò auẽ ceperit, quopiam ſeſe abdit, & magna cura plumis eam expoliat, mundatam totam, ne corde quidem relicto, magna cum auiditate ac raptim admodum roſtro lancinat, ac pedibus vnguibuſq; tenens deuorat. Quòd ſi ipſi cum hoſte minimè imbelli, ſed forti dimicandum eſt, pugnam eo artificio inſtituit, eoq; aſtu parat, vt neceſſe ſit hoſtem, qui cum congreſſus fuerit, omnino vinci. Nam ſi cum fortiori res agitur, tum ſeſe in aëre reſupinat, vngues ſurſum verſus intendens, alas contrã caudamq; inferius expandens, quibus tanquam ſolo in pugna nitatur fulciaturq;. Vnde fit, vt cùm aduerſarius voti compos fieri minimè poſſit, uel re infecta abire cogatur, vel omnino ſuperetur. Ad hæc, vtcunque etiam res cadit, aut qualiſcunq; hoſtis obtigerit, victor plerunq; Accipiter recedit. Ideoq; Aegyptijs victoriæ Symbolum erat, vt & Noctua, ipſi amica, conſimili ſtratagemate utens, Athenienſibus.

Victoriæ ſymbolum Accipiter, & Noctua amici.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

ACCIPITER, etſi paſsim in omnes, quibus præualet, aues rapinam exercet, atque ideo omnibus hoc nomine vel pleriſq; ſaltem meritò inuiſus eſt, & eſſe debet, cum quibuſdam tamen peculiare ac innatum quoddã odiũ pluſquam Vatinianum ſibi intercedit, quod Antipathiam Græci dicunt: adeo vt etiam non viſum, ſed auditum tantùm naturali quodam ſenſu mirum in modum perhorreſcant. Omnes enim, quibus præ cæteris inſidiatur, naturæ inſtinctu eum facilè percipiunt, auditoq; & viſo ſtatim garriunt, quaſi timorem & indignationem ſuam prodant, fugiuntq; & quàm ocyſſimè poſſunt, ſeſe occultant. Gallinæ, *ſi vocem Accipitris audierint, interim dum incubant, oua vitiari*, Plinius author eſt. *Anſeres & canes & magnas Struthiones nihili faciunt, contrà Accipitrem, vel multò minimum reformidant*, inquit Aelianus. Lepus vocem Accipitris exhorret latitans. Serpentibus alijſque venenaris beſtijs quoque inimiciſſimi ſunt Accipitres, vt ne vel Scorpiones eos lateant ob exquiſitiſſimã viſus aciẽ. Sed ita à natura cõparatum eſt, vt quemadmodum ipſe multis animantibus terribilis eſt, ita ſuis etiam hoſtibus capitalibus non careat, quos vice verſa meritò metuat, ne impunè odiſſe putetur. In rapacibus Aquila eſt, quæ bellum cum eo acre gerit. Præterea Tinnunculus ei inimiciſſimus eſt, auiculas ab Accipitre inſidiante defendere ſolitus, maximè verò Columbas, vti [a] Plinius teſtatur: quas dum aëre ſulcantes occultus fronde apprehendere cupit, Tinnunculus latrone conſpecto ac re animaduerſa illi ſeſe opponit, easq; propugnat. *Terret enim Accipitres naturali potentia in tantum, vt viſum vocemq; eius fugiant.* Qua de cauſa, *habendam ſemper eſſe cum Columbis Tinnunculum auem* Plinius monet. Verùm hoc loco Accipitris nomine ſpeciatim præter morem ſuum vſus videtur, cùm etiam ipſe Tinnũculus alioquin Accipitrum genere comprehẽdatur. [b] Matthias à Michou auem ex Septẽtrionalibus partibus adferri tradit rapina viuentem, quãtitatis Aquilæ, ſed alis & cauda prolixioribus, in ſimilitudinem Accipitris, uocariq; à Moſcouitis Kiczoth, ſuis Byalozor, quaſi albicantem ſplendorem, quòd ſubalbida ſit ſecundum ventrem. Hanc omnes rapaces aues, Accipitres, Falcones in tantũ metuere, ut inſpecta ea tremant, cadant, & extinguantur. Crocodilum quoque hoſtem maximum habet, quem tantoperè pertimeſcit, ut eius metu uix ad flumen Nilum in Aegypto bibiturus auſit accedere. Si uerò accedit, ſumma cautela ac prudentia utitur, alas ſæpè inclinat in latus, ad fugam ſemper paratus, ne improuiſus a Crocodilo rapiatur, opprimaturq;, uti [c] Plutarchus teſtatur. Chamæleonti quoque *vis*, teſte [d] Plinio, *maxima contra Accipitrum genus; detrahere enim ſuprà volãtem ad ſe traditur, & voluntarium præbere lacerandum cæteris animalibus.* Quod indigniſſimè Plinium in Democritum Philoſophum contuliſſe tradit [e] Gellius. Talem attractionem (ſi modò uerum eſt, quod Plinius tradit, negat id enim Gellius) medicamentis purgantibus ineſſe ex ſimilitudine inter ea & humores noſtros, egregiè, ut ſolet, demõſtrat celeberrimus [f] Ioan; Coſteus. Pari ratione plãtæ etiam nonnullæ antipatheia quadam Accipitri aduerſantur. Fruges & ex his cõfectum panem quidam, inter quos [g] D. Aurelius Auguſtinus, exiſtimarũt Accipitrem necare. Verùm hac de re & ueritatem & mẽtem noſtram capite de Victu aperuimus. [h] Plinius tradit: *Si quis vite nigra nillam tinxerit, fugari Accipitres, tutasq; fieri villaticas alites.* Quidam etiam referunt, odiſſe eum radicẽ ſylueſtris aſparagi, id eſt, corrudæ. Habet hoc Textor Rauiſius, quo authore, neſcio. Contrà, naturali eum quodam amicitiæ uinculo cum multis animantibus conjunctum uidemus, ut nõ tam affectus crudelitate, quàm naturæ quodã occulto inſtinctu cum ijs, quas paulò antè recenſuimus, diſſidere uideatur, par alioquin omnium ex æquo hoſtis futurus. Ante omnia ipſius erga homines amor ex eo manifeſtus eſt, quòd eius ſocietate mirè gaudere conſpicitur, non tantùm arte cicur factus, ſed dum etiam libertate ſua adhuc fruitur, adeo ut Ariſtotele [i] teſte, in Thracia hominibus ſponte ſua uenationis ſocium ac comitem, imò uerò capturæ totiusq; ex uenatu utilitatis reportatæ authorẽ præbere ſeſe ſoleat. Quamobrem [k] Aelianus *eum ex auibus longè hominum ſtudioſiſſimum haberi* ſcribit. Hoc etiam ipſius erga homines ſympatheiam demonſtrat, quod idem author recitat, ſi modò uerum eſt, *hominis eum miſericordia affici, & mortuum lugere, & in oculos eius terram ingerere, in quibus ſcilicet Solis lumen ipſi* gratiſſimum atq; amicum habitaſſe exiſtimet: imò ſi forte inhumatum uiderit, iniecta gleba humare dicitur, etſi illi hoc ut faceret, non quemadmodum Athenienſibus, præcepit Solon. In tantum deniq; religiosè hominem obſeruat, ut ſi corpus defuncti, non dico deguſtarit, ſed attigerit, Aeliano teſte, ieiunij pœnam ſibi infligat. Mirum autem hoc in Accipitre, quòd ipſe omnibus ferè inimicus, quia raptor ſcilicet, aui item cæteris auibus exoſæ, ſolus ferè amicus & patronus comperiatur. Noctuę enim, ut inquit Plinius, *à reliquis alitibus infeſtata auxiliatur*

Gallinæ fuga & terror audito Accipitre.
Leporis.
Serpentum & Scorpionum.
Accipiter non impunè odit.
Antipathia cũ Aquila, & Tinnunculo.
[a] L. 10. c. 37
[b] Lib. 4. de Sarm. Aſia. cap. 14.
Kiczoth Auis quæ.
Byalozor.
Cum Crocodilo.
[c] Lib. de Oſyride.
Cum Chamæleonte.
[d] L. 28. c. 8.
[e] Lib. 10. Noct. Att. cap. 12.
[f] Lib. 2. de Stirp. nat. cap. 22.
Cum plantis.
[g] L. 2. Contra Manicheos.
[h] L. 2. c. 1.
Cum vite nigra.
Cum Aſparago ſylueſtri.
Sympathia Cum homine.
[h] Lib. 9. Hiſtor. c. 36.
[i] Lib. 2. de Anim. c. 42.
Admirãdũ ĩ Accipitre.
Cum Noctua.
[k] L. 10. c. 17

Cum Turture. [l] *Lib. 4. de abſt. ab animal.*

Accipiter collegio quodam naturæ, bellumq́ꝫ partitur. In Turturem quoq; benignus eſſe, à [l] Porphyrio ſcribitur, eò quòd hanc deprenſam dimittere ſoleat. Quare Aegyptij, ne quando imprudentes auem ab Accipitre dimiſſam guſtent, toto eorum genere in cibo abſtinent.

Cum plantis Mentha & Saluia. Cum arboribus Abiete & Salice. Cum Hieracio. [m] *Lib. 2. de Anim. c. 43.*

Ex plantis ei amicæ traduntur Saluia & Mentha inter herbas: Abies uerò & Salix inter arbores. Sed omnium gratiſſima ipſi herba, cui ipſe nomen dedit Hieracium, Lactuca ſylueſtris [m] Aeliano; *vtpote cuius ſucci affricti illitu oculorum caliginem diſcutiat*.

Cum auro. [n] *L. 10. c. 14*

E metallis auro cum Accipitre maxima ſympatheia intercedere ab [n] Aeliano narratur, qui ita inquit: *Os tibiæ Accipitrum, ſi ad aurum admoueatur, ſic ipſum illecebra quadam mirabili ad ſe allicit, quemadmodũ Heracleotẽ lapidem ſua vi prædicant, quaſi præſtigijs & captionibus ferrum ad ſe attrahere.*

GENERATIO. EDVCATIO.

Cur infœcundus ſit Accipiter. Caloc fœcũdus qui. [a] *3. De Gener. c. 1.* Aues graues cur fœcundæ.

ACCIPITER ob feruidum temperamentum minimè fœcundus eſt; etſi, vt calida animantia pleraq;, admodum libidinoſus. Non enim quilibet calor fœcunditatis cauſa eſt, ſed qui probè temperatus, & cum humore ſufficienti coniungitur. Nam ut exiguus non ſatis mouet materiam, ita è contra nimius agitat quidem, atque ad Venerem ſtimulat, ſed ſemen exiccat, & nimis condenſat. Adde & alteram rationem ex [a] Ariſtotele, quòd *natura*, ut ille docet, *humorem & ad crura vnguesq́ꝫ, & ad pennas, ac etiam ad genitalia loca ſimul nequeat transmittere. Cùm autem vncis in alas & pennas ſeminale excrementum vertatur, corpusq́ꝫ exiguum, ſiccum & calidum habeatur, fit vt multiparæ non ſint. Contrà verò grauibus & non volacibus, vt Gallinis & Perdicibus, & reliquis id genus, multum eius excrementi fit, quo & ſeminis & pennarum natura gignitur, quapropter mares eorum ſalaces ſunt, & fœminæ multum materiæ ſuggerunt. Quin & tenuitas ac imbecillitas crurum facit, vt eorum natura ſalacior ſit & fœcundior, quomodo & hominibus euenit. Alimentum enim, quod crura ſubiret, in ſeminale excrementum transfertur. Quicquid enim inde Natura adimit, hic adijcit. Nam vncungues aues pede ſunt firmiore & crure craſſiore: vti & copioſiore pluma veſtiuntur, cauſa victus. Itaque his omnibus de cauſis præfœcunda non ſunt.*

Accipitres eſſe ſalaces. Mars & Venus per Accipitres denotati. Mulieres morigeræ elogio decoratæ. [b] *Lib. 2. de Anim. c. 43.*

Nihilominus tamen ad libidinem propenſiſſimos eſſe Accipitres, veteres ſenſiſſe videntur: licet ſecus hîc doceat Ariſtoteles. Eegyptiorum enim ſacerdotes memorabilis illius commenti, quo Martem & Venerem per duos vtriusq; ſexus Accipitres intelligebant, cauſam eam reddunt, quòd cùm reliqua fœminei ſexus animalia, maribus ſuis, qui aſſiduum concubitum depoſcunt, minimè morigera ſint, vna id præſtet Accipiter. Trigeſies enim vna die requiſita, quantumlibet ſeceſſerit, vocata à mare, iterum atque iterum obſequitur. Vnde fœminas maribus morigeras, ſiue in Venerem procliuiter pronas, elogio Accipitris honeſtabant; difficiles autem & moroſas ab huiuſmodi cognomẽto repellebant. [b] Aelianus etiam refert, *aliquod eſſe Accipitrum genus, montanum nominatum, quod ardenti in fœminas amore inflammetur, moreq́ꝫ hominum amatoria lenitate flagrantium, ſemper ſectando eas in oculis ferat: Si quò clam fœmina abceſſerit, ex eo maximum capiat dolorem & clangorem fundat, vtq; homines vehementer amantes ex amore vexantur, perinde amatorijs moleſtijs affligatur.* Imò verò quoddam genus in libidinem adeo profuſum legimus, vt verno tempore; quo pleraq; in Venerem ruunt animalia, omni robore amiſſo, minimarum etiam auium morſibus obnoxium ſit. Sed & illud eorum in Venere intemperantiam arguit, quòd etiam cum ſpecie diuerſis, coitu ſæpenumerò miſceantur, vt [c] Ariſtoteles teſtatur. Coeunt enim cum Aquilis, & ſpurias Aquilas gignunt. Præterea cùm aues libidine accenduntur, quicquid eſt rapacium, cum Accipitre Aſteria congreditur, ut ſcribit [d] Tardiuus. Hinc eſt quòd pro diuerſitate parentum, audacia & fortitudine multum differant. Cuculum etiam ex Accipitre fieri quidam exiſtimarunt. Quod tamen non ita intelligendum eſt, quaſi ille ex Accipitre tanquam parente gignatur (eſt enim toto genere diſſimilis, ut neq; roſtro, neque pedibus aduncis) ſed tanquam immutata figura in Accipitrẽ tranſeat. Quamuis & hoc falſum eſſe, alibi oſtẽdimus.

[c] *De Gener. anil. 2. c. 5.* [d] *Lib. 9. Hiſtor. c. 32.* [e] *Lib. de Aucupio.* Differentię ab Ortu. Cuculũ ex Accipitre gigni quõ intelligẽdũ. Nidulatio. [f] *L. 10. c. 8.* [g] *Lib. 23. de Anim.*

Accipitres locis ſaxoſis & arduis petriſq; excelſis ac præruptis nidum facere ſolent. Quandoque tamen non inter ſaxorum rimas, ſed inter arborum altiſſimarum ramos, ſummis cacuminibus nidulantur, è quibus, tanquam è ſpecula quadam ſeu a rce eminentiſſima, iam ab incunabulis ſpeculari prædam, alijs præeſſe ac dominari aſſueſcant. *In inſula Africæ Cerne in Oceano totius Maſſilia, præter cæterorum morem, humi*, vt [e] Plinius teſtatur, *nidificant*. Tria aut ut plurimùm quatuor oua, & quinque quandoque, ſi [f] Alberto credimus, pariunt. Vicenis verò diebus incubant, ex Ariſtotelis & Plinij ſententia. [g] Aelianus autem: *Accipiter*, inquit, *cùm ex ſe tria oua pepererit, vnum ſolum ſelectum alit, alia duo frangit, quod ipſum eo tempore facit, cùm vngues amiſit, quod tres pullos tum alere nequeat, vnguibus ſcilicet ad victum parandum neceſſarijs deſtitutus.*

Deom-

De omnibus ſanè in genere adūcis [h] Ariſtoteles hoc ſcribit, quòd pullos, cùm primùm prouolandi facultas illis fuerit, nido expellat, perculſosq; cogat diſcedere. Similiter Albertus, quæ circa hanc rem cùm aucupum relatu, tùm propria experientia obſeruauit, his verbis tradit: *Accipitres pullos ſuos volantes cibant ferè menſis ſpatio, & poſtea recedunt ab eis. Et docent eas capere aues, quas viuas adferunt, & coram eis dimittunt, incitantq́ pullos ad capiendum. Vbi autem perfectè iam volaces & ad capiendū idonei fuerint, eijciunt aut relinquunt eos atque deſerunt.* Itaque Aegyptij ſacerdotes, ſi quem filios domo exactos ablegantem exprimere volebant, Accipitrem fœtam vel incubantem pingere ſoliti erant. Ita tamen rem accipiebant, vt qui abdicaret, vel à ſe reijceret, propter egeſtate & inopiam id facere cogeretur. Nam eadē in Accipitre cauſa fertur, cùm Aquilæ non indigentia, ſed faſtidium in cauſa ſit, vt vnum tātùm alat. Ex his patet [i] Aelianum cum Aegyptijs hanc prolis eiectionem ſoli victus penuriæ attribuere. Honorificientius tamen alij quidam non infimæ claſſis ſcriptores, & fortaſſe etiam veriùs ſentiunt, dum hanc ſeueritatem non in pauperiem, quæ Accipitris principatu indigna eſt, ſed in generoſam eius indolem reijciūt. Quod quidem D. [k] Baſilius facit, vbi in hæc verba ſcribit. *Accipitres circa pullos ſuos ſunt crudeles, quia cùm ſint habiles ad volandum, cibos eis ſubtrahunt, & roſtro vnguibusq́ percutiētes, more Aquilarum, de nidis exire compellunt & cogunt; quia eos audere docent, & ad prædam excitant, ne adulti effecti torpeſcant otio, & magis cibum quærere, quàm vigori animi conſueſcant.* Huius ſententiæ aſtipulatur [l] Caſſiodorus cùm ait: *Accipitres, quorum victus ſemper ex præda eſt. fœtus ſuos nouitate marcentes, nidis perturbant, ne in molle otium conſueſcant, alis verberant immorantes, & ad volatum cogunt: vt tales debeant exiſtere, de quibus poſſit pietas materna præſumere.* Huc colophonis vice adnectenda commodum venit ea, quam [m] Aelianus refert, Accipitrū fœminas amantium hiſtoria, quæ talis eſt: *Accipitres ineunte vere deligunt ex omnibus duos, & in Aegyptum ablegant, ad ſpeculandas inſulas quaſdam deſertas, quæ Libyæ adiacent. Ii autem vbi reuerterint, præeuntes cò alios deducunt: Interea Libyes pro peregrinatione illorum feſtum agunt. Cùm ad eas inſulas peruenerunt, quas illi duo ſpeculati commodiores ſibi indicarunt, hîc in multa quiete & tranquillitate pariunt, & excludunt, Paſſeresq́ & Columbas venantur, pullos cum magna redundantia alunt, deindeq́ firmos ad volandum in Aegyptum abducunt, tanquam paternas ſedes.* Alunt autem ſuos pullos, eodem teſte, *iiſdem quibus ipſi veſcuntur cibis*, nempe carnibus, & ſanguine.

[h] *L. 6. Hiſt. cap. 6.*

Accipitres pullos ad prædam cupiēdam inſtruunt.

Filiorum à parentibus relictorum hieroglyphicum.

[i] *Lib. 7. c. 9.*

[k] *In Hexā.*

[l] *Lib. 1. Epiſto. 31.*

[m] *Lib. 2. de Anim. c. 43*

Quo cibo filios nutriant.

MORBI.

PRAECIPVVS & maximè Theologorum, Aegyptiorum myſtarum, Philoſophorum aliorumq; ſcriptis decantatus Accipitris affectus eſt pennarum caſus & renouatio. Quem effectum [a] Aelianus quādo fieri ſoleat, ita indicat; *De Accipitribus,* inquit, *audire memini, ſolere eas antequam Nilus inundet, & agros operiat, ex pennis illas quæ iam conſenuerint, dimittere (vt rami fruticum iam arida folia) & alias nouellas, & elegantes producere, ſimiliter vt arbores comam.* Tempus verò inundationis Nili ex Claudiani hiſce verſibus diſcere licet, vbi ait:

Cumq́ die Titana canis flagrantior armat,
Et rapit humores madidos, venasq́ calore
Compeſcit, radijsq; potentibus æſtuat axis.

Quibus verbis dies caniculares deſcribit. Verùm ſcire licet hoc ferè tempore, nempe ſub initium Auguſti menſis Accipitribus pleriſq;, quibuſdam ſub medium, nōnullis etiam ſub finem pennas nouas perfici, & multò antè veteres decidere, nēpe primo vere mēſe Martio & Aprili, Tunc enim primùm mutare plumas incipiunt, & veluti ſenectam depouere, veſtemq; obſoletam pennarum priorum eijcere, in quarum locum paulatim ſuccreſcunt nouæ, ſub finem tandem æſtatis perfectionem adepturæ: ità vt in toto habitu nulla plumarum diuerſitas, aut diſſimilitudo conſpiciatur. Qua verò ratione iſtæc renouatio peragatur, primus omnium patientiſſimus ille [b] Iob nobis declarauit; illis, quibus diuinā admiratus prudentiam, uerbis ita creatorem ſuum affatur: *Nunquid per ſapientiam tuam plumeſcit Accipiter expandens alas ſuas ad Auſtrum?* Quem locum enarrans D. [c] Gregorius: *Quia,* inquit, *per annos ſingulos pennam veterem Accipiter noua naſcente proijciat, ac ſine intermiſſione plumeſcat, penè nullus ignorat. Non autem hic illud plumeſcendi tempus dicitur, quo in nido veſtitur, quia tunc nimirum adhuc pullus ad Auſtrum alas expādere non valet, ſed illa annua pluma deſcribitur, quæ laxata veteri penna renouatur. Et quidem domeſticis Accipitribus quò melius plumeſcere debeant, humida ac tepentia loca requiruntur. Agreſtibus vero moris eſt, vt flante Auſtro alas expandant, quatenus eorum membra ad laxandam pennam veterem venti tepore caleſcant. Cùm verò ventus deeſt, alis contra Solis radios expanſis atque percuſſis, tepentem ſibi auram faciunt,*

Pennarum caſus.

[a] *Lib. 12. de Animal. c. 4*

Quomodo pennas mutent.

[b] *Cap. 39.*

[c] *Lib. 31. Expoſ. moral. cap. 18*

ciunt, ſicq́; capto tepore laxatis poris vel veteres exiliunt, vel noua creſcunt. Hactenus illæ. Teporẽ huiuſmodi renouationis iſtius effectricem eſſe cauſam vel ex eo liquere poteſt, quòd quotidiano experimento venatores comprobarunt, manſuefactos Accipitres ægrè admodum pennas veteres cum nouis commutare, niſi loco vndiquaque obturato, ac tepente recludantur. Quibuſdam verò pluma omnino non mutatur, præſertim cùm prauis carnibus veſci coguntur. Cuius & aliorum omnium, quibus corripitur Accipiter, morborũ remedia, eorumq́; explicationem in tractatum de arte Accipitraria conſultò reiecimus, illic latiùs de ijs pertractaturi. Hoc tantùm pluribus repetitum authoribus addam, uiſus, quem alioqui acutiſſimum obtinet, nõnunquam pati hebetudinem. Ipſe verò conſeruandæ, ſeu recipiendæ potiùs natiuæ illius oculorum clariſſimæ aciei ſtudioſiſſimus, ſibiipſi eſt medicus; & vt [d] Plinius vult: Lactucam, quã Hieracium vocant, ſcalpendo, ſuccoq́; oculos tingẽdo, obſcuritatem cùm ſentit, diſcutit. Ita ſimul & ſe ipſum iuuat, & hominem, quid in ſimili euentu ipſi agendum ſit, monet. Id ipſum etiam teſtatur [e] Aelianus, vbi hũc in modum ſcribit: *Cùm ex oculis laborat Accipiter, circa ſepes ſyluaticam lactucam euellit; eiusq; acerrimum ſuccum expreſſum ſuis oculis inſtillans, ad ſanitatem reſtituitur. Hoc vtè medicamento ad ſanandos oculorum dolores medici dicuntur, vnde & collyria Hieracia, ideſt, Accipitraria nominantur. Vnde videre licet homines ſe auium diſcipulos profiteri, atque etiam præ ſe ferre non vereri.* Plinius *Coturnices ſolas animalium, præter hominem, comitialem morbum ſentire* aſſerit. Sed quàm rectè, ipſe viderit, cùm Paſſeres in primis eodem corripi ex nimio coitu conſtet, & Accipitres & Gracculos Brod. ita quoque vexari tradit. Sed & de quadrupedibus id teſtantur veteres. Nam Hippocr. & Plutarch. Capris & Ouibus familiarem eum morbum ſcribunt. [f] Rhodiginus id in Canibus, Felibus & Arietibus quoquè obſeruauit.

Domeſticis vix renouari pennas.

Viſus hebetudo.

[d] L.20.c.7.

[e] Lib. 2. de Anim.c.43.

Collyria Hieracia.

Accipitres hominum magiſtri in ſanandis oculis.

[f] Lib.9.c.6.

ÆTAS.

HVIVS *alitis vitam*, inquit [a] Aelianus, *aiunt Aegyptij ad annos vſq; ſeptingentos pertingere, quibus ego non facilè crediderim*. Certè nec vllum animal, vllamue plantam (neq; Platanum neque Quercum excipio) ad hanc ætatem viuendo peruenire credibile eſt. Viuacem verò in primis Accipitrem eſſe non negauerim.

[a] Lib.10.de Anim.c.14.

VENATVS. CAPIENDI MODVS.

AVCVPII genus omne Pãthera [a] Vlpiano dicitur. Quod verò per Accipitres hodie vbiq; gentium notum & frequentatum eſt, priſcis inauditum fuit. Nullum enim apud eos exemplum reperiri eſt edomitarum in hunc vſum rapacium auium. Antiqui ſcriptores, cuiuſmodi ſunt Ariſtoteles & Plinius, rerum omnium naturæ obſeruatores diligentiſſimi (etſi aliquo pacto venationis ipſius videntur meminiſſe, ut poſtea dicemus, nihilominus noſtræ omnino diſſimilis fuiſſe videtur, vt oſtendit etiã celeberrimus [b] Mercurialis) tam inſignem in domandis atque inſtituendis auibus ad rapinam hominibus vtilem, induſtriam, ſi ſuo æuo in uſu fuiſſet, nequaquàm ſilentio obuoluiſſent. Ariſtoteles innuere videtur eo tempore Accipitrem potiùs illicis auis locum tenuiſſe, quàm prædatricis. Illex verò auis eſt, quæ Ariſtoteli παλεύτρια dicitur. Plautus: *Eſca eſt meretrix, lectus illex, aſt amatores aues*. In Accipitribus igitur uidemus quaſi incunabula eius aucupij. Nam ætate [c] Sidonij Apollinaris videtur maiore in cultu ac cura fuiſſe: vt omnia ſolẽt ex paruis & minimis augeri. Ita enim ſcribit ille:

[a] Lib.11.

Aucupium Accipitrum priſcis fuiſſe incognitum.

[b] Lib.3. art. Gymnaſt. c. vlt.

[c] In Paneg. ad Auguſt. auit.

Quid volucrum ſtudium, dat quos natura rapaces
In vulgus prope cognatum? quis doctior iſto
Inſtituit varias per nubila iungere lites?
Alite uincit aues: celeriq; per auia plauſu
Hoc nulli melius pugnator militat unguis.

Quæ omnia induſtriam noſtram repræſentant, qua hodie vtimur in venandis auibus. Mirandum autem quippiam videtur, auem quæ perpetuò ſylueſtris fuerit, domeſticam hominiq́; familiarem reddi, magno impetu æthere proruentem, in pugnum heri redire, alias aues vſq; ad nubes perſequi, aſſequutam interimere, bellumq́; potiſſimùm aquatilibus & terreſtribus inferre, & quandoque etiam quadrupeda, ut ſunt lepores & cuniculi, rapere. In tantum enim creuit hodie id aucupandi artificium, vt nec Ardeæ, nec Milui intra nubes conditi, humanas manus poſſint euadere. Imò verò huiuſmodi alites ſublimipetæ cum hoc prædonum genere

Venãdi ars in quãtum creuerit.

in nubibus, tanquam in theatro congreſſi, ſpectaculum necis ſuæ aucupibus vociferantibus, dimicanteſq́; ſuos ad certamen fortiter gerendum, quaſi laniſtis, adhortantibus, præbere coguntur: uſque adeo pollet hominum artificium in auctorandis Accipitribus, & ad venatum ſublimem inſtituendis, & manſuefaciendis, ad obſequium. Quod quidem ob incredibilem quam exercenti adfert cùm oblectationem, tùm utilitatem, ad id gloriæ atque dignitatis faſtigium euectum eſt, ut magnates hanc ſibi tãquam propriam fecerint, ſuiſq́; delicijs reſeruarint.

Accipitrinę venationis nobilitas.

Eſt in tanto apud multas nationes, & Gallicã præſertim pretio, ut ſi quis huius artis inter nobiles & claro loco natos, ignarus fuerit, in exiguo admodum apud eos honore ſit, & tanquam præclariſſimæ artis imperitus, quæ vna poſt rei militaris diſciplinam, omnium nobiliſſima cenſetur. Qui verò de Accipitraria doctrina libros conſcriptos Principibus & præſertim Gallofrancis dedicarunt, nil magnificentius præſtare illis potuerunt, quàm eorum & in venatu & & Accipitraria ſcientia præſtantiam, pleno, quod aiunt, ore prædicare. Veterum autem Principum laudes ab hoc argumento deſumpta, taliq́; honore nixas eſſe, nequaquam quis reperiat.

Galli venationis huiꝰ ſtudioſi, & quo in pretio eius periti apud illos.

Rationem verò, cur aucupij vſus apud antiquos infrequens, atque parui habitus ſit, quidam reijciunt in exercitij, quod in eo obitur, lenitatem. Nullum enim exercitij genus approbabant, niſi in quo corpus multùm exerceretur, quo & fortiores & agiliores ad alia maiora obeunda redderentur. Verùm volatile hoc aucupium, cuius hodie ſtudio nobiliores, quòd omni organo oblectandi animi inſtructiſſimum ſit, plurimùm flagrant, antiquitas non ſolùm non coluit, ſed ne ſuſpicata quidẽ eſt.

Cur veteres Accipitrariam artem non celebrarint.

Nota verò & exercita priſcis Græcis, & Romanis venatoria fuit, quæ ſimul & animum recreabat, & corpori robur addebat, ſimulq́; militiæ quandam imaginem gerebat. Quanquam auium iſtæc per Accipitres inſtructos capiendi ratio, non tam aucupium, quam venatus quidam ſublimis aut volaticus dicenda videtur.

Quę venatio Græcis & Romanis nota.

Propriè autem aucupium eſt illud ſtudium tenuioris fortunæ hominum, quod nec ipſum temerè affirmem olim in uſu non fuiſſe, nempe Noctua, Aſione, Vlula, alijſq́; quibuſdã volucribus captare alias. Illud enim uiolentum magis eſt, hoc inſidioſum: hoc ex occulto, illud ex aperto: hoc blanda ſpecie decipit, illud etiam antequam noceat, minatur. In utroque tamen ludicro, non tam capturæ & prædæ ſtudere inſtituimus, quàm uoluptati aucupandæ aurium, & oculorum, & uel maximè animi. Nam, ut in ſylueſtri uenatione, omnes aditus Ceruis pro libera fuga pãdimus: ſic in illa ſublimi & aerea, Miluos & Ardeas non humi captare, non in uolatu depreſſiore opprimere, aut incautis anteuertere ſolemus, ſed alite prius emiſſario, generoſo more utimur, imbelli quidem illo, ſed tamen eas aues anfractu inaniter infeſto conſectante, & territante, quoad ſublimes euaſerint, quum interim prædones illos alites ſiniſtro brachio geſtemus, obnuptis capitulis, nec antè manu mittimus, quò ſublimius ſit aucupium & cæleſtius.

Milui & ardeæ quo capiantur.

Licet autem priſcis paulò antè ignoratam dixerimus artem iſtanc Accipitrariam, uidentur nihilominus nonnihil eiuſdem ſuboluiſſe, ſpeciemq́; quandam habuiſſe, aut ſaltem huius, de qua nunc ſcribimus, aliquod rudimẽtum, quod [d] Ariſtoteles recitat in hæc uerba. *Circa Thraciam, quæ ſupra Amphipolim eſt, rem prorſus admirandam, & ab ijs, qui non viderint, incredibilem fieri aiunt. Pueri enim è vicis & agris vicinis ad aucupium auicularum egreſſi, Accipitres ſibi ſocios aſſumunt. Nempe cùm ad locum capturæ aptum peruenerint, Accipitres clamando nominatim vocant, qui audita puerorum voce aduolant, & auiculas deturbant in fruteta. Hoc quidem maximè aliquis miretur, quòd Accipitres, quaſcunq; ipſi aues ceperint, pueris aucupibus deijciãt, cũ pueri ex omnibus captis parte tantùm aliqua Accipitribus reddita diſcedant.* Variat nõnihil eiuſdem aucupij narratio, quam [e] idem author (ſi modò utriuſque libri idem author eſt) loco citato priore ita inſtituit, Gaza interprete. *Thraciæ parte, quæ olim Cedropolis vocabatur, homines ſocietate Accipitrum per paludes aucupantur. Cum enim ipſi lignis, quæ tenent, arundines, & fruteta mouerunt, quò aues euolarent, Accipitres deſuper inſectantur: quorum metu aues perculſæ terram repetunt, mox homines percutiunt baculis, itaque capiunt, tum partem, quas ceperint, auium, Accipitribus impartiuntur.*

[d] Lib. 9. Hiſtor. c. 36. & in Mirab.

Thraces cũ Accipitrib. prædã partiti.

[e] Lib. 9. Hiſtor. 36.

Quod ad locum iſtum attinet, prior lectio uerior uidetur, ubi dicit Thraciam ſuper Amphipolim poſitã, non autẽ olim Cedropolim uocatã, ut hic ſcribit. Thracia enim regionis nomen eſt, & Amphipolim Thracię ſeu Macedoniæ ciuitatem eſſe, uel inter utramque ſitam, Cedropolim uerò in Caria ponunt authores.

Amphipolis.

Cedropolis.

Neq; [f] Plinius, ubi hanc hiſtoriam tradit, eadem per omnia cum Ariſtotele dicit. Hæc eius ſunt uerba: *In Thraciæ parte ſuper Amphipolim homines atque Accipitres ſocietate quadam aucupantur. Hi ex ſyluis & harundinetis excitant aues, illi ſuperuolantes deprimunt. Rurſus aucupes captas diuidunt cum eis. Traditum eſt, miſſas in ſublime ſibi excipere eas, & cùm tempus ſit capturæ, clangore ac volatus genere inuitare ad occaſionem.* Hîc Plinius in loco deſcribendo, quem Thraciæ eam partẽ, quæ ſupra Amphipolin eſt, facit, cum ea lectione quæ nobis probatur, conuenit. Quare & alteri præferendum eſſe, dicere liceat. Cæterùm poſtrema illa Plinij uerba (*& cùm tempus ſit capturæ*, &c.) mihi nõ ſuo loco poſita uidentur. [g] Ariſtoteles enim pueros in Thracia ſcribit cùm auiculas aucupantur, Accipitres aſciſcere ſocios,

[f] L. 10. c. 8.

[g] In Mirabilibus.

&cùm in locum capturæ commodum peruenerint, Accipitres nominatim clamando aduocare. Plinius uerò ab ipſis Accipitribus clangore ſuo ac uolatus genere (uolant enim deorſum perſequentes) homines ad ocaſionem inuitari ſentit. Quod etſi uerum eſſe uideatur, non ſuo tamen ordine & loco à Plinio ſcribitur. Primùm enim Accipitres uocantur: deinde auiculæ frutetis exturbantur: uel contrà. Tertiò auiculæ ab Accipitribus homines clangore & uolatus genere inuitantibus deorſum impelluntur. Quartò ab hominibus capiuntur. Poſtremò pars

[h] Lib. 9. Hiſtor. cap. 36.
[i] Lib. 2. de Anim. c. 42.

earum præmij loco in ſublime Accipitribus ibi excepturis reijcitur, quod [h] Ariſtoteles dixit: Ῥίπτουσι γὰρ τῶν ὀρνίθων οἱ δ' ὑπολαμβάνουσι, quæ uerba Gaza prętCerijt. [i] Aelianus rurſus omnino aliter aucupij hanc apud Thraces rationem deſcribit, hoc uidelicet pacto: Accipitres *in Thracia accepi ad hanc rationem cum hominibus per paludes ſocietatem aucupandi coire: homines explicatis retibus quieſcere, Accipitres autem ſuperuolantes exterrere aues & intra retia compellere. Thraces ſi quas ceperint, aues cum Accipitribus partiri, eoſq; tum ad aucupij ſocietatem fidos habere: ſin cum his earum partem, quas ceperint, auium, non communicauerint, diſſociari atque diſtrahi.* Hac ſanè actione Accipitres ipſi commodum ſui uſum monſtraſſe uidentur, ipſaq; utilitate ad tentandam eorum manſuefactionem allicuiſſe, & uelut inuitaſſe. Quamuis longo admodum pòſt tempore

Qui primò de Accipitraria ſcripſerint.

in uenationis uſum domatos Accipitres, ut dictum eſt, legimus. Antiquiſſimi enim omnium eorum, qui Accipitrariç huius artis mentionem faciunt, ſunt Aelianus & Iulius Firmicus, quorum ille, qui paulò poſt Adriani tempora uixit, Accipitrariam hanc uenationem ſe minimè ignoraſſe, ſatis prodit his uerbis: *Accipitrum genus eſt, quod eſcæ illecebris capitur, idemq; manſuefactum, nunquam poſtea recedit ab eo, quem expertur in ſe benignum.* Idem [k] alibi Indos tradit Coruo-

[k] L. 4. c. 26.
Indi aues ad venatū inſtituunt.

rum ac Miluorum pullos manſuetos reddere inſtituereq; ad venatum Leporum Vulpiumq;, adeo vt Canibus ad venationem non indigeant, hoc nimirum pacto: *Leporem & Vulpem cicures carne appenſa ad curſum dimittunt, & mox immitunt aues, carnem eis, quam appetūt, adempturas. Illa igitur quanta poſſunt celeritate & impetu uel hanc uel illum conſequuta carnem laboris ſui præmium & eſcam deſideratam ſibi auferunt. Sic inſtitutas ad prædam aues, deinceps in mōtanos Lepores & Vulpes feras emittunt: quos illæ itidem ſpe ſolita eſca proſequuntur, & mox captos dominis, vt prodit Cteſias, adferunt: loco autem carnis appenſa, viſcera captorum, eis in cibum permittuntur.* Ex his tamen Aeliani verbis colligere licet (ſi modò Cteſiæ alioquin fabuloſo, fides adhibenda eſt) non vſque adeo recens omnino hoc fuiſſe inuentum, ſed etiam ætate Cteſiæ multò ante Aeliani tempora, in vſu veniſſe, ſed Indis tantùm, non autem Græcis aut Romanis. Quare Cteſia authore ab Aeliano adducto, Indis & non alteri vlli genti aëriæ huius venationis per Accipitres inuentio accepta erit

[l] Lib. 5. c. 8.
[m] L. 10. c. 1.

ferenda. Nam poſt Aelianum, Romanorum, qui eius meminerūt, vetuſtiſſimus eſt [l] Iulius Firmicus, qui fuit Conſtantini temporibus, Magni Conſtantini, filij. [m] Petrus verò de Creſcentijs Bononienſis Senator, huius artis originem neſcio ad quem Daucum Regem refert: *Prudentes antiqui* (ait) *videntes quaſdam aues per aëra volitantes, illas cautè capere laborauerunt, auiumq; rapacium genera domeſticare, ut quas per ſe capere non poterant, earum auxilio acquirerent. Et horum primus*

Daucus rex Accipitrariæ artus primus autor ſtatuitur.
[n] Lib. 4.

inuentor dicitur fuiſſe Rex Daucus, qui diuino intellectu nouit naturam Accipitrum & Falconum, & eos domeſticare, ad prædam inſtruere, & ab ægritudinibus liberare: poſt quem alij multi fuerunt, qui plures ipſarum auium rapacium addiderunt. Hęc ille. Quis ſit iſte Daucus, aut quis rex eo nomine vnquam dictus fuerit, equidem neſcio, nec me legiſſe memini: niſi, quod credo, Dacum pro Dauco, facili lapſu dicere voluerit. Author enim eſt [n] Polydor. Verg. Lothericum Dacum Regem aucupio mirè delectatū, cuius ſtudium & ipſi mortem, & Angliæ bellum attulit, vti latiùs apud

Fredericus Oeonobarbus.
Henricus VI. Imper.
[o] Lib. 4. Hiſtor. Neap.
[p] Lib. 6. de Agric. c. 44.
Aucupij & venationis cōparatio.

eundem uidere licet. Leander in ſua Italia putat Fredericum Oenobarbum morem cum Accipitribus aucupādi, qua arte ipſe plurimùm capiebatur, primùm in Italiā inuexiſſe. Quod tamen [o] Collenutius Henrico VI. Imperatori aſcribit, qui Falconiam eam artem appellabat. Vt vt ſit, aut quicunque tandem hanc artem primùm exercuerit, hoc enim dubium eſt, illud certò conſtat, ſerò admodum Romanis ac Græcis eius uſum innotuiſſe, ac receptum fuiſſe. Quod tamen mirum meritò videatur. Nam leuis profectò [p] Caroli Stephani ratio eſt, neglectam ab antiquis hanc artem aſſerentis, quòd in ea corpora ignauiùs, quàm pro robore corporis pareret, exercerētur. Eſt etenim hac noſtra tempeſtate, ſtudium hoc inter alia principum atque heroum exercitia longè commendatiſſimum, & omnibus oblectandi numeris inſtructiſſimum, ſiue ingenuitatem exercitij ſpectes, ſiue uoluptatis honeſtatem expādas. Siquidem hoc ſtudio corpus moderatè longeq; expeditiùs, labore ac periculo minore, quàm altera illa quadrupedum venatione exercetur, ut pulchrè & doctè Conradus Heresbachius Sereniſſ. Principis VVilhelmi, Cliuiæ, Iuliæ &c. Ducis quondam primùm præceptor, deinde à conſilijs teſtatur. In quadrupedum namque perſecutione immodico labore laſſitudineq; per inuia dumeta, ſyluaſq; impeditas venatos ſæpe fractus fatiſcit, aut in furibundum Aprum aut Ceruum efferarum impulſus in vitæ diſcrimen adducitur. Adde quòd hoc exercitium minore

ſumptu

ſumptu atque apparatu perficitur. Nam ferarum venatio & canum omnis generis gregem requirit, & retia ſumptuoſa, vt interim taceam venatorum turbam, qui Canes ducant, vel inſectentur feram, vel qui ad retia deſideant. Accipittarius verò *ὀρνιθοθήρας* vnus ſolo Accipitre inſtructus ſuam artem exercet. Quo fit, vt hodie in maximo vſu ſit & generoſa exercitatio exiſtimetur, Principibus & Monarchis vſitata, vt quæ voluptatis plurimum habeat. Inter Europæos Gallofranci ſibi tanquam primis authoribus huius ſtudij originem vendicant, quòd, vt inquit Bellonius Gallus, *omnium retrò hominum memoria illud in primis coluiſſe, eoq́; præ cæteris nationibus maximè delectati fuiſſe reperiantur*. Vnde etiam qui de Accipitraria re apud eos ſcripſerũt, ſuosq́; libros Principibus nuncuparunt, à nulla re magis, quàm ab illius artis peritia eorundem comendationem, atque encomia ſibi petenda exiſtimarunt. Sed vt olim in hoc ſtudium ardẽtiùs cæteris incubuerint Galli, hoc ſanè noſtro æuo, nullius nõ nationis, potiſſimùm heroës ac diuites, ex æquo eximio huic oblectamento paſſim operã dare videmus adeo gnauiter, vt qui alijs hoc nomine antecellant, difficillimum ſit iudicare. Venatio verò aucupiumq́; quantum laudi vel vituperio danda ſint, præclarè [e] Plato diſſerit. Exercetur autem hoc aucupium volatile, ſiue venatus æthereus (quocunq; tandem nomine appellare libeat) rapacibus auibus, & præcipuè Accipitribus inedia vigilijsq; domatis. Quãuis in hunc vſum non ſolùm Accipitrum omnia genera domãtur, verùm etiam Aquilæ, Vultures, Milui, Corui, quibus non aues ſolùm, ſeu Lepores etiam & Cuniculos venentur. Quod etiam olim Indos factitaſſe antè ex [f] Æliano retulimus. Videmus enim natura ſua Accipitres, Miluos, Coruos innoxijs auibus inſidiari. Quare hoc agimus eo ſtudio, vt quæ antè ſuapte natura ſibi venabantur, nunc tanquam mercenariæ magiſterio ac diſciplina aſſuefactæ nobis prædam capiãt. Quod quidem diuerſis peragitur modis, pro vario auinm ingenio, vel etiam inſtitutione. Aliàs enim Accipitrarius auem geſtat pugno inſidentem, comitatusq; Cane veſtigatore, qui vel Perdices, Coturnicesſue, aliaſque aues minore Accipitrum genere perſequatur & è latebris excitet, vt auolare tentantes à prædatrice intercipiantur. Plerunq; Perdices, Coturnices ſimilesue aues, vbi hoſtem adeſſe ſenſerint, in ſublime ſeſe attollere non audent, ſed in fruteta ſeſe abdunt, maluntq́; canibus, hominibusq́;, quàm iurato hoſti Accipitri in prædã venire. Quod Oppianum etiam minimè latuit authorem alioqui antiquum, vt apud eum eſt videre, ita ſcribentem: *Quieſcente etiam Accipitre aues capiuntur, res mira, iucundaq́; viſu. Auceps Accipitrem circa aliquem arboris truncum deponit, vel potiùs alligat. Huius conſpecti metu auiculæ ſub frondibus ſeſe occultant, & timore adſtricti tanquam homines in itinere, cùm ſubitò apparuit latro, nullam in partem prouolare audent. Tum auceps ſic perturbatas & attonitas paulatim ab arbore detrahit*. Maioribus verò Accipitribus Lepores minores etiam atque Cuniculos hoc pacto capiunt. Verùm magnos Lepores ſine Canum ope ægrè, etſi eos adoriantur ac feriant, retinere queũt. Etenim, vt teſtatur Stumpfius, Accipiter mas rapere tantummodo poteſt eum Leporem, qui ad mediam corporis ſui magnitudinem excreuit: fæmina verò etiam adulto Lepore potitur. Idem etiam Felem ſatis robuſtam ab Accipitre capi, ſe vidiſſe ſcriptum reliquit. [g] Creſcẽtienſis verò non hos tantùm, ſed etiam Capreolos necdum adultos ferire atque impedire, ita vt nullo negotio à Canibus capi poſſint. Oppoſitã primo generi iam dicto venandi rationem tenent alij, qui emiſſa in prædam diu circumuolitant, donec à Canibus atque uenatoribus excitetur, quam pernicitate inſtructi diripiunt, atque humi depreſſam conficiunt. Alij non niſi volantem prædam impetũt, quam ſi impediti aſſequi non queant, circumuolitando in propinquo latitantem commonſtrant, ut a venatoribus comprehendatur. Sunt & ſublimipetæ, qui Ardeas, atque id genus aues in nubibus perſequuntur eò uſque, ut hominum conſpectũ euadant. Hi maximè ſunt Principibus in delicijs, vtpote qui Anates, Ardeas, Grues ſpectanda virtute è ſublimi deturbent. Ardea enim quoties imminere hoſtem cernit, ſublimis fertur in auram, hac eam inſequitur Accipiter, ſicq́; certatim nubes petunt, vt hominis ſæpe proſpectũ effugiant, tantiſper dum venatrix ſublimior facta, prædam inuolutam vnguibus ſuis, in terram mutuo rotatu deturbet, atque à leporarijs aut Venatoribus excipiatur. Induſtrias aliquando huiuſmodi aues Principes magno mercantur: ſiquidem conſtat quingentis aureis, atque amplius Regibus & Principibus uenditas eſſe. Cæterùm Accipitrum in vniuerſum plures ſtatuuntur differentiæ, iuxta quas magis aut minus idoneæ ad venaticam hanc diſciplinam cenſentur. Quædam earumq́; non minimi momenti, ſumũtur à loco natali, quæ maximam profectò in ingenio roboreq́; diſcrimen conſtituunt. In primis enim Accipitres maiores fortioresq́; naſcuntur in regionibus Arctoo ſideri ſubiectis ac propinquis. Videmus enim fieri, ut Anglia, Suecia, Dania, Ruſſia, Boruſſia, aliæq; his finitimæ regiones, quòd auibus aquaticis alijsq́; animantibus victum Accipitribus largum ſuppeditent, ſanguinolentinres & copioſiori ſpiritu præditos, ideoq́; maiores, audaciores, rapaciores, ferocioresq́; quàm vllibi eſſe ſolẽt, producant. In alijs verò locis, ut in-

[e] *In fine Septimi de legibus.*

Quæ aues ad venandum inſtitui poſſint.

[f] *Lib. 4. de Ani. c. 36.*

Perdicum & Coturnicum venatio.

Leporum minorũ & maiorũ venatus.

Accipiter mas quem Leporem capiat.

Accipiter fæmina.

Felis ab Accipitre captus.

[g] *L. 10. c. 7.*

Ardearũ, Gruum, Anatũ ſimiliumq́; venatio.

Accipitres magno vẽditos.

Accipitrũ differentiæ ab aptitudine ad venandum.

Vbi pſtantiores naſcantur.

quit Albertus Magnus,[a] *ſecundum proportionem uigor, audaciâ, & ferocia in eis ſpectantur*. [b] Creſcentienſis eos cæteris præfert, qui *in alpibus Illyrici de Braſia dictis naſcuntur*. *Bonos* item reperiri tradit *in alpibus Veronenſibus ac Tridentinis*. Helueticarum etiam alpium iuga laudabiles gignunt, cùm alij plerique, tùm Galãda mons Rheticus, vnde Mediolanum & in reliquam Italiam delati magno venduntur. Tappius præ cæteris laudat Germanicos, præſertim in Marca VVeſtphaliæ, quæ Sereniſs. Cliuiæ Ducibus paret, captos. Vnde in Belgiam, Galliam, Hiſpaniam & Angliam deferuntur, ac maioris inter cæteros ueneunt. Aliam inſignem diuerſitatem inter ipſos ætas ponit. Namq; ex omni Accipiterũ genere alij ſunt Nidularij, ita eos [x] Budęus uocat: *qui* ut idem ait, *ex nidulo rapti ſunt, & domi adoleuerunt*. Nidarios hos uocat [y] Creſcentiẽſis & præ cæteris laudari aſſerit, quòd *Dominum rarò deſerant*. Budæus tamen hos *ut obſequioſiſſimos, ita deterrimos* cenſet. Si tamen his utendum eſt, quòd alij deſint, aut ita lubeat, non prius eos *nido eximendos* monet [z] Carolus Stephanus Gallus, *quàm perfectum robur habeant, quo ſaltem cùm alibi tùm in pertica erecto queant corpore ac cruribus conſiſtere*. In nido captos Galli ſua lingua Oyſeaux nieds uel prins au nids: Germani alij Neſtling, alijs Neſtuogel uocant. Ramales ſeu ramarij dicuntur, qui iam fermè adulti, & nido egreſſi, nido tamen etiamnum oberrant, ac ramulatim hoc eſt, de ramo in ramum uolitant, ac dum matrem ſequuntur, capiuntur. Hos præferunt, quòd celeritate Nidularijs præualeant. Hos Galli Branchiers & Ramagè dicunt: Germani Eſtling ſeu Aſtuogel. Peregrini, ut in primis uolucres, ſic contumaces, & maiore negotio curabiles, ut qui ab infantia non obduruerint. Hi tamen duorum generum Hornitini, id eſt, qui primo anno capti, aliquandiu liberi uolârunt ac diutulè nidum reliquerunt, præſtantiſſimi habentur, quòd antequam deplumeſcunt, manſueſcant. Hos Galli Soros uocant, à colore Soret dicto eorum idiomate, quem latinè fuligineum dicimus. Germani VVildfang nũcupant. Anniculi uerò, id eſt, deplumes, qui iam pennas in feritate mutârunt, bimi, trimi, & deinceps, ad obſequium redigi non poſſunt, fugitiui plerunq; ſunt. Quodſi tamen probè domari, & apud dominum manere eos contingat, optimi euadunt, quandoquidem interim dum adhuc feri eſſent uenationi aſſueuerunt. Empturus igitur aut capturus Accipitres ætatem diligenter obſerua, ut quæ non parum ad præſtantiam, aut prauitatem faciat. Verùm an integra ſint ſanitate, ante omnia aduerte. Deniq; ſanos certis indicijs bonitatis ac præſtantiæ à prauis diſcerne. Quorum utrumq; præſtare hîc te docebimus. Primùm ſanum ab ægro multis notis diſtinguere licet. Accipiter enim *ægrotus* inquit Albertus, *pennis & alis quodammodo inhorreſcit, alæ dependent, clamoſus eſt propter ſenſum doloris, cibum ſæpius reijcit incoctum*. Demetrius Conſtantinopolitanus, qui de Accipitrum educatione ac cura ad Imperatorem Conſtantinopolit. librum Græcè conſcripſit, hoc pacto cauere docet: Columbæ bibendum dato uinum uetus odoratum admixto aſaro, deinde Columbam Accipitri obijcito, qui ſi ęger fuerit, non attinget eam. Vel Accipitrem pone humi iuxta pedes tuos, & manum qua carnem teneas, quantum potes eleuato uocatoq; Accipitrem, qui ſi continuò ad manum aduolarit, ſanum eſſe iudicabis: ſecus ægrotum & non emendum. Vel ſcobem ferri benè tritam Accipitri obijce cum carne, qua ſolitus eſt paſci, hanc ſi deuorârit, partes eius interiores infirmas eſſe conijcies. Quòdſi aliquando à deglutita ſcobe ferri, oſſa eius uel articuli crepitum ediderint, interiora eius infirma fuiſſe conijcies, auxilium uerò ex hoc ipſo remedio maximum ei futurum expectabis. Vel pulmone ouillo calente adhuc ciba Accipitrem, & ſi nihil incommodi inde ſenſeris, interiora eius ſana eſſe conijcito. Si verò deteriùs habuerit, & ęgrè cõcoxerit, ſignum eſt eum ęgrotare, & poſtridie inuenies eum triſtiorem. Hunc ne emito: ſi verò tuus ſit, idoneam curam ei impendito. Sanum uerò eſſe, his ſignis, à Tardiuo Gallo, qui uernacula lingua ad Carolum Octauum Galliç Regem librum de Accipitraria ſcriptum condidit, enumeratis cognoſces. Si alui excrementum continuum fuerit, non interruptum nec denſum: Si turundos ingeſtos nõ humidos, ſed ſiccos aluo reiecerit: Si ſuper pertica tranquillè ſe geſſerit: Si roſtro alas ſuas repurget ab inferiore parte uſque ad ſummam: Si pennæ eius veluti vnctæ ſplendeant: Si coxas æqualiter teneat: Si venæ duæ, quæ in radicibus alarum ſunt, motu moderato pulſauerint. Contrà verò, calore externo ac præter naturam affici Accipiter intelligitur, ſi eos aperiat; lingua tremat & anhelus ſit. Frigoris ſigna ſunt, ſi oculos claudat, pedẽ alterum eleuet, plumis inhorreſcat. Defatigatus aut æger notatur, ſi os clauſum fuerit, alæ dependeant, & crebrò reſpiret per nares. Denique morti vicinus, ſi alui excrementum viride redditur, & quum in perticam ipſe volatu eleuare ſe non poteſt. Cæterùm vt prima cura ſanitatis meritò tibi eſſe debet, ita etiam uidendum, ne dum illi ſoli intentus es, cætera negligas. & in ignauum, degenerem, aut inutilem incidas. Quare ſignorum bonitatis in Accipitre peritus eſſe debes. Tappius Lunenſis, qui Germanicè de Accipitraria librum compoſuit, ait, requiri in probo Accipitre collum paruum & longum, nares amplas, linguam, & oris interiora nigra, alas paruas & breues, modicè inflexas, ferè

vt Gallinæ

Margin notes:

- [a] Lib. 10. cap. 2.
- Differentię ab ætate.
- [x] In Pandect.
- Nidarij.
- [y] Lib. 10. cap. 3.
- [z] Lib. 6. c. 11.
- Oyſeaux nieds.
- Prins au nids.
- Neſtling.
- Neſtuogel.
- Ramales.
- Ramarij.
- Brãchiers.
- Romagè.
- Eſtling, ſeu Aſtuogel.
- Peregrini.
- Hornitini.
- Sori.
- VVildfang
- Anniculi.
- Accipitrem empturo, quid obſeruandũ.
- Sani ab ægro diſtinctio.
- Sanitatis indicia.
- Morboſi ſigna.
- Mortis ſigna.
- Accipitris boni ſigna.

vt Gallinæ, earumq́; pennas latas & validas, crura magna, lata ſeu plana & alta, quæ verſus coxas anguſto interuallo diſtent, magno uerſus pedes, modicè inflexa, caudam oblongam, ruffam aut nigram, maculas in pectore fuſcas, pennas dorſi puniceas, quarum extremæ albicent: plumas fe.norum giluas ſeu ſubruffas, abſque maculis: caudam etiam maculis, quæ fulmina picta referant, inſignem cum alijs diuerſæ figuræ. [a] Creſcentienſis Accipitrum bonitatem ac pulchritudinem hinc cognoſci tradit: Si ſint magni, breues, paruo & oblongiuſculo capite, pectore & ſpatulis craſſis, tibijs amplis, pedibus magnis & expanſis, pennarum colore nigro.

[a] *L.10.c.30*

Demetrius Conſtantinopolitanus in Accipitrum delectu Ophiocephalis ſecundas partes tribuit, ita dictis, quòd caput Serpentum inſtar, paruum & planum habeant. Rotundos & quadratos oblongis præponit: Nares, inquit, ſunto amplæ, citrinus color in naſo admodum ſplendeat. Talis enim Accipitrem breuis uitæ futurum ſignificat. Lingua optima, quæ nigra fuerit, deinde quæ dimidiam partem, alteram nigram, alteram albam habuerit: peſſima ex toto alba. Eſt etiam is breuis vitæ, qui uulgò ἐλαιοφόρος dicitur, nẽpe quòd maculas in naſo habeat, quas Græci elæas uocant, nigras. Omnem laudatum Accipitrem pennas tredecim in cauda gerere aſſerit, & in digitis pedum ueluti ſquãmas inſtar Cyprini piſcis. Vel circa unguis radicem ſciſſuram ceu lineam obtinere, uel infra alam pennam acutam uerſus latus aut humeros. Roſtra Accipitrum nimis magna non probantur. Eos enim parum leues arguũt, ut docet Belliſarius. His itaque notis emendum Accipitrem, num probus ſit, an ſecus, dignoſces.

Ophiocephalos Accipiter.

ἐλαιοφόρος Accipiter.

Quando uerò capiendi ſint, & qua arte, nũc declarandum. Tempus [b] Demetrius indicat his uerbis: Accipitres capiendi tempus ante octauum diem Calendarum Iunij incipit, & uſque ad finem Iulij perdurat: de paruis loquor, quiq́; è nido eximuntur. Illorum enim, qui iam à parentibus ad uenationem inſtituti ſunt, capiendi tempus uſque ad ultimum Auguſtum extenditur. Rationes uerò capiendi eos multæ ſunt & uariæ. Accipitrum pullos, ut inquit Demetrius, aliqui è nidis, ſcalis oblongis ad arborem appoſitis: quidam, ut docet Albertus, fune lõgiſſimo è rupe demiſſi, at non ſine periculo eximunt. Verùm, ut antè monuimus, ſic captorum enutritio periculoſa ſimul & moleſta eſt. Nam & tenera pullorum corpora facilè ægreſcunt, & ſi præter ſpem conſeruentur, tota die miſerabiles voces edunt. Eſt, quando ne noctu quidem intermittãt, & iſtam conſuetudinem improbã perpetuò clamoſæ retineant. Accipitres verò nondum adulti (nam annoſi haud f. lè laqueo, retiue decipiuntur) non difficulter capiuntur, irretiti hoc pacto: Rete ſublime tenditur, & poſt id alligato Gracculo, auceps iuxta latens in tugurio ſono fiſtulæ Accipitrem vocat, donec is propior factus Gracculum conſpiciat, in quem conſpectum mox inuolans intricatur & capitur. Quamuis Terentianus Phormio neget, *vel Accipitri, vel Miluo rete tendi*. Cæteri, aut viſco, aut fiſtula falluntur. [c] Varro à *Columbarijs* Accipitres ſolere *interfici* tradit: *duabus virgis inuiſcatis, defixis in terram inter ſe curuatis, cùm inter eas poſuerint obliquum animal, quod intercipere ſolent Accipitres, qui ita decipiuntur, cùm ſe obleuerint viſco*. Similem ferè modum [d] Creſcentienſis exponit ita inquiens: *Viſco capiuntur Accipitres cæteraq́; aues rapaces. Nam in terram duæ vel tres infiguntur virgulæ viſcatæ, parum diſtantes & ad ſe inuicem inflexa, in medio quarum ligatur aliqua auis, vt Columbus, vel pullus Gallinaceus, vel caro, aut Mus pro Miluis, Buteonibus, & huiuſmodi alijs auibus rapacibus, quæ talia appetant, ad quæ cùm aues venerint, capiuntur cordulis.*

Quãdo & qua arte capiendi.

[b] *Lib.1.c.7.*

[c] *Lib. 3. de Ruſt.c.7.*

[d] *L.10.c.27*

Apud Demetrium alios quoq; modos diuerſos Accipitres capiendi reperire eſt, nempe reti, fiſtula, viſco, Ex quibus ille in primis eſt admirabilis, quo capitur Accipiter ab homine ſupino iacente, ita vt totus paleis aut herbis integatur, ne conſpici poſſit. Is manu ſiniſtra auem, nimirum Gallinam, aut Columbam teneat, & fiſtula vocet Accipitrem, qui cùm aduolarit, dextra apprehendat, & faſcijs ritè obligatum in tugurio condat. Sed antequam huic capiti finem imponam, doctiſſimum hoc recentioris cuiuſdam Poëtę carmen de venatione colophonis vice addere lubet:

Venatio quanta afferat incommoda ſulcis:
Haud difficile eſt dicere. Sed tamen videtur
Natura parens hunc homini dediſſe ludum:
Sua obire manu retia: defigere varos
Nos eſum docuit: cùm Accipitrem redire iuſſum:
Iucunda canes cùm leporarios creabat:
Nunquam faciens fruſtra aliquid carensq́; fine.
Damnoſa tamen tum loca, tum tempora vites.

INSTITVTIO AD VENATVM.

Locus apt' ad inſtituẽdum Accipitrem.

CAPTO iam Accipitre locus eligendus eſt obſcurus, & domicilium aliquod opacum, cui includatur cicurãdus. Domandi verò ratio pręcipua eſt, ut oculorum palpebris commiſſis, uel occluſis faſcia oculis, circuloq́; , cui inſident, agitato, inedia longisq́; vigilijs fatigetur. Quòd ſi tenellę adhuc ętatis eſt, locus temperatus eſto. Frigido enim loco repoſitus, ex renibus ſeu lumbis laborabit, & in vitę periculum incidet. Hinc fortaſſe [a] Albertus ex Aquila, Symmacho & Theodotione ad ſanitatem auis conferre plurimum ſcribit, *ſi propter eam ſemper Mentha & Saluia colloceтur aut ſpargatur.* Tardiuus *ſubyci ei* vult *herbam Ebulum*, cui ſimiliter vis inſit calefaciendi, & reſiſtendi vitijs renum & articulorum.

[a] *Lib. 23. de Anim. c. 23*

Mentha & Saluia Accipitri ſalubris.

Ebulus.

Vbi collocandus.

Pertica, qualis eſſe debeat.

Accipiter autem nuper captus, ſi tam validus eſt, vt in pedes rectus conſiſtere poſſit, hisq́; ſe ſuſtinere, omnino collocandus eſt ſuper trunco ligneo, aut potiùs ſuper pertica, quo commodiùs moueat & extendat alas, nec in terram impingat, aut offendat, aut ſordes vllas contrahat. Pertica verò ſeu contum, cui inſiſtere debet, nec admodum craſſa nec tenuiſſima ſit, nec inæqualis; ſed con..noderata, ita vt ungues aperti, dum perticam complectuntur, interiorem pedis partem impleant, & nihil cauum ſeu vacuum relinquant; & vt vnguis poſterior cum anterioribus coire poſſit & concludi. Adhæc lineo aut laneo panno obducatur, ne vngues lædat. Sit ex Philyra (inquit Demetrius) id eſt, ex Tilia: quidam tamen perticam ex Acere ſeu Opulo laudant. Albertus ex antè citatis authoribus Accipitrem ſuper ligno Salicis aut Abietis ſemper ſedere uult. Alligandus eſt pedibus perticæ, ſed uinculo paulò laxiore, ut dum uolat reuolatq́; , facilè in ipſam redeat. Nam breuiore vinculo interdum fit, vt ad volãdum impeditus, ad perticam ſe allidens lædatur. Porrò cùm plures Accipitres in vna pertica ponantur, interuallum inter vincula ſingulorum, circiter digitos vigintiquinque eſto, ne, ſi inuicem ſe contingere poſſint, ex mutua unguium pugna noxam percipiãt. Semel enim aſſueti uenationi, ſi inedia compellantur, ne ſuo quidẽ generi parcunt.

Lorũ quo ligantur, quale eſſe debeat.

Quo tẽpore debeant manu ferri.

Deinde pedibus eorum lorum alligabis, quindecim digitos longum, colore nigro, non rubeo, propter Aquilas, quæ rubro colore eminus conſpecto, carnem recentem ab eis ferri ſuſpicatæ, inuolant, & eos abripiunt. Modica diei parte manu moderatè geſtentur, diluculo ſcilicet, & ueſperi; dum aër ſcilicet frigidiuſculus eſt. Nam qui ſubinde & multum in aëre calido geſtantur, dũ continuo uolitatu à manu aucupis propendent, calorem ſupra naturam augent, pulmonesq́; accendunt, ita ut breui omnino moriantur, exiguoq́; ad uenatum tempore utiles ſint, etſi nullum eis adfuturæ mortis indicium appareat.

Cicuratio optima.

[b] *L. 10. c. 4.*

Cicurantur optimè Accipitres, inquit [b] Creſcentienſis, *ſi plurimum teneantur in manu, & maxime tẽpeſtiuè in aurora, idq́; in hominum turba, inter molarum ac gurgitum fragorem, fabrorum ſtrepitum, vt hiſce aſſueſcens omnem paulatim metum deponat.*

Quomodo portandi.

Porrò geſtari debent in ſummo carpo brachiali manus, digitis introrſum ſpectantibus. In ſumma uerò manus parte aut in pollice inſiſtere nõ permittendi ſunt: quòd inde ad venationem non ſatis impelli, & proijci poſſint, vnde fit, vt minus ſtrenuè in prædam ferantur. Geſtantur autem dextra meliùs, quàm ſiniſtra, quandoquidem non ſolùm, ut diximus, faciliùs & expeditiùs proijciuntur, atque inde ad volatum leuiores & perniciores feruntur, verùm etiam equitationi id accommodatius eſt. Inter aſcendendum enim in equum & ab eo deſcendendum, auis tutior in dextra, quàm in ſiniſtra eſt. Quòd ſi ſuper manu irrequieti fuerint, & volitarint, repone eos leniter & placidè, vt recognoſcere te familiariter & amare diſcant. Facilè autẽ & probè cicurantur, poppiſmis ſiue ſonis per labia ad fiſtulatum imitationem effictis, item palpis, & blãdis verbis.

Accipitres ingenioſi.

Sunt enim hæc animalia exquiſito ingenij ſenſu prædita, nec rationis memoriæq́; pro ſua natura expertia. Quicquid enim poſt exutam priorem feramq́; naturam aſſumit, facilè per totam vitam conſeruat. Caueat itaque qui Accipitrem geſtat, ne quo modo eum lædat, ſed paratum ac promptum ad inſiſtẽdum manui, uel perticæ, ſuauiter manu demulceat, & propendentem fortè blandè eleuet reponatq́; , & quoad fieri poteſt, geſtus eius omnes, affectusq́; , atque ut dici ſolet, nutus diligenter obſeruet, quibus per omnia morem gerat, neque vnquam ulla in re ei aduerſetur aut repugnet.

Iracundi.

Quando cibandi Accipitres, & quomodo.

Quãdo alę propẽdet, quid agendum.

Eſt enim indignabunda auis & in iram prona. Inter equitandum eam geſtans, caueto diligenter, ne alicubi, præſertim in pratis, & ad parietes eã offendas, quod fieret, ſi ullis in locis inquieta foret aut volitaret. Cibum aucupes ſeu manſuefactarij potius quotidiè dabunt diluculo, circiter nonam horam, eumq́; laudabilem ac recentem, nec ſemper eũdem, ne faſtidium pariat: Sed alium atq; alium quotidie, ſi fieri poteſt. Sic enim appetitus conſeruatur, & ipſa ſuauiùs ueſcitur, & cibum facilius concoquit. Interdum Accipiter alas ſuas non benè ſuſtinet, quando ſcilicet nuper ſuper manu geſtari, aut in pertica ſtare cœpit, & tunc ex nimio ac irrequieto motu calefactus,

pòſt

pòſt frigeſcens,peius habet.Vt itaque hoc malum euites,ligabis eum ſuper aqua, ea ratione, vt aquam ingredi cogatur,& mouendo concutiendoq́; ſe in aqua alas dirigat & emendet.Deinde expones eũ aprico Soli,aut ad focum,quò calidus maneat.Aut per triduum vrinam ſemper in alas eius emitte,& probè eas ſuſtinebit.Cęterùm horæ ſpatio plus minus ſeſe lauet (Lauacra eſſe oportet ex aquis dulcibus puriſq́;,vt fontibus & fluuijs perennibus) tertio plerunq; aut quarto die,vt ſordibus alarum abſterſis liberiùs & velociùs volet . Quin & animoſior , manſuetior, alacrior celeriorq́; redditur,quo ſæpius lauerit. Loto dabis carnem viuam,non madefactam. Si vis vt ſtatim à balneo volet,aſperge cum aqua pura. Tum paucis diebus elapſis ab eo,quo inſtituere cœpiſti,tempore,parum de cibo conſueto ſubtrahes,& vocanti adeſſe aſſuefacies. Et primùm quidem de manu alicuius propè aſtantis, in manum uocantis ipſum & carnem tenentis accipitrarij tranſilire diſcat. Hoc vbi iam ſatis didicerit,funiculum tenuiſſimum viginti quinque cubitos longum extende,& per catenulam ferream annulum,cuius tenuiſſima ſit circumferentia, ad pedem auis alligato. Funiculi extremitatem vnam Accipitri liberam dimittes, vt volet: alteram manu ſiniſtra retinebis vnà cum carnis fruſto . Debet autem manus pellibus validis muniri propter mucrones vnguium Accipitris. Et cùm iam volat,eleuabis manum ſiniſtram paulatim,& carnem ei oſtendes,magnoq́; cum clamore,ſibilo & adhortationibus ad te vocabis & inuitabis,ut mox aduolet. Quodſi omnino auolare voluerit, per funiculum retrahetur.Sic diligenter inſtitutus,deinceps etiam reuocatus rectà ad te redibit. Cùm in manu iam fuerit,permitte ei bis terue deguſtare carnem,& tum,ut rurſus recordetur cibi,cautè eam ſubtrahito ex vnguibus,ne pedes eius aut ungues lædas, aut tuam ipſius manum . Vulnerat enim vnguibus ſuis tanquam gladio . Obteges igitur carnem veſte circa pedes Accipitris,& paulatim digitis dextræ manus carnem extrahes, polliceq́; ſiniſtræ elides . Subtractum manu dextra in humerum tuum læuum impones.Sunt qui eminus ſtantes Accipitrem itidem alicubi ſtantem funeq́; alligatum ad ſe uocent, quod aui periculoſum & noxiũ eſt. Nam dum celeri volatu ad accipitrarium magiſtrum contendit,lapide aliquo,vel arbore, fruticeue ſupra terram eminente intercepta &offenſa,in ſolum quandoque ſe allidit & perit . Aut ſi fortè ſeruetur,propter malam tamen hanc conſuetudinem,ſemper ſibi tutum huiuſmodi volatum fore credens,in poſterum tandem læditur. Porrò cùm iam aſſueta ſatis fuerit ad vocem magiſtri Accipitrarij promptè aduolare feritatiſq́; ſuæ nempe prio1s libertatis omnino oblita , cibum ſuper manu eius capere, tunc demum , & non prius eam funiculo ſolues , & vt protinus voce audita aduolet,aſſuefacies. Quod quidem optimè fiet opera eius inſtrumenti,quod ab effectu Reuocatorium Albertus uocauit, [c] Budęo doctiſs. latiniùs Scapus dicitur. Scapus alatus aptè dici poſſe videtur: Itali il Lodro,Germani Luder, Galli ſimili voce Loirre , & rappel , à reappellando vocant.A Luder,Germani Luderen verbum,Galli Loirrer deriuãt. Conijcio autem vocem Germanicam factam à verbo Laden , quod eſt inuitare . Inuitatur enim Accipiter cicur cibo porrecto,& alta uoce, ut ad manum tenentis hoc inſtrumẽtum venatoris redeat , reuocatur. Scapum hunc accipitrarij magiſtri oblongo loro iactant rotantq́; ac protendunt pugno,ſimulq́; receptui canunt ſtentorea uoce,id eſt,alta ac prolixiori , vt ab acuta in grauiorem procedat,cui in primis aſſuefaciendi ſunt Accipitres. Scapo aliquando etiam alę adduntur, vt Accipiter eminus uidens auem eſſe putet. Agitatur verò rotaturq́; ab Accipitrario,ut Accipiter ex motu uiuere Auem credat,promptiusq́; ad eam deſcendat. Quòd ſi redire detrectet, aut obliuiſcatur, obijciẽda ei auis aliqua. Amat autem præ cęteris expetitq́; Columbum albũ. Ideoq́; aut hunc aut aliam eiuſdem coloris auem ſemper ſecum, cùm ad venatum prodit, geſtet auceps; qua Accipitri ſua ſponte non reuertenti obiecta,ad redeundum eum inuitet. Recuſat autem auis rapax reuerti diuerſas ob cauſas ; vel quia non ſatis aſſueta eſt portari, & manu geſtari : vel quia odit dominum ſuum,quòd duriùs ab eo tractetur; vel ob dolorem aliquẽ, qui recens eum afflixit . Nidarius quidem non tam facilè fugit , quàm qui plumas mutauit . Quo vero pacto fugitiuæ auis vitium corrigendum ſit , pòſt inter remedia enumerabimus.

Funiculo quo ligandus Accipiter.

Reuocatorium. Scapus.

[c] *In Pãdec.*

Columbus albus grata eſca Accipitris.

Cùm autem Accipitres ſublimiuagi potiſſimùm, ſæpenumerò longiſſimè auolent in alias regiones etiam remotiſſimas, adnectuntur eorum pedibus tintinnabula cum orbiculis argenteis, quibus veluti indicibus inſignia domini inſcribuntur. Vnde ſæpe in locis valdè remotis capti, agnitis inſignibus, ad dominos remittuntur. Huic rei fidem faciet exemplum à Conrado Heresbachio allatum, quod ita habet : *Accepimus*,inquit, *à quodam Sereniſs. Principis VVilhelmi, Iuliæ, Cliuiæ, &c. Ducis accipitrario, qui affirmauit, cùm fortè circa matutinum tempus in Menapijs aucupio vacaret, Accipitrem vento abreptum, eodemq́; circa quartam pomeridianam in Pruſſia venationi velitili interueniſſe, atq; in præda captum, agnitoq́; Principis ſigno remiſſum, cumq́; rogaretur , quo tempore captus, cognitum eodem, quo auolárat die interceptum fuiſſe.* Aliquãdo non quidem ita longè euagãtur, ſed aberrant in vicina loca,tam procul,vt tintinnabula exaudiri nequeant. Hoc accidit, quandoquidem

Quibus & cur tintinnabula pedibus appẽduntur.

 doquidem

doquidem ſæpe prædam ſuam ad cauernas deferunt iuxta aquas (quò fit, vt ſonus eorum non percipiatur. Circumſpicies igitur, vbinam cæteræ aues volitent, & vociferentur. Illic enim Accipitrem tuum eſſe putabis. Cauſa eſt, quòd aliæ territæ fugiant clamoſæ ac garrulę. At ſi neq; videris, neque audieris quicquam, aſcende in locum eminentem, auremq́; alteram ad terram ſubmitte, occluſa ſuperiore, & audies aues vociferantes. Quòd ſi locus planus & apertus ſit, frõtem in terram inclinato, & aure altera obturata audies, qua in parte auis tua rapax tibi quęrenda ſit. Ita exercita atque inſtituta interdiu aue, noctu cùm cubitum, ſomnum capturus te recipis, collocabis eam denuò prope te in pertica aut aliter, modò commodè candelã ardentem iuxta ponens. Solet enim lucerna in tenebris ſplendens liberam ac refractariã ferocemq́; Accipitrum ingenij vim emollire ac mitigare. Fumo verò læduntur, quapropter & ignis & lucernæ fumus ab eis arcendus eſt. Diluculo antequam dies illuceſcit, ante omnia capitio obnubantur, & manui chiroteca valida munitæ imponatur. Sic eos tractabis, donec ſcapus reuocatorius eis familiaris ſit, & ab hominibus non ampliùs ſibi metuant. Curabis autem ne inuitati ſcapo & ad manum aduolaturi, in humum cadere conſueſcant, ſed ſuper manum ipſam redire, ſeſeq́; collocare: quam vbi conſcenderint, proijcito ſcapum in mediam hominum turbam, vt dum eum proſequuntur, hominum conſortio conſueſcere, minimeq́; illud abhorrere diſcant. Deniq; cùm manu deſerta auolarunt, omnem in eis reuocandis induſtriam pone, hocq́; in primis cura, vt ſcapi illecebris afficiantur, & ad protẽſum lubẽtes aduolent. Niſi enim reuocantem ſcapum eminus proſpiciant agnoſcantq́;, & illicij eius, quaſi quodam amore capti, facilè ſequantur, etſi probi aliàs, non laudantur. Ideoq́; cùm reuertũtur, manumq́; conſcendunt, ſuper ipſo ſcapo ſemper paſcantur, adeo vt viſo eo eſcæ memoria ipſis refricetur. Poſtremò cùm hæc omnia probè didicere, ad venationem deducendi ſunt, cui non quoduis anni tempus æque idoneum eſt. Hyeme enim maior cibi ineſt auibus appetentia, vt & reliquis animantibus, & à coeundi ardore magis ſunt alieni. Vnde hæc venatui ſat commoda æſtimatur, æſtatiq́; & ueri etiam vltimo præfertur. Fieri enim ſolet, vt ſi Maio menſe Miluos aut alios Accipitres ſylueſtres perſequantur, horum amore capti ad dominum non redeant. Nam per aëra deperdi ſæpius conſpecti ſunt. Veris etiam principium ſatis commodum venationi huic iudicatur. Tunc enim toto diei ſpatio venari licet propter aëris temperiem. Vbi primùm ad venatum produxeris ramales præſertim atque nidarios, non ſunt ſubitò emittendi in Perdices aut Columbas. Quia ſi robuſtior præda ſeſe eis eripiat, uicti fiunt nimis timidi. Quin potiùs tyrocinium exerceãt in Coturnices & minores huiuſmodi aues, vt Merulas, Sturnos, Turdos. Aut ſi uelis maiuſculas aues capere, accisis alis auem grandiorem eis præbeas diripiendam. Eo exercitio fiunt audentiores, ut ualentiores etiam capiant. Hoc exempli gratia in Columba facere docet Albertus: *Cùm volueris,* inquit, *vt aucupentur, prima die accipe Columbam, cuius alis detractæ ſint pennæ: hanc ſæpius fac volare, & ſub pedibus eorum effugere, & vt iterum atque iterum capiãt eam. Deinde muta eam ſubinde in melius volantem, & pro paruis infirmisq́; auibus fortiores, & maiores ſubſtitue.* Quod ſi Gracculos capere placet, ſimili ferè arte uteris, captum unum penes te habeto, cui multas ex alis pennas euulſeris, ut ad auolandũ ſit impotẽs. Dehinc in foueam quampiam te abdes, Gracculumq́; Accipitri inſpicienti proijcito, & protinus Accipitrem manumittito. In Gracculis itaque & minoribus capiendis hac ratione exercitatus ac inſtitutus à manſuefactario, audaciam ſibi comparabit, maioreq́; deinceps animo, in magnas etiã aues inuolabit. Mærentem ad aucupium non emittas, niſi uideris prædæ auidum, tum maximè ad Gracculos, Garrulos atque Picas. Sed hoc quoque obſeruandum eſt, ne emiſſus, nimis longè à capienda aue abſit, niſi.n. aſſequi ſe eam poſſe uideat, iraſcitur, ac ſæpenumerò in arborem aliquã propinquam aufugit, & ad dominũ reuerti renuit. Quare tam diu retinendus eſt, ſi fieri poteſt, donec propè adeò ad auem acceſſeris, ut Accipiter è regione poſitus eam uidere poſſit. Cauendum etiam eſt generatim domino Accipitris, ne plus quàm par eſt, illum defatiget: neue auidus nimis Coturnicum aliarumue auium, multitudine eum lædat, aut ad iracundiã prouocet: uerùm his, quas Accipitrem ſponte ſua appetere uidet, contentus eſto. Si prædam ceperit, ex illa eum paſcito, ut ſcilicet uenationem laboremq́; ſuum ſibi profuiſſe non ignoret, atque ad uenandi deſiderium poſtea magis inflammetur. Si magna fuerit præda, parte eius tantùm aliqua cibandus eſt. Alioquin ſanguinis aliquid ei ſorbendum concedes, & cum prouocatione, ſibilis ac blanditijs adhibitis reliquam prædæ partem unguibus placidè extricabis, atque ita aſſuefacies, ne lacerari aut rumpi ungues contingat. Inter paſcendum, canes ſemper ei adſint, ut eorum conſuetudini aſſueſcat, eoſq́; ſequi ac comitari diſcat. Sic enim ipſorum familiaritate fiet audacior. Modum, quò deinceps Accipitres ad uenationem ferarum ſeu ſylueſtrium auium ſint inſtituendi, primùm generatim, deinde ſpeciatim hìc è [d] Demetrio Conſtantinopolitano ſubnectemus; qui diffuſe ac dilucidè utrunq; proſequutus, in hæc uerba ſcribit: Tertia an-

Accipiter perdit⁹ quo reperiatur.

Quõ noctu ſeruandus Accipiter.

Mærentem non aucupandũ eſſe.

Quid obſeruandum, & quid fugiẽdum in capiẽda pda.

Quid dandum capta præda.

Venatio ſylueſtrium Auium.

[d] *Lib.* 1. c. 8

tia antequam venatum exeas,die,parum alimenti præbebis Accipitri, & per totum diem manu geſtabis,etiam altera die propter collectam in eo pituitam, cibiq́; parum omnino dabis; nempe ad nucis auellanæ quantitatem, ac ſimiliter manu geſtabis tranquillè per totum ferè diem. Nocte ſequenti ſomno fruatur quieto. Poſtridie ante Solis ortum, Deo inuocato, vt venationi faueat, cum Accipitre ad pugnam aduerſus aues alacriter te pares. Vbi iam parum à porta progreſſus, Accipitrem vinculo liberâris, & loris ſimul collectis ſiniſtrâ manû chirotheca obuelâris, vndique circumſpicies,ſicubi volantes aues appareant. Atque ubi locum inſidijs aptum deprehenderis,manum dextram Accipitri obtēdes,& aliorſum oculos inflectere ſimulabis,celatoq́; ita aſtutè proſpectu tuo, cautè ad locum uenationis procedes. Ad quem cùm iam propè acceſſeris,cum impetu accurre, & auium gregem excita, ſimulq́; magna vi & contentione Accipitrem de manu emitte,& vt in aues tanquam hoſtes audacter impetū faciat, alta voce adhortare, & magna celeritate Accipitrem ſequere, vt priuſquam aduerſi aliquid patiatur,præſentia tua eum iuues. Solum enim & auxilio domini deſtitutum aues congeneres, vt Grues Grui, Anſeres Anſeri (hæc enim duo genera præcipuè gregatim degunt) opem aul captæ laturæ adſunt magna cum promptitudine, Accipitremq́; vndique cinctum vulnerant, pennas euellunt, & auem captam roſtris ſuis apprehenſam trahunt: donec uel relinquat eam Accipiter, vel ſimul cum ea peſſundetur. Tu igitur placidè propiùs ad Accipitrem accedes,& ferarum auium genus diſſipabis. Quo facto,auem captam accipies,& humi ſedēs pede altero pennas caudæ Accipitris ſubleuabis,ne quid de eis frangatur. Has enim natura ei cōtulit,vt hiſce ceu gubernaculis aëre in quācunq; liberet partem,remigio alarū ſulcaret. Dein euaginato cultro,qui ad latus ſiniſtrū geſtandus eſt, fauces primùm captæ auis incides, & ſanguinem ſcaturientem calidū Accipitri bibendū permittes: & de carnibus circa collum, deinde etiā de cerebro, corde, iecinore, & ventre eum paſces. Poſtea pedibus apprehendes auem captā, ac latenter & aſtutè carnem Accipitri ſubtrahes, ita ut dolū omnino non percipiat. Et ſic ad nouā uenationem te parabis,quam alioquin Accipiter ſatur detrectaret, aut negligeret. Quare etiā pedes eius,ſanguine captæ auis illines, ut de alia etiā capienda promptiùs cogitet. Eſt.n. Accipiter memoria promptè valens, & præſentibus rebus ſcitè ſe accommodat, & contumeliam ab adulatione pulchrè diſcernit. Porrò vbi tertiò, aut ad ſummum quartò, ad venationē auolarit Accipiter, non ampliùs eum emitte, etſi auidus & promptus ad eam uideatur, & è manu ſubinde prouolet,ne uno die nimis defatigatus,inutilis deinceps reddatur. Quiete enim recreatur,& continui laboris moleſtia, graui plerunque morbo afficitur. Cæterùm multæ ſunt cauſæ, quòd aliquando præda fruſtretur & aberret Accipiter. Vt enim in celeri volatu repentè Aquilam viderit, tunc ſanè metu fortioris auis ſe ipſum potiùs ſeruare, quàm aliam capiendi gratia perſequi cupit. Sæpe etiam de manu incautiùs emiſſus, lumbos ſubitò lædit, capturaq́; fruſtratur. Interdum & loris intricatur, & alias multas ob cauſas impeditur & aberrat, quas paulatim ſtudioſus uenator experientia propria cognoſcet. Refocillatum itaque Accipitrem per diem vnum, aut alterum ad ſummum, ad pectus tuum admouebis, uerbiſq́; blandis ueluti ſtrenuam auem alloqueris, cui per malum aliquem genium uictoria impedita ſit. Nam & laudes & contumelias hoc animal agnoſcit, & hominis voluntatem è geſtibus conijcit. Quòd ſi poſt dictam quietem uenari non recuſet, nihiloq́; propter fruſtratam prędam triſtior euaſerit, bene habet: ſin ad uolandum ſegnior neceſſariò magis, quàm uoluntate fuerit, propter laſſitudinem, quę pręceſſit, mox eum cibabis, & ſolum aliquandiu quieſcere permittes, atque ubi domum reuerſus es, ita tractabis, ut ſuo loco inter remedia Accipitris explicabimus. Si uerò ſtatim à præda fruſtrata in arbore aliqua inſideat, tanquam dolore affectus, arte ea qua dixi, reuocatur. Quòd ſi uocantem tardiùs exaudiat, ſiue quòd natura durus & difficilis ſit ad parendum, ſiue propter fruſtrationem, ſiue propter contumeliam aliquam à te illatam (per hæc enim ad odium mouetur) Si ſic, inquam, afficiatur, & arbori inſidens magna diei parte, inſpiciat quidem te, dum geſtas carnem, non tamen deſcendat, tum carne in funiculum tenuem (in laqueum ſcilicet funiculi) innexa ab vna parte, ab altera lapide vel ligno, quod eleuare ſecum non poſſit, alligato, è conſpectu eius abſcedes. Sic enim te nuſquam viſo, paulatim ad carnes aduolabit & retinebitur. Sed quoniam conſuetudo ceu altera natura inhærere ſolet, abdicabis venatione Accipitrem iſtum, & ad ſobolem tantùm procreandam ſeruabis, quam expectare ex eo præſtat, quàm tam incommoda aue, tanta moleſtia ad venandum vti. Si aduerſus prædam Accipitrem placet animare, vt nonnunquam neceſſe eſt, eſcam, qua tempore venationis vtitur, vino madefacito, aut ſi Aſtur eſt, aceti parum dato. Quādo uis ut uolet, da tres offas carnis uino madefactas, aut pullo Columbæ vinum ex roſtro infunde: deinde uolare facias, & animoſiorem uidebis.

Accipitrē à domino nō deſerendū.

Accipitris ſenſus.

Cauſæ, cur præda fruſtretur Accipiter.

De tractando deinceps & paſcēdo Accipitre, deq́; peculiariū auiū, nempe Perdicum, cum eo ca-

Quo nutriendus quãdo instructus eſt.

e *Lib.1.cap. 194.*

† De gryllo aue cre do, quę Serinus eſt.

eo capiendi ratione, idem [e] Demetrius hunc in modum è Græco ab Ornithologo tranſlatus ſcribit: Cùm Accipiter iam ſatis inſtitutus exercitatusq́; , & nutritoris ſui uocem ac ſibilum agnoſcere aſſuctus fuerit, ita ut cùm ſemel eum alloquitur, mox uel euolet, uel ad manum redeat, & inde emiſſus demõſtratam ſibi eſcam, uel ſcapum petat: denique cùm ad uenationem idoneus fuerit, paſces eum die ante uenationẽ proxima carne caprina, uel ouilla uel de † gryllo puro, non neruoſa, nec pingui, eaq́; recenti, nec ad ſatietatem, ſed dimidium duntaxat illius qua ſaturari poſſet. Quòdſi recens & calida à mactatione caro fuerit, frigida utatur, ſed eiuſdem diei: at ſi pridie mactatum ſit animal, caro ne præbeatur frigida, ſed recalfacta, præſertim ſi tempus frigidum fuerit. Hyeme igitur cibum Accipitris in aquam tepidam inijce & expurga, ſi quod foris inſederit ſordium, tum extractam Accipitri edendam dato. Quòdſi tepida aqua deſit, igne calfactam carne digitis contracta & celeriter circumage, ut calefiat quidem, non tamen exiccetur. At ſi aqua tepida ſimul & agno deſtituâris, ſanguine puro madefactam eſcam ſub axilla repones, ita ne carnẽ nudam attingat linteum, quo eſca inuoluitur, ſed ſupra induſium ſit, ne odore corporis humani infecta, & ſuam, qua pollet roborandi uim amittat, & inſuper Accipitri noceat. Sic calefacta carne Accipitrem paſces. Iam nutritum loco conſueto collocabis, ſolitoq́; more tractandum ad octauam uſque aut nonam horam ibi manere ſinas. Tum manu ſiniſtra exceptum ſurſum atq; deorſum ages placidè, cum poppyſmo ſiue ſibilo oris, manu dextera interim anteriores & poſteriores partes demulcens, & ita geſtabis uſq; ad ueſperam. Prodeſt hoc, & excitat auem ad uenationem, & aluum promouet, & cibi appetitum conciliat. Veſperi rurſus loco ſolito eum ſtatues ad diluculum vſque illic moraturum, & rurſus cùm cubitu ſurrexeris, manu geſtabis, idq́; prope lumen ſiue ex cera, ſiue lychnum, ſed fumum, ut antè monitum eſt, cauebis. Sibilo ſeu poppyſmo etiam uteris, atq; demulcebis, ut familiaris tibi & cicur reddatur, & ab eo amêris. Nam geſtatio in manu, aſſentatio & poppyſmi mitem efficiunt. Debet autem canicula quoque uenatoria, ut antè dictum fuit, ei ſemper adeſſe, cùm veſcitur, & cùm ſurſum deorſumq́; agitur, ut mutua familiaritate inter ſe aſſueſcant: & cùm opus fuerit, Accipiter canem ceu ſocium, reſpiciat, nec tanquam ab hoſte refugiat. Tum in aurora uenatum exibis, & circumſpicies locum, qui non omnino planus & ſupinus ſit (Textus Græcus habet ὕπτιος) ſed & riuo aliquo irrigetur, & fruteta habeat, non illa quidem continua, ſed longiuſculis interuallis diſſita, & qui non inæqualiter partim accliuis, partim decliuis ſit. Hæc enim auibus, quas Accipiter inſectatur, conducunt, & refugia eis ſuppeditant: ipſi uerò Accipitri, continuò nunc ſurſum, nunc deorſum volatũ & laborem augent, & audaciam imminuunt, & aduerſus aues ignauiorem efficiunt, ipſius præterea aucupis gloriæ officiunt. Porrò locum nactus idoneum antequam Perdices te conſpiciant, in ſolum ſubſideto, & Perdicum cantus auſcultato. Solent enim diluculo uocem quandam placidam & claram edere. Hanc tu ſecutus, locum, quã fieri poteſt, proximè occupa, leniter interim enuncians ἴα, ἴα, ἴα. Hæc enim uox Perdicibus perſuadere ſolet, ut capita inclinent deorſum, & nõ turbentur prius, quàm illo, qui ita placidè uocet, conſpecto. Cùm uerò iam propius acceſſeris, cõtinuè vocem ἴα, ἴα, ἴα blandè repetito, & ſimul obſeruato, ne paulatim dilapſæ è cubilibus Perdices tibi & venatoribus negotium inquirendi parent. His ritè peractis, ab eo, qui Perdices tranquillat & cohibet, tu qui venaris unà cum ſocio, canes uenaticos uinctos tenebis: cumq́; intellexeris Perdices loco quieſcere, locum fruticoſum & denſum circumſpiciens diſquires, qui ad refugium quoque latendi gratia aptus ſit. Illic venationis ſocios ſtatues, & ritè diligenterq; cum attentione progredi eos iubebis, & uoces edere cõſuetas, & ſibilis uti, & uirgis, quas pro more uenatores ferunt, ramos obuios quoſque ferire, item terram & herbas, & ſi quid aliud obuium fuerit. Virgis confractis lapides proijciant aut glebas terræ, ut continuo ſonitu Perdices exturbentur. Tu verò, qui Accipitrem manu læua geſtas, Perdices euolaturas è longinquo expecta, & cùm vocem exturbantium audiêris, uide num Accipiter quoq;, ut primùm volantes conſpexit Perdices, inuolare in eas cupiat: non ſolues tamen ipſum, ſed auertes parumper, ne uideat, donec tranſuolarint: tum demum emittes eum demonſtratis Perdicibus, vt recta à tergo eas perſequatur. Emittes autem ſolerter manu porrecta cum blanditijs & exhortatione, ut animoſum reddas, & vocem eò magis intendes, quò longiùs aues ille inſequendo diſtabit. Similiter deinceps etiam ſingulis vicibus Accipitrem ſolues: nam voce familiari & conſueta auribus hauſta, audacior fit, & promptior ad perſequendum, ita ut inter volandum vocem domini audiens, ne Aquilæ quidem aduẽtum, à qua conficitur, extimeſcat. Cæterùm ſi nondum uiſis Perdicibus, cum prima exturbatorũ voce ac clamore dimittatur, aberrabit, & fortè alicubi offendet, ac ſegnior ad venationem & inutilis erit. Hæc de emiſſione dixerim. Porrò ubi iam comprehẽderit auem Accipiter, feſtinabis ad eum, propè ac placidè accedens, & blanda voce conſueta uteris, nempe ὤϊ, ἄϊ, ὤϊ: & ore ſibilans aſſidebis, manu altera contos,

Perdices capiendi modus.

altera

altera caudam apprehendes demulcebiſq́; , & prædam pro arbitrio guſtare, eaq́; ſatiari eum permittes. Deindein ſedem ſolitam ſeu contum leniter & ſine moleſtia eum collocabis: nec illic ſedētem negliges, ſed per diem ac noctem ſemper quinquies manu palpabis, & loco etiam mouebis. Hoc enim modo & cibum gula contentum concoquet, & ſanus deget. Si verò neglexeris, cibum minimè conficiet, & is, qui in gula relictus eſt, aceſcet. Vnde Accipiter non parum lædetur partim cruditate, partim odore prauo cibi corrupti. Hoc igitur ſi acciderit, diluculo eum manu geſtabis, & ad ſecundam uſque horam circumferens obſerua, num aluus ſoluatur, deinde ad cibum inuitatus, modicè tātùm de eo guſtet. Poſtridie uenatum exibis ſecundum modum præſcriptum. Et cùm ab exturbatoribus Perdices inquiſitæ euolarint, eminus Accipitrem ſolues, ut à tergo perſequatur. Sic enim ſolutus non diſſipat Perdices, ſed uno loco collectas, vt in fruteto, aſſequitur. Tum tu clamore urgebis, ſibilabis, & lapides (ſi opus ſit) in Perdices emittes. Sic enim cogente neceſſitate una ſaltem è fruteto euolabit: & ab Accipitre capietur, qua capta noli Accipitrem ampliùs vrgere. Interea verò dum Perdicem à ſe captum retinet, cultro Perdicis guttur aperies, & caput cum cerebri medulla in duas partes ſecabis, & Accipitri permittes, vt vnguibus & roſtro Perdicem fortiter apprehendat, & edat, te interim dextra manu eam ad os Accipitris admouente. Dum autem Perdix ſic ab Accipitre tenetur, noli Perdicem, quam manu tenes, ad te retrahere, ſed molliter remitte. Retinet etenim Accipiter Perdicem unguibus tam validè, vt nullo modo dimiſſurus eſſet, ſed quo tu magis traxeris, eò fortiùs apprehenſurus. Te uerò manum dextram, ut dixi, laxiùs ac molliùs remittente, non poterit de capite Perdicis epulari, niſi unguibus etiam reliquo corpore omiſſo, ipſam apprehendat. Illo igitur circa caput occupato, tu reliquum ſuffuratus in peram conde. Feſtinabis autem, ut cures carnoſas duntaxat corporis partes, & medulla refertas ab Accipitre deuorari: oſſeas uerò ſolerter vnguibus eius exemptas cani obijcies, ut is quoque edat & alacris fiat. Ergo ſi prima uenatio benè ſucceſſit, aggredieris alteram. Quòdſi inter volandum Accipiter Perdices ceperit, maior is labor eſt. At ſi in frutetum aliquod ſe obdiderint Perdices, Accipiter verò ſurſum euolet, aut prope eas cōſiſtat, canem venaticum vocabis, & ſolito more alloquendo adhortabere. Quòdſi feſtinare ipſum, & ſubinde olfacere, & caudam frequenter mouere videris, illic latere ſcias Perdices, & quādo vna ex eis eluolatura ſit, obſerua, ut ſimul voces, & horteris Accipitrem clamando, ὕλ, ὕλ, λάλη, λε. Hæ namq; uoces animant Accipitrem & fortem reddunt. Si verò locus humilior, aut alioquin incommodus fuerit, vbi Accipiter deſedit, reuocatum ad te ſiniſtra excipe, & cum cane ſequente Perdices inquire. Et cùm ex ſignis prędictis Perdicum motum obſeruaueris, clamà τὸ πρόχι. Cæterùm Accipiter ſubinde audiēs illud ὕλη, ὤτ, volatum Perdicis obſeruat, & ad capturam ſe parat. Quòdſi Accipiter, prędam conſpexerit, & inuolare in eam geſtiuerit, ab aucupe uerò parum vigili & negligente ſemel aut iterum impeditus, nec uolare permiſſus fuerit, ignauior fit in poſterum & prædæ negligentior. Sin uerò cum attentione emiſſus, vnam aut alteram Perdicem, aut plures facilè nec multo negotio comprehenderit, ſexies aut octies emiſſio eius repeti poterit. At ſi propter impedimentum aliquod, duas aut tres tātùm in diuerſis emiſſionibus aſſequutus fuerit, idq́; labore multo: fac ne amplius eum ſoluas, ne nimiùm fatigetur, & fame laboret. Eſt quando promptè de manu auolat, ſed poſtea inſtar timidi militis, in arbore aliqua ſe occultat, & ad eſcam quoque vocatus redire detrectat, tui prædæq́; pariter oblitus. Hoc ſi acciderit, ſiue propter loci difficultatem, ſiue propter ſtationem incommodam, ſiue quòd nihil adiuuetur à cane, ſiuè quòd cibum non appetat, oportebit te ſubire latibulum, aut frutetum, & cani pro more blandiri: & ſi quam habes abſcōditam Perdicem, ſiue viuam, ſiue mortuam, in Accipitrem latenter inijcere, aut ſi Perdix non ſit, pullum Gallinaceum vel Columbam, & ſimul conſueta voce uti, ὕλη, λάλε, λά. Quodſi ad te redierit Accipiter, nutries eum placidè, & non vrgebis, ne deinceps etiam in venatu fruſtrêris. Nam Accipiter, præſertim ſi nimiùm vrgeatur, venationem prorſus obliuiſcitur & omnino inutilis fit, niſi arte aliqua emendetur. Dicunt autē imperiti quidam emendari eum, & ad venandi alacritatem reuocari, ſi cibus ei negatur: quod fortè aliquid rationis habet, ſed ita macreſcet & extenuabitur. Quamobrem non iſtum, ſed qui ſubijcitur emendandi modum probarim. Sint ergò duo Accipitres, alter ſcilicet ad venatum promptior; alter inertior, qui ſi uenari non pergat, & in frutetum ſubire metuat, ut extrahat inde, quam ſequebatur, Perdicem, tu alteram Perdicem promptiori Accipitri obijces, ita ut uideatur illa eſſe, quam ignauior Accipiter perſequebatur: & promptiorem ceu prędam nactum ad te recipies: alterum longiùs abeſſe iubebis, & canem odore ſagacem curabis iuxta frutetum collocari, vt prædam in eo latentem prodat, & Perdicem exturbet. Sic quidem Accipitres ignaui alacriores ac diligentiores fiunt, & ad gnauiorem deinceps inquiſitionem præparantur, ceu qui fruſtra conferctas frutetorum frondes extimuerint, agnoſcentes.

Accipitre ignauiori facto quid faciendū.

[f] L. 1. c. 196. Phaſianos capiẽdi ratio.

Idem [f] Demetrius modum capiendi Phaſianos docet his uerbis: Aduerſus Phaſianos etiam exercendi ſunt Accipitres, non tamen circa finem venationis. Poſtremæ enim Perdices capiendæ ſunt, vt poſtquam de ijs deguſtauerint Accipitres, venandi labor deſinat, non autem ex remiſſa, & leuiore perſecutione, impetus vehementia hebetetur & infirmetur. Ex his tamen verbis contrarium inferri videtur, nempe Perdices prius capiendas eſſe.) Cæterùm ad inuentionem Phaſianorum vocibus & clamoribus nihil opus eſt. Strepitus tantùm in frondibus, & ijs, quæ obuia fuerint, & ſibili ſubtiles edantur. Nam ſi clamorem audierit Phaſianus, pedibus paulatim fugiens dilabitur, ita ut niſi à cane comprehẽdatur, aliter capi nequeat. At ſi ſtrepitus in ramis & ſibili edantur, metu affectus euolat è fruteto, ubi latet, & ſi auceps in propinquo fuerit, ſtatim illo uolante Accipitrem ſoluet, qui uel ilicò Phaſianum capiet, aut ſaltem non procul elapſum, ut non multo labore opus ſit. Plurimùm autem iuuatur Accipiter, ſi è loco ſublimi in prædam emittatur. Sic enim etiam ſolertes Accipitres minus fruſtrantur, & ineptiores maiorem ſibi ſolertiam acquirunt.

Anates quõ capiantur. [g] Cap. 197.

Anatum capiendarum rationem idem [g] Demetrius docet: Cùm Accipitrem animaduerteris, inquit, iam inutilem factum ætate nimirum, nec amplius perſecutioni Perdicum ſufficere, exercebis eum poſtremò aduerſus Anates. Aſſuefacias autem hunc in modum. Geſtato eum manu ſiniſtra, ut moris eſt, & à dextro femore tuo cymbalum æreum ſuſpendes, quòd cùm opus erit, pulſabis. Tum Anatem admodum cicurem (hæc enim ſylueſtribus ſimilis eſt) alteri cuipiam committe in loco decliui ſeu humili tenendam. Deinde cum Accipitre accede propiùs, & cymbalo pulſato, ex compoſito, emittatur Anas ab eo, qui retinet, in ſublime. Tu verò Accipitrem ſolues, qui facilè capta Anate ſatiabitur, & ſimiliter in reliquas quoque Anates deinceps ſeſe geret. Eadem enim ratio in ſylueſtribus ſeruanda eſt. Nam cùm illæ in humilibus & nemoroſis locis conſidunt, Accipiter, ne ab ijs videatur, ad terram uſque demitti debet, & paulatim ex improuiſo accedendum, tum ſubito cymbali ſono & clamore excitata aliqua Anas in altum ſubuolabit: de qua capta Accipiter guſtet, vt ad reliquas etiam capiendas paratior ſit. Capiũtur & alio modo, quãndo ſcilicet non in ſtagnis degũt, ſed eminus in aquoſo aliquo loco conſidentes Accipiter viderit. Mox enim vt uidit, perſequi geſtit, & auceps vlterius progreditur, ne ante tempus Accipitre conſpecto diffugiant Anates. Cùm igitur quàm fieri poterit, acceſſerit proximè, Accipitrem eis oſtendet, & cymbalum pulſabit. Poſtremò in euolantes immittet Accipitrem. Debet autem Anatarius Accipiter ſine tintinnabulo eſſe.

[h] L. 1. c. 15.

Quum iam tempus fuerit venationis auium, inquit [h] Demetrius, quando ſcilicet peregrinationem ſuam perficiunt Anſeres, Anates, Grues & aliæ aues, auceps quotidiè exeat ad aucupium Coruorum, & Cornicum, earumq; auium, quæ regionem non mutant, nec peregrinantur. Hoc autem faciat circa calendas Maias, obiter & tanquam per ludum hoc aucupio ſe exercens, vſque ad tempus includendi Accipitris.

CIBATIO AD VENATIONEM.

Cibationis tempus. [a] L. 11. c. 4.

QVANDO, quomodo, & quo cibi genere Accipitres ante & poſt venationem paſcendi ſint; nunc exponere videtur oportunum. Horam nutriẽdi Accipitris Demetrius quartam facit, poſtquam geſtatus fuerit. Accipitres nidarij & ramarij, inquit [a] Creſcentienſis, nutriuntur bonis auibus & carnibus ſæpiùs in die exhibitis, quò magis dominũ diligere cõſueſcat. Poſſunt eis etiam dari oua in paropſidibus fracta & agitata, & in aquam proiecta feruentem, & poſtea digitis conſtricta. Idem fit in mutatis penna à principio, ſed cùm iam cicures omnino facti ſunt, ſemel tantùm quotidiè paſcendi ſunt poſt horam tertiam, abſoluta iam prioris cibi concoctione ſcilicet, non antè. Hæc per prolobi vacuitatem perfecta ab expertis cognoſcitur. Quòd ſi cibus ex ingluuie delapſus non fuerit, ſed in ſequentem vſque diem in ea hæſerit; tamdiu etiam ſine cibo relinquendi ſunt. Si verò ſubſederit, bis ea die cibum offerre poteris tutò: niſi eadem aut poſtera die, ad venationem prodire lubet. Tũc enim Accipitrem famelicũ eſſe oportet, ut auidiùs in prædam ruat, & faciliùs ad dominum reuocatus redeat. Carnes edat recentes, & ſi neceſſe fuerit, intra biduum ſaltem mactatas. Hactenus ille.

Quales carnes conueniant.

Sint autem carnes Agnorũ, Ouium, Hircorum, Boum & Porcorum, cum pilis, ſi animalia adhuc tenera fuerint: ſin adultiora, abſque pilis. Quod ſi Accipitres labore attenuati fuerint, per vnum aut alterum diem tantùm præbeantur. Nam ſi pluribus diebus eis veſcantur, efferantur animis, & calculi in eis generantur. Daudæ igitur prędictæ carnes alternis diebus.

Bubula caro.

Bubula rarò conuenit. Pluribus enim diebus continuis ſumpta cruditatem parit. Eſt tamen apta ad purgatio-

nem,

nem, non quidem qualitate quapiam, ſed pondere ſuo aluum deprimendo laxans. Datur autem hoc fine bis aut ter menſe. Quod ſi verò melioris penuria, hac aut alia auem paſcere cogaris, lauetur primùm in aqua tepida, & pauliſper eadem maceretur: deinde exprimatur, ſi hyems fuerit: ſin æſtas, refrigeretur aqua, neque tamen nimium exprimatur. Aqua enim pondus addit carni, & in cauſa eſt, ut citius per gulam deſcendat, inteſtina dilatat, & craſſos humores, ſi qui inſunt, expurgat. Non omnis autem caro, ſed ea tantùm, quæ craſſioris ſucci eſt, abluenda eſt & præbenda illo tempore tantùm, ut antè monuimus, quo auem purgare & attenuare viſum fuerit. Caprilla & Ouilla *quouis quidem tempore conueniunt*, Demetrio teſte: dandæ tamen per interualla tantummodo. Ouilla ſubinde data, calculos gignit. Quare ſanguinem hircinum recentem, vt primùm à mactatione coierit, dare oportet; ut qui calculos maximè diſſoluat; ita vt ab hoc uno lapidem Adamantem vinci aſſerãt. Caprilla calculos quidem in ſtomacho concretos probè diſſoluit, ſed ſtomachum aquoſum reddit, & appetentiam deijcit. Leporina cum ſanguine data ſine oſſibus & medullis, prodeſt. Nam ſi oſſa & medullas ſimul deuorat, vermes in ventre eius generari aiunt. Vnde aucupe cauſam ignorante Accipiter interit. Ceruina ad ſatietatẽ cõcedi non debet. Eſt enim difficilis cõcoctu. Poteſt etiam Vrſina, ſi contingat, pauca & calida præberi. Copioſius ſumpta etiã hæc plurimùm grauat. Miratur Tappius Accipitrarios magiſtros quoſdam præ aliarum carnium inopia Catulos Accipitribus in cibum mactaſſe. Verùm hoc rarum non eſt. Quinimo Demetrius præcipit, ut catulorum ſeu canicularum ſanguinem totum calidum vnà cum carnibus edant. Calculos qui in vẽtre concreti ſunt, diſſoluit more hircini. Murina ſola etiam quotidiè data aut ſaltem alternis diebus iuuat, vnà cum pilis, omnibusq́; interaneis vtilis. Phlegma & bilem purgat, fluxiones pituitoſas reprimit, calculos ſoluit, coryzam ſeu grauedinem inſtantem pellit, ſtomachum diſſolutum corroborat: in ſumma omnino ſalubris eſt. Suillam inter inſalubres carnes ponit Tardiuus Gallus. Demetrius hanc commẽdat, Accipitriq́; exhibet, & tum præſertim, cùm macilentus fuerit. Obeſa enim eorum corpora reddit & impinguat, hyeme verò præſertim datur, cùm frigore læſa & conſumpta fuerint.

Caprilla, & Ouilla caro.
Sanguinis hircini vſus in atterẽdo calculo.
Leporina caro.
Ceruina.
Vrſina.
Canina.
Murina.
Suilla.

Ex auium genere Gallinas laudabile Accipitri præbere alimentum accipitrariæ rei authores teſtantur. Vnde, inquit Tappius Lunenſis, *ipſis præter cibum conſuetum, nonnunquam modicum quid de coxa aut collo Gallinæ* eſſe dandum, quòd hic cibus eum corpulentum reddat. Cæterùm a cæde adhuc recente caleant, quæ offerendæ ſunt Gallinaceæ carnes. Eæ enim nõ parum eis ſapiunt. Alæ coxis præferuntur. Et coxæ ſi refrixerint, non dantur vtiliter, ſed in aqua calida rurſus calefaciendæ ſunt, & ſimiliter venter & lumbi, quæ partes ſi abſque aqua calefiãt, inſalubre præbebunt alimentum. Frigida uerò Gallinæ caro data, ventrem auis turbat. Hoc tantum nomine quidam Gallinaceam damnant, quòd ſi frequenter exhibeatur, quoniam dulcis ac lauta eſt, & cum Gallinæ vbique ferè reperiantur, auis harum deliciarum deſiderio, ſi inter volandum Gallinam conſpexerit, præda relicta ad illam ſe conuertet. Verùm huic malo ita obuiam eundum tradit Demetrius, vt caput, pedes & alæ Gallinę aui offerendæ prius detruncentur, quò ſcilicet domeſticam auem ſe edere non intelligat, neque neglectis deinceps feris auibus circa caſas obuolitet. Inſuper ſi hoc vitio laborauerit, paſci eam iubet Tardiuus *auiculis minutis, præſertim Hirundinibus aut Columbis*, quæ iam primum volare incipiunt. *Adultarum enim carnem* idem author reprobat. Demetrius interim ſimpliciter inter aues *Columbam* Accipitris eſui *vtiliſſimam* tradit: *alis & pedibus minutatim conciſis. Sitim tamen ad breue tempus mouere* fatetur. *Corui cor, cerebrum, iecur & perparum de pulpa pectoris* concedit idem Demetrius: *ſanguinem omnino vitandum* ſcribit, vtpote *ſalſum & pernicioſum Accipitri, ſicuti omnia ſalſa*. Idem *de Cornice* dicit. *Oſſa* etiam, idem inquit, *& interiora relinquenda*. Vrunt ac noxiam ſitim excitant. Cæterùm Anatis caro omnis & ſanguis conducit maximè: item Gruis. Anſerina quoque perutilis eſt, ſed abſque multo ſanguine. Nam ſi copioſum Anſeris ſanguinem ſumpſerit, corde grauatur, & ſicut homines ebrij uim rationis obtuſam habent, & temerè ſeſe gerunt: Sic Accipiter antequam concoxerit, ad uenatum ineptus eſt. Ardeolæ cerebrum cũ corde & iecinore edat, ſi opus ſit, ne ſcilicet triſtetur Accipiter, ſi nihil de ſuo labore præmij acceperit, & alacrior ad prædam fiat. Carnes cæteras tanquam noxias linquat. Lari etiam, ſi fortè capiatur, cor cum ſanguine, & paucis de pectore carnibus edat: Reliquæ eius partes uiroſæ & graues ſunt. De Mergo ad ſatietatem edere poteſt. Eſt auis hæc dulciſſima & facilis cõcoctu. *Otidis etiam caro, nec non & Picæ vtiliſſima eſt*, authore Demetrio. Tardiuus uerò *Picæ carnem amaram, & noxiam* eſſe aſſerit. Sed ea diuerſitas ex ætate naſci poteſt, ut ſuauior & ſalubrior ſit pullorum, deterior annoſarum. Præterea *Palumbi & Merulæ* carnes tempeſtiuè datæ, non minus quam Gallinæ, iuuant. In uniuerſum autem *Cerebrum auium* commendatur Tappio, utpote *laxum & facile concoctu. Medulla ex cruribus* eidem præfertur. *Pinguedo etiam* ſi huic credendum, *ex calidis auibus*

Gallinacea.
Colũbina.
Coruina.
Anatis caro.
Gruis.
Anſerina.
Ardeolæ partes Accipitri ſalubres.
Larus.
Otis.
Pica.
Palumbi.
Merulæ.
Cerebrũ.
Medulla.
Pinguedo.

ſumpta

Lingua. Pulmo. Quib⁹ carnibus abſtinere debet Accipiter. Sal. Inteſtina. Renes. Lien. Pinguedo. Oleum.

ſumpta conducit,& uenas,& oſſa purgat,pennasq; ualdè confirmat. Lingua optimè quidem ſapit Accipitri,ſed cæteris alimentis poſtponi debet. Cor omnibus partibus præfertur, & nihil eo ſuauius guſtant Accipitres, quod Ariſtotelem, Plinium aliosq; ignoraſſe miramur, qui Accipitrem *corde abſtinere* falsò ſcribunt. Pulmo, etſi non admodum lautus ſit, facilè tamen concoquitur: iecur difficulter. Abſtinere uerò debet Accipiter carnibus cuiuſcunq; animalis triduum maceratis,& multò magis à carne olida. Parit enim luem poſtilentem,& calculos,& interanea putredine afficit, unde ſubitò perire contingit, ut ex animalium etiam quæ libidine agitantur carne ſumpta, aucupe cauſam ignorante. Caro etiam cum ſale minimè danda. *Sal* enim *in corpore Accipitris diſſolutus*, iuxta Demetriũ, *vitalem eius ſpiritum extinguit: & ſine carne per ſe datus, viſcera Accipitris perdit.* Inteſtina pro alimẽto dari non debent, niſi cùm vẽtrem ſoluere corpuſuè purgare libuerit. Renes & Lien improbantur. Pinguedo etiam cuiuſcunque animalis, inquit Demetrius (hac in re à Tappio diſcors, qui in ſuperioribus ei ſuas dotes attribuit, cõmendatq;) in cibo Accipitris non conuenit, quòd facultatem concoctricem impediat, & ſtomachum laxet. Deniq; oleum cum ſale Accipitri inimicum aſſerit: quanquam id de inueterato oleo æquè intelligi poſſit.

Cibi quantitas.

Quantitas alimentorum hæc eſto, ex Demetrio: Edat Accipiter lance appenſam carnem, ſcilicet Ouillę vncias nouem, Caprinæ uncias decem, Hircinę nouẽ, Ceruinæ octo, Leporinæ quinque, Suis magnæ ſex, Porcelli ſeptem, Catuli octo, Vrſinæ ſex. Ex auibus verò vt Grue, Anſere, Perdice, Palumbo, Turture, Merula, Sturno ſatiari eum licet. Diligenter autem & ſubinde caueat ab oſſibus, pilis & pennis. Alibi tamen idem author *hæc unà cum carne deuorari perutile eſſe* ſcribit, hac ſcilicet ratione, *quòd cum aſpera & ſicca hæ partes ſint, pituitam ſtomacho inhærentem abradunt, & ſecum educunt.* Vnde Accipitrem à diuerſis morbis liberari contingit.

Quõ cibus offerẽdus.

Cùm autem paſces eum, non dandum quantum petit, ſed eſcam nonnunquam ſubtrahes, ut à paſtu per interualla quieſcat. Sic.n. ſuauiùs edet. Sed cura ne videat carnem, quã ſubtraxiſti, & auido ad eam motu incitatus fatigetur. Deniq; fac, ut paruulas aues deplumet, vt ruri ſolet facere.

MORBOSORVM ACCIPITRVM DIÆTA.

Mutationis ſeu defluuij pennarũ tempus. *L.10.c.4.*

QVANDOQVIDEM Accipitres ſingulis annis ſemel plumas in auiarijs amittunt, quæ res cùm non minimam Accipitrarię artis partem in ſe complectatur, magnæq; admodum diligentiæ ſit obſeruare, quando, quaue ratione id fiat, de eo pertractare iam aggrediamur. Tempus mutationis Albertus, ſi Accipiter anniculus fuerit, Calendas Iulias, ſi verò ſenior, ac aliquoties iam plumas depoſuerit, Calendas Ianuarias ſtatuit. [a] Creſcentienſis verò menſe Martio, vel Aprili caueæ includi eam ob cauſam præcipit. Verùm hoc tibi certum inſtantis innouandarum plumarum temporis indicium Tardiuus aſſignat, ſi manui impoſitus, vt ſolebat aliàs eſſe tranquillus, minimè ſe ſiſtat, ſed irrequieto aſſiduè motu oberret. Certiſſimum autem in auiarium recipiendi Accipitris tempus habebis, cùm iam ſponte ſua pennas quaſdam abijcere incipientem videris. Diebus verò viginti antequam caueæ includas, alternis diebus hoc medicamentum ei dare iubet Demetrius: Oui vitellum cum pauco melle, & æquali roſaceo oleo miſce, & intinctas in eo carnis recẽtis tres buccellas edẽdas Accipitri præbe. Deinde cùm iam propè fuerit tempus, vt includatur, tribus aut quatuor diebus antè, ouillum cerebrum adhuc calens quotidiè ei in cibo dabis.

Auiarij deſcriptio.

Ex communi autem omnium præcepto auiarium parandum eſt pulchrum & peramplum, aut ſaltem mediocre, vtpote quod includendæ auis capax ſit optime, vel loco eius cauea magna. Oſtium Solem orientem ſpectet, aut alioquin loco calido, & Soli expoſito, vt iuxta muros plagæ meridionali oppoſitos, collocetur. Tempore verò calido in domicilio frigido. Quidam caueam ab omnibus plagis feneſtras habere volunt, idq; in primis curare, ut quouis tempore calida aëris conſtitutione auis fruatur. Hinc quidam ſi unicum tantum oſtium, aut feneſtra panditur, eam verſus meridiem paterẽ uetant, ventos ac pluuiam vitandi cauſa. Aeſtus verò nimius etiam inutilis eſt. Debet autem auiarium virgis ſeptum eſſe, non vitro clauſum, ita ut & ſatis ſit luminis, neque aui exitus pateat. Vitrum enim ſtatim frangit, ſi uel ludendo, vel allidendo in id inuolet: fracto vel auolat, uel fragmentis eius læſus perit. Sit autem in medio auiarij pertica tranſuerſim extenſa. Alij tam amplum eſſe volunt, vt duas aut tres perticas capiat, per quas Accipiter tranſiliat, & vbi libuerit, inſideat. Plurimùm enim hoc exercitio proficit. Locus auiarij ſit ſolitarius, à puluere & fumo immunis, & quò nullus ſit Gallinis acceſſus, ne pediculis earum Accipiter infeſtetur. Impones autem, ut iubet Tardiuus, ſabulum, & tertio quoque die herbas recentes, ſalicum frondes, ac ceſpitem herbarum viridium.

tidium. Sed antequam in caueam immittas, à pediculis prius diligenter eum mũdato. Demetrius *aqua ſeu decocto Lupinorum ablui* iubet. Arcet vtrunq; pediculos. Idem cum arena pumicem in caueam inijci vult, fortaſſe vt roſtrum affricando acuat. Perticæ vas rotundum ſubijcitor, cuius latitudo ſit trium pedum, profunditas dodrantalis. Aquam autem paucam contineat ab initio, cùm auis primùm includitur, nempe ad duorum, aut trium digitorum altitudinem, ut bibere tantùm poſſit, non lauare. Vbi verò pennas iam pulchrè ſubnaſci videris, tum vas implebis aqua, vt etiam lauet. Debet autem quotidie mutari, & vas diligenter lauari. Nam ſi fortè excrementum in vas inciderit, & auis ex illa aqua vel biberit vel lauerit, ſtatim corijza corripitur, ac interit. Vas autem latum amplumq;, & moderatè cauum eſto, ne dum lauat, pectus offendat, aut pennas recens pullulantes peruertat. Tales enim illæ manent in poſterum, quales ab initio formantur.

Quis debeat cibare.

Ales è manu magiſtri ſeu manſuefactarij cibandus eſt, quò faciliùs cicuretur, nec metuat ſibi ab hominibus. Quòd ſi non ex aucupis manu nutritus fuerit, ſed (vt quidam faciunt) ex perticæ alligata carne, breui efferatur, hominiſq; accedentis conſpectu, in cauea perturbatur, ſe ipſum offendit, & planè ferus redditur: denique ſi iam pinguis euaſerit, facilè in morbum incidit. Nutriendus toto defluuij tempore carnibus puris ac calidis, id eſt, auium, aut aliorum animantium viuentium, vel ſaltem ante vnum diem mactatorum, nunc huius, nunc illius, ſubinde mutando, frequentiùs tamen eorum, quibus ipſum maximè capi noſti. Si carnem ſordidam ingeſſerit, calculos in ventre generat, ac perit. Septem aut decem dies continuas pullis Columbarum vnà cum ſanguine cibetur, deinde tres alios, carne non nihil macerata in vrina. Quod ſi vis auem ſine carnium eſu pennis ueteribus exui, vitellum oui duriuſculum coques, coctum in aqua refrigerabis, ac deinde abſterges. Et quando eam primùm eo paſcere volueris, quo facilius aſſueſcat, miſcebis vitellum cum ſanguine Gallinæ, aut alterius auis. Verùm cùm ſic incluſæ exercitium deſit, ne in otio cibis nimium ſaturata de valetudine periclitetur, alternis diebus modo ſolidiores cibos, modo liquidiores, leuioreſq; offeres. Quum verò alarum pennas præcipuas mutauerit, ſolidiores cibi dãdi ſunt, offaq; veſperi, dummodo deinde guttur diſcerptis auiũ collis impleatur. Si auis incluſa auiario tardius ueteribus pennis ſe exuat, hanc victus rationem adhibebis. Primùm cibos præbebis, ut prædictum eſt, nẽpe carnem nitidam ac pinguem, porcellinam præcipuè & catulinam murinamq; & Columbinam alternis diebus dato. Iuuant enim. Deinde, vt ſcribit author quidam Græcus anonymus, aquam bibendam nullam dato. Poſt ſeptem verò dies lixiuium ex cineribus ſarmentorum ſolius vitis, aqua dilutum appones. Sunt qui marinam approbant, aut eius loco ſalſam. Lixiuium autẽ quod diximus, ſiue inde bibat Accipiter, ſiue lauetur, defluuium pennarũ celerius procurabit. Illud pręterea com modi hinc erit, vt bibito tali lixiuio, aut ſalſa aqua, nunquam calculo ſit laboraturus. Sal alioquin, vt ſuprà ex Demetrio monuimus, etiam ſano, cùm in cibo, tùm potu inutilis eſt. Quare non ab re Tardiuus Gallus præcipit: Si quid incommodi vel morbi ingruerit Accipitri, cùm mutat pennas, ſatius eſſe medicamenta omnia, quæ accelerandi pennarum defluuij gratia inſtituta ſunt, differri, donec conualeſcat, quod ea, quæ pennarum mutationem promouent, naturæ eius pleraq; cõtraria ſint. Multa alia ſunt, quæ ad veterum plumarum caſum, nouarumq; ortum celeriorem faciunt; vt Lacerta, Teſtudo, Serpens, &c. quæ hoc modo in eum vſum ſingula pręparantur.

Quæ ad plumarum caſum faciant.

Lacerta.

Lacertam viridem in olla noua cum aqua probè decoquito, deinde in mortario contere, & in vaſe aliquo cum decocto ſuo permiſce, dein aquam aliam tepidam affunde. In hanc aquam Accipitrem immerſum laua, & citò abijciet pennas. Hunc eundem effectum non lotu tantùm, ſed eſu etiam præſtabis hoc modo: Lacertam minutatim diſcinde, ita vt non poſſit carnem apprehẽdere vnguibus; ſed ore tantùm. Nam ſi vnguibus comprehenderit eam, emanans inde lacteus liquor, unguibus nocet, quod nimis eos conſtringat. Demetrius cum ſuilla mixtos Lacertos uirides in ſole ſiccatos Accipitri exhibet.

Anguis ſenecta, ſeu caro eiuſdem.

Item anguis ſenecta minutatim diſſecta, aut etiam caro eiuſdem è corpore medio exempta, & trium pilularum magnitudine data, aut carnibus alijs familiaris eius eſcæ permiſta iuuat, ac optimè pennarum mutationem promouet.

Teſtudo.

Item Teſtudinem in locis ſiccis captam, adempto cortice ſupinam Accipitri edendam præbe. Qualitas enim carnis & ſuccus eius conducunt, & mutationem totius corporis plumarũ accelerant: Vt tutò, citò, iucundè pẽnas abijciat, Tardiuus paſcit Accipitrẽ carne Erinacei ſiue pingui, aut glãdulas, quæ in collo Ouiũ ſub auriculis ſunt, minutim cõciſas, cibo eius immiſcet, vt quoquo modo deglutiat, ſiue ſponte, ſiue aliqua arte tua. Et cùm iã pennas abijcere cœperit, non amplius pbet, ne fortè nouas cũ veteribus ſimul excutiat.

Caro Erinacea.

Aut pro glandulis iam dictis uel murium maiorum (rattos uocant) uel talparum carnem butyro unctam, triduo ei offert. Vel paſcit eum Catulina, lardo perfuſa, & in fruſta ſeu bolos exiguos diſſecta. Hic etenim cibus ei maximè ſecundum naturam eſt. Aliud ad eandem rem remedium.

Murina caro.

Catulina.

medium. Semen Agnicaſti,ſeu uiticis contuſum,macera in aqua dulci, colatam in potu dato Columbæ,& adhuc pernoctare eam dimitte,& poſtridie Accipitri laniandam obijce. In eundem etiam uſum mures,uel Ciconiam,uel Turturem ei in cibum dabis tertio quoque die; aut lac ſorbendum à potu quotidiè. *Tritos* etiam *piſciculos minutos fluuiatiles* commendat Albertus Magnus: qui carnibus Accipitri in paſtum deſtinatis commiſcendi ſunt. Citò etiam pennas idem amiſſurum affirmat, ſi *lumbis ſuillis inciſis & agnino ſanguine tinctis veſcatur*. Item *grana ſambuci* conferre ait *menſe Septembri terra obruta*, ſi in eorum ſucco hordeum, aliaue alimenta Gallinis idonea macerentur, ijſq; enutritę poſtea Accipitri exhibeantur. Eadem ratione idem author efficaciſſimo illo, quod antè à Serpentibus peti diximus, medicamento omnium pręſtantiſſimo utitur. Sed cùm ob ueneni uim nimis uehemens ſit, tutoq; uti non liceat, certa temperatione eius uirus obtundit hoc pacto: Serpentem uarium, qui inter alios minus pernitioſus ſit, & uirulentus cum tritico coquit. Hoc Gallinam paſcit, & aquam decoctionis potandam prębet. Huius poſtea Gallinę carnibus depaſtum Accipitrem, pennas amiſſurum, & à morbo, ſi quo implicatus fuerit, liberatum iri, & nouas quoque pennas eaſque ſolidas ſuborituras, deniq; & longum tempus ſanum ac alacrem deinceps ſuperuicturum affirmat. Pręter hæc ut monet Demetrius, nihil aliud tentabis in Accipitre incluſo. Nam imperiti quidam, cùm pennas non ſine illorum dolore euellerent, plurimos hoc modo non læſerunt ſolùm, ſed & perdiderunt. Quare longè ſatius eſt, ac naturæ conuenientius, per victus rationem, ac ſine dolore id moliri, ut pennæ paulatim defluant. In cauda tantùm ſi quæ fractæ fuerint, leniter & paulatim ſine ulla violentia extrahes, & ne ſanguis effluat, cauebis. Hoc enim ſi contingat pennæ diſtortæ ſubnaſcuntur. Cùm autem pennæ defluere iam incœperint, omni moleſtia, ac labore liberum eum reddes: & affatim cibabis, neque eſurire ſines. Tot enim fracturis pennæ renatæ ſunt futuræ mutilæ, quot vicibus ipſe famem perpeſſus fuerit. Quòd ſi pennę ſubnaſcuntur macrę, ſiccæ, & breues, & Auis non abundarit ſanguine, qui eis alèdis ſufficiat, nutries eum Pipionum, alijſq; calidis carnibus, eaſq; oleo ſeſamino inunges. Sic enim pennæ craſſiores molliores q; naſcentur. Nam ſicciores facilè rumpuntur. Si quæ pennæ non exciderint, aut malè natę fuerint, vngantur oleo laurino, quod & veteres excidere facit, & nouas ſuboriri. Non prius eximendus è domicilio mutationis Accipiter, quàm pēnas omnes probè mutarit. Solet autem ea plumarum renouatio perfici, vt plurimùm Auguſti initio, alijs medio Auguſto, quibuſdam verò

[b] L.10.c.4. vltimo, teſte [b] Creſcentienſe. Nouarum incremento abſoluto, aqua marina calida pennas eius fouere Demetrius præcipit per triduum, vel aceto acerrimo calefacto. Cæterùm antequam è cauea ſeu Auiario eximas, denis continuis diebus quotidiè ingreditor ad eum, ac conſpectum tuum illi reddito denuò familiarem, ne ſi ſubitò, & ex improuiſo ad eum auſerendum acceſſeris, territus auolet. Eadem de cauſa ante lucem eum ipſo obambula, & antequam Sol oriatur, in perticam eum repone. Veſperi verò lucernam huc illuc ante illum mouebis, eumq; aliquandiu geſtabis. Quanuis quidam vt antè retulimus, toto innouationis plumarum tempore in Auiario Accipitrem ex manu cibandum arbitrentur. Demetrius tamen *ſatis eſſe* ait *diem vnum aut alterum antequam eximatur, de manu paſci, ſicq; nutritum, manſuetum, ac cicurem, cùm tempus poſtulauerit, atque ad venationem prodeundum erit, promptum ad obſequium, nec multo labore ad correctionem opus fore* pollicetur. *Debet* autem inquit, *cùm ab Auiario eximitur eodem modo inſtitui ac cicurari, quo nouelli, ac qui primum venari inſtituunt.* Mutatis iam pennis, & nouis in locum veterum ſuffe-

Caudę mutatio. ctis, Accipiter ſpecioſior multò euadet, quàm antè fuerat. Cęterùm caudam primo anno magnam habent Accipitres, ſecundo minorem, reliquis deinde ſemper ęqualem, ita vt neq; creſcat, neq; decreſcat. Abſoluta iam plenè nouarum pennarum generatione corpulentior redditus Accipiter, ſi aërem frigidum fortè ſenſerit, irrequieto corporis motu ſe calfacit. Eſt autem periculum, ne ab aſcititio iſto calore refrigeretur, & fortè moriatur. Geſtabis igitur eum placidè & extra ęſtum, capitio intectum. Et quoniam obeſus, & ferocior factus eſt, ne fugiat, purgabis eum globulo è pinguedine lardi, qui quidem ſic paratur. Pinguedinem lardi ſuilli per diem vnum in aqua recenti aliquoties mutata maceratam, ſaccharum, piper tritum, aloën & medullam, pari ſingulorum quantitate accipe, ex quibus tres quatuorvè aut plures pilulas effinge, & pro tuo iudicio permiſce, & earum vnam Aui dato manè. Paſces autem pulmonis ouilli ſegmentis, tandiu lotis, donec ſanguinem & ſuccum omnem depoſuerint: ſic enim maciem Aui conciliant. Perticam eius fimo pingui, aut quouis pinguedine inunges, vt lubrica fiat. Sic ſuper eam alligata noctu, cum firmo gradu inſiſtere nequeat, & ſubinde labatur, non poterit ſomno frui, unde macreſcet & mitior fiet. Sed fac ut diligēter alligetur nexu firmo, ne auolet. Nam ſi nimis obeſus ſit, nec ſatis inanitus, & reuocanti inobediens, periculū eſt, ne fugā capiat.

CONSERVATIO. CVRATIO.

HACTENVS rationem, qua Accipiter, dum integra fruitur ualetudine, cicurari, inſtitui, nutriri debeat: denique quomodo in domicilio, ſeu Auiario pennas ueteres deponere, & nouas induere, vt nõ modo oblectamentum aliquod, ſed etiam emolumentum ab eo expectemus, explicuimus. Reliquum eſt, vt quo pacto ſanitatem eius pręſentem conſeruare, & amiſſam recuperare poſſimus, exponamus. Ad priorem partem, nẽpe morbos arcendos maximè ſpectat, ac facit ea purgatio; quę per turundos (factilia Plinius, Offas Columella: ψωμίσματα Plutarchus: bucceas Suetonius; buccellas Martialis appellat.) inſtitui ſolet. Præcipuè autem, ut inquit Budæus: *Ineunte Autumno Accipitrarij ſaginam Auiary medicamentis exinaniunt quo ſalubrius degant: rurſusq́; ad prædam inſtituunt, inedia perdomitant, inditis in os ſtuppeis turundis auiditatem eorum ludificantes, ſimul ſic euocatis excrementis velociores reddi affirmantes, ſimul famem irritari, atque ita ad obſequium redigi.* A deuoratis enim Auibus & alijs animalibus humores prauos, cùm in ingluuie, tùm in inteſtinis colligi cõtingit, qui expurgandi veniũt, in fauces immiſſis ſeu ingeſtis, qui dicti ſunt, turundis, quod ſub noctem vt plurimùm fieri ſolet. Concinnãtur hi è pluma, quæ reperitur ſuper articulo alarum Gallinæ veteris, aut ex paruis Auiculis contuſis, aut pedibus Cuniculorum Leporumue fractis, ita ut vngues & oſſa demantur. E lana xylina, ſeu goſſypina turundus improbatur. Lędit enim & vrit pulmonem, vnde Aui interitus, & maximè cùm ea lana non fuerit probè elota. Nam ſi alia, cuiuſmodi diximus, non ſint ad manum, ea vti licebit, ſi modo prius per diem integrum aqua maceretur. Formantur inſtar pilulæ, vel oliuæ. Hos Galli Curce vocant, quaſi curam dicas, ab effectu. Germani Geuuel, à rotunditate, vt conijcio. Turundos ex aliqua prædictarum materierum conflatos quotidiè ſingulos dato, in aqua prius maceratos, qui inteſtina eorum egregiè dilatant: reſiccantq́; excrementorum in Aue redundãtiam. Si poſtridie mane puros reiecerint, non ſiccos tamẽ, nec malè olentes ſanitatis ſunt indices: Sin humidos & viſcoſos, morbi. Deglutitos autem turundos, niſi prius reiecerit, cibus nullus exhiberi debet. Retineri adhuc turundos, ex eo cognoſces, ſi ſuper manu tua Auis tremat. Quod ſi exigua nimis quantitate oblatos non reijciat, non deſinas alios dare, ſed iterùm, aut tertiò exhibebis. Futurum enim eſt, vt tandem plumas in offa oblatas ſimul omnes reddat. Solet alias etiam ob cauſas eos retinere, nempe, vel ob puſtulas, ſeu ulcuſcula in corpore genita, aut carnoſas quaſpiam excreſcentias, uel denique ob magnam excrementorum ſentinam. Si quæ hodie non potuit, cras vel ſaltem poſtridie vt fiat reiectio, id hoc modo procura. Pingue lardum aqua, bis teruè recenti ſemper affuſa oblatum, cum pauco ſale, & pipere trito, effinges in catapotium, atque aui diglutiendum propinabis. Tum obſerua quidnam reijciat, & ſi ne tunc quidem turundos illos reddat, cape quicquid ab eo reiectum eſt, id contunde, panno inuolue, & Accipitri olfaciendum præbe. Hac enim arte turũdos euocabis. Aut fibras radicum Chelidoniæ maioris in turũdos fabæ magnitudine redactas, bonaq́; carne inuolutas, ad celandam earum amaritudinem, ipſi dato. Deinde ipſum ſoli, aut igni expone, & niſi turundos reijciat, paſcito eum veſperi coxa Gallinæ calida & ſaccharo condita. Hoc genus purgationis ſæpius in ijs repetitur, niſi nimium macri fuerint. Præter hanc peculiarem per turundos exinaniendi rationem ad incolumitatem tuendam quatuor alia neceſſaria eſſe Tardiuus, alijq; ſcribunt: nempe vniuerſali quadam vacuatione per medicamentum, cùm opus videbitur, purgare, in eſca trahẽda exercere, lauare & humidam reſiccare. Cùm Accipitrem, quocunque tempore purgare erit animus, & bonam laxamq́; aluum ei reddere atq; appetitum excitare, hoc pacto id efficies: Octauo, aut quintodecimo quoque die, da ei pilulam vnam ex ijs, quas communes vocant, aut Aloën citrinam, magnitudine fabæ, bona carne inuolutam, ne amarorem percipiat. Tum induto capitio eum repones in loco calido, aut ad ſolem aut ad focum, vbi per duarum horarum ſpatium relinquendus, vt aluum interim deijciat. Et cùm Aloën, ſeu catapocium reiecerit (neque enim tam citò liqueſcit) acceptam ſerua in aliud tempus. Auem deinde manu exceptã bono & viuo cibo nutries, vt ab infirmitate, quam ex purgatione acquirit, reficiatur. In cibum conuenient Gallinæ, Auiculæ & Mures maiores minoreſue in paruos bolos diſſecti. Aloë quidem hoc pacto exibita veſperi, vermes etiam è corpore efficaciter educit. Et pilulæ iam dictę, communes nempe, ab Accipitre deglutitæ, initio Septembris, ſimiliter cõtra vermes proſunt, & contra alios Auium rapacium morbos. Sed debet hoc remediũ pro Auium diuerſitate augeri, minuiuè. Accipitri enim cùm Fringillario, tùm Columbario minus eius pondus conuenit, quàm cæteris rapacibus. Si poſt duas horas paſto veſperi alimentũ ex ingluuie delapſum ſubſederit, dabis ei quatuor aut quinque ſemina

Qũo cõſeruandus in ſanitate.

Purgatio p turundos.

Turũdi qui fiant.

Curce. Geuuel.

Purgatio.

Caryophillorum trita & carne laudabili modica inuoluta. Cùm verò ab uſu prædictarum pilularum humores commoti fuerint, palatum ac nares eius acri aceto, cum pipere trito ſemel aſperges, & poſtea, ſi opus erit, aqua in nares inſpirata illum refrigerabis, ſoli inde igniue expones. Sic enim humores capitis, & omnem aliam ægritudinem expellet. Si poſt mutationem pennarum, vel à tempore hyberno, aut intermiſſo diu exercitio, aut abundãtiori alimento nutrito, plumæ uiſcoſæ & ſordidæ reddantur, hoc modo eum purgabis. Lardi quanta eſt tertia digiti pars, in quatuor fruſtula diſsecabis, & piperi in puluerem redacto, ſali uſto, & modicæ portioni lateris vſti miſcebis, ac diu ſimul omnia ſubiges: deinde Accipitrem placida manu apprehenſum tenebis, donec hoc ei remedium in gulam inſeratur. Dehinc ingluuiem, ac guttur eius frigida conſperge, ne ſtatim reijciat. Tum loco quopiam puro pone, & uidebis multa ab eo excrementa reddi. Sic uacuatus per horas ſex ieiunet, quibus exactis modicum carnis recentis dabis, aut oua butyro mixta.

Eſcę extractio. Quod ad exercitium uellendæ ſeu trahendę eſcæ attinet, curandum, ut tempore matutino in pabulo carnis cuiuſpiam neruoſæ, roſtro uiolenter diuellendo, laboret: item ueſpertino ante cænam, & antequam ad prædam euolet inter expectandum. Si plumæ carni inhærent, uide ne illas deglutiat interdiu: ueſperi uerò deglutitæ nihil faciunt periculi. Et quanquam aliqui trahendo eſcam lumbos eius lædi exiſtiment, ipſum tamen exercitium ei non parum prodeſt.

Balneum. Conuenit aliquando etiam balneo uti Accipitrem, cùm ſanitatis gratia, tũ ut melior promptiorq́; ad uolatum fiat. Interdum enim aquæ potum, uſumq́; deſiderat, ut cũ iecur, reliquumue corpus eius incaluit. Nam refrigeratur aquâ. Quin & animoſior manſuetiorq́; balneo redditur. Sæpe igitur id ei adhibebis, uel quarto quoque die. Nam ſi frequentiùs balneetur, ſuperbus euadit, ac dominum fugit. Quum balneo eum adhibes, ligno ſicco impone. Aqua uerò ſit pura, & omnis ueneni expers. A balneo paſces eum alimento uiuo, ut Pipione, & Auiculis, quibus parum ſacchari aut theriacæ addes ob ueneni metum, & ſimiliter in nares eius theriacam indes. Quòd ſi à balneo Accipiter ſeipſum fricet, & vngat, roſtroq́; plumas componat, non ſine noxa nec impunè tangitur (halitus enim tunc ei venenoſus eſt) & pedes quoque. Quamobrem geſtaturus eum, valida chiroteca manum, ne offendaris, munies. Loto non dabis carnem madefactam. Si vis ut ſtatim à balneo volet, aſperges eum aqua pura. Quôd ſi infectus fuerit ex balneo, aquæ veneno per ſerpentem aliudue animal, aut quauis ratione contaminatus, theriacam admixtis tribus Iuniperi granis tritis, deglutiendam dabis, & octiduum totum balneo abſtinebis, paſturus eum carne felina, cui aloën tritam inſperſeris. Porrò humectum reſiccabis ad ſolem vel ignẽ. Secus periculum erit morbi alicuius, ut rheumatis, aſthmatis, aut alterius.

Siccatio. Exiccatum loco calido & ſicco collocabis. Denique ut *Accipiter integra ſemper ſanitate fruatur*, (inquit Albertus) *nec viſcera eius exiccata nimium conſtringantur, caulem, radicem, foliaq́; malua decoquito in aqua, donec tota abſumatur. Deinde exiccata omnia contere diligenter, & in vaſe quopiam butyro pleno aliquandiu coque: Deinde cola inſtar ceræ & de pinguedine illo paſce Accipitrem per interualla, quem ſi accipere renuerit, admiſcebis carni felina.* Idem aliud eiuſdem vſus remedium præſcribit, hoc nempe; *Rutam, ebulum, maluam, ſerpillum, roremarinum, & hunc quidem, quàm cætera, copioſiorem, aut eius loco ſabinam, adipem præterea ſuillum: (ſuis nimirum quæ nunquam deguſtarit glandes) ſimul trito vino incoques, & expreſſa tanquam ceram, Accipitri in cibum dabis veſperi aut per noctem.*

Sani indicia. Accipiter ſecunda valetudine frui cognoſcitur, ſi fimus ſeu excrementum ſit purum, album & clarum, cui medio nonnihil atrum permiſtum ſit. Idem ſi glutinoſum ſit, & digito tactum adhæreat, bonam concoctionem, & ſanitatem Auis integram pollicetur.

Hactenus de ſanitatis conſeruandæ ratione: nunc de remedijs Accipitri adhibendis acturi, primùm nonnulla ponemus, quæ ad certa quędam vitia corrigenda, licet manſuefactarijs negocium in venatu faceſſant, vſui tamen futura ſunt; Quibus dein corporis affectuum medicamina ſubiungemus.

Si nolit obedire, qd agendum. Si Accipiter venari detrectet, include loco obſcuro per dies quindecim, ita vt lucẽ nõ queat aſpicere, niſi quantum ad cibum capiendum opus ſit, cuius etiam tertiam partem detrahes.

A viro quodam aucupij peritiſſimo Ornithologus audiſſe ſe refert, Accipitrem, ſi duo, aut ad ſummum tria grana cocci gnidij integra acceperit, omnino cogi ad inquirendam prædam, aut alioquin de morte periclitari propter gulam nimirum, nimis tam acri pharmaco inflammatam, ideoque cibum, quo eius acrimoniam temperet atq; mitiget, requirere. Si ad prędam inſequendam tardus ſit, aquam appone, ut lauet, & cibum eius aqua tepida diligenter ablue. Aut dato ei catapotium ex lardo, de quo nos tractatu de purgatione. Demetrius Accipitrem prædæ hoc modo auidum reddi docet: Gallinæ, inquit, mactatę ſanguinem folio aliquo excipe, & coagulari ſine. Huius, venatum proditurus, Accipitri tantillum in cibo dato. Sic

eſcæ

eſcę appetentior,& ad prędam perſequẽdam alacrior fiet,ſanguinis ſcilicet dulcedine illectus.

Si Accipiter in arbores impingere ſolet, ſine, vt ter quaterue tempore nubilo pluuioſoue, aut cùm ros copioſus cecidit,ſe offendat. Sic enim percepta moleſtia in poſterum ſibi cauebit. Si aliam,quam debet prędam,ſectetur,odiũ eius ſic illi excitabis. Fel Gallinę penes te in promptu habeto,eoq; Auis,ab eo captę,pectus inungito,atque ut modicum eius guſtet,facito. Nam amaritudo ea in cauſa futura eſt,vt deinceps ab eo genere Auium abhorreat. Accipitrem meticuloſum aduerſus quamuis prędam animabis,& vt Aues grandes aggredi audeat,efficies hoc pacto: Eſcam,quam ſub tempus venationis ſumpturus eſt, vino intingito: aut ſi ex maiorum Accipitrum genere eſt,aceto,& ad amygdali magnitudinem ipſi exhibeto. Iam iam venaturo tres offulas carnis uino madentes dato:Aut pullo Columbę vinum in roſtrum affundes: deinde hanc tam diu volare coges,donec vinum illud cõcoctum,& in carnes eius diſtributum fuerit. Hac ſi Accipitrem paſcas, animoſiorem reddes. Albertus in eundem finem vrina carnem macerat,quam mane & veſperi ei edendam prębet modica quantitate. Poſtridie verò tempore matutino portiunculam linguę porcelli offert.

Accipiter quibus cibis reddatur animoſior ad prædam.

Nunc ad morborum remedia acceſſuri, primùm quę generalium, dein quę particularium, qui ſingulis corporis partibus accidũt,affectuum ſunt,explicabimus,& quæ ſit inſtituenda curatio ſubnectemus.

Ante omnia, ſi quo malo laboret, incertus ſis,ægrotare tamẽ videas ex eo,quòd in venatione nihil deguſtare velit, (hoc enim interno aliquo affectu correptum eſſe indicat) illi medeberis (inquit Demetrius) exhibito melle ac butyro cum carne calida. Sed optimè ei Pipionem adhuc calentem dabis. Nam calidus cibus Accipitri ferè omnium inſtar antidotum eſt. Alijs quoque notis internum Accipitris morbum deprehendere idem docet Demetrius his verbis: Si Accipiter manui inſiſtens,aut perticæ, crebriùs reſpiret,& cùm eam deſerit, tardiùs euolet, parum edat,& videatur ſubtriſtis & fimũ nigrum craſſumq; excernat, præſertim poſtquam carnem recentem & puram ſumpſit, ſciendum eſt hæc ſigna atq; ſymptomata morbi alicuius eſſe nuntia,fieriq; à craſſis humoribus in ventre nondum exactè colliquatis, ſeu coctis & à carnibus putidis, vel herbis nonnunquam,quas Accipiter roſtro euulſas deuorauit. Itaq; curabitur in hunc modum:Dabis ei portulacam parum contritam,& butyro permixtam cum carne Ouilla calida. Aut rutæ contritæ cum vino vetere cochlearia tria quotidiè, & liberabitur morbo. Ad morbos item latentes, & ictus interiores, alia præſcribuntur remedia varia: quale eſt hoc:Styracis optimi ſcrupulus dimidius,butyri recentis,medullæ Ceruinæ,vtriuſque vncia, mellis & olei Hiſpanici boni quantum ſatis eſt: Hæc ſimul ad ignem leniter calefiant, permiſceanturq;,tum refrigerata in cibo dentur cum carne,aut in pellem muris inſerta, & ſanabitur Accipiter. Aliud: Ouillum cerebrum cum Rheopontico trito, cribratoq; ei dabis. Aliud: Columbam defruto potatam, per diem ſerua,dein Accipitri viuam dilaniandã obijce. Aliud: Mellis & olei Hiſpanici ana cochlearium, & album oui liquorem in vaſe aliquo permiſcebis,atq; pulueris ſalis Cappadocici, nitri,ana ſcrupulos duos inſperges. His carnem fruſtulatim cõciſam addito,& Accipitri exhibeto. Si ignauus ſedet & ſubtriſtis,prædamq; negligit,butyrum recens,& arſenicum coccinum ſiue ſandaracham ea quantitate,quæ ſubtripla ad butyrũ ſit commiſce,& cum carne recente Accipitri dato. Accipitrem macilentũ, triſtem ac plumis horrentẽ curabis, ſi Columbã,quæ pridie aquã mulſam potauerit, ei in cibũ obtuleris, Demetrio authore. Si cauteria Accipitri adhibẽda videatur,monet Albertus,vt prima inuſtio fiat ſub interiore oculorum angulo,quem lacrymalem vocãt. hæc enim uiſus aciei plurimùm confert. Secunda, in ſummitate oculi, capitis utilis eſt. Tertia ſupra articulum alæ, aduerſus arthriticos dolores. Quarta in planta pedis, aduerſus podagram crurium. Vtiliora autem futura monet,ſi Martio menſe admoueantur. Si uulneratus ſit Accipiter, albumen oui oleumq; uulneri impone, & caue ne locus læſus aqua madeſcat. Cùm uerò hoc epithema auferre ſeu mutare uoles,locum uino ablues calido, & ſic in hac curandi ratione perſiſtito, donec uulnus cruſta obductum fuerit. Si autem Accipiter roſtro ulcus contingendo coalitui uulneris impedimentum adferat,aloës tantillum loco impone. Quod ſi fortè uulneratus fuerit ſub ala,aut in pectore,aut coſtis, aut coxis, immittatur in uulnus ſtuppa craſſa accuratè trita cultello, donec caro putris abradatur. Pòſt thuris, ceræ, ſeui, & reſinæ ſingulorum ad ignem liquatorum partes ęquales miſceto. Hoc unguentum in uſum ſerua,& cùm opus erit,liquefactũ ad ignem penna illinito, donec uulnus cruſta claudatur. Quòd ſi caro ſuperflua excreuerit, indatur in uulnus urtica Græca,uel ærugo,donec corroſa abſumatur. Dehinc ceruſſa cum oleo roſaceo, & exiguo camphoræ uulnus inunge. Si Accipiter pruritu infeſtatur, quod ex eo colligitur, ſi pedibus ſe atque unguibus uelut pectendo ſcalpit, pennasq; è cauda euellit, hunc in modum curandus erit: Fimum Anſerinum,& Ouillum cum aloe miſceto, in uaſe æreo in acre acetum infundito,

Ad morbũ ignotum.

Ad morbos latentes.

Cauteria quõ adhibenda.

Ad vulnera.

Ad Pruritum.

infundito, per triduum inſolato, uel ſi calor Solis exiguus eſt, ad lentum ignem coquito. Hac miſcella totus lauetur, & carne paſcatur Columbina cum melle & pipere, & collocetur loco obſcuro nouem diebus continuis. Cùmq; apparuerint pennæ nouæ loco euulſarum è cauda enaſcentes lauetur aqua roſacea. Hocq; modo ſanitatem recuperabit. Si ſcabioſus eſt Accipiter: Axũgiam veterem, ſulphur, & argentum uiuum miſta terito cum aliquot gariophyllis & cinamomo. Hoc perunge ſcabiem ad ignem uel in balneo. Hæc Albertus. Idem ad Tineas Accipitris hoc medicamen preſcribit. Millefoliũ tritũ, & fimum Anſerinũ ſubige cum aceto, & poſt tres dies ſucco per linteũ expreſſo & colato, loca tineis infeſta illine: præcipuè in alis & cauda. Demũ ferruginem in tenuiſſimũ pollinem redactã, ter alis & caudæ, altero quoq; die ſemel, aſperge. Beliſarius Neritinorũ Dux, qui de Accipitraria inſtitutione ſcripſit, aduerſus tineas, quæ Accipitrũ pennas corrodendo abſumũt (quod plerumq; accidere ſolet, cùm macie conficiuntur) hoc remedio utitur. Ceræ rubeæ muſcatæ, myrabolanorũ, ſalis gemmei, gũmi, & granorũ tritici, ſingulorũ partes æquales, cerę verò quantum ſufficit: in vaſe quopiã per dies nouem macerentur acri aceto: Deinde reponatur acetũ in ampullã, quo ſingulis diebus Accipiter lauetur, donec ſanus factus fuerit. Poſt hæc aqua roſacea abluatur, Soliq; exponatur. Sũt qui iubeant tineas acu configi atque ita è cute eximi, dehinc locum affectum aloë aſpergi, demum aqua roſacea ablui. Cauendum verò diligenter, ne roſtro vlcus cõtingat, quandiu ei aloë inhæret. Solet enim ea res Accipitri noxia eſſe. Aliud: Pauonum pennas fumo expandito, adhærẽtem eis fuliginem in puluerem reducito, æqua portione miſceto cum ſanguiſugarum ſuper tegula lateritia vſtarum puluere. Hunc acri aceto ſubigito, cauens ne liquidum nimis medicamentum fiat. Deinde locum, quo pennæ exciderũt, acri aceto laua: poſt hæc lardi ſegmenta intinge in medicamentum præſcriptum, quouſque adhæreſcat, & loca affecta bis ſingulis ſeptimanis inunge, donec pennæ recreuerint. Item equi pilos longos tenuiſſimè contritos, carni, qua Accipitrem alturus es, inſpergito. Item pyrethrum tritum cum raphani ſucco, & aceto acri miſce, & loca morbida illine. Item vſtum bufonem Aui edendum prębe, uel ferri ſcobem carni, qua veſcitur, inſperge. Accipiter aliquando pediculis ab humorum corruptione genitis infeſtatur. Aduerſus hoc [*] Creſcentienſis iubet eum *inuclui panno madente ſucco partheny, vel abſinthy: & ita inuolutum relinqui in Sole ab hora prima matutina ad tertiam vſque.* Contra eoſdẽ mentham Romanam contuſam vino acri miſce, cui adde ſaxifragiam, quorum liquore Accipitrem Soli aprico, ſeu aëri calido expoſitum balnea: Pediculos etiam abigunt argentum viuum, ſaliua humana extinctum, & axungiæ veteri permiſtum: vel decoctum piperis, cum granis ſeſami triti. Accipiter ſaxifragiæ decocto probè lotus in linteum eo fine ſubſtratum omnes pediculos excuſſurus eſt. Si nimia corporis mole grauem ac pigrum extenuare nonnihil volueris, allium ipſi cum pulegio tritum dato, aut carnis macrę ſalſamentum noctem integram in aqua maceratũ; dehinc quaternis vicibus aquam bibat, caue interim, ne nimiam maciem ei inducas, atq; ita ſanguine ſpirituq; exhauſtum inutilem reddas. Patitur etiam nonnunquam nimiam maciem, humido radicali deſtitutus, cuius ſignum tibi dabunt maculę, quas pennæ eius contraxerunt, ab Accipitrarijs famis indicia appellatæ. Sic affectus, puſillanimis, ac degener fit, & ad uolatum piger & ineptus venari detrectat; aut minutiora animantia tantùm perſequitur, frequenti vociferatione queritatur, ac ad dominum redire ſemper cupit, fimum excernit nec album nec nigrum, ſed medij coloris, fuſcum, ut author eſt Tardiuus, qui etiam ad reſtaurandas uires eius docet, vt veruecũ, muriũ minorũ & maiorũ in bucellas ſectorũ carnibus eũ paſcamus: vel ut in fictili nouo duas plus minus aquæ libras iniecto mellis cochleari, & tribus aut quaternis butyri recentis decoquamus, & in hoc decocto carnẽ ſuillã in minuta fruſtula conciſam lauemus, intingamus, & bis quotidiè præbeamus. Aut quinque ſexue limaces inuentos in uineis aut herbis, præſertim fœniculo, noctem totam in lacte maceremus, vaſe, ne euadant, cooperto, & poſtridie mane perfractis limacum teſtis exemptos lacte alio recenti proluamus, abſterſosq; Aui in cibum offeramus. Tum verò igni, ſoliuè exponendus eſt, donec aluum quinquies aut ſexties exonerârit. Calor, modo hunc ferat, utilis ei futurus eſt. Ad eandem rem Albertus ocium per aliquot dies, & crebriorem è cerebro ueruecino aut arietino cibum ei cõmẽdat. Si ueneno eſt infectus, theriaca data liberabis. Si animal quodpiam uenenatum ipſum commorderit, à plumis locus erit denudãdus, & ſi uulnus nimis exiguum eſt, nouacula dilatandum, moxq; calente butyro, dein unguẽto ex thure, reſina, ſeuo & cera, æqualibus commixtis portionibus illinendum. Si ab inſolatu diuturniori lãgueat, aquam roſaceam in nares immittes, ac mel cum carne Caprilla in cibum dabis, uel *vinum ore retentum in faciem eius efflando expues*, ex Alberti præcepto.

Si febriat, tactu calor percipitur, & in pedibus præſertim, triſtis eſt, horret nonnunquam, alæ dependent, caput demiſſum eſt, cibum faſtidit, plumæ, quæ mentum tegunt, in formam

barbæ

Ad Scabiem.

Ad Tineas.

Ad Pediculos.

[*] Lib. 10. cap. 6.

Ad nimiã corpulentiam.

Macilentiæ ſigna.

Febrientis ſigna, & cura.

barbæ contorquentur. Morbum hunc etſi periculoſum, non ſemper tamen lethalem, in primis refrigerando, obſtructioneſq; tollendo curabis. Carnem Gallinaceam ſucco artemiſię imbutam ternis aut quaternis vicibus offeres, aut venam in crure dextro ſecabis, quę vinculo quopiam fortiter conſtricto cõſpicua redditur. Quatuor etenim venæ in Accipitrum crure apparent præcipuę, vna in antico, ſecunda in infero, tertia in externo, quarta in poſtico ſupra digitum maximum. Alij eam quæ ſub ala dextra eſt, utiliùs ſecari credunt. Hoc enim modo hepar è veſtigio refrigerari, ideoq; totum corpus. Exhibeantur ei carnes pulli Gallinacei, & Auicularum minutarum. Ab Paſſerum tamen, caliditate nimia noxium eſu abſtineat. Laudantur medicamenta refrigerantia, ut ſemina cucurbitarum, aut cucumerum contuſa, aut lẽtus pſyllij, ſimiliumuè ſuccus, aut ſyrupus uiolatus, aliaq; huiuſmodi. Accipitrem ipſum *loco frigido & obſcuro collocari* iubet [b] Creſcentienſis, *ſuper pertica panno lineo* refrigerantibus, ut lactucæ, portulacæ & ſimilium ſuccis madente obuoluta. [b] *Lib. 10. cap. 6.* Contrà nonnunquam refrigerari contingit Accipitrem; Tunc contraria omnino præcedenti ratione curandus erit: videlicet pro cibo, dandæ carnes Auicularum calidiorum, ut Paſſerculorum, Gallorum iuuenum, Pipionum, decoctæ in vino, aut aqua, cui ſaliua, mentha, ſampſuchus, pulegium, & eiuſmodi herbæ calidæ vnà incoctæ ſint. Poſſunt in eundem vſum carnes offerendæ melli inuolutari, aut puluere fœniculi, aniſi, vel cymini aſpergi. At cauendum in primis, ne nouus cibus offeratur, priore nõdum exactè concocto, & ex ingluuie dilapſo. Degat loco calido, aëre fruatur, aut à ſole, aut arte calefacto, manu geſtetur leniter, exerciteturq; nonnunquam modico volatu. Hoc affectu laborare cognoſces, ſi cibum non concoquit, ſi mæſtus eſt, & ad tactum frigidus, oculis minimè viuidis, ſed pallentibus, ac ſquallidis. Corripitur quoque Arthritide Accipiter, cuius ſignum eſt, Arthritis. cùm proſilire aut expanſis alis à manu heri longiùs iactari, uel ad eam promptè ac expeditè redire nequit. Aduerſus hanc docente Alberto, accipe *baccas oxyacanthæ, ſeu ſpinæ albæ, rubentes, easq; contuſas, & cum pilo Leporino ſubactas carni coctæ admiſceto, & ſic per nouem dierum ſpatium cum cibato; Quem ſi retinuerit, ſpes eſt ſanatum iri.* Auicenna vnguentum ſequens omnibus in uniuerſum animalibus arthritide affectis utile eſſe ſcribit. Accipe *adipes Anſerinum, vrſinum, vulpinum, felisq; exenterata, atque oſſibus omnibus ſpoliata, carnes minutim conſcinde: His commixtis adde parum ceræ, ladani, & xyloaloës: item ſuccum pulicariæ maioris & minoris capam quoque albam diſſectam, quæ omnia permiſta in ventrem Anſeris inde, & foramine diligenter conſuto, eo pacto diem integrum relinque. Dein cura, vt Anſer probè aſſetur; atque pinguedinem ab eo defluentem fictili quopiam vaſe excipe.* Hoc unguento locus *affectus inungendus eſt*. Creſcentienſis ſanguinis modicum detrahi ex uena, quæ ſub laborante, aut ala, aut coxa reperitur, præcipit. Quod ſi *articulares dolores ab acri fluxione orti* Accipitrem affligunt, *excrementa Gallinacea, aut Columbacea,* iubet Albertus, *cum cortice ulmi decoque in aqua, donec rubidum colorem contraxerit. Deinde aquam, fimumq; forti agitatione probè permiſceri, & hac Accipitrem per triduum ablui.* Afficitur alio etiam arthritidis genere, in quo ſummum roſtrum, vnguiumq; mucrones albeſcunt, malum quod in corporis articulos graſſatur, ac maligna quadam veneni vi coniunctum eſt. Sic affecto eam pinguedinem, quæ à vipera frixa, aut aſſa colligitur, vnà cum Pauonis carnibus octiduum pro eſca exhibebis.

Sed vniuerſalibus cùm affectibus, tùm remedijs iam expoſitis, reliquum eſt, ut ad ſingularum partium Accipitrini corporis morbos declarandos nos accingamus, & quibus remedijs, quæ D. Alberto & Tardiuo potiſſimùm accepta referimus, nonnullis tantũ exceptis, curentur, demonſtremus. Primùm igitur ſi capiti Accipitris ægrè eſt, raphanũ, ſabinam, libanotidem coronariũ, roremarinũ uulgò, ſambucum, ſatureiam, menthã, rutã, ſaluiam, betonicã, trita, ęquis Ad morbos capitis. omnia portionibus melle excipito & auellanæ magnitudine Accipitri exhibeto. Quod ſi Accipitrem crebrò oſcitare, ac pandiculari, id eſt, alas extendere, palpebris conniuere, lachrymari, ſternutare, pituitam naribus effundere, denique caput huc, illuc motitare, aut minus claram ac ſonoram quàm antè ſolebat, vocem edere, ac pedem roſtro percutere videris, caput eius pituitoſo humore, onuſtum eſt, & diſtillatione ſeu catarrho laborat. Huic ita medeberis. ℞. agarici ℨ. ij. cinamomi optimi, ſucci liquiritiæ ana ℈ I. ex his in puluerem redactis cum melle roſaceo fiat pillula, quam in aceto acerrimo macerabis, huius guttas aliquot expreſſas Aui exhibe, quo remedio humores ſuperfluos expurgabis. Si ita non proficis ad ignem deueniendum erit. E capite igitur, candenti ſtilo argenteo in nares indito, pituitæ fluorem promouebis. Cùm effluxit, cicatricem butyro, aut oleo inunges, ſi ſequi placet Albertum. Beliſarius diuerſæ eſt ſententiæ. Nam etſi perutilem ſæpenumerò eam narium, quæ ſtilo argenteo perficitur, dilatationem eſſe fateatur, experimento tamen crebrò comperit Accipitres, quorum nares ea ratione dilatatæ fuerint, altiores Auium uolatus egrè perſequi. Vento enim aurauè frigidiore, per ampliora narium foramina, in caput copioſiùs ſubeunte, altiorem volatum prohiberi putat. Eidem verò vitio alia ratione Albertus occurrit, nempe apophlegmatiſmo, & errhino.

Accipit

Accipit id picem mundiſſimam, magnitudine fabæ vnius, quam ad ignem calefactam tamdiu palato Accipitris vult affricari, donec adhæreat, polline quatuor ſeminum, ſtaphiſagriæ, & totidem piperis applicato: ſi quid reliqui in nares inditur. Dein Soli benè calido, eum tandiu expones, donec humor omnis pituitoſus è capite deſtillauerit. Biduo proximè ſequenti carne laudabili ac ſuaui eam nutries. Aut eundem puluerem cum acri aceto ſubiges, & lana xylina, ſeu goſſypina excipies, naribusq́; inſeres, & in palatum immittes. Simili modo Ruta, Allio, atq; Aqua ardente, vulgò uitæ dicta, uti poteris, & in Rutæ ſuccum carnes, quibus paſcitur, intingere, ac butyrum etiam dare, demum linguam eius apprehenſam puluere ſaxifragiæ cum melle mixto fricare.

Capitis doloris indiciũ et cura.

Cùm capitis dolore laborat, oculos claudit, & caput concutit. Tunc lardi portiunculam cum pipere trito, & altero quoq; die parum aloës cũ carne Gallinacea ei exhibebis. Hac etenim ratione ſtomachum morbi ipſius fontem, è quo, cùm parua humorum illuuie imbutus eſt, noxij & acres vapores ad caput efferuntur, doloremq́; inducunt, euacuans, capiti etiam ſuccurres.

Oculorum ſymptomata, corũ ſigna et cura

Quod ad oculorum vitia attinet, eorum caliginem Accipitres ipſi natura duce inſtructi diſcutiunt, ut ex [c] Plinio alijſq; ſuo loco à nobis declaratum fuit. Quibus, ſi cui non ſint ſatis, Oppiani hìc adiungam authoritatem id ipſum atteſtãtis his uerbis: *Accipitres oculorum hebetudini, præ cæteris Auibus, ita obnoxij ſunt; vt etiam curationem huius ægritudinis in promptu habeant, lactuca nempe agreſtis, quam medicinæ gratia reſcindunt, liquorem lacteum.* Sed hoc de Accipitre libero verum eſt. At cicur & domi tuæ retentus alijs medicamentis curandus. Albertus oleo oliuaceo oculos inungi frequẽter iubet, pſertim ſi dolor exteriores partes obſedit: Aut glicyrhizam, aloën & ceruſſam, æquali ſingula pondere contundi, teriq́; atque ita oleo, & liquata axungia excipi, probèq́; commiſceri, donec unguenti adipiſcantur conſiſtẽtiam, hocq́; vnguẽto oculos mane & veſperi illiniri. Si oculi dolent, eodem authore, zinziber, thus & aloë pari ſingula pondere trita, in peluim imponentur, & in vino albo ſuperinfuſo totam noctem macerentur. Id vinum in oculos Accipitri inſtillabis. Item aloën & ceruſſam æquali portione miſcebis, addito pauco lardo ueteri, at minimè rancido, & veſperi in oculos Accipitris immittes. Si albugo interiore oculi parte naſcitur, puluerem ſeminis fœniculi, lactis mulieris, maſculum enixæ, permiſtum, in oculos inijcies. Aut piper & aloën æquis portionibus in puluerem redacta. Et ſi ea ſit anni tẽpeſtas, ut pruna ſylueſtria è ſpino, qui vulgò prugnuolo dicitur, nanciſci poſſis, ternas ex his expreſſi ſucci guttas in argemonas inſtillabis: & videbis magnum iuuamentum ex hoc remedio Aui accidere.

[c] L.19.c.7.

Ad ſaniem è naribus.

Si quãdo ſanies fœtida è naribus Accipitris fluit, atque ipſe cibos auerſetur, ac faſtidiat, fiſtulam in capite genitam coniectabis, atq; ita curabis. Venam, quæ à naribus ad oculos tendit, incides, inciſam acu candente ex aduerſa fiſtulæ parte inures, locum quotidiè butyro inunges, ipſum verò Accipitrem nouenos dies loco quopiam calido collocabis.

Ad deſtillationem.

Humorem è capite in palatum ſtillantem reſtringes, & exiccabis, ſi butyrũ vetus, & chelidonium tritum æquis partibus carni, qua paſcitur, commixta clam in cibum dederis. Horum autem omnium medicaminum hactenus author eſt Albertus.

Ad roſtrũ fractum.

Quo verò pacto roſtrum diffractum reparandum ſit, Tardiuus Gallus docet: Roſtrũ eius fractum quacunque ex cauſa repurgato: & ſi quid computruit reſeccato: tum inungito coronã roſtri, primum ſerpentis pinguedine, deinde Gallinæ, & denuò creſcet. Deinde quintodecimo, aut vigeſimo poſtquam creſcere cœperit die, frãge ei roſtrum ſuperius, vt quod inferius eſt, melius creſcere poſſit ad modum debitum. Interea buccellis minutatim cõciſis Auem paſces. Aliter enim paſci non poſſet. Porrò diſiunctum roſtrum recludetur, ſi farinam ſubactam & fermento mixtam & reſinam impoſueris.

Ad Tumorẽ in collo.

Tumore in collo aliquando ex defluxu humoris calidi affici Accipitrem vult Albertus, & hoc modo curari. Partem eam colli, quæ intumuit, plumis nudari, ſanguinem è vena auriculari detrahi iubet, & Ranam in cibum offerri, quam ſi concoxerit, benè ſperandum, & iam in tuto eſſe Auem ait.

Ad Tumorem œſophagi, & aſperæ arteriæ.

Quandoque guttur ſeu œſophagus vel aſpera arteria intumeſcit, ita vt ægrè admodum & non niſi erecta ceruice & tanquam ſuffocandus reſpiret Accipiter. Tunc illum eo mali genere teneri Albertus ait, quod Rheuma vocatur, & eſt catarrhi ſpecies, cùm humor è capite defluens in partes ſpiritales decumbit. Malum ſic curatur. Ex ſanguine, inquit, Pauonis, nuce moſchata, myrobalanis chebulis, caryophillis, cinamomo ſeu caſſia lignea, zinzibere, ſingulis pari pondere pilulas nouem formabis, & ſingulo quoq; die vnã Accipitri dabis hora tertia, & nona, deinde carne murina cibabis. Si præ nimia edendi feſtinatione aliquid in arteriam Auis delapſum fuerit, Tardiuus docet, quomodo tubum oblongum è penna aut metallo factum in arteriam inſeras, exugasq́; donec id quod incidit, ſputo & ſpiritu attractum educatur. Alioquin in periculum maximum caſura Aue. Quòd verò Accipiter ægrè aliquando cibum deglutiat, aut quòd deglutitis rebus, ex ingluuie non ſubſidat, inde accidere exiſtimat, quòd aut iuſto maioribus bolis nutritus fuerit: aut nimium ſe præda ingurgitarit; aut quòd fortè refrixerit. Dandus, ſi huic malo mederi volumus, in ſingulas vices, cibus

modicus,

modicus,digeſtu facilis, & qui vino albo tepente prius maceratur. Veſperi trium aut quatuor caryophillorum puluerem lanæ xylinæ vino irrigatæ inſperſum exhibebis, vt hoc pacto ſtomacho calor concilietur. Quod ſi bucceam, quam deglutire nequit, vomitu vis reijci,hoc pacto prçſtabis: Piperis triti parum in acri aceto macerabis aliquandiu,hoc palatum collues,tres aut quatuor guttas in nares immittes,& ſoli aut igni expones. Reiecto eo,quod gulæ inhærebat, pauco vino dictas partes, aut ſi fortè iaflammatæ fuerint, aceto irrorabis. Cauendùm ab vſu aceti,in aue nimium macra,aut extenuata. Auget enim malum.

Quãdo alimentũ probè deglutitũ retinere non poteſt.

Contingit etiam, vt Auis probè quidem alimentũ deglutiat,ſed paulò poſt idem reijciat,atq; ſex potiſſimùm ob cauſas; præter turũdos,qui ſalubriter reddũtur,id fieri docet Tappius: Primùm,cùm ingluuies eius offenſa, vel alliſa fuerit. Secundùm, cùm neruus aliquis aut vena deuorati cuiuſpiam animalis linguæ eius implicatur. Tertiùm,cùm cibus maturò nimiùm exhibetur. Quartò,cùm nimio cibo repletur,adeò,vt vincere illum, ac concoquere nequeat. Quintò, cùm alimentum prauum,aut ſemiputre aſſumpſit. Sextò, cùm ventriculus imbecillus & ineptus concoctioni eſt. Si itaque id, quod reiecerit,non puteat, inquit Tardiuus,dabis ei parum aloës hepaticę, atque inter medicamentum,& cibum offerendũ,ſex horas ad minus interpones. Cibus eſto paucus & bonus. At ſi quod redditur, fœtet, quod fieri ſolet, cùm Accipiter carne craſſa, aut minus munda,aut parum recente,vel ſemiputri nutritus fuerit,in primis curabis, vt caro quæ ei exhibenda eſt,terſa, munda ac pura ſit,& cultro nitido in portiunculas reſecetur. Auem ſoli expones,aquam iuxtà collocabis ad bibendum. Non paſces eum ante veſperam. Quo quidẽ tempore buccellas exiguas ei offerendas vino conſperges, aut ſcobe ſtomomatis,aut eboris. Hæc enim ventriculo adſtrictoria ſua vi retinendi cibum facultatem impertiuntur. Quod ſi ne ſic quidem ingeſtum alimentum retinet, toto morbi tempore auiculis aut muribus cùm minoribus, tùm maioribus eum cibabis: aut aqua tepida macerabis coriandrum contuſum, qua colata cibum eius per quatuor aut quinq; dies ablues,antequam exhibeas. Aut folia lauri in vino ad dimidium decoques,eoq; refrigerato Columbam tãdiu ingurgitabis,donec ſuffocetur: aut ſi ſpontè potauerit,occides. Eius coxa aut alia quapiam parte,quæ tantundem carnis habeat, Accipitrem paſces. Albertus ad idem vitium cinamomum, caryophyllos, cyminum, & folia lauri pari ſingula portione cõterit,& in olla noua vino albo decoquit,donec parum vini remaneat. Quod reliquum eſt,exprimit,colat per linteum,& quod ſatis eſt, in Accipitris guttur infundit. Nec tamen ea propter cibum ei denegat, aut ſubſtrahendum putat. Poſtridie verò ſucco è fæniculo expreſſo carnem intingi iubet: Aut ſcammonij quartam oboli partem, & tantundem cymini, aut oua cruda in lac Caprinum proiecta, ſimulq; decocta, ter ei in cibum dari: aut lixiuium è ſarmentis,cui ſal gemmæ commiſtum fuerit,cochlearij menſura aut ſi inde offendatur,ſyrupum violatum frigida dilutum,tribus cochlearibus in fauces immitti,prçcipit.

Ad difficilem coctionem.

Nonnunquam ægrè coquit Accipiter, quod his ſignis cognoſces. Si ſubinde os hiat & reſpirat,ſi eſcam ſuam roſtro deplumat,nec tamen edit, ſed aut relinquit, aut comeſam reuomit, ſi fimum craſſo ac atro,& pallido humore infectum egerit, ſi turundos, valetudinis gratia ingeſtos, tempeſtiuè non reddit,ſi tetrum odorem è gutture eius manare perceperis. Solet autem ventriculus imbecillitatem contrahere,& ęgrè concoquere,ac iuſto diutius cibum,antequam conficere poſſit, retinere, aliquando quidem ad tertium uſque diem (quod vitium Medici βραδυπεψίαν,aut ἀπεψίαν, id eſt, tardam,aut nullam coctionem vocant) cùm intempeſtiuè, nempe diluculo, ante pridianam cænam concoctam, aut veſperi maturiùs, aut tardiùs, quàm oportet,aut maioribus iuſto bolis paſcitur. Remedio erit cibus tempore exhibitus,nempe non prius,quàm concoctio antè ſumpti,ritè peracta ſit, & ipſe probè appetat. Huic malo mederi docet Tardiuus hoc modo: Accipe,inquit,fuliginem,quæ ſartaginis fundo adhęret,& horam integram in aqua macerato: aquam deinde colatam tepefacito, & in ea carnem, qua Accipitrem paſturus es,in minutas buccellas cõciſam proluito, nec aliũ cibũm ante ueſperam dato. Tum carnis ſacchari polline inuolutæ,bolos tres præbeto: aut ſemen illud, quod inter aromaticos caryophyllos reperitur,conterito,ac cibo admiſceto. Albertus lixiuiũ ſarmentorum vitis probè colatum,cum carne adhuc calente per biduum, & caprillam per totũ triduum ſequens cum butyro, & maſticis puluere ad eiuſdem mali ablationem exhibet. Quod ſi fortè cibum, quem ingeſſerit,noxium, & qui ſtomacho negocium faceſſit, euomi placet, grana aliquot ſeminis ſtaphiſagriæ ſub lingua ponenda ſuadet, futurum inde promittens, vt cibum reuomat.

Ad Anorexiam.

Anorexia,aut cibi faſtidio laboranti appetitum reſtitues,ſi ſoricum,muriumue,vel catellorum tenellorum carnes, quæ ſuæ naturæ admodum congruunt,conceſſeris. Oua quoque in lacte caprino cocta cibus eſt ipſi admodum amicus. Si Columbam præterea ipſi pro ſuo arbitrio laniandam obieceris,& ex hac, quantum libet, ſanguinis lambere, carniſq; quantum eſt in coxa deuorare permiſeris,haud parum ita recreari,& ad cibi auiditatem reſuſcitari videbis. Si verò

Columbam

Columbam diſcerpere detrectet,carnem eius minutim cõciſam ſaccharo aſperges,oleoq; oli-
uo maturo,dulci ac recenti, aut amygdalino irrigabis, & cibum offeres: aut ſub diluculo pilu-
Si pulmonibus laboret. lam vnam ex his,quas communes vulgò vocant, deglutiendam dabis. Accipitri ex pulmoni-
bus ægro ſemen raphani,rutam ſylueſtrem,& piper æquali pondere trita, & in pilulas ad gra-
norum piperis magnitudinem cum melle efformata, per triduum ſalubriter exhibebis, ex Al-
berti cõſilio: præſertim cùm frigoris iniuriam paſſus fuerit, aut ab eodem diarrhœam contra-
xerit. Item ſuccus marrubij,& ſemen apij, aut menta trita, cribrataq;, aut naſturtium,omnia
ſeorſim cum melle ſubacta,atque mixta,ita ut ſucci,aut herbarum duæ partes ſint, mellis vna,
ipſi cõueniunt. Quod quidẽ medicamentum faciliùs aſſumet,ſi eſurienti,& cibum feruentiùs
appetenti præbeatur. Vel dato radicem ſinapis,& trifolium æquali pondere,trita cum lacte &
oleo hyſopino in cibo,cui potiſſimùm ſi pauculam carnem porcinam addideris, procul dubio
Ad Aſthma. profuturum videbis. Ad Aſthma Accipitris idem Albertus (penes quem horum fides eſto,)
præſcribit puluerem lateris contuſi, ac contriti cum carne à cæde recenti adhuc calẽte,ac ſan-
guine hircino per tres dies ipſi exhibendum. Aut ſuccum abſinthij, lacte Aſinino permiſtum,
in ſpatium illud,quod eſt inter cutem & carnem coxæ Gallinaceę effundi,atque coxam Acci-
pitri edendam dari iubet. Et alibi: Accipitrem aſthmaticum,ſic curabimus. Caryophylli,cina-
momum,zinziber, cuminum,piper,aloë,ſal, gummi tragacanthę,thus,equali ſingula pondere
miſceantur, & impoſita tegulæ caleſcant ad ignem. Huius pulueris nonnullam portionem,
per tubum in nares ipſi inſufflabis. Reliquum lardo minimè rancido,auellanæ nucis magnitu-
dine,probèq; contuſo admiſcebis: & vbi in fauces Accipitris ingeſſeris, illam tandiu Soli ex-
pones,donec medicamentum reuomat. Poſtridie item lardum,vnciæ vnius pondere in cibum
dabis. Tum die tertio pullum Columbinum rubeum. Quarto denique ad balneum deduces.
Ad ſitim. Accipitre ſiti laborãte, glycirrhyzam, rhabarbarum,betonicam,in ſyrupo violato,multa aqua
diluto noctem totã infundes,aquam illá Accipitri mane quãtum voluerit, bibere ſines per to-
tum octiduum,& ranas edendas dabis. Aliud remedium. Si vehementer ſitit, puluerem caulis,
libyſtici,anethi,& fæniculi cum vino decoque,& mellis cochlear admiſce. Liquorem hunc ſci
tè decoctum,ritè colatum,ut bibat,Accipitri permitte, aut in fauces infunde. Si id detrectat,
carnem melle oblitam primùm, & poſtridie oleo roſaceo frigido imbutam offer. Quod ſi ob
alteratum corpus ab extremo calore ſiticuloſus euaſerit,aquam exhibe,in qua ſaccharum cum
croco & ſpodio maduerit, ſed exigua portione, quanta nempe refrigerandis duntaxat fauci-
bus ſufficit. Aut ſi ob nimiam obeſitatem, aut calorem internum quauis ratione præter mo-
dum auctum ſitiat, adde prædictis terram ſigillatam. Si à cruditate ſitis orta eſt, cuminum in
aqua decoquito,in roſtrum infundito: aut pulegium ex vino veteri, uel caryophyllos ex aqua
coquito,eaq; cibum,quo Accipitrem paſcere animus eſt, irrigato ac madefacito. Quod ſi ſu-
binde ſitire pergat,inquit Tardiuus Gallus,aquam ei bibendam appone,in quam inieceris dra-
chmam boli Armenæ, & dena caphuræ grana. Eandem bolum Albertus aduerſus omnia ie-
Contra Lũbricos. coris in Accipitre vitia commendat. Contra Lumbricos [d] Creſcentienſis ſuccum foliorũ per-
[d] L.10.c.6. ſicæ,aut ſantonici abſynthij puluerem ſemenuè ualere ſcribit,vt ſcilicet quod in hominibus,id
etiam præſtent in Accipitre. Beliſarius & Albertus, ſcobem vel etiam ſquammas chalybis de-
purati carni ſuillæ inſpergunt, eaq; triduum pro cibo exhibita ſanari aſſerunt. Vel,inquit Be-
liſarius,ſume ſtercus Paſſerum & pellis illius piſcis,cui Tincæ nomen eſt,crudi, crematę pulue-
rem,eboris ſcobem,& ſtomoma pari pondere ſingula. Hæc omnia trita cordi ſuillo, quo Ac-
cipitrem paſcere voles,inſpergito. Albertus omnem huius mali curam in eo poſitam eſſe non
malè arbitratur,vt ſcilicet cibi concoctio ritè procuretur,omniq; ratione caueatur,ne crudita-
tem,quæ lumbricos,alioſq; id genus vermes in ventre gignit,patiatur Accipiter. Quod ut fiat,
leuibus cibis, ut Gallinacea aut Columbina carne,eum paſci vult,nõ Bubula,aut alia quauis du-
Ad aſtrictã aluum. ræ craſſæq; ſubſtantiæ. Si aluus nimium adſtringatur,(cuius indicium habebis, ſi caudam tri-
cet,& aquam bibat) dabis carnem ſuillam cum pauca aloë: aut inteſtina terræ ſuper latere cali
do ſiccata & trita,carni,quæ à cæde caleat, & ſit concoctu facilis, inſperges, inquit Tardiuus
Gallus. Albertus felle Galli, aut teſtudine alba decocta Accipitris aluum laxare docet. E con-
Ad cruris fracturam. trà immodicè ſolutam caro ſucco hyoſcyami macerata, & exhibita adſtringit. Quod ſi crus
fregerit Accipiter,thus,bolum Armenam,ſerpentinam, conſolidam maiorem, & maſtichen
ſimul tere, oui albumine excepta miſce, in linteum extende, eoq; crus effractum obuolue.
Pennam deinde ex ala Vulturina euulſam reſeca, in eam ex altero latere in longitudinẽ fiſſam
Ad tumorẽ pedis, ſiue podagrã. crus Accipitris include; neq; ante diem quintum ſolue; Ita Albertus docet. Si pedẽ Accipitris
citra vllam violentiam tumere videris,podagricum eſſe conijcies,humore in pedum,& digito-
rum articulos delapſo,quem hac ratione curabis. Pedes eius lacteo titymali ſucco inunges: ip-
ſum verò in pertica pãno linteo, qui eodem ſucco imbuatur, obductum collocabis, donec tu-
moris

moris locus acrimonia eroſus aperiatur. Dein ſublato linteo partem affectam ſeuo inunge, donec curetur. Hæc curandi ratio Petri Creſcentienſis eſt. Albertus vnguento ex butyro, oleo, & aloë, æquali portione permixtis, per tres dies tumorem inungi iubet. Vel, inquit, *ellychnium factũ ex lana xylina incendes, eoq́, ceu cauterio plantam pedis tumentis inures.* Deinde locum, ſiue petra eſt, ſiue lignum, in quem Auem repoſiturus es, axungia veteri inunges. Interea verò carne felium, ac murium eum paſces. Sed & hircinæ carnes aceto maceratæ, ad medelam podagræ, in cibo conferunt. Earundem vſus erit, ſi tineæ pennas Accipitris erodant, contra quas item prodeſt alas aceto calido & oleo laurino ſubinde illinire, ac perfricare.

Ad tineas.

Quod ſi alioquin vulnus acceperint crura, pedeſue, millefolium, ſaxifragiam, verbenacam, & plãtaginem æquis portionibus conteri, & carni, quam eſurus eſt, permiſceri vult Albertus.

Ad penarũ fractioné.

Si Accipitrum pennæ inter volandum frangantur, vt aliquando contingit; ſagaciſſimi aucupes ſale & allio eas reficere ſolent; ea videlicet ſoliditate, quæ, vt dicunt, fit per acum, in hunc modum: vtpote ſecta, qua rupta fuit, penna, eaq; abiecta, ſimili, quam aucupes ad id præſto habent, affixa detruncatæ, incluſa tamen inter vtranque acu triſeca (trigona ſcilicet) quam cum ſale, & allio affatim illiniant, ſic vtraq; conectitur, adeoq; ſolidè agglutinatur, vt integris ac continuatis minimè cedat, donec excreſcente trunco natiua penna renaſcatur.

Ad auulsũ vnguem.

Si Accipitri vnguis auulſus eſt à digito quopiam, non expectandum, vt renaſcatur, ſed vulnus curandum eſt in hunc modum. Muris viui ventrem medium aperies, in quem etiamnum calentem pedem Accipitris inſeres, ac faſciola aptè vincies. Si id non iuuat, medulla è dextra porci ungula pedem per triduũ inunges. Eadem planè ratione læſum digitorum quempiam articulum, idem Albertus reſtituendum monet.

Ad ſpaſmũ

Accipitre ſpaſmo, ſeu conuulſione flatulenta, quam Albertus barbaro, ſi non Germanico vocabulo Rampam, vocat, laborante in pedibus, cibum eius in ſuccum artemiſiæ intinges, & ſanguine agnino, eoq́; calido pedes fricabis, aut vino tepido, in quo vrticæ decoxerint, atq; vtrũq; peragere conſultum erit.

COGNOMINATA.

Antiochus cur Accipiter dictus.

[a] In Apophthegm.

ANTIOCHVS ob inſignes expeditiones, & res bello præclarè geſtas, debellatis quamplurimis gentibus, cum longa victoriarum continuatione illuſtris, Accipitris cognomine vocari geſtiebat, vt [a] Plutarchus teſtatur.

Hierax legatus.

Hierax, teſte Suida, vnus fuit ex Legatis Amphipolitarum, qui Athænas miſerant, vt ciuitatem, ac regionem ſuam Athenienſibus traderent.

Pharao Accipiter dictus & cur.

[b] In Math. c. 27. Homil. 46.

Pharaonem vocauit Accipitrem D. [b] Ioannes Chryſoſtomus in D. Matthæi verba hæc: *Quoties volui te congregare, ſicut Gallina,* &c. ſcribens. *Cùm te*, inquit, *in Aegypto, quaſi ſanguinarius Accipiter perſequebatur Pharao, miſi ſuper te Moyſem, & Aaron, quaſi duas molliſſimas pennas miſericordiæ meæ, & liberaui vos de vnguibus eius rapui in deſertum, & noluiſtis ſequi me.* & paulò inferius. *Illi autem non quaſi domeſtici pulli Gallinæ, quæ eſt Eccleſia, ſed quaſi ſylueſtres pulli ſanguinarÿ Vulturis, non ſolùm ad veritatem duorum teſtamentorum, venire non acquieſcunt, ſed adhuc irruunt ſuper ipſam Gallinam, id eſt, Eccleſiam, & diripiunt, & diſpergunt pullos eius, & euellicant eam.*

Cauſidici Accipitres dicti.

Plato ſcitè ad modum, *Cauſidicos, & aduocatos, qui miſeros reos inſatiabili rapacitate deprædantur, Accipitres pecuniæ* vocat, eodem nempe ſenſu, quo, vt in Vulturis hiſtoria diximus, à Cicerone, ſalſo admodum ſcómate, *Imperatores, Piſo & Gabinus Vulturÿ paludati* vocantur, quibus latrocinium forenſe exercere ſolenne eſſet.

Leno Accipiter dict⁹.

[c] In Perſa.

Ita [c] Plautus Drodalum Lenonem conuicijs laceſſens Accipitrem appellat, his verbis:

——Eho lutum Lenonium,
Commixtum cano, ſterquilinium publicum,
Impure, inhoneſte, iniure, illex, labes populi
Pecuniæ Accipiter, auide, atq; inuide:
Procax, rapax, trahax, trecentis verſibus
Tuas impuritias proloqui nemo poteſt.

Patres qui apud Aegyptios Accipitres dicti.

Magi etiam apud Aegyptios, patres nuncupant Accipitres, Aquilas & Leones, hoſce nempe, qui ſacris iiſdem initiantur. Omnes enim μελαμψύχον credunt, & communem nobis cum reliquis animalibus naturam eſſe, nominum etiam communitate teſtantur.

Loca Accipiter dicta. Inſulæ.

[d] L. 16. Geograph.

Locorũ item quædã nomen Accipitris præ ſe ferunt. Inſulæ enim, teſte [d] Strabone, tres paruæ in Aegypto ſunt, fortaſſe ab Ichtyophagis nõ admodum diſſitæ, quarum vna Teſtudinum, vnde Chelonophagi incolæ dicuntur: altera Phocarum, tertia Accipitrũ dictæ ſunt Geographis. Inſuper in Oceano Occidentali, vt ex theatro mundi habetur, ſunt quædam ſimiliter Inſulæ Accipitrũ dictæ,

quæ Azores etiam vocantur Hiſpanis,quia Azor illis Accipitrem ſonat; Eſt qui eas ab eſſorer, Gallico vocabulo,quod ſiccare & areſcere ſignificat,ſic dictas ſcribit, ſed perperam. A [a] Strabone item ciuitas quædam memoratur Accipitrum dicta, quòd Accipiter in ea coleretur. Ea haud longè è Thebis aberat.

[a] Lib. 17. Vrbs Accipitrum.

DENOMINATA.

Hieracites lapis. [a] Lib. 37. c. 10. & 11. [b] Lib. 5. de nat. foſſil.

HIERACITES lapis, [a] Plinio gemma eſt, quam idem *à colore Accipitris* denominatam ait. Huius etiam meminit doctiſſimus [b] Georgius Agricola. Hieracitem inquit, *Paulus Aegineta in lapidibus rectius numerat, quàm Plinius in gemmis. Is* (ſunt verba Plinij) *alternas totus Miluinis nigricans veluti plumis. Inuenitur*, vt tradit idem Agricola, *in tractu Heldesheymio Saxoniæ, qua itur verſus occaſum in colle ultra flumen & citra, eſtq́; ſimilis ſpecie, & colore Accipitrum mollioribus pennis, quæ ipſis ſunt in pectore.* Interpretatur [c] idem hunc lapidem Germanica voce habichſteyn, ac ſi Accipitrum lapidem dicas. Hunc lapidem dextro femori alligatũ ſanguinem per ora venarum profuſum ſiſtere dicunt. [d] Paulus Aegineta contra hæmorrhoidas valere etiam tradit. Hermolaus *eum, qui hunc lapidem geſtat, à muſcis infeſtatum iri* negat. Eſt & intybacei generis herba quædam, quæ mutuato ab Hierace vocabulo Hieracium plerumq; apud Græcos, Latinoſq;, atq; etiam fœmineo genere quibuſdam Hieracea dicitur, ea ratione, quam & ſuprà cùm de Accipitris ingenio ſermo eſſet, retulimus: Huius enim Accipiter auulſæ ſcalptæue ſucco oculos irrigans, oblinenſq; deperditam oculorum aciem in integrum reſtituit, priſtinamq; claritatem recuperat. Lactuca etiã ſylueſtris, Italis Lattuca ſeluatica dicta, teſte [e] Apuleio, quibuſdam Accipitraria nominatur. *Ex lactucis ſponte naſcentibus conſtur, rotunda habet folia, & breuia*, vt inquit [f] Plinius.

[c] In Interpr. rer. metal. [d] Lib. 7. Hieracium. Lactuca ſylueſtris. [e] In floridis. [f] L. 19. c. 7.

Hieracium minus. Cauda Milui. Hedypnois. Quò Hieraciũ caliginẽ diſcutiat, & qua le. Hieracium Tithimaloides. Picris. Intybũ, ſiue Cichorium ſylueſtre.

Minus Hieracium (inquit Ornithologus) quod doctorum pleriq; hodie illud eſſe putant, quod vulgò Dens Leonis appellatur, Romani Intybum ſylueſtre appellant, vt inter nomenclaturas Dioſcoridi adiectas legitur. Ruſtici quidam apud nos Vveyenſchuuantz, id eſt, caudã Milui vocant, alij Seubluumen, id eſt, flores ſuillos, alij aliter, vt in Sueuia, Geinsblumen, dicũt quaſi florem Anſerinum, quòd illa planta Anſeribus grata ſit. Eandem hedypnoidem putant eruditi, aut ſi quid intereſt, viribus tamen & genere ſimiles ſunt. Huius florum ſcapi, inſtar lactucæ, & Hieracij Cretici, aliorumq; quorundam Hieraciorum lacteo ſucco diffracti manãt, qui cùm amarus ſit, & inſigni abſtergendi vi præditus, non mirum ſi Accipitribus affrictu oculorum caliginem diſcutiat. Quamuis fortaſſe his egrè credat quiſpiã, vt facultate frigidis, Aliud quoddam eſt Hieracij genus totum lacte turgens, ſed non amaro, verùm acerrimo, qualis Tithymalis ineſt. Vnde illud Hieracium, Tithymaloides vocare quibuſdam placuit. Hoc ſaltem egregia deterſoria vi pollere, eaq; ratione oculorum aciei prodeſſe, vt Chelidonium maius, aliaq; huiuſinodi, nemo negauerit. Ex eodem Hieraciorum genere Picris eſt, id eſt, Intybum, vel Cichorium ſylueſtre ab amaritudine dictum, quod Aelianus refert *Circum* Accipitrem *nido ſuo imponere tanquàm ad cuſtodiam pullorum aliquid conferat*.

Dracunculus cur Hieracium dictus. Ballaria. Balaris herba quæ. Accipitrinus pes alius. Corneola. Collyria Hieracia dicta. [g] Lib. 4. de comp. med. ſec. locos c. 7. [h] L. 34. c. 11.

Dracunculus etiam Hieracium nominatur apud Dioſcoridem, fortaſſe propter caulem maculis inſignem, vt & Accipiter ſuo pectore maculoſus eſt, quemadmodum de lapide Hieracite paulò antè diximus. Et Lychnis ſylueſtris Hieracopodion, id eſt, pes Accipitris, nimirum à figura folij dicitur. Nã Lychnis coronaria alio nomine quibuſdã Ballaria, appellatur. Inuenio autem apud Varinum, & Heſychium, Balarim herbam eſſe triphyllon, id eſt, triplici folio, vt ita fortè vngues Accipitris imitetur. Alia, Accipitrinus pes, dicta herba, inquit, Hermolaus Barbarus, apud vulgus noſtrum, quæ Corneola quoq; dicitur (fortè, quòd ſiliquis quaſi Corniculis inſigniatur) folio ſalicis ferè puſillo, flore ſubluteo, ſiliquis ciceri ſimilibus. Ex geniſtarum genere eſt, & tinctoria cognominatur, quod colore rubro capillos inficere dicatur. Medici collyria quædam, ſiue medicamenta ad oculos Hieracia vocitarunt, nimirum quòd oculorum aciem ita acuant, vt ne perſpicaciſſimo quidem Accipitrum viſui inferior futura ſit. Tale eſt Apollonij Phœnix Collyrij genus apud [g] Galenum Hieracium cognominatum, vt doctioribus quibuſdam recentioribus placet, quòd ab Hierace quodam compoſitum, ab Apollonio verò in vſum aſſumptum ſit. Quam ſententiam confirmat aliud ſimile medicamentum, ibidẽ Hieraci aſcriptum. Fuerunt & multæ aliæ compoſitiones eiuſdem nominis apud veteres. [h] Plinius recenſet vnam his verbis: *Hieracium vocatur collyrium, quod ita maximè conſtat.* Temperatur autẽ idem Ammoniaci vncijs quatuor, æruginis Cypriæ duabus, atramenti ſutorij (quod chalcanthum vocant) totidem, miſyos verò una, croci ſex. Hæc omnia trita aceto Thaſio colligũtur in pilulas

in pilulas excellentis remedij contra glaucomatum initia, & ſuffuſionum, contra caligines, & ſcabricies & albugines, ac genarum vitia. Aliud à Plinij, & vtroq; Galeni Hieracio diuerſum [i] Celſus deſcribit ad ſcabrities.

[i] *Lib.6.c.6.*

Ars ipſa, quæ Accipitres domari, & ad uenatum inſtitui docet, Accipitraria dicitur. Item & māſuefactarij, qui huic arti operam dant, Accipitrarij vocantur, vt Græcè *ἱερακοτρόφοι*. Ab huius Auis nomine metaphorico tropo, originem duxit quondam veteribus vſitatum verbū, Accipitrare, quod apud Næuium legitur authore [k] Gellio, & idem ſignificabat, quod rapere, detrahere, nunc abolitum.

Accipitraria ars. Accipitrarij qui. Accipitrare.

[k] *L.19.c.7.*

VSVS IN SACRIS.

IN ſuperſtitioſis veterum Aegyptiorum ſacris frequentem admodum Accipitris vſum fuiſſe legimus. Hunc enim cùm viuum, tùm mortuum colebant. Viuum quidem venerabantur, cùm quòd Scorpiones, Ceraſtas, aliaq; venenata animalia necaret, tùm ob plurimam, quam ei cum cæleſti igne ſeu Sole, quem pro potiſſimo numine habebant, eſſe credebāt, ſimilitudinem. Deniq; quòd ad auguria eo maximè vterentur. Vnde & certos miniſtros in Accipitrum, quos in ſacrorum vſum alebant, curam deſtinabant, teſte [a] Diodoro Siculo, vt volantibus carnes inciſas proijcerent, magnaq; voce, donec carnes caperent, inuitarent. Mortuos Accipitres colebant, quòd eorum animas vaticinandi vi præditas exiſtimarent. Vnde Aelianus; Accipiter, inquit, *quoad viuit, cùm apud Aegyptios egregiè charus Deo exiſtimatur; tùm poſt exceſſum è vita, futura oſtendere, ab eodemq; ſomniorum interpretationes proficiſci perſuaſi ſunt. Atque apud eoſdem populos tripoda Accipitris aliquando fuiſſe, vnde oracula conſulentibus diuino inſtinctu afflata effunderentur; fama eſt*. Et [b] rurſus. Accipitres *Tentyritæ ſanctiſſimè colunt, & adorant propter comparationem, quam cum igne ijs eſſe affirmant. Atq; huius rei teſtimonium adferunt, quod ſimiliter atq; ignis violenti, ac veloces ſint, aquam verò cum igne exiſtere poſſe negant. Contrà Coptitæ Accipitres, vt Crocodilorum hoſtes, ſæpè in crucem agunt. Hi quippe Crocodilos ob ſimilitudinem, quam cum aqua habere aſſerunt, diuino honore afficiunt.*

[a] *Lib.2.rer. antiq.cap.4*

[b] *L.10.c.24*

Fuiſſe diuinum animal Accipitrem, inquit [c] Euſebius Pamphilus, ubi ueterum Ethnicorum de eo opinionem copioſè proſequitur, *ab Aegyptijs habitum, vnde etiam conſtare poteſt, quòd bonum illum Dæmonem, cuius beneficio ac nutu omnia ſubſiſtere, vigere atq; contineri credebant, reliqua ſerpentis imagine, caput Accipitris effingerent*. Mortuos etiam Accipitres publico exequiarū honore proſequutos eſſe antiquos legimus. Sed hoc mirabilius, quod [d] Diodorus Siculus refert: *ſicubi, inquiens, vinum frumentumuè, aut aliud aliquid, victus accommodatum, vbi aliquod ſacrum animal expiraſſet, inuentum eſſet, non amplius eo vtebantur: eodemq; luctu etiam ad alia loca profecti, Aeluros, & Accipitres mortuos ad Aegypti vrbem Butrim aſportabant.* Plura ad Accipitris cultum pertinentia primo ſtatim huius operis ingreſſu, vbi de dignitate Accipitris, ex diuinis ei exhibitis honoribus potiſſimùm deprōpta diſputatur, curioſo Lectori videre licet, ne eadem ſæpiùs repetēda ſint.

[c] *Lib.2.c.1. de præpara. Euangel.*

[d] *Lib.2.*

AVGVRIA.

HABITOS olim in maxima veneratione Accipitres, cùm plurimas alias ob cauſas, tùm vel maximè, quòd rebus gerendis benè conſulere, bonumq; ſemper augurium adferre à ſtolida, ſuperſtitioſa, & proprio ſæpè cum damno nimis credula gentilitate crederentur, ex omnium authorum conſenſu probatur. Hos enim diuinæ voluntatis nuntios, ac interpretes, præſertim verò Apollinis, vt Aquilam Iouis, Homerus, & Porphyrius creditos fuiſſe oſtendunt. Quæ opinio adeo apud omnes inualuit, vt ab augurijs nomen traxiſſe velint Accipitrem, quaſi quod ter accepta, & nuncio lętiſſima in augurijs dicatur Auis. Sunt qui exiſtiment boni ominis nuncium eſſe, cùm ad læuam volare conſpicitur. In qua ſentētia fuit Ioannes Vrſinus in eo ſuo carmine, quod de Accipitre fecit, vbi etiam rationem reddit, cur Sacra Auis Græcis dicta ſit:

Accipiter vnde dict⁹. Augurij Accipitris felix ſignum. Cur ſacra Auis dict⁹ ſit Accipiter.

Si ſacra dicor Auis, nimirum conſulo rebus
In læuum vergit cum mea dextra latus.
Non tamen augurium, non noſtri commoda fellis
Aut ſeui, at prædam mollis aſote petis.

Qua quidem in re manifeſtè [a] Homero repugnat, qui Accipitrem Telemacho ad dextram

[a] *Odyſſ. O.*

volaſſe, & lætum tamen augurium attuliſſe ſcribit, hiſce verſibus, quos Simon Lemnius Rhætus Emporicus è Græcis ſic Latinos fecit:

Talia dicentis dextra de parte volauit
Accipiter Circus, volucris pennata ſub auras,
Acre genus raptu, & Phœbi quoq; nuntius Ales,
In curuo pauidam lacerabat vngue Columbam,
Euellens plumas, vulſáſq; ſub aëre pennas
In terram medias, inter iuuenemq; ratemq;
Fundebat retinens volucrem. Theoclymenus augur
Telemachum à ſocijs prensâ vocat omine dextrâ:
Haud equidem volucris ſine numine dextra volauit,
Telemache augurium agnoſco, coramq; volantem
Conſpexi volucrem. veſtro haud genus altius extat.
Quin alia haud Ithaca magis eſt gens regia terris,
Quæq; magis Samijs ſceptro dominetur in vndis,
Quàm veſtra in populis Ithaca. vos ergo potentes,
Imperio vndarum ſemper regnabitis alto.
Telemachus contrà prudens orditur: Amato
O vtinam lætum non hoc ſucceſſibus omen
O hoſpes, careat. &c.

[b] *Lib. 5. c. 13. Genial. dierum.*

[b] Alexander ab Alexandro *poſt Ciconias, quæ ſemper non dubiam concordiæ ſignificationem ferre* perhibentur, *proximam eſſe Accipitrum naturam,* ſcribit; *præcipuum* verò *genus, quod Circum appellant, altero pede claudum, quod fortunatum nuptijs, & pecuariæ rei opinati ſunt.* Tantum verò hanc prædicendi vim in Accipitre ualere arbitrabantur, ut etiam cum moriente, non ſolùm nõ mori, ſed in alios etiam, deuoratis eius extis, transferri poſſe crederent. Quod impius ille[c] Porphyrius aſſerere etiam nõ dubitauit, his verbis. *Qui animalium vaticinijs pollentium animas in ſe recipere volunt, deuoratis principalibus corporis eorum partibus, vt corde Ceruorum, aut Talparum, aut Accipitrum, animam quoq; ſingulorum præſentem, & ingredientem in ipſos accipiunt, & Dei inſtar futura præſentientem.* Exempla augurij ab Accipitribus deſumpti præter Homericũ illud, aliquot ſubnectere lubet. Dario Accipitres viſi, duo Vulturum paria vellicantes, omen fuere, quòd de cõiuratis ſumpto ſupplicio, haud multò poſt Perſarum regno potiturus eſſet. *M. Aemilio, D. Bruto Coſſ. Didius Lælius Legatus Pompeij, cui prodigium Romæ erat factum, in lecto vxoris duo angues cõſpecti, in diuerſumq; lapſi, proximè Pompeio in caſtris ſedenti Accipiter ſuper caput acceſſerat, in Hiſpania aduerſus Sertorium inter pabulatores occiſus,* vt author eſt Iulius obſequens.

[c] *Lib. 2. de abſtin. ab anim.*

Darij augutiũ ex Accipitribus, & Vulturib.

Didius Lælius occiſ.

Manethon Aegyptius ab Accipitrum augurio Capuam vrbem olim celeberrimam, nomen accepiſſe ſcriptum reliquit, his verbis: *Oſcus, qui Tyrrhenis imperauit, inſigne ſerpentis habuit.* Sed & Seruius teſtatur, *Oſcos populos dici, apud quos plurimùm ſerpentes abundant,* quorum quidem regio nunc Campania dicitur. Nam Oſcum hunc aiunt coloniam eò tranſmiſiſſe, cùm Hetruſci in tota ferè Italia rerum potirentur, vrbemq; in ea regione longè principem ab Accipitris augurio, quem lingua Hetruſca Capym appellabant, nominaſſe: vt ſcriptores etiam alij quidã vetuſtiores memoriæ prodiderunt. Licet pòſt temporis progreſſu creditum ſit, eam ita à campeſtribus locis nominatam eſſe. [d] Statius etiam, vt boni ex Accipitre augurij ſpem indubiam affulſiſſe innuat, ita inquit: ——*& altis*

Deſuper Accipitres exultauêre rapinis.

Capys Accipitrem ſignificat.

[d] *L. 3. Thebaid.*

MYSTICA.

[a] *L. 31. Moral. c. 18.*

DIVVS[a] Gregorius eum locum interpretans, vbi ita D. Iob quęrit, *Nunquid per ſapientiam tuam plumeſcet Accipiter expandens alas ſuas ad Auſtrum?* allegoricum ſeu myſticum ſenſum his verbis explicat. *Quid eſt ergo Accipitrem in Auſtro plumeſcere, niſi quòd vnuſquiſq; ſanctorum tactus flatu Sancti Spiritus concaleſcit, & vſum vetuſtæ conuerſationis abijciens, noui hominis formam ſumit: Quod*[b] *Paulus admonet dicens: expoliantes vos veterem hominem cum actibus ſuis, & induentes nouum. Et rurſum: Licet is, qui foris eſt, noſter homo corrumpatur, tamen is, qui intus eſt, renouatur de die in diẽ. Vetuſtam autem pennam proijcere, eſt inueterata ſtudia doloſa actionis amittere, & nouam pennam ſumere, eſt mitem, ac ſimplicem bene viuendo ſenſum tenere. Penna namq; veteris conuerſationis grauat, & pluma noua mutationis ſubleuat, vt ad volatum tantò leuiorem, quantò nouiorem reddat. & benè ait: Expan-*

[b] *Ad Coloſ. cap. 3.*

dens

dit alas ſuas ad Auſtrum. Alas quippe noſtras ad Auſtrum expandere, eſt per aduentum S. Spiritus noſtras confitendo cogitationes aperire, vt iam non libeat defendendo nos tegere, ſed accuſando publicare. Tunc ergo Accipiter plumeſcit, cùm ad Auſtrum alas expandit, quia tunc vnuſquiſq; ſe virtutum pennis induit, cùm S. Spiritui cogitationes ſuas confitendo ſubſternit. Quæ enim vetera fatendo non detegit, noua vita opera minimè producit. Qui neſcit lugere, quod grauat, non valet proferre, quod ſubleuat. Ipſa namq; compunctionis vis poros cordis aperit, & plumas virtutum fundit, cumq; ſe ſtudioſè mens de pigra vetuſtate redarguit, alacri nouitate iuueneſcit. Poſt pauca eodem loco: *Poteſt etiam per hunc Accipitrem renouata gentilitas deſignari, ac ſi beato Iob apertè diceretur: futuras virtutum plumas in gentilitate reſpice & uetuſtas ſuperbia pennas amitte.* Hæc D. Grægorius Papa. [c]Gloſſa eius loci hunc adfert ſenſum. *Nunquid,* inquit, *cuilibet electo tu intelligentiam, quam non habes, ex te contuliſti, ut flante ſancto Spiritu, cogitationum alas expandas, & confitendo aperias, quatenus pondera vetuſta conuerſationis abijciat, & virtutum plumas in vſum noui volatus ſumat?* Quaſi dicat, minimè, ſed diuina ſapientia ſola huius rei eſt effectrix. Et rurſus, *ſignificat,* inquit, *Accipiter pænitentem, cuius cõuerſatio renouatur per hoc, quòd expandit intellectum ſuum, & affectum fideliter ad amorem diuinum.* D.[d] Antonius Patauinus in hunc locum commentans hęc myſtica ex eo ſenſa eruit, inquiens: *Accipiter hoc in loco virum iuſtum ſignificat. Et nota quòd Accipiter duo facit: pede capit, et non capit Auem niſi volantem. Sic vir iuſtus pede affectus capit & non capit bonum niſi volans. de terrenis non curat. Hic per ſapientiam Dei plumeſcit. Pluma Accipitris ſunt pura cogitationes viri iuſti, quæ per Dei ſapientiam (quæ dicitur à ſapore) ordinata in Dei mente ſuccreſcunt. Quantum enim de Deo ſapis, tantum plumeſcis. Quantum de ipſius ſaporis dulcedine ſentis, tantas bonarum cogitationum plumas emittis. Et ſic iſte Accipiter expandit alas ſuas, id eſt, amorem & timorem diuinum ad auſtrum, id eſt ad IESVM, qui ab Auſtro venit, ut calorem nutritiuum emittat, & gratiam conſeruatiuam in ipſas perfundat. Hæ duæ alæ dantur mulieri, id eſt, animæ pænitẽti, quibus à terrenis eleuata auolet in deſertum locum pænitentiæ.* Iacobus Vitriacenſis totam hanc hiſtoriam Saluatori noſtro Chriſto allegoricè adaptat, in hæc uerba ſcribens: *Accipiter iſte dicitur Chriſtus, qui pennas veteres exuit, & nouas aſſumpſit, dum proiectis Iudæis gentes ad ſe conuertit. In cruce autem totus deplumatus eſt, vna ſola pluma ei adhæſit. Latro enim, qui prius pluma fuerat Struthionis, factus eſt pluma Accipitris. Per ſapientiam autem diuinam quotidie plumeſcit Accipiter iſte, quia per prædicationem ſanctorum nouas plumas acquirit, donec omnibus plumis in fine ſibi adhærentibus Auis pulcherrimâ circundata varietate prædam ſuam offerat Deo patri. Hic autem Accipiter nouem menſibus fuit in mutatorio vteri virginalis* (Mutatorium vocat locum vndiquaque probè occluſum ac tepidum, ædiculam, ſiue caueam, in quam manſuefactarij, Accipitres plumarum ſenectam depoſituros, ſeponunt) *ſuper virga rectiſſima* (conto) *virga de radice Ieſſe: exiens autem ab eo multam prædam cepit, & tandem in die aſcentionis in cælum auolauit. Alas autem ad Auſtrum expandit, dum diligentibus ſenſum aperit, vt intelligerent ſcripturas. Duo enim teſtamenta dicuntur alæ Chriſti, de quibus dicitur: ſub umbra alarum tuarũ ſperabo, donec tranſeat iniquitas. Nos autem ad auſtrum Spiritus ſancti alas cogitationum expandamus, vt nouas virtutum pennas abiecta uetuſta iniquitate aſſumamus.* Hactenus Iacobus de vitriaco. Alicubi verò Accipiter eos denotat, ut ait[e] Hieronymus Lauretus, qui alijs inſidias moliuntur, & cædes meditantur aſſiduè: inquit autem: *Accipitres ſignificant homines, qui ſæpè prauis & damnatis artibus Dæmonum miniſterio vtuntur ad ſua explenda carnalia deſideria.* Nam Accipitres ſolent auxiliari alijs hominibus in uenatu & inſidijs aliarum Auiũ. Ipſi autem nullam nõ Auiũ infirmiorum inuadunt. Quos homines vt diſplicere ſibi Deus ſignificaret, eius Auis eſum eo loci prohibuit. Hic quidem intellectus ſimplex & ſanus mihi videtur. Quem verò Gloſſa adfert huic noſtræ tempeſtati, qua Accipitraria venatio vbique vſitata eſt, accomodatior videri poteſt, minimè autem Moſis ſeculo, quo quidem, ut ſuo loco dictum eſt, nullum adhuc in feris capiendis homini obſequium præbebant Accipitres. Vnde eam tunc fuiſſe ſcripturę mentem, aptè dicere non poſſumus. Verba autem [f]Gloſſæ ſunt iſtæc: *Accipiter inter rapaces eſt Aues, ſed manſueſcit, & rapinam cum hominibus operatur. Hunc imitantur, qui manſueti videntur, ſed eam potentibus & auaris atque rapacibus rapere nituntur.* Et[g] alibi: *Accipiter deſeruit ad Auium prædam; & ideò ſignificat illos, qui raptoribus præbent miniſterium.* Hæc Gloſſa.

[c] *Tom. 3. c. 39 Iobi.*

[d] *Dom. 1. Quadrag. ſer. 2.*

Chriſt⁹ Accipitri aſſimilatus.

[e] *Sil. alleg. ex Deut. 14.*

[f] *Leuit. c. 11.*

[g] *in moralib⁹ eiuſdem capitis Gloſſa.*

Poteſt etiam Accipiter ſimili ratione infernalem illum raptorem denotare. Quemadmodum enim Accipitres captæ prædę ante omnia oculos eruunt, deinde lacerant, & occidunt: Ita Dæmon, ubi hominem deceptũ diripere parat, primũ excæcare, & oculos omnis boni propoſiti configere, aureſq; ne audiat verbum Dei, obturare, & linguam, ne peccaſſe confiteatur, excindere nititur, deinde eum laniat atque æternum illi ita exitium machinatur. Quemadmodum etiam duo ſunt Accipitrum genera, nobile ſcilicet, & ignobile, illud certè Aues non caperet, niſi in altum elatum eſſet; hoc verò, niſi in terra. Columba autem vtrumq; genus agnoſcens, vt primum vidit, in terram; vbi aliud, ſtatim in altum auolat. Sic etiam Diabolus aliquos rapit in alto, hoc eſt, in ſtatu proſperitatis, & aliquos in terra, hoc eſt in aduerſita-

tibus. Columba autem vtrunque Accipitrum genus cognoſcens ſignificat iuſtos, & ſimplices, qui felle peccati carent. Hæc Columba duas alas habet, ſcilicet humilitatem & patientiam. Quando ergo iuſtus videt Accipitrem diabolum velle ſe rapere in alto, hoc eſt in proſperitate, tunc vti debet ala humilitatis, proſperis non ſe exaltando, ſed ex hoc ſe magis Deo debere cognoſcēdo. Cùm verò videt eundem ſe opprimere in terra velle ſeu paupertate, tunc volabit in altum per alam patientiæ, & ſpei, rectè credendo patientiam viam ad Chriſtum eſſe. Rectè quoque Iobum Columbam inter Accipitres vocabat D. [h] Chryſoſtomus, vt ouem inter Lupos &c. Præterea quemadmodum ad ſolis radios ſolet Accipiter pennarum vitia dirigendo componere. Sic ad Chriſtum Dom. acceſſurum, oportet omnem improbitatem & affectus impios exuere, & nouo veſtitu, ac renouatione vitæ ſuperindui.

[h] *Homil. 2. de patientia Iob.*

MORALIA.

[a] *L. 8. Ep. 3*

Accipitribus q. comparentur.

CASSIODORVS [a] Accipitris naturam ad humanos mores comparat his verbis: *Quod animoſi Accipitres, & ſupra omnes alites acutiùs intuentes, volatus ſolitarios concupiſcunt, quia rapaces inſidiæ innoxia conuenticula non requirunt. Ambiunt enim aliquid ſoli agere, qui prædam cum alio non deſiderant inuenire. Sic mortalium voluntas plerumq́ deteſtabilis eſt, quæ conſpectum hominum probatur effugere, nec poteſt de illo aliquid veraciter credi, cuius vitæ teſtis non poteſt inueniri.* Diuus Auguſtinus Accipitres pecuniæ eos vocat, qui aliena quærunt, in quo [b] Plautum imitatus eſt, qui auaros Lenones eodem nomine appellauit, ut ſuprà ex eo in cognominatis oſtendimus.

[b] *In Perſa.*

Nec inconcinnè quoque noſter [c] Arioſtus medicū, qui ob promiſſam à Gabrina illa ſceleſtiſſima uetula, ingentem pecuniæ uim, Filandrum veneno exhibito è medio tollebat, Accipitri comparauit, dicens:

[c] *Cant. 21. Stanz. 63.*

Come Sparuier, che nel piede grifagno
Tenga la ſtarna, e ſia per trarne paſto,
Dal can, che ſi tenea fido compagno,
Ingordamente è ſopragiunto, e guaſto.
Coſi il Medico, intento al rio guadagno,
Donde ſperaua aiuto, hebbe contraſto,
Odi di ſomma audacia eſſempio raro,
E coſi auenga à ciaſcun altro auaro.

De Callicratis & Menalcidæ perfidia, impoſturaq́; antiquiſſimū carmen legitur apud [d] Pauſaniam, quòd latinè redditum ſic ſonat:

[d] *Lib. 7.*

Et ignis eſt alio magis, qui urat igne,
Lupusq́. ſæuior Lupis eſt alijs,
Accipiter ocius Accipitre volat,
Si Callicratem ipſum immaniorem ante alios
Superauit perfidia Menalcidas.

Hominem enim omnium nequiſſimum Callicratem, perfidia qui ſuperaret, Menalcidas eſt inuentus. De ducum horum hiſtoria conſule Pauſaniam, quam ſi ad moralem doctrinam placet reducere, ſignificabit neminem adeo verſipellem eſſe, cui non ab alio imponi poſſit.

HIEROGLYPHICA.

Accipiter animi hieroglyphicū & cur.

ANIMVM humanum, quo nihil pulchrius, nihil ſublimius, nihil præſtantius in hoc mundo eſt, cùm ad contemplationem rerum diuinarum ſe extollentē oſtendere uellent Aegyptij, Accipitrem recta ſurſum volantem, ita vt æthera captare videretur, pingere conſueuerunt. Cętera enim volatilia, ſi uolatum arripiunt in ſublime, obliquo tractu curuatiſq; ſpacijs ferri coguntur; neq; enim recta curſum poſſunt intendere. Solus autem Accipiter recto meatu volat. Contrà uerò, ſi animum à ſublimium conſideratione ad hæc inferiora ſeſe dimittentē, ut quas ibi conſpexerit ideas, in centro hoc recognoſcat, neq; à recto itinere quicquam aberrabat, ijdem uellent indicare, tum Accipitrem identidem deorſum ad terram tendentem effingebant. Plato animæ alas attribuit, ſingulares illius motus, quaſi uolatus ſignificans: ad quos duo Ac-

cipitris

cipitris uolatus commodè referri poſſunt, ſublimis ad cæleſtium,humilis uerò ad terreſtrium rerum conſiderationem,atq; ita in Hieroglyphicis depictum Accipitrem,uel ſurſum,uel deorſum uolantem,interpretaberis. Animæ etiam ſedem Aegyptij ſacerdotes per Accipitrem intelligi uoluêre. Baieth enim apud eos idem eſt, quod apud Græcos ἱέραξ, & apud Latinos Accipiter. Aegyptiaca elementa illa,ſi in ſyllabis diuidantur, Bai, per ſe animam, Eth cor ſignificat. Vtebantur illi libenter huiuſmodi compoſitis uocibus,cùm uel ipſam rei originem naturamq; , aut quid ſimile ſignificare uellent. Quod & apud Hæbreos frequentiſſimum eſt,qui uerbi gratia, quo uocabulo cælum nominant,idem conſtare ex aqua & aëre docent: & cùm Adam dicunt,& craſſam,qua compacti ſumus,terræ materiam,& inſitam ſimul mentē oſtendunt. Mentem enim terræ applicatam,id nominis ſignificare oſtendit Philo. Sed iam quid cōmercij anima cum ipſo corde habeat, uideamus. Aegyptiorum opinio fuit, cor eſſe animæ receptaculum. Ex compoſitione duarum illarum ſyllabarum, Bai & Eth, in unam dictionem fit uox Baieth, quæ Accipitrem ſignificat; Ergo ut animæ ſedem in corde eſſe docerent, Auem illam pingebant Aegyptij tantùm, ſed & Stoici animam in corde potiſſimùm ſtatuerunt. Sentiendi enim uires omnes ad ſenſum,quem ex re ipſa communem uocamus,ubi flumina ad mare,confluunt. *Hic* autē, ſi [a] Ariſtoteli credimus, *in corde eſt*. Neque abſurdè dixerimus ab eo mari,quinque corporis ſenſus, quaſi quinque maria mediterranea diffundi in corporis continentem,quæ manifeſta [b] Platonis fuit ſentēria. Quod uerò de animo paulò antè dicebamus cum Accipitre comparatum, imò alitem ipſam pictam congruum illius eſſe ſymbolum, tum ſubit in mentem Zoroaſtris dictum, *alatum* nempe *eſſe animum* (quod apud Platonem latiſſimè diſſeritur) *decidentibuſq; alis præcipitem in corpus ferri, illiſq; mox rurſum ſuccreſcentibus ad ſuperos euolare.* Sed percontantibus eum diſcipulis, *quo pacto alis benè plumantibus animos uolucres ſortiri poſſent: Irrigetis*, inquit, *alas aquis vitæ.* Iterum ſciſcitantibus *unde has aquas peterent*,ſic per parabolam, qui erat hominis mos,reſpondit: *Quatuor amnibus Paradyſus Dei alluitur,& irrigatur,indētidem uobis ſalutares aquas haurietis.* Qui ſciuerit uerò quiſpiam, quinam hi fluuij ſint; ut ſi Accipitrem ſuum quis merſare ibi uelit,eos inueniat? D. [c] Ambroſius per quatuor flumina Paradyſi intelligit *totidem Initia uirtutum*, nempe *Prudentiæ , Temperantiæ , Fortitudinis , Iuſtitiæ: & fons* ait, paulò ſuperius, *eſt ſapientia*; ex quo cętera omnia deriuantur. Nam in diuinis literis fons paſſim accipitur pro ſapientia , ad quem accedere ſitientes admonemur. Vbi uerò Plato in alarum,quas animæ tribuit,mentionem incidit, per eas naturalem eam *intelligentiam* capit, *quæ*, ut inquit Alcinous, *eſt intellectio quædam in anima , quæ corpori ſit applicata*, non ea quæ animo à corpore ſoluto conuenit. Ea igitur,cùm labem à corpore contraxerit, nunquam ſeſe humo tollere poterit,niſi fluminibus acceptam maculam eluerit. Quoniam uerò ſunt, qui duram eſſe hanc metaphoram contendunt,itaque Gangem,Nilum, Euphratem, & Tigrim (ea enim fluminibus nomina faciunt) quatuor illis uirtutibus,quæ omnem in hominum uita principatum obtinent,reſpondere aſſerunt. Ex his itaque aquis implumis Accipiter noſter luſtrari poterit,atque identidem ita plumeſcere,eaſq; alas emittere, & non ſupra nubes tantùm, quod faciunt Grues,uerùm etiam ſupra omnes cælorum orbes ſeſe efferre,pariq; cum Aquila honore acceptus,in ipſius Iouis gremium euolare. Habet præterea ſimilitudinē Accipiter cum anima,quòd ab aquæ potu abſtinere credatur, & ſolo ſanguinis ſuctu ſitim leuet, quo vno & anima ipſa nutriri quodammodo videtur. Ideo,uetere illo inſtituto,libaminibus, quæ pro anima parabantur,ſanguis admiſcebatur,& [d] Moyſes ſanguinem hoſtiarum pro anima eſſe monet,uetatq; nos animam comedere cum carnibus. Paſſim etiam in [e] Leuitico admonemur,ut à ſanguine abſtineamus:quia uniuſcuiuſq; carnis anima ſit in ſanguine. Sed præcipuè Deus exitium cuilibet,tam ex domo Iſraëlis,quam etiam hoſpitibus & peregrinis, qui apud eos diuertiſſent, habitarentq; minatur,qui ſanguine ueſci auſi fuerint, quem ea de cauſa datum eis aſſeuerat, ut ſuper altari per eum animas ſuas expiarēt,eſſetq; ita ſanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum,& quod reſiduum eſſet, terra operiretur. Quod uerò dictum; uniuſcuiuſque animam in ſanguine eius eſſe, nequaquam intelligendum eſt, *ſubſtantiam animæ eſſe ſanguinem*, ait Heſychius,ſed quòd *ſocietatem cum carne per ſanguinem habeat*. Vnde quidam,ſanguinem,animę uehiculū appellarunt. Emiſſus enim ubi frigere cœpit,corpus uita diſſoluitur,animaq; auolat. Eà de cauſa Aegyptij,ſi ſanguinem ſignificare uoluiſſent, Accipitris imaginem effingebant. Multorum ſanè opinio fuit animam eſſe ſanguinem , ſiue ut Empedocles arbitrabatur, in ſanguine. Hinc illud apud poëtas: *Purpuream ille animam.* et: *vitam cum ſanguine fudit.* & alia huiuſmodi. Sed quantum ad hos pertinet , qui ſanguinem animę commiſcent, ego non ita fuerim impius,ut non profitear,de brutorum anima hoc tantùm intelligendum eſſe,de quibus in Geneſi ſcriptum eſt: *Anima ipſius in ſanguine eſt*,cùm in homine tantùm ex animalibus,anima per ſe vitalis ſit,ſuaq; ſe contineat immortalitate. & quamuis Salomon pro concione tertia, uniq;

Baieth q̄d. Bai. Eth.

Adam q̄d ſignificet.

Aegyptiorum opinio de Animæ loco.

[a] *L. de ſomno, & vig.*

[b] *In Theæteto.*

Animus alatus.

Paradiſi flum. quatuor quæ.

[c] *To. 1. de Parad. c. 3.*

Fons p ſapientia.

Intelligētia naturalis.

Cur cū aīa ſimilitudo Accipitri.

Sanguinis vſus in litationibus.

[d] *Deut. 12.*

Sanguine veſci cur p̄hibitū.

[e] *Cap. 14.*

Animā in ſanguine eſſe quo intelligendū.

Accipiter pro ſanguine pictus.

eundemq; interitũm hominis,& iumentorum, & æquam vtrorunq; conditionem, ex impiorum opinione poſuerit,ex ſua tamen ſententia,corpus ad terram reuerti,ſpiritũ uerò ad eum, qui dederat, aſſeuerat. Illud uerò comercij cordi eſt cum ſanguine, ut ex Philoſophorum obſeruatione compertum eſt,quod ex ijs omnibus cõſtet,quibus & ſanguis. Litem uerò eam,qua Ariſtotelici ſanguinem à corde, Medici uerò ab hepate proficiſci, in eoq; naſci aſſerunt, non eſt huius loci,nec inſtituti examinare.

Victoriæ hieroglyphicũ Accipiter.

Denique propter eas dotes quas huic aliti natura, ſupra aliorum volatilium conditionem largita eſt, factum eſt, vt in vniuerſum eſſet excellentiæ, & præcipuè victoriæ hieroglyphicũ. Nam reliquas omnino volucres volatu antecellit. Neque fruſtra Theoclymenus apud Homerũ, obſeruato Accipitris auſpicio, Telemachum benè ſperare iubet, eiuſq; genus in Ithaca ſupra reliquorum omnium gloriam potẽs, celebre, & illuſtre futurum pollicetur. Ea ſanè Accipitris prærogatiua eſt, vt agilitatis in volando principatum obtineat, ab eoq; deſumãtur præclara illa alarum inſignia, quæcunq; in huiuſmodi gloriæ ſignificatum deueniunt. Hinc victoriæ Hieroglyphicum paſſim in numis, & monumentis alatum eſt, quod victoriæ partæ fama ſeſe ſtatim humo tollit,& gloriam amplexa, perq; ſummum æthera latè volitãs, perq; immenſos terrarum tractus expatiata, impedimenta omnia agilitate ſua diſſipet. Hinc ipſi numi victoriati dicti, quibus Druſus in Tribunatu plebis octauam æris partem argento miſcuit. Eſt & illud victoriæ ſignificatum hieroglyphicum,quod in antiqua columna Viterbij ſpectatur,duo ſcilicet Accipitres ex diuerſo aduolantes; per quos,vt nonnulli tradunt, Herculis ab alpibus; & Oſiridis à Brunduſio motus in Gigantes, necnon victoria deſcribitur. Neq; verò ſolùm ea de cauſa,quòd volatu præſtet, vel quòd alæ victoriæ attribuantur, ales ea victoriæ ſymbolum eſt; verùm ob id etiam, quòd eius pugna tam artificioſa ſit, eaq; verſutia peragatur, vt hoſtis quomodocunq; reluctans neceſſariò ſuperetur, vti ſuo loco de pugna eius relatum eſt. Septẽ item Accipitres, qui inſectabantur Vulturẽ, ſignum hieroglyphicũ erant victoriæ illius, quam ſeptẽ illi viri,qui Smerdis in Magorum exitiũ coniurauerant,aſſecuti ſunt,votiq; cõpotes facti, patriam ab illegitimo Rege liberarunt. Ille ſiquidem regnum ſibi nullis natalibus comparauerat, veluti Vultur non ex legitimo conceptu,ſed patre generatur,vt aiunt,vẽto. [f] Diodorus per Accipitrem volantem, per quem,vt diximus,alij victoriam interpretantur, celeritatem ſignificari tradit,propterea quòd in volatu ſit omnium volucrum velociſsima. Ad hæc Accipiter paſſis alis figuratus, elementum aëris indicat apud Aegyptios ſacerdotes. Vt & alæ Auium ſingulæ per ſe,quòd ſcilicet aer ſolis Auibus proprius ſit, perinde ac aqua piſcibus; & terra alijs animantibus. Sunt qui ventos ea ſpecie ſignificari tradant. Ventus autem nihil aliud eſt, quàm incitatus,& fluens aër. Triclinius apud Pindarum Pelopis ἵππους ὑποπτέρους, velociſſimos exponit. Sunt qui cæleſtium corporum cœtum hinc interpretentur. Nam quæ ſidera ſuper horizontem attoluntur, volucrium in modum ſurgere,& per immenſum inane ferri videntur. Sed & alia multa præterea ſignificata hieroglyphica apud Aegyptios habuit Accipiter. Inter quæ præcipuum erat Solis, cui cùm ob eximium viſus ſplendorem, ac clariſſimam aciem, quæ ad illius quidem aduerſos radios non conniuet, tùm propter motus velocitatem, viuacitatem, ac fæcunditatem maximam,peculiares ſoli dotes,ſacer credebatur. Ignis quoq; typum ob violentiam,& quam dixi perniciſſimam volandi vim, gerebat. Sed & Venerem deſignabat, propter nimiam ſalacitatem. Ijdem Aegyptij, totius orbis molem demonſtrantes, inter circulũ aëreũ, & igneum ſerpentis effigiem cum capite Accipitris circunducebant, vt eſſet inſtar Græcæ literę Θ, quæ Thita dicitur. Per circulum enim, magnitudinem & formam totius orbis intelligebant: per anguem verò,qui medium interſecat, bonum Dæmonem,cuius beneficio omnia vigeant, alantur,ac conſeruentur. Sed & Lunæ ſymbolum fuit olim homo Accipitris facie, lãceam habens, qui,vt tradit [g] Plutarchus, typhona mõſtrum, hippopotamo ſimile,interficeret. Hoc ſimulachrum candido colore fingebatur; quod is color ab alio Lunam mutuari lumen ſuum ſignificet, nempe à Sole, cuius Accipiter ſymbolum eſſe ſuprà docuimus. Serpentẽ etiã pingebant Accipitrino capite,ut felicem populi genium ſignificarent.

Victoriæ hieroglyphicũ cur alatũ depingatur. Numi victoriati. Accipitres duo Viterbij in colũna ãtiqua. Herculis et Oſiridis victoria de Gigãtibus. Septẽ Accipitres Vulturem inſectantes. [f] *Lib.2.c.4.* Celeritatis hieroglyphicum. Aëris hieroglyphicũ. Ventorum Hieroglyphicum. Equi veloces. Cæleſtia corpora Accipitribus aſſimilata. Solis hieroglyphicũ, & cur. Ignis typ[us]. Veneris typus. Lunę ſymbolum. [g] *L.de Oſyride.* Felix genius.

A P O L O G I.

SYMBOLIS hiſce hieroglyphicis Apologi iure ſubnectendi veniunt, quòd morales ſententias ſuo fabuloſo inuolucro contegant, atq; artificioſo amænoq; commento, animantes, à quibus plura virtutis documenta haberi poſſunt, homini,quaſi magiſtras faciant. Talis eſt ille [a] Heſiodi.

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,

[a] *Lib. 1. de die & opera.*

Υ'ψιμάλ'

Ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων, ὀνύχεσσι μεμαρπώς.
Ἡ δ' ἐλεὸν, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι,
Μύρετο. τὴν δ' ὅγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε,
Δαιμονίη, τί λέληκας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
Τῇ δ' εἶς ᾗ σ' ἂν ἐγώ περ ἄγω καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν.
Δεῖπνον δ' αἴ κ' ἐθέλω ποιήσομαι ἠὲ μεθήσω.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν.
Νίκης τε στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ τανυσίπτερος ὄρνις.
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ. οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
Ῥηϊδίως φερέμεν δυνάται, βαρύθει δέ θ' ὑπ' αὐτῆς,
Ἐγκύρσας ἄτῃσιν. id eſt:

Sed nunc fabulam regibus dicam, tametſi ipſi ſapiant.
Sic Accipiter affatus eſt Luſciniam canoram.
Altè in nubibus ferens unguibus correptam:
Illa verò miſerè, curuis confixa unguibus,
Lugebat. eam autem imperioſo ille ſermone allocutus eſt,
Infelix, quid ſtrepis? habet certè te multo fortior:
Hác vadis, quá te duco etiam cantatricem exiſtentem.
Cœnam verò, ſi quidem libet, faciam, vel dimittam:
Imprudens verò, quicunq; velit cũ potentioribus contendere:
Victoriaq́; priuatur, adq́; pudorem dolores patitur:
Sic ait velox Accipiter, latis alis prædita Auis.
O Perſa, tu verò audi iuſtitiam, neque iniuriam foue.
Iniuria enim pernitioſa eſt miſero homini, neq; bonus quidem
Facile ferre poteſt, grauaturq́; ab ipſa,
Illapſus damnis.

De ijſdem Aeſopus Phrygius hunc refert Apologum.

Philomela ſuper arbore ſedens de more canebat. Accipiter autem videns, ac cibi indigens volando corripuit. Quæ cùm occidenda foret, orabat Accipitrem, ne deuoraretur. Neq; enim ſatis eſſe ad Accipitris ventrem implendum, ſed oportere ipſum cibo egentem ad maiores Aues conuerti. At Accipiter ſuſcipiens, ait; ſed ego certè demens eſſem, ſi quæ in manibus paratus eſt, cibo dimiſſo, quæ non videntur, perſequar.

Fabula ſignificat; pleroſque homines eodem modo inconſultè, ac ſtultè agere, qui ſpem, vt dici ſolet, pretio emunt, id eſt, ſpe maiorum incertorum, fortunam præſentem, ſeu emolumẽta, quæ indubitata tenent, è manibus ſinunt elabi.

Alius de Philomela, & Accipitre Apologus.

Dum Philomena ſedet, ſtudium mouet oris amæni,
Sic ſibi, ſic nido viſa placere ſuo.
Impetit Accipiter nidum, pro pignore mater
Supplicat. Ille autem: plus prece carmen amo:
Nec prece, nec pretio, ſed amæno flectere cantu
Me potes. Ille ſilet: Dulcius illa canit.
Mente gemit, licet ore canat, corq; eius anhelat,
Cuius melliſluum manat ab ore melos;
Impia fatur Auis, ſordet modus iſte canendi,
Et lauiat natos matre vidente ſua.
Mater obit, nec obire poteſt, ſed viuit, vt ipſam
Vincat vita necem, plus nece cladis habens.
Cor patitur matris, plus nati corpore, corpus
Rodit Auis roſtro; cor fodit enſe dolor.
Veſtigat ſua damna ſcelus: Nam fraudibus vſo;
Aucupe fraudoſam viſcus ineſcat Auem.
Fine malo claudi mala vita meretur iniqui,
Quæ capit inſontes, ſe dolet arte capi.

Docet hic Apologus ei, qui alijs inſidiatur, eſſe cauendum, ne ipſe viciſſim ab alijs capiatur.

Alius Apologus de Accipitre & Columbis:

Accipitrem Milui pulſurum bella, Columbæ
Accipiunt Regem, Rex magis hoſte nocet:

Incipiunt

Incipiunt de Rege queri, quòd ſanius eſſet,
Milui bella pati, quàm ſine matre mori.
Quicquid agas prudenter agas, & reſpice finem:
Ferre minora volo, ne grauiora feram.

VSVS IN CIBIS.

TAMETSI lege Leuitici interdictum fuerit Hæbreis, Auium rapacium & præſertim Accipitris carnes menſis apponere, propterea quòd eſſet animal verè ſordidum, ac rapax ſanguinariumq́; : nos tamen non faſtu illo Hebraico metimur innocentiam, ſed Chriſti mandata, quæ in ſacro Euangelio, & ſanctorum Patrum monumentis ſcripta legimus, ea ſola obſeruanda ducimus, exiſtimantes animantium harum aut illarum carnes minimè poſſe animam afficere, ſed quæ præter modum, & citra temporis ullam rationem deuorantur. Alioquin cùm vel ipſo [a] Ariſtotele teſte, *Pulli Accipitrum ſuaues valdè, pingueſq; efficiantur*, & iuxta [b] Albertum: *Caro Accipitris dulcis & leuis eſt, propter bonum nutrimentum*, ſcilicet quo alitur, itaq; minimè in cibis damnandus videtur, neque ſanitatis offendendæ metu eius eſus vitandus eſt. Buteo verò inter Accipitres præ ceteris commēdatur, ut guſtui ſuauis admodum, nec inſalubris.

[a] *L. 6. Hiſt. cap. 7.*
[b] *L. 23. de Animal.*

VSVS IN MEDICINA.

Ad morbū ſacrum.
Ad oculorum vitia.
Carniū vires.
[a] *In Aphor.*
Ad morb. deſperatos.
Ad Quartanam.
Adeps ad caliginem.
Ad iūctur.
Oculi ad tertianam.
Roſtrū ad hyſtericas duritias.
Ad quaſuis affection.
Vētriculus.
Fel.
Ad oculos.
Fimus ad oculos.
Con. Stellionis morſum.
[b] *De morb. mulier.*
Ad Fæcūd.
[c] *In Breu. ſuo.*
[d] *In Sintaxi medic.*

IN uſum Medicum aſſumitur Accipiter quandoque totus, quandoq; eius partes, pro affectuum uario diſcrimine. Totus quidam aſſus & cibi loco ſumptus *morbum ſacrum*, ſi modo Kiranidi credimus, curat. Integer item in *roſaceo elixus ad omnium oculorum vitia iungitur efficaciſſimè*, ut Plinius uult, aut ut Sex. Empyricus, *in vnguento ſuſino*. Ad ſanandam oculorum hebetudinem, quidam *viuum deplumari; & in eodem oleo decoqui iubent, donec ab oſſibus caro diſſoluta decidat*, eiuſque *iure colato oculos inungi*. *Carnes pullorum, Accipitrum*, inquit Rabbi Moyſes *animum corroborant, melancholiæ & perturbationi mentis reſiſtunt*. Olim ſuperſtitio erat, in morbis ab arte parum ſanabilibus, ex quibus etiam quartanę ſunt, puluerem, in quo ſe uolutaſſet Accipiter, linò rutilo decumbentis collo alligari. Adeps Accipitris in oleo tritus oculis eo inunctis caliginem depellere traditur Aeſculapio, & iuncturis utiliſſimus Ioanni Vrſino. Fabulam ſapit quod Kiranides ſuo more de oculis ſcribit, nempe à collo ſuſpenſos tertianam fugare. De roſtro dicunt, ſi coniungatur oliui decocto, hyſtericas duritias emollire. Obſcurus quidam autor ad quaſuis malas corporis affectiones huiuſmodi medicamentum è uentriculo præſcribit, *Accipitris ventriculum tribus diebus, & noctibus mero maceratum conteres, & cum tribus cochlearibus ſucci fœniculi ac mellis permiſcebis, & ſub ſomnum propinabis*. Fella Accipitrum, quemadmodū & Aquilarum ualdè acria ſunt, ut Galenus apertè docet: quinetiam erodunt, quod uel colore ſuo ęruginoſo ac uiridi teſtantur, qui tamen niger interdū in eis eſt, unde abſterſione ſua oculis prodeſſe quidam ſcribunt. Eandem Plinius uim *fimo* tribuens, *Accipitris*, inquit, *fimi cinis cum melle Attico laudatur ad inunctiones omnium in oculis vitiorum*. Idem cum uino pro antidoto datur contra morſum ſtellionis. Apud [b] Hippocratem extat medicamētum ad cōceptum adiuuandum efficax, huiuſmodi, *Si verò*, inquit, *os vteri concluſum fuerit, ficiſ ſuccum apponat, donec fuerit apertum, & ſtatim aqua eluat. Caterùm Accipitris ſtercus in uino dulci terat, & ieiuna bibat, & tunc cum viro concumbat*. Plinius quoque, *fimum*, ait, *Accipitris in mulſo potum videtur fœcundas facere*.

[c] Arnoldus Villanouanus ſuffitum deſcribit, qui fętum uiuum uel mortuū educit, huiuſmodi: *Spolium ſerpentis, opoponax, myrrha, galbanum, caſtoreum, ſulfur citrinum, rubia, ſtercus Columbinum, uel Accipitris:* Hæc omnia, uel quædam eorum trita felle uaccino excipiantur, & fumus inde per fiſtulam, in uterum recipiatur. Item ad partum promouendum [d] Vueckerus talem præſcribit medicamenti formulam:

℞. *Fimi Accipitris* ℥. I.
Cinamomi } ana, gra. vij.
Caſſia }
Croci gra. iij.
Miſce cum vino albo modico.

VSVS IN VENATIONE.

EX multis commodis, quæ Accipiter præſtat, nullum magis fructuoſum eſt, quàm quod eius aucupio capitur. Non enim Aues ſolùm omnis generis cibo laudatas, ſed quadrupedes etiam minores, ut lepores, & huiuſmodi cupedias alias, quæ heri ſui menſam diuite penu inſtruunt, venatur. Cùm autem ſatis ſuperq; ſuo loco de ratione domandi Accipitris, & de uenatione eius opera peragenda tractatum ſit, itaque hîc longior non ero, adiecto hoc tantùm ex [a] Pictorio verſiculo, quo Accipiter ita loquitur:

Quæ Animalia capiat.

[a] In Pantopolio.

Nil curas, cæcos quod ſtercus curat ocellos.
Dummodo ſit patinis præda potita tuis.

Quin & aucupes, ac mercatores quamplurimi haud exiguũ ex his captis, venditisq; quæſtum faciunt, maximè verò ex illis, qui venationem edocti ſunt; quos ſingulos non[illegible]nquam quingentis aureis uęniſſe conſtat: [b] Ferdinandus Corteſius ſcribit *in Themiſtitana vrbe mercatum locupletiſſimum cogi penè quotidiè, ubi inter cætera Aues omnis generis uenales exponuntur, & inter has plurimi Accipitres, Falcones, & Tinnunculi, qui illis regionibus frequentes capiuntur.* Accipitris præterea hęc eſt pręrogatiua, teſte [c] Paradino, vt ſi aucupatricibus alijs Auibus fuerit aſſociatus, eas omnes etiam multò ſe maiores, ab omni, cui alioquin abnoxiæ futuræ eſſent, vectigali liberet.

[b] Li. 2. rer. Indic.

[c] In Symb.

ICONES. PICTVRÆ.

AELIANVS author eſt *ſolitos eſſe Aegyptios coronare Iſidis ſtatuam pennis Accipitrum in ſignum excellentiæ.* Nam Accipiter inter Aues ut iam ſæpius dictum, ſummo honore ab ipſis afficiebatur. Regis Perſarum veſtem purpuream, Accipitribus aureis pictis diſtinctam fuiſſe legimus. Neque præter rem eſſe puto ponere, quod *in quodam Canone Imperialium militiarum apud Maffæos Romæ* ſe vidiſſe [a] Pierius ſcribit, *militarem ordinem fuiſſe, qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea geſtabant. Erant hi qui ſagittarij venatores nuncupabantur, qui ſub Magiſtro peditum ſtipendia faciebant. Sed & alius ordo Launi nuncupati, inſigne idem Accipitris lutei in parma itidem lutea geſtabant, & ſub eodẽ magiſtro peditum merebant, eo tamen diſcrimine, quod ſagittariorum Accipiter caput in alam læuam vertebat, Launorum in dextram.* Diuitenſes, Gallicana legio Diuitenſi munimento, quod è regione Coloniæ Agrippinę in Ducatu Bergenſi ſitum eſt, in Rheni ripa, pro præſidio impoſita, cæruleum Accipitrem habebant in inſigni, colore tamen dilutiore. Verùm illud in primis obſeruãdum eſt, ne qui ſemper in aëre ferè degit, ita pingatur, vt in aqua degere videatur, quod naturę Auis omnino refragatur. Neq; probandus eſt ordo inſignium Domini de Foleto in comitatu Pinctauienſi, in quibus Accipiter Lilij floribus inſidere conſpicitur. Nam & hoc etſi aliquo pacto naturæ limites non excedat, fieri tamen non poteſt, vt Accipitrem ferant fragiles, ac caduci flores, de qua re vide [b] Bartholum.

Iſidis ſtat. coronata.

Regis Perſarũ veſtis.

[a] L. 21. Hierogly.

Sagittarij venatores qui.

Launi qui.

Diuitenſes qui.

[b] In dig. tractat. de armis Col. 8.

FABVLOSA.

QVI Accipitrem fabulis inuoluunt, Apollinem ſæpius in hanc alitem ſeſe trãſmutaſſe comminiſcuntur, quemadmodum & alias eum nunc Lacerti, nunc Leonis, nunc Draconis habitum iuduiſſe fingũt. Vnde hunc Deum Phæbũ quo nomine Solem intelligebant, & venerabantur, & Accipitrem nonnunquam vocabant, & hinc ob maximam naturæ Accipitrinę cum Sole ſimilitudinem Apollinis præcipuum nuncium, eiuſq; voluntatis interpretem poëtæ eam Auem habitam fabulantur. Vnde [a] Ouidius de Arachne puella cum Minerua de lanificio certante, ita canit:

Apollo.

[a] L. 6. Metam.rph.

—— Eſt illic agreſtis imagine Phæbus
Vtq; modò Accipitris pennas, modò terga Leonis
Geſſerit. &c.

In hanc Auem conuerſum fuiſſe Dædalionem nugantur poëtæ. fuit autem Dædalion, vt illi fingunt, Luciferi filius, Ceicis Regis Trachiniæ frater, qui Chionem (aut vt alij volunt Phylonidem) filiam habuit, quæ cùm iam ex Mercurio Autylocum, ex Apolline Philemonem genuiſ-

Dædalion in Accip.

genuiſſet; Dianâ ſe formoſiorem iactauit. Quare Dea irata ſagittis eam confecit, cuius morte Dædalion tantum concepit dolorē, vt ex Parnaſſi vertice ſe in mare præcipitauerit. Sed Apollo, vt filiæ illius cauſa gratiam facere uideretur, eum in Accipitrem, antequam in mare caderet, commutauit. Hanc eandem Metamorphoſin [b] Ouidius hoc carmine deſcribit.

[b] *L. 11. metamorph.*

Quæ via nulla ruit, iam tunc mihi currere viſus
Plus homine eſt, alaſq; pedes ſumpſiſſe putares.
Effugit ergo omnes veloxq; cupidine lethi
Verticе Parnaſſi potitur: miſeratus Apollo
Cùm ſe Dædalion ſaxo miſiſſet ab alto
Fecit Auem, & ſubitis pendentem ſuſtulit alis,
Oraq; adunca dedit, curuos dedit vnguibus hamos:
Virtutem antiquam, maiores corpore vires
Et nunc Accipiter nulli ſatis æquus, in omnes
Sæuit aues, alijsq; dolens ſit cauſa dolendi. Et idem rurſus.
Vir fuit, & tanta eſt animi conſtantia, quantum
Acer erat belloq; ferax, ad vimq; paratus. Idem alibi denuò.
—— Illi fera bella placebant,
Quæ nunc Thisbæas agitat mutata Columbas.

Sunt tamen qui ad diuerſam Metamorphoſin Accipitris originem referant ex huiuſmodi fabula: cuius etiā meminit [c] Antoninus Liberalis ex Bœo, qui de Ornithogonia ſiue de Auiū ortu librum ſcripſit. *Fuit*, inquit, *apud Maryandinos Hierax vir iuſtus & illuſtris. Is templa Cereri poſuit, primuſq; ex ea fructus percepit. At poſtquam Teucri legitimo tempore ſacra Neptuno non perſoluerunt; ſed ea præ negligentia omiſerunt, indignatus Neptunus fruges eorum perdidit, ingentemq; à mari cetum ipſis immiſit. Teucri cùm Ceto ſimul & fami ferendo non ſatis eſſent, ad Hieracem miſerunt, qui auxiliū aduerſus famen, ab eo poſcerent, iſq; cùm triticum, tùm alia miſit alimenta. Irritatus eo facto Neptunus, ob ſuos ab eo honores diminutos in Auem ipſum conuertit, quæ nunc Græcis Hierax, Latinis Accipiter dicitur. Mores quoq; eius priſtinos prorſus immutauit. Eum enim, qui hominibus fuerat chariſſimus, volucribus inuiſiſſimum reddidit; & qui ab interitu multos homines vendicauerat; fecit vt is plurimas factus Accipiter necaret Aues.*

[c] *In Metamor. fab. 3.*

HISTORICA.

[a] *Li. 2. ca. 4.*

Cur ab Aegyptijs cultus Accipiter.

ASSERVNT Aegyptij, vt refert [a] Diodorus Siculus, ſeſe hāc ob cauſam præcipua veneratione Accipitrem proſequi, quòd, vt inquiunt, *Olim è regione ignota Thebas nobile Aegypti oppidum attulerit librū characteribus puniceis exaratum, quo continebatur quomodo, & qua reuerentia, quibus ceremonijs Dij adorandi eſſent.* Inde natum (ut alibi etiam diximus) vt rerum ſacrarum ſcriptores, necnon ſacerdotes ibidem tyaram rubram cum ala Accipitris capiti impoſitam geſtarēt. Hæc ſanè ſi pro veris recipere velimus, Diaboli fraude, ac technis facta fateri debemus, qui etiam animalium variorum ſæpenumerò formas aſſumere comperitur, & inter cæteras, Accipitris aliquando imagine ſeſe celaſſe, pro uero refert [b] Gulielmus Neubrigenſis his uerbis: *Eudo Britānus armiger, homo nefarius ac ſceleſtus, conſpectum aliquando miræ, vt ipſius oculis à Dæmone faſcinatis videbatur, pulchritudinis Accipitrem, in propriam perniciem concupiuit, quo potitus, Dominum ſuum iam abeuntem lætitia ſequebatur. Cui ille: Abijce, inquit, citò quod portas. Non enim eſt Auis, vt apparet; ſed Dæmon ita in eam ſpeciem transformatus. Cuius quidem dicti veritatem, euentus poſtea declarauit. Cùm enim inſipiens nollet audire monentem, primò conqueſtus Accipitrem illum, vnguibus pugnum ſibi arctius, ac vehementiùs ſtringere, mox per manum ab eodem ſublatus, diſparuit.* Ita Leo rugiēs, varios quibus hominem deuoret, modos ac aſtus excogitat. Non aliter, ac ille piſcis, quem ab aſtu, Diabolum nonnulli vocant; necnon qui Rana piſcatrix dictus, piſciculos callidè in ſua ora tanquam in caſſem illectos abſorbet. Sic ille fatuos irretit ac capit; necnon tanquam muſtela lutum, ita alienas formas verſipellis induit, quibus horribilem alioqui conſpectum diſſimulet, & occultat. Cuius vafriciem, ac fallacias, non alijs meliùs, quàm verè Chriſtianis artibus eludemus, fide nimirum firma, & charitate non ficta erga Deum, & homines. Conſiſtit verò ea fidei veræ ſinceritas, vel maximè in repellenda longè à nobis omni ſuperſtitione, ſeu potiùs dæmonolatria, in quam frequenter incurrunt, qui naturæ limites egreſſi, nimia curioſitate à natura iniquè poſtulant, quod in ipſa minimè ſitum eſt, cùm ſcilicet a Diabolo malè perſuaſi, ea quę ipſe vi propria efficit, herbarum, atq; aliarum rerum naturalium facultati tribuant. Nos verò

[b] *L. 1. c. 19. Hiſt. Angl.*

Dęmō Accipitris forma Eudonē fallit.

Diabolus piſcis.

Rana piſcatrix.

rerum

rerum naturalium tam animatarum, quàm inanimatarum conceſſis, à Deo Opt. Max. viribus, ſobriè ac moderatè, quatenus earum natura permittit, vtamur, ne longiùs, aut miraculorum auiditate, aut nimia vitę, ſalutiſuè cupidine abrepti, & altiora nobis ſcrutantes, per Diaboli perfidiam hac ipſa vita præſente ſimul cum futura priuemur. Cogitandum enim vita ipſa, quam creatori debemus, nobis ipſum chariorem eſſe debere, qui eam dedit: & Diabolum, ſi quando fortè rerum naturæ vi, quàm optimè callet, quid perpetrat, omne id, quicquid eſt, in noſtrum exitium conuertere, cùm nobis benè velle, aut benefacere ex odio, quo ipſius eſt natura, haudquaquam poſſit. Sed ne longiùs euager, hîc vela contraho.

Finis Libri Quarti.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS ORNITHOLOGIÆ

Liber Quintus.

Qui eſt

DE ACCIPITRIBVS IN SPECIE.

DE ASTERIA. Cap. I.

ARISTOTELES Accipitrum ſpecies enumerãs, [a] Buteonem primo loco ponit, tanquam Accipitris genus præcipuum, non quidem quod *viribus ſit valentiſſimus*, vt malè [b] Bellonius putat, hæc ipſa verba Ariſtoteli, quæ nuſquam apud eum leguntur, falsò aſcribens, quem alioquin Accipitrum omniũ ignauiſſimum, & pigerrimum eſſe conſtat, ſed quantũ ego reor, ob magnitudinem inſignem, *qua Miluo*, vt idem [c] Philoſophus adiungit, *æquiparatur*. [d] Plinius à Circo ſtatim orditur, qua de cauſa incertum. Neque ullam ſubeſſe ego exiſtimo, niſi fortè, quòd proſpera auguria facere crederetur. Cùm itaque Buteo maximè ſit imbellis, imo ipſamet quaſi ignauia, quæ etiam in prouerbium abijt, & ad diſciplinam iners. Circus verò corpore infirmo, altero pede claudus & more Buteonis murium ac fœtidorum rapina victitet, maioribus verò capiendis ineptus: Nos inſtitutæ methodi rationem ſequentes, quæ dignitatis ordine procedit, Aſteriam Accipitrem tanquam eum, qui & corporis & animi ſimul magnitudine pręſtare videtur, alijs omnibus præponendum duximus.

[a] *L. 9. Hiſtor. c. 36.*
Cur à Buteone Ariſtoteles inceperit.
[b] *Lib. 2. de Auib. c. 14.*
[c] *Lib. 8. Hiſtor. c. 3.*
[d] *L. 10. c. 8.*

AEQVIVOCA.

VOCABVLVM hoc Aſterias Græcum, & quod idem ſignificat Stellaris, Latinum, vtrumq; per ſe ſine adiecto quopiam alio poſitũ, pluribus ſanè competere ſolet. Nam & Aquila quædam Aeliano vocatur Aſterias, quam Stellarem vertit [a] Gyllius, quæ quidem eſt Chryſaetos.

Et Ardea quædam [b] Ariſtoteli Aſteria, ſeu vt vertit Gaza, Stellaris eſt.

[c] Gyllius item Auis meminit nomine Aſterias, *quam in Aegypto manſueſieri tradit, atque adeò præclarè humanam vocem intelligere, vt ſi quis huic conuicium faciens, vel appellauerit ſeruam, ex ea contumelia iraſcatur, vel eandem ipſam vocauerit pigram, ea ſic dolenter tanquam ignobilitatis & ſegnitiæ arguta indignetur*. Quæ Auis nunquid eadem ſit cum noſtro Aſture ſiue Aſteria, difficile eſt iudicare. Scio in Aegypto magno honore affici Accipitres, ſed humano ſermoni aſſuefactos nuſquam legi, idq; ijs potiſſimùm conuenit, quibus latior lingua eſt.

Muſteli quoq; piſces ſtellarium cognomento ueniunt, omnes nimirum a punctorum, quibus ceu ſtellis inſigniuntur, varietate.

Sunt qui hanc, de qua nunc inſtitutus eſt ſermo, Auẽ nocent Aſturem. Sunt autem Aſtures populi Hiſpanię citeriori contermini, de quibus [d] Aethicus: *Hiſpania*, inquit, *citerior ab Oriẽte incipit ex Pyreneis ſaltibus, à parte Septẽtrionali vſq; ad Cantabros & Aſtures excurrit, atq; per Vaccæos & Oretanos, quos ab occaſu habet, poſita in noſtri maris littore Carthagine terminatur.* De eiſdẽ [e] Lucanus:

Hiſ præter Latias acies, erat impiger Aſtur.

Sunt autem dicti Aſtures ab Aſturica urbe magnifica.

Aquila Aſteria, ſiue Stellaris.
[a] *Lib. 2. de Ani. c. 39*
[b] *L. 1. 4. c. 4.*
Ardea Stellaris.
[c] *Lib. 9. Hiſtor. cap. 1.*
Muſteli piſces cur Stellares dicti.
Aſtures populi.
[d] *In Coſmographia.*
[e] *Lib. 4. de bel. Pharſ.*

SYNO-

SYNONIMA.

GRAECIS, vt[a] Ariſtoteli, Accipiter hic Ἀστερίας dicitur. Ad huius nominis imitationem Latini Stellarem vocarunt. Vtriuſq; vocis etymologia inde petita eſt, quod Auis hæc maculis quibuſdam, notiſq; veluti aſteriſcis ac ſtellulis perornetur. Recentiores Latini ex vernacula ſibi Italica dictionem Latinam facientes, Aſturem vocant, Italis enim Aſtor appellatur. Gallis parum per immutata dictione Autour ipſe[b] Bellonio teſte. Quas quidem uoces omnes à Græca (Aſterias) detortas eſſe & ſonus & res ipſa indicat. Nam & Galli forſaſſe Aſtour dicturi eſſent, niſi idiomati eorum S literam ante aliam conſonantem ſubticere peculiare eſſet.

[a] *9. Hiſ. 36.*
Etymolog.
Aſtur.
Aſtore.
Autour.
[b] *Lib. 2. de Auib. c. 16.*

GENVS ET DIFFERENTIAE.

ACCIPITRVM Stellarium ſeu Aſturum differentiæ variæ admodũ ſunt. Sed antequam has recenſeamus, prius Aſturis ipſius in genere naturam, quaq; à cæteris diſcrepet Accipitribus, rationem pauliſper examinemus, vt ex tanta rerum ac vocum conſimilium varietate natæ obſcuritati, quoad licet, lucem aliquam adferamus. Omnes enim Aſturem ponunt, & plura eius genera faciunt. Sed qui Accipiter propriè dictus eſt, Aſterias, nemo (quod ſciam) hactenus dixit. Accipiter igitur Stellaris ex ferociorum Accipitrum numero cenſetur, corpore eſt grandi, unde ab[a] Ariſtotele Palumbario, & Pernici comparatur. Nam ueritus, ne quis hæc tria genera, ob parem magnitudinem & ſimilitudinem inter ſe magnam deceptus, pro iiſdem haberet, deſertis uerbis ea differre monuit. Palumbarium uerò ipſe Ariſtoteles alibi maiorem Accipitrem vocat. Punctis verò & notis quibuſdam ſtellas referentibus reſpergi, vt plurimùm Aſturem, eoq; nomine ab alijs diſtingui, ipſum nomen indicat. Quamuis enim & alij Accipitres uarij & maculati ſunt, huic tamen id maximè competit. *In Aſture* (inquit Albertus) *anterior pars capitis extenſa paulatim in roſtrum, ſicut & Aquila caput. Falconis uerò caput naturaliter non extenditur, nec ſimiliter ſe colligit.* Oculis eſt varijs, & pellucidis, vultu hilari Collum, vt teſtatur Bellonius, cæteris paribus iuxta vtriuſque magnitudinis proportionem, habet longius, quàm Aquila. Colore multùm ad Aquilæ formam accedit, & fæmina præſertim, maculis tamen ubique, quàm illa frequentioribus ac denſioribus ruffis. Corpore plerumq; oblongiore, femoribus præſertim longioribus, atque ideo etiam altioris ſtaturæ, quàm Falcones. Crura tamen ſeu tibias reſpectu femorum obtinet breuia ac craſſa, pedes magnos & craſſos. *Aſturis*, ait[b] Albertus, *cauda ob longitudinem dependet, quod in Falconibus improbatur.* Tales animoſi ſunt, ac fortes. Nam Aues maiores, quales ſunt Anſeres, Grues, imo & Lepores inuadunt & capiunt. Sunt autem Aſtures ex genere eorum Accipitrum, qui Pugillares manſuefactarijs vocantur, id eſt, qui emiſſi prętento pugno reuocantur. Sunt enim & alij, qui niſi pinnarum ſcapo reuocari ſolent. Diſtinguuntur Aſtures inter ſe, uel à natura, uel à ſexu, tanquam differentijs internis: tum aut magnitudine, aut natalibus, aut colore, tanquam externis. Quanquam de magnitudine dubium eſſe poteſt, vtrò referenda ſit. Quod ad ſexum attinet, iam olim diximus euidens eſſe diſcrimen inter marem & fæminam. Fæmina enim in toto rapaciũ genere maior & nobilior eſt mare. Quæ quidem differentia in Aſturibus apertè obſeruatur. Mas omnium rapacium plerunque Tercellinus uocatur, & fæmina minus audax eſt, minuſq; robuſtus.

Aſtur quod ab alijs Accipitribus diſcrepet.
[a] *9. Hiſ. 36.*
Caput.
Oculi.
Collum.
Crura.
Pedes.
[b] *Lib. 23.*
Cauda.
Pugillares Accipitres qui.
Fæminæ Aſturis & maris diſcrimen.

Differunt etiam natura hac ratione, quod quidam circa aquas degant, victum ex his petant, alij verò terreſtres ſint, quia ut plurimùm in terra viuãt, & Gallinaceas & Columbaceas Aues, aut Lepores etiam prædentur. Horum animoſiores ij exiſtimãtur, qui littora ſeu ripas accolũt, quòd magnas Aues aquaticas ſumma audacia inuadant, vt Anſeres, Cycnos &c.

Differẽtiæ à natura.
A magnitudine.

Magnitudo etiam non minimam inter eos facit differentiam. Nam præterquam quod Sexus plerunq; inde diſcrimen cognoſcitur, bonitatis etiam inter ipſas fæmellas indicia a magnitudine ſumuntur. Quò enim maior eſt Aſtur, ac pluris ponderis, eò cenſetur præſtantior, adeo vt Tardiuo teſte, *in Syria Aues, quæ prædæ ac aucupio ſeruiunt omnes, ad pondus emantur, & eò quæque maioris, quò pluris penderint.* Colorem aliaſque eorum conditiones non curant. Sunt tamen qui contrarium ſentire videntur. Nam[c] Franciſcus Carcanus Italus ſcribit *illos Aſtures pulcherrimos haberi, qui parui ſunt. Tertiarios verò è contrario magnos paruis præferri.* Vnde apud Italos natum prouerbium de re quapiam conuenienti, & quæ optimè quadret: Aſtore picciolo, & Terzuolo grande.

[c] *Lib. 2. de Aucup. c. 1.*

Eſt præterea & aliud quoddam Aſturis genus, quod dimidiatum Aſturem Galli demy Vatour vocant, teſtibus Tardiuo & Bellonio, qui inter Aſtures marem & fœminam media eſt magnitudine, quem paucicapi epitheto, Gallicè Peuprenant cognominant, quòd modicæ ſit rapacitatis, & parum emolumenti hero adferat.

Peuprenāt.

Aloco. A loco etiam ſeu natalibus plurimæ deſumūtur differentiæ, quæ haud parum faciunt ad ferendam de cuiuſque bonitate cenſuram, quòd aër ſeu locus natiuitatis, ut hominum, ita etiam Auium corpora ac eorum temperiem non parum immutet. Iuxta has alij dicuntur Armeni, alij Perſæ, alij Græci, alij Sardi, alij Illyrici. Sunt præter hos Alpini, Hetruſci, Appuli, Calabri, Longobardi, Germani, Rutheni, Sarmatæ, Iſlandi, Gemonenſes, Carnenſes, & Calamentani. qui omnes bonitate ac præſtantia maximè inter ſe diſcrepant. Atque apud Accipitrarios plerunq; pro regionis cuiuſq; indole æſtimantur, certiſq; notis omnes dignoſcūtur. Aſtures enim in Armenia & Perſia, vt teſtantur Tardiuus & Bellonius, omnibus præferuntur, deinde qui è Græcia: denique qui ex Africa adferuntur. Armeni hac ratione à reliquis diſcernuntur. Oculos habent virides, & pondus corporis inſigne. Præſtant tamen qui oculis & dorſo nigricant.

Perſa. Perſa corpore grandi eſt, & bene veſtito plumis, oculis claris, concauis, ſupercilijs pendentibus. **Græcus.** Græcus capite grandi, & raris in collo plumis. **Africanus.** Africano dorſum nigrum, & oculi ſimiliter in iuuentute. Nam ætatis progreſſu ruffeſcunt. **Armenus.** De Armenis paulò fuſiùs Carcanus hunc in modum tradit: Armeni, vt ab alijs accepi multùm alijs præferuntur, plurimùmq; ab illis differunt, ita vt quaſi nullam cum alijs Aſturum ſpeciebus habeant ſimilitudinem. Sunt admodum belli, corpore tertiarij Aquilæ nobilis (quem autem tertiarium Aquilæ nobilis ille vocet, vix intelligo, exiſtimo tamen tertium Aquilæ pullum intelligere, eumq; marem) quam regalē etiam appellant. Audacia & animo omnes cæteras vincunt. Crura habent candida, pedes magnos, & ad aucupium auium, maiorum præſertim, & campeſtrium optimè inſeruiunt. In noſtris regionibus rariſſimi videntur. Quod ſi ita eſt, hic Armenus, Aſtur, hoc nomine merito per excellentiam & ſimpliciter dicendus erit. **Sardius.** Sardorum verò hæ ſunt notæ. Pennas habent nigras, crura breuia, femora longa, & pedes pallidos. Ad Perdicum, Phaſianorum, & Coturnicum prædam quàm aliarum Auium maiorum ſunt vtiliores: Hactenus ille.

Illyricus. Illyrici ſiue Sclaui dicti in Dalmatia naſcuntur, & Foro Iulij. Statura corporis plerumq; ſunt mediocri, pennas habent rubras, maiori ex parte, adinſtar prunarum candentium, quamuis & aliqui inueniantur coloris flaui, aliqui etiam nigri. Pedes habent magnos, roſtrum acutum ac extenſum, craſſumq;, femora ab interna parte plana ac æqualia ad volæ manus inſtar, neque ita rotundi ſunt, vt cæteræ Aſturum ſpecies. Qui ex hiſce ſunt anniculi, quos Soros vocant, habeant oportet pectoris & partium anteriorum maculas maiuſculas, rubras & longas, alas magnas, caudam uerò non vſque adeò longam. Qui aliquoties pennas mutarunt inter ſe parum differunt. Aſtures hi Illyrici cæteris nobiliores habentur, neque Tertiarij eorum multò minoris pretij ſunt, quàm Aſtures fœminæ.

Alpini. Aſtures alpini dicti in Apennini iugis in Longobardia, Hetruria & Apulia geniti, pauci ad aucupia vtiles. Statura corporis magna ſunt, & plerunq; tereti, pennis nigris. Natura contumaces ac refractarij, & quò ſæpiùs pennas mutarint, eò magis degenerant, & viliores fiunt.

Calabri. Calabri corpore magno, & vt plurimùm oblongo conſpiciuntur, pedibus ferè cādidis. Non deſunt tamen, qui nigri ſunt, neque etiam flaui: Quin & rubri & pallidi reperiuntur. Robuſti hi ſunt, at ſuperbi & ad venationem Leporum vtiles: uerùm non admodum magni fiunt.

Germani. Germani Aſtures Accipitrarijs magiſtris in Gallia, vt fatetur Bellonius, in frequentiſſimo vſu ſunt, & magni fiunt. Horum magna copia erat in Arduenna ſylua, cuius hac tempeſtate plurimis in locis exciſæ, maximæ adhuc reliquię extāt in Leodienſi & Luxemburgēſi diœceſi, cùm alijs Germaniæ locis. Hiſce oculi iris, & ſuprema, ubi capiti contigua eſt, roſtri pars, item crura, tibięuè & pedes colore croceo tinguntur, cōtrà quàm Hierofalco, cui pedes palleſcunt. Caudam habent maculis latis & obliquis, partim nigris, partim canis admodum frequentibus conſperſam. Pennæ colli ſuperioris, nec non capitis magis ruffeſcunt, & punctulis nigris plurimis itidem interſtinguuntur. Plumę verò femorum, ac ventris inferioris diuerſa ratione maculantur. Nam fuluæ minus, quàm cæteræ notis ornantur rotundis intercurſantibus, quales in Pauonum cauda oculi figura conſpiciuntur.

Sarmatici. Sarmatici iuxta Carcanum ex Sarmatia regione Septentrionali polo antarctico proxima in Italiam deferuntur, & in altiſſimis etiam Iſlandiæ, vicinarumq; inſularum, ac regionum montibus naſcuntur. Sunt autem albi.

Gemonenſes. Gemonenſes, qui in montibus ſupra Gemonam degunt, ibique capiuntur, & quorum nidi nunquam inuenti dicuntur, ob excelſum prærupti, atque inacceſſibilis loci ſitum optimi euadunt ad Auium campeſtrium & fluuiatilium uenatum.

Sunt

Sunt & alij Aſtures non admodum magni, ſed ut plurimùm oblongi, ac pennis rubris, atque flauis ueſtiti, qui naſcuntur in montibus Carnea & Cadore dictis. Horum aliqui frugē faciunt & præſtantes euadunt, ſed anniculi his, qui plumas aliquando exuêre, utpotè animo uiliori, minoriq; audacia præditis prçferuntur. Habent & hi ſicut & reliquç Aſturum ſpecies ſuos tertiarios, uerùm hi minoris multò fiunt. Quamuis campeſtrium Auium uenationi admodum idonei ſint, ſi ad eam eos inſtitui contingat,

Aſtorellus Carcani.

Quem Carcanus Aſtorellum uocat, ſuſpicor eundem eſſe cum Semiaſture Tardiui & Bellonij, quem inter Aſteriam Accipitrem fçminam, & marem medium, quod ad magnitudinem attinet, ſtatuunt. Hunc ita deſcribit: Corporis ſtatura maior eſt Tinnunculis grandioribus, ſed roſtro, oculis, dorſo, ac lūbis, pedibusq; ſimillimus Falconibus. Diù in aëre çquilibrio quodam, ueluti immotus ſuſpenditur. Homines ac Canes uenaticos quouis inſequitur, in gyrum altè uolat, ut uel Alaudam, uel Perdicem, ubi in altum euolando fugâ conſpecto hoſte ſibi conſulant, rapere extemplò ac lacerare queat.

Differētiæ Aſturū penes colores. Ruffi. Subnigri. Albi.

Denique colore inter ſe differunt Aſtures. Quidam enim ſunt ruffi magis quàm alij, alij ad nigrum pluſculum vergunt, alij etiam albi ſunt. Ruffi inter hos excellunt, ſed illi magis, quibus color ille ad fuſcum ſplendidum tendit. Exempla ex antedictis peti poſſunt. Subnigri, & quibus plumæ à uertice frontem uerſus dependent, pulchri habentur, ſed parū robuſti. Albi quales dicuntur Sarmatæ obeſiores ſunt, & corpulentiores, ſpecioſi & inſtitutioni faciles, ſed cçteris imbecilliores. Gruem capere nequeunt, ſed quoniam in ſublimi uolant, & alti aëris frigus facilè tolerant, ad Aues altiuolas capiendas laudantur.

Aſturis maioris laudabilis forma

In vniuerſum autem laudabilis forma Aſturis maioris cenſetur, ſi caput ſit modicum, facies longa & anguſta, qualis eſt Vulturis, & ſi Aquilinam ſimilitudine referat. Fauces & gula probantur amplæ: oculi magni, concaui, ac profundi, iris exigua nigricans. narium, auriumq; meatus ampli, cauda, pedesq; lati, roſtrum oblongum & nigrum, collum item longum, pectus carnoſum ac craſſum, caro dura, coxç longæ, carnoſæ, ac à ſe mutuo diſtantes, oſſa crurum & tibiarum breuia, vngues craſſi & longi, plumæ coxarum verſus caudam verſantes latç, ſimiliter & caudæ ipſius pennç, quæ etiamſi ruffç & molles ſint, præferuntur. Color caudæ pronæ ſeu inferioris non alius quàm pectoris, cuiuſque pennæ ſingulæ parte caudç ſuperiore nonnihil interſectæ ſint; Rurſus color pennarum caudæ extremarum circa caules, calamoſuè ſeu neruos, earundem niger.

Aſturū minorum bonitatis ſigna. Quæ in Aſturib. damnentur.

Signa verò bonitatis minorum Aſturum ſunt iſtæc. Oculi clari & ampli, capacitas aurium & oris ampla, caput paruum, collum longum, pedum digiti longi, pennæ breues, & abditæ, pedes è flauo nonnihil virentes, vngues ampli, digiti excarnes, concoctio cibi facilis, excrementi meatus ſeu aluus ampla, excretio procul admodum reiecta, extremitas roſtri nigra. Damnantur cùm in maiori, tum in minori Aſteria caput grande, collum breue, molle, carnoſum, plumis oppletum, pennæ colli perplexç, & ſibi mutuo inuolutç, coxæ breues & graciles, crura longa, digiti curti, color bæticus ſiue nigricans, pedes aſperi. Cùm verò Aſteriam nullam haberem itaque haſce duas, quas ſubinde dabimus icones, unam nempe ab Ornithologo, eamq; primo loco poſitam, alteram à Bellonio, mutuauimus, licet meo iudicio deſcriptioni parum reſpondeant.

LOCVS. VENATVS.

[a] L. 10. c. 2.

[b] L. 9. Hiſt. cap. 11.

ASTVRES, inquit [a] Petrus Creſcentienſis, *naſcuntur in alpibus, & nemoribus.* Ex proximè præcedenti capite, quo differentias eorum à loco natali deſumptas recenſuimus, videre eſt pleroſq; in montium altiſſimis iugis, aut ſyluarum denſiſſimarum cacuminibus, lociſq; alijs aditu difficillimis, ac ſolitarijs nidulari, atque degere; quemadmodū & Aquilæ & Vultures, adeo vt quod de Vulturino nido Herodotum Briſonis Rhetoris patrē [b] Ariſtoteles dixiſſe refert, de Aſturum genere in Germaniæ montibus naſcente, quidam affirmare audeant. Quidam autem eas rupes incolunt, quæ mari adiacent, littoraq; inhabitant, aut circa flumina, & aquas dulces verſantur. Alij verò locis procul ab aquis diſſitis in continente, aut rarò admodum iuxta aquas degunt. Primùm genus, ut plurimùm ex Auibus aquaticis, ut Anatibus, Anſeribus, Ardeis, Gruibus & huiuſcemodi alijs uiuit. Hoc humilem adeò uolatum prope terram, cùm prçdam capiendam proſequitur, exercet, ac clandeſtino quodam aſtu, ex occulto eam adoritur, vt priuſquam ſeſe humo tollant aues, oppreſſas rapiat. Huic forſan non ineptè adſcribi poterit etymum illud, quod Albertus magnus de hoc nomine (Aſtur) tanquam, ſi latio ſuam deberet

Aſturis etymologia Alberti.

originem,adfert. Vult enim ab aſtu maximo dici, quo in venatu vtitur. Semper enim latet, & prope humum præter aliorum Accipitrum & Falconum morem, Aues perſequitur, & è latebris erumpens, prouolansq; ex improuiſo, eas inuadit. Et de hoc genere meo iudicio loquebatur Arioſtus hunc in modum canens:

Qual buon Aſtor, che l' Anitra, ò l' acceggia
Starna, ò Colombo, ò ſimil altro augello
Venirſi in contra di lontano veggia,
Leuata teſta, e ſi fà lieto e bello.

Poſterius illud Aſturis genus, quod aquas raró accollit, & ferè ſemper procul à mari & fluuijs diſſita loca inhabitat, campeſtribus Auibus, ut Columbis, earumq; pullis, Gallinis, Phaſianis, & Perdicibus victitare ſolet. Depoſitis pennarum exuuijs excelſæ cuipiam arbori inſidere conſueuerunt, ut ex ea, tanquam ex ſpecula quadam, undiquaq; prædam deſpiciant, proſpectam diligenter obſeruent. Venantur Coturnices, Perdices, Phaſianos, Cornices, Monedulas & id genus alias, in quas ſubitò ac conſpexerint, maxima velocitate, & impetu irruunt, neque perſequi deſiſtunt, donec in ſuam poteſtatem redegerint.

Quin etiam quidam alij reperiuntur, cæteros animi magnitudine, corporiſq; robore vincentes, qui etiam Lepores nullo negocio rapiunt, & ex eorum oſſibus magna fruſta, aliquando etiam integra palmi longitudine deglutiũt, eaq; ſtomachi ingenti calore concoquunt, & quod maius eſt, Capreolorum etiam hinnullos, licet ſine Canum venaticorum ope retinere non poſſunt, ita tamen feriunt, ac negocium faceſſunt, iniectaq; illis mora tam diù impediunt, donec à Canibus capiantur.

VSVS. ICON.

ATTILAE Hunnorum Regi hominum truculentiſſimo, qui flagellum Dei dictus fuit, ita placuit Aſtur, ut in inſigni, galea, & pileo eum coronatum geſtaret. Hæc auis Phœbea etiam dicta eſt, quod ſoli ſacra haberetur.

DE ACCIPITRE PALVMBARIO. Cap. II.

QVEM Latini Accipitrem Palumbarium ea ratione, quòd Palumbas potiſſimùm perſequatur & capiat, Græci φασσοφόνον vocant eadem de cauſa. φάσσα enim Palumbus eſt. Dicitur etiã Varino & Heſichio φαβοτύπος, & φαβοκτόνος, & φάσσοκτονος, quaſi Columbicida. nam φάψ genus inquiunt eſſe Columbæ ſyluestris. Quidam Germani docti uiri hunc Germanicè Taubenfalck interpretantur, id eſt, Falconem Columbarium, quàm rectè, ipſi uiderint. Albertus Aſturem cum Accipitre Palumbario eundem facere uidetur, dum nominibus vtriſq; promiſcuè & pro idem ſignificantibus vtitur. Sed ſi, ut omnium ferè concors ſententia tenet, Aſtur vulgò dictus, Aſterias Ariſtotelis eſt, ſanè Accipiter Palumbarius eſſe nulla ratione poterit; Nam ex [a] Ariſtotelis authoritate, Accipiter Palumbarius, & Stellaris multum inter ſe differũt. Videtur tamen nonnunquam idem Albertus Aſturem & Accipitrem Palumbarium pro diuerſis denuò habere, dum ſeorſim ſuo quemq; nomine deſcribit, vt aut non inter nouiſſe eos, aut nominum paruam rationem habuiſſe neceſſum ſit. [b] Petrus Bellonius, dum Accipitrem Palumbariũ eum facere conatur, quem Galli ſimpliciter & ſpeciatim Falconem uocant, cuius hanc, quam ſtatim dabimus, iconem exhibet, nullis omnino rationibus nititur, præterquam vnâ, eaq; exigui admodum momenti, quòd Accipitrarij Galli ſuos Falcones Columbarũ eſca, tanquam illicio quodam capere ſoleant. Sanè non ſolùm Palumbarius Columbis ueſcitur, ſed omnibus omnino Accipitribus hoc cõmune eſt, ut Columbas ceu gratam eſcam capiant, & interemptas dilanient, ſicut ex [c] Ariſtotele & [d] Plinio ſatis conſtat, ut experiẽtiam quotidianam omittam. Verùm ita dictus eſt hic Accipiter κατ' ἐξοχὴν, quòd huic peculiare ſit illis uolucribus potiùs, quàm alijs quibuſuis inſidiari. Cùm autem ab Ariſtotele nihil præter nudas nomenclaturas horum Accipitrum acceperimus, difficillimum, imo ἀδύνατον, & temerarium eſſe exiſtimo, de his rebus quicquam certi ſtatuere, ac veterum nomina, nullis præſertim argumentis, huic potiùs, quàm illi attribuere. Videmus autem Philoſophum, hunc Accipitrem Palumbarium

Columbicida. Taubenfalck.

[a] Lib. 9. Hiſtor. c. 36.

[b] Lib. 2. de Auib. c. 18

[c] 9. Hiſtor. cap. 36.

[d] Lib. 10. c. 36. & 37.

lumbarium & Fringillarium abſolutè & ſimpliciter Accipitres uocare, quemadmodum ubi [e] ait: *Accipitres ambo carniuori ſunt*, de his tantummodo loquens, tanquam hęc duo genera præ cæteris Accipitrum nomine vocari mereantur. Habent enim alij omnes etiam alia nomina, vt Triorchis, Aeſalo, Circus, Aſterias, Pernes, Percnus, Leuis. Hi verò duo, vt & Rubetarius, ſimpliciter Accipitres dicũtur, adiecto cognomine ab animali, quod ſinguli præcipuè capiunt. Multi eadem penè ratione, qua Bellonius decepti, hoc nomen Palumbarij alijs atque alijs Accipitribus accommodarunt. Albertus, ut diximus, Aſturi ſeu Accipitri maiori, quod & is Columbas capiat, id nomen aſcribit. Epheſius quidam à Nipho citatus Falconem Gentilem vulgò dictum, qui etiam Palumbos inſequitur, ex eo facit, Petro Bellonio hac in re aſſenſus, non minus ficulneo tamen argumento, quàm ille, innixus. Turnerus Anglus Sparuerio Germanorum, qui ab aliarum nationum Speruerio non differt, & omnium vnanimi conſenſu Niſus & Fringillarius Accipiter habetur, Palumbarium eſſe opinatur, non alio perſuaſus argumento, quàm quòd Palumbos, Columbos, Perdices & grandiuſculas Aues inſequatur. Quidam Germanorum Taubenfalck eſſe uolunt. Ita eos, qui nulla graui ratione adducti coniecturis meris rem decernere volunt, neceſſum eſt in diuerſas diſtrahi ſententias, & nihil quicquam ſibi conſonum dicere. Nos in re adeò incerta ac controuerſa, vtpotè certi nihil habentes, certi quidpiam ſtatuere non audemus. Certè extra omnem controuerſiam eſt, nobis plurimas eſſe ſpecies Accipitrum Ariſtoteli ignotas, & quæ illi inquilinæ fuere, nobis exoticas eſſe. Falconem eſſe non prorſum poſſumus ire inficias, cùm hoc nomen valdè generale ſit, & frequenter non ſecus, quàm Accipiter omnes huius ſpecies ſub ſe comprehendat. Verùm nunquid is ſit, qui ſpeciatim & peculiariter hoc nomine venit, dubito. Quod ſi tamen quiſpiam ita eſſe volet, de his peculiarem, quem de eis conſcripſimus, tractatum, conſulere poteſt.

[e] *Lib. 8. Hiſtor. c. 3.*

Hunc Accipitrem Palumbarium carniuorum eſſe & multum à Fringillarijs magnitudine differre Ariſtoteles ſolùm ſcribit, è quibus verbis difficile eſſe iudicium ferre, cuiuis liquet. Addunt alij hunc ſpecie alioqui Fringillario ſimillimum eſſe. VVottonus in ferociorum Accipitrum numero cenſeri ſcribit. Homerus celeritatem viſus & actionis nunc confert Accipitri φασσοφόνω, id eſt, Palumbario, nunc Aquilæ. Et [f] Porphyrius Accipitrem Palumbarium peculiariter omnium celerrimè volare ſcripſit. Hic idem fortè eſt ea Ouidio Auis,

Quæ nunc Thisbaas agitat mutata Columbas.

Columbario Accipitre Mercuriũ delectari [g] Aelianus tradit. Magnitudo huius Accipitris colligitur ex [h] Ariſtotele, Chalcidem auem huius magnitudine eſſe aſſerente.

[f] *Lib. 3. de Abſtin. ab animal.*
[g] *L. 12. de An. c. 14.*
[h] *L. 9. Hiſ.*

DE FRINGILLARIO ACCIPITRE Vulgò Niſo dicto. Cap. II.

AEQVIVOCA.

FRINGILLARIVM Accipitrem cùm Ariſtoteles nuſquàm ſeiunxerit, & eundem non minus, quàm Accipitris nomine abſolutè dignatus ſit, & ſpecie quoque, id eſt, habitu & colore illi ſimillimum plerunq; tradant, ego quoq; non temerè Palumbario proximè ſubiungendũ putaui. Quoniam uerò, qui ſanioris ſunt ſententiæ, hunc cum eo, quem Niſum recentiorum Latinorum vulgus appellat, eundem ſtatuunt, nec non cum Speruerio diuerſarum gentium vernacula lingua dicto, volui prius homonomiam pro more noſtro explicare.

Niſus Ouidij.
Sparuier vulgò qd.

Veterum Accipiter Fringillarius cum nullo nomen habet æquiuocum. Niſus verò Ouidij, & veterum multum ab eo differt. Ouidio enim non Accipitris genus, ſed Haliætus eſt, id eſt Aquila marina. Sparueri uerò nomen Italiæ vulgus etiam tentorio ſeu conopæo, quod cubilibus frigori & culicibus arcendis obtenditur, impoſuit, eadem fortaſſe ratione, qua Aui, quam utriuſq; in generali ſynonimia latiùs declarauimus.

SYNONIMA.

GRAECIS, ut Ariſtoteli, & Heſychio hic Accipiter Σπιζίας nominatur, id eſt, Fringillarius, eò quòd præcipuè minorum Auiũ genus, quales Fringillæ ſunt, ſectetur: Σπίζα enim ſeu σπιζὴ Fringilla eſt. Hac tẽpeſtate Græcorum uulgò ξευτέρι corrupto, ut uidetur, nomine, ab oxyptero uel ocyptero dicitur. Ὠκυπτέρης apud Heſiodum Accipitris etiam epitheton eſt. Quę omnia ob uelocitatem ei conueniunt. Hęc fortaſſe Nipho duplicis erroris occaſionem dederunt, quo hũc Fringillarium Accipitrem cum πέρνη Ariſtotelis eundem eſſe putarit, & Perni nomen impoſitũ à pernicitate, vt dicatur Pernis, quaſi pernix. Sanè niſi Sparauerij, quem Pernem eſſe dicit, nomen generatim accipiat pro quouis Accipitre, toto erret cœlo, neceſſe eſt, cũ Ariſtoteles pro diuerſis ſpeciebus enumeret Accipitrem Fringillarium & Pernem. At verò Speruerium vulgò dictum Fringillarium eſſe Ariſtotelis, Albertus, Ornithologus, Bellonius, alijque doctiſſimi quique vno ore fatentur. Præterea indoctè ſatis nomini Græcæ originis latinam etymologiam affingere conatur, vt cùm ad Pernem ventum erit, pluribus oſtendemus.

Σπιζίας. ξευτέρι. Ὠκυπτέρης. Niphi error. Pernis. Sparueriũ Fringillarium eſſe.

Hic itaq; Σπιζίας Ariſtotelis, Latinis ad Græci nominis imitationem Fringillarius Accipiter uocatur. Alioquin hic etiam, vti paulò antè de Palumbario diximus, præ cæteris Accipitris nomine uenit, cùm apud Græcos veteres, tùm apud recentiores, quorũ plerią; Accipitrem in duo genera diuidunt, in magnum ſcilicet, quem alio nomine Aſturem quandoque appellant, & in paruum, quem Niſum ſeu Speruerium. Niſi verò appellatio, quatenus hunc Accipitrem deſignat, apud Latinos recens admodũ eſt, ac Alberti æuo non ſatis Latino uſurpari cœptum. Huius etymum è Latio idem petit, quàm aptè, ipſe viderit. Sunt autem hęc eius uerba: *Accipiter minor latinè Niſus vocatur, à conatu ad prædam, quia nititur capere Aues ſe fortiores, vt Columbam, Anatem, Cornicalam.* Niſus quidem vox Latina eſt, & antiquis vſitata, ſed diuerſa longè ſignificatione. Veteribus enim Haliæetum, vt diximus, denotauit, quam vocẽ recentiores, longo poſt tempore, ad hunc Accipitrem trãſtulerunt, quod fortè viderent rapacitate, & Auium perſecutione vtrumq; conuenire. Fieri quidem poteſt, inquit Ornithologus, vt uox Niſus ab Hebręis deſcẽderit, qui Aquilam Neſer vocant, & Nez Accipitrem, alij Aſturem, alij etiam Niſum interpretantur. Itali hoc genus Accipitris vocant Sparuiero, uel vt alij Sparauier, Sparauiero, Sparauero. Sunt qui illum in minorem & maiorem diſtinguant. Germani Sperber, vel Sperwier: Galli Eſperuier, vel Eſparuier. Horum omnium nominum eandem ſine dubio originem, vbi de Synonimis Accipitris in genere egimus, examinauimus. Nullum enim præter has voces nomen aliud eſt, quo quæuis nationes magis aptè, aut propriè generalem Accipitris notionem exprimere queant, ac Italica præſertim. Hæc itaque Accipitris Fringillarij fœminę ſunt ſynonima. Marem uulgò Muſcetum uocant, à Muſchetto Italica dictione, Galli Mouſchet, uti & Belgæ, qui id nominis à Gallis uicinis mutuati ſunt, hac fortaſſe occaſione, quòd Accipitrarij plurimi Belgę quotannis omne Accipitrum genus undiquaq; comparare, & in Galliam Principibus, alijſque optimatibus venum portare ſoleant. Alioquin eorum linguæ cum Gallica nihil commune eſt. Germani Muſcetũ uocant Sprintz, Sprintzel, Sprinzle uel Sprintzling. Quas uoces nimis ridiculosè, quantum mihi uidetur, Ornithologus, uir alioquin incomparabilis doctrinæ à Græca uoce σπιζίας deducit, uocum neſcio qua, ſanè nullius momenti, alluſione adductus. Qua in re, quod pace illius dixerim, communi pleriſq; Germanis etiam doctis, nec non aliarum quarundem nationum viris, morbo mihi laborare uidetur, qui uernaculæ ſibi linguæ, parum aut nihil curioſi, uocum etiam indigetum originem, è quouis alio peregrino idiomate potiùs, quàm è ſuo, etſi inuita Minerua malũt petere. Ita nos ſemper aliena magis, quàm propria ſeu domeſtica capiunt & oblectant, qui nouarum rerum auidi ſumus, & uſitatas faſtidimus. Qui uerò Germanus eſt, examinata diligenter hac uoce Sprintzeln facilè intelliget, & concedet maculas ſignificare, quas Belgæ etiam nonnihil variante uocabulo Sprinckelen dicunt, à quibus huic Aui, id nominis inditum conijciet, quòd maculis quibuſdam toto corpore reſperſa ſit. Pro reſpergere etiam Belgæ beſprinckelen dicunt. Muſcetus autem prӕterquam quòd totum pectus, & ventrem tranſuerſis maculis diſtinctum habet, etiam dorſo & alis hinc inde plurimis albicantibus in ferrugineo notis inſignitur, ut deſcriptio docebit. Nominis Germanici Sprinzling adductam rationem vehementer etiam confirmat vox Gallica Mauchet, quam Italos & Belgas à Gallica mutuatos eſſe non eſt dubium. Cùm enim verbum moucheter Gallis nihil aliud ſignet quàm tracheter, id eſt, diſtinguere, maculis reſpergere, cuiuis palam eſt, deductam inde uocem mouchet, maculoſam Auem ſignificare: non quòd reliqui Accipitres non ſint quoque notulis diſtincti, pectore præſertim, ſed quòd huic ferè ſoli proprium eſt, dorſum & collum, quæ cæteris plerunq; tota nigricant, illud albis, hoc nigris notis maculatum habere. Hiſpani hanc Auem Francello uocant, fortè tanquam Francos, id eſt, nobiles ac ingenuos, libertatiſq; amantes.

Accipitrũ præcipua genera. Niſus. Alberti error. Niſus veterũ q̃ Auis. Niſi etymũ. Sparuiero. Sperber. Eſperuier. Muſcetus vnde Mouſchet. Sprintz. Ornithologi error. Sprintzeln vnde dicatur. SprincKelen quid. Mauchet quid. Tracheter quid. Francello.

DE-

DESCRIPTIO. DIFFERENTIAE.

ACCIPITER Fringillarius, cuius nos iconem exhibemus, longitudine eſt ab extremo roſtro ad ultimam caudam ſpithami cum palmo. Roſtrum ei breue, fuſcum, craſſum, modicè uncum. Iris oculi intensè flaua. Vertex, collum, dorſum, alæ, colore caſtaneo nigricante, obſcuroue fuſco. In ſincipite tantùm, & circa alarum mediũ, quà dorſo ipſæ incumbũt, alba macula conſpicitur. Pars pro-

na totius

na totius corporis, nempe gula, pectus, venter, latera alis tecta, femora & uropygium ſunt candida, & tranſuerſis lineis luteis interſecantur. Tibiæ & pedes lutei ſeu crocei. Vngues nigri incurui. Cauda ſupina tota eſt fuſca, maculis nigris tranſuerſim ductis ornata per interualla.

Muſcetus, quem damus, minor aliquanto eſt, duobus nempe digitis, ſi à roſtri acie ad caudæ finem commeſuretur. Roſtrum ei ſimiliter breue, craſſum, vnco exiguo acutiſſimo tamen pre-

ditum

ditum,colore corneo ſubcæruleo. Oculi pupillam ochræ colore pallido,lutea iris excipit,quod reliquum eſt intenſè flauet. Caput,collum,pectus,venter,crura albicant, & varijs maculis diſtinguuntur. Caput enim fuſcas habet oblongas,collum latas nigricantes, cæteræ pronæ partes ferrugineas tanquam lineas tranſuerſas,at minimè,vt in Niſo, continuas. Dorſum & alæ bætico,ſed dilutiore,quàm in Niſo colore tinguntur. Dorſum tamen tam medium,quàm extremum, atque alas cùm in parte ſuperiori, quà primi ordinis tegetes plumulæ poſitæ ſunt, tùm in ea potiſſimùm,quæ in dorſum reclinatur media,maculæ multę albæ reſpergunt. Quæ fortaſſe res Germanis Muſcettum Sprintzling,quaſi maculoſum vocare,occaſionem dedit,vt dixi. Cauda reliqui corporis ferè longitudinem æquat, & nigris & dilutè fuſcis maculis tranſuerſalibus alternatim diſpoſitis ornatur. Pedes,tibiæq; crocei coloris. Vngues nigri, incurui.

Huic noſtræ vtriq; deſcriptioni omnibus ferè notis correſpondent, quæ ſingillatim, & ab Ornithologo,& à Bellonio poſitæ ſunt:adeò vt iam calamo depictas Aues omnium conſenſu Accipitres Fringillarios, nempe Niſum ſeu Sparuerium, nec non Muſcetum eſſe, nullum ſit dubium. Fredericus Imperator Sperucrios omnibus rapacibus minores eſſe ait:quod certè uerum eſt,ſi de ſolis Accipitribus & Falconibus,quorum ad venationem vſus eſt,intelligamus.

Horum Accipitrum,vt & reliquorum plures ſolent poni differentiæ, quæ partim ab ætate: partim à natiuitatis loco,partim etiam à colore,& magnitudine ſumuntur.

Ab ætate. Ab ætate,alij nidarij,alij ramarij, alij denique mutati dicuntur, quarum appellationum in vniuerſali Accipitris hiſtoria rationem reddidimus. Horum optimi, ac diſciplinæ capaciſſimi ſunt,qui, cùm adhuc pulli ſunt,è nido tolluntur, quibus bonitate proximi ſunt ramularij, qui necdum plumarum depoſuerunt exuuium, neque nidum extruxerunt, aut ſobolem procrearunt,hoc eſt,antequam anniculi ſint. Pro ætatis itaque diuerſæ ratione, alijs atque alijs pennarum coloribus,vti omnia Accipitrum genera, ornantur. Quidam enim plumulis exiguis albis tranſuerſis veſtiuntur. Alij maioribus,quos damnant accipitrarij. Etſi verò,vt diximus, laudatiſſimi ſint ramarij, nihilominus tamen etiam inter hos non paruus delectus eſt. Cæteris enim præferuntur,quibus caput ſupernè, ſeu vertice teres eſt, roſtrum craſſiuſculum, oculi non nihil cooperti, iris pupillam inter viride & album ambigens, humeri magni, aliquantum gibboſi, lumborum ſeu renum regio lata, at verſus caudam paulatim arctata, ac extenuata poſtrema dorſi pars. Alæ ita in longum dorſum reclinent, vt extremitate ſua caudæ incumbant, quæ quidem non nimium longa debet eſſe, ſed amplis & robuſtis pennis iuſtructa. Tibiæ probantur complanatæ ſeu latiuſculæ,& breues, pedes longi, & graciles, colore inter viride & album medio: Vngues acutiſſimi,atri,& tenues. Omnium denique præſtantiſſimi ſunt, quibus plumę tranſuerſæ ſunt craſſæ, magnæ, rubicundæ, articulationes item craſſæ. Hę autem quę pectus veſtiunt,concinno ordine diſpoſitæ ſe mutuò conſequũtur,& ſimilibus notis per tranſuerſum diſtinguuntur,quibus reliquum corpus. Supercilia habēt alba,ruffo nonnihil intermixto. Candor totum oculum ſupernè ambit, atque ad occipitium vſq; pertingit plumę ſunt latiuſculę. Denique qui ferè ſemper famelici ſunt.

Ramariorũ delect⁹.

A natalib. A natalibus,horum etiam Accipitrum differentia ſecunda ſumitur, à quibus alij vocantur Illyrici,alij Orientales,alij Africani,alij Calabri,quidam Corſici,nonnulli Germani, alij Bergomates,Vicētini, Tridentini,alijque plures,quorum natales aut dubij ſunt, aut prorſus ignorantur. Horum plerorumq; deſcriptiones ex [a] Carcano ſubnectere viſum eſt;& ſigna, quibus à ſe mutuo dignoſci poſſint, addere.

[a] Lib. 2. de Aucup.

Illyrici forma. Illyricus Accipiter Fringillarius,aut,vt ipſe ſuam Italicam linguam imitans,ait, Sparuerius, Dalmatię montibus natus,vt etiam ille,qui in altiſſimis Fori Iulij alpibus oritur,omnium nobiliſſimi ſunt. Maiori ex parte ſtatura corporis ſunt mediocri,& oblonga:pauciſſimi longā agunt vitam. Omnes,vt plurimùm lumbos,ac dorſum nigra obtinent. Roſtrum pulchrum,longum, craſſum & acutum. In magno pretio & honore ſunt, vtpotè qui animoſi ſint, & velociſſimè volantes,ita vt Aues quamuis magnas libentiſſimè capiant.

Orientaliũ forma. ORIENTALES ita dicti,quia ab Oriente ad nos adferuntur,quandoque vi ac impetu ventorum in territorium Taruiſinum, aliquando etiam in agrum Vicentinum,atque Foro Iulienſem impulſi. Quia verò raro admodum hoc contingere ſolet, pauciſſimi huius generis conſpiciuntur. Statura corporis magna ſunt. Roſtrum habent magnum, ac craſſum magis, quàm vlla alia huius generis Accipitrum ſeu Sparueriorum ſpecies. Pedes etiam habent magnos,& caudam duodenis pennis inſtructam. Quinimo quendam ſe habuiſſe [b] Carcanus ſcribit,cui cauda tredecim pennis conſtaret. Hic ętate erat matura,roſtro magno,craſſoq;, maculis nigris & magnis,dorſi & lumbis nigris,alis pulchris.

[b] Lib. 2. c. 5

Calabri. Illi quos veteres ſcriptores aiunt naſci in Calabria,ab alijs diſcerni ſolent, quòd ſtatura corporis ſint mediocri,lumbis,dorſoq; nigris,ſuperbi ac refractarij,neque facilè pugno aſſueſcant.

Illi,quos Africanos diximus vocari,& in Africa naſci,dorſum ac lumbos nigros obtinent, pectus maculis nigris & tranſuerſis uarium, alas longas, roſtrum pulchrum, oculos nigros, quales Falconum. Africani.

Vicentini duorum generum ſunt. Aliqui enim in montibus noſtris Vicentinis naſcuntur, qui quandoque optimi euadunt, & omnes ferè ſtatura ſunt exigua, aut mediocri: alij verò in montibus Mucroſticanis,qui rarò admodum,aut nũquam aucupio vtiles fiũt, & maximè qui Spinaroli ab indigenis appellantur. Statura, vt plurimùm puſilla ſunt,pẽnis nigris, roſtro exiguo,capite magno,pedes verò magis giluos, at minores omnibus reliquis Sperueriorum ſpeciebus habent,muribus ac gliribus,vtpotè natura degeneres ac ignaui,plerunque victitant. Vicentini. Spinaroli qui.

TRIDENTINI in illius loci alpibus prognati,admodũ volaces ſunt,corpore procero,ſpecioſo,magno, atque vt plurimùm oblongo, pennis nigris veſtito. Hi dum Alaudas ceperunt, ſępenumerò prius deorſum in terram deijciunt,poſtea eam arripiũt rurſum,more Falconum. Tridentini

Gignuntur & alij in monte vulgò della Gucchia dicto,in agro,vt arbitror, Bergomatum, qui omnes ferè pulcherrimi ſunt,ac celeris volatus.Hi plumis teguntur nigris, ſtatura corporis ſunt mediocri,& quadrata. Bergomates.

Sunt & alij quidem Sparuerij,quorum natales ignorantur,magni tamen faciendi,etſi natura ſua admodum ſint rebelles. Corporis magnitudine ſunt mediocri,maculis reſperſi maiuſculis coloris ferruginei, ad rubrum tamen inclinantibus: quibus ſignis nullo negocio ab alijs dignoſci queunt. Color enim ille macularum talis ferè eſt,cuiuſmodi aureorum, quos ſcuta vulgò Itali dicunt.

Maximum præterea horum Accipitrum in coloribus diſcrimen eſt. Præter enim varium, qui pleriſq; communis à nobis deſcriptus eſt,albus quoq; & ruffus in nonnullis ſpectatur. Albos Accipitres Fringillarios in regionibus ad vltimum Septentrionem poſitis reperiri author eſt [c] Olaus magnus Vpſalenſis, in ſua rerum Septentrionalium Hiſtoria. Ruffi verò dicuntur quidam, nõ quidem quòd toto corpore ruffo ſint,ſed quia eius coloris maculis pectus inſignitum ac reſperſum habeant. A Colore. Albi. [c] *L.19.c.1.* Ruffi.

Magnitudinis inter eos differentia in ſingulorum deſcriptione expoſita eſt. Hac ipſa verò potiſſimùm inter ſe differunt mas & fæmina,ita vt ea ſola ferè nota diſcernantur. Vnde factũ eſt, vt Bellonius deſcriptionem vtriq; communem poſuerit huiuſmodi. A magnitudine.

Speruerius, quemadmodum & Muſcetus,capitis verticem nigris plumulis veſtitum habet, quarum radices tamen albæ ſunt. Pars quædam alarum, ea nempe quę dorſum contingit,maculis variegata eſt, teretibus, albis: at plumæ, quæ tergum ſuperius,alaſq; veſtiunt, nullis notis variæ, ſed vnicolores è nigro diluto conſpiciuntur: alarum tamen pars interior lineis tranſuerſis diſtinguitur. Plumulæ illæ minutiores,quæ axillas ſeu alarum flexus circumueſtiunt,quęq; ad latera vtrimq; poſitę ſint, aliquantum ruffeſcunt: item illæ,quæ ventrem tegunt, plurimis notis tranſuerſis ruffis maculoſæ ſunt; quibus hoc peculiare eſt, vt latera nigricent. Albicare nonnihil videtur extremitas pennarum caudæ,quæ vtriq;, vt inquit Albertus,dependet. Fridericus Imperator, Sperueriοs laudabiliores eſſe ait, qui cùm forma, tùm colore magis accedunt ad Aſtures,& caudam eorundem more maculatam habent. Mutati per tranſuerſum maculantur in anteriori parte eodem modo,quo Sori,ſeu non mutati. Et eorum etiam pulchriores habentur,quò plus Aſturibus aſſimilantur. Verùm illud in Aſturibus, & Sperueriјs aduertendum eſt,quòd cùm viſus aciem in aliquam rem infigunt, nigredo oculorum pupillæ maior euadat,quàm quando nihil firmiùs intuentur. Vidimus etiam aliquãdo Aſtures, Sperueriosq́; pupillam more Falconum obtinere; ſed contrà Falcones illorum more oculos habere nunquam obſeruauimus. Hæc ille. Speruerij deſcriptio ex Bellon. Qui eligendi.

CAPIENDI RATIO.

HORVM Accipitrum Fringillariorum capiendorum rationem familiarem Bellonius exponit his verbis: Aberamus,inquit, haud procul à faucibus Ponti Euxini, vbi freti Propontidis initium eſt, conſcenſoque altiſſimo eius loci mõte inuenimus fortè fortuna aucupem Sperueriorum capturæ incumbentem. Cùm autem iam Aprilis ferè præterijſſet, quo tempore omne Auium genus conſtruendis nidis,ac procreandæ ſoboli operam dare ſolet,nobis mirum ac inſolens erat Miluorum ac Accipitrum tantam multitudinem à plaga Oceani dextra aduentantem videre.Hiſce ea dexteritate,ac induſtria auceps inſidias ponebat,vt ne vnus quidem euaderet. Singulis verò horis Accipitres ad minus duodecim capiebat. Latebat hic au-

ceps poſt dumetum, ante quod aream quadratam æquauerat, duos plus minus paſſus longam, latamq́; , binis vel ternis à dumeto paſſibus diſtantem. Senos in areæ marginibus in humum defixerat ſtipites iuſto interuallo collocatos, pollicis ferè craſſitudine, ſtaturæ humanæ longitudine, vtroque latere binos, quibus ſummis, & ſingulis crena, ea qua aream ſpectabant, parte, inciſa erat, è qua rete filo viridi, tenuiq́; contextum ſuſpendebatur. Mediâ verò areâ haſtula cubitum alta ſtabat, cuius apici funiculus alligatus erat, qui ad aucupem poſt dumetum latentem vſque pertingebat. Eidem huic funiculo Auiculæ complures adnexæ, ſed longo, laxoq́; ſatis, grana frumenti per aream depaſcebantur, quas auceps Accipitrem à longè aduentare conſpiciens à plaga Oceani, agitato fune, ſubuolitare cogebat. Ad haſce Accipitres ſeu Niſi, à medij milliaris interuallo, nempe leucæ Gallicæ, quo ſunt inſigni viſus acumine, conſpectas, ſubitò pleno explicatarum alarum remigio aduolantes, tanto impetu in retia irruebant, auiculas abripere conati, vt illis intricati, implicatiq́; caperentur. Hac arte in caſſides illectis auceps alas totas ad axillas vſque linteo cuidam in eum vſum conſuto inſerebat, quo alarum infimam partem femoribus, caudæq́; colligabat. Ita vinctos humi relinquebat, ſui adeò impotentes, vt neque mouere, neque reluctari prorſus, multò minus expedire ſeſe poſſent. Nemo facilè cogitaret, vnde tanta Niſorum copia aduolare potuerit. Eo enim binarum horarum ſpacio, quo aucupij eius ſpectatores eramus, pluſquam triginta numero hoc dolo captos vidimus: vnde coniectura eſt aucupem vnicum centenos & amplius, vnius diei ſpatio capere potuiſſe. Accipitres hi alioquin non æquè diù eodem loco morantur, vt Falcones, ſed ſæpius hunc mutant, vnde difficiliùs quàm hi capiuntur reti. Neque enim facile ſpacium aucupi caſſes ſuper ſe explicandi concedunt, niſi ea ratione, quam Bellonius poſuit, fallantur.

LOCVS.

TEMPORE hyberno plerunq́; degere comperiuntur in ſyluis cęduis, earumq́; gracilibus, & quæ loco aprico propter dumetum aliquod expoſitæ ſunt, potiùs quàm in nemorum denſorum, celſorumq́; craſſis arboribus inſident. Plerunq́; verò non ante occidentem ſolem, ad ſedem ſuam reuertuntur. In volatu Niſi admodum veloces ſunt, & plerunq; vento aduerſo volant.

GENERATIO.

Cuculi generatio. EX Accipitre minimo, (inquit Albertus) id eſt, Sparuerio, veterum quidam Cuculum gigni putarũt; vt latiùs in generali hiſtoria ex Ariſtotele & Plinio declarauimus. Hoſce eoſdem cum Falconibus aliquando coire Albertus tradit. Nidificant in Abietibus, & oua, vt audio, quaterna aut quina pariunt.

VENATVS.

NISVS licet minor Accipitre Palumbario, æquè tamen animoſus eſt, & alacris pro ſua facultate, & ad venandum promptiſſimus, capitq; omnes volucres, quas Aſtur, ut Tardiuus ſcribit, maioribus tantùm exceptis. Columbas enim, Anates, Palumbes, Perdices, Coturnices, Gracculos, Picas, Alaudas, & omne genus Auium minorum, laudati Sparuerij capere ſemper obſeruati

*Lib.23. ſunt. Hinc etiam * Albertus à nitendo Niſum, quod Aues ſe multò maiores rapere nitatur, di-

Niſus vnde dicatur. ctum putat. Citò manſuefieri, & delicatum nutrimentum poſtulare Niſum author libri de natura rerum ſcriptum reliquit. De hac aue in legibus ſalicibus legitur, quòd qui eam furatus fuerit, centum & viginti denarios perſoluere deprehenſus teneatur.

EMBLEMATA.

Sprinerius. APVD Claudium Paradinũ de Accipitre Sparuerio tale legitur emblema. Accipiter, inquit, is, quem paſſim Spriuerium uocant, inter copioſam Falconũ turmam geſtatus, cum inſcriptione SIC MAIORA CEDVNT, ueram nobilitatem non in opibus, uel autoritate, ſed animi pręſtantia conſiſtere figurat. Accipitris nimirum illius ea pręrogatiua eſt, ut quibuſcunq; aucupatricibus alijs uolucribus fuerit aſſociatus, eas uniuerſas, etiam ſe multò maiores, ab omnibus, quibus forent aliàs obnoxię, uectigalibus uindicet.

DE CIRCO. Cap. IIII.

NOBILIORIBVS ac ſimpliciter dictis Accipitribus Circum, quòd & magnitudine & audacia, viribusq; inſignis ſit, proximè ſubiungendum putauimus. Nam & Miluo non multò minor eſt, & Vulpes, Leporesq; inuadere audet, ideoq; meritò cæteris omnibus minoribus, & ignauo Buteoni anteponendus videtur. Falcones enim, licet etiam nobile genus Accipitrum ſint, & Circo præferendum; quia tamen hîc de veterum Accipitribus primùm agere decreuimus, & Falcones veteribus ignoti fuerint, variasq; ſub ſe ſpecies cõprehendẽtes, peculiarem ſibi tractatum vendicare videbantur, ideoq; hîc minimè inſerẽdos, aut alijs permiſcendos duximus, ſed proprio ſibi loco poſt omnes ab Ariſtotele enumeratas ſpecies pertractatas, reſeruandos eſſe. Cum bona itaque Falconum venia Circi hiſtoriam auſpicemur.

AEQVIVOCA.

CIRCI vox ſimilis ferè eſt cum Cercis, quæ vox telum textorium ſignificat, vt Euſtathio videtur ἀπὸ τοῦ κρέκειν, quod eſt ἤχειν, id eſt ſonare, tranſpoſita litera ρ: vnde etiam illi ipſi κρέξ Auis etymon ſuum habet.

Cercis qd: κρέξ Auis.

Reperitur κίρκος in ea etiam ſignificatione, qua Circus apud Latinos, pro loco circulari, & in orbem redeunte.

Circus olim erat locus Romæ, quo ludi agebantur, & in quo curſu certabant Equi, vnde & Hippodromos dictus fuit, quaſi Equorum curſus. Neque enim crediderim hippodromum à Circo differre, vel forma, vel uſu. Oblongi maximè erant, at in extremo veluti circulo, in ambitum ducebantur, vt equi, qui eandem viam non ſemel repetere debebant, currendo poſſent pergere. Non vnus erat Romæ circus, quæ eo tempore Romana luxuria erat. Ab una parte urbis prope Vaticanum; erat ille Hadriani Auguſti, à quo non longè aberat ille Caij Neronis, quo loco iam extructa cõſpicitur Baſilica S. Petri in Vaticano campo triumphali. Ex altera parte Vrbis erat Circus Aureliani Auguſti. Erat & Agonalis prope thermas Hadriani, & theatrum Balbi. Erat & Flaminius Apollinaris prope templum Pietatis & Herculis magni cuſtodis. Erat & circus maximus prope ſcholam Caſſij, & ædem Pompei magni. Extabant præter hos & alij, vt Saluſtij, & reliquorum.

Hippodromus.

Circorum Romæ nomina.

Lupi etiam genus ſecundum Circus vocatur apud Oppianum, nimirum à rapacitate.

Lupus circus dictus.

SYNONIMA.

APVD Græcos poëtas hæc auis aliquando ἴρηξ κίρκος; aliàs κίρκος ſimpliciter, vt etiam Ariſtoteli, nominatur. Cuius quidem etymum varij varium aſſignãt. Grammatici Græci aſſerunt, vt Varino placet, vt Circus dicatur ἀπὸ τοῦ κρίζειν. Quo verbo alicubi uſus eſt [a] Homerus per metatheſin à ſoni ſimilitudine efficta uoce, hancq; literarum tranſpoſitionem conſultò in hac uoce eſſe factam, ut à uoce κρίκος, qui ianuę circulus ferreus eſt, differret, quę ab eodem uerbo deriuetur. Ἴρηξ κίρκος ab Heſiodo quoq; memoratũ, & κίρκος [b] Homero: ubi Heſychius κίρκοι, κοῖλοι, ἅρπαγες, & incurua omnia, inquit, κίρκοι dicuntur. Quare fieri poteſt Circum à roſtri & unguium aduncitate, ſic uocatum eſſe. Vel deniq; ut potiùs puto; quòd uolando, pręſertim cùm inſidiatur, ut & alię rapaces, & Milui in gyrum ſeſe librans, ac obuertens circuitum facere in aëre conſpiciatur; Quanquã Gręci Auem Circum appellant; circulum uerò κρίκον. Itaque cùm Feſtus ita ſcribat, Circanea ſiue Circenda Auis dicitur, quę uolans circuitum facit, ego cum Circo eandem eſſe conijcio, cùm à nominis ſimilitudine, tùm à circulari uolatus genere. Voce Græca κίρκος etiam Latini utuntur, & ab eadem Circaneę Auis nomen Feſtus, ut dixi, deriuauit, Latinam ei terminationem addens.

[a] *Iliad.* π. [b] *Iliad.* ρ.

Circanea Auis.

Hãc [c] Bellonius eam eſſe ſentit, quam Galli Fau-perdrieux, quę uox Falconẽ Perdicarium, uel Perdicotheron ſonare uidetur, quibus tamen id rationibus faciat, non uideo. Nullas enim poſuit. Cui nos quoque ſubſcribere potiùs, quàm reclamare uoluimuſ, maximè cùm pręter nudum nomen, nihil aliud apud Ariſtotelem inueniamus, è quo iudicium facere liceat. Quod enim [d] Plinius de hac Aue ſcribit, *altero pede claudicare*, euidẽtiſſimum ſine dubio, & certum dignoſcendæ uolucris ſignum futurum fateor, niſi falsò ab eo huic attributum, & perperam ad hãc tranſlatam eſſet, quod [e] Ariſtoteles de Aegythalo Aue ſcribit. In Accipitrum enim genere nulla unquam cuiquam uiſa eſt altero pede clauda Auis.

[c] *Lib. 2. de Auib. c. 17.*

Fau-perdrieux.

[d] *L. 10. c. 8.*

[e] *Lib. 9. Hiſtor. c. 15.*

DESCRIPTIO.

Fau-perdrieux. Circus.

QVANDOQVIDEM quęnam noſtrarum rapacium Circi nomen mereatur, incertum eſt, deſcriptionem nullá dare potuimus, niſi ex Bellonio, qui hoc nominis ſuę Aliri Fau-perdrieux Gallis dictę aptat. Hunc itaque ſequuti, eiuſdem, quam ipſe Circum putat, auis deſcriptionem è Gallico contextu tranſlatam hîc adijcimus. Auis hęc Miluo haud multò minor eſt, quod ad corpulentiam attinet, & crurum longitudine etiam altior. Roſtrum & ungues minus huic, quàm cæteris omnibus rapacibus adunca ſunt. Crura, gracilia, lutea, ſquammis ſeu tabellis, ut Galli uocant, obducta. Caudę & alarum extremitas nigra eſt. At plumarum caudę color bęticus obſcurus. Capitis uertex & guttur inferius nonnihil ex ruffo albicant, quo eodem colore alę interiores ſub axillis utroque latere etiam tinguntur. Plumulę, quę auditus foramina ſeu meatus tegunt, nigrę ſunt. Roſtrum qua parte capiti continuum & contiguum eſt, plumbeo eſt colore, extremum uerò atrum. Collū eſt admodum breue, contrà atq; Accipitribus ſtellaribus ſeu Aſturibus, quibus oblongum eſſe ſolet. Capitis albicantis inſigne, nos ferè in eā opinionem adduxerat, ut [a] Ariſtotelis Orypelargum, uel Percnopteron eſſe putaremus, quod hoſce *capite albo* Philoſophus eſſe dixerat. Sed cùm neq; clamoſum aut querulum eſſe, neque a Coruis uerberari, quę quoque eidem ab eo attribuuntur, uideremus, ſententiam mutauimus. Huc uſque itaque Bellonius. VVottonus Circum ex ferociorum Accipitrum numero eſſe ſcribit.

[a] *Hiſ. c. 32.*
Orypelargus.
Genus.

VOX

Kreiſſen.

ACCIPITRES generali uerbo, cùm uocem edunt, clangere dicuntur. Circus uerò Gręcis propriè κρίζων, unde & ei nomen factum uolunt. Hoc uerbum à Cymbrico Kreiſſen nō admodum abludit, quod exclamare ſignificat. Hanc eius uocem Columbę facilè agnoſcunt & horrent, ut inquit [a] Aelianus ex Ariſtotele. At tardius plerunq; fortaſſe agnitam fugiūt, ſi Euſtathius Homeri commentator uerum dicit, qui tum primùm uocem aſſerit illum emittere, cùm iam prędæ propinquus, de ea apprehendenda ſolicitus ſit, quod de eo ſcribit, ubi hęc [b] Homeri uerba interpretatur ὀξὺ κεκληγὼς Κίρκος. Quibus uerbis Poeta acutam Circo uocem eſſe indicat, quod nō malè uerbum illud κρίζειν, quo alibi etiam idem [c] Homerus uſus eſt, exprimit. Nam & Cymbricum Kreiſſen, & Italicum gridare, uel ut alij pronunciant, cridare, & Gallicum Crier, eiuſdem omnia originis, acutam & clamoſam potius, quàm grauem uocem edere propriè deſignant.

[a] *Lib. 3. de Anim. c. 45*
[b] *Iliad. χ.*
[c] *Iliad. Π.*

VOLATVS

[a] *Odyſſ. N.*

CIRCVM à uolatus uelócitate ἐλαφρότατον uocat [a] Homerus, ubi uelociſſimum Vlyſſeę nauis curſum huius Auis uolatui comparat.

Ἡ δὲ μάλ' ἀσφαλέως θέεν ἔμπεδον. ὐ δὲ κεν ἴρηξ
Κίρκος ὁμαρτήσειεν, ἐλαφρότατος πετεηνῶν   id eſt,
Et ualdè tutè currebat firmiter, neque Accipiter
Circus ſecutus fuiſſet citiſſimus uolucrum:

Alibi etiam τάχυς ἄγγελος Apollinis, hoc eſt, celer nuncius ab eo nuncupatur. Atque eadem prorſus ratione Oppianus, *Equis Iberis velociſſimis, ſola,* inquit, *fortè Aquila uolando contenderit, aut* Κίρκος, ταναοῖσι τανυσσόμενος πτερύγεσσιν. Volat autem Circus in gyrum, prę ſertim cùm pręda conſpecta deorſum ex ęthere in eam ruere cogitat, hac intentione, ut tamdiu in alto aëre gyrorum ope ſe ſuſpendat, donec oportunum præda petendæ tempus conſpicatus rectà deſcendere, & unico eoq; minimè irrito ictu queat abripere. Bellonius ſuum Circum, ſi modo Circus eſt, ſcribit non admodum pernici volatu valere, Miluum quidem velocitate ſuperare, ſed Falcone ac Buteone vtroq; cùm mare, tùm fæmina inferiorem eſſe, idq; reipſa, facto ſcilicet periculo, ſibi cōſtare, vidiſſe ſcilicet eū Falconibus & Accipitribus loco Milui in prædam datum ab accipitrarijs, qui ſingulorum velocitatem, roburq; explorare vellent.

[b] *Odyſſ. O.*

RAPACITAS.

PAVCIS Accipitribus audacia ac robore cedere Circum, vel ſolum [a] Ariſtotelis probat teſtimonium, qui nempe Vulpem eum non inuadere tantùm, ſed & vulnerare tradit. Vnde nil mirum erit, ſi Columbas timidas, Gallinasq́; imbelles perſequatur. Illud quidē de eo etiā Homerus teſtatur: hoc uerò [b] Gyllius apud Aelianum his verbis: *Gallina ardet ſtudio & amore pullorum: primum enim, vt Circum Auem rapacem ſupra tectum gyras agere cognoſcit, ſtatim vehementer vociferatur, tum explicatis alis timidos pullos protegit, auemq́; procacem cogit retrò cedere.* Quamuis hoc ipſum in Miluum aptiùs quadrare videtur. VVottonus tamen Circum Gallinarum domeſticarum pullis inſidiari aſſerit, & ferociorum numero Accipitrum ipſum reponit. [c] Homerus Aeneam & Hectorem Circo comparat, proculdubiò ob inſignem eius ferociam & magnanimitatem, Græcos verò Auibus, quæ à Circo capiuntur. Bellonius de ſuo Circo, nempe Fau-perdrieux ita ſcribit: Haud ſecus atque Miluus ad Bubonem, qui ad decipiendas & in caſſes vel ad viſcum alliciendas, vel Accipitrum ope Aues in propatulo exponitur ab aucupibus capiendas, ipſe quoque Circus tāquam ad prædam paratam aduolat incautus. Verùm ſimulatq́; animaduertit Accipitres, ſui capiendi cauſa ab Accipitrarijs manu mitti, ſeſe in fugā rectà conijcit, nec ſurſum in aëra volat more Milui, ſed recto ad latera curſu ſeſe abripit. Vnde fit, vt difficilior ſit eius venatio Accipitrum opera inſtituta. Verùm noſter Circus ſeu Fau-perdrieux, qui inſigni virium robore præditus eſt, ſtrenuum ſuæ ſalutis ſe defenſorem præſtat. Nam & Miluo viribus longè eſt ſuperior. Hinc fit, vt qui eum capere in animo habent, non pauciores quàm quatuor Accipitres ſimul ad perſequendum ipſum emittere cogantur. Subbuteoni & Tinnunculo hoſtem eſſe, ſatis docet Coturnicum venatio, quæ Canum odore ſagacium ope perficitur, quos eo tempore Subbuteo perpetuò inſequi, ac comitari ſolet. Nam ſi Circum aduentare fortè contingat, ſtatim in fugam ſeſe vertit. Obſeruatū item eſt ſæpius Subbuteonem Circi impetum non ſuſtenturum, ideoq́; nec illum expectare auſum, ſed fuga ſibi ſalutem quęrere. Circus enim alis vix motis ac veluti rigidis intenſo remigio, maximoq́; impetu prope humum volat. Hactenus ille.

[a] L.9.H.c.1 — Circus quæ animalia rapiat.
[b] L.14.c.33 — gallina quō ſe à Circo defendat.
[c] Iliad. 5. — Æneas Circo comparatus.
Circus quō capiatur.
Circ⁹ Subbuteoni inimicus.

Hinc fieri ego crediderim, vt nec Vulpem, etſi ſatis potentem hoſtem, & fortaſſe ſolis Aquilis dignum aggredi metuat: ad quod facinus audendum etiam præter roboris conſcientiam, innatum quoddam aduerſus Vulpem odium eum ſtimulat. Neque enim videtur ſufficiens ea, quam [d] Ariſtoteles adfert, ratio, nempe *eum idcirco Vulpem inuadere ac vulnerare, quia aduncis eſt vnguibus, ac carne viuit.* Quot enim ex rapacium genere Aues enumerare liceat, etiam maiores atque robuſtiores, quibus tamen tantus animus minimè ſuppetit?

Circi, & Vulpis odiū.
[d] L.9.H.c.1

Cum Colūbis item, etſi ijs cum oībus Accipitribus malè cōueniat, prædonibus nempe cum prędа grata, Circus tamē plus, quàm cæteri alij inimicitiam gerere proditur. Vnde [e] Aelianus: *Clangorem,* inquit, *quidem Aquilarum & Vulturum facilè Columbæ ſpernunt, non item Circi & marinæ Aquilæ.* Et alibi: *Aquilas marinas & Circos horrent Columbæ.*

Cū Columbis.
[e] Lib.3.de Anim.c.45.

Ita etiam Turturi, ſed pręterea & Cornici hoſtem faciunt. Vnde idem [f] Aelianus: *Cum Turture Coruus & Circus inſitas inimicitias gerunt, & Turtur viciſſim hoſtili odio ab vtroque diſſidet.* Et ibidem. *Inimicitiæ intercedunt Cornici cum Circo.*

Cū Turture. & Cornice.
[f] Lib.6.de Anim.c.45.

Mures etiam apud [g] Homerum pręter felem & decipulam ſe Circum timere cōqueruntur. Sed indigna propemodum huius vnguibus præda videtur muſculus, Buteoni, & hoc etiam vilioribus relinquenda.

Cū murib⁹.
[g] In Batrachomyomachia.

Sed nec ipſe ſuo hoſte, & quidem capitali caret. Nam ut idem [h] Aelianus ſcribit: *Circus & larus, Vulturq́; &c. mali Punici grano pereunt.*

[h] Lib. 6. de Anim.c.46.
Cum malo punico.

Sunt è contrario quædam naturæ eorum amica & familiaria, *Amaraginem* enim, vt Philes habet, *Picrida,* id eſt, *intubum ſeu lactucam ſylueſtrem, ad cuſtodiam pullorum in nidos imponunt,* vt author etiam eſt Aelianus, & [i] Zoroaſtres. Alibi tamen apud Philen reperio, Circum florem Croci nido imponere.

Circi amaraginem ponut in nido.
[i] In Geoponicis.

LOCVS. NATVRA CIRCI Belloniani, Gallorum Fau-perdrieux.

AVIS hæc Galliæ minimè peregrina aut aduena, ſed inquilina eſt. Inuenitur enim nidum componere in ſummis arboribus ſeparatim poſitis in Auerniæ planis atque campeſtribus locis, vbi Cuniculos potiſſimùm depopulatur, eorumq; maximam ſtragem edit. Bibere etiam aliquando viſus, præſertim cùm in maritimis verſatur. Rarenter admodum eos inſtituere ad Auium venatum ſolemus. Sunt reliquis minus dociles, præterea neque pernicis admodum uolatus. Vidimus nihilominus tamen aliquádo ad Perdicum, Coturnicum & Cuniculorum etiam venationem eductos, ad horum capturam emitti.

AVGVRIA.

[a] L.10.c.8.

INTER Accipitrum genera, inquit[a] Plinius, inuenimus *Circum claudum altero pede, proſperrimi augury nuptialibus negotys, & pecuniaria rei*. Eundem etiam Columbam vnguibus diſcerpentem felix nuncium attuliſſe Homerus voluit, & nominatim Apollinis nuncium facit. Aeſchylus antiquiſſimus Poëta de Circi augurio hos verſus protulit;

Μεθύστερον δὲ κίρκον εἰσορῶ δρόμῳ
Πτεροῖς ἐφορμαίνοντα, καὶ χηλαῖς κάρα
Τίλλοντα. id eſt,
Deinde vero Circum conſpicio curſu,
Alis ingruentem, & vnguibus caput
Vellicantem

DE AESALONE. Cap. V.

ÆSALONEM, etſi parua Auis ſit, Circo tamen ordine proximum ob parem cum illo audaciam cõſtituimus. Vulpem enim impugnat. Quinimo manſuefactus & Cycnos & Grues adoriri, fatigare, capereq; perhibetur.

ÆQVIVOCATIO.

[a] In comm. lib.5. Lucretij.
[b] L.11.Metamorph.

ÆSALOS Priami filius fuit, qui cùm amore tabeſceret, in Mergum mutatus fuit, vt ſcribit[a] Ioannes Bapt. Pius; Verùm nullibi id nomen reperire potui. Video tamen apud[b] Ouidium Aeſacon eiuſdem regis filium fuiſſe, & eandem ob cauſam in eiuſdem nominis Auem transformatum. Quare haud dubiò dicendum vel authoris, quod non credo, vel potiùs librarij mendum eſſe.

SYNONIMA.

Α'ισάλων.
Α'ισάρων. Aſſalon.
[a] L.10.c.8.
Smerillus. Merillus.
[b] L.10.c.13
[c] Lib.23.de Anim.

AESALONA hanc Auem Græci vocant, ſcribuntq; alij Α'ισάλων, vt ſit paroxytonum. Alij verò oxytonum faciunt, vt Varinus. Sed hoc minus placet. Apud Heſychium Α'ισάρων corruptè legitur. Albertus & recẽtiores quidam non aptè (vt ſolent) & deprauata voce Aſſalon & Azalon ſcribunt, & vocis affinitate decepti cum Salo, id eſt, Aegitho Auicula confundunt. Latinis eodem quo Græcis nomine dicitur. Hunc cùm[a] Plinius *ſolum inter Accipitres omni tempore apparere* ſcribat, idque inter minores Accipitres ſoli Smerillo vulgò dicto, competere uideret doctiſſimus Turnerus Anglus, minimè uano argumento coniecit hunc cum Aeſalone eundem eſſe. Hic verò Smerillus, ſiue Smerlus vulgò ab Iſidoro Merillus vocatur, & Iſmerlus[b] Petro Creſcentienſi, Mirle[c] Alberto: ab Italis Smerlo ſiue Smeriglio, quarum tamẽ prior vox maiori videtur conuenire, poſterior minori. Faciunt enim duas ſpecies, ſiue aliter, ſiue ſexu tantùm differentes, ut Smerlus fæmina, Smerillus verò mas uoce diminutiua, vtpotè minor, dicatur. A Germanis ein Smirle uel Mirle, à Gallis Eſmerillon uocatur. Quæ quidem voces eiuſdem omnes originis à Merula deriuatæ uidentur, hac de canſa, *quòd*, ut teſtatur Iſidorus, *Merillus non multò maior ſit Merula*. Imo authore Alberto, colore & figura eam refert, ægrèq; dignoſceretur, niſi roſtrum & ungues aduncos haberet. Vocem Hebraicam עסניא, Aſnya

Aſnya aliqui Gallicè Eſmerillon interpretantur. Hunc Bellonius ἱέρακα λεῖον [a] Ariſtoteli fa- Aſnya. [a] 9.Hiſ.c.36
cit, ſed nullo argumento, & Accipitrem Leium Latinis dici ſcribit. Accipiter Leius.

DESCRIPTIO.

BELLONIVS Merillum omnium Auium, quibus in uolatico uenatu Ac- [a] Lib. 2. de
cipitrarij utuntur, minimum eſſe tradit. Plinius paruam Auem uocauit, non Auib. c. 20.
quòd inter minores Aues recenſendus, ut perperam Hadrianus [b] Turnebus [b] L.18. Ad-
illius uerba accepit, ſed quòd inter rapaces minimum eſſe deſignaret. *Merilli,* uerſ. c.16.
inquit Petrus Creſcentienſis, *formam habent Falconis, minores Sparuerio. Sed &*
corporis ſpecie, & colore pennarum Falcones referunt, ſed per omnia minores, vnde ue-
luti Falconelli, id eſt, Falcones parui, *eſſe videntur.* Hac de cauſa veriſimile eſt Albertum hos in Falconelli.
Falconum genere, ſed vltimo loco ceu quantitate minimos collocaſſe. Muſcetis enim ſeu Ni-
ſorũ maſculis magnitudine & Lanario rubro pares facit, Merula nõ multo maiores, cui etiam
toto habitu & colore non abſimiles iam paulò antè diximus. *Guttas*, inquit Albertus, *in facie,*
habẽt, ut & Falcones, alas lõgiſſimas reſpectu ſui corporis, caudã mediocrẽ, crura pedeſq́; planos & eurinos.

VOLATVS. PVGNA.

MERILLVM omnium Auium uelociſſimum quidam tradunt, & Albertus
miram eorum celeritatem prędicat, *Et quamuis,* inquit, *magnitudine cæteris in-*
feriores ſunt, nulli tamen animo aut audacia cedunt, pro corporis & virium ſuarum
portione, præcipuè ſi peritia & vſus accedant, ſpeſq́; auxilij à Falconario propinquo.
Itaq; VVilhelmus Falconarius refert ſe horum operâ aliquando Gruem ce-
piſſe. Quinetiam Iſidorus ſcriptum reliquit quatuor Merillos inſtitutos arte Cycni à
hominum, quorum ope nituntur, Cycnum à diuerſis partibus inuadere, hoc pacto, ut inter- Smerlis
pretatur Albertus, ut unus capiti, bini alis inſideant, quartus collum & pectus oppugnet, atque quõ capian
eo modo Cycnum opprimentes deijciant, ut ab aucupe capiatur. Vnde inquit idem Iſidorus, tur.
Cygnus Auis grauida anguſtijs circumſepta mouere ſe non ualens, ab aucupe præuenta capi-
tur. Alioquin enim, dum feri ſunt, Alaudas, & ſimiles minutas Auiculas tãtùm capere poſſunt,
& ad ſummum Perdicem & Columbã, niſi (ut diximus) uires arte iuuentur. Venantur autem
præcipuè Alaudas, quas tãto deſiderio & impetu proſequũtur, ut uel ad clibanum uſq; arden-
tem quandoq; uel in puteum, uel in homiuum ueſtes offendat, uti [a] Petrus Creſcentienſis ob- [a] L.10.c.13.
ſeruauit. Cardueles etiam, authore Alberto, frequenter capiunt: ſunt enim uolatu celerrimi &
inſidioſi, & inter perſequendum, cùm iam capiunt aſcendentes, & deſcendentes feriunt, ſicut
& alia Falconum genera. Vnde fit, ut horum aucupium ſeu uenatio plus uoluptatis, quam uti-
litatis adferat, cùm puſillarum tantùm uolucrum genus, ut præter iam dictas, Paſſeres, aliaſq;
huiuſmodi à Speruerio rapi ſolitas, prædam ſibi deſtinent.

ANTIPATHIA.

QVAE res cùm ita ſe habeat, non tam robori Aeſalonis aſcribendum uidetur, Cũ Vulpe
quod, ut Ariſtoteles & Plinius de eo ſcribunt, cum Vulpe etiam decertare au-
deat, quàm naturali cuidam inimicitiæ, qua uel maxima animalia etiam à mi-
nimis ſummoperè ſibi metuunt, & horrent; ut Elephas à Mure, Sueuè, Leo à
Gallo; Crocodilus ab Ichneumone; Aſinus ab Acanthide Aue. Ita enim de [a] 9.Hiſ.c.1.
Aeſalone [a] Ariſtoteles ſcribit: *Aeſalo Vulpi eſt inimicus. Ferit enim, euellitq́; eius* Cũ Coruo.
pilos, occiditq́; catulos. Vncis namque vnguibus eſt. Aeſalonem Coruus impugnat, & Vulpem aduerſus ip- [b] L.10.c.74
ſum defendit. [b] Plinius uerò, etſi paulò aliter, tamen ex hoc ipſo, *Aeſalo*, inquit, *vocatur parua*
Auis, oua Corui frangens, cuius pulli infeſtantur à Vulpibus. Inuicem hæc catulos eius ipſamq́; vellit. Quod
vbi viderint Corui, contra auxiliantur, uelut aduerſus communem hoſtem. Hoc ſanè admirandum ui-
detur, animiq; generoſi indubitatum ſignum, ſolum Aeſalona duobus hoſtibus (contra quos
ne Hercules quidem, ut habet adagium) ſeſe opponere. Quinimo & hoc magis adhuc mi-
randum eſt, maioriſq; animi typus, quod loco eodem etiam tradit Ariſtoteles, cũ Vulture pu-
gnare, Auiculam nempe rapacium omnium ferè minimã cum Aue etiã Aquilâ maiore con-
tendere, eiq; reſiſtere, ex quo ab animoſitate corporis uires quandoq; ſuperari colligere eſt.

Non eſt tamen, vt ex hoc quiſpiam arguat Smerillum noſtrum, Aeſalonem Ariſtotelis eſſe
non poſſe, quòd Smerillum noſtrum paruas Auiculas plerunq; inſectari diximus. Nam illum
etiam

etiam maiora, quàm quæ Aeſaloni veteres tribuunt, præſtare, & Grues & Cycnos adoriri, & ſuperare, præſertim ſi arte humana inſtructus eſt; ex Iſidoro & Alberto antè probauimus. Vnde Merillum Aeſaloni magnanimitate minimè cedere liquidò conſtat, idq; minimè obſtare, quò minus pro iiſdem habeantur, aſſerimus. Quicquid tamen ſit, [c] Plinius *Aeſalona ſic Græcis vocatum, ſolum omni tempore apparere, cæteros Accipitres hyeme abire* ſcribit. Quod etiam de Merillo verum eſſe doctiſſimus Turnerus teſtatur. [d] Ariſtoteles tamen *inter Accipitres Buteonem tantùm ſemper apparere* tradit. Merilli, inquit Albertus, *habent aliquid de natura Falconum. Socialiter enim volant ad prædam, ſicut Falcones & Herody*. Smerillos niſi intra octiduum cicures atque inſtituas, inutiles euadunt.

[c] *L.10.c.8.*
[d] *8.Hiſ.c.3.*

DE TINNVNCVLO, ſeu Cenchride. Cap. VI.

TINNVNCVLVS parua Auis, Buteo grandior, ambo imbelles, mures & ranas venantur. Quia verò Tinnunculus Auiculas aliquando ſectetur, quod Buteo non facit, hoc longè nobilior eſt, ideoq; nobis de illo meritò prius agendum.

ÆQVIVOCA.

Milium.

Κέγχρις, quo nomine Tinnunculus Græcis appellatur, plura ſignificat, Tinnunculus non item. Nam Milium illis κέγχρος, à Strabone χέγχρυς dicitur.

Κεγχρίνιται Aues.

Κεγχρίνιται Oppiano ex Anſerum vel Aquaticarum Auium genere ſunt, qui milio ineſcati capiuntur.

Cenchrias ſerpes.

Cenchrias, & Cenchrines, vel, vt alij ſcribunt, Cenchrites, ſerpentis genus eſt, quē ſic dictum aiūt, vel quòd tempore milij appareat, vel quòd colore uario ſit, maculis inſtar milij reſperſus; [a] Aëtius verò hunc ſerpentem *colore viridi* deſcribit, *maximè iuxta aluum, vt milium colore referat: vnde & Cenchrias*, inquit, *appellatur: aiunt etiam hunc ſeipſo fortiorem fieri, cùm milium floret.*

[a] *Tetrab. 4. ſerm.1.c.27.*

Cenchrias herpes.

Eſt & Cenchrias, id eſt, Miliaris, genus herpetis, à ſimilitudine, quam habet cum granis milij dictum, quòd iſtorum inſtar exiguis puſtulis exaſperetur.

Cāchramidæ ficus.

Iſchlades (genus Ficuum) κεγχρίτιδες apud Suidam memorantur: alioqui Cenchramidas vocant, ſemina ſeu grana interiora ficuum, milij ſeminibus ſimilia.

Κεγχρίνης.

E milio etiam ferculum κεγχρίνη dicitur.

Miliaris Auis.

Eubulus apud Athenæum κερχνῆδας (fortè κεγχρνῆδας) nominat inter paruas Aues: hæ forſan Latinorum Miliariæ fuerint, quas Bononiæ Hortulanos appellant.

SYNONIMA.

Etymum.

GRAECE itaque κεγχρὶς dicitur, quaſi miliaria Auis. Huic id nominis impoſitum cenſuit Ornithologus nec ineptè, eādem ob cauſam, qua Herpeti Cenchriæ ſeu miliari & ſerpenti antè dicto, nempe quòd multis milij inſtar punctis inſignis ſit. Nominatur etiam κεγχρίνης apud Suidam, & Varinum item κεγχρηΐς apud eundem Suidam in voce γαμψώνυχος. In Auium choro apud Ariſtophanem Κερχνῆς nominatur. Latinis Tinnunculus dicitur per n duplex. Videtur autem Plinius nomen Latinum ignoraſſe. Nam Græca voce vbiq; Cenchridem uocat, & Tinnunculi [a] ſemel tātùm meminit. Locum tamen illum non ex Græcis tranſtulit, ſed à Columella ſumpſit. Hermolaus ad locum Plinij iam citatum antiquam lectionem Triſtunculus habere ait, eamq; Gazam aliquando ſequi, ex maiori verò parte Tinnunculum pro voce Græca (Cenchride) ex Ariſtotele vertere. Hac tamen tempeſtate, Triſtunculus in Gazæ traductione nuſquam legitur, ſed vbique Tinnunculus. Videtur autem Tinnunculus per onomatopœiam dici à tinnitu vocis. Triſtunculus cur diceretur non video, ſi apud Latinos nominis originem quærimus. A tribus teſticulis vocem deriuari ridiculum eſt, nec rei ſignificatæ conſonum. Hi enim ſoli Triorchi proprij ſunt, eique ob id meritò nomen dederunt. Multò veriſimilius eſt Gazam, ſiue quiſquis ea primùm pro Latina vſus eſt, ſiue in Latium tranſtulit, ab Italico vulgo eam mutuò accepiſſe. Quod etiam in multis alijs eum feciſſe conſtat, exempli cauſa in voce Ligurinus, quam Auem Ligurino Itali dicunt, qui & hanc noſtram Cenchridē hodie etiam Triſtunculū & Triſtarellum, teſte Nipho uocant. Solent autē iidem,

Κεγχρίνης. Κεγχρηΐς.

[a] *L.10.c.17*

Triſtūcul⁹. Tinnunculus vn̄ dict⁹

Ligurinus.

homines

hominеs nequam, vafros & verſipelles, triſtes & per diminutiuum triſtarellos nominare. Vnde fortaſſe ab aſtu, quo in Auibus capiendis vtitur, Tinnunculo etiam id nominis indiderunt. Vocatur & Canibellus à quibuſdam Italis, fortè per methateſin detorta voce à Gauinellus. Nam hoc nomine apud quaſdam Italię gentes venit, deriuato, vt videtur, ſeu accepto vocabulo ab Hiſpanis, qui Accipitris quoddam genus Gauia vocant, à quo diminutiuum Gauinello formatum apparet. Iiſdem Hiſpanis Auis hæc Cernicalo, vel Zernicalo dicitur, quæ dictio Græcæ originis nonnihil ſapit, & ad Cenchris accedere videtur. A Gallis Querçerelle nominatur, aliqui Cercerelle ſcribunt, eſtq; vocabulum diminutiuum, tanquam ſi Cenchridem dicas. Hæc etiam prima ſyllaba ad dictionem Græcam κέγχρις nonnihil alludit. In Narbonenſi Gallia vocant Siricach. Germani VVannenvvaeher, VVandvvaeher, VVandvvehen, VViegvvehen. Videtur autem nomen VVannenvvaeher factum ab eo, quòd alas extendat, ventiletq; inſtar ventilabri, quod vannum nominant: vel VVandvvaeher, quòd in parietibus turriũ præſertim nidificet. Angli à Keſtrell, Kiſtrel, Kaſtrel in regionibus ad auſtrum vergentibus dicunt, quod nomen à Gallico Quercerelle detortum videtur. Boreales verò à Steingal. [b] Bellonius Gallicè ſcribit Creſſerelle, addẽs, Italis obſcœno nomine quibuſdam vocari Fouтiuento, hac de cauſa, quia cùm paſcitur, in aëre ſuſpenſus, & tanquam immotus hæret.

Canibellꝰ. Gauinellꝰ. Gauia Hiſpanor. Cernicalo. Zernicalo. Quercerelle. Cercerelle. Siricach.

[b] Lib. 1. de Auib. c. 23.

DIVERSITAS. DESCRIPTIO.

ITALI ſuum Gauinellum, id eſt, Tinnũculum, duplicem faciunt, maiorem nempe & minorem, nimirum pro diuerſitate ſeu differentia ſexus, non ſpeciei. Mas enim cuius hîc iconem exhibemus, fœmina minor eſt; (cæteras differentias ex vtriuſq; deſcriptione cognoſce) ab extremo roſtro ad vltimam caudam commenſuratus palmos quatuor longus. Roſtrum ei pollicem ferè longum, minimè ſui initio rectà extenſum, vt Speruerijs, ſed ſtatim deorſum molli decliuitate tendit, vnco inſigni, ac longiuſculo, multò quàm in Sparauerijs maiore. Prima eius pars, nempe quæ membranula obueſtita capiti contigua eſt, fulueſcit, media colore eſt cinereo, habetq; ad latera appendicem quandam hæmicycli forma, quæ ab inferioris labri extremi cauitate excipitur; Ab hac vncus incipit ſeu roſtri acies tota atra, qua vniuerſa ſuperius roſtrum inferiori longius eſt. Oculi pupilla nigerrima, cætera flaua. Palpebræ quoque, & plumarum oculorum ambientium vndiquaque circulus ſimiliter flauent. Caput nonnihil complanatum, ac compreſſum eſt in ſummo vertice, qui quidem cũ vniuerſa ceruice ad dorſi initium vſq; coloris fermè cinerei eſt. Gula, pectus, venter flaueſcunt, maculis vndiquaque nigris, non quidem tranſuerſis, ſed oblõgis in ventre, quàm gula latioribus reſperſa. Alæ & dorſum ferrugineis pennis veſtiuntur, quæ notis atris latiuſculis ſubinde diſtinctæ ſunt. Alarum pars interior ex cinereo candicat. Remiges, & extremæ, quæ ventrem contingunt tantùm, ex bætico fuſceſcunt, ad nigrum vergentes. Pennæ caudæ maxima ſui parte cinereæ ſunt, ſcapo medias ſecante nigro. Extremæ uerò propemodum macula atra duos digitos lata, tranſuerſim ducta inſigniuntur, quæ ipſa tamen vltimo penitus caudæ apice in albam notam ſimiliter tranſuerſam deſinit, ac caudam claudit. Cauda admodum prolixa eſt, ita vt reliqui corporis longitudinem æquet, duos ſcilicet palmos explens. Quoniam verò alæ etiã oblõgæ ſunt, & quinq; digitorum ſpatium vltra vropygium, ſeu caudæ initium protenduntur: Cauda tamen etſi longa, trium tantùm digitorum menſura alis longior videtur. Tibiæ flauæ, & pedes digitis ſat magnis, & robuſtis vnguibus inſtructis, & admodum aduncis, nigris, armati ſimiliter flaueſcunt.

Maris deſcriptio. Magnitudo. Roſtrum. Oculi. Palpebræ. Caput. Pectus. Alæ. Dorſum. Cauda. Tibiæ. Pedes.

Quæ ſequitur primùm Tinnunculi Maris Icon eſt; Secunda fæminæ.

TINNVNCVLVS FAEMINA ALTERA.

Fæminę deſcriptio. Magnitudo. Roſtrum. Oculi.

Tinnunculus fæmina marem medij palmi longitudine excedit. Eſt enim quaternos cum dimidio palmos longa. Roſtrum ei breuius nonnihil, quàm maris, nec adeò longo vnco: at magis recuruo. Totum verò eſt colore cinereo ſeu corneo, aliquantum albicante, ac potiſſimùm in parte ſuperiore. Nam vbi capiti adnectitur, pellicula ruffa eſt. Oculorum color idem, qui in mare, in quorum parte inferna, & iuxta minorem oculi canthum, deorſum in collum vergens

macula

macula cinerea albicans apparet. Dorſum totum, alarumq́; pars ſuperior diluto ferrugineo, & ad ruffum accedente tingitur. Singulæ plumulæ prope radices caſtaneo fuſco ſeu nigricante variant. Extremæ pennæ remiges ſupernè bætico obſcuro, infernè ſeu parte prona albeſcunt, & ſubfuſcis obliquè maculis variegantur. Pennæ extremæ dorſi, quæ vropygium cooperiunt cinereo ſunt colore, & notis tranſuerſim fuſcis obliquis utrimq́; in angulū medio ſcapo coeuntibus maculantur. Pennæ ipſius caudæ admodum longæ. Maiores ac præcipuæ maxima ſui parte ruffeſcunt, & tranſuerſis lineis, nigris & calami ſcapo ſimiliter nigro, qui eas in longitudinem ſecat, diſtinguūtur. Vltima tamen propemodum portio maiuſcula ac larga macula nigreſcit; Sed extremus apex denuò ruffeſcit. Collum & pectus notis ſtrictis, longiuſculis, & rectà deorſum tendentibus reſpergitur. Crura pedesq́; lutea ſunt. Vngues quidem minus, quàm mari adunci, nigri, recurui tamen.

Dorſum. Alæ. Cauda. Pectus. Crura. Pedes.

Eam verò auem, quam pro Tinnunculo fæmina altera exhibeo, uiuam in foro coemptam anno 1592. ſub finem Auguſti, intimiùs contemplatus ita deſcripſi. A roſtro vſque ad caudæ extremum tota auis quinque palmos longa erat; longior medium palmum ſuperiore, etſi icon contrarium demonſtret: vnde etiam fæminam eſſe omnino iudicaui. Roſtrum habebat breue, aduncum & acutum, in ſuperiori parte cæruleum, ſed prope caput intensè luteum. Caput plumis caſtaneis dilutis, albis, & nigricantibus, per longitudinem ductis inſignitum erat: Dorſum coloris caſtanei interioris maculas habebat magis quàm in capite nigricantes & per tranſuerſum ductas. Alæ ipſæ exterius nigræ, intus maculis albis ſerram æmulātibus perornantur, in quarum medio color eſt cinereus: extremitates earundem alarum tam foris, quàm intus albeſcebant. Cauda alis longior, & duodenis pennis conſtans, erat leucophæa nigris maculis tranſuerſis pulcherrimè exornata, licet in aliqua ſui parte videatur ferruginea, & forſitan adultior facta in eum colorem, quem in dorſo diximus, erat tranſitura, vt videre eſt in ſuperiori, quę fortè adultior fuerit, cùm vngues habeat nigriores & craſſiores; in hac verò ad luteum, ſicuti etiam pedes, qui omnino lutei ſunt, uergant, euidentiſſimo nondum mutatā fuiſſe argumento. Gula, pectus totum, ipſeq́; venter candicabant, & maculis nigris ſed oblongis, vt in dorſo, reſperguntur. Sub caudâ, tota erat alba. Roſtri pars inferior ſeu mandibula ſublutea. Oculos habebat magnos, nigros: iridem luteam. Roſtrum irata ualdè aperiebat.

Magnitudo. Roſtrum. Caput. Dorſum. Alæ. Canda. Pectus.

V O X. V I C T V S.

CENCHRIS cùm uocem edit, tinnire propriè quibuſdam dicitur: Vnde per onomatopœiam Tinnunculum dictum uolunt.

Non admodum rapax eſt, reptilibus & inſectis, vt plurimùm uiuens. Papiliones & Locuſtas, teſte [a] Ariſtophane, deuorat, & Veſpas, ut Ornithologus obſeruaſſe ſcribit. Mures capit. Quinetiam aucupem quendam fidedignum retuliſſe ſibi idem teſtatur, in Tinnunculi nido ſe paruum ſerpentem reperiſſe, unde anguibus etiam ueſci libeat conijcere. Adhæc cùm idem aſſerat Tinnunculum unà cum pullis in Picarum nido inuentum fuiſſe, uerisimile eſt eum Picarum pullos depaſtum eſſe, ſuisq́; pullis in cibum dediſſe, unde & Aues infirmiores occidere, atque edere putandum eſt. Nam eum & Turnerus quoque Auiculas inſequi, ac dilaniare author eſt.

[a] *In Auib.*

Quod ad potum attinet, uariare authores uideo, alijs bibere affirmantibus Tinnūculū, alijs uerò negantibus. [b] Ariſtoteles enim *Tinnunculum licet aduncis vnguibus, bibere tamen, quamuis rarò, & ſolum quidem inter vncungues* tradit. Contrà uerò [c] Aelianus: *Cenchris*, inquit, *nulla potione eget*: & Suidas; *Cenchrines Auis eſt, quæ omnino non ſitire dicitur*, quod & Varinus ex eo repetijt. Apud me ſanè Ariſtotelis authoritas grauior eſt, quàm ut hiſce poſterioribus credam, quamuis neque ipſe ueritatem undiquaq; firmam aſſecutus uidetur. Nam ut uerum ſit eum bibere, non tamen ſolus bibit, ut nobis res ipſa monſtrauit, qui Buteonem, nec non Aquilam bibere etiam uidimus.

An bibat.
[b] *3. de gen. cap. 1.*
[c] *Lib. 2. de Ani. c. 43.*

L O C V S. N I D V S.

TINNVNCVLVS in altis vrbium turribus, quales ſunt templorum, & in eorum etiam muris, nec non ædificijs, eorumq́; tectis nidificat. Interdum in cauis Quercubus, alijſue arboribus; idque non more Cornicum ſuper fronde, ſed Monedularum in laubulis ſemper, vt Turnerus ſe obſeruaſſe dicit.

GENERATIO. LIBIDO.

[a] Lib. 3. de gener. c. 1.

ARISTOTELES[a] *fœcundiſſimum inter vncungues Tinnunculum eſſe* ſcribit; *ſed ne ipſum quidem plura oua quaternis parere, vt plurimum, aliquãdo tamen etiam plures procreare, compertum eſſe.* Cum eo conſentit Plinius, cùm inquit: *Pennatorum in fœcunda ſunt, quæ aduncos habent vngues: Cenchris ſola ex his ſupra quaterna edit oua.* Quæ quidem, vt vterq; aſſerit, *miny modo rubent*. Inſignis iſtæc, ac ſummoperè prædicata Tinnunculi fœcunditas, qua reliquis ſui generis Auibus, rapacibus nempe, præcellit, [b] Aeliano, credo, occaſionem dedit, eidem maximum libidinis ardorem attribuendi, *Ardenti*, inquit, *in fœminas amore inflammatur, moreq́ hominum amatoria leuitate flagrantium, ſemper ſectando eas in oculis fert. Si quò clam fœmina abſceſſerit, ex eo maximum capit dolorem, & clangorem fundens vaſtum exclamat, vtque homines vehementer amantes ex amore vexantur, proinde amatorijs moleſtijs affligitur.* Teſtatur Turnerus Tinnunculum pullos diu volantes, tantiſper alere, dum proprio ipſi venatu viuere poſſint.

[b] Lib. 2. de Anim. c. 43

Pietas in pullos.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

QVVM cæteris rapacibus plerunq; loca inacceſſa habitare ſit commune, humana conſuetudine gaudere videtur Tinnunculus, dum loca haud longè ab hominum frequentia remota, nempe vrbiũ muros & tecta turrium, aliorũq; ædificiorum incolere comperitur. Vnde & meritò etiam viciſſim ab hominibus amatur, ut quibus illius præda damnum nullum inferat, ſed è contrario potiùs non parum proſit. Nam haud ſecus atque Feles murium capturam ſtrenuè exercet, quibus maximè victitat.

Tinnunculus Colũbis amicus.

Cum Columbis verò in primis maximè celebrata ei intercedit amicitia; ſi verum Demetrius, Columella, & Plinius dicunt. E contrario cum Accipitribus alijs, etſi ſui generis Auibus inimicitiam capitalem, & innatam gerere perhibetur. Vnde *ne Columbæ ſedes peroſa relinquant*, inquit[a] Columella, *vetus Democriti præceptum eſt; genus Accipitris Tinnunculum vocant ruſtici, qui ferè in ædificijs nidum facit. Eius pulli ſingulis fictilibus ollis conduntur, ſtipatisq́ opercula ſuperponuntur, & gypſo lita vaſa in angulis columbarij ſuſpenduntur. Quæ res Auibus ſic amorem loci conciliat, ne vnquam deſerant.* Ex quo[b] Plinius; *Auis*, inquit, *quæ Tinnunculus vocatur cum Columbis habenda eſt. Defendit enim illas, terretq́ Accipitres naturali potentia, in tantum, vt viſum eius vocemq́ fugiant. Hac de cauſa præcipuus Columbis amor eorum, feruntq́, ſi in quatuor angulis defodiantur in ollis nouis oblitis, non mutare ſedem Columbas.* Huic etiam Tinnunculo peculiariter aſcribit[c] Aelianus, quod alioquin multis alijs etiam Accipitribus ab authoribus attributum eſt, nempe *à natura edoceri, & medicamentum cùm oculis malè eſt, ſibi proprium quærere, & inuentum agnoſcere.*

[a] Lib. 7. de re ruſt. c. 8.

[b] L. 10. c. 37

[c] Lib. 2. de Anim. c. 43

VSVS.

STVMPHIVS, qui de Accipitraria arte nonnulla ſcripſit, tradit Tinnunculum eadem ratione, qua Merillus, cicurari, ac ad venatum inſtitui, auiculasq; minores, ut ille, captare: *Fimus*, inquit[a] Plinius, *Cenchridis (Accipitrum generis hanc Græci faciunt) albugines oculorum extenuat.*

Fimi vſus.

[a] Lib. 29. c. ultimo.

DE BVTEONE SEV TRIORCHI. Cap. VII.

ETSI[a] Ariſtoteles Buteonem inter Accipitres primo loco collocarit, *eumq́ genus eorum præcipuum eſſe* dixerit, nos tamen diuerſam rationem ſequuti, inter omnes ab illo enumeratos, ſi modoquos dedimus, tales ſunt, ut cum illis collati, apparent, vltimum locum viliſſimo Buteoni aſſignauimus. Etenim nos Accipitrum dignitatẽ ubiq; ab animi magnitudine metiti ſumus, & quo quiſque ferocior, ac generoſior erat, eo priori loco dignũ iudicauimus. Cùm itaque Buteo omnium ignauiſſimus vnanimi authorum & vulgi quoque conſenſu ſtatuatur, quia non ſolùm nullam Auem capiat, ſed cõtrà à paruis etiam auibus fugetur, (quæ res ipſi eo maiori eſt dedecori, quo corpore eſt grandiori, namque illi, ut dici ſolet,

[a] L. 9. Hiſt. cap. 36.

Nulla in tam magno corpore mica ſalis) nullam ei iniuriam facere uidemur, dum reliquis omnibus eum poſtponimus. Cur uerò Ariſtoteles primum ei locum aſſignet: imo cur, quod magis eſt, eum præcipuum ſeu præſtantiſſimum Accipitris genus eſſe aſſerat, rationem ægrè aſſignare poſſumus, niſi quod maximè ueriſimile eſt, ad corporis magnitudinẽ reſpexiſſe dicamus. Sanè etenim, cùm Miluo haud multò minor ſit; itaque reliquis Accipitrum ſpeciebus magnitudine facilè anteibit. Sed & hac dote corporis laudem ſuam meretur; quòd non ſolùm in rapacium, ſed in Auium uniuerſim omnium genere ſolus ſit tribus teſticulis præditus, inſigni & præclaro admodum raræ fœcunditatis argumento.

Buteo cur præcipuus Accipiter Ariſtot. dictus.

ÆQVIVOCA.

TRIORCHIDIS nomẽ etiã herbę cuidã ex ſatyriorũ genere inditum eſt quòd triplici radice teſticulorũ effigie dotata ſit, quæ [a] Paulo Aeginetæ herba Serapidis, Satyrium autumnale alijs; Teſticulus odoratus alius flore albo Lobelio dicitur. Hæc inſtar teſticulorum multo nutrimento calido & humido ad Venerem extimulat, & fœcunditatem præſtat. [b] Plinius ineptè & graui errore, *Centaurium Triorchin* uocari ſcribit, è perperam intellecto Theophraſto, ubi ait: *Tertio eſt Centauris cognomine Triorchis: qui eam ſecat rarum eſt, vt non vulneret ſe. Hæc ſuccum ſanguineum mittit. Theophraſtus defendi eam impugnariq́, colligentes tradit à Triorche Accipitrum genere, à quo & nomen accepit; Imperiti confundunt hæc omnia* (ſcilicet Centaurij genera) *& vni generi aſcribunt*. Quibus uerbis, dum alios inſcitiæ inſimulat, ſuam ipſius palam facit. Apparet enim omino eum eſſe deceptum [c] Theophraſti uerbis non intellectis, qui ſic ſcribit. *Febrifugam ſecantes, Accipitrem triteſtigerum* (Gaza vertit Triorchen) *nuncupatum cauere aiunt, ut ſine vulnere poſſint diſcedere.* Non igitur herba ipſa Triorchis appellatur, ſed ab Accipitre huius nominis fodienti periculum eſſe aiebant homines ſiue ſuperſtitioſi, ſiue impoſtores veriùs. Gaza eo loco non rectè febrifugam vertit. Nam id nomen minori, non maiori centaurio conuenit. Maioris quidem radix ſucco ſanguineo eſt; minoris inutilis.

Triorchis herba. [a] *Lib.7.* [b] *L.25.c.8.* Plinij error Centaurũ. [c] *Lib.9.c.9. Hiſt.pl.* Febrifuga. Gazę error

Butio apud authorem Philomelæ, per onomatopeiam vocatur Auis ex Ardearum genere, quam vulgus Butor, Plinius Botaurum vocat.

Butio Ardeæ genus.

SYNONIMA.

TRIORCHA (inquit [a] Plinius ex Ariſtotele) *Accipitrem dictum inuenimus à numero teſtium.* (trium videlicet) *Buteonem hunc appellant Romani*. Huius Latini nominis etymum declarare conatus Feſtus Grammaticus *Buteonem vaſtitatis, ait eſſe cauſam* (ſignum potiùs credo, vtpotè mali ominis putatum) *his locis, qua intrauerit, vt Bubo, atque ab hoc etiam Buteonem appellari*. Quæ quidem nominis ratio, quam vera ſit & apta, docto lectori iudicandum relinquo. [b] Albertus & eiuſdem claſſis authores Buteus, pro Buteo ineptè ſcribunt. Hanc Auem Itali Poiana vocant, quaſi pagana, ni fallor, nam Villanum etiam dicunt. Circa lacum Verbanum Aieta dicitur. Hiſpanis aut Luſitanis Gauia, ſi rectè recordor. Ornithologus putat dici Gallis Buyſard, Buſard, vel Buſant, idq́; Sabaudis, apud quos & Buſe nomen vſitatum eſt. Sunt tamen, qui dicant etiam Milui alterum genus, Buyſart Gallicè nominari. [c] Bellonius profectò inter Aquilas, neſcio quàm rectè, Auẽ quãdam Gallicè ponit Buſe & Buſard dictam, eamq́; Percnopteron [d] Ariſtotelis Aquilam eſſe putat. Verùm cùm Ariſtoteles Percnopterum *cadaueribus paſci* ſcribat, abiectiq́; adeò eſſe animi, *vt à Coruis ſuperetur ac fugetur*, ipſe verò Bellonius hunc Gallorum Buſe Cuniculorum viuaria depopulari, Gallinas è corte abripere, piſces in ſtagnis capere aſſerat: ex his, inquam cuiuis perſpectum fiet illius Buſe, neque Percnopterum Ariſtotelis eſſe, neque etiam noſtrum Buteonem, quòd hic nihil horum præſtet, ſed ranis & muribus tantùm contentus ſit. Vnde Milui quoddam potiùs genus exiſtimauerim, præſertim illud quod Germani Moſvveich, id eſt, Miluum paluſtrem vocant, vt pòſt dicemus. Aliam item Auem ab eodem Bellonio huic proximè dictæ Aquilæ ſubiunctam & Aquilarum numero adſcriptam video, quam ipſe Gallicè Boudree, voce à Buteo non admodum abludẽte, & Goiran Aruernis vocari, & Ariſtotelis Phrynolochon eſſe ait. Sed apertè hac in parte Ariſtoteli aduerſatur, dum Phrynolochon, quem ille poſtremum Accipitrem facit, hic Aquilis apponit. Vnico tantummodò argumento Ariſtotelis Rubetarium, quem φρυνολόχος ſignificat, Budreum Gallorum eſſe probat, nempe quòd ranis veſcatur. Atqui præterquàm quòd Buteoni hoc ipſum etiã peculiare eſt, vt eius

Etymum. [a] *L.10.c.8.* [b] *Lib.23.de Anim.* Buteus. Poiana. Villanus. Aieta. Gauia. Buſart. Bellonij error. [c] *Lib. 2. de Auib.c.10.* [d] *9.H.c.32.* Moſvveih. Boudree. Goiran. Error Bellonij. φρυνολόχος.

docebit hiſtoria,& præter nominis quoq; ſimilitudinem,reliqua omnia, quæcunq; de Gallo-
rum Budreo ſcribit, adamuſſim noſtro Buteoni,ſeu Poianæ Italorum quadrare comperio, vt
deſcriptionem utriuſq; conferenti manifeſtò patebit. Vnde colligo Buteonem Gallis propriè
Boudree uocari,Goiran Aruernis,& perperam à Bellonio Phrynolochon diuerſam à Buteo-
ne ſpeciem nulla firma ratione ſtatui.Equidem non temerè quoque exiſtimo,diuerſis nomini-
bus Galliæ eiuſdem prouincijs alio atque alio, vt fit,nomine venire, & idem vocabulum apud
varias eiuſdem nationis gentes diuerſis rebus tribui. Vnde ſæpè maxima oritur ambiguitas in
rebus præſertim huiuſmodi naturalibus. Credo enim lubens Ornithologo, & ex eius deſcri-
ptione,quam de Buſardo apud Allobroges fecit,hunc cum Buteone eundem eſſe apertè col-
ligo,quanquam & apud hos Sabaudos idem multorum eſt generum. Attamen huius nomen
alijs Gallis aliam Auem ſignificare,& Buteonem,nõ Buſard ſolum,ſed & Boudree & Goiran
Buſard. nominari uideo. Gallorum Allobrogum nomenclaturam retinent & confirmant Angli, qui
Bushard ſcribunt,& uocant Auem,ut teſtatur Turnerus,Milui magnitudine,quę ſemper cer-
[e] 8.Hiſt.c.3. nitur,quod de Buteone ſolo [e] Ariſtoteles ſcriptum reliquit. Aut quod uerius fortaſſe dixeri-
mus,Angli & Galli hanc uocem à Germanis mutuati ſunt,qui & ipſi Buteonem prima ſylla-
ba conformi Bushard appellant, alij Buſant,Buſarhn quaſi Buteaquilam dicas, deniq; Buſe &
[f] Lib. 23. de Anim. Bushen. Germani inferiores, ut [f] Albertus & Murmellius annotarunt, Brobuxen. Eundem
Saxonibus Ruttelvvye,id eſt, Miluum rubrum, à ſimilitudine Milui uocari Ornithologus tra-
Brobuxen. dit. Idem apud ſuos Maſshuvv, id eſt Bubonem paluſtrem, quòd Bubonem corporis ſpecie
Mashuvv. aliquatenus referat,& Maſtvvy, quod eſt, Miluum paluſtrem,quòd circa paludes Auibus inſi-
Ruttelvvij. dietur,& fortè etiam piſcibus. Verùm hæc auis meo quidem iudicio non erit Buteo Ariſtote-
Miluus ruber. lis,neque etiam uulgaris,quòd ei aues aquaticas & piſces capere minimè competat. Sed hanc
Miluus paluſtris. potiùs Milui cuiuſdam ſpeciem puto eandem fortaſſe cum Buſardo ſeu Buſo Gallorum &
Bellonij,quam circa aquas uictitare diximus. Multò minus Buteo ſeu Triorchis ea eſſe poteſt
Bellonij error. Auis rapax,quam Galli Sacre uocant. Etſi idem [g] Bellonius ea ſynonima faciat, & eadem eſſe
opinetur,licet opinionis ſuæ non ſatis certus. Etenim Sacre Gallorum Auem ferocem, ac ge-
[g] Lib. 2. de Auib. c. 14. neroſam eſſe,nec Falconibus animi magnitudine cedere ipſe fatetur, quod de Buteone mini-
mè verum eſt dicere.

DIFFERENTIÆ. DESCRIPTIO.

[a] 8.Hiſt.c.3. [b] 23.Lib.de Anim. BVTEO iuxta [a] Ariſtotelem *Miluo æquatur magnitudine,ſubniger*,vt addit [b] Al-
bertus. Quanuis coloribus etiã variare ſcribat Ornithologus, & albos reperi-
ri ſibi relatum ſit. Quin & corporis quãtitate,eos inter ſe differre,& triplicem
eius differentiam apud Heluetios reperiri, nempe magnum, mediocrem &
paruum addit.

Buteo mihi ex montibus Vineolanis allatus à ruſticis huiuſmodi erat. Lon-
Lõgitudo. gitudine à roſtri principio ad caudæ vſque extremitatem duorum dodrantum cum palmo.
Roſtrum. Roſtro craſſo,nigro,ad cæruleum vergente,membrana circa nares lutea veſtito,rictu, quà in-
Caput. cipit ſeu freno oris ſubluteo. Caput habebat compreſſum,quale Falconibus, figurâ trigonâ.
Lingua. Linguam latam,craſſam,obtuſam. Oculos ſplendidos,teretes, hilares, iridem circa pupillam
Oculi. nigerrimam, leucophæam. Collum breue, plumoſum, craſſum. Dorſum vniuerſum ad cau-
Collum. dam vſque coloris ferruginei obſcuri. Venter erat totus albus, maculis ferrugineis, oblongis,
Dorſum. Venter. deorſum tendentibus diſtinctus. Cauda lata,tranſuerſim maculoſa ſpithamam longa. Crura
Cauda. ſublutea. Tibiæ tres digitos longa. Digiti pedum nigricabant. Totum corpus Auis ſtantis aut
Tibiæ. erectæ duarum ſpithamarum erat altitudine. Iconem eius ſtatim primo loco dabo.

Quo autem cuiuis innoteſcat hunc noſtrum Buteonem, Italorum Poianam, cum Busar-
Bushardũ Sabaud. cũ Poiana eundem eſſe. do Sabaudorum planè eũdem eſſe,licet alijs Gallis aliter vocetur,hîc Ornithologi deſcriptio-
nem ipſius Bushardi maris in Allobrogibus ab eo accuratè calamo depicti ſubiungemus.Ego,
inquit,olim in Sabaudia Bushardum marem ad me delatum contemplatus,talem eſſe inueni.
Roſtrum. Roſtro erat breui,adunco,nigro,in fronte color ex viridi & flauo mixtus (quem tamen in al-
Pedes. tero quodam non deprehendi). Pedes flaui,ad media ferè crura innatæ plumæ. Tergum fu-
Dorſum. ſcum, pennæ extremæ nonnihil ruffi coloris præ ſe ferebant. Interior pennarum pars, quæ
mutuo obtectu latet,albeſcebat,multis,denſis,criſpis,mollibusq; plumulis obſepta. In ventre
Caput. & pectore pennæ albicantes erant nigris pleræq; maculis per medium inſignes. Capitis quoq;
Alæ. pennæ fuſcæ per margines albicabant. Alarum maximæ pennæ cæteris nigriores erant; ſed
Lõgitudo. omnes in alis pennæ altera extremitate,interiore ſcilicet, albidæ. Longitudine corporis à ro-
ſtro ad imum pedem extenſi,vel etiam ad imam caudam, dodrantum duorum cũ palmo, hoc

Cauda. Collum. Bushardi Sabaud. alterius, idẽ maris deſcriptio.

eſt, palmorum ſeptem. Cauda ab uropygio dodrantalis. Collum breuiſſimum, vt in omni Accipitrum genere. Tota denique magnitudo & pondus videbatur magnam Gallinam referre. Teſtes, cùm inciderẽ, nullos inueni, & fœminam fuiſſe puto. Rurſus verò alio tẽpore in alium marẽ incidi. Illi magnitudo per omnia æqualis erat cũ ſuperiori; pondus vnciarum triginta. Colore nonnihil à ſuperiore variabat, vt in fronte & alibi. Circulus in oculis flauiſſimus, iridem nigram ambiebat. Crura à ventre ad vngues vſque digitos circiter nouem longa. Venter, latera & crura ſuperius plumis albis veſtiebantur, quas latiuſculi circuli obſcurè ruffi per tranſuerſum diſtinguebant. Tota pars prona concolor erat, caſtanearum coloris obſcuri. Plumæ in cauda magis albebant, zonis quidẽ eiuſdem coloris, nempe obſcurè ruffis diſtinctæ. Teſtes ad ſpinam dorſi inter vtroſque renes binos tantùm (ut Triorchæ nomen à ternis teſtibus non verè ſit factũ) albos & puſillos reperi, altitudine æquali. In medio quidem particula quædam erat teſte minor & flaua. Vngues Buteoni minores, infirmioresq; quàm reliquis Accipitribus. Obſeruaui & Buteonis pullum, nido exemptum recens, vndique cinereum, roſtro tamen pedibusq; & oculis flauis. Poſt aliquod tempus oculi & anterior roſtri pars, ad fuſcum vel ſubcæruleum colorem mutabantur, cùm iam quinque aut ſex hebdommodas vixiſſet. Hæc itaque

Ornithologi opinio de teſtib. Triorchis refutata.

omnia Ornithologus & quidem rectè. Verùm in eo, quòd Buteonem tribus teſtibus præditum eſſe negat, ideoq; non rectè hanc ſui nominis reddi rationem, non poſſum ei per omnia aſſentiri. Nã ego ternos olim in diſſecto Triorchi teſtes obſeruaſſe memini, teſte ipſo, qui hãc anatomen in ædibus meis adminiſtrabat, vti & alias plurimas, doctiſſimo & eccellentiſſimo D. Ioanne Coyter, reip. poſtea Norimbergenſis medico. Quod ſi quiſpiam tertiam illã glandoſam portiunculam, prȩter binos teſtes, & iuxta ipſos contentam, verum teſtem fuiſſe pertinaciter negauerit, non equidem cum eo vehementer contendam. Attamen hoc ſaltem mihi concedat, velim, eam teſticulo proportione reſpondere, ac ſimilem eſſe. Quæ cùm in nullo alio Auium genere reperiatur; itaq; non iniuria hunc Buteonem Triorcha, id eſt, triteſtigerum nominandi veteribus occaſionem dedit. Sanè præterquàm quòd iuxta vetus ac uulgatum Philoſophorum axioma: *Natura nihil facit fruſtra*, minimè temerè ſophiæ principis Ariſtotelis ſententiam infringendam puto, ut de Plinio interim, cæteriſq; nihil dicam. Vt autem pro uirili mea, ubique in tanta rerum uarietate, ac uocum ambiguitate obſcuritati lucem addam, volui, quemadmodum Ornithologi deſcriptionem, (ut Buteonem cum Gallorum quorundam, at non omnium, Bushardo eundem eſſe diligenti lectori & utramq; conferenti pateret)

Boudree, ſeu Goyrani deſcriptio.

præter meam attuli, & nunc hîc quoque ſubiungere, quã Bellonius iconem exhibet, & quæ de figura ac compoſitione Gallorum quorundam Boudree, aut Aruernorum Goyrano ſcripta reliquit, vt cuiuis, num rectè hunc cum Poiana Italorum eundem iudicauerimus, liberum etiam ſit iudicium[c]. Inquit ergo: Si quis alas huius Auis inuerterit, extrema quinque maiorum

[c] Lib. 2. de Auib. c. 10.

Color.

remigum pennarum nigra inueniet; parte ſcilicet exteriore, ubi uentrem ſpectant, reliqua interiore à proximis incumbentibus tecta alba eſſe. Cùm in aëre expanſis alis, explicatiſq; pennis uolat, albicantes ea parte, qua dixi, faciunt, ut ſupinus albus appareat. Sed cùm complicatis ac demiſſis alis perticæ inſiſtit, è cinereo fuſcus eſt, ſeu nigricat. Et quinæ quidem primariȩ, ſeu rectrices alarum plumæ hoc pacto notatæ ſunt, ut crenas inſtar ſerræ exhibeant nigras, ubi albere incipiunt. Plumȩ, quæ uentrem integunt, prorſus cãdidæ eſſent, niſi macula nigra apicem ſingularum, iuxta ſcapi medij ductum, inſigniret. Plumȩ, quæ crura ueſtiunt, fuſcæ ſunt.

Vngues.

Hamos in unguibus habet, non quidem ualdè magnos, ueruntamen ungues mediocriter adũcos.

Cauda. Crura.

Caudã, quod ad colorum uarietatem ſpectat, habet Attagenis caudæ ſimilem. Eadem enim prorſus ratione tranſuerſim diſtincta eſt. Crura ei ſunt breuia, eaq; non prorſus, neque omni ex parte rotunda, antica tantùm & poſtica tabellis, ut uocãt, ſeu annulis imbricata, latera uerò ſquammulis cooperta, colore ubiq; lutea. Roſtrũ curtum, acie ſeu extremo nigrum, hamatum, uerùm narium regio & rictus flaueſcunt.

Quõ à Miluo dignoſcatur.

His indicijs à Miluo dignoſcitur, cùm quòd minor eſt, tùm quòd caudam minimè bifurcatam, qualis in Miluo cõſpicitur, obtinet. In hoc præterea Miluo diſſimilis, quòd inter uolandum frequẽti motu alas concutit, quod & Buſus ſeu Buſardus Gallorum à Buteone, Allobrogum Bushardo diuerſus, facit. Hoc nempe Miluo, neq; Falconi Perdicario, ſeu Gallorum Pau-perdrieux vſitatum eſt.

Sequitur Goyrani ſeu Boudree Bellonij icon.

Triorchis

Triorchis ille,in quo diſſecto tres à nobis teſtes inuentos diximus,& cuius hic iconem exhibuimus, ei, quem ab initio deſcripſimus, in omnibus ferè iã hactenus deſcriptis magnitudine, & habitu conformis erat; verùm dorſum totum ferrugineum potiùs quam fuſcum erat,& ſingularum plumularum oræ nonnihil albicant. Collum, pectus, & venter plumis in radice, & maxima ſui parte cinereis ſubalbis, at in ſuperſicie ſeu marginibus in ambitum ferrugineis obſita ſunt. Vnde fit,vt ſi quis manum,aduerſo,vt ita dicam flumine pennarum, ab inferna ventris parte ſurſum duxerit,aut alioquin naturalem earum ſitum nonnihil turbauerit, omnia alba aut albis hîc illic maculis reſperſa ſint appaitura. Caput nec admodum rotũdo,neq; etiam multùm complanato vertice eſt. Crura illius ultra poplites propendentibus plumis, ſimiliter ferrugineis dilutis,obtegebantur. Pennæ caudæ ferrugineæ quoque fuſcis notis frequentibus admodum, & ordinatis æquali vbiq; interſtitio tranſuerſantur. Hæc tamen colorum in diuerſis viſa varietas,non debet ſcrupulum in animum lectoris inijcere,quò minus eaſdem Aues eſſe credat. Etenim,vt antè ſuo loco diximus vniuerſim de toto Accipitrum genere,ætas maximè colores mutat, adeò vt eadem Auis diuerſis temporibus ſibi ipſi videatur quàm diſſimillima,& imperitis incognita, facilè imponat.

Color. Caput. Crura. Cauda.

Hanc Auem, cuius iconem modò damus, etiam Polanam vulgò vocant, & Goyrano Bellonij conſimilis eſt, & fortaſsis eadem.

VOLATVS. VICTVS.

BVTEO minimè altum volat. Cùm verò volat, crebra alarum cõcuſſione uolatum inſtaurat. In vtroq; Miluo diſpar eſt; impotens nempe, vt vnico & valido impetu lõgiùs vehatur. Tarda etenim Auis eſt,& pigri volatus,tamq; deſes ac ſegnis, vt etiam telo petita,non ſolùm non ad primum, aut ſecundum, *Buteonis mira ſegnities.* ſed ne ad tertium quidem ictum cedere dicatur. Vnde locũ prouerbio apud Germanos dedit: Du Sitzeſt vvie ein Bushard, id eſt, *Buteonis inſtar ſedes*, in homines ignauos,& diutius ad menſam vel alibi ocioſè deſidentes. Quod quidem præ ſocordia eum facere,non autem animi intrepidi,vt quiſpiam æſtimare poſſit, argumentum eſſe, vel hoc poteſt eſſe indicio,quòd quantumuis grandi corpore,ut plurimùm arbori cuipiam inſidet,immotusq; ex ea eſcam ſpeculatur,atque hoc pacto de vna arbore in alteram haud longè diſtantem,aut de prato in vicinum aliud prouolet ad inſecta, vermesq; inſectandos ac depaſcendos. Vnde Oppianus dicit, *Accipitres nonnullos pigerrimos eſſe, & ad volandum ignauos adeò, vt ab alijs nutriri deſiderent, & ſerò tandem ad venationem procedant, ſolisq; ranis inſidientur*. Quod de hoc Buteone proculdubio eſt intelligendum, qui non ſolùm in victu quærendo tardus eſt, ac deſes, ſed ne id quidem quod iam acquiſiuit, ab alijs, non dico rapacibus, ſed ne ab Ardeis, alijsq; huiuſmodi, quę alioquin cæteris Accipitribus in prędam cedunt, ſeruare poteſt. Quod Simonidem non latuit,cuius hi extant Græci apud Athenæum verſus:

Ἐρωδιὸς γὰρ ἔγχελυν μαιανδρίην
Τρίορχον εὑρὼν ἐσθίοντ' ἀφείλετο.
Ardea enim anguillam Mæandriam
Triorchum cum offendiſſet comedentem, eripuit

Quibus notauit inſignem Buteonis ignauiam, qui Anguillam ab Ardea ſibi eripi paſſus ſit. *Feſti error.* Quò magis miror Feſtum ſcripſiſſe Buteonem genus eſſe Auis, quæ ex eo ſe alit, quod Accipitri eripuerit. Quomodo enim qui ab Ardeis ſibi eſcam paratam eripi patitur, Accipitrem inuadere prædam erepturus audebit,nõ ſolùm Accipitrum omnium, ſed & reliquarum penè etiam Auium ignauiſſimus? Niſi hoc ita intelligamus,vt dicamus,quę etiam aliorum quorundam ſententia eſt,ea præda tantũ viuere, quæ vel alijs excidit,aut ab ijs fortè relicta eſt,quamue vel dolo ceperit,vel languore aliquo aut pigritia detentam aſſecutus fuerit. Auiculas nullas capit, Alberto teſte,niſi pigras aut infirmas adeò vt volare nequeant. Imò verò è contrario, adeo vilis ac timidus eſt,vt ab his ipſis paruis Auibus nonnunquam fugetur. Quamobrem Itali *Poianas quos Itali vocent.* meticuloſos ac effæminatos,Poianas,id eſt, Buteones vocant. Ob hanc eandem puſillanimitatẽ non audent,quod Milui ſolent,in vrbibus aut locis ab hominibus inhabjtatis,aut frequentatis prædam inuadere,ſed ruri tantùm & in agris eam perquirunt, vt diximus. Alioquin, ut docet [a] Ariſtoteles,carniuorus eſt,vel hoc nomine, quia mures maiores & minores, ranas, rubetas, lacertas, ſcarabeos, ſcolopendras,erucas, ac quandoque etiam limaces ac ſerpentes; ſed & anguillas, vt ſuprà ex Simonide docuimus,rapit ac deuorat. Ornithologus in Buteonis cuiuſdam inciſi ventriculo talpam integram reperiſſe ſeſe ſcribit, & in alio inſecta quædã nigra. Sed & herbas quaſdam,vt [b] Bellonius annotauit, nimirum ſclaream, & aſperulam aut aſpergulam odoratam Lobelij,quam alij alyſon Plinij vocant, Tragus Matriſyluã, depaſcitur, fortaſſe quod vero ſimile eſt,ob occultum quendam amorem ac ſympathiam cum his ipſis plantis,quæ quidem verior videtur ſententia,quàm [c] Ariſtotelis,antipathiæ, ſeu naturalis inimicitiæ,quam Buteoni cum animalibus quibuſdam intercedere ſcribit,id aſſerentis: *Hoſtis eſt rana,* inquit, *rubeta & anguis. Rapit enim eos atque exedit.* Nam hoc,vt vel ipſiuſmet verba indicant, *Ariſt. opin. refutata.* cibi cauſa potiùs facit,quàm quòd aliter eos oderit. nam & anguillam capit,vt ſuprà ex Simonide retulimus. [d] Plinius *Harpæ & Miluo communes eſſe inimicitias contra Triorchim* ſcribit: Et rurſus: *Harpa*, inquit, *& Triorches Accipiter diſſident*. Sed hoc fortè non rectè ex [e] Ariſtotele tranſtulit, apud quem ſic legitur: *Quæ cibum à mari petunt, Anas, Gauia, & Harpa inuicem diſſident. Buteo in alio genere hoſtis rana, & rubeta, & anguis eſt.* Et ibidem: *Amici etiam Pipex, Harpa, Miluus*. Illud potiùs ad priuatum,ſi verum eſſet,& innatum odium quoddam referendum,quàm quod alio loco Ariſtoteles dicit, *Triorches, Phrynus, & ophis pugnant*.

[a] *9. Hiſ. c. 1.*
[b] *L. 2. de Auib. c. 10.*
[c] *Lib. 9. Hiſtor. c. 1.*
[d] *L. 10. c. 74*
[e] *9. Hiſ. c. 1.*

CAPIENDI

CAPIENDI RATIO.

PIGER ille, quem diximus, Buteonis volatus in cauſa eſt, vt facilè ac nullo negocio capiatur. Capitur autem viſco hac arte: Murem humi ponit auceps & faciem auertit, & circumquaq; in muris ambitu virgas viſco illitas erigit, atque æquali vndiquaque interuallo collocat, ligneoq; circulo infernè affigit. Hiſce Buteo murem rapturus implicatur, & alis glutine impeditis, pennas explicare non potis, capitur.

VSVS IN CIBO.

CAPITVR verò frequens admodum dicto modo, hac potiſſimùm de cauſa, vt in menſæ vſum veniat. Optimam enim carnem ac teneram obtinet, hyeme præſertim. Adeo obeſus eſt, vt non facilè aliam Auem obeſiorem reperias. Vnde, vt tradit Bellonius, Aruernis Galliæ populis, cùm qui plana, tùm qui accliuia loca incolunt, cibus eſt gratiſſimus, aſſus & elixus, neque minus pulpæ præbet, quàm Gallina quæpiam vulgaris. Dulciſſimus eſt, & boni ſaporis, vt Albertus etiam teſtatur, præſertim autem aſſus. Vnde multis etiamnum Italiæ locis in foro veneunt deplumati. Quamobrem minus mirum videbitur, quod [a] Plinius prodit; nempe *in Balearibus inſulis Buteonem etiam Accipitrum genus in honore menſarum eſſe*.

[a] L. 10. c. 49.

VSVS IN MEDICINA.

MARCELLVS Empiricus iubet, eum, qui in Venerem infirmior ſit, teſticulos Millonis ex aqua fontis perẽni, cum melle decoctos edere ieiunum per triduum, ſpondetq; præſenti iuuamento impigrè in Venerea paleſtra congreſſurum. Cæterùm diù animo pendenti, quænã ea Auis eſſe poſſet, quam Millonem vocat. (Hoc enim nominis nulli vnquam Aui attributum memini.) Tandem in mentem uenit coniectura quadam Triorchen eſſe, quæ quum Miluo ſimilis dicatur eſſe, Millonis fortè inde nomen accepit, vt uidelicet Auis maximè teſticulatæ teſtes, à quorum terno numero etiam nomen Triorchidis adepta eſt, ad promouendam Veneream facultatem adhibeantur. Nam & doctiſſimus [a] Io: Baptiſta Porta Buteonis teſticulos eum melle decoctos recentes dari eis ſcribit, qui in Venerem infirmiores ſunt, & tantæ ad eam efficaciç eſſe, ut ſubitò poſt aſſumptos eo modo teſticulos, coire poſſint, imo verò plantas omnes tales teſticulos radice referentes, frigida membra egregiè calfacere, & ad Venerum apta reddere.

Millo Auis quæ.

[a] L. 3. c. 34. Phytogn.

VSVS IN SACRIS.

TRIORCHAE *Accipitri*, inquit [a] Plinius, *principatum in augurijs Phæmonoë dedit, Buteonem hunc vocant Romani. Familia etiam ex eo cognominata, cùm proſpero auſpicio in ducis naui ſediſſet*. Et Feſtus Buteonem inter eas Alites, quæ volatu ueteribus auſpicium faciebant, ponit. [b] Aelianus *Dianæ ſacrum Buteonem* eſſe dicit, fortaſſe quòd ſub ueſperum potiſſimùm ad prędam prouolet.

[a] L. 10. c. 8.

[b] Lib. 12. de Ani. c. 4.

COGNOMINATA.

FAMILIAE cuidam Romanæ cognomentum indidiſſe Buteonem, ob fortunatum, quòd in ducis naui ſedens, attulit auſpicium, nuperrimè ex [a] Plinio dictum. In quem locum commentatus [b] Cælius: *Ego*, inquit, *in gente Fabia id fuiſſe cognomentum puto. Nam* [c] *Titus Liuius M. Fabium Buteonem nominat. Meminit &* [d] *Plutarchus. Sed ibi mendum (opinor) inoleuit. Nam ſcribitur, modò Fabius Bulco. Græcus codex φαβιον prafert* Βυλκωνα, Βυτεωνα *legendum credo*. Denique Oratoris Buteonis mentio fit apud [e] Senecam. Legimus item Buteonem cuiuſdam authoris cognomen fuiſſe, qui de Arithmetica abundè ſcripſerit. Ab eodem Agatocles tyrrannus cognomentum traxiſſe uidetur, qui Buteo dictus fuit, vel quoniam hæc Auis, vt ſcribit Sextus Pompeius, uaſtitatis eſt cauſa, his locis quæ intrauerit, quod Tyrannorum eſt proprium, aut, quod uero ſimi-

[a] L. 10. c. 8.

[b] Lib. 24. Ant. lec. c. 4.

Fabius Buteo.

[c] Lib. 23.

[d] In Fabio Max.

Buteo Orator.

[e] L. 2. Controuerſ.

Agatocles Buteo dictus.

lius eſt, ab efferata libidine. Nam egreſſus Agathocles pubertatis annos libidinem à viris tranſtulit ad fęminas. Traditur item, quum eſſet perfunctus fato, uxorem querulam flexibilibus modis illud ſubinde ingeſſiſſe, τὶ δ' οὐκ ἐγὼ σοὶ; τὶ δ' οὐκ ἐμοὶ σύ; id eſt, quid non ego tibi? quid tu non præſtitiſti mihi?

DE SVBBVTEONE. Cap. VIII.

SOLVM Subbuteonis nomen fecit, ut eum Buteoni ſubiungeremus. Hoc enim nomen Buteone minoris ſeu inferioris Auis eſſe videtur. Quamuis & de hoc in Græco pręſertim nomine, docti controuertát, ut poſtea in nomenclaturis latiùs declarabimus. Alioquin naturę ſuę ratione Buteoni longè pręponendus erat, uel ipſius [a] Ariſtotelis authoritate, qui *Subbuteones* tradit *appellari in Accipitrum genere, qui latiores ſunt*. Quinetiã, ſi uerus eſt Subbuteo, quem [b] Bellonius pro eo obtrudit, hic item, etſi Buteone multò minor ſit, hoc tamen nomine Buteoni anteponi meretur, quòd generoſior, multòq; ad aucupium alacrior, & inſtitutioni aptior eſſe comperiatur. Hanc autem Bellonij ſententiam, qua ille nominis quadam, ut opinor, ſimilitudine ductus, Auem Gallis, Hobraeu, dictam Hypotriorcha ſtatuit, eò minus impugnandam, aut reijciẽdam duxi, quòd aliam Auem ex Accipitribus nullam habeam, cui id nominis à doctis aptiùs imponatur, aut potiùs conuenire uideatur. Quamuis ut uerum fatear, genuinum Ariſtotelis Subbuteonem eſſe, non auſim aſſerere, quòd ex illius verbis adeò paucis nullum iudicium facere liceat. Nã hoc quod *Subbuteones latiores cæteris* dicit, nòbis omnino refragatur. Sed Turnerus quoque non maius, neque latius hoc genus Buteone; ſed minus facit, & Subbuteonem eſſe putat, quem Angli Ringtalum appellant, ab albo circulo, qui caudam circuit, colore inter fuluum, & nigrum medio, Buteone paulò minorem, at multò agiliorem. Hic autem à Belloniano & noſtro diuerſus planè eſt. In noſtro enim nullus circulus caudam ambit. Id tamen Turnero nonnihil fauere videtur, quòd eum ſimiliter ac Buteonem prædam captare ſcribit. Vt ut eſt, nos candidè, quod habemus, lectori lubenter communicamus, & de cætero liberum cuiq; iudicium relinquimus.

[a] 9. Hi. c. 36

[b] Lib. 2. de Auib. c. 19.

Hobraeu.

Ringtalus Anglorũ.

SYNONIMA.

SVBBVTEONES Græcè dicuntur ὑποτριόρχαι, ſed dubitat Ornithologus vtrum apud Ariſtotelem γυποτριόρχαι potiùs legendum ſit, cùm & in generibus Aquilarum Gypaëtus (ſic enim codices noſtri habent, & rectè quidem) ſimili nomenclatura dicatur, ea de cauſa, quia Vulturis ſpeciem referat, vt Ariſtoteles ibidem ſcribit. An verò ſimiliter Gypotriorchæ legendum, non æquè aſſerere audet. Coniectura tamen quadam in eam ſententiam penè deducitur, quod Ariſtoteles Aues iſtas latiores dicit, vt ad latitudinem videlicet Vulturum accedant. Turnerus, vt dixi, & Bellonius, contra ſentiunt. Ille enim Subbuteonem Buteone minorem facit: hic uerò ex nomine ipſo certum ſe promere putat argumentum minoris in Subbuteone magnitudinis. [a] Inquit enim τὸ ὑπο hic planè oppoſitam habere ſignificationem illi, quam alioqui plerunq; apud Græcos obtinet. Alibi enim hypo uocabulis additur ad magnitudinem exprimendam, verbi gratia, cùm Hypomaratrum, Hypoſelinum dicimus. Verùm in coloribus deſignandis, çùm ſubrubrum, aut ſubnigrum aliquid dicimus, minus tale, & dilutiùs eo colore tinctum intelligi volimus. Eandem ſignificationis vim in nomine venti, Subſolanus, eſſe illi particulę exiſtimat. Sed quod pace eius dixerim, in duos, eoq; graues ſanè errores ex Græca lingua, vt videtur, non planè perſpecta impegit. Prior eſt, quòd Græcas haſce voculas dictionibus alijs pręponi natas augendę, aut imminuendę ſignificationis gratia, nempe hippo, & hypo confundat, tanquam idem ſignificent, cùm ſint diuerſiſſimæ. Quando enim rei ſignificatũ augere volumus, non hypo, ſed hippo, ei proponimus. Atq; hoc ſenſu non hypomaratrũ aut Hypoſelinum, ſed hippomaratrum & hippoſelinum dicimus. Hippo enim non ſecus, atq; τὸ βου particula in uocibus Bulapathum, Buſelinum, rei ſignificatę aliquid addit. Contrà verò hypo eidem nonnihil detrahit, non vbique tamen, neque ſemper, ſed tum ſolummodò quando cum uerbis componitur, aut nominibus ab ijſdem deriuatis, cum ſubſtantiuis verò nequaquam, niſi, ut dixi, verbalia ſint. Errat item circa nominis huius Auis examen, dum perpetuò minus quippiam denotare dictionem opinatur, cui prępoſitio hypo adijcitur. Perperam enim

γυποτριόρχης.

[a] Lib. 2. de Auib. c. 14.

Bellonij error.

Latina,vt de Græcis probet,exempla adducit.Diuerſa enim eſt Grӕcæ prӕpoſitionis ὑπὸ vt dixi ratio,à Latina,ſub.Hæc non cum uerbis tãtùm & verbalibus,vt illa,componitur,ſed & ſubſtantiuis nominibus,vt in Supparus & ſimilibus alijs.Rectiùs feciſſet, ſi de Latinis nominibus, cum prӕpoſitione ſub compoſitis,hoc dixiſſet. Hӕc enim imminutum aliquid ſignificat.Quod etiam in hac ipſa dictione, Subbuteo, locum habet, quam Plinius pro Grӕca Hypotriorchis poſuit. Quod quidem & ipſum ita ſenſiſſe,nempe hypo hîc ſignificatum imminuere, indicio eſt,ut Hypotriorchis Triorchin ſignificet,aut corpore minorem,aut ignobiliorem:qua ſignificatione Gypaëtos quoque dicitur. Qua ratione moti & nos quoque Subbuteonem, ſiue Hypotriorchin minorem potiùs Buteone, quàm è contrario ſtatuemus, atq; Bellonij Subbuteonem,cùm alium potiorem non habeamus,acceptabimus. Hic autem ille eſt,quam Bononienſes aucupes,& cӕteri Barello uocant, Galli Hobraeu.

ὑπὸ quibus nominibus ſpponatur. Sub quibus nominibus ſpponatur. Hypotriorchis quid ſignificet. Gypaëtos.

DESCRIPTIO.

HANC Auem ab aucupibus Bononienſibus anno 1591. menſe Februario coëmptam ita deſcripſi.Longa erat palmos quatuor. Roſtrum ei breue,initio ſubcæruleum, extremo nigrum. Nares teretes & patulӕ. Superius roſtrum admodum aduncum, acutum, à cuius aduncitatis initio vtrimq; duæ appendices eminent,& orarum inferioris roſtri lateralium veluti ſinubus digitatim inſertæ ſunt. Mandibula inferna parte eadẽ,qua ſuperna,ratione colorata, in extremo obtuſa eſt,& canaliculata. Lingua latiuſcula. Palatum colore ferè corneo. Oculi ſubnigri. Palpebræ ſubluteӕ. Plumæ menti, & gulæ totæ albæ, & color ille continuus ad ceruicis & verticis poſt tempora initium, quod minori oculorum cantho ex oppoſito eſt, perducitur. Vertex ex cinereo & caſtaneo obſcuro ad nigrum vergit, eiuſdemq; coloris macula à capite per tempora ad gulæ latera deſcendit: item altera eiuſdem coloris ab initio rictus ſub oculis vtrimq; per gulam in longum protenditur. Collum medium plumulæ partim albidæ, partim rubidæ cingunt. Dorſum totum,alæ,collum & cauda è leucophæo ad nigrum tendunt,è quo nonnihil obſcuri caſtanei, dorſo præſertim ſupremo, & extremis alis ſuperficietenus emicat. Obſcuriores tamen alæ ſunt. Alarum pẽnæ omnes parte interna verſus dorſum maculis tranſuerſis,nunc ſubruffis,nunc ſubnigris viciſſim uariant,vti etiam caudæ decem pennӕ vniuerſӕ, duabus tantùm medijs exceptis. Pectoris totius plumӕ, necnon & uentris medio macula fuſca oblonga notatæ in oris albicant. Femora ad poplites vſque ferrugineis tecta plumis, notulis ſubnigris aſperguntur. Crura breuia,ſublutea, tabellis ad ungues vſque intecta. Digiti cum cruribus,præſertim uerò cum tibijs collati, longiuſculi apparent. Crus totum ſeu tibia potiùs ab genu ad aciem uſque unguium duorum eſt palmorũ longitudine, uti & cauda. Vngues adunci,& inſigniter hamati,aterrimi. In pedum planta ſeu parte digitorum inferiore ex articulorum regione tubercula,ueluti calli ubique eminent. Marem eſſe putabant aucupes, & è Sparueriorum genere. Verùm oua in diſſecta poſtmodum Aue reperta,contrarium declarârunt.

Lõgitudo. Roſtrum. Lingua. Palatum. Oculi. Gula. Vertex. Collum. Dorſum. Alæ. Cauda. Pectus. Venter. Femur. Crura. Pedes.

VOLATVS. VENATVS.

BELLONIVS[*] uenationem huiuſce Auis, quam Galli Hobreau vocant, quam in aëre in paruas Auiculas exercet, comparat perſequutioni illi,qua piſces maiores in alto mari, in minores victus gratia plerũq; vtũtur,iuxta illud:

Grandibus exegui ſunt piſces piſcibus eſca.

Quemadmodum enim, inquit ipſe, piſces à Delphino inſectari ſeſe ſentientes, neque tutò ſibi in natiuo, proprioq; elemento viuere licere ad aërem ſeruandi ſui gratia confugiunt,& aquæ ſuperiora petunt,maluntq; anceps ab Anatibus,Laris, alijsq; ſummo æquore volitantibus ſubire periculum, quàm in certam perniciem capitali hoſti ſeſe in prædam dare: Simili planè pacto Auiculis accidit,quas Subbuteo ſeu Hobreus perſequitur. Huic proprium eſt,ac ſolenne, homines, quos Perdicum, aut Coturnicum venationi operam dare conſpexit, comitari, ſupraq; capita ipſorum pauliſper eleuatum per aëra ſequi, hac ſpe,vt ſi Auicula quæpiam Canum veſtigantium metu ſubuolarit,hanc nihil tale ſuſpicantem, & ex improuiſo obuiam rapere queat. Cùm itaque Alaudarum omne genus,nempe tam Galerita, quàm gregalis,ſeu non criſtata,& pratenſis, præterea & ſimiles aliæ Auiculæ, rarò in arboribus ſedeant, fit vt à Canibus venaticis humi deprehenſæ, quò horum faucibus ſe eri-

[*] *Lib. 2. de Auib. c. 19.*

Hobreus Delphino comparat. Hobrei natura.

piant, in æthera euolare cogantur. Cùm itaque vndique certum ſibi periculum imminere vident, malunt aut uiuæ capi, aut Canibus præda fieri, aut dubiam ſalutē in venatorum & equitum turba ſeſe abdendo quærere, quàm in hoſtis iurati & mortalis poteſtatem venire. Tanta eis fugiendi inimici innata eſt cognitio. Neque ſanè eas fallit opinio. Nam peculiaris hæc eſt Hobreo venandi ratio, vt Auiculas non humi, aut in arbore ſedentes, ſed uolātes rapere ſoleat. Qua de cauſa venatores obſeruatos ubicunque gentium aut terrarum Subbuteones ſeu Hubreos, comitari ſemper ſolent, quaſi non ignorent, ab his auiculas humili gaudentes loco excitari, ſibiq; in aërem obuiam mitti. Veruntamen in eo ingenio hunc morem ſeruat, vt non niſi ad certum quoddam tempus venatores prædę ſpe ſequatur, quaſi etiam ſibi euagari nō liceat. Certum itaque & quod uiſum eſt, interuallum itineris emenſus, nemorum denſorum, celſorumq; oras repetit, in quibus plerunq; degit, ac ſedes figit.

Locus. Barellus. Noſtrates aucupes ſuum Barellum ad venandum alacrem & impigrum pro ſua magnitudine Perdices, & Coturnices capere aſſerunt.

VSVS.

ACCIPITRARIAE uenationis diſciplinę nō inidoneus eſt, & ex eorū numero, qui ſcapo reuocantur, & ſublimes uolāt inſtar Falconū. Per rura quoq;, cùm ferus etiamnum eſt, ac iuris ſui, uagatur & hoc commodi uenatoribus præſtat, ut minutæ uolucres hoſtis in aëre pendentis conſpecti terrore perculſæ, atque auolare non auſæ, ab ipſis potiùs hominibus ſe capi quomodolibet patiantur: adeò ut illud, quod [a] ab Ariſtotele, & [b] Plinio ſcriptum eſt, *apud Thraces venationis ſocios adſciſci Accipitres, quorum opera aues metu tyranni supernè imminentis perculſas, terramq́ repetentes capiantur*, in hoc peculiariter Accipitris genere locum habere uideatur.

[a] Lib.9. Hiſtor.c.36.
[b] L.10.c.8.

PERCVM CVM FRINGILLARIO eundem eſſe Ariſtoteli. Cap. IX.

[a] 9. H.c.36

Accipitres qui adhuc incogniti.

ENARRATIS iam ex deno Accipitrum [a] Ariſtotelis numero, illis ſpeciebus, quæ poſteris, nobiſq; etiam aut cognitæ ſunt, aut ſaltem exiſtimantur, reſtant nunc ij deſcribendi, quorum nomina hactenus nulli adhuc nobis noto Accipitri ex doctorum conſenſu impoſita congruere comperiuntur. Huiuſmodi ſunt Ariſtotelis Pernis, Percus, Rubetarius, Leuis. Verùm antequam de his ſigillatim agamus controuerſiam quandam de hoc, quem Ariſtoteles dicit Accipitrum numero, inter doctos natam uentilabimus, quod ea diſcuſſa dicendis maiorem ſit lucem allatura. Eorum, quos nominatim ac ordine Philoſophus recenſet, Accipitrum primi ſeptem ex ipſis authoris uerbis omnes diuerſi, & ſinguli ſuum, ac peculiare genus conſtituere cognoſcuntur. At cùm præterea in ſequentibus alia quatuor adhuc Accipitrum nomina ponat, ipſe tamen decem tantùm ſpecies expreſsè ſtatuerit, neceſſe eſt, ut è quatuor illis ultimo loco recitatis nominibus, duo ſint, quæ unam & eandem Auem ſignificent. Verùm in utro binario, poſteriorinè ſcilicet, an priori id contingat, admodum dubium eſt, cùm utrique binarij ſeorſim per coniunctionem copulatiuam, tanquam ſi idem ſignificarent, in enunciatione poſiti uideantur. Ita enim inquit Ariſtoteles: *Aly Perca, & Fringillary vocantur, aly leues & Rubetary.* &c. Neque uerò in utraq; propoſitione, utrumq; nomen idem genus Accipitris denotare poteſt. Sic enim nouem tantùm genera contra authoris ipſis mentem recitata comperirentur. Ornithologus dum de Leui & Rubetario ſimul ac ſemel tractat, neque eos ſeparat, pro iiſdem habere uidetur, apertè tamen ſententiam ſuam non declarat. Bellonius diſertè diuerſos facit, uarijs ſpeciebus ea nomina imponēs, ut paulò pòſt docebimus. Auguſtinus etiam

Niphi ſententia approbata.

Niphus λεῖος, & φρυνολόγος ſpecie diſcrepare uult, πέρκνος uerò & σπιζίας minimè. Ego, etſi hanc litem, meo interpoſito arbitrio, decidi poſſe diffidam; ut tamen, quod ſentio, dicam, potior mihi Niphi uidetur ſentētia, qui Percum & Fringillarium eaſdem ſpecie Aues facit. Etenim cùm Percos, ſeu potiùs, ut Ornithologus legendum contendit Percnos, teſte Varino, à uerbo Græco περκάζειν, quod eſt nigreſcere, ortum ducat, & ipſa uox oxytona Percnos nihil aliud, quàm nigricantem, aut maculis nigris diſtinctum ſignificet: unde nimirum Aquila

Percnoptera ab alarum notis vel nigritie, & Perca piſcis à lineis, quibus varia eſt, nigricãtibus, nomen traxiſſe videntur; in eam coniecturam ducor, per Fringillarium ſeu σπιζίαν, & πέρκνον Ariſtotelem vnum tantùm genus, ſpecie videlicet minimè diſtinctum, ſed ſexu tantummodò dicere uoluiſſe, ut nempe per Fringillarium, Niſum fœminam; per Percnũ, marem vulgò Muſchetum dictum, intellexerit. Huius meæ coniecturæ eandem rationem, quam ſuo loco nominis Muſcheti Gallici, & Sprintzling Germanici poſui, nunc quoq; adduco. Percni reuera nomen nulli Accipitrum aptiùs, quam mari Fringillario competit. Auis enim eſt maximè & quantum ulla alia ſui generis nigricantibus, alijsq; notis maculoſa & varia, & rei ſignificatæ apprimè reſpondet. Et hac ipſa, ſine dubio, de cauſa multarum gentium conſenſus huiuſmodi ei nomen impoſuit, quod eiuſdem cum Græco περκνὸς eſt ſignificationis. Diximus enim Moucheter Gallis, nihil aliud, quàm maculis diſtinguere, denotare, iodeq; illis indigete voce Mouchet, quaſi maculoſum & varium dici. Eadem eſt Germanici nominis etymologia. Sprintzling enim idem quoque diminutiuo vocabulo, quod Auiculam plurimis notis diſtinctam vel reſperſam ſignificat. Quæ omnia eiuſdem cum Percno eſſe ſignificationis, quis non videt? Vnde, ſi vera noſtra eſt coniectura, relinquitur manifeſtum, quod diſcrepent vltimo loco enumerati Ariſtoteli, Leius & Phrynolochus, id eſt, Leuis & Rubetarius, de quibus nũc pauca dicẽda sũt.

Percnopteros Aquila, & Perca piſcis vnde dicti.

Moucheter quid Gallis.

Sprintzlĩg.

Ornithologus, vbi cauſam etymi λεῖος inueſtigat, in hęc verba ſcribit: Cur leues quidam Accipitres (λεῖοι) ab Ariſtotele dicantur, non facilè dixerim. Nam Muſtelæ piſces leues dici uidentur, quoniam aculeos dorſi, vt Acanthiæ in eodem genere non habent. Eſt & Leuiraia à priuatione ſpinarum dicta. Coniecerim tamen leuem dici Accipitrem, qui nullis punctis aut maculis diſtinguatur, & veluti exaſperetur, ut Aſterias, Cenchris. Nam & Aeleophoro inter Accipitres nomen à maculis naſi. Hæc ille. Ex hac veriſimili admodum profectò ratione adducta ab Ornithologo, patet eum contraria prorſus de cauſa Leiũ ſeu Leuem eſſe appellatum, quamquam illi Percno nomen datum fuit, & omnium primò Aſteriæ, nec non & Cenchridi. Quæ res etiam nonnihil opinionem noſtram de Percno allatam confirmat, dum Accipitrum differentias ab eo peti docet, quod nihil omnino, aut plurimùm commaculati ſint. Hic uerò Leius quis ſit incertum eſt. Bellonius Smerillum, quem nos pro Aeſalone Ariſtotelis dedimus, Leium eſſe putat, ſed nullo prorſus argumento. Ea ſanè quam de Leue Accipitre attulimus, nominis ratio Smerillo non conuenit.

Accipitres leues vnde dicti.

Muſtelæ piſces cur leues dicti.

Leuiraia.

Leius quis.

Alter Phrynolochos Ariſtoteli, id eſt, ranas deuorãs, ſeu Rubetarius, quod hiſce uitam potiſſimùm ſuſtentet, dictus eſt à Bellonio Gallorum Boudreus, nempe quia ranis etiam veſcatur. Verùm hoc tùm pluribus alijs, tùm Buteoni quoque conuenit, quem Boudreum eſſe ſuo loco docuimus. Magis, longiusq; à uero oberrare uidetur Turnerus, qui Rubetarium eſſe credit Accipitrem (ſic ipſe uocat) illum, quem Angli Henharroer nominant, à laniandis Gallinis, Palumbario maiorem, colore cinereum, qui humi ſedentes Aues in agris, & Gallinas in oppidis repentè adoritur, & præda fruſtratus tacitus diſcedit, nec unquam ſecundum facit inſultum, per humum volans omnium maximè. Nam ſi has, quas dicit, Aues capit, non erat, quod Rubetarius, tanquam à præcipuo victu diceretur. Quare ſi ne Buteo quidem, qui etiam ranis ita oblectatur, ut Aues nullas uoret, ſic dici mæretur, multò minus ille, quem Turnerus adfert, Accipiter, eo nomine uocandus eſt. Mihi quidem Milui potiùs ſpecies, quem deſcribit, eſſe uidetur. Hiſce enim potiſſimùm propriũ eſt Gallinaceos pullos prædari, quãuis Ornithologus peculiari de Miluo tractatu hũc Circũ eſſe ſuſpicetur, quẽ priuatim Gallinis inſidiari ſcribit.

Rubetari' quis.

Turneri error.

Hen harroer.

De utriuſque, nempe Leuis & Rubetarij natura & uictu, hæc tãtùm, & ab Ariſtotele prodita inueniuntur. *Abundè*, inquit, *viuunt, & humiuolæ ſunt*, id eſt, facilè ſibi uictum parant. Neque is ferè unquam deſit, ſuppetente nempe ubique ranarũ copia. Cæterùm quòd ita coniunctim, & eandem naturam vtriſque tribuit Ariſtoteles, ſuſpicionem cuipiam mouere poſſit, eoſdem eſſe hos Accipitres. Ego quidem, poſtquam meam in medium adduxi coniecturam, cuiq; liberum, quid ſentiat, relinquo iudicium.

Verùm de Perne, quòd ſtatueramus, nihil adhuc diximus. Apud [a] Ariſtotelem Accipiter Πέρνης ſcribitur, Gaza verò Pernix transfert. Niphus dum illum eſſe conijcit, qui vulgò Speruerius appellatur, & à celeritate ſic dictum ſcribit, ſuam in Græcis literis ignorantiam prodit, dum alludendo ad vocem Græcam, Latinam ei ſignificationem aſciſcit. Πέρνης alioqui ſignificationem nullam apud Græcos habet. Vnde Ornithologus πέρκνης legendum mauult, vt eadem ratio eſſet nominis, quæ Percno antedicto Accipitri & Percæ piſci. Si quis tamen Pernis legere malit, quod & πρὸς κυνηγετικὸς αὐτὸς apud Varinum habeatur, per me quidem licebit. Etſi quod ſequitur ὁ περιοσῶς κάπων, voci Percnos magis conueniat. Sed alibi quoq; apud eundem Varinum πέρνης genus Accipitris eſſe, & apud Heſychium quoque legitur.

[a] *L.9. Hiſt. cap.36.*

DE RELIQVIS ACCIPITRIBVS, Ac primùm de Sacro Ægyptio Bellonij. Cap. X.

TRADITIS decem Accipitrum Ariſtotelis generibus, dignitatis ſemper, vbi fieri licuit, ordine ſeruato, proximum eſt modò, vt à recentioribus traditas quaſdam ſpecies ueteribus fortè ignotas ſubnectamus. Huiuſmodi ſunt, quos Sacros Aegyptios Bellonius appellat, Lanarijq́; & Falconum omne genus. De Sacris, quoniã nomine Hieracis ſignificationem Latinè exprimunt, ideoq́; ad Accipitrem propriè dictum, propius accedere videntur, prius agemus, dein de Miluis & Cuculis, poſtremò de Falconibus, vt eidẽ, quo cœpimus, ordini inhęreamus, atq; omnem confuſionem euitemus.

[a] Lib. 2. de Auib. c. 15.

Ea Aegypti parte, inquit [a] Bellonius, quam Nilus minimè inundat, & potiſſimùm quę Africam uerſus vergit, loco ſita eminentiore, ſolo ſabuloſo, ac ſterili, ingentem vim Vulturum conſpeximus, aliasq; alites nobis tum temporis ignotas. Verùm cùm frequentem adeò, numeroſumq́; earum gregem uideremus, eademq́; qua Vultures eſca, paſci, omnibus præterea notis, quæ Aui rapaci conueniunt, præditas eſſe, ſtatim Accipitres Aegyptios eſſe, quorum [b] Herodotus meminit, ſuſpicati ſumus, neq; nos, ut remur, opinio fefellit.

[b] In Euterpe.

FORMA.

CORPORIS magnitudine Coruum ferè refert, capite Miluum, roſtrum inter Coruinum & Aquilinum medium, in extremo modicè aduncum, crura etiam ac pedes, partim Coruum, partim Aues rapaces imitantur, vti etiam inceſſus. Colore ad Falconem Sacrum accedit, quamquam fortaſſis etiam alijs coloribus inueniri poteſt.

LOCVS.

AVIS eſt in Aegypto frequentior, quàm ulla alia Auis, quæ rapto uiuit. Ab hac regione nõ admodum diſcedit, nec alibi facilè reperitur. Rara enim in Syria conſpicitur. Quaſdam tamen in Caramania dicta hodie regione huius generis videre contigit, quod nobis inſolens uidebatur. Harum autem generis uerſicolores obſeruauimus.

VICTVS. VSVS IN SACRIS.

[a] In Euterpe.

Aegyptios Accipitres ſepelijſſe.

SERPENTIBVS potiſſimùm veſcitur, & Aegypti regionem à noxijs huiuſmodi reptilibus ea ratione liberat & expurgat. Vnde, vt tradit [a] Herodotus, tanta eum Aegyptij proſequebantur reuerentia, vt quicunq; hanc Auem, ſiue imprudens, ſiue data opera, ſiue volens, ſiue nolens occidiſſet, ex legis præſcripto, ſtatim ineuitabili morte mulctaretur. Simili ratione, ſi quam fortè exanimem alicubi offenderent, maxima procurabant ſolicitudine, vt cadauer eius accuratè condiretur, ac ſepeliretur, quemadmodum & Ibidem, aliaq́; aliquot animalia, atque ea præſertim, quæ Deo cuidam (verius Dæmoni) ſacra erant, uiua, mortuaue, ſimili falſa ſuperſtitione, maximo honore afficiebant.

Hanc, quæ ſequitur, iconem Bellonius pro Sacro Aegyptio exhibet.

DE LANARIO. Cap. XI.

LANII ſeu Lanarij proculdubiò rapacium generi aſcribendi ſunt, cùm habitus, tùm naturæ ſeu indolis ratione. At cùm duplex eorum genus ſit, prius Falconi ſimillimum, & ipſi affine, vnde & eius gaudet prænomine: alterum ignobile, Buteonibus, vt videtur, rectiùs annumerandum: itaq; prius illud peculiari, quem meditamur, Falconum tractatui reſeruamus, ne cum nominibus res ipſæ quoque confundantur: (nam Tardiui & Bellonij, Gallorumq; Lanarius ab alijs maximè differt, vt collatis hiſtorijs facilè innoteſcet) hoc verò ſecundum, etſi fortè Buteonibus potiùs adiungẽdum eſſet, quia tamẽ ſub Lanarij nomine vulgò innotuit, ſeorſim, hoc loco eius hiſtoriã ponemus. Dehinc minorum Lanariorum uarias ſpecies enarrabimus.

AEQVIVOCA. SYNONIMA.

Falco lanarius. Tinnunculus veterũ Lanarius dictus. Regeſtola, & Buferlottus Lanij dicti. Lani⁹ molliceps cur dictus. Buteo alb⁹ Falco alb⁹. Lanier Gallorum. Lanete. Svvemere. Schvveimer.

NOMEN hoc, Lanarius, vt iam diximus, diuerſis & admodum inter ſe diſcrepantibus Auibus tribuitur. Gallis enim quidã Falco Lanarius dicitur, de quo poſt Falcones, item quem veteres Tinnunculum appellant, hunc Lanarium rubeum recentiorum eſſe quidam exiſtimant. Regeſtolæ quoque, & Buferlotto vulgo Italorum dictis, Lanij rectiùs, quàm Lanarij nomen conuenit. Denique & hic, de quo in præſentiarum ſermo eſt, ſiue Buteo, ſiue aliud genus Accipitris eſt, cùm ignobilis ſanè ſit, à quibuſdam, qui Falconis nomen ad omne Accipitris genus extendunt, Falco degener, ſeu ignobilis, tanquam ſi Acciptrem degenerem dicas, etiam appellatur. Dicitur autem Lanarius, vt conijcio à laniandis Auibus: vel quòd plumas multas, denſaſq; & molles lanarum inſtar habeat, vnde quibuſdã genus quoddã Lanij etiam Molliceps dicitur. Italicè vocatur Laniero, à quo Latina terminatione vox Lanarius cõficta videtur. Alioquin, vt dixi, etiam Buteo albus, & Falco albus uocatur. Gallorum uerò Lanier ab hoc & cæteris omnibus diuerſus eſt. Germani quidam peregrinum vocabulum imitantes, Lanete dicunt. Alij Alberto & Murmellio Germanis teſtantibus Svvemere uocãt; pro quo nonnulli Schvveimer ſcribere malunt, fortaſſe quod in aëre ſuſpenſus, ueluti natare uideatur. Nam Schvveimmen, vt ſuperiores Germani, uel Svvemmen, ut inferiores ſcribũt, ipſorum idiomate natare ſignificat. Cum hiſce eoſdem eſſe conijcio, quos Beliſarius ignobiles, & villanos Accipitres vocat. Vulgò enim Itali & Galli villanos homines ruſticos & in uillis habitantes, aut ruſticis moribus præditos, vocant.

DIVERSITAS. DESCRIPTIO.

** Lib. 23. de Ani. c. 15.*

Lanariorũ differentię.

* ALBERTVS de ignauo Accipitrum genere agens, ſic infit. Falconum (id eſt, Accipitrum: hoc enim nomine ſpeciei pro generali vtitur) ignobilium genera ſunt tria, quæ Aquila, Symmachus & Theodotion tradunt, Lanarij potiùs, quàm Falcones uocantur, & ſunt. Sunt autem Butherij (ſic ipſe Buteones uocat,) differuntq; coloribus. Alij albi, alij nigri, alij deniq; rubei, ex quibus duo priores ad Falconis magnitudinem accedunt. Rubeus minor eſt, & refert Merillum. Hæc Albertus. E quibus colligere eſt latiùs tùm & Buteonis & Lanarij nomen, quàm hac tempeſtate uulgò uſurpatur, extendiſſe. Nam quem nigrum Lanarium dicit, ſine dubio noſter Buteo, uulgò Poiana, eſt, antè ſingulari capite nobis deſcriptus. Rubeus uerò ipſi appellatus Buterius, ſeu Lanarius, non reuera Buteo eſt, ſed Tinnunculus potiùs, qui toto corpore ruffeſcit, & Merillum magnitudine nõ admodum excedit. Primus uerò, cuius meminit, albus Lanarius, ſiue Buteo, hic eſt, de quo nobis nunc inſtitutus ſermo eſt. Quibus Auibus nomen Lanarij & Buteonis credo impoſuiſſe, quòd omnibus commune ſit mures, ranaſue in agris uenari, & ad maiora præſtanda, præ animi corporiſq; imbecillitate ineptas eſſe. Eſt noſter hic, cuius item iconem hîc exhibemus, Lanarius albus, quod Albertus non ignorauit, mediocris Accipitris ſeu Falconis magnitudine, Niſo ſeu Fringillario Accipitre maior, Palumbario ferè par. A ſummo capite ad extremum caudæ apicem dodrantis & ſeſqui palmæ longitudinem explet. Vertice eſt lato, capite colloq; craſſo, omnibus è cinereo albicantibus, uti & uentre & tota parte prona, necnon femoribus, uropygio ac cauda inferna. Oculi pupillam nigram iris flaua includit. Inter huius canthum maiorem & roſtrũ macula eſt nigra. Roſtrum integrũ digitum craſſitie æquat, nigrũ, acuto ſatis prolixoq; hamo, quà caput contingit, membrana lutea obtectum. Dorſum, alæ ſuperiores, quantum pennæ remigum inueſtrices ſe exporrigunt:

Lanari⁹ niger eſt noſter Buteo. Rube⁹ eſt Tinnnnculus. Lanarij cur Buteones dicti.

porrigunt: nec non cauda ſuperna cinereo ad ſubfuſcum ex cano vergunt. Alarum uerò rectrices prorſum fuſceſcunt, ac penè nigræ ſunt. Alas habet admodum acutas, oblõgas, longèq; vltra vropygium protenſas, adeo ut vix vnius pollicis mẽſura abſit, quin ad caudam vſq; extremam pertingant. Femora non tota plumis intecta, tibiasq; luteas pro cæteri corporis portione valdè graciles. Tibiæ à poplite ad vngues uſque paulò plus palmo longæ ſunt, & culmo triticeo vix craſſiores. Digiti pedum ſimiliter lutei, imbecilles. Vnguiculi nigri, vnci quidem, at tenues, & parum validi.

Quem ſecundo loco exhibui Lanarium, eum ſub finem Auguſti anni 1592. in foro emi ſuperiori in multis cõſimilem. Ab extremo roſtri ad finem caudæ vſque duos dodrantes, & palmum erat lõgus. Roſtrum nigrum: cuticula, quæ à capite ad nares vſque tendit, lutea; latiuſcula lingua, & nigra. Iris lata, & lutea. In capite, & toto dorſo colore erat fuſco, cui nonnihil in ſuperficie leucophæi admixtum erat. Superior alarum pars erat leucophæa. Alarum remiges velut ex ſex ordinibus conſtare videbãtur: Nam tres extremæ ferrugineæ, parte tamen interiore albæ erant; ſecundi ordinis tres omnino nigræ in extremitatibus aliquantulum albicabãt. Sequebatur tertius ordo ſex pennis albicantibus conſtans, quarum primæ quatuor fuſcæ, reliquæ duæ atro colore tranſuerſim maculantur. Quartus ordo binis caſtaneis; quintus totidem; ſed ita ſeſe habebant, vt vltimæ duæ in tertio ordine. Sextus denique ordo plumarum trium erat, quæ & quarti ordinis plumis reſpondebant. Cauda habebat duodecim pennas, quarum vtrinque tres extremæ erant albæ, & maculis ferrugineis dilutis inſignitæ: quarta nigro maculata: quinta fuſco, & ferrugineo diſtincta: duæ mediæ, quæ reliquas omnes cooperiunt, leucopheæ. Vropigium totum candicabat. Totum pectus erat leucophæum, cętera ad anum vſque maculis in longum ferrugineis diſtinguebantur. Pedes habebat luteos, & femora plumis ad poplites vſque veſtita. Tibiæ erectæ erant, & inſtar ſtipitum. Vngues longi, nigri, admodum recurui. Digiti etiam non ita longi.

Roſtrum. Lingua. Iris. Caput. Dorſum. Alæ. Cauda. Vropigiũ. Pectus. Pedes. Tibiæ. Vngues. Digiti.

VICTVS. INDOLES.

VILLANOS (inquit Beliſarius) ſeu Lanarios audiuimus in Gallia optimos reperiri, quod nunquid venatorum ſeu accipitrariorum arte induſtriauè, an ipſorum naturâ eueniat, non comperimus. Fieri enim poſſet, vt cùm frigidior ſit Galliæ regio (frigore enim appetẽtiores cibi redduntur Aues) impelli inde poſſent Villani ad ſociatim magis aucupandum, feriendumq; Aues. Vnum hoc ſcimus, Auium iſtarum operam apud nos proprietati nominis reſpondere, quum in regione noſtra, nec animo, viribusq;, nec uolatu ita valeant, quin reliqua Accipitrum & Falconum genera, longè præſtantiora eis ad aucupij uſum inueniantur. Ex hiſce Beliſarij verbis, facilè intelligo eum nominis æquiuocatione deceptum, eundem eſſe credidiſſe Lanarium Italorum cum Lanario Gallorum, de quo Tardiuus, & ex hoc Bellonius. Hunc etenim natura ſua generoſum ac audacem, & ad volaticam venationem, ſi quæ alia Auis, aptiſſimum eſſe, quod ambiguus vix credit Beliſarius, uero verius eſt. At longè Gallicus hic Lainier ab alijs diuerſus eſt, vt præter ingenij, naturæq; diſcrepantiam pedes cærulei ſatis commonſtrant, & peculiari poſt Falcones capite ponẽda hiſtoria faciet manifeſtum.* Albertus noſtros Lanarios inſtar Buteonum ex muribus in agris victum quærere tradit, & pullos Auium uolandi adhuc impotentes, dũ per terrã uagãtur, uel in nido iacẽt, tãtũmodo rapere, adeòq; natura timidos eſſe & pigros.

Lanarium Gallorũ ad venationẽ aptũ eſſe.

* *Lib. 23. de Ani. c. 15.*

INSTITVTIO. VSVS.

ALBERTVS, ubi de triplici illa, quam antè attigimus, Lanariorum differentia agit, generalem quandã de eorum inſtitutione ad uenatum, rationem tradit, his uerbis: Hi omnes in iuuentute, præſertim propter humiditatem & caloris hebetudinem, nulla ferè audacia prædìti ſunt, ut & pueri natura ſunt timidiores. Vbi uerò bis uel ter pennas mutauerint, & arte induſtriaq; aucupis animoſiores facti fuerint, Columbas & Anates capiunt. Curandum autem eſt, ut primo anno, cùm cicurantur, uiuis tantùm Auibus paſcantur, quæ ubi parum deplumatæ ab eis fuerint, dimittantur è pedibus eorum euadere, non ad uolatum primò, ſed ad curſum; deinde cùm ſæpius has inſequi didicerint, dimittantur euadere ad motum mixtum ex uolatu & curſu. Et quum ſic quoque frequenter eas perſequuti fuerint, poſtea tardo uolatu euadentes (curtatis ſcilicet alarum pennis) demum perfectè uolantes inſequantur. In omnibus uerò his exercitijs fortiſſimè & alta uoce prouocetur, ac incitetur Lanarius, & ad retinen-

Lanarius quas capiat.

dam Auem à Falconario adiuuetur. Sic enim reddetur audacior. Porrò ſecundo anno paruæ Aues in grandiuſculas commutentur, & tertio iterum in maiores. Omnis enim Auis hoc modo peritia ſimul & audacia ad Aues, quas uoluerit Falconarius ſeu Accipitrarius, capiẽdas proficit. Quamuis enim primę nobilitatis Falcones, qui ſunt octo primorum (tot enim antea enumerauerat Accipitrum ſeu Falconum ſpecies) generum, hoc exercitio, inductione à minoribus Auibus ad maiores capiendas non indigeant, ad omnium tamen audaciam, & peritiam augendam non parum momenti habet. Hæc omnia Albertus. Ex eo uerò, quod alibi idem ita ſcribit, Falconem, qui in alto ſuſpenſis alis hæret, neq; in prędam ruit, degenerare in naturam Auium, quæ Lanarij dicuntur, colligendum eſſe uidetur, peculiarem hunc Lanarijs volandi, & prędam adoriendi morem eſſe, ut non ſtatim in eam uiſam irruant, cæterorum Accipitrum more; ſed quaſi deliberãti ſimilis, ſupernè in ęthere pari alarum remigio, ac ęquilibrio quodam, parumper ſeſe motitare, velutiq; ſuſpenſos aliquandiu hærere, antequã deorſum ruere, ac prædam inuadere audeant, imbecillis ſcilicet volatus, ac imbellis naturæ ſuæ forſan conſcij. Vnde aliquis Germanis Schvvimmer, tanquam natatorem vocari conijciat, quòd in volatu ſuo in æquore æthereo, veluti natationem exercere videatur. Quẽadmodum ijdem Tinnunculum etiam a volandi modo, quo alas extẽdit, ventilatq; inſtar vanni ſeu ventilabri, ſignificanter VVannenvvaeher appellant, atque Itali Foutiuento ſimili de cauſa.

Modus in venando.

DE COLLVRIONIBVS, SIVE DE minori Lanariorum genere. Cap. XII.

[a] Lib. 2. de Auib. c. 23.
[b] Lib. 9. Hiſtor. c. 23.

LANIORVM hocce genus, cum præcedentibus collatum Lanarijs, minus iure merito erit dicendum. Attamen & hoc duorum generum eſt. De maiori itaque primum hìc agemus, reliquas deinde ſpecies pertractaturi.

SYNONIMA.

Regeſtola. Gaza marina. Gaza Sparuiera. Paſſera Gazera. Oreſto. Deſtolo Falconiero. Falconelli. Caſtriga. Thorntraher. Thornkretzer. Torquiſpinus. Spinilani[us]. Nüntoder. Nünmorder. Enneoctonos. Vvaldhaeher. Vvaldher. Piè Ancrouelle. Mattagaſſe. Pica trucidans. Pie Grieſche. Pica cana. Piè Eſcrayere.

ORNITHOLOGVS Lanium, qui ad diſtinctionem cinereus uocatur, quemq; alij aliter Latinè, Græcèue nominari poſſe coniecerunt, nulli veterum deſcriptioni accedere putans, nouo nomine Lanium appellare maluit, quòd in alias Aues nõ ſolùm ſe minores, ſed maiores etiam aliquas ſęuire ſoleat. [a] Bellonius conatur aſtruere eſſe Collurionem Ariſtoteli, quam hìc *Vireonis aut Pardali magnitudine eſſe* dixit. Lanium noſtrum Itali vulgò Regeſtolam vocant, ſine dubio voce diminutiua à Regazza, quæ ipſis Picã ſignificat, detorta, tanquam ſi dicant Ragazzola. Cuius argumentum eſt, quòd alijs etiam Italis Gaza marina dicitur: nonnullis etiam Gaza Sparuiera. Refert hæc Auis Picam aliquomodo, cauda præſertim, & in genus etiam quoddam Picarum ſæuit. Gaza verò Italis Pica eſt. Eadem de cauſa alijs etiam Paſſera Gazera fortè dicitur, quam aiunt magnas etiam Aues nido ſuo appropinquantes morſu repellere, niſi hoc nomen fortè minori tantùm generi Laniorum, quod Paſſeris magnitudinem non excedit, conueniat. Circa lacum Verbanum Oreſto vocatur, Deſtollo Falconiera Ferrarienſibus. Deniq; Gazza Sparuiera dicitur, & Regeſtola Falconiera ab Auis rapacitate deſumpto cognomine, quòd prædandi natura Falcones & Accipitres imitetur. Vnde & Falconelli nomen accepit. Vmbris monticolis Caſtriga dicitur. Eandem ſignificationem habent, recẽtiq; nomini Latino (Lanius) reſpondẽt Germanica iſtæc, quæ habemus, nomina, Thorntraer, Thornkretzer, quaſi Torquiſpinum uel Spinilanium dicas. Ferunt enim aucupes inſecta ab ſe capta, & Auiculas eum ſpinis veprium infigere, & circumtorquendo occidere, dein roſtro laniare atq; deuorare. Itẽ Nüntoder, Nünmorder hoc eſt, enneoctonos, apud Veſtphalos, Heſſos & Turingos, quòd ſingulis diebus nouem alias volucres occidere credatur. Circa Friburgũ Heluetiæ VValdhaeher, vel VValdherr, quod ſyluarũ, nemorumuè dominum, ac Tyrannum ſonat. Galli ferè omnes Picam vocant cum aliquo proprietatis ſignificante cognomine adiecto. Alijs namq; Piè Ancrouelle dicitur, quòd Picę ſimilis unguibus ſuis paſſim adhæreat arborum truncis, ita vt aliquando vix extricetur. Sabaudi Mattagaſſe, quaſi Picam trucidantem dicant. Alij Piegrieſche appellant, quod nomen non Picam Gręcam ſonat, vt quiſpiam opinari poſſet, & Ornithologus perperam autumat, ſed Picam canam, ſeu ex cinereo ſubalbidam, quòd maculas vtrimq; albicãtes inſtar Picæ habeat. Vnde etiã Latinis diſtinctionis gratia Lanius cinereus vocatur. Aliter etiam Gallicè Pie eſcrayere nominatur, quòd

vocem

vocem habeat clamoſam, Canino latratui ſimilem, quam hyemali præſertim tẽpore frequenter & ad nauſeam vſque repetit. Sunt quoque Galli qui Arneat ei nomen dant: Angli Germanicæ originis vocabulo, Nũnmorder, id eſt, enneoctonon, & Shrike, teſte Turnero appellant. Turcæ Gezegan.

Arneat. ShriKe. Gezegan.

DIFFERENTIÆ. DESCRIPTIO.

DVAS huius Lanij cinerei ſeu Collurionis maioris differentias obſeruaui, quæ à ſexu tãtùm, ut opinor, peti debent, vt nempe quemadmodum in rapacium genere fieri ſolet, maior, audaciorq́; ſit fæmina, minor & imbecillior mas. Sed colore etiam nonnihil differunt, vt ex vtriuſque deſcriptione palam fiet.

A ſexu. A colore.

Fæmina igitur magnitudine *Vireonis aut Pardali*, iuxta [a] Ariſtotelem, ſeu Turdi mediocris, videlicet à roſtro ad vltimam caudam ſpithamam longa. E longinquo contemplanti tota apparet cinerea. Quare opinor, Gallos eam Pie Grieſche vocaſſe, quaſi Picam griſeam, vt & ſenis barbam canam dicũt barbe Griſe, ſed propius inſpicienti venter, pectusq́; albida apparent, dorſum leucopheum. Caput, quod tam grande eſt, ut triplo maiori Aui (modò roſtrum longius & maius eſſet) proportione ſua ſatis reſponderet, magnum ac largum, inter utrumq́; oculum interſtitium habet, à rictu roſtri vtrimq́;, per oculi regionem, ad collum vſque, longa nigraq́; macula, ſed nonnihil obliqua exporrectum. Roſtrum atro ſplendore, & aduncum eſt, vt in Sparuerio. Eius partem ſuperiorem valdè inflexam, duos angulos vtrimq́; efficere, inferiorem verò partem modicè ſurſum curuatã conſpici Ornithologus in deſcriptione Lanij cinerei à ſe obſeruati tradit. Quæ res alium à vulgari hoc noſtro Italico, quem vulgò Regeſtolam uocamus, Lanium ſuum, ſiue Germanorum Nũnmorder eſſe indicat, cùm talis roſtri cõſtitutio in noſtrate minimè reperiatur. Sed & icon, quam in voluminis totius calce in appendice exhibet, diuerſam eſſe loquitur, ſi modo uera eſt. Huius igitur roſtrum digiti longitudinem non excedit, in extremo hamatum, ſed firmiſſimum, ac robuſtiſſimum, utpotè quo manum etiam duplici chiroteca munitam ſauciat, & Auium oſſa, & capita confringit, ac conterit, quàm ocyſſimè. Lingua in extremo multifida eſt, in fibras acutas & quaſi capillamenta deſinens, quę fortè ad infigenda inſecta à natura fabricata eſt. Oculi toti nigri. Ala utraq́; nigra eſt tota, niſi quod alba linea latiuſcula mediam utrimq́; alam tranſuerſim diſtinguat. Caudam Picæ ſimilem habet, nempe uariam & longiuſculam, palmum explentem. Ita verò variat, ut maiore ſui parte nigra appareat (quatuor nẽpe medijs totis atris, non duabus tantùm, ut Bellonius ſcribit, niſi hac parte diuerſos facit Gallia) ſed extremæ utrimq́; ſitæ albæ ſint, diuerſo modo. Nam prima extremarum tota albet, ſecunda minus quàm prima, tertia minus quàm ſecunda, quarta deniq́; minus quàm tertia, ita ut utrimq́; ex quaternis pennis interior ſemper minus alba ſit exteriore. Quæ res facit, ut caudam explicatam intuenti corniculatæ, creſcẽtiſuè lunæ imago exhibeatur. Superius tamen, uidelicet circa uropygium omnes albicant, eodem colore, quo collum, pectusq́; ac uentrem infecta eſſe diximus. Tibias & pedes pro ratione corporis omnium minimos, nigros, & graciles, atque ungues etiam atros & aduncos habet.

[a] 9.H.c.23. Color. Pie Grieſche. Caput. Roſtrum. Ornithologi Lanium à noſtro diuerſum eſſe. Lingua. Oculi. Alæ. Cauda. Pedes.

Alter ille lanius, quem marem eſſe putabamus, toto habitu eſt paulò minor. Duos enim tantùm palmos, & pollicem unum, quà longiſſimus eſt, explet, ideoq́; tribus digitis priori breuior. Color gulæ, pectoris, ac uentris, femorum, caudæq́; pronæ albicat quidem, uti in fæmina, ſed dilutiùs, & nonnihil, quod tamen uox uidetur, lutei admixtum habet. Vertex & dorſum cinereo, ut in illa tinguntur quidem, ſed in hoc obſcuriùs fuſceſcunt: in illa uerò dilutiora ad cæruleum aliquantulum tendunt. Plumulæ harum partium ad caudam uſque in utroq; adeo tenellæ ſunt ac molliculæ, ut pili potiùs quidam glabri, ac leues eſſe, quàm pennæ tangenti ac demulcenti uideantur. In hoc præterea ueſtitrices plumulæ ſecundi ordinis, ſeu ultimæ, extrema, qua remigibus incumbunt, parte albicant, ita ut omnes extremitates earum ſimul lineam tranſuerſam albam exilem conſtituant. Remigibus quoque omnibus extremi apices albicant. Ea inſuper macula, quę in maioris quoque Lanij alis medijs, nempe in maximarum & extimarum ventri contiguarum rectricum initio conſpicitur, huic duplo maior ac latior eſt, bonamq́; earundem partem occupat: Vltra pennas alarum utrique & vropygium longè protenditur, quemadmodum Picis. Crura pedesq́; non atra, ſed fuſca tantùm ſunt. Cætera fæminæ ſimilia. Vnum aduertendus eſt lector de roſtro, nempe durum hoc, nigrum craſſumq́;, & nonnihil vncum eſſe vtrique, ſed modicè admodum. Ille enim pictor, cuius opera Bellonius vſus eſt; perperam & inſcitè roſtri hamum multò longiorem, quàm reuera eſt, & curuiorem finxit.

Lanij cinerei maris deſcriptio. Color. Dorſum, eiusq́; pennæ. Alæ. Crura.

LANIVS CINEREVS FAEMINA.

Cuius verò ſecundo loco iconem damus, totus albus eſt, roſtro, tibijs & vnguibus exceptis. Roſtrum enim & vngues nigricant, tibiæ luteſcebant: cætera cinereo præcedenti ſimilis.

LOCVS.

LANIVS ALBVS.

LOCVS. NIDVS.

B*ELLONIVS Laniū interdiu rarò alibi,quàm ſummæ cuſpidi arbori aut * Lib.2. de Auib.c.23.
dumeto inſidere,conſpici ſcribit. Et Ornithologus Lanios ſuæ Heluetiæ ple-
runq; verſari inter frutices ſpinoſos, fruticum & humilium arbuſtorum ſum-
mis ſurculis inſidere;& cùm conſident,caudam refert erigere. In iiſdem nidi-
ficat,& nidum ſuum ex muſco, lana & herbis tomentoſis quibuſq; conſtruit. Nidus.
Fundum verò ex erica componit,intuſq; molles ac tenellos quoſdam,vtpotè
fœni, dentis canini,aliarumq; ſimilium herbarum cauliculos inducit: In eo nido ſenos pullos Pulli.
æſtate eſt reperire, adeo parentibus diſſimiles,vt vix vel vnica nota eoſdem referant,roſtro,cru
ribus,pedibuſq; tantùm exceptis. Imo è contra potiùs omnium plumularū,quæ etiānum non
aliud,quàm futurarum plumarum rudimenta quædā ſunt,radices, ad virorē nōnihil vergunt.

 VICTVS.

VICTVS. RAPACITAS.

VIVERE aiunt ex Scarabeis, Papilionibus, & grādioribus inſectis, ſed non ſolùm iſtis, verùm etiā, more Accipitris, Auibus. Occidit Fringuillas, Regulos, & quod à ſe viſum ſcribit Turnerus, Turdos. Tradunt etiam aucupes hanc Auem Picas quaſdam ſylueſtres interdum iugulare, & Cornices in fugā adigere. Oſſa comminuta & contuſa deuorat, & quādo eſurit, tantos carnis bolos in gulam ingerit, quantos rictus oris anguſtia capere poteſt. Vnde Oſſi-

Oſſifraga parua.

fraga quædam parua vocari poſſet. Nam nec moribus, nec colore ab ea multùm abludit. Nullo non die animal viuum perimere dicitur, Aues ſcilicet, aut vermes, aut iulos & erucas hirſutas, locuſtas, grillos: quinetiam mures, lacertasq;. * Ariſtoteles ijſdem veſci, quibus Merula, Collurionem tradit.

* *9.H.a.23.*

INGENIVM. VOX. VOLATVS.

PRAETER morem reliquarum Auium, præſertim rapacium, ſi quando prę da uberior contigit, nonnihil in futuram penuriam reponit. Muſcas enim grandiores, & inſecta iam capta in aculeis, & ſpinis arborum figit, & ſuſpendit, atque circa eos intorquet, vnde, vt dictum eſt, Germanis Thorntraeher, quaſi Spinitorquus vocatur.

Vox.

Cantillat, & varias modulationes, uocesq; Auium æmulatur, vere præſertim & ęſtate, qua Aues ad ſe capiendas alliciat. Datâ enim operâ altùm exclamat, aliarum ſonos imitatus, eo fine, vt illas, generis ſui Auem quampiam opprimi, ac egere ſubſidio credētes, aduolantesq;, ſi quę propior facta eſt, arripiat, lanietq;. Adeo ut eam venationem exerceat eadem ratione, qua Noctuarum opera Aues allectas decipimus. Alioquin autumno & hyeme vniformis illi vox eſt, quę Canum à longè auditum latratum, aut Noctuę alteram appellantis ululatum refert. Videtur autem hanc uocem exprimere, Houin, Houin, quam ſubindè iterando inculcat, acerrimo quodam clamore. Vnde Picam clamoſam uidētur nominaſſe Galli indigete uocabulo Pie Eſcrayere. Ex hac ratione & ingenio Aues capiendi, hanc Auem eam eſſe non obſcuro argumento colligere licet, quam Aelianus Merulam uenaticam uocat, & de qua in hęc uerba ſcribit: *Merulis affine quoddam genus eſt venaticum & captioſum, colore atro, ſplendidè canorum, rectè ex eo venaticum appellatum, quod ex Auibus ſui cantus permulſione ad ſe allicit, & capit: cuius ingenita ſibi præſtantia hac Auis non ignara, eo munere ad ſe voluptate & cibo explendam, vti videtur. Nam ex ſui cantus auditione, & belliſſimas oblectationes habet, & aucupio, & venatione proximè ad ſe accedentium auicularum exaturatur. Quod ſi quiſpiam hanc captam in caueam incluſerit, non modo canere omittit, verùm etiam pro ſeruitute ſua à venatore pænā ſilentio ſumens, muta permanet atque elinguis*. Solus ater color, quem Aelianus ei tribuit, obſtare videtur, quo minus noſter Lanius dici poſſit. Attamen & magna ſui parte niger eſt, etſi non totus. Cæteræ omnes notę reſpondent. Bellonius ſuo iudicio ſuauitate cantus plerasq; vincere illum affirmat. Hunc aſtum ei natura prudenter indidit, quòd alioquin volatu parum ualeat. Quare & alio ingenio utitur. Nam Aues, quas occidit, non unguibus, ut Accipitres, uolando perniciter aſſequitur; ſed ex inſidijs adoritur, & mox iugulum petit, & cranium roſtro comprimit, & confringit. Nonnunquam tamen in ipſo aëre etiam operam dat, ut uolet ſublimius, id eſt, ſupra illas Aues, quas capere conatur, ſed quod aſſequi ſe eas poſſe alioquin diffidat, celeritatē illarū uarijs anfractibus impedit, donec defeſſas corripiat. Sic Turdis, & ſimilibus maiuſculis Auibus interdū potitur.

Pica clamoſa.

Merulam venaticam Aeliani eſſe Lanium cinereum.

Venandi modus.

CAPIENDI RATIO. INSTITVTIO.

* *9.H.a.23.*

COLLVRIONES hyberno potiſſimùm tempore, ut tradit * Ariſtoteles, facilè capiuntur. Nam cùm uident Auem aliquam caueę incluſam, deſuper uolant inuaſuri. Facta uerò decipula mox concidit, atque eos ipſos capit. Omnium autem teſte Turnero, facillimè cicurantur, & māſuefacti carnibus aluntur, quę ſi fuerint ſicciores, aut prorſus exangues, potum requirunt. Cicurantur aliquando à pueris Accipitrum inſtar, & aluntur, ut Paſſeres captent è nidis. Dicitur Franciſcus Galliarum Rex cicurem habuiſſe Lanium, eoq; ad manum redeunte aucupari ſolitus.

Franciſcus Gall. Rex.

DE ALIO LANIORVM GENERE maiore Ornithologi. Cap. XIII.

SIMILIS hęc Auis eſt, ut Ornithologus tradit, Lanijs ſuperioribus, maiori pręſertim, quam tamen duplò ferè uincit magnitudine, ut ad Merulam ferè dupla ſit. Natura & ſpecies corporis eadem, niſi quod alę ſint ruffę. Quare dedita etiã opera iconem, quam ille exhibet, pręterміſimus. Germanicè circa Argentoratum, Francofurdiam & alibi VVerkengel, vel VVarkengel, ſeu VVarchengel inferioribus Germanis, fortaſſe quaſi VVurchengel, quod ad verbum ſuffocantem angelum ſonat. Vt non inconcinnè id nominis ſit adeptus ea de cauſa, quòd blanda & amica, nempe minimè rapacis Auis voce deceptarum Auium ſtatim iugulum petat, vt in antecedenti proximè hiſtoria diximus. [a] Albertus hoc nomen Germanicum præcedentibus Lanijs maioribus, & etiam alijs minoribus Collurionibus tribuit, ita vt commune potiùs, quàm uni ſpeciei proprium videri debeat. [b] Idem etiam alibi pro Certhia Aue à nobis ſuo loco deſcribenda non admodum aptè VVarchengel interpretatur.

VVerKengel.

[a] *L. 8. c. 3. Hiſ. Anim. Ariſt.*

Certhia.

[b] *In c. 17. eiuſdem lib. 9.*

DE LANIIS, SEV COLLVRIONIBVS paruis. Cap. XIIII.

ALIVD eſt Laniorũ genus, ſuperiori per omnia ſimile, habitu præſertim (nam colorum notis nonnihil differunt) at multò minus. Huius quinque genera obſeruaui, tria aliqua ſui parte rubeſcentia, duo eaq; vltimo loco poſita cinerea. Collurionem minorem antiquorum appellari licebit. Itali, præſertim Bononienſes Buſerulam dicunt. [a] Bellonius Gallicè Petite Pie Grieſche, id eſt, paruum Lanium uocat.

Collurio minor antiquorum. Buſerla.

[a] *Lib. 2. de Auib. c. 25.*

DIFFERENTIA. DESCRIPTIO.

HOC ipſum Auiculæ genus ab alijs colorum macularumq; varietate tantùm diſtinguitur, non autem compoſitione.

Primum, idq; pulcherrimum in hoc genere eſt huiuſmodi. Auicula eſt Alauda paulò maior, duos palmos & pollicem longa. Roſtrum ei craſſiuſculum, atrum, extremo nonnihil aduncum, acutum, non ita longum. Fronte & temporibus, vtrinque maculis nigerrimis, per oculorum regionem, ad dorſum vſque continuatis. Fronte tamen inter hanc nigredinem & roſtri initium, anguſta quæ

Collurionis parui primi generis deſcriptio.

dam macula candida conſpicua eſt. Vertex & collum pulcherrimo colore ad bæticum vergenæ ſunt inſignita. Dorſum, alæ, & cauda plurima ſui parte nigricant, verùm plumulæ illæ quæ inter alas & dorſum mediæ collocantur, eum locum, quo alæ dorſo articulo colligantur, veſtientes, albicant. Vropygium & remiges nouem primæ, item & caudæ quoq; pennæ duodenæ, medijs quaternis exceptis, & duæ extimæ laterales, oris ſuis lateralibus; omnes verò in vniuerſum etiam principio, quo vropygio inſeruntur, albent, vt itẽ venter totus, & pectus. Dorſum extremum cinereum eſt. Pedunculi ex modico rubro nigricant.

Secũdi generis deſcriptio.

Alius eſt paris cũ primo magnitudinis Collurio, Buferla etiã Bononienſi vulgo, dictus Ferrarienſibus Verle, cætera illi ſimilis eſt, quod ad ſtructuram, ſeu cõpoſitionem attinet, ſed colore plurimùm variat. Roſtrum enim, & alarum pennæ tam primi, & ſecundi ordinis tegetes, quam remiges minores, potiſſimùm ea parte, quà ventrem ſpectant, & extrema cauda, ſubrubra ſunt. Vertex & dorſum fuſcis plumulis cooperitur, quæ ſingulæ extrema ora primùm albicante, deinde nigro hemycyclo clauſæ, varias eas partes faciunt. Venter albus quidem, ſed & ipſe ſimili pacto diſtinctus, nempe vt omnes in extremis marginibus, ſeu apicibus tranſuerſim nigricante linea diſtinguantur. Penultimæ veſtitricum plumularum ventri proximarum ſecũdi ordinis albæ, albiſſimã ea in parte maculã conſtituũt. Reliquum alarũ, & cauda nigricãt. Tibiæ & pedes cinereo ſunt colore, & quàm in magno Lanio pro corporis ratione, craſſiores.

Tertij generis deſcriptio. Buferlotto.

Tertia ſpecies, quam Bononienſes vulgò Buferlotto maſchio vocant, Collurio mas cinereo vertice dici poteſt. Eadem, qua reliqui, magnitudine eſt, & ſtatura, roſtro nigerrimo, macula ea nigra, quæ ſecundæ, de qua vltimò ſermo habitus fuit, deeſt, per oculorum regionem decurrente a rictu ad collum primi generis more. Vertex & collum cinereo ſeu leucophæo, ad cæruleum nonnihil vergente, colore pulchro ornantur. Dorſum & alarum plumæ tegetes obſcurè rubent, ad ferrugineum inclinãtes. Remiges maximæ fuſcæ ſunt, ac ſubnigræ, ſed minimæ dorſo proximæ, parte tamen ea, qua ventrem ſpectant, ad latera rubeſcunt. Gula, vropygium, & cauda tota prona, ſeu inferior candent, necnon & femora. Pectus & venter tota dilutè ex albo rubent. Pedes & tibiæ nigri ſunt.

* Lib. 2. de Auib. c. 25.

[a] Petrus Bellonius minores hoſce & maiores Lanios inter ſe comparans, tantam ſcribit pullorum vtrorumque eſſe ſimilitudinem, vt difficillimè dignoſci poſſint; idq; ſe experientia edoctum, educatis ad iuſtam ætatem & magnitudinem vſque, cùm maioris, tùm minoris pullis. Hanc tamen diuerſitatem animaduerti docet, quòd pulli grandioris Collurionis caput multò maius, rictumq; oris ampliorem longè habeant, neque ita colorum varietate in fuluo diſtincti notentur, quemadmodum minoris. Præterea quantum prima plumularum rudimenta oſtendunt, venter iam albus apparet, necnon & alarum quoque & caudæ extrema. Minoris pulli, cùm iam ad iuſtam ſtaturam adoleuerunt, Alaudarum magnitudinem vix ſuperant, ſuntq; dorſo maculoſo, vtpotè cui plumæ marginibus nigris cingantur, quæ tamen ipſæ fuluæ ſint, ſeu rubeſcant adinſtar Tinnunculorum. Alæ quoq; ſimili ratione variant. Hoc tamen poſtremum, quod Bellonius ponit, ſignum, in noſtratibus, Italicis dico, nõ reperitur. Noſtratum enim color fuluus, in dorſo, aliſq; vniformis eſt, non uarius. Qui uerò inſtar Tinnunculi, Accipitriſuè uariegatus, non fuluus, ſed cinereus potiùs eſt, in tergo pręſertim. Vnde mira

colorum

colorum in his Auibus obſeruatur diuerſitas. Minoribus Collurionibus hoc diagnoſticum ſignum eſt, quod utraque roſtri parte ternos pilos inſtar barbæ prominentis habeant. Omnibus in uniuerſum roſtrum eſt recuruum, inſtar Accipitrum, modicè tamen. Vtrorumq; pulli, antequam frequentibus adhuc integantur plumis, uireſcere nonnihil apparent, teneris illis pennarum rudimentis.

VOX. VOLATVS. VICTVS.

EADEM & pullis & parentibus, vt aſſeuerat Bellonius, Collurionibus uox eſt. Quod ſi fortè terreri, aut metu cuiuſpiam rei commoueri contigerit, clamorem terroris plenum, horribilem ac magnum edunt, caudamq; huc illuc motitant, & in altum eleuatam, ac ſurrectam tenent. Lanij hi cibum inter edendum prehendunt pede altero ſurſum retracto & eleuato, uni tantùm tibiæ inſiſtentes in pertica. Agros à ſoricibus, muribus, lacertis, & talpis expurgant. Dum prædæ inhiant, inſtar Tinnunculi in aëre ſeſe aliquandiu librando ſuſpendũt, loco non cedẽtes. At humilius uolant, ac terræ propius, quàm ille. Sępenumerò uerò carduis inſidere conſpiciuntur, & in his quieſcere. Nã ſi fortè pręda ſe fruſtratos uidẽt, irritũq;, quem tentauerant, conatum eſſe, in primum cuiuſque obuię plantę caulem conſeſſuri ſe demittunt.

GENERATIO. NIDVS.

VTRVMQVE cùm maius, tùm minus Laniorum genus pari ratione, figuraq; nidum ſuum extruit. Verùm minus numeroſiorem prolem gignit, educatq;, quàm maior. Octonam nonnunquam parit, aliquanto ſenam tantùm. Maior Collurio, vt plurimum quaternos tantùm pulllos procreat, quinoſuè, aut ad ſummum ſenos.

VSVS IN CIBO.

TRAGVS medicus Germanus Lanios in uniuerſum omnes, vti cæteras rapaces cibo inutiles eſſe ait. Attamen minimum hoc Laniorum genus, potiſſimùm rubore verticis inſigne, in Italia victus delicatus & ſalubris habetur.

DE MILVO. Cap. XV.

[a Lib. 10. cap. 10.]

PLINIVS naturalis hiſtoriȩ clariſſimus author Miluos ex Accipitrum genere eſſe tradidit[a]. Cuius authoritate nixi, & nos quidem Accipitribus eos adiungendos, ſed poſtremo propemodum loco ponendos duximus, quòd Ariſtotelem carniuoros etiam vocaſſe, at rapacium nomine vix dignatũ videremus, & quòd impudentes ſimul & ignaui ſint, ſi reliquis Accipitribus comparentur, fœdiq́; , & inauſpicati ominis. Non defuerunt tamen & eorum cultores, qui dininos etiam eis deferrent honores, Aegyptij nempe, gens, ſi quæ alia, maximè ſuperſtitioſa, vtpotè qui & Leones & Crocodilos feras crudeliſſimas, & feles, imo & alia etiam dictu fœda adorarent. Veruntamen ſi & Accipitris & Ibidis auium, quas adorarunt, cauſam ab ipſis redditam recipimus, nempe quòd regionem ſuam ſerpentum, aliorumq́; venenatorum animalium noxa liberarent: cur non aut parem, aut fortè potiorem ad Milui cultum rationem ſubeſſe putare poſſumus, cùm nimirum cadauera, quæ vbi fœtore ſuo aërem inficiant, peſtiferæ ſæpè luis cauſa ſunt, abſumant, atque ita, vt illa à ueneno, ſic hic à peſte humanæ valetudinis hoſte maximo, regionem immunem reddant? Ita ſibi facilè perſuadebit, qui non neſciet etiam hodiè apud Anglos lege cautum eſſe, ne quis Miluos vlla ratione lædat, tanquã qui non minimo beneficio, dum à cadauerum putore ac tabo eam expurgãdo, inſulam ſuam afficiant.

AEQVIVOCA.

[a Iliad. P. Miluus vir quis. b In Auib. c L. 9. Geog.]

Ἴκτινος præter præcipuam ſignificationem, qua Miluum auem notat, vt[a] Euſtathius inquit, etiam viri nomen eſt, quod ſimiliter, vt auis nomen, & ſcribitur, & penanflectitur. Hoc apud[b] Ariſtophanem legitur media producta. Sæpè paroxitona hæc vox mihi reperta eſt, ſæpe etiam penanflexa. Hunc virum teſte,[c] Strabone, opificem fuiſſe cõſtat, qui Eleuſinȩ Cereris phanum illud myſticum fabricauit. Parthenon quoq́; , id eſt, Mineruæ virginis templum, quod fanum fuit ad Acropolim, curante Pericle ab Ictino architecto conditum fuit. Huius Ictini meminit & Vitruuius, & Siudas quoque Ἰκτῖνα nomen proprium eſſe innuit.

[d L. 2. Ser. Sat. 7. Miluus piſcis.]

Nomen ſimiliter Latinum Miluus, & viri proprium eſſe quidam volunt. Illo enim[d] Horatij carmine, quod habet.

Audit cum magno blaterat clamore, furiſq́;
Milius.

Acron legit Miluius, qui paraſitus fuerit. Calepinus Mulium in eo loco pro Mulione perperam accipit.

[e L. 9. c. 26. f Lib. 1. de piſc. 113. Milu⁹ ſtella. g L. 3. Faſt.]

Eſt & Miluus piſcis[e] Plinio, qui Græcè ἴρηξ, id eſt, Accipiter dicitur à volatu, quem repræſentat, harum auium nomina ſortitus. Miluus hic celebratur ab[f] Oppiano his verſibus.

At radunt ſummam Milui lati æquoris vndam
Hos nantes ſimiles dices, ſimilesq́; volanti.

Stella inſuper quędam in Septentrionali cæli parte Miluus vocata eſt, de qua[g] Ouidius, vbi fabulam & ortum ſideris proſequitur.

Stella Lycaoniam vergit decliuis ad Arcton
Miluius, hæc illa nocte videnda venit.

[h Lib. 18. cap. 26. i 3. Faſt.]

Italiȩ oſtenditũr 15. Kalend. Aprilis teſte[h] Plinio, quam quidam dicunt hoc tempore cum libra in ortum cronicum tolli. In hanc mutatum fabulantur Miluum, quòd Ioui annulum elapſum retulerit. Hinc[i] Ouidius:

Iupiter alitibus rapere imperat, attulit illi
Miluius, & meritis venit in aſtra ſuis.

SYNONIMA.

[a Cap. 14. b Cap. 11.]

HEBRAICAM vocem דאה daah & איה aiah, noſtrates Iudæi interpretantur pro generibus Miluorum, & Daah Miluũ ſimpliciter exponũt. Aiah verò Miluum rubeum. Noſtri interpretes Vulturem reddunt. Aiah Rabino Kimhi auis eſt, quȩ vulgò Gaza vel Agaſſa, id eſt, Pica dicitur. In[a] Deuteronomio &[b] Leuitico, vbi Chaldæus interpres Taraphita trãſtulit, hoc eſt, Vulturem, Arabs צרא Seda, Perſa mar an tih בר אנ טיה, Septuaginta Ἰκτῖνα, & Ἰκτῖνον, id eſt, Miluum, Hieronymus Vulturem. Apud Eſaiam vocem Daiah docti quidam Mil-

uum

uum volunt ſignare, eiusq́; plurale eſſe Dauoth. Daiah autem Elias Leuita ſuſpicatur dictum ab atrore. Vnde Miluo Aetolio magis competeret id nominis. In[c] Deuteronomio Chaldæus uertit, דיתא Daietha uel Daiatha, Arabs חדא Cheda, Perſa An dih אנ דיה. quæ quidem vox Dih accedit ad Germanicam VVih. Septuaginta eam prætereũt. Apud[d] Eſaiam pro דוות douoth reddunt ἐλάφους, id eſt, Ceruos. Hieronymus Miluios. Eodem capite Eſaię Kimhi interpretatur uulgari lingua אולטול aultul (nimirum Auſturem, quod Gallis eſt Aſtur Falco, ſeu Aſterias Accipiter, Vautour uerò Vultur.) Rabbi Salamon [illegible] al toriſch Vulturem interpretatur. Daah דאה Miluus quibuſdam dictus ita putatur ob pernicem uolatum, à uerbo uidelicet daah, quod eſt uolare. Hoc nomen in Leuitico cum delta & rectiùs, in Deuteronomio cum rho ſcribitur. In[e] Deuteronomio Chaldęus uertit בתכנפא Bathkanepha Arabs גאדח Gadach, Perſa mar an daah [illegible], Septuaginta Gyps, id eſt Vultur, Hieronymus Miluus. Chaldęus in Leuitico Daietha, item in Deuteronomio. Rabbi Abraham probat eos qui uolunt idem eſſe nomen cum raah ראה. Andreas Bellùnenſis Alhada auem eſſe dicit, quæ Miluus Latinis uocatur. Haſida uel Chaſidah Hebraicam uocẽ Thalmudiſtę aliqui Daiah Lebano, id eſt, Miluum album interpretantur, & ſic dictum uolunt, quòd faciat gratiam ſiue pietatem cum ſodalibus ſuis cibos eis diſtribuendo. Sus quoque uel ſis Hebraicè exponitur uel Grus, uel Hirundo, uel Miluus. אנפא anapha ueteres Hebręi exponunt genus Milui irritabile, quaſi deductũ ſit nomen à uerbo anaph, quod iraſci ſignificat, ut etiã Aben Ezra explicat. Iudęi Germanici uulgò Trapp uocant authore Germano quodam. Ardrias, Burdo, & Actiros, neſcio quę uocabula, ſingula Syluatico Miluum ſignificant. Poſtremum à Græco Ictinos corruptum apparet. Gręcis Miluus ἰκτῖνος, uel ἴκτινος, uel ἴκτις uocatur, uoce ęquiuoca cum Ictide animali quadrupede, nẽpe Viuerra ſeu muſtela ſylueſtri, cuius[f] Plinius meminit. Huius nominis amphibologia Andreas Diuus Iuſtinopolitanus deceptus fuit, ubi hæc[g] Homeri de Dolone proditore uerba uertit, τῶ δ' ἀπὸ μὲν κτιδέην κεφαλῆφιν ἕλοντο, id eſt, *huius autem mustelinam galeam à capite detraxerunt* (ut rectè interpretantur Ioannes Spondanus, & Henricus Stephanus) Miluinam traduxit. Erraſſe ipſum uel ex ſubſequenti Homeri uerſu manifeſtè colligo, καὶ λυκέην *& Lupinam*. Eſt & ἴκτις è Luporum genere, ut uidere eſt apud[h] Oppianum.[i] Euſtathius penã flectit. Plato proparoxytonum facit, ut Ariſtophanes quoq; in hoc ſenario; Ι'κτινα παντόφθαλμον &c. Sic & Clemens ἰκτῖνα nominat à recto ἰκτίν. Ι'κτῖνας penanflexum habet Pauſanias numero plurali. Ι'κτὸς ἰκτῖνος Pergæis apud Heſychium. Dicitur uerò Ι'κτῖνος, ut uult Varinus παρὰ τὸ ἱκνοῦμαι, id eſt, aduenio, unde quidam nomen illi Ι'κτινα eſſe uolunt, quod tanto deſiderio à pauperibus tanquã ueris nuncius expectatus accedat. Hic alijs Græciæ gentibus, alijs etiam ac varijs nominibus, teſtibus Heſychio & Varino dicitur. Cretẽſibus enim Α'ρπακος: & Harpe alijs Miluus eſt, alijs Miluo ſimilis auis, & Tzetzes Miluum Harpam vocat. Apud Heſychium etiam ἀναπτηνοσκύρας pro Miluo legitur, ſed ſuſpectum eſſe locum illum ait[k] Henricus Stephanus. Ornithologo verò auis, quæ vulgo Germanorum ſeu Heluetiorũ Maſſvvy, id eſt, Miluus paluſtris vocatur, Ariſtotelis videtur Harpe. Lydis βαθυσφρυγάλη. Itali, Hiſpani, necnon & Galli hodie Miluorum genus infirmius Regale uocant. Laconibus δίκτυς. Sunt verò & Dictyes ſemel Herodoto nominatæ quadrupedes viuiparæ, vt conijcere licet. Iiſdem Heſychio & Varino Miluus nunc ἔλανος, alibi κασανδήριον, quod Varinus duplici σ ſcribit, aliàs etiam σκίλλος appellatur. Idem in ἰκτῖνα Miluus, inquit, hodie vulgò à Græcis λούπη dicitur, nimirum à Lupina rapacitate. Mihi quidem abſurdum videtur Græcis vocis originem à Latinis petere. Neque Græci, vti nos Lupum dicunt; ſed λύκον. Vnde rectiùs, vt credo, Bellonius Græcos hac tempeſtate Miluum Licadouria nuncupari aſſerit. Aut ſi Græcis. tempore Varini λούπη dictus verè fuit, fortaſſe id nominis à vocis ſono ei affinxerunt. Quemadmodum Latinis, cùm vocem edit Miluus, lipire dicitur. Latinis vtroque modo & Miluus & Miluius dicitur, nempe quaſi mollis auis, ſcilicet viribus & volatu, & vt Iſidoro placet, *quòd* nimirum *molliter & immotis alis volet*. Quidam conijciunt ita dictum fictitio nomine à voce, quam edit. Italis Miluio, Nibio, Nichio. Poyana quoque Italicum vocabulum eſt, fortè quaſi pullana, quod pullos rapiat. Hiſpanicè Milano. Gallicè Milan & Eſcoufle, non Eſcorfle, vt malè Ornithologus forſan libri aut typographi mendo deceptus. Ruſticis etiam Gallis teſte Bellonio Huo vocatur, nempe à ſono quem emittit, indito nomine. Quamuis alij Huau pronunciant, quæ vox non eſt abſimilis Flandricæ VVau. Batauis appellari audio een VVou & Kukendieff, hoc eſt, furem pullorum.

[c] Cap. 14.
[d] Cap. 40.
[e] Cap. 14.
[f] L. 29. c. 4.
[g] Iliad. x.
Andreæ Diui error.
[h] Lib. 3. de venat.
[i] Iliad. o.
[k] In App. ad Theſ. ling. gr.
Dictyes.
Licadouria.
Poyana unde dicta.

GENERA.

Miluus ætolios.
Miluus regalis & cur ſic dictus.

TRIA in uniuerſum Miluorum genera eſſe reperio, duo nempe præcipua & frequẽtiora, quorum alterũ nigrum, robuſtum, at minus, Ariſtoteli ac Gręcis peculiariter *ἴκτινος αἰτώλιος* vocatur, eſtq; illud, quod dr̃ Batauis Kukendieff: alterum colore propemodum ruffo infirmius, licet maius: quod genus Hiſpanis & Italis Miluus Regalis cognominatur, Royale Gallis, idq; ut quiſpiam putabit, immeritò, cùm ſit priore ignauius. Verùm hoc cognomen non regię indolis ergò adeptus eſt, ſed quòd Regibus & Principibus frequens & iucundum de ſe ſpectaculum præbeat, quum bini Falcones Sacri in ipſum emiſſi, pernicitati ſuæ fidentem, ideoq; ſublimi volatu effugere nitentem, atq; intra nubes ſe condentem, tandem uolatu ſuperent, & in terram maxima omnium voluptate deijciant. Hoc genus Ruttelvvy ſeu Rotelvvy Saxones fortè, id eſt, Miluum rubeum vocant. Bataui inferioris Germaniæ populi, vt audio, propriè VVouvve nuncupant. Tertium genus albidius, rapaciusq;, Angliæ, ut inquit Turnerus, frequens, in Hollandia etiam reperiri audio, quare dubitabam, an diuerſę reuera à prioribus ſit ſpeciei, an potiùs formam eius ab alijs non niſi color diſtinguat. Locis enim frigidioribus quales ſunt Septentrioni vicinę regiones, & montes niuoſi, nigredo & rubedo in candorem vertitur, vt & alijs accidere Ariſtoteles teſtis eſt, & nos aliàs docebimus. Huic poſteriori ſententiæ fauet doctiſſ.[a] Scaliger, dum albos Miluos, ſed locis niuoſis reperiri ſcribit, nõ in Noruegia ſolùm, ſed etiam in Iuhria & Scythia. Iã uerò certò noui apud Lucanos, albos Miluos dari, eosq; ſatis frequentes. Ita enim mihi retulit D. Euerardus Vorſtius Medicinæ Doctor Belga, qui mihi in multis operam ſuam aliquando præſtitit, uir ſanè humanus, doctus, & fide digniſſimus. Germani præterea genus quoddam Maſvvy, id eſt, Miluum paluſtrem appellant, quòd, ut conijcit Ornithologus, illud eſt, quod Albertus non admodum aptè Miluum riſus conterraneis ſuis uocari ſcribit. Veriſimile.n.eſt illum Germanicam uocem Lachvvy ſic interpretari uoluiſſe, quę ſicubi in uſu eſt, cur à riſu deriuetur, ratio nulla eſt, etſi Lacchen Germanis ridere ſignificet. Quin potiùs ſuſpicio eſt Harpam, uel Milui genus, quod circa aquas & ſtagna verſari ſolet, Maſſvvy Heluetijs nominatum, & alijs pleriſq; alicubi Lachvvy uocitari. Paludem enim Germani & Maſſ & Lacchen, quaſi Lacum appellant. Veruntamen illud etiam genus credi poteſt, quod antea ſimili de cauſa Regale nuncupari dixi, ut ſcilicet cum oblectamento ſimul etiam riſum uenatoribus excitet. Germani itẽ neſcio quod Milui genus, Orlivvy dicunt.[b] Ariſtotelem tamen & ueteres duo tantùm Miluorum genera agnouiſſe certum eſt. Quod enim Ariſtoteles ſcripſit *Miluos colore ſpectari aruginoſo, & nonnunquam atro*, procul omni dubio de diuerſis ſpeciebus intelligendum eſt. Nam &[c] Plinius, *Milui*, inquit, *ex Accipitrum genere magnitudine differunt*. Quibus quidem uerbis hic author Miluos Accipitris ſpecies eſſe ſtatuit, & reuera Accipitribus magnitudine & penna non malè reſpondent, pręſertim Buteonibus, quibus etiam natura, moribusq; non adeo diſſimiles eſſe quidam putãt.[d] Ariſtoteles uerò *carniuorum & vncunguem* uocat, ſed Accipitribus nuſquam annumerat. Quod ſi Accipitris nomen, quod à capiendo pleriq; deductum uolunt, ad omne rapacium genus, ut quibuſdam placuit, extendere lubet, iam ab Accipitrum grege, Milui nullo pacto excludendi erunt. Quinetiam ſi ſpeciatim & propriè id accipimus, non minori illis ratione, quam Buteoni, ac Lanarijs cõpetere uidebitur. Si quæ etenim cauſa aſſignari poteſt, cur non inter Accipitres ſint admittendi, ea ignauia eorum fuerit, & inertia. At uidemus ab illis Columbas, Anſerinos & Gallinaceos pullos, imo & aquaticas aues, atq; ab eo præſertim, quem paluſtrem uocant, Germani Maſſvvy, abripi: cùm tamen Buteo præter ranas & mures, aut ad ſummum auiculam quampiam uolatus impotentem, nullas alias delicias aut prædam nouit, appetitq;. Imo uerò Ornithologum, Turnerum, alioſq; dubitare uideo, an eum, quem Maſſvvy, id eſt, paluſtrem Miluum uocant, inter Miluorum potiùs, an inter Buteonum genus, an deniq; inter Aquilas recenſeri debeat. Tanta eſt auium rapacium nonnullarum, atque diuerſarum ſimilitudo, & ſimilium diuerſitas, nempe Vulturum cum Aquilis quibuſdam, Aquilarum cum Accipitribus ſeu Falconibus nonnullis, deniq; illarum & horum cũ Miluis, ut diſcernere ſingulos, ſuæq; propriæ ſpeciei aſſignare admodum arduum ſit, præſertim cùm huius generis auium multæ hactenus incognitæ prorſus, aut necdum ſatis benè perſpectæ ſint. Huic accedit eiuſdem ſpeciei uaria ſæpè & diuerſa apud diuerſas gentes nomenclatura, & diuerſarum eadem appellatio. Ego ſanè facilè crediderim quartum Bouſati (ita Buteonem uocant) Sabaudorũ genus, quod marinum cognominant, cum Germanorum Miluo paluſtri eundẽ eſſe. Nec deſunt Ornithologo teſte, qui dicant etiã Milui alterum genus, Gallis Buyſart, quod alioquin Buteonis apud ipſos nomen eſt uernaculum, nominari. Miluus ab Accipitribus differt, quòd alas habeat curuas, & nõ rectas, ut annotauit author de natura rerum.

Ruttelvvy.
Miluus rubeus.
VVouvve.
Milui albi, & vbi.
[a] Exerc. 39.
Maſſvvy.
Miluus riſus.
Lachvvy.
Orlivvy.
[b] Lib. 6. Hiſtor. cap. 6.
[c] Lib. 10. cap. 10.
[d] Lib. 9. Hiſtor. c. 1. & lib. 8. c. 16.
Rapacium inter ſe ſimilitudinẽ confuſionẽ parere.
Bouſati Gallorum quartũ genus cum Maſſvvy Germanorum eundẽ eſſe.

FORMA.

MILVVS ÆRVGINOSVS.

FORMA.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Caput. Roſtrum. Oculi. Color totius. Alæ. Cauda. Pedes. [a] L.8.c.8.

MILVVS ęruginoſus duorum ferè dodrantum eſt longitudine. Caput ei planum, in uertice macula alba ad ceruicem deorſum uergente inſignitum. Roſtrum habet breue, colore carneo obſcuro, ſeu ſubcæruleo, rictum rectum, nulla marginum appendice à fræno, ſeu lateribus extremis ad vnci vſq; initium. Vnco eſt haud longo, vtpotè cuius acies extrema dictum modo rictus initium ſeu frænum non tranſeat, ſed ſibi mutuò ex oppoſito pari altitudine reſpondeat, ceu lenis, quem roſtrum ipſum, eiusq; rictus conſtituunt, arcus, aut teſtudinis baſes. Imo verò hamus ſuperioris roſtri vix inferiorem mandibulã ſeu roſtri partem excedit. Oculi nigri toti, circulo luteo. Corpus vniuerſum colore ferrugineo obſcuro ſeu caſtaneo vniformi tingitur. Remiges tamen alarum pennæ colore ſunt pleniore ac penè nigro. Nulla in vniuerſa aue macularum varietas, neque etiam in cauda, quæ paulò dilutior eſt, & longitudine duorum palmorum. Vltra hanc mediam alæ extremæ exporriguntur. Tibiæ nudæ, graciles, luteę. Vngues nigri atque adunci. Miluum inteſtino & hepati fel adiunctum habere tradit [a] Athenæus, quod alij facta de eo anatome inueſtigare poterunt, & rationem eius aſſignare.

V O X.

Lippire. Iugere. [a] In Coniectaneis in Varronem. Miluus an à voce dictus.

AVTHOR Philomelæ, qui cæterarum ferè animantium voces proprio vocabulo explicauit, Milunm lippire dicit:

Accipiter pipat, Miluus hiansq; lipit.

Feſto verò iugere milui dicũtur: quam vocem à Varrone deſumpſit. De Miluo enim ita ille Seſquiulyſſe *iugere volitans Miluos viſus, aquam è nubibus tortam indicat fore, vt tigillum ſibi paſtor ſumat.* Vbi apud Nonium hodiè legitur *vigere volitans Miluus.* Sed rectè meo iudicio doctiſſ. [a] Ioſephus Scaliger ex Feſto *iugere* legendũ coniectat. Quidam conijciunt Miluum fictitio nomine dictum à voce, quam edit, tanquam ſi vox ei nomini ſimilis eſſet. Bellonius verò Gallos ruſticos, ei per onomatopeian Huo nomen indidiſſe tradit, quod verius eſſe credo. Sed fortè Miluorum diuerſorum diuerſæ voces hanc ſententiarum diuerſitatem pepererunt, aut etymi ignorantia. Clamoſa certè auis eſt, & perpetuo clangore obſtrepera.

V I S V S.

[a] L. de Aſin. aureo. [b] Metam.6 Miluini oculi. [c] In Auib.

AQVILARVM & Falconum oculos tanquam uidendi acumine præpollentes multi celebrant. Vnde etiam noſtratium vulgus, ſi quempiam à viſu laudare cupiunt, eum Falconis oculos habere dicũt. At Miluinos oculos rarus ſcriptor, imo præter [a] Apuleium, & qui ſine dubio ab hoc accepit, Politianũ, nullus commẽdat. Hi oculos Miluinos pro acutiſſimis dixêre. Sic [b] ille ſe Miluinos aſtutulę anus oculos effugere non potuiſſe conqueritur, quibus perſpicaciſſimæ & clariſſimæ aciei oculos innuere hauddubiò voluit. Credibile eſt tamen Miluo oculos eſſe ſatis claros, cùm ex alto ſpeculatus rectà ad prædam minimè aberrãs deuolet, vbi pullis Gallinaceis in excelſo inſidiatur. Qua etiam ratione [c] Ariſtophanes, citante Varino, Γῦπα παντόφθαλμον dixit, quaſi omnioculum.

V O L A T V S.

Milu⁹ cur altùm volet. [a] Epigr.9. [b] Cant. 10. Stan.47.

NON exiguam admirationem parit Miluus uolatu ſuo ſublimi adeò, ut pænè oculis ſeſe humanis eripiat, ac intra nubila ſeſe recondat. Quod pleruńq; aut æſtus meridiani euitandi, frigidamq; mediæ aëris regionis auram captandi, aut inſequentis in ſe emiſſi Falconis Sacri tyrãnidis effugiendæ gratia alarum magis ope, quàm uiribus corporis fretus facere, magna intuentium uoluptate conſpicitur. Vnde [a] Martialis;

Hinc propè ſumma rapax Miluus in aſtra volat.

Quod [b] Arioſtus etiam innuere uoluit; inquiens:

Ma, come i penſier tuoi meglio formati
Poggin più ad alto, che per l'aria i Nibi.

Diuturno

Diuturnio præterea & indefeſſo labore maxima aëris ſpatia, quantum fortaſſe ulla alia ales, emetitur. Vnde veteres, cùm hominem locupletem, & agrorum diuitem deſignare vellent, tantum eum agri poſſidere dicebant, vt eſt apud Perſium:

——Quantum nec Miluus oberret:

[f] Item Iuuenalis: [f] *Sat.4.*

——Tot Miluos intra tua paſcua laſſos:

tanquam ſi immenſa terræ ſpatia ac propè infinita iugera hac hyperbolica locutione innuerent. Peculiaris inſuper huic volucri & cæteris inſolens volandi ritus eſt, in orbem videlicet obuolitare, & velut immotis alis diutiſſimè in aëre, cùm prædæ inhiat, ſeſe librare, quo neq; ruſticos, neque ciues domeſtica damna ignorare ſinit. Et pueri eum obſeruant ac mirantur. Simulatq; enim prædam aliquam diſpexit ex alto, metam figurarũ præſtantiſſimam, circularem nempe, non vnico orbe obito deſignat, ſed pluribus repetit, vel ut [g] Ouidius ait: [g] *Lib. 2. de Amore.*

Ducitq; per aëra gyros,

[h] Et rurſus: [h] *L.2.Metam.*

Flectitur in gyrum, nec longius audet abire.

Et [i] Iulius Scaliger teſtatum reliquit, *Horam integram aut plus ſibi Miluos obſeruatos non iactatis alis captare prædam, dum tomaclaria mulieres ſcruta lauarent ad Garumnam.* Minimè enim ſe mouere aut alas quatere oculis obſeruari poteſt. Vnde quibuſdam à molli hoc volatu Miluum dictum placet. Licet verò alas non videatur agitare, ideoq; alarũ muſculos nihil mouere, ac quieſcere quis eum exiſtimet, reuera tamen quies ea dicenda non eſt: alioqui ceſſante omni muſculorum opera neceſſe eſſet in terram ruere alitem, ſed motus ea ſpecies exercetur, quem tonicum Galenus vocat, id eſt, tenſiuum, quo nimirum vtitur, exempli gratia, dum brachia neque attollimus, neq; deprimimus, ſed extendimus, cõcurrentibus ad hunc motum & parem vim conferentibus omnibus in vniuerſum brachiorum muſculis. Hic licet exigui, aut nullius penè laboris eſſe videatur, cæteris tamen motuum generibus eſt longè operoſior, dum muſculi omnes in eandem actionem conſpirantes ſeſe tendunt, ac æquali omnes robore ueluti de uirtute certant. In ipſa tamẽ tenſione uix fatigãtur, fortè ea de cauſa, quòd, ut author eſt Scaliger, ſupremi oſſiculi claua ſuperiori oſſi prominenti tanquam fibulæ occurrat, ita ut reflecti nequeat, aut ſupinari. Quod ut in Manucodiata, ita in Miluo, ut uolatus perpetuatio continenter fiat, poteſt contingere. Quod alij ſublimius tamen indagent. Docebit autem hoc anatomica inſpectio. Quare ſignificanter admodum & appoſitè Itali aucupes & accipitrarij hunc uolandi morem, tendere uocant. Hebræi quoque motum hunc, quali ſcilicet Miluus in aëre mouetur immotis, ut videtur, alis, proprio uocabulo רהף rahaph, exprimunt. Galli planare uocant. Germani etiam præſertim inferiores peculiari & indigite uocabulo Vbijs uſitato VVihen Miluinum uolatum ſignificant. Dum enim inconcuſſis pinnis æthera ſecantem ſuſpiciunt, uelut admirabundi dicere ſolent, VVie VVheter? id eſt, ut immotis per aëra fertur alis? Vnde nulli dubium relinquitur vocem Germanicam VVye, quę Miluum denotat, à verbo VVihen, quod volãdi morem ipſi peculiarem denotat, deductam eſſe. Quamuis etiam aliquis ſuſpicari poſſit, & fortè non malè eodẽ modo nominatũ eſſe Germanis, quaſi VVeher, vel VVecher, quod interpretari poteſt vẽto latus, quòd ſcilicet veluti in aëre aura potiùs, quàm pennarũ ope ſubleuetur, aut ab aëre non iactatis alis impellatur. Ipſis.n. VVehen vel VVeyen ventum ſpirare ſeu flare ſignificat. Etenim, vt teſtis eſt Scaliger, elata ea ex parte pauliſper ala, vnde ſubit aura, motum aëris in reliquum etiam corpus excipiunt, atque ita ſuſtinentur, idq; longiſſimo, vt diximus, tempore, præter aliarum auium conſuetudinem, quibus facultas hæc à natura denegata eſt. Veluti *nobis*, inquit idem, *dum natamus, etiamſi nihil moueamur, ab aquis brachia ſuſtinentur: ita illis alarum alternatio non eſt neceſſaria.* Ad hunc volatum exercendum, eiusq; durationem ſanè nõ parum confert, quòd cauda in alarum vicem ab eis veluti ſufficiatur, quam eis natura latam dedit, nonnullis bifurcatã. Hanc enim modò contringunt, modò dilatant, nunc deprimunt, nunc attolunt, prout res poſtulat, eaq; ratione, & aëris motui auram ſecundam captantes ſeſe accõmodant, volatusq; ſui curſum, in quam lubet prouolare partem, ueluti temone dirigunt. Circaneas aues eos vocarunt ideò veteres, quòd oberrent ſemper agros circando. *κυκλένωσα, περιοσῶσα, περιοδεύουσα*, vt annotat [k] Scaliger. Vnde, ut inquit [l] Plinius, *videntur artem gubernandi nauem docuiſſe caudæ flexibus, in cælo mõſtrante natura, quid opus eſſet in profundo.* Hinc enim clauum immittere homines didiciſſe eſt probabile. Quippe cùm obſeruaſſent Miluum cauda, modò hac, modò illac flexa, temonis vice vti, qua iter ſuum in aëre dirigeret: ipſi quoq; ſimile quid moliti, clauum naui addiderunt, quem huc illuc contorquendo nauem per undas minimè incerto itinere fluctuantem, quò vellent, recto curſu impellerent. Dum autem ea, qua expoſitum eſt, ratione, volat, alas quàm latiſſimè dilatat, vnde vel maximè ea, qua alarum muſculos

[i] *Exer.229. cap.2.*

Etymum.

Tonicus motus qualis.

Tendere.

Planare.

VVihen.

Circaneæ Aues.

[k] *In Tibul.*

[l] *L.10.c.10*

Clauus nauis quo inuentus.

Miluo cur alæ longę.

ſculos tendit, cōtentio intelligi poteſt, necnon admirabilis naturæ prouidentia, quæ longiores illi alas, quàm reliquis, etſi paris magnitudinis, imo etiā corpore maioribus, elarḡ ita eſt, quibus faciliùs, etiamſi non remigans ſeſe ſuſtentaret. Alas Miluorum quorūdam hominis etiam vel oblongi brachia expandentis integro palmo ſua longitudine ſuperaſſe quidam prodiderunt, & tantas eſſe, quantæ vix Aquilis auium maximis eſſe comperiuntur. Qua ratione fortè etiam non abſurdè videri poſſit (liceat mihi, etſi non Germano, in re a Germanis hactenus intacta, coniecturis à uero pręſertim non abhorrentibus, imo rei naturā explicantibus, uti) quòd Miluus eorum lingua VVeyer dictus ſit, quaſi dilatator VVeyen enim vel VVyen antiquiſſimæ Germanorum gēti Thuingris, ut VVeiden vel VVeiteren alijs, dilatare, ſeu in latitudinem exporrigere ſignificat. Quæ quidem uox eiuſdem eſt cum ea ſignificationis, qua Itali accipitrarij vtuntur, dum uolatum hunc denotant, nempe eſtendere. Gallicum uerò, quod eſt planare, alarum potiùs inconcuſſarum quietem reſpicit. Planare enim æquare ipſis eſt, & planum æquabile, quòd uelut iuſta & æqua lance & tanquam in æquilibrio alas extendant, neque eas ſurſum, deorſumuè inter uolandum Milui iaciant. Quemadmodum verò cùm prædam ex alto diſpiciunt, in orbem circumuolant: ſic pari pacto cùm ſurſum ſcādentes, ſublime petunt, in gyrum denuò ſpiratim ſeſe contorquent, ſed cùm deuolant contrario prorſus volandi ritu vtuntur. Nam deſcendentes rectà, & unico impetu ex æthere deorſum ſeſe pręcipitant, tanta uelocitate, ut [m] Bellonius ſcriptum reliquerit, obſeruatos à ſe Conſtantinopoli, qui proiecta à Turcis animi relaxandi cauſa in altum pulmonum bubulorum ſegmina deuolantes, unguibus arripuerint, antequam in humum delapſa eſſent.

Milu[9] cur VVeyer dictus. VVeyen quid Germanis. Eſtendere. Planare. Miluorum mira velocitas. [m] Lib. 2. c. 16. de auibus.

LOCVS. MIGRATIO.

[a] Lib. 10. cap. 10. [b] L. 8. Hiſt. cap. 18. [c] Lib. 8. Hiſtor. c. 16.

MILVI ubique ferè gentium degunt: ſed loca, modò frigus, modò æſtum nimium euitaturi, mutant, ut & multæ aliæ uolucres. Vnde *hybernis* (inquit [a] Plinius) *menſibus latent, uſque paucis* ([b] Ariſtoteles paucis diebus habet) *adeo vt multis latere ignorentur. Tardè* etenim, *neque ante Hirundines*, ut idem tradit, *abeunt*. Hyeme ad locā tepidiora ſuccedunt, ſi vicina ſint, ſin remota, non mutant ſedem, ſed ſe ibidem condunt. Iam enim de anguſtijs euolaſſe, cùm primùm apparuerunt, uiſi ſunt, ut & Hirūdines. Sed hoc [c] Ariſtoteles de ſua Græcia noſtris regionibus calidiore. Viſi tamen ſunt etiam in ſuperiore Germania in quercubus, alijſuè arboribus intus carie exeſis & concauis, dum fortè fortuna cederētur, per hyemem ſeſe occuluiſſe, ac puluere earundem carioſo, quippe qui a putredine caloris quidpiam nactus erat, corpus fouiſſe, quod & Hirundines aliquādo, imo ſæpenumerò facere compertę ſunt. Aut etiam in nido ad breue tempus, frigore maximè ſæuiente, manere quibuſdam dicuntur, denſiſſimoq; plumarum ſuarū uellere ab hyberna aëris iniuria, quātum licet, modicum corpus tueri.

Miluos in Aegyptum migrare. [d] Lib. 2. c. 88.

Plerunq; uerò in Aegyptū Milui tam Aetolij, quàm Regales, cæteræq; volucres migratoriæ hyeme aduentante è noſtris regionibus Pontū tranſuolare, ibiq; hyemare cogniti ſunt. Quod à ſe cum ſtupore obſeruatū annotat [d] Bellonius, ita ſcribens. Cùm aliquando in littore Ponti Euxini ea parte, qua Thracia eſt, verſaremur, vltimo ferè Aprili, in colle quodam eminentiſſimo, columnæ illi, quæ ad oſtium Borphori eſt, proximo, vbi rete tenderet auceps capiendis Niſis, qui a dextra maris plaga aduolabant, obſeruauimus Miluos gregatim eò aduentantes recto tractu, frequenti adeò numero, ac denſo agmine, ut miraculi loco nobis ea res eſſet. Nam nouitate ſpectaculi veluti attoniti, animo concipere nequibamus, vbinā locorū tanta Miluorum copia uictū ſibi eſſet paratura. Si.n. quindenorum dierum durante ſpatio ſingulis diebus numeroſo adeò phalāge, atq; tunc temporis viſi ſunt, pręteruolaſſent, auſim aſſerere, numerū hominum viuētium ſuperaturos fuiſſe. Et ſanè res admiratione plena, dignaq; mihi uiſa eſt, tātam Miluorū multitudinem verè innumerabilē inſtar examinis formicarum, idq; per multos dies perpetuò Pontum traijcere. Aeſtate verò aduentante, vt nimium illarum regionum æſtū effugiant, in Europam, tardius tamen Aetolij, quàm Regales in has noſtras regiones, Italiam uidelicet, Galliam, Germaniā reuertuntur, quemadmodū etiam prius iiſdem à nobis recedūt.

Milui cur in Europā redeant.

Milui Cuculum ad nos deferunt. * In Auib.

Ne verò vacui aut ſoli redeant, bellum nobis, ſi Dijs placet, & Iſidoro credimus, hoſpitem adducunt Cuculū, inſigni profectò in hunc beneficio. *Scapulis enim ſuſceptum, propter breues eius & paruos volatus*, inquit Iſidorus, *ne per longa aëris ſpatia fatigatus deficiat, tranſuehunt, vt qui ſecum in hybernis egerat, ſecum unà quoque æſtatem tranſacturus verni temporis nobis eſſet nuncius*. Vnde ut quatuor anni partium, aliæ alijs auibus, ita uer Miluis tribuebant antiqui. Hinc * Ariſtophanes: Ἴκτινος αὖ μετὰ ταῦτα φανὴς ἑτέραν ὥραν ἀποφαίνει, Ἡνίκα πέκειν ὥρα προβάτων πόκον ἠρινόν, id eſt,

id eſt, *Miluus rurſus poſt hæc apparens aliud tempus oſtendit, Quando tundere tempus ouium vellus vernum.* Hinc origo eſt prouerbio apud eundem Ariſtophanem, προκυλινδεῖσθαι τοῖς ἰκτίνοις, id eſt, *prouolui ad Miluos ſeu adorari Miluos.* Idem etiam ad hunc ſenſum dicebat: Εὔχεσθε τῇ ἱστίᾳ τῇ ὀρνιθείῳ, καὶ τῷ ἰκτίνῳ τῷ ἱστιούχῳ, id eſt, *Supplicate veſtæ auili, Et Miluo veſtam habenti.* Ineunte etenim vere, cùm apud nos, quàm apud Græcos Milui primùm apparerent, ad eorũ conſpectum, tanquam certiſſimum hyemis exactæ, cuius ſcilicet graui tædio iam leuati eſſent, nuncium, tenuioris fortunę homines læti prouoluebantur, & in genua, tanquã eos adorarent, procidebant, quo ritu Reges adorari mos eſt. Itaque reges olim fuiſſe fingit poëta Verùm honos huic temporis mutationi potiùs, quàm aui habebatur. Hinc etiam quidam apud Græcos nomen illi factum Ἴκτινα volunt, quòd tanto deſiderio expectatus accedat. Hanc autem mutandi loci, temporiſq; cognitionem, quam inſtinctu naturali edoctus eſt, (bruta enim omnia, vtpotè animam corporibus immerſam habentes, leuem etiam auræ alternationẽ multò citius homine percipiunt) ſacræ etiam literæ Miluo ineſſe teſtantur, ut ex diuino [e] Propheta Ieremia manifeſtum eſt dicente. *Miluus in cœlo non ignorat tempus ſuum, Turdus & hirundo & Ciconia, ipſa quoque aduentus ſui tempus obſeruant: populus autem meus iudicium Domini non cognouit* Quemadmodum uerò in uarias orbis plagas ultrò citròq; commeat, ut modò æſtuantis, modò algentis ſupra modum aëris noxam euitet, ita etiam cùm apud nos agit, ac ſub Canicula omnia in hac infima aëris regione intolerabili æſtu torrẽt, & cùm cæteræ animantes tum non niſi in umbra degant, ut auram frigidiuſculam, qua ſeſe refocillent, captent, unde Miluus plerunq; circa meridiem refrigerium quæſiturus tam ſublimi uolatu in altum contendit, ut nec uiſu illum ſæpe aſſequamur. Nam etſi nullam ibi umbram, uti apud nos in terra, quæ æſtuantẽ recreare queat, reperiri quiſpiam exiſtimet, tantum tamen abeſt, ut ſolis radiorum calore illic aduratur, quin potiùs nullum locum adeo opacum aut umbroſum humi reperiri poſſe, qui cum illo de algoris uehementia certet, ueriſſimum eſt, ubi Miluus expanſis alis ſeſe librans hæret. Imo uerò frigus ibi tantum eſt, ut periculum ſit, ne congelaſcat, uel ſaltem membra eius rigeant, ſi diuturnam ibi moram traxerit. Argumento ſunto altiſſimorum montium, ut Olympi, Athos, Idę, & ſimiliũ iuga, quæ, etſi regiones, in quibus ſiti ſunt, calidiſſimæ ſint, perpetua tamen niue carent, ob ingens mediæ aëris regionis, ad quam uſque pertingunt, frigus. Et ne tam longè exempla petamus, alpes noſtrates & penè domeſticæ nobis exemplo ſint. Quis enim neſcit alpeis ſummas, alia alijs locis ac partibus nomina ſortitas, totius anni decurſu etiam cum Sirij ardore cuncta adurantur, uertices ſuos perenni niue onuſtos ac candentes oſtẽtare, unde etiã ab albendo alpes nominatas uolunt. Harũ certè in ſummis illis faſtigijs frigus eſt ingens adeo, ut quiuis per eas iter facere, etſi æſtiuis menſibus, pertimeſcat. Radij enim ſolares, quorum reflexorum à terra vis eouſq; minimè pertingit, omni caloris beneficio hanc partem deſtitutam relinquunt. Cuius rei haud grauatim ſeſe mihi teſtes præbebunt, quotquot rei botanicæ ſtudioſi montium Baldi in agro Veronenſi, aliorumq; cacumina perreptantes, nõ minus in ijs frigus Iulio & Auguſto menſibus experti ſunt, quàm quo bruma maximè ſæuiẽte corpora noſtra affligi ſolent, cùm tamen paulò antè & eodẽ die maximo ſolis ardore in ſubiectis uallibus & cãpis æſtuaſſent. Hinc eſt quod Milui magnam diei partem, nempe meridianam illic tranſigant, nec ante ueſperam deuolent. In Lybia uerò circa fontes Nili teſte [f] Herodoto, perennant, ut & in India occidentali, ubi frequenti admodum numero, ac præſertim in Inſula quadã D. Dominici nomine celebri, necnon in alto longè lateq; eam ambiente mari, ſibi uiſos cùm primùm nauibus illuc appuliſſent, id genus Miluos, quibus cauda eſt bifurcata (unde & illi nomen impoſitum) [g] Hiſpani Indicarum nauigationum comentarijs memoriæ prodiderunt. In his enim & ſimilibus regionibus, quòd aëris conſtitutio temperata ſit, & hyemes clementes, non minus æſtiuant, quam hybernant, perpetuaſq; ſibi ſedes figũt. Refert tamẽ clariſſimus [h] Carolus Cluſius uix maiorem in Cairo (ubi Bellonius eos magna copia habitare ſcripſerat; cùm à nobis abſunt frigoris euitandi cauſa) Miluorum frequentiam conſpici, quam Londini Trenobantum in Britannia, nulloq; non anni tempore frequentiſſimos ibi apparere: cùm enim (inquit) eos interficere uetitum ſit, ut ſpurcitiem in plateas uel etiam ipſum flumen Thameſim, qui urbem alluit, ab incolis eiectam legant, & deuorent, per confertos etiam homines prædam ab ipſis in altum uolantibus conſpectam, corripere non uerentur, quod ſæpenumerò, cum illic eſſem, miratus ſum. Hactenus ille. Item & in Hollandia Nouembri menſe, quo ibi cuncta ſæpe glacie rigent, catapulta à ſe occiſum Miluum mihi retulit Io: Cornelius VVtervverus Batauus Medicus, uir fide digniſſimus, cuius opera ac doctrina in hoc opere multo tempore uſus ſum.

Miluus adoratus.

[e] *Cap.8.*

Miluus cur ſup nubes ſeſe efferat.

Supra nubes ingens frigus eſſe.

Alpes vnde dictæ.

[f] *Lib.2.*

[g] *Tom.3.*

[h] *L.2.c.36. In Obſ. Bellonij.*

GENERATIO.

Lud. Viuis error.

ADMIRATVR Ludouicus Viues, & ſanè id omnibus (ſi quidem verum) meritò admirandum eſt, quod de Miluorum generatione Ariſtoteles in naturę admirandis narrat: Ex Aquilinis ſcilicet pullis alterum à patre degenerare, & fieri ex Aquila Haliæton, ex hoc iam non Haliætos gigni, ſed Phenas ſeu Oſſifragas, ex Oſſifragis Miluos, nec Miluos ſui generis aues procreare, ſed diuerſi, atque hic demum ſiſti, & fieri degenerandi modum: has ſteriles & abſq; vlla prole conſeneſcere atque interire. Verùm, quod pace tanti uiri dixerim, & author, quem citat, ſuſpectus eſt, neque genuinus Ariſtoteles, imo neque locum hunc in illo libro antè citato reperies. Et ſuſpicor uel Plinium hunc locum hinc mutuatum eſſe, uel hunc authorem à [a] Plinio, nam in ſua naturali hiſtoria ita loquitur: *Haliæti genus ſuum non habent, ſed ex diuerſo Aquilarum coitu naſcuntur. Sed quidem quod ex ijs natum eſt, in Oſſifragis genus habet, è quibus Vultures progenerantur minores, & ex ijs magni, qui omnino non generant.* Hoc tamen differunt loco hæc inter ſe, quòd alter Miluum ex Oſſifraga, alter Vulturem naſci dicat. Putarim tamen ego doctiſſimum illum virum forſan hæc apud Plinium legiſſe, & mox memoria lapſum, vt magnis ingenijs, & multa ſcribentibus vſu uenit, Ariſtoteli attribuiſſe. Angelus Politianus in haud minorem errorem lapſus eſt, cùm quod de Vulturibus (etſi etiam perperam, vt à nobis monſtratum fuit) vulgò traditur, Miluis tribuit, marem ſcilicet in Miluis non reperiri, & fæminas Auſtro uel Euro concipere. Pariunt autem Milui *bina, magna ex parte,* vt [b] Ariſtoteles author eſt, *interdum tamen & terna, totidemq́; excludunt pullos, poſt vicenorum dierum incubatum: Sed qui Aetolius vocatur, vel quaternos aliquando excludit.* Sed Plinius in turpe mendum impegit, ineptè Aegolius, quę uox Vlulam ſignificat, pro Aetolius traducens: Sunt autem hæc eius verba: *Singulos ferè parit, nunquam plus ternos, is qui Aegolios vocatur, quaternos.* Vocum in primis ſimilitudine eum lapſum eſſe probabile eſt, quanuis & in pullorum numero ab Ariſtotele diſcrepet. Ex quo itaque Plinij verba ſic reſtituenda puto. Miluus binos ferè parit, nunquam plus ternos, ſed qui Aetolius uocatur, quaternos. Non minor verò Miluo, quàm cæteris alitibus pullorum ſuorum cura eſt, quos, ut incolumes conſeruet, & ipſe peculiare ſibi amuletum, videlicet ne quis teneros oculus pullos faſcinet, aut veneno lædat, ſolerti naturæ prouidentia ſelegit, ut Aelianus literis traditum reliquit: *Miluus* inquit, *rhamnum nidis ſuis imponit tanquam faſcinationis remedium, aliarumq́; ſine dubio noxarum arcendarum futurum.*

[a] L. 10. c. 3.

Angeli Politiani error.

[b] 6. Hiſ. c. 6.

Plinij turpis error.

Plinij emendatus.

Milui induſtria.

VICTVS.

[a] 8. Hiſ. c. 3.

MILVVS carniuora eſt auis [a] Ariſtoteli, utpotè aduncis unguibus, & non minus mortuorum, quàm uiuorum animalium, necnon & piſcium. Plinius exiſtimauit non alio cibo, quàm carnibus ueſci, vbi ait: *Veſcuntur glande aues quædam vncorum unguium, pomisq́; multa, ſed quæ carne tantū non viuunt, excepto Miluo.* Sed falſus eſt. Nam & fructus Miluo in cibum venire conſtat, præſertim cùm alio alimenti genere ſamiliari deſtituitur. Hoc teſtatur [b] Bellonius, qui in Aegypti vrbe Cayro Miluos ſibi viſos in palmas deuolaſſe & dactylos comediſſe aſſerit. Hinc fortè & ipſe [c] Ariſtoteles perperam ſcriptum reliquit, *Miluos, ſi fruges in os indideris, reſpuere.* Si enim fructus deuorent, quid ni & fruges, cùm illemet aliquando eos bibere concedat? *Genus,* inquit, *auium omne cùm potu exiguo contentum ſit, tum aduncis nullus omnino vſus bibendi eſt, præterquàm pauciſſimis quibuſdam, quæ & ipſæ rarò vtuntur, qualis potiſſimum Tinnunculus eſt. Miluus etiam viſus eſt bibere, quanquam rarò.* Quam raritatem ego ex ſicciori cibo, quo rariſſimè veſcitur, proficiſci autumor. Ioannes Tzetzes Miluum ex ſolis aquis pluuialibus bibere, eo ſolum tempore, quo pluuia cadit, prohiberi tradit. Voraciſſimus eſt & plurimi cibi, in tantum, ut in prouerbium tractum ſit Miluina appetentia pro vehementi fame, & Miluina menſa, quę cum auiditate maxima deuoratur.

Plinij error.

[b] Lib. 2. de Auib. c. 28.

Ariſtotelis error.

Miluina appetentia.

Miluina menſa.

RAPA-

RAPACITAS. MORES.

RAPACISSIMA *& ſemper famelica*, inquit[a] Plinius, *hæc auis eſt.* Vnde & doctiſſimus noſtri æui Poëta quidam Miluos famelicoſos uocat, inquiens: [a] *Lib.10.c. 10.*

Qualis famelicoſa ſecta Miluiorum,
Cuius acuit poſtridnus famem clangor.

Inſidiatur auibus domeſticis, maximeq́; pullis Gallinaceis & Anſerinis inter quos è ſublimi quempiam, qui extra ſecuritatẽ prodierit, aut incautiùs à cæteris ſe diſiunxerit, aut alia quauis ratione rapinæ magis quàm cæteri, ſe expoſuerit, ſibi eligit, atque aliquandiù in gyrum obuolitans obſeruat, donec cùm oportunum putat, dicto citiùs in cortem deuolans, incogitantem abripit, fruſtra conquerente matre, & hominibus tam clamore, quàm lapidibus eum territantibus. Quod eleganter his uerſibus noſter Arioſtus expreſſit. *Quib⁹ auib⁹ inſidiet.*

Coſi il rapace Nibio furar ſuole
Il miſero pulcin preſſo à la chioccia,
Che di ſua inauertenza poi ſi duole
E in van li grida, e in van dietro li croccia.

Præſentiam hominum minus, quàm cæteræ aues Miluus pertimeſcit. Imo ſolitudinem fugere & vrbes, locaq́; hominibus frequentata affectare, vbi rapiat, euidenter conſpicitur; Quod num à naturali manſuetudine ac veluti cum hominibus quadam amicitia, an potiùs ab impudenti quadam rapiendi audacia procedat, dubium videri nobis poteſt. Qui nauigationes Indicas ab Hiſpanis inſtitutas conſcripſerunt, memoriæ produnt, Miluorum quoddam genus bifurcata cauda præditum, quorum in inſula D. Dominico ſacra, magna copia eſt, ad ſe in naues aduolaſſe, & ex ijs maximam cepiſſe voluptatem, quòd mites adeò ac manſuetos eos eſſe conſpicerent, & quamuis propè adeò ad eos accederent, vt fuſte percutere potuiſſent, tamen non aufugiebant, ideoq́; nulla ratione nocere illis voluiſſe, tanquam ſi religio eſſet, nec auderent amicas adeò hominibus volucres offendere. Illi coram ſe corpus à pulicibus expurgabant, atque ita omni metu depoſito, intrepidè pennas roſtro expoliebant, vt hac in re cicures ſeu domeſticas noſtras aues ſuperare viderentur.[b] Bellonius etiã in Aegypto prę manſuetudine ad feneſtras vſque domuum aduolare ſcribit. Hæc quidem mitem Milui naturam eſſe teſtari videntur. At contrà ſentio, dum ad rapinas faciendas, vt inquit[c] Aelianus, eminentiſſimum, ſi ſuperior extiterit, carnes è macello rapaciſſimè auferre Miluum video: Vnde culinas & carnaria circumuolitat: minimeq́; expectat aliquãdo, donec quidpiam crudę carnis foras proijciatur, ſed vltrò rapit. Pueris cibum è manibus in ipſiſmet vrbibus, carnes, ſcrutaq́; abluentibus & piſces exenterantibus fæminis, ſudaria ſepibus, imo è virorum manibus & quod amplius, ſæpius pileos hominum capitibus, eo maximè tempore, quo nidulantur, vt viſum à ſe teſtatur Turnerus, vi audet eripere. Hinc apud Plautum legimus: *Pulmentum es pridem eripuit Miluus.* Hęc omnia eius facinora, faciunt vt impudenti potiùs ac effronti temeritati, imo ignauæ, vt ita loquar, cuipiam rapacitati aſcribendã cenſeam, eam, quam prę ſe fert, manſuetudinem, ac cum homine familiaritatem. Neque enim alia de cauſa, loca hominibus habitata ac frequentata amat, quàm ut rapiat, ac prædam facilè, nulloq́; labore parabilem nanciſcatur, vt qui viribus ſuis diffidat, neque animantes aut celeritate, aut robore pollentes perſequi locis deſertis audeat. Hoc enim agit, vt hominibus aliud agentibus, aut nihil minus cogitantibus ex improuiſo aduolans cibum auferat, aut pullos Gallinaceos vel Anſerinos, imbelles nempe & repugnare nõ valentes, clandeſtino impetu veluti ſuffuretur, vnde meritò & appoſitè à Germanis inferioribus Thungris & Batauis Kuijckendieff, id eſt pullorum fur dicitur. Hinc benè dixit, neſcio quis anonymos, author libri de natura rerum, *Miluum audacem eſſe in paruis, timidum verò in rebus magnis.* Qui enim omnium impudentiſſimi volucrum ad hominum uſque manus, ut inquit Oppianus, prouolant, eiſq́; cibum extorquere non verentur: à Niſo, etſi triplo maiores, in fugam verti traduntur. De Miluis prædicant omnes, & pro miraculo habent Ariſtoteles, Pauſanias, Plinius, Aelianus, quòd in Elide, cùm carnes alioquin ab illis, qui per forum gerunt, eripiant, nihil tamen vnquam eſculenti auferãt ex funerum ferculis, nec Olympiæ ex ara carnium Ioui ſacrificatarum, ac ne ab ijs, qui manibus eas deferrent *niſi lugubri municipiorum immolantium*, vt inquit[d] Plinius, *oſtento.* Credebant illi nimis ſuperſtitioſi, vt apparet, Miluum religione tactum abſtinere immolatis. In funeribus autem cœna lauta apparabatur, quam ad rogum delatam cum defuncto cremabant. Vnde Virgilius.

Miluus quõ homines amet.

Miluus bifurcata cauda.

[b] *Lib. 2. de Auib. c. 28.*

[c] *L. 2. de Animal. c. 47.*

Milui audacia.

KuijcKendieff.

Miluus cur à ſacris abſtineat.

[d] *Lib. 10. c. 10.*

——Congeſta cremantur
Thurea dona, dapes, fuſo crateres oliuo.

Silicernium ea cæna dicebatur, quòd ſilentes vmbræ eam cernant, vel quòd qui adſtant, cernant, non attingant. Nam pijs Inferis, qui libata ediſſet, vel bibiſſet, funeſtabatur. Ariſtophanes tamen immolata etiam abripere Miluum innuere mihi videtur, hunc in modum ſcribens.

Ἐπὶ ποῖον ὦ κακόδαιμον ἱερεῖον καλεῖς;
Ἀλιαιέτους, καὶ γῦπας, οὐχ ὁρᾷς ὅτι
Ἴκτινος εἷς ἂν τοῦτο γ᾽ οἴχοιθ᾽ ἁρπάσας; id eſt,
In quale ò infelix ſacrificium vocas?
Aquilas & Vultures? non vides quod
Miluius vnus hoc abiuit rapiens?

Ego verò ſi modo hoc verum eſt, quod de Miluo narrant (nam reuera fabulam ſapit) in inſiguem eius timiditatem ac ignauiam reijciendum putem. Qui enim aſtu & celeritate, non viribus fretus imparatos adoriri & rapere conſueuit, & aperto Marte congredi nõ audet, aut vim inferre: cuipiam ſoli non attento facilè quid eripiet: at turbam, frequentemq́; hominum coronam, quæ plerunq; ſacra circumſtat, expaueſcit, malè mulctari metuens. In eadem ſententia mecum eſt [e] Ouidius, quam his uerbis exprimit:

[e] Lib. 2. Metam.

Vt volucris viſis rapidiſſima Miluius extis,
Dum timet, & denſi circunſtant ſacra miniſtri,
Flectitur in gyrum, nec longius audet abire,
Speḿq; ſuam immotis auidus circumuolat alis.

[f] In Hippar.

Expectans videlicet, donec aliò ſe relictis ſacris recipiant, abſcedantq́;. Idem teſtatur [f] Xenophon: *Solent Milui*, inquit, *ſi quid incuſtoditum fuerit, rapere, & cùm rapuerint, in locum aliquem tutum ſecedere, priuſquam deprehendantur*, nempe in utroque ſolerter formiduloſi. Albertus etiam cadauera eos obſeruare dixit. Quidam tamen non ſemper iuxtà timidum eſſe, ſed animum ac mores cum ętate mutare aſſerunt. Miluum tradit Iorath, cùm è nido exceſſerit, eumq́; iam parens uolãdi compotem deſeruerit, maiores primùm aues uenari: tum uerò, ubi adoleuerit, atq; (ut ipſius uerbis utar) iam ualidior factus fuerit, debiliores, minoresq́; capere, tandem cùm ad ſummum (ætatis, corporisq́;) uigorem peruenerit, muſcas, culices, ac lumbricos terreſtres, inſecta ac uermes captare, & tum deniq; fame emori. Vnde uulgò ferunt Miluũ primo anno adeo audacem eſſe, ut nihil mortuum dignetur guſtare, ſecundo uerò præ metu nihil uiuum edere, tertio denique fame interire. Quod ſi ita eſt, inuerſo ſanè in eo ordine procedit natura, ac *ὕστερον πρότερον*, ſeu, ut aiunt, nouiſſimum in eo primum eſt. Cùm enim reliquæ animantes, maximè uerò feræ aut bellicoſæ, ętate tenella uiribus ſint imbecillioribus, quæ paulatim cum eadem accreſcente etiam augmentum aſſumunt, Milui è contra, quò iuniores, eò animoſiores, quò adultiores, eò meticuloſiores & ſegniores ſunt, imo quod monſtro ſimile uidetur, quò ualidiores ipſi, eò debiliora animalia capiunt. Ita enim Iorath deſertè ſcribit. Quibus innuere, ut opinor uoluit, quo plus robori corpori ætas adijcit, hoc amplius ab animi fortitudine ſeu audacia recedere. Hinc fortè Plautus inquit:

Miluus nõ ſemper habet eãdem naturam.

Vidi petere Miluium etiam, cùm nihil auferret tamen,

[g] In Pan.

[g] Item perquàm lepidè de illius rapacitate:

Tunc ſis me arctè mea voluptas: malè ego metuo Miluium; mala
Illa beſtia eſt, ne fortè me auferat pullum tuum. Item [h] alibi:
Pulmentum pridem ei eripuit Miluius.

[h] In Aulul.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

[a] 9. Hiſt. c. 1.
[b] 5. de Hiſt. An. c. 48.
Harpe quę ſuis.

CVM Miluo, vt [a] Ariſtoteles, & ex hoc [b] Aelianus teſtantur, Harpe amicitiam ſeruat. Vtriq; verò, inquit Plinius, communes inimicitiæ contra Triorchin. Nec mirum, cùm Harpe reuera Milui quoddam genus eſſe uideatur, nempe lacuſtre & audacius. Miluis quoque & Cuculis non malè conuenire videtur. Hoſce cùm aliò migrandi tempus eſt, humeris ſuſceptos ad loca calidiora tranſuehunt, alioquin tantum iter ob volandi impotentiam non confecturos. Contrà Miluum & Vulpem inimicitias exercere aiunt, fortè quia ambo rapiunt Gallinulas. Cum Coruo quoque diſſidet, ut docet Ariſtoteles; *Eripit enim*, inquit, *Miluus à Coruo, quidquid tenet, vt qui & vnguibus ſit præſtantior, & volatu. Ita fit, vt & eos quoque victus ratio faciat inimicos.* Addit Auicenna aliam cauſam, nempe *quòd propter oua & pullos pugnent.* Gallinis, earumq́; pullis imo & Gallo ipſi terribilis. *Hic enim*, inquit Aelianus, *cùm cantu ſuo terreat Leones, & Baſiliſcos exanimet metu, Miluium tamen timet.* Quandoque tamen animum arripiens & contra Miluos pro Gallinis dimicat. Imo & Gallina ipſa pullorũ parens, viſo, auditouè Miluio, cuius vel umbram,

Gallinæ Miluum ex horres.

& multo

& multò magis vocem aduolitantis mira naturæ ſolertia agnoſcit, ſtatim eos intra alarum aſylum receptos, maxima ſolicitudine glocitando tutatur, hoſtemq́; capitalem arcet roſtro oppoſito. Quod his verſibus eleganter expreſſit Baptiſta Mantuanus.

Vt mater criſtata ſolet, quo tempore Miluus
Inſtruit inſidias, flectitq́ per aëra gyrum,
Illa dolum timet, & crocitans ſua pignora cogit,
Collectumq́ gregem ſuſpenſis protegit alis.

Columbæ etiam & Milui diſcordiam doctè [c] Horatius detexit, inquiens: [c] In Epodo

Mirus amor iuuet vt tigres ſubſidere ceruis,
Adulteretur & Columba Miluio, hoc eſt per adulterium à Miluo ineatur. Paræmia ex impoſſibili deſumpta eſt, qua ſummam diſcordiam & naturalem impotẽtiam docere intendit, quòd aduerſum animal Columbæ ſit Miluus, adeò vt impoſſibile ſit eos vnquam reconciliari, quantò minus mutuo amori indulgere, odio priori depoſito. Aliud præterea impoſſibile notat Horatius, quia Columba nulli ſuccumbere dicitur, quàm cui ſemel ſeſe iũxit, ut inquit Porphyrio. Punicæ malo nunquam inſidere Miluios, vt tradit Oppianus, ferũt, & ne aſpectũ quidem eius ſuſtinere. Cuius rei cauſam in fabuloſum commentum idẽ retulit, quod ſuo loco enarrabimus. Punicę malo non inſidet Milu[9].

AFFECTVS CORPORIS.

SCRIBIT Oppianus Miluum certo anni tempore magnum in pedibus dolorem pati: [a] Plinius tempus hoc exprimens, *Traduntur*, inquit, *à ſolſtitijs affici podagra*. Albertus timiditatis Milui & latebrarum cauſam in hunc morbum reiciens, *arthritica*, inquit, *& podagrica auis eſt, ideoq́ timida, & latet aliquando circa ſolſtitia frequentius, quòd tunc morbo podagra magis obnoxia ſit.* [a] Lib. 10. cap. 10.

AVCVPIVM.

QVOD [a] Terentius paraſitum introducens loquentem, ex prouerbio inquit: [a] In Phormione.

Quia non rete Accipitri tenditur neque Miluio,
Qui malè faciunt nobis, illis, qui nihil faciunt, tenditur,
Quia enim in illis fructus eſt, in illis opera luditur.

Illa ætate forſan, & ſuo quodam ſenſu verum erat. Sunt autem verba paraſiti, qui ſibi non metuit inſidias, aut uim ab eo, qui illam inferret maiore ſuo periculo quàm alieno. Nam aues capiuntur vel gulę gratia, vel delectationis. Tale nihil in Miluo agnoſcebat ea ætas. Neque enim ad cibum expetebatur, neque quiſpiam illum alere volebat, vtporè nimis edacem, nemo habere cupiebat, nempe maleficum. Ideo autem tutior erat, quia in illo & fructus perdebatur, & opera ludebatur. [b] Horatius hamo etiã capi ſolitos Miluos hoc verſu innuit: [b] L.1. Epiſ.

Cautus enim metuit foueam Lupus: Accipiterq́
Suſpectos laqueos, & opertum Miluius hamum.

Noſtra hac tempeſtate Milui & quidem magno ſtudio capiuntur, cum poſitis retibus, ne noceant, quem modum præſcribit [c] Pet. Creſcentienſis, eſtq́; non diſſimilis ab eo, quo Accipitres irretire ſolent, tum venatione, ut oblectamentum præbeant, nempe in aëre ſublimi, Falconum præſertim Sacrorum pugna, quos inſtructos in eoſdem immiſerint. Quam quidem venationem Alphonſus Neapolitanus Rex auorum noſtrorum memoria demonſtraſſe quibuſdam creditur. Tam flagrans.n.hodie volatilis aucupij, vt inquit Budæus, eſt ſtudium, vt nec Ardeæ nec Milui intra nubes conditi euadere humanas manus poſſint. Principes ac magnates, quos Milui venationẽ, ac potiſſimùm regalis ſpectare iuuat, hac eã ratione, teſte Bellonio, inſtituũt. Cùm Miluo in more poſitũ ſit, media ęſtate ſublimẽ in aëre libẽter ac diù ferri; hac arte, ut deſcendat primùm, eum inuitant. Accipitrario Bubonem pugno geſtare iubent, cuius pedibus cauda vulpina annexa ſit, qui auolare in campum patentem permiſſus, vbi à Miluo conſpectus eſt, confeſtim eum ad deuolandum allicit. Miluus enim viſo Bubone, mirum quanto eius contuendi deſiderio ingenita quadam curioſitate actus, ſtatim deorſum aduolet. Ad quẽ cùm proximus acceſſerit, ita vt eum contingat; non aliud, quam auidè & admirabundus inſolentis formæ eum contemplatur. Tunc uerò Sacros in Miluum emittunt impugnaturos. Qui imparem eorũ viribus ſeſe videns, fuga ſaluti conſulit, & ſubitò rotationibus aëra ſcandit. Cùmq́; auis ſit, pernicis quidem uolatus, ſed infirmarum ad reſiſtendum virium, quantum poteſt ſublimis euehitur. Ibi verò in nubibus iucundiſſimum pugnæ fit ſpectaculum, pręſertim ſi locus eſt [c] L.10.c.17 Falconum ſacrorũ pugna. Milui venatio. Bubonis viſus ad venandum Miluum.

campeſtris,

campeſtris,& nullis arboribus,quæ uiſum impediant,conſitus,aërq́; tranquillus, ac ſudum cælum. Nam & ſacros & Miluum ſublimes adeo euadere ſpectare licet, dum alter alterum ſuperare conatur,ut uterque obtutubus humanis eripiatur. Verùm nihil prodeſt Miluo altiuola pernicitas, neque eum ſeruare poteſt ab imminenti exitio. Nam à Sacris tandem in poteſtatem redigitur,qui uolatu facti ſuperiores,ſupernè & frequenter ictum deorſum in terram præcipitant. Exagitatur uerò hoc uenationis genere potiſſimùm Miluus, cui Regali, uel ab hoc ipſo cognomen eſt,quòd Regum & Principum oblectamẽto propriè dicatus ſit, qui ex illius in excelſo aëre cum Falconibus manum conſerentis, aut potiùs, vel in ipſum cælum, ſi liceat, dum altiora continenter petit,euadere conantis,ſpectaculo,haud leuem voluptatem capiunt.

Quis Miluus a Sacris maximè capiatur.

Cedunt tamen in hunc uſum quoque nonnunquam Milui nigri, qui cum Regalibus multò ſint robuſtiores,fit quandoque,quod teſtatur Beliſarius,vt,quamuis etiam capti & à Falconibus Sacris circumacti, per aera deturbati deſcendant,à Falconũ tamẽ manibus quãdoq; euadãt. Sed & Sacris ipſis sũmo æthere reluctãdo plus negotij faceſsũt, ac operoſiorem de ſe,quã de Regali diximus, victoriã reddunt. Nam præterquã quòd virium eis plus ineſt,ſic agilitatis etiam ac expeditæ velocitatis amplius habent corporeę verò molis minus. In Propontide ubi Accipitres magno numero ex Ponti Euxini dextero latere venientes,retibus capi antè ex Bellonio dictum,ibi Milui eodem modo,ut de Accipitribus diximus, capiuntur.

Milui nigri cum Sacris pugna.

Verùm parum honoris Miluo acceſſerit ex hoc,quod eum recreandis hominum animis,venationi vtilem demonſtrauimus, niſi (vt produnt) & eum ipſum reliquorum Accipitrum modo, alijs auibus capiendis idoneum eſſe & arte humana reddi poſſe aliquando doceamus.

Miluos etiã Aues capere.

Cùm artis Accipitrariæ originem & antiquitatem indagaremus,ex [d] Aeliano,qui Cteſiam citat,oſtẽdimus,non ſolum Aquilarum,ſed & Miluorum pullos ab Indis ad venationem inſtitui ſolitos,atque adeo manſuefactos,ut animalia ab ſe capta,ſpe carnis,præmij loco conſequendæ dominis reportarint. Rationem inſtitutionis,venandiq́; modum illic prolixiùs expoſuimus. Et Baldus Angelus Abbatius medicus præſtantiſſimus & noſtri amantiſſimus,Alphonſum Aragoſium Regẽ tradit ex Volaterrano,Miluum primum venaticum habuiſſe,idq́; credendum eſſe affirmat:quod etſi inficiari nolim,vereor tamen,ne Volaterranus,uel illẽ,venationem Milui & Falconis,cuius eundem Regem inuentorem fuiſſe antè notauimus, in qua Miluus ſuperatus tam iucundum ſpectaculũ edit,cũ uenatione aliarũ auiũ confuderit. Mirũ ẽt uidetur, quomodo Miluus auis timidiſſima,& tenellulis tantummodò pullis inſidiari nata,ad uenatum auium inſtitui poſſit.

[d] L.4.de Anim. c.26.

Indos Miluinis pullis in venatu vti.

COGNOMINATA.

Lupus qui Miluus & Circus dictus.

Milu[a] põs.

ICTINVS cognominatur, quartum genus lupi à rapacitate nimirum, vt ſecundum etiã Circus,quia hæ aues rapaciſſimæ ſunt. Hoc genus apud Oppianum, ut antè dictum fuit Ἴκτις vocatur.

Miluum pontem dictum Romanæ vrbis Hermolaus Barbarus interpretatur Sublicium. De quo ita ſcribit Abrahamus Ortelius: Pons Miluius in Tyberi prope Romam,vbi Conſtantinus Maximus Imp. Maxentium tyrannum deuicit. Hodie ponte mole vocant. Miluium uocant hunc pontem, Liuius, Tacitus, Saluſtius, [a] Plinius, [b] Cicero, Eutropius, Oroſius, Aurelius Victor. De eo tamen apud me doctiſſimus Victor Giſellinus. De Molo ponte conſului manu ſcriptos meos, in quibus eſt Moluius, Muluius, Moblius & Molbius,quæ poſtrema duo,etſi falſa ſunt, vocalem tamen O uel V diſertè oſtendunt, In nullo libro eſt Miluius. Hactenus ille.

[a] De viris Illuſt.
[b] Orat. 3. in Catil. & Epiſt. ad Atticum.

DENOMINATA.

A MILVO deriuatur adiectiuum Miluinus, a, vm, pro eo quod Milui eſt. Vnde Miluinus pullus apud [a] Ciceronem pro homine rapaci per tranſlationem dicitur:& Miluina menſa [b] Plauto,ſimiliter pro rapaci: *Madida quæ mihi appoſita menſam Miluinam ſuggerant.* Miluinæ plumę dicuntur apud [c] Plinium: *Hieracites gemma alternat tota, Miluinis nigricans veluti plumis.* Vngues item Miluini pro rapacibus,& furacibus apud [d] Plautum.

An tu inuenire poſtulas quenquam coquum
Niſi ſit Miluinis aut Aquilinis vnguibus?

[a] Ad Q. Fr.
[b] In Menaech.
[c] L.7.c.10.
[d] In penul.

Pes miluin[a] herba.

Pes Miluinus herba quædam à Miluo denominata, à Columella colligi,& in vſum reponi iubetur,ſed qualis ea ſit,non explicuit. Ruellius herbam cornu ceruinum hodiè vocatam eandem cum illa ſuſpicatur. Nam extremum folij in articuli aut pedis Miluini figuram formatur.

Alij

Alij cornu ceruinũ coronopodem interpretantur. Syluaticus pedẽ Milui, pepanum eſſe dicit Cornu ceruinum.
alio nomine vocatũ, folia aſſerens habere diuiſa ſatis & ſubalbida, cum flore & capitello ob- Milui pes.
longo, ſicut cauda animalis. Sed alia eſt Plinij pepanus, bugloſſi folio, pulmonaria latinè dicta. Pepanus.
Hieracium minus Germanis nonnullis vocatur VVeyenſchvvantz hoc eſt, cauda Milui. VVeienſchvvantz.
Miluina Feſto genus tibiæ eſt ſoni acutiſſimi.

AVGVRIA. PRÆSAGIA.

MILVVS diri ominis & inauſpicatus habitus eſt, ac ſemper infortunia præ-
monſtraſſe antiquis creditus. C. Valerio & M. Herennio Coſſ. in æde Apol-
linis Romæ comprehenſus, vt author eſt Iulius Obſequens. Agmen Miluo-
rum in certiſſimum excidium futurum retulerũt augures, vt & aliarũ auium,
quæ cadaueribus veſcuntur, vt Vulturum & Coruorum. Sin verò aliquando
raperentur à Miluis exta aut carnes ſacrificatorum animalium, ſignum inau-
ſpicatum putabatur, vt Pauſanias teſtatur: Idq; eò magis funeſtum putabât, quod ſæpius cùm
in ludis Olympicis, tùm aliàs obuolaſſe obſeruati fuiſſent, ſacrificijs interim intactis manenti-
bus, authore [a] Apollonio. Memoriæ prodidit Gratarolus Miluos unà volantes, ac colluden- [a] In Hiſtor. mirabili.
tes & veluti in aëre expatiantes, ſignificare calorem, ſiccitatem, aërisq; ſerenitatem. Obſerua-
tum item eſt ea loca ob peſtem imminentem ſuſpecta eſſe, quæ Milui reliquerint, quaſi natu- Serenitatis & peſtis ſigna.
rali quadam ſagacitate aut ſaltem exactiſſimo quodam ſenſu aëris & ſalubrem & prauã con-
ſtitutionem ipſi præſentiant.

MORALIA.

D. AVGVSTINVS in hæc [a] Dauidis uerba: *Scapulis ſuis obumbrabit tibi*, id [a] Pſal. 90.
eſt, inquit, ante pectus ſuũ ponet te, ut alis ſuis te protegat, ſi modo agnoſcas
infirmitatem tuam, ut quaſi pullus infirmus fugias ſub alas matris, ne à Mil- Miluus qd ſignet.
uo rapiaris. Milui enim ſunt terrenæ poteſtates, diabolus & angeli eius, qui
rapere volunt infirmitatem noſtram. Fugiamus ſub alis matris ſapiẽtiæ, quia Dæmon Miluus ſimilatus.
& ipſa ſapientia infirmata eſt ſuper nos. Quia verbum caro factum eſt, ſicut
infirmatur Gallina cum pullis ſuis, ut protegat eos alis ſuis. Quemadmodum Miluus pullos
domeſticos grano intentos inuadit, ac ſurripit, eaq; de cauſa in urbibus ac locis hominibus ha-
bitatis lubens uerſatur, nec animantes ſylueſtres perſequitur: ita Dæmon hos, qui mundi nego-
tijs toti ſunt immerſi, & in medio mundo degunt, citiùs adoritur, & incautos rapiens, opimam
plerunque prædam ex ijs reportat. Eos uerò qui Deo & ſibi uacantes hominũ turbam fugiunt,
& ipſe fugit, atque ſyluas religionis, & contemplantis omnis ſophiæ Chriſtianæ plenas raró ag-
greditur. [b] Ieremias: *Miluus*, inquit, *in cœlo cognouit tempus ſuum; Turtur, Hirundo & Ciconia cuſto-* [b] Cap. 8.
dierunt tempus aduentus ſui. Populus autem meus non cognouit iudicium Domini. Vti Miluus, ita &
Diabolus immundis delectatur, pullis & incautis inſidiatur. Scriptum eſt autem: Nolite locum
dare Diabolo, & fugiet à uobis. Diabolus enim alijs eſt formica, nempe pijs uiriliter ſe geren-
tibus, in magnis, ut Miluus, timidus, alijs eſt leo, nempe prauis, audax nempe in paruis, in malo
aſtutus eſt ac callidus, per coniecturas ac uarias ſuſpiciones tempus tentationi oportunum ob-
ſeruat. Si autem ille ſolicitus eſt & prudens in malitia, quantò potiùs nos ſalutis noſtræ curam
gerere ac ſatagere debemus, & in hoc incumbere, ut cognoſcamus Chriſti aduentum, & iudi-
cium Domini futurum. Nam & Milui, homines ſcilicet guloſi, ventris mancipia, diligenter ac
ſtudioſè inquirunt, quinam piſces, quo anni tempore palato ſapiant, ac blandiantur magis,
quarum item animantium carnes, quando eſui ſint aptiores, ac ſuauiores, magno ſtudio co-
gnoſcunt. Verùm ut alibi inquit Scriptura. *Filij ſæculi in generatione ſua prudẽtiores ſunt filijs lucis.*
Quod ſi decimam partem eius operæ, ſtudij ac diligentiæ, quàm hiſce rebus perituris, imo
malis, impendimus, diuinis daremus rebus, in quibus plerunque parum ſapimus, quibuſq; tan-
tummodo obiter & ueluti aliud agentes uacamus, quantò melius cum anima noſtra ageretur?
At interim dum nos omnium rerum ſecuri agimus, noſtræ ſalutis parum curioſi, & ut dici ſo-
let, in utramuis aurem dormimus, diabolus in noſtram pernitiem inuigilans ſummo ſtudio, in-
ſtar uolucris rapacis ſemper in aëre (unde ſacræ literæ dæmones aëreas uocant tempeſtates)
circumuolitat, quærens quem deuoret. *Congregati enim ſunt*, inquit Iſaias, *Milui alter ad alte-*
rum, id eſt, dæmones nigri, rapaces, clamoſi, cadaueribus inhiantes. Pulli autem meticuloſi, mol-
les ac tenelli, qui dicunt Ieiunare nequeo, mane ſurgere graue eſt, pondus diei & æſtum ſu-
ſtinere non ualeo, huiuſmodi Miluorum rapinis exponuntur. Qui autem Miluis fortiter re-
ſiſtunt,

ſiſtunt, eoſq́ à ſe abigunt, dicente ſcriptura, *Reſiſtite Diabolo, & fugiet à vobis*. Hic enim in eo Milui naturam æmulatur, quòd non niſi malè cuſtodita & neglectim obſeruata rapit. Vbi verò excubias agi videt, illinc ſtatim pedem refert, ac aufugit, fruſtra reſtituris inſidias poni cognoſcens.

MYSTICA.

ANTIQVIORES illi, qui doctrinam ab Aegyptijs magna ex parte mutuati ſunt, ac de hominum moribus per palingeneſiæ figmenta diſſeruêre, cuiuſmodi eſt Plato, & qui eum ſecuti ſunt, Plotinus, Harpocraſion, Boëthus & Numenius, per Miluum rapacitatem intelligi tradidêre, hominesq́; tã auaritiæ ſtudioſos, quàm ad imbecilliorum expilationes & rapinas, atque violentas tyrannides paratos in Miluos ac lupos conuerti, vt [b] Socrates diſputat. In vniuerſum hi in ea animalium genera abire homines opinati ſunt, quorum moribus in uita ſimiles fuiſſent. Hinc ad huc Milui prouerbialiter dicuntur, qui diuites numorum potiendorũ cauſa, vel veneno, vel quouis alio modo tollunt è medio.

[b] *In Phæd.*

Qui in Miluos abire crediti, & qui Milui dicti.

EMBLEMATA.

ALciati emblema inſcriptum AEMVLATIO IMPAR, ſic habet.

Altiuolam Miluus comitatur de gener Harpam
Et prædæ partem ſæpè cadentis habet.

Eiuſdem aliud eſt ſub lemmate. MALE PARTA, MALE DILABVNTVR.

Miluus edax nimia quem nauſea torſerat, eſca,
Hei mihi mater ait, uiſcera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? Cur hæc tua viſcera credas
Qui rapto viuens ſola aliena vomis.

Sumptum eſt emblema per imitationem à fabula Græca Gabriæ, cuius hæc eſt ſententia.

Bonis puer feſto die cum comediſſet viſcera.
Hei mihi clamabat, quod inteſtina effundo mater?
Hæc ridendo ait. Ne timeas fili;
Non enim ex tuis quicquam, ſed vomis aliena.

Qui Proſopopæiam ſcripſit ad Paulum Landulphum Papienſem, Miluum de ſe loquentem introducit, ſub perſona propria, quo rapto viuentes notat his verſibus.

Qui deſes latuit brumali tempore Miluus,
Omine felici ſub tua tecta venit.
Excipe pacato (fert commoda plurima) uultu
Si ſapis hic melior, quam Iouis ales erit.

Miluus loquitur.

Tollere ſi nequeo pullos, venabor Alaudas,
Hinc muſcas, tandem fœda macella ſequar.
Heu me degenerem timor arguit, heu nihil ingens
Corpus, nil ungues, nil mea penna iuuant.
Nimirum refero, carnis qui mole grauantur,
Et qui terreſtris nil niſi carnis habent
Heu quot (pace loquar) paſcunt hæc ſæcula Miluos
Quos non ars diues, imo rapina facit.
Primo vorant pullos, dehinc excrementa macelli,
Hinc muſcas. Qui ſint Oedipe ſcire potes.

Doctiſſimus quidam noſtri temporis poëta Miluos, atque Aquilas tolerantiæ inſignem typum præ ſe ferre his verſibus indicat.

Patientia quanta eſt Aquilæ, Miluioq́;
Terras obeundi ac maria, aeriſq́; tractus?
Quanto tolerant tempore ieiunia longa?
Nos mancipia, aut deſidiæ pignora vera,
Suprema boni munera in otio putamus.

VSVS IN CIBO.

AVicenna Miluinam carnem craſſam eſſe ſcribit: & alibi, duræ carnis. [a] Moſes in lege Miluum inter alias rapaces menſis Hebræorum abdicauit, innuens nõ oportere coniungi uel aſſimilari hominibus illis, qui non labore ac ſudore victum comparant, ſed rapto & iniquitate viuunt. Apud tamen inferioris Germaniæ populos, maxime apud ruſticos & pauperiores in menſa eos venire audio. [b] D. Hieronymus Miluum inter ea recenſet animalia, quæ à Deo in medicinæ gratiam facta ſunt.

[a] *Leuit. c. 11.* [b] *Deut. 14.*

VSVS IN MEDICINA.

SVrculus ex nido Milui, puluino dolentis caput ſuppoſitus prodeſt. *Ceruicis quoque neruis opiſthotono laborantis adalligatus auxiliari dicitur. De Miluo quidam affirmant, ſi inueterato, tritoq́; quantum tres digiti capiant, bibatur ex aqua, podagram ſanari, aut ſi pedes ſanguineus cum vrtica, vel pennis eorum cùm primum naſcantur, tritis cum vrtica.* Author [a] Plinius. Ad comitialem, inquit [b] Galenus: *Miluum in olla cremato viuentem, cineremq́; propinato, & ſanabis.* Ad eundem Milui iecur exuſtũ & tritum ex aqua potui datum, idem & [c] Plinius commendãt. Id ipſum aridum tribus obolis in aquæ mulſæ cyathis tribus potum opiſthotonos prohibere, & ad inunctiones oculorum vitioſorum laudari Plinius ſcribit. Cuius rei rationem ad viſum eius acutiſſimum reiicit [d] Io. Baptiſta Porta, vbi animantia, quibus egregia videndi acies eſt, oculorum ſeu viſus uitijs conferre multis exemplis adductis probat. Qui in Venerem infirmior erit, teſticulos Millonis ex aqua fontis perennis, cum melle decoctos edat, inquit Marcellus Empiricus, ieiunus per triduum, & ſtatim remediabitur. Per Millonem Miluum, uel Buteonẽ videtur intelligere. Huius enim terni teſticuli ad fœcunditatem facere creduntur: vel pro Millonis, ſunt qui Milionis legẽdum putent. Milionem verò nunc paſſim Itali & Galli, auis rapacis vocant quoddam genus animoſum ſatis, magnum & aucupio ſeu venationi volatili aptum, ideoq; parum appoſitè, vt opinor Miluorum familiæ aſcribendum. Fimus deniq; Miluorum [e] Plinio articulorum doloribus illinitur, quo morbo & ipſe laborare ſolet. Idem cum ſtyrace ſuffitus, reptilia abigit, authore [f] Florentino. Non accedet ſerpens, inquit [g] Porta, vbi ſtercus Milui aut Aquilæ iacet. Idem Miluum, quòd pallidi ſiue crocei ei ſint oculi, ſicut ſunt ictericorum, idem poſſe tradit, quòd Accipiter, qui arquatis ſubuenit. Sunt qui Miluum viuum in fimo quadraginta diebus macerandum ſepeliunt, & ex vermibus, qui ex eo procreantur, vnguentum ad dolores podagricos ſedandos conficiant. Vndè in perſona Milui idem qui ſupra.

Surculus è nido Milui. [a] *Lib. 30. c. 9.* [b] *2. Parab. c. 2.* [c] *Lib. 29. c. ultimo.* [d] *Lib. 4. Phytogn. c. 26.* Millo quæ auis. Milio auis. [e] *Lib. 29. c. vltimo.* [f] *In Geoponicis.* [g] *Lib. 10. vill. 4. c. 8. lib. 3. Phytogn. c. 8.*

Diſcutio mira natura date podagram,
Si quis de noſtri verticis oſſe bibat.
Curoq́; diuinum diuerſo munere morbum
Heu mihi, ſed nullus vult adhibere fidem.
Deme mihi linguam, in qua noſtram hanc ſcribe figuram
In cunctis melior ſors tibi rebus erit.

Fel Milui delet maculas oculorum.

FABVLOSA.

FErtur, referente Oppiano, ſi credere dignum eſt, quendam virum amiſſa vxore in filiam, quam ex illa nomine, Siden (quod etiam malũ Punicum ſignificat) ſuſceperat, exarſiſſe. Filiam verò, ne à parente contaminaretur, ſuper materno ſepulchro ſeſe iugulaſſe; poſtea uerò Diis hunc caſum miſeratis, terram de ſanguine arborem produxiſſe, & patrem mutatum in Miluum, calamitatis ſuæ monumenta refugere, nec arbori huic inſidere. Fabula iſtæc teſte doctiſſimo Io. Baptiſta Porta ſignificat Miluum maximè colorem rubrum abhorrere. nam Punico malo non inſidet, neq; eius aſpectum ferre poteſt.

Side amata à patre. Miluus rubro colore abhorrens.

Aliam item de Miluo in cælum illato, atq; ſtella facto hanc referunt fabulam. Saturno à Ioue expulſo, Ioui bellum Titanes intulerunt, pepereratq; terra horrendum monſtrum, anteriori parte taurum, poſteriori anguem, quòd ita monentibus Parcis, ſtygiis eſt aquis interclusum. Quumq; fatum eſſet, quòd qui belluæ huius adoleuiſſet exta; Deorum imperio potiturus eſſet,

Cur in cælũ relatus.

eam

eam Briareus mactauit, at Miluus exta Ioui retulit, pro quo beneficio Iupiter inter aſtra ipſum collocauit. Vnde[a] Ouidius:

[a] *Li. 3. Faſt.*

Quid dederis Miluo, ſi vis cognoſcere, cælum.
Saturnus regnis ab Ioue pulſus erat.

APOLOGI.

Infirmus quidam Miluus prope nidum, in quo tanquam æger in lecto, decumbebat, habebat Dei quoddam ſimulachrum. Aduocatam itaq; matrem ſuam rogabat, vt ſupplex ad ſimulacrũ accederet, ac precaretur, vt debita ſua dimitteret, ac ſuperuiuere ſibi concederet. Mater, fili, inquit, quid tibi prodeſt, aut cuius peccati à Deo remiſſionem poſtulas? reſpondit ille, quia toties ſuper eius capite aluum excreui.[a] Morale, eodem modo arrogantes peccatores dum ſani ſunt, imaginem Dei fœdare ſignificat: vbi verò in aduerſam ſalutem incidant, Eccleſiam rogare, vt intercedat pro ſe apud Deum, quo ab imminentis iam matris periculo eos liberet potiùs, quàm peccata condonet.

[a] *Rober. Holcot in li. Eccles. c. 5 lect. 59.*

DE HARPA. Cap. XVI.

De Harpa etſi inter Ariſtotelem, Plinium, Oppianum, alioſq; veteres, qui eius meminerunt, non ſatis conueniat, ideoq; quænam auis ſit, (auem enim eſſe omnes videntur concedere) difficulter iudicari queat, vt rectè Ornithologus dixerit, Harpam Auis rapacis nomen eſſe inconſtans: opinor tamen paucula iſtæc, quæ quid de hac aue ſentiam, obiter annotant, perlecturis plurimum lucis in tam obſcuris tenebris allatura. Sum autem, vt etiam in præcedenti capite innui, huius omnino ſententiæ, vt Harpam Milui quoddam genus eſſe, non tamen ſemper Harpæ nomen huic ſoli competere dicam. Oppiani enim Harpam, Oſſifragam eſſe olim à me concluſum eſt, quanuis ſecus ſentiat Ornithologus, qui vel fabuloſi Kiranidis, Zaucon vel Zeucon vel Harpam, modò Vulturis albi, modò rubicundioris ſpeciem eſſe tradentis, authoritate, vel hoc ſolo argumento nixus, quòd in altiſſimis etiam montibus niduletur, & ſub mento plumas barbæ inſtar habeat, quæ Harpæ ſuæ tribuit Oppianus, Vulturem aureum Germanis Goldgyr dictum, cuius iconem nos ſuo etiam loco ex ipſo exhibuimus, Harpam Oppiani eſſe exiſtimat: Sed cùm multa alia de Harpa ſua ſcribat Oppianus, quæ Vulturi illi minimè conueniunt, atq; Harpam in primis, vt interim cætera præteream, mortuorum animalium oſſibus (quod Oſſifragæ peculiare eſt, ac propriũ) veſci: itaque meo iuditio Harpa eius, Vultur ille minimè eſſe poterit. Vnde dubius omnino[a] Scholiaſtes, *Harpe*, inquit, *auis eſt, quam alij Miluum, alij Oſſifragam vocant*, neſcius fortaſſe, nunquid uel Miluum, vel nunquid Oſſifragam facere deberet, amphibologia nominis intricatus. Eodem modo Euſtathius *Harpe*, ait, *vel Miluus eſt, vel alia auis Aquilæ ſimilis, quæ è ſublimi facilè in quem voluerit locum cum impetu ſe demittit.* Et Io. Tzetzes Harpam cum Miluo confundit, Ariſtoteles apertè diſtinguit. Sed cùm tria ſuperiori capite Miluorum genera eſſe ſcriptum ſit, dicendum, ad quod eorum Harpa referri debeat. Id, ni fallor, ibidem feci, ac iam denuò repeto, ad paluſtre illud, quod Maſſvvy vocari Germanis ſcripſi, rectè reduci, quod ex Philoſophi hiſce verbis colligo: *Harpa, Piſex, & Miluus amici ſunt*, propter, vt exiſtimo, maximam ſui ſimilitudinem, vel quòd victu inter ſe diuerſo vtantur. Harpam enim è mari viuere, ideoq; cum Brentho (Gaza ex Plinio, vt videtur, Anatem tranſtulit) & Laro (Gauia) diſſidere idem Philoſophus tradidit. In quorum verborum traductione Plinius Græcum textum vel perperam diſtinguens, vel malè diſtinctum traducens, hallucinatus eſt maximè, Triorchim cum Harpa diſſidere tradens. Triorchim enim, qui è mari cibum non capit, cum rubeta & ſerpente coniungere debebat. Sed forsã priorem à me adductum locum Ariſtotelis mihi ipſi aduerſari quis exiſtimet, atq; ex eo conſtare dicat, Harpam aliam omnino auem apud illum eſſe, quàm Miluum: Nam, vt videtur, idem alioqui eſſet dicere, Miluus Miluo amicus eſt, vel Harpa Harpæ, quod tamen rationi repugnare videtur. Aues enim (de rapacibus ſermo eſt) eiuſdem ſpeciei ſibi inuicem inuidere, & cibum (cuius cauſa vel amicæ ſunt, vel inimicæ) non aliter ac figulus figulo eripiunt. Huic reſponſum velim, non talem fuiſſe Ariſtoteles intentionem, ſed hanc: *Harpa, Piſex, & Miluus amici ſunt*, hoc eſt, Miluus paluſtris, Piſex, & Miluus nempe vel Aetolius vel Regalis amici ſunt, vtuntur enim victu diuerſo, atq; ideo non diſſident. Sed longè difficiliorem nodum ex Plinio euellendum alius obiiciat, qui, tantum abeſt, ut Harpam maritimam auem crediderit, montanam apertè vocauit, & oculos impetentem

Oppiani Harpa quæ.
Zaucon.
Zeucon.
Ornithol. opinio de Harpa Oppiani refutata.
[a] *In Iliad. τ*
Harpa ad quod genus Milui reduci debeat.
Harpa Miluo amicus, Brentho inimicus & cur.
Pli. error.
Plinij locus de Harpa explicatus.

tem

tem effodere ſcripſit, Huic item reſponſum eſto, turpiter & maximo cum legentium diſpendio, Ariſtotelis locum, ubi Phoici (cui Harpam, quòd victus earum ſimilis ſit, inimicam ſcribit) peculiare præ cæteris eſſe tradat, vt oculos potiſſimùm appetat, apud Plinium in plurimis parum oculatum, corruptum legi. Quare omnino concludo Harpam paluſtrem Miluum eſſe. Ad quam pariter opinionem Ornithologus in primis accedit: & Syluaticus idem concludere videtur: *Arba*, inquiens, *auis eſt, quæ in lingua noſtra vocatur Arpa ſimilis Miluo, ſed vtcunq; maior.* Atq; hinc Cretenſes Miluum adhuc ἀρπάζον vocant.

DE CVCVLO. Cap. XVII.

CVCVLVM Accipitribus apponendum duximus vel ea ſola ratione, quòd Accipitrem referat tanta ſimilitudine, vt etiam Ariſtotelis ætate, hoc ipſo prognatus crederetur, & etiamnum apud Gallos, vt teſtis eſt [a] Bellonius, *Falco Cuculi parens* communi prouerbio dicatur. Non armis tamen ad rapiendum aptis, roſtro ſcilicet & vnguibus inſtructus eſt, ſed colore tantùm Accipitres repræſentat, eſtq; auis minimè bellicoſa, ſed ignaua potiùs ac timida, & impunè ab alijs auiculis infeſtata, [b] Philoſopho teſte, ideoq; eam in vltimum Accipitrum locum reiecimus, non tamen ea ratione, quòd reuera cum hiſce conueniat, ſed quia conuenire credita fuit. Cuculus tamen non omni prorſus honore ac laude deſtituitur. Nam Iunouis Deum Reginæ ſceptro inſidens ab antiquis effingebatur, fortè quia non alia ratione faciliùs Iunoni imponere, eaq; ſe potiri poſſe Deorum Rex exiſtimaret Iupiter, quàm quòd ludicram huius auis formam aſſumeret, quam ipſa pòſt captaret. Vnde non indignam auem eam exiſtimarunt, cuius nomine etiam Iouem ipſum donarent, Cuculum uocantes. Quare Cuculo debere uidetur Iuno, quòd coniunx eſſet Iouis, ſi Ethnicorum fabulis credimus, quas tamen ſuo loco latiùs enarrabimus. Cùm verò uincula iugalia, nec non puerperium curæ eſſe Iunoni exiſtimarent priſci, quare boni ominis cauſa Cuculum Deæ huic dicatum eſſe quis putare poſſet. Boni enim augurij etiamnum à uulgo habetur, ſolentq; noſtri ex eius cantu ducendæ uxoris tempus ut Germani, diuturnitatem uitæ colligere, dum in ſingulas, quas auis reddit, uocis iterationibus ſingulos annos computant. Et in partu non minus fortunatus, quàm aſtutus ac ſagax eſt. Propriæ enim frigiditatis probè conſcius, qua ſe & ad fouenda, & ad excludenda oua agnoſcit ineptũ, eo aſtu utitur, ut nullo ſuo labore poſteritati tamen conſulat, ouis ſuis in alienum nidum, carũ præſertim auicularum, quæ ſimilia pariunt, ne deprehendãtur, illatis. Hoc etiam humano generi præter cætera utilis, quòd omniũ primus auium, ut teſtis eſt Oppianus, uerni temporis, cùm aduolat, nuncius eſt, & caniculæ exortæ, cùm auolat. Vnde Agricolis ad uarias operas diſpertiendi temporis author eſt.

[a] *Lib. 2. de Auib. c. 29.*
[b] *Lib. 3. de Gen. c. 1.*
Cuculus Iunoni Sacer.
Cucul⁹ boni ominis Auis.
Germani cuculi voces enumerãt, & cur.

AEQVIVOCA.

Κόκκυξ eſt os in imo oſſis ſacri poſitum, tribus proprijs partibus conſtans. Sunt autem partes illæ oſſicula, etiamſi Galenus ita non audeat appellare, quòd pueris adhuc ſint cartilagines, quæ quamuis annorum ſpacijs oſſeæ euadant, in ambitu tamen, & cõmiſſuris & ſine adhuc cartilaginoſæ permanent. Vniuntur autem inter ſe ſymphiſi, quamuis coccygis tertium os (quòd proprio nomine & σπονδύλιον, & ὄρρος, & οὐροπύγιον appellatur) ut oſſis ſacri primum perſæpè ſynarthroſi iungatur, & in ijs foramina intus ampliora, ut in oſſe ſacro, niſi quod ad coccygis oſſis ſecundi cum tertio commiſſuram pro foraminibus futura tantùm eſt. Ita dictam Coccygem [a] Cardanus putauit, quaſi Cuculum, quòd Cuculi roſtrum, quo ad figuram (nam in aduncam quandam acutiem deſinit) & quodammodo etiam colorem æmuletur. Verùm alijs magis placet ita uocatam, quòd inſtar criſtæ emineat. Nam κόκκυξ Heſychio & Varino alibi etiam exponitur λόφος καὶ περικεφαλαία, id eſt criſta & galea.

Vocatur & κόκκυξ in iumentis pars quædam humeri uel inter humeros.

[b] Nicander olynthos id eſt groſſos caprifici coccygas uocat, fortè quòd cum Cuculis ſimul uerno tempore prodeant.

Κόκκυξ etiam Græcis, & Cuculus Latinis piſcis marinus eſt apud [c] Athenæũ, qui Numæniũ rubrum ab accidenti appellaſſe ſcribit: Romanis uocatur uulgò peſce capone. Videtur autem à ſono uocis ita dictus. Hinc hos uerſus legere eſt apud [d] Caſtorem Durantem.

Quantumuis mutos piſces natura crearit,
Coccyx efficta nomina vocis habet.
Eſt autem dura carnis, ſiccaq; nihilq;
Lenti in ea, aut modicum, nil quoq; fellis ineſt.

[a] *Comm. in 3. Aph. 23.*
Κόκκυξ pro criſta.
Pro parte humeri.
[b] *In Theriacis.*
Coccygæ fructus.
Cuculus piſcis.
[c] *L. 7. c. 27.*
[d] *In Theſ. Sanit.*

[e] *Lib. 2. de diæta, & de affec. in ter.*

Vnde [e] Hippocrati tanquam piſcis ſicciſſimus plurimis in locis commendatur ad morbos à craſſa pituita ortos, necnon ad ſplenis vitia. Editur ſuauiter frixus ſucco aurantij reſperſus.

At verò gladio partes diſſectus in ambas
Frigitur, & multò gratior eſſe ſolet.
Vtque minus Cuculi deſint & in aëre & vndis
Viuunt, longè alios terra frequenter alit.

Inquit idem Durantes verſu non illepido. Athenæus verò ex Epicharmo aſſatos videtur laudare. *De Cuculis*, inquit, *ſic meminit Epicharmus: Et ſplendidi Cuculi, quos omnes diſcidimus, aſſanteſq́, ac condientes molimus. Dorion eos, ait, aſſare oportet, vbi per dorſum diuiſerimus, ac herba, caſeo, laſerpitio, ſale, oleo condire, deinde verrere, vngere, modicum ſalis ſubterſpargere, tū excipere, ac aceto perfundere.*

Cucul[9] herba. [f] *Lib. 6. Meth. c. 20.* Oxys Plinij. Solatrū furioſum. Cucculo di Leuante.

Herba Cuculus [f] Fernelio Ambiano ſub cineribus cocta ambuſtis mederi traditur, & Cardano ad carcinomata valere. Hanc oxyn eſſe Plinij crediderim. Alioqui panis Cuculi dicitur vulgo Latinorum, nūc trifolij acetoſi nomine nota eſt. Hæc moderato frigore quem acor indicat feruorem temperat, & repellit modicè. Vnde & ad inflammationes & eryſipelata celebratur, & acutè febrientibus vtiliſſima eſt.

Solatrum verò furioſum vulgò quidem Cucculo di Leuante dicitur, ſed ei nomini, vt videtur, nihil cum Cuculo noſtro commune eſt, verùm ita dictum iudico à Græca voce κόκκυς, quæ Latinis baccam notat, vnde & coccus piſcatorius vocatur. Nam inſtar baccæ teres eſt, alijs galla orientalis, quem quercus cuiuſdam fructum eſſe dicunt. Bononienſes noſtri hodie oliuas vulgò coccolas vocant, itidem quaſi baccas. Quanquam Ornithologus ſuſpicatur cuculum herbā apud [g] Marcellum, vbi hanc podagræ dolores impoſitam ſedare ſcribit, Solanum intelligi, hac motus ratione, quòd inter medicamenta ſimplicia ad Paternianum (qui liber [h] Galeno aſcribitur) vua lupina, hoc eſt ſolanum hortenſe, Cuculus ēt nominetur, quod & cacubalum à Plinio dici putat, quod nomē etiam apud Dioſcoridē inter ſolani hortenſis nomenclaturas legitur. Et Syluaticus Cuculum vuam lupinam vocat. Quod ſi ita eſſet, poſſet herba Cuculus apud Fernelium & Cardanum fortè non malè ſolanum etiam intelligi, quod ad ambuſta & eryſipelata inſigni ui pollere conſtat. Hac interim de re alij vt lubet, iudicent. Plura videre erit in capite de denominatis.

[g] *Cap. 30.* [h] *Cap. 83.* Vua lupina. Cacubalū. Capitis tegmen. Cucullus pro tegmine capitis.

Cucullus (cuius vinculum tegillum Plauto dicitur) capitis tegmen olim erat groſſioris villi, vnde [i] Iuuenalis.

[i] *Sat. 3.*

Contentusq́ illic Veneto, duroq́ Cucullo.

Sicuti enim in elegantioribus Galliæ ſeruis frequens erat vſus veſtis cuiuſdam purpuræ, ſic & vilioribus per illam ætatem, vt teſtatur doctiſſimus Lipſius ætatis noſtræ decus, cucullus. [k] Martialis:

[k] *Lib. 10. Epigram.*

Pullo alget Mæuius in cucullo.

[l] *Lib. 1. c. 8.* [m] *In Heliogabalo.* [n] *In Vero.* [o] *Sat. 6.*

[l] Columella. *Cultam ueſtitamq́ habeat* (agricola ſcilicet) *familiam vtiliter magis, quàm delicatè, munitam diligenter à frigore, pluuiaq́, qua cuncta prohibentur pellibus manicatis, centonibus confectis, vel ſagis cucullatis*, id eſt cucullos habentibus. [m] Lampridius: *Tectus cucullione mullionica, ne agnoſceretur.* [n] Capitolinus: *In tantum dicunt vitiorum Caianorum & Neronianorum fuiſſe æmulum, vt vagaretur nocte per tabernas & lupanaria ob tecto capite cucullione vulgari viatorio.* Ad eundem ſenſum [o] Iuuenalis.

Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos &c. Et alibi:
Illa iubet ſumpto iuuenem properare cucullo. [p] Item alibi:
—— Si nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo.

[p] *Sat. 8.*

Cucullus pro tota veſte.

Cucullus etiam pro tota veſte accipitur apud Sidonium: *Per quos nocturnalem cucullum, quo membra confecta ieiunijs inter orandum, cubandumq́ dignantur tegere, tranſmiſi. Quanquam non oportunè ſpecies villoſa mittatur hyeme finita, iamq́ temporibus æſtatis appropinquantibus.* Noſtra tempeſtate & in Italia viatoribus tantùm & monachis ad tegendum caput eſt in uſu. Horum mores formās D. Hieronymus, de monachis loquens, ita inquit: *Edentes autem cucullis capita ſua velent, ne alter alterum aſpiciat manducantem.* Gallis etiam mulieribus non abſimili tegmine caput velare etiānum mos eſt, quod ipſæ vti & monachalem cucullum vernacula uoce cappam, vt & Germani uocant. Cucullionem pro cuculo, ut & Capitolinus ſuprà, & Cato uidetur accipere. *Funes veteres ſarciri, nouoſq́ fieri, centones, cuculiones familiam oportuiſſe ſibi ſarcire.* Nec diſſimile quod bardocucullum [q] Martialis nominat.

[q] *In diſticis.*

Gallia Santonico veſtit te bardocucullo,
Cercopithecorum penula nuper erat.

Item alibi.

Vrbica

Vrbica lingonicus tyrianthina bardocucullus.

Penulæ Gallicæ genus,ſi cucullum non habebat bardiacus,inquit Perottus,dicebatur. Verùm Perottum ea in re hallucinatum fuiſſe,quiuis ex ſequentibus iudicet. Meminit[t] Iuuenalis: [t] *Sat. vlt. in principio.*

Bardiacus iudex datur hæc punire volenti
Calceus,& grandes magna ad ſubſellia ſura.

Quibus tribus deſcribit centurionem,qui geſtare ſolet in caſtris cucullum bardiacum, & calceum clauatum,& qui magnus,proceruſq; eſt. Erat autem ueſtis uilis,& apta militibus, in qua etiam cubarent in caſtris,quaſi quæ & ſimiis ob breuitatem & craſſitiem conueniret,ut ex Martialis uerſu paulò antè citato etiam comprobatur:de eadem [f] Capitolinus: *Auctio ſanè rerum*, inquit,*Commodi in his inſignior fuit ueſtis ſub tegmine Serico, aureis filis inſignior per tunicas, penulaſq; lacernas, & chiridotas Dalmatarum, & cuculli Bardiaci.* Per bardiacum itaq; intelligere debemus cucullũ lanæ craſſioris,quo maximè Galli utuntur. Nam Bardi natio ſunt Gallorum,ut docet [s] Strabo. Ex bardo itaq; & cucullus fit bardocucullus, ſiue bardiacus cucullus, & quandoq; ponitur abſolutè,ut ex Iuuenale paulò antè liquet,& ex iſtoc etiam Martialis: [f] *In P. Helvio Pertinace.* [s] *Lib. 4.*

Laſſi bardiacos quod euocati,

Erant autem euocati iuuenes ex equeſtri ordine delecti, qui manente uſu conſtituti ſunt ad cuſtodiam cubiculi Imperatorij loco militum; hi cùm excubias agebant, bardiaco ueſte utebantur. Alij ita dictum putarunt, quòd bardos, id eſt, uiles & ſtolidos homines deceret.

Cucullus etiam ſignificat fictile poculum, de quo [u] Horatius: [u] *In arte Poët.*

Reges dicuntur multis vrgere culullis,

id eſt, poculis ſeu culullis aliter dictis, imo ego culullis legendum puto,qua ſignificatione iſtæc uox apud [x] eundem etiam alibi reperitur, ubi ait: [x] *Lib. 1. car. Ode 31.*

——Diues & aureis
Mercator exiccet culullis
Vina Syrâ reparata merce.

Fernelio aliiſq; medicis eſt etiam interſutus pileus, quo caput ad deſtillationes ac frigidos affectus diſcutiendos muniri ſolet,quem uulgò cucupham quoq; nominant. Cucul⁹ q̃d Medicis.

Cucullus papyraceum inuolucrum in conum faſtigiatum,quo pigmentarij olim utebantur, ac hodiè utuntur,quibus aromata venalia excipiunt:uulgò hoc tempore Scartozzo nuncupatum,unde Martialis: *—— Nec thuris,piperiſuè ſis cucullus:* ita dictum,quòd in ſpeciem cuculli ſeu caputij erat efformatum. Nã cucullos in acumen ex iſſe Bapt. Mantuanus eo uerſu indicat: *—— Bardocucullatus caput,vt campeſtris Alauda.* unde eos monachos,qui hodiè a ueſtis huius uſu Capuccini uulgò dicuntur, antiquam & ueram formam cuculli retinere apparet. Hanc noſtri homines nunc malè cucullã uulgò uocãt. Cuculus p̃ inuolucro papyraceo. Capuccini vnde dicti.

Cucullus item in quibusdam Italiæ locis uocatur eruca illa,quæ oloſericum profert.

Cuculum Grecè κουκουλον [y] Straboni oppidum eſt propè Albam Marſorum urbem in Italia referente [z] Ortelio,quòd hodiè Scutulum caſtellum Leander ponit. [y] *Lib. 5.* [z] *In Theſ. Geog.*

Eſt etiam Cuculum urbs circa Noricum Ripenſe in D. Seuerini uita.

Ludunt Germani,præcipuè Heluetij ludum,quem cuculum dicunt,hoc modo: Vnus occluſis oculis manet in loco,quem ſolium vel tribunal appellant, interim ab vnitate conſequenter clara voce & interſtinctum numerans, dum alij diffugientes paſſim ſe occultant. Occultatis omnibus vnus Cuculi voce clamat,tum ille à ſolio diſcedit,& paſſim inquirit,ſi quem abditum deprehendat. Deprehẽſo aliquo tribunal celerrimè conſcendit,ne curſu à deprehenſo,aliouè præueniatur. Vltimus enim inquiſitoris laborem ſubit. Hunc ludum [a] Pollux apodidraſcindã appellat. Frequens item eſt apud Batauos, ut audio. Cuculus ludus. Apodidraſcinda.

Cuculi nomine item mons venit in agro Bononienſi, vulgò monte Cucculo. Mõte Cucculo.

SYNONIMA.

CVCVLVS Syriacè uocatur coco: Hebraicè ut [a] quidã uolunt קאת Kaath uulgò interpretãtur Iudæi Cuculũ, idq; ex eorũ Talmud, in quo appellatur קיק. kik Verùm etſi vocẽ Hebraicã קאת Kaath nonnulli interpretẽtur Cuculũ, & quidẽ pleriq; tñ LXXII. Pelicanũ, D. Hyeron. Onocrotalũ eſſe putãt, alij Monedulã ita nominant, ut inquit Reuchlinus. Schalac ẽt Hebraicè quidam Cuculum dici putant, alij Mergulum, alij Nycticoracem. Quidam שחף Schachaph Cuculum exponunt auem immundam a ſcabie & tuberculis, quibus præ cęteris fœda eſt, & ita Hebræos eum uulgò uocare [b] quidam author eſt. שחפא ſimiliter Cuculum ſunt, qui uertant, inquit Santes Pagninus, tamen D. Hieronymus Larum exponit. In Auicennæ animalium hiſtoria [a] *Lib. 9.* Coco [a] *Pſal. 102.* Kaath. Schalac ſchachaph [b] *Leu. 11. & Deut. 14.*

Banchem Euchem. modò Banchem, modò Euchem pro Cuculo legitur. Græcis κόκκυξ eſt à uoce, quam edit, per onomatopœiam. Nam & κοκκύζειν Græci habent uocabulum fictitium ex Cuculi cantu. Signat etiam Gallinacei uocem, quam parta uictoria ſolet occinere. Hodie Cretenſibus, teſte Bellonio, Decocto dicitur. Latinè Cuculus, ut plurimùm, & Cuccus; cuius illud eſt dimnitiuum, etiã

Decocto. uocatur. Cucullus uerò pro aue Latinum non eſt. Quare quòd quidã ex Cuculo faciunt cucullum, ex aue ſcilicet ueſtem, apud Horatium nihil eſt neceſſe, quum hæc uox plerunq; penultimam habeat productam, apud Plautum in carmine Trochaico:

At etiam cubat Cuculus, Surge amator, i domum. Ac mox.

Cano capite te Cuculum vxor ex luſtris trahit.

[c] Lib. 1. S. 7. Alioquin enim in utroq; Trochaico uerſus non conſtaret. Ita igitur legendum apud [c] Horatiũ:

——Cui ſæpe uiator

Ceſſiſſet, magna compellens voce Cuculum,

non cucullum. Inuenitur tamen & correpta penultima apud Poëtas, ut in illo uerſu Martialis.

Quanuis per multos Cuculus cantauerit annos.

Et apud authorem Philomelæ:

Et Cuculi cuculant, fritinit rauca cicada.

Pro ueſte uerò ſemper ll. geminat, neq; eſt diminitiuũ, ut Cuculus, quod etſi, ut diximus, à Cuccus deriuatur, alterum tamen C. deponit, ita ut etiam prima in eo ſecus atq; in primitiuo, corripiatur.

Etymum Eſt autem hoc nomẽ Latinũ, ut pleraq; aliorum idiomatum eiuſdem auis, etiam à uoce, qua ſemper & ad tædium uſq; repetita, ſe primo uere prodit, nomen proprium ingeminãs, effictum, ut uix alia ſit auis, quæ ſimiliter in tot linguis unam aut ſimilem nomenclaturam habeat. Demonſtrat uerò, ut tradit Goropius, Latinorum Cuculus (ſi tamen hæc deriuatio accipienda eſt. Nulla enim neceſsitas, ut Latinum Cuculus à Græco mutuemur.) duo potiſſimum: priore quidem ſyllaba V. apud Latinos à quarta uocali ſonum exordiri, ut Terentianus ſcribit, poſteriore uerò apud primos Latinos tenuis etiam V. ſonũ fuiſſe, ſi Ypſilon, quòd eſt in κόκκυξ exprimere uoluerunt. Quæ Goropij ſententia quoad primam ſyllabam, commonſtrat quidem quod Græci Latinorum V. exprimere uolentes, ſemper ου ponũt, ut de hac ipſa dictione factum uidere eſt apud Suidam & Varronẽ, quibus teſtibus Coccyx apud Romanos κοῦκκος uocatur. Et Iſacius Tzetzes in Lycophronẽ inquit: ὁ παρὰ Ῥωμαίοις κούκουλος, id eſt, apud Latinos ſeu Romanos Coucoulus uocatur. Belgæ ſanè Coucouc Cuculi ſonum efferunt, quem Galli, nunc Franci more Græcorum κουκου pronunciant, à quibus diſcere etiam obiter licet, quì ſit Y Græcorum ſonandum. Sed ut dixi ego minimè acceperim hanc nominis Latini originem, cũ manifeſtum ſit & hanc ipſam ex uoce Cuculi apud quaſq; gentes promanaſſe, atq; ut eam primò comprehenderint, ſic in uſum tranſduxiſſe.

Gugulus. Alberto haud aptè Gugulus ſcribitur. Italicè Cucculo, Cucco, Cuco, Cucho: Hiſpanicè Cuclillo: Gallicè Cocou, ſed ut plurimum, cocul ſeu coquu: Germanicè Gucker, Guggauch, Kuckkuck, GucKuſer: Belgicè Kouckouck vel Kockuunt. Anglicè a Cukkouu & a Gouke: Illyricè Ziezgule.

GENVS.

Plin. & multorũ error. FALSA hactenus, ab ipſis Ariſtotelis etiam temporibus uſq;, hominum complurimum opinio Cuculum Accipitrum eſſe ſaltem ſpuriam quandam progeniem tenuit. In quem errorem & [a] Plinius ipſe alicubi & Albertus, aliiq; lapſi ſunt. Verùm hos luculentius refutari poſſe haud quaquam puto, quàm ipſis [a] Ariſtotelis verbis, qui diſertè diuerſum omnino ſentiẽs in hæc verba ſcribit.

Cuculum non fieri ex Accipitre. *Cuculus ex Accipitre fieri immutata figura à nonnullis putatur, quoniam quo tempore is apparet, Accipiter ille, cui ſimilis eſt, non aſpicitur. Sed ita ferè euenit, vt ne cæteri quidem Accipitres tũc cernantur, cùm primùm vocem emiſit Cuculus, niſi perquam paucis diebus. Ipſe autem breui tempore æſtatis viſus, hyeme non cernitur. Eſt hic neq; aduncis vnguibus vt Accipiter, neq; capite Accipitri ſimilis, ſed ea vtraq; parte Columbum potiùs, quàm Accipitrem imitatur: nec alio quàm colore repræſentat Accipitrem niſi quòd Accipiter maculis diſtinguitur ſeu lineis, Cuculus velut punctis. Magnitudo atq; volatus ſimilis Accipitrum minimo, qui magna ex parte per id tempus non cernitur, quo Cuculus apparet, nam vel ambo vnà viſi ſunt aliquando. Quin etiam ab Accipitre interimi Cuculus viſus eſt, quod nulla auis in ſuo genere ſolet facere.* Quæ Ariſtotelis verba non rectè intellexiſſe Plinius videtur, cùm Cuculum ſolum inter aues à genere ſuo ſcribat interimi, tãquam ſi Cuculus de Accipitrino eſſet genere. At Ariſtoteles hoc non dicit, ſed vt contra uulgi opinionem, Cuculum non eſſe Accipitrini generis doceret, illum etiam ab ipſo Accipitre deuorari ait, quod non fieret, ſi eiuſdem generis eſſet, vel mutata tantùm figura ab ijs differet. Videtur ſanè Plinius etiam ſibi ipſi inconſtans eſſe,

quippe

quipppe qui ibidem ita dicat: *Vnguibus non eſt aduncis Cuculus, ſed ijs & capite ac roſtro, rictuq́; Columbam potius, quàm Accipitrem refert, colore tantùm Accipitrem imitatur.* &c. Poſſent autem & ipſius Ariſtotelis verba alicui negotium faceſſere, vbi pedibus eſſe ait Columbinis Cuculum. Equidẽ & ipſe miror, cur non potiùs Picorum pedibus eos comparârit, cùm hiſce, quos nos agnoſcimus, Cuculis non terni antè, & retrò vnus, vt Columbis, ſed bini antici, & totidem poſtici, vt Picis ſint digiti, & nocturnis auibus. Niſi exiſtimemus nõ in eo ſimiles Columbis Cuculos (quantum ad pedes) voluiſſe dicere, ſed quòd vnguibus vtriq; minimè aduncis ſint rapacitati aptis, aut aliam Cuculi ſpeciem ipſum agnouiſſe, qualem Ornithologus etiam olim depictam exhibuit, Accipitris potiùs quàm Cuculi forma, ſed quã pòſt adiecta in appẽdice alia emendarit. Hinc etiam hallucinatum eſſe [a] Albertum colligimus, qui nõ dubitat in hunc modum ſcribere: *Cuculus quidam componitur ex Columba & Niſo ſiue Sparuerio, alius ex Columba & Aſture, mores etiam habet ex vtroq́; compoſitos. Ex Columba enim habet, quòd non prædatur alias aues, ex Niſo autem & Aſture habet quòd inſidiatur nidis aliarum auium debilium* &c. Hallucinantur ſimiliter Galli, qui, vt teſtis eſt [b] Bellonius, Falconem Cuculi eſſe patrẽ vulgari dicterio ferunt. Etenim, etſi, vt doctiſſimus Scaliger inquit, *Cuculus & Accipiter dempto roſtro una & eadem videatur auis eſſe*, eorum tamen naturæ tam cohæret, quàm Placentini & Genuenſes, aut cum Hiſpanis Galli.

Quomodo dicatur habere pedes colúbinos. Cuculi pedes.

[a] *Lib. 23.*

[b] *Lib. 2. H. c. 29.*

DIFFERENTIÆ.

ALBERTVS duo Cuculorum genera ſtatuit, alterum maius, minus alterũ. Vbi enim [a] Ariſtotelẽ interpretatur. *Cuculus*, inquit, *duplex eſt, etiam ex Auicennæ ſententia, maior & minor: Maior ex Aſture & Columba componitur, quoniam roſtrum & vngues & pedes habet ſimiles Palumbo, reliquum corpus ſimile eſt Aſturi, niſi quòd varietas pennarum diuerſa eſt. Minor Cuculus componitur ex Columba & Sperueiro, habens roſtrum, & pedes Columbæ, & cætera corporis membra & volatum ſimilia Speruerio, vnde falſa vulgi opinio nata eſt, Cuculum maiorem aliquando eſſe Aſture & è conuerſo. Magnitudine quidem & volatu maior Cuculus magnum Accipitrem refert, minor paruum. Et fortè plures ſunt differentiæ huiuſmodi Cuculorum.* Hæc Albertus, in quibus, etſi quæ de generatione ſeu ortu Cuculorum vtriuſq; generis prodidit, falſa ſunt & fabuloſa, vt proximè præcedenti capite ex Ariſtotele oſtendimus, vera tamen ab eo Cuculi diuiſio ponitur, & quæ immeritò à Nipho & Ornithologo reprehenditur, qui Cuculum maiorem reperiri negant. Etenim aucupes noſtri Bononienſes omnes vno ore affirmant & Cuculos maiores reperiri, & minores, & illos præterea duorum eſſe generum, ſed quæ ſolius coloris differentia inter ſe diſtinguantur. Minores uerò à maioribus non alia ratione, quàm magnitudine diſcrepare. Maioris utriuſq; icones daturi ſumus, minorem hactenus uidere non licuit. Vnde non malè Albertus plura Cuculorum diſcrimina ſubodoratus uidetur, ubi ait: *Et fortè plures ſunt differentiæ huiuſmodi Cuculorum.* Auicenna quoq; hanc Cuculorum differentiam ponit & Ariſtotelem, ubi *genus quoddam Cuculorum in præruptis nidum ſtruere* tradit, aliud Cuculorum genus intellexiſſe manifeſtò liquet.

[a] *Lib. 6. H. c. 7.*

Cuculi duo genera dari.

Niphus & Ornithologus falſi.

DESCRIPTIO.

CVCVLORVM maiorum prior longus eſt plus minus dodrantem, & ſeſquipalmum. Roſtrum habet oblongiuſculum eiuſdem ferè longitudinis quæ in Palumbis, ſed craſſius & acutius, & nonnihil magis aduncum. Vulgarium uerò ſeu domeſticarum Columbarum roſtro tertia ferè parte longius. Mandibula ſuperior hamo exiguo nonnihil conuexa, inferiore longior eſt, eaq; nigra, inferior uerò cornea. Rictus cum tota capacitate interiore roſtri & lingua intenſè eſt croceus. Nares teretes ac patulæ. Oculorum iris minimè è luteo ſplendet, ſed pupillæ conformiter fuſca eſt, imo nigra. Prona pars tota tam cinerea, quàm alba, lineis ſeu maculis tranſuerſim ductis oblongiuſculis, fuſcis diſtinguitur, at non continuis, ſed interruptis, uti etiam in multis Accipitribus. Quare ea, quam Ariſtoteles adfert, Cuculi & Accipitris differentia, quòd ad haſce notas attinet, in hoc, uti neq; in altero ſequenti minimè locum habet. Neq; enim, ut ipſe ait, in hoc Cuculo teretes ſunt magis quàm in Accipitrum pleriſq;. Imo uerò eæ, quibus Subbuteo aliiq; nonnulli Accipitres inſigniuntur, notæ punctorum magis rationem ac ſimilitudinem habent, ſi his, quibus Cuculus hic noſter reſpergitur, comparentur. Hæ uerò linearum potiùs, quàm guttarum imaginem exhibent. Quare quid aliud dicam, quàm Ariſtotelem aliud quodam genus ab utroq; noſtrorum diuerſum agnouiſſe, ut etiam paulò antè diximus, minimè habeo. Nam & alter proximo loco deſcribendus tranſuerſas pectoris notas

Cuculo maioris primi forma.
Roſtrum.
Nares.
Oculi.
Venter.

oblongiores, magisq́; continuas ac lineis ſimiliores, quàm hic ipſe gerit. [Color.] Pennæ colli, dorſi, alarum propè omnes nigro ac ferrugineo variant; extremis verò pleræq́; oris albicant. [Alæ.] Remigum tegetes maiores albicantibus in ordinem æquabilem marginibus, lineam per tranſuerſas alas albam conſtituunt. Remiges uerò ipſæ, nigræ alioqui totæ, in medio, extremis undiquaq́; albẽtes, vltra mediam caudam quàm longiſſimè protenduntur. [Cauda] Cauda ſimiliter triplici colorum varietate picta eſt, nempe nigra, alba & ferruginea. Nigra in ſingulis pennis eſt è duabus lineis medio in acumen coeuntibus, ac æquali intercapedine à ſe mutuo diſtantibus, ſerieq́; quadam ad vltimam caudam diſpoſitis ferruginea latera tingit. Alba medias pennas interſecat, non recta tamen prorſum linea. Vltimæ omnes totius caudæ plumæ albent. [Crura.] Crura exigua admodũ & curta ſunt, ac minimè corporis magnitudini congrua. Nam & femora breuia & tenuia ſunt, & tibiæ vix pollicem latum longæ, quæ in parte ſuperiori pilis propendentibus è femore candicantibus ultra poplites veſtiũtur, croceo diluto tinctæ, vti & pedũ digiti, qui bini parte antica, ac totidẽ poſtica Cuculo à natura dati ſunt. Quã rem antiquorũ nemo obſeruaſſe videtur. [Ariſtotelis & Plinij neglig̃etia.] Nã pterquã ꝙ neq́; Ariſtot. neq́; Plin. in hac aue deſcribenda, ꝙ alioquin ſatis curioſè, ſi reliqua ſpectes, facere videntur, huius rei vllam faciunt mentionem. Alibi etiam ab utroq́; ſcriptũ eſt Iyngem Auium vnam præter Picos & aues nocturnas binos vtrinq́; habere pedum digitos. Quod quidem cùm hic, tùm proximè ſequens Cuculus minimè uerum eſſe re ipſa declarant.

[Cuculi alterius forma.] Cuculorum maiorum alter, eadem eſt, qua prior magnitudine, nempe dodrantem & ſeſquipalmum plus minus longus. [Roſtrum.] Roſtro quàm prior, paulò longiori, magis arcuato, acutiori, ſed minus craſſo. Mandibula ſuperior nigra, inferior cornea eſt. Rictus roſtrumq́; ipſum interius lutea ſunt. [Oculi.] Iris oculorum ſplendidè lutea, pupilla nigra. Pars auis ſupina tota è cinereo ſeu leucophæo nonnihil ad caſtaneum tendit, alis præſertim. [Dorſum.] Nam caput, ceruix cum ultimo dorſo ſeu lumbis prorſus leucophæa ſunt. [Alæ.] Alarum pennæ remiges, quarum longiſſima ultra mediam caudam exporrigitur, parte interiore, qua dorſum ſpectat, maculis candidiſſimis in longũ ordine diſpoſitis ornantur. [Cauda.] Pari ratione & caudæ pennæ decem utrinq́; ad neruum albis notis, figuram quodammodo cordis æmulantibus, atq́; interiecto inter ſingulas digiti interuallo, pulcherrima ſerie & iucundo ſpectaculo reſperguntur. Sed earundem in latere interno margines, exceptis duabus mediis, & extremus apex omnibus candidis notis inſigniuntur. [Venter.] Venter, pectus, vropygium ex cinereo albicant, intercurſantibus tranſuerſim lineis nigris, vti ferè in Accipitrum generibus. [Crura. Pedes.] Crura breuiſſima, ad pedes uſq́; propemodum plumulis tecta, ſaturo tinguntur croceo, tabellis cincta, vti & pedum digiti ad vngues uſq́;, qui & ipſi nonnihil flaueſcũt. Horum maximus maioris & antici digiti in medio latiuſculus eſt, & nonnihil concauus, ad firmiorem, ni fallor, apprehenſionem. Digitos obtinet vtrinq́; nempe antè & retrò pares, quẽadmodum de priore dictum eſt. [Cuculi pulli forma.] Ornithologus huius generis Cuculum pullum deſcribens, inſpexi, inquit, aliquando, iuuenem Cuculum, qui ventre & adiacentibus partibus ſimilis erat Sparuerio, colore totus nigricans, ſed maculis ſubruffis per alas aſperſus. Foramina narium in roſtro multùm eminebant. Oris pars interior flaui coloris erat. Digiti eius bini antrorſum tendebant, bini alij retrorſum, vt in Pico. Hæc ille.

Sequitur Cuculi alterius iam deſcripti icon.

V O X.

CVCVLI propria vox eſt cucu, è qua ei nomen, vt multis alijs auibus, eſt inditum. Hinc etiam Latini verbum proprium formarũt, vocem Cuculi denotãs, quod eſt cuculare, vnde author Philomelæ:

Et Cuculi cuculant, fritillat rauca cicada,

Alunnus frigulare etiam dicit. Verùm nos frigulare Cuculum nuſquam legimus. Græci ſimiliter verbum habent κοκκύζειν, quod cùm de Cuculi, tùm de Galli gallinacei voce vſurpant, quem Latini cucurire dicunt. Eſt autem abſona admodum Cuculi vox, vnde δυσφόνος Varino vocatur. Hanc in cantando nunquam mutat, ſed ſemper eandẽ replicat, & ad tædium uſq; aures auditorum obtundens ingerit: Martialis.

Quamuis per multos Cuculus cantauerit annos.

Vnde mirum eſt, abſurdam eius vocem, cantus nomine fuiſſe dignatum Plinium. Auditur autem plerunq; ad vltimum uſq; Iulium uocem perfectam edere, apud Germanos uerò ad feſtũ uſq; D. Ioannis. *Vocem minus explanat*, inquit Ariſtoteles, *cùm ſe abditurus eſt.*

Cucu. Cuculare. Frigulare. κοκκύζειν. [a] Lib. 9. H. c. 49.

T E M P V S.

PROCEDIT, ſeu apparere incipit ineunte vere, *occultatur canicula ortu*, Ariſtotele ac Plinio authoribus, *poſt rariſſimè*, inquit Aelianus *cernitur*. Ariſtophani ante meſſem apparere dicitur. Aeſtate enim volat, & laſciuit, hyeme deplumis ac ſqualidus in cauis arborum abditus torpet. Imo breui tantùm tempore æſtatis viſus (vnde & temporaria ales Plinio vocatur, uerna ſcilicet) hyeme nõ cernitur. Eſt autem primus omnium animantium ferè aduentantis ueris nuncius, & eorũ quæ ſeſe ob aëris hyberni iniuriam occuluerunt, primus ſua latibula relinquit, una excepta amphiſbæna, quæ, ut tradit Plinius, ſola ſerpentium (qui omnes etiam ſeſe hyeme in terræ cauernas recondunt) frigori ſe committit, prima omnium procedens & ante Cuculi cantum. Huc Aſchyli uerſus ſubſequentes referri poſſunt, nam & doctiſſimus Scaliger Cuculo ea conuenire putat quæ Vpupæ Aſchylus tribuit, Vpupamq; cum Cuculo confundit:

[a] Lib. 9. H. [b] Li. 10. c. 9. [c] Lib. 3. de anim. c. 30. [d] In Phœnice. Amphiſbæna.

Τοῦτον δ' ἐπόπτην ἔποπα τῶν αὑτοῦ κακῶν,
Πεποικίλωκε, καὶ ἀποδηλώσας ἔχει,
Θρασὺν, πετραῖον ὄρνιν, ἐν παντευχίᾳ:
Ὅς ἦρι μὲν φαίνοντι διαπάλλει πτερὸν,
Κιρρὸν μὲν ἐπ' ἀγροῦ, δύο γὰρ οὖν μόρφ' ἐυφανῶς.
Παιδὸς γε αὐτοῦ μιᾶς ἔπεισι νηδύος,
Νέας δ' ὀπώρας, ἡνίκ' ἂν ξανθὴ στάχυς
Τίκτη, τότε ἀμφινωμᾶσ' ἀλλ' αὖθις πτέρα.
Nunc calamitatis Vpupam teſtem ſua
Variam facit, ſeneſq; perculſum metu,
Ferum antea, armatum petrarum nunc autem,
Vere appetente qua nouo, pennas quatit,
Ruffas in agris. Nam eſt figura duplici.
Vnus quidem iuueni color eſt pectoris,
Autummo at illa, flaua cùm peperit ſeges,
Mutata pennas rurſus alias induit.

Scaliger verſu ſecundo legit, ἀποδηλώσας: quarto, φαιὸν τε: quinto, κίρκῳ λεπάργῳ. δύο γὰρ οὖν μορφὰς φανῇ: ſexto, παιδὸς γε τ' αὐτοῦ νηδύς μιᾶς ἄπο: octauo, τίκτη νιν αὖτις, κ' ἀμφινωμήσει πτέρυξ.

L O C V S.

CVculus ubiq; ferè gentium, etiam in Septentrionis locis, iiſq; frigidiſſimis reperitur, præterquam in India occidentali ſeu nuper reperto orbe. Scribit Hiſpanus Aluarez, qui totam Aethiopiam per luſtrauit, nuſquam à ſe tota ea regione Cuculum conſpectũ eſſe. Petere autem petras præruptas, excelſaq; ſaxa & domicilia, in quibus nidificet, uno loco [a] Ariſtoteles aſſerit; [b] alibi uerò nidificare negat, ſed alienos tantùm nidos inhabitare. Quam controuerſiam Niphus ita componere nititur, ut dicat, Cuculum perrarò in proprio & à ſe extructo nido degere, in alieno uerò frequenter. Verùm Ornithologus monet, nunquid pro

Cuculum in Aethyophia non apparere. [a] Lib. 6. H. c. 1. [b] Lib. 6. H. c. 7. Ariſtoteles reconciliatus.

[c] *Lib. 6. H. c.1.*

κόκκυξ apud Ariſtotelem κοσυφος legendum ſit. Nam locus etiam eſt apud illum alibi, vbi Albertus non Cuculum, ſed Cygnum habet. Poſſet forſan haud ineptè reſponderi, Philoſophum cùm Cuculum nidificare negat, id de vno genere intellexiſſe tantùm; Vbi enim affirmat, expreſsè addit, genus quoddam in præruptis nidificare aſſolere. Atque ita vtrunq; de diuerſo genere intellectum, verum eſſe. Aeſtate in arboribus degit plerunq;, hyeme verò earundem caua intrat, ſed & in lapidũ & terræ cauitatibus per totam hyemem latere, longa obſeruatione compertus eſt. Fabulãtur quidam apud Germanos Heluetos Baſilienſes, Tigurinũ ruſticum quendam, cùm truncum fornaci calfaciendæ hyeme immiſiſſet, Cuculi in ea vocem audiuiſſe. Cùm enim frigoris ſit impatiens, naturæ etiam, teſte Ariſtotele, frigidæ, non mirum ſi hyberni frigoris euitandi gratia in cauernas ſe abdat, eò præſertim magis, quòd eo tempore deplumeſcat.

Cuculi in fornacè reperti hiſtoria.

Temperies

Quod verò rurſus ad æſtatem attinet, exiſtimo eos nullum certum locum aut proprium habere, ſed pro natura auis, in cuius nido parit, nunc in arbore, aliquando in petris, aut alibi agere. Auicennæ nonnunquam in ripa fluminis inuentus eſt.

VOLATVS.

Cuculus Accipitres fallit.

VOLATVS Cuculi ſimilis eſt iuxta Ariſtotelem Accipitris minimi volatui: inſtabilis quoq; & interruptus, vnde frequenter

Accipitrem cauta Cuccus ſic decipit aſtu,
Dum vagus incertas itq; reditq; vias.

Quod enim perenni volatu effugere ſeſe poſſe deſperet, vt pote quo non admodum ualeat, hac arte hoſti illudit. Exercet autem humilem uolatum Cuculus, ad quem alluſit etiam Arioſtus noſter hoc uerſu:

Tenendo baſſe l'ali come il Cucco:

[a] *Lib. 12. Orig. c.7.*

Quare, ut tradit [a] Iſidorus, *quo tempore adueniunt, Miluorum ſcapulis ſuſcipiuntur, propter breues & paruos volatus, ne per longa aëris ſpatia fatigati deficiant.*

GENERATIO.

[a] *Lib. 3. de Gen. c.1.*
[b] *Lib. 6. H. c.7.*
[c] *Li. 10. c.9.*

CVCVLVS, authore [a] Ariſtotele, *parum generat etſi aduncus non eſt, quia natura frigida eſt.* Imo nulla auis vnum parit, excepto Cuculo, qui & ipſe tamen duo interdum aut terna, bina quidem maxima ex parte. [b] Alibi tamen idem è contrario ſcribit, *maiori ex parte ſingula parere, rarò bina.* Hoc ipſi peculiare, eodem teſte, necnon [c] Plinio, ipſaq; rei experientia, vt nunquam nidificet, ſed in nidis pariat alienis, & præcipuè in Palumbi, Currucæ, Alaudæ humi, atq; in nido Luteolæ appellatę ſuper arborem. Alberto etiam nonnũquam in Rubeculæ, Luſciniæ, Motacillæ. Idem ita diſtinguit, vt maiorem Cuculum in Palumbi, minorem in Currucæ ſeu Motacillæ nido parere dicat. Verùm Auicenna ſe minorem Cuculum in vtriusq; nido reperiſſe teſtatur. Hæc ipſa verò pauca oua, quæ peperit, minimè incubat, ſed ea auis, in cuius nido peperit, incubat, excludit, & nutrit. Qua quidem in re, inquit Bellonius, & exemplo huius Cuculi, natura ſe operis ſui magnam gerere curam demonſtrauit. Nam cùm Cuculus vnum nonnunquam pauciſſima ſaltem ſemper ponat oua, quę in nidũ Ligurini, vel Thraupidis, vel Fringillæ, vel alterius alicuius auiculæ, quæ pullos ſuos granis enutriat, deponere poſſet, voluit tamen ipſi quærere nidum auis cuiuſpiam, quæ in nutrimenti genere ſecum conueniret. Vnde à natura doctus pullum ſuum in nidum auiculæ, quam Currucam Latinè dicimus, importat. Viſus tamen etiã eſt in Alaudæ nidum humi ea inferre, quemadmodum & Palumbi, vti ſuprà ex Ariſtotele recitatum eſt, quarum vtraq; frumento ſeu frugibus etiam viuit. Alauda & vermiuora, & frugilega eſt. Verùm arbitror apud Gallos in Currucæ nido, vt plurimùm naſci Cuculum, ideoq; ita ſcripſiſſe Bellonium. Cùm autem natura voluerit Cuculum ouum ſuum deponere in nidum auis, quæ ſe multò minor eſt, nempe Currucæ, iniuſtè certè egiſſet, ſi multa, aut plura vno, aut ad ſummum duobus imponi conceſſiſſet. Cuculus enim, qui Currucam corpore longè ſuperat tam exigua aue enutriendus, fame erat periturus, niſi ab eadem illi de cibo proſpectum fuiſſet. Atqui quæ pluribus ſuis pullis victum ſuppeditare poterit, etiam vni atq; alteri Cuculo cibando ſufficiebat, quanuis tantum cibi vnicus Cuculus, quantum ternis aut quaternis Currucæ pullis alendis eſſet ſatis, vno die abſumat. Aliàs pluribus Cuculis haudquaquam ſuffectura erat.

Cuculus in quo nido pariant.

[d] *Lib. 3. de Anim. c.30.*

Quòd verò [d] Aelianus ſcribit in nidis alienis, at non cuiuſlibet auis, ſed Corrucæ tãtùm, Luteolæ & Alaudæ, parere Cuculum hanc ob cauſam, quòd non ignoret ab ijs oua ſuis perſimilia excludi ſolere. An, inquam, hoc de Palumbi nido verum ſit, ipſus videat, in cuius nidum oua etiã

depo-

deponere ſuprà ex Ariſtotele diximus. *Si autem illarum nidos vacuos repererit, non eo diuertit*, inquit idem Aelianus, *ſed in eos, in quibus oua ſunt, atq; ad ea ipſa apponit ſua. Si autem illarum oua complura offenderit, ex ijs quædam perdit, ac in eorum locum ſua* (totidem fortè, ne, dum illa numero frequentiori aut ſuperflua inuenerit auis incubatura, tanquam aliena repudiet) *ſupponit, quæ non ab illarum ouis* [illegible]*ernoſci poſſint ob ſimilitudinem. Iam verò aues, quas dixi, aliena oua excludunt, pulli verò Cuculi cum ætate procedenti ad volatum firmi paulum exiſtunt, ſibi conſcij eſſe illegitimos fœtus, ad parentem ſuum euolant. Iam enim ſuccreſcentibus pennis* (ab aue, quæ eos excluſit) *alieni deprehenduntur, atq; acerrimè verberantur.* [e] Oppianus paulò aliter ſcribit, nempè *foueri quidem oua Cuculi per alienam matrem tantiſper, donec excluſis pullis fraus detegatur, eaq; cognita nutricem eos relinquere, & alienum nidum ſtructura auolare, & ſic Cuculum accedentem pullos demum nutricare.* Qua in re ab Aeliano diſſidet, quòd hic nutricem agnitos ſuppoſititios dicat deſerere, ille verò verberatos è nutricis nido excedere, & haudquanquam derelinqui tradat. In hoc tamen conueniunt, quòd neuter de nutricis nece, neq; à matre, neq; à prole illata quidquam ſcribat: de qua tamen Ariſtoteles & Plinius, alijq; varias admodum recenſent ſentẽtias: Nam vt [f] ille ait, *Cùm Cuculus alienigena uidelicet pullus accreuerit, ſuos eijcere dicitur Curruca, ſeu alia quæuis nutrix, ita ut pereant. Alij eos à genitrice occidi, & dari in cibum Cuculi pullo aiunt, videlicet improbatos propter ſpeciem Cuculi elegantiorem. Auidus* enim *Cuculus*, inquit [g] Plinius, *ex natura, præripit cibos reliquis pullis, itaq; pingueſcit, & nitidus in ſe nutricem conuertit. Illa gaudet eius ſpecie, miraturq; ſeipſam, quòd talem pepererit. Suos comparatione eius damnat, ut alienos, abſumiq; etiam ſe inſpectante patitur, donec corripit ipſam quoq; iam volandi potens.* Iuxta hunc igitur Cuculus grandeſcens non ſolùm nutricis pullos, ſed & nutricem ipſam tandem impius deuorat. Verùm, vt inquit rurſum Ariſtoteles, *quanquam plurima ex ijs vidiſſe nonnulli confirmant, tamen de pullorum etiam interitu non conuenit inter omnes, Alij enim Cuculum ipſum repetere nidum, cui ſuum ouum mandârit, pulloſq; deuorare nutricis volunt. Alij pullum Cuculi, quod magnitudine præſtet, poſſe percipere cibum omnem oblatum, atq; ita cæteros fame perire autumãt. Alij ipſum vt fortiorẽ, cæteros paſtus conſortes occidere authores ſunt.* Sunt, inter quos Oppianus & Auicenna, Albertus, alijq;, qui dicant *Cuculum oua auis eius, in cuius nidum ſua importat, vorare, abſumereq;, ſuiſq; ſuppoſitis diſcedere.* Itaq; ſpem & ſeminium prolis extinguens, minimè expectat, donec pulli editi ſint, vt tum demum eos deuoret. Imò [h] Ariſtoteles ipſe alibi hanc opinionem probare videtur, non ſatis ſibi conſtans; Scribit enim in hæc verba: *Parit Cuculus in nido, non quem ipſe fecerit, ſed minorum auium, & oua quæ aliena repererit edit, ſuaq; relinquit.* [i] Iſidorus quoq;, *Cuculi*, inquit, *oua in Paſſeris nido reperta comedunt, & ſua obijciunt.* Quod ſi ita eſt, quorum oua perfregit, abſumpſitq;, vt pullos etiam perdat fieri non poteſt. Niſi dicamus auiculam nutricem prioribus ouis, quæ poſuerat, non inuentis, alia parere, è quibus poſt excluſos pullos denuò Cuculus interimat. Verùm hæc multis modis fieri contingit, & nunc hac, nunc illa ratione vera eſſe, quæ prima verborum ſpecie pugnare videntur. Alia præterea eſt ſententia de Cuculi generatione, quam Niphus adfert. *Nonnullos velle*, ait, *nutricem incubare ouum Cuculi, & ſimul ẽt ſua. Sed quoniam ouum Cuculi citius excluditur, ideo viſo pullo Cuculi, veluti eo contentam nutricem à proprijs incubandis, fouendiſq; deſiſtere. Quidam deniq; aſſerunt*, inquit idem, *pullum Cuculi ſuis motionibus propter pondus ſui corporis opprimere pullos nutricis auis, & veluti conculcare, præſertim in illa prima teneritate, cùm iam primùm excluſi ſunt.* Verùm, vt vt eſt, hac de re certũ eſt, *educare Currucam ſubditum Cuculum adulterato fœtam nido*, vt Plinij verbis vtar. Malè ergo hanc hiſtoriam intellexiſſe videntur Galli, qui maritũ, nempe cui vxor prolem alienam educandam ſupponit, Cuculum, vulgò mary coquu, nempe adulteræ virum, impropriè admodum appellant. Non enim educat fœtus illegitimos Cuculus, ſed illegitimus ille educatur, aut Corrucæ pullum ſuum excludendum & enutriendum ſubijcit. Ita vt Corrucæ potiùs aut alterius maritus nomine appellandus eſſet. Acron quoq; Grammaticus omnino errauit, vbi illud Horatij interpretatur:

— *Magna compellens voce Cuculum,*

Cuculus enim, inquit, *hoc vitio naturali laborat, vt oua vbi poſuerit oblitus, ſæpè aliena calefaciat, vnde ruſtici ſibi obijciunt, quaſi alieni curam ſuſtinentibus.* Atqui Cuculum non aliena oua fouere, ſed ipſum potiùs ab aliena matre foueri, aut ſuum ouum fouendum ſupponere iam ſatis probauimus. Quod ſi quis tamen adhuc talem maritum Cuculum appellare velit, concedi illi hoc poterit ea ratione, qua Cuculum ſimpliciter hominem nullius ingenij, ſtolidum & inertem vulgò etiam vocamus. Quod Germanis etiam frequens eſt ignominiæ genus. Multò melius, veriuſq; & ſcitè maritum huiuſmodi ſtultum, qui ad fictas improbæ vxoris lachrymas commiſereſcit, Curucam [k] Iuuenalis vocat:

Tu tibi nunc Curruca places, fletumq; labellis
Exorbes &c.

Quo loco codices quidam pro curruca habent eruca, quod non placet. Meritò enim maritus

infulg-

[e] Ixeut.li.1.
[f] 9.H.c.29.
[g] L.10.c.9.
[h] L.6.Hiſt. cap.7.
[i] L.12.Origen.cap.7.
Mary coquu.
Cuculi qui iuſtè dicantur.
[k] Saty.6.

inſulſus, qui mœchæ vxoris filios pro ſuis & legitimis educat, vt Cuculi pullos Curruca, & aliæ quædam aues, ſed illa præcipuè, Curruçæ nomine appellatur. Talē hodie maritum Itali cornutum appellant, quod nomen à Curruca quaſi, quamuis alia eius ſit appellatio, detortum videtur. Alioquin curruculæ nomen adhuc quibuſdam Italiæ locis in vſu eſt, cùm quis de ſtoliditate notatur. Cæterùm dubitanti cuipiam & admiranti, quæ cauſa eſſe poſſit, cur ſolus inter aues Cuculus oua, quæ peperit, non etiam incubet, atq; ex his pullos excludat? Huic [l] Ariſtoteles diſertis verbis reſpondet in hæc verba: *Prudenter ſanè prolis ſuæ procreationem moliri videtur Cuculus. Cum enim ſe ignauum, minimeq́; opitulandi potentem nouerit, facit quaſi ſuppoſititios pullos ſuos, quò ſeruari poſſint.* Cauſa ergo ſubijciendi pullos putatur, quod *inuiſum ſe ſciat*, inquit [m] Plinius, *cunctis auibus. Nam minuta quoq; eum infeſtant auicula, ab hisq; vellitur, ita vt præ metu earum fugiat. Quare non fore tutam generi ſuo ſtirpem opinatur, niſi fefelleri, ideoq; nullam facit nidum trepidum profectò animal.* Etenim vt Theophraſtus teſtatur, *Cuculi genus non extaret, niſi oua ſua alieno nido ſupponeret.* Aliam alibi & veram infæcunditatis ſimul & timiditatis Cuculi cauſam aſſignat [n] Ariſtoteles, nempe naturæ frigiditatem. Huic atteſtatur [o] Aelianus, inquiens: *Cuculus ſibi conſcius ſe neque incubare, neque ex ouis pullos excludere poſſe ob frigidam corporis ſui conſtitutionem, in nido parit alieno.* Cùm verò apud omnes inconfeſſo ſit, Cuculum licet ſua natura ſterilem alienā tñ opera pullos procreare, miretur quis, cur [p] Ariſtoteles dicat, quod Cuculi pullos ſeſe vidiſſe nemo affirmaret. Vvottonus quidam Germanus ſententiam nonnihil limitare conatur, & addit ferè neminem viſos ſibi dicere: Albertus ſubaudiri vult in nido proprio. Verùm hoc ſenſu Philoſophus nihil nouum docturus erat. Nam paulò pòſt in nidis tantùm alienis oua ponere eum diſertis verbis oſtendit. Sed fortè intelligendum id eſt de eo genere, quod in præruptis nidulari ex ipſo antè diximus.

Cornuto q. Italis dicatur.
Currucula qui dicat.
[l] Lib. 12. Hiſtor. c. 29.
[m] L. 10. c. 9.
[n] 3. de gene. c. 1.
[o] 3. de anim. cap. 30.
[p] 6. Hiſt. c. 7.

VICTVS.

VERMIBVS & inſectis quibuſdam, vt muſcis & erucis Cuculos veſci referunt. Auicenna ſcribit ſe auiculas illas, vt Currucam & ſimiles Cuculum vermiculis nutrientes obſeruaſſe. Vnde eum ex victu non rapacem eſſe licet colligere. Quod autem [a] Bellonius opinatur a natura non temerè inſtitutum, vt in Currucæ potiùs, quàm aliarū auium nido excluderetur, & educaretur, ſcilicet quòd ea conſimili, ac eodem quo ille alimenti genere victitet, fateremur verum eſſe, niſi ab [b] Ariſtotele edocti Cuculum non ſolum Currucæ aliarumq; minorum auiū nidos petere ſciremus, ſed & Palumbi, & quidem maximè frequentiſſimeq́; præterea & Alaudæ, quæ tamen ſpermologæ ſeu frugilegæ aues ſunt. At ſi verum eſt, quod ipſemet etiam [c] Philoſophus ex aliorum ſententia tradit, *Cuculum iam grandiuſculum nutricis pullos deuorare, imò etiā nutricem ipſam iam volandi potentem abſumere*, vt Plinius neſcio quo authore refert, ſanè rapacis auis hac parte naturā ſapere videtur, & carniuorus erit. Verùm vt vt hac de re ſit, hoc [d] Ariſtoteles ex propria refert ſententia *Cuculum Accipitri nonnunquam in cibum cedere*, ex eoq; contrariū probat, quòd hac ipſa de cauſa rapax, carniuorusq; minimè habendus ſit, cùm nulla auis aliam ſui generis vnquam viſa ſit interimere. Quod autem quidam dicunt comportari congeriq; ab eo æſtate cibum in cauas arbores, quo hyeme vitam ſuſtentat, Albertus falſum eſſe ait. At ſi quis ex Alberto quærat, quomodo igitur viuat, aut qui nutriatur, ſineq; cibum in latibulo olim reconditum habet, neq; hunc quæſiturus auolare, vtpote implumis, queat, fortaſſe obiecturus eſt, eum non ſecus atq; ſerpentes ac vrſos hyeme vitam degere, idque à ratione alienum non putabit, qui & Cuculum frigidæ eſſe naturæ, ipſo Ariſtotele authore ſecum reuoluit, & Hirundines in Sarmatia Europæa ſub glacie totam hyemem veluti ſepultas viuere, nihilominus & ineunte vere denuò auolare penſitabit. Quam rem minimè fabuloſam eſſe, ſed veritati ac rationi maximè conſonam, cùm ipſa rei experientia, tùm rationibus varijs, cùm ad Hirundines ventum erit, probabimus. Cuculi verò vel ex hoc cùm latent, comedere videri poſſunt, quòd in eorum cauis, vbi latent, varij fructus reperiantur, vt author ille quiſquis ſit de natura rerum quoq; teſtatur, & experientia ipſa docet.

[a] Lib. 2. de Auib. c. 29.
[b] Lib. 6. Hiſtor. c. 7.
An inter carniuoras reponēd.
[c] Lib. 9. Hiſtor. c. 29.
[d] L. 10. c. 9.
[e] Lib. 6. Hiſtor. c. 7.
Cuculus quō nutriatur ſine cibo in arboribus cauis.

INGENIVM. MORES.

TIMIDISSIMAM auem eſſe Cuculum [a] Ariſtoteles tradidit, & trepidũ animal eum [b] Plinius vocat, vtpotè qui à minimis etiam quibuſq; auiculis impunè laceſſatur, & vellicetur, imo præ metu eas fugiat. Quam formidinem à natura ob frigiditatem ei ineſſe vult Ariſtoteles, ex moribus, corporis conſtitutionem non immeritò coniectans. Verùm ne natura hunc prorſum omni ope imbellem deſtituiſſe putetur, quod corpori negauit, ingenio addidit. Peculiari enim & naturali inſtinctu ſuę ſibi imbecillitatis conſcius, ſagaciter admodum aliarum auicularum, nec tamen quarumuis, ſed quibus imponi faciliùs poſſe confidit, nidos obſeruat, eosq; inuolans oua aliquot exorbet, ac in eorum locum ſua ſubſtituit, reliquisq; ne agnoſcantur, permiſcet, & medium plerunq;, ſi Alberto credimus, collocat. Neque ignorat earum auicularum nidos ad fotum ſuorum ouorum ſibi eſſe deligendos, quæ ſuis non abſimilia pariant, ne alienũ agnitum repudient, & deturbent. Niſi enim aſtu hoc & vulpina fraude inſtructus eſſet, iamdudum tota eius progenies euanuiſſet, cui quauis ratione potiùs proſpectum natura voluit, quæ æternitatem in omnibus animantibus, ſaltem in ſpecie conſeruandis maximè appetit. Ab ingratitudinis tamen nota (ſi quidem, quod refertur, verum eſt) nulla ratione excuſari poteſt Cuculus, vt qui nutrici, quæ, vt ſuppoſititio pullo alimentum copioſè ſuppetat, non ſolùm propriorum pullorum, ſed & ſuum ipſius genium defraudat, pro omni beneficio hoc ingens rependit maleficium, vt non ſolùm coetaneos, & paſtus nutricatusuè conſortes adultior factus deuorat, ſed & in nutricem ipſam ſui admirabundam, in quo ſcilicet illi complacitum eſt, quod tam pulcher ſibi natus contigerit, crudelis & impius inſurgit, & plus Neroniana crudelitate interimit, atq; dilaniat. Infandum ſanè ſcelus, vt qui eam, quæ modò ſibi paſtum præbebat, nunc ipſam in paſtum ſuum conuertit, & quæ vitam dederat, prò vita mortem reponit.

[a] 3. de Gen. cap. 1.
[b] L. 10. c. 9.
Cuculi timiditas.
Cuculi aſtus.
Cuculi impietas.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

QVEMADMODVM Cuculus aliarum auium inuadit nidos, effractisq; ouis ſpem prolis præcidit. Ita ipſi quoq; è contra non vnus quidem, alterq; hoſtis eſt, ſed omnes ferè auiculæ, quæ eum impugnant occultè quidem, vt inquit Albertus, & eo potiſſimùm tempore cum eo digladiantur, quo oua pariunt, tanquam fraudulentæ illius hoſtilitatis & tyrannidis, qua earum oua depopulari ſolet, non ignaræ ſint. Omnibus itaq; inuiſus eſt Auibus præter vnũ Miluum, qui ſcapulis ſuis ſublatum per longinqua terrarum interualla vere aduentante deportare ab [a] Iſidoro creditur, volatu alioquin admodum imbecillem, occultæ proculdubiò amicitiæ priuilegio. Alia etiam poteſt eſſe huius communis odij cauſa, quod nimirum Accipitri quàm maximè ſimilis ſit, ſed auium omnium ignauiſſimus, vnde quam de Accipitre non poſſunt, de hoc, qui eum figura refert, vindictam ſumunt, vellicantes & inſultantes, quem haud repugnaturum ſciunt. Sic tanquam fœdum & deformem uelut Bubonem quempiam & abſurda uoce importunum *καὶ ἄμουσον* ludibrio habere uidentur. Neq; auibus ſolummodò uniuerſis, ſed & inſectis quibuſdam æſtiuis, nempe cicadis quàm maximè exoſus eſt, adeo ut necem quoq; ipſi inferant. Quod ſi credi fas eſt, id quod doctis minus uero fit ſimile, *ex Cuculi ſaliua cicadas gigni*, ut [b] Iſidorus teſtatum reliquit, quæ mox, quod quidam memoriæ prodiderunt, infenſo admodũ animo Cuculum aggrediũtur, & ad mortem uſq; diuexãt, ſanè naturæ lege, ut qui ſuam nutricem ingratus interemit, ipſe quoq; ab his, quas ipſe quodammodo genuit, è ſuis excrementis natas, debita talione mulctetur morte: iuxta tritum illud commune prouerbium, *A filijs expecta, quod parentibus feceris*. Scribunt enim quidam cicadas, ſimulatq; Cuculum abſonam illam ſuam uocem toties ingeminare ante caniculam audiunt, veluti indignatas frequenti agmine inuadere, ac ſub alis eius ſeſe recondentes, morſus acerrimos vndiquaq; infligere, adeo vt præ dolore ac cruciatu quieſcere, aut loco ſtare, aut cibum capere neſciat. Itaque cicadarum multitudinem, ac vi oppreſſum tandem perire. Et hanc quidem cauſam eſſe volunt, cur Cuculus ſub exortum caniculæ, quo quidem potiſſimùm tempore

——raucis
Sole ſub ardenti reſonant arbuſta cicadis,

cuculare, & pulchram illam, ſi Dijs placet, cantilenam ſuam occinere deſinat. [c] Plutarchus refert *in monte Græciæ Coccygio paliurum naſci, cui omne animal, quod inſederit, hæret, tanquam viſco retinente, excepto Cuculo*. Verùm huic commento ex loci eius nomine occaſionem datam eſſe arbitror.

Cur aues Cuculo hoſtes ſint.
Cuculus & Miluus amici.
[a] L. 12. Orig. cap. 7.
Cuculus cũ cicadis diſſidet.
[b] L. 12. Orig. c. 8.
Cur vocem abſcondat Cuculus.
[c] Lib. de fluuijs.
Coccygius mons.

AFFECTVS CORPORIS.

* 9. H. c. 49.

INSTAR rapacium aliarumq; complurium auium Cuculus hyeme deplumeſcit, pennas mutat, & ſimul *colore*, teſte [a] Ariſtotele, *immutatur.* Cùm verò per hyemem exuuium veterum pennarum deponit, ſcabro quodammodo corpore eſſe videtur quale Anſeris eſt deplumati, ob pororum, quibus pénarum tubuli inhæsêre, aſperitatem. Vndè apud Germanos homines valdè ſcabroſi vulgari dicterio tam ſcabri eſſe dicuntur, quàm eſt Cuculus. Hinc etiã Hebræi Cuculum vulgò Schachaph nominant, quòd nempe præ cæteris ſcabiei morbo laborare credatur.

Etymologia. ſchachaph cur dictus.

COGNOMINATA.

* In Aſinaria.

CVCVLVM maritum mulier Artemona vocat [a] apud Plautum, qui cum alienis vxoribus dormiebat. Quia maritus vt Cuculus relicto nido proprio & fundo vxorio in filij Argyrippi nido fœtare contendebat, & quæ domi veluti oua incubari debebant, in lectum alienum transferebat. Vnde adulterium dictum, quaſi ad alterius thorum.

Adulteriũ unde dictũ. Iupiter Cucul' dictus. Cuculi qui dicti.

Coccyx etiam olim Iupiter dictus, quòd in hanc auem ſe conuertiſſet, Iunonis deſiderio.

Coccyges in Achernenſibus Ariſtophanis, vt Scholiaſtes exponit, dicuntur homines inepti ac imperiti, nam & Coccyx auis, inquit, voce imperita ac inepta canit: vnde [b] Plato:

* b In Laio.

Nunquid vides Meleager, ut Glauconis ex propagine
Præſtante ſtultus, vt Cuculus vadat vias
Longè, peponis qui crura habet ſimillima
Eunuchy ij?

Oti qui dicti. Aiax Cuculus dictus, & cur. Battus Cucul' dictus.

Eos tamen, qui facilè decipiuntur, priſci Grçci ob ſtoliditatem ab Oti ſtolidæ auis natura Otos etiam appellabant. Germani ſimiliter homines ſtolidos Cuculos cognominare ſolent. Lycophron Aiacem Coccyga vocauit, ſiue, vt Scholiaſtes explicat, ab ingenio minimè ciuili, aut ſociali, ſed ſolitario, ſiue propter loquacitatem. Iactabundæ quidem eius, & impiæ loquacitatis Homerus meminit. Pleriſq; arriſit Battum Coccyga dictum fuiſſe, de loqutionis pontificio præpedito, vt [c] Cælius annotauit. Nos quoq; apud [d] Pindari Scholiaſtem legimus Battum regem Coccyga fuiſſe nuncupatũ, quòd non clara voce vteretur. Κόκκυγες, id eſt, Cuculi dicebãtur Heſychio & Varino, &, vt videtur, prouerbialiter, qui numero pauci, plures viderentur.

* c Li. 13 ant. lect. cap. 1.
* d In Pythys.

DENOMINATA.

Coccygiũ mons. Dyceium.

COCCYGIVM mons eſt Græciæ iuxta Inachen fluuium, Dyceium prius appellatus, poſtea Coccygium, vel Coccyx, teſte [a] Plutarcho, eò quòd Iupiter in eo monte cum Iunone ſorore concubuerit, in Cuculum mutatus, ne agnoſceretur. Hunc [b] Pauſanias prius Thornacem (alij Thronacem ſcribunt) non Dyceium vocatum inſinuat. Cocytus inferni palus eſt à ſtyge emanans, vt [c] Homerus canit:

* a In lib. de fluuijs.
* b In Corynthiacis.
* c Odyſ. K.
* d Lib. 1. de rap. Proſer.

Ἔνθα μὲν εἰς Ἀχέροντα Πυριφλεγέθων τε ῥέουσι
Κωκυτός θ', ὅς δὴ Στυγὸς ὕδατός ἐςιν ἀποῤῥώξ:
Hic quidem in Acherontem Pyriphlegethonq; confluunt,
Cocytusq;, qui certè Stygis aquæ eſt fluxus.

Meminit eiuſdem fluuij [d] Claudianus:

Coccytus fluuius.

——& preſſo lachrymarum fonte reſedit
Cocytus: tacitis Acheron ob mutuit undis.

vbi Coccytum, fluuium lachrymas volentem uocare uidetur, nam mœror ſtyx eſt, atque inde Coccytus, ideſt, in cuius ripis luctiferi Bubonis gemitus & aliarum dirarum auium ululatus turpiſſimos audiri, Theſeus apud Senecam refert:

Palus inertis fœda Cocyti iacet,
Hic Vultur, hic luctifer Bubo gemit.

Bubo luctifer.

Vnde Coccyto nonnulli nomen datum uolunt à Coccyge aue, ſed Platonici quidam per Coccytum interpretantur, quicquid homines ad lachrymas compellit.

Coccygias ventus.

Coccygiam uentum uocant, teſte Heſychio, fortè quòd eo tempore ſpiret, quo κόκκυξ incipit κοκκύζειν. Multa alia ſunt etiam plãtarum & fructuum nomina, quæ Grammatici à Coccyge de-

gederiuata,ſeu denominata exiſtimant. Ego uerò non tam ab hoc, quàm à cocco ea originẽ petere puto. Qualia ſunt in primis Coccygria,quæ eſt cotinus Theophraſti, ita quantum ego iudico, dicta,quòd vſus eius aliquis ſit ad ueſtes purpureo colore tingendas, ita ut dicta uideri poſſit coccygria,quaſi coccus agria,id eſt, ſylueſtris,quo à cocco baphica diſtinguatur. Pari ſenſu κεκοκκυγωμένον Heſychius & Varinus exponunt, colore coccygino,id eſt purpureo tinctum. Neque enim huic arbori quidquam cum Cuculo commune eſſe uideo, cur ab hoc denominata putanda ſit.

Coccygria vnde dicta.

Similiter κοκκύμηλον dictũ quidã putant,quaſi κόκκυγος μῆλον,quo nomine Euſtathius prunũ, Suidas & Varinus malum Armeniacum Græcè uocant. Ego uerò rationem nullam uideo,cur hi fructus Cuculo nomen ſuum debeant, ſed ita dictos puto, quòd inter mala & baccas quodammodo medij & ambigui uideãtur. Nam κόκκος Græcis baccam notat,qua uoce continentur fructus malis minores,qui coniunctim quidem creſcunt,ſed quàm acini diſpertius rariusq́; ut ſunt lauri,oliuę,alijq́; huiuſmodi. Vulgò mala Armeniaca,teſte Suida βερίκοκκα vocãtur,quę vox corrupta uidetur à Latina præcox uel præcoquum. Sic enim Armeniacum malum appellant aliqui,quod tamen perſici potiùs quàm pruni ſpecies eſt. Non ſunt probandi Grammatici,qui κοκκύμηλα per ei in penultima ſcribunt, nec ille, qui in antepenultima.

κοκκύμηλον

βερίκοκκα.

Panem Cuculi quidam nominant trifolium genus acetoſum, à quo ſapore Plinio oxys appellata eſt;nẽpe quòd ſub initium ueris Cuculo canere incipiente pullulet, quam eandem ob cauſam barbaris alleluya uocatur,& Germaniæ officinis,quod circa paſchatis feſtum, quo lætum hoc canticum in Eccleſia decantatur, erumpat.

Panis Cuculi. Oxys. allelhuya.

Braccula Cuculi apud Ruellium eſt uerbaſculũ, ſeu primula ueris uulgò, alijs lactuca agreſtis,ſed malè,eadem,quam antea attulimus,ratione,ita dicta. Vulgò etiam à Germanis Cuculi flos (Gauchbloum) appellatur flos quidam caryophyllo ſyluestri non abſimilis, lychnidis agriæ genus,quam, ni fallor, nos odontidem vocamus,folio multiplici, ſed in partes plurimas diſſectus & laciniatus. Huius caulem vulgò aiunt Cuculi ſaliua aſpergi. Apparet in eo ſpuma alba,circa genicula maximè,vt Tragus ſcribit,in quibus ſaliuis cicadas gigni arbitrantur.

Braccula cuculi. Primula veris. Cuculi flos. Odõtides. Tragopogon.

Alij Syſimbrium Cardamine,florem Cuculi appellant,eadem,vt opinor,de cauſa.

Syſimbriũ Cardamine.

Hieronymus [e] Tragus tradit Germanis tragopogõ ſiue barbulam hirci vocari Gauchbrot, quaſi Coccygis panem ob dulcedinem radicis, quæ ſi Apitijs perſpecta foret, nunquam non acetarijs illam præ cæteris herbis & radicibus infererent. Hinc fortè etiam ſpumam illam albam, quę inſtar ſaliuę,in geniculis eius caulis reperitur,Cuculus aſpergere creditur.

[e] L. 1. Hiſt. ſtirp.c.94.

Apud Brutios propè Roccam Imperialẽ Cotyledon naſcitur folio maximo, magnitudine nẽpe pilei non longè à flumine Syri:hanc herbã incolæ herbã Cuculi vocant: Seplaſiarij vtuntur in parando vnguento populeo,eiuſq́; radice ad conterendos lapillos in renibus,quod eſt ſecretum rarum.

Cotyledon Herba Cuculi.

Græci κοκκύμηλα vocant; & id quidem vt Nicander indicat, quaſi κόκκυγος μῆλον. Quid autem Cuculo cum prunis ſit, ego me neſcire fateor. Panem Cuculi, vt dixi, oxyn Dioſcoridis vocant: fieri poteſt, vt principio, cùm agreſtia duntaxat pruna nota eſſent, Cuculi mala fuerint nominata,id eſt,digna hominibus tardis, & qui nec domum, nec pomariùm haberent;propterea quòd guſtantibus acerba ſint & ingrata. Galenus inter alia, quæ ſuibus potiùs agreſtibus,quàm hominibus alẽdis apta dicit,Brabyla numerat:quo loco ſatis clarè ſignificat, ſe de prunis noſtris agreſtibus intelligẽdum. Hæc igitur Cuculi mala primùm dicta exiſtimo, & de horum ſimilitudine idem nomen ad domeſtica pruna tranſijſſe, quæ iam non Cuculorum ſolùm,ſed hominum etiam elegantium poma vocari mererentur. Poſſet quis ſuſpicari, ab eo Cuculi mala nominata pruna omnia generatim fuiſſe,quòd aluum laxam reddant;qualem quamuis & aliæ Aues,tamen Accipitres præ cęteris maximè habere ſolent,inter quos Cuculus vix contemptiſſimus numerari poteſt,plumis duntaxat ſimilis, cæteroquin timidiſſimus, & caloris ſemper indigens alieni. Quamobrem pomum aluũ ciens,Coccygis potuit proprium dici,quòd aluum molliret,& liquidam redderet,& propterea viſcera refrigeraret. Hinc & illud videtur factum, vt Siculi & Rhodij omne prunorum genus Brabyla nominarint, quaſi βορὰβολα, vt Stephanus in linguis rationem aſſignat:quæ ſi vera ſit,communi vſui, quem Galenus in Brabylorum nomine ſecutus eſt,repugnat;cùm hæc potiùs aſtringant,quàm ſoluant. Quamuis ergò inter Coccymala & Brabyla illud obſeruatum à pleriſq́; ſit diſcrimẽ, vt illa cultarum arborum ſint; hæc ſyluestrium: Brabyli tamen etymologia illis magis conuenit, quæ aluum lubricam reddunt; Coccymeli contrà illis,quæ ſucco ſunt vehementer aſtringente, & prorſus inamœno, non alijs,quàm Cuculis pro cibo quærenda, qui tarditate ſua in hanc incidunt neceſſitatem, vt dum ab alijs meliora impetrare nequeunt, cum ſuibus uictum quærere cogantur.

κοκκύμηλα. Brabilla. Mala cuculi, & cur ſic dicta.

PRÆSAGIA. AVGVRIA.

Veris præſagium.

CVCVLI certo certius iam hyemem exactam, nec frigus iam amplius pertimeſcendum eſſe uoce ſatis indecora acclamitant. Ita unumquodq; anni tempus ſuam habet alitem, quæ aut aduenîſſe, aut iam præ foribus adeſſe id indicare ſolet. Etenim ut [a] Alciatus canit:

[a] Embl. 100

Fringilla. Hirundo.

Aduenîſſe hyemem Fringilla renunciat ales,
Ad nos vere nouo garrula Hirundo redit.
Indicat æſtatem ſeſe expectare Cuculus
Autumno eſt tantum cernere Ficedulas.

[b] Lib. 2. de opera, & dies.

Agricolas itaque officij ſui admonet tempeſtiuè, ut inquit [b] Heſiodus:

Ημος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι, id eſt,
Quando Cuculus canit in quercus frondibus arandi tempus eſſe.

[c] De Lombardia. [d] Lib. 8. Ennead. 8.

Cùm propius ciuitatē acceſſerit, & multò magis, ſi intrarit, pluuias uel tēpeſtates expectandas aſſerunt. Hæc itidem ales inauſpicata quondam habebatur, ut ex F. [c] Leandro noſtro Bononiēſi etiam liquidò conſtat, qui, dum Luitprandi filius Irprandus in Longobardum regnū inaugurareturideo corona illius indignum refert fuiſſe habitum, quòd Cuculus eo tempore eius haſtæ inſidere viſus eſſet. Quod ex Sabellico Leāder tranſcripſit. Quidam annonæ caritatem timendam eſſe exiſtimant, cùm propius domos, quod cælo frigido facere ſolet, hæc auis acceſſerit. Audiuntur apud Germaniæ populos Cuculi plerunq; ad diem uſque D. Iohanni ſacrum: Quod ſi etiam ab illo tempore audiātur, vuas uix maturitatem conſequuturas metuunt. Apud eoſdem conſuetudo inoleuit, vt qui Cuculum ruri canentem audiant, petant ab eo per ludum, aut ex veteri aliqua ſuperſtitione vt numerum annorum, quos adhuc ſuperſtites uicturi ſunt, ipſis præſagiat. Numerant verò totidem annos, quoties ille ſuum *κοκκυ* per interualla poſt quæſtionem factā repetiuerit. Non ualdè diuerſus mos apud noſtros obſeruatur, ſed alio fine. Solent hi ex eius cantu ducēdæ uxoris tempus percontari, eum boni augurij veteri ſuperſtitione exiſtimantes. Olim enim nuptiarum præſidi Iunoni ſacer erat.

MORALIA.

Thraſones.

[a] Prouerb. c. 22.

CVCVLVS à ſono uocis nomen accepit, eò quòd uoce importuna ſemper ſe ipſum nominat, & non ſemel, ſed continuò nomen ſuum inculcat. Idem faciunt glorioſi Thraſones, & uani iactatores, quibus perpetuò laus propria eſt in ore, contrà atque ille præcipit ſapientiſſimus [a] Regum, ubi ait: *Laudet te alienus, & non os tuum, extraneus, & non labia tua.*

[b] Cap. 32.

Cuculi ob uolatus imbecillitatem Miluorum ſcapulis ſuſcepti ad nos tranſuolant. Pari pacto & nos, quibus proprijs meritis ad cælum euolare non licet, Chriſti Saluatoris, Deiparæ Virginis ac Sanctorum ope innixi, meritiſq; eorū ac ſuffragijs ſubleuati, his ipſis noſmet, noſtraq; omnia concredentes, æthereas & æternas ſedes petere debemus: iuxta illud [b] Deuteronomij: *Expandit alas ſuas, & aſſumpſit eos, portauitq; in humeris ſuis.*

VSVS IN MEDICINA.

[a] Lib. 30. c. 15. [b] L. de ponderib. [c] Lib. 30. cap. 10.

AVIS *Cuculus*, author eſt [a] Plinius, *Leporina pelle alligatus, ſomnos allicit*. Ad canis rabidi morſum aliquos Cuculi fimum laudare decoctū & potum idem affirmat. Cineres Cuculi, ut tradit [b] Rondoletius, ad dolorem & uentriculi humectationem ualent. Totus enim uritur, & in oleum recipitur, ut fit de uermibus, & auiculis, ut Paſſere, Hirundine, Troglodyte, Motacilla &c. Mirandum refert [c] Plinius (at proculdubio fabuloſum & ſuperſtitioſum) de Cuculo, nempe quo quis loco primùm audiat alitem illam, ſi dexter pes circumſcribatur, ac ueſtigium id defodiatur, non gigni pulices, ubicunque ſpargatur.

VSVS IN CIBO.

PVLLVS Cuculi, dum in nido educatur, ab aliena matre, eo tempore præcipuè & pinguis & grati ſaporis eſt, inquit [a] Ariſtoteles. [b] Plinius uerò Cuculi pullo, qui iam uolare poteſt, nullam auium ſuauitate carnis comparari atteſtatur. Poſtquam uerò per ſe uiuit, mutare ſaporem dicitur. Itali noſtri hunc in cibum recipiunt, At Germani, ut pleroſq; alios cibos nobis etiam frequentiſſimos reſpuunt & abominantur. Nam quia ſpuit, ut uulgò creditur, auem impuram, & excrementitiam iudicant. Quod ſi Kaath Hebræis Cuculum ſignificat, ut quidam interpretantur (nam alij aliter vertunt) lege etiam [c] Moyſis interdictus fuerit.

[a] *6. Hiſt. c. 7.* [b] *L. 10. c. 9.* Germani cur à Cuculi eſu abſtineant. [c] *Deut. 14.*

HIEROGLYPHICA.

PER Cuculum, quia timiditate omnium auium maximè excedit, homo meticuloſus, ac minima quæque expaueſcens deſignari ſolet.

Pulicum quoque extirpationem per Cuculum, & humanum veſtigium Magos olim ſignificaſſe [a] Valeriano placet, quam alioquin etiam expreſſa origani figura innuunt.

Propter verò inſignem eius in nutricem impietatem ingratum deſignat.

Eſt & verni temporis ſignum, id quod vel imperitæ innotuit plebeculæ. Porrò Phœnicibus meſſem prædicebat & ſignabat. Ad huius enim cantum ſeu ſigno dato Phœnices triticum & hordeum metebant. Cuculum regem Aegyptijs aliquando imperitaſſe tradunt. Neceſſe autem eſt tempeſtiuiorem multò quàm in Græcia aut Italia noſtra apud eos meſſem fuiſſe.

Verùm vt paulò maiora canamus, cùm Cuculus Iunoni ſacer ſit, ut aiunt, atque hæc & nuptias & parturientes curet, ideo Deam ipſam & præcipuè quòd huius forma, in quam Iupiter ſeſe conuerterat, decepta Iouis coniunx eſſet facta, Cuculi ſimulachro expreſſerunt. Imo verò Iouem ipſum imagine Cuculi, qui Iunonis ſceptro inſideret, exhiberi voluerunt, quod non alia ratione, vt etiam antea dictum, faciliùs ſorori Deæ fucum facere putaſſet, quàm ſub velo ridiculæ auis huiuſce quam ipſa ceu ludicrum quid veneraretur, & in gremium ſecura admitteret. Meminit huius fabulæ [b] Pauſanias.

Timidorũ typus. Pulicũ extirpano. [a] *L. 25. Hierogl.* Ingratitudo expreſſa. Veris ſignũ & meſſis. Cucul' rex. Iunonis ſimulacrum. [b] *In Corinthiacis.*

PROVERBIA.

OLIM qui fuiſſent in re quadam parum honeſta deprehenſi, vulgari probro Cuculi dicebantur. Id ortũ à vinitoribus, qui ſeriùs cœpiſſent putare vineam, nec hoc munus abſoluiſſent, priuſquam Cuculus audiretur, veluti ceſſationem exprobrans agricolis, cuius vocem imitantes viatores, vinitores deridebant. Ita [a] Plinius: *In hoc temporis interuallo* (inquit) *quindecim diebus primis agricolæ, rapienda ſunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium non ſuffecerit, dum ſciat inde natam exprobrationem fœdam putantium vites per imitationem cãtus alitis temporarij, quem Cuculum vocant. Dedecus enim habetur, opprobriumq́; meritum falcem ab illa volucre in vite deprehendi, vt ob id petulantiæ ſales etiam in primo vere ludantur. Auſpicio tamen deteſtabiles videntur. Adeò minima quæque in agro naturalibus trahuntur argumen*[t]*.* Ex his Plinij verbis intelligi poſſunt hi [b] Horatiani verſus:

Tum præneſtinus ſalſo, multumq́; fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuitia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui ſæpè viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce Cuculum.

Simili ſenſu [c] Auſonius:

——Vnde viator
Riparum ſubiecta terens, hinc nauita labens
Probra canunt ſeris cultoribus.

Horatij locum Porphyrio explicans: *Nam ſolent,* (inquit) *leuia* (fortè legendum lenti pro leuia) *ruſtici circa viam arbuſta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellari: quum illis prouocati tantam verborum amaritudinem in eos effundunt, vt viatores illis cedant, cuntenti eos Cuculos iterum atque iterum vocare.* Huc [d] Pierij Valeriani verba ex hieroglyphicis, quod ad hoc argumentum declarandum non modicum ſint allatura lucis, aſcribere non pigebit. Ego, inquit, cum Octobri menſe Roma Neapolim proficiſcerer, in huiuſmodi locos incidi, per continuum diem conuitijs huiuſ-

Cuculi qui dicti. [a] *L. 18. c. 26* [b] *L. 1. Serm. Sat. 7.* [c] *In Moſella.* [d] *Lib. 25. Hierogl.*

modi delectatus: quare cum Acrone dicere poſſumus, hoc autem ipſa re nouimus, quemadmodum viatores, quos in itinere vindemiatores per agros conſpexerint, conuitijs agitare gaudeant, illiq; ita reſpondere, vt Cuculos eos appellent, quaſi pigros, ignauos ſcilicet & nihili homines. Sed hoc parum eſt, & quod à Porphyrione dicitur, ſubfrigidum: Hodie ſiquidem res agitur conuitijs & calumnijs etiam vehementioribus. Viatores enim eos nũc pulterones, nunc cornutos, nunc alijs atque alijs probris inceſſunt: illi contrà ſiue ciuis, ſiue magiſtratus, ſiue rex ipſe occentare cœperit, omne opprobrij genus regerunt, tegendisq; retectis turpiſſima quæq; minitantur, præſertim ſi celſiſſimis, quæ tota regione ſunt, arboribus inſederint: quãuis id impunè toto agro Cãpano, Neapolitanoq; tempore vindemiæ licet, ne quid libero libertatis detrahatur. Atq; hoc illud eſt, quod Flaccus ait: *Durus vindemiator, & inuictus, cui ceſſiſſet ſæpè viator.* At quod Horatius de vere, cùm putandi vites tempus eſt, dixit, Pierius ad vindemiam tranſtulit, cùm Cuculus non canit. Quo tempore petulantiæ illi, quos Plinius appellat ſales, etiamnum apud alias nationes licet agnoſcere. Vernis enim menſibus quum auditur Coccyx mariti mutuis ſalibus inter ſe ludunt, dicentes, tibi canit hæc auis. Quod quidem Gallis eſt familiare ſignificantibus vxorem parum diligenter eſſe cuſtoditam. Quum tamen potiùs Currucæ, vt diximus, nomen talibus competat: Cuculi verò hiſce, qui fidem coniugalem uxori datam non ſeruant. Quin & [e] Plautus ſic introducit vxorem conuiciantem marito cum amica deprehenſo.

(Margin: Pultrones. — Horatius declaratus. — Sales. — Currucæ q̃ dicendi, & qui Cuculi. — [e] *In Aſinaris.*)

At etiam cubat Cuculus. Surge amator, i domum. Et mox:
Cano capite te Cuculum vxor ex luſtris rapit.

Quod verò Acron uiatores Cuculos appellari ait tãquã pigros, cum hoc cõuenit Plautinum.
Etiam cubat Cuculus, quod granatim ſurgeret aſſertor puellæ.

Quin uideri poteſt in conuitio Cuculi alluſum ad uocem cubandi. Et [f] alibi pro generali conuitio videtur uſurpaſſe. *Quid fles Cucule, vives?* niſi fortè lachrymantem ac ſingultientem amatorem Cuculum uocet, quaſi κοκκύζοντα. Similiter [g] alibi:

Iſtæc filio non credam, qui obſequitur patri, huic non, vt mero Cuculo. Itidem [h] alibi:
Tua quidem Cucule cauſa, non herclè ſi os præciderim tibi.

(Margin: [f] *In Pſeud.* — [g] *In Mercat.* — [h] *In Perſa.*)

Cuculi, κόκκυγες de ijs, qui cùm pauci ſint, multi numero eſſe uidentur, dici ſolet Heſychio & Varino authoribus. Cuculi nimirum dici poſſunt, qui ſtrepitum, clamorem, aut oſtẽtationem magnam exercent, cùm reipſa parum aut nihil ſint, aut præſtare poſſint. Coccygis cantus, de ijs qui eadem ſemper ingerunt. Et cantilenam eandem canere, prouerbiale dictum eſt apud Latinos, quod & Germani uſurpãt: Du ſingeſt yemer ein geſang, vuieder guckguck, id eſt, cantilenam ſemper eandem repetis inſtar Cuculi. Ipſe ſemet canit: In iactabundos ſui ipſorum prædicatores. Huic affine eſt illud Germanicum: Der guckguck muſſin ſelbeſt ſein ergycht auſſruoffen. Aries nutricationis mercedem perſoluit: de homine ingrato. Impetit enim cornibus etiam altorem ipſum. Eiuſdem apud Germanos ſententiæ eſt illud. Du loneſt mir Vuie der guckguck dem gorſem, id eſt, mercedem mihi rependis, qualem Corrucæ Cuculus. Cuculus ſemper in alieno nido parit, nunquam bis in eodem: Der guckguck legt ſtaetz in ein ander neſt. Videtur torqueri poſſe in hominem improbum & aſtutum, ſed cuius doli facilè deprehendantur, ut nemo iterum ab eo decipiatur. Quanquam & aliter interpretari licet, Cuculum ſemper in alio (id eſt, ſimpliciter alieno) nido parere. Hæc Teutonica pleraq; prouerbia Ornithologus citat. Aſtutior Coccyge dicebatur, qui aſtu ſibi conſuleret. Sumptum ab auis ingenio, oua quæ ipſa fouere non poteſt, in nidos alienos ſubijcientis, quo in ſterilitate propria, & nullo quidem ſuo labore ſpecies nihilominus conſeruetur.

(Margin: Thraſones. — Coccygis cantus. — Iactabundi. — Ingratus. — Improbus & aſtutus. — Aſtutus.)

EMBLEMATA.

EMBLEMA eſt apud [a] Alciatum, quod inſcribitur Cuculus, huiuſmodi.

(Margin: [a] *Embl. 60.*)

Ruricolas agreſte genus, plerũq; Cuculos
Cur vocitent, quænam prodita cauſa fuit.
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
Qui non abſoluit, iure notatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cui thalamum prodit vxor adulterio.

APOLO-

APOLOGI.

CVCVLVS & Philomela eodem cantant tempore, uerno ſcilicet ab Aprili medio uſque ad exactum Iunium, aut eò circiter. Hæ duæ aues in contentionem uenerunt de ſuauitate concentus. Quæſitus eſt iudex. Et quia de ſono erat certamen, aptiſſimus uiſus eſt ad eam cognitionem aſinus, qui præter cæteras animantes magnas haberet auriculas. Aſinus repudiata Luſcinia, cuius ſe harmoniam negabat intelligere, uictoriam Cuculo adiudicauit. Philomela ad hominem appellauit, quem ubi uidet, agit ſtatim cauſam ſuam, canit diligenter, ut illi approbet uindicandam iniuriam ab aſino acceptam.

Cuculi & Luſciniæ cõtentio de cantu.

Apologus alius eſt apud [a] Plutarchum, in quo Cuculus inducitur minores aues percontari, quare fugerent ſe conſpecto, qui nullam præ ſe ferat ferocitatem. Quoniam, reſponderunt, ſuſpicamur te aliquando futurum Accipitrem.

[a] *In vita Arati.*

FABVLOSA.

THEOCRITI Scholiaſtes enarrans hoc carmen poetæ, *πάντα γυναῖκες ἴσαντι, καὶ ὡς Ζεὺς ἠγάγεθ' Ἥραν*, hoc eſt, *omnia nouerunt fœminæ, etiam vt Iupiter Iunonem duxerit*, cuius uſus adinſtar prouerbij haberi poſſe uidetur. Ariſtoteles (inquit) in libro de Hermiones templo, Iouem fabulatur, cum Iunonis ab alijs Dijs ſeparatę concubitum inſidioſè quæreret, in Cuculi forma latere uoluiſſe, & conſediſſe in monte, qui prius Thronax ſeu Thornax dicebatur, nunc uerò Coccyx, & cùm Iuno ſola proficiſcens ad eundem montem perueniſſet, Iouem nimia tempeſtate excitata, ad Iunonem quieſcentem eo in loco, ubi nunc Iunonis pronubæ ſeu nuptiarum præſidis ædes eſt, deuolaſſe, frigenti rigentiq́; ſimilem, & in Iunonis genibus inſediſſe: miſertam eam auis ueſte obtexiſſe, tum illum priſtinam formam reſumpſiſſe, & cùm Iuno copiam ſui negaret, quòd matrem timeret, Iouem ſe illi maritum fore promiſiſſe. Alij referunt primò repulſum à Iunone excuſſo peplo, at illum ſtatim mutata facie ab ea acceptum fuiſſe. Vnde præcipui Argiuorum hanc Deam colebant, cuius ſimulacrum, quod in alto ſolio poſitum erat, Cuculum ſceptro inſidentem manu tenebat.

Thronax, ſeu Thornax mons. Iunonis tẽplum vbi.

Appendix ad Hiſtoriam Aeſalonis.

Antequam ad Falcones noſtra transferatur oratio, uiſum eſt Aeſalonis iconem, quam per incuriam, ac feſtinationem ſuo loco, folio videlicet huius libri 355. prætermiſimus, priùs hoc loco exhibere. Eſt autem auis forma & magnitudine Accipitri Sparuerio non diſſimilis; colore uerò planè alio. Totum enim dorſum à ceruice ad vropygium uſque ferrugineum eſt, etſi tamen pennæ eius omnes luteſcant: Cauda eiſdem coloribus conſtat, ſed uelut ex lateribus modò ferrugineis, modò luteis compoſita. Roſtrum cæruleum, breuiuſculum. Pupilla oculorum nigerrima: iris lutea: Vertex ferrugineus: Ceruix modò ferrugineis, modò albis maculis maiuſculis deorſum uergentibus inſignita. Collum candicans lineis ferrugineis, quæ etiam deorſum tendunt, reſpergitur. Pectus & totus uenter, necnon & coxæ eiuſdem quidem coloris ſunt, ſed pro lineis maculas, easq́; grandiuſculas habent. Tibiæ & digiti pedum crocei ſunt, & tabellis inſigniti. Vngues robuſti, nigri & hamati.

Dorſum. Cauda. Roſtrum. Oculi. Vertex. Ceruix. Collum. Venter. Tibiæ.

Sequitur Aeſalonis Icon.

VLYSSIS

Finis Libri Quinti.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Sextus.

Qui eſt DE FALCONIBVS IN GENERE.

QVANQVAM Falconis nomen recentioribus quibuſdam ſcriptoribus necnon huius tempeſtatis Accipitrarijs variarum nationum adeò latè pateat vt omne Accipitrum genus ſub ſe comprehendat, vti ex capite de nomenclatura patebit, nos tamen, vt tam vocum, quàm rerum confuſionẽ (in quo ſemper ſummo ſtudio incubuimus) euitaremus, generali hac ſignificatione, tanquam minus propria neglecta, præcipua ipſius ſignificata hoc tractatu proſequemur. Etenim quæ ad Falconis nomenclaturam, quatenus omnes Accipitres denotat, pertinent, ea in Accipitrum tam generali, quàm particulari hiſtoria pertractantur, atque etiã multa, quæ Falconi, tanquam Accipitris ſpeciei congruunt. Reſeruata autem ſunt huic peculiari tractatui ea potiſſimùm, quæ ſtrictiùs accepta, ſolis Falconibus, generatim tamen, ſunt peculiaria. In tanta enim ſcriptorum, qui diuerſa adeo ſignificatione vocibus vtuntur, & vocum ipſarummet ambiguitate, fieri vix poteſt, vt non aliquãdo, quod ſpeciei proprium eſt, toti generi attribuatur, aut contrà, cùm ſæpe certò conſtare non poſſit, qua ſignificatione, largane, an ſtricta, apud eum authorem, è quo excerptus eſt locus, dictio ea accepta ſit. Sed neque in hoc ipſe error ſeu peccatum adeò enorme committitur, ſi quæ de toto genere vera ſunt, de ſpecie dicantur, aut vice verſa, non tamen hoc vniuerſali, ſed indefinita enuntiatione. Quare ignoſcet æquus lector veniam præfatis, ſi pleraq; Falconibus & Accipitribus communia, in Accipitris hiſtoria retulimus, aut hîc etiam nonnulla referri videbit, quæ ad Accipitres quoque accommodari poſſint. Hoc autem incommodum, quod alia ratione euitari non poteſt, ita corrigi, aut ſarciri poterit, ſi utraque hiſtoria perlegatur ab eo, qui curioſius huius uel illius hiſtoriam inquirit.

ÆQVIVOCA.

FALCONIS nomen, etſi recens, multis tamen rebus, idq; uaria ratione commune factum eſt, nempe aut analogia, aut alia quadam de cauſa.

Falco ſtella.

In primis ſtellarum imago, ordine ſeptima, vt auctor eſt [a] Franciſcus Iunctinus, Falco uocatur, quæ alias quoq; lyra ſeu fidicula, chelyſuè, tympanum, Vultur cadens, & teſtudo dicitur. Sidus hoc decem ſtellis cõſtat, quarum laudatiſſima eſt, quæ lyra propriè appellatur.

[a] *In ſphæra.*

Auripigmẽtum Falco dictum.

Auripigmẽti etiam quædam ſpecies, quã in meo muſæo aſſeruo, Falco neotericis dicta eſt.

Falco piſcis

Mugil alatus ex piſcibus ſquamma tectis, quibuſdam Miluus, quibuſdam Falco propter volatum nuncupatur.

Falco Vir.

Fuit etiam nomen viri celebris, cuius [b] Xyphilinus meminit.

[b] *In Fertin.*

Falco tormentum.

Germani & Itali bombardarum, ſiue tormentorum bellicorum genus quoddam Falcones appellant.

Falcoſignũ militare.

Fuit & militare ſignum aliquando eo nomine dictum.

Promõtorium Gaditanum.

Promontorium quoque Gaditanum hoc nomine venit, cuius [c] Sabellicus meminit, ſub nomine Falconis promontorij.

[c] *In ſupple. Hiſt.*
Falcones q̃ Aues dictę.
[d] *Lib. 23. de Anim.*
[e] *Lib. 2. de Auib. c. 18.*

Denique, vt propius ad rem accedamus, Falconis vocabulo, vt Auem ſignificat, adeo generatim uſi ſunt authores multi, ut non ſolùm omne Accipitrum genus, ſed & rapaciũ omnium ſub ſe contineret, ſuaq; ſignificatione includeret. Ita Aquila, Theodotion, & Symmachus apud [d] Albertũ aues oẽs, quarum in uenatu uolatico uſus eſt, Falcones uocant. Et ipſe Albertus; alijque recentiores, ut Creſcentiẽſis, Niphus Merillos ſeu Aeſalones & Accipitres Palumbarios, Falcones uocant. Pari pacto nomen Falco Gallis, authore [e] Bellonio ad omne Accipitrum genus deſignandum extenditur, haud ſecus quàm Gręcis Hierax, & Latinis Accipiter.

SYNONIMA.

Daah.
[a] *Cap. 7.*
[b] *Cap. 14.*
Kos.
[c] *Cap. 14.*

APVD Hebræos ראה daah Auis nomen in [a] Leuitico per daleth, ſed in [b] Deuteronomio per rauh ſcribitur. Hoc eruditus quidam Falconem ſignificare ſuſpicatur. Alij tamẽ aliter interpretantur quidam enim Vulturem, alij Miluum uertunt. Et nominis quoq; ratio generalis eſt, & alijs poteſt accommodari. Nam verbum ראה celeriter uolare ſignificat. Rabbi Salamon כוס Kos in [c] Deuteronomio interpretantur פלקינ, id eſt, Falconem, ſed Bubo potiùs aut alia Auis nocturna hac uoce ſignificatur, ut in Bubone oſtendemus.

Falconis nomen quõ intelligendũ.

Græcum huius Auis nomen apud alium nullum authorem pręterquam Suidam reperitur, qui ita ſcribit: *φαλκων, φαλκωνος, nomen & ſpecies Accipitris.* Hæc uerba Bellonius ita intelligit, tanquam ſi Suidas dicere uelit id nominis Accipitri ſimpliciter, & generatim dicto competere, & præterea etiam uni tantùm peculiare eſſe ſpeciei. Ornithologus uerò uelle uidetur, ut dictio hæc (nomen) ad ſubſequentem (ſpecies) referatur, ſubaudiaturq; proprium, ut dicatur, nomen non Accipitris ſimpliciter, ſed vnius tantùm ſpeciei, & hoc quidem, vt mihi videtur rectiùs. Neque mirum eſſe debet, nuſquam alibi id nomen Græcè legi. Nam verè Græcum non eſt, ſed Latinę originis, & à Suida è Latio in Helladem trãſlatum Gręca terminatione ipſi afficta. Latinos eſſe ei natales arguit nominis ratio.

Etymologia.
[d] *L. 5. Matheſ.*
Capys.
[e] *Aen. 10.*
Capys vir.
Chiluones.
Falcone.
Faulcon.
FalcK.
ValcK.
HalcKon.
SoKol.

Nam Feſtus Falconem dictum eſſe vult à pede introrſum arcuato, ſeu à falcato vnguium hamo, id eſt, falcis in morem adunco, intorto, atque acuto. Nam ſimili cauſa falculæ dicuntur Pardorum, & Pantherarum extremitates vnguium, in falcis formam incuruatæ, quia apprehenſa integra corpora dilaniant. Alioquin Falconis nomen pro hac Aue non eſt admodum vetus. Falcones & Aſtures nominantur à [d] Firmico. Seruius quoque Grammaticus Virgilij Scoliaſtes Falconem commemorat. Antiquiori vocabulo Thuſcis Campanis vernacula lingua Capys dicebatur. Vnde Campaniam vel potiùs Capuam ciuitatem à Thuſcis conditam viſo Falconis augurio denominatam idem Seruius tradit. Id ipſum aſſerit Feſtus inquiens: *Capuam in Campania quidam appellatam ferunt à Capy, quem à pede introrſum curuato nominarunt antiqui, Falconem noſtri vocant: alij à planitiè regionis:* [e] Virgilius quoq; Capyn virum appellat, à quo nominata ſit Capua. Itaque Capys & viri & Auis nomen fuerit, vti etiam Falco. Blondus in Latina regione, quos nũc Falcones nominamus à Plinio Chiluones vocari ſcribit, cùm tamen id vocabuli apud Plinium nuſquam ſit reperire. Latinum Falconis nomen plerique Europæ populi acceptum retinuerunt. Italis enim Falcon uel Falcone dicitur, Gallis Faulcon, Germanis Falck, Belgis Valck, Hiſpanis Halkon, Illyrijs Sokol.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

Paſſagers ſeu migratores.
Cãpeſtres.
Riparij.
Marini.
Littorales.

TARDIVVS & Bellonius generica quadam attributione Falcones in tres claſſes partiuntur, vt ſcilicet a loco ſumpto diſcrimine, alij dicãtur Paſſagers, id eſt, migratores ſeu commeatores, ſub quo genere omnes qui ab exteris, & procul diſſitis regionibus ad nos migrant, & peregrini ſunt, continentur: alij verò campeſtres, qui ſecundum ab illis bonitatis locum obtinent, & Aues mediæ magnitudinis, quæ ruri degunt, vt Columbas, Perdices, Turdos, & minores etiam ex agris uenantur, maiores verò, quales ſunt Cygni, Anſeres, Ardeæ, Anates, Phaſiani, Otides, non aggrediuntur, ſed peregrinis illis, quos migratores vocauimus, relinquunt. Tertium verò ac vltimum genus, Riparij appellantur, quòd in ripis, aut littoribus degentes ex aquis victum ſibi quærant, qui varia etiam pro locorum diuerſorũ ratione nomina ſortiuntur. Italis enim marini dicuntur, quod in maris littoribus & in maritimis habitent, vnde & littora-

lium nomen accipere poſſunt. Galli, qui iuxta flumina agunt, fluuiatiles, qui circa lacus, lacuſtres indigite voce Faulcon de mareſt, vel riuiereux appellant. Hoc genus, quia piſcibus tantùm, aut in littore ab aqua deſtitutis, aut Laris ereptis victitat, omnium ignobiliſſimum cēſetur. Alij denique Gallis peculiari nomine Faulcons de repaire vocantur, ſcilicet à loco quopiam, in quo paſci ſoliti, eſcæ illecebra capti fuêre. Repaire enim Gallis diuerſorium ſeu domicilium ſignificat, non uerò, ut uir quidam doctiſſimus putauit, paſtum. Hoc enim non repaire, ſed repaiſtre dicunt.

Fluuiatiles · Lacuſtres. · Faulcōs de repaire.

Ad primum, arbitror, genus pertinent, quos ijdem Galli, Haultains uocāt, id eſt, ſublimipetas, item quos Heronniers ab Ardeis, & Gruiers à Gruibus capiendis denominarunt.

Haultains · Herōniers. · Gruiers.

Albertus magnus non diſſimili ratione, ſententiaq́; triplex Falconum Genus facit, unum nobile, cuius decem ſpecies ponit: ſecundum ignobile, eius tres tantùm: tertium inter utrumque medium, quod promiſcuo generoſorum & ignauorum coitu progenitum utriuſque naturam participat, & hoc ipſum triplex. In prima claſſe * enumerat Falconem ſacrum, Hierofalcum, Falconem montanum, peregrinum, gibboſum, album, rubeum, cyanopodam, arborarium & lapidarium. Ignobiles Buteones, & Lanarios, Tinnũculosq́; vocat, hac in parte Falcones cum Accipitribus perperam confundens. Tertij ordinis Falcones Hybridas meritò appelles: quo nomine Cicero Antonium vocauit, altero parente nobili, altero ignobili natum inſinuans, ſed nullas nominatim ſpecies exprimit, quòd eorum quotidiè nouo partu variantium nulla certa ratio iniri poſſit. Huic numero Itali, inter quos eſt Carcanus, qui vulgari idiomate de rapacibus ſcripſit, adijcit Germanos & Tunetanos. Sed, niſi me mea coniectura fallit, Germani cum Cyanopodis ijdem ſunt, & qui è Tunetano regno Africę apportantur, ad peregrinos non malè referentur, vti ſuis locis, adductis rationibus docebitur. Nos vnum incerti generis, quem à colore totius corporis leucopheū ſeu ſubcęruleū appellamus, prętérea & Indū vnū addemus.

* Lib. 23. · Hybridæ qui ſint. · Antonius Hybris dictus. · Germani. · Tunetani.

Hi omnes rurſum, quemadmodum & Accipitres, in triplici ſunt differentia, quæ ab ætate ſumitur. Ab hac alij vulgò à colore infumato dicuntur Sori, id eſt, Hornotini, eodem anno nati, qui antequam deplumeſcant, manſueſcunt, ſi ſtatim à relicto nido capti ſint. Tales præſtantiſſimi putantur ad diſciplinam. Alij nidularij manſuefactarijs vulgò vocantur, vulgò Italis Nidaſi, Gallis Nyez, Germanis Neſtlingen, quòd ſtatim à nido domi noſtræ adoleuerint. Alij ramales dicti ſunt, Italis mutarami, Gallis ramage aut branchiers eſtlingen, qui nondum plenè adulti circa nidum ramulatim obuolitant, hi nidularijs celeritate præualent. Alij demum mutati vulgò uocantur, qui vel deplumes ſunt, vel plumam veterem cum noua iam commutarūt anniculi, vel bimi, trimi, aut his prouectiores. Huiuſmodi plerumq́; ſunt peregrini, nunquam uerò nidularij, utpotè cùm alibi in regionibus longinquis adulti ad nos aduolent, ideoq́; uolaciſſimi ſunt, ſed ad obſequium contumaciores. Quodſi hornotinos eſſe contigerit, aut quos Itali Marzarolos, quòd Martio menſe capti fuerint, appellant, præſtātiores proculdubio euaſuri ſunt. Tunc enim ramalium naturam nonnihil redolent.

Sori ſiue Hornotini. · Nidularij. · Nidaſij. · Nyez. · Neſtlingē. · Ramales. · Mutarami. · Ramage. · Branchiers eſtlingen. · Marzaroli.

Quomodo uerò nidularios dignoſcas à ramalibus, his ferè uerbis docet Fridericus Imperator; Nidularij, inquit, uix educari poſſunt, quin aliquā læſionem incurrant: quod ſi uerò fortè non lædantur, fieri tamen nequit, ut pēnas producant, quales ramularij, inſignes nempe, ſplendentes, uirides, & corpori proportione æquali reſpondentes: contrà uerò uel corroſæ eſſe ſolent, uel alio quodam uitio infectæ. Cuius rei ratio iſtæc aſſignatur, quoniam ab hominibus minus diligenter, & cum minori cura quàm à parentibus educentur, aereq́; impuriori, quàm apud illos, apud homines uti cogantur. Cæterùm color pedum & ſuperioris roſtri pars in nidularijs magis albicat: ungues uerò & roſtrum obtuſiores, & minus ſplendentes; ipſi autem magis queruli, & ore hiant; dum paſcuntur, ueluti quodam horrore afficiuntur, pennas ſuas concutientes.

Nidulariū diſtinctio à ramarijs.

Falconum denique aliud diſcrimen inſtitui poteſt, ut alij dicuntur magni, quales ſunt Hierofalcones, peregrini, & eiuſcemodi: alij mediocres, alij parui, alij longi, alij corpulenti, craſſiq́;, alij teretes. Denique cùm in uniuerſo genere, tùm etiam in ſingulis pleriſque ſpeciebus, magna reperitur colorum uarietas, nonnunquam quintuplex. Nam peregrinorum necnon aliorum quidam ſunt rubicundi, alij fuſci, alij maculoſi.

Differentię à forma corporis. · A colore.

NATVRA. DESCRIPTIO.

FALCO haud dubiè Accipitrini generis eſſe cognoſcitur, ſed nobiliſſima ſpecies eſt, & animo & audacia reliquis plurimùm pręſtat. Qua verò ratione, quibuſuè notis ab alijs rapacibus & Accipitribus dignoſci queat, & diſtet, ex deſcriptione eius liquebit. Quandoquidem verò nemo vnquam Falconem in genere exactius deſcripſerit, quàm [a] Albertus, itaq; huius verbis libenter vtemur, ne ſenſum in vllo immutemus. Falconũ, inquit, conueniẽs color eſt, habere maculas nigras in maxillis, vel, vt alibi idem ait, guttas in facie nigras, & albas circa oculos, vtrimque ex vtraque parte roſtri; & cilia habere nigra, & cinereum ſubnigrum colorem in cranio, & dorſo & ſuperiore colli, & exteriore alarum parte, & caudæ etiam exteriore, & in alijs paſſim partibus varium eſſe, & quaſi virgulis interruptis quandoque, imo ſemper habere nigredinem pro colore vno. Sed primo anno ſecundus color ruffus eſt remiſſæ rubedinis. Albeſcit autem deinceps paulatim, eò amplius ſcilicet, quò pennas ſæpius mutârit. Color oculorum admodum flauus eſt ſeu croceus, ita vt ad rubedinem accedat: pupilla nigricat. Color pedum optimus croceus, multùm declinans ad albedinem. Nã quò minus albeſcunt, eo ignobilior eſt Falco. Quod ſi vergat ad colorem cæruleum, is quoque ignobilis, quamuis ſecus alij ſentiunt. Quanquam autem diuerſæ Falconum ſpecies, iam dictis pedum & pennarum coloribus differunt: in genere tamen colores iſti Falconi conueniunt. Capitis quidem color iam dictus, conuenit etiam quibuſdam nocturnis Auibus rapacibus. Sed quoniam figura, id eſt, forma & ſpecies corporis magis, quàm color ingenium ſeu complexionem indicat, idcirco excluduntur illa ſimpliciter a Falconum nobilitate. Quod ad corporis figuram attinet, omnibus Falconibus in genere conuenit craſſius habere caput, & collum breuius, & ſimiliter craſſius, breuiusq; roſtrum & pectus maius cum oſſe pectoris acuto. Quoniam autem Falconis eſt ictu pectoris percutere, largita eſt ei natura anterius in pectore os latum, triangulare, validum, cuius prominens & rectus angulus in ſuperiori parte pectoris eſt perquam durus & firmus. Peculiare præterea eſt Falconi alas longiores & caudam habere contractiorem, crura breuiora, ac fortiora proportione ſui corporis, quàm cæteræ Aues rapaces. Eodem modo reliquarum partium poſitã a nobis deſcriptionem per comparationem ad alias Aues rapaces accipi volumus.

[a] Lib. 23.

Color.

Oculi.

Pedes.

Figura.

Cur pectus latum habeat.

Caput, eiuſque partes.

Quanquam verò dixerimus caput debere eſſe craſſum, non tamen enorme caput laudamus, quòd hoc accedat ad ſpeciem Auium nocturnarum, quæ omnes capita habent enormia, timidæq; ſunt, magnitudine capitis, materiæ potiùs abundantiam, quàm virtutis excellentiam indicante. Præterea neque omnino rotundum caput probamus, quòd in concauo ſphærico nimis diffluant ſpiritus. Sed cùm in Aſture capitis pars anterior longiuſcula ſtringatur paulatim, & terminetur in roſtrum, ſicut & Aquilæ caput, caput naturale Falconis neque oblongum eſt, neque ſtringitur, ita ut roſtrum fermè videatur ſphæræ appoſitum, & frons eius ex rotunditate dilatari. Superior cranei pars à rotunditate deficit, & hæc capitis planities in ſummo vertice ſemper laudatur. Maxillares partes benè rotundæ & breues ſunt, quæ quidem ſpecies eſt humidi cholerici, benè mobilis & benè audacis. Nam & Falconis inter Aues proprium eſt, citò moueri in prædam, & non diſcernere, & plus audere, quàm poſſit. Idem dixerim de colli breuitate. In genere enim breue eſt collum Falconis, magis quàm Aquilæ, Aſturis aut Niſi. Sed nimia breuitas vituperatur, phlegmaticam enim frigiditatem, aut melancolicam ſiccitatem ſignificat, & ad proprietatem Auium nocturnarum accedit. Ferè autem quodcunque animal ſpeciem alterius refert, ingenio quoque & moribus ad id accedit. Et licet crura breuia eſſe debeant, coxæ tamen ſint longæ & benè pennatæ. Pes benè patulus, digiti fortes, præcipuè in nodis articulorum, & vngues validi, magisq; aliquantulum curuati ad interiorem pedis partem. Similiter denique caudam non ſimpliciter breuem probamus, ſed comparatione facta ad Aſtures & Niſos. Nimis enim breuis, Noctuæ aut Bubonis referret. Sit igitur longitudo eius tanta, vt compoſita alæ ſe ſuper caudam extendant, aut ferè attingant in extremo longiorum anteriorum pennarum, & ab illa coniunctione cauda non multùm deſcendat, nec dependeat, ſicut Aſturis & Niſi. Nam cauda longa ſpinę dorſi medullam nimis humidam indicat, & timiditatem arguit. [b] Petrus Creſcentienſis laudat in Falcone caput rotundum, ſpatulas amplas, pennas alarum ſubtiles, coxas longas, tibias breues, & craſſas, pedes liuidos, & ſparſos. In his ab Alberto nonnihil variat, qui caput probat mediocriter craſſum, pedes latos, ſparſos, & macros, pennas alarum remiges longas. Et Falconem laudat, qui frequenter pedes ſuos reſpicere ſolet. Huiuſmodi dotibus præditus plerunque alijs, in quibus

Collum.

Coxæ.

Pedes.

Cauda.

[b] L. 10. c. 7.

cæ deſiderantur, præfertur. Fit tamen, vt qui è contrario, aſpectu maximè deformes ſunt, optimi aliquando reperiantur. Vnde Falconum præſtantia ſolo experimēto exactè cognoſcitur. Iconem, quam dedimus, cùm Ornithologus in generali Falconū hiſtoria collocauerit, & nullum peculiare nomen dederit, nobis etiam hîc ponere placuit.

LOCVS.

Vbi optimi Falcones gignántur.

Falcones albi vbi.

MAXIMVM, prȩſtantiſsimum, ferociſsimumq; Falconum genus, & quidem magno numero in regionibus ad ſeptentrionē poſitis reperiri omnes ſcribũt. Cuius rei ſaltem veriſimile rationem in Accipitre reddidimus. Nam in Suetia & Liuonia, quæ pluſquam ſupra ſexaginta tres gradus ab æquatore diſtant, vt ex tabulis geographicis patet, frequentes admodum, & audaciſſimos gigni tradit, & inſulas maris glacialis Falcones plurimos producere author eſt Paulus Venetus. E Moſcouia quoque & præſertim Pecerra huius regione, Tartaria, Ruſſia, Boruſſia, magna Falconum copia, & quidem generoſorum admodum ad nos apportatur. Reperiuntur quoque albi & optimi in Boſnia a Boſna fluuio uocata, habitantq; montes altiſſimos & inacceſſibiles. Hybernia quoque eidem polo artico ſubiecta, quam hodiè Irlandiam vocant, Oceani inſula, Britanniæ collateralis, multos producit Falcones, aliasq; ſimiles rapaces aues. Denique in tota Septentrionali plaga, Sarmatia tota, finitimisq; regionibus optimi, pulcherrimiq; abundè reperiuntur. Orientis præterea regiones Aegyptus, Aſſyria, Perſia, inſulæq; ad Orientem ſitæ, Cyprus, Creta, Rhodus Falcones optimos ferunt. Ea quoque Africæ pars, quæ Tunetanum hodiè regnum vocatur, & Græcia, necnon Liguſtici maris inſulæ, Sardinia, Corſica, & Hetruſci ex Ilua præſtantes mittunt. Producit item & Italia in Apennino, Germania in alpium iugis, & Gallia in Pyrenæis & alibi, alios alijs præſtantiores. Plerunque

Cur in mõtibus & ſyluis agant.

verò in altiſſimis montium rupiumuè verticibus, aut ſyluarum excelſis arboribus, ut quercuum ramis degunt, & aliquando in ſyluarum lateribus, vnde promptiùs ad paſtum in agros euolare poſſint.

VOX.

FALCO vocem edit, vt inquit Albertus, plerunque craſſiorem & prolixiorem, & quæ ab acuto in grauiorem procedit, magis quàm Aſturum vel Niſorum, id eſt, reliquorum Accipitrum, imo quàm Aquilarum etiam, quibus acuta eſt.

VOLATVS. PVGNA.

Volandi ritus.

Rapacium in volando diuerſitas.

FALCO mira quadam volandi ratione cùm in principio, medioq; tùm in fine ſuȩ uenationis vtitur. Primùm enim præda conſpecta in gyrum ſeſe rotando altum æthera conſcendit, & fixo in eam intuitu deorſum obliquè ſeſe præcipitat. In viſam Anatem, Anſeremuè aut Gruem inſtar ſagittæ, aut iaculi clauſis, cõtractisq; alis ruit, ac ungue poſteriore lacerat. Scire autem licet non omnes rapaces ſimili pacto prædam inuadere, capere, & laniare. Quædam enim rectà & in longum volant, nec alta petunt, cùm prædam prehendũt, & ſimulatq; Auem ceperunt, non expectant, donec exanimata ſit, ſed roſtro ilicò uellicare & lacerare incipiunt, quibus plus roboris in unguibus eſt, quàm in roſtro. Huius generis ſunt Aſtures, Niſi, ſeu Sparuerij. Aliæ uerò, cùm prædam captant, ex alto in eam magno impetu decidunt, feriunt, atque hoc modo cõficiunt: Vnguibus arreptam iunctamq; iugulum & colli uertebras roſtro diffringunt, quòd in eo maiorem uim habeant, quam unguibus. Roſtro itaq; prædam dilaniãt, neq; uerò prius mordere, aut uorare incipiunt, quàm prorſus mortuã conſpexerint. Hanc conſuetudinem, ac naturam habent Aquilæ, & Falcones, necnon & Aeſalones, & fortè etiam Lanij

Falco quo modo prȩdã inuadit.

maiores, minoresq;. Falco enim, ut Albertus ubi ipſius uenãdi modum enarrat, docet pulchrè, vbi ad prædam inuadendam pergit, tum celeri uolatu in ſublime aſcendit, & rurſus compoſitis ad pectus, quibus icturus eſt, unguibus, impetu quodam in Auem deſcendit, tam ualido conatu, vt ſtrepitum quaſi concitati uenti ſuo deſcenſu excitet, & inter deſcendendum rapido motu prædam ferit. Deorſum uerò labitur non quidem rectà, aut perpendiculariter, ſed obliquo uolatu: quo deſcenſu Auem unguibus percutiẽs, longum adeò uulnus infligit, ut à capite ad caudam uſque diſciſſa, aut toto capite truncata nonnunquam in humum decidat. Eſt au-

Generoſi ſigna.

tem generoſi Falconis inter aſcenſum, & deſcẽſum nihil, aut parum quieſcere, (alioquin enim inter duos motus duplicem quietem fieri eſt neceſſarium) ſed poſteàquã deſcenderit, aliquando prædam deorſum volando anteuertere, & impedire, donec ab altero Falcone ſocio, qui aſcẽdit, feriatur. Cùm autem hoc Falconi ſit peculiare, vt maximo impetu in prædam feratur, & præ animi magnitudine plus audeat, quàm vires patiantur, fit ſæpenumerò, vt minus in ſui tutela cautus, parumq; ſibi proſpiciens ſummoperè offendatur, & in graue aliquod malum impingat. Quod exemplo venationis Ardearum manifeſtum eſt, quas ſanè perſequentem videre

dere

dere Falconem iucundiſſimum eſt: *Ardea* enim, vt refert doctiſſimus ille Chyrurgus Regius * Paræus, *vbi Falconis remigio alarum elati rapida celeritate depreſſam, & infra poſitam ſe intuetur, roſtro quod prælongum habet, & acutum, ſub alis condito, ac ſurſum elato, pugnæ ardore, & prædæ cupiditate occæcatum, & incautum ipſum deuolantem, & irruentem excipit, vt eo ſemet Falco medium pectus induat, adeo vt ambo ſæpè illiſis interraneis humo affligantur enecta. Quod ſi arte & felici corporis declinatione inſidias illas Falco illæſus effugerit, Ardea nihilominus deiecta & deturbata, recepui ſtentorea voce canente magiſtro, in prætentum pugnum pinnarum rotato ſcapo reuocatur*. Huic incõmodo hac de cauſa maximè obnoxius eſt Falco, quia cùm ſe non ignoret, armatum probè valida & oſſea acie, robuſtumq; à natura pectus obtinere, quare hiſce armis potiſſimùm naturæ ductu cõfiſus pectoris cono antrorſum protenſo ac exerto hoſtem adoritur, ac vehementi quodam impetu ferit, audacior potiùs quàm cautior. Vnde fit, vt hunc eius venandi morem probè callens, & ipſa à natura edocta Ardea, necnon in roſtro oblongo ac mucronato ſpem ſalutis collocans, ex alto impetentem Falconem ſupina in aëre excipit, & telo quod prius, ne à Falcone viſum euitaretur, prudenter ſub alis condiderat, tẽpeſtiuè deprompto, ac velut euaginato mucrone, pectus eius confodit, cautior ipſa, quam audacior, niſi Falco periculum præſentiens, repreſſo nonnihil motus impetu ictum declinans euitet, atque hac ratione & fortitudinis & ſagacis prudentiæ palmam reportet. At quoniam hi motus contrarij, qui ſurſum, deorſumq; volando fiunt, tam citò peragi non queunt, quin mora aliqua inter vtrumq; intercedat, prꝗterquã quòd & ipſis vtriſque præſertim aſcenſui, longiuſculum tempus impendi neceſſe ſit, quod tam celer minimè eſſe poſſit, atq; deſcenſus, optimè venatio per Falcones inſtituitur, quum duo, aut plures ſibi mutuo ſuppetias laturi in prædam perſequendam emittuntur. Ita enim, ut unus ſumma petens volantem ſiue Ardeam, ſiue aliam auem impulſus præcipitet, alter iuxta terram volans præcipitatam excipiat, aut ſi ille irrito ictu prædam impetiuit, hic in locum ſocij in ſublime elatus ſuccedat, eãq; certiori ictu percutiat, illo interim, qui iam deorſum lapſus eſt, Auem præueniente, neuè longiùs abſcedat, aut fugam capiat, impediente. Et hanc ob cauſam, inquit, Albertus, Falco, licet Auis ſit iracunda (ut & cæteræ rapaces omnes) ideoq; conſortis impatiens, & ſolitaria, tamen venationis idoneo tempore ſocium diligit, ac lubens admittit, perpetiturq; cum eo prædam ſine pugna, aut contentione vlla, quod reliqui Accipitres non faciunt, priore modo ſolertem ac induſtrium, altero iuſtum ſe oſtẽdens. Fit item nonnunquam, ut ſolus & ſocio deſtitutus, non ſtatim poſtquam æthera ſuperauit, rurſum deſcendat, ſed in aëre Aue, quã captat, ſuperior, eam tamdiu inſequatur, donec iuſto à ſe interuallo diſſitam videat, ex quo commodè in eam irruat. Sed vitio vertitur, ſi veluti alis ſuſpenſus in aëre aliquandiu veluti immotus hæreat. Id enim timidi, ac degeneris animi ſignum eſt, eiſq; Auibus proprium quę non niſi reptilia, inſectauè, aut minuta quadrupedia, vt mures, ranas & ſimilia inuadunt, quales ſunt Lanarij, Buteones, Aeſalones &c. Generoſi eſt, vt diximus, ſtatim vt aſcendit, niſi admodum longè ab Aue abſit, præcipitem ſeſe deijcere, atq; ſi primo aggreſſu prꝗda fruſtrari contingat, rurſum in altũ euolare, & quod priùs non ſucceſſit denuo experiri, ictumq; iterare. Solet etiam, ſi Auem in fugam ſeſe conijcere viderit, fugientem perſequi acerrimè, tanto ardore, ac cupidine, vt niſi breui capiat, præ indignatione longiùs proſequatur, ac tanto poſt ſe herum ſuum ac dominum interuallo relinquit, ut amplius ad eum non redeat. Profectò miſellis Auibus vnicum in fuga relictum eſt præſidium, alioquin hoſtis feritatem non euaſuris.

Falconis cũ Ardea certamen.

* *Lib. 1. de Animal. & hom. praſt.*

Cur plures Falcones emittẽdi ĩ Ardeam.

Timidi ſigna.

Generoſi ſigna.

ANTIPATHIA.

ADMIRABILEM profectò ac ſuſpiciendum authorem ſuum, ſummum, inquam, Opificem, reddit natura, & ipſa miratu digna, cùm abſque rationis, mentiſuè adminiculo, ſed rudis quodam phantaſiæ beneficio animantia bruta ita bene noxia ſibi ac pernitioſa futura cognoſcere, vt ea fugiant, docuerit. Sic & Aues quædam non tantùm hoſtem ſuum, cùm ipſas perſequitur, atque vrget, omni contentione fugiunt, verùm etiam cùm vel viſum aut auditum tantummodo, ex quouis minimo ſigno, quale eſt, vel vmbra ſupernè volare, nec longè abeſſe perceperint, innata quadam præſentione tantoperè exhorrent, ac formidant, vt quiduis perpeti potiùs, quàm in eius vngues malint incidere. Cõfirmat id Auis riuulariæ ſeu lacuſtris, quã Drepanim dicunt, exemplum, quam, ſi vel tintinabula tantùm Falconis ſubaudierit, tanto terrore affici tradunt, metuq; Falconis adeò conſterni, ut omnino malit crebris fuſtibus, lapidibusq; ab hominibus obrui, quàm volatu ſe in aëra, vbi hoſtẽ eſſe percepit, attollere. Pari quoq; ratione Alauda in manus hominum venire, quàm in vngues Accipitris mauult incidere.

Antipathię vis.

Drepanis timor.

INSTITVTIO AD VENATVM, eiuſque huic tempeſtati accommodata ratio.

Cur de Falconum inſtitutione agamus.

LONGO quidem ſermone ac diligenter in Accipitrum generali hiſtoria, de manſuefaciendis & ad venationem inſtituendis Accipitribus, vt in vſum & obleſtamentum nobilium cedant, egimus. Itaque ſuperuacaneum cuipiam videri poſſit, hic denuò eadem repetere, ac ueluti cramben bis coctam apponere, præſertim cùm quę de illis in genere tradita ſunt, Falconibus, vtpotè eorundem quoque ſpeciei, etiam accommodari queant. Attamen, quia quæ ibi dicta ſunt, pleraq; ex veterum, aut ſaltem ex mediæ ætatis authorum placitis, allata ſint, neque huic noſtræ tempeſtati ſatis appoſita, (quod enim in alijs pleriſque artibus & ſcientijs, in hac quoq; vſu venire videmus, vt vetus illa ruditas indies ingenioſorũ hominũ ſtudio ac induſtria expoliatur, adiectis, quæ deſunt, immutatis, quæ minus apta uidentur) ideò rem minimè ingratam facturi viſi ſumus, ſi in gratiam nobilium ac clarorum, cùm noſtræ Italię, tùm aliarum etiam nationum, hominum, nouam & huius noſtræ ætatis accipitrarijs vſitatã cicurandorum, & ad uenationem inſtruendorum Falconum rationem hoc loco exponeremus. Habet enim id vtilitatis, vt alias prætercam, ſecum adiunctum, quòd, vt ea quæ de Accipitribus inſtituendis tradita fuerũt, Falconibus, ita hæc quæ de Falconibus nunc dicenda inſtituuntur, Accipitribus ſimiliter magna ex parte adaptari poſſint. In qua quidem re, cùm nos Accipitrariã nunquam exercuiſſe, qui grauioribus curis, ſtudijsq; intenti ſumus, ingenuè fateamur, aliorum itaq; ſententiam ſequemur, ac præcipuè Franciſcum Carcanum Vicentinum, quo, quod ſciam, nemo accuratiùs, ac curioſiùs hac noſtra tempeſtate hãc artem, pertrectauit, vtpotè qui per omnem ætatem ſummo ſtudio eam coluit, aſſiduoq; vſu à ſe obſeruata pręcepta, uernacula nempe Italica ſuis conterraneis communicauit, quæ nos in Latinum ſermonem tranſlata toti orbi communia facere non recuſauimus,

Vtilitas ex iſtitutione.

Inſtitutionis ſũma.

In Falconis itaque inſtitutione hæc in primis requiruntur, ut hominis nutui ac arbitrio obſequatur, capitio indui lubens ſe permittat, & è loco ſeu prælongo funiculo ad inſtituentis manum aduolare adſueſcat: denique ut Aues aquaticas, uerbi gratia, Ardeas, Grues, emiſſus è manu audacter & præcipiti impetu inſequi, & alia huiuſmodi ad hanc artem Accipitrariam maximè facientia, paulatim induſtria dexteritate diſcat. Si igitur Falcones prorſus rudes etiamnum, omniſq; diſciplinæ hactenus expertes eſſe, Accipitrarius magiſter uiderit, paulatim ſingulo quoque die unum quidpiam docebit, tanquam lectione ſeu addiſcendorum penſo nouo ipſis præſcripto, ut quotidiana hac exercitatione in melius paulatim proficiant, atque tandem conſummatæ induſtriæ uenatrices Aues euadant. Quod quidem, ſi continua, aſſiduaq; cura adhibeatur, triginta dierũ ſpacio perfici poterit, plus, minuſue pro diuerſa ipſorum indole. Longius enim refractarij ac contumaces, breuius manſueti ac dociles inſtitutionis tempus poſtulant.

Quãto tẽpore inſtituatur.

DE MANSVEFACIENDO AC Inſtituendo Falcone nidulario.

Nidularios non inſtituendos.

CVM ſuprà docuerimus, triplex Falconum genus ex ætate ſtatui, nempe nidulariorum, hornotinorum, & qui manſuefactarijs noſtratibus mudarami appellantur, itaque ſcire licet omnium eundem eſſe inſtituendorum modum. Veruntamen ſi quis meo conſilio auſcultare uolet, à nidularijs inſtituẽdis in uniuerſum abſtinebit. Nam pręterquam quòd maior pars ad bonã frugem non perueniunt, maxima adferunt tædia, ob aſſiduos labores ac moleſtias, quas in eis inſtituendis tolerare ille cogitur, qui eos eò uolet perducere, ut ſua ſponte, & ſoli Aues per aërem ſequantur, atque interficiant. Si tamen cuipiam animi gratia lubebit hac in re laborem inſumere, rectè faciet, ſi primùm eos aſſueſaciat è manu emiſſos inuadere Ardeas rubras, aut cinereas, Botauros, Alucones, Aſiones, atque alias huiuſmodi alites maiores. Sunt etenim nidularij natura ſua admodum rapaces, animoſi ac crudeles in exercenda laniena. Cùm uerò has maiores aſſueuerint capere è pugno emiſſi, poterint dehinc ad lacuſtres Aues venãdas inſtitui. Cuius rei gratia manſuefactario in amœnum & ſpacioſum campum prodito, ubi aut Capellę ſeu

Quomodo inſtituantur.

ſeu Vanelli, aut Cornices, aliæuè huiuſmodi Aues reperiuntur, & relaxato nonnihil Falconis, quem pugno geſtat, cucullo, ſeu capitio, ad has alites, quàm proximè fieri queat, accedito; & ad primæ cuiuſque ſubuolantis tẽtatam fugam Falconem capitio exuto, è manu emittito, quo ſcilicet illa ſubuolante Falco quoque eam perſequuturus alta petat. Cùmq; iam aut longiùs, aut mediocriter ſaltem aëre ſuperato terras reliquiſſe videbitur, Accipitrarius Anatem, quem in hunc vſum penes ſeſe in promptu habere debet, cuique oculorum cilia prius tranſfixa penna occluſerit, iuſto ſpatio diſtanti Falconi obijcito in aëra; Et ſi hanc ceperit, eadem paſcito, maximiſq; blanditijs eum delinito, magna voce, & clamore ſublato ei applaudens.

Narratũ mihi fuit à quibuſdam (quod tamen ego, vt cuius periculum nunquàm feci, non certò aſſeuerim) quoſdam ex his nidularijs cura & ſtudio manſuefactariorum Perdices, Coturnices, Phaſianos, quinetiam Lepuſculos capere. Eſſe quoque, qui omnibus numeris abſoluti in venatione hac volatili euadant.

Quādo nidi eximēdi.

Verùm quo tempore nido eximendi, qui præferendi ad propoſitum opus, & quomodo nutriẽdi ſint, docet.* Fridericus Imperator. Nidularij, inquit, vel accipiuntur ex proprijs nidis: vel quando iam è nido exiere, & ſimul cum alijs, verùm non longè à nido obuolãtes, vel cùm hyemali tempore frigoris iniurias euitaturi ad alias regiones ſeſe recipiunt; vel cùm in illis regionibus, in quibus perhyemabant, capiuntur, vel cùm in vere ea loca, vnde propter frigoris inclementiam aufugerant, repetunt. Quorum tam redeuntium nempe, quam abeuntium alij mutati, alij verò immutati in manus aucupum incidunt. Qui verò nidis eximuntur, ij quoque diuerſimodè obtinentur. Vel enim accipiuntur oua eorum, & auibus domeſticis incubanda ſupponuntur: Sed ita nati viles admodum & nullius ferè pretij ſunt. Vel nido eximuntur, idq; tritariam, aut cùm nullum adhuc pẽnarum in ipſis adeſt veſtigium, ſed veluti lanugine quadam, quam primùm nati aduerſus ambientis frigus à natura armantur, induti ſunt: aut vbi depoſita quidem illa lanugine pennarum veſtigia iam erumpunt, aut cùm pennis omnino inſtructi quidem ſunt, ſed volare tamen nequeunt. Quorum omnium illi minus probantur, quò incubatui propinquiores ſunt. Quarè tam diù in nido relinquantur oportet, quàm diù de fuga non eſt periculum. Quò enim diutius à parentibus nutriuntur, eò fortiores, robuſtiores, minuſque queruli euadunt, neque ita ore biant, & meliorem corporis habitum acquirunt, ſiquidem parentes non tantùm carnem illis venantur conuenientem, ſed & opportuno tempore, & debita quantitate eam offerunt. Contrà paruulos nido extractos homo, neque alere, neque cùm tempus poſtulat, neque quantum offerẽdum ſit, cognoſcere poteſt, vnde de facili vel moriuntur, vel in aliquod corporis vitium incidunt; ſi tamen ſanos eſſe contingat, quod rariſſimè accidit, nunquam robuſti euadunt, nec pennas firmas acquirunt. Atque hæc de tempore eximendi è nidis Falconis ſufficiant, Dicamus modò, quomodo exemptus pro inſtitutione ad venatum conſeruari queat. Locus in primis ex authoritate eiuſdem Imperatoris longè alius eſſe debet ab eo, in quo Accipiter educatur: Sit, inquit, campeſtris, ſed longè ab arboribus & ſyluis diſſitus, in turri, aut in eminentiori ſolitariæ domus parte, cùm quia à parentibus in ſimilibus locis alebantur, tùm verò maximè quòd peculiari quadam ſympathia ea Falcones appetant, venationemq; ſuam adulti ibi exercere ſoleant. Si enim arbores domui vicinæ ſint, periculum eſt, ne emiſſus Falco nidarius ad illas ſeſe recipiat, rediremq; ad Falconariũ magiſtrum renuat. Sit verò locus paruus, ad nidi, in quo natus eſt, ſimilitudinem, tribus partibus patens, vt Septentrionalem, Orientalem, & Occidentalem ventum recipiat, & ſolem ab Oriente & Occidente; à parte verò meridiei clauſus ſit, ne noxam illi ab Auſtrali ventus inferat. Is enim humores capitis reſoluendo pigriorem, & debiliorem reddit. De cibo ita diſſerit. Carnes offerantur, crudæ, cùm quòd illis calor ventriculi, quo plurimùm abundãt, ad iuſtam quandam temperiem reducitur, tùm quòd talibus ali à matre cõſueuerint. Sint verò teneræ, imo verò quanto teneriores haberi poſſint, careãt fibris, neruis, venis, arterijs, cartilaginibus, oſſibus, atq; pinguedine: ea enim omnia difficilè concoquuntur, maximè à nidulario, cui calor propter humidi abundantiam obtuſior eſt. Sint auium pinguium, quoniam macilentæ pulpa carent. Sint recentes, iam iam occiſarum auium, natiuo nempe calore adhuc tepidæ. Tales enim parum à viuarum carne immutãtur, ac calore putredinali minimè imbutę ſunt, cui alioqui carnes obnoxiæ ſunt. Si tamen, vt fit, recentes ſemper nanciſci non liceat; tunc illæ quę parum aut iam ſtatim refrixerint; hoc pacto exhiberi poterunt; Tandiu primùm in aqua dulci calida calefiant, donec ad proprium animantis, cuius ſunt, calorem peruenerint. Sic enim minus noxiæ ſunt. Sint animantis ſani: ſiquidem morboſorum, quod prauis qualitatibus ſcateant, prauum etiam nutrimentum ſubminiſtrant. Sint auium, aut aliorum animantium mediocris ætatis, quoniam cùm facilè digerantur, bonumq; nutrimentum præbeant, pennas neceſſariò generant robuſtiores, firmioreſq; quàm ex recens natorum eſu. Quare improbatur pullus Gallinaceus, quòd molles

*L. 2. c. 31.

Locus vbi tenendus.

Falco exẽptus à nido quõ inſtituatur ad venandũ.

Cibus.

carnes procreet, nutrimentumq; eius facilè reſoluatur. Cognoſcitur autem Falco, qui eiuſmodi recens natorum animantium carnibus nutritur, ex uentris frequentiori ſolutione. Improbatur item prouectioris ætatis animantium eſus, cùm propter durum & nimis ſiccum, quod præſtant, nutrimentum, tùm quòd plurima ſuperfluitate abundet. Cognita verò nunc, quæ offerri debet, carnis qualitate, videndū eſt modò, quomodo & quando ex nidulario Falconi exhiberi debeat. Quoniam itaque auis roſtro adhuc atque vnguibus parum valet, caro in fruſta conciſa & ſuper ligneam aliquam tabulā mundam repoſita, cum ſumma cura atq; diligentia danda eſt. Paulò verò iam adultioribus caro etiam paulò durior, & in fruſtula aliquantulum maiora conciſa offerenda eſt, quoniam iam vnguibus & roſtro potentiores facti, ea ſuo marte dilaniare poſſunt. Qui uerò deficiente carne caſeum recentem illis exhibent, ſummoperè cauent, ne ſale conditus ſit. Alij qui oua dant cum lacte, ea rumpūt & in uaſe ferreo ſtanno illito unà cum teſtis lacte primum repletis agitant atque permiſcent, poſtmodumq; ſuper carbones lentè ita decoquunt, ut neque duram, nec mollem ſubſtantiam acquirant: hunc cibum recenti caſeo præferunt. Quantum autem ex iam dictis cibis exhibendum ſit, iam dicendum eſt. Sit neque ſuperfluus, neque etiam diminutus: Siquidem ſuperfluum aut euomunt, unde fit, ut non nutriantur & debilitentur, aut ſi non uomant, tantam copiā digerere nequeūt, hinc illæ lachrimæ, caloris natiui nempe ſuffocatio, atq; ex hac atrophia, uiriū debilitas, membrorum grauitas, pennarum prauarum generatio, aliaque id genus ſymptomata ſuboriuntur. Ex diminuto, calor idem, ſicut ignis per ſubtractionem lignorum, pabulo ſuo deſtitutus, ad extinctionem tendit, auis macilentior, debiliorq; redditur, pennasq; acquirit ueluti corroſas, atq; deformes. Prouectioribus itaque pullis plus, minoribus minus erit dandum, ac ſemper in mediocritate conſiſtendum. Sed ſi auis natura calidior eſt, plus, quàm frigidæ offerendum. Caloris in aue exuperantis ſigna ſunt, alui ſolutio, optima, citaque digeſtio, vnde dicebat Hippocrates: *Eorum, quæ velociter & copioſè nutriunt, veloces & copioſi ſeceſſus fiunt*. Contrario modo omnia in frigida aue ſeſe habent. Ex hiſce itaq; cuiq; facilè liquere arbitror, incertū eſſe, offerendi cibi menſuram inſtitui poſſe. Quare in primis appetitus ratio habenda eſt. Solēt enim tantum ſolummodò petere, quantum coquere ſufficiunt, ſatis verò ingeſſiſſe, gulæ incrementum demonſtrat. Præterea cibi qualitas inſpicienda eſt, ſiquidem qui facilis coctionis eſt, largior conceditur, de duro, minus dandum eſt, & tunc quotidiè etiam aliquid ſubtrahendum, donec meliorē nactus, rurſus largiori manu exhibere poſſis, vt quod deperditū eſt, paulatim reſtauretur. Ceterùm tempus cibandi etiam variat. In fine veris ac æſtate, quando dies longiſſimi ſunt, bis omnino quaque die nutriendi ſunt; quoniam ſi ſemel duntaxat, etſi copioſè, cibus offeratur, cùm ob diei longitudinem, tùm ob caloris natiui vbertatem, ventriculus nimia mora debilitaretur. Bis itaque in die, nempe ſub matutino & veſpertino crepuſculo cibus, ſed ſecundus nunquam, niſi primo digeſto, præbendus eſt. Sic enim nulla cruditatis, à qua naturalium virtutum ordo perturbatur, operationesq; confunduntur, generandæ pericula imminent. Qui cibum ſubminiſtraturus eſt, ſolus accedat, idq; rarenter admodum, ſic enim minus queruli fiunt, & minus hiant. Poſtquam modò eò peruenerunt, vt uolare queant, non iam ſtatim cicurari, aut doceri debent, ſed huc atque illuc ad loca propinqua ſub dio, tempore tum ſereno, tum etiam procelloſo volitare permittendi, vt pennas elegantiores acquirant, ipſiq; robuſtiores efficiantur; Nam eo modo poſtmodum edocti ad quæuis capienda meliùs euolant. Neque eſt, quod de fuga ſuſpiceris, cùm alioquin locum, in quo cibari ſolet, irreuocati etiam repetant: verùm cauendum eſt, ne tamdiu id repetatur, quouſque cibum ſuo marte capere poſſint; Nam tunc de fuga maximum foret periculum.

Animantia prouecta fugiẽda, & cur.

Cibus vt & quãdo dandus.

Caſeus.

Oua.

Quantum dandum.

Calidæ auis ſigna.

Frigidæ ſigna.

Qualitas cibi.

Tempus cibandi.

Magiſtri cura.

FALCONIS RVDIS ADHVC INSTITVTIO.

QVODSI fortè mãſuefactarius Falconem nactus fuerit prorſus imperitum, ac planè adhuc indomitum, & vt vulgò dicunt, ſyluestrem, cui oculi necdum fuerint occluſi, operæpretium erit, vt huic confeſtim cilia conſuat, ſimulq; tibias corio vitulino aut caprillo, vulgò camozza, alteriuſuè cuiuſpiam animalis pelle conſutis caligis veſtiat, butyro, quo molliores ſint, ac mitiores, inūctis. His utriſque ſummis clypeolos argenteos ſingulis ſingulos affigat, quorum alteri domini inſignia, nomenq; cum cognomine, alteri loci, in quo degit, ſint inſculpta & inſcripta inſignia, ut ſi fortè, ut fit, aliquando in longinquiora loca auolarit, horum indicio ad dominum reportari poſſit. In eundem uſum tintinnabula quoque argentea aut ærea appenduntur. Dehinc placida contrectatione manſuefaciendus erit. Cùm uerò feroces admodùm ſint, roſtroq; ualdè robuſto, cauere ſibi debet Accipitrarius magiſter, ne roſtro digitū apprehēdi ſinat.

Quo corio tibiæ veſtiendæ.

Clypeoli quales tibijs affigẽdi.

Tintinnabula cur adhibẽda.

Nam

Nam arctiſſima roſtri & mandibularum acutarum compreſſione digitum adeò uehementer ſtringunt, ut non ſecus ac forcipes lædant. Quare ſatius fuerit, uimen, ſeu bacillum minimi digiti craſſitudine adaptare, quo caput eorum molliter contrectet, collumq; & humeros demulceat: & ſi bacillum mordicus, quod facere ſolet, appetat, noli impedire, ſed animum explere ſinito, manibus tamen perpetuò caueto.

Vt obediat

Vt verò obſequens fiat noctes aliquot inſomnes ducere cogendus eſt, geſtando eum in pugno, docendusq; cibum ſumere, palpebris adhuc ſutura commiſſis, & frequenter admodum largo ſatis, ac congruo cucullo induendus, & rurſus exuẽdus, hoc obſeruato, ut quotieſcunq; caput à capitio nudatur, leniter manu fricetur, blanditijs quibuſdam additis, ne indignetur, odiumuè aduerſus magiſtrum ſuum concipiat. Ala in cibum ei præbenda Gallinacea, & curandum, ut hanc deplumet, diuellatq;. In hoc verò ei palpebræ conſuuntur, atque ita diù, noctuq; pugno geſtatur, neque vnquam conto inſiſtere permittitur, ut delaſſetur, & caput coriaceo eo cucullo ſibi tegi haud ęgrè patiatur, immotusq; ac rectus in pedes ſtet inſtar marmoreę ſtatuæ: denique vt vitia omnia deponat, qualia ſunt anhelare, ſuſpirare, ac mordicus quiduis arripere. Perpetuò verò meminiſſe oportet, ut quemadmodum antè monuimus, caput, colluinq; virgulto demulceatur. Quodſi adeo natura efferus ac rebellis eſt, ut ægrè aut nulla ratione uitia deſerat, allij nucleum mundatum, aut aloës fruſtulum mordere uolenti obijcito, ac in roſtrum inſerito. Ita enim fiet, ut graui odore allij & amaro aloës ſapore deterritus, ab anheloſa illa exufflatione, atque mordacitate ſolita deſiſtat.

Cibus.

Vt non ſuſpiret & mordeat.

QVA RATIONE CAPITIO Aſſuefaciendus ſit Falco.

ACCIDIT nonnunquam, ut Accipitrarijs magiſtris in manus ueniant Falcones exotici, qui nauigio è Cypro, Creta, Alexãdria Aegypti, aut aliunde aduecti ſunt, quiq; quòd imperitos, ac minus dexteros nacti fuerant magiſtros, ſæpè pręfracti, rebellesq; ac capitij impatientes euaſerunt. Hiſce primùm palpebras oculorum committere oportet, dehinc capaci, magnoq; cucullo caput obducere, & rurſus blandè eximere, atque ut noctem unam aut alteram excubiam tranſigant, cogere, identidem caput, quò ſuprà dictum eſt, modo demulcendo, curareq;, ut prauos mores antè memoratos relinquat. Poſt hæc una nocte conſuta hactenus cilia diſſui poterunt, atque ita apertis oculis Falconibus candelæ, ſeu lucernæ lumen admoueri. Caput interim aſſidua, leniq; manuũ contrectatione demulcere, & iterũ atq; iterũ cucullo, quẽ vulgò capellettum, quaſi gelericulum dicas, vocãt, operire, rurſumq; denudare conueniet. Hac ratione fiet, vt manſuetus redditus, cùm manui magiſtri, tùm galericulo optimè aſſueſcat. Hoc loco vnum aduertendus es lector, rectam Falconum inſtitutionẽ ab eo depẽdere potiſſimùm ſicque demum rectè eam perfici, ſi ille qui manſuefactionis curæ incumbit, cùm innata quadam animi propenſione, tùm etiam voluntario ſtudio ac delectu, miro quodam amore erga has Aues afficiatur, maximamq; ex arte Accipitraria voluptatem capiat, adeo vt, quod dici ſolet, eius amor intimis ipſi reſideat medullis, eiuſque veluti libidine totus flagret. Ita enim quantumuis parua opera huic arti data, ſit omni dubio procul, breui in abſolutum ac conſummatum magiſtrum eſt euaſurus. Ille verò, quem hoc ſtudium non oblectat, ſed aut ad oſtentationem tantum, ſi diues eſt, aut quæſtus faciendi gratia, ſi pauper, venationem hanc volatilem ſeu artem Accipitrariam exercet, operam ſanè omnem ac oleum perdet, artique dedecus adferet, & miſerorum Falconum inſignem ſtragem edet, melior veſpillo, quàm magiſter. Cùm iam dicta ratione inſtitutus, ac malos mores dedoctus fuerit Falco, commiſſæ oculorum palpebræ diſſuendæ erunt, locusq; ſuturę modica ſaliua inungendus, & capitio ablato pugno geſtandus, idq; tota nocte ad poſteri diei diluculum vſque, manu leni frequenter demulcẽdo, capitiumq; nunc detrahendo, nunc denuò capiti imponendo ſubinde, nonnunquam ipſum paſcendo ac vt deplumet gallinæ ſeu alam ſeu coxam ſinendo. Hoc interim ſumma cura obſeruato, vt tot noctes peruigil agere cogatur, neque quietem vllam capere, neque conto aut perticæ inſiſtere, donec defatigatus capitium lubens, ac minimè ribellis admittat, neque amplius morſu impetat obuia, aut anhelus ſuſpiret. Sunt tamen non pauci Falcones, qui inueterata hæc vitia haud facilè relinquunt, neque minori, quàm trium aut quatuor dierum interuallo ijs deſueſcunt. Prout enim indole ſunt ferociore aut mitiori, longius aut breuius tempus ad manſuefaciendum poſtulant. Cùm verò mordicus quæuis apprehendere, ac ſuſpirioſus eſſe deſierit, iam

Quibus oculi conſuantur.

Capellettũ quid.

Inſtitutio in quo conſiſtat.

Cur vigil tenendus.

iam tutò conto imponi quietis gratia poterit, hac, tamen lege, vt noctu tres, aut quatuor ad minimum horas adhuc pugno geſtetur, contrectatione leni & blanditijs ſolitis adhibitis, capiteq́; identidem cucullo ſæpenumerò denudato, ac iterum tecto, & eſca in paſtum obiecta, quam deplumet ac diuellat. Idem interdiù factitandum, at in cōclaui quopiam remoto ac penitiori, in quod modico lumini ſit aditus, ne lumen, aërisuè ſplendorem conſpiciat, priuſquam certo ac rato roſtri ictu cibum capiat, & minimè ægrè, haudq́; difficulter paſcatur.

VT VOCEM ACCIPITRARII Falco cognoſcat.

Vt vocem agnoſcat.

SI primo hoc triduo, quatriduouè, ita perdomitus, ac cicuratus fuerit, vt iam fame coactus cibum capere incipiat, idq́; continuet, tunc opus eſt in hoc incumbere, vt primùm ſibilum Accipitrarij, deinde uocem agnoſcat, hac ratione. Accipiatur pullus Gallinaceus viuus, & intra parietes, ſeu loco quopiam clauſo: (ita tamen parū lucis ſit, vt Falco pullum quidem uidere poſſit, ſed aërem clarum ac luminoſum non conſpiciat) hîc pullus ei laniandus præbeatur, ſed in pugno retento, ſibilis alijſque clamoribus editis. Hac ratione itaque paſcenti cucullus ſolito more induatur. Deinde capite galericulo tecto à ſumpto cibo ala extrema, aut pes, aut alię excarnes partes pulli ipſi ad vellicandum exhibeantur, cùm vt hac exercitatione caput exoneretur ſuperfluis & excrementitijs humoribus, tùm vt pugno inſiſtere aſſueſiat. Cibus eius eſto, pullus Gallinaceus non admodum magnus, cor uitulinum, veruecinum, & ſuillum: cuius mediocris detur quantitas, neq; affatim ingluuies hiſce infarciatur, quò contentam ſtomacho pituitā concoquere, & ferinam paulatim naturā queat deponere. Si verò fortaſſe orexis Falconi langueat, operæpretium erit eſcam nonnunquam aquæ puræ intingere, aliquando etiam vrinæ humanę, hacq́; prius exterſa aliquantum aliquoties, nempe bis, teruè paſcere, ſed interiecto ſingulis vicibus duorum, aut trium dierum ſpacio, vt hoc pacto nonnihil extenuatus rurſus cibum appetere incipiat. Neque ab re erit, tempore matutino, cùm adhuc ieiunus eſt, in gulam indere ſacchari candidi momentum, quantum nempe per œſophagum meare, ac deglutiri commodè poſſit. Hoc enim pituitoſa ſtomachi excrementa optimè digerere, ac ferinam indolem, naturamq́; exuere facit, cibiq́; deſiderium excitat. Cùm iam auidè cibum ſumit, vocemq́; magiſtri didicit, docetur quoque eſcam ſuam agnoſcere, & in eam viſam concuſſis, & agitatis alis auidè ferri, hoc pacto: Accipitrarius manu dextra cibum præbendum in altum eleuet, ſibiliſq́;, & clamoribus editis Falconi oſtendat, atque ſi ad eum agitatis alis promptū moueri viderit, confeſtim porrigat, ac duas, treſuè bucellas ex eo ſumere permittat, idq́; ſæpius ſimili ratione repetat, quo alimoniam ſuam agnoſcere diſcat: tum paſcere ſinat. Singulo quoque die ſub veſperam, cùm iam cibum confeciſſe videbitur, turunda cathartica danda erit è plumulis, aut goſſypio ſolo, vel cui caryophilli duo in quatuor fruſta comminuti, uel diſſecti aut cubebe grana duo confracta, aut aloës modicum inuoluta ſint, ut expurgato, & à ſordibus exinanito ventre fames aliti reſtituatur.

Cibus. *Vt appetētia reſtituatur.* *Vt cibum agnoſcat.*

VT ANIMVS ADDATVR FALCONI.

VT audacior, ac animoſior reddarur Falco, opus eſt ad dilaniandum ei pullum Gallinaceum præbere. Ad quam rem commodè peragēdam in locum quendam obſcurum concedendum eſt, eo, quem antè memorauimus, modo, atq; ibi relaxato nonnihil galericulo, genu in humum procumbens manſuefactarius, alta voce ac clamore ſublato pullum Gallinaceum, quem viuum altera manu feret, aliquantum deplumandum exhibere debet, dehinc adempto capitio pullum ea dexteritate demat, vt nihil Falconem offendat, tumq́; iterum ad pullum bis, teruè morſu impetendum, plumaſq́; vellendas Falconem inuitans, pullum Gallinaceum in terram proijciat, & elato ac depreſſo pugno, quauis ratione, omniq́; opera ſtudeat, ut Falco in pullum dictum inſiliat, eumq́; inuadat. At ſimulatq́; Falco cū dilaniare cœperit, alta uoce clamando ac ſibilando ei blandietur, ac applaudet, hocq́; pacto humi paſcet, & uno, eodemq́; tempore è terra blandè ſublatum, in pugnum recipiet, dūmodo pullaſtrum adhuc vnguibus teneat, & ad vellendum plumas, carneſq; Auis pedibus ſubiectas, ſemel atque iterum inuitet. Tum leniter, ac cum dexteritate quadam capitium denuò ei inducet, & deniq; alam, ſeu pedem Gallinaceum diuellendum relinquet.

VT SCAPO ALATO ASSVESCAT.

POSTQVAM Falco iam per trium aut quatuor paſſuum interuallum in pullaſtrum inſilere,eumq; lacerare loco obſcuro didicerit, iam ſcapum pinnatum cognoſcere,eiq; aſſueſcere docendus eſt, hoc pacto. Pullaſter ſcapo adalligetur,& in locum quempiam tenebroſum eundum, ibiq; falco ſocio manſuefactarij in pugnam aſſignandus, vt cucullum coriaceum nonnihil ille relaxet. Tum retrocedens manſuefactarius tres aut quatuor paſſus, ſcapum pinnatum (quod Accipitrariorum noſtratium vulgus,il lodro nuncupat) ad medium lorum, cui annexus eſt, arripiat sed ſemel atque iterum ſcapum rotet, alta voce Falconem adhortans atque acclamans, ſocio interim ipſum cucullo exuente. Ille,qui ſcapum tenet,eum de manu ad longiuſculum ſpatium proijciet, & aſſiduo clamore Falconem excitet, ac exhortetur. Quodſi Falco in pullaſtrum latus iam ei inſederit,iam dilaniare hunc pro libitu ſinendus eſt,ſibiliſq; atque altis clamoribus ſublatis ei blandiendum ac applaudendum, hacq; ratione ſuper ſcapo pinnato eo ipſo pullaſtro paſcendus,deinde vna cum eſca in pugnum recipiendus, denuoq; galericulo induendus; deinde ala,peſuè Gallinaceus,eo,quo dictum eſt,modo,ipſi præbendus eſt.

Il Lodro.

Falcone iam per aliquot paſſus in ſcapum pinnatũ aduolare loco obſcuro,& in pullaſtrum, tam viuum,quàm exanimem inſilire probè perdocto, prodeundum eſt in campũ quempiam apertum,ſeu pratum ſpatioſum & arboribus nudum alligatoq; pullaſtro ipſi ſcapo, Falco ſocio in pugnum dandus. Poſt hæc ipſi quoque Falconi annexo loro,debet curare, ut ſocius galericuli vincula nõnihil ſoluat,& ſublato clamore modicum eſcæ roſtro admoueat,& aliquot morſibus abſumere permittat. Interea ipſe Accipitrarius quatuor, aut quinque paſſus ab aue recedit,vnaq; aut altera voce ſublata, iubebit,vt ſocius capitium detrahat, dein ſcapum extremo loro,cui annectitur apprehendens,bis terue rotabit,& altum clamans,in humũ proijciet. Si Falco ad eſcam aduolet,permittatur eam dilacerare, ac ſuper ſcapo pinnato paſci, cerebellum'q; auiculæ uorare. Cor quoque & hepar,ſi integra & ſana ſunt,in cibum dentur, cum applauſu, & adhortatione clamoſa ſolita. Cumq; hac ratione duos, treſuè dies ſub dio, ſeu loco aëri vndiquaque expoſito, ac luminoſo edoctus fuerit ad ſcapum aduolare, per decẽ aut duodecim,pluriumuè paſſuum interuallum,ſingulis deinceps diebus auicula quæpiá ei depaſcenda è ſcapo offerenda eſt,in dies paulò longiùs ab eo,magiſtro abſcedẽte,quò ſcilicet ferocior, animoſiorq; redditus auiditate quadam in eſcam ſcapo impoſitam ferri conſueſcat.

Falco ſup ſcapo pinnato quo cibandus.

Cum itaque Falco ex magno interuallo ad ſcapum aduolare, atq; è pugno emiſſus in eundem inſilire didicerit,ita vt iam pullaſtrum,ſeu aliam eſcam,exuta omni feritate,placidè depaſcatur,tum demùm Falcone prius inedia reddito auidiore,poſtridiè in locũ quempiam campeſtrem nullis aut paucis arboribus impeditum eques prodire debet Accipitrarius,vbi Falconi in pugnum comiti tradito, qui & ipſe equo inſideat, lorum oblongum adnectat, ita vt auem ad ſcapum aduolaturam impedimento eſſe nequeat,dehinc aliquantum procul,quouſque uidebitur,ab aue abiens,ſocio ſuo det ſignum nutu, vt galericulum Falconi nonnihil ſoluat, pugno in altum elato. Poſthæc voce edita ſemel,biſuè quàm fieri poterit,altiſſima,ſcapum cum pullaſtro continuò in orbem agitet, ſimulq; capitium capiti demat. Aduolantem Falconem ad ſcapum expectet tantiſper,donec circiter octo paſſus à ſe abſit,tum ſcapum iactet,in quem ſi Falco conſcenderit,pro libitu pullaſtrum acclamans depaſci ſinat. Equo inſuper deſcẽdens, Aui appropinquet, ſolito clamore inter paſcendum applaudendo. Inter biduum igitur, triduumuè Falco ita edoctus, vt ad teli iactum iam aduolare auſus fuerit, poſtridiè tempore matutino inedia famelico prius reddito,iam tutò liber, omniq; loro ac uinculis ſolutus, etiam coram ſpectantium turba, ab equite manſuefactario, ad ſcapũ circumactum reuocari poterit. Quodſi Falco ad depaſcendum pullaſtrum aduolarit, eo pro libidine expleri ſinatur, iteratis identidem altis clamoribus, quò illis vocibus aſſueſcat. Deinceps poſteri diei mane ſimiliter ab accipitrario equite ad ſcapum,cui iam pullus Gallinaceus nullus adnexus ſit, reuocari poterit, & ſimulatq; ſcapo inſiderit,pullaſter viuus, cui pedes prius effracti ſint, obijciatur, quem ſuper ſcapo dilaniet, atque deuoret.

QVOMODO AD PRÆDAM emittendus Falco.

Tintinnabula quando appendenda.

FALCONI tam hornotino, quàm ramulario iam paſcẽti, & reuocatorem expectanti, eiq; obedienti, moribus omnibus feris depoſitis, tintinnabula magna ac ſonora appendenda ſunt, & ea quidem eò maiora, quò aut hic aut ille animo maiori præditus, ac generoſior eſſe conſpicietur. Nullus tamen error committetur, ſi à principio maiuſcula annectantur, donec eorum indoles pleniſſimè cognita ſit. Dein matutino quodam tempore, Falcone fame aliquantum prius edomito, equo conſcenſo, rus prodibis in campum quempiam ſpacioſum, in quo nullæ vel ſaltem pauciſſimę ſint arbores, falconemq; pugno geſtans, ventum vnde ſpiret, obſeruabis. Illuc aduerſus ventum ad teli dimidium, vel eo amplius, iactum equitabis, vbi relaxatis aliquãtum cuculli uinculis, ſibilum mediocrem edes, veluti Falconem ad uolatum inuitaturus, quo excitus Falco alas concutere, ſeque in pugno mouere incipiet. Tunc non impedito abs te illius motu, ſtatim caput galericulo exues, eumq; emittens liberè auolare ſines, pectore vento oppoſito. Ita etenim ventum commodius accipiet, faciliusq; eo adiutus aëra ſuperabit. Ibi Falco ſuaptè natura in gyros aliquoties ſe circumagendo ſubuolare conſpicietur. Quare Accipitrarius vna atque altera aut pluribus ab illo factis circulis, alta voce ſublata ſcapum cum pullo Gallinaceo viuo agitare debet. Aduolãte verò ad ſcapum Falcone, & propiore iam facto, ſcapum in ventum aduerſum proijciat, quem ſi conſcenderit, non ſolùm pullum depaſcere, ſed equo deſiliens blanditijs illi applaudet, & agere ſinet liberiùs.

VT FALCO SESE HVMO TOLLAT.

SI fortè Falco è pugno auolare nollet, aut ſtatim in humum deuolans, ibi deſideret, quod maior pars hornotinorum facere ſolet, non ob id animũ deſpondere, aut ſpem omnem abijcere debet manſuefactarius, imo potiùs è contra equo inſidens ei obuiã ibit, ac minis aut clauã, ſeu baculo abiget, incuſſoq; terrore, vt ſubuolet, coget, & gyro vno atque altero facto in ſcapum recipiet, & eſca appenſa paſcet. Si verò vitium iſtud deponere noluerit, opus erit locum inquirere, quo Vanelli ſeu Caprę aues, aut Corniculæ, Sturni, aliǽuè huiuſmodi aues verſentur, & relaxatis nonnihil capitij vinculis, Falconẽ in pugno tenere, atque ad eas propius accedere, donec ſubuolantes fugam capere tentent, atque eodem momento capitium capiti eius demere, & emittere. Ita enim futurum eſt, vt has auiculas volatu inſequatur, atque in altum ad magnum ſatis ſpatium agat. Tùm verò accipitrarius Anatem in præſentem vſum præparatam habeat, cilij ſeu palpebrarum pinnis commiſſis, quam dextra apprehẽſam ea alę parte, qua dorſo iungitur, tenebit, atque ſe in auerſam partem reſpicere faciet, tunc ſublato clamore Falco in alteram partem, oppoſitam nempe ſeſe uertet: quo commodo eius ſitu animaduerſo ſtatim in eum locum, ſupra quem Falco uolat, procurrat, Anatemq; in altum proijciat, uerſus eam ſcilicet plagam, in quam Falco ſeſe conuertit, ut eam conſpiciat. Quam ſi Falco ferit, ac unguibus arripit, depaſci laniareq; eam ſinatur, alta uoce, ac clamoſa animo ipſi addito. Et primùm quidem cerebellum, dein quoque lingua, cor, heparq; exempta in cibum præbeantur, quibus comeſis, aut altera aut utraque coxa Anati detrahatur, qua, quantum opus eſt, Falco in pugnum iam receptus reliquam famem expleat. Moderatio tamen adbibenda eſt, ne nimium ingluuiem farciat. His igitur exactè biduum, triduumuè plus minus obſeruatis, ad omnem nutum alas expandere, agitareq;, ac ſe ſurrigere, ueluti ad uolandum, atque ad magiſtri nutum promptus eſſe Falco condoceſiet.

VT FALCO VENATVM lacuſtrem diſcat.

IS igitur iam ſatis inſtructus,& ſtare erectus & circa accipitrarium ſemper obuerſari,& ad ſignum ſibili, vel clamoris ſe recipere:tum illum ad Anatum venatum accommodare tempus erit. Hoc verò in primis agere debet magiſter vt Falconem in locum quempiam,è quo poſſit in Anates commodè emitti, eaſq; inſequi deducat. Tum quàm celerrimè Anates, clamore, ſibiliſq;, aut ſono, quem ocrea, aut chiroteca percuſſa reddet, excitatis, ex aquis euolare faciet, in quas, ſi quidem Falco irruat, illę verò denuò in aquam ſemel atque iterum relabātur, tum confeſtim è marſupio Anatem, quam in hunc vſum recondidit, depromat, ac prius commiſſis pinna palpebris Falconi oſtendat, ac nunc eam percutiens, nunc in pedes erigens Falconem inſequatur, opemq; ferat, & Anatis alas in crucis figuram diſtorqueat, & Falconi depaſcendam relinquet, interim blādit ijs omnibus, quibus poterit, modis, clamoribuſq; pro adhortatione, ac animo adhibitis. Ego in ea ſum ſententia, ut putem ab initio, nempe prima, aut ſecunda vice, non conſultum eſſe, anates maiores Falconi monſtrari, verùm illas potiùs Aues ante reliquas, quę noſtratibus vulgò Arzaguole dicuntur, nempe Mergulos, Querquendulas, idq; genus minores Anates. Quādoquidem ſi à principio maiores obijciantur, frequenter accidit, ut eas tractim deturbare nequeat. Quare recto volatu ſi eas venaturus, procul inſequitur, ita vt perſæpè accipitrarius longiùs excurrere cogatur, & Falconem inſequi. Cùm verò hoc modo ſæpenumerò Falcones amitti contingat, vbi longiùs, quàm par ſit, euagantur, operępretium erit, ab initio huic incommodo occurrere.

Ad Anatis venatū inſtitutio.

Arzaguole

DE REVOCANDO FALCONE in venatione lacuſtri.

QVODSI hoc ita, vt diximus, euenerit, ut rectà volans Anatē venetur, eamq; perſequendo, quàm longiſſimè ab accipitrario euagetur, tandem verò aut perſequi deſiſtat, aut ex alto denuò inuadere priſtina repetita via, reſumptiſq; animis tentet, tum opportunum erit ſubuolanti Falconi celeriter occurrere, & Anatem, cui oculi conſuti ſunt, obijcere, quam ſi iciat, capiatq; iugulādam relinquere, tum cerebrum, linguam, cor, hepar, & coxam vnam aut alteram, prout vel obeſus, vel macer Falco fuerit, in cibum præbere. Si verò Anas viua non ſit ad manum, recipiendus erit in ſcapum, & Gallina ad iugulandum, ac depaſcendum offerenda. Hoc etenim pacto Falconem facies, cùm redintegrare aucupium, tùm in inſectando hominis voce audita, rurſus approperare.

RATIO INSTITVENDI FALCONEM Ramularium ad venatum.

SI quiſquam ad perſequendam volatu prędā ramularium Falconem inſtruere volet, rectè meo conſilio faciet, ſi ſemel, biſuè volitare illū ſinat loco quopiam, vbi nullę Corniculę, aut Capellę ſeu Vanelli, aliæq; huiuſmodi Aues reperiantur; ne relicta alia præda ad haſce ſeſe conuertat. Cōſultum etiam, ne longiùs eum ab ſe aberrare permittat, ſed curſu inſequens, atque alta voce ad redeundum eum inuitans, deuolantem in ſcapum excipiat, & pullum Gallinaceum viuum necandum, ac depaſcendum præbeat. Accidit verò nonnunquam, vt Falcones hi ramularij innata quadam magnanimitate contra voluntatē magiſtri longiùs auolent, deuientq;, tum illis alliganda ſunt tintinnabula maiora, poſtmodum verò bis aut ter clamore ſolito, & Anate, cui palpebræ committantur, monſtrata, ab inſequente manſuefactario ad reditum inuitandus eſt, ac retinendus, ut hac ratione docilis factus à fuga abſtineat, magiſtroq; in venatione lacuſtri morem gerat. Ramularijs minus opus eſt, ſtentorea illa voce receptui canere, aut

Anate

Anate, aut ſcapo rotato reuocare, quàm hornotinis. Etenim loco manere conſueuerunt, probeq; has, ac ſimiles Aues longo vſu edocti agnoſcunt. Verùm cùm blanditias, ac beneficia, tùm contumelias altiori mente repoſitas tenent ramularij, quàm hornotini. Quare cautiùs cum illis, & benigniùs, quàm cum his agendum eſt, & ante omnia frequenter in ſcapum recipiendi, ac prædam quampiam iugulare permittendi, vt hac ratione commodè, ac benè tractati longâ tandem conſuetudine tibi prorſus familiares facti, conſortio tuo gaudeant, lubenteſq; tecum agant, alioquin breui, & prima quaque occaſione fugam arrepturi, tibi ſæpenumerò maxima contentione equo inſequendi ſeſe negocium faceſſent.

VT FALCO ANATEM PRIMO impetu capiat.

POSTQVAM Falco ſiue hornotinus, ſiue ramularius tantum iam manſuefactarij diligentia profecit, ut vel ad nutum eius morigerũ ſeſe præbeat, rectamq; qua cœpit, venandi uiam ſeruet, & quam primo ictu prædam deturbare non potuit, ſecundo ac tertio denuò aggredi tentet. Tunc primùm Falco quiſpiam veteranus, & in arte exercitatus ad venatum emittendus eſt, qui Anatem in ipſo lacu, ſeu quauis alia aqua feriat, loco prius diligenter obſeruato, quo ſe immergendo ſubduxerat, qui denuo recipiendus, & paſcendus eſt, ac capitio induendus, atque in humum deponendus, non ita procul à lacu, ſeu fluuio, quo, cùm opus erit, ſocio Falconi queat ſuccurrere. Poſt hæc Falco tyro, quem inſtituere animus, eſt, in pugnum excipias, atque ita aduerſo vento, in eam nimirum plagam, vnde ventus ſpirat, procedas ad teli iactum, & ſolutis nonnihil galericuli vinculis, ſubmiſſo ſibulo ad volandum eum inuites, quem, ſimulatq; alas cõcuſſerit, & ad volatum ſe compoſuerit; capitio exuas, atque auolare ſinas, pectore tamen obuerſo, vnde vẽti origo eſt, & dato prius ſigno, vt in procinctu ſtent, præſto futuri ſocij, quo ſcilicet cùm iam Falco ſatis altè ſubuolaſſe videbitur, aquam ingreſſi Anatem latibulis excutiant, ac euolare cogant. Tum equitando, ac Falconi ſolita voce acclamando, animo, vt ſtrenuè ſe gerat, addito, & ut ad prædam inuadendam deuolet, hortator. Ad hanc cùm deſcenderit, eiq; iam propior factus, supernè imminerit, denuò ſignum ſocijs dato', ut omnes vnà ad aquam accurrant, ac Anatem circumdantes extra aquam in liberum campum auolare compellant. Si Falco fuga ſibi conſulentem ceperit Anatem, aut ictam unguibus prehenderit, ſtatim ferendæ ſunt ſuppetiæ, alæq; Anati cohibendæ, ut illam liberiùs dilaniet, & cerebrum, cor, hepar, lingua, unum aut ambo femora pro arbitrio prudentis accipitrarij in pabulum exhibenda. Verùm ſi fortè primo aggreſſu Anatem Falco non interfecerit, iter repetere, ac denuò ſubuolare permittendus erit, & cùm in altum ſeſe extulerit, iterum ex aqua ſubuolare Anas, ac in cãpum prodire cogenda. Quod ſi ipſam unguibus tenere conſpicietur, ſtatim Falconi ſuccurrẽdum erit, & iam toties repetita ratione paſcendus. Illud perpetuò obſeruandum eſt, qui expectatione ſua fruſtrari nolit, aut operam ludere, ut in omnem euẽtum Anatem uiuam ſecum ferat, uenatum prodiens, qua Falconi obiecta, ſiquidem in Anatem illã è ſublimi irruat, neq; tamen occidat (ob multa, quæ moleſta accipitrarijs in uolatico hoc uenatu preter omnem ſpem incidere ſolent impedimenta,) paulò antè commiſſus error emendari, ac damnum reſarciri quoquo modo poſſit. Et ſi hanc ferit, aut capit, ſtatim, & modo, quem iam aliquoties docuimus, paſcendus erit. Ita enim fiet, ut Falco non minus oblectamenti daturus ſit, ac ſi priorem, quam fruſtra impetierat, Anatem interimiſſet.

FALCONE IN ARBOREM QVAMPIAM ſe abdente, quid agendum.

SI fortè huius ingenij Falconem inſtituendum nactus es, qui cùm primo inſulſu, aut ſecundo etiam, præda ſe fruſtratum uidet, ulteriorem uenationem detrectans, ſtatim in arborem aliquam ſecedat, ibiq; ſeſe ceu ignauus miles occultet, omni ratione cauere debes, ne ad perſequendum emittas loco arboribus conſito, ſed cures oportet, ut Anatem unam, aut alteram ad minus ſemper in promptu penes te habeas uiuas, & ſingulis ſocijs in diuerſa, nempe uni huc, alteri illuc abituris, ut Falconem uolantem diligenter obſeruent, unam cedas. Cùm uerò Falco præda fru-

ſtratus ad arborem, in qua deſideat, pergere videbitur, ille, verſus quē Falco prouolare conſpicietur; Anatem Falconi in aërem obuiam proijciat, receptum paſcat, comiterq́; admodum tractatum blandiſſimis uocibus deliniat, ac omni modo demulcere ſtudeat. Hoc enim pacto illud uitium depoſiturus eſt. Quod ſi nihilominus, triduo ac quatriduo hac arte uſus, nihil te proficere uidebis, neq; ingeniū Auis mutare poſſe, author tibi ero, ut degenerem adeò, indocilemq́; Auem, & indignā, in quā maiorem curam, ſumptumuè impendas, confeſtim abijcias.

VT SCAPVS FALCONI PLANE familiaris ac gratus reddatur.

CVM omnia hæc prædicta ritè edoctus erit Falco, conueniet præterea curare, ut in ſcapum lubens aduolet, huic inſidere geſtiat, &, ut uno uerbo dicam, ſcapum amet. Quare cùm bis, teruè repetito uolatu prædam impetijſſe ac deturbare tentaſſe conſpicietur, ſtatim ſcapo excipiendus, ac pullo Gallinaceo, quem ipſe iugulārit, paſcendus erit. Et quātò animo eſt maiori, ac ferociori, tantò ſæpius ex alto ad ſcapum inuitandus eſt, & à frequentiore interim Auium cæde prohibendus. Plurimos enim Falcones hac ſola de cauſa videmus ſcapum auerſari, neque eo reuocari poſſe facilè, quod iugulandis Auibus aſſueti cædis nimium auidi ſint. Quare non ſolùm cauendum eſt, ne frequentiori Auium laniena plus iuſto oblectentur, verùm præda nonnunquam, quam ipſi interimere, ſimulatq́; cerebrum, & exta comederint, clanculum eripienda, & ſocio concedendi, cuculloq́; impoſito ad teli iactum ad ſcapum reuocandi, & Anate iam antè à ſe occiſa paſcēdi ſunt. Quod ſi fortè Anas ſemel icta amplius euolare, aut aquam relinquere nollet, ſed potiùs frequenti immerſione ſe abſconderet, tum canibus aut alia ratione capienda, Falconiq́; ad ſcapum inuitato, iugulanda & in paſtam danda fuerit, adhibita interim verborum, acclamationumq́; iam ſolita blanditie.

FALCONE PRÆ NIMIA SAGINA pigro ac inobediente, quid agendum.

FIT nonnunquam, vt Falco plus iuſto ſaginatus nimis obeſus, & mollis euadat, ita vt non expediat iam amplius feris Auibus etiam à ſe captis eum paſcere. Quare poſtquam prædam iugulare permiſſus fuerit, & dum adhuc in occidēda occupatur, accipitrarius cor vitulinum, aut femur Gallinaceum frigidum in Anatem in quatuor partes diſſectam inſerat, vt odore ac calore ſemianimis, & à recenti cæde adhuc calentis animantis imbuantur. Interea verò dum Falco Anatis cerebrū, extaq́; depaſcitur, cor illud vitulinum, aut Gallinaceum femur exemptum, & plumulis Anatis è collo tenuioribus inuolutum Falconi, tamen in pugnā prius recepto offeratur. Sic enim fiet, vt ventriculus probè expurgetur.

DE FALCONE LONGIVS EVAGANTE.

SI fortè fortuna longiùs è conſpectu abripiatur, ac procul euagetur Falco, tum citato eum curſu ſtatim inſequi oportet, & altiſſimo clamore, ac uoce ſtentorea ſcapo aſſiduè rotato reuocare. Et ſi voci obediens accipitrarij ad ſcapum aduolarit, paſcendus, ac blandè excipiendus eſt, ac captam prædam occidere ſinendus. Et non ſolùm à prædæ paſtu prohibendus, ſed multò magis in eo, omni blāditiarum genere, popiſmatibus, ac lætis acclamationibus illi applaudendum, tanquam re benè geſta. Adulationes enim, & laudes probè à iurgio & contumelia diſcernit: & vt illis capiatur, ita his apprimè irritatur. Hac ratione exactè obſeruata, Falco, præſertim ſi anniculus eſt, ſtatim ad vocem accipitrarij reuocatus diſcet reuertere, pulchrumq́; ac mirabile ſpectatoribus ſpectaculum præbebit.

VT FALCONIS INDOLES GENEROSA ac natiua ſublimiuaga conſeruetur.

SI Falco ad lacum, aut riuum moratus, neque fugiens probè ſuo officio functus erit, non ſæpius, quàm bis ante meridiem ad prędam emittendus eſt, & poſtea, etiamſi nullam prædam ceperit, omnino paſcendus. Verùm ſit ſublimipeta, ac generoſi animi, non amplius quàm ſemel emitti debet. Alioquin inutilis ac degener euaſurus eſt, fietq; Auium lanio, ac cædis & rapinæ præter modum auidus. Cum itaque Falco ſi generoſus ſit, emiſſus è pugno in gyrum volet, ac veluti ſpiris quibuſdam volatu deſcriptis, in ſublimi ferri conſueuit, omni conatu moliendum, vt in eo ſtatu conſeruetur. Quod vt fiat, ſemper iuxta lacus, fluuioſq; ad prædam emitti debet, euitatis foſſis exiguis, ſpinetis, dumetis, ſyluoſis locis, iiſque, è quibus ob arundines, & ſimilia, quæ in paludibus naſci ſolet, impeditus, vix queat ſe extricare. Difficulter enim, & non niſi magno clamantium, ac manus complodentium, canumq; latrantium ſtrepitu, vt euolet prędа, adduci poteſt. Imo ſæpenumerò venatoribus, ex equo deſiliendum eſt, vt è latebris prædam excutiant, & peditibus in lacum ingrediendum. Has enim omnes aut ſimiles ob cauſas fit, vt vilis, ac inutilis reddatur Falco ſublimipeta. Quandoquidem alij illi clamores, manuum comploſus, ac ſtrepitus, latratusq; canum, aqua præterea vilis Falconis ſubtracta propter arundines, & alia impedimenta faciunt, ut Falco veluti deliberandus, alis diſtentis ſuſpenſus in aëre hæreat, atque ita leniter deſcendat, inſtar Milui, ac Lanarij, inertium Auium. Quare ſi in id vitium bis, terуè incurrat, prorſus degenerabit, & omni poſtmodum venationi ineptus erit. Quare ne in hunc errorem incidat, ſummoperè ſibi caueant accipitrarij. Verùm è contrario Falconem perpetuò ſublimipetam, ac generoſum conſeruabunt, ſi raræ Auium cędi indulgeant, & prædam ſemel fruſtra petitam, bis teruè ad ſummum denuò aggredi permittant. Et cùm huius rei gratia rotato uolatu maximè in ſublimè euaſerit, iam prædam inuaſurus, ſcapo prætento reuocandus eſt, reuerſusq; paſcendus, Aue prius ad necem ſibi permiſſa. Ita enim in alto uolatu perſeuerabit, & ſcapum appetere conſueſcet, eritque alias reuocatu facilis. Vnum hoc loco admonitos accipitrarios, alioſq; huius artis ſtudioſos uolo, quod, ſi quotidie prædam ſibi capere, ac enecare permittant, modò id faciat è ſublimi in eam irruendo, ac unico ictu occidendo, non autem longo cruciatu excarnificando, tum uel maximè Falco ſublimipeta conſeruetur, imo indies magis altiuolus reddatur. Verùm is ſcapi planè obliuiſciturus eſt adeò, ut quò magis eum reuocaturus inſecutus fueris, hoc ipſe longius profugiet, ac herũ ad inſequendum perniciſſima, longaq;, ac moleſta equitatione compellet, fietq; ut aliquando etiam incaſſum eum inſequatur. Ante omnia igitur neceſſe eſt, ſcapum Falconi amicum, ac familiarem reddere, curareq;, ut eo reuocatus lubens aduolet. Etenim non minus laudi datur Falconi ſublimipetæ, ſi ad ſecundum aut tertium ſcapi rotatũ caput inclinet, ac teli inſtar deorſum in ſcapum irruat, quam ſi de præda uictoriam reportet. Imo hoc nomine minoris longè æſtimandi ſunt, quàm illo, & maiorem meretur laudem accipitrarius ille, qui ad ſcapũ reuocatu facilem Falconem reddidit, quàm is, qui prædam capere, & interimere rectè addocuit. Efficere enim, ut ad ſcapum reuocanti pareat, induſtriæ eſt, ac diſciplinæ, cædes uerò Falconi, ut Aui rapaci, naturalis eſt.

VT FALCO SVBLIMIPETA SVBVOLET.

ACCIDIT ſæpenumerò, ut in altum euolare detrectet Falco, etiamſi natura ſua ſublime petat, ſed dum aucupes Anatem ex aquis fugare ſtudent, ipſe deorſum labatur, antequã Anas ſubuolet. Quod quidem potiſſimùm contingit, uel quia nimia fame premitur, uel quia intempeſtiuè, & hora inſolita uenatum deductus, ac è manu ad prædam emiſſus eſt. Si itaque ſic peccare citra cauſam aliquam euidentem cõſpicietur, conſultum erit, aut Anatem, aut pullum Gallinaceum exanimem ei obijcere per ſcaramazzo, ut Falconarij noſtri loquuntur, tum capitio caput negligenter induere, & ipſum nõnihil offendere de induſtria, ut uidelicet huiuſmodi vitia dediſcat. Neque enim vitium in ipſum cadere poteſt maius, quàm ſi in prædam, antequam ad ſublime aſcendat, ſtatim inuolet. Cui quidem non alia meliori ratione, quàm hac mederi quempiam poſſe longo admodum vſu edoctus affirmat Carcanus. Poſtquã itaq; Auem quampiam mortuam, eo modo, vt dictum eſt, ei obieceris, ac inter induendum galericulum

culum duriuſculè ipſum tractaueris interiecta media hora ad ſcapum denuò vocabis, ac paſces, idq; toties iterabis, quoties in idem illud vitium impegerit. Verùm quò neque eſuries, neq; hora emiſſionis intempeſtiua huiuſmodi ignauiæ anſam præbeant, neceſſum in primis eſt, vt accipitrarius ſumma diligentia ſuorum Falconum naturam, ingenium, necnon temperamentum perſpecta habeat; Sic enim qui eorum largiori, qui pauciori alimento indigeant, quique magis famelicus, & qui minus, qui deniq;, qua hora, nempe an exoriente ſole, aut duabus plus minuſuè pòſt horis, an citius, an ſerius, aut hic, aut ille ad venatum emitti debeat. Diuerſiſſimæ enim ſunt Falconum naturæ, adeò vt ſi Falco quiſpiam tempeſtiuè, nempe hora debita, ac conſueta emittatur ad prædam, tantum à ſeipſo intempeſtiuè emiſſo, quantum Falco generoſus à Miluo ignobili differre in venandi modo deprehenſus ſit. Vnde diligentiſſimè ea naturarum varietas animaduertenda eſt, ut cuique pro indolis ſuæ ratione, ac temperiei congrua inedia adhibeatur, qua ceu ſtimulo quodam in prædam audacior feratur. Et vt viciſſim conuenienti hora educatur, ac emittatur, atque vt ante emittendi tempus horis aliquot ſub dio exponatur. Illud enim ſcire oportet Falcones omnes tam hornotinos, quàm qui deplumarunt, vti & feros, & omnis adhuc diſciplinæ rudes, ſub veſperam duabus, aut tribus horis aëri exponendos eſſe, quemadmodum etiam manè in aurora, temporis interim ſpatio pro robore cuiuſque maiore aut minori, aucto, aut imminuto. Induti verò prius capitio ſub dio relinquendi ſunt, donec conſcenſis equis accipitrarij rus proficiſci volent. Ita enim ſemper ad venationem parati erunt.

Ingenium Falconis cognoſcere neceſſe.

VT ARDEAS VENETVR.

SED reliquum eſt, vt rationem inſtituendi Falconis ad Ardeas captandas doceamus. Quæ quidem venatio, etſi nobiliſſima, & ſpectatu iucūdiſſima ſit, non tamen tantæ in hac, quantæ in priori induſtriæ locus eſt. Quandoquidē Falco Ardeam ſpontaneo quodam naturæ impetu, tāquam peculiarem ſibi hoſtem inuadit. Verùm in lacubus Anates, aliasq; huiuſmodi Aues venatur, accipitrarij diſciplina, ac diligentia inſtructus. Si itaque Falcones, qui hactenus in riuularia ſeu Anataria venatione ſeſe exercuerant, iueūte uere ſub principiū Martij, quo ferè tempore ad nos commeare ſolent Ardeæ, ad harum venatum inſtruere eſt animus, tum à lacuſtri venatu aliquandiu feriari neceſſe eſt. Interea verò dum vacant à venandi munere, expurgari eos decet, ac extenuari conuenienti victu. Quod fiet, ſi prædæ ſyluestris eſca ipſis ſubtracta, huius loco vitellina caro, veruecinumuè cor, aut agninum, pulliuè Gallinacei in cibum præbeatur. Deinde in conſpectu alterius ſocij ad ſcapum vocandus eſt, ſuntq; duo ſimul inſtituendi, quo videlicet mutuæ ſocietati aſſueſcāt, vnàq; uolare, ac Ardeā inſequi, & ſibi mutuò, cùm opus erit, opem ferre diſcant. Hoc interim ſumma cura cauendum eſt, ne ſeſe mutuò capiāt, aut perſequantur, quod alioquin facturi ſunt, cùm ad prædam vnà emittuntur. Quæ res non ſolùm cum periculo mutuæ offenſionis coniuncta eſt, ſed in exitium etiam vtrumq; perducit. Cum itaque eo pacto extenuati, atque expurgati fuerint, vt ita cibum appetant, & verè famelici dici queant, tum Ardeam viuā in promptu habeat accipitrarius, cui roſtrum ſuperius arundinis, aut melicæ, quæ & ſorgo vulgò dicitur, internodio ad longitudinem plus minus dodrātis vnius inſerat, ne videlicet Falconem roſtri acie offendat. Dehinc Ardea funiculo alligata humi deponatur, atque interea capitio Falconi detracto, loro nonnihil attrahatur, atque loco moueatur, vt in eam viſam Falco ſtatim inuolet, ac comprehendat. Quam ſi adortus ceperit, tum extemplò ei ſuccurrendum, & vt Ardeam iuguler permittendus, & offulis (vulgus accipitrariorum ſoppam vocat) è cerebro, oſſium medullis, ac cordis carne ſimul mixtis è manu paſcendus, deinde reſciſſo, ac aperto pectore Ardeæ ad ſatiem uſque explere concedant. Hiſce ita obſeruatis, dū adhuc Ardeę inſidet, capitio induatur, & omni libertate indulta, blandimentisq; adhibitis plumas aliquandiù vellere ſinatur, dehinc denuò in pugnum recepto, ala ſiue pes ad tempus aliquod conuellenda detur. Quod ſi fortè manſuefactarius, ut plerumq; fit, Ardearum copia deſtituatur, hac arte defectum ſupplere poterit. Roſtro primùm Ardeæ viuæ ea ratione, qua expoſuimus, harundinis calamo induto, fruſtum pellis vitulinæ, aut alterius generis, ea longitudine, qua eſt Ardeæ collum, inſtar vaginæ circumſuito, atque ea forma effingito, vt capitis, colli, ac humerorum figura, tū penicillo, aut calamo depicta, veram Ardeam referat. Illam humi, quo diximus modo, collocatam, ſi Falco inuadat, pullus Columbinus adhuc plumeſcens in promptu habendus eſt, & ſub Ardeę alis, ne fraudem Falco percipiat, dextrè obtrudendus, vt iugulatum depaſcatur. Inde Ardea reponatur, ut ſequentibus diebus ad ſimile ſtratagema vſui eſſe queat. Poſtridiè in pratum, ſeu alium quemuis locum idoneum prodeat man-

Cur Ardeā Falco inſequatur.

Soppa.

ſuefactarius,manu Falconem geſtans,& qua iam expoſuimus ratione,Ardeam ſocio ſub axillis abſcondendam tradat, is vltra lapidis iactum à Falcone conſiſtat,tum detracto Falconi galericulo Ardeam in mediocrem altitudinem proijciat. Quam ſi Falco inſecutus fuerit,vnguibusq; comprehēderit, Columba clam ſub Ardeæ alis obiecta,ut antè diximus,paſci debet,uel nullo blandimenti genere prætermiſſo. Tertio die ſimili pacto rus uenatum proficiſcitor, & collega longiùs,quàm pridiè a Falcone recedat, Ardeamq;, quanta poteſt ui, in altum proijciat,quam ſi Falco quoque ceperit. eadem quæ antè agenda monuimus,obſeruato. Hiſce rationibus inſtructus Falco,ſi probè ſuo munere fungitur,poſtridiè in campo ſpatioſo Ardea libera,nuda,atque nullo funiculo alligata emitti poteſt, poſt illam, cùm in tantam altitudinem ſublata fuerit, ut iam in aëre liberè uolitans ſatis ſublimis uideatur. Falconem ſim liter emittito,& ſi unguibus eam comprehēdent,ſtatim opem ferto,roſtrum Ardeæ humo infigito, alas, crura diffringito, ut facilius eam iugulare poſſit, dehinc Ardeæ cerebrum, oſſium medullam, & cor in cibum ſimili,quam antè diximus,ratione offerto. Multi alia quoque ratione Falconem ad Ardeæ uenatum inſtituunt. Hominem in arborem inſilire iubent, ex ea Ardeam in ſublime iacere,ipſi uerò confeſtim Falconem ad hanc captandam emittunt, captaq; paſcunt. Verùm in hiſce tyrocinijs,quibus Falconem in Ardeas animare,& ad earum perſequutionem inſtruere lubet,iudicium adhibēdum eſt manſuefactario,ut quò alacrior,ferociorq;, cùm uenatum exportatur,Falco uidetur,eò prædam captu difficiliorem ſibi proponat.

Alia ad Ardeæ venatum inſtitutio.

VT FALCO VENETVR ARDEAM feram & liberam.

CVM Falco hiſce modis Ardeam nunc animoſus, alacris & inuadere edoctus erit,tunc manſuefactarius Ardeam in agris ſylueſtrem diſquirat,& ad inuentam,quàm proximè, fieri poteſt,accedat,Falconemq;, cui prius laxauerit capitium,eò,unde uentus ſpirat,geſtet,ac ſimulatq; Ardea ſubuolarit,continuò capitio exutum emittat. Quod ſi Ardeam aggreſſus comprehendat, atque ita unguibus uinciat, ut unà ſecum deorſum in terram trahat, ſtatim ei ſuppetias ferre oportet, ut ſupra diximus. Poſthęc è chirotheca,corde,cerebro,& oſſiũ medullis ſimul permixtis paſci debet,modo antè expoſito. Verùm ſi Falco neque perſequeretur, neque ſuperaret Ardeam,in quam emiſſus eſt,illi ulterius fidere, aut alteram Ardeam monſtrare minimè debet accipitrarius, niſi adhibito alio Falcone, eoq; feroci, exercitato, ut rudis ille eius exemplo animetur. Quum itaque communi Marte, ac iunctis uiribus ſtrauerunt, ac occiderunt Ardeam,una etiam tanquam communi præmio cohoneſtati,exta eius,cerebrum,ac medullam etiamnum calentia depaſcant. Ita timidus, & puſillanimis ipſe animos capiet, & ſtrenuus euadet. Si uerò accidat,ut Falco ſua ſponte Ardeam inuadat,tum præda pro libidine potiri eum magiſter ſinat. Ita enim animoſior ſemper fiet. Profueritq; interdum illi talem uenatum, ludumq; liberum de induſtria concedere. Et hæ rationes ſunt, Falcones ad Ardearum aucupium inſtituendi.

DE MORBIS FALCONVM.

Falcones facilius quàm Accipitres morbis reſiſtunt.

ACCIDVNT Falconibus affectus,& morbi ferè omnes,quibus reliquos Accipitres corripi antè diximus. Sunt tamen fortiores plerunq;, ac morbis cùm externis,tùm internis faciliùs reſiſtunt. Cùm verò eadem propè, aut ſimillima ſit rapacium omnium natura, eadem quoque omnium curandi ratio eſt. Quare,quamuis Falconum curam ex tractatu, de generali Accipitrum curatione petere liceat,ſiquidem remedia à veteribus vſurpata, à nobis diligenter indicata ſunt, tamen hoc loci recentiorum plurimis experimentis comprobata, & præſertim Franciſci Carcani noſtrę ętatis in hoc Falconũ aucupio peritiſſimi,in mediũ quoq; producere nõ grauabimur. Quę tamen & ipſa omnibus in vniuerſum Accipitribus applicari poterunt.

Quot modis afficiantur.

Falcones igitur, vel etiam omnes Aues rapaces morbis corripi poſſunt, vel quoad corpus, vel quoad pennas. Voco autem morbis capi, ſeu ægrotare Aues rapaces tunc, cùm actiones eas,quas ſanæ exercere ſolent, obire nequeunt, cuiuſmodi ſunt volare, prædam vnguibus arctare,deuorare,&c. Solent verò ſecundum corpus affici,vel à cauſa externa, ut quando contunduntur,aut vulnerantur, vel cùm oſſa franguntur: vel à cauſa interna, vt à uitioſis humoribus,

Aſthma in Falconib⁹ frequens. — Vnde Auiũ morbi cognoſcãtur.

ribus, qui generantur aut ex nimia ac intemperata humiditate, uel caliditate capitis, uel à ſiccitate ingenti pulmonũ, gutturiſuè. Vnde aſthmate morbo frequentiſſimo, & periculoſiſſimo laborare ſolent. Solent prætereà affici ſecundum pennas, quò fit ut ſæpè corpore integerrimo, & optimè ſano, uolare tamen nequeant, uel effractis, uel aliter mutilis, uel extractis, maximè uerò ob pennarum neruos, qui etiam interdum ob contuſionem alarum corrumpi ſolent, ſanguine ſcilicet in pennarum tubulos per oſcula ſubeunte. Poſteaquam uerò omnes ferè Auium morbi ab excrementis dignoſci queant, quæ cùm ab ore, beneficio medicamenti purgantis, tùm ab aluo exeunt, itaque ea diligenter ab aucupe cognoſcenda, ac conſideranda ueniunt. Bona verò & mala excrementorum ſigna ex Accipitrum generali tractatu repetere licebit.

DE FEBRI, EIVSQVE CVRA.

Curatio. — Victus. — Perticę qualitas.

FEBRIS Falcones primùm cum pauco frigore, deinceps cum calore maniſeſtiſſimo ſolet inuadere. Cognoſcitur autẽ, qãdo nonnihil tremere, alasq; pendulas geſtare, & caput inclinare conſpiciuntur. Solent etiam plumulæ illæ, quæ ſub mento ſunt, contorqueri inſtar barbæ, & tunc plerumq; cibum reſpuunt, & omnino calidi, ſi manu tangantur, perſentiuntur. Quando igitur hæc ſigna vel omnia, vel quædam adfuerint, certò iudicare potes Auem illam febricitare. Quod mali genus periculum quidem minatur, non tamen perpetuò. Plurimos enim eo liberari vidimus. Omnis verò curandi ſcopus in refrigeratione poſitus eſt, cùm febris ipſa calida ſit affectio. Quod ad victum itaque primùm attinet, dandum femur Gallinaceum, aut pulli plumeſcentes, aut aliquæ ex auiculis minutis, Paſſeribus tamen, qui calidiſſimi ſunt temperamenti, exceptis: quæ omnia prius in aqua bugloſſę, aut endiuiæ macerata ſint, ac deinde antequam Falconi obijciantur, probè deterſa. Vtile præterea fuerit perticam, ſeu contum, cui inſiſtit, ac etiam pedes, æſtiuo præſertim tempore, madefacere plantaginis, aut lactucæ, aut ſemperuiui ſucco, quandoque & hyoſcyami, aliarumq; ſimilium herbarum refrigerantium. Oportebit quoque loco quopiam ſeparato, ac a turba ſemoto eum deijcere obſcuro & frigidiuſculo. Hæc tamen adhibenda eſt cautela, ut ſi gracilis admodum fuerit & extenuatus, bis ſingulo die cibetur modicè. Etſi hac ratione à febri nõ liberatur, à ratione alienum non erit in purgatione, quæ ſtuppeis, vel bombycinis turundis fit, Rhabarbari electi in puluerem redacti ℈ ii. Falconi exhibere. Bilem enim febris fomitem ſic ritè vacuabit. Sunt qui velint ſanguinem è vena coxendicis detrahendũ eſſe, quamuis Carcanus dicat nunquam hoc remedij genere ſe vſum, tamen conferre poſſe putat, ſi modò commodè ea ſectio adminiſtrari queat. Imò magis ex vſu futurum exiſtimo, ſi ea quæ ſub ala dexra vena eſt, ſecari poſſit, Hoc enim modo è veſtigio hepar refrigerari poſſet, atque adeò vniuerſus corporis habitus.

Venæ ſectio.

DE MORBIS CAPITIS, AC primùm de Apoplexia.

Cauſę apoplexiæ. — Curatio. — Victus.

APOPLEXIA morbus capitis in Falcone eſt grauiſſimus, ac periculoſiſſimus, qui vt plurimùm originem ducit ex nimia obeſitate, ſeu repletione, aut ſanguinis copia, vnde venam aliquam in capite diſrumpi contingit, ſanguinemq; effuſum in cerebri quapiam parte colligi, nempe in ventriculis, in quibus medici ſpiritus animales generari tradunt, ſine quorum ope animal, nec ſentire, nec moueri ullo pacto poteſt. Vnde obturatis ſpirituum meatibus, neceſſe eſt Falconem, quamuis robuſtiſſimum ſubitò extingui. Poteſt & hoc malo corripi Falco, ſi diutius, quàm par eſt, ſub ardente ſole perſiſtat. Huius enim vi tanta humorum copia, & in caput attrahi, attractaq; liquari poteſt, & in reliquum corpus diffluere, ut, ſi in capite hæreat, apoplexiam, ſin aliò lapſa, alios morbos facilè pariat. Idem contingit ob diuturniorem uolatum ſub æſtuante ſole, quando vel Phaſianum, vel Perdicem magna contentione inſequitur. Ab his itaque cauſis Falconem diligenter tueri oportet. Quod ad nimiam plenitudinem attinet, ſcire licet Falcones, dum deplumeſcunt, plurimùm ſanguinis, ac carnis coaceruare. Opportunum itaque erit, per quindecim aut viginti dies continuos, antequam pennas omnes veteres cum nouis commutarint, eos nutrire cibis leuioribus, ac liquidis, quales ſunt, cor vitulinum, agninum aut caprillum, tepida ablutum, deinde linteo probè exterſum. Item pullaſtri, pipio-

nes,& Paſſeres implumes ac tenelli. Hiſce ritè obſeruatis, cùm iam pennas mutare deſierint, ex auiario ſeu loco,in quo plumas depoſuerunt,ac toto mutationis tempore egerunt,eximendi erunt, alijſque viginti diebus iiſdem cibis reficiendi, ac frequenter pugno geſtandi, præſertim veſperi. Vtile quoque fuerit purgare ſagi nam véteris pauxillo aloës lotæ in puluerem contritæ, ac fabæ magnitudine exhibitæ, inuolutę paucula lana xylina. Vti etiam licet ſaccharo candido per duos aut tres dies tempore maturino. Neque vllo pacto aloë non lota vtendum eſt: peſſima enim ſymptomata excitare ſolet. Butyrum etiam, & lardum frigida octies aut decies abluta, ac ſaccharo excepta plurimùm prodeſſe ſæpius ſeſe expertum Carcanus affirmat. Si fortè propter has purgationes appetitus deijciatur, immingere cibo, dein abſterſum offerre utiliſſimum fuerit. Hac ratione a morte ſubuentanea, alijſque grauibus ſymptomatibus liberabitur.

DE APOSTEMATIBVS CAPITIS.

SOLENT Falcones,quemadmodum & Aſtures,aliæq; rapacium ſpecies,obnoxij eſſe tumoribus, ac apoſtematibus capitis malo ſanè periculoſiſſimo, Causæ. quod quidem naſci ſolet ab humorum prauorum redundantia, ac capitis caliditate. Signa. Cognoſcitur verò hoc mali ex oculorum intumeſcentia, ex humore per aurium meatus effluēte, ſæpè etiam ex odore fœdo, & à Falconis ad motum pigritia, ac tarditate, quam cùm in capite, tùm toto corpore præ ſe ferre videtur. Curatio. Ad hæc mala curanda, neceſſarium erit purgare primùm vniuerſum corpus, deinceps ipſum caput. Vniuerſalis ea purgatio perfici poterit ſingulo manè, per triduū, aut quatriduum pilula ex ℥ i. butyri aliquoties frigida abluti, dein aqua roſacea macerati, denique momento mellis roſati, aut ſacchari fini inuoluti aui exhibita, tam diu in pugno geſtari debet, donec ſemel atque iterum aluum deijciat. Dehinc capiti ſuccurrendum, exonerādo hoc medicamine. ℞. ſeminis rutæ ʒ iiij. aloës hepaticæ ʒ ii. croci ℈ i.ſ. Hæc omnia ſimul in minutiſſimum puluerem redigantur, & cum melle roſato in pilulam efformentur, eius magnitudinis, ut in palati foramē illud, per quod cerebrum expurgatur, commodè ita penitus immitti poſſit, vt os inſpicienti non appareat. Quo peracto Falco in pugno aliquandiu geſtandus loco quopiam opportuno, ac duabus pòſt horis cibus ei hora conſueta calidus, optimiq; nutrimenti offerendus. Sin verò putres humores in aure collecti fuerint, ſtilo opus eſt argenteo ab una parte acuminato, ac mediis acie ſecto ſeu crenato, quo lana goſſypina inſeratur, ab altera verò nonnihil complanato in ſpatulæ formam ea latitudine, ac magnitudine, quæ auris ipſius meatui reſpōdeat, quo ſordes craſſiores quidem parte hac latiori, ut tenuiores altera nempe acuminata, cuius crenæ goſſypium immiſſum fuerit, extergi queāt. Statim verò in purgatam aurem inſtillandum paucum oleum amygdalinum dulce, tepenſq;, dein goſſypio auris obturanda, quò tamdiu intus retineatur oleum, donec denuò eadem curatio iteretur, quò emolliri, & ad exitum præparari ſordes illæ poſſint. Atque hoc tam diu agendum, donec apoſtema vniuerſum reſolutum, ac diſcuſſum fuerit. Verùm ſi nulla parte expurgētur, at in capite pertinaciter hæreat, ad ignem deueniendum, atque occiput cauterio inurendum eſt, ad exiccandam, atq; deriuandam corruptam illam materiam. Ipſa uerò eſchara à cauterio facta, butyro per octo aut nouem dies inungenda eſt. Notandum verò, ſi fortè Falco aut non uelit aut non poſſit cibum roſtro comminuere, tum in fruſtula minima ſecandus eſt, eiq; offerendus, aut ingerendus etiam inuito. Adhibenda interim omnis diligentia vt ſua ſponte, ſi fieri poſſit, roſtro illum dilaceret. Sciendum enim Auem peſſimè ſe habere, cùm ſponte non capit cibum. Nam ex centenis vix vnam aut alteram ſic affectam, mortem euaſiſſe Carcanus affirmat, & ſe quidem ſaltem vnius hac ratione à ſe curatæ meminiſſe poſſe.

De deſtillationibus capitis, Inflationibus, tumoribus, vitijsq; oculorum & narium.

CONTINGIT Falcones, aliaſque Aues rapaces deſtillationibus capitis laborare, cùm ex nimio labore incaluerunt, ſi ſtatim aëri frigido exponantur, aut pluuia maduerint, pruinauè refrixerint, alijſuè huiuſmodi aëris iniurijs offendantur, maximè cùm corpus prauis humoribus refertum eſt. Ex deſtillatione ſolent quandoque plurima incommoda oriri, qualia ſunt, capitis totius intumeſcentia, oculorum frequens lachrumatio ſeu lippitudo, quę facit, ut oculi ſæpè gracileſcant,

item

item nares ſanioſa quadam humiditate manantes, quæ ſingula mala, remedia peculiaria requirunt, Primum itaque Auem expurgare oportet vel butyro præparato, eo, quo ſuprà diximus, modo, vel oleo oliuarum ea ratione, quã in capite de aſthmate exponemus, præparato. Sępenumerò felici ſucceſſu in catharro Falconum, aliarumq; Auium hoc remediò vſus eſt Carcanus. ℞. agarici ℈ ij cinnamomi optimi, ſucci liquiritiæ ana ℈ i. In puluerem tenuiſſimum redigantur, ac cum melle roſato facta pilula fabæ magnitudine exhibeatur. Puluis caryophillorum, piperis, & ſeminis ſancti æqua portione in nares per fiſtulam inſufletur. Condimentum ex ſinapio, quo hyeme vtimur, fabæ magnitudine, Falconi datum, aut palato affricatum, caput omni humore exonerat. Si nares ſanie fluunt, cum melle roſato fiat puluiſculus, includatur linteolo mundo, ac in aceto fortiſſimo maceretur. Huius guttæ aliquot expreſſæ Falconi plurimum profectò conducent, expurgando & exiccando excrementitios eos humores. Qui ſi hiſce remedijs exhauriri non poſſunt, ad ignem neceſſariò confugiendum erit, non in capite ſolum, ſed etiam circa nares, ac paululum infrà, vt harum foramina reddãtur ampliora. Diligenter verò cauendum, ne narium mediaſtinum lædatur. Poſt inuſtionem, donec dolor omnis ceſſet, ac eſchara decidat, butyro recenti locus inungendus eſt, dehinc vulnus ferruminandum puluere maſtichis, aut thuris. Idem faciendum, cùm nullis alijs remedijs te proficere videris in capitis obſtructione ex nimia pituita, capitiſq; ea pars, quæ ſupra ſuturam (rauanello vocant accipitrarij) inurenda eſt ferro candenti, cautè tamen, ac ita, vt oſſis cranij, quod tenuiſſimum eſt in Auibus, ratio ſemper habeatur. Antequam verò locus inuratur, expediet plumulas ſupra, forfice detundere.

Cura. Rauanello

DE VERTIGINE.

PER vertiginem, quod mali genus Itali capo ſtorno vocant, illud ſymptoma intelligitur, quo affectis Falconibus, vel alijs etiam Auibus tantus capitis dolor, aut debilitas accedit, vt id firmum immotumuè tenere, aut pro libitu regere non queant, ſed modo huc, modo illuc inclinent. Huius ſymptomatis vi ſæpè contingit Falconem ex pertica, vel ex aëre, dimiſſa præda in terram tanquam mortuum delabi. Hoc malo Carcanus plurimos liberauit hoc remedio. ℞. aloës hepaticæ ℈ i. caryophyllorum gr. ij. Redigantur in puluerem, ac inuoluta goſſypio Aui exhibeantur. Poſt horas duas dẽtur in cibum pulli Gallinacei, aut Columbacei tenelli. Hoc tribus aut quattior diebus ſingulo manè repete. Si hac ratione non liberatur, exhibita prius vna atque altera purgatione, cuius ſæpè meminimus, ad vſum cauterij deueniendum erit, & reſectis prius pennis occiput ita inurendum, vt cutis tantùm, non cranium offendatur.

Capo ſtorno. Cura.

DE OCVLORVM SVFFVSIONE, ſeu hypochimate.

PRAETER iam enumeratos oculorum morbos ſolent & ſuffuſione ſeu catarrhacta Falconum oculi tentari, malo ablatu difficillimo, ſæpè etiam impoſſibili, præſertim vbi iam inueterârit, aut craſſitiem nimiam acquiſiuerit. Recentes verò, vt ait Carcanus, ſæpiſſimè & nullo negotio curantur. Solet hoc malum oriri ab humore ipſius capitis craſſiore, qui viſum impedire, ac quandoque prorſus obſcurare ſolet. Et fortè pileus, qui Falconum capiti imponitur, in cauſa aliquando eſt. Etenim vix in alia Aue, quàm Falcone hoc vitium conſpexiſſe ſe idem ait, vtpotè qui omnium maximè pileolum geſtet. Huic igitur malo quamprimùm occurrẽdum erit vno atq; altero die manè exhibita purgatione ex aloë, aut agarico, ne, ſi non præmiſſa vacuatione vniuerſali, localia tantùm medicamenta ipſi oculo adhibeantur, maior è toto corpore humorum ad oculos fiat affluxus. Poſt hæc vti conuenit puluere minutiſſimè trito ex aloës hepaticæ lotæ ℈ i. ſacchari candi ℈ ij. qui in oculos inſufflandus erit per tubulum argenteum, aut pẽnam Anſerinam bis, teruè ſingulo die. Neque ab re fuerit aliquando oculum vrina pueri abluere. Et ſi his remedijs malum non cedat, ad vehemẽtiora deuenire oportet. Capiatur ouum recens, tantiſper coctum, donec albumen lactis conſiſtentiam referat, quod linteo exceptum adeo exprimatur, ut liquor clarus, ac virens extillet. Huius aquę vna aut altera gutta xylino excepta in oculum affectum infundenda eſt bis teruè, ſingulo quoque die, donec Auis omnem ſanitatem recuperârit. Denique ſi neque hoc iuuerit, mirum in modum laudatur vſus ſucci radicis chelidonij optimè a luto ac ſordibus expurgatæ, & ſuperficietenus abraſæ. Hunc mirabilem præſtare effectum reapſe ſe didiciſſe ait Carcanus.

Falco cur catarrhactæ ſubiectus.

DE

DE MORBIS ORIS.

OS Falconum, Accipitrumuè multis quoque malis afficitur. Oriuntur enim quandoque in hoc carunculæ albicantes aut nigricantes, quæ impediunt, ne more ſolito cibum roſtro impetat, aut aſſumat. Vnde fit, ut nullam aliam euidentem ob cauſam gracileſcant. Quare diligenter os inſpiciendum eſt, præſertim circa palatum, & ſub lingua. Illis enim locis carunculæ huiuſmodi excreſcere ſolent ad magnitudinem grani piperis. Hæ igitur auferendæ ſunt, ac reſecandæ, vel forcipe, ſi id commodè fieri queat, aut alumine petræo combuſto, aut guttula olei ſulphuris deſtillatitij excepta goſſypio, ac ſtilo impoſito. Caruncula abſumpta melle roſato, ac lana xylina locus inungendus, & abſtergendus eſt, donec caro rubicunda, ac munda appareat. Poſtea melli roſato miſcendus puluis, ex maſtiche aut thure, vulneris conglutinandi, ſeu conſolidandi gratia, quod vino albo aliquoties erit abluendum.

Termites quis morbus. Præter hoc aliud quoque malum ora Falconum afficit, nēpe termites, ſeu exigua quædam vulnera, quæ idem incommodum, quod carunculæ afferunt. Poſſunt autem ipſa αὐτοψίᾳ, & à manducandi, ſeu deuorandi difficultate facilè dignoſci. Curatio. Curantur nonnunquam ſolo melle roſato, vel puluere ex nucleo nucis, & tithymalo, quæ linteo madente arctè ligata, ac cineribus feruentibus ſubiecta, tandiu torrentur, donec in puluerem ſubtiliſſimum redigi queant. Hoc puluere bis ſingulis diebus, donec omnino malum curetur, vtendum erit. Qui ſi inefficax eſt, locum affectum aqua forti aurifabrorum contingere oportet, diligenter cauendo, ne partes vicinæ, aut alię ab affecta tangantur. Nam & ſanam carnem exulceraret. Cùm verò mortificatum malum ipſum fuerit, atque extinctum, mundandum ac conſolidandum erit melle roſato, quod facilè ex voto ſuccedet. Auium quoque roſtrum eodem interdum ſolet morbo corripi. Quodſi cōtingat, cultelli apice vlcuſcula abradantur. Si verò termes roſtrum ipſum perforaſſet, ac rhagadem, ſeu fiſſuram, rimulamuè reliquiſſet, roſtrum in ambitu termitis nonnihil reſecandum, ac abradendum erit, ac poſtea locus abraſus melle roſato inungendus, idq; ſi iterum atque iterum feceris, ſtatim hoc mali curaueris.

DE ASTHMATE.

INTERNARVM pectoris partium peculiaris & periculoſiſſimus morbus eſt aſthma, & Falconibus frequētiſſimus, ac perſæpè exitialis. Causæ. Mali huius plerunque cauſa eſt nimia pulmonum caliditas, ipſoſmet, cæteraſque partes reſpirationis ſeruientes exiccans, adeò vt liberè nec reſpirare, nec expirare poſſint. Vnde inflammatio in illis partibus excitatur, quæ mortem tandem inducit. Solent etiam quandoq; deſtillationes à capite in pulmones irruentes, illoſque ſuo lentore infarcientes, ac branchias obſtruentes, huic malo originem præbere. Curatio. Principio itaque obſiſtendum, antequam malum inualuerit, altasq; radices egerit. Tunc enim Signa. nulla amplius ſalutis ſpes ſupereſt. Malum hoc ab initio cognoſcitur, ſi thorax infernè multùm ac vehementer pulſet, caudamq; modò ſurſum, modò deorſum moueat, iuxta thoracis motum, neque alui excrementa deijciantur quandoque, & ſi fiat, fæces compactæ ſint, exiguæ, orbiculares & ſiccæ admodum. Ex motu præterea thoracis violentiori ſolitò cognoſcitur. Præterea ſi ſæpè roſtro aperto hiat, illudq; ſurſum claudit, tum ad ſummum perueniſſe malum indicio eſt, ac tantò magis vigere, quantò frequentius roſtrum aperit, & operit. Quo caſu malum immedicabile cenſeri debet. Dum verò adhuc recens eſt, optimum ac præſentaneum remedium hoc eſſe ſæpenumerò Carcanus expertus eſt. Purgetur Auis oleo oliuarum maturo, frigida tamdiu abluto, donec albeſcat. Lauari autem ſolet oleum in ſcutella figulina, cuius fundo paruum foramen ſit, vt commodè vno digito ſuppoſito claudi poſſit: in quam cum pura aqua immiſſum oleum cum ſpatula, uel cochleari tam diu agitetur, donec aqua aliquantum turbida appareat, tum digito amoto, oleo retento, aqua ſubſidens emittenda. Hocq; toties repetatur, donec oleum ab omnibus ſordibus probè eluatur. Oleum hoc receptum in purgatum pullaſtri inteſtinum, quatuor digitorum tranſuerſorum longitudine, vtrimq; filo munitum, uacuæ gulæ Auis immittendum. Quo exhibito Falco in pugno tantiſper retinendus eſt, donec aluum exonerarit. Hora deinde vna elapſa nutriendus erit cibis liquidis, non ita ſolidis, vt corde uitullino, aut femore pulli Gallinacei. Columbarum verò pulli grandiores fugiendi, necnon Paſſerculi, utpotè naturæ calidioris, niſi fortaſsè admodum extenuatus fuerit. Si uerò obeſus ac carnoſus ſit, cibi priores enumerati utiliſſimi erunt, qui tamen magis etiam conferent, ſi in aqua bugloſſę macerentur, ac pòſt panno linteo abſtergantur, ſacchariq; polline

conſpergantur. Quod ſex aut ſeptem diebus continuis obſeruandum eſt, donec ad priſtinam ſanitatem redierit. Exhibenda eſt præterea tertio aut quarto quoque die purgatio, quam uocant accipitrarij, ſeu turunda, boluſuè bombycinus cum cubebis, ac caryophillis, ad euacuandos humores, abſumendosq́; qui in capite deſtillant, à quibus, ut diximus antè, huius mali cauſa potiſſima dependet. Iuuat præterea & ipſum butyrum, necnon lardum, toties abluta, donec albeſcant, ſordesq́; omnes deponant: conſeruanda deinde in aqua roſacea, ſingulorum cùm opus erit, omni ratione præſcripta, ea quantitas Falconi danda, quanta ab eo commodè deglutiri poſſit. Mirabile præterea præſidium in hoc caſu præſtare comperimus, oleum amygdalarum dulcium in inteſtino pulli Gallinacei exhibitum. Si verò hæc omnia nihil iuuerint, neque aluum irritauerint, aut ſoluerint (quod tamen, niſi cùm prorſus immedicabile malum eſt, non accidere ſolet) uſus agarici goſſipio inuoluti uehementer probatur. Sed ſi neque hac ratione malum curare licet, ad cauterium tanquam extremum remedium cõfugiendũ, fronsq́; intra oculos, & nares inurenda. Sunt præterea quibus placet partem caudæ lateratæ duos digitos largam in fauces deglutiendam inſeri, Falconemq́; tamdiu loco quopiam obſcuro detineri, donec deijciat, deinde lac caprillũ ſanguine Columbino mixtum exhiberi. Alij volunt ſanguinem à collo detrahi, ſed neutrum horum Carcano ſatis probatur, qui veriſſimè affirmat, ſe cum purgatione dicta, & cauterio eiuſmodi multùm ſemper profeciſſe.

DE MORBIS VENTRICVLI, CVM cibum ore reiectant.

VARII ſunt morbi, quibus vẽtriculus corripi poteſt, quorum frequẽtiſſimus, ac maximo cum periculo coniũctus eſt ille, cùm Falco cibum ſtomacho continere nequit, verùm aſſumptum inconcoctum reijcit, eadem ferè forma, qua aſſumpſerat, uel quandoque etiam corruptum ac nidoroſum. Si alimentum reijcit penè crudum ac priſtinam adhuc formam retinens, adeo nihil aut parum à ventriculi calore immutatum, ſi tamen nullum prauum odorem ſpiret, non eſt res tanti momenti. Id enim accidere poteſt quandoque ob officuli fruſtum, quod inter deglutiendum tranſuerſum in œſophago hæſerit. Cuius rei, vt fias certior, aquam offerto, periculum facturus, num bibere velit, nec ne. Si biberit, certiſſimum ſui indicium eſt mali. Sin potum reſpuerit, benè ſe habere ſignificabit. Solet hoc mali genus oriri à nimia prauorũ humorum in ventriculo genitorum copia. Si igitur, quem Falco reijcit, cibus, neque odore, neq; colore prauo, aquamq́; biberit, ventriculus calfaciendus, ac corroborandus erit puluere ex nuce myriſtica, ac caryophillis, cum pauxillo moſchi, quæ omnia goſſipio inuoluta Falconi exhibeantur. Ipſe interim pugno geſtandus donec medicamentum in ſtomachum deſcenderit. Duabus verò, poſtquam reiecerit, horis, vtile erit eum pullis Columbaceis plumeſcẽtibus paſcere, & aquam, ſi appetit exhibere. Multùm enim ea ipſi profutura eſt. Ad hoc malum vtitor aqua roſacea alterata puluere caryophillorum, & moſchi hoc pacto: ℞. aquæ roſaceæ ℥ ii. pulueris caryophillorum ℈ ii. moſchi odorati gr. medium. Huius ℥ ſ. Falconi danda, ipſe verò in pugno retinendus, donec medicamentum per aluum excernet, quod ſtomachum corroborabit, fœtorem emendabit, eumq́; expurgabit. Sed ſi, quod è ventriculo reijcitur corruptum, prauè oleat; præter iam dicta alioquin efficaciſſima uti licet radice chelidonij, cuius cortex abradendus, donec tota rubicunda appareat. Hæc paucula & quæ duorum digitorum altitudinem non excedat, aqua maceranda, quæ adinſtar lactis recens mulcti tepeat, & frequenter digito agitanda, quò vim ac qualitatẽ radicis, quanta eſt fabæ magnitudo, Falconi in os immittenda, digitisq́; gula foris deprimenda ad promouendum deſcenſum eius ad ventriculum. Inſuper & aquæ huius radicis ad minus vnum cochlear in fauces eius infundendum, compreſſo ac concluſo dein roſtro, ne rurſus effluat. Poſt hæc pugno aliquandiu geſtandus erit, donec optimè in uentriculum & radix, & aqua deſcenderint, deinde conto loco ſolitario collocandus, donec & radicem & aquam aluo reddat. Interiectis deinde duabus horis murem excoriatum & adhuc à recenti cæde tepentem deuorandum præbere vtiliſſimum fuerit. Sed ſi huius fortè non fuerit copia, pullus Columbinus tenellus, quem terræ violẽter illiſum, quò ſanguis grumeſcat, occideris, Falconi eius corde, & renibus adhuc tepeſcentibus obijcietur. Cùmq; hoc modicum cibi concoxerit, denuò tantundem cibi, quãtum prius, offeretur ex partibus alijs Columbini pulli: idq́; quater aut quinques eodem die, eoq́; quo dictum eſt, modo iterabitur, ſi Falco eſt, ſin Sparuerius, bis tantummodò. Poſteri diei mane turunda detur ex lino aut ſtuppa, quam purgam

Cùm cibũ retinere nequit.

Cauſa.

Cura.

Purga. purgam vulgò vocant, cui folia abſynthij digitis minutis inuoluta ſint. Deinde duabus, hac rurſus eiecta, horis moderatè pullo Columbino ciba, ut veſperi denuò aliquid cibi offeras. Hac ferè ratione Falconem ſanitati reſtitui cōtingit, vt frequenti experientia apparuit. Quodſi dicta remedia nihil profuerint, ac ſæpius quàm bis cibum aſſumptum vomitu reijciat, ſcire licet deploratam eſſe prius ſalutem, eoq; magis, ſi macilentus fuerit. Quoniam tamen ſatius eſſe anceps periculum tentare, quàm nullum in malo medici dicunt, cuius ſpes omnis curandi amiſſa alioquin eſt, ſæpenumerò res ipſa docuit in extremis huiuſmodi malis vtiliſsimum eſſe Falconem inebriari vino Cretico ad duo cochlearia in fauces immiſſo, atque tunc in lectum aut menſam collocare, quia in pertica ſubſiſtere temulentus non poteſt. Ita quarto vnius horæ ſpacio immotus iacens, ſi ſe incipiet recipere, & medicamentum exhibitum reijcere, certiſſimum ſalutis recuperandæ indicium eſt, alias verò mortis. Verùm, vt monui, remedij hoc genus extremum ac vehemens nō niſi in morbis extremis ac his, quibus cōclamatū eſt, omnino adhiberi debet.

DE VERMIBVS FALCONVM.

Cauſæ. Signa. EX debili ventriculi calore craſſi ac crudi humores geniti, ac in inteſtina dilapſi vermium ſeu lumbricorū generationi originem præbent. His laborare Falco cognoſcitur, quando deſes ac ocioſus eſt, ac cùm erigere pennas in dorſo, caudamq; torquere conſpicitur, & quando excrementa neque pura, neque alba, neque ea, qua ſolent, copia excernuntur, nec ſi quacunque adhibita cura pingueſcat. Curatio. Hoſce vermes necare oportet, aut puluere aloës hepaticæ electæ & lotę, aut ſantonici, vulgò ſantolinæ aut ſemētinæ, vel etiam agarici, partibus omnium æqualibus acceptis: vel puluere ex felle ſuillo ſeu porcino maſculino in furno exiccato; aut denique hoc medicamento, ℞. cornu cerui vſti, dictamni albi, hieræpicræ ſimplicis ana ʒ ij. aloës hepaticæ lauatæ ʒ iij. agarici, croci ana ʒ i. omnia melle roſato excipiantur. Seruetúrq; hoc medicamentum ad uſum, cuius, cùm opus erit, ad vermes necandos Falconibus & Aſtoribus tantum dandum, quanta eſt fabæ magnitudo, Sparuerio verò ad grani ciceris magnitudinem tantummodò, & catapotij forma deglutiendum. Quod cùm aſſumpſit tantiſper pugno geſtandus eſt Falco, donec aluo id reijciat, deinde hora conſueta cibo euchymo ac laudabili paſcendus. Ita enim vel prima vice certiſſimè ſanabitur. Ad eoſdem vermes & hoc medicamentum valet: ℞. dictami albi, aloës hepaticæ lotæ ana partes æquales, cubebæ, aut croci fila quatuor aut quinque, totidem buccellis exhibenda. Hoc remedio procul omni dubio aluus fluet, ipſeq; ſanabitur. Eſt enim longè efficaciſſimum, & vnicum præſidium aduerſus vermes, tum præſertim, cum caudam intorquere conſpicitur.

DE PECVLIARI QVODAM Falconibus vermium genere, quem morbum accipitrarij Filandram vocant.

Filandra morbus. EST verò & aliud vermium genus Falconibus infeſtum, Filandram vocant Accipitrarij. Genuina huius locus eſt non longè à renibus, iuxta quos membranæ cuidam tenui & propriæ hi vermes inuoluti ſunt. Sunt verò hi ipſi tenuiſſimi, ac inſtar fili graciles, longitudine dimidij cubiti, Falconibus admodum familia- Ortus. res, & propè proprij. Vnde facilè inducor, vt credam à generationis primordio illis eos connatos eſſe, etiamſi non perpetuò infeſtent. Infeſtant autem potiſſimùm macilentos. Obeſis ob alimenti abundantiam nullam moleſtiam exhibent, imò fortaſſe contrà Signa. iuuamentum adferunt. Cùm igitur ab hiſce vermibus excruciātur, graciléſcunt, extenuātúrq; nonnunquam toto corpore exhorreſcunt, & pennas dorſi ſurrigunt, concutiuntq; aliquando vocem emittūt. Hi enim vermes ob penuriam alimenti, inuolucrum tentant perrodere, atque ita ob acutum partis ſenſum, dolores punctorios excitant, dum perforata tunica aliundè ſibi pabulum ſtudent acquirere. Et accidit quandoque, cùm non ſatis tempeſtiuè huic malo occurritur, vt adeò exedendo vicina perforent, vt tandem partes internas principales, atque adeo cor ipſum erodant, vnde neceſſariò mors ſubſequitur. Quinimo aliquando omnia interanea Cura. ita perforaſſe viſi ſunt, vt per os exirent. Vt igitur huic malo medeamur, non interficiendi ſunt vermes,

uermes, quod de cæteris ſolet fieri(putrefacti enim circa renes apoſtema generarent, quòd in loco eiuſmodi non ſtabulentur, ex quo interempti per aluum excerni poſſint) ſed inebriandi ſunt, ſicq́; ab effecto Falcone diſtrahendi. Huic rei accommodatiſſimum ac probatiſſimum remedium eſt, allium a ſuis corticibus ſeu membranis exactè purgati, multiſq́; in locis ferro vel ſtilo candente perforatum, deinde in oleo oliuarum ad minus tres dies maceratum, quo ſcilicet facilè à Falcone deglutiri poſſit. Hoc remedio ita ſtupeſcunt, ac torpent Filandræ, vt nullam moleſtiam aui exhibeant etiam per triginta, ac aliquando per quadraginta dies. Allij vis cōtra Filandras.

DE VARIIS SYMPTOMATIBVS, QVÆ vitio ventriculi accidere Falconi ſolent.

CONTINGIT nonnunquam, vt ęgrè cibus aſſumptus à Falcone in ſtomacho ſubſidat, quod hoc ſigno percipies, ſi hora matutina ingluuiē adhuc cibo cænę heſternæ onuſtam habere conſpicies. Quod fieri ſolet, vel quia cibus adeo areſcit, indureſcitq́; in ſtomacho, ut nequeat deſcendere, vel quia non ſatis probè coquitur. Priori vitio ſæpè occurrimus aqua, quanta vellet copia, ad bibendum data, pedibus etiam madefactis, necnō pertica, cui inſiſtit, frigida. Quod ſi nihil iuuerit, digitis foris, intus etiam cerea candela parua, aut digito auriculari prolobum deorſum verſus mouere, atque ita cibi deſcenſum in ventriculum procurare decet. Qui ſi imbecillis ſit, ita ut ægrè admodum coquat, vtaris, præſertim Falconibus ægris, purgatione ex turunda bombycina, cui æquales portiones pulueris mumiæ præparatæ, caryophyllorum, nucis moſcatæ immiſſæ ſint, inducendo turundam pauco lino aut ſtuppa, quò promptiùs reijciatur. Hac arte plurimi curati ſunt. Si ægrè coquit, & cibum faſtidit, vtiliſſimum erit, antequam paſcere uoles, cibo eius ſemina naſturtij inuoluere. Verùm hoc hyberno tantùm tempore faciendum. Hic cibus ita præparatus orexin reſtituet, & animæ fœtorem pellet, reſpirationem facilem reddet, auiq́; alacritatem afferet. Eſt enim ſuprà quàm dici poſſit, remedium præſtantiſſimum. Facit etiam aliquando ſtomachi debilitas, vt tardiùs ſolito aſſumpta turunda uentriculum exoneret. Quare curandum, ut arte adhibita reijciat. Quam in rem idonea erit chelidoniæ radix, eo modo pręparata, ut ſuprà expoſuimus. Ad idem mirificè confert ſinapi cum caryophillo unico, & momento aloës hepaticę lotæ exhibitum.

Signa. Cura.

DE MORBIS HEPATIS.

SAEPENVMERO cōtingit Falconibus, iecur incaleſcere, imo inflammari ob nimium motum, aut laborem, ut cùm ex longinquis regionibus naui aduehuntur, aut dum in auiario mutationis tempore frequenti corporis motatione, ac cōcuſſione irrequieti conſtiterunt, aut cùm tintinnabulis, quàm par eſt, grauioribus onerati inter uolandum nimium defatigantur. Solet & inflammatione corripi hépar propter apoſtema, quod aut ob ſpinę puncturam aut contuſionem ab alia, aue corpori inflictam ortum ſit. Foris enim locus affectus facilè ſanatur, quòd humor ſub cute contentus facilè tranſpiret, & diſſipetur. Intus uerò ob ſanguinis, qui illuc copioſiùs confluxit, extra uaſa in grumos concreti, & tandem corrupti putredinem conceptam apoſtema gigni contingit. Cognoſcitur hoc malum, cùm mœſtus eſt, cùm nec tempore conſueto fæces, eaſq́; praui odoris ac coloris excernit. Pars quoque uropygio uicina uehementer pulſat inſtar arteriarum, ſimiliſq́; febricitantis hominis pulſus ſentitur, præterea excrementa inſtar atramenti nigricant. Hoc malum lethale eſt. Si itaque inflammatio aut intemperies calida hepatis à nimio motu ortum duxerit, facilè curabitur, cibis refrigerantibus, liquidiſq́;(ita loquuntur accipitrarij) ut femore pulli Gallinacei, aut corde uitellino intinctis in aqua bugloſſę, boraginis & ſimilium. Confert itē cibus ſucco hyoſcyami imbutus, aut lardum, quod abraſum ſit, & mundatum à cute, multiſq́; aquis lauatum, ac aqua roſacea maceratum, ſaccharíq; candi polline obuolutum. Huius alimenti tanquam ad refrigerandū maximè proficui frequentiſſimus tibi uſus eſto. Vtile eſt & butyrum & oleum oliuarum lotum, eoq́;, quo ſępius diximus, modo, pręparatum. Si uerò mali origo ſit uel à ſpinę punctura, uel alterius auis ictu, morſuuè, utiliſſima erit mumia munda, ac pura, & in puluerem redacta, qua carnis fruſtula tempore paſtus efferenda inuoluentur, quod ternis aut quaternis uicibus repetetur.

Causæ. Signa. Curatio.

Hęc

Hæc ſi Falco aſſumere detrectârit, vi cogẽdus, ac vi in fauces lana xylina inuoluta ingerenda. Sin inflammatio proceſſit illiſo corpore ad terram, ad arborem, aut auem alteram, ℞. rhabarbari electi ℈ i. hoc ipſum torreto in lamina ferrea candenti, quouſque in puluerẽ redigi poſſit. Huius grana duo lino abducta maioribus rapacibus offerenda, minoribus verò medium eius ſuffecerit, nempe granum vnum. Poſt duas verò ab excreto per aluum medicamento horas, cibandus (ſi obeſus fuerit) femore pulli Gallinacei contuſi, ac macerati in aqua quapiam refrigerante. Itaq; viciſſim modò Rhabarbaro, modò mumia alternis diebus auis expurganda, quaternis aut quinis diebus continuis. Hac ratione certò ſanabitur, niſi fortè è loco ſuo hepar dimotum fuerit, quod dignoſcitur à duritię quadam, quæ in poſteriore parte vropygio vicina perſentitur, & ab excrementis, quæ colore luteo tinguntur. Quod malum nullam curationem admittit, ac breui Falconem ad exitium perducit.

DE PEDVM VITIIS.

Cauſæ.

Signa.

NONNVNQVAM in tumorem attolluntur Falconum pedes ob prauos humores, qui à reliquo corpore ad pedes vel læſos, vel alia quadam ratione debilitatos affluere ac decumbere conſueuerunt, aliquando etiam propter nimiam eorundem mollitiem, aut ob ætatem prouectiorem, aut laborem nimium. Malum hoc oculis, necnon tactui ſubijcitur. Ingens etiam manu perſentitur in parte calor. Sæpenumerò Falco uix in pedes præ doloris uehementia poteſt conſiſtere. Huic malo omni cura ac ſtudio obuiam eundum eſt, ne aut arthritide, aut alijs corripiatur morbis, vti ſæpenumerò euenire ſolet, cùm irreparabili auium damno. Oportunum itaque erit à principio mitigare dolorem, ac pedem refrigerare, ſæpè inungendo albumine oui, aceto & aqua probè mixtis. Vel oleo oliuarum veternimo, quale arte extrahi poteſt è vaſe aliquo, in quo multo tempore oleum conſeruatum fuerit. Præterea non ſolùm tumori vtiliſſima eſt, ſed & dolorem mirè lenit inunctio partis ex puluere acaciæ, terræ ſigillatæ pari portione, nempe drachmis quatuor acceptis, quæ excipienda ſunt aceto, albumine oui, aqua roſacea, & ſucco ſolatri, quod ſatis eſt. Felici etiam ſucceſſu vti licet inunctione ex petroleo ſeu naphta, oleo liliorum alborum, ſanguine Columbi ac ſeuo, acceptis omniũ partibus equalibus, quæ omnia ſimul igne incaleant. Hac inunctione Falco à tumore pedis prorſum liberabitur, aut ſaltem reſolutis tenuioribus humorum partibus, reſtabunt craſſiores, quæ gypſi formam ac conſiſtentiam induent, quos quidem dextrè oportebit excindere cute pedis aperta, & poſtea eodem vnguento per dies aliquot pedem oblinire. Atque hac ratione tumor omnis reſoluetur. Mirabilem quoque præſtat vſum ad pedum tumores, vel etiam fracturas hoc ceratum, quod recipit gummi Arabici, Armeniaci, ſagapeni ana ℥ ij. picis naualis, colophoniæ ana ℥ i.ſ. pulueris maſtichis ʒ iiij. olei abietini, ceræ nouæ ana q. ſ. ad efformandum cerotum. gummi omnia aceto diſſoluantur. Hoc ceratum in panno extendatur, ac pedi applicetur. Obſeruandum verò, ſi tumor rimis quibuſdam dehiſcat, diligenter prius à ſanie mundandum eſſe, & expurgandum, poſtea verò ceratum applicandum.

DE PODAGRA.

Podagra quid.

ALIQVOTIES accidit, vt omnibus ſuperiùs deſcriptis medicamentis adhibiti, nihilominus tamẽ à podagra immunes ſeruari non poſſint. Quæ quidẽ nihil aliud eſt, quàm tumor durus, ac gypſo ſimilis, circa digitorum articulos, eſtq; malum maximi in rapacibus momenti. Impedit enim, quo minus prædam captare poſſint, & incurabile plerunque eſt, quicquid dicant alij. Sunt tamen, qui ſucco chelidonij melle & aceto commixto pedes inungunt, idq; mirabili, vt dicunt, ſucceſſu. Cuius, vt quiuis faciat periculum, liberum eſt.

DE LVXATO FEMORE, AC CRVRE.

CRVS è propria ſede dimoueri ſolet ob externam quampiam cauſam. Quare ſtatim in ſuam ſedem reponendum erit, ne ſi aliqua ob humorum affluxum oboriatur inflammatio, vel ad minimum tumor, ægrè poſtea in locum priſtinum reſtituatur. Vbi igitur loco priſtino reddideris, in eodem firmũ retinendum ac conſeruandum eſt. Quod fiet, ſi Falco loco quopiam collocetur, vbi occaſionem vibrandi alas, ac vehementiùs ſeſe agitandi, non habeat. Fit & medicamentis, quæ vim habent exiccandi, & corroborandi articulum læſum; exempli gratia. ℞. ſtuppam lini, cui imponatur albumen oui cum olei roſati, terebinthinæ, ſanguinis draconis, aloës ana ʒ ii. Hæc omnia ſimul commixta cruri applicentur, ipſumq́; faſcia linea obuoluatur, quò meliùs natiuo ſuo ſitu contineri poſſit. Hac ratione decem diebus continuis crus luxatum curandum erit, ſecundo quoque die medicamento innouato, ne ſtuppa nimium areſcat. Verùm antequam crus mediceris, hortor, ut prius probè abluatur. Femur verò lauandum lotione aliquantum calidiore, ex decocto roſarum ſiccarum, abſyntij, ſaluiæ, conſolidæ maioris, camomillæ, roſmarini, & uino. Hæc enim corroborant, ac calefaciunt neruos, & exiccant, ſi qui ob dolorem ad locum affectum humores affluxerint.

Medicamẽta uim exiccandi habentia.

DE CRVRE AC FEMORE FRACTO.

SI fortè uel femur, vel crus rumpatur, ſeu frangatur, vti ſępè Falconi cum Anate dimicanti contingit, confeſtim oſſa in priſtinum ſitum reponenda erunt, ac detonſis prius circa locum plumis, hoc emplaſtrum cruri applicandum, quod recipit boli armeni, aloës hepaticæ optimæ, ſanguinis draconis ana ʒ i. ſ. farinarum fabæ, orobi, hordei, ſeminis lini ana ʒ i. oleorum anethini, roſati, abietini ana ʒ ii. albuminis oui, mucilaginis fænugræci, radicum altheę ana q. ſ. Formetur emplaſtrum ſecundum artem. Hoc emplaſtro teniæ illitæ ad locum affectum applicentur, faſciolisq́; lineis anguſtis, quæ & partem, & emplaſtrum contineant, uinciantur. His demum ferulę quædam tenues tela molli obductæ, ne offendant, circumponendæ in partis affectę ambitum, vt crus effractũ in natiuo ſuo ſitu ſtabiliant. Hoc pacto trigenos dies continuos crus deuinctum permaneat. Elapſis tamen primis quindenis diebus, mutari, ac recens emplaſtrum imponi poterit vtiliter. Denique non ab re fuerit, tribus aut quatuor diebus, vti ablutione ſuprà deſcripta, ad corroborandum & ferruminandum membrum ægrum. Toto curationis tempore loco calido detinendus erit Falco, maximè ſi hyems fuerit. Optimum etiam fuerit eum ab initio expurgare, aut aloë lota, aut agarico trochiſcato, idq; ne aliqua in parte oboriatur inflammatio. Nutriendus cibis euchymis, & qui facilè nutriunt.

Emplaſtro uſus ad fractum crus.

Ferularum uſus.

Cibis qualibus nutriendus.

DE VVLNERIBVS.

PRAETER ea, quę enumerata ſunt mala, contingit etiam vulnera aliquando rapacibus infligi, ut Falconi ab Ardea, aut alia de cauſa. Vulnera hæc uel ſunt ſimplicia, ut in cute ac carne ſola, uel compoſita, ut cum punctura aut ſectione nerui. Simplicia nullius, aut pauci admodum ſunt momenti, & facilè coaleſcunt, vel ſucco origani, vel lotione facta ex maſtiches, aloës, thuris ana ʒ ii. perforatæ, pimpinellæ, conſolidæ, ſaluiæ ana m. ſ. omphacij noui & clari lib. vi. Omnia in uas benè vitreatum infuſa, & probè obturata olla decoquantur, donec omphacij duæ partes abſumptæ fuerint: poſtea omnia fortiter exprimantur, ac colentur. Colaturæ addatur pulueris myrti ʒ i. Eſt & hoc medicamentum nobiliſſimum, quod ℞. aloës, myrrhæ, thuris, ſanguinis draconis ana ʒ i. cocci baphici ℈ i. Omnia in puluerem contrita, maceranda ſunt in aquæ vitæ ʒ ij. horas duodecim: poſtea expreſſum fortiter ac colatum in vſum ſeruetur, qui quidem eſt in vulneribus capitis, ac dorſi, necnon articulorum humeri. Verùm nulla ratione in vulneribus capitis oleo roſato vti cõceditur. Si cutis femoris vulnerata, lacerata, aut corroſa fuerit, ita ut caligis illum induere opus ſit, facilè curabitur folijs ſaluiæ ſiccis & in puluerem redactis, aut puluere abſynthij, aut maſtichis abluto prius loco, quem polline hoc aſpergere voles, & vino albo. Si verò vulnus cum læſione nerui fuerit coniunctum, maioris erit momenti, ac curatu difficilius. So-

Medicamẽta quæ adhibenda.

lent huiuſmodi vulnera intenſum dolorem adferre, quem plerũque inflammatio excipit. In quo caſu optimum erit vti terebinthina, & calidam parti admouere. Sed quæ locum affectum veſtiunt plumæ prius abradendæ, ipſeq́; locus abluendus hac lotione, quæ recipit aluminis petræi ℥ i. roſarum ſiccarum, corticum granatorum, abſynthij ana parum, vini albi q. ſ. Coquantur donec media vini portio abſumatur. Impediet hæc lotio, ne apoſtema in parte oriatur, robore ipſi addito, repulſisq́; qui ad eam concurrere ſolent, humoribus.

DE PEDICVLIS.

PEDICVLI atque cimices propria cutis mala ſunt, potiſſimùm verò alarum, capitis, & vropigij. In his enim magis quàm in reliquis corporis partibus generari ſolent. Ab his liberari poſſunt Falcones hyberno quidem tempore hoc medicamine ℞. piperis ℥ ij. aquæ tepidæ lib. j. vel q. ſ. Hiſce accuratè permiſtis Falco immergendus, cutisq́; præſertim loci affecti diligenter abluenda, atque abſtergenda eſt. Poſtea verò in loco aprico, & tergo Soli obuerſo, in pertica collocandus, vbi virgulto palmum longo, in cuius extremo momentum ceræ rubræ, aut viridis affixeris, è cutis profunditate ad pennarum ſuperficiem adreperint, pediculos partim nempe ceræ illi tenaci adhæſuros auferes, partim uerò ſponte ſua decidere ſines, quod fiet antequam Falco probè ſiccatus ſole fuerit. Quare huic lotioni dies eligendus eſt ſerenus, quo Solis æſtus ſit vehemẽs, neque venti vlli ſpirent. Sin calor illo die modicus fuerit, foco moderato erit adhibendus, hac cautela, ne parte anteriore, nempe gula igni obuertatur. Solet enim hęc plus iuſto ad ignem caleſcens mortem certam ipſi adferre. Aeſtate verò vſus oportunus erit auripigmenti in puluerem tenuiſſimum redacti, qui digitis infernè & supernè erit interſpergendus pennis, præſertim locis affectis, cauendo tamen, ne quid in oculos incidat, & ne aqua madefiat Falco, quod quidam cum auis exitio fecerunt. Humectatus enim puluis pennas rodit. Quidam folia menthæ in aqua decoquunt ad tertiæ partis conſumptionem, qua tepida Falconem proluunt.

MEDICAMENTA AD PLVRIMOS Falconum morbos.

Mumiæ vſus.

MVMIA magnum ſemper in Falconum ægritudinibus vſum præbet, ideoq́; eius pręparandi modũ hîc apponemus, qui talis eſt ℞. nuces myriſticas nu. iiij. cariophillorum, Zinziberis, cinamomi ana ℥ ſ. croci ʒ i. Omnia in puluerem minutiſſimum terantur, bulliant, in vaſe optimè uitreato cum uini Cretici optimi cyathis duobus ad tertias, Poſt hæc cape mumiæ in puluerem redactæ ℥ iij. vel iiij quæ linteo inuoluta in vaſe, quo decoctum ebullit, ſuſpendatur, ne fundum contingat, ſed medium ollæ locum occupet. Rurſus omnia ſimul coquantur, donec tertia totius portio fuerit igne abſumpta. Amoto dehinc uaſe, mumia in eodem quatuor aut quinque horis relinquenda eſt appenſa, ità ut uis pulueris mumiam probè penetrare poſſit, ac peruadere. Quæ poſtmodum ita linteo illigata conſeruanda eſt loco opaco, donec vtendi tempus fuerit.

Medicamentum ventriculo debiliori vtiliſſimũ recipit theriacæ, hieræpicræ, caſſiæ ligneæ, caryophyllorum, cinamomi, aloës, galangæ, agarici optimi, ſucci roſarum, confectionis Hamech, diacatholici, benedictæ laxatiuæ ana ℈ i. rhabarbari electi, mumiæ mundatæ ana ℈ ij. nucis moſcatæ ʒ iij. Omnia contundantur, ac melle roſato excipiantur, formeturq́; maſſa, cuius, cùm opus erit, detur ad pondus fabæ dimidiæ ad ſummum, maiori præſertim rapacium generi, vt Falconibus & Aſtoribus, minoribus uerò paulò minore quãtitate. In debilitate uentriculi aliud medicamentum: quod recipit croci, agarici, cubebarum, abſynthij, rutæ, caryophillorũ, cinamomi, aloes, ana ℈ ij. nuces moſcatas nu. ij. mumiæ electæ, rhabarbari electi ana ʒ i. ſ. medullæ bouinæ, uitulinæ ana q. ſ. miſce, in puluerem redige ad formãdam maſſam. Exhibe de ea fabæ magnitudine. Superius medicamentum, etſi hoc ualentius ſit, tamen ſi auis macra erit, tum excrementa reddat nigra, huius uſus probabilior eſt.

DENO

DE NOMINATA.

APVD [a] Homerum φάλκης nomen uiri eſt. Φαλκονίλλα item mulieris nomen apud Suidam. Falconiæ, uxoris Adelphi proconſulis Romani, centones extant, hoc eſt, poëma ex diuerſis Virgilij uerſibus, & hemiſtichijs conſarcinatum, continens deſcriptionem utriuſque teſtamenti.

[a] Iliad. ε. Φάλκης vir. Φαλκονίλλα mulier.

[b] Flauius Vopiſcus meminit Falconij Probi proconſulis Aſię.

Phalconia. [b] In vita Aurelij. Falconius Probus.

Inſulę Falconenſis meminit Paulus Diaconus, in ea Gallum Imp. à Conſtantio interemptum ſcribens. In mari mediterraneo alicubi ea eſſe uidetur. Circa Pellam Hiſtriæ occiſum tradit Marcellinus.

Falconenſis inſula.

Falconis item nomen ſaxo cuidam impoſitum prope Deidonum Scotiæ hac noſtra ætate cernitur, vt refert [b] Ioannes Leſleus Scotus. Eſt autem ſaxum illud inſignis Scotorum contra Danos victoriæ monumentum æuiternum.

[b] *Lib. 5. de rebus geſt. Scotiæ.*

AVGVRIA.

FALCONES olim, ſi apparuiſſent, ſpem certam maximi boni faciebãt, quibuſuis ſuperſtitioſis gentibus. Hinc apparet, quod non inconſultò Samnites vrbem Capuã conſpecto Falcone condiderunt.

MORALIA.

FALCO, aliæq; id genus aues rapaces, quoad viuunt, magno in honore, & delicijs educãtur, ſed mortuæ, utpotè nullius uſus, in ſterquilinium extra ędes proijciuntur. Contrà verò Perdices, dum viuunt, miris modis afflictas quiuis perſequitur, mortuas verò etiam Principes & Reges honore ſuę menſę dignantur, locumq; ipſis inter prima fercula tribuunt. Simili ratione contingit ei, qui in hac vita proſpero rerum ſucceſſu vſi, ac elati, hoc ipſo à quibuſdam hominibus honore afficiuntur, quod cæteros deprædentur, & quo maiores prędones ſunt, hoc magis illuſtres ac glorioſi reputantur. Simulatq; verò ex hac vita migrarunt, à ſummo illo & æquiſſimo iudice, ac patrefamilias, tanquam quiſquilię, ac inutilia Eccleſię purgamenta, in inferorum ſterquilinium in ęternum cruciandi deturbantur. Alij è contrario innocentes miſeri plerunq;, & infortunati, qui in hac vita varijs torquentur calamitatibus, & quod vitę, probitate, morumq; ſanctitate Deo ſummo creatori placere ſtudent, ludibrio ac contemptui praui hominibus habiti, uita cum morte commutata ad menſam cum magna angelorum exultatione, ſummi cęlorum Principis ceu epulę gratę offerũtur, utpotè cuius delicię ſunt eſſe cum filijs hominum, quos & ipſe è contra uiſu ſuę immenſę claritatis paſcens, gloria & honore coronat, angeliſq; pares facit, iuxta illud [a] Abrahami, diuitem epulonem ita alloquentis: *Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala: nũc autẽ hic coſolatur, tu verò cruciaris.*

Diuites Falconibus cõparati. Pauperes perdicibus cõparati. [a] *Luc. 16.*

Quemadmodum Falco prędam, quam altum aëra petere conſpexerit, non rectà inſequitur, imò declinans volatum, eam vel vidiſſe ſe, vel curare diſſimilans, ſtatim tamen ex improuiſo, citato uolatu in altum conſcendit, magnoq; impetu eam adoritur, & capit. Ita perturbationes quaſdam aliquando ſtatui noſtro aduerſari uidemus, dum eas ſentimus non multò pòſt maximam nobis attuliſſe utilitatem ac commodum cognoſcimus.

Animi perturbationes Falconi cõparatæ.

Quemadmodum Falco, qui Aquilonis inhabitat climata, in prædam citò ruit, antequam noctis ſuperuenientis impediatur tenebris. Sic Diabolus necis humanę, ac perditionis auidus, tempore Antichriſti, omnem conatum in hominum exitium adhibebit, prędandi facultatem, ſimul cum præda, breui ſibi ereptam iri probè callens.

Diabolus Falconi aſſimilatus.

APOLOGI.

QVIDAM Neotericorum ſatis doctus de duobus Falconibus, & Pica huiuſmodi condidit epigramma:

Falcones inter ſublimis in aëre Pica
Dum volat, & cantu prouocat vna duos.
Illi ira accenſi quatiunt clangoribus alas
Atque hoſtem curuis vnguibus ambo petunt.
Sed ſpe dum nimia, nimiaq; cupidine cadis
Ardent, & neuter præcauet ipſe ſibi:
Mutua collidunt alterno corpora niſu
Atque alter moritur vulnere in alterius.
Pica ſuperſtes abit, ſed mox dum colligit alas
Et velut ex certo funere rapta fugit:
Ecce eadem à canibus miſeranda rapina voratur,
Et fato occumbens deteriore perit.

Finis Libri Sexti.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Septimus.

Qui eſt

DE FALCONIBVS IN SPECIE.

De Falcone Peregrino. Cap. I.

ETSI [a] Albertus,qui Falconum genera in claſſes diſtribuit,quartum locum Falconi peregrino dederit, nos tamen non una tantùm ratione moti, eum primum ordine collocamus. Primùm enim Neotericorum pleroſq;, & potiſſimos id facere uidemus. Nam Tardiuus eum ſub Sacri genere,quem alioquin & Albertus,& Beliſarius reliquis anteponunt, ponere uidetur. Bellonius quoque & Carcanus eiuſdem mecum ſententię ſunt, quorum hic nomen peregrini ob naturæ excellentiam,qua reliquis omnibus anteit, donatum vult; ille hunc ipſum Falconem in bonitatis delectu habendo,veluti normam,ac regulam ſtatuit, præſertim quod ad corporis magnitudinem & formam attinet. Enimuerò etſi peregrinus Falco Falconi ſacro, eiq;, quem Gyroſalconē vocant,cedere videatur,audacia tamen,ac robore illis minimè inferior eſt.& non minus quàm illi,aues aquaticas,quantumuis magnas aggreditur, & capit. Animi verò magnitudine illos uincet etiam, quod eum non fame, aut alia neceſſitate coacta, ſed generoſæ indolis celſitudine tantummodò ductū, venari omnes teſtentur. Inter omnia verò Falconum genera hoc dociliorem,aut magiſtro obſequentiorem vllum reperiri negant. Deniq; ad quæuis munia in venatu volatico obeunda idoneū ac promptum Galli prædicant. Quas omnes ſimul dotes in alio Falcone haud facilè reperies. Quod autem quis obijcere poſſit Gyroſalconem etiā cum Aquila contēdere, & hac parte Peregrinum præcedere,idē etiam Montano competere ſciat,ut in eius hiſtoria patebit,qui Peregrino tamen longè cedit.

[a] *Lib.23.de Animal c.8*

SYNONIMA.

IN [a] Leuitico pro voce Hębraica Neż Accipitrem interpretantur. Arabica interpretatio habet באזי baſi uel bazi. Atqui albaſi apud Auicennam Andreas Bellunenſis exponit Falconem peregrinum. Nominatur autem albazi præpoſito ſcilicet ab [b] Auicenna articulo,vbi fimum ipſius,& aliarum auium rapacium,quod excrementitij admodū ſint,rarò a medicis uſurpari ſcribit. Non admodum diſcrepat vox Perſica mar an baz. Latinè Falconem peregrinum vocare licet accepta ab alijs nationibus nomenclatura. Nam Itali pelegrino vocant,& marem terzuolo pelegrino, & Galli Faulcon pelerin. Tardiuus Gallus alicubi hunc cum eo, quem Galli Faulcon de paſſage vocāt, & Hynaire,nos commeantem, & hinnularium dicere poſſumus (niſi poſterior Syriaca ipſi vox eſt) confundit. Alibi tamen diuerſos facere videtur. Alioquin nomina hęc Gallica,idem penè ſonant. Nam paſſant ſeu paſſager commeantem ſeu migratorem,eſtranger,& pelerin, alienigenum & peregrinum denotat. Cur autem dictus ſit peregrinus,curioſè ſatis indagat [c] Carcanus in hunc ferè modum. Exiſtimaui aliquādo Falcones hos peregrinos ideò vocatos fuiſſe, quòd ex longinquis regionibus ad nos importentur.

[a] *Cap.12.*
Nez.
Albaſi.
[b] 2.614.
Mar an baz.
Faulcon pelegrin.
Faulcon de paſſage.
Nominis ratio.
[c] *Lib.1.c.2.*

Sunt etiam nobis Italis uerè peregrini, ſeu exotici. Nullos enim in Italia naſci certò ſcio, & quàm pauciſſimos capi, ſed vt plurimùm aliundè aduehi. Verùm ſi hac de cauſa peregrini dicti putandi ſunt, reliqui quoque omnes Falcones, quibus aliud natale ſolum eſt, quàm Italià, eodem nomine dicendi venient, cuiuſmodi ſunt Tunetani, Tartari, cæteriq; alienigenę. Quare alia ratione hoc nominis adeptos fuiſſe puto, eaq; triplici potiſſimùm. Prima quod nuſquam gentium vnquam nidum eorum inuenire licuit, unde meritò omnibus in vniuerſum gentibus, tanquam alibi, quàm apud ſe nati, exteri, & peregrini vocati fuere. Secunda ratio nominis eſſe potuit, quod nullum inter omnia ſit Falconis genus, quod magis hoc ipſo ex vno loco in alium migret. Peculiare enim huic eſt, veluti errabundum in diuerſas prouincias nunc huc, nunc illuc diuagari. Vnde non immeritò Gallis paſſagers forte nuncupati, quaſi commeatores, qui tanquam errones varijs locis tranſire, nuſquam ſubſiſtere conſpiciantur. Tertiam denique & vltimam nomini huic anſam fortaſſe dederit auis iſtius præſtãtia, indoles generoſa, nobilitas, necnon ſpecies eximia. Vox enim iſtæc peregrina nonnunquam rem deſignat raram, præclaram, ac admiratione dignam. Harum omnium allatarum rationum quam reliquis præferas, parui referre interim puto. Duas priores cauſas Albertus etiam tetigit, vbi ait: *Vocatur autem peregrinus, quia ſemper peregrinatur, & migrat de vna regione in aliam, vel quia neſcitur nidus eius, nec inuenitur à Falconarijs, ſed inter uolandum longè à loco ſuæ generationis capitur.* Verùm de hoc plura in capite de loco.

Qui peregrini dici poſſint.

Paſſagers.

Etymum. Falconis peregrini.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

BELISARIVS Accipitrum, ſeu Falconum peregrinorum duo genera ſtatuit, quorum formam quidem eandem, ſed alterum altero colore nigrius eſſe aſſerit: ita vt ferè gentilis, id eſt, nobilis priuatim dictus, appareat. Alterũ quod pennis colorem aereum prę ſe fert, in ſinguliſq; pennarum capitibus, ad coronæ modum albedine ſigillatim diſtinctæ pennæ, quaſi figuram oſtendunt. Hanc diſtinctionem Beliſarius à colore ſumpſit. Carcanus verò Vicentinus inter recentiſſimos, quadruplex eorum genus facit, à coloribus item ſumpto diſcrimine. Alios enim flauos, alios rubros, alios colore Turturis, id eſt, vt credo, cinereo, cui rubri nonnihil admixtum ſit, alios denique fuſcos ponit. Verùm nę quoſdam ex his, quos omnes à peregrinis diuerſos faciunt, ſub peregrinis ille comprehendat, vereor, maximè cùm rubri, & fuſci nullam deinceps mentionem faciat. Nos aliud genus his meritò adiũgendum, album nimirum nigris punctis notatum obſeruauimus. Idem Carcanus in magnitudine ſeu ſtatura eam diuerſitatem ſtatuit, vt quoſdam grandes, quoſdam exiguos, quoſdam mediocres, quoſdam forma oblongiori, nonnullos denique corpore magis tereti eſſe dicat.

Peregrinorum. Falconum duo genera ſecundũ Beliſariũ.

Peregrinorum. Falconum quatuor genera ſecundum Carcanum.

DESCRIPTIO, ET DELECTVS.

ALBERTVS breuiter Peregrinum his verbis deſcribit. *Eſt Montano plerunq; minor, cauda breui, alis longis, capite craſſo, coxis logis, cruribus breuibus, & pedibus albicantibus. Præfertur, qui crura nodoſa habet.* Tardiuus & Bellonius Galli, cæteriq; recentiores accipitrarij, peregrinum Falconem omnibus notis abſolutum, cęterorumq; veluti normam futurum, his ferè conditionibus volunt eſſe prędilitum: Humeros habeat magnos, craſſos, alas longas in vltimam caudam recumbentes, caudam pennis craſſis, magniſq; inſtructam, ipſa longa ſit, in acumen paulatim deſinens, cuiuſmodi eſt Sparuerij, pennis compoſita admodum teretibus, apice nõ prorſus albo, neruis per medias pennas intercurrentibus ſuauè rubentibus. Pedes ſint eodem colore, quo Ardeæ ſtellaris ſeu Botauri, tincti nempe inter flauum & plumbeum ambigente, ſeu ex pallore vireſcentes, ſed ita, ut ad cæruleam nonnihil vergere videantur. Quamuis etiam ſi è pallido albeſcant, non prorſus damnentur. Pedum digiti graciles ſunto. Vngues magni, nigri, valdè acuti. Color pedum, & roſtri idem eſto. Femora longa, tibiæ verò breues. Roſtrum ſit rictu amplo, & craſſiuſculum. Nares magnæ, & patulæ. Supercilia nonnihil alta & grandiuſcula. Oculi magni, profundiq;. Caput aliquantum in fornicem, vertice leniter eleuato, ac rotundo, & ſimul atque volandi potens euaſit in roſtri parte ſuperiori plumulas quaſdã, quæ veluti barbulæ ſpeciem gerant, exertas oſtentet. Collo ſit lõgo, lato pectore, & circa omoplatas, ubi cùm collo coit, aliquãtum tereti. Pugno inſidens nõnihil retrorſum corpore reclinet, alacris, mordax, & famelicus. Supercilia & maxillæ albicent, admixto modico rubore. Oculi nigricent, circulo, ſeu iride nonnunquam cæruleo. Caput eſto leucophęum, quale Falconi ſacro. Dorſum

Delectus. Falconis peregrini vera nota. Humeri. Cauda. Pedes. Roſtrum. Caput. Vngues. Color. Femora. Nares. Collum. Oculi. Supercilia.

Dorſum.

ſum item coloris liuidi nonnihil, quali ferè tingitur in Anſeribus tergum, & plumis rotundis, ac latis veſtitum. Sed pluraalia ſummæ bonitatis ſigna curioſi ponunt accipitrarij, nobis hęc indicaſſe ſuffecerit, quæ quidem in eo peregrinorum genere plerunque reperiuntur, quod Beliſarius ex ſuis duobus generibus ſecundum ponit, æneo colore: nam primũ eius genus, quod nigrius eſſe ait, in multis ab illo notis variat. Neq; enim hi vertice capitis leucophæo ſunt, neq; flauo, quemadmodum alij flaui, & rubri Falcones. Quare ſępe imperitos accipitrarios fallunt, ut teſtatur Carcanus, qui eos hac nota ceu pręcipua deſtitutos minimè pro peregrinis habet, nempe cinereo capitis colore, & quia gulam lineis in longũ ductis, nigris maculoſam habent. Habent hi nigri prętereafemora lineis tranſuerſim diſtincta, crura item colore croceo, ſed dilutiore.

Falconis peregrini fuſci notæ.

Quas quidem notas Falconis peregrini ſubfuſci eſſe, qui iam aliquando plumas ueteres exuerit, ſcribit Carcanus. Cùm uerò fuſcus ſeu niger hic Falco peregrinus, quem nunc deſcripturi ſumus, ijſdem quoque notis pręditus ſit, fieri poteſt, ut hic quoque mutatus fuerit, ut uocant, quod equidem peritis manſuefactarijs iudicandum relinquo.

Falconis peregrini nigri deſcriptio.

Niger uerò hic peregrinus Falco, olim in montibus agri Bononiẽſis ab aucupibus captus, ſine dubio ui uentorũ eò delatus, cuius iconẽ ſequens pagina dabit, erat talis.

Magnitudo.

Dodrantem erat, & duos palmos à capite ſummo uſq; ad caudam extremã longus.

Caput.

Vertex capiti planus ac compreſſus, quem noſtrates inter laudabiles notas ponunt, licet Galli ſubrotundum probare uideantur.

Roſtrum.

Roſtrum pollicem craſſum pulchrè cæruleum, unco acuto deorſum inflexum, breue, robuſtum, membrana lutea intenſi coloris, quę nares ambit, capiti coniunctum.

Oculi.

Oculus cęruleus, quem cilia ſeu membranæ luteæ ambiunt.

Color.

Caput, ceruix, dorſum, alæ, fuſca ſunt, ſaturo colore, ac penè nigro, quæ per ſingulas ferè pennas maculis atris tranſuerſim per alarum maiores reſperſæ conſpiciebantur.

Gula.

Gula ex albo nonnihil flaueſcebat, parte ſui infima maculis veluti guttis nigris in longum ductis diſtincta. A fręno ſeu rictu ad latera linea nigra deorſum, ad gutturis ferè mediam regionem porrigebatur. Pectus, venter, & femora alba, lineis latiuſculis nigris tranſuerſis diſtincta.

Alæ. Cauda.

Alarum extrema ad vltimam vſque caudam pertingebant. Cauda minus fuſca, lineis etiam nigris tranſuerſim ductis inſignita.

Crura. Coxæ. Tibiæ. Pedes. Digiti. Vngues.

Crura, pedesq; lutei. Coxæ longæ. Tibię breues. Digiti pedum tenues, longi, ſquammis, vt & crura, tecti. Vngues nigri, acutiſſimi.

Falconarius.

Verùm, vt quod res eſt fatear, confuſionemq; omnem, quod ſemper ſummo ſtudio feci, euitem, cùm penitiùs hunc Falconem Peregrinum nigrum cõſidero, cumq; cum Falcone nigro, ſimpliciter dicto, diligentiùs confero, inuenio eum ita parum, aut penè nihil differre, ut poſteriorem hunc Falconem nigrum, quem Germani Falconarium vocant, quemq; prius ſeorſim, poſtea ſuo loco, tanquam à Falcone peregrino nigro, diuerſum deſcribere ſtatueram, idq; cum Alberto & Ornithologo eundem cum illo eſſe nunc facilè conceſſerim, imò verò ita eſſe prorſus exiſtimo. Confuſionem hanc parit ſæpenumerò tanta authorum inter ſe diſcrepantia, qui de vna eademq; re tam diuerſa ſcribunt. Beliſarius enim atque Carcanus nigrum, rubrum, aliosq; ſub peregrino ponunt, tanquam ſub genere. Hos alij, ut Albertus, Tardiuus ſui generis ſeparatim faciunt. Vnde fit, ut ſi quæ nobis huius generis auis in manus ueniat, quænam dictorum ſcriptorum ſtatuenda ſit neceſſariò, nonnunquam dubitemus. Qui nigrum ſub peregrino collocarunt, ij ſanè non leuibus rationibus adducti videntur, inter quos Beliſarius eſt, & Carcanus. Imo etiam vel Alberto ipſo, qui tamen Peregrinum quarto loco, nigrum uerò ſexto deſcribens eos diſparare manifeſtè videtur, teſte, ac iudice, nõ ineptè ſunt opinati. Ita enim Albertus de nigro ſcriptum reliquit: *Figuræ ratione videtur hoc Falconum genus perſimile eſſe peregrinis, & inſuper, quoniam parentes in hoc genere filios cogunt peregrinari, à loco generationis ſuæ. Scribunt enim, & hos olim in montibus Gelboë, prope Babylonem, primùm genitos, pòſt à parentibus expulſos, aliò commigraſſe. Vnde non minus, quàm prius illud flauum genus, quod quidam ſolum propriè peregrinum vocant, peregrini nomine donandi videntur.* Et rurſus. *Eſt autem in omnibus figura magis conſideranda, quàm color. Nam & Coruos & Monedulas albas vidimus. Ingenio quoque & audacia peregrinos referunt, & ſimiliter nutriri debent.* Tardiuus quoque Falconem nigrum in inſulis maris naſci teſtatur. Atqui eædem peregrino ſunt natales, nempe Cyprus, Rhodus, & Creta. Nunc quod quiſpiam ambigere poterat, Carbonarium Germanorum, ſeu Falconem nigrum Alberti, eundem eſſe cum eo, quem nos pro peregrino nigro deſcripſimus; ita probamus, quod tota deſcriptio Alberti noſtro, ad amuſſim conuenit, ne vel vnica reclamante nota, uti vtramq; comparanti facilè liquebit. Ita enim de ſuo nigro habet Albertus: *Sextum gradum nobilitatis poſſidet Falco niger, breuior quidem aliquanto Falcone peregrino, ſed figura ſimilis per omnia. Colore enim differt, quia in dorſo, & exteriore alarum parte, & cauda tota fuſcam habet nigredinem, & in pectore, ventre, & lateribus fuſcam varietatem,* (quam nempe in albo colore faciunt lineæ fuſcæ tranſuerſim ductæ) *in facie autem guttas Falconarias habet prorſus atras, quæ circumfunduntur quodam obſcuro, & fuſco pallore. Crura, vngues, & roſtrum habet, ſicut peregrinus.* At qui peregrino nonnunquam ad cæruleum tendere pedes, ex pallido, ſæpe ex ſi-

mili

niſi pallore luteſcere, omnes affirmant. Noſtri verò lutei ſunt. Verùm hoc loco ex Alberto
quærere lubeat, cùm, vt ipſemet docet, in ſpeciei diſtinctione, figuræ potiùs ſit habenda ratio,
quàm coloris. Et quoniam eādem eſſe huius nigri, cum Falcone peregrino figuram, habitūuè
fatetur, cur ipſe eos dirimat? Mihi certè ijdem ſpecie prorſus eſſe videntur, cum ob hanc, tùm
alias adductas rationes. Hoc tamen differre vult etiam Albertus, quod niger flauo ſit breuior.
Illa quoque, quam Ornithologus Falconis Carbonarij ponit effigiem, à noſtro & Alberti ni-
gro diuerſa videtur, quòd nullis in pectore lineis tranſuerſim diſtincta ſit, aut ſanè malè picta.
Quinetiam quem alij Tunetanum ſeu Barbarum, vt etiam quem Tartarum appellant. Bello-
nius peregrinis accenſeri ſcribit, quòd vix vllam inter eos differentiam obſeruârit.

LOCVS.

VEL ipſum Peregrini nomen apud nos hanc auem naſci negat. Natales Sardi-
niæ debet, Aegypto, Cypro, Cretæ, Rhodo. Qui verò nonnunquam in Italia
capiuntur, nempe in ditione Ferrarienſi, necnon in agro Rauennate, vi ac tur
bine ventorum impulſi, hucq; aſportati exiſtimandi ſunt. Nam ibidem mini-
mè naſci, vel ex hoc cognoſcuntur, quod nidularij nulli vnquam, ſed ſemper
aut hornotini, aut ramularij, annoſioresq; inueniantur. Atqui hi ſunt natales
indubij Falconis peregrini fului ſeu rubidi, qui omnibus citra controuerſiam talis habetur. De Nigri natalis.
nigro verò, ubi generetur, & vnde primum ortum traxerit, ita ſcribit Albertus: *Hunc Falconem*
Fridericus Imp. ſecutus ſcripta Guiſelmi Falconarij Regis Siciliæ dixit viſum aliquando in mōtanis quar-
ti climatis, quæ Gelboë vocantur, ac poſtea iuuenes expulſos à parentibus, apparuiſſe in Salamine, Aſia mon-
tana, & iterum expulſos nepotes priorum, ad Sicilia montes perueniſſe, & ſic deriuatum eſſe hoc genus per
Italiam. Nunc quidem in alpibus & Pyrenæis montibus reperitur, & in Germaniam quoque deriuatum eſt
quamuis rarum adhuc. Quæ ſi vera ſunt, & in Italia, Germaniauè quoſdam naſci, hi ipſi reuera,
propriè q; peregrini non dicentur, niſi quatenus à peregrinis ſunt prognati. At quod ad for-
mam & ingenium attinet, vel ipſo Alberto iudice, nihil differunt. Quem nos deſcripſimus, in
agri Bononienſis collibus captum ſcimus. Verùm num ibi natus ſit, an aliunde ventorum vi
importatus, ambigimus. Quo uerò loco nidos hoc Falconum genus conſtruat, idem Alber- Nidulatio.
tus ex accipitrarij cuiuſdam peritiſſimi relatu nos docet, his uerbis: *Dicebat exercitatiſſimus &*
veteranus hic Falconarius, qui in eremo alpium prope iuga altiſſimi montium multis annis habitauerat,
hoc Falconum genus in altiſſimis, & præruptis parietibus montium nidos conſtruere, ita vt nuſquam adeun
dus locus ſit, niſi quis à cacumine montis ſubmittatur per funem longiſſimum, plerunque centum paſſuum
longitudine, aliàs centum quinquaginta, aliàs ducentorum, vel trecentorum. Interdum verò, vel pro-
pter nimium interuallum, vel propter aſperitatem ſcopulorum, ne ſic quidem nidum adiri poſſe, & hanc ob
cauſam vulgò locum generationis ignorari. Addebat ſæpius ſe vidiſſe parentes prædam pullis attuliſſe in
ſpecus, & rimas talium montium, & pullos adultiores à parentibus loco habitationis ſua expelli, pro-
pter cibi, & auium in iſtis locis penuriam, & pullos mox ad planitiem ſe conferre, vbi aues abundent,
& ſic deinceps per regiones diuerſas ſine certa ſede vagari. Hactenus Albertus. Ex cuius verbis col- Cur peregrini dicatur.
ligere eſt, non ideo tantùm peregrinos dici, quòd nulli apud nos naſcantur, cùm ipſe etiam
in alpibus ex accipitrarij illius ſenis relatu aſſerat, eos qui propriè peregrini vocantur, ſobolem
procreare, quod tamen alij plerique negant, ſed hanc potiſſimam eſſe nominis cauſam, quod
tanquam ſi peregrè ueniſſent, vnde ueniant, aut ubi geniti ſint, prorſus ignoretur. Et hæc qui-
dem de fuluo ſeu ruffo dicta ſunto. Nam Carbonarios etiam in Germania, & alibi certò na-
ſci uolunt.

VOLATVS, VENATVS, INDOLES.

FALCO peregrinus rariori alarum motu inſtar Lari, & confeſtim, vix inter-
poſita mora ſublimè uolat. Quibus notis plerunque à Montano diſcernitur.
Hic enim frequentiùs alas concutit inter uolandum, more Hirundinum. Be-
liſarius de utroque Falconum peregrinorum genere, nempe tā rubido, quàm
nigro loquens, in quas duas ſpecies peregrinum diſtinxerat, in hæc uerba ſcri- Venatio.
bit. Nos omnes eodem uolare modo, eodemq; ferire uidemus. Nam ſupra
paludes altiùs uolare ita dicuntur, ut Anates, Anſeresq;, & quandoque cæteras aquatiles aues,
aduncis unguibus feriant, quum à ſublimi in pronum uelociſſimè deſcendant, ac eo animo, ui-
ribusq;, ut unica poſteriorum unguium percuſſione, mortuam per aëra uictam deſcendiſſe
auem, quandoque conſpexerimus. Horum natura adeò mitiſſima eſt, ut quodammodo iraſci
nequeant,

nequeant, ad hominumq; nutus magnitudine quadam animi potiùs, quàm inedia aucupētur.

Indoles.

Quippe venatorum ingenio, arteq; inſtituuntur, eorumq; vocibus, ac nutibus adeò obtemperant, vt (ſi macilenti non ſint) enixiſſimos auium volatus, altiſſimosq; aggredi poſſe, venatores aſſerant. Nutriendi ſunt delicatiùs, & ea corpulentia conſeruandi, qua, dum capiebantur, reperti fuerunt, vt velociſſimarum etiam, magnarumq; auium pugnam audaciùs, fortiusq; aggredi non expaueſcant. Sic etiam morbi, qui ferè ob macilentiam euenire Falconibus ſolent, cauentur.

Vt Ardeã capiat.

Si tamen efficere venatores voluerint, ut Falcones peregrini perſequãtur, & capiant Ardeas, vel alias huiuſmodi aues, quas ſpontè alioquin perſequi non ſolent, fame nimia, cibiq; parcitate, & abſtinentia ad hoc inducendi ſunt, ne inſolitis earum vocibus terreantur, nec ineptam, magnam, & turpem eorum formam, lethalesq; roſtrorum ictus pertimeſcant. Hoc vt faciliùs conſequatur venator, ter aut quater per interualla Ardeæ viuæ Falconum manibus attrectandæ, ac deplumandę ſunt. Curandumq; eſt, vt paſto leuioribus cibis Falcone, bombycina offula, plumeaue ſaltem veſperi, ſi poſtridie venandum ſit, ſolertiùs offerantur. Hæc omnia Beliſarius. Tardiuus tamen, eum maximè, qui ex Creta aduectus eſt, fortem & ſtrenuum eſſe, Grues capere, Anates & Anſeres ſylueſtres, Mergos, & reliquas Aues aquaticas, item Tardas aues, Ardeas, Leucorhodios, ſeu Pelecanos, Phaſianos, Perdices itē, reliquasq; minores Aues, aſſerit. Ex peregrinis verò idem Tardiuus inquit meliores eſſe nigros ex Alexandrinorum ſententia. Verùm hoc forſan ideo accidit, quòd rubri apud eos frequētiores, quàm nigri ſint, vel quòd alibi quàm domi noſtræ nata, ac peregrina ſemper nobis magis (quę eſt humani ingenij curioſitas) arrident. Ita quoque Bellonius Cretenſes optimates ſuis, & apud ſe natis Falconibus, qui tamen apud nos plurimi fiunt, cæterisq; præferuntur, parum delectari refert, alienisq; nempe Africanis, quos Barbaros vocant, magis affici. Hic niger, inquit Tardiuus, nutriendus eſt, ita ut mediocris inter obeſum & macilentum ſit. Carnem madidã ei ne dederis, niſi ſuperbior fuerit. Manu geſtato crebriùs quàm alios Falcones. Benignè tracta, nec vltra, quàm ei gratum eſt, fatiga. Aquilam ne videat caue. Alioqui enim non ampliùs aucuparetur. Cura etiam, ne pennæ eius contrectentur. Quum ad prædam eum proijcies, vide ne eum lædas, ſic enim animum, & alacritatem, amittit.

QVANDO ET QVOMODO CAPIATVR.

PEREGRINVS, inquit Tardiuus, inter peregrinandum menſe Septembri capitur in Cypro, & Rhodo inſulis. Albertus verò eorum, quos in ſummis alpium iugis habitare dixerat, triplicem capiendorum artem exponit, his verbis. Capiuntur autem hi Falcones tribus modis, quorum duos ipſe uidi, tertium ab Eremita iam dicto audiui.

Primus capiendi modus.

Primus & ubiq; communis modus eſt, vt rete deſponatur patulum, ita vt facilè conuertatur cum chorda ſeu fune ſuper id quod intenderit auceps. Cæterùm ante rete extenditur corda, id eſt, reſtis, cui alligatur Lanarius rubeus, quem vulgò Suueimer vocant, & ad chordam dependentem ad eam extenſo alio fune diligenter alligatur auis, uel laneum, aut piloſum quidpiam ſimile aui, ita vt quando funis extēſus trahitur, & concutitur ab aucupe, Suueimerius ſeu Lanarius videatur auem inſequi ad prædandum.

Suueimerus. Lanarius.

Videns autem Falco, qui fortè peregrinatur, hunc geſtum auis, ſeu illius, quod auem eſſe putat, motum chorda ſæpius concuſſa factum, cum impetu deſcendit, vt prædã Lanario eripiat, & ſic deceptus irretitur.

Secundus modus.

Sed alter multò melior modus eſt: Ligna duo inſtar crucis componuntur, & ſuper extrema eorum curuantur duo alia ad ſemicirculorum ſpeciem, & extrema circulorum infiguntur extremis lignorum, & inter illas quartas arcuum circulorum alia ligna curuantur locum interſectionis crucis vniētia, donec non niſi ad tres vel quatuor digitos diſtiterint inter ſe ligna. Tum ſingula ligna implentur laqueis à ſummo uſq; ad imum. Debet autem fieri hoc vas ad altitudinem ſeptem, vel octo pedum, & ad latitudinem quinque vel ſex pedum. Tum collocetur in eo cauea ſex pedes alta, ita ut pede vno diſtent latera vaſorum inter ſe, quū vnum eſſet in alio. Et in interiori ſint ligna trabium inſtar, ſibi inuicem ab imo uſque ad ſummum impoſita, & aues in eodem ſex vel ſeptem includantur, quæ per trabes continuò aſcendant, deſcendantq;. Oportet autem hoc totum fixum, & immobile eſſe ſuper muro, uel porta, uel in campum liberè. Sic enim Falco, qui peregrinatur, conſpectas aues dum conatur prædari, capitur laqueo, & hoc modo vidi capi Falcones optimos. Ceterùm Eremita ille, cuius mētionem iam feci, reti extenſo, & aue ante id alligata abſq; Lanario, hoc genus Falconum quotannis ſe cepiſſe aiebat. Falconem enim auidum prædæ ſeipſum in rete præcipitare. Hactenus ille.

DE FALCONE SACRO. Cap. II.

NISI Falconi peregrino vel ea potiſſimùm ratione, quòd, etſi mediocri corpore, paris tamen ſit cum maximis Falconibus audaciæ ac roboris, vt de cæteris dotibus nihil dicamus, primas dediſſemus; haſce ſanè vel communibus omnium ſuffragijs Falco Sacer merebatur. Fuiſſet certè etiam à nobis cæteris omnibus præpoſitus, ſi non & aliorum, & noſtra, nec veri expers ſuſpicio, è vero & genuino Falconum curſu ſubmouendum arbitraretur, & Aquilis fortaſſe potiùs annumerandum, cùm colore & magnitudine, & robore, necnon ingenio, ipſi cum his plurimùm conueniat, vti qui hiſtoriã eius attento animo lecturus eſt, facilè liquebit. Quoniam tamen authorum vulgus, necnon accipitrariorum communem ei cum Falconibus nomen fecit, in horum numero & nos, & quidem ſecundo ponendum putauimus. Neque enim cæterorum Falconum cuiquam tantum animorum aut roboris eſt, vt Capreolos, & Hinnulos capiat, quod de hoc ſolo perhibetur, quamuis & hoc ipſum Aquilæ naturam ſapiat.

SYNONIMA.

RECENTIORES. maximùm & fortiſſimum quoddam Falconum genus Sacrum nominãt, quia, vt Ornithologus ſentit, ab omni auium genere, etiam ab Aquila timetur. Quemadmodum veteres ſacrum ſerpentem nominarũt, cuius conſpectum reliqui omnes fugerent: & ſacrum piſcem, qui à nullo læderetur. Niſi quis ſacrum, vel Græcorum imitatione dictum malit, quaſi hieraca, id eſt, Accipitrem per eccellentiam, vt poëtam pro Virgilio ponimus, vel à corporis magnitudine, viriumq; præſtantia. Ornithologus hæc Perotti verba eſſe ait: *In Accipitrum genere præſtant ij, quos Græci Hieracas, id eſt, ſacres vocant:* quaſi verò (ait idem) Accipiter generis nomen ſit, hierax ſpeciei, cùm vtrumq; uocabulum ex æquo pateat, & idem omnino ſit Græcis hierax, quod Latinis Accipiter. Genus hoc (inquit Albertus) quod ſacrum vocant, Symmachus Britannicum, aliqui Aelium, vel potiùs Aelyon, quaſi aëreum Falconem, aut fortè à Gallica voce, qui Aquilam uocant aigle, vt Ornithologus coniectat, Alij Aeriphilum quaſi Falconem amãtem aëris. Amat enim volatum in aëre ſublimem. Quæ quidem nominis ratio Beliſario arridet.[a] Bellonius Gallus Accipitrum numero adijcit, quod propriè Sacre uocant Galli, nihil proculdubio ab hoc Falcone diuerſum, quod perperam ab illo Buteonem putari ſuo loco notauimus. Vnde de hoc eodem, iſtoc etiam loco meritò agendum. Nam Bellonius inter Accipitres eum poſuiſſe uidetur hac ratione, quod Ariſtotelis Triorchin, ſeu Buteonem, Accipitrum præcipuum ſuum Sacrum eſſe opinaretur; quanuis perperam, & inconſideratè admodum. Cùm enim ipſemet Sacrum Falconi peregrino uiribus æquiparet, omniũ præſtantiſſimo, & aues aquaticas magnas pleraſq; imo & lepores eũ capere aſſerat, quomodo quæſo Buteo erit, qui præ ignauia uix ullam auem uenatur, muribus & ranis uentrem teſte [b] Ariſtotele explens famelicũ. Quinetiam idem ipſe[c] Bellonius Sacrum ſuum Falconem uocat, quo nomine Accipitrum nobiliſſimos uenire conſtat propriè. Quanuis ſi etymi ratio conſideretur, generalem magis poſſit etiam obtinere ſignificationem. Germani hunc Falconem peregrino uocabulo Sacker, aut Sockerfalck uocant, uernaculo uerò Kuppel, quaſi copulatos, fortè quòd uenaturi plerunque bini uolent. Quidam ineptiùs Stocker dicunt, niſi Aquilæ ſpeciem Stockarn, id eſt, truncalem Alberto dictam eo nomine deſignent.[d] Auicenna Falconem Sachari nominat.

Etymum. Sacer ſerpens. Sacer piſcis. Aelius. Aelyos. Aeriphil[e]. [a] *Lib. 2. c. 14. de Auibus.* Bellonij error. [b] *9. Hiſ. c. 1.* [c] *L. 2. c. 13.* SacKer. SocKerfalcK. Kuppel. StocKer. [d] *L. 2. c. 246.* Sachari.

GENERA.

FALCONIS Sacri Tardiuus tria ſtatuit genera, & priora duo maiora, quæ hinnullos, & capreolos capiant, Sed quod tertium recenſet, peregrinus eſſe uidetur, quem tamen alibi, parum ſibi conſtans, Sacro minorem facit. Ea uarijs nominibus barbaris uocat. Verba eius, ut lectori integrum de re ſit iudicium, ſubiungam. Primùm (inquit) uocatur Seph, ſecundum Babylonios & Aſſyrios. Hoc inuenitur in Aegypto, & in parte Occidentali, & in Babilone. Capit lepores & hinnulos. Alterum genus dicitur Semy, à quo Gazellæ (ſic Gallicè Capræas uocat) paruæ capiuntur. Tertium Hynaire, & peregrinus ab Aegyptijs, ac Aſſyrijs uel

Seph. Semy. Hynaire.

commeans (uulgò Gallicè de paſſaige) quoniam neſcitur, vbi naſcatur, & quotannis commeat Indos, aut meridiem uerſus. Atqui paulò pòſt ſubiungit. Sacer dictus maior eſt, quàm Peregrinus. Hæc qui uolet, & poterit, conciliet. Ego duo potiſſimùm Peregrini genera inuenio. Vnum maius, quod Albertus Aquilæ comparat, & fortaſſis Aquila eſt. Alterum minus, quod Peregrino magnitudine par, at etiam ſuperius, tam Tardiuus, quàm Carcanus faciunt.

FORMA.

Magnitudo. Crura. Vngues. Oculi. Pennæ. Caput. Roſtrum. Cauda. Sacer ab Imp. Frid. deſcriptus.

PRIMVM genus apud Albertum, ſed ſtrictim deſcriptum, reperimus his uerbis: *Primum genus nobilium Falconum, nēpe ſacrum magnitudine eſt Aquilæ,* (vel paulò maiore) *Crura eius craſſa & nodoſa* (vngues & crura maxima) *Imo vngues crudeliores & immaniores, quàm Aquilæ* (pennæ ruffæ uel ſubruffæ) *aſpectus terribilis, oculi valdè flammei, ex citrino colore ad rubrum declinantes, caput magnum, roſtrum quoque magnum, & fortiſſimum, iuga ſiue complicationes alarum maxima, cauda longa; & hunc quidem ſoli in Falconum genere.* Ab hac deſcriptione non parum ſanè Fridericus Imperator diſcrepat, hunc in modum de ſacro Falcone ſcribens: *Sacri ſecundum formam membrorum ſic ſe habent, approximant Gyrfalconi in magnitudine corporis, cæteris quidem Falconibus maiores ſunt, ſed Gyrfalconibus minores.* Quod ſi verum eſt, Aquila multò minor erit. Dicendum itaque aut Imperatorem aliud genus Sacrum appellaſſe, aut Albertum de minimo Aquilarum genere loquutum fuiſſe, quod tamen Gyrfalconibus meo iudicio etiam maius eſt. Verùm & reliqua quæ addit, ab Alberti deſcriptione diuerſa ſunt: ita n. proſequitur, *habent caput magnum, rotundum, roſtrum breuius* (magnum Albertus) *corpus ſubtilius & longius in proportione ſua, alas longiores, caudam etiam longiorem, pectus minus carnoſum & minus dēſum reſpectu ſui corporis, quàm Gyrofalcones, digitos pedum habent breuiores.*

Tēperies.

Sacrorum è colore temperiem indagans Beliſarius, ex pennarū colore leuitatem argui tradit. Ad ignis ſimilitudinem pennati ſunt. Bilis enim colorem in pennis, inquit, præ ſe ferunt. Quare calidi cordis eſſe putandi ſunt, iraſcique nimium, ſi præda fraudari ſe aliquo modo ſenſerint, magis quàm alij ſolent. Vnde acres potiùs dicendos putamus, quos alij ſacros, alij aëreos aut aërinos, aërophilos alij vocant.

Bellonij deſcriptio.

Inter poſteriores Bellonius hanc & curtā quidem deſcriptionē adfert, inquiens: Sacer hic fœdioribus, quàm ulla alia quæpiā auis rapax, aſpectu pennis integitur. Colore enim ſunt inter ruffum & fuligineum medio, Miluinæ ſimillimæ. Breuibus eſt cruribus, tibijs pedumq; digitis cæruleis, hac parte nonnihil Lanarium referens.

Carcani deſcriptio. Magnitudo. Caput. Oculi. Nares. Roſtrum. Statura. Color. Cauda. Alæ. Crura. Dorſum. Hornotini.

Ampliorem Carcanus Vicentinus ponit his verbis: Falcones Sacri dicti, Peregrino etiam grandi maiores ſunt. Hiſce caput eſt admodum canum, vertice plano, ſimillimum capiti Miluorum, quibus cauda eſt biſurcata. Oculi nigri, magni. Roſtrum cæruleum, nares exiguæ, vt plurimùm. Corporis ſtatura plerumque oblongiuſcula, maculæ pectoris fuſcæ, uti dorſum alæq; ſuperiores quoque, femora interiora alba. Cauda maculis ſemicircularibus phaſeolorum figuram, aut renum ferè exprimentibus, varia eſt & longa. Alæ item magnæ & oblongæ. Crura pedesq; tota ferè coloris cærulei, verùm cętero corpori comparata, non admodum magna. Hornotini, vulgò Sori modicum ab his, qui plumas mutarunt, differunt. Hi enim eas, quibus pectus variat, notas paulò nigriores, ac rotundiores hornotinis obtinent, pedes quoque his nonnihil albeſcunt, & quibuſdam aliquanto luteo maculantur. Omnibus quoq; ferè dorſum ruffum ad cinereum tendit, ut Turturibus. Quibuſdam tamen tam hornotinis, quam his qui plumas veteres exuerunt, dorſum cum alis ſuperioribus nigreſcit. Ita vt arduum ſit, & difficile, niſi artis admodum perito, eos dignoſcere. Hactenus Carcanus. Fridericus Imperator ex formæ bonitate & proportione in ſacris Falconibus (quos meo iudicio, vt antè etiam monui, non agnouit) & pennarum pulchritudine haberi non poſſe delectum aſſerit: quòd pulcherrimi aliquando viſi ſint, non admodum veloces, & è contrario deformes ac indecētis proportionis ueloces, & pulchros, bonitatis laude ſuperent.

Ex Tardiuo deſcriptio.

Tardiuus rurſus Falconem ſacrum eum præferendum tradit, cui color rubicundus, aut ruffus, aut incanus, (quem griſeū Galli dicunt) fuerit, & qui forma ac ſimilitudine quàm maximè Falconem refert, cui lingua craſſa, & pes amplus eſt, quod in paucis Sacris reperitur: Digiti craſſi & colore fermè cæruleo diluto.

LOCVS NATALIS.

DIFFICILLIMVM, inquit Bellonius, reperire eſt, qui huius auis nidum ſibi uiſum aſſeuerare queat. Galliæ ſanè aduena eſt, & alienigena. Putāt nonnulli accipitrarij ex ultima Scythia, nempe Tartarorum & Ruthenorum oris ab Oceani plaga aduētare. Cùm verò certa anni tempeſtate victus quærendi gratia, meridiem verſus proficiſcitur, ab aucupibus intercipitur, qui inſidias illi obſeruato aduentu tendunt in diuerſis, qua iter facit, maris Aegei inſulis, nempe Rhodo, Carpento, Cypro, Creta, Naxia. Beliſarius verò refert Maximilianum Cæſarem è ſuis quoſdam ad extremas Sarmatarum (Polonos nunc dicimus) fines exploratum miſiſſe, vt hoc genus auium è proprijs nidis ad ſe deferrent. Quos quidem in illis locis in arboribus non proceris nidulari inuenerunt. Vnde facilè conijcitur (inquit) non paruis, ſed magnis tantùm auibus eos veſci, & inſidiari. Quanquam venatores quidam nonnullas aues hanc ob cauſam in ſublimi minimè nidificare exiſtimant, quòd omnis generis cadaueribus veſci ſolent. Contrà verò Paulus Iouius de legatione Moſcouitica ſcribens: *Ad Inugros*, inquit, *Vgolicosq́ per aſperos montes peruenitur, in quorum iugis nobiliſſimi Falcones capiuntur, cùm alij, tum Sacri & Peregrini dicti, quos antiquorum Principum luxus in aucupijs non agnouit.* Idem de his ipſis fortaſſe alibi ita ſcribit. *Pecerra regio apud Moſcouitas Falcones mirificos præbet, qui non modò Phaſianos, & Anates, ſed & Cygnos & Grues conſectantur.* Albertus quoque contra Beliſarij opinionem, aërophylum nidum in altiſſimis montibus conſtruere ſcribit. Quin & Falcones Sacros magno admodum numero è Creta Venetias aduehi teſtatur Carcanus, vbi mercatores quidam ſtipendio ad hoc conducti à Chriſtianiſſimo Galliarum rege huic innumerabiles penè quotannis coemptos tranſmittunt, quod ijs in venatione frequentiſſimè vtatur.

Nidus.

Pecera regio Falconib' mirificis abūdat.

VOX. VOLATVS.

VOCEM eius Albertus terrificam vocat, & metum alijs auibus incutere, ſed rarò admodum clamare, altiſſimeq́; volare teſtatur, adeò vt etiam nubes tranſcendere dicatur, è qua altitudine aues interemptas deijcit, quæ delapſæ nonnunquam in terra reperiuntur, ſed vnde ceciderint, aut quomodo perierint ignoratur, quòd in tam ſublimi loco aeriphylus videri nequeat. Diutiſſimè præterea volat. Prædam nonnunquam ad trium, aut quatuor horarum ſpacium perſequitur. In ſumma Sacros Accipitres Beliſarius omnium volaciſſimos ex multorum opinione aſſerit. Porrò Sacros è nidis abductos non adeò volaces, ut eiuſdem generis cæteros reputari, docente experientia, idem tradit.

VENATIO. FEROCIA. ANIMI MORES.

TANTA huius Sacri Falconis eſt potentia, & tam corporis, quàm animi uirtus, ut Alberto authore, nulla auis adeò magna ſit, quam non ſtatim deijciat, nec unam tantùm, ſed quotquot habuerit obuias. Capit etiam capreolos, & hinnulos, quorum oculos, & cerebella unguibus dilacerat. Capreolis, in quos uiſum defixerit, inſidet, & cerebrū capite perforato excutit. Adeò uerò Aues omnes uires eius inuictas exploratas habere uidētur, ut eodem Alberto teſte, ſub ipſo, id eſt, in eius conſpectu, nec Aquila quidem uolet, multò minus alia quæpiam auis rapax, præ eius timore, ſed ſtatim ut uiderint Sacrum, reliquæ quotquot ſunt aues, ad loca arboribus condenſa, uel ad terram refugiunt, & manibus capi ſe potiùs permittunt, quàm in aërem patentem redeant. More Falconum cæterorum bini uolare, unàq́; cum ſocio uenari conſueuerunt, imo & terni, ut ait Beliſarius, præſertim quum aliorum generum rapaces ignobiles perſequuntur, ut Miluos, & huiuſmodi alias. Huius reddens rationem, nam, cùm unguibus ſint paruis, inquit, (quod Falconi Sacro minus competere, cui ex Alberto ungues, quam Aquilæ immaniores antè tribuimus, & reliquæ eius corporis uaſtitati malè reſpondens, adeoque indignum uidetur) hoſtisq́; fortior, & ad uolatum perſiſtens nimium (neque hoc præcedentibus ex Alberto allatis, ubi auem quantumuis magnam nullo negocio ſuperare Sacer dicitur, conſonat. Vnde forſan de alio quopiam Sacri Falconis genere loqui Beliſarius, uerbi gratia, qualem Bellonius deſcribit, putari poteſt) mutuo auxilio, ut alter alterum iuuet, neceſſe eſt, & maximè ſi Milui nigri eis capiendi ſunt. Sunt enim Miluorum genera duo, quorum alterum tempeſtate noſtra regale, alterū nigrum appellamus. Nigri robuſtiores ſunt, ita ut quãuis ēt ad ter-

Miluorum genera.

ram uſque capti, & à Sacris (ut aiunt) Falconibus circumacti per aëra deſcendãt, à Falconum tamen manibus quandoque euadunt. Qui quoniam cauda utuntur in cælo (aëre) flexili (gubernandi artem monſtrantes in profundo) relictis in terra Falconibus (qui propter aëris denſitatem huius generis Miluos amplius perſequi nequeunt) in aëre iterum ſoluti è Sacrorum unguibus elabuntur. Qua de cauſa indignati Falcones dimiſſa præda, inter ſeſe rixari ac ſeſe inuicem ferire ſæpius uiſi ſunt, adeo quidem ut aucupandi animum abieciſſe uiderentur.

Ne ſibiipſis impugnẽt quid agendum.

Quod ne cõtingat, iniuriasq; Sacri obliuiſci poſſint, omni cura ſtudendum uenatoribus eſt, ut ſimul unà Sacri nutriantur, ſimulq; ſedeant, & quieſcant, ſimul quũ à uenatore ad ueſcendum inuitantur, inſtrumento volubili, auis ſpeciem præ ſe ferente reſideant, ut communi carnis pabulo nutriri ſociatim poſſint.

Amor erga canes & dominum.

Nam & alioquin ſponte, inquit Albertus, cum ſocio præſtantiùs venatur, quanquam ſolitariam etiam probè venationem exerceat. Hominem, & canes venaticos amat, ac coram eis uenari uidetur lubentiùs, tanquam vires ſuas illis oſtentare velit. A domino, poſtquam cicuratus eſt, nunquam recedit, prædamq; omnem illi reponit. Quamobrem nobiliſſimus dicitur. Si verò aliquando reuocandus erit id alta & ſonora voce, & planè ſtentorea faciendum eſt. Nam & altè, & procul volat, & reclamatorium (ita vocat Albertus

Scapus pinnatus.

ſcapum pinnatũ, quod accipitrarij reuocaturi Falconem manu ſeu pugno ſolent prætendere) magnum admodum requiritur, quòd è longinquo videri poſſit. Et licet ſtatim reuocatus non redeat, non eſt cur ideò metuas, neque enim periculum vllum eſt non rediturum. Solet enim ſua ſponte ad domicilium reuerti. Frigoribus ventoq;, & imbribus, ut aſſerit Beliſarius, maximè omnium rapacium reſiſtit, cui & Tardiuus atteſtatur, laboris omnium patientiſſimum eſſe ſcribens, tractabilem etiam & manſuetum. Quamobrem nec mirum & Ferdinandum olim Siciliæ Regem huic venationi potiſſimùm delectatum fuiſſe, quoniam ventis ac imbribus prohiberi non poſſit, & quòd plurium generum auibus capiendis inhiaret. Prædatur præter alias,

Quas aues venetur.

aues maximas, vt Anſeres ſylueſtres, Grues, Ardeas, & in primis quadrupedes ſylueſtres, vt Capreolos leporesq; & id genus alia.

Niphi ſententia de Falcone Sacro.

Vnde Marchio Mõtherculeus, ut memorat Niphus, tertium Aquilæ genus ab Ariſtotele deſcriptum, Falconem hunc Sacrum, quem quidã Hierofalcum etiam nominant, eſſe credidit. Neque fortè ineptè, cùm & montes ſyluasq; colat, & lepores captet, & colore nigricet, vti Valeria Aquila. Alijs tamen; vt Ornithologo magis placere uideo, ad Chryſaëton reducitur, & maiori forſan ratione, in quo plumæ ex ruffo ad nigrum vergunt.

Falco regalis.

Albertus ſanè non incongruè Falconum hoc genus regale vocat. Hinc Tardiuo faciliùs crediderim, qui inquit, Falconem, ut aiunt, Sacrum cibos craſſiores facilè coquere. Solet

Aquilarũ vẽtriculus.

enim Aquilarum præſertim ventriculus vegeto, intenſo, ac quiduis conficiẽte calore eſſe præditus. Albertus tamen, quod mirũ videatur, nutriri eos, inquit, delicatiſſimè oportet, cibo ſemper recente, & præcipuè cordibus, cerebellis, & ſanis carnibus, quæ ita recentes ſint, vt ab animantis uitali calore adhuc caleant.

Cibus.

Cibi uerò, addit tantundem ferè conſumunt, quantum Aquilæ. Eidem Alberto Beliſarius quoq; repugnare uidetur: cùm inquit, inuẽti ſunt aliquando Accipitres Sacri animalium cadaueribus ueſci.

De Sacri Falconis minori genere Bellonij opinio.

De altero uerò minore, ut credo, Sacri genere Bellonius ſcribit, alitem eſſe generoſi admodum animi, & Falconi Peregrino in roboris æſtimatione ab accipitrarijs aſſimilari. Et quanuis ſublimis adeo ſit uolatus, inquit, ut ad Miluum in æthere inſectandum, adoriẽdumq; emitti ſoleat, nihilominus etiam ad uolatiliũ aquaticarum, aliarumq; campeſtrium auium, & Anſerum ferorum, Otidum, Tetracum, Phaſianorum, Perdicum, & Leporum etiam, atque adeo ad omnis minorum animantium, quæ uenatu perſequi ſolemus, generis capturam inſtitui apprimè idoneus. Etiamſi ob raritatem pau-

Vt Grues capiat.

cis, præterquam Principibus uſitata ſit uenatio, quæ per Falcones Sacros inſtituitur: in eorum tamen gratiam, qui arte accipitraria capiuntur, hîc ex Carcano rationem transferam, qua in Cypro ad Gruum potiſſimùm capturam adhibentur, (nam in Anatibus capiendis horum vllum eſſe uſum, ut nec Gyrfalconum aut Miluorum, Merillorumuè idem negat) idq; unà cum Falcone Peregrino. Modus quem obſeruant, ferè talis eſt. Conſpecta Grue, accipitrarius Falconis Peregrini capitium nonnihil laxat, & quàm proximè fieri poteſt, ad Gruem accedit, ſimulatq; hæc ſubuolat, dempto capitio ſeu cucullo illum ad perſequendum Gruem emittit. Deinde emittuntur duo, treſuè Falcones Sacri, qui ſtatim rectà Peregrinum per aëra ſequuntur. Hic enim ut Sacris uelocior, uolatuq; agilior, proximus ſemper Grui imminet. Quoniam verò Grus minimè prælium cum Falcone init, ac Ardeæ ſolent, ſed ſemper fugere ſolet, quare Peregrinus tandem illum aſſecutus bis teruè roſtro uellit, ac ferit, donec adiutricibus ſacris deuictus, in terram præcipitetur. Hiſce extemplò ſuppetias laturi accurrunt accipitrarij, qui Gruis roſtrum in humum defigunt, curaq;, ne quid auis illis lædat, perfringunt. Deinde omnibus ſimul Falconibus ex Gruis cerebello, oſſibus, medulla, corde apparant ferculum, ſuppam illis uocatum, ſed pluſculum ex illo Peregrino concedunt.

DE

DE GYRFALCONE. Cap. III.

ANIMI, corporiſq; magnitudine proximus Falconi Sacro, meritò Gyrfalco æſtimandus eſt. Hic enim non minus, quàm ille cæteris Auibus terrorem, uel ſolo etiam conſpectu incutere dicitur, & Aquilam quoque audere adoriri. Vnde fortaſſe factum, ut nomē Herodius, quod alij Aquilarum principi dāt, huic quoque datum à nonnullis ſit. Verùm cùm omnium teſtimonio Aquilâ ſit minor & reuera omni ex parte Falconis naturam referat, nempe colore, actis, uoce, figura denique, itaque Falconi Sacro hoc ipſo cedere eum ęquum eſt, quem Aquilæ, quàm Falconi ſimiliorem antea diximus.

Herodius cur Gyrfalcus dictus.

SYNONIMA.

NOBILIS huiuſce Falconis nomenclaturam alij aliter proferunt, ſcribuntq;. Nobis cum maiori tam ſcriptorum, quàm gentium parte Gyrfalconem appellare viſum eſt. Peregrinum enim hoc auis huius nomen, nempe Teutonicum putamus, & cuius rationem fruſtra è Græco, aut Latino ſermone petas, quod pleræq; nationes, tanquam commune vſurparunt. Etenim ſi Hierofalcum dixeris, quod nomen Falconi ſacro competit, amphibologiam induces. Video tamen hoc Ornithologo placere, qui Hierofalcum ceu Græcæ originis vocem, quaſi ſacrum Falconem dicas, cum [a] Paulò Iouio ſcribere mauult, quod nomē magnitudinem & vires mereri dicit, non minus, quàm antecedētem, quem Sacrū Latinè nominamus. Sed & alia ratione Hierofalcum fortè vocatum ſuſpicatur, quòd ſcilicet Herodios, id eſt, Ardeas, capiat. Vnde fortaſſe etiam Herodium eum vocaſſe recentiores exiſtimat, cùm Herodius tamen (vel potiùs Erodius ſine aſpiratione) non Falconem Ardearum venatorem, ſed Ardeam ipſam ſignificet. Ego potiùs ob ſimilitudinem, quam cum Aquila Regia ſeu Chryſaëto gerit, quem Albertum ſecuti barbari, Herodium, tanquam Auium heroëm, vt ipſe ſomniat, vocant, ab non admodum Latinis hominibus nūcupatum putauerim primùm, quorum vocibus etiam poſteri linguæ politioris vti coacti ſunt, ſi intellegi voluerint, melioribus deſtituti. Ita Iouius Herodium Falconum genus nominat, quod tamen apertè ab Hierofalcone ſeparat. Qua de cauſa, incertum, niſi quod ſimile vero eſt, Falconis nomine, quod quibuſdam nationibus valdè generale eſt, omnemq; ferè auē rapacem, cuius in venatu vſus eſt, ſignificat, etiam Aquilam principem comprehenderit. Alioquin tanquam Auium hiſtoriæ non admodum peritus nominum quorundam, non exactam omnino rationem habuiſſe putandus eſt. Verba eius in capite de loco ponemus. Hac igitur poſteriori ratione alij Hierofalcum, alij Hierofalconem ſcribunt. Priores uerò, quos ſequimur nos, quidam Gyrfalcum nobiſcum, quidam verò, inter quos Albertus & Volaterranus, tanquam ſi Latinæ eſſet originis, Gyrofalcum dictum putant, nempe à gyro, & circuitu, quo inter uolandum vtitur, prædam circumagat. Ornithologus inter cæteras coniecturas Girofalconem, quaſi Agirofalconem fortaſſe dictum putat, deriuatione nominis Italica, etſi Italus ipſe non ſit, eadē nempe ratione, qua Hierofalco ab Herodijs, id eſt, Ardeis capiendis dictus videri poſſit. Itali enim Ardeam Agironem vocant. Atqui Paulus Iouius Hierofalcos Ardearum hoſtes ſpeciatim cognominat. Sunt qui Grifalcum dicant, vt Paulus Venetus, fortaſſe quòd ei cum Gryphe rapacitas, audacia & robur penè ſint paria. Nobis verò Girfalco nomen præ cæteris arridet. Hoc enim pleroſq; vſos videmus, aut alijs, etſi nonnihil variantibus, ab his ſaltem ſine dubio detortis uocibus, cuiuſmodi ſunt Girofalco, Girifalco, quæ omnes ab hac dictione, Girfalc, deriuantur, cuius a Germanis petita eſt origo. His enim præſertim inferioribus, gir, ſiue gier, auidum, rapacē, voracemuè deſignat. Vnde Vulturem inter Aues immaniſſimæ uoracitatis uolucrem, Voghel gier, id eſt, auem auaram, rapacem, & edacem nuncupant. Hunc uerò Falconem, aut quod inſtar Vulturis magnus ſit, (qua de cauſa & alio nomine ipſis Groſſerfalck, id eſt, Falco magnus dicitur) aut quòd ob eam, quam paſſim in omnes Aues exercet ſæuitiam, auari & rapacis nomen, non minus, quàm ille mereri uideretur. Non abſimili ratione ijſdem Gerfalck quoq; (Eorum n. idiomate Ger, appeto, concupiſco, ſeu etiam congrego, corradouè) ſignificat. A Germanis ſuum uocabulum Itali Girifalco, & Galli ſuum Gerfault mutuati, uel hoc nomine dici poſſunt, quòd horum nominum etymologia apud eos ſolos explicari poſſit. Moſcouitę hos Falcones (ſi modo ijdē ſunt) Kretzet uocant. Poloni Byalozor. Ea ſanè quam adduxi Gallici nominis ratio plus veriſimilitudinis in ſe habet, quàm ea, quam [b] Bellonius adducit. Vult Gerfault dictum quaſi Gypsfalcus. Gyps autem Græcis Vultur eſt, quod nimirum, inquit, inter rapaces poſt Aquilam facilè ſit feroci-

Hierofalco cur dictus.

[a] In lib. de leg. Moſcouitar.

Cur Herodius dict[us].

Falconis nomine omnes Aues rapaces cō prehendi.

Gyrofalc[us].

Agirofalco Agirone.

Grifalcus.

Girfalco cur ſic dictus.

Gir, aut Gier quid.

Groſſerfalck.

Gerfalck.

Kretzet.

Byalozor.

[b] Lib. 2. c. 6

Bellonij error.

ſimus, adeò ſe harum vocum alluſione captum, & ſimilitudine deceptum penè affirmans, vt Girfalcum Gypaëton ſtaturus fuiſſet, niſi huius ignauia obſtitiſſet, quò minus eius nomen, tam generoſæ indolis aui accommodari poſſet. Ad hæc maior ſimilitudo inter has duas dictiones Faulcon. Gerfault, & Gerfalck auribus percipitur, præſertim cùm Galli Falcum, Faulcon, dicant. Accedit vocum huic conſonantiæ naturæ, & indolis concordia, quæ magna eſt Vulturis & Girfalci, Gypaëti verò, & Girfalci nulla. Quanuis, vt diximus, ſua ſibi per ſe Girfalco ſtat nominis ratio, Gyr. etſi ad Vulturem, quem Gyr Germani vocant, minimè referatur. In eo verò magis peccat Bellonius, quòd hunc Gallorum Gerfault, ſeu Girfalcum Aquilam Anatariam faciat.

FORMA

a L.23.c.6. GYRFALCVS, inquit a Albertus, figura, colore & actu, id eſt, moribus & voce, omnino naturam Falconis refert, maior Aſture, minor Aquila. Beliſarius hoſce, ut inuentu rariores, ita cæteris Accipitribus aſpectu pulchriores eſſe ſcribit. Nam præter ſpecioſam corporis formam, eo ſtandi modo, inquit, erecti maneut, eaq; membrorum cópoſitione, id eſt, habitu, ac geſtu, hominum oculos ita delectant, vt quandam aucupandi maieſtatem præ ſe ferant. Idem Albertus teſtatur, cùm inquit; Solet autem præ ceteris Falconibus erectus, & pennis benè compoſitis ſtare. Quem vero nos hîc damus Girfalcum ad viuum, & verum exemplar illius, quem olim in aula Sereniſs. Ferrariæ Ducis Alphonſi vidimus, primùm natiuis ſuis coloribus depingi, deinde exſculpẽdum in tabula lignea delineari exactè curauimus, idq; primùm eo ſitu, quo dorſum ſpectatori obuertere, atque intorto collo in tergum reſpicere videtur. Girfalci noſtri deſcriptio. Sed quoniam hæc icon verum & natiuum eius poſitum, quo erectus in pedes, decora admodum ſtatura, habituq; corporis pulchrè compoſito, præ cæteris perticę, cótouè aut accipitrarii pugno inſiſtere ab omnibus perhibetur, minus exactè exprimit, ideò alteram diuerſo geſtu, & penicillo, & celtæ ſtylo effingi voluimus. Noſter enim potiſſimus ſcopus eſt, eas rerum naturæ imagines ob oculos ſpectatoribus ponere, quæ doceant potiùs, quàm delectent. Huius igitur Gyrfalci talis erat figura: Vertex ei erat complanatus, ac ſeſſilis colore cinereo. Roſtrum craſſum, validum, breue, cæruleum, vnco modico, ſed acutiſſimo, ac robuſto, ſubcæruleo, deorſum incuruatum. In oculis nigerrima pupilla, iris cærulea, cæruleo quoque circulo ambiente conſpiciebatur. Dorſum, alæ, venter, cauda, alba erant, verùm tergi, alarumq; plumæ penè ſingulæ nigra macula notatæ, quæ cordis quodammodò figuram æmulabatur, inſtar oculorum in cauda Pauonis. Alarum remiges, prope extremum apicem nota maiori, ac longiori nigra ornantur, quæ tamen margine ſeu limbo albo clauditur. Alæ admodum longæ, adeò ut parũ abeſſet, quin ad extremam vſque caudam pertingerent. Gula, pectus, & venter pura tingebantur albedine, nullis maculis reſperſa. Cauda non admodum longa, imo reſpectu ſui corporis, nec non cæterorũ Falconũ breuiuſcula potiùs, quòd etiã Albertus notauit, notis nigris trãſuerſim variegata. Tibiæ & pedes colore cęruleo diluto. Tibiæ craſſæ, robuſtæ. Pedum digiti oblongi, validi, latè expanſi, tabellarum continua ſerie per totum intecti. Iconẽ ſequens pagina dabit.

Vertex. Roſtrum. Oculi. Alæ. Pectus. Cauda. Tibiæ. Pedes.

Hanc deſcriptionẽ probè per omnia conuenire video cum his, quæ ab alijs authoribus ſparſim tradũtur, de hoc ipſo Girfalco, nẽpe ab Alberto, Beliſario, Tardiuo, Carcano, Bellonio. Cùm autem nullus horum, imo ne omnes quidem ſimul perfectam eius deſcriptionem dederint, hęc inſtar omnium eſto. Vnum diſcrepare inuenio, ſed obſcuri nominis ſcriptorem anonimum, authorem libri de rerum natura. Hic enim in hęc uerba ſcribit. Girfalco ſiue Herodius auis inter omnes nobiliſſima eſt, parui corporis, reſpectu alarum eius: colore cæruleo, maxima tamen ſui parte corporis ad albedinem declinans, pręterquam in pectore & alis, vbi cęleſtem colorem euidentiùs omittatur. Hęc ille. Verùm genuino Girfalco nihil pręter roſtrum, cruraq; & pedes cęruleum eſſe omnes vno ore teſtantur, neque interea, quę ex nonnullorum ſententia Girfalci genera poſituri ſumus, vnquam vel nomine tenus cęruleum legere aut inuenire potui. Vnum tantùm Falconem mihi videre olim contigit, qui quodammodo ad cęruleum accedere dici poſſit. Sed reuera leucophęus potiùs eſt, quo etiam me nomine tum fuit donatus, ita tamen vt ad cyaneum nonnihil vergat. Verùm hic tota forma, ac habitu tantum à Girfalco diſtat, quantum Aquila ab Vlula, vti ex eius hiſtoria ſuo loco manifeſtum euadet. Interim tanta huius apud me non eſt authoritas, vt mihi negotium faceſſere, aut rem claram conuertere debeat. Scaliger illum Gryfalconem, quem vnicum apud Carolum Sabaudiæ Principem ſibi viſum refert, à Falcone, quem Peregrinum vocant, nihilo niſi magnitudine, diſtuliſſe ſcribit. Et Bellonius Girfalcum vulgaribus Falconibus ſeſcuplo maiorem eſſe aſſerit,

GENERA.

GIRFALCONVM (ſi Franciſco Carcano huius artis alioquin peritiſſimo credimus) diuerſa etiam aliquot reperiuntur genera, plumarum colore diſtincta. Alios enim flauos, quoſdam rubeos, fuſcos nonnullos eſſe aſſerit. Albos ſibi viſos vnquam negat, & num reperiantur, ſubdubitat, cùm tamen præter eum, quem nos modò calamo delineauimus, ſaltem plurima ſui parte albicantem, ac nihil prҿter maculas exiguas nigri habentem, Sigiſmundus Baro ab Herberſtain, Matthias à Michavv, Beliſarius, Paulus Iouius, apud Septentrionales prҿſertim populos, albos Girfalcones reperiri vno ore affirment. Et Fridericus Imperator non dari tãtùm Girofalcones albos, ſed cæteris etiam præferendos eſſe aſſerit. Quoniam pulchriores rarioresq; ſint, & à remotioribus locis, quàm alij, ad nos perferantur. Sunt item eodem teſte, alij cinerei, alij ſubalbi, maximè verò in pectore; alij ex albo, & cinereo permiſti. Qui albi ſunt in pectore, etiam magis albicant, & primo anno dorſum partim albicat, partim ſubruffum eſt, vel ſubrubeum; Vbi verò mutati ſunt, color ille ſubruffus & ſubrubeus in nigredinem permutatur. Albi verò candidiores ſplendidioresq; euadunt. Alborum etiam Girofalconum roſtrum magis, quàm in cæteris Girofalconibus ad albedinem tendit. Cinerei ſiue incani, quos griſeos Galli vocant, antequam mutati ſint colore differunt; nam alij fuſci ſunt, ſeu ſubnigri; alij ſubrubei, & hi duobus modis.

Girfalconũ penes colores differẽtiæ variæ.

Quidam enim maculis inſigniuntur, alij minimè. Qui maculati ſunt, ijs dorſum & cauda veluti guttulis quibuſdam conſpergitur; ſed in vno quàm in altero magis. Qui maculis carent, ij egregiè cinerei euadunt.

Gyrfalcones maculis carentes qui.

Qui inter album, & cinereum medij ſunt, horum alij magis ad album, alij ad cinereum colorem magis inclinant.

PROBATIO. DELECTVS.

QVONIAM (inquit Beliſarius) ſatis conſtat ex pennarum coloribus Accipitrum animos dignoſci, fuluum ac lucidum, auroque ſimillimum cҿteris prҿferendum eſſe dicimus, vtporè audacem, facilem, mitem, placidum. Deinde illum, qui ad albedinem tendit, tanquam fortem & robuſtum &c. Quod ad reliquam formam attinet, ſint Hierofalcones roſtro adunco, eo tamen nõ minus magno. Neq; enim in vniuerſo genere roſtri nimia magnitudo vnquam laudabilis fuerit. Nam ad reliqui corporis proportionem malè reſpondet, & veriſimile eſt nimia nec vtili humorum abundantia, roſtra & vngues creſcere & augeri. Quamobrem Accipitres huiuſmodi, tanquam nimijs humoribus referti, minus leues reputabuntur. Sint prҿterea vnguibus validis, poſterioribus maximè. (Hanc notam etiam Albertus Girfalco attribuit) planis cruribus, nodoſis, nec longis (credo legendum, non nodoſis. Nam alioquin planum, & nodoſum ſibi mutuò repugnant, & Albertus quoque non nodoſa uult eſſe)

Cauda.

Cauda ad ſui corporis formam decenti.

Alæ.

Alarum verò ſummitates ita ſint fortes, ut facilè iudicari, & animaduerti inde poſſit, in uolatu eos quàm diutiſſimè perſeuerare poſſe. Et [a] Fridericus Imperator bonã membrorum Gyrfalconis formam atque proportionem hanc eſſe memorat.

[a] Lib. 2. de Venat. c. 19.

Caput.

Superior, inquit, capitis pars non ſurſum in tumorem attollatur, ſed ubiq; ҿquale ſit:

Sinciput.

Sinciput amplum, & ſpatioſum.

Occiput.

Anterior capitis pars, illa nempè, quҿ ſupra oculos eſt, etiam ſit ampla, ſupercilia eminentia,

Oculi. Nares. Roſtrum.

oculi concaui, nares inſigni foramine patulæ, roſtrum craſſum, curuum, atque durum.

Collum.

Collum, quà caput ſpectet, gracile, quà ſpatulas, craſſum.

Corpus.

Corpus uniformiter deſcendat, & ſubtilius & acutius ad caudam uſque euadat, eamq; formam ſeruet, quam Geometræ pyramidalem uocant. Alas habeat ad dorſum eleuatas, non autem dependentes, ſed ita complicatas, ut una propè caudam alteri ſupponatur, & in modum crucis ſeſe ambæ interſecent.

Pennæ.

Pennҿ alarum maiores, tam quæ alias cooperiunt, quàm quæ copertæ ſunt, hoc eſt, tam ſuperiores quàm ſubteriores, latҿ ſint, & durҿ. Pennæ cooperientes quanto magis alias cooperiunt, tanto laudabiliores ſunt. Pennæ caudæ, cùm non uolat, ſimul ſint recollectæ, atque ſub duabus ſuperioribus, quæ coopertores dicuntur, adunatæ. Gula ampla ſit, atque profunda, poſt ingeſtum etiam multum cibum parum turgeat, & cibo plena, ſit rotũda. Pectus exterius promineat, carnoſumq; ſit, & denſum.

Coxæ. Tibiæ.

Coxҿ ſint amplҿ. Tibiæ curtæ, craſſæ.

Pedes. Digiti.

Palma pedum craſſa etiam & ampla; digiti longi, macri, aſperi, ſquammoſi, ſpatioſiq;.

Vngues.

Vngues macri, adunci, & acuti.

LOCVS.

LOCVS.

SCRIPTVM reliquit Beliſarius vltimam Germaniæ partem verſus Septentrionem, quæ Noruegia nuncupatur, Girfalconum eſſe patriam. Nidificant etiam, inquit idem, in inſula, quam Hirlandiam vulgò nominant, quæ adeò præ cæteris frigidiſſima eſt, vt aliorum ibi Accipitrum genera nõ reperiantur. Eſt eadem ſteriliſſima, altiſſimisq; montibus, & ſaxis plurimis, geluq; nimio ac frigore inhabitabilis &c. Mercatores, qui inſulam adeunt, frumenti, farinæuè parum, ac viliſſimas ibi merces important, quę ſiccis piſcibus commutari dicuntur. Hi quidem Hierofalcones Accipitres ad Maximilianum Imp. Germanorum deferunt. Quorum pennæ magis albæ, formaq; maiores cæteris ſunt. Nã ij qui è Noruegia tranſportantur, non albi ſunt, nec adeò magni, quamuis illos meliores putemus. In ijs tamen duabus ſolùm mundi partibus Hierofalcones nidificare compertum. Hæc omnia Beliſarius. Verùm hac in re alij quamplures ab eo diſſentiunt, qui alia aliquot loca, in quibus Girfalci reperiuntur, recenſent, quãuis hoc verum eſt, quòd ea ferè polo arctico ſubiecta ſint, aut vicina. In primis enim Paulus Venetus *Balaſciam* nominat *Prouinciam, & quàm optimos habere Herodios, & Falcones affirmat.* Idem alibi: *In mari congelato inſulas quaſdam Grifalcos & Falcones producere* ſcribit. Item [a] rurſus alibi, *Grifalci* (inquit) *qui è Chriſtianorum terris ad Tartaros portantur, non perferuntur ad magnum Cham, qui hoc genere auium abundat, ſed perueniunt ad eos Tartaros, qui Armenis & Cumanis confines ſunt.* Paulò verò antè, in eodem capite ſic ſcribit. *A monte Alchai Aquilonem verſus venitur ad campeſtria regionis Burgu, quæ dierum quadraginta itinere patẽt, poſtea peruenitur ad Oceanum, vbi in montibus nidificare ſolent Herodij, ſiue Falcones Peregrini, qui inde ad magni Cham curiam* (aulam) *perferuntur. Nec inueniũtur vllæ aliæ aues in his mõtibus præter Herodios, & aliud auiculæ genus, quo paſcuntur Herodij.* Ex quibus tamen verbis poſtremis facilè apparet, Herodium ab Hierofalco diuerſum ab eo exiſtimatum. Herodium enim & Falconem peregrinum pro iiſdem habet. Præterea Girfalcos ſuperiùs ad magnum Cham deportari negat, Herodios verò illuc deuehi concedit. Paulus quoque Iouius ſimul & alibi, quàm in dictis à Beliſario locis reperiri Hierofalcos, ſeu Girfalcos teſtatur, & Hierofalcum ab Herodio etiã diſtinguit, cùm in Inugrorum, Vgolicorumq; montibus nobiliſſimos Falcones capi, & ex ijs genus vnum eſſe candidum, guttatis pẽnis, quod Herodium dicunt: eſſe præterea Hierofalcos, Ardearũ hoſtes & peregrinos ſcribat. Hic enim Herodios & Hierofalcos ſeorſim enumerat, ſed quos Hierofalcos dicat, ignoro. Herodius ſanè ille candidus guttatis pennis ad amuſſim noſtrum, quem deſcripſimus, Girfalcum exprimere videtur. [b] Matthias à Michovv Canonicus Cracouiẽſis in Sarmatię Aſianæ deſcriptione narrat, ad ſe nempe in Poloniam adferri ex locis Septentrionalibus (ſine dubio extremis & penitiſſimis. Nam alioqui & Polonia in Septentrione eſt, è quibus Cardanus nominatim Iurcam Scythiæ exprimit) auem rapacem, magnitudine Aquilæ, ſed cauda & alis prolixioribus, in ſimilitudinem Accipitris, quem Moſcouitæ Kiczoth, Poloni Byalozor, id eſt, albicantem ſplendorem vocant, quandoquidem ſubalba ſit, ventre potiſſimùm. Hanc noſtrum eſſe Girfalconem, poſita ab eo ſigna veriſimile faciunt, & [c] Sigiſmundus Baro Girofalcones eos ait eſſe Falcones magnitudine excellentes, quoſdam phœniceos, quoſdam albos, & Kretzet Moſcouitis appellari. Ex hiſce omnibus patet non in ſolis illis duabus regionibus, nempe Irlandia, & Noruegia, vt Beliſarius vult, Girfalcones gigni. Quamuis maxima ex parte eoſdem illic naſci haud grauatim admiſerim. Nam & ille albus nigris notis maculoſus, cuius nos figuram exhibemus, è Noruegia allatus, ac Sereniſs. Ferrariæ Duci miſſus dicebatur. Tardiuus Gallus quoque teſtatur Girfalcũ naſci in regionibus frigidis, vt Dacia, & finitima huic Noruegia, necnon Pruſſia, ea potiſſimùm parte, quę ad Ruſſiã vergit. Capi autẽ plerũq; inter nigrãdũ in Germaniam.

Noruegia Gyrfalconibus abundat.

Balaſcia optimos gignit Herodios, & Falcones.

[a] Li. 1. c. 61.

Falco candidus mutatis pẽnis quis.

[b] Cap. 14.

Kiczoth. Byalozor.

[c] In cõment. rerum Moſcouiticar.

Kretzet.

Pruſſia, & Ruſſia Girfalconibus abundat.

MORES. INGENIVM. VENATVS.

ALBERTVS, & Petrus Creſcentienſis, alijque Girfalcum auem eſſe fortem, ferocem, ſtrenuam, ac mirè audacẽ ſcribunt, adeo vt inuentos aſſerãt, qui etiam Aquilas aggredi non dubitarint. Capere aues omnes quantumuis magnas, reliquisq; Falconibus & Aſturibus terrori eſſe, vt qui in eius aſpectu ægrè volent. His atteſtatur Sigiſmũdus Baro, cũ in hęc verba ſcribit: *Hiſce auibus, quas Kretzet Moſcouitæ vocant, nos Girfalcones: Cygnos, Grues, & alias id genus aues capere ſolent.* Sunt autem eædem aues audaciſſimæ quidem, at non tam atroces, nec impetu tam horrendo, vt aliæ aues quantumuis rapaces, illarum volatu ſeu conſpectu (quemadmodum quidam de duabus Sarmatijs fabulatus eſt) decidant, extinguanturq;. Illud quidem experientia compertum eſt, ſi

quis

quis venatur Accipitre aut Niſo, aut alijs Falconibus, & interim Kretzet (quam à longè volantem continuò ſentiunt) aduolauerit, quòd prædam vlterius non proſequantur, ſed pauidæ ſubſiſtant. Notat aiit Matthiam à Michau Canonicum Cracouienſem, qui rapaces omnes, nempè Accipitres, Falcones, hanc adeò metuere in ſua Sarmatia Aſiana ſcripſerat, vt ea inſpecta tremant, decidant, & extinguantur. Verùm hyperbolico eum tropo in hac narratione vſum cenſeo.

** Exerc. 231. 2.*

Quam etiam in Cardanũ reprehendit Scaliger, cùm inquit: *In Getharum, Scytharumq́; regionibus auis vocata Cretzet, tantarum virium, tantaq́; eſt audacia, vt ea volante, alia rapaces trepident. Non enim vtar ambitioſo verbo illo tuo, quo dicebas Aquilam exanimari.* Hoc enim in Michouuio legerat Cardanus nimium credulus.

Cretzet quibus infeſta

Gruibus & Ardeis infeſta in primis auis eſt, cùm naturæ ſponte, tùm magiſterio Accipitrariorum inſtructa. Si enim in quinque Grues, libero & aperto aëris campo volantes emitti contingat, non prius perſequi deſinere dicitur, quàm ſingulas in terram deiecerit. Vidiſſe tempeſtate ſua peregrinos, ſacroſq; Accipitres adnitentes Ardeas perſequi, narrat Beliſarius, illoſq; relictis tandem Ardeis venatorum altis vocibus reuocatos rediјſſe. Emiſſum verò denique ex Accipitrarij manu Hierofalconem ita citato volatu vagantem per aëra in gyrum crebriori alarũ percuſſione perſpexiſſe, vt filo ſublimi tractum cenſere quis poſſet, derelictam ab alijs in æthere Ardeã uiciſſe, & cepiſſe. Hinc etiam fit ut de eius pugna nulla aut exigua uoluptas capi poſſit. Nam & ille quem unicum Gryfalcum ſe uidiſſe narrat Scaliger, qui Caroli erat ducis Sabaudiæ, uolantum omne genus ſine ullo negotio deijciebat. Nec uiſa præda rationibus aërem ſuperabat, ſed rectà ab aucupis manu ad auem, quæ non ut aduerſus Falconem aut Sacrum ſeſe comparabat ad defenſionem, ſed ſola fuga ſaluti conſulebat. Verũ ut docet Sigiſmundus Baro, quemadmodum in alias aues aduerſo impetu feruntur, rapaceſq; ac feroces exiſtunt, ita inter ſe mutuò manſuetiores ſunt, nec mutuis ſeſe morſibus, quod aliæ rapaces faciunt, dilaniant. Imò relatum ſibi à viris fide dignis ac grauibus idem affirmat, has eaſdem aues Kretzet dictas, cùm ex illis regionibus, vbi nidificare ſolent, afferuntur, aliquando quaternos, aut quinos, vehiculo cuipiam in eam rem parato ſimul includi, atque eſcam, quæ illis porrigitur, obſeruato certo quodam ſenij ordine ſolere capere: id autem ratione, an natura illis indita, an alia quapiam cauſa faciunt, incertum eſſe.

Peculiaris mos quo ſe purgent.

Hoc præterea ipſis peculiare idem aſſerit, vt præter cæterarum rapacium morem, nunquam ſeſe aqua abluant, ſed ſola arena inſtar puluer atricum, qua ſeſe expurgẽt, ac pediculos excutiant, vtãtur. Quod à noſtratibus diuerſam ſpeciem arguere vult Scaliger. Frigore tantoperè gaudere, vt perpetuò aut ſuper glacie, aut lapide, marmoreuè algido ſtare geſtiant.

Venationis modus.

Qua verò ratione venationem exercere ſoleant, quaque huic adhiberi, & ad eam inſtitui, denique qua paſci, Albertus docet in hęc verba: Solus venatur, ſed meliùs cum ſocio. In venatione diù perſequitur prędam. Quare venator, ut eum aſſequatur, veloci equo indiget, necnon canibus velocibus, qui, cùm prædam deijcit, eam tollant. Præcipuè autem docendus eſt hic Falco ne in aqua prædæ inſideat quia frequenter longiùs diſtat à Falconario, & lędi poſſet in aqua. Quamobrem non ſecundum longitudinem aquæ emittendus eſt ad prædam, ſed tenendus, donec aues extra ripam in aëre appareant, & tunc gyro Falconis metu ad aquam redire non audebunt. Quod ſi a campo uerſus aquam emittantur, aues ad aquam fugient, ac vel euadent, uel ſi percuſſę fuerint, in aquam decident, Falco autem prædam ſequens lædetur, uel mergetur. Et ſi euadit, reddetur tanquam timidior propter acceptam noxam.

Paſcendus eſt carne ſanè delicata, & recenti, & quæ adhuc uitali calore caleat.

Cibus.

Delicatã uoco, quæ cordi propinquior eſt, tanquam magis elaboratam, (Nam & ſyluestres aues, ſeu rapaces pleræque de pręda, quam ceperint, cor in primis edunt, deinde partes ei propinquas uerſus alam dextram, raròuerſus ſiniſtram. Præcipuè uerò paſci debet Gyrofalco calidæ naturę auibus, ut Columbis, Palumbis & ſimilibus, iјſque recentibus. Nam omne genus Accipitrum, Falcones, Aſtures, Niſi, recentibus tantùm aluntur, nec unquam reuertuntur ad reliquias prędę, dum ſunt ſylueſtres, neque cadaueribus, ut Aquilæ & Milui inſident. Sed poſtquam ſemel de aliqua aue guſtârint, illa deinceps relicta nouam ſemper prædam perſequuntur. Maximè uero Gyrofalco recenti, & etiamnum calẽti carne delectatur. Quamobrem de præda prius incipit comedere, quam occiderit. Itaq; non laudo, quod nonnulli Gallinæ uiuę coxam, uel alam extrahunt, & rurſus poſtridie de eadem Gallina partem alteram, Gyrofalconi in cibũ exhibeãt. Proculdubiò enim ſic laniatum Gallinę corpus, mox & calorem febrilem pati & ſaniem incipit generare. Debet ſanè peritus Falconarius naturam ſequi, atque ijs maximè, & talibus cibis, quibus, & qualibus ſylueſtres ipſi paſcuntur, Falcones nutrire.

V S V S.

VTILIS eſt teſte Tardiuo, ad omne genus venationis ſeu aucupij, ſed magiſtrum benignum, ac tædij patientem, manumq́; geſtantis placidam requirit, [Inſtitutio.] ob ingenij ferociam, alioquin inſtructu difficilis, nec admodum docilis. Venit Girfalco etiamnum rudis, neque dum manſuefactus, plerunque aureis quinquaginta. [Pretium.] Tertiarij verò mares, & ipſi non inutiles, aureis venduntur viginti, & pluris authore [a] Carcano. [a Li. 1. c. 11] Mirũ verò videri poteſt, quod hic ex Oriente eos adferri à mercatoribus aſſerit, nempe Cypro, Creta, & Aegypto, cùm, ut antè diximus, alij alibi quàm in plaga Aquilonari eos naſci negent. Maxima autẽ horũ pars à Gallis, quibus horum multus in venatione eſt vſus, vt etiam omnis generis rapacium, coemi quouis pretio ſoleant.

DE FALCONE MONTANO. Cap. IIII.

MONTANO propriè dicto Falconi ideo quartum inter Falcones locum dedimus, quòd ſtrenuus admodum ſit, & maximis tantùm auibus capiendis intentus, paruas verò tanquam ſe indignas negligat. Audax & bellicoſus eſt, vt qui teſte [a] Alberto, Aquilam aliquando inuadere, & occidere etiam viſus, [a Lib. 23. cap. 7.] ſit, vti ſuo loco hiſtoriæ exemplum fidem faciet. Plures aues eodem furoris impetu interficere, ei ludus eſt, & volupe. Verùm cùm ob nimiam feritatem, & iracundiam, ingeniumq́; rude ac præfractum, inſtitutu admodum difficilis ſit, ideo cæteris præcedentibus poſtponitur, dignitatis ordine.

S Y N O N I M A:

HIC Falco, montanus dicitur, idq́; per excellentiam. Quanquam & Peregrinus quoq; & Gibboſus, & alij Falcones in montibus, montiumq́; rupibus nidulentur. [Etymũ nominis.] Fortaſſe quòd, quemadmodum illud hominum genus, quod montana incolit, agreſte & incultum, ingenioq́; magis, quàm cæteri, truci ſit: ita & hi Falcones naturę quàm cæteri ſint ferocioris ac truculentioris, magiſque indomiti. Hos Itali Montanaros vocant. Ad horum credo imitationẽ etiam Albertus Montanario Latinè nominauit. [Montanarus.] Gallis vocãtur Montagners. Germanis Birghfalck. [BirghfalK.]

D I F F E R E N T I A.

FALCONVM montanorum, hornotinorum præſertim, variæ ſunt iuxta colores differẽtiæ, iuxta [a] Carcanum. [a L. 1. c. 7.] Alij enim rubicundi, alij fului, alij fuſci toti, imo Coruorum inſtar nigri, alij cineritij, alij denique colore eius Anſeris feri, quem vulgò Balettam nominant, quique piſcibus victitat.

F O R M A.

MAXIMA horum Falconum pars ſtatura eſt mediocri. Pauci admodũ, magni reperiuntur, exigui corporis permulti, [Magnitudo.] & eius quidem nonnulli teretes, oblongi alij. [Craſſities.] Albertus montano Falconi craſſitudinem ferè eandem, quæ Aſturi eſt, aſcribit, ſed illum corpore breuiorem facit. Pectus ei tribuit rotundum, ac [Pectus.] figuram in pedes ſtanti pyramidalem, quæ pyramidem, quam in dorſo nonnihil compreſſam quiſpiam fingat, referat. Omnes penè caput habent rotũdum [Caput.] vertice faſtigiatum, ac nigrum, coronula quadam cineritia cinctum, cui in fronte non longè à roſtro plumulæ quædam exiles ac tenuiſſimæ, veluti capillares eminent, quæ quidem exiguo numero in fuſcis ſeu nigris conſpiciuntur, aliquando omnino nullæ. Roſtrum habent breue, [Roſtrum.] ac craſſum, nigrumq́; narium foramina anguſta, oculos, palpebraſq́; ſimiliter exiguas. [Oculi.] Guttur candeſcit nonnihil ad ſternum vſque, [Guttur.] maculis conſperſum maiuſculis, pectus reliquum verſus inferiora notis quibuſdam exornatum eſt, quæ ferrugineæ quandoq́;, nonnunquam rubeæ, aliquãdo nigricantes conſpiciuntur, & alijs præterea minutioribus notulis diſtinguũtur. Quibuſdam verò guttur & pectus nigris plumis veſtitur. Femora interna nigreſcunt. [Femora.] Dorſum ac lumbi maiori ex parte plumis fuſcis, eiſque minutis obteguntur. [Dorſum.] Habent eorum aliqui poſt medium dorſum, lineas quaſdam albicantes, aut rubeſcentes, quæ deorſum vergũt. Alij etiam

purè

purè cineritias dorſo gerunt,aut eius coloris,cuius eſt Anſeris feri illud genus, quod Vicentini *Baletta.* Balettam vocant. *Alæ.* Alas habent minimè vt Peregrini longas,caudam item eiſdem breuiorem, *Cauda.* & maiori ex parte in modum caudæ Tinnunculorum variegatam. Inueniuntur etiã quibus cauda Falconis Sacri ſimilis eſt,ſed rari admodum. *Crura.* Crura & pedes plerunq; habent croceos, *Pedes.* quibuſdam ex flauo paleari palleſcunt,& ſquammis denſiſſimis integuntur. Pedes ſunt,quàm *Mutati vt noſcantur.* Peregrino minores, digiti magni,& carnoſi,vngues nigerrimi. Mutatos (vt vulgò vocant) facilius eſt cognoſcere. Caput habent nigrum inſtar Cornicis, nares crocea pellicula circum amictas,quemadmodum & oculos. Collum,humeri nigreſcũt. Pars dorſi inferior uerſus vropygium cæruleo tingitur. Guttur ad ſternum vſque candet. In quibuſdam verò obſcurè rubeſcere conſpicitur,in alijs nigricat,vbique verò maculis rotundis inſignitum. Cauda breuiuſcula & nigra. Plumæ, quæ femora veſtiunt,fuſcæ ſunt Crura valida. Aduertendũ verò,quantò ſæpius pennas veteres exuerint,tanto guttur eos obtinere candidius,maculaſq; illas euadere minores,& pennas illas,quæ dorſum, ac lumbos contegunt, cæruleo intenſiùs tingi. His con- *Delectus.* ditionibus Falco montanus præditus ſit oportet, qui minimè contemnendus eſt. Sit procero ac ſpecioſo corpore. Tantoq; autem maiori in pretio habendus eſt,quanto parte quapiã nempe aut capite,aut plumis,aut pedibus Peregrinum magis refert. Optimus verò Hornotinus fuſcus. Eos verò,qui corpore ſeu ſtatura ſunt, exigua, prudentem accipitrarium, vt non aggrediatur inſtituere,etiam atque etiam moneo. Rarò enim rem agunt, rarius verò eorum mares ſeu tertiarij,imo oleum,& operam perdere faciunt.

VICTVS. VENATVS. MORES.

MAGNAS tantùm contemptis paruis, aues captare hunc author eſt Tardiuus. Et in Auibus magnis mirè audacem, Albertus item teſtatur. Carcanus *Quas aues capiat.* hunc,præſertim ſi hornotinus eſt fuſcus, non Anates ſolùm, ſed & Anſeres & Ardeas capere aſſerit, eſſeq; animo in his perſequendis mirè intrepido, & ſuprà quàm credibile eſt,audaci, necnon admodum rapacem ac mordacem: verùm indocilis ingenij. Nam Albertus, eſt, inquit, hoc Falconum genus ferum,& malis præditum moribus,iracundũ,inconſtantis irę,difficili cura regitur,& cuſtoditur. *Mores.* Itaque rarus eſt Falconarius,qui mores eius ſatis perſpectos habeat. Quamobrem præceptum *Institutio.* eſt Ptolomæi Regis Aegypti,rarò tenendum manu,præterquam in aurora,& aucupij tẽpore. Alijs verò temporibus includatur loco obſcuriſſimo,vbi bis vel ter ignis clarus & non fumoſus accendatur. Neque teneatur manu extra tempus iam prædictum, niſi cùm paſcendus eſt. Sic enim ad manum Falconarij,tanquam beneficam,miteſcit, & iracundiam deponit. Atque ita Albertus. Veruntamen contrarium Tardiuus præcipit, frequentius ac diutius, quàm cæteros Falcones geſtandum ſcribens. Suadet verò Albertus accipitrario,ne iraſcenti multùm reſiſtat. Ita enim citiùs iracundiam remiſſurum. Nam ſi præda euaſerit,inquit,prę cęteris indignatur, ita vt per iracundiam aliquando reuocantem ſe inuadat, & caput, aut faciem Falconarij vel *Fortitudo.* equi dilaniet. Eſt etiam quando Falco vnus alterum inuadit. Qua in re Falconarius patiens requiritur,qui non aduerſetur,ſed patienter diſſimilet reuocationem,donec ira depoſita mitẽſcat animus Falconis. Quod ſi etiam reuocatus Falco non rediret ad reuocatorium, non admodum curandum eſt,niſi ut caueat Falconarius,ne capiatur ab alio. Quia depoſita ira, ſua ſponte ad domum Falconarij reuertetur. Cæterùm ob mores hoſce non eſt abijciendum hoc Falconis genus,quòd in auibus inuadendis mirè fit audax. Nam vel Aquilam aliquando inuadit, & occidit. Hinc induſtrio Falconario præcipit Ptolomæus, ne hunc Falconem in fortes aues frequentiùs immittat. Nam ſi per iram moderatè incaluerit, in mortem ſeſe præcipitat. Quod accidiſſe iam in alpibus quidam è ſocijs noſtris obſeruarunt. Nempe cum Falco mon- *Falcò Mõtan' Aquilã occidit.* tanus è rupe veniens Perdicem ſequeretur, & Aquila fortè aduolans ex aduerſo illam ei præripuiſſet,nec Falco illam Aquilæ denuò extorquere poſſet,cùm aliquandiu fruſtra id conatus eſſet,altiſſimè tandem conſcendit,& impetu deorſum facto,caput Aquilæ feriens,ſe pariter & *Crudelitas.* Aquilam interemit. Semper igitur ne in tantam iracundiam incidat,cauẽdum. Crudelior eſt, quàm Falcones cæteri, & mirè gaudet feritate ſua. Itaque ſæpe reperiuntur ex hoc genere Falcones,quibus auem vnam vulneraſſe,& deiciſſe non ſufficit,ſed multis deijciendis gloriari videntur,adeoquo interdũ crudelitati ſuæ indulgent, vt occidendis auibus occupati,cibi etiam obliuiſcantur. Hæc omnia de Montani Falconis moribus & ingenio, Albertus.

CVRA VALETVDINIS.

CORPORIS habitu, inquit Tardiuus, inter obeſum & macilentum mediocri ſeruari debet. Aegrotanti aquam puram diu decoctam in olla fictili apponito, atq; ut bibat, curato. Quod ſi non ſanetur, remedijs alibi deſcriptis vtere. Aqua. Quum purgare eum, & macerare volueris, tres offulas ei de pelle Gallinacea dato. Ad tuendam ſanitatem eius haud modicum facit, ſi chirotecam tuam Moſchi vſus. moſcho inunxeris. Cùm ad venationem emittis, proijce eum ante alios. Ita futurum eſt, ut quantumuis nihil capiat, cum alijs ſit rediturus.

DE FALCONIS MONTANI. Secundo Genere. Cap. V.

CVM Falconis huius Montani deſcriptionem exactè conſidero, in eam planè ſententiam ducor, ut Falconis quoddam genus ad me olim allatum ſub nullo quidem nomine, ſed cui ego leucophęo à colore nomen indidi, non aliò, quàm huc pertinere autumem, & ſi non ipſe eſt Falco montanus, ad hunc tamen ceu maximè congenerem planè reducendum eſſe. Rationes quæ me adduxerunt, hæ ferè ſunt. Video Carcanum in deſcribendo Falcone montano roſtrum ei attribuere craſ- Deſcriptio ſum admodum, curtum & nigerrimum, nares, oculosq; exiguos, & vtraque lutea membrana ex Carcacircumueſtita. Hæc omnia in primis in meo leucophæo accuratè & exactè conſpiciuntur, ut no. de hoc ipſo loquutum putares. Pedes quoque huic ſunt cum cruribus lutei, ut Montano. Cum autem hunc meum toto corpore leucophæum ſeu ſubcæruleum intueor, reperioq; Falconi montano, præſertim qui aliquoties plumas ueteres cum nouis commutârit, mediam partem dorſi cæruleam affingi, denique quò frequentiùs ſenectutem exuit, hoc totum ipſi tergum magis fieri cæruleum, gulamq; cum pectore magis albeſcere, abolitis paulatim, quę ipſa diſtinguebant, cum ætate maculis, non uideo, inquam, quid me ab hac opinione abſtrahere debeat, qua hunc leucophæum iam tandem Falconem montanum appellem; ſed iam plurimas & frequentiſſimas pennarum mutationes perpeſſum, & ætate adultum. Confirmat hanc meā ſententiam etiam Albertus, qui montanum Falconem calamo depingens, ſuisq; coloribus ornans ait: *Dorſo aliſque exterius color cinereus, qui paulatim magis, magisq;, quo ſæpius ſcilicet pennas mutauerit, clarior efficitur, & pallidior* &c. Quid enim cinereus color à leucophæo differt, qui multas etiam Deſcriptio prò remiſſione aut intenſione coloris differentias, poſſunt admittere? Maximam verò inter ſe ex Alberto. habent affinitatem, & facili negotio in ſe mutuò tranſeunt, aut ætate, aut alia ratione leucophæus, cinereuſuè, & cæruleus, ita vt in multis ſæpè cùm alijs animantibus, tùm auibus halluci nari oculum contingat, & inter cæruleum, & leucophæum ſeu cinereum ægrè diſcrimen reperire, ita mixto, & temperato colore, ut ex utriſque compoſitus, ueluti inter eos ambigere uideatur: quod uel ea ſola Ardea, alias auis notiſſima clarum facit, quæ promiſcuè nūc cærulea, Ardea cinenunc cinerea uocatur. Quandoquidem cinereus color alioquīn albidior, quò obſcurior fit & rea vel cæſaturatior, hoc ad cyaneum magis accedere apparet. Verùm ne hac in re probanda ſimus lon- rulea. giores (Exacta enim colorum pertractatio huius non eſt loci) minimè mirum, aut nouum cuipiam eſſe debet, eidem aui rapaci uarios ſæpe ac differētes colores ab authoribus attribui, cùm in uniuerſo auium genere rapaces omnium maximè mutationi cùm pennarum, tùm & colorum ſint obnoxiæ, ita ut adultæ à ſeipſis, dum pulli erant plurimùm diſcrepare comperiamus, ac diuerſis admodum coloribus tingi pro ætatis incremento. Quanto minus inſolēs uideri debet in hiſce colores proximos, ſeu affines in ſe mutuò paulatim tranſire. Denique cùm uarios admodum iuxta colores montanorum differentias Carcanus ſtatuat, ac inter cæteras cineritium totum etiam enumeret: quid uetat hunc noſtrum leucophæum cineritijs accenſeri, & cæruleus præterea color in his ipſis montanis non ita uel eodem teſte rarus eſt. Verùm deſcriptionem ſubiungamus, ex qua cum alia collata quiuis iudicium faciat, per me licet. Falco igi- Deſcriptio tur noſter, cui cinereo ſeu leucophæo nomen impoſuimus, duorum dodrantum eſt longitu- Leucophęi dine. Lõgitudo. Caput ei craſſum, uertice tereti nonnihil cliuo, ac eleuato leniter aſſurgens (quod Carcanus etiam Mõtano tribuit). Caput. Roſtrum item craſſum, breue, nigrum, robuſtum, pollicaris craſſitudinis, unco haud ita acuto, ſed ualido, ita ut haud ſciam, nunquid alteri Falconi roſtrum for- Roſtrum.

tius,

tius,craſſius,ac fortius compactum,quàm huic,datum ſit. Nares membrana circumtegit lutea. Oculi iris nigerrima. Cilia ſeu ambientes in circulum membranulæ luteæ. Corpus, vt vniuerſim dicam,totum vniuſmodi eſt,colore nempè leucophæo, ſeu cinereo ad cæruleum vergente,dilutiùs obſcuriuſuè pro diuerſa partium ad lucem obuerſione. Gula, pectus, venter, atq; dorſum, adeoq; corpus totum valdè craſſum, &, vt inquit Albertus, qui Montano ſimile corpus affingit, ſpiſſum, rotundum, habitiſſimumq; . Pectus valdè teres,ac grande quali quoq; Montanum præditum eſſe idem tradidit. Alæ principium ſupernè habet latum, minus quàm cæteri acutum, quarum apices ad mediam ferè caudam, aut paulò longiùs protenduntur. Cauda mediocris inter longã,& breuem. Crura,pedeſq; pro ratione corporis non ita magna, neq; craſſa, crocea, tabellis intecta. Vngues verò nigerrimi.

Nares. Oculi. Color. Pectus. Alæ. Cauda. Crura. Vngues.

DE FALCONE GENTILI. Cap. VI.

QVINTVM in Falconum claſſe,ordinem dignitate metiẽtes, locum aſſignauimus Falconi Gentili ſeu nobili, quòd præter nobilitatem, quam nomen ipſum indicat, tanta etiam Peregrinos ſimilitudine referat, vt vel peritiſſimis ſæpè accipitrarijs facilè imponat, & pro ipſo ab illis etiã habeatur. Adde quòd audax quoq; & intrepidus ſit, magnarũq; etiam auium quaſuis capiat. Adeò vt penè Peregrinis hunc proximè ſubiuncturi fuiſſemus, magna affinitate, quę inter eos eſt, moti, niſi Sacrorum, & Hierofalconum illuſtris ſplendor, & omni exceptione propè maior, quò multis hunc numeris antecedunt, iniuriam ſibi fieri palàm proteſtata, ac conqueſta fuiſſet.

NOMENCLATVRA.

FALCONES hoſce vulgari Italorum, necnon Gallorum idiomate Gentiles vocant: quo nomine vtriq; natalium ſplendorem apertè denotant. Nam eadem ſignificatione viros omnes illuſtri, & claro loco natos Gentiles homines paſſim vocant, nempè vt opinor, quòd gente aliqua præcipua, & magni apud eos nominis, ac generoſa ſint geniti, quibus longa ſerie auorum gentis ſuæ imagines recenſere licet. Hos vulgò cùm Germanis nobiles vocant. Alioquin Gentiles Latinè Ciceroni dicuntur, qui eiuſdẽ ſunt familiæ, & cognominis ſeu gentis. Quamuis autem in omni ferè Falconum genere nobiles reperiantur, & ignobiles, quos certis notis à nobis ſuo etiã loco poſitis oculati accipitrarij internoſcunt, hi tamen, de quibus nũc agimus, abſolutè ſeu per excellẽtiam Gentiles, id eſt, nobiles vel generoſi vulgò dicuntur. Huius autem nobilitatis opinionem, vnde ſibi comparauerint, nõ aliud inuenio indicium maius, quàm quòd Peregrino ita ſimiles ſint, vt penè ijdem eſſe videantur, & hac parte ad Falconum (iuxta quoſdam) omnium præſtantiſſimos, quàm proximè accedant.

Gẽtiles homines. Gẽtiles qui dicantur.

FORMA.

GENTILES, inquit Beliſarius, paulò minores forma ſunt Peregrinis, & dubitant quandoq; venatores, iudicentnè Peregrinos eſſe, quum eiuſdem ferè formę ſint, & eodem pennarum colore diſtincti. Vnde Fridericus Imperator Falcones Gẽtiles in Peregrinos, & abſolutè Gentiles diſtinxit: quos Gentiles Peregrinos vocat, de illis hunc ferè in modum diſſerit. Gentiles Peregrini Falconibus Sacris minores ſunt, & forma eis cõuenientior, & elegantior eſt, quò plus cum Gyrfalconibus participet; Roſtrum videlicet craſſum, recuruum, nares amplas, verticem capitis planum, æquum, haud eleuatum, neq; tumidum, occiput latum, oculos concauos, ſupercilia foris prominentia, collum breue, idq; prope caput ſubtile, prope ſpatulas craſſius, cauitatem velut foſſam quandam inter pectus, & collum magnam, ac profundam, in qua ingluuies ſita eſt, pectus foris prominens, plenum, denſum, carnoſumq; habeant oportet. Coxæ plumis complurimis, ijſq; longis cooperiantur, & ſub genibus etiam dependeant. Crura craſſa, ac breuia ſint: planta pedum ampla, digiti expanſi, longi, atq; macilenti, vngues magni. Ab vna ſpatula ad alterã, ac per medium dorſum notabile ſpatium eſto. Alæ ſuper dorſum eleuentur, nec vbi ſuper renes ſeſe interſecant, decidant. Dorſi plumæ magnæ ſint, & in extremo rotundæ. Pennæ alarum tam copertæ, quàm cooperientes planæ ſint, non criſpæ, magnæ, atq; durę. Omnes verò pennæ, ac plumæ firmiter admodum corpori infixæ ſint; & maiores ſub duabus recondãtur. Falconum Peregrinorum Gẽtilium, cùm adhuc hornotini ſiue ſori ſunt, alij ſimpliciter,

Gẽtiles Peregrini & eorum forma.

Differẽtia penes colores.

& abſolutè fuſci ſunt; quidam verò rubris, quidam pallidis maculis ceu guttulis perornantur. Alij ruffi ſunt, aut ſimpliciter, aut ad nigredinem vergentes. Alij fului, uel abſolutè, uel cũ quadam rubedine. Cæterùm maculę à collo vſq; ad pectoris furculam paruæ ſunt, inde verò progredientes ad anum vſq; maiores euadunt. Rurſus alij in dorſo, alis, & cauda maculati ſunt:

Maculati.

alij nequaquam. Maculatorum, quidam ſubrubras, quidam ſubpallidas maculas, eaſq; alij rotundas, alij oblongas obtinent, alij multas, alij paucas, alij paruas, alij magnas.

Fuſci.

Fuſcorum alijs pennæ dorſi, alarum, ac caudę ſubalbidis, alijs ſubrubris, atq; horum quibuſdam paruis, quibuſdam magnis præcipuè verò in extremitatibus ſuis, maculis inſigniuntur. Eædem differentię de

Subrubri.

ſubrubris, & ſubfuluis poni poſſunt. A fuſcis itaq; qui ad rubedinem tendunt, quamuis eos nõnulli inter Peregrinos Gẽtiles non enumerent, exordiemur, & omnium in hoc genere pulcherrimos iudicamus, modò paulò antè datam formam, & quem nunc enarrabimus, colorem obtineant.

Color Fuſcorũ qualis laudet.

Color autem talis eſſe debet, vt neq; fuſcus, neq; rubeus dici queat, ſed ſimul ex ęquo permixtus. Laudabiliores in ſuprema capitis parte ceu quadã corona in circuitu perornãtur,

Caput.

propè nares durities roſtri vireſcit. Maxillę ſub oculorum parte ſubrubeæ ſunt; quæ ſequuntur plumæ circa aures nempe fuluæ, & ad rubedinem vergunt.

Dorſum.

Dorſum fuſco colore eſt, ad rubedinem etiam inclinante, & marginibus rubeſcentibus, & maiuſculis, ſine guttis tamen exornatum.

Alæ.

Pennæ alarum maiores fuſcæ cum marginibus, quos diximus.

Cauda.

Cauda eiuſdem coloris eſt cum dorſi pennis. Margines tamen in plurimis in cauda pallidiores, & ſubalbidiores, quàm in extremitatibus dorſi, quoniam cauda longius, quàm dorſum à corde repoſitã. Nigræ plumarum gutturis maculæ craſſæ, & breues, æqualis magnitudinis, & coloris. Plumæ ſub alis ad rubedinem inclinant.

Coxæ.

Coxæ eiſdem, quibus pectus maculis diſtinctæ.

Pedes.

Color pedum, hoc modo ſeſe habet, ſi Falco fuſcus fuerit, pedes virides eſſe ſolent, ſi ruffus, ex viridi flaueſcũt.

Laudabiles & non laudabiles.

Quò itaq; Gentiles Peregrini fuſci, plures ex iam deſcriptis notis obtinent, eò laudabiliores ſunt, pulchriores atq; acceptiores, quò verò pauciores eò ignobiliores habendi. Qui verò pallidi ſunt, & liuidis maculis conſperſi, & quorum pennæ in extremitatibus nullos habent margines, vel ſi habent, pallidi ſint; & cauda coloris incani ſeu griſei, dorſo non reſpondet; pectoris maculæ exiguæ; plumæ ſub alis pallidæ, & ſubliuidæ; pennæ coxarum diſſimiles, ſine ordine tam

Cera quæ pars.

quantitatis quàm coloris diſpoſitę, maximè verò quorum roſtrum propè nares, quam partem ceram vocat, croceum eſt, & pedes eiuſdem coloris: In ſumma quò à figura anteà data magis declinant, tantò ignobiliores, & viliores habentur. Poſtquam verò pennas mutârunt, craſſiores euadunt, pennæ uerò alarum breuiores, pleniores, & duriores, & in anteriori parte albę, in dorſo leucophææ: quibuſdam etiam ac ijs præſertim qui ignobiliores ſunt, maculæ in dorſo & cauda tranſuerſales ſunt coloris ad fuſcum tendentis, atque id ſecundum magis & minus, reſpectu videlicet coloris, quo antequam pennas mutarent, inſignebantur: quò enim dum hornotini ſunt magis pallent, eò etiam mutati magis albẽt, & quò plus fuſci ſunt, eò minus pallẽt,

Colorum mutatio.

& maculæ circa guttur vt primò mutatis etiam remanent, ſed ſubtiliores tantùm euadunt, quę uerò à gutture per pectus feruntur, in hornotinis per longitudinem, in mutatis tranſuerſim ducuntur; omnes verò fuſceſcunt, atque id ſecundum magis & minus, nam quæ in priori ętate fuſcæ erant, eæ in mutatis nigræ quodammodò euadunt, aut ſaltem ut ita dicam fuſciores illis quæ primò minus fuſcæ fuerant, atque ita de reliquis dicendũm, & pellis demũ circa oculos & pedes, qui mutantur, ſylueſtriũ, crocei coloris efficiuntur. Hęc itaque de Falconibus Gentilibus Peregrinis Imp. Fridericus. De Gẽtilibus abſolutè dictis ita verò ſcribit: Falcones gentiles abſolutè, antequam mutârunt, trium generum ſunt, ſicut & Peregrini, de quorum datis

Quomodo à Peregrinis differant.

antea notis quò plures obtinent, eò magis probantur. A Peregrinis in eò differunt, quòd minores ſint, & caput habeant rotundius ac etiam minus, roſtrum breuius, & pedes pro corporis ſui proportione etiam minores. Præterea color in his minus quàm in illis viuidus eſt, minuſq; pulcher; imo verò quicunq; Peregrini ad exquiſitam illam, quam deſcripſimus, formã, etiam illaudabiliores propiùs accedunt, quàm Gentiles; eorum verò aliquibus tota quãdoq; deſcriptio competit, his verò nunquam. Sed quoniam multa, quantum ad corporis habitum attinet, in utriſque perquam ſimilia ſint, & niſi a peritiſſimo Accipitrario diſtinguenda ex operationibus tamen facillimè dignoſcuntur. Cùm verò Falcones gentiles pennas primas depoſuerunt, pennæ Peregrini ſimiles admodum euadunt, in cauda tamen & dorſo plus maculatæ ſunt; Pulchritudine enim Peregrinis in omnibus cedunt. Hæc omnia ille. Aliud de forma Gentilis ſub hoc quidem nomine, ſcriptum apud rei accipitrariæ authores non inuenio, neq; quod ſciam auis ipſa vnquam mihi cõſpecta, vt ingenuè quod res eſt, fatear. Verùm ſi mihi per alios his in rebus liberum eſt iudicium, vti alijs eſt per me, cùm eadem omnia, quæ Beliſarius & Tardiuus de ſuo Gentili Falcone referunt, Carcanus noſter ei, quem Tedeſchum vernacula voce vocat, id eſt, Germanicum, aſcribat, ſingulaq; ad vnguem ſibi correſpondeant, hoſce eoſdem

eſſe

eſſe veriſimili admodum argumento ſuſpicatus ſum. Quod ſi ita eſt, (quod æquo lectori expendendum relinquo. Nam in ea re aſſerenda non ero pertinax,) iam ampliorem paulò & clariorem, fuſioremq́; huius auis deſcriptionem ex Franciſco Carcano Vicentino viro accipitrariæ artis peritiſſimo dare poſſumus, quæ quidē eſt huiuſmodi. Tedeſchi, id eſt, Germanici dicti Falcones, omnes ferè corpore magno ſunt, & maior eorū pars figura oblonga, nonnulli modicè rotunda. Simillimi ſunt Peregrino forma, capite, roſtro, & pedibus. Femora interna plumis albis veſtiūtur. Alæ grandes ſunt. Cauda longa. Omnes penè pennę colore ſunt fuſco. Maximam Falconis Peregrini fuſci gerunt ſpeciem parte ſui plurima, capite excepto, & humeris ſeu ſpatulis, quæ Teutonico paulò magis nigreſcunt. Corona albicans caput ipſis propter collum cingit. Guttę ſeu maculæ pectoris plurimis fuſcę ſunt, ac magnę, quibuſdam ferrugineę & oblongę. Hiſce verò qui aliquando plumas priores exuerunt, ſeu ut vulgò dicunt, mutatis, caput, collum, & humeri fuſca ſunt, dorſum cyanęo tingitur, tranſuerſim fuſcis intercurrentibus notis diſtinctum. Gula albet, lineis craſſiuſculis maculoſa. Pectus item quàm Peregrino fuſcius. Sed pedes quales Peregrini. Mares ſeu tertiarij horum Germanicorum à maribus Peregrinorum nulla poſſunt ratione diſcerni, adeò per omnia ſibi ſunt ſimillimi. Hactenus Carcanus. Pręterea cùm non ſolùm corporis forma externa, verùm etiā indole, animoq́; Peregrinos adeò referre teſtetur idem Carcanus, vt non niſi oculatiſſimus quiſque, & in arte exercitatiſſimus accipitrarius, eos inter ſe diſtincturus ſit (nempe Germanicum à Peregrino, quod idem de Gentili alij perhibent) ideò non temerè quiſpiam Gentilem aliorum, noſtratem Tedeſchum eſſe crediderit.

Tedeſchi, ſeu Germanici Falconis deſcriptio.

V O L A T V S.

BELISARIVS, quod aliam inter Gentilem & Peregrinum differentiam, quam aſſignet, non habeat, à volandi vtriuſq; geſtu, vnam petit, inquiens, volatu diſcernuntur. Nam motus alarum inter volandum crebrior ſpiſſiorq́;, Gētiles eſſe demonſtrat. Peregrinorum verò alæ quaſi triremium remorum motus eſſe videtur. Sed & hoc à Peregrinis differunt, quòd adeò veloces non ſint.

Peregrini & Gentilis diſtinctio.

V E N A T V S. M O R E S.

RAPACES admodum ſunt hi Falcones & animoſi adeò, inquit Beliſarius, vt ad omnia auium magnarum genera audaciſſimi iudicētur. Atteſtatur huic Tardiuus, qui Falconem nobilem ad capiendas Ardeas in primis idoneum eſſe ſcribit, ſiue illas ſupernè, ſiue infernè ferire opus fuerit. Quin etiā ad omne aliud auium genus præſertim aquaticum, vt ſunt Mergi, Anates ſylueſtres, Plateleæ, Ardeolæ, & ad maiores etiam capiendas, perquàm aptum. Eo eſt animo, iiſque viribus præſtat, ut ſi antequam alias aues noſcere didicerit, & è nidis exemptus ad huc pullus ad hoc inſtituatur, non Anſeres ſolùm, verùm etiam Grues capere audeat. Ad tale aucupium etiam canis inſtituitur detenturus captam à Falcone prædam, donec Falconarius interueniat. Canes enim Falconem frequenter videre aſſueti, & circa eum, præſertim dum paſcitur, verſari ſoliti, eundem facilè ab alijs auibus dignoſcunt. Hiſce prorſus conſona de ſuo Germanico Falcone tradit Carcanus, ferocem ac rapacem admodum eſſe aſſerēs, ac præſtantiſſimum plurima ex parte ad uenatam euadere Ardearum præſertim, neque in multo minori pretio, quàm Peregrinos ipſos haberi, adeò ut perſpicaciſſimum ac ſagaciſſimum eum accipitrarium eſſe oporteat, qui vtroſque dignoturus eſt. Hoc vno tātùm Gentilem Peregrino cedere vult Beliſarius, quòd non ſola animi magnitudine, ut Peregrini, ſed cibi etiam auiditate prædam inuadere dicat.

Quas aues capiat.

DE FALCONE TVNETANO. Cap. VII.

QVAMVIS verò hæc de Gentilis cum Germanico conuenientia veriſimiliter dicta ſint, (Nam in tanta authorum & nationum diſcrepantia eadem diuerſis, & diuerſa iiſdem nominibus vocantium vix quidpiam certi ſtatui his in rebus poſſe certum eſt) arbitrari tamen quiſpiam poſſit a Carcano non Germanum, ſed Tunetanum pro eo haberi Falcone, quem Galli Italique Gentilem vocant: De hoc enim Tunetano in hæc ſenſa ſcribit. Aliud Falconum genus Tunetanum ſeu Tuniſium appellatur, quòd è regno Africæ, quam vulgò nunc Barbariam vocant, Tunetano capti

Nominis ratio.

Forma. Caput.

ad nos adportentur. Sunt hi corporis ſtatura exigui, verùm pēnarum colore ſunt perpulchro (ſeu vt eius verbis claritatis maioris cauſa vtar, di piumaggio gentile & nobile, quaſi come il Pelegrino) ac nobili inſtar propemodum Peregrinorum. Capite plerique ſunt flauo, nonnulli aliquantum nigro inſtar Falconum fuſcorum, quin & reliquo corpore hiſce ſimiles ſunt, tam hornotini, quàm mutati. Tanta ſimilitudine Peregrinos exprimunt, pręſertim pedibus, vt multi fallantur, Peregrinos eſſe exiſtimātes. Verùm quòd puſilli ſint omnes, & maribus, ſeu tertiarijs Peregrinorum vix maiores, nullo negotio ſolers accipitrarius eos à ſe mutuò diſtinguet. Quanuis & horum quoſdam paluſtrium volucrum uenatui perquàm idoneos vidimus. Horum maſculi ſeu tertiarij nullius ferè ſunt pretij & inutiles. Ex hoc loco, & præſertim illis uerbis, quibus Tunetanum coloribus ſuis depingit, Peregrinoq; ſimilem ſcribit, & nobilitatem ei hoc ipſo tribuit, quòd Peregrini inſtar ſpecioſo ſit plumarum tegmine ueſtitus, expreſsè & nominatim pènè hunc Gentilem nobilemq; uocari, & ſimul nominis rationem exponi aliquis colligat, & contendat. Verùm hac de re vtpotè exigui momenti, ut cum nemine controuertere uelim, ita hoc non ſilebo, Tardiuum, Bellonium, Beliſarium, alioſq; prorſus diuerſos habere Tunetanum & Gentilem, & de utroque ſeorſim tractare. Vnde ſi Carcanum eundem exiſtimaſſe nolumus, Tunetanum ſuum cum Gallorum Gentili, à reliquis omnibus ſe prioribus diſcrepare fatēdum erit. Tunetanum certè [b] Bellonius longè aliter deſcribit, quàm Carcanus, eumq; non Peregrino, uerùm Lanario Falconi Gallorum comparans, ita ſcribit: Aliud quoddam eſt Falconum genus Tunetanum nuncupatum, à primaria Africæ urbe Tunis, unde ad nos aduehitur, quod etiam Punicum eadem ratione appellari queat. Bellum enim quod Punicum Romani vocabant, ab ijſdem cum huiuſce regionis incolis geſtū eſſe certum eſt, qui tunc Carthaginēſes dicebantur, à Metropoli Regni, Carthagine, in cuius locum nunc Tunis ſucceſſiſſe videtur. Magnus admodum eſt hic Falco Punicus ad Lanarij ſimilitudinem ac naturam accedens. Nam conformes huic gerit plumas, pedes quoque habet ſimiles, verùm corpore eſt minore. Diutius præterea hoc ipſo & conſtantiùs volat. Capite eſt craſſo & tereti. Ad venationem paluſtrem vtilis eſt, & ſtrennuè etiam ſublimem aëra ſcandit, ſed & ad campeſtrem venatum non minus ipſo Lanario aptus eſt. Rarus autem ad nos adfertur. Aduertendum autem hîc Bellonium non de ignauo illo Lanarij genere, de quo Albertus agit, quemq; villanum ac ignobilem vulgus vocat, loqui, ſed de alio quodam Galliæ peculiari magis generoſo, de quo nos ſeorſim paulò pòſt tractaturi etiam ſumus, cùm nihilominus de altero illo Lanario pigro, ac inerte aliàs inter Accipitres diſſeruerimus.

[b] Lib. 2. c. 8.

Falco Tunetanus, eiuſque deſcriptio.

Vſus.

DE FALCONE GIBBOSO. Cap. VIII.

SEXTVS nobilitatis locus Falconi Gibboſo debetur. Eſt enim audacia ac perſequēdi prædam ferocia admirabili, etſi corpore exiguo. Non enim minus, quàm cæteri præcedentes, Anſeres ſtrenuè, Ardeas, & Grues ſuperat. Volatu inſuper, & altiſſimo & velociſſimo excellit.

SYNONIMA.

Etymum.

FALCO Gibboſus ſic appellatus eſt, quòd ob breuitatem colli caput vix appareat ante iuga alarum, dum eas ſupra latera dorſi componit, ita vt gibbum geſtare videatur. Vnde Germanis Ein Hagerfalck, vel potiùs Hogerfalck, dicitur: Gallis Hagar; quæ vox Germanica eſt, & gibbum ſignificat. Germani tamen pro gibbo hoger dicūt. Robertus verò Stephanus Hagar interpretatur (quam aptè, ipſe uiderit) Falconem ueterem, iam quinque aut ſex annorum pennis abbreuiatis aut læſis, captum præda propoſita.

Hagerfalck. Hagar.

DESCRIPTIO.

[a] L. 23. c. 9.

Magnitudo. Caput. Roſtrum. Alæ. Cauda. Coxa. Crura. Pedes.

FALCONIS hoc genus corpore eſt exiguo, quo parum (inquit [a] Albertus) excedit Niſum ſeu Sparuerium. In facio guttas habet, ſicut Peregrinus, & cætera Falconum genera. Caput ei magnum eſt proportione reliqui corporis. Roſtrum perbreue & rotundū. Alæ prælōgæ & valdè exertæ. Cauda breuis. Coxæ fortes, & crura longiuſcula proportione cæterorum membrorum, & quodammodo ſquammoſa, inſtar ſquammarum ſerpentum & lacertorum ad ventris latera. Pedes habet nodoſos in articulis digitorum, præpuè ad interiorem partem

plantæ

plantę pedis, oculos flammeos, ardentes. Colore eſt Falconum peregrinorum. Cranium ſuperius benè planum eſt, & retrò in capite non prominet, continuum ferè collo. Hęc Albertus, qui addit eſſe & aliud Falconum genus, quod ſemper quaſi volaturum alas extendat. Cranium.

LOCVS.

NIDVLARI hunc ſcribit Albertus in rupibus inacceſſis, vti Peregrinum, & ſimiliter quoque ut eundem, de nido euolantem capi.

VOLATVS.

VELOCISSIMVS eſt, eodem etiam teſte, inſuper & altiſſimè volat, ita ut hominis viſum effugiat.

MORES. VENATVS.

FACILE, inquit idem Albertus, cicuratur, & bonis moribus prædítus eſt, audax & ſtrenuus adeò, vt Anſeres ſylueſtres, Ardeas & Grues deijciat. Nec contentus eſt vnam auem deieciſſe, ſed multas vulnerat. Socios aucupij plures deſiderat, propter ſui paruitatem, & auium, quas venatur, magnitudinem. Ceterùm Falconarius quidam eremita narrauit mihi ſe aliquando huius generis Falcones tres uiro cuidam nobili uendidiſſe, qui ſtatim ut fortè Anſeres albi ſylueſtres apparuiſſent, emiſſi, altiſſimum Anſerum uolatum ſuperarũt, ita ut à nemine amplius præſentium conſpicerentur. Et cùm vir ille nobilis amiſſos Falcones conqueretur, paulatim Anſeres vulneribus debilitati cadere circa eos cœperunt, inuẽtiq; ſunt pluſquam viginti Anſeres deiecti. Tandem etiam Falcones reuocati ad inſtrumẽtum reuocatorium redierunt. Erant autem Anſeres omnes lethaliter ſaucij, ac ſi cultello diuerſis ſui corporis partibus vulnerati fuiſſent. In cauſa eſt, quoniam hic Falco non ſtatim inter deſcendendum percutit, ſicut alia Falconum genera, ſed potiùs, cùm à deſcenſu rurſus aſcendere incipit. Tunc enim poſteriore vngula ante pectus diſpoſita ferit, ideoq; longum vulnus, & lethale inducit, & ſæpe adeò fortiter ferit, vt vnguem ſuum ſibi amputet, ac ſeipſum valdè lædat in pectore, vel etiam quandoque occidat. Alterum verò illud gibboſi Falconis genus, quod ſemper alas tanquam ad volandum extendere diximus, animoſius quidem eſt, quàm robuſtius.

Quas aues venetur.

Multi Anſeres à tribus gibboſis Falconib. vulnerati.

NVTRITIO. INSTITVTIO.

GENVS hoc Falconum eodem authore paſcendum eſt cibis planè recentibus, & adhuc calorem ſpirantibus. Sic enim plurimùm proficit. Si tamen alijs interdum carnibus cibetur, curandum, ut illæ leues ſint, ſicut carnes altilium & recentes, aut ſaltem non putridæ, & in aqua frigida ablutæ. Nam Aues rapaces ventriculum admodum debilem, & tenui pellicula contextum habent, quamobrem inſalubri cibo facilè afficitur. Itaq; leui etiam occaſione, cibum crudum remouunt, præſertim ſi graui & melancolica carne, uel ad putredinem diſpoſita paſti fuerint. Hoc genus Falconum diu manè & veſperi manu geſtari deſiderat. Nam quando aſſuetum fuerit, manui hominis libentiſſimè inſidet, & libenter ad eam redit.

Cibus. Carnes.

Rapacium auium ventriculus.

DE FALCONE ALBO. Cap. IX.

SEPTIMVM inter Falcones locum ille, qui à colore albus ſpeciatim cognominatus eſt, ſibi vendicat, cùm quòd Peregrino maior ſit, tùm quia fortis, ac intrepidus, ſtrenuus ac robuſtus. Volatum quoque etſi non velociſſimum, ſaltem diutinum ac perſeuerantem exercet, vt interim cæteras dotes, quibus reliquis ſequentibus præſtat, taceam.

DESCRIPTIO.

* *Lib.23. c. 11.*
Color, eiuſque cauſa.
Crura craſſa, & nodoſa cur.

FALCO hic(inquit *Albertus) ita in varietate ſubalbidus eſt, ſicuti(de quo in capite de Peregrino à nobis actum eſt)niger ſeu carbonarius. In dorſo & alis ſubalbus eſt. Alibi verò maculas ſiue guttas habet valdè albas alijs guttis ſubpallidis interpoſitas. Albedinis cauſa eſt regio, in qua naſcitur, frigida & humida. Maior eſt Falcone Peregrino & multum accedit ad ſimilitudinem Lanarij albi, qui per campos inſidiatur muribus. Quare quidam natum eſſe crediderunt primùm ex Falcone Peregrino patre, & Lanaria alba matre, quod falſum eſſe audacia eius oſtendit. Figura etiam pedum, vnguium, roſtri, ac totius corporis naturam Falconis præ ſe fert, quamuis crura habeat craſſiora, & nodoſiora, quàm Falco niger. Quod ei accidit propter temperamentum humidius. Vnde crura eius magis craſſa ſunt, quàm illius, cui temperamentum eſt ſiccum, & bilioſum.

Color.
Alæ.
Cauda.
Roſtrum.
Pedes.
Oculi.
Forma.
Pulchritudo.
Sparuerius Tartarus.

Ad hunc Falconem meo iudicio redigi debet, quem nunc damus, quemq; ante biennium Domin. Iulianus Griffonius nepos meus chariſſimus ab Illuſtri Angelo Gallo Vrbinate, Equite Melitenſi, vnà cum ſequenti eius deſcriptione acceptum, Roma ad me tranſmiſit. Deſcriptio ea talis erat: Sparuerius (Sic enim ille uocabat) cuius à me qualitates ſcire aues, corpore erat toto coloris lactei, ſed maculis flauis, quæ tamen niſi penitiùs introſpicerentur, & ipſæ quoque albæ apparebant. Alæ cæterorum pulcherrimorum Sparueriorum ſimillimæ, ſed candidiſſimæ ac ſine maculis. Cauda pennas habebat duodecim, coloris pariter candidi, & flauis maculis conſperſas, quarum tamen apparentiam pennarum una, eaq; præcipua, & velut reliquarum tegumentum, quæ tota candida erat, nobis eripiebat, & tanquam in uaginam quandam eas recondebat. Roſtrum item album magis erat, quàm cæruleum. Vngues & pedes cæterorum Accipitrum more lutei. Oculi flaui & nigri: & flauedo illa nihilo maior erat, quàm in nondum mutato Accipitre, quem uulgò Soro dicimus, quamuis tamen ſorum fuiſſe hunc minimè crediderim: fieri enim potuit, ut flauedinem illam à peculiari quadam ſui temperie retinuerit, alioqui neceſſe erat, ut cùm mutaretur, ad albedinem ea inclinaret: atque iſtæc ex proprio experimento loquor, qui diù hanc Accipitrariam artem exercui apud Illuſtriſſimum Principem Biſignanum, necnon apud Sereniſſimum Hetruriæ Ducem, cui auem hanc emi, aliuiq; ceu raram atque peregrinam. Audio tamen Sereniſſimum Ferrariæ Ducem Herculem eiuſdem coloris Sparuerium habuiſſe, qui maiora etiam animalia, ut Gallos, & Cornices caperet. Audio item & Vrbini ſimilem auem captam eſſe, quæ apud Sereniſſimum illius Vrbis Ducem, ad cuius manus peruenerat, mortua, tredecim vncias penderet, quod pondus in eiuſmodi aue haud parum admirandum eſt. Noſter Sparuerius ſtatura erat alta, erat magnus, & ſuperbus; non edebat, niſi oculis, vt fit, clauſis, tuncque cum maxima auiditate. Occidebat pullaſtros: unde auem multi pretij fore aliquãdo, prædixeram, niſi immatura mors nobis illum eripuiſſet, poſtquam menſem unum uiuis eum alueram alitibus. Cauſam mortis indaganti, ſuperſtitioſi quidam aucupes faſcinatum fuiſſe reſpondebant. Multi ad me nobiles uidendi eius cauſa ueniebant, & tam pulchram & uenuſtam auem admirabantur. Nam à longè eam inſpicientibus Cycno apparebat candidior: unde fortè Sparuerium Tartarum fuiſſe quiſpiam non ineptè exiſtimet, quoniam ibi uolucres omnes albas eſſe, & robuſtiſſimas aſſerunt. Hactenus itaque ille: qui cùm Sparuerium hanc auem uocaret, nos quoque nomen immutare noluimus, quanuis multos fore certò ſciremus, qui Falconis ſpeciem quandam potiùs, quam Sparuerij, iudicaturi eſſent.

LOCVS.

ALBVM hunc Falconem, inquit Albertus, mittit Septentrio, & Oceanus è Noruegia, Suetia Eſtouia, & finitimis ſyluis ac montibus.

VOLATVS.

VOLATVS.

QVANQVAM (uerba ſunt Alberti) non tam uelox in uolando ſit, quàm niger, diutius tamen in auium perſequutione durat, & hac in parte compenſat, quod deeſt uelocitati.

VENTVS. MORES.

TESTATVR Tardiuus præſtantem & audacem eſſe Falconem album, pręſertim ſi adultior ſeu hornotinus (uulgò Sorus) captus fuerit. Atteſtatur huic Albertus, dicens eum nõ eſſe minus audacem Nigro, etiamſi frigidiori humidioriq́; ſit temperatura. Nam (inquit) cùm robuſtior Nigro ſit, uirium ſuarũ fiducia ipſum quoque audacem reddit. Præterea etiamſi Lanario ſimilis ſit, nuſquam tamen à natura Falconis degenerat, nec mores Lanarij refert. Nam cùm inter venãdũ aſcenderit, nõ more Lanarij alis ſuſpenſus manet, ſed ſtatim, ut Falco ferit.

INSTITVTIO. VSVS.

TARDIVVS ad volatum ſeu venatum auium non emittendum eſſe hunc Falconem aſſerit, antequàm pennas mutauerit, id eſt, niſi anniculus ſit aut bimus. Tunc enim demum robur integrum ac perfectum aſſequi. Quod ad nutritionem & aucupium attinet, nihil ab alijs diſtare videri Albertus tradit.

DE LANARIO GALLORVM. Cap. X.

Lanariorũ duplex genus.

Cur Gallicus dicatur.

CVM inter vltimos Accipitres de Lanario particulatim ageremus, monuimus duplex Accipitrum, qui Lanarij dicuntur, & quidem diuerſiſſimum, genus eſſe, unum nempe ignobile & ignauum, infimis meritò Accipitribus accenſendum, cuius hiſtoriam ſuo loco enarrauimus, alterum verò generoſum, ac ſtrenuum toto habitu ac natura, atque adeo ſpecie à priori diſſidens, quod Gallicum eò uocari meretur; quòd omnium rei accipitrariæ authorum teſtimonio Galliæ peculiare ſit, & proprium. De hoc ſeorſim inſtituendum ſermonem, & quidem iſto loco putauimus eoq́; potiſſimum quòd à Gallis omnibus inter nobiliores Accipitres recenſeatur, & Falconis nomine virtutis meritò donetur. Viribus enim cùm corporis, tùm animi, multis etiam Falconibus prælucet, ideoq́; Rubeo dicto, & cyanopodi alijſque minus generoſis præponi meretur, ac octauum in Falconum claſſe ordinem, dignitatis ratione haud temerè ſibi vendicat.

NOMINA.

Laniers. Lanieri.

HOS Galli Faulcons Laniers vocãt. Mari ſeu tertiario Laneret, nomen dãt. Italis ſimiliter Falconi Lainiri dicũtur. Vnde vulgò Latinã Lanarij Falconis vocẽ factã autumo.

DESCRIPTIO.

Alberti Lanarius qs.

[a] *L.2.c.22.*

[b] *Lib.1.c.9.*

QVEMADMODVM Lanarium Gallicum à Lanario Alberti (hic enim ex [a] Buteonum familia eſſe videtur, & Buteo albus quibuſdam dicitur) toto cælo differre certò ſcio, ita etiam ſum incertus, animiq́; hęreo, num quem Galli Tardiuus & [b] Bellonius deſcribunt & celebrant, idem ſit cum eo, quem Carcanus noſter graphicè depingit. Itaque non ab re ſeparatim, licet in eodem capite & cum adiecta diſtinctione de vtroque agendum putaui, nec confundendam hiſtoriam, ne quod ſemper vnicè caui, lectori tenebras offunderem, aut confuſionem aliquam parerem. Dubitandi mihi hæc cauſa eſt, quòd cùm deſcriptionem ab utriſq; authoribus poſitam ſibi mutuò confero, in pleriſque quidem conuenire, in paucis verò diſcrepare eam video, præſertim quod ad figuram ſeu formam exteriorem attinet. Nam Italicus magis flauus, Gallicus magis albo & nigro varius uidetur. E contrario uerò actionibus multò ſunt diſsimillimis. Etenim uel ipſo Carcano teſte ac iudice, Gallicus tam animi, quàm corporis for-

Lanarij Gallici, & Italici differentia.

titudine

titudine longè maiori eſt, & rapacitate, & ad uenatum aptitudine, & docilitate noſtratem anteit multis paſſibus. Hoc ſaltem lectorem monitum uolui, ut penitiorem examinationem vtriuſque cùm ex apponẽda à nobis hiſtoria, tùm proprijs oculis, ſi occaſio aut facultas ſimul, & Gallicos & Italicos nanciſcendi dabitur, ueritatem rei inquirat. Gallicum Tardiuus & Bellonius hoc pacto deſcribũt. Falco Lanarius minor eſt Falcone gentili ſeu nobili, pulchris pennis ornatus, & hac parte Sacro formoſior. Certiſſimæ ſunt notę, quibus Lanarium licet dignoſcere, ac indubitatæ, nimirum quòd roſtrum cruraq; cum pedibus habeat cærulea, plumas verò anteriores nigro ac albo varias, idq; maculis non quidem tranſuerſis, ſed plumas in longum diſtinguentibus, contraria atque in Falconibus ratione. Plumæ dorſi non admodum variegatæ ſunt, uti neque alarum & caudæ, parte ſuperna & externa. Et ſi fortè in his maculæ quædam conſpiciantur, eæ exiguæ ſunt, teretes & albidæ. Verùm alarum extenſarum partem inferiorem ſeu pronam contemplanti notæ apparebunt, figura à reliquarum volucrium rapacium notis differenti. Sunt enim rotundæ, ac inſtar exiguorum numulorum per ſuperficiem diſſeminatæ, licet, vti diximus, pennæ pectoris & partis corporis anticæ varietates in longitudinem protenſas ac ſuper marginibus diſpoſitas oſtentent. Collo eſt breui ac craſſiuſculo, ac roſtro ſimili. Lanarius mas corpore quidem eſt minore, cæterùm eodem ferè pennarum colore. Præfertur, inquit, Tardiuus cui caput grandius, & pedes magis cæruleo tinguntur, ſiue is nido exẽptus, ſiue adultior captus ſit. Pedibus eſt omnis, quàm reliqui Falcones, breuioribus.

Lanarij Gallici deſcriptio. Crura. Pedes. Dorſum. Alæ. Cauda. Collum. Delectus. Pedes.

Italicorum verò noſtrorum formam Carcanus hoc ferè modo exponit: Sunt nonnulli corpore grãdi, alij mediocri, minori aliqui. His omnibus caput flauum totum, vertice planum ac ſeſſile. Oculi nigri, ac magni. Nares maiori parte exiles, roſtrum breue ac craſſum, & minus quàm Falconi Peregrino, necnon montano, coloris cærulei. Pectus flauum raris, & ferrugineis maculis diſtinctum. Dorſum quale Falconi Peregrino. Extremæ verò alæ veluti ocellis rotundis albiſq; pictæ apparent. Alæ & cauda longæ: Crura breuia. Pedes longè, quàm Peregrino, aut Montano minores, coloris cærulei. Hiſce verò, qui plumas veteres aliquando exuerunt, ſeu ut vulgò vocant, mutatis, caput vniuerſum ad humeros uſque flauo colore tingitur, ſed ad rubidum vergente, & lineis quibuſdam tenuibus diſtincto. Tergum cyaneum lineis nigris tranſuerſim, quibuſdam verò aureis varium. Pectus flaueſcit colore ſaturo, nullis guttis reſperſum. At plumæ femorum paucis ac tranſuerſim ductis notis variant. Mutatur his pes, qui ante cęruleus fuerat, in luteum. Difficulter verò hornòtini, ſeu ſori à mutatis dignoſcuntur.

Falco Lanarius Italicus. Caput. Oculi. Nares. Pectus. Dorſum. Alæ. Cauda. Crura. Pedes. Mutatorũ deſcriptio.

Eaſdem ferè notas Lanarijs ſuis (ita enim vocat) aſſignat Fredericus Imperator, ita ſcribens. Falcones Lanarij Gentilibus minores ſunt, capite & collo pro corporis proportione craſſioribus. Longi ſunt & ſubtiles, parumq; carnoſi. Pedes habent paruos, digitos craſſos, breueſq; ac coloris flaui. Alij verò fuſci ſunt; alij ad rubedinem vergunt, & pro maiori parte pallidi ſunt. Omnes verò in dorſo maculati ſunt, alij tamen plus quàm alij. Qui alijs præferendi ſint, ex forma eorum atque colore haberi nequit. Quoniam ex ſingulis boni & minus boni reperiuntur: illos tamen nos pulchriores exiſtimamus, qui cùm corporis forma, tũ colore magis ad Sacros accedunt. Mutati Lanarij in pectore albi euadunt, & in gula maculas habent nigras, paruas & rotundas. Alij incani ſunt, maculis nigris, ſatis euidentibus, in extremo albis diſtincti. Hi poſt depoſitas pennas deteriores fiunt, neque amplius ita audaces ſunt, ac ueloces, vt anteà.

LOCVS NATALIS.

LANARIVM paſſim Tardiuus in omnibus regionibus reperiri ſcribit, ſed proculdubiò de Galliæ prouincijs id intelligit. Plerunq; enim Bellonio teſte, in Gallia nidum facere comperitur, quem extruit, aut denſorum nemorum excelſis arboribus, aut altis rupibus pro regionis uarietate. Italicus noſter, de quo Carcanus, naſcitur in mõtibus Vicentinis & in alpibus, quæ Italiam a Germania dirimunt, ut idem Carcanus Vicentinus ipſe aſſerit. Gallicus, ut ait Bellonius, Galliæ perpetuus eſt, ſemperq; tam hyeme, quàm æſtate, præter aliarum rapacium morem ibidem conſpicitur, quod regionis aërem ei admodum familiarẽ & natiuum indicat. Cæterę verò rapaces ęſtate pleriſque regionibus, prę ſertim frigidioribus, cuiuſmodi eſt Gallia, degunt tantũmodò.

Nidulatio.

VENATVS. INGENIVM.

Quas aues venetur, Lanarius Gallicus.

LANARIVS Gallicus, cùm moribus ſit facilibus, ac docilis, tractabiliſq; ingenij tradente Bellonio, ad omne aucupij ſeu uenatus volatici genus tam aquatile quàm campeſtre apprimè idoneus eſt. Capit non ſolùm Picas, Coturnices, Perdices, Cornices, Phaſianos, ſed & Anates, imò & Grues humana pręſertim induſtria inſtructus. Quinetiam Carcanus ipſe Gallicos Lanarios hoc nomine prędicat, & à Gallis in pretio haberi, & frequenti ac grato uſu eſſe ait, quòd eorum opera in lacuſtribus Anates capiant. Et cùm ſocietate maximè gaudeant, multos unà ſocios in Anates uenaturos emittunt. Quoniam uerò alis diutiſſimè in æthere ſupra prędam ſuſpenſi hęreant, tantoperè Anates fatigant, ut & canum opera, & fuſtibus plurimas occidant. Atq; hac ratione plures interimunt, quam ipſorummet Lanariorum rapacitate. Hæc Carcanus aliorum fide dignorum, vt ait, relatu aſſerit, quòd Lanarios hos præſtantiſſimos euadere venatores ſibi ſimiliter affirmârint. In Italia verò hunc uenandi ſeu aucupandi per Lanarios modum vſitatum eſſe negat, fortaſſe quòd minus artis ac induſtriæ, adeoq; minus oblectamenti habeat. De Ita-

Lanariorū Italicorum venatus.

licis verò idem Carcanus paulò aliter ſcribit in hunc ferè ſenſum, Lanarij noſtrates alarum æquilibrio in aëre ſeſe ſuſpendunt diu admodum, & frequenter. Si in agris quempiam conſpiciunt, qui Accipitris opera ſeu Sperueri j aues captet, confeſtim hunc ſectantur ſupra canes volitantes tantiſper, donec emiſſo in auem quampiam Accipitre, magna pernicitate deuolet. Et ſi contingat Sperueri um in capiēda aue, nempe Coturnice, aliauè huiuſmodi quapiam pigrari, at tardiorem eſſe, eam inſequi non deſiſtent, donec prędam in ſuam poteſtatem redactam capiant, aut ex alto in terram deturbent, ac deuolare cogant. Hanc volatu delapſam in humum, aut latebris ſe abdentem, aut alia raione effugium quærentem minimè impetunt, iciuntq; denuò, verùm in aëre ſe ſuſtinentes veluti ſtant, ac tanquam immoti pendent, & ſuo more vo-

Vt auceps ſeſe à Lanario liberet.

lare pergunt. Hac obuolitantis, ac venationem interturbantis Lanarij moleſtia ſi ſe liberare volet accipitrarius, opus eſt vt curet, quò quauis ratione Coturnicem vnam capiat. Ita enim futurum, ut hanc conſequutus abſcedat, neque amplius Accipitrario moleſtus ſit. Si fortè fortuna canes venatici gregem aliquem Perdicum deprehenſum excitârint, Lanarius inſtar fulguris deorſum ruit magno ac veloci impetu, vnamq; è grege abripit, aut in latebras ſeſe abdere cogit, ita ut aliquando eā pòſt Accipitris opera ab accipitrario capi contingat. Non poſſum hic ſilentio præterire, quid ante annos non ita multos nobili cuidam ciui Vicentino amico meo ſummo Vincentio Brandicio euenerit, quod ad rem noſtram, & ad declarandam La-

Lanarius Niſum abripit.

narij naturā ea hiſtoria faciat. Hic cùm aliquando venationi intentus Accipitrem ſuum ſeu Niſum, quem vulgò Sparuerium dicimus, ad capiendam Coturnicem emiſiſſet, aduolans Lanarius hunc ſtatim unguibus arripuit, abreptumq; ad teli iactum ſecum per aëra aſportauit. Hanc rem uidens uir ille, ſtatim accurrit, opem ſuo Niſo allaturus, at tardus uenit. Iam enim Lanarius præ metu Niſum ex unguibus in terram delabi ſiuerat, ſed prius interfectum. Rei huius euentu obſtupefactus uenator, ex equo deſcendit, & quo uindictam de Lanario Niſi ſui

Lanari⁹ in rete icidit.

interemptore ſumeret, rete tetendit ſuper aue ſua mortua, qua Falconem caperet, eoq; facto ſeceſſit. Lanarius, qui non longè ab eo loco reſederat, ad Niſum à ſe necatum depaſcendum aduolans, in caſſes incidit, & comprehenſus à domino occiſi Niſi iuſta ira ſuccenſo interemptus fuit. Ego qui fortè fortuna hunc meum amicum adieram uiſurus, Falconem mortuum uidi, & Lanarium pulcherrimum eſſe, & qui iam ſenectam exuerat, corpore grandi ac ſpecio-

Lanariorū in venatu vſus.

ſo agnoui. Hanc rem geſtam referre uolui, ut admoniti uenatores ab hiſce Lanarijs ſibi cauere queant. Horum Lanariorum hic eſt vſus, ut ſupra canes uenatores, ſeu indagatores in aëre ſeſe aliquandiu librent, metuq; incuſſo Perdices, Coturnices, aut Phaſianos gradum ſiſtere cogant, neque diffugere. Etſi auiculam quampiam è reti euadere accidat, tum ſtatim eam deuolans Lanarius rapit. Emittuntur etiam ijdem Lanarij ad uenatū in Perdices, Coturnices, Phaſianos. Quas aues ſi primo inſultu non prehendunt, volucres obſeruant, atq; ut uulgò loquuntur accipitrarij, ſignant, quod etiam Aſtures facere ſolent. At rarenter eas occiſas in terram præcipitant, ſed ſimulatq; deſcenderint, ſupra eaſdem in aëre aliquandiu uolantes hęrent. Ego quidem, inquit idem Carcanus, de Italicis loquens, nunquam eos ita inſtituere potui, ut frugem aliquam facerent, aut ad uolaticum uenatum idonei euaderent. In Gallia uerò magni æſtimantur, relatumq; mihi eſt, in ea regione eos inſtrui ad lacuſtrem uenatum, ac ternos uel quaternos pluresuè Falcones emitti, qui ſupra aquis ſeu eo loco, ubi Anates ſunt, uolitent, eaq; ratione Anates capi, uerùm in noſtra Italia nullius ſunt uſus aut pretij. Hæc hactenus Carcanus, ex cuius uerbis intelligere eſt, multa in utroq; ſcilicet Gallico & Italico Lanario diſparia, multa etiam ſimilia reperiri. In actionibus enim, audacia, rapacitate, docilitate, & ad uenatio-

nem

nem aptitudine, moribus denique admodum diſſident. Omnia hæc in Gallico præſtantiſſima etiam ab ipſo Carcano Italo, alijsq́; celebrantur, contrà atque in Italico. Verùm corporis habitu, ac figura non ita ſunt diſſimiles. Quin etiam, ſi Carcano hac in re, qui audita refert, vbi nimirum modum, quo Anates Lanariorum opera Galli capiunt, ſuperiùs exponit, credendum eſt, volandi etiam more conuenire. Motu enim tonico, alarumq́; veluti trepidantium ſuſpenſu in aëre libratos diu hærere ſupra Anates, Gallicos Lanarios dicit Carcanus, quod quidem cæterorum Lanariorum, minusq́; generoſorum Falconum, Accipitrumuè, cuiuſmodi ſunt Buteones, Tinnunculi, Lanarii, Cyanopodes, alijque, naturam ſapit. Etenim vt id verum eſſe pertinaciter negare nolim, ſanè Gruibus capiendis eum volandi ritum (in Accipitribus ſanè damnatum ac vitioſum) ineptum eſſe quiuis videt, in quē tamen Gallis ſeruiunt, & inſtituuntur, ut docet Tardiuus, vt paulò pòſt exponemus. Taceo nullum Gallorum authorum neque Tardiuum, neque Bellonium hunc volandi morem in ſuo Lanario notaſſe, eiusq́; vſpiam meminiſſe. Hæc & aliæ rationes ſcrupulum mihi iniecerunt, num ijdem planè eſſent ſpecie (nam in genere Lanariorum conuenire conſtat) num diuerſi, vti patria ſunt diuerſa. Et ne quis miretur, rem, ut cuipiam videbitur, tantillum mihi negotium faceſſere, non alia quàm veritatis inquirendæ, omnisq́; ex lectorum animo ambigendi occaſionis, ac ut uulgò loquimur, tollendæ confuſionis, quantum in me eſſet, cauſa id me facere præfatus, adducam longè me priorem, & inter neotericos ſatis uetuſtum authorem arte ac profeſſione accipitrarium Beliſarium, quem eadem difficultas torſit. Ita enim de Lanario ſcribit: Villanos (ita Lanarios tanquam ignobiles nominat) audiuimus in Gallia optimos reperiri. Quod an uenatorum arte, induſtriauè, aut ipſarum auium natura eueniat, non comperimus. Fieri enim poſſet, ut, quum frigida ſit Galliæ regio (nam frigore fit, ut appetentiores cibi ſint aues) duci, impelliuè inde poſſint uillani, ut ſociatim magis ferire, aucupariq́; aues ſoleant. Vnum hoc ſcimus, auium iſtarum opera proprietati nominis reſpondere, quum in regione noſtra (de ſua loquitur) nec animo uiribusq́; nec volatu ira ualeant, quin reliqua Accipitrum genera à nobis deſcripta longè præſtantiora eis ad aucupij vſum inueniantur. Hæc Beliſarius.

In quibus conueniât. *Hærere in aëre quib' conueniat.*

INSTITVTIO. CVRA.

LANARIVM (inquit Tardiuus Gallus) etiam Gruibus capiēdis idoneum reddes hoc pacto. Impone eum in cauernam ſeu cellam ſubterraneam, ubi lucem, niſi quum paſcitur, non uideat. Manu nō geſtabis, præterquam noctu. Quum uolueris eum aucupari, ignem in loco illo excita, ut calefiat, tum igne remoto, lauato auem uino mero, & in locum eundem repoſito, cerebro Gallinæ paſcito, & diluculò ante ortum ſolem uenatum prodito. Quum primùm illuxerit, eminùs eum in Grues emittito. Nihil autem capiet primo die, ni fortuitò id accidat. Reliquis uerò deinceps diebus utilis erit futurus, præcipuè quidem à medio menſe Iulio, uſq; ad Octobrem medium. Poſtquam pennas mutârit, præſtantior erit. Tempore frigido, ut hyeme, inutilis eſt. Non opus habet delicato uictu. Craſſiora alimenta, teſte Bellonio, meliùs cæteris Falconibus, ac faciliùs conficit. Carcanus ita eos nutriri uult, ut ſemper famelici ſient, ſi rectè aucupari eos quis uolet. Et cùm eiuſdem cum Falcone Sacro, ut idem inquit, ſint naturę, tam his quàm illis, cùm ægrè admodum ſtomachi excrementitios humores expurgando reijciant, non xylina aut goſſipina, ſed ſtuppea aut linea turunda in os indita expurgandus ac inaniendus eſt, aut ſi xylina turunda eſt, paucula ſtuppa obuolui debet. Huius ope futurum eſt, ut debito tempore excrementa reijciat, atque, ut aiunt accipitrarij, purgetur.

Vt Grues capiat. *Quàmdiu vtilis futurus.* *Victus.* *Quomodo purgàdus.*

DE FALCONIBVS LAPIDARIO & Arborario vocatis. Cap. XI.

ETSI dubitent nonnulli, neque id forſan omnino temerè, utrum duo hæc minutiorum rapacium genera, quæ Dendrofalcos & Lithofalcos uocant, reuera in Falconum cenſu reponi debeant, an potius Accipitribus attribui: Quoniam tamen teſte Alberto, Falconum naturam magis participant, (Lithofalcū enim Peregrino quidem minus generoſum, at Gibboſo audacia nihilo inferiorem, imo potius ſuperiorem, nempe mediæ inter utrumq́; Falconem indolis conſtituit; & Dendrofalcū animi uigore inter hunc ipſum Gibboſum, & Merillū ſeu Aeſalonem ui differre aſſerit)

nos quoque communi omnium ſententiæ, qui Falconum eos nomine dignantur, ſubſcribentes in horum familiam eos referimus, reliquisq́; nondum deſcriptis anteponimus & nonum locum aſſignamus, quod à Falconũ natura minimè,ut Rubeus,Cyanopus,Hetybrides degenerent. Contrà verò,quia ob exigui corporis modicas uires, animoq́; minores haud ita frequentis in venatu ſint vſus,ideo Gallorũ Lanario eos poſthabuimus. Hic enim diſciplinæ ſubſidio etiam Grues captat,ut minores aues taceam. Illis uerò etiam Monedulæ reluctantur.

NOMENCLATVRA.

Lithoſalc. Falco lapidarius. Dendroſalcus. Steinfalck. Baumfalk.

LITHOFALCVM *Græcè cũ Ornithologo aptè dicere poſſumus*, quem vulgò Falconem Lapidarium; item Dendroſalcum, quem arborarium Falconem vocant: Simili nempe fingendi nominis ratione, ac libertate vſi, qua Latinorum & Germanorum vulgus ſolet. Illum enim hi Steinfalck, id eſt, lapidum Falconem, ſeu petrarum, quòd in præruptis ſaxis lubens degat, ſine dubio vocarũt. Hunc verò Baumfalck, id eſt, arborum Falconem,quia in arboribus nidum extruat,ac in his frequens verſetur,nũcuparunt. Nomen autem diminutiuum Baumfalckle mari potiùs conuenit, vti primitiuum fœminæ. Quæ differentia in Lithohoſalco etiam & in cæteris omnibus Accipitrum, Falconumq́; generibus in lingua Germanica obſeruari poteſt. Quidam Germani rerum naturaliũ periti Accipitrem Læuem interpretantur Dẽdroſalcũ. Falco Rochier apud Sabaudos dictus à rupibus,idẽ fortè cum Lithoſalco fuerit.

Accipiter læuis. Rochier. Falco quis.

FORMA.

Magnitudo.

DE Lithoſalci figura nihil aliud ab authoribus,traditum habemus,quàm,pauca ab Alberto, atque in hæc verba: Laparius quidem mediꝫ quantitatis eſt, & vigoris inter Peregrinum & Gibboſum. Arborarij verò,prꝫterquã quòd idem Albertus quãtitate,& vigore inter Gibboſum & Merillũ medium eſſe ſcribit, pleniorem tñ è Stumpffio, pleniſſimã uerò ab Ornithologo diligentiſſimo deſcriptionẽ habemus huiuſmodi. Dendroſalcus,inquit ille, auis egregia & nobilis eſt ſpecie non admodũ diſſimilis Sparuerio,nigrior tñ alquanto & minor. Hic verò, Dendroſalcus,quem ipſe manibus tractaui,à roſtro ad finem caudæ longus erat palmos quatuor, id eſt, digitos ſedecim. Pedes erant pallidi, tanquam ex ſubflauo & viridi colore mixto. Dorſum nigrum,ſed margines infimos pennarum capitis & dorſi, præſertim inferioris,ſemicirculi ſubruſſi ambiebant. Pennꝫ alarum nigriores erant,& latus alarum illud, quod verſus auem eſt, maiuſculis maculis ex candido ruffis diſtinguebatur. Pectus albidæ & nigricantes maculꝫ variabant, Plumæ ex albo ſubflauo retro aures, & in ceruice maculas quaſdam conſtituebant. Oculi nigricabant, roſtro color ferè cæruleus. Pennꝫ in cauda maculis diſtinguebantur, ſicut de alijs dictum,duabus tantùm medijs exceptis. An verò Accipiter Fringillarius, de quo alibi ſcriptum,idem fortè ſit cum hoc Dendroſalco, diligentiores inquirant. Itali noſtri Falconem paruum, Falchetto nominant,quaſi Falconellum. Parui autem ſunt & duo iam dicti Falcones,nempe Lithoſalcus & Dendroſalcus & Merillus noſtratibus Smerlo, ſeu Smeriglio vocitatus, & quem Germani Stoſsfelcklin, hoc eſt, Falconellum ferientem nominant. Quamuis eundem Merillum eſſe Ornithologus conijcit.

Dorſum. Alæ. Pectus. Oculi. Roſtrum. Cauda.

Falchetto. Stoſsfelcklin.

LOCVS.

FALCO lapidum in præruptis,inquit Albertus, petris pullificat, (vnde & ei nomen)& in alpium rupibus inuenitur. Arborarius verò in arboribus nidum extruit,quꝫ res ſimiliter nomine proprio eum ab alijs diſtinxit.

VENATVS. MORES.

QVANQVAM, vt aſſerit Stumpffius,propter paruitatem, infirmitatemq́; virium, non admodum frequens Dẽdroſalci vſus ſit in aucupio,ſeu venatu volatico: eſt tamen auis planè placabilis & ingenio mitis, adeo vt emiſſa per ſyluas & agros ad dominum ſuum redeat. Iucundiſſimum quidem illud ſpectaculum eſt, quod conflictu ſuo cum Monedulis exhibet. In ventriculo diſſecti plumas reperiſſe ſe & cantharides ſcribit Ornithologus. Regitur Arborarius,inquit Albertus, & nutritur ſimili modo, quo Smerillus, Lapidarius verò,quo Peregrinus.

Pugna Dẽdroſalci cũ Monedulis.

DE FALCONE RVBEO. Cap. XII.

QVOD neque venatus, neq; volatus laborem diu toleret hic Falco rubeus, qui quòd & inſtituti difficilem admodum ſeſe præbeat, itaque alijs Falconibus meritò cedit, licet aliqui dicant, Falcones hos minores quidem corpore eſſe, dociliores tamen. Cùm verò & veloci ſatis ſit volatu, & cum animo intrepido robur corporis coniunctum habeat, quare harum dotum merito Cyanopodibus & Hybridibus, vtpotè qui apertè à Falconibus generoſis degenerant, anteponi dignus eſt.

Ordo.

NOMINA.

FALCO rubeus à guttarum ſeu notularum, quibus diſtinguitur rubro colore, vt vult Albertus, Priſcis dictus eſt: Italis Falcone roſſo, Gallis Faulcon rouge, Germanis Roterfalck, Belgis roode Valck.

Nominis ratio.

DESCRIPTIO. TEMPERIES.

FALCO hic à [a] Petro Creſcētio in numero maiorum Falconum ponitur. [b] Alberto tamen non magnus, at Peregrino minor eſſe dicitur: à quo etiam in hæc verba deſcribitur. Rubeus hic Falco à priſcis appellatur, nō quòd totus rubeat, ſed quia guttæ in cæteris albæ, in hoc genere ſint rubræ & nigræ, ſicut in alijs non ſunt interpoſitæ, nec in dorſo, nec exteriore alarum parte. Non autem apparet rubere, niſi cùm alas exerit: Tunc enim fuſca apparet in eis rubedo. Hoc genus Falconum perperam & abſurdè quidam ex Lanario rubeo, & Falcone procreari dixerunt, cùm nulla in re, præterquam colore cum Lanario conueniat. Eſt autem rubedinis in eo cauſa, calor debilis potiùs infuſus in ſuperficiem corporis, & inflammans fumoſum humidum, quod excernitur ad generationem pēnarum. Et hoc facit media inter album & nigrum temperies. Quamuis enim etiam alij colores medij ſint, & in quibuſdam auibus reperiantur, vt viridis, hyacinthinus, croceus, & ſimiles, Falconum tamen generi, & audaci, rapaciq; naturæ, & volatus agilitati non congruunt. Nam viridis ferè frigiditatem arguit; hyacinthinus aëream & euanidam temperiem, & croceus bilem corrumpentem. Hic Falco etſi non magnus, & Peregrino minor, vnguibus tamen, pedibusq; & roſtro fortis eſt.

[a] L.10.c.9. [b] L.23.c.12

Magnitudo.

Ex Lanario nō naſci.

Fortitudo.

LOCVS.

TRADIT Tardiuus Falconem rubeum in locis planis & paluſtribus inueniri. Apud Moſcouitas Falcones phœniceos eſſe refert Sigiſmundus Baro.

VOLATVS.

PERQVAM agili, authore Alberto, eſt volatu, ſed non ſatis diu perſeuerante. Penna enim rubea, ut idē ait, mollior eſt, nec diù volādi impetū ſuſtinet, quin frāgi periclitetur.

MORES. VENATVS.

AVDAX eſt, & difficulter regitur, ſi Tardiuo credimus. Albertus verò cicurem admodum fieri ait. Quamuis & hic ipſe ad aucupium non debere cogi ſupra modum moneat. Temperies enim, inquit, rubea facilè vincitur, & læditur labore, quamuis facilè faciat impetum à principio. Et quoniam ad leues occaſiones alteratur, cautiùs cum eo agendum, ne temperamentum eius afficiatur. Melior efficitur poſt ſecundam, aut tertiam mutationem pennarum. Aetas enim accedens & humores calidos remittens, non parum iuuat temperamentum, & præcipuè per mutationem pennarum.

ÆTAS. ENVTRITIO.

Carnes.

VITAE, vt aſſerit Albertus, eſt minus lõgæ, quàm reliqui Falcones. Quamobrem nutriri debet, inquit, carnibus planè recentibus & adhuc calorem ſpirantibus, non nimijs tamen, neque ſæpius in die, ſed manè & veſperi tantùm. Et quoniam læuiſſima quauis de cauſa alteratur, offenditurq́; cautè tractandus, ne temperamentum eius damnum patiatur. Hunc macilentum ſeruare iubet Creſcentienſis. Ita enim meliùs aucupari ſeu venari affirmans, cùm quidam mediocri habitu, alij verò cùm obeſi ſunt, alacriores ſeſe præbeant. Et Tardiuus, quod ægrè inſtrui ac regi ſe patiatur, licet audax ſit, vult, antequàm ad volatum & venatum emittatur, ter eum exinaniri, ſeu extenuari, purgariuè, vt vulgò aiũt, offulis è pelle Gallinacea aqua prius elota, atque ubi has dederis, ſingulis vicibus calefactum in locum opacum aliquantiſper ſeponi.

Purgatio.

DE DVOBVS FALCONIBVS Rubris alijs Indicis. Cap. XIII.

LICET his duobus Falconibus exoticis, quorum hic icones exhibemus, proprium ac peculiare caput, tanquam ſpecie, omni dubio procul à Falcone rubeo Alberti differentibus dicare iuſtè potuiſſemus. Quà verò ob colorem, quo cum rubeo dicto ſimilitudinem habent, non alio aptiori, quàm Falconis rubei (adiecto interim à patria ad diſcrimen cognomine) donari nomine videntur, itaque eos huc referendos duximus, præſertim cùm hoc nominis iuſtiùs multò, quàm Alberti Falco poſſidere debeant. Nam ille ipſomet teſte, ob guttas tãtummodò quaſdam, quibus reſpergitur rubras, id nominis inuenit. Hi parte anteriore tota, & alis internis rubent, adeo ut qui pronos inſpiciat, præter colorem rubeum ferè nihil videat.

Alberto rubeus Falco cur dictus.

DESCRIPTIO.

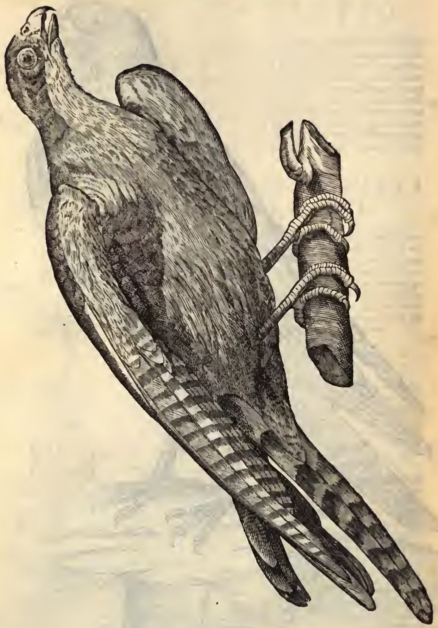
Magnitudo.
Marē eſſe.

PRIOR horum Falconum altero multò maior eſt, eumq́; tertia plus minus parte ſuperat: vnde ſi quid coniectura aſſequi poſſum, cùm in rapacium genere fœminæ grandiores ac ſpecioſiores, venatuiq́; aptiores ſint, mares verò ob hanc ipſam cauſam Tertiarij dicãtur, quòd tertia parte ferè fœminis ſint minores, itaq; hunc fœminam, illum verò marem eſſe crediderim. Adde quòd exigua inter vtrunq; eſt diuerſitas, ea excepta, quòd ſaturatior in maſculo color eſt, ob calorē ſcilicet maiorem, qui & corporis argumento obicem ponit; ſed hoc clariùs ex peculiari vtriuſque deſcriptione innoteſcet. Hic itaque maior capite eſt, vertice lato, ac ferè plano, nulla occipitis vt in quibuſdam videtur, eminentia. Color capiti cinereus ad fuſcum tendens, cuiuſmodi etiam eſt colli, dorſi totius, necnon alarum exteriorum. Roſtrum ei admodum craſſum, quà capiti contiguum ſuperius & inferius vniuerſum luteum eſt, vnco mediocri eſt, ac cinereo, qualis coloris & tota eſt ea anterior roſtri pars, quam nudam nulla membrana lutea inueſtit. Oculi pupilla nigerrima, iris fuſca, obſcuro bærico colore infecta. Membrana ciliorum in ambitu lutea. Ab exteriori ac minori oculorum cantho, vtrinq; macula oblonga ducitur, eodem, quo pectus, colore imbuta. Pectus vniuerſum, & alarum, ut videbatur, interiorum ſuperior pars, venter quoque & vropygium, necnon coxæ, femoraq́; fulua planè tota rubẽt cinnabarino remiſſo. Mentum tamen in hoc rubeo colore, macula oblonga cinerea, quæ infernè deſinit, diſtinguitur. Pectus quoque eiuſdem coloris notulis anteriori ſterno raris reſpergitur. Latera etiam quæ à medijs alis complicans integuntur, ſimili colore cinereo fuſco tinguntur. Alæ longiſſimæ extremis apicibus vltra mediam longè caudam porriguntur, extremo ferè dorſo ſibi mutuò decuſſatim incumbentes. Cauda enim oblõga, cuius pennæ ſingulæ alternis ſpatijs, modò nigris, hemycicli forma anguſtioribus, modò cinereis amplioribus variãt. Crura, pedesq́; lutea ſunt, craſſa ſatis robuſtaq́;. Vngues nigri, acutiſſimi.

Color.
Roſtrum.
Oculi.
Pectus.
Mentum.
Alæ.
Cauda.
Crura.
Pedes.

Alter

Alter

Alter quem marem eſſe credimus,& ſecundo loco dedimus,tertia, ut diximus,prope parte exilior eſt,colorum varietate cum priori ferè eadem,& in eiſdem partibus, niſi quòd, vt antè quoque innuimus,color rubeus in hoc ſaturatior eſt,& euidētior,eadem, quę in priore,mem-bra tingens. Eæ quoque partes, quas in priore color cinereus ſubfuſcus imbuit, in hoc, nigro prorſus veſtiūtur colore, quales ſunt alæ ſupernæ,caput,dorſum,cauda. Quaſdam tamen ad-uertere licet notas huic peculiares,quibus ab altero diſcrepat. Roſtrum enim huic totum cæ-ruleum exigua membranula,quæ nares integit,lutea excepta, oris inæqualibus veluti ſerratis. Mentum ſeu gulæ initium huic dilutiùs paulò rubet, colore ad cinereum nonnihil vergente, ſed nulla macula,ut in priore inſignitum eſt. Pennæ remiges interiores albent,notis fuſcis tranſuerſim frequētibus,ſtatoq; interuallo diſtinctæ:reliqua,nempe ſuperna alarum pars, ſeu axillæ ſaturrimo fuluo, ceu rubricæ rubet. Cauda quoque prona duplici macularum tranſuerſarum varietate, nempe albarum & cinerearum,quæ ad cæruleum inclinant, alternatim ornata conſpicitur. Pedes cruraq; dilutiori luteo, cereouè colore ſunt.

Falconis rubri alterius deſcriptio. Color. Differētia. Roſtrum. Mentum. Alæ. Cauda. Pectus. Crura.

L O C V S.

VTRVNQVE India Orientalis dedit, vnde ſub nomine Falconum Indicorum à Sereniſſimo Magno Hetruriæ Duce Ferdinādo ad viuum expreſſos,quæ eſt inſignis eius, ac tanto Principe digna liberalitas,dono miſſos accepi.

DE FALCONE CYANOPODE. Cap. XIII.

QVATVOR equidem Falconum genera pedibus cęruleis inſtructa inuenio. Nam & Peregrini nonnulli, Hierofalci, Sacri, necnon Lanarij Gallorum, & Carcani pedes omnes habent cyaneos. Vni tamen ſoli peculiariter authorum & accipitrariorum cōſenſus à pedum cęruleo colore nomen Cyanopodi indidit. Itaque nolui ego quoque eius tractationem omittere, etſi quiſnam hic Falco ſit, & ad quod genus referendus mihi non admodum conſtet. Solus Albertus,& quidem verbis admodum parcis eum deſcribit. Quantum verò ex his ipſis, pręſertim quę de natura ac moribus eius adſert,colligere eſt,ad Lanarium potiùs,quàm ad aliam vllam Falconum familiam pertinere videtur. Degeneris enim & à Falconum indole nonnihil deflectentis naturę,meticuloſus, & alis in ęthere ſupra prędam inſtar Lanarij ſeſe librans, eodem deſcribitur,Quare an Lanarij quępiam ſit ſpecies curioſis diſquirendum relinquo. Nobis hic, ut & alibi nonnunquam nodum indicaſſe ſufficiat, quò ſolertibus ingenijs rerum naturę ſtudioſorum anſam prębeamus,ut exactiùs obſcuriora iſtęc,in quibus iudicium anceps eſt,inueſtigent. Vix profectò,quicunque fuerit Falconibus apponi meretur.

Cæruleis pedib. Falcones quot. Cyanopos ad quos genus Falconum reducendus.

N O M E N C L A T V R A.

HEBRAICAM vocem Peres פרס,ſunt qui in [a] Leuitico,& in [b] Deuteronomio Accipitrem interpretantur,alij Haliætum; Iudęi vulgo בלאבה, Bla'fu'ſſ, id eſt, Falconem pedis cærulei, vt Germani appellant. Illyrij hunc Falconem nominant Raroh: Itali Zafiro (à ſaphirino colore pedum,vt Albertus uocat) quem magnum & paruum faciunt, nimirum pro ſexus diſcrimine. Albertus Falconem,qui vulgò pes blauus (ita Germani cyanum uocāt) uel hyacinthinus dicatur, Circum Ariſtotelis facit,de quo inter Accipitres à nobis tractatum eſt.

Peres. Bla'fu'ſſ. Roroh. Zafiro. Pes blau'.

D E S C R I P T I O.

FALCONVM genus hoc cæruleo pede (inquit Albertus) Falconi Peregrino magnitudine æquale,& figura ſimile eſt: ſed in hoc differt,quòd dorſum eius,& exterior alarū pars minus nigredinis,& pectus plus albedinis habet, & alæ breuiores ſunt, cauda uerò longior aliquantum. Pedes eius hyacinthini,ſiue azurini ſunt.

Qūo à Peregrino differat.

VOX.

VOX ei acutior quàm Peregrino. Eſt enim humidior,& pituitoſior,ut ait Albertus. Vnde eùm frigidiori temperamento ſit,uocis inſtrumenta etiam anguſtiora eſſe contingit, quæ largior calor dilatare ſolet,grauioremq; uocem edere.

VENATVS. MORES.

IN auibus inuadendis,ait Albertus,minus audax ob humidum nimirum & pituitoſum temperamentũ.Rarò enim inuadit aues Pica uel Cornice maiores, cùm Peregrini,alijq; Falcones maiores quaſuis aues aggrediantur. Hinc fit, ut Falco pedis cærulei,cùm è ſublimi deorſum ſe præcipitare & in prædam impetu ferri debet,propter metum loco maneat,& alis ſuſpendatur.Diſciplina tamen, & induſtria hominis eum iuuantis audacior fit: uerùm nõn ita ut nobiles Falcones, à quorum excellentia multùm declinat. Nam ut milites quandoque etſi parum robuſti,ſcientia tamen & uſu militandi,confligendiq; inſtructi,& ſociorum fiducia animati, ſæpe claras uictorias referũt.Sic Falco Cyanopus uſu deijciendi,tenendiq; aues,& Falconarij ſibi propinqui fiducia meliùs,& audaciùs ferit,quàm per naturam faceret,ut Niſus quoque ſeu Speruerius.Itaque etiam fortiores ſe inuadit,& maiores aues. Nec mirum,cùm etiam Lanarij(qui natura adeo timidi,tardiq; ſunt,ut non niſi mures, aut aues uolandi adhuc impotes,uel quæ fortè humi currunt, uel in nido iacent, captent) eodem modo ad audaciam erudiantur. Qua uerò ratione audacia in Accipitribus excitetur, explicatum eſt ſuo loco.

Quas aues capiat Cyanopus.

DE FALCONE CYANOPODE ALIO. Cap. XV.

LONGE verò aliud, ac diuerſiſſimum ab eo,quem iam ex Alberto dedimus, Cyanopodis genus illud eſt, quod in Heluetiæ multis locis reperiri tradit Stumpfius. Ab hoc enim etiam Ornithologo Helueto teſte,aiunt capi,nõ ſolùm Perdices,Columbas, Cornices, Arcuatas, Anates,ſed etiam Phaſianos & Tetraones. Vnde generoſiore aliqua proſapia ortum eſſe facilè liquet. Nidificat,vt ait Stumpfius,in excelſis quibuſdam petris,iuxta aquas, aut valles profundas,cùm alibi,tùm præcipuè circa oppidum, quod tribunal Cæſaris vocant. Nidis exemptus manſuefit. Bimus aucupio auctior eſt. De hoc exſtat apud Germanos prouerbiũ huiuſmodi, Ein eule hecket kein blafuoſs, hoc eſt: Vlula non generat Cyanopodem Falconem. Eundem habet ſenſum,quem illud: E Squilla roſa non naſcitur.

Quas aues capiat.

Prouerbia.

DE FALCONIBVS PROMISCVO coitu genitis. Cap. XVI.

ORDO. SYNONIMA.

ADVLTERINI quodammodo, & non vnius generis parentibus orti Falcones vltimo loco recenſendi veniunt, quos mixtos alij vocant: Latinè Hybridas dixeris. Itali,vt Carcanus,ex altero parente Peregrino,altero Mõtano procreatos peculiariter, Falcones trauerſos vocant.

Falcones mixti. Hybridæ. Falcones trauerſi.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

PRAETER modò dictum Italorum Trauerſorum Falconum genus, alia ab Alberto quaterna his enumerantur verbis. Quum quodlibet ex prædictis generibus cuilibet permiſceatur,multa fiunt Falconum genera, ex quibus ad nos peruenerant quatuor. Falco enim Peregrinus frequenter miſcetur cum illo,cui pedes cęrulei. Quod ſi Falco naſcatur ex Peregrino patre & matre pedum cæruleorum, patriſſat plerunque, parum declinat à nobilitate, licet parum coloris cærulei in

Peregrinus cũ quo Falcone miſcetur.

pedibus

pedibus appareat. Si verò matre nobili,& patre ignobili natus fuerit, magis ad ignobilitatem patris,quàm maternam nobilitatem accedit. Rurſus Peregrini, qui ad omnia loca frequenter ſolitarij volāt, aliquando commiſcentur cum Lanarijs nigris,uel albis vel rubris. Et quanquam modò diximus quatuor huiuſmodi ad nos perueniſſe genera,ratio tamen poſtulat multa eſſe, & plura quotidie fieri poſſe talia Falconum genera.

GENERATIO.

QVANVIS (inquit Albertus) pro regionibus mores & colores animalium varient,tamen ſpecierum tam diſſimilium diuerſitatis cauſa pręcipua eſt permiſtio Veneris,ut etiam in generibus Anſerum,Canum, & Equorū fieri uidimus noſtris temporibus. Sic & animalia ex ſeminibus etiam differentium ſpecie animalium,ſi conueniant inter ſe temperamento,& natura, & impregnationis, ouorumq; ac incubationis tempus congruat, generantur. Cæterùm hæc permiſtio fit,quando Falcones ſpecie diuerſi,ſed temperamēto ſimiles, tempore libidinis conueniunt,nec ſuæ ſpeciei ſexum,cui permiſceantur,inueniunt. Et hoc non ſolùm probabile eſt fieri ex Falconum generibus inter ſe permiſtis, ſed etiam ex Falconum coitu cum Aſturibus & Niſis & Aquilarum generibus. Et hanc ob cauſam tam diuerſa rapacium & Falconum genera in diuerſis regionibus inueniri conijcimus. Porrò in memoratis quatuor generibus pręcipuè Falconis Peregrini commixtionem fieri diximus, eò quòd Peregrini à parentibus ſtatim expelluntur,& frequenter ſeparantur, propter prædam & iram. Et cùm ſuę ſpeciei coniuges non inueniunt,ad ſpeciem alteram, quam ſibi ſimillimam inuenerint, conuertuntur libidinis tempore. Hęc Albertus, quibus verbis & generationis modum, & tam diuerſarum & propè infinitarum ſpecierum, necnon iudicij in hiſce dignoſcendis difficilis rationem minimè inſcitè exponit.

Animaliū diſſimiliū ſpecierum cauſa.

Falconum diuerſitas vnde.

Falco Peregrinus cur cum alijs Falconib. coeat, magis quam alij.

INDOLES.

QVODSI cum Falcone pedis cærulei Peregrinus cōmiſceatur,ferè ſimilis Peregrino generatur auis. Si cum Lanario nigro, ignobilis Falco niger, vel nigro ſimilis procreatur. Si cum Lanario albo, ſimilis Falconi albo. Si denique cum Lanario rubeo, ſimilis colore & figura rubeo Falconi gignitur. Et hi quidem mixti Falcones faciliùs arte iuuantur, quàm qui omnino ex vtroque parente ſunt ignobiles,præſertim ſi pater nobilis fuerit. Patriſſant enim,id eſt,paternam plerunque indolem referunt hæc ſpuria Falconum genera,authore eodem Alberto. Si contrà verò,inquit, mater nobilis,pater ignobilis fuerit,ignobilior quidem generabitur auis,inſtitutione tamen & diſciplina proficiet, præcipuè poſt vnum vel alterum annum. Hæc de Falconum generibus dixerim, ex quibus reliqua etiam, ſi quæ ſunt,poterunt cognoſci. Atque hæc omnia hactenus Albertus.

Finis Libri Septimi.

VLYSSIS

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS
ORNITHOLOGIÆ
Liber Octauus.

Qui eſt
DE AVIBVS RAPACIBVS NOCTVRNIS.

Quædam de eiſdem in genere dicta. Cap. I.

Ordinis ratio.
Quæ Aues nocturnæ. Γλαυκῶπες
Quot Nocturnarum Auiũ ſpẽs, veteres ſtatuerũt.

ABSOLVTO tractatu de Rapacibus diurnis, ordinis ratio expoſtulat, vt deinceps de nocturnis agamus, quæ tanto illis cedunt merito, quanto lux eſt tenebris nobilior. Nocturnarũ verò nomine eas omnes intelligimus, quas Græci generali nomine Γλαυκῶπας indigetant, ob cæſios oculos. Adeò verò varia & particularibus nominibus confuſa eſt iſtæc nocturnarum auium hiſtoria, vt certè arduum ſit, & operoſum, proprio ſingulas à veteribus attributo nomine diſtinctè cognoſcere. Ita ut neceſſarium omninò eſſe putem, diuerſa ſæpenumerò nomina ad eandem rem, aut ſaltem ad genus vnicum redigere. Alioquin veteres ſibijpſis pugnare ſæpè neceſſe eſt, qui cùm decem tantùm plerique harum auium ſpecies ſtatuant, nomina tamen multò plura recenſent. Sint igitur, exempli gratia, ſi non idem, ſaltem ſub eodẽ genere, Chalcis, Cymindis, Hybris, Ptynx, Cicunia, Nycticorax, Otus, & præterea Vlula, Bubo, Aluco, & Scops. Harum auium tamen ſingulas, aut plurimas multi diuerſas eſſe voluerunt. Verùm hac de re ſuo loco fuſiùs.

SYNONIMA.

Aues nocturnæ à voce dictæ.
Vl quibus competat.

QVOD ad auium harum nocturnarum appellationem attinet, videre licet pleraque per Onomatopœiam confictа eſſe, vti etiam aliarum nonnullarum, quales ſunt; Cuculus, Vpupa, Coruus; ſed harum præcipuè, idq; non in vnius gentis, ſed quàm plurimarum idiomate. Gratia exempli: Hybris Græcis & Byas: Bubo & Vlula Latinis, Hibou Gallis, Germanis Eul, Vul, Huruv, omnia à ſono auis vocabula formata ſunt. Belgæ vocabulum Vl, tanquam genericum omnibus propè nocturnis attribuunt.

GENERA: DIFFERENTIA.

Quinq; genera nocturnarum nota.
Hybris qs.
Capriceps quis.

NOTAE hodie ſunt vulgò quinq; nocturnarum auium ſpecies, videlicet Bubo, Aſio, Vlula, Noctua & Aluco. Sed antiqui alias præterea tradidêre, quales ſunt Accipiter nocturnus, quem nos Hybridem Ariſtotelis eſſe diximus, nõ autem Cymindim, vt vulgaris eſt opinio, Coruus nocturnus, quem Græci Νυκτικόρακα dicunt, ſed hunc Otum eſſe quibuſdam Ariſtoteles ſcribit, Αἰγότιλας, qui Latinis Caprimulgus eſt, & Capriceps, qui quorundam iudicio idem eſt cum Caprimulgo. Scops item & Strix. Ego apud Ariſtotelem quæ ſequuntur præcipua nocturnarum, quæ aduncis vnguibus ſunt, & ex venatu viuunt, de quibus hîc nobis agendum eſt, genera eſſe exiſtimo, Νυκτικόρακα, γλαῦκα, βύα, ἐλεόν, αἰγώλιον σκῶπα. (nam horum ſimul [a] eodẽ capite meminit) & αἰγωτάλιον, cuius alio [b] loco. Primo loco Theodorus interpres ita habet: *Nocturnarum etiã auium nonnulla aduncis ſunt vnguibus, vt Cicunia, Noctua, Bubo,*

[a] 8. *Hiſ.* c. 3.
[b] 9. *H.* c. 30

Hic,

Hic, pro eo, quod in contextu Græca legitur, Nycticorax, traducit Cicunia, dictionem uerò Glaux, Noctuam trãſtulit, & Byas, Bubonem. Eodẽ loco ita pergit. *Species ſimilis Noctua Bubo eſt: ſed magnitudine non minor, quàm Aquila. Itẽ Aluco, Vlula, Aſio.* Hîc pro dictione Græca Eleos, poſuit Latinè Aluconẽ, pro Græco Aegolios, Vlulã, pro Scops Aſionem. Sed mea quidem ſententia perperã. Nycticorax enim Ariſtoteli ipſi idem eſt cum Oto ſiue Aſione, vt poſtea ſuo loco probabimus, & Scops Aſioni quidem ſimilis eſt, ſed multò minor. Diſtinguunt quidam totum nocturnum genus, in maius, & minus. Hoc contineri uolunt, Noctuã, Vlulam: illo, cæteras omnes magnas, & quæ magnitudinis merito cum Aquila certare poſſint. Recenſentur & aliæ aues, quæ noctu uagantur, apud Ariſtotelem, de quibus ſuo loco dicemus: hîc de ijs tãtùm ſcripturi ſumus, quibus ungues adunci ſunt.

Gazę error

Nycticorax eſt Otus ſiue Aſio.

Scops Aſione minor.

F O R M A.

MAGNITVDINE igitur ut dictum eſt, inter ſe differunt. Pennatorum *animalium*[a] (Plinio teſte) *nocturna quædam tantùm, pennas velut aures gerunt, vt Otus & Bubo, cæteris cauerna ad audiendum.* Oculos omnes magnos, amplos, & cæſios habẽt, quem colorẽ Gręci glaucon uocãt, eſtq; is, quem nos uulgò dicimus, colore miſchio fra'l bianco e uerde. Huiuſmodi oculis fertur fuiſſe Pallas, ideo Glaucopis dicta, & Neptunus. Vncum etiam roſtrum more diurnarum rapacium obtinent, & ungues hamatos, ut Noctua, Bubo, Vlula. Plurimis pedum digiti antè & retrò ęquales, bini ſcilicet, ut Picis: Aluconi, Noctuę, Vlulis. Pedes hirſuti ac plumoſi multis. Corporis color cinereus ferrugineo uariè maculoſus.

Magnitudo.

Aures.

Oculi.

Color glaucus quis.

Pallas cur Glaucopis dicta.

Roſtrum.

Vngues.

Digiti.

Pedes.

Color toti' corporis.

V I S. V S. A C T I O N E S.

ARDVVM eſt rationem reddere, cur natura aues nonnullas uolare nòctù, & quieſcere interdiù uoluerit, niſi mutua inter ſe comparatione facta, idem dici poſſit de auibus, quod de quadrupedibus. Videmus enim animantia quædam fera noctu paſci, & interdiù certa quodã loco deliteſcere, cùm tamen interdiù clariùs, quàm noctù uideant. Cuius rei experimentum eſt uidere in Muribus, cùm maioribus, tùm minoribus, in Ceruis, in Vulpibus, in Lupis, in Leporibus, & in omni ferè ſerpentium genere. Hæc omnia animantia ſimulatq; ſolẽ occidere percipiunt, è latibulis & cauernis ad paſtum prodeunt. Dein cùm ad horas aliquot quieuerint denuò ſub auroram ad uictum indagandum redeunt. Idem contingit de auibus nocturnis, quibus ut ex manifeſtis ſignis licet conſpicere, natura plus quàm quadrupedibus conſuluiſſe videtur. Grandes enim largita illis eſt oculos, atque in fronte probè undiquaq; adumbratos; necnon aliquid, quòd ſupercilijs reſpondet, ita ut præterquam quòd pupillę oculorum eorum uiſui ſunt accommodatiſſimæ, ſcite etiam ſuis inſtruſtæ ſunt & congruis coloribus. Habent & supernè veluti parietes, ad quos ſpiritus reuerberet & coerceatur, ponè aures, quas pro arbitrio attollunt & deprimunt, quę etiam ad clariorem viſionem non parum conducunt. Ad victum nõ niſi veſperi prodeunt & mane, ipſo[a] Philoſopho teſte, ita dicente, *Noctua, Nycticoraces & reliqua quæ interdiu nequeunt cernere, noctu venando ſibi cibum acquirunt: verùm non tota nocte id faciunt, ſed veſpertino & matutino.* Qui acuratiùs ipſorum viſionẽ obſeruabit animaduertet eam non vſque adeò inſignem eſſe, atque vulgò exiſtimatur. Si enim quiſpiam de nocte ſeſe incluſerit, vel cum ea, quæ nocturnarum omnium clariſſimè cernat, loco quopiam anguſto & obſcuriſſimo, atque ſi tum uerſus auem progrediatur, vel ei minetur, ut nec alias, ita neque hanc auem vel tantillum cernere comperiet. Quamuis itaque *hebetant harum omnium*, vt inquit Plinius, *interdiù oculi*, non tamen ideò de nocte clarè vident. Ad viſionẽ enim ſecundũ Ariſtotelem requiritur mediũ illuminatum, quod aër eſt. Quod autem interdiu aut nihil aut ęgrè uideant, ita accidit, quòd vti *excedens ſenſibile* iuxta Ariſtotelem *lædit ſenſum*, etiam perfectum & ſanum; ita etiam ſenſibile moderatum imbecillũ, & ægrum ſenſum offendit. Contingitq; oculos Noctuarũ infirmos & debiles lumine ſolari ſeu diurno veluti perſtringi ac verberari. Cernent itaque optimè, cùm neque lumen eſt magnum, neq; etiam omninò nullum, ſed mediocre, quale ſub vtrumq; crepuſculum videtur. Vnde tum potiſſimùm ad paſtum euolare ſolent, alioquin de die etiam eas meliùs videre, quàm cùm in meris ſunt tenebris veriſimile eſt.

Cur noctù volent.

Animalia quæ noctù vident.

Cur oculos magnos habeant animalia noctù videntia.

[a] Li. 9. Hi. cap. 34.

Nocturnas aues noctù non exactè cernere.

Aër ad viſũ requiritur.

Cur iterdiù ęgrè cernãt.

Quãdo optimè cernãt, & ad paſtũ eant.

old 499 a 503

ÆQVIVOCA.

BVBO piſcis eſt apud [a] Athenæum, qui tamen de forma eius nihil ſcribit, Citat autem hunc [b] Nicandri verſum *Aut Rhager, aut Bubò melior vel Cornua in vndis.* Βύβων Ptolomeo Liciæ vrbs, in ea regione parte, quæ Cabalia dicitur; [c] Stephano ac [d] Plinio vocatur Bubon, propè quam Cretam Theſſalicam naſci ſcribit. Hanc Stephanus ita dictã vult à Bubone Latrone, qui eam condidiſſe putatur. Βυβὼν vocabulũ etiã Græcũ eſt, vti Bubo Latinum, quo olim abſceſſum adenum notabant, ſiue tumorem ſimplicem potiùs, maximè verò & quidem nunc circa inguina. Nam & inguina Græci Bubones vocant. Vulgò quoque collectiones ſeu inflammationes vel inflationes potiùs earum partium inguinarias appellant. Recenſentur Bubonum inflammationes inter peſtilentiæ ſigna certiſſima, adeò vt etiam peſtis nuucupatione peculiariter ſignificari ſoleant. Materiam eandem, ſed minus feruidam obtinent, atque carbunculus. Hi ſi ante febrem apparent mitiorem peſtem denuntiant, robuſtamq́; cordis naturam ueneno laceſſitam, huius ſtatim nonnihil foras propulſiſſe. At poſt ortam febrem prorumpentes dominantis veneni impetu fiunt, ſuntq́; quaſi fictæ naturæ pernicioſum inditium. His tumoribus nihil commune eſt cum aue noſtra, cuius nomen Latinum eſſe & à ſono dictum poſtea trademus; illud autem Græcum eſt à verbo βαίνειν, & particula βῦ intendente, quaſi ὁ μεγάλως βαίνων. Nam articulus inguinis maximè ad inceſſum neceſſarius eſt, vel tumor ipſe, ſic nominatur, eo in loco, quoniã valdè in altum attollitur, aliqui βουβῶνα uocant; hinc & uerbum βουβωνιῶ apud Menandrum legitur. Quid uerò per Bubonem ſignificetur apud Lycophronem, dubitãt docti. Nam ubi Bubonis tormas nũcupat poëta, interpres ipſe Peripherius exponit & addit, *Bubon* eſt *ἰξύος τόπος*, id eſt, *vertebra locus*. Quid autem poëta ipſe propriè intelligat, difficilè eſt iudicare; uel *quia*, ut [e] Cælius teſtatur, *multa barbarè profert, & nugatur, vel quia inſcitia laborat*. Nam hic quidẽ Angæi Bubonẽ percuſſum ſcribit, mox autem paulò pòſt annectit, *πτύξας ἀφυκτοὺς σφύρον*. Ego inquit Cælius *Sphyrum ſcio Aſtragolo circumiectas partes, at Bubonoſphyrum non noui*. Veriſimile tamen eſt Lycophronem per Bubona inguina ipſa uoluiſſe deſignare, in quibus tumor ille peſtilens plurimum oriri ſolet. Per uertebram uerò interpres, os ſacrum, credo intellexit, cui oſſa Iſchion, Iliũ, & pupis cõnectũtur. Eſt & Bubo ſaltationis genus Atheneo, [f] ubi *erat* inquit, *Bubo figura quadã proſpicientiũ ſummãq́; manũ ſupra faciẽ curuantiũ.* Hæc uerò erat una figurarũ ſaltationũ.

[a] L. 7. c. 39. Piſcis. [b] In Boetic. Vrbs. Cabalia. [c] L. 5. c. 27. Bubon. [d] L. 3. c. 17. Morbus. Inguina. Lycophrõ explicatus. Bubo vertebræ loc⁹. [e] L. 4. Lect. ant. cap. 11. Saltationis genus. [f] L. 14. c. 12

NOMENCLATVRÆ.

KOS Bubonis nomen Hebraicum aliqui eſſe putant, ſed alij aliter interpretantur. Dauid Kimhi כוס Kos auem immundam ignotam nobis, uel auem, quæ in deſertis degat, & uocem edat ſimilem ploratui כחי: cuiuſmodi ſanè Bubonis eſt, quod & Vergilius annotauit, & Germani obſeruarunt, qui ipſi VI nomen ab eiulatu dedêre. Rabi Salamon, פלקיס, id eſt Falconem, D. [a] Hieronymus Nycticoracem, ut & Septuaginta; alij Bubonem, ut recentiores. Iidem in lexicis linguæ hebraicæ (Kos) inquiunt eſſe nomen uolucris ululantis & clamantis de nocte; Nycticorax uulgò קוץ Kutz, ſic Germani Noctuam uocant, & ſanè Hebraica uox pulchrè alludit ad Germanicam, quinimò de Noctuarũ genere Bubones aliæq́; nocturnæ dici generaliter poſſunt: Ita Plinius *Noctuarũ* (inquit) *id eſt, genus maximũ cui pluma auriũ modo emicãt*. Verba Pſ. ſunt; *Factus ſum ſicut Bubo* (Hebraicè Kutz) *qui eſt in ſolitudinibus*, ubi Aquila & Theodotion & quinta editio Nycticoracẽ uertũt, alij Bubonẽ: ſexta editio noctuã, Symachus Vpupam, R. [b] Salamon, auem ait eſſe remotam ab hominum conſpectu, (Quidam ſanè Hebraicè ab abſcondendo dictam rentur) & nocte uociferantem, cui ſimilis alia ſit, quam uocant יבין Ibin: fortè Hibou. Sic enim Galli Bubonem uocant, & ſolet Rabbi Salamon Hebraica nomina Gallicè interpretari. [c] Nominatur ſanè Kos auis inter impuras, ubi interpres Chaldæus uertit קריא, Kadia, Arabs, Kus, Perſa חכום, Gakus (quæ uoces magis etiam, quàm Hebraica Kos ad Germanicam Kutz accedunt) Septuaginta Nycticoracem, Hieronymus Bubonem & alibi, ubi Septuaginta & [d] Hieronymus Herodium uertunt. Chaldæus alibi habet קיפופא Kiphupha, quod Noctuam quidam interpretatur. Accedit quidem hæc uox ad nomen Cicuma, quo Gazà Nycticoracẽ reddidit. Euſtathius Scopas eſſe ait aues, quas Romani Cucubas nominent, (quæ uox Hebraicæ Kiphupha etiam uicinior eſt) Arabs אצפור Azphur. [e] Pagninus ex R. Salomone exponit Noctuam, quæ uernacula lingua Ciuetta uti etiam Gallica nominetur ac noctu clamet. Ornithologo inter tam uarias interpretationes animus magis ad Bubonem, inclinat, Schachaph שחף, exponitur Bubo à quibuſdam recentioribus. Septuaginta & Hieronymus Larum, aut Fulicam interpretantur. Chaldæus reddit

Kos. [a] Pſal. 102 Kutz. [b] Leuit. 11. [c] Leuit. 11. Kadia. Kus. Gakus. [d] Deut. 14. Kiphupha. Cucuba. Azphur. Schachaph [e] Leuit. 11. & Deut. 14 Larus. Fulica.

Schachefa,

Schacheſet morb. Scaph. Schachefa, Perſa enim uocem eam retinet. Arabs שכף Scaph. Dauid Kimli interpretatur
auem, quæ laboret morbo Schachefet, Hebręis dicto, quo corpus attenuetur & deficiat, phtiſi
nimirum. Sed Rabbi Salomon ſic uocat morbum, in quo naſcuntur in carne ampullæ inſtar
pomorum, Bubones fortè, apoſtemata Gręcis ſic dicta: tranſlatio communis alibi pro hoc
morbo uertit febrim, egeſtatem. Iudæi recentiores Cuculum auem interpretantur. Quod ſi
Schuffel. Bubonē ſignificat, deriuatum inde uel ab Arabico Scaph uideri poteſt Germanicum Bubo-
Tſchafytle. nis nomē Scuoffel, & Noctuæ generis Tſchafytle, Chafuus, & apud Græcos Aſcalaphi. Sed ſi
Schafuus. auis eſt corpore macro, & tenui, tanquam pthiſi conſumpto, Larum potiùs eſſe dicemus, quæ
Aſcalaphi. auis admodū tenuis, leuis & ſemper famelica eſt. Vicina huic apud Hebræos uox eſt Scanaph
Scanaph. Ii. שנף, quam interpretantur Noctuam. אי ij, apud Hebræos aliqui Bubonem intelligunt, Se-
Iſa. 13. ptuaginta alibi Onocentauros uerterunt. Interpres Auicennæ falsò uertit dictionē Aduduc
Aduduc. Bubonem & Hudubub & Hudud alibi, cùm hę dictiones Nycticoracem denotēt, ut ſuo loco
Hudubub. dicetur. Prima tamen nempè Aduduc ad Sabaudicam accedit, qui Bubonem ung duc uocant
Hudud. Vetus Gloſſographus Auicennæ Bubonem etiam Alharbe uocari ſcribit Arabibus, quam ta-
Vng duc. Alharbe. men uocem Chamęleontem ſignificare ſcimus.

Nominis ratio. ΒΥΑΣ Græcis Bubo noſter appellatur per Onomatopœiā ſcilicet, ut & apud Latinos;
Βύσειν enim proprium uerbum eſt, quo Bubonis uocem exprimunt Græci, Gaza ex Ariſto-
βύσειν. tele pro Βυᾷ Bubonem reddere ſolet, uidetur autē nomen eſſe primę declinationis, quod ἄλφα
in genitiuo & datiuo retineat, Inde nominatiuus pluralis Βύαι. Nam in lexico Varini Βυαὶ
oxytonum, malim paroxytonum ὤφθησαν legitur. In eodem ſolo βόϊαι reperio per οι dipthon-
βουταλις. gum, nec probo. Butalis βουταλις in Aeſopi fabulis, non alia auis quàm Bubo uidetur, quod &
noctu tantùm canat, & ſimiliter nomen, ut Byas, & Bubo, à ſono Bu, inditum habeat. Sunt ex
Græcis qui Scopas Bubones interpretantur; at perperam, uti capite de Aſione mōſtrabimus,
Σκώψ. Referunt tamen hodie in Græcia Bubonem dici σκλόπα. Buffus apud Kiranidem nocturna
Buffus. auis, ut Gerardi Cremonenſis tranſlatio habet, Bubo eſt. Conijcio autem βοῦφος ſcriptum fuiſſe.
Bufo. Nam & apud Simonem Sethi βοῦφοι Noctuę ſunt, & in quibuſdā Italiæ locis Bubo uulgari lin
Gimus. gua lo Bufo dicitur. Creſcentienſis Bubonem Gimum uocat. Recentiores quidam Nyctico-
racem, id eſt, Coruum Nocturnum, eundem cum Bubone faciunt; Inter hos eſt Beroaldus,
cuius argumenta peculiari de Nycticorace capite ponemus, ſed diuerſos eſſe collatis utriuſq;
hiſtorijs, facilè deprehendetur. Cōuenit tamen Nycticoraci Aquilę magnitudo, quam Bubo-
ni tribuit Ariſtoteles, Ita enim Strabo: *Nycticorax* inquit, *Aquilæ æqualis eſt*. Iohannes Goropius
Becanus vir doctiſſimus in ea eſt ſententia, ut Cymindin & Chalcida, & Hubrida, & Ptyngem,
Ariſtotelis non aliud eſſe quàm Bubonem exiſtimet. Cuius rationes, quas pro ſe adducit, nè à
quopiam in dicta cauſa damnetur, ex ſuis ipſius verbis, apponere operæpretium iudico, ut cla-
riùs intelligantur, & nocturnarum auiū obſcuræ & caligine plenæ hiſtoriæ, tanquam adhibi-
ta face luminis aliquid adferāt. Vbi ergo uocē hāc Cymindin, quę eſt in illo uerſu Homerico

Cymindis auis. *Chalcida Dij perhibent homines dixere Cymindin*

declarandam ſuſcipit, in hæc uerba infit. Ariſtoteles tradit ab Ionibus Cymindin auem hanc
vocari. Mihi nec Ariſtotelis lectio integra videtur: nec uideo quī poſſim ei mederi; Adiecta
enim ſunt uerba quædam de Hubride & Ptynge, quæ tamen nec Euſtathius, nec Plinius uidē-
tur legiſſe. Hic etiam λεπτὸν tenue omiſit, quod Gaza, & Euſtathius agnoſcunt, ut genuinum.
Ptynx. Gaza quibuſdam Ptyngem uocari addidit, ſed Hubridis nullam fecit mentionem. Plinius no-
cturnum Accipitrem uocauit. Ariſtophanes etiam inter Accipitres enumerauit & proximū
Aquilæ recenſuit. Nobis hîc non lubet acuratiùs de Cyminde perquirere, eò, quòd nocturna-
rum auium, ualdè obſcura hactenus ſit hiſtoria, & nocturnæ caligini comparanda. Qui etiam
Hubris unde dicta. Hubrida vocari voluerunt, videntur ab hub-ur voce Cymbrica ſibi nomen feciſſe, quo maxi-
mus Bubo denotatur: & certè huic maximè Homeri fabula videtur cōuenire. Nec malè item
in hanc auem quadrat Comicus auium exercitus. Nec enim Bubo vel corporis magnitudine,
vel viribus Aquilæ cedit, & ſi inter has pugna ineatur, ambiguum eſt in vtram partem inclinet
victoria ob ancipitem Martem. Deinde, vti de die Aquila minora capit quadrupedia, ut lepu-
ſculos, Cuniculos, ita & Bubo de nocte. Venationem autem ſuam adeò inſtituit callidè, tātaq;
peragit auiditate, vt magnam ſæpè uel vna nocte copioſamq; prædam congerat, & ſi quis ni-
dum eius in rupibus exploratum habeat, & ad eum clanculùm pernoctare uelit, ei facillimum
fuerit, prædæ partem ſubducere; quod familiarem quendam mihi venatorem non ſemel fe-
ciſſe, de ipſius didici relatu. Ipſe cum robuſto cane pugnantem uidi, & cum ſemel unguibus ei
hæſiſſet, difficillimè potuiſſe auelli, nec canem pòſt aggredi auſum. Nec alibi libentiùs, quàm
in altiſſimis rupibus nidulantur, adeò ut Idæon Lecton, quod altiſſimum eſt promontorium,
locus ei videatur aptiſſimus. Nec veriſimile eſt Iunonē in exiguam aliquā ſeſe mutaſſe auem,

ſed in

ſed in eam potiùs, quæ nocturno tempore, in cæteras obtineret principatum, quemadmodum Aquila diurno. Certè Ariſtoteles tenuem admodum & ieiunam Bubonis dedit hiſtoriam, vt ego verear, ne Cymindis Ionum & Phrygum non fuerit tenuis illa Vlularum forma, quam in arborum cauis non modò in montibus habitare ſcimus, & noctu Columbaria prædari. Hanc tamen Ariſtoteles depingere videtur, & hac parte ab aucupibus noſtris deſſidere. Sed liberum ſit alijs, quid velint, coniectare. Mihi Hubris & Buas eadem eſt auis, quæ alio nomine Ptynx, & Cumindis vocetur; Atqui hæc illa eſt, quæ cũ Aquila pugnare poteſt, & non ſine cauſa, quando eandem prędam, licet diuęrſo tempore, ſequuntur. Auem enim tenui corpore præditam, non uideo, quî pari Marte cum Aquila committas. Ariſtophanis interpres γλαῦκα κύμινδιν, κικυμίδα καὶ κικκαβὰν eiuſdem auis eſſe nomina prodidit & κικκαβᾶν eſſe Noctuæ propriã vociferationem. Callimachus κικυμῖδος etiam meminit, χαῖρ' ἀγαθὴ κικυμίς. Pompeius Cicumam nocturnam auem facit, ſed quęnam ſit, non addit. Heſychius κικυμμίδα γλαῦκα interpretatur, & κικυμώττειν, idem eſſe, quod δυσβλέπειν. Itali quidam Chio uocant; nos Hubeken, id eſt parua Noctua. In hoc genere minima auribus eſt inſignis, à quibus Otis quoque vocatur. Gaza Cicumam pro Nycticorace reddidit, nõ benè mea quidem ſentẽtia, cùm Nocturnus Coruus, nihil ſimile habeat Noctuarum generi. Nos enim Nachtrauen Teutonicè diuerſam ab omni Vlularum & Noctuarũ genere eſſe ſcimus, qua tamen voce, Nycticoracem ad vnguem interpretamur. In tãta igitur obſcuritate, quid miri acciderit, ſi quiſpiam hallucinetur, tametſi vel ipſe eſſet Ariſtoteles. Nos ergo fatis honori conſulamus, & Ariſtophanem dicamus triarium robur poſtremò enumeraſſe, in quo cùm Vultur Aquilæ ferè magnitudine par Cumindem præcedat, & longiùs ab Aquila, quàm Cumindis recenſeatur; cogitemus neceſſe eſt, Cumindem Vulture maiorem eſſe, & validiorem. Sit ergò Aquila Iupiter, Cumindis ſiue Hubris Iuno, & hæc quidem noctu, ille interdiu regnet. Hinc quibuſdam Duc vocatur, quòd Duces ſecundi ſint à Regibus. Nunc igitur ad nomina. Chalcidem ab obſcuro aëris colore dictam interpretor, quod nomen, quia à natura deſumptum, rectã habet ſignificationis cauſam, Cumindis verò Phrygium eſt vocabulum inditum è malo omine. Com hinder enim idem eſt quod adueniens damnum, ſiue aduentus nocumentum, ſiue etiam quoduis impedimentum, quod rei venturæ obſtet. Quamobrem Cumindis nomen eſt ab hominibus factum, peruerſam vocum formandarum rationem ſecutis. Virgilius Buboni triſte omen tribuit, quem nos eandem auem cùm hac Homerica facimus.

Ptynx. Chio. Nachtrauen. Duc. Chalcis vnde dicta.

Seraq; culminibus ferali carmine Bubo
Viſa queri, & longas in fletum ducere voces.

Nobis à fletu Vl vocatur, vnde Latinorũ Vlula & vlulo. Hul enim vocali lõga idem eſt, quod fleo cum triſti voce, ſiue ploro; quod ab eadem origine dicitur eiulo. Vt ergo Scamandri, ita Cumindis nomen hominibus aſcribendum, eò quòd vtrumq; ab infauſto omine inditum ſit contrà ac ratio ſapientum & Deorum poſtulat. Cumindis certè damnum adfert, ſed Leporibus maximè & Vulpibus, & muſtelis, quas noctu rapit & ad nidum congerit. Quæ enim de augurijs dicuntur vana ſunt, & anilia deliramenta, & idcirco ſapientibus nominum opificibus indigna. Eiuſdem peccati eſt Ptyngem eandem auem vocare à phe-tyng, quo ſignificatur hoſtilis vel inimicæ rei nuntius. Ex phe tijng per conciſionẽ fit Ptyn, & addita litera Græcorum terminante Ptynx. Hubris verò è noſtro Hub-urcen, Hub-uris & ſyncope admiſſa Hubris, eſt maximus Bubo; vti Vr-os eſt maximus bos, & Vr-han, maximus Gallus, & Vr-alt, maximè ſenex, & Mere-ur, maximus conſiderator, & Sat-ur, maximũ ſemen, ſiue præſtantiſſimus ſator. Heſychius Mileſius nocturnam auem eſſe dixit, non adiecto quænam eſſet. Ariſtotelis certè contextus de Cyminde aliquid mõſtri alit. Suſpicor ab aliquo additum fuiſſe Cumindem, ab alijs Hubrim, alijs Ptyngem vocari. At is quiſquis fuit, non animaduertit Ariſtotelem Cumindis nomen ad aliam auem detorſiſſe. Nobis interim clarum dedit indicium, Ariſtophanis, & Homeri Cumindem maximum eſſe Bubonem, longè quàm ſit Noctua, maiorem. Verùm ne cum Noctuis & Vlulis & Bubonibus, & diuerſis harũ auium formis, in tenebris diu vagemur, ſatis habebimus indicaſſe & oſtendiſse, cur Chalcis Deorum, Cumindis hominum nomen dicatur. Hactenus Goropius. De quo hoc obiter dixiſſe velim, ne cuipiam mirum aut indignum videatur, eum ratione hactenus inaudita, ex Cymbrica ſua, quam barbarã quiſpiam dixerit, lingua vernacula origines vocum petere ac toti mundo pro veris obtrudere. Nam & Platoni quidem Deorum vocabula maximè ſecundum rationem impoſita videbantur, quæ verò hominibus ab Homero tribuuntur, quale eſt Cumindis & magis quæ à mulieribus, ferè barbara eſſe & nullam eorum rationem aut originem Græcis conſtare. Phryges autem Græcis barbari erant, qui, ut Goropius idem alibi diffusè declarat, Cymbrica lingua utebantur, ſed ut iſtæc, quod huius loci non ſint miſſa faciamus, & curioſius iſtæc indagare cupientem ad Goropij

Hul. Hubris.

Hermatenam amandemus; certum eſt hunc Ariſtotelis de Cymindi textum omnibus ferè doctis negotium faceſſere. Et ego quidem, vt verum fatear, non video, qua ratione, ſi de eadem aue per totum contextum Ariſtotelem loqui velimus, hæc omnia, quę ei atribuuntur, ſibi mutuò conſonent, ac non potiùs contradictionem quandam in ſe includant; Si enim verum eſt
Chalcis vnde. Aerica. Cymides. Chalcidem ab æreo colore dictam, vnde & Gaza ęricam vertit, quomodo eam Ariſtoteles nigro aſſerit colore? Præterea cùm Ariſtoteles ſcripſerit Cymindem forma eſſe tenui, neq; Accipitre Palumbario maiorem, non video, quo pacto huic tantum robur tribuere poſſimus, vt cùm Aquila decertare audeat. Quod tamen Hybridi, quem Græcus textus ſtatim poſt verſum Homericum interſerit, quamque Bubonem noſtrum vult eſſe Goropius, Ariſtoteles aſcribit, & tamen de illius quoque magnitudine nihil memoriæ tradidit, liquidò cõſtat, quantis tenebris, & planè Cymmerijs harum auium & nomina & hiſtoria inuoluta ſint. Nos quid in hac difficultate ſentimus, alibi, cùm de Accipitrum differẽtijs ageremus, diximus. Venia autem dignos nos æquus lector etiam cenſebit, ſi pro more hominum, dum lucem è tenebris eruere conamur, in his medijs nos hallucinari cõtigerit. Illos interim, qui acutius viderint, pręcamur vt pro communi vtilitate nos candidè moneant & rectiùs doceant; quo nomine non ſolùm nos, verùm & omnem Remp. literariam maximo beneficio ſibi obſtricturi ſunt. Quod
Bellonij error. Pygargi ſpecies. autem Bellonius putat Pygargi ſpeciem eam eſſe, quæ Gallis l'oyſaeu ſant Martin dicitur, hac tãtum ratione motus, quòd circa veſperam & in diluculo venatum exerceat; Ariſtotelis omninò mihi refragari doctrinæ videtur. Concedendum enim eſſet Aquilam, cuius ille Pygargum ſpeciem facit, cùm Aquila pugnare, quod ille ne ſomniauit quidem, præterea ſi vtriuſque & Pygargi & Cymindis (ſic enim & Hybridem uocat) deſcriptionem conferas, toto cælo differre videbis. Adhæc venari eo tempore omnibus Aquilis commune eſſe Philoſophus alibi dixit. Idem etiam ſuſpicatur eam auem, quam Galli le grand Duc, quaſi magnum Ducem
Magnus Dux auis. vocant, fortè Aſionem eſſe, quem pro Scops Gręcorum ſemper vertit Gaza. Sed huic quoque opinioni, nullum video patrocinium, præterquam quòd, ut diximus, Græci hodie Bubonem
Scops. σκλωπα uocant, niſi & hoc quiſpiã adferat, quod Varinus ſcribit, Scopas eſſe aues, quas Romani
Κῦφος. ἤγυφος. κῦφος, ἤ γυφος appellant. Iam uerò multis Italiæ locis etiam hodie Bubonem Guuo, ut Bononiæ, nel Gufo uocari conſtat. Verùm miris modis hæc nomina in diuerſis regionibus confundi contingit. Nam alijs Italiæ locis Bubonem Duco uel Dugo vocant, quaſi Ducem fortè, tanquam à Rege Aquila ſecundum. Alibi item, teſte Nipho & Syluatico, Bufo uocatur, uoce
Guvo. Duco. Dugo. Buffone. nempè corrupta à Bubo. Vnde fortè manârit metaphora, qua geſticulatores & mimi, hyſtrioneſq; nunc uulgò Buffoni dicuntur, quia ſcilicet inſtar Bubonum ſatyricos, ridiculoſq; motus ac geſtus edant. Hinc etiam ſaltationis quoddam genus, ut inter æquiuoca relatum, Latinis Bubo dictum fuit, Græcis Scops. Quamuis ſcio ſatyricos hoſce motus, & ſaltantium imitationem Oto ſeu Aſioni à Plinio attribui, nõ Buboni. Quæ res etiam Bellonio nonnihil fauere uideri poteſt. Suum Gallicum Grand Duc Aſionem eſſe ſuſpicantur: Nam & Galli non minus
Barbaiano quam Itali mimos iſtos Buffones uocant. Vocatur & Barbaiano alibi. Nos tamen aliam auem Barbaianũ interpretamur; unde liquet hoc quoque nomen commune eſſe diuerſis auibus in diuerſis regionibus. Hic per occaſionem Italicas uoces inſeruimus. Nunc Latinas quæ præponendæ fuerant, examinemus.

Bubo vnde nomen ſumpſerit. Bubo itaque Latinum huius auis nomen nonnullis placet originem habere à particula Græca βοῦ, quod illis magnum ſonat. Solent hãc uocem rebus grandibus præponere, quemadmodum ἵππου. Ita uocant Bulapathum uel hippolapathum ſpeciem Lapathi maioris. Sic βούλιμος
Βούλιμος. Βουσέλινον. Bucephal⁹ apud Medicos quaſi λίμος μέγας, id eſt, magna fames. Βουσέλινον quaſi μέγα σέλινον uocant & Hypposelinon. Dictio enim hęc uocibus præpoſita ſignificationem earum auget. Sic dixerunt Bucephalum Alexandri Magni equum, quòd eſſet magno capite aut Bouino. Sic Bubo, cùm ſit omnium auium nocturnarum maximus, haud iniuria à dictione βοῦ deriuari poteſt. Sunt qui
Etymum. uelint ita appellatum à Bouis mugitu, quem imitari uidetur, & è cornibus, quibus Bouem ęmulatur. Mihi uerò magis arridet propria ſic dictum uoce. Huic adſtipulatur, quod & Græcis βύας, & Hybris ſecundum quoſdam, Gallis quoq; Hibou, Hiſpanis Buho, Italis Bufo & Ger-
Buho. manis inferioribus Hub, omnibus à ſimili propemodum ſono effictis nominibus uocetur.
Mocho. Chaſſetõt. Venatrix. Lucherãt. Chat huãt. Cha-huã. Felis boãs. Hibou. Hiſpanis ergo quibuſdam Bubo Buho appellatur, Luſitanis uerò Bufo, quemadmodum Italis vel Mocho, Gallis & Sabaudis vng Duc, id eſt, Dux, quaſi princeps auium nocturnarum, quibus dominari uideatur, ceu uiribus ſuperior & cornibus in capite ceu corona inſignis, & caſſetont, id eſt, uenatrix, quia aucupes hanc auem adiutricem aucupij habeant, & alibi (ni fallor) Lucherant. Nonnullis etiam Chat huant, uel Cha-huan dicitur, quaſi dicas catum ſeu felem boantem (felinum enim caput habere uidetur) ſeu eiulatum terribilem edentem, à quo etiam alijs Hibou uocatur. Bellonius tamen has duas poſtremas appellationes alijs auibus nocturnis accommodat;

accommodat; illam ſiquidem Aluconi; hanc verò & Aluconi, & (quem Hibou cornù vocat) Aſioni communem facit. Vnde pluribus conuenire videtur, & ſanè vox Hibou, Latinam Bubo non malè imitatur, & Græcam Hybris, quæ Goropio Bubonem notat. Germanis Vhu vel gros Vhu, vt [h] Georg. Agricola interpretatur. Item ein Schuffans, ein Schuffell, vel Scffeul, ein Kautz, ut Turnerus, ſed hoc vltimum Noctuæ magis conuenit. Nominum Schu°ffans & Schuffans, vt quidam pronunciant, & Schunffeul etimologia ad Hebræos referri poteſt, quod ad primam ſyllabam, qui Bubonem Schachaph, vt Arabes Scaph, appellant. Alijs in Saxonia, Vho, in Carinthia Steinauff, quòd in rupibus habitet. Heluetijs Huvv, Berguvv, Hūru vel Huruvv uel à ſono, vel quaſi orhu, quod auritus videatur, Aliquibus etiam Hertzog, quaſi Dux, Anglis à Lyke foule, ut Turnerus exponit, vel Shriche oule vt Eliota, uel Lyſeoule ut Iunius. Videtur Angli nomen Oule ſeu Vle, quòd alij Vlulæ tantùm aprā̄r, etiam Buboni commune facere, vti & Belgæ nonnunquam ſolent, qui alioquin etiam Bubonem Schuyffuut (quo nomine nebulones & nequam homines denotant) nuncupant. Illyrij VVyr. Turcæ Vgu, quæ vox Italicis Dugo & Guo nonnihil ſimilis eſt.

Hibou cornù. Hybris. [h] Lib. de ſubterr. Schachaph. Schaph. Vho. Steinauff. Oule. Vle. Dugo. Guo.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

TRIPLICEM hactenus Bubonum obſeruatam eſſe video differē̄tiam, qui magnitudine quidem omnes ſint eadem. Verùm maculis & corporis colore, vti noſter, & is, quem Ornithologus exhibet, diuerſis, qui præter hos, & aliud genus reperiri apud ſuos putat, cætera quidem illi, cuius effigiem dat, ſimile, ſed cruribus nō æquè hirſutis. [a] Strabo tamen memoriæ prodidit, aliud reperiri Bubonis genus in Aegypto, non maius Gracculo: At ſuſpicio eſt, ne confuſis nominibus Noctuam aut Vlulam quampiam dicere uoluerit. Nos tres Bubonum diuerſorum icones dabimus.

A colorib[9]. [a] Lib. 17.

DESCRIPTIO.

BVBO extra omnem controuerſiam auium nocturnarum omnium maximus eſt, neque minor Aquila, [a] Ariſtotele & [b] Strabone teſtibus Crura tamē habet, quam Aquila breuiora. Corpus breue, & ueluti decurtatum, propter caudæ breuitatem. Caput grande adeò, ut ob eius pondus & magnitudinem pullus à cauda primùm in luce prodeat. Frons orbiculata, ſeu teres, plumis uelut auribus eminentibus in regione auditus inſignita, quemadmodum & in Oto. [c] Plinius *hiſce duobus pennatorum animalium ſolis, has pinnulas velut aures ſurrigi* ſcripſit. Verùm præter hos & Vlulæ eas habent. Cæteris, addit, *cauerna ad auditum*. Imo uerò, & Bubo has cauernas non minus, quàm cæterę, & quidem maximè patulas habet: verùm hoc plumarum ornamento fortè ob magnitudinem tectas. Collū habet pro ſua magnitudine perbreue; roſtrum & ungues uti diurnis rapacibus aduncos & acutiſſimos, atq; hos maximos, imo quàm in quibuſdam Aquilis etiam maiores. [d] Ariſtoteles Aſcalapho, quem Bubonem aliqui eſſe putant, ſtomachi partem anteriorem ſeu gulam amplam tribuit, ut & alijs nocturnis, ut Noctuæ Nycticoraci &c. Rectè tradit Albertus nulli auiū oculos eſſe, quàm huic, maiores, qui igneo quodam ſplendore & inuſitata magnitudine, necnon truci quodā obtutu aſpectantibus quodammodò terrorem incutiunt. Corporis tegmen plumeum ferrugineo ſeu fuluo, vt Naſo ait, ac obſcuro quodam, æris colore eſt. Quæ res Goropio occaſionem dedit, ut crederet Chalcidem auem nocturnam eſſe, & cum Bubone eandem. Maculis nigris ſparſim & incerto ordine reſpergitur, uariaq; penna eſt, uti in Accipitribus & Aquilis quibuſdam. Falsò Albertus Buboni binos digitos antè, & totidē retrò, ut Picis, aſcribit. Hi enim, quos nos pictos dabimus digitos, ut pleræq; aues anteriùs ternos obtinent, poſteriùs unum. De Noctuis uerò & Vlulis id uerum eſt. Ouidius loco antè citato Buboni caput magnum, alas fuluas, grandia lumina, longos, & aduncos ungues, non minus ſcitè quàm uerè appingit. Bubo, quē priori loco dabimus ex Ornithologo à ſe obſeruatum, magnitudine uincebat Anſerē, aut ſaltem æquabat reliquo corpore. Alis magnis erat, & longis ad tres dodrantes, cùm ab initio earum ad finem uſque maximæ pennę ad rectam lineam extendebantur. A ſupremo oſſe alarum ad infimam extremitatem rectà, dodrans unus, cum palmo erat. Caput cùm forma tùm magnitudine felinum. Vnde nō temerè Chat-huant quaſi felis gemebunda Gallis vocatur. Pennæ ſupra utramque aurem nigricantes ſubrigebantur, ad tres digitos: Oculi magni, plumę circa uropigium denſę & molliſſimę digito extenſo, ſeu palmo, (ſi benè memini) longiores. Longitudo ab extremo roſtro ad vltimos pedes, ſiue ad ultimam quoque caudam tres quoque dodrantes cùm palmo ęquabat. Iris oculorum croceo ſplendebeat. Roſtrum breue, nigrum, & aduncum erat. Pēnis

Magnitudo. [a] 8. H. c. 3. [b] Lib. 17. Crura. Caput. Frons. [c] L. 11. c. 17. Plinij error. Collum. Roſtrum. Vngues. Oculi. [d] L. 3. H. c. 3. Chalcis. Alberti error. Digiti. Ornithologi Bubonis Forma.

remotis aurium meatus, magni & patentes videbantur, vtrinque ad nares pili barbularum inſtar ex pennulis tegebant. Pennis per totum corpus color uarius ex albicantibus maculis nigris & ſubruffis. Cruris longitudo dodrans cum palmo. Eius pars ſupra genu, perquam craſſa & toroſa. Vngues nigri, adunci, acutiſſimi. Pes ad extremos vſque digitos piloſus, plumis ex albicante colore ſubruffis. Huic quod ad magnitudinem attinet per omnia reſpondet Bubo noſter, quẽ ſecundo loco exhibebimus. Verùm in multis alijs ab eo variat. Nam noſtro crura piloſa quidem ſunt, ad extremos vſque digitos, quemadmodum & illi, ſed breuiora, & graciliora, nec ita toroſa ſupra genu, neque in tibijs adeò firma ac craſſa: color noſtro per totum corpus fuluus, ſeu ferrugineus ex cinereo, in pectore potiſſimùm, vbi etiam ſubnigris maculis in longum ductis, promiſcuè huc, illuc, nullo ordine reſpergitur. Dorſum & alæ è ferruggineo magis fuſceſcunt. Hæc verò in vniuerſum potiſſima inter utrumq; eſt diuerſitas, quòd ille Ornithologi in ſingulis totius corporis plumis magis variegatus, & tenuibus quibuſdam lineolis trãſuerſim ductis, inſtar Perdicum & Anatum quarundam, necnon Accipitrum pulchrè minutimq; diſtinctus ſit. Præter id etiam differt, quòd vniuerſo corpore, magis verò dorſo, & capite, maculas quaſdam incerti ductus lituris nigris craſſis & quodammodo figuratis gerat. Noſter verò non ita picturatus eſt, ſed in alarum pennis maioribus, & cauda lineis ſubnigris, tranſuerſis, largiuſculis diſtinguitur, quibus ille deſtitutus eſt. Sunt autem hæ ita efformatæ præſertim in cauda, vt ſingulæ latiores ſupernè & infernè alijs ſubtilioribus claudãtur, inſtar fimbriarum triplici ordine diſpoſitæ, & certis à ſe mutuò interuallis, vt in Accipitribus, diſterminatæ. Vngues huic maximi & acutiſſimi, at non nigri, vt alteri, verùm cornei. Cauda vtrique admodum breuis. Is verò cuius tertio loco iconem ſpectandam dabimus, ſecundo per omnia ſimilis apparet, hoc excepto, quòd tibias minimè hirſutas habet, ſed quemadmodũ & pedes, debiles. Quam deniq; ultimo loco ponemus, iconem, etiam pro Bubonis imagine mihi miſſa fuit.

Color. Crus. Vngues. Bubon. noſtri forma. Bubo noſter in quo à priori differat. Vngues. Cauda.

VISVS.

HEBETES, inquit Plinius, *Buboni, ut & cæteris nocturnis interdiu oculi.* Imò verò hunc minus, quàm Noctuam de die uidere aiunt.

VOX.

BVBO grauem adeò vocem, & ingratam ędit, ut non tam canere, quàm gemere eum uno omnes ore authores affirment. Vnde & nomen inueniſſe, non tam à ſono, quàm à gemitu ſeu ploratu dicitur. Quem cum ædit, bubulare Latinis dicitur. Ita author Philomelæ:

Bubulare.

Bubulat horrendum ferali carmine Bubo.

Græci verò βύζειν de illius uoce dixêre. Quare diſertè admodum & ſignificanter uocem eam expreſſit Vergilius, cùm dixit:

βύζειν.

Seraq; culminibus ferali carmine Bubo
Viſa queri, & longas in fletum ducere noctes.

Etenim dum:

Nocte ſedens tetrum canit importuna per umbras,

vt inquit, ueluti boat, & uocem horribilem in longum protrahit gemebundus, quam etiam *ſtridorem querulum* ideò uocat Apuleius, & *gemitum* Seneca, cùm ait:

Illic Vultures, hic luctifer Bubo gemit.

Et[a] Plinius ait; *Bubo non cantu aliquo ſed gemitu vocalis eſt.* Horridè enim ſtridens (unde & raucus Ouidio dicitur hoc uerſu:

Illa dedit turpes raucis Bubonibus umbras)

mœſtam uocem depromit,

Funeroq; graues edidit ore ſonos

Denique adagio locum dedit *Bubonis cantus: & Bubo canit Luſcinia.* Locum habent cum rudis indoctum, & ut vulgò dicitur, *Sus Mineruam* docere tentat, quod perinde poſſibile eſt, atque *Vocalem ſuperet ſi turpis Aedona Bubo*; & ridiculum æquè ac ſi *Bubo montanus Philomenſis occinas ipſis*, ut Calphurnius, alijq; ex Theocrito uerterunt.

TEMPVS

TEMPVS VENATVS.

[a] *Lib. 8. Hiſtor. c. 3.* Bubo cur Gallo preferendus. Quãdo venať bubo.

BVBO, amare vigilias dicitur: Nam interdiu non apparet: noctu enim ſibi (inquit[a] Ariſtoteles) victum quærit, hoc ipſo Gallo Gallinaceo præferendus & vigilantior, Ille enim tantummodò cantu horarum indicat ſpatia, & reliquum tempus ſomno traducit; Bubo verò non totam ſolùm noctem vigilat, verùm etiam ad prædam tunc congerendam euolat, cùm reliquę animantes omnes quieti & ſomno indulgent. Potiſſimùm verò hanc rapinam exercet ſub matutino & veſpertino crepuſculo. Quod argumento eſt, neque in denſis commodè tenebris eum venari, neque nocte intempeſta, niſi Lunæ ſplendore illuminetur; neque etiam lumine prælustri diurno, ac ſolari, quia ſcilicet ibi uel acutiſſima quæuis viſio, niſi aër aliquantum illuminetur, nihil cernat; hic verò imbecilla viſorij organi facultas ſolis ſplendore uehementiùs perſtringatur, ac caliget; Eſt igitur ut canit doctiſſimus noſtri æui poëta:

Subluſtri crepero gaudens in Veſpere Bubo.

Ornithodeũ Card. Eſtẽſis mirabile.

[b] *In Hercule Prodicio.*

Si verò diurno tempore prodeat, ab alijs auibus, ceu viſu inſolens, atq; ob turpitudinem exoſus impugnatur, & conuellitur. Hinc parum ex rei natura artifex, ille quiſquis fuerit ornithodei illius pulcherrimi, quod in uilla Illuſtriſ. Card. Eſtenſis Tyburtina miraculi loco ipſe vidi, autor depoſuiſſe mihi videtur, in quo, ut refert[b] Stephanus Vimandus Pigius, viſuntur in arborum ramis auicularum canorarum imagunculæ plures, quæ uelut automata plaudunt alis cantillantq; concentu dulciſſimo, quaſi viuæ, per ramorũ ſecretas fiſtulas arte hydraulica ventis & aquarum motu concitatæ. Cùm autem artifice procurante prodit in conſpectum ex latibulis Bubo, ſubitò conticeſcunt omnes, & eodem ſe poſtea ſubducente cõcinunt ſuauiter. Quaſi verò aues de die Bubonẽ pertimeſcant: debebat enim ita feciſſe, vt viſo Bubone in eum viderentur inuolare. Meritò itaq;[c] Plinio noctis monſtrum appellatur, eo enim tẽpore quod reliquarum animantium quieti deſtinatum eſt, non ſolùm volat & prædatur, & quidem ſolus, ſed reliquas omnes actiones, quas aliæ interdiu obire ſolent, exercet. Tum tanquam ſibi reſtitutus, ut aliæ exorto ſole cantu gaudiũ teſtatur, ſed mortalibus, cùm quia inuſitatus, tùm quia grauis eſt, terrifico. Hinc nocticana Politiano appoſitè nominatur. Quod autem ad rapacitatem attinet, ſecuriùs ſanè noctu graſſatur, quòd tum nullum, qui reluctetur, aut prædam eripiat, hoſtem pertimeſcat.

[c] *L. 10. c. 12*

Bubonis cantũ homines timent.

VOLATVS.

[a] *Lib. 12. Orig. c. 7.*
[b] *L. 5. Metamorph.*
[c] *L. 10. c. 12*

BVBO onuſta quidẽ plumis auis,[a] Iſidoro dicitur, ſed iners. Debilis.n. eſt ad volatum,

Vixq; monet natas per inertia brachia pennas,

Vt inquit[b] Ouidius de Aſcalapho in Bubonem mutato; Volat autem, vt teſtatur[c] Plinius, nunquam quo libuit, ſed tranſuerſus.

LOCVS.

[a] *L. 10. c. 12*
[b] *4. Aeneid.*

NON ſolùm in tenebricoſis montium, & rupiũ cauernis latet Bubo, ſed etiam in cauis arboribus, in ędificij deſertis, ſub domorum magnificarum tectis, ſub turribus & parietũ rimis, quo rarò homines accedunt. Vnde[a] Plinius, *Deſerta*, inquit, *incolit, nec tantùm deſolata, ſed dira etiam, & inacceſſa*.[b] Vergilius eũ in culminibus ſedentem facit. Templa noctu potiſſimùm frequentat. Inter ſepulcra diu noctuq; verſatur. Vnde Archippe apud Sophoclem ſenem ſedens ab Athenienſi iuuentute, quæ id ægrè ferebat, Buboni cadaueri inſidenti lepidè comparata fuit.[c] Arioſtus in arboribus etiam nidulari facit, vbi canit.

Archippe buboni aſſimilata.

[c] *Cant. 2. Stanz.*

Hor quella pianta, hor queſta in terra mette
Il capo, e rompe à l'altre braccia e lombi,
Fuggin da nidi lor Guffi, e Ciuette,
Che vi ſon più, che Tortore ò Colombi.

Solicana auis.
Dæuia auis
[d] *In Epiſtol. Phyllid.*

Conſtantius Felix Sereniſſimi Vrbini Ducis Medicus, & compater meus Bubones in monte Plumbicio in diocæſi ducis illius naſci mihi retulit. Reperitur iuxta horrea aliquãdo teſte Alberto propter mures. Cœtum aliarum uolucrum fugit, quare a Virgilio ſola ſedens culminibus fingitur, & Martiano Capellæ ſolicana auis &[d] Ouidio dæuia vocatur hoc verſu:

Et cecinit mæſtum dæuia carmen auis.

NIDVS.

NON alibi libentiùs, quàm in altiſſimis rupibus nidulatur, adeo vt Idæum Lecton, quod altiſſimum eſt promontorium locus ei aptiſſimus videatur. Quod quidem minimè temerè facere putandus eſt. Nam ne fœtus ſuos iniurijs exponat, rupes altiſſimas & inuias nidis ſuis eligit, quò hominibus nullum patere aditum putet, ſecuriusq; noctu ad prædam euagetur. Sed ingenio & conatui humano nihil inuium, quod non Iſauri tantùm rupicolæ, ſed alpini quoque damarum & ibicum venatores altiſſima & aſperrima ſua perreptantes oſtendunt. Oua Bubonis aut rarò, aut nũquam viſa [a] Plinius arbitratur. Cùm enim remedij cuiuſdam ex ouo Bubonis meminiſſet ſubdit: *Quis quaſo ouum Bubonis vnquam videre potuit, cùm tam auem ipſam vidiſſe prodigium ſit?* At nobis, noſtra hac tempeſtate, neque auem vidiſſe ampliùs prodigium eſt, nec oua adeò viſu inſolentia ſunt: quum aucupes quæſtus faciundi cauſa, quæuis etiam aditu difficillima penetrent. Illi enim iam ad nidum Bubonis etiam per inuias rupes aſcendũt, cùm vt pullos in aucupij vſum abripiant, tùm etiam, vt prædæ partem, quam copioſiſſimam pullis cõgerit, ſuffurẽtur. De Bubonis partu Hylam tradere Plinius memoriæ reliquit, nempè quòd cauda ab ouo exeat, quoniam pondere capitum peruerſa oua, poſteriorem corporũ partem matri fouendã applicent. Verùm hoc probabile eſſe [b] Albertus negat. Attamen, ſi id verum eſt non aliam cauſam ſubeſſe poſſe arbitratur, quàm quæ à Plinio aſſignata eſt, nempè capitis grauitatem, propter quam (inquir) caput diu declinat, & immobile manet. Poſterior pars parua eſt ac breuis, ac ſi auis ipſa decurtata appareat. Sed vt Hylæ ratio leuis eſt, ita de hac re parum fuſiùs, vbi ad Noctuam peruentum erit.

Cur alta loca habitet Bubo.

[a] L. 29. c. 4.

[b] Lib. 23.

VICTVS. RAPINA.

BVBO, inquit, [a] Ariſtoteles, *carnibus viuit* inſtar omnium rapacium & eorum præſertim animalium, quæ noctu vagãtur vt Veſpertilionum & murium. Scribunt quidam noctu templa Bubonem frequẽtare ea de cauſa, ut oleo è lampadibus ſeſe ingurigitet, verùm hoc Bubone nocturnarum generoſiſſimo, indignum videtur, & ei fortaſſe competere, quem Belgę propterea Kerckuul, id eſt templorum Bubonem indigetant. Alioquin Bubonem haud ſecùs atq; Aquilam de die non omne genus tantùm auicularum in paſtum rapere noctu conſtat, ſed & cuniculos, & lepores. Quin etiam diſſectus aliquando Bubo Anatem deuoraſſe compertus fuit. Imò verò nullum eſt animal, quod tantum prædæ noctu congerat, atq; Bubo, ac potiſſimùm, dum pullos educat, adeò ut non ſibi ſuiſq; ſolùm, ſed venatoribus etiam, qui nidum didicerunt, ſatis lucri adferat. Hi enim dum ad aliam prædam euolat, quam prius depoſuerat, clam ſuffurantur, tantum tamen relinquentes, quantum ad pullos nutriendos credunt ſufficere.

[a] 8. Hiſto. cap. 8.

Kerckuul. Templorũ Bubo.

ROBVR. PVGNA.

BVBO vncatis ad prælium roſtro & vnguibus munitus, tanta eſt corporis magnitudine, tantoq; robore, vt vix Aquilæ auium principi hac in parte cedat. Nec animus deeſt, cùm & magnos & feroces canes viſus ſit abigere; ita impactis in carnem vnguibus, vt euelli vix poſſint, neq; canis ad pugnam redire auſus ſit. Quod ſi fortè viribus imparem aut à numero hoſtium ſe opprimendum iri metuit, tum ingenium in ſuppetias adhibet, & in dorſum ſupinus procumbit, vnguesq; ac roſtrum ſic aduerſum erigit, vt hoſtium nullus audeat accedere, & ſic omnem impetũ eludit: Sed & cominùs anceps ſæpè inter ipſum & Aquilam pugna committitur: Diſsidij ea videtur eſſe cauſa, quòd eandem quam Aquila de die, ſic Bubo de nocte prædam captet. Non igitur ita prorſus vilipendi à Sannazario noſtro Bubonem oportuit, qui ei tanquam ſtolido temeritatem exprobrat, ridetq; quòd Aquilæ ſeſe committere audeat, hoc Epigrammate:

Aſtus Bubonis in pugna.

Aquila cur Buboni pugnet.

Nam quis te inepte Bubo tam ſtolidus furor
Adegit, importunum inire prælium,
Iſto indecenti roſtro, & alis luridis?
Quid bellicoſa volucri inſulſe aſperos
Laceſſis vngues? deſine miſer, dum licet.
Ne dormientis excites ſomnum tuo
Cum maximo (vt par eſt) malo, ac clade vltima

Sed

Sed peruenire vis in ora vulgi, & hac
Via cupis ſceleſtis fieri notior,
Non aſſequêre, nec profectò tam bono
Fruêre fato, an hoc pudendo ſanguine
Se tingat Aquila fulminum & cali immemor?
Ponenda honeſta mortis, hac ſpes eſt tibi.

Indoctiores quidam, vt qui ex Arabico ſermone de animalibus ſcripta quædam trãſtulerunt, quique illorum interpretationes ſequũtur, Albertus, & alij, cùm ſæpè Bubonem pro Noctua verterint, vt apparet, qui eos cum Ariſtotele contulerit, ex quo tanquam fonte pleraq; hauſerunt. Arabes multa Buboni tribuũt, quæ Noctuæ ſunt, & inter cætera inimicitias cum Coruo. Quãquam in hoc duplex eſt error: Non enim cum Coruo Noctuam, ſed cum Cornice diſſidere [a] Ariſtoteles tradit. Similiter ubi Incẽdulam auem Coruini generis pugnare cum Bubone apud Albertum legitur, fortè Monedulam ſcripſit, non Incendulam. Monedulam enim alij hoſtem Buboni citãt ex Ariſtotele, quamquàm falsò. Noctuam vt diximus pugnare cum Cornice Ariſtoteles author eſt. Sunt autem & Cornix & Monedulæ Gracculiuè Coruini generis. Incẽdulæ verò nomen nuſquam legimus. [b] Plinius ſemel Incendiariæ meminit (quæ ſuo tempore ignoretur) qua viſa ſæpenumerò, vt & Bubone viſo vrbs luſtrata ſit.

Antipathia cũ Coruo.
[a] 9. H. c. 1.
Incendula auis.
[b] L. 10. c. 13

VSVS AD AVCVPIVM.

[a] 9. H. c. 1.

BVBONIS ad aucupium idem, qui Noctuæ vſus eſt, qua de re ſimilis paulò antè recitato error, ab Arabum interpretibus cõmiſſus eſt. Cùm enim [a] Ariſtoteles ſcribat *cateras auiculas omnes interdiu Noctuam circumuolare, eamq; percutere, ideoq; aucupes ea conſtituta auicularum genera multa & varia capere*, illi eiſdẽ ferè uerbis de Bubone agunt: Bubo (inquiunt) ſi quãdo de die apparet ab auibus in luce volantibus deplumatur, & ideo ab aucupibus ponitur iuxta retia, vt per eam cæteræ capiantur. Sed hic error benè cecidit. Nam Bubo ſimiliter, ut Noctua, ab auiculis odio habetur, ſimiliſq; eius ad aucupium vſus eſt. Dum enim admiratione eius turpitudinis intentæ volucres, viſcum ramis adhærentem aut expanſa retia non animaduertunt, capiuntur. Vnde meritò Sabaudi Chaſſeront ſua lingua tanquam venatorem eum appellant. Galliæ proceres [b] Bellonio teſte ſimiliter Bubonis opera Miluos capiũt. Cùm enim volatilis ea venatio, in qua Accipitres in Miluos emiſſi, perſequũtur, ſpectatu ſit lõgè iucũdiſſima, cõſtetq; Miluum non niſi per Bubonem ad deſcendendum ab alto allici, neceſſe eſt, vt qui Miluum venari volet, Bubonem ſecum deferat. Vnde fit, vt hic Galliæ campeſtribus locis pugno optimatum & aucupum frequens adeò inſidere conſpiciatur. Alioquin nullum in uenationibus, quę regione campeſtri inſtituuntur Bubonem eſſet uidere, eò quòd ſolummodò in montanis uerſetur, agatq;, in quibus nidificat, uti in rupibus & foraminibus altiſsimarum turrium. Aucupes cùm in liberam ac patentem campi planitiem peruenerunt, Accipitres ac Falcones pugno geſtantes, ilicò uiſo Miluo, Bubonem uulpina prius adalligata cauda dimittunt. Bubo interim ſupra terram humilis & longo ſatis ſpatio uolans, tandem campo æquabili conſidet, haudquaquam in arborem euolans. Quoniam ferè Miluus nullam prorſus Buboni inferre iniuriam conſpicitur, nec aliud, quàm proximè accedere, haud immeritò quiſpiam quærat, quam ob cauſam id faciat, & tam intentè eum intueatur? Nulla profectò alia ratio eſt præter eam, quam adduxit Ariſtoteles, ubi cauſam reddit, cur cæteræ aues ita Noctuam circumuolitent. Quia nimirum ad intuitum eius obſtupeſcunt, cùm quòd die eam uidere ſunt inſuetæ, tùm quòd turpem & inſolentem eius formam, ueluti attonitæ admirantur. Nonnulli inter eos naturalem ſubeſſe inimicitiam arbitrantur, quod noctu illa minores aues deprædetur. Verùm ſic etiam oporteret aliàs rapaces diurnas à circumuolitantibus auibus ueluti ad ſpectaculum quoddam nouum confluentibus obſideri; cùm tamen è contra harum metu quàm longiſsimè poſſunt, ad primum ſtatim conſpectum aufugiant. Alia præterea ratione quæſtum hominibus adfert, uenatoribus præſertim, dum non ſibi ſolùm, ſed & alijs aucupiũ noctu exercet, de quo antea diximus. Capitur uerò & ipſe uarijs modis. Ornithologus aliquando ad ſe Bubonem allatum refert captum in fouea, qualis ad capiendos lupos parari ſolet.

Bubo cur Chaſſerõt vocatur.
[b] Lib. 2. de Auib. c. 28.
Miluorum uenatus.
Cur diurnæ aues nocturnas oderint.

DENOMINATA.

BVBONA Dea, licet à Bubone deriuari videatur, huc tamen non pertinet, quòd à Bobus ita dicta ſit; quemadmodum a pomis Pomona, à bello Bellona, à cunis Cuniſſa, à ſegetibus Segetia. Quorum enim Deorum antiqui nomina non inueniebant, earum rerum nominibus eos appellabant, quas ab eis cenſebant dari, aliqua inde vocabula inflectentes. Heruli quoque populi, ſi Goropio credimus, à Bubonibus appellationem ſortiti ſunt. Significat enim ea vox, vt ipſe teſtis eſt, ſua, id eſt Cymbrica lingua, Bubonem militarem ſiue communem apud Gothos. E quò libet ſuſpicari eos per hyemem, cùm in vltimo Noruegiæ termino, nullus eſt dies, ad Lunam in vicinos incurriſſe, atque inde fortaſſe nomen ſumpſiſſe, quòd veluti Bubones noctu graſſarentur. *Mihi tamen* inquit idem Goropius, *verſimilius ſit Herulos Alanorum finitimos fuiſſe, & quia hi à Gallis nomen ſibi formaſſent, ipſos æmulatione quadam ab Vlulis & Bubonibus voluiſſe nominari, quaſi horum ſymbolum nõ minus ad militarem laudem, quàm Gallinaceorum pertineret.* Dum enim communes & publicos Bubones ſe nominarent, non aliud profitebantur, quàm ſe maximis prædas coacturos, atque ad id valido corpore, & inſidijs nocturnis, & cautione diurna vſuros. Quod ſanè egregiè ab ipſo ſeptentrione ad mare vſque mediterraneum præſtiterunt. Eadem ratione cuidam Herulorum præfecto ſtrenuo viro, & ſolerti contra Perſas pro Romanis ſuos ducenti nomen fuit Vlelago, quem nos Vlelag vocaremus, quo ſignificantur Bubonis inſidiæ: ſi igitur Herulorum principi Vlelago à Bubonum inſidijs nomen erat, quid vetat dicere toti genti ab ijſdem fuiſſe appellationem ex Herulorum genere? vt ipſe forſan Belliſarij armiger fuerit, qui Anconæ in hoſtibus à muro propellendis egregiam operam nauãs, præſidio ſalutem attulit. Hunc Procopius Barbarum eſſe dicit & in Thracia natum, ſed qua gente non addit. Ex nomine tamen quis coniecturam facere poſſit, eò quòd Vlimut nil aliud ſit, quàm animus Bubonis, nobis Vlenmut vocandus: Siue verò Thrax ſiue Herulus fuerit, parum refert, hoc ſaltem ex eo nomine conſtat, non turpem olim fuiſſe appellationem à Bubone deriuatam, quoniam lingua Thracum & Gothorum eadẽ ſit cum Germanica radicitùs cõcordãs. Sed miror ni Goropius omnes nationes Cymbros faciat, aut eorũ lingua vſos.

Bubona. Pomona. Bellona. Cuniſſa. Segetia. Heruli populi vnde dicti. Alani vnde dicti. Vlelago. Vlimut.

Bubonia Galliæ ciuitas, qua traiecit ex inſula Britannia Conſtantinus Imperator, vt refert Sozomenus: Ortelius verò Bolonia legendum opinatur.

Bubonia. Bolonia.

Bubonium appellatur herba quædã, quoniam inguinum præſentaneum eſt remedium, vnde & Inguinalis dicta eſt, aliter Aſter atticus, & Amellus.

Bubonium. Inguinalis.

AVGVRIVM.

BVBONEM, cùm apparuit mali ominis eſſe, aut bellum, aut famem aut mortem prætendere, vetus perſuaſio fuit, ad noſtrum etiam uſque ſeculum deriuata. Ita Plinius, *Bubo funebris*, inquit, *& maximè abominatus publicis præcipuè auſpicijs, itaque in vrbibus aut omnino in luce viſus dirum oſtentum eſt*. Quod enim deſolata tantùm incolere ſolet & tenebricoſa loca affectat, noctis monſtrum, urbibus ſolitudinem de die uiſus denunciare, & Feſto teſte, *vaſtitatis cauſa* putabatur his locis, quę intrauerat. Si itaque Bubo uel etiam lupus ſacellum Iouis aut Capitolium intraſſet, propter id prodigium tædæ, aut uictimę, nonnunquam ſulphuris, & aquæ luſtratione urbem aut Capitolium luſtrârunt. Plinius enim *Capitolij cellam*, inquit, *intrauit Sexto Papellio Iſtro, & L. Pedanio Coſſ. propter quod nonis martijs vrbs luſtrata eſt*. Et rurſus: *L. Craſſo C. Mario Coſſ. Bubone viſo vrbs luſtrata eſt*. In columna ædis Iouis etiam ſedere conſpectum eſſe, Angellius apud Nonium Marcellinum ſcribit. C. Claudio M. Perpenna Coſſ. Bubo in æde fortunæ equeſtris comprehenſus inter manus expirauit, ut Iul. Obſequens memoriæ tradidit. Diodorus, *Bubo*, inquit, *in templum primum concordiæ, deinde in reliqua etiam ferè omnia, quæ ſanctiſſima habebantur, delubra deuolauit, ac cùm vndique exigeretur, in æde Populi conſedit, ac neque captus eſt, & tarde omninò auolauit*. Si cuius ædes inſediſſet, & uocem emiſiſſet, mortem: ſi autem de buſto ſudem ad tectum detuliſſet, incendium ædibus portendere credebatur. Feneſtras etiam infirmi pulſare, ac concutere quandoque uiſum quidam ſcribunt; Tùm igitur & quandocunque aliàs uiſus fuiſſet, calamitatem imminentem notare putabatur, unde apud hiſtoricos non rarò legitur *βύας ὤφθη*, id eſt, *Bubo apparuit ſeu viſus eſt*. Silius Italicus quoque recenſens prodigia belli Cannenſis conſpectum Bubonum in caſtris infauſta portendiſſe teſtatur:

Obſeditq; frequens caſtrorum limina Bubo.

Belli, & famis ſignũ.

[a] 4. *Aeneid.* Maximè uerò uocem eius,& gemitum funeſtum exiſtimabant, quo formidoloſę diraq́; neceſſitates & magnæ malorum moles inſtare portenderentur. Iuxta illud [a] Virgilianum:

Seraq́; culminibus ferali carmine Bubo
Viſa queri, & longas in fletum ducere noctes.

[b] 5. *Metamorph.* Hinc etiam dixit [b] Ouidius:

Sedit in aduerſo nocturnus culmine Bubo,
Funereoq́; ſonos edidit ore graues.

Hic autem Bubonis fletum in longas uoces ductum ferale carmen uocat. De querulo Bubonis ſtridore meminit quoque Apuleius: *fit Bubo Pamphile ſic edito ſtridore querulo, iam ſui periclitabunda, paulatim terra reſultat mox in altum ſublimata forinſecus lotis alis euolat.* Hinc tot infelicia huic ſimilia epitheta apud Poëtas paſſim Buboni attributa reperiuntur, quibus tanquam inauſpicatiſſima auis, dum bubulat horrendum, credita fuit

Humano generi triſtia fata ferens.

[c] 10. *Metamorph.* Hinc [c] Ouidio notatur tanquam execrabilis

Fadaq́; fit volucris venturi nuntia luctus,
Ignauus Bubo dirum mortalibus omen.
Nam dira mortis nuntius eſſe ſolet.

[d] *In Hercule.* Vnde item [d] alibi:

Funereus Bubo lethali carmine fecit.

Os funereum & lethale carmen Buboni tribuit, quòd funus & lethum prædicere putaretur quare & ſtygius eidem dicitur,

Triſtia mille locis ſtygius dedit omina bubo.

Et luctifer ſenecæ.

Hic Vultur, illic luctifer Bubo gemit.

Mœſtus eidem:

Mœſtiq́; cor Bubonis & rauca Strygis.

Item damna canens feralia ſimili ſenſu Statio:

Nocturnaq́; gemunt Stryges, & feralia Bubo
Damna canens. &c.

[e] 3. *Thebai.* Appellatur & ſiniſter, eo nimirum ſenſu, quo [e] Virgilio Cornix ſiniſtra dicitur, apud [f] Lucanũ:

Et lætæ mirantur aues Bubone ſiniſtro.

[f] *In Bucol.* Et [f] Dareti Phrygio:

Noctiuagas vlulaſſe Stryges Bubone ſiniſtro.

Solent enim aues ſiniſtro latere conſpectæ infauſtæ cenſeri.

[g] *Lib. 5. de bell. Phryg.* Trepidus ab effectu eidem [g] Lucano:

Quod trepidus Bubo, quid Stryx nocturna queratur

[h] *Metam. 6* Profanus [h] Ouidio

—— tectoq́; profanus
Incubuit Bubo, thalamiq́; è culmine ſedit, quaſi execrandus

Infeſtus Claudiano.

Protinus excitis iter irremeabile ſignis
Arripit, infeſtoq́; iubet Bubone moueri
Agmina.

Ater Quintiano.

Vultur & infandæ Stryges omina taxus, & ater
Bubo.

Feralis, Fauſto:

Omina feralis triſtia Bubo dedit

Ferales dies cur dicti. Hinc ferales dies appellabant, quibus feralia, hoc eſt, parentalia fierent, quare res lugubris feralis dicta eſt. Verùm ſi ut certè debemus, omnia ad ueræ tam naturalis, quàm Chriſtianæ ſophiæ trutinã examinemus, ſuperſtitioſa certè & falſa, ut in omnibus reliquis, quàm quæ à Bubone Bubonis auguria vana eſſe. petuntur, augurijs, opinione deceptos fuiſſe ueteres, & nõ tam proprio merito, quàm Poëtarũ ſcriptis infamem Bubonem eſſe conſtabit. Nam præterquam quòd & ſolum ſedere & mœſta & lugubri uoce eiulare illi naturale eſt, diurno etiam tempore conſpici ſolet, nec ita raro, & nullo infauſto omine. Nam & aliquando ſine prodigio interdiu uiſus eſt. At obijciat aliquis tunc potiſſimùm prodigioſum fuiſſe, aut triſte quid portẽdere exiſtimatum à Romanis, cùm in delubra Deorum uolaſſe conſpiceretur, uerùm hoc ei ſolenne eſt, quemadmodum capite de loco recenſuimus, ut ædificia alta & potiſſimùm hominibus inhabitata inhabitet, ut erant

templa

templa Romanorum & aliarum gentium, quę profanis diebus rarò frequentarent. Non mirum itaque, ſi Bubo ex horum culminibus, quæ affectat, in ipſa inuolare nonnunquam conſpiceretur, cùm & hac tempeſtate circa ſacras ædes, maximè quarum edita ſunt faſtigia, excelſæq; turres, frequentes adeò uerſentur, ut ab eo Bubonis quoddam genus nomen inuenerit apud Belgas, qui eos indigete uocabulo Kerckuulen, id eſt, templarios Bubones, nuncupant. Vnde ſi quis nunc aut templorum culminibus inſidere Bubonem aut interiori fornice circum uolitare conſpexerit, minimè mirabitur, multò minus terrebitur, aut exitium ſibi imminere credet. Sed Bubones non ſemper infauſtò uiſos, uel ipſi gentiles teſtantur, & in primis [i] Plinius. *Priuatorum*, inquir, *domibus inſidentem plurimis ſcio non fuiſſe feralem*. Quomodo igitur bone uir Plini, in vrbibus uiſus, dirum fuerit oſtentum, & omninò in luce; cùm priuatos hoc in urbe egiſſe, & uiſum tibi in luce Bubonem ſit uerisſimile? Quæ uerò eſt cauſa, ut quæ priuatim innoxia eſt auis, publicum damnm adferat? Adde quòd tacentem etiam non ſemper malum eſſe Bubonem affirmant. Cuius rei clariſſima adduci poſſunt, de duobus, & quidem minimè priuatis viris; Agrippa nimirum Iudæorum Rege, & Changio Tartarorum Imperatore exempla, quæ non ſolùm inauſpicatam, ſed felicem Bubonis viſionem ſibi fuiſſe apertè demonſtrãt. De illo [k] Flauius Ioſephus ita narrat. Cùm imperãte Tiberio iuxta palatiũ Agrippa in vinculis ad arborem teneretur, inſigni amictus veſte, vt eius fortuna ferebat; Germanus augur, qui in uinculis etiam tenebatur, cùm ſupra Agrippæ caput in arbore, cui alligatus erat, Bubonem vidiſſet, ad colloquium eius admiſſus, affirmauit illum præſentem vinculorum iniuriam euaſurum, ac Iudæorum regno feliciter potiturum; item liberos, quibus regnum relinqueret, procreaturum. Sed ſi in poſterum huiuſcemodi auem capiti ſuo impendere vidiſſet, ſciret morti ſe propinquum fore, & quidem intra quinque dies diem extremum obiturum. Quæ paulò pòſt omnia, vt augur prædixerat, euenerunt. Quid Changio Tartarorum Imperatori à viſo Bubone proſperè euenerit, & qua ratione ſeruati principis author fuerit, refert [l] Haithonus in hæc verba. Accidit aliquando, vt Changius, quem vulgò magnum Cham vocant, Tartarorum Imperator victus ab hoſtibus inter arbuſta lateret, inter quę cùm fortè Bubo inſideret, uictores, dum victos paſſim occultatos perquirunt, neminem latere putârunt, quaſi aue illic minimè manſura, ſi hominum quiſquam adeſſet. Itaque factum eſt, ut ſilentio noctis ſequutæ Imperator ad ſuos euaſerit, & ſalutis ſuæ cauſam expoſuerit. Ab hoc igitur tempore Tartari Bubonem ceu auem felicem & ſacram reuerentur, & plumas eius ceu amuletum & proſperitatis cauſam in capitibus geſtant, & quicunque illas habere poſſunt, ſe felices exiſtimant. Ex memoratis hiſce, etſi paucis exemplis uidere licet, quàm vana fuerit auguriorum omnium apud Ethnicos obſeruatio, & ſi non ſemper, crebriùs ſaltem lætum quàm mœſtum quid præſagiiſſe Bubonis conſpectum. Iſtæc enim proſperæ fortunæ allatæ exempla reperio, exitij nulla, niſi omninò cõmentitia & poética. Quare viros alioquin Chriſtianos mirari ſatis ſuperq; haud poſſum, qui ſuperſtitioſis eiuſmodi augurijs fidem faciunt, ut feciſſe uidetur Stephanus Vimandus Pigius uir alioquin probus, catholicus, doctus, qui quòd eodem ferè, quo illuſtriſſimus Carolus ſereniſſimi Cliuiæ ducis filius Romæ cum morbo conflictabatur, tempore, Bubo cliuis per plures dies in palatio uiſus, ac auditus media luce eſſet, id inter alia mortis eius auguria habuit. Quinimò hoc ex naturalis Philoſophiæ arcanis deprõptum præſagium, & quidem perpetuò uerum ac bonum obſeruatum inuenio, ut Bubo tota nocte canens certiſſimam aëris ſerenitatem portendat. Rectiùs igitur ac uerius de Bubone Vrſinus noſter in ſua Proſopeia ad Angelum Suaſcum canit.

Bubo curin templis degat.

KerKuulẽ.

[i] L. 10. c. 12.

Bubonẽ nõ ſemper malum portendere.

[k] L. 18. c. 8. & lib. 9.

Agrippæ regis auguriũ

Changi augurium.

[l] Lib. de Tart.

Tartari Bubonẽ honorant, & cur.

Auguriorũ vanitas.

Serenitatis ſignum.

Adferat an Bubo dirum mortalibus omen,
(Vt referunt) Bubo quem tibi mitto docet.
Quærito Mæcenas laudes & commoda rerum
Deme, ſed augurijs ominibusq; fidem.

Bubo inquit

Si nulli noceo, volucres ſi in retia duco,
Cur me dirum omen vulgus habere putat?
An quia culminibus carmen lachrymabile fingam
Sic me fortunam fingere ſtulte putas?
Sortis quiſque ſua faber eſt, cur improbe ſortem
Accuſas? ſortis ſi faber ipſe tua es?
Adde quod ipſe Deus fato meliore gubernat
Res hominum, fidas (ſi ſapis) erga Deo.

MORALIA.

Impij Buboni comparati.

ª *Cap. 4.*
ᵇ *Luc. 6.*

BVBO tempore nocturno, præſertim mane & ueſperi & luna lucente perſpicatiùs uidere quàm diurno ſcribitur, & ad ſolare lumen cęcutire. Ita impij ad patranda opera tenebrarum induſtrij ſunt, & plus iuſto nonnunquam aſtuti & ſapiētes iuxta [a] Hieremiam, ut mala faciāt. *Filij* [b] *enim huius ſæculi ſapientiores ſunt filijs lucis in generatione ſua.* Verùm luce etiàm meridiana ad Solem hallucinantur, & in his, quę ad ſalutem ſpectant, parùm aut nihil uident.

Libidines Venereæ Buboni cōparatæ.

Per Bubonem etiam poſſunt intelligi execrādę turpitudines adulteriorum, inceſtuum, aliarumq; quę contra naturam committuntur, libidinum ſpurciſſimarum. Hę enim inſtar Bubonis tenebras quęrunt & ob conſcientiam fœditatis lucem refugiunt. Quod ſi quandò in publicum prodire, ſeque manifeſtare audeant, reliquæ aues diurnę, nempè uiri pij & probi uno omnes ore, diuino zelo accenſi facinora illa tam abominanda redarguere non uerentur. Aut alio

Auari Buboni ſimiles.

ſenſu. Quemadmodum Bubones de die viſos alię aues impugnant, & plumas quibus plurimis ſunt onuſti, eis euellunt. Ita auari à Principibus alijſque ſpoliantur & opibus, quibus abundāt tanquam plumis exuuntur. Quid enim eſt auarus, niſi arca latronum, burſa principum, ſibilus omnium?

VSVS IN MEDICINA.

Ad aſthma
ª *Lib. 2. c. de ſang.*
Ad criſpos reddendos capillos.
ᵇ *Li. 29. c. 4.*
Ad Lienis dolorem.
ᶜ *L. 30. c. 7.*
Ad Vulnera.
Ad Scabiē.
Ad viſum.
ᵈ *L. 29. c. 7.*
ᵉ *L. 30. c. 2.*
Ad phræniticos morbos.
ᶠ *L. 1. Phyſiogn. c. 14. & 16.*
Contra ſerpentes.
ᵍ *L. 29. c. 4.*
Plinij error
Albertus corrigitur.

QVAE de Bubone apud ſcriptores deſcripta ſunt remedia, quàmquam aut omnia aut ſaltem pleraque vana & inutilia, ſuperſtitioſa aut certè ſuperflua iudicemus, referemus tamen, vt propoſito noſtro ſatisfiat. *Sanguis Bubonis, atque ius, aut caro eius, aſthmaticis vtiliſſima ſunt.* [a] Auicēna. *Sanguine pulli Bubonis criſpari capillum promittunt;* [b] Plinius. *A lienis dolore liberat cinis è capite Bubonis cum vnguento.* [c] Idem eundem cinerem alibi commendat, cōtra neſcio, quod malum cum lilij radice potum, *ſi Magis* (inquit) *credimus.* Bubonis cerebrum cum adipe Anſerino mirè vulnera dicitur glutinare; Scabiem Bubonis cerebrum cum aphronitro ſedat. *Bubonis oculorum cinis collyrio mixtus claritatem oculis facere promittitur.* [d] Plinius; [e] Idem inter phræniticorum remedia, *Bubonis certè* (inquit) *oculorum cinerem, inter ea quibus prodigioſè vitam ludificantur, acceperim.* [f] Io. Baptiſta Porta noctiuaga animalia ad hebetes oculorum acies valere tradit, atque inter ea Bubonem etiā enumerat: necnon inter noctu vocalia, quæ valere ait, vt in ſomnis patrata narrentur, & multas alias illi facultates aſcribit. *Bubonis pedes vſti cū plumbagine* (aliàs plātagine, vel pulpagine) *contra ſerpētes auxiliantur. Eiuſdē ouo ad capillos remedia demonſtrāt magi. Quis quæſo ouum Bubonis vnquam videre potuit, cum tam ipſam auem vidiſſe prodigium ſit? Quis vtique experiri & præcipuè in capillo?* Hæc [g] Plinius, qui ut rectè vana hæc remedia explodit, ita ineptè oua videri potuiſſe negat, aut auem uiſam pro prodigio habet. Non minus fabuloſa cenſenda, quæ Albertus de corde Bubonis miracula narrat in hæc verba. *Huius auis mirabiles ſunt virtutes; ſi enim cor eius cum dextro pede ſuper dormientem ponatur, ſtatim tibi dicit quicquid fecerit, & quicquid ab eo interrogaueris. Et hoc à fratribus noſtris expertum eſt moderno tempore. Et ſi hoc iterum ſibi ponat quis ſub aſcella, nullus ei canis allatrabit, ſed obmuteſcet & ſi coniunctio prædictorum cum anima ſua ſuſpendatur, aues congregabuntur ad arborem.* Sed dicat ſanè quicquid velit Albertus, alioquin vir doctiſſimus & ſanctiſſimus, ego vt pace eius dixerim, ne iurato quidē credam, eoq; maximè, cùm hæc ex Plinio tranſtuliſſe videam ita ſcribente. *Nec omittam in hac quidem alter exemplum magicæ vanitatis. Quippè præter reliqua portentoſa mendacia, cor eius impoſitum mammæ mulieris dormientis ſiniſtræ tradunt efficere, vt omnia ſecreta pronunciet. Præterea in pugnum ferentes fortiores fieri.* Quæ ſi gentilis quidem vana iudicat, quid noſtris non faciendum eſt? Hæc verſu ita expreſſa alibi legimus:

Fide Deo & noſtri vires mirare cruoris,
Pulmones cuius tuſſis anhela quatit.
Vre meos oculos, oculis cinis ille nitorem,
Et phreneſi requiem conciliare ſolet.
Accedat pedibus noſtris plantago peruſtis
Serpentes nocuos, hac duo mista necant.
Cor cordi admotum facit ut (mirabile dictu)
Quicquid commiſit, fœmina nocte canat.

CIBVS.

BVBONEM maiorem ſiue montanum cum præpinguis eſt à quibuſdam edi, audio. Sed in veteri teſtamẽto hæc & nocturnæ omnes impuræ habitæ ſunt. Et pleræq; gentes Bubonem à menſis arcent longiſſimè. Cuius verò nutrimenti ſit, necdum proditum reperio.

EMBLEMA.

Emblema Alciati ſub lemmate: SENEX PVELLAM AMANS.

Dum Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam
A quæſtu Archippen, ad ſua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè inſana iuuentus
Ob Zelum, & tali carmine vtrumq; notat.
Noctua vt in tumulis ſuper vtque cadauera Bubo,
Talis apud Sophoclem noſtra puella ſedet.

FABVLÆ.

CERES cùm omnes peragraſſet regiones, nec vllo vnquam in loco filiam inueniſſet, iterum in Siciliam reuerſa eſt, vbi ab Arethuſa Siciliæ nympha Proſerpinam à Plutone raptam fuiſſe intellexit. Tunc Ceres ad Iouem ſtatim profecta, impetrauit, ut ad inferos deſcendens, ad ſuperos illã reduceret; ea tamen conditione, ut prius nihil cibi degustaret, quàm fuiſſet reuerſa. Cum igitur rediſset Ceres, iamq; tota res eſset a Ioue diiudicanda, Aſcalaphus Acherontis ex Orphne Nympha filius Cererem ſeptem mali punici grana guſtaſse ex uiridario Ditis accuſauit. Hinc factum eſt, vt non in totum reſtitueretur Proſerpina. Iupiter enim ex æquo diiudicans, ſanxit, ut Proſerpina partem anni apud virum, partem apud matrem eſset. Ob hanc cauſam Aſcalaphus ab irata Cerere in Bubonem conuerſus eſt, auem nimirum, quæ ſemper mala prædicere creditur. Hanc fabuloſam mutationem [a] Ouidius ita deſcribit: Proſerpinę raptu fabula. Aſcalaph⁹ in Bubonẽ mutatus. [a] Metam. 5.

Ingenuit regina Herebi, teſtemq; profanum
Fecit auem, ſparſumq; caput Phlegetontide lympha,
In roſtrum & plumas & grandia lumina vertit,
Ille ſibi ablatus fuluis amicitur alis,
Inque caput creſcit, longos reflectitur vngues
Vixq; mouet natas per inertia brachia pennas,
Fœdaq; fit volucris, venturi nuntia luctus
Ignauus Bubo dirum mortalibus omen.

Similis fabula eſt apud [b] Apuleium, vbi Pamphilẽ puellam in Bubonem magica arte immutatam fingit, in hæc verba. *Pamphile arcula quadam recluſa pyxides pluſculas inde depromit, de quibus vnius operculo remoto, atque indidem egeſta vnguedine, diuq; palmulis ſuis adfricta, ab imis vnguibus ſeſe totam ad vſque ſummos capillos perlinit, multumq; cum lucerna ſecretò collocuta membra tremulo ſuccuſſu quatit, quis leniter fluctuantibus permicant molles plumulæ, creſcunt & fortes pinnulæ, duratur naſus incuruus, coguntur vngues adunci, fit Bubo Pamphile, ſic edito ſtridore querulo, iam ſui periclitabunda paulatim terra, reſultat, mox in altum ſublimata forinſecus totis alis euolat.* [b] Lib. 3. de aſino aureo. Pamphile in Bubonẽ.

DE ASIONE SEV OTO. Cap. III.

POST Bubonem auium nocturnarũ extra omnem cõtrouerſiam principem, & longè maximum non abre facturos nos putauimus, ſi Aſionis ſiue Oti hiſtoriam ſecundo ſtatim loco deſcriberemus. Etenim magnitudine Buboni, ſi non par, ſaltem proximus eſt. Verùm & Aluco & Vlula Aſioni corporis mole fortè pares ſunt. Sed Aſio facie & habitu cæteriſq; corporis partibus omnibus ita Buboni ſimilis eſt, ita hunc ad vnguẽ exprimit, vt niſi corporis natura, quę minor eſt, diſcrimen ſtatueret, ipſe omninò Bubo eſſe videretur. Vnde ob figuram, quam cum eo communem habet, à multis, ut teſtis eſt [a] Albertus, Bubo uocatus eſt, & etiamnum apud Gallos communi cum Bubone nominis honore gaudet, minoris tantùm adiectione. Sua enim lingua Aſionem [a] Lib. 23. de animalib.

vng moyen, ou mineur duc, id eſt, minòrem ſeù mediòcrem Bubonem nuncupant. Nam & pinnulis circa aures eminentibus, vnde ei nomen & pedum conſtitutione, quæ in nocturnis alioquin uaria eſt, Buboni eſt quàm ſimillimus. Ternos vterque digitos habet anticos, vnum poſticum. Quæ quidem cùm potiſſimam inter nocturnas differentiam ponant, & tam Aluco quàm Vlula aut altero aut vtroque deſtituantur, Aſioni ideo duximus poſtponendos, utpotè qui à prima & nobiliſſima ſui generis aue longiùs recederent, & multùm differrent. Vnde equidem miror Aſionem [b] Pliniũ non potiùs Buboni comparaſſe, quàm Noctuæ. Cùm dicat *Otus Noctua ſimilis eſt.* Etenim neq; in aurito capite ſimilitudo mutua illis intercedit, neque in pedum digitis. Niſi ſic exiſtimemus, Noctuæ eo ſenſu cõparatum fuiſſe, generali quadam ratione, qua omnes nocturnæ eandem propemodum aut ſimilem admodum ab alis diſtinctam inter ſe formam obtinent. Quo pacto alibi Vlulam, Aſionem & Aluconem ſimili ſpecie conſtare dixit Ariſtoteles. Hoc enim de corporis ſpecie, id eſt, forma intelligendum eſſe liquet: cum alioquin ſub vno genere contenti ſpeciem ſinguli diuerſam eſſentiam conſtituant. Sed neque ſic defendi Plinius poteſt: nulla enim inter genus & ſpeciem comparatio eſt, cùm quòd illius conceptus ſit confuſus, & minus notus; tùm etiam quòd diſtinctam inuicem & determinatam naturam habeant, ut ſpecies atque alterum illorum totius conferri queat. Aſſimulatum ergo Noctuæ potiùs, quam alteri cuipiam nocturnarum crediderim Aſionem, tanquam cæteris notiori. Cæterùm duo hîc lectorem monere opportunum duco, quæ præmiſſa ad plurimas difficultates ſuperandas & ad enotanda dubia, quæ in hac hiſtoria interpretum incuria peperit, uiam ſternẽt. Prius eſt, quòd Theodorus Gaza Ariſtotelis non infimus interpres, Aſionem ubiq; pro græca τὸ σκωψ, perperam verterit, duas aues ſpecie differentes confundens. Quam quidem rem eò magis miratus ſum, quòd cùm alioquin Plinij in vertendo Ariſtotele affectatiſſimus ſit, & uitiorũ aliquando imitator, hîc tamen apertè illi refragetur; [c] Qui diſertis verbis teſtatur, Otum Latinis Aſionẽ vocari: Sed & Ariſtoteles ipſe, ſi attentiùs legiſſet, Scopem eſſe Aſionem non poſſe, monere eum debuerat, qui Scopem Græcis Noctuis minorẽ facit, Aſionem verò, qui Otus eſt, Noctuis maiorẽ, manifeſtiſſimo inter vtrumque diſcrimine. In eundem errorem plurimos authores etiam minimè gregarios vt Hermolaum Barb. & Scaligerũ traxit, cùm Gazæ exemplũ & authoritas, tùm auium forte ſimilitudo, quòd nempè auritę eſſe ambæ tradantur, & ſimili colli geſticolatione mimos imitari, ac ſaltantium ſpectaculo veluti attoniti ab omnibus capi. Alterũ eſt, quòd non minus ineptè Plinius, Athenæus, alijq; claſſici ſcriptores Otum cum Otide confundunt, inſigni ſanè nec tolerãdo errore, niſi ea librariorum alicubi culpa eſt; Inter hos pręter cæteros eſt [d] Oppianus, qui pro Otis, Otides inducit, hiſq; cornua affingit ridiculosè, vocum nempè uicinia & ſimilitudine cum alijs deceptus. Nos verò Otum & Aſionem tanquam eandem auem eodem capite comprehendentes, hîc deſcribemus: Otidem verò ceù toto genere diuerſam & minimè rapacem, ſed Gallinaceis annumerãdam hinc longè ablegamus, atque in aliud tempus, ac locũ valere iubemus; cùm non ſolùm non rapax ſit vt dixi, ſed ne carniuora quidem, verùm frugilega.

[b] *L. 10. c. 13* Noctuam perperam à Plinio Aſioni ſimilem dici.

Gazę lapſ. [c] *L. 10. c. 23*

Hermola. & Scaliger decepti.

Plinius Athenæus. Oppianus lapſi. [d] *Lib. de Venat.*

SYNONIMA.

ASIO authore [a] Plinio Latinis dicitur, quem Gręci Otum vocant: videtur dictus Aſio ab auribus, vti aſinus, vel à Gręca voce οὖς vel Hebraica אזן Aſen vel oſſen. Sic enim Græci & Hebræi auem vocant. Seruat autem quoque hodie Aſio auritæ auis nomen apud Marſos Italos. Ous vel ὠτίον Græcis auricula eſt. Habent auriculas ſolæ quadrupedes viuiperæ, quoniam tamen in Oto aue non ſolùm plumæ vtrinq; in capite auricularum inſtar prominent, verùm etiam organi auditorij meatus ampliſſimos & cura ſolerti ſingularíq; artifitio tectos, necnon intus affabrè conſtructos videre eſt. Iure merito Græci Otum quaſi auritam dixerunt, vt hodie aliqui cornutam ob pinnullas in capite ſurrectas velut cornicula. Otum etiã Tagodiam vocari à lepore, nimirum quòd pedes plumis villoſos habeat, author eſt Alexander Myndius apud Athenæum. Hunc eundem Νυκτικόρακα nonnullis appellari Ariſtoteles diſertis verbis tradit, quod Latinè Coruũ nocturnum ſonat, ut & Plinius vbiq; vertit. Vnde manifeſtiſſimi errores deprehenduntur Theodori Gazæ celebris alioquin & primarij Ariſtotelis interpretis, qui contra morem & mentem Plinij, cuius vt antè innuimus, etiam vitia tranſlationis præ imitationis ſtudio in uſum ſuum conuertit; imò verò præter ipſiuſmet Ariſtotelis ſententiam Nycticoracem quandoque Vlulam interpretatur, nonnunquam Cicumam, aliquando etiam Aſionem. Primùm enim Aſionem cum Scope eundem facit, diuerſum longè, ut ſuprà probauimus, tùm quem Nycticoracem Græci dicunt, nos verò

[a] *L. 10. c. 23* Aſio. Otus Origo nominis Ὠτός. Aſen Oſen.

Tagodia Nycticorax. Gazæ lapſus.

Aſio-

Aſionem aut Otum eſſe,(ſunt enim ſynonima) credimus; ipſe quandoque Cicumam, quandoque Vlulam, nónunquam Aſionem dicit. At Aſio illi Scops eſt, Vlula Aegolias. Quæ ergo inconſtantia hominis alioquin literatiſſimi, quæ incogitantia? Sed utinam uel ad uerbum Ariſtotelis dicta interpretatus eſſet,& nõ ex ſuis ea depróſiſſet. Sic.n.habet [b] Ariſtotel. in Græcis: *Otus Noctuis ſimilis eſt,& ad aures alas ſeu pinnulas habet, hunc aliqui Nycticoracem vocant*, E contra Gaza: *Otus Noctua ſimilis eſt, pinnulis circiter aures eminentibus præditus, vnde nomen accepit quaſi auritum dicas.* Nonnulli Vlulam eum appellant, alij Aſionem. Ex his igitur, quę ſuprà de Theodoro diximus, ſanè per ſe clara ſunt. Patet etiam inſuper, quod iam aliquoties diximus nempè Otum uel Aſionem cum Nycticorace eundem eſſe. Otum enim, ut ait Ariſtoteles, alij appellant Nicticoracem,& habet eaſdem cum Aſione aurium eminentias. Accedit quod alias perperam & mancè ſupra nocturnas enumeraſſet Ariſtoteles, alioquin uigilantiſſimus & exactiſſimus. Nulla enim tum Oti facta fuit mentio. Inter multos quidem & præcipuè inter Theologos lis eſt adhuc ſub iudice, quænam auis ſit Nycticorax. Etenim ſcriptores ſacri plerique, dum eum locum [c] Dauidis interpretãtur, qui iuxta verſionẽ Græcam & vulgarem ita habet, *Factus ſum ſicut*(Kos Hebraicè) *Nycticorax in domicilio*, Nycticoracẽ exponunt Noctuã, vt Eucherius, Iſidorus, Ambroſius, Hieronymus & alij hos imitati. Verùm Ariſtoteles has aues diuerſas facit, ubi ait: *Noctua & Nycticoraces & cætera, quæ interdiu nequeunt cernere, noctv ſibi victũ acquirũt* Alijs ineptiùs Veſpertilio eſt putatus. Ille verò qui Germanis Nact raue, quæ vox Coruũ nocturnũ ad verbum ſonat, appellatur, non eſt huius loci. Neque enim nocturna eſt,& ne rapax quidem, ſed aquatica auis, de qua alibi oportuniùs. Quare neque de ea prophetæ locus intelligi poteſt. Itaq; errat Goropius, dum Gazam, quòd malè Nycticoracem verterit, Cicumã traducens corrigit. Vult enim Nycticoracẽ non eſſe ex nocturnis, ſed aliam. At ipſe amphibologia lapſus eſt. Multi, ut inquit Eucherius, Bubonem eſſe contendunt. Sunt etiam qui aſſerunt eſſe Oriẽtalem auẽ, quæ Coruus nocturnus appelletur. Verùm, vt ſuprà diximus, nos Nycticoracem cũ Oto aut Aſione eundem dicimus, atq; ſi Ariſtoteli credimus, ſatis ex ipſo probauimus. Quod verò ad nuper citatum Regij Pſaltis locum attinet, etſi nõ rectè pro voce Gręca Nycticorace Noctuam intelligant, fieri tamen poteſt, vt uox Hebraica Kos Noctuam ſignificet, & ita Rabinorũ plurimi exponũt. Nec multum abludit à voce Germanica Koutz. licet alios aliter interpretari non ignorem; Sed ut de Cicunia aliquid dicamus uel Cecunia (Nam vtrumque legitur) videtur vox à ſono Noctuarum inflexa eſſe vel ab κικυμώττης, quòd Heſychio in explicatione illius Callimachi κικυμίδα γλαῦκα, eſt δυσβλέπτης, vt apud [d] Goropium legimus. Facilè ergo Gaza, quod vel omnibus vel vni conueniebat, ad aliud,& ad particulare transferre potuit. Hiſpanis Otus dicitur Mochuelo, cuius vocabuli penultima cum Germanico omnibus nocturnis ferè communi, vt apud inferiores præſertim nomine Vuuel nonnihil conuenit. Hanc enim auem Germani Bubonis ferè nomine ob maximam ſimilitudinem indigitant. Sed diuerſitatem uocula adiecta innuit. Nam Orhuvvel, quaſi auritum Bubonem dicas, vocant,& Ranzeul. Belgis Kerchvvl quaſi templorum Bubonem dicas. Anglis item Hornoul, id eſt, cornutus Bubo. Plumas enim circa aures eminentes vocant cornua, quemadmodum & Galli, qui Aſionem Hibou Cornù vocant, iſdem Moyen Duc, id eſt, mediocri magnitudine Bubo dicitur, tanquam non alia re, quàm corporis mole à Bubone diſtinguatur. Aliter Cha-huant Cornù, quod idem eſt, ac ſi dicas, felis ululãs, ſeu eiulans cornutus, cùm ob faciem, quam, vt Bubo felinæ magnitudine & figura quadam ſimilem habet, tùm quòd noctu mures non aliter atque elurus venetur. Videtur autem Cha-huant, Gallis pluribus nocturnis communis eſſe, uti etiam Hibou,& Belgis nomen Vl ſeu Eul. Sunt enim uoces hæ omnes per onomatopœiam à ſono auis factæ; Vnde Aſionem, ut ad diſtinctionem Bubonis Moyen dicunt, ita ad Aluconis quem Bellonius eiſdem nominibus appellat, cornù, id eſt, cornutum adijciant hoc pacto, Hibou cornù, Chat huãt cornù. Huic tamen propriè magis nomen Duc quàm Buboni, cui etiã commune id faciũt, competere videtur, quòd ut [e] Ariſtoteles tradit, *Cum hinc abeunt Coturnices ducibus Lingulaca, Oto & matrice proficiſcuntur.* Quod in Bubone locum non habet.

[b] 8. H. c. 12.
Nycticorax quæ auis.
[c] Pſal. 101.
Coruus nocturnus.
Nact raue.
Goropij error.
Kos.
Cicumena vel Cecunia.
[d] 9. Herm.
Mochuelo.
Vuuel.
Oruvvel.
Ranzeul.
Hornoul.
Cornutus bubo.
Hibou Cornu.
Moyẽ Duc.
Felis Vlulans.
[e] Li. 8. Hiſt. c. 1.

GENVS

OTVM ſanè ſeu Aſionem cum Ariſtotele & Plinio è Noctuarum genere, ſi generaliùs hoc vocabulo vtamur, aut certè è nocturnis fecerim. [a] Athenęus tamen Ariſtotelem citans Aſionem nocturnam eſſe negare audet,& tamẽ Noctuæ ſimilem non veretur dicere. Equidem nihil ſimile apud Ariſtotelem inuenio. Et Plinius è contra Aſionem maiorem Noctuis ſtatuit. Fieri verò poteſt, ut quod ait Scaliger, per gradus certos natura in auibus ab Aquila ad nocturnas uſque deſcendere potuit, atque inter has hanc vnam eſſe, quæ etiam dici utatur beneficio

[a] Li. 8. c. 14.

ficio ad uolandum, qua ratione mediæ cuiuſdam naturæ inter nocturnas & diurnas eſse uideri poſſit, uti Struthio inter auem & quadrupeda maiora, præſertim camelum, & Caſtor inter piſcem, & quadrupedem, Veſpertilio inter auiculas, ueluti Hirundinem & murem. Ita ordinatè & placidè natura omnibus agere ſolet, ut quemadmodum iuxta illud Phyſicum axiomà, ipſa nunquam de extremo uno ad alterum procedit ſine medio, ita nec etiam de genere admodum diſparato ad alterum tranſit, niſi per mediam quandam & utrique communem viam gradatim ac ſenſim progrediatur. Verùm ut non iuerim pertinaciter iuficias, & doctiſs. Scaligero credam, rem ita ſe habere, mihi tamen ſuſpitio incidit, eam opinionem ex illis Ariſtotelis uerbis naſci potuiſse, quibus Σκῶπας quaſdam perennes eſse, & ſemper apparere ſcribit, præſertim uerò cùm ibi, ut alibi ſemper pro Scope Aſionem Gaza uerterit. Hoc tamen loco de anni temporibus loquitur, docetq; Scopes quaſdam quouis anni tempore, non ſolùm autumno apparere, non autẽ diu noctuq; videri & volare. Præterea hoc de Scope, non de Aſione dixit Philoſophus, quæ diuerſæ, ut diximus, ſpecie aues ſunt: Quod autem hæc mea ſuſpitio vana ſit, ego ſanè non video, ut neque quo authore hæc Scaligeri ſententia nitatur. Athenæi enim ſolius authoritas tanta non eſt, vt Ariſtoteli & Plinio grauiſſimis & ſolis penè rerum naturalium hiſtoricis, præiudicare poſſit.

Natura nõ pcedit ſine medio.

Scopes.

DIFFERENTIÆ.

ASIONIS nullam apud veteres, imo neque apud recentiores differentiam obſeruatam fuiſſe reperio. Ego tamen duas eius ſpecies agnoſco, quas mihi olim conſpectas & ad viuum coloribus expreſſas aſſeruo, & hîc delineatas exhibebo, maiorem & minorem, quarum illa albidior & cinereo magis, hæc fulua, ſeu ferrugineo diluto ſpectatur.

DESCRIPTIO.

OTVM [a] Athenæus dixit Columbæ eſſe magnitudine. Quod de maximis ſanè Columbis intelligendum, quale eſt noſtrum domeſticum ſeu cicur. Bubone itaq; Aſio, teſte [b] Ariſtotele & [c] Plinio, minor eſt, Noctuæ ſimilis, & ut nos volumus, Buboni. Nõ enim tam figura, quàm magnitudine Bubonem magis, quàm Noctuam refert. Nam auribus plumeis eſt eminentibus, inſtar Bubonis non ſolus tamen, etſi [d] Plinius ſcribat, *Buboni tãtùm & Oto plumas velut aures haberi.* Nam & Noctuę genus, ſaltem minimum, & Scops & Vlula quoque aurita ſint. Hinc Plinium fortaſſe ſecutus Goropius Otum etiam vocauit Noctuæ genus minimum, auritum; Digitis etiam Bubonem exprimit, & ſic à reliquis, præſertim ab Vlulis & Noctuis diſcernitur. Athenæus Aſioni formam humanam aſcribit, eiuſque Ariſtotelem authorem facit. Quod etſi quodam pacto uerum ſit, nihil tamen huiuſmodi Ariſtoteles de Aſione tradidiſſe reperitur. Quo vero ſenſu Plinius Noctuarum id genus maximum dicat, quibus pluma aurium modo micat, vt in Bubone, Aſione, Scope, Vlula, & quodam Noctuæ genere, omninò non intelligo: Si enim Noctuæ nomine tanquam quæ à nocte ita dicantur, nocturnarum auium omne genus complectitur, falſum eſt. Nam Bubo Aſione uel ipſomet Plinio iudice, longè maior eſt, & Scops Alucone, ut & ipſe, Bubone minor. Si ſtrictiùs & propriè id nomen accipit, ſanè Aſio Noctua dici nullo pacto poteſt, neque eius ſpecies. Euidentiſſimè enim & præcipuè per aures & digitos ab ea ſeparatur. Quare alibi meliùs *Otum eſſe Noctuis maiorem* dixit. Etenim ſi omnibus Noctuis maior eſt Otus, aut ipſe Noctua non eſt, aut ſeipſo ſanè maior, quod abſurdum eſt. Verùm nunquid Bubonem ſaltem & Aſionem Plinius auritos nouit? Sic enim quæ auritæ ſunt nocturnæ inter Noctuas maximæ erunt, & omibus nocturnis Noctuæ nomen conueniet. Hactenus quod alij de Aſionis forma dicunt, proſequuti ſumus. Nũc noſtros ſeorſim deſcribamus. Priori, qui altero maior eſt, caput rotundum eſt, ut Buboni & reliquis ferè nocturnis, auribusq; uelut cornibus plumeis inſignitum, uarium, cinereo nempè, bætico diluto & nigro ad ſupercilia vſque & nares propemodum. Facies tota anterior, quæ oculos & roſtrum complectitur è cinereo candicat minutiſſimis plumulis, veluti pilis tota obſita. Oculi ampli, pupilla nigra, iris crocea. Roſtrum è bętico nigricat, aduncum, ſed minus, quàm in Bubone. Corpus totum è cinereo ſeu leucophæo ad ferrugineum dilutum uergit, maculis vbique fuſcis conſperſum, tam maiuſculis paſſim, quàm inſtar punctorum minutiſſimis. Alarum extimæ & vẽtri proximæ aliquot plumæ, albę ſunt, apice nigricanti. Remiges alarum pennæ per æqua & magna interualla fuſcis maculis tranſuerſim latioribus diſtinguuntur. Quæ ſecundo ab his ſunt & medio ferè alarum loco ex cinereo albicant, & minutulis guttis maculatæ ſunt. Tertium denique ordinem con-

Magnitudo.
[a] L.8.c.14.
[b] Li.6.Hi. c.3.
[c] Li.10.c.3.
Aures.
[d] L.11.c.27
Digiti.

Aſio quomodo Noctua differat.

Aſionũ noſtrorũ primi deſcriptio.
Caput.
Oculi.
Roſtrum.
Color totius.
Alæ.

conſtituentes,& dorſo proximæ,lineis tranſuerſis, uti remiges, ſed frequentioribus inſigniuntur. Per uẽtrem notæ fuſcæ in longum rectà ducuntur, & in acumen deſinũt. Alæ interiores & axillæ argenteo candeſcunt. Quæ caudam componunt pennæ ultra extremas alas ad ſemipalmum protenſæ circa oras ex cinereo ad plumbeum inclinant, medioq; per æqua ſpacia lineis frequentibus nigris,ijſque tranſuerſim contortis,& incuruo flexu,uelut pictę ſunt,vndulatis. Crura & pedum digiti ad ungues propemodum uſq; uilloſa ex fuſco ſubferrugineis pilis ueſtiuntur. Pedes grandes,robuſti,unguibus egregijs,nigris, aduncis admodum armati, tibiæ item craſſę & robuſtæ & omnia demum, quã in ſecundo grãdiora. Secundus Aſio non temerè fuluus dici ad prioris differentiam poteſt, quo ſemipalmum in longitudine etiam minor eſt. Vnde illius comparatione Otum paruum uocauerim. Anterior igitur capitis pars in illo albeſcit,in hoc flaueſcit. Oculi ſimiliter, vt pleriſq; nocturnis, iridem habent ſaturo croceam, ſplendidam, pupillam nigerrimam. Plumæ in aurium regione inſtar cornuum ſurrectæ maiori ex parte,præſertim antè,nigræ. Roſtrum nigricans,aduncum, digiti craſſitudine vbi è fronte exit,ſenſim verò in acumen deſinens. Circa tertiam tamen partem euidentiùs attenuari,faſtigiariq; incipit. Maculæ fuſcæ toto propemodum anteriori corpore in longũ protenſæ, & ſingulis plumis albicantibus trãſuerſim decuſſatæ,vt crucis aut verius lilij,quale Francorum Regum inſignibus appingi ſolet, referant figuram. Sunt enim tranſuerſæ vtrinq; nonnihil vncæ,in ſuperioribus vnicæ,inferioribus binæ etiam & ternæ. At quæ in alarum remigibus,necnõ tegetibus tranſuerſim ducuntur,frequẽter ſunt vtrinq; in interſtitijs, & ſupernè & infernè lineis tenuioribus,velut perizomatis ex guttulis compluribus compoſitis cinctæ ſingulæ,ut in Bubone. Eodem modo cauda,ſed rariore & perfectiore, nec interrupta nonnũquam nota tranſuerſa,quandoque per æqualia ſpacia,quandoque per inæqualia,non tamen prorſus & ab vtroque tali latere ſibi ex aduerſis reſpondentibus lineis depingitur Bubonis more. Radices plumarum ubiq; ex fuſco plumbeæ,quæ dorſum veſtiunt ſui extremo medioq; iuxta calamum in longum nigro maculantur, cætera in albido fuſcis notulis reſperſæ. Quà alæ dorſo hærent,albas in longum ordine diſpoſitas maculas videre eſt. Crura & pedes ad vngues vſque hirſuti è ferrugineo flaueſcunt, vti totum corpus, ſed magis venter. Crura huic quam priori, breuiora, tenuiora, digiti exiles,neque ita vt in priore, carnoſi. Vngues acuti quidem, ſed uix adunci,penè recti,contrà,atque in illo, nigri. Cauda infra alarum eſt longitudinem ſecus atq; in altero uno ferè digito. Quem [e] Bellonius deſcribit Otum, Vlula multò maior eſt. At Otum Ariſtoteles, Aluconem,& Vlulam magnitudine pares facit. Vnde incognitam ſpeciem eam Ariſtoteli ſuſpicari licet, & Galliæ parti Aruernis mõtibus,quę ad Hiſpaniam vergit,peculiarem. Hic ut Bellonius refert,patentiores multò,& ampliores aurium meatus habet,quàm vlla auis alia. Vnde duplici ratione aurita dicenda venit, cùm quòd plumas eminentes uelut aures gerat,tùm quia harum ipſarum foramina admodum patula ſunt, & grandia. Roſtrum ei nigrum,& hamatum,vngues validi, crura item ad vngues uſque piloſa: color huic magis quàm Buboni aut Vlulę & Aluconi fuluus. Plumę magis uariegatę, quàm rapacibus diurnis Icon quam dat,alarum caudęq; pennas omnes tranſuerſis lineis maculoſas oſtendit. Facies illi, qualis Aluconi, plumulis nẽpè in orbem diſpoſitis inſtar coronę, ſed diuerſi coloris à cęteris. Hic Bellonij Otus,ſi nõn idem planè eſt cum noſtro poſteriori, ſanè ei ſimillimus eſt. copioſa admodum pluma veſtitur, cornua vtrinque è fronte ſurgunt,è quaternis quiniſuè plumulis,quibus margines ruffeſcunt,medium nigreſcit, nonnullo candido permixto. Cauda longitudine alas æqueat, adinſtar rapacium diſtincta. Maculę ventrem uariegantes in lõgum plumarum mediarum,iuxta tubulos ducuntur,eęq; nigrę. At ſingularum margines fuluo albidoq; tinguntur ſecus atque in tergo,maculis admodum ſubtilibus picturato.

Verùm ut peculiariùs aliquid de Oto dicamus,& pręcipuè de ijs partibus, quę ex anatomica inſpectione patent; quare quę in Oto ſingularia,quamuis pauca ſint, obſeruauimus, ea hîc alijs communicare non uerebimur. Potuit autem hęc pars in omnibus, quas damus, auibus haudquaquam excoli,& neque integra,non tam ob hominum peritorum,qui eas deſſecarẽt, quàm ob corporum inopiam. Non enim omnia in uno corpore inueſtigari poſſunt, nec una auis ad tot dies incorrupta permanſura eſt. Qui diligenter admirabilem illam aurium in Oto conſtructionem intuetur,ueram ſtatim nominis originem agnoſcit, & Plinium maximè hallucinatũ eſſe. Aui huic ſupra aures cutis in longum producitur complicata,rugoſa,ſpõte concidens,& meatum eo loco occludens,inſtar membranarum,quæ tamen in ampliſſimũ, ſi uetes,ambitum facillimè deduxeris. Sunt enim laxę,implumes intus,candidę,foris uerò minutiſſimis & pulchellis plumulis conſitę,& quę orbem uenuſtum in marginum ambitu conſtituãt. Vſus harum quis ſit unuſquiſque uidet. Non alteri rei magis appoſitè haſce cutaneas ualuas, quàm piſcium brãchijs compararim, cùm quoad figuram, tùm quia utilitatem, quamuis in

diuer-

Venter. Alæ. Cauda. Crura. Digiti. Pedes. Aſionis fului forma. Oculi. Roſtrum. Color. Cauda. Crura. Pedes. Vngues. Cauda. [e] 8. Hiſ. c. 3. Aſionis Bellonij deſcriptio. Aures. Roſtrum. Vngues. Color. Facies. Cauda. Oti auriũ anatome.

Aſio vnde dictus. Os cranij. Cranium. Muſculus roſtrum diducens.

diuerſis membris non tamen abſimilem, ſortiantur. His apertis, auditus foramen amplum ac patulum in medio apparet, multis anfractibus inſtar humani tortuoſum. Vnde non ſolùm ab auribus plumeis, Plinius alijq; uolunt, ſed ab ipſis ueris aut ueras quàm maximè imitantibus auribus auritum Aſionem & Otum uocatū credo. Etenim meatum habet inſignem multis ſinubus & mæandris diſtinctum & valueolas illas cutaneas, quæ auicularum inſtar in animalibus viuiparis ſunt, magna certè natura prouidentia affabrefactas. Vnde natura benigna quod in viſu deficit, audiendi bonitate compenſare voluit. Certum enim eſt tot & tam amplos meatus tanta cura extructos, plurimùm ad exactiorem auditionem conferre. Ex quo denuò Plinij error colligitur, qui cæteris auibus cauernas ad audiendum, huic verò tantummodò plumeas aures datas ſcribit. Sed nouam & pulchram auris ſtructuram ſecundò examinātibus primum occurrit reſecta cute os cranij varium ea parte qua continuum eſt, & æquale ob ſubſtantiam intimam alibi denſiorem, alibi rariorem, alibi obſcuriorem, alibi pellucidiorem, ad inſtar lapidis ſeleniti dis. Cranium ab auditu carnea quadam portione coniungitur cum cranio anteriori, ex qua roſtri inferna pars propendet ad extimam auditus oram, ab radice linguæ appendix quædam, portio oſſis hyoidis exporrigitur. Sub apophiſe hac muſculus eſt roſtrum diducens, & inferiori mandibulæ deprimendæ dicatus. Exoritur à cranio & ſupra auditum deſinit retro aures, principio carneo, circulari, ferturq; deorſum carnoſus, & ſi principium ſpectes velut in mucronem extenuatus & tandem in extremum roſtrum deſinit. Ad latera verò oram, co-

ſtamuẽ mandibulæ inferioris tranſilit. Subeſt muſculo membrana tenuis, ſed neruoſior viæ auditus partem conſtituens. Tendo inſuper aut ligamentum à tubere extremæ mandibulæ ſuperioris ortum, anguſtum, robuſtum, argentei coloris, obliquè deorſum vergẽs, ad roſtri inferioris coſtam, vt vtramque mandibulam colligat, annectitur. Muſculus alius oppoſitus ſuperiori, propè auditum inferiori parte emergit, lato principio, carneo, & in coſtam ſuperiorem inferioris roſtri oblongo fine, ſed carneo implantatus. Actio eius eſt inferiorem mandibulam adducere. Membrana, qua deſinit auditus, quaq; uia eius occluditur, anfractuoſa admodum, & profunda, tenuiſſima & pellucida, oualis, ad latera ſupernè, quàm infernè latior. Adnaſcitur vndiquaque interno cranij oſſi, & tympanum, quod dicitur, cõſtituit. Huic intus retrò non ſolùm adhæret, ſed velut cõnatũ eſt, eaq; quaſi obuoluitur tenue quodam & breue oſſiculum à latere cranij retrò exortũ, quod fortè malleolus eſt. Incumbit id alteri cuidam oſſiculo, quod naſcitur ab inferiori cranio ſupra palatum tuberculo quodam in medio eminẽti, quòd à priore veluti incus à malleo tunditur. Oſſiculum hoc tres anfractus ſeu ſinus diſterminat, quorum primus eſt retrò poſitus. Secundus & mediæ magnitudinis ad articulum roſtri inferioris & ſuperioris collocatur. Tertius omniũ maximus in cranio eſt ſuperiori. Hi omnes in capacitatem quandam cõmunem coeunt. Sub oſſiculo, quod incudem diximus poſitam ſub ſinu hoc communi penetranti altius, oſſiculum aliud occurrit tranſuerſum firmiſſimum, arcuatum, cui in medio exiguum aliud, ſed deorſum tendens & tenuiſſimum adnectitur. Quibus omnibus perruptis cerebrum ſeſe conſpectui objicit. Cranij hæc eſt conſtructio: Perioſteo veſtitur denſiſſimo, tripliciter ad ſenſum. Prima & ſuprema ſubſtantia tenuitate inſigni firma eſt, & admodum pellucida. Altera ad cranij meditulliũ rara eſt inſtar ſpongiæ, ſeu pumicis, albicans & nullo negotio à ſuperiori ſeparabilis. Huic tertia ſubeſt, denſa, pellucida, at molliuſcula & tactui cedens lamella, ideò fortaſſis quòd in proximo eſt ipſa cerebri medulla, atq; vnicâ tantùm membranâ intecta, non ut in homine, duplici, ſed valdè craſſâ. Atque hæc pauca, quantum res & tempus paſſa ſunt, intimiùs perſcrutati ſumus. Quæ vt clariora euaderent, maximè quæ ad aures ſpectant, placuit, ea hac adiecta icone aperte demonſtrare. Id enim ſemper ſtudemus vt quò fieri poteſt, dilucidiùs omnia tradamus. Verùm cùm oculorum in nocturnis rapacibus inſolitam illam varietatem atque nigro & croceo flammeo emicantem aduertiſſem, ſumma me inuaſit voluptas hanc peculiarem naturæ fabricã rimari & quæ huius rei cauſa eſſet, inſpicere. Itaq; oculũ Oti Excellentiſs. D. Marco Antonio Vlmo Patauino viro in Philoſophia & Medicina ſingulari, cui hæc & illa alia debemus, ſecandũ tradidi. Inuentus itaque fuit oculus ſubſtantia quadam cartilaginea, velut capſula circumcluſus, non tamen undiq;. Nam infra in parte oculi poſteriori haudquaquam membrana hæc ſubſternebatur, ſed circumquaq; ad latera, à qua circulus ſupra totum oculũ exporrigebatur, ante quidem hæc membrana anguſta erat, intra verò & quâ magis ad poſteriora vergebat, dilatata. Oculus ipſe antè orbicularis erat retrò ſeſſilis, & compreſſus, longè quàm vel in medio latior. Reſecta cornea vueam ab illa intus plurimo nigrore tinctam, & veluti atramento perfuſam, quippè quæ etiam humores ſubiectos digitis contrectata tingeret, obſeruaui. Huic in orbem alia tenuiſſima pellicula inſtar annuli circumponebatur, crocea, ſeu aurea per totam ſubſtantiã, ita vueæ connata, vt nullo modo integra ab ea ſecerni poſſet. Huiuſmodi ſanè nullam, quod equidem ſciam, in alijs animantibus reperiri puto. Duæ igitur hæ membranæ coloribus diuerſis tinctæ, & per corneam tranſparentes, horrẽdum illum nocturnarum auium obtutum faciunt, concurrentibus ſimul è nigro & croceo ex aduerſo radijs & velut flammæ è ſilice excuſſæ micantibus. Humor cryſtallinus minimè durus aut ſolidus erat, qualem in Aquilis & alijs obſeruauimus, ſed tener & molliculus, vtpotè qui facillimè uel ſua ſpontè diſſolutus reſecta cornea ſimul cum aqueo humore effluerET.

Cranei cõſtructio.

Oculi Aſionis Anatome.

LOCVS. NIDVS.

OTVS & Bubo montes plerumq; inhabitant, locaq; edita, contrà atque Noctua & Vlula, quæ campeſtribus gaudent. Mirum quod Bellonius refert, repertum à ſe Aſionem in Ciliciæ campis de die inter Ambroſiæ plantas abditum, cùm tamen eò loci, ne ad quartũ quidem miliare arborem vllam naſcentem videre liceat. Quare, etſi vbiq; ferè locorum reperitur Otus, tamen quibuſdam regionibus & montoſis præſertim locis libentiùs degere conſpicitur. Ita Bellonius in montibus Aruerniæ copioſos inueniri, & in Italia noſtra præter cæteras in monte Plumbicio paſſim obuios eſſe, Conſtantinus cognomento Felix Sereniſſimi Vrbinatium Ducis aliquando medicus, præſtantiſſimus mihi author eſt. Habitant verò & nidificant plerumq; in arborum cauernis ac foraminibus

raminibus

ramminibus. Otum migratorium eſſe Ariſtoteles & Plinius volunt. Eum enim cum Lingulaca matrice & Cyncramo Coturnicibus hinc proficiſcentibus ducem eſſe ſcribunt. Vnde Bellonius Petit duc Gallis ſic dictum putat.

Petit duc.

VOX.

Chat-huãt.

OTVS noctu, vti Albertus etiam teſtatur, vocem horrificam eiq; ſimilem emittit, quã homo frigore affectus rigenſq; exclamare ſolet hu hu. Vnde à Gallis Chat-huant non immeritò vocatur. Verùm huius vocis ſonus etiam Buboni alijſq; attribuitur. Ego verò eius vocem nulla alia exactiùs perfectiùſq; exprimi poſſe puto, quàm hac dictione, & ad ſoni imitationem aptiſſimè efficta, Chiù (quo nomine Italis indigetatur) quam noctu ſubindè, ſed ſingulam, aliquãto interpoſito interuallo, repetit, ſonoram admodum & claram tanquam ſi fiſtula tenui ederetur, idq; ſolis occaſu iam inſtante. Cùm à quopiam laceſſitur, ſibilum aut crepitum emittit, qualem felis ſolet.

Chiù.

VOLATVS.

LEVI faciliq; volatu, vtpotè pennis optimè fultum, ferri teſtatur Bellonius.

PVGNA.

EADEM arte ac ratione, qua Bubo impugnatus ſeſe defendit, roſtro ſcilicet, & pedibus aduerſum hoſtem protenſis, vt in cæteris, ita & hic Buboni ſimilis.

ACTIONES. INGENIVM.

a Hiſ.c.12. b L.10.c.13 Plinij, & Gazę error μύωπα.

ΩΤΟΣ inquit [a] Ariſtot. ἐστὶ κόβαλος καὶ μιμητής, id eſt, vt [b] Plinius vertit *auis paraſita & imitatrix*. At Gaza pro κόβαλος interpretatur blatero, nec malè, ſed pro μιμητὴς non rectè reddidit hallucinator, cùm ea vox Græca imitationem ſignificet. Vnde ſuſpicio eſt illum aliter in ſuo codice legiſſe, nempè μύωπα, aut tale aliquod vocabulum, quod vitium oculorum indicaret. Suidas vocem Κοβάλος per βωμολόχος exponit. Bomolochon autem eſſe ait, qui ludendo aliquem decipiat. Item illiberalem, malignum, quaſi κοπίβαλον. Cæterùm ludendo aliquem decipere, etſi accipi poteſt etiam ſimpliciter, tanquam per ludum & iocum quempiam fallere; uidetur tamen ad ludos, qui pecunia depoſita fiunt (ut in alea) propriè pertinere: ut kobalos ſit aleator improbus & aſtutus, nempè quaſi Κακόβαλος ὁ κακοῦργος περὶ τὸ βάλλειν. Veteres Grãmatici aliter exponũt & deriuant, ἀπὸ τοῦ κόψαι, quòd pro blaterare accipitur; Vnde κόπις blatero. Ariſtoteles quidem uidetur, ut κοβάλον uocem interpretaturus, per epixegeſin addiderit, καὶ μιμητὴν. Nam blateronem dicere auem nocturni generis parum conuenit, ut fortè nec paraſitam Plinius aptè dixerit. Cæterùm βωμόλοχοι propriè dicebantur homines aris aſsidentes, & aſſectãdo aliquid de ſacrificijs petentes, deinde tibicines & vates, qui ſacrificijs adhibebantur; tertiò per metaphoram homines abiecti & leues & nihil non ſui lucri cauſa ludendo aſſentandoq; facere ſuſtinentes, vt Suidas teſtatur. Eo igitur nomine Otus dictus fuit, quòd inſtar mimorum ac paraſitorum ſeu etiam hiſtrionum collum contorquendo nunc in hanc, nũc in illam partem, ridiculos & mimicos geſtus edat. Μιμητὴς verò fuit appellatus, quòd imitatione gandeat. Saltantes enim imitatur, ut dicit Ariſtoteles *ideoq; quodam genere ſaltatricem* vocat Plinius. Hanc autem ſaltationem commodiùs perficit, quia, vt author eſt Philoſophus, planipes confundens nempe cum vulgo Otum cum Otide, quæ tamen nec ipſa planipes eſt. *Inter ſaltandum capitur, dum ſaltantes imitatur, haud difficulter*, ait Plinius, *vt Noctua, intento in aliquo nempè aucupe, circumeunte alio*. Quod hoc pacto perfici Athenæus ſcribit, *In aucupio illorum, qui ſaltandi peritiſſimus fuerit, ſaltat in conſpectu eorum, & ſimul ipſas contrà aſpicientes ad ſaltationem inducit. Alius à tergo latens voluptate imitandi captas (ſaltantis enim motus & geſtus exprimere ſtudioſè conantur) comprehendit.* Quod & Scopes facere aiunt. Verùm alij iſtæc Otidi perperam tribuunt. Ita enim frequenter hæc duo vocabula confunduntur, Otus nempe & Otis, etiam in ipſo Ariſtotele, vt diximus, niſi librariorum ignorantia mendum irrepſerit. Otum ego imitatricem ſua natura eſſe planè dixerim. Nam alioquin & aliam rationem, qua ob nimium imitationis ſtudium capitur, Athenæus & Euſtathius narrant, in hæc ferè verba. *Otus ad imitationem natum animal earum præcipuè rerum, quas ab homine agi viderit, aucupes etiam imitari ſolet. Stant illi è regione*

κόπις.

Qui βωμόλοχοι.

Otus cur bomolochus dictus, & mimitis.

Μιμητὴς.

& certo

& certo quodam pharmaco oculos vngunt, & alia quadam glutinoſa pharmaca parata proximè alicubi in paruis peluibus apponunt. Quibus viſis, Oti poſtea ſe illinunt, & conglutinatis oculis ac palpebris mox capiuntur. Hoc igitur aucupãdi genus ad Otum potiùs, quàm ad Otidem, etſi eas veterum plurimos confundere, vt diximus, conſter, pertinere videtur. Eſt enim Otus auis, vt & aliæ quædam Noctuis ſimiles, (Scopes maximè) omninò ad imitationem appoſita, eoq; nomine facilis deceptu. Otidem verò, cùm canibus & retibus facile ſit venari; hac machinatione nihil opus eſt, verùm vt quod res eſt, dicã, etiã hic * Gazã lapſum eſſe credo, vel altero textu vſum. Græcus codex ſic habet ὁ δὲ ὦτος &c. ὅτι δὲ κολοβὸς καὶ μιμητὴς καὶ ἀντορχούμενος ἁλίσκεται περιελθόντος θατέρου τῶν θηρευτῶν καθάπερ γλαύξ. Hoc eſt, *Otus auẽ &c. Sed quia mutilus eſt, & imitator, & ſaltator, itaq; capitur circumueniente eũ altero venatorum, vt Noctua.* Hoc ergo in loco nulla mẽtio fit planipedis vt in Gazæ tranſlatione legitur, quaſi quòd auis ob pedũ planitiẽ meliùs ſaltare queat. Quare vel alium habuiſſe codicem Gazam neceſſe eſt, vel hoc ex ſuo addidiſſe. Notandum tamen alijs legi κοβαλὸς pro κολοβὸς & rectè. Quid.n. mutilũ eſſe, cum cæteris & cum noſtra aue conueniunt? Cæterùm quàm benè verterit Gaza, blatero eſt, & hallucinator, alij videãt, quorum alterum vocis uitium eſt, alterum viſus. At imitari ad ſcurras & mimos pertinet, quoſuis geſtus corporis per ludicrum exprimentes. Ego adulatorem potiùs dicerem, pro blaterone, quæ vna eſt τοῦ κοβάλου ſignificationum. Sic cõtraxiſſe videtur Gaza illa, καὶ μιμητὴς καὶ ἀντορχούμενος, dum ait, ſaltantes imitatur. Cæterùm paraphraſtem in multis agere mihi idem videtur. Sed de his hactenus. * Hiſt. 12.

DENOMINATA.

QVI fraudibus expoſiti ſunt, ac nullo propè negotio inſita ſimplicitate, vel potiùs ſolo auditu, quodq; haud verba ipſa examinẽt, decipiuntur; homines ſtolidi, Oti olim vocabantur Euſtathio & Suida teſtibus. Quemadmodum & ij, qui gloriæ vanitatem affectant. Quare & Comicus Athenienſes, quòd facilè quæcunque audirent, fidem habentes deciperentur, Otos vocauit. Oti qui dicebantur.

MEDICA.

GLAVCOMATA, vt tradit Plinius, Magi dicunt curari recenti Aſionis felle.

HIEROGLYPHICA.

PER hanc auem plerique mimum atq; paraſitum exprimunt. Non enim à mimica multùm diſtat ars paraſitandi, quam ita deſcribit Horatius. Paraſiti typus.

Alter in obſequium plus æquo pronus & imi
Deriſor lecti, ſic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Vt puerum credas ſæuo dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas.

Eſt enim hæc auis, vt dictum fuit, omnium maximè imitatrix. Hæc in clypeo atque inſigni militum Romanorum depicta, qui recentiori tempore paulò ante Imperij decrementum, ſub magiſtro peditum merebant, ordinis eius ſignum fuit, qui cornuti appellabantur. Erat ales coloris praſini, in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior, & ipſe luteus, & circa marginem extremus ruber. Aſio Romanorum inſigne. Cornuti milites dicti qui.

FABVLOSA.

OTVM & Ephialtem Aloei & Iphimediæ filios fuiſſe aiunt, & Martem ligaſſe. Maximi fratres feruntur & bellum cælo ac ſuperis inferre auſi, vnde Apollinis ſagittis confecti ſunt. Alij in venatione imprudentes inuicem ſeſe iaculis transfixiſſe dicunt, Dianæ conſilio, & eoſdem primos Muſis ſacra feciſſe.

EMBLEMA.

EMBLEMA Alciati inſcriptum FATVITAS.

Miraris noſtro quòd carmine diceris Otus,
Sit vetus à proauo cum tibi nomen Otho?
Aurita eſt, ſimiles & habet ceu Noctua plumas,
Saltantemq; auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos captu & faciles nos dicimus Otos,
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

DE SCOPE. Cap. IIII.

ETSI magnitudinis merito Scops & Vlulæ & Aluconi, quibus minor eſt, poſtponenda veniret, non vna tamen de cauſa Aſioni ſtatim ſubiungẽdam eſſe putaui. Toto enim corporis habitu Aſionem ita exprimit, vt niſi magnitudo diuerſa eſſet, inquit, Bellonius, eãdem auem diceres. Nam inter cætera inſignem illam notam cum eo communem habet, quòd cornuta ſit, moribus etiam & ingenio illi eſt quam ſimillima, nempè & ſaltandi libidine & imitatione mimica. Deniq; quoniam his ipſis proculdubiò de cauſis ab authoribus pleriſq; præſertim a Theodoro Gaza cum Aſione confundatur. Quin & hoc curauimus ne cornutas ſeu auritas aues nocturnas, vtpotè ſpecierũ quadã cognatione iunctas ſepararemus. Reliquis etiam quæ ſequũtur, aures deſunt.

ÆQVIVOCA.

Scops piſcis. [a] L.14.c.12 Saltatio. SCOPS Athenæo genus eſt piſcis. Ex eodem [a] Athenæo apparet, quod Σκὼψ, & fortè σκωπωμα ſaltationis quoddam genus, ſiue geſtus inter ſaltandum fuerit. *Nam σκὼψ* (inquit) *geſtus quidam eſt proſpicientium, extrema manu ſupra faciem inclinata*, ut Aeſchylus etiã teſtatur. Solent quidam manum oculis hoc modo ad frontem imam opponere, ſpectaturi aliquid, ne offendantur a luce, & vt oculorum imbecillitati conſulatur, & forte qui Scopem ſaltant, imbecillibus ſeſe Scopum aut Noctuarum inſtar oculis eſſe hoc modo ſimulant, qui lucem apertam ferre nequeant. Quanquam ſcriptores priſci, ut Athenæus, ſaltationem quandam Scopem dictam velint, non ab hac oculorum protectione, ſed à motuum & geſticulationum varietate, quòd auis hæc imitatrix ſimiliter varijs motibus geſticulari ſoleat. Nam & Pollux, *In Scope ſaltatione* (inquit) *quæ & σκωπίας dicebatur, collum quodammodo circum agebant ad imitationem auis eiuſdem nominis, quæ, dum ſaltantes imitatur homines, capitur.* Sed decentior aptiorq; forſan hæc ſaltatio fuerit, quę cùm corporis geſtibus, tùm viſus infirmitate Scopem imitatur. [b] L.1. Poet. Imitabãtur teſte [b] Scaligero in hac ipſa morphaſmi ſpecie etiam ętates. Itaq; ſenes exprimebant cum ſcipionibus. Ei tum ſaltantes ὑπογύπονς nominabantur. Siquidem γυπὼνς ſignificarunt ligna teretia, quo nomine dicebantur, qui in grallatorijs phallis ſaltãbant amicti pellucida veſte, Tarentina. Ἐπογύπονς qui.

SYNONIMA.

[a] L.9.c.14. ATHENAEVS [a] Alexandrum Mindium citat, qui apud Homerum aliquos Κῶπας legere abſq; ſigma initiali tradat, & Ariſtotelem ſic σκῶπας nominaſſe. Idem annotat Euſtathius in quintum Odyſſeæ, necnon Aelianus. Speuſippus quoq; (inquiunt) & Metrodorus Κῶπας dixerunt. Itẽ Epicharmus. Frequentiùs verò legitur Scops, cuius hęc nominis ratio eſt. Scopes Græcè dicuntur (inquit) Euſtathius, vel a voce inepta παρὰ τὸ σκαιαρὸπα ἰχῖν. Cacophoni etenim ſunt, vel quò vocẽ noctu emittãt παρὰ τὸ ἐν σκιᾷ, ὅ ἐστι νυκτὶ ἀφίναι ὄπα, uel quòd noctu maximè cernant παρὰ τὸ ἐν σκιᾷ ὦπα ἔχειν ἐνεργόν, vel deniq; quòd uarietate geſticulationũ, quibus naturaliter utuntur homines σκώπτοντας, id eſt, qui alios deridere, & deludere ſolent, referant. Quinimò uerbum σκώπτειν deductum eſſe ab his ipſis auibus Athenæus author eſt, quod imitando irridere ſignificat. Apud Germanos quidem, Græco huic uerbo σκώπτειν ſimile ferè eſt, & eiuſdem ſignificationis ſpotten. Apud Latinos hæc auis Scops nomen nondum inuenit: quod enim Aſionem ubiq; Gaza pro Scope uertit, & alij forſan eius uerſione decepti, idem exiſtimant, toto ſanè cælo errant, quod antè etiam monuimus. Eam uerò auem, quam nos argumẽtis paulò pòſt adducendis adducti, Scopẽ eſſe putamus, Itali uulgò Chiuino Bononię pſerim uocãt. Chiuino. Cùm.n. Chiù ſit & nomẽ & uox Oti propria, hęc uerò auicula & ſpecie ac figura corporis, necnon uoce eundem, quam maximè repręſentet, ſola corporis magnitudine excepta &

cepta & coloris modica diuerſitate, non temerè voce à Chiù diminuta, hāc Scopem Chiuino, quaſi Otum paruum aut puſillum dixerūt Eādem ob cauſam Gallis, vt teſtatur [b] Bellonius, vn Petit Duc, quaſi paruus dux nuncupatur. Quod autem Vlulam Latinorum ex hac aue faciat, non probo. Nam Vlulam cornutam nullus veterum habet. Scops verò & Chiuino Italorum & quam ipſe pingit pro Vlula, cornibus ſeu auribus in vertice inſigniuntur. Præterea auis hęc, quam ipſe Vlulam, nos Scopem putamus, Noctua minor eſt, vt eſſe debet. At verò Vlula, iuxta [c] Ariſtotelē, *Aluconi compar*, nēpe Gallinaceò maior, aut ſaltem ęqualis eſt. Germani hanc auē vtpotè quæ apud ipſos rara ſit inuentu, & exotica, paruam Noctuam Italicam vocant, Kleine froembd, oder Vuelſch Kutzle. Neque enim Noctuis admodum diſſimilis eſt. Alioquin aliud genus huic ſimillimum, ſed Italicis albidius, cauda longiore, auriculis altioribus Tschauytle uocant, quaſi Aſionem exiguum dicāt, ſimili nomenclaturę quàm apud Italos & Gallos, ratione. Itali, qui montem Plumbicium in Ducatu Vrbinate incolunt, hanc auem Alocharello uocant id eſt, Aluconem paruū. Adeò uaria & promiſcua cōfuſaq; eſt apud diuerſas nationes auium nocturnarum appellatio, quę plerumq; ab analogia quadam, quę inter res ipſas eſt, detorquetur, & ab alijs nominibus potiùs, quam à rei natura, vtpotè quæ uulgo, imò etiam doctis ignota eſt, petitur.

[b] *L.2. de auib.c.35.*
[c] *L.8.c.3.*
Noctuæ Italicæ.
Alocharello.

G E N V S. D I F F E R E N T I Æ.

SCOPS Ariſtoteli & Plinio peculiaris quędam nocturnarum ſpecies ponitur. Quare haud rectè, uel ad Otos uel ad Vlulas, uel etiam ad Noctuas reducetur. Hoc tamen ei cum Aſionibus & Bubonibus commune eſt, quòd auritus ſit. Cum Vlulis uerò, quòd pedes utrinque in æquū digitorum numerum diſpertitos habeat, uti & Alucones. Cum Noctuis autem conuenit, quòd pedum compoſitione, figura, colore denique & magnitudine his, quàm alijs propior eſt. Hinc eſt, quod hæc auis alijs Oti genus, ut [a] Goropio, exiſtimatur, nōnullis Vlula, ut Bellonio, alijs deniq;, ut Ornithologo, Noctua aurita minima, omnibus uerò aliò, quam quò oportet, referentibus. Propriam enim per ſe ſpeciem ſub nocturnorum genere conſtituit. Duplex huius reperitur diuerſitas: una & quam hic delineatā dabimus, Italiæ noſtræ frequens. Altera huic ſimilis apud Germanos extat noſtrate albidior, cauda longiore, auriculis longioribus, reliqua ſimilis. Veteribus, ut Ariſtoteli & [b] Alexādro Myndio, Scops in duplici genere traditur. *Quidam enim* (inquit ille) *omnibus anni temporibus patent & eam ob rem perennes*, & *ἀειφανεῖς, id eſt, Semperaſiones vocabulo compoſito appellantur, qui eſui inepti ſunt propter vitium carnis. Aliqui autumno interdum apparent, nec plus vno aut altero die commorantur, qui & eſui ſunt apti, & valde probantur.* Differunt hi nullo ferè alio à perennibus illis, niſi corpulētia pingui & quòd uox his deeſt, illis minimè. Quidam Germani docti uiri Scopem illum, qui ſemper conſpiciatur, Keutzlin interpretantur Germanicè, hoc eſt, Noctuam paruam, alterum uerò, qui in autumno tantùm apparet uno atque altero die, ein Steinül, id eſt, Noctuam uel Vlulā ſaxatilem; illi inquiūt, ἄφωνοι ſunt, hi clamant ſub crepuſculo. Atqui auis, quam Germani Steinkutz, id eſt, Noctuam ſaxatilem nominant, auriculas nullas habet, Noctuis potiùs adnumeranda; quare Scops auritus eſſe non poteſt; niſi huius etiam generis auritæ quædā Noctuæ inueniantur; ſic perennes Scopes uocales eſſe ex Athenæo diximus, autumnales minimè: qui tamen è contra iuxta hos uiros clamant, ut illi muti ſunt.

[a] *In Hermothena.*
[b] *Apud Athen. lib. 9. cap. 14.*
Keutzlin.
Steinül.
SteinKutz.

D E S C R I P T I O.

SCOPS ab Alexandro Myndio citante [a] Athenæo, necnon [b] Aeliano, alijsq; ueteribus, ita depingitur, ut dicatur eſſe minor Noctua, & in colore plumbeo albicantia puncta habere, & ab utriſque temporibus duas pinnas ſubrigere. Scopis alterum genus, quod autumni tantùm aliquot diebus apparet, altero illo pereni minus corpulentum eſſe, & Turturi, Palumboq; ſimile. Sed uideamus, num auis hæc, quam Scopem eſſe credimus omni ex parte ueterum notis reſpōdeat. Quam noſtrates Chiuuino uocant, omnium rapacium nocturnarum propè minima eſt, ſi unam, eamq; raram excipias, quæ Alaudam non ſuperat. Noctua minor eſt, maior Turdo, Palumbo ferè par, paulò tamen minor. Dodrantem eius longitudo implet. Magnitudine tantùm corporis & colore nonnihil à Bubone differre uidetur. Caput eius teres inſtar globuli, plumulis ueſtitum, coloris ubiq; plumbei. Roſtrū ei breue, obuncū, nigrum, Aures uel plumulæ in aurium modum ſurrectæ, in mortuo uix apparent, in uiuo manifeſtiores & ex una tantùm pinnula conſtantes.

[a] *L.9.c.14.*
[b] *Lib.15.c.28.*
Chiouino & eius deſcriptio.
Caput.
Roſtrum.
Aures.

Color. Potiſſimus totius corporis color ſuperficietenùs cinereus eſt, hinc inde nõnihil admixto plũbeo, maculis plurimis albicãtibus, & pluſquam vllius alterius rapacis nocturnę, ornatu pulcherrimo diſtinctus. In maioribus alarum & caudæ pennis tranſuerſim poſitis maculæ albæ ſpectantur; Minores reliquas omnes præter notas tranſuerſas linea in longum nigra ſecat. Ruffo præterea decore promiſcuè per totum reſpergitur, potiſſimùm circa collũ, & alarum initium. In uẽtre plumæ magis, quàm alibi candicant, quarum uti omnium etiam reliquarum radices nigræ ſunt, ſed hæ peculiariter medio ruffeſcunt, cætera albæ, notis minimis iiſq; nigris variegatæ. **Oculi.** Oculi quales pleriſq; nocturnis, ignei, crocei, ſplendidi. **Tibiæ.** Tibiæ plumoſæ ex cinereo ſubruffæ: **Pedes.** pedes habet exiguos fuſcos ad plumbi colorem obſcurum accedentes, ſquammoſos, depi'es in digitos binos anticos & totidem poſticos diſpartitos, vnguibus fuſcis inſtructos. In hac itaque auicula agnoſcere eſt, auriculas in primis *à ſupercilys* (ut inquit [c] Aelianus) *ſecũdum vtraque tempora* ſingulis plumulis utrobiq; compoſitas. Deinde Noctuæ minorem eſſe, & Palumbo ferè æqualem. Denique notas plurimas habere albas in colore leucopheo. **Gazæ & Bellonij error.** Malè igitur Gaza Scopem Aſionem eſſe putat, cùm Aſio ſit Noctua longè maior. Neq; rectè [d] Bellonius hãc modo à nobis deſcriptam auem Vlulam eſſe arbitratur, ſola nominis Gallici coniectura ductus, quæ à ſimilitudine Latini petitur, nempè quòd ea Gallis Hulotte vocetur, aliter Huette, Poſterior tamen vox ad Bubonum & Aſionum nomen Chat-huant propius accedit, quàm Vlulæ, etſi Vlula cornibus ſeu auriculis plumeis careat. Vlula inſuper iuxta mentem [e] Ariſtotelis Gallinaceo compar eſt, at hæc auis ipſo eodem teſte nocturnarum rapacium minima.

[c] *Lib. 15. de anim. c. 28.*

[d] *L. 2. c. 36.*

[e] *L. 8. H. c. 4*

Nos

Nos Vlulam, qualem Ornithologus, dabimus tribus antè digitis præditam, cõtrà atque Scops, qui binos vtrinque habet. Hinc etiam perperam tradi patet ab Euſtathio Scopes eſſe, quos Romani ſeu Latini Kouphous vel Goufous vocant. Hodie Guuo noſtris dicitur Bubo, à Scope certè longè alienus. Kouphous. Goufus.

VOX.

VOCALES ſunt, vt docet Ariſtoteles, Scopes illi, quos quia ſemper apparent, ἀεισκῶπες, id eſt, perennes vocant. Hi forſan fuerint, quales nuper calamo delineauimus, apud nos frequentes & ſub crepuſculum canentes, ſonumq; edentes, quem nomen vernaculum exprimit Chiuin. Alij qui rarò apparent, muti ſunt. Vocem Scopum inamœnam inſuauemq; eſſe Alexander Myndius ſcripſit, uti omnium ferè nocturnarum. [a] Gyllius tãquam ex Aeliano; *Scops*, inquit, *omnes oris expreſſione, & articulata voce longè ſuperat, & quemadmodum Pſittacus & Pica, ſic hominum & aliarum auium voces exprimit*. Nos verba hæc non apud Aelianum, ſed apud [b] Athenæum legimus. Πάντα δὲ τὰ τῶν ζώων εὔγλωττα καὶ διηρθρωμένα ἐςὶ τὴν φωνὴν, καὶ μιμῦνται τὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ὀρνίθων ἤχους. Quo in loco, etſi Athenæus tũ prius, tũ pòſt de Scope ſcribat: attamen verba hæc nõ mihi videntur ad Scopem pertinere, ſed in genere ad aues, quarum lingua latiuſcula, adeoq; liberior, & vox articulatior eſt, ut illas, & hominum ſermonem, & aliarum auium vocem imitari dicamus. Quod quidem non ſolùm Scopem non facere puto, ſed neque vllam aliam nocturnam auem. Scops enim geſtu corporis & circumactione colli tantùm, non autem voce ad imitationem compoſitus videtur.

[a] L. 2. Hiſt. ani. c. 36.
[b] Lib. 9.
Scopem nõ vti voce articulata.

INGENIVM.

SCOPES *aues* (inquit Aelianus) *quarũ* [a] *Homerus mentionem facit, cùm earum multas circum Calypſûs antrum verſari ſcribit, viri benè ſaltandi periti tradunt cum ſaltatione comprehendi, tum genus quoddam ſaltationis eſſe, quæ (ſi adhibenda ijs fides ſit) Scops appellatur. Nam quòd ijs auibus iucundiſſimum ſit quoſdam ridiculè imitari, ex eo profectum verbum eſt σκωπτειν, id eſt, effingere & non abes rare ab eis imitandis, quòs ludicra aſſimulatione imitãtur*. [b] Plinius mimicos hoſce motus ac geſticulationes Scopi à veteribus attributas miratur, & vix credit: ita n. inquit: *Nominantur ab Homero Scopes auiũ genus, neq; harum ſatyricos motus cùm inſident, pleriſq; memoratos facilè conceperim mente: neque ipſæ iam aues naſcuntur*. Nos verò non ſemel ridiculos hoſce geſtus in pluribus nocturnis, præſertim in auritis obſeruauimus, nec quicquam prodigioſi aut monſtri ſubeſſe imaginamur. Cum enim colla retrò agilia habeant, caput modò adducendo, modò protendendo, vertice nutando, humeros iactitando, ſaltitando, hyſtriones quodammodò imitantur.

[a] In Odyſſ.
Scops ſaltationis gen.
[b] L. 10. c. 49

GENERATIO.

DE *generatione Scopum* (inquit [a] Ariſtoteles) *quænam ſit, nihil adhuc exploratum habemus, niſi quòd Fauonijs flatibus appareant. Certum enim hoc eſt*. Plinius Scopes amplius naſci negat, quia ſcilicet imitationes illas mimicas in Scope non capiebat. Cùm verò ſpecies rerum ſint ſempiternæ iuxta mentem Philoſophi, & reuera quamdiu ſaltem generationis & corruptionis rerum ſtante mundo, duret uiciſſitudo, Plinium falli manifeſtum eſt.

[a] L. 9. Hiſt. cap. 28.

ANTIPATHEIA.

SCOPES, ut in Aeliano addit [a] Gyllius mali punici grano pereunt. Verùm id in textu Græco non legitur.

[a] Lib. 6. Hiſtor. animal. cap. 46.

DENOMINATA.

Σκωπαῖοι Græcis à Scope fortaſsè denominantur, apud Timonem in Laconia non infrequenter, homunculi, ſcilicet parui, σίλπωνες ab alijs dicti, qualis etiam Pithon Dindaricus fuiſſe videtur. Pigmæi.

VSVS IN CIBO.

ᵃ9.c.15. Α'ΕΙΣΚΟΠΕΣ teſte[a] Athenæo,eſui non ſunt propter vitium carnis. Qui verò autumno tantùm vno aut altero die apparent,ſunt edendo vtiles & valdè probantur.

DE ALVCONE. Cap. V.

ALVCO proximum ſaltem ab Otis mærebatur locum,quòd magnitudine ipſis nihil cederet. Scops tamen ei locum præripuit,ne aues nocturnas auritas,quę ad idem genus quodammodò pertinere, vel hoc nomine videbantur,diuelleremus. Maximè verò,quia pro Aſione ſeu Oto à pleriſq; haberetur,idq; ob multa,quæ vtrique ſunt cõmunia. Diſcrimen enim ſimilium non minus,quàm contrariorum,ſi iuxta ponantur,magis eluceſcit, & minori negotio notatur. Nunc verò reliquis non auritis Aluco vel hoc meritò pręponẽdus venit,quia magnitudine ſuperior eſt,non Noctuis tantum, ſed & Vlulis, vtpotè qui Gallinaceo etiam maior eſt.

ÆQVIVOCA.

Pro menſa coqui. Ε'λεὸς Accipitris genus. Glis. Ἐλεὸς, quod Græcum alioquin Aluconis nomen eſt,tanquam ſignificati præcipui, ſignificat præterea menſam coqui,ſeu lanij,vt Suidas ſcribit: videtur autem acui vltima ad differentiam vocis ἔλεος quę miſericordia eſt. Ε'λαιὸς verò per αι diphtongũ in penultima Accipitris genus eſſe ſcribitur Heſychio & Varino. Sed alias etiam nocturnas aues,non hanc tãtum Grammatici quidam cum Accipitrum & Aquilarum genere ineptè confundunt. Glis etiam animal quadrupes ἐλειὸς vocatur. Eſt & ἐλαιὸς per αι auis nomen,de qua inter Paros agemus. Item ἐλεα, aut fortè ἐλεία parua eſt auis, quæ ἕλη, id eſt, paludes inſpectat ab arundinibus.

SYNONIMA.

ἔλεος. ἕλειος. Ε'ΛΕΟ'Σ Græcis Aluco dicitur, & fortè ἕλεος cum aſpiratione,quaſi ἕλειος, id eſt,paluſtris dicendum. Nam Vlulæ quoddam genus à paludibus Germani etiam Matshvv appellãt. Quod nomen alioquin etiam Buteoni tribuũt, quòd corporis ſpecie aliquatenus Vlulam aut Bubonem referat. Λεύκαλος legitur apud[a] Ariſtotelem,vbi Gaza vertit Ciconia, quaſi legerit πελαργὸς. Sed apparet hoc nomen Italicum eſſe aui nocturnæ ab aliquo fortè aſcriptum; vt vocẽ Aſcalaphon interpretaretur, & à librarijs poſtea perperam inſertũ. Syluatico Ololigus eſt Luocalis auis; videtur autem Luocalẽ pro Alocho,vel Alucone dixiſſe. Ololygon quidem apud Græcos varijs modis accipitur,à nullo tamen pro aue nocturna, etſi onomatopœia ipſa ad Vlulam auem accedat. Alioquin Ariſtoteles ranarum marium vocem, qua fœminas ad coitum alliciunt,ololygonã nuncupat. Vocis Aluco,qua nunc Latini vtuntur,author eſt Ariſtotelicus interpres Gaza,qui eam ab Italis mutuatus videtur. Hanc enim vulgò Alocho nominant: vnde ipſe vocem Aluco formauit,quæ apud veteres Latinos nuſquã reperitur. Quod idem alias ſæpius in Latinorũ vocabulorum penuria feciſſe comperitur. [b]Albertus vbi apud Ariſtotelem ἐλεὸς legitur,habet Aquila Alem,nimirum ex Auicenna,qui cum reliquis Arabibus Græcæ linguæ ignarus,ideoq; malè Ariſtotelem vertens, & peius ipſe à ſemilatinis hominibus,utpotè nec Latinè nec Arabicè callentibus traductus,omnia fœda barbarie conſpurcarunt,& tenebricoſam illam nubem naturalibus rebus obtenderunt. Cæterùm vernaculi huius vocabili originem indaganti,neque aut domi noſtræ, multò minus apud Græcos Latinoſuè eam reperienti, commodum in manus venit VVolfgangi Lazij de gentium tranſmigrationibus liber, antiquitates cùm gentis tùm linguæ Germanicæ continens,qui mihi fidem fecit; (nam ut cuique artifici in ſua arte,ita & cuilibet homini in ſuo idiomate, tanquam eius perito credendum eſt,) Alocho nomen à Germanis petitum eſſe. His enim Lochen ſeu locken allicere ſignat,& locker allectorem. Vnde addito articulo à pro ein, quo ſuperiores Germani Auſtriaci præcipuè, frequentiſſimè vtuntur, fit à Locker, & immutatum Alocho. Eo autem nomine non temerè donatus uideri poteſt, quòd ut multis alijs nocturnis, ita & ipſo aucupes retibus uiminibusq; inuiſcatis auiculas capiendas alliciant. Multis enim alitibus inſitum eſt ad aues nocturnas ubicunq; uiſas,propter formę nouitatem,tanquam ad rarum quodam ſpectaculum denſo grege confluere,ita ut Bubones, Vlulæ ac Alucones omnis illecebræ inſtar ſint. Itaque incautæ aut inuiſcantur aut irretiuntur. Pari ratione forſan ac origine noſtratibus acus frugum nimirum glumi paleæuè ac quiſquiliæ locco dicuntur, quod ijs aut Gallinas agricola

ᵃLib.2.Hiſ. circa fin.

Ololigus. Luocalis.

Etymolog.

ᵇL.8.H.c.3

Locco vnde dicatur.

conuocare,

conuocare, aut aream probè verſam, in qua retia expandat, ipſe poſt dumum ſedens auceps, conſpergere ſoleat, atque his auiculas allectare. Quibuſdam Italiæ locis Lucharus dicitur, teſte Nipho, quæ vox Germanicæ lucher etiam vicinior eſt, ex qua d minutiua voce facta; Plombini mõticulæ Oti minimum genus, quod Scopem fecimus, Alocharello nuncupãt, vel ob eam quam cum Alucone habet ſimilitudinem, vel vt veroſimilius eſt, ob eundem vſum ad aucupia, & quidem frequentiſſimum. Galli Aluconem teſte [c] Petro Bellonio Hibou (quæ tamen alijs etiam communis eſt appellatio, vt Oto, ſed cum cornuti adiecto diſcrimine) nominant, vel Chat-huant quoque, voce partim ab actione, partim è ſono petita: Chat. enim, id eſt, Catus dicitur, quòd inſtar felium noctu mures in agris uenetur, Huant quod alta ac ſonora uoce exclamet. Hoc enim Gallis verbum Huer ſignificat. Vnde etiam Huette, qua minimus Otus ſeu Scops denotatur, nomen inuenit, non autem vt Bellonius autumat, ab Vlula Latinorum. Germanis compoſita voce Schleiereul uocatur, quæ tãtundem ac ſi Bubonem ſeu Vlulam flammeatam dicas, ualet. Schleier Germanicè flammeum ſeu peplum, quo mulieres faciem circumuelare ſolent, notat. Eul nomen eſt pleriſq; nocturnis apud Germanos commune, non Vlulæ proprium, ut malè Ornithologus putauit. Habet enim Aluco in faciei ambitu plumarum albarum ſeriem, ea figura diſpoſitam, ut flammeum, quo in Germania & apud nos ruſticæ præſertim mulieres caput faciemq; obuelant, quodammodò referat. Qua de cauſa nonnullis Galliæ Ciſalpinæ populis Dame vocatur, id eſt, mulier ſeu matrona. Nonnullis, Germanis forſan Berchvvl, tanquam in montibus degat. Verùm hoc Caprimulgo potiùs conuenit. Belgis Ranſule, fortaſſe ab hac eadem forma plumarum orbiculata. Orbis enim Belgis Rant vocatur: Illyricè Leleck teſte Gelenio.

Lucharus. Alocharello. [c] *Lib. 2. de auib. c. 32.* Aetymologia. Huer. Huette. Schleiereul. Dame. Berchvvl. Ranſlule. LelecK.

DIFFERENTIÆ.

[a] BELLONIVS duo genera Aluconum videtur agnouiſſe, vnũ maius, nempè Caponis magnitudine: alterũ multò minus. Vtrumq; hoc nomine Chathuant comprehendit, maioris minoriſuè duntaxat addito diſcrimine. Hoc tamen minus ſeorſim poſtea deſcribit ſub nomine Gallico Effraye & Freſaye & Caprimulgũ, ſeu Aegotilan Strigemuè Ariſtotelis eſſe opinatur, hoc ſolo argumẽto adductus, quod noctu formidoloſis hominibus, vt fœminis & pueris, qui laruas & ſpectra nocturna mirum in modum expaueſcunt, horribili & abſona voce incuriat. Qua de cauſa etiam Gallis altero illo nomine Effraye appelletur. Effrayer Gallis non aliud ſonat, quàm incuſſo ſubitò pauore quempiam conſternere. Sed cùm hæc auis noſtrum Aluconem, eumque verum omnibus notis exprimat, cùm quòd præcipuum eſt in Aegonla capras mulgere, nunquam comperta ſit, tùm etiam ab Alucone, quem ipſe ponit, uix alia re, quàm magnitudine & roſtro diſcrepet, denique cùm eodem cum maiori apud Gallos nomine gaudeat, nos eum non Caprimulgum, ſed Aluconem minorem & genuinum ſtatuemus.

[a] *Lib. 2. de auib. c. 32.* Effraye. Freſaye.

DESCRIPTIO.

Ἐλεὸς ſeu Aluco maior eſt Gallinaceo authore [a] Ariſtotele, quod de maiori teſte Bellonio è duobus uerum eſt. Maius eſt hoc genus Noctuis & Vlulis, ſed Otis minus, omnibus hoc peculiare eſt, ut palpebrá a ſummo oculo ad imum adducentes, conniueant. Auriculis ſeu cornibus caret, ſed horum loco habet ueluti coronam quandam è plumis conſtructam, quæ faciem totam obit, pinnulis nempè ſupra oculos, ſuperciliorum altorum modo, eleuatis, & utrinq; per tempora, necnon ſub mentum deſcendendo in orbem coëuntibus in flammei ſeu pepli muliebris formam, quo caput & faciem mulieres obuoluunt. In cauitatem profundam à plumulis vndiquaq; ſurrectis conſtitutam oculi immerguntur magni, atri toti, nulla colorum diuerſitate, ut in alijs auritis, diſtincti. Pars auis prona, nempè pectus & uenter albeſcit, maculis nigris reſperſa maiuſculis, Roſtrum album eſt, admodum aduncum, quemadmodum & ungues. Crura plumis conteguntur candidis. Pedes uerò pilis tantũmodò. Dorſum colore plumbeo, notulis uariegatum albidis. Coſpus denſo plumarum tegmine ueſtitur, quod in cauſa eſt, ut Caponem æquet magnitudine; ſi uerò denudatur uix pullo Gallinaceo par eſt. Alæ magnæ ſunt, ita ut ultra ultimam caudam protendantur.

[a] *8. Hiſt. c. 3.* Magnitudo. Aures. Oculi. Pars prona. Roſtrum. Crura. Dorſum. Alæ.

Alter

Magnitudo. Alter Aluco, quem nos depictum exhibemus, priori in multis ſimilis, ſed minor eſt. Neque enim domeſticam Columbam magnitudine excedit. Caput. Anterior capitis pars ſimiliter plumulis candidis in formam flamei cincta videtur, quas circulus luteus vndiquaque ambiens claudit. Oculi. Oculi nigerrimi verſus interiorem & maiorem canthum plumis luteis obſidentur. Roſtrum. Roſtrum album, breue, nõ adeò aduncũ, quale ferè eſt Corui. Pectus, venter, alæ interiores, vropygium inferius, femora plumis cinereis teguntur. Venter ad latera præſertim notis exiguis veluti punctis nigris diſtinguitur. Color. Vertex capitis, collum, dorſum, alæ ad pennas remiges vſque plumis veſtiuntur ab initio propè radicem cinereis obſcuris, ſeu plũbeis, reliqua luteis ſeu ferrugineis dilutis. Singulæ præterea pẽnæ in medio iuxta calamum ſeriem macularum ex albis & nigris ſibi mutuò ſuccedentibus conſtitutam oſtendunt. Dorſum verò promiſcuè, alæq; hinc inde denſis veluti punctis nigris reſperguntur. Quæ remiges integunt, primi & ſecundi ordinis plu-

mæ, tota

mæ, totæ ruffæ obſcurè, cinereo nonnihil dilutæ, circa apicem præſertim, copioſè eiuſmodi punctis nigris reſperſę. Remiges denique ipſæ lineas tranſuerſas iiſdem pũctis ordinatè compoſitas obtinent, extremis item ſimiliter dẽſa punctorum uelut aſpergine irroratas, cætera fuluas, fuluisq; & nigris tranſuerſim maculis adornatas. Cauda ſimiliter ruffa lineis tranſuerſis ſeu zonis fuſcis diſtinguitur. Cauda. Tibiæ & pedes villis horrentes, nonnihil rubent. Hi binis antè Pedes. & totidem retrò digitis inſtructi, vnguibus armantur longis, validis, acutiſſimis, & aterrimis. Vterque tam maior quàm minor ſimili macularum diuerſitate variegatur. Minorem ſcribit [b] Bellonius prẹter morẽ cæterarum nocturnarum oculis exiguis præditum eſſe. Verùm iſtam [b] *L.2.c.35.* oculorum paruitatem, cùm mediocres videantur, in noſtro vix obſeruare potui.

VOX.

MINOR Aluco, quem Caprimulgũ opinatur Bellonius, vocem noctu edit admodum terribilem, adeò vt formidoloſis pueris, præſertim & fæminis, quos umbra & Bellonij error. ſpectra nocturna terrẽt, pauorem incutiat. Quæ in cauſa res fuit, ut ipſe hãc auem Aegothilam Ariſtotelis ſuſpicatus fuerit, ſeu Strigem, quę ab horribili ſuo ſtridore etiam, quo noctu obſtrepit, ita dicta fuit.

VOLATVS.

Aluco maior [a] Bellonio teſte trãſuerſim inter volandũ fertur, qui Ardeis etiã volandi mos eſt. [a] *L.2.c.2.*

LOCVS.

Ἐλεὸς minor ſeu Gallorum Effraye, vt inquit [a] Bellonius, rarior multò conſpectu eſt, quàm [a] *L.2.c.35.* maior, inueniturq; in locis campeſtribus, in rimis antiquarum turrium aut quercuum etiam cauernis, quas temporis vetuſtate teredo excauauit. In ſaxis item præruptis montanisq; non minus quàm humilibus locis habitare compertus eſt.

VICTVS. PVGNA.

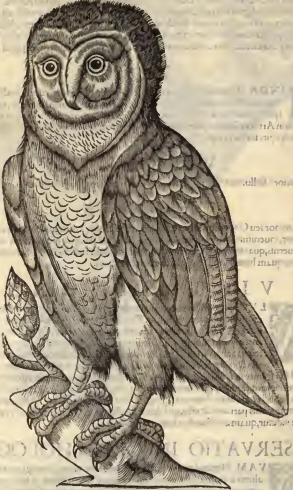
ALVCO quod fortè cepit animalculum, ſiue auicula fuerit, ſiue mus maior, minorue, integrum deglutit. Tam ampla enim gula eſt, vt bolos ouo maiores integros tranſmittat. Neque verò aliud quidpiam cibi aſſumere aggreditur, antequam deuorati animalculi oſſa, pilos plumasq; à reliqua carne ſecretas reijciat, ac reuomat, haud ſecus quàm Alcyon piſciculorum comeſorum pinnas & oſſicula tranſacta cibi coctione velut inutilia & nocitura ore excernit; natura id ſua ſponte machinante & peragẽte, quòd animans præ nimio edendi ardore ac feſtinatione neglexit, dum ea, quæ nutriendo non ſunt, neque à naturali calore ſubigi euinciq; queunt, à probo & molliori alimento ſegregat. Picas etiam, vt teſtatur [a] Ariſtoteles, venatur, vt [a] *8.Hiſt.c.3.* Vlula. Impugnatus pari arte & aſtu, qua de auritis dictum eſt, ſe defendit, ad propugnandum potiùs, vt videtur, quàm ad offendendum compoſitus.

OBSERVATIO IN ORNITHOLOGVM.

QVAM Ornihologus Vlulam flammeatam vocat, & pingi curauit, nos prius Vlula flammeata. aliam à noſtris putantes, quòd nimirum vitio pictoris, à quo iconem ipſe acceperat, inſcitè delineata, viuam auem minimè repreſentaret, ſeorſim etiam exprimi curaueramus, nè quod in hoc auiũ vniuerſali cœtu, quoad fieri poſſet deſideraretur. Poſtea tamen penitiùs rẽ introſpicientes, collatis diligenter huius & noſtri Aluconis deſcriptionibus & figuris, planè eũdem eſſe deprehẽdimus cum eo, quem nos acuratiùs delineatam dedimus, qui etiam illius vitia conſiderãti prodet facilè. Vt autem Vlulam ex hac aue faceret, ſolo nominis argumento ductus fuit, neque eo ipſo ſatis firmo. Videns enim Germanis Schleyereul dictum eſſe ob conſonantiam & alluſionem Germanici Eul cum Vlula, ſtatim Vlulam eſſe ſtatuit, ſed flammeatæ diſtinctione: cum Germanum latere non debebat, illud nomen ipſi vernaculi Eul, non Vlulæ tantùm, ſed omnibus omninò nocturnis rapacibus commune eſſe, apud vulgus potiſſimùm, quod non ita exactè ſpecies rerum diſcernit. Enimuerò ſi Vlulas omnes putabimus eas aues, quas Germani Eul

indige-

indigitant, iam tota noctuarum turba in Vlulas abeat neceſſe eſt. Vt uerò opinionem hanc noſtram ueram eſſe probemus, Iconem, quam Ornithologus ponit, hic ſubijcere etiam viſum eſt.

DE VLVLA. Cap. VI.

VLVLAM Aluconi, vtpotè Gallinaceo maiori poſtpoſuimus, quòd Gallo æqualem natura fecit & Ariſtoteles agnoſcit. Reliquis igitur nempè auritis (excepta Scope) & Alucone, præſertim maiore minor eſt, & Noctuam ſolam magnitudine ſuperat, & eo nomine illi præfertur.

NOMEN-

NOMENCLATVRA.

ESAIAE[a] Vlulæ ab omni tranſlatione איים Iim appellantur. Septuaginta tamen interpretes pro his Onocentauros in tranſlatione poſuerunt. Lilith vocem Hebraicam interpretantur lamiam, onocentaurum, & Noctuam, & fortè Vlulam ſignificat alludente vocabulo. Ianah vlulare aliquando eſt Hebręis vnde eſt quòd quidam Ienah Vlulam interpretãtur. Et ſanè Italicum nomen Barbaiano ab Hebræo Ienah & bath ienah nõ admodum diſſonat. Αἰγωλιὸν Theodorus ex Ariſtotele Vlulam interpretatur. In Oti verò deſcriptione, dicente[b] Ariſtotele, quòd etiam ſuprà in Oto meminimus, Otum à nonnullis Nycticoracem vocari, ipſe Nycticoracem vertit Vlulam, alibi tamen Nycticoracem Cicumam transfert, vtrumq; quidem non rectè. Alibi apud Ariſtotelem pro Aegolios perperam legitur Aetolius. Suidas ſimiliter *Epolios*, inquit, *genus eſt auis nocturna*. Apud quẽ hoc nomen ſimili modo ſcribitur in vocabulo ἠμερινὰ vtrobiq; proculdubiò αἰγωλιὸς legendũ. In Gloſſar. ὀλολυγὴ & ὀλολυγὼν pro Vlula etiã legitur. Vlula apud Latinos per onomatopœiam à voce nomẽ inuenit. Lugubriter enim vlulat & flebilem quendam, veluti eiulatum noctu vocem edit. Vnde & Seruius nominatam ait, ἀπὸ τοῦ ὀλολύζειν, quod eſt vlulare & flere. Apud Italos quoſdã nomẽ Latinum ſeruat, ab alijs vt etiam à noſtratibus Bononienſibus Barbaiano dicitur, quia fortè ſenis cuiuſpiam cani humanũ vultum referat. Senes vulgus noſtras plerumq; barba vocat, & peculiariter auũculos aut patruos, & Iane ſiue Zuane ſiue Zane vſitatiſſimum nomen eſt, vbi aliud deficit. Alijs magis placuerit id ab Hebræo deriuare, ad quod fateor nonnihil alludere, nempè aò iaenah ſeu bath iaenah, Luſitanis Coruſa, Gallis teſte Bellonio Hulotte uel Huette. Mihi magis placet auem Gallis ita dictam Scopem eſſe, non Vlulam; alijs Grimauld uel Machette Auinione: Germanis Vuuel, Vl, Eul, Nachteul. Omnia à fletu conficta nomina. Vnde etiam Latinorum Vlulam & ululo Goropius deflectit. Hul enim, inquit, uocali longa idem eſt, quòd fleo cum triſti uoce, ſiue ploro, quod ab eadem origine dicitur eiulo; Eul tamen, ut antea monui, pleriſq; nocturnarum rapacium commune apud Germanos nomen eſt, fortaſsè quia plures eadem lugubri uoce, à qua id effictum eſt, utantur. Anglis an Ouul, an houulet, uel ut alij ſcribunt, an Ouuele, an oull, Illyrijs Souua, Polonis Puſzzyk, Belgis ſeu Germanis inferioribus propriè Huben uel diminutiua uoce Hubeken, teſte Goropio Belga.

[a] Cap. 13. Iim. Onocentaurus. Lilith. Ianah. Ienah. [b] L. 8. Hiſt. cap. 3. Barbaiano. Αἰγωλιὸς Gazæ error. Aetolios. Aepolios. Aetimologia. Coruſa. Hulotte. Hauette. Grimauld. Machette. Souua. Hubeken.

FORMA.

ALVCO, inquit[a] Ariſtoteles, *maior Gallinaceo, Vlula compar*: id eſt, æqualis Gallinaceo, VVottonus uocem παραπλήσιος non ad magnitudinis comparationem refert; ſed ad formæ ſimilitudinem, ueterẽ in hoc interpretem ſecutus. Ego quanquã Aluconem & Vlulam aues ſpecie nou diſſimiles eſſe fateor, Ariſtotelem tamen hoc in loco magnitudinem utriuſq; ad Gallinaceũ comparaſſe (cui æqualis ſit Vlula, Aluco maior) non dubitarim. Quam nos Vlulam uocamus, erat huiuſmodi.

[a] Hiſt. c. 3.

DESCRIPTIO.

VLVLA, cuius hîc iconẽ dabimus à roſtro ad extremam uſque caudam longitudine erat duorum dodrantum. Caput, dorſum, alæ, cauda colore cinereo, maculis albicantibus, ac nigris diſtincta: ſub uentre albicat & maculis nigricantibus uariegatur. Capite eſt ualdè magno, enormiter craſſo, tereti, plumoſo admodũ. oculis ex toto nigricantibus & plumulis albis undiquaque in orbem cinctis. In quorum item ambitu ad palpebrarum oras, lippiẽtium, inſtar rubeſcens circulus conſpicitur. Superiori tantùm palpebra inter nictandum oculus contegebatur. Roſtrum aduncum, ſubuireſcens: uares patulæ: alæ maximę longitudine duorum dodrantum ad extremam uſque caudam protenſæ. Crura habebat piloſa ad ungues uſque leucophæos, aduncos, acutiſſimos. Digiti quatuor, bini antè, retrò bini. Alui Vlulã hanc per timeſtre ſpatium domi meę, ac primùm Caprimulgum eſſe ratus, capram, cuius ubera exugeret, appingi curaueram. Ruſtici & aucupes, qui pullum mihi uendiderant, rogati, uix certũ nomen reſpondere poterant, Barbaianum tamen pleriq; uocabant, & eſſe credebant, quod Vlulæ nomen eſt. Magnitudo ab Ariſtotele Vlulæ data quadrabat, ſed vnica Hirundo non facit uer. Quamuis à ueteribus nihil præterea ſignorum memoriæ proditum ſit, quibus ueram Vlulam ſeu αἰγωλιὸν ab alijs certò dignoſcere liceat. Diuinare itaque tantùm, non demonſtrare nobis licet. Aluco non eſt. Nihil enim

Magnitudo. Color. Caput. Roſtrum. Nares. Alæ. Crura. Digiti.

diſsimilius eſt, quàm ille, quem Italia Alocho vocat. Noctua nõ eſt, glaucis deſtituta oculis; Capras mulgendi maleficij nemo eam accuſat. An igitur ſpecies quædam à reliquis omnibus di-
Vox. uerſa? Quò minus audacter Vlulam eſſe pronuntiem, vox obſtat, quam non flebilem eiulãdo, quæ Vlularum eſſe dicitur, ſed pullorum Gallinaceorum haud abſimilem roſtro frendendo edebat. Si tamen ad ſpecierum aliquam referenda ſit, non video, quò commodiùs, quàm ad Vlulam reduci poſſit, quod tamen & alij videant, præſertim cùm ipſi ea, quam Ornithologus ſuæ Vlulæ dedit, deſcriptio maxima ex parte conueniret, quæ quidem eſt huiuſmodi. Vlulæ,
Vlula Geſneri. inquit, genus, quod aliquando inſpexi, huiuſmodi erat. Magnitudo Gallinæ vel ſuprà. Color ruffus, nigro reſperſus.
Roſtrum. Roſtrum albicans, breue, vt in genere Noctuarum, aduncum, ita vt ſuperior pars multò ſit longior.
Oculi. Oculi magni, nigri, pupilla obſcurè ruffa: Margines palpebrarum rubicundi membrana nictanti supernè abducebantur. Pinnulæ inter oculos & roſtrum multæ, denſæ, cinereo ferè colore.
Collum. Collum agile multùm retrò.
Crura. Crura albicantia punctis conſperſa liuidis, hirſuta ad pedes vſque.
Pedes. Pedum digiti bini antè, totidẽ retrò. Hæc Ornithologus.

Cæterùm

Cæterùm deſcriptioni Vlulæ imago, quam exhibet, non reſpondet. Etenim tres antè digitos habet, retrò vnum. Quò fit, vt apud me mendi ſuſpitione non careat. Nam præter Bubones, Aſiones & alias auritas hactenus nulli nocturnarum tales pedes viſi ſunt. Noctuã inſuper ſaxatilem Ornithologus ternis antè digitis inſtruit. Cæteræ omnes æqualiter diſpertitos vtrinq; digitos obtinent. Caput præterea icon exhibet grãde, paris cum humeris, quibus ſine vllo colli interſtitio incumbit, craſſitudinis. Roſtrum breue eſt admodum, & inſtar Aquilini aduncum, ita vt ad narium regionem tuberculo quodam eleuetur, quod in nocturnarum reliquarum nulla hactenus obſeruaui.

Pedes.

Caput.

Roſtrum.

V O X.

QVATERNAS ferè auium nocturnarum in vniuerſum vocis diuerſitates obſeruaui, quamuis plures eſſe non negârim. Oti cùm maiores, tùm minores & Scopes nomen ſuum Italicum, quod eſt Chioù, expreſsè ſub crepuſculum pronuntiant. Noctuæ differunt. Nec enim hanc, quam dixi, vocem edunt, nec vlulant, ſed ſonum emittunt, quē Ariſtophanes κικκαβᾶ nominat. Aliæ quædam, vt ea, quæ ſub Vlulæ nomine etiam hoc capite comprehendimus, & deſcripſimus, vocem qualem pulli Gallinacei fundunt. Nonnullę, vt Caprimulgus, ſtrident. At Bubones & Vlulæ luctiſonæ aues, & funebres querulum teſte Apuleio, carmen eduut. Quare Vlulam a voce ſua dictam ſcribit Varro. Nam vt author Philomelæ canit.

—— vlulant Vlula lugubri voce canentes

Neque enim hic opus eſt vt ad Græciſmum recurramus more Seruij, qui nominatam ait Vlulam ἀπὸ τοῦ ὀλολύζειν, quod eſt vlulare ac flere. Verbũ enim quod hanc vocem exprimit, cùm ſit ad imitationem naturæ effictum, apud omnes ferè gentes penè idem eſt, & eandem nominis Vlulę rationem obtinet. Quod enim Græcis eſt ὀλολύζω, id eſt, flebilem ac mœſtum ſonũ more luporum edo, hoc Latinis eſt vlulo & Italis, quamuis hi etiam voce nonnihil immutata vrlare dicunt, Germanis heulen, Gallis heurler, Hiſpanis aullar, Belgis hulen, idemmet planè ſignificant. Vnde his poſtremis (vl) vel (eul) non vnum auis nocturnæ genus, ſed omne ferè & præſertim id cui hæc lugubris vox communis eſt, deſignat, vt ſunt Bubo, Vlula. Et ab his ratione ſimilitudinis ſpeciei ad alias etiam detorquetur. Dicitur verò hoc ipſum verbum vlulo etiam propriè de lupis, vt ex illo [a] Virgiliano verſu liquet.

Vlulo de quibus dicatur.

[a] Georg. 1.

Per noctem reſonare lupis vlulantibus vrbes.

Cùm autem lupinus hic vlulatus ſine aſpiratione vix queat exprimi, volunt quidam hululo & hulula, præmiſſa aſpirationis, quæ illi ſono naturaliter inhæret, nota, efferri, quod etiam Galli & Germani in ſuo idiomate obſeruant. Eiuſdem originis & ſignificationis eſt eiulo Latinorum, quod eſt mœſta ac flebili voce plango. *A planctu* igitur, inquit, [b] Iſidorus, *& luctu nominantur Vlula*: Clamans enim aut fletum imitatur aut gemitum, quas eaſdem etiam Buboni voces tribuit [c] Virgilius eo verſu:

[b] 12. Orig. cap. 7.

[c] 5. Aeneid.

Solaq; culminibus ferali carmine Bubo
Vſa queri, & longas in fletum ducere voces.

Vnde etiam Pontanus vxoris mortem lamentis proſequens, inquit:

Conueniant Vlulæ ad queſtus, gemitentq; querelam.

Quin & ploratus ipſe lugentium Vlula vocatur apud Varronem. Ea cantus ipſius mœſtitia fecit, vt apud Germanos in ænigmate quodam ſine lætitia volueris appelletur. Amuſum verò & abſonum ipſius carmen penè prouerbio originem dedit, quod eſt apud [d] Vergilium.

[d] Eglog. 8.

Certent & Cygnis Vlulæ, ſit Tityrus Orpheus.

cui locus eſt, cùm, vt aiunt, *Sus Mineruam*, aut cùm quidpiam impoſſibile, aut præter naturæ ordinem fieri ſignificatur. Proprium verò gemitus eius ſeu ploratus potiùs, quam cantus tempus videtur eſſe veſpertinũ, vt [e] Apuleio placuit, qui in hæc verba ſcribit: *Quibuſdam auibus breuem & temporarium natura cantum commodauit, Hirundinibus matutinum, Noctuis ſeram, Vlulis veſpertinum, Bubonibus nocturnum.*

[e] L. 2. Flor.

T E M P V S.

NOCTE uagatur ac paſcitur, ait [a] Philoſophus: die rarò apparet. Nocturna enim eſt, & lucifuga quare non minus eam mirantur diurnæ aues, quàm reliquas nocturnas alias, ad quod alluſit [b] Arceſilaus lepido hoc dicto, vt eſt apud Laërtium.

[a] 9. Hiſ. c. 7.

[b] Lib. 4. de vita Philoſ.

Hæc ait, & turbam dextra læuaq; frequentem
Ingreditur, volucres Vlulam vt mirantur ineptæ:

Illa ſtupet ſtolidum: ubi tamen γλαῦκα habet textus Græcus, id eſt Noctuam.

LOCVS. VICTVS.

Ariſtoteles dilucidatus.

SOLIT *hac etiam ſaxa, & ſpeluncas*, eodem Ariſtotele teſte. *Victus enim gemini eſt.* Difficilè eſt hoc quidem loco Philoſophi mentē aſſequi, primùm cùm inquit *ſaxa etiam colere*, quid ſibi velit illud(etiam): Deinde quid intelligat *per victum geminum*. Cùm nihil præcedat, è quo commodum ſenſum elicere liceat, conijcio, eum dicere velle, Vlulam(quod ad prius)non ſolùm in campeſtribus arbores cauas habitare, quod multæ aliæ nocturnæ ſolent; aut ædium antiquarum ruinas turriumuè rimas, quæ etiam illis familiaria domicilia eſſe ſolēt, verùm rupes inacceſſas, & ſaxoſa præcipitia tuta, & ab omnium hominum conſortio remota colere. Duplicia hæc loca duplici victus generi accōmodata indicant, nempè cāpeſtria & humiliora ad fruges legendas, vt & excelſa ac ſublimia rapinis agendis carnibusq́; in cibum parandis. Atq; hoc eſſe videtur, quod ait, *Victus enim gemini eſt*, tanquam cauſam reddat, cur diuerſis locis degat. Eſt itaque in vtrumq́; vitæ genus parata, neq; difficultate vlla in hoc quærendo prępedita, vtpotè ſolers. Quod confirmare videtur Philoſophus, cùm ſubiungit. *Pollet ingenio ac induſtria in vitæ muneribus.* Alioquin alibi *Vlulam Picas etiam venari, vti Alucones*, ſcribit, vtpotè carniuoram.

[a] 8.*Hiſ*.c.3. [a] Idem alicubi: *Vlula*, inquit, *Calarem rapit, cæteriq́; adunci, vnde his oritur bellum*, Verùm hîc ſuſpitio eſt, nè nomen Colarem fortè corruptum ſit, præſertim cùm nec ipſe Ariſtoteles alibi, nec alius quiſpiam eius meminerit. Cum verò antè Vlulam & Aluconem Cittas, id eſt, picas venari ſcribat, Cittan aut Κολοιὸν malim, aut Collurionem.

PARTVS.

[a] *L*.10.c.16
[b] 6.*H*.c.6.

Miluus ætolius quot pariat.

QVI *Aegolius vocatur, quaternos ferè parit*, vt [a] Plinius habet ex [b] Ariſtotele, vbi αἰτωλὸς legitur. Ornithologus perperam pro Aegolios Aetolios ſcriptum putat, idq́; Gazam non animaduertiſſe. Ego tamen hac de re dubito; Certum tamen eſt Philoſophum verbis proximè præcedentibus de Miluis tantùm agere. Itaque innuere mihi videtur, cùm plura ſint Miluorum genera, reliquos quidē ternos plerumq́;, Aetolium verò Miluum quaternos parere, vtpotè reliquos fœcunditate præeuntem. Quem ſenſum ex vocula(ſed) colligi rectè apparet. Sed docti iudicent.

AVGVRIA.

[a] 12.*Orig*.7 **I**SIDORVS tradit Vlulam apud [a] Augures, ſi lamentetur, triſtitiam, ſi taceat, futuram oſtendere proſperitatem exiſtimari.

VSVS IN MEDICINA.

VLVLA auis cocta in oleo, cui liquato admiſcetur butyrum ouillum, & mel ad ſananda vlcera valet. Eiuſdem fel prædicatur ad albugines, ſuffuſiones, caligines. Adeps ſimiliter

[a] *L*.29.c.6. ad claritatem, author eſt [a] Plinius.

PROVERBIVM.

[a] *Lib*.29.*ad nerſ*.c.27.

PROVERBII loco vſurpari poteſt illud, quod eſt apud Varronem, *Fullo Vlulam.* Cuius hic eſt ſenſus, exponēte [a] Turnebo: Vlula vox, quam vlulantes & flentes edunt in funere, ut mulieres atratæ. Cùm autem fullones elicere maculas ſolerent albarum veſtium, neque eorum induſtria ſit opus atris veſtibus, eleganter, Varro dixit, *fullones Vlulam timere*, quòd luctus eos ad inopiam redigat. Eius verba ſunt ἐν ταφῇ μυμίπτω. *Saltem infernus tenebrio κακοδαίμων teneat atque babeat homines ſolicitos, quod eum peius formidant, quàm fullo Vlulam.*

FABVLOSA METAMORPHOSIS.

MINYIAS Orchomeni filius, filias habuit Leucippam, Arſippam & Alcathoēn. Hæ operum nimio ſtudio arſerunt, plurimumq́; alias mulieres reprehenderunt, quòd urbe relicta in montibus baccharētur. Tandem Bacchus puellæ ſumpta forma eas hortatus eſt, ne ſacra & miſteria Dei deſererent. Cùmq́; animum non aduerterent, indignè ferens Bacchus è puella in taurum, leonem & pardalim eſt mutatus, fluxitq́; ei ex ore

nectar

nectar & lac. His prodigijs territæ paulò pòſt ſortes in vrnam coniectas concuſſerunt, exijtq́; ſors Leucippæ: ea uouit Deo ſacrificium, ſuumq́; filium Hippaſum adiuuantibus ſororibus, dilaniauit. Inde paterna domo deſerta in montibus bacchatæ ſunt, paſtæq́; hæderam, ſmilacem, & laurum, donec eas Mercurius virga tactas in uolucres conuertit, Veſpertilionem, Byzam, & Vlulam, & hæ tres ſolis radios fugiunt & Myniades dictæ ſunt.

Myniades

DE NOCTVA. Cap. VII.

NISI non tam dignitatem, & naturæ præſtantiam in ordine inter nocturnas ſtatuendo conſideraſſemus, quàm corporis magnitudinem, & alias partes, quò, quantum liceret, clariſſimam inter ſimiles adeò, & hactenus non ſatis benè diſtinctas ſpecies, diuerſitatem notare poſſemus, iam ſanè non ultimum locum, ſed fortè etiam primum in ſuo genere Noctua uendicabat. Hæc enim apud Græcos olim, præſertim apud Athenienſes, Mineruæ ſacra habita, nec non indubium uictorię ſignum fuit. Erat etiam ſapientię & prudentię, quam Pallas ex patris cerebro nata, daret, ſimulacrum, quibus adminiſtratę res optatum proculdubiò finē ſortiuntur. Sapientia namq. nocturna contemplatione & uigilijs diuturnis paratur, quibus utr ſque Noctua cęteris auibus pręſtare egregiè uidetur. Quare quia noctù uidet, ſic in obſcuro ſapientes: quia uigilat ita in meditationem ſilentio & ſolitudine gaudere innuit. Vigiliarum ratione etiam Aeſculapio Medicinæ Pręſuli, appingi ſolet, quòd nihil medicum tam decere putarent antiqui, quàm vigilantiam.

Noctuę dignitas, & honos.

Vigilantia medicos decet.

ÆQVIVOCA.

GLAVX ſtirps eſt à [a] Dioſcoride deſcripta, Euſtathius γλαὺξ habet, quaſi γάλαξ. Lactis enim copiam facere dicitur. Huius, ſuccus [b] Galeno glaucium uocatur, frequenti uſu in collyrijs, & his quę moderata refrigeratione egent. Eſt etiam γλαὺξ numiſmatis quoddā apud Athenienſes genus, quod Noctuā impreſsā habebat ab una parte, ab altera Iouem, eratq́; diobolus ſeu dioholum. Nominatur γλαὺξ inter ſaltationū genera apud Athenęum, in qua fortaſsè geſtus, & circumactus colli Noctuæ aliquis imitabatur. Nam ipſa Noctua genere quodam ſaltationis capitur, teſte [c] Plinio. Similem ſignificationem obtinere diximus uocabula Bubo, Scops, & Otus ob ſtultam geſticulationem, quam naturaliter collo variè huc illuc acto edunt. Noctua Oppiano piſcis eſt, Amerochita alias dictus.

Noctua quanta gula ſortitur damna voracis.

Noctua erat etiam genus nauis apud Athenienſes, quam inuſſerunt, hoc eſt, ſtigmate ſignarunt. [d] Lipſius.

[a] L. 4. c. 136

Glaux herba.

γλαὺξ. γάλαξ.

Glacium, quid.

[b] Lib. 6. de ſimp. med.

Glaux numiſma.

Glaux ſaltatio.

Amerochita piſcis.

[c] l. 14. c. 12

[d] In elect.

SYNONIMA.

HEBRAICVM nomen Kos כוס, Noctuam interpretantur, cui finitima eſt Germanica vox Koutz: alij Nycticoracem, alij aliter. Pro voce Ianah ינשוף. [a] Septuaginta verterūt Glaux, id eſt, Noctua, item [b] alibi, ubi communis etiam tranſlatio Noctuam habet; alij Nycticoracem. Ianſcuph ינשוף omnes Hebræi ſentiunt auē eſſe nocturnā à ianaph ſeu neſcheph potiùs נשף, quod crepuſculū ſignificat. Tum temporis enim, vt inquit Aben Eſra apparet, cùm lucē interdiu ferre nequeat: noſtri & ſeptuaginta Ibin exponunt, alij Noctuam. Apud [c] Eſaiam, vbi ſcriptum eſt *Ianſcuph, & Coruus habitabunt in ea*: Hæbrei omnes per Ianſcuph nocturnā auem intelligunt, alij Noctuam. Innuit Propheta deſolatam iri urbem, adeò vt hæ aues inhabitaturę ſint. Aues enim nocturnæ ædificijs antiquis & deſertis gaudēt. Tachmas תחמס Auis quædam impura & rapax, [d] Septuaginta Larum interpretantur. [e] Alibi γλαύκα. Hierony. item Noctuā. Alijs Tachmas eſt Nycticorax, ſic dictus, quòd rapiat & ſpoliet cæteras aues. Vnde Thargum Hieroſolymitanum habet Hatuphita, à rapacitate. חטף Hataph enim rapere ſignificat. Quidam etiam alia in dictionarijs ſuis Noctuæ nomina ponunt, vt Kimus & Kiphupha. Syluaticus Arabibus Allakalicki aues, inquit eſſe nocticolas: videtur autem Noctuas intelligere. Albertus Noctuam Halatron ait Græcè dici non peritè: Videtur autem Perſica vel Arabica illa vox eſſe ex Auicēna. Noctua Græcè γλαὺξ nominatur à glauco oculorū colore, Nomen hoc

Kos.

Ianah.

[a] Leuit. 11.

[b] Deut. 14.

Iaſchuph.

Ibis.

[c] Cap. 34.

Tachmas.

[d] Leuit. 11.

[e] Deut. 14.

Hatuphita

Hataph.

Kimus.

Kiphupha.

Allakalicki.

Halatron.

Etimolog.

Cicaba. Cicymis. [f] *In Auibus.* Cycuma. [g] *8.H.c.3.* [h] *12. Orig. cap. 7.* Κυβίνα. Κακκοβάρη. Κικκυβάγια. Βῦφοι. Τυτώ. [i] *In Menach.* Κρίγη. Σίττον. Nictimene. Ciuetta. Zuetta. Zueta. Ziguetta. Gimus. Gimetta. Lechuza. Mocho. Cheueche. Ciuette. Chouette. Souette. Zoetta. Steineul. Stoxeul. Houulet. Kalus. Kalaus. Szouua. Baigus. Steinkoutz.

Attici circumflectunt, Doricè verò & communiter acuitur, vt Euphronio, & per onomatopœiā Cicaba & Cicymis. Vnde etiam vox κικκαβᾶν apud [f] Ariſtophanem à nominatiuo Cicymis vſurpato Callimacho fit gignendi caſus κικυμίδος. Hinc & Cycuma nomen Latinum fortè [g] Gaza finxit, quo Nycticoracem interpretatur apud Ariſtotelem. Volūt autem aliqui Nycticoracem eādem eſſe auem cum Noctua, vt Eucherius, & [h] Iſidorus; alij diuerſam, vt Albertus, & nos, qui Otum eſſe potiùs arbitramur, vt ex Ariſtotele docuimus. Κυβίνα & γλαύξ, Item Κακκοβάρη Heſychio & Varino Noctuam etiam ſignificāt. Hodie etiam vulgo Græcorum, vti & Aeſopo κικκυβάγια dicitur. Βῦφοι malè apud Simeonem Sethi Noctuæ exponuntur, quod Bubones ſint potiùs, quo nomine etiamnum vulgo noſtratiū nominantur. Τυτώ etiam Heſychio & Varino Noctua dicitur, vt cōijcio, fortè à voce tutu, vt [i] Plautus habet. Iiſdem κρίγη Noctua eſt, vel dæmones & idola Σίττον alij Noctuam; alij Picam, aut Accipitrem interpretantur. Nyctimene etiam pro Noctua vſurpatur, alioquin puellæ in Noctuā conuerſæ nomen. Noctua Latinis, inquit Feſtus, à tempore noctis dicta, quo canit vel volat. Quanquam verò multæ nocturnæ aues ſint, hæc vna tamē præ cæteris apud Latinos nomen inuenit, ut Veſpertilio apud Græcos Nycteris. Plinius tamen quodam loco, & Albertus ſæpenumerò videntur Noctuā ad omnes aues Nocturnas trāſferre. Italicè uocatur Ciuetta, ſcribūt alij Zuetta, Zueta, Ziguetta. Gimus & Gimetta apud Creſcentiēſem non alia auis, quàm Noctua maior minorué uidetur, quamuis Giuus & Giuuetta potiùs legendum rear. Suas enim uoces illas ille ex Italicis Latinas facere uoluit. Noctua Hiſpanis appellatur Lechuza, Luſitanis Mocho, Gallis Cheueche. Circa Lugdunū Ciuette, alibi Chouette, Souette, Zoetta Auinione: Germanis Koutz. Alij etiam pleriq; nomen Eul Noctuæ dant, quod quidem non ipſi peculiare, ſed omnibus apud Germanos nocturnis propè commune eſſe ſępè iam monuimus, niſi uocula differentiam inuens quędam adijciatur, ut cum dicitur Steineul, Stockeul &c. Anglis an houulet. Illyrijs Kalus uel Kalaus. Polonis Szouua. Turcis Baigus.

DIFFERENTIÆ.

NOSTRATES inter Noctuas duplex genus penes magnitudinem agnoſcunt, quæ differentia à ſexu petita eſt. Solent enim uncunguium fœminæ maribus maiores eſſe. Nam & ea, quā Chioù uocamus, & quæ Noctua minor eſt, ſimiliter in maiorem & minorem diſtinguunt. Noctuarum etiam generis eſt Ornithologo auis, quam Germani Steinkoutz uocant, id eſt, Noctuam ſaxatilem.

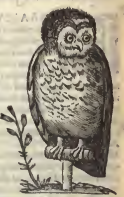
FORMA. DESCRIPTIO.

[a] *L.10.c.23* [b] *Hiſt. c. 3.*

NOCTVA Aſione minor eſt, ut Aſio Bubone. [a] Plinius enim, *Otus*, inquit, *Bubone minor eſt, Noctuis maior*. Cùm uerò Aluco Otis magnitudine non cedat, & Vlula Aluconi proxima ſit, utpotè Gallinaceo compar, ut [b] Ariſtoteles habet; concludendum erit, Noctuam nocturnarum rapacium minimam eſſe excepta Scope; quamuis & ipſa in maiorem & minorem diſtincta ſit.

Noctua Ornithologia noſtra diuerſa. Noctuę noſtræ forma.

Ornithologus pro Noctua hanc exiguam exhibet iconem, tridus digitis antè, uno retrò, præditam: Noſtra contrà binis antè, & totidem retrò digitis inſignita eſt, unde uereor, uel aliam auem eſſe, uel pictoris mendo corruptam.

Magnitudo.

Num uerò auis tam parua ſit, ut icon demonſtrat, etiam ſubdubito, cùm, ut paulò pòſt dicā, Noctuę dentur, Alaudę magnitudinē uix excedentes. Noctua noſtra uulgaris, cuius mox imaginē repręſentabimus, eiuſmodi eſt.

Caput. Oculi.

Columbæ eſt magnitudine, dodrantem longa. Capite maiuſculo, ſupernè depreſſo. Oculis magnis & glaucis, ſi tamen hæc glaucedo dicenda eſt, quod infrà in denominatis monebimus; id eſt, pupilla oculorum nigra, inde flaua. Aliam glaucedinem in oculis aduertere non poterimus, à qua hæc auis quaſi per excellentiam uocata fuit.

Roſtrum. Color.

Roſtro eſt adunco, longiuſculo, dilutè flauo. Corpore toto plumis partim bætico, partim albo diſtinctus. Per alas extremas, prælertim remiges, lineæ tranſuerſæ, coloris caſtanei, latæ conſpiciuntur: quæ per ventrem in longum ductæ, ueluti guttæ apparent, eiuſdem coloris ſunt; Sed inuerſæ, reliquum ſpatium album. Extremæ

alæ ad

alæ ad ultimam uſque caudam protenduntur. Crura plumoſa & hirſuta ad pedes uſque, colore è cinereo bætico. Pedum digiti ſubfuſci, cinerei, implumes, bini utrinque, ungues adunci, acuti, nigri. Alæ. Crura. Pedes.

Ea uerò quam Germani Steinkutz, id eſt, Noctuam ſaxatilem nominant, magnitudine eſt ſimiliter Columbæ. Crura habet & digitos pedum hirſuta, plumis albidis: Imi tamen digiti ad terram nudi ſunt, ungues nigri, adunci. Color ei tota parte prona fuſcus, modico ruffo permiſtus, albicantibus maculis diſtinctus. Caput ad reliquam magnitudinem prægrande. Iris oculorum magna, oculi magni, roſtrum breuiſſimum, Aquilinum, quæ pleraq; cum alijs nocturni SteinKoutz Germanorum deſcriptio.

generis auibus communia habet. In aue extincta roſtrum ſuperius rubebat, cùm prius in viua rubere non videbatur, inter oculos & roſtrum pennulæ quædam rigent ceu pili aut barbulæ. In ventre plus albidi habet, quàm cæteris partibus. In montanis certè & ſaxoſis locis verſari puto, ideoq; ad frigus cauendum plumas cruribus digitisq; habere, (nam aliæ Noctuæ non ſunt hirſutis pedibus,& colore ruffo,è fuſco) ſicut & Lagopodes,& aliæ quędam. Noſtratibus Italicis Noctuis ſimiles,iſtas ſaxatiles audio, ſed minus alacres, interdiu ferè cæcas. Quærendum an Scopes ſint minimæ in Noctuarum genere auritæ,quas Germani paruas Noctuas Italicas vocant,noſtri Chius vel Zus in agro Patauino, vt apud Bononienſes Chiouuinos. Suprà quidem,dum de Scope ſermonem haberemus,eam inter Noctuas retulimus,eò quòd plumarum eminentias inſtar aurium non habeat,aut habere dicatur. Si tamen tale quid in ijs etiam inueniatur, proculdubiò ad Scopes referēdæ ſunt. His ſimile eſt genus apud Germanos,quod

Schauytle.

nominant Schaüytle (ab Italico Ciuetta fortè corrupto nomine) exiguum, noſtratibus Italicis albidius,cauda longiore. Sed hoc licet cætera Noctuam referat,quòd tamen auritū ſit, itaque Scopibus id ſuprà annumerauimus. Relatum nobis eſt apud Germanos Noctuam aliquando captam,ætate perfecta,magnitudine Alaudæ,drachmis vndecim veniſſe,diminutiuo Germa-

Keutzlin.

nico Keutzlin dictam,id eſt,pumilā Noctuam. [c] Bellonius ſimiliter Noctuas duplicis generis

[c] Lib. 2. de Auib. c. 32

eſſe ſtatuit, alteram quidem Oto minorem,ſed Scope maiorem; alteram verò etiam eodem Scope (quem ipſe Vlulam putat Gallis Hulotte dictā) Noctuarū fortaſſe generis (vt nuperrimè diximus) minima minorem. His pedes aſſignat piloſos,caudam breuem, capitis verticem, veluti introrſum excauatum; ea verò cauitas ex plumularum ibidem poſitu naſcitur. Reliqua

Collum Noctuæ. Gula. Cauda. Vngues. [d] Lib. 23.

ijs,quas diximus,ſimilia. Collum Noctuis in vniuerſum omnes breue,quale Bubonibus eſt, tribuunt; nempè ſi pro ſua magnitudine conſiderentur. Gulæ partem inferiorē paulò latiorem, & appendices paucas quaſdam,infrà vbi inteſtinum deſinit, & lienem adeò exiguum, quod etiam Ariſtoteles teſtatur,vt propemodum ſenſum effugiat. Caudam breuem,cuiuſmodi Buboni eſt, [d] Albertus, ſed vngues vncos Ariſtotelis, Plinij & reliquorum conſenſus iiſdem in vniuerſum concedit.

VISVS.

[a] L. 5. Hexam. c. 24.

Cur interdiù nō cernat.

NOCTVA, inquit, [a] D. Ambroſius, *magnis & glaucis oculorum pupillis nocturnarum tenebrarum non ſentit horrorem, & quo fuerit obſcurior nox, eò contra cæterarum auium morem inoffenſos volatus exercet. Die autem videre non poteſt, quia exorto ſplendore, viſus eius hebetatur, quaſi quibuſdam erret in tenebris*: Huius rei cauſam eſſe volunt nimis ſiccam,& tenuem humoris ſubſtantiā,quę vim luminis igneam non ferat,ſed facili negotio diſſipetur. Spiritu enim,qui viſionis proprium eſt inſtrumentum,euaneſcente, actionem eius ceſſare neceſſe eſt. Quemadmodum verò lumen euocando ſpiritum diſgregat,atque conſumit;ita vox opaca introcogit,vnit,auget,acuit. Non tamen exiſtimo,verum eſſe,quod pleroſque facere video, Noctuam ſcilicet de die nihil prorſus videre. Primùm enim Ariſtoteles,vbi Noctuę cum Cornice inimicitiam enarrat, cauſamq; reddit,cur Noctua Cornici noctù inſidias ſtruat, *quia*, inquit, *non clarè Noctua interdiù videt*. Ex quibus verbis licet colligere,nō prorſus Noctuam cæcam eſſe,ſed minus interdiù clarè videre; Idem alibi ſentire uidetur,illis uerbis, quibus, *Bubonem*, ait, *audio per diem nihil ferè videre, minus quàm Noctuam*. Non enim prorſus omnem omninò Buboni uiſionem adimit,minorem tamen & debiliorem aſſignat,quàm Noctuæ: quo tacitè Noctuam aliquid, & pluſculum quid,fortè reliquis nocturnis de die uidere inſinuat. Verùm quid ipſe ſentiat de Noctuæ, ut & aliarum

[b] 8. Hiſtor. cap. 3.

nocturnarum rapacium uiſu,apertè prodit,& affirmat hiſce uerbis: [b] *Noctua, Nycticoraces, & reliqua, quæ interdiù nequeunt cernere, noctù venando ſibi cibum acquirunt. Verùm non tota nocte id faciunt, ſed veſpertino & matutino.* Ex quibus manifeſtò liquet,neque denſas tenebras Noctuarum oculis conuenire,neque meridiani luminis ſplendorem,ſed lucem moderatam, qualis eſt, ſub matutino & ueſpertino crepuſculo, utpotè quæ neque nimia neque etiam minus quàm par ſit, pauca eſt. Illa enim pauci & tenues ſpiritus diſcutiuntur,& in auras diſſipantur;hac uerò quòd aëre,qui uiſionis medium eſt,non illuminato obiectæ colorum ſpecies non exprimantur,uiſio

[c] Lib. 2. de Auib. c. 24.

fieri nequit. Aſtipulatur huic opinioni experientia,teſte [c] Bellonio;Si etenim profunda nocte, ad Noctuā vel ad Bubonem propiùs acceſſeris, haud loco ſeſe mouere uidebis,quod nēpe te non uiſum non timeant. Secus uerò de die, aut in moderato lumine accedentem agnoſcunt atque fugiunt. Neſcio igitur,quàm uerò Euſtathius,& Varinus ſcribant,Noctuarum oculis inſitam vim igneam,tenebras etiam penetrare ac luna etiam ſilente videre. Nam meliùs ſanè lucente uideut. Neque rectè dixit Martialis:

Videasq;

Videasq́; quantum Noctua videt mane.

Iunuere uolens, Veruſtinam prorſum cæcutire. Meliùs dixiſſet interdiu: Tum enim hebetibus oculis hallucinatur & conniuet ſplendore luminis offenſa. Vnde Plautus, cùm ait.

Quid ais propudium?

Tun' etiam cum Noctuinis oculis odium me vocas.

Noctuinos oculos uocare uidetur, quos amator nimio coitu delaſſauerat, unde præ ſomnolentia conniuentes cæcutirent. Vnde noctiuidæ epitheton à Martiano Capella obtinuit eo uerſu:

An mage noctiuida tibi traditur altius uſus.

Veſpertino è contra tempore, uiſus Noctuæ à lumine mediocri & minimè uehementi, non tantùm non læditur, uerùm fouetur, recreatur, augetur, tanquam ſi ſympatheiam quandam cum eo haberet. Γλαυκίζειν Græcis idem eſt, quod ἀμβλυώττειν, id eſt, hallucinari & cæcutire, idem ἐπιλλίζειν oculis conniuere, quod Varino, propriè Noctuarum eſt, eò quòd die non cernant.

LOCVS.

NOCTVAM in Cræta naſci negat [a] Plinius, imò & inuectam mori tradit. [a] *L.10.c.29*
Quamobrem, inquit Aelianus, Euripedes inconſideratè fingere uidetur Polyidem hanc auem in hac inſula conſpexiſſe, atque inde coniectaſſe; de inueniendo Glauco Minois filio defuncto. Noſtra ætate Noctuas tam maiores, quàm minores in Alpinis Heluetiæ regionibus inueniri negat Stumffius; ſed illuc è Gallia Ciſalpina & Longobardia, necnõ è Germania inferiore ad Rhenũ, ubi frequentiſſimæ ſunt, adduci. Illud tamen genus quod ſaxatile uocant, ibi gigni conſtat, utporè quod montanis & ſaxoſis locis maximè gaudeat. Quare ad frigus arcendum plumas cruribus digitisq; natura induiſſe uidetur (nam aliæ Noctuæ non ſunt hirſutis pedibus) uti Lagopodi, Vulturi, aliiſque nonnullis. Præter cæteras uerò regiones Noctuarum copia, maximè apud Græcos celebris eſt Attica, ſeu potiùs urbs ipſa Athenæ. In hac enim plurimas eſſe aiunt, & illi regioni uelut peculiares. Vnde natum adagium *Noctuas Athenas*. ſubaudi mittis, competens in eum, qui res quaſuis eò comportat, ubi abundant, & præ copia uileſcunt, quod uulgò dicimus non diſſimili parœmia, *Aquam in mare portas*. Mirum uerò uideatur alicui, quomodo uerum ſit, Noctuas tantoperè abundaſſe in urbe tam populoſa, cùm alioqui ipſæ, ut pleræq; nocturnæ, locis ſolitariis deſertisq;, nec admodum ab hominibus frequentatis magis gaudere uideantur, ut nemoribus, locisq; umbroſis, & ſepulchretis. Hinc Nyctimenem, quæ in Noctuam uerſa fingitur agnito inceſtus facinore in ſyluas ſe abdidiſſe & lucem fugiſſe fabulantur Poëtæ: Noctuas Athenas. Cur multæ noctuæ Athenis.

Lucifuga obſcuro lateat nam Noctua luctu.

Vt Fauſtus Poëta ait: Inde eſt, quòd ſterilitatem portendi aiunt, ſi Noctua nemore, quod incolere ſolet, deſerto, in vrbibus conſpiciendam ſeſe frequentior dederit. Obſcura ei aſſignat loca Martialis hoc Epigrammate. Sterilitatis indicium.

Aedes emit aper, ſed quas nec Noctua vellet

Eſſe ſuas, adeò nigra vetusq; caſa eſt.

Cùm Archippe meretrix Sophocli iam capulari ſeni adhæreret, Smicrines, qui illã prius amaderat, à quodam interrogatus, quid ageret Archippe, reſpondit; *Tanquam Noctua ad ſepulcrum ſedet*, teſtante Athenæo. Scribunt, qui nauigationes noui orbis deſcripſerunt, in Occidentalibus inſulis atque in ea maximè, quam Hiſpaniolam uocant, Noctuas magna copia, oriri, noſtratibus per omnia ſimiles. Noctuam & Miluum ex unco auium genere paucis quibuſdam diebus latere, tradit [b] Ariſtoteles. [b] *8.Hi.c.16*

VOX. PRÆSAGIVM.

DVPLICEM vocem Noctuæ habere uidetur, unam [a] Plautus innuit. Cùm enim mulier palla è domo ſubrepta, ad Menechmum, quem ſubripuiſſe ſuſpicabatur, ſemel atque iterum diceret, tu tu (ſubripuiſti ſcilicet) & Peniculus idem diceret, adderetq; Erotio amicæ eam detuliſſe, quærit Menechmus *Egon' dedi?* Tum Peniculus, *Tu tu, inquã, vin' afferri Noctuam, quæ tutu, vſq; dicat tibi, nam nos iam defeſſi ſumus*. Hinc & τυτὼ fortè nomen Noctuæ apud Græcos confictum, Proferenda uerò eſt ea noctuæ uox, ut doctè aduertit Lambinus, *Tou tou*. Nam uocalis V. ſic olim à Romanis proferebatur, & ſic enunciari ſemper debet, cùm longa eſt, ſecus ſi breuis. Nam tum, ut ypſilon Græcorum efferunt, ut in fuga, ſuper, cuminum, maximus, optumus, lacruma, oſtupeo & ſimilibus. Et hac quidem parte cum Vlulis, & Otis conuenire non- [a] *In Menech.*

nihil

[a] In auibus. Cucuba. [b] Georg. 1.

nihil in uoce uidetur, uerùm in altero differt. Sonum enim edit, quem [a] Ariſtophanes *κακκαβᾶν* nominauit, à quo quidem ipſam quoque Noctuam Cucubam dici eiuſdem Scholiaſtes meminit. Itaq; (ut [b] Virgilij uerbis utar)

——*Cum ſeros exercet Noctua cantus*,

Cucabare quid. [c] Lib. 23. [d] Lib. 3. de aſin. aur. [e] L. 10. c. 17. Quãdo canat. Pluuiæ præſagium.

Cucabare Latinis dicitur. Ita enim Philomelę author:

Noctua lucifuga cucubat in tenebris.

Pollux author eſt *γλαῦκας ὑι ζειν* [c] Albertus raucam edere uocem, dicit; [d] Apuleius ſerum & intortum Noctuę cantum uocat. Ob hanc uocum uarietatem Nigidium dixiſſe credo apud [e] Plinium Noctuam nouem habere uoces. Etſi uerò ideò Noctuam dictam uelint, quòd noctu canat, potiſſimùm tamen ante ſolem occidentem gemere auditur. Vbi itaque ſolito citiùs eam canere contingat, pluuię imminentis ſignum eſſe uolunt.

MORES

SALTATRIX etiam eſt Noctua & geſticulatrix, varios & ridiculos motus edens, corpus & ceruicem frequenter in orbe contorquens, nunc toruo & fixo obtutu hominem adſpiciens, nunc capite huc illuc acto ſcurras & hiſtiones imitans. Vnde lepidè poëtarum noſtri æui corypheus:

Huic Noctua pugnum premit
Illa ſcurra flexicolla.

Suidę dictũ de noctuæ ſaltu.

Suidas pueros Noctuam circumducentes quampiam captam ita dicere ſolere, ſcribit. *Vtinam eſſes mortua aut vltimum ſaltares. Ea enim*, inquit, *interdiu non videns, veluti ſaltat, aut percuſſa & moritura ſeſe torquet ſaltantis inſtar.*

CIBVS. VENATVS.

[a] 8. Hiſt. c. 3. [b] L. 10. c. 16

NOCTVAE *& Nycticoraces*, inquit [a] Ariſtoteles, *& reliqua quæ interdiu nequeunt cernere noctu venando ſibi victum acquirunt. Verùm non tota nocte id faciunt, ſed veſpertino & matutino. Venantur autem mures, lacertas, vertecillos, & eiuſmodi alias quaſdam beſtiolas.* Veſcuntur quibuslibet quidem carnibus, ſed muribus potiſſimùm, quas noctu capiũt, ut teſtatur [b] Creſcentienſis, imò inſtar felium optimè in domibus murium uenationem exercituram, ſi probè cicurari contingat; ſemel autem ſaturata Noctua, duorum poſtea aut trium dierum inediam facilè perfert, ut quidem ille ait, imò quod maius eſt, nouem dierum abſtinentia non lęditur.

GENERATIO.

[a] L. 10. c. 17

NOCTVAS ſexagenis diebus hyemis cubare tradit Nigidius, referente [a] Plinio. *A cauda Noctuam & Bubonem*, vt ſuo quoque loco diximus, *de ouo exire* ex Hyla, idem alibi tradit; *quòd pendere capitum peruerſa oua, poſteriorem partem matri fouendam applicent.* Argumentum huic opinioni dedit capitis enormis & præ corporis paruitate, immoderata magnitudo. Verùm leue hoc eſt, vt in Bubone montiuno. Præterea quis non videt, non ſolùm in hoc, ſed in quouis omni auium genere, fœtus iam in ouo formari cœptos capite quàm cęteris partibus maiores eſſe, adeoq; reliquo ſine dubio corpori caput præponderare? Si itaque efficax eſſet Hylæ ratio, iam id in cunctis auibus locum haberet, nempè ut poſteriorem partem matri fouenti applicarent atque ita per caudam exirent. Quàm verè quoq; Noctuæ prærogatiuam tribuant, Euſtathius & Varinus, ut ſola inter vncungues & carniuoras pullos non cęcos pariat, equidem neſcio; ipſi uiderint. Cauſam reijciunt in igneam vim oculorum, quæ tenebras etiam penetret. Mihi ſanè nouum eſt audire reliquas rapaces cæcos pullos parere. Verùm, ut harũ pullos, ſimulatq; excluſi ſint, non ita facilè pręterquam aucupibus videre licet; ita ſanè Gallinaceos iam ouo editos rectè videre, ac ad cibos ſtatim accurrere probè noui. Ariſtoteles de canibus prodit cæcos in lucem producere catulos: Hi tamen cæci, licet improprie, ideò tantùm dicuntur, quòd palpebris occluſis oculi impediti ſint, non quòd apertis & reſeratis palpebris videre nequeant. Præterea excipiendi videbantur ſaltem Aquilarum pulli, qui, tantum abeſt, vt cæci naſcantur, quin potiùs tanquam ſpurij à parente reijciuntur, & è nido ſtatim deturbantur, niſi ſolem oppoſiti inconniuentibus oculis aſpiciant. Aut ſi cæterarum rapacium pulli cæci naſci dicendi ſunt, quòd earum viſus ſecus atque ſecundum illos Noctua in tenebris hallucinetur, aut cæcuciat,

Euſtathius & Varinus reprehenſi de Noctuæ partu.

ciat, quantò magis nocturnæ oriri cæcæ dicentur, quæ clara luce nihil aut perparum vident. Non vulgarem valetudinis ſuorũ pullorum curã gerit Noctua, ſi verũ eſt, quod Oppianus ſcribit. *Noctua*, inquit, *cùm formicas à ſuis pullis abigere cupiunt, Veſpertilionis cor in nido habent*, tanquã formicis etiã ſua latibula deſerentibus, ſi quis cor Veſpertilionis impoſuerit. Sed vel hoc anile deliramentum eſt, vel falſum, quod Palladius ſcribit: *Contrà formicas, ſi in horto habeant foramen, cor Noctuæ admoueri*. Si enim, vt Terentius ait, *ipſa lepus eſt, cur aliundè pulpamentum quæras?*

Amor Noctuæ in pullos.

RAPACITAS. ANTIPATHIA.
Sympathia.

DISSIDENT Noctuæ, & cæteræ minores aues. Hę enim vt docet Ariſtoteles, de die omnes Noctuam circumuolant, aduolanteſq; percutiunt. Quod Ouidius etiam tangit eo carmine:

Et coëunt vt aues ſi quando luce vagantem,
Noctis auem cernunt ſtructoq; vtrimq; theatro &c.

Et Lucianus cùm ait: *Sed & nũc vbicunq; in publicum ſalie᷉ apparueris, certatim ab omnibus ad te curritur, veluti ad Noctuã reliquæ auiculæ Sturnatim & Graculatim circũuolitant.* Huius rei cauſam Ariſtoteles in admirationem earũ reijcit. Nam intentis in eã oculis veluti nouũ, & inſolitũ ſpectaculũ contemplantes, admirabundæ, & attonitę illã circumquaq; obſident. Alij eas ex contemptu Noctuæ hoc facere malunt. D.[a] Chriſoſt. hanc cauſam aſſignare videtur. *Noctuam ſanè, cùm nihilo cæteris ſit ſapientior neque ſpecioſior, ſed talis, qualem ſcimus, quando fortè vocem emittit triſtificam, prorſuſq; inſuauem, circumſiſtunt aliæ aues, imo ſi iam tantùm videãt, partim propè aſſident, partim in gyro circumuolant. Hoc ego ſanè eas facere puto ex contemptione vilitatis infirmitatiſq;. Homines verò dicunt, aues tum admirari Noctuam.* Hęc ille, & profectò admirantium ſpeciem quandam prębere videntur, cùm certatim aduolent, & vt commodè eam & probè contẽplari poſſint, ad ſedendum ſeſe componunt, neque, quàm diu eò loci perſiſtit, illinc auolant, uel vnquam ab ea ſpectanda oculos auertunt, ita ut eius miraculi ſpectaculo exſatiare ſeſe non poſſe videantur. Placere hanc quoque rationem[b] Creſcentio populari noſtro uideo, qui in hęc uerba ſcribit. *Cùm aues nocturnæ deformes ſint, & rarò ab alijs animantibus videantur, admirantur eas reliquæ aues, & videre cupiunt, cen rem nouam & inſolitam, eamq; auiditate plurima intuentur.* Verùm ut omnis rei cognitę admiratio ceſſare ſolet, ita auiculę, cùm ſatis ſuperq; ſpectârint, armiſq; Accipitrinis inſtructam, ſed imbellem, & ignauam eſſe animaduerterint, tum admirari eam deſinunt, & admirationem in contemptum, imò in contumeliam conuertunt. Etenim, ut tradit[c] Ariſtoteles, aduolantes auiculę percutiunt. De hac pugna, ita tradit[d] Plinius: *Noctuarum contra aues ſolers dimicatio. Maiore circundatæ multitudine* (Auium nimirum quæ eas deplumare conantur) *reſupinæ pedibus repugnant, collectæq; in arctũ roſtro & unguibus tota teguntur*. Peculiariter uerò, ut idem &[e] Aelianus teſtãtur, Cornices & Noctua diſſidẽt, & bello quidem inexpiabili. Cornix.n. quod[f] Ariſtoteles quoq; aſſerit, *meridie oua Noctuæ ſurripiens, abſumit, cũ nõ clarè interdiù Noctua videat. Noctua contrà oua Cornicis noctù exedit, eſtq; altera interdiù, altera noctu potentior:* imo tanta harum Auium antipathia eſt, ut ſanguis earum confuſus coire nequeat. De Coruorum uerò cum eiſdem truculentiſſimo odio audias uelim Pauſaniam, penes quem fides eius eſto: *Additum eſt ibidem haſtam, Noctuas & cariotas, quæ in palma illa ad palmularum ſimilitudinem ex auro facta fuerant, eoſdem Coruos abripuiſſe:* Quin etiam qui Rex auium appellatur *priuatas contra eandem inimicitias gerit*, teſte Ariſtotele. Cum Orchilo quoque eandem diſſidere tradit, nimirum quòd & hic eius oua exedat, non ſecus atque Cornix. Inter cęteras aues Picæ genus, quod Garrulum quidam, nos Glandarium uocamus, Noctuam aggredi audio. Et ſi Oppiano fides adhibenda eſt, non cum auibus ſolùm, ſed & cum quadrupedibus diſſidet. *Oues*, ut inquit ille, *eam oderunt, & infeſtant*. Quin & apibus & veſpis, crabronibuſq; & ſanguiſugis à[g] Plinio cõtraria eſſe ſcribitur. Verùm ut arbitror, non alia ratione quàm quòd hęc in cibum uenetur & capiat. Hoc uerò crudelitatis eius argumẽtum eſt, quod[h] Plutarchus de ea tradit, *viuentia etiam ſui generis roſtro impetere & necare.* Fabuloſa planè ſunt, ut multa, quę ſcribit Aelianus, nec citra cunctationem proferenda. Ait enim *Noctuas mira quadam ingenij ſolertia à Ciconijs ſubmoueri à nido longius platani frondibus congeſtis, quarum contactu torporem contrahant Noctuæ, ita ut oblaſionis quidpiam inferre deinceps nequeant.* Quæ.n. ſtupefaciendi vis platano ineſſe poteſt? Non minus fabuloſum eſſe iudico, quod paulò antè ex Oppiano diximus, nẽpe Noctuã Veſpertilionis cor in nidum inferre, quo tanquã amuleto formicas à pullis abigat. Infeliciſſima uerò omniũ uolucrũ Noctua ui-

[a] In Orat. de prima Dei cognitione.
[b] L. 10. c. 6.
[c] 9. Hiſ. c. 1.
[d] L. 10. c. 17
[e] L. 1 1. c. 74
[f] 9. Hiſ. c. 1.
Noctuæ & Cornicis inimicitia.
Trochili inimicitia cũ Noctua.
Cum Orchilo.
Cum Pica glandaria.
Cum quadrupedib.
Cũ ouibus.
Cũ Apib.
[g] L. 29. c. 4.
[h] In Romul.

Ctua ui-

Accipiter Noctuæ amicus.

ctua videretur, niſi naturæ prouidentia amicũ, & patronũ nacta eſſet Accipitrẽ, cuius ſubſidio cæterarum auium aduerſariarum iniuriam, ac impetum, & ſuſtinere & propulſare poſſet nullo negotio. Ille enim, ut author eſt Plinius, *collegio quodam naturæ*, id eſt occulto quodã, ac naturali conſenſu, maiore auium circundatam multitudine, eamq; infeſtantium, è præſenti periculo eripit, nec tantummodò bellum partitur, ſed Noctuæ hoſtes, partim vel ſolo viſu, præſertim timidiores in fugam vertit, partim verò, qui reluctari audeant, punit, & de ui amico illata vindictam ſumit. Quinimò vel ipſa Noctuæ ſolæ proprijs tantummodò fultę viribus, hoſtibus terrori ſunt (ne quis imbelles prorſus exiſtimet) ſi verum eſt, quod [i] Lucretius ſcribit, qui negat Cornices vnquam volare in Athænarum mænibus, tanquam ne limites quidem eius loci attingere audeant, quo Noctuas degere ſciunt, tantum abeſt, vt nidos extruant, vbi oua ab ipſis noctù exedenda iri norunt. Præter Accipitrem, qui unus eſt inſtar omnium, non alium Noctuæ amicum, quàm Paſſerem inuenio, uerùm cui hæc ſua amicitia malè cedat. Nam, ut ſcribit Orus Apollo, Paſſer aliquãdo, dum aucupum venatione petitur, ad Noctuam accurrit, tanquam auxilium ſperans, à qua mox opprimitur. Non eſt igitur horum reciproca amicitia, malè enim tractat ad ſe confugientem, ſuæq; opi confidentem clientulum perfida Noctua, dîgna certè quę idem ab Accipitre patiatur. Verùm an Noctuæ potiùs crudelitatem, quàm Paſſeris temeritatem accuſem, dubito. Equidem illud genus Paſſeris, hoc facere credo, quod Vulgus noſtras Paſſer matto, id eſt, ſtultum vocat, ſilueſtre cęteris grandius, utpotè Alaudę magnitudine, ſupra modum garrulum. Ad hanc meam opinionem accedit [k] Actuarij authoritas, qui hunc Paſſerem, quem exactiſſimè deſcribit, & omnibus ſuis coloribus depingit, à Noctua maximè capi tradit. Sed & alioquin quiuis ſtolidi & fatui eſſe dixerit, eius tutelę ſeſe committere, cuius ſigna bonitatis nulla viderit.

[i] *Lib. 6. de rer. nat.*

Noctuæ cũ Paſſere amicitia.

Paſſer matto.

[k] *Lib. 2. Regal. ſerm.*

CAPIENDI RATIO.

[a] *L. 10. c. 23*

[b] *L. 10. c. 16*

Noctuæ vſus ad capiendas aues.

[c] *L. 9. H. c. 1*

[d] *Lib. 1. de anim. c. 29.*

CAPITVR Noctua eadem, qua Otus, ratione, ut tradit [a] Plinius, idq; *haud difficulter*, genere nempè quodam ſaltationis *intenta in alio, circumeunte alio*. Ipſa uerò capta alijs auibus capiendis maximè inſeruit, & fortè quouis Accipitre aut Falcone vtilior. Nam ut ſcribit [b] Creſcentienſis: *Homines videntes alias volucres circumuolare Noctuam, eamq; cum auiditate plurima intueri, excogitauerunt nouum aucupij modum, nempè vt his auibus ad ſpectaculum propoſitis allectas cæteras uiſco, aut retibus comprehẽdãt.* Atque id eſt, quod Ariſtoteles, poſtquam auiculas cæteras veluti attonitas Noctuam inſpectare, ac undique ad eam viſam confluere retuliſſet, inquit: [c] *Quapropter aucupes ea conſtituta auicularum genera multa, & varia capiunt.* Deſcribit hunc aucupij modum prolixè [d] Aelianus, ac diſertè his verbis: *Mulieribus veneficia, & cantiones exercentibus ſimilis eſt Noctua captioſum animal. Hæc enim capta ſuos imprimis aucupes ſit ſuis captionibus in ſe allicit, vt eam veluti ludicrum quoddam in humeris circumgeſtent. Noctu quidem vigilat, & uoce quaſi quibuſdam præſtigijs ac illecebris, aues allicit, eaſq; ſibi aſſidere facit. Interdiu verò alia aucupij inductione vtitur, auibus illudit ridicule nimirum in aliam atque aliam ſpeciem vultum conuertens, quibus aues peradoleſcentes in admirationem rapta manere apud eam perſeuerant, maximo eorum in qua ſe formas, timore perculſa.* Et ſanè pręſtigijs ſimile quid uidetur, auiculas ſolo conſpectu, Noctuæ allici, atque adeò ueluti philtro quodam uiolenter rapi, tantoq; ardore certatim accurrere, ut retia ac uiſcũ, quæ alioquin exitium ſibi machinantur, aut non aduertant, aut contemnant, unde non immeritò Auſonius.

Ictinus magico cui Noctua perlita fuco
Allicit omne genus volucrum perimitq; tuendo.

Dum enim ab aucupe expoſitam Noctuam tuentur, incautæ in caſſes incidunt, aut inuiſcantur. Quare longè utilius hoc per Noctuam aucupium hominibus eſt, quam quod aliarum rapacium opera perficitur. Neque enim hîc proiecto pabulo opus eſt, aut uocũ ipſarum auium imitatione, neque denique eaſdem conſectandi gratia plurimùm laborare & defatigari contingit; Sed neque ipſa partem prędę more aliarum ſibi uendicat, aut allectam deuorat, ſed omnem, ac integrã Domino ſeruat, qui ſic inſignem ſine ullis expenſis ex ea quęſtum facit. Verùm aucupium hoc duobus potiſſimùm, ut diximus, modis exercetur. Tot enim ſunt capturę inſtrumenta. Prior eſt cùm Noctua ab aucupibus iuxta retia tenſa ponitur, ut ad eam aduolitantes auiculę imprudenter irretiantur. Alter uel amite, uel abſide peragitur. Amiti enim ſeu perticę aucupali, cui uimina quamplurima uiſco oblita affixa ſint, ſupremæ ſeu mediæ Noctua uel etiam caput felinum, ob eam forſan quam cum Noctuæ capite gerit, ſimilitudinem, imponitur, quibus dum ſpectaculi nouitate allectæ aues inſidere uolunt, uiſco oblitæ in prædam cedunt: Vel qui modus ab Oppiano proponitur: Noctua in abſide ſeu rota ærea expoſita, aucepſ

funiculum

funiculum ſubinde attrahens,& circumpoſitas vndiquaque virgulas viſco illinens, aduolantes ad Noctuam Alaudas,aliaſque minutas volucres intercipit. Septembri menſe amitem cęteraq; inſtrumenta capturæ idonea parare iubet Palladius, vt ad Calendas Octobris in promptu ſint. In horũ numero baculus ille eſt,in quo geſtatur Noctua ab aucupatum prodeũtibus; ſtipes rectus eſt, cui ſupremo alter trãſuerſus incũbit in Tau Hebraici ſeu crucis formã. Vnde & vulgò Gruccia & grucciola diminutiuo vocabulo, Germanis ſimiliter Creutz, Latinorum cruci viciniori nomine appellatur. Huc pertinere uidetur,quod de Noctua à veteribus proditur,ſed quàm verè,neſcio. Mihi certè ſuperſtitionem olet, quod ſcilicet, quæ viuens cæteras aues occulto quodã allectamento ad ſe licet tacitabunda conuocare cõſpicitur,mortua etiam ſtipiti ſimiliter ſuffixa, contraria planè in eaſdem, vt & funeſta ab ædibus abigat. Extat Iunij Columellæ libellus verſibus ſcriptus lepidis & eruditis, quod hoc ipſum poſteritati teſtatum reliquit: Carmen eius tale eſt.

Inſtrumẽta aucupij noctuæ.

Gruccia quid.

Creutz.

Hinc Amythaonius docuit quem plurima Chyron,
Nocturnas crucibus volucres ſuſpendit, & altis
Culminibus vetuit feralia carmina flere.

Quibus uerbis Poëta innuit Melampodem Amythaonis filiũ ſuffixiſſe cruci Noctuas aues nocturnas,& inauſpicatas,ut quæ colonis mala portenderant,[e]ea in ipſas cuncta reciderent. Putauit enim ſuperſtitioſa vetuſtas mortuas amuletum eſſe earum calamitatum,'quas dum viuerẽt,ominoſę pertendebant. Huic ſententię ſuccinit[e] Apuleius, ſic fermè ſcribens. *Quid quod iſtas nocturnas aues. cùm penetrauerunt larem quempiam, ſolicitè prehenſas foribus videmus affigi, vt quod infauſtis volatibus familiæ minantur exitium, ſuis luant cruciatibus.* Cui item ſuffragratur[f] Palladius, cùm inquit: *Contra grandinem Noctua pennis patentibus extenſa affigitur.*

[e] *Lib. 9. de aſino aureo.*

[f] *Lib. 1. c. 35*

Ciuettas quas Itali vocant.

Koutz ſtulti dicti apud Germanos.

C O G N O M I N A T A.

NOCTVAM in bona Italiæ parte, & maximè in Bononienſi agro vulgò Ciuettam vocant : eodemq; vocabulo mulierem nihili, & lucifugam. Ita & Germani hominem ſtolidum & improbum plebeio conuicio appellant ein Koutz, id eſt,Noctuam. Scurræ & gancones Italiæ nummos aureos occhi de Ciuette, id eſt,oculos Noctuæ cognominant, haud dubiè ob croceum colorem,qui in vtriſque elucet. Alia ratio erat,cur Athenienſes nummos ſuos Noctuas dicerent, nempè quòd imaginem haberent Noctuæ impreſſam, vt latiùs inter Icones referemus. Prouerbialiter etiam Cherophon philoſophus Noctua dicebatur,quòd nocturnis lucubrationibus plurimùm ſeſe extenuaret: alij tamen Veſpertilionem ſimiliter illum uocarunt, vt pòſt dicemus.

Nummi aurei occhi de Ciuette dicti.

Nũmi noctuæ dicti.

Glauc.[a] Anthedonius.

Mare glaucum.

Glauc.[a] Potineus.

Glauc.[a] Hippolachi.

[a] *Iliad. 3.*

D E N O M I N A T A.

MVLTOS viros Glauci nomine donatos apud authores legimus. Euſtathius Glauci Anthedonij in Dæmonem marinum mutati (nam & mare à colore glaucũ dicitur). Item Glauci Potinei ab equis diſcerpti, & aliorũ eiuſdẽ nominis & Glauconis ſuffocati in dolio mellis, meminit. Glaucus Hippolochi filius memoratur Homero[a]. Fuit & Glaucus quidam Samius vel Libycus, à quo factum eſt prouerbium; *Glauci ars.* Glaucetes uiri proprium apud Ariſtophanem: Glauce nomen Nereidis. Anatis quoddã genus Glaucium dicitur. Eſt & Glaucus piſcis & nomen coloris adiectiuũ. Glaucus nomen fluuij Phaſin ingrediẽtis apud Euſtathiũ. Glaucia oppidulum Ioniæ. Dionyſius Afer Beryllum glaucum dixit ὑγρὰν, id eſt, humidum, quòd corpora glauca nimirum humida eſſe videantur propter perſpicuitatem (ut Laminæ cornu ſcilicet) quin etiam muris epitheton eſt glaucus. Hæc igitur indicant eum colorem, qui ad cęruleum accedit,qualis eſt plumbeus,aut marinus,glaucum dici. Verùm cùm nihilominus Noctuę,quàm aliarum plerarumq; nocturnarum auium oculi cæruleo colore prędici ſint, vtpotè medio nigri,reliqua crocei,neſcio qui hæc ſibi conſonent,ut glauci dicantur. Ego ſanè non minimam in hac diuerſitate colorum confuſionẽ apud ſcriptores reperiri arbitror. Nam crocum glaucum dici apud[b] Plutarchum reperio,ubi ait. *Byſſi tinctura, vt pulchrior reddatur glauca miſcetur crocus, ſecundum Empedoclem.* Quid uerò croco cum cæruleo? Profectò inter hos nullam video affinitatem aut cõmunionem. Item Γλαυκιόων apud Homerum,qui viſu igneo, & ardẽte intuetur a verbo γλαυσσῶ, à quo ẽt γλαύξ. Quod uerò Minerua Γλαυκῶπις cognominabatur, in utramq; fortaſſe ſententiam trahi poteſt. Omnibus in hoc conuenit ita dictam,

Glauc.[a] Samius.

Glauci ars.

Glaucetes.

Glaucium anatis genus.

Glaucus piſcis.

Glauc.[a] fluuius.

Glaucia oppidulum.

Glauc.[a] Beryllus.

Color glaucus.

[b] *Lib. de Oracul. defec.*

Γλαυκιόων

Mineruæ γλαυκῶπις.

quod opas, id eſt, oculos glaucos habeat, ſed hos alij alios, quod ad colorem attinet, interpretari uidentur. Quibuſdam cæruleos fuiſſe placet, eſſeq; Latinis appellatam cæſiam, ueteribus præſertim, quaſi cæliam, quòd in oculis eius color cæleſtis, id eſt, cæruleus, conſpicuus eſſet. Docet hoc Gellius. Huic conſonat, quod Pauſanias ſcribit, *Libicos Pallada ex Tritonide & Neptuno natam fabulatos, ideoq; glaucos oculos habere, ut etiam Neptunus*. Nunc verò mare glaucum dictum cõſtat, quia cæruleum. Huc ſimiliter facit, quod [c] Diodorus Siculus ea cauſa ab Aegyptijs glaucopin appellatam prodit, quòd aër, quem Pallada antiqui credebant, glauci ſit coloris, non quia, vt Græci putant, glaucos oculos habeat. Aër verò, ut in nebuloſo ac craſſo præcipuè apparet, cæruleus eſt, aut videtur, flauum nemo ſomniet. Alij è contrà glaucos Mineruæ oculos fuiſſe flauos aſſerunt. His fauet, quòd Glaucopin vocatam uolunt, quia τῆς γλαυκὸς, id eſt, Noctuæ oculos haberet, quos flauos eſſe oculis ipſis patet. Sic multi item Mineruæ flauos oculos attribuerunt, Author Priapeiorum:

Minerua cæſia.

Mare cur glaucũ dictum.

[c] Lib. 1. rer. antiq. c. 2.

Minerua flauo lumine eſt, Venus pæto. Et [d] Naſo.
Quid ſi præcipiat flaua Venus arma Mineruæ; Item [e] alibi.
Si pæta eſt Veneris ſimilis, ſi flaua Mineruæ.

[d] In Eleg.
[e] De arte.

Nec deſunt, qui ineptè putent à capillorum colore flauam dictam. Has igitur de glauco colore ſententias, qua ratione quis conciliare poſſit, non uideo. Mihi difficultatem indicaſſe ſufficiat, quam doctioribus diſcutiendam relinquo. Ab vtriſque diuerſi ſunt, qui Glaucopin Palladem nominatam uoluere, quòd oculos terribiles haberet, vt & Leones glauci cognominãtur, & dracones glaucopes. Horum tamen eſt igneus aſpectus. Ab eodem acri intuitu, & truculento aſpectu γοργώπος dicta eſt, ut Grammatici obſeruant, ἀπὸ τῆ γλω… ὄπος, i. à terribili aſpectu, qualis eſt Leonum, quorum oculi aliter etiam charopi uocantur. Cùm verò charopum propriè dicant eſſe in quo ſplendori igneo viride quiddam admixtum ſit, ut eo modo nonnihil ad cæruleum accedat, atque ita quiſpiam vtrumque nempe cùm croceum, igneumuè, tùm cæruleum, qui uiridi cognatus eſt, glaucum dici poſſe putet, quòd in leonum & aliorũ quorundam animalium oculis vterq; commixtos quodammodo videatur.

Oculi Leonum Caropi dicti.

Glaucopium dicta eſt arx Mineruę Athenis ſacra.

Glaucopiũ arx.

Aues, quę Noctuam ſpecie, & natura referũt, Γλαυκώδεις Gręcis dicũtur, & ſuperiori palpebra conniuent. Ἐγγλαυκῶσαι ἐμβλέψαι eſt apud Heſichium, & Varinum. Item Γλαυκίζειν τὸ ἀμβλώττειν hallucinari, cęcutire. Item Κικυμώττειν à Noctua deriuatum uerbum, idem eſt, quod τυφλώττ..ι, id eſt, cęcutire.

Glaucodes aues quæ.

MYSTICA.

Noctua Mineruæ ſacra.

NOCTVAM noctiuolam in Mineruę tutela auem eſſe uolunt. Eſt autem occulta auis. Noctù uigilat, dormientibus cunctis uolat, quare nocturnis lucubrationibus, vigilijs, ſilẽtio, cõtemplatione ſolitaria, ſapientiã parari docet.

Nam vigil inſomnes ducit ſolertia curas.

In tenebris uidet. Ita & ſapiẽtia etiam in maxima errorũ caligine proprium ſplendorem obtinet, & malum à bono, uerum à falſo diſcernit. Nihil enim tam abditum eſt, tam obſcurũ, quod ſapientia non percipiat. Minerua Gręcè etiã Ἀθηνᾶ dicta uidetur ἀπὸ τοῦ ἀθρεῖν, hoc eſt, à uidere cupiendò, ceu quæ prouideat, quæ ueluti in tenebris futura ſunt. Sic & γλαυκὸν nomẽ deriuatur à γλαύσσω, quod eſt θεωρῶ, uideo, ſignificans id quod ſubalbũ, & facile uiſu eſt. Quod ſi igitur γλαύσσειν, & ἀθρεῖν uerba ſimilis ſignificationis ſunt, ea etiam quæ ab ipſis deriuantur, nomina cognationem inter ſe aliquam habebunt. Itaque uiſus glaucus Mineruæ tanquam uiſu pollenti conuenit. Nam acri ingenio eſſe creduntur, quibus oculi ſunt glauci. Et ipſa Noctua ei conſecrata eſt, non modò quòd noctù uideat, quemadmodum prudentia in rebus obſcuris rectè præuidet, & conſulit, uerùm etiam propter ſimilitudinem deriuationis, ut diximus, cùm duo illa uerba γλαύσσω & ἀθρῶ, à quibus nomina γλαὺξ & Ἀθηνᾶ deriuantur, ſynonima ſint, ut Euſtathius tradit. Olim Cornix Mineruæ ſacra erat. Qua repulſa Noctuã accepit. Hoc autẽ figmento ſignificare uoluerunt antiqui, hominẽ ſapientẽ præmeditatione, quæ in obſcuris ſepoſita ſint, noſcere, non aliter atque Noctua uidet in tenebris, & loquacitate repudiata, loca, tempuſq; ad agendum reſpicere. Aeſculapio pariter dicata eſt Medicorum Coryphæo ac numini. Innuitq; medico diù noctuq; ſtudioſè in ſalutem ęgri aduigilandum eſſe. Quemadmodum uerò dictis Dijs cara & ſacra, ita Bacho inuiſa fuit, utpotè cui uitem denegaſſe fertur, ſolamq; à ſuis racemis abegiſſe, quòd mortalibus uinum criminata ſit. Natam religionis opinionem ex eo autumo, quòd Noctuina oua abſtemios facere, & odium uini inducere creduntur; aut quia ſobrietate ſapiẽtiam adipiſcimur, non temulẽtia.

Minerua cur Ἀθηνᾶ dicta.

Cornix cur Mineruę nõ amplius ſacra.

Noctua Æſculapio ſacra.

Baccho inuiſa.

Oua noctuina vini odium inducere.

MORALIA.

NOCTVA *ipſa, inquit*[a] D. Ambroſius, *quemadmodum & glaucis oculorum pupillis nocturnarum tenebrarum caligantem non ſentit horrorem, & quò fuerit nox obſcurior eò contra vſum auium cæterarum inoffenſos exercet uolatus. Exorto autem die, & circumfuſo ſplendore ſolis, viſus eius hebetatur, quaſi quibuſdam erret in tenebris. Quo in iudicio ſui declarat aliquos eſſe, qui cùm oculos habeant ad videndum, videre non ſoleant, & viſus ſui officio ſolis ſungantur in tenebris. De cordis oculis loquor, quos habent ſapientes mundi, & non vident, in luce nihil cernunt, in tenebris ambulant, dum tenebroſa dæmoniorum rimantur, & cæli alta videre ſe credunt, deſcribentes radio mundum, menſuram aëris colligentes. Porrò autem à fide deniq; perpetua cæcitatis tenebris implicantur, habentes in proximo diem Chriſti, & lumen Eccleſiæ, & nihil videntes, aperiũt os, quaſi omnia ſcientes, acuti ad vana, hebetes ad æterna, & longæ diſputationis anfractu prudentes, inſcij propria inſcitia. Itaque dum cupiunt ſubtilibus euolare ſermonibus, quaſi Noctuæ in lumine euanuerunt.*

[a] *Lib. 5. Hexam. c. 24.*

Sapientes mundi Noctuæ comparati.

Quemadmodum Noctua de die ceſſat ab omni actione, noctù uidet, canit, volat, uictum parat; Ita hyppocritæ quidam palam ſtrepitum nullum, tumultum nullum, inſidias nullas mouent, ſed omnẽ manſuetudinis modeſtię benignitatisq; colorẽ prę ſe ferunt; clam uerò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria cõſectãtur.

Hipocritæ Noctuis ſimiles.

Simili pacto Noctuis comparare poſſis Anabaptiſtas, impium quoddam genus hominum, qui cùm communi uita ſummam innocentiam, ſimplicitatem, & ſanctitatem morũ ſimulant, in clandéſtinis interim conuenticulis ſeſe nefandis libidinibus conſpurcant, atque omnia flagitiorum genera perpetrant.[b] D. Ambroſius, *nolote*, inquit, *imitatorem eſſe Noctuæ, quæ licet per noctem vigilet, per diem tamen pigra vel cæca eſt, quæ grandibus oculis tenebrarum caligines diligit, ſplendorem ſolis horreſcit. Mirum enim in modum illuminatus obſcuritate, luce cæcatur. Iſtud animal hæreticorum figura eſt, atque gentilium, qui tenebras amplectuntur Diaboli, lucem ſaluatoris horreſcunt, & grandibus diſputationum oculis cernunt vana, non reſpiciunt ſempiterna. De ijs ait Dominus; Oculos habent, & non vident, in tenebris ambulant; Sunt enim acuti ad ſuperſtitioſa, hebetes ad diuina, qui dum ſe putant ſubtilibus euolare ſermonibus, tanquam Noctuæ veri luminis ſplendore turbantur.* Quinetiam qui inani ſapientię ſtudent, noctuę oculis ſimiles ſunt. Illius ſiquidem lumina noctù aliquid cernunt, ſole autem lucente obſcura ſunt; iſtorum verò mens acutiſſima quidem eſt in uanitatis cõtemplatione, ad ueri autem luminis cognitionem admodum hebes eſt.[c] Diuus Baſilius è contra nobis Noctuæ nocturnum cantum, & uigilias in pietatis exempla & exhortationem uertit, ſuper illis uerbis, *& volatilia volantia ſuper terram*, ubi ita ſcribit: *Habes in tenebris ea volucrum genera, quæ non niſi noctũ euagantur, ſibiq; victum adquirunt in luce ea, quæ interdiu volitant. Veſpertiliones enim, Noctua, Vlula, cæteraq; id genus nocturno tẽpore, nõ de die pabulũ ſibi acquirere ſtudent, ut tibi, ſi nunquam te non occupat ſomnus, morula etiam in ipſis, & quæ peculiariter in ipſis inſunt conſiderandis ad gloriam dicendam creatori ſufficiat.*[d] Tertullianus pulchram & myſticam mentis noſtrę & corporis oculorum inter ſe comparationem, Aquilarum, & Noctuarum exẽplo inſtituit, inquiẽs: *Solem Noctuæ neſciunt, oculis Aquilæ ita ſuſtinent, vt natorum ſuorum generoſitatem de pupillarum audacia iudicent, alioquin non educant, ut degenerem, quem ſolis radius auerterit. Eſt ideò alteri quid inuiſibile, alteri non, quod ideò incorporale ſit, quia non ex æquo vis volet. Sol enim corpus, ſiquidem ignis, ſed quod Aquila confiteatur, neget Noctua, non tamen præiudicans Aquilæ. Tantum & anima corpus inuiſibile carni ſi fortè, ſpiritui verò inuiſibile. Sic Iohãnes in ſpiritu Dei factus animas martyrũ cõſpicit.*

Annbaptiſtæ noctuæ comparati.

[b] *In Malac. Proph. tom. 2. 447.*

[c] *In Hexam. diuin. officij. hom. lib. 8.*

[d] *Lib. de an.*

Damnantur lege Moſaica noctis ac tenebrarum amicæ aues, vt Noctua, Veſpertilio &c. quòd homines lucifugas, & qui opera tenebrarum patrant, ſignificent.[e] *Omnem enim qui mala facit lucem odiſſe Saluator ait.*

[e] *Ioh. c. 20.*

HIEROGLIPHYCA.

PALLADI Noctuam ſacram fuiſſe, ſi non ex alio, ex veterum ſaltem Athenienſium numiſmate conſtat, quod locum prouerbio fecit, de quo antea diximus, Noctua igitur, quoniam eo tempore, quo cęteræ aues ad paſtum euolant, quieſcit; & quo cæteræ quieſcunt, & dormiunt, vigilat, & prædas agit, & tum maximè videt, cùm reliquæ per tenebras caligant, Mineruæ conſecrata fuit. Hoc enim proprium ſapientię videtur, illic, vbi totum hominum vulgus valdè occupatum eſt, quietem capere, & cõtrà, vbi plebs nihil vidit, quod agat, plurimùm videre. Hoc igitur ſapientis eſt in illis veram quietẽ agere, quibus vulgus occupatur, & contrà illic ſeſe plurimùm exercere, vbi vulgus nihil videt agendum, quod dum facit, egregiè Noctuam imitatur. Hinc ple-

Sapiens noctuæ comparatus.

runq; & illud ſapienti viro uſu uenit, ut ſi apud plebeios compareat, haud ſecus, ac Noctua ſit in admiratione, & ſolus roſtris omnium uellicetur, quod dum ipſi accidit, Noctuam rurſum imitatus, ſeſe ſupinum impeti ſinit, roſtro ſuo & unguibus reliquum corpus defendẽs. Et certè nulla auis eſt, quæ prudentiùs ſeſe cuſtodit aduerſus alias, quàm Noctua, adeo ut una ſola ſeſe contra totum exercitum poſſit tueri; qua uel ſola ingenij dote Palladi dedicari meretur. Quoniam itaque & plurimùm in tenebris uidet, & illic maximum ocium agit, ubi uulgus hominum plurimùm laborat, & ſeſe præterea ſua ſolius ope contra totum auium exercitum defendit, atque cuſtodit illæſam, quid ni dicamus uel eam eſſe, uel nullam, quæ digna ſit Deæ Mineruæ ſocietate. Non mali igitur (ut uidetur) ominis ſibi nomen ſumpſerant, qui ſeſe olim Herulos nuncupârunt, id eſt, bellicoſas uel communes Noctuas, ut ſcribit [a] Ioann: Goropius.

Heruli qui dicti.

[a] *In Gotodanicis.*

Cur noctua Harpocrati adſtet.

Liquet hinc qua de cauſa Noctua Harpocrati aſtet; liquet, inquam ijs, qui ſciunt Harpocraten illic ſedere, ubi plebs diſcurrit, illic plurimum agere, ubi uulgus nihil cernit, atque hinc illud effici, ut Noctuæ quoque ſibi comparet ſecuritatem, ſoluſq; poſſet totas aduerſariorum acies propulſare. Nihil ſanè uel Palladi uel Harpocrati conuenientiùs, quàm Noctuam habere aſtantem: quòd de huius auis dotibus in eorum ducamur cognitionem, quæ nobis vel Palladis, vel Harpocratis fauore contingent. Hęc omnia de Glauce Goropius, qui ibidem alia eruditiſſimè tractat.

De aure Noctuæ.

Satyrorum aures.

Midæ aures.

De aure autem, quę ille fusè: nos parcè attingemus: Verè hoc ab antiquis dictum, ob id Satyris aures eſſe acutas, & rurſus erectas, ut diuina Dionyſica quàm acuratiſſimè audiant. Midæ autem quòd attentiſſimè audiret Silenum, aſininas aures affixêre. Noctuę auris vna in ſincipite erecta eſt, vt intelligamus vnam eſſe aurem, quæ ex apice mentis, & omnium ſenſuum oriatur, & ſurſum ad ipſum vnum omnium principium, & conum tendat.

Noctua pro morte picta.

Pro infortunio.

Cornix cur noctuę infeſta.

At nunc ad hieroglyphica tanquam in viam redeamus. Apud Aegyptios item Noctua mortis erat hieroglyphycum, & vulgatiſſimo etiam apud nos, cùm Oratorum, tùm Poëtarum teſtimonio lethale aliquid, aut maximum infortunium adferre dicitur. Cauſam rei duplicem inuenio, vnam quòd cùm Cornix vitæ longioris ſymbolum habeatur, cõpertum eſt, Noctuam quadam naturæ diſcordia, nidis eius magis, quàm aliarum auium inſidiari, & clanculum per noctis tenebras, vel pullos vel oua eius inuadere, atque perdere. Nam & in manuſcriptis Hori codicibus legas ἄφνω γὰρ ἐπέρχεται τοῖς νεοσοῖς τῶν κορωνῶν, quod in impreſſis exemplaribus deſideratur. Altera conſideratio eſt, quòd mors furtim irrepit, & nox pro morte ponitur, vt in illo [b] Virgillij.

[b] *Lib. 10. Aeneid.*

—In æternam clauduntur lumina noctem.

[c] *6. Aen.*

[c] Item:

Sed nox atra caput triſti circumuolat vmbra.

Aethiopes pij habiti.

Hoſtes noctua & Cornice denotati.

Ebrietatem vitans noctua deſignatus.

Ouorũ noctuę virtus cõtra ebrietatem.

Puer abſtemius vini redditus.

[d] *L. 2. Hieroglyph.*

Et ſimilibus paſſim. Noctua noctis domina perhibetur; vnde illi apud Latinos nomen. Hoc igitur mortis ſignum illud eſſe crediderim, quod à lictore ferebatur ad damnatum publico iudicio, præſertim apud Aethiopes, à quibus Aegyptios aiunt multos id genus ritus mutuatos fuiſſe. Pios enim Aethiopes ante omnes extitiſſe, argumenta ſunt, familiaritates eorum, commertia, & cum Dijs conuiuia, de quibus Homerus, & alij ſcripſerunt. Noctuę itaq; ſigno viſo reus ſpontè ſibi mortem conſciſcebat, magno alias & ſuis, & patriæ dedecori futurus, adeò illi Regem ſuum venerabantur, imò vt numen illum vulgò adorabant. Si verò hoſtes duos, qui capitali odio inter ſe diſſidentes, & iam detrimenta & inſidias ſibi inuicem moliantur, manuſq; mutuo ſanguine commaculent, notare volebant Aegyptij, id per Noctuæ & Cornicis exemplum facere conſueuerunt, quarum vſque adeò immortales ſunt inimicitiæ, vt in mutua ſemper ſua & ſuorum damna ruant; nam præter communem earum antipathiam, de qua nos ſuprà diximus, ſunt qui exploratum ſe habere dicunt, confuſum vtriuſque ſanguinem non coaleſcere, quod profectò diuerſam omnino earum temperaturam oſtendit, & maximum naturæ diſſidium. Hominem qui ſibi ab ebrietate cauet, ſignificare volentes, Noctuam ſua oua deſugentem effingebant. Oua enim Noctuæ ea vi pollere dicuntur, vt ſi per triduum ebrioſis in vino dentur, tœdium vini adducant, & abſtemios reddant. Quod etiam apud Philoſtratum cõperij, qui puerũ, donec vixerit, abſtemium, & vini oſorem reddi ſcribit, ſi prius, quàm vinum guſtauerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi ſorbilanda propinentur. Vini enim odium inde ſuboriri, quia ſic calor natiuus fiat temperatior.

Hominis ad patronũ irritum confugium.

Noctua victoriæ ſignum.

Prudẽtiam viribus præcellere per noctuam.

His addit [d] Horus; quod Aegyptij, ſi quando hominem ad alicuius aras patrocinij vel ſalutis cauſa, euentu irrito, confugientem ſignificare vellent, Paſſerem & Noctuam figurare ſoliti ſint, ſiquidem ille, ubi aucupis infeſtas artes declinare ſtudet, ad Noctuam, cuius patrocinio periculum euitare ſperat, confugit, ab eamet ipſa longè infeſtiùs excipitur. Athænienſibus Noctua alis expanſis tanquam volans expreſſa cum ramo palmæ, ſeu lauri, victoriam ſignificabat, eò quòd eorum vrbis tutrici Palladi dicata & auſpicata crederetur. Cùm verò procumbenti leoni Noctuam ſuperuolantem exprimerẽt, vires ceſſiſſe

ceſſiſſe prudentiæ innuere uolebant. Eſt denique Noctua uigilantiæ ſtudioſis, quàm maximè neceſſariæ ſymbolum, quam ſobrietate colere oportet, & conſeruare. Qua de re Attici ita Noctuam depingebãt, ut uas, ſeu doliũ inuerſum, & uino uacuũ pedibus premere uideretur.

Pro vigilãtia.

AVSPICIA.

INTER oſcines aues Noctua etiã à Feſto recenſetur, ut quæ Mineruæ ſententiam hominibus teſte Porphirio denunciare putabatur. Plerunq; autem paganis infauſta habebatur, non tam uolatu, quàm uoce, ut & cęterę fermè nocturnę. Hinc eſt quod apud Menandrum, ubi de miſeria humana conqueritur, legimus:

Noctuę auguria infauſta.

Angimur ſi ſternutauerit quis, ſi malè loquatur
Iraſcimur, ſi quis viderit inſomnium, valdè
Metuimus, ſi Noctua clamauerit quapiam timemus.

Mortis enim pręſaga putabatur, ut ex Architremio liquet, ita canente.

Diuitibus ſupremus honos prænuntia fati
Noctua, præcedit properanti morte propinquos.

Feralis item illius credebatur cantus:

Improba namcarmen Noctua triſte canit.

Vt Pamphilus cecinit, unde & fera dicta eſt Pacifico eo uerſu:

Quid toties gemuit noſtris fera Noctua tectis?

Quin & uolantem formidaſſe uidentur ueteres. Nam Aelianus: *Accedenti*, inquit, *ad ſeriam actionem homini occurrenti Noctuam inauſpicatam ſignificationem dare aiunt. Cui quidem rei teſtimonio fuit Pyrrhus Epirotarum Rex. Cùm enim in illius Argos proficiſcentis haſta, quam erectam ferebat, hæc auis inſediſſet, ei malum auſpicium dedit. Nam Argos ingreſſus ingloria valdè atq; ignobili morte occubuit.* Cùm enim detracto galeæ inſigni, ne internoſceretur, in Argiuos oppidanos cędem inceptaſſet, ab aniculę cuiuſdam filio haſta leuiter vulneratus fuit, in quem, dum ulturus audaciam, impetum feciſſet, Argiui mater, quę supernè ſpectabat, periculum intuita, tegulam ambabus manibus arreptam quanta potuit, in Regis galeam effudit, quo ictu cùm exanimatus concidiſſet, Zopyrus quidam, qui ſub Antigono militabat, Rege cognito, accurrit, detractaq; galea ferrum gutturi admouit, ſed toruis Pyrrhi oculis perterrefactus, os & mentum eius pro iugulo recīdit. Infelix ſimiliter oſtentum Maxentio præbuerunt Noctuę, quod [a] Zozymus refert. Cùm enim Maxentius ex urbe copias mouiſſet, & iam pontem, quem ipſe iunxerat, tranſijſſet, infinita quędam Noctuarum multitudo deuolans, muros implebat. Qua conſpecta ſuis Conſtantinus, ut aciem inſtruerent, imperabat. Cùm itaque exercitus utrinq; cornibus armatis ſtaret, equitatum Conſtantinus ſuum immiſit, & hoſtilem fudit. Quare mihi (inquit [b] Aelianus) Homerus pręclarè intellexiſſe uidetur, auem hanc mali auſpicij eſſe, cùm Diomedi ad caſtra Troianorũ exploranda proficiſcenti, Mineruam facit auſpicatò mittentem Ardeam è flumine egreſſam, non Noctuam. Ex his itaque clarum eſt, quod ut canit [c] Stroza Pater:

Pyrrhi Epirotarũ Regis mortis portẽtum.

[a] L.2. Hiſt.

Maxentius fugatus à Cõſtãtino.

[b] L.10.c.37.

[c] Acolaſt. lib.2.

Coruorumq; greges Buboq; & Noctua, necnon
Simia p:nè uolans, omina dira ferunt.

Hinc eſt quòd, ut Apuleius teſtatur, *olim nocturnas iſtas aues, cùm penetraſſent larẽ quempiam, ſolicitè prehenſas foribus affigerent, pagani ſuperſtitioſi homines, ut quod infauſtis volatibus familiæ minari videbantur exitium, ſuis luerent cruciatibus.* Non ſemper tamen Noctua infortunia portendit, ſed uolans aliquando inſignem de hoſte uictoriam apportauit. Aiunt enim reuera uictorię nunciam per exercitum Athenienſium uolaſſe, boniq; ominis ſignum dediſſe, cùm bellum eis contra barbaros eſſet, nempè ante pugnam in Salamina. Plutarchus de Temiſtocle refert, quòd cùm in tabulato nauis de pugna apud Salaminam committenda, perorans ſtetiſſet, tùm Noctua ad dextram nauis partem tranſuolârit, & in ſummitate mali conſederit, quo maximè effectum, ut ſententia ipſius approbata ad naualem pugnam Græci ſe parauerint, in qua tãdem ſuperiores extitere, cùm alioquin ſi in terra cũ hoſte cõflexiſſent, ſine dubio inferiores fuiſsẽt. Vnde cùm hãc ob cauſam, tùm quòd Mineruę ſacra crederetur, Noctuę uolatus priſcis Athenienſibus uictorię ſymbolũ exiſtimabatur. Dicebatur etenim malè conſulta Athenienſium benè fortunare Pallas, de cuius dicti origine hanc fabellam comminiſcebantur. Cùm Neptunus à Minerua uictus, nõ poſſet Attica regione potiri, iratus *δυσβουλίαν, id eſt, leuia ſtultaq; cõſilia* illis immiſit. Hæc Minerua tamen non mutauit, ſed quod illi malè ſtatuiſſent, ipſa in bonos exitus conuertit. Cum autem Palladis ales eius mentem hominibus aperire crederetur, hinc prouerbium natum eſt, *Noctua volauit*, quòd rebus feliciter, atque ex animi ſententia geſtis ſeu

Noctuę auguria felicia.

Græcorum contra Barbaros victoria ex noctuarum oſtento.

Neptunus à Minerua victꝰ Athenienſibꝰ ſtulta conſilia immiſit.

Noctua volauit prouer.

ſuccedentibus dici conſueuit. Verùm auſpicia iſtæc ut ſuperſtitioſa, & dæmonis potiùs arbitrio, qui iſtis præſtigijs veſanas hominum mentes velut captiuas, vt iam ſæpè dictum eſt, ſibi detinebat, nec ulla ratione naturali innixa miſſa faciamus, atq; videamus, nũ certiora quępiam præſagia è naturæ myſterijs petita ab ea capere poſſumus. Sanè itaque uidetur, niſi longæ veterum Phyſicorum experientiæ penitus refragamur.

PRÆSAGIA.

Pluuiæ præſagium. Serenitatis ſignum.

NOCTVA igitur lucifuga veſpertino crepuſculo de ſuis luſtris citiùs pro conſuetudine egreſſa, plurimumq; cucubãs pluuiarum præſaga haberi ſolet. Nam maturè exit, vt citò ob pluuiam (quam ut præſagit, ita ferre non poteſt) ſeſe domũ recipiat. Antiquiſſimus ille Poëta Aratus inter cætera, quæ commemorat ſerenitatis ſigna, hoc etiam ponit: *Et nocturna Noctua quietè canens, tempeſtatis tibi deficientis ſeu marceſcentis ſignum eſto*; Quod ipſum pulchrè expreſſiſſe & confirmaſſe[a] Poëta Latinus uidetur hoc ſuo carmine:

[a] *Georg. 1.*

Solis & occaſum ſeruans de culmine ſummo,
Nequicquam ſeros exercet Noctua cantus.

Innuẽs Noctuam, cùm ſilet veſpere, ſerenitatem, cùm verò poſt ſolis occaſum canit, pluuiam ſignificare. Addunt[b] Plinius &[c] Aemilianus Noctuam in imbre garrulam, ſerenitatem pręſagire, at ſereno tempeſtatem. Vulgò etiam obſeruatum eſt Noctuam, ſi nemora relinquat, annum ſterilem præſagire, vt tradit Carolus Stephanus.

[b] *L. 18. c. 35*
[c] *Lib. 7. de anim. c. 7.*

VSVS IN MEDICINA.

Noctuę ſãguis ad Orthopnœam an valeat.
[a] *L. 10. de ſimpl. c. 3.*

CONTRA pituitam Gallinarum prodeſt cibus aqua perfuſus, in qua lauerit Noctua: Author eſt Plinius. Noctuæ ſanguinem aliqui orthopnoicis utilem dicunt, quos reprehendit[a] Galenus his uerbis: *Cùm aduerſus ſpirandi difficultatem multa parabilia pharmaca habeamus, nihil ſanguine Noctuæ indigebimus, quanquã ſunt, qui non ſanguinem bibendum propinẽt, ſed ipſam iubeant coctam ſimplici iure edi. Sanguinem verò aliqui aqua inſtillant, alij vino miſcent: Ego eum à quodam hunc ſanguinem mulieri frequenter anhelosæ commendante interrogarem, quamnam ſpirandi difficultatem hoc remedio curatam ſciret, nullam huius affectionis differentiam agnoſcebat, & cùm mulier eo uſa eſſet, nihil profecit.* Aëtius Noctuæ ſanguinem numerat inter pſilothra, quæ palpebris poſt euulſos pilos adhibentur. Noctuæ carnes paralyticos curare perhibentur quibuſdam Plinij authoritatem adducentibus. Rabbi Moſes melancolicis & mente perturbatis prodeſſe tradit. Capitis doloribus remedio eſt Noctuæ cerebrum, in cibo ſumptum. Idem uel etiam *iecur cum oleo infuſum auricula aut parotidi vtile eſt* Plinio authore. Raſis etiam *Noctuæ maris cerebrum in collyrium adhibet nyctilopiam curaturum*. De cerebello & iecore auribus utili plures authores conſentiunt. Marcellus enim, *Noctua*, inquit, *iecur diligenter ſeruatum, atque ex vnguento nardino trito, auriculis ſubtrude infuſum, celeriter parotidum vitium omne perſanat*; Et Plinius quoque alibi, *ad parotidas conuenire* ſcribit *Noctuæ cerebellum butyro mixtum: diſcutit enim*, inquit, *ferè eas ſine dolore & moleſtia*. Oportet autem in aqua marina feruẽte nouis ſpongijs demerſis & utrimq; expreſſis uaporare eas, atq; ita deinceps hoc medicamẽto oblinire, & lana ſulphurata totam maxillã ſupertegere. *Anginæ ſuccurritur cerebro Noctuæ:* Plinius. Fertur, cùm decollatur Noctua, oculũ alterũ apertum retinere, alterũ claudere, & ſi clauſus ſupponatur capiti hominis non dormientis, dormiturũ; ſi uerò apertus, uigilaturũ. Sed hanc pulchrã, ſi Dijs placet, rem Arabs nobis Raſis occinit, cui quam meretur, & quam uolet fidẽ adhibebit lector, vt & nonnullis alijs huiuſmodi, quæ animo attento iuditioq; legenda, non tanquã Sybillina oracula proponimus; ideoq; & ipſa authorũ uerba repetimus. Idem Raſis Ariſtotelem citans, iecur Noctuæ ſiccum in potu ſumptum, colicam & difficultatem ſolutionis alui, & ſtomachi frigiditatem adferre tradit. Quod ſi ita eſſet frigidiſsimam ſanè ipſius Noctuæ temperiem arguet. Si enim hepatis uiſceris alioquin, ſi reliquis partibus conferas, admodum calidi, effectus frigidi ſunt, quales quæſo à reliqua Noctua expectandos putabimus? Frigidæ interim huius auis temperaturæ etiam atteſtari uidentur ea, quæ de ouis uini odium inducentibus, ſubijciemus, paulò tamen fuſiùs, quàm ſuprà. Scribit enim Plinius *ebrioſis oua Noctuæ per triduum data in vino, tædium eius adducere*. Cui rei confirmandæ [b] Philoſtrati hiſtoriam adferre lubet, qui ita habet. *Cùm quidam apud Indorum ſapientes conquereretur, filios quidem ſibi naſci, ſed quàm primum vinum bibere cœpiſſent, omnes mori; ſic reſpõdit Iarchas:*

Ad pilos euellendos. Carnes ad paralyſim. Ad Melancoliam. Cerebrũ ad dolorem capitis & parotidas. Ad nyctilopiam. Ad anginã. Nocumẽta. Temperies noctuæ.

[b] *In vita Apollonij.*

Melius

Melius cum illis agi, quod moriantur, ſi enim ſuperſtites eſſent, omnes euaſures inſanos, quòd ex ſemine, vt apparet, nimis calido procreati eſſent. Vino igitur abſtinẽdum eſt filijs noſtris, ita ut ne cupiditate quidem ipſius moueantur. Si qui igitur poſthac filij naſcentur, obſeruare oportet, vbi Noctua nidum faciat, & illius oua mediocriter elixata infanti comedenda præbere. Si enim illa commederit, priuſquam vinum biberit, vinum oderit, & modeſtius degit, quia temperatior fiet naturalis calor. Addunt quidam infantes guſtatis Noctuarum ouis non ſolùm in omnem vitam reddi abſtemios, ſed etiam temulentos & non temetum tantùm formidare. Raſis verò oua Noctuæ diuerſæ eſſe naturæ tradit. *Nam ex meditullio ſeu croco primi*, inquit, *ſi inungatur pars aliqua, eradicantur pili, & non renaſcuntur, & ex altero, ſi ponatur in loco pilis nudo, producit pilos.* Vim tamen hanc glabritiem in partem quampiam inducendi alij ſanguini tribuunt, vt ex Aëtij verbis paulò antè citatis facilè liquet. Si Noctuæ cor ponatur propè foramen formicarum, eas fugabit, authore Palladio.

Ad extrahẽdos pilos, & producẽdos.

Ad fugandas formicas.

VSVS IN CIBIS.

PAVCVM ſanè in cibis uſum præbet Noctuæ caro, & non niſi à tenuioris fortunę hominibus, in defectu melioris alimenti expetitur.[a] Rabbi tamen Moſes carnes pullorum Accipitris & Noctuæ boni ſaporis eſſe aſſerit. Sanè quam ego aliquando elixare vidi, edi, ſatis candida erat. Atqui candor carnis bonitatis indicio eſſe ſolet. Raſis tamen carnem Noctuæ frigidam, ſiccam, & craſſam eſſe memoriæ prodidit.

[a] *In Aphoriſm.*

ICONES.

MINERVAM antiquitas, plerunq; depingebat cum Noctua, quam tamen non vno ſemper loco collocabat; nunc enim capiti inſiſtebat. (Solebant enim priſci aues vnicuiq; Deo ſacras in capite ſimulacri collocare. Vnde Ariſtophanes. *Videbatur mihi*, inquit, *Minerua ex vrbe venire, & Noctua ei inſidere*,) nunc ſimulacri manu tenebatur, nonnũquam etiam ad pedes ei aſtabat, vt & Draco. quare cùm in exilium iret Demoſthenes dixiſſe fertur: *Mineruam tribus immanibus delectari feris, Noctua, dracone, populo.* Aliquandó verò ferebat in Aegide eius picturam, vnà cum gorgona, hanc vt metuendam prudentiæ vim, illam ut conſiliorum profunditatem oſtenderet. In Mineruæ prætereà honorem Athenienſes in numiſmatibus tam aureis, quàm argenteis Noctuæ imaginem ab utroque latere frequenter exprimebánt, vnà cum Græcis literis iuxta poſitis ΑΘΗΝΑ, quo nomine ipſa Dea vocabatur. Habebant & aliud nummi genus, quod tetradrachmum vocabant, Noctuę & Mineruæ capite ſignatum, cùm antè didrachmos fuiſſet bouis imagine, qua de re[a] Iulius Pollux. Atque hinc eſt illud frequens, quod apud Græcos emanauit: *Bos eſt in lingua*, in eum, qui pecunia corruptus, uel ſilet, vel loquitur. Sunt qui tradunt Noctuæ imaginem in nummo triobolo, id eſt, humidrachmio fuiſſe, cum Iouis effigie ab altera parte. Item & in διωβόλῳ Ariſtophanis, qui à nonnullis etiam γλαῦξ fuit dictus, ut ſcribit Hadrianus Iunius, quemadmodum binæ Noctuæ erant in τετρωβόλῳ ab aduerſa parte. Viſuntur etiamnum aurei quidam, & argentei nummi, in quibus Noctua conſpicitur expanſis alis, tanquam uolans, palmam uel lauri ramum ferens, quæ icon, ut diximus erat victoriæ ſymbolum. Numiſmata hæc, quòd Noctuæ figura inſignirentur, vulgò Noctuæ dicebantur, ea pręſertim, quæ quatuor drachmas appendebant, ſeu ſtaterẽ, unde & ἀργυροςατῆρες id eſt, ſtateres argẽtei Heſychio teſte uocata fuêre. Cognominabantur verò Noctuæ hę Laurioticæ. Erat enim Laurios Atticæ regio auri & argenti venis diues. De his Ariſtophanes Athenienſium auaritiam notans, ita canit:

Minerua tribus feris delectata.

Mineruæ ſcuti picturæ.

Numiſmata noctuæ figurę apud Athenienſes.

Pallas ἀθηνᾶ dicta.

Numus tetradrachmus.

[a] *Lib. 9.*

Bos eſt in lingua.

Numiſmata quæ noctuæ dicta.

Lauriocæ noctuęquę.

> Γλαῦκες ὑμᾶς οὔποτ' ἐπιλείψουσι Λαυριωτικαί·
> Ἀλλ' ἐνοικήσουσ' ἔνδον ἔντε τοῖς βαλλαντίοις
> Ἐννεοττεύουσι κἀκλέψουσι μικρὰ κέρματα,
> *Noctua non nos relinquent Laureotica*
> *Sed hæ ædibus aderunt in ipſis, iique loculis nidulos*
> *Sibi parabunt, nummulosq; paruos excudent.*

Ab hoc tetradrachmo ſeu tetrobolo numo Noctua ſignato, ſerui illius ęnigma emanauit, qui cùm domini furtum indicaret; *Multæ*, inquit, *ſub tegulis cubant Noctuæ*, hoc eſt, Pecuniarum ingens uis ſub tegulis obtecta latet, & abſconſa. Hiſtoriam ſcribit[b] Plutarchus, quam & nos in prouerbijs referemus. In numiſmatibus etiam duobus Metapontinorum Noctua ſignata eſt, quod ad templum Mineruę fortè ſpectare videtur, niſi in gratiam Athenienſium, quorum amicitiã Metapõtini ſemper coluerunt, credere percuſſa malis; author eſt Hubertus Goltzius

Noctua ſub tegulis.

[b] *In Lyſandro.*

Numiſma Palladis capite & noctua.

Quod primo loco ponit, argenteum eſt, in cuius parte aduerſa Palladis conſpicitur galeatum caput, ab altera frumenti ſpica ariſtata cum unico tantùm folio, cui Noctua inſidet cum inſcriptione META.

In ſecundo uerò, quod aureum erat, aduerſa parte Noctua Lauri ramo inſidet: in auerſa uerò frumenti eadem ſpica, in cuius folio pariter unico caduceum ueluti inſidet, cum eiſdem literis META.

Domitiani numiſma cũ Noctua.

Sebaſtianus Erizzius tradit Domitiani numiſma paruum quoddam reperiri, cuius inuerſa pars Noctuam oſtentet, & ſatis profundè ſculpta his adiectis literis S. C. Significabat ea fortè Senatum maximè decere prudentiam & conſultationem ſilentium amare nocturnũ. Guilhelmus Coulus in numiſmate Neronis, & Vitellij Noctuam Aeſculapio aſtare ſcribit, quæ ſine dubio ſummã Medico vigilantiã ac prudentiã in ęgrotis curandis opus eſſe demõſtrabat.

Gelitonum numus.

In aureo quodam Γελωτων numo Palladis effigies nudo capite, capillis ad ceruicẽ ligatis conſpicitur, cum hac litera Δ in aduerſa parte: in altera verò Noctua lauri ramo inſidens cum his literis poſt tergus ΓΕΛΗ. & ante pectus Δ.

Habebant ijdem populi argenteum numiſma, in cuius pariter parte aduerſa eiuſdem Deæ imago erat, ſed galeata cum hac litera poſt ceruicem Θ. In auerſa verò parte Leo quoddam animal dilanians, ſupra cuius tergus Noctua tanquam volare videtur, cùm nequeid tangar, & alas teneat expanſas. A ſiniſtra Noctuæ parte uidetur hæc litera Φ. ab dextra I. Sub Leone ſcriptum erat ΓΕΛΗΤΩΝ.

Crotoniatarum.

Apud Crotoniatas numus erat, in quo pariter Noctua videbatur alis contractis figura erecta cum inſcriptione ΚΡΟΤΟΝΙΑΤΑΝ.

Brutiorum numus.

In Brutiorum æreo quodam numo Palladis effigies eſt, ſcutum & haſtam ferentis; poſt tergus ſcriptum erat ΒΡΕΤΤΙΩΝ, antè eam Noctua alis expanſis veluti volabat: ab altero numi latere caput Herculis, leonina pelle velatum. Idem quoq; numus erat Syracuſis cuſus, ſed cum inſcriptione ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ. Quorum item aliud erat numiſma pariter æreum cum effigie Palladis, ſed Gorgona in Caſſide ferentis in aduerſa parte, in altera verò Noctua lauri ramo inſidens, cum ſupraſcriptione ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ.

Valẽtiæ numus.

Valentia magnæ Græciæ vrbs olim numiſma habuit, in quo etiam Noctua erat, & aſtrum multis micans radijs, cum inſcriptione VALENTIA, vt videtur in tabula Proſperi Pariſij. In eo verò, quod Golzius depingit æreum ſcilicet, in cuius aduerſa parte Palladis galeatæ imago eſt, non aſtrum, ſed quatuor iſtæc ſigna OOOO conſpiciuntur, ante Noctuæ pectus, poſt tergus verò VALENTIA.

Sibaritarũ numus.

In Calabria apud Sibaritas in numiſmate quodam Noctua eſt depicta intra coronam, quæ fortè laurea fuerit, cum inſcriptione ΣΙΒΕΡΗΝΗ propè Noctuæ pedes. Erat & vaſculum quoddam lauaturis manus accommodum.

Tarentinorũ numus.

In æreo quodam Tarentinorum numiſmate Neptunus Delphino inſidet, tridentem dextra vibrans, eiq; aſtat Noctua, ſub Delphino erat ſcriptum ΤΑΡΑΣ.

Neronis numus.

In minuto, eoq; æreo Neronis numo, cuius inſcriptio erat NERO CLAVD. CAE. AVG. GERM. P. M. TR. P. IMP. P. P. S. C. erat lauri ramus, & Noctua. Cuſus fuit An: Orbis 4016. V.C. 806. I.C. 54.

Domitiani.

Argenteo cuidam Domitiani numo, in quo Palladis imago erat, & Noctuæ, inſcriptũ erat IMP. CAES. DOMIT. AVG. GERM. P. M. TR. P. V. IMP. VIIII. COS. XI (fortè XII) CENS. POT. P. P. Numus illa cuſus eſt an: O. 4048. V.C. 838. I.C. 86. quem pariter aliquoties renouauit, vt abundè videre eſt apud Occonem.

Adriani. Aureus Gręcus cũ Noctua.

Lyræ duæ & Noctua erant in aureo quodam, eoq; Græco, vt inſcriptio monſtrat, nummo, in auerſa parte, cui ita erat inſcriptũ ΑΤΤ. ΚΑΙC. ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝΟC. CΕΒ. ΓΕΡΜ. ΔΗΜ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. In aduerſa verò parte, in qua laureatum caput erat cum pelle Leonis, hæc erãt verba ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. Numiſma hoc excuſum fuit an: O. 4062. V.C. 852. I.C. 100. Eiuſdẽ item numus, qui fortè idem fuerit, capite inſignitus laureato cũ pelle leonis & claua, cũ inſcriptione Latina IMP. CAES. TRAIAN. AVG. GERM. ab altero latere item Noctua eſt, cum inſcriptione IMPERATOR PERPETVVS S. C.

Antonini numus.

M. Aurelij Antonini Philoſophi numiſma cuſum fuit an: O. 4117. V. C. 907. I.C. 155. in quo ab vlla parte ille conſpiciebatur iam barbeſcens: Inſcriptio iſtæc AVRELIVS CAESAR AVG. PII. F. TR. P. VIIII. COS. II. ab altera parte Pallas dextra Noctuam, ſiniſtra haſtam cum clypeo tenens.

Athenienſes quot locis Noctuam depigerẽt.

Athenienſes autem non in nummis ſolùm Noctuam inſculpebãt, ſed in templorum etiam foribus, in urbis portis, quin & in uexillis eiuſdem ſignum poni curabant. Quin & Phidiæ artificio apud Athenienſes digna habita eſt, qui eam cum Deæ ſimulachro ceu rem ſacram ex

populi

populi decreto propoſuit. Et Periclis ſcuto, cui inauſpicatus Noctuæ uolatus uictoriæ ſignum dediſſe perhibetur, inſculpſit. Samij Noctuę ſigno in Athenienſium opprobrium abuſi uidentur. Hi enim Plutarcho teſte, ut acceptę ab Athenienſibus ignominiæ talionem redderent, ſtigma captiuis in frõtem inuſsêre Noctuæ figura, ſicuti Athenienſes prius ipſos Samena inuſta notauerant. Eſt autem Samæna nauigij genus, ita quidem incuruatum, ut proram habeat depreſsiorem, & concauiorem, atque ita uentricoſam, ut & maria traijcere, & celeriter agi queat, ſic dicta, quòd in Samo uiſa ſit, ibiq; à Polycrate Tyranno primùm parata. Eas notas ferunt & Ariſtophanem per ambages indicaſſe, ubi Samios literatos facetè uocat, hoc uerſu:

Quàm literis Samę incola ſunt prædìti.

Opprobriũ. Samæna quid. Polycrates tyrãnus Samenæ inuẽtor.

PROVERBIA.

Γλαῦκας ἐς Ἀθήνας, id eſt, *Noctuas Athenas* (Adagiorũ author non rectè tranſtulit, Vlulas Athenas) ſubaudiendum portas aut mittis. Conuenit in ſtultos negotiatores, qui merces eò comportant, vbi aliàs affluunt, vt ſi quis in Aegyptum frumentum, in Ciliciam crocum inuectet; vel in eos competere poteſt, qui potentioribus, & nullarum rerum indigis aliquid mittunt. Venuſtius fortè fiet, ſi metaphora ad res animi transferatur, vt ſi quis doceat doctiorem, carmina Poetæ, conſilium det homini cõſultiſſimo. [a] Cicero: *Sed rurſus γλαῦκας ἐς Ἀθήνας, qui hæc ad te.* Item [b] alibi. *Et tibi verſus quos rogas, hoc eſt, Noctuas Athenas mittam.* [c] Ariſtophanes. *τί φῄς; τίς γλαῦκ᾽ Ἀθήναζ᾽ ἤγαγε.*

Quid ais? quis Noctuas Athenas duxit?

Noctuas Athenas. [a] Ad Torq. [b] Ad Q. Fratrem. [c] In Auib.

Vſurpat id item atque exponit Lucianus. Necnon & noſter [b] Arioſtus:

Portar (come ſi dice) à Samo vaſi,
Nottole à Ateno, & Cocodrilli à Egitto.

Porrò parœmia inde fluxit, quòd Noctua in Attica plurima eſt, eiq; regioni quaſi peculiaris. Dæmon quidem apud Ariſtophanis interpretem exiſtimat, non ob id ſolùm dici, Noctuas Athenas, quòd Athenis Noctuarum copia ſit, ſed quòd in numis etiam cùm aureis, tùm argenteis Athenienſium Noctua inſculpi ſoleat, vnà cum Mineruæ capite. Heſychius exponit de illis, qui fruſtrà aliquid faciunt. *Noctua inter Cornices* hodie vulgò dicitur, vbi ſtupidior aliquis in homines petulantes, ac dicaces incidit; nihil autem vetat, quò minus generaliter vſurpemus, vbi quis id agit negotij, vnde ſe expedire nequeat. Simile illi apud Græcos: *Aſinus inter Simias.* Γλαῦξ ἵπταται. *Noctua volat:* Prouerbium apud Zenodorum, & Suidam, quod rebus feliciter, atque ex animi ſententia ſuccedentibus dici conſueuit. Nam priſcis Athenienſibus omen victoriæ adferre Noctua volans credebatur, & Mineruæ, cui ſacra erat, mentem læto augurio exponere. Non illepidè dicetur uolaſſe Noctua, quoties res non viribus, ſed pecunijs confecta creditur, quòd Athenienſium numiſma Noctuam haberet inſculptam, unde & Noctua uocabatur Lauriotica, ut ſuprà retulimus. *Noctua aliud ſonat, aliud Cornix.* Ortum habet adagium a uoce Noctuæ, poteſtq; accommodati in eos, uel qui decertant cum longè ſapientioribus, uel inter quos ob morum ingenijq; pugnantiam minimè conuenit, ſiuè cùm eſt alius alio longè facundior. Quemadmodum enim auem, quamuis non uideas, tamen è cantu licet dignoſcas. Ita ſtylus diuerſus ψευδεπιγραφίαν prodit. *Noctuinum ouum.* Refertur à Nicolao Perotto prouerbij loco, nec tamen explicatur. Fortaſſis antiquitùs abſtemium, & à uino abhorrentem hoc adagio ſignificabant: rationem pete ex ſuperioribus. *Noctua quid commune cum Minerua?* Videtur prouerbialiter uſurpari poſſe, ſicut illud, *Minerua felem comparas.* Nihil enim his animalibus præter cęſios oculos cum Minerua commune eſt.

Noctua inter Cornices. Noctua volat. Noctua Lauriotica. Noctuinũ ouum.

EMBLEMATA.

ALCIATI emblema eſt ſub Lemate, PRVDENS MAGIS, QVAM LOQVAX.

Noctua Cecropijs inſignia præſtat Athenis
Inter aues ſani Noctua conſilij.
Armiferæ meritò obſequijs ſacrata Mineruæ eſt,
Garrula quo Cornix ceſſerat antè loco.

Aliud emblema eſt apud Nicolaum Reuſnerum ſub lemmate AMA QVOD FAEMINA DEBES.

Suppoſuit laſciua femur quod turpe parenti
Nyctimene, lucem, Noctua facta fugit.

Conſcia ſic culpa, celat miſeranda pudorem:
Et latet in tenebris fletúq; gemitúq; nigris.
Quam fugiunt & aues, & pellunt æthere toto:
Nec reperit tutum pulſa repulſa locum.
Imperat heu quoties menti furioſa libido
Fœminea: rectum neſcit habere modum.
Quæ ſemel amiſſi rupit ſi fræna pudoris:
Mente furens cæca perpetrat omne nefas.
Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius urit:
Semina nequitiæ frangere nemo poteſt.

APOLOGI.

Noctuæ cũ alijs auib⁹ fabula.

MVLTAE aues lato volatus ambitu circumdabant Noctuam ludibrij indicio: Ex quo hæc placido amicoq; ſermone eas aduenire perſuadebat, & dicebat; Accedite ad me ò amicę, nõne videtis, quàm ſim blanda? nunquid veremini Accipitrinam me exercere rapacitatem? Cui illæ fidem adhibentes, acceſſerunt; at videntes eam protinus adunco roſtro & unguibus armatam reſponderunt. Minimè verò, nam etſi Accipiter non ſis, Accipitris tamen arma habes. Sic de Principe dicendum, qui etſi bonus ſit, inſtrumenta tamen habet ad tyrannidem exercendam. Ioannes Tzetzes apologum quendam Aeſopo aſcriptum refert his verbis: *Aeſopus introduxit alicubi fabulis ſuis, Iouem volentem facere auibus Regem, conuentum his indicere, & diem Regi creando deſtinatam præſcribere. Itaque auibus omnibus ſeſe exornantibus, quæ erat omnium turpiſſima Gracculus pennis aliarum, quæ decidebant veſtitus, omnibus formoſior apparuit, & niſi Noctua cognouiſſet pennam quandam ex ſuis, primamq; ſuam abſtuliſſet & deinde reliqua ſimiliter, Gracculus ſic decoratus abſque controuerſia Rex factus fuiſſet.* Fabella notat multos, qui peregrinis inſidiantur laboribus, & pro ſuis venditant, furtis ſuis diuites videri, eosq; ſuperare, qui induſtria propria virtutem acquiſiuerunt. Notatur quoque tanquam inter aues ſani conſilij Noctua, vt quę omnium prima fraudem perceperit, & detexerit. Sũt & alij apologi, quibus Noctua alijs auibus ſanum conſilium dediſſe fingitur: Vnde factum putent nonnulli, quòd aliæ aues frequentes ad viſam Noctuam aduolent, tanquam ipſa alijs prudentior ſit, & prudentię ſimbolum habeatur, qui profectò ſtultè mihi facere videntur, dum commentis hiſce veritatis aliquid ineſſe credant, & non tantùm myſteriorum, ſed & naturalium effectuum, quæ alioquin veritate aliqua inniti ſolent, cauſam è fabellis petunt, quas alijs locis ſatis ſuperq; tradidimus. Apologos eiuſdem argumenti narrat D. Chryſoſtomus in hunc modum, *Aeſopum arbitror fabulam compoſuiſſe, quòd Noctua, dum eſſet ſapiens, conſilium dederit auibus, ne quercum ab initio ſinerent creſcere, ſed eam omni ratione perderent. Fore enim vt pharmacum ex ea naſceretur ineuitabile, quo comprehendantur, nempè viſcum. Rurſus cùm homines linum ſererent, iuſſit illius ſemen erutum deuorare, neque enim ipſis ad bonum creſcere. Præterea videns quendam hominem ſagittatorem, ipſis vaticinata eſt, inquiens; Ille homo veſtris vos anteuertet pennis, pedes ipſe vobis alatas arcu excuſſas emittens ſaggittas. Illæ verò his ſermonibus non credebant, ſed fatuam exiſtimabant, dicebant malè ſana mentis eſſe. Poſtea verò expertæ, admirabantur, & reuera ſapientiſſimam cenſebant. Et propterea ſimul ac apparuerit, accedunt, tanquam ad eã, quæ norit omnia. At illa nihil   lis amplius vnquam conſulit, ſed lamentatur.*

Gracculus Aeſopicus.

Noctuę prudentia.

FABVLÆ.

Nyctymenes fabula.

NYCTEVS Lesbi, uel ut alij, Aethiopum Rex, felix ſi nunquam pater fuiſſet, filiam habuit Nyctimenem, quę cùm nefandùm patrem deperiret, amorem nutrici confeſſa eſt, & infandum auxilium petijt: Ea cùm mentita eſſet Domino ſuo Nycteo, quod ab extranea virgine quadam diligeretur, vt filiæ ſuæ amplexibus imprudẽs vteretur, impetrauit; quam agnitam, poſtea inter ipſos amplexus cùm voluiſſet extinguere, ipſa Mineruę implorato auxilio, periculo excepta, & in auem uerſa eſt, quæ conſcia comiſſi facinoris diei & cæterarum auium aſpectum fugit, atque ideo ob tantum ſcelus omnibus admirationi eſt. Fabulam hanc Ouidius hiſce verbis ſcitè expreſsit:

——Mox acta per auras
Euchor, & data ſum comes inculpata Mineruæ,
Quid tamen hoc prodeſt, ſi diro facta volucris
Crimine, Nyctimene noſtro ſucceſsit honori?

An

An quæ per totum res eſt notiſſima Leſbon,
Non audita tibi eſt; patrium temeraſſe cubile
Nyctimenen, auis illa quidem, ſed conſcia culpæ
Conſpectum, lucemq́; fugit, tenebriſq́; pudorem
Celat, & à cunctis expellitur æthere toto.

Alij Prœti fuiſſe filiam dicunt & uim patris timentem aufugiſſe, quam Minerua poſtea in Noctuam mutauit, & ſacram habuit.

DE STRIGE. Cap. VIII.

HAVD rectè Bellonius, alijq́; nonnulli Strigem Caprimulgo eundem faciunt, Bellonij error. cùm & ſpecie, & figura ſint diuerſiſſimi. Nam Strix nocturnis cæteris annumeratur, & ab Ouidio, & rapax, & Noctuæ ſimilis deſcribitur. Caprimulgum verò Cuculo minorem eſſe Ariſtoteles tradit. Eſt tamen nocturnarum quoddam genus, cuius iconem, & deſcriptionem hîc ponemus, quod à ruſticis agri Bononienſis Caprarum ubera exugere mihi relatum eſt, quale certè Caprimulgum dicere quis poſſit. Verùm cùm Ouidiana Strigis deſcriptio ad amuſſim ei competere videatur, forſam nō malè Strigis nomine à nobis donabitur, cùm neq; aliā auem, quę id potiùs mereatur, iam habeamus. Hæc fortaſsè quòd ſuctu labiorum capras emulgeat, à contraria ratione vbera ſua infantū labris immulgere falsò putata eſt ſuperſtitioſæ antiquitati. Nulla enim auis vbera habet excepto Veſpertilione, aut tale facere perhibetur. Cùm autē Strix inter nocturnas verè recenſenda ſit, vtpotè omni ex parte Noctuæ ſimilis, itaque hanc Caprimulgo Ariſtotelis anteponendam duximus, vtpotè nocturnis maximè diſſimilem. Vel ſi fortè & illa, quam hîc delineatam proponimus, etiam Caprimulgus eſt, ut ſuprà ex relatu ruſticorum noſtrorum diximus, ſaltem hoc ipſo, quo diximus, nomine, nempè quòd nocturnas referat, alteri proponenda venit.

ÆQVIVOCA.

STRIX frumēti genus apud Hippocratem eſt, tritico leuius, & uentrem ſoluit. Strix frumētum. Sunt qui velint pro trago accipere. Striges Grammatici quidam recentiores apud Plautum vilia olera interpretantur; Strix olus. Verba [a] Plauti hæc ſunt: *Et homines cœnas ſibi coquunt; quum condiunt, Viuis conuiuis inteſtina quæ exedant. Non condimentis condiunt, ſed ſtrigibus.* [a] In Pſeudolo. Sed quærendum, an hîc etiam ſtrigis genus illud frumenti indicetur, quod ſtrigem Hippocrati vocari diximus. Vel ut Lambino placet, innuit coquus Plautinus cōdimenta, quæ alij coqui adhibēt, ut Striges quaſdā diſtorquere, & diſcruciare inteſtina. [b] Lib. 10. Strix præterea apud [b] Vitruuiū dicitur pars caua columnæ ſtriatæ, Strix pro cauitate columnæ. quemadmodum pars eminula ſtria dicitur; Hinc nimirum & Strigiles dicuntur canaliculi è ligno aut ferro dentati, quibus pellis animalium perſtringitur, ac abſtergitur. Stria quid. Strigiles canaliculi. Strix, teſte [c] Iſidoro, eſt animal in Africa erinatij ſimile; vocatum autem à ſpinarum ſtridore, quas tergo laxatas emittit, & canes inſequentes vulnerat. Striga eſt ordo rerum inter ſeſe continuatè collocatarū, vt ait Feſtus, quòd vna ſint cōſtrictę. [c] L. 12. c. 2. Similia & Germanis vocabula ſunt ein Streych, ein ſtrym; hoc eſt, ductus rectus, oblongus, latitudines nullius, vel modicæ plerumq́;. Strix quid. Strigas Italicum vulgus appellat uetulas magas, quę transformari dicuntur in feles, & alias animalium ſpecies, & ſanginem infantum ſugere. Vulgò la ſtrea, ſtria, ianara, magara, fatturea. Stria vetula dicitur Italis.

SYNONIMA.

Synnia. Synnia νυκτίκομα.

STRIGES, aues inauſpicatæ, Græcis Syrnia nuncupantur, vt ex uerbis, quibus eas (teſte Feſto) auertere ſolent, uidere licet. Strix pernicioſa. Sunt uerò huiuſmodi: Σύρνια πομποῦνν νυκτίκομα, ϛρίγγα δ' τ' ὀλοὸν, ὄρνιν ἀνώνυμον ὠκυπόροντα πνίγα. Eſt autē ſenſus, ut Syrnia noctiuaga, ſtrix pernicioſa, & nefanda auis, atque uelox Pnix abigantur. Alijs tamen quibuſdam placet, & non indoctis uiris, tres aues diuerſas, omneſq́; inauſpicatas in verbis iſtis deſignari, & cum ſuis ſingulas epithetis: nempè Syrnia νυκτινομα (ſic enim potiùs legendum, quam νυκτικομα) & Strigem pernicioſam, abominabilem auem, & Pnica uel Pniga ὠκυπορον, id eſt, velocem, uel celerem. Et fortè Pnix, auis credita fuit, Pnix velox. quę noctu πνίγειν, id eſt, ſuffocare dormiētes conaretur, quemadmodum & incubus, pingalion Incubus.

Græcis,

Schraetle. Nachtmäle. Mere. Pnix hyſterica. Etymolog. [a] 6. De Faſtis.

Græcis, vel ephialtes dictus, eiuſdē maleficij monſtrū, ſiue ſpectrum nocturnū vulgò creditur, Germani vocāt das Schraetle, Nachtmāle. Belgæ & Angli die mare, id eſt, equā; Hollandi die nachtemerri, id eſt, equā nocturnā. Niſi quis Syrnium tantùm & Strigem pro auibus accipiat, πνίγα verò pro incubo ſpectro. Ita Medicis Pnix hyſterica ſuffocationem ex vtero ſignificat. Eſt igitur ſiue fingitur Stryx auis nocturna inauſpicata, Latinè à ſtridore, vt vult Ouidius dicta, vel vt Feſtus à ſtringendo. Illius originis rationem [a] Ouidius his reddit verſibus:

Eſt illis Strigibus nomen, ſed nominis huius
Cauſa, quod horrenda ſtridere nocte ſolent.

Στρίγλος. Νυκτοβόα. Στριγξ. Ama. Ama ſiue Amma qd Germanis. Lamia. Κιρκνης auis.

Huius verò cauſa eſſe poteſt, quòd noctu pueros conſtringere exiſtimentur. Heſychius & Varinus Στρίγλος habēt pro Στρὶξ in nominatiuo, quibus etiā Strix Νυκτοβόα, & Νυκτικόραξ vocari ſcribitur. De Nycticorace quæ ſit, alibi diximus; Noctua enim à nōnullis νυκτόβας dicitur, voce à νυκτοβόα haud abſimili. Sed ab his nocturnarū auiū nomina confundi patet; niſi & nos Strigem vel Noctuam, aut quamuis aliam nocturnam opinari velimus Nam & Ouidiana Strigis deſcriptio nō vni aui cōpetere videtur; apud quoſdam Στρὶγξ pro Strige reperio, ex Feſto nimirū, qui ϛρίγγα nominat in accuſatiuo. Strix inquit author libri de natura rerum ex Iſidoro vulgò Ama vocatur, ita dicta, quòd pullos amet, vel quòd ſola pullorum ori lacteum inſtillet humorem. Ridicula ſanè etymologia, quam ab amando uoce Latina deriuant, cùm tamen Amma Latina non ſit, ſed Germanica, vbi ama ſiue amma per duplex m, vt Albertus ſcribit, nutrix vocatur. Sed & nominis ratio falſa eſt. Nam ueteres Strigem non ſuis pullis, ſed infantibus lac inſtillare noctù ex uulgi opinione tradidere. Sunt qui putent Lamias & Striges idem eſſe, uana utraſq; puerorum terriculamenta. Verùm Lamia ad quadrupedes potius referenda eſt. Κιρκνὴς auis exponitur à nōnullis ſtridula, eademq; eſſe putatur cum Latinorū Strige, quippe quæ & ipſa dicta ſit à ſtridendo.

DESCRIPTIO.

[a] 6. Faſtorū.

OVIDIVS [a] breui uerborum compendio Strigem hoc pacto deſcribit:

——Strigum
Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapina,
Canicies pennis, unguibus hamus ineſt.

Quæ omnia, etſi propriè nocturnæ aui competunt, pluribus tamen communia ſunt, nec certò docent, quænam ex omnibus peculiariter hoc nomine dicta ſit. Nam grande pleriſq; totius corporis reſpectu, & teres caput eſt, & ſtantes, id eſt, fixi oculi, & roſtrum & ungues adunci, & plumis cinereis Noctuæ ſunt. Vnde ueteres quiſpiam ſuſpicetur per Strigem indifferenter quamuis auem rapacem intellexiſſe, aut quęnam propriè eſſet ignoraſſe. Nos hoc loco auis cuiuſdam nocturni generis deſcriptionē ſubijciemus, cùm quòd à reliquis omnibus diuerſa ſit, tùm quòd quò aptius, referri poſſit, ignoremus.

Strigis noſtræ forma. Magnitudo. Caput. Oculi. Roſtrum. Color. Cauda. Crura. Vngues. Digiti. Freſaia.

Eſt hæc auis Aſionis magnitudine, dodrantem, & palmos duos cum dimidio, à capite ad ultimam uſque caudam longa. Caput habet magnum, rotundum, quale cæteris, anteriori parte plumulas exiguas, graciles, in orbem uelut flammeum poſitas. Oculi ei grandes, pupillæ maximę, atræ admodum, iris dilutè flaua, ac pallens, præter cæterarum morem, quibus intenſior ac flammantior eſt. Roſtrum aduncum colore corneo, fuſco. Pennæ uniuerſi corporis ferrugineæ, maculis fuſcis præſertim in remigibus tranſuerſim diſtinctæ. Tegetes remigum ultimæ macularum albarum ordinem ſuis finibus efficiunt. Cauda palmo ferè alis longior, ferruginea ſimiliter trāſuerſis, ut in Accipitribus, lineis picta. Crura ad digitorum ungues uſque piloſa inſtar pedis leporini. Vngues nigerrimi, non admodum adunci. Digiti pedum bini antè, totidem retrò, ut Picis, & alijs nocturnis non auritis. Bubones enim & Aſiones ternos antè, unum retrò habēt inſtar cæterarum auium. Excipitur ſola Scops, quæ ſimul & plumeas aures obtinet, ut Aſio, & digitos ab utraq; parte binos, ut Noctua. Normanni Galliæ populi maritimi auem quandam nocturnam, quam Freſaiā uocant, ſpeciem Bubonis eſſe dicunt, non maiorē Vlula fuſci coloris, & pedibus ad cælum conuerſis uolare. Hæc fortè non temerè cum noſtra hac, eadem uidetur.

VOX.

STRIGIS vox propriè ſtridor Latinis dicitur, vnde κιρχνὴς auis, cuius Ariſtophanes meminit, quamquè Latinè ſtridulam à κιρχνὸς, quo gutturis aſperitas ſonusq́; raucus & ſtreperus ſignificatur, vel etiam à verbo κιρχνῶν, interpretantur, nulla alia eſſe poteſt meo iudicio, quã noſtra Strix. Verba Ariſtophanis ſunt: Ἀλλὰ γλαυκῶν λόχος εἰς αὐτὰς καὶ κιρχνήδων ἐπιτρίψῃ, id eſt, *Noctuarum & ſtridularum agmen in ipſas ingruet.* Nam & Author Philomelæ inquit:

Strix nocturna ſonans, & Veſpertilio ſtrident,

Et Ouidius.

Eſt illis Strigibus nomen, ſed nominis huius
Cauſa, quòd horrenda ſtridere nocte ſolent.

Dares Phrygius vlulare facit:

——ſibi credula fingit
Noctiuagas vlulaſſe Striges.

Seneca vocem raucam eis aſcribit:

Mæſtiſq́ cor Bubonis & raucæ Strigis.

[a] Lib. 6. Triſtem & querulam, qualis Buboni alijſque nonnullis nocturnis [a] Lucanus:

Quod trepidus Bubo, quod Strix nocturna queruntur

Et Statius ait:

Nocturnaq́ gemunt Striges, & feralia Bubo
Damna canens

[b] L. 1. Eleg. [b] Tibullus tam abſonam vocem cantus nomine dignatur:

Semper & è tectis Strix violenta canit.

NIDVS.

[a] Lib. 1. Metamorph. OVIDIVS Strigem in arboribus nidulari, videtur innuere hoc verſu:

Vulturis in ramis & Strigis oua tulit.

Quãquã pro oua, alij ora legãt, quę vox ad terribile, & truculentũ auis aſpectum referri debet.

CIBVS. RAPACITAS.

[a] 6. Faſt. STRIGES infantibus inſidiari ſcribunt, & ſanguinem in cunis noctù exugere, imò & dilaniato vnguibus corpore mortem afferre. Fabulam hanc narrat [a] Ouidius:

Nocte volant, puerosq́ petunt nutricis egentes,
Et vitiant cunis corpora rapta ſuis.
Carpere dicuntur lactentia viſcera roſtris,
Et plenum poto ſanguine guttur habent.

Alij verò non ſanguinem puellorum dilaniatorũ exorbere tradunt, ſed quod magis fabuloſum eſt, viroſa vbera ſua infantum labris immulgere; Verùm Plinius, qui alioquin fabuloſa ſępè pro veris nobis obtrudit, rectè equidem hoc commentitium, & anile nugamentum, qualia ſanè omnia ſunt, quæ de Strige narrantur, iudicauit; quòd volucrum nulla præter Veſpertilionem mammas habeat. Alij ſtringere infantum corpora, atque ita comprimendo, offendere Striges putabant; Vnde Feſtus Striges à ſtringendo dictas eſſe conijcit. Q. Serenus vtrumq́; eas facere teſtatur:

Præterea ſi fortè premit Strix atra puellos,
Viroſa immulgens exertis vbera labris.

Maleficas mulieres fabulæ occaſionem dediſſe crediderim; quæ puellos munerum & lactis oblatione faſcinare dicuntur; vnde Mantuanus:

——Teneros ne faſcinet artus
Noxia Strix &c.

[b] 12. Orig. cap. 7. Striges [b] Iſidorus non alienis pueris, ſed proprijs pullis humorem quendam lacteum inſtillare eosq́; vltra aliarum conſuetudinem amare, prodidit. Qua de cauſa amas dictas eſſe, ſed qua lingua, non addit. Sed hoc nomen Latinum non eſt, reor Hiſpanicum, ut Calepinus admonet. Atque erat Hiſpanus ipſe, & Germanos nutrices ammas vocare diximus; ita nihil certum ab authoribus de Strigum natura traditur, vt enim veritatis vna eſt via, ita mendacij multiplex. [c] L. 11. c. 49. Vnde non immeritò [c] Plinius: *Eſſe in maledictis iam antiquis*, inquit, *Strigem conuenit, ſed quæ ſit auium, conſtare non arbitror.* Imò verò nunquid in rerum natura extaret, dubitare potiùs debebat Plinius. [d] Lib. 6. de polit. literaria parte 68. [d] Angelus Decembrius hanc quæſtionẽ agitat quidem, ſed nihil tamen concludit.

Verba

Verba eius hæc ſunt: *Quin etiam ego de Gryphibus interdum dubitare ſoleo. Nam cum à Virgilio pro inimicis equorum ponantur (ita enim communis fert opinio) & Seruius eodem loco ipſorum animalium biformem effigiem planè commemoret: à Plinio tamen ita denegari ſolent, ut leuiſſimos, & ſanè phreneticos appellet, qui in rerum natura Gryphes appellentur: eodem modo de Strigibus, quas ut obſcænas volucres abominamur, addita etiam ſuperſtitione, & veneficas anus earum ſpecie inductas per nocturna ſilentia infantium corpuſcula faſcinare, ſpiritus etiam intercludere, ut ab* [a] *Ouidio pulcherrimè. Quod mirum eſt in Plinio Gryphes negari, Strigesq́ magis, quàm tragelaphos, aut rhinocerotas, uel bianas, & id genus rariſſimum: cum unos à Marone, alteros à Plinio recitatos videamus, niſi Poëticè fortè ad vulgarem opinionem loquutos arbitremur.* Et paucis interiectis: *At ego magis nonnulla negauerim, ipſo etiam Plinio aſſeuerante. Quanquam in cæteris omnibus longè diſertiſſimum commentatorem inuenio, ſed librariorum inſcitia frequentiſſimè confuſum.* Et paulò poſt: *Arbitror pictorum laſciuia fieri, ut de Gryphibus & Strigibus illa referantur, nam ita Poëtæ audent canere, ſicut pictoribus licet effingere.* Hæc Decembrius; ſed adhuc incertus & queſtionis inſtitutæ ambiguus. Nobis verò dubium non eſt, quin nefaria ea facinora, quę Strigibus à veteribus plus iuſto ſuperſtitioſis & dæmonum artibus illuſis aſcribebantur, noctù incantatrices illæ & veneficæ vetulæ committant, quæ ſcilicet auibus nocturnis callidus dæmon imputari voluit, nè maleficia eius detecta, in ipſum authorem reiecta, ab hominibus impedirentur. Si quæ tamen auis Strix dicenda eſt, ea vna ex nocturnis erit, quibus tantùm Ouidij deſcriptio conuenit. Quæ tamen peculiariter ea ſit, incertum eſt. Ouidius ſanè ipſe pręcipuus fabularum author, nihil de earũ natura, aut veritate aſſerere auſus, in magicam vim earum ortum referre videtur:

[a] In Faſtis.

Auis quæ Strix dicenda.

Siue igitur naſcuntur aues, ſeu carmine fiunt,
Neniaq́ in volucres falſa figurat anus.

χρυσωνὶς eadem Strigi putata, Latinè ſtridula depaſci traditur τὰς πάμνοχας, id eſt, apes ſylueſtres, ſeu Veſpæ genus, quod vuas, tam maturas, quàm immaturas exugat.

AVGVRIA.

ESSE in maledictis, inquit [a] Plinius, *iam antiquis Strigẽ conuenit.* Vnde [b] Seneca: *Infauſta Strigis omen triſte* vocat, & Pamphilo improba dicitur hoc verſu:

Improba Strix, Anſer, Noctua, Mergus, anas.

[c] Tibullo violenta:

Semper & è tecto Strix violenta canit.

[d] Dares Phrygius vocem earum mali ominis timorē veteribus incuſſiſſe innuit:

——ſibi credula fingit
Noctiuagas vlulaſſe Striges ——

Quintianus infandam nuncupat eadem de cauſa:

Infanda cum carne Strigis

Remaclus taxicolam, quia & Taxus funeſta & mortifera arbor eſt:

Mendoſi lemures, taxicolaq́ Striges.

[a] L. 11. c. 49
[b] In Hercule furente.
[c] In Elegys.
[d] De bello Troiano.

DENOMINATA.

AB inauſpicatis hiſce auibus, nomen maleficis mulieribus inditum, quas, vt ait, Feſtus volaticas etiam dicebant. Et Italicum vulgus ſtrigas vel magas vocat vetulas, quæ transformari perhibentur in feles, & alias animalium formas, & ſanguinē infantium ſugere. Strigoſum animal quoddam dictum putant, quaſi à Strige exhauſtum.

Volaticæ mulieres quæ. Strigoſum animal quale.

FABVLOSA.

OVIDIVS [a] Ianum tradit cum Crane Nympha concubuiſſe, & pro concubitu ius cardinis ei donauiſſe, vt à cardinibus ſcilicet, & foribus noxia & infauſta omnia poſſet depellere, & eo munere ab illa Striges nocturnas aues, quæ Procam infantem infeſtabant, & corpore vnguibus laniato, ſanguinem exorbebāt, adhibitis precibus, ceremonijs, ſacrificijs & virga ſacrificij & virga de ſpina albaabactas eſſe. Fabulam recitat his verſibus:

Viderat hanc (Cranem) Ianus viſaq́ cupidine captus,
Ad duram verbis mollibus vſus erat.
Nympha iubet quærj de more remotius antrum,
Vtque comes ſequitur deſtituitq́ ducem.

[a] 6. Faſt.

Iani cum Crane concubitus. Proca infans a Strigibus infeſtata.

Stulta, videt Ianus quæ poſt ſua terga gerantur,
Nil agis, & latebras reſpicit ille tuas.
Nil agis, en dixit, nam te ſub rupe latentem
Occupat amplexu teque potitus, ait.
Ius pro concubitu noſtro tibi cardinis eſto:
Virga Striges pellẽs. *Hoc poſitæ pretium Virginitatis habe.*
Sic fatus, virgam, qua Striges pellere poſſet
A foribus noxas, hæc erat alba, dedit,
Sunt auidæ volucres non quæ Phineia menſis
Guttura fraudabant, ſed genus inde trahunt;
Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapinæ
Canicies pennis, vnguibus hamus ineſt.
Nocte volant, puerosq́ petunt nutricis egentes,
Et viciant cunis corpora rapta ſuis.
Carpere dicuntur lactentia viſcera roſtris,
Et plenum poto ſanguine guttur habent.
Eſt illis Strigibus nomen, ſed nominis huius
Cauſa, quòd horrenda ſtridere nocte ſolent.
Siue igitur naſcuntur aues, ceu carmine fiunt
Nenia, quæ in volucres falſa figurat anus.
In thalamos venêre Procæ, Proca natus in illis
Præda recens auium quinque diebus erat.
Pectoraq́ exorbent auidis infantia linguis,
Et puer infelix vagit, opemq́ petit.
Territa voce ſui nutrix accurrit alumni,
Et rigido ſectas inuenit vngue genas.
Quid faceret? color oris erat, qui frondibus olim
Eſſe ſolet ſeris, quas noua læſit hyems.
Peruenit ad Cranem & rem docet, illa timorem
Pone, tuus ſoſpes, dixit, alumnus erit.
Venerat ad cunas, flebant materq́ paterq́,
Siſtite vos lacrymas, ipſa medebor, ait.
Protinus arbutea poſtes ter in ordine tangit,
Fronde ter arbutea limina fronde notat.
Spergit aquis aditus, & aqua medicamen habebant,
Extaq́ de porca cruda bimeſtre tenet.
Atque ita noctis aues extis puerilibus, inquit,
Parcite, pro paruo victima parua cadit;
Cor pro corde precor, pro fibris ſumite fibras
Hanc animam vobis pro meliore damus.
Sic vbi libauit profecta ſub æthere ponit;
Quique adſint ſacris reſpicere illa vetat.
Virgaq́ Ianalis de ſpina ſumitur alba,
Qua lumen thalamis parua feneſtra dabat.
Poſt illud nec aues cunas violaſſe feruntur,
Et redijt puero qui fuit antè color.

Idem Ouidius Strigis carnes enumerat inter alia medicamenta, quibus Aeſoni Iaſonis patri iuentam Medea reſtituit:

Addidit exceptas Lunæ de nocte pruinas
Et Strigis infames ipſis cum carnibus alas.

MEDICA.

Ex ſententia C. Titinij Poëtæ, qui fabulas togatas ſcripſit Q. Serenus puero à Strigibus faſcinato, allium præcipit annecti pro amuleto:

Præterea ſi fortè premit Strix atra puellos,
Viroſa immulgens exertis vbera labris,
Allia præcepit Titini ſententia necti,
Qui veteri claras expreſſit more togatas.

Superſtitioſi

Superſtitioſi mali ſuperſtitioſum remedium nugator Kiranides adfert, & fabuloſus ſcriptor: *Si vtrumq́, inquit, oculum hianæ extraxeris alligaueriſq́, vtrique brachio in purpureo panno, abiges omnem timorem nocturnum, & Strix, quæ necat infantes, & partubus inſidiatur, & omnis dæmon fugiet.*

DE CAPRIMVLGO. Cap. IX.

CAPRIMVLGVM, etſi ſpecie à reliquis admodum differat, non temerè tamen nocturnis accenſuimus. Hoc enim cum illis commune habet, quòd interdiu parum clarè, aut ferè nihil videat, quæ res in nocturnis pręcipuæ cõſiderationis eſt, & quòd potiſſimas ſuas actiones, vt volatum, rapinam, caprarum ſuctum, haud ſecùs atque illæ, nocte exercet. Natura verò & forma reliquis nocturnis diſſimillimus, & Cuculo, quàm Noctuæ ſimilior, vltimum inter has locum meretur.

ÆQVIVOCA.

DIVERSA ab hac auis eſt Aegithalus, quam Latinè Parum dicimus. Aliqui tamen nominis vicinitate decepti, cum Aegothela, eum, id eſt, cum Caprimulgo confundunt. Nam [a] Ariſtophanis Scholiaſtes, *Aegithalus*, inquit, *Accipitris ſpecies eſt*, & rationem nominis, quæ Aegothelę conuenit, ſubiungit.

Aegithal'. Parus.
[a] *In auibus.*

SYNONIMA.

CAPRIMVLGVS Gręcè Αἰγοθήλης, παρὰ τὸ ἐξ αἰγὸς τιθηλαζέναι, quòd capram ſugat. Apud Latinos ſimiliter Caprimulgi nomẽ à mulgẽdis capris inuenit. Noſtrates eum Calcabotto indigitant, fortaſsè quòd bufones, quos bottos vocant, calcare ſeu conculcare, aut pedibus prehendere, & ſubigere ſoleat. [a] Bellonius eam auem putat, quam Galli Freſaye vel Effraye nuncupant, quàm rectè, ignoro. Alibi Aluconis quandam ſpeciem pro Gallorum Freſaye, ſiue Effraye exhibet, neque vnico, aut ſimplici errore, cùm iam ex eadem Caprimulgum, & antea Strigem fecerit, atque ita ex triplici auium genere vnum componit. Quantum enim Strix à Caprimulgo differat, vtriuſque deſcriptio demonſtrat. Normanni, alitem eam nocturnam Freſaiam videntur vocare, quam nos capite de Strige depinximus. Videtur tamen poſt errorem ſuum Bellonius agnouiſſe Caprimulgũ, cùm viſum eum à ſe in Creta veris ſuis notis depingat, & genuinã eius ad Ornithologum iconem aliquando miſerit. Verùm non debebat vernaculas ſaltem voces ignorare. Si enim verum erat priorem illã nocturnam, quæ Aluconis videtur ſpecies, à Gallis ſuis Freſaye ſiue Effraye appellari, quomodo, inquit alibi, verum Caprimulgum in Creta, qui Cuculo ſimilis eſt, eiſdem ob horribilem vocem eodem nomine venire? At fieri poteſt, ut ſimilis vtriuſque vox ipſis impoſuerit. Germani nomen Caprimulgo proprium non habere videntur, forſan quòd hæc auis apud eos aut rara inuentu, aut nulla ſit. Turnerus tamen ex veteri cuiuſdam opilionis Helueti relatu Paphos eos, id eſt, Sacerdotes lingua ſua vocari autumat. Verùm ridiculi nominis quænam ratio aſſignari poſſit, non video.

Αἰγοθήλης, & eius etymolog.
Calcabotto.
[a] *Lib. 2. de auib. c. 35.*
Bellonij triplex error.
Strix à Caprimulgo differt.
Freſaia.
Normannorũ qualis.
Paphi qd.

DESCRIPTIO.

CAPRIMVLGVS (inquit, [a] Ariſtoteles) *auis mõtana eſt magnitudine paulò maior, quàm Merula, minor, quàm Cuculus.* [b] Plinius *grandioris Merulæ aſpectu* eſſe tradit. [c] Bellonius tam colore, quàm magnitudine fermè Cuculum eum repræſentare etiam affirmat. Hic, cuius nos imaginem exhibemus, vndiquaq; nullis reclamantibus notis, illi, quem Ariſtoteles, & Plinius deſcribunt, reſpondet. Eſt enim non tantùm reuerà Cuculo paulò minor, ſed prætereà ita illi ſimilis, ut Cuculum iures, niſi inuſitata pedum, crurumq́; exilitas & breuitas, & diuerſa constructio obſtaret. Ab extremo roſtro ad vltimam caudam dodrantem, & pollucem longus eſt. Roſtro perquàm exiguo, ſi reliquo corpori & capiti compares, vix Paſſerino maiore, nigro, nihil aut modicum adunco, plumulis gracillimis, tanquam pilis quibuſdam supernè ad nares, & infernè ſub mento ceu barbula. Caput vertice longo eſt, ac compreſſo. Oculi grandes admodum, iris, pupilla prorſum nigrę rariſſimo exemplo, niſi id ob ætatem, quæ tenerior fuiſſe videtur, accidat, vt in Columbis Accipitribuſuè fieri videmus, quorum oculi primùm nigerrimi toti, ætate

[a] *9. H. c. 30*
[b] *L. 10. c. 40*
[c] *L. 2. c. 6*
Magnitudo.
Roſtrum.
Caput.
Oculi.

increſcente paulatim nigro, glauco, alioue diſtinguuntur. Quæ totum corpus veſtiũt plumæ, medio iuxta calami ductum vtrinque nigræ, extremo apice albę, cætera leucopheæ ſunt, quare Accipitrinam ſpeciem præ ſe ferre videtur. Remiges alarum tantùm nigræ, maculis ſubluteis interſtinctæ. Tegetes in primo, aut altero ordine per tranſuerſas alas maculam albam ducunt. Gula, pectus, venterq; tota ferrugineo colore diluto, & notulis ſeu lineolis fuſcis haud continuis, tranſuerſis, uti in Accipitribus quibuſdam reſperguntur. Cauda perinde atque Accipitribus, & noctarnis nonnullis rapacibus, pari ex interuallo, nunc nigris, nunc ferrugineis maculis viciſſim exornata, quam remiges longiſſimæ binûm, aut ternorum ferè digitorum ſpatio ſuperant. Femora, cruſcula, & pedũculi adeò exigua, tenuia, breuia, vt nullam equidem norim etiam ex minoribus, cui hæc omnia minora ſint, vna excepta Hyrundine apode, non quòd pedes nõ habeat, ſed quòd admodum exiguos. [d] Ariſtoteli ſic dicta. Color tibiarum, & pedunculorum ferrugineus eſt. Digiti terni antè, retrò vnicus, contrà atque in Cuculo, cui vtrinque bini, vti Picis, Pſittacis, & nocturnis non auritis. Quod [e] Iſidorus magnam eſſe Aegothelam tradit, abſolutè verum nõ eſt, niſi comparatione ad minutiores auiculas, ut Paſſeres & ſimiles. At minimè nihil eſt, quod roſtro eum lato eſſe dicat, quod tamen non de roſtello ipſo, quod exiguum, ſi cætero corpori conferas, & vix Paſſerino maius habet, ſed de oris hiatu intelligendũ eſt, quem, reuera in maximam amplitudinem diducit. Ornithologus in appendice ſua, quam poſt edidit, pulcherrimã hanc iconẽ pro Caprimulgo exhibet; noſtræ in eo potiſſimum diſſimilem, quòd roſtrum aduncum habeat, & tibias plumis obueſtitas. Verùm nùm Caprimulgus ſit, mihi minimè conſtat.

[d] *Hiſ. 14. 1.*

[e] 12. *Orig. cap. 7.*

V I S V S.

CAPRIMVLGVM [a] Plinius abſolutè viſu carere interdiu tradit, & nocturnum furem vocat. [b] Ariſtoteles non omninò viſione priuat, ſed clara tantùm, cùm inquit: *Parum clarè interdiu videt, ſed noctu perſpicax eſt*. Vnde tunc ad furta ſua committenda aptior & promptior eſt.

[a] *L. 10. c. 40*

[b] *9. H. c. 30.*

VOX.

[a] Lib. 2. de auib. c. 5.

PETRVS [a] Bellonius Caprimulgos aſſerit à ſe in Creta viſos, noctù per vrbes volitantes, clamore adeò horribili, vt etiam audientibus pauorem incutiant. Is fortè non abſimilis erat querulæ Bubonum aut Vlularum voci. Vnde Gallos ſuos Freſayos, ſiue Effrayas eſſe iudicaſſe ait, quæ vel ipſomet authore auis nocturnæ ſpecies ſunt, & quantum figura & deſcriptio earum docent, ex Aluconum genere, & Vlula flammeata Ornithologo.

LOCVS.

[a] 9. H. c. 30.

AVIS, inquit [a] Ariſtoteles, montana eſt. Vetus eiuſdem interpres, ut quidam citant, etiam inter lapides eum degere interdiu ait; Bellonius nidificare inter rupes montium circa mare in Creta teſtatur. Cùm enim illic capras ſuas in montibus incolæ paſcant, & ne nocte quidem ſtabulorum ſeptis includant, itaque paratum ſemper & uicinum habent lactis caprilli pabulum. Et quem nos delineatum damus in montanis agri Bononienſis natum aſſerebant ruſtici, & in ſtabulo caprino captum. Romæ eos ſæpè à paſtoribus deprehendi Petrus Gyllius retulit. Iſidorus, & Albertus Aegothelan auem peregrinam faciunt, quæ in Oriente reperiatur, ſibi nempè incognitam. Ego equidem aut in Gallia, aut Germania eam uix inueniri credo.

GENERATIO.

[a] 9. H. c. 30.

AEGOTHELAS (authore [a] Ariſtotele) *parit oua duo, aut tria cùm plurima*. Nidulari nonnunquam humi perhibetur, in quo oua Columbinis paria, ut plurimùm bina, ipſe fouet, ſecus ac adulter Cuculus.

VICTVS.

PLINIVS *fures nocturnos Caprimulgos* uocat, quia, ut idem inquit, *Intrant paſtorum ſtabula, caprarumq́; uberibus aduolant, propter ſuctum lactis, qua iniuria uber emoritur, capriſq́; cacitas, quas ita mulsêre, oboritur*. Quinimò non ſolùm excæcari capras, areſcentibus vberibus, ſed & ipſas extingui, quorundam opinio eſt. In Creta verò aliiſque regionibus, vbi moris non eſt pecus ſtabulis noctù includere, capras etiam in montibus, quibus & ipſi hac de cauſa gaudent, de nocte emulgent.

Finis Libri Octaui.

VLYSSIS

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ

Liber Nonus.

Qui eſt

DE AVIBVS MEDIÆ NATVRÆ,

hoc eſt, partim quadrupedis, partim auis naturam referentibus.

DE VESPERTILIONE. Cap. I.

TAMETSI Veſpertilio uon ſolùm à nocturnis, verùm etiam à cæteris omnibus auibus ita diſcrepet, vt non immeritò cunctis rei naturalis peritis hactenus dubitatum ſit, vtrũ auibus potiùs, an quadrupedibus annumerari debeat, utrorumq; etenim naturam participat. Vnde[a] Varro:

Quid multa? factus ſum Veſpertilio, neque
In muribus planè neque in volucribus ſum.

[a] *In Agathone.*

Nos tamen cùm Ornithologi & Bellonij exemplo, tùm rationibus magis permoti, inter aues & quidem nocturnas ponendum exiſtimauimus. Volat enim, etſi cute potiùs, quàm pennis; Volare autem ſolis auibus proprium eſt. Pennatum eſſe verò non; cùm pennis Veſpertilio careat. Binos præterea tantummodò, qui perfecti ſunt, more auium pedes habet, eosq; in poſteriore corporis parte. Nam qui in medijs alarum membranis ſunt, ſinguli digituli, unci potiùs alarum, quàm pedes dicendi ſunt; Si quis tamen quatuor eum pedes habere contendat, ego vix vllum eorum vſum eſſe dixerim; ſemper enim aut obuolitat, aut ex alarum hamulis, cùm à volatu feriatur, parietibus tabuliſuè adhæret, aut in humum lapſus, ne repere quidem, nedum dicam, curſu fugam moliri poteſt: vnde nullo negotio capitur. Quare meo quidem iudicio, non tam quadrupedibus, quam auibus annumerandus videtur. In nocturnis verò vel ideò reponendus eſt, quòd non aliter atque illæ noctù tantùm viſu, volatu, venatu, valeat, & interdiu ocietur: Ob hoc tenebrarum commertium, etſi alioquin tetricæ, & luridæ, non defuit tamen ſua, cui placeret, Dea, Proſerpina ſcilicet, Inferni Regis vxor. Illud verò magis mirandum videtur, humanam rationem eò cæcitatis dęmonis aſtu adduci potuiſſe, vt tam impuram auem, & quæ vel ipſo aſpectu homines terret, adorarent; atque pro numine quodam venerarentur, quod de Indis regni Mexici incolis[b] Paulus Gryſaldus memoriæ prodidit.

Cur Veſpertilio inter aues deſcribatur.

Veſpertilio Proſerpinæ ſacer.

[b] *Ex Hiſt. Ind. lib. 3.*

SYNONIMA.

ATALEPH, עטלף Leuitici vndecimo exponitur Veſpertilio, reptile alatum, vnde pluralis numerus Atelaphin apud[a] Iſaiam, & capitur pro imaginibus Veſpertilionum. Accedit ſanè hæc vox ad Græcam Attelabus, quod reptile eſt alatum. Dauid Kimhi interpretatur Ataleph murem alatum, nocte volantem, id eſt, Veſpertilionem.[b] Chaldæus alibi habet Atalæpha אטליפא, Arabs Baphas בפאש. Perſa An ſeb perak, אנשב פרך. Septuaginta Nycteris Νυκτερίς. Hieronymus, vt & Leuitici vndecimo, hic & illi. Sunt qui Vpupam exponunt nomen Hebraicum Ataleph, quod

Ataleph.
[a] *Cap. 2.*
Attelabus.
Mus alat.
[b] *14. Deut.*
Atalæpha.
Baphas.
An ſeb. Perach.
Nycteris.

[c] Cap. 2.
Laatalephi pro Veſpertilione.
Cheporpe-rot.
[d] L. 2. c. 779
Chaſas.
Sizarach.
[e] Deut. 14.
Νυκτερὶς.
Φάλκη q[uid].
Rhôphæa.
Nominis ratio.
[f] Lib. 23. de anim.
Cuius generis ſit.
Sorex auis.
Semimus.
Auis nô auis.

quod non laudo. In [c] Eſaiæ tranſlatione Hebraicè pro talpis legitur peros, pro Veſpertilionibus Laatalephim. Abraham Eſra Cheporperot legit, quam vocem alij diſiungunt, & aues noctu volantes exponunt. [d] Auicenna Veſpertilionem Chaſas nominauit. Inde corrupta eſſe puto uocabula Caſeſcis apud ueterem Auicennæ gloſſographum, & apud Syluaticum Caſeckſo, utrumq; pro Veſpertilione. Sizarach eſt lac Veſpertilionis, inquit Andræas Bellunenſis, quam ego uocem Perſicam eſſe reor, quamquam [e] Perſa pro Hebraica Ataleph, id eſt, Veſpertilione uerterit Sebperack, uoce non admodum differente: Hinc corruptæ uidentur uoces Scetazirach pro Veſpertilione apud Syluaticum. Secranrach apud eundem, & Scerrazirai apud ueterem Auicennæ gloſſographum utrumque pro lacte, uel urina Veſpertilionis. Idem Syluaticus alibi Alcionetum Veſpertilionẽ eſſe dicit, neſcio qua lingua. Græcis priſcis Νυκτερὶς à nocte dicitur, & hodie νυκτερίδα. Græca uoce Plinius quoque alicubi utitur, quamobrem à Leoniceno notatur, quaſi auem à Veſpertilione diuerſam putârit. Dixit autem Nycterin, ut & Drepanin, ego Nycteridem malim, & Depanidem, quoniam rectus eorum oxytonus eſt. Φάλκη Heſychio & Varino duo ſignificat, nempè ſqualorem comæ, & Veſpertilionem. Rhomphæa Kiranidi eſt Nycteris (quamuis interpres Noctuã reddidit) Νυκταλώψ, & φιλόντηρος pro Veſpertilione leguntur apud Philen. Quidam hodie in Græcia Veſpertilionem γλαῦκα, & νυκτάβαγια nominari ſcripſit, quæ tamen alibi rectiùs Noctuæ attribuit. Veſpertilio *animal biforme*, inquit Nonius, *dictum quod veſpere ſe ad volatum præparat noctis*: Vnde Ouidius:

Nocte volat, ſeroq; tenet à veſpere nomen.

[f] Albertus paulò curioſius uocis rationem ad ſingulas uſque ſyllabas indagat, & Veſpertilionẽ dictum ait, quaſi veſpere utentem alis. Plinius, Macrobius, & alij eruditi maſculino genere efferunt, recentiores quidam, uti etiam Albertus, fœminino. Victorinus Veſpertilionem auem ſoricem appellat. Valla ſemimurem. Sereno periphraſticè dicitur auis *tremulis ſimulat quæ pellibus alas.* Item in Platonis ænigmate, Auis non auis. Veſpertilio Italicè dicitur Notula, uel Nottola, quam uocem aliqui Noctuam non rectè interpretantur, eo decepti, quòd à nocte denuatam uiderent. Alibi Sporteglione, ut Scoppa ſcribit: alibi Ratto penago, quaſi mus pennatus, ſeu potius alatus, nempè in Lombardia, uel Barbaſtrello, ut Bononiæ: item Pipiſtrello, Vipiſtrello, Vilpiſtrello, quæ omnia à Latino Veſpertilione detorta uidentur, & Sanazarius uoce omninò Latina Veſpertillos etiã uocauit. Luſitanicè Morcego, uel Murziegalo, id eſt, mus cæcus. Gallicè Chaulue ſouris, uel Souris chauue, quaſi caluus ſorex, uel mus glaber, non quidem pilis, ſed pennis. Iiſdem etiam Ratte penniade uocatur dictione Italicæ ſimili. Aliter Ratte uolage, id eſt, mus uolans, uel uolaticus, item Ratte ſauuage, id eſt, mus ſyluaticus, ſeu ſylueſtris. Germanis dicitur Flaedermauſs, quæ uox denotat murem, qui inter uolandum tremulas alas concutiendo ſonum excitat, licet obtuſum. Hoc enim ipſis proprium uerbũ Fladderen ſignificat. Vnde metaphorico ſenſu Flaedderen ſumitur pro garrire, diciturq; de his, qui nimia loquacitate importuni ſunt, præſertim apud Saxones & Vbios. Simili uocabulo utuntur Belgæ, & alij Germaniæ ſuperioris populi. Nam pladderen dicunt de Anſeribus, aut Anatibus, aquam ſubindè alis uerberantibus, atque ita ſonum edentibus. Alio nomine Veſpertilio Germanis appellatur Speckmauſs, id eſt, mus laridi, quòd laridũ lubẽter arrodat, Inferiores Germani Vledermuys, ſiue conciſè Vlermuys pronunciant. Anglicè a Bat, a Reare mous. Polonicè Netoperſs. Illyricè Netopyrz.

Nottola.
Ratto penago.
Barbaſtrello.
Morcego.
Chaule Souris.
Flaedermauſs.
Speckmauſs.
Vlermuyſs.

GENVS.

Veſpertilio an auis, aut quadrupes.
[a] 4. de part. cap. 15.
[b] In Grypho.

DE Veſpertilione ſemper authoribus dubitatum eſt uolucribuſnè, an quadrupedibus eſſet attribuendus. Quæ lis ſanè non aliunde originem duxit, quàm ab ipſa animalis natura; quæ ita utriuſq; particeps eſt, ut neque huius, neq; illius generis eſſe, ad utrumq; tamen pertinere uideatur. Expoſuit ambiguitatẽ hãc prolixè [a] Philoſophus: *Vituli marini, & Veſpertiliones, quoniam ambigunt, illi cum aquatilibus, & terreſtribus, hi cum volucribus & pedeſtribus, ideò participes, & vtrorũq; & neutrorum ſunt. Veſpertiliones quidem pedes, vt volucres habent, ſed vt quadrupedes non habent. Cauda etiam tam quadrupedis, quàm volucris carent; nam quia volucres ſunt, cauda quadrupedis vacant, quia pedeſtres, volucris: quod ijs neceſſariò accidit. habent enim cuteas pennas, nullam autem volatile caudam habet, niſi penna ſciſſa volatile ſit. Genus enim id cauda ex penna eiuſmodi conſtat. Cauda verò quadrupedis generi volatili adiuncta vel impedimento eius pennis proculdubiò eſſet.* [b] Plato præterea *auem non auem* uocat. *Eſt enim*, ut ait Nonius, *media cuiuſdam inter auem & murem ſpecies; vt mus alatus dici poſſit.* & Valla non illepidè ſemimurem uocat. Solus ſanè uolucrum & auriculas, & dentes,

denique

denique & mammas habet. Viuum fœtum, quem inſtar quadrupedis parit, ſtatim genitũ mammis lactat. Eum quatuor etiam pedibus incedere addit Macrobius, adeò vt cõcludere audeat, Veſpertilionem, etſi pellitis alis volet, inter volantia tamen habendum non eſſe. Mihi verò nullis ingredi pedibus videtur, imò ne poſterioribus quidem, qui perfectiores ſunt. Semper enim aut volat, aut toto corpore iacet, aut digitis alarum (hos enim digitos potiùs quàm pedes dixerim, quòd imperfecti ſint, & ſinguli & veluti unci alarum) ædificijs, ſaxis, arboribus adhæret. Veſpertilionem ergò, cùm neque quaternos reuera pedes habeat, neque his ipſis incedat (etiamſi Ariſtoteles contrarium aſſerere videatur) non tam quadrupedem, quàm uolucrem eſſe, quis non abſurdè inferet. Volat certè, etſi cutaneis alis; itaque neſcio quàm rectè à volantibus Macrobius eum excludat. Nam, ut diximus, ſemper aut uolat, aut vbi volando feſſus eſt, vncis illis alarum è parietibus dependet, graditur nunquam. Quare ſi offenſis ad gladium baculumvè de induſtria in aërem elatum alis, in terram decidat, iam de eo actum eſt, nec ulla effugij, aut ſalutis via ſupereſt, quòd pedibus illis ſeſe humo extollere nequeat. Quod ſi vel tantillum quidem pedibus inniti queat, ut alis liberè agitandis daretur locus, iam nullo negotio in altũ ſublatus euaderet. Verùm, ut res loquitur, pedes illi inepti ſunt, & nullius penè uſus, haud ſecus atque Hirundinibus, quas ſimili de cauſa Apodes [c] Ariſtoteles dixit. Nam & pedibus ipſæ, licet eos habeant, ob breuitatem tamen, & exilitatem uti nequeunt, imò ſi in humum fortè decidãt, nullo pacto, aut vix ſubuolare poſsũt. His & alijs de cauſis uolucris mihi potiùs, quàm quadrupes exiſtimãdus Veſpertilio uidetur. Etſi enim, ut ipſe Macrobius, uelut ſui oblitus, alibi afirmat, incertæ ſit naturæ, quod tamen ad alites propiùs accedat, communis propè omnium authorum conſenſus obtinuit.

[c] Lib. 1. Hiſtor. c. 1.

DESCRIPTIO.

ANTEQVAM ad particularem Veſpertilionis deſcriptionem veniamus, paucis præmonebimus, non unum eſſe Veſpertilionum genus. Primum enim ſexu differunt, quod vel ex eo conſtat, quòd more quadrupedum coëant, generent, & membris genitalibus pene, & vulua apertè diſtinguantur. Diſcrepant quoque & qui eiuſdem ſexus ſunt, conſtitutione nonnullarum partium diuerſa, figura, numero. Quidam murinum caput obtinent, alij caninum potiùs. Sunt quibus cauda nulla eſt, aut ſaltem membrana undiquaque inuoluta, vt noſtratibus, imò Europæis penè omnibus. Alijs cauda longa, uelut muribus, ultra membranas ultimas protenſa, vt in Africa, & Aegypto næoterici obſeruarũt. Reperiuntur quibus quaternę aures ſunt, quales à nobis in agro noſtro Bononienſi viſi, & quibus binæ tantùm, ut pleriſq; uulgaribus, & paſſim obuijs. Denique & colorum diuerſitas eos diſtinguit. Alios enim nigros, alios fuluos, alios ſubalbos, & cinereos uidere eſt. Sed ad deſcriptionem ſingularum partium accedamus, Veſpertilio, cuius cùm maris tùm fœminæ iconem damus, quem aliquando in agello Anzolæ vulgò dictæ, in Bononienſi agro à ruſticis nepotum meorum Alexandri I. V. D. & Iuliani de Griſonis captũ obſeruaui, erat huiuſmodi. In primis quatuor auriculas habebat, quales etiam in Gallia, & alibi reperiri teſtatum reliquit Bellonius. Harum binæ ſuperiores quadruplo erãt maiores inferioribus, ad ſimilitudinem aſininarum, ſi reliqui corporis proportionem ſeruemus, ita collocatę vt maiores ſua capacitate interiori, minores infernè includerent, conderétq́; parte præſertim poſteriori. Caput murino ſimile; Sed canino quoſdam eſſe Albertus ſcripſit. Roſtrum enim omnes ab auibus admodum diuerſum erat, rictu magno, amplo admodum, & nares inſtar vituli. In oris ſinu dẽtes habebat uigintiquatuor, in ſingulis mandibulis duodenos, quorum quatuor medij, tàm ſupernè, quàm internè cæteris murium uerorum dentibus anterioribus diſſimiles erant. His enim duo antici vtrobiq; oblongi, Veſpertilioni, ut in canibus. Erant autem utriuſque maxillæ dentes ſerrati, teretes, longiuſculi. Bellonius triginta quatuor, decem & octo in mandibula inferiori, in ſuperiori ſexdecim ſeſe obſeruaſſe tradit. Maxillas tã intus, quàm foris, pilus oblongus niger obueſtiebat. Lingua longa erat, cuiuſmodi animalibus, quæ carnibus uiuũt, libera, ſoluta. Pupillæ oculorum nigreſcebant. Mammillas in pectore gerebant, ut homo & elephas, uolucrum ſoli, quibus mox editum fœtum lactabant. Alæ eis membranaceæ ſeu pellitæ, quas uix rectè ob uſum, Ariſtoteles & Plinius pennas vocant exangues. Incipiebant autem ab armis, & per latera per axillas continuo ductu ad crura vſque ferebantur, eaq; ipſa circumambiebant. Hæ quatuor flexus habebant ſeu plicas, quas Bellonius articulationes vocat, quibus inter uolandum alas dilatant, & contrahunt. Medijs ſuperiorum alarum flexibus, quos cubitos Albertus nominat, quique in plures alios deorſum flexus diuaricantur. digituli ſinguli, vnguiculis hamatis, acutiſſimis inſtructi, quibus parietibus ſeſe affigunt, annectebantur.

Differentię à ſexu.
A partibus.
A colore.
Aures.
Caput.
Roſtrum.
Nares.
Dentes.
Maxillæ.
Lingua.
Pupilla.
Mamillæ.
Alæ.

ſtebantur. Videbantur autem in ſupremis alis, quaſi rudimenta quædam brachiorum, eaq; neruoſa apparere, quæ in vncum commemoratum deſinebant, quam rem [a] Ouidius innuit, inquiens:

[a] *Metam.* 4

——Paruos membrana per artus
Porrigitur tenuesq́, includunt brachia penna.

Alæ.

Alarum longitudo vnà cum corpore extenſa, ſcilicet dodrantis & palmi erat, latitudo trium digitorum.

Color.

Color corporis, quod totum piloſum erat inſtar muris, fuluus.

Pedes.

Pedes qui inferiori membranæ alarum innituntur, atq; è ventre exporriguntur, ad caudæ latera, bini ſingulis in quinos digitos diſſecti, vnguiculis aduncis inſtructi, in medio ampli, ac ſi palmam efformarent, imò verò manui non abſimiles erant. Pedes igitur Veſpertilionem habere non negandum eſt, neque id [b] Ariſtoteles ipſe negat, ſi attentè eius verba legantur. *Pedes*, inquit, *auibus additi ſunt, cùm alimenti gratia, tùm vt rectè ſtarent, excepto Veſpertilione, nam huic ſolo his opus non erat, cùm ex aëre alimentum habeat, nec quiete indigeat.* Etſi enim pedibus cùm ad alimentũ comparandum, tùm ad ſtandum non indigeat, non ideò tamen pedes eũ habere negat, quod etiam alibi affirmârat. Ex eodem etiam Plinius fortè ait: *Qui negant volucrem vllam ſine pedibus eſſe, confirmant & Apodas habere & Nycterin.*

[b] *Lib. de Spirit.*

Cauda.

Cauda eum quãuis etiam [c] Ariſtoteles carere tradit; (*Nã quia*, inquit, *volucer eſt, cauda quadrupedis vacat, quia pedeſter, volucris, quod ei neceſſariò accidit. Habet enim cutaneas pennas. Nullũ n. volatile caudam habet, niſi penna ſciſſa volatile ſit*) præterquam quòd noſtratibus Veſpertilionibus cauda quædam medijs, atque infimis alarum membranis ſub ventre inuoluta eſt, & ad extremam earundem apicem exporrigi videatur, aut quę ſaltem caudę vicem, aut imaginem habeat, certè Philoſophi argumẽtum eludunt Veſpertiliones Africani, quibus caudam longè vltra vltimam membranam protendi [d] Bellonius oculatus teſtis, author eſt, qui in ampliſſima Aegypti pyramide plurimos ſeſe offendiſſe Veſpertiliones ſcribit, noſtris ſaltem diſſimiles, quòd caudam haberent, ut mures oblongam, & quatuor digitos extra alarum membranas prominentem.

[c] *H.4.c.13.*

Veſpertiliones caudati.

[d] *Lib. 2. de Anib. cap. vltimo.*

Obſeruati

Vespertilionis fœminæ communis. deſcriptio.

Obſeruati ſunt mihi alij Veſpertiliones fœmina & mas vulgaris formæ, quibus binæ tantùm auriculæ, neq; ita lõgę erãt, vt ſupioribus exq; nigræ. Icones eorum mox ſubinde dabimus. De harũ ſitu * Albertus Magnus ſic ſcribit: *Quia Veſpertilio accedit ad naturã quadrupedis, ideò habet auriculas, ſicut quadrupes in ſuperiori parte capitis ſui, cùm homo, & cætera bipeda aures, vel earum meatus habeãt in inferiori parte lateris capitum ſuorum retrò articulũ maxillæ.*

* *Lib. 23. de animal.*

Alæ.

Huius ambæ alæ exporrectę longitudine erant duorum dodrantum.

Vuluæ.

In hoc mẽbri genitalis meatus aptè cõſpiciebatur, ponè podicẽ.

Maris Veſpertilionis forma.

Marẽ ſimiliter ex pene cognoui, eoq; ſatis magno, qui uti canibus foras prominebat, atq; tum arrigebatur, & poſt hunc vnicum tantùm foramen retrò conſpexi.

Color.

Pili in mare nigriores, quã in fœmina, quæ flaueſcit magis, licet ratione ætatis etiam colorem nonnihil variare putem, vt quidam, ſub aluo præſertim, fului, alij cinerei nõnulli ſubalbi appareant.

Aures.

Aures quoque mari nigerrimi ſunt.

Partes internæ.

Interiorũ partiũ eadẽ prorſus conſtitutio eſt, & forma

& forma in Veſpertilione, quæ in terreſtri mure, quod Bellonius ſe re ipſa comperiſſe ſcribit. Quid Plinius ſibi velit, dum inqnit, *Coxendix huic ani vna traditur*, equidem non intelligo. Cùm enim coxendix ſit femoris ſuprema articulatio, qua crura uentri coniunguntur, ſeu propriè os illud, cuius cotyledoni caput femoris inſeritur in homine, atque cùm duo crura Veſpertilio habeat, nō video quomodo duas coxendices habere nō ſit dicendus, ſi unā habere poteſt.

Coxendix.

VISVS.

* Lib.1.Problem.66.

ALEXANDER Aphrodiſæus rationem reddit, cur Veſpertiliones interdiu parum, de nocte meliùs uideant, atque ita primùm quærit: *Quamobrem pleraq; animalia videre interdiu queant, noctū nequeant?* *Quoniam* (reſpondet) *ſpiritum viſui accomodatum habent craſſiorem, quàm ut aërem permeare ad rem vſque videndam valeat. Craſſeſcit enim per noctem, cùm ſolis abſcentia refrigeretur; extenuatur interdiu beneficio aëris, qui tenuis & calidus eſt. Feles tamen & hiana & Veſpertiliones contrà ſe habent. Cùm enim interdiu ferè nihil videant, acutè omnia per noctem conſpiciunt, Spiritum quidem illum viſorium, & tenuiſſimum, & dilucidiſſimum habent, ita ut per noctem incraſſeſcens medicè,*

dicè, idoneus ad rerum conſpectum reddatur, per diem luce præclara ſupra modum extenuatus expandatur & euaneſcat: Quamobrem leones quoque per ſolem acriorem ingredi non patiuntur; Sunt enim acie oculorum acutiuſcula, & ignem interdiu ijdem ob eam rem fugiunt; conſtat talem leonis aciem eſſe, argumento pupilla, quæ præfulget, atque etiam partis humidæ oculorum dilucidiſſima eſt. Quæ ſententia meo quidem iudicio vera eſt, & tanto Philoſopho digna, quamuis & alij id iudicare poſſint. Certè Veſpertilionem ſub noctem potiſſimùm, ſeu veſperi euolare conſtat, tanquam ſolis & lucis oſorem. Vnde Proſerpinæ tenebrarum Principi eam dicarunt Veteres.

Leonis viſio.

Veſpertilio cur Proſerpinæ ſacer.

VOX.

VESPERTILIO exili voce gannitum & latratum canum potiùs imitatur, quàm murium ſibilum. Latini proprio vocabulo hanc vocem ſtridorem vocant, & Veſpertilionem ſtridere dicunt. Vnde author Philomelæ:

Strix nocturna ſonans & Veſpertilio ſtridunt.

Et Ouidius:

—— minimam pro corpore vocem
Emittunt peraguntq; leui ſtridore querelas.

Et [a] Iſidorus, Veſpertiliones non tam voce reſonare, quàm ſtridore etiam teſtatur. Ita τρίζειν Græcum verbum per onomatopœiam confictum, eſt tenui voce inſtrepere, qualis eſt Veſpertilionum ſonus. Τρύζειν verò per ypſilon de Turturum voce aſperiuſcula dicitur Euſtathio & Varino teſtibus. Vtitur hoc verbo [b] Homerus, vbi canit:

Ταὶ δὲ τρίζουσαι ἕποντο.
Ὡς δ᾽ ὅτε νυκτερίδες, id eſt,
—— hæ autem (animæ) *frementes ſequebantur*
Sicut autem quando Veſpertiliones.

[a] Li. 12. c. 7.
Τρίζειν quid.
Τρύζειν.
[b] Odiſs. Ω.

Eo loco Euſtathius: Conuenit (inquit) τρισμὸς, id eſt, ſtridor, & tumultuatio quędā animis, articulato ſermone iam priuatis; itaque animas in nocturnum locum abeuntes νυκτερίσιν, id eſt, nocturnis auibus Veſpertilionibus Poëta conferre voluit. Deriuatur nomen τρισμὸς à verbo τρίζειν, & propriè ſtridor Veſpertilionum eſt, aut murium. Vnde Troglodytæ Aethyopes lingua nulla alteri ſimili vtentes, ſed Veſpertilionum more ſtridentes, τετριγασιν dicuntur Herodoto. Pollux quoque Νυκτερίδας τετριγέναι author eſt. Et Euſtathius τετριγέναι, inquit, dicuntur Veſpertiliones, & auium pulli, & nix quoque, cùm latis pedibus calcatur. τρίζειν etiam eſt ſtridere, vel frendere dentibus præ iracundia. Quin & iugum bilancis aliquando τρίζει, de quo Poëta aliàs κρίγει dixit, teſte Euſtathio. Inuenitur etiam de elephanti voce verbum τρίζειν. Ab hoc non admodum recedit Germanicum verbum, quo idem planè ſignificant, nempè critzen, Germani præſertim inferiores.

Τρισμὸς quid.
Τρίζειν & Τρύζειν quid.
Troglidytarum vox.
Elephantis vox.
Critzen.

TEMPVS.

ETSI *noctu vagari* Veſpertiliones, [a] Ariſtoteles dicat, manè & veſperi tamen potiſſimùm volare conſpiciuntur, vnde etiam Veſpertiliones dicuntur, ut author eſt [b] Iſidorus eò quòd lucem fugientes veſpertino crepuſculo circumuolent, & iuxta Ouidium:

—— Lucemq; peroſæ
Nocte volant, ſeroq; tenent à Veſpere nomen.

Hinc Petrarcha

Son animal al mondo di sì altera
Viſta che contra il Sol pur ſi difende
Altre però che'l gran lume li offende
Non eſcon fuor ſe non verſo la ſera.

Non negauerim tamen etiam nocte aliquando, licet [c] Bellonius aliter ſentiat, eos tota obuolitare, & ad nocturnum hunc volatum ſub ueſperam ſeſe veluti præparare, ut inquit Nonius. Vnde etiam paraſitus adulandi ſtudio vigilans Veſpertilioni apud [d] Athenæum comparatur. *Si frigus* (inquit paraſitus) *ſub dio Merula ſum, ſi ne minimum quidem dormiendum Veſpertilio aut lepus*, innuens Veſpertiliones totam noctem inſomnes ducere.

[a] 3. Hi. c. 1
[b] L. 12. c. 7
[c] Lib. 2. de Auib. c. ult.
[d] Lib. 6.

LOCVS.

Pſeudolabyrinthus Cretæ.

TENEBRAS in primis amant Veſpertiliones, & loca obſcura habitant, vt rimas, cauernas, meatus ſubterraneos, ſpecus, in quibus, quia nullam admittant lucem, etiam de die circumuolāt, hinc in lapicidina ſeu Pſeudolabyrintho Cretæ inter Gnoſum & Cortynam, in quem facibus ingredi neceſſe eſt, ducibus incolis, tot Veſpertiliones ſtabulantur, vt niſi quiſpiam ſibi diligenter ab eis caueat, crebro ingruentium eorum volatu faces extinguantur. In lapicidinæ autem centro magni ſunt excrementorum acerui, qui magnam eorum ibi degentium copiam arguunt. Stephanus Vimandus Pigius in Apennini ſpeluncis, atque cauernis, quæ propè Puteolos inſignes ſunt, aliquot Veſpertilionum millia ſtabulari ex propria inſpectione tradit, atque dum lucem diurnam fugiunt, eò ſe tanquam in tuta caſtra recipere. Pari pacto in Monaſterio quodam deſerto Miſniæ in Germania tanta Veſpertilionum multitudo eſſe dicitur, ut tot excremētorum aceruis multi carri onerari poſſint. Veſpertiliones enim etſi deſerta, nihilominus tamen & ædificia *Tectaq; non ſiluas celebrant*, vt Ouidius canit. Albertus frigoris impatiētes eſſe, hyemeq; latere tradit, haud ſecus, atque Vpupam, Miluum, Cuculum, aliaſq; nonnullas aues, quod ipſe dormire vocat. Tum enim intra latebras ſeſe continent, neq; prouolant, ſed loco uno, cuius tepore quodam amico fouentur, immoti manent.

Veſpertiliones in ſpecubus montium.

VOLATVS.

VESPERTILIO, etſi pennis deſtitutus ſit, euolat tamen alis pellitis, aut, vt inquit Iſidorus, *brachiorum membranis ſuſpenſus*, quæ huic & uulpeculæ uolucrum ſolis à natura datæ ſunt. Atque hæc inexplicabilis illius ſummi opificis ſapientiæ pars eſt, qui etiam abſq; pennis uolatum exercere, & per aëra ſublimes ferri hiſce animantibus dedit, alioquin cæteris uolucribus pinnarum opeſieri ſolitum. Itaque etſi, vt canit [a] Ouidius:

—— Non illas pluma leuauit
Suſtinuere tamen ſe perlucentibus alis.

Etenim, ut idem ibidem:

—— paruos membrana per artus
Porrigitur, tenneſq; includunt brachia pennæ.

Volatum verò, ut teſtatur D. [b] Baſilius, agunt indirectum, quippè qui rectà nunquam ferri poſſunt ob ſemper obuerſantem timorem; itaque tortuoſo & incerto maximè uolatu huc illuc temerè pererrant, ac circumuagantur, atque haud ita longè à terra. Vnde fieri uidemus, ut ad quoduis fortè obſtaculum facillimè offendant. Cùm autem longa obuoliratione feſſi ſeſe ad quietem componunt, minimè ſedere, aut ſtare inſtar aliarum auium ſolent, uerùm hamis digitulorum, quorum rudimenta in medijs alis habent, parietibus, ſaxis, arboribus, aut cauernarum fornicibus ſeſe appendunt. Vnde Homerus fingit Vlyſſem ramis arboris adhæreſcere inſtar Veſpertilionum, ſiue (ut inquit Euſtathius) ad oſtendendum robur ramorum, quibus Vlyſſes grauis alioquin corpore, uelut leuis Veſpertilio hæreſceret, ſiue quòd hæc auis non ſuper ramis ingredi, ſed ab eis pendere ſoleat: uerſus [c] Homeri ſunt:

Τῷ (ἐρινεῷ) προσφὺς ἐχόμην, ὡς νυκτερὶς, οὐδέ πη εἶχον
Οὔτε στηρίξαι ποσὶν ἔμπεδον, οὔτ' ἐπιβῆναι.

Hos Andreas Diuus ad verbum ita transfert:

Huic inhærens tenebar, ſicut Veſpertilio, neque alibi poteram,
Neque inſiſtere pedibus firmiter, neque aſcendere.

Proprium etiam Veſpertilionum eſt, vt teſtatur Euſtathius, continuata ſerie, & veluti catena quadam inter ſe cohærere, ut [d] Homerus etiam canit, vbi animas piorum, quas Mercurium in infernum deducere ſcribit, ſibi inuicem conglobari more harum volucrum introducit:

—— Ταὶ δὲ τρίζουσαι ἕποντο
Ὡς δ' ὅτε νυκτερίδες μυχῷ ἄντρου θεσπεσίοιο
Τρίζουσαι ποτέονται, ἐπεί κέ τις ἀποπέσῃσιν
Ὁρμαθοῦ ἐκ πέτρης, ἀνά τ' ἀλλήλῃσιν ἔχονται.

—— Hæ autem frementes ſequebantur
Sicut autem quando Veſpertiliones receſſu antri magni
Strepentes volant, poſtquam aliquis cadere fecit,
Multitudine è petra ſibiq; inuicem cohærent.

[a] Metamor. 4.
[b] Conſt. monaſt. c. 9.
[c] Odyſſ. M.
[d] Odyſſ. Ω.

Quibus

Quibus verbis Homerus etiam Veſpertiliones ſaxorum,& antrorum parietibus, ut antè diximus,appendere ſolere docet,quod cùm Bellonius Africanis ſolis conuenire arbitratur, vehementer fallitur. Nam & noſtrates haud ſecus,atq; illi, cùm poſt longam circumuolitationem laſſi quietem quærunt,ſtatim digitulorum hamulis ſeſe ex muro ſuſpendunt,vt non ſemel data opera obſeruauimus. Sed *volat etiam Veſpertilio*, vt Plinij verbis vtar,*geminos implexa infantes.*

Bellonij error.

CIBVS.

VESPERTILIONI in cibatu culices (inquit Plinius)gratiſſimi ſunt, ſed & muſcæ,quas ſub noctem circumuolans,inquirit. Veſcitur & libentiſſimè carnibus,& laridum,candelas,aliaq; pinguia quæuis ambit inſtar murium. Succidiam è laqueari ſuſpenſam,ita nonnunquam exedit, vt in excauata ſcrobe ſtabuletur proprij alimenti hoſpes & incola. Itaque eam ob cauſam quibuſdam Germanis Speckmauſs nuncupatur. Vt igitur non corpore ſolùm cùm extrà, tùm intrà mures refert, ita in hoc etiam illis ſimilis eſt, quòd iiſdem cibis pinguibus ſcilicet omnibus cum ijs delectetur.

Cur Speckmaus dicatur.

FERITAS. MORDACITAS.

QVANQVAM Vulgarium ea quoque natura eſſe dicitur, vt nudam ferè corporis partem noctu inſtar culicum intrepidè inuadant, acri morſu impetant, & ſanguinem magna auiditate ad ſacietatem uſque exugant, longè tamen maior exoticarum,& quas in India nouiq; orbis regionibus reperiri ſcribunt,feritas narratur, rabiei ſanè proxima. Iſidorus, & Albertus ſcribunt Veſpertiliones in regionibus calidis,noſtris longè maiores, & Columbis magnitudine pares,hominum facies inuadere,ita percutiendo & vulnerando, ut interdum vel nares vel aures vel alias partes mutilent. Ita *Caſiam* (inquit [a] Plinius) *fabuloſa narrauit antiquitas, princepsq; Herodotus colligi circa paludes, propugnante unguibus diro Veſpertilionum genere aligerisq; ſerpentibus, his commentis augentes rerum pretia.* [b] Petrus Martyr in Dariene noui orbis regione Hiſpanos noctù Veſpertilionum morſibus plurimùm infeſtatos ſcribit,& exhauſto ſanguine in uitæ diſcrimen adductos,imò mortuos etiam quoſdam ea tabe compertos eſſe. Gallum item & Gallinam non ſolùm noctù ſub dio comprehenſos,ſed & canes, & catos morſu interemiſſe. Quin & in reliquis,& præſertim Peruanæ regionis locis, tales Veſpertiliones repertos ſcribit, qui inuſitata magnitudine, Columbas noſtras adæquantes,tanquam furijs perciti, homines adorirentur ſub primam noctem, ac diro, & morſu viroſo ad inſaniam propemodum adigerent, ita vt ab his,veluti quod de Harpyis & auibus Stymphalidibus antiquitas fabulata eſt, ea loca deſerere incolæ coacti fuerint. Verùm haud veriſimilia fortè videbantur iſta, ſed illud magis mirandum, quod Pompilius Azalius narrat apud Indos orientales regione quadam tam immane Veſpertilionum genus graſſari, vt illac tranſeuntes alis verberatos in terram frequenter proſternat, & multos etiam occidat: Tantæ autem atrocitatis argumenta & faſtigia eſſe cadauerum oſſa, tota valle paſſim iacentia.

Caſia quo colligatur.

[a] L.12.c.19

[b] L.6.dec 3.

Hiſpani à Veſpertilionibus infeſtati.

GENERATIO.

VOLVCRVM (inquit [a] Plinius) *animal parit Veſpertilio tantùm*. Volantia enim vniuerſa ex ouis prodeunt excepto hoc, quod, vt Macrobius ait, incertæ eſt naturæ,& formatos pullos parit. Quod Vulturem quoque facere multi, atque inter eos Volaterranus turpiter mentiti ſunt. Sunt hi,vt à me ruri obſeruatum, muſculis recens natis ſimiles,glabri planè,& nudi, infantis humani inſtar,omnibus tamen partibus,& membris ſuis abſoluti. Nam & integras alas habebāt, & pedes in quinque digitos diſſectos, integros, haud ſecus atque parens ipſe. Cùm autem & ſolus quidem volucrum,& mammillas habeat,& lac, *fœtusq;* (inquit Plinius) *nutrit lacte admotos uberibus*. Nidum nullum conſtruit,ſed in quamuis rimam,aut foramen,& præcipuè intra tegularum hiatus pullos eijcit,eosq; mox aut è pariete ſuſpenſos,aut mammillis adhærentes lactat. Admiratione ſanè digna res,& à me obſeruata, fœtus matris vberibus,cùm primùm enixa eſt, adeò tenaciter adhæreſcere,vt nunquā ab eis ſe dimoueri patiantur. Quinimò quod amplius eſt,non ſolùm à vulneratæ matris,ſed ne à mortuæ quidem mammis auelli poterant, tantum

[a] L.10.c.61

Veſpertilionum pulli.

Nidus.

Fœtus quo Veſpertilio enutriat.

Naturæ ſagacitas.

[b] Lib. 2. de Aqib. c. 2.

[c] 3. Hiſ. c. 1.

Quæſtio de generatione Veſpertilionis.

[d] L. 13. c. 83

[e] Lib. 1. Coſmocrit. c. 8.

aberat, vt ſponte ſua deciderent. Mater verò vno aut altero à partu die, cùm ad paſtum euolare cogitur, fœtus ab vberibus deponit, ac ex pariete ſuſpendit. In quo duplex certè prouidę & ſagacis naturæ exemplum notare licet, alterum quidem quòd cùm duo tantùm ei, vt homini, vbera dederit, ita geminos vnico partu, ut plurimùm edere voluerit, aliquando etiã vnicum ſaltem, ne ſi plures pareret, lactare omnes non poſſet. Fœcũdioribus enim animantibus vbera multitudini fœtuum ſuffectura addidit, in neceſſarijs non deficiens, vt in ſuperfluis nunquam abundans. Alterum non minus admirandum eſt, quod matrem interim, dum proli nuper natæ ob teneritatem metuens, primo vel ſecundo die, ad paſtum euolare prohibetur, ſecundinas quas vocant, deuorare inſtruxerit, ne ſi auolaret, illi paterennr, aut ipſa dum domi manere cogitur, tot partus antea laboribus exhauſta, ob nouam inediam deficiat. Falluntur ergò, qui nudos planè, & nullis obtectos ſecundinis fœtus produci putant. [b] Bellonius enim plures vigenis omnes prægnantes in Pſeudolabyrintho Cretæ ſe ſecuiſſe tradit, quæ omnes membranis obuolutos in utero fœtus haberẽt, eaq́; in re, ut & reliqua interiori corporis cõſtitutione muribua terreſtribus omni ex parte ſimillimos. [c] Ariſtoteles ſanè Veſpertilionis vuluam, dum uterum gerit, acetabula habere ſcribit. Cæterũ de generatione Veſpertilionis, apud Philoſophos quoſdam controuerſia eſt, ex partium nimirum varietate nata. Quærunt enim nunquid generatio hæc, ut vocant, vniuoca ſit, an ſecus. Huic quæſtioni ita ſatisfacere conatur [d] Ambroſius Nolanus, ſuis in Auerroem commentarijs, vbi Veſpertilionem, uti & uitulum marinum quadrupedem, ſimul ac piſcem; Struthiocamelumq́; auem, ſimul & biſulcũ, non è partiũ congreſſu, verùm è ſemine oriri ſtatuit. *Ea enim*, inquit, *partes, quæ in ipſis diuerſæ apparent, omnes è ſemine, & informi corpore genita eſſe comperta ſunt. Neque ratio non cogit, ea, quæ diceret vitulos marinos, Struthiones & Veſpertiliones inter diuerſa genera ambigentia eſſe, ideoq́; eorum generationem ex concurſu partium fieri. Nam partibus nullis actu apparentibus in eorum generatione, in qua informe ſemen anteceſſit, habetur euidenter, hæc animalia, alia ratione, quàm partium concurſu fieri. Secus fiunt ſtirpium inſitiones, quoniam ſubiecta planta locum terræ, & ſcrobis, in quam implantetur, ſeu infodiatur, tenet.* Vt tamen hunc ipſum Veſpertilionem, ſicut & mures ipſos terreſtres ex ſemine procreari conſtat, ita nonnunquam etiam è putri materia gigni dubium fortè eſſe non debet. Vnde ſubitò aliquando magnam vtrorumq́; copiam ingruere videmus, ut plurimum ſanè, quod [e] Cornelius Gemma teſtatur, ab aëris morbida quadam excretione. Ita, idem ait, *ſingulis animalibus ſua quædam eſt propria, ſed quæ mente tractari poſſit, nec circumſcribi oratione, materies.*

ANTIPATHIA. SYMPATHIA.

[a] Lib. de ani. 1. c. 37.

[b] In Geoponicis.

Ciconia & Veſpertilio inimici.

Platanus Veſpertilioni aduerſa planta.

Cũ hedera

Cum Solifugis & cũ omnib. formicis.

[c] In Comm. in Plin. lib. 29. cap. 4.

Cum locuſtis.

[d] In Geoponicis.

Amicitia cũ Columbis.

Cum ſplendidis.

CICONIA, vt [a] Aelianus, Philes, necnon [b] Zoroaſtres ſcribunt, & Veſpertilio inimici ſunt. Huius enim cõtactu ſolo Ciconiæ oua ſterileſcunt, ni platani folijs in nidum impoſitis ſibi cauerit, quę accedenti Veſpertilioni (ſi credimus) torporem inferunt. Plinius etiam *platanum Veſpertilionibus aduerſari* ſcribit, & Africanus, ne Veſpertiliones inuolẽt, ad ingreſſus omnes platani folia ſuſpendi iubet. Eoſdem idem cum paulò antè citato Zoroaſtre author eſt, hæderæ etiam ſuffitu & odore perimi. Plinius præterea & formicarum genus eſſe venenatum tradit, quas Solifugas Cicero, ut habet [c] Dalechampius, appellet, ſalputas Bœtica, quibus cor Veſpertilionis non ſolùm contrarium ſit, imò omnibus in vniuerſum formicis, vnde Noctuæ (ſi Oppiano fides adhibenda eſt) cùm formicas à pullis abigere cupiunt, Veſpertilionis cor in nido habent, tanquam formicæ etiam ſua latibula deſerant, ſi quis cor Veſpertilionis impoſuerit. Alis Veſpertilionum ad formicarum nidos admotis, nullam ipſarum egredi Horus teſtatur. Locuſtis quoque inimicus putatur Veſpernilio. Illas author eſt [d] Democritus, locum ſubiectum minimè tranſuolaturas, ubi quis Veſpertiliones elatioribus arboribus ſuſpenderit. Verùm ut occultę huius inimicitiæ ratio naturalis aſſignari non poteſt, ita nec è contra neceſſitudinis, quæ ei cum Columbis intercedit. Didymus enim, qui etiam Geoponica ſcripſit, perſeueraturas Columbas ait, ſi caput Veſpertilionis in peris, ſummo columbarij faſtigio ſuſpendatur. Cum lumine utrũ ſympatheiam, an antipatheian habeãt, dubium videtur. Illud experientia docet, ſi quis veſpertino crepuſculo facem, candelamuè ſcopis ſtipitiuè impoſitam, aut gladium nitidum & micantem in ſublime eleuet, Veſpertiliones ad ea aduolare, & offenſos frequenter decidere. Hac enim ratione potiſſimùm capiuntur, vel ſi fortè feneſtras in conclaue inuolarũt, fieri etiam poteſt, ut id accidat, quòd lumine clariori oculi eorum cæcuciant, hallucinenturq́; ideò incerto volatu, haud difficulter in protenſum gladium, aut facem impingant, atque ita offenſi delabantur.

COGNOMINATA.

OLIM mulris erant nomina auium. Ita Philoſophus Chærephon Socratis perfamiliaris Nycteris non ineptè dictus fuiſſe legitur, vel quia, uti neque hoc animal interdiu apparet, ita neque Philoſophi, (latent enim & philoſophantur) vel quia nigricantis erat coloris cum pallore interfuſo, vnde & pyxinos, id eſt, buxeus cognominatus eſt, vel deniq; quia Philoſophiæ ſtudijs emaciatus, corpore ſtrigoſo erat, cùm etiam aliàs eſſet ſtatura procera & gracilis. Vnde natum adagium: *Nihil differs à Chærephonte*, in homines pallidos, & graciles. Talis enim corporis ſpecie erat Chærephō, vt Suidas teſtatur. Meminit Ariſtophanes Ἴβις Λυκοῦργῳ, χαιρεφῶντι νυκτερὶς ſupple ἐστ' ὄνομα, id eſt, *Ibis Licurgo, Chærephonti Veſpertilio nomen eſt*. Veſpertilionem viri eruditiſſimi explicant apud [a] Iuriſconſultos, qui interdiu exiliter videt, noctù aeri ſit acie, ego potiùs (inquit [b] Turnebus) putem eum eſſe, qui interdiù more Veſpertilionis latitet, noctù prodeat, quod fugitiuos quoſdam feciſſe olim non dubium eſt. Ne enim in dominum, vel in notos inciderent, interdiù ſe abdebant, cùm foras exirent noctù, vt Veſpertiliones, alijs tamen in libris veſpillo legitur. Reperi in antiquo lexico Veſpertilionem eſſe ſepulcrorum violatorem, quem Græci τυμβωρύχον, quod intelligetur per antiphraſin, quaſi nō ſepeliat, ſed nudet: cùm Veſpillo funerare ſoleat. In Latinogræco Lexico reperi Viſpellio & Veſpello, vbi etiam exponitur ille νεκροθάπτης, hic νεκροφόρος, ita ille funerator eſt, hic cadauera portat.

Chærephō philoſoph' Nycteris dictus & buxeus.

Nihil differs à Chærephonte, Prouerbiū.

[a] *L. qui decē A. de ſolut. & liberat.*

[b] *L. 14. Aduerſ. cap. 3.*

τυμβωρύχον. Veſpillo. Viſpellio. Veſpello. νεκροθάπτης. νεκροφόρος.

DENOMINATA.

LVCIANVS [a] Nyctiporum fluuiū appellari à Veſpertilionibus fingit, eumq; præterlabi inſulam ſomni, quæ ſola has aues procreat, & circa eam vndiq; circumiacere ſyluam cuius arbores ſint papauera procera, & mandragoræ, in quibus illæ aues ſedeant.

Nyctipor' fluuius.

[a] *L. 2. Hiſt. Veræ.*

AVGVRIA. PROGNOSTICA.

PRIMVM augurium, quod Hieroni iuniori Siciliæ tyranno obtigit, fuit hoc. Cùm adhuc adoleſcens de virtute belli periculum facturus eſſet, Aquila clypeo inſedit, & Veſpertilio haſtæ: illa quidem ex ſententia augurum robuſtum corpore, hic ſolertem animo prudentemq; ac regno dignum portendebat. Ita [a] Fazelius hoc augurium narrat. Ego verò ad Noctuam id pertinere puto, quia huic à veteribus attribuitur. Superſtitioſum omninò eſt quòd tradit [b] Apuleius: *Cùm penetrauerint larem quempiam ſolicitè prahenſas foribus adfigi, vt quod infauſtis uolatibus familia minantur exitium ſuis luant cruciatibus.* Quod ſequitur, fortè naturalem rationem habet: Veſpertiliones ueſperi, ſi citiùs & plures ſolito cauernis ſuis egrediantur, ſignum caloris, & ſerenitatis erunt, poſtridie futuræ, vt Gratarolus fortè ex [c] Ariſtotele annotat. Contra verò ſi ſeſe occultant, neque è latebris prodeant, tempeſtatem ſeu nubilum cælum præſagiunt.

Hieronis augurium de regno obtinēdo.

[a] *Lib. de Sicilia.*

[b] *Lib. 3. de Aſino aur.*

Serenitatis prognoſticon.

[c] *De Secretis.*

Tempeſtatis ſignum.

MORALIA.

NATVRAE Veſpertilionis cōgruere naturam Diaboli Diuus [a] Baſilius ait, hoc pacto. Die enim illa abijciet homo, abominationes ſuas argenteas & aureas, quas fecerunt, vt adorent uana, & Veſpertiliones, & ingredientur foramina ſolidæ petræ, & ſciſſuras petrarum à facie formidinis Domini, & à gloria fortitudinis eius, quum reſurrexerit, percutere terram. Eſt autem, inquit ille, Veſpertilio animal nocturnæ caliginis appetens, verſans in tenebris, ſolis ſplendorem non ferens, & in deſertis locis perlibenter conuerſatur. Quid autem Dæmones, an non tales nempè vaſtitatis opifices, lucem eam auerſantur, quæ eſt vera lux totius mundi? Veſpertilio & alis præditum animal eſt, nec tamen pennis præteruolat, ſed membranula carnea per aërem uolaturit. Iſtiuſmodi ſunt & dæmones, incorporei quidem ſunt, nullo acceſſ deſiderio alis prouolant, ſed materialium rerū affixi, deſiderijs intabeſcentes carnis inſtar concretionis obduruerunt. Veſpertilio animalculum eſt uolatile & quadrupes, pedum alioqui firmitate non ſatis tutò fulcitur, & infirmi eſt uolatus. Cuiuſmodi ſunt & dæmones. Neq; enim angeli, neque homines ſunt. Illorum quidem dignitate non ſunt perfruiti, non item hominum aſſecuti naturam. Dentes habet Veſpertilio non item alites aliæ. Dæmones autem expeten-

[a] *Comment. in c. 2. Eſa.*

Diabolus Veſpertilioni comparatus.

dæ uindictæ appetentiores ſunt, non etiam angeli. Veſpertilio nequaquam aliarum auium inſtar gignit oua, ſed animalcula parit ipſo partus initio. Tales ſunt & dæmones, actutũ & quàm ocyſſimè malignæ ſuæ operationi finem imponunt. Qui igitur uenerabundi procidunt dæmonibus, allegoricè dici poſſunt Veſpertiliones. Quando autem à ſe unus aliquis excuſſerit ineptiſſimam uanitatem idololatriæ, ac deſierit procidere Veſpertilionibus, tũc uolet primum ingredi cauernas ſolidæ petræ, ac ſciſſuras petrarum. Cauernæ iſtæ ſeu foramina petrarum multas illas manſiones deſignant, quæ meo arbitratu iuxta analogiã ſingulis quibusq; in Chriſtum credentibus ſunt condiſtinctę, & ſciſſuræ petrarum paſſionẽ innuunt corporis eius, nempè eorum, qui ſunt ſalutem conſequuturi, ut ad ipſum confugiant, apprecantur, ſeque recondant ſub eius perfectione. Item [b] alibi, ſed in partem bonam Veſpertilionum naturam uertit. Cómoueat te quæſo (inquit) mutuus amor Veſpertilionum qui lóga ueluti catena conſtricti inter ſe cohærent, ne unquam ſeparationem ac uitam ſolitariam ſocietate atque communione prǽſtantiorem eſſe exiſtimes. Nihil enim eſt, quod nos ab inuicem ſeiungat, niſi noſmet ipſos ſpontè ab alijs ſemoueremus. [c] Iſychius de Veſpertilione ita allegoricè ſcribit: Circa terram uolant Veſpertiliones, ita ut pennis pro pedibus utantur, quando ambulant, quod indignum eſt eis, qui contemplationi dent operam, horum etiam contemplatio proculdubiò in terrenis occupatur. Sic Hęreticis omnibus Veſpertiliones comparantur, quòd ſcelerum pleni, uirtutis fulgentiſſimum lumen aſpicere, tanquam ſolem illę uolucres, haud poſſint, & Eccleſię formoſiſſimas partes intueri & mẽte circumluſtrare. [d] Hieronymus Vida timorem, atrum & inelũctabile monſtrum depingẽs, egregiè ei Veſpertilionis alas tribuit, quoniam timidi non aliter atque hęc auis in tenebris ſeſe abdant. Canit autem:

b Orat. 1. de amor. erga Deũ & pro ximum.
Veſpertilionum amor.
c Lib. 2. in c. 11. Leuit.
Qui Veſpertilionibus cõparandi. Hæretici.
d L. 5. Chriſtiadum.

Iuſſa facit, ſibi nigrantes accommodat alas
Nocturnarum auium, inq; atros ſe colligit artus,
Iamq; emenſa via tractus obſcæna volucris
Purpurei crebra ante oculos ſe præſidis ecce
Fertq; refertq; volans circum importuna ſonansq;
Nunc pectus nunc ora nigris euerberat alis.

MEDICA

Ad Scirrũ.

AVICENNA Veſpertilione ad curandum lienis ſcirrũ hoc modo uti iubet. *Veſpertilionem* (inquit) *decolla, & areſactum tere, inde propina cum ſyrupo & aceto, quantum tribus digitis comprehenditur. Aut ſeptem Veſpertiliones pingues decollatos repurga, & in vaſe vitreato acetum forte eis ſuperinfunde, & vas luto obſtructum in furnum impone, ut decoquantur; Tum vaſe extracto & refrigerato, Veſpertiliones in aceto digitis diſſolue; inde propinabis quotidiè pondus drachmarum duarum. Remedium enim hoc experimento conſtat.* Ad podagram eundem [a] Galenus adhibere docet, hoc pacto: *Veſpertiliones tres aquæ pluuiali incoquito, deinde hæc adijcito: lini ſeminis triti vncias iij. oua cruda tria, olei cyathum i. bubuli ſtercoris, ceræ vtriuſque vncias iij. Omnia in vnum corpus redacta ſubigito, & cubitum eunti ſemel atque iterum applicato.* [b] Idem pſilothrum conficere docet ex Veſpertilionibus, ſi plures eorum uiui in bitumen dimittantur, donec putreſcant. Atque tùm quemcunque uelis locum inungi iubet. Auicenna oleum arthriticis doloribus utile ita parat. Accipe Veſpertiliones duodecim, ſucci alinar macor (hanc herbam eſſe uulgò S. Iohannis Venetis dictam, uult Bellunenſis, at Monachis Meſuem commentatis meliſſophyllon) & olei ueteris ana lib. ſ. ariſtolochię, caſtorei, ana drachmas iiij. coſti drach. iij. Decoquantur ſimul donec conſumatur aqua, ſeu potiùs ſuccus herbę, & remaneat oleum. Sanguinem Veſpertilionis plurimi authores pſilothri uim habere tradunt. In primis affirmat id ipſum [c] Plinius, ſed malis puerorum (quos imberbes eſſe uolumus) illitum non ſatis proficere monet, niſi cicutę ſemen, uel calchantum ut Galenus, etiam poſteà inducatur. Neq; enim rectè erucę ſemen apud Plinium eo loco legitur, quòd nihil ad pſilothra ualet. *Sic enim aut in totum tolluntur*, inquit, *aut non excedunt lanuginem. Idem & cerebro eorum effici putant; eſt autem duplex, rubens & candidum. Aliqui ſanguinem eius & iecur admiſcent.* Ad trichiaſin, qua oculi palpebrarum pilis infeſtantur, Archigenes apud [d] Galenum Veſpertilionis ſanguinem alijs quibuſdam miſcet, ut & Ant. Muſa precedenti ibidem capite. Serenus quoque ſi te hoc uitium infeſtet, & pili oculis moleſti ſint:

Ad podagram.
a 3. Euporiſ. 248.
b 2. Eup. 85
Ad arthritidis dolores.
Sanguinis vis.
c L. 30. c. 1.
Plinius correctus.
Ad trichiaſin.
d 4. de cõp. med. ſecundum loca cap. 8.

Ergo (inquit) *locum crinis vulſi continge cruore*
Quem dat auis tremulis ſimulat quæ pellibus alas.

Idipſum Marcellus, Kiranides, aliją; recentiores ex illis, ut credo, repetunt. Quin & [e] Galenus alibi pſilothrum ex cerebro Veſpertilionis, & mulieris lacte componi, & locum inungi iubet.

e 2. Eup. 25

Idem

Idem tamen è contra alibi hanc vim ſanguini Veſpertilionis diſertè demit, in hæc verba diſſerens: *Sanguinem Veſpertilionis ſcribunt quidam, ſi Virginum uberibus illinatur, plurimo ea tempore ab extuberatione tueri, quod falſum eſt, veluti & quod enaſci ſub alis pilos prohibeat, id quod rectè Xenocrates, tanquam mendacium calumniatus eſt.* Verùm ipſe cenſet ad hunc vſum, aut calchantum inſpergendum eſſe, aut ſemen cicutæ, atque, vbi hoc factum erit, aut prorſum pilos non pródituros, aut ſi prodeant, certè lanugineos fore. Leue enim alioquin & debile eſſet medicamentum, niſi cicutæ ſemen adderetur, quod nempè per ſeſe partes, quibus impoſitum fuerit, haud ſtrenuè refrigeret. Sunt qui puerorum pudendis ſanguinem Veſpertilionis illinunt, credentes ita diutiſſimè eas partes à pube immunes ſeruari poſſe. Quod forte [f] Georgius Pictorius dicere voluerit his verſibus;

[f] *In Pantopolio.*

Eſt volucris ſimulat tremulis quæ pellibus alas,
Quæ lactat pullos uberibuſq́ ſuis,
Pſillotrum referunt iſtam dare poſſe cruorem,
Et gratum quemuis reddere Principibus.

Iulius Alexandrinus tamen ſanguine hoc euulſos pilos, ne renaſcerentur, prohiberi poſſe ſperantes, falſos ſe opinione ſua teſtatur. Sanè ex refrigeratione partis vehementi tale quid poſſe contingere nou eſt à ratione alienum. Veſpertilionis tamen ſanguis adeò frigidæ facultatis non eſt, ut eum id præſtare credamus. Nam in totum nullus ſanguis frigidus eſt. In [g] Auicennę tranſlatione legitur *vnguentum Veſpertilionum prohibere ortum pilorum, & incrementum mammillarum in puellis*, quod falſum eſt. Sed legẽdum eſt ſanguinem Veſpertilionis inunctum uel illitũ hoc pſtare perhiberi. Vt ut ſit, alij experiri poterunt, ſcio tamẽ alios uiuos Veſpertiliones in vas cũ cedria infundere, & ad eundem uſum reſeruare. Tribuũtur etiam ſimiles effectus, ſed falsò alharbe ſanguini, ideſt, chamæleonis, & ranunculi uiridis, quem calamiten uocãt. Aliam medicinã ex ſanguine Veſpertilionis proponit [h] Plinius, ſed ut ipſe fatetur, magicam: Etenim, *magi*, inquit, *Veſpertilionis ſanguine contacto vẽtre in totum annum caueri dolorem tradunt*. Et [i] paulò antè; *grauiſſimùm vitiũ ileos appellatur, huic reſiſti aiunt, diſcerpti Veſpertilionis ſanguine, etiã illito ventre ſubuenire.* Idem Marcellus Empericus ſuo teſtimonio confirmare annititur. Auicenna cerebrum Veſpertilionis, ut Kiranides ſanguinem cum ſucco Rhamni, & melle illitum, ad ſuffuſiones oculorum commendant, ſed nondum planè cõfirmatas. Si mus araneus momorderit iumenta, fel Veſpertilionis (docente Plinio) vtiliter imponitur adiecto aceto. Apud Auicennam legitur Scerrazirac (Belluenſis reſtituit Sizarach, exponitq; lac vel vrinam Veſpertilionis) abſtergendi vim habere, valdè calefacere, & curare ungulam, & albuginem. Alij è contra, ſtercori Veſpertilionis vim excæcantẽ tribuunt, & aliquando cor eius & linguam, hydrophobiam inducere teſtantur. Vulgò etiam urina Veſpertilionis uenenoſam quandam, & ſepticam habere facultatẽ exiſtimatur; Ea tamen Ornithologus ſine noxa quoſdam aſperſos eſſe ſcribit. Dicit Pſellus Platonicus quod Canes, & Corui, & Galli conferunt ad vigiliam, etiam Philomela, & Veſpertilio, & Noctua, atque ex his maximè caput, cor & oculi. Ideo dicunt, ſi quis cor Corui, uel Veſpertilionis ſuper ſe portauerit, non dormitabit, donec deponatur. Idem facit caput Veſpertilionis aridum, alligatum in dextro brachio vigilantis. Nam ſi ponatur ſuper dormientem, fertur non excitari, donec depoſitum fuerit. Secundum authoritatem antiquorum Veſpertilionum combuſtorum cineres, & Noctuæ cum vino potandos dabant, ſi nutricum lac fuiſſet determinatum, uel cum aqua ſoluta mammis illinebant: neutrum tamen ego laudauerim: Importunitas enim hęc ſtomachum exterminat, & cibum corrumpit. Referunt rerum occidentalium ſcriptores, præſertim [k] Petrus Martyr in Vraba noui orbis ampliſſima prouincia maximum eſſe fluuiũ, ex eiuſque paludibus Veſpertiliones noctu prodire Turturibus non minores, & morſu lethali Hiſpanos infeſtare, idq; aliquos ex militibus, qui hoſce morſus experti ſint, teſtatos fuiſſe. Quinimò quoſdam diem ex eo obijſſe, tam diram atque atrocem uim morſus eorum eſſe aiunt. *Ancerſus tamen*, inquit idem, *prætor electus interroganti mihi de Veſpertilionum venenato morſu, retulit ſe fuiſſe inter dormiendum à Veſpertilione demorſum in talo pedis æſtate ob calorem detecti; nec magis nocuiſſe, quàm ſi alterius animalis non venenoſi dẽtibus læſus fuiſſet.*

[g] *L. 2. tract. 2. c. 741.*
Auicenna emẽdatus.
[h] *L. 30. c. 7.*
[i] *Eodem capite.*
Sceirrazirac. Sizarach.
Ad vngulã & albuginem.
Stercoris vſus.
Vrinæ vis.
[k] *L. 4. dec. 2*

Morſus verò Veſpertilionis ſiue uenenatus eſt, ſiue veneni omnis expers curari traditur, uel aqua marina, uel alia calente, uel cinere tantùm feruẽte, quantum tolerari poteſt, parte obluta vel oblita. Raſis, *qui commederit*, inquit, *linguam aut cor Veſpertilionis, fugiet potum aquæ & morietur*; Curabit qui aſſumpſerit eodem modo, quo morſus canis rabidi ſanatur: prouocabit in primis vomitum cum butyro & aceto & fundet ſuper caput ægri lac recens: & bezuar ei ſunt cancri fluuiatiles. Traduntur aliç quãplures Veſpertilionis ab authoribus facultates, ſed ſuperſtitioſæ proculdubiò, ne dicam impiæ, quas etiam ipſe Plinius homo Ethnicus ſapere magiam dixit. Vnde admonitus lector fidem quantam uolet, his adhibebit, quæ nos tamen, ne non omnia à

Morſus Veſpertilionis curatio.

nobis

nobis recitata quis queri poſſit, hîc ſubtexere voluimus. Huius generis, id eſt, *magicæ vanitatis* inquit[a] Plinius, *propè videri poſſunt, quod tradunt, ſi ter circumuolatus domui Veſpertilio viuus per feneſtram inuerſo capite infigatur, amuletum eſſe, præſertimq́; ouilibus circumlatum toties, & pedibus ſuſpenſum in ſuperliminari.* Magi præterea tradunt Veſpertilionis ſanguinem collectum flocco, & mulierum capiti impoſitum libidinem mouere, ſi ſagittarium Sol vel luna permeet, tum Veſpertilionis alas crematas, & oleo tritas febrientibus inungunt. Caput Veſpertilionis aridum adalligatum ſomnum arcet. Atque hæc omnia ex Plinio. Eiuſdem caput ex ſublimi arbore ſuſpenſum fugare tradunt locuſtas. Cor etiam exitum formicarum prohibere tradũt Cardano teſte.

[a] *L.29.c.4.*

Sanguis. Caput. Cor.

VSVS IN CIBO.

VESPERTILIONEM, etſi impurus ſit, & non ſolùm lege Moſaica, ſed etiam aſpectu abominabilis, reperiuntur tamen, qui in cibum admittãt: Etenim [a] Strabo author eſt, *in Borſippa vrbe Babiloniæ, quæ Meſopotamia coniuncta eſt, inter Euphratis conuerſiones, maximam eſſe Veſpertilionum multitudinem, qui longè maiores ſint, quàm qui in cæteris locis capiuntur, eosq́; in eſum condiri.* Quin etiam qui hiſtoriam Nauigat. Orient. conſcripſerunt, in inſula S. Ioannis Veſpertiliones aſſerunt reperiri, non tantùm eſui aptos, verumetiam ſapore & obeſitate gratiſſimos. Eos feruente aqua expilant, fiuntq́; quales apud nos pulli Gallorum deplumati, carne admodum candida. [b] Scaliger Veſpertiliones teſtatur, qui magna copia ab incolis inſulę Catigan in mari Sur ſitę, eſitantur, *Aquilæ eſſe magnitudine, Gallinæ ſapore.*

[a] *L.16. Geog.*
[b] *Exercit. 236.3.*

HIEROGLYPHICA.

MVLIEREM lactantem ac bene nutrientem ſignificaturi Aegypij, Veſpertilionem pingebant. Sola enim inter omnes volucres hæc dentes ac mammas habet, & magna cura ſuos fœtus lactat. Iidem imbecillem hominem, & temerè audacem monſtrare volentes, Veſpertilionem effingebant, quòd hic, etſi pennas nõ habeat, volet tamen. Ala Veſpertilionis cum formica hominem ſignabat, qui ſe extra domum ſuam contineret.

Nutricis typus. Imbellis & temerè audacis typ.

PROVERBIA.

VESPERTILIONES prouerbialiter videntur appellari, qui grauati ære alieno luce domi ſe continent, ne à creditoribus appellentur; noctù prodeunt. [a] Vlpianus: *Si quis ita ſtipulanti ſpondeat, ſanum eſſe, furem non eſſe, Veſpertilionem non eſſe &c.* Quidam hoc loco legunt pro Veſpertilione *veſpillonem*, aut *verſipellem*. [b] Alciatus inter Iureconſultos vndiquaque doctiſſimus putat Veſpertilionem dictum (vt diximus) qui metu creditorum interdiu latitat, noctù prodit. Adagium ſumptum eſſe videtur ex Apologo quodam, ſiue Aeſopi, ſiue alterius illum imitati (nam Aeſopo indignus videtur) qui narrat Veſpertilionem, Mergum, & Rubum ſocietatem iniſſe, vt conflatis ſortibus pariter negotiarentur. Veſpertilionem contuliſſe pecuniam à veneratoribus mutuò ſumptam, Mergum aliud quidpiam, Rubum ueſtem. Quum omnes è naufragio nudi enataſſent, Veſpertilionem, metu creditorum interdiu latitare, noctù volare tãtùm, Mergum obſidere littora, ac ſubinde collum demittere in fundum, ſicubi reperiat merces ſuas vel eiectas in littus, uel in fundo hærentes: Rubum prætereuntium adhærere veſtibus, ſi quam fortè ſuam reperiat. Mihi tamen videtur Veſpertilionis nomen, vt antè diximus ex Turnebo, & in fugitiuum ſeruum competere, qui noctù ab hero ſolitus ſit ſeſe ſubducere, latitatq́; ubi periculum eſt, ne agnoſcatur. Nam mox proximo capite pro Veſpertilione erronem ponit, ac fugitiuum. *Quum quis*, inquit, *ſtipulatur furem non eſſe, fugitiuum non eſſe, erronem non eſſe.* Priſci tamen ea uoce ſecus uſi ſunt, uidelicet pro homine ancipitis fidei, qui nec huius ordinis ſit nec illius, cum utroque tamen colludat. Veſpertilio enim ſic eſt utrumq́; ut nec inter uolucres, nec inter mures planè locum habeat. Vnde [c] Varro, *factus ſum Veſpertilio, neque in muribus planè, neque in volucribus ſum.* Veſpertilionis conuicium torqueri poterit, & in amantes, qui noctù obuagantur: quos [d] Plautus uocat latebricolas: *Elegans*, inquit, *deſpoliator latebricolarum hominum corruptor.* Budæus in citatum paulò antè Pandectarum locum Veſpertilionem uerbum arbitratur eſſe circumforaneum, & ex formula uenalitiorum deſumptum, pro eo, quem earundem Pandectarum author paulò antè myopem dixerat, id eſt, qui interdiu exiliter uidet, & uoſperi iuſtam aciem habet, qui Latinè luſcitioſus dicitur ab auium Veſpertilionum,

Veſpertiliones qui dicantur.
[a] *Lib. Pandect. 21. tit. de Euictionibus.*
[b] *In comm. de ver. ſig.*
Apologus de Mergo Veſpertilione & Rubo.
[c] *In Agathone.*
[d] *In Trinummo.*

ut ei uidetur, ſimilitudine. Quod ut probet, [a] Martiani locum adducit ita ſcribentis. *Num ergo eſſi Veſpertilionem, aut aliàs turpem dederit hominem, idem ſit?* Iuriſconſulti autem (idem eodem loco inquit) aliquando eam ſibi licentiam permittunt, ut uerbis triuialibus & circumforaneis aut caſtrenſibus pro legitimis & purè latinis utantur, qui fit, ut difficilior ſit interdum apud eos enarratio, cùm ea uerba apud authores non reperiantur. Vt autem Veſpillo legatur pro ſandapilario, ſenſui non congruit.

[a] *In l. qui decem intra de ſolut.*

EMBLEMATA.

VARIAS haſce, quas proximè de Prouerbijs attulimus ſignificationes, easq́; tropicas Alciatus artificioſè hoc emblemate complectitur.

Veſpere quæ tantùm volitat, quæ lumine luſca eſt,
Quæ cùm alas geſtet, cætera muris habet,
Ad res diuerſas trahitur, mala nomina primum
Signat, quæ latitant iudiciumq́; timent.
Inde & Philoſophos, qui dum cæleſtia quærunt,
Caligant oculis, falſaq́; ſola uident,
Tandem ut verſutos cùm clam ſectentur vtrumq́;,
Acquirunt neutra qui ſibi parte fidem.
Aſſumpſiſſe ſuum volucri ex Meneide nomen,
Socraticum authores Cherephoonta ferunt.
Fuſca viro facies, & ſtridens vocula tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

Apud [a] Nicolaum Reuſnerum aliud eſt Emblema ſub lemmate, **MALA CAVSA SILENDA**, quod tale eſt:

Dum cultus superûm ſpernunt, feſtumq́; profanant,
Et leuibus fallunt tempus, opusq́; iocis:
Protinus in volucres abeunt Meneides, has, quæ
A ſero verum Veſpere nomen habent.
Iamq́; petunt tenebras, & ſolis numina vitant,
Tecta frequentantes, humida nocte volant.
Mordere os hominum, quàm turpia dicere præſtat
Luce ſacra ſolùm mens vacet, oraq́; Deo.

[a] *L. 3. Embl. 16.*

ÆNIGMA.

EX incertitudine & ambiguitate naturæ Veſpertilionis, qua neque auis neque quadrupes planè, utrumq́; tamen quodammodo eſſe uidetur, natum arbitror Aenigma, quod [a] Plato facit. Vir non uir, uidens, nō uidens, percuſſit, non percuſſit, lapide nō lapide, auem nō auē, ſuper arbore, nō arbore. Cuius ſenſus eſt, hic Enuchus luſcus talictro excuſſit pumicem in Veſpertilionem ſuper ſambuco. Cur enim Veſpertilio iure auis non auis dicatur, abūdè à nobis ſuo loco eſt dictum, nempè quòd alas & uolatum cum auibus, reliqua ferè omnia ut dentes, mammas, pilos, pedes &c. cum quadrupedibus communia habeat, & ut inquit Alciatus:

Quod cùm alas geſtet, cætera muris habet.

Aenigma hoc triplici ſenariolo expreſſit [b] Petrus Crinitus:

Homo, non homo; videns non videns; alitem
Non alitem; lapide non lapide; perculit
Cùm ſuper arbore, non ſuper arbore degeret,

De Veſpertilione aliud Sempronij ænigma legitur tribus hiſce uerſibus expreſſum:

Nox mihi dat nomen, primo de tempore noctis,
Pluma mihi non eſt, cùm ſit mihi penna volantis
In tenebris ſedeo, nec me committo diebus.

[a] *L. de Rep.*
[b] *Lib. 20. de honeſ. diſcipl. cap. 8.*

APOLOGI.

APOLOGVM non quidem Aeſopi, ſed alterius cuiuſdam Aeſopi ſimiæ de Veſpertilione, Mergo, & Rubo, inter prouerbia tum recitauimus, quod ad ſignificationes Veſpertilionis declarandas faceret. Alius eſt huiuſmodi, & ipſe à natura ancipiti animalis petitus, vt & ænigma, quod præmiſimus. Auibus cunctis exulare iuſſis edicto, Veſpertilio dixit, ſe murem eſſe; rurſus alio ſuper exilio murium promulgato, auem ſe eſſe dixit. Perſtringit Apologus verſipelles quoſdam, qui inſtar Prothei cuiuſdam omnes pro re nata, & ex ſuo commodo vultus induunt, ſeque nunc hos, nunc illos ſimulant, tempori certè ſe accomodantes & foro, ut dicitur, uti ſcientes.

Verſipeles denotat Veſpertilio.

FABVLOSA.

*L.3. Varia Hiſt.

*AELIANVS Meneiades tres ſorores fuiſſe, fingit. Leucippen, Ariſtippen, & Alcithoën, quarum una in Cornicem, altera in Veſpertilionem, tertia in Noctuam à Deo Baccho mutata ſit, quòd ſcilicet hunc ipſum Deum, eiuſque orgia contempſiſſent. Ouidius uerò omnes ſimul in Veſpertiliones uerſas fuiſſe fabulatur eandem ob cauſam:

At non Alcithoë Mineias orgia cenſet
Accipienda Dei &c.

Et paulò pòſt:

Finis erat dictis & adhuc Mineia proles
Vrget opus ſpernitq́; Deum feſtumq́; prophanat.

Et quibuſdam interiectis:

Iamq́; dies exactus erat, tempusq́; ſubibat,
Quod tu nec tenebras nec poſſes dicere noctem,
Sed cum luce tamen dubia confinia noctis,
Tecta repentè quati, pinguesq́; ardere videntur
Lampades, & rutulis collucent ignibus ædes.
Falſaq́; ſæuarum ſimulachra vlulare ferarum.
Fumida iam dudum latitant per tecta ſorores
Diuerſaq́; locis ignes, ac lumina vitant.
Dumq́; petunt tenebras paruos membrana per artus
Porrigitur, tenuesq́; includunt brachia penna:
Nec qua perdiderint veterem ratione figuram,
Scire ſinunt tenebræ, non illas pluma leuauit.
Suſtinuère tamen ſe perlucentibus alis,
Conataq́; loqui, minimam pro corpore vocem.
Emittunt peraguntq́; leui ſtridore querelas,
Tectaq́; non ſiluas celebrant, lucemque peroſæ
Nocte volant, ſeroque tenent à veſpere nomen.

Et paulò pòſt

——potuit de pellice natus
Vertere Mæonios, pelagoque immergere nautas.
Et laceranda ſua nati dare viſcera matri,
Et triplices operire nouis Meneidas alis.

HISTORICA.

Monachus monbundus à Veſpertilione ſanatur.

MONACHI cuiuſdam deſperato morbo laborantis atque euentu inſolenti, ac mirabili à Veſpertilione fortè ſanati, hiſtoria digna relatu mihi viſa eſt. Solent Veſpertiliones inſtar culicum noctù dormientes aggredi; & quam partem detectam repererint, auſu imperterrito mordicùs impetere, ſanguinemq́; exugere. Accidit itaque, ut de vita periclitans æger decumberet cænobita pleuritide, cum febre ardentiſſima coniuncta. Quare cùm phlebotomia tanquam unico præſidio ſummoperè egeret, Chyrurgus bis terue ſcalpello icta uena, ne tantillum quidem ſanguinis extraxit. Vnde pro iam iam morituro deſertus erat à reliquis monachis, qui extremo ei uale dicto, curaturi ſepulcrum abierunt. Ad deploratum, & quem iam è uiuis exceſſiſſe rebantur, poſtridiè manè reuertuntur, hominemq́; uiuum, & alacriorem ſoli-

tò, ac

tò, ac propè incolumem offendunt. Miratis ac cauſam ſciſcitantibus, hanc refert, Veſpertilionem noctù, detectum pedem mordicùs arripuiſſe, venam aperuiſſe, ſanguinem ad ſatiem vſque & copioſum exuxiſſe, ſaturum auolaſſe, vena relicta aperta. Breui itaque cænobita hic ſanitati reſtitutus ad munia conſueta rediјt.

DE STRVTHIOCAMELO. Cap. II.

AVIVM omnium rapacium, cùm diurnarum, tùm nocturnarum hiſtoria iam nunc ad calcem vſque perducta, non videbor ordinem nobis hactenus obſeruatum, inuertere, ſi Veſpertilioni, quem nocturnis adneximus, Struthiocamelum, à quo [a] Plinius de auibus ſcripturus, exorſus eſt, ſubiunxerim, fabuloſiſq; cùm rapacibus, tùm non rapacibus, quæ ſubſequuntur, prætulerim. Struthiocamelus enim eodem modo, ut Veſpertilio, partim auem, partim quadrupedem refert, quippè qui non vt quadrupes, pennas habeat: vt non auis, ſublime non volitet, nec pennas ad volandum vtiles gerat, ſed vt currentem adiuuent. Denique qui bipes etiam ſit tanquam auis, biſulcus tanquam quadrupes; cùm digitos non habeat, vt aues, ſed vngulas bipartitas, vt quadrupedes biſulci. Cum itaque in hoc conueniant Veſpertilio, & Struthiocamelus, ut ſemiaues ſint, & ſemiquadrupedes, iure merito hiſtoriç illius, huius adiungenda videbatur, eoque magis cùm vterque genus non habeat proprium, ad quod potiùs poſſint reduci.

[a] *L. 10. c. 1.*

ÆQVIVOCA.

STRVTHIOCAMELVS inter ſtruthij herbç nomenclaturas legitur apud Dioſcoridem, cuius radicibus ad ciendos menſes [a] Hippocrates vtitur. Hanc herbam quibuſdam lanariam dici ſcribit [b] Iſidorus. Sunt qui ſtruthium ſiue ſtruthionem dictam velint, quoniam folia eius vtrimq; lancinata pennas huiuſce Auis æmulentur, nam & aliæ plantæ à pennarum ſimilitudine nomen habent, ut Filix, *πτέρις* dicta, hoc eſt, alata, quia ſcilicet folia eius vtrinq; pennarum more, teſte [c] Dioſcoride, digeſta ſint. Abietis item, & Sorborum folia Theophraſtus *ſingula* tradit, *conſtare ex obliquis pennæ modo partibus, acſi omne vnum eſſet, habens lobos exciſos ad neruum vſque, verùm differunt*, inquit, *ſingula multitudine partium. Decidunt, ſed totum folium pẽnæ facie.* Quod verò folia plantarum ſimilia Strutij auis pennis dicantur, idem Theophraſtus teſtis eſt, qui de arboribus Indiæ loquens: *in India*, inquit, *arbor quadam gignitur, cuius folium ſpecie prælongum, ſimile pennis Struthiorum, quæ ſuper galeis imponuntur longitudine duorum cubitorum*. Struthium quoque genus eſt mali apud [d] Athæneum. Struthium item pro obſcæna parte virili in Mimis præſertim accipi ſolet, quandoquidem hæc corporis pars coniugium maximè promoueat, & debitis augeat incrementis. Ego verò eam partem id nominis obtinuiſſe putem, quoniam Struthiones inſigniter ſint, vt dicemus, Venerei.

Struthiocamelus herba.
[a] *Lib. 1. de mor. mul.*
[b] *Lib. 17. Orig. c. 9.*
Filix ab alium pennis dicta.
[c] *L. 4. c. 27.*
Struthium mali genus.
[d] *L. 2. Dipn.*
Struthium pro mentula.

SINONYMA.

NON uno nomine (vt Latinis ferè ac Græcis) Hebrçis Struthocamelus uenit, ſed pluribus, iјſq; adeò confuſis, vt æquiuoca potiùs, quàm ſinonima videantur. Azida iuxta Phiſiologum Auis eadem eſt, quæ Struthio. Albertus Aſida legit per ſ, dicitque vocem eſſe Græcam, quæ ab aliјs dicatur Chamæleon, ſed pro Chamæleon ſcribendũ eſt Struthiocamelus. Aſida verò Hebraicũ nomẽ, non Græcum eſſe uidetur, nõ tamen Aſida ab Hebræis profertur, ſed Chaſida, & nominatur à [a] Iob vnà cum Neelaſa Aue, quam Kimhi Pauonẽ, Chaldæus Gallum ſylueſtrem interpretatur. R. Abraham putat eſſe סטרוצא Struza, id eſt, Struthionem. בת יענה bath iaana Dauid Kimhi ponit in themate Ain עי, & exponit aues degentes in ſolitudine, quæ vocem lugubrem emittant. [b] Idem ait בת bath minorem eſſe, Ieanim יענים maiores. Septuaginta Sirenes transferũt, Hieronymus Struthiones. Animal eſſe aiunt ſemper ſolitudinis amãs, quod cùm pennas habere videatur, tamen de terra altiùs eleuari nequeat, quod Struthioni conuenit, vt & aliј ferè ſcripturæ loci, in quibus Struthij fit mentio. Deuteron. 14. & Leuit. 11. Chaldæus interpres habet בת נעמיתא bath naamitha; Arabs נעאמה neamath: Perſa prætermiſit, nimirum eandem vocẽ poſiturus, ut per verſum totum fecit. Septuaginta interpretes στρουθός, Hiero-

Azida.
Aſida.
Chaſida.
[a] *Cap. 39.*
Struza.
Bath iaana.
[b] *Eſaiç c. 13.*
Bath naamitha.
Neamath.

Iaenath. [c] Cap. 39. [d] In Sirenibus. Ranan. Thalim. Thalix. Thalius. Naam. Naham. Nham. Nacham. [e] Lib. 4. Στροῦθος. Στρουθοκάμηλος. Στρουθοϊοκάμηλος. Στρουφοκάμηλος.

Hieronymus Struthio. Dicitur & Hebraicè Iaenath ab vlulatu; ianath enim vlulare eſt aliquãdo Hebræis: vnde eſt, quod quidam Vlulam interpretantur. Dicitur Bath iaenath, id eſt, filia Struthionis, eò quòd homines fæmella ferè veſci ſolent, & cùm adhuc parua eſt, teſte R. Dauid Kimhi in lib. Michol. Iaanath apud [c] Iob ſecundum Abraham eſt Struthio. Iob inquit ſe eſſe factum fratrem Syrenum, & ſocium στρουθῶν. στρουθοὺς autem dicit, quos nos Struthocamelos vocamus, ut inquit [d] Suidas. Habitabuntq́; ibi filiæ Struthionis iaanath. Sunt qui Ranan quoque Hebraicam vocem Struthionem vertant. Thalim teſte Syluatico eſt Struthio mas: Vetus gloſſographus Auicennæ legit Thaliz, codices noſtri Auicennæ Thalium habent: Thalium, inquit, explicauimus in capite de Struthione. Vox fortè Perſica fuerit. Naã etiam apud Syluaticum Struthionem ſignificat, codex noſter Auicennæ habet Naham; Bellunenſis legit Nham, & eſt, inquit, auis Strutihio, alia lectio Nacham, quæ eſt auis magna paluſtris. Struthocamelus, uel ut alij ſcribunt, Struthiocamelus nomen Græcum eſt, quod Latini etiam receperunt, ut Plinius, multiq́; alij recentiores, ut D. Hieronymus, & eo etiam poſteriores alij, ut Gaza, multiq́; uiri alij doctiſſimi Struthionem uocant, non deſunt etiam qui Struthium dicant, ut Valla in tranſlatione [e] Herodoti, & apud Philoſtratum in uita Apollonij. Synonima Græca ſunt, στρουθος, ut Philoſtrato, atque etiam Ariſtoteli; στρουθοκάμηλος Heſychio; στρουθοϊοκάμηλος Oppiano, recentioribus Græcis στρουφοκάμηλος. Sunt qui auem hanc maſculini generis faciant nec deſunt qui fæminini; apud Iuliũ Capitolinum Struthiones Mauros legimus, & apud Lampridium Struthionum ſexcentorũ & στρουθὸς ὁ Ἀράβιος, & στρουθὸς κατάγαιος ab Herodoto pronunciatur, & Ariſtoteles στρουθὸς ὁ ἐν λυβίῃ dixit, maſculino ſcilicet genere. Ariſtophanes uerò multiq́; alij Græci στρουθὸν μεγάλην, uel λυβικήν, ut & recentiorum etiam nonnulli fæminino genere Struthionem magnam uel Libycam dicũt. Textor Rauiſius Struthium uocat marem, & fæminam Struthionem, ſed abſque authoritate: quare nihil ego referre putem, utrum fæminini, aut maſculini generis habeatur, ſic & ipſe Gaza modò Struthionem Africã dixit, cùm & aliàs Struthionem Lybicum dixiſſet. Plautus hanc auem Paſſerem marinũ appellauit, item & Pœnam auem; Sunt qui ita dictam uelint, quòd maritimas oras inhabitet, uel, ut Turnerus ait, quòd ex Africa mari in Italiam aduehatur, Paſſerem autem quòd eius ſimilitudinem gerat. Ego uerò uocari crediderim Paſſerem, & Paſſerculum, & Græcè στρουθὸν & στρουθίον, quaſi per ironiam nomine compoſito, uelut ſi quis pygmæum gigantem diceret, uel homunculum giganteum. At Struthocameli aliud etymum eſt, nempe, quòd colli, & crurium longitudine camelum imitetur. Eſt enim ſtatura homine ipſo procerior. Cùm uerò & multæ auis partes, collum nempè, roſtrum, oculi, caput, crura, Anſeri potius quàm camelo, ſimiles ſint Chenocamelum potiùs quàm Struthiocamelum curioſus quiſpiam uocauerit. Apud Varinum λίβυσσα ὄρνις, id eſt, Lybica auis pro Struthiocamelo legitur, ut in hoc carmine:

Pœna auis quæ. Paſſer marinus cur Struthio dictus. Etymon. Chenocamelus. Λίβυσσα ὄρνις. Lybica auis.

——ἀλλὰ λίβυσσα
Στρουθὸς ἀλισκομένη πλάζῃ καὶ ἀμφοτέρῃς.

Afra auis. [f] In cõmen. Horat. Vaſta auis. [g] Lib. 1. in Eutropium. Auis ceruena. [h] Lib. 4. rer. antiq. c. 3. Auis non auis.

Sic & Afra auis uocatur Latinis, ut annotat [f] Acron: & Vaſta Auis [g] Claudiano. [h] Diodorus Siculus Aues Ceruinas appellauit, ut cõijcio, nam in tota deſcriptione cõueniũt omnia, nihilq́; aduerſatur, ut poſtea monſtrabimus. Veſpertilionem auem non auem uocant, idem Struthiocamelo quoque competere poteſt, cùm ut auis non uolet, & multas etiam partes cum quadrupedibus cõmunes habet. Italis appellatur Struzzo, uel Sturzo apud Scoppam. Hiſpanis Aueſtruz, Luſitanis Ema di Gei, Ema autem ſimpliciter Gruem eis ſignificat, Gallis Autruche, uel Auſtruche, Germanis Strauſs, uel Struuſs, & quoniam pennis eius pilei, & galeæ ornantur, deducitur inde nomẽ ein Struſsle, pro qua uis criſta, & uerbum ſtruſſen pro eo, quod eſt ſuperbè ſe erigere. Belgis dicitur een uogel ſtruijs. Anglis an Oiſtris, uel Oſtrige. Illyricè Pſtros, Polonicè Strus.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

DE Struthiocamelo, quoniam ut Veſpertilio partim auem, partim quadrupedem referat, dubium uidetur, nunquid potiùs inter quadrupedes, an inter aues reponi debeat. Palpebræ enim, quibus ſolus alitum ut homo, utrinq́; præditus eſt, pedesq́; biſulci ac totius corporis magnitudo quadrupedẽ eſſe arguũt, cùm magnitudo Auibus parua cõueniebat; corporis enim molem ſublimem ferri nequaquã facilè eſt, ut ſcriptũ reliquit [a] Ariſtoteles: cõtrà forma corporis, pennæ, roſtrũ, caput, collũ, cauda, pedes bini, Auem quidẽ conſtituũt, ſed quæ gibboſo corpore, pedibus in binas ungulas diuiſis, moribus, atque ouorum incubatu à reliquis auibus differat.

[a] Lib. 4. de part. anim. c. vltimo.

rat. Alas quidem habet uti cæteræ, ſed quæ non ad uolandum, ut illis, ſed ad ueloziorem curſum datæ ſunt. Oua item, ut illæ, parit, ſed non incubat, quæ nempè in arena ſepeliat, & ſolis calore poſtmodum excludat.

Alæ.

FORMA. DESCRIPTIO.

STRVTHIOCAMELVS Anſerẽ tota corporis ſui forma refert. Quod ad magnitudinem attinet, Auium omnium maximus eſt. Tria enim ſunt animalia, quæ ex minimis maxima euadũt, nempe ex aquatilibus, Crocodilus; ex uolucribus Struthio; ex quadrupedibus Elephantus. [a] Diodorus Siculus cameli magnitudinem Struthioni tribuit. [b] Plinius equitis equo inſidentis etiam altitudinem excedere ſcribit, quod ſanè intelligendum eſt, dum collum quantum poteſt, erigat. Nam reuera aliàs longè minor eſt, maximus tamen uoclucrũ, ut dixi, quare ab [c] Ariſtophane Rheæ Deorum matri etiam comparatur. Roſtrum habet, ſi corpori adæques, valdè exiguum, ſed acutum, & robuſtum. Caput Anſerinum, id pariter paruum, & cerebrum in eo ferè nullum, plumis haud copertum, ut neque collum, ſed exiguis tantùm pilis, in fœmina pallidè luteſcentibus, mari uerò in capite magis flauent, collum uerò ad rubrum colorem uergit. Oculos magnos, nigros, cameli ſimiles. Palpebras utrimque, alitum ſolus, ut homo, teſte Plinio: [d] Cardanus pilos habere dixit in ſuperiore palpebra. Collum prolixum, imò longiſſimum, coloris qualem dixi, quod [e] Suidas aſini ſimile dixit, ſed quàm rectè, ipſe uiderit. Pennæ quæ pilis haud diſſimiles ſunt, à cæteris auium pennis differre uidentur. Dorſi, cuius pennæ in mare nigerrimæ, in fæmina fuſcæ tantùm ſunt, & lanæ quandam ſubſtantiam ſua mollicie efficiũt, tanta latitudo eſt, ut Oppianus puerum lactantem, uel ut Italicè quidam ſcripſit, hominem inſidentem ſuſtinere poſſit. Alarum pẽnæ eiuſdem coloris, ſed in ſuperiori parte candidiſſimæ. Gordianum tradunt Imperatorem, dum etiamnum iuuenis eſſet, trecentos Struthiocamelos Mauros miniatos habuiſſe, quos ego Phænicopteros fuiſſe arbitror. [f] Albertus Struthionem in interioribus alarum cubitis, ſpicula quædam, quibus feriat eos, quibus inſilit, habere ſcribit, & author de nat. rer. paruum ei ſub alis oſſiculũ tribuit, quo ſe in latere purgat (pungit fortè) & agitat, cùm prouocatur ad iram. Alij in extremis alis oſſeos quoſdam extare putant mucrones, quibus ceu calcaribus ad curſum ueloziorem ſe incitet, infligendo eos coxis, in quibus, ut in pleriſq; etiam alijs partibus corporis deplumis eſt. Sed eiuſmodi ſpicula atq; oſſeos mucrones ego obſeruare non potui. Caudæ pennæ in mare ſubalbidæ, in fæmina ſubfuſcę ſunt & caſſides maximoperè expetuntur. Coxæ ſanè prægandes; eiuſdem cum collo coloris plumis per quam raris ornata, ut aui non uideantur conuenire, ſed quæ cum magnitudine rotunditateq; ac carnis albedine, tùm quòd in anguſtum ſenſim iuxta genu finiuntur, humanum femur potiùs imitẽtur. Crura carnoſa cruribus camelorum ſimilia, crebris corticibus, ceu ſquammis intecta uſque ad geminos duros poplites. Pedes bifidi more boum, cęterorumq; quadrupedum biſulcorum in binas ungulas diuiſi; itaque perperàm Suidas pedes aſini, qui ſolipes, atque una tantummodò ungula inſignitus eſt, Struthioni tribuit. Verùm cur biſulcum potiùs, quàm ſolipedem aut digitatum natura Struthionem fecerit, ego prorſus ignorare me fateor. [g] Nicolaus Leonicus Thomęus id quidem hunc in modum quęrit, ſed nihil uidetur concludere. *An quia*, inquit, *verè non ſunt volucres, ſed pedeſtrium generis magis, & ideò neq; à terra tolluntur altius, pennæq; ſolummodò data ſunt ijs, vt currentes adiuuent, qui alioquin corporum mole eſſent tardiſſimi. An quod in animalium genere ambiguas quaſdam, & velut promiſcuas natura producit ſpecies, ut in lutris, marinisq; vitulis, quæ cùm aquatilia, tùm terreſtria meritò exiſtimari poſſunt. Huiuſcemodi autem Struthiocamelum eſſe, non abs re putandum eſt, vt auis enim bipes eſt, pennasq; & plumas habet, vt verò ex pedeſtrium eſt genere, & genas habet, quibus ſanè carent volucres, & bifidas gerit vngulas. Huius autem cauſa corporis illius eſt moles, quæ haudquaquam auibus, ſed quadrupedibus magis conueniens, aptaq; eſſe videtur.* Verùm nunquid hæ rationes ſufficiant, alijs dijudicandum relinquo. Nos interim maris & fæminæ iconem priuatim exhibemus, etſi unica ſufficeret, ſed pictoris id auaritia factum eſt.

Magnitudo. Animantia quæ ex minimis maxima euadant. [a] *Lib. 3. rerum antiq. cap. 12.* [b] *L. 10. c. 1.* [c] *In auibus.* Cur Rheæ dicatus. Roſtrum. Caput. Oculi. [d] *Li. 10. de ſubtil.* [e] *In Sirenibus.* Pennæ. Dorſum. Alæ. Struthiones miniati qui ſint. [f] *Lib. 23. de Animal.* Cauda. Coxæ. Crura. Pedes. Suidæ error. Cur natura biſulcum voluerit eſſe. [g] *In quaſt. nat.*

LOCVS.

STRVTHIONES loca amant deſerta,& ferè aquoſa, vnde apud D.Hieronymũ legitur; *Filia populi mei fidelis quaſi Struthio in deſerto.* Tanta verò quandoq; eorum copia in deſertis conſpicitur,vt velut equitũ quandam aciem efforment eminus, atque à longè videntibus, totidem ſe equites videre exiſtimantibus,de vitæ ſuæ periculo ſæpiſſimæ timorem incutiant. Africa nobis hanc auem generat. [a] Theophraſtus in ea Africæ parte Struthionem naſci tradit, in qua nunquam pluit. [b] Ariſtoteles Struthionem Africam nominat,& Lybicam. [c] Plinius Africam, & Aethiopicam, & Poëtæ Afram Auem κατ᾽ ἐξοχὴν pro Struthione dixêre. [d] Philoſtratus Apollonio, cùm dextra Gangem, ſiniſtra hyphaſim fluuios haberet, ac ad mare deſcenderet in eo itinere Struthiones multos refert ſibi occurriſſe. Inſula Dargin, Aloyſio Cadamuſto tradente, Struthiones fert, quorum oua non inſuauiter comedit. Paulus Venetus in prouincia Abaſia dicta Struthiones grandes reperiri, Aſinis non minores memorat. [e] Xenophon olim in Arabia magnos Struthiones agnouit,eoſq; nõ paucos,quod [f] Diodorus Siculus,& [g] Strabo quoque teſtantur. *Supra Elephantophagos in Arabia* (inquit Strabo) *ſunt Struthiophagi, gens non admodum magna, apud quos aues dicuntur eſſe, ceruorum magnitudine, quæ volare non poſſunt, ſed celeriter currunt, quemadmodum Struthiocameli.* Sanè aues eas, quarum deſcriptio cum Struthionibus ex toto quadrat,ab his nihil diferre arbitror,vt neque à Ceruinis à Diodoro Siculo deſcriptis, quas Aethiopiæ quandam partem mittere ſcripſit; nam quæ & ipſe de auibus Ceruinis dixit, cum Struthionibus omnia congruunt. *Populi* [h] (inquit) *qui partes Aethyopiæ ſupra Aegyptum ad Heſperum pertinentes habitant, Aethiopes ſimi, ad meridiem ſpectantes Struthiophagi cognominantur. Eſt apud eos auium ſpecies natura terreſtribus animantibus mixta, vnde & aues Ceruina nominata ſunt. Hæ magnitudine ſunt magni Cerui, collo oblongo, rotundis lateribus, atq; alatis, capite tenui, oblongoq́, cruribus & iuncturis firmiſſimis, fixo pede.* Struthiocamelos Syriam quoq; ferre [i] idem teſtatus eſt.

[a] *Lib. 4. Hiſt. plant. cap. 4*
[b] *4. Hiſt. c. ul.*
[c] *L. 10. c. 1.*
[d] *Lib. 3. de vita Apollonij.*
[e] *Lib. 1. Anabas.*
[f] *L. 3. c. 12.*
[g] *Lib. 18. Geog.*
Struthiophagi populi.
[h] *Lib. 4. rer. antiq. c. 3.*
[i] *L. 3. c. 12.*

VOX.

DE voce Struthiocameli nihil memoratu dignum ab authoribus proditum eſt. Hebræi tamen Struthionem Iaenach appellant ab vlulatu. Ianah enim eis eſt vlulare. Sunt qui proprium huic aui eſſe dicant, vt matres ſemper oberrent, & pullos ſuos deſerant;itaque hos ob cibi inopiam flere, atque vlulare,ad quod ſæpè alludit ſacra ſcriptura vt: [a] *Faciam planctum ſicut Dracones, & luctum ſicut filia Iaenah*, id eſt,ſicut Vlulæ,uel Struthiones. Quæ ſi eorum uox ſit,alij perſcrutentur,ego uocem eorum nunquam audiui.

Ianah qd.
[a] *Micha. 1.*

VOLATVS. GRESSVS.

STRVTHIOCAMELVS corporis mole,quę in ſublime ferri nequit, vt ſcriptum reliquit Ariſtoteles, impeditus, à terra non eleuatur. alas enim habet non ad volandum, ſed vt Plinianis verbis utar, *vt currentem adiuuent.* Lentè incedit,nimirùm cùm non libeat feſtinare,nec ſit quod urgeat,qui alioquin celerrimè currat,& vtrimq; in alas ingruente uento, & tanquam uela eas extendente ad tam uelocem curſum impellitur, ut Plinius equitem equo inſidentem ſuperare & Oppianus cum alio alite uolante contendere poſſe dixerint.

VICTVS. NVTRITIO.

STRVTHIONEM carpophagum eſſe ex [a] Strabonis uerbis licet colligere; ſcribit enim, *Venatores cùm eos capere ſtudent ſemen ſpergere, quo auem alliciant*, ut poſtea dicemus. Sunt,qui ſine delectu,quicquid obtigerit,deuorare ſcribãt, uerùm hęc incocta,& integra in uentriculo eius remanent,& ſi nimia fuerint, tandem animal ad mortem, uel ad tabem deducunt, ut in diſſectis apparuit. Quare minimè equidem credendum eſt ferrum concoquere, ut multi crediderunt, concoctioniſq; eius uim à calidiſſima eius natura dependere, quorum opinio Leonis exemplo facillimè conuincitur,ut qui longè, quàm Struthiocamelus calidior, ferrum tamen concoquere nequeat, ut [b] Alex. Aprodiſęus teſtatur; Nec audiendus [c] Ioannes Langius qui in horto Ducis Ferrarię Struthionem ferrum concoxiſſe ſeſe obſeruaſſe teſtatur. Plinius quidem mirã Struthionibus cõcoquendi, quę ſine dilectu deuorârint, naturã dixit, ſed ferrũ concoquere

[a] *Lib. 6.*
Struthiocamelum ferrum non cõcoquere.
[b] *In proœmio Probl.*
[c] *L. epiſt. 12*

coquere nunquam, quod ſciã. Albertus Magnus oſſa in breues partes truncata & lapides auidè deuorare dixit, ſed reſpuere, ego ferri fruſtula deglutire, dum Tridenti eſſem, obſeruaui, ſed quæ incocta rurſus excerneret.

NIDVS. GENERATIO. EDVCATIO.

EX ſabulo nidum pedibus conſtruit in ſolo, eumq́; humilem atque medium concauum, labra ambientia altè exaggerãs, ac tanquam muro circũmuniens, ne pluuia eminus influat, & pullos etiãnũ teneros madefaciat. Nõ coit more aliarum auium, ſed velut Camelus Bactrianus, auerſus nempè. In Venerem procliuis eſt, eamq́; pluries exercet, plurimo excremento abundans. [a] Ariſtoteles, & [b] Plinius *complura oua parere* dixerunt, numero non determinato. [c] Aelianus *octuaginta amplius excludere, non tamen vno eodemq́; tempore ex ouis pullos enaſci, ſed ex his partim iam in lucem proferri, partim intra oua informari, & conglutinari, partim etiam foueri.* Alibi tamen numerum non addens: *Etſi permulta*, inqnit, *oua parit non tamen omnia ad frugem perducit, ſed fœcunda ab infœcundis ſecernit, tantumque frugiferis incubat, ſimul & ex iis pullos excludit, & ſterilitate affecta, eis ipſis editis pullis alimenta præbet*; Parit verò menſe Iulio. Sunt autem oua maxima, vtpotè capitis infantis magnitudine plus minus quindecim libras pendentia, duriſſima & quaſi lapidea cruſta munita; quæ in arena condita, ſolo uiſu à Struthione foueri, atque ita pullos in lucem excludi multi crediderunt, cùm quòd matrem ob corporis grauitatem incubare iis non poſſe cernerent, tùm quoniam etiam fortè aliquando eam oua ceu cariſſima ſua pignora, veluti propter cuſtodiam intuentem reperiſſent. Verum, ut ingenuè loquar, Struthio non uiſu fouet oua, quo ea quandoq́; obſeruat, ſed ſolis calore tãdem ex iis pulli educuntur, vt ex multorum animalium ouis fieri quoque videmus: etſi ſecus ab Aeliano ſcriptum.

Colu.
[a] Lib. 9. Hi. c. 15.
[b] L. 10. c. 52
[c] Lib. de animal. c. 13.

AFFECTVS CORPORIS.

P[a] LINIVS Struthiocamelum *naturaliter caluere* dixit, quod mihi de alia alite nullubi legere vnquam contigit.

[a] L. 11. c. 37

MORES. INGENIVM.

QVAMVIS Struthiocamelus deſerta incolat, mitis tamen eſſe dicitur, & manſuetus. Sed *mira*, vt [a] Plinij verbis vtar, *eius ſtoliditas in tanta reliqui corporis altitudine, cum colla frutice occultauerit, latere ſeſe exiſtimantis*, quod verò de collo Plinius dixit, id alij de toto capite tradunt. Hinc Poëta:

——ſi iam veſtigia retro
Clara ſonent oblita fuga, ſtat limine clauſo
Ridendum reuoluta caput, creditque latere
Quod non ipſa videt. ——

[a] L. 10. c. 1.

Diodorus Siculus uerò caput quidem inter arbuſta, aut vmbroſa loca abſcondere Struthiocamelum admittit, cùm ſcilicet venatores effugere nequit, at naturæ deſidia, ne ab alijs conſpiciatur, quod illi volunt, id facere negat, cauſamq́; in hoc reijcit, quoniam corporis pars cæteris debilior, vmbram ſibi pro tutela parat. Vt ut ſit, ego me in hac authorum controuerſia immiſcere nolim, neutrum expertus. Video tamen ſacras quoque literas de ſtoliditate auis loqui. Sic enim [a] Iob. *Struthionem Deus priuauit ſapientia, non dedit illi intelligentiam.*

[a] Cap. 39.

ANTIPATHIA. SYMPATHIA.

STRVTHIONEM naturaliter equum odiſſe tradunt, & contrà ab equo tantùm Struthionem odio haberi, qui nempè intuitum eius non ſuſtineat. Struthio erga fœtus ſuos tanto amore flagrare fertur, ut etiam paracutas cuſpides, easq́; ferreas, quas circa nidum, pullorum potiendorum cauſa venatores defigunt, negligat, atque ita transfixus mortem obire non recuſet. Quod tamen ſacræ paginæ repugnare uidetur ubi nempè legitur apud [a] Iob. *Struthio dura eſt in ſuos pullos, quaſi non ſint ſui, fruſtrà laborauit nullo timore cogente.*

Struthionis & equi odium.
[a] Cap. 39.

CAPIENDI RATIO.

[a] *Lib. Anaſar 1.*

STRVTHIO viſco aut calamis more aliarum auium non capitur, propter corporis molem, ſed equis, canibus & retibus teſte Oppiano. [a] Xenophon equis & canibus propter curſus velocitatẽ, difficulter capi innuens, *Struthiũ Arabicum*, inquit, *nemo capere potuit, & equites qui perſequebantur mox deſiſtebant, aufugiens enim procul ſe abducebat*, pedibus ſcilicet & alis ad modum veli ſimul erectis ad curſus celeritatem vtens. Comprehẽditur tamen ab equitibus cùm in curſu nimia laſſitudine delaſſatur. Solet enim Struthio in orbem currere, atque ita ab equitibus facilè curſu ſuperatur, non tamen ita facilè capitur, quippè qui obuios quoſcunque lapides, vngulis ad id aptis, arreptos retrò in hoſtes, tanquam funda eiaculatur, vt [b] Aelianus, & [c] Diodorus Siculus memorant: cùm enim animal ſit biſulcum, comprehendendis lapidibus vngulas habet accommodatas, [d] Plinio teſte; [e] Strabo author eſt apud Strutophagos in Arabia, à nõnullis Struthiones arcu venari, alios verò pellibus Struthionum, corpora ſua operientes, dextram manum pelle colli detectam more animalis, dum adhuc viuebat, mouere: ſiniſtra verò ſemen è ſuſpenſa pera eductum ſpargere, quo aues allicientes, tandem eas in conualles detrudunt, atque obtruncant. Capiuntur & hoc modo, Venator inuentum eorum nidum peracutis ex ferro cuſpidibus ſpiculorum more rectis circumdat, & in occulto ſe abdens, ex inſidijs Struthiones acerrimè obſeruat, quæ quoniam perditè pignora ſua amant, cùm ex inquiſitione paſtus reuertuntur, etſi antequam in nidum inuolent, huc illuc oculos verſent, metuentes ne ab aliquo videantur, tandem flagrantiſſimo pullorum ſtudio victi, cõtemptis ferreis ſpiculis, ita alis paſſis (tanquam velis contento fune explicatis) in eum irruentes transfiguntur, & à venatore, qui repentinus eò accedit, ſimul cum pullis capiuntur. Sed omnium faciſlimè in manus hominum veniunt, cùm capite in fruticibus recondito ſeſe latere totos exiſtimant. Ita enim dum *in capite* (vt Tertulliani verbis vtar) *ſecure ſunt, nudi qua maiores ſunt, toti cum capite capiuntur*.

[b] *4. de anim. capite 47.*
[c] *Lib. 4. c. 3.*
[d] *L. 10. c. 3.*
[e] *Lib. 6.*

ICONES.

IN libro Notitiarum Oriẽtis, & Occidentis, qui inſignia diuerſarum Romani Imperij Prouinciarum continent, animalia quædam pinguntur inter Arabiæ inſignia, ſerpentes, Struthio, & Aquila, aut Phœnix. [a] Pauſanias Arſinoæ, quam frater eius Ptolomæus duxit, imaginem in Helicone videri ſcripſit, quę illã à Struthione (ϛρουθῷ) ænea, geſtari oſtẽderet. Et Iulius Capitolinus Gordiani ſyluã memorabilẽ extare memorat, pictã in domo roſtrata Cnei Pompeij: in qua pictura etiamnum contineantur Struthiones Mauri miniati trecenti, Onagri triginta &c. Sed ego, ut antè dixi, Phœnicopteros fuiſſe crediderim, cùm miniatos Struthiones nullibi legerim. In argenteo Philippi numiſmate Struthiocamelus depictus quoque cernitur, cum hac inſcriptione: IVNO CONS. AVG. Erat autem Iunoni auis iſtæc ſacra apud antiquos. Pennæ Struthiorum quoque erant in numo, cuius inſcriptio erat TI. CAESAR DIVI AVGVSTI F. P. M. TR. POT. XXIIII. In eo numo pinnæ Struthij, in quodã ſerto ſitæ ſunt, ſupra frontem ſigilli, cui ſubiecta eſt inſcriptio IVSTITIA. nummum hunc Achillinus, & Alexander Calcinius Bononienſes habuerunt.

[a] *In Boeoticis.*

Non omittam nobiliſſimam Caſtrutiorum familiam Lucenſem, ex qua toto orbe celeberrimus ortus eſt Caſtrucius Caſtracanus rei militaris peritiſſimus, atq; dux acerrimus pro inſignibus Struthione vti. Iam verò Familia hæc Monteuici, aliàs Montiſregalis floret, eamq; non mediocriter illuſtrat F. Paulus Caſtrutius Ordin. Prædicatorum ſacræ Theologiæ Doctor, Prior Conuentus Dominicani in hac noſtra vrbe primùm, dein Vicarius Generalis contra hęreticam prauitatem, tandem Prouincialis, mihi non ſolùm familiariter notus, ſed cui propter ſingularem humanitatem plurimum me debere fateor.

HIEROGLYPHICA.

[a] *Lib. 1 hieroglyph.*
Viri iuſti typus.
Elementorũ concordiæ typus.

SCRIBIT [a] Orus Apollo Aegyptiorum ſapientes, cùm eum, qui ius æqualiter omnibus impartiretur, ſignificare uellent, Struthiocameli pennam pinxiſſe, quoniam hoc animal pręter cætera pennas alarum vndiquaque habet ęquales.

Si quis etiam Aegyptiorum more elementorum concordiam indicare voluerit, non imperitè picturam eam proponet, quam ipſe rerum opifex per animantia id præ ſe ferentia, conſideranda propoſuit, Lutram ſcilicet, uel eius loco uitulum marinum

rinum

rinum, Struthiocamelum, & hominem eodem uinculo colligatos. Lutra ſiquidem & uitulus marinus media ſunt animalia inter terreſtria & aquaticã; uinculumq; illud oſtendunt, quo terræ applicitę ſunt aquę, ſuisq; coercentur finibus: qua diuina prouidentia, cùm arenam terminum maris poſuiſſet, leges etiam impoſuit aquis, ne fines ſuos tranſgrederentur. Struthiocamelus autem ambiguus eſt, inter terreſtria & aëria: uerè enim uolucris non eſt, quæ nequaquam à terra, ut uolucres, attolli poteſt, pennæ autem, alæq; ob id tantùm à natura datæ, ut curſum adiuuent, crura verò vti dictum bouilla propemodum, vngulasq; biſulcas habet. Denique inter elementa omnia & cælum ipſum, homo intermedius eſt cõſtitutus. Ita per huiuſmodi picturã tota ipſa rerum machina deſcribitur. Adhæc genuina animalis ſtoliditas effecit, vt imago eius caput intra frutices abſcondentes hieroglyphicum inſipientiæ haberetur, vtpotè qui auium ſit maximus, ſi tamẽ collum tantùm frutice occultauerit, latere ſe totum exiſtimet, cùm reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur. Stultitiæ ſymbolum.

PROVERBIA.

AFRA vel Lybica auis (λυβικὸς ὄρνις) refertur à Suida de prægrandibus quod ex ea regione deportentur aues immani magnitudine. Horatius de prælauta vſurpauit. *Non afra auis* (Meleagridem hîc vel Numidicam Gallinam non Struthionem intellexerim) *deſcendat in ventrem meum, Iucundior quàm lecta de pinguiſſimis Oliua ramis arborum.* Nam Gallinas prægrandes olim mittebat Africa, quas eaſdem Numidicas aues appellant, Acron videtur de Struthione ſentire, quæ & ipſa auis mira mole corporis eſt. Adagium mea quidem ſententia nõ ineptè quadrabit in hominem peregrino cultu notabilem, & Plautus alibi Pœnam auem vocat ob manicas alarum inſtar vtrimq; penſiles: Prouerbium extat apud [a] Ariſtophanem. Interpres indicat conuenire in barbaros ac meticuloſos. Sunt enim homines prægrandes ferè timidiores: hinc Terentius:

Afra auis quid Horatio.

[a] *In auibus.*

Hic nebulo magnus eſt.

MEDICA.

[a] GALENVS Struthiocameli ventriculum, ſimiliter etiam & aliarum Auium cochleariorum duorum menſura ex vino, ſi abſit febris, ſi adſit verò, ex aqua, potum ventris profluuio mederi tradit. In Struthionis ventre inciſo lapides inueniri, eosq; deuoratos temporis progreſſu ab illa concoqui (quamuis id negant alij) atque ad faciendam oculorum medicinam ſalutares eſſe author eſt [b] Aelianus, apud quem Grecè legitur, τῶν δ' ἀνύτοι καὶ ἀνθρώπων ὄψεως ἀγαθόν, ubi καὶ coniunctio ſimilitudinem aliquam cum præcedentibus inſinuat, & rei ipſius natura πέψεως potiùs, quàm ὄψεως legendum dictat, vt Ornithologus conijcit, vt lapides in ventriculo animalis omnia concoquentis reperti, in homine etiã concoquendi vim promoueant. Nam & Kiranides quoque lapidem è ventriculo Struthionis, collo ſuſpenſum iuuare coctionem ſcribit. Qua ratione etiam Echinus, ſiue interior ventriculi Gallinarum membrana in cibo ſumpta, tanquam etiam illi vis concoquendi lapillos inſit, necnon & exteriores quorundam voracium animalium pelles forinſecùs cum ſuis plumis ac pilis applicatæ, vt Mergi, Cigni, Lupi ciborum coctionem confirmare exiſtimantur. Quod calori forſan earum applicatione adaucto aſcribendum fuerit, non occultæ proprietati, cùm ſimiliter alijs quoq; calidis atque calfacientibus impoſitis augeri coctio poſſit. [c] Galenus tamen id de Struthiocameli ventriculo falsò credi putat. Contrà R. Moſes ait corticem interioris Struthij ventris, quem cum ventriculi membrana eundem eſſe arbitror, ſumptum conferre ſtomachicis, & calculum diſſoluere: quam quoque vim alij interiori membranæ ventriculi Gallinarum attribuunt. Auicenna carnem nham, hoc eſt, Struthionis à quibuſdam Medicis maximoperè laudari memorat, crediditſſeq; eſſe calidã, & pinguem, appetẽtiam excitare, confirmare corpus, & laudabilem eſſe, & coitum promouere, quando concoquitur; eſt enim difficilis admodum coctionis, & ſuperabundantis ſuperfluitatis, & craſſior duriorq; omnibus carnibus ab Raſi ſtatuitur, Camelinæ naturam referens. Et [d] Galenus non carnem tantùm, ſed omnia etiam eius membra excrementoſa, coctuq; difficillima ſcribit; ideoq; iure merito nobis tanquã auis immunda a ſacris literis interdicitur. Plinius ſeuum Struthiocamelinum narrat, cùm auctio regia per Catonem Vticenſem fieret, ſeſtertijs LXXX. uæniſſe, efficacioris ad omnia uſus, quam ſit adeps Anſerinus. Hunc eundem adipem P. Aegineta miſcet in emplaſtro diacinnabarios ad toſos, aliosq; tumores induratos, nec-

non

[a] *Li. 2. Euporiſt. c. 46.*

Lapidum in Struthione inuentorum vis.

[b] *Li. 14. de Anim. c. 7.*

[c] *Lib. 3. de Alim. facultat.*

Caro.

[d] *Lib. 3. de facult. nat. & lib. de cibis boni & mali ſucci.*

Seuum.

non etiam acopo ex vulpe in oleo decocta, item unguento duodecimo ad arthriticos. Sunt
Vrina. qui puerorum impubium vrina ad ſolem uſta cum oui albumine illinant. Plinius efficaciorem Struthiocameli vrinam ad eadem aſſcrit. Hermolaus hac eadem vrina atramenti lituras ablui ait, quaſi uerò præter Veſpertilionem alia auis mingat.
Oua. Struthiocameli oua podagricis inuncta proſunt, teſte Kiranide.

V S V S.

ETSI Struthio carnes habeat tantoperè à Medicis interdictas, vtpotè duriſſimas difficillimasq́; concoctu; Struthiophagi tamen Arabiæ populi, vt antea recitauimus, ab huius auis eſu nomẽ meruère, & Aethyopes Bellonius refert, captis à ſe Struthionibus veſci: & Lampridius author eſt, Heliogabulum Imperatorem Struthiones, & Camelos exhibuiſſe in cænis aliquoties, præcepiſſeq́; Iudæis, vt ederent; & rurſus, eundem ſexcentorum Struthionum capita vna cæna multis exhibuiſſe ad edenda eorum cerebella: [a] Iohannes Leon Africanus Numidas carne eorum veſci quidem tradit, ſed iuuenculos capere, ſaginare, & ſeſe vnà cum illis aliquoties palato ſuo haud ingratam epulatum fuiſſe. Galenus atque ex eo Paulus alas Struthionum cæterarum auium alis deteriores eſſe negant. Africanus coxas omnium deterrimas affirmat, viſcidas ſcilicet & fœtidas. Quod ſi ergo quiſpiam Struthiones nactus ad menſæ vſum perducere cupiat, carnis huius coquendi, condiendiq́; rationem ab Apicio accipiat, qui de conditura eius hunc in modum ſcribit: *Piper, mentam, cuminum aſſum, apij ſemen, dactylos vel caryotas, mel, acetum, paſſum, liquamen, & oleum modicè, & in cacabo bulliant, amylo obligas, & ſic partes Struthionis in lance perfundes, & deſuper piper aſperges. Si autem condituram coquere volueris, alicã addes.* Capitolinus author eſt, Firmum Seleucium Struthiocamelum, quo quidem nullum volucre maius eſt, vno die comediſſe: & aliàs etiam Hippopotamum, cuius adipe delibutus inter Crocodilos impunè natauerit, eſitaſſe: quod certè inſigne heluonis exemplum eſt. Oua Struthionum, quæ ab omnibus improbantur, ab Auicenna inter ſicciora habita, Galeno deterrima, Tacuino craſſa & concoctu difficilia; ſi quis etiam veſci voluerit, vitellis tantùm vtatur, quos Aloyſius Cadamuſtus & Braſauolus non inſuauiter ſeſe comediſſe narrant. Sed longè alium etiam vſum præſtant, vt quæ, [b] Plinio teſte, propter amplitudinem ac capacitatem pro vaſis quibuſdam habeantur. Garamantes, qui propter ſolum arenoſum ac exuſtum argilla, qua noſtra vaſa conſtant, carent, potoria ſua vaſa ex his ouis tranſuerſim confectis conficiunt, necnon & pileos, ſeu capitis tegumenta, quibus plurimùm ſibi applaudunt: Tanta ibi ouorum magnitudo eſt; Solent etiam hæc oua in templis ſuſpẽdi, quod quia duriſſima ſint, & humore exempto quaſi oſſea reddantur. Pennarum Srtuthionum plurimus vſus, ad conos bellicos, & galeas, pileosq́; adornandos, tam apud veteres fuit (Plinio teſte) quàm iã nunc apud nos, apud quos adeò increbuit, vt vel gregarius quiſque miles pileũ eis exornet; ad quẽ ſenſum [c] Claudianus:

In deſcrip. Africæ. | Struthionis præparatis ad cibum. | Firmi Seleucij uoracitas. | Ouorum uſus. | *L. 10. c. 1.* | Pennarum uſus. | *In ſext. Conſul. Honorij.*

Vina dedit? gaudet metuens, & pollice monſtrat,
Quod picturatas galea Iunonia criſtas
Ornet auis, vel quod rigidos vibrata per armos
Rubra ſub aurata criſpentur ſerica dorſo.

Itaque [d] Polybium de Struthionis pennis loquutum fuiſſe omninò crediderim, vbi milites Romanos corona plumea coronatos fuiſſe olim tradit, pennisq́; tribus puniceis aut nigris erectis longitudinis ferè cubitalis. Talem item pennam marmoream in caſſide ſtatuæ Pyrrhi Epirotarum Regis, & Mineruæ bellorum Deæ, Romę in palatio Illuſtriſſimorum Cæſiorum obſeruaui, quod ſanè noſtram opinionem non parùm confirmat. Atque hinc etiam Struthionis typo militantes denotantur; nam in eorum exequijs inter alia ſuarum virtutum monumẽta, caſſides hiſce pennis peronatæ portari ſolent. Non omitam etiam πτεροφόρους dictos fuiſſe nuntios celeres, ſeu curſores tabellarios, quòd cùm peregrè proficiſcerentur, pennas in capite gerſtarent. Meminit illorum Iuuenalis:

Lib. 6. c. 204. 205.

Tanquam de Cattis aliquid torniſq́; Sicambris
Dicturus tanquam diuerſis partibus orbis
Anxia precipiti veniſſet epiſtola penna.

Quas pennas ego etiam Struthiocamelorum fuiſſe iudico, quemadmodum Aegyptiorum ſacerdotum, quos πτεροφόρος quoque appellabant, cùm in Aegypto hæ aues non infrequentes ſint. Apud Turcas pennas Struthiorum, & Manucodiatæ niſi Ianitzeris (ita milites fortiſſimos vocãt) ferre licet, eisq́; ſolis, qui in bello egregium quidpiam fortitudinis ſpecimen ediderint. Ex eiſdem in nobilibus Italiæ vrbibus ac Bononiæ potiſſimùm atque Venetijs fiunt ventilabra, quibus nobiliores matronæ æſtiuo tempore ventulum ſibi parant.

SYMBOLA.

STRVTHIO auis, quæ oculorum radijs foueat oua ſua cum verbis: DIVERSA AB ALIIS NATVRA VALEMVS, ſignificat eum, qui admirandum quoddam artificium inuenit. Struthio eodem modo depictus ſed cum verbis LVX VITAM. Significat eum, qui vitam ſeſe, & alimentum à radijs & ſplendore oculorũ mulieris, quam deperit, recipere oſtendit. Nam Struthio mulierem, ouum hominem amantem ſignificat.

Struthio deglutiens ferrum cum verbis: SPIRITVS DVRISSIMA CONCOquit. ſignificat uirum generoſum poſſe tandem omnem grauem iniuriam eluere.

Struthio expandens alas, ad uolatum tamen ineptus, cum uerbis: NIL PENNA SED VSVS. ſignificat hypocritarum proprietatem, quibus ſplendida foris eſt, ac turgens religionis ſanctimonia, uerùm præter ſimulationem nihil eſt pietatis, & ſi ultra ſcruteris, intus deliteſcunt mendacia, eſt enim Struthio plurimus in plumarum oſtentatione, ſed illis extolli nequiequam ualet.

Struthio alis ad curſum leuatis in morem ueli, cum uerbis: SI SVRSVM NON EFFEROR ALIS, CVRSV SALTEM PRAETERVEHOR OMNES. Virum denotare poterit, qui cùm ad metam, ad quam omne ſuum ſtudium impendebat, pertingere nequiens, aliàm eamq; non infimæ ſortis obtineat.

STRVTHIOCAMELI SCELETI deſcriptio ex* Ambroſio Pareo.

QVAM prodigioſa ſit Struthiocameli magnitudo, ex oſſium eius magnitudine facilè quiuis conſequetur. A. Caput igitur eius Gruis capite paulò craſſius erat, palmi longitudine, à uertice ad roſtrum uſque planum, roſtro ſiſſo, ad mediam uſque oculi regionem, in ſui extremitate obrotundo. B. Ceruix tres pedes longa, ſeptemdecim latebris coagmentata, *L.24.c.22 Caput. Ceruix.

mentata,

mẽtata, quarum ſingulæ ſingulis lateribus donatæ ſunt; apophyſi tranſuerſa deorſum ſpectante pollicari longitudine, ſi primam & ſecundam capiti promas exceperis, ut quæ his careant Dorſum. ginglimo coniunctæ. C. Dorſum bibedali longitudine ſeptem uertebris connexum. D. Os ſa- Os ſacram. crũ bipedali eſt longitudine, in cuius ſummo apophiſis uiſitur tranſuerſa, cui magnũ ſubiacet foramen, & quod tria alia ſequũtur, ſed minora F. G. H. poſt quę ſequitur acetabulum ſeu pyxis, in quam caput oſſis femoris excipitur & conditur; id parte externa & laterali profert os perforatum, litera I notatum, perforatum, inquam, ſui initio, mox enim unitur, qua littera K. ſubeſt. Inde bifurcatur, & in duo alia oſſa funditur, quorum unum alio maius eſt, minus littera L. notatur, ambo qua littera M. affixa eſt, vniuntur, ſingula ſemipedem, & quatuor digitos longa, Cæterum ei parti, unde primùm bifurcari incipiunt, & ei in quam concurſu facto, uniuntur, medium interiacet foramen, quatuor digitos latum. Longius uerò palmo, ut litera N. notatur, quod oſſis illius reſtat, falcis uinitoriæ inſtar habet, latum tres tranſuerſos digitos, lungum uerò tres pollices. Ad extremum ubi littera O. ſubeſt, ſynchondroſi iungitur. P. Coccix. coccyx nouem uertebris humanis ſimilibus coagmentatur. Femoris oſſa duo ſunt, quorum Femoris oſſa. quod littera Q. notatur, pedali eſt longitudine, craſſitie uerò, quæ equiui femoris craſſitiem æquet. Alterum ipſi ſubiectum (quod fortè os cruris ſeu tibiæ poſſis dicere) littera R. notatum, ſeſquipedem longum eſt; coniunctam habet fibulam ſeu focile minus, eiuſdem longitu- Tibia. dinis, ſed quod tantum gracileſcat, quantum deorſum procedit. S. tibia eſt cui pes adhæret, Coſtæ. ſeſquipedem longa, in duas ad extremum ungulas fiſſa, maiorem unam & minorem alteram, Sternum. Alæ. quarum ſingulę tribus conſtant oſſibus. T. octo coſtę ſunt, quę in ſternum inſeruntur, harum tres medię oſſeam productionem habent unco ſimilem. V. ſternum eſt vnico oſſe bipedali conſtãs, ſcutulatum clypeum repræſentans. Huic aliud os iungitur, quod tribus primis coſtis ſupertenſum clanicularum loco eſt. X. primum alæ os quod ſeſquipedale eſt. Y. duo huic ſubiecta oſſa extremam alam littera Z. notatam conſtituentia. Totum d animal oſſeũ ſeptem pedes longum eſt, totidemq; & amplius à pedibus ad roſtrum procedendo altum.

Sed antequam huic libro finem imponam, omiſſam per incuriam Veſpertilionis ſceleti iconem exhibere placuit.

FINIS LIBRI NONI.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Decimus.

Qui eſt

DE AVIBVS FABVLOSIS.

DE GRYPE. Cap. I.

ALITIBVS rapacibus, tam diurnis quâm nocturnis, necnon Veſpertilioni & Struthiocamelo quę à fœcundiſſima parēte Natura progenitæ reuerà in hoc orbe ſubſiſtunt, eas, quæ rapaces quoq; vel habentur vel tales ſaltē pinguntur, vtpotè fabuloſas, Poëtarum figmētis proditas, vt veritati mendaciū, iure poſtponimus. Pertractandas tamen duximus, vt ſi quid fortè his fabularū inuolucris occultū, & antiquitatis ignorātia obrutū, veri latitet, id diligēti diſcuſſione in lucem proferatur, & quę vera ſint, quiuis accipiat, quę falſa, aſpernetur. Neq; enim veriſimile eſt tot antiquis authoribus (exēpli cauſa Gryphi) ſiue fabulā traditā, ſiue mauis hiſtoriā, & in hanc vſq; ætatem tā conſtanter hominum animis, vt euelli nequeat, infixam, omninò ex nihilò natam eſſe; ſed vel obſcuris Poëtarum & Hiſtoricorum, dum vel myſtica, vel noua, admiranda ſcribunt, & non intellectis principijs ortam, mox verò cùm alijs ab alio permixtam, quibus poſteri, vt fit, mendacium mendacio accumulantes, & naturalis hiſtoriæ ignari, de ſuo ſemper aliquid addiderint, parum eſſe exiſtimantes referre, quod ab alijs acceperint, niſi & ipſi nouum quidpiam adijciant, & eos vel mentiendo ſuperent. Atque hanc auctorum diſcrepantiam non parum lucis & honoris his noſtris commentarijs allaturam iudicamus. Inter cęteras verò fabuloſas aues, de Grype, tanquam quæ fabuloſarum omnium maxima ſit, & potentiſſima, primùm agere inſtituimus. Hinc enim Grypes Apollini cōſecraſſe antiquitas, eiuſq; currui adiunxiſſe, non ſecus atque leones videtur, quòd Deorum maximum & excellentiſſimum animalia etiam cæteris grandiora & præſtantiora deceant. Hos igitur quadrigæ iungunt, qui Solis imaginem apud Indos pingunt, vt vult [a] Aelianus, & Claudianus innuit; *Cur de Grype primùm inter fabuloſas aues agatur.* *Grypes Apollini ſacri & cur.*

Ac ſi Phœbus adeſt & frenis Grypha iugalem,
Riphæo tripodas repetens detorſit ab axe.

Galieni Imperatoris numi Grypis excuſſi inſpiciūtur cū inſcriptione APOLL. CONS. AVG. Quod eſt Apollini conſeruatori Auguſto. Hoc Imperatorum eſſe indicat, quod Sol in cælo, & Gryps inter animalia. Alijs tamen vt [b] Natali Comiti magis placet, ob eximiam pręſentiendi vim, vt etiam Coruos, Apollini Grypes dicatos eſſe. Fures enim auro inhiantes mira ſolertia percipiunt. Vnde aures acutæ illis. *Galieni Imperat. numi.*

[a] *L. 4. de Animal. c. 27.*

[b] *In Mythologicis.*

ÆQVIVOCA.

Gryphi q̃ olim dicti.
[a] *In Apophtegmat.*

GRYPHI olim dicebantur homines adunco naſo, quẽ aliàs Aquilinum dicimus. Tales nare curuos Perſæ, teſte [a] Plutarcho, mirè amabant, velut pulchros & admirabantur, quòd Cyrum Regem talem habuiſſe naſum crederent. Inde enim morum iudicium faciebant. Naſutos, namq; aſtutos, vt quibus quiduis facilè ſuboleat, quemadmodum è contra ſimos mites & gratioſos exiſtimabant, Sic naſo adunco ſuſpendere alios dicuntur irriſores, quòd in naſo irriſionis ſedes eſſe putetur. Inuenies naſones aliquando (id enim nomen à naſi magnitudine eſt) Gryphos nuncupatos, quo quidem cognomento Syriæ Rex Gryphus Cleopatræ filius appellatus eſt. fuit enim is viſenda naſi magnitudine prædìtus. Grypho nomẽ proprium erat fratris Pipini, qui anno 748. metu fratris in Saxoniam fugit, è qua cùm anno ſequenti reuerſus eſſet, paulò pòſt à comitibus Pipini & aſſeclis trucidatus fuit. Grypho quoque quidam ex Auſtriæ Marchionibus dictus. Gryphon etiam nomen eſt Equitis, de cuius laudibus & encomijs lege Arioſtum, qui paſſim eius egregia facta celebrat. Γρῖπτα Varino ſunt partes de inſtrumento nauis & anchoræ. Γρῖπος idem quod γρῖφος genus retis piſcatorij. [b] Angelus Decembrius in aſſignanda huius uocis ſignificatione, niſi fortè impreſſorum culpa ſit, hallucinatus mihi videtur, ita ſcribens: *Grypes animalia pennata inter quadrupedes feras. Gryps autem Vultur, & Grypes Vultures. vt in Homero.* Vultur enim Homero γὺψ, non Gryps dicitur. Quæ Græci ænigmata Latini ſcrupos appellant, Gryphi etiam dicuntur. Nam vt inquit Scaliger:

Pipini frater Gryph[o] dictus.
Gryphus Auſtriæ Marchio.
Gryphon Eques.
Grypes nauis pars.
Γρῖπος.
γρῖπος. Rete piſcatorium.
[b] *Lib. 7. de polit. liter. c. 89.*

—Cratio vel
Se nudam oſtendit, vel vult prætexere gryphos.

Qui & logogryphi voce compoſita ambages nempè verborũ. Huiuſmodi gryphi, id eſt, quęſtiones iocoſæ quidem, ſed argutæ, anxiæ, ſcrupuloſæ, difficiles intellectu olim in cõuiuijs proponi ſolebant, quod cùm prophanæ probant, tùm ſacræ litteræ. [c] Athenæus inter multa alia γρίφου definitionem ex Clearco Solenſi affert: *Gryphus quæſtio eſt iocoſa, ſiue ludicra, quæ imperat cogitatione inuenire propoſitam rem vel honoris vel mulctæ gratia dictam.* Suidas verò: *Gryphus*, inquit, *perplexa eſt oratio, & difficilis. quæ aliquid in ſe habet reconditum*, & γριφώδης λόγος. In Ionia pueri Homerum torſerunt huiuſmodi grypho, Muſis propitijs contexto: Quæ cepimus, reliquimus, quæ non cepimus, ferimus. Vocantur ijdem hi ſermones impliciti, obſcuri, & nodoſi, γριπίσματα; & γριφεὺς dicitur, qui quæſtiones huiuſmodi ænigmaticas ſoluit, à Theodecte Phaſelita, qui ſimiles gryphos ſiue ænigmata & proponendi & ſoluendi peritiſſimus fuit, μνημόνια fuerunt appellata, eò quòd ille memoriæ vi pollebat. Dicebantur etiam vulgò ζητήματα κυλίκεια teſte Polluce, hoc eſt, quæſtiones pocillatoriæ, quia inter pocula proponebantur. Horum ſeptem genera proponuntur ex Clearco, qui peculiarem de illis librum ſcripſit. Symbola quoquę Phythagorica Gryphi & ænigmata appellantur apud Athenæum. Fuit porrò moris, vt idem teſtatur, ut qui Gryphum ſiue ęnigma propoſitum ſoluere poterat, certa portio carnis prẹmij loco tribueretur: cõtrà verò ij, qui non poterant, potionem ſalſam vno hauſtu amyſtide, id eſt, affatim & ſine reſpiratione bibere cogebantur, quę eorum pęna erat. Gryphi Lucianus meminit: *Quid*, inquit, *ſunt homines? Dij mortales. Quid vero Dij? homines immortales. Aenigmata profers, & Gryphos glutinas equidem, vt Loxias, apertum nihil promis.* Huiuſmodi quęſtionum intricatarum in ſacris quoque literis exempla occurrunt, quę quidem ab Hebręis Chidot appellantur, à verbo Chiddat, quod acuere ſignificat, propterea quòd acutiſſimam eſſe mentis aciem oportet, quę ad talia dictorum ſententiam penetrare poſsit, vel quòd hominum ingenia acuant. Talis gryphus ſiue ęnigma fuit, quod Sampſon conuiuis ſuis quinquaginta propoſuit, ea lege atque conditione, vt ſi illud ſoluerent, intra ſeptẽ dierum ſpanum, quo conuiuium illud nuptialè durabat, triginta linteamina atque triginta veſtes mutatorias ab ſe præmij loco reciperent, ſin minus, ut ipſi Sampſoni totidem veſtes & linteamina dare tenerentur. Aenigma erat: [d] De commedente exiuit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo. Quærit hic Diuus Ambroſius, cur Sampſon gryphum hunc propoſuerit, & eius hãc rationem adfert. Quoniam in conuiuijs homines interdum benè poti, dicaciùs loqui ſolent, & intemperantiùs alios proſcindere, quæ res in rixas & iurgia frequenter erumpit. Id ne fieret, graues homines ænigmata ſeu problemata proponere ſolebant, colloquijs periculoſis omiſsis, & animo ad propoſitarum rerum explicationem conuerſo. Quorum exemplum Sampſon ſecutus, & mercedem propoſuit, qui quæſtionẽ explicaſſet, quaſi ſcientia & mentis acumine affici debeant præmio: pœna contra eſt conſtituta inſcitiæ & tarditati. Vnde Poëtæ fabulis ſuis prodiderunt Sphingem præmium proponere ſolitum, qui ænigma ſoluiſſet, vt liber dimitteretur; ſin modo defeciſſet, vt ex alta rupe præcipitaretur. Porrò Chriſtus quoque parabularum quarundam inuolucris

Ænigmata gryphi dicti.
Logogryphi.
[c] *L. 10. c. 17*
Gryphi quęſtionis definitio.
γριπίσματα
γριφεὺς
Theodectes Phaſelita.
Μνημόνια.
Symbola Pythagorica gryphi dicta.
Chidot.
Sampſonis ænigma.
[d] *Iudic. 14.*

lucris atque integumentis præcepta multa eaq́; præclara,& ad uitam communem vtilia in conuiuijs dedit, quemadmodũ [c] Lucas ſcribit. Nã κενοδοξίας καὶ φιλοπρωτείας vitioſum affectum parabolis quibuſdam,quę Gryphis annumerari poſſunt,perſtringit τῆς ταπεινώσεως δι' ἀσπόλος καὶ ἀοινηγὸς καὶ τελώνης, vt Theophylactus eleganter loquitur. Huius argumẽti inter neotericos Doctiſs. quidam librum compoſuit,de quo canit:

Hos centum gryphos quàm paucis luſimus horis.

[c] *Cap. 14.*

Sunt qui inter ænigma & Gryphum nonnihil differre tradunt, quod ænigma luſum tantùm habeat & iocum, Gryphus etiam ſtudium curamq́;. Sed multa legenti hæc inanis apparebit diligentia. Auſonius Poëta celeberrimus de ternario numero integrum conſcripſit libellum, cuius titulus Gryps eſt. Circa Danubium in Auſtria quędam vorago eſt,Gryps porcina dicta, in qua naues facilè ſubmerguntur. Eſt demum Gryps fluuius in Gallia.

Gryps porcina. Gryps fluuius.

SYNONIMA.

HEBRAICAM vocem פרס Peres aliqui Gryphem interpretantur,alij Accipitrem. In [a] Deuteronomio inter aues immundas Hebraicè Peres legitur,in tranſlatione LXX. interpretum γρύψ, & ſic Procopius quoque habet, & Hieronymus,& ſimiliter in [b] Leuitico. Alij hanc vocem aliter interpretantur,vt ſuo loco capite de Accipitre in genere declaratum eſt copioſius. Eſt,& עזניה Aſnyh Hebraicam nomen, apud alios atque alios Accipiter, Haliætus,Gryps. Apud Græcos Γρύψ, γρύπος. Aliqui primam circumflectunt in obliquis, quæ quidem apud [c] Vergilium longa eſt.

Iungeatur iam Gryphes equis

Peres. [a] *Deut. 14.* [b] *Leuit. 11.* Aſnyh. [c] *Eglog. 8.*

Ego vtroque modo,aliàs cum acuto aliàs cum circumflexo in vetuſtis Græcorum codicibus ſcribi reperio. Γρῦφος uerò per aſpirationem Græcè non rectè ſcribitur. Gręci enim multa attenuant,quę à Latinis aſpiratè proferuntur. Vnde multi Latinorum cùm veterum,tùm recentiorum Gryphas per ph. ſcripſerunt. Nos utroque modo utemur,etſi abſque aſpiratione Grypem ſcribi magis placeat. Baptiſta Mantuanus nominatiuo Gryphis utitur:

Multicolor pardus & Gryphis naribus uncis:

Γρυφος.

Niſi fortè Gryphus legendum eſt, neque enim deſunt, qui Gryphum ſcribunt in ſecunda declinatione,quanquam hos nõ admodum probârim,multò minus illos, qui Gryphones in tertia. Gryphi autem nomen Græcè impoſitum uidetur à roſtri & unguium aduncitate, qua Aquilam referre dicitur. Grypum enim Gręci aduncum uocant. Hoſcè eoſdem Picos ueteribus dictos uolunt,quo [d] Plautus utitur,dum ſeruum inuẽto theſauro loquentẽ introducit:

——Picos, qui aureos montes incolunt.
Ego ſolus ſupero. Nam iſtos reges cæteros
Memorare nolo, hominum mendicabula.

Etymũ nominis. Pici q. Græcè dicti. [d] *In Aulularia.*

Apud reliquas gentes nullum huic aui peculiare nomen reperitur, ſed omnes penè uſitato Gręcis nomine Gryphem appellant. Huius rei cauſam Ornithologus eſſe uult, quòd res ipſa fabuloſa ſit,& commentitia. Cur enim,quęrit,rei nuſquam uiſę,aut nunquam extanti,aut certè in ipſorum regionibus nuſquam nomen indere homines uoluiſſent? Nam quod Græcorum uanitas nomen impoſuerit, miram eſſe negat, quę centauros & Sphynges etiam & alia huiuſmodi nomina confinxerint. Verùm ut hoc ita ſit,nempè nomina rebus imponi, & ubi res nulla ſubſit,nominis fingendi cauſam,ut & ſubiectum & fundamentũ deeſſe (quanquam de rei ueritate proximo capite quid ſit ſtatuendum diſceptabimus.) [e] Iohannes tamen Goropius Becanus hoc nomen Grypis non Gręcis, utpotè qui eiuſdem rationem nullam queant è ſuis radicibus depromere,ſed ſuis Cymbris(ut ſolet) acceptum refert, & aliá cauſam, cur omnibus propè gentibus eodem nomine ueniat,adfert. Verba eius ſunt. *Grypes Arimaſpos deterrent, quo minus frequenter ad Hyperboreos proficiſcantur. Fuit enim hæc pars à feris hominibus, & immaniſſimis barbaris ſemper inhabitata,quos à rapacitate Scythæ Gryphes nominant. Nam Grypen noſtra lingua idem eſt quod rapax & rapere. Hinc Gryps auis rapax,quam eadem voce Greci & Latini appellant,propterea quod non alibi quàm ad Septentrionem apud Scythas reperiri putaretur; ea de cauſa Scythicum non Græcum nomen ſortita,quia res peregrinos par eſt peregrino quoque nomine vocare. Gryp enim Scythica vox vocali longa idem notat,quod rapio.* Hęc ille. Illyrica tamẽ lingua uocabulũ uariat, licet ſola, Grypem Nob appellãs. Gręcis hodie uulgò dicitur γρυπίς. Italis & Gallis Gryphon uel Griffon,& à nomine Itali griffare formant pro eripere,ſeu unguibus auferre, Bocatius: *tu te la griffarai.* Arioſto quoq; uocatur Augello quadrupede. Germanis Gryff,uel Greiff. Anglis à Grype uel Gryffon. Belgis Vogelgripp. tanquam ſi auem rapacem dicant.

Cur oẽs nationes Gryphem eodẽ nomine appellent. [e] *In Origin. Antuerp.* Grypen quid Cymbris. Nob. Γρυπίς. Gryphon. Griffon. Gryff. Greyff. Grype. Vogelgripp

AN SIT, QVÆRITVR.

INSOLENS hæc eſt quæſtio, nec hactenus de vlla aue propoſita, nedum pertractata. Illarum enim, quòd in rerum natura ſubſiſtere nulla ratione dubitantur, ſtatim à nomenclaturis naturam & genus examinare ſolemus. Hîc verò in re incerta & obſcura, & contrarijs hinc inde ſententijs enodata, meritò queſtioni, quę omnium prima perpetuò à Philoſophis, ſi qua de re agãt, methodo pertractari ſolet, primus locus datur. Ea eſt, num res, de qua ſermonem habemus, in rerum natura extet. Hãc enim vocant, An ſit, tritò in ſcholis termino. Queſtionem igitur hanc diſcuſſuri primùm affirmantium, inde negantium rationes adducemus, demum vtriſq; æqua lance libratis & examinatis noſtram ſententiam in medium proponemus, & teſtimonijs ac rationibus comprobabimus. Qui Gryphes eſſe aſſeuerant, non pauci ſunt, nec leues. Ex veteribus & quidem Græcis, ſunt Herodotus, Pauſanias, Cteſias, Aelianus. Ex Latinis Pomponius Mela, Solinus, Apuleius, Seruius. Ex neotericis Iohãnes de Mõteuilla. Herodotus in primis in hiſtorijs Poëta, Gryphes, qui aurum aſſeruant ſupra Arimaſpos viros vnoculos colere ait ex ſententia Ariſtæi Proconeſij Poëtæ. [a] Cteſias ſic habet: *Aurum habet India, ſed quod non reperitur in fluuijs & ablutis, vt ſit in flumine Pactolo, ſed multi & ſpacioſi montes id ſuggerunt, quos incolunt Gryphes, aues quadrupedes, lupi magnitudine, cruribus & vnguibus leoninis, qui pēnas in pectore rubras; in reliquo corpore nigras habent.* Similia etiam [b] Aelianus refert cum Cteſia, *qui eos propè Bactras eſſe* ait, *& alas à cætero corpore diuerſas*, nempè albicantes habere. Cum Herodoto conſenſit [c] Mela, item & Pauſanias, Eundem, quem ipſe Herodotus fabularũ patronum Proconeſium ſecutus: vt & [d] Solinus confirmat, dum ait: *In Aſiatica Scythia terræ ſunt locupletes, inhabitabiles tamen. Ita tamē auro & gēmis affluãt, Gryphes tenent vniuerſa, alites ferociſſima, & vltra rabiē ſæuientes* &c. Et paulò pòſt: *Arimaſpi cum his dimicant*. Hoc tamen author hic ab Herodoto, & Mela diſſentit, quod Arimaſpos in Aſiatica Scythia collocet, quos illi ad Europęos referunt ſupra Iſſedones ad Riphęos aut Hyperboreos montes habitare. Apuleius cum Solino conuenit, alitis ſpeciem tantùm gerere aſſerens, ſed de loco non item, etſi Hyperboreos appellet, mundum nouum eos generare tradens: verba eius quia pauca ſunt, lubet etiam apponere *colore vario circumnotatis inſignibat animalibus, hinc dracones Indici, inde Gryphes Hyperborei, quos in ſpeciem pinnatæ alitis generat mundus alter*. Hos ſequitur [e] Seruius Virgilij Scholiaſtes. Inter Neotericos [f] Ioannes de Mandauilla, Bachariam regionem vocat, cuius incolæ truces admodum ſint, immanes atque efferæ, hîc Gryphes dari affirmans, hunc ferè in modum ex Italico ſermone latinè facto loquitur: Qui Gryphibus anteriorē corporis formam Aquilinam tribuunt, & poſteriorem leoninam, vera memorant, cùm reuera talis eorum forma ſit: veruntamen vnicus duntaxat Gryps & magnitudine & corporis robore octo etiam leones centumq; Aquilas ſuperat, vtpotè qui uel equum, vnà cum inſidente etiam equite, vel binos ſimul coniunctos boues vnguibus ſuis, qui boũ cornibus multò longiores ſunt, & ex quibus incolæ cyathos conficiunt, abripiens è uia in nidum ſuum importet. Hanc formam paſſim quoque Grypho Poëtæ neoterici tribuunt, vt [g] Baptiſta Mantuanus, cuius uerſus etiam hîc ſubijcere non piguit.

Aſt alijs Gryphes late bipatentibus alis,
Et iugulo ſeſe in roſtrum tollente recuruum,
Nam Gryps eſt animal duplex Aquilamq; figurat
Pars prior: in Lybicum tranſit poſtrema Leonem.

Hi omnes uno ore Gryphem, eumq; auem quadrupedem maiori ex parte, & aurum Scythicum ſiue Indicum effoſſum cuſtodire, tanquam rem veram & compertam affirmant, etſi interim diuerſam magnitudinē ei tribuant. Hiſce ex diametro ſeſe opponunt non minus graues ex antiquis, ſi Dijs placet, Herodotus, Origenes, Plinius; ex recentioribus Angelus Decembrius, Matthias Michouius. [h] Plinius quidem ita Gryphos negare ſolet: vt non ſolùm fabuloſos eſſe exiſtimet, verùm etiam vt leuiſſimos & penè phreneticos appellet, qui eos in rerum natura ponant. Sic [i] Herodotus è contra, vt ſuprà nec ipſe videtur omnem Gryphis fidem adhibere; dum ait. *Ad ſeptentrionem Europa, quamplurimam auri vim eſſe conſtat, ſed quomodo fiat, ne hoc quidem pro comperto dicere queo: dicuntur tamen id à Gryphis auferre Arimaſpi, vnoculi quod nec ipſum crediderim, vt viri naſcantur vnoculi, cætera naturam habentes hominibus parem.* [k] Origenes verò Adamantius grauis Theologus ita pertinaciter Gryphem extare negat, vt etiam Moſen non ſatis reuerenter reprehendere auſus ſit, dum, vt ipſe opinatur, inter immunda animalia eum collocat. Ita enim ſcribit: *Gryphum, quem nullus vnquam meminit, vel audiuit humanis animis ſuccumbere manducari prohibet Moſes in* [l] *Leuitica*. Inter Neotericos fide dignos recenſendus eſt [m] Matthias Michouius, qui non ſolùm Gryphes, ſed & aurum in extremo Aquilone, montes

deniq;

[a] In Perſicis.
[b] L. 14. c. 11
[c] Li. 2. c. 1.
[d] cap. 25.
[e] Eglog. 7.
[f] cap. 166.
[g] L. 4. Agelarior.
[h] L. 10. c. 49
[i] In Thalia.
[k] Lib. 4. de Princ.
[l] Cap. 11.
[m] In Sarm. Aſiana.

deniq; ipſos Hyperboreos ſeu Riphæos, quos vocant, reperiri negat. *Ad extremum Septētrionem Riphaos & Hyperboreos montes aliqui poſuerunt, quos illic nullos eſſe experientia conſtat. Quin etiam in Iubra monte, & locis Septentrionis non effoditur aurum, argentum, nec alia metalla, nec inueniuntur illi Gryphi & magna Aues prohibentes effodere & efferre aurum. Ego ſanè contra veteres authores Gryphos nec in illa Septentrionis nec in alijs orbis partibus inueniri affirmârim.* Negat eoſdem etiam, vt dixi, [a] Angelus Decembrius, ſed modeſtè admodum, hunc in modum ſcribens: *Quin etiam ego de Gryphibus interdum dubitare ſoleo, quemadmodum tu Guorine pridem de Romana pyramide diſputabas: nam cum à Vergilio pro inimicis equorum ponantur (ita enim commmunis fert opinio) & Seruius eodem loco ipſorum animalium biformem effigiem planè commemoret, à Plinio tamen ita denegari ſolent, vt leniſſimos ac penè phreneticos appellet, qui in rerum natura Gryphes appellentur. Quod mirum eſt in Plinio Gryphes negari, cùm à Marone eos recitatos videmus; niſi Poëticè fortè ad vulgarem opinionem loquutum arbitremur. Tum Nicolaus Trozza. At ego magis nōnulla negauerim, ipſo etiā Plinio maximè aſſeuerante.*

[a] Lib. 6. de Polic. liter. cap. 68.

Sed quid dicet quiſpiam; an ergo nullum extare Gryphum ſtatuendum eſt? Ego inter extremè diſſidentes has authorum opiniones media, vtpotè tutiſſima, via incedendum arbitror. Itaque cum maiore & ſaniore huius ętatis, vt & ſuperioris ſcriptorum parte, ita cenſeo, rectè ſentire Plinium, qui hanc auem fabuloſam eſſe credit, eumq; nos ſequi poſſe, ſed ea conditione, vt optimè decernit doctiſs. Goropius, ſi tali corpore, quali pingitur & fingitur, eſſe dicatur. Quod enim auem ex eo faciunt quadrupedem, capite Aquilino, aurito, cætera leoni ſimilem, alatam, id monſtri & Chymeræ ſimile eſt, atque à pueris ipſis, & mulierculis etiam exploſum; Sed ſi Gryphos fabuloſos credimus, cur ſacra ſcriptura inter immunda animalia eos recenſet? Verùm in textu [b] Hebraico vox Peres legitur, quæ variè, vt in Synonimis dixi, exponi poteſt, atque aut pro Haliæto ſeu Aquila marina, aut pro Accipitre ſeu rapace quapiam aue inſigni accipi. Septuaginta interpretes pro ea Grypem verterunt Græcè. Ex quo colligitur hanc ipſam vocem, tanquam quæ auem quampiam ex Aquilis rapacem deſignaret, habuiſſe eos ac poſuiſſe; cùm reuerà, etymique ratione Græcis non aliud quàm curuiroſtram, Germanis verò Scythiſuè, apud quos & res ipſa eſſe & putabatur & nomen confictum veriſimile eſt, etiā rapacē auem ſignificet. Vnde immeritò Origenes in Moyſen inuehitur, vtpotè qui rem nuſquam extantem Iudęis in cibum venire fruſtr.i, vt ipſe autumabat, vetuerit. Non enim Moyſes, ſed LXX. interpretes tantùm Gryphem habent, vbi Moyſen rapacem quampiam, & præſertim ex maioribus, aut Aquilam aut Vulturem intellexiſſe credibile eſt. Quamobrem profectò, ſi auem vllam in rerum naturâ, quæ hoc nomine digna ſit, aut venire debeat, ponendam ducimus, eam Aquilæ aut Vulturis maximum quoddam & rarum genus eſſe iudicârim, quæ ob inuſitatam magnitudinem, ob inauditum robur, vana multa, & abſurda de ſe fabulandi veræ naturalis hiſtoriæ ignaris occaſionem dederit. Gryphes enim quadrupedes, vt Albertus quoque aduertit, ab Hiſtoricis potiùs, & Poëtis, quàm Philoſophis, & rerum naturę peritis, memorantur. Aues verò bipedes, Aquilis ſimiles, immenſæ molis & roboris, non vna orbis plaga reperiri iam iam oſtendemus. Patrum noſtrorum memoria, imò ætate noſtra Rex Aethyopum literas Hebraicè ſcriptas ad ſummum Pontificem dedit, quarum etiam copia apud Hiſtoricos quoſdam eius temporis extat, quibus S. D. N. P. M. uniuerſæ atque adeò ſuæ Eccleſiæ caput agnoſcens ac veneratus aues refert in ſua Aethyopia tantæ magnitudinis reperiri, ut pedibus bouem, vel equum integrum abreptum cibandis pullis deferant. [p] Paulus Venetus de ſimili quadam aue, quam Ruc appellat, in hæc verba ſcribit. *Vltra Madaigaſcar maximam & ditiſſimam inſulam, aliæ quadam inſulæ ſunt, quæ propter velociſſimum maris curſum difficillimè adiri poſſunt. In his certo anni tēpore apparet mirabilis ſpecies auis, quæ Ruc appellatur, Aquilæ quidem effigie, ſed magnitudine immenſa. Aiunt, qui illas viderunt Aues, pleraſq; alarum pennas longas eſſe paſſus duodecim, ea craſſitie, quæ longitudinis menſuræ conueniat. Auem tanti roboris eſſe, vt ſola, ſine aliquo adminiculo elephantem capiat, & in ſublime raptum rurſum ad terram labi ſinat, quo carnibus eius veſci poſſit. Ego cùm primùm hæc de illa Aue audiſſem, putabam eſſe Gryphum, qui pennatus & quadrupes eſſe fertur, leoni omni ex parte ſimilis, niſi quod Aquilæ faciem haberet ſimilem. Sed hi, qui illas viderunt, conſtanter aſſerebant, nihil illis cōmune eſſe cum vlla beſtia, & quod duobus, vt reliquæ aues incederent pedibus.* Hactenus ille. His non abſimilia hac ętate, qui noui orbis res deſcribunt, tradunt & fidem rebus, etſi in primis incredibiles appareant, adhibent. Inter cęteros eſt Ioannes Boterus, qui Perù occiduo regno Vultures ea magnitudine reperiri refert, vt alis expanſis decem & octo dodrantes latitudine expleant. Quod verò ad Septentrionales orbis oras attinet, quas Gryphorum ſedes eſſe voluit fabuloſa antiquitas, conſtat multorum authorum fide dignorum authorum teſtimonio, inter quos ſunt Matthias Michouius, Sigiſmundus Baro, Ioannes Laurentius Ananias, apud Moſcouitas aues naſci Aquilis ſimiles, ſed maiores, Kreutzet illis, Polonis Bialozar dictas, quę auibus omnibus corporis immanitate, audacia, feritate, terrorem incutiant. Harum

Quomodo Gryps negandus.

[b] Leuit. 11.

Origenes reprehenſus.

Quæ Auis Gryphis nomine intelligenda.

Aquilæ maximę boues abripiētes.

[p] In lib. 3. cap. 40.

Ruc auis.

Vultures incredibili magnitudine.

Aues Aquilis ſimiles, ſed maiores.

Kretzet. Bialozar.

immenſa moles, cùm naturalem & communem reliquarum, atque adeò cùm ipſam fidem propè ſuperet, cauſam nonnulli in aſtra reijciunt, & in genitalem vim quandam peculiarem, ac quàm in alijs locis vberiorẽ, qua fit vt pleriq; illic orta animantia, corpulentiora ſint, & grandiora. Pari pacto [q] Raſis medicus Arabum celeberrimus in oppoſita Septentrioni parte, nempe in regionibus ab æquatore meridiẽ uerſus (alij .n. in India, alij in Riphæis Grypẽ inueniri volunt) animalia omnia cùm corpore maiora, tùm ferociora, ac admiranda magis gigni tradit; exempli gratia, elephantos, rhinocerotes, auis præterea quoddam genus maximum, quod ipſe Ancham, neſcio, qua lingua vocat, ex cuius alarum pẽnis pharetras fieri condendis ſagittis perhibent, & ex vnguibus vaſa potoria. Hæc tamen nõ ideò adſero, vt omnibus fidem adhiberi velim, ſed in hunc tantummodò finem, vt lector videat, quam aues inaudita & prodigioſa magnitudine reuera nonnunquam in extremis & incognitis nobis orbis angulis reperiantur, quarum etſi non ſatis nobis perſpecta eſt, attamen non omnino fabuloſa, & quæ cum veritate ſtarę poſſit, hiſtoria. Etenim cum doctiſſimo Becano temerarium eſſe puto, iudicare in rerum natura non eſſe, quod ætas noſtra nondum vidit. Alioquin fidei ſuſpectæ eſſe non inficior, quod Rhaſis pocula ex vnguibus auium ſuarum fieri perhibet. Refert Goropius Reginam Hungariæ Mariam Caroli V. Cæſaris ſororem, cuius ipſe Medicus fuit, inter pocula ſua habuiſſe cornu quoddam nigredine ſplendens, dodrante longius, quod aiebant vnguem eſſe Gryphis, quamuis ipſe ex cornu aliquo fictitium fuiſſe exiſtimet. Ita quoque Ornithologus ſe vidiſſe ſcribit apud aurifabrum Tiguri cornu nigrum, leue & in ſummo aduncum, ferè vt in rupicapris, triplo fortè craſſius, cuius labris argentum introducturus erat, vt pro poculo menſis adhiberetur, dicens ſe illud pro vngue Gryphis accepiſſe. Verùm id fortè bouis alicuius peregrini, vt quem Indicum vocant, aut bubali cornu fuiſſe idem iudicat. Lutetiæ Pariſiorum in ſacello Palatij Regij videre eſt pedem ingentem ex altiſſima fornice ſuſpenſum, tanta magnitudine; vt ſi animal pro ratione eius fingeretur, facilè poſſet credi, quod dici ſolet, vel maximũ equum ab eo ſublimem rapi. Verùm eum quidem falſum eſſe ſuſpicantur, & ex ligno artificioſè confectum. Sacerdotes eius ſacelli è Rhodo allatum aſſeruit, à quodã Rhodio equite. Quod autem quadrupedem pingunt corpore poſtico leonino, id nec cũ hoc pede, nec cum rerum natura conſentit, vti nec illud, quod extremis aquilonaris oræ montibus aurum effoſſum ſumma cura obſeruare eos comminiſcũtur. Nam quotquot earum regionum hiſtoriam hodie veriorem conſcribere auſi ſunt, conſtanter uno omnes ore negant vel ullum illic loci argentum aut aurum aut pretioſorum metallorum venas reperiri, ſed uiliora tantummodò, cuiuſmodi ſunt æs, plumbum, ferrum. Mendacium inter cætera coarguit authorum diſſenſio. Alij enim leoni, alij lupo magnitudine parem faciunt. Monteuillanus uerò hyperbolicè, & enormi mendacio, enormem ei corporis molem, octo nimirum leonibus maiorem aſcribit. Quapropter hunc Gryphem monſtroſum ſtatuere, niſi à ueritate etiam deſciſcamus, omninò non poſſumus, niſi hoc uocamine uolucrem quampiam uel Aquilę, uel Vulturi ſimilem, licet inuſitata magnitudine, nuncupemus. Quod facere nos poſſe non uno ueterum exemplo, ſed & recentiorum aliquo monſtrabimus. Varinus Gryphes inter cętera, inquit genus eſſe animantis uolucris quod γυπον, id eſt, Vulturem uocant, & Γρυπαί Heſychio etiam Vulturum nidi dicuntur. [r] Ariſtophanis interpres γρυπαιέτας exponit, peregrina ſcuti inſignia; *Aquilas enim*, inquit, *ſolebant in ſcutis pingere*. [s] Heliodorus memorię prodidit Perſinam boum armenta, & equorum & ouium, Coturnicum, & Grypum præmiſiſſe greges, partim ut ex unoquoq; horum hecatomben adornaret, partim ut populum inde aleret. Hos Gryphes Aquilas fuiſſe ueriſimile eſt, quas ad Hecatomben Regum & Imperatorum adhiberi ſolere in Aquilę hiſtoria prolixè oſtendimus. Conſcripſit itinerarium Iudęus quidam nomine Beniamin Tudelenſis Hiſpanus ante annos quadringentos, quod à Doctiſs. Theologo. B. Aria Montano ex Hebraico idiomate in latinum conuerſum eſt. In hoc ab inſulis Cheſil in Sinarum regionem, per fretum alioquin æſtuoſiſſimum, ita ut nauigando ſuperari interdum non poſſit, commeandi inter cętera rationem profectò miram exponit, & ſimul uaſtarum quarũdam eius loci auium, quas Grypes vocat, naturã & fortitudinẽ, quarũ ſcilicet ope & induſtria tranſportati homines mare traijciant, aperit. Verba eius ſunt. Ab inſulis Chenerag quadraginta dierum nauigatio ſuſcipitur tranſire volentibus in regionem Sin, quę pars Orientalis eſt. Sunt uerò qui dicant mare illud, quo iter ſuſcipitur, eſſe mare exciſum, ſeu fretum interdum ęſtuoſiſſimum, aſtro Cheſil ſubiectum (quod Orion eſt nobis) cuius ui tantus nonnunquam excitatur uentus, ut nulli mortalium nauigando ſuperari poſſit aut effugi. Intrudit enim nauigia in ipſas maris anguſtias, unde extricari & effugere non poſſunt, herẽtq; diutius, quoad comeatu omni abſumpto homines pereant, neque uerò rarò hoc modo naues periclitantur: Verùm huic incommodo hominum induſtria proſpectum eſt, atque euadendi ratio eſt inuenta, quam agnoſcere

non

[q] Li. 6o. de Anib. c. 39.

Ancha auis

Vaſa ex vnguibus Anchæ auis.

Pocula ex vngue gryphus habita.

…es gryphus creditus.

Quæ auis gryps iudicari poſſit.

Γρυπαί quid.

[r] In Ranis.

[s] Lib. 1o.

Perſinę Hecatombe.

Inſula Chenerag.

non fuerit iniucundum. Sic autem res babet. Boum coria integra quamplurima in nauibus imponunt, nauigantium hominum numero paria: qui cùm vento acti in illas anguſtias intruduntur, ſinguli ſingula ſubeunt, atq; collo introrſum complicato ita colligant, ut aquæ aditus obcludatur, tum ſeſe rotantes & mouentes in mare è nauigio deicijunt, quos cũ maximę Aquilæ illis regionibus familiares, Gryphes dictæ, proſpiciunt, boues aut animalia eſſe putantes, aduolantes eripiunt, atque in aridam aſportant, tum verò depoſitis in valle, vel monte incumbũt, vt ipſis diſruptis paſcantur. Verùm oportuna celeritate vſus, qui intra corium includitur homo, feram ipſam gladio confoſſam vulnerat, atque occidit; & hoc pacto complures euadunt. Ex hiſce, vt vt res ſeſe habeat, ſaltem hoc licet colligere, maximas certè Aquilas & his ſimiles alites Gryphes aliquando dictas eſſe & harum ratione Gryphes reuerà reperiri affirmari poſſe, ſecus verò minimè.

FORMA.

GRYPHIS illius fabuloſi forma, quæ ipſi à veteribus affingitur, talis eſt. Magnitudinem ei tribuit [a] Philoſtratus leoni parem; Cteſias Lupo. Antica parte, capite, roſtro, alis & pedibus Aquilam referre aiunt, poſterius verò & reliquo corpore leonem. [a] *In vita Apoll. lib. 3*

Nam Gryps eſt animal duplex Aquilamq́; figurat,

vt inquit Bapt. Mantuanus. Iohannes de Monteuilla aliorum mendacijs non contentus, corpus magni Gryphi maius eſſe octo leonibus regionum noſtrarum ſcribit. Reliquas partes [b] Aelianus ex antiquorum traditione deſcribit in hæc verba: *Gryphem Indicum animal audio ſimiliter quadrupedem vt leonem eſſe; robuſtiſſimis item exiſtere vnguibus leonum ſimilibus, tum dorſum eius pennis indui nigris anteriorem corporis partem rubris: alas vero candidas: Cteſias ait ceruicis eos pennas cæruleas & floridas habere, Aquilino ore eſſe & capite, cuiuſmodi pictores pingunt, oculis autem igneis.* [c] Plinius *volucres auritas habitas* teſtatur. [d] Pauſanias *maculas inſtar Pantherarũ ineſſe ait.* In Aquilinis quidem pedibus longos habere vngues; in Leoninis verò breues, atque hinc eſſe ſcribit Albertus, quòd alij longos, alij breues Gryphis vngues inueniri putârint. [b] *L. 4. c. 27.* [c] *L. 10. c. 49* [d] *In Arcad.*

VOLATVS.

VOLANT, vt inquit [a] Philoſtratus, *non multum, ſed quantum paruulæ aues. Non enim pennata ſunt, ſed rubra pellicula alarum coſta tanquam digiti* (animalium ſcilicet ſteganopodũ more) *connectuntur. Itaque in gyrũ delatæ Grypes aliquantulũ volare, & ita è ſublimi pugnare poſſint.* Verùm alas eum habere inſtar Aquilarum antè ex alijs meminimus; vnde etiam quis commentum facilè agnoſcet. Quantopere enim differant Aquilinæ alæ ab his Philoſtrati membraneis, vnuſquiſque videt, adeò vt hanc vel ſtupiditatem vel audaciam admireris, qui tam enormia & à ſe inuicem diſſidentia de vna eademq́; re prodiderunt. Alij non volare Gryphum, ſed velociſſimo eſſe curſu aiunt, adeò vt homo quantumuis citatis paſſibus currens, ne vim quidem pedetentim incedentis ac perſequentis poſſit effugere. Tigridem ſolùm aſſequi poſſe negant. [a] *Lib. 3. de Apoll. vita.*

LOCVS.

MONTES Riphæos ſeu Hyperboreos inacceſſos haud procul ab ipſo Aquilonis, vt fabulantur, exortu ſitos in Scythia Aſiatica, quam Arimaſpi habitant, terra locuplete quidem, ſed deſerta, extremoq́; Septentrioni ſubiecta, Hyperborei, ſeu Riphæi montes vbi.

Hos habitant Gryphes, pecus attingentibus aurum
Infeſtum &c.

Vnde & [a] Claudianus.

Gryphes hyperborei pondera fulua ſoli,

appellat. Cteſias ab [a] Aeliano citatus apud Indos & quidem Bactrianos, eos etiam reperiri comminiſcitur. Maior tamen ſcriptorum pars in Aquilone locat, vnde & [b] Apuleius hyperboreos vocat: *Hinc dracones Indici, inde Gryphes hyperborei, quos in ſpeciem pinnata alitis generat mundus alter.* [a] *L. 4. c. 27.* [b] *Lib. 11. de Aſin. aur.*

GENERATIO.

a L.19.c.94

Oua Gryphis.

NIDVM conſtruere dicuntur Gryphes in altiſſimis montibus, atque ex auro, quod è terra effoderint, ſi Cteſię credamus, in commodam formam cōgeſto. Nec defuit è recentioribus nugiuenda [a] Bartholomeus nomine Anglicus, qui etiam ouorum numerum & conditionem deſcribere non fuit veritus; in hæc verba. *Oua Gryphis ouis Aquilæ ſunt maiora, duriora, ſapore & odore grauiore; qualitate ſunt calidiora, & ſicciora, atque etiam numero pauciora, quia vltra duo nunquam ponit, eſt enim difficilis incubationis.* Imò hāc in rem audet Ariſtotelem citare teſtem, tanquam ſi is vnquam Gryphis meminiſſet. Aut ſi fortè ex Aquila, de qua ſimilia Ariſtoteles prodidit, Gryphem fecit, cur huius oua Aquilinis tanquam ab his diuerſis maiora prodidit?

INGENIVM. FERITAS.

a C.25. Polybiſt.

Aurum à Gryphibus effoſsū quale fuerit.

Arimaſporum cum Gryphibus pugna.

b L.4.c.27.

SOLINVS [a] author eſt, *In Aſiatica Scythia terras eſſe locupletes, inhabitabiles tamen, quam cum auro & gemmis affluant, Gryphes tenere vniuerſa, alites ferociſſimas & vltra omnem rabiem ſæuientes, quarum immanitate obſiſtente aduenis acceſſus difficilis ac rarus ſit. Quippè viſas diſcerpere, velut genitos ad plectendam auaritiæ temeritatem.* Nam a ſe effoſſum, & è cuniculis erutum

——hyperboreis rutilans in montibus aurum
Gryphes amant auidéq́ tenent, vigilesq́ tuentur,

vt ait Mantuanus. Hoc ipſum verò aurum, quod effodere dicuntur, teſte Philoſtrato, petræ ſunt aureis guttis minutiſſimis conſperſæ, quas hæ feræ roſtro diſcindūt, imò ob harum cupiditatem ſibi inuicem inſidiantur. Cum his Arimaſpos viros vnoculos dimicare, eſſeq́; internecinum inter vtroſque odium ferunt, vt dum Arimaſpi ex montibus illis aurum gemmaſq́; ſuffurari, Gryphes ſumma auiditate tutari, illuc contendunt. Hac de re [b] Aelianum tractantem audiamus, qui hunc in modum ſcribit: *Bactri Indis finitimi eos illic*, (nempè apud Indos, ne quis in ſolo Septentrione Gryphes & aureos montes imaginetur) *auri cuſtodes eſſe, aurum effodere aiunt. & ſimul eo ipſo nidos conſtruere; quod verò auri in terram deciderit, Indos homines auferre. Contrà Indi eos auri, quod veri quidem ſimile videtur, cuſtodes eſſe negant, neque enim Gryphes auri egere, at contra ipſos, cùm ad colligendum aurum homines acceſſerunt, hos de pullis ſuis maiorem in modum ſolicitos ac timentes, pro eis pugnare, atque cum alijs etiam animalibus cōcertare, eaq́; funditus vincere. Contra autem leones & elephantas non ſtare. Indigenæ quod ab huiuſmodi animalium robore timeāt, non interdiu ſed ad collectionem auri noctu proficiſci, quòd ſe tum melius latere arbitrentur. Locus vbi Gryphes verſantur deſertiſſimus eſt. Quocirca aurum, quod ibi effoditur, venari ſtudentes, mille aut bis mille armati eò perueniunt, ſimulq́; foſſoria & ſaccos afferunt, ſilentem Lunam obſeruantes. Quod ſi Gryphes fallant, duplex commodum aſſequuntur, quòd & eorum vita ab illorum atrocitate ſeruetur, & quòd etiam aurum Indi domum afferunt. Sin in furto deprehenduntur, pereunt. Cum ſemel eò profecti ſunt, domum non niſi triēnij aut quatriēnij interuallo reuertuntur.* Hucuſq́; Aelianus: qui quidem in hoc ab alijs diſſentit, quòd Gryphes contra leones & elephantos ſtare neget. [c] Philoſtratus enim è contrà eos *ſuperare elephantes* & *dracones* aſſerit, *omniaq́; alia animalia præter tygridem, quæ ob velocitatem euadat.* Sæuum enim, pertinax ferarum genus & ſupra omnem rabiem ferociens alijs narratur, tanto præditum robore, vt quod Ioannes de Monteuilla ſcribit, bouem, equum cum homine etiam inſidente, quem occidit, pleno volatu auferat.

c L.3 In vita Apoll.

ANTIPATHEIA.

a Eglog.8.

GRYPHES equis præ cæteris animalibus peculiari quodam odio infeſtos eſſe rumor eſt. Vnde [a] Vergilius rem miram & naturæ conſuetudinem ſuperantē allaturus, inquit:

Iungentur iam Gryphes equis, æuoq́; ſequenti
Cum canibus timidæ venient ad pabula Damæ.

b L.3. de calamit. temporum.

Et hunc imitatus [b] Bapt. pariter Mantuanus:

Inualuit ſors vna omnes diſcrimine nullo,
Gryphes equi, damæ atque canes, cerui atque leones,
Agna lupus, ſimul errabant &c.

DENOMINATA.

LEANDER Monachus, qui Italiam deſcripſit, Peruſium Scythica lingua Griffoniam vocatam tradit, ab inſigni Gryphis, quod Scytæ eò aduenientes primùm ſecum attulerunt. Griffonum item familias dictas puto, uel à uotis, vel ab ingenio Grypum, vel à naſi aduncitate, quemadmodum huiuſmodi nare curuos Grypas olim, ut Anthiochum Syriæ Regem, teſte Poſſidonio, & Cyrum Perſarum veteres dixêre. Cuius nominis familias & noui ipſe in noſtra Italia multas, & extat vna, vbi hæc conſcribimus, Bononiæ familia ſatis nobilis Piſtorio oriunda, in qua in primis humanitatis ac munificentiæ plenus fuit Ioſephus, qui Lucretiã Aldrouandam ſororem meam uxorem habuit, & ex ea Iulianum & Alexandrũ iuris vtriuſq; Doctorem procreauit. Porrò Gryphes nominantur homines barbari, chlamides, & pallia ex auium plumis induti, ſed non ob veſtitum tantummodò ita dicti ſunt, ſed ob celeritatem etiam, qua cæteras gentes longè ſuperant. Sylueſtres boues epigrypos dicunt Græci, id eſt, rictu leniter adunco.

Griffonia vrbs.
Griffonum familiæ vnde dictæ.
Antiochus Syriæ Rex Gryps dictus.
Homines Barbari Grypes dicti.
Epigrypi boues.

MORALIA.

DIVVS [a] Hier. *montes aurei*, inquit, *quos adire propter Gryphes, & Dracones, & immenſorum corporum monſtra non licet, & hominibus impoſſibile eſt, oſtendunt nobis, quales cuſtodes habeat auaritia.* Poſſunt ſanè hac ratione auari Gryphis nõ inſcitè comparari, quòd quemadmodum hi auro non utũtur, alios tamen ab eius vſu arcent, ſuntq; attingẽtibus infeſti, ita & illi pecuniam, qua ipſi non fruuntur, alijs inuident, hoc Gryphis peiores, quòd inſatiabili auri cupiditate flagrent, id ſolummodò & toto ſtudio agentes, ut quod congeſſerint ampliori cumulo augeant. Gryphes enim tantùm ea de cauſa aurum ſibi eripi non patiuntur, quòd eius intuitu ſummoperè delectentur. Vnde [b] Caſſiodorus: *Gryphes aurum leguntur iugiter effodere, atque eius inſpectione gaudere, quibus quoniam non eſt ambitus lucri, cupiditatis crimine non dicuntur accendi, ſcilicet quia omnis actus in qualitate propoſiti eſt, & non eſt vituperandum quod nulla fuerit voluntate laſciuum.* Quæ omnia egregiè [c] Baptiſta Mantuanus uerſibus iſtis complexus eſt in deſcriptione philargiriæ, quæ:

——lucri ſi nuntia fama
Surgat; & acceptus nares odor imbuat auri,
Eleuat ſurgentes alas, & lumine fixo,
Viſa potens quicquid falcatis unguibus aufert.
Stulta ſuos nunquam venturum ſeruat in uſus.
Sacra Deum, ſanctas leges præclaraq; geſta.
Scriptores rerum egregios, celebresq; Poëtas,
Qui procerum laudes chartis, & nomina mandant,
Et quicquid non auget opes, auerſa repellit,
Sola iuuant, quæ lucra ferunt, ſint cætera quanquam
Laudibus & pretio digniſſima; cætera ſordent.
Sicut hyperboreis rutilans in vallibus aurum
Gryphes amant, auidiq; tenent vigilesq; tuentur.
Vnde nec vtilitas opera, præciumuè laboris,
Sed metus & clades oritur, ſic pectus anhelum
Peruigilis monſtri grauiore cupidinis æſtu
Feruet opus cumulans, quas olim prodigus hæres
Diſſipet, & pingues ferat in conuiuia menſas.

Hinc [d] Dantes currum in medio ſex illorum animalium, de quibus Ezechiel, & D. Ioannes ſcribunt, apparuiſſe canit, cui Gryps ſuccederet, eius uidelicet ſymbolo Ieſum Chriſtum intelligens, qui huic animali (ſi animal Gryps dicendus eſt) egregiè comparatur, quòd quemadmodum in eo binæ, auis uidelicet, & quadrupedis, formæ ſunt, ita etiam Chriſtus diuina & humana ſubſtantia conſtet. Verſus Dantis ſunt:

Lo ſpatio dentr' à lor quattro contenne
Vn carro in ſù due rote trionfale,
Che al collo d' vn Griffon tirato venne.
Et eſſo tenea ſù l' vna e l' altr' ale

[a] Epiſt. 4. ad Ruſtic. Monach. de forma viuendi.
Auari Gryphis comparati.
[b] Lib. 9. Variar. lect.
[c] Lib. 3. de calam. tēp.
[d] In Purgat. cant. 29.
Chriſtus cur Gryphis ſimilis.

Tra

Tra la mezzana e le tre, e tre liſte:
Si ch'à nulla fendendo facea male,
Tanto ſaliuan, che non eran viſte,
Le membra d'oro hauea quant'era vccello,
Et bianche, l'altre di vermiglio miſte.

D. Hieronymus è Gryphis forma ſummi & ſapientiſſimi creatoris laudandi anſam captat, cùm aduerſus Pelagianos hæreticos in hæc verba ſcribit: *Elephanti tantæ molis in ſua grauitate cauſentur, cur quatuor pedibus incedant, cùm muſcæ culiceſq́; & cætera huiuſmodi animantia ſub pennulis ſenos pedes habeant, & aliqui vermiculi ſint, qui tantis pedibus ſcateant, vt innumerabiles ſimul motus nulla acies comprehendat. Dicant equidem omnes. Omnia Domine in ſapientia feciſti.*

MYSTICA. HIEROGLYPHICA.

Generoſitatis typus. Cur Apollini ſacer.

GRYPHES generoſi & magni animi ſimulacrum veteres exiſtimârunt, ideoq́; non ineptè Apollini ſapientiæ præſidi dedicarunt, quare aures ei addebant, quòd Apollo à Lacedemonijs Τετράωτος coleretur, quamuis alij Apollini Gryphem ſacrum velint, quòd Sol præcipua generationis auri, quod Gryphes cuſtodire dicebantur, cauſa eſſet. Alij verò alias aſſignant rationes, quoniam videlicet Sol, vt reliquis in cælo micantibus ignibus imperitare videtur; ita & Gryphem animalibus cæteris præſtari ferunt. Vt vt eſt, (omnia enim fabuloſa ſunt) Apollini ſacros fuiſſe conſtat: itaque eos quadrigæ illius iungunt, qui Solis imaginem pingunt. Eſt item Gryps, ignis & æſtatis ſymbolum, quod plerunq; ex Aquila & Leone compoſitus fingeretur. Ignita autem eſt prorſus Leonum atq; Aquilarum natura. Aquilarum pennæ, vt ſuo loco diximus, cæterarum auium plumis cōmixtę, calore ſuo conſumunt. Ex Leonis oſſibus inter ſe colliſis ignem excitari teſtis eſt Aelianus: atque hinc fortè Nemeſi deæ etiam ſacros Gryphes crediderunt. Sepulcris apponebautur ab antiquis Gryphium figuræ, ut ſcilicet ea à vigilantibus cuſtodiri religioſè debere oſtenderent. Quod verò Gryphem ſub pedibus Tauri caput habere in pluribus antiquorum ſepulcris videamus, dici in primis poteſt, quod de Leone ſcriptum reperimus, vt ſcilicet ſepulti animum aut naturam talem fuiſſe opinemur, cuiuſmodi eſt illud quod apprehenſum videtur. Nempè ſi ouem vel agnum, ſepulchrum inſculptum habeat, intelligas hominem ferocitate demolita, manſuetudinem amplexatum: ſi taurum, temperantiã; ſi anguem, prudentiam, vel quid huiuſmodi, prout animalis, quod detentum fuerit, ſignificatum exiget. Verùm talem opinionem probarem, niſi huiuſmodi ſimulachra pro templorum foribus, ac in alijs etiam operibus publicis paſſim depicta videremus. Sentio itaque, vt liberè dicam quod animus fert, nihil aliud ſimulachris talibus exprimi; quàm huius animalis in feras omnes beſtias dominatum atque potentiam, eiusq; ferocia viribusq; cuncta deuinci, ſuppeditari ac puniri. Vt ſcilicet moneamur, quicunque violentas manus ad ea, quę in eius cuſtodiam tradita ſunt, inferre audeant, pœnas ſe, cuiuſuis ordinis lociuè ſint, luituros: ſuppliciaq; commiſſi vel furti, vel ſacrilegij, violatiq; ſepulchri, cui animal id præficitur, daturos, & quod de Leone vulgò dicitur, idem de Gryphe dictum opinor, cui Leoninum corpus maxima ex parte tribuunt. Viſuntur itaque eædem figurę in aris antiquorum, templorum foribus, vrnis, alijsq; non infrequenter, & ſine dubio religionem, & quæ ad pietatem ſpectant, ſumma cura & attento ſtudio cuſtodienda eſſe demonſtrāt. Auritum in primis hoc animalium genus eſſe ferunt, ut facilè fures ſentiat; alatum ad pernicitatem, cæterùm leoninis membris compactum, vt ferocia & vires in eodem eſſe videantur. Roſtrum præterea aduncum tribuunt, vt ſcilicet mordicus teneat, quæ illi commiſſa & concredita ſunt. Hæc omnia certè cuſtodes ac præſides decent. Haudquaquam enim bonus cuſtos eſſe poteſt, cui aures hebetes, qui piger, qui tardus eſt, qui languidus, & minimè tenax rerum ſui domini. Meritò igitur Gryphes cuſtodiæ præficiebantur, quibus abundè ſuppetunt omnia, quæ ad cuſtodum munus pertinere putantur. Ornant Gryphes ſacellum, quod in vrbe noſtra, iuxta Aſellorum vulgò dictam turrim medio quadriuio extructum eſt, in cuius angulis, nunc leones, nunc Gryphes ſpectantur. Quos cuſtodiæ vigilantięq; cauſa admotos putârim, vt ſcilicet uel ſacrum locum tueantur, vel homines ipſos moneāt in ſacris rebus & precibus, quæ Deo & Diuis adhibentur, vigilare, & pręſentem eſſe oportere. *Athenis in Palladis arce ſimulacrum* eſſe ſcribit Pauſanias, *cuius galea ad partem vtramq; Gryphes additi ſunt, & in medio imago ſphingis incumbit.* Cæterùm Gryphum exemplo præpotentem tyrannis egregiè denotatur.

Gryps cur ignis & æſtatis ſymbolum.

Cur Nemeſi Deæ ſacer.

Sepulchrorum apud antiquos honos.

Gryphum figuratum vſus.

Grypis figurę ſignificatio.

Præſidum icon.

Tyrānidis typus.

EMBLEMA.

DE Gryphe emblema tale habet [a] Nicolaus Reuſnerus, ſub Lemmate ΞΕΝΙΩΝ ΔΕ ΤΕ ΘΥΜΟΣ ἌΡΙΣΤΟΣ.

[a] L. 2. Emble. 35.

Qui putet? è puro Gryps nidum conſtruit auro,
Occupat & celſa rupis in arce locum.
Solus aues vincis cunctas, qui naribus vncis:
Quem Leo, quem Tigris, quem pauet acer eques.
Cuius vt è nido ſub rupem decidit aurum,
Accola finitimi quod legit Indus agri.
Sic quos Heroas mundi rerumq́ potentes
Sublimi magnus vult Deus eſſe loco.
Imperij tueantur opes ceu munera Diuûm:
Participes alios vt ſimul eſſe velint.
Præſertim ſanctæ pietatis & artis alumnos
Ingenuæ: per quos regna domusq́ vigent.
Diuitis hæc auri virtus eſt vna: benignæ
Qui proſunt alijs, mente iuuare bonos.

ICONES. INSIGNIA. NVMISMATA.

APVD Xenophontem, vt citat & exponit Plutarchus, memorantur canathra, quæ imagines ſunt Gryphũ ac tragelaphorum ligneæ, quibus inſidentes puellæ circumferebantur in ſpectaculis. Scyles Rex Scytharũ habuit in urbe Boriſthenitarum ædes magnificas & circa illas, è lapide candido Gryphes & Sphinges ſtantes, vt [a] Herodotus teſtatur, qui lapis Parius fortè fuerit. Gryphem marmori antiquo nobilitatis Cæſiorum, inſigni monumento inſculptum ſub anteriorum pedum altero tauri caput habere videmus, quod in pluribus antiquorum monumentis, ut antè diximus, comperitur. Gryphis imagine inſignem clypeum quoq; habet nobiliſſima Gryffonum in Italia familia. Inſignia item nepotum meorum Gryps ornat. Scytharum id olim inſigne fuiſſe aſſerunt, à quo Peruſiam Gryffoniam dictam ſuprà ex Leandro diximus. Grypho aureus in campo cæruleo inſigne erat nauis Artirij antiquiſſimi Herulorum Regis, quod Vandolorum Domini etiamnum hodie vſurpant. Gryphem rubeum in campo argenteo vſurpabat electa quædam à Bononienſibus militum corona, quos vulgò la compagnia del Griffon nuncupabant. Eorum opera, vt refert Pompeius Vizanius ciuis Bononienſis, qui nuperrimè patriæ ſuæ hiſtoriam in lucem edidit, Bononienſes vſi ſunt ad expellendos ſeditioſos, anno nempe 1272. quo tẽpore vrbs multis ſcatebat hominibus, qui rebus nouis quotidie ſtudebant. Tradit pariter anno 1376. cùm hæc eadem vrbs libertatis auida à Summo Põtifice deficeret, proceres eius, leges Senatumq; immutaſſe, necnon tribunos plebis creauiſſe ſedecin, quatuor nẽpe pro quaque quarta vrbis parte, eisq; vexilla exhibuiſſe, in quorum quatuor populi inſignia, quæ libertas eſt, depicta erãt, in reliquis verò varia ſymbola: Ex his tria fuiſſe, quæ Gryphem ferrent, vnum, quod aureum in campo cæruleo, alterum, quod album, tertium quod nigrum ferret, in campis eiuſdem coloris. Vidi item, cùm Romæ degerem, librumq; de ſtatuis antiquis conſcriberem, trophæum pulcherrimum in ędibus Illuſtris Domini Caroli de Fano, Meduſæ imagine perornatum, in cuius medio pectore Gryphes & Harpyiæ cælati erant. In ædibus Reuerendiſſimi Epiſcopi de Ruſticis inter quamplurimas alias ſtatuas, uidi in cornicibus multas ſculpturas, in quibus Gryphum icones eſſent. [b] Antonius Auguſtinus Romæ pariter in æde Diui Petri multos Gryphes in lapide, & in medio duorum ex his candelabrum, magna induſtria elaboratum conſpexiſſe, audiuiſſeq; tales ex Apollinis templo exemptos fuiſſe ſcribit. Irrigetus Martinengus Pittaci filius, & Lanfranci nepos, miles magnanimus, in bello ſtrenuus, factionis Gelphæ, cuius cæteri Martinengi acerrimi protectores erant, hoſtis adeò, vt ſpretis cæterorum familiæ ſuæ armis, quæ Aquila erat Imperialis, vt ſuo loco dictum eſt, Gryphem vſurpare voluerit, cum quodam ſymbolo. Huius ſepulchrum extra Brixiam cernitur cum hoc epithaphio. HAEC EST SEPVLTVRA NOBILIS MILITIS IRRIGETTI DE MARTINENGO. In monte Nerone dicto in diœceſi Plobici reperiuntur quamplurima arma, ac alia monumenta lapidea, in quibus Gryphes exſculpti ſunt, quos Frãciſcus Sanſouinus Brancaleonum

insignia

[a] In Melpomene.

Cæſiorum monumentum.

Artirij nauis inſigne.

[b] Dial. 5. de numiſmatibus.

Irrigetti Martinengi inſigne.

Brancaleonum inſignia.

L. ad Reg. & Princip. Chriſtianos.

inſignia fuiſſe credit, cùm tamen Leonem illis pro inſigni fuiſſe paulò pòſt aſſerat. Baptiſta Mantuanus Pannoniæ Regem Gryphem in armis ſuis ferre innuere videtur, ita canens:

Quid trepides nihil eſt tecum Deus ibit in hoſtem,
Per mare, per terras quacunque leuaueris altè
Sanctum inſigne crucis Gryphemq́; Aquilamq́; biroſtrem.

Barrilæ familiæ inſigne. Gryphem aureum alis expanſis cum roſtro rubro in campo cæruleo vſurpat nobilis familia Barrilla Neapolitana, quam Carolus Gallorum Rex primus magni admodum fecit, vt ex multis admodum ſepulchris conſtat. Ex qua Ioannes in primis fuit Roberto eorūdem Regi gratiſſimus, vtpotè quem legatum Romam miſerit, vt Petrarcham laurea condecoraret. Martellorū inſigne. Eſt & Martellorū non ignobilis apud Florentinos familia, quæ Gryphe in armis vtitur. Lylibytinorum numiſma. Gryps quoque in antiquiſſimis quibuſdam numiſmatibus depictus conſpicitur. Lilybitanorum in primis æreum numiſma Golzius depingit, quod in auerſa parte Gryphem illius figuræ, qualem plerīq; ei tribuunt, in aduerſa tripodem Apollinis repræſentat. Eiuſmodi numiſma cuſiſſe eos populos idem Golzius exiſtimat, quoniam eorum vrbs Sybillæ Cumanæ, quæ volumina de rebus arcanis & vaticiniorum plena Tarquinio Priſco regi obtuliſſe legitur, hoſpitio & ſepulcro celebris fuerit: itidem quia puteus in vrbe eorum Lilybæo, idcirco commendatus fuerit, quod ij qui ex eius aqua bibiſſent, Pythio furore afflati oracula ac reſponſa darent. Non mirum itaque, inquit, ſi Apollinis capite Gryphoq; Apollini ſacro & tripode Apollinis ſymbolo ac lirâ ſua numiſmata ſignauerint. Hyelitarū numiſma. Reperiuntur item nonnulla Hyelitarum cùm aurea, tùm ærea numiſmata, vt apud eundem authorem videre eſt, in quibus Palladis galeatæ imago videtur, & in galea Gryps depictus. Gryps cauda tortuoſa. Inter quę vnum eſt, quod Gryphum habet poſteriore parte in caudam tortuoſam deſinente: ex quo facilè uideas & ab antiquis non vnam Grypho formā aſcriptam. Eiuſmodi etiam Gryps pariter in caſſide eiuſdem Deæ in Romanorum quodam numo depictus reperitur, necnon in multis alijs eorundem numis in caſſide Martis: in qua item Gryps ille communis conſpicitur in numiſmate Brutiorum: vnde his quoq; Dijs ſacrum fuiſſe Gryphum pronunciandum eſt.

Prior harum iconū Gryphem à fabuloſa antiquitate diuerſimodè depingi ſolitam etiā declarat: auribus enim caret, quas tamen, vt ſuo loco diximus, Gryphis nō auriti imago. plerīq; alij ſuo Grypho addebāt. Hanc autem iconem antiquiſſimam eſſe conſtat, cùm eam Illuſtriſs. Cardin. Bembus inter alia hieroglyphica ex tabulis æreis vetuſtiſſimis excerpſerit. Dextro pede gerit quid ad inſtar veru, ſub pedibus verò ſerpens repit. Antonius Gigas vir humaniſſimus mihi eam communicauit.

Auis Ruc imago. Altera icon Ruc eſt, cuius etiam in hac hiſtoria meminimus, excerpta ex tabulis Geographicis Cornelij de Iudæis Antuerpiani, quæ, ſi vera ſunt, quę de ea tradunt, nihil planè reſpondet. Roſtrum enim Columbinum potiùs, quàm Aquilinum oſtendit. Nos, ne quid in noſtra Ornithologia deſideretur, tale, quale depictum accepimus, etiam alijs tradimus.

DE HARPYIS. Cap. II.

HARPYIARVM hiſtoriam, etſi meram fabulam, ne tamen vllum volucre, quamuis fictitium deeſſet; omittere noluimus, & cùm inſigni rapacitate adeò infames ſint, vt ab ea nomen inuenerint, ideò rapacibus eas meritò adiunximus.

AEQVIVOCA.

Ἁρπυία Heſychio ſubitam rapinam notat. Grammatici uarij, (vt Scholiaſtes Homeri, Suidas, Varinus, Heſychius) uario modo Harpyias interpretantur. Alij enim rapaces Deas, dæmoneſue; alij dæmonis alatas fœminas; alij ventos rapidos: alij canes rapaces per eas notari uolunt. Sed quod horum ſignificatorum quædam allegorica ſint, alibi explicabuntur. Harpyia nomen eſt unius è canibus Actęonis apud [a] Ouidium. Eſt pręterea Stephano vrbs Illyrię iuxta Enchęleas.

Harpyia canis Actæonis.
[a] Metam. 3

SYNONIMA.

Ἅρπυιαι nomen à rapacitate habent. ἁρπάζω enim Græcis rapio eſt. Vnde harpagones ex eadem origine inſtrumenta ferrea hamata, quibus naues capiũtur, & retinentur. Hinc & harpax apud. [a] Plautum:

Venit harpax verus, res palam cognoſcitur.

Aetymon. Harpagones quę inſtrumenta.
[a] In Pſeud.

Eſt apud eundem harpagare verbum, ut item in eadem comedia:

Neque homines magis aſinos vnquam vidi, ita plagis coſta callent
Quos dum ferias, tibi plus noceas, etenim ingenio hi ſunt flagricida
Qui hae habent conſilia, vbi data occaſio eſt, rape, clepe, tene, harpaga.

In ſcribendo Harpiyæ nomine uariant librarij. Multi Seruium ſequuti, penultimam diphtongum ponũt impropriam, vt apud Græcos Harpiyæ, à quorum ſententia longè diuerſus eſt Caliſtius, qui negat I literam in dipthongum coalitam cum Y litera præcedenti, ſed pro conſonanti accipi debere. Syllabam enim eo etiam, inquit, modo poſitione longam fieri, ſi vocalem breuem ſequatur I vice conſonantis poſita, vt Harpyiæ. Quare ſi diligentiſſimo Grammatico credimus in eo nomine ιαι. vltima ſyllaba per tres literas erit enuncianda, & iota ad vltimam ſyllabam referendam, quod alij cum ypſilon in vnam dipthongum abire contendunt. Dicuntur Harpyiæ alijs quoq; nominibus, nempè Canes Iouis, furiæ, diræ, & aues. Quorum omniũ rationem reddit his verbis Seruius: *Quod Canes Iouis dicerentur hac ratio eſt, quia ipſa furiæ eſſe dicuntur, vnde etiam epulas apud* [b] *Virgilium abripiunt, quod Furiarum eſt.*

Canes Iou. Diræ. Furiæ. Aues.

Et manibus prohibent contingere menſas.

Vnde & auari dicuntur Furias pati, quòd partis abſtinẽt. Furias eſſe paulò pòſt idem teſtatur: [b] L. 3. Aen.

Vobis Furiarum ego maxima pando.

Quæ verba ſunt Celene. Furias autem canes dici Lucanus teſtatur, vt:

Stygiasq; canes in luce ſuperna
Deſtituunt, &c.

[c] Virgilius: [c] 6. Aeneid.

—— Viſæq; canes vlulare per vmbram,
Aduentante Dea, &c.

Sanè apud Inferos Furiæ dicuntur & canes, apud Superos diræ & aues: In medio Harpyiæ dicũtur, vnde duplex in his effigies. Has Virgilius tres dicit Aello, Ocypete, & Celæno. Aellò dicta nonnullis putatur, quaſi ἑλοῦν ἄλλο, id eſt, alienum tollens, quæ tamen etymologia non admodum accommodata videtur. Ocypete ab ὠκὺς velox, & πέτομαι volo, quaſi celeriter volans, vel vt alij, citiùs rapiens. Pari ratione [d] Sophocles Harpyias vocat catarrhactas, quòd precipites ad rapinam ferantur. Celænum verò Græcè nigrum vocant. Hac ſignificatione Homerus vtitur, vbi αἷμα κελαινὸν id eſt, cruorem nigrum appellat. Inde Celæno dictam putant.

Furiarũ nomina, & origo. Aellò. Ocypete.
[d] In Phin.

GENVS. ORTVS.

HARPYIAS quidam Neptuni filias eſſe produnt. Is ferè omnium prodigiorum pater eſt. Vnde [a] Georgius Pictorius ita canit:

Neptunus gignit Cyclopas, & Polyphemum,
Vincit Harpyias vnguibus, & volucres.
Aellon Ocypeten nigroq; colore Celænen.

Neptunus cur Harpyiarũ pater creditus.
[a] In Pantopol. de Dijs gentilium.

[b] Heſio-

[b] *In Theog.* [h] Heſiodus ex Electra Oceani filia genitas fingit patre Thaumante & Iridis ſorores, Alijs Ponti,& Terræ filiæ dicuntur,vnde in Inſulis habitare putantur, quæ partem terræ,& partem maris tenent. [c] *Lib. 4.* [c] Valerius Flaccus Plutonis filias videtur facere,dùm Typhonides vocat:

Inſuper hunc Typhonides Harpyiæ ira tonantis
Depopulant, ipſoq; dapes prædantur ab ore.

[d] *Aenei.3.* Nam Plutonem Typhonem vocabant. Quod fortè [d] Virgilius ſubinnuit:

Peſtis & ira Deûm Stygys ſeſe extulit vndis.

Freſcia auis. Harpyreia auis. Alope. Acheloen. Ocypote. Nicothoe. Ocypodes. Ocythoe.

Fabulæ etiam referunt Phinæi filias Eraſeian & Harpyreian aues fuiſſe, quæ cibum ab ore ſenis diripuerint. Sed Harpyias Virgilius tres fuiſſe dicit: Ocypeten, Aëllo,& Celæno. Harpyias Hyginus Alopen, Acheloen,& Ocypeten appellat. Sunt qui Alopen, Nicothoen vocent. Heſiodus Ocypeten nuncupat Ocypodem, nonnulli Ocythoen. Apollonius duas tantùm facit, quem [e] Virgilius alibi ſequutus videtur,cùm ait:

Sunt geminæ peſtes,&c.

[e] *12. Aen.* Thyella. [f] *Argon.1.* Podarge.

Sunt qui putent tribus Harpyis addi ab Homero quartam nomine Thyellam. [f] Apollonij interpres Thyellam hybernos flatus,& procellas exponit,& Homerum per ſynonimiam Thyellas,& Harpyias poſuiſſe vult, quæ & ipſæ ventos nonnunquam rapaces ſignificant. Harũ maximam nomine Celæno Homerus Podargen nominat, fingitq; ex ea Zephyrũ Achillis equos Balium & Xanthum genuiſſe.

F O R M A.

[a] *3. Aeneid.* HARPYIAS [a] Virgilius ita depingit:

Triſtius haud illis monſtrum, nec ſæuior vlla
Peſtis,& ira Deûm Stygij ſeſe extulit vndis.
Virginei volucrum vultus, fœdiſſima ventris
Proluuies, vncæq; manus & pallida ſemper
Ora fame, &c.

Varinus corporibus Vulturum, auribus vrſorum fuiſſe ſcribit. Hyginus diuerſas facit, nempè capitibus Gallinaceis pennatas, & alatas brachijs pedibusq́; humanis, ſed vnguibus monſtroſis, pectore candido, ac fæmineo. Harpyiam Euſtathius *fingi ſecundum fabulas*, inquit, *dæmonij cuiuſdam alati equiformis figura, vt & Pegaſus equus eſt alatus, atq́; eam præſertim, quam Homerus Podargem nominat.* Quare etiam etſi cæteris Harpyis fabulæ manus attribuant ad raptum idoneas ſeu monſtroſos vngues, Podarge tamen manibus prædita videri non poteſt propter equinam ſpeciem. Volucres etiam alatæ ab omnibus ſtatuuntur. Vnde [b] Virgilius: — Podarges forma. — [b] 3. Aeneid.

—— magnis quatiunt clangoribus alas.

Et [c] Ouidius — [c] 3. Metam.

—— Exterruit ales Aëllo. &c.

Sed quid propriè ſint, ſiue Deæ, ſeu diræ, ſiue obſcœnæ volucres apud Virgilium ipſum dubitatur. Icon, quam exhibuimus, cum Vergiliana deſcriptione conuenit.

LOCVS.

LOCVM quem Harpyiæ incoluiſſe creduntur, ex his [a] Poëtæ verſibus habemus: — [a] L. 3. Aen.

—— Strophades Graio ſtant nomine dictæ
Inſulæ, & Ionio in magno, quas dira Celæno
Harpyiæq́; colunt, aliæ Phineia poſtquam
Clauſa domus menſasq́; metu liquêre priores.

Ad eundem ſenſum [b] Naſo. — [b] Lib. Metamor. 13.

Sæuit hyems, iactatq́; viros Strophadumq́; receptos
Portibus infidis exterruit ales Aëllo.

Feruntur enim ex Arcadia, cuius Phineus Rex erat, à Zete, & Calai Boreæ filijs pulſæ, iuxta Seruiũ. Contrà verò [c] Valerius Flaccus eum Odryſiæ Regem, nõ Arcadiæ fuiſſe narrat. Odryſia porrò in Thracia eſt, teſte [d] Plinio, & extenditur vſq; ad Boſphorum Thracium. Ex hac fugatæ ad Trophadas inſulas peruenêre, quæ Echinades quoq; olim, & Plotiæ dictæ fuêre. Nomen verò Strophadum ſibi inde acquiſiuêre, quòd Zete, & Calais iuuenes alati Harpyiarum perſequutores ab Iride moniti, vt à canibus Iouis abſtinerent, illic ſuos volatus conuerterint. Στροφὴ enim Græcis conuerſio eſt. Fugatas [e] Apollonius tradit conieciſſe ſeſe in ſpecus, qui in Creta viſebantur ſub Arginunte. [f] Ludouicus Arioſtus ſedes earum in ſpecubus quidem etiam agnoſcit, ſed in inferno eas collocat, ita autem canit: — Phineus rex vbi regnauerit. — [c] Argon. 2. — [d] L. 4. c. 11. — Strophadæ Inſulæ. Echinades. Plotię. — [e] Argon. 2. — [f] Cant. 34. ſtan. 4.

Il Paladin col ſuono orribil venne
Le brutte Arpie cacciando in fuga, e in rotta,
Tanto, ch'à piè d'vn monte ſi ritenne,
Oue eſſe erano entrate in vna grotta;
L'orecchie attente à lo ſpiraglio tenne,
E l'aria ne ſenti percoſſa, e rotta
Da pianti, e d'vrli, e da lamento eterno,
Segno euidente quiui eſſer l'Inferno.

Qua verò de cauſa, & quomodo fugatæ, proximo capite exponemus.

RAPACITAS. INGLVVIES. Fœditas. Hiſtoria deniq; tota.

IRATI feruntur Dij Pheneo Odryſiæ Regi, quòd in nouercæ nouiter ductæ gratiam liberos ſuos excæcaſſet, aut, vt alij, quòd arcana Iouis conſilia hominibus prodidiſſet, Harpyias tanquam Iouis miniſtras, & iniuriarum vindices immiſiſſe excæcato. Hanc hiſtoriam [a] Apollodorus proſequitur hoc pacto. *Harpyiæ vbi Phineo paratam eſſe menſam intuebantur à cælo deuolantes maiorem ferculorum partem abripiebant, & reliqua perpauca, & ea quidem tam graui odore fœdata remanebant, vt perferri minimè poſſent. Hic igitur Argonautis, qua ad nauigationem ſuã ſpectarent, ſciſcitaturis: Commodum, inquit, de nauigatione tum mihi verba faciatis, ſimulac me ab Harpyiarum iniuria liberaueritis. Tum hi Phineo menſam ſternunt, in qua ſimulac edulia appoſita erant, en repentè Harpyiæ vaſtum clangorem fundentes deuolant, & eſculenta diripiunt. Id verò, vbi viderunt* — Pheneus rex cur ab Harpyis infeſtatus. — [a] Lib. 1. de Deor. orig.

Zetes, & Calais Harpyias abigunt. Tygris amnis cur Harpys dicatur. Strophades inſulæ vnde dictæ. [b] L. 4. Arg.

Aquilonis fily Zetes, & Calais alati iuuenes nudatis enſibus illas per aërem inſequuntur. Caterùm planè Harpyis Boreæ filiorum manibus tum moriendum erat: ſed & Boreæ filijs iam tum quoque cùm inſectarentur, & eas adepti fuiſſent, erat pereundum. Cùm itaq́ pueri perſequerentur Harpyias, earum altera ad Peloponnenſium in amnem Tygrem decidit; qui nunc ab illa nominatur Harpys. Altera Ocypete per Propontidē fugiens ad Echinadas vſq́ inſulas peruenit. Eæ nunc ab illa Strophades appellantur, quippe, quæ cùm ad eas perueniſſet, iter conuertit, quæ vbi littus attigiſſet, præ labore eum perſequenti decidit. Verùm Apollonius ad Strophadas inſulas vſq; Boreæ filios Harpyiarum inſectationem tenuiſſe refert, neq; mali quicquam paſſas fuiſſe, quòd iureiurando nihil pòſt illæ in Phineum iniuriarum amplius molituras promiſerint. Liberatus igitur Phineus Harpyiarum pœnis reliquam Argonautis nauigationem explanauit: eosq́ viam in Colchos perueniendi docuit. Hæc omnia [b] Valerius Flaccus prolixè, ac luculenter ſequentibus verſibus complexus eſt:

Poſtera non caſſa Minyis aurora retexit
Noctis iter: noua cuncta vident: Thynneaq́ iuxta
Littora fatidici pœnis horrentia Phinei
Dira Deûm, ſummoq́ lues vrgebat in æuo.
Quippe neq; extorrem tantùm, nec lucis egentem
Inſuper hunc Typhoeides Harpyia ira tonantis
Depopulant, ipſoq́ dapes prædantur ab ore,
Talia prodigia, & tales pro crimine pœnas
Perpetitur. ſpes vna ſenis, quòd pellere ſæuam
Quondam fata luem dederant aquilone creatis.
Ergo vbi iam Minyas certamq́ accedere Phineus
Sentit opem, primas baculo defertur ad vndas
Veſtigatq́ ratem, atq; oculos attolit inanes,
Tunc tenuem ſpirans animam. Solue ò mihi longum
Exſpectata manus noſtris ait agnita votis.

Et quibuſdam interiectis.

Non ego nunc magno quod cretus Agenore Phineus,
Aut memorem mea quod vates inſedit Apollo
Pectora, præſentis potius miſereſcite fati.
Nec mihi diuerſis erratum caſibus orbem
Amiſſas, aut flere domos, aut dulcia tempus
Lumina conſuetis rerum eſt ex ordine fatis
Ingemere, Harpyiæ ſemper mea pabula ſeruant,
Fallere quas nuſquam miſero locus, ilicet omnes
Deueniunt, niger intorto ceu turbine nimbus.
Iamq́ alis procul & ſonitu mihi nota Celæno:
Diripiunt, vruntq́ dapes fœdataq́ turbant
Pocula, flagrat odor ſurgitq́ miſerrima pugna,
Parq́ mihi monſtriſq́ fames, ſpreuêre quod omnes
Polluerunt q́ manu, quodq́ vnguibus excidit vncis,
Has mihi fert in luce moras, nec rumpere fata
Morte licet, trahitur victu crudelis egeſtas,
Sed vos obſeruate precor prædicta Deorum
Si non falſa mihi: vos finem imponite pœnis.
Nempe adſunt, qui monſtra fugent, aquilonia proles
Non externa mihi. nam Rex ego diuitis Hebrî
Iunctaq́ veſtra meo quondam Cleopatra cubili
Nomen ad Actea Calais Zeteſque ſororis
Proſiliunt. Zetesq́ prior: Quem cernimus, inquit,
Tunc ille Odryſiæ Phineus Rex inclitus oræ
Tu Phœbi comes, & noſtro dilecte parenti
O vbi nunc regni, generiſq́ vbi gloria? quam te
Excedit labor? & miſeris feſtina ſenectus?
Qin age mitte preces: Namq; eſt tibi noſtra voluntas,
Si non ira Deûm, vel ſi placabilis vrget,
Suſtulit hic geminas Phineus ad ſidera palmas
Teq; ait, iniuſti, quæ nunc premis ira Tonantis,

Aut

Antè precor noſtra tandem iram parce ſenecta:
Sit modus, & fore credo equidem: nam noſtra voluntas
Quod iuuenes ſine pace Deûm, nec credite culpam
Sæuitia, ſcelerumq́; mihi nunc crimina pendi.
Fata loquax mentemq́; Iouis, quæq; abdita ſalus
Conſilia & terris ſubito ventura parabas,
Prodideram miſeraus hominum genus: nunc mihi tanta
Peſtis, & effuſa media inter dicta tenebra
Iam tandem ceſſêre ira, nec auſus ab alto
Ipſe volens noſtris, ſed vos Deus appulit oris.
Sic ait: & fatis ita iam cedentibus omnes
Impulit, & dura commouit imagine pœna.
Inſtituêre toros, medyſq́; tapetibus ipſum
Accipiunt, circumq́; iacent, ſimul æquora ſeruant,
*Aſtra ſimul, * neſciq; iubent, ac mittere curas:*
Cùm ſubitus miſera tremor, & pallentia prima
Ora ſenis fugêre manus, nec prodita peſtis
Antè, ſed in medijs dapibus vidêre volucres;
Flagrat acerbus odor, patriſq; expirat auerni
Halitus, vnum omnes inceſſere planctibus, vnum
Infeſtare manus, inhiat cocytia nubes
Luxurians, ipſoq; ferens faſtidia viſu.
Tum ſola illuuie, atq; illuſis ſtramina menſis
Fœda rigant, ſtridunt alæ, prædaq; retenta
Sæuit, vtrimq; fames, nec ſolùm horrenda Celæno
Phinea, ſed miſeras etiam prohibere ſorores
Emicat hi: ſubitò, ſeſeq; aquilania proles
Cum clamore leuat, genitor ſimul impulit alas.
Hoſte nouo turbata lues, ipſaq; rapina
Faucibus, & primum pauida Phineia tecta
Peruolitant, mox alta petunt, ſtant littore fixi
Acmonidæ, atq; oculis palantia monſtra ſequuntur.

* Fortè ne ſcire legendum.

Dein paulò pòſt:

Iamq; & ad Ionij metas, atq; intima tendunt
Saxa, vocat magni Strophadas nunc incola ponti;
Hîc feſſa letiq; metu propioris, anhela
Dum trepidant, humileq; graues timidoq; volatu
Implorant clamore patrem Typhona nefando.
*Extulit aſſurgens noctem pater * vnaq; ſummis*
Miſcuit, & medijs vox exaudita tenebris.
Iam ſatis huc pepuliſſe Deas. cur tenditis vltra
In famulas ſæuire Iouis? quas fulmina quanquàm
Aegidaq; ille gerens, magnas ſibi legit in iras.
Nunc quoq; Agenoreis idem decedere tectis
Imperat: agnoſcunt monitus, iuſſaq; recedunt.
Mox tamen & vobis ſimilis fuga cum premet Argo
Letifer, Harpyia nunquàm noua pabula quærent.
Donec erunt Diuûm merita mortalibus iræ
Hæſit vterq; polo, dubijſq; elanguit alis.
Mox abit, & ſocia victor petit agmina puppis.

*Fortè imaque legendum.

Verùm in hac fabula non omnes authores conſentiunt. Flaccus enim, & quem ſequutus eſt Apollonius, Phineum ab Apolline vaticinandi munere donatũ volunt, atq; à Ioue ideò oculorum lumine priuatum, quòd Deorum conſilia euulgaſſet, & Harpyiarum, quæ genium eius defraudarẽt, tormentum additum, quas aduentantibus Argonautis à Boreę filijs eiuſdem claſſis comitibus non cæſas, ſed fugatas eſſe tantùm aſſerunt. Heſiodus quoq;, Antiochus, alijq; conſentiunt. Apollodorus verò contrà id affirmat. At diſcrepat Orpheus, dum cauſam cæcitatis, & pœnę Phineo inflictæ recenſet. Phineum enim inſanientem philtris vxorijs abieciſſe filios duos autumat. Quare à Zete, & Calai, vt perpeteretur durius exilium à Strophadis compulſum

[c] Lib. 5. rer. Antiq. c. 4. de Argon.

pulſum in Biſtoniam,& luce ab eis priuatum eſſe; vt de morte filiorum Cleopatræ, quę prior Phineo vxor fuerat,vindictam ſumerent. Verùm omiſsis fabulis,vero (ſi veritas ſub his vlla latere putāda eſt) propiora videri poſſunt,quæ [c] Diodorus Siculus retulit. Phineo duo fuerunt filij ex Cleopatra, alij Cleopanā vocant, quæ filia fuit Orithiæ ex Borea, nam & Harpalicen habuit antè, cuius ſuaſu liberos ſuos oculis priuauit, Cleopana repudiata Idæā Dardani Scytharum Regis filiam vxorem duxit. Adoleſcentes itaq; matris impulſu nouercæ ſtuprum offerunt, ob quod flagitium arrepti à patre capite damnantur. Iam tum,cùm ad triſte ſupplicium traherentur,ſtarentq; in littore,caſu illic Argonautæ appulerunt. Illi cùm miſerabili ſui ſpectaculo,& ſupplicij atrocitate hoſpitum in ſe oculos vertiſſent,implorato eorum auxilio,memoratoq; ſenis aduerſus ſe odio,& contumelia in matrem Cleopatram,orant, vt veluti ex improuiſo tanquàm Dij præſentes ſuo appulſu adfuiſſent, nunc ſeſe ſupplicio indigno liberent. Vetat Phineus occurrens Argonautis quidquam moliri. Nam patrem ſeſe de liberis ſumpturum minimè fuiſſe pœnam, niſi ſcelus eorum paternam charitatem ſuperaſſet. Territi Argonautę Regis præſentia,& religione littoris hoſpitalis non temerè violandi,nihil auſi fuerunt tentare. Zetes, & Calais audito ſororis nomine,& miſerabili eius apud Phineum fortuna, & filiorum, quæ multò eſſet miſerabilior, iuris gentium,& propriæ ſalutis immemores, in littus exiliunt, & adoleſcentibus uincula abrumpunt. Oritur ibi atrox pugna. At poſtremò multis barbarorum,& inter eos Rege cæſo,reliqui fugam faciunt, & capitur in ipſo tumultu regia, atq; Herculis beneficio Idæa ad patrem incolumis remittitur. Ferunt Idæam à patre poſtea occiſam, ex quo apparet,eo inuito,in Cleopanæ contemptum Phineo nupſiſſe. Nonnulli memorant filios à Phineo excæcatos ipſumq; viciſſim à Borea oculis orbatum. Itaq; adoleſcentes periculo liberati regno matri permiſſo cum Argonautis Colchos nauigarunt. Sed de hiſtoria hactenus. Nunc ad Harpyias reuertamur,quę forſan aut pellices,aut filiæ Phinei,quæ ſcilicet vitam diſſolutiſſimam,& meretriciam viuerent,atq; ea ratione nimio luxu paternas opes omnes perderent,non malè dici poſſent. Has Boreades vlterius perſequi prohibitos fuiſſe ab Iride Apollonius, & [d] Neoptolemus, qui Naupactica conſcripſit, tradunt. Et Pherecides author eſt eas in Cretæ ſpeluncam, quæ ſub colle eſt Arginonte, fuga deletas. Maro verò à reditu Boreadū in Strophadibus, relictas quas coluerint:

[d] Lib. 6.

—— Phineia poſtquam
Clauſa domus menſaſq; metu liquêre priores.

[e] Aeneid. 3.

Sed Harpyiarum rapacitatem, ingluuiem, fœditatem,pulchrè quoq; [e] Vergilius exponit, vbi Aeneam ſic loquentem inducit:

—— Tunc littore curuo
Extruimuſq; toros, dapibuſq; epulamur opimis.
At ſubitò horrifico lapſu de montibus adſunt
Harpyiæ, & magnis quatiunt clangoribus alas,
Diripiuntq; dapes,contactuq; omnia fœdant
Immundo,tum vox tetrum dira inter odorem.
Rurſum in receſſu longo ſub rupe cauata
Arboribus clauſi circum,atq; horrentibus umbris
Inſtruimus menſas, ariſq; reponimus ignem.
Rurſum ex diuerſo cæli caciſq; latebris
Turba ſonans prædam pedibus circumuolat uncis,
Polluit ore dapes, ſocijs, tunc arma capeſſant,
Edico.

[f] Cant. 33. ſt. 107. 108

Verùm quod alij de Phineo, Vergilius de Aenea, id [f] **Ludouicus Arioſtus de Sinapo Aethiopiæ Rege** canit, qui (vt verbis illius Poëtæ vtar)

—— quantunque ricchiſſimo ſi chiame,
Cruciato era da perpetua fame.
Se per mangiar,ò ber quello infelice
Venia cacciato dal biſogno grande,
Toſto apparia l'infernal ſchiera vltrice,
Le monſtruoſe Arpie brutte, e nefande,
Che col griffo,e con l'vgna predatrice
Spargeano i vaſi, e rapian le viuande,
E quel che non capia lor ventre ingordo,
Vi rimanea contaminato, e lordo.

Dicit autem Regem illum licet ditiſſimum, ac potentiſſimum,perpetua tamen fame cruciari,

quoniam

quoniam Harpyiæ paratas in menſa dapes ſubitò diriperent, atq; ſi quas fortè relinquerent, eas fœdiſſimo, ac intolerabili fætore contaminarent. Monſtra quoq; iſtæc perquàm eleganter veterum monumenta, ac in primis Virgilium ſecutus, depingit, in hoc tamen ab illo differens quod ſeptem fuiſſe tradat, atq; inſuper longas caudas aſcribat, vbi ab Aſtolpho Duce Britanno ſono cornu ſui, quem ne Plutonem quidem apud inferos ferre potuiſſe fingit, fugatas illas, & Regem ab ea peſte liberatum tradit in hac verba:

Dentro vna ricca ſala immantinente
Apparecchioſſi il conuito ſolenne,
Col Senapo s'aſſiſe ſolamente
Il Duca Aſtolfo, e la viuanda venne,
Ecco per l'aria lo ſtridor ſi ſente,
Percoſſo intorno da l'orribil penne,
Ecco venir l'Arpie brutte, e neſande,
Tratte dal Cielo à odor de le viuande.
Erano ſette in vna ſchiera, e tutte
Volto di donna haucan, pallide, e ſmorte,
Per longa fame attenuate, e aſciutte,
Orribili à veder più che la morte;
L'alacce grandi haucan, deformi, e brutte,
Le man rapaci, e l'vgne incurue, e torte,
Grande e fetido il ventre, lunga coda,
Come di ſerpe, che s'aggira, e ſnoda.
Si ſentino venir per l'aria, e quaſi
Si veggon tutte à vn tempo in sù la menſa
Rapire i cibi, e riuerſare i vaſi,
E molta feccia il ventre lor diſpenſa;
Tal ch'egli è forza d'atturar i naſi,
Che non ſi può patir la puzza immenſa.

Atque ex his omnibus videre eſt Harpyias monſtra quædam deformia pingi, & volucria, quæ horrido ſqualore, pallore tetro, & perpetua fame infectos vultus gererēt, eaq; de cauſa ſemper famelicæ dapibus hominum menſis diripiendis ſedulò inuigilarent, nunquam tamen famem explerent, inſatiabili ſemper auiditate cibis inhiantes. Nam vt Donatus in nuperrimè citatum Vergilij locum refert, Harpiarum venter non retinebat cibum, ſed ſtatim effundebat, quicquid victus cauſa recepiſſet, vnde non tantùm non ſatiebantur, ſed ſemper patiebantur famē, atq; ex ea pallor ſuccedebat. Videntur ſcilicet eo affectu laboraſſe, quem in hominibus caninam appetentiam Medici vocant, vel cœliaca paſſione, vbi ob frigidum humorem, qui os ventriculi obſidet, cibi ingens eſt auiditas, quem aſſiduè ingerunt quidem, ſed ob languentem, & penè emortuam concoctionis vim, qualia ferè aſſumpſēre, egerunt. Vnde fit, vt ſemper cibis ſeſe repleant, nunquam verò famem expleant, & vel nulla, vel admodum exigua parte corporis nutrimentum ſentiant, ſed contrà vana ventris infarciendi, ac rurſum exonerandi viciſſitudine torqueantur, fœda fæcum ſemper proluuie contaminati. Pari ratione Harpyiæ eas ipſas, quas diripiebant dapes, ſtatim non ſolùm vnguium oriſq; ſpurciſſimo cōtactu, ſed & turpi & abominando ventris profluuio fœdabant, & intolerabili quodam putore auerni patris ſedem redolente, ita inquinabant, vt quæ fortè reliquiſſent, aut auolantes elabi ſiuiſſent, eſui tandē inepta eſſent vt, vel ſolo odore, imò viſu nauſeam mouerent. Quinimò non edulia ſolùm polluebant, ſed vt Baptiſta Mantuanus canit: Canina appetentia.

—— ventre ſoluto
Proluuie fœda thalamos, cœnacula, menſas,
Compita, templa, vias, agros, mare, flumina, montes
Infeſtare ſolent, &c.

Vnde etiam Vergilio obſcænę volucres dicuntur, & alibi:

—— fœdiſſima ventris
Proluuies, &c.

Rapaces [a] Claudiano: [a] *Lib. 14. de Vict. Stilic.*

Nil veris æquale dabunt prohibere rapaces
Scilicet Harpyias.

Et truces ob crudelem nempè rapacitatem:

Harpyiasq; truces inſopitiſq; refuſum.

Auidæ Senecæ,

Terretq; menſas auida Phineias auis.

[h] Cant. 34. ſtan. 1.

Famelicæ [h] Arioſto, feræ, & iniquæ, vnico hoc verſu,

O fameliche, inique, e fiere Arpie.

[i] Lib. 1. Jtinerar.

Huc faciunt [i] Rutilij verſus qui Harpyiarum rapacitatem ſic declarant:

Non olim ſacri iuſtiſſimus arbiter aui,
Circunſiſtentes reppulit Harpyias.
Harpyias, quarum decerpitur vnguibus orbis
Quæ pede glutineo quod tetigere trahunt.

[k] Odyſſ. Y.

Enimuerò non tantùm dapes eſurientibus ex ore eripuiſſe feruntur, quin etiam Penelope, [k] Euſtathio teſte duas Pandarei filias orbas, à Venere educatas, iam nubiles ab Harpyis raptas, & furijs traditas ait. Quo loco notandum eſt Harpyias à furijs diſtingui, cùm alij eaſdem faciant; His veterũ figmentis recentiores non contenti, plura inſuper commenti ſunt. Harpyiam (inquit author libri de nat. rerum) primum hominem, quem in deſerto viderit, occidere ferunt, & ſi poſtea fortuitò aqnas inuenerit, vel iuxta mare cõſederit, faciẽq; ſuã in eis contẽplata fuerit, mox quòd ſui ſimilem hominem occiderit, immodicè triſtari, & omni tempore vitæ ſuæ occiſum lugere. Sed hæc (inquit Albertus) fabuloſa videntur, tradita ab Adelino, & Iorach. Idem author libri de nat. rer. ineptiſſimè mendaciſſimeq; ſcribit, Harpyiam, quamuis rationis expertem auem, aliquando tamen cicuratam, vocem humanam exprimere. Quaſi non ſatis fuiſſet Vergilium Harpyiarum vni ſermonem humanum tribuiſſe, niſi illi etiam, qui Philoſophi videri volunt, & ſani ingenij, aliorumq; iudices, huiuſmodi nugas, & pluſquam anilia deliramenta longè inſaniores, & deliri ſimpliciter ceu vera proponerent.

MORALIA. HIEROGLYPHICA.

[a] Lib. 1. Chiliad. 7.

IOANNES [a] Tzetzes ex hac fabula allegoricum ſenſum eruere conatus, ſic ſcribit.

Boreas Thrax ex Athenis, Orythryram, cùm rapuiſſet,
Zeten generat & Calain, admodum cæſarie ornatos,
Et Abeſalon ipſum denſitate pilorum vincentes,
Quos & volare pilis dixerunt fabularum ſcriptores,
Tanquàm elatos pilis ſuis, & inſolentes.
Hos dicunt vnà nauigantes cum cæteris Argonautis
A Phineo ſene expuliſſe Harpyias
Aues ex ore eius eſcas rapientes
Atq; cum ipſis dicunt, & hos occubuiſſe.
Veram autem allegoriam, ſic ipſe mihi cogito
Steron iſte Phineus cæcus erat præ ſenecta
Eraſian verò Harpyiamq; habens filias
Viuentes meretriciſſimam, atq; diſſolutiſſimam vitam,
Omni victu ab ipſis prorſus exhauriebatur,
Paupertate affligebatur atq; fame execranda.
Zetes autem, & Calais has cùm rapuiſſent,
Inuiſi alicubi fuerunt ex partibus illis
Vnde in fabulas inciderunt, quæ de his omnia:
Apollonius autem refert hanc hiſtoriam.

Meretrices rapaces Harpyiæ dictæ. [b] Lib. 13. [c] Lib. 2. de Aſino aur. Harpyiæ pro ventis.

Sanè quàm plures præter Tzetzen ita ſenſiſſe videntur. In primis enim Euſtathius, qui hanc fabulam hiſtoricè interpretantur, mulieres fuiſſe Harpyias in luxum prodigas, & ſumptuoſas tradere teſtatur. [b] Athenæus Anaxilæ verſus recitans, nihil aliud, quàm ſcorta fuiſſe ſcribit. Vnde ſimiliter malis Harpyis pro nequiſſimis mulieribus veluti ex adagio vſurpaſſe videtur [c] Apuleius, cùm inquit: *Sed heus iuuenis caue diligenter principum huius ciuitatis filij cadauer à malis Harpyis probè cuſtodias.* Nec id ſanè inſcitè, quoniam peſſimæ mulieres inſtar Harpyiarum rapiebant, & raptu immundo cuncta prophanabant. Alijs verò teſte Varino, Harpyiæ per allegoriam venti intelliguntur. Ita Scholiaſtes quidam Heſiodi flatus rapaces interpretatur, qui ex aquæ exhalatione naſcantur. Vnde nimirum Heſiodus ex Electra Oceani filia natas fingit. Quemadmodum & Iris in nubibus ab exhalatione ortis apparet, cuius quidem conſpectum nemo non admiratur, vt meritò Thaumãtis fingatur filia, quemadmodum & venti, qui omnia penetrant.

penetrant. Hanc ſententiam [d] Apollonij interpres confirmat, qui in illis Poëtæ verbis:

[d] *Argin. 1.*

At Thyella aduerſa raptim retro ferebant:

ita ſcribit: *Thyella hyberni flatus, & procella: Vnde Homerus per ſynonimiam Thyellas poſuit, & Harpyias, id eſt, procelloſos flatus*. His quoque aſtipulatur Euſtathius, qui *Harpyiam* docet *eſſe genus venti. Quoniam enim*, inquit, *violenti quidam venti etiam grauia corpora inferne ſubleuant, ac tollunt, confictæ ſunt Harpyiæ venti quidam craſſi forma monſtruoſa, à quibus rapta dicuntur, quæcunque quomodo euanuerint, vel quò peruenerint, ignoratur; vt Poëta etiam ſentit inquiens:* Ἅρπυιαι ἀνηρείψαντο. Hinc ortum videri poteſt, quòd [e] Homerus Achillis equos Balium, & Xanthum ex Harpyiarum Celæno maxima, quam ipſe Podargen vocat, & Zephyro vento genitos dicit. Hoc fabuloſè Poëta fingit, vt ſummam equorum celeritatem, quos eapropter & ποδηνέμους, & ἀελλόποδας cognominat, demonſtraret. Naturalem quidem illius rei rationem reddere videtur Homeri Scholiaſtes, *Equa concepta genitalibus*, inquit, *aduerſa Borea, aut etiam Zephyri aura pullos generoſiores pariunt, quales nimirum & Achillis equi fuerunt*. Sed nomen etiam & etymologia equi velocis, quē Græci πόδας ἀργόν, ab albis nimirum pedibus vocant, ex Podarge Harpyia natum eſſe, pulchrè colludunt. Cæterùm quòd hi Achillis equi celeritate dicuntur ventos adæquaſſe, nimirum Zephyrum, aut Harpyias, parabolicè accipiendum eſt. Nimium enim audacis, & mendacis foret equos illos ſimpliciter Harpyiæ, & Zephyri ſobolem aſſerere. Maximè autem celebre illud eſt inter allegorica Harpyiarum ſignificata, qua auaritiam rapinas, & crudeles exactiones deſignare ſolent. Hoc pacto Sidonius Apollonaris pro cruentis ſanguinarijsq; raptoribus, qui pecuniæ vel immoriantur, vſurpaſſe uidetur: *In foro*, inquiens, *Scytha, in cubiculo vipera, in exactionibus Harpyia*, &c. Alphonſus Hiſpaniarū Rex fœneratores Harpyias cognominabat. Ea ſignificatione Iuuenalis particulariter Harpyiarū pcipua Celæno vtitur, cùm inquit:

[e] *Illiad. π.*

Achillis equorū ortus, & nomina.

Equus albis pedib⁹ ex Podarge natus.

Auaritia, rapineq; Harpyiarū exēplo deſignatæ.

Nunc per conuentus, & cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno.

Ita auari furias pati dicuntur, quæ ſunt Harpyiæ, quòd prę nimia habendi cupidine, partis abſtinentes ſuum ipſius genium defraudant, & dum alijs inuident, & per vim auferunt, ex ijs tamen ipſimet nullum aut exiguum emolumentum percipiant. His profectò verè dici poteſt auaritiā, tanquā Harpyiā quādā epulas iam in os immittendas præripere, hoc ſupplicio quod inſtar Perilli, qui arte ſua perijt, ſibi pepererunt, non minus dignis, quàm ſunt gulones illi, quibus [f] Horatius gulam ob eaſdem Harpyias imprecatur. Ipſorum certè cùm generale nomen Harpyiarum, tùm particulatim ſingularum, à violenta rapacitate inditum eſt. Harpyiæ enim Græcis rapaces ſignificāt. Sic Aëllon quaſi aliena tollentem, Ocypeten veluti citiſſimè auferentem, Grammatici dictas volunt. Taceo quòd ea de cauſa vngues curuos, ac aduncos eis attribuerint antiquorum fabulæ, vt innatam earundem rapacitatem declararent. Sunt qui ſcribant ideò, vt [g] Cęlius teſtatur, virgines fingi, quòd omnis rapina arida ſit, ac ſterilis, ideò plumis circundatas, quòd quicquid inuaſerit rapina, cælat: volatiles autem, quòd omnis rapina ad volandum ſit celerrima. Quæ omnia id demum ſignificare poſſunt, quòd aliena concupiſcimus primò, mox expedita inuadimus, poſtremò inuncata ſemel abſcondimus, & illatebramus.

Perillus propriæ necis artifex.

[f] *L. 2. Sat. 7*

Harpyiæ Græcis rapaces.

[g] *L. 29. Lec. ant. c. 27.*

Non illepidè Harpyiæ dicentur alienarum culinarum ſectatores, qui nidore epularum allecti ventrem ſemper adferunt famelicum, & quò blandiùs eos bis teruè exceperis, tantò impudentiùs menſam tuam expetunt. Quos notare uidetur Apuleius, ubi ait: *Et tamen paſtus electiles. comparere nuſquam neq; vtiq; cellā ſuam inuolare immanes mures, vel muſcas, quales olim Harpyiæ fuēre*. In quos non inuenuſtum extat apopthegma Alphonſi Sicilię Regis, qui cùm audiuiſſet in inſulis quibuſdam viuere aues rapaces, vertens ſe ad familiares dixit: Credo Harpyias illas ad Principum aulas euolaſſe, atq; ibi domicilium ſuum extruxiſſe. Et ſimili quoq; ſenſu [h] Homerus Vlyſſem ab Harpyis ſublatum ait, procos intelligens qui domi ſuæ omnia conſumebant,

Aſſentatores Harpyis comparati.

[h] *Odyſſ. A.*

Tales enim diuitum —— *per tecta per aulas*
Harpyiæ funeſta lues, fluxuq; fameq;
Infeſta volitant.

Vt Baptiſtę Mantuani verbis utar. [i] Iohannes Tzetzes plagiarios quoſdam Harpyis cōparat.

Plagiarij Harpyis cōparati.

[i] *Chilia. 5.*

Velut Harpyia, inquit, *quondam à ſene*
Phineo cibum rapuerunt ex ore
Gratis ſcripta noſtra arripere expetentes
Ex quibus nos alimur multis tranſcriptis.

Appoſitè item raptores prodigos Harpyias dicemus, qui, quòd alijs uiolenter eripiunt, minimè priori cenſui adijciunt, ſed confeſtim alea ganeauè dilapidant, ut ſcilicet malè partum peius dilabatur. Quemadmodum enim Harpyias alienæ dapes nunquam ſatiant, quòd ingeſtos cibos non contineant, ſed continuo fluxu, ſimulatq; aſſumpti ſunt, excernant; ita hos aſſidua

Prodigi Harpyis cōparati.

furta

furta, aut rapinæ nunquam ditant, non, vt ſeruent, rapientes, ſed vt perdant. Atq; id Vergilius Aençæ, & Troianorũ exemplo nobis ſignificauit. Ea enim auaritiæ vis eſt, vt etiam qui ditiſſimi ſint, fame perire, quàm vel minimam acerui partem imminuere malint. Cuius itaq; peſtis, vt pellatur, Aenea Troianiſq;, hoc eſt, viris robuſtis, ac generoſi animi opus fuiſſe innuere voluit. Poſſent deniq; & Principes hiſce monſtris comparari, quibus illud tantùm in ore eſt:

Sic volo, ſic iubeo, ſic pro ratione voluntas.

Tales enim, quò ſua extendant pomeria, per fas & nefas nulla ciuium ſuorum habita ratione, more Harpyiarum cuncta diripiunt, atq; velut ſanguiſugæ multorum ſanguinem exugunt, in quos inuehi mihi videtur [k] Arioſtus ſic exclamans:

[k] *Cant. 34. ſt. 1.*

O famelice, inique, e fiere Arpie,
Ch'à l'accecata Italia, e d'error piena,
Per punir forſi antiche colpe rie
In ogni menſa alto giudicio mena;
Innocenti fanciulli, e madre pie
Caſcan di fame, e veggon ch'vna cena
Di queſti monſtri rei tutto diuora
Ciò che del viuer lor ſoſtegno fora.

Porrò, ſunt qui putent Harpyias fingi Thaumantis, & Electræ Oceani filias, vt innuerent diuitias ob admirationem hominum expeti, cùm tamen flexiles ſint, vt Oceani filiæ. Homines enim expetunt ea, quæ ſunt admirationi.

ALLEGORIA.

[a] *In ſuo Hercule.*

IN gratiam Theologorum non præteribo hîc [a] Collucei Florentini allegoriam, quam in Phinei fabulam ſcribit. Ponit enim Phineum quaſi Phileũ, boni amatorem. Hic ex priori coniuge, quam rationem eſſe vult, filios probè videntes procreat, id eſt, bonos affectus. Extinguitur prima vxor, tum ille ſecũdam ducit, ſenſum nempè, cuius blandimentis allectus filios è prima vxore ſuſceptos, luminibus priuat. Hæc enim pro vero bono falſa obtrudit, & perſuadet. Iraſcitur Deus homini non apprehendenti diſciplinam, & perit è via iuſta, lumineq; rationis amiſſo excæcatur. Huic auaritia, & ambitione infeſtato Harpyiæ eſculenta eſurienti præripiunt. Verùm vbi Argonautas, id eſt, virtutes hoſpitio excipit, & veluti poſtliminio reuertentes recipit, per Zetum, & Calain, id eſt, per veri inueſtigationem, & probitatem, Harpyias, id eſt, vitia fugari contingit, reſtituitq; priſtinum mentis lumen, ac tranquillitatem, quam amiſerat, Dei omnipotentis benignitas, & agnita miſericordia, quam & nobis largiatur toto corde expetimus.

ICONES.

[a] *In Eliacis.* Cypſeli arca.

PAVSANIAS [a] mentionem facit pulcherrimæ, ampliſſimę, atq; elaboratiſſimæ Cypſeli Corinthiorum tyranni arcæ è cedro, aureis & eburneis emblematis variegatæ, & multis iiſq; diuerſis characteribus depictæ, ſed inter permulta Heroum monumenta, & Phineus Thracum Rex, & abigentes Harpyias Boreę filij in dextro arcæ latere exſculpti aderant. Quam iconem, in qua nempè Calais, & Zetes à Phineo Harpyias arcent, videri quoq; tradit, inter illuſtria opera, quæ Amiclis viſuntur. Idem author Polygnotum tradit Pandari filias pinxiſſe, de quibus Penelopen Homerus dicentem fecit: dum virgines etiamnum eſſent, ereptos illis Deorum ira parentes, orbas à Venere educatas. Tribuiſſe verò illis & alias Deas certa munera: Iunonem certè prudentiam, & formoſitatem, corporis proceritatem, Dianam, elargitas, iam verò à Minerua edoctas lanificium, & quicquid mulieribus didiciſſe in laude ducitur. Poſtremò Venerem in cælum aſcendiſſe, quò à Ioue puellis fauſtas nuptias conficeret, intereà verò Venere abſente ab Harpyis abreptas, diris traditas fuiſſe. Hęc de illis Homerus. In Chiorum numiſmatibus Harpyiarum quoq; icones exprimebantur. [b] Antonius Auguſtinus Harpyias nõ in nũmis ſe, ſed in corneola quadam obſeruaſſe tradit. Romę in Palatio Illuſtriſſimorum Farneſiorum inter cæteras pulcherrimas ſtatuas etiam ſimulacrum naturæ conſpicitur, cui inter alia animalia Harpyiæ etiam inſident. nec non itẽ ſimulachrũ vrbis Romę cui Harpyiæ propè pedes adſtant. Vidi in eadem vrbe propè arcum Camilli Harpyiam in caſſide Pyrrhi Epirotarum Regis, in ædibus Leonardi ſculptoris, & antiquarij egregij. Vidi pariter apud Illuſtrem Carolum de Fano ſpolium, & trophæum pulcherrimum vnà cùm Meduſa, quæ in

Pandiri filię depictę, & ab Harpyis raptæ.

Chiorũ numiſmata.

[b] *Dial. 5. de Numiſ. nu. 15.*

medio

medio pectoris Gryphes, nec non Harpyiarum, & Leonum capita geſtaret. De quibus omnibus mentio fit in libro meo de ſtatuis, quem ante aliquot annos edidi.

EMBLEMATA.

DOCTISSIMVS [a] Andreas Alciatus de Harpyis hoc habet emblema cum [a] *Embl. 31.*
Lemmate BONIS A DIVITIBVS NIHIL TIMENDVM:

Iunctus contiguo Marius mihi pariete, nec non
Subbardus noſtri nomina nota fori.
Aedificant bene nummati ſataguntq́; vel vltro
Obſtruere heu noſtris vndiq; luminibus.
Me miſerum gemina, quem tanquàm Phinea raptans
Harpyia, vt proprijs ſedibus eyciant.
Integritas noſtra, atq; animus quæſitor honeſti,
His niſi ſint Zetis, his niſi ſint Calais.

Senſus verſuum eſt pleroſq; viros bonos poſſeſſionibus ſuis extrudi per opulentos vicinos, niſi bono animo, atq; virtute vindicentur.

DE STYMPHALIDIBVS. Cap. III.

STYMPHALIDES Aues, quæcunque tamen eæ fuerint, cùm Poëtis humanas carnes vorare tradantur, tantaq́; eſſe feritate, vt in homines haud ſecus ac Leones, & Pantheræ ſæuiant, nō ad aliā commodiùs, quàm ad rapacium carniuorarum volucrum familiam conferri nobis viſæ ſunt.

ÆQVIVOCA.

STYMPHALOS oppidum eſt Arcadiæ propè Corinthum, & Stymphalus amnis, aut etiam lacus vrbi eidem vicinus. Stymphalos oppidū. Stymphalus amnis.

SYNONIMA.

STYMPHALIDES dictæ ſunt à Stymphala palude, cui & ipſi nomen à Stymphalo Arcadiæ oppido, prope quod ſita erat. In ea aues hæ degiſſe feruntur, quas [a] Apollonius etiam Ploides vocauit, necnon Seleucides, & Charon, quòd ſcilicet in lacu iſto natarent. Cæterùm apud Ouidium, & Senecam, & Martialem animaduerto in dictione Stymphalus penultimam longam eſſe, Auſonius tamen breuem protulit. Etymologia. [a] *In Argonauticis.* Ploides. Seleucides.

Stymphalides pepulit volucres diſcrimine quarto.

[b] Ouidius longam ponit eo verſu: [b] *Metam. 9*

Veſtrum opus Elis habet, veſtrum Stymphalides vnda:

Ratio eſt, quod alpha apud Græcos dichronon eſt, qua licentia [c] Homerus vſus eſt: [c] *Iliad. ε.*

ἆρες ἆρες βροτολοιγε.

Quod & [d] Martialis inſinuat, [d] *L. 9. Epigram.*

Et quos Ares ares decet ſonare.

[e] Pauſanias Stymphalides aues Arabicas vocat, quòd Arabia quoq; deſerta eas feras exhibeat. [e] *In Arcad.*

DIFFERENTIAE.

DVBITAT [a] Pauſanias nunquid Stymphalides aues Arcadiæ cum Arabicis vti nomine inuicem non differant, ita forma etiam, & natura conueniant. *Quod ſi,* inquit, *ſemper genus fuit Stymphalidum, vt Accipitrum, & Aquilarum, facilè adducor indigenas eſſe Arabiæ. Et fieri poteſt, vt pars quædam ex illis in Arcadiam Stymphalum tranſuolârit. Arabes autem alio eas nomine principio, non Stymphalides appellauerint. Sed Herculis gloria, & qui barbaris ſemper fuerunt prælati Græci, in cauſa fuerunt, vt & illa in Arabia deſerta Stymphalides noſtra ætate vocarentur.* [a] *In Arcad.*

DESCRI-

DESCRIPTIO.

GRAMMATICI quidam Stymphalides aues tanta fuiſſe magnitudine tradunt, vt Solis radios obumbrare dicerentur, quamuis hoc frequentię potiùs, quam magnitudini videatur tribuẽdum.[a] Pauſanias verò *magnitudine Grues æquare, nec maiores eſſe* ſcribit, *Ibibus catera eſſe ſimillimas, roſtra tamen habere firmiora, & non vt Ibes obliqua.* [b] Plinius cirrhatas eas facere videtur, vbi ait. *In capite paucis animalium, nec niſi volucribus apices, Phaſiana corniculis, Stymphalida cirrho.* Hinc author obſcurus, qui de natura rerum ſcripſit, Vanellum auem vulgò dictam, ſeu Capellam Ariſtotelis, Stymphalidem Plinij eſſe arbitratus eſt, non alio, vt apparet, argumento perſuaſus, quàm quòd Stymphalidi Plinius cirrhum tribuit. Nam & Vanellus quoq; cirrhatus eſt. Sed eadem ratione felem Mineruam feceris, quòd cæſij vtriq; ſint oculi. [c] Apollonius miſſiles earum pennas fuiſſe fingit, quibus tanquàm ſagittis homines vulnerarint. Quæ res fidem, & naturæ ordinem ſuperans Claudiano Poëtę credibilis reddita eſt, Hiſtricis exemplo e de quo ita canit.

[a] In Arcad.

[b] L. 11. c. 37.

Vanellus Auis cur Stymphalis credita.

[c] Argon. 2.

Audieram memorande tuas Stymphále volucres
Spicula vulnifico quondam ſparſiſſe volatu,
Nec mihi credibilis ferrata fabula pinna
Viſa diu, datur ecce fides, & cognitus hyſtrix
Herculeas affirmat aues, &c.

Hyſtricis deſcriptio.

Huic enim

ſtat corpore toto
Sylua minax iaculisq́; rigens in prælia creſcit
Picturata ſeges, &c.
Sed non hæc acies ritu ſylueſtris echinni
Fixa manet, crebris propugnat iactibus vltrò,
Et longè ſua membra regit tortumq́; per auras
Euolat excuſſum natiuo miſſile tergo,
Interdum fugiens Parthorum more, ſequentem
Vulnerat, &c.

LOCVS.

[a] In Arcad.

IN agro Stymphalorum, inquit [a] Pauſanias, *fons eſt, è quo Adrianus Cæſar Corinthijs aquam intra mænia deduxit. In oppido ſtagnans hyeme fons lacum efficit, vnde Stymphalus amnis exit. Aeſtate quidem lacu ſiccato amnis aquato labitur alueo, ac terram per cuniculum ſubiens in Argolico ſe demum agro profert, ibiq; nomine mutato pro Stymphalo Eraſinus vocatur.* De eadem palude idem miraculoſam hanc refert hiſtoriam, quàm quia iucũda eſt, & ſcitu digna, (quamuis ea parum ſit exorbita) tamen ſubnectamus. *Cùm Stymphalia Diana, cui eo loco templum erectum erat, ſolemne ſacrum indiligentiùs omni ex parte factum eſſet, ac in primis patrij ritus prætermiſſi, lucus repentè ſuper eam cauernam corruit, quam ſubter Stymphalus amnis meat. Obſepto igitur oſtio aqua refluens, latè omnem campum haud minus ſtadiorum 400. perpetuò ſtagno occupauit. Fortè ita accidit, vt venator ceruam fugientem perſequens, cùm illa ſe in eius paludis cænum abiecisſet, animi impetu concitatus per aquas natans, cùm vrgere non prius deſierit, quàm idem hiatus & feram & venatorem abſumpſerit, mox & ſtagnantem aquam amni via patefacta conſecutam, ac totam paludem vna die ſiccatam tradunt. Sacrum Dianæ apparatiùs, & magnificentiùs factum.* Sed Stymphalides aues [b] Iſidorus marinas eſſe dicit, & in inſulis quas Stymphalides dicunt, agere. Has tamen Authorum nemo, quod equidem ſcio, memorat. Apollonius eas circa Aretiaden inſulam collocare videtur, quam primum ab Otrera Martis filia habitatam fuiſſe ferunt. Meminit earum Timagenus, & Piſander in Scythiam eas auolaſſe tradens, vnde & primùm venerint in Arcadiam, hinc poſtea ad Aretiadas inſulas ab Hercule propulſas. Eaſdem Arabiæ quoq; deſerta præter cæteras feras volucres aluiſſe, author eſt Pauſanias, vt ſuprà etiam meminimus. Qua de re etiam Arabicas aues vocat, ſuſpicatus quaſdam ex illis Arabia relicta Stymphalum Arcadiæ tranſuolaſſe, alioquin natura eaſdem, loco tandem diuerſas eſſe.

[b] Lib. 12. Orig. c. 7.

VICTVS.

VICTVS. FERITAS.

EIDEM Pauſanias humana carne veſci ſolitas refert, adeòq; fuiſſe feras, vt in homines non minus, quàm Leones, ac Pantheræ graſſarentur. Quin & miſſilibus pennis armatas referunt, quibus haud aliter, quàm ſagittis eiaculatis inſectantes vulnerarent, ſeſeq; defenderent. Sed & roſtro plurimùm valere dictæ ſunt, quo in illos, ſi qui ad eas capiendas accederent, ferebantur, vulneratosq; occidebant. Id tanta duritie fuiſſe fertur, vt vel ferrea hominum ſcuta perforaret. [a] Lucretius vnguibus quoq; formidabiles eſſe ſcribit: Roſtri Stymphali dũ durities. [a] Lib. 5. de rer. nat.

Thracen Biſtoniaſq; plagas, atq; Iſmara propter
Tantoperè officerent vobis, vncisq; timenda
Vnguibus Arcadiæ volucres Stymphála colentes.

Inſignem earũ feritatem ac ſæuitiam [b] Plautus innuit, cùm amoris crudelitatẽ exaggeraret: [b] In Perſa.

Cum auibus Stymphalicis, cum Antæo luctari mauelim
Quam cum amore, &c.

Hoc verò mirum eſt, quod venatores narrant, veſtes ſibi contexere Phloinas, quibus roſtra Stymphalidum non aliter quàm minorũ auium alæ viſco detineantur. Hęc ex Pauſania transferentes, Gillius corticeam veſtem, [c] Leonicerus multiplicem pannoſamq; tunicam, verterũt. Sed Phlus vel phleos genus eſt ſtirpis Theophraſto, ex quo Phloinæ veſtes cõficiebãtur, quarum & Pollux meminit. Haſce aues eaſq; innumeras ex Stymphalide palude Hercules abegiſſe fertur. Pauſanias ab eo ſagittis confectas narrat. Piſander Camirenſis aues ab Hercule occiſas negat, ſed crotalorum ſtrepitu abactas, neq; aliter potuiſſe, niſi crotali ſeu crepitaculi ærei ſonitu perterrefactas, quod à Vulcano fabrefactum Minerua acceperit, & Herculi donauerit. Quomodo capiantur. Phloinæ veſtes. [c] In Varijs. Phlus, vel Phleos.

Hæc [d] Vergilius, vbi de laboribus Herculis agit: [d] In Teagm.

Stymphalides pepulit volucres diſcrimine quinto.

Et [e] Claudianus, vbi Herculem alloquitur: [e] L. 2. de rapta Proſerp.

Solus Amazonio cinctus Stymphalidas arcu
Appetis, occiduo ducis ab orbe greges.

Item Catullus eodem ſenſu.

Tempore quo certa Stymphalia monſtra ſagitta
Perculit, imperio deterioris heri,

[f] Author quoq; Auſtriadum memorat: [f] Lib. 2.

Lethifero quondam ſuperatum Stymphalon arcu,
Victaq; ad Argolicum referentem monſtra tyrannum.

[g] Papinius item Statius inter cætera Arcadiæ loca recenſet [g] Thebai. 5.

—— Herculeos vulgatos robore montes
Monſtriferum Erymanthon, & æriſonum Stymphálon.

Aeriſonum Poëta vocat, quòd, vt antè retulimus, ingenti æreorum crepitaculorum ſonitu, ſeu, vt Pherecides tradit, æreæ tabulę colliſu ab Hercule pulſas ex Arcadia fabulentur. Crotalũ ſeu æneam illam tabulam, quam alij Vulcani opus eſſe aſſerunt, quidam ab ipſo Hercule fabricatum putant, quibus accedit Hellanicus. Mnaſias huius rei propriam hiſtoriam ſcribit, & Stymphalides Stymphali heroicę virtutis hominis, & Ornithæ puellæ fuiſſe filias ait, ab Hercule extinctas, quòd hoſtibus Molionis intra vrbem receptis, portas ei clauſiſſent. Pherecides verò non mulieres, ſed aues fuiſſe ait ab Hercule interemptas. Higinus in hac fabula non parum ab alijs variat. Argonautæ, inquit, cùm ad Inſulam Diam veniſſent, & aues pẽnis ſuis pro ſagittis vtentes eos conficerent, cùm multitudini reſiſtere non poſſent, ex Phinei monitu clypeos, & haſtas ſumpſerunt, exq; more Curetum ſonitu eas fugârunt.

DE SIRENIBVS. Cap. IV.

SIRENES ideò inter volucres fabuloſas, eaſq; rapaces reponi quoq; poſſe videntur, quòd quos cantus ſui lenocinio ad ſe pelliciebant, deuorare fingerentur.

AEQVIVOCA.

SIRENES, & Onocentauros [a] Eſaias dæmones quoſdam vocat, qui certa quadam corporis figura aſſumpta ad deſolationem ciuitatis alicuius ira numinis miſſi ſunt. Syri verò Cygnos interpretantur. Hi enim loti ex aqua ſurſum in aërem volant, & ſuauem [a] Ca. 13. & 14.

[b] Cap. 30.
Siren auicula.
Seris auis Gallis quę.
Sirenes aſtra.
Sirius canis.
[c] 9. Hiſtor. c. 40.
[d] Lib. 11. c. 16.
Siren inſectum.
Siren pro tunica.

quendam cantum edunt. Vnde[b] Iob: *Frater factus ſum Sirenum, & ſocius Paſſerum.* (στρουθῶν Struthiocamelorum, vt in hoc loco Suidas accipit.) hóc eſt, calamitates meas cano more Sirênũ. Neſcio quis in Lexico Græcolatino Sirenem aliam auiculam quandam dicit eſſe, quod ego apud nullum hactenus probatum authorem me legiſſe memini. Galli quidem vulgò canoram auem quandam paruam, & ſuauiſſimè argutam ſua lingua Serin appellant, fortè quaſi Sirênem. Eſt autem illa veterum Acãthis. Sirênes etiam aſtra dicũtur, ut ſcribit author Lexici Rethorici à uerbo σειριᾶν, quod eſt fulgere, lucere; unde & Sirius (canis ſidus) priuatim, & per excellentiam ita dictus eſt. Eſt & apud[c] Ariſtotelem Siren maſculino genere animalculũ inſectum; uidetur autem illud quoque edere uocem quandam σημειώδη, id eſt, futurum aliquid ſignificantem; &[d] Plinius Sirenes è fucorum genere eſſe ait, quas in apibus Nymphas appellamus, hoc eſt, Fucos imperfectos, cùm iam formã capere incipiunt. *Cætera turba.* inquit, *quum formam capere cæpit, Nymphæ vocantur: vt Fuci Sirenes, atque Cephenes.* meminit & Suidas Σειρὴν μὲν φίλον ἀγγέλλει, ξεῖνον δὲ μέλισσα, hoc eſt *Siren quidem amicum nunciat, hoſpitem uerò Apis. Siren inſectum eſt cerificum Api conſimile.* Siren σειρὶς dicitur etiã genus tunicæ tenuis, & perſpicuæ, qualem ſcilicet ſub Sirio, id eſt, in magno æſtu geſtari conſueuit; videri autem poteſt talis tunica ſerica eſſe, cùm & res & nomen conueniat.

NOMEN. ETYMVM.

Ieanim.
Etymolog.

SEPTVAGINTA interpretes pro Ieanim vertunt Sirenes, de quarum etymo multa extãt apud Grammaticos. Sunt qui dictas velint ἀπὸ τοῦ σύρειν, hoc eſt à trahendo: hinc Syrenes ſcribunr per ypſelon, ſed perperam, cùm Græcis σειρῆνες per ει dipthongũ ſcribatur. Alij à σειρὰ, quę uox catenam ſignificat, eò quòd libidinis uinculum Sirenes fuerint. Alij ἀπὸ τοῦ εἴρω, id eſt, connectere uel retinere, quòd prætereuntes ſuo cantu retineant. Alij à uerbo σείω, quod Heſychio quandoq; ſignificat συκοφαντῶ, qui & addit ſumptam eſſe metaphoram ἀπὸ τῶν τὰ ἀκρόδρυα σειόντων. Sed friuolæ nimis iſtæ Grammaticorum coniecturæ ſunt. Si tamen earum una mihi recipienda foret, putârim appellatas παρὰ τὴν σειρὰν, id eſt, à catena ſiue fune; quòd audientes ſcilicet uoce earum capti, ab ea tanquam fune perderent, & tanquam alligati traherentur, ut ab Herculis Gallici ore procedente catena uincti quidam illum ſequuntur apud Lucianum, quod ad demonſtrandam eloquentiæ uim confictum eſt. Eſt qui σειράζειν uerbum interpretatur, στρέφειν, πλάσσειν, quod ab eodem nomine σειρὰ catenam ſignificante factum conijcio. Nec mihi interim etiam diſplicuerit, ſi quis à Sar Hebraico uerbo deriuet, quod canere, & pſallere ſignificat, cùm & eiſdem Zar ligare eſt, unde σειρὰ fortè dicitur, id eſt funis, & uinculum.

Zar Hebręis quid.

FORMA. DESCRIPTIO.

DE forma figuraq; Sirenum, etſi non bene inter ſcriptores conueniat, omnes tamen in eo conſentiũt, ut monſtra marina fuiſſe fabulentur. Hinc Ouid. dixit:

Monſtra maris Sirenes erant, quæ vocè canora
Quaslibet admiſſas detinuere rates.

Sunt qui ſuperiori ſui parte virginis formam retuliſſe, & inferiori in piſcis caudam deſiuiſſe finxerint, à quibus fortè[a] Homerus non diſſentit, facturus eas, (ſi alatas eſſe crediſſet) ſequentes, & aduolantes ad fugientem Vlyſſis nauem: atque hinc etiam pictores noſtri æui inferius piſces eas effingunt: ſed perperam; nam veterum, quod ſciã, nemo piſcium figuram eis tribuit; quamuis enim Homerus alatas eſſe non dixerit, id ideò factum putem, quoniam de alis earum loquendi occaſio nulla ei data ſit. Finguntur itaq; à veteribus, teſte[b] Aeliano ſpeciem à thorace ſurſum habuiſſe muliebrem; infera verò auiciam, vt &[c] Seruius annotat, item & Suidas. Contrà verò Grammatici Græci in ſuperioribus ſpeciem στρουθῶν, hoc eſt, Paſſerum; in inferioribus mulierum formam illis tribuunt: & Buccatius ex Alberio ignobili ſcriptore virgineum eis corpus vmbilicotenus, pedes verò Gallinaceos aſſignat.[d] Euſtathius rurſus à Venere, cùm virgineam ſibi vitam delegiſſent, in aues transformatas eſſe tradit; hoc enim ſignificat ὀρνιθωθῆναι, & Iſacius Tzetzes ὀρνιθογόνους eas appellat.[e] Ouidius eos ſecutus eſt, qui inferiorem corporis partem auitiam, ſupernam humanam fuiſſe, fabulati ſunt, vt his verſibus exponit:

[a] Odyſſ. M.
[b] L. 17. de anim. c. 23.
[c] Aenei. 6.
[d] In Comm. Odyſſ. M.
[e] Metam. 5

—— Vobis Acheloides vnde
Pluma pedeſq; auium, cùm Virginis ora geratis?

An quid

An quia cùm legeret flores Proſerpina vernos
In comitum numero mixtæ Sirenes eratis?
Quam poſtquam toto fruſtra quæſiſtis in orbe,
Protinus vt veſtram ſentirent æquora curam,
Poſſe ſuper fluctus alarum inſiſtere remis
Optaſtis, facilesq; Deos habuiſtis, & ortus
Vidiſtis veſtros ſubitis flaueſcere pennis.
Nec tamen ille canor mulcendas natus ad aures
Tantaq; dos oris lingua deperderet vſum,
Virgines vultus, & vox humana remanſit.

QVÆ, ET QVOT FVERINT SIRENES.

HOMERVS σειρήνοιϊν protulit in duali numero tanquàm binæ tantùm fuerint Sirenes, quarum nomina quibuſdam putantur Aglaopheme, & Thelxiepeia, Alij verò binas fuiſſe quoq; putârunt, ſed ſine nomine, vt Euſtathius annotat. Alij rurſus tres, atq; hæc earum nomina faciunt, Parthenope, Leucoſia, & Ligia. Scholiaſtes uerò alia earum nomina recenſet, videlicet Thalxiope, vel Thelexinóë, Melope, & Aglaophonos. Alia item Iſacius Piſinoe, Aglaope, & Thelxiepia. Sunt qui quatuor, nec deſunt, qui quinq; fuiſſe finxerint.

Aglaopheme. Thelxiepia Parthenope. Leucoſia. Ligia. Thelxiope. Melope. Aglaophonos. Piſinoe. Aglaope. Thelxiepia

ORTVS.

QVEMADMODVM de nominibus, & numero Sirenum non conſtat, ita etiam de ortu earum diuerſa authorum opinio eſt, cùm alij è ſanguine, qui è cornu Acheloi, cùm lucta ab Hercule uinceretur, deſtillauit, natas velint; alij uerò ac ferè omnes Acheloi quidem filias faciũt, ideoq; Acheloides vocârũt, ſed ex congreſſu eius cum Muſarum aliqua natas nugati ſunt. Horum rurſus alij cum Terpſichore ſeu Melpomene, alij cum Calliope, alij deniq; cum Sterope Amythaonis filia cõcubuiſſe illum tradidêre. Sunt præterea qui dixerint, Sirenes Iunonis impulſu cum Muſis de cantus harmonia decertaſſe, cumq; à Muſis facilè vincerentur, illas Sirenibus pennas euulſiſſe, ſertaq; ex ijs ſibi confeciſſe. Non deſunt etiam, qui eas à Venere, quòd perpetuam ſibi uirginitatem elegiſſent, irata, in Aues conuerſas fuiſſe dicant. Alij tãdem Proſerpinæ adhuc virginis comites fuiſſe produnt, & in talia monſtra marina mutatas, atq; id ex Ouidio paulò antè recitauimus.

Sirenes cur Acheloides dictæ.

Serta ex Sirenum pennis.

LOCVS.

SERVIVS Sirenes iuxta Pelorum primum, qui Siciliæ promontorium eſt Ptolomæo, & hodie Capo de la torre del Farro dicitur; poſtea uerò in Capræis, quę inſula Tiberij Principis arce nobilis eſt, teſte [a] Plinio, in mari Tyrrheno habitaſſe memorat; à quo Euſtathius non diſſentit in Tyrrheniam eas auolaſſe, quæ Italiæ pariter regio eſt, & Anthemuſam quandam inſulam in eodem mari incoluiſſe tradens: ſed fortaſſis id ex Apollonio deſcripſerit, qui Argonautas mare nauigãtes inſulam Anthemoëſſam (ſic & Heſiodus vocat) & in ea ſe Sirenes uidiſſe ſcripſit. [b] Plinius verò Surrentum Campaniæ oppidum à Græcis conditum, quod alio nomine dicitur petræ Sirenum, vnà cum Promontorio Mineruę Sirenum quondam ſedem fuiſſe tradit, De quo [c] Virgilium quoq; loquutum volunt, ubi canit:

Iamq; adeò ſcopulos Sirenum aduecta ſubibat
Difficiles quondam multorumq; oſſibus albos.

Vnde Sirenes Italiæ loca incoluiſſe conſtat, quamuis Dino apud Plinium Clitarchi celebrati autoris pater in India habitaſſe affirmet, mulceriq; earum cantu, quos grauatos ſomno lacerent.

Pelorus promõtorium quale.
[a] *Lib. 3. c. 6.*
Anthemuſa inſula.
Anthemoëſſa inſula.
Surrentum Campaniæ oppidum.
[b] *Lib. 3. c. 5.*
Petræ Sirenum.
[c] *Lib. 5. Aeneidos.*

CANTVS. RAPACITAS.

CVM tres plerią; veterum Sirenes fuiſſe dicerent, tria etiam illis inſtrumenta vocem, videlicet, tibias, atque lyram aſſignârunt, quibus tantam ederent harmoniam, vt non tantùm homines, ſed ventos etiam (vt ex Heſiodo recitat Euſtathius) demulcerent, & mare tranquillius redderent. Vnde σειρήνιον μέλος apud Suidam de cantu ſuauiſſimo legimus.

Σειρήνιον μέλος.

mus. Sed peſtifer omninò, ac pernitioſus prætemauigantibus fuit earum cantus, utpotè quos tali dulcedine, tanquam illicio detentos in vltimum vitæ diſcrimen, atque naufragia præcipitarent, demerſosq; deuorarent. Quare multi Sirenes in pratis, vbi multa conſpicerentur mortuorum cadauera, depingebant. Quod verò cantu ſuo nauigantes occiderent, paſſim apud diuerſos Poëtas legere eſt, quorum loca, quoniam omnes eadem repetunt ne nauſeam una res ſæpius repetita moueat, ſponte breuitati conſulens prætereo, & ſolius Claudiani tantùm verba adduco:

——Rapidis Acheloides alis
Sublata: Siculi latus obſidêre Pelori
Accenſaq; malo iam non impunè canoras
In peſtem vertêre lyras, vox blanda carinas
Alligat, audito frænantur carmine remi.

Cùm itaq; muſico illo concentu omnes interimerent, vnum Vlyſſem, quē ſors etiam illis obiecit, interficere, ac ſubmergere non potuerunt, cùm cera ſibi ſocijsq; aures obturaſſet, quod ægrè adeò tuliſſe eas fingūt, tantoq; animi dolore affectas fuiſſe, vt in mari ſe præcipitauerint, & ab undis in loca, quæ poſt ab eis nomen reſeruārunt, eiectæ fuerint. De Sirenum cum Vlyſſe colloquio, quo illum demulcere ſtudebant, carmen hocce apud [a] Ciceronem extat:

[a] *Lib. 5. de ſin. bonorū, & malorū.*

O decus Argolicum quin puppim flectis Vlyſſes
Auribus, vt noſtros poſſis cognoſcere cantus.
Nam nemo hac vnquam eſt tranſuectus cærula curſu,
Quin prius aſtiterit vocum dulcedine captus,
Poſt varijs auido ſaciatus pectore muſis
Doctior ad patrias lapſus peruenerit oras.
Nos graue certamen belli clademq; tenemus,
Græcia quam Troiæ diuino numine vexit
Omniaq; è latis rerum faſtigia terris.

Meminerunt eiuſdem fabulæ, quàm multi alij, atque inter cæteros [b] Horatius, ubi ait:

[b] *Lib. 1. Epiſtol. 2.*

Sirenum voces & Circes pocula noſti,
Quæ ſi cum ſocijs ſtultus cupidusq; bibiſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet, turpis & excors,
Vixiſſet canis immundus, & amica luto ſus.

DENOMINATA.

Sirenuſæ inſulæ. [a] *L. 1. Geog.* Petræ. Sirenū ſaxa. [b] *L. 3. c. 10.* [c] *Lib. 4.* Anthemoëſſa. [d] *Lib. 6.* Leucoſia inſula. [e] *Lib. 6.* Aptera vrbs. Apteria. [f] *Lib. 4. c. 12* [g] *In Phocicis.*

SIRENNVSAE σειρηνοῦσαι Ptolomæo, [a] Straboni, & Stephano Italiæ inſulæ in ſinu Cumano. Pomponius petras; Solinus Sirenum ſaxa vocat. Hermolaus vult Sirenes quoq; a [b] Plinio Sirenuſas dictas, vbi in impreſſis codicibus vulgò Tyris, Eranuſa legitur. Sirenuſæ ab [c] Apollonio Anthemoëſſa ἀνθεμόεσσα appellatur. Duas numerat Collenutius, & Carrafa in ſuo Chronico Neapolitano, eaſq; il Gallo, & Santo Pietro nominat. Alias Sirenarum inſulas deſcribit [d] Dyctes Cretenſis inter Calypſonem inſulam, & Charybdin. Leucoſia alia in Sirenuſis eſt inſula continenti propior apud [e] Strabonem, Pæſto tamen obiecta. Aptera ἄπτερα Luciæ vrbs Stephano, vel Apteria ἀπτερία, Cretæ inſulæ oppidum Ptolomæo, Apteron fortè [f] Plinio, Aptera Suidæ: Marius Niger Palæocaſtro nominat, ita dictum quòd Sirenes eo in loco à muſis victæ pennis exutæ fingantur. Sic aptera animalia dicuntur, quæ alis carent. [g] Pauſanias hanc vrbem Apteræon vocat, & à Ptera appellatam tradit, homine Delpho, ſed de Sirenibus non meminit, addit tamen non à Pteri, id eſt, filice herba in montibus ibi creſcente denominari. Sireniorum ſcòpulorum meminit [h] Aulus Gellius: *Tu quoq;*, inquit, *in illis Dialecticæ gyris, atq; Meandris, tanquàm apud Sirenios ſcopulos conſeneſcas.*

Sirenei ſcopuli. [h] *L. 6. Noct. Attic. c. 8.*

MORALIA.

Philoſophiæ contemplatiuæ typus.

SIRENVM fabulā variè interpretantur, moraliter, hiſtoricè, & phyſicè, necnon & allegoricè. Moraliter enim ſignificare uidentur illam Philoſophiæ partem, quæ contemplationi rerum incumbit, cùm aliarum, tùm naturalium, & hiſtoriæ, & matheſeos cognitioni, quieta & ab actionibus remota. Itaq; canūt apud Homerum omnia ſe noſſe, & hiſtoriam belli Troiani, & quæcūq; in terra euenerint, & quiſquis ipſas audierit, illum tum lætiorem, ex uoluptate percepta, tum cognitione

tione ſapientiorem abire. Quanquam autem hæc Philoſophiæ pars,& uoluptatis,& eruditionis multum habeat,ita ut hominem vix à ſe dimittat,& ad officia actionesq; humanæ vitę neceſſarias, ut circa res in familia, aut rep. gerendas progredi uix patiatur, (vnde etiam ligatus fingitur Vlyſſes,tanquam ad omnem actionem impeditus)Philoſophum tamen,qui per Vlyſſem indicatur, non nimium his ſtudijs immorari decet, ſed contentum hanc voluptatem ſe degustaſſe, nec omninò talium rerum cognitionis ſe expertem eſſe,ad ea, quæ in hominum vtilitatem adminiſtranda,& prudenter gerenda ſunt,pergere, uinculis,quibus agere prohibebatur,ſolutis:vt non ſibi tãtùm,ſed alijs quoq; natus uideretur,& perfectus eſſet philoſophus, cùm parte illa, quæ contemplatur, tùm altera quę agit,ac mores,& virtutes officiaq; exercet.

Vlyſſis fabula moraliter explicata.

Sunt qui Sirenes pſaltrias quaſdam & meretriculas fuiſſe conijciant, quæ tranſeuntes viaticis priuatos,non mori quidem (hæc enim fabuloſa hyperbole eſt) ſed miſerè in poſterum viuere effecerint. Alij ſenſerunt fuiſſe loca caua,è quibus continuus quidam ſpiritus emitteretur, qui per fiſtulas quaſdam ab incolis appoſitas ſonum tam ſuauem ediderit, vt prætereuntes ad ſe alliceret,& in admirationem aliquandiù immorantes traheret. Et ſanè conſtat huiuſmodi veluti cantum ſponte naturæ multis in locis edi,non modò cauis ore anguſto,ſed in littoribus etiam modicè cauis, ad quæ vndæ per motus diuerſos alliſæ, ſonum non ingratum eliciunt. Athæneus coqui cuiuſdam facetè per Sirenum fabulam iocantis,hæc ferè verba recitat. *Si ſemel culinam meam arte inſtituero, id planè futurum videbis,quod olim circa Sirenes cõtigit. Præ ſuauitate enim nidoris nullus per proximum vicum tranſire poterit, ſed accedens quiuis hians ad fores tanquã affixus ſtabit, donec alius quiſpiam naribus obturatis adcurrens eum abſtraxerit.* Hęc omnia Euſtathius in duodecimum Odyſſeę, quæ Ornithologus latina fecit.

Sirenes pſaltriæ,& meretriculæ.

HIEROGLYPHICA.

SIRENES, quæ ſuauitate cantus,& mollibus quibuſdam illecebris illectos homines apud ſe,ad mortem vſq; feruntur detinuiſſe, Veneris illicium ſignificare vſitatiſſimo hieroglyphico nemo non nouit. Addunt & perniciem, quæ ſubſequitur ex nequitia per Sirenis imaginem ſignificari,eoq; tradunt nautas illos apud Homerum illectos, exitij ſui cauſam comparaſſe. Sapientiſſimũq; ideò Vlyſſem fingunt,quòd ſociorum auribus cera oblitis pereundi periculũ ſuſtulerit,ſibiq; cauerit ne illi quicquam,quod imperaret,aut nutu ſignificaret,faceret,ad malum ſe vinculis alligari paſſus,neq; prius diſſolui, quàm in tuta ſuperato periculo euaſiſſet. Sapientiores tamen Sirenes pro hieroglyphico eloquentiæ, feliciſſimaq; perſuadendi vi poſuerunt: vnde dictum illud de Catone Grammatico; *Cato Grammaticus, Latinus Siren.* Et Apollonius Tianeus apud [a] Philoſtratum in Apollinis templo ſuſpenſas etiam aureas Sirenum illecebras memorat in huiuſmodi ſignificatum.

Veneris illicium.

Eloquentię hieroglyphicum.

Cato grammaticus Siren dictus.

[a] *In vita Apollonij.*

PROVERBIA.

SIRENAS *præternauigare* Σειρῆνας παραπλέω prouerbiali tropo dicitur, qui Philoſophiæ præceptis communitus, voluptatum illecebras deſpuit, aut quomodocunq; vitiorũ occaſionẽ declinat. Socrates apud Platonem ἐὰν δὲ ὁρῶσι διαλεγομένους καὶ παραπλέοντας σφᾶς ὥσπερ σειρῆνας ἀκηλήτους, id eſt, *Sin videant nos ſermones conferentes, & illecebris immobiles præternauigare ipſos tanquàm Sirenas quaſpiam.* Similiter [a] alibi etiã dixit Βίᾳ οὖν ὥσπερ ἀπὸ τῶν σειρήνων ἐπισχόμενος τὰ ὦτα, οἴχομαι φεύγων; id eſt, *Fuga abeo, uim mihi adhibens, & tanquàm à Sirenibus aures obſtruens.* Deſumptum adagium eſt ex notiſſima fabula de Vlyſſe ſociorum aures cera obturante, vt periculum ſibi, ſuiſq; imminens effugeret. *Sirenem Pica imitans*, de inepto imitatore dictũ eſt, ἄκιττα τὴν σειρῆνα μιμουμένα. *Pica Sirenis æmula.* Sirenes ſumma dulcedine ceciniſſe finguntur, & virtutum commentatores quibuſdam ſignificant, vnde apud Italos templa habuêre, vt aliæ Deę, quæ virtutem commendarent. Adagium hoc eſt apud [b] Galenum,& Doricum videtur,quid enim conſoni habet obſtrepera Pica,cum arguta Sirênum voce.

Sirenas prę ternauigare.

[a] *In Simpoſio.*

Sirenẽ Pica imitans.

[b] *Lib. 2. de diff. pulſ.*

ALLEGORICA.

SIRENES exiſtimare conuenit illecebroſas,& fraudulentas eſſe voluptates,quæ delicatis, blãdis, mellitisq; præſtigijs omnes grauiter irretiunt,quicunq; præſentem vitam tanquàm mare quoddam nauigant. Has voluptates ille ſuperabit,qui exemplum Vlyſ-

ſis imitatus, animæ facultates,& ſenſuũ inſtrumenta connata,diuinis rationibus, actionibusq; veluti cera refarſerit, corporeos autem impetus robuſtiſſimo philoſophiæ vinculo compeſcuerit, externisq; machinis inexpugnabiles effecerit. Hoc enim pacto, licet ſentiens, non ſentire videbitur, & audiens obaudire; illæ autem fruſtra occinentes admitti conabantur. Etenim voluptates ſimpliciter expertum eſſe non ſtatim animam corrumpit,ſed per omnem vitam ipſis adhærere velle temperantiæ optimarum actionum immemorem,hoc uerò eſt, quod præſentem animæ internecionem affert. Quod verò Sirenas tres fuiſſe fingant, tribus etiam modis homines in amoris illecebras pertrahi ſignificârunt,cantu ſcilicet,viſu,& conſuetudine. Idem numerus rectè nobis ſignificat mundum,carnem,& humani generis hoſtem,quorum cantus ſuggeſtiones ſunt,Inſtrumenta præſentes deliciæ,diuitiæ,& honores. Siren quę voce caneret, Dæmonem denotat, cuius vox,omnium vitiorum ſuggeſtio eſt,quibus irretitos homines detinet, detentosq; perimit,iuxta illud [a] Eſaiæ: *Erit Tyro quaſi canticum meretricum*. Quæ tibias inflat Siren carnis ſymbolum eſt, quæ nos ad luxuriam,libidinem, & gulę illecebras adhortatur iuxta illud [b] eiuſdem: *Comedamus , & bibamus, cras enim moriemur:* Tertia Siren mundus erit, qui propoſitis nobis diuitijs,atq; honoribus ad auaritiam, & rapinam nos impellit, hinc idem [c] Eſaias ait. *Accellera, ſpolia detrahe, feſtina prædari.* Ficti pariter,& ſimulati amici, hęretici, ambitioſi,& mulieres Sirenibus egregiè aſſimulantur. Amicus enim falſus dolis ſuis, ac fallacijs cuiq; imponit,& in eo omnem operam ſuam,atq; induſtriam collocat,ut ex tali amicitia emolumentum capiat, nihil de damno illius ſolicitus, de his loquitur [d] Apoſtolus. *Omnes quæ ſua ſunt,quærunt,non quærunt Ieſu Chriſti.* Hæretici eodem modo Sirenes dici poſſunt, cùm peſſimis ſuis impoſturis alios à vera,& Catholica fide reducere ſtudent, ſeductosq; in æternas miſerias præcipitare,de quibus ad [e] Romanos ſcriptum eſt. *Per dulces ſermones,& benedictiones decipiunt mentes innocentium.* Ambitioſi Sirenibus perquàm appoſitè etiam comparari poſſunt, illi ſcilicet,qui cum virtute non poſſunt,arte,atq; fallacijs,uel ad Eccleſiæ,uel Reip.gubernacula aſpirant,quia ſi ad ea recipiantur,alios honores ambiunt,nec priùs à tali inſtituto auellũtur,quàm cæteris à gubernaculo depulſis,ſoli rerum potiantur. Sirenes demum meretrices ſignificant, vt enim illæ tranſeuntes in naufragia deducebant; ita hæ amantes ſuo amore irretientes, omnibus ſuis facultatibus ſpoliant,& tandem Iro pauperiores reddunt. Licet enim Sirenes corporis ſui principio fæminas referrent,hoc eſt,amicas,& benignas ſe præſtarent: reliquis tamẽ partibus auitijs,vnguibus nempè,atq; alis inſignitæ,rapacitatem,atq; auaritiam inexplebilem denotãt. Quod deniq; Sirenes in pratis uiridis,in quibus hominum oſſa diſperſa iacebant, à quibuſdam depictæ conſpiciantur,id mortem ſignificat,& calamitatem extremam ab illecebris laſciuis proficiſci.

Vlyſſis exẽplum.
Cur Sirenes tres dictæ.
Dæmonis typus.
[a] Cap.23.
Carnis ſymbolum.
[b] Cap.22.
[c] Cap.8.
Amicus falſus.
Hæretici typus.
[d] Philip.2.
[e] Cap.6.
Ambitioſi.
Meretrices.

SYMBOLA.

SIREN in turbido mari natans cum his uerbis CONTEMNIT TVTA PROCELLAS, ſignificat hominem qui proprię virtuti confiſus,aduerſa omnia contemnit.

EMBLEMA.

[a] Emblem. 115.

EMBLEMA eſt apud [a] Alciatum,quod meretricibus nihil cum doctis eſſe ſignificat, uel poteſt intelligi ſub allegoria de malis,& ineptis Poëtis,qui bonis infeſti ſunt,& fuêre ſemper, ſed qui demum à bonis, & doctis vincũtur.

Abſq; alis volucres,& cruribus abſq; puellas
Roſtro abſq; & piſces,qui tamen ore canant,
Quis putet eſſe ullos? iungi hæc natura negauit
Sirenes fieri vel potuiſſe docent.
Illicitum eſt mulier,quæ in piſcem deſinit atrum
Plurima quod ſecum monſtra libido vehit.
Aſpectu,verbis,animi candore trahuntur
Parthenope, Ligia,Leucoſiaq; viri.
Has Muſæ explumant,has atq; illudit Vlyſſes,
Scilicet eſt doctis cum meretrice nihil.

DE

DE SELEVCIDIBVS AVIBVS.
Cap. V.

ETSI verò Seleucides dictæ aues, de quibus modò inſtitutus eſt ſermo, ueteribus minimè rapaces uocentur; quia tamen, quæ de illis tradiderũt, meræ fabulæ ſunt, placuit & earum hiſtoriam cæteris uolucribus fabuloſis ſubiungere, ut nihil in hoc opere deeſſe uideatur, quod liberalia ſtudia promouere poſſit.

ÆQVIVOCATIO.

SELEVCIS apud Varinum, & Heſychium calceamentum muliebre quoq; ſignificat, necnon & poculi quoddam genus quod à Seleuco Rege nomen inuenit, Seleucis dictũ eſt, de quo Athenæus loquens: *Pocula quædam* inquit, *vnicum fundum habent, alia duplex, vt Ooſcyphia, Cantharia, Seleucides: illorum fundum vaſis corpori continuum fabricatum eſt, in his præterea alterum, quod è figura anguſtiore in ampliorem extenditur, cui poculum inſiſtit.*

Seleucis ꝓ calceamento. a Lib. 11. Deipnos. Pro poculo.

SYNONIMA.

PLINIVS in plurali Seleucides uocat, fortè quia nunquam Iupiter unam, ſed plures ad internecionem locuſtarum immitteret. Legitur tamen σιλωνὶς pro aue locuſtis ueſcente apud Heſychium, & Varinum, quæ nunquid eadem cum Plinianis ſit, alij inquirant, iudicentuè. Quiuis id facilè mihi perſuaſerit. De nominis etymo nihil apud authores exaratum uideo. poſſit tamen quiſpiam ſuſpicari à Seleucia regione Seleucides dictas, quòd Zozimius Comes non uidetur negare. *Seleucia,* inquit, *quod eſt oppidum Ciliciæ templum Apollinis erat, quem Sarpedonium vocant, & in eo oraculum. De hoc quidem Deo, quæ perhibentur, & quod omnibus ab illuuie locuſtarũ vexatis Seleucidas dare ſolitus fuerit, & cũ petẽtibus eas dimittere,* &c.

FORMA.

DE forma Seleucidum, & magnitudine nihil ſcripſit antiquitas. Galenus tamen auiculas vocat, unde paruas fuiſſe quiſpiam arbitretur, maximè uerò cùm locuſtis ueſci fingerentur, qui uictus paruis potiùs, quam magnis auibus conuenit. Doctiſſimus Iacobus Dalechampius Elorij quoddam genus eſſe exiſtimat, ſed id non placet, Elorius enim ex Ardearum genere eſt, & piſciuorus.

Dalechampij error.

LOCVS. VICTVS. NATVRA.

VORACITATEM inexplebilem Seleucidibus fabuloſa antiquitas tribuit, ſed quarum tamen aduentum agricolę, quòd locuſtas, quę aliàs fruges ſuas deuaſtabant non deuorarent ſolùm, ſed ſola etiam vmbra ſua eas enecarent, ab Ioue implorabant. Quod longè aliter recenſet Plinius: *Seleucides,* inquiens, *vocantur, quarum aduentum à Ioue precibus impetrant Caſij montis incolæ, fruges eorum locuſtis vaſtantibus.* Quas ita deuoratas Galenus tam celeriter excreuiſſe ſcripſit, vt Suidas, ὀρνεὸν εὔπεπτον καὶ ἀκόρεςον καὶ πανοῦργον, hoc eſt, *Auem benè concoquentem ſine inſatiabilis ventriculi, malignam, vel aſtutam, & locuſtis deuorandis maximè inhiantem vocauerit.* Quem uerò locum incolerent, unde uenerint, quouè abireant nihil proditum reperio, & Plinius etiam id ignorari ſcribit, *& nunquam conſpectas, niſi cùm præſidia earum indigetur,* quod quomodo ueriſimile ſit, ipſe uiderit, ſed non minus ſplendidum eſt, quod ſequitur, mendacium, quòd tale eſt, vt ſi quis unam ex his auibus interfeciſſet, reliquę à defendendis à locuſtarum iniuria frugibus deſiſterent, neq; etiam amplius reuerterentur. Atque hęc ſunt quę de Selucidibus fabulati ſunt ueteres.

MORALIA.

SELEVCIDES Aues,quæ niſi à Ioue, hoc eſt,à Deo Opt. Max. in terrã miſſæ fingebantur ad extirpandam Locuſtarũ illuuiem, Angelos cæleſtes denotare poſſunt, quorũ nos conditio fugit, neſcimus.n.vnde illi veniant, aut quò ſe recipiant,quinimò nunquã niſi a Deo miſſi ad nos veniunt; Vnde D.[a] Paulus. *Omnes ſunt adminiſtratorÿ ſpiritus in miniſterium miſſi.* Nos itaq; vt Seleucides aues Caſÿ montis incolæ à Ioue impetrant, ſic quoq; à Deo noſtro,cùm locuſtæ,hoc eſt,vel carnis huius titillationes,vel Dæmones, vel Tyranni, vel deniq; hæretici fruges noſtras, hoc eſt, animi noſtri dotes,fidem ſcilicet,& charitatem, aliaq; bona opera noſtra deuaſtant,impetrare ſtudeamus,vt eiuſmodi locuſtas à nobis fuget. Sæpè autem Angelos pro hominibus pugnaſſe, & partâ victoriâ ex eorum oculis ſeſe eripuiſſe ſacra Biblia teſtantur.

[Angeli Seleucides dicti.]

[a Ad Hebr. cap. 1.]

SYMBOLVM.

SELEVCIDES Aues cum verbo ALIIS, ſignificant hominem,qui ſemper in eo ſolo omnem operam collocat, vt alijs proſit.

APPENDIX AD HISTORIAM DE GRYPHE.

ANTEQVAM ad vndecimum Librum me conferam,nonnullas prius Icones ex ærea quadã,at vetuſtiſſima tabula,hieroglyphicis,hoc eſt, ſacris Aegyptiorum ſymbolis cęlata (quam ex Torquati Bembi Muſæo publicæ vtilitatis cauſa Imperatori Ferdinando Aeneas Vicus Parmenſis publicatam dedicauit) depromptas inſerere voluimus,non tanquam per incuriam in Gryphi, & Harpyiarũ hiſtoria omiſſas,ſed quę iam modò ad manus noſtras peruenerent:nam & hæ (quatenus auium fabuloſarum effigies gerunt) Harpyias, & Gryphos potiùs, quàm vllas alias exprimunt. Nec obſtat rudis earum pictura: nam & ipſa eo æuo rudis erat, & imperfecta. Haſce verò icones Antonio Giganti Foroſempronienſi, qui, cùm diu optimè de literis meritus eſſet, hiſce diebus non ſine magno bonarum literarũ diſpendio hinc ereptus eſt,acceptas referimus,vti etiam multa præterea alia ipſi debemus: Hic inter alia,qualia in antiquariorum Muſæis conſpici ſolent, eiuſcemodi tabulæ,quam diximus,typum conſeruabat. In qua non haſce duntaxat,quas damus, icones conſiderauimus,verùm etiam alia multa hieroglyphica, ibi,vt diximus,exculpta,enucleauimus,& nomina impoſuimus; vti in proprijs patebit locis noſtrarum hiſtoriarum. Verumtamen nos, qui cùm hæc per trãſennam tantummodò ſcripſerimus,alios rogamus, qui naturæ arcana diligentiùs perſcrutantur, vt ad hęc noſtra,& quæ ſuprà de his fabuloſis volucribus à nobis dicta ſunt,ſi quæ habent, addant admiranda,ſcituq; digna. Veriſimile autem eſt Philoſophos,ſeu ſacerdotes illos Aegyptiacos, qui per eiuſcemodi animalium,ac aliarũ rerum naturalium picturas, ſymbola ſua hieroglyphica cõſcribebant: per hæc etiam nonnulla indicaſſe myſteria. Vnde cùm publicæ ſtudiorum vtilitatis cauſa,quam ſemper ante oculos habemus, has icones depingi curauerimus, lectorem minimè ſuperuacaneas iudicaturum omnino exiſtimamus, ſed cum D.[a] Auguſtino dicturũ; *Quàm innumerabilia varÿs artibus,& opificÿs in veſtibus,calceamentis, vaſibus, & huiuſmodi fabricationibus,picturis etiam,diuerſisq; figmentis,atq; his vſum neceſſarium,& piam ſignificationem longè trãſgredientibus.* Ex his etenim verbis picturas, maximè verò illas, quæ eiuſcemodi hieroglyphica continerent,inter reliquas artes propter finem, quem reſpiciunt, vtiliſſimas eſſe liquidè conſtat. Siquidem ex ijs diuina eluceſcit admiratio iuxta illud[b] Ariſtotelis: *Nullum reperitur animal, quamuis perexiguum ſit,in quo non ſit diuina admiratio.* Ad hæc eiuſmodi hieroglyphica per res naturales indicata non oblectant ſolùm homines ea contemplantes,verùm & eos, qui intimiùs ea perſcrutantur, ad virtutem, quæ omnium actionum finis eſt, perducunt. Hinc talibus picturis,quæ alta continebant myſteria, præter Aegyptios,Hebræos etiam olim delectatos fuiſſe ſacra hiſtoria teſtis eſt. Atq; hinc in templo Salomonis palmas,mala granata,leones, boues, multaque alia myſterijs plena depicta extitiſſe legimus, quæ à Theologis, ſacrorumq; myſteriorum interpretibus paſſim enucleata ſunt,& dilucidata. Verùm, vt ad icones depingendas reuertamur,lectorem de picturarum,quas diximus,vtilitate plura deſiderantem ad[c] Gabrielis Cardinalis Palæoti, &[d] Pinti ſcripta, quę abundè de ea agunt, ablegamus.

[a Lib. 10. cap. 34.]

[b Lib. 1. de partib. animal. cap. 5.]

[c Lib. 2. cap. 30. de pict.]

[d In Ezech.]

Quæ

Quæ priori loco depicta eſt figura, fabuloſo Grypho accedit, duplicis nimirū naturę, partim auem, partim quadrupedem referens. Roſtrū auium ſimile, nullus in capite oculus, nulla auris: quas nihilominus partes ſuo Gryphi fabuloſa vetuſtas attribuebat, vt in Gryphe oſtendimus.

Conſpicitur hîc ſupra verticem capitis huius animalis corniculatæ Lunæ imago, & ſupra hanc ſtella; ad latus verò neſcio quid ſemen fraxini, ſeu linguam auis, vel aceris ſemen æmulans. Habet pręterea hîc Gryps caudam quadrupedis, leonis fortè, vt veteres etiam Græci finxerunt. Supra anteriores eius pedes alia erat figura facie humana, ſed quæ brachiorum loco alas habebat ceù in vagina reconditas, vt in inſectis analitris conſpicimus.

Huic icori addimus modò aliam, quæ quoque & ipſa Gryphem quodammodo exprimit quamuis enim facies, vtpotè cum appēdice quadā ad mētum capillari, humanæ ſimilis videatur, quòd virilis habitus ſignum eſt, Harpyiæq́; fœminæ, ideoq; imberbes fingantur, Gryphis rudiorem picturam potiùs, quam Harpyiarum iudicamus, maximè cùm alas habeat inſtar auis, cætera quadrupedis, vt Gryps fabuloſus.

Adpicta erant huic figuræ, & alia hieroglyphica, nimirum planta quædam è vaſculo enaſcens, nonnullęq́; literæ, necnon baculus erectus, qui in ſuperiori parte ſceptri inſtar admodum erat craſſus.

Tertio loco poſita Icon ſuperiori in omnibus ferè ſimillima. Eſt autem triplicis etiam naturæ, capite nimirum barbato, eoq; ceu galea induto hominem, alis auem, cæteris partibus quadrupedem referens.

Quarta figura, & ipſa Gryphi poteſt annumerari, & Tetrapoãtropos dici, quòd partim quadrupedem, partim hominem referat: Capite ſcilicet capillamẽtis quibuſdam tortuoſis inſignito mulierem, alis retro caput ſurſum vergentibus aues, cæteris quadrupedes.

APPENDIX AD HARPYIAS.

NVM iſtæc priori loco poſita Icon ad fabuloſas veterum Harpyias, an verò ad Sirenes adijcere quiſpiam mauelit, per me non ſtat. Tota autem auem æmulatur excepta facie, quæ humana eſt. In fronte capillamenta quædam gerit ſurrecta, vel cincinnos in dextram, & ſiniſtram partem conglobatos.

Quæ ſubſequitur figura effigiem mulieris, alas, & pedes more auium obtinet: aſtat ab vna parte vas, in quo conſpicitur folium, fortè palmę: prope caput inſectum papilionaceum: ab altera parte planta lilio congener, quæ in folij ſummitate aſteriſcum continet. Adpicta eſt demum planta ſpicata, cuius ſummitas deorſum pendet. Quæ omnia abſq; dubio ſua habent myſteria.

Tertio loco depictam appellare placuit Harpyiam tetrapteron, id eſt quadrialam. Eiuſmodi animal ſi in rerum natura daretur, cęterorum ſanguineorũ animalium naturę repugnaret. Siquidem cùm quatuor habeat alas, duas ſcilicet extenſas, totidemq; compreſſas, binos uerò è contrario duntaxat pedes, animalia ſanguine prędita dicẽdum foret ſex notis moueri, quod Philoſophorum Principis * Ariſtotelis præceptis omnino refragatur. Sex enim notis moueri exanguibus quibuſdam, ſeu inſectis tantummodo quadrat: vel contrà ſtatueudum eſſet hoc animal eſſe monſtrificum, & ex abundantia materię quatuor alas obtinuiſſe. Harpya tetrapteros. * De inceſſu animal.

Libri Decimi Finis.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Vndecimus.

Qui eſt

DE PSITTACIS.

DE EISDEM IN GENERE, Cap. I.

Ordinis ratio.

PSITTACOS Auibus rapacibus abſq; vlla quidem neceſſitate, ob ſequẽtes attamen rationes ſubiunximus. Etenim corporis habitu, & ſtructura, quàm proximè ad rapaces accedunt. Nam & roſtrum, & vngues, quibus duabus partibus rapaces à cæteris præcipuè diſtinguuntur, illis adunca ſunt. At bini digiti, quos antè, & retro habent, nihil obſtant; nam ſimili pedũ conſtitutione, & rapaces, nocturnas præſertim, vt Vlulas, & Noctuas eſſe videmus. Neq; item refert, quòd fructibus frugibuſuè, dum feri ſunt, maxima ex parte viuant, quia cicures facti, quoduis ab homine oblatum cibi genus, atq; adeò carnem ipſam deuorant, res cũ rapacibus quoq; communis. Cùm verò rapaces corporis magnitudine, atq; adeò ob ſingulare robur animi primum locum obtinuerint, ſecundum ſibi non immeritò Pſittaci poſtulant, quoniam ſi uel corporis, uel animi dotes diligentiùs expendas, nulli alitum cedere debere, vel quiuis iudicet. Nullum enim aliud auium genus tam ſpecioſum eſt, tam varium, ac Pſittaci, qui aut ſeptem, vel octo nonnunquàm colorum diuerſitate pinguntur. Ingenio inſuper, & moribus vel hominem ipſum, ſi quid aliud animal, quàm proximè æmulantur. Idq; non ratione tantùm, quam non paucis alijs brutis cum homine communem facere nonnulli Philoſophi (errantes tamen) auſi ſunt, ſed etiam oratione, quæ ſola homini peculiaris eſt, & propria. Vnde non mirum, ſi tantis apud Romanos etiam integriores, & nondum planè ingruente ex deuicti orbis ſpolijs, luxu eneruatos, in delitijs haberẽtur, vt non mediocri, imò maiori aliquãdo, quàm mancipia pretio venirent, & non fœminis tantùm, ſed & viris ſummè voluptuoſi eſſent. Quæ res M. Portio Catoni reprehendendi molles ciuium Romanorum mores cauſam præbuit. Eædem cùm corporis, tùm animi dotes faciunt, vt & hodie à noſtris Principibus, & magnatibus omnibus mirè expetantur. Hinc & Indis olim, quibus tamen inquilini, & quidẽ frequentes ſunt, teſte [a] Aeliano, ſacri habebãtur, atque ab eſu eorum religione quadam abſtinebant, ac ſi diuinum illis quippiam ineſſet. Hac tamen tempeſtate ob vſum pennarum, è quibus diuerſa cùm veſtium, tùm aliorum etiam vtenſilium ornamenta multiplici colorum varietate interſtincta contexunt, in pretiò eos omnes, tam Eôi, quàm occidui Indi habent. Sed vt quidam eorum Pſittacis parcere, ita alios telis eoſdem petere, & in cibum aſſumere neotericorum hiſtoriȩ tradunt. Atq; ita duplicem eis vtilitatem præbere conſtat, quod ideò fieri poteſt, quia ob copiam, quæ fortè nunc apud illos, quàm olim maior ſit (omnia enim frequentia, etiam pretioſiſſima vileſcere contingit) reuerentiæ, & admirationi eorum non parũ detractum ſit, vnde nec diuinum eis honorem, etſi adhuc pagani ſint, Indos illis deferre, nemo hiſtoricorum refert.

Cato cur Romanos reprehẽdit.

[a] *Lib.* 13. *de Anim. c.* 18.

Cur nũc Indis in pretio ſint.

AEQVI-

AEQVIVOCA.

E Piſcibus quidam Turdorum generis vulgò, & Romanis præſertim, Peſce papagallo ob ſimilem colorum varietatem vocatur. Pſittace vrbs eſt iuxta Tigrim, vbi Pſittacia fructus (quos alij Piſtacia vocant) naſcuntur. Hinc Pſittacius, & Pſittacenus authore Stephano.

Piſcis papagallo dict⁹.
Pſittace vrbs.
Pſittacia fructus.

SYNONIMA.

PSITTACVS hæc Auis dicta eſt Græcis, ſed incertum qua origine. Quod ſi coniecturis locus eſt, à Ψιττάκη, quæ eſt iuxta Tigrin in Perſia celebris vrbs, & toti regioni Pſittacenę nomen dat, appellatus uideri poſſet, quòd illic aliquando copioſa fuerit, etſi Plinius ſolam Indiam huius auis patriam faciat. Eodem modo, & ab eadem vrbe Pſittacia fructus, aliter Piſtacia dictos nomen accepiſſe tradunt. Quid ſi quis ab his fructibus pſittaceis, ſeu aliter piſtaceis nomen mutuatum dicat? Veteribus enim præter virides Pſittacos, nulli erant cogniti, & nunc vix vllũ Pſittacum in tanta colorum varietate videre eſt, qui nõ aliqua ſaltem parte vireat. Maxima ſua parte virent, unde & Aues uirides Poëtis dictæ ſunt. Sic viror in Pſittacio fructu, non in extimo ſolum, ſed in intimo quoq; cortice, imò & in tota nuclei carne inſolenter admodum imbibitus conſpicitur. Vel nunquid a Sitta, quæ Auis eſt è Picorum genere, appellatur, ſpeciei vocabulo ad genus detorto? Hoc enim volucrum genus coloribus inter aues plurimis diſtinguitur, ſed alia eſt, quàm Pſittacus pedum conformatione. Adhæc loquela ei ferè cum Pſittacis communis eſt, vt & cum Picis, quos Apuleius cum Pſittacis multoties confundit, ſed p littera præpoſita ſcrupulum mouet: Verùm & ſine p. Sittacus legitur. [a] Arrianus enim σιττακὸν ſcribit, & Heſychius, & Varinus Sittam à Pſittaco uix diſtinguere uidentur. Ita enim aiunt: Sittas auis quædam, aliqui Pſittacum interpretantur. Picis item omnibus colorum uarietas nomen indidit, Ποικίλον enim Græcis variegatum ſignificat, quæ nominis ratio cum etiam Pſittaco, vel maximè conueniat, non mirum ſi nomenclatura etiam Pici ei nonnunquam tribuatur. Verùm hæc nos conijcimus. Quid alij ſentiant, liberũ eſt. Pſittacus ſeu Ψιττακὸς, & σιττακὸς oxytona, & maſculina item Ψιττάκη fœmininum paroxitonum (omnibus enim his nominibus hæc auis dicta eſt) apud Ariſtotelem alioſq; authores Græcos per duplex τ. ſcribi reperimus. Latini tamen quidam præſertim recentiores, ut Gaza, Volaterranus, Grapaldus, Pſitacũ per τ. ſimplex ſcribunt. Poëtæ primam, ſemper producunt. Hodie Græcis παπαγᾶς vocatur. Italicè Papagallo, Hiſpanicè Papagaio, Gallicè Papagaij. Plurimis linguis Papagalli nomen commune eſt. Papa lingua noſtra patrem denotat, idque nomen ſummo apud Chriſtianos ſacrorum antiſtiti tribuitur, utpotè cuius ſit alios ceu filios alimonia ſpirituali reficere. Vnde lectoribus conſiderandum propono, nunquid Papagallus ita vulgò dictus fuerit, tanquam Gallus Papa, id eſt, ſummo religionis noſtræ Principe dignus, ſeu dignum munus, ob raram, & eximiam elegantiam, ingenijq; ſolertiam. An potiùs tanquam Papa, id eſt, Princeps, ſeu primus Gallus, inter reliquas aues. Hinc Poetæ uarijs eum nominibus honeſtant, dum nunc à Statio. *Lux volucrum*, nunc *plagæ regnator Eôæ*, tanquam Orientis alitum Rex, denique

—— *aeriæ celeberrima gloria gentis.*

Et alijs aliter, ſed honeſtiſſimè appellatur: Quod ſi quis Hiſpanos, Gallos, Germanos ab hac appellatione diſcedere, & non Papagallo, ſed Papagaij uocari dicat, huic quoque ſatisfacere conatus, reſpondebo Gay nobis, uti & Gallis, & Germanis inferioribus alecrem, hilarem, ac uenuſtũ denotare, quę epitheta Pſittaco non malè congruunt, quòd & pulchritudine, & facidia grataq; garrulitate Domini animum exhilaret. Eadem erat etiã apud priſcos Latinos Gaij ſignificatio, cùm ſponſus nouę nuptę coniungendus fidemq; daturus dicere ſolet: *Tu ſis mihi Gaia, ego ero tibi Gaius*. quibus uerbis inuicem repetitis iucundam lętamq; ſibi motuo ſocietatẽ ſponſi promittebant. Ab eadem uoce Gay, Cymbrico etymo Galli nominis ſui originem trahunt. Galli enim ſi Goropio credimus, tanquam Gay li, id eſt, homines ſeu uiri alacres, agiles, ac pulchri primitus ſua, id eſt, Cymbrica lingua nũcupati fuerunt. Pſittacus Gallicè alio quoq; uocabulo Parroquet uocatur, quãuis hoc nomen minoribus, ac uiridibus Bellonius, alij è contrà maioribus, & cæruleis peculiare faciãt. Dictus eſt hoc nomine per onomatopœiam, quòd talem uocem ſponte ſua, & proprio Marte atque exactiſſimè exprimere audiatur, vt teſtatur [b] Bellon. Germani dicitur Sittich, uel Sickuſt uocabulo Gręco Latinoq; affini. Appellatur tamen communi ab eiſdem nomine Pappengey, quo eodem & Flandris venit. Anglicè à Popiniay, uel à Popingey. Illyricè Pappauſeck. Polonicè Papuga. Turcicè Dud. Indis uerò Occidentalibus, ſeu Americanis teſte Theueto Coſmographo Gallorũ Regis Cariudi indigitatur.

Pſittac⁹ vnde dictus.
Pſittacena regio.
Pſittacia fructus.
Viridis Auis Poëtarum.
An à Sitta dictus.
[a] In Indicis.
Σιττακός.
Cur Pſittacus Picus aliquando vocetur.
Παπαγᾶς
Papagaij.
Gay quid.
Galli vnde dicti.
Parroquet.
[b] Lib. 6. de Auib. c. 12.
Sittich.
Sickuſt.
Papengey.
Popiniay.
Popingey.
Pappauſeck.
Papuga.

DIFFERENTIÆ.

PRISCI vnum Pſittacorum tantùmmodo genus, idque ab India miſſum,
quantum ex eorum ſcriptis licet colligere, agnouiſſe videntur. Plinius, Soli-
nus, vbi Pſittacum depingunt, illius ſolùm meminerunt, qui miniaceo torque
collum inſigne habet, virer cætera. Noſtra tempeſtate, poſteaquam Hiſpa-
norum induſtria ad noui orbis inſulas aditus recluſus eſt, quamplurima eorũ-
dem genera, ſibi mutuo diſſimillima, veteribus ignota ad nos delata ſunt. Pau-
Pſittacorũ copia, & diuerſitas vbi. ca tamen hæc ipſa nobis hactenus viſa ſunt, ſi cum his, quæ in dictis inſulis reperiuntur, con-
feramus. Qui enim nauigationes ſuas in nouum orbem nobis deſcriptas reliquêre, mira, &
inaudita de multijuga eorundem varietate referunt. Tanta enim cùm magnitudinis, tùm co-
lorum præcipuè diuerſitate eos diſtingui tradunt, vt omnes differẽtias enumerare ſit ἀδύνατον,
& vt penicillo potiùs, quàm calamo, ſi quis eas exprimere ad vnum omnes volet, opus fore iu-
dicent. Qui plurimos Pſittacos, quoad licuit hactenus obſeruârunt, ſupra centenas colore, &
magnitudine ſpecies diſcrepantes ponunt, quæ illis locis reapſe reperiantur. Nobis ſanè le-
ctione plurimas, oculo vix plures, quam hîc videntur, varietates obſeruare datum eſt. Cùm
autem reliquo corporis habitu, & figura roſtri pedumq; conſtructione nihil differant, ſed ma-
gnitudine potiſſimùm, colore, voce, & ingenio: Itaque hinc eorum non malè differentias pe-
temus. Species in primis à magnitudine non paucæ ſunt. Veſputius author eſt in regione ſu-
Pſittacorũ differẽtiæ à magnitudine. pra Promontorium Bonæ ſpei à Pſittacis cognominata Pſittacos in tantam proceritatem ex-
creſcere, vt brachium cum dimidio longitudine expleant. [a] Scaliger tãtæ magnitudinis vnum
ſe vidiſſe apud mercatorem quendam affirmat, vt clathratæ feneſtræ ſpatium penè impleret.
Pſittaci magni. Grachana occidentalioris Indiæ regio Phaſianis multò maiores habet, & quos nos apud Se-
reniſſimos Mantuæ Principes olim vidimus, paulò pòſt & icone & penna exprimendos, Pha-
[a] Exerc. 236 ſianis nihilo fuiſſe minores certum eſt. Sunt alij frequenti ſatis numero, qui magnitudine cũ
Gallinis certent. Inſula Indica Bandan Pſittacos nutrit non vnius generis, Columbo noſtra-
te haud maiores. Quidam deniq; Turdum, quidam Hyrundinem, nõnulli Paſſerem magni-
Pſittaci parui. tudine non excedunt, quorum primi caudam ſanè longiſſimam protendunt. Hos peculiari-
ter Gallis Perroquets dici quidam volunt, & Germanis Sitticb, vt maiores Pappengey. Sed &
Differentię à cauda. maximo illi Gallinaceo Indico pari, cauda prælonga eſt. Mediocribus, qui frequentes haben
tur, minus longa. Rerum Indicarum ſcriptores in Calecutana regione aues quaſdam Pſitta-
cis vulgaribus, inferiores quidem magnitudine, at cantu longè ſuauiores naſci tradunt, quæ
num inter Pſittacos habendæ ſint, nec ne, equidem dubito. Nam cùm in vtraq; India quam-
plurimæ auiculæ minutiores reperiantur, & multiplici colorum varietate haud ſecus atq; Pſit
taci picturatæ, certè harum ſpecie prima fronte multos ab initio deceptos fuiſſe conſtat, quòd
eas à Pſittacis minuſculis ægrè dignoſcerent. Tales ſuo loco ſub nomine Paſſerum Indicorũ
aliquot deſcribentur. Colore uerò præcipuè diſtinguuntur, Sed his tam multiplex eſt, vt ha-
A colore. ctenus nemini omnes differentias minutim perſequi licuerit. In Manaſapan Hiſpaniæ no-
Albi. [b] Exer. 59.2 uæ, & Cunam, item in Aethiopia quidã toti albi ſunt, necnon [b] Scaligero teſte, in feruidiſſima
Rubri. Aethiopia, & vltima India. In Terenati Molluccarum vna, in Braſilia, in Aethiopia rubri.
Septem colorum. In regione circa Tarnaſſari Indiæ vrbem Pſittaci longè pulcherrimi ſpectantur ſeptem colo-
rum generibus pręſertim diſtincti. In Calechut alij praſſini, alij ſcutulati, alij purpurei repe-
Virides. riuntur. Grachana regio grandes habet, alis quidem verſicoloribus, ſed rubros cætera. Quoſ-
Purpurei. dam item totos cæruleos, alios cinereos videre eſt. Badan inſula eſt ad Iauam, in qua Pſittaco
Verſicolores. rum ſpecies tres. Prima rubra, roſtro luteo, altera uerſicolor, vtraq; dicitur ab ipſis Nor, id eſt,
Cærulei. lucida, fortè quòd ſplendor quidam in pennarum coloribus emicet. Tertia candida Cachi il-
Cinerei. lis, quod pretioſum ſignificat. In Aethiopiæ ſyluis plurimi uirides, alij uerſicolores, nonnulli
Nor. nigri degunt, quidam leucophęi: Bellonius magnos quoſdam totos canêre, mediocres alios
Cachi. ex rubro uariegari, puſillos nonnullos prolixa cauda ornatos totos uirides eſſe ait. Pręter ma-
A voce, & ingenio. gnitudinem, & colorem etiam vox eos diſtinguit. Sunt enim aliqui dociles & quidam indoci-
les, qui nullas humanas uoces diſcunt exprimere, atq; adeò nihil præter vnicam ipſis naturalẽ
uocem, Parroquet, quæ ideò apud Gallos ipſorum nomen eſt, pronunciant. Tales illi ſunt,
maximi, ad duos cubitos longi, quos mutos idcircò non immeritò uocârunt. Ad Pſittacos
etiam, quam ad aliud auium genus, potiùs referendæ ſunt, quas in India, teſte Ioſepho à Coſta
Guacemaias vocant, aues Pſittacis maiores, ſed colorum diuerſitatis uenuſtate illis per omnia
Guacemaiæ. ſimiles.

DESCRI-

DESCRIPTIO.

QVANDOQVIDEM inenarrabilis propemodum Pſittacorum in ſpecie diuerſitas eſt, nos itaque ea primùm, quæ in genere omnibus competunt, perſequemur, atq; poſt eas ſaltem, quæ hactenus cùm ab alijs, tùm à nobis cognitę ſunt, ſigillatim deſcribemus. Veteres, quòd aditu ad occidui orbis inſulas necdum aperto, id tantùm genus agnoſcerent, quod India orientalis mittit, vnicum propterea nobis & paucis uerbis deſcriptum reliquêre. Eum Ariſtoteles, Plinius, Solinus, & alij viridem toto corpore fuiſſe tradunt, torque tantùm miniaceo in collo diſtinctum. [a] Apuleius eundem ſcitè his verbis depingit. *Pſittacus India auis eſt inſtar illi minimo minus, ſed non color Columbarum. Non enim lacteus ille vel liuidus, vel vtcunque ſubluteus, aut ſparſus eſt, ſed color illi viridis, & intimis plumulis, & extimis palmulis, niſi quòd ſola ceruice diſtinguatur. Enimuerò ceruicula eius circulo minea velut aurea torquis, pari fulgoris circumactu cingitur, & coronatur.* Conſpicitur tamen hac noſtra ætate viredo quędam ſublutea, ſeu luteo diluta in Indicis Pſittacis, licet id ille neget. Virore tamen ceu colore præcipuo inſignes erant. Vnde à potiſſima nota Aues Virides periphraſticè nominabantur Poetis, & à vireſcente ſplendore, tanquàm præcipua dote pulchritudinis commendabantur. Vnde [b] Statius Epicedio in Pſittacum Melioris Atedij.

Pſittacus veterum.

[a] L. 2. Flor.

Pſittac⁹ torque miniaceo.

Auis Viridis.

[b] L. 2. Syl.

Pſittacus ille plagæ viridis regnator Eôa,
Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
Vinceret, aſpectu gelidi non Phaſidos ales.

Et [c] Ouidius in mortem Pſittaci ludens inter cętera, ita canit:

[c] Eleg. 2.

Tu poteras virides pennis hebetare ſmaragdos,
Tincta gerens rubro punica roſtra croco.

Hinc etiam Aelianus eum, qui in India Columbam Liuiam pennas uirides habentem uiderit, primo aſpectu deceptum iri, & Pſittacum, non Columbam dicturum eſſe, ait, quòd nempè priſci nullam pręter Pſittacum virentem tantummodò auem noſſent. Baptiſta Mantuanus in delineando Pſittaco veteres, & pręſertim Statium ęmulatus Pauoni eum comparat:

Pſittacus noſtri, ntunt ſuperbo. Tergore Paui.

Forma.

Caput.

Similis quadantenus corporis habitu uidetur Accipitribus. Capite eſt pręgrandi, quod Cardanus ingenij ſignum, & cauſam aſſignat. Capiti eadem, quę roſtro durities eſt. Vnde cùm loqui docetur, niſi radio ferreo ictus, non ſentire perhibetur. Roſtrum uerò adeò eſt durum, vt Statius illud cornu meritò nominet:

Argutumq; tuo ſtridentia limina cornu.

Roſtrum, & eius durities, vſuſque.

Imo verò tantũ duriſſimo huic roſtro robur ineſſe fertur, ut fruſtra ligneis clathris coerceatur quas omnes perfringit. Quare ferreis opus eſt, quæ tamẽ & ipſæ vix ab eiuſdem violentia tutæ ſunt, quas & pręſertim tenuiores non ſemel perrumpere viſus eſt. Hinc etiam *cùm deuolat,* ut inquit Plinius, *roſtro ſe excipit, illi innititur, leuioremq; ſe ita pedum infirmitati facit.* Sagaciſſima igitur natura, vt pedum debilitatem hoc uelut fulcri cuiuſdam adminiculo, partim compẽſaret, partim etiam, vt fructuum omne genus, & nucum præſertim putamina (nam hiſce etiã dum in ſyluis degunt, victitant) confringere, nucleoq; nullo negotio potiri poſſent, illis adeò durum largita eſt. Cur autem aduncum dederit, cùm Pſittacus fructiuora, & frugilega potiùs, quàm carniuora & rapax auis ſit, equidem vix video, neq; aliam cauſam probabiliorem agnoſco, quàm ſi deſcendentem per ramos aut clathras corporis pondus commodè ſuſtinere non potuiſſe dicamus, niſi hamatum illud, ac curuum, ac ſemicirculari figura conſtructum fuiſſet, quò velut vnco quodã aut harpagine obuia quæq; prehenderet, & eò maximè, cùm pedum debilitatem ſupplere deberet, qui tamen & ipſi ob firmiorem etiam apprehenſionem adunci facti ſunt. Solus autem Pſittacus cum Crocodilo mandibulam ſuperiorem mouet, niſi ex Oppiani ſententia, Thæmatopodem addamus, vt cætera animantia omnia inferiorem tantùm. Roſtrum pręterea, quod nulli alij contigit, quà collo committitur, infernè ſub faucibus apertũ eſt, vt rectè Scaliger aduertit. Sed de his omnibus pòſt in capitis anatome fuſiùs. Ceruix curta vt [d] Ariſtoteles docet. *Omnes aues vnca breui ſunt collo, & lingua lata, aptèq; ad imitandum, nam & Pſittacus auis Indica talis eſt.* Lingua ei lata, qualis humana, multoq; latior, quàm cæteris auibus. Quod etiam Solinus, & Apuleius annotârunt, inde perfici haud temerè colligentes, vt articulata penitùs eloquatur. *Auium* enim, vt inquit Suidas, *quæcunque linguam conſimilem humanæ habent, & maxillarum diſpoſitionem humanum aptæ ſunt imitari ſermonẽ.* Quo loco Suidas, neſcio quid de maxillarum diſpoſitione ſubodoratus videtur. Cùm enim reliquis auibus pro maxillis ſit roſtrum, Pſittacus ſanè peculiarem quandam capitis, & mandibularum præſertim ſuperiorum conſtructionem, vt anatomica inſpectio nos edocuit, habere compertus eſt. Repræſentat au-

Cur roſtrũ habeat aduncum.

Mandibulam ſuperiorem quę animantia moueant.

Ceruix.

[d] 8. Hiſtor. c. 12.

Lingua.

tem Pſittaci lingua, cucurbitæ ſeminis figuram, vt Scaliger notat. Hinc eſt, quòd ἀνθρωπόγλωττον eum dicunt, quaſi humanam linguam referat. Pectus ei rotundum. Pedum ſpecies rara, & cū Picis, Iyngeq; , quam Verticolliam appellat Scaliger, & nocturnis quibuſdam tantùm communis. Non enim tres digitos antè habet, & vnum ponè, ſed vtrobiq; binos. Ioannes de Mandauilla tamen neſcio, quam fidus nobis teſtis eſt, in deſertis Præsbiteri Ioannis propè mare arenoſum bina reperiri Pſittacorum genera, vnum, cui ſex in pedibus digiti ſint, naturaliter ſine hominis diſciplina prætereuntes humano ſermone ſalutare, idq; genus eorum lingua Parſiſta nuncupari, alterum tribus tantùm digitis eſſe, naturâ mutum ferè, aut ſaltem longè diuerſam ab humana vocem, ſonū ſcilicet querulum edere. Sunt autem crura breuiuſcula, infirma, & plerumq; fuſca, vnguibus interim aduncis, & magnis in pedibus armata. Quod verò ad digitorum numerum attinet, Apuleium certè, & Solinum fœdo ſeſe errori inuoluiſſe, cùm auiū naturæ ignorantiâ, tùm in Plinio legendo oſcitantiâ videmus. Ita enim Solinus. *Inter nobiles, & Plebeios*, inquir, *diſcretionem digitorum facit numerus: qui præſtant, quinos in pede habent digitos, cæteri ternos.* Et Apuleius ita habet: *Ad diſciplinam humani ſermonis facilior eſt Pſittacus, glande qui veſcitur, & cuius in pedibus, vt hominis, quinque digituli numerantur. non enim omnibus id inſigne.* Sed hoc, quod ex Plinio perperam intellecto vterq; excerpſit, ille de Picis, non de Pſittacis prodidit. Neq; enim Pſittacus peculiaris quiſpiam eſt, ſed Pica eo nomine dicta Glandaria. Et [e] Plinius non Pſittacorum, ſed Picarum ſcribit, *faciliùs diſcere humanum ſermonem illas, quibus quini ſunt digiti in pedibus:* quæ tamen quatuor tantùm digitos habenr. Pici uerò binos digitos antè, & totidem retrò habent, ſuntq; ad formanda verba multò illis ineptiores. Vnde conſtat eos Pſittacos cum Picis confudiſſe. Vngues aduncos habet Pſittacus, quibus eſcam inſtar rapacium complectitur, & humano more, ori admouet. Hanc enim digitis captam eleuat, & ad os non quidem introrſum, ſed extrorſum conuertit. Hoc loco ſuperuacaneū iudicarem, & perinde ac ſi quis de lana caprina rixam inſtituat, quærere, num Pſittacus bellus potiùs, quàm deformis vocandus ſit: niſi Philoſophos, viros acres, ac graues in huiuſmodi quæſtione priores nobis ingenium exercere uoluiſſe uiderem: Cardanum dico noſtrum, & Scaligerū. Ille enim *Pulcherrimum ait Pſittacum. Eſt namq*, inquit, *varietas Pſittacorum in coloribus magna, vnde pulcherrimi etiam apud Indos exiſtimantur, nam præter colorum aptam varietatem illam ſplendor etiam quidam affulget.* [f] Hic verò è contrà negat pulchrum dicendum, & his uerbis, ac rationibus cum illo contendit. *Pulchrum ait Pſittacum. Speciem declaratam oportuit. Auis enim forma non admodum pulchra. Nihil, inquam, pulchri præter oculos. Caput excreuit ſupra modum indecora magnitudine. Roſtrum fœdum. Crura fœdiſſima. Lingua nihil turpius. Quin etiam fuſcis, ſiue cinereis color triſtis, vtior nullus: ne à colore genus commendes vniuerſum.* Aſtutè hoc poſttemum velut tacitę occurrens obiectioni adiecit Scaliger. Subolebat enim neminem fore tam ſtolidum, qui non ſtatim ipſi reſponſurus eſſet; pulchrum eſſe Pſittacum non roſtro, aut pedibus, ſed colorum variorum decore, quę etiam proculdubiò Cardani mens erat, quam ex uerbis paulò antè allatis, facilè quiuis intelliget. Sed ludit Scaliger, non diſputat. Multa à viris etiam doctiſſimis ſępè extundit contradicendi, aut forſan exercitandi ingenij ſtudium, quæ alioquin vtpotè non undiquaq; ſatis firma proculdubiò tacituri erant. Vt enim enunciationis huius, pulcher eſt Pſittacus, ita indefinitè prolatę ueritas ſtare poſſit, non neceſſe eſt ſtatim nullum omninò Pſittacum, qui turpis ſit, reperiri. Sufficere quiuis dicet, ut in maiori parte locum habeat. Sed iſtæc de generatim hactenus deſcripto Pſittaco ſufficiant.

Pectus.
Pedes.
Parſiſta Pſittaci genus.
Crura.
Digiti.
Apulei, & Solini error.
[e] Lib. 10. c. 42.
Vngues.
An Pſittacus bellus, aut deformis dicendus quæſtio.
[f] Exercit. 236.

CAPITIS PSITTACI ANATOME.

SED cùm in Pſittaci magis, quàm in cæterarum alitum capitis fabrica elaboraſſe ſagaciſſimam in omnibus Naturā uiderem, ac miro ſanè artificio uſām, itaque placuit facta de eo anatome ſingulas eius particulas intus etiam rimari, ſinguliſq; quantum fieri etiam licebit, ſuas functiones aſſignare. In quibus ſi forte legentibus non omninò ſatisfecero, ueniam humiliter precor, ſolùm ea alijs dijudicanda propoſuiſſe contentus: Huius itaq; capitis ſtructuram ritè intelligemus, ſi primùm qua in re maximè differant Pſittaci à cæteris dixerimus. Duæ ſunt, eæq; maximæ differentię, quarum altera eſt loquela, quę alijs auibus haudquaquàm competit, uel non tam exacta, & copioſa; altera uerò eſt, quòd roſtrum ſuperius mouent, inferiore, uel planè immoto, uel exigua motione, atq; ferè ſaltē ad latera prędito, ſecus atq; in alijs Auibus, quibus inferior roſtri pars mobilis, ſuperior uerò immobilis eſt. Verùm tantæ diuerſitatis cauſam quæſo primùm indagemus. Et quod ad loquelam attinet, certum eſt omnium actionum humanarum, tam bonarum, ac malarum, quam animæ, & corporis, per omnes animaliū

Pſittaci in quibus ab alijs differant.

ſpecies

ſpecies hinc inde imagines ab optimo, & ſapientiſſimo rerum conditore diſperſas eſſe, atque in his minus, in illis magis, quæ omnia pòſt in uno homine, uelut in archiuo quodam celeberrimo reponerentur, quorumq́; ipſe complementum eſſet, & theſaurus uelut omnium uberrimus. Sic Luſcinias cantu, Elephantos memoria, prudentia, Simias geſticulatione, Canes ſagacitate, Leones animi magnitudine ad homines accedere uoluit, Idem Pſittacos ſermonẽ humanum exprimere fecit, ut & huius rudimenta in animalibus brutis reperirentur, & non haberet homo, ut uel ſolus de tam ingenti dono contenderet. Itaq; huic inſtrumẽta idonea, & quod ad uſum ſpectat humanis non multò inferiora, ut infrà uidebimus, addidit. Sed ad roſtri diuerſitatem quid dicemus? roſtrum Auibus, ut hominibus & alijs animalibus quadrupedibus, mandibula, dentes, labia, inter alios uſus ad mandendum datum eſt. Hic primus in illis uſus eſt: ſed in functione etiam diuerſitas eſt. Aues enim frugilegæ acumine roſtri ſui grana colligunt, eaque mox deglutiunt. Carnem prius in exigua fruſtula diſcerptam carniuoræ etiam deijciunt, nulla facta uel maſticatione, uel præparatione, ut in homine. At Pſittacus non ſolùm roſtro, quaſi dentibus quibuſdam amygdalas integras primùm diſcindit, ſed uolutando etiam inter roſtri cauitatem, & lingua ſubigendo, & terendo comminuit, atque quaſi mandit, & tandem comminutas deglutit; qua in parte mirum, quantum cum homine conuenit. Ad talem igitur roſtri functionem, non admodum laborioſam natura inferius roſtrũ Auibus mobile dedit, quo ſcilicet alimenta uel humo, uel aliundè tollerẽt, & quaſi manu quadam in os inferrent, ſecus ac in Pſittaco, qui pedibus comprehenſas nuces, poma, amygdalas, mira ſolertia ori admouet. Sed quantum ad rationem operis attinet, non uideo cur ab inſtituto ſuo in hac roſtri efformatione natura deſciſcere debuit. Aequè enim ac ſi roſtrum inferius mobile, ſuperius uerò immobile eſſet, & cibum comprehendere, & ori admouere, & commandere potuit. Vereor itaque, ne maius quoddam obſtiterit, & hanc creationis legem immutauerit. Sed quid nam illud eſt? Pſittacum, quod ex actione uidemus, natura ſcanſilem, vt Picos, facere voluit, & per arbores domorumq́; parietes repentem, quod vt faceret, egregijs, & robuſtis pedibus præter alia, & obtinentibus caudæ pennis, quibus in arboris corticem defixis veſtigium figeret, vt ijſdem Picis, inſtructum eſſe conueniebat. At Pſittaci caudam habent teneram, & pedes pro mole corporis imbelles, minimèq́; ſuffecturos ad opus tam arduũ, & præruptum. Itaq; aliud ſubſidium addidit, roſtrum nempè aduncum, robuſtum, quod velut hamum quendam primùm inijcerent, mox corpus ſubleuarent, tum pedes obfirmarent, denuò roſtrum, mox itidem corpus, tum etiam pedes promouent, atque ſic alternãte opere, per quamuis etiam præruptiſſimam arborem, aut parietem ſcandunt. Hæc in illis mirabilis ratio eſt, ſic ipſi ſeſe fulciunt, dum per arbores aut tale quid in rectum aſcendunt. Quod vt fieret, quis mobili roſtro ipſis opus fuiſſe non videt, quod deprimendo vehementer infigerent, & vbi firmiùs pedibus conſtiterint denuò attollerent, & gradum promouerent? Sed cur potiùs hoc in ſuperiori, quàm inferiori parte natura præſtitit? potuiſſet ſanè & hunc vncum addere, & motũ illius conſeruare. Veruntamen id maximè incongruum fuiſſet; tum enim caput totum attollendum erat, & vncus inijciendus, & collo obnitendum, quod iam ſublata vna parte ſola ęquè bene, & minori negotio perficit, & caput oſſeum, & amplum pro baſi obijcit. Accedit quòd cauitas illa inſignis memorãdaq́; in lingua circumuoluitur, & internus roſtri inferioris ambitus, ad quod non minùs, quàm ad dentes inferiores etiam vox alliditur, tota periſſent. Debuiſſet enim roſtrum in medio ſubtus excauari, & in gyrum circumflecti, vnde & lingua cõprimebatur, & vox inani ſtrepitu in auram hiſcente antè roſtro euaneſcebat. Et ſi duos vncos dediſſet, vtiq; nihil plus efficiebar, quàm nũc natura, & fruſtrà facti eſſent, vtpotè minus vtiles, neq; ad commedendum, neq; ad ſcandendum, neq; ad loquelam, quę, vt iam diximus, ob compreſſionem linguæ impediebatur. Vnde ſatis fuit in ſupremum roſtrum transferre vnum, & illud mobile efficere. Accedit quòd iam roſtrum inferius ſuperiori quaſi ſubſidio ſit, dum iniecto vnco mox illud adijcit, & quaſi fulcrum quoddam immobile aduerſum ſubmittit. Atque hęc, quantum ex partium uſu conijcio, illius in Pſittacis ab alijs auibus diuerſitatis cauſa eſt: quæ quàm apta ſit, & ad antedictas operationes concinnata iam uideamus. Cranium Pſittaci, ſcilicet ea pars, quæ inter roſtrum ſuperius & primam colli uertebram interiacet, & totas oculorũ orbitas, & aurium foramina continet, oblongum eſt, vndiquaq́; continuum pro magnitudine Auis, & reſpectu cæterarum Auium capaciſſimũ, & inter roſtrum, & initium ceruicis ad palmum per circumferẽtiam: Suprà inter unius, atq; alterius orbitæ extremitates latum eſt duos digitos modicè, atq; uix in medio protuberans (quam partem rectè frontem dicas) hinc leuiter depreſſum paulò denuò aſſurgit, ut facilè ingenium eius cognoſcas, & tandem ad unius digiti ſpacium circunductum ad ceruicem uehementius quidem, ſed tamen non inconcinnè retrò flectitur. Retrò ſub aurium foraminibus tuberculum hinc inde erumpit cauitate exigua

Roſtri diuerſitas & vſus.

Pſittacus Amygdalas mandit.

Pſittacus ſcãſilis eſt.

Caudæ & pedũ qualitas.

Roſtrũ cur aduncum.

Cur roſtri ſupior pars mobilis ſit.

Cranij cauitas.

Frons.

eaq; plana, in quod os quoddam diuerſum à toto cranio diuiſum, rotundum, de quo paulò poſt ſermonem habebimus, ſeſe inſinuat. Aurium foramina partim ea tubercula conſtituunt, partim proceſſus, qui ab illo oſſe, de quo ſermonem facturos promiſimus, ſurſum explãatur, & in ſinulum quendam, qui inter foraminũ ſuprà flexum & alium proceſſum, quem quartũ nominamus, intercurrit, inſeritur, tam affabrè facta, & in orbem acta, quaſi integrũ in homine cranium pertuſum eſſet. Ab hinc quartus eſt hic proceſſus cum cranio continuus, rectà poſt oculi orbitam, medium digitum longus, & ferè cum primo proceſſu contiguus. Oculi orbita ſatis ampla eſt, media quidem ſuprà integra, at infrà in marginem aut fimbriam quãdam extenuata, adeò vt nullum os ad interiora, verſus cerebrum, vt in homine excurrat, ſed rectà ad palatum aditus pateat. Hac igitur magnitudine & partibus totum cranium conſtat. Sed roſtri ſuperioris mirabilis certè, & quoad loquelam maximè apta confirmatio: quo verò ad motum reuera inſolens. Roſtrum ergò à principio ad duos ferè digitos latum eſt, planum ſuprà, & mox in acumen, & velut dorſum cõſtrictum, vnde ſenſim & honeſtè ac Aquilis incuruatum in vncum acutiſſimum & robuſtiſſimum deſinit. Huic ſuprà narium foramina adiacẽt verſus cerebrum pertuſa, quorum extremitates ſuprà quaſi triangulum iacentem faciunt, cuius baſis ſit ad roſtri iuncturam cum cranio. Roſtri margines infrà haud quaquam in curuum excinduntur. Sed vbi progreſſæ vncum effecerint, tum ampliantur & deorſum protenduntur, adeò vt inter ſummum roſtri dorſum & oras haſce digitus integer & plus intercedat. Eſt autem roſtrum totum à cranio diuiſum, tribus tamen in locis, nempè in medio & in extremis angulis exiguis capitulis, quæ ibi ſeſe in cauitates minimas inſinuant, cum eo dearticulatum, circa quæ velut cardines quoſdam circumuoluitur. Sub hoc intus ſubter nares collis quidam protuberat, perpetuo dorſo ab vno latere, nempè verſus cerebrum, & ad palatum, & ad nares via patet ampliſſima, ab altera verò noua oritur cauerna, quę vſque ad extremam roſtri aciem excurrit, adeò vt totum roſtrum intus eximiè cauum ſit. Hanc tamen ab ingreſſu oſſiculum quoddam oblongum, atque ab colliculi illius medio in fundi ipſius roſtri internam extremitatem recto ductu implãtatum interſepit. Quod certè vicem gargareonis mihi obtinere videtur, ad quod alliſa vox partim frangitur, partim ad nares repulſa, & ad palatum propellitur. Verùm hæc exigua ſunt ad ea, quæ ſequuntur. Iam longè maior rerum copia emergit, & dicendi opera: Atque vtinam ego hæc pro viribus ſatis explicare queam, vereor vt ea minus, quàm concepi, aut longè rudiùs & obſcuriùs eloquar. Faciam tamen quod poſſum. Iam antè dixi Pſittaci roſtrum ſuperius mobile eſſe. Huic tamen robur adeſt, vt & duriſſima nucum & amygdalarum putamina effringat. Quo igitur & roſtri & muſculorum robore, & quàm apta inſitione opus ſit, vnuſquiſque videt. Roſtrum per ſe duriſſimum & fortiſſimum eſt, vt patet, nec minus muſculis vel corpulentia, vel fibris deficit. At implantatio eorum vt commoda eſſet in hac Aue vehementer laborabat. Certum eſt eos in roſtrũ ſuperius implantari debuiſſe. A quo? nam, ſi ad capitis cum cranio iuncturam implantarentur, vix vllam vtilitatem habituri erant: Quod manifeſtè apparet, ſi quis oſtium retrò iuxta angulos comprimendo affatim & vehementer occludere velit. Vix enim atque ſenſim impellit, è contra ſi in medio comprimas, atque magis in extremo margine & citiſſima & ſumma violentia ipſum concutiens. Accedit, quòd vbi explanari tendĩnes poſſint, haud quaquam locus eſt. Medium ergò dorſum, vt comprehendant, oportet. At quæ incommoda ſequuntur, nempè vt neq; roſtrum aut vix, neque nares promineant, neq; illi ſatis tuto loco collocentur, atque tandem vt illa inſignis hiandi copia intercidat. Quid ergo in tanta anguſtia natura molita eſt? duo oſſicula effecit trigona oſſibus pterigoidibus nõ abſimilia, at vſu diuerſiſſima, quibus quaſi vectibus duobus impelleretur ſuperius roſtrum & comprimeretur. Nam & angulum illorum anteriorem aut proceſſus, vt dicam anteriores complanauit, & in intimas cauernas circũ oſſiculum, quod gargareonem referre diximus, ſuprà fundũ roſtri inſeruit & validè affixit, & muſculos ab occipite retrò explantauit, atque in latera hinc inde oſſium impoſuit, qui vbi oſſa illa attrahunt, roſtrum etiam vnà detrudunt. Verùm vt hæc pendeant in æquilibrio, itaque apices, id eſt, ſuperiores proceſſus tam aptè coniunxit, vt eorum articulatio velut ſellam cõſtituat, quæ per internam cranij ſuperficiem in ſpinam velut, aut dorſum, coeuntibus hinc inde oculorum orbitis cõſtrictam obequitet, libera, (certè veritatem dico) & nullatenus ibi cum cranio vt oſſa pterygoidia in homine coniuncta. Quo etiam factum eſt, vt ſupra baſim acuminatam fixo capite infernè duo proceſſus modò attollantur, modò deprimantur, non ſecus atque iugum in trutina, cuius parte vna ſublata, altera deprimitur & depreſſa altera illa tollitur. Verùm non hîc pedem natura fixit, ſed longè admirabiliora edidit. Nam ſi quis oſſis ſitum introſpiciat, facilè illud in medio nullo ſuffultum robore pendere videbit, atque procliue eſſe, vt è loco ſuo excitat. Imò & alia incõmoda adſunt duo. Nam dorſi illius pars, cui oſſa ſuprà inſident, acuminata

Aurium foramina.

Oculi orbita.

Roſtrũ ſuperius.

Muſculorũ roſtri implantatio.

minata eſt, & hinc inde prærupta. Itaque facilè fit, vt vel retrò, vel antè oſſa illa exiliant. Antè quidem id fieri nequit, quoniam tam antè ad roſtri fundum infixa ſunt, vt niſi ipſum roſtrum excidat, illa nullum periculum adeant. Retrò quidem id licet perfacilè. Itaq; in hoc loco duo alia oſſicula oblonga (appellamus eas ſecundos proceſſus) velut antiterides obiecit, ne vel hilum retrocedant, illiſq; adiecit, quæ ad inferiorem oſſis cuiuſdam rotundi eminentiam ſiue tuberculum implantantur, ſiue quæ potiùs ab ipſo excreſcunt. Atque hoc illud os eſt, cuius deſcriptionem, cùm de auium foraminibus loqueremur, ſuprà promiſimus. Rotundum propemodum eſt, habetq; duo tubercula infra vnum, vnde alterum dictorum oſſiculorum progerminat, & ſupra alterum rectà ſub auribus ad latera exterius protenſum; à quo aliud os erumpit non minoris vſus, quàm illud & admirationis. Ab hoc eodem proceſſus ille paulò intrò poſt ſupremum tuberculum, interiecta velut vallicula exurgit, quem ex anteriore parte foraminibus aurium obiectum eſſe diximus, & intra flexum eorum, & cranij proceſſum in ſummo reconditum, cuius vſum paulò pòſt etiam non ſine ſtupore dabimus. Formam id habet diſci, à cuius ambitu tres radij emergunt. Duo ergò illa oſſicula prima, quo minus vectes illi retroſiliant, obſtant. At hæc eadem uide, quem alium uſum exhibent. Diximus vectes hoſce trigonos in medio pendere, & facilè delabi poſſe. Hos ergò eadē oſſicula non ſolùm retrolabi non concedunt, ſed etiam fulciunt, & ad ſedem ſurſum compingunt. Os enim illud rotundum retrò eſt, & ſitu ad integrum digitum uectibus longè inferius, à cuius infimo tuberculo, ut diximus, hæc oſſicula obliquè ſurſum ad ephippium recto ductu exporriguntur & delabenti obnituntur. Nam quia effectura erant, quo minus retroſilirent uectes, è directo ea, aut etiam per decliue obijcere ſuffeciſſet. At nunc duplici commodo quàm aptè, quàm ſcitè ſapientiſſima natura unico oſſiculo prouidit. Sed nōdum firmitati roſtri ſatis proſpectum erat. Nam ex his, quæ iam retulimus, apparet quidem uectes, neque antè labi poſſe, neq; retrò; ſed quoniam arctè admodum cum roſtro, ut diximus, connexa ſunt, quid ſi roſtrum ſummo niſu altè ſublatū, & per muſculos ſupremos retroactum, ea ſecum abripiat, atque ita ambo dislocationem una opera patiantur? uidentur quidem illi ſecundi proceſſus, quoniā cum uectibus connexi ſunt, eos aliquo pacto contrahere, ſed ea connexio, neque tam ualida eſt, neque tot laboribus unam particulam grauare ſapientem opificem decuit, itaque alia duo oſſa à ſupremis oſſium illorum rotundorum tuberibus explantauit (hæc quæſo uel iuga clarioris doctrinæ gratiā, uel primos proceſſus appellemus) eaq; rectà ſub oculorum orbitis delata, ad marginum ſuperioris roſtri retròflexus hinc inde infixit, ualidiſq; ligamentis connexit, ut iam uehementiſſimum quemuis ad ſuperna motum elidant, nec roſtrum nimis attolli ſinant. Hæc tamen ſapientiſſimæ naturæ nondum ſatis ſunt. etenim moto, ut apparet, ſupremo roſtro, hęc oſſa omnia ſimul moueri neceſſe eſt. Nam oſſa pterygoidia ualidè illi connectuntur, his ſecundi proceſſus, his denuò oſſa illa rotunda, his demum proceſſus illi iugales, qui alia, ſed tamen aduerſa uia ad idem principium recurrunt, & roſtro annectuntur, quo attracto hæc omnia ſimul ob commertij legem ſequi oportet. Cui igitur innituntur? aut ſupra quod mouentur? omne enim quod mouetur, ut ait Ariſtoteles, ſupra aliquod ſtabile moueri neceſſe eſt. Sed iam ſuprà diximus, alium proceſſulum poſt ſupremum illud oris rotūdi tuberculum exoriri ad anteriorem aurium partē obiectum, & inter flexum aurium ſupra, & cranij proceſſum immerſum. Hic eſt ille proceſſus ſupra quem os illud rotundum & cum eo cæteri proceſſus obaguntur, aut ut exemplo rem ſignificemus, per quem uelut ab anſa iugum in libra, ſic os illud rotundum, & cum hoc cætera ſuſpenduntur. Tam aptè uerò huius caput intra flexum, & proceſſum cranij inſertum eſt, & hinc inde ſupercilijs concluſum, ut ueluti in orbita aut cardine quodam moueatur, & è loco minimè excidat, eoq; magis quòd ualidis ligamentis ibidem connectitur. Atq; hæc eſt illa tam inſignis & admirabilis machina ad unam roſtri ſuperioris motionem compoſita, quàm bella & ſcita, & qualem in alijs animantibus reperiri poſſe uix mihi perſuadeo. Sed eæ ſunt ſagacis naturæ diuitię, ut partes quidem paucas numero tribuat, ad multiplicem tamen uſum accommodatas. Id etiam hoc loco uſu uenit. Nam tertium proceſſum ad aurium efformationem antea adiecit: ſecundo uerò, & maximè primo muſculos impoſuit, qui ſi illum detrahunt, nō minimum ad ſuperioris roſtri motionem conducunt, ſin minus, baſim ad inferioris roſtri motum (ſi tamen mouetur, quod ego hactenus negaui) exhibent, quod in muſculis uidebimus. Sed quid ad oſſa pterygoidia? ea me herclè tam appoſitè intrò dilatauit, atque inuicem ſeduxit natura, ut ſi carnibus interſepiantur, egregiam concamerationem efficiant. Nec ſatis. Sed duos illos anteriores oſſium horum proceſſus ſic attenūauit, & à primo illorum exortu circumduxit, atque ubi ad roſtrum peruenerunt, ita ſupra eius fundum ad ſextuplum illud, quod gargareonem diximus, complanauit, denuò rurſus ferè coniunxit, ut quod intereſt uacuū, figuram oualem paulò oblongiuſculam oſtendat, non alia, ut credo de cauſa, niſi ut cælum aut palatum,

Proceſſus ſecundi ve luti antiterides.

Vectes trigoni.

Iuga, ſeu primi proceſſus.

Oſſium pterygoidiorū vſus qualis.

Machina inſignis, & admirabilis ad vnā ſuperioris roſtri motionē compoſita.

Proceſſus tertij vſus ad aurium efformationem.

Oſſiū duorū anteriorum Proceſſus.

quod in homine dicimus ad loquelæ vſum conderet, in quam rem roſtrum concinnè intrò excauatũ eſt, & ſimul vt pituitæ in palatum aditum perrumperet. Atque hæc mihi circa capitis in Pſittaco ſtructuram, ſi oſſa ſpectes, & cõtemplatione & dictu digna viſa ſunt: quæ ſi quis irrideat, & vana & commentitia exiſtimet, ipſe velim accedat, introſpiciat, rimetur, conſideret, atque ſi videbuntur, probet; Sin minus, alios earum partium in medium vſus afferat. Oſſa illa atque ſic conſtructa & inuicem connexa adeſſe certum eſt. Non igitur fruſtra ea effecit natura. Quod ſi faciat, & nos illi condonabimus, & inſuper gratiam maximam ob communes

Roſtrum inferius.

ſtudiorum profectus habebimus; Sed inferius roſtrum haudquaquam omittendum eſt. Illud potiùs vniforme eſt, & vt in alijs auibus oblongum, intra ad inſignem digitum inter ſiniſtram partem atque dextram patulum acie obtuſa, prona & decliui, quò fit, vt ingens ſpatium, & ad linguæ circumactionem peropportunum concedat. Latera tam altè exurgunt, & tantoperè diſtant, vt totum ſuperius roſtrum, ſcilicet vbi iunguntur, circuncludant. Vnde ſi rectè Pſitta-

Pſittacus quaſi maxillas habuit.

cum aſpicias, fit vt intumeſcentias quaſdam, ac quaſi malas in eo aduertas. Huic enim ſoli peculiare eſt inter aues, at commune cum homine, vt maxillas, aut ſaltem, quod hiſce non ineptè reſpondeat, habere dici poſſit. Vnus Suidas inter vetuſtiores huiuſmodi quidpiam ſubodoratus videtur, quod ex eius verbis colligitur. *Auium*, ait, *quæcunque linguam ſimilem humanæ habent, & maxillarum diſpoſitionem, humanum aptæ ſunt imitari ſermonem, vt Pſittaci, Picæ & ſimiles*. In cæ-

Pſittaci, & Picæ, cur humanum ſermonem imitari poſſint.

teris enim auibus impropriè maxillas ſtatuas, pro quibus ipſis omnibus eſt roſtrũ. Sunt autem hæ Pſittaci maxillæ, quò meliùs hoc nomen mereantur, muſculis quamplurimis præter aliarum auium morem veſtitæ, adeo vt ſaltem analogia quadam humanis maxillis non ſolùm oſſibus, ſed & carnea ſubſtantia veluti buccas quaſdam etiam efformãte, reſpondere non temerè dictæ ſint: cuiuſmodi oris conſtitutio cùm ad robur roſtri, tùm ad articulatam vocum pronunciationem, quantum conferat, ipſius hominis exemplo ſatis docemur. Articulatur autem roſtrum hoc retrò, & cauitatem planam ſub ſummo illius oſſis rotundi tubere occupat, & infernum eiuſdem oſſis ambitum ſua quadam cauitate profunda, velut canali excipit, atq; intrà in obuerſo latere margine includit. Hoc tamen liceat etiam addere, quod aures minimè habeat Pſittacus, vel paulò ſupra oculos, vt Noctuæ, aut ad oculum medium, vt cæteræ aues, ſed infra ad marginem infernum è directo orbitæ, neque oſſe integro, vt in oſſe pertuſo. Quæ ratio? Suprà apparuit proceſſulum illum tertium neceſſarium fuiſſe, vt ſuper hunc os rotũdum ſuis proceſſibus moueretur. Hunc igitur commodè aliquò inſerere debuit. At ex ea parte os planum & æquum eſt, itaque eò affigi nequit: nec caput illud in roſtrum circumducere & in cranij parietes infigere, atque ab ijs ſuſpendere opus erat, quod imbecilla foret articulatio, & tanti vſus os effractu facile. Præterea hic proceſſus vnicum ſaltem eo pacto vſum præbiturus erat. At natura diues, & ingenioſa, quæque non partibus functiones, ſed functionibus partes metiri ſolet, & paucis partibus munia multa obit, proceſſum hunc ad aures obiecit, & eius extremum ad fluxum foraminis, non tamen vſque longè, vt firmior eſſet, occurrere uoluit, ut manibus veluti obuijs ſeſe exciperent, vt mutuum auxilium pręſtarent. Accedit quòd os illud rotundum totum liberum ab alijs munijs, præterquam ab ijs, quæ antè diximus, futurum erat. Itaq; vt alio etiam conferret, eius partem ſummam ad inferam auris partem applicauit quidem, non tamen cum cranio coniunxit, adeò vt retrò & ſupra cranium perforatum, proceſſus antè, ſubtus verò oſſis illius apex integrum foramen circumſcribant. Quare ne tot fruſtra par-

Cranij Pſittaci oſſa duriſſima.

tium commoda perirent, fieretq; maiori, quod aliàs fiebat minori, diſpendio; itaq; & cranium ſuprà integrum reliquit, & aures ad hunc locum natura inſigni certè artificio tranſtulit. Mirũ ſanè quomodo naturæ omnia arcana inueſtigans Ariſtoteles, aliją; pręſtantiſſimi Philoſophi iſtæc ſubticuerint, cùm tamen Plinium minimè omnia latuiſſe perſpicuum eſt, Pſittacis duriſſima in capite oſſa aſcribentem. Atque iſtæc hactenus de cranio Pſittaci dicta ſufficiant, quo-

Ioãnes Bittnerus. Sileſius.
M. Antoni' Vlmus Patauinus.

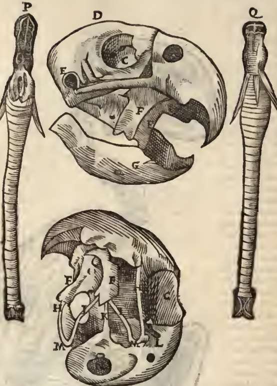
rum omnium contemplationem Ioanni Bittnero Sileſio Germano, viro doctiſſimo, Philoſophiæ & medicinæ Doctori præcipuè debemus. Quæ cùm animaduertiſſet Clariſs. Marcus Antonius Vlmus Patauinus, vir me hercule ad omnia (non dixerim vel minima, vel mediocria, ſed potiùs eximia) eximiè natus, & cuius nunc doctiſſimæ de Barbæ humanæ fine lucubrationes ſunt ſub prælo, atque fuiſſet acriter etiam contemplatus, procul omni dubio ad Philoſophiam ſuam indiuidualem ea veluti maximè opportuna tranſtulit. Aſſerens iſtæc plurimum etiam valere ad ſenſibiliter demonſtrandum, cùm omnipotentiam Creatoris, tùm naturæ ipſius maieſtatem: quæ ambo nullis obligata materiei legibus, clariſſimè demonſtrant ſibi omnia inſeruire. Admiranda ſanè eſt, & ſolis Pſittacis, quoad nos obſeruare, hactenus potuimus à Natura conceſſa talis oſſium capitis ſtructura. Quæ vt bene intelligatur, non ab re

Pſittaci capitis ſceletos.

fuerit Pſittaci capitis ſceleton cum ſuis litteris oſſa ſingula indicantibus exhibere poſteaquam prius totius Pſittaci ſceleton dederimus.

A. Narium

A	Narium foramina.
C	Oculi orbita.
D	Vertex & ſinciput.
E	Foramina aurium.
FFFF	Oſſibus pterygoidibus ſeu alaribus ſimilia oſſa, quæ trigona eſſe diximus.
G	Roſtrum inferius.
HH	Stilares proceſſus longiores, quos iuga, vel primos proceſſus vocauimus.
II	Stilares proceſſus deſinentes ad coitum alarium proceſſuum: Suntq; illa officula, quæ ſecundos proceſſus appellauimus.
K	Os baſilare dici poteſt, ſiue ſpina oſſis baſilaris.
L	Os iſtud vocauimus tertium proceſſum, poſſitq; etiam dici proceſſus auricularis propter aurium vicinitatem.
MM	Tubercula ſiue proceſſus, ubi primus & ſecundus ſtilares proceſſus coniunguntur.
N	Vertebra ſuper quam caput mouetur.
PQ	Aſpera arteria prona & ſupina.

DE MVSCVLIS CAPITIS.

SED quoniam muſculis quoque opus erat, quibus tanquã funibus partes mouendæ attrahuntur; agitè hos etiam paucis proſequamur, & magis, ut nunquid, quæ diximus ſuprà, vera ſint, appareat. Eos autem trademus muſculos, quos in capite abſciſſo obſeruauimus. Primus igitur muſculus, exiguus eſt, latus, carnoſus, exoritur à primo proceſſu, indè deorſum obliquè deſcendens in maxillam ſuperiorem non procul à roſtri initio inſeritur. Secundus huic ſubiectus & magis per interna expanſus, carnoſus eſt, qui & ipſe ab interiore ſuperficie totius proceſſus primi ortum ducit, & in ſupremam maxillæ inferioris aciem implantatur. Hi muſculi forſan non ineptè maſſiteres vocari poſſunt, quòd ſimilem, atque in homine maſſiteres uſum præbeant. Per hos enim inferius roſtrum ſuper alterum fertur, velut catillus in mola ſupra metam. Quamuis, quod etiam antè monuimus, nos dubitemus, nunquid inferius roſtrum moueatur. Supra in generali deſcriptione ſolum Crocodilum, & Pſittacum ſuperius roſtrum mouere diximus. Quod ſi uerum eſt, quod nobis ratio perſuadet, haudquaquam inferius roſtrũ ſupra ſuperius, ſed contrà ſuperius ſupra inferius uerſabitur. Hoc manifeſtè nobis oſtendit illa duorum lapidum in mola ratio, quorum ſuperior ſuper alterum mouetur: hoc etiam, quotquot ſunt animantia oſtendunt, quæ cibos ad ſuperiorem maxillam immobilem, per infernũ mobilem attritos comminuunt, atq; conterunt. Regula Phyſica eſt, quam antè habuimus: Omne quod mouetur, ſuper aliquod mouetur, alioquin firmum eſſe oportet. Itaque hi muſculi non tam ad maſticationem, quàm ad validiorem ſuperioris roſtri depreſſionem conferēt: eritque eorum contrarius, quos diximus, exortus & finis. Tertius muſculus, qui Crotaphita appellari non temerè poteſt, à temporibus explantatur, primùm per ſinum illum, qui inter oculi orbitam, & cranij proceſſum interiacet, mox uerò ſub primo proceſſu deorſum lapſus, tandem in inferiorem angulum maxillæ inferioris propè roſtrum deſinit. Quartus muſculus internè latitat, & à proceſſibus ſecundis intrò oritur. Ambo hi carnoſi ſunt, & deorſum tendentes per totam maxillæ inferioris internam regionem immittuntur. De his duobus muſculis neſcio quid dicam quo ad motum, niſi quod de alijs diximus. Dantur autem & alij muſculi à maxilla inferiori explantati, atque in proceſſus pterygoides inſerti. Horum primus pulchro naturæ opere, ortum ducit à poſtica parte proceſſus primi, & tota poſteriori ſuperficie maxillæ inferioris, carnoſior ac corpulentior factus, obliquè deorſum tendit, ubi in tendinem deſinens, in fines proceſſuum illorum deſinit. Alter muſculus carnoſus eſt, qui & ipſe explantatur à poſteriore parte maxillæ inferioris, uerùm inferiore, & in proceſſũ nuperrimè dictum non procul à primo deſinit. Atque hoſce muſculos proceſſus illos attrahere quis non uidet? & his attractis roſtrum anterius deprimi? Rectè igitur hos roſtri illius impulſores diximus. Nullus enim muſculus eſt, qui uel exiguum ad roſtrum ſuperius excurrere uideatur, quod tamen opus fuiſſe neceſſum eſt. Sed quid dicemus ad hæc? In confeſſo eſt ſuperius roſtrum eo modo, ut diximus, deprimi. Cùm uerò & attollamus, & contrariorum motuum contrarij ſint muſculi, & contrario loco poſiti, quomodo ergo roſtrum attollemus? Nullũ quod ex his apparet huic functioni muſculum dicatum inuenimus. Indagandum itaque eſt, quomodo roſtrum ſuperius moueatur. Sentit doctiſſimus ille vir, cuius antè mentionem fecimus, muſculos hoſce à ceruice explantari, & per medium verticem ad roſtrũ rectà ferri, atque ad planam illam inter narium foramina, & iuncturam tendinibus latis implantari. Id locus, vt ait ipſe, maximè perſuadet, atque ſi quis Pſittacum manducantem uiderit, ſemper cutem in uertice motitari, & modò huc, modò illuc ferri aduertet. Poſſunt autem eſſe hi muſculi vel cutanei, vt in fronte noſtra, vel leues admodum & plani, & ſub cute perreptant non ſecus atq; tendines, qui digitos attollunt, ſub cute tenui tranſeunt: nec maximo robore opus eſt ad ſimplicem ſubleuationem, quod ijdem tendines, vtpotè exigui, & leues in hominibus oſtendunt. Sed hæc αὐτοψία ipſa facilè doceret, ſi id commoditas pateretur. Itaque non erit, quod hac in parte affirmemus. Certum tamen eſt aliquos eſſe debere muſculos, qui huic præſint officio, & ſi quid ratio ſuadet, ex oppoſito locatos. Non enim credo vectes illos ab aliquibus muſculis ſubtus impelli, (nam quis molli durum impelli credat?) aut quemadmodum lingua & foris, & intrò moueri. Verùm & alios duos muſculos conſpeximus vtrimq; in extremis mandibulæ inferioris proceſſibus retrò, exiguos, quorum alter erat exterior, alter interior. Exterior latior eſt, exilis tamen, qui à poſteriori capitis parte ortum ducens, in ſupremam aciem, & extremam maxillæ inferioris inſeritur. Internus uerò gracilis eſt, curtus, carneus, à proceſſu quodã ibidem conſpicuo exoriens, & in internam, ſupernamq; eiuſdem maxillæ implantatus. Sed quem

Prim⁹ muſculus.

Secundus.

Muſculi maſſiteres.

Terti⁹ muſculus.

Quartus.

Muſculi maxillæ inferioris.

Muſculi roſtri impulſores.

quem vſum hi muſculi habeant, certè, vt ingenuè fatear, ego conijcere non potui, quem itaq; viris doctis indagandum propono. Atque hæc de capitis muſculis ſatis ſint.

DE LINGVA, ARTERIA, ET GVLA.

Lingua.

LINGVA huic aui lata eſt, admodum craſſa, etiam humanâ craſſior, ſi proportionis rationem habeas, ſuperna ſuperficie ad palatum cornea, molliore tamen multò, quàm cornu, membrana obuoluta, partis uerò inferioris apex ſimilem quidem membranam habet, ſed duriorem, vngulæ aſininæ non abſimilem. Tres ſub lingua ad radicem poſiti ſunt proceſſus; duo quidem extremi oblongi, oſſei, acuti, ad latera colli inſerti: medius uerò breuior & carnoſior. Hoſce proceſſus aut uicem oſſis hyoidis, aut & oſſis huius & muſculorum linguę gerere autumo. Lingua enim auium harum ferè oſſea eſt, aut carne duriori, nec adeò ut in hominibus plicatilis & uerſatilis.

Aſpera arteria.

Principium arteriæ aſperæ non ut reliquis auibus, & homini cum reliquo canali æquale eſt, at ſuprà ſub glottide multò latius. Annuli ex quibus componitur, ubiq; integri, firmi & duriuſculi ſunt, & parum abeſt, quin continui. Arteriæ diuarica tiones infrà tam breues ſunt, ubi utrimq; in pulmones diſtribuuntur, ut ſimulatq; cœperint, ſtatim terminari uideantur, ac propè nullæ eſſe, ſecus quàm reliquis auibus, quibus hi duo arteriæ rami oblongi ſunt, & ad pulmones per latera feruntur.

Gula.

Arteriæ, quod pro colophone dicamus, ad partem dextram adiacet, aut potiùs ſubijcitur gula, deorſumq; fertur, donec ſub iugulo dilatata ingluuiem conſtituat, tandem extrema parte in priſtinas anguſtias coarctata priorem locum repetit, & uerſum ſtomachum deſcendit. Hęc itaque pauca, quantum tempus, locus & commoditas paſſa eſt in uno tantùm Pſittaco obſeruauimus. Sed iam cætera proſequamur.

LOCVS.

[a] L. 10. c. 42.
[b] In Corynthiacis.
[c] L. 6. c. 29.

QVOD [a] Plinius, & [b] Pauſanias ſcribunt ſolam Indiam mittere Pſittacum, noſtra ſanè hac tempeſtate uel in primis uerum eſſe deſijt. Ego etiam ne Plinij tempore ueritati undiquaq; conſentaneum fuiſſe ſuſpicor, cum idem met [c] Plinius alibi ſcribat *inſulam eſſe Gagandem in Aethiopia, indeq; primum viſos eſſe Pſittacos à Neronis exploratoribus*. Credo tamen maiorem eorum partem ex India tunc apportatos fuiſſe, præſertim cùm & eam regionem, quam nos Breſiliam nunc appellamus, in qua etiam Pſittaci ſunt frequentes, Indię nomine ueteres comprehenderint. Vnde etiam ab Ouidio is, cuius deplorat interitum, dicitur;

Breſilia regio.

Pſittacus Eois ales mihi miſſus ab Indis.

Et Statio:

Pſittacus ille plagæ viridis regnator Eoæ,

Qui eos apportari è regionibus ad Orientem & Meridiem ſitis ſub æquinoctiali, generalius tradiderunt, inter quos eſt Nicephorus Caliſtus, cum maiori prudentia loquuti ſunt. Et Diodorus in ultimis Syriæ etiam naſci ſcripſit. Hic tamen ut & illi, fateor, poſt Plinium floruêre. Verùm Pſittaci in Taprobana maris Eoi inſula primùm inuenti ſunt, cùm Alexāder Magnus Oneſicratem in eam inſulam miſit, qui nonnullos inde rediens ſecum attulit. Indè uerò non per Orientem ſolùm, ſed per Europæ etiam magnam partem, & maximè in urbem Romam, & tanta frequentia ſparſi ſunt, ut ea res reprehendendi Romanorum ciuium luxus M. Catoni anſam præbuerit, cùm uiros non puderet, hos tanquam delicias potiſſimas pugno per urbē geſtare, perinde atque nunc optimates Accipitres, ac Falcones uenatum rus prodituri pugno deferunt. Vt ut eſt, calido cùm cælo, tùm & ſolo eos maximè gaudere, naſciq; tanquam ſuæ naturæ magis familiaribus, reipſa conſtat. Non enim in Germania, aut Nortegia, alijſq; regionibus frigidis Pſittacos gigni uidemus, quia nempè ibi cælo propitio non utuntur: Imò uerò, illuc ſi importantur, obtorpeſcunt, & uigor ille natiuus languet, & uix hypocauſtis fouetur. Quare etiam hac noſtra ætate uix alibi, quàm regionibus calidis, quamuis multò quàm ueteres cognorint, pluribus & propè innumeris procreari eos uidemus. E quibus in uarias orbis partes, & in Europam ob ſpeciem & ingenium uenum exportantur. Nam præterquàm quòd in India Orientali, ut olim, ita etiamnunc frequentiſſimi ſint, præſertim circa Pegù, & Tarnaſſari urbes, in orbe tamen nouo, eiuſq; inſulis, quem etiam Indiam Occidentalem uocant, tanta eorum eſt multitudo, vt nouæ cuidam telluri ſuprà caput bonæ ſpei ſitæ, ob horum incredibilem copiam primis illorum locorum repertoribus nomen indiderint, atq; non ſolùm ob

Catonis in Romanos reprehēſio.

Quo cælo gaudeant Pſittaci.

Pſittacorū regio.

numerum,

numerum, verùm etiam propter eorundem proceritatem, vt qui brachium, & dimidium longitudine exceſsiſſe ſcribantur. Quin & alijs multis Indiæ Occiduæ regionibus haud minor, quàm in ea, quæ ab ipſis denominata fuit, Pſittacorum frequentia eſt. In Grachana tot eſſe dicuntur, quot apud nos cicadæ. In Cunam, & Manacapana inſulis plures ſunt Pſittaci, quàm hic Paſſeres, ſi verum dicunt noui orbis ſcriptores. Hiſpaniola dicta regio, & Darien Pſittacis ſimiliter abundant. In regno Calechut tanta Pſittacorum eſt vbertas, vt in agris incolæ oryzæ cuſtodes adhibeantur, ne totam depaſcantur. Vnde vili adeò æſtimantur, vt ſinguli non pluris quàm gemino denario, id eſt, media ſolidi parte veneant. Regnũ quoq; Senegæ, quod Nigritæ incolunt, totum Pſittacis ſcatet, vt & Aethiopia, & eius vicinæ inſulæ. *Pſittaci vbi viles.*

VOLATVS.

PSITTACI etſi his regionibus pigri videntur, ſunt tamen ſub cælo ſuo in India nempè, vt referunt, perquàm volaces. Nunquàm verò ſoli, ſed bini ſemper volant, vtpotè mas, & fœmina. Rationem cur hic minus volaces ſint, eandem quis aſſignare poſſit cum ea, quare hic minus quàm in India gignantur, cæli nempè frigidioris inclementiam, qua veluti obtorpeſcunt, vt minus agiles, ac expediti ſint ad volatum. Hanc tamen, qua apud nos laborant, volatus impotentiam quocunq; modo recompenſat reptandi facilitas, qua ſurſum, deorſum, quocumq; & in maximam quamuis altitudinem, mira induſtria, & promptitudine ſcandunt, in hoc naturæ ſolertia ob congruam roſtri, & pedum conformationem adiuti. Illud enim tam inſigni robore conſtruxit, vt dum proreptando pedes promouere nituntur, eius vnco tanquam firmo adminiculo ſeſe appenſos ſuſtineant, & librēt. Hoſce vero Picorum pedibus ad reptatum omnium appoſitiſſimis, vtpotè quibus non incommodiùs deorſum, quàm ſurſum, ac tranſuerſim etiam præruptiſſima quæq;, non arborum tantùm, ſed & parietum perrepant, ſimiles omninò facere voluit, vt ſua neceſſitati non deeſſent inſtrumenta. Pari pacto, ſi quando prouolant, ne pedes alioqui debiles ob corporis deorſum labentis pondus alliſos offendant, tum roſtri robori confidentes, hoc ipſo violentiam caſus frangentes ſeſe excipiunt, obuio quopiam adminiculo apprehenſo. Rarò admodum, tamen aliquando, & quantum, in quo agit, cubiculi ſpatium patitur, prouolant, ægrè tamen, rarius aut nunquam ſubuolant, ſed, vt diximus, reptatione facili loca ſuperiora, ac ardua quæ uis petunt. *Cur hic ſint tardi volatus.* *Repunt nõ volant.*

VOX.

QVANDOQVIDEM humanus ſermo Pſittaco minimè naturalis eſt, qui nempè arte in primis magiſtri, & diſciplina, tùm ſtudio, vſu, ingenio huius auis addiſcitur, ideò de eo hoc loco nihil agemus, ſed relegata eius tractatione in ſubſequens caput de ingenio, de natiua eius tantummodò voce hic dicendum putauimus. Certum porrò eſt Pſittacos nondum cicures, cùm ſcilicet in ſyluis, & natalibus locis degunt, inconditam vocem, cuiuſmodi aues indoctæ edunt, emittere, non autem expreſſam, & explanatam habere, vt tradit Aelianus. Quin etiam experientia docet quoddam genus eſſe, quod nulla quantacumq; etiam induſtria, & diligentia hominum adhibita, aliam quàm naturalem vocem non ſecus atque Cuculus doceri poſſit. Huiuſmodi ſunt maximi illi, duos cubitos longi, quales ad viuum efformatos ſuo loco dabimus. Hi enim non ſolùm ad imitandum ſermonem humanum non habiles erant, verùm etiam aphoni penè, & muti, excepta vnica illa voce Perrochet, quæ iam tanquam ipſis peculiaris, in nomen eorum abijt. Hæc tamen vel ſola, cùm articulata ſit, & admodum expreſsè, tanquam ab homine pronuncietur, atque cùm literam caninam hominum etiam plurimis prolatu difficillimam, accuratiſſimè exprimat, aptitudinem imitandi humana verba admonuiſſe, atque ita inſtituendi ſeſe occaſionem præbuiſſe videri poſſit. Quamuis & caſu id accidere potuit. Videmus enim Pſittacos ſua ſponte nullo etiam docente, aut animalium voces, aut humanas è triuio acceptas, & quales ſæpè reiterari audiuerit, reddere. Eſt verò, vt annotat Bellonius, etiam natiuæ vocis quoddam inter eas diſcrimen, vt ſcilicet ſonum alij longè molliorem edant, & gratiorem, alij è contrario duriorem, & aſperiorem. *Pſittaci indociles ad humanã vocem exprimendã qui.* *Perrochet Pſittaccorũ vox natiua.*

MORES.

MORES. INGENIVM.

VT inter bruta quædam magis ad humanæ naturæ ſimilitudinem quodammodo accedunt, cuiuſmodi ſunt, exempli gratia Elephas, & Simia, ita & in auibus Pſittacus; idque non moribus tantùm ſeu affectibus quibuſdam, quos pathemata & paſſiones vocant (vtimur nunc his vocabulis tanquam ab homine ad rem noſtram ob ſimilitudinem quandam tralatitijs) in alijs præter hominem animantibus obſeruatu raris, verùm & ingenij ſagacitate, & ſermone, quæ intellectui noſtro propiora ſunt, non procul ab homine abeſſe videtur. Quæ res Philoſophos etiam nonnullos animo ſuſpenſos, & ambiguos tenuit, an videlicet ſoli homini ratio tanquam propria eſſet attribuenda. Negârunt id quidam, & non ratione hominem, ſed oratione velut propria dote reliquis animantibus præcellere, & ab his differre voluerunt. Verùm ſi & auibus natura loquelam indu ſit, quid quæſo homini reſtat, aut ſupereſt, quò brutis emineat? *Sturni, Corui, & Pſittaci, quoniam loqui diſcunt, & vocis ſpiritum*, ait Plutarchus, *tam ſequacem, tam æmulum, penſandum, formandumq́; docentibus præbent, ea ipſa docilitate adeſſe, patrociniariq́; cæteris animalibus videntur, & tantùm non voce teſtari, etiam cæteris omnibus proferendi ſermonis, & vocis articulandæ vim natura conceſſam.* Quod quidem Plutarchi dictum, ſi de vlla alia aue, in Pſittaco in primis locum habet. *Supra omnia namq́;* (inquit [a] Plinius) *humanas voces reddit.* Et vnde author Philomelæ, vt alijs omnibus alias, & próprias voces attribuit, easq́; rudes & in conditas, ita Pſittaco humanam ſolam aſſignat, inquiens;

An homini ſoli ratio cõueniat.

[a] L.10.cap. 42.

Pſittacus humanas depromit voce loquelas.

Et non tantùm Imperatores ſalutat iuxta illud Statij.

Ille ſalutator regum, nomenq́; loquutus
Cæſareum.
Atq; ſuo domino χαῖρε, *valeq; ſonat.*

(Hoc enim parum eſt, & plures aliæ hoc faciunt) ſed *quæ accipit verba*, teſte Plinio, *pronunciat omnia, eaq, articulata penitus*, vt ait Solinus, *eloquitur*, & quidem ſermocinatur, adeò vt miro ſanè ingenio orationem quantumuis longam non interrupta ſerie pronunciet. Narrat [b] Cælius de Pſittaco miraculum inſigne ſuis temporibus viſum. *Pſittacus*, inquit, *fuit Aſcanij Cardinalis Romæ centum aureis comparatus nummis, qui articulatiſſimè continuatis perpetuo verbis Chriſtianæ veritatis ſymbolum integrè pronunciabat, perinde ac vir peritus enunciaret.* Quare de hac potiùs aue, & maiori iure, quàm de Pica [c] Martialis canere debebat.

[b] L. 3. Antiq.lect.cap. 32.

[c] In Xenijs.

Pica loquax dominum certa te voce ſaluto,
Si me non videas eſſe negabis auem.

Teſtatur ſanè hoc de Pſittaco diſertis verbis Apuleius, cùm inquit: *Id quod dicit Pſittacus, ita ſimiliter nobis canit, vel potiùs eloquitur, vt vocem ſi audias, hominem putes.* Vnde iure merito à [d] Statio his epithetis, ac titulis ſalutatur.

[d] In Epicedio.

Pſittace lux volucrum, domini facunda voluptas,
Humanæ ſolers imitator Pſittace linguæ.

Et ab [e] Ouidio, qui abeunti hoc iuſtiſſimum, ac veriſſimum encomium celebrauit.

[e] Eleg. 6. lib. 2.

Non fuit in terris vocum ſimulantior ales,
Reddebas blæſa tam bene verba ſono:
Plenus eras minimo, nec præ ſermonis amore
In multos poteras ora vacare cibos.

Nicephoro quoque Caliſto auium loquaciſſimus, & ad æmulationem humanæ vocis accommodatiſſimus rectè notatur. Verumenimuerò non aptitudo tantum, ſed & propenſio quædam naturalis, imò ſtudium maximum ei addiſcendi ineſt, vt ex Ouidij verbis, quæ iam diximus, etiam eſt colligere, quod tantum in ſuo Pſittaco fuiſſe dicit, vt præ ſermonis addiſcendi amore cibum ſumere neglexerit. Quin etiam, ſi Cardano noſtro credimus, non ſolùm loqui diſcunt, ſed etiam meditari, & memoria illis eſt non vulgaris. Vnde tropo quodam illud hominis proprium, nempè quòd diſciplinæ capax ſit, huic etiam accommodare licebit ob mirã docilitatem, & quòd veluti penſum diurnum verba ſibi præſcripta reddat fideliſſimè. Nam, vt inquit Aelianus, *quemadmodum pueri erudiuntur, ſic Pſittaci ex pluribus Indiæ generibus omnes humanæ vocis vſum addiſcunt.* Caſtigatur etiam in ipſis diſcendi tarditas, vt in pueris; dum enim, vt inquit Plinius, *loqui diſcunt, ferreo verberantur radio* (ſeu *ferrea clauicula*, vt Apuleius, & Solinus.) *Non ſentit aliter ictus: nam capiti eadem durities, quæ roſtro.* Dum pullus eſt, atque adeò intra alterum ætatis ſuæ annum, quæ monſtrata ſunt, & faciliùs diſcit, & tenaciùs retinet. Maior paulò ſegnior eſt, & obliuioſus, & indocilis, vt ijdem Apuleius, & Solinus tradũt. Verùm [f] Plinius,

[f] Lib. 10. c. 42.

nius, vt id obiter dicamus, è quo iſtæc tranſtuliſſe videntur, de Pica non de Pſittaco ea ſcribit, quamuis etiam de Pſittaco id verum eſſe poteſt. Atque hinc certè manifeſtum euadit, quod antè diximus, ſermocinationem, nempè qua tanquam potiſſima nota hominem à cæteris animantibus diſcrepare volunt, Pſittaco etiam competere. Vnde pariter alij aliò confugientes ſolum hominem intelligere prolata dicunt. Sed quid ſi quiſpiam vlterius progrediatur in recenſendis ingenij Pſittaci donis, iiſque profectò admirandis, atque non ſolùm loqui eum, ſed intelligere, & ad interrogata reſpondere, quaſi quæ alij dixerint, aſſequutus ſit, proferre audeat, ex illo præſertim genere, quod album eſt, Gallinę magnitudine, & quod in Bandan Indica inſula Iauæ vicina naſcitur, quid tum quæſo homini ſupererit? Equidem huius rei authores habeo nauigationum noui orbis ſcriptorem Nicolaum Conti, & grauiſſimum prætereà virum [g] Iulium Scaligerum. Sed vt ego hac in re neq; aliquid aſſerere, neq; negare, aut mendacij tantos viros inſimulare auſim; ita unum tantùm exemplum, quod idem aſtruere uidetur, in medium adferam, liberum tamen cuique interim, quid ſentire aut credere malit, per me relictum uolens. Refert Ornithologus (res maxima certè) ſibi recitatam ab amico quodam iucundam hiſtoriam de Pſittaco, quem aiebat Londini in Anglia è palatio Regis Henrici Octaui in præterlabentem fluuium Tameſin decidiſſe, & uoce conſueta ijs, qui quantocunq; pretio (ut in periculo aliquo conſtituti, aut alij etiam ioco) portionem ex oppoſita ripa uocant, à bott, à bott, fortuuentye pouund, quod eſt, cymbam, cymbam, uel pro uiginti libris, quam ſæpiſſimè enunciari audiuerat, & tum commodiſſimè meminerat, exclamaſſe. Exercitatum portitorem quendam, properè adnauigaſſe, & ſuſtuliſſe auem, & Regi (ad quem pertinere agnoſcebat) reddidiſſe, tantum mercedis ſperantem, quantum auis promiſerat. Rex pactus eſt, ut quam auis interrogata denuò mercedem dixiſſet, acciperet. Placuit conditio. Reſpódit auis, Gibe the knabe à grott, id eſt, da nebuloni ſolidum. Inde ergo quàm rectè hic periculum agnoſcebat, qua uia euadebat, quàm appoſitè quod conueniebat portitori, reſpondebat. Sed aliud addam colophonis uice, quod Pherecides refert, Pſittacum maſculum obſeruare & arguere, & nominatim denique deferre eos, qui uenena propinare moliuntur, aut in domum inportant. Quæ ſi uera ſunt (equidem nec aio, nec nego, fides penes authores eſto) mirari profectò ſubit tantam, imò pluſquam humanam penè in Pſittaco uideri adeſſe ingenij uim, & eius cauſam difficilem admodum aſſignatu iudico. Neque enim rem acu tetigiſſe mihi videtur Perſius, qui adeò artificioſæ huius auis loquelæ cauſam indagans (vt exemplo ſcilicet animalium brutorum honore, & præmio artes ali oſtenderet) non aliam quàm neceſſitatem ab inedia inductam adfert, quo ſimul, & ſeſe lucri gratia ad poëſim compulſum eſſe innueret, & perditis tum Romanorum moribus illuderet:

Quis expediuit Pſittaco ſuum χαῖρε?
Coruos qui olim concauum ſalutare?
Picasq; docuit verba noſtra conari?
Magiſter artis, ingeniq; largitor
Venter, negatas artifex ſequi voces,
Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi
Coruos Poëtas, & Poëtrias picas
Cantare credas Pegaſeum melos.

Quare neque aſſentior Horatio, qui inquit:

Et laris & fundi paupertas impulit audax,
Vt verſus facerem.

Vt enim hæc etiam cauſa ad rem aliquid faciat, ita præcipua eſſe nequit. Nam pręter ventrem profectò, promptitudinem quandam, & innatam, quam vocant, aptitudinem ad eas, quas miramur, actiones obeundas in hac aue agnoſcere, ac ſtatuere oportet præ cęteris peculiarem. Cuculum enim quantuncumq; inediâ domes, & aſſiduò inſtruas, vt humana formet verba, nihil vnquam præſtabis. Etenim Cuculus eſt, non Pſittacus, aut Luſcinia. Innuit hoc ipſum [h] Martialis, cùm ſe tanquam diſertum Pſittaco, aduerſarium verò, vtpote illiberalis ingenij hominem Coturnici comparat.

—— Credis hoc Priſce
Voce vt loquatur Pſittacus Coturnicis?

Quaſi diceret præter naturę ordinem fore, ſi Coturnix humana uoce vtatur, quod Pſittaco potiùs conueniret. Deſtituitur enim Coturnix eo docendi ingenio, ea aptitudine, quæ in Pſittaco maxima eſt, & debito organorum numero & ſtructura confirmata. Ea tria potiſſimùm eſſe arbitror. Primum quod in homine mentis domicilium eſt, caput, idque grande, quod ad ingenium facere etiam Cardano placet ita ſcribenti. *Pſittacus inter aues ingenio, ſagacitateq; præſtat,*

[g] *Exer. 238*

Pſittaci ad interrogata reſpondentis elegans hiſtoria.

Pſittacus agnoſcit, ſi quis venenum in domũ importet.

Perſius reprehenſus.

Cuculi hebes ingenium.

Martialis ſe Pſittaco comparat.

[h] *Lib. 10. Epigram.*

Coturnicis ingeniũ ſermoni ineptum.

Iſtrumẽta aptitudinis diſcendi in Pſittaco quæ.

Caput.

quod grandi ſit capite, atque in India calo ſyncero naſcatur: vnde etiam didicit non ſolum loqui, ſed & meditari: meditatur ob ſtudium gloria, &c. Quod ſi Cardano præter foris conſpicuam capitis magnitudinem, rara illius compoſitio ac ſtructura, quam in eius anatome expoſuimus, cognita

[i] *8.H.c.12.*
Lingua.

fuiſſet, nunquid eam tacuiſſet? quid tum dicturus erat?[i] Ariſtoteles tam articulatam pronuntiationem in linguam, quam ſecundo loco nos etiam propoſuimus, refert, vbi ſcribit. *Omnes aues unca breui ſunt collo, & lingua lata aptaq; ad imitandum. Nam & Indica auis Pſittace, quam loqui aiunt* (quæ verba Pſittacum auditu ſibi, non etiam viſu notum fuiſſe indicant) *talis eſt*. Sanè linguæ figura eſt humanæ quàm ſimillima. Hinc non temerè Pſittacum ἀνθρωπόγλωττον dicunt, ſiue id de forma linguæ, ſiue de loquela intelligas. Deniq; quid ſit, vt inquit Statius:

ἀνθρωπόγλωττον.
Linguæ figura.

—— *monſtrataq; reddere verba Tam facilis*, & ad loquendum tam expeditus, aſperam arteriam eo, quo ſuo loco enarrauimus, modo conformatam, non poſtremam cauſam conijcio. Veruntamen non in loquutione tantùm, ingenij ſolertiam oſtentat Pſittacus, ſed in alijs etiam actionibus, quas ſua ſponte obit naturæ magiſterio. Quid enim obſecro excogitari ingenioſius, quæ prudentia ab aue expectari poteſt maior, qua in nido tam mirabiliter, vt dicemus, vt pullos à ſerpentum inſidijs inſigni atque miranda cautela tueatur, Pſittacum vti videmus? Quàm probè præterea ſibi pedum ſuorum infirmitatis conſcius, cùm deuolaturus eſt haud irrito conamine, *roſtro velut anchora*, vt Apuleius inquit, nititur? *eoq; quaſi quodam præſidio*, vt Solinus, extraordinariæ firmitatis vtitur? Attamen & loquacitas in Pica reperitur, quanuis vt ad quæſtiones reſpondeat, quod de Pſittaco traditur, nemo dixerit; & nidum non minori ſolertia conſtruere, & Oriolo, & Paro, alijſque commune eſt: multa etiam ſunt præterea animalia, quæ quid ex naturæ inſtinctu prudenter agunt: itaque dicat quis, non eſt vt tanti Pſittacum admiremur.

Aſpera arteria.
Alia ingenij in Pſittaco indicia.

Verùm & hominum more affectibus tangitur, ſibi placet, gaudet, homines amat, odit, adulatur, geſticulatur, inebriatur, luget. Sic diſcere eos non ſolùm loqui, ſed & meditari, idque ob ſtudium gloriæ, & huius participes eſſe Cardanus ſcribit. Philautiam ipſis ineſſe, ſibiq; ſua blandiri pulchritudine, illud nos docet, quod, ut quidam teſtantur, admoto ſpeculo ob propriam formam nunc gaudentibus, nunc dolentibus ſimiles efficiantur. Caudæ præterea decorem magno ſtudio, ne quid detrimenti patiatur, cauere os, & pennas roſtro frequenter extergere videmus. De puerorũ amatore ſcribit Aboali in hęc uerba: *vidi ego Pſittacum mirè amantem pueros imberbes. Gaudens ſana hæ aues conuerſatione puerorum, & ſermonem humanũ coram eis exprimere.* Idem ſic habet: *Nuper etiam quidam fide dignus mihi aſſeruit, nouiſſe ſe hominem adeò amatum à Pſittaco, vt ob diſceſſum eius ſemper lugeret auis, & æmulatione erga alios Pſittacos duceretur.*

Pſittacus more hominis affectibus tangitur.
Amor ſui.
Mũdicies.
Pſittaci amor in puerum.

[k] *Lib.23.*

Atteſtatur illud de pueris[k] Albertus, cùm inquit: *Amat hac auis loqui cum pueris, à quibus etiam cateræ aues faciliùs loqui addiſcunt.* Quæ de pueris à Pſittaco amatis feruntur, uera ſe quoq; comperiſſe[l] Scaliger aſſerit. Recitat tamen idem contrarij affectus in pueros exemplum de quodam, qui torque rubra inſignitur, Pſittaco, *Hic*, inquit, *pueros à pedibus, atque eiuſdem ætatis alios tanta proſequebatur odio, vt in eorum capita de ſublimi loco non aliter impetum faceret, atq; Falco in Anatem, quam vbi nequit adipiſci, deſcenſionem inhibet, ſublatusq; ſeſe comparat ad aliam impreſſionem faciendam.* Verùm vt id ob iniuriam aliquam ipſi à puero illatam accidere potuit, & mihi veriſimile eſt, ita plerumq; puerorum pulchellorum, ut etiam uirguncularum aſpectu delectari impensè conſtat.

[l] *Exer.236.*
Pſittacus puerũ odio magno proſequens.

Quinimo & libidinoſum apud homines familiariùs conſuetum aliquando reddi Scaliger teſtatur. *De moribus eius*, inquit, *hoc compertum quoq; nobis eſt. Fuſcum mediocris magnitudinis obſeruauimus, cùm ei affectata abblandiremur attrectatione, accendi libidine ſolitum, mihiq; vltro offerre oſculum, adeoq; obturbari, vt ex ingluuie cibus in os redundaret.* Hinc etiam quidam illud, quod ex Ariſtotele Plinius inquit: *In vino præcipuè laſciua*, (ita enim Græcorum uocem ἀκολαςότερος uertit) ad libidinem referunt, quamuis mihi quidem Ariſtoteles hoc uocabulo intemperantiam linguæ maximè ſignificare uidetur.

Pſittacus viſa puella libidine prurit.

[m] *L. de rem. fortuna.*
An adulator.
[n] *In Xenijs.*

Adulationis quidam eum arguunt, &[m] Petrarcha noſter adulatorem eum uocat. Verùm non auis illud uitium eſt, ſed quorum magiſterio affectatas ſalutationes, & uerba adulatoria loqui didicit, etſi[n] Martialis alicubi de eo dicat:

Pſittacus à vobis aliorum nomina diſcam,
Hoc didici per me dicere Cæſar aue.

Nequaquam credendum eſt Pſittacos ſua ſponte, aut proprio Marte, Cæſarem per adulationem, tanquam eum nouiſſent, ſaluere iuſſiſſe; Verùm quòd citiùs, quàm cæteræ aues ea uerba exprimere docti, promptè adeò Imperatores ſalutarent, ut id ſponte & ſuo ingenio facere uideantur. Quo ſenſu & Perſius inquit quærens, *Quis docuit Pſittacum ſuum χαῖρε?* Quare docilitati eius id omninò aſcribendum eſt, qui ut quaſuis, nempè non humanas ſolùm, ſed aliorum etiam brutorum uoces nullo negotio imitatur, ita eas faciliùs, ac perfectiùs effingit, quas cæteris frequentiùs audierit. Ita ſi inter lugentes eum agere contingat, lamentandi formulas & ſuſpiria haud ſecus exprimit, atque ſi reuera eum mortui miſeratio tangeret. Hinc à Statio

Pſittacus Melioris Atedij celebratur, *vt queruli quondam vice functus amici.* Pulcherrimum, & relatu digniſſimum exemplum eſt, quod de aſperis fortunæ caſibus Imperatorio filio, Pſittaci opera in melius commutatis, quia eiuſdem lugubres querelas effunderet, Conſtantinus [o] Manaſſes refert. Baſilius Orientis Imperator Leonem filium in carcerem compegit, Santabareni perſuaſu, quaſi qui mortis laqueos patri texeret, etiam ſi ipſe reuera innocentiſſimus eſſet. Hinc orti ploratus & eiulationes matris, caſum filij lamentantis, & apud patrem pro eo deprecantis. Sed ipſe durus erat, & nullis precibus molliebatur. Adhibebantur mulierculæ lamentatrices, quæ præficarum in morem nenias quaſdam lugubriter occinerent, & calamitatem Leonis acerbè deplorarent. Domus vniuerſa plangore, & luctu perſtrepebat. Aderat auicula quædam canora, quæ frequenter uoces illas lamentabiles exaudita, & edocta cum mulierculis adoleſcentem expreſſo Leonis nomine, deplorabat. Quam cùm aliquãdo Baſilius loquentem audiret, ac in ore nomen Leonis ferentem, ſimulq; videret eos, qui aderãt, acerbas lachrymas profundere, ilicò de ira non nihil remiſit, & durum animum flecti paſſus eſt, veritus (vti quidem apparet) ne fortè magis expers commiſerationis, quàm auicula videretur. Itaq; filium è carcere eduxit, mitiùs tractauit, & moriturus tandem hunc ipſum imperio præfecit. Digna ſanè auis, cui non quernea, quæ ciuis ſeruatori, aut laurea, quę Imperatori, ſed cui aurea corona tanquam ipſa Imperatorem ſeruauerit, aut cui publico ſumptu in Prytaneo victus prębeatur. Quamuis autem Conſtantinus nomen auis non addat, ego tamen Pſittacum omninò, (qui, vt diximus, in hoc cæteras vincit, vt ſua ſponte verba humana bauriat) fuiſſe exiſtimo. Quemadmodum autem ſimulato luctu Imperatorem induxit, vt filij eius miſereret, ita è contrà ad riſum aſtantes aut domeſticas mira ſæpè agilitare permouet. Nam geſticulator eſt, in quam rem doctiſſimus Scaliger: *Nos non docilem tantum*, inquit, *ſed & geſticulatorem agnouimus, & vt ait Ariſtoteles de Monedula βωμόλοχον, Saltantem enim Allobrogem cantorem vidimus capitis geſta depreſſis agitatisq; alis imitari. Id quod Grus etiam facetiſſimè facit.* Denique ſi vllum alium, hunc certè maximè inhumanum illum hominum affectum pati ſcimus, ebrietatem nimirum, quæ in homine vix aliud eſt, quàm mentis à ſuo ſtatu euerſio, à vino, ceu ab equis indomitis auriga excuſſo. Videmus etiam ea maximè bruta, quæ maiorẽ cum hominibus, quàm reliqua, affinitatem habent, vino mirificè delectari, & ad ebrietatem expleri, quod ridiculis, & inimicis quibuſdam actibus produnt. De Simia hoc experientia mihi conſtat, ſi vini ſemper copia ſuppeteret, nunquam non futura ebria. Nullius adeò Elephantes atq; vini capiũtur potu. Ad Pſittacum redeamus. Hunc etiam Ariſtoteles, cùm vinum biberit ἀκολαστότερον reddi, teſtatur; quod quidem alij ad libidinem, ego ad linguæ intemperantiam refero. Verùm differunt mores pro Pſittacorum diuerſitate. Virides enim doctrinæ aptiores, & memoria tenaciores eſſe quidam arbitrantur, fuſcorum ſermonem expreſſiorem. Illud vulgatum, virides clamoſiores atque mordaciores; fœminas ſtolidiores. Inſulę Badan trium generum vnum ferũt, non ſolùm diſcere, ſed etiam intelligere, & ad quæſtiones reſpondere. De viridibus illis macrouris, quibus collum torque rubra cingitur, hoc tradunt, annulo illo primum apparente; nihil eos præterea diſcere. Quòd falſum comperiſſe ſe experimento affirmat Scaliger. *Vnus enim*, inquit, *acceptas è via publicitus voces, aliquas haud ita multò pòſt reddidit.* Ex quibus facilè colligere eſt Pſittacum auem eſſe, quæ inter cæteras humanam naturam maximè ſapit, vt nõ immeritò Mercurio, cui omnia animantia ingenioſa ſacra erant, ſacer quoque antiquitùs habitus fuerit. Fœminas Pſittacos nunquam aut rarenter humanas voces reddere [p] Andreas Tiraquellus ſcribit, idque multorum aliorum animantium exemplis probat. [q] Plinius tamen vtrique ſexui id tribuit. Pherecides refert maſculum obſeruare, & arguere, & nominatim deferre eos, qui venena in domum important. Sed ſemel de Pſittaci induſtria ſatis dictum ſit, ſupereſt, vt nunc de ſimplicitate eiuſdem aliquid dicamus, de qua [r] Petrus Martyr ab Angleria Mediolanenſis ita nobis tradit: *Pſittacos aiunt in inſulis S. Michaelis, & Ditis inſula ſinus occidentalibus adeò ſimplices eſſe, vt ad crocitantem Pſittacum ex arbore, in cuius ramis Auceps latet, multitudo ingens conuolitet, facilèq; capi ſe patiantur. Nil enim viſo aucupe terrentur, ſed vt laqueo trahantur ad collum coniecto, expectant, neq; aufugiunt alij, vno raptato, & in mantica, qua præcinctus eſt venator, ipſis cernentibus repoſito.*

[o] *In Annal.*

Leo Baſilij Imp. filius Pſittaci opera à morte liberatur.

Pſittacus geſticulator eſt, & riſum mouet.

Pſittacus ebrius euadit.

Quæ animantia uino delectẽtur.

Simiæ ebrietas.

Elaphas ui no gaudet.

Morum in Pſittacis diuerſitas.

[p] *De leg. glo. 1. part. 12.*

[q] *Lib. 10. c. 42.*

Pſittacorũ ſimplicitas.

[r] *L. 10. dec. 3 rer. Ocea.*

VICTVS.

SITTACI etiam num feri frugum omne genus, vt frumenta, edunt, & legumina: vnde Nigritis, apud quos copioſos eſſe diximus, plurimùm exoſi ſunt, quòd totam ferè regionem circumuolantes fruges deuaſtent. Imò in India noua penè vbique maximam ſtragem granis inferunt. Ad frumentum verò Indicum, ſeu Maiz tanta auiditate aduolant, vt Indi cuſtodes aruis, ſuos cogantur adhibere pueros, qui eos etiam

Nigritæ cur Pſittacos oderint.

magnis clamoribus arceant; quod item Calechutenſes faciunt, ſuo damnó edocti, Pſittacos omnem alioquin orizam, qua potiſſimùm ea gens victitat, depopulaturos. Sed & alijs omnis generis ſeminibus ueſcuntur. Hoc uerò Pſittacis peculiare præ cæteris eſſe notatur, vt quemadmodum Helleborum Coturnices, Sturni Cicutam, ita illi cnici ſeu carthami ſemen, quod homini catharticum eſt, non innoxiè ſolùm aſſumant, ſed & eo nutriantur commodè, ac pingueſcant. Fructus quoque omnigenos, cùm molli, tùm duro cortice intectos, cuiuſmodi ſunt nuces, comedunt, imò hiſce mirè oblectantur, & eos roſtro perrumpunt, quod natura ipſis in eum etiam uſum firmiſſimum dedit, ac robuſtiſſimum: vnde Ouidius Pſittacum ſuum mortuum deplorans, ita alloquitur: *Nux erat eſca tibi, cauſaq́; papauera ſomni.*

Carthami ſemine Pſittaci gaudent.

Seminum ſanè & in primis nucleorum cibo adeò impensè capiuntur, vt viſi ſint, qui malum grande totum roſtro diſcinderent, ac terebrarent, donec ad ſeminula illa matura pericarpijs contenta penetrantes, cæteris abiectis, hiſcè ſolis paſcerentur. Qui Indorum res commentarijs conſignârunt, in inſula Banda arbores illas, quæ nucem myriſticam ferunt, fragrantiſſimam longè lateq́; auram de ſe ſpirare perhibent, & quæ pro maiore, aut minore diuerſorũ fructuum maturitate admirabilem colorum varietatem oſtentent. Quędam enim uirent, aliæ phæniceo, aliæ luteo, aliæ alio colore ſunt elegantes. Ad has frequentes admodum aduolare Pſittaci, ſiue ut ueſcantur, ſiue forte vt odore recreentur aromatis, ſiue quòd, vt illi pulchra colorum diuerſitate præditi ſunt, ita uenuſto nucum uerſicolorum ornatu mirum in modum exhilerentur.

Nucũ myriſticarum matureſcẽtium diuerſitas.

At verò cicures redditi pamphagi ſunt, & præter iam dictum cibum carnem edunt, & panem, necnon quemuis cibum ab homine oblatum. Sacchari eſu in primis gaudẽt. Geſtu uerò inter edendum utuntur ſingulari, ac ipſis proprio. Pede enim ſublato, eſcas ori non ſecus atque homo manu admouent, & quod magis mirum eſt, cibum digitis captum nõ introrſum ad os conuertunt, ſed extrorſum, more vti inſolenti, & ridiculo, ita, vt videtur, incommodo. Quod ad potum attinet, quod Ouidius de ſuo cecinit, cui

Cicures quo cibo paſcantur.

Potus.

Pellebatq́; ſitim ſimplicis humor aquæ,

id omnibus accommodari poteſt. Attamen vinum multò bibunt libentiùs, illudq́; ſummoperè appetunt, cuius etiam potu non ſolùm, vt inquit Plinius, *laſciui & ſolito loquaciores redduntur*, ſed & inebriantur humano, quamuis inhumano more. Dum autem bibunt, vt inquit Albertus Magnus, *pedibus ſuſpenſi caudam in altum, & caput deorſum ad aquam extendunt*. Id verò eos facere putat, ne caudam humectent, aut lædant. *Hanc enim*, inquit, *diligenter cuſtodiunt, & ſæpè componunt*. Alcæus Pſittacum γάςρων, id eſt, ventri deditum vocat, ſed vix video quo iure. Mendum ſubeſſe ſuſpicor, & Pittacum legendum apud Pollucem, qui Alcæum citat, vt viri edonis proprium ſit.

Potãdi modus.

γάςρων. Pollux correctus.

NIDIFICATIO.

QVI patrum noſtrum memoriâ terras antiquis ignotas peragrârunt, vt Aloyſius Cadamuſtus, mirâ ſolertiâ nidos conſtruere Pſittacos affirmant. Etenim proceram admodum arborem inueſtigant, ramis tamen adeò tenuibus, vt pręexilitate neque minimum pondus ferant, tantum abeſt, vt graue aliquod ſuſtineant, ad quorum cacumina penſilem ſurculum alligant, & nidum ex eo nõ tam callido conſilio, quàm artificioſo factum ſuſpendunt, pilæ modo rotundum, ſanè perquam exiguo foramine. Quod quidem eos moliri aſſerunt, vt ſerpentum inſidijs viam præcludant. Neque enim tam tenuibus & gracilibus ſurculis ob molem corporis ſeſe credituros autumant, neque ſupernè nidum inuaſuros, ob caſus metum. Placuit autem eandem, quam Cadamuſtus exhibet, iconem hoc loco maioris doctrinæ gratia exhibere. Eſt autem ea, quam ſequens pagina dabit. Quod verò Teuetus eos in arborum cacuminibus nidum ſtruere aſſerit, quò ab auibus rapacibus tuti ſint, id mihi friuolum videtur, quòd quæ alijs auibus, aut animantibus ardua ſint, & inacceſſa, ea facilè Aquilæ & Accipitres ſuperent. Fœcunditatis eorum haud leue argumentum eſt ingens illa in natalibus locis copia. Vidẽtur Columbis, quibus alioquin naturæ quodam occulto inſtinctu amiciſſimi ſunt, hac in parte non eſſe abſimiles, quòd vnà cum illis caſtitatis coniugalis rigidi ſint obſeruatores. Rarò enim ſoli, ſed bini ſemper, mas nempè & fæmina volare & agere videntur. Sic Picorum quorundam, quos Oriolos nominant, in nidi ſtructùra ingenium referunt. Illi enim ſimili modo nidum ex arborum ramis ſuſpendunt, vnde non tam alijs rebus, quàm etiam hac in parte Pſittacis cum Picis conuenit. Oua pro magnitudine ponunt, alij alijs maiora. Maximi enim illi & bicubitales Gallinaceis haud minora parere viſi ſunt. Mediocres Columbaceis paria, aut nõnihil maiora. Pullos è nidis rapere, quod de rapacibus fieri aſſolet, minimè conſultum eſt, quod inuolucres adhuc ſi ſuſtollantur, præ teneritudine mox pereant. Adulti tantum ſuperuiuunt.

Nidi artificium.

Teueti opinio de Pſittacorũ nido exploſa.

Fœcundos eſſe Pſittacos.

Caſtos eſſe.

Oriolorũ nidus.

Oua Pſittacorum.

SYMPA-

SYMPATHIA.

AD mores ſeu affectus animi pertinet tacita quædam & occulta Pſittacorum cum alijs animantibus ſympathia & antipathia. Pleriſq; naturaliter cum quibuſdam benè, cum alijs malè conuenit, vt nihil eſt ex omni parte beatum; ſed Pſittaco nullum hactenus inuenio inimicum, amicos plures, eosq; non infimæ ſortis. Quem enim potiorem homine ipſo nanciſci potuit, quocum ipſi reci- *Cum homine.* proca quædam nec vulgaris intercedit coniunctio? Nam non apud nos tantùm iam cicur redditus, aut caueæ ſeptis incluſus, hominum turba ac conuerſatione gaudet, ſed etiam in India, cùm etiamnum ferus in ſyluis degit, tantoperè humano contubernio delectatur, vt relictis ſyluis interdiù aſſiduè propè Americanorum domicilia agat, & ad loca hominibus frequentata & culta ſtudioſè aduolet ſub noctem, cùm Americani in ædes ſuas ſeſe recipiunt, & ipſi quoque ad ſyluarum latebras redeunt, poſtridieq; ſedes eaſdem repetunt, ac hominum conuentus haud aliter ac Columbæ noſtræ ſuum περιστερεῶνα, reuiſunt. Habent inter quadrupedes ferocē inuiſumq; cæteris animātibus Lupum ſingulari quadam prærogatiua ſibi amicum, ſi verū eſt, quod [a] Oppianus teſtatur. *Pſittacus & Lupus ſimul paſcuntur. Semper enim* *[a] Lib. 2. de Venat.* *viridem hanc Auem amant lupi.* Inter aues Turture præſertim vtuntur amico, vt Plinius eſt teſtis, necnon Ouidius eo verſu: *Cũ Lupo. Cum Turture.*

Semper & à viridi Turtur amatur aue.

Hoc ipſum [b] alibi: *[b] Eleg. 2.6.*

Pſittacus Eois ales mihi miſſus ab Indis
Occidit, exequias ferte frequenter aues
Omnes, quæ liquido celebratis in aëre curſus,
Tu tamen ante alias Turtur amice dole.

Plena fuit vobis omni concordia vitâ,
Et ſtetit ad finem longa tenaxq́; fides.
Quod fuit Argolico iuuenis Phocæus Oreſti,
Hoc tibi dum licuit, Pſittace, Turtur erat.
Quid tamen iſta fides, &c.

AFFECTVS CORPORIS.

* Lib. 23. Pſittac^9 ab aqua offenditur.

PSITTACVS diſtillationi humoris in varias corporis partes irruentis obnoxius eſt. Ita plures tuberculis è gypſea pituita cùm alibi, tùm in articulis potiſſimùm obortis, vt alios podagrico cruciatu interijſſe vidimus. * Albertus Magnus *aquas alias*, inquit, *quocunque modo patitur, ſed pluuia moritur. idcircò in montibus Gelboe nidificare fertur, in quibus rarò, vel nunquam pluit.* Nocet Pſittaco mador à pluuia, niſi ad ſolem, aut ad ignem reſiccetur. Aliqui viſi ſunt, qui ſua ſponte aquis ſeſe immergerent, aut pluuiæ data opera exponerent, pòſt tamen refrigeſcente corpore toti tremebundi facti peius proculdubiò ſe habituri erant, niſi dicta ratione, nempè ſole aut foco ſuccurſum eſſet.

DENOMINATA.

Pſittacus herba. * L. 26. c. 7. Marauiglia herba.

PAPAGALLOS, hoc eſt, Pſittacos vocant Flandri folia ſtirpis cuiuſdam, quæ Symphonia * Plinio, tradente Iacobo Dalechampio, & Gomphrena (aliqui Cremphenam ſcribunt, alij Symphonam, alij Comphenam, alij Symphenam) exiſtimari poteſt, ab Hetruſcis hodie herba de la marauiglia, ideſt, herba mirabilis dicta, ob excellentē & admirādam coloris varietatem in folijs. Non diſſimulandum tamen, inquit, Plinium ſcribere Symphoniam eſſe alternis viridibus roſeiſq; per caulem folijs, conſiderandumq; num velit per caulem ſic diſpoſita eſſe folia intelligere, vt vnum ſit viride prorſus, id ſequatur aliud roſeum etiam omninò, & ſic deinceps. A Lobellio inter Amaranthos recenſetur vocaturq; Amaranthus tricolor, à Trago Geloſia: fortaſſe Theombrotum eſt Perſarum apud Plinium, inquit Pena. Non è floribus, ſed ex foliorum triplicis coloris maculis ſcitè diſtinctis venuſtas huius æſtimatur, quæ ſunt Ocimi, aut Bliti interdum luteo viridi, vel purpureo, interdum triplici viridi luteo, & ſanguineo variegata, alarum Pſittacorum ritu. Semen cnici ſeu carthami Hiſpani ſemi de Papagay hoc eſt, ſemen Pſittaci appellant, quòd hæc auis eius eſu gaudeat. Roſtrum Pſittacorum Ambroſio Paræo doctiſſimo Chirurgo inſtrumentum vocatur chirurgicum glandibus, alijſq; corpori extrahendis idoneum.

Amarātus tricolor. Geloſia. Theombrotum Plinij. Roſtrum Pſittacorū inſtrumentum.

VSVS IN CIBO.

Indi à Pſittacis abſtinent.

ETSI Aelianus Indos olim ceu religione quadam tactos, ab eſu Pſittacorum abſtinuiſſe tradat in hæc verba: *In hortis Indiæ regijs Pſittaci aluntur, & ſurſum deorſum vltrò citroq; circum Regem verſantur, nec Pſittacum idcircò Indorum quiſquam etſi magna illic multitudo ſit, edit, quòd eos ſacros putent & Brachmanes quidem ex auibus plurimi hunc exiſtiment, vt qui ſolus humana verba vocis conformitate conſequatur;* hodiè certè cùm minus ſint ſuperſtitioſi, frequentes, Americanis præſertim, in menſas veniunt. Author eſt Chriſtophorus Columbus incolas Grachanæ noui orbis inſulæ, etiamſi vbiq; maximam eorum habeant copiam, Pſittacos tamen ſaginare magno ſtudio, & in ciborum delicijs habere. Vt autem id fiat, quo uiui in manus ſuas ueniant, id hac ratione curant: ſagittandi illi peritiſſimi ſunt, ita ut uix unquam aberrent. Sagittis itaq; quas prælongas habent, floccos è goſſypio præfigunt, ne acies teli Pſittacum ſauciet. Retuſo itaque mucrone iſti Pſittaci uelut attoniti præcipitantur; & paulò pòſt haud ſecus ac ſi nihil perpeſſi eſſent, ad mentem & ſanitatem redeunt. Hac arte captos, ut nos Capos, Coturnices, Columbos, Anſeres, ſaginæ mancipant. benè pingues in cibatu gratiſſimos habent. Ex noſtratibus vnum lego Heliogabalum flagitioſiſſimum Imperatorem, ac tanquā in volutabro ſuem, qui vt omnis generis vitiorum cœno immerſus ac cōtaminatus erat, & in primis luxu perditiſſimus, quo maiores ſumptus faceret, & vna cæna ingentes opes abliguriret. nihil enim niſi rarum, nouum & pretioſum placebat, vſitata omnia ſordebant, ingentes dapes capitibus Pſittacorum & Phaſianorum refertas Palatinis exhibuit, & quod maius eſt, Pſittacis atque Phaſianis Leones, Pantheras & alia animalia pauit, teſte Lampridio. Apicius etiam, quo nemo Romanus popinæ co-

Qui Pſittacos eſitent. Pſittaci ſaginati. Pſittacos mira ſagittādi ratio. Heliogabali luxus & prodigalitas.

quinæuè magiſter erat famoſior, eodem Pſittacum ac Phœnicopterum apparari modo iubet, quem ſuo de Phœnicoptero tractatu reſeruamus.

VSVS IN EXTERNIS.

PSITTACI etiam olim cum Gallinis ruſticis & Merulis albis in publicis teſte [a] Varrone, ornatibus poni ſolent. Vidi ego Romæ in palatio Illuſtriſſimorum Farneſiorum Pſittaci iconem celeberrimo monti illi, in quo Hercules taurum dicitur ſuperaſſe, inſculptam. Hodiè, cùm vt aſpectu ſuo, tùm vt humani ſermonis imitatione oblectent, à magnatibus & opulentis magna cura aluntur. Nam & quondam, illud articulata verba eloquendi ingenium ita, inquit Suidas, Romanæ deliciæ miratæ ſunt, vt Barbari nempè Indi mercem fecerint Pſittacos. Auguſtus Cæſar Pſittacũ, à quo ſalutatus erat, emi iuſſit, vt [b] Macrobius ſcribit. Sed hoc parum eſt totius orbis principem adulatricem auem in pretio habuiſſe, & magno pretio emiſſe, cùm multò antè eò res deuenerat, tantiſq́; in delicijs Pſittacus apud Romanos fuerat, vt M. Portius Cato morum Populi Romani cenſor & norma, eó luxu offenſus aliquando in Senatu indignabundus exclamârit. *O Patres conſcripti. O Roma infauſta, neſcio in qua inciderimus tempora, cùm ea portenta Roma videamus, vt viri Pſittacos pugno geſtent, mulieres enutriant canes*. Oblectamenti igitur multifarij, quod ex auis cùm aſpectu, tùm auditu capitur, gratia, vti olim ita & nunc caueis, eiſq́; eburneis, argenteis, aut alia materia pretioſa conſtructis, includi ſolet, quæ quanti ſit apud omnes, facilè declararant. Talis erat, in qua Atedij Pſittacus obijt à Statio hiſce verſibus deſcripta:

[a] *Lib. 3. de Re. Ruſt. c. 9*
[b] *2. Saturnal. 4.*
Cato populum Rom. reprehẽdit.

At tibi quanta domus rutila teſtudine fulgens;
Connexuſq́; ebori virgarum argenteus ordo;
Argutumq́; tuo ſtridentia lumina cornu.
Et querula iam ſponte fores? vacat ille beatus
Carcer & exigui nuſquam conuitia tecti.

Eos ſeruare docet Oppianus, vt hoc obiter addam, in ferreis caueis non ligneis, cuius clathras roſtro ſuo robuſtiſſimo confringit, vt experientia conſtat, imò vix ferreæ ab eiuſdem violentia tutæ ſunt. Beati quidem ſunt hac deliciarum parte, ſed quas conſuetudo & ſatietas plus dimidio minuit. Indi autem tam Eoi, quàm Occidentales, quibus Pſittacorum frequentiſſimus numerus eſt, & quibus vel inuitis vndiq́; ſeſe ingerunt, vt & aliarum auium omne genus diſcolor, aliam cùm è Pſittacis, tùm ex eiuſcemodi diſcoloribus auibus alijs fructum nôrunt. Non enim eos ſolùm magni æſtimant, quòd ipſis ceu cupedijs quibuſdam veſcantur, ſed vel ideò potiſſimùm, quòd bis terue quotannis eos plumis exuant, vt ex illis imagines uarias, papiliones, flores, herbaſq́;, necnon pileos, & perizomata ſibi conficiant, clypeos ſuos & enſes, quos ligneos habent, exornent, ueſtes, aulæa atque tapetes contexant, aliaq́; quamplurima vtenſilia conficiant, quæ ex his ſumma induſtria, & miro artificio ad omnium ſtuporem concinnare nôrunt. Sed poſteaquam in eiuſcemodi plumariorum, ſiue plumatilium operum mentionem incidimus, nõ ab re fore arbitramur, paullò fuſiùs de ijs, hoc loco agere, quamuis ea alioqui ex alijs quoque verſicolorum auium pennis conficiantur: quas inter tanquam cæteris nobiliores exiſtunt patrio nomine Tominei dictæ: Has namque Meſſicani maximi faciunt. Qui de India noua ſuas nauigationes ſcriptis publicârunt, auiculas ibi reperiri tradunt tantæ exiguitatis, vt ne apes magnitudine ſuperẽt, tam diuerſorum verò colorum pennis veſtiri, vt vel hæ ſolę operibus plumarijs ſufficiant: adduntq́; eiuſcemodi auiculas rore ſolo, quem apum more ex floribus colligant, viuere, totaq́; hyemè glirium inſtar obdormire. Habent præterea multa alia auiũ diuerſicolorum genera Indi: quinimò Americus Veſputius eorũ diuitias ſolùm ex auium pennis dimetitur, nõ quòd alijs rebus non abundent pretioſioribus, verùm quia, ſi his carerent, ex ſolis plumis, quæcunque ad victum neceſſaria requiruntur, ſibi comparare queãt: quare etiam multis in locis publicas de eis nundinas inſtituunt. Themiſthetani referente Teueto, qui & veſtimenta, tapetes, atque id genus vtenſilia alia è pennis contexunt, ſex ſeptemue dierum interuallo in quodam loco, tali mercaturæ deſtinato nihil præter eiuſcemodi pennas mercãtur. In nundinis Meſſicanorum omne volucrum genus vẽditur, cùm ad victum, tùm ad opera plumaria, inter quæ illud omnium mercatorum oculos in ſe conuertit, cui aurum intertextũ conſpicitur, aſpectu iucundiſſimũ: vel cuius potiſſimùm cauſâ multa eò confluunt nationes. Quod modo ad eiuſcemodi operum plumariorum artificium attinet, id quidem magnum eſſe videtur, ingenioſum, ac imitatu perquam arduũ: verùm quemadmodum nihil uolenti difficile eſt, atque vt ait Poëta:

Quomodo ſeruandi.
Indi multa ex Pſittacorum pẽnis conficiunt.
Tominei aues.
Auiculæ apũ magnitudine.
Aues diuerſorum colorũ in America.
Veſtiméta, & tapetes, atque alia vtenſilia ex plumis auium.
Volucrum omne genus plumatili opere conficiẽdo apud Mexicanos uenditur.

Labor

I. Georg.

Labor omnia vincit
Improbus, & duris vrgens in rebus egeſtas.

Indorum diligentia in plumatili opere texendo.

Ita pariter præter Indos alius quoque præſtare queat: Sola enim patientia huiuſce artis magiſtra exiſtit, qua fortaſsis quaſcunq; nationes Indi ſuperant; quos ne fames, quam vel toto biduo tolerant, ab opere ſuo auellat: in quo alioqui, ſi quis intimiùs rimetur, exiguũ, aut penè nullum exiſtit artificium: ſiquidem plumas mortuis auiculis paruo quodam forcipe euulſas glutine peculiariter ad hanc rem præparato quàm ocyſsimè coniungunt, prout propoſitæ rei color expoſtulat.

c L.4.c.37.

Ioſephus c Acoſta, qui de his populis nuperrimè hiſtoriam edidit, quoſdam autor eſt ibi reperiri, qui quicquid penicillo expreſſum viderint, etiam plumario opere imitentur, & tanta id exprimant excellentia, vt ipſammet ſuperent picturam.

D. Hieronymi imago ex plumis auium cõfecta ad mirabilis.

Equidem in meo muſæo videre eſt D. Hieronymi Saluatorem noſtrum flexo genu adorantis imaginem, ab Illuſtriſs. Card. de Burgos, Illuſtriſs. Card. Palæoto dono datam, & ab hoc poſtmodum muſæo meo dedicatam, quam ne Apelles, ſi reuiuiſcat, vel alius quiſpiam præſtantiſsimus pictor penicillo meliùs exprimat. Hanc imaginem, ceu rem pretioſiſſimam in toto muſæo, quod rectè microcoſmum, ſiue Naturæ ipſius theatrum dixeris, in quo nimirum quicunq; Naturæ partus reſeruantur, atque innumeræ penè aliæ picturæ, ſuſpiciunt omnes, mirantur, obſtupeſcunt.

D. Franciſci imago, ex plumatili opere cõſtructa.

Sixtum V. ferunt Pont. Opt. Max. cùm aliquando eiuſcemodi opere plumario confecta tabula, in qua D. Franciſci imago ad viuum erat expreſſa, ei allata foret, diceretq; qui eam adferret, ex diuerſis auium plumis conſtare, non obſtupuiſſe duntaxat tanta operis arte, verùm etiam manu per auerſas plumas ducta, veritatem explorauiſſe. Nequibat enim adduci, vt crederet auium pennas ita ſimul coniungi poſſe, vt tam luculenter Diui illius imaginem ad viuum exprimerent.

Imagines excellentiſſimæ ex auiũ plumis apud Regem Hiſpaniarum, & Indiarum Philippũ.

Philippo Hiſpaniarum Principi aiunt præceptorem ſuum plumariorum operum quorundam typos donauiſſe tanta induſtria factorũ, vt dum Princeps ille patri ſuo nempe Regi Catholico illos oſtendiſſet, hic admirabundus pronuntiauerit, nunquam ſibi alias tantæ exiguitatis viſas fuiſſe imagines, in quibus tanta operis excellentia conſpiceretur. Cæterùm eiuſcemodi imagines teſte, quẽ paulò antea nominauimus, Acoſta apud Meſſicanos, & Paſſarinos optimę fiunt, & quæ reliquis præferuntur. Iam verò præter imagines varia præterea alia ex pennis Indi, vt diximus, conficiunt, maximè Regum, & principum ornamenta, item templorum, & idolorum. Nam & ipſis eiuſcemodi opera in ſummo honorum gradu habentur.

Plumatili opere Indi templa, & idola exornant.

His nimirum ſeſe exornant, maximè Principes, & hi potiſſimùm, cùm ad bellum proficiſcuntur, vt in apponendis iconibus apparebit; quinimò gladios ſuos, clypeos, atque alia ijs arma ſua condecorant. Americanos tradit Teuetus, quando victores è prælio domum reuertuntur, pennis varijs ſeſe cohoneſtare, ſed nunquid etiam plumatilibus veſtibus ſeſe induant, non addit: at hoc ſaltem probat, eos populos, quod pariter omnes, quotquot de Indijs ſcripsêre, ſępius repetunt, pennas alitum in ſummis habere delicijs: atque idcircò noſtratibus eò aduectis pro ſingulari munere varias pennas, atque ipſa opera plumaria obtuliſſe legimus:

Plumatilia opera multa Corteſio donata à Principibus Indorum.

Sic Mazuma Rex Ferdinando Corteſio gratificaturus præter alias innumeras opes, etiam opera quædam plumaria donauit. Regi Catholico etiam memorant Regem Perſarum muneris loco pulcras diuerſarum volucrum pennas in duodecim faſciculos colligatas, quas inter nonnullæ planè erant aurei coloris, tranſmiſiſſe. Memini me, cùm Romæ eſſem, in muſæo percelebri illuſtris ac patritij ordinis viri D. Thomæ Cauallerij, cuius poſtmodum neptim magnificus D. Iulianus Griffonius Sororis meæ filius in vxorem duxit, clypeos vidiſſe elegantiſſimè eiuſcemodi plumario opere elaboratos, condecoratosq;, qualibus nempè Principes Indorum ad bellum euntes vti diximus. Ad quos vt regrediatur oratio noſtra, certo adhuc certius eſt nihil illis pretioſius, delectabilius, gratiusq;, atque in maiori æſtimatione extitiſſe, quàm eiuſmodi plumaria opera, quibus deniq; non ſe duntaxat, ſuoſq; Sacerdotes in præcipuis idolorum

Idolũ Mexicanorum plumatili opere adornatum.

ſuorum feſtiuitatibus, celebrationibuſq;, verùm ipſa etiam idola inſtruebant, tanquam ornamẽto, quod omnibus alijs præcelleret. Vitzilipuztli, quod præcipuum ac honoratiſsimũ Meſſicanorum idolum eſt, teſte Ioſepho Acoſta à plumis nomen meruit: ſignificat enim Indis id nomen feneſtram reſplendentis pennæ. Erat ſiquidem pennis præcipuè adornatum. Cui ſacrificaturæ etiam virgines brachia ſua Pſittacorum pennis decorabant, Tezcatlipuca (eſt alterius Meſſicanorum idoli nomen) armillas habebat ex auium pennis mirificè fabrefactos:

Sacerdos Topilzin, corona plumea perornatus.

In huius quoque Dæmonis rogationibus, puelli puellæq; coronati incedebant, pedibus, brachijsq; plumario opere cohoneſtatis. Poſtremò ipſe ſacerdos Topilzin illis vocatus, qui nimirum viuos homines illi dæmoni mactabat, plumea corona erat coronatus: adeò vt plumas auium, operaq; inde confecta in ſummo honoris apice Indis ſemper fuiſſe iam ſatis conſtare arbitremur. At quid ſi quis eiuſcemodi dicat idolorum, templorumq; (nam & hæc plumario opere apparabant) ornamenta à Sacro Hebræorum ritu promanaſſe, & poſtmodum ab In-

dis,

dis, quem Deo verum honorem tribuere debebant, ad nefaria illa ſua idola tranſtuliſſe? Deum namque Patrem [d] ſacra teſtatur hiſtoria, cortinas tabernaculi, quod ſibi exædificari præcepit, plumario opere variatas fieri voluiſſe. Sed hunc locum diui interpretes, longè aliter atque quidem optimè intelligunt. Veruntamen ſolus doctiſſimus aliàs Caietanus, D. Hieronymi verſionem carpens, & clariùs dictum fuiſſe credens, ſi opere polymitario tranſtuliſſet, non parum hallucinatur: ſiquidem polymitarium opus ab opere plumario [e] ſacra pagina diſertiſſimis verbis diſtinguit; quemadmodum hoc loco: *Fecit & velum de hyacintho & purpura, vermiculo & biſſo retorta, opere polymitario varium, atque diſtinctum*. Et paullò poſt: *Fecit & tentorium in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpura, vermiculo, biſſoq; retorta, opere plumarij*: Sed & antecedenti capite eiuſcemodi operarios diſtinguens Moſes, ait: *Ambos erudiuit ſapientia, vt faciant opera abietarij, polymitarij, ac plumarij de hyacintho, ac purpura, coccoq; bis tincto & byſſo, & texent omnia*. At hîc operæpretium eſt indicare, quid D. Hieronymo plumarium opus, ac polymitarium ſit, vt à pio lectore eiuſcemodi confuſio euitetur. nam ea ſacra pagina, vti diximus, clarè diſtinguit. Opus nempè polymitarium pictorum eſt, non item plumarium, at textorum, qui operantur interſerendo diuerſa filo. Pluma enim Hebræis idem ſonat, ac Latinis acus. De qua re, quia huc non pertinet, lectorem ad Alphonſi Toſtati commentaria, qui abundè de diſtinctione horum agit, amandamus. Hoc interim obiter adiungentes ex eiuſcemodi etiam plumario opere, hoc eſt, acu interſuto ſubſellium Iuſtiniani Imperatoris fuiſſe exornatum, de quo ita [f] Corippus Africanus canebat.

Auratum ſcandens ſolium, ſedemq; paternam,
Conſtructam plumis, pulcriſq; tapetibus altam.

[d] *Exod. cap. 26.*

Polymitarium opus quid.

[e] *Exod. cap. 36.*

Pluma idẽ quod acus apud Hebræos.

[f] *Lib. 2. de laud. Iuſtin. Aug. minoris.*

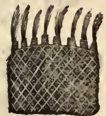
Nobis enim de Indicis operibus hîc agendum erat, quibus tanquam pro epilogo cucullorum duorum, ſiue capitiorum, quæ Antonius Gigas, elegantiſſimus Poeta, vir vitæ probitate conſpicuus, rerumq; naturalium peritiſſimus, at immatura iampridem morte nobis ereptus, in muſæo ſuo reſeruabat, deſcriptionem, necnon icones adiungemus. Prior cucullus quatuor dodrantes, & palmum erat longus; duos fermè latus: Pars ſupina, qua caput portantis tegitur, ex pennis erat mollioribus, exilioribus, quales in Pſittacorum capitibus conſpiciuntur: Quibus ceruix operitur, pennæ, videbantur eſſe è dorſo: quemadmodum quæ ſubſequebantur, ex cauda & alis. Erant autem omnes ſupra rete quoddam ex goſſypinis filis caſtanei coloris intertextæ, quibus nimirum pennarum calami inferius reti alligabantur eo modo, quo ipſa pictura demonſtrat. Totus cuculli color erat coccineus elegantiſſimus. Alter longè diuerſæ erat figuræ, alteriusq; coloris, totusq; ex tenuioribus, minoribusq; plumulis, necnon maiori induſtria elaboratus. Hic enim ſingulæ plumulæ ſingulis ligneis præſepiolis, vti ex icone apparet, tam conſtrictè inſeruntur, tamq; compreſsè, vt textæ videantur. Talia verò præſepiola tam ſedulò complicantur, vt quaſi in binas partes ſecta diceres, & è media veluti ſectione ſingulas plumas tenuiſſimo filo incluſas enaſci. Omnes autem plumæ luteæ, atque quodammodo plumis, quas Rhamphaſtos ſeu Pica Breſſilica in pectore gerit, ſimiles. Tota inſuper textura in hoc, quàm in priori, longè denſior erat, æmulabaturq; velum illud, quo matronæ noſtræ domi vtuntur. Luteis plumis purpureæ aliquot immixtæ, totam texturam pulcherrimam reddebant.

Cucullor. duorũ deſcriptio ex plumis factorum.

Priorem ſubſequentium iconum eſſe hominis ſyluestris plumario cucullo induti Antonius Gigas arbitrabatur, alteram quam ſecundo loco dabimus, reginæ Inſulæ Floridæ.

PROVERBIA.

Senex Pſittacus negligit ferulā.

NON abſimilis illi, *Senis mutare linguam*, de Pſittaco paræmia vulgò iactata eſt. *Senex Pſittacus negligit ferulam*. Diximus enim antè ex Apuleij Floridis Pſittaco ſermonem noſtrum addiſcenti, ferrea clauicula (quæ ferulæ loco ſit) caput à magiſtro tundi ob capitis duritiem, eoq; maiorē, quò annoſior ales eſt. *Diſcit autem*, inquit ille, *ſtatim pullus vſque ad duos ſuæ ætatis annos, ſenex autem captus, & indocilis, & obliuioſus*. Quæ poſteriora verba Apuleius, vt video, à Solino mutuatus eſt, hic à Plinio. Et quanquam Plinius hæc de Pica, non de Pſittaco ea ſcribat; poſſunt tamen fortaſſis huic etiam conuenire: ſin minùs, ratio ſaltem prouerbij non impeditur. Vſitatum eſt apud Germanos quoſdam prouerbium; Arbitrium ſeu libertas auri præferenda aiebat Pſittacus caueæ incluſus.

Prouerbia Germanica.

Vville gehet fur goldt ſagt der Papegeye da ſaſs er im korbe. Eſt & aliud eorum quibuſdam in ore. Er kan klapffen vvie ein Papegaye, ideſt, Pſittaco facundior eſt, cùm diſertiſſimum quempiam volunt innuere.

Pſittacus pro eloquē te poſitus.

Nullum enim ex animalibus rationis expertibus articulatiùs humanas voces explicat. Vnde per eius effigiem quidam, hominem eloquentem, qualem Cicero ſe reperiſſe negat, olim ſignificârunt. Poëtam bonum eius nomine per tropum, indicauit Martialis, cùm ait:

—— Credis hoc Priſce
Voce vt loquatur Pſittacus Coturnicis.

Vnde hoc etiam natum eſt adagium:

Alia voce Pſittacus, alia Coturnix loquitur.

Coturnix p indocto poſita.

Vbi Coturnix indoctum, è contra Poëtam Pſittacus notat.

HISTORICA.

Apſephas, ſeu Pſaphō Deū ſe eſſe quomodo fingat.

APSEPHAS, quem alij Pſaphon vocant, Rex Libiæ, cùm vir eſſet perditiſſimus, & omni ſcelerum obſcænitate contaminatiſſimus, viam excogitauit, qua non modò ſe expurgaret infamia, ſed diuinos etiam honores poſt mortem aſſequeretur. Pſittacos enim magno numero in ſeductum penetrale incluſit, quas cicuratas, nemine conſcio docuit canere Μέγας Θεὸς Ἄψεφας, id eſt, Magnus Deus Pſaphon: mandauitq; moriens, vt penetrale illud nulla interpoſita mora, diſiectis feneſtris patefieret, quo peracto, atque ita prouolitantibus vrbem totam, & totum agrum hac voce Μέγας Θεὸς Ἄψεφας, complētibus factum eſt, vt Deus creditus, & templa ſacra illi inſtituta fuerint.

Hāno Carthaginēſis Deum eſſe ſe fingit.

Simile quid legimus de Hannone Carthaginenſium Duce, qui etiam aues (crediderim Pſittacos aut Picas) alebat, atque hæc verba docebat: Hanno Deus eſt.

EPITAPHIA ENCOMIASTICA
Ouidij, & Statij, de Pſittacis.

L. 2. Eleg. 6.

COLOPHONIS, & velut corollarij vice adijcere lubet Pſittaci à maximis Poëtis non exiguo honore celebrata Epitaphia, quòd & ſcitu digna, & lectu iucunda multa de hac aue contineant. Ouidianum primum tale eſt.

IN MORTEM PSITTACI.

Pſittacus Eois ales mihi miſſus ab oris
Occidit, exequias ferte frequenter aues.
Ite piæ volucres, & plangite pectora pennis,
Et rigido teneras vngue notate genas.
Horrida pro mœſtis lanietur pluma capillis
Pro longa reſonent carmina veſtra tuba.
Quid ſcelus Iſmarij quereris Philomela tyranni
Expleta eſt annis iſta querela ſuis.
Alitis in raræ miſerum deuertite funus,
Magna ſed antiqua cauſa doloris Itys.
Omnes quæ liquido celebratis in aëre curſus,

Tu tamen ante alias Turtur amice dole:
Plena fuit vobis omni concordia vita
Et ſtetit ad finem longa tenaxq́ fides.
Quod fuit Argolico iuuenis Phocaus Oreſti
Hoc tibi dum licuit Pſittace Turtur erat.
Quid tamen iſta fides? quid rari forma coloris?
Quid vox, mutandis ingenioſa ſonis?
Quid iuuat, vt datus es, noſtra placuiſſe puellæ?
Infelix auium gloria nempe iaces.
Tu poteras virides pennis hebetare ſmaragdos,
Tincta gerens rubro punica roſtra croco.
Non fuit in terris vocum ſimulantior ales
Reddebas bleſo tam benè verba ſono.
Raptus es inuidia, non tu fera bella mouebas
Garrulus, & placida pacis amator eras.
Ecce Coturnices inter ſua prælia viuunt,
Forſitan, & fiunt inde frequenter anus.
Plenus eras minimo nec præ ſermonis amore
In multos poteras ora vacare cibos.
Nux erat eſca tibi, cauſaq́ papauera ſomni.
Pellebatq́ ſitim ſimplicis humor aquæ.
Viuit edax Vultur, ducitq́ per aëra gyros
Miluius, & pluuiæ Graculus author aquæ.
Viuit, & armigeræ Cornix inuiſa Mineruæ,
Illa quidem ſæclis non moritura nouem.
Occidit illa loquax humanæ vocis imago
Pſittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur auaris,
Implentur numeris deteriora ſuis.
Triſtia Phylacidæ Therſites funera vidit
Iamq́ cinis viuis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ
Vota proceloſo per mare rapta Noto.
Septima lux venit, non exhibitura ſequentem,
Et ſtabat vacuo iam tibi parca colo.
Non tamen in tali ſtupuerunt verba palato,
Clamauit moriens lingua, Corinna vale.
Colle ſub Elyſia nigra nemus ilice frondet,
Vdaq́ perpetuo gramine terra viret.
Si qua fides dubijs volucrum locus ille piorum
Dicitur, obſcœna quo prohibentur aues,
Illic innocui latè paſcuntur Olores,
Et viuax Phœnix vnica ſemper auis.
Explicat ipſa ſuis ales Iunonia pennas,
Oſcula dat cupido blanda Columba viro.
Pſittacus has inter nemorali ſede receptus
Conuertit volucres in ſua vota pias.
Oſſa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus
Quo lapis exiguus par ſibi nomen habet.
Colligor ex ipſo dominæ placuiſſe ſepulcro:
Ora fuêre mihi plus aue docta loqui.

In Pſittacum Melioris Atedij mortuũ Statij carmen.

PSITTACE dux volucrum, domini facunda voluptas,
Humanæ ſolers imitator Pſittace linguæ,
Quis tua tam ſubitò præcluſit murmura fato?
Heſternas miſerande dapes moriturus taſtis

Nobiſcum, & gratæ carpentem munera menſæ,
Errantemq́; toris media plus tempore noctis
Vidimus. affatus etiam, meditataq́; verba
Reddideras, aut nunc æterna ſilentia lethes
Ille canorus habes, cedat Phaëtontia vulgi
Fabula, nec ſoli celebrant ſua vulnera Cygni.
At tibi quanta domus rutila teſtudine fulgens
Connexusq́; ebori virgarum argenteus ordo,
Argutumq́; tuo ſtridentia limina cornu?
Et querula iam ſponte fores vacat ille beatus
Carcer. & anguſti nuſquam conuitia tecti.
Huc docta ſtipentur aues. queis nobile fandi
Ius natura dedit. plangat Phœbeius ales,
Auditaſq́; memor penitus depromere voces
Sturnus, & Aonio verſa certamine Pica:
Quiq́; refert iungens iterata vocabula Perdix,
Et quæ Biſtonio queritur ſoror orbe cubili.
Ferte ſimul gemitus, cognataq́; ducite flammis
Funera, & hoc cuncta miſerandum adduciſte carmen.
Occidit aeria celeberrima gloria gentis
Pſittacus ille plagæ viridis regnator Eoæ,
Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
Vinceret aſpectu, gelidi non Phaſidis ales,
Nec quas humenti Numida rapuêre ſub Auſtro:
Ille ſalutator regum, nomenq́; loquutus
Cæſareum, & queruli quondam vice functus amici
Non conuina leuis monſtrataq́; reddere verba.
Tam facilis, quo tu melior dilecte recluſo
Nunquam ſolus eras; at non inglorius vmbris
Mittitur, Aſſyrio cineres adolentur amomo,
Et tenues Arabum reſpirant germina plumæ,
Sicaneiſq́; crocis, ſenio nec feſſus inerti
Scandet odoratos Phœnix felicior ignes.

Legitur etiam in Pſittacum vocalem T. Veſpaſiani Strozzæ Lib. 6. Eroticon carmen non inuenuſtum, quod ſic habet.

PSITTACE quid fruſtra miſero mihi nuper ademptam
Philloroen tanta ſedulitate vocas?
Parce precor, parce inſanos augere dolores,
Heu perijt, quam tu viuere forte putas.
Parce, meo toties animam de pectore vellis,
Philloroen quoties blandula lingua refert.
Heu perijt neque eam ſpes amplius vlla videndi.
Quam propter nobis viuere dulce fuit.
Si ſenſus tibi, ſi ratio eſt, vt habere videris
Communi triſtem te decet eſſe malo.
Non ſum equidem oblitus tibi quæ reſponſa vocanti
Paſcentiq́; dapes ſæpius illa daret.
Et memini aurato cum te prodire tabellæ
Carcere, porrectam te inſiluiſſe manum.
Atque illinc dulcem memini parcente ſaliuam
Suxiſſe illæſis molliter è labijs.
Poſt vbi diuina laudaras ſidera frontis
Non homo dicebas, ſed Dea Philloroe eſt.

Priſca ſalutato ſi paucis Cæſare verbis
Nigrantois ætas nobilitauit aueis,
Quid ſibi facunda fingenti plurima voce
Tam benè, tam doctè Pſittace laudis erit?
Laudo equidem, ingenium miror, debere fatemur
Nos tibi, nulla tuis gratia par meritis.
Sed ratio, & tempus fortunaq́ lubrica certam
Dant noſtris legem, rebus, & eripiunt.
Hæc igitur nos cauſa monet deſiſtere cœpto
Nonnunquam, & placitum flectere propoſitum.
Quid loquar, vnde mea tanta inconſtantia mentis?
Quod modo damnâram Pſittace nunc cupio.
Fortè meis aliqua ratus es te poſſe mederi
Luctibus, hos vbi ſum dictus adiſſe lares.
Quodque ita ſit cum me triſti mœrore ſilentem
Vidiſti, & multo rore madente genas.
Tu quoque commotus grauiter ſociusq́ doloris
Ecce pijs lacrymis lumina mæſta rigas.
Functus es officio veri, & prudentis amici,
Nilq́ reliquiſti, quo mala noſtra leues.
Perge precor Dominaq́ tua communis vtrique
Semper adorandum nomen ab ore ſonet.
Atque vtinam in ſæuo pietas tua vulnere fiat,
Tam dulci eloquio Pelias haſta mihi.

DE PSITTACORVM Speciebus.

ET PRIMVM DE PSITTACO Maximo cyanocroceo. Cap. II.

EXPLICATIS hactenus omnibus, quæ ad generalem Pſittacorum hiſtoriam pertinent, tempeſtiuum eſt, vt iam ſingulas eorum ſpecies, quas vel viuas nanciſci, vel ex miſſis nobis eorum iconibus haurire potuimus, deſcribamus, ab eo primùm exorſi, qui extra omnem controuerſiam omnium, quos hucuſque vidimus, maximus eſt. Vidi itaque hunc Pſittacum Mantuæ in aula Sereniſſimi Principis, ac Ducis Vvilhelmi anno 1571. magnitudine ſpectabili, vtpotè cuius corpus Caponem benè ſaginatum adæquaret. Longitudine erat ab extremo roſtro ad extremam caudam bicubitalis. Roſtrum aduncitate ſua exactum hemicyclum componebat, extrinſecus in perfectam dimidij annuli rotunditatem conformatum; palmum integrum longum, quà incipit, ſemidigito minus craſſum, ſi vtramq; mandibulam commetiaris. Superioris roſtri longitudo duobus propè digitis inferius excedit, quod inferiore parte deorſum conuexum, ac teres eſt. Totum autem nigrum eſt. Oculi albi, & nigri. Hos ternæ lineæ nigræ à roſtro ad colli initium ductæ, figuram literæ S iacentis repręſentantes in longum ſuccingunt. Vertex capitis planus, ac viridis. Guttur veluti torquis nigra ambit. Pectus, venter, femora, uropygium, ac cauda inferior vniuerſa crocea. Ceruix ſuperna, dorſum, alæ, ac caudæ pars ſuperior amæniſſimo colore cæruleo veſtiuntur. Cauda binos plusminus dodrantes longa. Crura breuiſſima, tibiæ craſſæ, fuſcæ, vt & pedes, digiti longi, admodum magnis, aduncis & nigris vnguibus armati. Haud ita diu eſt, quod huius ipſius Pſittaci imaginem, quam alioquin ante annos plurimos ad viuum per pictorem Principis Mantuæ depictam habebam, Reuer. admodum, & illuſtr. D. Dionyſius Ratta Rom. Rotę auditor mihi pro ſua humanitate dono dedit, cum ſuccincta admodum eiuſdem hiſtoria, quam quod ad Pſittaci naturam cognoſcenda vtiliſſima ſit, totam hîc apponere nõ grauabor. Pulcherrima auis iſta Illuſtriſ. D. Sforzæ S. Floræ Comiti, exercitus Pontificij in Galliam, in ſubſidium Regis Caroli IX. aduerſus hæ-

Magnitudo.
Roſtrum.
Oculi.
Vertex.
Guttur.
Color toti corporis.
Cauda.
Crura.
Pedes.
Dionyſius Ratta mihi Pſittaci iconem donauit.

ſeticos anno 1569. miſſi ſupremo Duci, ab aulæ regiæ quodam aſſecla pro munere raro atque exotico donata fuit, vt quæ paulò ante illum annum ex India occidentali à Gallis Britonibus fuiſſet apportata. Et quamuis Pſittaco per omnia eſſet ſimillima, procq; eo ab omnibus paſſim haberetur, quidam tamen Coruum eſſe arbitrabantur, eo forſan argumento ducti, quòd vocem ederet grauem admodum, & raucam, ſtatura præterea eſſet grandis, quòd roſtrum adeò robuſtum haberet denique, vt nullo perſicorum, atque amygdalorum oſſa, aliaq; non minus dura confringeret, muros latericios excauaret, ligna, oſſa, aliaq; ſimilis duriciei corpora rumperet, finderet.

Cur coruus qbuſdā putatus.

Vox.

Nullum vnquam verbum, aut vocem articulatam proferebat, prçterquam hanc quæ ei apud Gallos nomē fecit, Parroquet, quam reddebat, ſi qua re opus ſibi eſſe homines admonitos volebat.

Cibus.

Potus.

Quotidianus eius cibus erant amygdala, nuces iuglandes, panis, caro. Semel ſingulo die bibebat, idq; inſtante veſpera. Quod ſi alius quiſpiam fructus, vt ſunt poma omnis generis, ei obijcerentur, extemplò roſtro diſſectis, ſeminum intima loculamenta veſtigabat, & his nucleos quantumuis minimos, ac ſeminula miro delectu, & auidè euellebat, edebatq; reliqua carne aſpernata. Notis, & familiaribus adblandiebatur, roſtro linguaq; contrectans; ignotos è contrà fero admodum morſu impetebat.

Oua.

Ante annos plus minus decem, eo ferè tempore, quo D. Franciſcus Sforza Comitiſſæ S. Floræ, quæ hanc auem ſemper penes ſe habuit, aluitq;, filius in Cardinalium numerum cooptaretur à Pontifice Maximo Gregorio XIII. oua peperit, uix noſtratum Gallinarum minora. Raró aut nunquam ferè, atque ſi aliquando cogeretur, ſtatim in arborem murumvè quempiam quieturus deuolabat, aut etiam humum ipſam.

Aſcenſus & ſcanſio.

Priuſquam autem in pedes ſeſe conſtitueret roſtri ſummitate deſcenſus impetum excipiebat, quo pedum infirmitati ſuppetias ferret, quorum quidem, & roſtri ſimul opera in quamcunque altitudinem tàm ſurſum, quàm deorſum aſcendendo, & deſcendendo, veluti proreptabat; ſi modo aliquid dabatur, quo apprehenſio niti, atque gradum promouere poſſet. Hyberno tempore loca affectabat calida, & ab hominibus frequentata, quorum ſocietate ſupramodum afficiebatur: Aeſtiuo autem aquis ſe frequenter immergebat, aut pluuiæ exponebat, donec totus maderet, At à madore frigore correptus, ac tremebundus ad ſolem, vel focum calefacto, & exſiccato corpore meliùs habebat.

Morbꝰ quo interijt.

Paulò antè verò, quam moreretur, pedum ægritudine, ſeu podagra correptus, ſi fortè ingruentibus doloribus in pedes ſtabat, ceſpitabat, ac prolabebatur, & per octauam horæ partem lamentabiles, & altiſſima voce clamores edebat, qui vehementi ipſum per id interuallum dolore torqueri manifeſtò, indicabant, quo etiam tandem extinctus eſt, menſe Februario anni 1592. in atrio antè memoratæ Comitiſſæ, ea ipſa, nec non Illuſtri Cardinale ſuo filio præſentibus ac aſtantibus, qui à prandio clamore auis ob ingruentes dolores exciti, accurrentes vitam cum morte commutare viderunt. Hactenus ergo de hoc omnium maximo, quos vidimus Pſittaco. Huic ſimilem alium vidi apud Illuſtrem D. Ioannem de Biron Marchionē Puiſanij Regis Gallorum Henrici IIII. ad Pontificem Maximum Sixtum Quintum, Legatum, dum Romam Bononia proficiſceretur. Tertius denique huius generis mihi viſus eſt Bononiç, quem ſoror Illuſtriſs. Cardinalis Alexandrini habebat anno 1581. Dici pòteſt hic Pſittacus cyanocroceus, & in regno Coulan noui orbis gignitur. Allo in Mexico dicitur, & Guauamaia.

Ioan. de Biron March.

Allo. Guauamaia.

DE PSITTACO MAXIMO ALTERO.

Cap. III.

Magnitudo.

ALIVS reperitur Pſittacus, apud eundem Sereniſſimum Mantuanum Principem mihi viſus, ſuperiore nihilo minor, eademq; longitudine, ſed corpore, vt videtur haud ita craſſo. Hunc nuperrimè mihi tanquam auem inſolentem Florentia miſit celeberrimus Hieronymus Mercurialis, vir incomparabilis doctrinæ, & ſingularis in me humanitatis.

Roſtrum.

Roſtrum ei, quàm ſuperiori breuius, nec longo adeo hamo incuruum, tres propemodum digitos longum, & totidem, qua capiti committitur latum, mandibula ſuperiore alba, inferiore nigra.

Oculi.

Vertex.

Color.

Albet oculorum regio & tempora. Capitis vertex palmo longior, compreſſus. Dorſum, alæ incipientes, gula, pectus, venter, femora, deniq; cauda tota ſupernè pulcherrimo colore puniceo decorantur. Sed & remiges pennæ interiori parte ſimili colore rubent.

Remiges pennæ.

Remigum tegetes ſecundo in alis ordine luteæ ſunt, puniceis marginibus, cæruleo velut ocello prope apicem ornatæ. Remigum exterior ſuperficies, & vropygium infernum saturo cæruleo tinguntur. Cruſcula breuia ac pedes, digitis oblongis, vncis unguibus armatis compoſita, fuſca, ſeu cineritio obſcura.

DE PSITTACO ALBO CRISTATO. Cap. IIII.

Magnitudo. SI non omnes, quos hactenus obſeruauimus Pſittacos, præter deſcriptos, hic quem iam deſcribemus, magnitudine præcellit, ſaltem nihil cedit, præterquam qui ob raram ſpeciem, & admirandam elegantiam omnium oculos in ſe conuertit. Erat olim Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Principis Alexandri Farneſij piæ & venerandæ memoriæ Cardinalis ampliſſimi. Longitudo eius dodrantis cum palmo, pullo Gallinaceo par, ſeu Columbo domeſtico maximo. Longitudinem autem metior à ſummo roſtro ad extremas remiges. Nam ſi caudam (Cauda.) commenſurare velimus, duos plus minus dodrantes explebit. Eſt cauda ipſi præter aliorum Pſittacorum morem non rectà in longum extenſa, ſed ſurrecta, quomodo Gallinaceis Gallis (Roſtrum.) ſolet. Roſtrum habet cinereum, ad nigrum vergens, quà capiti committitur, naribus patu- (Lingua.) lis peruium, ac harum medio tuberculo quodam teriti cliuoſum. Lingua lata, rubicunda. (Oculi.) Oculi iride lutea, pupilla nigra. (Color.) Corpus vniuerſum candido plumarum tegmine veſtitur. (Vertex.) Capitis vertex plumis grandiuſculis, ſeſquipalmum altis, retrorſum nonnihil incuruis, acuto apice denuò antrorſum reflexis, candidis, denis velut criſta peronatur. Cauda pari pacto in altum ſurrecta eſt plumis dodrantalibus, quales in Gallorum Gallinaceorum caudis con- (Crura.) ſpiciuntur, frequentibus, candidis. Crura cum pedibus ſublutea ſunt. (Vngues.) Vnguiculi exigui, vix adunci, nigri. Iconem habes præcedenti pagina.

DE PSITTACO VIRIDI, ALARVM coſta ſuperna rubente. Cap. V.

(Magnitudo.) ALBO, & criſtato Pſittaco nihilo minor, ſi non maior eſt hic, quem nunc delineatum damus. Eſt enim dodrantem, & digitos penè ſex longus, Columbi (Roſtrum.) domeſtici maximi, vel Pullaſtri anniculi corpulentia. Roſtrum ſuperius extremo nigrum, pòſt ſubcæruleum, reliqua rubicundum; inferius verò album. (Oculi.) Oculis iride crocea, aut potiùs rubente, pupilla nigra. Vertex luteus. (Color.) Corpus reliquum totum viret, parte quidem prona flaueſcente ac diluto, alis verò, & dorſo ſaturiore virore, & qui in maxima, & extrema penna remige ad cæruleum nonnihil tendat. (Alæ.) Coſta ſuperna alarum tantùm rubet, vti & cauda eaq; (Cauda.) breuiuſcula, parte inferiore ad latera rubra in (Tibiæ.) longum macula inſignitur, ſupernè verò flaueſcit. Tibiæ & pedes ſunt colore cinereo. (Vngues.) Vngues non tamen ita adunci, nigricantes. Iconem proxima pagina dabit.

Pſittacus viridis, alarum coſta ſuperna rubente.

DE

DE PSITTACO POIKILORINCHO. Cap. VI.

Magnitudo. Roſtrum. Vertex. Color corporis. Alæ. Cauda. Pedes.

PSITTACVS hic, cuius iconem proximè ſubijcimus, inter mediocres magnitudine facilè principatum obtinet. Eſt enim longus duos dodrantes, non Galliná minor. Dono mihi datus fuit à nobili S. Stephani equite Florentino dicto Bans, & anatomiæ ſubiectus, qui certè non vulgarium rerum, vt in generali tractatu demonſtrauimus, materiam nobis præbuit. Longus erat ab extremo roſtro ad vltimam caudam binos, vti dictum eſt, dodrantes. Roſtrum ſuperius in ſuperiori parte ex viridi ad cæruleum, ad latera colore ochræ, in cuius extremitate macula tranſuerſalis candida percurrit; inferius roſtrum circumcirca coloris plumbei, in medio luteſcentis. Vertice plumulis aureis, ſeu luteis ornatus. Cætero pleroq; corpore vireſcebat, dorſo obſcuriùs, dilutiùs pectore & ventre, interlucente luteo, radicibus vbiq; cinereis. Remiges parte exteriore, ventrem verſus, initio virides, paulatim in colorem ſubcæruleum, ſeu amethyſtinum, purpureumvè potiùs terminabantur, nigra cætera. Secundæ in ordine longiſſimæ totæ luteæ erant. Quæ medijs fermè alis conſpiciebantur, ad principium latere exteriore, quod ventrem reſpicit, primùm viridi, dehinc miniaceo obſcuro, inde viridi, poſtremùm apice ipſo partim violaceo, partim nigro viciſſim variabant. Cauda duodenis inſtructa pennis, quarum quæ è latere ſunt, vtrinq; quaternæ, qua enaſcuntur, initio ſui primùm virides erant latere exteriori, luteæ interiori, inde rubeo, coccineove colore, tertio ordine denuo viridi, poſtremo luteo variegatæ. Reliquæ quatuor mediæ totæ virides, at fine ſui nonnihil lutei habebant. Pedes plumbei, quaterni digiti, bini antè, retrò totidem, vt in Picis Martijs, interiores quidem exterioribus multò breuiores. Vngues, vt rapacibus, adunci. Tibiæ breuiſſimç, nempe inter poplites & talos, digitum longæ, ſed craſſiuſculæ. Iconem habes pag. 671.

DE PSITTACO VIRIDI, Melanorincho. Cap. VII.

Magnitudo. Roſtrum. Oculi. Color toti' corporis.

ALIVD reperitur Pſittacorum genus mediocris magnitudinis, quod à roſtro nigro tanquam à præcipua nota cognominare licet. Longus eſt hic dodrantem & palmum. Roſtro, vt reliqui, craſſo, at nigro toto. Ad roſtri initium in vertice, & ſub gula color cæruleus ad viridem tendit. Oculi iris croceo ſaturo, pupilla nigra. Caput reliquum & pectus lutea ſunt. Venter inter luteum, & viride ambigit, quemadmodum & cauda ſuperior. Collum, dorſumq; totum cum alis virore pleno tinguntur, adeò ut penè totus vireret, niſi coſta alæ, quà corpori adnectitur, extrema coccineo ruberet, dehinc penna in extremis alis, quà uentrem ſpectant, ſequeretur nigra, remigum deniq; ruberet extrema. Præter hæc & vropygium inferius coccineo rubore tinctum eſt. Pedes fuſci. Vngues nonnihil adunci, nigri. Huiic Pſittacum uiridem melanorinchon a roſtri nigredine appellare libet. Palmum cauda plus minus longa eſt. Huius Pſittaci Iconem habes pag. 672.

DE PSITTACO LEVCOCEPHALO. Cap. VIII.

Magnitudo. Roſtrum. Oculi. Color toti' corporis.

PSITTACVS Leucocephalus à potiſſima nota dicetur hic, quem ab Illuſtri Comite Rodulpho de Iſolanis Senatore noſtrç vrbis ampliſſimo dono accepi. Dodrantem & digitum unum longus eſt. Roſtrum duos digitos craſſum, album: & pars capitis roſtro continua item alba. Oculi pupilla nigra, iris ferruginea. Vertex & frons, quæ albent, maculis nigris variegata ſunt. Occiput, collum, dorſum, alæ, uropygium ſupernum obſcuro ac pleno uirore tinguntur. Gula & alarũ coſta ſuprema rubore cinnabarino. Pectus ac femora uirent denuò. Pars uentris inter femora & pectus interiecta fuſco ſubrubido, aut eo colore, quem pictorum uulgus terrç umbrç

uocat,

Pſittacus Poikilorinchos.

DE

Pſittacus viridis melanorinchos.

uocat, inſignitur. Alarum latera pennas quaſdam, quæ remiges tegunt, easq; extremas cæru- Alæ.
las habent, albo tamen nonnihil admixto. Venter poſtremus uropygio proximus luteſcit. Venter.
Cauda medio rubra, ad latera rubro & luteo, inde cæruleo uariegata eſt. Pennæ penè omnes Cauda.
extremo apice nonnihil nigreſcunt, cætera uirides ſunt. Tibię & pedes cinerei. Poſſet certè hic Pedes.
idem ob multiplicem colorum uarietatem Pſittacus ποικιλὸς, id eſt, uerſicolor appellari. Eſt
enim coloribus non paucioribus quàm ſeptem diſtinctus, quorũ tamen præcipuus eſt viridis.

Pſittacus Leucocephalos.

Pſittacus verſicolor, ſiue Erythrocyanos.

DE PSITTACO VERSICOLORE, ſeu Erithrocyano. Cap. IX.

QVAMVIS ſuperiori Pſittaco ποικίλῳ nomen non malè conueniat, maiori tamen iure hic, quem nunc dabimus, id nominis ſibi vendicare debet; quòd iſdem & fortè non paucioribus, quàm ille coloribus, euidentioribus tamen conſpergatur, ſic toto vbiq; corpore permixtis, vt nullus ferè dominatū obtineat; quamuis cæruleus & roſeus, ſeu rubicundus cęteris collati potiſſimi videantur, vnde etiam erythrocyanos forſan dici poteſt. Eſt hæc auis dodrantem vnum longa, ſic ſatis corpulenta. Roſtrum haud ita vt prioribus grande, ſubnigrum. Caput, collum, pectus cærulea ſunt. Vertex capitis ſummus macula lutea inſignis eſt. Oculorum regio albicat. Pupilla nigra. Iris fuſca. Ventris latera ſub ſummis alis lutea ſunt. Venter viridis. Femora è viridi albicant. Vropygium luteum eſt. Summum dorſum dilutè cæruleum eſt. Alarum tegetes viridi, luteo, roſeo promiſcuè cõteguntur. Sic remiges & cauda totæ roſeo perfuſæ ſunt. Dorſi extrema pars ſeu lumborum regio flaueſcit. Caudæ denique pennæ pauculæ, eæq; virides obtegunt. Crura & pedes cinereo imbuuntur, cætera roſeo. Hic fortè ille eſt, quem in Tarnaſari vrbe Indiæ pulcherrimum ac ſeptemplici colore diſtinctum reperiri Ludouicus Patritius ſcriptum reliquit.

Nominis ratio. Magnitudo. Roſtrum. Color. Oculi. Venter. Femora. Cauda. Dorſum. Alæ. Crura. Pedes.

DE PSITTACO CINEREO, SEV ſubcæruleo. Cap. X.

A POTISSIMO partium colore Pſittaco huic, vt & reliquis pleriſq; nomen impoſuimus. Eum acceptum referimus Illuſtri D. Peregrino Zambeccaro Bonon. cuiuſmodi omnes ex Mina ciuitate D. Georgij Indica adferri aiunt. Eſt dodrantis vnius & digiti longitudine, Columbæ domeſticæ magnitudine. Roſtrum totum nigrum: Suprema tamen pars, quam nares perforat, & membranula, quæ roſtrum capiti annectit, candidæ, cuius albedo ad oculorum regionem in ambitum, & paulò infra extenditur. Corpus reliquum totum vniformi colore cinereo obſcuro, ſeu potiùs æqualiter ſubcæruleo eſt, hoc excepto quòd remiges paulò ſaturiores ſint. Vnicam tamen & inſignem notam, qua à reliquis Pſittacis, qui penè omnes ſunt verſicolores, prorſus diſcreparet, à natura obtinuit, caudam ſcilicet totam cinnabarino colore. Oculos cingit macula candida: quorum pupilla nigra, iris lutea. Crura & pedes eodem prorſus, quo plumæ corporis colore prædita ſunt. Cauda admodum breuis eſt, & vix vltra extremas alas protenſa. Fallitur Bellonius, qui canos ſeu cinereos omnium maximos eſſe putauit. Non viderat ipſe bicubitales illos aphonos, niſi forſan erythroleucon proximè ſequentem dicat, ſed hic non canus tantùm, verùm & ruber eſt.

Nominis ratio. Magnitudo. Roſtrum. Color corporis. Cauda. Oculi. Crura. Pedes. Bellonij error.

DE PSITTACO ERYTROLEVCO. Cap. XI.

FERETVR hic ob molem corporis inſignem inter maximos reponi. Etenim Caponi etiam grandiuſculo par eſt, longus dodrantem & palmos duos. Caput collumq; craſſa. Corpore toto candicat, modicè tamen fuſcus, vt cineritius videatur. Roſtrum ei nigrum, vnco quam in alijs longiori. Poſtrema tergi pars, vropygium, cauda tota, alarum remiges miniaceo tinguntur. Pedes vt reliquis ſubnigri. De hoc arbitror loquutum Bellonium, quum inquit è Pſittacis canos omnium eſſe maximos. Hic enim reuera canitie quadam totus obſitus eſt, & magnitudine corporis, vel maximis illis aphonis non cedit, hoc ſolummodo illis inferior, quòd caudam breuiorem habeat.

Magnitudo. Caput. Collum. Roſtrum.

Pſittacus cinereus.

Pſittacus

Pſittacus Eritroleucos.

DE PSITTACO TORQVATO MAcrouro antiquorum. Cap. XII.

Qui Pſitta ci, & quando in Europā portati. Magnitudo. Roſtrum. Oculi. Caput. Torquis. Venter. Cauda.

DESCRIPTIS delineatiſq; iam magnis, (quorum alijs cauda longa erat, alijs breuis) & mediocribus (quibus curta, vel ſaltem non ita longa, vt in ſubſequentibus) nunc minores macrouros, hoc eſt, quibus prolixa cauda eſt, enarrare tempeſtiuum eſt. Inter hos primum illi locum dedimus, qui veluti torque in collo exornatur, cætera viridis. Hic omnium Pſittacorum primus ex India in Europam allatus, antiquis longo tempore ſolus cognitus fuit, nēpe à temporibus Alexandri Magni ad Neronis ætatem vſque, à cuius exploratoribus, teſte Plinio, alibi quoque, nempe in Gagaude Aethiopiæ inſula conſpecti ſunt. Quòd autem ab antiquis, quorum verba in generali deſcriptione retulimus, non exactè deſcribatur, nos viuis ſuis eum coloribus ad vnguem, & ad naturę imitationem exprimamus. Auis eſt ſeſquidodrantem longa. Roſtro toto miniaceo colore eſt, craſſiuſculo. Iris oculi lutea, pupilla nigra. Caput & corpus reliquum omne viret, ſed collum, pectus, & pars tota inferna, & prona dilutiùs, cætera plenius. A roſtro inferiori ſub mento linea ducitur deorſum nigra ad pectoris vſq; initium, quæ vtrimque ad colli latera abit, donec cum circulo, ſeu torque illo miniaceo, qui poſteriorem ceruicem, & collum cingit, ad latera coeat. Eſt torquis is retrò ad minimi digiti latitudinem, ad latera tamen paulatim gracileſcens. Venter adeo diluto viret, vt flaueſcere penè videatur. Alarum pennæ extimæ, ventri proximæ, obſcuro & fuſco virides, circa medium in ſuperiori parte rubra nota diſtinguuntur. Cauda binos propè palmos longa, è flauo ſimiliter vireſcit. Tibiæ & pedes cinerei ſunt. Vnde haud rectè ſola torque miniacea eum diſtingui Solinus refert. cùm & roſtro rubeat, nec Apuleius extimas virere palmulas verè dicit ob pedes cinereos, niſi aliam huius generis ab ijs deſcriptam arbitremur. De hoc intelligendum puto illud Ouidij:

Tincta gerens rubro Punica roſtra croco.

DE PSITTACO MINORE MACROuro, toto viridi. Cap. XIII.

Magnitudo. Roſtrum. Oculi. Color. Venter. Cauda. Pedes. Scincialo. Parochino. Petit Parroquet. Sciaſibi.

LONGITVDO huius par eſt cum proximo, ſed minor corporis moles. Neque enim totus Turdo maior eſt. Roſtro rubro, parte præſertim ſuperna. Acies tamen, & inferna pars è rubro nigricant. Oculi pupilla nigra. Iris rubicunda, & crocea. Corpus reliquum herbaceo virore amœnum, venter tamen dilutiore, ſaturiore remiges. Cauda anguſta penè extremo acuminata dodrantem ferè longa. Pedes huic & tibiæ contrà atq; cæteris omnibus rubicundi, aut carnei. Hic peculiariter Scincialo dicitur in Hiſpaniola noui orbis inſula, in qua reperitur. Italis ob puſillam ſtaturam Parochino, & Gallis etiam, vt vult Bellonius Perroquet, vel potiùs, vt ego credo, petit Parroquet. Vox enim hæc, à qua vniuerſo Pſittacorum generi, quidam nomen indidere, etiam maximis illis, quos bicubitales eſſe diximus, pronunciatur ſola, mutis alioquin, & nomen tantùm ſuum à natura ſonare doctis. Hoſce longioribus caudis Indos Sciaſibi indigitare aiunt.

DE PSITTACO ERITROCHLORO Macrouro. Cap. XIIII.

PSITTACI huius iconem Iaponenſium reguli Gregorio decimotertio, ad quem obedientiam ſuam, ſuorumq; monſtraturi venerant, pro ſingulari munere inter alias auium illarum regionum icones obtulerunt, vti ex Illuſtriſſimo Marchione D. Cæſare Fachinetto, ampliſſimo noſtræ vrbis Senatore intellexi, qui eas à patruo ſuo Innocentio Nono Pontifice Maximo dono acceperat. Pſittacus iſte inter mediocris magnitudinis Pſittacos enumerari debet. Longitudo enim cum ſuperiori fermè par, at color diuerſiſſimus, vti ex collata vtriuſque

deſcriptione

Pſittacus torque miniaceo.

Pſittacus minor viridis.

deſcriptione patebit. Verticem habet planum: roſtrum admodum exiguum, quale in nullo alˀtro Pſittacorum genere reperias, nam inferius etiam aduncum. Tota auis quatuor tantùm coloribus prædita, quorum potiores ſunt viridis & ruber. Etenim dorſum totum, ceruix, vertex, ac alarum pennæ veſtitrices impensè admodum virent, præterquam ad latera ſuperiora, ad

Pſittacus eritrochlorus macrouros.

ſcapulás

ſcapulas nempe, vbi pennæ ſuperiores cæruleæ ſunt. Remiges omnes duabus exterioribus, quæ virides ſunt, exceptis, intensè ſunt cæruleæ. Omnes verò alarum pennæ tam remiges, quàm veſtitrices ſcapos habent albos. Pupilla erat nigra, iris rubra. Roſtrum rubeum, leniter admodum aduncum. Mentum ferrugineum ad ſubrubrum quodammodo vergens. Retro, & ante oculos, macula cærulea eſt. Pectus totum & venter colore rubeo mineaceo, quorũ pennæ in extremitatibus lineolis per longitudinem ductis inſigniuntur. Cauda corpori comparata longiſſima, vt quæ toto corpore longior eſt. Eius autem pennæ, quæ cæteris duplo maiores ſunt, vireſcunt, & ſcapos habent albos: inferiores admodum rubræ, ſcapos nigros. Tibiæ & pedes ſunt nigerrimi.

DE PSITTACO ERITROCHLORO Criſtato. Cap. XV.

HIC quoque Pſittacus in minoribus reponendus eſt. Alis erat, cauda ac criſta coloris rubri, cætera viridis. Criſtâ referebat Pſittacum criſtatum Illuſtriſſimi Cardinalis Farneſij, cuius antè quoque iconem exhibuimus. Oculos habebat pulcherrimos, pupillam nigram, iridem rubram. Criſta ex ſex pennis conſtabat, tribus maioribus, & minoribus totidem. Iconem hanc eidem D. Antonio Giganti, cuius paulò antè memini, acceptam refero.

DE ALIIS QVIBVSDAM PSITTACORVM Generibus. Cap. XVI.

ORNITHOLOGVS alia præter hæc Pſittacorum genera deſcribit, quorũ vnum erythrocyanum à præcipuis, quibus conſpicitur, coloribus cognominat ac huiuſmodi eſſe tradit. Parte, inquit, ſupina rubet, alis ſuperius in flauo viridibus, cæterò cæruleis, cauda partim rubra, partim cærulea. Caput cum collo vndiq; rubet, niſi quod color candidus circa oculos eſt. Cauda, quantum icon ab eo poſita indicat, ei eſt longa, & duplo ferè corpore reliquo prolixior. Erythrocyanus Ornithologi. Color. Caput. Cauda.

Huic ſimillimum per omnia alterum ponit, in hoc tantùm diſcrepãtem, quòd per medium alarum plurimùm flaui coloris habeat, nonnihil etiam in cauda. Vnde eum erythroxanthum appellat. Cærulei enim multò minus quàm alter habet. Pſittacis è Breſilia, idem inquit, collũ, alæ & dorſum viridis ferè ſunt coloris, ſed dorſum ad cæruleum inclinat. Cauda ſimiliter, in qua longiores pennæ rubent. Caput cinereum eſt, venter coloris flaui. Erythroxãtus.

Bohemicum Pſittacum in Germania quidam appellant eum, qui viridi, luteo, roſeoq; coloribus in cinereo depictus eſt. Pſittacus Bohemic⁹.

Captam aliquando ſcribunt in Hiſpania, loco nuncupato Viadagola auem quandam magnitudine Fringillæ, roſtro nigro, adunco: capite, collo viridi: vertice vt in Garrulo Bohemico criſta inſignito; alis cæruleis, extremo tamen nigricantibus: vropygio ferrugineo, extremo præſertim, vt & ventre inferiore, albis femoribus, pedibus nigris, digitis quaternis, binis antè, retrò totidem, quemadmodum Picis. Hanc cùm exactè contemplor, non alio reducere mihi, quàm ad Pſittacos poſſe videor. Etenim ſi roſtri aduncitatem, colorum varietatem, ſi pedum ſtructuram, & reliquas eius conditiones penitiùs introſpicias, Pſittacum eſſe non temerè putabis. Neq; mihi ſtaturæ obſtat paruitas, cùm rerum Indicarum ſcriptores reperiri etiam Pſittacos non minores Paſſere, vno ore atteſtantur. Atque iſtæc hactenus cùm in genere, tùm in ſpecie de Pſittacis à nobis obſeruata, dicta ſufficiant. Iam ad Coruini generis aues properamus.

Finis Libri Vndecimi.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ

Liber Duodecimus.

Qui eſt

DE CORVINO GENERE, ET DE ALIIS NONNVLLIS Auibus, quibus roſtrum durum, ac robuſtum eſt.

DE CORVO. Cap. I.

Ratio cur de Coruo agatur.

QVVM Picos ob maximam, quam cum Pſittacis connexionem habent, proximè ſubnectere meditaremur, & ad id nos accingebamus; en ſuo crocitatu Coruus muſſitans, de haud leui iniuria ſibi illata conqueritur, quòd hactenus loco eo, & honore, quem tamen naturæ quadam prærogatiua non ante Picos ſolùm, ſed & ante Pſittacos multis de cauſis merebatur, deiectus ſit. Nam etſi roſtro adunco careat, rapax tamē eſt, aut ſaltem ad rapacium naturam quàm proximè accedit. Vtpotè qui cōmuni cum Aquilis, & Vulturibus, nempè è cadaueribus menſa vtatur, atq; hęc auidè conſectetur, cùm Pſittaci è contrà frugibus potiùs, & fructibus, quàm carne gaudeant. Imò verò viuas etiam nonnunquam auiculas, vt Alaudas, & Paſſeres captas iugulat, & ad venationem ſæpenumerò non minore docilitate, & vtilitate, quàm quiuis fortè Accipitrum, inſtituitur. Miluo præterea inter rapaces non infimæ claſſis aui, ferocia, aut robore non cedit, taurum, & aſinum impugnare audet, lepori terrorem vel ſola voce incutit. Tanti verò apud Veteres fiebat Coruus, vt per eum, haud ſecus ac per Iouem ſuum iurarent, vt patet ex hiſce [a] Ariſtophanis verbis. ὅταν ὀμνύῃ τὶς τὸν κόρακα, καὶ τὸν Δία, id eſt, *quando iurabit aliquis Coruum, & Iouem*. Coruus itaque non dictas tantùm ob rationes, dignitate, cùm Pſittacis, & Picis; tùm & alijs pleriſque auibus præcellit; verumetiam quod apud veteres Ethnicos longè honoratior eſſet, ob inſigne augurij priuilegium, quod tam voce, quàm volatu facere credebatur, adeoq; futura plurima prædicere, vt vati eum Apollini, & ipſum vatem conſecrârint, & Phœbeium oſcinem haud vulgari dignitatis teſtimonio appellârint. Quinetiam Coracina ſacra, de quibus legimus apud [b] Diuum Ambroſium, veriſimile eſt ea intelligenda eſſe, quæ in Coracis honorem ſolita eſſent celebrari. Neminem enim commentitiorum illorum Paganiſmi Deorum Coraca vocatum fuiſſe, legimus. Sed nonnè hæc adorationis quædam ſpecies eſt, à Populo Romano orbis Domino publica funeris pompa à morte efferri, quod etiam Imperatoribus quibuſdam haud contigit? An maior vnquam apud aliam gentem honor exhiberi potuit? Tanti fecêre & tantoperè mirati fuêre omnes auis huius ingenium, quo tamen pollere eum quiſpiam vix exiſtimet. Sunt enim qui ſtultum eum nominârunt, licet haud ſine iniuria. Nam etſi ſtolida auis, & amuſa videatur, reuera tamen aliter ſeſe res habet, alij vilem vocant, vt Fauſtus:

Hoccine de vili ſortitus præmia Coruo:

Quibuſdam deſpicatus contemnitur, vt Scaligero:

Cui ipſa cæli comparata maieſtas
Putetur, eſſe deſpicacior Coruo.

Victus Corui. Corui docilitas. Audacia. Honos. [a] In auibus. Cur Apollini ſacer. Oſcē Phœbeus. Sacra Coracina. [b] In Epiſt. D. Pauli ad Romanos. Corui publicum funus. Coruus inſultè ſtultus dictus, & vilis.

Verùm

Verùm ipſi hæc epitheta ideò potiſſimùm attributa iudico, non ob ingenij ignauiam, aut ſtupiditatem, ſed quòd funeſtus ſemper habitus ſit, cùm quòd mortem ſuo augurio prædicere crederetur, vt plurimùm, tùm quia cadauera auidiſſimè conſectari ſolet. Neque id ingenij dexteritati quicquam detrahit, quod [c] Plinius tradit ad tegularum ſimilitudinem deceptos imagine aduolaſſe. Id enim maximam picturæ illius (loquitur de ludis Claudij Pulchri, in quibus Feneſtella Elephantos primùm pugnaſſe author eſt) admirationem teſtatur.

Corui auguria funeſta.

[c] *L.35.c.4.*

AEQVIVOCA.

CORVUS ante omnia ſidus cæleſte eſt. Authores Aſtrologiæ, Aratus, Cæſar Germanicus, Tullius, Baſſus, Ruffus, Hyginus tres imagines, Hydram, Craterem, & Coruum, quibus vna ratio ſidereæ ſublimitatis aſſignatur, in vnam fabulam collegêre. De his ita Aratus: *Præterea quoque*, inquit, *aliud eminus voluitur ſidus, id verò viuo ſimile longè volutatur, atque eis caput, ſub medium cancrum pergit, volumen verò ſub corpus Leonis. Cauda autem pendet ſuper ipſo Centauro. Porrò medio volumine Crater, extremo autem inſidet ſimulacbrum Corui ſpiram mordenti ſimile.* Horum poſtremá partem hiſce [a] Cicero verſibus reddidit:

Coruus ſydus cæleſte

In medioq; ſinu (nempe Hydræ) *fulgens cratera relucet,*
Extremum nitens plumato corpore Coruus
Roſtro tundit, &c.

[a] *In Frag. Arat.*

Complectitur binis omnia verſibus [b] M. Manilius:

[b] *Lib.1.c.4.*

Squammea diſpoſitis imitatur lumina flammis
Et Phœbo ſac.r ales & magno gratus Hiaccho
Crater, &c.

Hydra verò cum Coruo & cratere 41. ſtellis conſtare dicitur. Ortus eius eſt chronicus 4. calendas Octobris. Sita ſunt hæc ſigna in parte cæli Auſtrali. Cauſam verò ob quam Coruum cratera tenentem in aſtra retulerit Apollo, hoc carmine prolixè [c] Ambroſ. Nouidius docet:

[c] *In Faſtis.*

Poſtera mendacem lux promet ab athere Coruum,
Qua ſacer eſt crater, qua ferus anguis erit.
Fortè Dei iuſſu Noë deduxerat alnum
Merſaq; ab iratis terra madebat aquis.
An placata ira eſt, dubitat dum numinis, vnda
Signa refer nobis, i nigra dixit, auis.
Dixit & è ſumma patefecit puppe feneſtram,
Illa hac egrediens iuſſa ſecuta, volat.
Sicca erat innumero, ſed tecta cadauere tellus,
Fit mora, Chaonidem tunc quoque mittit auem.
Protinus hac ramum felicis geſtat oliua.
Serus adeſt Coruus, ſe ſoluitq; mora,
Ver erat, & lactens pallebat in arbore ficus
Quum pater huic iam me fallere quaris, ait?
Es quod aqua ſigno mihi factus perfide mendax
Pœna tibi, vt par ſit, vere ſititor eris.
Firmat dicta Deus, ſenis & dum facta procurat
Fama hic cum multis ſit tibi Coruus ait,
Dixerat ille polo, qua Crater ſtabat & anguis
Fabula quo caderet ſidere ſculptus erat.

Verùm ſacra noſtra prophanis Ethnicorum figmentis admiſcere, quod Nouidius fecit, mihi non arridet. Ideò fabuloſæ rei, fabuloſam quoque expoſitionem, vt ſimiles labra lactucas habeant, aſſignandum reor, quam ex [d] Thoma Radino Placentino dare libet:

[d] *Cap.4 Syderal. Abyſ.*

Numina ſacrifico ritu placare tonantis
Phœbus amans: Coruum ferre iubebat aquas.
Concitus ille abijt,
Et fontem vitrei petens fluoris
Conſpicit ficus. ſed acerbiores,
Quas cupit: at mens
Hortatur Domini iuſſa modo impleat,
Hoc votum modo compleat.
Sic tandem ſuperat fœda libido
Maturasq; moratur,

Ingluuies volucris cruciat Deum
Sacraq́ capta alijs perficit vndis
Diſtentus aquas detulit aurea
Mitenti & patera.
Hac omnia ſpernit,
Mentis Apollinea furor ingens
Cocta quoque tempore ficus.
(Quod ſit pœna) ſitim tradit Coruo, & lumine poſtquam
Sidereo induit: hinc beatum
Pateram locauit: vndis
Suauibus implens: pocula qua vetent,
Hinc ſtatuit fauces hydra feras.

Hanc fabulam idem Thomas moribus applicat hoc pacto:

Sic pompas qui oderit ob ſtudium
Phœbo famulans; & temnat aquas
Qua modeſta lætitia
Ingenium laſſum conſolidant
In ſtudijs matureſcentibus ex labore areſcit
Hic tamen ad cælos tollitur, tenebris
Pulſis flammidis ætheris ignibus
Amplius hic non labor
Non mollia, non fames
Non ſomnus, non impedit angor
Lymphigeri haud opus
Crateris blanda ope amplius,
Iam regnans hydra polo
Vaſtis membris
In contemplatu detinet omnia, &c.

Coruus cur cælo locat.

Sed vt ad fabulam reuertamur, hanc totam cælo velut inſculptam voluit Phœbus. Non enim contentus Coruum cælo locare, ſed ſitim quoque eius ſignificare voluiſſe dicitur, & ideò inter ſidera cratera conſtituit, ſuppoſuitq́; hydram, quæ Coruum ſitiẽtem moraretur. Videtur enim roſtro caudam hydræ extremam tundere, quod ſe, ne bibat à cratere prohibeat. Vt autem hanc fabulam concludam quæram cum Scaligero:

Num quaſo deliraſſe Græculum
Quicunque cælo aſciuit hydram, Coruum
Epam, capellam, clypteram, aquas, vrſas?

Coruus ſcopuli nomẽ. Coruus Saxum. [e] *In Lib. vt Philoſoph. Principibus conuincat.* Coruus Alchimiſtarũ. Coruus fluuius. Coru' mõs. [f] *In Vmbria deſcript.* Coruus inſula. [g] *In ſuis relationibus.* Coruus piſcis. Palladius correctus.

Coruus ſcopuli nomen apud Petrarcham in itinerario, vbi ita ſcribit: *Non procul habebis contra extremos Iannenſes fines Coruum famoſum ſcopulum, & nomen à colore ſortitum.* Saxum ſignificat [e] Plutarcho dum ſcribit: *Qui peritus eſſet aqua inueniendæ & conducendæ (quod de Hercule & multis veteribus narratur,) is profectò non oblectaret ſe, in aliqua agri extremitate aperiendo fonte, qualis ille ſubulcis eſt, ad Corui ſaxum Arethuſa, ſed fluminis alicuius perennes fontes propagando ad vrbes caſtra agros regum cultos, atque lucos.* Corui caput Alchymiſtæ etiam vocant, qua ratione ignoro, ſuas quintas eſſentias. Fluuium item & montem Coruus notat, de quibus ita [f] Blondus. *Pontem, inquit, oppidum à Ponte dictum Narem ibi propè fluuium, ingentem prætergreſſi ad ſextum milliarium, inuenimus, Caſſiam noui nominis oppidum, ſed populo frequens atque libertate conſpicuum, quod flumini attingit Coruus apud altiſſimum regionis montem, qui & ipſe Coruus appellatur, oriundus, & in Narem fluuiũ apud Tripontium caſtellum defluens, cuius caſtelli poſſeſſionis iuriſdictioniſq́ causa Nurſini Spoletiniſq́ cru deliſſima inter ſe proximis temporibus prælia commiſerunt, in quibus capti ſuperatiq́ concertatoris ſanguini & vitæ nullus pepercit.* Eſt item Coruus vna inſularum, quæ Terzeræ hodie nuncupantur, vt tradit [g] Ioannes Boterus. Coruus quoque piſcis eſt, quem Græci Κορακῖνον vocant, penanflexũ, cuius mentio fit apud Palladium in remedijs aduerſus arborum formicas. Non enim Coracina pix illic, vt vulgati codices habent, ſed Coracinus piſcis legendum, vt ex Geoponicis conſtat. Ex Oppiani item interprete illud eſt colligere, qui Coracinum piſcem dici ait παρὰ τὸ κόρον τὸ μέλαν, ideſt, à vocabulo nigredinem ſignificante, vnde etiam trahatur Corax, id eſt, Coruus. Quare Gaza in hoc mihi cautus fuiſſe videtur, quòd nunc Coruum, nunc Coracinum verterit, etſi Hermolaus & Volaterranus ſecus ſcribant, quòd videlicet Κορακῖνος ἀπὸ τῦ Κορὰς κινῆν, id eſt, à frequenti oculorum motu, non à κόραξ dicatur. Gazæ certè aſſentior Coracinumq́; puto eum, quem alij appellant Coruũ: eſt enim gibberoſus Coruus, latus proportione ſua, ſquãmoſus, quæ omnia Coracinis congruunt. Huius piſcis carnem Lucilius Poeta innuit

thynno

thynno deteriorem. Nam *thynno*, inquit, *capto Coruum excludunt*. Hunc Nili accolæ, in quo
frequens degit, Pellin vocant, & qui media ætate ſunt, Milloy; Miluago [h] Plinio, & Coruus,
Miluus Saluiano, ſaperda Athenæo; Plateſtachos, Coruulus, Narbonēſibus vulgò Corb. Auis
item eſt Coruus marinus Ariſtoteli à Phalacocorace diuerſa, eſtq́; genus, vt videtur, Mergi
maius, Magone & Mergone Italis, Cormorunt Gallis. Corax & Coruus multorum olim ho-
minum nomina fuere. Orthopolidis filiam Chryſorthen, vt putant, Apollo compreſſit, & ex
ea natus puer Coronus appellatus. Coroni filius Corax fuit, ſine liberis mortuus, vt [i] Pauſanias
refert. Coracis Aurigæ cuiuſdam meminit [k] Ammianus Marcellinus. Corax Ithacus quidam
fuit, à quo denominata eſt Coracos petra, cuius meminit [l] Homerus, qui Vlyſſis bibulcum ibi
porcos pauiſſe refert. Corax, & Tiſias Siculi dicendi præcepta condiderunt. Ille Rhetoricæ
initia propagauit, vt Suidas teſtatur, ſumma authoritate apud Tyrannum Hieronem polle-
bat, quo uita functo, quum eandem requireret potentiam Corax, videretq́; populum tyranni-
dem amplius pati nolle pro concione orationis artificioſæ rudimenta tum deprompſit. Diſci-
pulus huius Tiſias fuit. Ab hoc natum ferunt adagium. Mali Corui malum ouum. Corui Rhe-
toris ſtupidi meminit [m] Seneca. *Hic eſt Coruus*, inquit, *qui cùm tentaret ſcholam Romæ, ſummo illi,
qui Iudæos ſubegerat, declamauit controuerſiam, de eaq́; apud matronas diſſerebat, liberos non eſſe tollendos.*
Archilochum Poëtam à quodam cui Corax nomen erat, interfectum aiunt. Corax dictus fuit
frater Tyburti, à quo oppidum Volſcorum cognominatum eſt. Hic enim cum fratre Catillo
oppidum Tybur in Italia conſtituit, authore Seruio in illud [n] Virgilij.

Tum gemini fratres Tyburtia, &c.

Coruus oculi morbum Medicis ſignificat, teſte [o] Manardo ita ſcribente: *Habent & oculorum
anguli ſua mala. Horum non leue eſt ægylops à Græcis vocatum, ab Auicenna Garab. Eſt autem abſceſſus
inter magnum angulum, & nares medius, qui ſi rumpatur, & indiligentius tractetur in fiſtulam vertitur,
qua ad os vſque protenditur. Haliabas Coruum nominauit.* [p] Plinius *epinyctides vocari dicit vlcus aciem
hebetans, & in angulo oculi perpetim humore manans.* [q] Vitruuius machinæ genus Coruum recenſet.
*Præterea terebram, & aſcendentem machinam, qua ad murum plano pede tranſitus eſſe poſſit, & etiam
Coruum demolitorem, quem nonnulli Gruem appellant.* Coruus autem hic uidetur illud inſtrumentū
nauticum eſſe, cuius meminit [r] Athenæus. *In Hieronis naui ferreum quoque vallum naui circumie-
ctum fuit, quod aſcendere conantes arceret cùm ferreis Coruis per totum ambitum, qui inſtrumentis pro-
iecti hoſtium naues correptas propè admouerent, vt faciliùs læderentur, ac ferirentur.* Hos primùm
apud Romanos à C. Duillio Imperatore non excogitatos quidem, ſed ad vſum adhibitos le-
gimus, eo conflictu, quo ad Ciparas ſubmerſa, & fugata Pœnorum claſſe, proſperè pugnauit.
Apud Græcos enim multò antè ab Anacharſi inuentos harpagines, manus verò ferreas à Pe-
ride Athenienſi, author nobis eſt, [s] inquit Plinius, [t] Nepos Cornelius. Has autem manus fer-
reas Coruos aliter uocant. Ita Diodorus Siculus de geſtis Alexandri, *Coruis, & manibus ferreis,*
inquit, *hoſtes arripiebant ex propugnaculis.* Nominatur, & apud Appianum Corax cùm ferreis
manibus, inter inſtrumenta pugnæ naualis. Verùm aliud naualis inſtrumenti genus eſt, meo
iudicio, quod Polybius habet, nomine ſaltem cum illo conueniens. Eius deſcriptio talis eſt.
*Lignea columna proris inerat longitudinis quatuor vlnarum, latitudinis palmorum trium. In eius apice
rotam conſtituerant, huic præterea tabula inhærentes ſcalas conficiebant, quarum latitudo erat pedes qua-
tuor, longitudo ſex vlnæ, foramen autem tabulati erat oblongum, & circumambibat columnam, poſt pri-
mas ſtatim ſcala duas vlnas. Habebat autem veluti ſepem ad vtrumque oblongum latus genu tenus al-
tam. In ligni extremo ferrum erat inſtar mallei peracutum, præterea annulus fune alligatus ita, vt hæc
machina, machinis frumentarijs ſimillima videretur. Igitur ſimul, ac nauis hoſtium oduentabat laxato
fune ſcala demittebantur. ferrum pondere, ac vi ligni ſuper hoſtium nauis delapſum figebatur, ſi aduer-
ſa prora erat bini milites per ſcalas deſcendebant, duo primi præferentes ſcuta, reliqui latera ſcutis profe-
cta; ſi verò obliqua erat hoſtium nauis, in eam ex tota pariter naui deſiliebatur.* Hactenus Polybius
interprete Nicolao Perotto. Corax locus erat in Theſſalia ſupplicijs deſtinatus, ex quo noxij
agebantur in præceps, vnde frequens apud Ariſtophanem ἐς κόρακας. Abi ad Coruos. Alijs
Coraces in Arcadia carceres erant caui, & obſcuri, quemadmodum Athenis barathrum, in
quo ſontes detinebantur. Κόραξ etiam ſupplicij genus eſt apud [u] Lucianum teſte Budæo.
Corax, & Coruus dicitur annulus ferreus, quo fores pulſantur, & attrahuntur, qui & rhop-
trum. Dictus ab aue Coruo, cui collum flexile, per tranſlationem teſte Euſtathio.
Mulieres quaſdam Hiſpanicas Artemidorus monilia ferrea collo circundata geſtare re-
fert, quæ κόρακας Coruos ſupra verticem incuruatos habeant, & ante frontem longiùs
ſe extendant, & ad hos velum, cùm velint attrahere, ut extentum faciei præbeant um-
braculum hoſque magnum ducere ornamentum, vt author eſt [x] Strabo. Coracas, id eſt,
Coruos, vocant quidam vncinos illos, in quibus inſtrumenta coquinaria ſuſpenduntur. Eſt

Pellin. Milloy. Miluago. Miluus. [h] *Lib.* 32. 2. coruus marinus. Phalacocorax. Chryſortes ab Apolline compreſſa. coronus. [i] *In Corinthiacis.* corax auriga. [k] *Lib.* 14. [l] *Odyſſ.* 3. corax Orator. [m] *In ſecunda ſuaſ.* Archilochus Poeta à quo interfectus. corax Tyburti frater. Volſcorum oppidum à quo denominatum. [n] *Aeneid.* 7. coru[o] morbi genus, & quale. [o] *In epiſtol.* [p] *Li.* 19. *c.* 6. [q] *L.* 10. *Architec. c.* 19. coruus machinæ gēs. [r] *Lib.* 5. *c.* 8. *Dipnos.* C. Duellius primus coruis machinis uſus. [s] *Li.* 7. *c.* 56. [t] *In uiris Ill.* corax Polybij. corax Theſſaliæ locus. corax carcer. [u] *In Menip.* corax, & coruus annulus ferreus oſtij. coruus monile. [x] *Lib.* 3.

Corax vncinus. Paſtilli genus Corax dictum. [y] Tetrab.4. ſerm.2.c.50

item Corax paſtilli nomen apud [y] Aetium, fortaſsè eius, qui Galeno Κοράκιον σφραγὶς dicitur. Galli Coruum (Corbeau) appellant partem lapidis è muro prominentis ſuſtinendæ trabis gratia. Latini mutulum. Scapum in botro, ſeu vua, ramoſum illud, à quo acini dependent, quidam Germanorum appellant Rapp, quod eiſdem Coruum alioqui ſignificat: Lombardis graſpa dicuntur uuarum reliquiæ, uuæ uerò unà cum acinis grappo. Vnde ab ijſdem ſecundarium uinum, quod dolio infuſis, ut generoſius fiat, acinis aſſeruatur, graſpia uocatum eſt.

Mutulum quid Latini vocent. Rapp quid Germanis. Oreb. Vreba. Gerabib. Calak. Gorab.

SYNONIMA.

HEBRAEIS Coruus ערב, Oreb. dicitur: pro qua voce Deuteronomij Chaldæus vertit עורבא, vreba: Arabs גראביב, Gerabib; Perſa כלך, Calak. Videtur autem (vt vir quidam doctus conijcit) omne genus Coruinum hoc vocabulo indicari, vt præter Coruum, Cornix, Gracculus, Pyrrhocorax &c. Nam Deuteronomij 14. legitur *Omnis Coruus iuxta genus ſuum*. & Orebin, id eſt, Corui numero plurali Leuit. 11. Pſal. etiam 147. & Eſaiæ 34. pro Oreb, Coruus à Græcis, & Latinis redditur. Gorab interim apud Auicennam Bellunenſis Cornicem, Syluaticus verò Coruum interpretatur. Sed conciliantur, ſi Gorab vel Oreb nomen generis eſſe dicamus. Coruus apud veteres Græcos κόραξ, hodie κόρακας dicitur. Dicitur autem à colore nigro (κορὸς enim nigrum eſt) vel παρὰ το κόραν μεγάλlω ἔχειν, à capitis magnitudine. Hîc verò in κορὸν [a] Cælius vltimam acuit, quod placet, vt differat à ſubſtantiuo κόρον, quod non nigrum, ſed ſatiem ſignificat. Γοπὶς Corui Heſychio, & Varino. Forſan κόραξ Græcis auis dicta eſt, à voce ſua coras, ſeu cras. Suidas ſanè à verbo κρώζειν Coruorum voce Corax nomen deducit. Idem Κόρβυς, inquit, Romani vocant, quos Græci κόρακας. Coruus Latinis tam mas quàm fœmina teſte [b] Varrone, à Græcorum κόραξ (ſi Perotto credimus) deriuatur. [c] Iſidorus verò à cordis voce Coruos dictos vult, quia ſcilicet grunniant pectore, ſuaq; voce proditi rapiantur. Ouidio Phœbeius ales, & Auſonio Phœbeius oſcen per Antonomaſian, & Oſcen ſimpliciter [d] Horatio dicitur. Coruum Satyram auem dixit [e] L. Florus, cuius nominis cauſam ſunt, qui ad fellationem referant, de qua [f] Martialis.

Etymologia. [a] L.12. Antiq. lect.c.5. Γοπὶς. Κόρβος. [b] Lib. 9. de ling. Lat. [c] Lib.12. Orig.c.7. Phœbeius Ales. [d] 3.Carm. [e] In hiſt. Valerij Coruini. [f] In xenijs.

Corue ſalutator quare fellator haberis,
In caput intrauit mentula nulla tuum.

Et [g] Plinius Coruos, inquit, *ore parere vulgus credit*. Vnde quemadmodum Semidei, & ſemicapræ, Fauniq; ſylueſtres Satyri dicti ſunt, quòd ad libidinem ſemper proni ſint, à virili membro, quod veteres Græci σάτην appellabant, ita & Coruus ob eam, quam ipſi ineſſe vulgò exiſtimabant, ſalacitatem ſatyriam auem fortaſsè dixêre. [h] Ariſtoteles tamen vel ore coire, aut parere Coruos diſertè negat. *Quid ſi*, inquit [i] Cælius, *ad Satyram paludem ſeu ſaturam relatum malis? ea verò Pontina eſt viginti quatuor olim capax vrbium locus, cuius meminit* [k] *Virgilius. In agro autem Pontino rem geſtam auctor idem Florus eſt, necnon A. Gellius, & T. Liuius, etiamſi apud hunc Pomptino legitur*. Alij apud Florum non Satyram, ſed ſatyriam quatuor ſyllabis auem legunt. Itali, Hiſpani, Galli, à Latino ſua vocabula detorſerunt. Italicè enim Coruus, Coruo vel Corbo uocatur. Hiſpanicè Cuerup. Gallicè Corbeau. Germanicè Rapp, uel Rab, quæ uox aut ab Hebraico Orab, uel Gorab facta uideri poteſt per aphæreſin, uel potiùs à uernaculo Rauben, quod illis prædari & diripere ſonat. Auis enim omnium furaciſſima Coruus eſt, & Monedula Coruini generis à moneta rapienda nomen inuenit. Quinimò qui ab Hebręo Orab deductum eſſe uolet, eãdem prorſus uocis Rab ſignificationem & etymi rationem inueniat. Quippe ut teſtis quoque eſt [l] Druſius Hebræis Orab ab Arab dictum uideri poteſt, quòd Arabes populi latrocinijs dediti & rapinis, hanc ipſam ob cauſam ab Arab nomen acceperunt. Rappen ſeu rapen Germanis inferioribus eſt conquirere, colligere, diſperſa congregare; unde fortè Latinorum (ſi Becano credendum eſt) rapio. Et Raffen Tungris eſt per uim extorquere, unde eum, qui per fas & nefas opes parare ſtudet, & undiquaque corrodit, roff raff ludere dicunt. Et Raffa apud Italos, Bononienſes maximè luſus genus eſt, quod tribus aleis peragitur: in quo ſi cui fortè aleæ ſimul omnes eundem numerum repræſentent, uictor euadit, unde apud eoſdem prouerbium eſt: raffa gaffa, hoc eſt, cui talis numerus obtigit, ocyus cũ auiditate nummos abripit. Ab hoc Raff fortè Raue deſcendit, quæ uox ijſdem Germanis inferioribus & Anglis Coruum denotat. Corui propriè dicti & maiores teſte Encelio, Saxonibus dicuntur Kolkraben, nempè à ſono uocis. Hæc uerò uox Kolc Perſicæ Kalak non eſt abſimilis, quam & ipſam per Onomatopœiam à ſono cõfictam uериſimile eſt. Aliam ſpeciem Corui ijſdẽ uocari tradit Corraken, quæ uox ad Græcã nomenclaturam ueterũ Corax quàm proximè accedit, & longè propriùs ad hodiernã Grecorum appellationem κοράκας. Ita Kalah Perſarũ, & Kolch Saxonum,

Satyria auis cur dictus Coruus. [g] L.10.c.12 [h] 3. de Gen. Anim. c. 6. [i] L.29. Antiq.lec.c.25 [k] Aen.7. Corui & Monedulæ furacitas. [l] Lib.10. obſeruat.c.18. Arabes à rapacitate dicti. Rapio Latinorũ unde. Raffa luſus aleæ. Raue unde. Kolkrabẽ. Corrakẽ.

Saxonum, Corak Græcorum, & Corrak Saxonum, omnes haud admodum diſſimili vocabulo ab eodem propè ſono efficta videri poſſunt. Illyricè Coruus dicitur Havvram. Coruum [m] Bellonius admodum expeditè & diſtinctè hanc vocem Colas pronunciare ait, ideoq; Gallis vulgò etiam eo vocabulo dici. Hanc autem nullo negotio Coruũ addiſcere credo, quòd ipſi propè naturalis ſit, & voci Græcæ Corax, Perſicæ Calack, Saxonicæ Kolch multùm affinis. Vulgò Coruum vocem Cras, cùm crocitat efferre aiunt.

Havvram. [m] L. 1. Obſ. cap. 6.

GENVS. ET DIFFERENTIÆ.

INTER Coruini generis aues, quæ Græcis dicuntur ὄρνια κορακοειδῆ, Coruus ita propriè dictus omnium maximus eſt, & huic magnitudine proxima Cornix ſpermologus, dein nigra & varia, præterea Gracculus, Monedula, Pyrrhocorax.

Hiſce omnibus tamen communia quędam ex Ariſtotele & Plinio pręmittemus, antequam particularem Corui propriè dicti deſcriptionem in medium adferamus. Pòſt aliquot nugas ex alijs recenſebimus. *Coruini generis auibus*, inquit [a] Ariſtoteles, *robuſtum & pradurum roſtrum eſt. Minus Venere valent, & raro ſolent coire. Ex his Coruus, & Cornices coniugia ſeruant. Gregatim degunt ferè.* Secundum Plinium verò Corui, & cæteræ omnes Coruini generis, præter Cornices pullos nidis depellunt, & volare cogunt. Albertus in adducta Ariſtotelis loca: *Curant pullos diu etiam poſtquam euolauerint è nidis; comitantur enim volantes & paſcũt, præcipuè Cornix, deinde* Cocix (ſic ipſe ineptè genus quoddam Cornicis graniuoræ vocat) *quod roſtro eſt albicante, maior Cornice, vulgò Germanicè Ein Ruch, & Monedula. & plura auium genera his ſimilia.* Ioſephus [b] Acoſta apud Indos quoddam auis genus illorum idiomate Aure vocatum, & Galinazze Coruis congener facit, & admodum agile eſſe tradit, viſus acie pollere, oppida viasq; à morticinis, alijsq; ſpurcitiebus purgare, noctù extra vrbes in arboribus, & altis ſcopulis conſidere, mane ad vrbes reuerti, & ex ædificijs prædam obſeruare, pullos edere candidiſſimos, qui poſtmodum nigreſcant. Sed nunquid iſtæc omnia Coruini generis aui competant, viris doctis diiudicandum relinquo. In vltimis Septentrionalibus, vt Bothnia, Liuonia, Coruorum quædam genera eſſe tradun, à noſtris longè diuerſa; inter quæ vnum, quod marinum nuncupant piſciuorum quidem, ſed cui roſtrum dentium ferè inſtar ſerratum ſit, quo arreptos piſces ac anguillas, quarũ eſu maximè delectatur, integros deglutit, & ſæpè viuas etiamnum per anũ reijcit. Alterum iam dicto minus eſſe, ſeptem dierum interuallo ſobolis propagationi ſtudere, & ſeptem alijs incubare, & pullos excludere, & pòſt breuiſſimè eos enutrire. Quæ omnia nunquid veritatis limites egrediantur, alij indicent; mihi, ſaltem quæ de primo tradunt, non perſuaſerint.

[a] *Lib. 3. de Gen. c. 6.*
[b] *Lib. 4. de nat. & mor. Indor. c. 37.*
Aure. Galinazze. Coruorum genera à noſtris longè diuerſa.

FORMA.

CORVVS propemodum Aquilæ æqualis eſt magnitudine. paulò tamen minor, Cornice maior, colore totus ater, adeò ſaturo, vt nemo nigredinem cuiuſpiam rei exactiſſimam ſatis pro dignitate commẽdare ſe, & extollere poſſe putet, niſi eam Coruinæ, vtpotè omnium exactiſſimæ & pleniſſimæ comparet. Ita in ſacris Canticorum libris ſponſa ſui ſponſi cæſariem à Coruina nigredine commendat. Hinc extat item Martialis venuſtum de Lentino capillos tingente, vt canitiem tegeret epigramma:

Magnitudo. Color. Lẽtinus capillos tingens.

Mentiris iuuenem tinctis Lentine capillis
Tam ſubito Coruus, qui modo Cygnus erat.
Non omnes fallis, ſcit te Proſerpina canum,
Perſonam capiti detrahet illa tuo.

Eſt autem atror Corui adeò intẽſus, vt præ nimia nigredine cærulus quodammodo appareat, Apuleio teſte. Hic omnium animalium colore eſſe tenaciſſimo ab Ariſt. traditur, quod reliqua omnia colorem ab aquis mutent, præter Coruum, vt citat [b] Scaliger. Alibi tamen albi redduntur vtroq; teſte. Oculi Coruis lucidi. Vnde qui tales habent, homines, Coruos hac parte referre, & libidinoſos eſſe [c] Ariſtot. tradit. Roſtrũ ei robuſtũ, prædurum, craſſum, acutum, nonnihil aduncum, aterrimũ, vtriſq; marginibus incidens, aptiſſimũ non ſolùm ad cadauera dilaniãda, aliaq; duriora, vt nuces, iuglandes & ſimilia rũpenda, verùm ad pugnandũ etiam, ſecus tamen atq; Aquilis & Accipitribus aduncum. Huic n. aduncitas ſtatim à roſtro incipit, illis non item.

[a] *Cant. 8.*
[b] *Lib. 2. de cauſ. plant. cap. 17.*
Albi Corui. Oculi. Roſtrum.
[c] *In Phyſiogn.*

Imprudentium Phyſiognomia. Lingua Corui. [d] 8. Hiſtor cap. 12. Diſputatur an Coruus pulcher an deformis ſit dicẽd[us]. [e] Lib. 1. Epigrammat.

Quare Coruis comparantur ab Ariſtotele, qui naſum ſtatim à fronte aduncum obtinent, (ἐπιγρυπόν) ac imprudentes habentur. Linguam ei natura largita eſt nigram, craſſam, latam in apice, ad radicem verò probè rotundam. Vnde cùm iuxta [d] Ariſtotelem aues, quibus lingua eſt lata, ad imitandum ſermonẽ humanum, cæteris ſint aptiores, non mirum ſi & Coruus, quæ doctus eſt, verba facilè pronunciet. Hoc habitu, ac forma præditum, multi, vt video, dubitant, pulcherne, an deformis vocandus ſit. Apud Apuleium à callida vulpe aſtutè tanquam ſpecioſus laudatur, his verbis: *Quantum ad decorem, pluma mollis, caput argutum, roſtrum validum. Iam ipſe oculis perſpicax, vnguibus tenax; Nam de colore quid dicam? Enimuerò cùm duo colores præſtabiles forent, piceus, & niueus, quibus inter ſe mox cum die differunt. Vtrumq́, colorem Apollo ſuis alitibus condonauit, candidum Olori, nigrum Coruo.* E contrario verò apud [e] Martialem.

Sic niger in ripis errat cum forte Cayſtri,
Inter Ledæos ridetur Coruus Olores.

Coruus abſente Gracculo pulcher.

Sic in ea parœmia, qua dicitur, *Coruus abſente Gracculo pulcher*, tanquam abſolutè deformis perſtringi videtur, & etiam Gracculo, qui tamen ipſi eſt congener, poſtponi. Verùm ego hac in parte nil iudico, hoc tamen aſſero, ijs, qui Coruum ingenij exercitandi cauſa prædicare, tanquam ſpecioſam auem volent, non defutura ſua argumenta, vel ab eo, quæ maximè in Coruo ridetur, ſaturrimæ nigredinis ſplendore, à quo non puduit ſponſam ſui ſponſi in ſacris illis Canticis comam commendare, vbi ait: *Cincinni eius condenſi, & nigri velut Coruus*. Poſſent in hanc rem plurimæ coloris nigri laudes in medium adferri, ſed eas, quibus otium erit, relinquimus. Hoc obiter dicimus, ſi Coruum nigredo ſua deformem faciat, omnia nigra pari ratione pro turpibus reijcienda eſſe. Atque ita maiorem auium partem. Si verò color is cuipiam adeò

Corui pulli quamdiu, & quare à parentibus deſerãtur. Corui albi. [f] Li. 19. c. 8.

exoſus eſt, haudquaquam ille deformes Coruorum pullos iudicare cogetur, qui initio ætatis minùs nigri eſſe dicuntur, adeò vt ob id à parentibus tãquam ſibi diſſimiles derelicti, tantiſper alimonia deſtituantur, donec proprium ipſis atrorem induiſſe viderint. Quinetiam adultos Coruos albos videre eſt, olim quidem raros, iuxta illud Iuuenalis.

—— *Coruo quoque rarior albo.*

At nunc noſtro ſæculo frequentiores. Scribit [f] Olaus Magnus in regionibus Septentrionalibus quibuſdam Coruos albos abundè cõſpici, & Gybertus Longolius *Coruum album*, inquit; *in Noruegia videre raritas nulla eſt*: vt & in inſulis Oceani Deucaleonei, quæ Daniæ Regi paret, vt tradit Boterus. Ioannes Carus, qui cum Hiſpanis in nouum orbem nauigauit, albas Merulas, & Coruos frequentes illic ſe vidiſſe aſſerit. Eoſdem in Anglia quoque reperiri fidem mihi

Coruus albus apud Regẽ Galliæ, & ducẽ Cliuiæ.

fecit Regis Gallorum Henrici III. ad Summum Pontificem Sixtum V. Legatus D. Ioann. de Vulcob, qui vnum apud Regem ali aiebat, ipſiq́; à Regina Angliæ muneris loco miſſum, ſermonis & venatus peritum, aſpectu pulcherrimum. Viſum ſibi ſimilem vndiquaque candidiſſimum in aula Sereniſſimi Cliuiæ Ducis optimi D. Ioannis Vvilhelmi, coniugi eius Illuſtriſſimæ Principi Iacobæ Marchioniſſæ Badenſi Heroinæ pientiſſimæ, ac fidei catholicæ propugnatrici fortiſſimæ, dono datum, fandi gnarum, mihi aſſeruit piæ memoriæ Leonardus Canſarts Haſſelenſis Tungrus Medicinæ Doctor, meus diſcipulus, cuius opera in hoc opere plurimùm vſus ſum. Similiter patrum noſtrorum memoria apud Alphonſum Sicilię Regem Perottus, dum Neapoli ſub Calliſto Pontifice eſſet, Coruum miro candore ſe vidiſſe ſcribit, & à Rege Britanniæ illi miſſum. Albertus, qui ante trecentos annos vixit. *Monedulas, inquit, iam vidimus propter frigus regionis naſci albas, & ſimiliter Coruos; figura quidem indicante eas verè eſſe de ſpecie Coruorum, & Monedularum.*

[g] Lib. 7. [h] 5. de Generat. ca. 6. Animalia quare alba euadant.

[g] Ptolomæus refert Leſtorum Indiæ regionem extra Gangem, cuius incolæ ſylueſtres, ac feri in cauernis, ac ſpeluncis degunt, Coruos & Pſittacos candidos ferrè Quinimò ipſe [h] Ariſtoteles Corui albi ſua tempeſtate viſi, oculatum ſeſe teſtem præbet. Alioquin *vnicolora*, qualis Coruus eſt, *nunquam mutari, niſi per effectum*, ait, *idq́, rarò*. Multi ſunt, qui affirmant ob aſpectum niuium niuoſis in locis fieri, vt animalia multa candida naſcantur. Videmus in Scythia, in Pyrenæis, in Alpibus Vultures, Aquilas, Accipitres, Miluos, Vulpes, Vrſos, Coruos albos. An verò eiuſdem aquę alimentum, an ſolum loci frigus id efficere queat, conſiderandum id eſſet accuratiùs; Sed hæc res alterius loci eſt, & inſtituti. Imò verò ſi quæ fabularum eſt authoritas.

Albus erat quondam volucris Phœbeia Coruus
Nunc importunæ præmia vocis habet.

[i] Li. 2. Erot. Coruus vt albus fiat.

Vt inquit [i] Strozza; nempè ab Apolline ob linguæ intemperãtiam in nigram auem mutatus, qua de re pluribus ex Ouidio in fabuloſis agemus. Non deſunt, qui arte nigredinem, quam inſeparabilem facit Ariſtoteles, à Coruo tolli poſſe nugantur. Quidam enim dealbatum iri Coruum affirmant, ſi ouum eius pinguedine, vel cerebro felis illitum, Gallinæ albæ loco frigido incubandum ſupponatur. Alij vrtica minori ouum ſæpius confricari volunt. Sed hæc friuola

uola ego, & nugis ſimilia exiſtimo. Quod autem ad albos Coruos attinet, cùm nigredo Ariſtoteli in Coruo accidens ſit inſeparabile, quod nempè à ſubiecto citra illius corruptionem nequeat auferri, dubitauerit quiſpiam, num eiuſdem reuera cum nigris vulgaribus ſint ſpecie, an verò diſcrepent, præſertim cùm [k] Galenus in Lycum inuectus, in hæc verba ſcribat: *Lycus dum palam eſt cum, neque vera loqui, neque eadem cum Eraſiſtrato, ſimilis videtur Coruo albo, qui nec Coruis alijs admiſceri poſſit ob colorem, nec Columbis ob magnitudinem.* Verùm cùm color omnis, neq; ſpecificam aliquam differentiam conſtituat, aut rei naturam mutet, præterea cùm in cæteris omnibus, cùm externis, tùm internis actionibus, vt ſunt magnitudo, figura, vox, ingenium, ac mores ijſdem omninò vterque Coruus albus ſcilicet, & niger conueniant, ſtatuendum planè eſt, eas eſſentia haudquaquam differre, teſte Philoſopho haud vulgari Alberto Magno, cuius hæc verba ſunt. *Coruos iam vidimus propter frigus regionis naſci albos, figura quidem indicante eas verè eſſe de ſpecie Coruorum.* Hæc autem extrinſeca Corui conſtitutio eſt. *Coruus*, inquit, Ariſtoteles, *pro ingluuie gulam habet patentiorem propè ventriculum*, ideſt, œſophagum quà deſinit in ventriculi orificium, latum obtinet. Hoc ipſum ex Ariſtotele Plinius transferens tradit: *Aues quædam carent ſinu illo, in quem ex gutture demittunt, concoctione maturata, ſed gula patentiore vtuntur, vt Gracculi, Corui.* Coruis, ideſt, Coruini generis auibus, alijs ventri, alijs inteſtino fel iungitur [l] Ariſtoteli. Fel renibus, & parte tantùm altera iungitur inteſtino in Coruis &c. Plinio. Fęces ſeu excrementa Coruorum alba eſſe Horatius teſtatur eo verſu:

Mentior, at ſi quid merdis caput inquiner albis
Coruorum.

Coruus albus an diuerſæ ſpeciei à nigro.
[k] Lib. 1. de facult. nat.
Color non conſtituit differẽtiã.
Coruus albus nõ differt ſpecie à nigro.
Gula Corui.
[l] 2. Hiſtor. cap. 15.
Fel Corui.
Fæces.

LOCVS.

CORVI, quantum ex eorum natura, victu, & authorum ſcriptis colligimus, non vno aliquo loco degunt, ſed cum polyphagi, & penè pamphagi ſiue omniuori ſint, modò humidis locis, quo piſcibus in littus eiectis, ac mortuis paſcantur, modò agris cultis, ut inſecta, & vermes inſectentur, modò locis deſolatis, ut cadaueribus ſe expleant, uiuere comperiuntur. ſæpe etiam in medijs urbibus, & in celſis ædificijs, turribus, arboribus, ubi fructus & fruges congerere ſolent in hyemem, nidificant. Aquis inſigniter oblectantur in primis, ut Theon Arati interpres ſcribit, cùm ut retorrida ſua corpora humectent, tùm ut humidum inde cibum, ſcilicet

Quos freta deſtituunt nudos in littore piſces,

nanciſcantur. Hoc argumento [a] Cęlius Rhodiginus Coruum à Floro hiſtorico Satyriam auem à Satyra palude dictam conijcit, tanquam paludoſa loca amantem. A Coruorum frequentia apud Artemidorum lacus ad oram Gallici Oceani Coruorum nomen fortaſsè inuenit, cuius [b] Strabo meminit. In agro item uberrimo gregatim feruntur, cuius bonitatem frequenti ſuo numero prodere ſolent, noſq; , ut monet Cato, docere, *dum recens vomere proſciſſam exquirunt, aratoris veſtigia inſequentes.* Contra uerò *per ſterilem agrum, & infructuoſum*, ut inquit [c] Aelianus, *bini volare ſolent.* Locis item arctioribus, & ubi non ſatis cibi pluribus, duo tantùm teſte [d] Ariſtotele incolunt. Vnde in Cranone Theſſaliæ oppido iuxta Tempe, nunquam plures duobus reperiri Coruos, Hæcateus, [e] Ariſtoteles, & Plinius memorant. Quin & ſolitudinẽ amare eos commune hoc prouerbium, Βάλλ' ἐς κόρακας, innuit. Cùm enim cadaueribus delectentur, fit, ut in locis ſolitarijs, & quę ob cadauerum putorem, & horrorem homines fugiant, ut ſunt ea, in quibus de ſontibus ſupplicium ſumitur, aut ubi iumenta aut alia bruta morbo extincta à deglubitoribus excoriãtur, coire plerumq; ac conſpici ſolent. Vnde Horatius dicebat.

Non paſces in cruce Coruos.

Coruum ſolitudinem affectare etiam ſacrę literę teſtantur. [f] Eſaias Propheta, cùm urbem deſolaturam iri ſignificat, & habitatoribus deſertam, inquit: *Ibin, & Coruum habitaturos in ea* tanquam aues ſolitudinis amicas. Summa etiam nonnunquam arborum cacumina incolere uiſitur. Nihilominus tamen ab [g] Ariſtotele Coruus etiam inter eas aues recenſetur, quę in urbibus pręcipuè uiuant. In his ipſis uerò loca maximè edita habitat, ut turres. Refert Albertus Magnus Coruos in Gallię quadam ciuitate, quę Coruatum uocetur, annos plus quam centenos continuos in turri quadam egiſſe, nec locum unquam mutaſſe, etiamſi ſubtractis pullis iniuria afficerentur; ex quo & conſtantes & loci, cui ſemel aſſueuerunt, amatores eſſe intelligimus. Regionem etiam nunquam mutant, aut in latibula ſe abſcondunt, ut multę aues ingruẽte hyeme. Semper apparent, ut pręter experientiam Ariſtoteles quoque docet. Natura igitur ſeu temperies eorum cuiuſuis aëris mutationem facilè tolerat, & quemadmodum ob diuerſiſ-

Victus coruorum.
Aquis gaudent corui.
[a] L. 19. c. 15 Lect. antiq.
Lacus coruus dictus.
Satyria auis.
[b] L. 4. Geog.
Fertilitatis agrorũ ſignum, itẽ & ſterilitatis.
[c] L. 2. de animal. c. 48.
[d] 9. Hiſtor. cap. 31.
Cranonem duo corui incolunt.
[e] In mirabilibus.
cur ſolitudinẽ amẽt.
[f] Cap. 34.
[g] 9. Hiſt. c. 34.
Coruatum gallię vrbs
Cur loca non mutẽt & cur quęuis loca incolant.

ſimum

ſimum victum non hunc, aut illum peculiariter ſibi locum deligant, ſed dummodo alimẽtum ſuppetat, degere facilè ſuſtinent, ita etiam non vna aliqua orbis plaga, aut regione, ſed vbiq; ferè terrarum abundant. Theophraſtus tantùm citante Plinio in Aſia nonnaſci, ſed inuectitios Coruos eſſe aſſerit.

VOX.

Vocum numerus.

CORVVS maximè omnium auium, inquit Aelianus, multos clangores, & varias voces fundit. Quarum multitudinem Fulgentius certo numero determinare auſus eſt, vt author libri de natura rerum citat, ſexaginta videlicet quatuor. Hanc varietatem [a] Porphyrius in diuerſos alitum affectus, nec malè referre videtur. Huic ſuffragabatur [b] Virgil.

[a] *Lib. 3. de abſtinendo ab anim.*
[b] *Georg. 1.*

Vertuntur ſpecies animorum, & pectora motus
Nunc alios, alios dum nubila ventus agebat
Concipiunt.

Item [c] Lucretius:

[c] *Lib. 4. de rer. natur.*

Longè alias alio iaciunt in tempore voces
Et cùm de victu certant prædaq; repugnant.
Et partum mutant.

Et alibi.

——Mutant cum tempeſtatibus vna
Raucisſonos cantus Cornicum ſæcla vetuſta
Coruorumq; greges, &c.

Itaque cùm Serenitas aduentura eſt,

Tum (vt ait Virgilius) *liquidas Corui preſſo ter gutture voces,*
Aut quater ingeminant.

Pluuiarum præſagiũ.

E contrà cùm imbres imminent, grauem vocem ſubinde repetunt, aut magnæ pluuiæ ſtillas voce imitantur & ſubinde proferunt κλαξ, vel confuſam inſtar ſtillarum pluuiæ vocem edũt, vt Aratus docet, vel, vt inquit Plinius, *veluti ſingultiendo latrantes* carptim vocem reſorbent.

Venti.

Quod ſi ventoſa inſtet tempeſtas, eum latratum continuant. Alioquin propriam, & naturalem vocem teſte Nonio, crocitum veteres eſſe voluêre, quem nullo pathemate, aut aëris tempeſtate immutatus occinat, vt ex [d] Plauto conſtat de Coruo loquente:

Crocitus quid.
[d] *In Aulularia.*

Simul radebat pedibus terram, & voce crocibat ſua.

Ita legit Nonius, vt à crocio verbo quartæ coniugationis, crocitus nomen quartæ item declinationis deriuetur. Alij tamen, & plerịq; pro crocibat legere malunt crocitabat. A Corui enim voce, à qua iuxta Varronem haud ſecus atque Cuculus, aliįq; multę, Coruus nominatus fuit, fit factitium verbum croco & crocio, à quo crocito. Inde verò crocatio, & crocitatio, & crocitus deducuntur, quæ ſunt, inquit [e] Pompeius, Coruorum vocis appellationes. Etſi igitur crocitus ſit Coruorum, [f] Plautus tamen eos cantare dixit, vt Nonius refert. Mihi ſanè admodum impropria videtur iſtæc cantatio, ingrata certè & obſtrepera. Allegoria eſt quod [g] Symmachus habet. *Quid tibi*, inquit, *inter rauca cornua Coruorum ſtrepitus blandiatur*. Cùm enim hic locus aliter aliquando lectus fuerit, nempe hoc modo. *Quid tibi inter rauca cornua corum blandiatur ſtrepitus?* Franciſcus Iuretus omni pignore contendere audere ſe ait, reſtituendum eſſe locum, eo quo diximus, modo. Vt videlicet hic ſit ſenſus. Quid tibi inter media cornua & caſtra verſanti, lenocinari poſſit oratio mea tam in concinna, tam illepida, quam Coruorum crocitantiũ ſtrepitus? Nam ſanè per rauca cornua tubas intelligit, quarum frequens vſus eſt in exercitu.

Coruus à voce dict°.
[e] *Lib. 3.*
[f] *In Aulularia.*
[g] *Epiſt. 74.*
Symmac° correctus.

Scriptor inelegãs Coruo comparatus.

Inelegantem verò ſcriptorem Coruo comparari nõ nouum eſt, cùm Perſius in anteloquio Satyrarum ceu rem nouam & inſolentem proponens, dicat *Poëtas Cornos, & poëtridas Picas cantaturas pegaſeum melos, ſi modo illis ſpes nummi refulſerit.* inſinuans Coruos nihil minus quàm canere ſolere, ideoq; multò minus dulce melos perſonare. Vnde Lucretius, etſi & ipſe cantum Coruis attribuere videtur, dictionis tamen improprietatem appoſito admodum epitheto minuit, cùm ait:

Mutant cum tempeſtatibus vnà raucisſonos cantus, &c.

Hinc & alij quouis potius, quàm cantus nomine vocem eius exprimunt. Albertus auem, valdè clamoſam vocat. Eodem ſenſu Coruum vocalem Cæſar Germanicus dicit eo verſu:

Auis clamoſa.
Coruus vocalis.

Vocalis roſtro Coruus ſuper hydraq; lucet.

Plinius *latrare* dixit. Vergilianus patria, & cantu Baptiſta ille *increpitare*:

Latrans.

Increpitans Coruus volucresq; ferasq; fugaret.

Increpitãs.

Quod quidem epitheton ex ſuo Virgilio deſumpſiſſe videtur:

Et è paſtu

—— Et è paſtu deſcendens agmine magno
Coruorum increpuit denſis exercitus alis.

Auienus Aratum transferens ſtridentes Coruos facit. Stridens.

—— Et tenui dum ſtridunt gutture Corui.

Ex his intelligimus Coruo vocem minimè ſonoram eſſe,ſed raucedine, & ſtridore quodam aures offendentem, ac veluti aſperitate quadam radentem. Quam quidem Græci verbo quodam proprio,quod aſperæ ſit pronunciationis, expreſsêre. Κράζειν enim, aut Κρώζειν, vt docet Varinus,verba apud Græcos dicuntur de voce Cornicis, aut Corui per onomatopœiam, propter aſperitatem, & vocis veluti ſcabritiem. Audio Germanis vocē ſuā Cymbricā Kratzen idem eſſe quod ſcabere. Sanè vox illa cras, tàm eruditis, quàm idiotis cùm olim, tùm nunc Coruino,ideſt,Coruo propria perhibetur. Author libri de natura rerum, *Coruus*, inquit, *auis clamoſa, nihil aliud ſonare nouit, quam cras cras.* Huc non incōcinnè adducere licebit, quod D. Athanaſio accidiſſe [h] Sozomenus inter ſcriptores Eccleſiaſticos non infimus tradit, è quo interpretationem huius Coruini cras, diſcere poterimus. Inter cæteras, quibus virum hunc diuinum cùm pagani, tùm Arriani affecêre, contumelias: in crimen ab iiſdem falsò vocatus eſt, quòd quædam per præſtigias magicas faceret. Nam fama eſt, quodam tempore, cùm per plateas ciuitatis incederet, fortè fortuna Coruum verſus eum volitantem crocitaſſe, turbamq; Gentiliū caſu aſtantem eum, tanquam præſtigiatorem irriſiſſe, atque adeò poſtulaſſe, vt quid dixiſſet Coruus eis memoraret; Illum autem leniter ſubridentem dixiſſe, cras; quod Latino ſermone diem proximè ſequentem ſignificat. Quare cùm iſtam vocem emiſerit, obnuntiat vobis diem craſtinum vobis peracerbum fore, præmonſtrat enim vobis mandato Imperatoris prohibitū iri, ne veſtrum diem feſtum, qui proximè ſequitur, celebretis. Quæ Athanaſij prædictio, licet ipſis videretur ridicula, vera tamen extitit. Hinc ortum eſt, vt homines differre paratos, & procraſtinatores Coruos imitari vulgò dicamus, & Coruinum cras canere. Qua de re [i] D. Auguſtinus ita ſcribit. *Cras cras Corui vox eſt; ipſa res eſt, quæ multos occidit, cùm dicitur cras cras, & ſubitò oſtium clauditur. Remanſit foris cùm voce Coruina, quia non habuit gemitum Columbinum.* Quare rectè monet Poëta:

Κράζειν. Kratzen. Crás vox Corui. D. Athanaſij præſagium à voce Corui. [h] *Lib. 4. hiſt.* Procraſtinatores cur ſic dicti. [i] *In Euang. Matt. c. 1?.* Procraſtinatio nocet.

Tolle moras, nocuit ſemper differre paratis.

Et antiquus ille rythmus incerti authoris.

Linque coax ranis, cras Coruis, vanaq; vanis.

[k] Iſidorus vocem hanc ſuam naturalem è profundis haurire præcordijs Coruum, ac è pectore velut grunniendo educere, vnde Coruos à cordis voce neſcio, quàm rectè dictos eſſe conijcit. Quæ verò hactenus de Corui voce à nobis expoſita ſunt, de natiua ſaltem, & quam ſua ſponte, nullam etiamnum hominum arte aliam edoctus edit, intelligēda veniunt. Alioquin & brutorum, quàm plurium, & hominum voces ſolertiſſimè imitatur. Quæ ratio eſt, vt præter ſuperiùs enumerata alia ipſi epitheta, quæ nimirum ad vocem pertinent, ab authoribus attribuantur, dum nunc loquacem, nunc garrulum, nunc alio ſimili nomine appellant. Qua de re infrà pluribus agemus.

[k] *Lib. 1?. Orig. cap. 7.* Iſidori error. Coruus alias voces imitatur.

ODORATVS, VOLATVS.

CORVORVM odoratus ſagaciſſimus ſanè eſt, & Vulturum fortaſſis haud impar, de quo abundè cùm loquuti ſimus, ſuperuacaneum iudico. Lucretius Coruos quietē odiſſe, & frequenti obuolitatione gaudere innuit, dum ait: Volatus.

Conueniebat enim Coruos quoque ſæpè volantes
Ex albis album pennis iactare colorem.

Simili ratione, & Baptiſta Pius mobilitatem ijs attribuit:

Mobilior Coruis, ſatyriſq; fugacibus.

Volatum tamen grauiorem, & tardiorem eos exercere quis coniecerit ex hac [a] Plutarchi hiſtoria. Titus Imperator cùm in Iſthmijs aliquot Græcorum ciuitatibus libertatem donaſſet, ea per Præconem promulgata præ immenſa vocis gaudentium multitudine, ac magnitudine accidit, vt Corui, qui fortè ſuperuolabant deciderēt in ſtadium, aëre diuiſo. Nam cùm vox permagna, inquit, editur, ipſius vi diſiunctus aër nullam volantibus firmitatem exhibet. Vnde aues clamoris ictu tanquam ſagitta quadam ſauciatæ, exanimes concidunt. Poteſt etiam quidam aëris vortex, ſicut & pelagi eſſe qui violento impetu circumagat. Idem Dion teſtatur in Pompei rebus, ſcribens populi clamore diſſono ſuperuolantem Coruum grauiùs ictum decidiſſe ὥσπερ ἐμβρόντητον tanquam attonitum. Verùm, vt uidetur, ſi Corui aut tam pernici,

[a] *In Flaminio.* Corui aere ... dunt.

agiliq;

CORVI ICON, QVAE PONI DEBEBAT Pag. 690

agiliq́; tamq́; vegeto, ac vehementi impetu in volatu ſuo vterentur, more Accipitrũ, aut aliarum etiam auicularum, non ita facilè uocum ictu uelut deturbati in humum delapſi fuiſſent. Sed cùm (ut Fauſti uerſu utar).

Non regeret ualucris nigrantes Delphica pennas,

aut ob corporis pondus, aut ob imbecillitatem, ſeu impotentiam quandam uolandi, hinc factum uerisimile eſt, ut aeris uerberationi reſiſtere nequiuerint, quemadmodum & piſces in procelloſo mari difficiliùs multò nare conſueuerunt, quàm in tranquillo; alij tamen alijs ægriùs, uel commodiùs pro innata uelocitate, & agilitate, ſic Delphini impetum non ita quiduis remoratur, ut alium quempiam piſcem cętumuè. Volatui ſanè natatus ualde ſimilis eſt. Baptiſta Mantuanus natare Coruos dixit his uerbis.

Et nemorum denſas crocitans natat agmen ad vmbras.

Et Miluus caudæ ſuæ flexu in aëre, gubernandæ puppis in aqua rationem videtur docuiſſe.

Corui cur ita deciderint.

Piſces quãdo minus, vel magis natent.

Volatus, & natatus ſimiles.

CIBVS, POTVS.

CORVI uoracitas multis authorum locis famoſa eſt, alioqui re ipſa notiſſima. Hinc Lucano famelicus appellatus fuit:

Vultur edax, auido Coruus famelicus ore.

Voracitas.

Prudentio vorax.

Nam ſi ferina immanitas
Manſueſcit, & clementia
Cornos voraces mitigat.

Et alibi:

Quod canibus donet Coruisq́, edacibus vltrò.

Similiter Lucianus, *Paraſitos quoſdam* Coruis comparat, qui nuſquam niſi in menſa adſint: *Salue here*, inquit, *fac vt iſtos adulatores ſacrilegos obſerues, qui nuſquam adſunt, niſi in menſa, praterea à Cornis nihil differunt*. Coruus autem, ſi quæ alia auis, unde uel maximè uoracitatem eius liceat colligere, polyphagos eſt, uel pamphagos. Hinc Macrobius. *Corui, & Cornices*, inquit, *multiplici cibo vtuntur, omnibus cadaueribus inhiant, vniuerſisq́, ſeminibus inſidiantur, fructus arborum perſequuntur*. Reuera profectò inſtar rapacium, carniuori ſunt; inſtar Gallinaceorum, frugilegi; inſtar Picorum uermiuori; inſtar Steganopodum piſciuori, deniq́; multarum aliarum carpophagarũ more ſeminibus, & fructibus ueſcuntur. Carnem appetunt cùm crudam, qua Ornithologus Coruiuos pullos aliquandiu ſe nutriſſe teſtatur, (nos auiculas uiuas eos corripuiſſe Accipitrum inſtar, easq́; & deuoraſſe uidimus.) tùm uel maximè morticinam, ideſt, animalis cuiuſpiam non recens mactati, ſed per ſe nulla ui externa, at morbo extincti, quàm auidiſſimè haud ſecus, atque Vultures proſequuntur.

Nigrantesq́, petunt proſecta cadauera Corui.

Paraſiti Coruis cõparati.

Corui omniuori.

Cadauera proſequitur Coruus.

Hinc Prouerbium Βάλλ' ἐς κόρακας: & illud [a] Horatij.

—— Non paſces in cruce Coruos.

ideſt, non ſuſpenderis, quod ſuſpendio extinctorum cadauera Coruis gratiſſima ſint. Vnde Mantuanus inquit:

Corne vorax inuade iſtud mortale cadauer.

Et Beroaldus inter fęda animalia ipſum enumerat:

Inteſtina canes, omentum, & viſcera Corui
Diſcerpant, rabida catera membra lupa.

Item [b] Scaliger.

Aſt illi caput, atque rotantia pectora circum,
Funduntur Pica ignaua Coruiq́, ſequaces,
Sollicitataq́, Vulturij gens improba odore.

Et Latinos ſequuti Hetruſci. [c] Arioſtus:

D'ogni ſalute hor deſperato Gano
Di Corui, & Auoltor ben ſi vede eſca,

Et [d] iterum:

Io non ti poſſo dir, quanto m'increſca
Del mio Signor che ſia rimaſo al piano
Per Lupi, e Corui, oime troppo degna eſca.

[a] Epiſt. 7.

[b] In hymnis

[c] Cant. 4. in Addit.

[d] Cant. 18. ſtan. 168.

Et rurſus

Et rurſus vbi Orlandum Gabrinæ Comites occidentem introducit:

Et quelli attacca per viuanda al Corbo

ad ſorbum arborem ſcilicet, vt ſuperiores eius verſus indicant. Item [e] alibi:

[e] *Canti. 27. Stan. 34.*

E gli fecion veder come il fidele
Popul preda de Lupi era, e di Corbi.

Item [f] Torquatus Taſſus, quem doctiſſimũ Poëtam, Homerum Hetruſcum nominare ſoleo, ita Tancredin inducit loquentem:

[f] *Cantic. 29. Hierolyma liberata.*

——Adunque reſta
Il valoroſo Argante à i Corui in preda?
Ah per Dio non ſi laſci, e non ſi frodi,
O de la ſepoltura, ò de le lodi.

Et [g] alibi ſimpliciter de Auibus, quas ego vel Coruos, vel Vultures interpretor, dixerat apud eũdem Argillanus Ariodinum moribundum alloquens:

[g] *Cant. 9.*

——Hor tu qui mori in tanto
D'augei paſto, e de Cani, indi lui preme
Col piede, e ne trahe l'alma, e'l ferro inſieme.

Item rurſus alibi Argantem inducit iurantem, iuramentiq; Hieroſolymam & cælum ipſum teſtes citantem, ſeſe nũquam enſem à latere depoſiturum, priuſquam Tancredim occiderit, Coruisq; cadauer eis expoſuerit:

Odi Gieruſalem ciò che prometta
Argante, odil tu Cielo, e ſe in ciò manco
Fulmina ſu'l mio capo, io la vendetta
Giuro di far ne l'homicida Franco,
Che per la coſtei morte à me s'aſpetta,
Ne queſta ſpada mai depor dal fianco
Inſin ch'ella à Tancredi il cor non paſſi,
E'l cadauero infame à i Coruı laſſi:

Diogenis dictum de Paraſitis. Azzanegi Coruos cur ſequantur. Augurium peſſimum. Athenieñſiũ maxima peſtis. Frugibus veſcuntur Corui.

Non iniuria ergo Diogenes dicere ſolet multò præſtare in Coruos, quam aſſentatores incidere. Illos quippè mortuos, hos viuentes deuorare. Ioannes Boterus refert Azzanegos populos Coruorum volatum ſequi, vbi iter per ſuas regiones facere inſtituunt. Corui enim rectà ibi ad loca cadaueribus plena, quorũ ibi ingens copia eſt, feruntur. Quinimò pro peſſimo ſolet haberi ſigno, ſi Corui à cadauerũ eſu, abſtinere uiſi fuiſſent, utpotè quibus maximè delectarentur. Thucydides refert in ſæuiſſima illa Athenieñſiũ peſtilentia, cadauera paſſim inſepulta, & ab omnibus animalibus intacta iacuiſſe, aut ſi fortè ea guſtaſſent, protinus interempta fuiſſe. Hinc & Corui circa cadauera obſeruari minimè conſpiciebantur, ita vt vel illud alimentum, quod naturali quadam propenſione (quantumuis putidum ac putridum) ſummaq; auiditate, ceu gratas admodum cupedias alioquin expetunt, auerſarentur. Licet verò morticinijs veſcantur omnium lubentiſſimè, nonnunquam tamen frugibus victitant, ſi illa deſint. Ornithologus refert ſe pullum Coruinum pane aqua madido aliquãdiu aluiſſe. Quod præter naturam eius minimè videri debet: cùm aliæ Coruini generis aues frugibus atque cibo potiſſimùm veſcantur, adeò vt Monedula, & Cornix ſpermologa carnes omninò non guſtent, ideoq; Spermologi Ariſtoteli, ideſt, frugilegæ à frugum eſu dicantur. Piſces etiam edunt cùm viuos ſi fortè nacti fuerint, tùm mortuos maximè. Ita Delphini cùm pompylum guſtarint, inefficaces & ſtupidi redditi, fluctuſq; in littora eiecti, à Coruis, Gauijsq; & cæteris maritimis auibus exeduntur, vt Aelianus tradit. Hinc apud Anglos lege cautum eſt, ſub graui mulcta, ne quis vim Coruis inferat, eò, quòd non ſolùm cadauera eius inſulæ, ſed & piſces à mari in littore deſtitutos abſumant, quorũ alioquin putrilaginoſus ac fœtidus habitus aërem inficeret, vt author eſt [h] Petrus Bellonius. Vermiuori præterea ſunt, vnde fit, vt in agro recens vomere proſciſſo frequentes ac gregatim obuolitantes conſpiciantur, nempè vt Lumbricos, aliaq; inſecta, quæ antè tellus occulebat, nunc verò aratro aperta magna copia promit, depaſcantur. Docet hinc terræ bonitatem cognoſcere Cato, quem Plinius citans, in hæc verba ſcribit: *Terra tenera eſt* (vt Cato vocat) *colore pulla, temperata vbertatis, mollis faciliſq; cultura,* &c. *quam recentem exquirunt, improba alites vomerem comitantes, Coruiq; aratoris veſtigia ipſa rodentes.* Quin & hydrum ab [i] Ouidio cepiſſe fingitur, quod etiam ſerpentibus fortè ueſcatur. Fructuum quoque omne genus cibum ipſi præbet, cùm poma, tùm nuces, & in primis ficus, vt Archilochi apud [k] Athenæum hoc docet diſtichon:

Spermologi Ariſtot. Piſces edũtur à Coruo. Anglorum lex de Corui cæde. [h] *Lib. 6. de Auib. c. 1.* Vermes edit Coruus. Coruus cur hydrum cepiſſe dicatur. [i] *2. de Faſt.* Fructibus Coruus paſcitur. [k] *Lib. 13.*

Ficus, quæ paſcit Cornos, petroſa videtur,
Quæ capit externos blandula Paſiphile.

Occaſio hinc data fabulæ, qua Ouidius comminiſcitur Coruum ficus edendæ cupidine illectum, neglecto Apollinis mandato, qua aquam è fonte hauſtam adferre erat iuſſus, ſub arbore expectaſſe, donec ficus matureſcerent, vt ijs potiri poſſet, quod hi verſus indicant.

Stabat adhuc ficus duris denſiſſima pomis,
Tentat eam roſtro, non erat apta legi.
Immemor imperij, ſediſſe ſub arbore fertur,
Dum fierent tarda dulcia poma mora.
Iamq́; ſatur, &c.

Aelianus aliter rem narrat, & à ſegete moram Coruo iniectam fabulatur, inquiens; *Coruus magna ſegete inuenta adhuc viridi inueſtigare volens granum frumenti, expectans donec maturuiſſet, mandatum Domini neglexit.* Verùm quamuis hæc fabuloſa ſint, neutrum tamen Coruorum naturæ repugnat, non minus enim frumento, quàm pomis eos veſci paulò antè docuimus. Neque à Ceraſorum eſu quoque abſtinent, imò verò tam auidè ea appetunt, vt cum pediculis ſuis ſimul ea deglutiant, tantum abeſt, vt intus recluſa oſſicula reſpuant. Verùm hoc loco obiter Iulij Cæſaris Moderati Ariminenſis viri fide digniſſimi, & in arcanis naturæ indagandis indefeſſi obſeruantiunculam ſuper hac re, cùm quòd mira ſit, & auditu inſolens, tùm quòd nemò quid tale de eo memoriæ mandauerit, adijcere placuit. Eſt autem iſtæc: Cùm vir ille Coruum fortè domi ſuæ aleret, carnemq́;, panem, necnon & fructus exhiberet, fortè in Ceraſa incidens, ea quoque illi manducanda tradidit, quæ Coruus auidiſſimè arrepta vnà cū oſſiculis, necnon & adhærentibus pediculis deglutiebat, & cùm mox à binis horis pulpam per ſedem reijceret, eodem tempore pediculos & oſſa per os reuomebat. Tum vir ille rei inſolentiā miratus, pedes agnorum in fruſta conciſos, Columbaceos uerò & Gallinaceos integros, exhibere cœpit, & horum quoque oſſa per os eodem tempore regurgitaſſe uidit. Nunc ut Corui paſtum abundè omnifario eduliorum genere ſplendidum explicuimus, ſupereſt, ut etiam quo genere potus & quando utatur, uideamus. Fons aquæ gelidæ ſiticuloſum Coruū recreat, reliquo quidem anni tempore, uerùm æſtate immenſa ſiti torqueri fertur. Idcircò anthori Priapeæ ſiticuloſus dicitur:

Coruus ceraſis veſcitur.
Iulij Cæſaris Moderati obſeruatio.
De Potu Corui.
Coru' quādo ſiti torqueatur.

——aut Coruus neuit ſiticuloſus.

Huius rei cauſam ex recentioribus Leonicus Thomæus indagans ita diſputat. Cur Corui æſtate, ſexagenis (ut aiunt) diebus ægrotare dicuntur? id autem ſiti maximè contingere credunt, unde & ſiticuloſi ſunt appellati? An quòd alui profluuio tunc maximè tentātur hæ uolucres & malè habent? Ne igitur cōgenito naturaliq́; morbo humiditas extrinſecus addita incrementa ſuggerat, ab omnimodo ſe abdicat potu. Non igitur, quia ſitiunt, laborant, idcircò ſitire naturaliter cupiunt. Solutio huius problematis petita eſt ex [i] Aeliano ita ſcribente: *Coruus quòd æſtiuo tempore alui relaxatione ſe laborare ſciat, idcircò ab humidis cibis ſe continet.* At Simocatus non ab humidis cibis, ſed à potu Coruum abſtinere tradit, propter uētris profluuium. Hyginus aliā adfert cauſam, negans eum, quamdiu ficus coquuntur, bibere poſſe, quia tunc guttur habeat pertuſum, quo quicquid hauritur, denuò effluat. Alij cauſam in fabulam referunt, & Coruum ab Apolline, quòd ad aquam puram è fonte hauriendum miſſus, diutiùs hæſiſſet, hac ceſſationis pœna mulctatum, ut quamdiu ficus matureſcunt, id eſt, ante autumnū ſiti ægreſceret, quia uidelicet harum edendarum deſiderio ſacrificaturo Phœbo in mora fuiſſet aquam expectanti. Namque apud Ouidium Coruo hoc pacto minatur:

Cur æſtate ægrotat q̄ſtio.
[i] Lib. 1. de Anim. c. 47.
Quàm diū non bibat

At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus,
De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ.

Quæ ſanè pœna, ſic ſatis grauis ipſi inflicta haud leuiter ipſum cruciat, cùm natura ſua potus admodum ſit appetens, & ſitis impatiens. Quod quidem uel ex eo colligere licet, quod [k] Plinius, uti rem geſtam narrat. *Tradendum*, inquit, *putauère memoriæ quidam, viſum Coruum per ſitim lapides congerentem in ſitulam monumenti, in qua pluuiæ aqua durabat, ſed quæ attingi non poſſet, ita deſcendere pauentem expreſſiſſe tali congerie quantum poturo ſufficeret.* Veriſimile ſanè eſt intollerabilem eam ſitim hoc à Coruo extorſiſſe ingenium, iuxta illud Virgilianum;

[k] L. 10. c. 47.
Corui aſtus.

——Labor omnia vincit
Improbus, & duris vrgens in rebus egeſtas.

Et illud Perſianum:

Paupertas inuenit artes,

RAPACITAS. PVGNA.

Coruus rapaces æmulatur. Alauda à Coruo capra. Paſſer captus. [a] Lib. 3. de anim. c. 43. Coruus à pullis deuoratus. Coruus ad venationē inſtitutus. Lepus vocem Corui timet. [b] L. de anim. 13. cap. 11. [c] L. 2. c. 51. Corui audacia ad Aquilā accedit. [d] 9. Hiſ. c. 1.

RAPACIVM ſanè naturam etiam Coruus æmulatur, quòd non mortua tantùm, ſed viua etiam animalia impugnet, rapiat, deuoret. Albertus Alaudam aliquando à Coruo deuoratam ſe obſeruaſſe ſcribit. Ego ſanè media hyeme Paſſerem ſuper tectum aſſedentem ex inſperato à Coruo correptum, & ne quicquam aliorum Paſſerculorum, vel querelis, vel ſtrepitu moto dilaniatum, vidi. Sed hoc parum eſt, ſi cum eo comparetur, quod [a] Aelianus ſcribit, nēpè pullos Coruinos parentem alimonia deſtitutos ipſum inuadere, ac deuorare, tum præſertim cùm ſenio confectus, neque victum quærere, neque aggredientibus reluctari poteſt. Quod an nimia fame an ſponte faciant, dubitare quis poſſit. At cùm Coruum etiam ad venationem inſtar Accipitrum, inſtitui, aliasq́; aues capere experientia, necnon veterum authoritas teſtentur, veriſimile videtur rapacitatem impiam hanc ipſis innatam eſſe. Nam & lepus Corui, vel vocem haud ſecus, atque Aquilæ teſte [b] Aeliano formidare dicitur. Quod ſi verum eſt, ideò fieri probabile eſt, quod à Coruo lepus capi metuat, aut aliquando captus fuerit. *Quinimò Coruus,* (verba ſunt [c] Aeliani) *Aquilæ nihil de animo concedit, quò minus, quàm hæc audax ſit, Non enim contra puſilla tantùm animalia venire audet, ſed & contra aſinos, & boues pugnat. quorum in ceruicibus conſidens eos percutit, ac multorum effodit oculos.* Sic [d] Ariſtoteles aduolantem Tauros, & Aſinos ferire, & eorum oculos lacerare tradit. Verùm iſtæc animalia non tam cibi, quàm vindictæ, aut inimicitiæ cuiuſpiam occultæ cauſa inuadi à Coruis conſtat. De quibus in capite de Antipatheia latiùs.

NIDVS. GENERATIO.
Educatio.

[a] 9. Hiſ. c. 31. Quot pariat. [b] Lib. 1. de Aucupio. Coruus timet tonitrū. De coitu coruorum cōtrouerſia. [c] 3. de gener. cap. 6. [d] L. 10. c. 12. [e] De Gener. Anim. 3. c. 6. Corui rarò cernuntur coire. Non per os parere.

GENERATIONI operam daturus Coruus, nidū aut in celſarum turrium foraminibus, aut altiſſimarum arborum cacuminibus plerumq́; conſtruit, in quibus authore [a] Ariſtotele, non bina modo, vt aliqui volunt, parit, verumetiā plura, quatuor nempè, aut quinque. Parit autem, fouetq́; oua, coit, & nidificat menſe Martio, vt aſſerit [b] Oppianus, idque, vt volunt eruditi & experti, timidus tonitruum facit, à quibus oua eius perdi aiunt. Verùm de coitu Coruorum; qua ratione fiat, non parum inter ſe authores concertant. Docet nos in primis [c] Ariſtoteles, cuius authoritate ſtandum nobis meritò putamus, Coruinæ ſpeciei aues minus valere Venere, & rarò coire, *Non coeunt autem Corui mares cum fœminis*, inquit Oppianus, *priuſquam cantu quodam velut hymenæo eas demulſerint. Hæ verò maribus ita conciliatæ admittunt.* Hinc natus vulgi error, quod vt [d] Plinius ſcribit *Coruum ore coire, & parere arbitratur, ideoq́; grauidas, ſi ederint Coruinum ouum, per os partum reddere, atque in totum difficulter parere ſi tecto inferantur.* Ariſtoteles negat, ſed exoſculationem illam in iis eſſe, qualem in Columbis ſæpè cernimus. Sed [e] eundem ipſum audiamus, qui hac de re ita ſcribit. *Sunt qui Coruos, & Ibin ore coire opinentur, inter quadrupedes etiam Muſtelam ore parere. Hæc enim, & Anaxagoras, & alij quidam naturales authores ſcribunt, ſimpliciter valdè, & inconſideratè, qui in auium genere ratiocinatione iſta falluntur, quòd rarò Coruorum coitus cernatur, roſtrorum coniunctio ſæpenumerò, quæ omnibus id genus auibus ſolita eſt, quod in Monedulis, quas manſuetas alimus, planum eſt. Genus etiam Columbinum hoc idem facit. Verùm hæc quoniam coire viſuntur, ea fama caruerunt. Coruinum genus libidinoſum non eſt, quippe quòd parum fœcundum ſit, coire tamen id quoque viſum eſt. Sed enim non cogitaſſe quemadmodum ſemen per vuluam deueniat ad ventriculum, qui ſemper quod ingeſtum eſt concoquat, vt patet in cibo perficiendo, abſurdum omninò eſt. Vuluas autem id quoque auium genus, & quæ habere cernitur iuxta ſeptum.* Hæc Ariſtoteles. Albertus hunc locum enarrans *Auicenna*, inquit, *diligentiùs conſiderans ſcribit ſe vidiſſe duos Coruos coire, non aliter, quàm aliæ aues coeunt, rarò autem in hominum conſpectu coeunt. Itaque multi, cùm vident eos oſcula inter ſe conferre, coire putant. Mihi verò videtur has aues fortè ante lucem, & in crepuſculo coire, quo tempore ab hominibus non videntur, nec obſeruatur eorum coitus.* Sic ille.

Encelij error. Kolckrabē.

Chriſtophorus tamē Encelius in tam clara luce cum vulgo potiùs ineptire, quā cum Ariſt. vt Philoſophum decebat, bene ſentire maluit, etſi anceps eius ſit ſententia, verba eius hæc ſunt. *Multæ aues ore concipiunt, & coeunt, vt Corui ex oſculatione facta, vt fit in Columbis, licet hoc negat Ariſt. nec ego multū adfirmo, quia non vidi coeuntes, coeūt n. Corui circa æquinoctium vernū, loquor nūc de veris, & magnis Coruis, qui à ſono vocis Saxonibus Kolckraben dicūtur, & per quadrageſimā excludūt pullos, & fouēt.*

Nam

Nam ipſe aliquoties in Saxonia circa feſtum Paſchatis illorũ pullos vidi, & habui. Altera verò ſpecies Corui, quæ dicitur à Saxonibus Korracken æſtate circa ſolſtitiũ excludit pullos, de quibus loquitur hoc carmen.

Korracken

Coruus maturis frugibus oua refert.

Et poteſt fieri, vt Corui iſti veri ore coeant in frigore, nam ſi vulgari modo auium coirent, frigus ſemen vnà incidens in matriculam, corrumperet, & profectò ea ſpecies, quæ templa incolit, Monedula dicta, bre coit tempore verno. Sic Encelius, qui item & Bonoſas, & Vrogallos (vt in illarum auium hiſtoria recitabimus, & omnes ferè Gallinas ſylueſtres ore coire ex vulgi opinione ſcribit. Qui, qui volet, fidem habeat, mihi ſanè non perſuaſerit. Et friuola eſt ratio, quod Coruos in frigore ore coire ſentit, ne cum ſemine irrumpens in matriculam frigus id corrumpat. Cur enim non eandem ob cauſam cæteræ etiam animantes, quæcunque hyeme coeunt, id ore faciunt? uel quomodo frigus non etiam per os irrumpere æquè, ac in matricem poſſet per meatum multò quàm vulua ampliorem? Sed in quibus rebus an ſit affirmare non poſſumus, cur ſint inquirere ſtultum eſt. Meritò igitur inepta hæc vulgi opinio, quod Coruos ore ori admoto Veneri indulgere, & fetus in lucem edere exiſtiment, à Martiale reprehenditur, hoc argumento, quòd cùm coitus omnium animantum membris genitalibus ſibi mutuo inſertis perficiatur, Coruo nunquam membrum in os à mare inſertum viſum fuerit. Adde quòd hic locus ad generationem ſemini minimè idoneus eſt, vt ex Philoſophi verbis liquet. Quare etiam iniuriam fieri Coruo inſinuat ab his, qui fellatorem eum vocant, & turpis illius voluptatis accuſant, quod tamen falſiſſimum eſt. Itaque [f] Poeta Epigrammatarius ita ſcriptum reliquit.

Coruus iniuſtè fellator dictus.

[f] In Apophoretis.

Corue ſalutator quare fellator haberis,
In caput intrauit mentula nulla tuum.

Putandum igitur Coruum coire, parere oua more aliarum auium, è quibus poſtmodum vigenum dierum ſpatio incubatu fotis pulli nempè ad ſummam quini excludantur. Narrat verò author libri de natura rerum, ſed quo authore neſcio, fæminas incubare oua ſolas, mares verò operi intentis cibum adminiſtrare. *Pullos excluſos*, inquit [g] Ariſtoteles, *nido expellit*. Quod item, & aliæ volucres faciunt. Quibus enim partus numeroſior eſt ipſæ vnum ſæpè eijciunt. Sed & eos ipſos, quos nido relinquunt, deſerunt omni alimonia deſtitutos. Cuius facti alij aliam rationem aſſignare conantur. Sunt qui à parentibus agnoſci negent, quòd recens natis color non ita ſit planè ater, ſed albicantior. Vnde tanquam alienos relinquant. Ita ſentire videtur Diuus [h] Gregorius vbi ait: *Coruus editis pullis, vt fertur, eſcam plenè præbere diſſimulat, priuſquam plumeſcendo nigreſcant, eoſq́ue inedia affici patitur, quoadusque in illis per pennarum nigredinē ſua ſimilitudo videatur, qui huc illucq́ue vagantur in nido & ciborum expetunt aperto ore ſubſidium: vnde etiam ſcriptum eſt in* [i] *Iob: Quis præparat Coruo eſcam? &* [k] *in Pſalmo: Qui dat iumentis eſcam, & pullis Coruorum inuocantibus eum*, &c. Sed cùm nigreſcere cœperint, tantò eis alimenta ardentiùs requirit, quantò illos alere diutiùs diſtulerat. Author libri de natura rerum, ſeptimo id à natali die fieri putat, vt plumæ in pullis omni ex parte ſimiles parentum euadunt. Sunt qui non à matribus pullos Coruorum nuper natos, ſed à muſcis præteruolantibus ali putent. Plinius Coruos obliuioſos eſſe dicit (ita [l] Seruius ſcribit) & plerunq́ue minimè ad nidos ſuos reuerti; ſed quodam naturæ inſtinctu quæ vermes procreârant, ad nidos congerere, ex quibus pulli relicti alantur interdum. Horum obliuionem etiam ex rebus probat, quas cùm abſconderint, derelinquunt. Huiuſmodi ſunt nuces, aliiq́ue fructus, quos ſæpenumerò ruſtici in ſubterraneos ſpecus à Coruis in hyemem reconditos quidem, at pòſt obliuione, vt veriſimile eſt, neglectos, inuenire ſolent. Caſſiodorus cæleſti rore Coruinos pullos initio ætatis, quum minùs nigricant, paſci credit Prophetici Pſalmi antè adducti authoritate perſuaſus, illo nempè: *Qui* (de ſummo ac benigniſſimo omnium rerum largitore Deo loquitur) *dat eſcam iumentis, & pullis Coruorum inuocantibus eum*. Agnitos denique ab atrore Coruus reuerſus eouſq́ue paſcit, donec firmas vires nacti volandi potentes fuerint. Quo tempore primùm nido eos expellit, poſtea fugat longiùs, atque tota regione exterminat, vt [m] Ariſtoteles, & Plinius tradunt, idq́ue proculdubiò nutriendi tædio. Summæ enim eorum voracitati, præſertim ſi plures ſunt, locus exiguus non ſufficit. Vnde, vt idem Ariſtoteles inquit: *Locis arctioribus, & vbi non ſatis cibi pluribus ſit, duo tantùm incolunt, & in paruis vicis* (vt Plinius) *non plus bina coniugia ſunt. Quamobrem* inquit [n] Aelianus: *pulli deinde ea, quæ ſunt ad viuendum neceſſaria, inquirunt, genitoreſq́ue ſuos minimè alunt*, nempè quodam talionis iure, iuxta illud par pari. Cùm enim quod parentibus quis fecerit, idem à filijs expectare iubeatur: itaque Coruus, qui ſimili impietate in parentes vſus eſt, & ſenio confectos non aluerit, hac animaduerſione iure percutitur, vt & ipſe ætatis grauitate quærendo victui factus inutilis à prole ſua deſeratur, omnique cibo deſtituatur. Verùm illud omnem impietatem ſuperat, quòd inaudita crudelitate pulli genitoribus ſuis etiam præ nimia, & inſatiabili vorandi libidine minimè parcere dicantur,

Partus verò Incubatus.

[g] 9. hiſt. c. 31

Corui pullos in nido deſerunt, & cur.

[h] In moralibus lib. 30. c. 8. in ca. 30. Iob.

[i] Cap. 38.

[k] Pſal. 146.

[l] In lib. 1. Georg. Virg.

Nuces Coruorum à ruſticis inuenti.

[m] 9. hiſt. c. 31

[n] Lib. 2. de Anim. c. 49.

Corui parétes nó aluút

Impietas in parentes.

Corui culeo digni cur.

vnde grauiſſimi parricidij ſceleris nulla ratione tolerandi pœna, ſeu culeo omnium ſuffragio digni iudicari deberent. Quare & illud prouerbium haud temerè natum eſſe putandum eſt: *Mali Corui, malum ouum.* Cuius tamen ẽt ſuprà aliam originem tradidimus. Etenim iuxta illud.

Filius patri ſimilis.

Sæpè ſolet ſimilis filius eſſe patris.

His tamen, & præcipuè, quòd prolem fugari, & ab eo loco, vbi parentes ſint, exterminari ex Ariſtotele tradidimus, his inquam nonnihil repugnat, quod circa Cranonem Theſſaliæ oppidum ſingula perpetuò paria degere, & genitores ſoboli loco cedere Plinius aſſerit. Sed hoc aliquid peculiare eſt, & forſan illi loco ſaltem commune. Atque id Philes fortè etiam dicere voluit, licet tamen nullius oppidi, vel loci mentione facta id omnibus Coruis peculiare faciat. Ait autem:*

* De propr. animal.

Κόραξ δὲ κακῶς τοὺς κακοὺς τόκους τρέφων
Οὓς αὐτὸς ἐξέλεψε τοῦ γένους χάριν,
Ὅταν ἐπιςῇ καὶ βραχὺς πείνης χρόνος
Βορὰν ἑαυτὸν ταῖς γοναῖς ἀντιστρέφει.

Id eſt, verbo ad verbum reddito:

Coruus autem malè malos fœtus alens
Quos ipſe (ex ouis) *excuſſit* (propagandi) *generis cauſa*
Cum vrget, vel breue famis tempus
Cibum ſeſe fœtibus alimenti loco infert.

MORES.

Oſcula Coruorum caſti amoris indicia.
Coruorum caſtitas.

QVOD igitur ad mores Corui attinet, ſcire licet, vti ex proximo præcedenti capite, etiam ex Ariſtotele quiuis colligat, Coruum minimè libidinoſum eſſe. Oſcula verò illa, quibus crebrò columbatim ante coitum inter ſe miſceri conſpiciuntur, non ad libidinem aliquam fœdam, vt alij putabant, ſed ad caſtum amorem, ac coniugalem, quem inter aues præcipuè colere dicitur, referenda ſunt. Tradunt enim Coruos ad trigeſimum, quandoque ad quadringeſimum ætatis annum vnà viuentes iura coniugij inuiolata vtrimq; conſtantiſſimè ſeruare. Ariſtoteles ſanè coniugium inter eos mutuum, atque fidum celebrari ſcribit. Hanc fidem non ſolùm ad mortem vſque durare Athenæus inquit, verumetiam defuncto altero coniugem alterum per omne vitæ tempus viduum permanere, neque alteri nunquam marito copulari. Meritò igitur à Scaligero in D. Lucretiæ Gonzagæ encomio Coruus his verſibus laudatur.

Corue loquax, caſtiq; thori ſeruator honeſte,
Cui nihil ad Veneris fœdiſſima gaudia notum eſt.
Inſtrue quo caſtos Oenus ſectetur honores,
Et viridis nitidum vitæ ſeruabis honorem.

Verùm quandoquidem.

A vitijs vacuum viuit in orbe nihil.

Corui furacitas.
ᵃ Lib. 23.
Coruus nũmos celãs.
Corui prudentia.

vt cuiq; aliti ſuæ dotes, ita etiam ſua inſunt vitia, non aliter ac in hominibus. Sunt igitur, qui furti Coruum accuſent. ᵃ Albertus multum furari ſcribit. Author quidam anonymos Coruum à natura ad furta committenda procliuem hoc experimento comprobat. Erfordiæ Saxoniæ ciuitate, inquit, Coruus cicur paulatim de menſa, in qua pecuniæ iacere conſueuerant in hortum vicinum ſub lapidem nummos aliquot, qui pretio quinque, vel ſex florenorum æquabãt, abdidit. Ita ille. Edulia ſi aliquando in locum quendam ſecretum congeri viſus ſit, prouidentiæ tribuo; ſed quod nummos ſuſtuliſſe dicitur, non habeo, quid dicam, aut in excuſationem eius afferam. Nulla hîc equidem auaritiæ culpa eſt; verùm aut ſpecie æris, aut argenti, vt credo captum, aut alia quadam nobis ignota cauſa ſanè naturæ inſtinctu adductum hoc facere autumo. Hinc non omninò temerè Opontio cuidam, vt Ariſtophanis annotat Scholiaſtes, Coraci nomen inditum fuit, homini nimirùm rapaci & furi, vt qui hac parte Corui naturam exprimeret. Sed & Coruo ipſi apud Hebræos Gorab, & Germanos Rab à raptu, & furto appoſitiſſimo ad rei naturam vocabulo appellatio impoſita fuit. Nam *Conueniunt rebus nomina ſæpe ſuis.* Huc referre licet, quod ᵇ Aelianus tradit. Coruos quod precibus non impetrarũt, per vim veluti extorquere velle latronum more in recuſantes iniurios. Verba eius hæc ſunt. *Aegyptij Corui Nilo accolentes nauigantibus quaſi ſupplices eſſe videntur, ſibi quippiam largiri efflagitantes, quod eis, ſi quid eis dono detur, ceſſantes, nihil amplius moleſti ſunt; ſin autem horum, quæ poſtularunt nihil impetrauerint, in nauis roſtro inſidentes, inſequuntur nautas, funes arrodunt, ac vincula conſcindunt.* Hæc Aelianus, qui mihi quidem fabulam obtrudere videtur.

Opontius Corax dictus, & quare.
Coru' Germanis à rapacitate dictus.
ᵇ Lib. 2. de Anim. c. 48
Corui nauigãtibus ſupplices.

INGE-

INGENIVM.

CORVVS non in victu ſolùm acquirendo, aut incolumitate ſua conſeruanda, aut in hoſte oppugnando, uerumetiam docilitate inſigni, qua & uenandi ritum, & loquendi artem, mira facilitate ab homine addiſcit, deniq; ſagacitate, & memoria egregia, haud exiguam ingenij ſui uim nobis declarat. Quod ad uictum attinet, in eo parando cura non uulgaris eſt, dum non niſi ea loca, quæ & ſibi, & ſuis, quantum ſufficit, ſubminiſtrare queant, incolat. *Nam*, ut ait [a] Aelianus, *quantum cum ſterili ferax ager differat, planè noſcunt Corui, in uberrimo enim gregatim feruntur, per ſterilem agrum, & infructuoſum bini volare aſſolent. Diuerſas verò haſce locorum naturas innata quadam ſagacitate cognoſcunt.* Vnde Plinius *eos agros pro fœcundis habendos eſſe* monet, *in quibus, dum arantur Coruorum obuolitare conſpiciatur frequentia.* Similiter, inquit [b] Ariſtoteles locis arctioribus, & vbi non ſatis cibi pluribus ſit, plures degere minimè ſolent, ſed bini tantùm. Vnde forſan non tam impietatis, quàm prudentiæ cuiuſdam uideri poſſit, etſi prima fronte ſecus appareat, quòd pullos ſuos nido expellant. Neque enim eos niſi iam uolaces, & ſibi ſuo Marte uictum quærere aptos (nam in eam uſque ætatem à ſeptimo die agnitos liberaliter admodum educant) eijciunt, aut potiùs ad nouas veluti colonias emittunt, & ſic cùm ſibi, tùm proli proſpiciunt, alioquin utriſq; defuturum alimentum non ignorantes. An non idem in humana uita ſepius uſu ueniſſe, nos docent tot gentium hiſtoriæ, ac Germanorum præſertim, qui cùm ob innumerabilem ſobolis multitudinem proprijs liminibus ſeſe uix contineri poſſe uiderent, & multò minus uictum omnibus ſuppeditari, ſæpè torrentis rapidiſſimi inſtar, effuſo alueo in campos circumiacentes longè, lateq; exundantis, non proximas tantùm, ſed & lógiſſimo interuallo diſſitas terras inuaſerunt, ſedes nouas collocârunt, & uarijs regionibus uaria nomina obliteratis priſcis indiderunt. Exempla huius rei eaq; innumera, tam manifeſta ſunt, ut ea recenſere ſuperuacaneum exiſtimem. Nonne etiam in apum Republica huius rei quotannis uidere exemplum licet, quæ iam auctę, & unum, & idem alueare poſthac haud ſuffecturum non ignaræ, numeroſo cætu relictis auitis ſedibus, proximo loco, aut qui primo paſcẽdis omnibus idoneus uiſus eſt, confidentes, nouam ueluti coloniam conſtituunt. Sed in auium etiam, uel omnium digniſſimo genere, nonne idem obſeruare licet? [c] Ariſtoteles ſanè hoc ipſum de Aquilis ſcribit, eas nempè prolem iam uolandi potentem nido exigere, neque uerò in tota eadem pati regione. Non eſt igitur, quod Coruum ſolùm, tanquam in prolem ſuam impium conuitijs inceſſamus, aut inhumanitati uertamus mores ſuos, quos etiam homines ſine crimine imitantur. Hac igitur in quærenda alimonia utuntur ſolertia. Sed non minùs in quæſiti iam examine ſagacitate pollent. Nam quantumuis natura uoraces, & alioquin famelici, ſi fortè cadauer, cuius nihilominus paſtu impensè delectantur, inuenerunt, atq; peſtilenti infectum lue ſenſerint, id haudquaquam contingunt, non emendam ſibi tantilla gulæ uoluptate mortem putantes, rectè in hoc hominum pleriſq; temperantiores, ac ſapientiores. Obſeruatum hoc in famoſa illa Athenienſium peſte ſcribit Thucydides. Quod ſi fortè per imprudentiam, aut urgentem famem Chamæleontem Coruus occiderit, & deguſtarit, itaque noxias huic ineſſe uires probè gnarus, & alioqui uictori etiam nociturum, *lauro* teſte [d] Plinio, *infeſtum virus extinguit* ipſe ſibi Eſculapius. Baſiliſci quoque ſerpentis, tanquam ſi animantibus omnibus extremum uenenum agnoſcat, eſu ſumma prudentia abſtinet, ut Nicander teſtatur:

—— Pluuiæ quoque nuntius auræ
Coruus, nec quæcunque feræ per deuia luſtra
Degunt, è tali capiunt ſibi pabula carne.

Iam uerò in ſiti, qua naturaliter maxima ſæpè affligitur, ſedanda, quàm ingenioſo ſibi ſubuenit inuento? Refertur rei geſtæ exemplum à [e] Plinio, cuius uerba iam ſupra notauimus. Item [f] Aelianus paulò latiùs deſcribit: *Corui Lybici ſeſe inclinantes roſtrorum aduncitatem, quoad poſſunt in vaſa intrudunt, atque inſerunt, quæ homines ſitis metu aqua compleuerant, ac ſupra tecta, ad ſeruandam aëris beneficio aquam poſuerant, itaque potione fruuntur. Cùm aquam deficere vident, calculos ore, & unguibus apportantes, in vaſa inferunt: Atque calculi quidem in vaſis fundum detruduntur, ac deſident, aqua verò ex vaſis fundo ex ſubſidentium occupatione calculorum eleuata, ſuperiorem vaſis vacuitatem replet, qua ſolerti machinatione Corui aquam contingentes potione reficiuntur; non ignorantes, quæ penitius in media philoſophia recondita ſunt, atque abdita, vnum*

Ingenium Corui in quibus conſiſtat.
Prudẽtia in comparãdo victu.
[a] *Lib. 49.*
corui agros fertiles agnoſcunt.
Agrorũ fertilitatis dignotio.
[b] *9. hiſt. c. 31*
Cur pullos pellant.
Germani cur ſępè ſedes mutarunt.
Apes cur alueana mutent.
[c] *9. hiſt. c. 34*
Excuſatur Corui impietas in pullos.
Prudẽtia in eſu.
Coru' Chamæleonte eſo ſibi lauro medetur.
[d] *Lib. 8. c. 27*
Vt ſitim ſedet.
[e] *L. 10. c. 43.*
[f] *Lib. 2. de Anim. c. 48.*

& eundem locum duo corpora capere non poſſe. Hæc Aelianus. Idem Ariſtotimus Coruos ſibi in Africa facientes viſos refert apud [g] Plutarchum. Neque tamen adeò intemperantes ſunt; vt ſe vel ab ingenti ſiti vinci ſinant, eo tempore, quo potũ citra valetudinis diſpendium ſumi non poſſe cognoſcunt. Qua de re Michael Glyca ita ſcribit. *De Coruis non ab re hoc quoque quis miretur, quod hactenus indicatum non eſt inferius. In æſtiuo quoque tempore Corui quodam modo laborãt, is morbus ventris eſt profluuium. quamobrem fontes, flumina, ſtagna per æſtatem Coruis nulli ſunt vſui, ne per humorem ventris illa fluxio magis adaugeatur. De quo ſcilicet etiam intelligitur diætæ rationem ſibi conuenientem Coruos non ignorare, quanquam nec Hippocratis, nec Chyronis, nec Machaonis remedia, aut præcepta teneant. Idcirco fluuios quidem intuentur, ſed de his minimè hauriunt.* Abſtinentiam hanc alij in alias, ſed fabuloſas cauſas reijciunt, quod & ſupra diximus, Higino quamdiu ficus concoquuntur, bibere poſſe negatur ideò, quòd guttur eo tempore pertuſum habeat. At ſi tunc ei guttur pertuſum eſt, cur non & reliquo quoque anni tempore eadem res potationem impedit? An igitur ſingulo quoque anno nouæ quædam cuticulæ fauces occluſuræ generatio ſtatuenda eſt, & rurſus eiuſdem corruptio? Profectò vt illa commentitia, ita vana, & friuola hæc ratio exiſtimanda eſt. Reuera auium vni Pſittaco roſtrum, quà collo coniungitur, infernè ſub faucibus apertum eſt, quod nulli alij contingere [h] Iulius Scaliger etiam teſtatur, qui hoc quoque annotauit, & nos in eiuſdem auis anatome obſeruauimus. Quare ingenitæ ſagacitati id, quicquid eſt potius tribuerim. Neque minus prudenter in generationis, & educationis negotio, quàm in victu ſeſe gerere videtur. Etenim ne à tonitru percuſſa oua corrumpantur, magno ſtudio ea parere, incubare, & pullos excludere feſtinat, antequã vis tonitruum præterlapſo iam vere ingruat. Quod item editos pullos paſcere differat, id Aquilina potiùs ingenij perſpicacia, ac generoſitate quadam, quã odio id facere, vel inde probari poteſt, quòd ſtatim, nempè à ſeptimo, vt volunt, die, agnitos pro ſuis maxima cura deinceps enutriat, donec volandi facultatem, ac robur plenum adepti fuerint. Relinquunt verò eos tantiſper paterno auxilio deſtitutos, quòd ob colorem diuerſum à ſuo, quem ſibi proprium, & inſeparabilem eſſe, tanquam ſi Ariſtotelicam philoſophiam edocti eſſent, rectè norunt, ſpurios, & adulterinos ſuſpicentur. Tum enim albi potiùs, quàm nigri videntur pulli, vt è contrario Cygnorum pullos fuſceſſere videmus. Imitatur ſanè in hoc Aquilæ alitis nobiliſſimæ indolem, quæ fœtus ſuos non prius enutrit, quàm legitimos eſſe ſolis trutina cognouerit. Non parùm quoque ad ingenij felicitatem in Coruo facere videtur ea, quę ſe hominibus ad venatum docilem prębet facilitas haud multò fortaſsè, quàm vel in Aquilis minor, vel Accipitribus. Citiſſimè in primis manſueſcit, quamuis id Cardanus neget. Aues cicur factus homini capit, & præſertim cõgeneres, quod mirum eſt, & præter reliquarum rapacium morem. In Bothnia, Lapponia, alijsq; ijs circumiacentibus regionibus Coruos referũt noſtratibus maiores eſſe, adeoq; noxios, vt non cuniculos duntaxat, & lepores in campis interimant, ſed agnorum etiam, & arietum maximam ſtragem edant, indeq; lege cautum eſſe, vt qui eos occiderint, conſtitutum è publico præmium referant. Hinc edocti quidam, captos eos Coruos alunt, inſtituunt, & feliciter illis in venatione vtuntur. Coruum venatilem referente Baldo Angelo Abbatio Ludouicum Gallorum Regem primum inſtituiſſe affirmat Iulius Scaliger. Albertus teſtatur vidiſſe ſe Coruum venaticum, qui Perdices caperet, alioſq; Coruos feros, ſi auxilio hominis præſentis, aut propinqui confideret. Alij tamen hoc proprio eum Marte etiam tradunt facere. Perottus refert viſum ſibi Neapoli apud Alphonſum Siciliæ Regem Coruum, & quod magis mirũ eſt, candidiſſimum, miſſum à Rege Britanniæ, qui aucupio mirabilis eſſet, vtpotè cuius opera, & alios Coruos, & Phaſianos etiam venaretur. Apud Indos Coruorum haud ſecus, atq; Miluorum pullos cicurari, & inſtitui ad prædam ſolere Aelianus author eſt, vti ex hoc in Aquilæ hiſtoria retulimus. [i] Plinius quoque hoc ipſum teſtatur. *Recens,* inquit, *eſt fama Crateri Monocerotis cognomine in Erizena regione Aſiæ Coruorum opera venantis, eò quòd deuehebat in ſyluas eos conſidẽtes Corniculis humeriſq;, illi veſtigabant, agebantq;, eò perducta conſuetudine, vt exeuntẽ ſic comitarentur, & feri.* Perottus hunc locum aliter legit. *In Troccena regione Aſiæ Craterus Coruorum opera venari ſolitus, proditur, quos deuehebat in ſyluas inſidentes humeris, illi verò Coruiculos veſtigabant agebantq; &c.* Quod ſi ita legamus, erit ea lectio ſuperioribus conformis, quibus Coruum Coruiculos alios capere ſolere diximus. Sin verò priorem lectionem quis retinere magis volet, vocem Corniculis ad Monocerotem fortè non malè referet, vt qui ab illis nomen adeptus videatur. In ea denique, ad quam, tanquam ad ſummam metam, auibus ingenio pertingere datum eſt, loquutionis diſciplina, tanta eſt Corui docilitas, vt hoc in cenſu Cardanus à Pſittaco ſecundum Coruum conſtituerit. Exprimit enim cùm auium aliarum, tùm maximè humanã vocem miro modo. [k] Varro Corui verba, non verba eſſe ait ex Chryſippo, quòd is illi loqui tantùm dicatur, qui ſuo loco, quodq; verbum ſciens, ponit, Coruus in pronuntiando *gutture,* &

[g] *Lib. de ſolert. animal.*

Corui profluuio laborant.

Cur ab aquis abſtineant.

Pſittacus ſolus roſtrũ infernè apertum habet.

[h] *Exercit. 236.*

Prudentia Corui in generatione, & educatione.

Cur pullos deſerant.

Coruus Aquilam imitatur.

Corui inſtitutio ad venatum.

Coruus cõgeneres capit.

Corui noſtratib' maiores quas ſtrages edant.

Præmiũ in Coruorum occiſores.

Ludouicus Galliæ rex Coruũ venatilem habuit.

Alphõſi Siciliæ regis Coruus venatilis.

Indi Coruos inſtituũt ad prędam.

[i] *L. 10. c. 43.*

Plinius explicatus.

Corui docilitas in addiſcẽdo humano ſermone.

[k] *Lib. 5. de ling. Lat.*

& linguæ potiſſimum, inquit [l] Scaliger, *utitur. Itaque difficillimum elementum optimè exprimit. Illud, eo quem, quod Demoſthenes ſera pronunciauit, mihi raro fit vt ſiccè enuntietur. Vnum alebant Monachi vicini noſtri, qui coquum Conradum nominatim in ſame implorabat, adeò expreſſè, vt ab homine vocatum arbitraremur. Ridiculum adſcribam inuentum librum muſicum, quaſi notas legeret paſſim pandit. Hæc ille.* Aelianus nugari mihi videtur, more ſuo, dum Coruum humanam vocem edoctum aliter cùm ludit, aliter cùm ſeriò agit, loqui aſſerit. Verùm loquentis, & ſalutantis Corui veriora ex [m] Macrobio exempla hìc ſubnectimus. *Cùm ex Actiaca Victoria reuerteretur Auguſtus occurrit ei inter gratulanteis, quidam Coruum tenens, quem inſtituerat proferre hæc verba. Aue Cæſar victor Imperator. Miratus Cæſar tam officioſam auem viginti millibus eam emit (hoc eſt quingentis aureis ſolatis. Multas prætereo ſimiles comparauit. Quo exemplo motus pauper Sutor inſtituere quoque ipſe aggreſſus eſt Coruum ad parem ſalutationem, ſed impendio exhauſtus ad auem non reſpondentem dicere ſolebat. Opera & impenſa perijt. Cœpit tamen aliquando Coruus optatam ſalutationem exprimere, ac fortè audita, dum tranſiret Auguſtus, reſpondiſſetq́;, Satis talium ſalutatorum habeo domi, ſuperfuit Corno memoria, vt & illa quibus dominum querentem ſolet audire, verba ſubiungeret, Opera & impenſa perijt. Ad quod ſubridens Cæſar emi auem iuſſit, quanti nullam aliam emerat.* Hæc Macrobius.

[l] *Exercit. 237.*

Aeliani nugæ.

[m] *Lib. 2. Saturn. c. 4.*

Auguſtus à Coruo ſalutatus.

Sutor Coruum inſtituens.

Quantoperè Corui ingenium admiratus, quantoq; honore proſecutus ſit populus Romanus [n] Plinius hac hiſtoria teſtatur. *Reddatur*, inquit, *& Coruis ſua gratia, indignatione quoque populi Romani teſtata, non ſolùm conſcientia. Tiberio Principe ex fœtu ſupra Caſtorum ædem genitus pullus in appoſitam ſutrinam euolauit, etiam religione commendatus Sutrinæ domino. Is maturè ſermoni aſſuefactus omnibus matutinis euolans in roſtra, in forum verſus, Tiberium, deinde Germanicum, & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntem Populum Romanum ſalutabat, poſtea ad tabernam remeans plurium annorum officio mirus. Hunc ſine æmulatione incitatus manceps proximæ Sutrinæ, ſiue iracundia ſubita, vt voluit videri, excrementis eius impoſita calceis macula, exanimauit, tanta plebis conſternatione, vt primo pulſus ex ea regione, mox & interemptus ſit, funusq́; innumeris alitis celebratum exequijs, conſtratum lectum ſuper æthyopum duorum humeros, præcedente tibicine, & coronis omnium generum ad rogum vſque, qui conſtructus dextra via Appia ad ſecundum lapidem in campo Rediculi appellato fuit. Adeò ſatis iuſta cauſa populo Romano viſa eſt exequiarum ingenium auis, aut ſupplicij de ciue Romano in ea vrbe, in qua multorum Principum nemo duxerat funus. Scipionis verò Aemiliani poſt Carthaginem Numantiamq́; deletas ab eo, nemo vindicauerat mortem. Hoc geſtum M. Seruilio, & C. Seſtio Coſſ. ad 5. Kalendas Aprilis.* Hactenus Plinius. O ineffabilis populorum ſemper inſania in ea vrbe fletum, & ſepultum Coruum, & eius interfectorem Romanum ciuem morte mulctatum, in qua nec Africanus maior ſepulchrum habuit, nec minor vltorem, quia ſi Dijs placet, Coruus hic populum ſalutabat, vt diximus: Illi autem non ſalutabant, ſed ſalutem gloriamq; populo contulerant: adeò gratior vox Coruorum, quàm Virorum virtus illuſtrium. Neget nunc aliquis tutum ſeſe populi conſenſiſſe iudicio, quanquam uiris ſaltim-toribus non ſit mirus publicus hic uirorum fortium contemptus, cùm ab his Coruorum uolucrumq; loquacium miratoribus, & diuinæ uoces, & cœleſtia ſpernantur oracula. Sed hoc obiter dictum eſto. Coruus uerò cū ob ingens, & ad tædium uſque auditorum loquendi ſtudium, ingratum nonnunquam ſe præberet, loquacis & garruli cognomen meruit. Loquax in primis dicitur [o] Ouidio.

Corui honor apud Romanos.

[n] *L. 10. c. 43*

Corui mira ſalutatio.

Coruus à Sutore occiſus, Sutor à plebe.

Corui fun' Romæ celebratum.

Romanorū dementia.

Corui loquacitas improbata.

[o] *Metamorph. 2.*

Corue loquax ſubito nigrantes verſus in alas.

Garrulus Pamphilo.

Picam nomine, garrulumq́; Coruum.

Item & Pindaro. *Vehementes garrulitate, velut Corui nati clamitant.* Hoc tamen ad feri etiamnum naturalem, ac moleſtum ſtrepitum, ob quem alioquin, & uocalis, & querulus dicitur, pertinere poteſt. Atq; ita prorſus inconcinnam eius uocem feciſſe uidetur Martialis, talem ei attribuens, qualem Maro obſtrepero Anſeri, cuius etiam uerſum imitatus uidetur, ait autem:

Anſer obſtreper' dictus.

Inter Ledæos ridetur Coruus Olores.

Et alibi.

Tam ſubito Coruus, qui modo Cygnus eras?

Liceret hìc maiora longè ingenij Corui monumenta in medium adferre, qualia ſunt præſagia, quæ diuinam quandam uaticinandi uim aliti ineſſe oſtendere uidentur, niſi id potiùs ad naturalem aliquam, atque extrinſecam cauſam, quam ad præſcientiam, quæ ſolius intellectus eſt, & uix humani pertinere, uel ipſe [p] Virgilius moneret, dum ait.

[p] *Georgic. 1.*

Haud equidem credo, quia ſit diuinitus illis,

(ideſt animalibus)

Ingenium; aut rerum fato prudentia maior.

D. ſanè [q] Chryſoſtomus dogmata quorundam Philoſophorum improbat, & ridet, qui animalibus brutis, ut Coruis, non ſolùm ratiocinationem, uerum & futurorum præſenſionem addunt,

[q] *Homil. 5. in act. Apoſt. cap. 2.*

Bruta animalia ratione carere.

addunt, & religionem apud illa eſſe prædicant. Poteſt tamen Coruis rerum præteritarum memoria concedi, quam & Porphyrius ipſis tribuit, & ſine qua uix audita longo antè tempore retinere poſſent, & eloqui. Sed hoc ei cum multis alijs loquacibus commune eſt.

Coruus cur Phœbo dicatus.

Vnum hoc Corollarij uice ponam, Coruum ob egregiam, qua pollet, docilitatem Phœbo dicatum, eiq́; ceu ſcientiarum diſciplinarumq́; omnium, imò Muſarum ipſarum Præſidi, etſi ἄμουσος natura ſua appareat, ſacrum putatum, & Phœbeiam paſſim à Poëtis alitem appellatum eſſe.

SYMPATHEIA. ANTIPATHEIA.

a Lib. 1. de nat. ſtip. c. 2.

QVOD Coruus, ut dictum eſt præcedenti capite, depaſto Chamæleonte uirus infeſtum lauro extinguit; quod azaro, & aro pro remedio in quibuſdam morbis, teſte [a] Ruellio, utatur; quòd ſalice Amerina, ſeu Vitice tanquam amuleto quodam contra faſcinationem nidum muniat, quòd œnutta ſe exhilaret, & coracio herba uim toxici deguſtati frangat, vt Ariſtoteles, Aelianus, & authores diuerſi tradunt, id omne, ſi iuſtiori trutina examinare uolumus, non tam ingenio, (alioquin enim ratiocinandi uim, qualis in homine eſt, tribuere ipſi neceſſe eſt,) quàm naturali cuidam, & occultæ (nempè cuius cauſſa tam nos, quàm Coruum ipſum lateat) conſenſui, quem ſympatheiam uocant, adſcribendum putabimus.

Cū œnuta herba Corui ſympathia.

An uerò ſponte ſua herbam œnuttā ceu gratam deuorent, ambigo. Certum tamen eſt eam, utcunque, ſiue ſponte, ſiue hominum dolo aſſumptam Coruos ueluti inebriare, haud aliter, quàm ſi temetum bibiſſent, atq; inde ita perturbatos capi.

Coruus ebrius redditur.

Habet enim œnuta uinoſum quiddam, quo Coruis cerebrum facilè percellat, ita ut neque pedes, neque alæ amplius ſuum officium faciant. Teſtatur hoc [b] Athenæus ex Ariſtotele.

b L. de ebrietate.

cū coracio herba.

De coracio herba, cui Coruus, ſeu amicæ ſibi nomen dedit, ita [c] Ariſtoteles ſcriptum reliquit. *Apud Celtas, aiunt pharmacum, id eſt herbam venenoſam eſſe xenicum dictam, quo citiſſima mors inferatur, eo ſagittas inficiunt, aduerſus hoc inuentum ferunt remedium corticem quercus; alij herbam quandam diuerſam, quam κοράκιον Coraciam nominent, eò quòd Corax, id eſt, Coruus ab eis obſeruatus ſit, qui cum xenico guſtato periclitaretur, quæſito hoc folio deuoratoq́; conualuerit.*

c In Mirabilibus.

coracion herba quę. Tora herba.

Videtur autem xenicum illud, non aliud eſſe, quā uenenoſiſſima herba, Tora hodie dicta, & Coracion, quæ antithora, tanquam thoræ antidotum, nominatur.

cum fulmine.

Quod uerò quidam referunt cadente fulmine Coruos ex ſua natura ignem, ſeu lumen ore ferre, id profectò in primis mihi admirādum uidetur, & cuius rei rationem haud ita facilè aſſignari poſſit, ſi modò res uera eſt. Quid enim, dicat aliquis Coruis cum igne? Quia tamen uir grauis, & doctus Hermolaus Barbarus, alijq́; Philoſophi id ex profeſſo litterarum monumentis conſignârunt, non uolui ſilentio inuoluere. Cauſam inueſtigare conatur author libri, qui Scala natural. inſcribitur, in hæc uerba.

corui ignē per aerem deferunt.

Inter uarios effectus, qui, dum fulmina tempeſtatum tēpore fiunt, uidentur; conſpicitur quid mirabile, Coruos per aërem hac, & illac circumuolantes roſtro ignem deferre. Cauſam autem cur hoc tempore huiuſmodi effectus conſpiciatur, aſſerunt Philoſophi quidam, quòd quo tempore fulmina gignuntur, atque deorſum emittuntur, multæ fauillæ ignis, exhalationesq́; accenſæ, deſcendant, & oculi tunc temporis Coruorum obſcurentur, & quia eo tēpore Corui per aerem igneas res, atque rubras uident, credentes eſſe carnis fragmenta occurrunt, ut commedant. Vnde oculis noſtris apparet, Coruos ignem roſtro ferre. Atque ex tali etiam deceptione papiliones ad lumen lucernæ accurrunt. Hactenus Scala naturalis. Ego ſanè apparere potiùs iſtæc aſpectui noſtro, quacunque tandem ratione, quàm reuera ita fieri exiſtimo. Rationem verò eam, & longum, & præter inſtitutum forſan eſſet hîc examinare. Si tamen ignē fulmineum ore gerere verum eſt, quod ipſum pertinaciùs negare, aut ea de re cum quopiam nolim contendere. fortaſsè cauſam à naturali quadam, at latente Coruòrum cum igne ſympatheia petere poterimus. Vt vt res ſe habeat, ego effectum rei nondum vidi, neque ab alijs audiui, itaque quid ſentiant alij, facilè patior.

cum vulpe amicus.

d 9. hiſt. c. 1.

Dicitur tandem, & cum vulpe amicitiam quandam, velut ab ipſis incunabulis natam colere. *Coruus*, inquit [d] Ariſtoteles, *vulpi amicus eſt, pugnat enim cum Aeſalone. Vnde fit vt huic, cùm ab illo percutitur, auxilietur.* nempè ea adductus amicitia, quæ illi cum vulpe intercedit.

corui inimici.

Pro vno vero, atque altero amico, quàm plures Coruus inimicos habet, utpotè cui uoracitate, atque rapacitate pauci pares ſint, huiuſmodi Ariſtoteli memorantur Miluus, Percnopterus, Aeſalo, aſinus, taurus. Aeliano accipiter Pelagius & Turtur, Alijs Falcones.

coruo cum vulpe ficta amicitia.

e Lib. 8. c. 3.

Imò verò ne cum vulpe quidem, quod tamen Ariſtoteles exiſtimauit, vera ipſi amicitia intercedit, ſi Auicennæ potiùs credēdum putamus, ſed talis tantummodo quę præſenti utilitate nitatur, qua uulgus amicitias probare ſolet. Alioquin ſi res aliter ferat, acerrimè manus conſerunt. *Ego vidi*, ait [e] Auicenna *regem Eſcenbubo, & accepit ille rex Coruum, & vulpem,*

pē, & poſuit eos ſimul, & pugnauerūt fortiter adinuicē, & Vulpes momordit caput Corui, & exiuit ſanguis. Coruus pedibus ſuis ſtrinxit labra Vulpis, & non potuit Vulpes aperire os, & pupugit ipſum cum Pica. Hæc Auicennæ interpres. Præterea capitales eſſe hoſtes Coruum & Miluum Cicero, Ariſtoteles & Plinius teſtantur. *Miluo eſt quoddam bellum*, inquit [f] Cicero, *quaſi naturale cum Coruis*. Belli cauſam addit [g] Ariſtoteles, dum ait: *Coruum Miluus impugnat, eripit enim Miluus à Coruo quicquid tenet, vt qui & vnguibus ſit præſtantior, & volatu, ita fit, vt eos quoque victus ratio faciat inimicos.* Plinius ſenſum Ariſtotelis inuertit, dicit enim: *Coruus, & Miluus diſſident, illo præripiente huic cibos.* Perinde ac ſi Coruus Miluo præripiat, vt Perottus etiam ſcripſit his verbis: *Coruus Miluo volanti præripit eſcas.* Audet & Percnopterum verberare, Aquilam quidem, ſed degenerem, vt [h] Ariſt. & Plinius tradunt; forſan non alia, quàm victus cauſa. *Aeſalon quoque parua auis*, inquit [i] Plinius, *oua Corui frangit, cuius pulli infeſtantur à Vulpibus. Inuicem hæc catulos eius ipſamq́; vellit, quod vbi viderint Corui contra auxiliantur, velut aduerſus communem hoſtem.* Vnde etiam Aeſalonem hoſtem habere infenſiſſimum conſtat. Mutuo etiam vterque in alterum odio Pelagius Accipiter, & Coruus flagrant, Aeliano teſte. Plinius inſuper aliam Coruo inimicam auem ponere videtur, cùm ait: *Pugnant Coruus, & Chlorio noctu inuicem oua inquirentes.* Verùm Ariſtot. eo ex quo Plinius hæc tranſtulit loco, nempè 9. de Hiſtor. Anim. Corui non meminit, ſed ita habet: *πίπρα καὶ χλωριῦς.* Pipram autem alibi Dryocolapten, id eſt, Picum nominat. Cum Turture, inquit [k] Aelianus, Coruus & Circus inſitas inimicitias gerunt, & vtrumq; viciſſim Turtur odit. Inter quadrupedes haud contemnendos ſanè, nec tantillæ aui opponendos habet, Ariſtotele authore, aduerſarios, nempè aſinum, & taurum, quorum tamen vaſtitate, ac robore nihil territus, ſed ingenij aſtu fretus, alis aduerſos ferit, vnguibus oculos lacerat, & ſic irritas eorum vires reddit. In oculos potiſſimum inuolare, eosq; lacerare dicit Ariſtoteles, ex quo Coruum peculiari quodam erga oculos nobiliſſimi inſtrumenta ſenſus, odio laborare conijciemus. Vtpotè quos [l] Iſidoro etiam vel in cadauere primùm laceſſere, & magna contētione effodere dicitur. Vnde apud * Ariſtophanem legitur:

Corui inimicitia cū Miluo.

[f] Lib. 1 de nat. Deorū.

[g] 9. Hiſ. c. 1.

Cū Percnoptero.

[h] 9. Hiſ. c. 1.

[i] L. 10. c. 74.

Cum Accipitre Pelagio.

Cum Chlorione.

[k] Lib. 6. de anim. c. 46.

Cum Turture.

Quadrupedes Coruo inimici q.

Coruū oculos petere.

[l] 12. Ori. c. 7

* In Auib.

Ὁ Κόραξ παρελθὼν τοὐπιορκοῦντος λάθρᾳ
Προσπτάμενος ἐκκόψει τὸν ὀφθαλμὸν θένων, id eſt,
Coruus adueniens peierante clam
Aduolans, eyciet oculum verberans.

Et Catullus:

Effoſſos oculos vorat atro gutture Coruus,
Inteſtina Canes, cætera membra Lupi.

Probare hoc ipſum licet grauiſſimo ſacrarum literarum teſtimonio, quę parentum irriſoribus & contemptoribus tale exilium minantur: [m] *Oculum qui ſubſanat patrem, & vilipendit doctrinam matris, hunc eruent Corui torrentis deuorabuntq́; ipſum pulli Aquilæ.* Iſidorus etiam loca ipſum mortuorum occulta peculiariter petere ſcribit. Chamæleontem quamuis hoſtili odio proſequitur, non tamen impunè impugnat. Nocet enim venenatum animal contactum etiam victó, quanto magis eſum. Sed periculum propulſat lauri folio. Mirum quod [n] Aelianus & Philes referunt, erucæ ſemine Coruum interire. Sed hæc ipſi authores videant. Quod ſi verum eſt, occultæ inſigne peculiaris inimicitiæ exemplum eſt. Neque enim ratio reddi poſſe videtur, cur eruca homini non ſolùm innoxia, ſed & proficua interdum, ſoli inter animanteis Coruo lethalis exiſtimetur.

[m] Prou. 30.

Cum Chamæleonte.

[n] L. de anim. 6. cap. 46.

cum erucæ ſemine.

AFFECTVS CORPORIS.

CORVVS, inquit [a] Plinius, *ab æſtate in autumnum morbo conflictari dicitur*, alui ſcilicet profluuio. Vnde tunc tanquam diœticæ medicinæ partis gnarus à potu omni ſibi temperat, vt perhibent, ne malum ingraueſcat. Philes verò ſitim illam morboſam eſſe credidit, tantum abeſt, vt profluuij eam medelam vocauerit, verba eius ſunt:

[a] L. 29. c. 3.

* De anim. propriet.

Διψῆν δὲ τὸν κόρακα φασὶν ἐκτόπως
Θέρους ἐν ἀκμῇ δυστυχῶς πεφρυγμένον
Ὡς καὶ τραγῳδεῖν ἐξ ἀνάγκης τὸν πόνον, id eſt,
Sitire autem Coruum aiunt præter modum
Aeſtate adulta miſerè torrefactum.
Vt & tragice canat (vel flebiliter canat) *neceſſitate* (adactus) *ærumnam illam.*

Coruum non mutari [b] Ariſtoteles indicat, vbi quærit: *Cur animalia quædam mutantur, alia non? vt Coruus qui ſemper incommutabilis perſiſtit. An quorum natura vincere perdomareq́; humorem non poteſt, vt*

[b] Sectio. 10. Prob. 8.

Corui mutatio.

teſt, vt auium quæ veſicam quoque nullam ob eam rem obtinent, hæc nuſquam mutari poſſunt? Ita Ariſtoteles. Albertus autem Coruum, & Picam pennas ſuas paulatim mutare, contrà atque Accipitres, qui eodem pariter tempore deplumeſcunt, aſſerit.

AETAS.

Coruina viuacitas. [a] *L.7.c.48.*

CORVINAM viuacitatem omnes paſſim celebrant ex Heſiodo, antiquiſſimo authore. Fabuloſam tamen cum Plinio, & Scaligero meritò ſuſpicor, maximè, ſi, vt vulgus ait, tot annorum ſæcula viuere dicitur. *Heſiodus*, inquit[a] Plinius, *qui primus aliqua de hoc prodidit fabuloſè vereor, multa de hominum æuo referens, Cornici nouem hominis attribuit ætates, quadruplum eius Ceruis, id triplicatum Coruis, ac reliqua fabuloſius in Phœnice, ac Nymphis*. Coruos verò, vt canit Heſiodus, nouies excedit Phœnix, Phœnicem decies Nymphæ. Quam Heſiodi ſententiam his verſibus reddidit, & expreſſit[b] Auſonius.

Phœnicis ætas. [b] *In Aedyllio.*

Ter binos deciesq́, nouem ſuperexit in annos
Iuſta ſeneſcentum quos complet vita virorum.
Hos nouies ſuperat viuendo garrula Cornix
Et quater egreditur Cornicis ſæcula Ceruus,
Alipedem Ceruum ter vincit Coruus, & illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales.

γενεὰ apud Heſiodum quid. [c] *In lib. de Oracul. defectu.*

Videmus hic Auſonium γενεὰν Heſiodi interpretatum eſſe ſæculum, vt Plinium ætatem. Sed quid per γενεὰν Plinius intellexerit, annũne tantùm, vt Cleombroto Lacedemonio placet apud [c] Plutarchum, an vt Heraclitus vult, annos triginta, an octo & centum, vt alij quidam; an nonaginta ſex, vt vetus Heſiodi carminum interpres, ambigitur; vt Plutarchus pluribus differit. Sed magis inclinat animus, γενεὰν pro uno anno accipi, quod intra id ſpatium generentur & perficiantur non omnia tantùm, quæ terra profert, ſed etiam homo in vtero, & vt annus vnus dicatur γενεὰ, id eſt, ætas, qua tota deinceps hominis uita & ætas menſuratur, ita ut unitas etiã numerus appellatur, qui numerus propriè non eſt, ſed aliorum numerorum principium, & menſura prima. Quod ſi ætatem pro anno vno accipias, Cornicis vitam nouem annorum faciemus: Cerui triginta ſex; Corui centũ & octo; Phœnicis nongentorum & ſeptuaginta duorum; nympharum denique nouies mille ſeptingentorum, & viginti. Iam verò ſi quis pro γενεὰ centum annos, vt pleriq; faciunt, eſſe contendat, quiuis ſanæ mentis videbit, quàm in immenſum huiuſmodi ſupputatio progrediatur, & quàm nugax ac friuola ea opinio futura ſit. Poſſet autem denuò contra probatam à nobis vocis γενεὰ interpretationem obijcere, Cornici ab Heſiodo, vt author eſt Plinius, nouem hominum ætates tribui, & ita Coruo, & reliquis plures ſimiliter. Huic ea ratione, qua paulò antè dictum eſt, reſpondemus annum vnum hoc ſenſu, hominis ætatem dici poſſe, quòd intra huius terminum tota hominis generatio perficiatur, quodq; ſit totius humanæ vitæ menſura. Sed quocunque modo ætatem ſeu γενεὰν interpretari placebit Coruum certè longæuum eſſe conſtabit. Vnde Vlyſſes à Lycophrone Corax dictus eſt, id eſt, Coruus διὰ τὸν πολυχρόνιον, quoniam ætate iam feſſus interierat ab Telegono interemptus, quem ex Circe ſuſceperat. Cuius rei Oppianus commeminit, vt ex Tzetze Lycophronis Scoliaſte tradit Cælius. Viuidum igitur uocat Palladius Soranus hoc uerſu:

Vlyſſes cur Corax dictus. Coruus viuidus dict'.

Viuidus à dextra Coruus habebat iter.

Theophraſtus naturã culpat. [d] *In Ariſtot. 9. Hiſt. c. 20* Coruatũ ciuitas.

Hinc eſt quòd Theophraſtus moriens naturam accuſaſſe dicitur, referente Laërtio, quæ Ceruis, & Coruis longæuam uitam dediſſet, hominibus non item, qui uita longa maximè digni eſſent. [d] Albertus Magnus exemplo quodam rei geſtæ de hac uiuacitate ita tradit: *Retulit mihi quidam fide dignus, quòd Corui à temporibus, quorum non eſt memoria, hoc eſt plusquam per centum annos, in turri quadam manſerunt apud Ciuitatem Galliæ, quæ Coruatũ appellatur, & quotannis pullos nutriuiſſe, & quanquã ſubtraherentur illi, locum eam ob cauſam non mutaſſe. Vnde eoſdẽ ſemper fuiſſe appareat*. Sic certè, ſi Alberto in his fides adhibenda eſt, cõueniet cum prælata à nobis in Heſiodum expoſitione, ueritas huius hiſtoriæ. Illi.n. anni centum & octo, ſi ſupputaueris ad vitã Corui dantur.

CAPIENDI RATIO.

[e] *L.10.c.27*

CRESCENTIENSIS[e] ciuis & Senator Bononienſis ruſticarum rerum in primis egregiè peritus, ſed quas infelici illo ac barbaro ſæculo natus, haud ita eleganti ſtylo conſignare potuit, inter cætera agriculturæ utiliſſima dogmata (res enim hîc, non uerba aucupari eſt animus) Coruos capiendi artem his uerbis exponit: Multæ magnæ aues

capiuntur

capiuntur magnis uirgulis inuiſcatis, præcipuè Corui, & Cornices cum auxilio Gimmi (ego
ſcriberem Giuui, id eſt Aſionis, quem Giù, aut potius Chiu hac tempeſtate Bononienſes uo-
cant) hoc modo. In ijs locis, quæ frequentare ſolent aues, truncatur ramis aliqua arbor, quæ
ab alijs arboribus multum diſtet, ſed aliqui rami frondibus nudati relinquuntur in ea, uel per-
ticæ aliquæ ſuper eam ponuntur; his leuiter infiguntur uirgulæ uiſco illitæ. Gimmus, uel
Giuuus in terra ponitur, in loco parum eminente, vt facilius ab auibus volantibus uideatur,
quem cùm aues uiderint, circũuolitant, & uolando feſſæ in arborem viſco illitam ſe recipiunt,
unde in terram decidunt. Eas auceps pertica perſequatur, & occidat. Nam ſi manibus per-
ſequeretur, aut caperet, læderetur ab eis. Hactenus Creſcentienſis. Eoſdem & retibus capien-
dos [b] idem docet, ſed ne longiores ſimus, eò curioſum aucupem remittimus. Narrat Braſauo-
lus Coruos deuorata carne nucis vomicæ puluere conſperſa poſt breuem uolatum in terram
decidere. Herba etiam œnuta comeſa inebriatos capi Ariſtoteles, & ex eo [c] Athenæus refert.
Sic præclarum ſcilicet uoracitatis, aut ebrietatis ſuæ, & dignum quidem præmium ferunt, vt
prius ſenſu, ac motu capti, mox toto corpore capiantur, non ſine eleganti ebrioſorum exem-
plo, quorum mentes cùm uinum cepit, ipſis à proprijs ſæpenumerò uerbis irretiuntur, & ca-
piuntur? Sic enim:

Arcanum demens detegit ebrietas.

In Anglia uerò Coruum capere, aut quacunque ratione lędere lege uetitum eſt, cuius cauſam
antea aſſignauimus. Quidam ne à Coruis, Cornicibus alijsq; id genus auibus, pomum puni-
cum lacereturn, nam & pomis, nucibus alijsq; fructibus eos ueſci ſuo loco diximus, ſparteis re-
ſtibus, ut docet [d] Io. Baptiſta Porta arborem circumcirca obſepiunt.

D E N O M I N A T A.

PARS Tauri montis iuxta quoſdam Coraxis appellatur [a]. Plinio Coraxicus,
alijs Coraceſium. Eſt etiam Coraceſium locus in Cilicia, cuius incolarum im-
probitas notatur ab Euſtathio. Strabo primum Ciliciæ caſtellum eſſe in præ-
rupta petra poſitum tradit. Coraxis apud alios memoratur mons, qui à Sep-
tentrione Colchidem claudit, Ptolomæo Corax dictus, & in Sarmatia Euro-
pæa quoq; collocatus, è quo & fluuius Corax dictus oriatur. Stephano mons
eodem nomine eſt inter Callipolim, & Naupactum, cuius meminerit [b] Polybius, à quo genti-
le Coracius. Coracij regio [c] Straboni appellatur in mediterraneis Arabiæ, ubi maxima Indica-
rum arundinum copia naſcitur, Κόρακος πάγος mons Europæ in Nicandri Theriacis. Cora-
conneſus, inſula quædam Stephano, cuius meminiſſe ait [d] Alexandrum. Locus item, ubi La-
don Arcadiæ fluuius prorumpit in Alpheum, Coruorum inſula appellatur Pauſaniæ, Παρ
Κόρακος πέτρῃ apud [e] Homerum, ut Scholiaſtes innominatus docet, locus eſt in Ithaca, ſic di-
ctus, quòd ibi Corax inter uenandum à petra delapſus, obierit; propter quem caſum mater
eius Arethuſa ſeipſam ſtrangulârit, & fonti in Ithaca nomen dederit, ut filius ſaxo. Sed huius
nominis fontes etiam alibi ſunt in Smyrna, in Chalcide, & Argis. Coracinus color memoratur
[f] Vitruuio his uerbis: *Ex potu fluminum quorundam pecora, quamuis ſint alba, procreant alijs locis
leucophaa, alijs pulla; alijs coracino colore.* Hunc locum enarrans Guil. Philander, [g] Strabo, inquit
de Laodicenſium pecoribus loquens τὴν κορακῆν χρόαν uocat, cuiuſmodi ſcilicet in Coruis
conſpicitur, id eſt, nigerrimum. (Hermolaus uertit coracino colore) Eum locum Georgius
Tifernas non rectè interpretatus eſt. Talis color ſi quid intelligo, ſerici uilloſi eſt, quod uul-
gò uelutum dicitur. Coraxorum Lanicium omnium pulcherrimum ex Turditania Hiſpaniæ
uenit, ut tradit [h] Strabo. [i] Plutarchus Coryban lapidem quendam colore κοραξὸν, id eſt, ſatura-
ta nigredine ſplendẽtem in Inacho fluuio naſci ſcribit. Idem in Strymone fluuio. Λίθοι κοραξοὶ
(inquit) τὴν χρόαν, ubi ſimiliter fortè κοραξοὶ legendum, ut & apud Strabonem loco iam citato
à Philandro. Conſiderandum nunquid rectius τὴν κοραξὴν χρόαν legeretur quàm κοραξὴν per
iota in ultima. Κοράκιον emplaſtrum deſcribitùr à Galeno, Paulo, & Nicolao Mirepſo, à colore
atro, ut apparet. Recipit enim gallas, & chalcitidem. Κορακῖνος penanflexum nomen piſcis eſt,
cuius fit mentio apud Palladium in remedijs aduerſus arborum formicas. Non enim Coraci-
na pix illic, ut uulgati codices habent, ſed Coracinus piſcis legendum, ut conſtat ex Geopo-
nicis Græcis. Idem Coruus marinus, ſeu Niloticus dicitur à colore haud dubio, nigro. Romæ
item quoddam macellum à Coruis nomẽ obtinuit. Coronopus, inquit Heſychius, id eſt Cor-
nicis pes herba eſt, quam & κορακόποδα uocant. [k] Auicenna uocat Regiel Algerab, ideſt, pedẽ
Coruinum, ut interpres reddit. Eſt autem Gerab Arabicæ nomen commune ad Coruum, &
Cornicem.

Gimmi. Giuui. Chiu. — [b] L. 10. c. 20 — [c] L. de ebrietate. — Corui in Anglia non occidũtur, & cur. — Ne Corui mala punica rapiant. — [d] In Pomario. — Coraxis. — [a] Lib. 5. c. 27 — Coraxicus. — Coraceſiũ. — Coraxis. — Corax mõs & fluuius. — [b] Lib. 10. — Coracius. — [c] Libro 16. Geogr. — Arũdinum Indicarum copia vbi. — Κόρακος πάγος — Coraconneſus. — [d] 3. Lybicor. In Arcadicis. — [e] Odyſſ. N. in fine. — Coracis Ithaci mors. — Coracinus color. — [f] Lib. 8. c. 3. — [g] Libro 12. Geogr. — Velutum vulgò. — [h] Libro 3. Geogr. — [i] Lib. de fluuijs. — Coryba lapis. — Κοράκιον emplaſtrũ. — Κορακῖνος piſcis. — Coronopus — [k] L. 2. c. 566 — Regiel Algerab. — Gerab.

Cornicem. Eſt & ranunculi ſpecies eiuſdem nominis, quæ ſpumea dicitur, quibuſdam falsò ſardonia herba. Coracion nomen eſt folij, ſiue herbæ [l] Ariſtoteli, de qua ſuprà fuſiùs dictum eſt. Coronopodem Fuchſius Germanicè Kraenfuſs, id eſt, Cornicis pedem interpretatur. Hippogloſſon in monte Atho frequentem herbam, vt tradit Bellonius, vulgò nominant Coracobatano, hoc eſt, Corui herbam. Roſtrum Coruinum, inquit Syluaticus, herba eſt, quam multi conſolidæ ſpeciem faciunt, ſed falsò. Eſt enim herba modicè piloſa, odore boraginis, vi conglutinandi pollens. Hæc Syluatici herba fortè pulmonaria Plinij fuerit, quæ conſolidæ ſpecies dici poteſt, & boraginem redolet, folijs hirſutis. Roſtrum Coruinum dici poteſt, propter folia, præſertim minora, vt conijcio. Chirurgis quoque quoddam inſtrumẽtum roſtrum Coruinum vocatur, quo globulos ex vulneribus ſclopeto iniectos eximunt. Corui oculum aliqui vocant nucem vomicam. Κορώνιος ficus arboris ſpecies [m] Ariſtophani, vbi Scholiaſtes docet Coracion etiam dici, quòd fructus eius colore Coruum referat. Κορακιὸν σύκον meminit Hermippus hoc verſu:

Φιβαλέων μαλις᾽ ἄν ἤ τῶν κορακέων.

Citatur verſus ab Athenæo. Inter plurima ceraſorum genera quędam Plinio Actia, & Ceciliana dicuntur. Hęc doctiſſimus Iacobus Dalechampius Gallis vulgò Corbine, id eſt, Coruina appellari ſcribit, quod coruorum modo nigricent. Quæ, inquit, cùm ſint duriuſcula, & dulcia guſtui non ſunt iniucunda, ſed quia manus labraq; atro colore inficiunt, menſis rerò apponuntur. Rhęti Alpini gentianam omnium minimam, ſed flore maximo calathiformi in altiſſimis montibus naſcentem ſua lingua riſchcorff, id eſt, radicem Corui appellant. Hanc alij Gentianellam vocant. Phalacrocorax, Pyrrhocorax, & Nycticorax omnes à Coruo denominatæ aues ſuis quæq; locis deſcribentur. Coracias Ariſtoteli Gracculus eſt, vt Theodorus vertit è Monedularum genere ab atro corui colore dictus, de quo Heſychius: Κορακιας ὁ μέλας καὶ κολοιός. & Suidas Κορακίας μέλας. Ornithologus vtrumque locum corruptum arbitratur, & legit Κορακίας ὁ μέλας κολοιός, vt ſit ſenſus, Coracius eſt Gracculus niger. Koraconios genus auis Heſychio, & Varino. Κορακῖνος genus piſcis ijsdem, fortè idem cũ Coracino, cui ẽt & quẽadmodum Coraci ab eo diuerſi piſci à Coruo, vel nigro colore nomen. Ego coruũ Niloticum aterrimũ ſeruo in muſæo lineis aureis ſquammas interſecantibus, à nemine depictũ. Et ſi Coracinum quidam dictũ exiſtimẽt ab aſſiduo pupillarum motu, *διὰ τὸ ἀπαύστως τὰς κόρας κινεῖν.* Theodorus modò Coruulum, modò Gracculum vertit. Speuſippus Κόρακον inter malacoſtraca numerat apud [n] Athenęum. Os Acromij, id eſt, ſcapulę proceſſum ad ſummum humerum Galenus Κορακοειδῆ nominat. Arabes pi haoreb, vel pi algorab, id eſt, Roſtrum Coruinũ, non autem porcinum, vt quidam perperam verterunt. Κορακτεῖν, ἢ κοράξαι eſt improbè, & pertinaciter quidpiam flagitare, ducta translatione à Coruis, fores circumuolitantibus, nec diſcedentibus. Importunitatem etiam teſtatur, quod [o] Aelianus de coruis, qui Nilum accolunt, ſcribit, ſi à nautis pręternauigantibus, nihil eorum quæ importunè flagitarunt, impetrauerint, inſequentes nauium funes arrodere, ac vincula roſtro conſcindere. Coruinus nomen proprium viri apud [p] Horatium:

Quocunque Lectum nomine Maſſicum
Seruas, moneri digna bono die,
Deſcende, Coruino iubente
Promere languidiora vina.

Cranitæ montes ſunt à Coruorum frequentia ſic dicti apud Samnites, vt ſcribit Zonaras, referente Abrahamo Ortelio.

Coracion. [l] In Mirabilibus. Hippogloſſon. Coracobatano. Roſtrum coruinum. Pulmonaria Plinij. Roſtrum coruinũ inſtrumẽtum chyrurgicum. Nux vomica corui oculus dicta. [m] In Pace. Κορώνιος ficus. Gentiana minima. Riſchcorff. Coracias Gracculus. Κορακόνιος auis. Κορακῖνος piſcis. [n] Lib. 3. Deipnos. Os Acromij. Κορακοειδῆ. Haoreb. Corui importunitas. [o] Lib. 2. de anim. c. 48. Coruinus viri nomẽ. [p] 3. Carm. 21. Cranitę mõtes.

COGNOMINATA.

CORVO cognomen debet L. Valerius ille Romanorum Hiſtoricorum monumentis tantoperè decantatus, qui quòd in monomachia aduerſus Gallum prouocatorem corui auxilio vſus eſſet, eiusq; beneficio victor extitiſſet, ab euẽtu Coruini cognomen adeptus eſt, qua de re ita [a] Baptiſta Mantuanus.

Cedite Coruini, quibus hæc cognomina Coruus
Tradidit, hæc veſtras ſuperant præconia laudes.

Et [b] Manilius:

Et cum militia volucris Coruinus adeptus
Et ſpolia, & nomen qui geſtat in alite Phœbum.

Ex hac familia Maſſala Coruinus orator nobilis ortum habuit, qui cũ prouectior ætate eſſet, geret,

L. Valerius coruin⁹ cur ita dictus. [a] In Laudibus Inachi Mendocij. [b] Lib. 1. Maſſala Coruinus orator.

ante biennium quàm moreretur, adeò memoriæ ſenſum amiſit, vt vix paucula verba coniungeret, & nominis quoque ſui immemor eſſet, de quo conſule [c] Crinitum. Ex eiuſdem Valerij familia, & genus, & cognomen traxiſſe ſe Matthias Hungarię Rex Coruinus dictus gloriabatur, vti [d] Cælius Calcagninus, alijq; teſtantur. aliud tamen in hanc vſque ætatem etiam ipſis Hungaris teſtibus de ipſo percrebuit. [e] Ariſtophanes Opũtium Coruum dictum fuiſſe ſcribit, qui oculo vno carebat, ea fortè ratione, quòd Coruus, vt diximus, oculos primò impetat.

[c] Li. 1. c. 12.
Matthias Hungariæ Rex, Coruin' dict'.
[d] In orat. funeb. Beat. Pannon Reginæ.
[e] In Auibus.

AVSPICIA. AVGVRIA.

INTER oſcines aues Coruus Feſto, & Porphyrio numeratur. *Auium*, inquit hic, *voces vſque adeò variæ ſunt pro diuerſis eorum affectibus, vt varietatis differentias omnes obſeruare difficillimum foret. Itaque Cornicis, & Corui vocum differentias aliquot augures obſeruârunt. reliquas tanquam ſupra hominis captum reliquerunt.* Si ab ortu clara voce occinuiſſent, præſentem fęlicitatem, vt è contrario ab occaſu, exitium ſuperſtitioſæ gentilitati apportare putabãtur, ut Acron ſcribit in illud [a] Horatij:

Oſcinem Coruum prece ſuſcitabo
Solis ab ortu,

vt. ſ. cantu ſuo iter inſtitutum amici dirimat. Plaga. n. mundi Orientalis Romanis læua erat. A dextra item Coruus ſpem non dubiam, & lętum auſpicium ſæpius fecit. Contra verò a ſiniſtra irritum faciebat, vt [b] Cicero non ſemel ſcribit, & [c] Plautus etiã docet; *Picus*, inquit hic, *& Cornix eſt ab læua. Coruus & Parra ab dextra ſuadẽt.* Quos verſus Petrarcha ita traduxit ad ſuum ſenſum:

Qual deſtro Coruo, ò qual mancha Cornice
Canti il mio Fato, ò qual Parca l'inaſpi.

Item Plautus alibi:

Ni ſubueniſſet Coruus periſſem miſer.
Non temerè eſt, quod cantat Coruus mihi nunc ab læua manu,
Simul radebat pedibus terram, & voce crocitabat ſua.

Corui sic in Coruus oſcen eſt.

Coruus oſcen eſt.
[a] L. 3. carm. 27.
Corui augurĩu quando felix, & quãdo nõ.
[b] Lib. 1. de Diuinat.
[c] In Aulularia.

Peſſimam verò Coruorum ſignificationem Plinius notauit, *cùm glutiunt vocem, veluti ſtrangulati*. Augures item Coruorum agmen, ſi in unum locum congregarentur, in futurum excidiũ retulerunt; ut & aliarũ auium, quæ cadaueribus inhiant, ut Vulturum, Aquilarum, Miluorum, Cornicum. Nec enim uoce tantùm, ſed & geſtu, & uolatu auſpicia dare credebantur, & ea quidem ut plurimùm infelicia. Vnde & inauſpicati habiti. Plurima ſanè aduerſitatis ab eo exempla apud ueteres reperio: proſperæ fortunæ uix ulla, aut perquam pauciſſima. Infauſtum augurium eſt, quod Niphus refert. *Apud Indos regionem quandam eſſe, quæ dicatur nunc Pharcelos, vbi Coruorum magnus perijt numerus, ad quam cùm poſtea redijſſet longè maior multitudo, deſolationem regionis, & incolarum interitum inde ſignificatum.* Ponit aliud ſimile exemplum [d] Albertus in hæc uerba: *Retulerunt quidem nobis multi fide digni aliquando multos Coruos apparuiſſe in caſtro ſuperioris Sueuiæ, quod Ruffum caſtrum vocatur* (credo eſſe Roteburgum Germanis, nunc Illuſtriſſimorum Marchionum Badenſium dominatui parens) *ita vt numerus Coruorum muros & tecta compleret, ac domus omnes operire videretur: & ſubito mortuum fuiſſe Comitem, qui Princeps caſtri erat, Coruosq; receſſiſſe. Vnde vulgò dicebatur Coruos animam eius abduxiſſe.* Et ſanè etiamnum plebeculę imperitæ uana, & ſuperſtitioſa mentibus inhæret opinio, quæ Coruos ſuo crocitatu, earum ædium domini, quibus frequentes inſederint, exitium præ foribus eſſe denuntiare autumat. Multi Cacodęmonem plerunque harum auium effigie apparere credunt. Sed ut illud ex ueteris paganiſmi erroribus manaſſe, ita hoc non omninò a ueritate alienum eſſe paulò pòſt oſtendemus. fieri uerò poteſt, ut eo, quo ſtrages edenda eſt, aut potius edita eſt loco, frequentes conueniant, odore cadauerum allecti. Sunt enim inſtar Vulturum olfactu apprimè ſagaci. Cũ uerò ita confeſtim ante ſtragẽ uix editam, & inopinatò appareant, uolatusq; ſui pernicitate immẽſa aëris ſpatia tam breui temporis interuallo emetiantur; fit ut cędem factam præuidiſſe credãtur. Atq; ita fortè acciderit apud Pharſalem, ubi [e] Ariſtoteles, & [f] Plinius tradunt ξένας, i. milites Medię (ut rectè mihi interpretari uidetur [g] Petrus Victorius, ſi. n. tantùm hoſpites, ut cõis lectio habet, interfecti fuiſſent, non potuiſſet tantus odor ex ipſorum corpore excitari, ut Corui remoti etiam non magno ſpatio terrarum eò ſe conferrent, pręterquam ꝙ ſepulti fuiſſent: Quis enim pateretur hoſpitum ſuorum corpora inhumata manere?) *periſſe, & eo tempore, quo illi occiſi ſunt, Coruos locis Athenarum Peloponneſiq; defuiſſe, ſed eò omnes auolaſſe:* Non autem credẽdum exiſtimo *eos in auſpicijs intellectum aliquem habuiſſe* (ut Plinij uerbis utar) *ſignificationũ ſuarũ*, aut ſibi mutuò futura prędixiſſe, ut Ariſt. & Plin. ſtolidi, ac ſuperſtitioſi Ethnici credebant. Cũ itẽ aurũ corroſiſſent, dirũ & portẽti inſtar habitũ fuit. Sic. n. [h] Liuius ait: *Aurum in Capitolio Corui non laceraſſe tantum roſtris crediti, ſed etiam ediſſe.* Ita Clitodemũ in Attica hiſtoria ſcribentẽ citat [i] Pauſanias, cũ Athenienſes claſſem iam Siciliã uerſus inſtituiſſent, infinita Coruorũ multitudo

Excidij indicium.
coruus auis inauſpicata
Pharcelos regio.
[d] In 9. Hiſt. Ariſt. ca 36.
Roteburgũ.
Badẽſiũ comitis mors.
Cacadęmõ in Coruum mutari creditus.
Corui cur appareant vbi ſtrages ſunt.
[e] 9. hiſt. c. 31.
[f] L. 10. c. 12
[g] L. 37. Var. Lect. cap. 2.
Mediæ militum mors.
Corui aurũ rodentes.
[h] Lib. 10. decij. 3.
[i] In Phocicis

Corui Delphos prouolant.

Haſtã frangunt.

[k] *In Nicia.*

Corui fructus palmę aureos deuorant.

[l] *L.4.Geogr.*

Port[us] duorum Coruorum.

prouolauit Delphos,& mutilauit quaſdam ſimulachri Mineruæ aurati partes,aurumq́; roſtris ab eodem detraxit. Addit idem haſtam fregiſſe Coruos, & Noctuas, & quicquid ad imitationem fructuum autumnalium erat, ad palmam æneam ab Athenienſibus Palladi dedicatam, cuius ſimulachrum ei ſuperpoſitum erat, quod Attici pro re bene, ac feliciter geſta conſtituerant. Id ipſum quoq; [k] Plutarchus teſtatur, addẽs Coruos fructus palmæ, qui ex auro fabricati erant partim deuoraſſe, partim vi conuulſos deieciſſe, atq; hoc pacto cladem, quam Athenienſes à Siculis erãt accepturi, pręſagiſſe. Fabuloſum videtur, quod Artemidorus, teſte [l] Strabone narrat, *portum quendam in Oceani Britannici littoribus eſſe, quem duorum Coruorum vulgò cognominent. In eo quidem duos apparere Coruos dextris albicantibus alis. Qui igitur vlla de re controuerſantur illuc accedere, in ſublimi loco poſita tabella, vtrinq; ſeorſim in ipſa lagana collocare, ipſas dehinc aduolantes alites partim commanducare, partim diſſipare. Cuius autem Lagana diſſipentur, illum victorem euadere.*

Alex. Magni mors.

Marij mors

Alexander Magnus, vt refert in eius vita Plutarchus, Babylonem ingreſſurus contemptis Chaldæorum monitis propinquus iam vrbi, complures altercantes ſeq; mutuo ferientes Coruos cõſpexit; ex quibus nonnulli penes ipſum delapſi ſunt, ipſe verò paulò poſt in eadem vrbe vita defunctus eſt. Simile prodigium narrat de Mario, qui, cùm Romæ pernitioſiſſimam ſeditionẽ moliretur (qua plurimo ſanguine inter ipſum, & Syllam pugnatum eſt) inter cętera diuinitùs, vt opinabantur, tres Corui pullos in viam productos, deuorârunt, eorumq́; reliquias intra nidũ retulerunt.

Ciceronis mors.

[m] *L.1.ca.4.*

[n] *Lib.4. de bell.ciuil.*

Marco quoq; Ciceroni, vt author eſt [m] Valerius Maximus, mors imminens auſpicio Corui prædicta eſt. *Cùm enim in villa Caietana eſſet, Coruus in conſpectu eius horology ferrum loco motum excutiens, protinus ad ipſum tetendit, ac laciniam togæ vſq; morſu tenuit, donec ſeruus ad occidendũ eum milites veniſſe nuntiaret.* Sed hæc aliter Plutarchus narrat: *Hic Apollinis erat ſacellum mari imminens, ex quo cùm Cicero adremigaret littori, Corui elati pennis magno clangore nauiculam impetunt, deinde ſuper vtrinq; cornibus antennarum inſidentes partim clamore ſtrepere, partim capita funium exagitare. Tum omnibus id infauſtum oſtentum viſum eſt; verùm deſcendit è puppi Cicero, & in diuerſorio veluti quietem capturus accubuit, Hinc Corui ſuper poſtes ſedentes magis tumultuoſo clangore perſtrepunt. Horum vnus deſcendens in cubiculum Ciceronis, pallium, quo cubans erat opertus, roſtro ab eius fronte deduxit.* [n] Appianus quoque eadem ferè referens, dicit: *Tacitè accedentibus his, qui Ciceronem inquirebant, Corui aduolantes obſtrepere cœperunt, eundem è ſomno excitantes, veſtem quoq; roſtris eousq; attraxêre è quieſcentis corpore, quoad ſerui ad ſignum à Deo miſſum arbitrati lectica impoſitum, iterum ad mare per profundam ſyluam occulto calle detulêre.*

Corui Vulturem occidunt.

L. Sylla Q. Pompeio Coſſ. Stratopedo, vbi Senatus haberi ſolet, Corui Vulturem tundendo roſtris occiderunt, vt refert Iulius Obſequens. A Plutarcho Sibillinum iſtoc oraculum de futura Græcorum maxima clade adducitur:

Corue operire niger, dum Thermodontis adundas
Funeſta armata miſcebunt prælia gentes,
Tunc multa humana caruss ſatiabere prada.

Aquila Coruos duos affligens.

Collegarũ diſſidij præſagium.

[o] *In Augusto.*

[p] *In Alex. Magno.*

Corui Alexan. Magni exercit[us] comites.

Contractis ad Bononiam triumuirorum copijs, Aquila tentorio Auguſti ſuperſedens duos Coruos hinc inde infeſtantes afflixit, & ad terram dedit notante omni exercitu futuram quãdoque futuram inter collegas diſcordiam talem, qualis ſecuta eſt, ac exitium præſagiente: [o] Author eſt Suetonius. Rarò proſperi euentus ſignum dedêre, aliquando tamẽ, ſi antiquorum ſuperſtitionibus fidem adhibẽdam putamus. Tradit [p] Plutarchus Alexandrum Magnum, quũ Hammonis oraculum per deſerta loca, & arenoſa adiret, iamq́; ductores errare cępiſſent, diſperſis ex ignorantia Comitibus, Coruos duos itineris habuiſſe præmonſtratores, qui & euntes ducerent, & tardiùs ſubſequentes præſtolarentur. Quod verò lõgè mirabilius eſt, tradit Calliſthenes, noctù palantes cantu, ac vocibus ad ſequenda hominũ veſtigia reuocaſſe.

Metell[us] ab incẽdio ſeruatus.

Ædis Veſtę incendiũ.

[q] *In Tiberio, & Parallelis.*

Pari pacto cùm Metellus Pontif. Max. vt narrat Valerius, Tuſculanũ peteret, Corui duo in os eius aduerſum, veluti iter impedientes aduolârunt, vixq́; extuderunt, vt domũ rediret. Inſequente nocte, ædes Veſtæ arſit, quo incendio Metellus inter ipſos ignes raptum Palladium incolume ſeruauit. Sed illud longè alio modo narrat [q] Plutarchus, Metellum nempè ſuburbanum ſuum petentem vidiſſe cædentes ſe inuicem Coruos, augurijque religione deterritum, Romam rediſſe, vbi cùm Veſtæ templum incenſum ſuſpicatus eſſet, Palladiumq́; eripuiſſet, oculis captum fuiſſe, & poſtmodum viſum recuperaſſe.

[r] *Lib.10.*

Papyri[us] pugnę auidus

Auſpicium pullari[us] mẽtitus.

Feliciter etiam Corui auſpicio vſum fuiſſe L. Papyrium Curſorem hunc in modum [r] Liuius refert: Tertia vigilia noctis iam relatis literis à Collega Papyrius ſilentio ſurgit, & pullarium in auſpicium mittit. Nullum erat genus hominum in caſtris intactum cupiditate pugnæ, ſummi infimique æquè intenti erant, Dux militum; miles Ducis ardorem ſpectabat. Is ardor etiam omnium apud eos, qui auſpicio intererant, peruenit. nam cùm pulli non paſcerentur, pullarius auſpicium mentiri auſus, tripudium ſoliſtimum Cos. nuntiauit. Cos. lętus auſpicium egregium eſſe, & Deis authoribus rem geſturos pronunciat, ſignúmq́; pugnæ proponit. Exeunti iam in aciem nũciat perfuga, viginti cohortes

Samnitum

Samnitum (quadrigenariæ fermè erant) Cominium profectas; quod ne ignoraret collega, extemplò nuntium mittit. Ipſe ſigna ocyus proferri iubet, ſubſidiaq; ſuis quæque locis, & præfectos ſubſidijs attribuerat. Dextro cornu L. Volumnium : ſiniſtro L. Scipionem; equitibus legatos alios, C. Ceditium, & Trebonium præfecit. Sp. Nautium mulos detractis clitellis cum cohortibus alaribus in tumulum conſpectum properè circumducere iubet, atq; inde inter ipſam dimicationem quanto maximè poſſet moto puluere oſtendere. Dum his intentus Imperator eſſet, altercatio inter pullarios orta eius diei, exauditamq; ab Equitibus Romanis, qui rem haud ſpernendã rati Sp. Papyrio fratris filio Conſulis ambigi de auſpicio renuntiauerunt.

Altercatio pullariorũ.

Iuuenis ante doctrinam Deos ſpernentem natus, rem inquiſitam, ne quid incompertum deferret ad Conſulem, detulit, cui ille. Tu quidem macte virtute diligentiaq; eſto; cæterùm qui auſpicio adeſt, ſi quid falſi nuntiat, in ſemetipſum religionem recipit, mihi quidem tripudium ſoliſtimum nuntiatum populo Romano exercituiq; ègregium auſpicium eſt. Centurionibus deinde imperauit, vt pullarios inter prima ſigna conſtituerent. Promouẽt & Samnites ſigna, inſequitur acies ornata armataq; vt hoſtibus quoque magnificum ſpectaculum eſſet.

Papyri⁹ auſpicia contemnit.

Priuſquam clamor tolleretur, concurrereturq;, emiſſo temerè pilo pullarius ante ſigna cecidit, quod vbi Coſ nuntiatum eſt, Dij in prelio ſunt, inquit, habet pœnam noxium caput. Ante Coſ. hæc dicentẽ Coruus voce clara occinuit, quo lætus augurio Coſ. affirmans nunquam humanis rebus magis præſentes interfuiſſe Deos, ſigna canere, & clamorem extollere iuſſit.

Pullarius miro modo interit.

Coruus Papyrio occinit.

Prælium commiſſum atrox, cæterùm longè diſparibus animis. Romanos ira, ſpes, ardor certaminis, auidos hoſtium ſanguinis in prælium rapit. Samnitium magnam partem neceſſitas ac religio inuitos magis reſiſtere quàm inferre pugnam cogit, nec ſuſtinuiſſent primum clamorem atq; impetum Romanorũ per aliquot iam annos vinci aſſueti, ni potẽrior alius metus inſidẽs pectoribus à fuga retineret. Quippè in oculis erat omnis occulti paratus ſacri, & armati ſacerdotes, ac promiſcua hominũ pecudumq; clades, & reſperſæ fando nefandoq; ſanguine aræ, & dira execratio, ac furiale carmen deteſtandæ familiæ ſtirpiq; compoſitum. His vinculis fugæ obſtricti ſtabãt, ciuem magis, quàm hoſtẽ timentes. Inſtare Romanus à cornu utroq; & media acie, ac cædere, Deorumq; hominumq; attonitos metu. Repugnatur ſegniter, vt ab ijs. quos timor moraretur à fuga. Iam propè ad ſigna cædes peruenerunt; cùm ex trãſuerſo puluis, velut ingentis agminis acceſſu motus apparuit.

Prælium inter Samnites & Romanos.

Samnitũ religio.

Sp. Nautius (Octauium Metium quidam eum tradunt) Dux alaribus cohortibus erat, puluerem maiorem, quam pro numero excitabant, inſidẽtes mulis calones, frondoſos ramos per terram trahebant, armaq; ſignaq; per turbidam lucem in primo apparebant, pòſt altior denſiorq; puluis equitum ſpeciem cogẽnium agmen dabat, fefellitq; non Samnites modo, ſed etiam Romanos, & Conſul affirmauit errorem, clamitans inter prima ſigna ita ut uox eius ad hoſtes accederet, captum Cominium victorem collegam adeſſe, anniterẽtur uincere prius quàm gloria alterius exercitus fieret.

Puluis numero miſſum impar.

Hæc inſidens equo. Inde tribunis Centurionibusq; imperat, vt vias equitibus patefaciãt. Ipſe Trebonio Censitioq; prædixerat, vt vbi ſe cuſpidem erectã quatientem vidiſſent, quanta maxima ui poſſent, cõcitarent equites in hoſtem. Ad nutum omnia, vt ex ante præparato fiunt; panduntur inter ordines uiæ, prouolat eques, atq; infeſtis cuſpidibus in medium ruit, perrumpitq; ordines, quacunq; impetum dedit, inſtant Volumnius, & Scipio, & perculſos ſternunt. Tum iam Deorũ hominumq; uicta ui, funduntur linteatæ cohortes, pariter iurati, iniuratiq; fugiunt, nec quemquam præter hoſtes metuũt. Peditum turba, quæ ſuperfuit pugnæ in caſtra ad Aquiloniam compulſa eſt, nobilitas equitesq; Bauianum perfugerũt, equites eques inſequitur, peditem pedes ac diuerſa cornua dextrum ad caſtrum Samnitiũ, læuum ad urbem tendit.

Samnitum fuga.

Prior aliquando Volumnius caſtra cæpit, Ad vrbem Scipioni maiori reſiſtitur ui, non quia plus animi uictis eſt, ſed meliùs muri quàm vallum armatos arcent. Inde lapidibus propulſant hoſtem. Scipio niſi in primo pauore priuſquam colligerentur animi, tranſacta res eſſet, lentiorem fore munitæ vrbis oppugnationẽ ratus, interrogat milites. Satin æquo animo paterentur ab altero cornu caſtra capta eſſe, ſe victores pelli à portis vrbis? Reclamantibus vniuerſis, primus ipſe ſcuto ſuper caput elato, pergit ad portam; ſecuti alij teſtudine facta in vrbem prorumpũt deturbatiſq; Samnitibus, qui pauci circa portã erant, muros occupauêre, penetrare interiora vrbis, quia pauci erant, non audent.

Scipionis audacia.

Hæc primũ ignorare Conſul, & intentus recipiendo exercitui eſſe, iam enim præceps in occaſum Sol erat, appetens nox periculoſa, & ſuſpecta omnia etiam victoribus faciebat, progreſſus longiùs, ab dextra caſtra capta uidet, à læua clamorem in vrbe miſtum pugnantium ac pauentium gemitu eſſe, & tum fortè certamẽ ad portam erat, aduectus deinde equo propius, vt ſuos in muris videt nec iam integri quicquã eſſe, quoniã temeritate paucorũ magnæ rei parta occaſio eſſet, acciri quas receperat copias, ſignaq; in vrbẽ ferri iuſſit, ingreſſi ꝓxima ex parte, quia nox appropinquabat, quieuêre, nocte oppidũ ab hoſtibus deſertũ eſt, Cæſa illa die ad Aquiloniã millia triginta trecenti 40. capti tria

milliа,octingenti,& ſeptuaginta,ſigna militaria nonaginta ſeptem. Cæterùm illud memoriæ traditur,nullum ferè alium Ducem in acie lætiorem viſum; ſeu ſuaptè ingenio, ſeu fiducia rei benegerendæ. Ab eodem robore animi, neq; controuerſo auſpicio reuocari à prælio potuit, & in ipſo diſcrimine, quo templa Dijs immortalibus voueri mos erat, vouerat Ioui Victori ſi legiones hoſtium fudiſſet,pocillum mulſi priuſquam temetum biberet, ſeſe facturum: id votũ Dijs cordi fuit;& auſpicia in bonum verterunt. Hęc omnia itaque Liuius. Ambiguæ ſignificationis,in bonum tamen omen tractum fuit augurium à [c] Clitophone memoratum, & a [d] Plutarcho repetitum huiuſmodi. *Iuxta Ararim fluuium ſitus eſt mons Lugdunus,in eo Momorus & Atepomarus imperio pulſi à Seſironeo,ciuitatem condituri,dum fundamenta fodiunt, derepentè Corui apparuerunt,& circumuolitando arbores circumquaq; repleuerunt. Quamobrem Momorus auſpiciorum peritus urbem Lugdolum nominauit.* Lûgos enim Celtica lingna Coruum ſonat. Dûlon uerò excellentẽ,ſed fortè Dunũ,quæ vox aliarũ etiam ciuitatũ quarundam nomina ingreditur, præſertim maritimarum aut quæ iuxta fluuiũ inſignem ſitæ ſunt,legendum eſt. Dunen enim Celtis ac Cymbris arenarios colles in maris littore longo ordine diſpoſitos, atq; fortè ab æſtu excitari ſolitos, ſed per translationem quoſuis monticulos ſignificat. Quæ lectio illis verbis congruentior erit,quibus paulò antè dixerat. *Lugdunus eſt mons iuxta Ararim ſitus*, Aut ſi voces haſcè, nempè Lugos & Dulon retinere volumus,equidem non video,quomodo verum ſit Lugos Coruum, aut Dulon excellentem Celtis ſignificari. Interrogatus enim Celta,id eſt, Gallus,num, cùm Lugos audit,ea voce Coruum intelligat,proculdubio id conſtanter negabit. Quod ſi antiquam Celtarũ linguam,non autem,qua nunc vtuntur,conſulendam quis dicat,adibo Germanum. Nam Germanica, ſeu Cymbrica lingua olim etiam Celtas vſos mibi videtur perſuadere rationibus ſatis firmis Doctiſs. Goropius, qui quiduis aliud,quàm auium ullam, nedum Coruum notare aſſeuerabit. Similiter neque Dulon excellentem ſignificare admittet, ſed inſanum potiùs. Quam rem Doctiſs. viros,vt Turnebum alioſq; Gallos miror non aduertiſſe, ſed errorem Clitophontis potiùs approbaſſe. Quinimò dictiones haſce,ſi penitiùs conſiderentur, id penè, quod dixit Clitophon,ſignificare quidem audio. Sed ordinem dictionum, quarum fortè ſignificatum à Cymbro ſeu Celta quopiam edoctus erat,eum tãquam linguæ ignarum, aut alioquin obliuioſum inuertiſſe. Germanis enim etiamnum communi ipſorum teſtimonio nõ Lugos Coruum, ſed Dule Monedulam auem Coruini generis deſignat,quæ ſiue indigete vocabulo,ſiue Latino Monedula detrũcato ita dicitur, Coruus certè generali nomine dici poteſt,uti etiam Hebræis Gerab,ad omnes Coruini generis aues extenditur. Non igitur excellentem,ſed Coruinã auem Dulen,& ad Græcam terminationem effictum uocabulum Dulon denotabit. Contraria verò ratione Lug. quod Græcus Lugos pronuntiat, non Coruum aut Monedulam, aut aliam Coruini generis auem ſignificat,ſed proſperitatem,& magis propriè,quàm excellentiam. Quamuis omnia proſpera, fauſta, & fortunata aliquando excellant. Pronunciant autem Germani eam uocem paulò duriùs,& pro Lug adiecta Kappa Lugk efferũt. Vnde profectò Momorus non ſolùm auſpiciorum,ſed & Celticæ linguæ mihi peritiſſimus fuiſſe videtur (ſi modo Græculus,& non potiùs Celta quiſpiam ei loco nomen indidiſſe putandus eſt) qui ſanè aptiori & ſignificantiore Celtico vocabulo auſpicij omen exprimere non potuit,& ab eo ciuitati, quam ſtatuebat,nomen imponere, quàm uocabulo Lugdulen, quod ad verbum felices ſeu auſpicatos Coruos,aut Monedulas,aut proſperitatis nuntios Germanus interpretetur. Quanquã mihi quidem hæc fabella ab audace Græculo conficta videatur, occaſione à Cymbro quopiam accepta,qui ei uocabuli uim explicare conatus fuit; arbitrerq; Lugdunũ Galliæ urbem potiùs à collibus,qui confluentibus ibidem Rhodano,& Arari imminent,denominatam fuiſſe, & urbis conditorem boni ominis captandi gratia felicis appellationem adieciſſe, ita ut Lugdunum nihil aliud quàm fortunatos colles deſignet. Ab iiſdem collibus & pari pacto plures alias urbes appellationem ſimilẽ ſortitas uideo, nempe Lugdunum Anglorum, item Lugdunũ Batauorum,quarum vrbium illa ad Tameſis ripam,hæc ad colles illos ſabuloſos marino littori propinquos ſita eſt,omnes profectò meritò etiamnunc, vtpotè emporia celeberrima felicium nomine digniſſimę. Ab huiuſmodi collibus nomen etiam ſumpsêre Nouiodunum in Gallia tanquam nouos colles dicas,& Dunckercken in Comitatu Flandriæ, quæ vox collium eccleſiam Belgis ſonat,quòd haud lõgè ab iſtis collibus in littore marino poſita ſit,quam ante annos paucos fortiſſimus heros Alexander Farneſius Parmæ ac Placentiæ Dux æterna memoria digniſſimus,acerrimè oppugnando cepit,ex qua nunc hæreticis maxima damna inferũtur. Sed hæc obiter tanquam parerga interiecta ſunto. Nunc ad auſpicia,& auguria Coruorũ,vnde digreſſi eramus,reuertamur. Quæ cùm attenta mente mecũ reuoluo,maximã humani generis infenſiſſimi hoſtis Satanę inquã,uafritiẽ ac fraudẽ agnoſcere mihi uideor,qui ſuperſtitioſo paganiſmo ſuis impoſturis illuſiſſe non contẽtus nobis et poſt exortã ęterni ſolis Chriſti Saluat. lucẽ,

exhibitis

[c] L.13.Criſcon.

[d] Lib.de fluuijs.

Lugdunus mons.

Lugdolũ oppidũ cur ſic dictum.

Plutarchus emẽdatus.

Dunẽ Celtis quid.

Lugos non ſignificare Coruum.

Dule Monedulam ſignificat.

Lugos qd ſignificet.

Momori peritia.

Lugdunũ Anglorum & Batauorum.

exhibitis ſubinde huiuſmodi prodigijs ceu præſtigijs quibuſdam imponere, ac fidem aliquam diuinitatis apud rudem plebeculam impetrare conatus eſt, futuroſq; nonnunquam Corui perſonam indutus rerum exitus monſtrauit. Qua re ſanè hoc effecit, vt Corui quicunque tandem illi, ſiue veri, ac naturales ſint, ſiue ipſemet ille ſub Coruorum effigie futuros multò ante bellorum euentus crederetur prædixiſſe, hoc interim agens, vt ſibi tanquam futurorum præſcio cùm in his, tùm in alijs etiam fides adhiberetur, ipſeq; adeò in rebus dubijs, aduerſiſq; conſuleretur, quæ idololatriæ ſpecies eſt. [x] Lambertus Schafnaburgenſis Peregrinum quendam refert, qui celebrandæ feſtiuitatis ergò Coloniam eo anno aduenerat, per ſomnum vidiſſe Coruum quendam horrendæ magnitudinis per totam volitare Coloniam, & terribiliter crocitando, populum verò tali ſpectaculo attonitum, huc & illuc ſe agitaſſe, superueniſſe poſt hæc virum, tàm veſte, quàm forma præcellentem, qui & Coruum horrifico ſonitu perſtrepentem vrbe expelleret, & populum mente conſternatum, iamque extrema omnia formidantem caſſa formidine abſolueret. Cumq; ſomnians ille à circunſtantibus interpretationem ſomnij horrore concuſſus quæreret, audiuiſſe ciuitatē propter peccata populi diabolo in poteſtatem traditam fuiſſe, at interuentu Georgij martyris liberatam, inſtantis interitus neceſſitatem euaſiſſe. Rectè autem dixit populum in diaboli poteſtatem veniſſe, cùm hunc loricatum, galeatū, igneo mucrone terribiliter fulgurantem, nec vlli quam ſibi ſimiliorem pro populo illo cōtra Archiepiſcopum Colonienſem dimicaſſe dixiſſet, eumq; ad D. Petri templum vſque proſecutum ibi euanuiſſe. [z] Saxo Grāmaticus author eſt in exercitu Vualdemari tam crebros interuolaſſe Coruorū greges, vt complures ſeſe erectis militū haſtis feriendos obijcerent. Baptiſta item Mantuanus geſta canens, & trophæa Ferrantis Gonzagæ Coruinū quoddā prodigiū, quòd Regis Andegauenſiū filio Renato præliū in Auelanos meditāti accidit hiſce verſibus deſcribit.

[x] *In Hiſto. Germ.*

[z] *L. 14. Hiſtor. Danicę.* Vualdemari exercit[y].

Miluorum cum Coruis pugna.

Sed mirum quo nam pacto multò antè fuiſſet
Illa grauis pugnæ clades monſtrata volucrum
Prodigijs, noſtri annales teſtantur, & ipſe
Sic ſolitus narrare pater Troiana per arua
Qua fuit huc nobis nuper via, dicitur aër
Caligaſſe auium turmis in bella volantum
Et prius à Miluis quod roſtro atq; vngue recuruo
Præualeant, captentq; alis maioribus auras
Profligata ferunt Coruorum ingentia caſtra.
Sed paucis poſt bella iterum renouata diebus,
Atque vtrumq; genus volucrum quaſi fœdere facto
Concurriſſe ferunt tam atrociter, vt loca paſſim
Omnia cædis odor toto mæſtauerit anno;
Pluma ipſa rapiente Noto venēre per auras
Vſque ſuper pelagi fluctus vtriuſq; ſonanteis
Vſque ſuper latium, nec adhuc obliuia tempus
Fecit, adhuc ſuperant, qui tum ſub rege merentes
Alituum vidēre prius poſt bella virorum
Et tandem Coruis Miluos victoribus iſſe
Præcipites, laceris alis & tergore vulſo.

Simile hoc illi eſt, quod referente [y] Aenea Siluio in Gallia Belgica haud procul à Leodio vrbe amæna, & ampla conſtanti fama geſtum ferunt. *Nidum*, inquit, *ſiuè in arbore, ſiuè in rupe Falco ſibi parauerat, ouaque fouens pullos auidus expectabat; hunc Corui ſuperuenientes loco turbauēre, ouis eius effractis ac deuoratis. Spectauerunt id è proximo ſubulci fugientemq; trepidum Falconem annotauēre. Poſtridiè (mirabile dictu) Falcones, Coruiq; quaſi ex toto orbe ad pugnam vocati, iſti ſeptentrionalem, illi meridionalem partem tenentes, ordinatis aciebus, & tanquam rationis capaces; alij qui cornua obſeruarent; alij qui media ducerent agmina, diſpoſitis, atrox, & ferociſſimum prælium in aëre commiſerunt. In quo, cùm modò Corui, modò Falcones cederent, & iterum reſumptis viribus certamen inſtaurauerunt. totus vndiq; ſubiectus ager, & pennis & cadaueribus obtectus eſt. Ad extremum victoria penes Falcones fuit, qui non ſolùm roſtro, ſed etiam vnguibus acerrimè decertantes Coruos omnes ad internecionem dedēre. Exin paruo tempore interiecto, cùm duo de Leodienſi Eccleſia contendentes alter à Gregorio Tertiodecimo, alter à Benedicto duodecimo* (legendum arbitror à Gregorio duodecimo, & Benedicto decimo tertio, nam poſt Gregorium decimum tertium nullus Benedictus ex Pontificibus dictus eſt) *in Epiſcopum electus (erant enim inter illos de Romano Pontifice diſceptantes) ambo cum copijs pugnaturi in eundem locum venerunt. Ioannes Dux Burgundiæ, alterum armis iuuit, alterum populus Leodienſis perſequebatur. Pugnatū eſt collatis ſignis ſumma vtrimq; cōtētione, horrendū cruentūq; prælīū factū.*

[y] *In Hiſtor. Europę cap.* 53.

Corui Falconis generationē turbant.

Falconum, & Coruorū pugna mira.

Corui à Falconibus victi.

Epiſc. Leodienſes ꝓpter Epiſcopatum decertaut.

In quo tandem victor Ioannes Dux triginta millia hoſtium cecidit. Memorabile eius rei fanum conditum eſt, quod nos poſtea illac tranſeuntes cæſorum oſſibus plenum vidimus. Sed de hoc Falconum, atq; Coruorum certamine, ſuam cuique opinionem relinquimus, veri periculo penes famam relicto. Hæc ille. Equidem hæc ita geſta eſſe non negem, at ſine dæmonum impoſtura peracta nunquam mihi perſuadebo. Vnde quemadmodum veterum illa paganorum auguria Coruis attributa, diaboli haud dubiè opera fiebant; ita & hæc poſtrema apud Chriſtianos ad eundem authorem referenda ſunt. Quid enim ſtultius, Chriſtianoq; homine indignius, quàm credere Coruis, cæteriſq; rationis expertibus animantibus, vim præuidendi futura ineſſe, quæ hominibus denegata eſt? Impio ſanè apoſtata Porphirio digna tantùm hæc eſt ſententia. *Qui animaliũ vaticinorum animas ſibi aſciſcere volunt, præcipuas illorum partes vorant, vt corda Coruorum, aut Accipitrum, & ſic animam eorundem in ſe recipiunt, quæ Dei inſtar futura eis præſagit.* O philoſophum ſtupidum, qui exiſtimet non viua tantùm, ſed & extincta animalia diuinandi facultate, quam etiam præterea in hominum animos transfundant, pollêre. Ridet & meritò huiuſmodi Philoſophorũ impia dogmata D.[a] Ioannes Chryſoſtomus, eaque grauiter, & ſeuerè reprehendit, dum ait. *Semper per illos hoc egit diabolus, vt oſtenderet noſtrum genus nihil à brutis differre, quando nonnulli in opinionem tam peregrinam, & abſurdam venerunt, vt animalia rationis expertia dixerint rationalia. Vides verò quàm multipliciter debacchatus eſt in illis mentibus, poſteaquam qui ſunt inter illos primi; docuerunt animam noſtram in muſcas, canes, & animantia bruta tranſmigrare. Cæterùm his ſucceſſerunt, qui hoc veriti dicere, in aliam abſurditatem delapſi ſunt, omnem rationalem ſcientiam brutis cum homine communem facientes, ac demonſtrantes ea, quæ per nos facta ſunt, meliora eſſe, quàm nos ipſos. Non ſolùm autem hoc, ſed & futurorum præſenſionem, & religionem apud illa eſſe prædicant. Coruus, inquit, nouit Deum, & Cornix, & prophetiæ donum habent, futuraq; prædicunt; quin & iuſtitia adeſt illis, & reſpublica & leges, & apud illa canis habet inuidiam ſecundum Platonis ſententiam.* Hæc ille. Veriſimile itaque eſt imò veriſſimum, Dæmonem ſæpè in Coruum transformatum, ea portenta, vt diximus, edidiſſe. Qui igitur Corui haſtam, Noctuam & fructus palmæ palladio appoſita roſtris diffregêre apud Athenienſes, ante eorundem in Siculos expeditionem, dæmones fuerunt, nigram ſeſe dignam Corui ſpeciem induti, quo vel ſolo ſigno ſuam vafritiem, & improbitatem, quam in nigris ab Horatio cauere iubemur, ſatis prodere ſtolidis debebant. Ita qui Alexandro Magno ad Iouis Hammonis templum ituro, Duces fuêre, qui Metellum Pontificem domum regredi, quo Palladium ſeruaretur, coëgere, dęmones mali fuêre, qui huiuſmodi prodigijs, & oſtentis idolorum, id eſt, ſui cultum confirmare nitebantur. Pari pacto qui triumuirorum futuram diſcordiam, qui Ciceroni mortem propinquam præſagire viſi ſunt, dæmones fuêre, qui licet futura non cognoſcant, diſpoſitiones tamen noſcũt præſentes, qui Coruorum ſpecie hominum oculos, & animos ludificabant, atque hac via falſis illis Dijs, atque adeò ſibi opinionem diuinitatis, & futurorum non minùs ac pręſentium ſcientiã, non apud imperitam plebem tantùm, ſed apud mundi totius ſapientiſſimos, & potentiſſimos aſtutiſſimo concilio conciliabant. Quod ad eos Coruos attinet, qui inſtãte Phocenſium clade omnes Pelopponeſo Atheniſque deſertis ad excidij locum certatim conuolârunt, horum factum forſan ad naturalem cauſam quàm cæterorum multò citiùs ac meliùs referri poſſit, iuxta illam Chriſti ſententiam, *Vbi cadauer, illuc congregantur & Aquilæ*, ſeu Vultures; contrà prorſus Ariſtoteles & Plinius arbitrati ſunt, qui eam ob rem euentorum, imò ſui ipſorummet augurij intellectum illis tribuere conantur. Quis ille fuerit Coruus, qui Valerio proſperum augurium, victoriã, cognomen deniq; dedit, agite paucis, audiamus quid ſentiat Stephanus Forcatulus Gallus in eo libello, in quo Regiam Valeſiorum ſtirpem extinctam nuper, abuſque Moritaſgo Senonum quodam Regulo deducit, quem ob deuictum L. Valerium Præconium ab eodem Valerio Coruino oriundum, ſingulari certamine, & patriæ Valeſiorum nomen dediſſe, & genti ſuę aſſerit, grauiore ſaltem litera R in molliorem S commutata, eodem planè cum Valerio Coruino exemplo & facinore. Hic enim, ne quis nos ſolos in hac eſſe ſententia opinetur, non aliud Coruum illum, quàm malum Genium fuiſſe, ſic ferè declarat. E Gallis, qui ad pontem Anienis, & tertium ab Vrbe lapidem caſtra metati ſunt, vnus proceſſit vltra præſidia, & vociferans quem nunc, inquit, Roma fortiſſimum habet, agedum prodeat, vt noſter duorum euentus oſtendat, vtra gens bello ſit melior. Tum Titus Manlius Tribunus militum à Dictatore pugnandi venia impetrata, Gallum vno atque altero ictu in pectore ac humeris ſauciatum, tandemq; ſuperatum aureo torque, ſanguine reſperſo ſpoliauit, eundemq; ſibi circumdedit, vnde Torquati cognomento, & aurea corona, ac laudatione palam donatus eſt, etſi non tam propria virtute, quàm Corui opera victor, nempè haud dubiè ſuperandus, niſi Coruus repentè aduolans os atque oculos Galli ſtrenuè dimicãtis tamdiu lancinaſſet, quoad perterritus oſtento necaretur, & Valerio Coruini titulum relinqueret, eius familiæ in poſterum perẽnem. Porrò Coruum

Animantia bruta nihil futurũ prę-uident.

Porphyrij impia opinio.

[a] *Homil. 5. in act. Apoſtol. c. 2.*

Dæmonem ſępè in Coruum mutatum.

Coruorum ex ſolito loco diſceſſus, naturalis eſt.

Valerij Coruus qs.

Valeſiorũ ſtirps, & origo.

Titus Mãlius Corui opera Gallum vincit.

Torquati vnde dicti.

Coru' Gallis oculos vellicat.

rò Coruum illum auxiliarem, & tantoperè Manlij ſtudioſum, citiùs Salomonis Regis murmure abactum iri puto, quàm alicuius Galli viribus. Rex enim ille edocuit dæmones populſandi, & abigendi ſolemnia. Nec dubito quin eiuſmodi Coruus potiùs genius malus, quàm Coruus fuerit; vtpotè cùm dæmon variorum animalium imagines accipiat, interdum Leonis, ac tum, vt Proclus notat, euanuiſſe, cùm ipſi Gallus auis obijceretur. In ſumma Manlius fateatur neceſſe eſt, Gallum, quocum depugnauit, niſi præſtigijs ſuperari non potuiſſe. Hactenus itaq; Forcatulus ceu in compendium contractus, qui, quantum ad Coruum attinet, & rem rectè narrat, & explicat, at duas monomachias Romanorum cum Gallis, & gentem Valeriam cum Manliana confundit, imò ipſum Manlium Torquatum cum Valerio Coruino eundem facit, quos diuerſos eſſe, & diuerſimodè pugnaſſe, atque diuerſis euentis diuerſa nomina ſumpſiſſe, vel vnus [a] Valerius Maximus locupletiſſimus teſtis eſt, neque deniq; verum eſt, gentem Valeſiam primò Valeriam dictam fuiſſe, at contrà vel ipſo Quintiliano teſte Valerij prius Valeſij dicti ſunt, ſicut etiam Fuſij, deinde Furij. Cæterùm, vt vnde digreſſa eſt oratio, demum reuertatur, in ſpeciem Coruinam ſæpè transformari Dæmones [b] Baptiſta quoque Mantuanus ſentire videtur, cùm D. Catarinæ acta & laudes canens, Perſephonem miſſum à Ioue, vt animum Maxentij in odium Chriſtianorum concitaret, Corui formam induiſſe fingit.

Salamon docuit dæmones fugare.

Stephani Forcatuli lapſus.

[a] *Lib. 3. cap. de fortitud.*

[b] *Lib. 1. Parthen.*

Perſiphone mandata facit Coruiq́; figuram
Induit, & tranans auram pernicibus alis
Præterit Ammonis templum admirabile quondam
Dum Iouis imperium maieſtatemq́; colebant
Terrigenæ, &c.

Dæmõ Corui imagine Maxentiũ incitat contra Chriſtianos.

Et poſt pauca interiecta.

Intrat ad vrbanos ſtrepitus, celſaq́; reſedit
Tarpeÿ ſuper arce Iouis, populumq́; patresq́;
Et tria deſpiciens fora, poſt delubra tonantis
Solis ad exortum Roma decora alta ſuperba
O caput, ò florens terreni gloria mundi
Dixit, vt excelſo tetigiſti vertice cælum
Indigetes oblita tuos, genioſq́; lareſq́;
Atque Iouem & natos, demens ad inania Chriſti,
Tam citò degeneras documenta fidemq́; nefandam:
Sic ait, & Petrum quater execrata, columnam
Inuolat, & Coruus iam deſinit eſſe, breuemq́;
Se trahit in nebulam & Maxentia tecta ſubintrat.

Sed nonnè Herodotus, Plutarchus, Suidas, Strabo, ad vnum omnes Græci, & Plinius quoque, è Latinis teſtantur Ariſtæi animam ex ore in Proconneſo Corui effigie euolaſſe viſam? Quis verò dubitare poterit, qui Herodotum aut alios legerit de Ariſtæo hoc Proconneſio, quin inſignis magus fuerit, & magicis artibus, miranda ea, quæ de ipſo referuntur, perfecerit, atque ideò à Metapontinis admiratus ac diuino affectus honore fuerit. Ego quidem potiùs crediderim, ſi vera illa ſunt, hunc Proconneſium dæmonẽ fuiſſe, qui vt hominibus imponeret, nunc aſſumpta forma humana, nunc denuò, ubi uidebatur, ea depoſita, Coruinam indueret, aut ſaltem hominem nefarium, qui Diaboli opera in uarias ſpecies ſeſe transformaret, aut animo tantùm, aut animo & corpore ſimul uno momento de loco ad locum tranſportaretur, & rediuiui apud imperitam plebem ſibi famam, atque gloriam concitaret, utpotè, cuius corpus, cùm in officina fullonis uiſum eſſet examine, nihilominus tamen quidam è Cyzico ueniens, ſe eum ibi conueniſſe aſſerebat, unde mox in fullonia officina quæſitus, ab amicis, & cognatis nuſquam neque cadauer apparuit. Quæ omnia, ut ſatis authorem ſuum detegunt, hoc tamen præter cætera ad aſſertam à nobis ueritatem confirmandam etiam facit, quòd Apollo conſultus, cui tanquam fatidico præcipua ſemper inter dæmones fides habebatur, diuinos honores Ariſtæo, quos affectabat, conſulentibus Metapontinis deferendos eſſe reſponderit, hac ratione, aut diſcipuli, aut ſocij cultu, proprium ſui cultum augere ſtudens. Sed de Ariſtęo, qui Coruum ſeſe fuiſſe, antequam homo eſſet, ipſe Metapontinis aſſeruit, hæc dicta ſufficiãt. Qui plura uolet, authores adductos adeat. Sacras quoque litteras Corui nomine malum genium nonnunquam intelligere Theologi teſtantur, & in primis eo loco [c] Salomonis: *Oculum qui ſubſannat patrem & vilipendit doctrinam matris, hunc eruent Corui torrentis, &c.* Neque mirum id uideatur ei, qui cùm ea, quæ à nobis dicta ſunt, tùm etiam hoc conſiderabit, in tantum dæmonem in idololatrico ſui cultu hac aue ſibi placuiſſe, vt non ex alia materia, quàm ex arbore, in qua Coruus poſt abreptas ſacrificij carnes primùm conſediſſet, ſimulachrum ſibi fabricari

Ariſtæi anima Corui effigie euolat.

Ariſtæum Procõneſiũ Magũ fuiſſe.

Ariſtæi varia forma, & facinora.

Apollinis de Ariſtæo iudicium.

Coruus malum geniũ ſignificat.

[c] *Prou. 30.*

Corui torrentis qui.

Dæmonis ſimulachrũ, apud Platæenſes.

[d] *In Bœotic.*

cari apud Platæenſes olim voluerit. Refert hanc rem [d] Pauſanias his verbis. *Lucus eſt in Bœotia omnium maximus, non longè ab Alalcomenis, ubi peruetereſ quercus quamplurimæ. In eum lucum venientes Plataenſes carnium fruſta elixarum exponunt. Et ſanè cum auibus alijs minùs eſt eis negotij, Coruorũ verò turbam, quod ij omnium maximè in exta inuolant, quàm diligentiſſimè arcent: Obſeruant autem ſi qua earum alitum carnem abripuerit, in qua conſederit arbore. Nam ex ea ſola materia cadunt ad Dædalum fabricandum. Hoc enim nomine ſignum vocant.* Fore ſcilicet ſtulti credebant illi, vt ſtatuæ illi ſingularis quædam vaticinandi vis ab Coruo Apollinis nuntio infunderetur, qua reſpondente futuros quoſuis cùm publicos, tùm priuatos rerum ſuarum euentus reſciſcerent. Verùm vt finem confutandæ vanæ huic gentilium in vana auguria fiduciæ imponam, vnius M. Varronis vel de ipſo Coruo verba iſtæc adducam, qui *Deos dixit ocioſos, & feriatos fore, ſi ſua conſilia Cornicula crederent aut Coruo hominibus indicando.*

TEMPESTATVM A CORVIS

PRAESAGIA.

Coruos cæli ſtatus præſagire, non autem præliorũ euentus.

SED forſan poſſit quiſpiam, de horum, quæ diximus, veritate ſubdubitare, nec omninò vana dicere, quæ de Coruis vaticinantibus veteres tradidere. Videmus enim totam ferè claſſem optimorum authorum, & Philoſophorum, & Coruum mutationis aëris ſcientiſſimum aſtruere, & aliter crocitare cùm ſerenitatem, aliter cùm tempeſtatem præſagit. Cui equidem fatebor teſtimonia, quot voluerit, è grauiſſimis authoribus minimè defutura: Dico tamen longè aliud eſſe cæli ſtatum, aliud præliorum exitus, regnorum aut durationes, aut mutationes & fortunæ denique priuatæ caſus Coruum prædicere. Hæc enim cùm à naturalibus cauſis nõ pendeant, non alia, quàm à diuina prouidentia præſciri poſſunt; quæ tamen malignus ille ſpiritus hoſtis humani generis capitalis mira, qua eſt, naturæ mobilitate, & ſagacitate certis quibuſdam indicijs, coniecturiſuè præuidet aliquando etiam diuino permiſſu, quo impios ſuos ſequaces iam ſemel captos, aut quos diuina ſapientia inconſtantes, & rebus ſuperſtitioſis & impijs deditos cognôrit, auxilio detracto irretiat. Aeris verò mutationes cùm ſenſibus exterioribus maximè percipiantur quò animantium, quæque mentis minùs, & perfectionis habent, & ſenſibus maximè ſunt exactis, & eximijs, vtpotè quorum anima tota eſt, moli corporeæ immerſa & tota corpori deſeruit, eò faciliùs cuicumq; aëris mutationi ſubijciuntur. Vnde haud mirum ſi vt [a] Lucretius canit:

Cur bruta aëris ſtatũ præſagiant.

[a] *Lib. 5. de rer. nat.*

—— Mutant cum tempeſtatibus vnà
Rauciſonos cantus Cornicum ſæcla vetuſta
Coruorumq; greges, vbi aquam dicuntur & imbres
Poſcere, & interdum ventos auraſq; vocare.

Hoc verò nulla ratione quæ naturam ſuperet, ab illis fieri; neque eorum, quæ indicant, quicpiam ab ipſiſq; intelligi, neque ingenio eorum tanquàm diuinitatis participi aſcribendum eſſe, [b] Vergilius Poëta vt diſertiſſimus, ita doctiſſimus rectè docet, dum ait:

[b] *Geor. 1.*

Haud equidem credo, quia ſit diuinitùs illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.
Verùm vbi tempeſtas, & cæli mobilis humor
Mutauêre vias, & Iuppiter humidus Auſtris
Denſet, erant, quæ rara modò & quæ denſa relaxat.
Vertuntur ſpecies animorum, & pectora motus
Nunc alios alios dum nubila ventus agebat
Concipiunt, hinc ille auium concentus in agris,
Et lætæ pecudes, & ouantes gutture Corui.

Hæc itaque ratio eſt, hæc diuinitas, qua ducti Corui, Cornices, atque aliæ præſagæ aues, aut tempeſtates futuras, aut ſerenitates nuntiant. Cæterùm vel hoc, vel illud fore Corui hoc pacto ſignificant. *Corui*, inquit antiquiſſimus Poëta Aratus, *& Gracculi, cùm gregatim apparent, & ſimilem Accipitribus vocem edunt*, id eſt, acuta voce clamitant (talis enim Accipitrum vox eſt) *pluuiam prædicunt*, nempè vt Auienus eum locum Arati transfert:

Pluuiæ præſagium.

Agmine cùm denſo circumuolitare videntur.
Gracculus & tenui cùm ſtridunt gutture Corui.

Corui præterea imminente pluuia vocem, quæ magnas pluuię ſtillas imitetur, & ſubinde γλὰξ proferunt, vel confuſam eam inſtar ſtillarum, vel grauem ingeminant. Rurſus *ſi Coruus*, inquit

[c] Aelianus

[c]Aelianus, *crepuſculo veſpertino vocalis eſt, tempeſtatem annunciat.* Corui de arbore penduli, & alas ſæpenumerò motitantes humidæ tempeſtatis nuntij antiquis exiſtimati ſunt. Quemadmodum etiam, vbi vt ait [d]Virgilius, [c] *Lib. 7. de Anim. c. 7.* [d] *Georg. 1.*

—— E' paſtu diſcedens agmine magno
Coruorum increpuit denſis ſi exercitus alis,

pluuias denunciant. Corui raucum crocitantes, & vocem identidem reſorbentes, vel vt habet [e]Plinius, *cum ſingultu quodam diù multumq́ latrantes:* denique, vt Aelianus, *excitato, & volubili ſono crocitantes tempeſtatem, aut pluuiam hariolantur,* aut, vt inquit Plinius, *ventoſum imbrem præſagiunt.* [e] *L. 18. c. 39.*
At difficultatem hoc loco Seruius Grammaticus mouet, cur ſit, quòd Corui plures, ſimul paſcentes, & tenue quid, & puriſſimum præter naturam clamitantes, cùm ſcilicet Seruij dubitatio de corui præſagio

—— Liquidas preſſo ter gutture voces
Aut quater ingeminant.

pluuiam ſignificent, cùm è contra Cornices magna voce, & ſolæ ſcilicet, vt Virgilius habet:

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.

Sed quod ad Virgilij locum attinet, & ad Seruij dubitationem, ipſe Virgilius non pluuiam, ſed ſerenitatem ijs Corui geſtibus indicari ſcribit. Poſt enim multa ſerenitatis ſigna, quæ à Stellis, ab Halcyonibus, ab nebulis, ab Noctua, ab Alauda, & alijs deſumpſerat, tandem ſubiungit:

Tum liquidas Corui preſſo ter gutture voces,
Aut quater ingeminant, & ſæpe cubilibus altis
Neſcio, qua præter ſolitum dulcedine læti
Inter ſe folijs ſtrepitant, iuuat imbribus actis
Progeniem paruam dulceſq́ reuiſere nidos.

Sunt tamen qui Seruium ſequantur, & cauſam rei in ſiccam volueris naturam conijciant, itaque ipſum aduentante pluuia voce exili, & frequenti volitatione ab vno ad alterum ramum, alijsq; geſtibus quoddam lætitiæ ſignum edere. Ita ſanè Theon Arati Scholiaſtes ſentire videtur: *Cornix, & Coruus eiuſdem generis aues cùm corpore admodum ſicco ſint, plurimum gaudent humectantibus.* Alij Vergilij partes ſectantur, & ab aëre nubiloſo, & craſſo grauatum corpus aiunt fieri inertius, vnde denſitate ob inſtantem ſerenitatem remota, & exhalante paulatim eos alacriores reddi, & hanc alacritatem voce prius ſingulas ſeorſim, deinde vniuerſas ſimul repetita frequentiq; ab vno ramo ad alterum obuolitatione velut ludibundos atteſtari. Sic tempeſtate ceſſante è latebris prodeunt, atque per aera liberiùs volitant, & tum

—— Iuuat imbribus actis
Progeniem paruam dulceſq́ reuiſere nidos.

Verùm hanc Coruorum ſiue lætitiam, ſiue geſticulationem, non ad particolares tempeſtates, ſed ad vniuerſales temporum mutationes refert Theon Arati Scholiaſtes, cùm inquit: *Coruos, & Cornices per initia tempeſtatis gaudent, in progreſſu verò creſcente frigore non amplius gaudent: incipiente deinde æſtate rurſus gaudent, exceſſus enim temporum non ferunt.* Sed, vt ad prognoſtica redeamus; Corui cùm placida, & varia voce lætitiam teſtantur, ſudum ac ſerenum cælum ſignificant, ſic priuatim primo crocitantes, mox turmatim congreſſi liberiùs voc ferantes, aut ſi ſub nocturnum crepuſculum gregatim verſentur, & dum ſeparantur ſummè crociendo ad nidos aduolent, idem quod antè, præſagiunt. Quod etiam facient, ſi contra ſolem hiantes manè per arborum ramos plumas, & alas expanderint. Serenitatis præſagium.

MYSTICA.

CORVVS in noſtra pietate ſua etiam habet myſteria, quę prius dicemus, dein quæ paganiſmi impietas agnouit, expoſituri. Huius alitis non vno loco, ſed tribus, aut quatuor ad minus mentionem faciunt ſacræ literæ, nuſquam non ſub literæ Cortice, allegoriæ ſubtilis nucleum contegentes. Primus locus eſt in libro [a]Geneſios, vbi Coruus à Noe diluuij explorandi gratia arca quidē emiſſus, at non reuerſus ſcribitur. Hîc igitur D. [b]Cyrillus per Coruum infideles intelligit, dum ait: *Quod nonnullis temporibus aliqui ex Iſraelitico ſanguine à fide diſceſſuri eſſent, Coruus ille, quem Noe ex arca emiſit, planè ſignificat. Miſit enim,* inquit, *Coruum ex arca, vt videret, ſi ceſſauerit aqua, qui non reuerſus eſt. Demerſus eſt enim, vt opinor, cùm nullum ſibi quietis locum inueniſſet. Ergo qui à fide recedunt, ſeq́ à Chriſto ſeiungunt, morti ſe prorſus obnoxios reddunt.* Et paulò infra: *Sed aſpice quomodo ex immundis volucribus Coruus quoque defecerit. Erant namque nonnulli ex Iudæis* [a] *Cap. 8.* [b] *Lib. 3. in Geneſ.* Coruus à Noe emiſſus quid ſignificet. Coruū cur Noe emiſit

Iudæis qui cum in Chriſtum crediderint, ad legis vtique vmbram rurſus ſe conuerterunt. De quibus [e] *Ioannes vir ſanctiſſimus ita refert: Ex noſtris diſceſſerunt, ſed non erant de noſtris. Nam ſi de noſtris eſſent, nobiſcum vtiq; permanſiſſent, &c.* D. [d] Auguſtinus hunc Noachi Coruum homines ſui commodi ſtudioſos ac prauos ſignificari innuit. *Coruus à Noe iure fuit de arca miſſus, & non eſt reuerſus. Miſſa eſt Columba, & eſt reuerſa. Illas duas aues miſit Noe; habebat ibi Coruum, habebat & Columbam, vtrumque hoc genus arca continebat, & ſi arca figurabat Eccleſiam, videtis vtiq; quia neceſſe eſt, vt in illo diluuio ſæculi vtrinque genus contineat Eccleſia, & Coruum & Columbam. Qui ſunt Corui? qui ſua quærunt. Quæ Columbæ? Qui ea, quæ Chriſti ſunt.* Et alibi: [e] *Quod poſt quadraginta dies emiſſus Coruus, non eſt reuerſus, aut aquis vtique interceptus, aut aliquo ſupernatante cadauere illectus, ſignificat homines in immunditia cupiditatis teterrimos, & ab hoc ad ea, quæ foris ſunt in hoc mundo nimis intentos, aut rebaptizari, aut ab his, quos præter arcam,* id eſt, *præter Eccleſiam baptiſmus occidit, ſeduci atque teneri.* Et [f] rurſus: *Coruus à Noe emiſſus eſt antequam ſiccaretur aqua rebaptizatus redire noluit, mortuus eſt in his aquis. Auertat Deus huius Corui mortem. Nam quare non eſt reuerſus, niſi quia aqua interceptus eſt,* &c. D. autem [g] Ioanni Chryſoſtomo Coruus eo loco *Diabolus eſt, qui ex arca Eccleſiæ eliminatus, verè niger & tenebroſus eſt, ſuffocatus in aquis baptiſmatis.* Ceterùm vt notat præter cæteros [h] Glyca, narrationi Moſis de Coruo, quem Noe, vt exploraret, num aqua ſuper terra defeciſſet, ex arca emiſit, [i] Ioſephus apertè refragatur. Huius verba hæc ſunt: *Poſt paucos dies magis recedente aqua, emiſit Noa Coruum, cupiens cognoſcere ſi qua alia parte terrarum aqua diſceſſiſſent, vt tutò extendere poſſit. At ille comperto totam adhuc ſtagnare ad eum eſt reuerſus.* Idem habet Latina uerſio cum Hebraica coniuncta. *Dimiſit Coruum qui egrediebatur & reuertebatur, donec ſiccarentur aquæ ſuper terram.* His ad vnguem etiam Chaldaica conſentiunt. Vnde quis non malè colliget, & ſunt qui exiſtimẽt, Moyſen aliter, quàm textus Latinus habet, ſcripſiſſe, vltrò citroq; meaſſe & reuertiſſe denuò, & ſic Ioſephum Hebræum ſacerdotem & patriorum arcanorum ſcientiſſimum ſenſiſſe. [k] Auguſtinus Eugubinus Epiſcopus Chiſamenſis deprauatam eſſe hoc loco editionem vulgatã ait, delendamq; eſſe ex illa, particulam, *Non:* codices verò Hebræos veritatem continere. Vulgatam etiam editionem ſeptuaginta interpretes præcedunt, qui ſic habent. *καὶ ἀπέστειλε τὸν κόρακα ἰδεῖν, εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ, καὶ ἐξελθὼν οὐκ ἀνέστρεψεν, ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς*, id eſt, *emiſit Coruum, vt videlicet videret nunquid aqua defeciſſet, qui cùm egreſſus eſſet non reuerſus eſt, donec ſiccaretur aqua ſuper faciem terræ.* Ego facilè affirmem tempore Diui Hieronymi codices Hebræos hoc loco negationem habuiſſe, imò tempore etiam ſeptuaginta interpretum, & ita Moſen deſcripſiſſe. Sed Hebræos poſtea, aut negligentia, aut malitia, vt verſionẽ noſtram calumniarentur, negationem ex contextu abſtuliſſe. [l] Hierony. ex Hebræo ſic legit. *Dimiſit Coruum, qui egrediebatur, & non reuertebatur.* Et [m] alibi: *emittitur,* inquit, *Coruus de arca, & non redit, & poſtea pacem terræ Columba nuntiat.* Et [n] alibi: *Statimq; Columba Spiritus ſancti expulſo teterrimo alite deuolat ad eum.* Ibi per teterrimum alitem Coruum ſignificat. D. Auguſtinus item ubiq; negatiuè, vt ex præmiſſis intelligi poteſt, eam propoſitionem intelligit. Sic Gloſſa Græca aſſerit, & per Coruum Iudaicum populum, qui extra aream, hoc eſt, extra Eccleſiam manſit; per Columbam verò populum gentilem, qui ad Eccleſiam confugit, intelligit. Cùm igitur tot patres tanta vetuſtate, ſanctitate & eruditione præditi, ita legerint & explanauerint, vt noſtra habet vulgaris editio, itaque eam veriſſimam eſſe, Hebræã uerò hoc loco deprauatam credendum: nec mirum cùm videamus, ut Elias etiam fatetur doctus inter Iudæos, Hebræos codices huius temporis longè à priſcis illis ueteris Synagogæ uariare, id quod perſpicuè profitetur Bruno Amerbachius trium linguarum cognitione celebris, in præfatione in Pſalterium Diui Hieronymi, vbi aſſerit uetera Pſalterij exemplaria Hebræa manu ſcripta, à Pſalterio Venetijs impreſſo multis in locis diſcrepare. Sed quid nomino recentiores, cùm [o] Iuſtinus martyr antiquiſſimus in libro, quem edidit aduerſus Iudæos apertè oſtendat, iam tunc Iudæos aliquibus in locis diuinam Scripturam deprauaſſe. Poſtea verò, ut [p] Lindanus Dordracenus Hollãdus tradit, multa commutata eſſe conſtat. Quare iam nunc ſolida & pura ſcripturarum ueritas potiùs à vulgata editione, quàm à codicibus Hebraicis petenda eſt. Communem noſtram editionem Eccleſia Catholica meritò approbauit, vt uetuſtiſſimam, grauiſſimam, integerrimam ideoq; veriſſimam, de cuius laudibus nulla unquam poſteritas conticeſcet, quam ipſa perpetuitas ſemper intuebitur. Gloſſa quidem aliquid ad huius loci concordantiam uidetur afferre, at quàm rectè, Theologi iudicent. Ea ſic habet: *Quia translatio, quam habemus de emiſſione Corui, videtur contraria Hebraicæ literæ, ideò ſic poteſt concordari. Qui egrediebatur, & non reuertebatur, vt per hoc exponatur intentio Noe. Ad hoc enim eum mittebat, vt per ſuum reditum haberet aliquod ſignum de ſiccatione aquarum. Sed quia non iuit ſecundum intentionem Noe, ſed magis reuerſus eſt, ſtatim nullo ſigno apportato, ideò litera Hebraica factum Corui exprimit, cùm dicit: Qui egrediebatur exiens, & reuertens. Sed ſecundum hoc dictum non remanſit apud cadauera, ſed quia aquæ adhuc erant ſuper terram vniuerſam* ſaltem.

[c] 1. Ioan. 2.
[d] Tract. 6. In Euang. Ioã. cap. 1.
Qui Corui, qui Columbæ.
[e] Lib. 12. cõtra Fauſtum Manichæũ.
[f] Tract. 6. in Euang. c. 1.
[g] Homil. de Spirit. ſanct.
[h] Annal. part. 2.
[i] Lib. 1. Antiq. Iud. c. 4.
[k] In Annotationibus.
[l] Homil. 26. in c. 8. Gen.
[m] Aduerſus Luciferianos.
[n] In Epiſ. ad Occanum.
Coruus teterrimus ales dictus.
Coruus Iudaicum populũ ſignificat, Columba gentilem.
Hebræos codices à noſtris diuerſos fuiſſe.
Pſalm. Hebræos manu ſcriptos diuerſos eſſe ab impreſſis.
[o] In colloquio cũ Triphone Iudæo.
[p] In lib. de opt. interpr. ſcript. genere.

ſaltem planam,vt dicitur infra reuerſus eſt in arcam,vt haberet paſtum. Verùm ne ea pars,quę Hebraicam literam, ut nunc habet deſertam ſe queratur (quamuis pręter rationes allatas fruſtra Columba à Noë emiſſa uideri poſſit,ſi Coruus ad arcam reuerſus eſſet) itaque myſticum ſenſum,quem ijdem ex affirmatiua propoſitione eruunt, hîc apponemus. Quidam igitur Neotericorum Theologorum non contemnendus ſic interrogat. *Cur Noë emiſit primò Coruum? Nonne cognouerat tribunal diuinæ iuſtitiæ efferbuiſſe in ſceleſtos illos, qui in nocte peccatorum erant immerſi,voluit emittere Coruum,auem nempè rapacem,& furem,inde prouenientem,vnde & diuina iuſtitia & cum ipſa ſymbolum habentem. Hinc ſcriptum quòd ipſe Coruus exibat, & redibat (vt habet veritas Hebraica) exultans in eo feruore iuſtitiæ, cum qua habebat ſymbolum, & gaudens veſpere illo ſeueritatis, vt & nomen vtriuſq; conueniens indicat. Iiſdem enim literis apud Hebræos ſcribitur Coruus, quibus & veſper. Nam Coruus* ערב *horeb dicitur, veſper autem hereb* ערב *mutatis tantummodo punctis. Vnde cùm adhuc Noe videret iuſtitiam Dei ſæuientem ſuper terram exire nequaquam voluit. Cur verò Coruus ibat,& reuertebatur,quouſq; exſiccarentur aquæ? Nonne quia,etſi ex latere ſiniſtro,& diuinæ iuſtitiæ erat,fidus tamen miniſter mittenti eſſe voluit,& non inuidus,vt iret,& non reuerteretur,quærens cibum à cadaueribus animantium ſicut vulgares dicunt, Reuertebatur autem,quaſi referens rerum ſucceſſum: Vnde minimè ſpernendus eſt Coruus;* de quo ſcriptum eſt. *Qui præparat Coruo eſcam.* Et alibi: *Qui dat eſcam pullis Coruorum inuocantibus eum. Qui,& (iubente Deo) Heliam pauit,cui etiam in Canticis aſſimulantur comæ dilecti,cum dicitur: comæ eius ſicuti elate palmarum, nigræ ſicut Coruus,* &c. Verùm quamuis ex patrum ſententia,atq; adeò ex vnanimi totius Eccleſię conſenſu Coruum ad Noa minimè reuertiſſe dicamus,tamen ſciolus quiſpiam id mordicus forſan nobis,& vi volet exprimere,dum ait ſacra ſcriptura,donec ſiccarentur aquę ſuper terram,non enim particula donec omne futurum tempus excludit, ſed id quod dicitur aliquando, ferè ſcilicet, quando talis res, aut tempus,aut occaſio acceſſerit.Sic [q] Terentius: *Nunquam deſtitit orare,vſq; adeo donec pepulit,* id eſt,orauit diu,ſed deſtitit etiam aliquando,ſcilicet vbi exoraſſet. His tamen egregiè occurrit Gloſſa,& ſimul quaſdam Hæbreorum ineptias reuellit, dum ait: *Quod ſecundum communem expoſitionem Coruus dicitur non rediſſe,donec ſiccarentur aquæ non ita eſt intelligendum quaſi reuerſus ſit ad Noe aquis reſiccatis, ſed remanſit apud cadauera,vt communiter dicitur. Et eſt ſimilis modus loquendi in Matthæo primo de Ioſeph,& Maria dicente. Et non cognoſcebat eam,donec peperit filium ſuum primo genitum, non quod poſtea cognouerit.* In Hebræo dicitur: *Qui egrediebatur exiens, & reuertens.* Teſtatur hoc D. [r] Hieronymus. *Quod exponunt Hebræi dicentes, quod Coruus emiſſus de arca non fecit legationem ſuam, prout Noe intendebat, ſed magis extra aquam volitabat,quærens reingredi in arcã. Cauſam autem huius aſſignant aliqui Hebræi,quòd Coruus habebat ſuſpicionem de famella ſua. Ex quo patet in eis cæcitas magna,qui tam abſurda dicunt, & credunt. imo etiam in hoc ſibi contradicunt. Dicunt enim,& ſatis apparet in Textu,quod coitus fuit ſimpliciter interdictus à Deo intra arcam.* Hactenus igitur Gloſſa. Secundus ſacræ [s] ſcripturæ locus eſt, de Helia Propheta, cui Corui detuliſſe panem ſcribuntur,& carnes manè,& veſperi, idq; diuino iuſſu. Quem D. [t] Aurelius Auguſtinus doctiſſimè,vt omnia hiſtoricè interpretatur. *In tempore ſiccitatis,*inquit,*à Domino Heliæ dicitur,vt in ſpelunca torrentis Carith ſe abſconderet, vbi Coruis miniſtrantibus pane,& carnibus, & aqua torrentis illum ſatiaret,duplici ſcilicet occaſione,quatenus & tempore famis haberet alimoniam,& perſequutorum auidè ſe quærentium turbidam effugeret iram. A Coruis verò miniſtrari Propheta præcipitur,vt ſcilicet culpam,quam in diluuio commiſerat, in terra purgare auis illa videretur; dum vt fidelis miniſter efficitur Heliæ,qui negligens & fallax erat antea Noe. Præterea quoque in hoc miniſterio illud etiam oſtenditur,qualiter homo ſi non peccaſſet,etiam infructuoſorum animalium nunc miniſterijs vteretur. Vnde verò eos panes,& carnes ille Coruus detulerit,ipſe viderit,qui tale officium committebat. In quo tamen intuendum eſt,quod ſi ex aliquorum hominum ſcientium,aut neſcientium induſtria Corui hæc acciperent,qui coctos panes,& carnes quaslibet qualitercunq; præparabant.* [u] Idem myſticum Corui huius ſignificatũ exponit,& gentes eo figurari docet,inquiens. *Helias enim abijt,& Chriſtus venit in mundum. Helias in deſerto Coruis miniſtrantibus paſcebatur,& Chriſtus in deſerto mundi huius gentium fide reficitur. Corui enim illi,qui Beato Helia iubente Domino miniſtrabant, gentium populum figurabant. Propterea & de gentium Eccleſia dicitur. Nigra ſum, ſed formoſa filia Hieruſalem.* D. verò [x] Chryſoſtomus paulò aliter ſacræ huius hiſtoriæ myſterium rimatus, Iudaicum populum per Corui pullos intelligere videtur,per Coruum uerò non diſſimili allegoria Heliam ipſum in gentem ſuam plus iuſtò duriuſculum,ut ex hiſce eiuſdem uerbis apparet. *Odit,*inquit,*Coruus prolem ſuam, & natam non educat. Id quod* [y] *Propheta inſinuans dixit, & pullis Coruorum inuocantibus eum. Quoniam enim pulli Coruorum imò omnes auium pulli recens nati infirmiores ſunt, quàm vt ipſi cibum ſibi parent. Vnde adhuc implumes à parentibus ſuis enutriuntur. Sed ab ea parentum cura Coruorum pulli deſtituti, attamen ab illis etiam non curatum permanet Coruorum genus. Vnde Dauid diuinam nobis miſericordiam ſubinde commonſtrans eorum educationem Deo aſcribit. Expoſitis enim ad aerem vtpotè à parentibus neglectis*

Coruus cur primò emiſſus.

[q] *In Andria.*

[r] *Lib. de Hebraic. quæſt.*

[s] 3. *Reg.* 17.

Helias à Coruis nutritus.

[t] *Lib.* 2. *de mirabilib. ſacræ ſcripturę.*

Heliæ cur à coruis miniſtratum.

[u] *Serm. de tempe.* 201. *c. de Helia.*

[x] *Serm. in Heliã Prophetam.*

[y] *Pſal.* 146.

glectis obuolitant animalcula quadam diuina prouidentia ſuppeditata, qua captantes illi creſcunt, & aluntur. Vnde dicit, & pullis Coruorum inuocantibus eum. Proinde per patres illos filiorum ſuorum oſores apud Heliam, qui Iudais, vt filiјs mala frugis ſuccenſebat, Deus intercedit, quaſi ad eum ſilenter ita diceret. Ne tanto Iudaeorum filiorum tuorum odio teneare, quanto erga pullos ſuos Corui, & ecce illi nunc conuerſi ſiut, vide vel eorum miſericordiam, qui natura ſunt immiſericordes, & inhumani, illi ipſi vt hoſpites tibi ſeruiunt. Abſurdum eſt ô Helia, quod apud te miſericordia mea patrocinantur Corui, tu autem pro Iudais, in quos ſauio, non intercedis. Erubeſce, & vel Coruorum exemplo Iudais eſto clementior. Ego enim vt tua ſententia honorem do, ita & illorum qui affliguntur, miſereri velim. At Helias cùm Deo nondum cederet, reuocatur alumni Corui beneficium, & alia reconciliandi via quaritur, nempè vt fame victus ſententiam ipſe ſoluere cogatur. Verùm ipſe Coruorum miniſterio deſtitutus, nihilo mitior, inediam etiam ipſe ſuſtinuit, & inquit. Non ingratum eſt, vt fame crucior, tantum vt impios puniri videam, pereat etiam corpus meum cum his, qui fame afficiuntur. Itaque cùm deficiente per Coruos alimonia tranſiret multum temporis, iterum corripitur Helias, & in alium locum tranſire iubetur, vt famelicus ipſe famelica vidua, qua & Ethnica erat, ſupplex eſſet &c. Hæc D. Chryſoſtomus. S.[a] Iſidorus Peluſiotes myſticè per Coruum ſacerdotem malum, diuinæ nihilominus gratiæ adminiſtrũ interpretatur, vbi inquit: *Quod ſi quid etiam, quod magis mirandum ſit, intelligere cupis per Coruum, hoc eſt immundam auem, qua ealipetam illum Heliam paſcebat. Quocirca ne dubites, quin per flagitioſos quoſdam ſacerdotes, (neque enim omnes contemnere oportet, neque aquum eſt) diuina, & natura ſublimiora beneficia tribuuntur.*

Helias iubetur Coruum imitari.

[a] *Li. 2. epiſt. 37. ad Hermium Comitem.*

Ita D. Iſidorus hoc Corui exemplo appoſito certè Deum quandoq; indignis ad bonas operas vti oſtendit, quemadmodum, vt Coruus impura ales Heliam Prophetam aluit. Eundem locũ hoc modo interpretatur Iacobus de Vitriaco Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis: Legimus autem, quod Elias paſtus eſt pane ſubcinericio, & ambulauit vſque ad montem Dei in fortitudine cibi illius, quadraginta noctibus, & quadraginta diebus. Panis autem ille figura fuit panis Euchariſtiæ, & panis doctrinæ. Si igitur tanta fuit virtus, & efficacia in vmbra, & figura, quanta & quàm mirabilis eſt virtus in re ipſa, in ipſo ſcilicet pane vero corporis Chriſti, quo reficiuntur animæ populi Chriſtiani? De quo paſtu legimus in libro Regum, quod Coruus paſcebat Eliam, id eſt, Chriſtus fidelem animam, de quo Coruo Dominus in Iob ait: *Quis praparat Coruis eſcam ſuam, quando pulli eius clamant ad Dominum:* Coruus dicitur Chriſtus propter ſimilitudinem carnis peccati, qui cùm ſit candor lucis æternæ, quaſi niger factus, dum vidimus eum non habentem ſpeciem, neque decorem. Vnde & Eccleſia nigra fit propter ipſum mundo deſpecta, & varijs tribulationibus afflicta, ſicut ipſa ait in Canticis: *Nigra ſum, ſed formoſa.* Vox aũt Chriſti dicitur Coruina, quia ſemper in craſtinum ſonat, cùm bona futura promittat. Hæc enim vita quaſi hodierna dies eſt in promiſſione, craſtina autem dies erit in exhibitione. Cras enim reſpondebit nobis iuſtitia noſtra, id eſt Chriſtus, qui factus eſt nobis à Deo Patre ſapientia, virtus, & iuſtitia. Eſca autem huius Corui, non quia paſcitur, ſed quia paſcit nos pullos ſuos, eſt caro eius. Hanc eſcam Spiritus Sanctus in vtero D. Virginis pręparauit. Mater autem in præſepio nobilem eſcam in paupere ſcutella poſuit. Chriſtus autem hanc eſcam in cruce coctam eſibilem reddidit, quia pullos ſuos paſcit, dum eos nigreſcere cernit deſpectu ſcilicet mundi, & carnis purificatione. Tertius ſacræ ſcripturæ locus de Coruo habetur in[a] Canticis, vbi ſponſa capillitium dilecti ſui Coruorum pennis præ atrore ſplendentibus comparat, dum ait: *Cincinni eius condenſi ſunt, vt elate, & nigri ſicut Corui.* Quæ verba verſibus ſapphicis quidam recentiorum ſic expreſſit:

Chriſt[*] Coruus dictus.

Vox Chriſti cur Coruina.

[a] *Cant. 8.*

Capilli ſpõſæ Coruo ſimile quid.

Eius eſt aurum caput, & comantis
Vertici palma ſimilis capillus
Nigraq; omnis Cæſaries ſenis iam
Aemula Corui.

Caput autem, vt inquit idem ipſe, *comparatur auro tanquam inter omnia metalla perfectiſſimo. Sed capillorum pulchritudo in ordine non abs re palma, ſeu cerebro ipſius palma, quam Graci elaten vocãt, aquatur, videlicet ad denotandam virtutem capillorum, quibus euulſis Samſon perdidit robur, haud ſecus atque palma cerebro euulſo emori dicitur. In colore verò Coruo aſſimulatur, qui eſt, vt ſequamur theologiam Hebraorum inter pracipuas aues à menſura roboris excelſi proueniens, vt non ſine cauſa in*[b] *Pſalmo, & Euangelio pullos Coruorum eum inuocantes paſcere dicatur.* Quartus locus eſt[c] Salomonis: *Oculum qui ſubſannat patrem, & qui deſpicit partum matris ſua, effodiant eum Corui de torrentibus, & comedant eum filiј Aquila.* Hîc pro Coruis intelligendos eſſe volunt dæmones huius elementaris mundi, qui veluti Corui nigerrimi, ac teterrimi vt plurimùm apparent. Hi lumen mentis tollunt, quibus vniuerſalium, & naturæ legum obſeruatio haudquaquam curæ eſt, qui Sacroſanctæ Eccleſiæ, quæ nos in Chriſto veluti mater ſpiritualiter genuit, pręcepta & monita procaciter aſpernantur. Quintus locus eſt apud D. Iobum, qui de Coruis hunc in modum quærit: *Quis praparat*

[b] *Pſal. 146.*

[c] *Prouer. 30.*

Corui dęmones qui.

Coruo

Coruo eſcam ſuam, quando pulli eius clamant ad Deum, vagientes eò quòd non habeant cibum. Hoc ipſo conſpirat, quinimò ad D. Iobi interrogationem reſpondet Regius [d] Pſaltes, dum ſummam Dei clementiam mirificè extollit: *Qui dat iumentis eſcam ipſorum, & pullis Coruorum inuocantibus eum* &c. Hunc locum commentans Cornelius Ianſenius Gandauenſis Epiſcopus. Coruorum (inquit) hic ob id fit mentio ad notandam magis Dei erga homines prouidentiam, & benignitatem. Si enim Deus etiam rapaciſſimos, & odioſos Coruos benignè paſcit, quantò magis homines ab ipſo pendentes. Deinde idcircò etiam Coruorum meminit, quòd voraciſſimi ſint, multo egentes cibo, ob quod fugant longiùs pullos ſuos iam robuſtos, vt ſcribunt Plinius, & Ariſtoteles ſuis locis. Atqui ob has eaſdem rationes Coruorum ſingulariter mentionem facit [e] Dominus, volens ex prouidentia Dei erga eos, eiuſdem prouidentiam erga homines arguere. Conſiderate, inquit, Coruos, qui non ſeminant, neq; metunt, quibus non eſt cellarium, neque horreum, & Deus paſcit illos, quantò magis vos plures eſtis illis? Pulchrè autem pullos Coruorum, Deum dicit inuocare, nam cæteræ aues ſuo cantu magis videntur laudare Deum, & lætitiam teſtari; Corui verò ſua crocitatione non niſi famem teſtari, & penuriam. Simul & Dei eximiam notat benignitatem, & clementiam, qui illorum crocitationem veluti precem ad ſe fuſam ſuſcipit, ac proinde etiam ſolum gemitũ hominum illi eſſe pro oratione. In eũdem locũ D. Auguſtinus ſic commẽtatur. Hoc fortè putabimus, inquit, quia Corui Deum inuocant, nec hoc cogitetis irrationabilem animam inuocare Deum. Non nouit anima inuocarę Deum, niſi ſola rationalis. In figura accipiente dictũ, nec putetis ſicut impij quidam dicũt, reuolui animas humanas ad canes, ad porcos, ad Coruos. Anima humana facta eſt ad imaginem Dei, non dabit imaginem ſuam cani, & porco. Quid ergo pulli inuocantes eum, qui ſunt pulli Coruorum? Iſraelitæ ſe ſolos iuſtos eſſe dicebant, quia legem acceperant, cęteros omnes omnium gentium homines peccatores dicebant. Et ferè omnes gentes, in peccato, in idololatria, in adoratione lapidum, & lignorum erant. Sed nunquid ſic remanſerunt? Et quid ipſi? Etſi non niſi Corui patres noſtri, tamen pulli Coruorum nos ipſi inuocamus Deum. Dat pecoribus eſcam ipſorum, & pullis Coruorum, qui inuocant eum. Ipſi ſunt pulli Coruorũ, quibus dicit Petrus. Quia non corruptibili auro, & argẽto redempti eſtis de ſuperuacanea veſtra conſuetudine a parentibus veſtris tradita. Proficientes enim pulli Coruorum, qui ſimulachra colere videbantur parentum ſuorum, conuerſi ſunt ad Deum. Et audis modò pullum Corui inuocantem vnum Deum. Quid ergo dimiſiſti parentem tuum dicis pullo Corui. Dimiſi planè, ille enim Coruus non inuocans Deum, ego pullus inuoco Deum &c. Hæc Diuus Auguſtinus. In eundem etiam Diui Iobi locum Diuus [f] Gregorius ita ſcribit. Quis præparat Coruo eſcam ſuam quando pulli eius ad Deum clamant, vagantes eò quòd non habeant cibos? quid enim Corui pullorumque eius nomine niſi peccatis nigra gentilitas deſignatur? De qua per [g] Prophetam dicitur: Qui dat iumentis eſcam ipſorum, & pullis Coruorum inuocantibus eum. Iumenta quippè eſcam accipiunt, dum ſacræ ſcripturæ pabulo mentes dudum brutæ ſatiantur. Pullis verò Coruorum filijs ſcilicet gentium eſca datur, cùm eorum deſiderium noſtra conuerſatione reficitur. Iſte Coruus eſca fuit, dum ipſum Sancta Eccleſia quæreret. Sed nunc eſcam accipit, quia ipſe ad conuerſionem alios exquirit. Cuius videlicet pulli, id eſt, prædicatores ex eo editi, non in ſe præſumunt. Sed in viribus redemptoris ſui. Vnde benè dicitur. Quando pulli eius ad Deum clamant. Nihil enim ſua virtute ſe poſſe ſciunt. Et quamuis animarum lucra pijs votis eſuriant, ab illo tamen, qui cuncta intrinſecus operatur hæc fieri exoptant. Vera enim fide comprehẽdunt, quia neq; qui plantat eſt aliquid neq; qui rigat, ſed qui incrementũ dat Deus. Quod verò dictum eſt, vagantes, eò quòd nõ habeant cibos in hac vagatione nil aliud, quàm æſtuantium prædicatorum vota ſignantur, qui dum in Eccleſiæ ſinum recipere populos ambiunt, magno ardore ſuccenſi, nunc ad hos, nunc ad illos colligendos deſideriũ mittunt. Quaſi quædam quippè vagatio eſt, ipſa cogitationis æſtuatio, & velut ad loca varia mutatis nutibus tranſeunt, dum pro adunandis animabus in modos innumeros, ac in partes diuerſas eſuriente mente diſcurrunt. Hanc vagationẽ pulli Coruorum, i. filij gentilium ab ipſo gentium magiſtro didicerunt. Ipſe quippè quã valida charitate flagrat, tã nimia ex locis ad loca ſe vagatione permutat, trãſire ad alia ex alijs appetit, quia ipſa eũ, quę implet charitas impellit Longe namq; à [h] Romanis poſitus ſcribit, memoriã veſtri facio ſẽper in orationibus meis, obſecrãs ſi quomodo tandem aliquando proſperũ iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos, deſidero. n. videre vos. Retentus Epheſi Corinthijs ſcribit: Ecce tertio paratus ſum venire ad vos. Epheſi commorans Galatis loquitur, dicens: Vellem modo eſſe apud vos, & mutare vocem meam. Romæ quoq; cuſtodia carceris clauſus, quia ire ad Philippenſes per ſemetipſum nõ permittitur tranſmittere ſe diſcipulum pollicetur, dicens: Spero in Domino Ieſu Timotheum me citò mittere ad vos, vt & ego bono animo ſim cognitis, quæ circa vos ſunt. Conſtrictus etiam vinculis,

[d] *Pſal.* 146

[e] *Luca* 12.

Coruos Deum inuocare quid ſignificet.

[f] *Lib.* 30. *expoſit. moral. cap.* 8.

[g] *Pſal.* 146.

[h] *Rom.* 1.

atque Epheſi retentus Coloſſenſibus ſcribit. Nam ſi corpore abſens ſum, ſed ſpiritu vobiſcum ſum. Ecce quomodo ſancto deſiderio quaſi vagatur: hîc corpore tenetur, illuc ſpiritu ducitur, & paterni amoris affectum iſtis præſentibus exhibet, illis abſentibus oſtendit, coram poſitis impendit opera, audientibus exprimit vota, efficaciter præſens eis cum quibus erat, nec tamen illis abſens, cum quibus non erat. Cuius vagationem melius cognoſcimus, ſi eius adhuc ad Corinthios verba penſamus: ait enim, Veniam ad vos, cùm Macedoniam pertranſiero. Nam Macedoniam pertranſibo; apud vos autem forſan manebo, vel etiam hyemabo. Perpendamus quæſo, quæ ſit iſta vagatio: Ecce aliò interim manet, aliò ſe iturum perhibet, atque aliò deflexurum promittit. Quid eſt, quod tã anxiè per tot loca patitur, niſi quod circa omnes vna charitate conſtringitur? Charitas enim diuiſa vnire conſueuit, vnum cor Pauli per multa diuidi cõpellit. Quod tamen tantò arctiùs in Deo colligit, quantò latiùs per ſancta deſideria ſpargit. Predicando igitur Paulus vult ſimul omnia dicere, amando vult ſimul omnes videre; quia & in carcere permanendo vult omnibus viuere, & de carne tranſeundo per ſacrificium fidei vult omnibus prodeſſe. Vagentur itaq; pulli Coruorum, id eſt, magiſtrum ſuum imitentur filij gentium, torporem mentis excutiant, & cùm animarum lucrum, id eſt, cibum ſuum minimè reperiunt, non quieſcant, ad profectum ſe ex profectibus extendant, & æſtuantes in vtilitate multorum, refectionem ſuam quaſi vagantes eſuriant. Quia verò per prædicationem opera diſcurrendo, refectione fidei gentilitatem ſatiare non ceſſant, dicatur rectè. Quis præparat Coruo eſcam ſuam, quando pulli eius ad Deum clamant, vagantes eò quòd cibum non habeant?

Plebs Iudaica per Coruũ deſignata.

Poteſt etiam Corui nomine nigra per infidelitatis meritum plebs Iudaica deſignari. Nam pulli eius ad Deum clamare referuntur, vt eidem Coruo à Domino eſca præparetur: quia nimirum Sancti Apoſtoli plebis Iſraeliticæ carne generati, dum pro gẽte ſua preces ad Dominum funderent, quaſi pulli Coruorum eũ, de quo carnaliter editi ſunt ſpirituali intelligentia parentem populum pauerunt. Igitur dum pulli eius clamant Coruo eſca pręparatur. Illud tamen in hoc verſu debemus ſolerter intueri, quòd huic Coruo eſca dicitur primùm pullis clamantibus, & poſtmodum vagantibus præparari. Clamantibus namque pullis Coruo eſca præparata eſt, cùm prædicantibus Apoſtolis verbum Dei Iudæa modò in tribus millibus, modò in quinque millibus ſpirituali eſt intelligentia ſaciata. Sed cùm reproborum multitudo crudelitatem ſuam contra prædicantes exerceret, & quaſi pullorum vitam necaret, ijdem pulli in vniuerſa mundi ſpatia diſperſi ſunt. Vnde & ijſdem patribus ſpiritali prędicationi reſiſtentibus, dicunt:

[l] Act. 3.

[l] Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei, ſed quia repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes, ſcientes profectò quòd poſtquam gẽtilitas etiam

[k] Rom. 11.

Iudæa ad fidem veniret. Vnde eſt [k] ſcriptum: Donec plenitudo gentium introiret, & ſic omnis Iſrael ſaluus fieret. Quia igitur ſummoperè Sancti Apoſtoli, & ſtuduerant prius audientibus prædicare, & poſtmodum reſiſtentibus exempla conuerſæ gentilitatis oſtenderet: quaſi eſurientes pulli huic Coruo eſcam ſuam prius clamando, & poſtmodum vagando quæſierũt. Vnde enim uagantur pulli; inde eſcam Coruus inuenit; quia dum per laborem prædicãtium conuerſam ad Deum gentilitatem Iudaicus populus reſpicit, ad extremum quandoque ſtultitiam ſuæ infidelitatis, & tunc ſcripturæ ſacrę ſententias intelligit, cùm priuſquam ſibi gentibus innotuiſſe cognoſcit, atque expleta vagatione pullorum ad perſpicienda ſacra eloquia os cordis aperit, quia peractis in mundum curſibus Apoſtolorum, ſerò ea ſpiritualiter percipit, à quibus diu ſe perfidia aſtringente ieiunauit. Quæ quia omnia ſolius diuinæ potentiæ virtus operatur, rectè dicitur. Quis præparat Coruo eſcam ſuam, quando pulli eius ad Deum clamant, uagantes eò quòd non habeant cibos? Subaudis niſi ego, qui infidelem populum filijs ſuis, & exorantibus tolero, & prædicantibus, atque ad alia uagantibus conuertendum quandoque in fine ſuſtineo. Eſt adhuc aliud quod de Coruo moraliter poſſit intelligi. Editis namque pullis, ut fertur, eſcam plenè præbere diſſimulat, priuſquam plumeſcendo nigreſcant, eoſq; inedia affici patitur, quoadusque in illis per pennarum nigredinem ſua ſimilitudo appareat. Qui huc illucq; uagantur in nido, & ciborum expetunt aperto ore ſubſidium. At cùm nigreſcere cęperint, tantò eis prębenda alimenta ardentiùs requirit, quantò illos alere diutius diſtulit. Coruus

Prædicator doct' Coruus eſt.

profectò eſt doctus quiſque prędicator, qui magna voce clamat, dum peccatorum ſuorum memoriam, atque cognitionem infirmitatis propriæ, quaſi quandam coloris nigredinem portat. Cui quidem naſcuntur in fide diſcipuli, ſed fortaſsè à peccatis pręteritis memoriam auertunt, & per hoc eam, quam aſſumi oportet contra huius mundi gloriam humilitatis nigredinem, non oſtendunt. Hi velut ad accipiendas eſcas os aperiunt, cùm doceri de ſecretis ſublimibus quęrunt. Sed eis Doctor ſuus alimenta prędicamentorum ſublimium tantò minùs tribuit, quanto illos peccata præterita minus dignè deflere cognoſcit. Expectat quippè, atque admonet, vt à nitore uitæ præſentis prius per pœnitentiæ

nitentiæ

nitentiæ lamenta nigreſcant, & tum demum congrua prædicationis ſubtiliſſimæ nutrimenta percipiant. Coruus in pullis ora inhiantia reſpicit, ſed antè in eis pennarum nigredine indui corpora quærit. Sic & diſcretus Doctor interna myſteria eorum ſenſibus non miniſtrat, quos adhuc ab hoc ſæculo nequaquam ſe abieciſſe conſiderat. Quantò igitur diſcipuli exteriùs per cultum vitæ præſentis minùs quaſi nigri ſunt, tantò per cibum verbi interius minùs replentur: & quo ſe à corporali gloria non euacuant, eò à ſpirituali refectione ieiunant. Si verò in confeſſione vitæ præteritæ lamenti ſui gemitus velut nigreſcentes plumas proferant, ilicò in contemplationem Doctor ad eſcam de ſublimibus deferendam quaſi pullorum refectionem cogitans Coruus volat: eisq́; hiantibus in ore cibum reuocat, dum ex ea intelligentia, quam cepe-rit, eſurientibus diſcipulis alimenta vitæ loquendo ſubminiſtrat. Quos tantò ardentiùs de ſupernis reficit, quantò veriùs à mundi nitore nigreſcere pœnitentiæ lamentatione cognoſcit. Pulli autem dum nigro ſe pennarum colore veſtiunt, de ſe etiam volatũ promittunt, quia quò magis diſcipuli abiecta de ſe ſentiunt, quò magis ſeſe deſpicientes affligunt, eò amplius ſpem profectus ſui in altiora pollicẽtur. Vnde & curat Doctor feſtinantiùs alere, quos iam per quædam indicia prouidet poſſe, & alijs prodeſſe. Hinc enim Timotheum Paulus velut plumeſcẽtes pullos ſollicitius alere, dum dicit quæ audiſti à me per multos teſtes hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt, & alios docere. Quæ doctrinæ diſcretio dum cautè à prę dicatore cuſtoditur, ei diuinitus largior copia prædicationis datur. Dum enim per caritatem compati afflictis diſcipulis nouit, tum per diſcretionem congruum doctrinę tempus intelligit, ipſe non ſolùm pro ſe, ſed etiam pro eis, quibus laboris ſui ſtudia impendit, maiora intelligentiæ munera præcipit. Vnde hîc quoque aptè dicitur: Quis præparat Coruo eſcam ſuam, quando pulli eius ad Deum clamant vagantes eò quòd non habeant cibos? Cùm enim pulli vt ſatientur clamant, Coruo eſca præparatur, quia dum verbum Dei boni Auditores eſuriunt, proficiendis eis maiora Doctoribus intelligentiæ dona tribuuntur. Hactenus itaq; D. Gregorius.

[l] Iacobus de Vitriaco S.R.E. Cardinalis, Epiſcopus Tuſculanus: Quis præparat (inquit) Coruo eſcam ſuam, quando pulli eius clamant ad Deum? eſca Corui, qua paſcit nos, caro eius eſt: hanc eſcam in vtero virginali præparauit Dominus, qui dat iumentis eſcam ipſorum, & pullis Coruorum inuocantibus eum. Reclinatus in prẹſepio factus eſt fœnum iumentis, factus eſt caro, pullos Coruorum carnibus pauit, id eſt, filios peccatorum, ſcilicet Eccleſiam de gentibus congregatam, vel Iudæos filios Patriarcharum, vt Coruus ſumatur in bonum, iuxta illud: Nigra ſum, ſed formoſa filia Hieruſalem. Vnde, & Chriſtus Coruus dicitur, qui in veſpere mundi carnes nobis obtulit, non quia peccator ſit, ſed propter ſimilitudinem carnis peccati, & quia pullos non paſcit, niſi quando incipiunt nigreſcere mundo mortui, & deſpectui. Cùm.n. eſſet candor lucis humiliauit ſe, vſque ad mortis nigredinem, cuius vox Coruina eſt ad futura bona nos inuitans, & bona futura promittens. Coruus etiam ille, quem populus Romanus ſolenni adeo funeris pompa mortuum proſequutus eſſe, ac honoraſſe legitur apud authores pro phanos, apud nos tamen myſterio non caret, quippè qui ſine vllo garritu, volatu, alioue augurio Chriſtum iam aduenisſe certo ſignificauit, & breui omnem dæmonum poteſtatem, præcipuè verò Romæ, quę ipſa arx Idolomonię erat, proſternendam, exterminandam, & perpetuo obliuionis ſepulchro condendam fore. Teſtatur hoc doctiſſimus Theologus [m] Gilbertus Genebrardus ita ſcribens: *Anno vno ante paſſum Dominum M. Seruilio, & C. Seſtio Coſſ. funus Corui celebribus exequijs omnium generum coronis nouo & inuſitato facinore curatum à Pop. Romano, authore Plinio; ſignificante ſpiritu Sancto Coruum, id eſt, atrum illum Sathanam mox extinctum iri Romæ, vbi præcipua eius poteſtas cultusq́, erat, & garritus.* Quod ad Ethnicas ſuperſtitiones attinet, apud has quoque Coruũ videmus ſua habuiſſe myſteria. Eum enim ſacrum, & Apollinis pediſſequum teſte Plutarcho, & [n] Aeliano eſſe dixerunt, cùm quia futura cantu, & volatu prædicere, & Apollinis ſententiam teſte Porphyrio, vnà cum Accipitre nuntiare credebatur, tùm quia niger eſt, & tenebroſæ nocti (vt Cycnus ob candorem diei) apprimè cõuenit, quorum vtriusq́; Phœbus dominus eſt. Itaque non ſolùm Coruum, ſed & Cycnum ei conſecrârunt. His aſtipulatur Apuleius, qui vbi de Socratis dæmonio agit, ita inquit: *Cùm duo præſtabiles colores piceus, ac niueus forent, quibus inter ſe nox cum die differrent, vtrumq́, colorem Apollo ſuis alitibus condonauit Coruo nigrum, Cycno album.* Hinc Auſonio *Phœbeius oſcen.* [o] Silio Italico *Phœbea ales* nuncupatur. Tertiam etiam rationem quidam adferunt, quòd Apollo, cùm gigantes Dijs bellum inferrent, in Coruum mutari voluit. Phornutus tamen è contra Coruo à Phœbo alienum ait, quòd vel ipſo colore prophanus, ac impurus habeatur, id eſt, μιαρος. Vnde illi Cycnum potiùs attribuit, quòd is auium maximè muſicus ſit, & candidiſſimus.

[l] *In die Natiu. Domini.*

Chriſtus Coruus dicitur.

Corui à Romanis ſepulti myſterium.

[m] *In Chronologia.*

Coruus ſepultus Dęmonis exitium adeſſe ſignificat.

Coruus Apollinis pediſſequus, & ſacer, quare.

[n] *Lib. 7. de Anim. c. 18.*

[o] *Lib. 5.*

cygnus cur Phœbo ſacer.

M O R A L I A.

*Li de Noe, et arca,c.17

MYSTICIS moralia æqualia ſunt, aut ſubnexa. Corui Noe hiſtoriam D. * Ambroſius ethicè exponit: *Per feneſtram,* inquit, *Coruum primum iuſtus emiſit. Quærenda cauſa nec tamen latet, quantum ad literam attinet, quia plerique quaſi annuncium futurorum Coruum exiſtimant, & voces eius obſeruant, volatusq; rimantur. Senſus autem altior ſignat, quòd omnis iuſtus, quando mundare ſe incipit, quæ tenebroſa ſunt, & immunda, & temeraria, primò à ſe repellit. Siquidem omnis impudentia, atque culpa tenebroſa, & mortuis paſcitur, ſicut Coruus. Lumini autem vicina virtus puritate, & ſimplicitate reſplendet. Et ideò tanquam emittitur, atque fugatur culpa, & ſuperatur ab innocentia, vt & nihil remaneat in viri iuſti mente tenebroſum. Denique egreſſus Coruus non reuertitur ad iuſtum, quia fugitans omnis culpa eſt æquitatis, nec probitati videtur, & iuſtitiæ conuenire. Denique euaſiſſe ſe credit iniuſtus, tanquam de vinculis, cùm iuſtus ab eius conſortio ſe ſeparauerit diluuij cuiuſdam, & corruptelæ familiaris, vt Coruus, qui cum ſiccitatem terræ nuſquam inuenerit, non reuerſus eſt, ſed remanſit, donec ſiccarentur aquæ. Conſiderandum etiam quare non regreſſum dixerit Coruum, donec ſiccaretur aqua à facie terræ, quaſi verò poſtea ſit regreſſus. Sed hæc loquutio familiaris eſt ſcripturæ diuinæ. Siquidem, & in Euangelio habes ſcriptum de Sancta Maria quòd non cognouerit eam Ioſeph, donec pepererit filium, cùm vtique nec poſt cognouerit. Deinde quæ eſt loquutio iſta, vt diceret, donec ſiccaretur aqua à terra, non terra ab aqua. Et quidem vſus loquendi hoc etiam habere conſueuit. Tamen nonnulli ante nos exiſtimarunt, quòd immoderata quædam vis paſſionum videatur exponi hac locutione verborum, quia turbidis paſſionibus, & procelloſis conſumatur anima. Deficientibus autem & velut areſcentibus virtutem reſumat. Non redit igitur culpæ ſpecies in animam iuſti, quaſi ſiccam, & mortuam derelinquens, & cui iam amplius nocere non poſſet.* Hactenus ille. D. Thomas *per animalia Coruini generis,* inquit, *ſignificantur illi, qui ſunt voluptatibus dediti, vel qui ſunt expertes bonæ affectionis, quia Coruus ſemel emiſſus ab arca non eſt reuerſus.*

Voluptatibus deditos Corui ſignant.

HIEROGLYPHICA.

Corui typo qui deſignentur.

CORVVS veteribus hieroglyphicum erat patris liberos ſuos exhæredantis. Coruus enim pullos ſuos iam adultos expellit nido, imò & tota regione interdicit. Emanſorem, & deſertorem eodem ſignificari, tam diuinæ, quàm humanæ literæ docuerunt, quippè qui vel diutius, quàm conceſſum erat, à ſtatione abeſſent, vel eaſdem perditè desererent. Et vt Phœbi apud Poetas, ita apud noſtros (ſi tamen licet prophana miſcere Diuinis, quod inconueniens maximum puto). Noe ex arca emiſſus deſertor fuit. Hic Coruus eos deſignat, qui ab Eccleſiæ gremio diſcedentes, & puritatis, ac ſanctimoniæ decreta abiurantes ad nefanda, & obſcæna hæreticorum dogmata deſcedunt. Has volucres Abrahã frumenta depaſcentes abegiſſe dicitur: vnde nomen meruit abactoris, indicans nimirum futurum aliquando, vt liberatoris aſſertorisq; nomẽ aſſequeretur, qui impios tolleret, de ſacris literis animorum paſtu malè ſentientes. Per hominẽ Coruis obiectum intelligimus, qui ignominiosè repulſam paſſus eſt, aut è conſpectu heri ſui, & domini ſummotus. Et quoniam dæmone malo nihil magis abominabile, nihil contemptius, nihil abiectius; itaq; Eucherius eum ipſum in diuinis literis monet per Coruum intelligi, eo Salomonis loco: *Effodiant eum Corui de torrente:* Atq; hinc prouerbium apud Græcos comicos vſitatum, *εἰς κόρακας*. In iiſdem diuinis * literis legitur apud Græcos *μὴ ἀποσκορακίσῃς με*, quod nonnulli ad hoc prouerbium trahunt, verbumq; *ἀποσκορακίζομαι* Suidæ agnitum dicunt, eo ipſo Dauidico citato verſu, & mẽtione ignominiosè repulſæ facta, Latini ſimpliciter *Ne repellas me,* reddidere. Sed.n. Euthymius id verbum etiam è ſcoria deſumi poſſe innuit, quæ ſpurcitia eſt in omni metallo, & tanquam fæx inutilis proijcitur, indeq; fieri *ἀποσκορακίζω* contemnere. Sic & à Coruo Rhetore hieroglyphicum deſumitur, qui poſt Hieronis obitum primus Rethoricam Syracuſis docuit, quo celebritate motus Metellus Diodorum Rhetorem, quo magiſtro vſus fuerat, iam defunctum honoraturus, Coruum lapideum ſepulchro impoſuit, quaſi quod antiquiſſimo illi Coruo similẽ indicare vellet. Cæterũ Cicero rem aliò detorſit cauillatus in Metellũ, rectè eum.ſ. feciſſe, propterea quòd diſcipulũ non dicere, ſed volare docuiſſet, inconſtantiã Metelli, qua malè audiebat, hoc dicterio perſtringens. Quod verò Coruus Apollinis hieroglyphicũ haberetur, nonnulli ea de cauſa factum exiſtimant, qua caprum Baccho, Sileno aſinum ſtulta antiquitas dicauit inauſpicatiſſimũ aiunt animal auſpicatiſſimo oraculorũ authori immolari meruit. aliud eſt hãc, vel ipſam Deo cuipiã facere hoſtiã, aliud ſpecie Deũ ipſum explicare. Hoc modo animaliũ figuras huius, vel illius hieroglyphicõ eſſe dicimus, vtpotè qua poſita Deus ſtatim ſuus cognoſcat. Igitur alij dicũt quòd medijs æſtatis feruorib⁹ pullos excludat,

Hæreticorũ typus.

Abraham Abactor dictus, & quare.

Homo Coruis obiect⁹ quid ſignificet.

* Pſal.26.

Coruus Rhetor.

Apollinis hieroglyphicum.

Coruus

Coruus ideò præter aliorum animalium naturam aliquid Coruo peculiare datum eſſe, in quo cum ſole caloris authore conueniat. Vnde legitur apud Petronium: Arbitrum.

Si contra rerum natura munera nota
Coruus natura frugibus oua refert.

[b] *Lib. de abſtinen. carnium.*

Brachmanæ coloris atri cultores.

Sed enim cùm [b] Porphyrius dicat: *Colorem nigrum Soli dicatum, quòd eius calore corpora humana etiam fuſciora nigrioraq; reddantur:* & cùm Coruus inter aues maximè niger ſit, itaq; manifeſta cauſa eſt, cur is Apollini ſacer habeatur. Porrò Brachmanæ colorem atrum in primis venerantur propter Solem omnia denigrantem. Nam & Salomon rem egregiè nigram oſtenſurus Canticorum Cantico: *Crines*, ait, *eius vt abietes, nigri ſicut Corui.* Auem autem Apollini familiarem fuiſſe, atq; inſigni candore præditã, ipſius verò mox indignatione, quòd ab ſe dilectæ Coronidis crimen detuliſſet, in eam nigredinem demutatam, fabularum ſcriptores Heſiodum ſequuti meminêre. Sed Artemo Pindarum commendat, qui Apollinẽ ipſum nulla Corui mẽtione facta per ſe Iſios, & Coronidis furtum deprehendiſſe ait: Coruũ ſiti damnatum ab Apolline, quòd ſacrificantem aqua moratus eſſet, iam antè diximus, ideoq; ſitis hieroglyphicum eſt. Quare & Nicander ſcripſit frequentiores eius alitis crocitatus venturæ pluuiæ indicium eſſe. Sed quoniam ob ventris profluuium, quo per æſtatem ſexagenos dies laborat, Coruus à potu abſtinet, ſobrietatem conuenientiùs, quàm ſitim hanc vocabimus. Impoſtorem ſignificare Coruum inſiſtentem vrnæ, & ſaxum ore tenentem non immerito quis dicet. Vt enim iam antè meminimus, quæ auis huius ſagacitas eſt, ſi quando aquam in vrna ſubmiſſam adeò, vt eam roſtro nequeat attingere, repererit, tum verò lapillis vnà congeſtis, & immerſis aquam ſubleuat, & ſiti conſulit. Idem de cane Plutarchus ſcribit, qui lapillos in amphoram oleariam conijciebat, donec oleo redundante lambere poſſet arbitratu ſuo. At vel argutum phyſicum, aut ſubtilem mathameticum quis Coruum arbitretur, qui rerum omnium plenitudinem eſſe, & mutuam corporum pugnam, eaq; inuicem ſibi cedere, alterum in alterius locum ſuccedere, grauia imum, læuia ſummum petere apprimè cognoſcat: aut quaſi eam Archimedis rationẽ intelligat, qua coronæ ſacoma quam mirè cęlatam ob inſigne artificium Hiero Syracus. Tyrannus fraudem ſubolfaciens cùm refundere nollet, fraudem tamen percipi maximè auebat, ipſe Archimedes callido certè conſilio deprehendit. Veruntamen non ea Corui mens eſt, vt vel miras naturæ affectiones, vel ſubtiles Geometrarum ſpeculationes rimetur. Vna in corpore conſeruando cura eſt, hæc vna mentem acuit, hæc callidum facit. Sycophantam reuerà, & impoſtorem eius imago, ut ſuprà annotauimus, referet. Qua in re hiſtoriam Valeriani, ex quo multa huc retulimus, narrare lubet, qui non abſimilem Coruinæ impoſturæ famulum habuit, & in eo uitæ alendæ genere apprimè callidum, ſed verba eius ipſa aſcribamus. Fuit mihi Romæ famulus, ait, natione Gallus, patria Verdunenſis, nomine Rolandinus, facetulus, & morio non ſanè illepidus, & cùm primis officij ſui memor. Allatus ad me fuerat Venetijs uini Cretici cadus, generoſi admodùm, atque ſuauiſſimi. Iuſſi, uti mos eſt, talia non credere famulis, ſed diligentius aſſeruari, amicis aduenientibus potiùs, quàm mihi vſui futurum. Interdum tamen vnciatim minimum quid hauriebatur. Intermonebat famulus ſubinde futurum, vt nectar (ſic enim ipſe vinum appellabat) ſi ita aſſeruare pergerem, in maſſam obduraretur, atque etiam lapideſceret. Putabam ego de firmitate dici, quam vinum indies veteraſcens acquirebat, atque benè ſanè reſpondebam. Quid autem? Venit æſtas, viſumque eſt cadum, ne conciperet æſtum, loco dimouere. Cumque in commodiorem cuppam transferre vellem, vix duobus inde ſextarijs effuſis nihil amplius effluebat, ipſo tamen pondere permanente. Quid ſit miror. Operculum ſupernè tollo, introſpicio, rem immiſſo digito perueſtigo, atque ecce vim ibi glareæ ingentem, quanta nux iuglans eſt, magnitudine ad ſummum, uſque cadum aggeſtam, quam non in cuppam, ſed in vimineum corbem transfundere neceſſe fuit. Ita aſtutulus ille veterator quotidiè aliquid ſubducebat, & ne tubulus, qui paulò infra cadi medium immiſſus erat, aliquando rem proderet ad exhauſti vini modum lapillos eos amoto ſupernè operculo, quà liquor infundi ſolet, immittebat, oppletoque ita calculis cado, ut nullum iam amplius infarcire poſſet, ſatis iam colluctatus non exſpectato, vt res propalam fieret, domo emigrauerat. Hæc Pierius. Quibuſdam etiam proditoris ſignum eſt Coruus, quippè qui Phœbo Coronidem Nympham à iuuene vitiatam fuiſſe reuelauerit, ut fabulæ habent. Vndè ob loquacitatem ab Apolline indignabundo ex albo in nigrum uerſus, dignum ſuæ alios deferendi libidinis præmium tulit. Quod pleruñq; proditoribus accidere ſolet, ut peius cum ipſis poſtea, quàm quos detulerint, agatur. Eſt etiam rei uagæ, & inconſtantis ſymbolum iuxta illud Horatij:

Sitis Hieroglyphicũ.

Sobrietas Corui.

Impoſtoris typus.

Archimedis ingeniũ

Coruus ſycophantæ imago.

Famuli cuiuſdã aſtus lepidus.

Coruus proditoris ſignum.

Proditores puniendos.

Incõſtantię ſymbolum

Eſt aliquid quò tendis, & in quod dirigis arcum
An paſſim ſequeris Coruos teſtaq; lutoq;?

Iuſtitiæ ſignum. A Noe ex arca ablegatus Coruus, iuxta Theologos diuinæ iuſtitiæ ſymbolum gerebat, aliàs hominis improbi nota eſt, in quo ſenſu etiam Iuuenalis dixit:

Dat veniam Coruis, vexat cenſura Columbas.

Et Prudentius.

Coruos mutare Columbis.

PROVERBIA.

Mali Corui malũ ouũ. MALI Corui malum ouum Κακοῦ κόρακος, κακὸν ᾠόν. Aptè vſurpabitur, quoties à malo præceptore diſcipulus malus proficiſcitur, ex improbo patre improbus filius, ex patria illaudata, vir illaudatus, deniq; facinus ſceleſtum ab homine ſceleſto. Metaphoram alij ad naturam animantis referunt, quæ nec ipſa idonea eſt humanis cibis, nec ouum parit ad quicquam vtile. Sunt qui fieri dicant, vt Coruorum pulli parentes ipſos deuorent, ſi fortè eos ad ſatietatem minimè pauerint. Alij, vt Suidas, & Varinus, ad huiuſmodi fabulam referunt. Corax rhetoricen docuit. Corax quidam Syracuſis poſt mortem Hieronis inſtituit rhetoricen mercede profiteri. Cum hoc adoleſcens quidam Tiſias hac lege pactus eſt, vt tum demum mercedem perſolueret, vbi iam artẽ perdidiciſſet. Dein vbi iam arte cognita præmium reddere cunctaretur, Corax in ius diſcipulum vocauit. Vbi iuuenis huiuſmodi dilemma proponit. Percontanti quis eſſet artis finis, vbi Corax reſpondiſſet, perſuadere dicendo. Age, inquit, ſi perſuadeo iudicibus me nihil debere, non reddam, quia vici cauſam: ſin minus perſuadeo, non reddam, quia non perdidici artem. At Corax Tiſiæ dilemma tanquam vitioſum, & antiſtrephon in diſcipulum retorſit ad hunc modum: Immò, inquit, ſi perſuades, dabis, quia tenes artem, & debes ex pacto: ſin minus dabis, quia ſententia iudicum damnatus es. Quod commentum tam vafrum, tamq; callidum, vbi iudices audiſſent admirati verſutiam adoleſcentis, ſucclamarunt, Κακοῦ κόρακος, κακὸν ᾠόν. Sunt qui narrant, hoc ſucclamatum à Corona circumſtantium, cùm alter alteri litem intenderet. Huiuſmodi fermè leguntur in Prolegomenis in Hermogenis Rhetoricen. Coruus aquat. *Coruus aquat.* dici ſolitum, vbi quis non citra negotium, citraq; ingenium, quæ cuperet, conſequeretur: Aut vbi quis rem nouis artibus efficere tentaret. Ductum adagium à Coruo ſitienti, & lapillos in vrnam congerente, quod [a] Plinius vt rem geſtam memorat. [a] L. 10. c. 43. Corui Luſcinijs honoratiores. *Corui Luſcinijs honoratiores*: Κόρακες ἀηδόνων αἰδεσιμώτεροι Cùm indocti doctis præferuntur, improbi probis, blaterones eloquentibus, rapaces ac furaces cordatis viris, & integris. Illud apud Martialem: *Inter Ledæos ridetur Coruus Olores.* æquiualet ei, quod eſt apud [b] Virgilium: *Interſtrepere Anſer Olores.* [b] In Bucolicis Eglog. 8. Coruus abſente gracculo pulcher. *Coruus abſente Gracculo pulcher.* Adagium in Theophilacti epiſtolis legitur κολοιοῦ μὴ φανέντος καὶ κόραξ εὐπρεπὴς καταλογισθήσεται ὄρνισιν. id eſt, *non apparente Gracculo inter ſpecioſas aues numerabitur Coruus.* Non inuenuſtè eo vtemur, cùm duos ſimiles propè deformitate comparamus. Elegantius ſonabit, ſi ad ingenium transferatur, vt ſi dicamus, Saluſtij immanem illam in Ciceronem dicacitatem luſum eſſe præ effræni illa Caleni Furij apud Dionem in eundem virulentiam: *Coruum deluſit hiantem*, dictum eſt ab [c] Horatio in eum, qui captatorem ſuum arte fruſtratus fuerat. [c] 2. Serm. Sat. 5.

Plerumq; recoctus
Scriba ex quinqueuiro Coruum deluſit hiantem.

Corani teſtamentum Loquitur de Corano, qui Naſicæ ſocero ſpe teſtamenti oſtentata per dolum moriens nihil præter plorare reliquit. Videtur autem hoc adagiũ effictum ad illud Græcorum λύκος ἔχανε, id eſt, *Lupus inhiabat.* Vt itidem dicere liceat, Lupum deluſit hiantem, & Κόραξ ἔχανε, id eſt, *Coruus inhiabat.* *Coruus nuncius.* Adagium eſt apud Polydorum Virgilium, de eo, qui aliquo terrarum miſſus, non reuertitur. Alluſum eſt ad Coruum illum, quem legimus Noe miſiſſe viſum an vſpiam terra appareret, quæ diluuio obruebatur, qui minimè rediit. Si breuis apologus authore Fabio parœmiæ genus eſt, cur non illud etiam Prouerbijs, annumeremus, quod ſcripſit Horatius:

Sed tacitus paſci ſi poſſet Coruus, haberet
Plus dapis, & rixæ multò minus inuidiæq;.

[d] Li. de Deo Socratis. Quidam ſumptum exiſtimant ex apologo, quem [d] Apuleius de Coruo prædam nacto refert, quam Vulpes ita intercepit, dum ab ipſa perſuaſus, quaſi egregiè, & ſuauiter caneret, ad cãtum iam linguam, & roſtrum applicaret; Quadrat in eos, qui ſi quid boni, aut incurioſitate, aut aliorum blandirijs deliniti, id ſinunt elabi. Coruus ſerpentem. *Coruus ſerpentem.* Κόραξ τὸν ὄφιν, vbi quis ſuo ipſius inuento perit, ſumptum ex Apologo Aeſopi. Coruus eſuriens ſerpentem in aprico dormientem

tem conſpicatus rapuit, à quo morſus perijt. Cognatum eſt ei, quod alibi referemus, *Cornix ſcorpium*. Torquetur id in hominem ob edacitatem periclitantem, veluti Diogenes Cynicus comeſo polypo crudo perijt. *AD CORVOS* Βάλλ' ἐς κόρακας, id eſt, *Abi ad Coruos*, perinde ac ſi dicas, Abi in malam rem. Abi in malam crucem. Frequens eſt apud [e] Ariſtophanem, & item ſimpliciter ἐς κόρακας, ſeu ad Coruos. [f] Plutarchus Herodotum taxat, quòd Iſagoram ad Cares, veluti ad Coruos relegârit, id eſt, quòd eum Carem fecerit. Zenodotus ſcribit in Theſſalia locum eſſe, cui nomen inditum Coruis, in quem nocentes præcipites dabantur, atq; huius adagij Menandrum etiam meminiſſe. Quoſdam autem originem adagij ad talem hiſtoriam referre. Bæotijs quondam Arnam incolentibus oraculo prædictum eſt, futurum vt è finibus expellerentur, ſimulatq; Corui albi apparuiſſent, euenit deinde vt adoleſcentes aliquot per laſciuiam, & temulentiam Coruos, quos ceperant, gypſo oblitos rurſum emitterent. Quos vbi vidiſſent volantes Bæotij, recordantes oraculum, arbitrati adeſſe tempus, quo forent ſuis è ſedibus eijciendi, ſummoperè perturbati ſunt. Cæterùm adoleſcentes territi, & ipſi tumultu profugerunt, ac locum quendam ſibi mercati ſunt, cui nomen Coracon, id eſt, Coruorum. Contigit aliquantò pòſt, vt Aeoles eiectis Bæotijs Arnam occuparent, apud quos hic deinde mos obſeruatus, vt maleficos in eum locum, ſcilicet κόρακων relegarent. Ariſtophanis interpres paulò diuerſiùs rem enarrat, nempè Bęotijs aliquando à Thracibus ſubuerſis, ac profligatis reſpondiſſe Deum, vt ibi ſedem figerent, vbi Coruos albos reſpexiſſent, conſpexiſſe autem in Theſſalia iuxta ſinum Pagæaticum circumuolantes Coruos quoſdam Soli ſacros, quos pueri per luſum gypſatos dimiſerant. Bæotij verò rati, iam perfectum oraculi ſymbolum, inibi ſedem conſtituerunt. Sunt qui Parœmiam ad Coruorum volatum referant, quòd in deſertis ferè locis volitare conſueuerint, & cadauera obſeruare, vt prouerbium conueniat cum illo, in extremas ſolitudines publicitùs deportandum. Stratonicus citharædus detorquet in pſaltem quendam apud [g] Athenæum. Is cùm ei neſcio quid moleſtus eſſet, Ψάλλ', inquit, ἐς κόρακας, deprauata per iocum voce ψάλλε pro βάλλε. Malum id etiam Germani imprecantur per Coruos, vt te Corui depaſcantur. Vtitur huiuſmodi imprecandi formula Strozza Pater:

Deq; tuo impaſtis ſit rixa cadauere Coruis.

[e] *In Nubib.* [f] *In Comment. aduers. Herodotum.* Coruus Theſſaliæ locus. Bęotiorum augurium. Corui gypſo obliti. Coracon locus. [g] *Lib. 8.*

Eleganter dictum eſt à Diogene Cynico ſatius eſſe ad Coruos deuenire, quàm ad adulatores, quòd hi & viuos etiam, & bonos viros deuorarent, illi malos tantùm, & ſupplicio pro ſcelere affectos. Porrò apud [h] Iuuenalem verſus iſte:

Dat veniam Coruis vexat cenſura Columbas.

prouerbialiter dicitur, quaſi diceret pœna legum exercetur in humiles quoſpiam, & à quibus ob ingenij manſuetudinem aliquid emolumenti poteſt auferri, rapacibus ignoſcitur. Prouerbium ſumptum videtur ex apophthegmate Anacharſidis, qui hoc dicto eluſit ſtudium Solonis in conſcribendis legibus, quemadmodum refert [i] Plutarchus. Leges aranearum telis ſimiles dicebat, propterea quòd in illas, ſi quid leuius, aut imbecillum incurrit, hæret: ſin maius aliquid, diſſecat, ac fugit. Ad eandem ſententiam pertinet, quod ait [k] Terentius;

Quia non rete Accipitri tenditur, neque Miluio
Qui malè faciunt nobis, illis qui nihil faciunt tenditur.
Quia enim in illis fructus eſt, in illis opera luditur.

Idem adagium tribus duntaxat verbis expreſſit Polydorus Virgilius: *Hic Coruus eſt.*

Adulatores Coruis peiores. [h] *Sat. 2.* [i] *In Solone.* Leges aranearum telis ſimiles. [k] *In Phormione.*

MEDICA.

MEDICVS quidam ætate Plinij, vt ipſe tradit, celebris, Coruos duos menſe Martio ſublatos è nido, combuſtos, & in læuiſſimum pollinem redactos, epilepticis propinabat bis, vel ter in die drachmæ pondere cum aqua decoctionis caſtorei. Aliqui Coruum excoquunt, & nocte concubia in plumbeum vas condunt ad denigrandos capillos. Quam vim Philes ouis eius aſcribit dicens:

Corui pullis ad epilepſiam. Oua ad denigrandos capillos.

Πλὴν τοῦτο πιςὸν ὡς μελαίνει τὰς τρίχας
Κόρακος ὠὸν σωτεθὲν τῇ μυρσίνῃ. id eſt,
At hoc credi dignum nempè pilos reddere atros
Corui ouum commiſtum myrto.

Verùm, vt iſthæc veroſimilia ſunt, ita quæ ſubit, eius cancellos mihi videntur excedere, ſed penes alios iudicium, penes ipſum fides eſto, ait autem:

Χρὴ γοῦν βασιλεῦ τὸν διολοῦντα τὴν κόμην
Μύσαντα τῷ ςόματι συνέχειν ςιγῇ

Μὴ δὲ

Μὴ κὶ τὸ λευκὸν τῶν ὀδόντων αὐτικα
Τραπὲν μελανθῆ τῆς βαφῆς προηγμένης. id eſt:
Oportet igitur, ò Imperator cùm qui fucet comam
Compreſſo ore fermentaceam offam continere
Ne candor dentium repente
Vertatur in atrum ob præcedentem infecturam

Sanguis. Sunt qui ſanguine & cerebro Corui vtantur, cum vino nigro ad eundem vſum. Plateatius ſtamantur, inquit, ſcrupuli tres ſanguinis à ſpatulis per ſcarificationem extracti, & cum ouo Corui dentur in fine acceſſionis, ægro adhuc ſtupido. Rhaſis ſanguine Coruorum ſubtiles reddi Seuum. pilos tradit. Seuum verò Corui & rutam recentem cum oleo miſceri iubet, quo inuncti capilli nigreſcant. Cerebrum Corui cum ſtillaticio liquore verbenacæ epilepticis prodeſſe ab amico quodam ſuo tanquam experimentis comprobatum remedium ſibi perſcriptum Orni-Fel. thologus ſcribit. Tradit Rhaſis *fel Corui mixtum oleo de aliuiule* (quod equidem quale ſit ignoro) *& corpori toti illitum ſoluere Veneris vincula:* Videtur autem Rhaſis ſeſaminum oleum velle [a] *Lib. de incantat.* dicere, quod ex [a] Conſtantino colligitur, vbi ſententiam Rhaſis confirmat. Verba eius ſunt. *Oportet aliquando hominum cogitationes fallere medicum, & eorum perſuaſioni etiam falſa ſe accommodare, & remedia quædam etiam contra rationem permittere, quibus illis confidant. Memini ego quendam virum nobiliſſimum iurare ſe eſſe ligatum, ne cum mulieribus coiret, quem cùm ab hac perſuaſione nulla arte reuocare poſſem, finxi me quoque credere ipſum omninò eſſe ligatum, ne cum mulieribus rem habere poſſet, & remedium oſtendi ex Cleopatra de informanda mulierum ſpecioſitate, in quo promittitur ſi ita legatus fel Coruinum cùm ſeſamelao miſceat, ac totum corpus inungat adiutum iri. Hoc ille audiens confiſus eſt libri verbis, & cùm id feciſſet, liberatus coeundi poteſtatem recepit.* Quidam, vt author eſt Rhaſis ſuffie-Fellis vſus. bat ſe felle Coruino, vt redderet capillos albos, quod quidem conſecutus eſt. Mirum ſanè eſt, ſi verum eſt, tam contrarias partibus Corui diuerſis ineſſe facultates, vt cerebrum Corui nigros, Cor. fel verò albos capillos reddat. Pſellus Platonicus author eſt Coruum etiam ad uigilias conferre. Hinc dicunt, ſi quis Corui cor ſuper ſe portauerit, non dormitaturum, donec depoſuerit. Idem pede Coruino à collo tuſſi laborantis pueri ſuſpenſum eum curari tradit. Dentium do-Fimus. lorem ſtatim abire ſcribunt fimo Corui, lana adalligato, vt docet Plinius: *Imo verò*, ſi Marcello credimus, *fimus Corui lanula obuolutus denti cauo infulcitur minutatim, ac ſine dolore eum diſcutiet*. Sextus, *Cauo denti*, inquit, *fimum Corui ſi impoſueris, dentem rumpit & dolorem tollit*. Eundem Corui *fimum, lana adalligatum infantium tuſſi mederi* Plinius ſcribit, *ſuffitum* autem *lepram etiam albam, &* Ouum. *alphos curare* Kiranides ait. *Ouum Corui grauidis cauendum conſtat, quoniam tranſgreſſus abortus aſperos facit* Plinius. Oua eius *denigrant capillos, ſi pilis raſis capiti illinantur*, teſte Rhaſe. Huic ſuccinunt, Plinius, Marcellus, & Sextus, qui modum utendi talem præſcribunt. Corui ouũ in æreo, ſeu cyprio uaſe permixtum, & diù agitatum, donec mutet colorem, illitumq́; deraſo capite, in vmbra per penicillum pictoris, donec ouum conſumatur, nigritiam capillis affert. Sed donec inareſcat, & ſiccetur infectio, oleum in ore habendum eſt, ne dentes ſimul nigreſcant, tãta eius in inficiendo vis eſſe ſolet. Et ſeuo Coruino faciem perungi oportet, ne diſtillãtibus guttis maculetur. Vel ut inquit Sextus, *medicamento illicito caput ligabis, nec ante quartum diem ſolues*; & hoc facit, ut ne cani unquã exeãt: *quarto die*, inquit Marcellus, *caput lauari oportet poſt medicamen impoſitum*. Oua coruorum ab Arnoldo Villanouano ad Epilepſiam commendantur, dum ait: *Cùm epilepſia ſit ex melancholia, ſtercus Columbinum tritum, cum ouis Coruorum miſce, & ceu cataplaſma spleni impoſitum iuuabit, appoſitis prius ſanguiſugis; hoc enim cataplaſma materiam trahit à capite ad ſplenem, & generat febrim, & ſic epilepticum liberat, & maximè ſi fiat in autumno. Tres guttæ*, inquit idem, *ſanguinis de ſpatulis patientis epileptici per ſacrificationem extractæ, cùm ouo Corui, patiente adhuc exiſtente ſtupido, in potu dare multum proſunt.*

ICONES.

NEMESIN Deam, quæ putabatur facinoroſos & delinquentes punire (quidam fortunam dici credunt) coronam geſtare in capite Pauſanias refert, qua Corui & fortunæ parua inſignia contineantur, ſicut in manu altera Fraxini ramus erat, & in dextra [a] *Saturn. I.* phiala. Dea hæc, vt ſcribit [a] Macrobius, propter ſuperbiam colebatur.

VSVS IN CIBIS.

ABDICANTVR Corui in cibis omninò ob pabula, quæ magna ex parte ſunt vel ex hominum, vel aliarum animantium cadaueribus. Quare immunda velut auis, & quæcunque ſunt è Coruino genere in ſacris literis Hebræorum menſis arcebantur. Vnde Prudentius:

Hæc

Hæc auibus, quia nuda patent paſſimq́; vorantur,
Immundisq́; iacent fœda ad ludibria Coruis.

Interdicitur autem, vt inquit Procopius Gazæus, quòd tenebroſi, & maligni ingenij homines his auibus indicentur. Auaritia quoque ex Coruo prohibito, prohibetur, vt [a] Clemens docet. Corui carnem tanquam valdè noxiam Accipitri dare vetant Accipitrarij.

[a] *Stromat.* 1

Corui cur in cibo prohibiti.

E M B L E M A T A.

ALCIATI Emblema quod inſcribitur. *IVSTA VLTIO.*

Raptabat volucris captum pede Coruus in auras
Scorpion audaci præmia parta gula.
Aſt ille infuſo ſenſim per membra veneno
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O riſu res digna, alijs qui fata parabat,
Ipſe perit proprijs ſuccubuitq́; dolis.

Aliud ſiue emblema, ſiue ſymbolum eſt apud Claudium Paradinum, quod inſcriptum eſt INGENII LARGITOR. Vbi Coruus, vt antè ex Plinio, & Aeliano recitauimus, extrema ſiti laborans, dum bibiturus, vaſculum aqua altiùs reſidente, quàm ut exorbere poſſet, lapillis ordine callidus tantiſper implet, donec quæ in imo fuerat, ſurſum ſupernataret, vt ita ſitim leuaret, præcipuo ſanè quærendæ ſubtilitatis, & artis remedium necaſſitatem eſſe nobis argumento. Idem emblema inter alia multa pulcherrima in ſuburbano meo depictum eſt. Sed cum hoc lemmate: INGENIVM INTENDENS VALET.

F A B V L O S A.

CVM ſaturrimæ in Coruo nigredinis, & ſitis acerrimæ, qua in æſtate torquetur, cauſam fruſtra antiqui quærerent, in fabulas eas reiecerunt. Aſſerebant autem album antè fuiſſe Coruum, ſed ob loquacitatem & accuſandi libidinem ab Apolline in atrum commutatum, quam fabulam [a] M. Antonius Tritonius prolixè & exactè perſequitur in hæc verba: Coruus Coronida Coronei Phocidos Regis filiam, Apollinis amicam in adulterio deprehēdens, ad Phœbum crimen delaturus aduolauit, quem tamen garrula Cornix, quæ ipſa erat Coronis, huiuſmodi uerbis inſequebatur. Reſpice, amabo, ô Corue, reſpice vt ego etiam ſim uolucer atque audi, quæ fuerim, & quonam pacto in tantam inciderim calamitatem. Nam cùm Minerua Erichtonium Vulcani filium, qui in terram ex amplexu deciderat, ſuſtuliſſet, illumq́; Pandroſo Herſe, & Aglauro Cecropis filiabus ciſtula incluſum cuſtodiendum tradidiſſet, vetuiſſetque ne illum cuiq́; oſtenderent. Aglauros ciſtulam cùm aperuiſſet, puerum mihi vnà cum ſerpente iacentem oſtendit, quod ego imprudens Deæ ſtatim nunciaui. Illa verò iram in me conuertens, ne in uirginum ſuarum ſocietate ampliùs eſſem, prohibuit, ſicq́; cùm in littore infelix diuagarer, Neptunus me procul conſpectam adamauit, iamq́; uim mihi erat allaturus, cùm ab eadem Dea in Cornicem fui commutata. Vides igitur ô Corue, ut meum hoc crimen uenia potius, quàm ulla ſit dignum culpa. Maior enim fuit error Nyctimenis Nyctei filiæ, quæ effrenata libidine concitata unà cum patre cōcubuit: quo ſcelere Dij immortales commoti, in Nuctuam illam tranſmutârunt, quæ cæteris uolucribus inuiſa nefandum ſcelus nocturno tempore occultat. Plura erat dictura Coronis, vt Coruum ab huiuſmodi abduceret accuſatione. Ille uerò celeriter aduolans ad Phœbum peruenit, nunciauitq́; uidiſſe ſe Coronida iacentem cum iuuene. Apollo indignatus telo puellam traiecit, quæ adhuc puerum ipſius Apollinis filium geſtabat in utero. Idq́; cùm uidiſſet Phœbus, ſtatim illum facti pœnituit ſui, cumq́; illius rei Coruus in cauſa fuiſſet, auem poſthac odio proſequens ex candido illum in nigrum conuertit. Hanc fabulam [b] Ouidius ita proſequitur:

Coruus albus in atrū mutat' cur.

[a] *Lib. 2. Epitom. Metamorph. Oui.*

Corui, & Coronidis fabula.

Coronis in Cornicem.

Nyctimene in Noctuam.

Coruus ex albo fit niger.

[b] *L. 2. Metamorph.*

Quam tu nuper eras, cùm candidus antè fuiſſes,
Corue loquax ſubitò nigrantes verſus in alas,
Nam fuit hæc quondam niueis argentea pennis
Ales; vt æquaret totas ſine labe Columbas:
Nec ſeruaturis vigili Capitolia voce
Cederet Anſeribus: nec amanti flumina Cycno.
Lingua fuit damno, lingua faciente loquaci
Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo,

Pulchrior

Pulchrior in tota, quàm Lariſſæa Coronis
Non fuit Aemonia: placuit tibi Delphice certè,
Vel dum caſta fuit, vel inobſeruata: ſed ales
Senſit adulterium Phœbeius, vtq; latentem
Detegeret culpam, non exorabilis index
Ad dominum tendebat iter: &c.

Igitur, vt ait Strozza pater:

Albus erat quondam volucris Phœbeia Coruus,
Nunc importuna præmia vocis habet.

6. Faſt. Alteram verò de Coruo ob ceſſationis peccatum ſiti mulctato fabulam Ouidius ſic narrat:

Fortè Ioui Phœbus feſtum ſolenne parabat,
Non faciet longa fabula noſtra moras,
I mea, dixit auis, ne quid pia ſacra moretur,
Et tenuem viuis fontibus adfer aquam.
Coruus inauratam pedibus cratera recuruis
Tollit, & aëreum peruolat altus iter,
Stabat adhuc ficus duris denſiſſima pomis,
Tentat eam legi, nec erat apta legi.
Immemor imperij ſediſſe ſub arbore fertur,
Dum fierent tardâ dulcia poma morâ.
Iamq; ſatur, nigris longum capit vnguibus hydrum
Ad Dominumq; redit, fictaq; verba refert.
Hic mihi cauſa moræ viuarum obſeſſor aquarum
Hic tenuit fonteis officiumq; meum.
Addis ait culpæ mendacia Phœbus, & audes
Fatidicum verbis fallere velle Deum?
At tibi, dum lactens hærebit in arbore ficus
De nullo gelida fonte bibantur aqua.

APOLOGI.

Corui, & Vulpis fabula.

ACCIDISSE fingit Aeſopus, vt Coruus pinguem nactus caſeum, ad ſyluam reuerſus in ſumma exultabundus ſederet quercu. Hunc conſpicata eminùs Vulpes, ac prædam ſua eſurie dignam, caſeum ratus, propiùs ſub arborem conceſſit, auemq; his verbis compellauit. Equidem, ò Corue, nullam ſcio auem, cui tu pulchritudinis merito cedere debeas. Nam etſi Cycnus te candore, tu ſanè ipſum ſplendore ſuperas. Quantum ad decorem, pluma mollis, caput argutũ, roſtrum validum. Iam ipſe oculis perſpicax, vnguibus tenax &c. Taceo, quòd Apollo te ſibi miniſtrum inter tot volucres elegit. Quod ſi vox tibi, quantum raucam eſſe dicunt, tantum ſuauis eſſet, & ſonora, iam ſylua ſanè hæc tota tibi ſimilem alitem nullam haberet. His verbis, quibus aſtutè præconium eius decantauit Vulpes, allectus & ſupramodum delectatus Coruus, neque tamen hiſcè contentus, ſed ampliores laudes promereri volens, ne id quidem, quod omnes ſibi denegant, ſibi deeſſe oſtentare cupiens, ſe ad crocitationẽ componit, & canere cœpturus, roſtrum aperit. Caſeum itaque excidere laxatum ſinens à Vulpe hoc ipſum expectante in humum delapſum confeſtim ante oculos obripi uidet, & ipſe ſuæ miſeriæ inſpector dolet.

Adulatores per Vulpẽ deſignati. Fabula hac graphicè admodum Clodoueus adulatorum mores depingi aſſerit, quibus nil antiquius eſt, quàm commodum ſuum etiam cum alterius detrimento augere, quam lepidis ſanè verſiculis expreſsit.

Vulpe gerente famem, Coruum gerit arbor, & eſcam
Ore gerens Coruus Vulpe loquente ſilet.
Corue decore decens Cygnum candore parentas,
Si cantu placeas, plus aue quoque places
Credit auis pictaq; placent præludia linguæ
Dum canit vt placeat, caſeus ore cadit.
Hoc fruitur Vulpes, inſurgunt tædia Coruo,
Aſperat in medio damna dolore pudor.

Coruus Serpentem rapiens. Alius apud eundem apologus talis eſt: Coruus cibi indigens, vt ſerpentem in aprico quodam loco dormientem vidit, hunc deuolãdo rapuit. Hic cùm ſe vertiſset, atq; momordiſset ipſum,

Coruus moriturus dixit: Me miſerum, qui tale reperi lucrum, quo etiam pereo. Virum ſignificat, qui ob theſaurorum inuentionem de ſalute periclitatur. Item alius ſic habet: Coruus ægrotans ait matri, mater precare Deum, nec lamentare. Ea verò ſuſcipiens, ait; Quis Deus, ò fili miſerebitur tui, cuius enim tu carnes non comediſti? in illos, qui in vita multos inimicos habent, amicum in neceſsitate inuenturos neminem.

HISTORICA.

HISTORIAS de Coruo, tàm ſacras, quàm profanas in myſticis & augurijs aliquot deſcripſimus, ideoq; pleraſq; hîc minimè repetendas duximus, ſed eas tantùm, quarum aut nulla, aut obiter & velut per tranſennã facta eſt mentio. Ex his ea eſt, quæ de Coruino Romano ab hiſtoricis refertur, quam [a] A. Gellius accuratè complectitur his verbis: *De maximo Valerio, qui Coruinus appellatus eſt, ob auxilium propugnationemq; Corui alitis, haud quiſpiam eſt nobilium ſcriptorum, qui ſecus dixerit. Ea res prorſus admiranda ſic profectò eſt in libris annalibus memorata. Adoleſcẽs Italo tali genere editus, L. Furio, Claud. Appio Coſſ. fit tribunus militaris. Atque in eo tempore copiæ Gallorum ingentes agrum Pontinum inſederant, inſtruebanturq; acies à Conſulibus, de vi, ac multitudine hoſtium ſatagentibus. Dux interea Gallorum vaſta & ardua proceritate armisq; auro præfulgentibus gratia dimicandi ingrediens, & manu telum reciprocans, incedebat, perq; contemptum, & ſuperbiam circumſpiciens, deſpiciensq; omnia, venire iubet & congredi, ſi quis pugnare ſecum ex omni Romano exercitu auderet. Tum Valerius Tribunus cæteris inter metum, pudoremq; ambiguis, impetrato prius à Conſulibus, vt in Gallum tam immaniter arrogantem pugnare ſeſe permitterent, progreditur intrepidè modeſteq; obuiam, & congrediuntur, & conſiſtunt, & conſerebantur iam manus, atque ibi vis quadam diuina fit. Coruus repentè improuiſus aduolat, & ſuper galea Tribuni inſiſtit, atque in aduerſarij os, atque oculos pugnare incipit, inſibilat, obturbat, vnguibus manum laniabat, & proſpectum alis arcebat, Atque vbi ſatis ſæuierat, reuolabat in galeam Tribuni. Sic Tribunus ſpectante vtroque exercitu, & ſua virtute nixus, & opera alitis propugnantis Ducem hoſtium ferociſſimum vicit, interfecitq;. Atque ob eam cauſam cognomen habuit Coruinus. Id factum eſt annis 405. poſt Romam conditam. Statuam Coruino iſti D. Auguſtus in foro ſuo ſtatuendum curauit. In eius ſtatuæ capite Corui ſimulachrum eſt, reiq; pugnæq;, quam diximus, monumentum.* Hactenus A. Gellius. Ex hac familia erat Coruinus augur, qui Flaminium vetuiſſe fertur, ne repugnantibus auſpicijs pugnaret, quemadmodum his verſibus meminit [b] Silius Italicus:

[a] *Lib. 9. c. 11. Noct. Atticar.*

Valerij Coruini hiſt.

Coruus Valeriũ iuuat contra Gallum.

[b] *Lib. 5. de bello Punic.*

Atque hic egregius lingua, nomenq; ſuperbum
Coruinus phœbea ſedet, cui caſſide fulua
Oſtentans ales proauitæ inſignia pugnæ
Plenus & ipſe Deum ſocium terrente pauore
Immiſcet precibus monita, atq; his vocibus infit:
Iliacas te per flammas tarpeiaq; ſaxa
Per patrios conſul muros ſuſpenſaq; noſtræ
Euentu pugnæ natorum pignora, cedas
Oramus ſuperis, tempusq; ad prælia dextrum
Opperiare, dabunt ijdem tempusq; diemq;
Pugnandi tantum ne dedignare ſecundos
Expectare Deos, cum fulſerit ore cruentam
Quæ ſtragem Lybiæ poſcet: tum ſigna ſequentur
Nulla vulſa manu veſciq; interitus ales
Gaudebit, nulloſq; vomet pia terra cruores.

Heliam Prophetam [c] ſacræ literæ tradunt in ſumma annonæ caritate à Coruo panem & carnem, quod ſatis eſſet, manè & veſperi iuſſu diuino accepiſſe, cùm iuxta torrentem Carith, qui potum ſuppeditabat, profugus lateret. Vnde Prudentius:

Helias à Coruo cibatus.

[c] *3. Reg. 17.*

Nam Coruus Heliæ datus
Olim ciborum portitor.

Pari pacto D. Paulus primus Anachoreta miniſtros ſibi & familiares Coruos habuit. Hic Decij, & Valeriani ſæuitiam fugiens ſedecim annos natus, mox ſolitudinem petens, ſeptem & nonaginta annos in Eremo exegit, quantum aliorum nemo. Speluncam habuit in regione Thebaide, palmarum fructus ab initio eſitauit, annos dein ſexaginta dimidium panem illi præbuit Coruus, atque miniſtrauit, aquam bibit, nudum alioquin corpus palmacea texit tunica; nunquam poſt diſceſſum hominem vidit præter Sanctum Antonium, qui ſupremo vitæ die illi affuit, prouidentia, vt credere par eſt, diuina. Inter itaque SS. Antonij & Pauli ſermocinationes,

S. Paulus Anachoreta à Coruis paſcitur.

vt inquit

[d] *In vita S. Pauli Eremitæ.*

In vita Pauli.

vt inquit [d] D. Hieronymus, ſuſpiciunt alitem Coruum in ramo arboris conſediſſe, qui inde leniter ſubuolans integrum panem ante mirantium ora depoſuit. Poſt cuius abſceſſum, Eia, inquit Paulus, dominus nobis prandium miſit, verè pius, verè miſericors, ſexaginta iam anni ſunt quod accipio dimidij panis ſemper fragmentum: verùm ſub aduentum tuum militibus ſuis Chriſtus duplicauit alimoniam. Hanc de Paulo Eremita hiſtoriam [e] Baptiſta Mantuanus ſic deſcribit:

Tum ſolitus Paulo Cererem deferre per auras
Quotidiè, victus inopis plus attulit ergò
Hoſpitis Antoni, poſuitq; in limine Coruus,
Coruus enim, vel fortè aliquis ſub imagine Corui
Angelus, vt naſci ſtellas vidiſſet ab ortu,
Ignotis epulas homini portabat ab oris.

Meginradus Eremita à latronibus occiſus.

[f] *In eius vita cap. 20.*

Meginradum quendã Eremitam apud Heluetios, vt Ornithologus ait, duo latrones circa Caroli Magni tempora occiderunt, quos cùm Tigurum vſque Corui inſequerentur infeſtarentq́; argumento fuêre populo, vt deprehenſi, pœnam tanti ſceleris luerent, cuius rei adhuc inſigne domus eſt, in quam diuerterant. [f] Beda cognomento Venerabilis de S. Cuthberto Confeſſore Anglo huiuſmodi recenſet hiſtoriã. Libet, inquit, etiam quoddam B. Cuthberti in exemplum præfati P. Benedicti factum narrare miraculum, in quo auium obedientia & humilitate palam ſuperbia & contumacia condamnatur humana. Erant ſiquidem Corui multo ex tempore eiuſdem inſulæ ſedibus aſſueti, quos cùm die quadam vir Dei nidificantes hoſpitiolum fratrum roſtro lacerare, ablatosq́; culmos, quibus tectum fuerat, ad fabricam nidi ore ferre conſpiceret, coercuit eos leui protenſione dexteræ, atque à læſione fratrum iam ceſſare præcepit. Sed illis imperium ſpernentibus, In nomine, inquit, Ieſu Chriſti abite quantocyus, neque in loco, quem læditis, vlterius manere prçſumatis. Vix verba compleuerat, & confeſtim triſtes abiêre; peracto autem triduo vnus è duobus redijt & fodientem reperiens famulum Chriſti, ſparſis lamentabiliter pennis, & ſubmiſſo ad eius pedes capite, atque humiliata uoce, quibus valebat indicijs, ueniam precabatur. Quod intelligens Venerabilis Pater, dedit facultatem remeandi. At ille impetrata eundi licentia mox ſodalem adducturus abijt. Nec mora, redeunt ambo, & ſecum digna muuera ferunt, dimidiam videlicet axungiam porcinam, quam Vir Domini aduentantibus poſtea fratribus ſæpiùs oſtendere, atque ad ungendas caligas præbere ſolebat, conteſtans eis, quanta ſit cura humilitatis habenda, cùm auis ſuperbiſsima, iniuriam, quam uiro Dei intulerat, precibus, lamentis, & muneribus feſtinârit abluere. Denique ad dãdum hominibus exemplum correctionis multos deinceps annos in ipſa inſula manebant, & nidificabant, neque aliquid moleſtiæ cuiquam irrogare audebant. Nulli autem uideatur abſurdũ à uolatilibus diſcere formam uirtutis, cùm Salomon dicat, Vade ad formicam ô piger, & conſidera uias eius, & diſce ſapientiam. Hæc Bæda, qui etiam de Sancto Columbano Abbate hçc refert: Alia uice cùm ad cibum capiendum ueniret Beatus Columbanus in cœnobio Luxouio, tegumenta manuum, quæ Galli Vuantos, ideſt, chirotecas vocant, quos ad operis laborem ſolitus erat habere, ſupra lapidem, qui ante fores refectorij erat, depoſuit. Moxq́; quiete reddita, Coruus ales rapax aduolauit, vnumq́; ex eis roſtro ferens abſtulit. Peracta autem refectionis hora, foris vir Dei rediens, tegumenta manuum requirit. Cumq́; omnes inter ſe conquirerent, quis inter ſe abſtuliſſet; vir ſanctus ait, nullum alium eſſe, qui ſine comeatu aliquid præſumeret contingere, niſi alitem, qui à Noe dimiſſus ad arcam non remeauiſſet: additq́; ſe nullo modo ſuos pullos aliturum, ſi rapax furtum celeri volatu non referret. Expectantibus autem omnibus fratribus in medio eorum, Coruus aduolat, malè ſublatum furtum roſtro reportat, nec ſe pennigera conatur eripere fuga: ſed mitis ante omnium conſpectum, oblitus ferocitatis, vltionem expectat. Quem vir ſanctus abire imperat. O mira æterni iudicis uirtus, qui tanta tuis famulis præſtas, vt non ſolùm hominum honoribus, ſed & auium obedientia clareſcant. Non abſimilem hiſtoriam [g] Laurentius Surius de Sancto Benedicto Abbate recenſet hunc ferè in modum: Vicinæ Eccleſiæ prçsbyter Laurẽtius nomine huius noſtri Subdiaconi Florentij auus antiqui hoſtis militia percuſſus ſancti viri ſtudijs cçpit æmulari, eiusq́; conuerſationi derogare, quoſque etiam poſſet ab illius viſitatione compeſcere. Cumq́; iam ſe cõſpiceret eius profectibus obuiare non poſſe, & conuerſationis illius opinionem creſcere, atque multos ad ſtatum vitæ melioris ipſo quoque eius opinionis præconio indeſinenter vocari, inuidiæ facibus magis ac magis ſuccenſus deterior fiebat, quia conuerſionis illius appetebat habere laudem, ſed habere laudabilem vitam nolebat. Qui eiuſdem inuidiæ tenebris cæcatus ad hoc uſque perductus eſt, vt ſeruo omnipotentis Dei infectum ueneno panem, quaſi pro benedictione tranſmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione ſuſcepit, ſed eum quæ peſtis lateret in pane, non latuit. Ad horam verò refe-

Corui Sancto Cuthberto obediunt.

Coruus chirothecã S. Columbani rapit.

[g] *Tom. 2. In vita S. Benedicti Abbatis.*

Florentius prçsbyter necem machinatur S. Viro.

rò refe-

rò refectionis illius ex vicina ſilua Coruus venire cõſueuerat,& panem de manu eius accipere. Qui cùm more ſolito veniſſet, panem, quem presbyter tranſmiſerat, vir Dei ante Coruũ proiecit, eiq; præcepit, dicens: In nomine Ieſu Chriſti Domini noſtri tolle hunc pane, & talem eum in locum proijce, vbi à nullo hominum poſſit inueniri. Tunc Coruus aperto ore, expanſis alis circa eundem panẽ cœpit diſcurrere, crocitare, ac ſi apertè diceret,& obedire ſe velle, & tamẽ iuſſa implere non poſſe. Cui Vir Domini præcipiebat iterum atq; iterum, dicens: Leua, leua ſecurus atque ibi proijce, vbi inueniri non poſsit. Quem diu demoratus quandoque Coruus momordit, leuauit,& receſſit. Poſt trium verò horarum ſpatiũ abiecto pane redijt,& de manu hominis Dei annonam, quam conſueuerat, accepit. [i] Idem author aliud miraculum recenſet, quo Charini cuiuſdam imminentem mortem D. Epiphanius per Coruum in aëre uolitãtem exponebat, his verbis. Cùm aliquando eſſet ad prandium in Epiſcopatu Epiphanius Epiſcopus omnes clericos in menſa habebat. Mos autem erat Epiphanio nocte, & die habere in manibus S. Euangelia,& docere uerbum diuinum, cùmq; in menſa doceret prandentes Epiphanius, auis, quæ dicitur Coruus, intensè vocem emiſit. Dixit autem Charinus prandentibus. Quis nam ex vobis nouit, quid locutus ſit Coruus? Verbum autem diuinum exponebat Epiphanius; eãdem vocem rurſus emittit Coruus; dixit autẽ rurſus Charinus. Quis eſt ex vobis, qui nouit, quid dicat Coruus? Epiphanius verò omnes rurſus docebat in prãdio. Porrò autem rurſus quoq; tertiam vocem emittit Coruus. dixitq; rurſus Charinus. Dixi vobis, quiſnam veſtrum nouit, quid Coruus dicat. dixit quoque Charinus Epiphanio: annuncia mihi, & eris omnium meorũ dominus. Cui reſpondit Epiphanius. Dixit Coruus te non amplius futurum Diaconum, poſt orationem autem tremor inuaſit Charinum, nec locutus eſt amplius, aut comedit, aut bibit, ſed eũ portantes eius pueri tulerunt in domum ſuam, & poſuerunt in lecto, manè verò mortuus eſt. Habebat autem uxorem fideliſſimam, nec erat eis filius, ea obtulit omnia Epiphanio. Laborauerint autem eius manus paralyſi tempore decem annorum, poſtquam ergo eam tenuit Epiphanius, ut eam ſignaret, ſtatim conualuit,& liberata fuit à doloribus. Etſi fabulam aut ſuperſtitionem fortè cuipiam ſapere videbitur, quod nunc relaturus ſum, cùm tamen à uiro ſanctitate & doctrina graui nempè à B. Antonio literis mandatum ſit, neque nos illud commemorare pigebit, maximè quòd ſentẽtiam noſtram de ſolita dæmonis in Corui figura apparitione etiã comprobat, narratio huiuſmodi eſt. *Fertur in regione Puteolorum in Apulia inter aquas nigras & fœtidas ſaxoſum eſſe promontorium & ſcrupeũ. Ex quibus aquis exhalantibus conſueto more teterrima videntur anicula repentè conſurgere, & à Veſpertina Sabbathi hora vſque ad ortum ſecunda feria humanis aſpectibus apparere, & veluti ſoluta à vinculis liberè ſpatiari, alas extendere, plumas depectere. Nec vnquam videntur veſci, nec quolibet aucupis ingenio poſſunt capi. In matutino ſecunda feria ingens Coruus, inſtar Vulturis eas ſequitur, & poſt eas crocitat: quæ protinus aquis immerguntur, nec vlterius apparent, vſque ad veſperam ſequentis ſabbathi. Has vero nonnulli perhibent animas eſſe hominum gehenna deputatas, ſed dominico die cum adiacentibus noctibus pro gloria reſurrectionis Dominicæ refrigerio potiri. Cuius aſſertionis Prudentius adſtipulator eſſe videtur in hymnis ita canens:*

[i] *Tom. 3. in vita Sancti Epiphanij.*

Charini mors per Coruum indicata.

In Chronicis Antonini.

Aues animæ hominum creditæ.

Sunt & Spiritibus ſæpè nocentibus
Pœnarum celebres ſub ſtyge feriæ
Illa nocte ſacra qua redijt Deus,
Stagnis ad ſuperos ex Acheronticis.

Sed Deſiderius Caſſinenſis Abbas rem ſe ſic habere funditus abnegabat. Vmbertus tamen Archiepiſcopus præſente Deſiderio retulit ſe hoc audiuiſſe ab incolis Apuliæ. Nota lector primùm eſſe non poſſe, quia in inferno nulla eſt redemptio, non ſolum liberationis, ſed nec interpolationis, nec diminutionis, nec refrigerationis ab illis, aut in illis pœnis ſecundum D. Thomam & alios. Vtrum autem illud ſic ſe habeat, necne, & quid cauſa ſit, nouit Deus. Hæc D. Antonius. Sed quod poſt diuini illius viri determinationẽ pius lector animaduertẽdus eſt, haudquaquã à noſtra Catholica fide, aut pietate abſonum eſſe, ſi quis non inferni, ſed purgatorij pœnis animas eas addictas, diuina item indulgente clementia dominicę reſurrectioni ſacro die, acerbis igniũ ſupplicijs ad tempus exemptas relaxari dicat, quo elapſo mox à tenebrarum angelo, ſub atra Corui, immenſi inſtar Vulturis, ſpecie, denuò ad conſueta tormenta compelli, vſquequò diuinæ miſericordiæ uiſum fuerit eas omni prorſus calamitate, ac mœrore ſolutos clariſsimo, ac iucundiſſimo ſuo aſpectu frui, permittere. Quod nobis etiam ardentibus votis Chriſtus, patris ſapientia & uerbum, Lux de lumine, ſol æternus omnia uiuificans, eſt orandus, vt omni errorum ac vitiorum caligine, quam quotidiè ſummo ſtudio ater ille Coruus tenebrarũ princeps mentibus noſtris offundit, tandẽ diuini ſui vultus glorioſa fruitione, ac ineffabili æterni gaudij fructu nos beare dignetur. Amen. Cęterùm hic obiter etiam antequam ad Cornices nos accingamus, inſerere lubet, quod [k] Hector Boëthius Deidonanus ſcriptum reliquit in Scotia ex Caractonio quodam eiuſdem inſulę Rege puerum natum eſſe Coruino capite, alioqui in nullo fœdum aſpectu, ac poſtmodum in triumphũ à Rom. ductum.

[k] *Lib. 3. Hiſtor. Scot.*

Puer Coruina facie.

DE CORNICE. Cap. II.

Ordinis ratio.

DVO ſunt potiſsimùm,quæ me mouent, vt inter Coruini generis volucres Cornicem Coruo proximam faciam, corporis ſcilicet magnitudo, atque in omnibus ferè cum eodem ſimilitudo. Vnde non immeritò quibuſdam Gallis, vt Bellonius teſtatur,petit Corbin vocata,quaſi paruus Coruus,ſeu Coruulus. Imò, vt Perottus refert,etiam Cornicem Latinis à Coruo quidam appellatam putant. Sic Gracculos Cornicibus longè minores eſſe res infrà dicet, atque ideò vltimo loco collocandos.

ÆQVIVOCA.

Coronæ oppidū eiusq; ſynonima. — ª In Miſſenicis. — Aeneæ Palladis ſimulachrum. — Corone mulier. — ᵇ Lib. de defect. Orac. — Corone meretrix. — ᶜ Lib. 13. — Corone arcus pars. — Finis bonus. — Corone dictus. — Coronę ſpecies. — Cornice.

KΟρώνη, Corone Meſſeniæ oppidum eſt in Peloponneſo, Ptolomæo teſte. Coron Sophiano, Niſi Nigro dicitur: Pedaſum Πήδασον ab Homero dici putant, vt tradit Strabo. Sed Αἴπεια Aepea vocatum ſcribunt Pauſanias, & Stephanus, qui tamen illud in Laconia vicina regione ponit. Corone item Bithiniæ vrbs Stephano. Hęc ex Ortelio. Aliam in Pelopponeſo ad Pamiſi fluuij dextram, ad mare ſub monte Temathia, ª Pauſanias Coronem ciuitatem fuiſſe dicit à Bœotiæ Coronia, (ex qua conditor eius oriundus fuit) ſic appellatam, quòd mænium fundamenta defodientibus ænea Cornix inuenta ſit. Huius fortè rei argumento in Acropoli æneæ Palladis ſimulachrum, ſub Dio ſtabat, manu Cornicem tenens. Corone Κορώνη mulier eſt, quæ natalem Delij locum Apollinis oſtendit, vt refert ᵇ Plutarchus. Meretrix item, cui mater Κορώνη fuerit, apud Athenæum memoratur. Coronem, id eſt Cornicem, filiam Apollinis legimus in Coroniſmatis carminibus apud ᶜ eundem. Sed qui hæc cantillabant per iocum fortè Cornicem Apollinis filiam fecerunt. Coronem etiā dicimus in arcu, hoc eſt, ſummum cornu, & inciſionem, vbi neruus ſedet. Vnde inquit Euſtathius bonum rerum finem, auream coronen dicimus. Et Suidas τελείωσιν hoc eſt, perfectionem metaphoricè interpretatur. Sed de hoc plura in prouerbijs. Κορώνη etiam coronæ ſpeciem ſignificat figura rotunda Euſtathio, ſic vt hæc uox Latinorum Corona, etiam Græcæ poſsit originis videri. Coronæ præterea (inquit Budæus) ſunt prominentiæ & ueluti ſupercilia quædam parietum arcendis ſtillicidijs inuenta vulgò la Cornice ſimiliter dictæ. Summam quoque penis partem, quam Galen. balanum, Latini glandem vocant, Coronem dixerunt De his quoque in denominatis plura. Luſcinia δαυλιὰ Κορώνη periphraſticè Heſychio, Varino & Suidæ dicta eſt. Turcę Gallinas nigras Cornices uocant teſte ᵈ Ornithologo, quòd proprium nomen non habeant.

SYNONIMA.

Oreb. — Algorab. — Kurka. — Kra. — ª L. de nat. rer. — Gaudes. — Kokis. — Hacha. — Boroſitis. — Xercula. — Κορώνη. — Κουρώνα. — Κυρακα. — Etymolog. — Cornix eiusque etymologia. — ᵇ L. 1. Epi. 3.

OREB Hebraicè Coruus eſt, quę uox & Cornices & genus omne Coruinū cōprehendi: Bellunēſis Monchar Algorab roſtrum Cornicis interpretatur. In trilingui cuiuſdā dictionario כורכא Kurka, Chaldaica, ut uidetur, uox pro Cornice ſcribitur. קאת Kauth Septuaginta Pelecanum uertūt: Vulgata editio Onocratulū. In Thalmud hęc auis (teſte Rabbi Dauid Kimhi) alio nomine קיק Kik uocatur ſolitaria & loca maritima incolēs: eā Iudęi Germani uulgò Kra, id eſt, Cornicem interpretantur teſte Germano quodā Hebręarum literarū perito. ª Albertus alicubi pro Cornice Gaudes, nimirū ex Auicennę interprete, reddit. Cornix etiā Kokis dicitur: Alberto hacha, Kiranidi Boroſitis, Syluatico Xercula. Gręcū nomē Κορώνη eſt, & uulgare hodie Κουρώνα, uel κουράκα. Dicitur uerò Κορώνη quaſi κρώνη à uerbo κρώζω, ἢ παρὰ τὸ καῦρον, ἢ γαῦρον ὅπερ σημαίνει τὸ κακόν ut habet Etymologus. Polyrrhenijs Cretæ populis Cornix κόμβα dicitur teſte Heſychio. Eidem & Varino κηραὶς alio nomine, cui proximum eſt Germanum Krae. Græcos Cornicem κορὶ uocare author eſt Horus. Latini Cornicem appellant: quod quidem à Coruu deriuāt, alij à Græco, Aut forſan utraque per onomatopœiā dicta, aut à uerbo κρώζω. Diminutiuum à Cornice eſt Cornicula, qua ᵇ Horatius utitur: —*Moueat Cornicula riſum, &c.* Pro hac Varinus & Heſych. apud Græcos κορωνία ſubſtituūt, cùm inquiūt: κολοιοὶ μικραὶ κορωνίαι, quaſi diminutiuū ſit à κορώνη. Verùm κορωνὶς potiùs dicēdū uidetur. Et ſic legitur apud Tretzen κολοιοὺς ἢ μικρότερα κορωνίς. Itē κορωνιδεὺς Heſyc. & Varino pullū Cornicis ſignificat, hinc pluralis numerus κορωνιδεῖς apud Euſtathiū. Italis dicitur Cornice, Cornacchia, Cornacchio, Gracchia Hiſpanis Corneia. Gallis petit Corbin, quaſi paruus Coruulus, Corneille, Graille, Graillat. Pullū Galli Corneilleau nūcupāt Germani Crae, Krah, Heuskrae, Schvvartzkrahe, quæ domeſticā & atrā Cornicē ſonant, nimirū ad diſtinctionē Cornicis variæ. Malè igitur ab Ornithol. VVinterkrae, hoc eſt, hiberna vocatur, cùm hoc variæ propriū ſit. Quod ſi verū dicit Etymol. Gręcis Κορώνη dictā à verbo Κρώζω, qđ vocē Cornicis exprimit, pari pacto Krae German. per

Onoma-

onomatopeiam confictum videri poteſt. Similem enim Coruo vocem edit, quæ eſt Κραε, à qua non admodum diſſonat Krae. Non diſſimilis originis videntur Gallorum Graille, & Italorum Gracchia, in quibus primæ ſyllabæ non multùm variant terminationibus, vt in idiomatum varietate accidit, ſolùm diuerſis. Hinc & Κεράις, quo nomine Heſychius Cornicem vocat, originem agnoſcere videtur. Hos igitur Krayen dicunt Germani, in quibus garrulitatem nimiã notare volunt, quod item Latini cornicari aiũt. Ideò garrulam Ouidius Cornicem vocat. Anglicum à Crouu. Illyricum vvrana. Anglis etiam Craye à Germanis Saxonibus, vt pleraq;, acceptum nomen vſitatum eſt, è quo Gallos quoſdam, qui Cornicem etiam Graie vocant, id vocabuli mutuatos aſſerit Bellonius, contra eos, qui vocum alluſione decepti Graye Gracculum eſſe Latinorum planè exiſtimârunt.

Krayen qui Germanis. Cornicari quid.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

CORNIX Coruini generis auis eſt, & perinde atque Coruus Græca appellatione οἰωνῶν continetur, qua non Aquilę tãtùm, Vultures, Milui, & Accipitres, ſed & hoc non adunco roſtro, immundum & carniuorum alitum genus comprehendi volunt. Eſt Cornix non vnius generis: præter hanc enim, quę per excellentiã eo nomine dicitur, alia eſt Cornix frugiuora dicta, alia varia, alia marina ſeu aquatica, ſed hæc vltima, etſi cõmuni cũ Cornicibus nomine gaudet, genere diuerſa tamen eſt, utpotè palmipes. Hunc itaque in alium locũ ablegabimus. Illas uerò Cornici propriè & abſolutè dictæ, quam omnium primo deſcribemus, demum ſubnectemus.

Οἰωνοὶ quę aues dicantur.

FORMA.

PRIMVM Cornicis genus omnes Gracculos uincit magnitudine (quamuis contrà icon quam damus ex Bellonio minorem oſtendat) minus tamen eſt Cornice ſpermologo, & multò minus Coruo. Roſtro, cruribus, & toto corpore undiquaq; nigerrimis, ita ut præ nigredine ſplendeat, & ad lucem obuerſa quaſi Indicum colorem, id eſt, nigrum ſubcæruleum referat. Roſtrum tamen propè caput albicat, duriſſimum, firmiſsimum adinſtar cornu, oblongũ, haud aduncum, uerùm acutiſsimum, quo nuces & alia dura etiam pertundit. Reliqua corporis habitudo Coruo admodum ſimilis eſt. Superior roſtri parte barbulas quaſdam ueluti ſetas habet circa palpebras, aliquando etiam inferius nigra quædam ueluti granula, eaq; minima. Pro ingluuie gulam et patentiorem propius uentriculum natura dedit. Quamuis uerò naturaliter, ut Coruus, ita & Cornix nigra ſit, uiſa tamen nonnunquam alba, ſed ob raritatem miraculi loco habita, & naturæ ueluti monſtrum. Vnde, *Rhodigini mei* (inquit [a] Ludouicus Cælius) *perlegans vſurpare prouerbium, vbi rarenter quid admodùm & ferè nunquam obtingere volunt ſignificare. Dicunt enim perinde eſſe infrequens, ac ſit alba Cornix, ceu ferè non viſatur id auitij genus albicans. Cæterùm ſcitu condignum eſt, viſam temporibus meis, dum iſta proderem duorum ferè ſtadiorum ſpatio à patriæ* (Rhodigij) *mœnibus Cornicem albam, capite nigricante, ſicuti cæteris alarum apicibus in rubedinem vergentibus. Nec erat expreſſus candor, ſed liuens aliquomodo. Fuit ea mẽſibus aliquot omnibus conſpicua, non parum multis ad inſolentem ſpeciem, ad ſpectaculum confluentibus. Quia & nonnullis abijt ea res in prodigium, quod poſt eam viſam nunquam loci fuiſſet pax, tumentibus tunc pernicioſiſſimis bellorum procellis ac latius graſſante ferri licentia.* Hæc ille. In domo Ludouici Patauini Cardinalis Cornicem albam ſibi uiſam Niphus ſcribit: Talem Perottus quoque alibi ſe uidiſſe teſtatur. Illud uerò ut minimè mirum, ita neque uerùm eſt, quod [b] Strabo refert ex Poſidonio, *peculiare eſſe Hiſpaniæ, vt nigra ibi ſint Cornices.* Vbiq; enim gentium nigras eſſe nemo neſcit. Similiter & quid [c] Plinius ſibi uelit ignoro, dum dicit, *fuiſſe in vrbe Roma*, dum naturalem hiſtoriam conderet, *equitis Romani Cornicem è Bætica colore mira admodum nigro*, cùm non uideam quomodo noſtris iſtis uulgaribus nigriores reperiri poſsint. Album fuiſſe certè mirũ erat. Huc fortè pertinere aues Memnonias Ouidij, Aeliani, Oppiani, aliorumq; Poetarũ fabulis celebratas uult [d] Dalechampius. Ait enim earum formam à Cornicis deſcriptione non multùm abhorrere, ideoq; Cornicularũ genus exiſtimat. Sed cùm Aelianus, ut ipſemet teſtatur, figura corporis & forma Accipitribus ſimiles eſſe uelit, atq; unguibus aduncis, nigras totas, ſemina edere, non carnẽ: hæc omnia præter uictum & colorem Cornici minimè meo iudicio congruunt. Verùm de hiſcè latius ſuo loco. Cornicibus [e] Lucianus ridiculosè Eunuchos comparat, quòd ſcilicet, ut illæ, nec inter Coruos nec Columbas; Sic neque inter fæminas, neq; uiros hi numerari poſsint; quemadmodum enim Cornix cum Columbis colore, cum Coruis magnitudine diſsidet, ita etiam Eunuchus animal quoddam uarium eſt, & neutrius ſexus particeps. Pari penè pacto de Coruo albo à [f] Galeno dictum fuit, neque Coruis eum ob colorem alienum, neque Columbis ob magnitudinem ritè accenſeri poſse.

Magnitudo. Color. Roſtrum. Cornix alba.

[a] L. 17 lect. antiq. c. 11.

[b] Lib. 3.

[c] L. 10. c. 43

Memnonię aues.

[d] In comm. lib. 10. c. 26. Plin.

[e] In Eunucho.

Cornici Eunuchus comparatus.

[f] Lib. 1. de nat. fac. c. 17

CORNIX NIGRA BELLONII.

LOCVS.

CORNICES circa vrbes pręcipuè verſantur, itē circa domos, & ſterquilinia. Circa maris item littora, & fluminum ripas frequentes ſunt, vt piſces vnda eiectos deuorent. Vnde, etſi vbiq; ferè inueniuntur, in Britañia tamen priuatim ingēs Cornicū copia Cardano, & Turnero eſſe dicitur, cū quia mari vndiquaq; alluitur, tū quoniam in pabulo humido eius ſoli vermes abūdant. *Vbi enim pabulum*, inquit [a] Cardanus, *ibidem animalia ſunt, quæ eo veſcuntur, atque immodicè tunc multiplicantur, cum vbique abundauerit.*

Britannia cur multas Cornices alat.

[a] Lib. 10. de Subtil.

VOX.

VARINVS κρώζειν de Coruis, de Cornicibus verò κράζειν dici ſcribit. Alij contrà legendum putant. Nā Pollux τὰς κορώνας κρώζειν ſcribit, & Euphorion apud Athenæum Ὑετόμαντις ὅτι κρώζει κορώνη, & Aratus παχέα κρώζουσα de Cornice dixit, & Heſiodus.

Κρώζειν. Κράζειν.

Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη, hoc eſt.

Ne fortè inſidıat cornicans garrula Cornix.

Idem [a] Ariſtophanes facit. Vt vt eſt, non malè fortè, vt idem Varinus teſtatur, vocabulo in Εκλαγξα, indifferenter Cornix, vel Coruus κράζων, vel κρώζων dicentur, ab ſimilem nempè vocis aſperitatem, vnde & crocitum Latini non minus Cornici, quàm Coruo tribuunt, vt [b] Politianus, dum de Cornice loquitur:

[a] In equitib. [b] In Ruſtico.

Crocituq; grauem pluuiam increpat vſq; morantem.

Sic non ſecus, atque Coruum raucum vocant, vt [c] Pontanus:

[c] Li. 1. amor.

Raucaq;

Raucaq; cùm Cornix, & benè cantet Olor.

Stridulam Prudentius:

Nec ſago clangore loquax, nec ſtridula Cornix.

Vnde quia vocem Coruo ſimilem edit Cras cras, itaque ſpei ſymbolum Cornicem nonnulli pronuntiant. Huic conſonat Græcum κρώζειν Cornici, vt diximus à Varino propriè tributũ. Vnde Germanum krae non temerè à voce impoſitum videri debet. Kratzen enim Germanis radere, ſeu ſcabere ſignificat. Aſpera enim vox, & ſcabra ingrata eſt, & aures veluti radit. Canentem Cornicem Latini propriè cornicari aiunt, vt Coruum crocitare. Vtitur hac voce tranſlatitiè Perſius:

Cornix cur ſpei ſymbolum.

Krae cur Germanis Cornix dicta.

Cornicari.

Neſcio quid tecum graue cornicaris ineptè.

id eſt, Cornicum more fruſtra garris. Hoc Itali gracchiare, & gracchiuolare dicunt: Arioſtus.

Sol dentro in van ſe li beſtemmia, e gracchia.

Galli gazouiller, Germani kraeyen vocant. Crocitum verò impropriè à Pontano Cornici attributum, Coruo malim relinquere, cum quo & κρώζειν Græcorum, & Latinorum crocire magis conuenit. Vnde non omninò reprobanda Varini videtur ſententia, qui vel κρώζειν de Coruo, vel κρώζειν de Cornice tantùm, vel vtrumq; de vtrolibet promiſcuè dici vult. In ſumma garrulitatis ob ſtreperi cantus aſſiduitatem ab [d] Ouidio Cornix arguitur:

Crocitus Corui proprius.

[d] Metamorph. 2.

—— Quem garrula motis

Conſequitur pennis; ſcitetur vt omnia Cornix.

quare & loquacem [e] alibi eam vocat:

[e] Faſt. 2.

Et ſine lite loquax cum Palladis alite Cornix.

Hinc Agathocles Siciliæ Rex ob loquacitatem Cornix dictus fuit. imò ob nimium garrulitatis ſtudium, & importunitatem [f] Virgilio improbitatis inceſſitur:

Agathocles Cornix dictus.

[f] Georg. 2.

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce.

Hic tamen Seruius per plenam uocem, raucam intelligit, quam fortè craſſam, ſeu grauem meliùs dixiſſet, cùm & Aratus dicat παχεῖα κρώζουσα. Alibi uerò ubi [g] Virgilij uerſum exponit.

[g] Bucol. 1.

Sæpè ſiniſtra caua prædixit ab ilice Cornix,

Clamore eam, & rixis lætari tradit, ideoq; ſua garrulitate damnum ſignificare, præſertim ab militibus, qui maximè clamoſi ſunt, & rixarum cupidi. Quare Græci Poëtæ etiam λακέρυζαν, id eſt uociferatricem, & clamatricem, & tranſpoſitis primis ſyllabis κακάρυζαν uocârunt. Demùm & ipſa humanas uoces imitari nonnullis creditur, hunc [h] Papinij uerſum citantibus:

Cornix humanos ſermones diſcit.

[h] In Siluis.

Quæ refert iungens iterata vocabula Cornix.

Omnes tamen ferè Codices (Perdix) habent, atq; ita legendum eſſe ex ijs, quæ de Perdicis docilitate ſuo loco dicturi ſumus, liquebit. Adde, quod Serenus garrulã appellat Perdicem, id eſt, canoram. Cornicem uerò & ipſam uocalem, & humani ſermonis capacem inueniri, liquidò ſcimus, & [i] Plinius locupletiſſimus teſtis accedit, ſic ſcribens: *Nunc quoque erat in urbe Roma hæc prodente me, equitis Romani Cornix è Bætica primùm colore mira admodum nigro, deinde plura contexta verba exprimens, & alia atq; alia crebrò addiſcens.* Quamuis Cornices τανυγλώσσας [k] Homerus uocet, id eſt, lingua longa, & extenſa, ideoq; ad humanam uocem uix habiles. Etenim tales latiore lingua præditas eſſe Ariſtoteles author eſt, ut ſuprà ex Pſittacorum hiſtoria latè patet.

[i] L. 10. c. 43.

[k] Odyſſ. E.

MOTVS.

CORNIX è genere earum auium eſt, quę celeriter uolant. Hinc [a] Ouidius:

[a] In Epigr.

Huc leuiter Cornix pennis delapſa per auras

Venit. &c.

Ab incerto uolatu, ut credibile eſt, Vaga Horatio dicitur. Quod ad greſſum attinet, ijs annumeratur quæ ambulant aues, non currunt, aut ſaliunt. Hoc [b] Virgilius ſpatiari uocat:

Cornicis greſſus.

[b] Georg. 1.

Sola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.

Et Claudianus gradi:

—— Graditur ſi littere Cornix.

id eſt, ut Politianus exponit:

Luſca gradu Cornix lento metitur arenas.

Idque præſertim inſtante pluuia. Cùm uerò pullos paſcit, aſſiduè currere dicitur.

VICTVS.

[a] 8.Hiſt.c.3 Phiromach[us] Cornici comparatus quare.

CORNICES [a] Ariſtoteles annumerat pamphagis,id eſt,omniuoris. Quare non inconueniēter Phiromachum Poſſidippus,cuius venter omne ciborum genus auidiſſimè admittebat,Cornici comparabat hoc epigrammate.

Phiromachum veluti Cornicem multa vorantem,
Nocturnam tumuli foſſa profunda tenet.

Cur Mineruæ inuiſæ. [b] In Bucol.

Carnes enim,piſces,& fruges vorant promiſcuè,& littora,vt idem teſtatur,petunt, & quæ unda abiecerat,depaſcuntur: Sic vermes, & quoduis inſecti genus. Vnde locis humidis,& quæ terræ vermibus ſcateant, frequentes habitant. Præterea nucibus, vt Plinius teſtatur, in cibo gaudent,quarum duritiem roſtro repugnantem,volantes in altum in ſaxa tegulaſq; iaciunt,donec quaſſatam perfringere queant,eaq; ratione nucleo frui. Baccis etiam cùm aliarum arborum,tum oliuarum præſertim veſcuntur. Vnde velut olearum vaſtatrices Mineruæ inuiſas fabulantur Poëtæ. Si quid verò [b] Seruio Grammatico credimus,etiam alias aues inuadunt,non alia, quā cibi gratia illectæ, qua in re & Coruum imitātur,& ſui generis ingenium exprimunt.

GENERATIO. EDVCATIO.

Nidus. [a] L.3.c.9.de Animal.

NIDVLANTVR Cornices in ſummis arborū frondibus. Vnde falſum eſt, quod vti Coruos, ſic Cornices ſellando ore concipere quidam exiſtiment. Quod enim in naturæ modum inuicem permiſceantur præter Orum,qui tamen nonnulla ad fabulam potiùs, quàm ad rei veritatem recitat, ipſa etiam quotidiana experientia teſtis eſt,quamuis minimè propalam,vt ait [a] Aelianus: *Cornices non temerè, nec impudenter miſceri videas*. imò quod maius eſt,amanter

Cornicum caſtitas.

mutuam inter ſe fidem ſeruant Cornices,cùm ſemel ſocietatem inter ſe inierunt, quod ſi alterutra moriatur,alteram,quæ ei ſupereſt,vſque ad extremum vitæ diem viduam permanere referunt. Quæ res illis cum Coruis,vt ſuprà audiuimus,communis eſt. Fœtus earum,authore Plinio poſt ſolſtitium accidit. Oua pariunt gemina,eaq; (ſi Alberto credimus) picta,vt Picæ, & Paſſeres,ex quibus mas,& fęmina plerumq; gignuntur, rariùs ex vtroque vel hoc, vel illud, vt

[b] L.2.Probl. 64.

Orus ſcribit. Nam pauciparæ ſunt,& infęcundæ, cuius rei cauſam [b] Alexander Aphrodiſienſis ſic explicat. *Cur animantium alia parere plura, alia pauciora conſueuerunt? Cenſendum naturam ſic ſtatuiſſe, ut quæ breui tempore viuerent, hæc partu eſſent numeroſiori, videlicet ea de cauſa, ut vitæ breuitas partus copiâ compenſaretur. Quæ autem diu viuerent hæc pauca procrearent, quippe cùm temporis amplitudo poſſet rei,quam natura ſpectaret,ſatiſfacere. Sunt hoc in genere elephanti,Cornices,Cerui. Quæ verò mediocriter viuerent,hæc etiam partu eſſent mediocri. Stirpes quoque eodem illo modo fructificant.* Hactenus Alexander. At fœminæ tantùm incubant & aſſiduò,mares verò cibum ſuggerunt, & incubantes paſcunt, ut inquit Ariſtoteles. Albertus id Coruos etiam facere ait, quod quidem verum eſt,atque ita toti generi potiùs, quàm vni ſpeciei conuenire. De pullorum enixu ſimile quid, atque de Bubonibus memoriæ prodiderunt Plinius ex Hyla, & Oppianus; quorum hic; *Cornicum pulli*, inquit, *ouis non ad caput ruptis, vt cæterarum auium, ſed retrorſum, pedibus*

Cornices à cauda exeunt. Cornices naſcuntur cæcæ. [c] 4.de Generat.cap.6.

primùm prolatis,excluduntur. Ille vero, *Hilas,ait, Cornices à cauda exire de ouo tradit, quoniam pondere capitum peruerſa oua poſteriorem partem corporum fouendam matri applicent*. Sed quid hac in re ſtatuendum ſit,id de Bubonis generatione iam ſatis diximus. Verùm vti illis fidem hac in parte non adhibemus,ita cæcos naſci libentiùs multò [c] Ariſtoteli veridico Philoſopho credimus, cuius hæc ſunt verba: *Aues nonnulla imperfectos, & cæcos pariunt pullos, vt quæ paruo corpore multos progenerant,vt ſunt Cornix,Pica,Paſſer,Hirundo,& quæ in paucipara genere copiam alimenti parere vnà cum prole non ſolent,vt Palumbes,Turtur,Columba*. Verùm quod hîc multiparam vocet Cornicem Ariſtoteles,Alberto, & Alexandro apertè refragatur, & forſan non immeritò. Nolim tamen affirmare,cùm nunquam mihi eius nidum videre contigerit. Itaq; id à peritis petēdum eſt. Pullos quidem,vt audio,non prius paſcunt, quàm plumis veſtiri incipiant, quod etiam de Coruis traditur,& alijs pleriſq; volacibus magis, quàm pulueratricibus. Hæ enim confeſtim editæ per ſe comedunt. Fœtum etiam iam volandi potentem ſumma pietate diu proſequun-

[d] 6.de Hiſt. cap.8. [e] 12.Orig. cap.7.

tur,& auolantem ſubinde diu comitantur,vt [d] Ariſtoteles ſcribit. Vnde eas pietatis ergò non immeritò [e] Iſidorus prædicat. *Eximia*,inquit,*in illis circa filios pietas. Nam adeò nidos impensè fouent,vt aſſiduo incubitu plumas exuant. Quare initâ naturæ talione, & decreto, quantum temporis impenderint in fœtibus educandis,tantum & ipſæ ſenio confectæ à pullis ſuis aluntur*. Et D.Baſilius, *laudandus eſt ſanè*,inquit,*Cornicis erga ſuam prolem amor: laudanda eſt diligentia: Hæc ſuos pullos iam volantes comitatur, ſuppeditanſq; alimoniam aliquandiu enutrit*. Hæc igitur Cornicum, & generatio, & educatio eſt.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

CORNICIBVS cum Ciconijs amicitiã quandã intercedere ex eo conſtat, quòd hiſce maria tranſuolantibus, & in Aſiam collecto agmine pergentibus duces ſeſe præbeant. Quam amicitiam ſummo iſtoc encomio quidam perſequitur. Mores verò Ciconiarum haud longè dixeris à prudentia rationeq; diſtare. Ita vno tempore omnes in noſtras prouincias veniunt:ita ſub vno ſigno, quaſi militari quapiam teſſera hinc à nobis auolant. Cornices autem noſtrates, veluti lictores ipſas, ſatelliteſq; comitantur, atque deducunt. Quin, vt mihi videtur & ſocias ſeſe offerunt, auxiliareſq; aduerſus aues ipſis aduerſarias, atq; hoſtes. Cuius rei argumento ſunt, primum quòd noſtris in prouincijs illo tempore nulla prorſus Cornix conſpicitur. Deinde cũ vulneribus, apertè præſtitæ tutelæ, & ſuppetiarum indicia nobis afferunt. Quis apud ipſas hoſpitalitatis quæſo iura præſcripſit? Quis ipſis deſerti exercitus pœnam minatus eſt, vt nulla prorſus deducendis ſeſe ſubtrahat copijs? Audiant hæc homines ij, qui hoſpitio neminem acceptant, ianuaſq; ſuas occludunt, & neque hyeme, neque noctu ſolo tegmine peregrinos aduenaſq; ſuſcipiunt. Cornix quoque & Ardeola amicæ ſunt, vt quarum vtraque contra Vulpẽ puguet hoſtem communem, quod [a] Ariſt. [b] Plinius teſtantur, & alij. Quod verò Simiæ ridiculi animalis miram ſpeciem, non aliter, ac paruæ Aues Noctuam, tam ſedulò miratur, videndum eſt, numquid id velut amicitiæ, quam cum ea colere cupiat, ſignum ſit, vel num potiùs ſtoliditati eius aſcribendum. Hoſtes verò, vt malorum copia ſemper bonis præponderat, longè plures habet, & in primis Muſtelam inter quadrupedes. Hęc enim *Cornicis oua, & pullos*, vt inquit Ariſtoteles, *violat, & nidos ſæpè diripit*. Eadem etiam ouis Columbæ vt quę diſſipet, & exugat, ab authore libri de natura rerum inſidiari traditur. Cum Noctua pluſquã vatiniano odio diſſidet. Nam, vt [c] Philoſophus & ex hoc [d] Aelianus refert: *Cornix meridie oua ſurripiens Noctuæ abſumit, cum non clarè interdiu Noctua videat. Noctua contrà oua Cornicis noctu excedit, eſtq́; altera interdiu, altera noctu velut partitò inuicem imperio potentior*. Quinimò eò etiam potentiæ & feritatis deuenit, vt auem Tympanum nomine Ariſtotele authore non vexet ſolùm, ſed & occidat. Atque hanc crudelitatem non fert impunè. Nam & ipſa ab alijs rapacibus deuoratur, & tam procax eſt, & petulans, vt Aquilas tanquam hoſtes ſuos impugnare audeat, vnde illæ vbi cum laceſſentibus certare multùm diſtulerint, tãdem impatientia victæ importunas lacerant. Et hæc quidem fortè inimicitię Cornicis cauſa eſt cum Circo, vt [e] Aelianus teſtatur, quòd videlicet Circus ex Accipitrũ genere capere eas, & dilaniare conetur. Fit tamen nonnunquam, quod idem docet, ut Aquilas eludant, & deplument etiam, forſan aut Aquilis cõniuentibus, aut Cornicibus dexteritate quadam velociter, cùm opus eſt, ſe ſubducentibus. Ex eo etiam, quod quemadmodum Mizaldus tradit, ſi in reliquias inciderint à Lupo ſemeſas, moriantur Cornices, forſan quis non abſurdè quandam inter hoſce antipathiam colliget.

Amicitia Cornicis. Ciconia.
Cum Ardeola.
[a] 9. H. c. 1.
[b] L. 10. c. 74
Cornix Simiam miratur.
Inimicitia cũ Muſtela
Cũ Noctua
[c] 9. H. c. 1.
[d] 3 de anim. cap. 9.
Cum Tympano aue.
Cũ Aquila.
Cum Circo Accipitre.
[e] 6 de anim. cap. 45.

INGENIVM. MORES.

INgenij ſanè cuiuſdam eſt, & ſolertiæ, quod [a] Plinius tradidit, nimirùm ſi nucem ex arbore lectam roſtro duro alioqui & robuſto pertuſo cortice Cornix perfringere nequeat, tum ad aſtum conuerſa in altum volat, eamq; in ſaxa ac tegulas iterum, ac ſæpiùs tam diu deijcit, donec quaſſata perrumpatur. Callidæ huic aui ſeſe comparat Thranias Seruus, apud Plautum, Simonem verò, & Theuropidem Vulturios nuncupat, ideſt, vafros ſenes, quos tamen ipſe aſtu longè ſuperet:

Viden pictum, inquit, *vbi ludificatur Cornix vna Vulturios duos?*
Cornix aſtat, ea Vulturios duos viciſſim vellicat?
Quæſo huc ad me ſpecta Cornicem, vt conſpicere poſſies.
Iam vides? T H. profectò nullam equidem ibi Cornicem intueor.
T H. At tu iſtas aduerſum obtuere, quoniam Cornicem nequis
Conſpicari; ſi Vulturios fortè poſſis contui.

Cornix quoq; herbarum vires ignorare non videtur, dum, ut author eſt [b] Zoroaſtres, uerbenacam ſupinam nidis imponit, ut ab eiſdem blattas, aliaſq; beſtiolas abigat. Quin etiam quod uel maximè ipſarum declarat ingenium, ſermonem quoque humanum imitentur, ut antea, dũ de Pſittacis uerba fecimus, admonuimus. Imò uerò tam induſtria Cornix eſt, ut Merthes Aegyptiorum Rex unam habuerit tam egregiè cicuratam atque inſtructam, ut litteras quocunque ille iuberet, eò perduceret. Quod ad mores attinet, pia in primis & benigna eſt erga ſuos pullos. Auium enim omnium, ſi uerum dicunt [c] Plinius & [d] Ariſtoteles, ſola Cornix uolantes pullos ali-

[a] L. 10. c. 12
Aſtus in frangendis nucibus.
Thranias Seruus Cornici comparatus.
[b] In Geopon.
Amor in pullos.
Merthis Regis Cornix.
Pietas.
[c] 10. c. 12.
[d] 6. H. c. 6.

los aliquandiu comitatur, & adultis nihilominus ad quoddam tempus proſpicit, cùm pleræq; aliæ ſimul, atq; uolare poſſint, non ſolùm pullos non curent, imò uerò abigant, & cum nido è tota regione etiam expellant, vt Aquilæ, & Corui. Iam verò quanta prudentia, & induſtria

Œconomia. œconomiam inſtituunt, dum operas ſuas ita partiuntur, vt fæmina de rebus domeſticis tantùm ſollicita, ſola fouendis ouis, & aſſiduò incumbat, mas verò ea, quæ foris ſunt, curans, &

Amoris mutui ſpecimen. coniugi antè, & pullis vbi nati ſunt, cibi quod ſatis eſt, indefeſſo labore ſuppeditet. Amoris ſanè, & fidei coniugalis rarum certè de ſe præbent ſpecimen. Etenim, vt ex [e] Aeliano ſcribit

[e] Philolog. lib. 25. Volaterranus, *Cornices inter ſe fidiſſimæ ſunt, miraq; his caſtitatis, & matrimonij cura, nec minor modeſtia haud palam coeuntibus. Extincta conſorte alteri viduitas impolluta, quare & inter hymenæos pro concordia pudicitiaq; felici auſpicio inuocantur. In augurijs quoque vna ex his viſa fortunatiſſimum putant.* Hæc ille. Verùm vt obiter dicam, ego fortunatum hoc auſpicium eſſe non legi apud

[f] Lib. 1. Hieroglyph. Aelianum: & ſi legeretur, non approbarem: Nam [f] Orus ita ſcribit: *Cùm vni Cornici occurrerent homines, augurantur præſagium ſibi hoc eſſe viduæ vitæ, quod ſcilicet animali viduam agenti vitam obuiam facti fuerint.* [g] Cęlius hunc locum transferens ſimpliciter reddit: *Cornix ſolitaria viſa oſtentum veteribus faciebat.* Sed melius Politianus: *Qui ſedes auium*, inquit, *& volatus obſeruant inauſpicatum eſſe captantibus auguria dicunt, vnius tantùm Cornicis obſequium.* Sed de his plura

[g] Lib. 29. Lect. Antiq. cap. 18.

in augurijs. Hanc Cornicum inuiolatam etiam à morte coniugij fidem & Orus teſtatur. *Cornix gemina*, ait, *ſolet oua parere, ex quibus mas & fæmina gignuntur, vbi verò, quod rarò tamen euenit, duo maſcula, vel duo fæminina oua pepererit, mares fæminis connubio iuncti, nunquam ad alterum diuertunt coniugem, ac ne ipſa quidem fæmina, quoad viuit, ad alterum marem, ſed disiunctis ſemper degunt.* Ita quidem Orus, ſed magis conueniret, ſi cum ex duobus ouis alter mas, altera fęmina gignitur, ipſæ genitę Cornices connubio inter ſe iungantur, quam quando, vel vterq; mas, uel vtraq; fæmina generantur. Sed Græcus etiam codex ſic habet, vt Mercerus interpres Latinus tranſtulit. Græci ſanè (inquit idem Orus) in hunc uſque diem ob tãtam harum auium concordiam

Ἐκκορὶ. in nuptijs ignorantes, uerbum illud ἐκκορὶ vſurpare ſolent, nimirum Cornicem κορὶ appellantes. Verùm nemo Græcorum, quod ſciam, Cornicem κορὶ uocauit, præter Orum. Germanis certè, atque inferioribus potiſſimùm, ut audio Kori vox, ſeu interiectio blandientis eſt, & ſuauiori cupientis nuptijs ſanè perquàm accommodata. Ab amico quodam ruri habitante audiſſe ſe refert Ornithologus per decennium continuum, & amplius, Cornicem marem, & fæminam certo anni tempore quotidiè ad domum eius, vt cibum ſibi expoſitum caperent aduolare ſolitas, inſigni profectò coniugalis fidei intemeratæ argumento. Meritò igitur à Baptiſta Mantuano Concordis epitheto celebratur eo carmine:

Concors Nyctimene, Cornix cum coniuge Progne.

ÆTAS.

[a] Saty. 10. CORNICIS uitá longiſſima eſt, utpotè cui nouem noſtras ętates dedit Heſiodus. Hinc [a] Iuuenalis de Neſtore longæuo:

Exemplum vitæ fuit à Cornice ſecundæ.

Quare ἐννεάγηρα κορώνη apud Aratum, quòd nouem ętatum annos uiuat: uel nouẽ pro multis accipiendũ poeticè, ut ſit πολύγηρα, uti Theon interpretatur.

Et Cornicibus omnibus ſuperſtes.

[b] 3. & 4. carmin. Hyperbole eſt prouerbialis apud Martialem de uehementer annoſis. Ideò annoſa [b] Horatio dicitur, & uetula.

Seruatura diu parem
Cornicis vetula temporibus Lycen.

Verùm in aſſignanda hac prodigioſa Cornicis ętate parùm conuenire authores uideo. Heſio-

[c] Li. 7. c. 48. dus enim teſte [c] Plinio Cornici nouem ætates tribuit, quas γενεὰς nominat. Quid uerò per has intelligendum, ſuprà de Corui ætate abundè explicuimus. Ariſtophanes quinque tantùm οὐκ οἶσθ' ὅτι πέντε γενεὰς ἀνδρῶν ζώει λακέρυζα κορώνη; *Non ſcis quod quinque generationes virorum viuat garrula Cornix?* Centum uerò Aegyptios annos Cornices uiuere Orus tradit. Conſtat

Ægyptiorũ annus. autem Aegyptius annus (ut idem ait) quatuor noſtris communibus. Nobis uerò probabilius eſt, per γενεὰν apud Heſiodum annum unum ſolarem deſignari. Heſiodum tamen maior ſcriptorum pars ſequuta eſt, eiuſque ſententiam uarij uarijs poetæ poematis expreſsère, & in primis Ouidius:

Viuit, & annifera Cornix inuiſa Mineruæ
Illa quidem ſæclis non peritura nouem.

[d] Plutarchus:

[d] Lib. de defect. Oracul.

Quanta homini eſt ætas vegeto dum corpore durat

Ter

Ter tres ætates humanas garrula Cornix
Vincit. &c. Item:
Ter tria ſæcla hominis tranſmittit garrula Cornix.

Et Auſonius:

Et toties trino Cornix viuacior æuo.

AFFECTVS CORPORIS.

CORVI, vt ſuo loco dictum eſt, ęgrotant ſexagenis diebus, ſiti maximè afflicti antequam fici per autumnum coquantur, ſic Cornici ab eo tempore malè eſt, nempè à ſolſtitio æſtiuo, ſi authori libri de natura rerum credimus. Scabie verò, & lepra eam affici ſcribit [a] Porphyrius. Sic quemadmodum Philes, & [b] Aelianus ſcribunt, ſi carnes à Lupo ſemeſas comederit, extinguitur. An forſaſſe halitus ille lupinus, quo carnes perfuſa ſuut, occulto quodam naturæ diſſidio Cornici potiùs, quàm alijs animantibus perniciem adfert? An potiùs Cornicem ob degustatas eas carnium reliquias acri illa lupi ſaliua conſperſas, & quod in ſemiputridas interijſſe quiſpiam fortuitò obſeruauit, quique ignoraret cauſam inconſideratiùs ſolam Cornicem earum paſtu interire credidit?

[a] *Lib. de abſtinendo ab Animatis.*
[b] *Lib. 8. de Animal. c. 46.*

RATIO CAPIENDI.

EA, quam in ſuperiori hiſtoria docuimus ex [a] Petro Creſcentio, Coruos capiendi ratio ad Cornices etiam transferri poterit; etenim vtriſq; accommodata eſt. Ponit tamen idem prętereà aliam, & Cornici peculiarem his verbis: *Capitur Cornix delectabili quodam modo. Cornix capta duobus perbreuibus lignis, ſeu bacillis ad principium alarum annexis, ſupremo in terram firmatur. Clamat illa, & fugere nititur, aduolant aliæ iuuandi animo, ex quibus illa proximam roſtro, & vnguibus correptam, detinet; quæ ſic detenta, facilè capitur.* Quem aucupandi modum P. Angelius [b] Bargæus clariſſimus noſtri ſæculi poeta hiſce doctiſſimis verſibus doctiſſimè complexus eſt.

[a] *L. 10. c. 28*
[b] *L. 1. Ixeut.*

Quid? qui Cornicem, ſi quam cepere, ſupinam
Exponunt agro in medio, quem durus arator
Proſcidit, & ſolidas inuertit vomere glebas?
Namq́, & dum queritur, voceſq́, integrat amaras,
Accurrunt aliæ, & ſortem execrantur acerbam;
Ac partim circumuolitant, partim eminus adſtant,
Hortantes ſe tollat humo, celereſq́, per auras
Auolet, & triſtes terras feſtina relinquat.
Ac dum omnes clamant, dum ſe verſantq́, feruntq́,
Eſt aliqua interdum, quæ ſic miſerata iacentem
Accedit propius: nodoſq́, vt rumpat iniquos,
Conſtrictam quibus eſſe videt, ſuper inſilit audax
Nec ſeſe vana pietatis imagine falli
Aſpicit incautam: nam mox religata tenaci
Illius amplexu clamoribus omnia rumpit:
Et ſcelus incuſans ſocia obluctatur, & omni
Quæ pote vi tantos conata euadere caſus
Poſcit opem, & fruſtra volucres implorat amicas.

Eodem modo, aiunt, Picas capi poſſe. Cardanus memorat ſe aliquando Cornices manu cepiſſe, cùm inter carnes nucem vomicam miſcuiſſet. Sunt qui ad alliciendas Cornices, & Gracculos, cùm viuis allectatricibus careant, fictitias proponant pellibus occiſorum tomento quodam farctis, ita vt viuentium ſpeciem referant.

DENO-

DENOMINATA.

Corone arcus pars qualis.
Crena qd.

A Corone, id eſt, Cornice aue, cuius incuruum ferè, vt inquit Etymologus, & flexibile collum eſt, res alias diuerſas inflexas, aut inflecti faciles eodem nomine appellari ſcribit Euſtathius, vt coronen in ianua, & in arcu, & coronidem in naui. Eſt autem corone in arcu extremitas, ſeu inciſio in extremitate, in quam neruus immittitur, quamque crenam aliàs vocamus, voce fortaſſe deducta à corone per ſyncopem. Hanc Germanos ſimiliter crinnem vocare author eſt Ornithologus. Et Etymologus Coronem interpretatur inciſionem in ſummo cornu arcus, & ſummitatem arcus inflexam. Coronen etiam Cęlio Rhodigino teſte apicem vocant ligni in aratro ad iugum vſque protenſum, inter vtrumq; bouem, Hiſtoboë Græcis dicti. A corone fortaſſe etiam naues κορωνίδες dicuntur, non ſolùm quòd Cornicis inſtar nigræ ſint, ſed etiam quòd ἄφλαστα, id eſt, ligna, ſeu tabulas, in prora, & puppi curuatas habeant, uti & Cornicis collum flexum eſt. Videntur autem naues nigræ κορωνίδες dici ad differentiam τῶν μιλτοπαρῄων, id eſt, minio rubentium, quarum in Bęotia [a] Homerus meminit, vt Euſtathius teſtatur. Idem alibi coronem partem puppis interpretatur. In ianuis quoque κορώνη per translationem ab hac aue dicta eſt, eodem Euſtathio teſte, quæ & Corax, ſiue Coracion à Coruo appellatur; eſt ea pars, qua ianua attracta clauditur: aliàs & rhoptron uocatur. Quidam Lexicographus κορώνην annotauit annulum, quo oſtium, & pulſatur, & clauditur, ita vel ob figuram, uel ob garrulitatẽ fuiſſe dictum. Coronis κορωνὶς idem uidetur eſſe cum κορώνη primitiuo, & coronam ſummam rei perfectionem, felicem finem ſignificare. Κορωνίδες Varino propriè dicuntur βλαστήματα, id eſt, germina, ut coronæ pro ſummâ & extrema parte in alijs rebus accipitur. Sunt enim germina partes ſummæ, & quibus ſtirpes uelut coronantur. Ita κορωνὶς peculiariter ſignificat, quod ſupremum, & ultimum ędificio imponitur. Propriè uerò eſſe cacumen montis Suidas, & Varinus uolunt. Vndè, inquit [b] Cęlius, coronida impoſuiſſe adagium eſt, ſignificãs ultimam rei manum admotam, nec effectum opus, ſed prorſus completum finitumq; ſiquidem coronis eſt quandoque montis uertex, aut ſtructuræ ſummum, quandoque uerò quod in fine libri ponitur, unde eſt adagionis origo. Quod manifeſtum [c] Plutarchus facit. *Dionyſius, inquit, Philoxenum Poetam in Latomias coniecit, quòd cùm illi Tragœdiam à ſe continnatam recoquendam emendandamque tradidiſſet, totam is ab initio ad coronidem vſque circumſcripſit, quod eſt, expunxit, deleuitque.* Coronis uerò in calce libri poni ſolita, ut docet idem Cęlius ferè hanc figuram præfert ⅆ. Ornithologus autem non erectam, ſed iacentem lineam pingendam putat, cũ unco deorſum uergente ⌐. Ariſtophanis enim interpres lineam breuem utiq; eſſe ſcribunt, ſed ab inferiori parte flexam. Ex ijs [d] Martialis carmen illuſtratur.

[a] Iliad. A.
Corone pars nauis.
Κορώνη pro parte qua ianua clauditur.
Rhoptron quid.
Coronis quid.
[b] L. 15. Antiq. Lect. c. 20.
Coronida imponere prouerbiũ.
[c] Li. de fort. Alex.
[d] Lib. 10.

Si nimius videor ſeraq; coronide longus,
Eſſe liber legito pauca; libellus ero.

Ad vmbilicum perducere.
[e] In Epodo.

Ceterùm quod Græci coronida impingere dicunt; id Latini non minùs eleganter uocant, ad umbilicum perducere. Nam Poetæ quum exactum opus ſignificant, ad umbilicos ſe ueniſſe ſcribunt. Ita [e] Horatius:

Promiſſum carmen Iambos
Ad vmbilicum adducere.

Quem locum, dum exponit Porphyrio, ita ſcribit: *Ad vmbilicum adducere pro finire, & conſummare opus poſuit Horatius, quia in libri fine ex ligno, aut oſſe vmbilici ſolent apponi.* Plura de umbilicis libris addi ſolitis Cælius congeſſit, quæ nos conſultò prætermimus. Lexicographus quidam coronidam notam eſſe ait corniculatæ lunæ, & in fine librorum pingi ſolitam, ſed, ut uidetur, parũ rectè. Etenim teſte Hephęſtione coronis hac nota ⌐. In fine cuiuſq; Epodi ponitur apud Pindarum, ut in fine totius carminis aſteriſcus. Eſt autem quaſi zeta paruum, cuius apex ſupremùs in rectam lineam extenditur longiuſculè ſiniſtrorſum. Hoc idem ſignum eſt, quod in uetere Comædia, ut paſſim apud Ariſtophanem, habetur, de quo Ariſtophanis Scholiaſtes in Pluto. *Cùm carmina diuerſi generis non ſunt, ſed ijſdem verſibus, quibus ab initio authores vtuntur, coronis vocatur, quoniam ijs finitis coronidis ſignum adijci ſoleat, id verò eſt linea breuis deorſum inflexa.* Quando autem hæ coronides in carminibus appingi ſoleant, pluribus ex Hephæſtione docet [f] Cælius, & Varinus in Κο. Κόρωνος proparoxytonum montem, oxytonum uerò κορωνὸς angulum ſignificat Cyrillo. Κορωνὸς, item oxytonum ſuperbus elatus Heſychio, & Varino. Rurſus Κόρωνος proparoxytonum ſuperbus, & taurus cornibus excelſis, ſeu erectis ijſdem. Et alibi: Κορώνιος bos cornua lunata habens. Ceruus τετρακόρωνος Heſiodo, & Oppiano nominatur, quod Cornicis uitam quater ſuperet. Coronopus, ſiue pes Cornicis, inquit [g] Ioannes Baptiſta Porta, uulgò dicitur herba ſtella, folijs eſt; craſſis, pinguibus, hirſutis, utrinq; fiſſis, & laci-

[f] L. 15. c. 20.
Κόρωνος.
Κορωνὸς.
Κορώνιος.
Ceruus τετρακόρωνος.
Coronopus
[g] In Phytognom. lib. 4. cap. 23.

niatis coruinos ungues referentibus, unde ſuam fœneratur nomenclaturam. Alij Coronopoda uocant, Coronopodion dicitur à Tarentino ad inescationē piſciū. Dioſcorid. cœliacis prodeſſe dixit. Ad idē cōferre poteſt poſt Cornicis fimū, quū dyſentericos iuuet. Pes Coruinus dicitur a Columella eadēmet herba, etſi eā nullis lineamētis deſignârit, cū extremū folij in auiculę aut Milui pedē articuletur, & cruda edatur in acetarijs, & cocta cū aceto, & ſale. Nec edēdi nobis ratio exoleuit, nā portulacę modo cōdita ſeruatur. Eſt autem natura calenti, ſapore acri, atq; erucis affini. Vnde Scaliger *noſtrū cornu ceruinū. ſeu herbam ſtellam ouinam Coronopoda* Theophraſti eſſe colligit, hic in analogiā ponit *Coronopodis, & ſalis, & coronopoda propè cichoracea ſatā, eorum mitigare amaritudinem* aſſerit, ſua ſcilicet acrimonia. Placet quidem hæc Scaligeri ſententia, ſed obſtat, quod coronopus inter aculeatas à Theophraſto ponitur, niſi dicamus uillos, aut hirſutiem in ipſo aculeos appellatos. Sunt Arabes, inquit Hermolaus, qui hanc Coruinum pedem nominant, nec prohibeo, dum res conſtat, quibus cuiq; lubet, uocibus utatur. Illud monendi ſunt herbam, quæ modo pes Coruinus ab officinis, & herbicidis appellatur, non tam coronopoda uideri, quàm ranunculi genus, quod polyanthemum cognominatur: quandoquidem aculeata, & oblonga eſſe coronopus herba traditur, & aluinis prodeſſe; pes autem Coruinus, auis eius, & ranunculi ſimilitudine, conſpicitur plurimis foliorum diuiſuris, cuius uel tactu ſolo puſtulæ, vt in ambuſtis, attolluntur, flore aureo, copioſoq;, quibus notis ramunculum polianthemum uocatum conijciunt. Κορωνὸς item ficus arbor eſt fructus nigros proferens apud Ariſtophanem, quem Scholiaſtes docet κοράκιον etiam dici, quod Suidas etiam, & Varinus repetunt. Et Pollux: *Ichades, id eſt, ficus* inquit, *quædam vocabantur βασιλίδες*, aliæ κορωνέος. Hæc tamen interim obiter dicamus. [h] Heſiodus nauigationem vernam prohibet, cùm folia ſumma, ficus tantùm apparent, quantùm Cornicis veſtigium terræ imprimitur. Verſus Heſiodi hi ſunt.

Coronopodion. — Pes Coruinus. — Cornu ceruinum. — Pes Coruinus officinarum. — Ranunculus Polyanthemon. — Κόραχιος. — [h] L. 2. Oper.

Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν
Ἦμος δὴ τὸ πρῶτον ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν τοσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
Ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ τοτε δ' ἀμβατός ἐςι θάλασσα. idest,
Sed alia verna eſt nauigatio hominibus
Nempè cùm primum quantum incedens Cornix
Veſtigium fecit, tantum folia homini appareant
Summa in ficu, tum ſanè imperuium eſt mare.

Videtur autem hæc comparatio folij ficulni ad Cornicis turgentis veſtigium, quò ad magnitudinem eò elegantior, quoniam etiam eadem ipſa inter ſe figura comparantur, vt Proclus ibidem in Scholijs teſtatur. De fico hoc modo ſcribit allato antè loco Io Baptiſta Porta: *Fico, inquit, ſunt folia lacinioſa, & cruciformia, hoc eſt* (vt Theophraſtus inquit) σκολοποειδῆ, *niſi quis* κορωνοποειδῆ *magis legendum putat. Nam & fico Hippocrates donat folia Cornicis pedibus ſimilia. Ficus ſicca ex Dioſcoride valent ijs, quos longa valetudo diſcolorauit, & Cornicis carnes in longis morbis utiliſſimas putat Plinius.* Coronion ſeſamoides paruum inter nomenclaturas Dioſcoridi adiectum eſt. Huic quidem Dioſcorides folia coronopodis tribuit. Armeria ſecunda, ſiue ſylueſtris vetonicæ ſpecies, Germanis gauchblum, id eſt, flos cuculi, Belgis crayenbloemkens, id eſt, cornicis flores dicitur. Κορώνη pars eſt cubiti, inquit Euſtathius, vt [i] Philoxenum aiunt ſcripſiſſe per metaphorā à flexibili Cornicis collo: nimirum quòd circa exortum illum ſiue proceſſum in vlna rotundum, quē κορώνην, & κορωνὸν vocari legimus, brachij inflexus fiat. Radij, & cubiti in brachio exceſſus ambos quidem coronas à rotunditate nominant, priuatim uerò magnum illum poſteriorem Attici olecranon, Hippocrates anconem. Κορῶναι dicuntur duæ eminentiæ in imo occipitio, vel ſub parencephalide, quę in duabus cauitatibus laterum primi ſpondili inſident, authore Polluce. Cornicis roſtrum vocatur proceſſus omoplatæ, & coracoeides aliàs dictus à roſtri Cornicis ſimilitudine. Coroniſtas appellabant antiqui, vt [k] Cælius ex Dionyſij Romanis antiquitatibus probat, adoleſcentes puberes, quibus iam tenera lanugo malis obducere incipit. Idem tradit apud Rhodios feſtum, ſiue ludum celebrari ſolitum, in quo Cornici aggregatio quedam hordei, & id genus rerum aliarum fiebat. Vnde id καὶ τῇ κορώνῃ παρθένος φέρει σῦκα, id eſt, & Cornici virgo fert ficos. Qui verò eiuſmodi curæ præeſſent, dicebantur coroniſtæ, ſicun in libro de nominibus Alexandrinus Pamphilus meminit. Quæ ab iiſdem præcinerentur, vel, vt alij volunt, quæ dabantur coroniſmata uocabant, vt præter alios Athenęus tradit. Corniſcarum ait Feſtus de verborum ſignificationibus, locus erat trans Tyberim Cornicibus dicatus, quòd in Iunonis tutela eſſe credebantur. Cornicula chyrurgica inſtrumenta, quæ ſine igne ſola ſpiritus per foramen ſummū reuocatione ex ſubiecta parte attrahūt, huius loci non ſunt quòd à cornu, non à cornice nomen habeant, ut neque cornicularius, qui corniculo

Coronion. — Κορώνη cubiti pars. — [i] Lib. de Dialect. Rom. — Olecranos. Anco. — Cornicis roſtri proceſſus omoplatę. — Coroniſtæ qui dicantur. — [k] L. 4. c. 11. — Coroniſmata. — Corniſcarum. — Cornicula inſtrumenta.

Tribuni

Tribuni militum præeſt. Cornicula verò etiam nomen Fabulæ Plautinę eſt, vt tradit Petrus [i] Victorius, quę perijt.

i Li. 18. Var. Lect. ca. 17.

MYSTICA.

Cornix Iunoni ſacra.

CORNICES olim Iunoni Dearum Reginę ſacras, iiſq́; locum quendam peculiariter, tanquam numen habentibus dicatum fuiſſe, ut antè diximus, Feſtus author eſt. Iunonis igitur patrocinio confiſa, ne flocci quidem facit (credo) Mineruę odium. Nam quod [a] Plinius tradit, *ab arcturi ſidere ad Hirundinum aduentum notari in Mineruæ lucis, templisq́; raro, alicubi omninò non conſpici, ſicut Athenis*, non ideò fit, quòd Mineruam iratam fugiat, ſed ea loci natura eſt, quam Cornices auerſentur. Cuius rei locuples teſtis eſt ipſe Lucretius ita canens:

a L. 10. c. 12.

Eſt & Athenais in montibus arcis in ipſo
Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quo nunquam pennis appellunt corpora raucæ
Cornices, non cùm fumant altaria donis,
Vſque adeò fugitant, non iras Palladis acres
Peruigili cauſa, Graiûm, vt cecinêre Poëta,
Sed natura loci hoc opus efficit ipſa ſuapte.

Quę uerò ſit cauſa, cur Cornici Pallas infenſa eſſe dicatur, Iohannes Vrſinus hoc ſuo carmine quærit, & exponit:

Cùm ſim Dux auium, ſi lecti fœdera ſeruo,
Cur me Bellona non placuiſſe putant?
An quia garritu pluuioſa nuntia lucis
Dicar, & infelix omen habere puter?
Siue quòd excerpam baccas pallentis oliuæ
Ohe quid proſunt arma reperta Dea?
Siue quod Herc ai quod vis ſit nata cerebro
Nil capiti, cerebro, nil quoque præſtet opis?
Mande meum cerebrum cerebro plus Pallade cruda
Succurret querulum, nec ſinet eſſe caput.

Cur Mineruæ inuiſa.
b Li. 2. Metamorph.
Noctua cur Mineruæ ſacra, & cur Cornix reiecta.
c In Meſſenicis.
d 9. Hiſt. c. 1
e L. 10. c. 12
Corniculis quis honor apud Catechutẽſes exhibeatur

Mineruæ Cornicem [b] Ouidius ideò inuiſam fingit, quòd tres Cecropis filias mandati tranſgreſſores prodiderat, quibus Erichthonium Vulcani filium in ciſta incluſum ſeruandum dederat, & ne inſpicerent, prohibuerat. Antè enim, ut Gręcorum habent fabulę, Cornix in Mineruæ tutela erat, cuius rei locupletiſſimum monimentum erat in Corone urbe ęneum illius in arce ſub Diuo ſimulachrum, Cornicem manu tenens, quod ſe uidiſſe ſcribit [c] Pauſanias, ſed Cornici pòſt abdicatę Noctua ſucceſſit, utpotè quòd hęc nocturnis lucubrationibus amica ſit. Cornix uerò meditationum peruigilio infeſta mentis agitationem turbet, & ſua garrulitate interpellat, cuius etiam ſymbolum gerere ſcribitur. An potiùs hinc fabuloſę inimicitię data eſt occaſio inter Palladem, & Cornicem, quòd [d] Ariſtoteles, & [e] Plinius internecinum Cornici cum Noctua bellum eſſe ſcribant? Cornices ſicuti olim apud Iunonis cultores, ita, & nunc apud gentem, quæ Chriſtum nedum agnouit haud paruo in honore eſt, & diuinitatis quandam opinionem obtinet. Nam ut noſtri temporis hiſtoriographus Ludouicus Romanus narrat, Calechutenſibus Indis religionis ergò nefas eſt his uolucribus iniuriam inferre, ideoq́; tutò vbiuis ibi apparere. Imo Regem ipſum peculiari eas in veneratione habere. Nam ubi cibum ſumere deſierit, mox ſacerdotes quicquid dapum ſuperfuit, in locum quendam transferunt, & in nuda humo collocant, quo facto rurſus & iterum manibus comploſis excitant Corniculas, quę ad hoc vnum aluntur, & ſigno huiuſmodi aſſueuêre, propterea velut teſſerâ datâ ilicò aduolant, regias reliquias depaſcuntur. Sed quantum à diuino honore abeſſe putanda eſt illa Cornix Marthis Regis, de qua apud [f] Aelianum ſic legitur. *Ad lacum Merides in Aegypto, vbi Crocodilorum oppidum eſt, Cornicis ſepulchrum oſtenditur. Cuius cauſam Aegyptij eam adferunt, quòd cùm eorum Rex, cui Marthes nomen eſſet, Cornicem valdè cicurem haberet, qua poſtquam audiuiſſet, quo volatus dirigendus, & quanam regio tranſeunda, & vbi terrarum requieſcendum eſſet, eò regis literas ocyus quàm quiuis nuntius perferret, mortuam & ſepulchri honore affecit, & cippo ornauit.* Ego ſanè litteras perferre longo vſu edoctam fuiſſe arbitror, ſin minus ſub illius ſpecie malum quépiam genium latitaſſe, qui hac arte, & uafritie diuinos, ut propemodum contigerunt, ſibi honores quęreret. Quis enim ſanę mentis Cornici rationis experti mentem eam ineſſe credat, ut

Marthes Rex Ægypti.
f Li. 6. de anim. cap. 7.
Crocodilorum oppidum.

quo

quò eundum, vbi ſiſtendum, quid deniq; agendum, & intelligat accuratè, & ritè exequatur? Placeat fabella alijs, mihi ſanè non ſit veriſimilis.

AVGVRIA. PRÆSAGIA.

INter Oſcines aues Appius Claudius, & Feſtus Cornicem reponunt. Et [a] Porphyrius etiã, vbi ait: *Auium voces vſq; adeò varia ſunt pro diuerſis earum affectibus, vt varietatis differentias omnes obſeruare difficillimum ſit.* Cornicis, & Corui varietatem augures aliquatenus obſeruaſſe aſſerit cæteris differentijs, vt etiam ſuprà de Coruo annotauimus, quaſi ſupra hominis captum relictis. Cæterùm huius alitis inauſpicatum augurium vulgò habetur, vt & aliarum nigrarum. Nigrum enim pro malo vſurpant antiqui. Ita Horatius:

[a] *L.3.de abſtinendo ab animatis.*

Niger color ꝓ malo augurio habitus.

Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.

Et [b] Plinio Cornix auis eſt inauſpicatæ garrulitatis. Et forſan Horatius eo loco garrulum

—— *commiſſa tacere* *Qui neſcit, &c.*

[b] *Lib. 10.c. 12.*

Ad garrulam Cornicem nigram reſpiciens; nigrum dixit, id eſt, improbum. Inauſpicatiſſima verò Plinio dicitur à ſolſtitio, fœtus ſcilicet tempore. Infauſta item eſt læua, vt ex illo [c] Virgilij liquet: *Sæpè ſiniſtra caua prædixit ab ilice Cornix.*

[c] *Bucol.1. Eglo.1.*

Vbi Seruius, *Augures*, inquit, *deſignant ſpatia lituo, & eis dant nomina, vt prima pars dicatur antica, poſterior poſtica, item dextra, & ſiniſtra. Modo ergò Cornicem ab antica ad ſiniſtram partem volaſſe dicit, & in caua ilice conſediſſe, quæ res agrorum damnum ſignificabat per milites clamore gaudentes, & litibus, ſicut Cornix etiam. Nam hæc auis, & clamore lætatur, & alias ſæpè inuadit.* Sic ille. Hinc illud eſt apud [d] Horatium

Teq; nec læuus vetet ire Picus,
Nec vaga Cornix.

[d] *3.Car.27.*

[e] Prudentius Cornicis cantum inauſpicatum fuiſſe ſcribit:

Cur Cremera in campis Cornice vel oſcine Parra.
Nemo Deum monuit perituros Marte ſiniſtro
Tercentum Fabios, &c.

[e] *Lib.2.contra Symma.*

Infelix quoque reputabatur ſolitariæ Cornicis occurſus, vt ex [f] Ori hiſce verbis conſtat. *Cùm vni Cornici occurrerint, augurantur præſagium ſibi hoc eſſe viduæ vitæ, quòd ſcilicet animali viduam agenti vitam obuij facti fuerint.* Et Politianus ex Æliano. *Qui ſedes auium*, inquit, *& volatus obſeruant inauſpicatum eſſe captantibus, auguria dicunt, vnius tantum Cornicis obſequium.* Quin & hodie in belli publicis negotijs apud Indos Cornicis in aere volitantis ſupra exercitum conſpectus, pauorem eis, & metum infelicis exitus incutit. Vnde ſi Cornicem per aera fortè tranſuolantẽ videri contigerit, dum Rex Narſingæ exercitum aut ducit, aut educere parat, quieſcit, nec progreditur, donec denuò augures conſuluerit. Obſeruatum tamen eſt, vt [g] Alexander ab Alexãdro commeminit minora auſpicia, licet priora ſint, ſemper maioribus cedere. Siquidem Cornicis aut Columbarum auſpicia Aquila ſuperueniente irrita fieri iuxta augurum traditiones legimus. Mirum tamen videri debet in hiſce ſuis ſuperſtitionibus adeò ambiguos, & incertos, vt vnam, & eandem auem modò proſperam, modò ſiniſtram fuiſſe ſcripſerint. Nam & Cornicis cãtum fauſtum, & auſpicatum aliquando fuiſſe apud eoſdem reperimus. Hinc illud à Plinio proditum. *Cornix inauſpicatæ garrulitatis à quibuſdam tamen laudata.* Sic Cornix apud [h] Plautum ſecundi auſpicij eſt non tam cantu, quàm loco, dum ait: *Picus, & Cornix eſt ab læua, Coruus, Parra, ab dextera conſuadent.* [i] Cicero quoq; auſpicanti aliquid felicem à parte læua contra aliorum opinionem Cornicem apparere ſcribit: *Quid habeat augur, cur à dextra Coruus, à ſiniſtra Cornix faciat ratum?* Aurelius Victor Vlpiani Traiani imperium pluribus prodigijs denuntiatum refert, in queis præcipuum illud eſt, quod Cornix è faſtigio Capitolij Attico ſermone καλῶς ἔςαι effata fuerit. [k] Suetonius item Cornicem ante paucos menſes, quàm occideretur Domitianus, elocutam eſſe tradit hæc verba: ἔςαι παντα καλῶς, nec defuiſſe, qui oſtentum ſic interpretaretur.

Nuper Tarpeio quæ ſedit culmine Cornix,
Eſt bene non potuit dicere, dixit erit.

[f] *L.1. Hieroglyph.*

Narſingæ Regis ſuperſtitio in cõſulendis augurijs.

[g] *Lib.5.Genial. dier. c. 13.*

[h] *In Aſinaria.*

[i] *L.1.de Diuin.*

[k] *In Domitiano c.23.*

Cornicis per Iunonem immiſſæ augurium, cùm Iaſon, & Medea amantes conuenturi eſſent, [l] Appollonius deſcribit. Heſiodi ſepulchrum à Cornice oſtenſum [m] Pauſanias narrat. Quid verò Cornix crocitans, vel quæuis aues inauſpicatrices Luna in quouis duodecim ſignorum exiſtente ſignificent, [n] Auguſtinus Niphus docet. Sed vt [o] Iſidori verbis hanc auguriorum tractationẽ claudamus, *Cornicẽ aiunt augures hominum curas ſignificationibus agere, inſidiarũ vias monſtrare, futura prædicere. Magnũ nefas hoc credere, Deũ conſilia ſua Cornicibus mandare.* Anno orbis 1484. Cornices, & Corui in medio aëre in maximo numero ſibi inuicẽ pugnârũt. At verò dubiũ nõ eſt, uti & de aliarũ alitũ augurijs dictũ eſt, eas nõ aliud, quàm dæmonũ præſtigias fuiſſe, quibus homines ſuperſtitioſos illuderet. Referũt qui Iaponẽſiũ res nobis deſcribũt, à Cornice

[l] *L.3. Arg.*

Heſiodi ſepulchrum à Cornice oſtenſum.

[m] *In Bœot.*

[n] *L.de Aug. tab. 6.*

[o] *12.Orig. cap.7.*

eum populum auguria ſumpſiſſe, & derepentè malum genium eum, qui cæperat, inuaſiſſe. Quare his eelictis, quæ naturę quodam inſtinctu ab hac aue eduntur tempeſtatum præſagia

Præſagia tempeſtatũ

proſequamur. Cornix peculiariter primùm Euphorioni apud Scholiaſten Nicandri pluuiæ vates κατ' ἐξοχὴν nominatur, ubi ait:

Cùm pluuia vates Cornix crocitauerit.

[p] L.3.Carm. 27. Et [p] Horatio deinde ſimpliciter *auis imbrium diuina*, id eſt, præſcia.

Antequam ſtantes repetunt paludes
Imbrium diuina auis imminentum.

Tribus autem potiſſimùm modis pluuiam prædici ab ea comperio, nempè uoce, deambulatione circa littus, & capitis in aquã immerſione. Voce quidem, ut ex [q] Lucretio cõſtat, dũ ait:

[q] Lib. 5. de nat. rer.

—— Mutant cum tempeſtatibus vnà
Raucisonos cantus Cornicum ſæcla vetuſta,
Coruorumq́ greges, vbi aquam dicuntur, & imbres
Poſcere, & interdum ventos, auraſq́ vocare.

Et iuxta antiquiſſium Aratum, magnum tempeſtatis ſignum Cornix noctù canens, quòd [r] Aelianus ex eo repetit, dicens: *Si Cornix, Corui, Gracculus crepuſculo veſpertino vocales ſint, tempeſtatis aduentum prædicant*, & Auienus Arati interpres:

[r] Lib. 7. de Anima.c.7.

Cùm veſpertinum Cornix longaua reſultat.

Et alibi. *Si nocturna tibi Cornix canit, &c.*

De modulo uocis ſcriptores uariare uideo. Sunt qui acuta, dum pluuiam præſagit, ſunt qui craſſa uoce uti aſſeuerant. Theon Scholiaſtes Arati, & Plinius acutam dicunt. *Quum terreſtres*, inquit hic, *volucres contra aquam clangores dabunt, perfundentes ſe, ſed maximè Cornix, ſignum eſt hyemis.* Nam clangor non tam craſſa, quàm acuta, & clara uox eſt. Eam tamen Aeatus ipſemet craſſa uoce crocitare dixit. Huius etiam mentem propius aſſequutum eſſe uidemus Virgiliũ.

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce.

Licet enim Seruius Grammaticus plenam vocem, raucam hîc interpretetur, ego potiùs craſ-

Quando ſerenitatem prædicat.

ſam, & grauem ita à Poëta uocari credo, cùm & Aratus dicat παχὺ κρώζουσα. Veſperi autem non craſſa, ſed placida, & uaria uoce utens Cornix, ab eodem inter ſerenitatis ſigna ponitur, ne quis procellas tantùm, & imbres eam prænunciare putet, quamuis id potiſſimùm faciat, ut præter antè memoratas authoritates etiam illa Horatiana oſtendit, qua Cornicem aquæ augurem appellat. *Aqua niſi fallit augur*
Annoxa Cornix.

Heſiodus vocis proprietatem non determinat, ſed imbrem prædicere abſolutè eo prouerbio (ſi modo ita rectè exponitur) innuere videtur. *Domum ædificans imperfectam ne relinquito, ne insidens illi garrula Cornix crocitet.* Hoc eſt, vt quidam volunt, ne tempeſtas, & pluuia ingruens imperfectæ noceat. Vox enim Cornicis (inquit Moſchopulus) ſignum eſt tempeſtatis. Sed alij aliter hoc prouerbium interpretantur, vt ſuo loco docebimus. Ariſtoteles in ſecretis ſecretorum (ſi modo is eſt author) iteratæ vocis numero augurij ſignificationem metitur, dicit enim, *Cornix ſi velociter bis clamet, & tertiò tempeſtas erit.* Item de temporis diuerſitate, *Si mane clamauerit*, inquit, *ſerenitatem, ſi veſperi quietè canit, tempeſtatem.* At matutini cantus reliquorum nemo facit mentionem. In hoc quoque ab Arato alijſq; diſſidet, quòd quietè canentem imbrem faciat peædicere. Reliqui geſtus tempeſtatis inditia ſũt, vt iuxta mare obambulatio, & capitis col

[t] Lib. 1. Georg.

liq; ſubinde in aquas immerſio. Illud [t] Virgilius eo verſu docet:

Et ſecum in ſicca ſola ſpatiatur arena.

Et Claudianus. *Si reuolant Mergi, graditur ſi littore Cornix.*

Vtrũq; Cicero ex Aeato. *Fuſcaq́ nonnumquam curſans per littora Cornix*
Demerſit caput, & fluctum ceruice recepit.

[t] Lib. 5. Item [t] Lucanus. *Quodq́ caput ſpargens vndis velut occupet imbrem*
Inſtabili greſſu metitur littora Cornix.

Aratus author huius rei præcipuus, hæc præſagia ita declarat: *Garrula Cornix terreſtris ſub initium tempeſtatis littus eminens ſubit, & iuxta mare, vt quæ aquis gaudeat, apparet, aliquando, & in fluuij aquam à capite vſque ad ſummos humeros ſe immergit, aut etiam tota innatat, aut ſaltem frequenter verſatur circa aquam fluuiorum, aut maris craſſa voce crocitans.* Cæterùm huius eei cauſam aſſignare nixus Theon eius interpres in hæc verba ſcribit. *Cornix, & Coruus* (ſunt enim eiuſdem generis) *cùm corpore admodum ſint ſicco, plurimum gaudent humectantibus. Cùm igitur initium hyemis, ſeu tempeſtatis ſenſerint, & aër corpora earum humectârit, tunc etiam innatant aquis, ceu quibus valdè gaudeant. Cæterùm aqua ipſa fluuiatilis, aut marina parum eas iuuat, niſi aër quoq́ humidus fuerit.* Et rurſus. *Immergit*, inquit, *ſe Cornix refrigerandi gratia, ſiue quòd aëre*

ambiente

ambiente refrigerato, animalia ipſa calore intus collecto magis caleant, ſiue propter externum calorem, vt plurimùm enim ante pluuias aër terram ambiens, calidior ſit. Vel illud πωλλὰ ϛρέφεται *apud Aratum accipi poteſt, quaſi multum gaudeat Cornix, & ſaliat, frigiditatis amans, eſt enim ipſius natura calida.* Verùm, & hanc rationem ſuprà in Coruo tetigimus.

MEDICA.

A Polychronia Cornicis viuacitate emanaſſe autumno; quòd in morbis chronicis, & longiſſimis, vt tradit Plinius, non carnes eius ſolùm eſu vtiliſſimas putarent antiqui, ſed & ad nidum eandem vim extenderent, dum & hunc corpori feliciter ad prolongādos vitæ dies illini crederent. Huius cerebrum coctū, & in cibo ſumptū doloribus capitis grauibus, & inueteratis remedio eſſe [a] Plinius quoque, & Marcellus teſtantur. Et in cibo ſumptum palpebras gignere Plinio dicitur. Kiranides fimum in vino potum dyſenteriam ſanare tradit. Albos reddendi pilos talem Elluchaſem rationem docet. Ventres Cornicum ſeu Coruorum iugulatorum, & poſitorum ſub fimo recenti tribus diebus imponantur cacabo, & affuſo oleo bulliant, & percoquantur, donec quodammodò liqueſcant, & reſoluantur. His pilos quater inungito. Mures araneos fugandi modum Ornithologus recitat huiuſmodi. *Cornicem,* inquit, *occiſam tam diù relinquens, donec puteat. Cadauer iam fœtidum expones in locum, vbi mures aranei ſunt, conuenient illi ad hanc eſcam conſumendam, qui in domo fuerint, omnes, & ita congregati, vel ſcopis, vel aliter occidi poterunt, aut capi, vt nuper ex homine quodam polyhiſtore intellexi.* Alia etiam plura de Cornicis facultatibus adfert Kiranides, quæ vt ſuperſtitioſa conſultò relinquimus.

Carnis vſus.

Cerebrum.

[a] *L.10.c.6.*

Fimus.

VSVS IN CIBO.

Cornicis carnibus veſci, vt & cæteris Coruini generis auibus lex diuina prohibebat, nunc tamen in pauperiorum nonnunquàm menſas veniunt, præſertim in Italia. Verùm his qui ſanitati ſuæ conſultum cupiunt, è culina procul ablegauda eſt. Nam præterquàm, quòd immunda, ac funeſta auis eſt, certè cadaueribus paſta ſucci praui eſt, bilioſi, & putidi. Hinc Demetrius Conſtantinopolitanus Corui, aut Cornicis carnem Accipitri dari prohibet. Et rurſus *Accipiter,* inquit, *edat de Coruo cor, & cerebrum, & iecur, & perparum de pectoris pulpa, ſanguine verò omninò abſtineat. Eſt enim ſalſus, & pernitioſus Accipitri, vt omnia ſalſa. Idem in Cornice cauendus eſt. Vtriuſque etiam oſſa, & interiora vitabit. Vrunt enim, ac nimiam ſitim, & noxam inducunt.*

HIEROGLYPHICA.

AEgyptiorum diſciplinâ traditur, in Cornicem vnam incidere inauſpicatū mortalibus omen putari. Quod [a] Aelianus etiam memorat, viduato nempè animali obuiam factis, cælibem ſolitariamq́; hoc eſt, triſtem, ac neceſſarijs deſtitutam adminiculis vitam degendam eſſe. Hinc etiam Zezes apud Heſiodum, vbi Poeta vxorem auſpicatò ducendam monet, ſi ait: *Cornices duas obſeruaueris.* Eodem argumento congreſſum maritalis copulæ legitimum iudicabant, quòd eas inuicem naturali modo quemadmodum homines copulari aiunt. Præterea omne Coruinum genus, rarò coire ſolet, identidemq́; ſacrum matrimonij fœdus nulla petulantia, vel improbioris laſciuiæ nequitia labefactare, vti multos legimus, non niſi liberorum quærendorum cauſa coniunctos à coitu ſibi temperaſſe. Qui quidem modus, & tenor ſobriè, ac honeſtè ſeruatus in cauſa fuit, vt per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum. Cæterùm quia in nullo vnquàm vitæ genere concordia magis expetitur, quàm in maritali commercio: Itaq́; hinc Cornix ipſa concordiæ ſymbolum habetur, cuius rei quamplurima extant veterum numiſmata, & vulgò Græci, vt Hori interpres Philippus obſeruauit, nuptialibus feſtis ἐκκορηκορώνη clamitare conſueuerant, eùm tamen ignorarent, & inſtituto veteri Cornicem in nuptijs auſpicatiſſimo omine nominari ſolitā. Animaduertēdū autē in Græcanica illa ſucclamatione aliquid deſiderari, vt rectè Pierius Valerianus monet, videndumq́; apud Aeſchylū, Danaidibus ita ſcribi σωὶ κόροιςι καὶ κόραις πὰν τῷ βίῳ ἐκκορὶς, vbi pro κόραις κορώνας, fortè reponendū. Id verò nōnulli hortādi modo pronuntiandum aſſerunt ἐκκορῆ κορυς κορώνας, quod neſcio quid eſſe volebant, quòd cantillatum verecundiam ijs, qui liberis operam dabant, auferret. At hæc ſi quis vberiùs ſibi declarari cupiat ad commentaria Pindari ſe conferat; Sed vt ad concordiæ hieroglyphicum reuertamur, alitis huius ſimulachrum ſæpè ſe vidiſſe Valerianus aſſerit in Fauſtinæ Auguſtæ nummis cum

[a] *L.3.c.9.*

Nuptiarū hieroglyphicum.

Concordiæ ſymbolum.

inſcriptione: CONCORDIA. Eò nimirum Iuuenalis reſpexit, cùm veterem concordiam dixit nido increpitare. Quamuis ſuperiore ætate fuerunt, qui Ciconiam ab hoc ſignari arbitrati ſunt. Sed, quæ in nummis conſpicitur, nihil habet, quòd ad Ciconiæ effigiem referri poſſit. Sed præter hæc, quæ apud Crocolidorum vrbem ſupra ſepulchrum quoddam Cornix in columna ſublata erat, fidelem operam in tabellario munere præſtitam indicabat, Huiuſmodi enim & ſepulchri honos,& columnæ habitus eſt olim Cornici à Marrhe Aegyptiorum rege, vt paulò antè diximus. IVSTVM vitæ ſpatium ab homine feliciter decurſum Aegyptij ſacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebant, cùm Cornicem vi ta functam figuraſſent. Viuere enim Cornices dicuntur in multos annos,& [b] Lucretius *Cornicum ſecla vetuſta* dixit. Quòd autem tradiderunt Aegyptij centum eas annos ſuperare, animaduertendum eſt, vt ſuo loco etiam monuimus, de anni huius duratione varias eſſe opiniones,& annos Aegyptiorum quatuor noſtros circumplecti, ratione à Sotheos ortu ſupputata, quatenus ſcilicet, ſuperantibus vnoquoq; anno ſolari ſex horis, integer demum dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, ſingulis quatuor annis apud nos, apud illos integrum,& perfectum annum abſoluit. Quare qui annos ea ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multũ diſcedunt ab Aegyptijs. Neque me præterit Ariſtotelem arbitratum, nullum animal homine diutius viuere præter Elephantum. Quod ſi verum eſt, breuiſſima admodum erit (ſi vt iam videtur, ſpectes) viuaciſſimorum animalium vita. Cæterùm Aegyptijs ſubſcribũt pleriq; autores minimè contemnendi. Theon tamen in Aratum nouem ætates pro multis accipiendas cēſet,& eam nouenarij vim eſſe, vt pro multitudine accipiatur. Verùm quocumq; modo ætates illæ intelligendæ ſunt: Illud ad hanc materiam facit, quòd huius viuacitatis ergò prouerbium factum aiunt: *Cornici oculos configere*. quo Cicero, Macrobius,& D. etiam Hieronymus vſi ſũt, volentes antiquitati vel ſublatam, vel diminutam authoritatem nouo iuniorum inuento commonſtrare. Porrò Ciceronianum illud: *Inuentus eſt ſcriba quidam Gn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit*, eò ſpectat, vt adinueniſſe Flauium rationem oſtendat, qua legum, ſacrorumq; interpretibus auctoritatem,& exiſtimationem imminueret, cùm eo præcipuè nomine colerentur à rudi populo, quòd faſti penè ſingulis diebus ab eis petendi eſſent, vt ex eius arcanis peritia, cognitioneq; creſcerent, ſuamq; illam ſcientiam magis ac magis populo venditarent. Is uerò cum ſingulis diebus ediſcendos faſtos populo propoſuiſſet, ac publicaſſet, re iam diuulgata peruicit, ut in minori deinceps pretio ſacrorum interpretes haberentur, atque ita conſilia eorum de tuenda exiſtimatione prorſus euertit, Cornicumq; demum oculos confixit, fama per magnam ſibi inuidiam comparata. Sed de hoc prouerbio plura in ſequentibus. Id uerò ad mentis prauitatem attinet, quòd Propertius tangit, ubi cùm de lenæ cuiuſdam uafritie,& impoſturis multa enumeraſſet, tum ut rem omnem uno uerbo concludat, ita ait.

Poſſet & attentos aſtu cæcare maritos
Cornicum immeritas eruit vngue genas.

Id ſumptum eſt ab Ariopago, ubi puer quidam damnatus eſt, quòd Cornicum oculos ſtudioſiùs erueret, pernicioſiſſimæ mentis id ſignum eſſe iudices æſtimantes, quæ multis, ſi adoleuiſſet, malo futura eſſet. Hominem Horus in aſſiduo motu, mentisq; agitatione uerſantē, ita, ut neque dum cibum capit, interquieſcat, per Cornicis pullos ſignificari tradit. At rectiùs per Cornicem,& duos illos pullos ſuos dixerimus. Hęc enim uolans uolantes item pullos aliquãdiù paſcit. Nil uerò magis negotioſum hominem ſignat, quàm & rerum aliarum ſatagere,& nihilo ſerius interim aliquid corporis neceſſitati tribuere. Spei uerò in primis ſymbolum Cornicem gerere uoluerunt, eaque ſignificatione Deæ Spei imaginem ſupra dolium ſedentem finxêre, cauſam eſſe ſuſpicor, quòd Cornix cras ſemper ingeminat, uocem procraſtinantium,& futura ſemper deuorantium.

Vitæ ſpatij hieroglyphicum. — [b] *Lib. 5. de nat. rerum.* — Anni Aegyptiorum. — Elephantorum vitæ diuturnitas. — Nouenarij numerus. — Orat. pro L. Muręna. — Inquieti hierogly. — Spei ſymbolum.

PROVERBIA.

Cornix candida. [a] *Dial. 65.*

C*ornix candida* adagij loco dicitur de re rara admodum, ac uiſu inſolita. Cornices enim omnes atras natura fecit. Vtitur hoc lepidè [a] Petrarcha, ubi hominiiactanti ſe uxorem duxiſſe nobilem, caſtam, manſuetam, humilem, obſequioſam, piam, candidam, Ratio reſpondet: Mirus auceps, Cornicem candidam reperiſti, uix eſt tamen, qui inueniſſe ſe fuſcã putet. Meminit item [b] Ariſtoph.

[b] *In Auib.*

Α᾽λλ᾽ ὅταν οἰκήσωσι λύκοι πολιαί τε κορῶναι
Εν ταυτῷ τὸ μεταξὺ κορίνθου καὶ σικυῶνος.

Id eſt, *Sed quando habitabunt lupi, albaq; Cornices*
In eodem in medio Corinthi, & Sicyonis.

[c] *In operib.*

Prouerbij item uim habet illud [c] Heſiodi.

Μηδὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλείπειν
Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη, ideſt,
Neque ſi domum feceris, relinquas imperfectam.
Ne fortè inſidens crocitet ſtridula Cornix.

Quem locum bifariam accipi poſſe Proclus interpres admonet. Quibuſdam enim videtur admonere Poëta, vti quiſque domicilium ante hyemem abſoluendum curet, ne tum nõ habeat, quo frigoris moleſtiam depellat. hyemem enim Cornicis ſymbolo, videlicet auis hybernæ indicari. Hyemis Symbolũ. Alij verò ædificium ſemel inſtitutum, non oportere putant imperfectum relinquere, ne vulgo riſui ſis, & qui præterierint, obloquantur, carpantq́; leuitatem tuam, qui quod cœperis, non abſoluas. Eam autem obtrectantium petulantiam per Cornicem voluit indicare Poëta, nempè per auem garrulam, & obſtreperam, vt hinc etiam prouerbium Græcis κρώζειν ductum ſit, Latinis Cornicari. Cornicari. At ipſi Proclo magis probatur, vt καθολικῶς accipiamus, vnicuiq́; negotio, quòd ſemel inſtituerimus, finem idoneum imponendum, vt nihil omninò deſideretur, & vbiq́; ad perfectionem contendendum eſſe. Id quò longiùs vocabitur à ſimplici ſermone, hoc venuſtiùs fiet, & magis prouerbiale. Veluti ſi quis adhortetur aliquem, ne ſtudia litterarum deſerat, ſed laudabiliter inceptis ſummã imponat manũ, ne vulgo ludibrio ſit, quòd à bene cœptis deſtiterit. *Cornicum oculos configere*, prouerbium nuperrimè in hieroglyphicis ex occaſione partim à nobis expoſitum eſt, ſed de quo non ſatis conſtat, vnde natum ſit, an ex apologo quopiam, nunquid ex rei euentu, num ex metaphora. Cornicum oculos configere. Videtur autem perinde valere, quaſi dicas nouo quodam inuento veterum erudit onem obſcurari, effici vt ſuperiores nihil ſciſſe, nihil vidiſſe videantur. Effertur autem per ironiam. Fieri quidem poteſt, ut Cornicũ uiuacitas & concordia huic adagio locum fecerit, vt is videatur Cornicum oculos velle configere, quiſquis ea, quæ antiquitas magno conſenſu approbauit, damnare ac conſcindere conetur. Nec admodũ abſurdum eſt, ſi quis in hũc modum accipiat, ut dicatur oculos Cornicum configere, qui perſpicaciſſimis oculatiſq́; viſum adimat, offundatq́; tenebras, aut qui rem ipſiſſimam acu, quod aiũt, tangat, tantus videlicet artifex, vt non ſolùm ſcopum, aut auem; verùm & ipſos oculos iaculo feriat. Qui dicatur Cornicũ oculos configere. Nec admodum diuersè uſurpauit [d] Macrobius, his uerbis: *Et quia his loquendi labyrinthis nos impares fatemur, age Vecti, hortemur Euſtathium, vt recepta contraria diſpoſitione, quidquid pro vario cibo dici poteſt, velit cõmunicare nobiſcũ, vt ſuis telis lingua violenta ſuccũbas. & Græcus Græco eripiat hũc plauſum, tanquam Cornix Cornici oculos effodiat.* [d] Lib. 7. Saturnal. *Cornix ſcorpium*, ſubaudi, rapuit. Quadrat in hos, qui eos, unde tantundem mali uiciſſim accepturi ſint, ut Cornix arrepto ſcorpio, ab eodem icta perijt, de qua re extat Epigramma Archiæ. Cornix Scorpium. Atque in rebus humanis frequenter vſu uenire ſolet, ut qui cepiſſe uideatur, ipſe captus ſit. Quemadmodum & apud Horatium: *Græcia capta ferum Victorem cepit.* Ita Cælius ex Suida & Heſychio, Cornix ſcorpium. *Paræmia*, inquit, *eſt in eos, qui tum grauia, tum nocumenti inferentia plurimum toto petunt conatu.* *Ad Coronidem vſque*, Prouerbiũ, quum rei finem ſignificamus. Ad Coronidẽ vſq;. A nauibus tranſlatum putãt, quibus aliquid roſtri ſpeciẽ gerẽs addi ſolet. Corone Græcis uocatur, quicquid ueluti ornamẽti gratia rebus perfectis additur. Plutarchus aduerſos Stoicos. Ab initio, & ingreſſu uſque ad Coronidem. Ducta metaphora apparet à chori parodo, id eſt, ab ingreſſu in fabulis. Iucundius erit, quoties transfertur ad animum, ueluti ſi quis ſtudiorum coronidem dicat; aut ut egregiè cœptis auream addat coronidem: aut uitæ laudabiliter actæ auream iubeat imponi coronidem, hoc eſt, mortem piam. Effertur & hoc modo prouerbium *Coronida imponere*, ſignificatq́; ultimam rei admouere manum, nec affectum opus, ſed prorſus perfectum, & completum eſſe. Coronida imponere. Siquidem coronis, præter ea, quæ dicta ſunt, etiam notam eam ſignificat, ut alibi oſtenſum eſt, quæ in fine libri ponebãt antiqui, unde & adagionis origo eſſe poteſt. Hinc illud eſt Plutarchi elegãtiſſimum in ſermone, qui eſt. An ſeni adminiſtranda republica. *Qui verò*, inquit, *ciuilibus actionibus, & certaminibus innutritum non ſinis ad facem, & Coronidem vitæ progredi, prorſum ingratus.* Poſſet & illud prouerbij loco uſurpari non illepidi, quod Athenæus ex Machone recitat. *Sus Cornicem increpat.* Sus Cornicem increpat. Quod quò meliùs intelligatur, eius hic originem ex ipſo Machone referre lubet.

Aliquando Caliſto cognomine Sus
Probris ac iurgijs rixabatur
Cum ſua matre, quam appellabant Cornicem:
Litem eam diremit Gnathæna, quæ interrogata
Quid nam illud eſſet diſſidij, quid aliud dixit, quàm quod
Altera Cornix eſt, eam vero Sus increpat?

Salsè innuens Cornicem loquacem nempè garrulam & clamoſam à Sue ſordida & grunnitu moleſta reprehendi, quod ridiculum ſit, & indignum, ab eo quempiam uitij cuiuſpiam inſimulari, quo ipſe omni ſcelerum genere ſit inquinatiſſimus, & perditiſſimus.

Rrr 3 EMBLE-

EMBLEMATA.

EMBLEMA Alciati, quod inſcribitur *IN SIMVLACHRVM SPEI.*

Quæ tibi adeſt volucris? Cornix fidiſſimus oſcen,
Eſt bene cùm nequeat dicere, dixit erit.

Nimirum quia effert hanc vocem Cras, quæ ſpem in futurum differri ſignificat. Aliud eiuſdem ſub titulo: PRVDENS MAGIS, QVAM LOQVAX.

Noctua Cecropijs inſignia præſtat Athenis,
Inter aues ſani Noctua conſilij.
Armiferæ meritò obſequijs ſacrata Mineruæ eſt
Garrula quo Cornix ceſſerat antè loco.

Aliud: CONCORDIA inſcriptum, vel CONCORDIAE SYMBOLVM:

Cornicum mira inter ſe concordia vita eſt,
Inq; vicem nunquam contaminata fides.
Hinc volucres hæ ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi ſtantq; caduntq; Duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat, & ſecum regia fata trahit.

APOLOGI.

Corui, & Cornicis apologus.

CORNIX, inquit Aeſopus, Coruo inuidens, quòd is per auguria hominibus vaticinaretur, & ob id futura prædicere crederetur, conſpicata viatores quoſdam prætereuntes, in arborem volauit, ſtansq; valdè crocitauit. Illis verò ad vocem conuerſis, & admirantibus, re cognita, quidam inquit: Abeamus heus vos, Cornix enim eſt, quę crocitauit, & augurium non habet. Fabula ſignificat eodem modo, & homines cum præſtantioribus certantes, præterquam quòd non ad æqua perueniunt, riſum quoque alijs de ſe excitare. Videtur autem Aeſopus præter aliorum plurium cùm Græcorum, tùm Latinorum ſententiam augurij vim Cornici adimere, quòd his, quæ à nobis in capite de Augurio allata ſunt, penitus auerſatur. Verùm & huic difficultati duplici ratione ſatisfacimus, & primùm ſi antiquiores augures Cornicem oſcinem cognouiſſe negemus, ſecus ac Latini, ac Romani fecerint. Nam quæ ex Hæſiodo, & Arato adferuntur, non ad auſpicia, ſed ad prognoſtica, & tempeſtatum præſagia, quæ quidem naturalia minimeq; ſuperſtitioſa eſſe conſtat; referenda ſunt. Vnde conijcere licet à Romanis primũ auguribus oſcinum auium numerum augentibus Cornicem additam, augurumq; alitum collegio inauguratam eſſe, ut quibus nullum ſuperſtitionis genus, quod excogitare vlla vnquam ratione potuerunt, omiſſum fuerit. Altera reſponſio è fabula petenda eſt, quæ Cornicem antè quidem auguria hominibus facientem, ob nimiam garrulitatem ab omni Mineruæ offenſæ, & infenſæ Deæ tutela abdicatam, augurandi ſimul dotem, aut ſaltem augurij fidem perdidiſſe, narrat. Quæ quidem huic apologo conformis eſt opinio, qui ſic habet. Cornix Mineruæ ſacrificans, canem inuitauit ad epulas, ille verò ad eam dixit, quid fruſtra ſacrificia abſumis. Dea enim adeò te odit, ut ex peculiaribus quoque tibi augurijs fidem ſuſtulerit. Cui Cornix, ob id magis ei ſacrificabo, vt reconcilietur mihi. Fabula ſignificat pleroſq; ob lucrum non vereri inimicos beneficijs proſequi. Columba in Columbario enutrita fęcunditate ſuperbiebat. Cornix verò ea audita, ait. Sed heus tu, deſine hac re gloriari, nam quò plures paris, eò plus mœroris accumulas. Fabula, vt ipſe Aeſopus exponit, ſignificat, ex famulis quoque eos eſſe infeliciſſimos, qui in ſeruitute multos filios faciunt. Apologo autem origo eſt, ex Cornicis ſterilitate, quam ſuo loco declarauimus. Eſt & alius, & quidem celebris de Cornicula, & alijs auibus apud Gabriam apologus, qui ſic habet:

Cornici cur Aeſopus augurii adement.

Cornix, & Canis.

Cornix, & Columba.

Alienis pennis induta
Gloriabatur Cornicula præſtare auibus:
Primum donum Hirundo rapuit,
Poſt eam omnes, hinc nuda inuenta eſt.

Confictus eſt in eos, qui aliorum bonis ſeſe venditant, eaque pro ſuis impudenter obtrudunt;

quod

quod ne faciamus ſapienter monet Horatius eodem planè Cornicis exemplo :

Ne ſi fortè ſuas repetitum venerit olim
Rex auium plumas, moueat Cornicula riſum
Furtiuis nudata coloribus, &c.

Alius apologus eſt de Cornice cum Hirundine de pulchritudine contendente. Cui nempè pertinaciùs ſpeciem ſuam laudanti, reſpondens Cornix dixit. Sed tua pulchritudo verno tempore floret, meum verò corpus etiam hyeme durat. Fabula ſignificat durationem corporis, decore meliorem eſſe.

FABVLOSA.

CORONIS, alio nomine Arſinoe, Nympha fuit Phlegyæ, vel vt alij tradunt Leucippi filia; quę ex Apolline Aeſculapium peperit, eam Coruus ſacra Apollini auis quum deprehendiſſet cum iuuene quodam Aemonio Elati filio, cui Iſchydi nomen erat, rem habentem, negotium ad Apollinem detulit. Quare Apollo iratus eam maturo iam partu ſagittis interemit. factiq; tandem pęnitēs, quum illam ab inferis nequiret reuocare, diſſecto vtero conceptum ex ſe infantem eduxit, eumq; Aeſculapium appellauit, & Chironi Centauro educandum tradidit. Vnde Coronides Aeſculapius à matre dicitur, cuius etiam Homerus meminit. Fabulam hanc ex Ouidio poſuimus in Coruo, quare eò lectorem ablegamus. Aemeleſagoras Athenienſis, referente [a] Antigono Liberali, qui Atticæ deſcriptionem condidit, negat ad arcem Athenienſium aduolare Cornicem; neque eſſe ait vllum, qui dicere poſſet, ſe id vidiſſe. Cauſam verò fabuloſam refert. Mineruam Vulcano in matrimonio traditam, cùm eundem cum ipſo intraſſet lectum euanuiſſe, Vulcanum in terram concidiſſe, ac ſemen profudiſſe, terram deinde Erichtonium edidiſſe: huncq; à Minerua enutritum, in ciſtam incluſum, traditumq; Cecropis filiabus Aglauro, Pandroſo, & Herſæ, ut aſſeruarent, mandatumq; ne ciſtam ante ſuum aduentum aperirent, ipſam ad Pellenem abijſſe montis apportandi cauſa, quem propugnaculi loco, ante arcem collocaret, Interim Aglauron, & Pandroſon ciſtam aperuiſſe, & conſpexiſſe circa Erichtonium duos ſerpentes. Mineruæ montem ferenti, cui nunc Lycabettus nomen, obuiam factam Cornicem, & renuntiaſſe detectum eſſe Erichtonium. Deam hoc audito, mōtem eo loci, ubi nunc eſt ſitus, abieciſſe, Cornici autem ob malum nuntium dixiſſe, nefas eſſe eam in arce intrare. Hanc fabulam [b] Ouidius quoque his uerſibus expreſſit.

Coronidis fabula.

Æſculapius Coronides dictus.

[a] L. de cong. mir. nar.

[b] 2. Metamorphoſ.

Quid fuerim, quid ſimq; vide, meritumq; require,
Inuenies nocuiſſe fidem. Nam tempore quodam
Pallas Erichtonium prolem ſine matre creatam
Clauſerat Actæo tecta de vimine ciſta,
Virginibusq; tribus gemino de Cecrope natis
Seruandam dederat, ſua ne ſecreta viderent,
Abdita fronde leui denſa ſpeculatur ab vlmo,
Quid facerent: commiſſa duæ ſine fraude tuentur
Pandroſos, atque Herſa timidas vocat vna ſorores
Aglauros, nodosq; manu deducit, & intus
Infantemq; vident, apporrectumq; Draconem,
Acta Deæ refero, pro quo mihi gratia talis
Redditur, vt dicar tutela pulſa Mineruæ
Et ponar poſt noctis auem, mea pœna volucres
Admonuiſſe poteſt, ne voce pericula quærant.

DE CORNICE FRVGIVORA.
CAP. III.

CORNICVM ſpecies deſcripturi Frugiuoram primùm in manus ſumpſimus, quòd hæc Cornici ita propriè, & abſolutè dictæ vndiquaque ſimilis ſit, pręterquam roſtro: pręterea quia Cornicem uariam, vt & illam ueram antiquorum magnitudine ſuperet. Ordo.

SYNO-

SYNONIMA.

HANC Cornicis ſpeciem Ariſtoteles Σπερμολόγον ab eſu frugum, alij Σπερματολόγον appellârunt. Latini Græcam vocem vertentes, Cornicem frugiuoram, & Frugilegam dicunt, eò quòd præter aliarum morem frugum tantùm ſeminio victitet. Graniuoram vocat Longolius. Gallis Freux, detorto vt videtur Bellonio à Latina nomenclatura Frugilegâ, vocabulo. Quæ verò alia Gallica nomina adfert [a] Bellonius, minimè huic Frugilegæ competunt, ſed Gracculo, quem perperam cum Frugilega confundit, vti pòſt faciemus palàm. Ea ſunt Graye, & Grolle, quas res ipſa à Latina voce (Gracculus) formatas loquitur, præſertim poſteriorem. Nam Graye, quod etiam Cornici propriè dictæ commune vocamen eſt, Germanicæ potiùs appellationi, quæ eſt Craey videtur debere originem. Hanc auem Albertus quoq; cum Gracculo confundit, hunc in modum, ſed ſine authore ſcribens: *Cocix* (quæ vox duplicata litera c, Cuculum ſonat) *Latinè appellatur auis, Cornice maior, roſtro magno, & albo iuxta caput, vbi nares ſunt, & à quibuſdam Gracculus appellatur, Germanicè Touch,* pro qua voce Ornithologus Rouch rectè legit: ſed facilè agnoſcitur de Cornice hac illum loqui. Nam & hanc eodem Bellonio teſte Gallicum vulgus Corneille, id eſt, Cornicem vocat, haud omnino, vt ipſe opinatur, malè, generico nimirum nomine, cùm reuera ſit ex Cornicum familia, cui voci vniuerſali, qui (Sauluage id eſt, ſyluatica, aut ſylueſtris potiùs) addunt, meliùs faciunt, & proprio additamento eam ab alijs diſtinguunt, quòd hæc in agris potiſſimùm degat, neque in vrbibus circa ædes, aut ſterquilinia, cloacaſque more Cornicum propriè dictarum verſari conſpiciatur. Apud Germanos Rouch nominatur, fortè, vt Ornithologus non ineptè coniectat, à roſtri ſcabrioris aſperitate, quod huic generi peculiare eſt. Omne autem ſcabrum Germani Rouch, vel rauch vocant. Belgæ paulò ſecus Een Roeck; Angli hiſce acceptum ferentes Roock nomen ei indiderunt. Hollandis priuatim dicitur een Koorekraey, quaſi Cornix frumentiuora: quoniam in eiuſmodi agris degat plurimùm.

[a] *Lib. 6. de Auib. c. 3.*
Bellonij error.
Alberti error.
Rouch.

GENVS. DIFFERENTIAE.

E CORNICVM indubiè genere eſt, ſed hoc à vulgaribus differens, quòd maior ſit, & roſtrum non, vt illæ, vndiquaq; atrum, ſed albicans obtinuerit, immundis, aut morticinis prorſus contra aliarum morem ſibi temperet, frugibus potiſſimùm contenta: cæteroquin Cornicibus veris ſimilis. Non eſſe verò Gracculum, vel ex eo manifeſtum eſt, quòd Gracculum [a] Ariſtoteles κολοιὸν vocat, hâc verò ſeparatim Σπερμολόγον. Præterea Gracculus Cornice minor eſt: Frugilega uerò media inter Coruum, & Cornicem magnitudine. Gracculus totus niger eſt, Frugiuoræ uel roſtrũ ſaltem albeſcit. Vnde, vt cætera diſcrimina omittam, apertiſſimè hallucinatus Bellonius conuincitur, qui has aues eaſdem ratus non diſtinxerit, Frugilegam pro Gracculo pictam nobis obtrudens.

[a] *Lib. 9. Hiſtor. ca. 24.*
Spermologi, & Gracculi differentiæ.

FORMA. DESCRIPTIO.

DE magnitudine iam dictum eſt. Color uerò totus excepto roſtro, quod albicat, planè niger eſt, Icon ex Bellonio deſumpta eſt. Nam eiuſmodi Cornicem Italia, quod ſciam non alit. Iconem habes in ſequenti pagina.

VICTVS.

FRVGIBVS maximè inhiat, neque terræ interim lumbricos aſpernatur. [a] Polydorus Virgilius hoc auium genus Angliæ maleficum eſſe tradit, & tamen eò conſeruari, quoniam lumbricos, quibus terra illa, quò humidior eſt, eò magis abundat, deuoret: alioquin quòd ex altera parte multò plus noceat, non modo maturas fruges deuorans, ſed cùm naſcuntur, roſtro ſemen euellens, ſic ut agricolæ neceſſe habeant per idem tempus,

[a] *Lib. 1. Hiſtor. Angl.*

CORNIX FRVGILEGA.

tempus, locare pueros per arua cum arcubus,quando voce non deterrentur, qui eas abigant. Et quia Ardea ſolet in earum nidis poſtea nidulari, itaque eiuſmodi infelices aues circa villas nobilium,qui Ardearum aucupatu delectantur,in ſummis arboribus, quibus villæ ipſæ ventorum flatus vehementiores vitandi cauſa,circumſeptæ ſunt,impunè nidos faciunt:atque ita genus durat cum magno agricolarum damno. Quare memoria noſtra in principum concilio ſancitum eſt,vt eiuſmodi Cornices modis omnibus funditus extinguerentur,conſtituto etiam pretio illis, qui eas necarent. Hæc ſcribenti Ioannes Cornelius VVteruuerus Batauus M. D. cuius opera in hac noſtra Ornithologia plurimùm uſus ſum, Cornices haſce narrabat in ſua Batauia maximũ ſimiliter damnum agricolis inferre,adeo vt non minus, quàm Angli, ſumma diligentia,uoce nempe primùm,dein æreí uel ferrei ad hoc munus duntaxat concinnati crepitaculi moleſto atque obſtrepero ſonitu, poſtremùm coniectis in illas lapidibus fugare eas cogantur.

Batauí quo modo Cornices abigant.

gantur. Plurimos etiam agricolas, quibus vel famuli, vel pueri deſint, alio aſtu ad pellendam eiuſmodi peſtem vti licebat: quoſdam nempe alatas molas, quæ vento perpetuò circumagũtur, inſigni artificio fabricare, quarum continuo, eoq́; moleſto ſonitu pauorẽ auibus incutiant, acceſſumque earum ad agros prohibeant: alios verò laruas, ſeu terriculamenta, μορμολυκεῖα, Græci uocant, Itali Sporacchios, per agros vbiq́; collocare, & ruſtico habitu induere: quas illæ ruſticos eſſe ſuſpicantes, ab agris eorum abſtinent.

DE CORNICE CINEREA. Cap. IIII.

SYNONIMA.

QVAM pro tertia Cornicum ſpecie deſcribimus, Σποδόειδης κορώνη rectè à quibuſdam Germanis Grecè dicitur, quaſi viſu cinerea, vt Plinius loquitur, ſeu cineris ſpeciem gerens: quo ſenſu alibi cinericeam terram, vel ruſam, id eſt, cinerei coloris appellat; & Ariſtoteli σποδόειδες χρῶμα color eſt uiſu cinereus, ſeu color cinereus, vt Plinius habet, vel vt alijs placet, color ex cinereo albicans. Eodem modo iſtæc auis Cornix cinerea Latinè uocari poteſt. Turne-

An marina dicenda.

rus meo quidem iudicio parum rectè marinam appellat. Quamuis enim circa littora quandoque degat, non potuit tamen ex tam leui ratione marinam uocare; quoniam & primum genus eadem loca incolit, quã nemo tamen idcirco marinam dixerit: uerùm rectè quibuſdam hybernam dici addidit. Galli tamen indifferenter, ſed ſine ratione, & ulla authoritate teſte Bellonio, marinam Cornicem etiam nominant: cùm alioqui Cornix marina, ut ſuo loco, Deo dante, patebit aliquando, ab hac toto, quod aiunt, cęlo diſcrepet. Qui uerò Cornicem uariam

Bontecraey

nuncupant, ij à Belgis, quibus Bontekraey dicitur, nomenclaturam mihi detorſiſſe uidentur; ſi quidem bont, ut audio, Belgis uarium, & Craey Cornicem ſignificat: quod ſanè nomen aui à coloris uarietate, qua potiſſimùm ab alijs Cornicibus diſtinguitur, inditum eſt, partim uidelicet cinereæ, partim nigræ. In ſuperiori Germania Schiltkrae, & Nabelkrae dicitur; Italis Mu-

Schiltkrae.

lacchia, & Munacchia, ſed rectiùs fortè Monacchia ab æmulo monachicæ ueſtis colore, albo ſcilicet, & nigro: Gallis Corneile Emantelee, non autem Corneille Sauage, ut Ornithologus exiſtimat. Belgis item een Vvinterkraey, hoc eſt, Cornix hyemalis, ſeu hyemis nuncia: vnde apud eos, vti etiam apud Vveſtphalos tritum ſermone prouerbium eſt, vna Cornix non facit hyemem: cui illud Græcorum reſpondet, *vna Hirundo non facit ver.*

GENVS. DIFFERENTIAE.

HANC Cornicem tertium Cornicum genus facimus, cùm ob uocem cum alijs communem, tùm quia in eiſdem locis, in quibus primum genus hyemali tempore degat, ac uelut ſemper ſocia ſit, eiſdemq́; quibus illa uictitet. Spermologo minor eſt, & coloris uarietate à nigra facillimè dignoſcitur.

FORMA.

Magnitudo. Color.

MAGNITVDO huic Cornici cum nigra Cornice æqualis eſt. Caput, collum inferius, mentum, roſtrum, alæ, cauda, crura, admodum nigra, qui tamen color in mento, roſtro, atque illa parte, quæ ſupra ſtomachum eſt, tanquam ſetis quibuſdam tecta multò intenſior eſt. Dorſum totum, collum ſuperius, alarum latera, nates & totus ferè uenter cinerea, unde Emantelee Gallis teſte Bellonio, qui optimè eam deſcripſit, appellatur. Ornithologus totum collum, & alarum latera, perperam nigra eſſe ſcripſit. Icon proximâ paginâ ſequitur.

LOCVS.

Alberti error.

ALTOS Montes tempore æſtiuo incolit, in quibus ſoboli qropagandæ incũbere ex eo colligi poteſt, quòd nullibi in planis nidulari reperiatur. Numeratur verò inter migratorias volucres, quæ ſcilicet ſub autumni finem ad plana deſcendit,ibiq; totam pòſt hyemem propè oppida,& pagos velut inter homines degit. Albertus in ſuperiori Germania meridiem verſus hanc Cornicem nullo anni tempore recedere teſtatur,& cauſam in puriorem aërem reijcit,& in altiora loca: verùm quamuis in Germania inferiori vtpotè apud Belgas loca aquis omnia ſcateant,quorum vaporibus per hyemem temperari eorum aërem (cuius cauſa ad eos aduolare credit) & in ſuperiori Germania aërem puriſſimum,locaq; peralta concedamus: ideone ibi perennent? Quin potiùs Italiæ locis,quæ ea Germaniæ parte multò altiora ſunt,aëreq; fruuntur longè temperatiori,atque puriori, degunt? Cùm itaque neque hîc reperiantur, aliam planè rationem aſſignare Albertus debebat. Quare doctiſſimi Bellonij opinio potior mihi,ac verior videtur, qui ad plana deſcendere eas aues voluit,quoniam ob intolerabilem frigoris ſæuitiam,quæ hyemali tempore haud dubiò in eiuſmodi locis viget,ea deſerere cogantur. Cui ſi placet,rupium aſperitates,& continuas ferè niues adde. Præterea in Heluetia nunquam, vt audio,nidulari,ſed aliò migrare conſpiciuntur.

Cur ad plana deſcendant.

VICTVS.

CORNIX cinerea eadem qua Cornix nigra, victus ratione vtitur. Eſt enim etiam pamphaga. Quadrupedum, hominum infeliciter mortuorũ, & in crucem ſublatorum,denique & piſcium carnes affectat: neque à lacticinijs etiã abſtinet,quorum cauſa caſas agricolarum quandoq; inuadit. In fruges pariter,vermeſque, & omne inſectorum genus ſæuit. Ornithologus in diſſectæ auis ventre quaſdas quiſquilias,cortices granorum, ſubſtantiamq; quandam albam pinguem,ex eiſdem fortè granis concretam,& lapillos inuenit.

VSVS.

IN nido huiuſce Cornicis herbam,vel radicem inueniri tradunt,quæ geſtantem reddat inuiſibilem: ſed penes illos fides eſto; mihi id nũquàm perſuaſerint. Ornithologus auem hanc in inferiori Germania in cibum admitti ait, ſed id de plebecula ac ruſticis, vt ab ipſis Batauis habeo,intelligendum eſt. Bononiæ etiam in foro venditur. Quid verò de carne dicam,non habeo,niſi quòd tetrum odorem ſpiret.

DE CORNICE CAERVLEA. Cap. V.

In Paralip.

Galgẽregel

HANC auem, cuius picturam hoc loco exhibemus, quoniam Cornix appelletur, Cornicibus,quamuis planè ignoremus,num ex harum genere ſit, adiunximus. Ornithologus,ex quo & deſcriptionem, & iconẽ mutuati ſumus, de hac aue in hæc verba ſcribit. Cornix cærulea,cuius iconem Io.Kentmannus, hiſtoriam verò Ge. Fabritius miſerunt è Miſnia,auis eſt planè ſylueſtris,& immanſueta,à Miſenis ein Vvilde Holzkrae,ab alijs Galgenregel,vel Halckregel appellatur. Trans Albim in ſaltu Luchouiano,& in ſyluis finitimis reperitur: verſatur in locis non frequentatis. Nidum,vt Vpupa ex oleto conſtruit: & præter cætera à proiectis cadaueribus victitat. A calore quidam nominant ein Teutſchen Pappagey, id eſt,Pſittacum Germanicum. Deportatur hinc in alias nationes,nulla alia commendatione quàm coloris. Hæc G. Fabritius. Roſtrum,vt pictura oſtendit,nigrum eſt: crura fuſca,& pro portione corporis parua. Cæruleo colore paſſim nitet, in capite,alis,cauda,circa orrhopygium,& tota parte ſupina: alibi ſynceriore, alibi admixto viridi. Dorſi,& colli proni color fuſcus eſt: maiores alarum pennæ nigrę. Quærendum ad hæc ſit Pica illa ſylueſtris,quam Eberus,& Peucerus Germanicè vocant Heidenelſter; Krigelſter. Hæc itaquè Ornithologus. Iconem ſubſequenti pagina habebis.

Roſtrũ color.

CORNIX CERVLEA ORNITHOLOGI.

DE GRACCVLIS IN GENERE.

Cap. VI.

POST Cornices nobis ſeſe Gracculi offerunt, idque merito iure, cùm ſub Coruino genere eos Ariſtoteles enumeret. Vnde Creſcentienſis Coruum,& Gracculum eiuſdem generis eſſe dixit. Verùm cùm de voce (Gracculus) inter recẽtiores minimè conueniat, nunquid generalis, an potiùs particularis ſit, itaq; ante omnia eiuſmodi altercationem firmis, ac validis rationibus conciliandã, quantũ materia permittet, iudicamus.

 Recentio-

Recentioribus antiqui dubiò procul errandi occaſionē præbuerunt, quòd in deſcribendis rebus paſſim obuijs negligĕriores tempus perdere nollent. Sic Theophraſtus, & Dioſcor. in deſcriptione plantarū, quæ ſuo tĕpore vulgares erant, breuiores quàm par erat, in cauſa fuerunt, quòd in multarū cognitionem deuenire nequeamus. Credebant enim antiqui ſatisfeciſſe ſeſe
[a] *Li. 9. Hi. c. 24.* posteritati, ſi ſingularia tātummodò quædam, ac peculiaria de eiuſmodi rerum tritarū natura memoriæ conſecrarent. Idē certè vſu venit in Gracculis, quos κολοιούς. [a] Ariſtot. generali vo-
Gazæ error. ce appellauit. Siquidē Theodorus Gaza vir alioquin doctiſs. & illius interpres pro κολοιος Monedulā vertens, & Gracculum Monedulæ ſpeciem primam faciens, inſigniter lapſus eſt: Nàm contrà Monedulam Gracculi ſpeciem, eamque ſecundam ſacere debebat, vt rectè meo iudi-
[b] *Lib. 10. c. 29.* tio Ornithologus, alijque viri eruditiſſimi [b] Plinium, vbi de Iynge loquitur, ex Ariſtotele Gracculos pro κολοιος traducentem ſequuti ſaciunt: Plinij autem verba ſunt: *immenſa alioqui*
Bellonij error. *finitimo Inſubrium tractu examina Gracculorum, Monedularumq́, cui ſoli auis furacitas auri, argentiq́, præcipuè mira eſt.* Quis obſecro non videat Plinium hîc Gracculos, & Monedulas ſpecie diſtinguere? Genere verò quis dicat, cùm nominatis primùm vtriſq; ſimul, mox ſubiungat in ſin-
[c] *L. 6. de Anib. c. 3.* gulari, *cui auium ſoli*, &c.? Examinauit quidem iſtæc verba doctiſſimus [c] Bellonius: ſed quàm benè ex ijs Gracculum, & Monedulam planè diuerſas aues eſſe concludat, ipſe viderit. Etſi enim Plinius eas, vt dixi, ſpecie primùm diſtinguat, non ergo Gracculum à Monedula diuerſum facit, ſed alias quoq; Gracculorum ſpecies in ea plaga dari dicere voluit. Quodſi itaque exactiùs, & ad trutinam ea examinaſſet Bellonius, non nobis Spermologum Cornicem pro Gracculo obtruſiſſet. Sed iam alias æquiuocationes proſequamur:

Puſilli Gracculi dicti. Puſillos homines κολοιος dici cōſueuiſſe in Ariſtophane ſeſe obſeruaſſe Cælius tradit, illius hanc rationem aſſignās, quia auis hæc minutula ſit, & pennis fermè tantummodò conſtet. Heſychius Spermologum κολοιώδης ζῶον interpretatur, quem fortè Bellonius ſequutus fuerit; ſed de hac re ſuprà. Rurſus apud Tzetzen legimus, κολοιος ἐςὶ ἡ μικροτέρα κορώνης. Auienus Arati interpres κολοιος Coruos alibi interpretatur, & apud Albertum legitur Coruus, vbi Ariſtoteles habet κόλοιος. Heſychins pro σκῶπες Gracculos interpretatur, vel genus ſaltationis: Sed Scops auis nocturna eſt ridicula ad imitationem nata, vt ſuo loco docuimus, & ſaltationem ſignificat, Gracculum minimè, qui alioquin ludicra etiam auis eſt. Κολιὸς etiam apud Ariſtotelem auis eſt, pro qua κολεὸς, alibi κολιὸς habent eius exemplaria, Gaza, vt ſuo loco dicemus, perperam Galgulum vertit. Alibi apud Ariſtotelem κολιάς, & κολοιος legi pro eadem aue tra-
[d] *Exer. 132* dunt, verum haud ſcio, quàm verè. Porrò [d] Iulius Scaliger Picum varium ridiculè Gracculū dici ſcribit. Κολοιὸς item Heſychio piſcis eſt marinus, & Cælius Colias piſces Theodoro Monedulas dici ait. Hinc Bellonius Κολίας, inquit, piſcis ab eiuſdem nominis aue dictus eſt, quam Galli vocant vn Gay, quòd latera Coliæ auis multis coloribus variegata conſpiciatur. Verùm bene perſpicio Bellonium per Coliam auem genus illud Picæ intelligere, quòd nos Garrulū ſuo pòſt loco appellabimus, cùm tamen, quod ſciam, nulla auis Græcè κολιας dicatur, κολοιος verò Gracculus ſit, Pica neutiquam. Vbicumq; autem, quod obiter dictum eſto, Gracculum piſcem Galeni interpretes verterunt, Coracinus dici, & intelligi debet, vt Bellonius etiam ad-
Gracculus ſcriptum Diog. monet. Habet deniq; Gracculus in artificialibus ſua ſignificata. Laërtius enim Gracculum enumerat inter Diogenis Cynici ſcripta: & Heſychius Colophonem Gracculum quandoq; dici author eſt, quoniam, vt arbitror, ſummis ædium faſtigijs iſtæc auis imponi ſoleat, veluti admonens iuxta Heſiodum Cornicem, vt homines ſibi nidos componant; neque enim ſemper æſtatem fore.

SYNONIMA.

Anapha. Orab. HEBRAICAM vocem אנפה anapha Gracculum nonnulli interpretātur. Orab omni Coruino generi competit. Κολοιὸς generatim Gracculum, vt diximus, ſignificat: Apud Syluaticum Celes, aliàs Celtos, vt Ornithologus conijcit, id eſt, Strigulus auis. Gracculos vulgò Ciagulas dici Niphus Italus tradit; alioquin Tatula dicitur, ſeu Taccola, quod tamen poſtremum nomen Coraciæ peculiare eſt: quibuſdam Cutta, & Polā, fortè à pullo, ſeu nigro colore, vt Ornithologus exiſtimat: Hiſpanis Graio, vel Graia: Gallis Chucas, vel Choca, Chouette, & Gay, vt habet Bellonius, ſed cùm latera huius auis multis coloribus variegata eſſe dicat, nomen id non Gracculis, ſed Picæ Glandariæ conuenire poteſt: Sabaudis Chue, ni fallor, à voce: Germani Tul, Dole: Saxonibus Aelke, vel Kaeyke: Hollandis, & Zelandis, necnon & Friſijs à voce Ka, vel Kauu, vel Chau: circa Roſtochium Vuachtel, quod nomen alij omnes Coturnici propriè tribuunt: quibuſdam Tahe, Talche Dale, Dol: Flandris Gaey, & Hanneken: Illyrijs Kauuka, Turcis Tſchauka; Polonis Zegzolka: Anglis à Caddo, à Chogh, à Ka.

Verùm annotandum eſt pleraq; iſtæc ſynonima ſecundæ Gracculorum ſpeciei potiſſimùm conuenire, etſi tamen omnibus aliquo pacto communia dici poſſint, quoniam nempè à voce omnibus communi detorta ſint. Cæterùm Gracculi primitiuum Gracchus eſt: & quanquàm multi per c ſimplex vtramq; vocem ſcribant, multi tamen ex eruditis c duplicant, quos ſequi placuit, cùm quia ab hac aue Gracccho cognomen factum cognoſcerem, vt pòſt dicetur, tum etiam, vt produci primam ſemper ſyllabam, ita certiùs ſit, etſi tamen per ſimplex c etiam producatur, vt ex his Martialis verſibus conſtat, modò impreſſoris non ſit mendum: ait autem:

Quedam me cupit inuide Procille
Toto candidior puella Cycno,
Argento, niue, lilio, liguſtro.
Sed quandam volo nocte nigriorem,
Formica, pice, Gracculo, cicada.

Feſtus Gracculos ab oris ſono vocatos uoluit, cuius uerbis Grapaldus ſubſcribens, primæ nominis ſyllabæ vocem correſpondentem edere addidit. Alibi tamen idem Feſtus Gracculos à gerendo dici ſcripſit, quoniam iacta ſegetum ſemina plurimum gerant, uel quòd ex oliuetis cubitum ſeſe recipientes binas baccas pedibus, ore uerò tertiam ferant.[a] Varro uerò dictos conijcit, quòd gregatim uolent; ſed hæc etymologia[b] Quintiliano improbatur, cùm ait: *Cui non poſt Varronem ſit venia qui Gracculos, quia gregatim volent, dictos Ciceroni perſuadere voluit, cùm manifeſtum ſit ex vocibus auium duci.* Alij deniq;, teſte Perotto, etymum a corporis gracilitate, neque fortè abſq; ratione deducunt, cùm tota ferè auis plumis conſtare tantummodò videatur.

[a] L.4. de lingua lat.
[b] L.1. inſtit. Orat.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

COMMVNIS Alberti, & Gazæ interpretatio uerborum Ariſtotelis de Gracculorum generibus, tria duntaxat conſtituit, duo nempè fiſſipeda, tertium palmipes: cùm tamen Ariſtoteles diſertiſſimis uerbis quatuor genera reperiri ſcripſerit, tria uidelicet, quibus pedes fiſſi ſint, quartum palmipes. Verba eius, fidei conciliandæ cauſa huc adijcimus. Κολοιῶν δὲ, inquit, ἐστὶν εἴδη τρία· ἓν μὲν ὁ κορακίας, οὗτος ὅσον κορώνη, φοινικόρυγχος. ἄλλος, ὁ λύκος καλούμενος. ἔτι δὲ μικρὸς, ὁ βωμολόχος. ἔτι δὲ καὶ ἄλλο τι γένος κολοιῶν περὶ τὴν Λυδίαν καὶ Φρυγίαν, ὃ στεγανόπουν ἐστί. Hoc eſt, *Gracculorum ſunt tria genera: unum quod Coracias vocatur, magnitudine quanta Cornix, roſtro puniceo: alterum lupus cognominatum: Eſt & paruum ſcurra dictum. Eſt verò & aliud genus Gracculorum, Lydiæ, & Phrygiæ familiare, idq; palmipes.* Ibi enim Albertus, & Gaza hæc uerba ἔτι δὲ omiſerunt: quæ ſi legamus, ut certè debemus, Gracculus ille paruus ὁ βωμολόχος nempe, alius fuerit quàm λύκος, cum quo ab illis confunditur. Sed fortè ridiculus cuipiam uidear, cùm quatuor genera ego aſſignem, Ariſtoteles tria tantùm apertè eſſe dicat. Verùm huic reſponſum eſto; Ariſtotelem quartum illud genus, quod pòſt ſubiungit, palmipes nempè, ceu toto genere à tribus prioribus diuerſiſſimum, inter ea neutiquam enumeraſſe, ideoq; traditis illis poſtmodū ſubiunxiſſe, ne quis auem palmipedem eiuſdem nominis cum ijs confunderet. Conſtabit igitur quatuor genera Gracculorum Ariſtoteli cognita fuiſſe, primùm, quod Coracias uocetur, alterum Lupus, tertium Scurra, quartum Palmipes, Lydiæ, & Phrygiæ familiare. Quare dupliciter hallucinatus fuiſſe Gaza conuincitur, primùm; quòd uerba illa ἔτι δὲ præterierit, ſecundùm quia Monedulam genus faciat, & Gracculum primam eius ſpeciem, ut ſuprà diximus, cùm contrà Monedulam ſpeciem, eamq; ſecundam, eandem nempè cum Lupo facere debuerat, quam ſi κατ' ἐξοχὴν Gracculum uocare placet, non improbabo. Quæ enim de Gracculis in genere ab antiquis traduntur, huic potiùs, quàm Coraciæ, ſeu Gracculo Gazæ, & quàm Scurræ conueniunt: & Græci etiam κολοιὸν nonnunquam pro ſecunda ſpecie priuatim ponunt, ut apud Conſtantinum Cæſarem in primis uidere eſt. Cæterùm in aſſignandis ſingularum ſpecierum differentijs negligentior Ariſtoteles, Coraciam Cornicis magnitudine eſſe, & roſtro puniceo dixit, quòd rutilum, & rotundum perperam Gaza trāſtulit. Lupo peculiares notas nullas aſcripſit, quòd fortè ideò fecerit, quoniam hæc ſpecies omnium notiſſima eſt, & ubiuis obuia. Omnes enim eruditiores uno ore Monodulam eſſe conſentiunt. Tertium genus ab Lupo diſtinguit corporis breuitate, utpotè quòd Gracculorum omnium minimum ſit: ſed hocce genus conſpicere mihi nec dum contigit: apud Ornithologū tamen tria in Rhœtia Gracculorum genera agnoſci lego, quorum nullum palmipes ſit: unum nempè Tulla uoce apud Germanos omnibus Gracculis communi capite cæruleo; alterum Beena à Rhœtis Germanicè loquētibus dictum, hoc Monedulam eſſe; Tertium deniq; Germanicè Taha, Italico uerò ſermone, quo Rhœti utuntur, Zorl pedibus, & roſtris rutilis, in locis ſylueſtribus: hoc Ornithologus cum eo, quòd in Baua-

Gazæ error.

Tria Gracculorū genera in Rhœtia.
Tulla.
Beena.
Taha.
Zorl.

Steintahen. ria Steintahen uocatur, id eſt, Gracculus ſaxatilis, idem eſſe exiſtimat: id meo iudicio cũ Coracia Ariſtotelis idem fuerit, quæ altiſſimas pariter alpes in Italia, maximè Florentiam uerſus incolit. Nec alia fortè auis Cornix Cornubiæ Anglorum ab iſta fuerit. Quod ſi modò Rhæ-
Cornix Cornubiæ. torum Tulla Beenâ & Tahâ minor ſit, quam notam tertio generi Ariſtoteles aſſignauit, tria ibi Gracculorum genera ab Ariſtotele recenſita reperiri concludendum eſſet. Quartum genus,
Gracculus palmipes quis. quòd Ariſtoteli anonimon eſt & palpimes, Turnerus & ſequuti eum alij Phalacrocoracē Plinij eſſe ſuſpicantur, ſed meo iudicio plurimùm hallucinantur. Phalacrocorax enim Coruus
Turneri error. eſt, & Gracculis multò maior: uerùm ſuper hac re ſuo aliquando loco, Deo dante, diſceptabimus. Cæterùm aliud quoddam Gracculorum genus à quatuor iam dictis generibus lõgè diuerſum reperitur, cuius iconem pòſt pro Monedula altera exhibebimus, torquatum nempe. Hoc fortè illud fuerit, quòd Ornithologus in quibuſdam Heluetiæ locis dari refert, ac maximè circa Tugium, albo circulo ceù torque collum ambiente diſtinctum, cętera alijs ſimillimũ: ſed ſe nihil de eo certi habere: An idem id etiam fuerircum eo, quòd Heſychius, & Varinus σπάσιον uocant? Ornithologus Caryocatacteri, ſeu Nucifragam Gracculorum potiùs, quàm Merularum ſpeciem eſſe iudicat; mihi inter has numeranda rationibus ſuo loco adducendis innixo uidetur.

VOX.

ª L.5.c.15. GRACCVLI ſuam etiam propriam vocem obtinent. ª Pollux enim Cornices κρώζειν, Gracculos κολοιᾶν, & κλώζειν dixit: ſed poſtremam hanc vocem alij Gallinaceo generi etiam tribuunt, cui tamen teſte Plutarcho κλώσμὸς potiùs cõpetit. Κλώζειν verò Heſychio eſt τὸ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν θεάτρων, id eſt, explodere ex theatro, ſono ſcilicet quodam, qui fit lingua ad palatum alliſa. Varinus verò κλώζειν, ſono aliquo illudere ſignificare ſcribit, à Gracculorum ſcilicet voce. Itaque frigulare Gracculos à Philomelæ authore ineptè fortè ſcriptum fuerit. Κοαγεταὶ apud Pindarum Gracculorum epitheton eſt, & à voce eorum detortum creditur; verùm haud ſcio, quàm rectè. Optimè enim Cornicis uoci, quæ per onomathopœiam Belgis
ᵇ Iliad. P. Craey dicitur, reſpondet. Nam Gracculi ab ᵇ Homero quoque dicuntur οὖλον κεκλήγοντες.

VICTVS. COITVS.

ª Lib.10.c.29. ᵇ Lib.3.de Ani.c.12. PRAETER ſegetes locuſtis etiam Gracculos veſci cùm ex ª Plinio, tùm ex ᵇ Aeliano colligitur, qui à Lemni inſulæ incolis has aues coli ſolitas tradunt, quoniam aduerſo volatu occurrerent locuſtarum exitio. Albertus Gracculos à cadaueribus abſtinere ſcribit. Hieronymus Tragus carnem, & glandes amare dixit: ſed ego nihil tale vnquam intellexi.

Verno tempore ad coitum excitantur. Chriſtophorus Encelius inter alias aues, quas ore coire, idque verno tempore nugatur, Gracculos etiam enumerat, ſed hãc amentiam aliàs refutauimus.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

ª L.9.Hiſt. c.1. AELIANVS Gracculum cum Gauia amicitias exercere prodidit, & ª Ariſtoteles Noctuam, & Cornicem inuicem pugnare: ſed hic indocti eius interpretes, & qui eos ſequuti ſunt, aliàs Noctuam, & Monedulam, aliàs Monedulam, & Bubonem, aliàs Nicedulam, vel Incendulam, & Bubonem diſſidere ſcribentes, Gracculum, ſeu Monedulam cum Cornice confundunt è Græco, vel Arabico transferẽtes, vt cum Noctua Bubonem. Librarij etiam Monedulam in Nicedulam peruertere facilè potuerunt. *Pugnant* etiam teſte eodem Ariſtotele *cum Aquila Monedula, Pica, Cornix, & eiuſmodi Aues aliæ, Aquila enim deuorat eas.* Homerus ſub Hectoris, & Aeneæ fortiſſimorũ Heroum, & Græcos naturali odio proſequentium exemplo Accipitres Gracculis infenſiſſimos hoſtes eſſe innuit; cùm canit:

Τῶν δ' ὥστε ψαρῶν νέφος ἔρχεται, ἠὲ κολοιῶν
Οὖλον κεκλήγοντες ὅτε προΐδωσιν ἰόντα
Κίρκον, ὅ τε σμικρῇσι φόνον φέρει ὀρνίθεσσιν, id eſt,
Horum autem ſicut Sturnorum, aut Gracculorum agmen venit,
Acutè vociferantes, quando vident accedentem
Circum (Accipitrem) qui paruis cadem adfert auibus.

MORES. INGENIVM.

GRACCVLOS minimè ſolitarias,ſed gregales aues eſſe ex vulgari hacce parœmia manifeſtum eſt, *ſemper Gracculus aſſidet Gracculo*: Quam ſocietatem in ſingularem quendam inter ſe amorem authores reijciunt,quem magnum adeò eſſe volunt,vt in vitæ diſcrimen, vt pòſt dicetur, eos quandoq; deducat. *Non ſunt,* inquit[a] Varro, *ſolitaria natura, vt Aquilæ,ſed vt homines & apes: at non idem faciunt Gracculi,& Apes,quod hic ſocietas operis,& ædificiorum, quod illic non eſt*: quaſi diceret Gracculos eſſe ἀγελαῖα, non autem πολιτικὰς,ut ſunt apes. Ἀγελαῖα verò animalia[b] Cicero congregata, & congregabilia appellat: Gaza gregatilia,& gregalia interpretatur,& D.[c] Auguſtinus Gracculos aues congreges nominat: Ad hunc ſenſum à[d] Plutarcho ἡ φιλία dicitur συννομον ζῶον eſſe οὐκ ἀγελαῖον, οὐδὲ κολοιῶδες. Varronis locum alibi etiam[e] Cicero periphraſticè exponere videtur,cùm ait: *quod ſi etiam beſtiæ multa faciunt duce ſua quaq; natura, partim indulgenter,vel cum labore, vt in gignendo,vel educando: vt perfacilè appareat, illud quiddam ijs propoſitum,non voluptatem? partim curſu,& peragratione lætantur? congregatione alia cœtum quodammodo ciuitatis imitantur.* Verùm gregalia animalia non tantùm Gracculi ſuut,ſed moribus placidis etiam, vt vel ex ſolo corporis colore doctiſſimus quidam noſtri æui poeta colligit, inquiens:

[a] L. 3. de re ruſt.
[b] L. 5. quæſt. Tuſcul. & 2. Offic.
[c] Lib. 2. de Ciuit. Dei.
[d] Lib. περὶ πολυφ.
[e] Lib. 2. de Finib.

Dignoſcitur de tergoris coloribus,
Quodcumq; viuit mite, ſeu ferum pecus,
Candore Cygnus, atritate Gracculus
Leo fluentem barbarus criſpat iubam.

De maribus Gracculis tradit ex Ariſtotele[f] Athenæus, mortis potiùs ſubire diſcrimina, quàm coniuges ſuas derelinquant: quinimò coniugum altero mortuo,alterum,dolorem mortis perpetua viduitate teſtari: ſed nos in ijs, quæ extant, Ariſtotelis nihil tale licet diù quæſitũ reperimus. Contrà Gracculorũ nimia loquacitas,ob quam paſſim apud quoſlibet ſcriptores peſſimè audiunt,hanc laudẽ turpiter contaminat: *Loquaciſſimum enim genus eſt,& vocibus importunum,* inquit[g] Iſidorus, quorũ vox videlicet nihil habeat oblectationis, ſed veluti Cuculi perpetuò eadem repetita audientium aures planè offendat,& nauſeã moueat. Sunt verò ita maximè obſtreperi coitus tempore,& dum pullos enutriunt,necnon etiam à vini potu,teſte Plinio,in quo ipſis mira laſciuia eſt. Verùm nunquid quòd iam dicturus ſum, Gracculis vitio, an potiùs laudi vertendum ſit,alij iudicent,mihi id dixiſſe tantùm ſufficiet. Eſt autem illud, quod cùm auiũ genus omne manu retentum oculos petere ſoleat,gregatilibus maximè,ac inter illas Gracculis id peculiare ſit,cuius cauſam inquirens Nicolaus Leonicus ita ſcribit. *Cur pleraq; altum è manibus hominum oculos potiſſimùm appetere ſolent? An quòd clari perfulgentesq; exiſtunt oculi, & benè mobiles; huiuſmodi autem aues res ad ſe trahere,& allicere nata ſunt. Nam & commotum etiam circà roſtra frequenter digitum appetere,& ſcalpere ſolent volucres? An magis,quia oculis abſoluta adeſt ſpeculorum vis, adeò vt tàm parua pupilla totam ex aduerſo ſtantis reddat imaginem? Alites igitur,quia effigiem in ijs cernunt ſuam, velut ad cognita deſideria tendere cupientes illos appetere veriſimile eſt.* Quod verò ad ingenium Gracculorum attinet,nõ videntur planè diſciplinæ expertes,quinimò,præterquàm quod facilè domantur,& cicurantur,adeò vt è caueis emiſſi ſponte ſua eas repetãt, ſermonem humanum, ſi pulli adhuc doceantur, imitari referunt. Cuius rei[h] Ioan. Bruyerus Campegius Gallus teſtis eſt,qui in Gallia à tonſtrinis Gracculos in caueis educari,& humanas voces reddere edoceri tradit. Tempus verò,quò non Gracculi tantùm,ſed reliquæ aues omnes, eiuſmodi diſciplinæ aptæ, edoceri debeant, Albertus, & author, quiſquis ille ſit, de natura rerum matutinum,ſuboriente ſcilicet Sole commendant,quòd tunc citius verba capiant, & tenacius memoriæ mandent. Dicuntur præterea quibuſdam Gracculi aues vafræ,& callidæ: vnde fortè non ita mirum videri debeat, quòd ſermoni humano aſſueſcant, maximè verò eùm linguam habeant latiuſculam. Sed fortè eiuſmodi Gracculorum inſtitutio veteribus etiam ex vſu fuerit. Cur enim paxillos ipſis in parietibus domi ſuæ faciebant, quibus inſiſterent? quod[i] Ariſtophanes etiam meminit, cùm ait: ὁ δ' ὥσπερ κολοιὸς αὐτῷ παττάλους, ἐνέκρουεν εἰς τὸν τοῖχον εἶτ' ἐξήλλετο.

[f] Lib. 9.
Garrulitas.
[g] Lib. 12. Orig. c. 7.
Ingenium.
[h] Lib. 15. c. 78. de re cibar.
[i] In Veſpis.

CAPIENDI, ET FVGANDI RATIO.

Aſtus.

GRACCVLI cùm aues ſint peraſtutæ, difficulter admodum capiuntur. Hinc Clearchus apud Athenæum non ſimpliciter aſtutos, ſed Coturnicibus etiam aſtutiores dixit. Capiuntur tamen, atque uarijs modis. Oppianus talem aduerſus eos venationem inſtitui tradit. *Virga oblonga*, inquit, *terra infigitur, cui laqueus ad funiculum additur, & in medio ὕσπληγξ, quæ circumactu ſuo vimina vtrimq; ſita cōtegat. In ſumma virga bacca imponitur, cui è regione laqueus pendet, quem vbi cōtigêre Graculi, ὕσπληγξ delabitur, & virga erecta laqueus ita attrahitur, vt auium ceruices inhæreant.* Eodem modo Picas capere poſſimus. Idem Oppianus alium dolum, quì Gracculos capias, docuit, qui talis eſt; Vas (ἄγγος, κρατὴρ habet Athenæus) *oleo plenum eo in loco exponitur, vbi cōſpiciatur à Gracculis. Illi enim ſuas imagines in vaſe intuiti, aliosq; Gracculos eſſe rati in oleum deuolant, & licet ſtatim etiam reſiliant, madidi tamen oleo ita pennis, & membris omnibus grauantur, vt auolare nequeant, eoq; ſtatim in loco comprehenduntur.* Penè eadem legere eſt apud [a] Athenæum, & [b] Aelianum, quorum uerba breuitatis cauſa ſponte prætereo, & lectorem ad ea remitto, hoc tantùmmodò obiter admonens Gracculos tàm perditè ſeſe mutuò amare, vt amor eos ita capiendos præbeat, vt Ioãnes Tzetzes hiſce verſibus etiam innuit, inquiens.

[a] *L.9.Deip.*
[b] *L.4.de Anim.c.30.*

Οἱ κολοιοὶ φιλάλληλοι, καὶ τῶν ψαρῶν τὸ γένος,
Ὡς ἤπερ χέῃς ἔλαιον ἔν τινι λεκανίσκῃ,
Πρὸς τὴν σκιὰν τὴν ἑαυτῶν τοὺς κολοιοὺς κρατήσῃς
Ναρκίσσους λάκωνας ὄντας, τοὺς φιλοσκίους. id eſt.
Gracculi ſe mutuò amant, atque Pſarorum genus,
Vt ſiquidem fundas oleum in aliqua ollula,
Ad vmbram ſuam Gracculos detinebis,
Seu narciſſos alios Laconas exiſtentes, quòd ament vmbras.

Alij verò ad decipiendos Gracculos longè alio aſtu vtuntur. Quoſdam enim eorum pelle exuunt, pelles verò ſtramine implent, & ita concinnant, vt viui Gracculi appareant. His alios alliciunt, qui cùm ſuum genus ardentiùs æquo ament, ad mortuos illos ſtudioſè accurrentes, in manus aucupum incidunt. Qui verò fugare Gracculos ex agris duntaxat cupiunt, ne ſegetes eorum populentur, vnum ſuſpendant. Illum enim ſuſpenſum cæteri conſpicientes aufugient, illic nimirum paratas retium inſidias ſuſpicaturi. Gracculos demum, ac præterea volucria omnia fugabis, ſi veratrum nigrum in vino maceratum ſimul cum hordeo, diſſeminaueris: ſed commodius fortè perterrefacies, ſi priuſquam in arua deſcendant, ſtrepitum, atque fragorem aliquem obſtreperum edideris, qualem in Spermologo diximus.

MORBVS.

BRodæus, vt annotat [a] Iacobus Dalechampius, Gracculos & Accipitres morbo epileptico infeſtari author eſt, idque vulgò paſſim ex eo creditur, quoniam velut extincti ex arborum tectorumuè culminibus in terram decidant. Idem de Picis quoque perhibetur. Plinius etiam, *Gracculos, & Merulas annuum faſtidium lauri folio purgare* prodidit.

[a] *In comm. in Plin. Lib. 3.c.23.*

DENOMINATA.

KΟλῷον & κολῷοι ſiue κολοιὸς dicitur teſte Heſychio θόρυβος ἢ ταραχὴ, id eſt, tumultus, metaphoricè ἀπὸ τῶν κολοιῶν, qui nempè ὄρνεα ſunt θορυβώδη καὶ κραυγαςικὰ, id eſt, aues tumultuoſæ, & clamoſæ, vt Scholiaſtes ait, ò breui ſcilicet in longum conuerſo, & i ſubſcripto, vel adſcripto. Gregatim enim, & maximo eum garritu, ſtrepituq; volant, vt antè dictum eſt. Philoxenas verò deriuat à κλω, quòd eſt κλάζω per paragogen, neque adſcribit iota. Vtitur hoc nomine [a] Homerus, vbi à Vulcano Iunonem, & Iouem reprehendi ait, quòd ἕνεκα θνητῶν ἐριδαίνετον ὧδε, ἐν δὲ θεοῖσι κολῳὸν ἐλαύνετον, tumultum & ſtrepitum inter Deos cient. Vtitur [b] idem uerbo κολῴων, quod tumultuari, turbas dare, uel etiam uociferando perſtrepere & garrire Gracculorum more ſignificat:

[a] *Iliad.A.*
[b] *Iliad.B.*

Θερσίτης δ᾽ ἔτι μοῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολῴα,
Ὅς ῥ᾽ ἔπεα φρεσὶν ᾗσιν ἄκοσμά τε πολλά τε ᾔδη, id eſt,
Therſites autem adhuc ſolus immoderatè verboſus crocitabat,
Qui verba mentibus ſuis, inornataq;, multaq; ciebat.

Ita ſanè de futilibus [c] Gellius & importunis loquutoribus, ſeu de morbo loquendi & ſtulta loquacitate uerba illa Homeri accipit. Neque immeritò hic unum ex omnibus Therſitem ἀμετροεπῆ & ἀκριτόμυθον appellabat, & uerba illius multa & inornata, ſtrepentium ſiue Gracculorum inſtar eſſe dicit. Tales etiam fortè [d] Ariſtophanes κολοιοὺς ἄρχας, id eſt, Gracculos Principes nominat. *c L.1. Noct. Att. c.15.* *d In Auib.*

COGNOMINATA.

TIMAEVS hiſtoriarum conditor, referente [a] Cælio, Agathoclem Siciliæ tyrannum κολοιὸν nuncupat, & τριόρχην, id eſt, Gracculum & Buteonem: & Gracculum quidem fortaſſis ob latrocinia, & furacem naturam. Nam latrocinijs eum incubuiſſe ante tyrannidem hiſtoria teſtis eſt: ſed in cõcionibus etiã perquàm facundus eſt creditus: quo nomine ab æmulis & inimicis Gracculus uideri poteſt appellatus, uelut loquax magis eſſet, quàm eloquens; uti de Atilio Palicano pronunciatum nouimus: nam & eadem ratione Gracchum apud Romanos cognominatum legimus: quamuis apud Varronem obſeruatum ſit, Gracchum ideo nuncupatũ, quòd eum mater menſibus duodecim in vtero geſtaſſet, quia legitimum pariendi tempus eſſet ſupergreſſa. Proinde ex iunioribus quidam etiam benedoctus ſine flatili ſcribendum eſſe cenſet: quum Quintilianus olim quidem veteres aſpiratione parciſſimè vſos ſcribat, dein obſeruatum, ne conſonantibus aſpiraretur, vt in Graccis & triumphis. Sed hoc non perpetuũ fuit, & priſcis ſolis vſitatum. Hactenus Cælius. Perottus etiam Gracchi cognomen a Gracco aue principio ortum ſcribit à facundia, ſed æmulos eam vocaſſe loquacitatem. Gracculus item nominatus fuit, quem imperante Antonio Caracalla obeliſco ferunt inſediſſe vociferabundum, mirum dictu, ſucclamatum ab omnibus ceu ex compoſito: *Martiali ſalue, Martiali ab tempore multo te vidimus*. Non enim auis, ſed eius erat nomen, à quo mox Antonius interemptus eſt.

a L.24. Lect. ant. c.4. Agathocles Gracculus dict. Gracchus vnde dict. Occiſor Caracallæ Gracculus dictus.

AVGVRIA. PRÆSAGIA.

INTER inauſpicatas oſcines Gracculus enumeratur. [a] Ariſtophanes in primis ſiniſtri quippiam ab eo interpretatur, cùm ait: χ' ὁ κολοιὸς οὑτοσὶ ἄνω κέχηνεν ὥσπερ δεικνύς τί μοι, id eſt, *& Gracculus hic ſuperius oſcitat, tanquam oſtendens aliquid mihi*: & rurſus: Οἴμοι κακοδαίμων, χ' ὁ κολοιὸς μ' οἴχεται ὑπὸ τοῦ δέους, id eſt: *hei mihi infelix & Gracculus mihi it præ timore*. Reſpondet alius: *a In Auib.*

ὦ δειλότατον σὺ θηρίον δείσας ἀφῆκας τὸν κολοιόν;

O timidiſſima tu fera timens dimiſiſti Gracculum?

Niphus Coruorum & aliarum auiũ, quę cadaueribus vęſcuntur, vt Vulturũ, Gracculorum, &c. agmen augures in futurum excidium retuliſſe ſcribit: ſed ipſe Gracculos inter ſimiles aues perperam enumerat: qui à cadauerum eſu, ſi quæ vlla alia auis, egregiè ſibi temperant. [b] Cornelius Gemma ex Fryſchio narrat Gracculos & Picas anno 1484. ad aliquot hinc inde miliarium ſpatia confligentes, belli oſtentum præbuiſſe. Niphi error. *b Lib.1. Coſmocrit. c.8.* Belli futuri ſignum.

Habent item Gracculi ſua præſagia. Nam ſi ab Auſtro gregatim volitent; ſi ſub veſperam perturbatè clamitent; ſi ſub tecta ſeſe recipiant; ſi alas præter ſolitum concutiant, pluuiæ uel tempeſtatis imminentis ueſtigia iam in aëre impreſſa eſſe demonſtrant: ſi uerò modò ſublimem, modò humilem uolatum exerceant, pluuiam & frigus: & [c] Plinius hyemem præſagire teſtatur, ſi ſerò à pabulis recedant, quod ab Arato mutuauit, qui ſic habet: Pluuiæ ſigna. *c L.18. c.35*

——Καὶ φῦλα κολοιῶν
Ἐκ νομοῦ ἐρχόμενα τραφερῆς ἐπὶ ὄψιον αὐχῇ. Et rurſus:
——καὶ ὀψὲ βοῶντε κολοιοί. priori loco [d] Vergilius pro κολοιῶν, quod eſt, Gracculorum, metri cauſa Coruorum tranſtulit, ubi ait: *d L.1. Geor.*

Coruorum increpuit denſis exercitus alis.

Intereà pluuiam denotant, cùm, ut Aratus inquit, gregatim apparẽt, uti etiam Corui, & cùm ſimilem Accipitribus uocem edunt, quæ Scholiaſte teſte acuta eſt: quod Auienus ſic trãſtulit: Accipitris vox.

Agmine cùm clauſo circumuolitare videtur,
Gracculus, & tenui cùm ſtrident gutture Corui.

Denique ſi turmatim ſyluis ualedicere conſpiciantur, tum neſcio quid triſte, & ſterilitatem ueteribus ſemper indicàrunt.

doctrinæ oſtentatione ſeſe iactantes, & viris eruditis impudenter obſtrepentes. Confine huic videtur illud Virgilij.

Argutos inter ſtrepit Anſer Olores.

Author Chiliadum hanc quoq; ſimili ferè modo paræmiam *Gracculo magis obſtreperus* prouerbialiter dici poſſe ait in hominem importunæ loquacitatis. Item illud, quod Plutarchus habet, ἀπιθανώτερος κολοιοῦ, *ineptior ad perſuadendum*, vel, vt author ille traducit, *homo cui minus fides habeatur, quàm Gracculo.*

Gracculo magis obſtreperus.

Theophilacti prouerbium de Gracculo, & Coruo, quod nempe *abſente Gracculo Coruus ſit pulcher*, in Corui hiſtoria expoſuimus, ad quam lectorem nunc remittimus.

Refertur, & hic prouerbialis ſenarius à Diogeniano:

Ἀεὶ κολοιὸς πρὸς κολοιὸν ἵζανει, id eſt:

Semper Gracculus aſſidet Gracculo.

Notatur etiam ab [c] Ariſtotele, vbi inter complura alia huius ſententiæ prouerbia hoc quoque commemorat: item [d] alibi ita habet: καὶ κολοιὸς ποτὶ κολοιόν, *& Gracculus ad Gracculum*. Græcis eſt trochaicus dimeter, haud dubium, quin ex poëta quopiam diſcerptus. D. [e] Gregorius admodum eleganter hocce adagium vſurpauit, vbi (ſi bene memini) Eudoxium hortatur, vt cum viris doctis, & probis conuerſetur, indoctos contrà & improbos auerſetur; inquit autem κολοιὸν δὲ ποτὶ κολοιὸν ἵζανειν, καὶ τῆς παροιμίας ἀκούεις, id eſt, *Gracculum autem aſſidere Gracculo, audis & à prouerbio.*

[c] *In Rhetoricis.*
[d] *Li. 8. Moral.*
Gracculus ad Gracculum.
[e] *In Epiſt. ad Eudox.*

Illud inſuper [f] Plutarchi, cuius antè etiam mentio facta eſt, οὐκ ἀγελαῖον εἶναι, οὐδὲ κολοιώδης, id eſt, *non armentarium* (gregarium potiùs) *neque Gracculeum*, prouerbij loco in vſum ceſſit de ijs, qui cum ſui ſimilibus conuerſantur. Gracculi enim gregatim degunt, & mirum quàm ſe inuicem ament. Euſtathius in amicitiam vilium hominum quadrare dixit, vt D. [g] Baſilius etiam, cùm ait: *Quibus potiſſimùm delectantur equi? manifeſtum quod equis delectentur. Aquila quibus? non alijs, quàm Aquilis. Gracculum aſſidere Gracculo, vel ex prouerbio audis. Ita ſanè, & Atticum Attico, & probitatis ſtudioſum eo, qui probitatem adamat, ac tuetur, delectari puta.* Item aliàs: *Si primas*, inquit, *tibi quoque in terrenis dederimus, ne ſuſtineas inter Gracculos primas habere, cùm Aquila eſſe poſſis.*

[f] *Lib. de Polyph.*
Gracculeũ.
[g] *Epiſt. 125. ad African.*

Haud diſſimilis intentionis prouerbium eſt, *Tunc canunt Cycni, quando tacuerint Gracculi.* Vtitur hoc idem D. [h] Baſilius: ἐγὼ δὲ παροιμίαν ἔρω, μάλιστα μὲν ἀληθῆ, μάλιστα δὲ σύντομον, ὅτι τότε ᾄσονται κύκνοι, ὅταν κολοιοὶ σιωπήσωσι. Prouerbio locus eſt, tum doctis opportunum eſſe, vt de bonis rebus, quàm poſſint eruditiſſimè diſſerant, quando imperitis prius tanquam aqua, & igni interdictum ſit, ne loquantur. Eiuſmodi diſſimilitudinum plures prouerbiales formulas [i] Auſonius eleganter ita expreſſit:

Si Vitulum Tauro, vel Equum committis Onagro,
Si confers Fulicas Cycnis, & Aedona Parra,
Caſtaneæ corulos æques, Viburna cupreſſis.

Cycni canunt tacentibus Gracculis.
[h] *In Epiſt. ad Celeuſ.*
[i] *Ad Paulinum.*

Deniq; hæc Tzetzæ paræmia ποῦ γὰρ ἐστι τοῖς κολοιοῖς φροντὶς τῆς βασιλείας, id eſt, *quid enim Gracculis de regno curant?* locum habebit de ijs, qui circa rem aliquam nihil planè operæ, aut curæ ponunt. In Lemmate ſic legitur, ὁπόσον κολοιοῖς βασιλείας καθέστηκε μέλησις; hoc eſt, *quantum Gracculi regna curant.*

Gracculi quid de regno curãt.

EMBLEMATA.

EMBLEMA apud Alciatum inſcriptum IMPARILITAS, ex [a] Pindaro deſumptum eſt, qui ſic habet:

Ἔστι δ᾽ αἰετὸς ὠκὺς ἐν ποτανοῖς.
Ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
Δαφοινὸν ἄγραν ποσίν.
Κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται, id eſt:

Eſt autem Aquila velox inter volucres
Quæ citò venatur, procul inueſtigans
Cruentam prædam pedibus ſuis,
Loquaces autem Gracculi humilia paſcuntur.

[a] *Ode. 3. Nemeor. in fine*
Embl. 139.

Sed Alciatus pro Aquila Falconem poſuit, & cum Gracculo Anſerem, atque Anatem humilia paſcere facit. Pindarum verò hîc per Aquilam ſeipſum intelligere commentatores volunt, quod etiam ipſemet alibi, ſed obſcurè admodum dixit, per Gracculos Bacchilidem Lyricum Poëtam. Sicuti quoque Alciatus indicat.

Pindarus ſeſe Aquilã, Bacchilidẽ gracculum vocat.

Vt ſublime

Vt ſublime volans tenuem ſecat aëra Falco,
Vt paſcuntur humi Gracculus, Anſer, Anas.
Sic ſummum ſcandit ſuper athera Pindarus ingens,
Sic ſolet humi tantum ſerpere Bacchilides.

APOLOGI.

IVPPITER regem auium creaturus diem fingitur præſcripſiſſe, quo omnes apparerent: cùmq; aliæ aquis ſe abluerent, vt pulchriores viderentur, Gracculus omnium deformoſiſſimmus defluentibus diuerſarum auium pennis ſeſe exornauit, vnde pulcherrimus omnium viſus eſt, & regiam quoque dignitatem adeptus fuiſſet, niſi Noctua primùm pennam vnam de ſuis agnitam euulſiſſet, & mox cæteræ aues ſimiliter. Priuatus enim mox furtiuis pennis Gracculus, vt erat initio, Gracculus apparuit. Apologus ſignificat, multos rerum alienarum rapina, & furtis videri eos, qui honeſtum natura, & laboribus poſſident. [a] Theophilactus Simocatus fa-
[a] *Epiſt. Themiſtic. ad Chryſip.* bulam, ſi veritatem ſpectemus, ad magnam moderationem nos adhortari ſcripſit. *Similiter enim*, inquit, *nos homines quoque nihil in hac vita proprium poſſidemus, ſed breui, quod hic agimus, tempore, ornatu fictitio ſuperbimus: morientes verò ijs, quæ noſtra non erant, priuamur. Fac igitur (ò Chryſippe) vt pecuniam, & corpus negligas, & animam immortalem excolas. Hæc enim æterna, & immortalis eſt, & cætera mortalia, & ad breue tempus noſtra.*
Gracculus Aeſopicus. Apologus in prouerbium abijt, & Gracculus AEſopicus ab inuentore dici meruit. Vſurpatur à [b] Luciano in eos, qui aliena ſibi vſurpãt, aliorumq; bonis ſeſe ditant. In quo ſenſu elegantiſſimum carmen aliquando legi apud doctiſſimũ quendam huius æui poëtam, quo in Srumam quendam, qui ſcripta eius carpebat, ita inuehitur:
[b] *In Pſeud.*

Rogas quis is ſit in meis ſcriptis canis,
Quem vocaui Nicticorunm, quem voco Aegothelen?
Is Struma quidam eſt, Gracculusq; Aeſopicus
Turgidus Pauonis aura, gemmeisq; pennis.
Superum, inferumq; faturi odij meta vltima
Qui meum panem vorauit, & latrat farinam.

[c] *In Nem. Ode 3.* [c] Pindarus quoque ad eundem apologum alluſiſſe videri poteſt his verbis ὧδ᾽ ἀλλοτριωτέρωτες ἀνδρὶ φέρειν κρέσσονες, οἴκοθεν μάτευε, id eſt, *neque rerum alienarum cupiditates viro meliores ſunt ad ferendum, è domeſticis inquire.* Reprehendit ſuam digreſſionem Poëta, iubetq;, vt quem ſuſcepit celebrandum, laudet è proprijs virtutibus potiùs, quàm ex alienis. Confinis huic apologo ille item eſt eiuſdem Aeſopi, quo magnus Gracculus Coruis ſe parem eſſe ratus ad illos ſe contuliſſe fingitur, ſed cùm ab illis vinceretur, ad ſuos rediſſe, qui indignati eum cædentes dicebant, fuge ad Coruos: ſed de hoc apologo abundè in Coruo diximus. Poſſumus verò Gracculos quoque, homines vocare ingenio pollentes, & contrà etiam deſidioſos. In primo ſignificatu [d] Ariſtophanes καὶ πῶς ἡμᾶς νομιοῦσι θεοὺς ἄνθρωποι, κοὐχὶ κολοιοὺς οἳ πετόμεσθα, πτέρυγάς τ᾽ ἔχομεν, ideſt *Et quomodo nos putant deos homines, & non Gracculos* (id eſt ingenioſos) *qui volamus alasq; habemus?* In ſecundo verò ſenſu facetiſſimus eſt Tul.ij iocus, cùm in Pharſalia de fuga cogitabat Pompeius, & Nonius dicebat, ſeptem adhuc Aquilas ſupereſſe, ideoque necdum animum eſſe deſpondendum: *Rectè*, inquit Tullius, *moneres, ſi cum Gracculis nobis depugnandum foret:* alij cum Picis legunt, vt & nos alibi.

Corui, & Graccul.

Qui homines Gracculi dicti.

[d] *In Auib.*

Ciceronis iocus.

DE GRACCVLORVM SPECIEBVS,
Et primùm de Coracia.

9. *Hi. c.* 24 CVM Coraciam inter Gracculorum ſpecies primùm nominet [a] Ariſtoteles, itaque ab illius præſcripto ordine minimè mihi recedendum eſſe reor, etſi tamen ſecus ab alijs recentioribus factum videam. Verùm cùm eorum pleriq; in huius auis hiſtoria planè diſſentiant, operæpretium omninò etiam mihi videbatur, primùm eorundem verba examinare, dein proprium adhibere iudicium, vt qui iſtæc lecturi ſint, quam lubet, opinionem ſequantur. [b] Bellonius in primis Gracculum, cui roſtrum, & pedes rubent, Coraciam Ariſtotelis, cum Pyrrhocorace Plinij eundem faciens, nullis planè rationibus nititur. Contrà verò Ornithologus Coraciam, à Pyrrhocorace diſtinguens, ex colore roſtri ſuam opinionem confirmat, quoniam in Pyrrhocorace luteum [c] Plinius, in Coracia puniceum Ariſtoteles dicat, vel, vt Gaza vertit rutilum.

Recentiorũ opinio, de Corac.
[b] *Lib. 6. de Aui. c. 6.*
Bellonij error.

Tur-

Turnerus, nonnulliq; alij Bellonij opinionem amplectuntur; Ego contrà diligentiùs grauiſſimorum horum virorum verba expendens, tamen dubius diù nunquid, vel Bellonio, vel Ornithologo ſubſcriberem, reuera Ornithologum ſequi cogor. Attamen differentiam harum auium non ex ſolo roſtri colore, vt Ornithologus facit: id enim exiguum meo iudicio differentiæ argumentum eſt, qui nempe per diuerſa anni tempora, & ætatem in multis ſæpe mutatur, ſed ex magnitudine quoque eiuſdem expiſcor. Pyrrhocoracis enim roſtrum paruum eſſe ipſemet Turnerus admittit: Coraciæ quis obſecro tale eſſe dicat? Quare vtriuſque ſuo loco iconem dabimus, ex qua diuerſitatem quiuis videre poterit. Cæterùm vnum hîc etiam aduertendus lector eſt, Gazam κορακίαν Gracculum maximo quidem, & euidentiſſimo errore interpretari. Gracculus enim ſi pro ſpecie ſumatur, Plinio, alijsq; Latinis Monedula eſt, & Ariſtoteli λύκος.

Pyrrhocorax, & Coracias, ut differant. propria opinio.
Pyrrhocoracis roſtrũ
Gazę error
Gracculus in ſpecie quæ auis.

SYNONIMA.

CORACIAS Italis quibuſdam Speluier dicitur, Bononiæ voce cum Monedula communi Taccola, & Tatula: circa Bellinzonam Paſon, alibi etiam, vt audio, zorl: Gallis Chouette, & Chouca rouge: Valeſijs qui Sabaudicè loquuntur, Choquar vel Chouette: ſed iſtæc ſynonima alijs Gracculis etiam competunt: Germanis Steintahen, & Steintulen.

Speluier.
Taccola.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

ARISTOTELES Coraciæ inter tria Gracculorũ genera, quibus pedes fiſſi ſunt, primum locum attribuit, & roſtro puniceo, ſeu rutilo (id enim φοινικόρυγχος ſonat. Nam quod rotundo dicat Gaza, id ex ſuo addidit,) & corporis magnitudine à Βωμολόχου ſiue Scurra, necnon à λύκου ſiue Monedula diſtinxit. A Pyrrhocorace Plinij colore, & magnitudine roſtri, vt antè diximus, differt.

FORMA. DESCRIPTIO.

CORNICIS magnitudinem Coraciæ Ariſtoteles aſſignat: quod ſanè verum erit, ſi de nigra pamphaga accipiatur. Roſtrum habet longum quatuor ferè digitos, quodammodo arcuatum, coloris punicei, ſeu rutili, qui inter aurantium, rubrum & ſubflauum medius eſt. Pedes eiuſdem coloris ſunt exceptis vnguibus, qui ſimul cum toto corpore nigerrimi ſunt. Iconem ſequens pagina dabit.

Magnitudo.
Roſtrum.
Pedes.
Color.

LOCVS. VICTVS.

CORACIAS rarò admodum ad plana deſcendit, ſed continuò præruptorũ montium cacumina incolit. Cicuratur, ſed ualdè ægrè. Veſcitur ſimila ex lacte, carne, pane, & tritico, ſimilibusq; alijs, mox quicquid apponitur deguſtans.

MORES. INGENIVM.

NIHIL unquam peculiare ſuper hac aue me legiſſe noui: ſed hoc tamen apud piæ memoriæ Camillum Palæotum noſtræ urbis Senatorem ampliſſimum, Illuſtriſſimi Cardinalis Palęoti germanum obſeruaui, quod inter alia, quę inferebat, damna, feneſtras cùm chartaceas, tum uitreas etiam roſtro pertunderet, adeo ut à uicinis quàm ſæpiſſimè apud eũ de ruptis feneſtris accuſaretur. Quod cùm mecum quandoq; expenderem, Gracculorum furacitas in mentem uenit, cuius cauſa Coracias fortè etiam feneſtras ruperit.

Coracias cur feneſtras rumperet.

CORACIAS ARIST.

D E

DE PYRRHOCORACE. Cap. VIII.

PRopoſitus nobis Ariſtotelicus ordo expoſtulabat quidem, vt de Monedula modò, de ſecundo nempè genere ageremus. Verùm vt collata Coraciç, & Pyrrhocoracis icon diuerſitatem oſtenderet, huius modò icon vnà cum hiſtoria hîc ponenda videbatur: quam antequam aggrediar, lectorem primò admonitum volo, vt Pyrrhocoracem à Pico maximo nigro, qui Coruo ipſo vix minor eſt, & plumas in vertice gerit, cum quo à recentioribus quibuſdam Germanis turpiter confunditur, diuerſiſſimam auem habeat. Ordo. Pyrrhocorax cum Pico maximo cõfuditur.

SYNONIMA.

P[a]Linius hãc volucrem voce Græca Pyrrhocoracem vocat, quaſi igneum Coruum vel vt [b]Bellonius interpretatur, Coruum rubrum. Rhœti qui Germanicè loquuntur, Tahen propriè appellant. Turnerus Germanis appellari ait ein Bergdol: alijs dicitur Alprapp, quaſi Coruus alpinus, & alpkachel, Vvildetül, Bergtul, Steinhetz. [a] Lib. 10. c. 48. [b] Lib. 6. de Au. c. 6. Tahen.

GENVS. DIFFERENTIAE.

PYrrhocoraces, etſi in Gracculis minimè nominârit Ariſtoteles, (Suſpicandum enim eſt non agnouiſſe.) nos congenerem Gracculis facimus, idque eò maximè, quòd ab omnibus ferè pro Coracia obtrudatur. A qua vt iam bis teruè dixi, colore, & magnitudine roſtri differt. An non etiã magnitudine corporis? Turnerus enim Pyrrhocoracem Cornice paulò minorem eſſe teſtatur; Coraciam Cornici parem eſſe habes ex ipſo Ariſtotele. Præterea [a]Bellonius Pyrrhocoracem, rubram Monedulam (Hoc enim Chouca rouge ſonat) à ſimili, haud dubio magnitudine nuncupat. Monedula verò vel ex ipſomet λύκος Ariſtotelis eſt, & Coracia etiam paulò minor. Vnde manifeſtò colligo Pyrrhocoracem etiam corpore toto minorem Coracia eſſe, quod ſanè inſignis differentiæ argumentum eſt. Phyrrocorax vt à coracia differat. [a] 9. Hiſt. c. 24.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] Lib. 10. c. 48.

Magnitudo.

Etymum.

PYRRHOCORAX, inquit [a] Plinius, *roſtro luteo, niger*, quæ poſtrema vox in multis exemplaribus deeſt: mirum quod pedes etiam luteos non dixerit: vnde certè maior etiam ſuſpicio oriatur Coraciam non eſſe. Etſi enim eoſdem Coraciæ rutilos non dederit Ariſtoteles: ſat tamen illi erat dixiſſe, quod roſtri colore ab alijs Gracculis differret. Eſt autem Pyrhocorax Cornice minor, Monedulę æqualis, luteis cruribus & roſtro, quod paruũ Turnerus, Bellonius in extremitate nonnihil aduncum dixit: cætera nigerrimus. Vnde nomen ei à coloribus inditum videtur.

LOCVS.

[a] Lib. 10. c. 48.

[b] L. 8. c. 6.

FRequens eſt in alpibus, adeò *vt peculiarem alpium* [a] Plinius ſcripſerit. In Anglia propè Cornubium, Creta, Heluetia, montibus Iura, & aureo Auerniæ, alijſque paſſim in locis [b] Bellonio teſte, magna Pyrrhocoracum copia eſt, item in Cycladibus inſulis, & in Britanniæ littoribus. Alicubi apud Rhœtos hyeme tantùm ceruitur; alibi verò toto anno.

VOX. INGENIVM. PRÆSAGIA.

Frigoris futuri præſagium.

PYrrhocorax auis eſt clamoſa, altùm vociferans, vt à longè audiatur. Vox eius, quàm Monedulæ acutior eſt, & magis querula, Merularum nõ admodum abſimilis, & quę ad fiſtulæ ſonum nonnihil accedat, Bellonius non cicurari tantùm dixit, ſed humanam etiam vocem edoceri. Ex volatu eius tale præſagium capitur, vt cùm in altum volat, frigus augeri, cùm ad humiliora, remiſſum iri ſperent.

VICTVS. VSVS.

Bellonij error.

[a] Lib. 10. c. 48.

GRaniuora etiam volucris Pyrrhocorax eſt, & agros frumento conſitos, haud ſecus, ac Gracculi, depaſcitur. Non cedit in cibum, niſi fortè apud pauperes, & apud hos etiam pulli tantùm: Hinc Bellonium apertè hallucinatum fuiſſe conſtat, cùm per peram [a] Plinij verba accipiens, eius authoritate præcipuo ſapore eſſe ſcribat. Nam verba illa *præcipuo ſapore* ad Logopodem, de quo ille ſubinde agit, non ad Pyrrhocoracem referenda ſunt.

DE LVPO, SIVE MONEDVLA. Cap. IX.

Gazæ error.

[a] Lib. 11. c. 29.

Plinius explicatus.

Bellonij error.

[a] Lib. 6. de Aui. c. 3.

THeodorus Gaza, quòd iam ad tœdium vſque repetimus, Coraciam, Gracculum ſimpliciter, ſed maximo cum errore apud Ariſtot. tranſtulit: & [a] Plinio, quem aliàs ſemper ſequi ſolet, apertè cõtradicit, qui, vbi Gracculũ pro ſpecie accipir, non de Coracia loquitur, ſed de Monedula, vt ex his verbis liquidò colligitur: *In Lemno inſula Gracculos colunt aduerſo volatu occurrentes locuſtarum exitio.* Quomodo enim in Lemno, vbi nulli montes ſunt, vt qui in ea degêre, teſtantur, Coracias cultas fuiſſe ſcribere potuiſſet, quę altiſſimarum tantummodo alpium cacumina incolunt? Verùm hîc denuò etiam inſignis illa [a] Bellonij hallucinatiò in memoriam reuocanda eſt: qui ſcilicet Spermologum Cornicem, Gracculũ vocet, & Gracculum à Monedula diuerſam auem ſtatuat.

SYNONIMA.

SYnonima, quæ Gracculis omnibus generaliter attribuimus, huic potiſſimùm couenium: quare lectorẽ ad ea remittimus; quædam duntaxat, eaque vulgatiora hîc allaturi, ne eadem ceu crambem bis coctam vobis obtrudamus. Latini, vt Plinius, Gracculum, & Monedulam: Ariſtoteles λύκον ſeu Lupum: Itali Monacchia, Ciagula, Tatula, Taccola, Cutta, Pola: Galli petit Couchette, Chouca, Chouette, vt Bellonius habet, vel, vt alij, Chucas, & Choca. Germani Tul, Dole, Aelke, Rayke, Gaycke: Belgæ, & maximè Bataui, Cau, vel Kauu.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

9.Hi.c.24.

Vt Gracculus à Cornice differat. Vt à Spermologo. Vt à Coracia.

Λύκον Ariſtoteles ſecundo loco in Gracculis nominat. Cornici nigræ omnino ſimilis eſt, adeò vt ex voce,& victu tantùm diſtinguantur. Gracculus enim nũquam aut admodum rarò ad ripas accedit, & à cadauerum eſu in primis ſibi temperat : Cornix contrà pamphaga eſt, & quæuis loca frequentat. Præterea Gracculus niſi gregatim volitat; Cornix ſola ſæpè conſpicitur. A Spermologo magnitudine, voce, & roſtri colore : vt qui Gracculo multò maior ſit, vocem diuerſam edat, Cornicum nempè more,& roſtrum albicans habeat. A Coracia,& Pyrrhocorace roſtri colore. A Βωμολόχῳ ſiue Scurra rurſus magnitudine. Βωμολόχος enim Gracculorum omnium minimus eſt.

FORMA. DESCRIPTIO.

Monedula,quia nullibi non obuia,ita omnibus notiſſima auis eſt. Caput,pedes, totumq́; corpus,& roſtrum nigra ſunt : roſtrum tamen circa narium foramina albicantibus punctulis inſignitur. Nigredo verò non adeò intenſa eſt, vt in Coruo, & Cornice : Quemadmodum enim Coruinus viridem ſplendere : ita in Monedula de cinereo participare videtur. [a] Bellonius cùm Monedulam inter Coruini generis volucres minimam putat, maximè hallucinatur. Βωμολόχῳ enim ſiue Scurra,vt ex [b] Ariſtotele diximus,maior eſt. [c] Idem Ariſtoteles Monedulam pro ingluuie gulam patentiorem propè ventriculum habere dixit: Hinc etiam [d] Albertus, *quædam*, inquit, *aues os ſtomachi ſiue meri habent latum,& pappam* (ingluuiem) *tamen non habent, vt Pica,& Gracculus.*

[a] Lib.6. de Ani. c.5. Bellonij error. *[b] Lib.9.Hi. c.34.* *[c] L.3.Hi.c. vlt.* *[d] Lib. 2. de Ani. tract. 2.cap.2.*

LOCVS.

Monedulæ, ſeu Gracculi loca plana amant,& altiſſimas vrbium,pagorumq́; turres habitant, in quarum foraminibus nidulantur, idque numeroſè adeò, vt in vna ſæpè turre centum,& amplius nidos conſpicias. Albertus Gracculos in arboribus etiam nidificare,& ſeptem paria quandoq; vnam arborem incolere ſcribit, ſed is Gracculos cum Spermologo etiam confundit. Idem tamen Turnerus,& Bellonius aſſerunt; quibus nunquid hac in re fides adhibenda eſt, lectori dijudicandum relinquo; mihi reuera nihil tale vnquam lectum eſt, nec ipſi id mihi facilè perſuaſerint.

Alberti error.

MORES. INGENIVM.

[a] L.14.cap. 17. Monedula ſeminare docuit. Furacitas.

[a] Plinius author eſt Monedulam hominibus frumentum ſeminãdi rationem monſtraſſe. Dicitur enim tam ſagacis ingenij eſſe,vt frumenti , aliorumque granorum, vbi ſatiata fuerit, reliquias terra recondat, & ſpicas ſubſequenti anno ex ijs colligat : quas cùm itaq; homines ab illa aliquando comedi viderent,cùm auis exemplo ſemina terræ mandare,terramq́; excolere cœpiſſe dicuntur. Eodem authore In Monedula,auri,argẽtiq; furacitas præcipuè mira eſt: quare meritò auis eo nomine inſignita eſt,quaſi Monetula,à moneta ſcilicet,quam furatur. Meminit eiuſdem [b] Ouidius,cùm ait :

[b] L.7.Met.

Mutata eſt in auem,quæ nunc quoque diligit aurum
Nigra pedes, nigris velata Monedula pennis.

[c] Pro L.Flacco. *[d] In Capt.*

Ad hunc ſenſum [c] Cicero in Decianum inuectus ; & rapacitatem eius manifeſtaturus, *reuera*,inquit, *non plus aurum tibi quàm Monedula committebant.* Gaudere aiunt hãc auem fricari in capite,quaſi pruriret : vnde carnem eius pruritum inducere Albertus credidit. Atque hinc fortè veteribus ludicra,habita fuit, Pueros autem ijs olim ludere ſolitos ex his [d] Plauti verbis colligere eſt : *nam vbi illò adueni, quaſi Patritys pueris,aut Monedula,aut Anates,aut Coturnices dantur,quibuſcum luſitent.*

MORALIA.

Auari Monedulis cõparati.

Monedulæ,quia,vt diximus,aurum, & argentum celat, ac furatur , auari perquàm eleganter aſſimilari poſſunt. Hi enim in hoc ſolo toti ſunt, & omnem ſuam operam collocant,vt alijs aurum,& argentum per fas,& nefas eripiant, ereptum abſcondant,alijs ſeruent,& nunquam in proprium vſum conuertant. Tam enim auaris deeſt, quod habent,quàm quod non habent.

APO-

APOLOGI.

CVM quis cepiſſet Monedulam, & pedē filo alligaſſet, ſuo tradidit filio. Hæc non ferendo victum inter homines, ubi parumper libertatis nacta eſt, aufugit, & in ſuum ſeſe nidum recepit. Circumuoluto uerò ramis uinculo euolare haud ualens, cùm moritura eſſet, ſecum loquebatur: me miſeram, quæ apud homines non ferendo ſeruitutem, incautè me mea uita priuaui. Fabula ſignificat quoſdam nonnunquam, dum ſe à mediocribus ſtudent periculis liberare, in maiora incidere. *Monedula homines fugiens.*

Alius de Monedulis, & Columbis legitur apologus, non inuenuſtus, qui talis eſt: Monedula in Columbario quodam Columbis uiſis benè nutritis, dealbauit ſeſe, iuitq; vt & ipſa eodem cibo vteretur. Hæ verò donec tacebat, ratæ eam eſſe Columbam, admiſerunt: ſed cùm aliquando oblita vocem emiſiſſet, tunc eius cognita natura, expulerunt percutiendo, eaque priuata eo cibo rediјt ad Monedulas ſuas. Illæ verò ob colorem eùm ipſam non noſſent, à ſuo cibo abigerunt, vt duorum appetens neutro potiretur. Apologus ſignificat, oportere & nos noſtris contentos eſſe, conſiderantes auaritiam, præterquàm quod nihil iuuat, auferre ſæpè, & quæ adſunt, bona. *Monedulæ, & Columbæ.*

FABVLAE.

ARNEN in Monedulam mutatam fuiſſe fingunt Poëtæ, quòd cùm Minos Iouis, & Europæ filius bellum Athenienſibus indixiſſet, uariasq; gentes congregaſſet, inter quas etiam numerantur Sithonis inſulæ incolæ, hæc auri pulchritudine capta hoſti Athenas oppugnanti prodidiſſet. Meminit huius fabulæ [a] Ouidius. *Arne cur in Monedulā mutata.* *[a] L. 7. Metam.*

Marmoreamq́, Paron, quamq, impia prodidit Arne,
Sithonis accepto, quod auara popoſcerat auro,
Mutata eſt in Auem, quæ nunc quoque diligit aurum
Nigra pedes, nigris velata Monedula pennis.

HISTORICA.

COlophonis loco hîc lubuit adijcere, quod de Monedula [a] Aelianus tradit; *quendam* nempè *deformem iuuenem Sparta, hanc auem adamaſſe, & in ſummis delicijs habuiſſe.* Vbi nonnullos alios ſtolidos hominum amores recenſet. Sed hoc fortè maiorem admirationem merere videri poterit, quod [b] idem ſcribit, *adoleſcentem in Sparta ob ſpeciem à Graccule amatum.* *[a] L. 9. var. Hiſt.* *[b] Lib. 1. de Ani. c. 6.*

D E

DE MONEDVLA ALTERA.

Cap. X.

ETſi vna duntaxat ab omnibus Monedula depicta ſit, ea tamen auis, cuius modo iconem dedimus, Monedulæ procul omni dubio genus eſt, & in eo tantùm ab illa diſcrepans, quòd collum habeat albo torque circundatum. Hoc fortè illud fuerit genus, quod Heſychio, & Varino ςεφανιὸν appellari antè dixi, quaſi coronatum, vel ſaltem idem fuerit, cum eo genere, quòd in Heluetia circa Tugium albo circulo collum ambiente diſtinctum, cætera alteri ſimillimum, ex aliorum relatu Ornithologus reperiri prodidit.

Stephania Monedula.

DE PICIS IN GENERE. Cap. XI.

PIcas Graccu lis merito iure annectendas exiſtimaui, cùm quòd eiuſdem fermè cum illis magnitudinis ſint, tùm quia eorum more, necnon & Cornicum inſtar aſſidua pariter garrulitate præteriuntium aures offendant. Accedit alia, eaq; potior ratio, quæ me magis mouet, roſtrorum nempè ſimilitudo, quæ ſanè Picas è Coruino genere eſſe manifeſtò indicat. Etſi verò Pici roſtra etiam robuſtiſſima habeant, & in eo Picis hiſce præferendi videantur, quibus ſcilicet duriores quoſuis arborum cortices perforant: Picæ tamen, quoniam corporis mole, vnum Picum maximum ſi excipias, Picos ſuperent, eo iure ſaltem primum locum merebant.

Ordinis ratio. Picæ ſunt è Coruino genere.

ÆQVIVOCA.

KIσσα in primis Ptolomæo fluuius eſt Ponti Cappadodici. [a] Plinius Ciſſam inſulam eſſe ſcribit iuxta Iſtrorum agrum: Meminit & Ciſſenſis Hiſtriæ, vt notat [b] Ortelius. Ciſſa denique eidem vrbs eſt flumini Aegos oppoſita, in Thraciæ Cherſoneſo, vbi & Scylla, Sica, & Syca inconſtanter legitur. Κίσσα Heſychio etiã piſcis eſt, qui nunquid idem fuerit cum eo, quem [c] Polydorus Vergilius Piko Italis dici ait, Lucij nempe quoddam genus, alijs dijudicandum relinquo, ego in Italia eius nominis piſcem nullum agnoſco. Nonius Picam Picumnum dici tradit, eſſeque auem Marti dicatam, ſed quotquot extant authores Picum Marti ſacrum ſcribunt, auem nempè à Pica longè diuerſam, & fortè impreſſorum lapſus fuerit. Facilè enim pro Picus Pica facere potuerunt. Ζίττον aliqui Noctuam, alij Picam alij Accipitrem interpretantur. Itali quidam auem, quam Ornithologus Lanium vocat, Gazam marinam ſeu Picam marinam dicunt, quòd colorum varietate, & caudæ longitudine Picam ferè referat: alij Gazam Sperueriam appellant, quia prædandi natura Accipitrem minorem referat; alij Regeſtolam, quod nomen fortè diminutiuum à Regazza fuerit; alij Paſſera Gazera; quaſi Paſſerem Picarium: Sabaudi Matagaſſe. Agaſſe autem eiſdem Pica eſt: alij Pie Griayche ſeu Picam Græcam: Galli quidem Pie Ancrouelle, quia vnguium hamis arborum truncis paſſim adhæreat. Bellonius in Paleſtina aues ſimiles illis, quas Picas griſeas, ſeu cinereas (Pies grieſches) nominamus, vidiſſe, & aliam Picam Gallicè vulgò ſimiliter marinam dici refert, à colorum vt autumat, diuerſitate, roſtro quatuor digitos longo, Gallinaginis more; quare Gallinaginem (Beccaſſam marinam) aliqui nominent: ego verò Picam marinam longè aliam, inter Picas tamen deſcripturus ſum. Noſtrates quoddam Pici genus Picarium cognominant, quòd albo, nigroque colore inſtar Picæ fermè diſtinctum ſit. [d] Hadrianus Turnebus Sphinges Feſto Picas dici notat, quia Sphinx Aeolicè πὶξ vocetur, & hinc etiam apud eundem Picatos appellari, quanquam & Pici ex ſe Picatos propagare poſſunt. Picare dicuntur mulieres grauidæ, cùm, vt teſtatur [e] Ariſtoteles, varia appetere ſolent: iſque appetitus Latinis Pica, Græcis κίσσα, ſeu κίττα nuncupatur. Quæ Picarum verò depranatæ huic appetentiæ nomen fecerit, haud ita liquidò conſtat. Ego verò eam eſſe reor, quæ à Plinio longa inſignis cauda deſcribitur, & varia ſiue non ſibi concolor appellatur, hoc eſt, quæ alias plumas, & pennas candido, alias nigro colore oſtendit. Nulla enim alia in Picarum genere longiore cauda eſt. Neque fortaſſe huius opinionis incertus aſſertor fuero, cùm & Græcos κίσσαν δια τὸ ποικίλον τυζῶν dici videam. Eiuſmodi verò affectum malaciam prægnantiũ [f] Plinio dici [g] Cælius aſſerit. Eſt autem mollities quædam, & defectio, quum languentes mulieres modo hoc, modo illud appetunt, adeò vt terram quandoq; nonnullæ, & carbones extinctos, cimoliamq; teſte Paulo auidiſſimè deuorent. Hinc κίτται Gethyllidas interpretãtur, quas (Gethyum autem porrum capitatum quibuſdam ſignificat) [h] Athenæus Latonæ ſacras

[a] L. 3. c. vlt. Ciſſa Inſul. [b] In Theſ. Geog. Ciſſa Piſcis [c] L. 1. Hiſt. Angl. Pica perperam Picumnus dicta. Ζίττον. Gaza marina. Gaza Sperueria. Regeſtola. Paſſera Gazera. Matagaſſe. Agaſſe. Pie Grayche. Pie Ancronelle. Pica Griſ. Pica Marina. Picarius Picus. [d] L. 3. Adu. c. 10. Sphinges Picæ dictę. πὶξ. Picati. Picare qd. [e] 7. Hi. c. 4. Pica morb. vnde dict. [f] Lib. 33. [g] Lib. 6. Lect. Ant. c. 1. [h] L. 2. Deip.

cras ſcribit, quoniam prægnans id genus cibi appetiſſet. Naſci ſolet iſte affectus menſe à cõceptu plerumq; tertio, cùm fœtus delata in vterum ob inſitam imbecillitatem id alimentum traducere nequit: vnde facta ad ventriculum multorum redundantia, abſurdorum appetentia ſequitur. Galenus eandem affectionem κίττησιν, id eſt, Picationem vocat, mulieribuſq; accidere aſſerit ſecundo, & tertio à conceptione menſe, quia appetentiæ organum (id verò os ventriculi eſt) læſum ſit, infanti non ſuppetente robore ab alimenti conſumptionem. Grapaldus à Pica denominari affectum voluit, quòd hæc auis varia appetere ſoleat, *nam & cruſtas*, inquit, *vt cætera taceam, ex fluminibus in eſcam nonnulla petant.* Mihi Pauli opinio magis placet, qui Picam ipſam hoc affectu frequentiùs torqueri, ideoq; illi nomen feciſſe ſcripſit.

Picatio.

[i] *In Pace.* Ab eiuſmodi paſſione, ſeu potius, vt Gaza vult, ab hac aue κιττᾶν prouerbialiter dicimus de ijs, qui varia appetunt. Sic apud[i] Ariſtophanem οἱ κιττῶντες dicuntur τῆς εἰρήνης, hoc eſt, *auide deſiderantes pacem.* Quo loco Scholiaſtes & ex eo Suidas κιττᾶν de Pica, aue vorace, omniuora, & curioſè omnia deguſtante, & de mulieribus prægnantibus ciborum abſurdorum appetentia laborantibus, necnon & de alijs hominibus auidè aliquid deſiderantibus vſurpari aſſeuerant. Item vbi iſtæc[k] eiuſdem Comici verba interpretatur Scholiaſtes, Οὗτο κιττῶ διὰ τὸν σαπίδον μετὰ χοιρίνης περιελθεῖν, κιττῶ, inquit, ἐπιθυμῶ γλίχομαι, ἀπὸ τῶν ἀρτίων ταπεινῶν γυναικῶν, καὶ ἐπιθυμουσῶν τινῶν. Solet enim Pica, vt ſuo loco dicturi ſumus, varios arborum fructus appetere, & mox, quos guſtârit, faſtidire, & alios ſubinde quærere. Plura de hoc ſymptomate legere eſt apud[l] Aëtium, vbi admonet quoſdam ab hederæ ſimilitudine quam κίσσον, ſeu κιττὸν Græci vocant, id nomen ſortitum ſenſiſſe, quòd ſcilicet vt illa diuerſis plantis, quęcumq; occurrerint, vario modo implicari ſolet; ita mulieres pica laborantes diuerſiſſima edulia appetant, maximè verò oppoſita, quę tum voluptatem, tum triſtitiam guſtantibus afferũt. Quæ ſanè etymologia ingenioſa quidem eſt, verùm nunquid vera, alijs dijudicandum propono, ego potiùs Paulo cæteriſq; Græcis, Latiniſq;, qui Picam eundem affectũ traduxerunt, ſubſcripſerim, ſuum interim cuiq; iudicium relinquens. Cæterùm in huiuſce vocis deriuatione illud doctiſſimus Ioannes Gorræus admonet, quod quamuis κίττα Picam auem ſignificet, non tamen de affectione iſta loquens quis picam rectè vertere poſſit, niſi quadam Græcorum imitatione, idq; ſine idoneo authore, cùm nemo vnquam Latinè picam pro eo affectu dixerit.[m] Plinius certè non Picam, ſed grauidarum malaciam dixit. Quidam verò non picam, ſed picationem interpretantur. Hæc ille: ſed quam benè inde concludat κίτταν non rectè Picam interpretari poſſe, quia ſcilicet Plinius id non fecerit, prorſus nõ video. Cur enim ſi Græcis is affectus ab aue, vt ipſemet admittit, κίττα dicitur, Latinis eadem licentia non detur Picam vocandi? ſed tempeſtiuum eſt reliquas æquiuocationes proſequi. Pica Belgis, & nobis Italis etiam haſtam ſignificat, quam vocem non à Pica aue cui roſtrum obtuſum eſt, ſed à Pico detortam crediderim, cui roſtrum ad perforandas arbores loco terebræ eſt. Lycophron Argo nauem Picam garrulam dixit, quòd ex quercu, quam per ſe vocalẽ veteres credebant, fabricata eſſet, vnde fortè[n] Claudianus cecinit:

[k] *In Veſpis.* [l] *Lib. 16. c. 10.* [m] *L. 23. c. 6.* Malacia grauidarũ. Pica pro haſta. Argo nauis Pica dicta. [n] *In Panagir.*

—— Licet omnia vates,
In maius celebranda ferant, ipſamq; ſecandis
Argois trabibus iactent ſudaſſe Mineruam:
Nec nemoris tantum vinxiſſe carentia ſenſu
Robora, ſed caſo Tomari Iouis augure luco
Arbore præſaga tabulas animaſſe loquaces.

SYNONIMA.

QVOD ad Hæbraicam nomenclaturam attinet, ea profectò adeò confuſa eſt, vt penè nulla ſit, quæ non cum alia quapiam aue, uel quadrupede, uel alia re naturali confundatur, ita vt quæ adducturi ſumus Synonima, inter æquiuoca potiùs, quàm hoc loco reijci debeant. Pro זרזיר Zarſir, quæ vox auem aliquam ſignificare certò volunt, alij Picam, alij Sturnum vertunt. Pro רחם Raham; vel רחמה Rhahamach, quam auem Hebræi ita dictam innuunt, quòd in fœtus ſuos benigna ſit, tranſlatio vulgaris Porphirionem vertit, alij, quos Hebræi noſtrates ſequuntur, Picam, ſeptuaginta interpretes Vpupam. Ego nullam planè earũ auium ita dici Hebræis crediderim, ſed Oſſifragam potius, aut Vulturem, quarum pietas erga ſuos ab omnibus celebrata eſt. איה[a] aiah quibuſdam Pica, D. Hieronymo Vultur appellatur. עגור Agur vario modo exponitur, nunc pro Hirundine, nunc pro Pica, pro Grue, pro Ciconia, necnon etiam pro Paſſere. Barbarus quidam Auicennæ interpres pro κίττα habet Cacha s obſcuri

Zarzir. Raham. Rahamah. [a] *Leuit. 11.* Aiah. Agur.

obſcuri quidam Kiches,& Albertus Aſchytahez,qui videtur numerus pluralis à ſingulari Aſchyta, à Græcorum videlicet κίττα, vt prima litera abundet, vel articuli loco ſit. Pica enim Atticis κίττα, communiter κίσσα appellatur, quibuſdam Σίττα, κίσσα, πόικιλις, ſed vltimum illud nomen Picæ variæ proprium videtur: Laconibus κίσσα, vt Heſychius, & Varinus ſcribunt, quibus βάσκιλλος, & κράγγων etiam Picam ſignificant. Varinus κίσσαν dici ait παρὰ τὸ κίειν, καὶ μετὰ σφοδρότητος σπεύδειν πρὸς συνουσίαν. [b] Iſidorus Picas ita dictas vult, quòd verba in diſcrimine vocis exprimant,unde etiam Perſius Poetrias eas uocabat,cùm ait:

ποίκιλις. Etymum. [b] Lib. 12. Orig.c.7. Satyr. 1.

Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi,
Coruos poëtas, & poëtrias Picas
Cantare credas Pegaſeum melos?

Nonnulli Picam à Græcorum ποικιλις deriuant, cùm & nomen,& res ipſa conueniat, τὸ ποικίλον nempe, id eſt,coloris uarietas. Porrò Pica Italis Gazza, Gazzuola, Gazzara dicitur, & Picha apud Alunnum. Creſcentienſis alicubi Gazam vocat, alibi Aregazam,vel Aregatam, niſi fortè mendum in noſtris ſit codicibus. Kiranidæ interpres Cremonenſis κίτταν Gaiam uertit,vel Gazam,uel Glandariam,ſed Gaia,& Glandaria ſecundæ ſpeciei conueniunt, Gaza uerò ad utramque Picam nomen commune eſt. Sunt qui Gazam dici uelint,uoce deriuata à γάζα Græcorum, id eſt, diuitijs, quòd ſcilicet Pica monetas rapiat, aut abſcondat. Verùm ego nihil tale in Pica unquam obſeruaui, neque ab alijs etiam uiſum legi. Pica Hiſpanis Picaza appellatur, uel Pigazza, Pega, & Picata: Gallis Pie, Iaquette, Dame & Agaſſe,quod poſtremum nomen in Sabaudia vſitatum eſt, & Picæ caudatæ peculiare: Germanis Atzel, aut Aegerſten,quibuſdam Aglaſter, Aegelaſter, Algaſter: Gelenius Germanicè Agerluſter ſcribit,quaſi Agriluſtra,cùm alioquin hæc uox ſemilatina ſit. Germanis alijs uocatur Elſter,ſed id etiam caudatæ ſoli competit: Anglis à Pie, à Pij, ora piot: Illyricè Strakauel Kyziſtela.

Gaza vnde dicta.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

ARISTOTELES unicum duntaxat Picarũ genus agnouiſſe uidetur, quod fortè illud fuerit, quod recentiores omnes à glandium eſu Glandariam appellant. Nam & [a] ipſe *Picam ſuam glandes,cùm deficiunt,colligere,& in repoſitorio abditas reſeruare* ſcribit. Variam enim Ariſtotelis æuo raram fuiſſe ex [b] Plinio colligere eſt ita ſcribente: *nuper & adhuc tamen rara, ab Apennino ad vrbem verſus cerni cœpere Picarum genera,quæ longa inſignes cauda variæ appellantur.* Neque tamen Pica glandaria [c] Plinio incognita fuit; quinimo bina eius genera facit, quorum alteri quinos in pedibus digitos tribuit, & faciliùs uerba addiſcere teſtatur; Quod ſanè poſtremum genus nulli unquam uiſum noui. Scio tamen [d] Solinum Pſittacis,alios item Porphirioni quinos digitos in pedibus aſcribere: alioquin nullam unquam alitem plures, quàm quatuor digitos habere intellexi: quare ſi quinos in Pica Plinius,in Pſittacis Solinus, alij deniq; in Porphirione obſeruârint: ego monſtrificas tales aues fuiſſe,& eiuſmodi pedes ex materiæ redundantia obtinuiſſe crediderim. Nonnulli Picas in ſyluestres, & urbanas diuidunt: Vrbanas garrulas eſſe, cæcos parere, uocem ſubinde mutare, & quotannis calueſcere dicentes: Syluestres toto corpore uarias eſſe pennis candidis, cinereis cæruleisq; mixtis, alis verò nigris, & haſce eſſe, quas Plinius uarias uocauit. Verùm hi toto aberrant cęlo, cùm quam ſyluestrem uocare debebant, urbanam appellent, & quam Plinij uariam credunt, Glandaria ſit. Id enim ex longitudine caudæ, quam uariæ ſuæ tribuit, liquidò conſtat. Non enim uaria à multorum colorum uarietate,qualis in Glandaria conſpicitur,auis hæc ipſi meo iuditio dicta fuit, ſed ab albo & nigro, ex quibus æquabiliter participat tantùm: qua itidem ratione Pici uarij à neotericis omnibus appellantur. Atque ita Marcellus Virgilius Picarum aliam uariam uocat; aliam uerſicolorem, ſeu Glandariam: & Perottus Sipontinus, *Picarum*, inquit, *aliæ alis vario colore, & præſertim cæruleo depictæ &c. aliæ ſub ventre albæ, ſuperius nigræ, quæ variæ appellatur.* Differunt itaque colore Picæ,& caudæ maximè longitudine,quæ in uaria duplo ferè excedit, necnon etiam loco.

[a] Li.9.Hiſt. cap.13. [b] L.10.c.29 [c] L.10.c.42 [d] Cap. 65. Polyhiſt.

Pica varia cur Plinio dicta. Pici varij.

Ab hiſce uerò noſtratibus Picis diuerſas in Occidentalis Indiæ inſulis reperiri tradunt, qui de nauigationibus in eas plagas libros conſcripſerunt, Turdis paulò maiores, quæ ſemper ſaliant, toto corpore nigreſcant, roſtro Pſittacorum ſimillimo, cauda longa.

Verùm

Verùm eiuſmodi auibus præter ſaltationem nihil cum Picis commune eſt: quare malim ad Pſittacos eas potiùs reducere.

LOCVS.

Picæ ædituæ cur dictæ.

Picæ caudatæ in nulla non regione obuiæ ſunt: Glandariæ verò in Batauia, vt audio, vel non ſunt, vel ſaltem admodum raræ. Agros hæ tantùm, illæ oppida etiam habitant, adeò vt has ſylueſtres, illas domeſticas, vt diximus, haud ineptè nuncupare quiſpiam queat. Picas ædituas egregiè poetæ vocant, quòd in templorum faſtigijs frequenter inſidere conſpiciantur, ſed id de varijs accipiendum eſt.

VOX. INGENIVM.

[a] L.5.c.13. Pigolare. [b] L.9.Hiſt. c.13. Pica humanũ ſermonem dicit.

KITTAΣ *κιτταβίζειν* [a] Pollux ſcripſit, pro quo Franciſcus Petrarcha latinè pigolare tranſtulit. *Vocem ſæpius*, vt [b] Ariſtoteles prodidit, *commutant ex ſingulis ferè diebus*, quinimò vt Albertus addit, *ſingulis horis diuerſam edunt, idque*, vt hic ait, *maximè cùm proli operam dant*. Eſt verò earum vox adeò frequens, & inconcinna, importunaq́; , vt garrula poetis iure merito appelletur. Illud tamen ſingulare obtinent Picę, vt cuiuſcumq́; animantis vocem facillimè imitentur, tùm maximè verò, Aeliano teſte, humanam. Quod in linguę latitudinem Athenæus, Plinius, cæteriq́; Philoſophi, vt in Pſittacorum tractatione latiùs declarauimus, reijciunt. Linguæ Picæ caudatæ, quæ nimirum noſtro æuo optimè ſermonem humanum addiſcit, hîc Iconem exhibere placuit anteriori, & poſteriori ſpecie nigræ, vſque ad fauces, in ſummo acutæ, & aliquantulum fiſſæ. Auguſtus Cæſar à Pica ſalutatus rei nouitate eam emi iuſſit, vt triuiali hocce [c] Martialis diſtico ſignificatur.

[c] In Xenijs.

Pica loquax certa dominum te voce ſaluto,
Si me non videas eſſe negabis auem.

Ἀντίφθογγος quid.

Hinc ob tantam vocis diuerſitatem Suidas pro *ἀντίφθογγα* Picam exponit, quæ paſtorũ, lignatorum, & piſcatorum vocem imitatetur, etſi tamen eadem dictio Echûs quandoque epitheton ſit.

Pica venatoris vocẽ imitatur.

Niphus Picas refert venatoris vocem tam exactè fingere, vt canes decipiãt, atque ad ſe, dũ heros ſuos credant, eos pelliciant.

[d] In Arcad. Hercules Picæ voce deceptus filium inuenit.

[d] Pauſanias Picam pueruli vagitum, tã naturali voce expreſſiſſe narrat, vt ſæuiſſimorum monſtrorũ domitori Herculi ceu dux fuerit, & cauſa inuenti filij Aechmagoræ. Cuius hiſtoriam, quia inſolens eſt, & ad propoſitam vocem explicandam neceſſaria, ex authore illo addere placuit, cuius hæc verba ſunt:

Hercules Phillonem liberat.

Alcimedon, fuit hic de heroibus vnus, cuius filiam nomine Phillonem vitiatam ab Hercule Phigalij memorant: à patre verò ſtatim à puerperio in proximum montem feris expoſitam vnà cum puero: ibi vagientem infantẽ cùm Pica imitaretur, ad auis vocem quòd puerilem eſſe credidiſſet, Herculem fortè illic iter habentem conuerſum, puellam & à ſe genitum puerum,

(quem

(quem Aecmagoram appellatum tradunt) agnouiſſe, amboſq; vinculis liberaſſe: de rei euentu fontem proximum Ciſſam, id eſt, Picam nuncupatum. Mirum etiam, quod de Pica Oppianus ſeſe obſeruaſſe ſcribit, quod ſcilicet hædi primùm uelut à matre ſeparati querulam uocem edens, ipſum ad inquirendum animal iuxta arborem, cui illa inſidebat, inuitaret, at dum in quærendo intentus eſſet, mutata mox uoce rurſus uituli inſtar mugiret, mox ouis more balaret, modo ad inſtar paſtoris, cùm poſt paſcua oues ad potum deducit, ſibilaret, tandem per ramos ſaliens ſeſe uidendam præberet, mirabundumq; illum redderet, tanta cùm in cęteris rebus, tùm in auibus, diuinæ largitatis dona reſplendere. Verùm ut relicta uocis diuerſitate, de intellectu auis, aliquid dicamus, is equidem talis eſſe fertur, ut multa, quę de eo traduntur, ueritatis cancellos excedere uerear: quale in primis illud eſt; quod propoſiti uerbi oblitam, grauiter angi, affligi, moleſtiamq; animi tacita meditatione teſtari dicatur, & quandoque uitam cum morte commutare: contrà uerò ſi uerbum id perditum ad memoriam reducatur, miris modis ex hilareſcere. Id tamen [e] Plinius, & [f] Plutarchus tradunt. *Minor*, inquit ille, *nobilitas* (quàm Pſittacorũ) *quia non ex longinquo venit, ſed expreſſior loquacitas certo generi Picarum eſt. Adamant verba, quæ loquuntur: nec diſcunt tantùm, ſed diligunt, meditanteſq; intra ſemet, cura atque cogitatione intentionem non occultant. Conſtat emori victas difficultate verbi, ac niſi ſubinde eadem audiant, memoria falli, quærentes mirum in modum hilarari, ſi interim audierint id verbum.* Plutarchus uerò haud obſcurus item author memorię prodidit Picam, quę alioquin loquaciſſima prius fuerat, auditis Romæ buccinatoribus obſtupefactam è ueſtigio omnino ſiluiſſe, ac uelut obmutuiſſe, tantoq; ita ſilentio dies aliquot meditatam, repentè quaſi expergefactam, omnem eam buccinatorum harmoniam, & numeros ſumma omnium admiratione reddidiſſe. *Tonſor*, inquit, *quidam tonſtrinam habebat ante templum, quod forum Græcum appellant, is mirificè vocalem, & garrulam alebat Picam, quæ & hominum verba, & voces Boum redderet, inſtrumentorumq; ſonos, non cogente quopiam, ſed quòd ipſa impensè ſtuderet omnes voces prodere, nihil non ſonorum exprimere conando. Fortè euenit, vt in ea vicinia diues quidam efferretur multis tubis accinentibus, eumq; pro more ibi locorum fieret inſtitio, tubicines quia placebant, iuſſi cantum diutius protraxere. Ab illa die Pica ita muta, ita voce omni deſtituta fuit; vt ne eam quidem ederet, qua neceſſaria ſibi ſolet indicare. Quibus ergò antè vox eius, ijs tunc ſilentium admirationi fuit, etiam eò maiori, quòd auditorum ſolitorum ea pergere ita conticuiſſet. Non deerant, qui veneficio eandem artem tractantium hoc effectum ſuſpicarentur. Pleriq; ſono tubarum auditum eius perculſum putabant, & attonitum, vnàq; cum eo extinctam vocem. Verùm nihil tale erat in cauſa, ſed exercitatio, vt apparuerit, vt imitandi in ſeſe conuerſa, & vocem tanquam inſtrumentum concinnante, atque apparante. Subitò enim rurſum emicuit nihil vſitatarum illarum, & veterum imitationem, ſed cantus tubarum ipſis conuerſionibus modulans; omneſq; mutationes, & pulſationũ numeros exprimens, vt in animalibus intelligi poſſit facultatem à ſeipſo diſcendi rationis maiorem habere vim, quàm docilitatem magiſtro aptam.* Verùm quod Picarum genus eiuſmodi vocibus addiſcendis aptius ſit, mihi non ſatis conſtat. [g] Plinius enim eam laudem Glandarijs aſſignare videtur, vbi ita ſcribit: *Nec vulgaris ijs forma, quamuis non ſpectanda. Satis illis decoris in ſpecie ſermonis humani eſt. Verùm addiſcere alias negant poſſe, quam quæ ex genere earum ſunt, quæ glande veſcantur: & inter eas facilius quibus quini ſunt digiti in pedibus: ac ne eas quidem ipſas, niſi primis duobus annis.* Hæc ille. At contrà noſtra ætas, cui loquaces habere Picas, & quæ ſermone humano vtuntur, minimè inſolens eſt, contrarium oſtendit. Iam enim Picas caudatas omnes docent. Illud etiam ingenio Picarum aſcribēdum videtur, quòd deprehenſæ laqueo nihil præter roſtrum moueat, ne ſi totum corpus moueret, magis laqueum conſtringeret: qua ratione ita laqueum aperire nititur. Denique inter alia, quę Picarum aſtum docent, hoc minimè certè tacendum eſt, quod idem [h] Plinius ſcribit, quod ſcilicet, *cùm diligentiùs viſum ab homine nidum ſenſere, oua ſua transferant aliò. Hocq; in his auibus, quarum digiti non ſunt accommodati, complectendis transferendiſq; ouis miro traditur modo. Namque ſurculo ſuper bina oua impoſito, ac ferruminato alui glutino ſubdita ceruice medio æqua vtrimq; libra deportare aliò.* Alij verò, ac in primis Albertus eiuſmodi ouorum translationem digitorum commoditati aſcribunt, Plinio apertè contradicentes, cùm tamen nulla in illis commoditas talis reperiatur. Verùm nunquid ita oua transferat aliò, vt hi quoq; credunt, mihi minimè exploratum eſt, quinimo parum veriſimile videtur.

Ciſſa fluuius. — Pica varia animalia imitatur. — Ingenium. — [e] L.10.c.42 — [f] Lib. de ſolert. anim. — Pica buccinatorum cantus exprimit. — [g] L.10.c.42 — [h] L.10.c.33

LOCVS. MOTVS. VOLATVS.

PICAE humilem plerumque, & rarò altum volatum exercent, & hunc deniq; parum protrahunt, alarum ſcilicet breuitate impeditæ. Quæ uaria dicitur, ſi in agris ſit, modo hanc, modo illam arborem, ſin in vrbe, aut oppido, vel hanc, vel illam ædem petere, tectiſq; præſertim templorum culminibus inſidere ſolet. Glandaria uerò quam inde Agriluſtram

Volatus.

ſtram

Prouerbiũ à Picarum motu.

ſtram Gelenius vocauit, in agris tantùm, vel in arboribus conſpicitur. Sed vtriuſque inquietudo, & continuus ſaltus (ſalit autem varia maximè, & caudam Motacillæ more perpetuò fermè mouet) apud Germanos cùm ſuperiores, tùm inferiores prouerbio locum fecit. Solent enim illi communiter dicere: Den Aexter en can zijn hippelen niet laeten, hoc eſt, Pica ſuos ſaltus (ſaltationes per interualla) obliuiſci nequit, in illos, qui nunquam ingenium mutaturi ſunt. Simile adagium eſt hoc Latinorum, *Aethiops non dealbeſcit*.

VICTVS.

[a] L.6. de generat. cap.6.
[b] L.10. c.42
Picæ variæ victus.
Glandariç prouidẽtia.
[c] Li.9. Hiſt. cap.13.
[d] Lib.2. de cauſ. Plant. cap.23.
Paſſer à Pica deuoratus.
[e] Li.7. c.35. de varietat. rer.
Pica à cancro occiſa.

ARISTOTELES[a] Picam glandibus veſci ſcribit, & [b] Plinius Picarum differentiam monſtraturus *ſermonem humanum alias addiſcere non poſſe* ait, *quàm quæ ex genere earum ſunt, quæ glande veſcantur*: tanquam non omnes Picæ hoc fructu veſcantur: unde etiam Itali priuatim alterum genus Glandarias appellant. Et certè Pica caudata omnino pamphaga eſt, præſertim ſi caueæ incluſa domi nutriatur. Non negauerim tamen in extrema fame glandibus veſci: inhiare verò planè non crediderim. Glandaria glandes inſigni, & notabili in poſterum prouidentia, cùm ſibi deficere videt [c] Ariſtotele, & [d] Theophraſto teſtibus, colligit, eosq; vt multi tradunt, maturos tantùm, & in penuario abditos reſeruat. Qua in re prudentis patrisfamilias munere fungitur. Dicuntur item Picæ ſuum alueos quandoque cibi cauſa petere, & quoſuis acrodryos fructus, ſed hos ut guſtârint, ſubinde faſtidire, aliosq; in diuerſis arboribus quærere, quod meo iuditio utrique conuenire poteſt. Varia uerò præter fructus, carnibus quoque ueſcitur. Nam quod Albertus *Paſſerem à Pica deuoratum*: & [e] Cardanus *omne genus auium carniuorum inſtrui ad aucupium poſſe* dicit, *unde & Picas etiam, quod Paſſeres edant*: id huic potius, quam Glandariç attribuendum exiſtimem: quam ſcilicet teneris quoque Gallinarum pullis audio inſidiari, & cancros uenari: unde aliquando à Cancro, quem è fluuio abreptum in arborem uicinam portauerat, collo ſub illius forcipibus compreſſo miſerè interempta legitur.

NIDVS. GENERATIO.

Nidi fabrica.
[a] L.4. c.10.
Libido.
[b] In Corola.
[c] ad Dioſ.
Κισσᾶν quid.
[d] L.9. Hiſt. cap.13.
[e] Lib.4. Gener. c.6.

PICAE, ſi Alberto, nonnulliſq; alijs credimus, in nidorum conſtructione ſingulari aſtu, & maximo artificio utuntur. Hos enim ſpinis foris obſidere tradunt, bina foramina in oppoſitis lateribus, pro ingreſſu ſcilicet unum, alterum pro exitu, & quod maiori admiratione dignum eſt, binos nidos frequenter extruere, ut qui pullis inſidiantur, dubios reddant, nunquid uel in hoc, uel in illo oua depoſuerint. Alij uerò ad nidi conſtructionem loca ſpinoſa eligere, nidum intus terra oblinere, foris in circuitu, infraq; ac ſupra horridiſſimis ſpinis diligentiſſimè ſæpire, atque unicum duntaxat foramen, idq; arctiſſimum pro introitu relinquere, oua uerò, ſi nidus ab hominibus ſedulò aſpectus fuerit, aliò transferre ſcribunt. Alij deniq; bina in nido etiam foramina eſſe uolunt, uerùm non exire per alterum, ut uoluit Albertus, ſed caudam per id tantummodo emittere. Ruſtici aucupesq; ſuper hac re à me inquiſiti, eiuſmodi fabricæ artificium Piçæ caudatæ competere reſponderunt: & reuera quò magis ijs credam, facit Ariſtoteles, qui Picas (Glandarias enim uti dixi, tantùm agnouit) diſertiſſimis uerbis nullius artis facta mentione *in arboribus ex alo herba* (eſt autem ſymphytum pætræum [a] Dioſcoridis, & Cotonea dicitur Venetis teſte [b] Hermolao) *ſtirpitus euulſa nidum ſibi facere, eiq; interiora ex villo conſternere*, & alibi, *ex pilis, & lana* tantùm ſcripſit. Quod modo ad libidinem Picarum attinet, in eam equidem maximè procliues ſunt; unde Grammatici κισσᾶν interpretantur etiam cum uoluptate concipere. [c] Ariſtoteles oua circiter nouem numero parere, & [d] aliàs imperfectos, & cęcos pullos excludere, cumq; paruæ ſint corpore multos tamen progenerare prodidit. Quod etſi de Glandaria dixerit, caudatæ etiam competit.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

PVLLI Picarum neſcio an ob latentem nos aliquam amicitiam, an uerò quia gnaræ ſibi aliquando par pari reddendum iri, parentes ſuos in ſenectute ut multi prodiderunt paſcunt, & quam illi in iuuentute, hi uiciſſim in ſenectute opem prçſtant: Vt ut eſt, id ſanè inſigne pietatis in parentes annis obſitos, & uiris Chriſtianis imitandum argumẽtum eſt.

Pica,

Pica, Cornix, Gracculus teſte [a] Ariſtotele pugnant cum Aquila. Hæc autem deuorat illas. Pica etiam, vt idem tradit [b] alibi ab Alucone, & Vlula infeſtatur.

[a] Li.9.Hiſt. cap.1. [b] Li.8.Hiſt. cap.3.

CORPORIS. AFFECTVS.

EPILEPTICO morbo Picas etiam laborare nonnulli referunt: Sed nunquid id vtriſq;, vel priuatim variè competat, ignoro. Cui, teſte [a] Plinio, quotannis cùm ſeruntur rapæ, vt caluescat proprium eſt. Rapa autem, vt idem [b] alibi ſcriptum reliquit, duas haber ſationes: vere ſcilicet primam ante calendas Martias, ſecundam menſe Auguſto. An modo bis quotannis calueſcat Pica, vt Plinius docere videtur, an verò ſemel tantùm, & tunc num in vere, vel potius in Auguſto, difficile iudicatu eſt. Ornithologus, quem hac in parte libenter ſequor, ſemel tantùm, atque in Auguſto calueſcere exiſtimat.

[a] L.10.c.29 [b] L.18.c.13 Rapa quãdo ſeritur. Quoties calueſcat.

CAPIENDI RATIO.

C[a]RESCENTIENSIS Picas retibus etiam capi ſcribit, alioquin eodem quo Gracculi, & Cornices modo decipiuntur. Addit Creſcentienſis cum Accipitribus quibuſdam etiam capi, quos inde Picarios Budæus nominat.

[a] Li.2.c.23. Accipiter Picarius.

COGNOMINATA.

HOMINIBVS antiquitùs etiam auium nomina imponebantur, ut apud [a] Ariſtophanem videre eſt, qui Cherephontem Veſpertilionem, vel, vt alij vertunt, Noctuam, vt ſuo loco diximus, Syracuſanum Picam nominat, quod in foro, vt Scholiaſtes annotat, frequentiùs verſari ſoleret, ideoq; ab Eupolide ceu loquacem traduci. [b] M. Varro Minutij etiam cuiuſdam meminit, qui pariter Pica diceretur, cuius verba quòd iucunda ſint, & riſum legentibus moueant, & ad rem appoſita ſint, adijcere placuit: *Imus, inquit, venimus in villam, ibi Appium Claudium augurem ſedentem inuenimus in ſubſellijs, vt Conſuli, ſi quid vſus popoſciſſet, eſſet præſto. Sedebat ad ſiniſtram ei Cornelius Merula Conſulari familia ortus, & Fircellius Pauo Reatinus: ad dextram Minutius Pica, & M. Petronius Paſſer. Ad quem cùm acceſſimus: Axius Appius ſubridens: recipis nos,* inquit, *in tuum ornithona, vbi ſedes inter aues?* Fuit præterea Thraciæ quidam rex Hecubæ pater, neſcio nunquid à Pica, an potiùs ab hedera, quæ κίσσος Græcis vocatur, Ciſſæus nuncupatus, quem Caracinus primus Macedonum rex in prælio vicit. Ab hoc Hecuba Ciſſæis [c] Virgilio nominatur, cùm ait: *Nec face tantùm Ciſſeis prægnans ignes enixa iugales.*

[a] In Auib. Syracuſanus Pica dictus, & cur. [b] Lib. 3. de re ruſt. c.2. Minutius Pica. Hecubæ pater Ciſſæus dict. Hecuba Ciſſeis dicta. [c] Lib. Aeneid. 7.

AVGVRIA. PRAESAGIA.

IN portentis quoq; ſermonis ſignificationem habuiſſe Picas Ezelini exemplo docemur. Cui in Feltrinos mouẽti obuiam facta, & in humeros eius delapſa populum, cui plurimum in loquendo ſtudium erat, voluntati ſuæ ſeſe commiſſurum portendit. Paulò enim pòſt, antequam ad mœnia appropinquaret, legati ab vrbe occurrebant, omniaq; ad nutum eius pacata denunciabant. Sunt qui Picam eam militari ſigno Ezelini inſediſſe ſcribant, eamq; manu interceptam, & in augurij omen acceptam ipſum in expeditionibus ſuis ſeriò ſemper ſecum circumtuliſſe. Imbrem plus ſolitò ſtridens, certò portendere veteribus Pica credebatur, vnde etiam ab eiſdem pluuiæ auis dici meruit.

Ezelini augurium. Pluuiæ auis.

HIEROGLYPHICA. MYSTICA.

HOMINEM qui ſemetipſum ex oraculi reſponſo curaret, Priſci hominem ſignificaturi, Picam teſte Oro Apolline depingere ſolent, quæ lauri folium oro generet. Hæc enim cùm ægrè habet, tale folium in nido portat, atque ita conualeſcit.

Quemadmodum verò Pſittacus eloquentiæ typus eſſe meruit, vt ſuo aliquando loco demonſtrauimus, ita Pica garrulitatis, ac loquacitatis hieroglyphicum veteribus fuit. Etſi enim ad humana verba ei etiam docilitas ſit, non tamen ita liquidè, nec ita concinnè, vt

Homo ſemetipſum ex oraculo curans. Garrulitatis typus.

Pſittacus, loquitur, ſed quadam omnino raucitate ſermonem obfuſcat, & præfracto ſono ſyllabas enunciat: eſtq́; memoria minimè tenaci, vt niſi quæ didicit, frequentiùs replicari audierit, facilè obliuiſcatur. Vnde etiam prouerbialiter rudis plebecula garrulos homines Picas cognominant. Quare D. Conſalis Ponce de Leon Hiſpalenſis, interpres & Scholiaſtes S. Epiphanij Picarum rectius, quàm Picorum naturam muliebri loquacitati comparaſſet hiſce duobus diſticis;

Garruli Picæ dicti. Pica Baccho ſacra, & cur.

Antiquam ſyluis frondoſo ac robore quercum
Roſtro Picus auis paruula dilacerat,
Fœmina ſic, iuſta deſunt cui corpore vires
Mortiferum ſano virus ab ore iacit.

Haud aliam etiam ob cauſam, quam ob garrulitatem Pica Baccho ſacra habebatur, ut Plutarchus teſtatur. Ebrij enim, & qui illius Dei cultores ſunt, dicacitate plurimùm valent, vt rectè [a] Horatius monet, ubi ſic inquirit?

[a] Li. 1. Epiſt.

Fœcundi calices quem non fecere diſertum?

Bacchus primus Imperator.

Alij uerò Picam Baccho dicatam uolunt, quòd in triumphis (ante eius tempora enim ex ſuperatis hoſtibus triumphaſſe quempiam necdum conſtat) maximus clamor eleuaretur, vel quòd in eiuſmodi triumphis, omnibus & triumphanti etiam ipſi ſua exprobrare uitia licitum foret.

Mendacij ſymbolū. In ſimulatores dictū Pythagoræ.

Pica uerò varia mendacij, & ſimulationis hieroglyphicum eſt, quæ nempe parte anteriore candida amicum purum, & ſyncerum affatu primùm ſimulet; mox poſteriore nigra, uel decipiat, uel eludat. Huc pertinet antiquiſſimum illud ſapientiſſimi Pythagoræ dictum, ab hac aue detortum, τῶν μελανούρων μὴ γεύεσθαι, hoc eſt, *minimè guſtandum ex ys, quibus eſt nigra cauda*. Innuit non admittendos in amicitiam homines ſimulatores, & diſſimulatores hypocritas. Quod verò ad mendacium facit, Tryphon Grammaticus ait, τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μελαίνεται, id eſt, *mendacium quippe in extrema parte nigreſcere*.

PROVERBIA.

Picifer. [a] In Orat. pro Cteſiph. Pica, & vannus in myſterijs Bacchi.

KITTOΦO'POΣ ſeu Picifer uulgare conuitium videtur in hominem infimum, & deſpicatiſſimæ ſortis. Siquidem [a] Demoſthenes Aeſchinem hoc nomine ab amiculis compellatum refert, & κιττοφόρον, quòd Picas, & uannos capite baiularet, quibus in myſterijs Bacchanalibus utebantur. Pica enim, ut diximus, Baccho ſacra habebatur, & uannus in omnibus myſterijs adhibebatur; unde etiam dicebat Vergilius:

—— Et myſtica vannus Iacchi.

[b] In Hodaporis.

Illud [b] Theocriti de Picæ loquacitate prouerbialiter ſcriptum eſt;

Οὐ θεμιτὸν Λάκων ποτ' ἀηδόνα κίσσας ἐρίσδειν,
Οὐδ' ἔποπας κύκνοισι: id eſt;
Haud fas eſt Lacon, Philomelam vt prouocet vnquam
Pica, nec argutis Epopa obſtrepat improba Cycnis.

Eiuſdem prorſus ſententiæ eſt, quod in eadem Egloga legitur, nempe;

Σφὴξ βομβῶν τέττιγος ἐναντίον. id eſt;
Scilicet obſtrepitans arguta veſpa Cicadæ;

Nam & hiſce verbis paſtor quidam paſtorem alium, à quo prouocatur, contemnit. Quadrabit vtrumq́; in eos, qui cum longè imparibus certant, aut longè præſtantioribus negotium faceſſunt. Planè etiam cum hiſce dictis eſt illud [c] Galeni, Κίττα τὰν σειρῆνα μιμεῖται, id eſt, *Pica Sirenis æmula*, de inepto ſcilicet imitatore dictum. Videtur autem Doricum eſſe prouerbium. Quid enim conſoni habet obſtrepera Pica cum arguta Sirenum uoce?

[c] Lib. 2. de diff. pulſ.

Prouerbia Belgica.

Belgis priuatim vſitatum eſt dicere Den Aexſter en can zijn hippelen niet laeten, hoc eſt, Pica ſaltationum ſuarum obliuiſci nequit. Illa enim velit, nolit, ſemper ſalit; cui adagio illud Horatij ſimile eſt;

Cælum, non animum mutant, qui trans mare currunt.

Item illud eiuſdem;

Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem
Teſta diu.

Ijdem Belgæ, ubi nihil temerè vulgò dictitari, quod non uel aliquid ſaltem ueri contineat, ſignificare volunt, dicere ſolent, Daer en is ſoo cleijnen Aexter nijet, of hij heeſt en Vueinich bonts, hoc eſt, nulla adeo exigua Pica eſt, quæ non ex aliqua ſaltem ſui parte variet; quaſi dicerent, etſi quæ dicuntur omnino à vero aliena eſſe videantur, ueritatis tamen aliquid complectuntur,

Scaliger

Scaliger denique prouerbialiter Picam albam de re inſolenti, raraq́; & nunquam viſa, nempe de iudice iuſto, & incorrupto dixit:

Sed iudex bonus, eſt Pica nunc rarior alba.

Pica albararius.

MEDICA.

PICAE temperie ſunt calidiſſima, quod vel ex eo conſtare puto, quòd in Venerem admodum procliues ſint. Recentiores has aues coctas, & comeſas ſpiritus viſorios reparare tradunt, quod fortè à Plinio mutuauerint, qui alibi *pullorum Picæ eſum viſum augere* dixit. Quidam excoriari eas iubent, vt faciliùs concoquantur. A plumis repurgatæ, & exenteratę, ſi in vino albo ad conſumptionem eius, & carnis ab oſſibus ſeparationem decoctæ ſimul cum iure terantur, ſoliq́; ita per triduum exponantur, & cum carpia, ſeu ſubtili linteolo, cùm opus eſt, oculis applicentur, egregiè. Aſperitatem eorum, obſcuritatem, ruborem, & dolorem tollent, & ſpiritus temperabunt.[a] Gordonius Picam vnam, vel duas, vel plures integras in olla noua vitreata, luto diligenter obturata in fornace torreri iubet, adiecta cautione, ne adurantur, vt faciliùs in pollinem conuertantur. Pollinem hunc, vel in collyrium redactum, vel per ſe ſolum oculis immiſſum, viſus imbecillitati egregiè conducere affirmat. Illud enim de Picis peculiare omnes ſcribunt, vt quomodocunque ſumptæ, vel adhibitæ viſui conferant. Ioannes Gœurotus, quem diximus puluerem ex aqua fęniculi caliginoſis oculis inſtillari iubet, liquoremq́; ſtillatitium è pullis Picarum chymico vaſe collectum, viſum infirmum, & hebetem corroborare ſcribit, & acuere. Ryffius liquorem ita exceptum è Picis minutarim conciſis, conferre ait oculis rubeſcentibus, & obſcuris, leucomata eorum, vel pterygia, ignemq́; ſacrum, quem S. Antonij vocant, linteolis ex eo madentibus ſæpe impoſitis reſtinguere. Raſis fel Picæ oculis immiſſum, qui per niuem ambulant, ab ea non offendi teſtatur, oua verò ſicca trita oculis immiſſa, albuginem eorum curare. Nonnulli auem viuam in fruſta diſſectam laborantibus articulis imponunt. Sunt qui combuſtam in olla ſigillata, quocunqûe modo datam ad nyctilopam, cardiacam, & melancholiam ex cauſa frigida, necnon, & cancrum in membro virili ſanare velint. Kiranides cor Picæ cum radice cyſſi, ſiue hederæ geſtatum contractis mulieribus, & diſuriæ mederi nobis author eſt, & multa alia adducit, quæ quòd ſuperſtitionis non ſint expertia, lubens prætereo.

Tẽperies.
Carnis vſ[*].
[a] *Cap. de viſ. imbecill.*
Picæ oculis quocũque modo ſumptæ oculis proſunt.
Fellis vſus.
Oua.
Cor.

VSVS IN CIBIS.

RASIS carnem Picarum, vt nimis calidam, & tanquam abominabilem à menſa reijcit, pullos tamen recenter nidis exemptos à pauperibus interdum edi teſtatur. Et Athenæus de opiparo Tothyis Thracum Regis conuiuio loquens, inter alias aues, Picas etiam nominat. Demetrius Conſtantinopolitanus Picarum carnem Aceipitribus vtiliſſimam eſſe ſcribit. Quæ variæ dicuntur, in Italia quod ſciam non eduntur: Glandariæ verò non Bononiæ tantùm, ſed vbiuis etiam in foro veneunt; ſed quoniã etiam duræ carnis ſunt, à pauperibus duntaxat emũtur.

Tothyis regis conuiuium.
Glandariarum vſus.

FABVLÆ.

POETAE, nouem Pieridas Euppes filias, vnde Euippides uocantur, in Picas mutatas fuiſſe confingunt, quia cum Muſis de cantus excellẽtia in arenam deſcendere auſę fuiſſent, indeq́; Picis loquacitatem, humanæq́; ſtudium linguæ remanſiſſe; unde Statius.

——*At Aonio verſa certamine Pica.*

Pierides in Picas.

[a] Ouidius hanc fabulam ita proſequitur.

Pierus has genuit Pellais diues in oris
Paonis Euippe mater fuit.

[a] *Lib. 5. Metam.*

Item rurſus:

Ales erat, numeroq́; nouem ſua fata querentes
Inſtiterant ramis imitantes omnia Picæ.

Et rurſus in fine.

Rident Euipides, ſpernuntq́; minantia verba:
Conatæq́; loqui, & magno clamore proteruas
Intentare manus, pennas exire per vngues

Aſpexère ſuos, operiri & brachia plumis.
Alteraq́; alterius rigido concreſcere roſtro
Ora videt: volucresq́; nouas accedere ſyluis.
Plangere dumq́; volunt, per brachia mota leuata
Aëre pendebant nemorum conuitia Picæ.
Nunc quoq́; in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucaq́; garrulitas, ſtudiumq́; immane loquendi.

Hinc Dantes Poeta Hetruſcus Calliopem Muſam, vt verſus condenti meditantiq́; faueat, & facilem ſcribendi canendiq́; venam ſubpeditet, hiſce verſibus inuocat:

Ma quì la morta Poeſia riſurga
O ſante Muſe, poi che voſtro ſono,
Et quì Calliope alquanto ſurga
Seguitando'l mio canto con quel ſuono
Di cui le Piche miſero ſentiro
Lo colpo tal, che deſperar perdono.

Atq; iſtæc de Picis dicta in genere ſufficiant, nunc ad particulares earũ hiſtorias me conuerto.

DE PICA VARIA, SEV CAVDATA. Cap. XII.

SYNONIMA.

Κίττα. Pluuiæ auis. Ragazza.

HAEBRAICA illa nomina, quæ præcedenti capite, ceu alteri etiam cõmunia dedimus, huic potiſſimùm competere exiſtimamus. Κίττα, vel κίσσα Græcorũ ad hanc quoque potiùs, quàm ad aliam pertinet. Latinis Pica varia, ſeu Pica caudata dicitur. Nonnulli pluuiæ auem veteribus dictam, hanc eſſe credunt. Italis Gaza vocatur, & Gazzola: Bononiæ Ragazza, & Putta. Reliqua ſynonima antea poſuimus.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

*L.10.c.42

QVAMVIS Plinius ex binis, quæ recenſet*, Picarum generibus primùm Glandariam nominet, ceu humano ſermoni addiſcendo aptiorem: nos tamen variam, quæ toto ferè corporis colore ab illa diſtinguitur, deſcribendam in manum aſſumpſimus.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Roſtrum. Oculi. Color. Dorſum. Cauda.

MAGNITVDINE Monedulæ eſt compar; ſed ob caudæ longitudinem, quæ per ſe ſola dodrantem longa eſt, maior apparet. Ex primo intuitu inter omne auium genus facilè agnoſcitur. Roſtrum obtinet nigrum, craſſumq́;, & cuius pars ſuperior inferiori paulò longior eſt, atque in acutum deſinit: Oculos nigros candido circulo obductos. Caput, dorſum, collum, pectus, alas, femora, caudam, pedes, eorumq́; digitos, atq; vngues aterrima: Extremum tamen alarum albicat. Dorſum, & cauda elegantiſſimè ex maxima nigredine viridem, vt Cycnus purpureum, colorem emittunt ſplẽdidiſſimum. Tota verò ventris ſuperficies candida eſt. Quam ſolam albedinem vnà cum caudæ longitudine ſi demas, Cornicẽ diceres. Cauda, & corpus vniuerſum à principio roſtri ad vropygium uſque æquè longa, dodrantem nempe. Caudæ longitudinem nonnulli in capitis exiguitatem reijciunt, ut cui pro paruo capite caudam longam natura conceſſerit: quod tamen non eſt uerifimile: fortè ad commodiorem uolatum illi data fuerit: cùm pro corporis portione alas admodum paruas habeat. Mediæ caudæ pennæ lateralibus longiores ſunt. Atque iſtæc de hac uolucri dicenda ſupererant, ad quam omnia ferè quæ in generali hiſtoria diximus, referenda ſunt.

Pica varia, ſeu caudata.

Pica Indica Mas.

Pica Indica Fœmina.

DE PICA CAVDATA INDICA. Cap. XIII.

SPECIOSISSIMAM hanc auem inter nonnullas alias Iaponenſium rex ſummo Pontifici pro ſingulari munere ante aliquot annos tranſmiſit, vt ex Illuſtriſſimo, & Excellentiſſimo D. Cæſare Marchione Facchinetto Senatore ampliſſimo, qui eas Innocentio Nono Bononienſi Pontifici Opt. Max. patruo ſuo acceptas referebat, intellexi. Hanc inquam auem, etſi ratione colorum parum ſimilitudinis cum ſuperiori Pica obtineat, quia totius corporis habitu, & caudæ longitudine ad illam accedere videtur, Picam caudatam cognomento Indicam nuncuplare placuit. Auis eſt, non tam ob colorum diuerſitatem, quam ob inſignem caudæ longitudinem, aſpectu iucundiſſima.

Magnitudo. Quod ad magnitudinem attinet, ea quantum ex pictura conijcere licet, cum Pica noſtrate fermè eadem.

Color. Caput. Roſtrum, tibiæ pedesq́; rubeſcebant. Caput totum, & collum, quod torquis albus ambit, erant cærulea. A ſuperiore roſtri parte inter vtrumq́; oculum macula tres ferè digitos longa, & pollicem lata punctulis, ſeu potiùs lineolis nigris tranſuerſalibus conſperſa ad dorſum vſque protenditur.

Dorſum. Alæ. Dorſum & ſcapulæ erant ferruginea. Vropygium luteum. Alarum pennæ veſtitrices caſtaneæ, ſed lineis nigris craſſiuſculis (quæ fortaſſis pennæ exiguæ fuerint) per longitudinem poſitis reſpergebantur: reliquæ veſtitrices pennæ erant virides, ſed in marginibus magis. Has denique cæruleæ excipiebant, calamis, & marginibus ad albedinem vergentibus. Remiges eiuſdem cum poſterioribus coloris erant, nempe cærulei.

Venter. Cauda. Pectus & venter ad anum vſque candidiſſima. Totus alarum internus color leucophæus ad cæruleum declinans. Cauda factâ ex pictura coniecturâ octo duntaxat pennis conſtabat, quæ omnes magnitudine differebant, & duæ duplo, & amplius cæteris maiores erant, & colore etiam à cæteris diſtinctæ. Erant enim totæ excepto calamo, & extremitatibus, quæ alba ſunt, cæruleæ. Reliquæ pennæ à principio ad medium, vſque cæruleæ, cætera candidæ, quarum medium macula inſignis cærulea quidem, ſed colore admodum intenſo, vt quaſi ad nigredinem accedere videatur, percurrit.

Fœminæ à mare diſtinctio. Atque hæc meo iudicio maris deſcriptio fuerit; quam enim fœminam credebam, huic quidem per omnia ſimilis erat, ſed alba illa verticis macula alba lineis nigris carebat: & veſtitricum pennarum alarum ſecundus ordo, quæ in ea erant cæruleæ, in hac vireſcebant. Vtriuſq́; iconem habes præcedentibus paginis.

DE PICA GLANDARIA. Cap. XIIII.

SYNONIMA.

* Lib. 6. de Auib. ca. 7. Molliceps. Pica granata. χαρακαξα Garrulus. Ghiandra. Bertina.

HAEC Pica Plinio glandaria, Ariſtoteli tradente * Bellonio Μαλανοκρανος, ſeu Molliceps dicitur, quibuſdam verò Pica granata. Sunt qui ποικιλιδα vocent; verùm id nomen Picæ variæ potiùs competit. Græci recentiores χαρακαξα appellant: Lycophron teſte Iacobo Delechampio λαλληθρον κισσαν, Latini Garrum, ſeu Garrulum, quidam perperam Spermologum, Itali vulgò Ghiandara à glandium eſu: Alibi tamen Berta vocatur; Genuenſibus, & Chij incolis, qui ex Genuenſibus, & Græcis mixti ſunt, Bertina, quaſi cinerea, quod tota ferè auis colore tali conſtet: Hiſpanis Gayo, & in Aragonia Caio, Gallis Gay, Sabaudis Giaion, Germanis Haeher, Haetzel, vel Haetzler, Baumhaezle, circa Friburgũ Heluetiorum Herrenuogel, Sueuis Iaeck, nonnullis Margraff, & Marcolfus, & Holzſchieier, Gallis Brabantiæ cõterminis Girau, & Richau, Brabantinis Broeckexter, quaſi Pica paluſtris, quòd eiuſmodi loca amet, licet tamen in arboribus nidificet, Anglis Iay, Illirijs Soyka.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

Vt à Varia differat.

HANC Auem ſecundum Picarum genus facimus, quòd oppida colentibus, vtpote quæ ſyluas agrosq́; tantùm habitat, minus nota ſit. Differt à Varia cùm magnitudine, tùm verò maximè colore. Habet enim ad alarum latera tranſuerſales notas cæruleas, quales in nullo fermè alio volucrum genere conſpicias. Habet item tam amplum oris hiatum, vt glandes, atque caſtaneas integras Palumborum more deglutiat. Habet deniq́; caudam duplo ferè quàm Varia breuiorem. His itaque notis ab illa diſtinguitur.

Pica glandaria.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Roſtrum. GARRVLVS Variâ paulò minor eſt, dodrantem & palmos duos à roſtri principio ad caudæ extremitatem longus. Roſtrum ei craſſum, robuſtum, nigrum, binos propemodum digitos longum, cuius nares plumis albis, & nigris operiuntur, eiusq; extremitas aliquantulum recuruatur, atque in aciem quaſi vt in altera etiam deſinit. *Lingua.* Lingua bifida eſt. *Caput.* Capitis vertex pennis modo albis, modo nigris conſtans ad inſtar criſtæ riget. *Color.* Color corporis varius eſt. *Ceruix.* Ceruix ex ruffo, & cæſio mixta eſt. Qui ſubſequitur color in dorſo pallidior eſt, & ad cinereũ vergit. Pennæ prope vropygium candicant. *Cauda.* Cauda longiuſcula eſt, & duodecim pennis, iisq; nigris conſtat, quarum tamen quinque maculis albis tranſuerſalibus inſigniuntur. *Alæ.* Alæ robuſtæ, & oblongæ, colore vario: Earum enim pennæ aliæ nigræ, aliæ ex nigro, & albo mixtæ, alię cęruleæ ſunt, diſtincto tamen ordine. Variat verò color in pennis maioribus, potiſſimùm exteris; ex internis autem binę duntaxat, aut tres caſtaneæ ſunt. Supina itidem Auis pars cinerei coloris eſt, remiſſioris tamen, & qui quò caudæ proximior, eò ad album magis vergat. *Pedes.* Pedes, digitiq; ſubcinerei, vngues nigri, acuti, & quodammodo adunci.

DE GARRVLO ARGENTORATENSI. Cap. XV.

SYNONIMA.

Etymum. GARRVLVS quoque auis iſtæc, cuius modo iconem damus, iure merito appellatur, quòd Glandariæ more ad nauſeam vſque garriat, Argentoratenſis verò quòd circa eam vrbem, vbi etiam per onomatopœiam *Roller.* Roller dicitur, abundet. *Pica marina.* Bononienſes Picam marinam vocant, apud quos Ornithologus eam ſeſe ſub Gazæ nomine, quod omnibus Picis commune eſt, obſeruaſſe memorat. *Mercolfus.* Vocatur in quibuſdam Germaniæ locis Mercolfus.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

AVIS hæc, etſi forſan veteribus ignota, vel ſaltem non deſcripta ſit, è Picarum proculdubiò genere eſt, & Glandariæ potiſſimùm congener: à qua tamen colore, dignoſcitur, ſicuti etiam mas à fęmina.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Roſtrum. MAGNITVDO cum Glandaria par eſt. Roſtrum mari duos digitos longum, nigrum, craſſiuſculum, multò tamen quàm Glandariæ exilius, in extremo aliquantulum recuruum, quæ pars in pullis quodammodo albeſcit. Ornithologus roſtrum nimis craſſum, nimiſq; curuum depinxit, & in collo, pectoriſq; initio, & circum oculos quatuor velut annulos albos perperam addidit; niſi fortè diuerſæ à noſtra auis, vel fęminæ iconem expreſſerit, quod tamen haud facilè crediderim, quoniam alioqui ſatis exactè illam deſcribat. *Caput.* Caput habet craſſum colore ex cæruleo, & viridi mixto, maculis per longitudinem albis, quæ per totum pectus ventremq; deorſum feruntur. Pennæ verò prope roſtrum ſunt caſtaneæ. *Oculi.* Oculi magni, rotundi, nigri. Supercilia rotunda ex cæruleo luteſcunt. *Dorſum.* Dorſum caſtaneum, ſeu ferrugineum à ſecunda, vel tertia vertebra ad vropygium vſque. *Alæ.* Alarum color præcipuè varius eſt, vt quarum ſuperior pars, nempe plumæ illæ, quæ ſcapulas cooperiunt, cæruleæ ſint ad violaceum tendentes, quæ ſubſequuntur maiores, virides, & ex viridi, & albo in extremitatibus dilutæ, demum remiges extrà in principio obſcurè cærulea ſunt, cætera verò nigræ; intus omnes vltimis exterioribus exceptis, quæ ſubtus nigricant, cæruleæ. *Cauda.* Cauda, quam Ornithologus perperam ruffam ait, ſuperna parte vireſcit, inferna partim violaceo, partim cæruleo permiſcetur. *Pedes.* Pedes lutei ad fuſcum tendentes, vngues nigri, & adunci.

PICAE

Picæ glandariæ ſpecies.

Pica marina.

Fœmina verò talis eſt. Caput totum, collum, atque pectus, uenterq́; ex caſtaneo ad leucophæum vergunt. Oculi nigri ſunt, iris lutea. Roſtrum nigrum multò quàm in mare craſſius. Dorſum totum caſtaneum. Alæ primùm, nempe prope ſcapulas cęruleæ, mox ex cęruleo virides: remiges nigræ. Cauda latiuſcula ex viridi, & cæruleo ad fuſcum inclinat. Tibiæ & pedes lutei, tabellę caſtaneę: vngues nigri, recurui. In ſumma toto cęlo a mari diuerſa eſt.

Caput. Oculi. Roſtrum. Dorſum. Alæ. Cauda. Pedes.

DE PICA MARINA.
Cap. XVI.

PVLCHERRIMAM hanc volucrem quoniam Gazam, ſeu Picam marinam uulgò appellari uideam, eius etiam hoc loco iconem exhibere placuit, maximè verò, ut Garrulus Argentoratenſis nunquam in maritimis degens id nomen præter rationem ſibi uendicaſſe demonſtrarem. Tota auis ſi caput, ceruicem, pedes, & partem etiam alarum excipias, ſubuiridis apparet. Roſtrum robuſtum, paulò quàm in Picis longius, admodum acutum. Capitis uertex ad tertiam ceruicis uerticem, uſque coloris caſtanei diluti. Inferior capitis uerò pars, ad tempora ſcilicet, & oculos lutea. Oculi nigri: Iris lutea, quam niger circulus ambit. Pedes ſubfuſci, digiti longi, ungues inſigniter adunci, & nigri: cętera, ut dixi, uiridis, præter ſecundi ordinis alarum pennas, quę ex caſtaneo dilutę ſunt, & in extremitate cerulee.

Roſtrum. Vertex. Oculi. Pedes.

Iconem habes pagina ſubſequenti.

DE PICA PERSICA:
Cap. XVII.

HAEC uerò auis, quam nunc damus, Venetijs nobis olim tranſmiſſa ſub Picæ Perſianę nomine, ex ſolo contuitu è Picarum genere eſſe cognoſcitur. Tota fermè ſubfuſca eſt, capite nempe, collo, dorſo, pectore, & uentre. Magnitudo, quantum ex pictura iudicare potuimus, ad Picas maximè accedit. Roſtrum habet robuſtum, craſſum, breuiuſculum, albicans. Oculos item albos, pupillam nigram. Alarum pennæ ſecundi ordinis, uropygium, & priores in cauda luteæ ſunt. Pedes ſubcęrulei: tabellę nigrę: ungues exigui, at recurui, & nigri.

Color. Magnitudo. Roſtrum. Oculi. Alæ. Pedes.

Iconem dabit pagina 795.

Hæc eſt Picæ Marinæ figura, nam quæ depicta eſt pag. 792. eſt Garrulus Argoratenſis Fœmina.

Pica Perſica.

DE GARRVLO BOHEMICO.

Cap. XVIII.

Garrulus Bohemicus nō eſt è genere Picarum.
Ornithologi error.

HISTORIAM huiuſce Auis ante aliquot annos, cũ velut peſtilentię quoddam præſagium in Italiam maxima copia aduolaſſet, copioſè conſcripſi. Quam cùm ſeorſim in lucem aliquando edere conſtituiſſem, ſed nunquam mihi data eſſet ſatis commoda occaſio, itaq; non ab re me facturum arbitratus ſum, ſi huic nunc illam velut in compendium redactam, loco insererem, licet tamen cum Picarum genere nihil præter nomen commune obtineat, ſecus, atque Ornithologus exiſtimat, qui tertium earum genus eam conſtituit. Pulcherrimæ ergò huius auis à tam varijs mihi viris, iiſq; doctiſſimis, atque ex totius fermè Italiæ partibus ſub varijs nomenclaturis miſſæ amphibologiam explicaturus, ſingulorum primùm de illa iudiciũ, ac opinionem adducam, deinde quid ego ſentiam breuiter adferam.

Fabritij Paduani opinio de Garrulo Bohemico.
Galerita Varia Microphœnix.
Cæſaris Odoni opinio.
Merops Ariſt.
* L.10.c.49
Nouæ aues Plinij.
Auis Hyrcinię ſyluę.
Lucidiæ aues.
Alphonſi Panzę opinio.
Incendiaria Plinij.
Beccofriſone.
Galletto del boſco.
Incineraria
Behemle.
Zinzirelle.

Fabritius Paduanus Foroliuienſis clariſſimus medicus, magni illius Elidei filius, qui inter alia naturæ dona, quibus muſęum noſtrum quampluriès locupletauit, hanc quoq; volucrem mihi tranſmiſit, Galeritam variam, & Microphœnicem propter criſtatum capitis verticem, & totius corporis colorum eximiam venuſtatem appellabat. Cæſar Odonus magni nominis pariter medicus, ſimpliciumq; nec non medicinæ practicæ in almo Bononienſium archigymnaſio publicus profeſſor Meropem Ariſtotelis eſſe ex pinnulis illis, quas in alis habet, indicabat; Alij nouam auem Plinio dictam credebãt, de qua hunc in modum * ille ſcripſit. *Venère in Italiam Bebriacenſibus bellis ciuilibus trans Padum, & nouæ aues (ita nunc vocantur) Turdorum ſpecie, paulo infra Columbas magnitudine, ſapore grata.* Alij rurſus, quoniam conſpectu inſolens eſſet, ac ex Germania ad nos tranſuolaſſet, Auem Hyrciniæ ſyluę nuncupabant, cuius item Plinius his verbis meminit: *In Hyrcinio Germaniæ tractu inuſitata genera Alitum accepimus, quarum plumæ ignium modo colluceant.* Et Solinus, etſi à Plinio tamen vt ſolet, mutuatus videatur, non luxiſſe tantùm noctu ſcripſit, verùm homines etiam illius loci (mirum dictu) nocturnos plerunque excurſus harum auium opera deſtinaſſe, & ad itineris dirigendi præſidium vſos fuiſſe. Meminit earundem Albertus, & à tali luce, Lucidias nuncupat. Alphonſus Panza Ferrarienſis Philoſophus, ac Medicus eximius, & naturalium rerum inſignis indagator, necnon & in celeberrimo Ferrarięſium gymnaſio publicus profeſſor, in epiſtola ſua, quam ſuper hac aue mihi ſcripſit, Incendiariam Plinij eſſe exiſtimabat. A Saxoli (pagus eſt in agro Mutinenſi ſatis inſignis) incolis, vbi maxima erat copia, vulgò Beccofriſone dicebatur, quoniam quodammodo Coccothrauſto, quem Friſone vocant, ſimilis eſſet: alij Galletto del boſco, quaſi Gallulum ſylueſtrem, propter capitis criſtam: Noſtri aucupes vccello del mondo nouo, hoc eſt, auem ex nouo orbe indigitabant: Flandri, vt audio, Incinerariam, quam vocem pro Incendiaria corruptam crediderim, atque eò maximè, cùm & alij Incendiariam, vt dixi, vocarent. Ornithologus Garrulum Bohemicum appellat, verùm quo iure, non video, cùm Picarum more nequaquam garriat: Quare generica voce Bohemicam auem potius vocare debuiſſet. Iconem eius ab Argentoratenſi quodam pictore, qui nomẽ ignorabat, ſibi tranſmiſſam ſcribit, ſe verò poſtea ab alijs didiciſſe, hac ſpecie auem circa Norimbergam dici Behemle, id eſt, Bohemicam, fortè quia Bohemię peculiaris ſit. Germani quidam alij per onomatopœiam zinzirelle dicunt. Iſtęc itaque quæ adduxi, nomina à diuerſis impoſita, non vulgarem, qui de illis iudicet, philoſophũ requirunt, cui ubi nomina deſunt, noua fingere Ariſtoteles concedit.

Ampelis.
Cur Ampelis dica poſſit.
Ficedula, & Beccafico, cur ſic dicta.
Cui auium generi aſcribenda Ampelis.
Ampelis migrat.

Quare cum huic aui nullum illorum conuenire uiderem, placuit ex potiori auis uictu Ampelidem appellare. Inter cæteros enim fructus, quibus ueſcitur, uuis potiſſimùm delectatur, quod Ampelidi ſuæ olim etiam Callimachus poëta tribuit, quæ, cùm nullam ille aliam, qua agnoſcatur, notam addat, cum noſtra fortè eadem ſtatui poſſit. Quod ſi uerò ea de re quiſpiam mecum cauilletur, & aliam auem Callimacho Ampelidem dici pertinaciùs contendat, non negauerit ſaltem Ampelidem poſſe uocari, non uerò quòd duntaxat ſolas uuas edat, ut quas autumno tantùm nanciſci poteſt, ſed quòd eas alijs fructibus præferat. Sic enim & Ficedula Latinis, & uulgò Beccafico dicitur, non quoniam ſemper ficubus ueſcatur, neque enim & illæ toto anno reperiuntur, ſed quia ex earum eſu plurimùm pingueſcat. Cui uerò Auium generi hanc auem congenerem facere debeam, nedum ſatis compertum habeo. Haud me latet tamen ex illarum genere eſſe, quæ fructibus uiuunt, carpophagæ dictæ, auemq; eſſe migratoriam. Nam ad uicinas Bohemiæ regiones, ut audio, quotannis euolat. Ornithologus pro tertio Picarum genere, ſed cum maximo errore eam nobis obtrudit, cũ tamen nec magnitudine (eſt enim multo minor) neque moribus, nulla que demum ratione uictus quicquam cum illis commune habeat. Adde

etiam,

etiam, quod Plinius, cęteriq; authores Picis linguam articulatim ſermoni hominum efformando idoneam, latam nempe tribuant, qualem in Bohemica aue nemo rectè dixerit. Neque Incendiaria[b] Plinij etiam fuerit, cuius de illa hęc uerba ſunt: *Inauſpicata eſt & Incendiaria auis, propter quam ſæpe luſtratam vrbem in annalibus inuenimus, ſicut L. Caßio, & C. Mario Coſſ. quo anno & Bubone viſo luſtrata eſt. Quæ ſit auis ea, nec reperitur, nec traditur. Quidam ita interpretantur Incendiariam eſſe, quæcunq; apparuerit carbonem ferens ex aris, vel altaribus. Alij Spinturnicem eam vocant, ſed quæ hæc ipſa eſſet inter aues, qui diceret ſe ſcire, non inueni.* Cùm itaque Plinius, nec ſibi, nec alijs uiſam talem auem aſſerat, non uideo, qua ratione iſtęc uolucris in Bohemia ſatis obuia, cum Incendiaria eius eadem ſtatui queat. Inſuper Incendiaria quibuſdam dicta eſt, quòd in incendijs naſci crederent. Quis obſecro hoc de Ampelide noſtra ſomniet? Quare meo iudicio Phœnix auis fabuloſa, quę, vbi proli incumbit, ſeipſam exurere perhibetur, Incēdiaria dici rectè poſſit, niſi ea uox quamcunq; uolucrem, quę carbones ex aris eripit, ſignificet, ut ex Plinio paulò antè dictum eſt. Hallucinantur itidem, qui auem Hyrcinię ſylvę Plinio dictam putârunt. Pennę enim noſtræ Ampelidis in tenebris ignium modo minimè çollucent, quod de Hyrcinæ ſyluæ aue Plinium, & Solinum referre diximus. Quod ſi verò maculas illas alarum, & caudæ extremitatum luteas, egregium ſplendorem edere quiſpiam curioſus obijciat; is tamen noctu lucere minimè dixerit, vt proprio periculo domi meæ ſæpius expertus fui, vbi tribus ferè menſibus viuam alui, & vel quauis noctis hora contemplatus ſum. Ornithologus verò eiuſmodi rerum etiam diligentiſſimus inueſtigator Germanum quendam, cùm huius auis hiſtoriam conſcriberet, ſibi narraſſe refert, in patriæ ſuæ Votlandiæ Bohemis vicinæ ſyluis, auem quandã vidiſſe Turdi minoris magnitudine, colore partim cæruleo, partim aureo, ſiue croceo, quam noctù lucere fama eſſet; ſe tamen neque lucentem vidiſſe, neque nomen noſſe: quod ſi verum eſt, ea Hyrciniæ ſyluæ auis dici poterit. Præterea noſtræ Ampelidi nulla ferè quoque cum noua aue Plinij ſimilitudo eſt, quã ſcilicet ille Turdorum ſpecie deſcribit, quibus iſtęc omnino diſſimilis eſt, & magnitudinem illius Columbis comparat; hæc vel quadruplo minor eſt. Nouam auem, ſiue externam ſuo loco Perdicem minorem eſſe probabimus. Neque etiam clariſſimi Odoni opinio placet, Meropem Ariſtotelis exiſtimantis, nam nullo pacto deſcriptioni reſpondet. Merops enim teſte[c] Philoſopho terræ cauernas ſubit, cunabulaq; facit, ibiq; ob corporis grauitatem altùm volare nequiens nidum conſtruit. Ampelis contrà in arboribus continuò vitam ducit, tantum abeſt, vt cauernas ſubeat: neq; apibus, quod de Merope qui Apiaſter inde dicitur,[d] Ariſtoteles prodidit, inſidiatur, nec vermibus veſcitur, ſed fructibus tantùm. Merops pennas inferiores habet pallidas, ſuperiores cęruleas, vt in Alcione, Ampelidi nihil in toto corpore cærulei eſt. Ille poſtremas pinnulas rubras habet, iſtæc nequaquam: pinnularum autem nomine πτερύγια intelligo, ſiue paruas pennas, quamuis id nomen, quod obiter dictum ſit, multa ſignificet, excreſcentiam nimirum carnis, quæ vngues operit, tùm in pedis, tum in manus pollicibus potiſſimùm eminens, ſed in pedibus ex offenſione, interdum in manibus ex paronichijs naſcitur: & quamuis autem Ampelis in extremo, vt infrà dicam, alarum quaſdam rubras appendices habeat, eæ tamen pinnularum nomine indignæ ſunt, quoniam quædam excreſcentiæ tantummodò ſunt, quæ à calamo, ſeu pennæ cauliculo exoriuntur. Cæterùm vox etiam vtrique diuerſa diuerſas etiam aues conſtituit. Quare omnino concludendum videtur Ampelidem noſtram nemini eorum cognitam fuiſſe.

[b] L. 10. c. 13

Spinturnix. Non eſſe Incendiariam.

Phęnix dici poteſt Incendiaria.

Non eſſe auem Hyrcinię ſyluę.

Hyrciniæ ſyluæ Auis quæ dici poſſit.

[c] 6. Hiſt. c. 1

Meropem non eſſe.

[d] 9. Hiſtor. cap. 40.

πτερύγια quid.

FORMA. DESCRIPTIO.

CVM Merulis ferè ei par eſt magnitudo; maior verò Coccothrauſte: Longitudo à roſtro ad caudæ extremitatem dodrantalis: Latitudo expanſis videlicet alis, quatuor palmorum. Vnde hallucinari Ornithologum conſtat, cùm corporis forma, ac coloribus ad Garrulum communem accedere ſcribat. Roſtrum nigerrimum eſt, magnitudine domeſtici Paſſeris. Id nimis longum nimiſq; recuruum Ornithologi icon exprimit. Nares pili eiuſdem coloris circumambiunt, & velut maculam nigram quandam efformant tranſuerſalem, in qua oculi ſuperius includuntur, rotundi, coloris pulcherrimi, cinnabarini nempe, & carbunculum Carchedonicum, quem granatam vulgò dicunt, mentientis, qui fortè noctù lucere credendi nonnullis anſam dederint. Caput quodammodo compreſſum, & nimis rotundum ab Ornithologo delineatum, coloris caſtanei, ſeu ferruginei, more Alaudę criſtatę apice retrò vergente inſignitum. Color apicis roſtrum verſus ſubcaſtaneus dilutus, retrò verò ſubcinereus ad fuſcum inclinans,

Magnitudo. Longitudo. Latitudo.

Roſtrum.

Nares. Oculi.

Caput.

clinans, umbrię terrę haud diſsimilis.

Collum. Collum breuiuſculum in antica, & poſtica parte nigrum, ad latera ruffum, prope roſtrũ candidum.

Pectus. Pectus caſtaneum, ſeu ferrugineum, ſed dilutum, & ad roſeũ uergens.

Venter. Vẽter ſubcinereus totus, niſi prope podicẽ, ubi pennę quædam albicant, quarum radices tamen, hoc eſt, à medio ad carnem uſque, etiam nigræ ſunt, & ſuperiori parte molliores.

Dorſum. Dorſum ſubcaſtaneum eſt, ſed prope vropygium leucophæum.

Alæ. Exteriores Alarũ pennæ nigræ ſunt; interiores ſubcinereę ad nigredinem tamen declinantes. Inſigniuntur uerò exteriores maculis ſpectatu iucundiſſimis, quarum aliæ nempe primę albę ſunt, ſeptem numero, quarum appendices cinnabari inſtar rubeſcunt. Pennas has corneas eſſe haud uerè neſcio quis Ornithologo retulit: Sunt tamen ſolidæ, & duriuſculæ, longæ, atque quodammodo cartilagineę. Has aliæ pennæ ſubſequuntur maculis pariter, ſed luteis perornatæ figura ſua literam L, quodammodo exprimẽtes, quæ ſic diſpoſitæ ſunt, vt in quibuſdam ſeptem, in quibuſdam ſex, in alijs quinq; tantummodo appareant. Rurſus quæ ultimę ſunt, maculas albas habent, quę quò magis ad exteriora ſitę ſunt, eò minus conſpicuę euadunt, adeo ut poſtremarum quandoq; tres, quandoq; duæ, & quandoq; una duntaxat ita maculatæ ſint Veſtitrices albis etiam maculis in extremitatibus inſigniuntur. Illud uerò in luteis maculis annotandum eſt, quòd in fęmellis albeſcant, & è regione earum alias maculas albas reperire ſit.

Cauda. Caudam maris decem, fęmellę duodecim pennis conſtare αὐτοψίᾳ didici, quę in radice leucophęę ſunt, ſeu coloris murini, id eſt, muris domeſtici minoris, ſuperius uerò nigricant, tota caudę extremitas lutea eſt, magis tamen in mare quàm in fęmella reſplendens. Prope podicem alię quędam plumulę coloris caſtanei, aliam quodammodo, ſed longè minorem caudam afformant.

Crura. Crurum color fuſcus eſt ad cęruleum inclinans.

Pedes. Pedum forma, & magnitudo Coccothrauſto reſpondent, colore tamen differunt, qui in Ampelide niger, in illo verò carneus, ſiue roſeus eſt.

Vngues. Vngues habet nigros etiam, & ſatis recuruos.

GARRVLVS BOHEMICVS.

ANATO-

ANATOME.

EXTERIORES pulcherrimæ huiuſce auis partes delineaſſe, & quàm potui exactè deſcripſiſſe nedum contentus, internas etiam rimari placuit; quas ſanè non paucas cum reliquo auium genere diſſimiles habere eam ex inſtituta anotome contemplatus, earum notione lectores minimè priuare volui. Secuerunt hanc auem clariſſimi viri, Conſtantius Varola, & Flamminius Rota, ambo in celeberrimo noſtro gymnaſio Anatomiæ profeſſores publici, & viri celeberrimi, mihiq; amiciſſimi.

Inteſtina duos dodrantes in tam exiguo corpuſculo longa erant, & vbi aperta eſſent, notabilis latitudinis, quæq; ſine reuolutionibus, & anfractibus vllis natura proculdubiò ad celeriorem fæcum excretionem fabricauit; cùm exiguo admodum tempore, imo verò poſt pauca momenta auis ingeſtum cibum digerat, alteret, atque vnà cum baccarum oſſibus, alijsq; fructuum nucleis, quos in nutrimentum conuertere nequit, exucto videlicet duntaxat eorum ſucco, reijciat. Excrementa etiam pro diuerſi coloris cibarijs variabant. Ventriculus in medio hepatis velut reconditus exiguus, carnoſus, & duro admodum callo obductus, intus tunicam quandam, vueæ in oculis quoad colorem non diſſimilem, alioquin ſatis membranoſam quinimo duriſſimam & quaſi cartilagineam, & ad vtrunq; orificium perforatam obtinebat. Subſtantia verò huius membranæ adeò à ventriculi ſubſtantia erat diuerſa, vt abſque vlla ſectionis opera à tota ventriculi cauitate diuelleretur. Externa contra eius tunica neruoſa erat, craſſa, & vtrimq; calloſa fibris quibuſdam craſſis, & oblongis, quales in humani cordis ventriculis conſpiciuntur, in intima parte inſtructa. Gulam habebat inſigniter latam, & quæ prope ventriculum maiorem adhuc latitudinem acquirebat, qualis ſcilicet acinos vuarum, aliosq; fructus integros recepturam decebat. Erat autem à faucibus ad mediam ceruicis regionem, vſque digitum lata, dein arctabatur vſque ad primum thoracis ingreſſum, vbi rurſum dilatata rotundi quid velut pilulam quandam effingit: pòſt iterum conſtringitur, tandemq; latior, & carnoſior facta ad ventriculum vſque ita progreditur. Pulmones qui in omni ferè auium genere ad medias vſque coſtas protenduntur, in hac aue colli, & dorſi vertebris, & niſi coſtarum ſuperiorum principijs adhærent. Iecur pro Auis magnitudine maximum erat, quale helluones, ac voraces obtinere in vulturis hiſtoria diximus, nam & Ampelis inſigniter vorax eſt. Erat autem in duas partes æquè diuiſum, quarum maior in dextrum, minor in ſiniſtrum inclinabat. Veſicula fellis cum Iecore, & ventriculo coniungebatur. Lien exiguus quidem, ſed oblongiuſculus linguæ humanæ figura ſuperius os ventriculi ex dimidia parte veluti amplectitur. Pericardium erat duplicatum, & veluti pinguedini immerſum. Raram Arteria aſpera formam obtinebat, vt quæ in principio latior & oualis, dein anguſtior, mox iterum latior appareret. Linguæ ſubſtantia admodum dura, & oſſea erat, & in extremo, vbi velut alas quaſdam habere, & ſagittam præ ſe ferre videtur, bifida, ac quaſi in duas aciculas diuiſa. Os hyoidis, quod reliquis animantibus pro linguæ implantatione datum eſt, in hac aue ab oſſe occipitis ad latera foraminis, per quod ſpinalis medulla à capite ad dorſum tranſmittitur, originem ſuam deducere vidimus, & vbi ad radicem linguæ coniungitur, acutiſſimum angulum efformare, ſecus atque in homine, vbi non tantùm per angulum obtuſum, ſed per lineam tranſuerſalem etiam annectitur. Huius verò oſſis medio caput aſperæ arteriæ inſeritur. Os ſterni valdè acutum, & altum erat, quod ſagaciſſima rerum natura ad celeriorem volatum ei elargita videri poteſt. Velociſſimè enim volat. Muſculos quibus alæ ad pectus protrahuntur, inſignes habebat, & admodum robuſtos. Horum præcipuus à toto oſſe iuguli, & ſterni exoritur, & in ſupremam humeri partem tendine quodam partim carnoſo, partim neruoſo, eodemq; longo, ac robuſtiſſimo inſeritur. Oculi intus adeo magni erant, vt cerebri ipſius magnitudinem ſuperare viderentur. Nerui optici ſatis euidentes, eos ab ipſo cerebello oriri obſeruauimus ſecus ac in cæteris animantibus fieri aſſolet. Superiores cerebri ventriculi ad mediam capitis regionem collocabantur. Cerebrum verò oblonga, & varia ea figura, qualis in hominibus conſpicitur, carebat, & ſphæricam potiùs referre videbatur. Atq; hæc ſunt, quæ in hacce Aue memoratu digna obſeruauimus, nunc ad reliqua properamus.

Inteſtina.
Excremẽta.
Vẽtriculus.
Gula.
Pulmones.
Iecur.
Fel.
Lien.
Pericardiũ.
Tracheia arteria.
Lingua.
Os hyoidis
Os Sterni.
Alarũ muſculi.
Oculi.
Nerui optici.
Ventriculi cerebri.

LOCVS.

LOCVS.

Ampelis cur Ferrariæ nõ viſa.

AMPELIS noſtra Bohemiæ peculiaris eſt, quamuis alioqui viciniora etiam loca petat. Cùm verò in Italia erat, in Placentino & Mutinenſi agro maximè abundabat, adeo vt triginta, & quadraginta quoque ſimul ſæpe caperentur. Ferrariæ contrà nec viſa quidem fuit, nedum capta, vtpote quæ breui ibi futurum præſentiret terræmotum, quo arbores cæteræq; plantæ, quarum fructibus illi erat viuendum, concutiuntur, atque extirpantur: quare etiam reliquæ volueres loca illa deſeruerant. Vnde Anaximenem Philoſophum olim terræmotum ex auium receſſu prædixiſſe legimus: & non illas duntaxat, ſed cætera etiam animantia aëris mutationem ex naturali inſtinctu præcognoſcere palam videmus.

Anaximenes terræmotum prędicit.

VOLATVS.

Ampelidis reciprocus amor.

GREGATIM, & centum ſimul quandoque in agro noſtro Ampelides volare viſæ ſunt. Volant autem perniciſſimè, ſternum atque alas ad id perquam apta à natura obtinentes.

MORES. VOX.

AVES gregariæ ſunt, ac benignæ, mutuoq; ſeſe amore proſequuntur, cibum ſibi inuicem offerentes, mas nempe fæmellæ, fæmella mari, imo verò & mas mari, & fæmella fæmellæ. Facilè cicurantur, adeoq; domeſticæ euadunt, vt fugantium, ac inſidiantium hominum minas, eaſq; ex globulis etiam quandoq; non pertimeſcerent, tantum abeſt, ut puerorum manibus contractari ſeſe non permitterent. Vox earum, quantum obſeruare licuit erat ziziri, unde fortè zinzirelle quibuſdam dictæ fuerint.

Vox. Ziziri. Zinzirelle.

VICTVS.

Etymum.

AMPELIS noſtra fructibus ueſcitur, uuis in primis maximè inhians, quare non ab re eo nomine mihi dicta videri poteſt. Poſt uuas, baccas liguſtri cæteris fructibus præfert. Cynorhodi, Iuniperi, lauriq; baccas, & pineæ nucleos auidè etiam deuorabat. Contrà baccas hederæ niſi famelica, non attingebat. Veſcitur deniq;, & uuis paſſis, pomis, & amygdalis. Panem uerò caueæ incluſam, ut gratum cibum comediſſe obſeruaui, & carnem crudam reſpuere, ſed in magna fame tamen attingere. Frumentum tanquam non graniuora oblatum non deguſtabat quidem, ficubus uerò maximè gaudebat. Ex oblato caſeo mortem illi illatam quidam mihi retulerunt, in ſumma fructibus inhiabat, iiſq; potiſſimùm qui copioſo intus ſucco ſcaterent. Quare cùm ex cibo, tùm ex potu, quem octies deciesq; unico fermè momento repetebat, auem calidiſſimam eſſe quiſpiam non ineptè iudicet.

VSVS IN CIBO.

CARO Ampelidis ſapore erat gratiſſimo, ut quam aſſam Turdis multi pręferrent, quamuis dicat ille: *Nil melius turdo* &c.

PRÆSAGIA.

Terręmot⁹ quãdo ferrariæ fact⁹.

VVLGVS Ampelidem habebat pro mali ominis aue, & peſtem, ubi turmatim apparebat, prænunciare credebatur. Quo enim anno in Italiam ex Bohemia migrauerat, anno nempe ſalutis noſtræ 1571. Menſe Decembri Ferrariæ inſignis terræmotus factus eſt, & fluuij inundarunt: vnde de futura hominibus peſtilentia timor inceſſit: quoniam terręmotum, & diluuia peſtis aliquoties ſubſecuta legeretur. Eodem anno paulò ante eandem inundationem eadem auis Belgis non minus quam nobis admirationi fuit. Et Ornithologus anno poſt

partum

partum ſalutiferum 1552. in ſuperiori Germania inter Moguntiam, & Bingam iuxta Rhenum maximis examinibus apparuiſſe refert in tanta copia, ut qua tranſuolarent, ex umbra earum ueluti nox induceretur, idq; incolas pro prodigio annotaſſe, & excuſa icone abſque nomine tanquam auium incognitarum, à typographis publicatum fuiſſe. Veruntamen, ut ingenuè dicam, quod ſuper hac re ſentiam, non uideo qua ratione ex earum migratione in Italiam peſtilentia præſagiri potuerit, cùm & eo tempore, quo inuictiſſimus Carolus Quintus Bononiæ coronabatur, ſine ulla ſuperueniente peſte non minus copioſè apparuerint. Neque etiam rationi eſt conſentaneum, aues ad loca, in quibus futura peſtis eſt, aduolare; imo uerò contrà fugituras illa potiùs crediderim. Aues enim, ſi quod aliud animal, faciliſſimè peſte afficiuntur. Vnde quodam naturæ ductu tali tempore ſaluti ſuæ conſulentes, nidos ſuos, oua, ac chariſſima etiam ſua pignora, pullos inquam deferunt, & ad alienas regiones ſeſe recipiunt. Quare populi omnes, ad quos peculiaris alicuius regionis auis, ut Bohemiæ hæc eſt, cum magno agmine aduolat, laudabilem aëris ſui temperiem potiùs, quàm contagium præſagire debent. Quod uerò aues, ac iumenta prius quàm homines peſte afficiantur, præter Philoſophos[a] Ouidius etiam locupletiſſimus teſtis eſt, dicens:

Ampelidē peſtem non præſagiſſe.

Aues peſte corripiuntur.

[a] Metam. 7.

Letiferis calidi ſpirarunt æſtibus Auſtri,
Conſtat & in fontes uitium uenisſe lacusq́;,
Milliaq́; incultos ſerpentum multa per agros
Erraſſe, atque ſuis fluuios temeraſſe uenenis,
Strage canum primò, uolucrumq́; Auiumq́;, boumq́;
Inq́; feris ſubiti deprenſa potentia morbi eſt.

DE PICA BRESSILICA. Cap. XIX.

SYNONIMA.

PICAM Breſſilicam appellant Auem, cuius modo iconem exhibebimus, cū quòd Picę uariæ, ſi roſtrum demas, quodammodo ſimilis ſit, tùm quòd in Breſilia reperiatur. Ramphaſtòs, & Hipporynchos, ſeu Burynchos dici poſſit à roſtri magnitudine, à qua pariter Pelicanum kiranides etiam Ramphonem uocauit. Latinis Auis piperiuora à piperis eſu appellatur, & Germanis uerbo ad uerbum reddito Pfeffer uoghel, & Pfeffertracſz: Roberto Conſtantino, qui perperam ruberrimum colorem illi tribuit, Pica barbara: Italis Gaza di Breſſilia, Incolis Americę Toucham, ut refert Andreas Theuetus, qui eam peragrauit, & literis mandauit.

Ramphaſtos.

Auis Piperiuora.

Pica Barbara.

Toucham.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

AVIS iſtęc ex fiſſipedum genere eſt, etſi de eo dubitauerit[a] Bellonius. Tota eius forma ad Picam uariam quàm ad quamuis aliam auem reducendam indicat. Eiſdem enim ferme corporis partibus colorem uariat.

[a] L. 3. c. 15.

FORMA. DESCRIPTIO.

MAGNITVDO Picæ Breſſilicæ inter Picam, & Merulā media. Tanto enim Pica minor, quanto Merula maior. Roſtrum reliquo corpore craſſius, & longius ferè eſſe Theuetus refert. Ego non tantùm totius auis picturam ad uiuum expreſſam, ſed ipſummet roſtrum quoque in muſęo meo appenſum reſeruo, quod olim magnificus D. Nicolaus Eſpilerus Inſulanus optimæ ſpei, multęq; lectionis iuuenis, & diſcipulus meus chariſſimus dono mihi è Belgio tranſmiſit. Quod ſane duos palmos longum eſt, unum fermè latum, ab inferioris partis initio ad ſuperioris extremitatem dimenſum. Inferior pars, ubi craſſior eſt, uidelicet prope oculos, duplò minor eſt ſuperiori, & prope finem, ubi ſcilicet recuruum eſt, etiam triplo. Subſtantia eſt tenuiſſima ad inſtar membranæ, ſed oſſea, ſplendida, læuiſſima, caua, atque aëris intus capaciſſima, ideoq; naribus præter reliquarum Auium morem, carere crediderim. Siquidem tenuitatem eius aer facilè penetrare poteſt. Nam ſi quid aperti in eo natura molita fuiſſet, id extrinſecę fracturę roſtrum obnoxium reddere potuiſſet. Vnde fortaſſis etiam uelut quibuſdam dentibus inſtructum eſſe uoluit; quos ita diſpoſuit, ut roſtrum omnino claudi nequeat, aeriſq; ingreſſum facilè admittat. Eſt autem ſerratum, & uelut è ſquammulis quibuſdam compactum, quę unguibus

Magnitudo Roſtrum.

nullo

nullo negotio diuell ıntur. Color roſtri flaueſcit, ſed in infima magis, quàm in ſupina parte. Color roſtri.
Caput pro corpore maiuſculum, ac craſſiuſculum, quale nempe tantę longitudinis, & craſſitię Caput.
roſtrum ſuſtenturum decebat, atrum, uertex tamen, dorſum totum, ac alę neſcio quid albidi Color.
demonſtrant. Oculi maiuſculı in medio capite collocati. Iris nigerrima, quam albus circu- Oculi.
lus, & hunc dein luteus circumambit. Collum, dorſum, atque alę nigra. Pectus aureo, ſeu Pectus.
croceo colore ſplendidiſſimo pulcherrimoq; cum quadam rubedine prope initium micat, uē- Venter.
ter uerò, & femora cinnabarino, ſeu miniaceo uenuſtiſſimo. Cauda rurſus nigra eſt, ſed in ex- Cauda.
tremitate inſigniter rubeſcit. Crura, tibię, pedes etiam nigra, ungues ualidi, ac recurui. Ean- Crura.
dem auem, ni fallor, Ioannes Boterus Benenſis deſcribere uidetur, Tocam Italico ſermone,
quo relationes ſuas conſcripſit, appellans, ſed de magnitudine eius, ac colore malè ſentit. Quā
ſecundo loco damus, depinximus ex Theueto, & Pareo: uidetur autem planè diuerſa.

VICTVS.

THEVETVS ex eorum relatu, qui Breſſiliam peragrarunt, hanc auem pipere ueſci tradit, eoq; auidiſſimè ſeſe ingurgitare, ſed mox inconcoctum, & crudum adhuc reijcere, eiuſq; piperis apud incolas pręcipuum uſum eſſe, utpote quod recenti pręferant, quoniam uim piperis ab Aue perdomari, atque ita poſt minus noxium fore ſibi perſuadeant. Referunt, & pleraq; inquit, alia, quę nunquid uera ſint, haud facilè affirmauerim. Hęc itaque Theuetus.

DE RHINOCEROTE AVE. Cap. X X.

ETSI de forma auis, cuius roſtri iconem modo exhibeo, certi nihil habeam, placuit tamen Ramphaſto ſubiungere, cùm quia eius magnitudo, & figura uiſu, atque auditu etiam inſolens ſit, tùm uerò maximè quòd alium locum non haberem, cui id infererem. Nam reuera alioqui nulla huic aui cum Picis ſimilitudo eſt. Eam autem uoco Rhinocerotem, quòd ad inſtar quadrupedis eiuſdem nominis cornu in fronte ferre uideatur.

Nominis ratio.

Mirum id legentibus uidebitur ac inſolens, & [a] Claudianus *Profert iam cornua Vultur*, tanquam de re parum veriſimili dicebat. Attamen Heſychius, & Varinus in Aethiopia quadrupedem, & Auem reperiri dicunt, quę Rhinocerotes appellentur. Verùm nunquid de hac intellexerint, non affirmauerim, neque tamen etiam negauerim. [b] Plinius etiam auem quandam Tragopanadam dici aſſerit, quæ cornibus in tẽporibus inſigniatur, ferruginei coloris, & Aquila maior ſit, capite tantùm phęniceo. Et Solinus Aethiopicam quandam auem capite arietinis cornibus armato Tragopam dici etiam author eſt. Pomponius Mela eiuſmodi aues, quæ cornibus inſigniuntur Tragopamenes appellabat. Hieronymus Cardanus Ludouici Romani authoritate ex Indicæ cuiuſdam rapacis auis Aquila longè maioris, nigræ, purpureæq́; intercurſantibus pennis candidis, roſtro (fuluo cæruleoq́; ſeu phœniceo colore adeò pulchrè diſtincto, vt nil iucundius ſpectari poſſit) ob pulchritudinem magnitudinemq́; capulos fieri tradit, vnde certè admodum durum eſſe iudicandum eſt. Hanc auem volucrum maximam eſſe exiſtimat, & [c] Iulius Scaliger colorem ab illo omiſſum addit, ex luteo nempe, & rubro ſplendidum. Num verò de hac, cuius roſtrum hîc depictum propono, authores iſti locuti fuerint, mihi minimè conſtat, cùm ex ſolius capitis pictura, quæ bis mihi, Venetijs primùm à Paſſarotto Paſſarotti nobilis illius pictoris noſtræ Vrbis filio, ſecundùm Patauio à Ioacchimo Iuuenio Lipſienſi ſummæ ſpei iuuene, incomparabiliſq́; circa ſimplicium medicamentorum indagationem doctrinæ, ac diligentiæ, quem nobis in Cretam proficiſcentem immatura mors eripuit, miſſa fuit, de corporis forma iudicare non potuerim. Viſam hanc Auem in aëre referunt, ac in ipſo volatu, cùm Turcas Chriſtiani celeberrima illa nauali acie ſuperabant, occiſam.

[a] L.1.in Eutrop.
[b] L.10.c.49
Tragopanada.
Tragopa.
Tragopamenes.
[c] Exerc.231 3.

Caput.

Caput, ſi relationibus uirorum illorum aliorumq́; fide digniſſimorum ſtandum eſt, notandæ erat, ac inſolentis magnitudinis, duorum ſcilicet propemodum dodrantum, cirrhis ornatum nigris, altis, deorſum ſpectantibus.

Roſtrum.

Roſtrum quatuor propemodum dodrantes longum, recuruum, non tamen rapacium more, ſed inſtar arcûs cuiuſpiam. Inferior pars tota ex luteo albicat; ſupina uerſus caput colore miniaceo, reliquum ex luteo, vt in inferiori parte albeſcit. Supina pars intus tantùm ueluti ſerrata eſt ſicut in Pica Breſſilica. Cornu è fronte enaſcitur, & ſupinæ roſtri parti adhæret, magnæ equidem molis,

magnitudo.

ut quod prope frontem palmum vnum latum ſit, Rhinocerotis cornu non diſſimile, ſed in fine recuruum. Color ſupera, & infera parte miniaceus, in media luteus. Quod ſi verò capitis machinæ, reliquæ corporis partes reſpondeant, ego quoque vnà cum Cardano, & Plinio Aquila maiorem iudicauerim. Neque forſan obſtiterit quod Tragopanadæ ſuæ cornua in plurali Plinius tribuat, cùm ego vnico tantùm armari ſcripſerim, vnde diuerſas eſſe omnino aliqui ſtatuant. Nam & noſtrę auis cornu linea quędam nigra quaſi in bina cornua diuidere uidetur. Verùm alij, qui auem aliquando nacturi ſunt, exactius omnia tradere poterunt, & de coniectura noſtra verè iudicare.

RHINOCEROTIS AVIS ROSTRVM.

DE MANVCODIATIS IN GENERE. Cap. XXI.

MANVCODIATAE etſi aues Picis multò minores ſi corpus cõſideremus, hîc tamen locum potiùs, quã in alia operis parte ſibi uendicare mihi uiſæ ſunt, non quòd cum Picis quippiam commune habeant, ſed quoniã data occaſione à Pica Breſsilica, in exoticas, inter quas hæ profectò longè pulcherrimæ ſunt, incidimus, tum uerò maximè quòd de illis etiam nobis loquẽdum erat, quibus ſatis inſigne roſtrum natura ad uictum ſibi comparandum largita fuit, quo ſanè non mediocri pro corporis portione Manucodiatæ ſunt præditæ.

ÆQVIVOCA.

Iſpida paradiſi auis dicta. Vpupa.

DVPLICI ratione Manucodiatæ, aues paradiſi, ſeu paradiſeæ nuncupantur, primùm quoniam in paradiſo terreſtri degere uulgò credantur, & rore uiuere; ſecundum propter eximiam corporis venuſtatem, cuius gratia aliæ etiam paradiſeæ dici meruerunt, quod lectorem latere nolui, ne ſimul omnes confundat. Iſpidam Itali in primis, necnon & Vpupam quandoque aues paradiſi dicunt, & in Aegypto aues quaſdam fuſcas, & ſubrutilas, Monedulis minores paradiſeas vocari audio. Inſuper anonimos quidam, qui Italico ſermone obſeruationes ſuas conſcripſit, cùm Phyſonem fluuium nauigaret, volucrum quoddam genus ſibi obſeruatũ memorat, quas itẽ ob miram corporis ſpeciẽ, & plurimam diuerſitatem colorum, paradiſi aues incolæ vocarent.

SYNONIMA.

Etymum.

VENVSTISSIMAE itaq; iſtę volucres Manucodiatę, hoc eſt, aues Dei Molucharum inſularum incolis appellantur, & in ſumma veneratione habentur. Aues verò paradiſi, ſeu paradiſeas nuncupant, cùm vt dictum eſt, ob corporis ſpeciem, tùm quòd vbi locorum naſcantur, vnde veniant, quò ſeſe recipiant, ignoretur; ſiquidẽ exanimes duntaxat in terra reperiuntur, vt vulgus exiſtimat. Alij Apodes Indicas vocant, vt ab Apode [a] Ariſtotelis, cui quidem pedes ſunt, ſed nullius propemodum vſus, diſtinguant. [b] Bellonius Plutarchi Rhyntacẽ, & fabuloſum antiquorum Phęnicem, necnon & Cinnamomũ, ſeu Cinnamulgon cum Manucodiata eaſdem aues arbitratus, pro quatuor diuerſis vnam, eamq; fabuloſam, nempe Phęnicem nobis obtrudere conatus eſt.

Apos Indica. [a] 1. *Hiſt. c. 1.* [b] *L. 6. de Anib. cap. 35.*

GENVS. DIFFERENTIÆ.

[a] 1. *Hiſt. Anima. cap. 1.*

CVI auium generi Manucodiatæ aſcribendæ eſſent cùm hactenus ignorarem, atq; eò maximè cùm ſolæ inter omnes pedibus careant, (quamuis [a] Ariſtoteles nullam auem abſque pedibus dari aſſerat) non leuibus tamen, vt opinor, argumentis paulò antè adductis motus, tandem hoc loco mihi de illis agẽdum fore determinaui. Quinq; autem hactenus illarum ſpecies obſeruaui, quæ omnes, quoad corpus, vix Hirundine maiores erant, imo verò quo ad caput haud omnino diſſimiles. Sed fortè, & aliæ fuerint: Siquidem [b] Scaliger a Cardano, cui, vt opinor, tales, quales mihi viſæ fuerant, iuuenculas conſpectas fuiſſe ex eorum fide tradit, qui in Indiam nauigârunt: quippe qui in Iaua Manucodiatas Columbarum magnitudine obſeruaſſe ſeſe ſcribant; quibus equidem fidem nullo pacto adhiberem, niſi & ille aliam Pica maxima non minorem non vidiſſe proprijs duntaxat oculis, verùm etiam à triremis quodam præfecto ſuorum ſtudiorum ſtudioſiſſimo ſibi tranſmiſſam teſtaretur. Parum iuſtè tamen in Cardanum inuectum ipſum crediderim; aliamq; Cardano, aliam nauigatoribus, aliam deniq; ipſi Scaligero viſam iudicauerim. Cæterùm quinque illæ à me obſeruatæ, quarum pòſt ſeparatim deſcriptionem, & icones exhibiturus ſum, colore, & roſtri magnitudine potiſſimùm inter ſe differunt.

[b] *Exer. 228. 2.* Manucodiatæ maximæ.

FORMA. DESCRIPTIO.

magnitudo

Fila.

MANVCODIATIS omnibus certam magnitudinem aſſignari non poſſe, ſatis ex ijs, quæ iam dicta ſunt, conſtare arbitror. Omnibus tamen illud peculiare eſt, vt pedibus careant, & veluti fila quædam, vel ſi mauis appellare neruos, in cauda ob-

da obtineant. Caput etiam non rotundum, ſed preſſum, quale Hirundinis, nucis iuglandis fermè magnitudine. Roſtrum verò non omnibus æquè magnum, neque eiuſdem etiam coloris. Alæ, & cauda expenſæ fermè, Accipitrinis, Miluiniſque magnitudine reſpondent: Cardanus æquare propemodum Aquilæ ſcribit, [a] quo ſolo argumento Scaliger ductus Aquilam nobilioris generis nullam illi cognitam fuiſſe aſſeuerat. Verùm haud ea meo iudicio Cardani intentio, & mens fuit, vt Aquilinis alis illas æquè magnas dicere vellet, ſed vt in tam exigua auicula earum magnitudinem lectoribus admirabiliorem proponeret. Porrò pennarum craſſities omnibus talis eſt, qualem pro paruitate corporis conuenire ratio docet, tenuiſſimæ nempe, & præter tenuitatem pennis Pauonum fęminarum ex toto perſimiles; maſculis Pauonibus autem eas non aſſimilaui; ſiquidem oculatæ non ſunt. Omnes, tam quæ à ventre, quàm quę à dorſo enaſcuntur, caudam, cũ ſint longiſſimę, conſtituunt; Nam alioquin cęterarum auium more minimè ea Manucodiatæ exornantur. Nec id equidem mirum, cùm & alę ipſæ diuerſa ſint ratione diſpoſitę, quippe quę in arctum contrahi, vel latum diffundi pro animantis libitu nequeant, ſed naturaliter vno tantùm eodemq; modo perpetuò conſiſtant. Dorſo pręterea fila gemina annectuntur, tres & amplius palmos longa, neque exactè rotunda, neque etiam perfectè angulata, ſed figura inter quadratum, & rotundum media, nec craſſa valdè, nec ſummè tenuia, verùm ſutoris filo haud planè diſſimilia, quæ quamuis multi viri docti maſculis tantùm tribuant, ego tamen etſi exenteratę omnes ad noſtras oras perueniant, indeq; audacius iudicaturus videar, [b] Ariſtotelis dogmatibus fretus, qui cunctis animantibus ſanguineis quatuor, quibus mouentur, notas tribuit, vtriq; communia facio, vt pòſt latiùs diſputabitur. Atque iſtęc ſunt, quę omnibus ſimul conueniunt: quibus neotericorum peritiſſimi quique pręter vnum Antonium Pigaphettam, qui pedes illis palmum vnum longos falſiſſimè tribuit, calculum vno ore adijciunt. Si verò interiora ſpectes, nihil inane reperies, verùm continuata, ac perpetua pinguedine totas expletas videbis.

Caput. Roſtrum. Alæ. Cauda. [a] Exer. 228. 3. Pennæ. Dorſum. Fila dorſo adhærẽtia. [b] De Inceſſu Anim. Anto. Pigaphettę mẽdacium. Interiora.

LOCVS. HABITATIO.

TRES profectò extricatu difficillimi nodi in tradenda Manucodiatarum hiſtoria diſſoluendi veniunt, quorum primus de loco eſt, quem has Aues incolere hactenus non vulgares tantùm, ſed doctiſſimi quiq; crediderunt. Qui cùm apodes eas eſſe viderent, filorumq; illorum geminorum, de quibus pòſt dicemus, vſum ignorarent, & niſi mortuas ſecus vias, aut in mari in Molucchis Inſulis, & Iaua maiori reperiri audirent, non Paradiſum ſolummodo eas habitare, indeq; paradiſeas, & Manucodiatas, hoc eſt, aues Dei vocare contenti, ſed eò etiam deuenerunt, vt perpetuum volatum exercere eas exiſtimauerint, & niſi alis in ſublimi expanſis, tonici nempe motus auxilio requieſcere. Verùm ea opinio quàm erronea ſit, & quantum naturę ipſi repugnet, iam dicendum eſt. Ariſtotelicis primùm dogmatibus receptum eſt, nullum dari corpus ſublunare, quod perpetuò moueatur: tùm verò ab omni planè etiam ratione alienum eſt credere ita in ſublimi hęrentes quietem capere, niſi id per pauca admodum momenta fieri dixerimus, vt in Columbis, & Miluis, alijſq; nonnullis volucribus quotidiè obſeruamus, quas tamen ſic requieſcere minimè dicendum eſt, cùm tota medicorum ſchola tonicum illum motum, exercitij genus, idq; ſatis vehemens, ac laborioſum conſtituat. Quare Manucodiatas hęrere in aére lubens conceſſerim, quieſcere verò dicenti, ne iuranti quidem crediderem. Haud enim video, quomodo ſomni tempore, qui vel Philoſopho teſte animę otium, & ſenſuum omnium ligamentum eſt, & gelidę niſi mortis imago, vt poetę verbis vtar, in terram, ut mortuam facere aſſeuerant, grauitate ſua deorſum non decidant. Cur non qui dormientes aer, idem mortuas ſi extenſis, ut uolunt, alis in illo moriantur, ſuſtineat? Mortuę duntaxat, aut in terra, aut in mari, nunquam viuę reperiuntur; mortuę decidunt; uiuę quod noui, nunquam: deciderent haud dubio, ſi ut illi ſomniant, in aere dormirent, iuxta triuiale illud axioma; omne graue tendit deorſum. Quare naturalis ratio longè ſecus docere uidetur, & Philoſophorum princeps [a] Ariſtoteles omne animal ſanguine prędirum quatuor notis moueri ſcriptum reliquit, quibus etiam has aues ſagaciſſima rerum parens natura, quę nunquam deficit in paucis, nec abundat in multis, minimè carere uoluit. Quod ſi uerò notas illas quiſpiam curioſior in auium genere pedes, & alas eſſe ex mente Philoſopi mihi obiecerit, pedibusq; Manucodiatas priuatas eſſe dixerit: huic hunc in modum reſpondeo, naturam etſi pedes illis negauerit, quatuor tamẽ notis, quibus moueri debebant, ut cęterę aues minimè deſtitutas eſſe uoluiſſe, ideoq; in cauda fila illa ad quemlibet flexum perquam idonea ſubminiſtraſſe, quibus cùm quietis capiendę tempore, tum multarum aliarum actionum ſuarum cauſa arborum ramis ſeſe annecterent, & pedum uice quodammodo uterentur.

Multorum de loco Manucodiatæ error. Motum nõ eſſe continuum. Ionicus motus exercitium eſt. Somn⁹ qd. [a] Lib. de Inceſſu Anim. Manucodiatæ, vt quatuor notis moueãtur.

GENERATIO. INCVBATVS.

Refutatur opinio de icubatus ratione hacte nº credita.

INEPTA planè etiam, ac prorſus explodenda multorum de incubatus ratione in Manucodiatis mihi videtur opinio, qui in maſculorum dorſo quandam cauitatem dari exiſtimant, in qua fæmellę, quibus venter etiam cauus ſit, oua ſua deponant, atque ita vtriuſque cauitatis auxilio illa incubari. Illorum verò, qui fęmellas quoddam receptaculum ſub alis, in quo oua reponar, habere putant, certè ridicula ſententia eſt, tantum abeſt, vt in refellenda tempus terere dignemur. Præter αὐτοψίαν enim ipſam ratio ipſa docet, longè diuerſa loca ſtatuenda eſſe, in quibus oua incubentur. Siquidem cùm in quinq; diuerſis Manucodiatis, quas obſeruaui, depinxi, deſcripſi, manibus proprijs contractaui, nihil tale videre potuerim, itaq; non requieſcere tantummodo in arboribus geminorum illorum, quę dixi, filorum ope exiſtimauerim, verùm nidulari etiam, & in proprijs nidis incubare: atque eo modo generatio illarum ſacris literis non repugnabit, quæ volucres in terris multiplicari tradunt. Quod ſi verò quiſpiam nidum illarum à nemine repertum eſſe arguat, is plurimarum auium naturæ ignarus ſtatuendus eſt, ac rapacium in primis, quę in deſertiſsimis, altiſſimisq; rupibus extra humanũ conſpectum nidos ſuos conſtruunt. Cæterùm quot, & qualia oua pariant, quot diebus incubent, necdum mihi conſtat.

Rapacium nidi.

VICTVS.

Rore non viuere Manucodiatas.

MANVCODIATAS cęleſti rore, qui cibus ipſis ſit, ſimul & potus, victitare: ideoq; naturam tanto miraculo, vt inquiunt, prouidiſſe, vt perpetuò in aëre habitent, meram fabulam ſapere, duobus maximè, eisq; validiſſimis argumentis adductus affirmauerim. Primùm enim haud video, qua ratione, qua via eo nutriri poſſint. Siquidem altum volare illas illimet tradunt; ros contrà prope terram naſcitur: illæ toto æuo ſuo, ſi debent viuere, neceſſario etiam coguntur veſci, vt quod deperditum eſt, reſtauretur: hic non omni anni tempore generatur, imo verò in die tantùm ſereno. Miſeris itaque illis natura nouerca fuerit, quas deficiente rore mori neceſſe ſit. Verùm dicant illi mihi obſecro, quomodo, quem volunt, rorem excipiant: roſtro inquient proculdubio: Quantum autem? parum neceſſario: quod ſi concedam, id niſi matutino tempore fieri inficias ire non poſſunt: itaque miſeras rurſus, & breuis admodum æui natura illas fecerit. Quomodo verò volucres, quas illimet perpetuum volatum exercere ſomniant, & mane tantùm alimento eoq; nullius fermè ſubſtantiæ refici, in tanta motus diuturnitate, ac vehementia ob continuam ſpirituum iacturam perſeuerare poterunt? quomodo ros qui miſtum eſt, ſi alijs alimentis comparetur, ſimpliciſſimum, perditos reſtaurare poterit? Quare ſolidiori cibo ipſis meo iudicio opus fuit, quem cùm aer ipſe, tùm maximè arbores, aliaq; eminentiora loca ſuppeditare poterant, inſecta nempe eaq; tum volucria, quàm aptera: ad quorum venatum roſtrum illis natura grandiuſculum dedit, ſatisq; robuſtum, & quodammodo aduncum. Fruſtra enim, teſte Ariſtotele, calceamentum eſt, vbi non eſt calceatio. Præterea cùm vel ſecundum vulgatiſſimum illud Philoſophorum, & Medicorum axioma, ex ijs conſtemus, ex quibus nutrimur; itaq; Manucodiatas, vt animalia ſunt perfecta, ex perfecto etiam mixto nutriri neceſſe eſt. Non video itaque quomodo eiuſcemodi aues, quæ pro corporis paruitate alas longiſſimas obtinent, ex tam vaporoſa materia enutriri poſſint. Nugantur præterea, qui ex pituita per ſe ali eas credunt: ſiquidem cùm plurimum, etſi non ſemper, vt illi volunt, uolitent, calidi potiùs temperamenti, quàm frigidi, quo pituita abundat, meo iudicio iudicandæ ſunt.

Roris generatio.

Quo cibo vtantur opinio propr.

VSVS.

Moluccarũ reguli Manucodiatas colant.

MOLVCCARVM Inſularum Reguli religioſè admodum, atque adeo reuerenter ſanctèq; haſce volucres habere dicuntur, ut Manucodiatas, hoc eſt, aues Dei, ut ſæpius diximus, appellauerint, falſamq; ſibi hanc perſuaſionem induerint, ut ſi illarum pennas ſecum portent, non uulnerãdos iri in prælio, etiam ſi in prima acie ante reliquos collocati fuerint. [a] Bellonius Ianiſſaros Indię populos eiuſmodi pennis ſeſe exornare hiſce uerbis memorat. *Sunt*, inquit, *elegantiſſima, & ſimul ad Gallinaces craſſitiem coniuncta, omnes tamen ab exiguo corpore prodeuntes pellem duntaxat retinente. Nam Arabes, qui eas vendunt, carnes eximunt. Illi ergo plumis in hunc modum exornati Diuò Michaelis picturam quodammodo referunt. At non perpetuò incedunt iſto ornatu, verùm duntaxat, dum Imperator in bellum proficiſcitur.*

[a] *L. 3. Obſeruat.*

Ianiſſari pennis Manucodiatarum ſe ornant.

EMBLE-

EMBLEMA.

MANVCODIATAM in ſublimi expanſis alis volitantem capite cælum aſpiciente depingit[a] Lucas Contiles. Cuius emblematis Alexandrum Farram nobilem Alexandrinum inuentorem facit, qui animi ſui ſublimitatem huic Aui comparabat, quandoquidem ſpretis relictisq; rebus omnibus humanis caducisq́; altiora, cæleſtia nempè quæreret, & velut parum de illis ſolicitus, animæ ſuæ ſaluti conſulens opem cælitùs imploraret. Pulchrum profectò, ſed à communiter illi aſcripta natura petitum emblema eſt. Vt enim perpetuò illa volatu in aëre ſeſe conſumens vitam cũ morte commutare fertur; ſpiritusq́; in æthere, corpus, quod grauitate ſua deorſum labitur, in terra relinquit: ſic animus nobiliſſimi illius viri ad extremum vitæ momentum cælos petiturus, cadauer terræ dereliquit. Sed verba quoque quæ emblemati adiungit, non minus pulchra ſunt, imò verò ab Auis natura egregiè deſumpta; ſunt autem SINE PONDERE SVRSVM, quaſi diceret, animus humanus ſemper ad altiora ſpirare debet, & terrena iſtæc ceu caduca, ac fragilia contemnere. Etenim animus à corpore diſiunctus, cælum petit, cadauer in cinerem conuertitur. Emblematis iſtius venuſtate pellectus ſimile omninò in agello meo depingendum inter pulcherrima alia curaui, ſed cum hiſce verbis SIC ANIMVS PETAT ALTA.

[a] Embl. 78.

HISTORICA.

REGES Marmin in Moluccis inſulis paucis ab hinc annis animarum immortalitatem inde credere cœpiſſe legimus, quòd Manucodiatas pulcherrimas auiculas nunquam terræ, aut cuipiam alij rei, quæ in terris ſuis eſſet, inſidere, ſed exanimen tantùmodò in humum decidere conſpicerent. Cùm verò peruerſiſſimi Mahumetani, qui ad illos commercij cauſa commeât, Manucodiatas in Paradiſo naſci, & paradiſum locum animarum, quæ vita functæ eſſent, perſuaſiſſent, regulos illos ad Mahumeti ſectam pellexerunt, quòd de hoc animarum loco mira illam polliceri dicerent.

Reges Marmin cur animæ immortalitatẽ credant.

Reges Marmin cur Mahumetani facti.

DE MANVCODIATIS IN SPECIE,

Et primùm de prima. Cap. XXII.

TANTVM apud me huiuſce Manucodiatæ, cuius primo loco iconem exhibeo, eximia venuſtas, pulchritudoq́; potuit, vt veluti merito iure inter reliquas principem locum aſſignârim. Hirundinem magnitudine, & forma, ſi corpus ſpectes, penè æquat. Pennarum ambitus diſcolor eſt, ſed admodum venuſtus, & viſu vndique iucundiſſimus. Caput quale Hirundinis, & pro corporis paruitate maiuſculum: cuius plumæ, quæ ſuperiorem partem à prima ceruicis vertebra ad roſtri vſque initium exornant, breues ſunt, craſſæ, duræ, ſpiſſæ colore luteo egregiè micantes, & ad inſtar puriſſimi auri, radiorumq́; ſolarium more reſplendentes: reliquæ quę mentum contegunt, molliores, tenuiores, & ex cyaneo mirè virides, vt in Anatum maſculorũ capitibus, dum lucidiſſimo Sideri obuertuntur, conſpicimus. Roſtrum quàm Hirundini prolixius. Alarum pennæ formâ Ardearum ſimiles ſunt, ſed tenuiores tantùm, ac longiores, fuſcæ, inter nigrum, & ruffum fulgentes: quæ vnà cum cauda in orbem expanſæ, rotæ ſimilitudinem exhibent. Etenim planè immobiles ſunt, & veluti infixa quædam ſpicula cuti adhærent. Cæterùm minores quoque aliæ pennulæ, eæq́; profectò haud paucæ iuxta ſingulas maiorum pennarum, quæ alas conſtituũt, Origenes, exoriuntur, quæ ſupra maiorum principia extenſæ, ea obtegunt, dimidio quiſquiliatæ, ruffæ, coccineæue, cætera croceæ & fuluo auri colore ſplendidæ, multum mehercule gratiæ ac venuſtatis auiculæ ob eximiam illam & ſingularem colorum diſparitatem conciliant. Corporis reliqua moles tota pennis fuluis in ruffum vergentibus obducitur, ita tamen vt aliquid adhuc inter eas diſcriminis animaduertas. Nam quæ in pectore & ventre collocantur, & frequentiſſimæ ſunt, & pariter latiſſimæ duorum triumuè digitorũ amplitudine fuluæ ſunt colore, & eo quidem nitidiſſimo, haud ſanè alio quàm iecur ipſum ſplendentes. Quæ verò dorſo inſiguntur, rariores, neque ita frequentes ſunt, atq; inſuper amplis diuiſuris pennarum omninò Ardearum tergo adhærentium ſimilitudine hiant: neque etiam ad tam inſignem latitudinem accedunt, aut præſtantem illum hepatis colorem adæquant, quinimò puniceo potiùs colore, carni æmulo, obſcuriore etiamnum relucent. Fila illa gemina quæ dorſo annectuntur, quodammodo nigra ſunt.

Magnitudo. Color. Caput. Roſtrum. Alæ. Color reliquus. Fila dorſi.

DE MANVCODIATÆ Secunda ſpecie. Cap. XXIII.

ANNO ſalutis noſtræ 1577. aliam auem Paradiſeam, quam ſecundo loco damus, à reliquis in eò maximè diuerſam, quòd binas in vropygio pennas haberet longiſſimas, cæteras nempè duorum palmorum longitudine excedentes, obſeruaui Romæ apud Illuſtrem D. Thomam Cauallerium Equitem Romanum, antiquarium egregium. Ea caput habebat albũ ferè, maculis luteis, aureiſq; perfuſum, oculos pariter luteos, cilia rubicunda; roſtrum inter luteum, & viridem medium, duos digitos longum, in ſupina parte quodammodò recuruum; linguam rubicundam, longiuſculam, acutam, Picorum haud planè diſſimilem, ad lancinanda animalcula perquam idoneam. In pectore aliquo pacto rubeſcebat. Venter, dorſum, & alæ candicabant, hæ tamen ſuperius vbique & in fine erant ferrugineæ. Dorſum primò ad flauum quodammodò tendere videbatur; poſteaquam verò vropygium attingit, ad rubicundum, ſeu ferrugineum colorem vergebat. Alarum longitudine, vtpotè, quæ quinos palmos adæquant, primam ſpeciem ſuperabat. Caudæ pennæ, vbi dorſo inſeruntur, candicabant; cætera ferrugineæ erant. Eius duæ pennæ reliquas duorum palmorum longitudine vincebant, & reliquę etiã quàm in prima longiores aderant. Carebat hæc auis geminis illis filis, quæ omnibus è dorſo enaſci ſuprà dixi; quare vel itineris longitudine, vel temporis vetuſtate decidiſſe ea iudicandũ eſt, non autem fæminam ideò dicendam, vt perperam vulgus hactenus ſibi perſuaſit. Duarum verò longiſſimarum illarum pennarum fortaſſis ad velociorem motum vſus fuerit. Figuram habes pag. 812.

Lingua.
Pectus.
Venter.
Alæ.
Dorſum.
Cauda.

DE TERTIA MANVCODIATAE Specie, ſiue de Hippomanucodiata. Cap. XXIIII.

DOMINVS Antonius Gigas Foroſempronienſis vir cùm vitæ probitate, tùm pariter eruditione, & rerum naturalium ſcientia clarus, Auem, cuius iconem tertio loco exhibeo, depingendam, ac deſcribendam publicæ ſtudioſorum vtilitatis cauſa tradidit. Illam ob corporis longitudinem Hippomanucodiatam, quoniam longiorem videre mihi nunquam contigit, appellare placuit, quæ videlicet à principio roſtri ad caudæ, & alarum extremitatem tres dodrantes longa erat; & duos palmos, cùm alæ complicatæ ſunt, lata. Roſtrũ erat ſatis aduncum, in ſupina maximè parte, tres digitos longum, in inferna verò paulò breuius. Tota ferè auis erat alba præter nempè collum, & ventrem, quorum color eſt caſtaneus. Superior capitis pars ferruginea, quem colorem flauus excipit, vt hunc viridis. Prope dorſum pennæ admodũ prominebant longitudine duorum, vel trium digitorum. Erat præterea vnicum duntaxat Aui filum, idque aſperiuſculum, & admodum flexibile, quare alterum caſu quodam amiſſum fuiſſe exiſtimare debemus. Iconem dabit pag. 813.

Hippomanucodiata.

DE MANVCODIATAE QVARTA Specie, ſiue de Manucodiata Cirrata. Cap. XXV.

CVIVS quarto loco Iconem depingemus, vulgaris illa ab Ornithologo depicta, omnino videretur, niſi roſtrum multò longius, & veluti cirros quoſdam propè ceruicem obtinuiſſet. Hanc auem eidem Antonio Giganti acceptam refero: quæ deſcripta talis eſt. A roſtri principio ad alarum extremitatem vſque commenſurata duos dodrantes explebat. Roſtrum pro corporis exiguitate longiſſimum, nigrum, & quodammodo aduncum. Capitis, colli, & alarum pennæ nigreſcebant, vbi tamen roſtro adnectebantur, flaueſcebant. Cirrum propè ceruicem tres propemodum digitos altum habebat, rigidùm, coloris flaui, quique ex ſetis potiùs, quàm pennis conſtare uidebatur, atque eo maximè à ſubſequenti Manucodiata diſterebat.

MANVCODIATA CIRRATA.

MANVCO DIATA VVLGARIS.

DE QVINTA MANVCODIATÆ Specie, ſiue de vulgari. Cap. XXVI.

VLTIMVM inter hactenus à nobis obſeruatas Manucodiatas locum ei attribuimus, quam Ornithologus etiam depinxit, eique ſimillimam eſſe dicit, quæ Norimbergæ olim ſeparatim excuſa fuit. Suam verò ille non deſcribit, ſed Norimbergenſi iconi iſtæc verba adiecta fuiſſe refert. Paradiſea vel Apos Indica magnitudine eſt Turdelę, miræ leuitatis, alis oblongis præ-

magnitudo dita, teneris & viſui peruijs, & pennis (ſi pennę dici poſſunt potiùs quàm ſetæ: deplumes enim ſunt) duabus longis, anguſtis, nigris, duritie cornea; pedes nulli, perpetuò uo-

Volatus. lat, nec uſquam quieſcit, niſi in arbore aliqua, longis illis ſetis ramo implicata pendens. Nulla nauis tam celeriter pergit, & tam procul à continente, quam non circumuolet. Etſi uerò hæc icon cum noſtra poſtremùm exhibita admodum ſimilis uideatur, pręterquàm quod de colore Norimbergenſis charta, & ipſe quoque Ornithologus tacent: roſtri tamen, & capitis magnitudine quàm maximè differunt. Ornithologi icon roſtrum ab inferiori parte curuum, & exiguum eſſe oſtendit: noſtræ aui contrà, ut dixi, id erat longiſſimum, & curuitatem illam in ſuperiori parte habebat. Præterea iſtæc cirrho caret, quod potiſſimùm manifeſtiſſimum diuerſitatis argumentum eſt.

DE RHYNTACE CTESIÆ. Cap. XXVII.

MANVCODIATIS Rhyntacem ſubiungēdam mihi eſſe duxi, cùm quòd auis peregrina ſit, & exotica, quinimo hactenus adhuc incognita, tùm uerò maximè,

Bellonij error. quoniam Bellonius eam cum Manucodiata confundat. Ῥύνδακη, ſiue Rhyndace

Ῥύνδακη. Heſychio, & Varino auis eſt, quam ἥλικον περιστερὰ, id eſt, Columbæ magnitudine eſſe tradunt. Hanc nonnulli Pluuialem eſſe uolunt, & ſolido cibo ueſci negant, quoniam nihil in ea reperiatur, ideoq; non exenterari perhibentes, uerùm id Rhyntaci potiùs conuenit,

magnitudo quæ tamen an eadem ſit cum Rhyntace Cteſiæ planè ignoro. Hæc enim ei oui magnitudinem tribuit, at de quo ouo intelligat, ſummoperè uiri docti dubitant. Ego κατ' ἐξοχὴν de ouo Gallinæ intellixiſſe crediderim. Vt ut ſit Rhyntacem, Manucodiatem eſſe non poſſe, Belloniumq; hallucinatum fuiſſe ex aſcripta magnitudine, cunctis dijudicandum propono. Naſci

* In vita Artaxerſis. inquiunt in Perſis. Cteſias hanc auem prodidit, referente * Plutarcho, cultello altero latere ueneno illito Paryſatim Artaxerſis matrem diuiſiſſe, dimidiam partem ueneno infeciſſe, &

Paryſatis quomodo Statirá occiderit. quæ ueneno intacta, atque incorrupta erat, ipſam in os iniectam exediſſe. Statiræ Artoxerſis uxori autem uenenatam partem porrexiſſe. Dinon uerò ab hoc parumper diſſentiens, ait non Paryſatim, uerùm Melantam partitam cultello Statiræ infectam partem appoſuiſſe.

DE PHOENICE. Cap. XXVIII.

Cur de Phœnice hoc agatur. ETSI fortaſſis multos, qui iſtæc lecturi ſunt, Phęnicem longè alium ſibi locum in hoc opere uendicare iudicaturos nouerim, Auem nempe fabuloſam inter commentitias, de quibus ante integer liber conſcriptus eſt, eſſe reponendam. Quid enim fabuloſæ uolucri cum uerè natis Auibus? Illos tamen cognitis, quibus adducor, argumentis, eundem Phœnici locum aſſignaturos fuiſſe exiſtimem. Quandoquidem reliquæ illæ, de quibus egimus, commentitiæ ex raptu potiſſimùm uiuere ex ueterum authoritate diximus. Phœnicem uerò, tantum abeſt, ut rapacem dicerent, ſed uelut alitem innocuam, & ardentiſſimi parentum erga liberos amoris ſymbolum, ſpontaneam mortem, eamq; duriſſimam ſolius ſui pignoris cauſa ſubire commenti ſunt. Tùm uerò maximè de eo hîc loquendum mihi duxi, quoniam Bellonius, ut antè etiam admonui, cum

* Li.10.c.2. Rhyntace, Manucodiata, & Cinnamomo turpiter confundat. Neq; uerò * Plinius me mouet Aquilis eum præferens, & Struthiocamelo ſubiungens. Nam ille nullum ordinem ſecutus uidetur. Quod ſi contrà aliquis ueram auem eſſe Phœnicem dixerit, is ni fallor, hiſce lectis, nunquam, quicquid alij dicant, in rerum natura extitiſſe, quinimo cuncta, quæ dę ea fabuloſa

loſa antiquitas commenta eſt, ſacræ paginæ repugnare iudicaturus eſt. Quis enim in primis Auem ſe ipſam cremare, & in cinerem redigi, ex cinere vermen, ex verme nouam auem progenerari (talem autem Phœnicis generationem eſſe finxerunt) nullo ſexus habito diſcrimine niſi mentis inops in animum ſuum inducat? Deus enim cum auibus benediceret, multiplicari eas ſuper terram voluit, & ſexus vtriusq; rationem in arcam Noës eas includens in primis habuit: quomodo ergo ſolus Phœnix ex omnibus animantibus vnica ſemper auis exiſtat? Verùm non illud tantùm fidem leuat, quò minus reperiri Phœnicem credam, ſed & alia pleraq; quæ paſſim de eo ſcriptores nugati ſunt, quæ pòſt adducturus, nunc breuitatis cauſa prætereo. Et quamuis eiuſmodi generationem Bernicļę aues, quas ex nauiū putrefactione naſci, vt ſuo loco Deo volente dicetur, noſtra ætas obſeruauit, & Ephemeron volucre circa Hypanim fluuium ex folliculo teſte [b] Ariſtotele erūpens, naturę cancellos haud excedere demonſtrent: illud tamen minimè defendi poteſt, quod vnicus tantùm in toto hemiſphęrio ſemper reperiatur. Siquidem vt rectè ſcripſit Lucretius:

Vnde Phœnicem fabuloſam Auē eſſe cognoſcatur.

Bernicļarū auium generatio.

[b] Li. 1. Hiſt. c. 5. & li. 5. cap. 19.

Huc accedit vti in ſumma res nulla ſit vna,
Vnica, qua gignatur, & vnica ſolaq; creſcat.

Sed quid? ſi veterum, eorumq; qui cæteris nugaciores eſſe ſolent, ſcripta de Phœnice reuoluimus, nonne illoſmet ipſos de eo dubitare conſtat? Ita equidem [c] Herodotus, qui alioquin oculatam ſuam nobis fidem ſolet obtrudere, Phœnicem ſibi nunquam niſi in pictura viſum aſſerit: ita Plinius, vtinam ita in reliquis cautus; *Aethiopes*, inquit, *atque Indi diſcolores maximè, & inerrabiles ferunt aues, & ante omnes nobilem Phœnicem, haud ſcio an fabuloſè, vnum in toto orbe, nec viſum magnoperè.* Quod ſi verò Bellonius, aliusvè eum ſequutus pertinacior fidiſſimorum hiſtoricorum, ac in primis [d] Cornelij Taciti authoritatem obijciat, qui *aſpici aliquando in Aegypto eam volucrem* tradidit: ille obſecro diligenter introſpiciat, & quàm benè Tacitus in tradenda Phœnicis hiſtoria ſibi conſtet, conſideret: ita enim ſcribit: *Paulo Fabio, L. Vitellio Coſ. poſt longum ſæculorum ambitum auis Phœnix in Aegypto venit, præbuitq; materiem doctiſſimis indigenarum, & Græcorum, multa ſuper eo miraculo diſſerendi, de quibus congruunt, & plura ambigua, ſed cognitu non abſurda promere libet. Sacrum Soli id animal, & ore ac diſtinctu pinnarum à cæteris auibus diuerſum conſentiunt, qui formam eius definiere. De numero annorum varia traduntur, maximè vulgatum quingentorum ſpatium. Sunt qui aſſeuerant mille quadringentos ſexaginta vnum interijcì, prioresq; alites Seſoſtride primùm, poſt Amaſide dominantibus; dein Ptolomæo, qui ex Macedonijs tertius regnauit, in ciuitatem cui Heliopolis nomen eſt, aduolaſſe, multo cæterarum volucrum comitatu, nouam faciem mirantium. Sed antiquitas quidem obſcura. Inter Ptolomæum, ac Tiberium minus ducenti quinquaginta anni fuerunt. Vnde nonnulli falſum hunc Phœnicem, neque Arabum è terris credidère, nihilq; vſurpaſſe ex his, quæ vetus memoria firmauit: Confecto quippe annorum numero, vbi mors propinquet; ſuis in terris ſtruere nidum, eiq; vim genitalem adfundere, ex qua fœtum oriri, & primam adulto curam ſepeliendi patris, neque id temerè, ſed ſublato myrrha pondere, tentatoq; per longum iter, vbi par oneri, par meatui ſit, ſubire patrium corpus, inq; Solis aram perferre, atque adolere. Hæc incerta, & fabuloſis aucta. Cæterùm aſpici aliquando in Aegypto eam volucrem, non ambigitur.* Quis amabo certi quid ex hiſce verbis ſtatuat? Eſto autem, quod viſum aliquando affirmet. An verò & illi, qui ſeipſum teſtem minimè interponit, fabuloſum quippiam obtruſum eſſe non potuit? Manucodiatam cùm Phœnice eandem non eſſe, quemadmodum ſanè diuerſæ à nobis obſeruatæ, & paulò antè depictæ facilè oſtendunt, ſed præter ſpecierum diuerſitatem, ſingularum numerus. Nemo enim vnicam tantùm Manucodiatam dari dixerit. Nam vt Petrarchæ verſu vtar,

[c] In Euterpe lib. 2.

[d] L. 14. Annal.

Tacitus ſibi non conſtat in tradenda Phœnicis hiſtoria.

Nè'n ciel, n'in terra, è più d'vna Fenice.

Quod verò Ryntacem etiam Bellonius exiſtimat, nullas planè, quibus id facere poſſit, ex paucis illis, quæ de ea tradita ſunt, rationes video. Poſtremò ſi Cinnamulgus fuiſſet, tale profectò arcanum [e] Ariſtoteles; qui hanc agnouit, minimè erat taciturus. Sed quid illis reſpondebimus, qui de in Indiam nauigationibus commentarios edidère, multa Semendæ aui, vt aiunt, dictæ, quæ veteres Phęnici, aſcribentibus, & nobis pro vero Phęnice venditantibus? Equidem eorum fidem leuat ſplendidiſſimum additum mēdacium; videlicet roſtrum ei trifiſtulare, quo muſicum ſonum, ad cuius imitationem paſtores haud inſuaue inſtrumentum compoſuerint, edant, attribuentium. Quorum mendacium quò melius manifeſtaretur, Semendæ roſtrum olim à me Venetijs obſeruatū, depictum, deſcriptum, in quo ſanè eiuſmodi fiſtulę non eſſent; Phęnicis hiſtoriæ ſubiungere placuit. Concludamus itaq; Phęnicem auem eſſe fabuloſam, & cum doctiſſimo Petrarcha dicamus: *Cū omnes aues habueris, mirabilem pulcherrimamq; non habebis.* Quæ cùm ita ſint, hoc eſt, fabuloſa, & à Poetarum fabulis petita, non mirabitur lector, ſi & tota ferè hæc hiſtoria è Poetarum figmentis ſit concinnata.

[e] 9. hiſt. c. 13

Semendæ auis Phœnix credita.

De Semendæ roſtro mendaciū.

AEQVIVOCA.

Phœnix aſtrum.

PHOENICIS nomen multis alijs rebus etiam competit, nec ſemper autem ſignificat. Vrſam minorem nonnulli veteres Aſtrologi, vt ſcribit Herodotus Mileſius referente Hygino, Phœnicem vocârunt, quòd Thales, qui diligenter de rebus cæleſtibus omnia exquiſiuit, & hanc primus Arcton appellauit, Phœnix natione fuerit: quare Phœnices cùm ſtudioſiùs hanc inſpicerent, ideoque diligentius nauigare exiſtimabantur, verè ab inuentoris nomine Phœnix appellata eſt.

Phœnix fluuius. [a] Lib. 4. c. 8. [b] Lib. 9. Georg. [c] In Achaicis.

Phœnix dictus etiam eſt quidam Theſſaliæ fluuius in Aſopum influens, cuius [a] Plinius, & [b] Strabo meminere. Eſt item eiuſdem nominis alter fluuius, qui, vt [c] Pauſanias ſcribit, Aegienſem agrum perlabitur, & in mare ſeſe effundit.

Phœnix mons. [d] Lib. 14. [e] De Aſia min. c. 87.

Phœnix [d] Straboni mons vocatur, cuius [e] Aeneas Syluius pariter mentionē facit, is in Auſtrali parte ſitus eſt circa Iſthmum Doricæ Cheroneſi, omnium eius regionis altiſſimus, in cuius ſummo quoque caſtrum fuit eiuſdem nominis.

Phœnix herba. [f] L. 4. c. 39. [g] L. 22. c. 25.

Quoddam herbæ genus paſſim ſecus vias naſcitur, ex ſyluestriū ſegetum genere, cuius ſpica Lolio perquā ſimilis eſt, vnde Lolium ſylueſtre quibuſdam & Bononię Logliarola vulgò quaſi paruū Loliū, nuncupatur, [f] Dioſcoridi Phœnix, [g] Plinio Phœnicea, & hordeū murinū dictū.

Phœnix caſtrum.

Carduum quendam Mathias Lobelius à ſpinis & infeſtiſſimis ſpiculis, totius acanaei generis infeſtiſſimum, Phœnicem, Leonem, & ferocem recentiores vocari ſcribit, quem Itali Cardo fiero, & Leone pariter dicunt, naſcitur in Apenninis non ita diſſitis.

Phœnix arbor. [h] L. 13. c. 4. & l. 23. c. 2. [i] L. 1. c. 150. [k] Lib. 1. c. 2. et lib. 3 c. 5. [l] Lib. 14.

Nobiliſſima illa arbor, quam palmam Latini vocant, Græcis Phœnix appellatur, de qua qui plura deſiderat, [h] Plinium adeat, & [i] Dioſcoridem, necnon & [k] Theophraſtum. Hæc arbor in Italia ſterilis eſt, in maritimis Hiſpaniæ fructus quidem profert, ſed immites, in Africa dulces, ſed ſtatim euaneſcentes. Contra verò in Oriente ex his vina fiunt, alicubi etiam panis, & pluribus quadrupedibus cibus. Inſuper non ipſa arbor tantùm veteribus Phœnix dicta eſt, ſed quandoq; etiam eius fructus, vt ſcriptum reliquit [l] Athenæus, vbi ait,

Palmæ fructus Phœnix dictus.

— Melanippides Mileſius in Danaidibus
Phœnicem vocat non palmam arborem, ſed fructum
Illius, cùm de ijs verba faciat hoc modo:
Immortalem Deorum ſpeciem, non hominum præ ſe ferebant,
Quin nec eorum muliebris facies erat,
In curribus exercebantur, ſtellis ſuperimpoſitis,
Feris autem ſæpius animus ferox leniebatur eſu ſacrarum lachrymarum thuris,
Odoratarumq; φοινίκων palmularum ac tenella Caſſia
Quæ omnia Syriæ ſunt inſignes opes.

[m] L. de plãt.

[m] Ariſtoteles ſic etiam φοίνικας appellat. φοινίκων palmularum, inquit, nonnullos tanquam teſtibus carentes ἀνόρχους vocant, quidam εὐνούχους caſtratas, alij ἀπυρήνους nucleorum expertes. Hellanicus in ſuo ad Amnonem aſcenſu, ſi germanum, & verum id opus illius eſt, ac Phormus Comicus in Atalantis φοίνικας palmæ fructum vocârunt.

Phœnix equus. [n] In Eliacis.

[n] Pauſanias equi cuiuſdam meminit, qui ex equis Cleoſtenis Epidamnij vnus erat, Phœnicis nomine, ad cuius currum hi verſus aſcripti erant:

Cleoſthenes poſuit me Pontius ex Epidamno,
Victor equis, palma clarus Olympiaca.

Phœnix vir. [o] Iliad. 1. Antenoris filius Phœnix dictus. Phœnix poetas. [p] In Atticis. Agenoris filius. Phœnicia, vnde dicta. Phœnix tincturæ genus. Muſicum inſtrumentū. [q] Lib. 4. [r] Lib. 2. de Muſica.

Phœnix apud [o] Homerum nomen proprium eſt pedagogi Achillis, de cuius flagrantiſſimo erga Achillem amore multa ille memorat. Hunc cùm matris hortatu, cum patris concubina rem habuiſſet, diris impetitum à patre, relicta Helide, ſeſe in Theſſaliam ad Peleum Regem, qui illi Dolopum procurationem commiſit, filiumq; Achillem in diſciplinam tradidit, quem etiam ad bellum Troianū comitatus eſt, contuliſſe tradunt. Fuit verò Phœnix iſte filius Amyntoris, vt Homerus ibi quoque teſtatur. Meminit eiuſdem quoque Statius, & commiſſæ illius Achillis curæ pariter ita meminit: *Sed caro Phœnix hærebat alumno.*

Phœnix item Antenoris Troiani filius dictus fuit. Eſt etiā Phœnix poëtæ nomen, qui vt refert Pauſanias, Lebidiorum & Colophoniorum exciſionem Iambico carmine deplorauit.

Filius Agenoris, Cadmi frater quoque Phœnix fuit dictus, & Phœnicia Syriæ regio, Iudeę contermina ab eo nomen accepit, populusq; inde oriundus Phœnix appellatus eſt.

Porrò Phœnix in artificialibus etiam nomina habet, vt in primis tincturæ quoddam genus, necnon & organum Muſicum apud [q] Athenæum inter alia his verbis recenſitum: [r] *Phellis*

Delius

Delius, Magadin à Peſtide diſtare ſic ait, Phœnices, Pectides, Magadides, Sambuca, Iambi, Clepſiambi, Enneachorda, quibus inſtrumentis Iambos meros cecinerunt, Iambicos appellárunt.

Alchimiſtis Phœnix elixerem ſignificat. Nam Phœnix, Baſiliſcus, Glaura, Mandragola, Chamæleon, Homunculus, & ſimilia barbara vocabula, ſunt ſynonima, vt [f] Leo Suauius annotat.

Phęnix elixir. [f] *In ſcholijs in Paracelſ.*

Collyrium Apollonij, cuius [g] Galenus binas deſcriptiones exhibet, Phęnix appellatur. Vſus eius eſt ad palpebrarum defluuia, & inueteratas affectiones.

Phęnix collyrium. [g] *Lib. 4. de Comp. med. ſec. loc. c. 7.*

Deniq; quoddam emplaſtri genus Phœnicem dicunt, quod alij diaphęnicon uocant, quoniam Phęnicis, id eſt, palmæ fructus recipiat. Deſcriptio eius extat apud [h] Meſuem, & Clementem Clementinum. Functiones naturales promouet, membra principalia corroborat, fluxum hepaticum, ſtomachimq;, nec non & vomitum compeſcit, & præcordiorum, & inteſtinorum debilitati medetur.

Phęnix emplaſtrum. [h] *Diſtin. 11. de Emplaſt.*

SYNONIMA.

GRAECIS φοίνιξ, Latinis Phęnix nomine haud immutato dicitur, cuius duplex etymum legitur, vel quòd phęniceus color vulgò ei tribueretur, vt [a] Iſidoro placet, uel quia vnica auis crederetur, vt Arabibus, qui rem ſingularem Phęnicem nuncupant. Nonnulli dubij generis, quidam maſculini ſtatuunt, quoniam rariſſimè fęminino genere legatur, idq; non niſi figuratè, reſpiciendo nempe ad genus ſuperius auis. Ego, quo genere dicatur, ſuſq; deq; fero.

Etymum nominis. [a] *Lib. 12. Orig. cap. 7.*

[b] Claudianus Titanium alitem, & alitem longæuam dixit pro Phęnice:

Quidquid ab extremis Ales longæua colonis,
Colligit, optatæ referens exordia vitæ.

In Epigr. Titanius ales. [b] *Lib. 2. de rapt. Proſerpinæ.*

Et [c] Martialis Alitem ſuperbam, vt in hiſce ſequentibus verſiculis interpretes exponunt:

Quod ſemper Caſiaq;, Cinnamoq;,
Et nido niger Alitis ſuperbæ
Fragrat plumbea Niceroniana.
Rides nos Coracine nil olentes
Malo, quàm bene olere, nil olere.

Ales ſuperba. [c] *L. 6. Epigramm.*

Italis Fenice: Hiſpanis Fenix, & Aue vnica en el mundo: Gallis Phęnix dicitur.

FORMA.

QVOD ad formam Phęnicis attinet, ea non ab omnibus eadem conſtituitur, vt ex ſequentibus facilè liquebit. Attamen qualemcunq; à veteribus datam hîc referre placuit, vtpotè quæ non parum etiam nugas eorum manifeſtet. De magnitudine quidem inter ſe conueniunt, Aquilæ parem ſtatuentes. [a] Herodotus non ſolùm eam magnitudinem ei tribuit, ſed toto etiam habitu Aquilæ ſimilem eſſe prodidit. Philoſtratus referente [b] Io. Tzetze Pauone maiorem eſſe ſcribens parum aut nihil ab Herodoto diſſentit. Caput Pauonis capiti à multis aſſimilatur. Herodoto *pennæ rubore perfunduntur*, Plinio verò, & Solino *circa collum auri fulgore micant, cætera purpureus* dicitur, vt corũ verbis vtar, *cæruleam roſeis caudam pennis diſtinguentibus, criſtis faciem,* (Plinius) *fauces* (Solinus) *caputq; plumeo apice cohoneſtante.* [c] Claudianus à Plinio nihil ferè diſcrepans, quatuor hiſce verſibus totam eius formam complexus eſt.

[a] *In Euterpe.* [b] *L. 5. Hiſto. Chil. 6.* Caput. Pennæ. [c] *In Epigr.*

Arcanum radiant oculi iubar: igneus ora
Cingit honos: rutilo cognatum vertice ſidus
Attollit criſtatus apex, tenebrasq; ſerena
Luce ſecat: Tyrio tinguntur crura veneno.

Et hunc ſecutus Baptiſta Mantuanus.

—— Auis illa in vertice ſummo
Vnicus eſt Phœnix, viden vt torquata coruſco
Punica colla micent auro? Stent vertice plumæ
Conifero? crinale decus vibretur ab aura?
Regia Sarrano totam chlamys induat oſtro?
In facie criſta duplices, Sidonia virges

Purpura cæruleam roſeo diſcrimine caudam?

Lactantius Firmianus paulò fuſiùs omnia proſequitur in hunc modum.

Principio color eſt, qualis ſub ſidere cæli,
Mitia quem croceo punica grana legunt.
Qualis ineſt folijs, quæ fert agreſte papauer,
Cùm pandens veſtit ſole rubente polus.
Hoc humeri pectusq́ decens velamine fulgent
Hoc caput, hoc ceruix, ſummaq́ terga nitent.
Caudaq́ porrigitur fuluo diſtincta metallo,
In cuius maculis purpura miſta rubet.
Clarum inter pennas inſigne eſt deſuper, iris,
Pingere ſeu nubem deſuper alta ſolet.
Albicat inſignis miſto viridante Smaragdo,
Et puro cornu gemmea cuſpis hiat.
Ingentes oculos credas, geminosq́ hyacinthos.
Quorum de medio lucida flamma micat.
Aequatur toto capiti radiata corona,
Phœbæi referens verticis alta decus.
Crura tegunt ſquamma flauo diſtincta metallo.
Aſt vngues roſeus pingit honore color.
Effigies inter Pauonis miſta figuram
Cernitur, & miſtam Phaſidis inter auem.
Magnitiem, terris Arabum quæ gignitur ales
Vix æquare poteſt, ſeu fera, ſeu ſit auis.

Hæc itaque forma eſt, hæc ſpecies, quam diximus, admirabilis, quam in ſua Laura aliquoties celebrat Franc. Petrarcha, cuius doctiſſimos verſus aſcribere non piguit.

Queſta Fenice de l'aurata piuma
Al ſuo bel collo candido gentile
Forma ſenz'arte vn sì caro monile,
Ch'ogni cor addolciſſe, e'l mio conſuma:
Forma vn diadema natural, ch'alluma
L'aere d'intorno; e'l tacito focile
D'amor tragge indi, vn liquido ſottile
Foco, che m'arde à la più algente bruma.
Purpurea veſte d'vn ceruleo lembo
Sparſo di roſe i belli homeri vela
Nuouo habito; & bellezza vnica, e ſola.
Fama nell'odorato, e ricco grembo
D'Arabia monti lei ripone, e cela,
Che per lo noſtro Ciel sì altiera vola.

Et rurſus alibi ita canit:

Vna ſtrania Fenice ambidue l'ale
Di porpora veſtita, e'l capo d'oro
Vedendo per la ſelua altiera, e ſola,
Veder forma celeſte, & immortale
Prima penſai &c.

Item rurſus:

E' queſto il nido, in che la mia Fenice
Miſe l'aurate, e le purpuree penne.

LOCVS.

[a] *Lib. 5. Hexam. ca. 23.*
Cant. 17. Hyeroſo. liber.

PLINIVS, Solinus, eosq; ſequutus D. [a] Ambroſius in Arabia Phœnicem habitare ſcribunt. Torquatus Taſſus in Arabiæ mentionem incidens, eam pariter Phœnicis parentem facit, dum canit:

Dirietro ad eſſi apparuero i cultori
De l'Arabia Petrea, e la Felice

Che'l

Che'l ſouerchio del gelo, e de gli ardori
Non ſente mai, ſe'l ver la fama dice,
Oue naſcon gl'incenſi, e gl'altri odori,
Oue rinaſce l'immortal Fenice,
Che in quella ricca fabrica, ch'aduna
A l'eſſequie, à i natali hà tomba, e cuna.

Cornelius Tacitus verò, & [b] Athenæus ex Antiphane Heliopoli, quæ ciuitas Aegypti eſt, primò viſum prodiderunt. [c] Nicephorus Calliſtus ſub æquinoctiali ad Orientem, & Meridiem reperiri. A quibus Claudianus, & Lactantius Firmianus longè diſſentiunt, Phœnicem hominibus inacceſſa loca habitare canentes, atque hinc fortè Bellonius Paradiſeam eſſe ſuſpicatus eſt; Sunt autem hæc Claudiani verba:

[b] *Lib. 14. Deipn.*
[c] *L. 15. Hiſt. Eccl.*

Oceani ſummo circumfluus æquore lucus
Trans Indos, Eurumq; viret, qui primus anhelis
Solicitatur equis, vicinaq; verbera ſentit.
Humida roranti reſonant cùm limina curru,
Vnde rubet ventura dies, longeq; coruſcis
Nox afflata rotis refugo palleſcit amictu,
Hæc fortunatus nimium Titanius ales
Regna colit, ſolusq; plaga defenſus iniqua
Poſſidet intactas ægris mortalibus oras:

Lactantius eadem ferè, ſed latiùs complectitur.

Eſt locus in primo felix Oriente remotus
Qua patet æterni Ianua celſa poli.
Nec tamen æſtiuos, hyemisq; propinquus ad ortus,
Sed qua ſol verno fundit ab axe diem.
Illic planicies tractus diffundit apertos,
Nec tumulus creſcit, nec caua vallis hiat.
Sed noſtros montes, quorum iuga celſa putantur
Per bis ſex vlnas eminet ille locus.
Hic Solis nemus eſt, & conſitus arbore multa
Lucus, perpetuæ frondis honore viret.
Cum Phaëthontæis flagraſſet ab ignibus axis,
Ille locus flammis inuiolatus erat.
Et cùm diluuium merſiſſet fluctibus orbem
Deucaleonæas exuperauit aquas.
Non huc exangues morbi, non ægra ſenectus,
Nec mors crudelis, nec metus aſper adit.
Nec ſcelus infandum, nec opum veſana cupido,
Aut Mars, aut ardens cædis amore furor.
Luctus acerbus abeſt, & egeſtas obſita pannis,
Et curæ inſomnes, & violenta fames.
Non ibi tempeſtas, nec vis furit horrida venti,
Nec gelido terram rore pruina tegit.
Nulla ſuper campos tendit ſua vellera nubes,
Nec cadit ex alto turbidus humor aquæ.
Sed fons in medio eſt, quem viuum nomine dicunt,
Perſpicuus, lenis, dulcibus vber aquis.
Qui ſemel erumpens per ſingula tempora menſum
Duodecies vndis irrigat omne nemus.
Hic genus arboreum procero ſtipite ſurgens
Non lapſura ſolo mitia poma gerit.
Hoc nemus, hos lucos auis incolit vnica Phœnix,
Vnica, ſed viuit morte refecta ſua.

VOLATVS.

DE volatu Phœnicis nihil prorſus memoratu dignum apud veteres legi. Firmianus tamen ita ſcribit:

Non tamen eſt tarda, vt volucres, quæ corpore magno
Inceſſus pigros pergraue pondus habent.
Sed leuis & velox, regali plena decore,
Talis in aſpectu ſe exhibet vſque hominum.
Contrahit in cœtum ſeſe genus omne volantum,
Nec prædæ memor eſt vlla, nec vlla metus.
Alituum ſtipata choro volat illa per altum
Turbaq́; proſequitur munere læta pio:
Sed poſtquam puri peruenit ad ætheris auras
Mox redit iſta, ſuis conditur ille locis.

VICTVS.

VICTV Phœnicem planè à reliquis volucribus diuerſo vti veteres commenti ſunt, vt qui dicente Ouidio

—— Nec fruge, nec herbis
Sed thuris lachrymis, & ſucco viuit amomi.

Claudianus verò, & Lactantius rore victitare dixerunt:

Non epulis ſaturare famem (inquit ille) *non fontibus vllis*
Aſſuetus prohibere ſitim: ſed purior illum
Solis feruor alit, ventoſaq́; pabula libat
Tethyos, innocuæ carpens alimenta vaporis.

Hic verò ita canit:

Non illi cibus eſt noſtro conceſſus in orbe,
Nec cuiquam implumem paſcere cura ſubeſt.
Ambroſios libat cæleſti nectare rores,
Stellifero teneri, qui cecidêre polo.
Hos legit his medijs alitur in odoribus ales,
Donec maturam proferat effigiem.

[a] *Li.10.c.2.* Contrà [a] Plinius primum, atque diligentiſſimum togatorum Manilium de eo prodidiſſe autor eſt neminem extitiſſe, qui viderit veſcentem.

NIDVS. GENERATIO. MORS.

INTER cætera verò, quæ de Phœnice ſuo nugata eſt antiquitas, illa maximè naturæ cancellos egrediuntur, quæ de nido, generatione, & morte imaginata eſt. Iarchus Indus apud Philoſtratum ex aromatibus, ſed ex quibus non addidit: [a] Plinius authoritate Herodoti primùm ex cinnamomo, & caſſia; mox verò alibi ex Manilio ex caſſia, thuriſq; ſurculis nidum extruere aſſerit. Verùm Plinius, vel Herodotum perperam tranſtulit, vel in codice eius, vt Ornithologus exiſtimat, mendum ſubeſſe iudicandum eſt. Nam etſi Plinius hunc in modum ſcribat: *Cinnamomum, & caſſias fabuloſa narrauit antiquitas, princepſue Herodotus Auium nidis, & præſertim Phœnicis, in quo ſitu Liber pater ſit educatus, easq́; decuti in rupibus inuijs fruſto carnis allato, aut plumbatis ſagittis:* Herodotus tamen eo loco, neq; Phœnicis, neq; ſagittarum plumbatarum vllam mentionem facit; ſed hoc tantùm dicit, quod Arabes, cinnamomo illo frui volentes, Aſinorum, & Boum mortuorum corpora in fruſta conciſa auibus obijciant, vt eorum mole ſurculos illos oppreſſos in terram decidentes colligant. Sed vt vnde digreſſa eſt oratio reuertatur, Phœnicem D. [b] Ambroſius veterum proculdubio relationibus deceptus thecam ex thure, & myrrha facere, alijs verò aromatibus adornare tradidit. Ita enim Ouidius:

[a] *L.12.c.14*

[b] *Lib. 5. Exam.c.23.*

Quò ſimul ac caſias, & nardi lenis ariſtas,
Quaſſaq́; cum fulua ſubſtrauit cinnama myrrha. &c.

Et Lactantius Firmianus:

Conſtruit inde ſibi ſeu nidum ſiue ſepulchrum,
Nam perit vt viuat, ſe tamen ipſa creat.
Colligit hinc ſuccos, & odores diuite ſylua,
Quos legit Aſſyrius, quos opulentus Arabs.

Quos aut Pygmea gentes, aut India carpit,
Aut mollis generat terra Sabaa ſinu.
Cinnama dehinc, auramq́; procul ſpirantis amomi,
Congerit & miſto balſama cum ſolio.
Non caſia mitis, nec olentis vimen achanti,
Nec thuris lachryma, guttaq́; pinguis abeſt.
His addit teneris nardi pubentis ariſtas
Et ſociat myrrha paſcua grata nimis.

Hinc Sannazari tale ænygma eſt: Ænygma.

Dimmi qual è l'vccello, ilqual raduna
I legni in la ſua morte, e poi s'accende,
E viue al mondo ſenza pare alcuna?

Cognita iam nidi Phœnicis, qualem fabulantur, materia, de loco nunc, in quo conſtructum fuiſſe commenti ſunt, dicendum eſt. Cuius etſi Plinius, & Solinus non meminerint, Iarchas Indus tamen apud Philoſtratum prope Nilum Phœnicem nidulatum ſcripſit: quamuis planè aliter eius verba Io. Tzetzes citet, & in arboribus de ſuo adiūgat, ſequutus fortè Albertum, qui Phœnicem, cùm ſe grauem ætate ſenſerit, nidum in alta, & abdita ſupra limpidum fontem ſita arbore ex varijs aromatibus conficere dixit; verùm & Albertus id ex Ouidio fortaſſis deſcripſerit, qui priuatim arbores nominans, ita canit: Vbi nidulatus dicatur.

Ilicis in ramis, tremuloq́; cacumine palmæ,
Vnguibus, & duro nidum ſibi conſtruit ore.

Aues omnes nidum ſibi conſtruunt, vt oua in eo incubent, & excludant: Contrà ſuum Phœnicem ex collectis in excelſa rupe cremijs, & feſtucis nidum nonæ quidem proli vitalem, at ſibi ipſi, ceu mortalem rogum facere fabuloſi veteres volebant, ſeipſumq́; cùm iam ætate grauis ad volandum corporiſq́; alias actiones obeundas inutilis eſſet factus, aciemq́; oculorum obtuſam ſentiret, in illo, eo vt dicetur modo, conflagraſſe; vnde Statius eiuſcemodi nidum ignes vocabat, cùm ait.

Senio iam feſſus inerti
Scandit odoratos felix felicior ignes.

Pontanus ſua buſta, hoc eſt, ſepulcrum.

Seligit è ſyluis Arabum, luciſq́; Sabæis
Quos Phœnix ramos ad ſua buſta paret.

Ne verò abſurdum videretur credere, quomodo ita nidus iſte accenderetur, cùm alioquin cæterarum auium nidi debiliores, & flammis magis expoſitæ, ab incendio immunes ſint; itaque Phœnicem, vbi illum conſcendiſſet, ſolaribus ſeſe exponere radijs alarumq́; continua ventillatione ignem excitare finxerunt. Verùm ut in hoc conueniunt, quod eo modo ſeſe conflagret, ita contrà in qua regione id faciat, diſſentiunt, alijs in Aegyptum, alijs ad alias regiones euolare aſſeuerantibus. Plinius enim totum nidum deferre prope Panchaiam in ſolis urbem, & in ara ibi deponere dixit, ſed fortè id ab Ouidio mutuauerit, qui ita canit: Vt nidum incenderet.

Fertq́; pius cunasq́; ſuas, patriumq́; ſepulchrum
Perque leues auras Hyperionis vrbe potitus
Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit.

Chæremon Aegyptius ſacrarum litterarum ſcriptor, & Orus Apollo Aegyptum petere ſcripſerunt: alij contrà migrare quidem eò, ſed in Aethiopia mori. Lactantius in Phœniciam abire, & quomodo moriatur, ita docere nititur.

Vt reparet laſſum ſpatijs vrgentibus æuum
Aſſueti nemoris dulce cubile fugit.
Cumque renaſcendi ſtudio loca ſancta reliquit,
Tunc petit hunc orbem mors vbi regna tenet.
Dirigit in Syriam celebres longæua volatus,
Phœnicis nomen cui dedit ipſa vetus.
Secretoſque petit deſerta per auia lucos,
Hic vbi per ſaltus ſylua remota latet.

Et paulò poſt:

Protinus in ſtrato corpus mutabile nido
Vitalique toro membra quieta locat.
Ore dehinc ſuccos membris circumque ſupraque
Inijcit, exequijs immoritura ſuis.

Tum

Tunc inter varios animam commendat odores
Depoſiti tanti nec timet illa fidem.
Interea corpus genitali morte peremptum
Aeſtuat, & flammas parturit ipſe calor.
Aeréoque procul de lumine concipit ignem,
Flagrat, & ambuſtum ſoluitur in cinerem.

Pyrrhonis Helienſis de animalium generatione opinio.

Hinc Pyrrho Helienſis Philoſophus, vt Laërtius refert, duo animalium prolem generantium genera, eorumq́; primum, quod abſque coitu gignatur, qualia ſunt quæ πυρρίβια uocantur, ſiue in igne uiuentia, ſtatuere non eſt ueritus, iiſque Phęnicem quoque annumerare: alterum quod ex congreſſu producit, ut ſunt homines, & ſimilia cętera animantia. Mihi profectò animalia igne naſci nemo perſuaſerit. De morte Phęnicis uoluntaria Symphoſij cuiuſdam hoc extat ænigma:

Vita mihi mors eſt, morior, ſi cœpero naſci,
Sed prius eſt fatum lethi, quàm lucis origo.
Sic ſolus manes ipſos mihi dico parentes.

Materia pulli.

Quod modo ad materiam ſpectat, ex qua nouus Phęnix enaſci credebatur, eam rurſus alij aliam ſtatuerunt. Plinius ceu uermiculum ex oſſibus, & è medullis ueteris Phęnicis primò procreari tradit; ex quo pullus generaretur. Philoſtratus citante Volaterrano nulla uel oſſium, uel medullarum mentione facta, ex combuſti Phęnicis cinere uermem, ex uerme dein nouã alitem generari nugatur, & in Aegyptum ex incognita regione deuolare. Hunc Suidas, etſi authoritatem non adducat, mihi ſequutus uidetur. Philoſtrati librum tamen aliter Io. Tzetzes citat, ex mortuo ſcilicet Phęnice abſque cinere uermem illum noui Phęnicis parentem progenerari aſſerens. Oppianus uerò ne uermis quidem illius meminit, ſed ex ſolo eius cinere pullum oriri uoluit, tantum abeſt, ut oſſa, & medullas nominet. Ab hoc rurſus Orus Apollo longè diuerſam Phęnicis natiuitatem commniniſcitur, ex effuſo è patris uulnere, quod ſponte ſibi nimia ad terram alliſione infligit, ſanguine procreari cupiens. Atq; iſtæc ſunt, quæ de ortus principio ueteres prodiderunt, quæq; quàm uerisſimilia ſint, uel cæcus uideat.

Alberti nugæ.

Albertus tamen, ut eiuſmodi nugis aliquam adderet ueritatis apparentiam, altero à morte die uermem in cinere naſci dixit, qui tertio alis aſſumptis, poſtea intra paucos dies in auem priſtinæ figuræ commutaretur, & auolaret. Sed fortaſſis Albertus iſtæc ex Lactantio Firmiano tranſcripſerit, qui ita canit:

Hos velut in maſſam cineres in morte coactos
Conflat, & effectum ſeminis inſtar habet.
Hinc animal primùm ſine membris fertur oriri,
Sed fertur vermis lacteus eſſe color.
Creuit in immenſum ſubito cum tempore certo
Seque oui teretis colligit in ſpeciem,
Inde reformatur, qualis fuit antè figura,
Et Phœnix ruptis pullulat exuuijs.
Ac velut agreſtes, cum filo ad ſaxa tenentur
Mutari penna papilione ſolent.

Claudianus prolixiùs omnia hoc modo proſequitur,

Hic neque concepta fœtu, nec ſemine ſurgit,
Sed pater eſt, proleſque ſui, nulloque creante
Emeritos artus fœcunda morte reformat.
Et petit alternam totidem per funera vitam.
Namque vbi mille vias longinqua retorſerit æſtas
Tot fuerint hyemes, toties ver curſibus actum
Quas tulit autumnus dederit cultoribus umbras,
Tunc multis grauior tandem ſubiungitur annis
Luſtrorum numero victus, ceu laſſa procellis
Ardua Caucaſeo nutat de vertice pinus
Seram ponderibus pronis tractura ruinam.
Pars cadit aſſiduo flatu, pars imbre pereſa
Rumpitur: abrupuit partem vitioſa vetuſtas,
Iam breue decreſcit lumen, languetque ſenili
Segnis ſtilla gelu: qualis cùm fortè tenetur
Nubibus, & dubio vaneſcit Cynthia cornu.

Iam ſolitæ medios ala tranſcurrere nimbos
Vix ima tollantur humo: tunc conſcius aui
Defuncti, reducisque parans exordia formæ
Arentes tepidis de collibus eligit herbas,
Et cumulum pretio texens, à fronte Sabæum
Componit buſtumque ſibi, partumque futurum.
Hic ſedet, & Solem blando clangore ſalutat
Debilior, miſcetque preces, & ſupplice cantu
Præſtatura nouas vires incendia poſcit:
Quem procul adductis vidit cùm Phœbus habenis,
Stat ſubitò, dictiſque pium ſolatur alumnum:
O ſenium poſiture rogo, falſiſque ſepulchris
Natales habiture vices, qui ſæpe renaſci
Exitio, proprioque ſoles pubeſcere lecto:
Accipe principium rurſus, corpuſque coactum
Deſere mutata melior procede figura.
Hæc fatus, properè flauis è crinibus vnum
Concuſſa ceruice iacit, miſſoque volentem
Vitali fulgore ferit: nam ſponte crematur,
Vt redeat, gaudetque mori feſtinus in ortum,
Feruet odoratus ſtellis cæleſtibus agger,
Conſumitque ſenem, nitidos ſtupefacta iuuencos
Luna premit, pigroſque polus non concitat axes.
Parturiente rogo curis natura laborat,
Aeternam ne perdat auem, flammaſque fideles
Admonet, vt rerum decus immortale remittant.
Continuò diſperſa vigor per membra volutus
Aeſtuat, & venis rediuiuus ſanguis inundat.
Victuri cineres, nullo cogente moueri
Incipiunt, plumaque rudem veſtire fauillam.
Qui fuerat genitor, natus nunc proſilit idem,
Succeditque nouus geminæ confinia vitæ
Exiguo medius diſcrimine ſeparat ignis.
Protinus ad Nilum manes ſacrare paternos,
Auctoremque globum Phariæ telluris ad oras
Ferre iuuat, velox alienum pergit in orbem,
Portans gramineo clauſum velamine funus,
Innumeræ comitantur aues, ſtipatque volantem
Alituum ſuſpenſa cohors: exercitus ingens
Obnubit vario latè conuexa meatu.
Ne quiſquam tantis è millibus obuius audet
Ire duci, ſed regis iter flagrantis adorant.
Non ferus Accipiter, non Armiger ipſe Tonantis
Bella mouent: commune facit reuerentia fœdus.
Talis Barbaricas fluuio de Tigride turmas
Ductor Parthus agit, geminis & diuite cultu
Luxurians ſertis apicem regalibus ornat.
Auro frenat equum, perfuſo murice veſtem,
Aſſyria ſignatur acu, tumidaſque regendo
Celſa per Tyrias acies ditione ſuperbit.
Clara per Aegyptum placidis notiſſima ſacris
Vrbs Titana colit centumque immane columnis
Innehitur templum, Thebano monte reuulſis.
Illic, vt perhibent, patriam de more reponit
Congeriem, vultumque Dei veneratus hertlem,
Iam flammæ commendat onus, iam deſtinat aris
Semina, vellıquiaſque ſui, mirata relucent
Limina, diuino ſpirant altaria fumo,

In Peluſidias productus aduſque paludes
Peruenit Indus odor, penetrat, completque ſalubri
Tempeſtate vires, & nectare dulcior aura
Hoſtia nigrantis Nili ſeptena vaporat.
O felix, hæreſque tui qua ſoluimur omnes
Hoc tibi ſuppeditat vires, præbetur origo
Per cinerem, moritur te non pereunte ſenectus.
Vidiſti quodcunque fuit, te ſæcula teſte
Cuncta reuoluuntur, noſti quo tempore Pontus
Fuderit elatas ſcopulis ſtagnantibus vndas:
Quis Phlæthontei erroribus arſerit annus.
Et clades te nulla rapit, ſolusq; ſuperſtes
Edomita tellure manes, non ſtamina Parcæ
In te dura legunt, non ius habuere nocendi.

CORPORIS AFFECTVS.

DVRISSIMAM itaque mortem ſponte obire Phœnicem antiqui dixerunt: ueruntamen parum adhuc fortè legentibus uideri potuiſſet, niſi etiam in tanto æuo, quod illi tribuebant, nullo morbi genere torqueri, imo uerò ne obnoxium quidem fuiſſe addidiſſent: quemadmodum idem Claudianus prodidit.

—— Salus plaga defenſus iniqua
Poſſidet intactas ægris animalibus oras,
Sana nec humanis patitur contagia mundi:
Par ſuperis uolucer.

VOX. CANTVS.

DE uoce Phœnicis nemo, quod quidem ſciam, præter Plinium, & Lactantium Firmianum quicquam memoriæ prodidit, qui modulatiſſimum illi cantum tribuerunt. Lactantius verò ita de eo canit:

Atque vbi Sol pepulit fulgentis lumina portæ,
Et primi emicuit luminis aura leuis:
Incipit illa ſacri modulamina fundere cantus,
Et mira lucem voce ciere nouam.
Quam nec Iulea voces, nec tibia poſſit
Muſica Cyrrhais aſſimilare modis.
Sed neque Olor moriens imitari poſſe putatur,
Nec Cyllenææ fila canora Lyræ.

Reperiuntur item perbelli Varronis ſenarij, quibus argutus quidam, & canorus, alios ſe ad cantum ſuſcitare iactat, ac cantantium ſe Gallum Gallinaceum (quoniam hæc auis cantu ſuo totum diem laceſſit) & Phœnicis vocis ſuſcitabulum eſſe:

Phœnicis adſum ſuſcitabulum,
Cantantiumque Gallus Gallinaceus.

[a] *Lib. 12. Aduerſ. c. 2.* Sed fornicis ibi fortaſſe legendũ eſt, vt doctiſſimus [a] Adrianus Turnebus quoq; exiſtimauit, vt ſcilicet meretricularum blandæ, & melleæ voces intelligantur, verſu tamen, vt ait, claudicante.

ÆTAS.

Annorum vitæ Phœnicis numerus.

PHOENICI æuum quidem longiſſimum veteres omnes aſcripſerunt, ſed in explicando eius periodo admodum varij ſunt. Nam *de numero annorum*, vt Cornelij Taciti verbis vtar, *varia traduntur; maximè vulgatum quingentorum ſpatium. Sunt qui aſſeuerent mille quadringentos ſexaginta vnum interijci*; Hæc ille. Plinius ſexcentis ſexaginta; Herodotus, quocum Solinus, & Mela ferè conueniunt, quingentos & quadraginta; Philoſtratus ſexcentos, Seneca quingentos, Albertus trecentos

trecentos quinquaginta annos viuere Phœnicem dixerunt. Verùm etſi iſtæc modo aſcripta ætas quibuſdam nimis credulis hominibus quodammodo veriſimilis videri poſſet, Chæremonem Aegyptium tamen etſi ſacrarum literarum ſcribam, nec non Poetas, quorum alioqui fabuloſè agere proprium eſt, vel ſplendidiſſimè mentitos, vel ſaltem nugatos fuiſſe liquidò conſtat: Ille enim ſex ſupra ſeptem millibus annos Phœnicis æuo tribuit; poetæ plerique mille, Heſiodus multò plures nouem nempe Coruorum γενεὰς (hoc eſt, vt Auſonius vertit, ſæcula: nos quid de eiuſmodi γενεῶν ſentiamus, antè in Corui hiſtoria diximus, quam lector curioſus adire poterit) Ouidius quinque ſæcula tantùm, cùm inquit:

Hæc vbi quinque ſuæ compleuit ſæcula vitæ. &c.

Claudianus modo ſtellis (*Stellas qui viuidus æquat, Durando, membrisq́ terit redeuntibus æuum.*) vitam Phœnicis comparat, paulò tamen poſt luſtrorum numero vixiſſe ait, ſed numerum non explicat. Vt vt eſt, atque quocunque modo interpreteris vita Phœnicis longiſſima fuerit cuius, ſi Deo placet, Oppianus hanc adducit rationem, quoniam neque ſagittis, neque lapidibus, neque laqueis, neque vllis alijs hominum inſidijs petatur. Tantùm verò apud omnes Phœnicis viuacitas increbuit, vt adagium idque ſatis triuiale inde natum ſit: Quo in primis vſus eſt Lucianus, ἢν μὴ φοίνικος ἔτη βιῷς, i. *niſi Phœnicis annos vixeris*. Quod adagium ad prudentiam referri poſſit, ſicuti idem alibi feciſſe videtur, dum ait: *Quid verò tibi amplius reſpondeam, qui negas quenquam rectè diſcernere, niſi qui Phœnicis annos vixerit, omnesq́ per orbem periculum faciendo acceſſerit.* Phœnice viuacior.

AMOR IN PARENTEM.

QVAE iam dicturus ſum, Phœnicem vnicum ſemper fuiſſe prorſus redarguerent, niſi parentis voce, cadaueris reliquiæ intelligendæ venirent. Sepelire enim filius patrem fingitur: ad quod beneficium tanta pietas, tantusq; amor Phœnici iam nato ineſſe perhibetur, vt vel *iam primùm adulto* (Taciti verbis vtor) *prima cura ſit ſepeliendi, neque id temerè, ſed ſublato myrrha pondere, tentatoq́ per longum iter, vbi par oneri, par meatui ſit, ſubire patrium corpus, inq́ ſolis aram deferre, atque adolere; hæc incerta, & fabuloſis aucta.* Hæc ille: Quæ etſi aliter Herodotus narret, Tacitus tamen ex eo deſcripſiſſe mihi videtur: *Phœnicem narrant*, inquit ille, *quod mihi non ſit veriſimile, hoc excogitare; ex Arabia proficiſcentem in templum Solis, geſtare patrem myrrha obuolutum, & in eo templo humare: ſic autem geſtare; primùm ex myrrha ouum componere, quantum ipſe ferre poſſit; deinde ferendo illud experiri. Hoc expertum, ita demum ouum exenterare, atque in illud parentem efferre: & qua parte ouum exinnaniuit, patremq́ intulit, eam partem alia myrrha inducere: & cùm tantundem ponderis impoſito parente effectum ſit, obſtructo rurſus foramine baiulare illud in templum Solis. Hæc facere hanc auem commemorant.* Alij defunctum parentem à pullo in eandem Soli dicatam vrbem geſtari Smyrnæà ciſtula reconditum aiunt, quod Adamantinus etiam non inficiatur: verùm cuius opera illa contexta ſit, ſubticent. Plinius verò, Ouidius, & Lactantius Firmianus, neque oui, neque ciſtulæ mentionem faciunt, ſed ſimpliciter humaſſe parentem ſcribunt: verba illorum maioris fidei cauſa adijciam: *Principio iuſta funeri priori reddit* (inquit Plinius) *& totum defert nidum prope Panchaiam in Solis vrbem, & in ara ibi deponit.* Ouidius ſic ait;

Cùm dedit huic ætas vires, onerique ferendo eſt
Ponderibus nidi ramos leuat arboris altæ,
Fertque pius cunaſque ſuas, patriumque ſepulchrum
Perque leues auras Hyperionis vrbe potitus,
Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit.

Atque ferè eadem Lactantius ſcribit:

Aſt vbi primæua cœpit florere iuuenta,
Euolat ad primas iam reditura domos.
Ante tamen proprio quicquid de corpore reſtat
Oſſaque, vel cineres exuuiaſque ſuas.
Vnguine balſameo, myrrhaque, & thure ſoluto
Condit, & in formam, conglobat ore pia.
Quam pedibus geſtans contendit ſolis ad ortus
Inque ara reſidens, ponit in æde ſacra.
Mirandam ſeſe præſtas, præbetque videnti,
Tantus ibi decor eſt, tantus abundat honor.

Non defuerunt denique, qui, quamprimùm pennas eſſet adeptus, Phęnicem ſeſe ſimul cum patre in Heliopolin conferre dixerint, quò cùm venit, oriente mox ſole parentem mori, & filio regni gubernacula tradere. Qui profectò plurimum ab alijs diſſentiunt, omnibus vnicam tantùm Phęnicem ſemper dari ſcribentibus.

SEXVS. ÆNYGMA.

PHOENICI nullum ſexum tribuit antiquitas, vtpote quem abſque coitu generare, vt dictum eſt, crederet: quare rectè dubij generis à Grammaticis ſtatuitur: Super hoc egregium apud Lactantium ænygma eſt:

Hæc fortunata ſortis, fatique volucris,
Cui de ſe naſci præſtitit ipſe Deus.
Fæmina vel mas hæc, vel neutrum ſit mage felix,
Felix quæ Venereis fœdera nulla colit.
Mors illi Venus eſt, ſola eſt in morte voluptas,
Vt poſſit naſci hæc, appetit antè mori.
Ipſa ſibi proles, ſuus eſt pater, & ſuus hæres,
Nutrix ipſa ſui, ſemper alumna ſibi.
Ipſa quidem, ſed non eadem, quia & ipſa, nec ipſa eſt
Aeternam vitam mortis adepta bono.

Meminit eiuſdem Baptiſta Mantuanus.

Sola inter volucres, nec mas, nec fœmina, ſexu
Sola caret, Veneris ſola auerſatur honores.

De Hermaphrodito ænigma. Differt itaque tale ænygma ab ænygmate Hermaphroditi quòd in Phęnice planè nullus ſexus reperiatur, in Hermaphrodito verò vterque, quem ita loquentem Vergilius introducit:

Cùm mea me genitrix grauida geſtaret in aluo,
Quid pareret, fertur, conſuluiſſe Deos.
Mas eſt Phœbus ait, Mars fæmina, Iunoq; neutrum
Cumq; forem natus Hermaphroditus eram.

PRODIGIA.

PHOENICIS conſpectum prodigij loco habitum volunt veteres, ſed quando & vbi viſus vnquam ſit, vel in dicendo diſſentiunt, vel id ipſimet fabuloſè dici confitentur. Magni anni conuerſio. Manilius teſte Plinio, cùm huius alitis vita magni anni conuerſionem fieri prodit, iterumq; ſignificationes tempeſtatum, & ſiderum eaſdem reuerti: hoc autem circa meridiem incipere, quo die ſignum Arietis ſol intrauerit; & fuiſſe eius conuerſionis annum P. Licinio, M. Cornelio Coſſ. Magnus annus. CCXV. Solinus cui alioqui vera falſis miſcere ſolenne eſt, de magni illiùs ab eius viſu, anni conuerſione, raram inter authores fidem haberi refert, plurimos tamen eorum dicere magnũ annum non quingentis & quadraginta, ſed duodecim millibus noningentis quinquaginta quatuor annis conſtare. Verùm vt illud ridiculoſum eſt eredere, ita quando viſus ſit Phęnix, incertum eſt. Corn. Tacitus eſſe ait, qui aſſeuerent mille quadringentos ſexaginta vnum interijci, prioreſque alites Seſoſtride primùm, pòſt Amaſide dominantibus, dein Ptolomæo, qui ex Macedonibus tertius regnauit, Heliopolin aduolaſſe: *Sed antiquitas*, inquit, *quidem obſcura eſt, quoniam inter Ptolomæum & Tiberium minus ducenti quinquaginta anni fuerunt, vnde nonnulli falſum hunc Phœnicem, neq; è Arabum terris credidère.* Xiphlinus eo, quo Tiberius diſceſſit, anno in Aegypto viſum fuiſſe author eſt, ipſiusq; Imperatoris mortem portendiſſe. Huic Aurelius Victor congruit. E Plinio bis uiſum colligere eſt. Primùm enim prodijſſe narrat P. Licinio, M. Cornelio Coſſ. mox ex authoritate Corn. Valeriani in Aegyptum deuolaſſe Coſſ. Q. Plautio, Sex. Papinio, & Claudij Principis cenſura anno Vrbis DCCC. in urbem allatum, & in comitio propoſitũ, quod actis teſtatum ſit; *ſed quæ falſa*, inquit (aliàs quẽ falſum) *nemo dubitârit.* Solinus, qui alioqui omnia ferè, quæ de Phęnice habet, à Plinio, vt ſolet, tranſcripſit, unius tantùm temporis, illius nempe anni quem poſtremò ex Plinio poſuimus, mentionem facit. Quẽ Suidas ſecutus videtur: Phęnicem, inquit, aiunt ſub Claudio Cæſare Aegyptijs comparuiſſe διὰ τετταρων καὶ ὑκετων. Ex quibus cuiuis ſatis liquere arbitror ipſoſmet veteres ignoraſſe,

quo

quo tempore Phœnix apparuerit, qui certè nunquam apparuit. Quare planè neſcio quid in mentem uenerit Baptiſtæ Mantuano Chriſtiano alioquin, qui agricolas anni fertilitatem ex illius conſpectu colligere memorat, niſi poëtarum more fabuloſè loquutum dicamus: ait autem:

—In medio recubans Taprobana ponto
Tempora cognoſcit reditus. Tum ruſticus ergo
Suſpicit obſeruans volucrem. Nam creditur annus
Ille ſalutaris, pecoriq; & frugibus æquus.

MYSTICA.

SOli Phœnicem ſacram exiſtimârunt Aegyptij, cùm quoniam ſol ortus illius, necnon etiam interitus cauſam credebant; tùm etiam uel quia uterque in orbe unicus haberetur, uel quòd ut ſol cætera ſidera, ita Phœnix omne uolucrum genus pulchritudine ſuperaret. Alij uerò alias rationes adducunt: quòd ſcilicet Aegyptij, ſole magis quàm reliqui homines & gaudeant & beneficio eius perfruantur. illis enim quando maximè feruet, quo tempore reliquis prouincijs remotis, & in ſeptentrionem declinantibus grauis eſt, plurimùm emolumenti adfert; Nilo ſcilicet tunc inundante. Atqne hinc eſt, quod poëtæ paſſim Phœnicem Solis alitem, ſoliſq; ſacerdotem nuncupant: ut Claudianus, cùm ait:

Solem cur Aegyptij venerẽtur.

Nilus quãdo inũdet.

Conueniunt Aquilæ, cunctaq; ex orbe volucres
Vt ſolis mirentur auem &c.

Et Lactantius Firmianus:

Antiſtes nemorum & luci veneranda ſacerdos,
Et ſola arcanis conſcia Phœbe tuis.

Non deſunt tamen etiam, qui Phœnicem Veneri ſacram fecerint, forſan quia iuxta Claudianum:

—purior illum
Feruor Solis alat: uel quia unà cum ſole magni anni periodum conficere, & metiri creditur.

HIEROGLYPHICA.

CVm itaque, ut iam diximus, Aegyptij ſapientes per Phœnicem Solem intelligerent; & ſole maximè feruente Nilus exundaret, identidem per Phœnicem Nili inundationem ſignificabant: ſed non ſimplex erat apud illos exundationis uocabulum. Nam exundare, præſtare & excellere etiam dicebant, ut ſi quis in egregia quadam uel animi, uel corporis dote clarus eſſet, hunc exundare dicerent: Et nobis quoque uſitatũ eſt, uiros doctrina uel alia quauis uirtute raros, Phœnices uocare. In quo ſenſu ſæpè Petrarcha Lauram ſuam Phœnicem nuncupat. Cùm uerò etiam quippiam, quod longa annorum ſerie intermiſſum, etiam antiquatum eſſet, qualia ſunt ludi, ſacra, ceremoniæ, ſupplicationes, mores ritusue aliqui, triumphorum ſplendores uel quid huiuſmodi: eueniſſetq; poſtmodum, ut inſtaurati contigiſſet, ſignificare uellent ijdem Aegyptij, tunc quoque in eiuſmodi rei ſignificatum Phœnicem exculpebant. Eadem uolucris diuturnæ abſentiæ hieroglyphicum eſt, necnon & animi peregrinationis in hoc corpore: dum enim Spiritum in hac terra ducimus, à patria procul abſumus. Denique Phœnix æternitatis ſymbolum fuit, unde etiam imaginem ipſius in Philippi Imperat. numiſmatibus paſſim expreſſam legimus. Atque ad hunc ſenſum Hetruſcorum poëtarum princeps amoris ſui, quo Lauram ſuam proſequebatur, æternitatem ſignificaturus, elegantiſſimè eum Phœnici, quo nomine illam non ſemel celebrat, aſſimilabat, dum canit:

Inundationis Nili typus.

Exundare quid Aegyptijs.

Phœnices qui dicti.

Ceremoniæ reiteratæ per Phœnicẽ ſignificatæ.

Abſentiæ diuturnæ hieroglyphicum.

Aeternitatis ſymbolum.

* *Li. 5. Hexam. c. 23.*

La onde'l dì vien fore,
Vola vn Angel, che ſol ſenza conſorte

Di volontaria morte
Rinaſce, e tutto à viuer ſi rinnoua:
Coſi ſol ſi ritruoua
Lo mio voler, e coſi in sù la cima
De ſuoi alti penſieri al Sol ſi volue,
E coſi ſi riuolue,
E coſi torna al ſuo ſtato di prima:
Arde, e more, e riprende i nerui ſuoi,
E viue poi con la Fenice à pruoua.

MORALIA.

APhœnicis etſi fabuloſæ volucris exemplo Theologi, Sanctiq; Patres moralia conſcribere non dedignati ſunt, atque in primis D. [a] Ambroſius reſurrectionis typum inde elicit: *Docemur*, inquit, *huius auis exemplo reſurrectionem credere, quæ & ſine exemplo, & ſine rationis perceptione ipſa ſibi inſignia reſurrectionis inſtaurat. Et vtique aues propter hominem ſunt, nō homo propter aues. Sit igitur exemplo nobis, quia auctor, & creator auium Sanctos ſuos in perpetuum perire non patitur, qui auem vnicam perire non paſſus, eam ſui ſemine voluit reparari. Quis igitur huic annunciat diem mortis, vt faciat ſibi thecam, & impleat eam bonis odoribus, atque ingrediatur in eam, & moriatur illic, vbi odoribus gratus fætor funeris poſſit aboleri? Fac & tu ò homo tibi thecam; expolians veterem hominem cum actibus ſuis, nouum indue. Theca tua, vagina tua, Chriſtus eſt, qui te protegat, & abſcondat in die malo. Vis ſcire quia Theca, quia protectio eſt? Pharetra, inquit, mea protexi eum. Theca ergò tua eſt fides: imple eam bonis virtutum tuarum odoribus, hoc eſt, caſtitatis, miſericordiæ, atque iuſtitiæ, & in ipſa penetralia fidei ſuaui præſtantium odore redolentia totus ingredere, ea te amictum fide exitus vitæ huius inueniat, vt poſſint oſſa tua pingueſcere, & ſint ſicut hortus ebrius, cuius citò ſemina ſuſcitantur. Cognoſce ergò diem mortis, ſicut cognouit Paulus, qui ait: certamen bonum certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui; quod reliquum eſt, poſita eſt mihi corona iuſtitiæ. Intrauit igitur in Thecam ſuam quaſi bonus Phœnix, quam bono repleuit odore Martyrij.* Talis item generatio, qualis vulgò Phœnici aſcribitur, egregie Saluatoris noſtri IESV Chriſti typum quendam præ ſe ferre videtur. Hic enim ſine virili ſemine, cæleſti ſcilicet virtute, hoc eſt Spiritu Sancto intra aromatica ligna, hoc eſt, intra puriſſima Beatiſſimæ Virginis viſcera, & ex ſacro ipſius cinere, hoc eſt puriſſimo ſanguine procreatus eſt, è quibus ceu lignis aromaticis odor quidam præſtantiſſimus exiens, & ſuauiolentia ſua cælos ipſos pertingens, filium Dei in incredibilem erga ſe amorem pertraxit: vnde illud Salomonis. *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit, ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris?* Vbi verò Chriſtus ex Aue, hoc eſt, ex Deo homo factus Phœnicis inſtar in ſolitudine habitaſſet, & vitæ curſum impleuiſſet; lignis aromaticis, hoc eſt, Sanctę Cruci membra ſua affigenda expoſuit, vt nos, qui eius pignora ſumus, ab omni peccatorum labe redimeret: vnde ita in Cruce, velut in nido aromatico mortuus, & ceu in cinerem redactus, in vermem ſeſe commutauit, iuxta illud Eſaiæ. *Vidimus eum, & non erat aſpectus.* Dicens illud Pſalmi: *Ego ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.* Quemadmodum ergò nouus Phœnix ex verme naſci perhibetur: ita re vera Saluator noſter vermis in Cruce factus poſt triduum nouam vitam reſumpſit, & propria virtute ceu alis innixus ad cœlos euolauit. Tunc autem è conſpectu omnium ſeſe eripuit, cùm videntibus diſcipulis aſcendit ad dexteram Dei Patris; & [a] *Videntibus illis eleuatus eſt in cælum.* Præterea, quemadmodum Phœnix vnica ales dicitur, ita etiam de IESV Chriſto [b] dicitur, *Non inuentus eſt ei ſimilis.* Phœnicem Chriſto egregiè etiam hiſce verſibus Nicolaus Reuſnerus comparat:

[a] Li. 5. Hexaem. c. 23.

Ieſus Phœnici ſimilis.

[a] Actor. 1.

[b] In Eccleſ.

Quæ thuris lachrymis, & ſucco viuit amomi:
Ftruit cunas Phœnix, buſta paterna ſuas.
Vnica ſemper auis: pater, & ſibi filius ipſa:
Morte ſibi vitam dat ſibi ſola nouam.
Nam quoties ſuper orbe decem iam ſæcula vixit:
Supremi moriens naſcitur igne rogi.
Sic Chriſtus vitam ſibi reddit morte, ſuiſq;
Chriſticolis: ſibi quos iungit amore pari.
Verus homo, verus Deus vnus, & arbiter æui:
Lumine qui luſtras, numine cuncta foues.

Felix qui Chriſto per ſancta lauacra renatus;
Amne ſacro vitam dum rapit, amne capit.

Poſſunt item Sancti huic licet fabuloſæ volucri aſſimilari, qui poſt crudeliter illatam à tyrannis mortem, cælos incolunt. Vnde idem Poëta: Sãcti Phœnici comparati.

Phœnices (ſi vera ferunt) mors ipſa refingit:
Huic ſit vt vnus aui vitaq́, morsq́, rogus.
Ite ô carnifices: Sanctorum ſancta cremate
Corpora: quos vultis perdere, flamma paret.

Venerabilis [c] Beda in hæc patientiſſimi D. Iobi verba: *Dicebamq́, in nidulo meo moriar, & ſicut palma multiplicabo dies,* ita ſcribit: *nidus eius exterior, homo eius intelligendus eſt, qui de fœno carnis illius compoſitus à Deo fuerat, & conſtructus. Omnis enim caro fœnum. In hoc igitur nido ſemper ſe mori ſub teſtificatione dicebat, dum vitijs mundi, & eius concupiſcentijs non viuebat, odio illam habens quæ carnalis eſt, maculatam tunicam. Palma autem arbor ſecundum Græcos φοῖνιξ dicitur: Auis quoque illa, quam multi facilè quidem viuere autumant, φοῖνιξ eodem nihilominus vocabulo nuncupatur. Potuit forsaſſis de eadem hoc loco dixiſſe, vt ſicut illa nidum ſibi faciens, in ipſo poſt multa tempora, à ſemetipſa concremari, & rurſus de eiuſdem nidi cineribus fertur inter breue tempus reſurgere, quæ deinceps multis viuat temporibus. Fieri ergo poteſt, vt D. Iob in ſimilitudinem auis illius dicat, ſe poſt mortem in carnis cinere, velut in nido pro tempore futurum, & inde reſurrecturum in gloriam, atque hos æternos eſſe dies, quos multiplicandos ſibi fideles Dei cultor expectet: ita enim & ſuperius eſt loquutus, dicens: Et rurſum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum:* Hæc itaque Beda, verùm nunquid D. Iob de Phœnice Aue intelligat, vt Beda dubitat, ita nec ego vel affirmauerim, vel negauerim, verũtamen ſi quis id pertinaciùs affirmet, atque ita ſacrarum literarum teſtimonio Phœnicem dari dicat, quòd ego antè ſemper negaui: Dicam, vel fieri potuiſſe D. Iob etiam ſuo tempore à communi iſtac opinione deceptum fuiſſe, vel quod veriſimilius eſt, de palma, non de Phœnice loqui, vtraque enim φοῖνιξ Græcis teſte eodemmet Beda appellatur, voce æquiuoca. Ita pariter Latinus interpres D. Hieronymus alium Pſalmographi locum, nimirum: Iuſtus vt φοῖνιξ florebit, rectè Palma reddit: quem tamen locum citans D. Epiphanius, Phœnix auis tranſtulit, quemadmodũ quoque doctiſſimus Tertullianus fecit.

[c] *Lib. 2. Expoſ. in Iob.*

PROVERBIA.

Κατὰ φοίνικα ἀναβιώσκεσθαι, id eſt, *Phœnicis in morem reuiuiſcere*, prouerbium de eo dicitur, qui longa valetudine, aſſiduis curis, amore, ſolicitudine, carceris tædio emaciatus, nunc viuidior factus ad ſe redit. Ariſtides ad ſtatum ciuitatis refert, cuius ruinæ in nouam vrbis faciem reſtitutæ ſunt, reparatis etiam ijs, quæ obſoleta forent, ita enim loquitur de Smyrna M. Aurelij reædificata: *Repullulat ciuitas depoſito ſenio, vetus eadem noua, quomodo Phœnicem reuiuiſcere fama loquitur.* Et rurſus. *Facta eſt eadem vrbs, & antiquiſſima, & nouiſſima reſumpta iuuenta, quod de ſacra alite dicitur. Phœnicis æuum* etiam prouerbio locum fecit, & de eo dicitur, qui naturalem viuendi regulam excedit, de quibus antea fuſiùs diximus. Phœnicis in morẽ reuiuiſcere. Phœnicis æuum.

Præterea raritas huius alitis in adagium etiam ceſſit, vt *Phœnice rarior,* φοίνικος σπανιώτερος, de homine raro, vnde [d] Perſius. Phœnice rarior. [d] *Satyr. 1.*

Quando rara auis eſt, ſi quid tamen aptius exit,
Laudari metuam.

Adagium illi ſimile eſt; *Coruo quoque rarior albo.*

MEDICA. VSVS.

NON contenti verò veteres fictitiam nobis hanc alitem pro vera obſtruſiſſe, auſi etiam ſunt de medicamentis eius quædam excogitare. [a] Plutarchus cerebrum Phœnicis non tantùm dulce eſſe tradidit, ſed dolores capitis etiam inferre. Et Plinius inter prima à Magis ex cinere eius nidoque medicinas proditas eſſe ſcribit, verùm prudenter iſtæc ſubiungit: *ceu verò id certum eſt, atq; non fabuloſum; irridere eſt vita remedia poſt milleſimum annum reditura monſtrare.* Fertur Heliogabalus profuſiſſimus ille, ac diſſolutiſſimus Imperator Phœnicem, vt Lampridius ſcribit, in conuiuijs, vel pro eo mille libras auri, vt in prætorio eas dimitteret, promiſiſſe. Equidem aurum perſoluere potuit, Phœnicem verò duntaxat polliceri. Phœnix denique nobiliſſimæ, & fortiſſimæ Heroinæ Marfiſæ ab Arioſto tantoperè decantatæ inſigne fuit; quæ cur id ſibi nuncupauerat, ille hiſce verſibus indicat:

[a] *L. de tuenda ſanit.* Cerebrum Phœnicis.

Cantic. 36. Stan. 17.& 18.

Marfiſa ſe ne vien fuor de la porta,
E ſopra l'elmo vna Fenice porta,
O ſia per ſua ſuperbia, dinotando
Se ſteſſa vnica al mondo in eſſer forte,
O pur ſua caſta intention lodando
Di viuer ſempre mai ſenza conſorte.

SYMBOLA. EMBLEMATA.

PHOENIX ita pictus, vt in nido ardere videatur, cum verbis VNICA SEMPER AVIS, ſymbolum fuit Helionoræ ab Auſtria Franciſci Galliarum regis viduæ, quo optima quæque & pretioſiſſima inuentu difficillima eſſe ſignificabat.

Phœnix eodem modo ſe cremans, ſed cum verbis SOLA FACTA, SOLA DEVM SEQVOR, ſymbolum fuit Bonæ, Galeazij Mediolanenſium Ducis matris, quo ſe poſt obitum mariti ſoli æternoq; Deo dicaſſe innuebat.

Phœnix in medio flammarum cum verbis NE PEREAT, ſignificat hominem, qui in præſenti vita ſeſe ceu igni exponat, hoc eſt, patienter aduerſa ferat, ne in æternum pereat. Si verò hæc uerba ablatis alijs ponantur VT VIVAT, illum ſignificat, qui omnia perferat, & in hoc totum ſeſe det, vt breuitatem vitæ cum famæ bonitate compenſet.

Phœnix faſciculo aromatũ hoc eſt, nido ſuo inſidens, neq; alarum ventillatione ignem accendens, ſed tantummodo in cælum oculorum aciem intendens, cum verbis SOLA LVMINA SOLIS, illum ſignificat, qui inter alias eaſq; pulcherrimas mulieres vnam tantummodo perit.

Phœnix in accenſo nido alas ad ſolares radios expandens cum hiſce tribus literis V. E. V. & cum verbis VT VIVAT, ſignificat hominem, qui & dum viuit, & poſt mortem ex exanthlatis ſuis laboribus immortalitatem ſibi cõparat. Tres illæ literæ ſignificant, VITAM AETERNAM VIVO: vel ſignificat hominem, qui omnem ſuam ſpem in Chriſtum dominum ſolem iuſtitiæ ponit, à quo vitæ ſuæ renouationem deſiderat. Nam ignis ſancti Spiritus typus eſt, quem exoptare, & amplecti quiſque debet, vt exuat æternum pondus, & æternùm viuat. Fuit id Emblema Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Chriſtophori Madrutij, Cardinalis Tridentini, de quo hoſce verſus me legiſſe memini, quos etſi Italicos aſcribere placuit:

Quando è da gl'anni affaticata, e graue
La prudente Fenice, il nido accende,
E co' raggi del Sole il fuoco accende,
Ond'arde, e dal morir vita riceue.
Così chi la fatica eſtima leue,
Per cui fra bei ſudor virtù s'apprende,
Se ſteſſo chiaro viuo, e morto rende,
Ne teme il vaneggiar del tempo breue.
E veramente eterna vita viue
L'huom, che lei ſempre amando il vitio abhorre
Ripieno il cuor di luminoſi rai,
E chi non cura, ch'à bel fine arriue
Se viueſte più tempo di Neſtore
Si deue dir che non viueſte mai.

Phœnix pariter in medijs flammis depictus, ſed ſine verbis adiectis, ſymbolum fuit Baronis cuiuſdam vulgò della trinità dicti, de quo ibidem hi verſus Hetruſci leguntur:

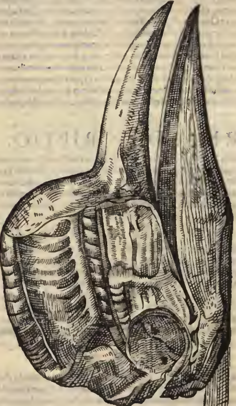
Rinaſce e viue ogni hor de la ſua morte
L'Alma Fenice, & ſe nel foco affina
Che ſendo ad altri ingiurioſo e forte
A lei contra il ſuo fine è medicina,
Così trahe l'huom de la commune ſorte
Lodato ſtudio, e nobil diſciplina,
E ſol per via de le fatiche aſcende
A vero honor, che glorioſo il rende.

SEMENDÆ CRANII DESCRIPTIO.

SI modò cranium, cuius hic picturam exhibeo, illius Semendæ eſt, de qua neoterici, qui de India commentarios ediderunt, multa, eaq́; parũ veriſimilia commenti ſunt, pro veterum Phœnice nobis obtrudere conantes, equidem nullo pacto Phœnicis caput referet, quoniam ad Aquilinum quodammodo accedere debebat. Cùm verò cranium hoc Aquilino capite vel quadruplo maius ſit: itaque vel illorum Semendæ, vel certè ueterum Phœnicis minimè fuerit. Vt ut eſt, illud mihi pro Semendæ cranio Venetijs apud quendam Mercatorem depictum eſt, & pòſt pro eodem, Magno Hetruriæ Duci uenditum, & in Muſæo reſeruatum. Damaſco autem huc fuerat allatum, eratq́; curuum & valdè craſſum, colore albicante in anteriori parte, in poſteriori verò purpureo obſcuro, figura ouali. Roſtrum erat palmum longum, admodum acutum, & intus cauum quidem, ſed ſine tribus illis fiſtulis, quibus muſicam harmoniam à Semenda ſua edi illi fabulati ſunt.

Semendæ craniũ non eſſe Phœnicis.

Roſtrum.

DE CINNAMOMO AVE.
Cap. XXIX.

[a] H.9.c.13. HANC Auem, [a] Ariſtoteli notam Bellonius cum Manucodiata, Rhyntace, necnon Phœnice, ſicuti ſæpè diximus, implicat, quare nõ ab re de ea hîc pertractabimus, maximè quòd rariſſima ſit, & Manucodiatis etiam rarior. Et quamuis nihil de ea certi habeam, ex iis tamen, quæ ex antiquis allaturus ſum, Bellonij hallucinatio manifeſtabitur.

SYNONIMA.

[a] L.10.c.33 ARISTOTELI [a] κινάμωμος, Plinio Cinnamologus, (alij Cynamomus legunt) dicitur; Hermolaus Barbarus apud Ariſt. κιννάμολγον, non κινναμώμον ſcribendum eſſe ſuſpicatus eſt. Ornithologus authoritate Neſtoris Grammatici, & medicorum, Theophraſti nempe, Aeliani, Philis, Dionyſij, & eius interpretis Euſtathij, Cinamomum per n ſimplex ſcribendum eſſe putat à cinamomo, videlicet aromate, quod primam corripit. Sed cùm paſſim apud Poëtas eoſq; præcipuos, vt Ouidium & Claudianum primam variari, & modò per n ſimplex, modò per duplex ſcribi videam, id non magnifacio. Euſtathius Ariſtoteli tum ipſos ſurculos, tum ipſas Aues, ex illis nidum cõſtruentes κινάμωματα genere neutro plurali dici tradit, quod ſanè commodiùs fit apud Græcos, quibus ὄρνεον generale auium nomen etiam neutrum eſt. Etymum. Ego nullum neque apud Græcos, neque apud Latinos auis nomen neutrum noui. Ornithologus ab Hebraica, vel Arabica voce קן Ken, id eſt, nido, ex quo cinnamomum decuti volunt, nominis originem, non abſurdè peti poſſe arbitratur; vel à קנה Kanec, hoc eſt, canna, ſeu arundine. Cinnamomum enim cortex fruticis eſt figura cannę, ſeu canalis inſtar, vnde vulgò etiam canella vocatur.

Ken. Kaneh. Canella.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] In Euterpe PRAETER vnum [a] Herodotum, ſi modo de Cinnamolgo loquatur, neminem veterum habemus, qui de magnitudine Cinnamulgi meminerit. Is verò grandem etiam ſolummodo dixit. Etſi enim Vincentius Bellunenſis Ariſtotelis teſtimonio Paſſere aliquanto maiorem, coloris partim flaui, partim cærulei eſſe, roſtrumq; habere longum ad flauum vergens ſcripſerit, nihil tamen tale apud Philoſophum legitur, nec apud quemuis quod noui, alium.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

CInnamulgus auis equidem peregrina eſt, atq; hactenus nobis incognita, ita vt ad certũ auium genus referre non potuerimus; quia tamen ex Herodoti verbis carnibus veſci colligimus, itaque vel ad rapacium, vel Coruinum genus reducendam arbitramur. Vnde profectò Phœnix minimè eſſe poterit; ſiquidem Ariſtoteles grauiſſimus & veridicus author nunquam nobis nugas pro veris obtrudit, vt hîc ſaltem facere conatur Bellonius, qui quàm bene etiam concludat Rhyntacem eſſe prorſus non capio, neque vllum uideo tantæ audaciæ fulcrum. Nec Manucodiata denique fuerit, nam hæc pedibus caret, quod cùm in omnibus Auibus Ariſtoteles diſertè negauit, Cinnamomum apodem dicere minimè potuit.

LOCVS.

Auis Arabiæ. ANtiqui fermè omnes, atque ipſe etiam Ariſtoteles Cinnamulgum in Arabia degere ſcripſerunt: unde Solinus auem Arabiæ, illam nuncupabat. Dionyſius Afer, ubi Cinnamomi laudes proſequitur, ex inſulis inhabitatis ab Auibus eiuſdem nominis id afferri quidem, ſed terram quæ id ferat, ignorari unà cum Herodoto memorat. Poſſit tamen conijci inſulas illas prope mare rubrum eſſe, quod inter Africam eſt, & Taprobanem inſulam. Contrà [a] Albertus Cinnamulgũ in Aethiopia ex nobiliori cinnamomo nidum texere, auemq; ſimul cum interraneis ſuis non euiſceratam propter aromaticum eorum quibus nutritur, odorem comedi ſcribit, ſed ſine ullo authore. Nos apud Cteſiam referente [b] Plutarcho Rhyntacem apud

[a] Lib.23.de Animal.
[b] In vita Artaxer.

cem apud Perſas naſci,in qua nihil excrementi inueniatur, ſed interna omnia adipe plena eſſe ſuo loco diximus. Cum hac Cinnamulgum Albertus,eiuſq; in hoc fortè æmulus Bellonius cõfundunt, cùm tamen de Cinnamomo id veteres minimè ſcripſerint. Idẽ [c] Albertus locũ Ariſtotelis de Alcyone traducens, eam auem minus benę cum Cinnamulgo confundit, ut & alij eum ſequuti ineptiſſimi ſcriptores.

[c] L.9. Hiſt. cap.14.

N I D V S.

De uolatu, moribus, generatione, nihil prorſus memoriæ proditum reperitur: niſi quòd nidum ex præſtantiſſimi, odoratiſſimiq; aromatis, cinnamomi inquam ſurculis extrueret: uerùm de nidi loco, & quomodo cinnamomum id colligatur, qui id tradiderunt autores quàm maximè diſſentiunt. Ariſtoteles enim in excelſis arboribus, & arborum ramis nidificare dixit. Huic Solinus aſtipulatur,& in excellentiſſimis lucis nidulari, & nidum propter ramorum altitudinem & fragilitatem hominibus inacceſſum eſſe de ſuo addidit. Contrà Herodotus in præruptis montium extruere nidum prodidit: cuius uerba, ut quantum Ariſtotelis doctrinæ aduerſentur,lector uideat,apponere libuit: *Cinnamomum*, inquit, *Arabes mirabilius, quàm ibus qui Caſiam legunt, nam aut quomodo,aut qua in terra illud gignatur nequeunt dicere: niſi quod probabili ratione utuntur, quod quidam volunt id gigni in his regionibus, ubi Dionyſius educatus eſt, & ipſas cinnamomi feſtucas afferri à grandibus quibuſdam auibus ad nidos è luto conſtructos in præruptis montium & hominis inaceſſis. Contra quas hoc Arabes excogitarunt: boum, aſinorumq́ defunctorum, & aliorum iumentorum membra minutatim concisa, in ea loca portant, & ubi iuxta nidos poſuêre, procul abſcedunt. Ad hæc frusta delapſa volucres, ad nidum ſuum carnem comportant; cui ſuſtinenda impares nidi ad terram diſciſſi labuntur; tunc Arabes ad colligendos eos accedunt.* Hæc ille. Quæ ſanè uerba [a] Plinius planè peruertit,dum priuatim illum id de Phœnicis nido intellexiſſe, & plumbatis ſagittis decuti ſcribit,hoc ſcilicet de ſuo addens, ut aliàs etiam diximus. Quodſi uerò quiſpiam Plinium id ab Ariſtot. qui pariter ita ex arboribus peti, & deſtrui nidum dixit, mutuatum fuiſſe obijciat, is tamen Ariſtotelem minimè de Phœnice dixiſſe id crediderit. Nunquid uerò Herodotus & Ariſtoteles de eadem aue intellexerint,etſi id audacter non affirmem, non tamen omninò negauerim. Etenim fieri poteſt,ut utroque modo cinnamomum decutiatur, auiſq; tam in arboribus,quàm in præruptis montibus nidificet: ſiquidem id etiam de multis rapacibus uerificatur. Neque uerò etiam iſtæc mihi fabulas ſapere uidentur, etſi falſa omnia ſibi hoc unico argumento nixus Plinius, quoniam in Arabia cinnamomum non reperiatur, uideri dicat, eumq; fortè ſequutus Aelianus: *Eorum*, inquiens, *quæ nunc adferuntur, fides, ſi mereantur eam, ſine mirus, penes Indos eſto, quibus authoribus hæc ad nos fama demanauit: quanquam & Nicomachi filius Cinamomi auis ſuauiſſimo illi aromati cognominis meminit. Hanc Indi ad ſe eodem vocatum nomine cinnamomum aroma adferre aiunt: ubi verò aut quomodo id proueniat, hominum noſſe neminem.* Hactenus ille.

Herodotus ab Ariſtot. diſſentit.

Arabes quõ Cinnamomum colligant.

[a] L.12.c.19

HIEROGLYPHICVM.

Aegyptij aromatarium, aut quempiam ab aromatum mercimonijs diteſcentem ſignificaturi, Cinnamulgum pingebant, quod hæc auis, ut oſtendimus, ex illo aromate nidum ſibi texat.

Aromatarij typus.

DE PICIS MARTIIS. Cap. XXX.

IAm tandem ad inſtitutum à nobis ordinem, à quo digreſſi ſumus, reuertimur & ad Picos accedimus, quorum hiſtoriam ſubinde poſt Picas promiſimus, quoniam & illos humano ſermoni aſſuefactos aliquando legamus, tùm uerò maximè quòd roſtro ſint duriſſimo & robuſtiſſimo.

Æ Q V I V O C A.

PIcus [a] Ariſtophani Attica & Dorica lingua πελέκας, communi uerò πελεκὰς appellatur, παρὰ τὸ πελεκᾶν τὰ ξύλα hoc eſt, à pertorandis lignis: quod præter Picos Chamæleonti quadrupedi etiam competit, quòd & ipſe arbores, animalculorum ſub [illegible] cibus latitantium cauſa, roſtro pertundat; Idem de alio quodam animali prodit [illegible] Martyr, cui admirandum roſtri formam tribuit, utpotè quod dodrantalis [illegible] acutum eſſe ait, & oris loco in cuſpide foramen habere, per quam linguam [illegible] bilia formicarum protrudat. Præterea πελεκὰς Ariſtoteli non Picus eſt, [illegible]

[a] In Auib. Chamæleõ quadrupes.

[b] Hiſt. Ind. 7. dec. 8.

[c] 9.H.c.10. Feles an Ariſtotelis.

& Gaza interpretantur, uel ut Cicero, Platealis: Ne quis tamen πελεκὰν Ariſtoteli, & Ariſtophani eandem auem ſignificare exiſtimet, itaque huius uerba aſcribere operæpretium eſt, quæ ſic habent ὄρνιθες ἦσαν τέκτονες σοφώτατοι πελεκᾶντες, οἳ τοῖς ῥύγχεσιν ἀπεπελέκησαν τὰς πύλας, ἦν δ᾽ ὁ κτύπος αὐτῶν πελεκάντων ὥσπερ ἐν ναυπηγίῳ, ubi pro πελεκάντων ſcribēdum haud dubio πελεκώντων, ut ſit participium à πελεκάω. Andreas Diuus Ariſtophanis interpres ad Græcam uocem alludens pelecantes tranſtulit. Verba ad uerbum tranſlata ita ſonant eo interprete: *Aues erant ſapientiſſimi pelicantes. qui roſtris dolauerunt ianuas: erat autem ſtrepitus ipſorum pelecantium tanquam in nauis fractione.* Quodſi tamen quiſpiam pertinaciùs, quàm ueriùs de quauis aue roſtro contendente intelligendum Ariſtophanem aſſeueret: Heſychij & Suidæ tamen uerbis, quæ noſtræ opinioni ceu calculum addunt, uelit, nolit, acquieſcere cogitur. Ille enim ſic ſcribit, πελεκὰν ὄρνεον τὸ κολάπτον καὶ τρυπῶν τὰ δένδρα, hoc eſt, *Pelecan auis excauans, & perforans arbores.* Hic ita habet, εἶδος ὀρνέου τρυπῶν τὰ δένδρα, ἀφ᾽ οὗ καὶ δενδροκολάπτης καλεῖται: id eſt, *ſpecies auis perforans arbores, à quo etiam arborum perforator dicitur.*

Gryphes pici dicti.

Porrò Romani Picos etiam uocabant, quas Græci Gryphas, belluas fabuloſas quadrupedes, auritaſq́; uiſu & forma terribiles, corpore leonino, roſtro, alis, pedibus Aquilinis, de quibus ſuo loco abundè dictum fuit, ad quem lectorem remitto.

Pic' cur in Auem eam mutat' fingatur.

Picus etiam, Rex Latinorum, Saturni filius, Fauni pater, Latini auus, augurìorum peritiſſimus dictus fuit, qui à Circe adamatus, cùm ſpreto eius coniugio, Canentem Nympham duxiſſet uxorem, ab irata Dea, uirga percuſſus in auem ſui nominis mutatus fertur: Quæ ſanè fabula Picum auem ab illo primum in auſpicium adhibitam fuiſſe ſignificat: Meminit eius Pici [c] Ouidius:

[c] *Metam. 13.*

> *Picus in Auſonijs proles Saturnia terris, &c.*

[d] *Aeneid. 7.*

Et [d] Vergilius:

> *Picus equûm domitor, quem capta cupidine coniux*
> *Aurea percuſſum virga, verſumq́ venenis*
> *Fecit auem Circe, ſparſitq́ coloribus alas.*

Iupiter picus dictus.

Picum (πῖκον) Iouem quendam etiam dictum fuiſſe legimus, qui Occidentis imperio Mercurio filio tradito poſt uitam annorum centum & uiginti obijt, & corpus in Creta inſula humari uoluit, cum tali inſcriptione HIC CONDITVR DEFVNCTVS PICVS IVPITER. Suidas plurimos huiuſce ſepulchri in ſcriptis ſuis meminiſſe tradit.

Picumnus. In Theogonia.

Picumnus denique non pro Pico tãtùm, ſed pro Pica etiam ſumitur; & Picumnus is Deus dicebatur, qui in ſacris Romanis adhibebatur, cuius meminit Aemilius Macer:

> *Et nunc agreſtes inter Picumnos habetur.*

SYNONIMA.

[a] *In Hiſtor. Animal.*

[b] *In cōment. ab Ariſt.*

NOmenclaturæ, quas hîc modo damus, Picis Martijs omnibus conueniunt. Pro Hebraica uoce אנפה anapha nonnulli Picum interpretantur, [a] Auicennæ interpres pro Pico alibi Bleſchiat habet: & alia quædam barbarie plena nomina apud [b] Albertum leguntur; *inuenitur*, inquit, *genus vnum Dura ſiue Pici, quod vocatur Koduron Græcè, quod quidam vocant Kaſraheos Cyboleth: ſub quo etiam comprehenditur aliud genus, quod vocatur Roboz, quod maximè perferat ligna.* Græci uocabulo generico Picũ Δρυοκολάπτην appellant, quãuis tamen Ariſtophanes alibi δρυκολάπτην triſyllaba uoce, atque alibi δρυγκολάπτην per γ in ſecunda dixerit. Heſychio etiam δρυοκολάψ dicitur ἀπὸ τοῦ κολάπτειν δρῦς, hoc eſt, à pertundendo arbores, Δρῦς enim non ſemper ſimpliciter quercum Græcis ſignificat, ſed lata ſignificatione pro quauis arbore accipitur: quare etiam δενδροκολάπτης, ξυλοκόπος & δρυοκόπος Ariſtoteli uocatur. Gaza pro δρυοκόπῳ Roboriſecum uertit, atque ita pariter ξυλοκόπος ligniſecus traduci poteſt. Nam & ξυλοκόπος dicitur is, qui ligna cædit, quem nos un reſtelatore dicimus. Δρυτόμος apud Ariſtophanem in eadem ſignificatione legitur; & κόλαφος à Miletio etiam Picus appellatur ἀπὸ τοῦ κολάψαι τὸ μέρος τὸ πληττομένον, id eſt, à quatiendo illud quod percutitur: à Græcis recentioribus κηρωμαιστής.

Δρυς quid Græcis.

[c] *L. 12. Origen. c. 7.*

Picus an a roſtro dictus.

Latini Picum ſimpliciter, uel cognomento addito Picum Martium dicunt, quoniam Marti ſacra auis haberetur. Feſtus à Pico Aboriginum quibuſdam dictam putari ſcribit, [c] Iſidorus à Pico Saturni filio, qui idem cum illo eſt, & Pico primùm in auſpicijs uſus. Plinius nunquam ſimpliciter Picum, ſed uel Picum arborarium, uel arbores cauantem nominauit. Ornithologus inquirendum proponit, nunquid Picus à roſtro dici poſſit: quoniam, inquit Toloſani roſtrum olim uocabãt beccum: unde Beccaſſe, hoc eſt, Gallinagini apud Gallos nomen inditum

eſt. Nos

eſt. Nos quoque patria voce roſtrum quidem beccum vocamus; verùm nunquid ab eo Picus, quaſi beccus dici queat, alij iudicent. Ego potiùs à Flandrorum picken, quod eſt, roſtro tundere, nomen auis dimanaſſe crediderim; Siquidem verbum illud proximè cùm ad nomen, tùm ad naturam auis accedit. Vt verò poëtæ Martem Mauortem, ita etiam Picum Mauortium, & alitem Mauortiam nuncupant: vnde Mantuanus:

Turmatim campos volucris Mauortia Picus.

Itali omne Picorum genus Pico vocant, ſeu Picchio, Hiſpani, ſi benè memini, Bequebo, Galli Pic, Pimar, Pinnar, Picu Mart, & Beſchebos à pungendis ſcilicet arboribus: Germani Specht, quæ vox cum σπελεκος (ſic Picum Heſychius nuncupat) ſimilitudinem habere videri poteſt. Belgis appellatur een Spicht, Northmannis Eſpec, Anglis Aſpecht, vel à Vuodpecker, vel Raynbyrde: In Carinthia Baumhecker, Polonis Dzieziol, Turcis Sægarieieck.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

A[a] Riſtoteles tria Picorum genera recenſet; vnum Merula minus, cui rubidæ aliquid plumæ inſit: alterum ea maius: tertium non multò minus, quàm Gallina. Mihi præter iſtæc, bina item alia genera obſeruata ſunt, quæ pòſt etiã illis adijciam. Differunt verò omnia corporis magnitudine potiſſimùm & colore. Multi præterea ſcriptores alias aues Picos vocantes, eas velut illorũ genera faciunt: atque in primis Albertus, *Picus*, inquit, *alius marinus eſt, alius ſylueſtris; vterque cauat cortices arborum, populum ſubeſſe ſperans.* Quo loco Ornithologus Picum illum, quem marinum vocat, non eſſe aliam auem, quàm Alcyonem rectè meo iudicio iudicaret, ſi & ille arbores pertunderet, quod non credo, quare aliam eſſe, omnino ſtatuendum eſt. Idem[b] Albertus, vbi Tetrix quædam auis Ariſtoteli vocatur, quam Athenienſes Vragen vocant, ſic habet: *Radoryz ſpecies quadam Picorum eſt, ferè ſimilis Turdo*, quod approbari neutiquam poteſt. Rurſus vbi Ariſtotelis aliam auem Glottin appellat, *linguamq́ prælongam exercere* tradit, *apud ſuos Picum linguoſum dici, & linguam cæteris Picis longiorem habere, & rarò & niſi in receſſibus magnarum & veterum ſyluarum inueniri ſcribit.* Ego verò neque Picum hoc nomine agnoſco vllum, neque etiam Glottidem nm nino Picorum generi, ſed Gallinularum paluſtrium potiùs annumerem. In eundem errorem Niphus incidit, qui Glottin Lingulacam eſſe vult, & Picum Tocciolum vulgò dici aſſeuerat, qui formicas & vermes oblonga ſua lingua extrahit. Heſychius & Varinus[c] Ariſtophani quandam auem Dryopem nominari, & à Dryocolapte diuerſam eſſe ſcribunt, ſed quæ ſit, ab eius Scholiaſte non explicari. Dryopes verò populi ſunt teſte Suida circa Pythonem. Iidem alibi quoddam Pici genus eſſe tradunt, quod γραύγος dicatur: cùm tamen alijs κραύγον neutro genere auem eſſe dicant quandam nomine eius non expreſſo: quodſi verò nomen id Pico conuenire poteſt: ego à Belgarum crauvven, hoc eſt, ſcalpere deductum id eſſe crediderim, quod verbum ijſdem ſcandere, quod Picorum proprium eſt, ſignificat. Porrò Cardanus auiũ quoddam genus piſcoſum dici, inquit, roſtri & corporis magnitudine celebre, quod in Occidentali India Alcatrax dicatur, cinerea croceauè pluma deſtinctum, roſtro duorum palmorũ in acutum tendente, cùm tamen roſtrum tum Ciconiæ, tùm Gruis parum ab hac magnitudine abſit. Verùm ex hiſce quæ dicta ſunt, Picoſum, non piſcoſum legendum cum Ornithologo exiſtimem, etſi tamen cum tanta roſtri longitudine Picum nunquam obſeruauerim: Idem etiam quandam ait aliam auem Picutum dici, cui roſtrum toto corpore maius ſit, corpus verò Coturnice paulò maius; rurſus roſtrum, vbi capiti iungitur, latum eſſe tribus digitis, aduncum, quo terebrat arbores, atque ibi à caudatis ſimijs arte ac roſtro, quanquam puſillum ſe tueri pulchrè. Illud denique in illo mirum eſſe, quod linguæ loco pennam habeat, ſecus ac in reliquo volucrum genere: ſibulare vehementer, & in eadem terra ali, qua Alcatraz. Verùm nunquid monſtruoſa iſtæc auis Picis ſit annumeranda, lectori diiudicandum propono, ego nullam in ea cum Picis ſimilitudinem reperio, neque etiam uideo, quomodo roſtro, quod recuruum eſſe ait, arbores terebrare queat. Id enim Picis neutiquam reſpondet, quibus ad obeundam eãdem actionem longiuſculum quidem, ſed rectum admodum natura largita eſt.

[a] L. 9. Hiſt. cap. 9.
Picus Marinus Alberti quę Auis. Alcyon.
Tetrix.
[b] L. 5. de gener. c. 6.
Vrage.
Glottis.
Niphi error.
[c] In Auib.
Dryopes populi.
Craugus.
Piſcolæ aues Cardano quæ.
Alcatraz.
Picutus.

FORMA. DESCRIPTIO.

P Icis omnibus cùm non eadem ſit corporis magnitudo, vt antè dictum eſt, itaq; ea ex peculiari quorumcunque deſcriptione petenda eſt. Omnes tamen in hoc conueniunt, vt roſtrum habeant rectum, durum, rotundum & robuſtum, ad perforandas arbores admodum accommodum. Lingua etiam teſte[a] Ariſtotele omnibus πλατεῖα καὶ μεγάλη, hoc ... eſt, latiuſ-

[a] Lib. 9. Hiſtor. c. 9.

eſt, latiuſcula, & maiuſcula, ſeu potiùs, vt vetus quidam interpres tranſtulit, lata & longa. Nos longam quidem in omnibus, & in Torquilla etiam, & ad occiput vſque extendi, & ſuper totum capitis verticem ceu in glomum conuolui obſeruauimus, adeo vt cùm exeritur, tanquam è multis inuolucris in longum admodum extendatur: latam verò minimè: quinimo contrà acutiſſimam, & in extremitate quodammodo cartilagineam, ad lancinandos vermiculos, in quos per foramen roſtro primò pertebratū immittit, perquã idoneam: vnde Albertus: *quædam*, inquit, *aues linguam habent compoſitam: poſterius ex carne, antè ex cornu acutiſſimo, ſicut Picus niger, qui infigit linguam in lignum, & pungendo extrahit vermes*, ſed quod nigro ſoli ille attribuit, id cæteris etiã commune eſt. Nos linguæ anatomen adiecimus, vt res legentibus dilucidior euaderet, in qua miram quoq; muſculorum eam mouentium diſpoſitionem habes.

Figura hæc oſtẽdit internam & inferiorem ſurſum verſam capitis Pici viridis diſpoſitionem.

- A A. Vniuerſum roſtrum.
- B. Lingua exerta.
- C. Baſis linguæ.
- D. Trachea.
- E E. Portiones carneę in roſtrum deſinentes inferius.
- FF. Portiones durę ſi dem imitantes.
- G G. Muſculi recti ab interna thoracis parte enati ad linguam deſinentes.
- H H. Muſculi tracheæ arteriæ circumuoluti ad baſim linguę venientes.
- I. Reuolutio ad inſtar faſciæ.

A. Muſculorum linguam mouentium ortus.
B. Monſtrat quomodo ſuperius per caput feruntur ijdem muſculi.

Crura item omnibus breuiuſcula ſunt teſte Philoſopho, at admodũ robuſta: Digiti pedum bini antè, & totidem retrò, quod ſolis ipſis, ſi quaſdam nocturnas, Pſittacos, & Iynga excipias,

Albertus

Albertus peculiare eſſe ſcribit: cùm tamen Picus cinereus ſeu Sitta, & qui ipſi Oriolus, Plinio Picus nidum ſuſpendens dicitur, necnon & Picus muralis digitos cæterarum auium more, ternos ſcilicet antè, vnum verò pro calce obtineant. Talem autem digitorum diſpoſitionem ſagaciſſima rerum natura Picis conceſſit, quòd arborum ſcanſioni admodum eſſet idonea: ſunt uerò digiti ualdè coniuncti, vt arborem, quam ſcandunt, firmius apprehendant; quare *vngues etiam*, vt Ariſtotelis verbis vtar, *habent vncos, commodiores, quàm Monedula ad tutiorem arborum* Cauda. *reptationem; his enim affixis aſcendunt*. Caudam denique admodum rigidam & duriuſculam in Picis omnibus obſeruaui, & pennas eius in extremitatibus ſuis fermè nudas, quibus haud aliter, quàm pedibus inter rependum innituntur.

L O C V S.

IN arboribus plerumque degunt, & in quibuſuis ferè regionibus reperiuntur; rari tamen, ut audio, in Belgio, & priuatim in Hollandia. Italia omnia ſemper Picorum genera alit præter maximum, quem nunquam mihi conſpicere licuit. Mirum itaque quod ſcribit [a] Plinius *in Tarentino agro negari Picos*. [a] Lib. 10. cap. 29.

V I C T V S.

PIci omnes vermibus (σκώληξι) veſcuntur, vnde Dryocolaptes Græcis, vt diximus, appellantur, quòd τὰς δρῦς, id eſt, arbores tundant, *quarum percuſſi corticis ſono pabulum ſubeſſe intelligunt*, vt ait [a] Plinius, è ſono nimirũ cõiectura de ſoliditate facta. Vermes enim partibus non ſolidis ferè inſunt. Cùm verò eos venentur, *tam vehementer, arbores excauare* dixit [b] Ariſtoteles, *vt ipſas ſternant*. Imò verò admirandum hoc de quodam Pico tradit, *quod iam miteſcens amygdalum, quod rimæ inſeruerat, vt fixum conſtanter ictum reciperet, tertio ictu pertuderit, & nucleum ederit*. Cuius rei etiam Albertus oculatam fidem exhibet: poſuiſſe ſeſe dicens amygdalum in foramine, quod Picus fecerat, idque mox redeuntem Picam ſe inſpiciente perforaſſe, & fracto oſſe nucleum ei in cibum ceſſiſſe. Vnde quis præter uermes fructibus Picos veſci exiſtimet, cùm tamen longè aliter ſeſe res habeat. Non enim amygdali nucleum in cibum illi ueniſſe ſtatuendum eſt, etſi id Albertus, atque ipſemet Ariſtoteles crediderunt, uerùm præ nimia auiditate nucleum illum abſtuliſſe, uermes, quibus auidiſſimè ſemper inhiat, ſub illo latitare credentem. Vermium autem nomine inſecta intelligo exigua, qualia ſunt formicæ, culices, & vermiculi illi, qui ſub lignorum corticibus, atque in medulla ipſorum latitant, quos coſſos vocant. Vermis enim omnibus id genus inſectis commune nomen eſt, quamuis Lumbrici terræ id præcipuè ſibi uendicent. Vbi verò Ariſtoteles vermium & culicum cauſa, quercus tundere dixit; Gaza pro σκνῖπας culices tranſtulit. Nos formicis etiam exerta lingua, ac ſecundum arborum truncos exporrecta ceu in ueru infigere obſeruauimus.

[a] Lib. 10. cap. 29.
[b] L. 9. Hi. cap. 9.
Vermis q̃d.

N I D V S.

ALBERTVS Picos omnes in cauis arborum nidulari ait: quod ante eum Plinius prodidit, ſed quod ſolos inter cæteras aues pullos in ijs educet, vt hic vult, verum nõ eſt, nam & Vpupam id facere [a] Ariſtoles teſtatur. Eligunt verò Pici eodem [b] Ariſtotele teſte inter alias arbores oleas, in quibus nidum extruant: ſed id rurſus Albertus Pico maximo nigro priuatim tribuit. Locũ, in quo nidulaturi ſunt, in arboribus ipſi excauare dicuntur, & tanto artificio nidũ exſtruere, vt ligna illa, è quibus inter ſe conſertis conſtat, manibus facilius ſeparentur, quàm ferro diſſecentur, vti in pinea nuce vſu venire etiam videmus. In huius nidi artificium incidens D. Conſalis Ponce de Leon Hiſpalenſis interpres, & Scholiaſta Sancti Epiphanij. Ego, inquit, dum hæc ſcribo (ſcribit autem ad caput Sancti Epiphanij de Pico) in horto ædium Magnifici Alphonſi Ciaconis Dominicani uiri optimi, & doctiſſimi, quos ille in Pincio habet, Mediceis hortis contiguas, ferè quotidie Picum uideo, in proceriſſima pinu nidum excauantem induſtriè, & affabrè, ut uel admoto circino rotũdius reddi foramen à perfectiſſimo Geometra vix poſſit. Quod uerò ad Ciaconis potiſſimum domum auicula confugeret, id etiam inter ἀκούσματα θαυμάσια, recenſendum à Phyſiologis: quippe non aliud eſt hiſce naturæ miraculis anguſtius in urbe delubrum, non certius aſylum. Hæc ille. Pullos ſeptem uel octo educant, quos *exire ex ouo à cauda* Hylas, referente Plinio, tradidit, *quoniam pondere capitum peruerſa oua poſteriorem partem corporum fouendam matri applicent*. Solus uerò Oriolus inter cæteros non in cauis arborum nidificat, ſed nidum ex ramis arborum ſuſpendit.

[a] Lib. 6. Hiſtor. c. 1.
[b] L. 9. Hiſt. cap. 9.
Nidi Picorum artificium.
Orioli nidus.

GRESSVS.

GRESSVS. INCESSVS.

[a] *Lib.23.de Anim.*

ALBERTVS [a] *Picos nũquam conſidere in ſaxis* aſſerit, *ne aciem vnguium obtundãt.* Quod etſi omnino nolim inficiari, quoniam reuera vnguium acie ad rependum more felium maximoperè indigent, vereor, vt quod Aquilis, nonnulliſq; alijs rapacibus Ariſtoteles aſcripſit, id ad Picos ille tranſtulerit. Non me latet interim ipſummet Ariſtotelẽ etiam dixiſſe *Picos nunquam humi conſiſtere.* Cuius rei, ſi mihi aſſignanda foret ratio, vtroq; pede in Alberti ſentẽtiã irẽ: Illa enim ipſa hoc dictare videtur, vt quibus ad vitæ ſuæ munera obeunda vnguium maxima ſit neceſſitas, eorum etiam maximam curam gerant. *Scandunt* enim teſte Philoſopho *per arbores omnibus modis*, κατάπροσθ' ἀσκαλαβῶται, καὶ ὕπτιοι, καὶ ἐπὶ τὴν γαστέρα, hoc eſt, vt Gaza & Hermolaus interpretãtur, *vel reſupini more ſtellionum, vel in ventrẽ ingrediuntur.* [b] Plinius ἀσκαλαβῶτας *feles* tranſtulit: *Pici*, inquiens, *arborum excauatores ſcandunt in ſubrectum felium modo, illi verò & ſupini:* nimirum non modo ſurſum per arborem reptando, ſed deorſum etiam, & ſub ipſis ramis pedibus & ventre ſurſum, tergo deorſum terram verſus conuerſo; id enim ὕπτιοι apud Ariſtotelem dicere videtur, & per exegeſin etiam in ventrem. Niphus longè aliter ingredi Picos tradit. Nam ita dictionem reſupinè apud Ariſtotelem exponit, vt ſit humeris & pedibus ſimiliter iuxta poſitis ad arborem; roſtro verò & pectore ad contrarium arboris conuerſis aſcendere: qui ſanè aſcenſus antè tradito, ſi modo verè loquitur, difficilior, & mirabilior fuerit.

[b] *L.10.c.18*

INGENIVM.

[a] *Exercit. 237.*
[b] *Lib.23.de Animal.*

PICOS humano ſermoni aſueſcere [a] Iulius Scaliger inuectus in Cardanum, quod hos, vbi de auium humana verba imitantium docilitate agit, omiſerit, affirmat, ſed minus aptè & rariora & pauciora quàm Picam reddere. [b] Albertus verò cùm Picum perfectè aliquando loqui ſcribit, & Martialem, vbi ait, *Parua loquax volucris* &c. teſtem citat, quod ad Picam referre debebat, non leui errore ad Picum tranſtulit.

AVGVRIA.

Picus Ferroni' quis.

FESTVS Picos inter præpetes & Oſcines, & alibi inter Oſcines duntaxat enumerat. *Pica aut Martius*, inquit, *Ferroniusq; & Parra, & in Oſcinibus & in Alitibus habentur*, vbi legendum eſt Picus autem Martius &c. verùm quis Picus ille Ferronius ſit, nuſquam hactenus legi: niſi fortè ita dici poſsit Picus ille maximus totus niger à furuo colore quaſi furuonius, vt Iacobus Dalechampius exiſtimauit: ſed tunc Furuonius etiam ibi legendum foret. Vt vt eſt, alij iudicent; mihi Dalechampij coniectura minimè diſplicet. Erant autem Pici, vt [a] Plinij verbis vtar, *in auſpicijs magni*, &, vt paulò poſt idem ait, *principales Latio in augurijs, à rege, qui ijs nomen dedit.* Et Seruius Picum Regem à poëtis in eiuſmodi nominis auem transformatum fingi ideo credit, quòd augur fuiſſet, & talem auem domi habuiſſet, per quam futura cognoſceret, quod Pontificiales libri indicant. De euentu verò auſpiciorum per Picos inter authores non bene conuenit: Siquidem [b] Alexander ab Alexandro Picum & Luſciniam efficaci auſpicio habitos, proſperaq; ſemper, & felicia portendiſſe aſſerit, ſi potiſſimùm à ſiniſtra augurium feciſſet. Et Strabo author eſt Picenſes, qui & Piceni dicuntur (ſunt autem populi in quinta regione Italiæ ad mare Adriaticum, & eorum regio Picenum appellatur, vulgò Marca Anconitana) à felici Pici Martij omine, quòd in vexillis eorum è Sabinis (à quibus originem traxerunt) Aſculum commigrantium inſediſſet, appellatos fuiſſe. Alij contrà infelix Picorum augurium crediderunt, & [c] Horatius in primis, vbi ait:

[a] *L.10.c.18*

Picus cur in auẽ mutatus.

[b] *L.5.Gen. dier.c.13.*

Picẽſes vnde dicti.

[c] *L.3.Car. Ode.27.*

Teq; nec læuus vetet ire Picus,
Nec vaga Cornix.

[d] *In Aſinaria.*

Et [d] Plautus infauſtum ex eiſdem auſpicium captat:

Impetritum, inquit, *inauguratum eſt, quouis ammittunt aues*
Picus, Cornix eſt ab læua; Coruus, Parra ab dextera
Conſuadent: certum herculè eſt veſtram conſequi ſententiam,
Sed quid hoc, quod Picus vlmum tundit? non temerarium eſt.
Certè herclè ego quantum ex augurio auſpicij intelligo,
Aut mihi in mundo ſunt virga, aut Atrienſi Sauria.

In

In hac quoque ſignificatione hoſce verſus apud doctiſſimum quendam noſtri ęui poëtam me legiſſe memini:

Tum Martius Picumnus, vt cauum nidum
In roboretis excauauit abrepens
Vagina emittens de plicatili linguam,
Cantauit oſcen carmen impijs lanum
Effatus angur curioſior templum
Suſpendioſum adiudicas neci ſcribam.

ª Plinius Picum in capite L. Tuberonis, in foro iura pro tribunali reddentis, ita placidè ſediſſe memorat, vt manu apprehenderetur: reſpondiſſeq́; vatem exitium imperio portendi, ſi dimitteretur; at ſi exanimaretur, prætori; & illum auem protinus concerpſiſſe; neque multò pòſt impleuiſſe augurium. Idem Valerius Maximus, ſed de Cælio Pontio, pariter tamen prætore memorat, & ſimul cum quadraginta alijs Cælijs interijſſe ſcribit. ª *L. 10. c. 18* L. Tuberonis mors. Cæliorum mors.

PRÆSAGIA.

PICVS Martius veteribus pluuiæ auis dictus eſt, quia ſcilicet certiſſimũ illius præſagium haberetur. Preſagire verò pluuiam credebatur ex vocis ſono, cùm nempe validiùs, quàm ſoleret, ſtridere obſeruabatur. Pluuię preſagium.

MYSTICA.

MARTI bellorum præſidi Picum conſacrabat, atque immolabat ſtolida gentilitas, uel quoniam milites ad bellum ituri hac aue in auſpicijs vterentur; vel quia auis ſit robuſta & animoſa, & tanto roſtri robore valẽs, ut arbores etiam ſubuertat; uel fortaſſis propter antiquiſſimum Martis oraculum, in cuius ſacra quercu Picus inſidebat: ita enim pro Columba, ut alij uolunt, legendum arbitror. Id verò oraculum Dionyſius Halicarnaſſæus in Tiara, quæ Matiena dicitur, fuiſſe ſcribit, non diſſimile Dodonæo oraculo in fabulis item celebrato, niſi quòd hic in ſacra quercu Picus non ſederet. Fuit verò Picus à Latinis ſummo ſemper cultu & honore habitus, vt ª Plutarchus refert, quòd Romulo & Remo infantibus expoſitis lupam dicerent vbera præbuiſſe, Picumq́; etiam acceſſiſſe, qui ſimul pueros enutriret, cuſtodiretq́; quare & Lupa Marti quoque ſacra creditur: Meminit eiuſdem fabulæ ᵇ Ouidius: Picus cur Marti ſacer. Martis oraculum vbi. Picus à latinis cultus. ª *In Romulo.* Lupa Marti ſacra.

Lacte quis infantes neſcit creuiſſe ferino?
Et Picum expoſitis ſæpe tuliſſe cibos? ᵇ *Li. 3 Faſt.*

Hinc quoque idem ᶜ Plutarchus alibi ita inquirit: *quid eſt,* inquit, *quod Latini Picum colant, & omnes ab hac aue mirum in modum abſtinent? An quia Picum (τὸν πῖκον) dicunt Pharmacis mulieris in ſui nominis Auem mutatum oracula reddere, & vaticinari interrogantibus? An hoc fabuloſum & fide indignum eſt; veriſimilior verò fabula, quæ Romulum & Remum infantes expoſitos narrat non à lupa ſolum lactatos eſſe, ſed etiam à Pico aduolante paſtos? nam quoque in locis nemoroſis circa montes, vbicunq́; Picus apparet, ibi etiam Lupus, vt Nigidius ſcribit, ſiue potius quòd vt alia auium alijs Dijs, ita hæc Marti ſit ſacra* &c. ᶜ *In quæſt. Rom. rer.*

MORALE.

PICVS, inquit S. Epiphanius interprete D. Conſali Ponte de Leon Hiſpalenſi, auis eſt varii coloris, quemadmodum & Diabolus verſipellis eſt, nemoris fruteta ingreditur, roſtroq́; petit, aurem iis admouens, quod ſi ſiderata inaniſue arbor fuerit, illam excidit, atque exciſam occupat: verùm ſi ſolidam deprehenderit, intactam relinquens, auolat, atque aliam inuadit.

Non aliter Diabolus ſyluam, naturæ videlicet humanæ intrat, atque in arboribus inſidet: hominis inquam, cor ad inhoneſta traducens, ferit, atq; attentè obſeruat. Si itaq; hominem eſſe inualidum, atque excordem animaduertat, ipſum inuadit, & in eo nidum ſuum conſtruit. Quod ſi firmo integroq́; eſſe corde ſentiat, fugit ſtatim, & ad alios accedit. Interpres ad hunc Epiphanij locum doctiſſimum hocce addidit ſcholium, nobis minimè prætereundum. ª Ezechielus Aſſyriorum Regis interitum narrans, & ſimile quid euenturum Pharaoni Aegyptio prædicens, comparauit illum frondoſo ac procero Libani cedro, in cuius ramis nidos fecerunt omnia uolatilia cæli, & ſub cuius frondibus genuerunt omnes beſtię ſaltuum: vbi Hieronymus, vt & alij ſacri expoſitores, ſimili qua Epiphanius allegoria dæmones intelligit in reproborum cordibus quieſcentes: eadem phraſi referunt ᵇ Euangeliſtæ, proditoris Iudæ faci- ª *Cap. 31.* ᵇ *Luc. 22. Io. 13.*

Di volontaria morte
Rinaſce, e tutto à viuer ſi rinnoua:
Coſi ſol ſi ritruoua
Lo mio voler, e coſi in sù la cima
De ſuoi alti penſieri al Sol ſi volue,
E coſi ſi riuolue,
E coſi torna al ſuo ſtato di prima:
Arde, e more, e riprende i nerui ſuoi,
E viue poi con la Fenice à pruoua.

MORALIA.

A Phœnicis etſi fabuloſæ volucris exemplo Theologi, Sanctiq́; Patres moralia conſcribere non dedignati ſunt, atque in primis D.[a] Ambroſius reſurrectionis typum inde elicit: *Docemur*, inquit, *huius auis exemplo reſurrectionem credere, quæ & ſine exemplo, & ſine rationis perceptione ipſa ſibi inſignia reſurrectionis inſtaurat. Et vtique aues propter hominem ſunt, nō homo propter aues. Sit igitur exemplo nobis, quia auctor, & creator auium Sanctos ſuos in perpetuum perire non patitur, qui auem vnicam perire non paſſus, eam ſui ſemine voluit reparari. Quis igitur huic annunciat diem mortis, vt faciat ſibi thecam, & impleat eam bonis odoribus, atque ingrediatur in eam, & moriatur illic, vbi odoribus gratis fœtor funeris poſſit aboleri? Fac & tu ò homo tibi thecam; expolians veterem hominem cum actibus ſuis, nouum indue. Theca tua, vagina tua, Chriſtus eſt, qui te protegat, & abſcondat in die malo. Vis ſcire quia Theca, quia protectio eſt? Pharetra, inquit, mea protexi eum. Theca ergò tua eſt fides: imple eam bonis virtutum tuarum odoribus, hoc eſt, caſtitatis, miſericordiæ, atque iuſtitiæ, & in ipſa penetralia fidei ſuaui præſtantium odore redolentia totus ingredere, ea te amictum fide exitus vitæ huius inueniat, vt poſſint oſſa tua pingueſcere, & ſint ſicut hortus ebrius, cuius citò ſemina ſuſcitantur. Cognoſce ergò diem mortis, ſicut cognouit Paulus, qui ait: certamen bonum certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui; quod reliquum eſt, poſita eſt mihi corona iuſtitiæ. Intrauit igitur in Thecam ſuam quaſi bonus Phœnix, quam bono repleuit odore Martyrij.* Talis item generatio, qualis vulgò Phœnici aſcribitur, egregie Saluatoris noſtri IESV Chriſti typum quendam præ ſe ferre videtur. Hic enim ſine virili ſemine, cæleſti ſcilicet virtute, hoc eſt Spiritu Sancto intra aromatica ligna, hoc eſt, intra puriſſima Beatiſſimæ Virginis viſcera, & ex ſacro ipſius cinere, hoc eſt puriſſimo ſanguine procreatus eſt, è quibus ceu lignis aromaticis odor quidam præſtantiſſimus exiens, & ſuauiolentia ſua cælos ipſos pertingens, filium Dei in incredibilem erga ſe amorem pertraxit; vnde illud Salomonis. *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit, ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris?* Vbi verò Chriſtus ex Aue, hoc eſt, ex Deo homo factus Phœnicis inſtar in ſolitudine habitaſſet, & vitæ curſum impleuiſſet; lignis aromaticis, hoc eſt, Sanctę Cruci membra ſua affigenda expoſuit, vt nos, qui eius pignora ſumus, ab omni peccatorum labe redimeret: vnde ita in Cruce, velut in nido aromatico mortuus, & ceu in cinerem redactus, in vermem ſeſe commutauit, iuxta illud Eſaiæ. *Vidimus eum, & non erat aſpectus.* Dicens illud Pſalmi: *Ego ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.* Quemadmodum ergò nouus Phœnix ex verme naſci perhibetur: ita re vera Saluator noſter vermis in Cruce factus poſt triduum nouam vitam reſumpſit, & propria virtute ceu alis innixus ad cœlos euolauit. Tunc autem è conſpectu omnium ſeſe eripuit, cùm videntibus diſcipulis aſcendit ad dexteram Dei Patris; &[a] *Videntibus illis eleuatus eſt in cælum.* Præterea, quemadmodum Phœnix vnica ales dicitur, ita etiam de IESV Chriſto[b] dicitur, *Non inuentus eſt ei ſimilis.* Phœnicem Chriſto egregiè etiam hiſce verſibus Nicolaus Reuſnerus comparat:

Quæ thuris lachrymis, & ſucco viuit amomi:
Fert cunas Phœnix, buſta paterna ſuas.
Vnica ſemper auis: pater, & ſibi filius ipſa:
Morte ſibi vitam dat ſibi ſola nouam.
Nam quoties ſuper orbe decem iam ſæcula vixit:
Supremi moriens naſcitur igne rogi.
Sic Chriſtus vitam ſibi reddit morte, ſuisq́;
Chriſticolis: ſibi quos iungit amore pari.
Verus homo, verus Deus vnus, & arbiter aui:
Lumine qui luſtrat, numine cuncta fouet.

[a] *Li. 5. Hexam. c. 23.*

Ieſus Phœnici ſimilis.

[a] *Actor. 2.*
[b] *In Eccleſ.*

Felix

Felix qui Chriſto per ſancta lauacra renatus;
Amne ſacro vitam dum rapit, amne capit.

Poſſunt item Sancti huic licet fabuloſæ volucri aſſimilari, qui poſt crudeliter illatam à tyrannis mortem, cælos incolunt. Vnde idem Poëta:

Sãcti Phœnici comparati.

Phœnices (ſi vera ferunt) mors ipſa reſingit:
Huic ſit vt vnus aui vitaq́; morsq́; rogus.
Ite ô carnifices: Sanctorum ſancta cremate
Corpora: quos vultis perdere, flamma paret.

Venerabilis [c] Beda in hæc patientiſſimi D. Iobi verba: *Dicebamq́; in nidulo meo moriar, & ſicut palma multiplicabo dies*, ita ſcribit: *nidus eius exterior, homo eius intelligendus eſt, qui de fæno carnis illius compoſitus à Deo fuerat, & constructus. Omnis enim caro fænum. In hoc igitur nido ſemper ſe mori ſub teſtificatione dicebat, dum vitijs mundi, & eius concupiſcentijs non viuebat, odio illam habens quæ carnalis eſt, maculatam tunicam. Palma autem arbor ſecundum Græcos φοῖνιξ dicitur: Auis quoque illa, quam multi faciliè quidem viuere autumant, φοῖνιξ eodem nihilominus vocabulo nuncupatur. Potuit fortaſſis de eadem hoc loco dixiſſe, vt ſicut illa nidum ſibi faciens, in ipſo poſt multa tempora, à ſemetipſa concremari, & rurſus de eiuſdem nidi cineribus fertur inter breue tempus reſurgere, quæ deinceps multis viuat temporibus. Fieri ergo poteſt, vt D. Iob in ſimilitudinem auis illius dicat, ſe poſt mortem in carnis cinere, velut in nido pro tempore futurum, & inde reſurrecturum in gloriam, atque hos æternos eſſe dies, quos multiplicandos ſibi fideles Dei cultor expectet: ita enim & ſuperius eſt loquutus, dicens: Et rurſum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum:* Hæc itaque Beda, verùm nunquid D. Iob de Phœnice Aue intelligat, vt Beda dubitat, ita nec ego vel affirmauerim, vel negauerim, verũtamen ſi quis id pertinaciùs affirmet, atque ita ſacrarum literarum teſtimonio Phœnicem dari dicat, quòd ego antè ſemper negaui: Dicam, vel fieri potuiſſe D. Iob etiam ſuo tempore à communi iſtac opinione deceptum fuiſſe, vel quod veriſimilius eſt, de palma, non de Phœnice loqui, vtraque enim φοῖνιξ Græcis teſte eodemmet Beda appellatur, voce æquiuoca. Ita pariter Latinus interpres D. Hieronymus alium Pſalmographi locum, nimirum: Iuſtus vt φοῖνιξ florebit, rectè Palma reddit: quem tamen locum citans D. Epiphanius, Phœnix auis tranſtulit, quemadmodũ quoque doctiſſimus Tertullianus fecit.

[c] Lib. 2. Expoſ. in Iob.

PROVERBIA.

Κατὰ φοίνικα ἀναβιώσκεσθαι, id eſt, *Phœnicis in morem reuiuiſcere*, prouerbium de eo dicitur, qui longa valetudine, aſſiduis curis, amore, ſolicitudine, carceris tædio emaciatus, nunc viuidior factus ad ſe redit. Ariſtides ad ſtatum ciuitatis refert, cuius ruinæ in nouam vrbis faciem reſtitutæ ſunt, reparatis etiam ijs, quæ obſoleta forent, ita enim loquitur de Smyrna M. Aurelij reædificata: *Repullulat ciuitas depoſito ſenio, vetus eadem noua, quomodo Phœnicem reuiuiſcere fama loquitur.* Et rurſus. *Facta eſt eadem vrbs, & antiquiſſima, & nouiſſima reſumpta iuuenta, quod de ſacra alite dicitur. Phœnicis æuum* etiam prouerbio locum fecit, & de eo dicitur, qui naturalem viuendi regulam excedit, de quibus antea fuſiùs diximus.

Phœnicis in morẽ reuiuiſcere.

Phœnicis æuum.

Præterea raritas huius alitis in adagium etiam ceſſit, vt *Phœnice rarior*, φοίνικος σπανιώτερος, de homine raro, vnde [d] Perſius.

Phœnice rarior.

[d] Satyr. 1.

Quando rara auis eſt, ſi quid tamen aptius exit,
Laudari metuam.

Adagium illi ſimile eſt; *Coruo quoque rarior albo.*

MEDICA. VSVS.

NON contenti verò veteres fictitiam nobis hanc alitem pro vera obſtruſiſſe, auſi etiam ſunt de medicamentis eius quædam excogitare. [a] Plutarchus cerebrum Phœnicis non tantùm dulce eſſe tradidit, ſed dolores capitis etiam inferre. Et Plinius inter prima à Magis ex cinere eius nidoque medicinas proditas eſſe ſcribit, verùm prudenter iſtæc ſubiungit: *ceu verò id certum eſt, atq; non fabuloſum; irridere eſt vita remedia poſt milleſimum annum reditura monſtrare.* Fertur Heliogabalus profuſiſſimus ille, ac diſſolutiſſimus Imperator Phœnicem, vt Lampridius ſcribit, in conuiuijs, vel pro eo mille libras auri, vt in prætorio eas dimitteret, promiſiſſe. Equidem aurum perſoluere potuit, Phœnicem verò duntaxat polliceri. Phœnix denique nobiliſſimæ, & fortiſſimæ Heroinæ Marfiſæ ab Arioſto tantoperè decantatæ inſigne fuit; quæ cur id ſibi nuncupauerat, ille hiſce verſibus indicat:

[a] L. de tuenda ſanit.

Cerebrum Phœnicis.

Cantic. 36. Stan. 17.& 18.

Marfiſa ſe ne vien fuor de la porta,
E ſopra l'elmo vna Fenice porta,
O ſia per ſua ſuperbia, dinotando
Se ſteſſa vnica al mondo in eſſer forte,
O pur ſua caſta intention lodando
Di viuer ſempre mai ſenza conſorte.

SYMBOLA. EMBLEMATA.

PHOENIX ita pictus, vt in nido ardere videatur, cum verbis VNICA SEMPER AVIS, ſymbolum fuit Helionoræ ab Auſtria Franciſci Gallarum regis viduæ, quo optima quæque & pretioſiſſima inuentu difficillima eſſe ſignificabat.

Phœnix eodem modo ſe cremans, ſed cum verbis SOLA FACTA, SOLA DEVM SEQVOR, ſymbolum fuit Bonæ, Galeazij Mediolanenſium Ducis matris, quo ſe poſt obitum mariti ſoli æternoq; Deo dicaſſe innuebat.

Phœnix in medio flammarum cum verbis NE PEREAT, ſignificat hominem, qui in præſenti vita ſeſe ceu igni exponat, hoc eſt, patienter aduerſa ferat, ne in æternum pereat. Si verò hæc uerba ablatis alijs ponantur VT VIVAT, illum ſignificat, qui omnia perferat, & in hoc totum ſeſe det, vt breuitatem vitæ cum famæ bonitate compenſet.

Phœnix faſciculo aromatũ hoc eſt, nido ſuo inſidens, neq; alarum ventillatione ignem accendens, ſed tantummodo in cælum oculorum aciem intendens, cum verbis SOLA LVMINA SOLIS, illum ſignificat, qui inter alias eaſq; pulcherrimas mulieres vnam tantummodo perit.

Phœnix in accenſo nido alas ad ſolares radios expandens cum hiſce tribus literis V. E. V. & cum verbis VT VIVAT, ſignificat hominem, qui & dum viuit, & poſt mortem ex exanthlatis ſuis laboribus immortalitatem ſibi cõparat. Tres illæ literæ ſignificant, VITAM AETERNAM VIVO: vel ſignificat hominem, qui omnem ſuam ſpem in Chriſtum dominum ſolem iuſtitiæ ponit, à quo vitæ ſuæ renouationem deſiderat. Nam ignis ſancti Spiritus typus eſt, quem exoptare, & amplecti quiſque debet, vt exuat æternum pondus, & æternùm viuat. Fuit id Emblema Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Chriſtophori Madrutij, Cardinalis Tridentini, de quo hoſce verſus me legiſſe memini, quos etſi Italicos aſcribere placuit:

Quando è da gl'anni affaticata, e graue
La prudente Fenice, il nido accende,
E co' raggi del Sole il fuoco accende,
Ond'arde, e dal morir vita riceue.
Così chi la fatica eſtima leue,
Per cui fra bei ſudor virtù s'apprende,
Se ſteſſo chiaro viuo, e morto rende,
Ne teme il vaneggiar del tempo breue.
E veramente eterna vita viue
L'huom, che lei ſempre amando il vitio abhorre
Ripieno il cuor di luminoſi rai,
E che non cura, ch'à bel fine arriue
Se viueſſe più tempo di Neſtore
Si deue dir che non viueſſe mai.

Phœnix pariter in medijs flammis depictus, ſed ſine verbis adiectis, ſymbolum fuit Baronis cuiuſdam vulgò della trinità dicti, de quo ibidem hi verſus Hetruſci leguntur:

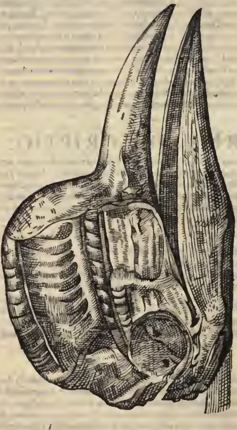
Rinaſce e viue ogni hor de la ſua morte
L'Alma Fenice, & ſe nel foco affina
Che ſendo ad altri ingiurioſo e forte
A lei contra il ſuo fine è medicina,
Così trahe l'huom de la commune ſorte
Lodato ſtudio, e nobil diſciplina,
E ſol per via de le fatiche aſcende
A vero honor, che glorioſo il rende.

SEMENDÆ CRANII DESCRIPTIO.

SI modò cranium, cuius hîc picturam exhibeo, illius Semendæ eſt, de qua neoterici, qui de India commentarios ediderunt, multa, eaq; parũ veriſimilia commenti ſunt, pro veterum Phœnice nobis obtrudere conantes, equidem nullo pacto Phœnicis caput referet, quoniam ad Aquilinum quodammodo accedere debebat. Cùm verò cranium hoc Aquilino capite vel quadruplo maius ſit: itaque vel illorum Semendæ, vel certè ueterum Phœnicis minimè fuerit. Vt ut eſt, illud mihi pro Semendæ cranio Venetijs apud quendam Mercatorem depictum eſt, & pòſt pro eodem, Magno Hetruriæ Duci uenditum, & in Muſæo reſeruatum. Damaſco autem huc fuerat allatum, eratq; curuum & valdè craſſum, colore albicante in anteriori parte, in poſteriori verò purpureo obſcuro, figura ouali. Roſtrum erat palmum longum, admodum acutum, & intus cauum quidem, ſed ſine tribus illis fiſtulis, quibus muſicam harmoniam à Semenda ſua edi illi fabulati ſunt.

Semendæ craniũ non eſſe Phœnicis.

Roſtrum.

DE CINNAMOMO AVE. Cap. XXIX.

[a] H.9.c.13.

HANC Auem, [a] Ariſtoteli notam Bellonius cum Manucodiata, Rhyntace, necnon Phœnice, ſicuti ſæpè diximus, implicat, quare nõ ab re de ea hîc pertractabimus, maximè quòd rariſſima ſit, & Manucodiatis etiam rarior. Et quamuis nihil de ea certi habeam, ex iis tamen, quæ ex antiquis allaturus ſum, Bellonij hallucinatio manifeſtabitur.

SYNONIMA.

[a] L.10.c.33

ARISTOTELI [a] κιννάμωμος, Plinio Cinnamologus, (alij Cynamomus legunt) dicitur; Hermolaus Barbarus apud Ariſt. κινναμολόγον, non κιννάμωμον ſcribendum eſſe ſuſpicatus eſt. Ornithologus authoritate Neſtoris Grammatici, & medicorum, Theophraſti nempe, Aeliani, Philis, Dionyſij, & eius interpretis Euſtathij, Cinamomum per n ſimplex ſcribendum eſſe putat à cinamomo, videlicet aromate, quod primam corripit. Sed cùm paſſim apud Poëtas eoſq; præcipuos, vt Ouidium & Claudianum primam variari, & modò per n ſimplex, modò per duplex ſcribi videam, id non magnifacio. Euſtathius Ariſtoteli tum ipſos ſurculos, tum ipſas Aues, ex illis nidum cõſtruentes κινάμωματα genere neutro plurali dici tradit, quod ſanè commodiùs fit apud Græcos, quibus ὄρνεον generale auium nomen etiam neutrum eſt. Ego nullum neque apud Græcos, neque apud Latinos auis nomen neutrum noui. Ornithologus ab Hebraica, vel Arabica voce קן Ken, id eſt, nido, ex quo cinnamomum decuti volunt, nominis originem, non abſurdè peti poſſe arbitratur; vel à קנה Kanec, hoc eſt, canna, ſeu arundine. Cinnamomum enim cortex fruticis eſt figura cannę, ſeu canalis inſtar, vnde vulgò etiam canella vocatur.

Etymum. Ken. Kaneh.

Canella.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] In Euterpe

PRAETER vnum [a] Herodotum, ſi modo de Cinnamolgo loquatur, neminem veterum habemus, qui de magnitudine Cinnamulgi meminerit. Is verò grandem etiam ſolummodo dixit. Etſi enim Vincentius Bellunenſis Ariſtotelis teſtimonio Paſſere aliquanto maiorem, coloris partim flaui, partim cærulei eſſe, roſtrumq; habere longum ad flauum vergens ſcripſerit, nihil tamen tale apud Philoſophum legitur, nec apud quemuis quod noui, alium.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

CInnamulgus auis equidem peregrina eſt, atq; hactenus nobis incognita, ita vt ad certũ auium genus referre non potuerimus; quia tamen ex Herodoti verbis carnibus veſci colligimus, itaque vel ad rapacium, vel Coruinum genus reducendam arbitramur. Vnde profectò Phœnix minimè eſſe poterit; ſiquidem Ariſtoteles grauiſſimus & veridicus author nunquam nobis nugas pro veris obtrudit, vt hîc ſaltem facere conatur Bellonius, qui quàm bene etiam concludat Rhyntacem eſſe prorſus non capio, neque vllum uideo tantæ audaciæ fulcrum. Nec Manucodiata denique fuerit, nam hæc pedibus caret, quod cùm in omnibus Auibus Ariſtoteles diſertè negauit, Cinnamomum apodem dicere minimè potuit.

LOCVS.

Auis Arabiæ.

ANtiqui fermè omnes, atque ipſe etiam Ariſtoteles Cinnamulgum in Arabia degere ſcripſerunt: unde Solinus auem Arabiæ, illam nuncupabat. Dionyſius Afer, ubi Cinnamomi laudes proſequitur, ex inſulis inhabitatis ab Auibus eiuſdem nominis id afferri quidem, ſed terram quæ id ferat, ignorari unà cum Herodoto memorat. Poſſit tamen conijci inſulas illas prope mare rubrum eſſe, quod inter Africam eſt, & Taprobanem inſulam. Contrà [a] Albertus Cinnamulgũ in Aethiopia ex nobiliori cinnamomo nidum texere, auemq; ſimul cum interraneis ſuis non euiſceratam propter aromaticum eorum quibus nutritur, odorem comedi ſcribit, ſed ſine ullo authore. Nos apud Cteſiam referente [b] Plutarcho Rhyntacem apud

[a] Lib.23.de Animal.
[b] In vita Artaxer.

cem apud

cem apud Perſas naſci, in qua nihil excrementi inueniatur, ſed interna omnia adipe plena eſſe ſuo loco diximus. Cum hac Cinnamulgum Albertus, eiuſq; in hoc fortè æmulus Bellonius cõfundunt, cùm tamen de Cinnamomo id veteres minimè ſcripſerint. Idẽ [c] Albertus locũ Ariſtotelis de Alcyone traducens, eam auem minus benè cum Cinnamulgo confundit, ut & alij eum ſequuti ineptiſſimi ſcriptores.

[c] L. 9. Hiſt. cap. 14.

NIDVS.

De uolatu, moribus, generatione, nihil prorſus memoriæ proditum reperitur: niſi quòd nidum ex præſtantiſſimi, odoratiſſimiq; aromatis, cinnamomi inquam ſurculis extrueret: uerùm de nidi loco, & quomodo cinnamomum id colligatur, qui id tradiderunt autores quàm maximè diſſentiunt. Ariſtoteles enim in excelſis arboribus, & arborum ramis nidificare dixit. Huic Solinus aſtipulatur, & in excellentiſſimis lucis nidulari, & nidum propter ramorum altitudinem & fragilitatem hominibus inacceſſum eſſe de ſuo addidit. Contrà Herodotus in præruptis montium extruere nidum prodidit: cuius uerba, ut quantum Ariſtotelis doctrinæ aduerſentur, lector uideat, apponere libuit; *Cinnamomum*, inquit, *Arabes mirabilius, quàm ibus aut Caſiam legunt, nam aut quomodo, aut qua in terra illud gignatur nequeunt dicere: niſi quod probabili ratione vtuntur, quod quidam volunt id gigni in his regionibus, vbi Dionyſius educatus eſt, & ipſas cinnamomi feſtucas afferri à grandibus quibuſdam auibus ad nidos è luto constructos in præruptis montium & homini inacceſſis. Contra quas hoc Arabes excogitarunt: boum, aſinorumq; defunctorum, & aliorum iumentorum membra minutatim conciſa, in ea loca portant, & vbi iuxta nidos poſuère, procul abſcedunt. Ad hac fruſta delapſa volucres, ad nidum ſuum carnem comportant; cui ſuſtinenda impares nidi ad terram diſciſſi labuntur; tunc Arabes ad colligendos eos accedunt.* Hæc ille. Quæ ſanè uerba [a] Plinius planè peruertit, dum priuatim illum id de Phœnicis nido intellexiſſe, & plumbatis ſagittis decuti ſcribit, hoc ſcilicet de ſuo addens, ut aliàs etiam diximus. Quodſi uerò quiſpiam Plinium id ab Ariſtot. qui pariter ita ex arboribus peti, & deſtrui nidum dixit, mutuatum fuiſſe obijciat, is tamen Ariſtotelem minimè de Phœnice dixiſſe id crediderit. Nunquid uerò Herodotus & Ariſtoteles de eadem aue intellexerint, etſi id audacter non affirmem, non tamen omninò negauerim. Etenim fieri poteſt, ut utroque modo cinnamomum decutiatur, auiſq; tam in arboribus, quàm in præruptis montibus nidificet: ſiquidem id etiam de multis rapacibus uerificatur. Neque uerò etiam iſtæc mihi fabulas ſapere uidentur, etſi falſa omnia ſibi hoc unico argumento nixus Plinius, quoniam in Arabia cinnamomum non reperiatur, uideri dicat, eumq; fortè ſequutus Aelianus: *Eorum*, inquiens, *quæ nunc adferuntur, fides, ſi mereantur eam, ſiue minus, penes Indos eſto, quibus authoribus hæc ad nos fama demanauit: quanquam & Nicomachi filius Cinamomi auis ſuauiſſimo illi aromati cognominis meminit. Hanc Indi ad ſe eodem vocatum nomine cinnamomum aroma adferre aiunt: vbi verò aut quomodo id proueniat, hominum noſſe neminem.* Hactenus ille.

Herodotus ab Ariſtot. diſſentit.

Arabes quõ Cinnamomum colligant.

[a] L. 12. c. 19

HIEROGLYPHICVM.

AEgyptij aromatarium, aut quempiam ab aromatum mercimonijs diteſcentem ſignificaturi, Cinnamulgum pingebant, quod hæc auis, ut oſtendimus, ex illo aromate nidum ſibi texat.

Aromatarij typus.

DE PICIS MARTIIS. Cap. XXX.

IAm tandem ad inſtitutum à nobis ordinem, à quo digreſſi ſumus, reuertimur & ad Picos accedimus, quorum hiſtoriam ſubinde poſt Picas promiſimus, quoniam & illos humano ſermoni aſſuefactos aliquando legamus, tùm uerò maximè quòd roſtro ſint duriſſimo & robuſtiſſimo.

ÆQVIVOCA.

PIcus [a] Ariſtophani Attica & Dorica lingua πελεκᾶς, communi uerò πελεκὰν appellatur παρὰ τὸ πελεκᾶν τὰ ξύλα hoc eſt, à pertorandis lignis: quod præter Picos Chamæleonti quadrupedi etiam competit, quòd & ipſe arbores, animalculorum ſub earum corticibus latitantium cauſa, roſtro pertundat; Idem de alio quodam animali prodidit [a] Petrus Martyr, cui admirandum roſtri formam tribuit, utpotè quod dodrantalis magnitudinis, & acutum eſſe ait, & oris loco in cuſpide foramen habere, per quam linguam longiſſimam in cubilia formicarum protrudat. Præterea πελεκὰν Ariſtoteli non Picus eſt, ſed Platea, ut [b] Plinius

[a] In Auib.
Chamæleõ quadrupes.
[a] Hiſt. Ind. c. 7. dec. 8.
[b] 9. Hiſt. c. 10.
Pelecan Ariſtotelis.

& Gaza

& Gaza interpretantur, uel ut Cicero, Platealis: Ne quis tamen πελεκᾶν Ariſtoteli, & Ariſtophani eandem auem ſignificare exiſtimet, itaque huius uerba aſcribere operæpretium eſt, quæ ſic habent ὄρνιθες ἦσαν τέκτονες σοφώτατοι πελεκᾶντες, οἳ τοῖς ῥύγχεσιν ἀπεπελέκησαν τὰς πύλας, ἦν δ' ὁ κτύπος αὐτῶν πελεκάντων ὥσπερ ἐν ναυπηγίῳ, ubi pro πελεκάντων ſcribēdum haud dubio πελεκώντων, ut ſit participium à πελεκάω. Andreas Diuus Ariſtophanis interpres ad Græcam uocem alludens pelecantes tranſtulit. Verba ad uerbum tranſlata ita ſonant eo interprete: *Aues erant ſapientiſſimi pelecantes. qui roſtris dolauerunt ianuas: erat autem ſtrepitus ipſorum pelecantium tanquam in nauis fractione.* Quodſi tamen quiſpiam pertinacius, quàm ueriùs de quauis aue roſtro contendente intelligendum Ariſtophanem aſſeueret: Heſychij & Suidæ tamen uerbis, quæ noſtræ opinioni ceu calculum addunt, uelit, nolit, acquieſcere cogitur. Ille enim ſic ſcribit, πελεκᾶν ὄρνεον τὸ κολάπτον καὶ τρυπῶν τὰ δένδρα, hoc eſt, *Pelecan auis excauans, & perforans arbores*. Hic ita habet, εἶδος ὀρνέου τρυπῶν τὰ δένδρα, ἀφ' οὗ καὶ δενδροκολάπτης καλεῖται; id eſt, *ſpecies auis perforans arbores, à quo etiam arborum perforator dicitur.*

Gryphes pici dicti.

Porrò Romani Picos etiam uocabant, quas Græci Gryphas, belluas fabuloſas quadrupedes, auritasq́; uiſu & forma terribiles, corpore leonino, roſtro, alis, pedibus Aquilinis, de quibus ſuo loco abundè dictum fuit, ad quem lectorem remitto.

Pic⁹ cur in Auem cam mutat⁹ fingatur.

Picus etiam, Rex Latinorum, Saturni filius, Fauni pater, Latini auus, auguriorum peritiſſimus dictus fuit, qui à Circe adamatus, cùm ſpreto eius coniugio, Canentem Nympham duxiſſet uxorem, ab irata Dea, uirga percuſſus in auem ſui nominis mutatus fertur: Quæ ſanè fabula Picum auem ab illo primum in auſpicium adhibitam fuiſſe ſignificat: Meminit eius Pici [c] Ouidius:

[c] *Metam. 13.*

Picus in Auſonijs proles Saturnia terris, &c.

Et [d] Vergilius:

[d] *Aeneid. 7.*

Picus equûm domitor, quem capta cupidine coniux
Aurea percuſſum virga, verſumq́; venenis
Fecit auem Circe, ſparſitq́; coloribus alas.

Iupiter picus dictus.

Picum (πῖκον) Iouem quendam etiam dictum fuiſſe legimus, qui Occidentis imperio Mercurio filio tradito poſt uitam annorum centum & uiginti obijt, & corpus in Creta inſula humari uoluit, cum tali inſcriptione HIC CONDITVR DEFVNCTVS PICVS IVPITER. Suidas plurimos huiuſce ſepulchri in ſcriptis ſuis meminiſſe tradit.

Picumnus. In Theogonia.

Picumnus denique non pro Pico tãtùm, ſed pro Pica etiam ſumitur; & Picumnus is Deus dicebatur, qui in ſacris Romanis adhibebatur, cuius meminit Aemilius Macer:

Et nunc agreſtes inter Picumnus habetur.

SYNONIMA.

[a] *In Hiſtor. Animal.*

[b] *In comment. ab Ariſt.*

NOmenclaturæ, quas hîc modo damus, Picis Martijs omnibus conueniunt. Pro Hebraica uoce אנפה anapha nonnulli Picum interpretantur, [a] Auicennæ interpres pro Pico alibi Bleſchiat habet: & alia quædam barbarie plena nomina apud [b] Albertum leguntur; *inuenitur*, inquit, *genus unum Dura ſiue Pice, quod vocatur Koduron Græcè, quod quidam vocant Kafrabcos Cyboleth: ſub quo etiam comprehenditur aliud genus, quod vocatur Robo℥, quod maximè perferat ligna*. Græci uocabulo generico Picũ Δρυοκολάπτην appellant, quãuis tamen Ariſtophanes alibi δρυοκολάπτην triſyllaba uoce, atque alibi δρυκολάπτην per υ in ſecunda dixerit. Heſychio etiam δρυοκόλαψ dicitur ἀπὸ τοῦ κολάπτειν δρῦς, hoc eſt, à pertundendo arbores, Δρῦς enim non ſemper ſimpliciter quercum Græcis ſignificat, ſed lata ſignificatione pro quauis arbore accipitur: quare etiam δενδροκολάπτης, ξυλοκόπος & δρυοκόπος Ariſtoteli uocatur. Gaza pro δρυοκόπῳ Roboriſecum uertit, atque ita pariter ξυλοκόπος ligniſecus traduci poteſt. Nam & ξυλοκόπος dicitur is, qui ligna cædit, quem nos un reſtelatore dicimus. Δρυτόμος apud Ariſtophanem in eadem ſignificatione legitur; & κολιὸς à Miletio etiam Picus appellatur ἀπὸ τοῦ κολάψαι τὸ μέρος τὸ πληττομένον, id eſt, à quatiendo illud quod percutitur: à Græcis recentioribus κηπουρικις.

Δρυς quid Græcis.

Latini Picum ſimpliciter, uel cognomento addito Picum Martium dicunt, quoniam Marti ſacra auis haberetur. Feſtus à Pico Aboriginum quibuſdam dictam putari ſcribit, [e] Iſidorus à Pico Saturni filio, qui idem cum illo eſt, & Pico primùm in auſpicijs uſus. Plinius nunquam ſimpliciter Picum, ſed uel Picum arborarium, uel arbores cauantem nominauit. Ornithologus inquirendum proponit, nunquid Picus à roſtro dici poſſit: quoniam, inquit Toloſani roſtrum olim uocabãt beccum: unde Beccaſſę, hoc eſt, Gallinagini apud Gallos nomen inditum eſt. Nos

[e] *L. 12. Origen. c. 7.*

Picus an à roſtro dictus.

eſt. Nos quoque patria voce roſtrum quidem beccum vocamus; verùm nunquid ab eo Picus, quaſi beccus dici queat, alij iudicent. Ego potiùs à Flandrorum picken, quod eſt, roſtro tundere, nomen auis dimanaſſe crediderim; Siquidem verbum illud proximè cùm ad nomen, tùm ad naturam auis accedit. Vt verò poëtæ Martem Mauortem, ita etiam Picum Mauortium, & alitem Mauortiam nuncupant: vnde Mantuanus:

Turmatim campos volucris Mauortia Picus.

Itali omne Picorum genus Pico vocant, ſeu Picchio, Hiſpani, ſi benè memini, Bequebo, Galli Pic, Pimar, Pinnar, Picu Mart, & Beſchebos à pungendis ſcilicet arboribus: Germani Specht, quæ vox cum σπιλατος (ſic Picum Heſychius nuncupat) ſimilitudinem habere videri poteſt. Belgis appellatur een Spicht, Northmannis Eſpec, Anglis Aſpecht, vel à Vuodpecker, vel Raynbyrde: In Carinthia Baumhecker, Polonis Dzieziol, Turcis Sægarieieck.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

A[a]Riſtoteles tria Picorum genera recenſet; vnum Merula minus, cui rubidæ aliquid plumæ inſit: alterum ea maius: tertium non multò minus, quàm Gallina. Mihi præter iſtæc, bina item alia genera obſeruata ſunt, quæ pòſt etiã illis adijciam. Differunt verò omnia corporis magnitudine potiſſimùm & colore. Multi præterea ſcriptores alias aues Picos vocantes, eas velut illorũ genera faciunt: atque in primis Albertus, *Picus*, inquit, *alius marinus eſt, alius ſylueſtris; vterque cauat cortices arborum, papulum ſubeſſe ſperans.* Quo loco Ornithologus Picum illum, quem marinum vocat, non eſſe aliam auem, quàm Alcyonem rectè meo iudicio iudicaret, ſi & ille arbores pertunderet, quod non credo, quare aliam eſſe, omnino ſtatuendum eſt. Idem [b] Albertus, vbi Tetrix quædam auis Ariſtoteli vocatur, quam Athenienſes Vragen vocant, ſic habet: *Radoryz ſpecies quædam Picorum eſt, ferè ſimilis Turdo*, quod approbari neutiquam poteſt. Rurſus vbi Ariſtotelis aliam auem Glottin appellat, *linguamq; prælongam exercere* tradit, *apud ſuos Picum linguoſum dici, & linguam cæteris Picis longiorem habere, & rarò & niſi in receſſibus magnarum & veterum ſyluarum inueniri ſcribit.* Ego verò neque Picum hoc nomine agnoſco vllum, neque etiam Glottidem omnino Picorum generi, ſed Gallinularum paluſtrium potiùs annumerem. In eundem errorem Niphus incidit, qui Glottin Lingulacam eſſe vult, & Picum Tocciolum vulgò dici aſſeuerat, qui formicas & vermes oblonga ſua lingua extrahit. Heſychius & Varinus [c] Ariſtophani quandam auem Dryopem nominari, & à Dryocolapte diuerſam eſſe ſcribunt, ſed quæ ſit, ab eius Scholiaſte non explicari. Dryopes verò populi ſunt teſte Suida circa Pythonem. Iidem alibi quoddam Pici genus eſſe tradunt, quod γραύγος dicatur: cùm tamen alijs κραύγος neutro genere auem eſſe dicant quandam nomine eius non expreſſo: quodſi verò nomen id Pico conuenire poteſt: ego à Belgarum crauvven, hoc eſt, ſcalpere deductum id eſſe crediderim, quod verbum iiſdem ſcandere, quod Picorum proprium eſt, ſignificat. Porrò Cardanus auiũ quoddam genus piſcoſum dici, inquit, roſtri & corporis magnitudine celebre, quod in Occidentali India Alcatrax dicatur, cinerea croceauè pluma deſtinctum, roſtro duorum palmorũ in acutùm tendente, cùm tamen roſtrum tum Ciconiæ, tùm Gruis parum ab hac magnitudine abſit. Verùm ex hiſce quæ dicta ſunt, Picoſum, non piſcoſum legendum cum Ornithologo exiſtimem, etſi tamen cum tanta roſtri longitudine Picum nunquam obſeruauerim: Idem etiam quandam ait aliam auem Picutum dici, cui roſtrum toto corpore maius ſit, corpus verò Coturnice paulò maius; rurſus roſtrum, vbi capiti iungitur, latum eſſe tribus digitis, aduncum, quo terebrat arbores, atque ibi à caudatis ſimijs arte ac roſtro, quanquam puſillum ſe tueri pulchrè. Illud denique in illo mirum eſſe, quod linguæ loco pennam habeat, ſecus ac in reliquo volucrum genere: ſibulare vehementer, & in eadem terra ali, qua Alcatraz. Verũm nunquid monſtruoſa iſtæc auis Picis ſit annumeranda, lectori diiudicandum propono, ego nullam in ea cum Picis ſimilitudinem reperio, neque etiam uideo, quomodo roſtro, quod recuruum eſſe ait, arbores terebrare queat. Id enim Picis neutiquam reſpondet, quibus ad obeundam eãdem actionem longiuſculum quidem, ſed rectum admodum natura largita eſt.

[a] L.9. Hiſt. cap.9.
Picus Marinus Alberti quę Auis.
Alcyon.
Tetrix.
[b] L.5. de gener. c.6.
Vrage.
Glottis.
Niphi error.
[c] In Auib.
Dryopes populi.
Craugus.
Piſcoſæ aues Cardano quæ.
Alcatraz.
Picutus.

FORMA. DESCRIPTIO.

PIcis omnibus cùm non eadem ſit corporis magnitudo, vt antè dictum eſt, itaq; ea ex peculiari quorumcunque deſcriptione petenda eſt. Omnes tamen in hoc conueniunt, vt roſtrum habeant rectum, durum, rotundum & robuſtum, ad perforandas arbores admodum accommodum. Lingua etiam teſte [a] Ariſtotele omnibus πλατεῖα καὶ μεγάλη, hoc eſt, latiuſ-

[a] Lib.9. Hiſtor. c.9.

eſt, latiuſcula,& maiuſcula,ſeu potiùs, vt vetus quidam interpres tranſtulit, lata & longa. Nos longam quidem in omnibus, & in Torquilla etiam, & ad occiput vſque extendi,& ſuper totum capitis verticem ceu in glomum conuolui obſeruauimus, adeo vt cùm exeritur, tanquam è multis inuolucris in longum admodum extendatur: latam verò minimè: quinimo contrà acutiſſimam, & in extremitate quodammodo cartilagineam, ad lancinandos vermiculos, in quos per foramen roſtro primò pertebratũ immittit, perquã idoneam: vnde Albertus: *quædam*, inquit, *aues linguam habent compoſitam: poſterius ex carne, antè ex cornu acutiſſimo, ſicut Picusniger, qui infigit linguam in lignum, & pungendo extrahit vermes*, ſed quod nigro ſoli ille attribuit, id cæteris etiã commune eſt. Nos linguæ anatomen adiecimus, vt res legentibus dilucidior euaderet, in qua miram quoq; muſculorum eam mouentium diſpoſitionem habes.

Figura hæc oſtẽdit internam & inferiorem ſurſum verſam capitis Pici viridis diſpoſitionem.

AA. Vniuerſum roſtrum.
B. Lingua exerta.
C. Baſis linguæ.
D. Trachea.
EE. Portiones carneę in roſtrum deſinentes inferius.
FF. Portiones durę ſi dem imitantes.
GG. Muſculi recti ab interna thoracis parte enati ad linguam deſinentes.
HH. Muſculi tracheæ arteriæ circumuoluti ad baſim linguę venientes.
I. Reuolutio ad inſtar faſciæ.

A. Muſculorum linguam mouentium ortus.
B. Monſtrat quomodo ſuperius per caput feruntur ijdem muſculi.

Crura item omnibus breuiuſcula ſunt teſte Philoſopho, at admodũ robuſta: Digiti pedum bini antè,& totidem retrò, quod ſolis ipſis, ſi quaſdam nocturnas, Pſittacos,& Iynga excipias,

Albertus peculiare eſſe ſcribit: cùm tamen Picus cinereus ſeu Sitta, & qui ipſi Oriolus, Plinio Picus nidum ſuſpendens dicitur, necnon & Picus muralis digitos cæterarum auium more, ternos ſcilicet antè, vnum verò pro calce obtineant. Talem autem digitorum diſpoſitionem ſagaciſſima rerum natura Picis conceſſit, quòd arborum ſcanſioni admodum eſſet idonea: ſunt uerò digiti ualdè coniuncti, vt arborem, quam ſcandunt, firmius apprehendant; quare *vngues etiam*, vt Ariſtotelis verbis vtar, *habent vncos, commodiores, quàm Monedula ad tutiorem arborum repetationem; his enim affixis aſcendunt*. Caudam denique admodum rigidam & duriuſculam in Picis omnibus obſeruaui, & pennas eius in extremitatibus ſuis fermè nudas, quibus haud aliter, quàm pedibus inter rependum innituntur. Cauda.

LOCVS.

IN arboribus plerumque degunt, & in quibuſuis ferè regionibus reperiuntur; rari tamen, ut audio, in Belgio, & priuatim in Hollandia. Italia omnia ſemper Picorum genera alit præter maximum, quem nunquam mihi conſpicere licuit. Mirum itaque quod ſcribit [a] Plinius *in Tarentino agro negari Picos*. [a] *Lib. 10. cap. 29.*

VICTVS.

PIci omnes vermibus (σκώληξι) veſcuntur, vnde Dryocolaptes Græcis, vt diximus, appellantur, quòd τὰς δρῦς, id eſt, arbores tundant, *quarum percuſſi corticis ſono pabulum ſubeſſe intelligunt*, vt ait [a] Plinius, è ſono nimirũ cõiectura de ſoliditate facta. Vermes enim partibus non ſolidis ferè inſunt. Cùm verò eos venentur, *tam vehementer, arbores excauare dixit* [b] Ariſtoteles, *vt ipſas ſternant*. Imò verò admirandum hoc de quodam Pico tradit, *quod iam miteſcens amygdalum, quod rimæ inſeruerat, vt fixum conſtanter ictum reciperet, tertio ictu perterebrauerit, & nucleum ederit*. Cuius rei etiam Albertus oculatam fidem exhibet: poſuiſſe ſeſe dicens amygdalum in foramine, quod Picus fecerat, idque mox redeuntem Picam ſe inſpiciente perforaſſe, & fracto oſſe nucleum ei in cibum ceſſiſſe. Vnde quis præter uermes fructibus Picos veſci exiſtimet, cùm tamen longè aliter ſeſe res habeat. Non enim amygdali nucleum in cibum illi ueniſſe ſtatuendum eſt, etſi id Albertus, atque ipſemet Ariſtoteles crediderunt, uerùm præ nimia auiditate nucleum illum abſtuliſſe, uermes, quibus auidiſſimè ſemper inhiat, ſub illo latitare credentem. Vermium autem nomine inſecta intelligo exigua, qualia ſunt formicæ, culices, & vermiculi illi, qui ſub lignorum corticibus, atque in medulla ipſorum latitant, quos coſſos vocant. Vermis enim omnibus id genus inſectis commune nomen eſt, quamuis Lumbrici terræ id præcipuè ſibi uendicent. Vbi verò Ariſtoteles vermium & culicum cauſa, quercus tundere dixit; Gaza pro σκνῖπας culices tranſtulit. Nos formicis etiam exerta lingua, ac ſecundum arborum truncos exporrecta ceu in ueru infigere obſeruauimus.

[a] *Lib. 10. cap. 29.*
[b] *L. 9. Hi. cap. 9.*
Vermis q̃d

NIDVS.

ALBERTVS Picos omnes in cauis arborum nidulari ait: quod ante eum Plinius prodidit, ſed quod ſolos inter cæteras aues pullos in iis educet, vt hic vult, verum nõ eſt, nam & Vpupam id facere [a] Ariſtoles teſtatur. Eligunt verò Pici eodem [b] Ariſtotele teſte inter alias arbores oleas, in quibus nidum extruant: ſed id rurſus Albertus Pico maximo nigro priuatim tribuit. Locũ, in quo nidulaturi ſunt, in arboribus ipſi excauare dicuntur, & tanto artificio nidũ extruere, vt ligna illa, è quibus inter ſe conſertis conſtat, manibus faciliùs ſeparentur, quàm ferro diſſecentur, vti in pinea nuce vſu venire etiam videmus. In huius nidi artificium incidens D. Conſalis Ponce de Leon Hiſpalenſis interpres, & Scholiaſta Sancti Epiphanij. Ego, inquit, dum hæc ſcribo (ſcribit autem ad caput Sancti Epiphanij de Pico) in horto ædium Magnifici Alphonſi Ciaconis Dominicani uiri optimi, & doctiſſimi, quos ille in Pincio habet, Mediceis hortis contiguas, ferè quotidie Picum uideo, in proceriſſima pinu nidum excauantem induſtriè, & affabrè, ut uel admoto circino rotũdius reddi foramen à perfectiſſimo Geometra vix poſſit. Quod uerò ad Ciaconis potiſſimum domum auicula confugeret, id etiam inter ἀκουσμάτα θαυμάσια, recenſendum à Phyſiologis: quippe non aliud eſt hiſce naturæ miraculis anguſtius in urbe delubrum, non certius aſylum. Hæc ille. Pullos ſeptem uel octo educant, quos *exire ex ouo à cauda* Hylas, referente Plinio, tradidit, *quoniam pondere capitum peruerſa oua poſteriorem partem corporum fouendam matri applicent*. Solus uerò Oriolus inter cæteros non in cauis arborum nidificat, ſed nidum ex ramis arborum ſuſpendit.

[a] *Lib. 6. Hiſtor. c. 1.*
[b] *L. 9. Hiſt. cap. 9.*
Nidi Picorum artificium.
Orioli nidus.

GRESSVS.

GRESSVS. INCESSVS.

ª Lib. 23. de Anim.

ALBERTVS ª *Picos nũquam conſidere in ſaxis* aſſerit, *ne aciem vnguium obtundãt.* Quod etſi omnino nolim inficiari, quoniam reuera vnguium acie ad rependum more felium maximoperè indigent, vereor, vt quod Aquilis, nonnullisq; alijs rapacibus Ariſtoteles aſcripſit, id ad Picos ille tranſtulerit. Non me latet interim ipſummet Ariſtotelẽ etiam dixiſſe *Picos nunquam humi conſiſtere.* Cuius rei, ſi mihi aſſignanda foret ratio, vtroq; pede in Alberti ſentẽtiã irẽ: Illa enim ipſa hoc dictare videtur, vt quibus ad vitæ ſuæ munera obeunda vnguium maxima ſit neceſſitas, eorum etiam maximam curam gerant. *Scandunt* enim teſte Philoſopho *per arbores omnibus modis, καταπρηνεῖ ἀσκαλαβῶται, καὶ ὕπτιον, καὶ ἐπὶ τὴν γαστέρα*, hoc eſt, vt Gaza & Hermolaus interpretãtur, *vel reſupini more ſtellionum, vel in ventrẽ ingrediuntur.* ᵇ Plinius *ἀσκαλαβῶτας feles* tranſtulit: *Pici*, inquiens, *arborum excauatores ſcandunt in ſubrectum felium modo, illi verò & ſupini*: nimirum non modo ſurſum per arborem reptando, ſed deorſum etiam, & ſub ipſis ramis pedibus & ventre ſurſum, tergo deorſum terram verſus conuerſo; id enim *ὕπτιον* apud Ariſtotelem dicere videtur, & per exegeſin etiam in ventrem. Niphus longè aliter ingredi Picos tradit. Nam ita dictionem reſupinè apud Ariſtotelem exponit, vt ſit humeris & pedibus ſimiliter iuxta poſitis ad arborem; roſtro verò & pectore ad contrarium arboris conuerſis aſcendere: qui ſanè aſcenſus antè tradito, ſi modo verè loquitur, difficilior, & mirabilior fuerit.

ᵇ L. 10. c. 18

INGENIVM.

ª Exercit. 237.
ᵇ Lib. 23. de Animal.

PICOS humano ſermoni aſueſcere ª Iulius Scaliger inuectus in Cardanum, quod hos, vbi de auium humana verba imitantium docilitate agit, omiſerit, affirmat, ſed minus aptè & rariora & pauciora quàm Picam reddere. ᵇ Albertus verò cùm Picum perfectè aliquando loqui ſcribit, & Martialem, vbi ait, *Parua loquax volucris* &c. teſtem citat, quod ad Picam referre debebat, non leui errore ad Picum tranſtulit.

AVGVRIA.

Picus Feronius quis.

FESTVS Picos inter præpetes & Oſcines, & alibi inter Oſcines duntaxat enumerat. *Pica aut Martius*, inquit, *Ferroniusq; & Parra, & in Oſcinibus & in Alitibus habentur*. vbi legendum eſt Picus autem Martius &c. verùm quis Picus ille Ferronius ſit, nuſquam hactenus legi: niſi fortè ita dici poſſit Picus ille maximus totus niger à furuo colore quaſi furuonius, vt Iacobus Dalechampius exiſtimauit: ſed tunc Furuonius etiam ibi legendum foret. Vt vt eſt, alij iudi-

ª L. 10. c. 18 cent; mihi Dalechampij coniectura minimè diſplicet. Erant autem Pici, vt ª Plinij verbis vtar, *in auſpicijs magni*, &, vt paulò poſt idem ait, *principales Latio in augurijs, à rege, qui ijs nomen dedit.*

Picus cur in auẽ mutatus.

Et Seruius Picum Regem à poëtis in eiuſmodi nominis auem transformatum fingi ideo credit, quòd augur fuiſſet, & talem auem domi habuiſſet, per quam futura cognoſceret, quod Pontificiales libri indicant. De euentu verò auſpiciorum per Picos inter authores non bene conuenit: Siquidem ᵇ Alexander ab Alexandro Picum & Luſciniam efficaci auſpicio habitos, proſperaq; ſemper, & felicia portendiſſe aſſerit, ſi potiſſimùm à ſiniſtra augurium feciſſet. Et Strabo author eſt Picenſes, qui & Piceni dicuntur (ſunt autem populi in quinta regione Italiæ ad mare Adriaticum, & eorum regio Picenum appellatur, vulgò Marca Anconitana) à felici Pici Martij omine, quòd in vexillis eorum è Sabinis (à quibus originem traxerunt) Aſculum commigrantium inſediſſet, appellatos fuiſſe. Alij contrà infelix Picorum augurium crediderunt, & ᶜ Horatius in primis, vbi ait:

ᵇ L. 5. Gen. dier. c. 13.
Picẽſes vnde dicti.
ᶜ L. 3. Car. Ode. 27.

Teq; nec laeuus vetet ire Picus,
Nec vaga Cornix.

ᵈ In Aſinaria.

Et ᵈ Plautus infauſtum ex eiſdem auſpicium captat:

Impetritum, inquit, *inauguratum eſt, quouis admittunt aues*
Picus, Cornix eſt ab laua; Coruus, Parra ab dextera
Conſuadent: certum herculè eſt veſtram conſequi ſententiam,
Sed quid hoc, quod Picus vlmum tundit? non temerarium eſt.
Certè herclè ego quantum ex augurio auſpicij intelligo,
Aut mihi in mundo ſunt virgæ, aut Atrienſi Sauriæ.

In

In hac quoque ſignificatione hoſce verſus apud doctiſſimum quendam noſtri ęui poëtam me legiſſe memini;

Tam Martius Picumnus, vt cauum nidum
In roboretis excauauit abrepens
Vagina emittens de plicatili linguam,
Cantauit oſcen carmen impijs lanum
Effatus augur curioſior templum
Suſpendioſum adiudicat neci ſcribam.

[a] Plinius Picum in capite L. Tuberonis, in foro iura pro tribunali reddentis, ita placidè ſediſſe memorat, vt manu apprehenderetur: reſpondiſſeq; vatem exitium imperio portendi, ſi dimitteretur; at ſi exanimaretur, prætori; & illum auem protinus concerpſiſſe; neque multò pòſt impleuiſſe augurium. Idem Valerius Maximus, ſed de Cælio Pontio, pariter tamen prætore memorat, & ſimul cum quadraginta alijs Cælijs interijſſe ſcribit.

[a] *L. 10. c. 18*
L. Tuberonis mors.
Cæliorum mors.

PRÆSAGIA.

PICVS Martius veteribus pluuiæ auis dictus eſt, quia ſcilicet certiſſimũ illius præſagium haberetur. Prẹſagire verò pluuiam credebatur ex vocis ſono, cùm nempe validiùs, quàm ſoleret, ſtridere obſeruabatur.

Pluuię præſagium.

MYSTICA.

MARTI bellorum præſidi Picum conſacrabat, atque immolabat ſtolida gentilitas, uel quoniam milites ad bellum ituri hac aue in auſpicijs vterentur; vel quia auis ſit robuſta & animoſa, & tanto roſtri robore valẽs, ut arbores etiam ſubuertat; uel fortaſſis propter antiquiſſimum Martis oraculum, in cuius ſacra quercu Picus inſidebat: ita enim pro Columba, ut alij uolunt, legendum arbitror. Id verò oraculum Dionyſius Halicarnaſſæus in Tiara, quæ Matiena dicitur, fuiſſe ſcribit, non diſſimile Dodonæo oraculo in fabulis item celebrato, niſi quòd hic in ſacra quercu Picus non ſederet. Fuit verò Picus à Latinis ſummo ſemper cultu & honore habitus, vt [a] Plutarchus refert, quòd Romulo & Remo infantibus expoſitis lupam dicerent vbera præbuiſſe, Picumq; etiam acceſſiſſe, qui ſimul pueros enutriret, cuſtodiretq;, quare & Lupa Marti quoque ſacra creditur: Meminit eiuſdem fabulæ [b] Ouidius:

Lacte quis infantes neſcit creuiſſe ferino?
Et Picum expoſitis ſæpe tuliſſe cibos?

Hinc quoque idem [c] Plutarchus alibi ita inquirit: *quid eſt,* inquit, *quod Latini Picum colant, & omnes ab hac aue mirum in modum abſtinent? An quia Picum (τον πικον) dicunt Pharmacis mulieris in ſui nominis Auem mutatum oracula reddere, & vaticinari interrogantibus? An hoc fabuloſum & fide indignum eſt; veriſimilior verò fabula, qua Romulum & Remum infantes expoſitos narrat non à lupa ſolùm lactatos eſſe, ſed etiam à Pico aduolante paſtos? nam quoque in locis nemoroſis circa montes, vbicunq; Picus apparet, ibi etiam Lupus, vt Nigidius ſcribit, ſiue potiùs quòd vt alia auium alijs Dij, ita hac Marti ſit ſacra* &c.

Picus cur Marti ſacer.
Martis oraculum vbi.
Picus à Latinis cultus.
[a] *In Romulo.*
Lupa Marti ſacra.
[b] *Li. 3 Faſt.*
[c] *In quæſt. Rom. rer.*

MORALE.

PICVS, inquit S. Epiphanius interprete D. Conſali Ponte de Leon Hiſpalenſi, auis eſt varii coloris, quemadmodum & Diabolus verſipellis eſt, nemoris fruteta ingreditur, roſtroq; petit, aurem ijs admouens, quod ſi ſiderata inaniſuè arbor fuerit, illam excidit, atque exciſam occupat: verùm ſi ſolidam deprehenderit, intactam relinquens, auolat, atque aliam inuadit.

Non aliter Diabolus ſyluam, naturæ videlicet humanæ intrat, atque in arboribus inſidet; hominis inquam, cor ad inhoneſta traducens, ferit, atq; attentè obſeruat. Si itaq; hominem eſſe inualidum, atque excordem animaduertat, ipſum inuadit, & in eo nidum ſuum conſtruit. Quod ſi firmo integroq; eſſe corde ſentiat, fugit ſtatim, & ad alios accedit. Interpres ad hunc Epiphanij locum doctiſſimum hocce addidit ſcholium, nobis minimè prætereundum. [a] Ezechielus Aſſyriorum Regis interitum narrans, & ſimile quid euenturum Pharaoni Aegyptio prædicens, comparauit illum frondoſo ac procero Libani cedro, in cuius ramis nidos fecerunt omnia uolatilia cæli, & ſub cuius frondibus genuerunt omnes beſtię ſaltuum: vbi Hieronymus, vt & alij ſacri expoſitores, ſimili qua Epiphanius allegoria dæmones intelligit in reproborum cordibus quieſcentes: eadem phraſi referunt [b] Euangeliſtæ, proditoris Iudæ faci-

[a] *Cap. 31.*
[b] *Luc. 22. Io. 13.*

nus:intrauit (inquiunt) Satanas in Iudam. Sed Auguſtinus cum Epiphanio ſentit, & ideo in Iudæ cor diabolum intraſſe docet, quia vacuum & inane cor habebat.

MEDICA.

FABVLOSVS ac nugaciſſimus Kiranides à Pico aue ſi uel aſſata, vel elixa edatur, celerem ægris ſanitatem, inſigni ſanè priuilegio promittit, & incantatione (aliàs incarceratione additur, ut Ant. Mizaldus à quodã malefico accepit) ligatos ſoluere, dicere non eſt ueritus. Idem recentiores aliqui Picę aſcripſere, ſuo nempe vel impreſſorum lapſu, quibus facile fuit Picam pro Pico legere. Verùm uel huic, vel illi ſuperſtitioſè & falsò eiuſmodi uires attribuuntur. Scribit item oculos huiuſce auis geſtantibus viſum acuere, malim edentibus dixiſſet, ſiquidem quomodo ex amuleto uiſus acuatur, non ita facilè video. Roſtrum è collo ſuſpenſum, omnem dentium, vuulæ, & tonſillarum dolorem & cynanchen curare idem author eſt: quę omnia non ad docendum adduxi, ſed vt nihil prorſus præterijſſe videar; vnicuiq; ſemper ſuum de illis relinquens iudicium. Alij verò Picum cum ſale torrefactum ad intrinſecas ani eminentias applicant.

Oculi. Roſtrum.

VSVS IN CIBO.

PICOS antiquis in cibum ueniſſe nunquam legi: caro tamen eorũ, vt ex aucupibus intellexi, haud ingrata habetur. Bononiæ tota ferè hyeme & autumno in foro venduntur, quo ſcilicet tempore pinguiores ſunt, & à multis ad menſam expetũtur.

FABVLOSA.

a Met. 14.

OVIDIVS[a] Picum Regem Latinorum à Circe, quòd Canentem Nympham ſibi in connubio prætuliſſet, in auem ſui nominis mutatum fuiſſe ita ſcribit:

Ter innenom baculo tetigit, tria carmina dixit
Ille fugit, ſed ſe ſolito velocius ipſe
Currere miratus, pennas in corpore vidit,
Seq́, nouam ſubitò latis accedere ſyluis
Indignatus auem, duro fera robora roſtro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis
Purpureum chlamydis penna traxere colorem
Fibula quod fuerat, veſtemq́, momorderat aurum,
Pluma fit, & fuluo ceruix præcingitur auro,
Nec quicquam antiquum Pico, niſi nomina, reſtat.

Attingit obiter hanc eandem fabulam Hetruſcorum poetarum anteſignanus, his verſibus:

Nomando vn altro amante acerba e fera
Canente e Pico, vn già de noſtri regi
Hor vago augello, e chi di ſtato il moſſe
Laſciogl' il nome, e'l real manto, e i fregi.

Alij verò Picum Pomonam deperiſſe volunt.

ADMIRANDA. ANTIPATHIA.

a L.10.c.18
b Lib. 1. de Anim.c.45

PICVM Martium hoc maximè inditio quid diuini habere memorant, quoniam in quacunq; arbore nidificauerit, clauus vel cuneus, vel quicquid aliud fixum fuerit, diù hærere non poſſit, quinimo vbi ille inſederit, cum arboris crepitu decidat, vt Trebius referente[a] Plinio author eſt, qui Picũ admota quadam herba id præſtare atteſtatur: Verùm[b] Aelianus & Oppianus iſtæc longè aliter, & hunc ferè in modum recenſent: Picũ dicentes, vbi nidi ſui foramen lapide vel ligno à quodam obſtructum eſt, ex eo inſidias ſibi machinatas conijcere, herbamq; lapidi contrariam opponere; unde velut offenſus lapis, & vim herbæ non ferens, exiliat, Picoq; rurſus foramen aperiat: imo verò quod magis eſt, idem Oppianus, eiuſq; mendacium alioqui per ſe ſatis euidens ſequutus nugaciſſimus Kiranides tali herba, ſi quis eam norit, nullo negocio ianuarum ſeras reſolui poſſe arbitrantur. Quod ſi verum eſſet, furibus certè egregiam operam iſtęc herba præſtaret. Vt ut eſt, vel inſigni admodum auis cum cuneo, vel herbæ cum lapidę antipathię attribuẽdum eſt, vel potiùs, vt ego puto, ſpetioſiſſimum mendacium eſſe iudicandũ eſt, quare etiã iſtæc fabuloſis ſubiunxi. Sunt tamen, qui eam herbã Plinio teſte lunariam maiorem dici exiſtimant folijs ſampſuchi, cæruleis: creſcentem & decreſcentem cum luna. Sunt qui addant, radices eius & flores quoque coloris flaui eſſe: ſed *hæc*, inquit, *nobis incomperta ſunt*, *& nullo certo autho-*

Lunaria maior.

re

re nituntur. Vocat tamen alibi æthiopidem quandam herbam, cuius tractu, vt quidam Magi ſcripſerunt, clauſa omnia aperiantur. Nunquid verò iſtæc cùm Picorum herba eadem ſit, penes alios iudicium eſto. Ego neutram in rerum natura reperiri exiſtimem, ac omnia, quæ de ea ſcribunt, falſa quoque iudico. [c] Plinius præterea *roſtrum Pici ſecum habentes* (vtor modo illius verbis) *non feriri ab apibus* tradit, *etiamſi mella earum eximant*. Verùm nec iſtius certa ratio aſſignari poteſt, vti neque illius, quod ex [d] Theophraſto *glycyſidas* ait *noctu eſſe effodiendas, quoniam Pico Martio impetum in oculos faciente, interdiu periculoſum ſit*. Quid enim Pico cum apibus? quid inquam priuilegij apes Pico conceſſerint, vt roſtrum eius portantes ab alijs diſcernant & non feriant? Quid deniq; Pico cum glycyſida? cur eã tam ſtrenuè ab effodientibus defendit? An quia in illa aliquod remediũ pro nos latente ſuo affectu agnoſcat, ideoq; auferri illã ægrè ferat? An quia hæc ea herba ſit, quæ ſeſe ab hominum inſidijs, vt antè dictum, liberare dicitur? Glycyſidam verò alij pentorobon, alij pæoniam ab autoris nomine nuncupant. Atque iſtæc de Picis generatim dicta ſint, nunc ad quoſuis deſcribendos nos accingimus.

Aethiopis herba. [c] L. 28. c. 4. Glycyſidæ. [d] Lib. 25. c. 4. & lib. 27. cap. 10. Pẽtorobõ. Pæonia.

DE PICORVM SPECIEBVS, ET primùm, De Pico maximo. Cap. XXXI.

ETSI [a] Ariſtoteles Picum, quem modò primum in manibus deſcribendum aſſumpſimus, tertium mea quidem ſententia Picorum genus faciat; hic tamen, quòd alijs duobus ab eo deſcriptis longè maior ſit, primum ſibi locum merito iure uendicare videbatur.

[a] 9 H. c. 9.

SYNONIMA.

PICVM hunc Germanorum alij Craſphechtam (Kraeſpecht) hoc eſt, Cornicinum Picum uocant, quoniam ſcilicet Cornicem nigram cùm colore, tùm magnitudine etiam pænè æquet: alijs Holkrae, uel rectiùs Holtzkrae, id eſt, Cornix ſyluatica dicitur, quibuſdam perperam Holtzhu[e]n, hoc eſt, Gallina ſyluatica. Albertus apud ſuos Mogol dici aſſerit. [a] Georgius Agricola Holkrae ſcribit, & Coruũ interpretatur, cuius caput rubra macula inſigniatur, & Pyrrhocorax inde Græcis vocetur. Sed nos de Pyrrhocorace longè aliter ſentimus, ut ſuo loco uidere eſt, & hanc alitem Picum maximum nigrum appellamus. Itali Sgiaiam uocant: Hiſpani Bequebo, quod tamen nomen omnibus Picis commune eſt.

Craſpechta. Cornicinus Picus. Holtzkrae. Mogol. [a] L. de Animal. ſubterr. Sgiaia.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

A[a]RISTOTELES, ubi tria Picorum genera ſtatuit, tertium ex illis Gallina non multò minus eſſe ſcriptum reliquit. Et Albertus tria apud Germanos Picorum uariorum genera reperiri teſtatur, maius ſcilicet & minus, atq; item aliud maiori iſto maius: quod ſanè utriuſque authoris ultimum genus nullum aliud meo quidem iudicio fuerit, quàm Picus iſte maximus, cuius modò iconem exhibituri ſumus, idq; eò magis mihi certò perſuadeo, cùm & Ornithologum & Turnerum eiuſdem opinionis fuiſſe uideam, etſi tamen [b] Bellonius aliter ſentiat, Picum ſuum uiridem noſtrate uiridi maiorem pro illo obtrudens. Cæterùm Picus iſte maximus ab omnibus Picis magnitudine & colore plurimùm diſcrepat. Eſt enim omnium longè maximus, & excepto capitis uertice totus niger.

[a] Lib. 9. Hiſ. cap. 9. [b] Lib. 6. de Auib. c. 15.

Picus maximus niger.

FORMA. DESCRIPTIO.

ALBERTVS hoſce Picos alibi valde magnos, alibi rurſus Cornicis magnitudine eſſe dixit, alibi deniq; paulò infra Gallinam, hoc eſt, magnitudine paruæ Gallinæ. Quæ ſanè magnitudo cũ aſſignata ab Ariſtotele, & noſtro Pico maximo omnino conuenit. Plumæ eius in vertice coccineo vel flammeo colore egregiè micant, & velut cirrum efficiunt. Roſtrum habet admodum robuſtum digitum paruum longum, cuius ſuperior pars eminet, & duas vtrinq; ſtrias obtinet, vt folium cyperi ferè; eſt præterea iuxta caput lata, & ualdè craſſa. Lingua, ut omnibus Picis, oblonga, dura & in extremitate aſpera. Crura plumis multis ad digitos pedum vſq; dependentibus obſita. Digiti bini antè, & retrò totidem. Vngues recurui.

Magnitudo. Roſtrum. Lingua. Crura. Digiti.

DE PICO MAIORI. Cap. XXXII.

ÆQVIVOCA.

[a]RISTOTELES Picum maiorem & minorem uno nomine complexus, utrumq; πίπραν (Piponem uertit Gaza) appellat. A qua tamen pulcherrima quædam marina uolucris, Lycophronis interpreti, & Varino Pipo dicta longè meo iudicio diuerſa eſt. Albertus, qui nomina auium, quòd Attici ſermonis parum peritus eſſet, omniaq; ferè ex Arabum cœno hauriret, plerunq; confundit, ubi Epops, hoc eſt, Vpupa [b] Ariſtoteli nuncupatur, Picum marinum nominat, & Picum uarium eſſe contendit, qui impropriè marinus cognominetur, cùm tamen alibi cùm de Alcyone ſcripſiſſet, aliam auem eſſe dicat, quę Gręcis dicatur Fauorath, hoc eſt, Picus marinus & agreſtis maior aliquantulum Paſſere. Ita certè ex tribus diuerſis auibus unam faciens parum ſibi conſtat. Fieri tamen potuit, quod Epopem exiſtimauerit Meropem. Merops enim non ineptè fortaſſis Picus marinus dici poſſit, quoniam roſtrum Picorum non abſimile obtinet, licet non æquè rectum.

[a] L.8.H.c.3
Pipo Lycophronis, & Varini.
Alberti error.
[b] L.6.H.c.1
Merops Picus marin' dici poteſt.

SYNONIMA.

PIPRAE ſeu, ut Gaza uertit, Piponis nomen huic cum minori Pico commune eſt, uti etiam Hippon. Vbi enim [a] Ariſtoteles Cyanum auem crura dicit habere breuia τῷ ἵππῳ παρόμοια, Gaza pro ἵππῳ Piponem tranſtulit, item ubi [b] Ariſtoteles ἵππος Ardeolæ inimicum ſcribit. Apud Heſychium ἵππα legitur genere fæminino. Angli etiam utrumq; genus Spechtas & VVodſpechtas appellant: Germani Elſterſpecht, id eſt, Picarios, uel Picæ inſtar albo nigroq; diſtinctos Picos: quo modo alij etiã Aegerſtſpecht, alijs Bunterſpecht, à uarietate coloris ſcilicet dicuntur. Aegerſt enim ipſis Picam, & bunt uarium ſignificat. Bellonius & Turnerus Picum hunc maiorem, de quo nobis ſermo eſt, Picum Martium minorem perperam appellant. Turnerus tamen alibi aliter ſentit. Gallis dicitur Epeiche, & Coul ruge & Pic ruge.

[a] Lib.9.Hiſ. cap.21.
[b] L.9.H.c.1
Bellonij & Turneri error.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

SEDVLO in primis aduertendum eſt Ariſtotelem, [a] ubi tria Picorum genera recenſet, pro duobus prioribus, maiori nempe & minori: uti etiam, [b] ubi duo tantùm eorum genera agnoſcit, utrumq; uariorum genus intellexiſſe. Viridis enim Picus, etſi etiam de Picorum genere ſit, & Merula maior, ut de ſecũdo genere Ariſtoteles dixit, priuatim tamẽ Κελεὸς ab illo nominatur. Quod itaque hic deſcripturi ſumus Picorum genus, illud eſt, quod Bellonius ſolum agnouit, & primum etiam ab Ariſtotele poſitum aſſerit, qui ut à ſecundo ſeu minori genere id diſtingueret, Merulam maiorem eſſe, & rubedinis aliquid in plumis habere addidit.

[a] L.9.H.c.1
[b] L.8.H.c.3
Κελεὸς quę 2uis Ariſto.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Roſtrum. Lingua. Color. Vropygiũ. Cul roſſo. [a] *Lib. 14. Metam.*

MErulã magnitudine ſuperare iam ex Ariſtotele diximus: quod in tã deſcribenda aue equidem uerum eſt, licet tamen paulò tãtùm maior ſit. A roſtri enim extremitate ad caudæ finem uſq; dodrantem & digitũ explet. Roſtrum corpori comparatum, longum eſt, durum, fuſcum, canaliculatum. Lingua ut alijs Picis, longiſsima, muſculoſa, extremo apice duro neruo aculeata. Triplex omnino in tota aue color conſpicitur. Plumæ medio uertice rubicundæ, & ſaturo cocci colore conſpicuæ ſunt, quæ in fæmella mari alioqui per omnia ſimili deſiderãtur. Vropygium pronum eodẽ amæniſsimo colore tĩgitur: unde auis ipſa appoſito nomine Gallis Cul roſſo uocatur. Atque hoc eſt, ꝙ Philoſophus, dicebat, *aliquid rubedinis obtinet*. In hunc itaque Picum Picus rex transfiguratus à Circe fuerit: nã huic aui exactiſſimè notę[a] ab Ouidio deſcriptæ competunt, ita canente:

Purpureum

Purpureum Chlamidis pennæ traxere colorem,
Fibula quod fuerat, veſtemq́; momorderat aurum,
Pluma fit, & fuluo ceruix præcingitur auro.

Retro aures ſeu in collo, in oculorum ambitu, uentre toto, alis internis, etiam externis, quà re-
li quo corpori alligantur, inſigni macula albicat. Pennæ alarum remiges omnes tranſuerſim al- Alæ.
bis notis medium orbem æmulantibus, ſibiq́; oppoſitis, quinis utrinq́; ad ſummum ſingulæ or-
nantur, quæ ordines per tranſuerſas alas, totidem pulchros conſtituunt: cætera nigræ ſunt. In
cauda item tres pennæ utrimq́; ex albo & nigro in extremitatibus uariç ſunt, quæ à totidem Cauda.
medijs undiquaq́; nigris ita integuntur, ut uix appareant: ſunt autem hæ & proximæ extremo
uelut præpilatę inſtar teli in cuſpidem triangularem deſinentes, cùm medio latiores ſint, quæ
res facit, ut deductæ extremis mediæ caudæ bifurcatæ ſpeciem exhibeant. Tota interim cau-
da admodum robuſta eſt, ac renitens, idq́; maximè ob ſuperiores illas nigras reliquas coope-
rientes plumas duro calamo donatas, & inflexu difficillimas, ut in reliquis Picis.

DE PICO VARIO MINORI.
Cap. XXXIII.

HVIC Pico eadem ferè nomenclaturæ, quæ ſuperiori conueniunt, eſtq́; ſecundum Ariſtotelis genus, nobis propter corporis paruitatē ultimo loco poſitum. Hic uerò Picus maiori proxima deſcriptione expreſſo per omnia ſimillimus eſt, adeo ut prorſus idem uideretur, niſi rubræ illæ maculæ in uertice & uropygio deeſſent, ac multò etiam minor eſſet, nempe qui Paſſerem nequaquam magnitudine excedat. Præterea dorſum huius uerſus lumbos magis uarium, & ex albo nigroq́; promiſcuè maculatum, lineis interim obſcuris tranſuerſalibus, quæ alarum notis reſpondere uidentur, conſperſum. Magnitudo. Dorſum.

PICVS VARIVS MINOR MAS.

DE κολιῶ SEV DE PICO VIRIDI noſtrate. Cap. XXXIIII.

AEQVIVOCA.

TVRNERVS indoctos Grammaticos apud Germanos eſſe ſcribit, qui Gruonſpechtum ſuum, hoc eſt, Picum uiridem cum Merope cõfundant, ſed Ariſtotele & Plinio reclamantibus. [a] Albertus ad eundem ſcopulum impingens Græca Ariſtotelis uerba corrupit; Auem eſſe ſomnians quæ Darharcaria Græcis dicatur, latinè Merolt (Merops fortè dicere uult) ſeu Picus uiridis, cuius uocem & uolatum augures obſeruant; cùm tamen apud Ariſtotelem ſolùm Meropis nomen legatur, quem ut cum Pico confundit, ſic Græca nomina nullius momenti ſunt. Theodorus Gaza doctiſſimus Ariſtotelis interpres in tranſlatione uocis Κολιος apud [b] Ariſtotelem imprudenter quidem, ſed magno cum legentium detrimento Galgulum uertit, quæ ſanè longè à κόλιῳ diuerſa auis eſt, licet tamen [c] Plinius Galgulum Pici nomine, ut ſuo pòſt loco dicetur, dignatus ſit. Idem Gaza, ubi [d] Ariſtoteles aliam quandam auem κελεον uocat, rurſus Galgulum nominis ſcilicet uicinitate deceptus, ſed intolerabili errore tranſtulit, atque ita ex tribus auibus unam componit, cùm tamen κελεον Ariſtoteles diſertiſſimis uerbis prope aquas uictitare ſcripſerit: uerùm de hiſce ſuo loco, iam ad Picum uiridem reuertamur, is profectò κολιος Ariſtotelis exiſtit, ut rectè quidem Ornithologus etiam cenſet, & Turnerus inquirit, nihil affirmare auſus. [e] Ariſtoteles enim aues lignipetas, hoc eſt, quæ uictus ſui quærendi cauſa, roſtro arbores tundunt, ut uermiculis potiantur, enumerans, primùm Picos nominat, deinde κολιὸν, quem *totum χλωρὸν*, id eſt, *viridem* (Gaza hîc perperam luteum traduxit. χλωρος enim Græcis color tam uiridis eſt, quàm luteus, ut in Chlorei hiſtoria fuſiùs dicetur) *eſſe* ait, *admodum lignipetam, magnaq́ ex parte more Picorum ad ligna ſeu arbores viuere, magnitudine Turturis, voce magna, incolam maximè Peleponeſi eſſe*: quæ omnia exactè huic noſtro uiridi Pico congruunt: nunquid uerò Peloponeſum magis, quàm alias regiones habitet, ut Ariſtoteles tradit, ego nondum compertum habeo.

[a] L.6.H.c.1 Albertꝰ error.
Gazę error
[b] 8.H.c.3.
[c] L.10.c.33
[d] 9.Hiſ.c.1.
[e] 8.Hiſ.c.3.

SYNONIMA.

HIC itaque Picum noſtras cognomento viridis Ariſtoteli κολιὸς dicitur. Angli teſte Turnero Huholam uocant, hoc eſt, foraminum dolatorem; Hiſpani Pico uerde, uti & Itali, quibus tamen etiam Picchio uocatur & Pigozo nominibus cum omnibus Picis communibus: Galli un Piuart, Germani, ut dixi, Gruonſpecht, ceu Picum uiridem: Poloni Zorna.

Huola.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

ETSI hanc auẽ Ariſtoteles inter Picos non recenſeat, vel ex ſola tamẽ pedũ diſpoſitione, qui digitis duobus antè & totidem retrò, vt in illis inſigniuntur, & ex rigida inſuper cauda ad illos reducenda eſt. Differt ab omnibus Ariſtotelis Picis magnitudine & colore. Maior enim eſt primo & ſecundo, minor tertio. Illorum rurſus duo priora à colore uario, tertius à nigro, hic à viridi nomen obtinet.

FORMA.

PICVS VIRIDIS.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] *Hiſt. c. 3.* Magnitudo. Roſtrum. Caput. Oculi. Dorſum. Alæ. Vropygiũ.

ARISTOTELES [a] κολιὸν Turturem magnitudine ferè æquare dixit, quæ nota Pico huic egregiè conuenit Tota auis enim à principio roſtri ad caudæ extremitatem vſque commenſurata quatuor palmos & amplius longa eſt, craſſa uerò palmum. Roſtrum nigrum, durum, robuſtum, acutum, duos digitos longum. Caput craſſiuſculum in ſuperiori parte ex maculis partim rubeis ſeu minaceis, partim etiã nigricantibus variegatum. Oculos alia quędam macula nigra ambit, ſub quà rubræ illæ maculæ ſuperioribus correſpondentes, pallidiores ſunt Dorſum & alæ virides cum luteo tamen intermixto. Vropygium omnino luteum eſt, & ferè coloris palearis, ſed non ita micantis. Mentum, pectus, venter, crura pallidè vireſcunt, adeo ut ex albo & uiridi permiſceri uideantur. Pedes, eorumq; digiti & ungues nigri. Fæmina mare in omnibus pallidior eſt: cætera ſimillima.

VOLATVS. PRÆSAGIA.

NVLLAM vſpiam arborem tam altam dari volunt, quam Picus iſte volatu ſuo traijcere nequeat. Ornithologus, quendam ab eo, quòd Aprili menſe apud Germanos clamitantem audiuiſſet, hyemẽ adhuc metuendam præſagijſſe memorat. Aeſtate enim eum ſilere aiunt.

MEDICA.

Pici viridis oſſiũ vſus.

ORNITHOLOGVS in quodam Germanico libro manuſcripto eiuſmodi remedium ad calculum renum reperiſſe ſcribit. Oſſa Pici viridis in pollinem redacta, vbi primùm toſta fuerint, uel uſta, poculo, è quo uinum album bibet ægrotus, immittito.

DE PICO LVTEO CYANOPODE. Perſico. Cap. XXXV.

HANCCE auem à Tartaglino Veneto, apud quem plurima exotica animalia depicta uidi, mihi communicatam, ex primo intuitu ex pedum conſtitutione, & roſtri figura è Picorum genere iudicaui. Magnitudine à ſuperiori nihil propemodum differt, caput tamen & collum craſſius, & roſtrum prolixius obtinet. Pennæ à medio vertice ad extremum caudæ uſque aliquid ferruginei habent; roſtrum verò omnino ferrugineum. Pedes ſubcærulei, vngues nigri, cetera lutea, niſi quod alarum pennæ omnes in extremo quodammodo ad ferrugineum uergerent, & circum oculos macula eiuſdem coloris ambiret. Exoticam auem eſſe, & Perſiam eam dare idem vir dicebat: quare Picum luteum cyanopodem Perſicum appellare placuit. Quæ ſi Gazæ cognita fuiſſet, iure merito pro χλωρὸς luteum traducere potuiſſet.

DE PICO VIRIDI MAIORI SIVE de Pico Maximo Bellonij. Cap. XXXVI.

[a] *Lib. 6. de Auib. c. 15.*

BELLONIVS [a] quandam auem Picum uiridem uocat, quam, ut antea etiam admoui, pro tertio Ariſtotelis genere nobis obtrudit, quoniam noſtrate Pico uiridi longè maior ſit. Roſtrum ei tribuit incuruum, (rectum eſt in omni Picorum genere) pedes ad ſimilitudinem aliorum, binos nempe in anteriori, totidem in poſteriori parte obtinentes: varias deniq; maculas in alis, quales in alijs etiam conſpiciuntur, ſed colore differentes. Hæc ille de illa aue tradit, ſed iconem non exprimit.

PICVS LVTEVS CYANOPOS PERSICVS.

DE PICO MVRARIO. Cap. XXXVII.

SYNONIMA.

AVICVLAM hanc in agro Bononienſi ſatis obuiam recentiores Picum murarium ſiue muralem nominant, quoniam vt Pici arboribus, ita hæc muris omnibus, turrium verò maximè adhæreat, vermiculoſq; in eorum rimis quærat, vnde brumali tempore in urbibus ſæpe conſpicitur. Germani Murſpecht vocant, & Klaetéſpecht; Galli Pic de muraille, & Pic de Auuergne quaſi Picum Auernienſem, vnde * Bellonius Auerniæ propriam auem exiſtimauit; & Fernies, nec non etiam Eſchellette, quæ tamen nomenclatura poſtrema Picorum viridium propria eſt. Itali generali voce Pico vel Picchio: Sabaudi circa Neocomum Pitſchat. Etymum.

* Lib.6.cap. 16.de Auib.

PICVS

PICVS MVRARIVS.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Color. Roſtrum. Alæ. Cauda.

PASSERE domeſtico paulò maior eſt, Sturni ferè craſſitie. Color totius corporis expanſis alis optimè conſpicitur. Roſtrum habet oblongum, tenue, nigrũ. Caput, collum, dorſum cinerea. Pectus albicans. Alas partim cinereas, partim rubeas, vtpote prope ventrem. Caudam breuem, pennas alarum longiores, dorſum inferius, uentrem, & crura, quæ Picorum more breuia ſunt, nigra. Digitos pedum longos, tres antè, vnum pro calce, quamuis Bellonius binos antè, & totidem retrò illi attribuat: quare ſuſpicandum eſt Picum muralem non agnouiſſe, uel diuerſum à noſtrate depinxiſſe, quod non credo, quoniam reliqua deſcriptio, quam ponit, noſtro exactè competit. Vngues deniq; obtinet aduncos & acutos.

Vngues.

VOLATVS. VOX. NIDVS.

VPVPAE in volatu ſimilis eſt. Alas enim vt illa ſemper motitat, nec vno loco reſidere nouit. Auicula eſt hilaris, & ſuauem vocem edit. Volat ſola, & quandoq; binæ ſimul Nidulatur in foraminibus parietum.

DE SITTA. Cap. XXXVIII.

ÆQVIVOCA.

* Lib. 9. Hi. cap. 1. Camulgus. Σιττας.

ALBERTVS, vbi * Ariſtoteles Sittã nominat, ibi Græcè Camulgum vocari ait auem, & Latinè Pſittacum, ſed malè. Heſychio σιττας genus auis eſt, quam aliqui Pſittacum interpretantur. Super qua re fuſiùs alibi à nobis ſcriptum eſt.

SYNO-

SYNONIMA.

ARISTOTELI Σίττη ſeu Σίττα dicitur. Gaza Græco nomine ſeruato Sittam vertit. Vocatur etiam ὑλοτομοῦσα, quaſi materiem contundens, ſed id nomen omnibus Picis commune eſt; quibuſdam Σεισοπυγὶς & Κίναιδος quòd vropygium motitet, vnde perperam nonnullis Motacilla appellata eſt. Græcis modernis hodie vocatur Κυρωνιστης. Recentiores Latini Picum cinereum dicunt, Itali communi cum omnibus nomine Pico & Picchio, & priuatim Ziolo. Galli Torchepot, & Grimperau. Germanorum alij Meyſpecht, quaſi Picum Maij: alij Nuſſzhaecker quaſi Nucipetam, à tundendis ſcilicet nucibus: Circa Argentoratum Nuſsbicker: In Sueuia Tottler vel Notler: In Heluetia Chlaen: In Carinthia Blauuſpechtle, quaſi Picum paruum cæruleum: In Saxonia Baumhecker: Circa Norimbergam Klaeher. Turcæ Agaskakan. Ziolo.

GENVS. DIFFERENTIAE.

ORNITHOLOGVS Ariſtotelem tradit bina Sittæ genera facere, maius ſcilicet & minus; idq; poſtremum maiorem vocem edere. Verùm locum illum pluries hactenus quæſitum reperire non potui. Placuit tamen eam Picis annumerare, quoniam eorum more ſuper arbores repat. Bellonius dubius primùm an Fringillæ, quę arbores nempe etiam ſcandit, congenerem facere deberet, tandem idem cum nobis concludit. Idem etiam facit Ornithologus. A Picis Ariſtotelis paruitate facilè diſcernitur. Pico Murali maior eſt, & diſcolor.

SITTA SEV PICVS CINEREVS.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Roſtrum. Caput. Oculi. FRINGILLA, & Paro maiori paulò maior eſt, craſſitie ad Alaudam proximè accedens. Roſtrum ei eſt longiuſculum, rectum, nigrum & rotundum. Caput paruum. Oculi exigui. Collū, dorſum, alæ, necnon & cauda ſuperiùs è plumbeo ad cinereum uergunt: ſub collo verò & ventre è caſtaneo ad ruffum. Sub ventre radices omnium plumarum vbique nigræ ſunt, vti pariter ſub cauda: Quod enim in illa plumbeum diximus, id ex duabus tantùm pennis procedit, quę ſuperiorem eius partem contegunt. Ceruix. Pedes. Ceruix ad latera luteſcit, qua parte inter roſtri principium, & retro oculos macula eſt oblonga nigerrima. Pedes ex glauco nigricante & modico flauo tinguntur. Digiti eorum ſatis longi, ungues adunci, recurui, atri.

VICTVS. NIDVS. GENERATIO.

ISTAEC auicula, ſi amplum in arbore foramen inuenerit, in quo nidulari auet, terra id & limo claudit, anguſto tantùm aditu ſibi relicto. Tanto verò id facit artificio, vt uel figuli manibus rectiùs extrui nequeat. Prolem numeroſam, teſte [a] Ariſtotele, felicemq; progignit. Viuit maceriem contundens.

[a] Lib.9.Hi. cap.17.

ANTIPATHIA. MORES.

SITTA, vt idem [a] Ariſtoteles tradit, cum Aquila pugnat. Oua enim Aquilæ frāgit. Aquila tum ob eā rem, tum etiam quòd carniuora eſt, aduerſatur. [b] Inquit etiā ei mores eſſe pugnaces, ſed animum hilarem, concinnum, compotem facilioris vitæ. Addit deniq; rem maleficam ei tribui, quia rerum calleat cognitione.

[a] 9.H.c.17. [b] 9.H.c.17.

DE PICO NIDVM SVSPENDENTE. Cap. XXXIX.

Synonima, eorumq; amphibologia explicata.

SI verum eſt, quod nominum æquiuocatio multorum ſæpe errorum mater eſt, vt Philoſophorum princeps Ariſtoteles ſcriptum reliquit: itaque minimè nobis mirum videri debet, ſi & huic aui attributa ſynomina multis, iſq; doctiſſimis uiris impoſuerint ex vna eademq; aue diuerſas faciendi. Alij enim, cùm Gazam pro Chloreo apud Ariſtotelem Luteum & Luteam, alibi verò pro Chlori Luteam rurſus & Luteolam traducere viderent, Chlorim cum Chloreo vel confuderunt, vel ſaltem non rectè diſtinxerunt, nominis ſcilicet amphibologia decepti. Vbi ſanè inſignis Gazæ hallucinatio conſpicitur. Chlorin enim viridem potiùs, quàm luteam aut luteolam traducere debebat, ne auē cum quadruplo maiori & diuerſo colore Chloreo nempe, pro qua voce rectè quidem luteam vertit, confunderet, alijsq; confundendi anſam præberet. Chloris autem Vireo eſt, Auicula etiam ſatis nota, Verdone & Verdiero nobis communiter dicta. Longolius & Turnerus, eosq; ſequuti nonnulli alij, dum Chloreum à Chlorione (ita Plinius vocat) diuerſam auem eſſe contendunt, & pro Chlorione quendam Paſſerem Spermologum, quem Germani Gaelgortz appellant, nobis obtrudunt, nullis prorſus rationibus nituntur. Quod cùm demonſtrare Ornithologus nititur, cuius quidē ex parte opinionem ſuper hac aue amplexi ſumus, nec ipſe ſatis firmis id argumentis probat. Sic enim argumentatur: Ariſtoteles à Chloreo Turturem vinci, Plinius Chlorionem cum Coruo pugnare ſcripſit, & Chlorioni Turturis magnitudo aſcribitur: itaque veriſimilius eſt Cloreum Ariſtotelis Plinio Chlorionem eſſe, & cum Coruo pugnare, quàm vel Chlorin, vel Paſſerem Spermologum auiculas Coruo uel decuplo minores. Solent enim aues eiuſdem magnitudinis ſibi inuicem pugnare. Verùm ut Reguli, & quod paulò antè ex ipſo Ariſtotele recitamus, Sittæ auicularum minimarum cum Aquila auium regina, & Coruo multò maiore & robuſtiore diſſidium plus quàm uatinianum eius falſitatem arguunt, ita etiam Chlorionem cum Coruo diſſidere minimè uerum eſt. Id enim perperam ex [a] Ariſtotele [b] Plinius tranſcripſit: ubi non κόραξ in Græco textu legitur, ſed πιπρα, hoc eſt, Picus uarius. Vnde ego non eiuſmodi rationibus adductus

Gaza error. Chloris quę auis. Longolij & Turneri error. Aues ſibi pugnantes

[a] Lib.9.Hi. cap.1. [b] L.10.c.74

ductus Chloreum & Chlorionem ſynonima fecerim, ſed quoniam ipſummet [c] Plinium alibi diſertiſſimis verbis *Chlorionem totum luteum eſſe, hyeme nō videri, circa ſolſtitia procedere* ſcripſiſſe videam. Ea enim exactè Chloreo competunt. Idem Ornithologus, vbi Gaza apud [d] Ariſtotelem *Κελεὸν cum Lybio pugnare* ſcribentem, Galbulum: item apud eūdem eodem capite *Celeum & lybium amicas inter ſe eſſe* dicentem, Galbulum & loedum traducit, textum Ariſtotelis mendoſum, & priore loco non κελεὸν, ſed κολιὸν per o breue in prima ſyllaba, hoc eſt, Picum viridem: poſteriori verò loco κελεὸν legendum iudicat, & Celeum ex ipſis Ariſtotelis verbis, qui *eam circa ποταμοὺς καὶ λόγμας*, hoc eſt, *fluuios & amnes degere* dixit, inter aquaticas, aut ſaltem, quæ circa aquas viuunt, reponendam exiſtimat, idq́; prudenter admodum. Quomodo enim aues, quas primùm ſibi pugnare dixerat, pòſt inuicem amare, Ariſtoteles nullubi ſibi contraxiſſe viſus, nunc vnico capite euidentiſſima contradictione ſcripſerit? Hinc verò poſtea multi Gazam κελεὸν & κολιὸν indifferenter Galgulum appellare cernentes, vnam, eandemq́; auem eſſe, & Galgulum ab Oriolo, Chlorione & Chloreo diuerſam eſſe arbitrati ſunt. In quem errorem Bellonius etiam impegit. Alij rurſus Galgulum & Galbulam differre crediderunt, ſed nullis rationibus adductis. Alij Galbulum cum Mollicipite, quæ Pica glandaria eſt: alij cum Charadrio ſeu Hiaticula, quæ prope aquas degit: alij deniq; cum Loxia, de qua nos poſtea, confunderunt. Verùm omnium hallucinatio facilè conuincitur, vt ex proprijs harum auium hiſtorijs quiuis habere poterit. Alij Chloreum & Galbulam differre quidem dicunt, ſed conſimiles tamen & congeneres eſſe concludunt. Ornithologus Oriolum ſeu Picum ſuſpēdentem nidum, Chloreum ſiue Chlorionem, & Galbulum tribus complectitur capitibus, & tres aues diuerſas autumat, cùm tamen unicam duntaxat iconem, eamq́; pro Oriolo exhibeat. Mihi equidē omnes iſtæ nomenclaturæ ſynonima ſunt: & vni tantummodo aui Pico nempe nidum ſuſpendenti competere exiſtimo. Cùm enim ipſemet Ornithologus Italis quandam auem circa Boloniam Regalbulam & Rigeijum dictam in capite de Galbula proprio deſcribat, eius verò iconem mox in capite de Oriolo, vt ex deſcriptione, quā ponit, manifeſtò cognoſcitur, nobis obtrudat; equidem non video, quomodo unicam deſcriptionem tribus, vt credit, diuerſis Auibus attribuat. Bononienſium Regalbula ſeu Rigeijus nulla alia auis eſt, quā Galbula ſeu Galgulus. Galbulam uerò ſeu Galgulum Oriolum eſſe nominis etymum iudicat vtriq; enim à flauo colore, nomen inditum eſt. Siquidem Orioli nomen Albertus Attici ſermonis parum peritus, à χλωρίων detorſiſſe mihi videtur. Galbulum modò Chloreum ſeu Chlorionē eſſe, Galli in primis mihi perſuadent, qui Galbulum Loriot vocant, & nomine ſemilatino Lorionem, vtroque autem vel à Græco (Chloreus,) vel à Latino (Chlorio) detorto, duabus ſcilicet prioribus literis ch detractis: Adhæc Loriotto ſeu Lurioni Gallorū, vt doctiſſimus [c] Bellonius Gallus etiam teſtatur, nidum ex arboribus ſuſpendere propriū eſt, quod [d] Plinius ignarus id ſuum Chlorionem facere, Pici cuidam generi, Albertus & auctor, quiſquis ille ſit, de natura rerum Oriolo tribuunt. Adde deniq; nominis etymum, quod omnibus hiſce ſynonimis à colore luteo impoſitum eſt. De Chloreo primùm & Chlorione nullum dubium eſt. χλωρὸν enim Ariſtoteli alijſque Græcis non de viridi duntaxat, verùm etiam de luteo, quinimo de illo in primis prædicatur, quod in ouo eſt, & uitellum vocatur. Ita neque de Gallorum voce (Loriot) ambigendum: ſiquidē luridus color ea ipſis deſignatur, qui ſanè luteus eſt: vnde [e] Plinius alibi Chlorionem luridum alitē appellauit; & Galli homines luteis veſtibus indutos Lorios & Chlorios cognominant, ut annotat doctiſſimus [f] Ioan: Bruyerus Gallus. Quare etiam idem [g] Plinius alibi Icterum uocat, & à colore dici tradit, quoniam nempe ſpectata auis ab hoc malo, quod nihil aliud eſt, quam bilis per totum corpus ſuffuſio, laborante, moriatur, & ille ſanetur. Verùm etſi etymum hoc à colore petitum apud Romanos in Galgulo aut Galbula locum habere minimè uideatur: poſſit tamen à gaelb Germanorum ſuperiorum, vel inferiorum geel, ut egregiè docet [h] Ioannes Goropius, deriuari. Siquidem Vegetius in primis eryngij florem galbinei coloris dixit, quem aureum Aetius in eadem herba uocauit, quę meo iudicio ea eſt, quam in agris noſtris ſatis obuiam Eryngium luteum appellare ſoleo: etſi in aſſignando iſtoc colore Turnebus dubitarit, quoniam ex doctiſſimo, ut ait, herbario eryngium coloris cærulei dilutioris eſſe intellexiſſet. Verùm opinioni Goropij & noſtræ fauet galbeum ornamentum: quod num aurei coloris fuerit, & galbana (quorum Iuuenalis hoc meminit uerſu:

Cærulea indutus ſcutulata, aut galbana raſa)

Veſtes flauę aurum referentes, delicatiores quiq; iudicent, quibus hic color propter metalli pretioſiſſimi ſimilitudinem placuiſſe videtur, qui hac quoq; tempeſtate in ſericis raſis ſplendidiſſimus eſt, & quamplurimis gratiſſimus. Belgica uox nobilitatem eius coloris egregiè declarat. Geel enim ipſis eſt, quaſi ge el, hoc eſt, dans nobilitatem uel ad eam tendens. Cæterùm Ariſtoteles fortè Chloreum, & Plinius illum ſequutus Chlorionem dedita opera ita Galbulum uocarunt,

[c] *L.10.c.29*
Gazę error.
[d] *9.Hiſt.c.1.*
Celeus auis quæ.
Bellonij error.
Ornithologi error.
Opin. propria.
Regalbula
Regalbula ſeu Rigeij Bonon. quę auis.
Oriolus vnde dictus.
Loriot.
[c] *L.6.c.11.*
Plinij ignorantia.
[d] *L.10.c.33.*
χλωρὸν q̄d Græcis.
Loriot q̄d Gallis.
[e] *L.37.c.10*
Luridus ales.
[f] *Lib.15.de re cib.c.53.*
[g] *L.30.c.11*
[h] *L.2.Gall.*
Eryngium luteum Vegetij.
Galbeū ornamētum.

carunt, ut utrumq; colorem luteum nempe & uiridem in ea reperiri innuerent. Auis enim iunior adhuc uireſcit, adultior uerò, aut ſaltem annua facta alis tantummodo exceptis tota lutea euadit: atque ita fortè Χλωρὸς Athenæo caſeus dicitur uiridis ac recens, & præmollis cuiuſmodi in fiſcellis circumfertur. Albertus alibi ſui ſcilicet oblitus pro Chloreo habet Glaro, & exponit genus Milui parui, qui Turturis pullos è nido rapere conetur, & impugnãdo parentes etiã aliquando interimat. Quam ineptam Alberti ſententiam Niphus ſequitur, & pro Chloreo Grallum habet. Nominum itaq; iſtorum amphibologia iam explicata, relinquitur modo, ut alia aliarum gentium ſynonima adducamus. Recentioribus Græcis Συκοφάγος quaſi Ficedula: Venetis eadem ratione Becquafigo dicitur, quoniam ſcilicet more Ficedulæ ficubus ueſcatur: quare etiam aliquibus cum Ficedula turpiter cõfunditur. Circa Bononiam, ut dictum eſt, Regalbulo, Reigalbero, Galbedro, & Rigevo: Ferrariç Melziozallo, Galber Bergomi: Italis omnibus Oriolo: Hiſpanis Oropendola, uel, ut alij ſcribunt, Oroveudola: Anglis VViddenuol: Germanis VVituuol, & VVeiduueil, ut Turnerus habet: VViduuol, ut alij: VViduual, ut Tragus: VViddeuual, ut Albertus: VVedeuual, ut Longolius: Heluetijs VVitteuualch: circa Francfordiam ad Mœnum Bierolff, Bruoder berolff: In Heſſia Gerolff: In Saxonia Byrolr, & Tyrolt: circa Coloniam Kerſenrife à maturitate ceraſorum, quoniam eo tempore incipit apparere, In Germania inferiore ab aureo colore Goutmerle, quaſi Merula aurea: in Brabantia Olimerle fortè ab olei colore, qui luridus eſt, uel propter pinguedinem. Valdè enim auis hæc pingueſcit.

Caſeus viridis. Glaro. Gloreus. Grallus. Συκοφάγος.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

[a] L.10.c.33. [b] Lib.23.de Animal.

PLINIVS[a] citra omnem controuerſiam inter Picos hanc auem enumerat, ubi ait: *Picorum aliquis* (ignorabat autem Chlorionem, ſeu Galbulum, ſeu Ictérum eſſe) *nidum ſuſpendit* &c. &[b] Albertus eadem verba Oriolo ſuo aſcribens: *Orioli*, inquit, *ſunt de genere Picorum, Plinius nidum eos ſuſpendere* &c. Recentiorum etiam multi inter Picos enumerant; & Ornithologus Picum nidum ſuſpendentem appellat; quod nomen mihi maximè placet. Diſcrepat à Picis Ariſtotelis & à Coleo ſeu Pico viridi pedum ratione, qua niſi cum Pico Murali & Sitta conuenit, ut ex peculiari cuiuſque deſcriptione manifeſtum euadit.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. [a] Lib.9. Hiſtor.c.1. Roſtrum. Color.

MAGNITVDO cum Turture ferè par: quare mirum non eſt, ſi[a] Ariſtoteles Turturem ab ea occidi dixerit. Roſtrum habet Picorum more ualidum, ſed aliquantulum recuruum, ſubrubeum in adulta, in iuniore ſubfuſcum. Color totius corporis exceptis alis & ſuperioribus caudæ pennis in adulta flauus eſt, aut aureus: in iuniore uireſcens: Adulta inter roſtrum & oculos maculam nigram habet: iunior minimè. Adulta alas habet nigerrimas, quarum pennæ & remiges maximè in extremitatibus ſuis albeſcunt: iunior ſuperiores pallidas, inferiores nigricantes. Huic item pectus & anterior pars uentris albicant, & lineis multis, iiſq; nigris diſtinguuntur: poſterior uerò uentris pars magis ad flauum inclinat. Cauda utriq; quatuor aut quinque digitos longa pennas ſuperiores nigras, inferiores aureas in adulta obtinet: in iuniore tota ad flauum ex viridi uergit: iiſq; color in tota aue ex primo intuitu apparet. Ob tantam itaq; diuerſitatem, vtriuſq; iconẽ damus, prior eſt iunioris, ſecunda adulterioris. Iuniorẽ nimis magnam pictor reddidit. Pullos vna cum nido, de quo ſubindè agam, nactus deſcribere etiam non piguit, atque eò maximè quòd colore ab adultis non parum uarient. Roſtrum pro portione corporis maximum habent, coloris cornei, at quà capiti nectitur, lutei, naribus ſatis patulis inſtructum. Vertex capitis luteſcſcebat, Dorſum & alæ è luteo uirides erant. Caudæ rudimenta aureo colore ſplendebant: alæ maiores fuſcæ: tota pars prona albicabat, maculis oblongis, fuſcis decorata. Tibiæ & pedes cinerei ad ſubuiride tendebant, ungues recurui, eiuſdem coloris. Sub alis etiamnum nudi erant, carne rubeſcente. Magnitudo eorum Paſſeribus par, aut etiam maior.

Cauda.

LOCVS.

GALBVLA IVVENIS.

GALBVLA ADVLTA.

LOCVS.

SYNONIMORVM uarietas apud tot diuerſas nationes huic uolucri attributa, in quauis ferè regione illam reperiri indicant, licet Germaniæ peregrinam Ornithologus tradat, à Galbula ſcilicet illam diſtinguens.

VOX.

CVM cantillat orio ſiue loriot ſonare, indeq; Oriolum dici author de natura rerum ſcripſit: mihi à colore, ut dixi, potiùs id nominis accepiſſe uidetur. Nec ſemper tali uoce utitur. Variat enim eam, & quandoq; fiſtulæ inſtar, maximè uerò imminente pluuia cantillat.

VICTVS.

VERMIBVS more Picorum ueſcitur: non tamen fructus aſpernatur, inter quos ficus in primis, unde Συκοφάγος quibuſdam & Becquafigo Venetis dicitur.

ANTIPATHIA.

AVES omnes à loco, circa quem nidulatur, abigit. Cum Turture pugnat, teſte [a] Ariſtotele, eumq́; occidit. [b] Plinius *Coruum & Chlorionem*, ut antè etiam dictum fuit, *noctu inuicem oua exquirere* tradens, locum illum ex Ariſtotele perperam tranſtulit. Hic enim non κόραξ habet, ſed πέτρα.

[a] Lib.9.Hi. cap.1.
[b] L.10.c.74

NIDVS.

NIDVM in arboribus ſuſpendere, indeq; Picum nidum ſuſpendentem dici ſuprà quoque annotauimus: uerùm de altitudine nidi inter Albertum & Plinium non conuenit. [a] Ille enim *ſuſpendi primis in ramis cyathi modo, ut nulla quadrupes accedere poſſit:* hic uerò humilem adeo quandoque ſeſe obſeruaſſe ſcripſit, ut manibus ferè contingeret, inter duos ramos extructum. Alij aiunt exiliſſimis ramis ſuſpendi, adeo ut in aëre potiùs, quàm ex illis pendere uideatur. Sunt qui ſericum in nido reperiri, auem non longè ab aqua nidificare, nidumq́; ex muſco, funiculos uerò, quibus illum ſuſpendit, ex equinis pilis contexere dicant. Albertus contrà eiuſmodi nidum è fœno & culmis contextum obſeruauit inſtar calathi, uel corbis ficarij è iuncis intexti, culmis & filis quibuſdam, ſurculis toto circuitu annexum: ita ut fila non dependerent, ſed ſurculis planè annexa eſſent. Vincula autem illa non ſeligere, ſed obuia quæque, modo culmos, modo iuncos, modo fila è lino aut ſerico, modo pilos equinos arripere in uſum ſuum exiſtimat. Alij rurſus ex lanugine nidum conſtare tradunt, eumq́; tanto ab aue artificio conſtrui, ut artifices, qui pileos conficiunt, ſuperet. Figuram teſticulorum Arietis nidum referre Albertus etiam ſcripſit. Ex quibus ſatis cōſtare arbitror hocce auium genus non eandem pro extruendo ſibi nido materiam, ſed obuiam quamuis, modò apta eſſe queat, inquirere. Artificium verò illud, quo in nido fabricando uti auis dicitur, contemplari cupienti; antequam eius hiſtoriam in lucem ederem, ecce opportunè Cæſar Rinaldus patritius Bononienſis, quem inter Hetruſcos poëtas ob ſcribēdi dexteritatem, verborumq́; elegantiam Ludouico Arioſto annumerare ſoleo, nidum, ut eſt vir humaniſſimus, meiq́; ſtudioſiſſimus, in agro ſuo inuentum dono miſit, cuius hîc iconē exhibere cum breui adiecta deſcriptione placuit. Imitabatur nidus iſte ad vnguem ſcutellam, rotundus ſcilicet, atque concauus, ex cannabinis filamentis totus confectus, ſuperius ramo nucis iam fructibus prægnantis anuexus. Inſpicienti reuera artificiū eius non apparet, at examinâti nihil ingenioſius ab aue rationis experte confici poſſe videtur. Eiuſcemodi enim nidū, nempe rotundū & cauū fabricare volenti, ramus erat per multas arbores quærendus ad inferendam illam figuram hemiſphæricam idoneus, quem niſi ex parte auis nanciſci potis, bifurcatum hunc ramum ſibi inter alios elegit, quòd altera eius furca veluti in anconem deſinens propiùs quàm alij ad rotunditatem accederet. Hanc itaq; ex equo vt decebat, exprimere nequiens, exiguum alium, ac tenerrimum ab ancone illo enatum ramulum alteri furcæ annexit, atque eo modo, eo inquam ingenio nidum rotundum fecit. Neque hinc totum dependet artificium, cùm longè maius ſit in applicatione cannabis ad ramos. Etenim tam ingenioſè ipſis circumuoluitur, vt non ab aue, ſed ab homine factum exiſtimes. Sed nec hoc etiam mirum videbitur, ſi quod iam dicturus ſum, audieris, & perſcrutatus fueris, quomodo nimirum tota nidi cauitas deorſum dependens in aëre, quatuor pullos eosq́; ſatis magnos, imo adultis Paſſeribus maiores ſuſtinere queat, quando totus, vt dixi, ex cannabe præparata, eaq́; ſatis flaccida conſtat: Quod itaque inconueniens ne accideret, auis hoc pacto proſpexit; filis quibuſdam craſſioribus, robuſtioribus, quæ uel ad hoc ſibi reſeruauit, vel dum opus ipſi erat, quæſiuit, nidum extrà tam egregiè muniuit, vt longè grauiori ponderi par eſſe queat. Poſtremò in nidum acutè ac induſtriè admodum feſtucas ingeſſit, gnara nempe cannabem alióqui pullorum vnguibus, qui per ſe ſatis curui exiſtunt, continuè adhæſuram, vnde tenelli excrementa egerere volentes impedirentur.

[a] L.10.c.33

MORES.

GALBVLÆ NIDVS.

MORES. INGENIVM.

[a] L.10.c.25
[b] Lib. 4. de Anim.c.47

AVIS eſt migratoria, [a] Plinio & [b] Aeliano teſtibus. Hyeme eam videri negant, ſed æſtiuo maximè tempore in conſpectum venire, diſcedere exortu arcturi ſideris, & pullis editis Italiam relinquere. Ornithologus ad ſuos accedere Maio plerunq; menſe, vel circa decimum Aprilis, prius verò in locis calidioribus apparere refert, & in quibuſdam Galliæ locis menſe Martio. Circa Coloniam cùm cereſa matureſcunt, unde illis Kerſenriſen dicitur. Mirum equidem quod de hac aue ſcribit [c] Plinius, *dependentem pedibus ſomnum capere, quia tutiorem ſe ſperet*. Auicenna referente Alberto Haudon, aliàs Halydon vocat, & geſtus humanos Simiæ inſtar æmulari tradit, & cãtum perſuauem edere, linguamq; extremam acutam non habere: Mihi de hac aue Auicenna loqui non videtur.

[c] L.10.c.33.
Haudon.
Halydon.

DENOMINATA.

Icter morbus.
Ictis muſtela.

ICTERVM, morbum regium ſeu arquatum ab Ictero aue denominatum antè ex Plinio diximus: Alij tamen ab Icti Muſtelæ genere illud malum denominarunt, ab aureo ſcilicet oculorum animantis colore. Quorum ſanè iudiciũ mihi minimè diſplicet, at opinionem noſtram Icterum à flauo colore nomen accepiſſe, egregiè aſtruit: quare etiam Auem à colore eorundem oculorum nomen meruiſſe quiſpiam meo iudicio non ineptè credat.

[a] Plinius Icteritiæ gemmæ meminit, & à Lurido alite nomen habere ait, quoniam illi ſimilis ſit: vnde ad regios morbos ſalubris etiam exiſtimatur. Genera autem huius gemmæ quatuor conſtituit.

[a] L.37.c.10. Icteritia gēma.

Cypreſſi fructus galbuli dicuntur: an à colore lurido vt nomen indicat? Luridū enim etiam Grammatici interpretantur, quod ſupra modum pallidum eſt, quaſi loridum & loro percuſſum: item pro fœdo colore: unde [b] Ouidius aconitum luridum uocat ab effectu, quia ſcilicet homines luridos reddat:

Lurida terribiles miſcent aconita nouercæ.

Cupreſſi fructus. [b] Lib.1.Metam.

AVGVRIA. PRÆSAGIA.

ALBERTVS ab auguribus VVideuualli vocem & volatum inter omnes aues, quæ è rapina non viuunt, obſeruari ſcribit: quod ſi uerum eſt, inter oſcines & præpetes enumerabitur. Cæterùm hic obiter [a] Suetonij locum, vbi de manifeſtis C. Iulij Cæſaris cædis futuræ prodigijs loquitur, emendare placet: *Pridie Martias idus*, inquit, *auem Regaliolum cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ ſe inferentem, volucres varij generis ex proximo nemore proſequuta, ibidem diſcerpſerunt.* Quo loco Philippus Beroaldus Regaliolum Icterum eſſe credidit, quoniam fortè hæc Italis vulgò Regalbulo diceretur: cùm tamen meo iudicio ea auis nulla alia ſit, quàm ea, quam [b] Plinius regem Auium in Italia appellari teſtatur, nempe Trochilum. Ita enim in Cæſarem ac regem, auis etiam regiæ omen potiùs conueniet. Etenim Regaliolus à Regulo, & Regulus rurſus à rege diminutiuū eſt: quod nomē auicula omniū minima merito iure mereri videtur.

[a] In C. Cæſare cap 81. Regaliolus auis Suetonij quæ. [b] L.10.c.74

Oriolus cùm ad Germanos accedit, non amplius naſcituras pruinas certa ſpes eſt. Imminentem verò pluuiam præſagit, cùm fiſtulam voce refert, vel cùm ad domos propiùs accedit. Præſagia.

MEDICA. VSVS.

AVIS Icterus, ſi, vt teſtatur [a] Plinius, ſpectetur, ſanari id malum aiunt, auē mori. [b] Alibi etiam gemmam Icteritiam ad eundem affectum ualere dixit.

[a] L.30.c.11. [b] L.37.c.10

Hieronymus Tragus hanc volucrem inter eas enumerat, quæ in cibum hominis cedunt: & apud nos à multis non ad menſæ ſolummodo accipitur, ſed in primis ferè delicijs etiam habetur. Pingueſcit enim mirum in modum, bonum ſuccum generat, carne eſt admodum delicata: unde mirum eſt, quod Galli, ut [c] Ioannes Bruyerus Gallus refert, hanc auem à menſæ uſu reijciant.

[c] Lib.15. de re cib. c.53.

FABVLOSA.

SVNT, qui huiuſce auis pullos etiam in quatuor partes diſſectos coaleſcere & renaſci dicere non vereantur, & à parente herbæ Iuliæ auxilio conſolidari.

Herba Iulia.

CAPIENDI RATIO.

AVCVPES, qui huic aui lucri cauſa plurimùm inſidiantur, Noctuis eam capiunt. Capitur tamen retibus etiam, vt id genus aues propemodum omnes, quod [a] Martialem minimè latuit, cùm canit:

Galbula decipitur calamis & retibus ales,
Turget adhuc viridi cùm rudis vua mero.

[a] L.13.Epigram.

CHLORIO INDICVS.

DE CHLORIONE INDICO. Cap. XL.

AVEM hanc, cuius modo iconem exhibiturus ſum, Illuſtriſſimo ac Excellentiſſimo D. Cæſari Marchioni Facchinetto Senatori & ciui Bononienſi, Innocentij noni, ſummi Pontificis, cui ea inter alias peregrinas ſuo etiam loco deſcribendas ab Iaponenſi Rege Sixto Quinto pariter Pontifici dono tranſmiſſas relicta erat, nepoti acceptam refero. Hanc inquam exoticam auem Chloreũ ſeu Chlorionem Indicum appellare placuit. Ariſtoteles enim, modo agnouiſſet, hanc potiùs, quàm poſtremùm deſcriptam χλωρίωνα abſq; vlla hæſitatione erat nuncupaturus. Siquidem auis iſtęc maxima ſui parte, quinimo toto corpore lutea eſt, ſi coronam verticis, & caudæ alarumq́; maculas (quæ in icone manifeſtò conſpiciuntur,) cæruleas, & roſtrum, pedesq; quæ inſigniter rubent, excipias.

PICO CONGENER.

DE PICIS CONGENERE. Cap. XLI.

SI huic aui,quam idem Eccellentiſſimus Marchio mihi communicauit, eadem pedum diſpoſitio,quæ κολιῷ ſeu Pico viridi eſſet,ei ſanè congener dici poſſet: at quoniam more aliarum digitos tres antè & vnum pro calce habeat,& tamen corporis habitu & roſtri maximè Picos quodammodo referat,itaq. hic, quem aſſignauimus,locus illi conuenire nobis videbatur. Eſt autem, quantum ex pictura conijcere licet, Coccothrauſtis magnitudine;roſtro luteo,acuto,robuſto,Picorum haud diſſimili,vertice,ceruice,& toto dorſo viridi,vropygio albo,pennis alarum veſtitricibus etiam viridibus,remigum ſuperioribus albis, inferioribus & cauda cæruleis. Prona eius pars à roſtri initio ad anum vſque colore cinnabarino. Pedes nigri:

DE IYNGE SEV TORQVILLA. Cap. XLII.

TORQVILLAM meo iudicio [a]Bellonius rectè Picorum hiſtoriæ ſubiunxit. Etſi verò roſtrum eius breuius ſit quàm Picorum: validum tamen eſt, & ad pertundendos arborum cortices apprimè idoneum: quinimo cùm victus ratione, tùm pedum conſtitutione cum illis conuenit. Accedit lingua etiam cum illorum lingua ſimillima, longa nempe,& inſigni cuſpide præmunita.Quibus pariter rationibus adductus hoc loco de ea agere determinaui.

[a] *Lib. 6. de Auib.c. 18.*

AEQVIVOCA.

Kinædius piſcis. KINAEDIVS ſiue Iynx Kiranidi piſcis marini etiam genus eſt, in cuius tranſparente corpore ſpinæ apparent. Suidæ & Varino fiſtula ex vnico tantùm calamo compacta: necnon eidem Suidę quoddam inſtrumentum exiguum, quod veneficę quos amabant, ſibi conciliaturæ circumagere ſolēt: unde etiam prouerbialiter omnia illecebrarum
[a] Lib. 13. Deipn. & blandimentorum genera Gręci paſſim ἴυγγας, etſi [a] Athenæus λύγγας habeat, appellant, vt ex adducendis hic multorum authoritatibus conſtabit: Ad hunc ſenſum [b] Sophocles in
[b] In Hippodamia. primis, vbi de Pelopis formæ præſtantia agit, ita infit:

Τοιὰν δ' ἐν ὄψει ἴυγγα θηραθήριον
Ἔρωτος ἀστραπὴν τῶν ὀμμάτων ἔχων: id eſt:
Iynga talem lumina efflant illicem,
Amoris igneum iubar in oculos cubans.

[c] In Perſis. Et [c] Aeſchylus.

Ἴυγγα μοι δῆτ' ἀγαθῶν ἑτέρων ὑπομιμνήσκεις
Regeris mihi aliorum bonorum lenocinantium memoriam.

[d] Lib. 4. Hi. Aethiop. [d] Heliodorus Emeſenus ἀπαραίτητον, inquit, ἔχει πρὸς γυναῖκας ἴυγγα χρυσὸς καὶ λίθος, id eſt, *aurum & gemma vim pellacia haud dubiam apud fæmininum genus.* Idem etiam [e] alibi αὐτὴν ἐκείνην
[e] Ad Athanaſium. ἀποφανῶσι δεῦρο πολλαῖς ἴυγξι γινομένην ἀγώγιμον, id eſt, *ipſam illam* (Galatheã) *tibi hic ſiſtam varijs illecebris conciliatam.* Item Suidas ſed ex incerto authore, ἡ δὲ Κλεοπάτρα ᾤετο ταῖς αὐταῖς ἴυγξι καὶ τὸν Σεβαστὸν κρατήσειν τρίτον, id eſt, *Cleopatra rebatur ſe eiſdem illecebris, quibus Cæſarem & Antonium, tertium quoque Auguſtum expugnaturam.* Idem de Diogene loquens τοιαύτη, inquit, τις προσῆν ἴυγξ τοῖς Διογένους λόγοις τὸ κῦρος, id eſt, *tantum inerat illicium Diogenis Cynici verbis.* Sic etiam de Helena illud vulgatum eſt, ἔτι ἐφελκυστικὰς τινὰς εἶχε ποτὲ ἴυγγας, hoc eſt,
Helena Priamo amata. *tam validas & illices amoris Iyngas habuit*, ſcilicet vt cum Priamus illam agnoſceret belli cauſam eſſe, iraſci tamen illi nequiuerit, imò filiæ nomine eam compellàrit amanter. Eodem modo Ioannes Tzetzes λογικὰς ἴυγγας hoc eſt, *verborum Iyngas* ſiue illecebras vocauit, quòd animos verba quantumuis duros & inflexiles, quodam lenocinio attrahant. In quo etiam ſenſu
[f] Ode 4. Nemeor. [f] Pindarus eam vocem pro cupidine & deſiderio accipiens, ἴυγγι τήκομαι ἦτορ, inquit, id eſt, *liqueſcit Iynge ſeu amore pectus:* quod dictum in prouerbium abijt, in eos qui impotenti deſiderio ad aliquid trahuntur. Et eleganter Lycophron ἴυγγα πυρφόρον, id eſt, *igniuomam Iyngem* amoris illecebras dicebat. Nicephorus Gregoras ex aliorum authoritate ἴυγγα ſcribit fuiſſe κιθάραν
Iynx Cithara dicta. ἐμμελεστάτην id eſt, *Citharam mirè concinnam*, atque inde prouerbiali figura πᾶν γλυκὺ καὶ ποθεινόν, id eſt, *quoduis ſuaue ac deſiderabile ἴυγγα* dici. At Gloſſomatarius Theocriti Iyngi auiculæ natiuam amatorij philtri vim ineſſe annotat, ac ideirco omnia ad amorem impellentia, gratioſa, pellacia & ad perſuadendum apposita ἴυγγας metaphoricè vocari. Significat deniq;
Maris fallacia Iynx dicta. Græcis Iynx maris fallaciam, & quaſi illecebram, ſummam videlicet tranquillitatem, quæ ad nauigandū homines alliciēs, in magnos & horribiles fluctus verti ſolet. Hanc tranquillitatem [g] Lucretius pellaciam dixit eo uerſu:
[g] Li. de rer. nat.

Subdola cùm ridet placidi pellacia ponti.

SYNONIMA.

[a] Lib. 2. Hi. cap. 12. Ἴυγξ [a] Ariſtoteli, alijsq; Græcis appellatur, Latinis nomine in latium tranſlato Iynx. Gaza verò in fingendis nominibus liber, atq; eo pacto ſe de lingua latina bene mereri exiſtimans,
Torquilla. nouum uobis, appoſitum tamen, vtinam ſic ubiq;, uocabulum inuenit, Torquillam appellans, quoniam hęc auicula reliquis corporis partibus nihil agentibus, ſolam ceruicem contorqueat.
Ἴυξ. Euſtathius pro Ἴυγξ ſcribit ἴυξ abſque γ & à verbo ἰύζω uel ἰύξω deriuat, quod eſt clama-
[b] Lib. 6. de Anib. c. 18. re: Galenus & Suidas κιναίδιον, Tzetzes Σεισοπυγίον & Cinclida, [b] Albertus uoce, vt ſolet, barbara Gocoz nominat. Athi Gręcię montis incolæ teſte Bellonio Alcionem, Theocriti inter-
[c] 2. H. c. 12. pres Σεισούριον falsò, & perperam quidam Σεισοπυγίδα, Motacillam, & Meropem. [c] Gaza ab antiquis Turbinem dictam fuiſſe alibi tradit: uerùm ex illis neminē turbinis nōmine pro aue
Cur turbo vocetur. uſum inuenio. Ornithologus ita fortè dictam conijcit, quòd corpore turbini ſimilis ſit: ſiquidem cauda, inquit, cuius pars poſtrema in icone à nobis poſita patentior, & latior eſſe debebat, Rhombi alteram partem quodammodo refert, & reliquum corpus capite dempto atque cauda Rhombum integrum. Hæc ille. Id verò etymum, ut pace eius dicam, parum
Collitorquis. admodum mihi arridet, cùm potiùs ita appellatam crediderim, (ſi modò uerum eſt, quòd ita uocetur,) quoniam collum ac caput circumagens turbinis imaginem præ ſe ferat: unde etiam

Cælio

Cælio Collitorquis, & Italis Tortocollo, ſeu Collotorto, Stortocollo, Capotorto, & Romæ priuatim Verticilla nuncupatur, & Hiſpanis Torxicuello. Sed iam reliqua ſynonima proſequamur: Neapolitani hanc auem Formiculam appellant: quare vbi apud [b] Kiranidem ad ſuperſtitioſum phylacterium Formicarius & Itygos legitur, Ornithologus ab interprete Formicarium pro Iynge redditum, & vtrumq; in textum aſcitum eſſe iudicat: Galli Terco vel Turcot, Germani VVindhalſz, quod nomen Meropi perperam quidam recentiores tribuunt. Naterhalſz, Nater VVendel, Nater VVang, Traechalſz. Quæ nomina omnia à colli circumuolutione detorta ſunt.

Formicula. [b] *Lib. 1. in Phoca.*

FORMA: DESCRIPTIO.

IYNGEM Fringillæ comparat [a] Ariſtoteles, ſed paulò maiorem eſſe teſtatur; quæ magnitudo huic auiculæ equidem exactè conuenit: vt ſecunda etiam, quam addidit, nota, quòd ſcilicet corpore ſit vario. Roſtrum habet firmum, ſed multò minus, quam Pici, ex plumbeo & nigro permixtum. Linguæ aculeus tam acutus & validus eſt, vt humanam cutem; haud aliter ac acicula penetret. Ea infra arteriæ ſummum ſubit, & ſupra cranium reflexa prope nares, vt in Pico Martio, inſeritur. Eſt autem gemina; vbi ab occipitio reflecti incipit, & in ſincipite rurſus vtræq; partes conueniunt. Quæ res Ariſtotelem minimè latuit, linguam ſerpentibus ſimilem habere, eamq; in longitudinem menſura quatuor digitorum porrigere, rurſusq; intra roſtrum contrahere tradentem. Linguæ muſculorumq; eam mouentium hęc icon eſt.

[a] *L.2. Hiſt. cap.12.* Magnitudo. Color. Roſtrum. Lingua.

Capitis vertex, ceruix, dorſum, vropygium ex cinereo nigreſcunt. Retro oculos macula atra eſt oblongiuſcula, ſupra quam lineæ candidæ ſunt exiguæ, tranſuerſales quæ verſus inferiora longiores ſemper euadunt, & ſupra ſuperiorem alarum partem longiſſimæ, & ſemper exiles tenueſq;. Mentum, pectus, & venter totus ſublutea, ſubnigris maculis trãſuerſalibus inſigniuntur. Remiges alarum nigræ ſunt & maculis rubeis maximis conſperguntur. Cauda longiuſcula, cinerea, calamos obtinet nigros, & maculas eiuſdem coloris tranſuerſales ſemilunares fermè. Crura fuſca ſunt. Digiti pedum Picorum more vtrinq; duo: cuius rei [b] Ariſtoteles cauſam reddens, corpus eius minus, quàm cæterarum in aduerſum propenſius eſſe dicit. Digitorum verò talis conſtitutio eſt, vt vtrobiq; longior alter, cum altero breuiore coniungatur. Eos *grandes* Ariſtoteles, & *Monedulis ſimiles* eſſe teſtatur. Mas à fœmina manifeſtè diſtinguitur, quoniam is rubicundior eſt, illa ad cinereum magis vergit. Pectus in mare etiam magis flaueſcit. Prior icon maris eſt, ſecũda fœminæ; vtramque ſequens pagina datura eſt.

Alæ. Cauda. Crura. [b] *Lib. 4. de Part. anim. cap.12.*

LOCVS. VOX. VICTVS.

TORQVILLA in quauis regione ferè conſpicitur circa arbores verſari. Dicitur *τρίζειν*, hoc eſt, vt Gaza vertit, ſtridere: Aelianus verò obliquam tibiam voce ſua imitari ait. Veſcitur formicis. Quibus captam Ornithologus per quinq; dies ſeſe vnam aluiſſe in cauea narrat, neque præter eas alio cibo veſci propria experientia edoctus affirmat. Eas verò exerta lingua uelociſſimè aculeo linguæ transfixas, vt pueri ranas ferreo mucrone per arcum attracto, emiſſoq; venari ſolent, deuorat, nec vnquam roſtro attingit, vt cæteræ aues ſuos cibos ſolent.

Vox. Victus.

NIDVS. GENERATIO.

IYNX Picorum more in foraminibus arborum, quandoque tamen in domibus etiam & villis nidulatur. Enumeratur inter animantia multipara. Nam vel octo vel nouem oua unico partu excludere dicitur.

IYNX MAS.

IYNX FAEMINA

MORES.

AEGERRIME cicuratur. Roſtro ligna tundit,& ſtrepitum, qualem Pici, edit. Si manu teneatur, caput in vtramq; partem circumagit, non adeò tamen, vt roſtrum ad medium dorſum omnino retrò ſpectet, at vlterius quàm in vllo alio auium genere. Ornithologus Iyngem domi ſuæ enutritam accedente aliquo homine haud facilè fugiſſe, acceſſum verò ęgrè tuliſſe, collo in ſublime erecto,& roſtro ſine morſu modò extenſo, modò retracto inſtar minitantis iram declaraſſe refert, plumis interim, præſertim capitis riguiſſe, & caudam erexiſſe atque dilataſſe. Capitur hæc uolucris hyeme & maximè autumno, aliquando etiam Aprili & Iulio, cùm ſobolem nutrit.

Quãdo capiatur.

HIEROGLYPHICA

PER Iyngis auis imaginem propter inſignem linguę eius longitudinem, hominem, qui plus quàm par eſt, loquax ſit, nonnulli intellexerunt, vnde ſimiliter communi parœmia verboſos, garruloſq; homines ab inſtrumento iſto linguaces vocare ſolemus. [a] Philoſtratus Babylone ex teſtudine loci, vbi rex ius dicere ſolebat, quatuor aureas Iynges dependiſſe ſcribit, fatalem conditionem ſignificantes, admonentesque Regem, ne ſe ſupra hominem efferret: eas verò dicunt Magos, cùm in regiam veniſſent, fieri iuſſiſſe. Vocant autem ipſas Deorum Linguas.

Hominis duacis typus. Linguaces qui. [a] *In vita Apollonij.* Fatalis conditionis typus.

MEDICA.

G[a]ALENVS Antonij Muſę Trichiaſim vocari ait ad pilos pungentes in palpebris enaſcentes: *Fel auiculæ*, inquit, *quæ Cinædus appellatur, & aconiti dimidium eius, mixtis vtere*, hoc eſt, euulſis pilis locum illine. Aliqui etiam felle per ſe vtuntur, vt in eodem capite legimus.

[a] *Lib. 4. de comp. med cap. 7.*

VSVS IN CIBO.

HIERONYMVS Tragus Iyngem in cibum admitti ſcribit. Bononię milies in foro venalem reperi, & aucupes omnibus in menſæ uſum cedere, & carne haud ingrata eſſe dicunt.

FABVLOSA.

IYNGEM Echûs filiam, alij Pythûs fuiſſe fabulantur, quæ cùm amatorijs venenis Iouem in Iûs amorem pellexiſſet, ab irata Iunone in auiculam, qua in amatorijs veneficijs mulierculæ vti credebantur, immutata eſt. [a] Theocritus tam ſuperſtitioſum ei vim hoc uerſu tribuit, penes quẽ fides eſto: ait autem:

Ἰϋγξ ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα, id eſt,

Per te Iynx meus ille domum vir quaſo trahatur.

[a] *In Pharmaceutria.*

[b] Cælius etiam ex Varino & Pindari Scholiaſte Iyngem philtris & excantamentis amatorijs aptam nugatur. Auiculam alis supernè, & inferne pedibus aduocato amantis nomine ex rota agitabant, aut cum cerea rotam ſuper ardentes prunas amburebant; aut vt alij tradunt, auis interanea rotæ circumuoluta explicabantur. Vt vt eſt, vtrumq; fabulas ſapit, [c] Pindarus ſaltem hinc Iyngem τετράκναμον vocauit, quaſi quatuor tibijs vel radijs inſignem: Sed & rota ipſa quatuor radijs diſtincta metaphoricè, vt ait Scholiaſtes, Iyngis nomine appellari poteſt. Priuatim verò ad ea philtra; pennis, vt Tzetzes notat, quę circa caudam ſunt, atque oſſe eo circa pectus Lambdoide figura, ſpecie ſimili myropi ſeu calcari equitum vſas eiuſmodi veneficas aſſeuerant. Alij auiculam de trocho relegaſſe dicunt, & carmina quædam obmurmurantes circumgyraſſe, aut exenteratam trocho adnexiſſe. Hinc Xenephon Iynga pro veneficio accepit, vbi ait: ὅτι ταῦτα οὐκ ἄνευ πολλῶν φίλτρων καὶ ἐπῳδῶν, καὶ ἰύγγων, id eſt, *quod iſta non citra philtra, incantamenta, & Iyngas accidant*. Hanc item auiculam rhombo applicatam, pedibusq; & alis crucem complicantem Iaſoni Venerem dediſſe referunt, ut Medeæ erga parentes ſuos amorem ſimul & pudorem auferret, atque ita eam in auxilium ſuum pelliceret. Alij Iyngem non ſolùm Venerem Iaſoni dediſſe, ſed incantandi ſimul etiam artem docuiſſe volunt. Super hac fabula tale carmen apud [d] Pindarum eſt:

[b] *Lib. 16. antiq. lect. c. 25* [c] *Ode. 4. Pythior.* Iaſon Iyngis opera Medeæ amorem conciliat. [d] *Pythior. Ode. 4.*

Ποτνιαδ' ὀξυτατων βελεών
Ποικιλαν Ἰΰγγα τετρακναμον
Οὐλυμπόθεν ἐν ἀλυτῳ ζεύξασα κυκλῳ,
Μαινάδα ὄρνιν κυπρογένεια φέρεν
Πρωτον ἀνθρώποισι λιτας' ἐπαοιδάς
Ἐδιδαξησεν σόφον Αἰσονίδαν
Ὄφρα Μηδείας τοκεων ἀφελοιτ' αἰδῶ, id eſt,
Veneranda verò Cyprogenia telorum acutorum domina
Picturatam Iyngem Bacchi auem ex Olympo attulit
Hominibus primum, vt indiſſolubili circulo quadriradiam
Iungens, carmina ſapientem docuit Aeſonidem,
Vt Medea erga parentes reuerentiam & pudorem adimeret.

* Embl. 78. Quos verſus* Andreas Alciatus admodum oſſitanter ſic reddidit;

Nec durus te vincat amor, neu fœmina mentem
Diripiat Magicis artibus vlla tuam.
Bucebica auis præſto tibi Motacilla paretur
Quam quadriramiam circuli in orbe loces.
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris ſigno Pegaſæus Iaſon
Phaſiacis ladi non potuiſſe dolis.

Verùm ex ijs, quæ antè à nobis dicta ſunt, & ex ipſis Pindari uerbis liquidò conſtat, Iyngem non depellere amores, ut ille tranſtulit, ſed inducere potiùs fabuloſè ſcribitur, cuius ſcilicet auxilio Theocriti puellam, ut amantem in amorem ſuum pertraheret, uſam quoque fuiſſe nugantur.

EMBLEMA.

ORNITHOLOGI in Iyngis iconem uinctam ad manum hominis talè emblema eſt;

Voluptas Iyngi comparata.

Cur vinctam Iyngem picta detinet manus?
Auis hæc amoris, & voluptatis nota eſt,
Quæſita philtris: fortè quod quouis agat
Antè & retrorſus collo, in orbem, liberè.
Sic & voluptas corda agit mortalium,
Mirumq́ torquet in modum quoquò libet.
Hanc tu niſi vinctam cum ratione rexeris
Mentis peribit quicquid ac ſenſus habet.
Hoc faſcinum putabis, atque maximum
Philtrum, veneficiumq́ quàm miſerrimum.
Hoc torquet animos, turbat, & retrò mouet
Aut igitur omnem tu voluptatem fuge,
Aut ſi libet vti, vincla ſemper admoue
Non cicuratur, ſemper eſt vinclis opus.

DE IYNGE CONGENERE. Cap. XLIII.

PEDVM huius auis, quam nunc exhibemus, diſpoſitio uel Picis Martijs, uel Iyngi congenerem eam eſſe manifeſtò indicat; contrà uerò roſtrum paruum Iyngi potiùs, quàm Picis ſimilem reddit. Nunquid uerò Iyngis more ceruicem nihil agentibus alijs partibus contorqueat, necdum exploratum habeo. Magnitudo Aui, quantum ex tranſmiſſa mihi icone iudicare potui, compar cum Iynge. Color capitis, dorſi, alarum & totius caudæ ferrugineus maculis luteis tranſuerſalibus eleganter diſtinctus. Totum pectus & venter albicant, & lineis luteis per longitudinem exornantur. Tibiæ luteæ, digiti Picorũ more oblongi, eiuſdem coloris; ungues adunci, magni, nigri.

DE CERTHIA. Cap. XLIV.

CERTHIAM etſi exiguam auiculam, audacem tamen, Picorum hiſtoriæ, colophonis loco ſubiecimus, quòd eorum more ſuper arborum truncos & ramos apta pedum & caudæ diſpoſitione perrepat.

SYNONIMA.

ARISTOTELES[*] hanc auiculã Κερθίον maſculino genere uocat: Gaza Certhiam fœminino tranſtulit. Robertus Conſtantinus κερδίον propter aſtum, quem Ariſtoteles illi tribuit, ſcribendum exiſtimat. Albertus in ſua tranſlatione Raricheus uoce omnino barbara legit, ubi etiam quædam alia admodum ineptè ſcribit. Anglis Crepera à reptando teſte Turnero, quaſi reptatrix ſeu ſcandulaca dicitur. Gallis Grimperaeu Piochet, & Grimperaeu petit Bellonio.

[*] *Lib. 9. Hi. cap. 17.*

Crepera.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

CERTHIA in Picorum genere omnino reponenda foret, niſi roſtrum quodammodo recuruum & arcuatum, & pedum digiti, tres nempe in antica, unus in poſtica parte obſtarent, quamuis alioquin inſigniter adunci ſint, & ad rependum perquam idonei. Cauda ſaltem Picorum, ut icon expreſſa demonſtrat, ſimillima eſt. Differt uerò ab omni Picorum genere colore pennarum.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo Roſtrum. Guttur, Pectus. Venter. Alæ. Cauda. Crura.

AVICVLA exigua eſt, & Regulo paulò maior. Roſtrum habet longiuſculum, (quod nimis breue icon Bellonij expreſſit) nigrum, & arcuatum, in ſuperiori parte longius & craſſius, quàm in inferiori. Guttur eius & pectus candicant: dorſum & alæ fuluescunt, & nigris ubique maculis diſtinguuntur. Cauda breuis eſt, rigida & in extremitate quodammodo acuta, ex luteo & uireſcente permixta: qui color in extremitate dorſi etiam conſpicitur. Tibiæ pedúq; digiti flaui ſunt, vngues nigri ualdè adunci.

VOX. VOLATVS.

ª Lib. 9. Hi. cap. 17.

ªARISTOTELES Certhiæ claram uocẽ tribuit: unde quidam Germani uiri alioqui docti inter canoras aues enumerarunt, & cum Carduele minore perperam confuderunt. Nunquam aut tarò admodum quieſcit, ſed perpetuò ferè nunc in hanc, nunc in illam arborem uolitat.

NIDVS. GENERATIO.

IN cauis arborum more Picorum nidificat. Parit maximum ouorum numerum, uiginti quandoque, quandoque tamen pauciora edit.

MORES. INGENIVM.

ª 9. H. c. 17.

TOTO anno eandem patriam incolit. Arborum ramis Fringillaginis inſtar ſeſe annectit, & Picorum more arbores aſcendit & deſcendit, pedibus & cauda ad reptationem aptiſſimis. Nunquam queſcit, niſi quando dormit. ª Ariſtoteles ei mores audaces, ſagaxq; inuitæ officijs ingenium aſcripſit.

VICTVS.

Culicilega.

IDEM Ariſtoteles hanc auiculam θριποφάγον nominat; pro qua uoce Gaza tranſtulit, ex coſſis uictitans: ſed Philoſophus meo iudicio de inſectis minoribus omnibus per coſſos intellexit, unde quibuſdam Culicilega appellatur. Albertus pro tripophagos à Certhia aliam auiculam canoram nempe Vinconem Germanorum, ſeu Fringillam deuorari ineptè ſcripſit.

DE MEROPE. Cap. XLV.

ÆQVIVOCA.

MEROPEM cum Pico uiridi Albertus, ut ſuo loco dictum fuit, confundit, & nonnulli Gallorum & Germanorum Meropem eam auem eſſe credunt, quę Gallis uulgò Meſange dicitur, quę Parus maior eſt. Niphus Grallum ſuum nunc Meropem, nunc Galgulum uocat, quæ tamen etiam aues diuerſæ ſunt, Quidam etiam Germani Meropem lingua ſua Krinitz & VVindhalſs uocantes toto cælo aberrant. Ea enim nomina Iyngi conueniunt. Varinus Meropes φλῶρις etiam dici ait; ſed φλορος per o breue Suidæ alia auis eſt, & φλῶρος per o longum proprium uiri nomen. Euſtathius & Varinus Μέροπες apud poëtas hominum epitheton eſſe, & aliquando poni abſolutè ſcribunt ſine ſubſtantiuo imperfectè ut βροτοι. Merops dictus eſt unus ex terrigenis gigantibus, qui cæleſte regnum affectaſſe dicuntur, hoc eſt, qui turrim Babel extruxerunt, in cuius ædificatione cùm diuerſarum linguarum confuſio, uocumq́ diuiſio interueniret, qui eam moliebantur, Meropes dicti ſunt, id eſt, diuerſarum uocum homines, ut Grammaticus quidam annotauit. Homerus etiam cuiuſdam uatis meminit, qui Merops Percoſius dictus fuit. Et Meropes eidem dicuntur homines à diuerſitate uocum, ſiue quòd habeant uocem à uocibus brutorum animalium diſtinctam. Fuit item alius Mileſius Merops, cuius filium Pandareum in Creta canem aureum furatum aiunt. Cos inſula, cui magnus ille medicinæ parens Hippocrates patriam debet, Merope, & Meropis, ut Suidas habet, & Meropeis ut Euſtathius, dicta fuit, uel ab antè nominato gigãte, uel à Merope Theſſalorum rege, Triopæ eorundem Regis filio ibi ſedes habente, à quo non exiguum augmentum ſumpſit, uel quòd Meropes populi in ea habitarint. Merope item fuit una filiarum Pandarei, cuius pater & ipſe Merops Homero uocatur. Fuit & alia Merope Atlantis & Pleicnę filia, quæ Siſypho nupſiſſe dicitur, unde Pleiadum una eſſe fingitur, ſed ut Euſtathius ait, omnium obſcuriſſima: de qua [a] Ouidius:

Septima mortali tibi Siſyphe Merope nupſit:
Pœnitet, & factiſ ſola pudore latet.

Iuxta Theſſaliam in Græcia mons eſt, quem Meropam uocârunt, quòd uarijs pręruptus anfractibus, undique referiente Echo, uoces diuerſas reddat.

Meſange Gallorum quæ. — Merops gigas. — Meropes q dicti. — Merops Percoſius. — Cos inſula. — Merope Pãdarei. — [a] *Li.4. Faſt.* — Mons meropa.

SYNONIMA.

GRAECIS, Merops iſtæc uolucris dicitur à μερισμοῦ ὄπος ut [a] Probus uult, quoniam uox eius multiplicem partitionem capiat; unde etiam Meropes homines uocantur, uel quòd uocem articulatam & indictiones, ſyllabas & literas diuiſas habeant, uel quia linguis & dialectis diuerſis utantur, uel ut alijs placet, Merops appellatur, quoniam ad amorem hominem citò conciliet. [b] Ioannes Goropius incertum eſſe ait, an Meropem, Gręcam uocem, an Scythicam ſiue alterius orbis uernaculam eſſe uoluerit antiquitas. Gręca certè optimè, inquit, conuenit allegorię, eò quòd diuiſionis quandam habeat ſignificationem. Si Scythica ſit, indicat plures ibi eſſe hominum cœtus, quàm in hoc orbe. Mer enim ſic pronunciatum ut duplicem uocalem audijſſe uidearis, plus ſignificat. Hops uocali item producta, ſi ad homines applicetur, multitudines & magnos cœtus deſignat. Mer-ops igitur alterius orbis incola diceretur, quod orbem coleret, in quo multitudo hominum maior, quàm in noſtro eſſe uideretur. Hęc ille. Porrò Merops in Creta [c] Bellonio teſte Meliſſophagus dicitur, quòd apibus inſidietur, quam ob cauſam Gaza apud Ariſtotelem pro Μέροψ quandoque Apiaſter tranſtulit. A nonnullis Græcis hodiè etiam Μελισσοφάγος appellatur. Apud Albertũ Marochus pro Merope voce corrupta legitur, & alibi etiam Muſcicapa. Germani quidam Αέροπα uocari arbitrantur ab aereo colore: ſed nomen id ex Ariſtophanis Scholiaſte & Suida deſumpſiſſe uidentur, qui Aëropes uel Aëropodes parentes ſuos Ciconiarum more alere dicunt; ſed legẽdum uidetur Μέροπις tribus ſyllabis, etſi Heſychio & Varino Αέροπις etiam aues ſint. Alij Ripariam nominant, alij Parram, alij Gangrenam, teſte [d] Kiranidis interprete. Ornithologus Raſi Alkemum dici, uel Alkeuium ex eo conijcit, quia ille apibus eam auem ueſci ſcribat. Bononię Dardano nominatur, nomine à moderna Gręcorum uoce Darda deducto, quę apiculam ſonat: Italis quibuſdam Gaulo & Ieuolo: Neapoli Lupo dell'api: in Sicilia Picciaferro à roſtri duritie: Gallis Gueſpier, quaſi ueſparia: Hiſpanis Iuruco.

[a] *In lib. 4. Georg.* — [b] *Li. de orig. Antuerp.* — [c] *L. de Anib. cap. 27.* — Meliſſophagos. — Marochus. — Muſcicapa. — [d] *Lib. de lx. anim. c. 48.*

FORMA.

MEROPS MAS.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. FORMA ac magnitudine Merulis ferè par eſt, & Sturno paulò maior. Albertus ſuam Muſcicapā Turture & Columba maiorē facit, & colore Lanarium referre, pedes verò & roſtrum Hirundinis habere dicit, ſed omnia iſtæc Meropi minimè conueniunt. Meropis enim color longè pulcherrimus eſt, quo vel cū quauis aue certare poteſt, quinimo cum ipſo etiam Pſittaco. [a] Ariſtoteles admodum oſſitanter de colore eius ſcribens, *pennas eius inferiores pallidas eſſe, ſuperiores cæruleas, vt Halcyonis, poſtremas pinnulas rubras* ait transferente Gaza: Sed Græcè legitur τὰ δὲ ἐπ᾽ ἄκρων τῶν πτερυγίων ἐρυθρὰ id eſt, *in ſummis alis rubra ſunt.* [b] Plinius

[a] *Lib.9.Hi. cap.13.*

nius ſequutus Ariſtotelem *pallido intus colore pennarum, supernè cyaneo, priori ſubrutilo* eſſe dixit.
Vnde Seruium erraſſe manifeſtò conſtat, cùm *viridem* vocârit. Roſtrum Meropi longum, durum ad inſtar falcis meſſoriæ arcuatum, & quaſi triangulare. Roſtrum.
Mentum ac frons luteſcunt, & linea maiuſcula nigra, & binis maculis cæruleis, quarum vna alteram ſuperequitat, infra notantur. Mentum.
Oculi exigui ſunt, palpebræ nigræ, ſed iris ita inflammatur, & rubeſcit. vt aliam omnia rubedinem ſuperet. Oculi.
Auditorij meatus plumis nigris cooperiuntur. Capitis vertex, collum ſuperius, dorſumq; inter flauum & caſtaneum media. Pectus viride, ad latera cæruleum; Pectus.
Venter ad coxas vſque viridis. Alæ partim virides, partim inter flauum & caſtaneum mediæ, & partim deniq; cæruleæ. Alæ.
Cauda ex viridi & cæruleo, ſed ex hoc magis, tingitur. Cauda.
Crura breuia more Crura.

Hirun-

Pedes. Hirundinum, nigra, quæ rubere perperam Textor Rauiſius dixit. Pedes quatuor digitis præditi ſunt, retrò nempe vno, tribus antè, reliquarum auium more. Bellonius binos antè, & totidem retrò Pſittacorum & Picorum inſtar habere dixit: ſed id planè falſum eſſe eiuſdem appoſita icon demonſtrat. Atq; iſtæc maris Meropis meo iudicio deſcriptio eſt. Quam ſecundo loco depictã damus, arbitramur eſſe fæminã. Color enim vbique minus inteſus. Tergus quodammodo uireſcit. Cauda ſuperius omnino viridis: Alarum pennæ maiores è cæruleo pariter vireſcunt: cætera mari ſimilis. Ex partibus internis quaſdam etiam notabiles Merops habet: Linguam nempe ſublongam & gracilem: oris uerò rictum tam amplum referente [a] Alberto, vt multas muſcas in os eius humoris gratia inſidentes capiat. Bellonius oſſa capitis eius duris oſſibus comparari poſſe teſtatur. Veſiculam fellis amplam humore viridi ſmaragdi inſtar refertam poſſidet; Inteſtina bina, parua, recta.

Lingua.
[a] Lib. 23.

LOCVS.

MEROPS in multis Italiæ locis, etſi id Bellonius neget; ſatis obuia eſt, & Bononiæ ſæpè capitur. Germanos hac aue carere, vel ſaltem raram ibi eſſe crediderim. Bellonius in Creta tam vulgarem eſſe refert, vt nuſquam non in illa inſula conſpiciatur, & raram alibi, ipſiſq; Græcis per Continentem incognitam.

VOX.

ALTVM clamat & longè auditur, & vocem inſtar hominis qaodammodo edit, qui ore in rotundum clauſo ſonet grul gruru vrurul. Hanc vocem in ea Bellonius obſeruauit, quamuis Philomelæ author zinzilulare ſcripſerit:

Regulus atque Merops, & rubro pectore Progne
Conſimili modulo Zinzilulare ſolent.

VOLATVS.

GREGATIM ferè volitat, rarò ſolus, frequenter, vt Belonius ait, circa montes, qui thymum ferunt, vbi apibus inſidiatur. Albertus pigrè & lentè volare aſſerit. Eſt verò eius volatus inſolens atque notabilis, & ſumma admiratione dignus, retrorſum nempe caudam uerſus eum exercens, cùm reliquæ aues quaſi ſurſum ad oculos uerſus volitent.

VICTVS.

MEROPS dum volat, apes, vt [a] Ariſtoteles teſtatur, captat; unde Meliſſophagos Crettenſibus, Latinis Apiaſter dicitur. Quare etiam [b] Vergilius Meropis nidum prope aluearia interdicit: cùm ait:

[a] L. 9. Hiſt. cap. 40.
[b] Georg. 1.

Abſint & picti ſqualentia terga lacerti
Pinguibus à ſtabulis, Merops, aliæq; volucres.

Bellonius cicadis etiam inſidiari Meropem refert, nec Lampſanæ, caucalidis, & raparum ſeminibus, nec tritico etiam abſtinet, vt in diſſectæ auis ventriculo idem ille obſeruauit. Albertus Muſcicapam vocat à muſcarum captura, iiſque ſolis & vermiculis veſci tradit. Verùm quæ Muſcicapæ ſuæ hic tribuit, ut antè etiam admonui, Meropi per omnia non competunt.

NIDVS. GENERATIO.

MEROPS, inquit [a] Ariſtoteles, cauernas ſubit & cunabula facit, quoniam vt nonnulli credunt, corporis ſui pondere in ſublime efferri nequeat [b] Plinius in ſpecu ſex pedum defoſſa altitudine nidificare, & [c] Ariſtoteles ad quatuor cubita intrò ſubire, & ſex aut ſeptem pullos in præcipitijs mollioribus parere ſcripſit.

[a] L. 8. Hiſt. cap. 1.
[b] L. 10. c. 33
[c] L. 9. Hiſt. cap. 13.

MORES.

MORES. INGENIVM. PIETAS.

MEROPS auis migratoria eſt, nec in vno loco perſeuerat. Aſtuta & vafra eſſe perhibetur, vtpote quæ pullos, ne quis eos capiat, de loco ad locum transferat, uel ſi inſidiatores prius conſpexerit, ſeſe ipſa ad diuerſa loca recipiat, ne ubi eos nutriat; præſentia ſua manifeſtet. Ariſtoteles author eſt, *eſſe qui confirment Meropes genitorum ſenectutem inuicem educare vicemq́; reddi, ut parentes non modo ſeneſcentes, uerum etiam ſtatim, cùm iam datur facultas, alantur opera liberorum, nec matrem aut patrẽ exire, ſed in cubili manentes paſci labore eorum quos ipſi genuerunt, enutrierunt, educarunt.* Quod certè inſigne pietatis argumentum eſt, adeo vt de Merope non minus, quàm de Ciconijs ἀντιπελαργεῖν dici poſſit. Imo uerò [a] Aelianus ſcribit Meropem eſſe Ciconiarum iuſtiſſimam, quòd educandis parentibus ſenium haudquaquam arbitretur expectandum, ſed ipſum id agere protinus volatus celerioris compotem. Quo coniectatum inter cunctas eſſe aues, tum iuſtiſſimam, tum verò pijſſimam.

[a] *Lib. 11. de Anim. c. 30.*

CAPIENDI RATIO.

RETIBVS & viſco in agro Bononienſi capitur: in Creta à pueris referente Bellonio, cicadis hoc pacto: Cicadam acicula inſtar hami curuata transfigunt, eamq́; filo annectunt, & extremitatem fili in manu retinent. Cicada ſic transfixa ſublime petit: in quam ſubinde conſpectam Merops impetum facit, & deuorata ſimul cum cicada acicula filo adhærens capitur.

MORALIA.

MEROPS illaqueata alias etiam aues in eoſdem laqueos pertrahens, ſponſionem non eſſe præſtandam ſignificat, iuxta antiquiſſimum Thaletis dictum; *praes ne eſto*. Hinc [a] Alciatus.

[a] *Embl. 186*

Ne praes eſto, Thales dixit, ſic illita viſco
In laqueos ſociam Parra Merosq́; trahit.

Merops etiam haud aliter ac Ciconiæ pietatem à nobis colendam eſſe admonet, quæ nempe vt paulò ante dictum eſt, quàm primùm uolare cœperit, ſponte animum ad neceſſaria parentibus ſuis ſubminiſtranda conuertit.

MEDICA. VSVS

MEROPS in cibo improbatur. [a] Raſis carnem Alkemi, quam auem Meropem eſſe Ornithologus conijcit, auſteram eſſe dixit, & concoctu difficilem, ſed inflammationibus prodeſſe, & fel eius ſi cum gallis, oleo omphacino miſceatur, capillis firmam nigredinem inducere, & frixam in oleo manus ab apum punctionibus immunes reddere. Kiranides Meropem & cor eius, ſi credere fas eſt, amorem conciliare, in cibo cardiacos, ictericos & ſtomachicos iuuare, & fel cum melle & ſucco rutæ oculorum ſuffuſionem ſanare tradidit.

[a] *Lib. de l. Ani. c. 48.*

DE MEROPE ALTERO. Cap. XLVI.

AVEM hanc, cuius modo iconem exhibemus, Germani Seeſchvvalm, hoc eſt, Hirundinem marinam vocant, cùm quia primo inſpectu partim pedum breuitate, partim etiam uolatu, tum quoniam inter uolandum muſcas captet, Hirundinem referre videatur. Ego verò Meropi potiùs, quàm Hirundini congenerem fecerim, quoniam toto ferè cælo ab Hirundine marina differt. Eſt verò hęc uolucris ſuperiore paulò longior, & ut icon etiam demonſtrat, toto corpore multò craſſior. Roſtrum huic nigrum, lõgum, acutum, & prò pius ad falcem meſſoriam, quam in illa accedens. Caput, collum, pectus & totus fermè venter flaueſcunt. A roſtro maculam habet nigram, maximam, quæ per oculos retrò ad colli initium uſque defertur. Ornithologus de colore dorſi, alarum & totius ferè auis perperam ſcripſit, neque id mirum eſt, cùm nunquam ſeſe eam conſpexiſſe dicat. Dorſum itaque non ex uiridi & flauo, vt ille habet, permixtum eſt, ſed caſtaneum, prope uropygium uerò talis color conſpicitur. Alarum pennæ, quas in extremo uirides dixit, uarijs coloribus inſigniuntur. Primæ enim cæruleæ ſunt, ſecundæ ex cæruleo & flauo mixtæ, tertiæ omnino flauæ, quartæ, remiges nempe nigræ, & in extremitatibus rubræ. Cauda in ſummitate inſigniter uireſcit infrà uerò perbelle flaueſcit, ita ut ſemiuiridis & ſemilutea uideatur. Pedes habet luteos, ungues nigros.

Hirundo marina. Magnitudo. Roſtrum. Dorſum. Alæ. Cauda. Pedes.

Meropi congener.

DE LOXIA. Cap. XLVII.

NVLLAM mihi inter tot, cùm à me, tùm ab alijs obſeruata auium genera, aliam hactenus conſpicere contigit, quæ cum hac, quantum ad roſtrum attinet, ſimilitudinem vllam gereret. Cùm verò & eam cũ Chloreo à quibuſdam cõfundi viderem, itaque præſenti loco aliquid de ea dicere volui, tùm eò maximè, cùm roſtrum illi, etſi contra omnium auium morem ab vtraque parte recuruum, craſſum ſit, atque admodum robuſtum. Hanc auem, quicquid dicant alij, Ariſtoteli incognitam fuiſſe exiſtimo. Si enim eam agnouiſſet, tã raram roſtri diſpoſitionem ille, qui differentiarum quarumcunque, etiam omnium animalium diligentiſſimus ac indefeſſus obſeruator erat, abſque vllo dubio minimè tacuiſſet.

SYNONIMA.

GERMANI à roſtri obliquitate Krũtzuogel, quaſi cruciatam, vel Krumſchnabel, ſeu curuiroſtram appellant, & Ornithologus ob eandem rationem Loxiam, ſed nomine æquiuoco, quod nempe muſtelæ fluuiatili minimæ etiam competit. Λοξίας Apollo etiam dicebatur, quòd obliquis paſſibus cælum percurrat. Robertus Conſtantinus Tragonem Plinij, quam auem [a] hic ex Hyla à cauda de ouo exire ſcribit, exiſtimant eſſe & à voracitate ita dici. Eſt enim inſigniter vorax, vt ego quoque obſeruaui. Verùm nunquid Trogon Plinij ſit, nec affirmauerim, nec etiam inficias iuerim, & reuera ſi vlla alia auis à cauda de ouo exeat, ea fortè iſtæc fuerit, quæ ſi reliquarũ more prodiret, facilè impediretur exitus à roſtri curuitate, vel dicamus potiùs, ita exire, ne c⌞um media fermè hyeme naſcatur, ſi à capite exiret, ſubinde ab ambientis inclementia calor animalis ſuffocaretur. [b] Iacobus Dalechampius Ornithologum ſcribit Loxiam Tragonem quoque appellare: verùm id apud illum minimè reperio, quin ipſe Plinium non citat, tantum abeſt, vt Tragonem vocauerit.

Krũtzuogel. Curui roſtra. Apollo Loxias dictus. [a] L.10.c.16 [b] In comm. eiuſdem ca. Plin. Tragon.

CORVIROSTRA, SIVE LOXIA.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Color.

PARVM maximum magnitudine vix vincit: vnde eos manifeſtè hallucinari patet, qui Chloreum eſſe voluerunt. Color toto corpore variat. Mea, quam ego aliquando depinxi, præter alas, quæ fuſcæ erant, tota ferè rubebat. Colorem verò temporis & ætatis diuerſitate immutat. Itaque cùm bis tantummodo, aut ad ſummum ter conſpicere eam mihi contigerit, quæ nempe in Italia rarò admodum apparet, Ornithologi Germani, qui pluries eam vidit, verba adijcere placuit. Primùm, inquit, rubere ſolent pectore, collo & ventre, deinde flaueſcere. Cæruleus in vertice, ceruice, & circa oculos apparet: in cauda & extremis alis è ſubruffo nigricans. Crura rubicunda. Hyeme præſertim colorem mutat. Sunt qui colorem eius quotannis mutari aſſerant, ita vt nunc ad flauum, nunc ad viridem, rubrum aut cinereum magis declinet. Hæc ille. Quod certè veriſſimum eſt, & me in primis color impoſuit, vtpote qui bis eandem auem ceu diuerſam depinxi, & tres modo figuras exhibui, quarum tertia ex Ornithologo deſumpta eſt.

LOCVS.

PLVRIMA Germaniæ loca incolit, attamen in Heluetia Ornithologo teſte minus frequens eſt. Italia rarius Loxiã vidit, aut ſi aliquando vidit, eam non agnoſcit; unde in diocœſi Genuenſium, ubi quandoque apparet, vt mihi per litteras à Bernardo Caſtelletto Genuenſi, cui rariora & exotica multa, quæ liberaliter tranſmiſit, debeo, notum eſt, hactenus habetur anonimos. Tridenti mihi iſtæc auis donata fuit, cùm Sanctiſſimo eò conuocato ſynodo de ſumma rerum totius Romanæ Eccleſiæ ageretur.

- old 877 a 889 -

VICTVS. NIDVS.

AVIS eſt voraciſſima, ſeminibus cannabis maximè delectatur ac pingueſcit; unde caro eius non improbatur. Aiunt & cadaueribus paſci. Gaudet item nucleis abietum, & in eiuſmodi arboribus Ianuario & Februario menſibus nidificat.

MORES. INGENIVM.
Capiendi modus.

ILLVD etiam in Loxia mihi planè inſolens videtur, quod hyemali tempore, cùm frigore omnia rigent, & cæteræ volucres obmuteſcunt, ea canat, & æſtate, cùm cæteræ canunt, à cantu abſtineat. Cantillat autem ſatis ſuauiter. Ingenij dicitur eſſe ſimplicis & ſtolidi. Caueis incluſa homines minimè expaueſcit, ſed Pſittacorum more roſtro, pedibusq; ſurſum atque deorſum reptitat. A potu pocillum roſtro, ſi poteſt, abijcit, quod fortè fecerit, quoniam imaginem ſuam in aqua conſpiciat. Apud Germanos copioſè, vt cæteræ volucres retibus capitur.

De admirando Picæ caudatæ nido, cuius mentio fit, pag. 708.

QVOVSQVE Naturæ ſagaciſſimę miſteria inquiro, atque indagor, nihil vnquam magis in votis habui, quàm nidum contemplari Picæ caudatæ, quem tam admirabili induſtria in altiſſimis plerunque arboribus, vt populo nigra conſtuere, vt ſe fœtusq; ſuos ab auibus rapacibus ac alijs noxijs animantibus defendat, apud multos, legi. Sed cùm niſi poſt impreſſam huiuſce volucris hiſtoriam, quæ pręſenti libro habetur nanciſci eiuſcemodi nidum non licuerit, itaque nunc à ruſtico meo, ex ſuburbano meo allatum hic ob oculos depictum propono, vt & alij idem auis artificium contemplari, rimari, atque admirari queant. Etenim inter tot nidos, quos hactenus mihi videre contigit, reuera alium nunquam maiori induſtria

Ποτνιαδ' ὀξυτατων βελεων
Ποικιλαν Ἰΰγγα τετρακναμον
Οὐλυμποθεν ἐν ἀλυτῳ ζεύξασα κυκλῳ,
Μαινάδα ὄρνιν κυπρογένεα φέρεν
Πρωτον ἀνθρώποισι λιτάς τ' ἐπαοιδὰς
Ἐδιδασκησεν σοφον Αἰσονίδαν
Ὄφρα Μηδείας τοκεων ἀφελοιτ' αἰδῶ, id eſt,
Veneranda verò Cyprogenia telorum acutorum domina
Picturatam Iyngem Bacchi auem ex Olympo attulit
Hominibus primum, vt indiſſolubili circulo quadriradiam
Iungens, carmina ſapientem docuit Aeſonidem,
Vt Medea erga parentes reuerentiam & pudorem adimeret.

Embl. 78. Quos verſus Andreas Alciatus admodum oſſitanter ſic reddidit;

Nec durus te vincat amor, neu fœmina mentem
Diripiat Magicis artibus vlla tuam.
Bacchica auis præſto tibi Motacilla paretur
Quam quadriramiam circuli in orbe loces.
Ore crucem & cauda, & geminis vt complecet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris ſigno Pegaſeus Iaſon
Phaſiacis ladi non potuiſſe dolis.

Verùm ex ijs, quæ antè à nobis dicta ſunt, & ex ipſis Pindari uerbis liquidò conſtat, Iyngem non depellere amores, ut ille tranſtulit, ſed inducere potiùs fabuloſè ſcribitur, cuius ſcilicet auxilio Theocriti puellam, ut amantem in amorem ſuum pertraheret, uſam quoque fuiſſe nugantur.

EMBLEMA.

ORNITHOLOGI in Iyngis iconem uinctam ad manum hominis talè emblema eſt;

Cur vinctam Iyngem picta detines manus?
Auis hæc amoris, & voluptatis nota eſt,
Quæſita philtris: fortè quod quouis agat
Voluptas Iyngi comparata.
Antè & retrorſus collo, in orbem, liberè.
Sic & voluptas corda agit mortalium
Miruḿ, torquet in modum quoquò libet,
Hanc tu niſi vinctam cum ratione rexeris
Mentis peribit quicquid ac ſenſus habes.
Hoc faſcinum putabis, atque maximum
Philtrum, veneficiuḿ quàm miſerrimum.
Hoc torquet animos, turbat, & retrò mouet
Aut igitur omnem tu voluptatem fuge,
Aut ſi libet vti, vincla ſemper admone
Non cicuratur, ſemper eſt vinclis opus.

DE IYNGE CONGENERE. Cap. XLIII.

PEDVM huius auis, quam nunc exhibemus, diſpoſitio uel Picis Martijs, uel Iyngi congenerem eam eſſe manifeſtò indicat; contrà uerò roſtrum paruum Iyngi potiùs, quàm Picis ſimilem reddit. Nunquid uerò Iyngis more ceruicem nihil agentibus alijs partibus contorqueat, necdum exploratum habeo. Magnitudo Aui, quantum ex tranſmiſſa mihi icone iudicare potui, compar cum Iynge. Color capitis, dorſi, alarum & totius caudæ ferrugineus maculis luteis tranſuerſalibus eleganter diſtinctus. Totum pectus & venter albicant, & lineis luteis per longitudinem exornantur. Tibiæ luteæ, digiti Picorũ more oblongi, eiuſdem coloris; ungues adunci, magni, nigri.

DE CERTHIA. Cap. XLIV.

CERTHIAM etſi exiguam auiculam, audacem tamen, Picorum hiſtoriæ, colophonis loco ſubiecimus, quòd eorum more ſuper arborum truncos & ramos apta pedum & caudæ diſpoſitione perrepat.

SYNONIMA.

ARISTOTELES* hanc auiculã Κερθίον maſculino genere uocat: Gaza Certhiam fœminino tranſtulit. Robertus Conſtantinus κερδίον propter aſtum, quem Ariſtoteles illi tribuit, ſcribendum exiſtimat. Albertus in ſua tranſlatione Raricheus uoce omnino barbara legit, ubi etiam quædam alia admodum ineptè ſcribit. Anglis Crepera à reptando teſte Turnero, quaſi reptatrix ſeu ſcandulaca dicitur. Gallis Grimperaeu Piochet, & Grimperaeu petit Bellonio.

* Lib. 9. Hiſt. cap. 17.

Crepera.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

CERTHIA in Picorum genere omnino reponenda foret, niſi roſtrum quodammodo recuruum & arcuatum, & pedum digiti, tres nempe in antica, unus in poſtica parte obſtarent, quamuis alioquin inſigniter adunci ſint, & ad rependum perquam idonei. Cauda ſaltem Picorum, ut icon expreſſa demonſtrat, ſimillima eſt. Differt uerò ab omni Picorum genere colore pennarum.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo
Roſtrum.

AVICVLA exigua eſt, & Regulo paulò maior. Roſtrum habet longiuſculum, (quod nimis breue icon Bellonij expreſſit) nigrum, & arcuatum, in ſuperiori parte longius & craſſius, quàm in inferiori. Guttur eius & pectus candicant: dorſum & alæ fuleſcunt, & nigris ubique maculis diſtinguuntur. Cauda breuis eſt, rigida & in extremitate quodammodo acuta, ex luteo & uireſcente permixta: qui color in extremitate dorſi etiam conſpicitur. Tibiæ pedesq́; digiti flaui ſunt, vngues nigri ualdè adunci.

Guttur.
Pectus.
Venter.
Alæ.
Cauda.
Crura.

VOX. VOLATVS.

* Lib. 9. Hi. cap. 17.

A *RISTOTELES Certhiæ claram uocē tribuit: unde quidam Germani uiri alioqui docti inter canoras aues enumerarunt, & cum Carduele minore perperam confuderunt. Nunquam aut rarò admodum quieſcit, ſed perpetuò ferè nunc in hanc, nunc in illam arborem uolitat.

NIDVS. GENERATIO.

IN cauis arborum more Picorum nidificat. Parit maximum ouorum numerum, uiginti quandoque, quandoque tamen pauciora edit.

MORES. INGENIVM.

TOTO anno eandem patriam incolit. Arborum ramis Fringillaginis inſtar ſeſe annectit, & Picorum more arbores aſcendit & deſcendit, pedibus & cauda ad reptationem aptiſſimis. Nunquam queſcit, niſi quando dormit. * Ariſtoteles ei mores audaces, ſagaxq́; inuitæ officijs ingenium aſcripſit.

* 9. H. a. 17.

VICTVS.

IDEM Ariſtoteles hanc auiculam θριποφάγον nominat; pro qua uoce Gaza tranſtulit, ex coſsis uictitans: ſed Philoſophus meo iudicio de inſectis minoribus omnibus per coſſos intellexit, unde quibuſdam Culicilega appellatur. Albertus pro tripophagos à Certhia aliam auiculam canoram nempe Vinconem Germanorum, ſeu Fringillam deuorari ineptè ſcripſit.

Culicilega.

DE MEROPE. Cap. XLV.

ÆQVIVOCA.

MEROPEM cum Pico uiridi Albertus, ut ſuo loco dictum fuit, confundit, & nonnulli Gallorum & Germanorum Meropem eam auem eſſe credunt, quę Gallis uulgò Meſange dicitur, quę Parus maior eſt. Niphus Grallum ſuum nunc Meropem, nunc Galgulum uocat, quæ tamen etiam aues diuerſæ ſunt. Quidam etiam Germani Meropem lingua ſua Krinitz & VVindhalſs uocantes toto cælo aberrant. Ea enim nomina Iyngi conueniunt. Varinus Meropes φλώρις etiam dici ait; ſed φλορος per o breue Suidæ alia auis eſt, & φλῶρος per o longum proprium uiri nomen. Euſtathius & Varinus Μέροπες apud poëtas hominum epitheton eſſe, & aliquando poni abſolutè ſcribunt ſine ſubſtantiuo imperfectè ut βροτοί. Merops dictus eſt unus ex terrigenis gigantibus, qui cæleſte regnum affectaſſe dicuntur, hoc eſt, qui turrim Babel extruxerunt, in cuius ædificatione cùm diuerſarum linguarum confuſio, uocumq́ diuiſio interueniret, qui eam moliebantur, Meropes dicti ſunt, id eſt, diuerſarum uocum homines, ut Grammaticus quidam annotauit. Homerus etiam cuiuſdam vatis meminit, qui Merops Percoſius dictus fuit. Et Meropes eidem dicuntur homines à diuerſitate uocum, ſiue quòd habeant uocem à uocibus brutorum animalium diſtinctam. Fuit item alius Mileſius Merops, cuius filium Pandareum in Creta canem aureum furatum aiunt. Cos inſula, cui magnus ille medicinæ parens Hippocrates patriam debet, Merope, & Meropis, ut Suidas habet, & Meropeis ut Euſtathius, dicta fuit, uel ab antè nominato gigāte, uel à Merope Theſſalorum rege, Triopæ eorundem Regis filio ibi ſedes habente, à quo non exiguum augmentum ſumpſit, uel quòd Meropes populi in ea habitarint. Merope item fuit una filiarum Pandarei, cuius pater & ipſe Merops Homero uocatur. Fuit & alia Merope Atlantis & Pleionę filia, quæ Siſypho nupſiſſe dicitur, unde Pleiadum una eſſe fingitur, ſed ut Euſtathius ait, omnium obſcuriſſima: de qua [a] Ouidius:

Septima mortali tibi Siſyphe Merope nupſit:
Pœnitet, & facti ſola pudore latet.

Iuxta Theſſaliam in Græcia mons eſt, quem Meropam uocârunt, quòd uarijs pręruptus anfractibus, undique referiente Echo, uoces diuerſas reddat.

Margin: Meſange Gallorum quæ. — Merops gigas. — Meropes q dicti. — Merops Percoſius. — Cos inſula. — Merope Pādarei. — [a] Li. 4. Faſt. — Mons meropa.

SYNONIMA.

GRAECIS, Merops iſtæc uolucris dicitur à μεριςμου ὄπος ut [a] Probus uult, quoniam uox eius multiplicem partitionem capiat; unde etiam Meropes homines uocantur, uel quòd uocem articulatam & indictiones, ſyllabas & literas diuiſas habeant, uel quia linguis & dialectis diuerſis utantur, uel ut alijs placet, Merops appellatur, quoniam ad amorem hominem citò conciliet. [b] Ioannes Goropius incertum eſſe ait, an Meropem, Gręcam uocem, an Scythicam ſiue alterius orbis uernaculam eſſe uoluerit antiquitas. Gręca certè optimè, inquit, conuenit allegorię, eò quòd diuiſionis quandam habeat ſignificationem. Si Scythica ſit, indicat plures ibi eſſe hominum cœtus, quàm in hoc orbe. Mer enim ſic pronunciatum ut duplicem uocalem audiſſe uidearis, plus ſignificat. Hops uocali item producta, ſi ad homines applicetur, multitudines & magnos cœtus deſignat. Mer-ops igitur alterius orbis incola diceretur, quod orbem coleret, in quo multitudo hominum maior, quàm in noſtro eſſe uideretur. Hęc ille. Porrò Merops in Creta [c] Bellonio teſte Meliſſophagus dicitur, quòd apibus inſidietur, quam ob cauſam Gaza apud Ariſtotelem pro Μέροψ quandoque Apiaſter tranſtulit. A nonnullis Græcis hodiè etiam Μελισσοφάγος appellatur. Apud Albertū Marochus pro Merope voce corrupta legitur, & alibi etiam Muſcicapa. Germani quidam Αέροπες uocari arbitrantur ab aereo colore: ſed nomen id ex Ariſtophanis Scholiaſte & Suida deſumpſiſſe uidentur, qui Aëropes uel Aëropodes parentes ſuos Ciconiarum more alere dicunt; ſed legēdum uidetur Μέροπες tribus ſyllabis, etſi Heſychio & Varino Αέροπες etiam aues ſint. Alij Ripariam nominant, alij Parram, alij Gangrenam, teſte [d] Kiranidis interprete. Ornithologus Raſi Alkemum dici, uel Alkeuium ex eo conijcit, quia ille apibus eam auem ueſci ſcribat. Bononię Dardano nominatur, nomine à moderna Gręcorum uoce Darda deducto, quę apiculam ſonat; Italis quibuſdam Gaulo & Ieuolo: Neapoli Lupo dell'api; in Sicilia Picciaferro à roſtri duritie: Gallis Gueſpier, quaſi ueſparia: Hiſpanis Iuruco.

Margin: [a] In lib. 4. Georg. — [b] Li. de orig. Antuerp. — [c] L. de Anib. cap. 27. — Meliſſophagos. — Marochus. — Muſcicapa. — [d] Lib. de. Ix. anim. c. 48.

FORMA.

MEROPS MAS.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. FORMA ac magnitudine Merulis ferè par eſt, & Sturno paulò maior. Albertus ſuam Muſcicapã Turture & Columba maiorẽ facit, & colore Lanarium referre, pedes verò & roſtrum Hirundinis habere dicit, ſed omnia iſtæc Meropi minimè conueniunt. Meropis enim color longè pulcherrimus eſt, quo vel cũ quauis aue certare poteſt, quinimo cum ipſo etiam Pſittaco. [a] Ariſtoteles admodum oſſitanter de colore eius ſcribens, *pennas eius inferiores pallidas eſſe, ſuperiores cæruleas, vt Halcyonis, poſtremas pinnulas rubras* ait transferente Gaza: Sed Græcè legitur τὰ δὲ ἐπ' ἄκρων τῶν πτερυγίων ἐρυθρὰ id eſt, *in ſummis alis rubra ſunt.* [b] Plinius

[a] *Lib.9.Hi. cap.13.*

nius ſequutus Ariſtotelem *pallido intus colore pennarum, ſupernè cyaneo, priori ſubrutilo* eſſe dixit. Vnde Seruium erraſſe manifeſtò conſtat, cùm *viridem* vocârit. Roſtrum Meropi longum, durum ad inſtar falcis meſſoriæ arcuatum, & quaſi triangulare. Mentum ac frons luteſcunt, & linea maiuſcula nigra, & binis maculis cæruleis, quarum vna alteram ſuperequitat, infra notantur. Oculi exigui ſunt, palpebræ nigræ, ſed iris ita inflammatur, & rubeſcit. vt aliam omnia rubedinem ſuperet. Auditorij meatus plumis nigris cooperiuntur. Capitis vertex, collum ſuperius, dorſumq; inter flauum & caſtaneum media. Pectus viride, ad latera cæruleum; Venter ad coxas vſque viridis. Alæ partim virides, partim inter flauum & caſtaneum mediæ, & partim deniq; cæruleæ. Cauda ex viridi & cæruleo, ſed ex hoc magis, tingitur. Crura breuia more

Roſtrum. Mentum. Oculi. Pectus. Alæ. Cauda. Crura.

Hirun-

Pedes. Hirundinum, nigra, quæ rubere perperam Textor Rauiſius dixit. Pedes quatuor digitis præditi ſunt, retrò nempe vno, tribus antè, reliquarum auium more. Bellonius binos antè, & totidem retrò Pſittacorum & Picorum inſtar habere dixit: ſed id planè falſum eſſe eiuſdem appoſita icon demonſtrat. Atq; iſtæc maris Meropis meo iudicio deſcriptio eſt. Quam ſecundo loco depictã damus, arbitramur eſſe fœminã. Color enim vbique minus intẽſus. Tergus quodammodo uireſcit. Cauda ſuperius omnino viridis. Alarum pennæ maiores è cæruleo pariter vireſcunt: cætera mari ſimilis. Ex partibus internis quaſdam etiam notabiles Merops habet: Linguam nempe ſublongam & gracilem: oris uerò rictum tam amplum referente [a] Alberto, vt multas muſcas in os eius humoris gratia inſidentes capiat. Bellonius oſſa capitis eius duris oſſibus comparari poſſe teſtatur. Veſiculam fellis amplam humore viridi ſmaragdi inſtar refertam poſſidet; Inteſtina bina, parua, recta.

Lingua. [a] Lib. 23.

LOCVS.

MEROPS in multis Italiæ locis, etſi id Bellonius neget; ſatis obuia eſt, & Bononiæ ſæpè capitur. Germanos hac aue carere, vel ſaltem raram ibi eſſe crediderim. Bellonius in Creta tam vulgarem eſſe refert, vt nuſquam non in illa inſula conſpiciatur, & raram alibi, ipſiſq; Græcis per Continentem incognitam.

VOX.

ALTVM clamat & longè auditur, & vocem inſtar hominis qaodammodo edit, qui ore in rotundum clauſo ſonet grul gruru vrurul. Hanc vocem in ea Bellonius obſeruauit, quamuis Philomelæ author zinzilulare ſcripſerit:

Regulus atque Merops, & rubro pectore Progne
Conſimili modulo Zinzilulare ſolent.

VOLATVS.

GREGATIM ferè volitat, raró ſolus, frequenter, vt Belonius ait, circa montes, qui thymum ferunt, vbi apibus inſidiatur. Albertus pigrè & lentè volare aſſerit. Eſt verò eius volatus inſolens atque notabilis, & ſumma admiratione dignus, retrorſum nempe caudam uerſus eum exercens, cùm reliquæ aues quaſi ſurſum ad oculos uerſus volitent.

VICTVS.

MEROPS dum volat, apes, vt [a] Ariſtoteles teſtatur, captat; unde Meliſſophagos Cretenſibus, Latinis Apiaſter dicitur. Quare etiam [b] Vergilius Meropis nidum prope aluearia interdicit: cùm ait:

Abſint & picti ſquallentia terga lacerti
Pinguibus à ſtabulis, Merops, aliæq; volucres.

Bellonius cicadis etiam inſidiari Meropem refert, nec Lampſanæ, caucalidis, & raparum ſeminibus, nec tritico etiam abſtinet, vt in diſſectæ auis ventriculo idem ille obſeruauit. Albertus Muſcicapam vocat à muſcarum captura, iiſque ſolis & vermiculis veſci tradit. Verùm quæ Muſcicapæ ſuæ hic tribuit, ut antè etiam admonui, Meropi per omnia non competunt.

[a] L. 9. Hiſt. cap. 40. [b] Georg. 1.

NIDVS. GENERATIO.

MEROPS, inquit [a] Ariſtoteles, cauernas ſubit & cunabula facit, quoniam vt nonnulli credunt, corporis ſui pondere in ſublime efferri nequeat [b] Plinius in ſpecu ſex pedum defoſſa altitudine nidificare, & [c] Ariſtoteles ad quatuor cubita intrò ſubire, & ſex aut ſeptem pullos in præcipitijs mollioribus parere ſcripſit.

[a] L. 8. Hiſt. cap. 1. [b] L. 10. c. 33 [c] L. 9. Hiſt. cap. 13.

MORES.

MORES. INGENIVM. PIETAS.

MEROPS auis migratoria eſt, nec in vno loco perſeuerat. Aſtuta & vafra eſſe perhibetur, vtpote quæ pullos, ne quis eos capiat, de loco ad locum transferat, uel ſi inſidiatores prius conſpexerit, ſeſe ipſa ad diuerſa loca recipiat, ne ubi eos nutriat; præſentia ſua manifeſtet. Ariſtoteles author eſt, *eſſe qui confirment Meropes genitorum ſenectutem inuicem educare vicemq́; reddi, ut parentes non modo ſeneſcentes, verùm etiam ſtatim, cùm iam datur facultas, alantur opera liberorum, nec matrem aut patrē exire, ſed in cubili manentes paſci labore eorum quos ipſi genuerunt, enutrierunt, educarunt.* Quod certè inſigne pietatis argumentum eſt, adeo vt de Merope non minus, quàm de Ciconijs ἀντιπελαργεῖν dici poſſit. Imo uerò [a] Aelianus ſcribit Meropem eſſe Ciconiarum iuſtiſſimam, quòd educandis parentibus ſenium haudquaquam arbitretur expectandum, ſed ipſum id agere protinus volatus celerioris compotem. Quo coniectatum inter cunctas eſſe aues, tum iuſtiſſimam, tum verò pijſſimam.

[a] *Lib. 11. de Anim. c. 30.*

CAPIENDI RATIO.

RETIBVS & viſco in agro Bononienſi capitur: in Creta à pueris referente Bellonio, cicadis hoc pacto: Cicadam acicula inſtar hami curuata transfigunt, eamq́; filo annectunt, & extremitatem fili in manu retinent. Cicada ſic transfixa ſublime petit: in quam ſubinde conſpectam Merops impetum facit, & deuorata ſimul cum cicada acicula filo adhærens capitur.

MORALIA.

MEROPS illaqueata alias etiam aues in eoſdem laqueos pertrahens, ſponſionem non eſſe præſtandam ſignificat, iuxta antiquiſſimum Thaletis dictum; *pras ne eſto*. Hinc [a] Alciatus.

[a] *Embl. 186*

> *Ne pras eſto, Thales dixit, ſic illita viſco*
> *In laqueos ſociam Parra Merosq́; trahit.*

Merops etiam haud aliter ac Ciconiæ pietatem à nobis colendam eſſe admonet, quæ nempe vt paulò ante dictum eſt, quàm primùm uolare cœperit, ſponte animum ad neceſſaria parentibus ſuis ſubminiſtranda conuertit.

MEDICA. VSVS

MEROPS in cibo improbatur. [a] Raſis carnem Alkemi, quam auem Meropem eſſe Ornithologus conijcit, auſteram eſſe dixit, & concoctu difficilem, ſed inflammationibus prodeſſe, & fel eius ſi cum gallis, oleo omphacino miſceatur, capillis firmam nigredinem inducere, & frixam in oleo manus ab apum punctionibus immunes reddere. Kiranides Meropem & cor eius, ſi credere fas eſt, amorem conciliare, in cibo cardiacos, ictericos & ſtomachicos iuuare, & fel cum melle & ſucco rutæ oculorum ſuffuſionem ſanare tradidit.

[a] *Lib. de la. Ani. c. 48.*

DE MEROPE ALTERO. Cap. XLVI.

AVEM hanc, cuius modo iconem exhibemus, Germani Seeſchvvalm, hoc eſt, Hirundinem marinam vocant, cùm quia primo inſpectu partim pedum breuitate, partim etiam uolatu, tum quoniam inter uolandum muſcas captet, Hirundinem referre videatur. Ego verò Meropi potiùs, quàm Hirundini congenerem fecerim, quoniam toto ferè cælo ab Hirundine marina differt. Eſt verò hęc uolucris ſuperiore paulò longior, & ut icon etiam demonſtrat, toto corpore multò craſſior. Roſtrum huic nigrum, lōgum, acutum, & pro pius ad falcem meſſoriam, quam in illa accedens. Caput, collum, pectus & totus fermè venter flaueſcunt. A roſtro maculam habet nigram, maximam, quæ per oculos retrò ad colli initium uſque defertur. Ornithologus de colore dorſi, alarum & totius ferè auis perperam ſcripſit, neque id mirum eſt, cùm nunquam ſeſe eam conſpexiſſe dicat. Dorſum itaque non ex uiridi & flauo, vt ille habet, permixtum eſt, ſed caſtaneum, prope uropygium uerò talis color conſpicitur. Alarum pennæ, quas in extremo uirides dixit, uarijs coloribus inſigniuntur. Primæ enim cæruleæ ſunt, ſecundæ ex cæruleo & flauo mixtæ, tertiæ omnino flauæ, quartæ, remiges nempe nigræ, & in extremitatibus rubræ. Cauda in ſummitate inſigniter uireſcit infrà uerò perbelle flaueſcit, ita ut ſemiuiridis & ſemilutea uideatur. Pedes habet luteos, ungues nigros.

Hirundo marina. Magnitudo. Roſtrum. Dorſum. Alæ. Cauda. Pedes.

Meropi congener.

DE LOXIA. Cap. XLVII.

NVLLAM mihi inter tot, cùm à me, tùm ab alijs obſeruata auium genera, aliam hactenus conſpicere contigit, quæ cum hac, quantum ad roſtrum attinet, ſimilitudinem vllam gereret. Cùm verò & eam cũ Chloreo à quibuſdam cõfundi viderem, itaque præſenti loco aliquid de ea dicere volui, tùm eò maximè, cùm roſtrum illi, etſi contra omnium auium morem ab vtraque parte recuruum, craſſum ſit, atque admodum robuſtum. Hanc auem, quicquid dicant alij, Ariſtoteli incognitam fuiſſe exiſtimo. Si enim eam agnouiſſet, tã raram roſtri diſpoſitionem ille, qui differentiarum quarumcunque, etiam omnium animalium diligentiſſimus ac indefeſſus obſeruator erat, abſque vllo dubio minimè tacuiſſet.

SYNONIMA.

GERMANI à roſtri obliquitate Krützuogel, quaſi cruciatam, vel Krumſchnabel, ſeu curuiroſtram appellant, & Ornithologus ob eandem rationem Loxiam, ſed nomine æquiuoco, quod nempe muſtelæ fluuiatili minimæ etiam competit. Λοξίας Apollo etiam dicebatur, quòd obliquis paſſibus cælum percurrat. Robertus Conſtantinus Tragonem Plinij, quam auem [a] hic ex Hyla à cauda de ouo exire ſcribit, exiſtimant eſſe & à voracitate ita dici. Eſt enim inſigniter vorax, vt ego quoque obſeruaui. Verùm nunquid Trogon Plinij ſit, nec affirmauerim, nec etiam inficias iuerim, & reuera ſi vlla alia auis à cauda de ouo exeat, ea fortè iſtæc fuerit, quæ ſi reliquarũ more prodiret, facilè impediretur exitus à roſtri curuitate, vel dicamus potiùs, ita exire, ne cùm media fermè hyeme naſcatur, ſi à capite exiret, ſubinde ab ambientis inclementia calor animalis ſuffocaretur. [b] Iacobus Dalechampius Ornithologum ſcribit Loxiam Tragonem quoque appellare: verùm id apud illum minimè reperio, quin ipſe Plinium non citat, tantum abeſt, vt Tragonem vocauerit.

Krützuogel.
Curui roſtra.
Apollo Loxias dictus.
[a] L.10.c.16
[b] In comm. eiuſdem ca. Plin.
Tragon.

CORVIROSTRA, SIVE LOXIA.

- old 877 a 889 -

VICTVS. NIDVS.

AVIS eſt voraciſſima,ſeminibus cannabis maximè delectatur ac pingueſcit; unde caro eius non improbatur. Aiunt & cadaueribus paſci. Gaudet item nucleis abietum, & in eiuſmodi arboribus Ianuario & Februario menſibus nidificat.

MORES. INGENIVM. Capiendi modus.

ILLVD etiam in Loxia mihi planè inſolens videtur, quod hyemali tempore, cùm frigore omnia rigent, & cæteræ volucres obmuteſcunt, ea canat, & æſtate, cùm cæteræ canunt, à cantu abſtineat. Cantillat autem ſatis ſuauiter. Ingenij dicitur eſſe ſimplicis & ſtolidi. Caueis incluſa homines minimè expaueſcit, ſed Pſittacorum more roſtro, pedibusq; ſurſum atque deorſum reptitat. A potu pocillum roſtro, ſi poteſt, abijcit, quod fortè fecerit, quoniam imaginem ſuam in aqua conſpiciat. Apud Germanos copioſè, vt cæteræ volucres retibus capitur.

De admirando Picæ caudatæ nido, cuius mentio fit, pag. 708.

QVOVSQVE Naturæ ſagaciſſimę miſteria inquiro, atque indagor, nihil vnquam magis in votis habui, quàm nidum contemplari Picæ caudatæ, quem tam admirabili induſtria in altiſſimis plerunque arboribus, vt populo nigra conſtuere, vt ſe fœtusq; ſuos ab auibus rapacibus ac alijs noxijs animantibus defendat, apud multos, legi. Sed cùm niſi poſt impreſſam huiuſce volucris hiſtoriam, quæ pręſenti libro habetur nanciſci eiuſcemodi nidum non licuerit, itaque nunc à ruſtico meo, ex ſuburbano meo allatum hic ob oculos depictum propono, vt & alij idem auis artificium contemplari, rimari, atque admirari queant. Etenim inter tot nidos, quos hactenus mihi videre contigit, reuera alium nunquam maiori induſtria

factum obſeruaui. Siquidem hæc ales ex omnibus arboribus, quæ ibi ſunt, malum ſibi elegerat, ſed non quam libet, at ex qua viſcum ex putri, non ex ſemine in Turdi ventriculo præparato, quemadmodum perperan ſibi vulgus perſuadet, enaſcens, quamplurimos ramos emitteret, adeo vt nidum iſtum partim à Natura, partim ab Aue factum quis non ineptè dicat. In medio enim illorum ramorũ, qui per ſe figuram hemiſphæricam, qualem nempe nidus exigebat, exprimebant, tanquam ſupra ſolidos parietes, & fundamenta erat conſtructus & ipſe oualis, longus dodrantem, latus circiter octo digitos, & ſurculis milij Indici, alijſq; radicibus, & terra vice glutinis interiecta conſtans, vt nimirum oua ſua ac fœtus melius poſſet continere. At non duntaxat ramis illis, quos dixi, viſci circumcirca erat præmunitus, verùm etiam varios alios per agros, ac ſecus uias collectos, ac in primis pyraſtri, & oxyacanthæ ſimuliumq; aliorum fruticum ſpinoſorum ita ſuprà, infrà, antè & retrò munierat, ut uix foramen, quo ipſi erat ingrediendum ad fœtus, conſpiceretur, tantum abeſt, vt alia animalia vel pullos vel ipſam incubantem infeſtare poſſint. Pulli hoc in nido erant quinque, quot ſcilicet plerunq; edere ſolet hoc auium genus, alis partim albis, partim nigris, haud tamen vndique plumis refertis, cauda nigra, breui, ſecus ac in adultis, quibus longiſſimam eſſe ſuprà diximus, vnguibus valdè acutis. Ore hiante clamitabant, comedebant ſchiſton ſeu caſeum ſecundum, quem vulgò recoctam nuncupamus, & offulam ex pane & vino, vulgus ſuppam appellat.

Viſcus ex putri materia naſcit, non ex ſemine Turdi, vt multis placet.

De peruicacia cuiuſdam Aquilæ, quam Clariſsimus Iacobus Antonius Cortuſus Melanętum eſſe putat.

IACOBVS Antonius Cortuſus patritius Patauinus, ac horti Patauini præfectus per litteras (quas mihi illuſtris ac doctiſſimus D. Io: Vincentius Pinellus ſcientiarum omnium non cultor tantùm, ſed non mediocriter earundem etiã peritus tranſmiſit) retulit Aquilam ſeſe habuiſſe, quæ etſi nondum eſſet adulta, nec ad debitam magnitudinem perueniſſet, valdè tamen peruicax eſſet, & ſuipſius admiratrix. Eam illecebris ſeſe cicuraſſe, volatilia offerendo, & aliorum animalium carnes: accidiſſe verò, vt cùm quadam die ferulæ baculo tres circiter digitos craſſo caput eius verberaſſet, adeò indignabundè id ferret, vt cùm ad ſolitam ſedem, eam adigeret, nõ ſolùm ea non ire recuſaret, ſed neque ab illo tempore per multos dies etiam cibum præbenti morem gereret, quin imo victum, vel à quouis alio oblatum non attingeret, atque quotieſcunque ad illam ipſe accederet, tunc velut ira percita pennis; præſertim ijs, quæ circum collum ſunt, erectis rigeret minitabunda, alas quateret, pedibus terram iceret, roſtroq; inſtar Gallinæ glociret, adeo vt fragor ille, ſtrepituſue metum ſpectantibus omnibus inferret. Vbi itaque pacata quodammodo appareret, ſeſe aiebat illi aliquantulum aſtitiſſe, vt quædam diligentiùs in illa rimaretur, illam verò ceu vindictæ occaſione accepta incredibili ira rabieq; accenſam eum inuaſiſſe, veſtisq; oras vnguibus arreptas arctiſſimè conſtrinxiſſe, quò faciliùs veſte obruto lædere poſſet: quare accepto pugione, quo accinctus erat, bis caput lethali illato vulnere pertudiſſe, neque tamen eam à veſte abſtinuiſſe, neque vllam in tota illa lucta vocem edidiſſe; tandem verò eum dereliquiſſe, cùm ſe ſatis ei læſiſſe auis crederet: contrà ſeſe ab ea diſcedere noluiſſe, priuſquam ex ictuum frequentia ſanguinem ex oculis eius ſtillare cerneret, & cùm ita vulnerata nõ acqueſceret, ſed adhuc etiam illatam iniuriam vlciſci tentaret, tunc demum eam aſtantibus huic ſpectaculo nepotibus ſuis, qui terni erant, ſcipionibus occidendam tradidiſſe: felle tantùmmodo, quod cerebri morbis remedio eſſe nõ ignoraret, ſibi reſeruato. Credebat vir ille celeberrimus, & huius ſæculi botanicorum facilè coryphæus hanc eſſe Aquilam fuluam, quam præterea ſtrenuam appellat Ariſtoteles, politam & liberalem, eumq; hæc ei epitheta attribuere, quia alijs auibus eam iccirco ſectantibus tanquam menſæ aſſeclis prædam ſuam communem exponat; atque ita non mirum eſſe, ſi Cæcus Aſculanus eiuſcemodi volucrem ſummoperè celebrauerit. Hæc itaq; Cortuſus, quæ, ſi placet, capiti noſtro de Melanæto addere poteris.

De capite, tibia ac pede Auis rapacis, quæ Aquila paluſtris eſſe creditur.

POSTQVAM de Aquila quædam cum Cortuſo dimicante dixerimus, non ab re fuerit de alia quadam aue rapace agere, quam D. Io: Baptiſta Fulcherus pharmacopola illuſtris, Lucenſis, Aquilam paluſtrem vocabat, eius capite, tibia ac pede mihi dono tranſmiſſis: quod nomen, cùm integram auem videre nequiuerim, quia ruſtici Lucenſes eam comederunt, non immutabo, etſi Ariſtoteli nulla Aquila ita uocetur. Quod ſi verò tota eſſet nigra, ut caput & pes mihi miſſi, non ineptè à colore Melanætos dici poſſet, hoc eſt, Aquila nigra, licet Aquila ſic dicta philoſopho omniũ ſit minima, cùm contrà roſtrũ hoc roſtro Chryſaeti longè maius exiſtat; quare vel Vulturis eſſe ſuſpicor, vel ſaltem Aquilæ Vulturinæ; quam opinionem etiam aſtruit tibiarum villoſitas, quę Aquilis nudæ eſſe ſolent, uel ex promiſcuo Aquilarum & Vulturum coitu genitam. Hæc autem auis, quæcunque tandem ea ſit, à nemine, niſi ego fallor, deſcripta eſt. Roſtrum, quod inter Aquilarum roſtra in muſæo meo appenſum reſeruo, longè maximum eſt, vtpote dodrantem & duos digitos longum: ſubſtantia eius in anteriori parte erat oſſea, coloris ualdè nigri & micantis inſtar holoſerici nigri, niſi quod inferius prope nares ad ſubcaſtaneum uergeret; ubi linea quædam tranſuerſalis partem nigram ab alba diuidebat. Albam partem uoco membranam, quæ roſtrum, quà à capite exoritur, ad medietatem ferè uſque cooperit.

perit. Pars inferior erat concaua & in extremitate nigra, Caput plumæ nigræ quadrupedum quorundã pilis non prorſus abſimiles cooperiebant. Oculos habebat maiuſculos, ſicuti etiamnum foramina in cranio oſtendunt. Tibiæ duos palmos longæ, plumis ad medietatem uſque refertæ mollibus, ut in capite, at longioribus; reliqua pars inferior, quemadmodum & totus pes colore erat ſubcinereo, & ueluti ſquamnis, non plumis ueſtita. Pes totus ſecundum digitorum diſtantiam dimenſus erat magnitudine dodrantis; ungues craſſi, adunci, acuti, nigri & ſplendentes; pars interior ſeſſilis albeſcebat. Digiti omnes adinſtar tracheæ arteriæ annuloſi erant, erucas quodammodo æmulantes, & ſimilia inſecta annuloſa. Digiti omnes, item & membrana ea uel potius membranæ rudimentum, quam inter medium eorum & minimum obtinebat ſcabritie ſua atque aſpectu limam imitabantur. Eam uerò ſcabritiem ſiue ſerram ei à natura datam eſſe credere eſt, ut faciliùs prædam prehendere poſſet.

De Accipitris inſigni, quod addi poteſt pag. 323.

Cap. 17. par. 1. Introduct. ad Symbol. fidei.

R. D. Petrus Antonius Tolentinus Cremonenſis, uir eruditiſſimus, & cui ego ob innatam ei liberalitatem plurimùm debeo, mihi aliquando ſcripſit Illuſt. D. Io: Paulum Magium pariter Cremonenſem, Illuſt. D. Lodouici Magij Senatoris Mediolanẽſis affinem, item Mag. D. Antonium Belloſellum I. C. eximium pro inſignibus ſuis uſurpare Accipitrem, diuerſimodè tamen, at eiuſmodi inſigne Belloſello potius competere, quoniam Belloſellus latinè pulchram auem ſonet, qualis profectò eſt Accipiter. A cuius nobilitate Aloyſius Granata natum fuiſſe prouerbium apud Hiſpanos teſtatur Hidalgo, quæ vox ſignificat nobilem eſſe, vt Accipiter.

De Nido Laniorum minorum, cuius mentio fit, pag. 391. vbi & hæc addito.

Nidus figura ſcutellæ.

EIVSMODI uolucres in uarijs arboribus, ſicuti in nucibus, moris, quercubus, ſimilibusq; alijs nullibi non nidulãtur, eliguntq; ſibi ſurculos trifurcatos, quò commodiùs nidos texere queant. Eos autem conſtruũt ex diuerſis herbis gnaphaloidibus, hoc eſt, lanoſis ac mollibus. Nidi, quẽ modo ego deſcribo, & depingo, fundus exterior ramulis & ſurculis conſtabat omnino flexilibus, mirum quàm affabrè & ingenioſè ſimul abſque luto aut terra coniunctis. Figura erat rotunda hemiſphęrica adinſtar ſcutellæ; nec temerè quidem, cum ferè omnes aues hemiſphæricos, & circulares nidos conſtruant; ſiquidem ea figura firmior eſt, & occurſantium iniuriæ minus patens, inſuper & capacior eſt. Erat autem nidus iſte ſatis concauus, eaq; magnitudine, ut commodè fœtus contineret. Solet autem hoc auium genus ſex, ſeptemue parere. Intus ramuli erant tenues & molles, quo molliter fœtus cubent. Latera ſuperiora concauitatem ambientia ualdè craſſa, multisq; texturis & ſurculis complicata. Inueni in eodem nido brionis ſiue muſci aliquas ſpecies, quæ & ipſæ ſua natura molles ſunt. Circumferentia erat duorum dodrantum; diameter medij. Nidulantur hæ aues uére, & ſub æſtatis initium pullos excludunt.

Nidi Iconem habes ſequenti pagina.

Interim, ſi quid inconſideratè dictum, ſcriptumuè ſit contra Sanctorum Patrum, atque Synodi Tridentinæ decreta, infectum, indictumuè eſto.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ENVMERATIO AVIVM, QVARVM HISTORIA TRACTATVR in his duodecim Ornithologiæ Libris, EO ORDINE, QVO DESCRIBVNTVR.

Numerus adiectus paginam indicat.

PROLEGOMENA in Ornithologiam. pag. 1
De utilitate Operis. 1
De ordine. 7
De præſagijs naturalibus. 9
De Augurijs. 12

Liber primus, in quo rubricæ notantur, ſecundum ordinem Methodicum, qui pariter in tractatione cuiusq; auis ſeruatur; licet in undecim reliquis libris, ne nimium prolixi uideremur, non rubricas adnotauerimus; ſed tantùm capita.

De Aquilis in genere. 17
De Aquilæ dignitate. 17
Aequiuoca nominis Aquila. 20
Synonima, earumq́ etymon. 23
Forma, & deſcriptio Aquilarum in genere 24
De Aquilæ ſenſibus, & primùm de uiſu. 25
De odoratu, guſtu, reliquisq́ Aquilæ ſenſibus externis. 27
Sexus. 27
Sedes, & locus. 27
Volatus. 29
De ingenio, ſeu moribus Aquilæ. 30
Docilitas. 31
Vox. 31
Victus. 34
Coitus. 35
Incubatus, Excluſio. 36
Generoſitas. 39
Temperantia. 40
Liberalitas. 40
Venatus. 40
Pugna. 40
Præda. 40
Antipathia. 44
De morbis Aquilæ. 46
Hiſtorica. 48
Vſus. 51
Cognominata, & Denominata. 51
Vſus in uanis Ethnicorum ſacris. 55
Auguria, & Auſpicia. 57
Myſtica. 63
Moralia. 69
Hieroglyphica. 70
Emblemata. 72
Fabulæ. 75
Apologi. 77
Vſus in Medicina. 79
Vſus in cibis. 80
Vſus in venatu. 81
Vſus in ſignis, inſignibus, & imaginibus. 81
Vſus in clypeis, & alijs rebus. 85
Vſus in inſignibus, vulgò armis dictis. 88

Libri ſecundi, in quo Capita ſunt.

DE Ordine. Cap. 1. pag. 108
De Chryſaëto. Cap. 2. 110
De muſculis Chryſaëti totius corporis. 117
De Haliæto. Cap. 3. 187
De Menalæto, ſeu Aquila Valeria. Cap. 4. 197
De Pygargo. Cap. 5. 205
De Pygargi ſecundo, & tertio genere. Cap. 7. 208
De Morphno, ſeu Clanga. Cap. 8. 209
De Morphno congenere. Cap. 9. 214
De Percnoptero. Cap. 10. 216
De Oſſifraga. Cap. 11. 222
De Aquila alba, ſeu Cycnea. Cap. 12. 231
De Aquila Heteropode. Cap. 13. 232
De Scythica aue. Cap. 14. 238

Capita Libri Tertij.

DE Vulturibus in genere, & quæ eis conueniunt. Cap. 1. 235
De Vulturum differentijs, ac ſpeciebus diuerſis. Cap. 2. 270
De Vulture Cinereo. Cap. 3. 271
De Vulture Batico. Cap. 4. 273
De Vulture Leporario Germanorum. Cap. 5. 274
De Vulture Aureo Ornithologi. Cap. 6. 277

Liber Quartus eſt.

DE Accipitribus in genere. 278

Capita Libri Quinti.

DE Accipitribus in ſpecie, & primùm de Aſteria. Cap. 1. 336
De Accipitre Palumbario. Cap. 2. 342
De Fringillario Accipitre, vulgò Niſo dicto. Cap. 3. 344
De Circo. Cap. 4. 351
De Aeſalone. Cap. 5. 354
De Tinnunculo, ſeu Cenchride. Cap. 6. 356
De Butcone, ſeu Triorchi. Cap. 7. 362
De Subbuteone. Cap. 8. 373
Percum cum Fringillario eundem eſſe Ariſtoteli. Cap. 9. 376
De reliquis Accipitribus, ac primùm de Sacro Aegyptio Bellonij. Cap. 10. 378
De Lanario. Cap. 11. 380
De Collurionibus, ſiue de minori Lanariorum genere. Cap. 12. 384
De alio Laniorum genere maiore Ornithologi. Cap. 13. 389
De Lanijs, ſeu Collurionibus paruis. Cap. 14. ibid.
De Miluo. Cap. 15. 392
De Harpa. Cap. 16. 408
De Cuculo. Cap. 17. 409
Appendix ad Hiſtoriam Aeſalonis. 427

Lib. Sextus eſt.

DE Falconibus in genere. 429

Capita Lib. Septimi.

DE Falcone Peregrino. Cap. 1. 461
De Falcone ſacro. Cap. 2. 467
De Gyrfalcone. Cap. 3. 471
De Falcone Montano. Cap. 4. 477
De Falconis Montani ſecundo genere. Cap. 5. 479
De Falcone gentili. cap. 6. 481
De Falcone Tunetano. Cap. 7. 483
De Falcone Gibboſo. Cap. 8. 484
De Falcone Albo. cap. 9. 485
De Lanario Gallorum. Cap. 10. 488
De Falconibus lapidario, & Arborario vocatis. Cap. 11. 491
De Falcone Rubeo. Cap. 12. 493
De duobus Falconibus rubris alijs Indicis. Cap. 13. 494
De Falcone Cyanopode. Cap. 14. 497
De Falcone Cyanopode alio. Cap. 15. 498
De Falconibus promiſcuo coitu genitis. Cap. 16. ibid.

Capita Lib. Octaui.

DE Auibus rapacibus nocturnis, & quadam de eis in genere. Cap. 1. 500
De Bubone. Cap. 2. 502
De Aſione, ſeu Oto. Cap. 3. 519
De Scope. Cap. 4. 530
De Alucone. Cap. 5. 534
De Vlula. Cap. 6. 538
De Noctua. Cap. 7. 543
De Strige. Cap. 8. 561
De Caprimulgo. Cap. 9. 567

Capita Lib. Noni.

DE Auibus media natura, hoc eſt, partim quadrupedis, partim auis naturam referentibus, & primo de Veſpertilione. Cap. 1. 571
De Struthiocamelo. Cap. 2. 587

Capita Lib. Decimi.

DE Auibus Fabuloſis; & primùm de Gryphe. Cap. 1. 599
De Harpyis. Cap. 2. 611
De Stymphalidibus. Cap. 3. 621
De Sirenibus. Cap. 4. 623
De Seleucidibus Auibus. Cap. 5. 629
Appendix ad Hiſtoriam de Gryphe. 630
Appendix ad Harpyias. 632

Capita Lib. Vndecimi.

DE Pſittacis in genere. Cap. 1. 634
De Pſittacorum ſpeciebus, & primùm de Pſittaco maximo Cyanocroceo. Cap. 2. 663
De Pſittaco maximo altero. Cap. 3. 665
De Pſittaco albo criſtato. Cap. 4. 667
De Pſittaco viridi alarum coſta ſuperna rubente. Cap. 5. 668
De Pſittaco Poikilorincho. Cap. 6. 670
De Pſittaco viridi Melanorincho. Cap. 7. ibid.
De Pſittaco Leucocephalo. Cap. 8. ibid.
De Pſittaco verſicolore, ſeu Erithrocyano. Cap. 9. 675
De Pſittaco cinereo, ſeu ſubcæruleo. Cap. 10. ibid.
De Pſittaco Erytroleuco. Cap. 11. ibid.
De Pſittaco Torquato Macrouro antiquorum. Cap. 12. 678
De Pſittaco minore Macrouro, toto viridi. Cap. 13. ibid.
De Pſittaco Eritrochloro Macrouro. Cap. 14. ibid.
De Pſittaco Eritrochloro criſtato. Cap. 15. 682
De alijs quibuſdam Pſittacorum generibus. Cap. 16. 683

Capita Lib. Duodecimi.

DE Coruino genere, & de alijs nonnullis Auibus, quibus roſtrum durum, ac robuſtum eſt; Et primum de Coruo. Cap. 1. 684
De Cornice. Cap. 2. 734
De Cornice frugiuora. Cap. 3. 751
De Cornice cinerea. Cap. 4. 754

De

De Cornice Carulea. Cap. 5. 756
De Graccalis in genere. Cap. 6. 757
De Gracculorum ſpeciebus, & primò de Coracia. Cap. 7. 766
De Pyrrhocorace. Cap. 8. 769
De Lupo, ſiue Monedula. Cap. 9. 770
De Monedula altera. Cap. 10. 778
De Picis in genere. Cap. 11. ibidem.
De Pica varia ſeu caudata. Cap. 12. 784
De pica caudata Indica. Cap. 13. 788
De Pica Glandaria. Cap. 14. ibidem
De Garrulo Argentoratenſi. Cap. 15. 790
De Pica Marina. Cap. 16. 793
De Pica Perſica. Cap. 17. ibid.
De Garrulo Bohemico. Cap. 18. 796
De Pica Breſſilica. Cap. 19. 801
De Rhinocerote aue. Cap. 20. 804
De Manucodiatis in genere. Cap. 21. 806
De Manucodiatis in ſpecie, & primùm de prima. Cap. 22. 809
De Manucodiata ſecunda ſpecie. Cap. 23. 811
De tertia Manucodiatæ ſpecie, ſiue de Hippomanucodiata. Cap. 24. ibid.
De Manucodiata quarta ſpecie, ſiue de Manucodiata Cirrata. Cap. 25. ibid.
De quinta Manucodiata ſpecie, ſiue de Vulgari. Cap. 26. 816
De Rhyntace Cteſia. Cap. 27. ibid.
De Phœnice. Cap. 28. ibid.
De Cinnamomo Aue. Cap. 29. 834
De Picis Martijs. Cap. 30. 835
De picorum ſpeciebus, & primùm de Pico Maximo. Cap. 31. 843
De pico maiori. Cap. 32. 845
De Pico vario minori. Cap. 33. 847
De ΚΟΛΙΩ, *ſeu de Pico viridi noſtrate.* Cap. 34. 848
De Pico Luteo Cyanopode Perſico. Cap. 35. 850
De Pico viridi maiori, ſiue de Pico Maximo Bellonij. Cap. 36. ibid.
De Pico Murario. Cap. 37. 852
De Sitta. Cap. 38. 852
De Pico nidum ſuſpendente. Cap. 39. 854
De Chlorione Indico. Cap. 40. 862
De Picis congenere. Cap. 41. 863
De Iynge, ſeu Torquilla. Cap. 42. ibid.
De Iynge congenere. Cap. 43. 868
De Certhia. Cap. 44. 869
De Merope. Cap. 45. 871
De Merope altero. Cap. 46. 875
De Loxia. Cap. 47. 877

INDEX SVPERIORVM DVODECIM ORNITHOLOGIAE LIBRORVM LOCVPLETISSIMVS,

Latinus, Græcus, Hebraicus, Arabicus, Perſicus, Aegyptiacus, Indianus, Italicus, Gallicus, Hiſpanicus, Germanicus, Belgicus, Anglicus, Polonicus, Moſcouiticus, Illyricus, Turcicus.

Numerus prior Paginam, poſterior Lineam indicat.

A

Abies 296.4.725.9.

Abietarij.657.10

Abraham abactor dictus, & cur. 724.35

Abſentia diuturna hieroglyphicum. 829.48

Achanthia piſces qui 377.20

Achanthis auis. 624.6. *horrori eſt aſino* 355.46. *Eius vocis præſtantia* 5.48

Acanthus olens.823.5

Accipiter Accipitrem capit.294.6. *eius adipis vſus*.332.34. *ab Aegyptijs diuinus habitus & cultus* 278.35. *eius æquiuoca*.336.39.180.1. *ætas* 298 24. *Alæ eius vt à ſordibus expurgentur* 305.4. *quando propendent, quid agendum*.304.57. *Alam eius Aegyptij ſacerdotes capiti imponebāt*.334.59 *Ales ſacer appellatur* 279.37. *Apologi* 330.50. *Alui excremēta quæ* 286.13. *Amiſſus quomodo inueniatur*. 306.2. *Amor eius in ſepeliendo ſuo genere*.6.9. *An cor auiū edat*.290 37. *Anhelitus eius qualis* 286.17. *Antequam cauea eum eximat Accipitrarius, quid agere debeat*.314.30. *Antipathia cum ſtirpibus* 295.1.& 57.& *inde cum alijs rebus. Apollini comparatus cur* 288.16 *cum Aquila congredi audet*. 279.42. *Eius ardens in fœminas amor*.296.35. *Eius arteritis quomodo curanda* 319.23. *Eius aſthmati quomodo medendum*. 322 12. *Aſtricta aluo* 322.46. *Aſtus eius in pugna cū fortiori*.294.47.289.55. *Aucupium eius priſcis fuiſſe incognitum*. 298.32. *Cum Vulture pugnare audet*. 252.16. *Auguria*. 325. 40. & *inde. In Auſtro plumeſcere quid ſignificat*. 326.50. *Auulſo vngui quomodo medendum*. 323.16. *Auxiliari ſolet hominibus in venatu, & inſidijs aliarum auium*. 327. 40. *Boni ſigna*. 302.57. *Cadauera fugere*. 290.51. *Canem vt ſocium reſpiciat*. 308.25. *Capitis doloris inditium*.320.9. *Capitis morbo quomodo medendum*. 319.43. *Carnibus puris ac calidis nutriendus in pennarum defluuio* 313.16. *Caudæ mutatio*. 314. 41 *Cauda fracta quomodo extrahenda, ne ſanguis effluat* 324.19. *Cibationis tempus* 310.40. *Cibus qualis propinandus in præda fienda* 307.20. *Cibus* 290.10. *Cibi appetentia quando maior*.306.24 *Quantus conueniat* 312.16 *Cicuratio optima quæ*. 304. 32. *Cognominata* 323.29. *Columbas præcæteris inſectatur*. 292.3. *Coriza corripitur*.313.8. *Corporis magnitudine quandoque variant*. 285.21. *in crure quatuor præcipuæ venæ apparent*.319.4. *Cruris fractura quomodo medendum* 322.51. *Alimentum retinere nequiēs, quomodo cibandus* 321 22. *Cur copioſas pennas habeat* 286. 13. *Cur ab Aegyptijs cultus* 334.34. *Cur præda fruſtretur* 307.31. *Cur Soli conſacratus*.287.37. *Cur in locis Septentrionalibus frequens*.287.16. *Cur ſit infœcundus*.296.25. *Cur auis ſacra dicta*.325.53. *Cur eum adorarint Aegyptij* 392.10 *Cur Antiochus Accipiter dictus*.323.29. *Cur pectus modica carne præditum*.287.50. *Cur quidam pectori admoueant*.289.46. *Cur non inſequi pergat prædam*. 294.45. *Cur alas expandant*.282.28. *Cur ab Aegyptijs culti*.279.15. *Cur Soli dicatus*. 278.44. *Cur non reuertatur ad Accipitrarium*.305.45. *Denominata ab eo*. 324.8. *Deplumes qui* 302.23 *Deſtilationi quō medendum*.320.35. *Differentia ab ætate*. 302.6. *ab aptitudine ad venandum*.301.51. *Differentia cur veteribus incognita*. 283. 14. *Ab ortu* 296.48. *à Venatione* 283.38. *Diuerſa genera*.344.4 *Diuinum animal ſecundum Euſebium*.325 30. *à Domino non deferendum* 307. 13. *Duo Accipitres Viterbi in columna*. 330.18. *Educatio* 296.10. *Empturo Accipitrem quid obſeruandum* 302.26. *Etymū* 281.5. *Fabuloſa*. 333 45. *Fœmina*.301.38 *Famelicus*. 290. 10. *Faſtidio cibi laboranti quomodo ſuccurrendum*.321.53. *Febriētis ſigna & cura*.318.57. *Fellis vſus*.332.39. *Fimi vſus* 332.42. *Forma & deſcriptio*.284.27. *Fortitudo*. 289.13. *Fumo & igne læditur* 306.10. *Funiculo quomodo ligandus*.305.11. *Generatio* 296.10. *Geneoſitas*.289.17. *Genera & differentia* 283.10.283.18.327. 54.283.24 53.58. *Genus reperitur illecebris hominum manſueſcens*. 289. 32. *Gracculis infenſiſſimi* 760.50. *Hieratio herba ſibi medetur* 5.18. *Hieroglyphica*. 328.40. *Hiſtorica*. 334.34. *Hominum magiſter in ſanandis oculis*. 298.16. *Icones & picturæ* 333.23. *Adhuc incogniti quinam*. 376.35. *Ingenioſi* 304 44. *Ignaui quomodo alacriores fiant*.309.56 *Ignobilium tria genera*.380.37. *Incubatus*. 296.55. *Inimicis capitalibus non caret*.295.17. *Inſtitutio ad venandum*. 304.1. *Inſula Accipitrum* 323.57. *Iracundus* 304.50. *Laboranti quomodo medendum* 302.36. *Lapidis Accipitris facultas*. 324.17. *Latiores*. 283.22.273 14. *Laudes & contumelias agnoſcit, & hominis voluntatem è geſtibus conijcit*. 307.39. *In Litteris hieroglyphicis ſignificat regem & regnū* 75.27. *Locus*.286.48. *Lumbricis laborāti quō medēdū*. 322.36. *Luteus in parma lutea geſtatus in militia*.333 29. *Macilenti ſigna* 318.37. *Mærente non aucupandum eſſe* 306.40. *Magni venditus*. 301.51. *Maior qui*.238.6.337.15. *Manſuetudo*.289 37. *Mas quid* 282.33. *Quem leporem capiat* 301.36. *Memoria*. 307. 27. *Minor*.775.37. *Modicæ rapacitatis*.338.4. *Moralia* 328.15. *Morbo ignoto quid exhibendum*. 317.20. 317.30. *Morboſi diæta*.312.29 *ſigna* 302.48. *Mortis ſigna*. 302.52. *Mortuum exequiarū publico honore qui proſequerentur*.325.36. *Mortuū cur colerent Aegyptij*.325.20. *mores & ingenium*.289.4. *Multioculus cur dictus*.286.37. *Mutatio pennarum*. 46.13. *Mutationis ſeu defluuij pennarū tempus*.312.32. *Myſtica*.326. 48. *Negatur Coruina caro*.729.5. *Nidarius & Ramarius vt cibentur*.310. 43. *Nidulatio*.296.53. *Nimia corpulentia quomodo medendum*. 318.36. *Noctua amicus eſt*. 550.1. *Nomen eius non omnibus rapacibus conuenit* 282.3. *Quando domicilio eximendus* 314.27. *Non tenditur ei rete*. 727. 37. *Nuncians* 723.47. *Oculorum ſymptomata, eorū ſigna & cura*. 320 13. *Omniooculus cur dicitur* 278.44. *Ophiocephalus* 303.8. *Oua ut pro cibo danda*.310.45. *Partes internæ quales* 285.47.286.4. *Pediculi eius quomodo arceantur*.313.2. *Quomodo ijs medendum.*

medendum.318.27.Eius pennæ qualis.285.5.Pennas amiſſuro quæ cibaria præbenda.314.73.Pennarum caſus.297.33.Pennarum fractioni quomodo medendum.323.10. Pennas vt mutet 47. 13. Pennas vix renouant domeſtici.298. 3. Perſequentes Milnos ad Dominum non redeunt. 306. 27. Pertica Laneo panno veſtienda, 304.17.Fimo pingui inungenda.314 53.Pes Accipitris herba.324.43.Pedibus cur tintinabula apponūtur.305 48.Pinguis facile in morbum incidit. 313.15.Piſcis Accipiter dictus.280. 5.ad Plumarum caſum quæ faciant. 313. 39. Plumarum renouatio quo tēpore perficiatur.314.29. Præcipua genera.395. 16. Quænam animalia capiat 293. 1. 333. 1. Quomodo ad prædam inſtituēdus.307.55.eius præſagia qualia 10.3. Pruritui quomodo medendum 317.56. Pugna eius cum aquila. 45. 15. Pullorum carnes ſuaues.332. 17. Pullos ſuos ad prædam inſtituit. 297. 4. Purgatio per Turundos 315. 9. Qua hora cibandus, 310.41.Quæ voces cum animēt.309 29. Quæ cibaria propinanda in varijs morbis 314.3. Quæ carnes conueniāt 310.50.vſque 312.Quam Coruorum partem ei edendam concedant. 747 30.Quando commodè venentur.306 28. Quando cibandi, & Quomodo 304.52.Quando & quomodo capiendi.303. 19 Quando inſtructus eſt, quomodo nutriendus 308.1. Quando fruges reſpuat & quando non 290. 18. Quando deplumeſcant. 706. 3. Quando alimentum probè deglutitum retinere non poteſt. 321. 7. Quando bibant 291.10. Quandoq; commiſcetur cum Aquila. 36. 4. Qui venandi peritiores 289.50.A quibus carnibus abſtinere debeat.312.6. Quibus cibis reddatur animoſior ad prædam. 317. 2. Quid dandum capta præda. 306. 50.Accipiter quid.601.16.603.21. 775.35.quid obſeruandum & quid fugiendum in capienda præda. 306. 43.quinam Accipitres dicti apud Aegyptios.53.13.Quinam eis comparentur.328. 15. Quis eum cibare debet. 313.12.Quonam cibo filios nutriant. 297.29. Quo cibo delectentur. 290. 25.Quo tempore debeat manu ferri. 304.28. Quomodo Pertica alligandus eſt.304. 21. Quomodo exercendi in aucupio 306.37.Quomodo portandi 304. 36. Quomodo noctu ſeruandus 306. 6. Quomodo offerendus cibus.312.23. Quomodo inſtituendus, vt reuocatus ad te redeat. 305. 20. Quomodo venetur.40.53. Quomodo ad venandi alacritatē reuocetur 309. 48.Quomodo exercendi ad Phaſianos capiendos.310.1.Quomodo purgandi.315.44. Quomodo conſeruandus in ſanitate.315.8. Quomodo ligādus pertica.314.57. Quomodo cibandus cum alarum pennas præcipuas mutarit.313.25.Quomodo domādus 304.5.Quomodo dicantur humipetæ. 288. 30. Quomodo in aere ſe reſupinet. 288. 22. Quomodo medeamur cum difficilem coctionem habeat.321 36.Quot oua pariat.296.54.Rapacitas eius qualis.291. 20. Recentiorum de eis diuiſio 283.48.Reuerentia eius erga homines.239.30. Rheumati quomodo eius medeamur 320.47.Roſtrū fractum vt curetur 320.37. Sanguinis vſus in litationibus.329.42.Sanguine eius veſci cur prohibitum. 329. 43. pro ſanguine pictus. 329. 53. Saniei narium quomodo medeamur.320 30.Sani inditia.316.41.302.43. Sani ab agro diſtinctio.302.32. Scabioſus quomodo curetur.318. 4. Septem Accipitres vulturem inſectantes.330 23.Si pulmonibus laboret,quid agendum.322.3.Si nolit obedire,quid agēdum 316.48.Si inter volandum Perdices ceperit, quid faciendum. 309. 25.Si plures in vna pertica ponantur, qua diſtantia debeant eſſe ſeiunctī ab inuicē.304.25. Sibilo quomodo mulcendus 308.23.Siccatio eius.316.32 Significat infernalem raptorem. 327. 50.Siti eius ut ſuccurrēdum.322.23. Eius Spaſmo quomodo medendum. 323.23.Specie diuerſa coire putantur 246.31.Sublimipeta 301.42.431.8 Sūs fallaces.296.28.Sympathia.295 1.cum metal is. 296. 8. cum plantis. 296.4. cum multis animalibus. 295. 43.Tardius exaudiens ſiue durus ſit, & difficilis ad parendum, quid agendum.307. 46. Temperies eius qualis 286.14.à Tentyritis cultus & adoratus.279.12.325.25.Tineæ quomodo medeamur.318.6.323.7. Tormētum bellicum Accipiter dictum 280. 19. Faſcio, chirurgica 280. 17. Tumori pedis ſiue podagra quomodo medendum.322.54.Tumor in collo vt curetur. 320. 43. Tumori œſophagi & aſperæ arteriæ quomodo medendum. 320.45. Tyrocinium exercent in Coturnices & minores aues.306.31.Varijs dijs conſacrati. 279. 8. Vas eius quale debet eſſe Lauatorium 313.10. vbi collocandus. 304. 15. Vbi minores. 285. 23. Vbi nidulentur 287.1. Vbi pretioſiores naſcantur. 301. 53. Velocior factus ne fugiat, quomodo purgandus.314. 48. à Venandi ratione differentia.292.37.Venationis modus.294.35.Venatur ab arte vel natura.28 4.22.Venatus ſeu capiendi modus.298.30.Victoria cupidus eſt.289 47. Victoriæ hieroglyphicum 330.7. Virtutes & actiones 279. 38. Viſus 286.26.Hebetudo 298.7.Vinum cur venerabantur Aegyptij 325.15. Vade dictus,281.10. 325. 49. Vngues. 25. 16. Volandi morem quandoque mutant.288.31. Vocantur aues aucupio apta 281. 9. Volatus 287. 25. cæteras antecellit cæteras aues 330. 7. Vox 288. 37. 763. 51. ad Vocem magiſtri quomodo aſſuefaciendus. 305. 30. Vrbs Accipitrū cur ſic dicta. 324. 3. Vſus in cibis. 332. 10. in medicina. 332.21. in ſacris 325.10. in venatu. 333.1. Vulnerib⁹ quomodo medeamur 317.46. Vt venationem obliuiſcatur. 309.47. Vt Graccnlos capiant. 306. 37. Vt aues magnas capiat.306. 33. Vt ſtatim à balneo auolet aſpergendus eſt aqua pura.305.8. Vt trāſilire diſcat,in manum accipitrarij,quid agendum 305. 11. Vt venetur ſylueſtres aues.306.55

Accipitres albi.285.35
Accipitres Anniculi 302.22
Accipiter Aſterias & eius differentia deſumpta à magnitudine 337.49
Accipitres Diurni & nocturni.384.5
Accipiter Ferus 291.39.825.42
Accipiter Fringillarius 281.34.eius deſcriptio.347 & 348.344.Differentiæ eius deſumpta à natali.348.37
Accipitres Fuliginei 302.22
Accipitres Gemonenſes 338.56
Accipitris Lanarij æquinoca. 380. 13. Deſcriptio 380. 35. Differentia 380. 43.Sinonyma 380.13.Victus 383.27
Accipitres leucophæi ſeu peregrini 885. 37.
Accipiter leuis 377. 29. 492. 16. vnde ita dictus 377.17.
Accipiter Marinus 187.58
Accipiter Nocturnus 504. 42. eius pugna cum Aquila.41.50
Accipiter Pelagius inimicitiā gerit cum Coruo.705.13
Accipitris ſecundum genus Haliætos. 187.58
Accipiter Peregrinus 302.17
Accipiter ϰίρϰος.377.49
Accipiter Picarius 781.20
Accipitres Pugillares qui.337.37.
Accipiter Sacer, Aegyptius in magno honore habitus. 378.40. Locus. 378 30.Victus 378. 38. Forma.378.24. Icon ex Bellonio.379. Mortuum ſepeliebant Aegyptij 378.44.
Accipiter Triteſtigerus. 363. 23
Accipitraria ars.325.4. Quomodo exercenda.439.46.
Accipitraria collyria.298.15.
Accipitraria herba.324.24.
de Accipitraria qui primùm ſcripſerint. 300.17.
Accipitrarius 301.3.Cura eius quæ eſſe debet in inſtituendis Accipitribus ad venandum.307.4
Accipitrariam artem veteres cur non celebrarint.299.15
Accipitrinus pes.324.45
Accipitrina venationis nobilitas.299.4.

Acheloe

INDEX.

Acheloe.612.10
Achemenes Perſa Aquilæ alumnus.49 43.
Achilles Aquilæ Valeriæ comparatus. 203.5.214. 13. Eius clypei ſculptura 86.3. Inſignia.93.42
Achillinus Bononienſis.594.41
Acolti Aretini inſigne.74.42
Aconitum cur luridum dictum. 861.6
Acromij os.208.31
Actia ceraſorum ſpecies.708.15.
Acyleia.54.32.
Adam quid ſignificet.329.9
Adamas lapis ut dometur.311.11
Adipis Ardearum uſus.194.48
Adeps copioſus in vropygio Haliæti, & in coccyge Oſſifragæ.194.57.
Adipis Haliæti vſus ad capiendos piſces. 194.50
Adeps qualis in cauda Haliæti.194.35
Adiantum in nido Aquilæ. 36.58
Adianto ſibi medetur Upupa.5.20
Adlocutionis cohortium origo. 138. 10. eius effigies expreſſa à Vergilio.140.5. ubi fieret.140.57. quoties fiebant.138 14. eius templum.140.33
Adriani numiſma 558.44.161.3
Adulatores auibus comparati.126.35
Adulator pro blaterone.529.16
Adulatores Coruis peiores.727.28.
Aedis Deæ Veſtalis incendium. 710.46
Aedon.765.34. Pandaræi filia. 196.52 in Aluconem.197.19.
Aegiopon auis. 110.19
Aegilops morbus.687.22
Aegithalus.567.19
Aegnatius Dantes Peruſinus Epiſcopus 166.18
Aegolios. 501.4. Vlulam ſignificat. 400. 24
Aegothela auis peregrina ſecundum Albertũ.570.18. Eius generatio.570.25
Aegotelos.567.18.537.16
Aegypius & Nephrou in Vultures mutati.269.16
Aegypion quid.238.22.246.45.
Aegyptij cur ab auibus abſtineant 296. 3. eorum annus.740.50. quando hieroglyphica inuenerint. 70.47. eorum regio cur Aëria dicta.54.20
Aeleophoros Accipiter.377.21.
Aeliani error.126.19. Nuga 703.5.
Aelius 467.29
Aelij Hadriani numiſma ac geſta. 135. 14.42.
L. Aelij Aurelij Cõmodi numiſma. 133 17
Aelyos.467.30
Aello.611.45. Aellon & eius etymum 619.31
Aeluros Aegyptij mortuos ad vrbem Bubaſtim exportabant.325.39.
Aelurus murem inuadens cur ſileat.33. 55.
Aemilius Maluetius apud Polonia regẽ in ſummo honore habitus.101.15.
Aeneas Circo comparatus 353.11
Aeneas Vicus Parmenſis.830.26
Aenigmata quæ.600.20.36.
Aquapendente familia dicta.23.7
Aequiuocatio multorum errorum cauſa. 20.34.854.31
Aequora colorari à Nilo affirmat Catullus.53.33
Aer ad viſum requiritur. 501. 48. vnde dictus.23.38
Aerica quid.506.5
Aeriphilus 467.32
Aeripodes.871.49
Aes Corinthium cur dictum.168.15
Aeſacon apud Ouidium.354.36
Aeſalo. 430. 8. Aequiuocatio 354.35. Antipathia cũ animalibus.355.40. cũ Coruus impugnat.355.47. Eius deſcriptio.355.5.427.40. Hiſtoriæ eius appendix. 427. 36. Eius pugna 355.30. Cum Aquila & Vulture.355.53.54. Cum Coruo 704.47. Synonima. 354. 40. Volatus 355. 20. Vulturi inimicus eſt & cur.252.6
Aeſculapius Coronides dictus 751. 20. Noctua ei ſacra.552.50
Aeſchyli poetæ mors.41.40
Aeſtatis nuncius eſt Cuculus.424.12
Aeſtatis ſymbolum Gryps.608.20
Aeſtus dicitur aeris tertia regio.47.8
Aeternitatis ſymbolum.829.50
Aethyops non dealbeſcit.780.6
Aethyopes pij habiti.554.36.
Aethiopis herba.843.1
Aetite lapide Aquila vtitur 5.19. cur eũ in nidum inferat.36.38. idẽ Vulturem quidam facere aiunt.247.14. Lapidis eius vis.47. 53. 36. 50. vnde dictus. 207. 25. Mas & fœmina 36.42. In nido locatus quid hieroglyphicè ſignificet.36.48
Aetius ab Aquila dictus 53.38
Aetolius 539.12.400.24
Aetoma quid 53.44.54.6
Afra auis 588.36.592.10.595.18
apud Afros qui fuerint nobiles.89.47
Agallochum.21.36. eius vſus in ſuffumigijs.21.38
Agathocles Buteo dictus.372.56. Cornix dictus.737. 23. Gracculus dictus. 763.9
Agirofalco 471.38
Aglaope 625.19
Aglaopheme 625.14
Aglaophonos 625.18
Aglar quid.54.30.
Agna tenera 41.21
Agnone 55.12
Agnos & arietes adhuc ſpirantes exhibet pullis in cibum Aquila 37.33.
Agnis cibantur Aquilæ. 32. 29. 34. 40. primogenitorum hecatombe. 55.52.
Agolautorum familiæ arma.181.42
Agor cur rex deſignatus.58.20
Agrorum fertilitatis dignotio 701.16
Agricola Aquilam contra ſerpentem liberat pugnantem.49.20
Agricolarum arma.179.31
Agricultura quam vtilitatem ſumat ab auibus.2.47
Agriculturam Solonis decẽ annis poſt imperiũ Diocletianus exercuit.158.13
Agrigẽtinorũ numiſmata.128.37.161.9
Agrippæ regis augurium.517.18
Agrius in Vulturem mutatus.269.24
Ahalæ & M. Bruti numiſma. 167. 38
Aiax Accipitri ſimilis.293.50. Cuculus dictus.422.27
Aibetos quid.110.23
Alæ miſticè quid ſignificẽt.63.33. per eas Orientale & Occidentale imperium deſignatur.63.55. Rapacium quales. 285.42. ſex alæ Aquilæ quid myſticè ſignificent. 64. 12. Ala dicitur turma equitum & quare.52.33
Alata.587.30
Alami vnde dicti.515.13.
Alauda medetur morbo colico. 5. 11. A Coruo rapta.698.4. Verminora eſt & frugilega 418.45. Cãpeſtris. 411. 30
Albertus corrigitur 518.42. Cur errauerit.237.50. Eius error.198. 15. 507. 44.752.15.756. 7. 772. 25. 835. 4. 845.33.484.9.856.4.
Alberti Marchionis Brandenburgenſis inſigne.182.4
Albicilla. 205. 19. 208.48. vnde dicta 205.46
Albini augurium.57.41
Albitiorũ familiæ Venetæ inſigne.95.16
Alcibiadis clypeus.173.45
Alcyone quando hyemem oſtendat.5.39 dicitur Torquilla apud Athi montis incolas 864.48. cum Cinnamulgo confunditur. 835. 4. quibuſdam Picus Marinus 837.22
Alcyouctum 572.10
Aldobertus Marioneus 203.44
Adulterium vnde dictum 422.17
Aleator improbus 528.35
Aleptorũ Florẽtinorum inſigne. 104.43
Ales auida quid 238. 45. Magna ibidem. Phaſidis 662. 24. Temporaria. 417.24. Longaua 819.22. Superba. 819.24. Manortia.837.5.
Alexander Calcineus 594.41
Alexãdri Epirotarũ regis inſigne. 82.10
Alexander Griffonius. 572. 37.607.11
Alexandri Magni de Darianis victoriæ ſignum.60.9. Eius effigies ab Apelle depicta & quo pretio. 129. 27. Corui eius exercitus comites.710.40. Mors 710. 13. Nummus 155. 50. 159. 31. 165.5.170.31. Quomodo ei duæ Aquilæ imperium portendant. 57. 27. Quos honorarit. 90. 20. Victoriæ ſignum ante pugnam.60.5
Alexandri Mammæi numiſma.127.44
Alexãdri Seueri numiſma.138.52.161 31.
Alidoſiæ familiæ antiquitas & nobilitas 105.4

INDEX.

Alienigena.461.56.
Aliſon ſeu ſcutalis herba.171.50
Allicere quid.534.50.
Alleluya quid.423.18
Allij uis contra Filandras vermes.455.5
Aloe Accipitris uermes ut necet.315.53
Aloe di Campaa.21.35.
Aloe ligni cortex.21.340.
ex Aloe pillulæ dantur contra vermes Accipitris.315.53.
Alope.612.10.
Alpes unde dictæ.390.32.
Alphonſus Cataneus medicus. 110. 58. 224.22.
Alphonſus Iaconus ordinis Prædicatorum.839.50
Alphonſus Vanza Ferrarienſis.796.28
Alphonſi Siciliæ Regis Coruus venatilis 702.42
Alteræ aues quæ.13.42.
Altitudo cur Aquila comparetur, & cur depreſſio.71.14.
Aluco.501.4. Aequiuoca 534.19. Deſcriptio 535.40. Differentia 535.25. Forma.539.43. Locus.537.24. ab eo Pica infeſtatur.781.1. Quædam eius ſpecies 567.28. Synonima.534.19. Victus & pugna 537.31 Vnde dictus 534.40 Volat⁹.537.20 Vox.537.12
Aluco maior & minor.535.26. Minoris deſcriptio.536.47. Paruus.531.13
Aluearia ut mundentur.80.26.
Amaragin̄ in nido Circ⁹ ponit.353.46
Amaranthus tricolor.654.27.
Ambitioſi Sirenibus comparati.628.23.
Amellus.515.31
Amerochita piſcis.543.35.
Americani Pſittacos edunt.634.43.
Amethiſtus in nido Aquilæ. 69. 1. Eius uis.36.54
Amicus falſus quis.628.18
Amiternum 23.4.
Amomum 823.3.822.19
Amor cauſa omnium 73.46.
Amoris mutui ſpecimen inter Cornices. 740.6. Quatuor genera repreſentata per quatuor animalia. 73.25. Amor ſui.650.25. ex amore vero omnes res originem ducunt.74.5
Ampelis auis cur ſic dicta.796.47. Auis eſt migratoria. 796.54. Cur Ferrariæ non viſa.600.6. Etymum.800.34 Victus.800.37 Volatus.800.18 Voracitas.799.29. Loc⁹.800.5. Mores 800 25. Peſtem non præſagiſſe.801.6. Reciprocus amor 800.19. Vera Ampelis paucisſimis cognita. 797.39. Victus. 800.34. Vox.800.30.
Amphiarai haſta ab Aquila abrepta mortem illi portendit. 62.33. Quomodo perierit 62.34.
Amphipolis Thraciæ vrbs.299.48.
Amphiſbena.417.27.
Anabaptiſtæ Noctuis cōparati. 553.19
Anas.765.55.766.2. Plumæ ad lectos conficiendos.345. Quomodo procellas oſtendant.11.29. Quomodo capiantur 310.14. Quomodo acceſſum Aquilæ prohibeant.42.19. Sideritidē herbam adhibent in morbis. 5. 23. ad eorum venatum inſtitutio Falconis.443.5.
Anataria.87.44.209.42.
Anaticida 210.7.
Anaximenis præſagium. 800. 9
Ancha auis 604.8
Anchiſæ allocutio ad Troianos.139.54
Ancilia quæ. 92. 36. eorum figura 172. 24. quando condita 14.17.
Anco Hippocratis 743.45.
Andaluſia Corduba numiſmata.164.26
Andreæ Diui Iuſtinopolitani error.393. 22.
Andreas Panicus.241.56
Angeli Decembrij error.600.16
Angelus Gallus Vrbinas eques Melitenſis 486.16.
Angeli Politiani error.400.18
Angeli Seleucides dicti.630.4.
Angelus ſuffocans.389.10.
ad Anginam remedium.556.45
Anguinis ſenectæ vis ad caſum pēnarum Accipitris.313.48.
Anguis piſciculum ore tenēs in numiſmate Agrigentinorum.161.13
Anguibus veſcitur Aquila 17.50
cū Anima ſimilitudo Accipitris 329.36
Anima per Aquilam ſignificatur. 71.24
Animæ iuſtorum cur Aquilis comparatæ.67.49.
de Animæ loco Aegyptiorū opin.329.12
Animi hieroglyphicū Accipiter.328.50
Animi perturbationes Falconi comparatæ.459.46
Animam in ſanguine eſſe quomodo intelligendum.329.47
Animæ ſedem Aegyptij per Accipitrem ſignificabant.329.3
Animata oīa ſunt ab igne Vitali.154.40
Animal biforme.572.17 Carniuora quæ 34.25. Differentia penes eorum ingenium.30.33.40. Effigies in foro Lanienſi erectæ.59.30. Ficta fere in armis ſunt deſignata.179.56 Generatio duplex 824.7. Noctu volātia cur magnos oculos habeant. 501.35. nullum ſine admiratione eſt.630.48. Mitia quæ.34.23 multæ partes etſi non edantur, uſum medicum habent.259.8. omnium immenſus amor erga ſuos fœtus. 37.50 perfecta habent vtrumque ſexum.27.36. pronecta cur Falconi in cibo non danda 438.5. Ingenioſa quæ 30.45. Partus numeroſus vel parcus. 738.29. quæ in armis Achillis & Hectoris conceſſa fuerint.180.29. quæ noctu videant.501.30. quare alba euadant.690.48. Quibus in armis pingenda conceditur.180.25. ſalacia breuioris ſunt vitæ. 36. 2. ſolitudinis amans. 587.53. ſpecie diſsimilium cauſa.499 10. Viuiparorum palpebræ.115.56. Quædam ex minimis maxima euadūt. 589. 10. Bruta nihil futurum præuident.714.8.
Animus alatus 329.20
Animoſi qui dicendi 24.31.
Annibal Gozadinus 214.34
Annus Aegyptius per Vulturem ſignificatus.263.15. qualis.748.12
Anni cur Vulturibus aſsimilati.263.37.
Anni hieroglyphicum.244.42
Anni magni conuerſio 828.35. qualis 828.40
Annum ſterilem quando Noctua præſagiat 556.20
Annuū tēpus quenā aues oſtendāt.5.35
Annulus quo oſtium pulſatur.742.19
Anopea auis.230.48.231.29
Anſer.766.2. eos comedit Aqla.32.28 de eis & Aquila ſomnium Penelopis. 58.25. gregatim degunt.307.14. eos Aquila inſequitur.34.38 magno clangore pluuias portendunt.11.26 multi à tribus falconibus vulnerati.485.22 Obſtreperus dictus.703.46. pennarum utilitas.3.38.24.57. ab Aquilina penna conſumptæ.46.6.45.50. Quomodo ab Aquilis ſe defendant.45.7. ſideritide herba vtuntur in morbis 5. 23 Verecundia.226.40.47
Anſerinus flos.329.29
Anteambulatores atrati qui.254.17.
Athemoeſſa.626.38.625.43.
Antenoris filius Phœnix dictus. 129.42.
Antiochi Euergetis Regis numiſma.129 42.
Antiochus Syriæ rex Gryps dict⁹.607.6
Antiochus tyrannus Accipiter dici noluit.53.7.
Antinoi numiſma 157.7.
Antipathia quid.44.4
Antiquorum militum arma 179.29.
Antitora toræ antidotum.704.29.
Antonini Caracallæ numiſma.133.20. 159.18.162.26.
Antonini philoſophi numiſma 157.24.
Antonini Pij numiſma 136.50.129.8. 157.17.128.48.154.30.558.50. 157.9.160.16
Antonius Belloſellus Iuriſconſ 882.17.
Antonius Gigas 3.36.610.38.630.30. 657.23.682.20.811.30.53.
Antonius Hybris dictus.431.18.
Antonij Landriani emblema.183.58
Antonij, Octauij & Lepidi numiſmata. 144.26.
Antonij Pigafettæ mendacium 807.24.
Anxur vrbs quæ.155.44.
Apes cur aluearia mutent.701.27
Apis Aegyptiorum regis inſigne. 87.42.
Apum odor.240.38. primatum habent inter inſecta. 20.4. Inſignis militaribus & ſtatuis fauos fingunt. 62.44. vnā cum veſpis & crabronibus inimicitiam gerunt cum Noctua.549.49
Apes ſyluestres.565.24
Apiaſter auis quid.797.28.871.46.
Apodidraſcinda ludus.411.42

Appello

INDEX.

Apollo Accipiter dictus.333.49. Lo-
xias dictus. 887.17. Eius auis cur
mutata in nigrum colorem 725.12.
Eius uncinus. Corua nigrum colorem
donauit.723.52. In Coruum muta-
ri uoluit. 723.54. Eius hieroglyphi-
cũ Coruus.724.52. Cur Gryphus ei
Sacer 599.41.608.14. Cur Coruus
684.44. Draconis habitũ quandoq;
induiſſe ſingitur. 333.46. Lacerti.
333.46. Leonis ibi. Currui cur Leo-
nes iuncti.599.41. Coruus eius pediſ
ſequus, & quare. 723.47. Sæpius in
Accipitrem transformatus.333.45.

Apologi cur facti 77.42.

Apoplexiæ medetur Ciconia.5.10.

Apos auis.569.10.806.32. Apos Indi
ca.806.32. Apodes quæ 573.16.

Apotheoſis quid.56.13.

Appetentia canina.617.32.

Appetitus homini triplex per Aquilæ
oua deſignatus. 69.33. eius ſtimulũ
animantibus natura indidit. 34.15.

Apſephas Lybiæ rex 660.26.

Aptera animalia quæ. 626.44.

Apteraon Auſonio quid. 626.45.

Apteron Plinio quid 624.42.

Apulei error.638.12.

Aqua cælitus impetrata 156. 8. de ea
prouerbium. 547. 28. quando eam
præſagiat Coruus 716.57.717.3.

Aquæductus à Caligula inchoatus &
à Claudio perfectus. 146.3.18.

Aquenſes.23.8.

Aquila 765.55.766. 40. Adagia ab
ea.30.9. aduerſus lunæ plenæ fulgo-
rem nictat. 26.47. aduerſus ſolis ra-
dios obtuetur.68.37. ægris pullis quo
modo indulgeat. 37.36. in aere me-
teorologicè apparet. 186.14. ex ære
fuſa ubi.23.10. ætite lapide vtitur.5.
39. cum ea Africani venantur. 32.
45. de alarum eius magnitudine. 63.
42. Altè volans, ſolisq; radios fixe in
tuens quid denotet.64.1. amor erga
prolem.37.50.68.56. An cicurari
poſſit.31.40. an congregetur, vbi ca-
dauer ſit.35.10. an liberalis cenſen-
da.40.23. de ea & Anſeribus Pene-
lopes ſomnium.58.25. Eius Antipa
thia cũ alijs animalibus. 44. 1. cum
Bubi aue ibidem: cum Symphito 45.
49. apud Danielem quid ſignificet
63.48 cum aquatilibus in numiſma
tibus ſculpta. 161.53. à ſuo genere
deuorari.112.2. Ardeam pedibus te
nens.160.22. argentea. 87. 7 aſtus
contra tauros & ceruos. 31.35. eius
auditus.27.20 Auguria.57.1.254.
45.60.18. ei in augurijs primus ho-
nos datus.17.53.57.26. Auguſti a-
nimam efferre putata.56,20. Aurea
bina in templo Apollinis cõſecrata,
29.54. Aurea cæteris præferuntur.
20.18. extenſis alis in longa haſta
ſuſpẽſa.82.6. in exercitu ab aquili-
fero deſertur.153.37. ab Herode ſu
pra templi portam cur poſita.56.52.
Iupiter eam ſibi delegit. 29. 12. pro
ſigno apud Perſas 17. 46. Auſpicia
57.1. bellum cum Accipitre. 295.
17. bellatrices quæ 154.22. Biceps
Imperatoris propria. 94.13. Biceps
in coronatione Caroli Quinti 94.82
Bicipitem quanam familia habeant
94. & 95. cur ſculpta in inſignibus
Rom. Imperij 94. 38. Biceps in aëre
apparuit. 186.3. Aquila cadauera
non guſtat. 40. 4.35.7. Aquila Cæ-
ſar & Ariſtoteles dicti. 52. 15. eius
caliditas myſticè interpretata. 64.
25. Callitrico ſe tuetur.33.15. Carni
uora eſt.27.17. Centum in hecatom
be.56.32. Cerebrum & eius vis.24
48.79.40. inter cerui cornua ſedens
quid denotet.74.25. Cibus. 32. 28.
25.10. Cicuratur. 81. 10. Clangor.
33.20. Clypeo inſidens quid porten-
dat.581.31. ab ea denominata & ca
gnominata. 51.29. Coitus. 35. 41.
Oua concepta ex coitu Accipitris
derelinquũtur à fœmina, & à mare
colliguntur. 36. 5. Conſacrata eſt prin
cipibus iuſtis 132.10. Eius cõſpect'
ſalutaris fuit Deiotaro. 59. 43. Cor-
dis vſus 79.53. Cornix eã prouocat.
39. 32. eius, & Cornicis apologus.
78.16. Coronata quid ſignet. 73.36.
Coronata in triumphis. 85.11. Cor-
uos duos affligens quid portendat
710.36. Credita eſt ſceptro Iouis in
ſidere prope fulmina.81.46. Cuban-
di tempus quale definiatur. 36. 37.
Cum animalibus varijs in numiſma
tibus inſculpta. 154. 27. cum inſe-
ctis 161. 46. cum plantis. 162. 26.
cum ſerpentibus in numis Faliſco-
rum.161.30. Cur aſcripta Ioui.154
43. Cur ità auari dicantur. 35. 5.
Cur ex aurea argentea facta.82.27.
Cur Buboni pugnet. 50. 47. Cur
Chriſtiani eam non comedant. 80.
44. Cur in cœlo locum habeat. 77.
18. Cur dicatur capta à teſtudine.41
26. Cur ità dictus D. Iohannes 51.
30. Cur Nabuchodonoſor. 52. 18.
Cur dicata ſoli 55.57. Cur felix di-
cta Seneca. 25. 48. Cur fiat mentio
in particulari armorum tractatione.
94.8. Cur fulmini adiungatur. 131.
51. Cur Ioui ſacra dicatur.155. 47.
Cur à longè eſcam conſpiciat.67.36
Cur orbi adiecta 131.54. Cur ſub
pedibus habeat fulmen 129.19. Cur
puluerem alis collectum in cerui ocu
los inijciat. 64. 7. Cur reiuueneſcat.
68.47. Cur rex dicatur.45.44. Cur
Stoeſſar dicta Germanis.40.53. Cur
translata ad dignitatem Rom. Impe
rij.94.35. Cur ita Venerem voca-
runt Aegyptij. 35.57. Cur Vultu-
rem oderit. 45.17. Degeneres quæ
35.18. Delectus ad venatum 127.
1. Delineatio.24. 20. Cur in clypeis
depingerentur.173. 36. in Delubris
picta & porticibus.87. 48. Dextra
felix ſemper augurium 60. 32. 13.
30. De ſacrificio femora rapit. 59.
40. Differentia vnde petenda. 18.
45. ab actionibus 109. 24. à colori-
bus. 20. 14. ab effectu ſeu ingenio.
109.20. nobilitate.109.17. Difficul
ter domatur.24.18. Dignitas & lau
des & cur ab ea exordiatur autor.
17.18. Dimicat cum Ciconia. 45.
10. cum Sitta.45. 15. à Dipſade ſer-
pente in pectore morſa quid notet.
75. 6. Diſſidet cum Ardea. 45. 8.
Cum Monedula, Pica & Cornice.
760.48. cum Cornice.729 28. Cur
quandoque vna, quandoque plures
ponantur in clypeis.94.10. Dijs con-
ſacrata 55 38. ei diuini honores at-
tributi.56.48. eius docilitas.31. 42.
Duæ in numiſmate quodam.139.51
Duæ ſigniferorum Aquilis inſiden-
tes. 60. 57. Duæ in vexillis argen-
teis ſedentes eã dilacerabant. 153.6.
Duæ Romulo apparentes imperium
portendunt.58. 6. Duos Coruos af-
fligens quid portendat. 61.4. Dupli-
ci præſtat ingenij ſignificatione 31.
15 in Dryinam ſerpentem excande-
ſcit:42.34. Emblemata. 72.41. ab ea
enutritus Ptolomeus Soter. 48. 30.
eius eſus cur in lege prohibitus. 66.
9. Etymum 23.27. expanſis alis mar
morea.19.54. expanſis alis fulmen
pedibus gerens in numiſmate paruo
æreo.158.16. eã extimeſcunt omnes
aues 45.24. Fel quale 24. 50.80.5.
eius fercula fixa. 153.55. Feſtinans
ad comedendum quid ſignet.65.57.
Fimi vſus 80.27. Fortitudo qualis.
25.25. Fulmine nõ tãgi qui myſticè
intelligatur.63.13. generoſitas 39.1.
eius genera à veteribus cognita 108
38. γνῦται cur dictę.216.27. guſtus
qualis.27.4. Liberalitas.40,12. ha-
litus peſtifer.25.4. hepatis uſus.80.
3. hieroglyphica.70.24. in eis varia
ſignificationes. 70.57. hiſtorica 48.
10. in hoſpitem immanis eſt.34.56.
Impetu volans quid ſignificet. 65.
46. cũ inanimatis in numiſmatibus
inſculpta.163.42. incubatus.36.19.
incubantibus vngues ſubuertuntur.
36.33. ingenium. 30. 33. inimica
maximè ſerpentibus.66.37. eius inſi
gni, cuius coloris fuerint multi vſi.
83. 34. inſigne eſt multarum natio-
num.85.26. multorum uirorum Illu
ſtrium. 85. 31. Romanorum. 3. 22.
inter inſignia Romani Imperij. 594.
30. eius inſigne fuit ſemper nobile.
81.36. inſigne marmoreum in tro-
phæo quodam 83. 10. cum inſigni-
bus militarib. in numiſmatib.138.1.

*inter ambulandum vngues contrahens
quid ſignificet. 70. 22. inter aſtra rela-
ta. 19. 27. inter aues gerere cam nobi-
le eſt 180. 36. inter auſpicatas. 13.58.
inter diurnas aues primatum obtinet.
502.26. inter præcipua ſigna militaria
erat. 148. 24. inter quatuor animalia
prope Dei ſedem quid ſignificet.64.20.
inter ſigna militaria connumerata.153.
42. Ioui attributa eſt 19. 38. iuuentus
quomodo renouetur. 68. 1. cum Leone
quid repræſentet. 73.28.de Liberalita-
te Auicennæ opinio. 40. 30.libido. 25.
47.36.3. linguæ vſus. 79. 50. locuples
qua. 84. 21. magica arte cicurata 32.
50.magna perſpicacia. 26. 23. magna
quid myſticè 63.25.magnitudo quæ 25
28. maribus fœmellæ pulchriores &
maiores 27.40.marmorea.19.20.168.
34.83.19.168. 41.mas è Marti com-
paratur. 35. 52. maximè banes abri-
pientes.603. 40.maxima dignitas. 88.
30.in armis 91. 57.maximè ſuas ſpe-
cies permiſcet.37. 21.membra expor-
recta quid myſticè ſignificet.63.34.mi-
ra ia volatu pernicitas.29.40.in mone-
tis imperialium ciuitatum 169.57.ma-
res.30. 33.moralis. 69. 20.multinaga
dicitur.19.48.multiuora.27.19.in mul
tis numiſmatibus ſculpta.18.46.multi-
plex vſus. 51.& inde . myſtica. 63. 1.
natura ignita. 608.22.neruorum vſus.
79.29.nidus.25.25.nidum non mutat.
28.54.nigrám in armis habentes.98. 3
nigra fulmen aureum vnguibus tenens
quid denotet. 75. 21. nobilis. 110.25.
nobiliſſima cur in inſignibus poſita.94.
7.nominis æquiuoca. 20.28. non bibit.
35.22.non captat muſcas. 39. 48.non
conuenit cum Gruibus .45.1. non por-
tendit imperium. 57.7 in nubibus. 19.
52. 30. 10.nulla ferè ſunt in Scythia.
28. 54 in numiſmatibus Iouem ſignifi-
cat. 128. 53. octo Aquilarum auſpi-
cium quid portenderit. 60. 45. oculos
ad ſolem dirigit.26.57.odoratus qualis
27.1.omnia occiſa comedit.45.42.om-
nium auium viuaciſſima. 17. 47.oſſa
qualia.24. 56.eorū vſus 79.32.odium
cum paucis habet 45. 46. pauciſſimis
morbis obnoxia eſt.40. 14. pellis vſus
& vis.5.13.79. 25.penna 24. 57. ea-
rum amiſsio quid denotet.69.4.eis an-
tiqui ſe ornabant. 87.43. earum conta-
gium in alias pennas. 25.7.45. 50.72.
19.608.24.perfecta omnes habet ſen-
ſus. 27. 22. peruicacia . 881.15.pedi-
bus oliuæ ramum ferens.74.33. pedum
eius vſus. 79. 38.pietas erga parentes.
69.47.præda.40.40.præpes.57.5.præ-
ſagiendi vis quædam ineſt. 37 29. pro-
lem volandi potentem nido pellit. 701.
34. propriùm volandi tempus. 30. 20.
prouerbium. 39. 50. cum puero amor
49.5.pugna. 40. 40.41. 53.cum qua-
drupedibus.17.49.cum Ceruis 42.29.*

*cum tauris 42. 24. cum Accipitribus.
45.15.cum Aeſalone 955.56.cum Pi-
ca, Cornice & Graculo. 781. 1.cum
Sitta aue.854.20.50.cum dracone.42.
32.cum vipera.43. 44.pullos degene-
res abijciens quid myſticè ſignificet.66.
25.pulli quandoque terni nido exempti.
36.26.quandoque eſcam appetunt. 38,
32.pullos vt portet. 37. 22. Pyrrhi no-
minis amans. 48.28. quæ animalia ve-
netur.34.29.& inde.quæ cadauera pe-
tat.37.10. quæ die ſereno apparuit ex-
panſis alis.186.52.quæ nō clangát.33.
30.quæ ſpuria,& quæ legitima.37.18.
quæ ſanguine magis abundent . 25. 30.
cū lupa quādoq; coëunt.36.7. quādoq;
bibit 261.48.quas aues maximè inſeq-
tur.34.38. qui myſticè dicendi. 63.11.
qui dicti apud Aegyptios. 53. 15.cum
quibus Accipitribus pugnet. 45. 15.
cum quibus animalibus dimicet. 45.7.
quid experiatur antequam pullos enu-
triat. 37.6. quid denotet in numiſmati-
bus. 129 10. quomodo diſtinguatur à
Vulture.112.38. quomodo educet ſuos
legitimos fœtus. 37. 22. quomodo exa-
ctius videat quàm homo. 25. 56. quo-
modo fœtus grādiaſculos aſſuefaciat ad
cibum quærendum. 38.10.quomodo à
ſugo probibeatur. 33.8. quomodo fugā
moliri cognoſcatur.33.13.quomodo Ger
manis dicta. 55. 18. quomodo inter ſe
differant.108.36.ab ea quomodo libe-
ratus Ariſtomenes. 48. 40. quomodo
perdomanda ſint. 32. 2. quomodo præ-
dam obſeruet.41.6. contra eam quomo
do ſe defendant Anſeres.45.7. quomo-
do ſenectam mutet.46.22.quomodo ad
volatum ſuos fœtus inſtituat.37. 41. cū
quot animalibus habeat antipathiam.
44.4.quot oua excludat. 36. 20. in ra-
dice filicis inciſa.168. 45. cum ea rapa
ces omnes diſſident. 45. 20. religionis
cauſa ſeruabatur in templo.82. 40. re-
nouatio eius quid denotet.70.19.Rhodi
nunquā conſpecta. 33. 2.Romanæ ſum-
mæ haſtæ inſiſtebat.82.33.roſtrū adun-
cum quid denotet. 68. 48.roſtri curui-
tas quam noxam inferat. 47.30.quan-
do incuruatur.35. 41.puerum à pluuia
defendens.49.50.in ſacris literis quid
ſignet. 63. 15.proprijs pennis. 79. 20.
ſanguinem lambit. 35. 35.ſanguis eius
qualis 24.55.vſus.79.37.eius & Sca-
rabæi apologus. 78. 47. eorum odium.
45.14.de eis prouerbium.79.13.Scul-
pta quouſque peruenerunt Romana co-
pia 82. 18. Sedes eius & locus 28. 1.
Senecta. 47. 46. 37. Septem in caſtris
Pompei.15.45 ſeptem quamdoque ex-
cluſæ.36 26. ab ea ſeruatus Agricola.
49.24.ſeruat Helenā.48.58.infantem
49.33.Valeriam virginem.49.3.Sexus
eius 27.26.ſi fuerint in inſignibus plus
quam ſedecim,quomodo ſint exprimen-
da.107.33.Si ad ſolem nictet quid de-*

*notet.74.46. medelæ cauſa quandoque
bibit aquam.35.36. Signi dignitas aqui
la.83.9.Simpliciter in numiſmate ſcul-
pta. 164. 40. in Solem intentos [illegible]
tenens oculos quid notet. 75. 10. Sole-
bant in ſcutis pingi 604. 40. Solitariæ
naturæ eſt.761.9 Spurium genus.216.
25. Stercus quale 25. 29. Sturnorum
turmam inuadit.42. 15. Subtraxit po-
ma heſperidum. 184. 30. Voraciſſimæ
Promethei iecur exedentis ſymbolum.
72.56 Synonima.23. 27.Tēperies ſeu
craſis.25.28.46.4.Temperantia.40.2.
Tenens oculos intentos in ſolē quid de-
notet. 74.35.Terrarū dominationem ſi-
gnat.63.23.Tertiarij eius.338.20.Te-
ſticulorū vſus. 80.18.cum Trochylo pu
gna 44.49 Vbi coloribus varijs & pea
nis lucidiſſimis perornata. 28. 51. Vbi
grandiores & ferociores.28.45. 48. cū
uelocem inter volatilia appellat Pinda-
rus. 29. 25. Velox inter volucres 765.
50. Venatus, pugna, præda. 40.40. ad
Venandum quomodo manibus geſtan-
da. 32. 20. eius Ventriculus 470. 32.
Ventorum nuncia quando dicitur.9.54
Veſcitur ſerpentibus. 44. 9. Victrix de-
uorat deuictam.35.6.Victus.341. eius
in virginem mirus amor. 48. 20.Viſus.
25.41.65.20. myſticè quid 64.27.63.
8.quomodo corrumpatur.47.27. Vltio
aduerſus inuadentes fœtus ſuos 39. 12.
Vna in quauis legione.153.28.Vnde di
cta.23.45.54 26.Vnguis vſus. 80. 32.
de volatu prouerbium.30. 19. Volatus.
29.1.Vox 33.20.myſticè quid 64.50.
[illegible] .19.50. Vſus in cibis. 80.
41. in clypeis . 85. 37. in diebus feſtis.
185. 11. in funeralibus 55. 35.56. 7.
in inſignibus & imaginibus. 81. 30.in
armis vulgò dictis.88.13. in medicina.
79.22. in monetis. 168.50.in venatu.
81. 3.in veſtimentis. 87. 40. in vanis
ethnicorum ſacris.55.30.Vulturem pe-
dibus tenens. 160. 23. eius & vulpis
colloquium.77.45.*

Aquila alba.87.9.eius hiſtoria.231.40.
Aquila Anataria.246.26.
*Aquila Aquilonaris vt oua in pelle vul-
pis fouet.233.24.*
Aquila Aſteria ſiue ſtellaris. 336.42.
*Aquila Aurea ſeu fulua 110. 5.37. 197.
45.881.32.propria fuit Iouis.127.23.*
*Aquila Belloniana in numiſmate paruo
ſculpta 155.25.*
Aquila Barbata 222.26.223. 16.
Aquila Clanga.124.15.
Aquila Conocida Hiſpanis.23.55.
Aquila Subrutila.110.37.
Aquila Heteropos.232.46.
Aquila Leporaria.197.50.
Aquila Valeria.197.47.
*Aquila Vulturina 216.21.235.37. 238.
25.881.51.eius fimi vſus 80.30. Inſe-
quitur cadauera.35.16.*
*Aquila maior & minor Mauritanis Tin-
gitana.*

I N D E X.

gitanæ.23.12.
Aquila marina. 187.37.eam horrent Columbæ.33.37.
Aquilæ maximæ boues abripientes. 603. 40.earum hiſtoria.25.22.
Aquilæ Ornithologi deſcriptio.113.46.
Aquilæ Paluſtris credita caput, & tibiæ & eorum deſcriptio.881.41.
Aquila pulla.197.45.
Aquila ruffa.110.35.
Aquila vrbs Veſtinorum. 22. 58. Tuſciæ 23.7.Cataloniæ.22.56.Fluuius eius nominis.53.28.Tres inſulæ ita vocatæ.23 9.herba.21.40.Lapis.168.46.lignum. 21.33.piſcis.21.28.31.
Aquila Ponticus Hebreus. 20.50.58.tribunus. 21.25. præfectus Alexandriæ. 21.20.rhetor celebris.21.21.
ad Aquilas locus apud Pauſaniam.23.14
Aquilaria locus.54.28.
Aquilaſter ſpuria Aquila eſt. 227.28.piſcibus veſcitur.227.25.
Aquilata 54.10.
Aquileia vrbs.54.30.
Aquilex quid.55.22.
Aquilifer.55.21.142.24.83.30. 87.57.
Aquilinæ herbæ feminis vis.79.47.
Aquilinus quid ſignificet.55.12.
Aquilini naſi nobilitas 55.14.
Aquilinus pro rapaci.55.18.
Aquilini ſceleti icon.122.notarum explicatio.123.1.
Aquilinæ vitæ breuis deſcriptio.48.40.
Aquilinæ vngulæ.55.18.
Aquilius.53.39.
Aquilo ventus.23.5.54.36.50.Villa.55.5.
Aquilonia vrbs.55.10.
Aquilus color.23.49.54.24.Iſter.22.50.
Ar fortem ſignificat.53.23.
Arabes vt cinnamomū colligant.835.22.
Arabicæ aues quæ 622.53.
Arachnis puellæ certamen cum Minerua de lanificio.333.52.
Arandi tempus indicatum.424.14.
Arba quid.409.51
Arborum Falco. 492. 14. eius hiſtoria. 491.50.
Archiepiſcopi Adolphi Scounenbergi inſigne.99.11.
Archimedis ingenium.725.26.
Archilochus poeta à quo occiſus.687.17.
Archippe Buboni aſsimulata. 512.45.
Architecturæ vtilitas ab auibus.4.1.
Arcula aues quæ.13.42.
Ardea cancro ſibi medetur. 5.21.ad eius venatū inſtitutio. 448.15.diſsidet cum Aquila.45.8.Feram & liberam vt venetur Falco. 448. 20.earum venatio 301.45.299.25.mirabilis piſcatio.194 45.earum pernicitas.34.14.Quomodo præſagiat tempeſtates & pluuias. 11. 41. Quomodo eas Falco inſequatur. 447.22. Quomodo eas capiant Falcones peregrini.466.8.Ardea aſteria ſiue ſtellaris 110.17.205.16.336.43.
Ardea cinerea vel cærulea.479.41.
Ardea pella.205.15.Pygargos.205.14.
Ardeolæ amicitia cum Cornice.739.16.
Ardeolæ quid.110.16.
Ardolatum animal.251.11.
Argentum.759.9.
Argo nauis.776.32.
Arietes & agnos adhuc ſpirantes in cibum pullis ſuis Aquila exhibet.37.33.
Arimaſpi vnoculi. 602.52.eorum cū gryphibus pugna.606.23.
Ariſtæi anima Corui effigie. 715. 34. de eo Apollinis inditium. 715. 37. varia forma & facinora.715.40.
Ariſtomenis Clypeus.86.26.
Ariſtomenes quomodo ab Aquila liberatus.48.40.
Ariſtotimi Eleorum Tyranni exitij ſignum 62.18.
Ariſtoteles correctus.246.20.Error 126. 28.400.44.Dilucidatus 194.14.542 4. Aquilarum genera confundit. 108. 51.negligentia.415.17.reconciliatus. 417.56.
Arma amygdalata. 179.47. Armorū colores.92.51.niger color nobilis. 92.55. coniuncta cum nominibus an nobiliora ijs, quæ nomina ab ijs diuerſa habent 92.1.cur data à principibus. 90.3. Dignitas.90.21.Diuerſitas. 179.26. 44. Flores in ijs,vexilla & alia eiuſmodi an nobiliora animatis.91.38. Honos 170. 15.179.10.180.47.Incorrupta qui ſeruent. 90.50.Inquartata quæ 179.47. in magno pretio apud Gallos. 90. 55. Marionum in ſigillo inuenta. 203.36. de nobilitate eorum opinio propria. 91. 49.de eadem dubitationes.91.30.non tranſeunt ad fideicommiſſarium. 90. 48. nunquid in eis res animata, quam inanimata nobiliores. 91.35.Eorū origo.179.11.priuilegia. 90. 33.proprietas eorum ad affines non tranſit. 90. 38.Quæ laudentur. 180. 17.Quæ nobiliora.91.21.92.10. Quando ad poſteros deſcendunt & quando non 179. 28. Qui eis priuentur.90.47.cum quibus ſepeliantur & quare.91.13.quibus modis ea acquirant familiæ 92. 27. Quibus dabātur. 89.54.Quomodo ad affines tranſeunt.90.25.Quomodo eligenda. 93. 7. Quomodo animalia in eis pingenda. 92. 56. Scaccata quæ 179. 46.Sculptura eorum & figura.92.32. Si duo eadem habuerint quis præferendus.91.27.in templis ſuſpenſa.176.11. 33.Varietas eorum vnde. 180. 3. Vſus antiquiſſimus 177.11.
Armeria ſecunda quid.743.38.
Arne cur in Monedulā mutata.773.20.
Arnoldus vnde dictus.53.26.quid.53.16
Arnulphi etymum.53.19.25.Francorum rex ita dictus.53.18.vnde dictus.23.56
Arodicum animal 251.11.
Aromatarij typus.835.40.
Arpa quid.409.6.
Arquatus morbus.860.50.
Arij Lacedæmoniorū regis inſigne.85.26
Ars quomodo deprehendatur artc. 74. 8. quando neglecta.166.32.
Arſenicum dictum Aquila.22.21. Aquilæ propinatum libidinem eius extinguit.33.10.
Artaxerſis inſigne regium.82.9.
ad Arthritidem.261.5.
ad Articulorum dolores. 407.29.
Artificum arma.179.37.
Arundo.834.26.
Arundinum Indicarum copia 707.33.
Aſdrubalis clypeus.174.9.
Aſiani nobiles qui.89.50.
Aſinus horret Acanthidem 355.46.de eo prouerbium.764.45.præ cæteris animantibus magnas habet auriculas 427 7.Sileno dicatus à ſtulta antiquitate. 724.53.Coruo aduerſatur.705.20.
Aſio.7.24.501.4.506.25.521.53.707. 2.ei attribuitur ſaltatio.506.35.in clypeo Romanorum depictus. 529.43.Fabuloſa.529.49.locus et nidus.527.49. Oculi anatome. 527. 30. Quomodo à Noctua differat.522. 41. Romanorum inſigne eſt.529.42.Synonima.520.40 Vnde dictus? 520.40.526.4.
Aſio Bellonij.506.36.eius deſcriptio.525 30.Fului forma.525.9.Maior.521.55 Noſtratis primi deſcriptio.522.46.
Aſparagus ſylueſtris aduerſatur Accipitri.295.41.
Aſcalaphon.534.34.
Aſcalaphus in Bubonem mutatus 512.45 519.28.
Aſſalon Alberto.354.45.
Aſtaria quid.169.32.
Aſſentatores Harpyis comparati.619.38.
Aſsis quid 169.34.
Aſtacus pro cancro vulgo pictus.166.13.
Aſter Atticus.515.31.
Aſteria Cei filia à Ioue adamata. 19.23.
Aſterias Accipiter.281.50. 337.10. 393.7. Hiſtoria 336.22.& inde.
Aſterias Aegyptiaca.336.45.
Aſteriſcus ſecūdū Pindarū quid.742.46.
ad Aſthma.518.24.
Aſtor quid.281.35.
Aſtorellus Carcani.339.7.
Aſtorgios.238.6.
Aſtri imago quot ſtellis conſtet.22.1.
Aſtronomia quam vtilitatem percipiat ab Ornithologia.5.32.
Aſtur quid.280.42.336.52.342.45.
Aſtures Alpini qui.338.36.in Armenia & Perſia præferuntur omnibus Accipitribus.338.17.
Aſturis deſcriptio.337.20.
Aſturum ſeu Accipitrum Stellariorum differentiæ.337.15.
Aſturum differentiæ penes colores. 339. 14. à natura.337.46.
Aſtur dimidiatus quid.338.1
Aſturis etymum.337.7.339.58.
Aſtur Falco.393.6.Calabri.338.39. Germani 338.42.Illyrici.338.27.32.

I N D E X.

Aſturum locus.339.43.
Aſturis maioris laudabilis forma. 339. 21.
Maris & fœminæ diſcrimen.337.42. Minorum bonitatis ſigna. 339. 30. Paucicapi 338. 3. Pulcherrimi qui. 337. 55. qui damnentur. 339. 34. quomodo ab alijs Accipitribus diſcrepent.337.16.
Aſtures Sardinotæ 338.25. Sarmatici. 338.52. Tertiarij qui præſtent. 337. 56.
Aſtutior coccyge quis dicatur.426.41.
D. Athanaſii præſagium à voce Corui. 693.13.
Athenæi.520.30.
Athenienſes quot locis Noctuam depingerent.558.56.
Attila Hunnorum rex Aſturem in inſigni, Galea & ſcuto portabat.342.26
Auari Aquilæ Comparati.70.11. Buboni. 518. 16. dicuntur ſuuias pati. 611. 36. Gryphis comparati. 607, 21. Monedulis.772.56.
Auaritia Harpyiarum exemplo deſignata.619.17.
Aucupes quibus auibus potiſſimum vtantur.4. 55. quomodo ex Aquila quæſtum ſibi parent.81.3.
Aucupij & generationis comparatio. 300.50.
Aucupij Noctua inſtrumenta quæ. 551.3. in eo nullum animal fructuoſius Accipitre.332.5.
Auentini Herculis filij arma. 93.27.
Auerrois opinio de perſpicacia Aquilarum refutata.25.53.
Augur pro auſpice.12.39. honor apud Romanos.14. 50. vnde dicatur. 12. 36.
Augurium bonum & felix.13. 40. ad Cacodæmonem referenda. 57. 18. Caduca 12.48. ex quibus auibus nō liceret captare.14. 49. infauſtum ex quibus auibus Plauto.840.51. Captantes ea ſedebant.14.32. Clitia quę 12.47. Coacta.12. 57. Contraria 15 58. deriſa ab Ethnicis.15.40. à Cicerone.15.43. Fauſta.13.20. 57. 21. eorum genera. 12. 40. ab Hetruſca diſciplina.12.21. Honoratius prius quàm poſterius. 13. 10. eius idololatria deteſtanda.15.27. Imperatiua. 12.45. Infauſtum quid.709.30. Infelicia ab Aquila. 61. 50. Inuentor eorum dæmon eſt. 15. 30. liberum quod.12.58. in magno honore habita.15.24. Oblatiua 12.44. Piacularia.12.41. ſunt plena mendacijs & fallacijs.16.30. eorum præſes Aquila. 35. 24. quid propriè ſit. 12. 30. quod bonum & quod malum 13.43 Vanitas eorum reiecta. 16.12. Vnde dictum. 12. 35. eorum peritiſſimus Picus fuit.836.17.
Augurandi modi.12.49.
Augurari quibus & quando prohibitum 14.44.
Auguraculum quid.14.18.
Auguſtina Piumbina 187.40.
Auguſto Aquila panem eripuit & reſtituit.57.45. eius contra Antonium & Lepidum victoriæ ſignum. 61. 3. eius numiſma 131.16. 133.48.134. 20.144. 35.147. 30. 56. 160. 27. 162.19.163.48.164. 49. quomodo ei duodecim Vultures viſi. 257.16.
Auis Aethiopica. 804.18. Alba auis quæ.87. 16. Anima hominum credita 733. 35. Apum magnitudine aues.655.45. Aquilam auis ſignificat.23.45. Aquilis ſimiles ſed maiores. 603. 57. Aquaticæ in morbis vtuntur ſideritide herba.5.23. Auis Arabica.834.50. auara. 471. 47. Auernia. 851. 53. Augurales quæ. 254.42. Bacchica. 868. 9. Campeſtres.430. 51. Culinariæ arti vtiles. 4.50. Dētata quæ 213.10. Diuerſorum colorum vbi.655. 45. Diurnæ cur nocturnas oderint. 514.44. Fabri cur dictę 4.7. de Fabuloſis cur author egerit.599.20. Frugilega acumine roſtri grana colligunt.639.11. Graues cur fœcundæ. 296.22. Indicarum plumæ ad texendas varias figuras deſtinatæ. 3.32. ad inſignia illuſtrium hominum tranſlatæ.3.20 Lacuſtrium præſagia.9.26. lignipeta.848.22. Linguam latam habentes ſunt aptæ ad ſermonem imitandum. 690. 4. locuſtis veſcens quæ. 629.25. Maiores quæ 430.54. Marinarum præſagia.9.41. Mediæ naturæ auium hiſtoria.571. Morbi vnde cognoſcantur. 449.6. Morboſæ non faciebant augurium.14.50. earum nobilitas in armis.91.50. Noctis cola quæ.543.56.
Nocturnæ cur interdiu ęgrè cernant. 501. Nocturnarum externa deſcriptio 501.13. Cur noctu volent.501 25. Digiti earum quales.501.19. earum genus maius & minus eſt.501. 8. locus.502.3. quæ nocturnæ dicantur. 500.23. quædam ſunt aduncis vnguibus.500. 55. quando optimè cernant & ad paſtum eant.501.57 Nocturna auis quid apud Heſychium. 505. 43. Species quot apud veteres.500.30. Synonima.500.37. Victus & rapina.502.10. viſus 501 25. à Voce dictæ ſunt 500.38.
Auis non auis.572.24.56.
Auis noua Plinij quæ.796.20.
Aues nōnullæ imperfectos & cæcos pariunt fœtus.738.44.
Auis noui orbis.796.34.
Auis Dei.806.28.807.35. Paradiſi 806.17.
Aues nunquid pretioſiores ſint quadrupedibus in armis.91.48. omne genus pro plumatili opere cōficiendo apud Mexicanos vēditur.655.52. Oſtendūt nobis multa plātarū genera.525
Auis paraſita & imitatrix.528.16.
Auis parua Plinij quid.355.6.
Auis perforans Arbores. 836.12.
Aues peſte corripiuntur.801.9.
Aues picturatæ in India ut Pſittaci 636.36.
Auium pietas erga Semiramidē. 6.22. ex earum plumis varia contexta opera.656. 12. Cur præſagiant. 9. 32. Præſagiunt non iiſdem ſignis & notis.9.23. pugnantes ſibi 854.49. quę ſedem mutare ſoleant caloris aut frigoris ratione.5.27. quæ medicamenta hominibus oſtenderint.5. 10. quæ ad uenandum inſtitui poſſunt 301. 17. quædam placidæ, quædam feræ naturæ.24.12. quænam Strix dicenda.565.20. Quæuis habet ſua præſagia ad ſua debita tempora.424. 9. Quaſnam venetur Lanarius. 490. 15. Rapaces diurnæ quę.7.23. Filios ad venatum inſtituunt.6.41. earum ventriculus. 485. 40. Terreſtrium præſagia.9.42. Titij auis quæ. 238. 41. Tumultuoſæ & clamoſæ 762. 47. Venatrix quænam.280.26. Viridis auis quæ.635.17.637.16. Voces variæ ſunt, pro diuerſis earum affectibus.745.6. Vno pede plano, altero fiſſo.191.8.
Auicula minutiſſima in India colorum varietate prædita.636.36.
Auiarij deſcriptio.312.43.
Auicida.209.42.
Auorexia quid.321.53.
Aurelianus Imp. ab Aquila è cunis ſublatus.57.40.
L. Aurelij veri numiſmata.133.10.
Aure auis.689.24.
ad Aurium dolorem.222.10.
Auricula.520.44.
cum Auro Accipiter ſympathiam habet 296.8. eius generationis præcipua cauſa.608.17. à Gryphibus effoſſū quale fuerit.606.20. Inter omnia metalla perfectiſſimum eſt. 720 45. Scythicum ſiue Indicum. 602. 44.
Auripigmentū Falco dictum. 429. 53
Auſpicia dextera quæ.13.1.
Auſpicia minora licet priora maioribus cedunt.745.35.
Auſpicato omine fiebant omnia in bello.15.3.
Auſpicium pullarius mentitus. 710. 56. ſiniſtrum quod.13.2.
Auſtur.393.6.
Authores cur ſæpius vni potiùs quàm alteri ſpeciei quędā aſcribāt.282.20
Autumni nuncia eſt Ficedula.424.12.
Azida phyſiologo.587.49.45.
Azores inſulæ.324.1.
Azanetij cur Coruos ſequātur 696.28

Baccæ

INDEX.

B

BACCA quid.423.11.
Bacchus primus Imp.782.15
Bacharia regio.602.30.
Bacchilides Graculus dictus 53.11.
Baccho Noctua inuiſa.552.53. Pica ſacra ei & cur.782.10.
Baculus in quo Noctua geſtatur. 551.4.
Badenſium comitis mors.709.36.
Balanus.734.28.
Balaris herba quæ.324.44.
Balbuſardus Anglorum.210.52.
Ballaria herba.324.43.
Balneum quandoque conuenit Accipitri.316.16.
Baluca ſulphurea à Vulturibus nomen habentia.254.24.
Balſamum.823.4.
Bamberga vrbis inſigne.182.7.
Bāda in armis.179.41.in militia.85.25.
Baus eques S.Stephani.670.8.
Baptiſtæ Mantuani error.829.2.
Baratrum locus,in quo ſontes detinebantur.687.49.
Barbas Accipiter dicitur.280.58.
Barba cur ſenex Italis dicatur.579.19.
Barba cana ſenis.385.15.Griſa.385.15.
Barbā exactè repræſentat villus ſub mento Halieti.227.17.
Barbaianus quid.539.54.
Barbula hirci.423.27.
Bardiacus.411.2.
Bardi quinam ſint.411.11.
Bardocucullus.410.56.411.20.
Bargæi vulturibus mortuos obijciunt deuorandos in bello.270.40.
Barilla familiæ inſigne. 610.7.
Baronis de Trinitate ſymbolum.832.50.
Baſilius Macedo quomodo regnum obtinuerit.91.1.
Baſiliſcus tali ictus.237.43.
Batani quæ Cornices abigant.752.53
Batus Cuculus dictus.422.29.
Beccariorum Germaniæ & Italiæ origo, & inſignia.102.17. & inde.
Beccaſſe marina Gall.775.43.
Bellona Dea.515.4.
Bellonij error.124.40.55.214.45.364.4.373.47.467.35.471.57.472.8.506 16.532.52.537.15.561.11.567.27.579.2.675.36.752.10.39.766.58.14.770.30.47.772.17.816 26.834.44.855.14.
Belli & famis ſignum.515.35.
Belloſelli etymon.882.18.
Belli ſuturi ſignum.763.39. Quomodo Vultures id præſagiant.236.1.
S.Benedicti corpus repertum ab aquila.49.54.
Benignitatis typus.71.42.
Bentiuolarum Bononienſiū inſignia 106.7.Viri illuſtres.106.22.
Bernardus Lonatus.404.45.
Berniclarum auium generatio. 817.8.
Berylus glaucus.551.47.
an Bibat Aeſalo.361.43.
Bibunt quandoque Buteo, & Aquila.361.46.Circus.354.7.
Bilancis iugum 577.32.
Blaſphemi myſticè ſignificati.66.20.
Blatera.528.6.37.
Bœotiorum augurium.727.8.
Bohemica auis quæ.796.38.40.
Bolonia 515.29.
Bononicaſia vexilla Grypho ornata.609.42.
Bonoſa Gallina ore coire vulgò creduntur.699.7.
Boroſitis Kiranidi. 734.43.
Boues centum ſacrificati.55.46.
Bos cornua lunata habens.742.56.de eo prouerbium.557.35. eius imagine ſignatum numiſma 557.35.ingenium.30.43.Magni vbi culti 55.38.Maximus 505.41.ab eo quomodo lepus dicatur capi.41.27.
Boues ſylueſtres.607.14.
Bouſati Gallorum quartum genus cum Maſſwy Germanorum eundem eſſe.394.54.
Bataurus Plinij.363.29.
Brabyla quid.423.40.
Braccula Cuculi quid. 423.20.
Brachy inflexus quid.743.42.
Bragmanes colorem atrum venerantur.725.8.
Brancaleonum inſigne.609.58.
Braos quid.110.24.
Brentus inimicus Harpæ 408.46.
Breſilia regio.646.33.
Britannia auiū rapaciū alumna.104.20.
Brutiorum inſigne 97.16.numiſma.128.45.130.40.163.31.45.558.22.
Bruta cur aeris ſtatū præſagiant.716.28
Brutorum ingenium debilius eſt quàm hominis.31.12.
M. Bruti & Ahalæ numiſma.167.38.
Bruti & Caſſii exitium.255.38.
Bruti interitum Aquila præſagit.61.9.
Bubo.280.43.430.20.501.2.505.6.644.8.9.Aequiuoca 502.2.Antipathia cum Coruo.514.10. Aſtus in pugna 513.45.Auguria vana.516.49.515.35. cur pro auſpicata aue habeāt Tartari 502.49.de eo prouerbium.508.50.cantum eius timent homines 512.25.cur Chaſſeruat vocetur 514.30.Cibus 519.3. Cum Cornice antipathiam habet & cum alijs.514.13.loca alta habitat.513.4.Cur Aquila pugnet.513.47.Cur Gallo præferendus.512.5.Cur ab eo inter nocturnas inchoatum.502.22.Cur in templis degat.517.1.Cur venator dicatur.514.30.ab eo denominata.515.3.Deſcriptio.507.26.522.25.dicitur felis gemebundus.507.53.differentia.522 20.emblema.519.10.epitheta varia.516.eſt Chalcis Coropy 506.46.Fabula.519.20.eius fletus carmen ferale dicitur.516.8. Fortitudo 502.39.Funebris.13.48.515.37.Genera & differentia.507.17.hiſtoria & dignitas 502.21.Inter aues infelices & turpes numeratur 249.58.502.22.Locus.512.40.Luctifer.422.49.Magnitudine præcellit rapaces nocturnas 8.8.505.41.Maximus eſt Homeri Cumindis.505.46.eius meſtus.564.17.Moralia.518.3.nidus 513.3.Nomenclatura.503.33.Cum Menedula diſſidet.760.44.Noctis monſtrū.512.24.Nocticanus 512.26.pro Noctua Albertus vertit.514.9.Noctu canit.541.49.nō ſemper mala portendere.517.10.Eius onar,ſrò viſa.513.10.partes eius quibus morbis medentur.518.20.Quænam animalia venetur.502.33.Quando vernat.512.8.Quibus morbis medetur.518.20.Rapina,robur & pugna.513.25.40.Rauci apud Ouidium.508.46.triſte omen.505.28.vbi habitant.287.4.Venatus 512.3.Victus.502.12.513.25.Unde dictus.504.22.506.40.Volatus 512.33.Vox.508.30.Viſus.508 26.Vſus ad aucupium.514.20.in medicina 518.20.ad venandum Miluum.403.48.
Bubo cornutus.521.38.auritus.521.36.flammeatus.535.12.Genus aliud non minus Graculo.507.22.Noſter Bubo in quo differat.508.10.Noſtri forma.508.7.Bubonis Ornithologi forma.507.50.Paluſtris.364.19.Templarius.517.5.521.37.
Bubo morbus unde dictus 503.17.piſcis.503.2.Saltationis genus.503.30.Tumor.503.7.
Bubulare dicitur Bubo.508.33.
Bubon Plinij 503.5.Vertebra locus.503.23.
Bubonia Dea.515.3.Galliæ vrbs.515.28.
Bubonium herba.515.30.
Bubonoſphyrum.503.26.
Bucca quid Suetonio.315.11.
Buccella quid Martiali.315.11.
Bucephalus.506.45.
Buferula Bononienſium.389.25.
Buferula alterius Bononienſis deſcriptio.390.48.
Buffoni vnde dicti Italis.506.31.
Buſo.506.29.
Buſſus Kiranidi.504.24.
Bulapaton.373.53.506.43.
Burdo Syluatico.393.18.
Burynchos auis 801.29.
Buteo.281.47.763.10.Aequiuoca 363.10.augurium 14.21.254.45.bibit.291.13.361.48.Capiendi ratio.372.1.cognominata.372.46.ab eo cur Ariſtoteles ſuam inceperit hiſtoriam.336 25.cur præcipuus Accipiter Ariſtoteli dictus.363.2.Deſcriptio.364.30.

Diſ-

Differētia 364.30. *Fugacem militem exprobrat.* 4. 11. *in honore menſarum fuit in Balearibus inſulis.* 372.20. *eius mira ſegnities.* 371. 10. *cum quibus animalibus habeat inimicitiam.* 371. 50. *quomodo à Miluo dignoſcatur.* 366. 46. *varijs animalibus victitat.* 371.35. *Victus.* 371.30. *Volatus.* 371 1. *Vſus in cibo.* 372. 12. *in medicina.* 372.23. *in ſacris.* 372.40.

Buteo albus. 380.25.488.46.

Buteo orator. 372.52.

Buteaquila 364.16.

Buteri aues 380.38

Buteus 363.38

Butillorum Neapolitanorum familiæ inſigne 96.27

Butio ardeæ genus. 363.28.

Buxeus dictus Cherephon philoſophus. 581.4

C

CACODAEMON *in Coruum mutari creditur.* 709.40

Cacubalum Plinij 410.23

Cadauerum cremandorum mos ac cinerum conſeruatio. 132.17

Cæciliana ceraſorum ſpecies. 708.16.

Cæliorum mors. 841.12

Cæleſtia corpora Accipitribus aſſimilata 330.34

Cælum Vrania dictum 263.47

Cæneus in Aquilam mutatus. 77.30

Cæſari duodecim Vultures apparēt. 257.9

Cæſar Facchinettus Marchio. 678.54. 862.45

Cæſaris Odoni error. 797.27

Cæſar Rinaldius nobilis Bononiēſis. 859. 34.

Cæſaris numiſma 147.56. *eius victoriæ ſignum* 60.51. *unde dictus* 179.2

Cæſarinę familiæ inſignia 103.28

Cæſiorum monumentum. 609.27.

Caietanæ familiæ origo, dignitas & inſigne 105.35

Calais & Zetes Harpyias fugāt. 614.1

Calceus clauatus 411.6

Calcidonius lapis Ioui fulguratori conſecratus 155.28.

ad Calculos 5.12.231.16.311.10

L. Caldi numiſma 162.18

Caligulæ numiſma. 147.27.139.46

Callitrichum herba tuetur Aquilam ab animalibus noxijs 33.15.

Calor fœcundus qui. 296.20

Camilli Baldi opinio de Halięti generatione 193.15

Camelus odit equum. 44.46

Camillus Capranica 19.22

Camillus Palæotus 767.52

Campegiorum Bononienſium inſigne. 104.10

Camporum in armis diuiſio. 179.39

Camulgus 251.13

Canatra quid 609.22

Cancrorum eſu delectantur Accipitres 290.36

Cancer marinus in numiſmate Agrigentinorum. 161.12. *eo ſibi medetur Ardea.* 5.21

Canibellus. 357.3

Canis Actęonis. 611.12. *Aureus* 871.19 *eos apud gregē abripiunt Aquilæ.* 34. 47. *Lapillos abijciens in oleaream amphoram, vt oleum lambat.* 725. 21. *eius & Cornicis apologus.* 750. 42. *Canes Iouis quid.* 611.32. *Latratus.* 19.8. *Obſequiat, blādi, animoſi.* 40.47 *ad rabidi morſum.* 424.46. *Sagacitate pollent.* 639.5. *Sepulchrales dicti* 262.27. *Sirius* 624.8

Canicula venatoria ſemper adeſſe debet Accipitri edenti, & cur 308.25.

Cantharia pocula. 629.16

Cantius Marionus 203.58

Capella auis. 622.10

Caper Baccho dicatus. 724.53

ad Capillos dealbādos 728.24. *denigrādos* 727.50. 728.32. *extirpādos.* 582 39. *eorum pulchritudo palmo cerebri cur aſſimilata.* 720.40

Capra Aquilæ cib⁹. 38.35. *Pigargos eius genus.* 205.4

Capriceps. 500.51.

Caprillæ caro Accipitrum calculos in ſtomacho diſrumpit. 311.12

Caprimulgus. 7. 24. 561. 15. 251. 18. 500. 51. 539. 29. *Aequinoca.* 567. 17. *Deſcriptio* 567.45. *etymum* 567. 25. *Locus* 570.10. *Synonima.* 567 24 *Victus* 570. 41. *Viſus.* 569. 51. *Vox* 541.18.570.3

Caprearum carne cibātur Aquilæ. 32.29

Caprea inſula. 625.38.

Capuam vt Samnites condiderunt. 459. 21. *vnde dicta.* 430.35

ad Capitis dolorem 79.44.259.47.261. 14.407.13.747.12

Capitis tegmen quid. 410.28

Capitium ex pennis. 3.36

Captiui apud ſigna cuſtodiebantur 150. 31.

Capyr vir. 430.37

Capys quid. 326.39.330.34

Caracalla occiſor Graeculus dictus 763. 23.

Carbones & borum proles. 237.37

Carciniorum numiſmata. 128.23.

Carbonarius Germanorum. 463.48

Cardamine. 423.26

Cardani error 83.39

Cardinalis Adami Anglici inſigne. 99.9 *Adalardi Veronenſis.* 96.38. *Alberti Brādēburgici* 99. 4. *Alphōſi & Raphaelis Petrutiorū* 104.1. *Andreæ de Valle.* 104.8. *F. Archāgeli de Blāchis.* 99. 20. *Bernardi de Vbertis* 103.24. *Bādinelli* 97.24. *Bernardi Cleſii* 104. 56. *Bertani.* 95.37. *Stephani Bonutij.* 102.9. *de Burgos.* 656. 13. *Camilli Burgeſii* 99.23. *de Cardone.* 95. 30. *Carpēſis.* 10.53. *de Caſtiglione Odetti* 97.26. *Chriſtoph. Madrutij* 105.57. 832. 31. *de Corrigio Hieronymi de Auſtria.* 96.44. *Durantis de Durantibus.* 105.34. *Ennij Philonardi de Bauco.* 104.24. *Eſtēſis emblema.* 183 23. *Eugubini Hieronymi de Morionibus inſigne.* 36.38. *Franciſci Alciati.* 99.18. *Franciſci Alidoſii* 105.3. *Franciſci Mendozzæ.* 104.53. *Gabriēl Palæotus* 3.35.656. 13. *Georgij Heſler inſigne* 103.26. *Georgij Raginil Poloni.* 97.34. *Gonzaga familia.* 106. 46. *Granuelani* 95.44. *Georgij de Matellicis.* 102.6. *Gulielmi Enthefort vel Hincfort.* 106.1. *Hannibalis Boſſutij* 106. 3. *Henrici Caietani* 105. 37. *Henrici Manrici.* 101.53. *Herculis Gonzaga.* 182. 54. *Hieronymi Corrigienſis* 204. 28. *Hieronymi Mathei* 97. 36. *Iannenſis Io: Baptiſta de Cicadis* 96.36. *Ioānis de S. Georgio* 102. 1. *Ioannis de Eſtunica.* 102. 10. *Ioannis Melæ Hiſpani Zamorenſis.* 99.9. *Ioannis Pogij Bononiēſis.* 99.50. *Ioannis Pauli de Eccleſia.* 98.7. *Ludouici Madrutij* 105. 42. *Antonij Marij Saluiati.* 104.28. *Marci Vogerij.* 103 56. *Matthæi Heluetij* 98.56. *Matthæi Langi.* 104. 5. *Merini Hiſpani.* 96.35. *Mutinenſis Io: Baptiſtæ Ferrarij.* 96.35. *de Oria.* 97.44. *Pompei de Aragonia* 102.3. *Philippi Segæ* 99 54. *Ptolomæi Galli.* 97 28. *Raynerij de Mareſcottis* 98. 44. *Reginaldi Poli.* 99.1. *Rextini Eleazari* 96.30. *Rodulphi Pij Carpēſis* 98.42. *Saulij.* 97.24. *Sbignei Poloni* 104.26. *Simeonis Tabaniæ* 105.1. *Stephani Gabrielis Merini.* 98. 54. *Theodori Lelij de Terni* 101.57. *Vinceslai Germani Epiſcopi Vratiſlauienſis.* 96.39.

Carducles frequenter capit Aeſalo. 355. 33.

Carduus Phœnix dictus. 818.19.

Carmen ferale fletus Bubonis. 516.8

Carnis ſymbolum. 628.13.

Carolus Cluſius Oſſifragam mihi communicauit 226.20.

Carolus Magnus 89.50

Cartami ſemen. 654.32. *Pſittaci eo gaudent.* 652.4

Caryocatactes. 760.14

Caſeus viridis. 856.3.

Caſſia 823.5. *in ſyria nata.* 818.35. *quomodo colligatur.* 579.27

Caſſii & Bruti exitij præſagiū. 255.38.

Caſſides militum pennis Struthionum ornata 4.20

Caſtanea. 765.36

Caſtruthius Caſtracanus. 594.43.

Caſtruthiorum Familia Lucenſis vbi floreat. 594.42. *& inde.*

Cataracta aues. 213.12.110.20.611.47

Catecu-

Catecutêſes Corniculas honorãt. 744.43
Cato Grammaticus Siren dictus. 627.34
Cato populum Romanum reprehendit. 655.16.634.45.646.44.
Catulina caro, in quo morbo exhibenda Accipitri. 313.58
Catus 535.8
Caucaſea aues. 238.50.242.1
Cauponum ſigna non dicuntur inſignia 89.18
Cauſidici Accipitres dicti. 323.40. *Vultures dicti.* 253.26
Cauteria quomodo Accipitri adhibenda 317.42
Cecunia. 521.28
Cedrus maior, ex quo factum eſt templum Salomonis
Cedropolis pars Thracia. 299.48
Celano 611.45.48
Celeus 855.4.5
Celeritatis hieroglyphicum 330.28
Celes quid Sylvatico. 758.48
Celtos quid eidem 758.48
Cẽchrias herpes. 356.29. *Serpẽs* 356.28
Cenchridis hiſtoria. 356.10.
Cenchrines. 356.26
Cenchrites. 356.26
Centaurium maius. 21.54
Centaurium Triorchis dictum. 363.18
Centurionis nummus. 84.5
Cepheucs. 624.12
Cera qua pars in Falcone. 482.28
Ceraunium lapideum quale. 156.25
Ceraunijs ſimiles lapides ubi 156.25
Cercis quid. 351.14
Cerimonia reiterata per Phœnicem ſignificata 829.43
Certhia auis 389.16. *forma & deſcriptio.* 870.3. *generatio* 870.32. *genus differentia.* 869.50. *icon* 870. *ingenium.* 870.38. *mores.* 870.37. *nidus.* 870.32. *ſynonima.* 869.43. *victus.* 870.46 *volatus.* 870.27. *vox.* 870.26
Ceruus. 393.5. *atas* 706.11. *cum aggreditur Aquila* 31.36.34.48.40.31. *famina cur ſeſeli ſemen quarant.* 252.48. *pugna cum Aquila.* 42.29. τετραχόρωνος. 742.56. *Timidus eſt* 40.46. *Velox.* 29.4.34.14
Ceruina auis. 588.38.592.20
Ceſarinorum inſigne. 181.24
Cetra depicta. 174.42
Cetram non fuiſſe latronum ſcutum. 272.8. *pro pelta accepta* 171.19. *quid ſit.* 170.47. *Vſus ad pulſandum rhytmicè* 170.57
Cetrati Hiſpani ad qua apti. 271.8
Chalcis 504.32. *eſt Bubo Goropij* 507.44. *cur Cumindis dicatur* 505.49. *Unde dicta.* 505.14.506.5
Chamaleon. 587.47.835.52. *infeſtus Coruo* 704.11. *cum eo inimicitiam gerit Coruus.* 705.35 *inimicus Accipitri.* 295.32. *Virus.* 5.25
Chamaleonis nigri venenum 20.45. *quid* 504.15
Changi augurium 517.23
Charadrius cum Galbulo confunditur 855.16
Charini mors per Coruum indicata. 733.11
Chelidonis Hirundo facta 197.24
Chelidonia viſui ſaluberrima. 5.18.
Chelys ſtella. 229.50
Chenocamelus 588.73
Cherophon philoſophus. 581.3. *ab eo prouerbium.* 581.9
Cheruſa torrens. 254.8
Chiluones quinam ſint. 430.40
Chiorum numiſmata. 620.49.
Chiouinus Bononienſibus. 546.8
ad Chiragram remedium. 79.29
Chloris cum Chloreo cõfunditur. 854.36
Chlorio & Coruus inimici ſunt. 705.15 854.46. *eadem auis eſt cum Chloreo* 854.48. *& cum Galgulo* 854.56. 855. *ab eo vincitur Turtur.* 854.46. *magnitudo.* 854.47. *Pici quadam ſpecies apud Albertum.* 855.35. *cum Loxia confunditur.* 878.6.
Chlorio Indicus 862.40. *icon* 862.
Christus Accipitri aſſimilatus. 327.25. *Aquila* 65.17 66.30. *Coruus dicitur* 720.27.723.32. *Gryphis ſimilis* 607.52. *Galilaus dictus* 160.38
Chriſtianos augurijs aliquando credidiſſe 61.33. *eorum vexilla qua* 151.40. *Victoria contra Turcas* 101.23
ad Chronicos morbos. 747.7
Chryſaetos à Magno duce miſſa. 210.48. *cur ab ea inter Aquilas incipiendum.* 109.30. *Color qualis.* 123.50. 124.10. *Deſcriptio.* 123.40. *Docilitas.* 126.56. *Emblemata.* 182.12. *Famina adulterium.* 125.42. *Ferocia* 112.4. *Forma & deſcriptio.* 110.32. *Icon* 111. *Ingenium.* 126.30.40. *Internarum partium deſcriptio* 116. *vſque* 120.50. *Latitudo.* 112.11. *Liberalitas* 126.32. *Longitudo* 112.10. *mores* 126.30. *Vſus in varijs rebus.* 127.10. *Vnum ouum parit.* 125.7. *Oua alteri Aquila ſubijcit.* 125.51. *Pellis vtilitas.* 126.50. *pedes.* 125.20 *prater carnem alijs etiam rebus veſcitur.* 126.23. *Pullum cur nido eijciat.* 125.38 *pullos legitimos nutrit abiectis ſpurijs* 125.53. *Pondus eius.* 112.9. *Quem locum obtineat inter Aquilas.* 109.24. *Synonima.* 110.1. *Venatus* 126.15. *Victus.* 126.14. *Vngues.* 121.21. *Vox.* 112.6. *Vſus in numiſmatibus.* 127.28
Chryſaetos Bellonij. 115.1
Chryſopea Chimicorum. 22.26
Chryſorthes ab Appolline compreſſa 987.6
Cicaba. 544.2
Cicada. 759.12. *arguta.* 782.39. *in numiſmate Brutiorum.* 163.33 *Vox* 412.16. *Ortus.* 423.25.
Ciceronis iocus 766.38. *mors.* 710.27.
Cichorium à Circo inuentum. 5.19. *Syluestre.* 324.39.
Ciconia 534.32.776.57. *aduentum & receſſum anni oſtendit.* 5.34. *eius amicitia cum Cornice* 739.2. *amor erga pullos.* 46.5. *in quo morbo exhibendus Accipitri.* 314.3. *cur ſedem mutet.* 526. *dimicat cum Aquila* 45.10. *Origano ſibi medetur.* 5.19. *pietas.* 6.8. *inimicitia cum Veſpertilione* 580.33. *Vis in medicina* 5.10.
Ciconia montana. 216.31
Cicunia. 501.1.505.11
Cicuma 503.52.505.15.521.2.539.11
Cicumen. 521.28
Cicuta ſuccus cur permiſceatur cerebro Aquila 24.46
Cicymis 544.2
Cignea Aquila hiſtoria. 231.40
Cinadus. 867.25
Cimbrorum & Teutonũ ſcuta. 172.57.
Cinctura genus Phœnix. 818.57
Cinnamomum auis. 806.34.834.5. *non eſſe Phœnicem.* 817.44. *non eſſe Apodem.* 834.46. *quomodo colligatur.* 835.22
Cinnamulgos auis. 806.34. *quomodo nidum ſibi paret.* 834.56
Circanea auis. 351.46.397.51
Circenda auis 351.46
Circus Accipiter. 326.22.497.50.760.58. *cum eo inimicitiam gerit Cornix.* 739.31. *Synonima* 351.35. *aquiuoca* 351.14. *amaraginem ponit in nido.* 359.46. *eum horrent Columba.* 353.37. *augurium* 14.12.354.15. *Cichorium inuenit.* 5.19. *citiſſimus volucrũ dictus.* 350.42. *cũ Coruo inimicitiam gerit.* 705.17. *Deſcriptio.* 352.1. *Locus & natura* 354.1. *Lupus ſeu Miluus dictus* 404.34. *mali punici grano perit.* 353.45. *ab eo hiſtoriam Accipitrum Plinius exorditur.* 336.28. *Qua animalia rapiat.* 353.4. *Quandoque bibere viſus.* 354.7. *quibuſcum auibus diſſideat.* 353.38. *quomodo capiatur.* 353.16. *rapacitas.* 353.1. *Subbuteoni inimicus* 353.22. *Volatus.* 352.37. *Vox* 352.22. *cum Vulpe odium.* 353.32
Circus quid. 283.21.377.40. *Aureliani Augusti.* 351.28. *Flaminius Apollinaris.* 351.28. *Locus eſt Roma, vbi ludi agebantur.* 351.21. *Maximus quis dictus.* 351.30. *Saluſtij* 351.30.
Circuli quidam in numiſmatibus inſculpti. 148.22
Ciris vnde dicta. 196.28
Ciſſa fluuius 779.2. *Inſula* 775.25. *vrbs* 775.28
Ciſſeus vnde dictus. 781.37
Ciuitatum imperialium inſigne 96.1
Cladis praſugium. 255.47
Clanga. 209.41.246.26
Clangere quibus proprium. 122.6
Clangor qua vox in Cornice. 746.24.

quibus

quibus auibus eo impetat.33.25
Clangus.209.48
Claudio Aquila imperium promittēs 59. 8. 25.eius numiſma 145.30.158.56
Claudij Gothici numiſma. 136. 41.eius robur in digitis.136.44
Clauus nauis ut inuentus 397. 55
Clenodia arma quæ vocantur. 177.20
Cleopatra.626.5
Clypeus aratus 170.41
in Clypeis Aquilarum uſus.85.37.argenteos qui habuerint.86.27.cur in iis varia depingerentur.673.26.36.in exequiis præferebantur. 175.42.49 in Indorū templis ſuſpenſi. 178. 54. eorum loco pellibus Gruum vtebātur Aethiopes.4.25 loco epitaphiorum. 176. 1. Pænorum quales 86.9.in eis pingebantur imagines.85.57. plumatiles. 656. 43.cum proprio inſigni 175.36.in ſacris vel publicis dicati 86.24. ſunt ſtrata maiora 86. 4. ſuſpenſi ex turri Dauid.86.18.Hercules quo vſus.174.20
Clyſteris inuentio 5.31
Cnici ſemen.654.32
Coccix quid.752.25.422.28
Coccothrauſtes auis.796.37
Coccus piſcatorius. 420. 17. Syluestris. 423.4
Coccyga fructus 409.50
Coccygia ventus.422.57
Coccygis cantus. 426. 30. ab ea multa deriuata.422.58
Coccygis panis quid. 423.28. tertium quid 409.41
Coccyginus color.423.5
Coccygius mons.421.57
Coccygium mons.422.35
Coccygria vnde dicta.423.2
Coccymeli ſuccus qualis 423.55
Cocix granniuora.689.22.quid 752.25
Cocytus inferni palus 422.40
Cognomina familiaris vnde dicta 89.34
Cohors militaris Aquilam ferebat.149 47.
Coleon auis.856.28
ad Colicum dolorē.79.25.231.14.5.11.
Colaris quid.542.28
Collegarum diſſidij præſagium.710.36
Colles arenarij in maris littore longo ordine diſpoſiti 712.14.
Colles fortunati 712.45
Collitorquis auis 864. 56.865.1
Collurionis hiſtoria.384.20.Fœminæ deſcriptio 385. 12. Generatio 391. 45. nidus. 391. 47. Synonima. 384.28. Victus 391.37.Volatus 391.33. Vox 391.30.Vſus in cibis 391.50. Deſcriptio. 385.7. Parui primi generis deſcriptio 389.30. Minor antiquorum 389.24
Collyrium Appollonij Phœnix dictum 819.6
Colliris pieracea dicta 324.49.298.15
Colonia 54.32.Patritia. 164.44
Colores in armis obſeruandi 180. 10. cinercus qualis.754.16.Clari & obſcuri 180.13.moſchio quid.501.17.niger Soli dicatus. 725. 5. nigerrimus quid. 707. 43. non conſtituit differentiam ſpecificam. 691. 10. rubri præſtantia. 95.4.
Columba 512.50.726.3.729.54.Accipitres agnoſcit.292.38.de ea & Accipitre apologus 331. 55. Accipitrem pro rege eligit.331.57.alba grata eſca Accipitri.305.42.ei amici ſunt Pſittaci 752.50 amicus eſt Tinnunculus. 362. 25. Veſpertilio ei amicus 580. 49.in arca quid ſignificet 718. 8. augurium 57.27. blanda 661. 43. Circos & Aquilas marinas horret. 353 37.eam inter Accipitres ut ouem inter lupos collocabat D.Chryſoſtomus. 328.10.Diſſidet cum Miluo 403.8 Duas alas habet, humilitatem & patientiam 328.2.duas palpebras habet 116.2. Helxine ſibi medetur 5. 22.cā inſequitur Aquila 34.38.inſigne fuit Semiramidis. 3. 21. litteras ferens 4. eius & Monedulæ apologus.779.10. non generat aquilam. 39. 18 in nummo Antonini Pij 157.22.eius occiſor Accipiter 288.17. 292.21. partus 738. 45.Pauida 19.30.pennæ 24.36.corrumpuntur ab Aquilinis 45.50.quando pluuiam oſtendat. 10.47. quomodo propinanda Accipitri ægro. 302. 34. vinum in roſtrū eius infuſum ad quid 317.12.Thisbæa dicta.334. 19. Vultures & Aquilas nō metuit.252.14
Columba Liuia 637. 25. Syluestris 342 38
Columbario Accipitre delectabatur Mercurius.344.30.
Columbicida.342.36
Columbinum ſtercus cum ouis Coruorum ſpleni medetur.728.41
S. Columbani chirotecam rapit Coruus. 732.40
Columnæ ſtriatæ 561.38
Cominorum familia Veneta inſigne 95. 17.
ad Comitialem morbum.259.54.260.3. 5.8.24.407.16
Commeans 461.51
Commodi numiſmata.141.37.157.29.
Comphena herba 654.22
ad Conceptum remedium Hipp.332.47
Conclax quid ſit.22.46
ad Concoctionem promouendam 595.38 & inde 5.12.261.20
Concordiæ ſymbolum 747.47.748.1. 750.15
ad Condilomata 259.14
Congrum odit Muræna.44.46
Congruere unde dictum.2.46
Conſecratio 56.36.131.58. eius pompa. 136.56.137.45. eius tabernaculum quibus rebus perornatum 137.36
Conſiderator maximus. 505.42
Conſilium malū cōſultori peſſimum. 70.4
Conſolida ſpecies 708 6
Conſtantini numiſma 133.50
Conſtantini Copronymi numiſma 147. 15.
Conſtantij Conſtantini filij Mirandulæ domini inſigne.98.8
Conſtantius Varolus 799.8
Conſuba 223.57
Canitiorum contemptoris hieroglyphicum 72.30
Contarinorum Venetorum inſignia & dignitas 105.44
Copronymus cur dictus Conſtantinus 147.25
Cor Aegyptijs quid 71.26
ad Cordis valetudinem 80.30
Coraceſium.707.17
Coracias auis 759.39.708.22.icon 768 cur feneſtras rumperet.767.56.forma & deſcriptio 767. 30. Locus 767.40 mores 767.42.de ea recentiorum opinio 766.54.Victus.767.41
Coracion 708.1.742.17.708.2
Coracoedes.743.46
Coracos petra.687.9
Coracon locus 727.14
Corani teſtamentum 726.42
Coratio vtitur Coruus 704.14
Coraxij regio 707.33
Corax quid 742.17. in Arcadia erat carcer cauus & obſcurus 687. 49. Aurigæ nomen.687.8.Coruus eſt apud veteres grammaticos 688. 18. annulus ferreus ita dictus, quo fores pulſantur. 687. 50. Fluuius & mons. 707. 30. Itaci nomen.887.8. 37. Locus Theſſaliæ.687.47. multorum hominum nomen.687.5.paſtilli genus.688.1. Rhethoricam docuit.726.20. Supplicij genus.687.50. Tiburti frater. 687.18.
Coracinus color. 707.39. piſcis.686.49. 758.38.pix 707. 54. Saxa.684.46.
Coraxis quid.707.25.
Coraxicus.707.26
Coraxorum lanicium pulcherrimum. 707.46
Coredula auis venatione viuit. 290.44
Corium quid.85.57
Cornaria familia Venetæ inſigne.102.48
Cornelia gentis numiſma.130.22
Cornelius Suinsh Francofurtenſis, pictor egregius.3.42
Corniſcarum locus Cornicibus dicatus 743.55
Cornix.688.12.ænea vbi inuenta,734 735.18.æquiuoca.734.10.Indis pauorem incutit quando.745.32.ætas.740 36.affectus corporis 740.10. amicitia cum Ciconia.739.2. amor erga pullos 339.51.58.annoſa & vetula dicitur. 740.43.apologi 750.25.78.16.Aquilam ludit.78.25.prouocat eandem 39 32. aſtus in frangendis nucibus 739. 41.augurium 13.22.57.27.740.15. auerſantur locū Athenis & cur 744. 12.inauſpicata garrulitatis 745.12.

auſpicia

auſpicia eius ſuperueniente Aquila irrita ſiunt.745.36. de ea adagium. 748.48. Augurium.840.53. Cauens quæ ſit dicta.737.9. Cantus inauſpicatus.745.23. Capiendi modus. 707.1. Caro.756.34. Caſtitas. 738.24. à cauda exit. 738.39. clamore lætatur 745.20. in medio aere in maximo numero ſibi inuicem pugnant. 745.56. cur Aeſopus eis augurium demit.750 31. cur currere dicatur. 737.56. cur laceretur ab Aquila.39.26. cur Noctua infeſta.554.26. ab ea denominata.742.1. diſſidet cum Aquila. 760. 48. emblemata.750.1. etymologia. 734.48. è faſtigio Capitolij Atticè locuta.745.45. erga fœtum pietas.738. 50. eam in fugam adigit Lanius. 388. 5. garrula.735.6.337.20.740.50. 741.13.745.14.750.13.749.10. genera & differentiæ. 735.13.752. 32. cũ Graculo diſſidet.760.45. greſſus. 737.48. hieroglyphica. 747.35. hoſtem habet Circum.353.39. humanos ſermones diſcit. 737.31. hyemis ſymbolum eſt. 749.7. pro concordia & pudicitia auſpicio felici inuocatur. 740.9. ei impropriè crocitus à Pontano attribuitur. 737.15. inauſpicata. 13.51. inauſpicata garrulitatis, à quibuſdam laudata. 745.40. ingenium & mores. 739.40. inuiſa Mineruæ. 661.23. inglandes ſerunt. 3. 12. per Iunonem immiſſa augurium 745.50. Literas ferens.4.26. eius ludus qualis. 745.49. merito concordis epitheto celebratur. 740.30. mira eius caſtitas. 740.9. multas alit Britannia.736.15. an multipara ſit 738. 46. motus. 737.44. in eam mutata Coronis.729.40. myſtica. 744.7. naſcuntur cæca. 738.42. noctu canens quid præſagiat.746.12. cum Noctua pugnat. 760.42.549.44.739.24. nouem ei hominis ætates attribuunt. 706.11. Oculos eius eruere quid.746. 36.749.17. odium internecinum cum noctua. 744.40. Omnes atræ. 748. 49. eius pedibus folia ficus ſimilia. 743.38. Oua picta ſunt.738.26. pluuiæ prænuncia 10.16. præſagia varia. 746.3. primi generis deſcriptio. 735.23. prouerbia.735.48. pugnans cum Aquila.781.1. Quæ litteras ferre edocta. 744.56. in Cornicem quæ mulier verſa. 586.14. cum quibus antipathiam habeat. 739.20. ab ea quomodo Gracculus differat. 772. 5. Quomodo incubent.738.36. Quot potiſſimum modis pluuiam prædicat. 746.10. Capiendi ratio.741.24. rauca.737.1. eius feſtum apud Rhodios. 743.49. de ea prouerbium. 727.2. 749.30. ſepulchrum eius vbi oſtenditur.744.51. Simulacrum æneum.744 35. Solitaria occurſus infelix. 745. 27. Stridula. 737.2.3.749.4. ſucci praui eſt. 747.28. prouerbium. 749.47. Sympathia. 739.1. Synonima. 752.1. vaga Horatio dicta. 737.48.840.50. Vbi verſetur.736 2. Victus. 738.1. Vna non facit hyemem. 754.33. Vnde dicta. 734.47. Voce, deambulatione circa littus, & capitis immerſione pluuiam præſagit. 746.12. Voces diuerſa. 709.12. 746.22. Viuere dicuntur multos annos 748.9. Vſus in cibo. 747.24. in medicina.747.8

Cornicis alba deſcriptio.735.38. Boetica admodum nigra deſcripta à Plinio.735.48. Cærulea hiſtoria.756.40 Deſcriptio.756.50. Cærulea Ornithologi.757.1. Cærulea Victus. 756.48. nidus.756.48. Cinerea an marina dicenda. 754.19. cur ad plana deſcendat.756.11. Forma.754.45. genus & differentiæ. 754.38. Locus. 756.2. Synonima. 754.12. pamphaga eſt. 756.21. Victus.756.20. Cornubia Cornix quæ.760.3. Domeſtica & altera quæ.334.56. Frugiuora quæ. 735 17.751.55.752.6. eius forma, & deſcriptio. 752.46. Victus.752. Frumentiuora. 752.27. Hyberna quæ. 734.57. Hyemalis. 754.32. Marina ſeu aquatica.735.18. Nigra. 689. 13.756.20. vbique reperitur. 735. 45. Nigra Bellonij. 736.1. Spermologus.689.13. Syluatica.843.29. Varia 689.13.745.22.735.16.754. 25. eius genera & differentia. 735. 16

Cornicis flores.743.40

Cornicis pes.707.53.708.3

Cornicis roſtrum eſt proceſſus homoplatæ 743.46

Cornicula inſtrumenta quæ.743.56

Cornicula fabulæ nomen.744.1

Cornicari quid Latinis.735.6.749.12. 737.9

Cornicinus piſcis.843.16

Cornouigiorum familia Venetæ inſigne. 95.18

Cornu Ceruinum. 404.57.405.1.743. 7

Cornua rauca ſignificant tubas. 692. 44

Cornuti milites qui.529.44

Cornuti qui dicantur.426.6

Coroconeſſus pagus.707.35

Corona ciuica.85.13

Corona inſculpta in varijs numiſmatibus. 162.20.

Corona plumea milites Romani coronati 596.41

Corona quercina. 35.13. in numiſmate Auguſti.162.20

Corona ſpecies.734.27.

Corona ſumma rei perfectio & finis. 742 20

Corona in templis deorum ſuſpenſa.176. 8

Coronati pueri & puellæ euntes ad ſupplicationes Dæmonum apud Mexicanos 656.54

Coroniſmata.742.54

Coroniſta qui dicantur.743.47

Corone in arcu quid.734.23.742.6. Bithiniæ vrbs. 734.14. Filia Apollinis 734.21. Meretrix. 734.24. mulier. 734.20. oppidum eiuſque ſynonima. 734.10. pars nauis.742.15. Ornamenti gratia rebus perfectis adhiberi ſolet. 749.36. ſignificat apicem ligni in aratro.742.10

Coronis in calce libri poſita quid. 742. 30. in Cornicem mutata.729.40. Fabuloſa.729.30.751.12 de ea prouerbium.742.25.749.36 41. in carminibus appingi ſolet.742.51. eius vera nota.742 46

Coronion Seſamoides paruum. 743.37.

Coronopus herba 707.56.708.3.742. 57. inter aculeatas herbas ponitur à Theoph.743.10

Coronopodion 743.1

Coronus natus ex Chryſorte.687.67

Corporis ſimilitudo non attingit ſpecierum identitatem.284.32

Corrigium à quo conditum.204.19

Coruus.688.13.22.843.31. Abſente Gracculo pulcher. 690.15.726.35. æquoca.685.9. ex aere decidit.693.52 Corporis affectus.705.45. albus an diuerſa ſit ſpeciei à nigro. 691.4. albus cur in atrum mutatus. 729 25.729. 49. non differt ſpecie à nigro.691.11. albus ſecundum Galenum. 735.57. albi vbi 271.10.689.52.690.28.34 Alchimiſtarum.686.39. Ales ocerrimus cur dictus 718.34. alias voces imitatur.693.35. an ore pariat 688. 29. an pulcher, an deformis ſit dicendus.690.5. in Anglia non occiditur, & quare.707.18. Antipathia. 704. 10. cum Bubone.514.10. apologi.730 30. Aquat. 726.27. Aquilam imitatur. 702.21. in arca quid ſignificet. 718.8. aſtus 697.47. audacia. 682. 36.698.16. augurium 13.20.15.43. 57.27.745.4. id deridet Varro. 716. 10. dæmonum præſtigia ſunt.745.57 Funeſtum 685.2. quando felix & quando non 709.18. Inauſpicata auis eſt. 709. ab eo Auguſtus ſalutatus. 703.10. Aurum rodens & comedens 709.56. Auſpicatus.712.39. Bibere quando negatur. 702.12. Cantare

tum dixit Plautus. 692.37. Capiendi
ratio.706.50. Caro valde noxia.729.
3.Caſtitas 700. 27.de cæde lex apud
Anglos.696. 44. Chamæleonte eſo vt
ſibi medetur 701.42. cum eo inimici-
tiam gerit.705.35. cum Chlorione
705.15.85 .46.Cibus & voracitas
695.17.cum Cireo diſſentit.705.27.
cum Sitta. 854. 50.Cognominata ab
eo 708.47.Coitus.698. 55.ei Colo-
rem nigrum donauit Apollo.690.15.
Congeneres capit. 702. 32.eius &
Cornicis apologus.750.25. eius &
Coronidis fabula. 729. 30. pullos
nidis pellit. 689. 20. cur æſtate
ægrotet.697.30.cur appareat vbi ſtra
ges ſunt. 709. 44.cur ab aquis abſti-
neat.702. 8. cur in cælo locatus. 685.
24.686.29.cur culeo dignus.770. 2.
cur loca non mutet. 691.56. cur nõ re
uerſus ad arcam 718. 13. quid hoc ſi-
gnificet. 724. 12 cur Phœbo dicatus.
704.4.cur poſt Pſittacos de eo agatur.
684.26.cur primo emiſſus 719.5.cur
pullos in nido deſerat 699. 27. 702.
21. cur eos pellat. 701. 17. cur qui-
buſdam putet ex ſpecies Pſittaci 665.
4.cur ſolitudinem amet 691.48.De-
nominatu ab eo. 707. 5. eius Deſcri-
ptio 689. 47. Deum inuocare quid ſi-
gnificet.721.12.à dextra augurium.14.
22.Docilitas 684.35. Duos ufſligens
Aquila quid denotet. 61.4.ebrius red
ditur.704.13.editis pullis eſcam ple-
nè prœbere diſſimulat.699.30.educa-
tio.728 27.Egreſſus ex arca apud ca
dauera remanſit.729.26. Emblemata
729 9 Furacitas. 688. 40. 700. 44.
Fabuloſa 729.26. à Falconibus dicti.
713. 50. Falconis generationem tur-
bant 713.43.Feces.691.20. eius fu-
nus à Romanis celebratus. 703. 15.
gaudet aquis 691. 32 genera & dif-
ferentia 689.10.gypſo obliti.727.11.
in Iluuies.691. 16.honos.684.38.703
26.horrifico ſonitu perſtrepens vbi ap-
paruit. 713.14. icon. 694. ignem per
ueterem fert.704.35.impietas in paren-
tes.699 56.in pullos excuſatur. 701.
34. importunitas eius quid. 708. 35.
imprecatio per eũ. 727.26. impugnat
Aeſalonem 355. 47. incubatus.699.
22.Indi cum inſtituunt ad prædam.
702.48.Ingenium quale 701 5 ab in-
genti ſiti vinci ſe non ſinit 702.2. ini-
micitia cum tauro & aſino. 705. 20.
cum Accipitre. 705. 13. cum Circo.
353.40.cũ Miluo. 705. 3.iniuſtè ſtul
tus & vilis dictus.684.52.iniuſtè fel-
lator dictus.699. 30. Inſtituto ad ve-
natum. 702. 28. Lapideus ſimula ro
tmooſitus. 724.49. Locus qualis.691.
23.loqui diſcis.648.13.loquacitas im
prob ata.703.46 ne mala putica ra-
piant quid agendum 707. 18. cum
Miluo diſſidet.402.52.mira ſalutatio
703. 16. mirabilis ad capiendos alios
Coruos & Phaſianos 702.44 Mora-
lia 724.1.myſtica 717. 46. nauigan-
tibus ſupplex.700.55.nidulatur men-
ſe Martio.698. 32. in nido ponit vi-
ticem. 704. 13. nidus vbi. 698. 27. à
Noe emiſſus ex arca quid ſignificet.
717.55.ad Noe non reuerſus 719.20
Noe Coruus quid ſignificet. 718. 3.
non mutantur pennæ. 705. 57. Nun-
cius futurorum putatus 724. 7. pro-
uerbium 726 46.Obliuioſus eſt. 699.
37. Occiſo Chamæleonte Lauro ſibi
medetur.5.25.in Occiſores præmium
conſtitutum.703.35. odoratus qualis.
693.41.Oſcen eſt.709.9 Oſcula.700.
26.partes internæ.691. Partus verus.
699.22.piſcator.187. 46.poeta dicti.
640 38.775.9.potus qualis.692.25.
præſagia.10.27.716.12.profluuio vẽ-
tris laborat.702.5.prolem natam non
educat. 719. 53. prouerbia. 726. 10.
prudentia 700.47.702.18. publicum
eius funus.684.48.pugna.698. 1. cũ
Aeſalone.704.47.cum Miluis. 713.
22.per eius pullos denotatur gentilitas
nigra peccatis.721. 37.à pullis deuo-
ratus.608.9.pulli vt nutriantur.699.
37 pulli quandiu & quare à parenti-
tibus deſerantur.690. 24. quando ſiti
torquetur. 697. 26.quando pluuiam
denotat.763. 50. quamdiu non bibat.
697.41.quietẽ odio proſequitur. 693.
43.quot oua pariat. 698. 29. rapaces
æmulatur.698.2.rapacitas.698.1.rau
cus 736.58.rector.724. 47.à Roma-
nis ſepulti myſterium 723.35.ſerpen-
tem rapiens.730. 37. ſicca & retorri-
da complexio.10.14. ex ſolito loco de-
miſſus.714.37.ſpreto Apollinis man-
dato ficus expectat vt matureſcant.
687.58.ſutor docuit dicere, opera &
impenſa perijt.703. 15.à ſutore occi-
ſus.703.23.ſympathia.704. 10. cum
Olonta.704.18.Synonima.688. 10.
timet tonitru. 698. 32. cum Turture
inimicitiam gerit. 705. 17. eius typo
qui deſignentur.724.26.Valerium iu-
uat contra Gallum.731.24.Venatilem
habuit Alphonſus Siciliæ rex candi-
diſſimum. 702 42. Venatilem habuit
Ludouicus Galliæ rex.702.37.ad ue-
nationem inſtitutus 698. 12. Victus
qualis.684.52.691.24.videtur phy-
ſicus & Mathematicus.725.24. Vi-
nidus dictus 706. 41. Vnde dictus.
686. 50. 692.35. Volatus 693. 44.
Voracitas.700.40.721. 8.Voces dif-
ferentes obſeruata ab auguribus.709.
13.Vox multiplex. 692. 8.Vſus in me
dicina 727.5.in cibis. 728.53.Vt al-
bus fiat.690. 57. vt ſitim ſedet. 701.
50. Vt extinguit venenum. 704.12.
Vtilitas in addiſcendo ſermone huma-
no. 702. 57. Vtitur oeconomia ſeu co-
ratio.704.24.cum Vulpe amicus eſt
724.46.cum ea ſtricta ei amici-
tia. 704. 52. eorundem fabula.
730.30.Vulturem occidunt. 720.30
Coruus alpinus.769. 15.
Coruorum genera alia à noſtris longè di-
uerſa.689.29.Igneus.769.11.Maio-
res qui 688. 53. Marinus. 687. 4.
Marinus ſeu Niloticus.707.54.708
27.Nocturnus 502.50.504.28.505
13.520. 51.521.18.Noſtratibus ma
iores quas ſtrages edant.702.33.om-
nium maximus.689.12.Paruus.734
6.Ruber Bellonij.769. 12. Torrentis
qui. 715.56
Coruus fluuius. 686. 40. Fons in Smyr-
na & alibi. 707. 38. Inſula 686.
46. 707. 36. Machinæ genus. 687.
25.Manus ferrea.687. 34. Mons.
686.43. Multorum olim hominum
nomen. 687. munile ferreum ſupra
verticem incuruatum 687. 56. ocu-
li morbus.687.21.piſcis.686. 46.57.
Rhetor. 687. 15. Saxum. 686 37.
Scopuli nomen.686.36. ſidus cæleſte.
685.9.Theſſaliæ locus.727.7
Cornina ceraſa.708.17
Coruini generis pennarum vſus.3.40.ra-
rò coire ſolet.747.42
Coruinum macellum Romæ.707. 56
Coruinum roſtrum inſtrumentum eſt chi
rurgicum.708.8
Coruinum quoddam prodigium vbi vi-
ſum.712.20
Coruina viuacitas.706.7
Coruinus viri nomen.708.37
Coruulus.687.3
Coruulus Paruus Gallis 734.54
Cornutum Galliæ vrbs. 706.46.691.54
Corybа lapis Plutarcho.
Cos inſula.871.19
Coſanorum numiſma.163.14
Coſſa vermis.39.46
Coſſi qui dicantur.839.33.870.46
Cotinus Theophraſti.423.2
Cotonea herba Veneris quid 780.41.42
L.Cottæ numiſma.131.14
Coturnix aduentũ & receſſum anni oſten
dit.5.34.Cur ſedem mutet. 5. 27. pro
indocto poſita. 660.22. ingenium ſer-
moni formando ineptum.649. 51. in-
ter ſua prælia viuit.661.17. ludus. 5.
3.eius & Perdicum venatio.301.23.
Coturnicum ſanguine enutritus Ptolo-
maeus Soter ab Aquila.48.33
Cotyledon folio maximo 423.31
Coucoulus Romanis.412.30.
Granites montes vnde dicti. 708.42

Cras

Cras Coruus dicitur vulgò.686.6. quid denotet.750.8.Corui vox.693.11
Craſſorum familiæ inſigne.95.20
Cremphena herba.654.22
Crena quid.742.7
Crines nigri laudantur.725.10
Criſta comantes cuius inſignia.
Crocatia quid.692.35
Crocitare dicuntur Corui.737.10
Crocitatia quid.692.36
Crocire Latinorum quid.737.15
Crocitus Corui proprius. 737.15. 692. 29.37.impropriè attribuitur à Pontano Cornici. 737. 15. quibus auibus aſcribatur.736.55
Crocodilus ex aquatilibus minimis maximus euadit.589.10.eum maximum hoſtem habet Accipiter.295.28. ſuperius roſtrum mouet. 645. 15. timet Ichneumonem.355.46
Crocodilorum vrbs 744.52.748.4
Crocum glaucum apud Plutarchum.551 53
Crocutta.237.1
Crotalum quid.623.38
Crotoniatarum nummus.558.20
Cruor niger.611.50
Cruciata. 877.15
Cruci affixa Noctua à Melampode & cur.551.16
Crux alba non eſt inſigne ducis Sabaudiæ, ſed eius prouinciarum. 92.24.
Crux laudatur in armis.180.32
Crucis ſignum ad vexilla translatū.152.18.per omnes acies in prælio portabatur.152.22
Cubiti exceſſus.743.44.pars.743.40
Cucabare quid.548.5
Cucuba.503.53.548.2
Cuccus.412.4
Cuculio quid 410.52
Cucullus Bardiacus.411.2.Monacalis 410.50.inuolucrum papyraceū 411. 27.quid Fernelio.411.25.pro tota ueſte.410.45.32.Saga.410.37. oppidū Straboni.411.34.36.Poculum 411. 17.Eruca oloſerici.411.33
Cuculus auis.504.5.Accipiter creditus. 8.6.296.35.cū Accipitre minimo ſimilitudo 284.37. ex Accipitre gigni quō intelligendum. 296.50. Accipitres fallit.418.19.adultus æſtatis præſagium.424.22.æquinoctii.409.37. in Aethiopia non apparet.417.50. Affectus corporis.422.3.in Alaudæ nido ponit oua. 418.45. an inter carniuoras reponendus. 420.35. Antipathia. 421.35.Apologi.427.2. arandi tempus nunciat.424.14. aſpergere Ipſum mam fertur.423.30.aſtus.421.10.Auis extrementia & impuritas cur indicatur.425.8.cur vocem abſcondat.421. 51.boni ominis auis.409.26.cum cicadis diſſidet.421.40.cognominatæ 422.24.ei cur aues hoſtes ſint.421 30.Denominata.422.35. Deſcriptio. 413.40.Differentiæ.413.20.Oua in Paſſeris nido reperta comedit & ſua ſupponit.419.30 duo eius genera dari.413.25.emblemata. 426.48.etymon.412.20.Fabuloſa 427.17.generatio.350.30.418.29.genera.412.40 genus non extaret niſi oua ſua alieno nido ſupponeret. 420. 12. hebes ingenium.649.47.hieroglyphica.425 13. hyeme deplumeſcit. 421. 5. impietas. 421. 20. ingenium & mores. 421. 3. cum luſcinia contentio de voce.427.3 Miluo amicus. 421.34. moralia. 424.31.non fieri ex Accipitre. 412. 45.oua eius auis, in cuius nidum oua ſua importat, deuorat. 419.25. præſagia.424.1.prouerbia.425.33.pulli forma.415.36.pullus optimi ſaporis.425 3.quatenus dici poſſit Accipiter.284 49 Qui ita dicantur 425.33.419.50. Qui dicti apud Ariſtophanem. 422. 20. in quo nido pariat. 418.35.Quomodo dicantur habere pedes Columbinos. 413. 3. Quomodo nutriatur in arboribus cauis ſine cibo 420. 48.reperti in fornace hiſtoria 418.7.ex eius ſaliua cicadas naſci. 421.42.Sedulitas 2.37.a ſono vocis nomen accepit. 424. 32 ſympathia.421.27.ſynonima.411 48.temperies 418.11.Timiditas. 40. 45. 421. 4. Victus 420. 26. Volatus. 418.16.ob volatus imbecillitatē Miluorum ſcapulis ſuſcepti ad nos transferuntur.424. 36. Vox. 417.3. Voces cur Germani enumerent.409. 28 quādo audiatur apud Germanos.424.21. Vſus in medicina.424.46
Cuculi alterius forma.415.19.deſcriptio & icon.416
Cuculi Ariſtotelis genus diuerſum à noſtro.413.56
Cuculus maior parit in Palumbi nido. 418.35.eius forma.413. 40. Minor in Curruca nido parere dicitur. 418. 37
Cuculi flos.423.22.743.39
Cuculus herba.410.9. 20. 23.423. 22. Ludus.412.37. mons. 412.44. piſcis marinus 409.51.ſegmen capitis. 410 .29. Viatores ita dicti tanquam pigri 426.10.
Cuculi panis.423.16
Cucupha.411.26
Cucurire quid 417.10
Cuculare.417.5
Culcitræ & lecti ex plumis auium. 3.45.
Culices gratiſſimi Veſpertilionib⁹.579.9
Culices Gaza.839.35
Culicilega.870.47
Culinaris ars quam vtilitatem ſumat ab auibus.4.42
Culullus.411.20
Cumindis.505.20.45.Phrygibus vnde dictus.505.26
Cuniſſa Dea.515.6
Cupreſſus 765. 36. fructus galbuli dicti 861.4
Curruca qui dicendi & qui Cuculi.426. 16
Curruculla quid 420.6
Curtij Gonzagæ inſigne.74.47.eius emblema.184.13
Curuiroſtra.877.15.eius icon.877
S.Cuthbertus ab Aquila piſcem accipit. 50.26.Corui ei obediunt.732.23
Cyanus auis.845.34
Cyanopus.180.39.ab ea prouerbia Germanica.498.36
Cybeli Mermeus dicatus.279.10
Cycnus.29.41.703 48.623.58.662.2. 729.56.759.9. 761.21.782.36. ab Aquila captus.38. 50. cum aduritur Aeſalo.356. 1. album colorem condonauit Apollo. 723. 52. auis muſica. 723.58 candidus & ſplendidus.730. 35. canit tacentibus Gracculis. 765. 27.cur Phœbo ſacer.723.49 cum inſequitur Aquila 34.40.eius pellis uſus ad promouendam concoctionem.5.12 plumæ ad lectos conficiendos.3.45.quomodo à Smerlis cupiatur.355.26
Cycuma.544.3
Cyminda auis.41.50.
Cymindis.284.6.500. 50.504. 12. 37. 505.7.506.6.nocturnus.284.13.odiū internecinum cum Aquila.45.47
Cypſeli arca.620.38
Cyro Aquila itineris dux.59.56
Cyrus Cambyſis filius deceptus.69.57
Cyri inſigne 82. 7.naſum aduncum habuit.600.5

D

DAemon.544.10 Accipitris forma Eudonē fallit. 334. 43. comparatur ei Vultur. 249.55.Coruus.720.53. Corui imagine Maxentium incitat contra Chriſtianos. 715. 17. eius exitium adeſſe ſignificat Coruus ſepultus 723. 44. in Coruum ſæpe mutatus. 714.25.eius ſimulacrum apud Plataenſes.716.1.eius ſpecies 613. 56. eius typus.618.11.vide etiam Diabolus.
Dania auis quæ.512.55
Dalechampij error.629.38
Dama non gignit Leonem.39.21
Darij augurium ex Accipitribus & Vulturibus.326.10
Dancus rex Accipitrariæ artis primus author.300.38
Decij filij numiſma.162.48
Decij natura & geſta.159. 54. numiſma 159.54.162.35.165.8
Dedalio in Accipitrem mutatus.333.56
Deiotarus rex tectum cur nollet ingredi. 59.43
Delphini in clypeo Vlyſſis.95.17
Delphino comparatus Hobreus.375.47

cum pompylum guſtarunt ſtupidi red duntur.696.43
Delphos Corui prouolant.710.1
Dendrofalcus 492.11.pugna cum Monedula.492.50
ad Dentium dolorem.728.28
Dens Leonis 324.26
Dentes quot Veſpertilioni.572.46
Deum Aegyptij cum per Aquilam denotarent. 71. 8. comparatur Aquilæ.67.41.
Deorum linguæ quæ.867 21
Diabolus Aquilæ comparatus.66 3. Falconi.459. 50.typus eius Aquila 67. 47.Veſpertilioni comparatus 581.43
Diabolus marinus quid.334.51
Dianæ Buteo dicatus.279.9
Diaphœnicon vnde dictum.819.8
Dictys quadrupes.393.58
Didius Lelius occiſus.326.32
M.Didij numiſmata & natura.139.40
Didij Iuliani numiſma.227.42
Dies ferales qui 516.47
Dieſpiter quid.154.41
Diipolus quid 543.29.557.37
Diocletiani numiſma 133. 41.158.8. 161.38
Diogenes eſo polypo cruda periit.727. 2. eius de paraſitis dictum 696.27
Dionyſius Ratta Pſittaci maximi iconem mihi donauit.665.55
Dionyſius Siracuſanus regnum amittit. 67.56
à Dipſade ſerpente Aquila morſa quid denotet.73.6
Diræ.611.32
Diuites Falconibus comparati. 459. 33.
Diuitiæ cur expetantur.620.19.eas pluma Aquilæ denotant.69.20
ad Dolorem capitis.556.37
Domicellus qualis ſit titulus 99.47
Domini caro quomodo floruit.68.23
Dominorum de Corrigio arma. 204. 12.
Domitiani augurium.60.18.natura.156 53.numiſma.134.40. 156.45. 164. 13 558.40.558.7.131 37.129.5
Domitij Aureliani numiſma 162. 57. natura & obitus 163.1
Dona militaria quæ.177.22. ſuſpenſa in templis.178.20
Donec particula quid notet.719.22
Drachmæ duæ per Vulturem ſignificatæ 265.18
Draco.751.43.Alberti.43. 39. Antipathia cum Aquila 44. 4. clangorem Aquilæ timet. 45. cur verſetur circa diuitias. 73. 43. frequens in Africa. 36.11.glaucopis.552.19.Indicus.602 28.monſtrificus ex coitu Aquilæ marinæ & Luporum 36.8.Oculis eſt acutiſſimis.73.44.cum ad pugnam laceſſit Aquila. 17. 49. pugna cū Aquila 42.32.43.44.diſſidium inteſtinum cum Aquila 45 47.Senus. 154.22. vigilantiſſimus cuſtos malorum Heſperidum.184.30
Draconifer.142.32
Dracunculus cur hieracilis dictum. 324. 40.
Drepanis.572.12.timor maximus. 335. 56
in Dryinum ſerpentem excandeſcit Aquila.42.34
Dryocolaptes quid.705.17.837.31.cur ita Pici dicti.839.20
Dryops auis.837.31
Dryopes populi.837.30
Dulon effictum nomen.712.30
Dux.506 28
Ducum Boruſſæ inſigne.99.58.Ferrariæ 486.33.Foroiulij 98. 14. Hetruriæ. 486.29.Mantuæ 636.28.Sabaudiæ. 92.24.Vrbini 486.100.6
Duellius primus machinis Coruis dictis vſus eſt.687.30
Dyctium quid.422.39
ad Dyſenteriam.747.14

E

EBrij dicacitate valent. 782. 12
Ebrietatem vitans per Noctuā deſignatur. 554.47.
Eculus ſalutaris Accipitri.304.11
Eccleſia per Aquilam deſignatur.64.54 Continet Coruum & Columbam.718 8.Cur Aquilæ comparata.64.6
Echinades.613.27
Echinus quid portendat.10.40
Echinus ſeu membrana ventriculi Gallinarum interior.595.40
Egra Bohemiæ oppidi inſigne. 202.14
Eiulo.539.26.541.34
Elea nigra macula in naſo Accipitris. 303.14
Electrum quid. 168.13
Elementorum concordiæ typus.594.56.
Eleos.503.3
Elephanti digiti indiuiſi.25.15.ad humana natura ſimilitudinem accedit.648 4.manſuetus. 40. 47. memoria pollet & prudentia. 639.4. murem & ſuem horret.355 43.ex quadrupedibus maximus euadit. 589. 12. vino gaudet. 651.32.vitæ diuturnitas.748.16.vox 577.34
ad Elephanthiaſim.259.14
Eleutheria feſta quæ.155.3
Elixir dicitur Phœnix.819.3
Elorius auis.629.38
Emblemata ab auibus petuntur.5.3
Emilio ferculum.356.33
Empedocles puer & puella.264.12
Emplaſtri genus Phœnix 819.9
Encelij error.698.53
Enchra aues quæ.13.47
Enneoctonos Græcis quid. 384. 4. 385 3
Enſiam capuli ex roſtro Tragapanenis. 804.23
Ephemerō volucre circa Hypanī.817.11
Ephialtes.562.1
Epigryphes boues.607.14
ad Epilepſiam.79.37.727.728.11.36
Epilepſia laborant Picæ.781.7
Epiactides vlcus.687.25
Epiſcopus de Ruſticis.192.1
Epyrotarum moneta.88.2
Equa nocturna.562.3
Equus.765.34 albis pedibus ex Podarge natus.619.15.antipathia cum Gryphibus.606.48. ab Aquila dictus 53 38. Achillis ortus & nomina 619. 10.Iberi velocitas.288.19.magno capite.406.46 odit camelū.44. 46.Struthionem.593.50.vbi culti.55. 38.velociſſimi.350.32.Virtus.39.18
Equites quinam propriè eſſent.264. 42
Eremuſa.626.37
Eraſcia auis 612.8
Erinacea caro quomodo præbenda Accipitri ægro.313.53
Eruca oloſericum proferens Cuculus dicitur.411.33
Eryngium cæruleum.855. 47.luteum. 855.46
Erythrocyanus Ornithologi.683.5
Erythroxantus.683.12
Eſca extractio.316.13
Eſtenſis familia Duces, Marchiones. 105.18.inſignia 105.16
Eſtenſis familia Veneta 98.2
Ethica quam vtilitatem ab auibus percipiat.2.21
Euangeliſtarum diſcrimen. 51.46
Euerordus Vorſtius medicinæ doctor.394 21
Eugubium reſtauratum.203.36
Eunuchus Cornici comparatus. 735.54
Euocati iuuenes ex equeſtri ordine delecti.411.15
Eurenotus ventus quid.253.47
Euſtathius & Varinus reprahēſi de Noctua partu.548.46
Excellentiæ Aquila typus.71.18
Excidij inditium.709.25
Exundare quid ſignificet.829.38

F

FAbri Scutarij.173.14
Fabius augur maximus.16 4.
Fabius Buteo.372.50
Fabiorum familia.89.38
Fabro Valenti dux Aquila.60. 13
Fabritius Auſtriacus.204.20
Fabritius Paduanus.796.15
Fabula cur excogitata.75.33
Facta maiorū in clypeis depicta.175.20
Famina in rapacium auiū genere maior & ferocior mare.285.27
Falco.503.37.765 53.766.1. Aequiuoca.429.47.aerius.467.29.alas' dicitur 429. 53. Antipathia. 335. 44.

Apologi 460. 1. eius apoſtematibus capitis quomodo medendum. 450. 14. ab Aquila petitus. 41. 46. in arbore ſe abdente quid agendum 444. 49. Apoplexiæ cauſa quæ. 449. 43 cum Ardea certamen. 455. 1. ei Aſthma frequens 449. 2. ei quomodo medendum 452. 30. Auguria. 459. 20. cum Coruis pugna mira. 713. 47. Caput eiusq; partes. 432. Cibus qualis dandus. 440. 20 cruri ac femori fracto quomoda medendum 457. 22. 30 Cuculi parens. 409. 13. 413. 14. cur cataracta ſubiectus. 451. 45. cur dicatur Gallicus. 488. 30. cur latū pectus habeat. 432. 26 cur longiores habeat alas, & breuiorem caudam et crura fortiora. 432 27. cur in motibus & ſyluis agat. 434 21. cur peregrini dicantur. 465. 39. cur plures emittendi in Ardeam. 435 20 cur vigil tenendus. 439. 55 Differentia ſumpta à colore 431. 50 Diuerſitas vnde. 499. 13 deſcriptio. 432 4. Differentia a forma corporis. 431. 46. ab ætate 431 23. Deſtillationibus capitis quomodo medendum. 450. 50. eſt nobile genus Accipitris. 351. 6. etymologia. 430. 28. exemptus è nido quomodo inſtituatur ad venandum. 437. 36. facilius quàm Accipitres morbis reſiſtunt. 448. 45. Febris quomodo curanda. 449. 13 Femori luxato ac cruri quomodo medendum. 457. 3. Figura qualis 432. 24 Forma. 481 40. apud Gallos omne genus Accipitrum ſignificat. 430. 9. Generoſi ſigna. 434. 52. Genera & differentia. 430. 47. Ignobiles qui ſunt ſecundum Albertum 431. 15. Indoles vt generoſa conſeruetur. 446 6 Ingenium eius cognoſcere neceſſe eſt 447. 4. Inſtitutio in quo conſiſtat. 439. 39 Inſtitutio ad venandum 436. 6 eius ſumma. 436. 29 ex ea vtilitas. 436. 20. Lata ſignificatio. 282. 40. Locus. 434. 1. Lōgius vagante quid agēdum. 445. 45. Lumbrici quomoda generentur. 454. 16. moralia. 429. 28. morbis eius quæ remedia adhibenda. 448. 42. 449 40. 455. 36. 453. 23 è nido exemptus vbi tenendus. 437. 34. Nidario qualis cibus & quando dandus 438 8. præ nimia ſagina pigro ac inobediente quid agendum. 445. 30. nomen eius quomodo intelligendum. 430. 20. valde patiens eſt. 419. 25. eo omnes aues rapaces comprehēdi. 471. 30. Oculi diffuſi quomodo ab Accipitrario ſint curandi. 439. 48. eorum ſuffuſioni quomodo medendum. 451. 39. Optimi vbi. 434. 5. Pediculi infeſtantes. 458. 10. peculiari vermium genere laborant, filandra dicto. 454. 40. pietas erga ſuum genus. 6. 16. ad plurimos eorum morbos medicamenta. 458. 30. podagra eius quomodo medendum. 456. 42. promiſcuo coitu genitorum hiſtoria. 498. 40. pedum vitijs quomoda medendum. 456. 12. qualibus cibis nutriendus. 457. 38. qua ratione capitio aſſueſaciendus. 439 24. Quando nido eximendus. 437. 13. quando appendenda ſunt tintinnabula 442. 6. quandoque perſequitur Aquilam. 41. 47. 39. 57. quanto tēpore inſtituitur 436. 38. qui cibum retinere non poteſt quomodo medendum. 453. 23. quibus oculi conſuendi 439. 29. quomoda venetur. 40. 53. quomodo ad prædam emittendus. 442. 1. quomodo ad petentia reſtituenda 440 25. quomodo tractandus vt vocem Accipitrarij cognoſcat. 440 10. quomodo prædam inuadat. 434. 46. quomoda reuocandus in venatione lacuſtri 443. 30 quot modis afficiantur. 448. 54. rudis adhuc inſtitutio 438. 46. quo corio tibia veſtiatur 438. 50. eidem cur tintinnabula adhibenda. 438. 56. vt obediat quid agendū. 439. 6. vt nō ſuſpiret & moreat. 439. 18. clypeoli quales tibijs affigendi. 438. 51. qua cibo nutriendus. 439. 10 Sari 431. 42. Ramales. 431. 28. Ramarius ad venatum quomodo inſtituendus 443. 45. ſuper ſcapo pinnato quomoda cibandus. 441. 30. Species quot ſint ſecundum Albertum. 431. 10 Sublimipeta. vt ſubuolet. 446. 45. timidi ſigna. 435. 32 triplex genus ſecundum Albertum. 431. 20. Synonima. 430. 13. Varia differentia 282 18. Ventriculi ſymptomata quædam illum affligentia. 455. 10. Vertigini quomodo medendum. 451. 22. Vermibus quomoda medendum. 454. 15. Volatus. 29. 39. 434 30 Vox. 434. 25 Vt Anatem primo impetu capiat. 444 13. vt ei animus addatur, quid agendum. 440. 43. vt Ardeas venetur. 447. 20. vt cibum agnoſcat. 440. 50. vt ſcapo alata aſueſcat, quid agendum 441. 1. 445. 12. vt ſeſe humo tollat, quid agendum. 442. 27. vt venatum lacuſtrem diſcat. 443. 1. vt venetur Ardeam feram & liberam. 448. 24. vulneribus eius qualia medicamenta adhibenda. 457. 40

Falcones aerij. 468. 28. ærophili 468. 28

Falco albus. 380. 25. eius deſcriptio 486. 3. eius hiſtoria. 485. 48. inſtitutio & vſus. 488. 18. Locus 487. 57. Mores. 488. 9. vbi. 434. 10. Venatus 488 8. Volatus. 488. 2

Falco Arborarius. 492. 11. 43

Falcones cæruleis pedibus. 497. 25

Falco candidus mutatis pennis. 475. 31

Falcones Carthaginenſes. 484. 22.

Falcones Craſſi 431 47.

Falcones Campeſtres 430. 51.

Falco Columbarius. 342. 59

Falco Corpulentus. 431. 47

Falconis Cyanopodis deſcriptio. 497. 55. nomenclatura. 497. 43. hiſtoria. 497. 25. quas aues capiat. 498. 17. ad quod Falconis genus reducendus. 497. 29. quomoda differat à Peregrino. 497. 56. Venatus 498. 8. Vox. 498. 2

Falconis cyanopodis alterius hiſtor. 498. 27. quas aues capiat. 498. 27

Falco degener ſeu ignobilis. 380. 22

Falcones fluuiatiles. 431. 1.

Falcones Fuſci 431. 50

Falco gentilis. 344. 8. differentia penes colores. 482. 2 fuſcus color qualis laudetur 482. 13. hiſtoria. 481. 13. maculati. 482 5 nomenclatura. 481. 25. quas aues capiat. 483. 36. quomodo à peregrinis differant. 482. 43. venatus 483. 30. Volatus. 483. 22

Falcones gentiles fuſci. 482 6

Falcones gentiles peregrini & eorum forma 481. 43

Falcones gentiles ſubrubri & ſubfului. 482 9

Falcones Germani. 431. 19. 482. 58. 483. 4

Falconis gibboſi deſcriptio. 484. 50. inſtitutio. 485. 35. Locus. 485. 7. mores. 485. 16. nutritio. 485. 35. quas aues capiat. 485. 18. Synonima 484. 40. Volatus. 485. 11

Falcones hornotini. 431. 25

Falcones hybrides. 431. 16

Falco Indus. 431. 22

Falco Lacuſtris. 431. 2

Falco lanarius. 380. 15. mutati deſcriptio. 489. 30. nidulatio. 489. 47. Victus. 491. 40

Falconis Lanarij Gallorum nomina 488 40. Venatus & ingenium 490. 3 deſcriptio. 488. 45. inſtitutio & cura 491 39

Falco Lanarius Italicus. 489. 20. Locus natalis. 489. 40

Falco Lanarius minor. 489. 5

Falconis lapidarij & arborarij hiſtoria 491. 50. Lapidarij deſcriptio. 492. 23 Locus. 492 43. nomenclatura. 492. 10 Venatus, mores. 492. 50

Falco Leucophæus ſeu cæruleus. 431. 22 Leucophæi montani deſcriptio. 478. 55

Falcones littorales. 430. 58

Falcones longi. 431. 47

Falcones [illegible]uloſi. 431. 50

Falcones marini. 430. 57

Falcones montani cinerei deſcripti ex Alberto 479. 33. delectus 478. 14. diſſidet cum Aquila. 45. 17. etimon. 474. 24. forma & deſcriptio. 477. 40. fortitudo & crudelitas. 478 37. vſq; 50. hornotinorum differentia penes colorem. 477. 35. mores & inſtitutio. 478. 30. Victus 478 20. Synonima. 477. 25

Falcones magni quales 431. 46. mediocres. 431. 47.

Falcones mixti. 498. 45 mixtorum generatio

neratio.499.9.genera & differentiæ.498.50.indoles.499.40
Falconis montani ſecundi generis deſcriptio.479.18.alia ex Carcano.479.23
Falcones nidularij.431.23.cibus.437.44.inſtitutio & manſuefactio.436.44.36
Falco niger Alberti.463.49.natalis locus.465.20
Falcones parui.431.47
Falco pedicarius.331.50
Falco peregrinus.280.31.431.47.Ardeas quomodo capiat.466.8.cur ita dictus.461.57.cur cum alij Falconibus colat magis quàm alij.499.17.deſcriptio & delectus.462.38.etymum.462.18.cum Falcone miſcetur.498.34.genus & differentia.462.20.indoles.466.2.locus 465.13.nidulatio.465.28.quando & quomodo capiatur.466.10.Synonima.461.40.venatus.463.32.volatus.463.48
Falconis peregrini fuſci forma.463.10
Falconis peregrini nigri deſcrip.463.13.quomodo nutriendus.466.20
Falco petrarum.492.13
Falcones Phœnicei.493.38.
Falcones Puniceí.484.19
Falcones Regales.470.29.
Falcones Riparij.430.56
Falconis Rubei ætas, & nutritio.494.3.deſcrip.493.18.Locus 493.38.497.16.mores, Venatus 493.43.Ort⁹ 493 25.vnde dictus 493.11.Volatus 493 40.
Falconis rubri alterius deſcriptio.497.3
Falco rubeus Alberti.494.20
Falcones rubri duo Indici 494.20.33
Falcones rubicundi.431.50
Falco ſacer 110.16.amor erga canes & dominos.470.12.forma 468.10.deſcriptio ex Tardino.468.32.48.ferocia.469.40.genera.467.50.à Friderico Imp. deſcriptus 468.17.nidus.469.3.ne ſibi ipſis impugnent quid agendum.470.8.de eo Niphi ſententia.470.23.pugna.403.43.quas aues venetur.470.23.quo cibo alẽdus.470 35.ſynonima.467.20.venatus 469.38.venatur etiam quadrupedes.470.23.Volatus 469.30.Vox.469.26
Falconis ſacri Bellonij deſcriptio 468.17
de Falconis ſacri minoris genere Bellonij opinio 470.37
Falcones teretes.431.47
Falcones Tartari 462.4
Falcones tertiarij mares rubri minores fœminis.494.36
Falcones tertiarij rubri 494.36
Falcones trauerſi 498.48
Falco Tunetanus.462.4.deſcriptio.484.1.ex Bellonio.484.16.nominis ratio.483.58.ad venationem paluſtrem vtilis 484.23
Falconis nomen ſaxo impoſitum.459.14
Falconelli.355.11
Falconia vxor Adolphi.439.7
Falconenſis inſula.459.11
Falconius probus 459.10
Falculæ Pardorum & Pantherarum quæ ſint.430.30
Faliſcorum numiſma.161.24.163.7.42
Fames.506.44
Familiæ multæ quibus nomina cum inſignibus reſpondent.92.3
Famuli cuiuſdam aſtus lepidus.725.36.
Farneſiorum palatium.635.10
Farao Accipiter dictus 323.34
Faſcinationi reſiſtit cichorium.3.20
Faſtidium annuum aues quibus remedijs purgent 5 21.
Fatalis conditionis typus.867.20
Fauni.628.31
Febrifuga.363.26
Fecilyma aues.13.47
Fellis auium vſus.3.14
Fellis Halieti vſus 195.50
Felis boans.506.57
Felis gemebundus.505.53.ab Accipitre captus.301.36
Feni manipulus Romanorum ſignum militare.84.43
Feralia quæ.516.47
Ferarũ capita in ſignis militaribus.150.20
Fercula quænam portarentur in cohorte.148.15
Ferdinandus Sereniſſimus Dux Hetruriæ.497.17
Ferox herba.818.20
Ferrariæ quando terræmotus factus.800.53
Fertilitatis, & ſterilitatis agrorum ſignum 691.38
Ferularum vſus in Falcone.457.32
Feſti error.371.26
Ficedula aduentus præſagit autumnum.424.12.cur ſic dicta.796.50.856.9
Ficus arbor.743.18.
Ficus Cenchramida.336.31
Ficus folia laciniosa, & cruciformia.743 35.aſſimilatur veſtigio Cornicis.743.23
Ficus Iſchades.356.31
Fides militaris vnde orta.138.49
Fidicula ſtella.429.30
Filandris vermibus nuncupatis laborant Falcones.454.40
Filia Struthionis.388.3
Filiorum à parentibus relictorum hieroglyphicum.297.10
Filius patri ſimilis.700.4
Filix ab auium pennis dicta.587.30
Finis bonus Coronæ dictus.734.24
Firmi Seleuci veracitas.596.23
Flaminum vexillum.152.1
Flammigera auis.23.52
Flamminius Rota Medicus clariſſimus.799.9
Flammeum quid.535.14
Flauij Valerij Conſtantij numiſma & geſta.136.45.
Florentina familia quænam gerant aquilam bicipitem auream.181.18
Florentinus præsbyter necem machinatus ſancto viro.732.50
Flos Anſerinus.324.29
Florum regina eſt roſa in armis.180.31
Flores ſuilli.224.29
Fluuius in Eridanum fluens Aquila dictus.22.39.Fabuloſus.22.53
Fluuius Aquila dictus.22.30.35.Vultur dictus.234.4
ad Fœtum expellendum 80.27.222.15
D.de Foletto in inſignibus Accipiter in lilij floribus inſidens.333.37
Foraminum dolator.848.33
Formica.759.10.aduerſatur Veſpertilioni.580.45.vt ſugatur 537.12
Formicarius.865.4
Franciſcus Sforza.665.16
Franciſcus Galliarum rex Lanium cicurem habebat.388.58
Franciſci Gonzaga inſigne.74.33
D Franciſci imago ex plumatili opere cõfecta.636.19
Franciſcus Patritius.241.52
Francus quid 345.58
Fratres regis an eius armis vti poſſint.180.43
Fredericus Enobarbus, aucupandi artem primus in Italiam inuexit.300.45
Frederici Pendaſii iudicium de Haliato.193.15
Frigoris futuri præſagium.770.26
Fringilla 345.4.870.47.eius aduentus hyemem prædicit.424.20
Fringillarij 283.23
Fringillarius Accipiter.344.12.capiendi ratio.349.48.quid pro remedio in morbis dandum.315.56.differentia deſumpta à colore.349.21.ab ætate 348 19.à magnitudine.349.27.eſt Niſus fœmina.377.4.emblemata.351 50.generatio.350.30.hiſtoria.344.32.376.30.locus.350.25.mutatus.348.18.eiuſdem generis cum Percno.376.34.377.2.Ramarij delectus.348 24.Synonima.343.3.Venat⁹.350.38
Accipitres Fringillarij Africani.349.1.albi.349.21.Bergomates.349.13.Calabri.348.57.Illyrici 348.42.nidarij 346.18.Orientales.348.77.Ramarij.348.18.Ruffi.349.26.ſpinaroli dicti.349.8.Tridentini 349.10.Vicentini.349.4
Frondioſiorum familia.89.38
Fruges & ex his confectus panis necant Accipitrem.295.38
Frugilega quid.752.7.752.37.pro Graculo depicta à Bellonio.732.40
Fucus interfectus.624.11
Fulica.765.34.cum Oſſifraga confunditur.223.56
Fullones Vlulam timere, quid ſignificet 542.48
Fulguri cur alæ attribuantur.136.22.

ab eius ictu immunis eſt Aquila. 19. 41. Ioui & Mineruæ quandoque attribuitur. 156. 31. Ioui miniſtrat Aquila. 18. 30. cur Ioui attributum. 131. 44. 154. 41. non rectum at tortuoſum procedit. 156. 4. quid denotat. 129. 33. tres proprietates. 156. 20. vis magna 129. 26. vndecim genera. 131. 48
Fulminatrix legio quæ. 156. 6
Fuluius Capibonius Bononienſis. 155. 25 158. 36
Q. Fuluij Macriani numiſma. 136. 27
Fuluius Mareſcalcus Senator. 105. 11.
Fuluus color diuerſus à nigro. 197. 46
Funeralis fœminarũ ſine Aquila. 56. 44
Funerator 581. 19
Funis & vinculum quid. 624. 34
Fur pullorum qua auis. 393. 52. 401. 48
Fures quomodo Aquilam imitentur. 70. 8
Furiæ. 611. 32
Furiæ canes. 611. 38
Furiarum nomina & origo 611. 44
Fuſij Furij dicti. 715. 13

G

Gabrielis Cæſarini inſigne. 74. 38
Gaditanum promontorium ſignificat Falco. 430. 2
Gaia Kiranida. 777. 14
Galbæ Imperatori quomodo Aquila imperium portendit. 59. 9. numiſma 147 28. 158. 56
Galbana 855. 49.
Galbeum ornamentum. 855. 48
Galbula medetur Ictero. 5. 11. adulta icon 858. à Chlorio non differt. 855. 17. iuuenis icon. 857
Galbulus. 758. 30. 848. 15. 855. 4. nidi constructio. 859. 20. nidi icon. 860. cõfunditur cũ Charadrio. 855. 16. cum Loxia 855. 16. cum Mollicipite. 855. 15. idem eſt cum Chlorio. 855. 29
Galea nunquid in armis aperta maiorem nobilitatem afferant quàm occluſa. 91. 34
Galerita varia. 796. 16
Galeatij Fregoſii inſigne. 74. 55
Galeatij Mediol. Ducis Symbolum. 832 16
Galeotes & Telmiſſes fratres eorumq; augurium. 59. 39
Galgulus quid. 855. 12. vnde dictus 855 44. 871. 7
Galieni Imper. numiſma. 599. 49. 148. 52
Galla orientalis. 410. 18
Gallus hordeum amat. 45. 38. eum horret leo. 355. 45
Gallus maximus. 505. 41
Galli nobilitas. 17. 24
Gallos nullam vocem habere quæ Accipitri reſpondeat. 281. 52. pro remedio adhibent helxinem. 5. 22. quando procellas oſtendãt. 10. 43. quid portendat. 10. 33. Sylueſtres 587. 50. Vox. 417. 19. 412. 3. excitãt Phœnicem ad cantum. 826. 42
Gallo Scotorum regi Aquila portendit victoriam contra Romanos. 62. 44
Gallina candida in Liuiæ Druſillæ gremium proiecta. 185. 2. Fel eius cur inungendum Accipitri. 317. 8. fuga & terror audito Accipitre. 295. 9. eam inſequitur Aquila. 34. 40. Miluum horret. 402. 56. pluma ad lectos conficiendos. 3. 45. pulueratrix. 47. 56. quando magnas tempeſtates oſtendat. 10. 43. quomodo ſe à Circo defendat. 353. 6
Gallina Numidica. 595. 21. Nigra Cornices nuncupata. 734. 30. Syluatica. 843. 29
Gallinago. 775. 43
Gallinulla aquatica partim palmipedes, partim fiſſipedes. 191. 38
Gallinula paluſtris. 837. 28.
Gallinacei pulli quando pluuiam portendant. 10. 39
Gallulus ſylueſtris. 796. 33.
Galli quibus ſua arma dent. 90. 54. eorum ſcuta. 175. 34. Venationis ſtudioſi, & quo in pretio eius periti apud illos. 299. 7 vnde dicti 635. 47
Gallicana legio Accipitrem habebat 333 36
Gambarorum Brixienſium inſigne. 95. 37
Gangrena auis. 871. 51.
Ganymedem rapientis Aquilæ in cælum imago. 73. 7 fabula. 75. 36. qualis fuerit. 75. 53 raptus ab Aquila 19. 20
Garrulus Argentoratẽſis. 793. 15. forma & deſcriptio 790. 39. genus & differentia. 790. 32. ſynonima. 790. 25
Garrulus Bohemicus. 796. 37. Anatome. 799. antipathia cum caſeo. 800. 40. excrementa. 799. 16. icon. 198. Inteſtina 799. 11. forma & deſcriptio 792. 42. non eſt de genere Picarum. 796. 9. præſagia. 800. 50. trachea arteria rara 799. 34. Vſus in cibo. 800. 46
Garruli Picæ dicti. 782. 4
Garrulitatis typus. 781. 57
Gaſpar Taliacotius Medicus clariſſimus 27. 35
Gattinaria familia regni Neapolitani inſigne. 95. 55
cum Gauia amicitiam exercet Graculus 760. 42
Gauia Hiſpanorum 357. 5. 363. 40
Gauinellus. 357. 3
Gaza apud Creſcentienſem quid. 777. 13 vnde dicta. 777. 15. 332. 54
Gazæ error. 131. 40. 363. 25. 501. 1. 520 18. 520. 52. 528. 26. 539. 11. 758. 759. 40. 854. 33. 855. 3. 767. 9. 770. 40. 848. 15
Gaza marina quid. 775. 36
Gelitonum numus. 558. 11
Gelonis Siciliæ regis numiſma. 130. 37
Geloſia Tragi. 654. 26
Generoſitatis typus. 608. 13
Genius felix ſignificatur per ſerpentem accipitrino capite. 330. 46. Malus ſignificatur per Aquilam 66. 16. per Coruum. 715. 12
Gentiana minima flore maximo. 708. 19
Gentianella. 708. 20
Gentiles homines qui dicantur. 481. 26
Gentilium idololatria. 764. 7. Filios eorum denotant pulli Cornorũ 721. 49
Gentilitas renouata deſignatur per Accipitrem. 327. 9
Gerardus Marionus. 203. 47
Germani cur ſæpè ſedem mutarint. 701. 25. à Cuculi eſu cur abſtineant 425. 10. eorum linguæ comendatio 282. 43
Gethillida. 775. 57.
Gethium quid 775. 56
Gimmi quid. 707. 2. 544. 17. 504. 26
Girifalco Italis vnde dictus. 471. 52
Giuus 544. 18. 707. 2. 707. 6
Glandaria. 777. 15. vnde dicta. 777. 30. prouidentia 780. 15. Vſus. 783. 41
Glauce nomen Nereidis. 551. 44
Glaucetes viri proprium. 551. 44
Glaucia oppidulum Ioniæ. 551. 46
Glaucij. 543. 26. Anatis genus. 551. 45.
Glaucodes aues quæ. 552. 27.
Glaucus Anthedonius in dæmonem marinum mutatus. 551. 39
Glauci ars. 551. 43
Glaucus color quis. 501. 16. 551. 45
Glaucus Hippolochi filius. 551. 41
Glaucus maris epitheton. 551. 47
Glaucus nomen Fluuij. 551. 46
Glauci nomine multi donati. 551. 38
Glauci potinæi ab equis diſcerpti. 551. 40
Glaucus Samius vel lybicus. 551. 42
Glaucus viſus cur Mineruæ competat. 552. 44
Glaucopium. 552. 26
Glaux. 501. 2. 543. 43. numus. 543. 18. 557. 38. ſtirps. 543. 25
Glis quid. 534. 424
Glottis Ariſt. 837. 26. potius eſt Gallinula aquatica quàm Picus. 837. 28
Glycifida herba. 843. 6
Gneſia Aquila. 110. 9. omnium Aquilarum maxima. 110. 16
Gniſdo vrbs ſignificat nidum. 97. 14
Gomphrena herba. 654. 21
Gonzagorum familia origo & inſignia 106. 40
Gonzalui Zatini emblema. 184. 3
Gordiani iunioris numiſma. 141. 1
Gordij bubulci arma. 93. 7. 13
Goropij error. 521. 21
Gracchus. 759. 3. vnde dictus. 763. 15
Graculus. 688. 13. 689. 13. 708. 22. 735. 10. 752. 12. 16. 759. 11. Accipitres ei infenſiſſimi. 760. 50. Aeſopicus. 560. 24. 766. 20. animal congregabile. 761. 12. annuum faſtidium ut purget,

purget.5.21.Apologi.766.6. augurÿs & præſagia.763.29. author pluuiæ. 661.22. capiendi & fugandi ratio. 762.3.762.26.cognominata.763.7. coitus.760.36. pro colophone.758. 45.cum Cornice diſſidet.760.45.cur in lemne inſula colantur.764.25.cur pluuiam portendat.10.25.denominata.762.45.emblemata.765.43.etymum ſecundum Perottum.759.21. garrulitas.761.27.genera & differentia.759.24.767.22.ingenium. 761.40.inter ſcripta Diogenis Laertÿ connumeratur.758.39.minor Cornice.734.8. Monedula eſt.758.7. morbi.762.38.mores.761.1.myſtica.764.4 præſagium.10.1.716.53. prouerbia.39.50.764.765. pugnans cum Aquila.781.1.puſilli ita dicti. 758.21.758.59.quomodo à Spermologo differat.772.5.quomodo capiantur.781.19.in ſpecie quæ auis.767. 10.Sympathia.760.41.Synonima. 758.45.767.16.à Theſſalis culti. 764.27.tria genera eorum in Rhætia. 759.54.Victus.760.30.vnde dicti. 759.12.& inde.Vox.760.17.vſus in cibo.764.34.vt à Cornice differat. 772.5.vt formoſus videretur diuerſarum auiũ pẽnis ſeſe exornauit.766.10
Gracculorum ſpecies.760.14.766.45. Saxatilis.760.1.totus niger.752 36. Palmipes.759.31.760.6.torquatus 760.10
Græcorum contra barbaros victoria oſtentum.555.46.nobiles quomodo dignoſcebantur.84.40
Grallus 871.6
Grollum pro chloreo Niphus ineptè ſcribit.856.6
Grammatica quam vtilitatem ab auibus acceperit.1.58
Grammaticorum error.423.16
Granivoræ aues.8.39.752.8
Gregorius xiii. Pontif. max.678.51.
Gregorius Papa per Aquilam denotatur. 65.10
Greſſion Vulturis ſpecies.277.33
Grillus auis.308.5
Grus.10.2.588.42.776.57.eam adoritur Aeſalo.356.1. clangor ei proprius.33.30.cur ſedem mutet.5.26. gregatim degit.307.14.iunco paluſtri ſibi medetur.5.23.labores.2.43.militarem artem docuit.4.13.cum Aquila diſſidet.45.1.pellis ad vſum clypeorum.4.25.prudentia.2.22. quando portendat pluuiam 10.53.quomodo contra Aquilam ſe defendat.45.3. volatus quid oſtendat.2.48.ex tibÿs tuba facta.4.23.vt eam capiat Lanarius.491.29. volando quas litteras docuerint.2.1
Grus machina bellicæ genus.687.27
Griſalcus.471.41. cur Aquilam turbet. 39.57
Gryps.601.27.31.601.31. æquinoca. 600.3.an ſit, quæritur.602.3.238. 56.animantia pennata 600.18.antipathia.606.47. auis quadrupes. 602.18.836.15. quadruplex.602. 43. auis quæ Gryps iudicari poſſit. 604.35. aureus cuius inſigne eſſet 609.33.cur Aquila dictus.216.27. cur dictus homo adunco naſo.600.3. cur auritus dicatur eſſe.608.42.cur vbique eodem nomine dicatur.601. 39.cur inter fabuloſas primàm de eo agatur.599.38.cur roſtrum aduncum tribuant.608.44.denominata.607.3. emblema 609.2.etymon.601.32. Figuræ ſignificatio.608.42. figurarum vſus.608.40. Forma & deſcriptio. 605.14.generatio.606.3.hiſtoria. 599.20.eius appendix.630.21.hyperboreus.602.24.icones.609 22.imago inſculpta in area Bembi tabula.631. 11.ingenium & feritas.606.14.è lapide candido.609.25.Locus 605.44. moralia.607.18.in multis numiſmatibus antiquis.610.23.multi in æde D.Petri ſculpti.609.48.myſtica.608 12.nidus.606.3.eius nomine quæ auis intelligenda in ſacris litteris.602.51. Oua.606.6.pes eius creditus Pariſÿs 604.22.quid Varino 604 37. quomodo negãdus.603.13.Romæ ſculptus in quibuſdam antiquitatibus.621.1.rebus quorum militum inſigne ſit.609 35.ſpectatur in turri aſellorum Bononiæ.608.49.Synonima.601.15.in tropheo quodam Romæ 609.46.Volatus.605.30.Vultur.600.18.cauda cur tortuoſa.610.22.triplicis naturæ. 632.3
Gryphis figura ad mentum capillum habens.631.38.non auriti.610.30.porcina.601.10.terrantrop.612.4.caudam quadrupedis habentis 631.25
Gryps fluuius in Gallia. 601.11. Picus ita dictus.836.14
Gryphon nomen equitis.600.14
Gryphones vnde dicti.607.5.familia Piſtarienſis 607.10.inſignia.609.30
Gryphonia vrbs.607.3
Gryphus 601.30.Cleopatræ filius cur ſic dictus.600.10.Lapis.22.35. Auſtriæ marchio.600.13
Grypon quid 216.28
Grypus 601.33
Guacamaia auis quæ.636.58
Gugulus Alberto 412.34
Guinatiorum familiæ Neapolitanæ inſignia 106.29
Gulielmi comitis Enembergici inſigne 181.22
Guſtanãum minimè ex his quibus eſt nigra cauda 782.21
Gypaetos 216.21.375.8.35.deſcriptio 216.46. ad Vulturem proxime accedit.235.36
Gyponomus ſibi medetur Vultur 252.48.
Gyponomos herba.254.21
Gyps.471.57
Gypsfal:us 471.57
Girofalco.461.31.deſcriptio.472.11. vſus apud Gallos.477.10 cibus.476. 40.differentia.474.17.hiſtoria.471. 3.inſtitutio ad venandum.477.3.mores & ingenium.473.49.pretium. 477.9.probatio & delectus 474.26. venationis modus.476.33.Uſus.477 2.ſynonima.471.13
Gyrſalci ducis Ferrariæ deſcriptio.472. 20
Gyrſalci maculis carentes.474.22.Phœnicei coloris.475.39

H

HAdriani numiſma.136.16 141.26.145.19.156.58 159.11
Hæmatœrophos.238.5.250 44
Hærere in aere quibus auibus conueniat 491.5
Hæredipetæ typus.265.14.in eum prouerbium.266.11.eſt vultur.257.47
Hæretici typus.628.20.724.33.Veſpertilionibus comparati.582.17
Haliæ us.601.20.603.21. æquinoca. 187.54.alis amphibÿs.291.49. antipathia.195.20. eius & Chryſaeti diſcrimen.124.34.educatio. 202.8. Fabula.196.18.forma et deſcriptio.189 1.198.29.Locus.202.1.magnitudo. 223.47. mihi communicatus a clariſſimo Carolo Cluſio.224.57. Moralia 197.30.nomenclatura.287.37. Oſſifraga pater eſt.146.41.Ortus mirus 192.35.37.28.192.19.de pedibus controuerſia.192.4.ſecundum locum obtinet inter Aquilas.109.32. quomodo marinas Aquilas comprehendat. 195.6.Venatus.202.20.Victus.194. 4.Viſus.24.38.192.2.Uſus in medicina.195.50.in ſignis ſeu ſigillis.196. 3.in cibo.195.36
Haliætus Bellonÿ.191.1.198.51
Hallucinator.528.28
Hanno Carthaginenſis Deum ſe fingit. 660.33.
Harpe.238.58.393.33.eius hiſtor.408. 20.Milui genus eſt.402.46.408.26. 402.Miluo amica.408.44.inimicitiam habet cum Triorchi.402.45.
Harpa montana.408.58.Oppiani.223. 23.408.26.Paluſtris eſt Miluus. 409.4
Harpagare quid.611.41.21
Harpagines à quo inuenta.687.32
Harpagium loci nomen eſt, vbi raptus eſt Ganimedes.76.15
Harpagones quæ inſtrumenta.611. 18.
Harpalice.616.4

INDEX.

Harpax.611.19

Harpocrati cur Noctua aſſet.554.12

Harpyiarum aquinoca.611.9.*allegoria* 620.22.*auida & famelicę*.618.1.*eis attributus clangor*.33.29.*cur ita dictę rapaces meretrices*.618.48.*cur virgines fingantur*.619.36.*cur uolatiles fingantur*.619.36.*Deſcriptio*.612.21.617.16.*emblemata*.621.6.*etymon*.611.*fœmina imberbes*.631.50.*fugata* 617.7.*genus & ortus*.611.52.*Gręcis rapaces dicuntur*.619.31.*icones* 620.37.*locus*.613.15.*moralia & hieroglyphica*.618.26.*monſtra deformia* 617.28.*quedã in trophæo quodam Romæ*.609.46.*quibus ſepulchris Romæ inſculptę* 620.58.*Rapaces & truces*.617.54.57.*rapacitas, ingluuies fœditas & hiſtoria tota*.613.48.*ſeptem*.617.15.*Synonima*.611.18

Harpyia tetrapteros.633.26

Harpyia vrbs Illyria.611.14

Harpyia facie humana & cincinno in vertice adornata.630.28

Harpyia facie mulicbri.633.3

Haſta aquiliferi qualis erat.142.26.*cã frangunt Corui*.710.2

Hebræos codices à noſtris diuerſos fuiſſe.718.43.*eorum tribus propria vexilla habebant*.196.12.*apud eos qui fuerint nobiles*.89.48

Hecatombarum inſtitutio 55.48.*quid ſit*.56.33

Hector Achillis arma induit.178.48.*auguriorum contemptor*.15.51.*eius ſcutum* 175.2

Hecuba Ciſſeis dicta.781.38.*eius pater Ciſſeus dictus*.781.35

Hedera ſuffitu & odore pellitur Vultur. 580.9

Hidypnois herba.324.29

Helena ab Aquila ſeruata.48.58.*a Priamo amata*.864.25

Helenus augur.15.14

Helionora Auſtriaca ſymbolũ 832.11.

Helias à Coruis nutritus.719.35.731.44.719.40.*pane ſubcinericio paſtus quid ſignet*.720.24.*iubetur Coruum imitari*.720.6

Heliogabali luxus & prodigalitas.634.52.*numiſma*.634.52.159.22.833.52.*Pſittacorum capitibus dapes parabat*.634.56

Helleborus niger quando debeat effodi. 62.51

Helxine herba quibus auibus remedium ſit 5.22

ad Hemicraniam.79.32

Henrici de S. Aloyſio inſigne.99.50

Henricum Sextum Imp. artem Falconariam exercuiſſe.300.45

Heracleotes lapis.296.9

Herba Cuculi quid.423.32

Herba Iulia facultas.861.40

Herba mirabilis in nido Cornicis reperitur.756.32

Herbas non edere Aquilam.34.33

Herba Stella.742.58.

Hercynia ſylua auis.796.24

Hercules Aldrouandus.218.16

Hercules Butrigarus.96.16

Herculis clypeus & habitus.170.25.*vt Philonem liberarit*.778.52.*Pica voce deceptus filium inuenit*.778.43.*Prometheum liberat occiſa Aquila*. 76.36.*eius & Oſiridis victoria contra Gigãtes* 330.20.*eius Sagitta*.214.19

Herculaneorum inſigne 86.40.*Seniorum inſigne*.86.42

Heremita quidam, qui publicas & priuatas elemoſinas in ſuum vſum conuertebat.70.17

Q. Herenij Hetruſci Meſ. Decij numiſma.165.12

de Hermophrodito ænigma.818.15

Hermophroditum dicunt Vulturem 245 21

Hermolaus & Scaliger decepti.520.25

Herodius.503.50.*Aquilæ genus* 110.14.*commune nomen eſt quibuſdam auibus*.110.15.*cur pullum abijciat*. 126.1.*cur dictus Hieroſalco*.471.22 *inedia impatiens*.125.57 *proles adulterina*.125.40.*ei quædam Aquilæ ſupponit*.125.43.*pullum ex ſingulis ouis*.

Herodotus ab Ariſt. diſſentit in nido Phœnicis.835.15

Heruli populi vnde dicti.515.6.*qui dicti*.554.12

Heſiodi error.35.23.*ſepulchrum à Cornice monſtratum* 745.51

Hiacinthus gemma 820.15

Hieracopodium herba.324.43

Hierax apud Græcos omne Accipitris genus ſignificat.430.10.*à velocitate volatus dictus*.280.47.*παντόφθαλμος cur dictus* 286.37.*Septuaginta interpretibus quid* 280.32

Hierax legatus.323.32.*piſcis*.280.16

Hieracium herba.324.17.*amiciſſimum Accipitri*.296.5.*caliginem cur diſcutiat*.324.32.*cur id quærant Accipitres*.290.3.5.18

Hieracium Creticum.324.31

Hieracea medicamenta quæ.324.55

Hieracium minus.324.25.405.4

Hieracium tithymaloides.324.36

Hieracites gemma.404.54.324.9

Hieroni Siculo regnum præmonſtratur ab Aquila.59.34.*augurium de regno obtinendo*.581.30

Hieroſalco 198.14.431.47.470.25.*cur pedes palleſcant*.338.46.*cur ita dictus*.471.17.37.*diſſidet cum Aquila*.45.16.*genera*.434.3.*locus* 475.3.*peculiaris mos*.476.26

Hieroglyphica ab auibus petuntur.5.5.

Hieroglyphica quid & quando & cur inuenta.70.34.*ad moralem Philoſophiam ſpectant*.70.28

D. Hieronymi imago ex plumis auium mirabiliter confecta.656.12

Hirronymus Mercurialis.665.49

Hieronymi Siracuſani tyranni numiſma 129.38

Hieroſolyma capta.52.40

Hinnulos vincit Aquila.17.50.34.48.

Hinnularia Aquila.205.30.207.34

Hinnularius.461.51

Hippodromus quid.351.21

Hippocrita Noctuis ſimiles.553.19

Hippogloſſum herba.708.4

Hippolapatum.506.43

Hippomanes comœdiata hiſtoria.811.30.*eius icon*.813

Hippon.845.34

Hippopotamus.596.24

Hipporynchos auis.801.29

Hyperborei ſeu Riphæi montes.605.44.

Hyrciniæ ſylua auis quæ 797.22

Hircini ſanguinis uſus.311.10

Hirundo.776.57.*eius aduentus & receſſus anni tempora oſtendit*.5.13.*aduentus præſagit ver*.424.10.*amor in nutrienda prole*.6.32 *amor in ſepeliendo ſuo genere*.6.9.*apologus cum Cornice*.751.5.*imperfectos & cæcos parit pullos*.738.44.*matutino tempore canit*.541.48.*eſt primum anni donum* 751.56.*quãdo pluuiam portendat*.11 11.*Solertia in ædificando*.4.2.*viſui ut medeatur*.5.18.*prouerbium*.754.33

Hirundo marina 875.43

Hiſpani à Veſpertilionibus infeſtati.579 30.*eorum arma*.179.8

Hiſtoboc quid 742.11

Homerus correctus.238.28.*rectam rationẽ in armis eligendis docet*.93.33.

Hominis acies Aquila debilior.26.15.*eum quam religioſè obſeruet Accipiter*.295.55.*barbarus Gryps dictus* 607.12.*Coruis obiectus quid ſignet*.724.36 *eius ad patronum irritum refugium*.554.55.*pius deſignatur per Aquilam liberalem*.67.22.*eius qui firmas in loco ſedes poſuit hieroglyphicum*.71.31.*qui Gracculus dictus* 766 36.*eius ſocietate gaudet Accipiter*. 295.47.*ſemetipſum ex oraculo curãs* 781.52.*an ei ſoli ratio conueniat*.648 9.*Stolidus Cuculus dicitur*.422.27.*tactu præ cæteris animalib⁹ pollet*.26 4 *Viſibilium differentias acutiſſimè dignoſcit*.26.1.*Loquacis typus*.867.17

Homo ſylueſtris plumario cucullo indutus.657.43.658

Homunculus gigas.588.30

Horatius declaratus.426.10

Hordeum murinum.818.17

Horion auis.5.52

Hornitini Accipitres qui.302.20

Hortulanus Italorum.356 36

Hoſtes Noctua & Cornice deſignat 554.43.*ſigna inter occiſorum capita*. 150.27

Hubris 504.32.505.6.*eſt maximus Bubo* 505.40.*Iuno ita dicta*.505.28.

auis

auis vnde dicta.504.45.505.4
Hulula.541.33
Hulalo.541.32
ad Humanam naturam quæ bruta accedant.648.4
Hungarorum inſigne. 86. 31. ſui mirus neglectus.86.32
Huola Turnero quæ auis.848.33
Hyberniæ regum inſignia.103.22
Hybrida Falcones.498.47
Hybris.506.21.284.6.251.44.500.49 507.3.41.53
Hydrum cur Coruus cepiſſe dicatur. 696.52
Hydrus ſerpens.730.20
Hyemis nuncia Alcyone. 5. 39. præſagium ab Oſſifraga.229. 30. à Fringilla.424.10. ſymbolum.749.7
Hyelitarum numiſmata.610.20
Hyena.237.2. antipathia cum Panthera.72.20
Hyperionis auis.198.11
Hypotrionche.285 22.373.18. 375.8
Hyſtrix.622.14. deſcriptio 622.18

I

I Littera quid.611.28
Iacobus Antonius Cortuſius Patauinus.881.10
Iacobus Boncompagnus Accipitrum retinabula pro Feudo Vignolæ ſoluit.279 50
Iactabundi.426.33
Ianiſeri pennis maucodiatarum ſeſe exornant 808.53
Iani cum Craae concubitus.565.48
Iaſon cur Iyrege vſus.867.52
Ibis.503.46.543. 46. mortuam ſepeliebant Aegyptij. 378. 46. Solitudinis amica.691.50. clyſteris vſum docuit. 5.31
Icneumonem timet Crocodilus. 355.46
Ictero medetur Galbula.5.11
Icterus auis.855.41. vnde dicta.860.58 morbus vnde dictus 860.50
ad Icteririam.79.47.407.32
Icteritis gemma vii.891.29. ſpecies variæ 861.3
Ictinus Architecti nomen.39.27
Idola.544.10
Idolum Mexicanorum plumatili opere exornatum.656.46
ad Iecoris dolorem.260.11
Ignis & æſtatis cur Gryps ſymbolum ſit. 608.20. dicitur nidus Phœnicis.823. 26. inter ornamenta præcipuum obtinet locum.73. 53. perpetuus in ſepulchris.132.25. prælati in triumphis origo.149 17.51. ſecundum Hiparchum omnium rerum principium eſt. 149. 23. eius typus eſt Accipiter. 330.39
Igni ſacro medetur Pica.783.25
Ignotus per Vulturem deſignatur apud Aegyptios.241.27
Ilex auis.298.44
Imagines excellentiſſimæ ex auium plumis apud regem Hiſpaniæ.656.29
Imagines Romanorum in locis publicis & priuatis poſitæ & cur.90.30
Imaginarij ſeu imaginiſeri qui ſint. 149. 53.
Imbellis & temerè audacis typus. 584. 28
Imbrium auis Cornix dicta. 746. 6. eos præſagit Coruus voce &c. 692.26
Immuſſulus.223.35.254.45
Imperium optimum vnius eſſe.72.12
Imperatorum imagines & ducum inter ſigna.149.52. Locus in bello. 83. 50. qui conſecrabantur.136.55. quorundam inſigne eſt Aquila alba.97.58
Imperialium quarundam ciuitatum inſigne.104.36
Imperatoris Lotharij inſigne.103.18
Imperatricis Mariæ Auſtriacæ inſigne 94.56
Impij Buboni comparati.518.5
Impoſtoris typus.725.17
Improbus & aſtutus quis. 426.38
Imprudentium phyſionomia.690.1
Incendiaria.514.16.796.36.797.2 38
Incendula antipathiam habet cum Bubone.514.16
Incineraria.796.35
Inconſtantiæ ſymbolum.725.55
Incubus.561.58
Incubum ſpectrum.562.4
Indoles generoſa ab Aquila liberalitate. 69.43
India extra Gangem inſignia.106.6
Indorum diligentia in plumatili opere contexendo.656. 4. ad venandum aues inſtituunt.300.20
Inebra aues quæ.13.47
Infans ab Aquila ſeruatus.49.53
Infera aues.12 51
Iaſeraus vbi ſit.613.39
Iagelsbemij oppidi Germaniæ inſigne. 182.1
Ingenium per analogiam quid.51.6 animalibus alijs magis, alijs minus ineſt.31.5. emblemata.729.17.22. quale homini competat.30. 57. quid. 30. 40.51. vires ab eo Superari.78.30
Ingratus.426.34
Ingratitudo expreſſa.425.14
Inguinalis 515.31
Inguinaria.503.11
Inimici Vulturum æmulatores.257. 36.
Innocentius nonus Pont.Max.678. 56. 862.41
Iaoculatio vnde nata.3.11
Inquieti hieroglyphicum 748.37
Inſignire quid.89.15
Inſignes qui dicantur.89.11
Inſignia antiquorum.90.4. cur arma dicantur 88. 45. dantur nobilibus tantum.90.9. domeſtica vnde orta.85.45 origo 89. 22. militarium ornamenta. 149.46. vnde dicantur.88.43
Inſtrumenta aucupij Noctuæ. 551.
Inſtrumentum exiguum quo vtebantur veneficæ ad conciliandum amorem 864.6
Inſula Chenerag.604.50
Inſybum ſylueſtre 324.27
Ianidi Vulturibus comparati.257. 29
Ioachimus Iuuenius Lypſienſis.804.27
Io: Baptiſta Campegij Epiſcopi Maioricenſis erga me liberalitas.104.14
Io: Baptiſta Corteſius medicus.226.20.
Io: Baptiſta Fulcherus Pharmacopæus. 881.44
Ioannes de Biroa Legatus ad ſummum Pontificem.665.36
Ioãnes Sitterus Sileſius Medicus.642. 46
Ioannes Brancionus patritius Mechlinienſis Belga.189.13
Ioannes Cornelius Vuteruerus Batauus Medicus.399.55.753.53
D. Ioannes cur Aquila dictus. 51. 30. 64.29
Io: Paulus Maginus Cremonenſis. 882. 25
Io: Ant. Petromelarius Bononienſis eques 107.16
Ioannis Rouerella arma.204.6
Ioan: xiij. Pont. Max. inſigne.
Ioan: Vincentius Pinellus 881.10
Ioanna Caſtriotta explicatus.284.57
Ioſephus Gryphonius.607.10
Ionia cohors 151.14
Ionianorum inſigne.86.44.49
Iphicli & Melampodis fabula. 269.27
Irrigetti Martinenghi inſigne 609. 55.
Irenis Caſtriotta inſigne.74.35
Ilchades quid.743.20
Iſidori error.693.30
Iſidi & Iunoni cur ſacer Vultur.236. 3
Iſidis ſtatua coronata pēnis Vulturis 254 33. Accipitri.333.23
Iſinerlus.354.51
Iſter fluuius.22.49
Iudæorum lex contra idololatriam. 56. 53
Iudaicum populum Coruus ſignat. 718 36.50
Iudaica lex per Coruũ deſignata.722.20
Iugere quid.296.23
Iuliani Apoſtatæ geſta.160.33. numiſma 160.18
Iulianus Griffonius. 486. 16. 572. 37. 607.11.656.43
Iulius Cæſar Moderatus.697.15
Iulius Copellinus Bononienſis. 107. 17
Iulij Philippi numiſma.159.48
Iunco paluſtri ſibi Grues medentur. 5.23
Iunonis ales. 661. 42. Dea in Bubonem verſa.502.27. Cornices ei ſacræ. 744. 7. Cuculus ei ſacer.409.19. 425. 26. cur Vultur ei ſacer.236.3. per Pauonem ſignificata. 160.18. Struthiocamelus ei ſacer.594. Tanyſipteros ei dicatus.279.9
Iouis ales.23.49

Iuppiter

Iuppiter Aquilæ auxilio vſus contra gigantes.59.47.in Aquilam verſus.18.53.502.26. per eandem ſignificatus. 160. 18.cur Aquilam auream geſtet.59.49.cur Anxurus dictus.155.29. cognomina ſeu epitheta 154.50. cur olim Cuculus dictus. 422. 18. cur Eleos nuncupatus.128. 20. cur frater & maritus Iunonis dictus.154.33. Picus dictus. 836.27. Victor in calcidonio antiquiſſimo ſculptus.155.17.ſimulacrum eius Aquilæ capiti & alis inſidens.81.58
Iuſtinianorum inſigne 101.50.96.11
Iuſta vltio.729.10
Iuſtitiæ ſignum.726.1
Iuuencorum virtus.39.18
Ixia quid.20.44
Ixon quid.20.46.237.29
Iynx.865.50. Aequinoca.864.1.cithara dicta.864.31 igniuoma 864.29. Kiranidi eſt piſcis marini ſpecies.864.3. maris fallacia.36. Synonima. 864. 40 pedes.415.18. auis Bacchica dicitur. 868.9. aureæ quatuor in templo pendentes quid notarint. 867. 18. digiti pedum.865.30. emblemata.868.27. fabuloſa.867. 34. fœminæ icon. 866. forma.865.11.generatio.865.51.hieroglyphica.867. 15. Locus. 865. 40. mas quomodo diſtinguatur à fœmina. 865. 36. maris icon 866. mores.867 1.medica vis.867. 24.nidus. 865.50 quando capiatur 867.10. rota dicitur metaphoricè.867.46. pro venificio accipitur.867.49.victus.865.40.ei voluptas comparata.868.33. vox. 865. 40.vſus in cibo.867.30
Iyngi congener. 868.50.eius icon. 869.
Iynx filia Echus 867.35

K

Kinadins piſcis.864.3

L

Labarum Conſtantini. 143. 10. eius deſcriptio. 142. 37.53
Lac in mammillis producentia.259 56.583.42
Lacapeni Imperat. & Simeonis. Bulgarorum ducis diſſidij inditium.62.27
Lacerta quomodo exhibenda Accipitri in pennarum caſu.313.42
Lactuca agreſtis.423.20:324. 23. amatur ab Accipitre.296.5
Lactucinorum familia.89.37
Lacus Coruus dictus.691.36. Aquila dictus.23.15
Lacuſtrium auium præſagia.9.26
Lagophonos.198.2
Lagopodis ſapor.770.34
Lamia.539.5.562.20
Lanarij Accipitres. 378. 11. differentiæ 380.42. cur Bateones dicti.380. 47. duplex genus. 488. 22. Gallorum ad venationem aptos eſſe.383.36 in quibus conueniãt cum Italicis.491.3. auceps quomodo ab eis ſeſe liberet. 490 23.inſtitutio & vſus.383. 45.minoris hiſtoria.384.20.modus venãdi cũ eis. 384.7. Niſum occidunt 490.30.optimi in qua regione. 383. 27. quas aues capiant 383. 50. quo purgandi 491. 43.in rete incidunt.490.38. in venatu vſus. 190.43.vnde dicti.380.22.
Lanarius Alberti quis. 488. 45. Gallici deſcriptio 489.5.eius & Italici differentia 488.56
Lanarius rubeus quid 380.17.
Lanarij ſecundi deſcriptio.383.8
Lanfrancus Beccarius.102.30
Lanius.380.18.775.36. cauiendi ratio. 388.49.cur molliceps dictus 380.24. ingenium.388.18.Locus.387.46 modus venandi 388.40. nidus.387. 46 Rapacitas 388.8.ſynonima 384.29.
Lanij tertij generis deſcriptio. 390. 35. Victus.388.1. vox.388.21.
Lanij Albi icon 387.
Lanius cinereus.384.58.cinerei fœminæ icon 386.maris. 385. 40.
Lanij maioris hiſtoria.389.1.
Lanius paruus 389.26. minoris nidus. 882. 28. eius icon. 883.quot pariat. 882.36.
Lanius Ornithologi à noſtro diuerſ⁹ 385 20. minimi caro ad cibum. 391.50
Lapis Aquila dictus.22.23.
Lapidum Falco. 492. 13. eius hiſtoria 491 50
Larix Theoph.incognita
Larus quid.411.58.503.58.504.8.543 51 grano punici mali perit.353.45
Latebicula.584 53.
Latro in vulturem mutatus.251.7
Latus dextrũ Auguribus læuum. 13.17.
Lauium vrbs quomodo deſtructa.59. 21
in Lauinio condendo præſagium.160.53
Laurus in ceraſo nata.3.9. quædam aues vtuntur contra faſtidium annuum 5. 21.immunis eſt à fulmine.131.57
Laureolus in cruce ſuſpenſus.76.35
Laudes in ſcuto pictæ.175.26
Lecti ex plumis auium.3.45
Legatorum & tribunorum locus in acie. 83.55
Legioni cuilibet præerat Aquila. 83.37
Legionum Aquilæ diuerſitas.148.10
Legio perfecta quæ.83.40. quot habuerit M. Antonius triumuir. 144. 6. vna habebat vnam Aquilam & plura ſigna.148.38
Leius auis quæ 387.27. Accipiter 355.2
Leno Accipiter dictus.323.45
L. Lentuli. & C. Marcelli numiſma.128 20.47
Leo & Aquila quid ſignent.73.28. pectus ſibi fodientes apparuerunt in aere.187.31
Leones animi magnitudine ad homines accedũt.639.5. eos in armis gerere eſt nobile 180.32.centum ſacrificati. 55. 46.56. 32. ceruos laniant 3..53. cur cæteris animalibus dominari dicantur 73.36.cur glauci dicti.552. 18. horrent.355.45 generoſi. 40.46. homini quandoque obediunt.32.1.Natura eorum ignita.708.22.oculi cur charopi 552.21. oſſa eorum inter ſe colliſa ignem excitant.608.24. eos pauit Heliogabalus.634 5.7.Phrygum inſignia ſunt.89. 3. quinam dicti apud Aegyptios.53.13 reges ferarum ſunt 67.33 eis & ſerpenti cur comparetur Chriſtus.67.42.vbi culti.55.38.viſio 577 2.ungues 25.12
Leo barbarus.761.22
Leo Baſilij Imp.filius 651. 2. Pſinaci opera à morte liberatus ibidem
Leo herba 818.19
Leopolis Ruſſiæ inſigne.96.49
Leodienſes Epiſcopi propter epiſcopatum decertant.713.55
Leonardus Canſaris Haſſellenſis Tungrus medicus.690.38
Lepidi numiſma.144.26.148.1
ad Lepram 231.24.261.48
Lepus Aquilæ cibus. 38.35.52.cum Aquilis pugnat. 78. 44 cum Aquila in numiſmate locrenſium.161.17. a voce capi quomodo dicatur. 41. 27. cur cum quærat Aquila.34.27.Corui vocem timet.698.14.eo cibantur Aquilæ.32.30. maiorum & minorum venatio.301.33.meticuloſus eſt 41. 12. quomodo eum venetur Aquila ibidem vocem Accipitris horret.295.13.pellis eius recrementa cur in nidum importet Aquila.37.1
Leporarius Vultur.250.32
Leucopygos.205.27
Leucoſia.625.16.626.40
Leuiraia piſcis.377.20
Leuis Accipiter.377.29.
Leges aranearum telis ſimiles.727. 36
Libanus mons myſticè quid.63.36
Libidinis ſedes quæ.268.32
Libidines Venereæ Buboni comparatæ 518.10
Libido Tinnunculi qualis 562.9
Libyca auis.588.34
Licadouria.393.43
Liciniani Licinij numiſma.158.17
Licinij Golieni numiſma.160 7.133.43
Licinij Valeriani numiſma.161.33.158 4
Lictores Tartarorum Vulturibus ſimiles 857.50
ad Lienis dolorem.518.24
Liuia.625.17
Ligniſecus Gazæ.836.47
Ligwitus auis.356.57
Liguſtrum.759.9

Lilibitanorum numiſma.610.10
Lilium.759.9
Lingua d'occa regio Galliæ.94.48
Linguam compoſitam ad loquendum auis habens.838.9
Linguates qui.867.16
Lingulaca auis qua.837.29
Lini radice ſibi medetur Pauo.5.20
Lipire quid.393.45.396.21
Lithofalcus.492.11
Locographi.600.23
Locrenſium numiſmata.128.27.161.17 130.45. victoriæ præſagium. 60.41
Locus aptus ad inſtituendum Accipitrem.304.4
Locuſtarum odium cum Veſpertilionibus 580.46.eas necant Seleucides. 3.14. eis veſcuntur Aquilæ.760.31
Lædus auis.818.17
Lolium paruum.818.17 Syluestre.16.
Lombardorum Venetorũ inſigne. 98. 33
Lonatorum arma.204.25
Longobardorum inſigne.95.1
Longolij error.854.42
Loquela quibus auibus data.648.12
Lorum quo ligantur Accipitres.304.36
Lotharingiæ familiæ inſignia & dignitas.105.53
Lothericus Dacus rex aucupio mire delectatus.300.40
Lotiera familia Neapolitana inſigne 97.46
Loxia confunditur cum Galgulo 855. 16.capiendi modus.879.45.forma & deſcriptio.878.1.icon 877. ingenium 879.35. Locus. 878. 52. mores 879. 35.nidus.879. 30.Synonima 877.14 victus.879.30
Lucanorum populorum inſigne. 104.33
Lucerna perpetuò ardens Patauij inuenta.132.50
Lucernæ fictiles in ſepulchris reperiuntur characteribus varijs inſculptæ. 132.3
Lucerna piſcis.280.13
Lucetius quid ſignificet.154.40
Lucharus.535.2
Lucidia auis apud Albertum.796.28
Lucij genus.775.30
Lucretia Aldrouanda.607 10
Ludouicus Bentiuolus Epiſcopus. 106. 26
Ludouici Galliæ regis Coruus venatilis. 702.37
Ludouicus Magius Senator Mediolanenſis.882.16
Ludouici Viuis error.400.4
in Ludis auium vſus.4.55
Ludus Coturnicum.5.1
Lugdorum oppidũ cur ſic dictũ.712.11.
Lugdunum Anglorum & Batauorum. 712.45
Lugdunus mons.712.8
Lugos non ſignificare Coruum.712.16
Lumbrici terræ quem locum ſibi vendicent.839.36
ad Lumborum dolores.79.38
Lumen perpetuum.132.44
Lunæ ſymbolum ſignificatur per Accipitris faciem.330.45
Lunaria maioris vis admiranda.842.52
Luocalis.534.55
Lupa Marti ſacra.841.30
Lupus.695.58.696.5.748.56.ab Aquilis captus.32.42.amicus Pſittaco.653 48.Circus dictus.351.31.coitus cum Aquila.367.inſidioſi.40.46.prouerbium.42.10.726. 45. quinam Miluus & Circus dictus. 404. 34.ſacellum Iouis intrans quid portenderit. 515. 44
Lupus maior piſcis.280.13
Lupi ſiue Monedulæ hiſtoria.770. 40. ſpecies Graculi.759 30
Luridum quid.761.5
Luridus ales qua.855.39
Luſcinia.734.29.auſpicium eius quando efficax habitum. 840. 43.canoram Accipiter affatur.331.15. cantus excellentia.639.4.5.43.coloris & vocis mutatione ſolſtitium oſtendit.5.36. eſt adon.197.23.inſtitutio.3.27
Luſcitioſus.584.58
Luſitanorum arma.179.8
Lutea auis.854.35
Luteola.854.36
Luteus auis.854.35
Lutra animal.595.1
Lux volucrum.633.40
Lybia auis.853.5
Lychnis coronaria. 324. 43. Syluestris. 324.42
Lycophron explicatus.503.20
Lycrates deceptus.69.58
Lyra ſtella.429.50
Lyſandri interfectoris clypeus. 173. 42.
Lynx Kiranidis.239.1

M

Machina bellica quæ Aquila dicta.23.18
Macriani numiſma.147.10
Macrini numiſma.163.23
Macrobij error.573.10
Magnæ Græciæ numiſmata.163. 42
Magnanimitatis ſymbolum.72.46
Magnus dux auis.506.23
Maga vetula.565.42
Magi homines brutorum nominibus cõpellant.72.34
Maieſtas regia.126.37
Malacia grauidarum quid. 776. 26
Maluctiorum Bononienſium origo.100 20.Senatores qui fuerint 100.25. viri illuſtres 100.30.inſignia: 101. 33. inſignia militaria apud eos ſeruata. 100.54
Malum Armeniacum.423.9.13
Mala Cuculi cur ſic dicta 423.43
Mala Heſperidum quæ.166.8
Malum Punicum Side dicitur.407.47 eius grano pereunt Vultures. 252. 34. Circus & Larus.353.45.Scops.533. 46
Mamertinorum æreum numiſma.30.30
Manaton Aegyptius ab Accipitrum auguriis Capuam vrbem accepit.326 35
Mandricardi clypeus.165.4
T. Manlius cur torquatus dictus. 178. 57
Manucodiata æquiuoca.806.15.emblema.809 3.fila dorſo adhærentia 807 20 forma & deſcriptio 806. 55. generatio & incubatus.808.1.genus & differentia.806.38.hiſtorica.809.20. incubatus qualis.808.5. Locus. 807. 28.de eo multorum error.807.30.non poſſe moueri perpetuò.807.37.non eſſe Phœnicem. 832. 45. pennæ quales. 807.10. quatuor notis mouetur 807. 54.quo cibi vtatur.808.36 ſynonima 806.27.victus.808.20.Vſus.808.47
Manucodiata cyrrhata.icon.814.maxima.806.45.prima deſcriptio.809. 12 icon 810.quarta ſeu cirrhata hiſtoria. 811.50. quinta ſeu vulgaris hiſtoria. 816.5.ſecunda icon. 812. Hiſtoria. 811.5.cur habeat duas pennas longiſſimas.811.25.Tertiæ hiſtoria.811.30 Vulgaris icon 815
Mantua ducum arma 204.10
Manus ferrea à quo inuenta.637.34
C. Marcelli & L. Lentuli numiſmata. 144.47.128.20
Marchionum de Arena inſigne. 95. 50
Marchionum Auſtriacorum inſigne. 95.10.Brandenburgenſium. 96. 47
Marci Antonini Caracallæ numiſma. 157.4
Marci Antonij numiſma.139.23
Marci Antonij triumuiri numiſma.144. 4 156.40
Marcus Antonius Vlmus.527.30.642 48.
Marci Aurelij numiſma.147.56
Marci Aurelij Antonini numiſma. 137 52
Marci philoſophi numiſma.135.7
Maris fallacia lynx dicta.864.36
Mare glaucum cur dictũ.551.40.552.8
Mareſcottorum Bonon.inſignia, nobilitas & origo.94.44
Mariniana numiſma.136.23
Marionum Eugubinorum origo.203.22
Mario Aquila reditum pollicetur.60.1. quid ſeptem eius pulli illi portenderint.57. 48.illius & Domitij pugna cum Germanis memoria 83.20.primò vſus eſt Aquila aurea. 82. 25. mors. 710.14
Marti Aquila mas comparatur.35.52. eius oraculum vbi. 841. 25. quando captus à Vulcano.41.29. per Accipitres denotatus.296. 30. Gryps in eius caſſide.610.23.ei ſacri ſunt. Vultures 254.38.

254.38.eius clypeus.174.10
Marcellorum Florent.inſigne.610.10
Marthes Aegypti rex.744.50
Martiana Auguſta nummus.133.57
Martiano Imp. vmbra ab Aquila facta quid portendat.58.55
Martialis ſe Pſittaco comparat.649.49
Martinengorum Brixienſ.inſigne.98.17
Martiniani numiſma.160.11
Maſculi & feminis typus.72.39
Maſſala Coruus orator.768.58
Maſſaniſſa regis maieſtas. 82.20
Maſſilienſium numiſma.131.10
Matris hieroglyphicum.263.42
Matthias Hungariæ rex Coruinus dictus.709.9
Matidiæ numiſma.134.3
Matrona.535.18
Mathæi ſeu Maphæi Thebaldi filij ex Vicecomitum genere inſigne.98.9
Mauortia Picus.837.6
Maxētius fugatus à Cōſtantino.555.32
Maxillas quaſi habet Pſittacus.642.13
Maximini natura & geſta.159.37.numiſma ibidem & 163.35.165.15
Maximus quo imperium adeptus.57.33
Mechlinienſis dominatus inſigne.96.50
Medicamenta quæ homines didicerint ab auibus.5.9
Medicea familiæ arma.179.52
Medicina quam vtilitatem ab auibus capiat.5.7
mediolanenſis ducatus inſigne.105.48
meginrandus heremita occiſus. 732.13
melampodis ſcientia.269.45
melampygos.205.26.37
ad melancoliam.556.36
melanaetos an clangorem edat. 124. 25. cauda quæ.125.22. magnitudo. 223. 45.mores.203.1.nomenclatura. 197. 41.non clangit. 33. 39. pugna cū ceruis.202.33 cum homine. 881. 1.tertium inter Aquilas locū obtinet. 109. 34.hiſtoria.197.40.Vſus in armis vulgò dictis.203.20
meliorum familia.89.38
meliſſophagus 871.45
melope.625.18
memnonia aues Ouidij 735.48
menalcides nequam.328.42
mendacij ſymbolum Pica.782.18
mentis intentionē denotat Aquila.74.53
menſa coqui ſeu lanij.534. 20
menta & Saluia Accipitri ſalutaris.304 10.296.4
mercurius delectatur Palumbario.279 9 pingitur cum caduceo, galero atque talaribus.128.56.Veneris amore captus.77.14
mercuri° ſcipitatū dicitur Aquila.22.20
meretrices rapaces.618.47
meretricula & pſaltria ſunt Sirenes.627 10.628.26
mergulus.411.53.443.18
mergus quando ventum portendat.11.34 de eo apologus.584. 39.a Vulture ſibi metuit.251.25
Mergus maior.687.5.Niger. 223.58
merillus.354.50.380.45.430.8.492 41 Aeſaloni magnanimitate minimè cedit.356.3.
meroli Alberti quæ auis.848.11
meropa mons.871.27
merope Athlantis filia.871. 25. Pandarei.871.23
merope inſula 871.19
meropis Suida.871.20
meropeis.871.21
merops forte.848. 11. Ariſtotelis. 796 19.797.26.non poſſe eſſe Ampelidē 797. 27. Picus marinus dici poteſt. 845.27.pietas.6.8.æquiuoca. 871.4. capiendi ratio. 875. 17.cur linguam oblongam & gracilem habeat. 874.8 fœminæ icon.873.forma.872. 50.generatio.874.50.ingenium. 875.1.inſidiatur cicadis.874.44.Locus.874.26 maris icon.872.medica auis. 875.34 mores.875.2.moralia.875.24. nidus. 874. 50. Oſſa capitis. 874. 9. pietas. 875.9.ſynonima.871.32.victus.874 40. volatus. 874. 30. Vox. 874. 22. vſus.875.34
meropis alterius deſcriptio.875.47
meropi congeneris icon.876
meropes dicti ſunt populi diuerſarum vocum.871.16.34
merops Cous cur figura Aquilæ inter aſtra relatus.77.8
merops Gigas.871.14
merops Mileſius.871.19
merops Percoſius vates.871.27
merops Theſſalorum rex.871.22
mertis regis Cornix litteras ferēs.739.57
merula vt annuum faſtidium purget.5.21
merula aurea.856 16
merula venatica Aeliani.388.30
merularum ſpecies.760.15
metalla vbi non inueniantur.603.4
metallum fuluum.820 9
metellus ab incendio liberatus.710. 46
mexicanorum inſigne.98.40
microphœnix.796.17
midæ aures.554.21.ei quomodo regnum demonſtratum.59.33
migrator.461.53
migratoria auis.430.49
militum Mediæ mors.709.48
militum iuramentum.138.26
milites Scutarij qui.173.6
militaris artis vtilitas ab auibus.4. 8
militare ſignum Aquila ſignat.430. 1
miliaria auis latinorum.356.35
miliaris herpes.356.29
milio auis quæ.407.27
milloi apud Nilum.687.2
millo auis eſt Miluus aut Buteo.407.27
miluago.687.2
miluus 393. 10.237. 23. in Aegyptum qui migrent. 398. 37. æquiuoca. 392 21.affectus corporis. 403. 19.capiēdi ratio.299.29.amicitiā habet cū Harpe.402.44.an bibat. 400.47.an à voce dictus.396.27.Apologi.408.7.aucupiū.403.27.audacia.401.39.auguria.405.8.bibit.35.22.cauda bifurcata eſt.401.25.405.4.capit aues.404. 20.cauda in alarū vicem ſubrogatur. 397.47. Circus & lupus dictus.404. 34.cognominata.404.36.cum Coruo diſſidet.402.52.713.22.Cuculum ad nos defert.398.53.cui aſſimilat°.405 28.cur ala longa 398.1.cur in cælum relatus.407.55.cur à Sacris abſtineat 401.52.cur à Sacris maximè capiatur.404.5.cur ſic dictus.393.8.cur ſuper nubes ſeſe efferat. 390. 10. denominata ab eo 404.50.deſcriptio et forma.396.4.differentia. 394.1. diſſidet cum Columba.403.8. docuit gubernare puppem nauis 4.37.695.12.emblemata.406.20.fabuloſa.407.45. Falco dictus.429.55.generatio.400.4 genus.469.57.induſtria.399.15. 400. 28.inimicitia cū Coruo.705. 3.cūTriorchi. 402. 45. inſignis timiditas & ignauia.402.10 inter Accipitres relatus.8.5.Loc°.398.24.migratio 398 37.mira velocitas.398.17.moralia. 405.24.mores.402.20.myſtica.406 7.e nido eius ſurculus extra ſus quos medeatur. 407.13.non inſidet Punica malo.403.15.non tenditur ei rete. 727.37.cum occidere vbi veti... 392 16.omniocelus dictus.396.44 præſtigia.405.9. pullis Indi in venatu vtantur.404 26.quibus auibus inſidietur. 401.10.quid ſignet.405.25. quidam caudam latam habent,quidam bifurcatam. 397.48. in eos quinam abire crediti.406 16. quomodo homines amet.401.20.rapacitas 401.1.rhamno ſibi medetur.5.20.rubrū colorē hor ret.407.52.ſymmachia.402.44.ſynonima.392.50.vbi adoretur.399.5.venatio.403. 26. 514. 38. victus. 400. 35.vſus i medicina.407.13.Viſus.396 34.vnde dictus.397.21.volatus.396. 46.vox.396.20 vſus in cibo. 407. 3.
miluinus oculus.396.37
miluina appetentia. 400.50. menſa ibidem & 404.53
miluina pluma.404.53
miluinus pullus pro hoīe rapaci.404.50.
miluina tibia genus.405.5
miluini vngues pro rapacibus. 404. 55.
miluius.393.5.46.661.21
milui æruginoſi deſcriptio.396.4
miluus ætolius.393.2.394.5.quot pariat. 542.27
miluus albus.393.14.394.18
milui alterum genus.363.42
milui nigri cum Sacris pugna.404.12
miluus paluſtris.210.9.363.50.364.20 393.37.394.23.eſt Harpa. 409. 4
milu° regalis 393.38.cur ſic dict° 394.7
Milui parui ſpecies 856.4
Miluus ruber 364.18.392.53.394.13

Miluo ſimilis 393.33
Milui pes 405.1
Milui piſces qui. 280.9.13. 392.36. 687.3
Miluus pons. 404.39. Stella. 392.39. Viri nomen 392.22.30.37
Milui cauda herba 324.28
Mimi cur buffones dicti 506.37
Minerua quæ auis attributa. 230.43. cæſia dicta 552.3. clypeus 173.58. eius pictura 557.32. cur Cornix ei inuiſa 738.13.744.32. Cornix cur non amplius ei ſacra 552.47. Cornix erat in eius tutela 744.33. cur ἀθηνᾶ dicta. 552.38. cur flaua dicta 552.16. feli comparata 552.46. glaucopis cur dicta 552.7. Noctua ei ſacra 552.32. 750.11.673.52.744.36. per Noctuã ſignificatur 160.18. Minerua tribus feris delectata 557.28. per Vulturem ſignificatur 264.30
Minutius Pica dictus 781.28
Mirabilis herba 654.24
Miſeni ſepulchrũ Aeneas ornat 180.50
Miſerationis hieroglyphicum. 247.28. 264.9.10.
mobilitas oculorum in homine quid indicet 285.15
moblius 404.47
molbius 404.48
moles Hadriani ſuperba 136.4
molrius 404.48
molliceps cũ Galbulo cõfunditur. 855.15
moluccarum reguli manucodiatas colunt 808.48
momori peritia 712.36
monachus moribundus à Veſpertilione ſanatus 586.47
monacius Plancus quomodo à ſeditione militum liberatus 82.58
monaldeſcorum origo, & inſigne 102.55
monarchia laudatur ab omnibus 72.6
monedula. 411.51.689.13.23.767.16.27.772.39. apologi 773.4. cum Bubone diſſidet. 760.44. coitus 699.5. diſſidet cum Aquila 760.48. fabulæ 773.5. forma & deſcriptio. 772.12. furacitas 772.37. genus 759.41.708.22.772.3. pro ingluuie gulam patentiorem habet 772.19. hiſtorica 773.31. homines fugiens 773.7. Locus 772.22. moralia 772.52. mores & ingenium 772.33. cum Noctua diſſidet 760.43. proſperitatis nuncia 712.40. quam antipathiam habeat cum Coruo 514.13. ſeminare docuit 772.16. Synonima 770.52. vbi cõdat ſemina 3.10. vnde dicta 688.41
monedula alba 690.42
monedula Gaza 758.6
monedula rubra 769.31
monedula piſcis 758.33
moneta 23.22. aurea Neapolitana 169.48. Florentina 169.41. dicitur numiſma, in qua Philippi effigies erat 168.57. cum Aquila 87.58.23.22. Lucenſis 169.50
Monetaria ars quando erat in pretio. 166.26
monmorantiorũ Gallorũ inſigne. 107.11.
mons Vultur dictus 237.10. aureus 607.18. eius cacumen quid 607.18. quinam perpetuò niue careat 390.27 qui Aquila dictus 23,27. virtutem notans 75.2. Temathia dictus 734.16
montanariorũ Veronenſiũ inſigne 104.41
monſtrum in Gallia natum triceps, capite Aquilæ, rubetæ, & Leonis 187.33
monſtra maris quæ 624.39
morania inſigne 97.8
ad Morbum regium 79.40
morphnos 246.26. cauda 124.32. cur nomen Clangæ conueniat 124.20. dentes ei falsò attributi 24.40. Forma & deſcriptio 210.14. generatio 213.30. quæ loca petat 28.22.213.17. quintum locum obtinet inter Aquilas 209.38. Synonima 209.38. venatus 213.39. victus 213.24. vnde 209.42. vſus in ſacris 214.1. in profanis 214.19
morphnos Bellonii 210.36
morphno congeneris deſcriptio 214.35
morphnos Ornithologi 210.36
mormillorum Neapol. inſignia 106.38
mortis præſaga Noctua 555.15
moſchi vſus in cura Falconis 479.9
motacilla 851.6.864.48
motum non eſſe continuum in Manucodiata 807.35
moyſes hieroglyphicorum peritus 70.55
mugil alatus piſcis 429.52
mulieres morigeræ elogio decoratæ. 296.34
mulieris nomine deſignatur Romana Eccleſia 63.54. pariens quid myſticè ſignet 63.52 volans quid ſignet 63.44
mumia vis in morbis Falconis 458.30
mundi imago 263.54.628.14
municipij Auguſti numiſma. 147.24. 158.42
murena edit Congrum 44.46
mus alatus 571.54.572.26.57. cæcus 572.29. pennatus 572.26. volãs ibid.
mures fugandi modus 747.17
mus glaber 572.30
murem horret elephas 355.43. cum eo inimicitia Circi 353.40
mus ſylueſtris 572.32
murina caro quando danda Accipitri. 312.56
muſa olim decorata pennis auium. 3.53.
muſicus auium concentus 5.50
muſicum inſtrumentum dicitur Phœnix 818.57
muſcetus vnde 395.35
muſchettus 281.32. eſt Perenus mas. 377.4
muſica quam vtilitatem ab auibus hauriat 5.41
cum Muſtella inimicitiam habet Cornix 739.21
muſtela ſylueſtris 393.21
muſteli piſces cur ſtellares dicti. 336.50. cur leues dicti 377.18
mutatoriis Accipitrum locus eſt. 327.30
mutius Scæuola Augur 14.55
mutilum quid Latini vocent. 688.3
myniades 543.4
myops 584.57
ad Myrmecias remedium 80.19
myrrha 823.8. ex ea nidum facit Phœnix 822.50
myrto ſibi Turdus medetur 5.20

N

Nabuchodonoſor cur Aquila cognominatus 52.18. per eam ſignificatur 63.29
Naeuia 209.41
Napan Syrorum auis 180.22
Narciſſus 762.26
Nardi ariſta 823.7
Narſinga regis ſuperſtitio in conſulendis auguriis 745.32
Naſones qui dicantur 600.9
Naſo adunco ſuſpendere qui dicantur. 600.8
Naſus Aquilinus 24.30. eius nobilitas. 55.14
Naſuti cur dicti 600.6
Natare Coruos dixit Mantuan. 695.10
Natantes etiamſi nihil moueantur, ab aquis brachiis ſuſtinentur 397.46
Natator Lanarius 384.14
Natura non procedit ſine medio. 522.5. eius ſagacitas 580.4
Nauigatio verna cur prohibita ab Heſiodo 743.21
Nauis genus Noctua 543.36
Nauem gubernare docuit Miluus. 397.52.695.12
Nauium inſignia. 179.36. pars γρύπις dicta 600.15
Nauigatoria ars quam vtilitatem ab auibus percipiat 4.36
Nautarum arma 179.33
Neapolitanorum antiquorum moneta cum Sirene & Aquila 88.5
Nemeſis Dea depicta 728.49. cur ei Gryphes ſacri 608.24
Neocora quid 133.27
Nephron in Vulturem 269.16
Neptunus Accipitri aſſimilatus 293.44 à Minerua victus Athenienſibus ſtulta conſilia immittit. 555.54. cum tridente exculpitur in numiſmatibus. 128.55
Nerij Pupinij nummus 143.55
Neroni Aquila obedit. 33.3. numiſma. 129.47.135.6.139.22.147.28.558.37.151.37
Nerua numiſma 129.5.134.45.356.58
ad Neruorum dolores 260.1
Neſtotrophium quid 293.10
Nicendula 760.45
Nicolaus Eſpiletus Inſulanus 801.46

INDEX.

*Nicothoe.*612.10
Nidaſii Falcones. 431.26
Nidos quando aues faciant. 349.50
Nidum ſignificat Gniſdo vrbi. 97.14
Nidarij Accipitres. 302.9
Nidularij Accipitres. 302.8
Niger color pro malo augurio. 745.10
Niger cur contra Seuerum expeditionem omiſit. 62.40
Nigrita cur Pſittacos oderint. 651.54
Nilus quando inundet. 829.20. *cur Accipiter dictus.* 53.28
Niphi error. 345.8.763.36.413.50.8166.837.29. *eius ſententia pbata.* 376.50
Niſus 344.11. *Accipiter minor.* 281.32 *veterum qui.* 395.24. *etymon.* 395.27 *vnde dictus.* 280.34.350.46
Niſus Alberti. 395.19
Niſus fœmina eſt Fringillarius. 377.4
Niſus in Haliæetum. 196.18
Niſus Naſonis. 187.49. *Recentiorum.* 187.52
Nix. 759.9. *calcata pedibus latis quem ſtrepitum edit.* 577.32
Noctua. 501.2.7.503.51.55.504.9.512.50.521.26.539.5.572.15.77534. *eam admiratur Cornix.* 739.18. *æquiuoca.* 543.24. *in aere ſe reſupinat* 288.22. *eius & aliarum auium fabula.* 559.12. *apologi.* 559.12. *ei auxiliatur Accipiter.* 295.58.550.1. *antipathia & ſympathia.* 549.12. *amor in pullos.* 549.2. *auſpicia.* 555.6. *auris.* 554.17. *cantus.* 548.8. *capiendi ratio.* 550.25. *cibus & venatus.* 548.27. *cognominata.* 551.25. *ei comparantur cæci & indocti.* 26.44. *cum Cornice inimicitia.* 549.40.760.42. *cur eam aues inuolent.* 408. *cur conſilium auibus dederit, ne quercus creſcat* 560.36. *cur ei Cornix infeſta.* 554.26. *cur interdiu non cernat.* 546.32. *damnata à Moſaica lege.* 553.44. *denominata.* 551.38. *depicta ſemper cum Minerua.* 557.26. *differentia* 544.27. *dignitas & honos.* 543.14. *duplex apud Bellonium.* 546.16. *emblemata.* 559.48. *eſt ſaltatrix & geſticulatrix.* 548.16. *fabula.* 560.43. *forma & deſcriptio.* 544.35. *generatio.* 548.37. *genus.* 504.7. *genus minimum auritum.* 522.33. *hieroglyphica.* 553.48. *icones apud antiquos.* 557.22. *infeſtatam iuuat Accipiter.* 279.47. *pro infortunio.* 554.25. *inter oſcines aues numeratur.* 555.7. *Locus.* 547.16. *Mineruam denotat in numiſmatibus.* 128.52. *cum Monedula diſſidet.* 760.43. *moralia.* 553.2. *mores.* 548.16. *pro morte picta apud Aegyptios.* 554.24. *multa cur Athenis.* 547.31. *in eam mutata Nyctymene.* 729.42. *myſtica.* 552.32. *nocumenta quænam.* 556.49. *ex earum oſtento Græcorum contra Barbaros victoria* 555.46. *oua vini odium inducũt.* 552.56.557.5. *eorum virtus contra ebrietatem.* 554.49. *de partu eius Euſtathius & Varinus reprehenſi.* 548.46 *eius cum Paſſere amicitia.* 550.13. *perperam à Plinio Aſioni ſimilis dicta.* 520.7. *præſagia.* 556.9. *prouerbia.* 559.22. *prudentia.* 560.27. *quando pluuiam præſagiat.* 9.57. *in eam quæ mulier verſa.* 586.15. *quid commune cum Minerua.* 559.44. *quot in locis eã depingerent Athenienſes.* 56. *ſanguis ad Orthopnœam valet.* 556.27. *ſerò canit.* 541.49. *eius ſigno Samij abuti videntur in Athenienſium opprobrium.* 559.3. *ſynonima.* 543.40 *tanquam ad ſepulchrum ſedens.* 547.40. *temperies quæ.* 556.50. *Viſus.* 546.30. *vnde dicta.* 544.12. *vox & præſagia.* 547.47. *voces octo.* 548.8.505.10. *Vſus ad capiendas aues.* 550.30.861.50. *in cibis* 557.14. *in medicina.* 556.25
Noctua aurita. 531.27. *fera.* 555.20. *parua Italica.* 531.8.546.8. *maior & minor.* 544.17. *minor.* 531.46. *noſtra forma.* 544.43. *parua.* 505.14.531.36. *pumila.* 546.16. *Saxatilis.* 531.37.544.31.545.53
Noctua genus nauis. 543.36
Noctua laureotica. 557.44.559.38
Noctua piſcis. 543.54
Noctuinum ouum. 559.41
Nocticana Bubo dicitur. 512.26
Noctiuidæ aues. 547.7
Nocturnarum auium forma. 501.13. *color.* 501.22. *quinque genera nota.* 500.45
ad Nodos. 260.1
Noe cur Coruum emiſit. 717.56
Nor quid. 626.46
Noua auis ſeu externa quæ. 797.24
Nouenarius numerus. 748.20
Nouiodunum apud Gallos. 712.49
Nox pro morte. 554.30
Numantij ducis prudentia. 201.25
Numenius ruber quid. 409.52
Nummi Athenienſium habebant imaginem. Noctua. 551.30. *aurei occhi di Ciuetta dicti.* 551.28. *qui Aquilam & Iouem cum fulmine inſculptum habent.* 156.39. *Ptolomaicus quis.* 169.25. *Tarraconenſis.* 167.45. *Victoriati.* 330.14
Numiſmata antiqua an eſſent moneta. 169.3. *Athenienſium cũ Noctua.* 557.35. *vſque* 59. *eorũ cognitio in ſupremo honore apud nobiliores.* 127.35. *cũ diuerſis characteribus.* 165.35. *à lege dicta* 169.9. *materia eorũ qualis.* 168.1116. *partes eorũ quomodo vocatæ* 167.32. *quædã cũ inſcriptione* CONSECRATIO 137.18. *in quibus Chryſantos depicta eſt* 127.41. *qui de eis ſcripſerũt.* 127.39. *ſine capite quæ.* 167.47. *varia cum vulturis effigie.* 262.40 *cum varijs animalibus.* 165.45
Nuptiarum hieroglyphicum. 747.43
Nutrix. 562.19. *typus.* 584.25
Nuces recondita à Cornis, à ruſticis inuenta. 699.43
Nucum myriſticarum matureſcentium diuerſitas. 652.13
Nux vomica Corui oculus dicta. 708.10 *ea capiuntur Corui* 707.12
Nucipeta etymon. 853.9
Nucifraga quæ auis. 760.14
Nycteris. 544.15. *dictus ita Chærephon philoſophus.* 581.4
Nycticorax. 411.53.501.1.5.503.37.49.52.504.27.505.15.520.50.52114.24.539.10.708.20. *quibuſdã eſt* C *cuma.* 544.3. *Noctua.* 544.4
Nyctimene. 544.11. *fabula.* 560.45. *in Noctuam mutata.* 729.42
Nyctiporus fluuius. 581.22
Nymphæ inſectum. 624.10

O

OCnos. 205.16
Ocypete. 611.45.47. *etymon.* 619.31
Ocypode. 612.11
Ocypteros. 279.8.345.6
Ocythoe. 612.11
Octauij numiſma. 144.26.128.57
ad Oculorum albuginem. 222.12. *claritatem.* 518.28. *ſuffuſiones.* 805.195.50 332.34. *vitia.* 260.14.18.29.30.407 22.595.35
Oculi Noctuini qui. 547.6
Odontides flos. 423.23
Odor debilior viſu. 241.6
Odryſia. 613.26
Oeconomiam Cornices inſtituunt. 740.4. *quã vtilitatẽ ab auibus percipiat.* 2.34
Oenuta herba inebriantur Corui. 707.13 *ea vtitur Coruus.* 704.14
Offa Columella quid. 315.10
Offula ex cerebro oſſiumq́; medullis propinanda Falconi 447.45
Olearum vaſtatrices Cornices. 738.13
Ololigus. 534.34. *varia ſonat.* 534.35
Oloris & Aquilæ pugna. 18.8.44.10.45 47. *candidũ colorẽ ei donauit Apollo.* 690.11. *cãtus.* 826.36. *innocuus.* 661 39. *pennarum vtilitas.* 3.38. *prouerbium.* 765.3. *vox præſtans.* 5.48
Olera vilia Striges dicuntur. 561.33
Olympiæ Alexandri matris ſomnium, & eius explicatio. 129.35
Onager. 765.34. *pro inſignibus.* 594.35
Onocentauri. 623.56.504.11.539.4
Onocrotalus. 734.38. *plumarum vſus.* 3.45. *quid ſit.* 411.51
Onxelos quid. 21.19
Operis vtilitas. 1.30
Ophiogloſſus lapis. 156.28
Opontius Corax dictus. 700.48
Oppiani error. 520.30

Orbis moles ſignificata per effigiem ſerpentis cum capite Accipitris. 330.44.
Oppidorum Imperialium inſigne. 97.19.
Orchili inimicitia cum Noctua. 549.46.
Orci qui.254.18
Ordo quis ſeruandus.108.48
Origani imago quid notet.425.18. eo ſibi medetur Ciconia.5.19
Origenes reprehenſus.603.26
Oriolus auis.839.1.855.20.à Galgulo diuerſus creditus.855.12. ad Germanos accedens quid portendat. 861. 23. nidus. 652. 54. quando conſtruat. 839. 58. vnde dictus.855.27.858.51
Oripelargus Ariſtotelis. 216 31.352.15
Ornithologi error.855.18. 205.53. 210. 13.345.39.542.24.754.51. 796.11. 56.797.46.875. 50. in eum obſeruatio.537.45.
Ornithoteum Card. Eſtenſis.512.16
Oſcines aues.12.52.57.7.688.26
Oſcen Phœbœius.684.46
Oſci inſigne.326.36
Oſiris Aegyptijs eſt ſol. 278. 36. victoria de gigantibus.330.20. eius ſymbolum 278.36
Oſmen pro Omen.12.52
Oſſifraga.187.44.216.37.223.15.406. 26.776 54 aqui roca 223.12. anguillis victitat.230.25. aſtutia contra rupicapras.229.6. color.124.30. cur non ſit ex genere Aquilarum. 108.41. deſcriptio & forma.224.10.227.42. deſcriptio partium internarum. 226. 26. vſque 227.28. fellis vſus 231.23. generatio 229 40 genus 189. 12. genus cognatum Aquilis 109.43. Ingenium 229.46 inteſtini natura.231.14. eiuſdem vſus 231.20. magnitudo.123.48 ex eis Milui geniti.400.8. occidentibus præmium propoſitum 229.14. oſſium crany vſus.79.36. oſſis vſus 231 23. pietas in pullos Aquilæ. 6. 11.38. 20.71. 38. pellis vſus 229. 28. ex ijs præter Vultures etiam Pernos, ſeu Anatarias Aquilas gigni tradunt. 246.28 quem locum obtinet inter Aquilas 109. 21. Solertia 230. 30. venandi tempus 229.9. venatus 230.21 ventriculi vſus 79. 57. Vſus in hieroglyphicis 231.1. in medicina.231.10. in ſacris 230.40
Oſſifraga parua 388.8
Oſtia Romanorum clypeis ornata. 178. 50.
Otis 505.14. differt ab Oto 520.32. an ſit auis Scythica 233.16
Otonis nummus 164.8
Otus 521.33 actio & ingenium 528.26. aurium eius anatome. 525.46. cranij conſtructio 527.19. differt ab Otide 520.32. denominata 529.20. emblema 529.58. eius genus 521.50. 531. 25. hieroglyphica 529. 34. imitatrix eſt 528.56. Latinè Aſio eſt. 520.24. ab eo medicamenta ſumpta. 529.30. cum Otide ſæpè confunditur 528.53. pugna 528.20. qui Oti dicti 422.25. 529.23. volatus 528.18. vox 528.6
Otus minimus 535.10
Oues centum ſacrificatæ. 55. 46. Iuuenes capiunt Aquilæ 46. 57. inimicitiam gerunt cum Noctua 549.47. eis gaudet Aquila 34.40
Oua magnitudine capitis infantis edit Struthio 593. 19. Subuentanea quæ. 245.47
Ouipara vnam habent palpebram. 115. 58
Oxiacantha bacca Accipitri artritide laboranti propinanda 319.26
Oxys Plinij 410.12.423.17

P

PAgana auis 363.19
Pagus quidam Aquila dictus 23.10
Palamedis clypeus 173.45 Ex Gruum volatu litteras ſibi finxit. 2. 1
Palatinæ aues quæ.238 47
Palatini Comites inſignia poſſunt concedere 177.33
Pandicinorum arma. 181.45. Venetorum inſigne 102.53
Palinuri vi ſiditas 421.57
Pallantis exequiæ 175.54
Palladius correctus 686.48
Pallas à bubone dicta.557.32. ænea ſimulacrum 734. 18. cum eius capite, & Noctua numiſma 557. 56. cur glaucopis dicta 501.17. cur ei ſacer ſit Vultur 263.45
Palma arbor 831.13. eius aureos fructus Coruus deuorat.710.6. dicitur Phœnix 818. 22. item fructus 27. ex ea multa fiunt 171.30
Palmularij qui 171.30
Palpitationi cordis medetur Pica 5.11
Palumbes vt annuum faſtidium purgent. 5.21
Palumbarius Accipiter 281. 36.282.9. 283.22.430.9. eius hiſtoria 342.34. maior dictus 337.15
Palumbaria Aquila 198.2
Pamphilus in Bubonē mutatus. 519.37
Pandarei fabula 196. 50. in Haliætum abit 197.18
Pandiri filia ab Harpyis rapta.62043
Pandum ſeu Pandoferum vexillum. 152.26
Panis Cuculi 410.12.423.16
Panis necat Accipitrē 290. 15.295.38
Panope ciuitas 231.36
Pantheras pauit Heliogabalus 634.58
Pantera genus aucupij 298.33
Panthera antipathia cum hyæna. 72.20.
Papa cur dicatur ſummus Chriſtianorum antiſtes.635.38
Papauer agreſte.820.5
Paphi qui 567.40
Papiæ gentis origo.160. 49. nummi ſmatæ 160.41.
Papiliones quidā lucernā petunt 704.41
Papyrius.710.52. auſpicia ſpernit. 711 11 Coruus ei occinit.711.17
Paradiſi quatuor flumina quæ. 329 26
Paradiſeam auem Bellonius putat eſſe Phœnicem.821.11
Paraliſi medetur Ciconia. 5. 10. ad eandem aliud remedium 556.35
Paraſiti Coruis comparati.695.25. de eis dictum Diogenis. 696. 27. eorum typus.529.34. Veſpertilionib⁹ comparati.577.51
Parentes ſenes à filijs occiſi & comeſi 262.30
Parentalia quæ.516.46
Parſiſta quid apud Presbyterum Ianum 638 7
Pariſatis quo Statyram occiderit 816.37
Parius lapis in quo Gryphes ſculpti. 609. 37
Parma quid.86.7. deſcriptio 171.56. eius vſum quis primò inſtituerit. 172. 15
ad Paronychias.259.14
Parra auis.745.24.765.25.871.51 augurijs 13.23.840.53. inauſpicata eſt 13.53
Parthenope 625.16
ad Partum accelerandum.36.50. ad eius electionem 260.41
Parus. 567. 17. ſpecies. 534. 25. maior 871 6
Paſſarottus Pictor 804.26
Paſſer.588.28.738.27.776.58. eum rapit Aeſalo. 155. 37. captus à Coruo 698.5. imperfectos & cæcos parit pullos. 738. 44. cum Noctua amicitiam habet.550.13. à Pica deuoratus 780. 20. præſagiens tempeſtatem. 10.52. Salaciſſimus eſt.35.54
Paſſer Indicus.636 38
Paſſer marinus. 588. 25. cur ſic dictus. 588.28
Paſſer ſpermologus.854.43.48
Paſſer ſtultus quid.550.18
Paſſer Troglodites medetur calculo.5.12
Paſſer dictus M. Petronius 781.33
paſtinaca marina.187.56
patris in filios impij typus.71. 45. moroſi hieroglyphicum.207.43. qui Accipiter dictus apud Aegyptios.323.50
ex patria illaudata vir illaudatus.826.18
patritii maiorū gentiū.164 34 minorū.35
patroclus Accipitri comparatus.293.36
pauli augurium 15.49
D. paulus qua naue vectus.179.36
pauli Aemylij Gonzagæ inſignia.103.12
S. Paulus Anacoreta à Coruis paſcitur. 731.48
F. paulus Caſtrutius.594.45
paulus Louatus.204.46
pauo 587.49 in funeralibus Sabinæ Auguſtæ 56.43. Iunonis auis eſt 18. 46. eam denotat in numiſmatibus.128.52 ei⁹ figura.820.20. nobilitas.17.26.30

ornatus & politura ſtudioſus.40. 48. quando portendat pluuiam.10.50. vt ſibi medetur.5.20.turgidus.766.27
pauperes Perdicibus comparati.459.37
pacis & premij ſignum.75.17
pecera regio Falconibus mirificè abundat.469.19
pectus rapacium.285.40
pecora centum ſacrificata.55.42
pecus ferum.761.20
pecunia quænam apud ſigna deponeretur 150.33.in vndecimo ſacco ſeruatur ſepulturæ cauſa morientium in bello. 150.40
pedicularis morbus Aquilæ 47.54
peregrini qui dici poſſint. 462.2
pegaſus.613.4
pelargos.534.33
pelecanus.734.38.801.30.pietas.26.8. quid ſit.411.51
pelecanes.836.5
pelin quid apud Nilum.687.1
pelorus promontorium. 625.37
peltæ figura.171.44.36.& inde Græcorum qualis.171.20 quid ſit.36.8.rotunda vel quadrangula.171.21
peltati & peltaſtæ qui dicebantur. 171. 28
penelopis procis mortem prædicit Halitheres.61.53.eius ſomnium de Aquila & Anſeribus.58.25
pennæ miſſiles quæ.622.13
penula Gallica.411.2
pepanus herba.405.1.Plinij.405.3
peplum.535.14
pentorobon quid.843.12
perca piſcis.377.1.283.23
percnon quid.209.51.246.26.eſt eiuſdē cum Fringillario ſpeciei.376.54.377 2.Homeri quid.187.44.mas eſt Muſchettus.377.4.nigrum interpretantur 210.24.quid ſignificet.376.57.vnde dictus.376.55
percnopteros.352.15.363.44.377.1. cadauera tangit.35.8.etymum.216. 23.hiſtoria.216.1.generatio.221.38. locus.221.31.magnitudo.123.46. quem locum inter Aquilas obtineat. 109.41.ſynonima.216.12. vſus in medicina.222.1.ingenium.221.45
perci ſeu Fringillarij hiſtoria.376.30
perdix.662.16.737.33.Accipiter cum vnguibus valde tenet.309.18.annuū faſtidium vt purgent.5.21 in capiendis qua voce vtendum.308.33.capiēdi modus.308.34.venatio.301.25. garrula ſeu canora.757.34.gregem à cane excitatum Lanarius capit.490. 27.eius partes quo propinanda Accipitri.309.15.puluerat rix eſt.47.56
perdix minor quid.797.25
perdicarius & Ocypteros Apollinis miniſter.279.8
perdicotheron auis.351.51
peregrinus Zāboccarus Bonon. 675.28
perfectionis typus.264.25
perforator arborum auis.836.13
Perillus propria necis artifex 619.28
perinthij Thraciæ populi.133.27
pernis quid.395.10
pernix Gazæ.377.49
perſarum regis veſtis Accipitribus pictis diſtincta.335.26
perſici ſpecies.422.15
perſina hecatombe.604.40
perſius reprehenſus.649.30
perſica Falconis qualis.449.26. Accipitris.304.15
pertinacis numiſma.134.6.157.37
per Cornicis quid.742.57.Corninus.707 58.743.3.13.Miluinus.404.56
peſtis præſagia 405.20.696.32.quæ animalia maximè inuadat 801.16
petiliæ gentis numiſmata.130.9
petra Sirenum.625.46
petrus Antonius Lonatus.204.52
R. pet. Antonius Tolentinus Cremonenſis.882.22
phalacrocorax.708.20.diuerſus à Coruo marino.687.4
pharao Aegypti tyrannus per Aquilam ſignificatur
pharcclos regio apud Indos.709.30
phari antiquorum quales & cuius vſus 137.24 etymum.137.32
pharos inſula.137.27
phaſiani puluerat rices.47.56.capiendi ratio.310.1
phaſſophonos.198.1.6
phene auis.230.45
phenaus rex cur ab Harpyis infeſtatus. 613.46
philippus Fucher' Comes & baro.133.5
philippus Hiſpanorum rex.656.23
philippi numiſma.145.16
philoſophia contemplatiuę typus.626.52
philomela 782.34.apologus.531.40
phineus rex ubi regnarit.613.24
phiromacus Cornici comparatus.738.6
phiſica quā vtilitatē ſumat ab auibus.5.3
phiſon fluuius.806.22
phlegia auis.110.19
phleos plantæ vſus.623.18
phloina veſtes quæ.623.16
phlus phlanta.623.18
phocarum inſula.323.57
phœbeius ales 662.13.688.26.704.4. quis apud Silium Italicum.723.52. oſcen.688.26.quid apud Auſonium. 723.52
phœnix.7.30.662.33.æquiuoca.818.3. ætas.706.12.826.50.831.35.ænigma.828.11.amor in parentes 827.22 an vnquam uiſus.828.40.an vnicus ſit.817.8.aſſimilat ei Lauram ſuam petrarcha.820.25.Chriſti typum pręſe.fert.830.40.corporis affectus.826. 19.deſcriptio 834.30.dicitur ſolis ales 829.22.cerebrum quale.831.48.emblemata.832.9.etymon.819.17.fabuloſam aut̄ eſſe.817.53.forma.819.35 834.30.funus.830.21.hieroglyphica 829.36.835.40.hiſtoria ex Tacito 817.25.Locus.820.52.834.49 medicanis 831.45.mors voluntaria 824. 12.moralia.830.15.myſtica.829.14. nidus.817.34.822.38.835.9.ignis uocatur a Statio. 823.26. quomodo & vbi incendatur.823.33.nonnulli ſemendam eſſe credunt.833.7.prodigia 828.33.prouerbia.831.30.qui ita dicti.829.41.quomodo præparet ſe ad mortem.830.20.quandoque in Aegypto apparuit.817.36.ſepulcrū.823.30 Sexu carere.creditur 828.9.ſymbola. 832.9.ſynonima 819.17.834.12.Veneri ſacrū quidam faciunt.829.28. vbi naſcitur.821.4.ex verme 824.17 830.41.vbi nidulari credatur.823. 13.Victus 821.16.viuax eſt.661.40. volatus 821.57.vox et cātus.826.30
phœnix aſtrū 818.3.elixir.819.3.filius Agenoris.818.53.Amyntoris.618. 48.fluuius 818.10.11 herba 818.15 20.22 cinctura genus.818.57.collyrium Apolonij.819.6.emplaſtrum. 819.9.equus.818.40.populus 818. 54 hyeroglyphicorum inuentor.70. 44.mons.818.13.muſicū inſtrumentum 818.57.inter inſignia Romanī imperij 594.30.pedagogus Achillis. 818.44.poetæ nomen 818.51
Phœnicea Plinij.818.17.Syriæ regio.818 53
Phœniceus color.819.17
Phœnicopteros 205.12.cū apparari iuſſit Heliogabal'.655.1.p inſigni.594.35
phrigum inſignia.83.3
phrynolochus auis.377.30
phtirophoron quid.130.58
phylli fabula.269.18
pica.384.35.662.15.705.18.766.42. 775.35.776.50.57.hiſtoria generalis 775.13.aditus cur dicta.778.12.aliæ ſylueſtres,aliæ vrbanæ.777.40.ab Aluco ne & Vlula infeſtatur.781.2.an calceſcat bis in anno.781.12. Atticis quid.777.3.augurium eius deridetur. 15.45.auguria alia.781.40.auis eſt omniuora 776.11.buccinatorū cantus exprimit.779.22.capiendi ratio 781. 18. à cancro occiſa.780.25. carnis vſus.783.9. cordis facultas.783. 31.corporis affectus.781.6.cur ita dicta Argo nauis.776.34.denominata.781.24.diſſidet cum Aquila.760 48.æquiuoca.775.25 fabula.783.44 fellis vſus.783.25.forma et deſcriptio 784.37.genus & differentia.784.30. 777.28.hieroglyphica.781.50.humanum ſermonem diſcit.778.20.ignaua.695.48.imperfectos & cæcos parit pullos.738.44.ingenium.778. 16.779.13.Linguā idoneam habet ad formandū ſermonē.797.1.Locus.779 55.Loquacitas.650.18.ab ea medicamenta ſumpta.783.8.morbum quem ſæpe patitur.776.9.Motus.780.3

ab eo prouerbium.780.4.nidus.780.18.oculis proſunt quocunque modo ſumpta 783.20.Oeconomiæ magiſtra 2.34.eius oua picta ſunt.738.26.eorum vſus.783.26. palpitationi cordis medetur.5.12.perperam Picumnus dicta.775.32.poetria.649.39.præſagia.781.47.prouerbia.782.26.pugnat cum Aquila.781.1.in pullos benigna 323.47.quæ edat.880.14.quomodo capiatur 762.10.ſunt è Coruino genere.775.19 ſympathia & antipathia.780.55.ſynonima 776.43.temperies.782.9 in myſterijs Bacchi eius vſus.782.20.varia animalia imitatur 779.4.victus 780.10.vnde dicta.775.6.volatus 779.55.vox 778.16.vſus in cibis 783.36
Pica Breſſilica.803.6.57.27 forma & deſcriptio 801.42.genus & differentia.801.38.icon 802.803.roſtrum mirabile.801.49 ſynonima 801.26.victus 803.52
Pica cana.784.56
Pica caudata.777.35.781.26.Locus.778.9.pullorum cibus.880.18.nidus admirandus.879.50
pica cineres 775.41
pica clamoſa.788.28
Pica glandaria.758.54.638.17.800.deſcriptio ſeu forma.799.3.digiti 638.18.inimicitia cum noctua.549.47
Pica Græca.384.54.775.39
Pica Griſea 385.15.775.40
Pica Indica icon 786.787
pica marina 775.36.41.44.eius deſcriptio 793.16.figura.794
pica perſica deſcriptio.793.36.icon.795
pica ſylueſtris.756.54.eam interdum ingalli Lanius 388.5.cur varia nuncupata.777.43
pica trucidans quæ.384.54
pica varia.784.24.801.39.eius hiſtoria.784.20 icon.785.cur Plinio ita dicta.777.46.ſynonima.784.22
pica urbana quæ.
pica haſta dicitur Belgis & Italis 776.30.morbum ſignificat.775.39.virum 781.26
picare dicuntur mulieres grauidæ.775.48
picarius.845.37.pici genus.775.45
picatio morbus 776.4.26
picati qui 775.47
piciſer.782.26
picea arbor quæ.130.55.falsò laricem dici.131.2
picenſes vnde dicti.840.44.eorum regio.840.45
picris herba.324.38
picrochola auis quando aquam portendat.11.23
picumnus.775.22.836.30
picus auis.745.21.845.37.admiranda eius 842.40.æquiuoca.835.50.antipathia.842.40.auguria.840.30.cauda cur rigida & duriuſcula.839.7.differentia.837.19.digiti pedum.838.57.839.4 duo genera præter Ariſtoteli.a.837.17 fabuloſa.842.20.facultas.841.4.Feſtus inter præpetes & quandoque inter oſcines reponit.840.32.forma & deſcriptio.837.54.genus & differentia.837.15.greſſus & inceſſus.840.3.ingenium 840.22.à latinis cultus.841.28 lingua.838.1 anatome lingua & figura 838.30.Locus.839.11.cur Marti ſacer.841.21.Mauortius dictus.837.4.mirabiliter tertio ictu nucleū rumpit.839.25 moralia.841.41.myſtica 841.20.negatur in agro Tridentino 839.16.nidi artificium 839.48.cum in oleis conſtruit.839.44.Oculi vis in medicina.842.10.præſagia.841.17.pluuiæ auis dictus.40.30.principalis in augurijs erat.840.38.qui Græcè dicti.601.33.quomodo arbores ſcādant.840.13.Romulum & Remum nutriuit.6.27 roſtri facultas.842.12.an à roſtro dictus 836.57 ſynonima 836.36.tria genera ſunt ſecundum Ariſtotelem 837.25.victus.839 20.vlmū tundit 840.56.vnde dictus.836.50.vſus in cibis.842.vermem amat.45.38 cum Pſittacis confundit Plinius.638.20
picus arbores cauans.836.56
picus arborarius Plinij 836.56
picus Aueruienſis.851.53
picus cinereus.839.1.853.7.eius icon 853.26
picis congener.863.33.icon.863
picus ferronius.540.34.furuonius.35
picus lignoſus.837.26
picus luteus cyanopos Perſicus.850.30 icon.851
picus Maij.853.8
Picus marinus.845.22.26.837.20
picus maximus totus niger.840.35.843.33.confunditur cum Pyrrhocorace.769.7.forma.845.3.genus & differentia.843.38.non degit in Italia.839.14.icon 844 ſynonima 843.26
pici maximi Bellonij hiſtoria.850.45
picus muralis.839.2.856.29.hiſtoria.851.47.forma & deſcriptio.852.43.icon.852.ſynonima.851.48.Volatus, vox, nidus.852.47
picus nidum ſuſpendens.839.2.eius hiſtoria.854.25.de eo propria opinio.855.22.antipathia.859.10.auguria.861.13.capiendi ratio.861.45.caro delicata.861.34.denominata 860.50 fabuloſa.861.39.forma & deſcriptio.856.32.genus & differentia.856.22.ingenium 860.44.icon.857.858.inter oſcines & præpetes aues numeratur.861.14.Locus.858.43.medica facultas 861.29.mores.859.39.nidus 859.17.præſagia 861.23.ſynonima.854.30 victus 859.3.vox.858.50.vſus 861.31
Picus niger.838.13
picus paruus cæruleus.851.12
Picus ſylueſtris.837.20
picus tocciolus.837.29
Picus varius maior.758.31.845.24.854.58.40.æquiuoca.845.28.forma & deſcriptio 846.3.genus & differentia.845.44.icon.846.Synonima.845.33
picus varius minor.845.40.hiſtoria 845.18.dorſum.847.23.per omnia ſimillimus maiori.847.20.icon.847.27.855.6.856.28
Picus viridis.845.48.848.11.noſtratis hiſtoria.848.2.æquiuoca.848.8.genus & differen.848.40.icon 849.medica facultas.850.23.oſſiū uſus 850.23 præſagis.850.15.cum Merope confunditur.848.9.forma & deſcriptio 850.3.ſynonima.848.31.volatus 850.35
Pici viridis maioris hiſtoria.850.45
picus Iupiter dictus.836.27
Picus Rex latinorum.836.17.equorum domitor.836.23.cur in auem mutatus 836.19.840.29
Picoſum non piſcoſum legendum apud Cardanum.837.40
ientus auis quæ.837 42
Pierides in Picas mutatæ.783.44
Pietas quarundam auium erga ſuum genus.6.9
Pigolare quid Petrarchæ.778.17
Pileus interſutus 41.25
ad Pilos euellendos.556.24.557.9
Pindarus Aquila dici voluit.53.10.763.54
Pingalion.561.58
Pinguedines auium multos morbos ſanant 5.13
Pipiare eſt vox Accipitris.288.37
Piperis maximus vſus apud Breſſilienſes.803.54.eo victitat Pica Breſſilica.803.53
Piperiuora auis.803.31
Pipiai frater cur Gryphus dictus.600.10
Pipio talens quando Accipitri dandus.317.20
Pipo.845.33
Pipra auis.705.17.845.33
Piſcium Aquila.187.48.eis Aquilonaris Aquila delectatur.34.52 in numiſmate Agrigentinorum.161.22.quando magis vel minus naſcunt.695.7
Piſcator quæ auis.210.10
Piſcoſa quæ auis Cardano.837.57
Piſinoe.629.18
Piſonum familia.89.38
Piſtacea fructus.635.7.14
Pithagoras in Aegyptū profectus.70.53
Pittacus.652.32
P.Pineſij Tetrici numiſmata.136.32
Pix.759.101
Planare quid.398.12
Planca.209.41
Plagiarij Harpyis comparati.619.49

planza

Planga.209 41
Plangus.209 48
plantas in armis ferre eſt nobiliſſimum. 180.31.diuerſa in diuerſis numiſmatibus. 165. 51. quarundam inuentio auibus aſcripta.5.16
planta ſpicata.633.4
Planunta.209.49
plataſtachos 687.3
platanus in Lauro nata. 3 0.eius fronde cur Ciconia nido imponat. 549. 55 Veſpertilioni aduerſa eſt 580.35
Plates auis.835.56
plato cur quandoque digrediatur.88. 25
M.Pletorij Ceſtiani numiſmata.130.16
Plinius emēdatus.284.17.400.27. 582 46.error.363.17.400 23.40. 412. 43.518.43.520.20.528.26.854.54 855. 32.ab Ariſtotele diſſentit. 825. 27. explicatus.408.56.770. 45. eius ordo refutatus.7.30.109.4
Ploides aues.621.35
Ploro.539.26
Ploratus lugentiū Vlula dicitur. 541.41
Pluma myſticè quid.63.35.657. 15
Plumarij qui 657 11
Plumarium opus apud Hebraos quid. 657.15.egregium 3. 31 eius textura qualis 657.26. eam exercent Indi. 3. 25 655.38.eo tēpla & idola ſua exornant. 656. 32 multa Corteſio donata ab eorum principibus.656 37
Plutarchus correctus.712.7
pluuia auis. 784. 26. cur ſic dicta. 781. 49
pluuiam qua aues portendant. 11.11. eius praſagium.9.10.10.7 25.39.47 53.12.16 424.15.556.14.725. 15. 716 50 762.42.841.17
pluuialis auis.816.27
pnix.561.57.562.4
poculum ex vngue Gryphis.604.19.15. ex vnguibus Ancha auis.60 : 9
pocula Cantharia. 629. 16. Oſ ypbia 629.16
poetas Perſius vocat Cornos. 692 46. quam vilitatem acciderint ex numiſmatum cognitione.166.40.ex auibus 2.15
poetria dicuntur Pica 692.46 775.7
ad Podagram.407.27.261.46.596. 4
podarge 612.17.613.4
pœna auis.588.26.595.23
pœnitentem denotat Accipiter. 327. 14
polimitarij.657.11
polimitarium opus quid.657.7.15
politecnus ſu Pelicanum.197. 20
pollux correctus.652 31
pollex quibus militibus amputetur.138. 32
polonia regis arma.97.13.610.2
polus Antarticus. 13. 12. Aquilonaris 13.10.Arcticus.13.11
polycrates tyrannus.559.10
polypus Aquilam in mare detraxit & interfecit.42.3
Pomerania ducum arma.181.40
Pomona Dea.515.4
Pompeius Aldrouandus.218.13
Pompei exitij ſignum.60.51.acies tredecim Aquilis conſtituta.84.28.numus 158.47 161.52
pomponia gentis numiſmata.161. 47
Pontifex maximus Clemēs Tertius.204. 21.quartus.98.36.Pius IIII. 101.4. Honorius Secundus. 103. 15. Sixtus V. 656. 18. Stephanus Nonus. 105. 49. Vrbanus Secundus & Tertius. 101.37
pontificia claues.180.24
ponti & terra filia.612.1
pontius cur Coruus dictus.709.5
Populum gentilem Columba ſignat.718. 37
porcus piſcis.280.10
porphirio auis.776.52.pudicitia. 6.4
porphirij impia opinio.714.9
porticus Eleutherij Iouis noi.155.6
portus duorum Coruorum.710 8
potentia pernicioſa typus.72.16
praecones ferales.254.17
pracoquum quid.423.14
pracox quid 423.14
pradiū in phrygia Aquila d [illegible] 23.13
prado Accipiter dictus.291.31
pradicator doctus Coruus eſt ;22.50
prapetes aues.12.49
de praſagijs auiū cur auctor agat 9.5 quibus proſint.9.12.eorum cauſa.9. 32
preſagitura hieroglyphicum 365. 4
praſidum cur Gryphus icon ſit.608.45
priamo victoriam portēdit Aquila.62.38
primipili munus.84.4
primula ueris.423.20
principes an poſſint concedere arma ſua & cum quibus conditionibus. 91. 16. in armis regias mores obſeruarit.91. 25 arma non concedunt cū alterius preiuditio.91.12.Harpyis cōparati.620. 7
princeps B.ſimeaunt.486.26
princip s boni typus.103.10
principum Rauenna ex familia Polentorum inſigne 98.32
principis de Scalca Io: Baptiſta ſpinelli inſigne.97.38
Priuati non debent geſtare nobilium inſignia. 91. 1. quomodo dign ſ. antur ab ingenuis.91.4
proca infans à Strigibus infeſtata. 565. 50
procraſtinatores cur Corni dicti 693.23
proditoris ſignum Coruus. 725. 51. eſſe puniendum.725.54
prodigi Harpyis comparati.613.55
prometheus Aſtrologia inuentor.76. 26 eius cor ſine hepar comedens Aquila quid denotet. 75.4. eum cur Iupiter liberarit. 76. 41. eius fabula. 76. 18. eius herba.21.49. iecur ab Aquila deuoratur.22.35
promontorium Minerua.615.46
pronunciatio ueterū à nrā diuerſa.167.25
proſerpina effigies cum teda arctā.130. 48.raptus fabula.519.20. Veſpertilio ei ſacer.571.44.577.7
prouerbia ab auibus petuntur.5.5
prudentiam viribus praſtare.554.56
pruna agreſtia.423.41
pruna cur vocata mala Cuculi.423. 44. omne genus brabyla dicitur apud Siculos.423.49
prunus.423.8. eius guttis ſanatur Accipiter.320.28
pſalmos Hebraos manuſcriptos ab impreſſis diuerſos eſſe.718.47
pſaphon Lybia rex.660.26
pſarorum genus.762.33
pſeudolabyrinthus Creta.578.5
pſilotrum.582.39.582.45
pſittace vrbs 635.6
pſittacus.852.57.aequiuoca.635.1. affectus corporis. 654. 9. agnoſcit ſi quis venenum in domum inportet. 649. 27. amicitia eius cum homine. 853. 41.cum lupo 657.48. amor in pueriū 650.28 an adulator.650. 47. an bellus, an deformis dicendus. 638 25. ei amicus eſt Turtur.653.50. amygdalas comedit.629 14. ab aquis offenditur.654.13.articulatè eloquitur. 648 26.aſcenſus & ſcanſio qualis.665 . eius aſpera arteria prona & ſapi . 6[illegible]58.650. 14. cap tis anatom . 638.41. vſque 642 644. capitis ſcele t .642. 55. caſtitatis coniugalis obſeruator 652.51.cibus.665.9. ab eius eſu abſtinent Indi. 634. 38. cicures quo cibo paſcantur 652.19. colore diſtincti. 636.37. columbis amici 652. 50.copia & diuerſitas vbi. 636. 10. cranij anatome 644.cur hic tardè volent. 637. 23. cur Picus quandoque vocetur 625 25.cur roſtrum ha[illegible] aduncum 627. 43. denominata 65[illegible] 20.deſcriptio.637.3. diſſectatis 636. 3.penes ingenij docilitatem 636 50. penes magnitudinem 636. 20. dicendi tarditas vt caſtigetur. 648. 43. ebrius fit 651.27.pro eloquētia poſitus 660.16. in eum eroticum carmē 662 40.famina rarò humanum ſermonem reddunt 651.44. famina virides ſtolidiores.651.37.in ferreis caueis antiquitus ſeruabantur.655.19.28 facundi ſunt 652.50.cum Gallinis ruſticis & meralis in publicis ornatibus ponebantur 655.8.genera 683. geſticulator eſt & riſum mouet.651.24. hiſtoria in genere. 634. 26. ad humana natura ſimilitudinem accedit 648. 5. icon expreſſa in tabula antiqua. 655. 9. indoles ad exprimendam vocem humanā.647.45 ingenij inditia.650. 16.inſtrumenta ei natura ad loquendum apta dedit.639. 8. in Inſula B[illegible] dam tria genera ſunt. 651 37.[illegible] aues ingenio et ſagacitate praſt[illegible] 649 58.ad interrogata reſpondentis ele[illegible] biſturna.

hiſtoria. 649.16.libido ex viſa puella. 650.40.lingua figura.650.11.Locus. 646.27.maximè docilis eſt.650.56.in maximo pretio apud Romanos fuit. 655.15.a Mercurio facer eſt.651.43. eos mire fagitandi ratio. 634. 47. in mortem eius epitaphiũ. 660. 47.661. 52 more hominis affectibus tangitur. 650.22.morum in eis diuerſitas. 651. 35.mores & ingenium. 648.3. munditiei. 650. 28.nidificatio.652.36.nidi artificium.652.40.nor dicti 636.46. Oua.652.55 665.17.partium deſcriptio 638.2.ex pennis Indi multa conficiunt.655.36 eis philautia ineſt 650. 25. cur humanum ſermonem imitari poſsint. 642.17. potandi modus. 652. 36.potus. 652.25. prouerbia 660. 3. qui clamoſiores & mordaciores.651. 37.qui & quando in Europam portati.678. 10.qui ad doctrinam aptiores & memoriæ tenacis 651. 35. quibus auibus ſimiles.8.27.in quibus ab alijs differant. 638. 50. quidam dociles. 636.51.quidã indociles 636.53. quidam vnicam vocem naturalem habẽtes 636.53.quo talo gaudent.646.47 eorum regio. 646. 57. repunt potiùs quam volant.647.32.roſtrũ cur aduncum 639.28.roſtrum inferius. 641.8 roſtri pars ſuperior cur mobilis ſit. 639. 35. roſtrum inſtrumentum chirurgicum ſignificat. 634.33. ſaginati. 634 45 ſtaaſilis eſt.639. 24. ſceletos 642.ſemen Pſittaci quid 634. 32.ſenex indocilis eſt.660.8. negligit ſermonem.660 3. ſermonem humanum exprimit. 639.6.ſex digitos in pedibus habentes vbi.638 6.ſolus roſtrum inferne apertum habet.702.14. ſimplicitas.651.48.ſuperius roſtrum mouet.645.15 ſympathia 653.26.ſynonima.635. 9. tribus digitis & mutus vbi.638.8.vbi viles.647.7. ventri deditus aucupatus. 652. 30. veterum quis.637.7.victus. 651. 54. volatus. 647.12. vox.647.36 47.57. vſus in cibo.634.37.in externis.655.7
Pſittaci albi.636.40.47.690.45. criſtatus.667 668
pſittaci athoni & ferè muti.647.47
pſittacus Bohemicus.683. 16. Breſilicus 683.15
pſittaci cærulei.636.45
pſittaci canentes ſuauiter. 636. 34
pſittaci cinerei.636.45.hiſtoria.675.25. 676
pſittacus cauda prælonga.636.32
pſittacus cyanocroceus.665.39
pſittacus erytrochlorus criſtatus. 682. 5.macroauras.678.50.681
pſittacus erytroleucus.675.46.677
pſittacus Germanicus.756.50
pſittacus Leucophæus.670.50.673. vbi 636 49
pſittacus magnus.636.25.cauis.66.349
pſittacus magna cauda.636.29
pſittaci magnitudiae Columba.636. 27. Hirundinis 636.29.Paſſeris.636.28 Turdi.636.28
pſittacus maximus. 665. 28. 46. cyanocroceus.663.35
Pſittaci mediocres ex rubro variegati. 636.50
pſittacus minor macrouros totus viridis. 678.30
pſittacus minor viridis.680
pſittaci minuſculi.636 37
pſittaci muti.636.56
pſittaci nigri.636.48
pſittacus non minor Paſſere.683.27
pſittaci parui 636.26
pſittacus ποικιλόνωτος. 670.672
pſittaci purpurei.636.44
pſittaci praſſini 636.44
pſittaci puſilli prolixa cauda virides.636 50
pſittaci rubri. 636. 42. roſtro luteo vbi 636.46
pſittaci ſcutulati.636 44
pſittacus torque miniaceo.679
pſittacus torquatus macroaurus.678
pſittaci verſicolores.636.43.& inde
pſittacus verſicolor ſiue erythrocyanos 674.675
pſittacus viridis.635.15.vbi.636.48
pſittacus viridis ſuperna alarum coſta rubra.668.23.669.
pſittacus viridis melanorinchus. 670. 672
pſittacus viridis torque miniaceo. 637. 10.torque rubro 651.39
pſittacus herba.654.21.635.13
pſittacea fructus.635.6
pſittacenus.635.7
pſittacena regio.635.11
pſittaceus.635.6
pterygoidia oſſa in homine quæ. 640. 52
pteris.687.30
ptolomæorum Aegypti numiſmata. 129. 44
ptolomæus Sotir ab Aquila nutritus. 48. 30
ptynge.284.19
ptynx 504. 52. 505. 6.vnde dicta.505. 38
puer Corui facie.733.58
puer vt abſtemius vini redditur. 554. 50
Pugillares Accipitres qui.337.37
pulices ne gignantur quid faciant Cuculi 424 57.425.14
pullana quid.393.48
pullorum Aquilæ inſtitutio ad venatum Leporum apud Indos.32.36
pullis Coruorum qui fiat.721.22
pullorum fur. vide fur pullorum
pullariorum altercatio.711.6
pullarius miro modo perijt.711.14
pulmonaria.405.3.708.7
pulsare quibus proprium.242. 49. 333.
pulueratrices quæ aues.47.56
purga quid.454.8
purgatorij pœnis addicta anima.733.47.
punica malo nõ inſidet Miluus.403.15.
pygardos capra.205.4.207.10
pygargi æquiuoca. 205.4 impietas in filios.71.46.educatio.207.15.etymum 205.22.forma & deſcriptio 205. 36. 209.a hieroglyphica.207.40. Locus. 207.1.209.25. pugna cum Subbuteone.209.28 .quartus ei inter Aquilas locus tribuitur. 109.37. quæ loca appetat.28. 21. quomodo diſtinguatur à Chryſaeto. 124. 28. Synonima. 205. 19.venatus.207.30.208.56
pygargi ſpecies apud Bellonium.206.27
pygargus ſecundus & tertius.208.1
pygmæi 533.53.gigantes 588.29
pyra in qua cadauer cremabatur.132.18 137.19
pyrithous Maluetius.101.8
pyrrhonis Helienſis de animalium generatione opinio 824.7
pyrrhocorax.688.13.689.13. 708. 20. 766.55.767.27.843.32.panè amat. 45. 38. vt differat à Coracia. 767. 5. 769. 25. forma & deſcriptio. 770. 2. genus & differentia. 769. 18. ingenium.770.21.Locus.770. 13.cum Pico maximo confunditur 769.7.præſagium.770 roſtrum 767.6 ſynonima 769.11.victus 770.30.vox 770. 21.
pyrrhus rex Aquila dictus. 52. 58. eius mortis præſagium 555.24.numiſmata 128.41.129.43.131.18
pyrrhus tertius Maluetius Marchio & Senator.101.28
pyrus Syluestris.269.58.270.1

Q

QVæſtiones iocoſæ Gryphi dictæ.600.23.definitio 600 26
Quæſtiones ænigmaticæ quæ 600.30.pocillatoria.600.33
Quandros lapis reperitur in cerebro Vulturis 259.57
Quartodecimanorum inſigne.86.54
Quercus glandifera.20.21

R

RAdij & cubiti exceſſus.743 44
Radij tortuoſi cur fulguri aſcripti.156.22
Radix Corni.708.20
Ramales.302.14
Ramarij.302.14
Rampa qui morbus.323.28
Ramphaſtos. 657. 37. 801. 29. auis eſt congener.304.6
Ramphon Kiranidi.801.31
Rana piſcatricis aſtutia.334.51

Ranunculus

INDEX.

Ranunculus polyanthemon.743.84
Ranunculi ſpecies.708.1
Ranunculi viridis facultas.583.25
Rapa quando ſeritur.781.9
Ragarius.253.1
Rapere quid.250.34
Rapacium auium hiſtoriam à Vulture eſt exorſus Bellonius.235.30. ſimilitudo inter ſe confuſionem parit.394.48. nidos in altiſſimis rupibus conſtruunt.808.26. earum in volando diuerſitas.434.35
Rapinarum typus.619.27
Raſtra.179 46
Rana vnde dicta.688.52
Raymunda familiæ inſigne.98.15
Reboatum Aquilarum timēt aues.533.34
Recentiorum ordo de Aquilarum generibus refutatus.109.10
Reclamatorum ſignificat ſcapum pinnatum.470.17
Regaliolus auis circa Bononiam.855.24
Regaliolus ramum ſculeum laureum Pompeianæ curiæ inferens.861.17
Regaliolus. Suetonij quæ.861.18. à Regulo dictus 861.21
Regulus.223.38. vnde dictus.861.22
Religio excellendi ſigna in locis ſuis.149.33
Remi niſi filius eſt hominis.31.18
Remores aues.13.47
Renacula.179.42
Reptatrix.869.45
Reptile alatum.571.51
Reſupinè aſcendere quid.840.17
Retis genus quod Pinnatum dicitur.262 14
Retis piſcatorij genus.600.16
Reuocatorium inſtrumentum.305.37
Rex auium quæ auis.861.20
Rex alitum oricnis.635.40
Regem Aquila denotat.71.1
Reges Marmiu vt animæ immortalitatem credant.809.20. cur Mahumetani facti.809.25
Regis Philippi Hiſpaniæ inſigne.106.33
Regis pij hieroglyphicum.71.36
Regum priſcorum Apuliæ inſigne.98.3
Regina inſulæ floridæ induta opere plumario.657.48.659
Regia poteſtas pluribus cōmiſſa fuit cauſa multorum malorum.72.3
Reguli auis magnanimitas.2.28. pluuiam quando portendat.11.19
Regulus auguriorum obſeruator captus.15.47
Rhamnum cur nido imponat Miluus.400.31. eo ſibi medetur.5.20
Rhea Struthio dicatus.589.15
Rhetorica quā vtilitatem ab auibus percipiat.2.14
Rhinoceros auis 266.18. caput.804.32. roſtrum 805. cur ita dicta. 804.10. vbi interfecta.804.30. roſtri forma.804.35
Rhombum quo referat Turba.864.58
Rhomphæa.572.14
Rhoptrum quid.687.52.742.18
Rhyntace auis.817.43.806.31.835.1. hiſtoria.816.23. non eſſe Manucodiatam.816.34. nō eſſe Phœnicē 834.44
Ricia familiæ Neapol. inſigne.104.40.
Rigeius auis.855.24
Rindace.816.26
Ringtalus Anglorum.373.25
Ripariæ aues quæ.430.56.871.50
Riphæi montes.605.44
de Robore familiæ inſigne.100.2.15
Robori ſecus quę auis Gaza.836.46
Roncrella familia viri illuſtres. 103.40. origo & inſignia.103.33
Rodulphus Iſolanus Comes & Senator.678.52
Roma numiſma.163.5
Romanus alos quæ auis.17.40
Romanorum clypeus.172.58. cur magni fecerint Vultures.236.16. imaginibus vtebantur pro inſignibus.89.26. nobiles vt cognoſcebantur. 89.33. falſa perſuaſio de immortalitate animarum Imperatorum.56.28
Romuli & Remi augurium. 255.52. vt nutriti.6.27
Roris generatio.808.26. eo non viuere Manucodiatas.808.20. eo victitare creditur Phœnix.822.20
Roſa in armis eſt quid nobile.180.31. cātharos necat.152.26
Roſomacha Sclauis quid.236.43
Roſtrum ſerratum minus propriè dicitur dentatum.24.40.
Rota quatuor radijs diſtincta metaphoricè dicitur Iynx. 867.46
Rubecula tempeſtatis nuncia.11.21
Rubetarius Accipiter.283.23.344.4. 363.57.377.30
de Rubo apologus.584.39
Rubigalia feſta quando fierent.185.17
Ruc auis maxima.603.41. imago. 610. 40
Rugerij arma.181.10. clypeus.87.2.174 48

S

SAbellorum origo.168.33
Sacri Accipitris hiſtoria.378.20
Sacer maior.468.2
Sacerdotē malum Coruus ſignat.720.15
Sacerdotes pterophori.596.53
Sacre quid.281.46
Sagittarij venatores qui 333.30
Sai oppidum.278.34
Sales.426.12
Sal ammoniacus Aquila dictus.22.20
Salamon docuit dæmones fugare.705.8
Salij duodecim.92.45. Marti ſacri.172.26
Salix amica Accipitri.296.4
Salputa.580.40
Saltationis genus 503.30.506.33. 503.23.533.26. quæ auis faciat.528.47
Saluatoris noſtri miſeratio ſignificata per vulturem.264.38
Saluia amica Accipitri.296.4
Samena nauigij genus.559.5
Samnitum fuga.711.42. religio.711.20
Sancti cur Aquilis cōparati.67.31. Phœnici.831.13. eorum intelligentiā Aquila denotat.65.23. repuераſcunt aſſumpto immortali corpore.68.39
Sandane pilarias.885.6
Sanguis an ab hepate, an à corde. 330.5 per Aquilam indicatus.71.19. lulum. Aquila.35.35. eſt anima vehic 329.52 ex eo volunt gigni Phœnicem 824.26. ſinceri tenuis & calidi effectus.31.15
Sanguinarij Vultures qui.250.43
Sanitatis conſeruatores vultures.243.40
Sanqualis.223.16.35. an inter Aquilas 210.50. auguria faciens.254.45
Sanſonis ænigma.600.45
Saperda Athenæo.687.3
Sapientes mundi Noctuę comparati.553 8.554.1
Sardonia herba 708.2
Sationis modum docuerunt aues.3.6
Satyrorum aures.554.19
Satyri ſylueſtres.688.31
Satyria auis.688.36
Satyrion autumnale.363 13
Saxa pro ancoris in vſu fuiſſe.71.36
Saxum inſigne Scotorum quod 459.16
Sbarra.179.42
ad Scabiem.518.26
Scandulaca.869.45
Scapulæ proceſſus 708.31
Scapus alatus quid ſit.441.10
Scapus in boatro quid.688.3
Scapus pennatus.470.16. vſus apud Accipitrarios.305.38
Scarabei odium cum Aquila.45.14. apologus.78.46. Aquilam proſequi audet.252.11. oua Aquilæ rūpit.78.54
Sceptrum cur Ioui attributum.154 48
Sceptris regij exprimi ſolet Aquila.82.3
Scæuolæ clypeus.175.20
Schwiforti oppidi arma.181.8
Scientiæ omnes vtilitatem habent ab Ornithologia.6.45
Scipionis audacia.711.40
Scipio eburneus ſupra Aquilam.82.24.
Scolæ militares quæ.173.17
Scorpionibus inimiciſſimi ſunt Accipitres.295.16. prouerbium.749.30
Scops.500.53.501.4.503.52.528.52. 539.23. æquiuoca.530.22. antipathia 533.47. auis eſt nocturna.758.27. auiſa.531.38. denominata.533.53. deſcriptio.531.45. duplex. 531.30. eſt cornuta auis.530.15. generatio. 532. 40. genus & differentię.531.19. Græcorum.506.25. hiſtoria. 530. 10. ingenium.533.24. minime quę ſint. 546 7. non eſſe

7.non eſſe Aſionem. 520. 25. non vti voce articulata. 533. 20. Perennes ſunt. 533. 9. ſynonima. 530. 40. Vox. 533. 8. vocales. 531. 40. vſus in cibo. 534. 3
Scops piſcis. 530. 23
Scops ſaltationis genus. 506. 34. 530. 27 533. 26
Scopi typus ſignificatus per Vulturem. 264. 50
Scriptor inelegans Coruo comparatus. 692. 45
Scrupi qui dicti. 600. 30
Scurra auis. 767. 27. 759. 31
in Scutis cur imagines animalium inſculpantur. 93. 54. eorum differentiæ. 170. 39. 92. 34. ex corio elephantis. 170. 48. coronis ornata. 175. 30. Gallicana. 172. 53. grandia quorum fuerint. 172 46. parua quæ. 170. 55. quale præferendum. 176. 50. quid ſit. 85. 50. 170. 13. ſunt equitum. 86. 4
Scutariorum armatura. 173. 10
Scutulum caſtellum. 411. 35
Scylla in auem. 96. 28. in piſcem. 196. 46
Scyſſi. 775. 25
Scythicæ auis hiſtoria. 233. 1
Seditioſi Vulturibus comparati. 257. 40
Segetia Dea. 515. 6
Seleucides aues. 621. 35. 629. 1. æquiuocatio. 629. 10. forma. 629. 34. Locuſtas necant. 3. 14. Locus, victus, natura 629. 44. moralia. 630. 3. ſynonima. 629. 23. ſymbolum. 630. 14
Seleucis pro calciamento. 629. 14. pro poculo. 629. 15
Semen maximum. 505. 42
Semenda auis Phœnix credita. 817. 46. de roſtro mendacium. 817. 50. cranij deſcriptio. 833. 3
Semiaſtur Tardiui, & Bellonij. 339. 8
Semicapra. 688. 30
Semidei. 688. 29
Semimus. 572. 23. 58
Semiramis ab auibus nutrita. 6. 26
Semij. 467. 57
Semperaſiones. 531. 32
Semproniæ gentis numiſma. 143. 19
Senex cur barba dicatur Italis. 539. 19
ex Senibus iuuenes quomodo nos reddidit Deus. 68. 28
Senex maximè. 505. 41
Senes vafri Vulturij dicti. 739. 45
Sepeliendi amor in Accipitre & Hirundine. 6. 9
Septimij Albinij numiſma. 146. 19
L. Septimij Seueri numiſma. 134. 15. 146 30
Sepulcra animata quæ. 238. 53. antiquiſſima ſuauiſſimos odores efflantia. 132. 39. eorum apud antiquos honos. 608. 29. eis Gryphum figuræ apponebantur. 608. 25. regum, conſulum, Imperatorum Romanorum in campo Martio erant. 133. 9. eorum violator Veſpertilio dicitur. 581. 17
Serapidis herba. 365. 12
Serenitatis prognoſticum quoddam. 581. 37. 517. 40. eam quando Cornix prædicit. 746. 28. quando Coruus. 717. 38 quando Grues. 10. 53. noctua quando 556. 15. eius & peſtis ſigna. 405. 20.
Sergij Galbæ numiſma. 141. 44
Serinus auis. 308. 5
Seris auis Gallis quæ. 624. 4
Sermones impliciti & nodoſi. 600. 30
Serpenti comparatus Chriſtus. 67. 42. ei inimiciſſimus eſt Accipiter. 295. 15 pro inſignibus vbi. 594. 30. inſidioſus eſt 40. 45. ei maximè inimica eſt Aquila. 66. 37 ad eius morſus. 260. 16. 50 apud Oſcos populos abundat. 326. 37. cum auiditate eo veſcitur Aquila. 34. 78. 44. 9. Senectam exuit. 46. 23 æneus Chriſti typus. 66. 46
Serpens ſacer. 467. 23
Serta ex Sirenum pennis. 625. 31
Seruij error. 279. 4. 873. 2. eius dubitatio de Corui præſagio. 717. 10
Seruus inelegans Coruo comparatus. 692 44
Seſamoides paruum. 743. 37
Seſeli Creticum. 254. 21
Seueri numiſma. 138. 38. 176. 30
Seueri Alexandri numiſma. 157. 51
Sibaritarum nummus. 558. 32
Sibertus Auſtriacus. 204. 17. tertius. 204. 21
Sica. 775. 29
Siciliæ regni inſigne. 104. 46
Siclus. 167. 44
Side amata à patre. 407. 46. dicitur malum Punicum ibidem
Signeæ familiæ Comitum inſigne. 96. 52
Signa in cohortibus ab Aquilis erant diſtincta. 148. 50
Signa euulſa quæ. 151. 22. fixa & non fixa. 151. 16. Legionis Aquila dictum. 23. 25. militaria in multis numiſmatibus. 147. 1. eorum origo. 148. 5. vſus quando inceperit. 151. 1. multa apud Romanos in militia erant. 85. 7. muta & vocalia quæ. 83. 25. nouem erant in legione perfecta. 149. 26. omnia ex argento olim fuiſſe. 82. 28. Romanorum qualia. 83. 24. ſeruabantur in templo religionis cauſa. 82. 40
Silicernium quid. 402. 1
Sileſiæ prouinciæ inſigne. 98. 6
Simeonis Bulgarorum ducis & Lagapenis Imp. diſſidij indicium. 62. 27
Simiam Cornix miratur. 739. 19. ebrietas 651. 31. geſticulatione gaudet. 639. 4 ad humanæ naturæ ſimilitudinem accedit. 748. 4
Simij cur ſic dicti. 600. 7
in Simulatores dictum Pythagoræ. 782. 20
Sinapus Aethiopiæ rex 616. 44
Sirenum æquiuoca. 623 56. allegorica. 627. 54. cantus & rapacitas. 625. 55. cur Achelonides dictæ. 625. 26. cur tres dicerentur eſſe. 628. 7. denominata. 626. 33. emblemata. 628. 43. forma & deſcriptio 624. 38. hyeroglyphica. 627. 23. locus. 625. 37. moralia. 626. 51. cũ Muſis de cantus harmonia decertarũt. 625. 30. nomen & etymon. 624. 20. ortus. 625. 22. prouerbia 627. 40. quot fuerint. 625. 12. ſymbola. 628. 37
Sirenum ſaxa. 626. 35
Siren auicula. 624. 2. tunica. 624. 15. inſectum 624. 8. 10. 14
Sirenei Scopuli 626. 47
Sirenuſæ inſulæ. 626. 34
Siſeris Cretici ſemine Vultures delectantur. 252. 46
Sitis hyeroglyphicum. 725. 15
Sitta auis. 733. 18. 856. 29. 839. 1. æquiuoca. 852. 54. antipathia. 854. 20. cũ Aquila. 45. 13. 854. 20. 50. cum Coruo. 854. 50. forma & deſcriptio. generatio. 854. 15. genus & differentiæ 853. 17. icon 853. 26. mores. 854. 21. nidus. 854. 14. victus 854. 13. ſynonima 853. 1
Sixtus V. Pontifex Max. 862. 48
in Smaragdo ſculpta Aquila quid præſtet apud Magos 80. 38
Smaragdi virides. 661. 10. 820. 13
Smerillus. 354. 50. 377. 28. mas. 354. 54
Smerlus. 354. 50
Sobrietas. 725. 17
Solem cur Aegyptij venerentur. 829. 15 hieroglyphicum. 286. 34. 330. 36. eius imago Aquila. 71. 11. cur ei Aquila dicata ab Aegyptiis. 35. 57. ſcientiarum origo eſt & fons. 74. 53
Solſtitium Luſcinia ut oſtendat. 536. per radios ſolares vt oſtendatur. 166. 17
Solanum hortenſe. 410. 23. furioſum. 410 15
Solicana auis. 512. 51
cum Solifugis & omnibus formicis diſſidet Veſpertilio. 580. 45
Solini error. 638. 11
Solitudinis regni imago. 71. 49
Somnus quid 807. 44. vt concilietur 424 46
Sonchum cur comedat Oſſifraga. 230. 35
Soranzorũ familiæ Venetæ inſigne. 96. 8
Sorex auis. 572. 23. caluus. 572. 30
Sori Accipitres vnde dicti. 302. 21
in Spartani cuiuſdam clypeo mirum inſigne 173. 43
Sparteæ reſtis vſus. 707. 21
Sparuerius Tartarus. 486. 41
Spectrum nocturnum. 562. 1
Speculæ cur in mari conſtructæ. 137. 30.
Spermologus. 758. 23. quæ aues eo nomine dicantur. 696. 40. Gracculus eſt ſecundum Bellonium. 770. 49. à Gracculo ut differat. 752. 37. 772. 5
Speruerius. 377. 50. deſcriptio ex Bellonio. 349. 30. qui eligendi. 349. 37. eſt omnibus rapacibus minor. 348. 17
Spem pretio emere ſtultum eſt. 331. 35. in eius

in eius ſimulacrum emblema. 750.3. cur Cornix eius ſymbolū. 737.4. aliud ſymbolum ab eadem. 748.42
Sphinges Pica dicta. 775.46
Sphinx pro præmio proponebatur. 600. 56
ex Spina alba Ianalis virga. 566.40
Spinilanius. 384.46
Spinitorquis. 388.21
Spiritus Sanctus ſignificatur per Aquilam 67.11
Spuriorum arma qualia. 90. 54
S. Stanislaus occiſus. 50.5. eius membra ab Aquila ſeruantur. 50.13
Stella Falco dicta. 429.48
Stellaris ſeu Aſterias. 282.22
Stephani Forcatuli lapſus. 715.7
Sterilitatis inditium. 547.37
Stirpes vt fructificent. 738.34
Stria quid. 561.38
Stridor auis. 564.3. vox Veſpertilionis. 577.12
Stridula auis. 562.22. 564.4
Striga. 565.42
Striga ordo rerum. 561.42
Strigiles canaliculi qui. 561.39
Strix. 500.53. 535.29
Strigis æquiuoca. 561.30. à Caprimulgo differt. 567.30. cibus & rapacitas. 564.30. denominata. 565.39. deſcriptio. 562.26. facultas medica. 566.50 auguris. 565.28. fabuloſa. 565.48. nidus. 564.17 noctiuaga. 564.15. noxia 564.28. obſcena volucris. 565.4. perniciosa & nefanda auis. 561.52. ſ, nonima. 561.49. violenta dicta. 565.32. vnde dicta 537.15. 562.5. 564.41. noſtra forma. 562.37. Taxicula. 565.37. vox. 564.3. animal in Africa cricacio ſimile. 561.40. pro canitate columna. 561.37. pro frumento. 561.30
Strigoſum animal quale. 565.44
Strigulus auis. 758.49
Strophades inſulæ 613.17. 614.5
ad Strumas. 259.14
Struthiocamelus. 18.46. 588.5. 624.1. æquiuoca. 587.25. ancipitis naturæ eſt. 587.9. affectus corporis 593.29. an inter aues, aut quadrupedes numerandus. 588.50. antipathia & ſympathia. 593.50. capiendi ratio. 594.3. cerebella in cana exhibita. 596.15. coitus. 593.12. cur natura biſulcum eſſe volucris. 589.40. cū equo odium 593.50. etymon. 588.30. ferrum non concoquere. 592.52. forma & deſcriptio. 589.8. genera & differentiæ. 588 50. hieroglyphica. 594.50. ab eo Plin. auſpicatur. 7.30. icones. 594.28. Locus 592.3. medica uis. 595.30. ex minimo maximus euadit. 589.12. mores & ingeniū. 593.33 naturaliter caluet. 593.30. nidus generatio educatio. 593 7. in numiſmate. 594.37 nutritio. 592 47. octuaginta oua excludit. 593.13. ouorum vſus. 596.25. pennarum. 285 74.20. 596.45. 58.3.51. in numis picta. 594 39. præparati cibus. 596.19. prouerbia. 595.16. Sceleti deſcriptio. 597.50. ſymbola. 597.3. ſynonima. 587.45. victus. 592.47. volatus & greſſus. 592.37. Vox 592.28. vſus in externis. 596.8
Struthio Africanus. 588.24. libycus. 25 magnus vel lybicus. 588.22
Struthiones Mauri. 588.18. miniati. 594.34. 589.27
Struthiocamelus herba. 587.25
Struthion. 587.25. 50. 588.28. mali genus. 587.36. pro mentula. 587.37.
Struthiophagi populi. 592.16. 594.13. 596.8
Studioſi omnes quam vtilitatem percipiant ex numiſmatum cognitione. 166 44
Stultitiæ ſymbolum. 595.12
Sturnus. 662.15. 776.50. agmen. 760. 56. loqui diſcit. 648.13. quid ſit. 280. 42. eius turmā inuadit Aquila. 42.15
Stymphalides aues. 621.47. æquiuoca 621.28 deſcriptio. 622.3. differentia 621.50. etymum 621.22. locus. 622. 33. roſtri durities. 623.6. quomodo capiantur 623.16. Synonima. 621.52. victus & feritas. 623.3. vngues formidabiles. 623.9. vt ab Hercule fugatæ 623.2.23
Stymphalides cyrratæ. 622.7
Stymphalides inſulæ. 622.46
Stymphalus amnis. 621.28. oppidum 621.28
Styx quid ſignificet. 432.47
Stygiæ canes. 611.39
Subaquila. 216.24. 235.36. ſequitur cadauera. 35.16
Subaquilus 216.41
Subis auis odium cum Aquila. 45.13.47
Subbuteo. 283.23. deſcriptio. 375.15. Pygargum volatu ſuperat. 209.15. cum eo pugnat. 109.18. ſynonima. 373.30. venatus. 375.50. volatus. 375.40. vſus. 376.27
Sublitius pons. 404.40
Subuulturius. 254.14
Suida dictum de Noctua ſaltu. 548.22. pro Sulfure ſumitur Aquila. 22.20
Superbi myſticè indicati. 66.22
Superbiæ typus Aquila. 66.31
Surrentum Campaniæ oppidum. 625.44
Sues centum ſacrificatæ. 55.46. prouerbium. 108.50. 749.47. eas horret elephas 355.43
Suilli flores. 324.29
Syca. 775.29
Sycophantæ imago Coruus. 725.31
Syderitidem herbam quæ aues inuenerūt 5.23.
Syllæ ſigillum. 179.5
Syluarum dominus. 384.50
Symbola ab auibus petuntur. 5.5. Pythagorica cur gryphi dicta. 600.35
Symmacus correctus. 692.40
Symphena herba. 654.23
cum Symphito antipathia Aquilæ. 45. 49.
Syphona herba. 654.22
Symphonia herba. 654.22
Syracuſanorum numiſmata cuſa in honorem Iouis Elei 128.7. alia numiſmata. 160.22
Syrnia noctiuaga. 562.49.52
Syrnium 562.3
Syſimorium. 423.26

T

Tabellarij pennas Struthionis portabant. 596.47. eorū vice aues functæ. 4.25
Tabernaculum in medio caſtrorum pro ſignis. 150.46
Taſaris pediculus Vulturis. 252.2. 253.2
Tagodia. 520 48
Tagomus. 253.1
Talpa. 572.1
Tali iactus baſiliſcus dictus. 237.43. Vultur dictus. 237.11. vorax 257.37
Tarentinorum nummus. 558.36
Targa quid. 85.50
Tarquinio Priſco Aquila imperium portendit. 58.6. maieſtas. 82.15
Tarquinij Superbi exitij ſignum. 62.15. 255.23
Tartari Bubonem honorant. 517.32
Taſij Sabini clypeus. 173.52
Taurini populi. 23.8
Taurus. 765.34. eum adoritur Aquila. 17.49. 31.36. 34.48. 40.3. 42.21. aduerſatur Coruo. 705.20
Taurus cornibus excelſis. 742.55
Taxus funeſta. 565.36
Tempeſtatis ſignum. 581.39. à Cornice. 746.2. à Gracculis. 10.30. à Gallinis 10.43. à Gruibus. 10.54. à Paſſeribus 10.52
Templum Caſtori & Polluci ſumptuoſiſſimum Locrenſes ædificarunt. 128.37 Salamonis ex quo ligno 52.36
Tendere ancupibus quid. 397.33
Tercellinus. 282.33. dicitur plerunque mas omnium rapacium. 337.45
M. Terentij Varronis numiſma. 162.7
Termini hieroglyphicum. 165.1
Termites Falconis morbus. 452.13
Tenia variorum colorum in factione militum. 85.24
Terræmotus prædictus. 800.9. quando Ferrariæ factus. 800.53
Terripauium. 12.55
Tertiarius Accipiter. 282.38
Tertiolus Accipiter. 282.34
Teſſera apud Romanos multiplex. 85.20
Teſtamenti vtriuſque doctrina per Aquilam ſignificatur. 63.56
Teſtamentorum captatores Vulturij dicti 253.40
Teſticulus odoratus. 363.14

à Teſtudine

à Teſtudine occiſus Aeſchylus poeta.41.35.cur ab ea Aquila capi dicatur.41 26.quomodo Aquila eam frangat 31 36.quomodo prabenda Accipitri in defluuio pēnarum 313.50.ſupine coit 41.24
Teſtudo ſtella 429.50
Tetrix Ariſtotelis.837.24
Thalxiopo 625.17
Thauſton quid.280.46
Thelxiepeia.625.14.19
Thelxinoë 625.18
Theocronus auis quibus victitet.195.10
Theodoſius Marionus.203.42
Theologia quam vtilitatem ab auibus percipiat 5 56
Theombrotum Perſarum.654.29
Theophraſtus cur naturam culpet. 706.42
Theriaca vis.47 22
Theſaurus aureorum maximus à Tyberio coactus & à Caio abſūptus.164.5
Theueti opinio de Pſittacorum nido exploſa.652.47
Thomas de Cauallerijs Romanus . 656.42.811.10
Thornaca.422.38
Thranias ſeruus Cornici cōparatus.739.41
Thraſones.426.28.qui ſint.424.35
Thraces cum Accipitribus prædam partiti.299 37
Thrips anicula.39.32.35
Thripes vermiculi radices corrodentes.39.38
Thronace.422.38
Thronax ſeu Thornax quid. 427.13
Thuris lachryma.823.6.eis viuit Phœnix.822.19
Thyella.612.14
Tiberij natura & geſta.163. 57.numiſma.145.5.158.56.163.51
Tibia ex oſſibus Vulturum & Aquilarum.262.3
Tibia læua ac dextera. 166.1
Tigrides omnes mares.244.29
Tilgamus rex.49.39
Tiliaceis tabulis in pectore poſitis cur faſciaretur Antoninus Pius.157.19
Timidorum typus.425.13
Timpanum ſtella.429.50
Tinctoria herba.324 48
Tinnire cuius vox.361.38
Tinnunculus.380.44.æquiuoca.336.20 an vibat 35.22.361.43.antipathia.362.30 Columbis amicus. 362.25. cur habeatur cum Columbis.295.12 deſcriptio & diuerſitas. 357.21.ſimi vſus.362.41.generatio.362.3.inimiciſſimus eſt Accipitri 295.17.ei libidinis ardor tribuitur.362.9.oua quot pariat.362.5.Sympathia.362.27.ſynonima.356.39.vbi nidulctur. 361.53.victus qualis.361.33.vnde dictus 356.48.vox qua.361.32
Tinnunculus veterum.380.15
Tinnunculi fœmina deſcriptio. 369.54.icon 359.alterius icon.360
Tinnunculi maris icon 358
Tintinabula cur pedibus Accipitrinis appendantur.305.48.quando appendenda Falconi.442.6
Tirolenſis comitatus inſigne.97.22
Tirones milites quomodo, quādo & quid in armis ſuis depingerent.179.12
Titanius ales.819.21
Titij fabula.267.10
Titi numiſma.129.1
Titus Manlius Corui opera Gallum vicit.714.52
Titi Veſpaſiani numiſma.129.3.134.37.56
ad Tofos.595.58
Tolerantiæ typus.406.50
Tominci aues.655.41
Tonicus motus in auibus quis . 30. 25.397.24
Tora herba dicitur Coracion.704.29
Torgos Vultur quis.250.43
Tormenti genus extremum.249.34.Falco dictum.429.57
Torporem quomodo excitet Halietus in piſcibus.194.28
Torquati Bembi tabula ærea.630.24
Torquati vnde dicti.714.54
Torquilla auis.838.2.hiſtoria 863. 50.æquiuoca.864.1.ſynonima.864.43
Torquiſpinus.384.46
Torna auis quid.138.43
Tothys regis Thracū conuiuiū.783.37.
Tragelaphorum imagines.609.23
Tragon Plinij.877.17.20.an ſit loxia.877.25
Tragopana aues.266.17
Tragopa auis.804.17
Tragopamenes Pomponij Mela auis.804.18
Tragoponada auis Plinij.804.15
Tragopogon.423.27
Tragos dicitur Strix.561.31
Traiani adlocutio ad milites.141.8.numiſma.133.52.141.8.145.8.158.58.164.16
Trigeſtiuus ſinus.54.34
Tria incognita Salamoni.66.53
Triarij qui.273.7
Trifolium acetoſum.410.13.423.16
Triope quid 871.22
Triorchis Accipiter.363.23.augurium.14.21.cum Harpe diſſidet. 408.48.402.45.371.48.ſynonima. 363.32.tres habet teſtes. 27.36.de eius teſtibus opinio Ornithologi refutata.366.17.vnde dictus.283.21
Triorchis herba.363.23
Tripudium quid.13.43.ſoliſtimum. 12.54
Triſtarellus auis.357.1
Triſtunculus.356.48
Trochilus auis.251.14.rex auium 862.20.cum Aquila pugnat.44.49.inimicitia cum Noctua.549.44
Troglodytarum vox.577.30
Troiæ excidium Accipitris & Columbæ parabola monſtratum.292.44
Troianorum augurium felix ab Aquila ſiniſtra.60.22
Troylon auis.251.14
Truncalis Alberti.467.45
Tuba ex tibijs Gruum.4.23
L.Tuberonis mors.841.10
ad Tumores induratos.595.58
Tunica pannoſa multiplex. 623.17
Turbo auis cur ſic dicta.864.49
Turdus malum ſibi cacat. 79.18.myrto ſibi medetur.5.20
Turneri error 377.33.760.6.854.42
turris ingens extructa à Philadelpho, vbi errant accenſæ faces.137.29
turtur. 512.50. 661.5.20.40. amicus Pſittaco.653.50.ei benignus eſt Accipiter.296.1.caſtitas.6.5.in cibo quādo exhibendus Accipitri agro.314.4.horret Circum.353.38.inimicitiam cum Coruo gerit.705.17.partus.738.45.è nido eius pullos rapit Miluus.856.5.pro remedio vtitur Helxine herba.5.22.vincitur à Chloreo.854.46.
turundi quomodo fiant.315.17
ad tuſſim.718.26
tutulus quid.172.36
tygris amnis cur Harpys dicatur. 614.9
cum tympano aue inimicitiam habet Cornix.739.27
typhon dicitur Pluto.612.6
typhonides quæ.612.3
typhora monſtrum Hippopotamo ſimile.330.45
tyranni Aquilæ comparati. 69. 26.quibus nominib.appellari voluerint.55.8
tyrannidis typus.608.55
tyris.626.37

V

VAndalorū inſigne.609.35.
Valentiæ numus.558.27
Valeria virgo ab Aquila ſeruata.49.3
Valeriorum Venetorum inſigne.98.35
Fl.Valerij Conſtantij numus. 164.23.165.18
Valerij Coruus quis.714.41
L.Valerius Coruinus cur ita dictus.708.46.eius hiſtoria.731.15
C.Valerij Flacci numiſma.143.32
Valerij prius Valeſij dicti.715.18
Valeſiorum ſtirps & origo.714.44
Vanell⁹ auis cur Stymphal⁹ dicta.622.9
Varini error.198.11
ad Varices.231.23.79.36
Vaſa potoria fiunt ex ouis Struthiocamelorum.596.30
Vaſta auis.588.37
Vectius in augurandi diſciplina nobiliſſimus.256.25

Velutum

Velutum quid.707.45

Venandi ars in quantum creuit. 298. 51

Venatio quæ Græcis & Romanis nota. 299.11

ad Venatum inſtituit pullos ſuos Aquila. 37.31

Veneti cum dæmone in Graeculos muta-to fœdera ſanciunt.764.12

ad Vētriculi debilitatem.79.57.424.48

ad Ventris profluuium.595.33

Venti allegoricè Harpyiæ dicti. 618. 55. *eorum hieroglyphicū Accipiter*. 330. 28.*quando Coruus præſagit*.692.28. *quando Mergi*.11.34

Venus cur Aegyptijs Aquila dicta. 35. 57.*ad eā extinguēdā*.260.6. *ad incitandam*.627.24.260.1.407.25

Veris præſagium. 424.5. *eius ſignum eſt Cuculus*.425.20

Verardorum Venetorum inſignia.102.50

Verbaſculum.423.20

Verbenacam ſupinam nidis imponit Cornix.739.53

Vermis nomen commune omnibus inſectis.839.35.*ex vermibus quænam aues naſcantur*. 824. 20. *vbi degant*. 839.23

Vermis Serpentinus.251.20

Verſipellis.584.36

Verticollis auis.638.3

L.Veri numiſma.132.3

Veſpa obſtrepitans. 782. 39. *genus*.565. 25

Veſparis.871.57

Veſpaſiani numiſma.135.1.164.10. 53. 129.55 *per Aquilā deſignatus*.61.30

Veſpertilio.521.18.544 14. 551.34.*ænigma*.585.36.*amor*.582.15.*an auis aut quadrupes*, 572. 45. *an habeat pedes* 574. 22. *antipathia & ſympathia*. 580.32. *apologi*. 586. 3. *anguria & prognoſtica*.581.30.*cibus*.579.9. *cognominata*.581.3. *cor eius cur Noctuæ nidis imponunt*. 549. 3.*cur inter aues deſcribatur*.591 33. *damnatus à Moyſe*.553.43.*denominata*.581.22 *deſcriptio*.572.25. *differentia deſumpta à ſexu*. 572.25. *à coloribus*. 572. 35.*emblemata*.585.10.*fabuloſa*.586 33.*fœmina cōmunis deſcriptio*. 575.2 *feritas & mordacitas*.579.20.*generatio*.579.44.*genera*.572.45. *hieroglyphica*.583.24.*hiſtorica*.586.47.*imago*.571.52.*inuſitatæ magnitudinis in Perù*.579.33.*Lac*.572.5.*Locus*. 578 2.*maris forma*.575.32.*Caudati Africani*.574.48.*medicamenta*. 582. 30. *eius morſus curatio*.583. 50. *moralia*. 581.42.*nidus*.579.53.*partes internæ* 575.56.*prouerbia*.584.31.*pulli*.577 31. 579. 46. *in eum quadam mulier verſa*.586.14. *quæſtio de generatione* 580.16.*quando volet*.577.39. *qui dicantur prouerbialiter*.584.32.*cū quibus plantis & animalibus antipathiā habeat*. 580. 30. *quomodo fœtus nutriat*. 579. 56. *in ſpecubus montium*. 578.12.*ſynonima*.571.50.*viſus*.576 49.*vnde dictus*.572.20.*volatus*.578 20.*vrina*.572.9.583.31.*vſus in cibo* 583. 10. *vulnus*. 575. 30. *quaternas aures habentes*.572.33.40.

Veſpillo.581.18.581.16.584.36

Veſpillio.581.18

Veſpertillus.572.28

Veſtes coloratæ cur in bello gerebantur. 173.36. *corticeæ*. 623.17. *flaua aurum referentes*.855.51. *Phloinæ quæ* 623.16.*ex plumis auium*. 655. 50

Vetonicæ ſylueſtris ſpecies.743.39

Vexillum caudatum quid.151.54.*figura omnibus cadē*.151.38.47. *picta apud veteres*.151. 47. *Senatus erat argenteum*.152.50.*varia genera*. 151.35. *vnde dicta*.151.43

Viburnum.765.36

Victoria Aquila hieroglyphicū & quare.71.20.*Accipiter*.287.58. *cur alatum pingatur*. 330. 14.*numiſma*. 131 30 *ſymbolum*.294.54

Victorini iunioris numiſma.147.1

Viennæ Auſtriæ inſigne.104.48

Vigilantia medicos decet.543.20.*eius ſignum eſt Noctua*.555.1

ad Vigilias.583.35.728.25

Villani Accipitres.380.30

Villanus auis.363.39.*homo*.360.31

Vino quæ animalia delectentur.651.29. *id bibunt libenter Pſittaci*. 651. 26. *Senibus maximè confert*.47.50

Vinum ſecundarium quid.688.6

Vina Syra quæ.411.24

Viperarum membra genitalia.27. 35.*pugna cum Aquila*. 43. 44. *vis contra omnia venena*.67.43

Viri illuſtris typus.594.52.*iuſtus notatur per Accipitrem*.327.15

Vireo auis.854.40

Virga lanalis ex ſpina alba.566.40

Viridis auis quæ.854.39

Viſcus vnde naſcatur.880.4

A. Vitellius felix auſpicium capit.59.18 *eius numiſma*. 158.57. *per Aquilam ſignificatus*.61.30

Vitæ ſpatij hieroglyphicum.74.7

Viticis ſemen quomodo exhibendum Accipitri ægro. 314. 1. *pro amuleto vtitur Coruus*.704.13

Vitis flagellum vrbis in militia eſt.84.36 *nigra fugat Accipitrem*.295.40

Vitulus.765. 34. *marinus à fulmine eſt immunis*.131.57

Viuerra.393.21

Vlelago.515.18

Vlmus.751.39

Vlula.501.4.7.507.11.521. 2. 588. 2. 592.32. *anguria*. 542. 33. *deſcriptio*. 539.41.*infeſtat Picam*.781.1. *Locus & victus*.542. 3. *fabuloſa metamorphoſis*.543.52.*non generat cyanopodem Falconem*. 498.36.*partus*. 542. 23.*prouerbia*.542.44. *quando paſcatur & vagetur*. 541.51.*de quibus animalibus dicatur*. 541. 30. *querulam vocem edit*.541.18.*Synonima*.539.3 *venatur Picas*. 542. 19. *veſperi canit* 541.49.*victu gemino nutriri quomodo dixerit Ariſtoteles*. 542. 4. *vnde dicta*.505.32.541.21. 35. *vox*. 540. 45.541.10.*vſus in medicina*.542.38

Vlulæ quoddam genus.534.30. *Aegolios* 521. 2. *Cornuta*. 531. 4.*flammeata*. 531.45 535.12.*Latinorum*.539.24. *Ornithologi*. 540. 52. *Saxatilis*. 531. 37

Vlyſſes Bentiuolus.106.24

Vlyſſis clypeus.173.40.*cur Coruus dictus* 706.38.*ab eo exemplum*.628. 1.*fabula moraliter explicata*.627. 4. *inſigne* 93.17.*ſociorum auribus cera oblitis pereundi periculo liberat*.627.30

Vmbo quid.172.16.86.5

Vnguentorum odore Vultures pereunt. 252.33

ex Vngui Gryphis cornu.604.8

Vnguiū neceſſitas in auibus. 840.9. *quid myſticè ſignificent*.63.37.

Vngula Aquilina pro manu rapaci. 55. 18

Vocales veterum.167.24

Voiſgra aues quæ.13 48

Volatus & natatus ſimiles.695.10

Volatica mulieres quæ.565. 41

Volatilia trifariam diuiduntur.20.1.

Volitardus quid.238.39

Volſcorū oppidum vnde dictum. 687.18

Volucres obſcænæ & diræ. 613. 10.617. 50

Voluptatibus deditos Corui ſignificant. 724.23.*Iyngi comparata*.868.35

Vpupa.237.36.503.44.571. 58.776. 52.782.35.845.23.*adianto ſibi medetur*.5.20.*dicitur auis Paradiſi*. 806 19.*cum Cuculo confundit Aeſchylus*. 417.20.*quomodo educet fœtus* 839. 42.*frater Ardonis dicitur*.197.22

Vrage Athenienſium.837.25

Vrſinatium ducum origo.100.10

Vrbs luſtrata.13.50

ad Vrinæ difficultatem.5.12

Vrina Veſpertilionis vis.583.38

Vrna antiquiſſima ex terra leuiſſima in qua in. ludebantur cineres antiquorum nobilium.133.3. *Septimij Seueri* 132.29

Vrogallos ore coire credit Vulgus. 699. 7

Vrſam minorem dici Phœnicem. 818. 7

Vrſus columnæ alligatus in inſigni familiæ Vrſinæ.181.28

Vua Lupina.410.22

Vuittenbergenſis regionis inſigne. 95. 13

Vulcanus per Scarabeum notatur. 264. 19.*ab eo quomodo captus Mars*. 41. 29

ad Vulnera.518.25

cum Vulpe certat Aeſalo.355.40.*ei amicus eſt Coruus*.704.46. *aduerſus Aeſalonem impugnat Coruus*.355.48.*eſt*

aſtuta & malitioſa.40. 46. eam inſequitur Aquila. 34.48. apologus 77. 45.cum Circo odium.353.32.eius & Corui fabula. 730.32. eam lacerat Aquila 17. 50. cur pellis eius recrementa Aquila portet in nidum.37.1
Vulcanus per Vulturem notatur.263.55
Vultur. 392.53.393.10.422.22.516.41 564.17.695.52.776.54. ab Accipitribus occiſi quid portendant. 255. 18 adipis facultas.260.57.ætas.253. 8.æquiuoca. 236. 30. ætatis humanæ hieroglyphicum eſt.253. 11. alites dicuntur per excellentiam. 248. 33. an extruant nidos.244.15. an fœmina tantum ſint.244. 20. animi imago & cur. 257.1.antipathia.252. 6.ala in antiquiſſimo numiſmate.262.38. Aquilarum progenies. 235.35.pro aſpectu picitus apud Aegyptios.240. 16.in augurijs vſus.214. 23. augurium infauſtum.14.28. aliud augurium. 57. 27. 254.41.272.48. in augurijs eo maxime vſi ſunt Romani 254.46. augurium Dario exhibitum.326.32.canem mortuum laniantes comeſi ſunt ab alijs Vulturibus.255.26.cerebri vſus.259. 47.cognominata. 253. 26. conceptio. 251.55.de cordis eius accremento fabula. 253. 15.cordis medicina. 260. corporis affectus. 252. 40 Corui vnu occidunt. 710. 30. cur centum annos ſignificarit.256.57.cur mateat regiones.243.13. cur ex vento quidam generari dixerint. 245. 56. denominata. 253. 44. differentia & ſpecies. 270. 50.diſſidium cum Aquila.45.17.duę ſpecies Ariſtoteli. 270. 58. duodecim Cæſari quãdo apparuerint.257.9.emblemata.266. 36. excrementa quibus morbis medeantur. 260. 40. etymon. 238.37.fabulę 267.10.fellis facultas. 260. 17. fœminæ gignuntur abſque coitu.245.14.fimi vſus. 222. 14. frequenti foro in tabernaculum volauit. 255.14.generatim conſiderati deſcriptio.239.15.hieroglyphica.263.5.hiſtoria eius cur Aquila annectatur. 235.25.in Hetruſca lingua ſignificat regem & regnũ 75.25 immundus eſt. 249.50 inauſpicati augurij.255.7 incredibili magnitudine. 603.50. ingenium.243.1.inſequitur cadauera. 35. 12.Libido.251. 54. pro limite pictus. 255.39. Locus.241. 17. magnus numerus apparuit Vitellio ante pugnam. 272.51.mali Punici grano perit.353. 45.memoria in repetendo cadauere. 243.17.mores.251.29.moralia. 257. 27.motus.242.22.neruus eius quibus medeatur.261.46.nidus.604.39. cur rarò cernatur. 241. 23. nulli animali nocet.14.24. obſtructione laborans vt ſibi medetur. 252. 45. odoratus.240. 22. 693.42. oſſium vſus ad candelabra. 262. 22.ex Oſſifraga gignuntur. 246. 29. Oua quot pariat. 245. 42. Oua edens quoddam inſtar nucis in nidum importat.247. 15. partes interiores & exteriores qua facultatem habeant in medicina.260. 8. internarum vſus. 262. 1. partus qualis 244. 27. 53. partus ſalutiferus Vulturibus aſſimilatus. 258.4. peculiare ei eſt putridis delectari. 252. 18. pediculi eius venenoſi & eorum forma.252.56.pellis vis.261.19.vſus.262.9. ventriculo admota concoctionem iuuat. 5. 12. pennæ aues terrent.262.17.earum facultas.260.46.earũ vſus.262.5.vſus. ad deſignandas litteras.262.20.peſtis præſagus eſt.243. 37. pietas erga pullos. 247. 26. erga parentes. 251. 48. præſagij cauſa. 243. 34. ei principem locum aſſignat Bellonius in ſua hiſtoria.7.43.prope Claurum montem immenſa multitudinis carbones portare viſi.273.50. prouerbia. 265. 20. pugnat cum Aquila.252.8.pugnat cũ eo Aeſalo.355.55. prudentia in reſeruando cadauere. 243. 20. pullus anguria faciens. 254.45. pullorum educatio fabuloſa.247.21. pulli quomodo eximantur. 241. 42. pulmonis facultas. 259.58.Renes. 260.37. quãdiu gerat vterum.244. 36.qui dicti animata ſepulchra.248.55. quomodo differat ab Aquilis. 125. 10. quot oua pariat. 247. 19. roſtrum aduncum non eſſe neceſſarium. 125. 13. ſanguis quibus medetur. 261.48.cum ſcarabeo adiunctus.264.5. Senſus. 240. 13. Steriles vnde.193.10.à ſuo genere ſe continẽt. 243.54 ſympathia.252.3.Synonima. 237.21. tranſmarina cadauera ſentit. 67. 28. 258. 46. ei tribuitur clangor. 33.27.triplex eius genus ſecundum Bellonium.271.13.vbi nidificet.245 27.ventriculus.260.17. victus. 247. 37. viſus. 240.14. Volatus. 242.30. vox 242.49.vſus in medicina. 259.1 vſus in picturis.262.36.in ſacris. 254 32
Vultur Africanus.251.51
Vultur albus.237.36.239.6.vbi.271.8. ſpecies.408.29
Vultur aureus. 408.31. Heluetiorum 247.2.Ornithologi.277.17
Vultur aureus & niger.271.23
Vultures batici.271.13.vt à nigris differant.273.50
Vultur cinereus.271.40
Vultur equinus.247.3
Vultur gryps.600.18
Vultur leporarius.247.3.271.20.ei' forma & deſcriptio.274.58.natura.276 50.nidus.276.53.ſynonima. 274. 48. venatus.276.49.victus. 276. 55. volatus.276.52
Vultur magnus cur ſterilis dictus.246.10
Vultures maiores ex minoribus.193.7
Vultur maximus quid.603.31
Vultures minores ex Oſſifragis. 193. 3. 400.14
Vultures monſtroſæ magnitudinis vbi. 269.19
Vultures nigri ab albis ſexu non differũt. 271.50
Vulturis quoddam genus ſterile.245.35
Vulturis rubicundioris ſpecies.408.29
Vultur ωνοδοειδτρίπος.271.42
Vulturum ſpecies ex Africa.378. 10
Vultur tibijs plumeis.125.1
Vultur pro aſtro.236.30.429.50.pro herba.254.22.pro quadrupede.236. 51. pro ſpeluncis.254.26
Vulturnum oppidum.255.50.254.4.vicus in Liguria.254.8
Vulturaria quid.253.53
Vulturinus vnde dicatur.254.13
Vulturnus fluuius Campaniæ.253.55
Vulturius quid.238.37
Vulturnum mare.254.1. ventus.253.45
Vulturna Dea.254.4
Vulturnalia feſta.254.9
Vulturnalis qui.254.10
Vulturinus Gallus.259.19

X

XEnicum herba venenoſa.704.25
Xenophonti Aquila celebritatis futuræ augurio eſt.59.36
Xercula quid.734.43

Z

ZEnobiæ regina numiſmata.141.55
Zephiriorum numiſma.161. 14
Zephyrus Achillis.612.17
Zetes & Calais Harpyias fugãt. 614.1
Ziziri vox Ampelidis.800.30
Zurzilulare.874.25

Græca.

Ἄγος quid.23.39.110.23
Ἀειπετῶτες.533.9.531.31.quinam eſui apti 534.3
Ἀελλόποδες 619.10
Ἀέροπες aues quæ.871.50.
Ἄϊτνος 55.14
Ἀετὸν piſcis genus.21.28
Ἀετὸν quid.54.14
Ἀετὸς 23.19.110.22. vnde dictus.23.37
Ἀετιδεὺς 55.14
Ἄετωμα 35.44
Ἀθανάτωσις 56.13
Ἀΐας 23.42
Ἄϊβετος 23.40
Αἰγοθήλας 535.29.eius etymũ.567.24.
Αἰγιθαλὸς 567.17
Αἰγωλιὸν 539.8.12
Αἰγίπιλος 509.51
Αἰετὸς 23.25
Αἰετὸς ἵππος 35.41
Αἷμα κελαινὸν 611.50
Ἀισάλων 354.42
Ἀισάρων 354.44
Αἰτὸς 110.23
Ἄκμων 216.37
Ἀκολιὸς quid Heſychio.23.48
Ἀκυλμή 54.32
Ἀλεκτορία in vropygio.286.6
Ἀλλοτριοφάγος.266.23
Ἀμβλυωπεῖν 547.11
Ἀναπτεροσείρας 393.35
Ἀγγίτοψ 23.41
Ἀνθρωπόγλωττος 638.1.650.10
Ἄνορχος 818.38
Ἀντιπελαργῆσαι 251.48.875.12
Ἀντίφθογγος 778.31
Ἀνάρυτος 818.38
Ἀπεψία quid.321.40
Ἀπτερωτὸς 88.4
Ἀποθέωσις 56.13
Ἀποσκορακίζειν 724.46
Ἄπτερα vrbs.626.42
Ἄρακα 281.8
Ἀργιόπους 23.40
Ἄρξιπος 23.41
Ἀρειφαλα 554.39
Ἀρπακτὸς quid.393.33.409.7
Ἅρπυια 611.9
Ἀσκαλαφὸς.504.7
Ἀστερία quid.69.50
Ἀτάραμα 205.30
Ἀττέλαβος 571.53
Ἀφανὴς auis quæ.231.38
Ἄφλαστα quid.742.13
Ἄφανοι 531.37
Ἀχερδὸς quid.269.58

B

Βαλυφρηγάλο Lydis quid.393.37
Βασκιλλις 777.5
Βασιλεῖος ficus 743.20
Βερίκοκκα 423.13
Βάσσω quid propriè.504.17
Βλάστημα quid 742.21
Βουβὼν.503.5
Βουλιμος vnde 506.44
Βουσίλιον 506.45
Βουτάλις 504.21
Βοῦφος 504.25.544.8
Βράβυλα 423.50
Βραδυπεψία 321.40
Βροτὸς 871.13
Βύας 501.2.504.16.18. unde dictus. 504.22.506.50
Βύζειν quid.508.35
Βωμολόχος quid Suidę.528.31.39.651.24
Βωμολόχος 759.33.767.27. Gracculorum omnium minimus.772.9

Γ

Γελὰξ 543.25
Γάζα quid.777.17
Γάστρων 652.30
Γενεὰ apud Heſiodum quid.706.20.ſignificat annum ſolarem.740.52
Γεράκι recentioribus Grecis quid.280.52
Γίτας eiſdem quid.238.2
Γλὰξ 543.25
Γλαὺξ 543.51.vnde dicta.543.58.pro ſaltatione ſumitur.543.58
Γλαύκη 578.16
Γλαυκίζειν 547.11.552.22
Γλαυκίων quis Homero.551.56
Γλαυκὸν vnde dictum.552.40
Γλαυκώπιδες aues quænam.500.25
Γλαυκῶπις 551.57
Γλύπτος quid.85.51
Γνήσιον 277.36
Γονεῖς 688.20
Γοργῶπις 552.20
Γοῦφος quis dicatur 506.17
Γρίπισμα 600.30
Γρῖπος quid.600.16
Γριφεὺς 600.30
Γρῖφος quid 600.16
Γρυπαίετος 216.26.604.39
Γρύπες 600.15
Γρύπος 601.55
Γρύπας 601.21
Γρύφος 601.25
Γρυφώδης λόγος 600.28
Γρὺψ 24.30.601.17.28
Γῦπες 604.38
Γυπάρα 254.26
Γυπαίετος 35.17
Γύπων 604.38
Γυπῖνες 530.36
Γυποϊεράρχης quid.375.34
Γὺψ quid.236.30.237.40.238.2.393.10.600.19.etymum.238.14

Δ

Δαυλία κορώνη 734.30
Δεκόκτο Cretenſibus hodie quid.412.4
Δίκτυς 393.38
Δρυκολάπτης 836.42
Δρυκίτος 836.46
Δρυοκολάπτης 836.42
Δρυοκόλαψ 836.43
Δρῦς 836.44
Δρυτόμος 836.48
Δυσβλίτου 505.13.521.38
Δύσφορος 417.11

E

Ἐγγλαυκῶσαι Heſichio & Varino quid.662.28
Ἐκκορυκορώνη 747.49
Ἐκκορὶ quid 740.25
Ἐλαιὸς 534.25
Ἐλαιοφόρος 303.13
Ἔλανος 393.39
Ἔλαφος 393.5
Ἐλαφρότατος Circus cur dictus.352.38
Ἐλεὰ aut Ἐλεᾶ quæ auis.534.26
Ἐλεὸς Accipiter.534.22
Ἔλεος quid.539.29
Ἔλεος 534.29.42. pro miſericordia.534.28
Ἔλεις 534.29
Ἔλη 534.26
Ἐννεάγηρος cur Cornix dicta.740.39
Ἐξώστος quid.36.36
Ἐπίγρυπον roſtrum quid notet.690.2
Ἐπιλλίζειν 547.12
Ἐτεὸς 23.38
Εὔμορφος 209.45
Εὐφυΐα 30.41

Z

Ζυγώματα κυλίκια 600.12

H

Ἡγεμὼν τοῦ τάγματος quis dicatur.84.50

Θ

Θριπιδῖται quid.39.41
Θριποφάγοι aues quæ.39.48.870.47
Θρίπες Gaza vermes vertit.39.39
Θρυβαδιόρνεα 762.46

I

Ἴυνος Varino quæ auis.23.39
Ἱέραξ generaliter quid.280.53.vnde dictus.287.25

Ἱέραξ λαιὸς 355.8
Ἱερακοτρόφοι 325.1
Ἱερογραμματεῖς qui dicantur 70.52
Ἱκτῖνος 592.21.57.593.20
Ἱκτῖνος αἰτωλὸς 394.5
Ἴκτις 393.20. Luporum genus 393.26
Ἵππα Heſychij 845.36
Ἵππος Ardeolæ inimicus 845.36. pro eo Gaza transfert Pipo 845.35.
Ἱπποτοξόται cur Accipitres dicti 287.41
Ἴραξ vnde dictus 286.47
Ἴρηξ 280.50.392.36 ἐπίρβιος 393.55
Ἴυγγας quæ Græci vocent 864.8
Ἴυγξ Euſtathio, vnde 864.43
Ἰύζω quid ſignificet 864.43

K

Κασανδάρεος quæ auis 393.39
Καταῤῥάκτης Sophocli quid 23.42
Κεγχρηὶς 356.43
Κεγχρίνη 356.31.42
Κέγχρος 356.22.39
Κέγχρος 356.23
Κεγχρίτας 356.24
Κέγχρον 356.23
Κεῖσσα Laconibus quid 777.4
Κεκισσυγομένος color qui 423.5
Κελαρύζα Cornix dicta cur 357.30
Κελεὸς 848.18. cum Lybio pugnat 855.18
Κενοδοξία quid 601.2
κέρκαξ auis quæ Varino 734.46
κερδίος 869.44
κέρκας 281.2
κερχνὰς 357.9.561.22
κερχνὶς 356.34.564.3
κεγχρίδες aues 356.34
κερχνὸς 280.58
κικκάβα auis 505.9
κικκαβᾶν 541.15.544.2.548.1
κικινοφόρος 782.27
κικυμὶς 505.11.544.3
κικυμώττειν 505.33.521.30.552.29
κιναίδιον 864.46
κίναιδος 853.5
κινναμολόγος 834.14
κινναμώμου 834.21
κινναμωμον 834.13
κίρκος quid 351.35
κίσσα 777.3.784.23. pro fluuio 775.25. pro monte 775.39. pro piſce 775.29
κισσὸς 776.13
κίττα 784.23. Atticis quid 777.1. quid Auicennæ interpreti. 776.58. pro morbo 775.39
κιτταβίζειν quid 778.17
κίττησις morbus 776.4
κιττὸς quid 776.19
κιττοφόρος prouerbium 782.26
κίλλαρος Miletio quid 836.49
κολιὸς 848.2.15.20.31.850.3.855.6. quæ auis Ariſtoteli 845.50
κλάγγος 209.39
κλάζειν quid 23.20
κλώζειν 760.20.22
κλωσμὸς 760.21
κόβαλος 528.26.31.34
κοκκοβαρὰ 544.6
κόκκυγος μῆλον 423.35
κοκκύζειν vnde dictum 412.1.417.8
κοκκύμηλον 423.8.35
κόκκυξ 409.37.410.17.423.14
κόκκυξ 409.47.51. vnde dictus 412.1
κόκκυγος μῆλον 423.8
κέλαφος Miletio quid 836.50
κολέος, & κολεὸς quid 758.29
κάλλας 788.35
κολιὸς 848.2.15.20.31.850.3.855.6. quæ auis Ariſtoteli 845.50
κολοβὸς 529.13
κολοιᾶν quid 760.20
κολοιὸς 542.20.752.36.758.6.27.37. 763.10. Heſychio quæ auis 758.33
κολοιῶδες ζῶον 758.23
κολωιὸς 762.45
κολωὸς 762.45
κόμβα 754.45
κοτίβαλος 528.32
κόπις 528.37.
κόρκας moderna vox.
κορακεὺς piſcis 708.26
κορακίας ὁ μέλας 708.23
κορακεῖον ὀψάριον 688.1
κοράξιν χρόα 707.42
κορακοειδῶν Galeno quid 708.32
κόρακος πάγος mons Europæ 707.34
κορακοειδὴς 707.57
κορακῖνος quis 707.51
κοράκειον emplaſtrum 707.50
κοράκιος quid 743.19
κόρακον Speuſippi 708.30
κορακεῖον 708.33
κόραξ 280.34.859.12. vnde dicatur. 688.20
κοράξιαι quid 708.35
κορὴ quid ſignificet 734.47.740.25
κορώνεος quid 743.13
κορώνεος σῦκον 708.12
κορὸς nigrum ſonat 688.19
κορώνεος 743.50
κορώνη 743.45.734.43. vnde dicta. 734.58. brachij inflexūm eſt 743.42. pars qua ianua attracta clauditur 742.16
κορωνὶς 742.19.742.25
κορωνίδες Varino quid 742.28
κορωνιδεῖς 734.53
κορωνίδες naues 742.12.14
κορωνιδοῦν 734.52
κορωνία 734.50
κορώνεως 742.56
κορωνὸν quid 743.42
Κορωνὸς Cyrillo quid 742.52. Varino 742.52
Κόσσυφος 418.1
Κύκνος 412.28
Κουκουβάγια 572.16
Κουκουνάγια 544.3
Κούκκουλος 411.34
Κουράκα 734.44
Κουρκουτισὰς quid 836.50.853.7
Κουρούνα 734.45
Κοῦφος 506.27
Κράγγος quæ auis 777.5
Κράζεται 760.27
Κράζειν 693.6.736.37.737.5.17
Κράτη 237.40
Κρέξ quid 353.14
Κρίζειν 577.34
Κρίγη 544.10
Κρώζειν 693.6.736.35.737.16.749.19.760.20
Κύβινα quæ auis 544.6
Κυμάτιον 23.29.54.12
Κυδωνοφόροι qui 254.18
Κῶπις quæ aues 530.42

Λ

Λαγωφόνος Aquila quæ dicta 197.47
Λιβυκὸν ὄρνεον 595.16
Λαῖος Accipiter 376.51.377.17
Λιβυκὰ ὄρνις 588.33.34
Λίθος κοράξων 707.47
Λιμὸς 506.44
Λοξίας 877.17
Λόκαλος 534.32
Λαύπη 393.41
Λύγγας quid Athenæus vocet 864.8
Λυγὸς 782.34
Λύκος 393.42.759.33.766.4.770.55.

M

Μελανάετος Aquila 198.8
Μέγας θεὸς ἡ Ἀθήνη 660.29
Μεγασθένης 606.45
Μετέωρον φωνεῖν 723.52
Μελισσοφάγος 871.47
Μέμνονα 209.46
Μενὰς 506.44
Μέρμνος 281.4.
Μέροψ 871.46
Μιαρὸς Coruus dicitur 713.57
Μιλτοπάρῃοι naues quæ 742.14
Μιμητὴς 526.26.28. cur dictus Onus. 528.44
Μισάνθρωποι qui 6.18
Μνημόσυνα 600.31
Μορμολυκεῖον quid 754.4
Μοσχόφορος 238.34
Μοῦσαι ὄρνιθες 5.50
Μύωψ 528.29

N

Νεκροβάπτης 551.19
Νεκροφόροι 581.35
Νέσσα 280.38
Νεβροφόνος Aquila 205.30
Νηττοφόνος 209.39
Νυκτάλωψ 572.15
Νυκτερὶς 571.57.572.10
Νυκτόβας quæ auis 562.11
Νυκτικόμα 581.56
Νυκτικόραξ 500.50.562.40
Νυκτίνομα 561.56

Ξυλοκόπος

Ξ

Ξυλοκόπος. 936.46
Ξευτέροι. 345.6

Ο

Ὀβελαὶ ὀνύχων. 385.56
Οἰωνὸς. 23.42.238.8.735.13
Ὀλέκρανος Atticorum. 743.44
Ὀλολυγὴ. 539.14
Ὀλολύζειν quid 539.17
Ὀλολυγὼν 539.14
Ὀξυλαβεῖς quas Aquilas Græci vocent 40.57
Ὄρνεον quid. 23.43.834.22
Ὄρνεα κορακοειδῆ. 689.18
Ὀρνιθόγονος. 624.54
Ὀρνιθοθήρας quid. 301.3
Ὀρνιθωθῆσαι 624.54
Ὀῤῥὸς quid. 409.41
Ὀρτυγόκοπος ludus 4.58
Ὀυροπύγιον 409.41

Π

Παλευτρία auis 298.43
Πανοπαία auis quæ. 231.35
Παταγὰς 635.32
Παρδὸς 23.40.280.40
Παρθενοκτόνια 49.2
Παρ' κόρακος πέτρα. 707.37
Πάρνοπες 565.24
Παχέα κρώζουσα. de quibus dicatur. 736.45
Πεδίος quid 237.40
Πελεκᾶν Arist. quid. 835.58.836.1
Πελίκας 835.51
πελεκάω 836.5
Περκάζουσα vua quæ 210.24
Πέρκης 377.53
Περκνὸς 280.40.376.51.377.2
Πέρνης 377.49.52.59
Πέρνος 280.40
Περνὸς κυνηγητικὸς ἀετὸς 377.56
Πέτραπνοι 239.35
Πικὸν 836.26
Πὶξ Aetolis quid 775.47
Πίπο Lycophroni & Varino. 845.20
Πίπρα 845.19.859.13.854.58
Πιῤῥογκὶς 290.56
Πλάγγος 209.38
Πνίγειν 561.58
Πνίκα 562.4
Ποδήνεμος 619.10
Ποικιλὶς 777.3
Πολύγηρος 740.40
Πρέσβυς quid 251.56
Πρωτίλατα quæ pēnæ dicātur 285.58
Προτίλλατα ibidem
Πτερὰ 286.3
Πτεροφόρος cur Accipiter dictus 287.47.596.46
Πτερύγα 797.32
Πτερωτὰ προσκεφάλαια 3.48
Πτέρυγες 54.20
Πτίλα 286.2
Πτιλωτὰ προσκεφάλαια 3.48
Πυρὶ 237.40
Πυρίβια animalia quæ 824.8

Ρ

Ῥύζειν 288.37
Ῥυνδάκη 816.26

Σ

Σάτη quid Græcis 688.32
Σειρὰ 624.22
Σειρῆνες 624.22
Σειρήνιον μέλος 625.58
Σεισόπυγις 853.5.864.48
Σεισοπύγιος 864.44
Σεισουρία 864.48
Σήλοπα Græci recentiores Bubonem vocant 506.26
Σίππη 853.3
Σίττη ibidem 852.57
Σιττακός 635.23.28
Σίττος 544.11
Σκίλλος 393.40
Σκλόπα Bubonem hodie vocant. 504.24.
Σκώληξ quid 39.3
Σκωπαῖος 533.53
Σκωπίας 530.34
Σκώπτειν 530.50
Σκὼψ 504.23.520.20.522.9.530.42.
pro Σκῶπες Bubones traducti. 287.5
Σκῶπες Heſychio quæ 758.26
Σκύτος 85.52
Σπαράσσω quid 281.13
Σπίλεκτος Heſychio quid. 837.9
Σπερματολόγος 752.5
Σπερμολόγος 752.5.37
Σπίζα quid 345.5
Σπιζίας Accipiter. 345.3.376.51.377.2
Σποδοειδὴς κορώνη 754.13
Σποδοειδὲς χρῶμα 754.16
Σπονδύλιον 409.41
Στρειφοκάμηλος 588.17
Στεφανίων Monedula 775.9
Στίλπωνες 533.54
Στρατοπεδάρχης τοῦ τάγματος 84.5
Στρίγλος 562.10
Στρίγξ 562.14
Στρὶξ 562.10
Στροφὴ 613.30
Στρουθιοκάμηλος 588.16
Στρουθὸς 587.58.588.16.28
Στρουθὸς κατάγαιος 588.19
Στρουθὸς μεγάλη, vel λυβικὴ 588.21.
Συκοφάγος 856.8.859.4
Συκοφαντῶ 624.25
Σύρνια 561.50

Τ

Τάξις 7.4
Τανύγλωσσος 737.39
Ταχὺς ἄγγελος quæ auis dicatur. 350.42.
Τετράκναμος Pindari 867.45
Τετρακόρωνος 742.56
Τετριγάσιν 577.29
Τετριγέναι 577.30
Τοργιὸν 238.3
Τοργὸν 238.2
Τοργὸς 238.5
Τουτὼ 547.53
Τρίορχης 763.10
Τρισμὸς 577.26
Τρίζειν 577.18.865.43
Τρυγὼν quid 20.40
Τρύζειν 577.20.34
Τυμβορύχος 581.17
Τυτὼ 544.9
Τυφλώττειν 552.30

Υ

Ὑδάτιος quid 23.42.
Ὑλοτομοῦσα 853.4
Ὑπάετος 216.23
Ὑποάετος 35.17
Ὑπογύπονες 530.36

Φ

Φαβοκτόνος quid. 342.37
Φαβοτύπος 342.37
Φάλκη 572.13
Φάλκης uiti nomen 459.1
Φαλκόνελλα 459.1
Φάλκων 430.21
Φασσοκτόνος 342.38
Φασσός 342.36
Φασσοφόνος 292.23.342.38
Φὰψ 342.37
Φήνης 223.12
Φιλόστορος 572.15
Φιλία 761.12
Φλεγυὰς [illegible]9.58
Φλωρὸς 871.10
Φλῶρος 871.10
Φοίνικες 818.37.39
Φοινικόρυγχος 767.26
Φοῖνιξ 831.13
Φρυνολόχος 363.57.376.51
Φυλοπρεσβείας 601.2

Χ

à χλωρέω detortum eſt Chloreus 855.28
Χλωρὸν quid 855.35
Χλωρὸς Athenæo 856.3
Χρύσης 233.22

Ψ

Ψιττάκη 635.10.29
Ψιττακὸς 635.28
Ψώμισμα 315.10

Ω

Ὠκυπέτης 345.7
Ὠκύπορον 561.57
Ὠκύπτερον 286.1.3
Ὠκύπτερος 278.46
Ὠτίον 520.44

Hebraica.

Agur pro quibus Auibus accipiatur. 776.57
Aiah Miluorū genera ſignificat. 392.50 Vulturem 237.22. Picam 776.56
Ain 587.51
Albaſi 461.45
Albada 293.12
Altoriſch 393.8
Anaph. 393.18
Anapha 393.27.758.45.836.37
Aſen 520.41
Aſrya 354.58.355.1
Aſnyh 601.20
Aſfurgal 280.40
Ataleph 571.51
Atalepha Chaldais quid 571.56
Atelaphin 571.52.58
Aulini 393.6

Baſi 461.43
Bath 587.52
Bath iaana 587.50.588.2
Bath ienah 539.8
Bath kanepha Caldais 393.10
Bath naamitha 587.57
Bazi 461.44

Chaſidath 393.13.587.48
Cheporperot 572.2
Chiddat 600 43
Chidot 600.41

Daah 237.24.392.50.393.8.430.14
Daiah 237.24
Daiah lehano 393.14
Daiatha Chaldais 393.3
Daietha eiſdem 393.3.11
Daioth 237.24
Dauoth 393.1
Deuoth 393.5

Giereh 712.30
Gorab 688.40.700.50

Haſida 393.13
Hataph 543.53
Hataphita 543.53
Hereb 719.11

Iaanath 588.4
Iaenah 539.28.592.29.588.1
Ianah 592.29.539.6.543.42.45.588.1
Ianſuph 543.44
Ieanim 587.52.624.20
Iim 539.3

Kaath 411.48.425.9
Kadia Chaldais 503.48
Kanec 834.25
Kauth 734.38
Ken 834.24
Kik 411.49.734.40
Kimas 543.11
Kiphupha 503.51.543.55
Kipoz 237.33
Kos 430.18.503.33.521.26.543.41
Kurka Chaldais 734.37
Kutz 503.39.49

Laatalephim 572.2
Lilith 539.4

Naba Chaldais quid 280.29
Nazah 280.35
Neelaſa 587.49
Neſcheph 543.45
Neſer 23.52.210.20.395.27
Netz 280.25.34.395.27.461.43
Niſra Chaldais quid 110.20
Nozah 280.38

Orab 688.40.758.47. vnde dictum. 688.44
Oreb 688.10.719.1.734.35
Oßen 520.42

Peres 280.38. 497. 44. 601. 15. 603. 20
Peros 572.1

Raah 237.27.393.12
Rab 688 43
Raham 776.50
Ranam 588.6
Rauben 688.40
Reſcheph 237.37
Reſcaphin 237.37
Rahamach 776.50

Sar 624.32
Sarſir 280.41
Scacaf 280.43
Scanaph 504.8
Scaph 507.7
Scataph 411.53.422.10.503.57.507.7.
Schachefa Chaldais 504.1
Schachefet 504.2
Schalac 411.52
Sis 393.15
Struza 587.50
Sus 393.15

Tachmas 543.50
Taraphita Caldais 392.57

Vreba 688.10

Zar 624.39
Zarſir 776.49

Arabica.

Akeb 23.53
Abachion 271.27
Abbatos 271.33
Actiros 393.18
Adrias 393.18
Adnduc 504.11
Agalugin 21.38
Akakamati 216.36
Albaſi 280.30
Alcalgagita 23.59.110.22
Alcm 530.42
Algorab 734.36
Alharbe 504.14
Alkain 21.56
Allakalicki 543.56
Alkemum 871.52
Alkenium 871.52
Almar 582.42
Alneſer 23.52
Alrachame 216.36
Aracamati 216.36
Aracham 237.33
Aradam 237.32
Aratamati 223.46.216.36
Aſchyta 777.1
Aſchytahez 777.1
Aſida 587.45
Azalon 354.45
Azor 324.1
Azphur 503.54

Banchen 412.1
Baphas 571.56.57
Barbaia 205.32
Baſi 280.30
Belez 223.45
Bleſchiat 836.38

Cabarum 223.44
Cacha 776.56
Caſcſcis 572.4
Camulgus 852.58
Caſeckſo 572.4
Cekar 123.53
Chafas 572.3
Chaſis 237.35
Cheda 393.3
Chym 237.46
Ciſeed 224.2
Cokym 251.21
Corab 688.17
Cuni 224.1.5

Darbarcaria 848.10
Dercolirin 251.18
Dibachi 210.11
Dura 836.39

Eſcos 23.53
Euchen 411.8

Fauorath 845.26
Fchit 223.56

Gadach 393.10
Garab 687.22
Gaudes 734.41
Gerab 707.58
Gerabib 688.13

Glarus

Glarus.856.4
Gogoz.864.45

Hacha.734.43.
Halcron.545.57
Halydon.860.46
Hamomi.223.46
Handon.860.46
Hudubub.504.12
Hudud.504.12

Itygos.865.4

Kafrabeos Cyboleth.836.40
Kiches.777.1
Koduron.836.40
Kokis.734.42
Koraconios.708.25
Kus.503.48
Kym.223.53.224.3.5.237.46
Kynium.224.3
Kyry.224.3

Marochus.871.47
Melariokon.277.8
Mogol.843.30

Naan.588.9
Naban.588.10
Nacham.588.11
Neamath.587.57
Nham.588.11

Pialgorab.708.32
Pilmorcb.708.32

Racham.227.47
Rainam.223.47
Rachame.80.12
Rachame.216.33.237.30
Radoryz.837.25
Raruchcus.869.45
Regiel.707.57
Rocham.216.37.237.30
Ruboz.836.41

Scaph.504.1
Scerraziirai.572.8
Scetaziracb.572.7
Secranracb.572.8
Seda.392.57
Seph.467.54
Sizaracb.572.5.583.30

Tagiptara.237.58
Tagued.237.58
Thalim.588.7
Thaliz.588.8

Vuega.236.36

Zunia.23.52.110.28

Perſica.

AN dib.393.3
Au ſeb perak.571.57
Au ſi mureg.110.20
Aukeb.110.22

Calak.688.11
Calak.689.5

Dedi.252.58

Gakus. 503.48

Kalab.688.55.58
Kolc.688.55

Mar an bas.280.31.461.48
Mar an daab.393.10
Marantib.392.57

Schacheſa.504.1
Sebperack.572.7

Thalium.588.8

Aegyptiaca.

BAi.329.5
Baicth.329.4
Bayth.280.44

Eth.329.5

Indica.

ALcatraz.837.39
Allo.665.40

Cachi 636.47
Carindi.635.58

Guauamaia.665.40

Sciabiſi.678.45

Tezcatlipuca.656.51
Topilzin.656.54
Touchan.801.34

Vitzilipuztli.656.48

Italica.

AIeta quid circa Lacum Verbanum 363.39
Agrone.471.39
Agulia.110.24
Aguila.110.24
Alſiero.55.21
Alocho.534.50
Alocharello.535.4.531.12
Amma.562.16
Aquilaſtro.210.4.224.9
Aquilone.21.30
Aregata.777.14
Aregaza.777.14
Artigli.112.50
Arzagnole 443.18
Aſtor vulgò.337.8
Augello quadrupede.651.56
Auoltoio.239.3

B

BAletta.506.37
Barbaiano.539.8
Barbaſtrello.572.27
Barello.575.11.376.22
Beccaſigo.796.50.856.9
Beccofriſone.796.32
Becquaſigo.859.4
Botto.567 27
Buferlotto.380.18.390.35
Buſo.504.26.506.50

C

CAlcabotto.567.26
Canella.834.27
Canna.834.26
Cavo de la torre del Farro.625.37
Capotorto.865.1
Capone vulgò piſcis.280.50
Capoſtorno.451.23
Cappa.410.50
Capuzzini.411.31
Cardo fiero 818.20
Caſtriga.384.45
Ciagula.758.49.770.55
Chio 505.13
Chiù.528 10.530.57.546.8.707.2
Chiuino.530.55.531.51.533.11
Cinetta.503.55.544.16.546.12.551.20
Coccole.410.20
Collo torto.865.1
Corbo.688.38
Cornacchia.734.53
Cornacchio.734.53
Cornetta.142 41
Cornice.734 53
Cornuto.420.3
Corno.688.38
Cridare.352.32
Cucco.412.35
Cuccolo.412.35
Cucho.412.35
Cuco.412.35
Cuculo di Leuante.410.15
Cutta.758.51.770.55

D

DArdano.871.53
Deſtollo falconiera.384.41
Duco.506.28
Dugo.506.28.507.5

INDEX.

F

FAlchetto.492.29
Falcon.430.52
Falconello.384.43.492.38
Falconi Lanieri.488.42
Falcone roſſo.493.14
Fatturca.561.45
Fenice.819.31
Formicula.865.3
Foutinento.384.17
Friſone.796.33

G

GAlletto del boſco.796.34
Galbedro.856.10
Galber.856.10
Ganlo.871.55
Gaza.175.12.784.26
Gaza di Briſſiglia.801.34
Gaza marina.384.36
Gaza Sparuiera.384.37.775.37
Gazara. 775.52
Gazella.467.55
Gazuola. 775.12.784.25
Gay.635.44.47
Gimetta. 544.17
Giù. 707.2
Giuucita. 544.18
Golfo di Trieſto 543.5
Gracchia.734.53.735.3
Gracchiare. 737.12
Gracchiolare.737.12
Grappo.688.5
Graſoa.688.4
Griſpia.688.6
Griſſagno.291.20
Griſſare.601.56
Griſſon.601.55
Gruccia.551.5
Gryphon.601.55
Guſo.506.28
Guo.507.5
Guno.506.27.533.5

H

Herba della marauiglia. 654.23

I

IAnara.561.45
Iane.539.20
Ieuolo.871.55
Iſpida.806.19

L

LAnicro.380.24
Ligurino.356 57
Liocorno candido.87.37
Locco.534.58
Lodro.441.10
Logliarola.818.17
Lupo dell'api.871.56

M

MAgara.561.45
Magone.687.5
Marzaroli.451.34
Mergone.687.5
Melziozallo.856.10
Monacchia.754.29.770.55
Montanaro.477.30
Moſchetto.280.20
Monacchia.754.29
Muſchetto.395.35
Mutarami.431.28

N

NAtarone.254.2
Nauporto.22.54
Nibio.280.29.393.47
Nichio.393.47
Nottola.572.24
Notula.572.24

O

OReſto.384.41
Oriolo.856.11

P

PAleocaſtro.626.43
Papa.635.35
Papagallo.635.33.654.20
Parochino.678.41
Paſon.767 17
Paßant.461.53
Paßera Gazera.775.38
Pelegrino.461.49
Pelerin.461.56
Peſce Cappone.409.52
Peſce Papagallo.635.5
Peſce ratto.21.30.187.57
Pica marina.790.26.7.
Picchiaferro.871.56
Picchio.837.7.848.34.853.8.858.58
Picha.775.12
Pico.851.58.853.8.837.7
Pico verde.848.34
Pigozzo.848.34
Piko.775.30
Pipiſtrello.572.27
Poiana.363.39.393.47. quas eo nomine
Itali vocent.371.35
Pola.758.51.770.55
Ponte mole.404.45
Putta.784.25

R

RAffa.688.49
Ragazza.784.25
Ragazzola.384.36
Ratto pennago.572.26
Rauancllo.451.17
Regazza.384.35
Regestola.380.17.384.54
Regeſtula.775.35
Reigalbero.856.10
Regalbulo.856.10
Rondine peſce.280.9

S

SGaia. 843.33
Scartozzo.411.27
Smerlo.354.51
Smerillo.354.48
Sparare.281.29
Sparuiero.281.13.29.344.10.395.29.
pro conopæo.282.24
Speluiere.767.16
Sporacchio.754.5
Sportilione.572.26
Stellatore.836.48
Strea.561.45
Sria.561.44
Stortocollo.865.1
Struzo.588.41

T

TAccola.770.55
Taccula.767.16.758.50
Tatula.758.50.767.16.770.55
Terzuolo.282.31
Terzuolo pelegrino.461.50
Tocca.803.10
Tortocollo.865.1

V

VCcello del mondo nuouo. 796.34.
Verdiero.854.41
Verdone.854.41
Verle.590.9
Verticilla. 865.2
Vilpiſtrello.572.28
Vipiſtrello.572.27
Vrlare.541.26

Z

ZAfiro.497.47
Zane. 539.20
Zlguetta.544.16
Zinzirelle.800.30
Ziolo.853.8
Zorl.767
Zuane Longobardis.539.20
Zuetta.544.16
Zus.546.8

Gallica:

AGaſſe.775.38.777.19
Aigle 23.53
Aigle de mer.187.47
Aigle royal.110.24
Arneat.385.2
Aſtour.337.10
Autruche.588.42
Auſtruche.588.43
Autur. 337.9

Beccaße

INDEX.

B

BEccaſſe.836.58
Beccus.836.58
Beſchebos.837.8
Bouclier.86.8
Boudree.363.52.eius deſcriptio 366.30.
377.31
Branchiers.302.16.431.28
Buſard.216.39.363.40
Buſand.363.40.364.16.23
Buſe.216.39.eius deſcriptio.218.35.363
41.43.164.16
Bushen.364.17
Buſo.364.23
Butor.363.29
Byſſard.363.40.43

C

CAſterent.506.54
Cercerelle.357.7
Cha-huan.506.56.528.40.47
Chat.535.8
Chat huant.506.56.57.53.528.8.532.
56.535.8.27.28
Chaulue Souris.572.30
Cheuecche.544.19
Choca.758.53.770.56
Chouca.770.56
Chouca rouge.767.18.769.39
Chucas.758.53.770.56
Chouette.544.20.758.53.767.18.770
56
Chue.758.55
Ciuette.544.20
Cocou.412.35
Cocul.412.35
Colas.689.3
Coquu mary.419.43.412.36
Corb.687.3
Corbeau.688.39
Corbine.708.16
Cormorant.687.5
Corneille.734.54
Corneille Emantelée.754.30
Corneille Sauuage.752.18.754.15
Corneillau.734.55
Creſſerelle.357.16
Crier.352.33
Crot peſcheroc.187.46
Cucu.417.4
Curce.315.22
Cul roſſo.846.40
Cul rouge.845.41

D

DAme.535.28.777.19
Demy Vautour.338.2
Duc.504.23.505.23

E

EFfraye.535.28.33.567.27.570.5.
Effrayer.535.33
Epeiche.845.41
Eſchellette.851.57
Eſcorfle.393.49
Eſcoufle.393.48
Eſmerillon.354.54.355.1
Eſperniero.292.31.595.30
Eſtorer.314.2
Eſtendere.398.11
Eſtranger.461.56

F

FAucon.281.35
Faulcon.430.42.472.4
Falcons Laniers.488.41
Faulcon rouge.493.14
Faulcon de paſſage.461.51
Faulcon pelerin.461.50
Faulcons de repaire.431.4
Fau-perdrieux.351.50.352.5
Fèrniers.851.56
Foutinento.357.16
Freſaye.535.28.562.49.567.31.570.5
Freux.752.9

G

GAzouiller.737.15
Gay.758.34.54
Gerfault.198.12.210.6.471.57.472.4
Goiran 363.58.
Graillat.734.54
Graille.734.54.735.2
Gran duc.506.23
Graye.735.7.752.18
Grimauld.539.23
Grimperau.853.8
Grimperau petit.869.46
Grimperau piocbet ibidem
Grolle.752.12
Groſpeſcheroc.191.34
Gruiers.431.9
Gueſpier.871.77

H

HAgar.484.44
Hauleains.431.8
Heronniers.431.9
Heurler.541.26
Hibou.503.46.506.50.58.507.2.535
6.
Hibou cornu 507.1.521.39.47
Hobreau.373.18.375.11.47.375.50.
Huant.535.9
Huard.210.6
Huau.393.51
Huer.535.10
Huette.532.55.535.10.539.22
Hulotte.532.55.539.22.546.18
Huo.393.50.396.28
Hynaire.461.51.467.58

I

IAquette.777.19
Ierco.865.5
Igle.23.10

K

KOkku.412.31

L

LAneret.488.41
Lanier.380.27
Loriot 855.29.57
Loriotto.855.38
Lucherant.506.56

M

MAchette.539.23
Mary coquu.419.42
Mattagaſſe Sabaudis.384.53.775.38.
Mauchet.345.52
Meſange.871.6
Milan.393.48
Mocho 506.53
Montagiers.477.30
Mouchet.377.12
Moucheter.345.53.377.10
Mouſchet.395.35
Moyen duc.521.59
Muſchetto.280.21

N

NIez.431.27

O

ORfraye.187.44
Ouſeau de proye.281.42
Oyſeaux nieds.302.14
Oyſeau Sant Martin.506.17

P

PApagay.635.33
Parroquet.635.52.636.30.647.
47.678.41
Paſſagers.430.48.461.53.462.10
Pes blans.497.42
Petit aiglic.198.22
Petit Corbin.734.4.
Petit Couchette.770.55
Petit Duc.528.3.531.3
Petite pie grieſche.389.25
Petit Parroquet.678.42
Peuprenant.338.3
Phenix.819.31
Pic.837.8
Pic de Auuergne.851.52
Pic de muraglie.851.52
Pie rouge.845.41
Picu Mart.837.8
Pic.777.19

Pie

*Pie Ancrouelle.*384.52.775.39
*Pie eſcrayere.*348.58.388.29
*Pie Griayche.*775.29
*Pie grieſche.*384.54.385.14.775.41
*Pimar.*837 8
*Piſſchas.*851.58
*Pinart.*848.35

Q

Q *Vercerelle.*357 7.15
Queue blanche 208.48

R

R *Amage.*202.18.431.28
*Ratte pennade.*572.31
*Ratte Sauuage.*572.32
*Ratte volage.*572.31
*Repaiſtre.*431.7
*Royale.*394.7

S

S *Acre.* 364.25
Sirica.b 375.10
*Smeriglio.*354.51
*Souette.*544.20
*Souris chauue.*572.30
*Steingal.*357.15

T

T *Ercelet* 282.31
Tracheter 345.54
*Torchepot.*853.8
*Turcot.*865.6

V

V *Aultour* 234.3
*Vaulteur.*239 4
*Vautour.*239.3.281.46.393.7

Z

Z *Oetta.*544.20

Hiſpanica.

A *Cor.*282.38
*Aueſtruz.*588.41
*Aue vnica el mundo.*819.31
*Aullar.*541.26

B

B *Equebo.*857.7.843.34
*Baeytre.*239.3
*Bufo.*506.52
Bubo 506.50

C

C *Ernicalo.*357.6
*Chebalos.*224.9
*Cornecia.*734.54
*Coruſa.*539.22
*Cuclillo.*412.35
*Cucrip.*688.39

E

E *Ma.*588.42
*Ema di Gei.*588.42

F

F *Enix.*819.31
*Francello.*343.58

G

G *Raia.*758.52
*Graio.*758.52

H

H *Alcon.*430.42.282.36
*Hidalgo.*882.20

I

I *Vruco.*855.57

L

L *Echuza.*544.19

M

M *Ilano.*393.48
*Mochuelo.*521.33
*Mocho.*544.19
*Morcego.*572.29
*Murziegalo.*572.29

O

O *Ropendola.*856.13
Oroyendola. ibidem

P

P *Apagay.*654.32
*Papagaio.*655.33
*Pega.*777.19
*Picata.*777.19
*Picaza.*777 18
*Pigazza.*777.19
*Pico verde.*848.33

Q

Q *Verrantabueſſos.*224.8

S

S *Cincialo.*678.40

T

T *Orzicuello.*865.2

Z

Z *Ernicalo.*357.6

Germanica.

A *Ar.*53.20.110.26
*Adelar.*23.54.110.25
*Adler.*23.54.110.25
*Aegelaſter.*777.21
*Aegerſt.*845.39
*Aegerſpecht.*845.38
*Aelke.*758.55.58 770.57
*Aegerſten.*777.22
*Agerluſter.*777.21
*Aglaſter.*777.21
*Alkachel.*769.15
*Alprapp.*769.15
*Albim.*756.46
*Amma.*562.18.
*Ar.*110.26
*Areu.*53.20
*Arent.*110.27
*Arn.*110.27
Arnebim 53.26
*Aſgyr.*239.8.274.50
*Aſtuogel.*302.17
*Atzel.*777.20

B

B *Aumfalck.*492.13.16
*Baumbecker.*837.11.853.12
*Becna.*759.56
*Behemle.*796.40
*Beinbrecher.*224.9.229.5
*Bergdol.*769.14
*Berguul.*535.19
*Bergeul.*769.15
*Bergunu.*507.9
*Bieroſſ.*856.14
*Birgfalck.*477.30
*Blaſuſz*280.30.497.45.
*Blauuſpechtele.*853.10
*Brobuxen.*364.17
*Bruoder berolff.*856.14
*Buſarn.*364.16
*Bunt.*845.39
*Bunterſpecht.*845.38
*Byrolt.*856.14

C

C *Hlaen.*853.10.
*Corn binder.*505.26
*Corrak.*689.1
*Craſpecht.*843.26
*Creutz.*551.7
Crinne 742.7
*Critzen.*577.35

D

D *Ale* 758.57.
*Dole.*758.57.758.55.770.56
*Dule.*712.28

Elſter

E

ELſter 777.22
Elſterſpecht.845.37
Enteſtoeſſer.210.7
Eſpec.837.10
Eſtlingen.431.28
Eul.535.14.537.53.539.24.27.541.27.544.21

F

FAlck.430.42
Fiſchadler.187.47
Fiſcher.210.10
Fiſchgyr.239.7
Fladderen.572.34
Flaedderen.572.35
Flaedermanſs.572.33

G

GAlb.855.44
Gaelſortz.854.44
Galgenregel.756.45
Gauchblum 743 39.423.22
Gauchbrot.423.27
Gayrke.770.57
Geinsblumen.324.28
Ger.471.51
Gerfalck 471.51.472.4
Grolff.836 14
Geuuel 315.23
Gier.471.47
Gir.471.46
Girfalck.471.46
Goldgyr.239.10.408.32
Grae.734.55
Graye.735.7.752.14
Grieff.601.57
Groſſerfalck.471.48
Gros Vhu.507.4
Gruonſpecht.848.9
Gryff.601.57
Gryp.601.52
Gucker.412.36
Guckuſer.412.36
Guggauch.412.36
Gulo.236.45
Gyr.239.5.472.7

H

HAbich.282.45
Haben 282.53
Habichſtein.324.14
Hafkin.282.58
Hagerfalck.484.43
Halckregel.759.46
Hanneken.758.57
Hap.282.48
Hapich.282.45
Haſengyr.239.7.274.54
Hauik.282.54
Hauuke.283.1
Heidenelſter.756.57.58
Hertzog.507.10
Heuskrae.734.55
Heulen.541.26
Hozer.484.45
Hogerfalck.484.43
Holkrae.843.28
Holtzhun.843.29
Holzgyr.274.52
Hub.506.51
Hubeken.505.13
Hul.505.33.539.25
Huru.507.9
Huruvv.507.9
Huvv.507.8

I

IFrff.236.44

K

KAeyke.758.58
Kautz.507.5
Keibgyr.239.8
Kerkvvlen.517.5
Kerſenriſe 856.15
Keutzlin.531.35.546.16.
Keybgyr.274.50
Klacher.853.11
Klactenſpecht.851.52
Kolch.688.58.689.5
Kolkraben.688.54.698.58
Kori.740.27
Korracken.699.2
Koutz.521.27.544.20.547.42.551.28
Kra.734.40
krae 734.46.755.2.737.5
Krah.734.55
Kraenſus.708.3
Kraeſpecht.843.26
Krayen.735.5.737.15
Kratzen.737.6
Kreiſſen.352.24
Kretzet.471.54
Krigelſter.756.58
Krinitz.871.7
Krumſchnabel.877.15
Krutzuogel.877.15
Kuckkuck.412.36
Kuppel.467.44
Kutz.503.39.49
Kuyckendieff.401.48

L

LAcchen.394.25.28
Lacchvvy.394.25
Locken.534.50
Locker.534.51.535.3
Lug.712.34
Lugdulen.712.40
Lugk.712.35

M

MAſs.394.28
Maſſvvy.210.9.534.30.364.19.394.23.393.37
Mercolſus.790.30
Mere ur.505.42
Meyſpeckt.853.8
Mirle.354.51
Moſvucich 363.50
Murſpecht.851.52
Musketters.280.21

N

NAbelkrae.754.28
Nachtmanle.562.2
Nachtrauen.505.16.521.18
Nachteul.539.24
Neſtling.302.14.302.17.431.27
Neſtuogel.302.14
Nottler.853.10
Nun morder.384.48.385.24
Nuntoder.384.48
Nuſsbicker 853.9
Nuſſzhacker.853.9

O

OOg.12.35
Orhu.507.9
Orlivvy.394.30
Orhuvrel.521.36
Oſgyr.239.7

P

PAppengey 801.32
Pfefferfraeſz.801.32
Pfefferuoghel.801.32

R

RAb.688.39.700.50
Ranzeul.521.37
Rapp.688 4.39
Rappen.688.45
Rayke 770.57
Riſchorff 708 20
Roller.790.26.
Roſgir.239.8
Roſſgyr.274 51
Roterfalck.493.15
Rottelvvy.394.12
Rouch 689.23.752.17.25
Ruttelvvye.364.18
Ruttelvvy.394.12

S

SAchari.467.46
Sacker.467.44
Sat ur.505.42
Schauytle.546.12
Schiltkrae.754.28
Schractle.562.2
Schleier.535.14

Schleyereul.535.12.537.53
Sbrike.385.3
Schuffans.507.4.6
Schuffel 507.4
Schuuffeul.507.6
Scnoffel.504.7
Schuuarzkrahe.734.55
Schut.85.55
Schuueimmen.380.29
Schuucimer.380.28.384.14
Sceſchvvalm.875.43
Seublumen.324.29
Sickuſt.635.55
Sittich.635.55.636.30
Smirle.354.54
Soker.187.49
Sockerfalck.467.44
Sparren.281.18
Sparuuer.281.16
Specht.837.8
Specmans.579.14.572.38
Sperber.395.29
Sperren.281.19
Speruuer.395.29
Spotten.530.52
Sprinckelen.345.47
Sprintz.345.38
Sprintzel.345.38
Sprintzle ibidem
Sprintzeln.345.47
Sprintzling.345.38.377.13
Steinauff.507.8
Steinbruckel.229.26
Steinhetz.769.15
Steinfalck.492.13
Steingyr.274.52
Steinkutz.531.38.544.31.545.53
Steintaben.767.19.760.1
Steinulen.767.20
Steinul.531.37.544.23
Stoeßar.40.53
Stockarn.467.45.198.17
Stocker.467.44
Stockeul 544.23
Stoßfalcken.492.40
Stoßgyr.239.9
Strauſſ.588.43
Streynb.561.42
Struuß 588.43
Struſſen.588.44
Struſſle.588.44
Strym.561.43
Svvemmen.380.29
Suuemmer.380.27

T

TAha.759.57.760.4
Taben.769.13
Talche.758.57
Tabenfalcke.342.38
Teutſchen Pappengey.756.49
Thornkretzer.384.46
Thornstraer.384.45.388.20
Tottler.853.10
Touch.752.17

Traechalſz.865.7
Trapp.393.18
Tſchafytle.504.7.531.10
Tul.758.55.770.56
Tulla.759.55.760.4
Tyrolt.856.15

V

VHo.507.8
Vhu.507.4
Viſarent.187.47
Vilfraſſ.236.40
Vl.539.24.541.27
Vogielgier.471.47
Vr balt.505.41
Vr-han.505.41
Vr-os.505.41
Vuachtel.758.56
Vualdaeher.384.50
Vualdherr.384.50
Vuandvvseher.357.10
Vuandvveben.357.10
Vuanuenvvaber.357.10.384.17
Vuapen.177.9
Vuarchengel.389.10.389.9
Vuecher.397.40
Vuedenual.856.13
Vueben.397.42
Vueher.397.40
Vueiden.398.9
Vueienſchvvantz.405.4
Vueisgyr.239.6
Vueiseren.398.9
Vuelſch Kutzle.531.9
Vuerhengel.189.9
Vueyen.397.42.398.8
Vueyenſchvvantz.324.27
Vuidnual.856 12
Vuiduuol.856.12
Vuiegvveben.357.11
Vnib.393.4
VVie Vuiheter.397.37
Vuilde holtzkrae.756.45
Vuildeeul.769.15
Vuiltfang.302.22
Vuinterkrae.734.57
Vrinthalſz.865.6.871.8
Vuittevvalch.856.13
Vuouvve.394.14
Vuuel.521.34.539 23
Vuurchengel.389.10
Vuye.397.38
Vuyhen.397.36.398.8

Z

ZAucon.408.28
Zeucon.408.29
Ziuzirelle.796.41
Zorl.759.58

Flandrica.

AAr.23.57
Arn.23.56

Beſprinckelen.345.49
Bont.754.27
Bontecraey.754.26

Cau.770.57
Chau.758.56
Coucou.412.30
Craey.754.27.760.28
Craeyenbloemkens.743.30
Crauvven.837.36

Die mare.562.2
Dunckercken.712.50
Duuen.712.13

Een.521.43
Erna.198.23

Gaey.758.57
Gayli.635.50
Geel.855.44
Goutmerle.856.16
Grypen.601.50

Hanneken.758.57
Hauick.283.2
Hub.506.51
Hubeken.539.29
Huben.539.28
Hulen.541.26

Ka.758.56
Kauu.758.56.770.57
Kerckuul.513.30.521.37
Kockuuut.412.37
Koorekracy.752.27
Kouckouck.412.36
Kratzen.693.8
Kreiſſen.352.24
Kuckendief.393.52

Nachtemerri.562.3

Oog.12.35
Olmerle.856.17

Pappengeij.635.56.536.30
Picken.837.2

Raffen.688.47
Ranſule.535.20
Rant.535.20
Rapen.688.46
Rauch.752.26
Roode valck.493.18
Roeck.752.28
Roffraff.

Spicht.837.10
Valck 430.42

Vuan

Vuan 391.53
Vl 500.43.503.37.521.43
Vlelag 515.18
Vlimut 515.24
Vlenmut 515.25
Vledermuys 572.38
Vleermuys 572.39
Vogelgier 239.5
Vogelgryp 601.58
Vogelſtruys 588.45
Vuinterkraey. 754.32
Vuouvre 393.52

Anglica.

A*Rent* 23.53
Bal 572.39
Balbuſardo 210.8

Caddo 758.58
Chogh 758.59
Coute 710.57
Crepera 864.45
Crouu 735.7
Cukkouu 412.37

Eagle 110.28
Egle 23.53

Gier 239.5
Gouke 412.37
Graye 738.7
Gryffon 601.58
Grype 601.57

Hen berroer 377.34
Hobie 283.2
Hornoul 521.37
Houulet 539.27.544.23

Ka 758.58
Kaſtrel 357.14
Kiſtrel 357.14

Lyſche foule 507.10
Lyſeoule 507.11

die Mare 562.2

Oiſtris 588.45
Ora piot 777.23
Oſprey 187.45.191.27
Oſtrige 588.45
Oule 507.11
Ouul 539.27

Pie 777.23
Popiniay 635.56.57
Popingey 635.57
Pij 777.23

Raynbirde 837.11
Roare 732.39
Roock 752.27
Shriche oule 507.10
Shuyſluunt 507.3
Specht 837.10.845.36

Vle 507.11
Vuideuuol 856.12
Vuodpecker 837.10
Vuotſpecht 845.36

Polonica.

B*Ialozar* 603.57.471.56.475.36
Dzieziol 837.11

Metoperſſ. 672.39

Papuga 635.57
Puſzzyk 539.28

*Semp.*239.4
Sep 239.4
Strus 588.46
Szouua 544.24

Zaſtrzamp 263.7
Zegzolka 758.58
Zotna 848.36

Moſcouitica.

B*Talazor* 295.26
Kiezoth 295.25.475.36
Krentzer 603.57

Illyrica.

G*Eſtrzab* 283.5
Hauuran 689.2

Kalaus 544.23
Kalus 544.23
Kaunka 768.58

*Lelecz.*535.21

Netopyrz 572.40
Nob 601.55

Orel 110.28
Orzil 110.28
Orzis 23.54
Oſtrziſſ 187.49
Ozel 23.54

Pappauſeck 635.57
Pſtros 588.45

Raroh 497.47

Sokol 430.43
Souua 539.28
Strakauel kyziſtela 777.23
*Sup.*239.4

Vurana 735.7
Vuyr 507.3

Zielgule 412.37

Turcica.

A*Gaskakan* 853.12
Baigue 544.24

Dudi 635.57

Gezegan 385.4

Scahan 210.6
Segarieieck 837.11

Tſchauka 758.58

Vzu 507.4

Hæc omnia, & ſingula à me dicta, & ſcripta, dicendaſq́; , & ſcribenda Correctioni Sanctæ Romanæ Eccleſiæ libenter ſubmitto.

FINIS.

Errata

Errata ſic corrigito.

P*Ag.5.verſu 10.cadunt l.cedunt. 5.20. faſtiduum l.faſtidium.6.17.participabantur l.participabant.18.39.quem l.quàm.19.58.nouo l nono. 28.15.diſſiculter l.difficulter.92.19.procedere l.præcedere.154.30.in marg. Antonij l. Antonini.561.33. in nubibus l.è nubibus.156.37.38.bella Scipiades l.belli Scipiadas.170. 48.in marg.corea l.coriacea. 183. 46. propria l.propriæ. 197.20.pelecantm l.pelecanum. 209.46. berytona l.barytona. 216 41. in marg.Rend l.Rud.242.43. ſingilis l.ſingulis.263.19.interea lares l.intercalares.265.53. in marg.mihi qui l.milui qui.269.51. Melampede l.melampode.281.22. Aſtritotelem l.Ariſtotelem.282.30.Turcelet l. Tercelet.299.40.Accipiribus l.Accipitribus.301.3. Accipittarius l.Accipitrarius. 306.12.numitæ l.munitæ.309.27. eluolatura l.euolatura.333.19.abnoxie l.obnoxiè. 350.39.viſus l.Niſus.356.31. Iſchlades l.Iſchades.373.47.coq; l.coſq;.398.41.borphori l boſphori.47.in marg.redant l.redeāt.412.51.cermitur l.cernitur.412.58.differet l.differret.413.40.in marg.cuculo l.cuculi. 439.35.gelericulum l.galericulum.462.38.auda l.cauda. 467. 26. ganere l.genere. 497.30. ad quos l.ad quod.506.45.hypposelinon l. hipposelinon.543.29. in marg.glacium l.glaucium.544.39. in marg. ornithologia noſtra l.ornithologi à noſtra. 548. 18. hiſtiones l. hiſtriones. 561.24.diſſimilem l.diſſimili.581.24.in marg. Hyctiporus l. Nyctiporus.583.27.empericus l.empiricus.584.28.in marg. auacis l.audacis.603.57.Kretzer l.Kreutzer. 637.49.Thamatopodem l. Hematopodem. 734. 38. 39. onocratulum l. onocrotalum.737.22.Pallidis l. Palladis. 739. 25. excedit l. excdit.743.20.Ichades l.Iſchades.747.38. zezes l.Tzetzes. 748.4.crocolidorum l.crocodilorum.759.57.vtirtur l.vtuntur.766.23.ſrumam l.ſtrumam. 766. 26. Grucculus l.Graculus.794. Argoratenſis l.Argentoratenſis.807.40.in marg. Ionicus l.Tonicus.826.11.Phlaëtonteis l.Phaëthonteis. 836. 41.perſcrat l.perforat.836. 48. reſtellatore l.ſtellatore.837. 46.ſibulare l.ſibilare.867.15.in marg.duacis l.loquacis.875. 27.meroſq; l.Meropſq;.877.25.in marg.Tragon l.Trogon.*

P*Ag.3.verſ.*48.πὶλοτα *lege* πῖλωτά.4.8. πηλοκυῆους l.πηλοχύτους.14.3.ταχην l.ταχὺν.34. ἰρχῶ l.ἰχῶ. 15.53.πειτυμετα l.πειθόμεθα.23.43.ἐξοχῶ l.ἐξοχῶ. 63.4. Ξεὺς l.Ζεὺς.128.8.ΕΛΕΤΟΣ l.ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ.131.12.Αθηνην l.Αθηνᾶν.133.21.CΕΟΤΡ l.CΕΟΤΗΡ.158.6.ΕΦΕΕΙΩΝ l. ΕΦΕΣΙΩΝ.197.47.λαγοθήρας l.λαγωθήρας 210.22.ὀρταίλω l.ὀρτάλω.216.24.ὐπαίτος l.ὑπαίετος.26.γύπαιτος l.γυπαίετος.230.9.ἄθροται l.ἀγρόται.47.ἀνοπηα l.ἀνόπαια.238.10 τῷ μονῷ l.τὸ μονῶ. 14. τῶ γῦπα l.τὸν γῦπα. 15. γὺψ l.ὁ γὺψ.27.κνώζει l.κνώζων.28.γαμψόνιχες l.γαμψώνυχες.53. ταφους l.τάφους. 242. 39. γαμψοὶ ἀερονήχεις. *Hæc potius nubium, quàm vulturum nomina ſunt.*266.13. ἄπος γῦπες l. ἄπερ γῦπες. 24. ἀλλοτριοφαγους l.ἀλλοτριοφάγους.288.4. δ' ὥς ἴρηξ l.δ' ὥθ' ἴρηξ.12.ὄθον l. ὄρνιν.13. ὤκισος l. ὤκιστος. 323.52. μελομψύχωσιν l.μετεμψύχωσιν.330.57.ἰρία l.ἰρίω 331.12.σπῖδι ὡς l.σπιδίοις.352.30.ξολακώς l.κεκληγώς.393 29.ἰκτός l.ἰκτῖς.396.43.ταυτοφταλμον l.ταυτόφθαλμον.402 6.οἴχοισθ' l.οἴχοιθ'.409.37.κόκκυς l.κόκκυξ 417.11. δυσφωνος l.δύσφωνος.31.σὺ l.σὺν.33.θρασῶ l.θρασυν.34. φαίνοντι l.φαίνοντι.424.15. κοκκυξει l.κοκκύζει. 498. 55. Βύα l.Βύαν. 503.17.Βαίνον l.Βάινων. 22. ἰκίου l.ἰχίου. 504. 17. Βύσσων l. Βυασων.18.Βυα l.Βύαν.23.σκλότα l.σκότα. 41.ὄυππο l.ἵππο. 43.μεγας l.μέγας.506.26.σηλοτα l.σκότα.522.9. σκῶπες l. σκῶπας.528.27.ὅτὸς l.ὠτὸς.31.βομολόχος l.βωμολόχος.39. βομόλοχοι l. βωμολόχοι. 529. 8. ὠτοὶ l.ὠτὸς. 530.48. σκεψ l. ἔχειν.49.σκώπτοντας l.σκώπτοντας.533.9.ἀεισκῶπες l.ἀεισκῶπες.16.ευγλοττα l.ευγλωττα--φονην l.φωνῶ.542. 48. μεμίππου l.μενίππου. 49. κακοδαίμον l.κακοδαίμων. 547. 11. ἀμβλύπτειν l. ἀμβλυώττειν. 552.9.γλαύκης l. γλαυκὸς. 20. γοργώπος l. γοργῶπις.--τοῦ γόργου l. τῆς γοργοῦ. 27. ἀμβλύπτειν l.ἀμβλυώττειν.29.κικυμώπτειν l.κικυμώττειν. 554. 29.ἄφρω l.ἄφρω.557.47.ἐν οἰκήσουσιν l. ὀνειχύσουσιν. 48.κακλεψουσι l.κάκλεψουσι.559.32.ὑπτάται l.ἵπταται. 561.51. πεμπουσιν l.πομπεῦν-δ' τ' ἐλοὸν l.τ' ὀλοὸν-αἰκύπτορόν τε l.αἰκυπτόρ ιτ.577.30.τετριγασιν l.τετριγάσιν.578.42.προσφὶς l. προσφὺς--οὐδε τι l.οὐδέ τι.51. θεασσοίσιο l.θεσπεσίοιο, 581. 10.καιροφῶντι l.χαίροφῶντι--ἄνομα l.ἄνομα.588.33.& 34.λιβυουσα l.λίβυσσα.596.53.πτεροφόρον l.πτεροφορων.601.4. ἀρχηγὸς l.ἀρχηγὸς.17.& 21. γρυψ l.γρὺψ. 611.18.ἄρπαξα l. ἄρπαζω.624.21.σείρειν l.συρεῖν.24.ἤρειν l.εἴρειν.625.14. σειρλωοῖν l.σειρῶσιν.627.40. σειρῆνας l. σειρῆνας. 47.ἀκιτα l. ἰκτῖνα. 650.8. ἀνδρεπόγλωττον l. ἀνθρωπογλωττον. 686.53. τοῦ κέρας l.ἀπὸ τοῦ κόρας.688.19.κόραν l.κόρακ.22.κρώζειν l.κρώζειν.705.26.τοὐπιορκοῦντος l. τοῦ πιορκοῦντος 51. δυσχῶς l. δυστυχῶς.706.38.διατον πολυχρονιον l.διὰ τὸ πολυχρόνιον. 707. 42. κοραξιν l.κόραξιν. 50. καράκιον l. κοράκιον. 718.27.κεκοτακε l.κεκοτίακε.727.50. πισὸν l.πιστὸν.57.γοῦν l.γοῦν--δολουῦτα l.δολοῦντα.728.1. κὶ l.καὶ--ἀυτικα l.αὐτίκα.734.45.σημαίνει l. σημαίνει--κανὸν l.κακὸν.46.κεραὶς l. κεραῖς.50.κορωνίαι l.κορωνίαι.51. κορωνὶς l.κορωνὶς--κορονεδεος l.κορωνεδὸς.735. 4. κεραὶς l. κεραῖς.736.54. εκλαγζα l. ἔκλαγξα.737.29.λακερυσαν l.λακέρυζαν.30.κεκάρυζαν l.κελάρυζαν.740.39.ἐννεαγηρα l.ἐννεάγηρως.40. πολύγηρα l.πολυγηρως.49.οἰδ' l.οἰδ'--λακερυσα l.λακέρυζα.742.14. μιλτοπαρῃον l.μιλτοπάρῃον.21.κορονιδες l.κορωνίδες.743.18.κορωνιος l.κορώνεως.25.ὤσιν l.ὄσον.745.46.& 47.δεαι l.ἔσαι.754 17.κρῶμα l.χρῶμα.758.24.ἐστὶ ἡ l.ἐστὶν ἡ.28. κολιοὶ. l. κολοιοὶ 759.28.φαινικόρυγχος l.φοινικόρυγχος-- βωμολόγος l.βωμολόχος.33.βομολεγος l.βωμολόχος. 760.14. στεφάνιων l. στεφανίωνα.53.ξυλων l.ξύλον.54.σμικρῆσι l.σμικροῖσι.761.52. ἐνέκρουειν l.ἐνέκρουεν.762.20.ἰχοις l.ἔχεις.21.κρατησεις l.κρατήσεις.22.λακωνας l.λάκωνας.51. τυνταν ἐριδανετον l.θεῶν ἐριδαινέτον.54.μόνος l.μοῦνος.55.ἦσαν l. ἦσιν. 763.4. ἄρχας l. ἀρχους.30. οὐτοτι ἀνωχεχηκεν l. δῆλος ἄνω κέχηνεν--δεικνὺς l.δεικνὺς.32.κ' ἀλ l.καὶ--θεους l.θέους.47.βοῦντι l.βοῶντι.765 48.αχαν l.ἄγραν.49.ταπεινὰ l.ταπεινὰ.766.30.ἀλλοτριωνέρωτες l.ἀλλοτρίων ἔρωτες.31.φερρειν κρειασονες, οικοθεν l. φέρειν κρείσσονες, οἴκοθεν.38.ἀνδρωποι l.ἄνθρωποι--πτερυγιας l.πτέρυγας.767. 25. φοινικορυνχος l. φοινικόρυγχος.27.βωμωλογῷ l. βωμολόχῳ--λυκῷ l. λύκῳ. 772. 9. βωμολόγῳ l. βωμολόχῳ.--βωμολόγος l.βωμολόχος.17.βωμολογῶ l.βωμολόχῳ.775.9. στεφανιον l.στεφανίωνα. 34. Ζίτον l.Σίττον. 776. 15.ἀστιον l.ἀστίας.782.23.ἰσχαυτοις l. ἰσχάτοις.27.κικνοφορον l.κυκνοφόρον.41.λκιττα l.κίττα--σειρηνα l.σειρῆνα.816.32.ἐξοχῶ l.ἐξοχῶ 818.37.ἀτυρκνους l.ἀτυρήνους.836. ὅσπερ l.ὥσπερ. 842.10 κατάπερ l.καθάπερ.12.ἀσκολαβῶτας l.ἀσκαλαβώτας.848.5 ΚΟΛΙΩ l.ΚΟΛΙΩι. 25.κλορες l.χλωρος.855.8.λόγμας l.λόχμας.864.16. δυτ' ἀγετων ὑπέρον l.δὺθ' ἀγαθῶν ἀτέρας.16. ἀπαραινουτες l.ἀπαραίνοντας.18.γεγομένω l.γεγαμένων.19.φιτοτας l.ψευδεῖς.20.σεβαςου l. σεβαστοῦ. 23. εἰκε τοπου l.εἶκε τόπου. 28. τήρομαι l.τήκομαι. 867. 38.τὸ τηνω l.τὺ τῆνω. 868.1. παντιαδ' ὀξυτατον l.ποτνιαδ' ὠκυτατον. 4. μαινορδα ἀειν l.μαιναδ' ὄρνιν.

F I N I S.

921

-Fine-

REGISTRVM.

¶ ✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss Tttt Vvv Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii.

Omnes ſunt Terniones, præter ✠ quæ eſt Duernio, & Iiii quæ eſt Quaternio.

BONONIÆ.

Apud Io: Baptiſtam Bellagambam. 1599.

IMPENSIS MAGNIFICI DOMINI
Franciſci de Franciſcis Senenſis.

CVM CONSENSV SVPERIORVM.

922
-F.U.

GIUSEPPE
1 1 MAG. 1973

Digitized by Google